РП 1/122
Универзитетска библиотека
Инв. бр. 15,636

Српски Сион

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ

СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА

ГОДИНА IV.

1894.

ВЛАСНИК:

ЊЕГОВА СВЕТОСТ, СРПСКИ ПАТРИЈАРХ

Георгије Бранковић

УРЕДНИЦИ:

ПРОТОЈЕРЕЈ Јован Јеремић

и

Сава Петровић

У НОВОМ САДУ

ИЗДАЊЕ И ШТАМПА СРПСКЕ МАНАСТИРСКЕ ШТАМПАРИЈЕ

1894.

САДРЖАЈ

1. Званичан део.

Високи отпис, који садржава превишњи одговор на најпонизнију адресу захвалности св. Архијерејског Синода Њег. ц. и апостол. кр. Величанству. Стр. 1.

Наредба архидијецезалне консисторије, да се парастоси на св. литургији свршавати имају после „Причасног“. Стр. 17.

Наредба архид. консисторије, којом се јеромонаху из Србије о. Теодосију забрањује свештенослужење у подручју архидијецезе карловачке. Стр. 17.

Окружница св. Архијерејског Синода свима консисторијама о дужностима протопресвитерских помоћника у погледу вршења писарничких послова канцеларије протопресвитератских звања. Стр. 49.

Окружница св. Архијерејског Синода свима консисторијама о уважању једнообразности у обрасцима за извештаја испитна и брачна. Стр. 50.

Наредба св. Архијерејског Синода, да манастирске управе воде манастирске летописе. Стр. 82.

Окружница св. Архијерејског Синода о камилавкама за свето свештенство. Стр. 82.

Наредба кр. хрв. слав. далм. земаљске владе, којом се одређује једноличан поступак са сектом назарена и баптиста у краљевинама Хрватској и Славонији. Стр. 82.

Високи отпис о највишем потврђењу епископа Германа Опачића и о непотврђењу Герасима Петровића. Стр. 177.

Наредба Његове Светости, Преузв. Г. Патријарха Георгија, да јеромонаху из краљевине Србије о. Сави Племићу није дозвољено у подручју архидијецезе карловачке служити. Стр. 193.

Наредба срп. прав. нар. црк. Саборског Одбора у предмету прикупљања саборских трошкова за прошли и нови састанак нар. црк. сабора. Стр. 257.

Наредба срп. прав. народног Школског Савета у предмету учитељских минималних плата и др. (у Угарској). Стр. 258.

Наредба срп. прав. нар. Школског Савета у предмету урачунавања прихода од учитељске земље у годишњу плату срп. нар. учитеља (учитељица). Стр. 274.

Проглас срп. прав. нар. црквеног Школског Савета ради умножења „фонда св. Саве“. Стр. 289.

Грамата Његове Светости Патријарха Георгија Бранковића, издана Епископу бачком високопреосв. Герману Опачићу. Стр. 291.

Окружница архидијец. административног одбора, којом се наређује, да општине имају својим паросима потребне канцеларијске реквизите набављати. Стр. 292.

Наредба у истом предмету из г. 1886. Стр. 292.

Наредба срп. прав. нар. црквр. Школског Савета у обзиру употребе „Мале Катавасије“ проф. Тих. Остојића као школске књиге. Стр. 293.

Високи отпис, којим се не дозвољава сазив срп. нар. црки. сабора за 8. (20.) мај о. г. Стр. 305.

Окружница архидијец. конзисторије, којом се препоручује лист „Пчелица“. Стр. 322.

Наредба архидијец. Административног Одбора о укупљању саборских трошкова. Стр. 353.

Окружница срп. прав. народно-црквеног Школског Савета, којом препоручује „Српску манастирску штампарију“ епархијским школ. одборима. Стр. 417.

Наредба високопреосв. господина Германа Опачића, епископа бачког, у погледу свршених богословца. Стр. 433.

Наредба Саборског Одбора о уважању и вођењу господарских и благајничких књига у манастирима. Стр. 769.

2. Посланице и проповеди.

Божићна посланица високопреосв. г. *Нектарија*, епископа аршачког, из г. 1893. Стр. 2.

Божићна посланица високопреосв. г. *Никанора*, епископа темишварског из г. 1893. Стр. 4.

Беседа на св. Саву, од Јована Малушева, пароха. Стр. 36.

Проповед на св. три Јерарха, од Милана Попадића, пароха. Стр. 72.

Проповед у недељу Митара и Фарисеја. По руском од Ст. А. Мирковића свештеника. Стр. 88.

Проповед на задушнице, од Јеремића. Стр. 100.

Поука у недељу блудног сина. По руском од Милана Попадића. Стр. 113.

Прави појам о човеку. Беседа оца Августина од Монтефелтра. С талијанског превео Јован Узелац, свештеник. Стр. 132 и 165.

Проповед треће недеље часнога поста. Од Јов. Јеремића. Стр. 181.

Поука пред причешћем, протојереја С. Путјатина, превео С. В. богослов. Стр. 198.

Беседа на Цвети. од Милана Бобрића, пароха кулешког. Стр. 212.

Реч на велики петак. Од Јована Малушева, парох. адмир. Стр. 226.

Проповед на Ускрс. Од Св. Дујановића. Стр. 243.

Ускршња посланица Његовог Високопреосвештенства епископа крушачког *Нектарија Димитријевића*. Стр. 259.

Проповед на св. великомученика Георгија. Од А. Т. пароха у П. Стр. 263.

Говор Његове Светости Патријарха *Георгија Бранковића* држан у горњем дому угарског сабора у Будим-Пешти 26. априла о. г. приликом расправе законског предлога о грађанском браку. Стр. 274.

Беседа на Јевађеље Лукино гл. 17, ст. 12 - 20. Од И. владог левита. Стр. 279.

Говор високопреосв. епископа бачког *Германа Опачића* приликом посвећења му за Епископа. Стр. 294.

Проповед. Од Јована Јеремића. Стр. 296.

Беседа на дан тристагодишњице смрћења жомитију св. Саве 27. априла 1894. Говорио Ђура Страјић, свештеник сентомашки. Стр. 308.

Реч на св. Николу. Говорио Сергије Попић, патријар. капелан. Стр. 311.

Поздравни говор високопреосв. епископа бачког *Германа Опачића* при уласку у дијецезу. Стр. 322.

Где је истина? Беседа оца Августина од Монтефелтра. С талијанског превео Илија Шумановић. Стр. 339. и 358.

Архипастирска посланица високопреосвећеног г. *Германа Опачића*, епископа бачког. Стр. 354.

Беседа у другу недељу после Духова. По руском од Григорија Стајића, свештеника у Мокрину. Ст. 371.

Екскортација на спроводну недељу. Од А. Ж. богослова. Стр 372.

Беседа у трећу недељу после Духова. По руском од Григорија Стајића. Стр. 387.

Беседа у пету недељу после Духова. С руског од Григорија Стајића. Стр. 420.

Беседа на Видов-дан. Од Лазара Богдановића. Стр. 425.

Проповед на Илин-дан. Од Дана, свршеног богослова. Стр. 437.

Проповед о заслузи за Христијанство. Од Григорија А. Николића свештеника. Стр. 452.

Поука онима, који ретко долазе у храм божји. Од Григорија А. Николића свештеника. Стр. 466.

Проповед у недељу VII. о клевети. По руском од Симеона Аранђицког, протопр. капелана. Стр. 483.

Проповед на царев дан. Од Григорија А. Николића свештеника. Стр. 497.

Поука у девету недељу после Духова. Прерадио Милан Попадић. Стр. 517.

Беседа на 10. недељу по Духови. По руском Милан С. Стр. 532.

Проповед у недељу једанаесту. Од Дана, свршеног богослова. Стр. 549.

Екскортација у недељу разлабљеног. Од Максима Вујића богослова. Стр. 563.

Бесмртност душе. Проповед оца Августина од Монтефелтра. С талијанског превео Јован Узелац, свештеник. Стр. 584, 600 и 615.

Поука у недељу 16-ту по Духовима. По руском Григорије А. Николић. Стр. 626.

Проповед Масиљонова о васпитању деце. С немачког превео Симеон Аранђицки. Стр. 644.

Екскортација на вазнесење господње. По немачком Видак богослов. Стр. 663.

Проповед на св. великомученика Димитрија. Од Жарка М. Бућића, капелана. Стр. 676.

О бићу божјем. Проповед оца Августина од Монтефелтра. С талијанског превео Илија Шумановић. Стр. 694, 709 и 724.

Поука у недељу 24-ту по Духовима. По руском Григорије А. Николић. Стр. 742.

Беседа св. Јеврема Сирина. Превео Александар Ђурчић, свештеник. Стр. 756.

Проповед на дан св. оца Николаја. Од Св. Дујановића, пароха бешчанског. Стр. 773.

Проповед на други дан Божића. Прерадио и говорно Димитрије Станисављевић, парох. Стр. 804.

Божићна посланица Његове Светости патријарха српског *Георгија Бранковића* 1894. год. Стр 817.

3. Чланци и расправе.

На рачун прошле године, а на прагу нове. Од Јов. Јеремића. Стр. 5.

О читању јеванђела и апостола у недељу, по грчком Јеванђелистару. Од Д. Руварца. Стр. 7 и 21.

Две културне тековине из г. 1893. Од Јов. Јеремића. Стр. 19.

Поводом законске основе о грађанском браку. Од Јов. Јеремића Стр. 33 и 54.

Не можемо оћутати. Од Јов. Јеремића. Стр. 39.

„Св. Сава“, фонд за исмагање срп. правосл. вероисповедних школа. Стр. 50.

Хришћанско, а нарочито православно мисијонарство у кинеској царевини. Саопштио Владимир Димитријевић, студент богословије. Страна 52, 74, 91 и 117.

На свршетку стотините године срп. правосл. богословског училишта у Карловцима. Од Јов. Јеремића. Стр. 67.

О верском васпитању деце, рођене у мешовитим браковима, и ван брака, о верском прелазу из једне у другу веру, у Аустро-Угарској. Написао Д. Руварац. Стр. 70, 85 и 101.

Шта да радимо против изарена. Од Јов. Јеремића. Стр. 83.

О устројству жешких српских црквених скупштина и одбора, у митрополији карловачкој, и о избору њихових чланова. Од Дим. Руварца, проте и пароха земунског. Стр. 88, 102, 116, 131.

Утецај брака на примање епископске хиротоније. Од —ки—. Стр. 97.

Древност употребљавања и симолично значење

Свечани улазак високопреосвештеног епископа бачког Германа Опачића у столицу дијецезе му — Нови Сад. Од М., стр. 325.

Одговор на питања из пастирске праксе. Од Златоја, стр. 345.

Рачунски преглед прихода и расхода епарх. фонда бачког од 1. јануара до 31. децембра 1893., стр. 365.

Номенклатура болести. Од Луке Поповића, пароха панчевачког, стр. 421.

О унији у Великом Поганцу. Од Алитајографа, стр. 424.

Где да купујемо св. иконе, црквене утвари и сасуде. Од Л. Богдановића, стр. 436.

Радѣйся никѣсто неникѣстнаѧ. Од Јов. Живановића, стр. 466 и 533.

Безъ истачнїа Бога слова рождшїю. Од Јов. Живановића, стр. 485.

К питању о времену назарета Иранљанца из Египта. С руског превео Григорије А. Николић, стр. 489.

Радѣйся никѣсто неникѣстнаѧ. Од Ј. Вукадиновића, стр. 495.

Православна црква у Чешкој. Од проте Јована Вучковића, стр. 535.

Твоа ѿ твоихъ тебѣ и т. д. Од Јов. Живановића, стр. 548.

Свето миро. С бугарског превео Л. Богдановић, стр. 561.

Крсно знамење. Од Обрада Давидовића катихете, стр. 577.

Примједбе г. Јов. Живановића. Од Гр. Н. Живковића, стр. 617 и 633.

Твоа ѿ твоихъ тебѣ и т. д. Од Ј. Вукадиновића, стр. 642.

Твоа ѿ твоихъ тебѣ приносяще w всѣхъ и за всѣ. Од Лазара Богдановића, стр. 643.

Ѩде же человѣкъ и повѣда (Јов. 5. 16.) Од ѳ., стр. 645.

На дела „Практично руководство при свршивању свештеничких дужности у Требнику“. Од Светозара Грубача, стр. 666.

Једна примједба. Од Монаха, стр. 668.

Рачун о приходу и расходу епарх. бачког фонда за I. II. и III. четврт г. 1894., стр. 687.

На примједбе Гр. Н. Живковића. Од Јов. Живановића, стр. 698.

Освећење срп. вероисповедне школе у Белом Брду. Од —вић, стр. 712.

Кратак одговор на „једну примједбу“. Од Светозара Грубача, стр. 715.

Пријатељима свештеничког подмлатка. Од проте Јована Вучковића. стр. 737.

Карловци 22. новембра 1894. Од —, стр. 763.

Стање православних цркава и црквених општина у Мишколцу, Токају, Унгвару и Ђењешу. Од Л. Б., стр. 789.

Три записа. Од Ст. Станојевића, стр. 792.

Позив на претплату, стр. 801 и 831.

Исповест једног унијата свештеника о најновијим покушајима за унију. Саопштио Димитрије Јанковић, свршн. богослов, стр. 810.

5. Песме.

Поздравни сонет Његовој Светости Патријарху Српском Георгију Бранковићу. Од Ив. М. Поповића, стр. 129.

На Видов-дан. Од Ив. М. Поповића. стр. 391.

Мали зборник молитава. Од Ив. М. Поповића, стр. 578, 593, 612, 625, 641 и 660.

6. Дописи.

Из Карловаца, стр. 298. — Из Митровице, стр. 300. — Са славе манастира Привине Главе, стр. 468. — Са славе манастира Ковиља, стр. 471. — Из Бешенова, стр. 499 и 578. — Посвећење првог српског школског барјака у Крбави — у селу Мекињару, стр. 683. — Из горњо-карловачке дијецезе, стр. 811.

7. Читуља.

Исидор Ћирић, народно-црквени и патријарашки тајник. Од ђ—ч., стр. 10, 26 и 44.

Василије Кнежевић, протопресвитер коренички, 63.

Душан Јергонић, секретар кр. комесара на српској нар. црк. сабору, 63.

Душан Папић, богослов, 64.

Јереј Прокопије Миладиновић, парох боботски, 77.

Јован Здјеларевић, парох у Добровићу, 126.

Милан Белајчевић, парох у Ст. Градишци, 140.

Јован пл. Будисављевић, парох у Доњијем Врховинама, 155.

Прота Јован Шорак-Ђедо, 236.

Јереј Димитрије Милошевић, парох у Чобанцу, 253.

Дионисије Илијевић, бивши митрополит зворнички, 284.

Петар Миљковић, парох у Баваништу, 317.

Михаило Велендерић, парох у Белом Брду, 317.

Јереј Урош Марковић, парох ваљевски, 332.

Епископ нишки Јероним, 411.

Христофор Вукојичић, архим. св. Тројице, 491.

Стеван Коњовић, срп. народни учитељ, 540.

Хрисант Гркинић, епископски протосинђел у Задру, 571.

Никанор Недељковић, игуман и настојатељ манастира Бездина, 590.

Василије Чупић, парох старо-футошки, 654.

Нићифор Поповић, парох старо-бановачки, 670.

Константин Рајковић, парох у В. Кикинди, 765.

Милош Петровић, парох на Јарку на Сави, 765.

Димитрије Живковић, парох у Сомбору, 780.

8. Белешке.

На саборског одбора стр. 12, 60, 233, 252, 362, 686, 765.; Именовање проте вршачког 12; Епархијска консисторија темишварска 12, 109, 153, 219, 363, 731 и 813; Епарх. административни одбор темишварски 12, 109, 154, 220, 363, 732 и 813;

епарх. административни одбор горњо-карловачки 13, 233, 362; Освећење цркве у Бајинама у Црној Гори 13; Рукоположења 29, 316, 346, 622, 654, 701, 749, 765, 779, 799; 50-годишњица проте Николе Беговића 29; дар српским правосл. црквама у срезу плавчанском 29; статистички податци из Куле 30; записник одборске седнице друштва за потпомагање удовица и сиротства горњо-карловачке дијецезе 30; Како се казни богохуљење у Русији 30; Гоњење хришћана у Дамаску 30; Делингерова библиотека 31; Напредак православља 47; Кандидат за арадског протопресвитера 48, 94; епарх. конзисторија горњо-карловачка 60, 94, 187, 234, 362; епарх. административни одбор бачки 61, 124, 188, 314, 331, 503, 588; епарх. конзисторија бачка 62, 125, 188, 315, 503, 588; предаја у православље 62, 93, 125, 188, 364, 521, 554, 570, 654; постављање војничког свештеника у граду Петроварадину 62; књижевни одбор „Матице Српске“ стр. 62, 347, 364, 505, 733; Нежиле појаве 75; Мандатар у будимској дијецези 76; Г. Никодим Лемајић 76; Потпомагање срп. вероисповедних школа 76; Прилози на оправку цркве и торња у Српском Комлину 76; Српски учитељски конвикт у Новом Саду 76, 138, 189, 234, 316, 427, 443, 456; Пелагић — папин мисионар 76; Дивљаштво римских фратрова у витлејемском храму 77; Исељавање у Америку 77; Нарастоје пок. Исидору Ђирићу 93; Г. Јероховах Сергије Попић 94; Одликовања 95, 125, 203, 269, 521, 605; Дар Његове Светости гимназији карловачкој и значајна појава 109; Постављање нар. црква. и патријаршијског тајника 109; Нов пропадак у типографији 110; Свети Патријарх Георгије подиже нову српску школу у Белом Брду 124; Прираст душа 125, 137, 172, 204, 205, 222, 252, 269, 284, 317, 522, 605; Конституисање срп. црква. општине сомборске 125; Г. Данило Станковић 137; Прва железница у Палестини 137; Стечајени по разним листовима, само не у званичном органу 155; Вишак српских нар. црква. фондова и фундација 155; Зборови и протести против црква. политичких реферата 171; Представка срп. нар. црква. сабора 172; Исправак на говор г. др. Ивана Влаховића 172; Г. Тихомир Остојић 172; Г. Душан Спермак 173; Бугарски митрополит Климент покопован 189; Свештенички зборови у Бугарској 189; Православна мисија у Северној Америци 189; Изабрани и преминуше потврђени епископи бачки г. Герман Опачић 203 и 233; Сазив сабора 203; Тужба и хеморандум протосинђела др. Емилијана пл. Радића. 204; Бележник архидијецезалне конзисторије 204; Избор проте у Араду 204; Протопресвитер мохачки 204; Г. Виктор протосинђел 204; Зидање зграде за учитељску школу у Сомбору 204; Успостављање срп. вероисповедне школе 204; Општи митрополијски збор 219, 232, 251; Проваведења 221, 303, 332, 347, 427; Стечајни испити 221, 605, 622; Интерконфесионални збор ст. пазовачког котара у питању назаренства 221; Изасланство срп. црква. општине у Г. Карловцу 233; Народно-црквени подсекретар 233; Народно-црквени архивар и библиотекар 233; Грчки богаташ Павле Стефановић 234; Српска автономна нижа народна школа у Белом Брду 234; Изустровани духовни часопис у Бугарској 235; Списак српских прав. парохија и народа у протопресвитерату вел. кикиндском за г. 1893. 251; Депутација представништва града и варошн Новог Сада 251; Повратак назарена к мајци својој цркви 252; Избор учитеља у Врбицу 253; Његова Светост и високопреосвештени Епископи 267; Његова Светост, преузвишени Патријарх српски Георгије 268; Г. протођакон Лукијан Богдановић 268; Г. Светомир Николајевић 268; Нова епархија у Сибиру 269; Утицај брака на признање епископске хиротоније 283; законски предлог о грађанском браку 284; Избор проте белоцркванског 284; Тристагодишњица спаљивања св. моштију св. Саве 301; Прилози на фонд св. Саве 315, 332, 333, 348, 349, 380, 397, 410, 456, 472, 473, 521, 570, 589, 687, 716; Честитке Његовој Светости Патријарху Георгију 303; 27. април 1894 у Карловцима 303; Његово Високопреосвештенство Епископ бачки Герман Опачић 314; Испити на карловачкој богословији 315; Пančевачка срп. црква. општина стр. 316; архидијецезална конзисторија 330, 589, 778; архидијец. административни одбор 330, 778; Поводом наредбе о назарепима 331; Захваљење Његовој Светости и високопреосвештеном Епископату 335; Имеповане проте белоцрквапског 332; У 15-тој години крштена 332; Статистички податци о парохији Јеланинској 332; Зидање нове школе у Сомбору 347; Избор пароха у Руми 347; Испити за учитељско оспособљење 347; Слава црквена на Чепељу 364; Освећење капеле у Ади 364; Прохена уредништва „Босанско-Херцеговачког Источника“ 364; Грађански брак 379; Св. Патријарх Георгије у Сент-Андреји 379; Архијерејска служба 380; Седнице срп. Митрополитског Црквеног Савета 380, 765, 799; Осуђен на тужбатак парохије 380; Митрополит бугарски Климент 380; Нова школа 380; Гласање о грађанском браку у горњој кући 396; Високопреосв. Г. Михаило Грујић 396; Испит зрелости на карловачкој гимназији 397; Испит зрелости на срп. вел. гимназији новосадској 397; Дар срп. црква. општини у Грачацу 397; Повратак на унију 410; Питања и одговор из парохијске праксе 427; Сликање иконостаса српске цркве у Долову 427; 25-годишњица срп. православног богословског завода у Задру 427; Општа српска учитељска скупштина 428, 443; Архијерејска богослужења 456; Списак парохија, пароха и православних душа у протопресвитерату митровачком за год. 1893, 456; Српска вел. гимназија у Новом Саду 457 и 555; Завештаји на народне добротворне цели 472; Из бугарског часописа „Сеянинъ“ 473; Освећење темеља новог здања срп. учитељске школе у Сомбору 490; Закладе Г. Епископа Никодима Милаша 490; Годишњи испит у женској школи у Хопову 490; Прилозп општини у Дрежници 491; У спомен пок. Дионисију Чупићу, игуману беочинском 504; На дан Христовог Преображења 521; Епископ нишки Иноконтије 521; Високопреосвештени Госп. Епископ бачки Герман 521 и

570; Скупштина „свештеничког удружења“ у Србији 521; Цариградски лист „Константинуполис“ 522; Треба да се зна 539; Школски Савет 539, 589, 701; На имање Рокића 540; Учитељска школа у Панчеву 540; Дар српској школи 540; Застарелост свештеничких прилога 540; Нова српска школа у Д. Тукле 540; Његова Светост преузв. г. Патријарх српски Георгије 553 и 569; Конференција у Ватикану 553; Завештаји епископа Јеронима 554; Г. протосинђел Герасим Петровић 554; Магистар богословије г. Добриној Бранковић 554; Ново здање богословије у Београду 570; Нашла се законита прика 570; Украшење и оправка руских светих храмова у Москви 570; Питање о оснивању једног манастира на реци Амуру 570; Педесетогодишњица проте Базарова 570; Избор учитељице на срп. вишој девојачкој школи у Новом Саду 570; Забавишта на српском забавишту у Новом Саду 571; Његова Светост преузв. г. Патријарх Георгије Бранковић у Будим-Пешти 587; Стање свештеничког удовичко-сиротињско-пензионог завода у архидијецези карловачкој 590; Избор учитеља на срп. вишој девојачкој школи у Панчеву 590; Школска закладa Кузмина Пашулића у Иригу 604; † Професор Чиамин 604; Избор учитеља на срп. виш. девојачкој школи у Сомбору 605; Шта је са свештеничким удружењем 621; Књижевно друштво „Матице Српске“ 622, 638; Пријатељима српске окладнице 623; Црквено-политичке реформе у горњем дому угарскога сабора 637; Избор пароха у Вршцу 637; За градњу срп. прав. цркве у Сиску 637; Осведшење нових звона 637; 25-тогодишњи „професорски јубилеј 638; Годишња скупштина „Матице Српске“ 638; О напредовању православних Срба у бачком Петровом Селу 639; Народно-црквени Сабор 653; Седнице епархијских власти 654; Г. Младен Миловановић 654; Администратор старо-футошке парохије 654; Наши народни питомци 654; Системизовано место катихете у Осеку 654; Умировљење 654; Српским конзиторима на знање 654; Високопреосвештени Митрополит Михаило београдски 669; Још једна четрдесетогодишњица 670; Положио стечајни испит 670; Нова српска народна основна школа у Суботици 670; Крштење Назарена 670; Целокупна дела св. Јована Златоустог у руском преводу 670; Легат друштву св. Саве и — Светомир Николајевић 670; Роман Емила Золе проскрибиран 670; Прослава крсног имена 685; Крсно име Његове Светости Патријарха српског Георгија 700; Са трећег међународног старо-католичког конгреса 701; Луда посла од некот Дворжака 702; Оставка карипградског Патријарха 716; Ретко одликовање 716; Умировљени Епископ Димитрије у Србији 716; Успеси православне мисије у Северној Америци 717; Мировински завод за свештеничке удовице и сирочад епархије бачке 732; Бројно стање слушалаца у нашем богословском училишту 747; Превишње одликовање 747; Манастирски приходи 748; И опет велики збор угарских католика 748; Освећење новог иконостаса у Будимпешти 749; Г. Ђорђе Бекић 749; Нова добротворка 749; Избор пароха у Тарашу и Футогу 765; Ново здање срп. учит. школе у Сомбору 765; Анђелковићев фонд у Новом Сланкамену 765; Срп. учит. школа у Горњем Карловцу 765; Добротворка српске школе 765; Отварање нове српске вероспов. школе у селишту Чичову код Сомбора 765; Највиша санкција уређу црквено-политичких реформа 779; Освећење храма у Ћићлаку 779; Залишне сесије и сесијонална земљишта српског православног свештенства 779; Православна црква у Јапану 780; Школе у Босни и Херцеговини 780; Из саборског прорачунског одбора у Тројединици 797; Допуна извештају 799; Катихета сомборске државне гимназије 799; Школе у Угарској 799; Избор пароха у Ст. Футогу 814; Руски дар лавовској православној цркви 814; Православно мисионарско друштво у Русији 815; Његова Светост Патријарх Георгије на аудијенцији код Његовог Величанства краља 830; Његов Вис. краљ Никола црногорски подарио је св. Патријарху Георгију одличје Данилова реда I. степена 830; Г. Илија Машић 830; Духовни концерт 830; Богословска дружина Братство у Београду 830; „Лист „Просвјета“ престаје излазити 830; Тридесетгодишњица др. Јована Стромина 831; Српска банка у Загребу 831; Похара саборне цркве у Карловци 831; Црква св. Саве у Америци 831; Папа баца око на Русију 831.

9. Књижевне вести, оцене и прикази, нове књиге, стр. 78, 92, 110, 119, 126, 140, 157, 173, 200, 216, 229, 237, 247, 265, 270, 284, 318, 333, 346, 347, 381, 395, 407, 411, 428, 439, 443, 473, 488, 505, 520, 522, 571, 586, 602, 606, 619, 635, 652, 655, 686, 703, 718, 780, 828.

10. Одговори уредништва, стр. 111, 173, 205, 236, 254, 269, 333, 381, 428, 555, 655, 703, 749, 815, 831.

11. Исправци, стр. 64, 79, 95, 126, 205, 285, 348, 364, 623, 687.

12. Изјаве и јавне захвалности и молбе, стр. 10, 43, 65, 79, 95, 140, 155, 173, 174, 222, 236, 253, 270, 348, 364, 429, 434, 444, 523, 540, 639, 781.

13. Исказ скупљених прилога за споменик митрополиту Стефану Стратимировићу, стр. 79, 95, 110, 140, 157, 174, 190, 205, 237, 254, 270, 285, 333, 348, 397, 734, 749.

14. Исказ скупљених прилога за надгробни споменик св. Стевану Штиљановићу, стр. 412

Осим тога: у сваком броју: разни **огласи, објаве и стечајеви.**

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Јереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 2. јануара 1894.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Високи отпис, који садржава превишњи одговор на најпонизнију адресу захвалности св. архијерејског синода Његовом царском и апостолско-краљевском Величанству.

Кр. уг. министар-председник.
Бр. 2681. М. П.

Преузвишени и високопречасни Господине Архиепископе, Митрополите и Патријарше!

Његово царско и апостолско краљевско Величанство превишњим решењем Својим, изданим у Будимпешти 4. новембра ове године, по предложењу мојега извештаја, узевши са задовољством к превишњем знању изјаву непоколебиве верности и привржености, изражену православним српским епископским синодом према највишој особи Његовог царског и апостолског краљевског Величанства — мене је овластило, да ово уз израз највише милости Његова Величанства саопштим епископском синоду; услед чега — позивно на представку епископског синода од 30 (18.) октокра 1893. бр. 370. — овим умољавам Вашу Преузвишеност, да у овом саопштењу посредује.

Примите Ваша Преузвишености искрену изјаву мојега одличнога поштовања.

У Будимпешти 6. новембра 1893. год.

Векерле, с. р.

Преузвишеном и високопречасном господину

Георгију Бранковићу,

правом тајном саветнику, и карловачком православном архиепископу-митрополиту и српском патријарху.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

БОЖИЋНА ПОСЛАНИЦА ЊЕГОВОГ ВИСОКОПРЕОСВЕШТЕНСТВА ГОСПОДИНА Нектарија Димитријевића,

ЕПИСКОПА ВРШАЧКОГ.

НЕКТАРИЈЕ

по божијој милости православни Епископ вршачки, белоцрквански, панчевачки, и т. д.

Свему пречасном свештенству и васколиком богочастивом народу епархије вршачке благодат, милост и мир од Господа Бога и Спаса нашег Исуса Христа, а од Нас Архијерејски поздрав и благослов!

„Господь просвѣщеніе мое и Спаситель мой; кого убоюся? Прок. гл. 5.“

Целом православном свету разлеже се данас анђеоски поздрав: „**Слава Богу у висинама, на земљи мир, а међу људма благоволење!**“

И сви се православни данас мирбоже, и поздрављају: „**Христос се роди!**“ и „**Ваистину роди!**“

Исто тако, ако и другим речма и песмама, сви хришћански народи славе и величају рођење Спаситељево, јер сви знају и схваћају, да је наука Христова, која је намењена свима народима и свима вековима, целом човечанству раскрчила пут, да сваки појединце, живећи и делајући у духу божанствене науке те, позиву свом, и дужности својој према Богу, према ближњима, па и према себи самом, у пуној мери одговорити, и тиме на овом свету срећан, а на оном блажен бити може.

На основу те божанствене науке, цео састав друштва човечијег доби други вид; други назори, друга начела овладаше; стари век ишчезну, а нови хришћански наступи.

Колико је човечанство у овом хришћанском веку, а на том хришћанском темељу у науци и вештини, и у свакој струци занимања већ до сад напредовало, није нужно да опширно разлажем, јер на коју се год страну окренемо, свуда, од најмањега до највећега, видимо такви развитак, да нам је често тешко да схватимо, да су то дела ума и руку човечијих.

А колико ће човек у будућности још напредовати, — то ми данас ни слутити не можемо.

Но као што свака ствар у овоме свету има две стране: добру и лошу, тако и развитак данашњи, поред своје светле стране, показује и таме него, које сав плод развитка тог уништити, и место среће и благостања, несрећу и невољу целом друштву нанети могу, ако их за времена не уклонимо.

Таквих тавних нега има на жалост данас много, и сувише. Не могу, а није ни прилика, да их све овде набрајам; али неколико таквих, које су најтавније, те и најопасније, ипак у кратко споменути морам.

Ко је год пратио друштвене појаве у последњим годинама, морао је са стрепњом и гнушањем приметити, да се нова, најближим претњама пуним сасвим непозната, превратна струја све више ширити почела, којој је то главни значај, да силни, са данашњим поретком незадовољни запенушаци насилно хоће на површину да се успну, и власти се дочепају, те не обзирући се ни на Божији закон, ни на друштвене установе, и не зазирући ни од најгрознијег, па и нечовечног средства, са фанатичком страсношћу на томе раде, да цео данашњи друштвени састав из темеља покрену и поруше.

Од те врсте су, осим многих других мање опаснијих, социјалисте и комунисте, који лично имање, и слободно располагање са тим имањем хоће да забране и укину; а много опаснији су од њих још нихилисте и анархисте, који, бацајући динамитске бомбе у пуна позоришта и парламенте, и забадајући убилачки нож у груди ономе, на кога баш наиђу, негледушке убијају

невиње људе, који њима никад ништа скривили нису, па чак и такве, које они и не познају!

Жалост и срамота је за достојанство човека, да је та дивљачка струја при крају деветнаестог хришћанског и просветног века корена ухватити могла; а још већа је жалост и срамота, да се толико раширила, да нема ни изгледа, да ће се угушити моћи, док се правац, којим је данашње друштво пошло, не измени.

Правац је тај искључиво материјалистичко-себичњачки, који за идеале неће да зна, него им се руга; **а човек без идеала,** сишао је са узвишеног свог степена као најсавршеније на земљи створење, **па се приближио животињи,** која такођер само за своје потребе осећаја има, ма иначе цео свет пропао.

На тај убитачни правац, на ту странпутицу запало је данашње хришћанско друштво, кад је свој идеални темељ, на ком је назидано: хришћанску науку занемаривати и у својој вери слабити почело, те је услед тога у моралу, без кога никаквом друштву опстанка нема, неизбежно посрнути морало.

Сви би народи срећнији били и боље стојали, кад би у хришћанској вери и моралу чвршћи били, јер онда оних недела, која мало час поменух, и многих других беда и невоља не би могло бити; али за нас је света вера наша православна — јер је код нас православље и народност наша једно исто — свагда животно питање било, а данас, где нам поред споменуте убитачне струје још и друге велике опасности прете, више него икада.

Познато вам је, да су земаљском сабору поднесени извесни законски предлози, који у црквени живот наш дубоко засецају, јер смерају да неке црквене установе, а наиме тајну брака, грађанским установама прогласе.

Но пошто је по учењу наше православне цркве брак света тајна, те она само ону свезу признаје за брак, која је пред црквом и по црквеним обредима склопљена, а сваку другу за грешно сажиће сматра: то су сви они, који могу имати уплива на законодавство, позвани и дужни, да свом снагом својом најодлучније пораде, да предлози ти законом не постану; а сви прочи треба да се молимо данас рођеном Спаситељу, да труд тих поборника свете цркве своје благослови и успех им омогући.

Ако би пак поред свега тога предлози ти законом постали, онда се морамо сви најозбиљније постарати, да сваку могућу злу последицу тога закона од себе уклонимо. **Нама не стоје на ту циљ никаква друга средства на расположењу, доли савесно и безусловно вршење оних црквених заповеди и наређења, која се на ове предмете односе.**

Ту нам једино лежи спасење!

Но пошто се на вршење тих заповеди и наређења нико принудити не да, него сваки по својој верској свести поступати може, то нам је, као што сам већ рекао, данас више него икад нужна чврста и непоколебљива вера, која нас је и до сад од силних беда и невоља сачувала.

Зато и данас, као и свагда до сад, опет и опет молим и преклињем све и свакога: **љубимо и чувајмо свету веру нашу православну, ширимо и утврђујмо је на дому, на збору и на сваком месту; вршимо у духу њеном сваки своју дужност савесно и тачно; љубимо и поштујмо један другога искрено и одано; савлађујмо једнодушно старог нашег душманина: неслогу, раздор и поцепаност,** на ћемо сваку беду и невољу од себе уклонити, себи и потомцима својим лепшу будућност основати, и данашњи благдан свагда радосно дочекивати и прослављати моћи, Амин!

У *Вршцу* на Рождество Христово 1893.

Гореспомењути смирени Епископ

Нектарије с. р.

БОЖИЋНА ПОСЛАНИЦА ЊЕГОВОГ ВИСОКОПРЕОСВЕШТЕНСТВА ГОСПОДИНА Никанора Поповића,

ЕПИСКОПА ТЕМИШВАРСКОГ.

НИКАНОР

по божијој милости православни епископ темишварски, велико-бечкеречки, велико-кикиндски, велико-ст.-миклушки и арадски

Свему пречасном свештенству и васколиком богочастивом народу Епархије наше благодат, милост и мир од Господа Бога и Спаса нашег Исуса Христа, а од нас Архијерејски поздрав и благослов!

Христос се роди!

Ја данашњи светли и радосни празник Рођества Христова, великом је радошћу обузето и срце и душа моја, што се и овога Божића састајем у духу са богом дарованом ми духовном паством својом, с вама мила и драга духовна чада моја!

Велика је реч Божић, па је велико и значење тога најмилијег нам имена на свету.

И небо и земља преузносе величину и значај тајанственог рођења Христова — и у своме светом загрљају поје песму а од мила гласа: „Слава во вишнихъ Богу и на земли миръ, во человѣцѣхъ благоволеніе.“

Па има ли и једног Србина православног, коме се не би ни на данашњи благ дан срце отворило, да прослави Бога творца свога и да му благодари на највећем, најскупоценијем дару: што је послао и поклонио људству свог јединца сина, сунце правде Христа спаса нашег — да донесе мир земљи, да ју обасипе правдом и истином, а опаше вером, љубављу и надом, тим трима најсветлијим — врлинама хришћанским.

И има ли икоје душе у цркви и народу нашем, која се не топи од милине божићњега тропара „Рождество Твоје Христе Боже наш“ и која се не би запосила — већ и самим видљивим знамењима запосиога празника овог.

Дивна и јединствена божићна знамења, што су их побожне српске руке разастрле по поду, попаспремале и испорећале по столу, па окитиле и обасуле драгоценим даровима својим — састављају тако реч божићни олтар у домаћој цркви — и најјасније, најречитије говоре души Србиновој, да је настао и дошао најмилији празник народни и црквени — дошао Божић.

Па има ли, мила духовна паство моја, ичега на свету, што би те могло откинути, могло одродити од славе и прославе, рођење и одгеговање на самосвојноме пољу — црквенонародног живота нашег?

И шта би нам могло заменути ово и овако на земљи српско небо наше?

Душа би се следила у нама, кад се не би открављивала на топлим недрима матере цркве своје.

Срце би нам остало и празно и пусто, кад се не би загрејавало на вреломе огњу побожности српске.

Све би можда и свашта од нас бити могло, само не би били оно што смо, а што нам је од вајкада тињало, па још и данас тиња — изнад светлих и великих гробова, изнад јуначких и мученичких костију прослављених предака наших.

На чувајмо, негујмо, љубимо и поштујмо свеколике црквенонародне светиње наше; у њима нам је живот у њима сласт на и спас души, образу и имену нашем.

У духу наше свете цркве одгајајте децу — то најмилије благо ваше.

Водите их у школу, да се умију на извору истине божије, да ум свој просвете; водите их у цркву, да се оснаже даровима духа светог, да оплемене душу и млађана срца своја.

Предходите им лепим и часним примером рада и живота свога, како би вам се поред срећно упућене деце — освежили и омилили старији дани живота вашег; јер како је старост већ по себи тешка и суморна, то ако се у њој не понесете на

крилима једрог и честитог подмлатка свога, остаће вам срце болно и рањаво, живот црњи — и од смрти црне.

Богу се молите, радите, штедите: јер ко заборавља на Бога, не ће се огрејати на сунцу милости божије, нити ће га прихватити у невољи, страху и очајању — божија рука.

А ко са призивањем имена божијег сваки рад свој отпочиње и довршује, коме црква за срце пријања и у њој се топло и из душе помоли Богу и творцу своме, том је ведро и чело и душа и посред најтежих дана и часова у животу његовом.

Јест, вера ведри душу човечију, црква пружа утехе верним, а школа загрљена с црквом чине човека човеком, хришћанина хришћанином, Србина Србином.

Радите и штедите — јер ко не ради и не штеди и ко по несрећи више троши но што зарађује, но што му његова заслуга, његово стање и имање допаша, тај се већ у напред руковао са пропашћу својом.

Па је ли грехота бити пуст код памети, је ли грехота дати умље за безумље и навалице срљати у пропаст своју?

Умеравајте се у свему, па и у самим жељама својим — јер није сва срећа у богатству, сјају и раскоштву — и није богат онај ко много има, већ ко мало треба.

Не завидите ничијој срећи, јер она ретко седи дуго на једном месту. Њу је лакше срести него ухватити, лакше наћи него сачувати.

Тежите за оним што је узвишено и трајно; тежите за врлинама хришћанским, врлинама грађанским, врлинама народним — па опасани овим и оваким врлинама стекли сте себи благо, које никакав холуј разнети, никаква сила стаманити ни смрвити не може.

Па кад сам се и са ово мало Архипастирске поуке дотакао српског срца и побожне душе ваше, то вам у исти мах честитам светли и радосни празник рождества Христова, празнике новога лета и светога Богојављења, са топлом и усрдном жељом: да као што сте на данашњи благ дан расположени према светој вери и вековима освештаним народним обичајима нашим, да вас таково расположење не остави до краја живота вашег — и да ту лепу побожност народну пресадите и у нежна срца миле деце ваше — и у свети им аманет оставите све оне из прошлости наше запамћене народне врлине, са којих се вазда снажила и дичила света црква наша — и преузносило лепо име и светао образ рода и народа нашег.

У *Темишвару*, на Рождество Христово 1893.

Горепоменути смирени Епископ
Никанор с. р.

НА РАЧУН ПРОШЛЕ ГОДИНЕ, А НА ПРАГУ НОВЕ.

Уз име божје, отпочесмо једну годину више, сваки у своме, а сви скупа, и у животу народно-црквеноме.

Прошлу годину народно-црквеног нам живота отпочесмо под утисцима г. 1892. Те године разишао нам се народно-црквени сабор несвршена — а главнога — посла, оставив народно-црквену автономију коначно не — уређену.

Да се неуспех саборске радње одакле прегори, изаслао је сабор, из своје средине, одбор једанаесторице, да „још једном прегледи појединe одредбе народно-црквеног устава и да према постигнутом успеху поднесе извештај сабору ради даље специјалне расправе устава“. како би се тиме омогућио нов, ал' успешан, саборски рад.

Одбор се састајао и прошле године; али, до споразума дошао — није. Друкчије није могло ни бити; а није за то, јер је тај одбор, и ако по броју својих чланова минијатура, по свему другом био оно исто, што и сабор, који га је, у неспоразуму своме, на споразум изаслао.

Покушај, — ако се у опште и тај израз употребити сме — који је учињен у одбору једанаесторице, учињен је ако не доцкан, а оно — прерано. Или, и једно и друго.

Да је учињен доцкан, сведочи саборски рад у г. 1892; а да је, после овога, учињен прерано, доказ је у изјавама, које су пале у последњој одборској седници, а тенор којих је у речима: „Време јо лек нашем злу. Наша штета научиће нас памети. Из тога ће се изродити друга струја“; у речима: „Очекујмо од времена, да нас оно освести и опамети“...

С' тим изјавама — које за сада глосирати не ћемо — завршене су седнице одбора једанаесторице, које нас остављше на грозној пучини неизвесности; а успеху којих се тешко ко и надао, јер се, према свему ономе, што је претходило, надати није ни могао.

Тако је ето и прошла година нашег автономисања забележила потомству: како смо спори на добро, а брзи на зло.

Забележила је и она један доказ више, како нам је 25 година горког искуства врло мало помогло, да се „научимо памети“...

На, бар да можемо у ову годину да уђемо са утешнијим мислима; бар да можемо у овој години, са народно-црквене автономне њиве, нам мили народ обрадовати и охрабрити са сигурном надом: беричет те чека!

Не можемо; јер нам и данас још меланхолија горьких изјава продире душу оправданом зебњом, да ни ове године тога беричета бити — не ће. А кад би били песимисте, морали би у тој меланхолији констатовати и критерије неке — резигнације на беричету том.

Далеко од нас нек је тај песимизам; као што и резигнација места бити не може у срцу, које љуби цркву и народ...

И нема је! Не може је ни бити у „очекивању“, јер очекивање је нада; а где је нада — нема резигнације.

У меланхолији, дакле, горьких изјава није резигнација, него нада, и ако *тужна и сетна*. А таква је за то, јер жељено време није тако близу, неда се бар ни приближно одредити. И зар је онда *таква* нада неприродна срцу, пуном љубави за цркву и народ, као што је срце Његовог Преосвештенства данашњег, преузвишеног Господина Архиепископа Георгија Бранковића, који тако жудно тежи и чека, да види своју цркву и народ смирен, утешен и задовољан, напредан и виђен — **што пре?**

И ко би се могао данас, а после слике, коју нам је пружио сабор г. 1892, заносити веселијом надом?! Озбиљан посматрач наших односаја — не. А разлози томе леже у тим односајима — не. А разлози томе леже у тим односајима у опште, а са нагласком тврдимо: у међусобним односајима наших опозиционих странака и у ексцентричном либерализму њихових захтева, који се под утецајем тих односаја надмећу у ексцентричности тој.

Да није три странке у сабору било, да их три нема и данас још у народу нашем, и да међу опозиционим странкама не стоји „запета пушка“, која има, кад тад, да огласи победу једне ма које, победу у конкуренцији страначкој, а која још подржава неоправдану зебњу и увиђавнијих и солиднијих елемената у странкама тим, — нека нам је дозвољено веровати, да би и сабор г. 1892 боље прошао, али свакако, да би данашња наша нада у будући споразум меродавних фактора у цркви и народу била не тужна и сетна, него веселија, јер темељнија.

Но боље икаква, него нада — изгубљена. Надамо се. Надамо се, да ће нам време лека донети. Ал' се надамо и у — *људе*; јер као што време даје људе, тако и људи могу спремити „време“...

Питање је: имамо ли људи, који могу учинити, да се **„изроди друга струја“?** Или се чека, да то учини „време“ само собом? А кад ће то „време“ наступити, које хоћемо да чекамо, а које требамо, да нас изведе из ропства автономног?

Ако стоји, да ће нас „наша штета научити памети“, онда би се могли надати у брзо томе времену, јер штете је и — сувише. Треба ли још више и веће? И те може бити, али онда ће око нас прохујати већ време, које чекамо.

Чекаћемо, и ако нам није до чекања. Чекаћемо, не би ли се *„изродила друга струја“*. Дочекамо ли бољу, — боље ће нам свима бити. Нас ће спремне затећи, — да јој изађемо на сусрет.

Чекаћемо; друго нам не остаје. Али, ако не дочекамо жељено време и ако га пропустимо, онда смо уверени, да ће нам потомци изрећи ову пресуду: *пропустили су време, кад је на патријаршкој столици седео патријарх Георгије Бранковић*...

Ј.

О читању јеванђеља и апостола у недеље, по грчком Јеванђелистару.

Ми смо још 1888. г. покренули питање: „*О читању јеванђеља и апостола у недеље, по грчком Јеванђелистару*“, због ког смо питања водили са покојним *Шакраком* жестоку полемику, која због његове смрти није довршена *онако*, како смо је мислили довршити.

Како је *Шакрак* отишао Богу на истину, не остаје нам сада друго, већ да озбиљски једном приведемо крају питање: „*О читању јеванђеља и апостола у недеље, по грчком Јеванђелистару.*“

Ми ћемо прво по грчком Јеванђелистару навести, која 1894-те године треба читати васкрсна јеванђеља на јутрењу, која на служби, и које апостоле и које гласове васкрсне треба појати у коју недељу, а за тим ћемо у кратко рећи, за што треба, да и ми православни Срби читамо јеванђеља и апостоле у недеље, по грчком Јеванђелистару, а не по славенскоруском Сказанију.

Идуће 1894. год. треба у недеље овако јеванђеља и апостоле читати:

1894.

Ускрс: 17. Априла.

ПАСХАЛНО СЛОВО: III.

Месеца	Проста година	Име недеље и које се јеванђеље чита на литургији	Назив редовне недеље: Јеванђеља	Назив редовне недеље: Апостола	Које се апостол чита на литургији	Глас васкрсни	Јеванђеље васкрсно
	2	Пред просвјешћењем, Марк. 1.			К Тимотеју, зач. 298.	8	11
	9	По просвјешћењи, Мат. 8.			Ко Ефесјем, 224. од пол.	1	1
	16	XII. Лукина, Лук. 85.	XXIX	XXIX.	Ко Колосјем 257.	2	2
	23	XV. „ Лук 94.	XXXII.	XXXII.	К Тимотеју, 285.	3	3
Јануара	30	XVII. Матијева, Мат. 62. и Три Јерарха, Мат. 11.	XVII.	XVII.	Ко Коринћаном, 182. од пол. „ Јеврејем, 334.	4	4
	6	О Митарю и Фарисеју, Лук. 89. (Почетак Тригода)	XXXIII.	XXXIII.	К Тимотеју, 296.	5	5
	13	О блудњем сину, Лук. 79.	XXXIV.	XXXIV.	Ко Коринћаном, 135.	6	6
	19	Задушнице (у суботу)			„ „ 140.	7	7
	20	Мјасопустнија, Мат. 106. (Месне покладе)	XXXV.	XXXV.	К Римљаном, 112.	8	8
	27	Сиропустнија, Мат. 17. (Беле покладе)	XXXVI.	XXXVI.	Ко Јеврејем, 329. од пол.	1	9
	6	I. великог поста, Јов. 5.			„ „ 304. и 318.	2	10
	13	II. „ „ Марк. 7. Јов. 36.			„ „ 311.	3	11
	20	III. „ „ Марк. 37.			„ „ 314. и 229.	4	1
	27	IV. „ „ Марк. 40, Мат. 10.			„ „ 321. од пол. и 208.	5	2
Марта	3	V. „ „ Марк. 47. Лук. 33.			„ „	—	Мат 83
	10	VI. „ „ (Цвети), Јов. 41.			К Филипљанем, 247.	—	—
	17	Васкресеније Христово, Јов. 1.	I.	I.	В Дјејанијих, 1.	—	1
	24	О Томје, Јов. 65.	II.	II.	„ „ 14.	2	4
	1	О Мироносицах, Марк. 69.	III.	III.	„ „ 16.	3	5
	8	О Разслабљењем, Јов. 14.	IV.	IV.	„ „ 23.	4	7
Април	15	Самарјанини, Јов. 12.	V.	V.	„ „ 28.	5	8
	22	О Слепом, Јов. 34.	VI.	VI.	„ „ 38.	6	10
	29	Сијатих отец, Јов. 56.	VII.	VII.	„ „ 44.		
	4	Задушнице (субота)				—	9
	5	Духови (св. Тројица) Јов. 27.	VIII.	VIII.	В Дјејанијих 3.	8	1
	12	Всјех сијатих, Мат. 38. (Петровске покладе)	I.	I.	Ко Јеврејем, 330.	1	2
Маја	19	II. Матијева, Мат. 9.	II.	II.	К Римљаном, 81. од пол.	2	3
	26	III. „ Мат. 18.	III.	III.	„ „ 88.	3	4
	3	IV. „ Мат. 25.	IV.	IV.	„ „ 93.	4	5
	10	V. „ Мат. 28.	V.	V.	„ „ 103.	5	6
	17	Св. Отец VII. сабора, Мат. 11.			Ко Јеврејем, 334.	6	7
Јуна	24	VII. Матијева, Мат. 33.	VII.	VII.	К Римљаном, 116.	7	8
	31	VIII. „ Мат. 58. (Госпођинске покладе.)	VIII.	VIII.	Ко Коринћаном, 12[illegible]	[illegible]	[illegible]
	7	IX. Матијева, Мат. 59.	IX.	IX.	„ „ [illegible]	[illegible]	[illegible]
	14	X. „ Мат. 72.	X.	X.	„ „ [illegible]	[illegible]	[illegible]
Августа	21	XI. „ Мат. 77.	XI.	XI.	„ „ [illegible]	[illegible]	[illegible]
	28	XII. „ Мат. 79.	XII.	XII.	„ „ [illegible]	[illegible]	[illegible]

Месеца	Прста година	Име недеље и које се јеванђеље чита на литургији	Назив редовне недеље: Јеванђеља	Назив редовне недеље: Апостола	Који се апостол чита на литургији	Глас васкрсни	Јеванђеље васкрсно
Октобра	4	XIII. Матајева Мат. 87.	XIII.	XIII.	Ко Коринћаном 166.	4	2
	11	Пред воздвиженијем, Јов. 9.			Ко Галатом, 215.	5	3
	18	По воздвиженији, Марк. 37.			„ „ 203.	6	4
	25	I. Лукина, Лук. 17.	XVIII.	XVI.	Ко Коринћаном, 181.	7	5
Септембра	1	Михољске задушнице (у суботу)					
	2	II. Лукина, Лук. 26.	XIX.	XVII.	„ „ 182. од пол.	8	6
	9	III. „ Лук. 30.	XX.	XVIII.	„ „ 188.	1	7
	16	IV. „ Лук. 35. (св. Отец)	XXI.		К Титу, 302. од пол.	2	8
	23	VI. „ Лук. 38.	XXIII.	XX.	Ко Галатом, 200.	3	9
	30	V. „ Лук. 83.	XXII.	XXI.	„ „ 203.	4	10
	6	VII. „ Лук. 39.	XXIV.	XXII.	„ „ 215.	5	11
Новембра	13	VIII. „ Лук. 53.	XXV.	XXIII.	Ко Ефесијем, 220.	6	1
	14	(Божићне покладе) у понедељник.					
	20	IX. Лукина, Лук. 66.	XXVI.	XXIV.	„ „ 221.	7	2
	27	XIII. „ Лук. 91.	XXX.	XXV.	„ „ 224.	8	3
Децембра	4	X. „ Лук. 71.	XXVII.	XXVI.	„ „ 229.	1	4
	10	(Материце) у суботу					
	11	Св. Праотец, Лук. 76			Ко Колошаном, 257.	2	5
	17	(Оцеви) у суботу					
	18	Пред рождеством, Мат. 1.			Ко Јеврејем, 328.	3	6
	25	Рождество Христово, Мат. 3,			Ко Галатом, 209.		Мат. 2

Који српски свећеник идуће 1894. г. читао буде *овако* васкрсна и на служби јеванђеља и апостоле у недеље, *тај нека уверен буде, да су иста читана у означене недеље и у свима православним црквама сва четир васељенске патријаршије, у црквама румунским и бугарским.**

У грчком јеванђелистару има 35 оваких таблица, т. ј. за свако пасхално слово, за целу годину, наведено је која јеванђеља и апостоле треба читати у коју недељу на служби, која васкрсна и који је које недеље глас.

* * *

Да видимо сада, да л у истини треба, да се и у нашим српским црквама читају јеванђеља и апостоли у недеље по грчком Јеванђелистару, и ако треба, за што треба; или треба, да се и на даље читају по славенско-руском Сказанију!

Држимо, да ће нам сваки српски свећеник дати за право, кад кажемо, да нам славенско-руско Сказаније, што се налази у Јеванђељу и Апостолу, а тако исто и славенско-руски Типик, не дају увек јасног одговора на питање: кад које јеванђеље и апостол треба читати.

Грчки пак Јеванђелистар и Типик, дају на то питање са свим јасног одговора.

Отуда и бива, да се у нашим српским црквама, једне исте недеље у једној цркви чита ово, а у другој оно јеванђеље и апостол, дочим се то не догађа у грчким црквама, и у свима оним црквама, које су усвојиле читање јеванђеља и апостола по грчком Јеванђелистару.

А то је довољан разлог, да и ми Срби треба да прихватимо и усвојимо читање јеванђеља и апостола по грчком Јеванђелистару, а да напустимо досадашње славенско-руско Сказаније.

За доказ нејасноће славенско-руског Сказанија и Типика, навешћемо само један пример.

Која јеванђеља и апостоле треба читати у недеље, од недеље по просвјешченији до недеље о Митари и Фарисеји — којих недеља може бити од 0—5 т. ј. највише четир — о томе нема споменa у реченом Сказанију.

У Типику пак под 7. Јануаром, налази се ово нејасно правило: „**Подобаетъ вѣдати: Ѥкѡ Єѵаггєліа и апостолы ѿ недѣли пріидѧщіѧ, ѩ҆же єсть пєрвам по просвѣщєніи недѣли Оубѣдамъ извѣстно, въ кое число**

* Ми смо особито захвални преднем и преч. г. проти Руварцу на овоме прилогу, али упозорити морамо наше свештенство, да је у овоме прилогу тек предлог за нашу цркву, који долази *данас* од г. Руварца, *но о којем* — ако потребе буде — *решење припада св. Синоду.* У.

мѣсяца предъ мясопустною недѣлею бѫдетъ недѣля о Мытари и Фарисеи, и вспятъ изчетъ на мимошедшія недѣли возвратится, начни рядъ досказающихъ недѣли о Мытари и Фарисеи. Аще же когда произбѫдетъ недѣлъ сихъ уставленъ, блюди рядъ о Мытари и Фарисеи“.

У грчком пак Јеванђелистару и Типику са свим се јасно навађа и вели, ако и. п. у реченом времену има само једна недеља, има се читати: то и то јеванђеље, и тај и тај апостол, ако две: то и то и т. д.

У славенско-руском Сказанију, истина наводи се, који је које недеље васкрсан глас и васкрсно јеванђеље, но који би се свећеник владао по томе, а не по столовима, тај би добро прошао! Било би, да би се н. п. једне недеље у једној цркви појао 3. васкрсни глас, и читало 3. васкрсно јеванђеље, а у другој те исте недеље 7. глас и 7. јеванђеље.

У грчком пак Јеванђелистару, тачно је наведен за сваку недељу дотични глас и васкрсно јеванђеље.

И ово је довољан разлог, да и ми Срби треба да прихватимо грчки Јеванђелистар, а да напустимо славенско-руско Сказаније.

А да нам не би и опет ко, као што нам је оно 1888. г. пребацио *Шакрак*: „шта би на то рекла историја и пракса наше цркве? Зар наша црквено-словенска евангелија, на св. трапезама, заједно са својим регистрима и сказанијама, немају за нашу партикуларну цркву авторитативног значаја,“ тима одговарамо — кад већ није *Шакрак* лочекао, да му на првој скупштини свештеничког удружења кажемо, као што смо му обећали — ово:

По грчком Јеванђелистару читају се данас у следећим црквама јеванђеља и апостоли: 1) у све четири васељенске патријаршије, и то не само на грчком језику и осталим језицима, који се у њима употребљавају, већ и на славенско-руском језику, у црквама српским и бугарским, које још потпадају под цариградску патријаршију; 2) у румунским црквама које се налазе у Турској, Румунској краљевини и Аустро-Угарској; 3) у грчким црквама, које се налазе у Грчкој краљевини, Румунској краљевини и Аустро-Угарској.

За Славене у цариградској патријаршији, штампано је на руско-славенском језику 1857 г. у Бечу, следеће јеванђеље са грчким Јеванђелистаром:

„Ѥ славѣ сватыя единосѫщныя, животворящія и нераздѣлимыя Троицы, Отца, и Сына, и сватаго Дѣха.

Божественное и священное

Єvaггеліе

по чинѣ Єvaггелистѣхъ, и по распоряженію Єvaггелій и глаѣхъ греческаго священнаго Єvaггелія неизмѣнно съ подлинниковъ прямыхъ и потвержденныхъ Россійскихъ изданій новаго завѣта, распоряжено трудолюбнымъ настоятелемъ, съ приложеніемъ, въ канонахъ Єvaггелій, новѣйшихъ типическихъ изъясненій, приспѣшатаго въ священноиноцѣхъ Кардіолома Кѵѳѳѧѳѡіана издателя нынѣ первое изданіемъ любороднаго и благороднаго Господина

Ніколая Парисіади.

Въ Австрій, въ царственномъ градѣ Вѣнѣ, въ книгопечатни Мехитаристѣхъ.

Въ лѣто Господне ѩѱѿѕ.“

На првом листу налази се ово: „Сіе священное Єvaггеліе просмотрися ѿ священнаго Собора сватыя и великія Христовы церкве иже въ Константінополи, ѿ негожде разсѣдися и вкратцѣ прекѣйшее, тѣмже и подадеся церковное изволеніе къ свободномъ и безпрепатственномъ раздаванію, всѣмъ по всюдѣ православнымъ Христіанѡмъ Славянѡмъ, лишающимся и желающымъ стяжаніе того, ѩкѡ зѣло благорасположеннаго и правилнаго послѣдованія ради, въ чтеніи всѣхъ священныхъ Єvaггелій на всякій принадлежащій день.“

Исто је јеванђеље уређено пошут грчких јеванђелија — старих апрактоса — т. ј. разређена су јеванђеља по данима, а почињу од пасхе.

(Свршиће се).

ИЗЈАВА.

Његова Светост, преузвишени господин Патријарх српски Георгије Бранковић благоволео је, високом својом одлуком, милостиво поверити *уредништво овога листа и — мени.*

Настојаћу пуном вољом, да својим дужностима одговоримо и ја и лист. Ако тако не буде, не ће кривац бити уредништво. А да тако буде, молим браћу свештенике и сву осталу господу, којима на срцу лежи напредак овога листа, да га сарадњом својом потпомогну.

Сарадња њихова биће листу на углед, уредништву на част, а на корист — општу.

Тиме се препоручујем љубави браће свештеника и сарадника, и наклоности штованих читалаца.

Јован Јеремић,
парох бачиначки.

† ИСИДОР ЋИРИЋ

народно-црквени и патријарашки тајник, народни посланик на сабору хрв. слав. далм. и делегат тог сабора на државном сабору угарском, витез ордена Његов. цар. и ап. краљ. Волич. Франца Јосифа I. и кавалер српског ордена св. Саве и т. д.

Дана 2. (14.) децембра пр. год. склопио је у Ср. Карловцима после кратког боловања за навек своје вазда будне, бодре, вредне и верне очи један од најбољих и најзаслужнијих синова народних: патријарашки и народно-црквени тајник Исидор Ћирић...

Да оценимо до у појединости по количини и каквоћи значајан рад и отуд стечене заслуге врлога покојника, морали би, дакако, изнети и подробно образложити историју наше народно-црквене автономије и у њој провинције за минулих двадесет и пет година.

Кад би то учинили, тада би потпуно познали и велики губитак, што га зла коб нанела цркви и народу, а уочили би и голему празнину, која са опака удеса настаде у посве још нејакој чиновничкој јерархији нашег народно-црквеног организма.

Ну за такву замашну работу није овде, у овом листу, довољна простора. А с обзиром на наш смер: да у главном рекнемо своју о животу, раду и заслугама непрежаљена покојника, није за онакву работу ни потребе. За ову нашу циљ биће довољно, да главније моменте наше народно-црквене прошлости истакнемо и у виду задржимо.

Покојни Исидор Ћирић наступио је звање народно-црквеног и патријарашког тајника у врло тешким, јер посве неодређеним и заплетеним приликама и односима. Зарад доказа довољно је да упозоримо на ове неоспорне чињенице.

Закључци сабора од год. 1864/5. били су, истина, већ узаконьени, као зак. чл. IX. од године 1868., кад је покојни нар. црквени и патријарашки тајник ушао у нашу аутономну чиновничку јерархију. Историја тог зак. чл. јавна је тајна. Познато је, наиме, да је он првобитно спреман угледом на црквену организацију лутероваца угарских, чија се црква од наше битно разликује, пошто није, као ова, апостолска. Тако спремљени материјал за тим је на сабору од год. 1864/5. претресен, и дотериван је ту према интенцијама тадањег краљ. комесара Ђенерала Филиповића, који је као такав не само у сабору председавао, него и у дебатама суделовао, и на резултате ових: саборске закључке знатно утицао. Напокон су ти закључци, истина не у целини, иза успоставе уставности у Угарској, на иницијативу тадањег министра богоштовља, барона Јосифа Етвеша, октроисани, дакле су противуставно ступили на снагу, као већ поменути зак. чл. IX. од 1868. године. Премда је овај зак. чланак, познат у нас и под именом краљ. рескрипта, као целина с обзиром на потребе и отуд захтеве цркве и народа, врло непотпун, а осим тога по садржини и облику посве не суставан и без одређена плана, ипак је њиме колико толико узет у обзир и очуван апостолски значај наше цркве, чиме је бар у неколико одржан континуитет у развоју нашег нар. црквеног живота.

Сабор од г. 1869., први иза успоставе уставности у Угарској, није се оградио против октројке из времена апсолутизма. Није приступио ни грађењу нар. црквн. организације, која би у подједнакој мери одговарала суштини наше цркве као такве, и водила рачуна о стварним потребама народним, условљеним захтевима нашег народног духа и општим културним напретком. Уместо тога, сабор је од г. 1869. под утицајем измајсторисаног духа времена тадашње нове уставне ере, и под последицама неуспеха политичке акције наших световњака у истој ери толико био залутао, да је под геслом: народ све и свуда, васколики народно црквени организам, игнорованем хисторијским развојем освештаног темеља и правца, хтео потиснути на живи песак назови-слободоумља, његових празних теорија и вртоглавих утопија. Отуд наста љута борба између заступника једне и друге струје. Резултат је био: тежња за ултраклерикалством на једној страни, а на другој жудња за свеклашњу световњака. Међу тим екстремима није могло бити споразума, за то се и сабор без икаква корисна успеха разишао. Док су Романи за исто време споразумно са својим епископатом израдили своју нар. црквн. авт. организацију, дотле наши световњаци не имаше пресна посла, него да хијерархију гоне „у Турке“, и да против ње дижу саму угарску владу. То је након узакоњења нар. црквн. автономије био први доказ автономне свести и верске преданости наших световњака. Ко би се чудио, што је са тог рада избранника народних у маси народној ускоро се разбуктало најодвратније демагоштво, под чијим последицама и данас патимо и страдамо.

Вали ове автономне крстоносне бујице, или боље: автономног донкихотизма наших световњака, запљускивали су и рад сабора од г. 1870. и год. 1871. У тим саборима, сазваним по администратору митрополије Стојковићу, који је после смрти патријарха Машировића по влади угарској за таквога био наименован, продужено је утирање пута свевласти световњака посредством на најширој основи израђене репрезентативне системе. Као што се пре угледало на калвинске црквене установе, тако се сад копирале по начелу народне самоуправе израђене установе нове уставне ере мађарске. Тек што се у једном случају задовољило правом духу наше автономије. Да је то све тако могло бити, томе је узрок, што је епископат био лишен својег старешине, те отуда у својој акцији доста неодређен и неодважан, па и спречен. Да је тада било патријарха, извесно је да би у раду тадашњих сабора много шта било друкчије, било боље, било правичније.

У то доба, за администрације Стојковићеве, посред тадашњих заплета и трзавица, дошао је за нар. црквн. тајника покојни Исидор Кирић.

Разноврсне нове уредбе, од којих неке и неке, као плод напред поменутог рада сабора од 1864—1871., на сасма противном начелном темељу заснован, ваљало је увести у живот, у ком су мимо то већ битисале, па су и даље требале остати, многе између себе неједнаке и од нових посве различите установе. Ту дакако о буди каквој хармонији, на тек о јединству у раду, као основу за успех. није могло бити ни говора.

Ускоро поче с тога запињати на све стране, по свима ограницима нар. црквн. автономна живота. Што по реч: мало било, дуго не трајало, па многи сазнаше баш по том запињању, да су претходни сабори радили напамет, или још горе: да су зидали на песку. Радило се и градило по голој теорији, без познавања живота, његових прилика и потреба. Апарат је постојао, и требао је да ради. Ну како је то могло бити, кад је автономни строј био скривен од делова између себе неједнаких и по разним системима израђених? Покретна сила тог строја почивала је у „широким плећима“ надри-суверене масе, о којој се већ тада морало знати, да је за сваки озбиљан, истрајан и самопрегоран рад на пољу автономном неспремна и недорасла. С једне стране то, с друге стране одсуство и за овај непотпуни автономни апарат потребних и способних органа, како на периферији тако и у средишту и између овог и оне, с треће стране опет противност оних, који су функционисању постојећег строја то са општег то са личног гледишта противни били — све је то допринело, да се све то више утврђивало уверење, да има и у нашој автономној држави Данској доста чега што не ваља.

(Свршиће се).

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Из саборског одбора.**) У седници *саборског одбора*, који је седнице своје држао 16., 17. и 18. децембра пр. год., а о раду којих ће и овај лист, *као званичан орган*, вољада, моћи донети, ма и најкраћи извештај, — решено је: да се систематизује при митрополији нашој *место митрополитског архивара и библиотекара*, са годишњом платом од 1200 фор. и 200 фор. станарине.

Крејирање и систематизовање тога звања и места у митрополији нашој заиста је потребно. Јер и у архиви и библиотеци митрополитско-патријаршкој треба доста да се уради.

Примедби једног нашег листа, да „само треба изабрати *способна* човека за то,“ по дужности и по својој доброј вољи одговарамо, да је сасим излишно учињена, јер нема доказа, да се на које место при управи митрополитској, *за време данашње управе*, понуђавало — неспособношћу. Ако је, можда по суђењу дотичнога листа, онда би овај требао тај пример и — престо да покаже. Иначе излишности. не само да су излишне, него могу да буду и три у здравој кожи.

=

— (**Именовање проте вршачког.**) У прошлом броју јавили смо, да су при избору окружног проте вршачког добили: Живојин Милић, парох вршачки, 97 гласова, а Александар Стојадиновић, прота белоцркавански и администр. протопресвитерата вршачког, 59 гласова. Пошто ни један кандидат није имао прописане две трећине гласова, то је *епархијска конзисторија вршачка* у седници својој од 22. децембра 1893. изабрала, односно именовала *Александра Стојадиновића* за окружног протопресвитера вршачког.

— (**Извештај о радњи епархијске управе темишварске за месец децембар 1893.**) *Епарх. конзисторија темишварска* држала је своју седницу 14. (26.) децембра 1893. године, у којој су ова важнији предмети решени: Извештен је јереј Коста Лазић, адм. парохије сочанске, да је 60 фор. у име државне приномоћи добио. — Молбеница јереја Драгољуба Живковића, пароха модошког, којом је на протопресвитерско место у Вршцу компетовао, враћена му је натраг са извештајем, да га конзисторија избору принустила није. — Препоручено је свима подручним општинама, да тискаинце, књиге и други канцеларијски прибор из српске манастирске штампарије набављају. — Пошто је јереј Тодор Јованов, досадањи админ. рудњанске парохије, за спст. парох. похођеника у Ђурђеву изабран, то је на његово место за администратора рудњанске парохије постављен Богољуб Петровић, свршени богослов из Сремских Карловаца. — Молбеница Григорија Стајића, свршеног богослова из Мокрина, којом на парохију у Мокрину компетује, издата је црк. општини мокринској на изјашњење: да ли реченог богослова као једног компетента за своја пароха жели. — Пошто је на ђаконско место у В. Бечкереку само Голуб Петровић, свршени богослов из Јарковца компетовао, те се црк. општина в. бечкеречка у избор није хтела упустити, то ће се на ђаконско место у В. Бечкереку по ново стечај расписати. — На место протопресвитера-пароха и спст. парох. похођеника у Араду расписан је стечај. — Против јереја В. П. одређења је истрата због наводно нехаралног владања. — Осим тога су донесена решења у брачним споровима и две брачне пресуде, којима је брак разведен.

Епарх. административни одбор темишварски држао је своју седницу 15. (27.) децембра 1893. год., у којој су ова важнија решења донесена: Извештена је црквен. општина товладијска, да је 100 фор. у име државне приномоћи добила. — Одобрена је организација црк. општине сирмске. — Одобрен је купо-продајни уговор, по коме је црк. општина сочанска четири лапца црк. земље за 200 фор. продала. — Није одобрен уговор између црк. општине срп. кларијске и Јована Рајтера, по коме је речена општина хтела своја 3 лапца земље са 3 лапца земље Јована Рајтера да замени. — Одобрено је основно писмо црквене општине чаковачке о руковању закладе пок. Мите Рошуловића, који је све своје имање црк. општини завештао. — На основу спроведене истраге осуђени су у год. 1884. бивши црквен. тутори и бивши председник црк. општине срп.-чешке на исплату проневереног црк. новца. — На молбу црк. општине срп.-елемирске, да црк. кућу своју проценути може са 10 лапаца земље, којих јој тај. полит. општина у прокету нуди, изаслат је надлежни протопресвитер, да на лицу места у Срп-

Ележиру извиди: колика је вредност црквено-општинске куће и у прокету понуђених 10 ланаца земље. — Уништено је решење црк. општине вел. бечкеречке, којим је на имање Петра Стојића, који стално у Бечу станује, парохијал распоређала. — Решење црк. општине арадске, којим је 10 скупшт. чланова на чланства искључила са разлога, што су исти против црк. општ. управе арадске пријаву овом одбору поднели, — уништено је као незаконито; а одобрено је решење исте црк. општине, којим је Јована Ђосића, там. учитеља, са перовођског и појачког звања збацила. — Дозвољено је општини в. ст. миклушкој да 750 фор. из црк. благајне на цел зидања здања за женску школу позајмити може, но да има ту своту што пре црк. благајни да врати. — Уклоњена је црк. општина врањевачка, да Душана Петровића, там. учитеља, који је ненадлежно у седници црк. одбора са перовођског звања скинут, до скупшт. седнице у перовођско звање репонује. — Од црквених општина поднесени предрачуни за год. 1894. год. издани су на извештај епарх. ревизору рачуна, а од овога прегледани црк. општ. рачуни враћени су дотичним општинама са примедбама.

П. М.

— (**Сједница епархијског административног одбора горњо-карловачког**) држана је 15. децембра 1893. под председништвом Његовог Високопреосвештенства Епископа Михаила, а у присутности: високопречасног протосинђела Николе Живковића, пароха: оточког Машића и огулинског Грубора; Р. Кратуљца опћ. начелника, М. Љубобратовића и бележника Саве Косановића. — Између осталих спомињемо ове предмете: Управни одбор жупаније модрушко-ријечке доставља, да је у Јасенку за црквено земљиште утврђено шест хиљада и да за пароч. стан трошковник износи 4500 фор. и да ли повјереник Грубор има иуиокоћ за ту општину. Позвати повјереника Грубора, да чим прије поднесе опсежан извјештај о целој ствари. — Висока влада јавља, да у примишљанској црквеној општини хара велики неред. Рјешено: предсједника и црк. скупштину суспендовати; за повјеренике именовани су пароч. тржићки Вукелић и Васа Врга, умировљ. порезник, и упућени су, да на трошак кривца испитају црквене рачуне и четири особе именују за чланове управног одбора. — Повјереник Перо Слијепчевић и друг подносе извјештај о истрази у црквеној општини петрињској, да Сима Мразовић није се хтео примити предсједништва, јер да фали 717 фор. у благајни. Рјешено: дефицит имају подмирити предсједник П. и рачуновођа М., а овоме се забрањује даље рачуноводство. — Распустити ревитентну црквену општину чемерничку и истражу повести. — Црквеној општини јаворањској одобрен намет за поправак парохијског стана. — Одобрен намет црк. општини у Неблушима за градњу цркве. — Црк. општина Јасенак има се уништати, је ли јерменовић Дамаскин за поправак цркве позајмио 166 фор., да му их црква поврати. — Одобрен је по проти Косановићу предложени формулар за инвентар црк. општинама. — Одобрен је уговор између црк. општине Клиња и еликара Бошњића за иконостас за 2400 фор. — Парох оточки Машић, коме су на ревизију издани рачуни црквене општине у Сењу, тужи се, да му прота П., који је као парох сењски три године водио црквене рачуне и у којима се исказује неки дефицит, неће да даде разјашњења на стављена му питања. Рјешено: наложити проти П., да у року од три дана од дана пријема налога има дати разјашњења. — Могорићка црк. општина тужи се, да је иза Томе Милојевића остало у црк. благајни дефицита 141 фор. Упутити општину, да пријави своју тражбину на оставину пок. Т. Милојевића. — Одобрена је дноба између црквене општине Госпића и Смиљана. — За допуну извјештају петровоселског пароха као повјереника за црк. општину Лапац замолити жупан. област у Госпићу, да јави да ли парох Рашета има у заостатку 500 фор. парохијала. За реорганизацију црк. заступства именован неблушки парох Андрија Зобеница; повјеренствени трошак имају подмирити Рашета и Витас. — Св. патријарх српски Георгије јавља тужну вјест, да је умрло црк. народни тајник Исо Ђирић. Устајањем и усклицима „Слава му“ одана му почаст. — Саб. одбор повратно одобрене рачуне манастира Гомирја. — Парох дољноврховски Јов. Будисављевић моли, да му црква општина неблушка плати повјер. трошкове. Позвати општину, да путем намета намакне му тражбину. — Црк. општина у Дубрава подноси на одобрење завјетно писмо М. Вишњића, којим завјетује парусију Н. Вуцелићу у спомен. Одобрава се.

М.

— (**Освећење цркве у Бајицама, у Црној Гори.**) У Бајицама, у Црној Гори, где живи храбро племе Мартиновића, освећена је 5. децембра пр. г. свечаним начином нова црква, која се почела градити г. 1891. а довршена је ове године. Црква је посвећена св. Јовану, а подигнута је штедром потпором Његовог Височанства кнеза црногорског Николе I., који је и сам присуствовао свечаном освећењу заједно са многим министрима и достојанственицима. На тој свечаности био је и аустро-угарски посланик ћенерал Милинковић. Цркву је осветио

високопреосвећени митрополит црногорски Митрофан Бан са многим свештеницима. — Од како књажевина Црна Гора ужива благодети мира, од то доба почела се у њој развијати жива радња на културном пољу, те се све више подижу просветни храмови — цркве и школе.

Нашим претплатницима.

На почетку нове године позивамо овим још једном све наше претплатнике, који су нам дужни претплату за „Српски Сион“ за год. 1893., да нам је што пре пошљу.

И ако смо до сада многе опомене слали дужним претплатницима својим, на жалост констатовати морамо, да је то врло мало вредило, јер још увек имамо толико дужника за претплату, да би зазорно било и бројем их а камоли поименце износити на јавност, јер су то све угледне општине и свештеници на већим парохијама.

„Српски Сион“ као званични орган српске митрополије, у свом званичном делу, даје општинама као органима наше народно-црквене автономије директиву и упутства за деловање им те им је с те стране неопходан и без њега не би ни могла ни смела бити ни једна наша општина. Свештенство пак наше, осим што је по дужности и положају своме дужно да прати у свему развитак автономног народно-црквеног нам живота, чему служи званичан део листа, у незваничном делу може наћи за се доста хране за развитак умног видокруга свога и пастирске службе своје, те и оно не би ни могло ни смело бити без „Српског Сиона“.

Али на жалост тек ако су једна трећина општина а толико, ако не и мање, свештеника претплатници овога листа, па и ти су у плаћању тако неуредни, да нам је збиља зазорно то и констатовати, и после толиких опомена не може нам се замерити, што у овом благом облику ту жалосну истину износимо.

Материјална страна не може бити разлог неплаћању и недржању листа, јер 4 фор. је таква цена, коју сваки човек од реда платити може и тим пре општине и добро дотирано свештенство наше; *узрок је томе онај општи немар и нехат према свему оном, што у нас стоји под личном користи, и што је у ствари код нас најлепшој установи и најпрекраснијој појави корен подгризати, док се не сруши и не свали.*

И опет велимо, нека не буде замерено администрацији овога листа, која своје обавезе тачно врши, што још једном овако полива своје претплатнике, да свој дуг исплате те да их може увртити у претплатнике и за годину што иде.

Приликом овом молимо и оне наше претплатнике, који су новац за претплату „Српског Сиона“ за год. 1893. *послали Књижари Браће М. Поповића*, да нам то јаве, те да ми тај новац од књижаре никасујемо, пошто је нета књижара новац од више претплатника наших, који су преко ње нами новац слали, задржала и за то се нети још увек као дужници воде, а друкчије не може ни бити, јер администрација овога листа није примила новац.

У Н. Саду, 30. децембра, 1893.

Администрација „Српског Сиона“.

Молба ради прилагања на фонд за свештеничке удовице и сирочад горњо-карловачке дијецезе.

Познато је, да је Горњо-Карловачка дијецеза по броју народа најјача међу овостраним епархијама нашим.

Познато је и то, да је народ са свештенством те наше епархије сиромашији него народ икоје овостране дијецезе српске, јер судба га је настанила у ове крши и голијети, ће не годи шеници бјелици нити прија виновој лозици — ни из далека онако, како што годи и прија у житном Срему, равној Бачкој ил' плодном Банату.

На иак при свему томе познато је и то, да се већ од више година, јамачно с разлогом, не само мисли, него и јавно говори и пише, да је дијецеза Горњо-Карловачка преставница будућности овостраног Сриства, јер веле, да показујемо животне снаге, напредујући бројно и рађајући по неки таленат, који кад се у пријатни развије, кадар је послужити на дику и корист Сриству, отаџбини, Словенству, па и човјечанству.

Свештенство тога крјепког и даровитог народа Горњо-Карловачке дијецезе, дотирано далеко слабије, него у икојој овостраној дијецези, учинило је по својој малој могућности нешто, да колико толико обезбиједи житак своје сирочади и удовица, па да се онда тим вољније и искључивије може посветити стражарењу Православља и Сриства на овим нашим изложеним крајевима.

Али не може сâмо учинити Бог зна шта за сигурност сирочади своје, не може од своје оскудице скоћи толико, без помоћи појединих одличника српских, без помоћи народа на кога је никло, и које је сву своју душевну снагу посветило, — на

с тога се обраћа и Вама као одличном сину народа српскога, да нам припомогнете, не би ли што скорије дотле дошјели, да сву бригу и мисли наше обраћати можемо само на послове цркве и народа, а да нас не разбија у том горка брига о непољној сирочади нашој после нас.

По нашем статуту, који нам је Висока Влада потврдила, може бити чланова осим редовних још и:

I. почасних, који плате 50 фор. на једном или у оброцима, и који добију на то диплому, и

II. подупирућих, који подупру друштвену главницу са најмање 10 фор. — и о којима се води посебна књига, а у јавним листовима им се захвалност изриче.

У *Плашком* (Горња Крајина) пред Божић 1893.

Друштво за потпомоћаше свештеничких удовица и сирочади Гор. Карловачке Дијецезе:

Председник
Ник. Косановић,
протопресвитер.

На знање.

На многа питања, која нам стижу са разних страна у писмима „шта је са „Школским Листом“, зашто је ове године само осам бројева а не више изашло?“ — част ми је као привремени уредник „Школског Листа“ овим путем обзнанити, да ће ова заостала четир броја заједно уједанпут у најкање пет табака што скорије изаћи, који ће у себи садржавати подробан опис „прославе четрдесетогодишњице учитељског и књижевног рада всбл. г. Николе Ђ. Вукићевића“ који је на молбу чланова приређивачког Одбора потписаном привремено уређивање „Школског Листа“ ради исте цели поверио. Потписани је сво градиво, које је заиста огромно, одмах после прославе прикупио, прибрао и уредио и одмах и у штампу дао, желећи да све на једаред света угледа; али због наговиланог посла у штампарији, у којој се „Школски Лист“ штампа, није се могло до данас све изготовити (до сад су прва три табака готова, наштампана), но по обећању штампареву и остало ће кроз кратко време урадити. Како буду заједнички они бројеви завршени и у наше руке предани, одмах ћемо свој господи претплатницима све још недобивене бројеве отправити.

Оволико нађох за нужно на многа питања одговорити и једно умолити, да се поштовани претплатници „Школског Листа“ још за кратко време претрпе.

У *Сомбору*, 20. децембра 1893. године.

Ст. Комовић,
привремени уредник „Школског Листа“.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 204 2—3

По налогу Сл. ЕПО бр. 427./ЕПО 333. ех 1893, овим се ради сталног попуњења на управљено *учитељско место у Сри. Боки* стечај расписује.

Плата је: 400 фор., слободан стан, 4 јанца ливаде и $^1/_2$ јанца баште (ван села), на коју земљу учитељ има кр. порез плаћати; од вел. укопа 1 фор., а од малог укопа 50 нов.; и зимњи огрев.

Учитељ је дужан све предмете вис. уредбама прописане предавати; децу у црк. појању обучавати, десну певницу држати и перо у седницама бесплатно водити.

Рок стечају траје 6 недеља, од дана овог, када овај стечај буде у „*Сри. Сиону*“ уврштен.

На ово место компетовати могу само они, који су у Сомбору за учитељско звање оспособљени и који су као такови положили испит из државног језика.

Молбенице се имају слати на потписаног председника.

Из седнице школ. одбора, држане у *Сри. Боки* 14. децембра 1893 год.

Петар Тополовић, привр. учитељ. шперовођа. Трифун Богдан, председник.

СТЕЧАЈ. 200 3—3

На ново установљену мешовиту школу I и II разреда расписује се стечај и тражи *учитељица*.

Плата је 300 фор. а. вр. или 600 круна годишње, слободан стан са две собе, кујном, комором, баштом и огревом.

Изабрана учитељица биће дужна све школском уредбом прописане предмете предавати и женску децу свих разреда у ручном женском раду обучавати.

Молбенице се имају најдуже до 14. јануара 1894. школском одбору послати, а избор ће се 16. јануара 1894. обавити.

Из одборске седнице држане у *Десци* (Deszk per: Szöregh, via: Szeged) 5. децембра 1893.

Платон Ј. Подградски, учитељ-перовођа. Лаза Рус, председник.

СТЕЧАЈ. 201 3—3

На основу решења Сл. Епарх. Школ. Одбора бр. 213/179. ех 1893. расписује се стечај за *учитељицу на сри. мор. вероисповедној школи у Пивницама* (Бачка)

Плата је 400 фор. у готовом новцу, слободан стан из две собе, кујне, коморе, шталe и баште. За огрев (свој) два хват. сламе.

Изабрањ учитељици спада у дужност све законом прописане предмете у школи предавати, додељену децу јој у њеној обучавати и нофторну (женску) школу држати.

Молбенице ваља до св. Богојављења послати, када ће се и избор обавити.

У *Пивницама* (Бачка) 11. децембра 1893 г.

Лазар Димић, перовођа. Ђ. Добројев, парох и председник школског одбора.

СТЕЧАЈ. 203 2—2

За више разреде основне женске школе у *Бачком Петровом Селу* тражи се *учитељица*.

Плата је учитељици годишње 300 фор. и у име стана 50 фор. а вр.

Рок стечају 6 недеља од дана првог увртења.

Приметити се има, да на тима разредима већ дела гђца учитељица Јелена Кекићева на потпуно задовољство своје предпостављене школске власти.

Из седнице м. школ. одбора у *Бачком Петровом Селу* 16. (28.) децембра 1893. држане.

Панта Поповић, парох, претседник м. шк. одбора.

Милош Алексић, срп. нар. учитељ и управитељ школски, перовођа м. ш. одбора.

Е. 978 ex 893./к. 847.

СТЕЧАЈ. 202 2—3

На место *протопрезвитера-шароха* и удједно на место *сист. прот. помоћника у Араду* овим се отвара стечај.

Стеченици имају своје добро инструиране молбенице путем својих предпостављених власти до 31. јануара 1894. год. потписаној конзисторији поднети.

Из конз. седнице држане у *Темишвару* 14. (26). децембра 1893. год.

Епарх. конзисторија Темишварска.

СТЕЧАЈ. 1 1—3

Усљед закључка главне црквене скупштине у *Долови* од 2. маја 1893. и одобрења сл. епархијског адм. одбора од 23. новембра 1893. Е. 1398. П. 123½ расписује се лицитација за дан 5. (17.) фебруара 1894. у 10 часова пре подне у школи I. разреда и то:

I. *За сликање иконостаса* у новој цркви уз предрачуњену цену од 6000 фор. а. вр. — Икона има свега 26 комада и то:

а) *у доњем спрату*: 4 престолне иконе (1·84 м. вис. 8·78 м. ширине), 2 полу иконе над северним и јужним дверима (0·54 м. вис. 0·83 ш.), 1 полу икона над царским дверима (0·70 м. вис. 1·88 м. шир.), 2 иконе на врати сев. и јужним (0·60 м. вис. 0·27 м. шир.), 2 иконе Благовести на цар. дверима (0·60 м. вис. 0·35 шир.), 4 кружне св. еванђ. на царским дверима пречн. 0·37·5.

б) *у горњем спрату*: 4 иконе празничне (à 2·12. м. вис. 0·78 м. шир.), 2 иконе преображење и вознесење (à 2·12 м. вис. 1·04 м. шир.), 1 икона воскресење (2·50 м. вис. 1·54 м. шир.), 1 полу икона св. Тројице (0·90 м. вис. 1·54 м. шир.), 1 икона Распеће, на трону Богород. (1·55 м. вис. 0·72·5 шир.), на трону архијерејском св. Сава (1·55 м. вис. и 0·72·5 м. шир.)

За ову радњу примају се само писмене понуде (оферти), о којима ће се на дан лицитације решити.

Конкурирати могу само академијски сликари, а првенство имаће они, који су са своје вештине у сликарству у нашем народу препознати, а уз то пре решавања о понудама треба једну или две своје сликарске израде, — ако је могуће — оштини на углед пошљу.

Осим тога се од конкурента иште, да у писменој понуди означи, за колико би времена сликање икона довршити могао.

II. *За набавку Христовог гроба*, по нацрту, који се код црквене општине увидити може са предрачуњеном ценом од 600 фор.

III. *За црквени часовник* (сахат) код нове цркве, евентуално и код етаре, са предрачуњеном ценом од 700 фор. а. вр. по комаду.

За набавку Христовог гроба и црквеног часовника држаће се усмена лицитација, уз вадиум од 10% од предрачуњене цене, а примаће се и писмене понуде, ако се пре одржања усмене лицитације (5. (17.) фебруара 1894.) са вадиумом пошљу.

Црквена општина задржава себи право издати горе наведене радње према поверењу.

Ближа извешћа даје председништво црквене општине.

У *Долови*, 18. децембра 1893.

Председништво.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Јереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 9. јануара 1894.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

К. 692/600 ex 1893.

Пречасни г. протопрезвитер!

Неумесни и неоправдани у неким парохијама постојећи обичај, да се на св. литургији после „Причасног“ парастоси свршавају, — не пропустите Пречасност Ваша свештенству протопрезвитерата Вашег, у колико би такав обичај где постојао, именом Конзисторије ове строго забранити са упутством, да се парастоси тек после свршене св. литургије предузимати могу.

Из седнице Архидијецезалне Конзисторије у *Карловци* 9. (21.) децембра 1893. држане.

Георгије, с. р.
Патријарх.

К. 711/604 ex 1893.

Скитајућем се јеромонаху из краљевине Србије О. Теодосију, није дозвољено у подручју Архидијецезе Карловачке свештенослужити. О чему не пропустите Пречасност Ваша парохијско свештенство протопрезвитерата Вашег знања и равнања ради његовог обавестити.

Из седнице Архидијецезалне Конзисторије у *Карловци* 9. (21.) децембра 1893. држане.

Георгије, с. р.
Патријарх.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

10. јануар и 30. октобар 1794.

Како ће се скорим навршити сто година, од како је отворена богословија у Карловцима, држимо, да не ће шкодити: ако у овом листу наведемо *два циркулара* блажене памети митрополита *Стефана Стратимировића*, којима је објавио намеру своју о установљењу богословије и позвао српске младиће, који се желе посветити свештеничком чину, да дођу у Карловце, и да се упишу у ђаке *„клерикалне школе“*.

Први гласи овако:

„Благоговејнејшији Протопрезвитер!

Зане намјерение моје јест, некоего человјека поставити, иже типчатиса будет всјех јуношеј в Епархији моеј находјашчихсја и в чин свјашченически ступити намјерајушчих, в катихисисје непрестано и тако обширно настављати, и их в таковое совершенство при вести, что би они и будушче аки пастирие стаду своему, наученое способним легким начином сообшчати могли: того ради препоручаетсја Благоговјенству Вашему, да ви свјех јуношеј. ихже намјерение и желание јест временем своим чин свјашченически примити, и ниже можно јест, долгое времја здје о своем собственом трошку пребити, сјемо на 21. сего мјесјаца и лета упутствовати и всјем таковим објавити непропустите, что ни једин и диакона до толе рукоположитисја не будет, доколе не би себе помјанутим начином способна сотворил.

В Карловције 10. јануарија 1794.

Стефан от Стратимирович с. р.“

Други гласи овако:

„Благоговејнејшији Протопрезвитер!

Зане по сотвореному расположенију, второе течение здјешнија клерикалнија школи 16. настојашчаго мјесјаца Ноемврија по старому календару љета текушчаго, начаток свој имјети будет, того ради препоручуем Благоговјенству Вашему, во јеже би ви всјем в вашем протопрезвитератје находјашчимсја и ко слушанију полезних наук нужднаго качества имјејушчим и в реченују школу сјемо прити желајушчим јуношам, что скорше сие објавити и с тим додатком их сјемо на горе речени термин упутствовали, јако трајушчу сему второму течению, не токмо новија и полезнија науки за ради уже здје в первом течении бивших клерикох предаватисја, но еште ктому и она наука Катихетическаја јаже в первому течении совершенаја бјаше, в сем течении втором в пользу новопришедших повторитисја будет.

В Карловције 30. октоврија 1794.

Стефан от Стратимирович с. р.“

Како се и у прештампаном из *„Гласа Истине“* чланку: *„Шта се и како се и с које се стране досле покушавало, да се и код нас оснује* **Семинарија** *за кандидате свештеничког чина?* Написао *Иларион Руварац*, архимандрит“ — на стр. 24. рекло: „Први течај *„Карловачке богословије“*, трајао је од 1. фебруара до 12. августа 1794., а други од 22. новембра 1794. до 24. фебруара 1795.“, а у чланку: *„На почетку стогодишње године“*, што га је написао г. прота *Јован Вучковић*, професор и привремени ректор богословије (*„Српски Сион“* бр. 5. за 1893. г.), рекло се: „да је у карловачкој богословији започето предавање 1. фебруара 1794.“ — дочим се по првом циркулару имало предавање започети 21. јануара, (односно до тог су дана будући богослови морали бити у Карловцима) пита се: *ког се дана управо отворио први течај?*

Ако г. *Иларион* и г. прота *Вучковић*, имају *класичног доказа*, да је први течај отворен у истини 1. фебруара, престаје свака сумња. Немају ли га пак, онда се пре може претпоставити, да је отворен раније и то можда 23. јануара, т. ј. у суботу су се (21.) морали богослови наћи у Карловцима, у недељу (22.) могло је бити призиваније св. духа,

а у понедељак (23.) могло је бити започето предавање.

Кад се данас пази на то, да се сваки важнији посао започиње у понедељак, тешко је веровати, да би се у среду 1. фебруара 1794. започело предавање у новоустројеној богословији Карловачкој.

Ако се пак у истини отворио први течај 1. фебруара у среду, онда може стојати и тврдња, да се и други отворио 22 новембра 1794. опет у среду, а не 16. новембра у четвртак, као што се у другом циркулару са свим јасно рекло, да ће се други течај започети 16. новембра.

У осталом да ли је отворен био први течај 1. фебруара или раније, а други 22. или 16. новембра, то је споредно; главно је да се зна, *кад и како је објавио митрополит Стефан Стратимировић свеђенству и народу намеру своју о отварању богословије у Карловцима, и позвао будуће богослове на упис у богословију.*

А то се види јасно из наведена овде два његова циркулара.

У *Земуну* 23./XII. 1893.

Димитрије Руварац.

Две културне тековине из г. 1893.

Од многих мисли и жеља, које испуњавају Архипастирску родољубиву душу св. патријарха Георгија, остварене су две и прошле године. Једну сведочи *манастирска штампарија*, а другу *монашка школа*.

До данас смо били без *штампарије*, која би имала цел, какву новооснованој намењује Његова Светост. Била је без ње и црква и школа и цела наша народно-црквена автономна управа. Била је, дакле, без једне силе, која много може, много значи. Јер, ако је истина, да је штампа ведесила, штампарија је свакако снага, која ведесили силу даје.

Штампарија пак у служби наше цркве и школе, као што ће у своје време бити, за данас још манастирска штампарија, значиће ваистину једну снагу, која ће покренути многи напредак народно-црквене нам просвете.

Тај напредак предвидети и оценити може достојно сваки онај, коме су познати недостатци у самом издавању школских и осталих стручних књига код нас.

И за то смо уверени, да ће појава те штампарије, не само обрадовати сваког пријатеља просветног нам развитка и напретка, него да ће га испунити дужном и искреном захвалношћу св. патријарху Георгију и свима осталим који су допринели ма чиме, да се та штампарија оснује.

Штампарија је, *за сада*, својина манастира Гргетега и Беочина, а налази се смештена у Новоме Саду. Она је у своме почетку, а основана је не ради материјалне спекулације, него — кад јој се буде већ могло — да послужи народно-црквеној просвети, просветним заводима, школству нашем, а књизи народно-црквеној.

Његова Светост, преузвишени господин патријарх Георгије рад је, да ту штампарију прекупе народно-црквени фондови, те да постане: *митрополитска штампарија*, како би што пре могла доћи у положај, да отпочне вршити онај шири културни задатак, који јој се намењује. Према томе, штампарија ће се без сумње пренети у Карловце, где јој је, као у центруму народно-црквених највиших власти и најприродније, а и најпотребније место.

У штампарији тој штампаће се и све књиге, тискапице и т. д., које су потребне целом нашем автономном апарату. А тако и треба да буде, јер то би с једне стране штампарију поставило у положај мало час речени, а с друге стране би се и код нас тиме дошло до неке једнообразности и дисциплине у употребљавању званичних тискапица и разних формулара, који су до сад штампани и по иноверним штампаријама а без сваког надзора, и по нашим штампаријама, и тако се увлачиле у наша јавна звања и автономне управне органе разне неподобштине.

Као један особити задатак, којега штампарија та треба да изврши, а којега већ сад наглашујемо, у томе је, *да нашу*

богословију снабде са штампаним студијама.

За сигурно знамо, да су пека г. г. професори богословије већ приуготовили своје студије за штампу, па пак се богослови морају, уз приличну, за њих, материјалну жртву и велики физички напор, да боче са писаним или хектографисаним студијама. А зашто? За то, јер дотична господа не могу сами, на свој ризико, да их штампају. А доказивати потребу и корист штампаних студија, држимо, да је сувишно. Са штампаним студијама, не само да би наставa у богословији много, врло много добила, него би добила много и наша црквена књижевност, углед нашег богословског училишта, а по томе и углед целе наше цркве. А нарочито наглашујемо, *да би тиме добило и цело наше свештенство, јер би и њему, те како, добро дошле такве књиге...*

И за то већ поздрављамо прву културну тековину из прошле године са радошћу великом, желећи јој најбујнији напредак, да што пре узмогне, било као манастирска, било као митрополитска штампарија, подмирити тако очевидну и велику потребу наше богословије, нашег свештенства, — целе цркве. То би јој био најлепши дар, којим би могла даривати, у својој културно-просветној мисији, највиши наш просветни завод, а с' њиме и цркву и народ. А наше је уверење, да би штампарија паша тај дар могла спремити већ и ове године, а без своје позитивне штете, јер купаца за таква дела давала би сваке године богословија, а било би их и изван богословије. На још нешто: и у нашем прорачуну просветно-автономном нашла би се средства за такву просветну цељ.

Брижно старање св. патријарха Георгија за просветни напредак наш у опште, а за напредак нашег богословског училишта понаособ, учиниће — одлучно можемо тврдити — све, што је томе напретку потребно.

*

Друга културна тековина наша, коју је засновао св. патријарх Георгије, и са св. архијерејским синодом цркви и народу даровао, јесте скоро освећена, и отворена већ, *монашка школа у манастиру Опову.*

Наставни план и унутарње устројство монашке школе, које је претходно био израдио покојни синђел *Шакрак*, напуштено је сасвим, те је по високом налогу Његове Светости израдио нов наставни план привр. ректор богословије, г. прота *Јован Вучковић*, а професор богословије протосинђел г. *Митрофан Шевић*, израдио је сасвим ново устројство за унутарњи живот монашке школе, на којем труду — нека је реченој господи и вредним радницима нашег богословског училишта, и овим путем, изражена велика хвала!

О самој монашкој школи, за сада, не ћемо да расправљамо. Пустићемо је, нека најпре сама проговори. Она ће најбоље својим резултатима, својим животом, радом својих наставника и успехом својих ученика пружити прилике доказу: да ли ће, шта и како ће требати у самом њезином устројству, у њезиној дисциплини и целом деловању мењати, или — не.

Монашка је школа ту. Питенције, које су јој живот дале; васпитно-интелектуално стање нашег монашког подмлатка; потреба данашњег доба и захтеви савремени и друштвени, — све су то докази, да је реорганизација у спремању нашег монашког подмлатка неопходна била. Је ли у свима својим појединостима сретно погођена, одмах у први мах, тешко би могли већ сада потврдити.

Мисао оснивања монашке школе сама је по себи узвишена, значајна. Сама је по себи велики — добитак.

Његова Светост, преузвишени господин патријарх Георгије Бранковић, самим оснивањем те школе учинио је велико дело цркви и народу. Његово старање знати ће и хтети ће, а његова истрајна енергија и моћи ће школу ту довести до њезиног правилног опредељења и до услова, који ће јој осигурати трајне, жељене — успехе.

За то од срца поздрављамо монашку школу нашу, као културну тековину народно-црквену. Поздрављамо је као весницу озбиљне тежње и одлучна настојања око васпитно-интелектуалног унапређења нашег монашког свештенства, које настојање у души Његове Светости, крај осталих великих тежња, видно место заузима.

Јер ето, „што поколења нису — учинила је Ваша Светост“; учинила је сво — монашкоме свештенству.

А познавајући велику љубав св. патријарха Георгија цркви и народу, и загрејани речима Његовим, изреченим у манастиру Опову: „ако ме Бог поживи, ово не ће бити последња таква светковина“, — из дубине душе подижемо молитву к престолу небеспога Оца: „помјани Господи свјатјејшег патријарха нашег Георгија“!

А онда се смерно обраћамо, у име световног свештенства, у име цркве и народа, Његовој Светости, као оцу своме земаљскоме, са молбом најтоплија срца свога: „*помјани и нас*“!

Што поколења и векови нису — благоволи учинити, свети патријарше, и — мирскоме свештенству. Учињено њему, учињено ће бити и вишем монаштву; учињено ће бити целој цркви и народу; јер све то треба и жели: — *богословско семениште*.

Учинисмо ту молбу, *и ако је оснивање богословског семеништа тако исто у срцу Његове Светости*, као што беше и монашка школа.

Учинисмо ту молбу у смерности, а по дужности својој; учинисмо ју и по јеванђелској поуци: „иштите и даће вам се, куцајте и отвориће вам се“.....

Ј.

О читању јеванђеља и апостола у недеље, по грчком Јеванђелистару.

(Свршетак)

За Румуне у Карловачкој митрополији, штампано је на румунском језику — ћирилским словима — 1812. г. у Будиму, следеће јеванђеље са грчким Јеванђелистаром.

„Сфанта
ши дѣмнезеѣска
Евангеліе
Ѣкѣм
ѣѣ варѣ датѣ ла тѫпарѣ ѧ знелеѣ прѣ
мнѫцатѣлѣй дѫпрагѣ ал Ѩстрѣйѣ ши Апостолическѣлѣй Краю
Франциниск дѫлюѣ
кѣ
Благословенїа Ѣѫцелнцїей сале Прѣ Ѳсфанцинтѣлѣй
Доми
Стефан Стратимировичѣ
Ѧрхи-Епископѣ
ши
Митрополитѣи Бескричѣй
Рѫскритѣлѣй дни
Карловец.
Ла Ѣѣда
ѧ Крѫлска Типографїе а Университацїей дни
Пеща. Ла анѣл дела Хр. гѫвкі.“

И ово је јеванђеље, као и оно славенско од 1857., уређено попут грчкога јеванђелија. Из наведеног насловног листа поменутог румунског јеванђеља, види се, да је оно штампано благословом митрополита *Стефана Стратимировића*.

Да не би ко помислио: „од куд да један митрополит *Стратимировић* даде благослов за румунско јеванђеље, уређено као што су уређена и грчка јеванђеља, заједно са грчким јеванђелистаром, а да се није постарао, да се *тако* јеванђеље изда и за Србе“, одговарамо на ту помисао ово.

Митрополит *Стратимировић* постарао се био и за Србе, да се и за њих изда и ако не онако исто јеванђеље, као што се издало 1812. за Румуне, а оно грчки јеванђелистар у славенском преводу.

То се види из овога. Ми имамо следећи рукопис:

„Евагге́лістарь

содержащій въ себѣ Евагге́лістскїя пріѧтїя, ѿкѣдѣ начинаютъ и до гдѣ стаютъ. Ктомѹ же таблицѣ, по нимже всегда изыскрѣтаютсѧ Евагге́ліе и апостолъ недѣльныхъ всегw лѣта, подобнѣ и воскресенїе, и кій гласъ поетсѧ въ кѣждо недѣлю, и ина нѣжднаа во изыскрѣтенїе дне святыѧ пасхи, и пасхалїе всегдашнюю, съ Грѣческагw преведенїе за церкви Славено-Сербскїѧ устроенїе, и съ подобающими изъясненїями, правилми, краткою повѣстїю w различнѣйшихъ дни торжества святыѧ пасхи

первыхъ трехъ вѣковѣхъ Христовыхъ, и съ наблюденіями ихъ празднованія тога умноженія.

Ѿ

Прокопія Болича

скатоврачевскагw монастира Раковца Архимандрита,

нынѣ первѣе печатанѣ по дни всепресвѣтлѣйшагw и Державнагw Императора Австрійскагw и Краља Апостолскагw

Франца Перваго,

благословеніемъ егw высокопреосходительства, высокопревсвященнѣйшагw и высокодостойнѣйшагw Господина

Стефана Стратимировича,

Господина Кзапинскагw, православнаго источнаго небитскія церкве Карловачкія Архіепископа

и

всегw ѣх Цесаро-Краљевскихъ Державахъ шврѣтающагwся Славено-Сербскагw и Каласкіскагw Народа

Митрополита,

и т. д.

Ѣ к Бздимѣ

Ѣх Славено-Сербской, каласкійской, и источныхъ ѩзыкwвѣхъ Типографіи Краљескагw Университета, ѣх лѣто Ѿ созданіа міра ѕлѣтѣ, Ѿ коплеценіа же Бога слова гѡді, Индікта ѣ.“

Овај Јеванђелистар писан је на целом табаку, и има свега 33 листа.

Како до сада није било нигде спомена у овом рукописном Јеванђелистару, нити се о нашој књижевности зна за њега, то ћемо овде навести његов садржај.

На 1. листу је поменути наслов, на 2. „Предсловіе к благоволенномѣ читателю“; на 4. „Сказаніе или назначеніе, показующе чтеніе Евангелій седмицъ всегw лѣта и Евангелістwвъ единагw за дѡгимъ послѣдованіе: ѿкѹдѣ сирѣчь кіимъ до Евангелістъ честиса начинаетъ, и до гдѣ совершаетса,“ и „Изсасненіе Ѿ Евангелій Хсаланьнихъ, или w ѕї недѣли по пятдесатницѣ и Матѳеовѣй и радовѣй, и Ѿ седмицахъ по когождо членіи, колико кыкаютъ, и кам Евангеліа ѣх нихъ честиса имѣтъ, и Ѿ пресказаніи недѣлахъ Лѣкиныхъ“; на 5. „Наставленіе, предходаще ѣ правилwмъ или таблицамъ: что въ сѣвѣ содержатъ, какw по нимъ постѣпати подобаетъ; и зачто ихъ ѣ точію есть, а не болше, нижи мнше“; на 6—24. „ѣ пасхалныхъ правилахъ, или таблицѣ, ѣх нижде всегда изwбрѣтаютса Евангеліа и апостоли недѣлъ всегw лѣта, подобнw кое утренее воскресное чтетса, и кой глас поетса ѣх кѣждо недѣлю; и инам потребнам ко изwбрѣтенію сегw съ приложеніемъ иныхъ особенныхъ правилъ, и съ сказаніемъ или наставленіемъ w воскресныхъ Евангеліахъ“; на 24. „Правило или таблица, показующа wбозрѣніе и чтеніе Евангелій со апостолы седмицъ всегw лѣта, ѣх нижде апостоли ѣх радѣ своемъ Евангеліамъ слѣдѣютъ“; на 25—28. „Подобающам изсасненіа и правила“ и то а) w крѣзѣ солнца и изwбрѣтеніи егw, в) Ѿ крѣзѣ лѣны и изwбрѣтеніи егw; г) w wснованіи лѣны и изwбрѣтеніи егw; д) w полнолѣніи пасхалномъ и изwбрѣтеніи егw; ѣ) w лѣтѣ вісокосномъ или престѣпномъ и изwбрѣтеніи егw; з) w Индіктѣ и изwбрѣтеніи егw; з) w седмочисленніцѣ или числѣ недѣлномъ крѣцѣ лѣто зовомомъ, и изwбрѣтеніи егw; и) w изwбрѣтеніи когождо мѣсеца начало мѣсачіа; д) w изwбрѣтеніи святыа пасхи дне по таблицѣ неисходимыа пасхалін; на 28. Таблица неисходимыа или всегдашніа пасхалін; на 29. w изwбрѣтеніи дне сѣ. пасхи по числѣ недѣлномъ крѣцѣ лѣто зовомомъ и по крѣгwмъ лѣнымъ; w изwбрѣтеніи сѣ. пасхи дне на изѣстѣ; w изwбрѣтеніи возwновленіа лѣни, по крѣгwмъ ѣх мѣсацемъ же и днемъ; таблица указующам всегдашнее wбновленіе лѣны, по крѣгwмъ ѣх мѣсацемъ же и днемъ; w изwбрѣтеніи масопѣста, дне возшествіа, пятдесатницы и недѣли всѣхъ святыхъ; на 30. Краткам повѣсть w разничникѣ дни празднованіа пасхы Ѿ Христіанwвъ первыхъ трехъ вѣковѣхъ Христовыхъ до времени ѣ вселенскагw Собора, иже въ Никіи.“

Што овај *Јеванђелистар*, ког је речени архимандрит *Прокопије Болић*, са свим спремно за штампу, није 1814. г. и штампан, узрок је био тај, што је 4. октобра исте 1814 г. цар Франа I., преко кр. угарског намесничког савета, издао налог митрополиту Стратимировићу, да даде свој предлог, како би се могао и код српског народа, односно у православној цркви карловачке митрополије, увести нов (Григоријев) календар.

Митрополит Стратимировић, бојећи се, да

не би српски народ на њега повикао, да је издањем реченог Јеванђелистара, смерао на унијаћење, одустао је од његовог штампања.

Стратимировић је у своме одговору од 9. новембра и. г. достојно и мушки доказао, да православни не могу примити нови календар. Исти је одговор наштампан у 88. св. „Летописа Матице Српске“ и то на латинском језику, а у „*Зимзелену*“ календару за 1848., не давно умрли *Александар Стојачковић* на српском језику нешто је на њега у врло опширном изводу, његову садржину.

Како је међу тим поменути архимандрит *Болић* умрьо 14. октобра 1818, а 1825 г. Беч заподео опет питање о уваћању новог календара код српског народа; то је штампање поменутог Јеванђелистара прешло у заборав.

Да се види, за што је архимандриту *Прокопију Болићу* митрополит *Стефан Стратимировић* наложио, да преведе грчки Јеванђелистар на славенски језик на српско свећенство и цркве, навешћемо овде следеће на предговора преводиочевог.

„Међ$ прочими церковными преданіами есть такожде єдно ѿ нѣжднѣйшихъ и чтеніе святыхъ благовѣствованій (Єваггелій): четырехъ благовѣстникѡвъ (Єваггелистѡвъ): дѣяній же и посланій апостолскихъ, не точіе въ недѣльныя и праздничныя, но и въ повсѣдневныя дни всегѡ лѣта. По преданію и ученію святыхъ отецъ сицевомѣ чтенію во всѣхъ церквахъ вселенныя православнагѡ восточнагѡ благочестія подобаетъ быти единѣ и равнообразнѣ“.

„Ради въ Сказаніи, свящ[illegible]ныхъ Єваггеліямъ предполагаемомъ число Єваггелское всегѡ лѣта, Єваггелистѡмъ пріатіе, или коегождо Єваггелиста послѣдованіе въ кратцѣ и излагается: ѿкѣдѣ сирѣчь начинаютъ, и до гдѣ стаютъ; ничимъ менше самѣмъ искѹствомъ доказаса, ѩко єжегоднагѡ возведенія или снижєнія ради дни святыя пасхи, единообразное чтеніе Єваггелій на литѹргіи, и на утрени, и пѣтіе гласѡвъ, въ недѣлахъ всегѡ лѣта, безъ извѣстнагѡ устава, во всѣхъ православныхъ церквахъ правилно, и безматежно бывати не можаше: тогѡ ради нѣкій Мансилъ Гавзоній, по уставѣ возведенія и снижєнія дни святыя пасхи, ѿ кѣ Марта, до кѣ Априллія славолюбствова, ѣе правилъ изволѣтъ, сложилъ есть, по нимже въ греческихъ церквахъ по-сѣмъ скатанїю читаѹѣса Єваггелисти, апостоли и Єваггелїа на литѹргіи и на утрени, кое сирѣчь воскресное въ кѵіождѣ недѣлю чести и кой гласъ пѣти подобаше, и ина нѣжднѣма ко изволѣтенію дне святыя пасхи, и пасхалїа всегдашнѣма, изволѣтаѹѣса“.

„Сїа ѡбаче Гавзоніева правила въ послѣдствїи времене, ѡкомъ разными шестоглѣствы, ѡкомже некрещеніемъ повременныхъ типографѡвъ, на многихъ мѣстѣхъ толь недостаточна, и растѣкнена показашеса, ѩко, въ лишеніи точныхъ и единообразныхъ правилъ, чтеніа апостолскихъ и Єваггелій, и пѣтіа гласѡвъ, нѣжднѣ прилѣчашеса, да во единѣй церкви греческой иный апостолъ, иное Єваггеліе на утрени и литѹргіи читаѹѣса и иный гласъ поашеса, егда въ дрѹгой церкви въ тойже денъ, иное утреніе воскресное, иный апостолъ и Єваггеліе на литѹргіи чтома бѣхѹ, и иный гласъ пѣтъ бѣ“.

„Ѿвѣдѣ повелѣніемъ и настоанїемъ блаженнѣйшагѡ иногда Патріарха Іерѳсалимскагѡ, Господина Хрисанта (1707 (1709)—1731.), и прилѣжнымъ трѹдомъ преподобнагѡ Іеродіакона Неѳфѹта, первократара великіа церкве, ѣе Гавзонїева, по пасхалїи сложеннѣма, растѣкна овамъ бывша правила исправлена со святымъ Єваггелїемъ греческимъ въ типѣ издаша“.

„Егда ѹбо въ греческихъ церквахъ, книгѣ апостола и Єваггелій, ѡсобенно за чтеніе точіе сложенїю и расположенїю имѣющихъ, недостатка и растѣкнїа ради правилъ, непорадокъ и смѣтеніе въ чтеніи апостолѡвъ сѣвашеса: то колми паче въ церквахъ нашихъ, наипаче же въ селскихъ извѣстныхъ и точныхъ правилъ по возведенїю и снїженїю святыя пасхи, ѹстроенныхъ, до нынѣ лишавшихса, сицевомѣ непорадкѣ и смѣтенїю, въ чтеніи Єваггелистѡвъ и въ пѣтіи гласѡвъ, надобно бѣ быкати. Ѿ самагѡ искѹства доволно до нынѣ кійждо ѿ семъ увѣритися возможе“.

„Зане многажды сѣвается, да во единой церкви мѣстной иное Єваггеліе воскресное на утрени, иное радовое на литѹргіи чтется, и иный гласъ поется, тогда, егда въ дрѹгой церкви, въ тойже день недѣльный, иное єваггеліе на утрени, иное же на литѹргіи чтется, и иный гласъ поется“.

„Плачевъ бываше и то, да Єваггеліе недѣлное чтеное, и гласъ пѣтый во единѣй церкви прешедшїа недѣли, въ послѣдующїе

недѣлю, ѣх дрѣгой церкви читашеся и пѣшеся“.

„Непорадочное чтеніе Евангелій, и пѣтіе гласѡвѣх ѣх нашихъ Сербскихъ церквахъ напаче тогда прилѣчашеся, ѣгда недѣли радовыя по сошествіи, прежде нежи приспѣти недѣли Мытара и Фарисея, совершахѣся, и скаженницы извѣстнагѡ устава неналѣкше, по немѣже Евангелістѡвѣх, и радовыхъ недѣль Евангеліа ѿ недѣли по просвѣщеніи, до пришествіа трѣцда, или до недѣли Мытара и Фарисея, честися, и гласи пѣтися имѣтъ, по произволенію и разсѣжденію своемѣ ѣх чтеніи Евангелскомъ такѡ возпрящахѣся вспять, ѣкѡ нѣкіи лише, нѣкіи же меншіе число Евангелій недѣль радовыхъ по ѝ. чести предазымыхъ, и тѣмъ не токмѡ ко разнообразномѣ чтенію Евангелій, и пѣтію гласѡвѣх, но и ко соблазнѣ ѣх Хрістіанѣхъ, напачеже чести улюющихъ, и ко не маломѣ, аще и не засѣвженномѣ, второчнію самыхъ себе, поводѣ подаваху“.

„Лишенія ради сицевагѡ устава, многажди слѣчается и то, да ѣх двѣ недѣли, ѣже единa за дрѣгою непосредственно слѣдѹютъ, единое и тоежде Евангеліе чтется. Сіе бываетъ нарочнѡ тогда, ѣгда единое и тоежде Евангеліе двѣхъ недѣль зачало имѣетъ: ѣкѡ недѣли радовыа ѝнаа по пѧтдесатницѣ, а ѲѢкины аї Евангеліе зачало имѣетъ, и радовыа недѣли, и недѣль пролтецѣ. Которая недѣла по числѣ радовомѣ недѣль прилѣчитися можетъ ѣх недѣлю предходящюю, а ѣх послѣдѹющюю недѣлю недѣла пролтецѣ, и тогда Евангеліе чтѣнное прешедшіа недѣли паки чтется ѣх пѣроскѹдѹющюю недѣлю пролтецѣ, еже обаче по ѹставоположенію никогда чести надобно ѣх радѣ своемъ, но всегда ѣх недѣлю пролтецѣ, ѣкожде на своемъ мѣстѣ ѡ томъ ѹстановлено и ѣх ѣе пасхалныхъ таблицахъ изложено есть“.

„Сихъ ѹко, и симъ подобныхъ причинъ ради, ѣгѡ высокопрѣосходительство, высокопрѣосвященнѣйшій Господинъ Стефанъ Стратимировичъ, православнаа нашеа восточныа церкве Архіепіскопъ и Митрополітъ, мнѣ мылостивѡ наложити благоизволилъ, еже Евангелістарь ѣх Єлинскагѡ на Славанскій языкъ претворити, и единообразнагѡ ради чтеніа апостолѡвѣх и Евангелій на ѹтрени и на літѹргіи, и пѣтіа гласѡвѣх недѣль всегѡ лѣта, за православныа церкви наша Славено-Сербскіа ѹстроити“.

„Семѹ высокомѹ налогѹ повинѹвсѧ, тою ласкателнѣйшею надеждою питахся, ѣкѡ преводомъ симъ, не точію сватѣй матери церкви моей, и родѣ моемѣ, полезнымъ содѣюся, но и дѹховной власти моей, знакъ неѡграниченнагѡ моегѡ ѣх ней высокопочитаніа, и толѣкшаго благодареніа, за щедраа благодѣаніа, воздамъ“.

Ко је овај предговор блажене памети архимандрита *Прокопија Болића* прочитао, држим, да ће нам дати за право, кад наспоменемо, да је већ крајње време, да се и у нашим српским црквама чита јеванђеље по грчком јеванђелистару.

Кад блажене памети архимандриту *Прокопију Болићу* није суђено било, да своју раѕоту види за живота штампану, те да му се име с благодарношћу спомиње; оно ћемо је ми, ако Бог да здравља и живота, са свим попуњену и поправљену штампати, и то тако, *да ће бити тачнија и потпунија од свију грчких, славенских и румунских Јеванђелистара.*

Д. Руварац.

У Земуну, 17./XII. 1893.

ПРАЗНИК БОГОЈАВЉЕЊА.

Пуно доба ноћи је већ превалило. Небо се отворило. Бог се у светлим облацима — по веровању народном — показао праведним људима. . . . . У свемиру тајанствена тишина . . . тек ју само петли својом првом јутрењом песмом прекинули. Густа маглуштина пријатеља земљу, да од ње не можеш видети ни оног сјајног неба, ни оних сићушних ветрењака небесних. . . . Дебео снег понао по земљи, да јој од мраза и зиме сачува оно усева, што га је јесенас вредна и радина рука сељака бацила у земљу. Иње се напизало по ноћу и дрвећу па као да тиме хоће да претекаже богати њихов род. Цича зима стегла. . . . Дрво и камен у гори пуца од тешке студени. Права Јованска зима!

Побожна чељад се буди од слатка сна . . . крсти се, диже се са постеље, . . . запаљу је с ве

ћу, јер јој ето и петли и кућни сати јављају, да је близу време јутрење . . . богојављенске. — За мало на брује и умилни звуци црквених звона. Народ се опет крсти и клања, благосиљајући Име Творчево по оном старом српскога народа здету с речима: „Свят Господь Богъ нашъ!“

Старо и младо на глас звона потегло у цркву . . . . на јутрењу. Од тешке и љуте зиме све је то убрзало кораке . . . а више чујеш шкрипање снега испод ногу, него разговор. — Јутрења богојављенска, као и јутрења божићња и ускршња, сваком је мила и драга, зато црква, ма колко да је велика, премала је тога дана, да прими у своја недра толики број богокољаца, који дођоше да се помоле Богу ради великог празника.

Полуноћница је почела. Певница једна и друга пуна појаца, који се међу собом надмећу, који ће пре, који ће лепше и красније појати коју црквену стихиру. Свештеник достојанственим гласом чита јутрење еванђеље, и сваки појединац од присутна народа у цркви помњиво слуша сваку му реч, те помишљајући на множину и тежину својих грехова, крепко се моли Богу, да би и њега богојављенским својим гласом: **„ты еси сынъ мой возлюбленный, о тебѣ же благоволихъ“**, удостојио поздравити на општем, страшном суду свом! И кад се по двоје и двоје просветило мироносним уљем, а оно већ први зорини зраци продиру кроз прозоре црквене. По свршетку јутрење народ се у великим гомилама: мушко с мушким, женско са женским, у тишем и живљем разговору, враћа свако у свој крај, свако своме дому. Оштар јутарњи поветарац, који као да од истока разгони ноћну таму и утире пут белом данку, све брује по образима. . . . . За мало на ти се промаљају и светли зраци сучеви са истока, те се поздрављају и целивају најпре са снежним и леденим висовима оближњих гора и дубрава, и позлаћеним крстовима на домовима Божјим; а по том обасјавају високе палате богаташа и снежне кровове ниских кућа и колиба сиромаха, и преливају се по снежној кори пространих поља.

Црквени старатељи, тутори и црквењаци и други млађи људи ужурбали се, да до почетка св. литургије приправе све, што је нужно за освећење богојављенске водице. . . Једни, — било у самој порти, било на ком другом пространом и празном месту у близини цркве — наложили ватру, пуне топове и ређају их у известан ред. . . . Други опет, отишли к часном крсту близу реке, где ће се светити богојављенска водица, разгрнули снег, прострули даске и сламу, уредили сто, спремили каде с водом и т. д.

Сунце већ високо одскочило . . . дан у велико! Јасни звуци црквених звона пропраћени ритком топова, позивају побожан народ, да похита у цркву на литургију, и одатле к обреду освећења јорданских струја.

Народ у свечаном руху похитао у дом Божји. Свако чељаде понело собом или ибрик, или бокал, или флашу, или какви други суд. Црква душком пуна. . . . Свештеник довршио проскомидију, окадио олтар и цркву те са речма: „**Господи устнѣ мои отверзеши, и уста моя возвѣстятъ хвалу твою**“, призива у помоћ Бога, да може бескрвну жртву с Његовим благословом свршити и обред освећења богојављенске водице обавити, као што великом Имену тројичног Бога приличи. Миомирис тамјана и измирне разнео се по целој цркви, а безброј запаљених вошћаница не даду гледати у се. Дивне богојављенске песме: „**Спаси ны Сыне Божій, во Іорданѣ крестившійся**“ . . . „**во Іорданѣ крещающася тебѣ Гди**“ . . . и др. разлежу се по пространу храму. С црквених врата вештији који хришћанин о важношћу ком акту, богослужења махањем мараме дају знак топцијама, да потпале топ. Чим је литургија ближе свом крају, тим се већи жагор подиже у цркви. Једни изничу раније из цркве не ради тога можда, што им је дуга служба, него да пре виде свечану литију т. ј. крени ход, који ће се до мала из цркве према местном „Јордану“ кренути. Други износе црквене барјаке и литије у порту, јер барјак има да претходи крстном ходу. А кад свештеник очита заамвону молитву а у певници се отпоје „**Бѣди имя Господне**“.... тада свештеник обучен у свечане одежде, с крстом у десници а еванђељем светом у левици руци излази из олтара појући велико: „Глась Господинъ“. Учитељи су наредили школску младеж одмах за првим барјаком, а за овима ђаци с чирацима и рипидама пред свештеником, а за њим поџи, на мушки и женски свет излазе из цркве и тако у величанственом ходу свуштају се к реци, . . . к месту освећења јорданске или богојављенске водице. С умилним трилама и варијацијама богојављенских песама прелева се и глас мале звонцади, у која звоне два или три у стихаре обучена ђачета. Свечани овај ход пропраћа дивна хармонија црквених звона и

рика топова. Златне луче сунчане као да би хтеле и саме да увеличају славу крштења Христова, на светлошћу својом упрле у крстове литија и барјака црквених, и преливају се на скупоценим одеждама свештеничким и ризницама ђачким. Да дивне и величанствене слике и призора!

Литија је већ стигла крсту часном. Звона умукоше. Свештеник окадивши место, узглашава „премудрость“! и чатац чита паримеје. Бацн с чирака и ризницама постајали с једне и друге стране свештеника, около њих коло појаца, а свуда унаоколо слегао се силан народ, а свако ти се то тура и гура, да би само дошао ближе месту освећења. Диван и божанствен обред освећења отпочео. Народ све плиња у душевном миљу и радости. А кад свештеник упраи очи своје и подиже руке своје према небу те велегласно у тршут завапи: „Бѣлїй єси Господи, и чѣдна дѣла твоя“... тада и народ скрушено подиже очи своје према небу, дивећи се величанству и премудрости Божјој, које није кадар схватити ум човечји нити доста похвалити уста човечја. Топција за тај свечан акт сачувао три највећа топа, на грува из њих, а јека на талазима ваздуха разлеже се на далеко и на широко. А пошто је свештеник десницом у тршут знамсновао воду и речма „Самих тєкѡ чѣколюбчи царю“... призвао небеског цара, да пантјем Светог Духа освети воду, тада часним крстом крстећи и освећујући воду пође у тршут тропар „Во Јордани“... а са свештеником у сав глас поје стотинама грла мушких и женских тај тропар. Свештеник захита из каде освећене воде у подубљу чинију, пак узевши у левицу часни крст, а десницом памочивши босиљак у св. води, кропи најпре себе и целује часни крст, а потом му смирено приступа цео народ, да га освети и просвети јорданском водицом. По целивању сваки благочастиви спушта у чинију по гдекоји новчић — за труд свештеников. Док свештеник шкропи св. водом, дотле од кâдâ долази звекет и клепет ибрика, бокала или луча полупаних стаклешица. Све се то јагми, ко ће пре св. воде захитити, да да се опет с литијом у цркву поврати зарад кога делића поскурс. Литија се истим редом враћа у цркву: уз брујање звона и пуцкање топова. Свештеник подели напору, и црква се наједанпут испразни. Народ хита кући. да повуди и оне, који нису могли доспети у цркву, да се заложе којом мрвом напоре, и на тапте напију св. воде зарадн здравља — телесногa и душевнога. Остатак воде чува се пресо целе године у стаклешици какој ради дека.

Свештеник употребљује „свитаи“, свлачи са себе светле одежде, а кад се појави на прагу црквеном и крочи у порту полазећи кући својој, топција испаљује у здравље и славу његову последње топове. —

29. XII. 1893. Л. Б.

† ИСИДОР ЋИРИЋ

народно-црквени и патријарашки тајник, народни посланик на сабору прв. слав. далм. и делегат тог сабора на државном сабору угарском, витез ордена Њег. цар. и ап. краљ. Велич. Франца Јосифа I. и кавалер српског ордена св. Саве и т. д.

(Наставак.)

Врло је лако замислити, какве је тешкоће у изложеним приликама имао да савлађује пок. нар. црквн. тајник Ћирић. Што се год важније на буди ком крају митрополије догодило, све је одјекнуло до њеног средишта и у овоме његове радионице, у којој је он скоро четврт века без прекида, неуморно и са највећим самопрегором бдио и делао на корист нашег нар. црквн. живота.

Ту у тој својој радионици а нашој автономној великој школи мучно и бочно се пок. тајник И. Ћирић из дана у дан са свима опаким последицама идеална сањарства и непромишљена рада екстремних струја, како у области автономној, тако и изван ње. Ну ако се мучно, он се и учио, пак се и научно, тако, да је касније у целом народу било врло мало синова, који су нашу нар. црквн. организацију тако свестрано познавали, као он. И ми смо уверени, да би у тој нашој организацији давао много пута куд и камо целисходније било установљење, да је пок. тајник Ћирић до времена Стојковићеве администрације и сабора од г. 1874. дуже служ-

бовао, више практиковао, богатије искуство имао. Овако пак: шта је могао он у оно прво доба својег тајниковања учинити, будући и сам тада новајлија, и затекавши се као слаба слямка између буџице идеалности и вихора неразбора од доле, а апатије и прорачунења повлађивања екстремним струјама од озго и са стране? Крај најбоље воље могао је он тада тек само то чинити и учинити, да вршећи најсавесније послове својег звања и дужности својег положаја, тиме помогне очувати нејаки јер нескладан автономни организам од застоја и назадовања на и расула, а уједно да прибира материјал, помоћу којега би се тај организам првом повољном згодом на њему прикладан и сигуран темељ могао положити, те да црква и народ бар временом од њега права плода добију.

По том свом положају и са тог рада свог, могао је пок. тајник Ћирић брже и боље него ико други да уочи, упозна и одмери све противности, мане, недостатке и празнине наше нар. црк. организације, како је ова пред његов долазак и о доласку његову грађена и утврђивана.

Ну баш за то морао је он као први да се разочара и у погледу целисходности нашег нар. црк. автономног организма. У томе га није могло да помете, што је сабор од г. 1874. у начелу признао народно-црквени карактер тог организма, јер се ни у автономији није могло и не може живети од голог начела. Шта је вредило оно метанисање испред начела, кад логичне консеквенције отуда у животу нису доследно и одлучно повучене и спроведене по целој автономној области? Чему је могло користити оно начелно признање, кад је у животу поготово све било и остало засновано мимо на и против тог признања? Негде су гдекоје новине уведене, негде је остало по старом, негде није у опште ништа било спроведено, те је према томе био и рад и успех: овакав и онакав и никакав, какви су кад и где били они, који су наредбе и уредбе требали у живот да уведу.

Уверење о нецелисходности постојеће автономне организације није могла пољуљати у пок. тајника Ћирића ни помирљивост сабора од год. 1879. Бојао се, да та помирљивост долази касно за тадашње прилике. Знао је, да је отуда могло бити користи, да се тим путем на делу пошло г. 1869. или бар г. 1874. Помагао је ипак ту струју, јер се надао, да ће се бар колико толико автономији помоћи, ако се доследно истраје у помирљивости и разбору.

Али се пок. И. Ћирић разуверио потпуно о целисходности автономног организма у нас, кад је уочио, каквим је последицама исти организам уродио као катастрофе од г. 1881., извршене до тада непознатим именовањем наше црквене поглавице. Ма да је изван сваке сумње, да је та катастрофа изазвана у знатној мери и непромишљеним радом оних наших свеговњака, који су у заслепљености својој сами гонили воду на воденицу емерова тадашње ултраклерикалне струје, ипак нико није могао очекивати, да ће сабор од г. 1885-6. невољу хтети тиме лечити, да на старе грехе наказами нове. Место да продужи радити у духу помирљивости сабора од год. 1879., на да и тиме докаже колико је било неосновано и неоправдано повлађивање ултраклерикалству и његовим похлепама, упаде у неопростим грех, да поведе по ново коло од 1869. и 1870., по теорији: клин — клином, чиме је по ново користио само онима, који шкоду били пријатељи нашој нар. црк. автономији.

Да у оно време, а и пре и после, како на сабору тако и изван њега није било родољуба, који су знали и умели, па и могли и хтели паралисати претераност екстремних струја у области автономној и изван ове, извесно је, да би данас много шта у нашем нар. црк. организму сасма друкчије изгледало, но не на корист наше цркве и нашег народа.

У кругу тих родољуба, као помагач њихових општекорисних интенција, налазио се од доба својег разочарања, које је настало још пре сабора од г. 1879., и пок. тајник Ћирић. Он је имао довољно снаге, да своје разочарање призна, и да повуче отуд консеквенције за свој рад. У корист цркве и народа раскрстио је с теоријом о народној свемоћи, о суверенитету масе, која је од вазда била велика у будућим прохтевима и сленом прокосу, све без икакве одговорности. Тој струји противио се пок. И. Ћирић исто тако отворено и одлучно, као што није одобравао ни помагао жудње ултраклерикала за свеспашћу на пољу автономном. Више је овако, што је у положају свом имао прилике упознати, чиме су те струје урађале од периферије на све до у средиште наше нар. црк. организације. Да помогне автономији као таковој, није пок. И. Ћирић презао ни од каквих препона, те кад год је која пала на њега, умео је одлучно и са пуно само-

прегорења стати на браник својих уверења, чиме се битно разликовао од оних, који у сличним приликама под разноликим изговорима стругну с међана, или мудро ћуте.

Ну тешкоће с којима је пок. нар. црквени и патр. тајник имао да се бори, потицале су не само од ствари, него и од људи. И као што је он ствари и послове у области автономној разликовао и разумевао, исто је тако познавао све личности и факторе, који су у автономији имали буди каква положаја и удела, или су с пола на прилике и односе нашег автономног организма покушавали утицати. И као што је умео да очува своје уверење у ствари, тако је и према личностима и факторима знао се разрачунати без штете по опште нар. црквене користи.

У томе познавању ствари људи и прилика вала тражити узрок, да је пок. И. Ђирић могао и умео често да предвиди разне опасности, па да спреми потребно за њихово обилажење или одбијање. Ту је узрок, да је он у тежим ситуацијама знао пронаћи врело оних, њихове покретаче и покроитеље, и кад ови нису хтели или смели на јавност изићи. Што је у таквим приликама за друге било управо чудо, он је доказао да је то све тек само последица укрштаја разних односа и личних смерова, па и сплетака, које су у области автономној често стварали баш они, који се у јавности чудили и пренемагали. Што су многи сматрали случајем, он је доказао да је то рачун оних, који су у автономији на рачун ове хтели да гову својим личним или партијским прохтевима. Отуд је он не једном утопијама и слабостима занете идеалисте умео сачувати, да се на штету нар. црквене автономије не пребаце, те не затоме сасним и онако већ посве слабо врело њено, као што је с друге стране страстима и саможивошћу заслепљене надри-народњаке и ултраклерикале умео блажити, уздржавати на и паралисати.

И баш што је био такав и што је као такав установе и људе кроз познавао, прве по врлинама и манама, потоње по њиховој способности, радној вољи и смеровима — имао је пок. И. Ђирић много пријатеља, али и доста противника. Ну као што се с првима није никад хвалисао, није се ни потоњих ни бар мало бојао. Они се војачили новајшиње из редова наших екстремних опозиција. Колико су га ти противници и завидљивци јаче нападали, толико су га пријатељи и знанци више ценили и поштовали. Па како је поступак ових потоњих посве природан, тако се ни раду оних других нико не ће чудити, јер где су они могли уважавати човека, који је вазда био спреман и вољан, да побрка њихове по цркву и народ једнако пагубне рачуне.

Као и други истинити пријатељ народни морао је, дакле, и И. Ђирић испити чашу жучи непризнавања његових подвига за цркву и народ по заведеној нерасудној маси. Ну то њега није могло ни за часак смутити, нити га је могло побудити да не остане веран и доследан себи и својем уверењу и да не истраје у раду по овоме. Што су га жешће нападали, у толико је интензивније он радио, и тиме одбијао и побијао своје супостате.

Међу тим, у том непризнавању стечених заслуга није пок. нар. црквени тајник био први, па не ће бити ни последњи, кога је та судба стигла. А по наше прилике је врло карактеристично и поучно, да су се и у овој ствари између других истакли и такви, који за многе своје успехе имају да захвале обавештајима и поукама, које су црпели у пок. И. Ђирића, као што су не једном с његовим умним перјем као њиховом робљеном својином парадирали по јавности.

Могао је пок. тајник И. Ђирић ту неблагодарност у толико лакше примити и заборавити, што је знао да нико од тих који су њему противни није рекао хвала узоритим родољубима: Пики Михајловићу, Љивију Радивојевићу и Александру Стојачковићу, кад су они под Љубљем својим држањем — спасли автономију против тадашње ултраклерикалне најсаде. Знао је, да нико од тих није рекао хвала нетому Алексе. Стојачковићу и Милошу Димитријевићу и другима, кад су ови, први личном интервенцијом код узвишеног владара, потоњи посредовањем код владе утрли пута састанку сабора од год. 1885. Знао је, да нико од тих није рекао хвала и опет Алексе. Стојачковићу, што је под Тисом сахрањо познати „синодални операт“. Те и сличне примере неуважавања стварних и несумњивих заслуга знао је пок. тајник из прошлости, а гледао их је и слушао и у садашњости. У овом обзиру доста је да поменемо навалично, нрксом и саможивошћу изазвано сметање стварног и корисног рада на потоњем сабору, и с тим радом окончаних родољубивих, по цркву и народ спасоносних интенција светог патријарха Георгија и крал. повереника барона Федора Ни-

колиња. Гледајући како се по јавности охоло цилитају фразама и крупним речима баш они, који не могу показати никаквих стварних заслуга својих, дочим је потоње, да су многи од њих у приликама према „власницима“ посве мизерну улогу играли, шта је знао чинити и пок. И. Ћирић, него да по примеру других родољуба — окреше главу од оних великана на крупној речи, а конеца по раду и карактеру, па да без обзира на њих за цркву и народ продужи радити. . . .

Што покојни нар. црквени патр. тајник у том својем раду није свагда и у оној мери успевао, како је желио и заслужио, томе није кривица до њега, него узрок у непомирљивости наших екстремних политичких партија и њихових вођа. Зарад својих неуспеха на пољу политичком, и по кратковидости својој уопште, нису ови никоме хтели допустити да на пољу автономном мимо њих на тек напред и против њих — ради и успева. А нису дали са бојазни од последица тог успевања по њихов положај на пољу политичком. Бојали се наиме да би онај део народа, који је још уз њих остао, видећи успехе људи изван њихова кола на пољу автономном, могао ту и у политици поћи за тим родољубима, где би они остали на цедилу. Да се то осујети, за то се успеси тих синова народних то пречутавали и забашуривали, то безобзирно порицали па и пресвајали. Та и на последњем сабору чули смо гатку, како нас је од синодалног операта избавио — изборни ред! Наочитијед таквој тактици одиста је тешко не повести се за оним: difficile et satiram non scribere.

Дали узрок делимична неуспевања пок. И. Ћирића у својем раду лежао је у млакости, неумешности, неокретности, немарљивости и нестрајности умерене струје, чији представници за своја уверења нису умели у свима пригодама у раду истрајати, без чега о успеху не може бити ни говора, као што с друге стране баш с тих махна многе новопазне опште прилике и посебне неприлике екстремних струја нису знали у корист својих смерова експлоатисати.

Трећи не мање замашан узрок који је раду пок. нар. црквеног тајника правно големих сметња, лежао је у заслепљености и безобзирности ултраклерикалне струје, која у избору средстава за своје смерове није ни бар мало била постидна. Ту је пок. И. Ћирић мимо тешкоћа у ствари морао да савлада многа искушења, силне подвале и ујдурме, па је и лично уз највећи самопрегор опште користи ради морао до дна да испије многу горку чашу, без да му је икад дошло у памет, да са тог лелече или да тиме за се буди у ком обзиру рекламу прави, као што су чинили и што и данас чине неки и неки и од оних, који се данас растресају над мртвим тајником, док су за живота његова мудро ћутали, или су га још хвалили.

Обе екстремне струје, њихови творци и заступници били су и остали су највеће зло у нашој нар. црквеној организацији. Јер ма да је свака од њих нешто друго хтела, слагале су се обе у томе, да нису хтеле, што истинити интереси цркве и народа траже, чему да су задовољне, морало би њих нестати, као што није ни било, а нема ни данас, никакка стварна разлога њихову постанку и битисању.

(Свршиће се.)

МИСТАО.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Рукоположење**). О Божићу рукоположени су на архијерејској служби у Карловцима: ђакон *Никола Теодоровић* за пресвитера, а свршени богослов *Велко Миросављевић* за ђакона. Први је одређен за личног капелана пароху новосадском Јовану Марковићу, а други за ђакона новосадског.

— (**50-годишњица проте Николе Беговића**). Као што дознајемо, прослављено је на св. Николу нар. год. преч. г. *Никола Беговић*, протопресвитер у Горњем Карловцу, *педесетогодишњицу свога свештеничког службовања*. Јубилеј овај прослављен је скромно и у тишини.

— (**Дар српским правосл. црквама у срезу плашчанском**). Пречасни г. *Никола Косановић*, окружни протопресвитер плашчански, саопштио је у „Narodnim Novinama“ ову изјаву захвалности: „Заступник нашег среза на земаљском сабору, пресв.

господин *Светозар из Кушевић*, изволио је на дар послати православним црквама овога свог изборног среза црквених ствари у вредности од 300 фор., као: једну дарохранионицу, кадионицу, неколико кандила итд. На овоме лепом дару нека изволи племенити дародавац примити најсрдачнију захвалност“.

— (**Статистички податци из Куле**). Од срп. прав. парохијског звања у *Кули*, у бачкој епархији, добили смо ове статистичке податке: У прошлој 1893. години *венчало се* у прав. српској општини кулској 17 пари, *родило се* 124, а *умрло* 67, те је према томе *више рођено* 57 душа. — Молимо и остало наше свештенство, да нас извештава о кретању српског прав. народа у појединим парохијама, а ми ћемо достављене нам податке саопштити у овоме листу.

— (**Записник одборске сједнице друштва за потпомагање удовица и свештенства горњо-карловачке дијецезе**) држане у *Плашком* дана 6. (18.) децембра 1893. под предсједништвом Николе Косановића, протопресвитера плашчанског. Бр. 8. Стеван Бркић из Плашког има 2000 фор. зајма; — пошто није довољна хипотека, молбу неуважити. — Бр. 9. Јереј Раде Милић пита, прима ли се у друштво као редован члан; — нека поднесе сједочбу жуп. лекара др. Строхала у Огулину о стању свога здравља. — Бр. 10. Епарх. управа извјештава, да кр. земаљска Влада није примила на руковање свеш. легат покојног Дане Бањанина од 3000 фор., него да га је на руковање послала Архидијец. админ. одбору; — пошто наше епарх. управе замолити, да се тај легат нашем друштву на руковање у смислу наших правила дође. — Бр. 11. Предсједник пита, који добротвори друштвени по смрти им могу бити унесени у диптих друштвени ради сачувања пјечитог им спомена једним годишњим парастосом у плашчанској цркви приликом главне друштвене скупштине; — они, који су друштвену главницу повећали са најмање 200 ф. — Бр. 12. На предлог члана X. закључено: оне чланове, који се само записаше у редовно чланство, али до сад још ништа не уплатише, не сматрати више члановима друштвеним; а буде ли који желио опет ступити у друштво као редован члан, изаће доказати докторском сједочбом да је здрав, и дужан ће бити платити казате на улог од почетка год. 1893. као од постанка друштвеног. — Бр. 13. На предлог члана X. оне редовне чланове, који само дјелимично својој дужности, означеној у §. 3. статута задовољише, опомену преко „Срп. Сиона“ (што се штампањем овог записника чини. — Извјештач), да својој члановској дужности за год. 1893. до конца јануара 1894. потпуно задовоље, пошто би се иначе могли искључити из друштва. — Бр. 14. Преко администрације „Србобрана“ потражити половну оману Вертхајмову касу са три кључа. — Бр. 15. Пречасну консисторију замолити, да нам саопштава промјене у беривима наших ред. чланова и за то јој поднијети списак чланова. — Бр. 16. Разаслати још непотрошене примјерке штампаног апела на народ због потпоре нашем друштву, а и српске листове замолити, да и они тај апел штампају. — Бр. 17. Прец. г. Сими Теодоровићу у М. Градцу, који је друштву послао 50 фор., изразити захвалност. — Бр. 18. За евентуално давање зајмова на хипотеке начелно рјешено, да се има узимати за мјерило порез, односно процјена чистог прихода.

Н. К.

— (**Како се казни богохуљење у Русији**). У „Бранику“ прочитасмо, као „глас из Русије“, ово: „Пре неколико дана у Рибиску је заседавао ярославски суд, који је имао да суди сељаку из костромске губерније, по имену Григорију Јефимову Догаткину, који је окривљен због богохуљења. Ствар је у овоме: Још у септембру месецу г. 1892. Догаткин је у својој авлији, а у присуству неких својих суседа, исцепао икону св. Николе „Чудотворца“, за тих икону трпју светитеља: Василија Великог, Григорија Богослова и Јована Златоуст., на назад и неку замрљану и почађану икону, на којој се готово ништа није распознавало. И цепајући их, говорио је Догаткин, да то није никакав грех, пошто су и иконе просте даске. *Зато је ватужен суду, и суд га је осудио на губитак свију грађанских права, губитак имања и на прогонство у најудаљенији крај Сибира.*“

И ово је доказ, каквом је религијозном свешћу и поштовањем хришћанских светиња проникнуто не само законодавство, него и судство у Русији; те каквом се строгошћу тамо казни вређање светиње и религијозних јавних осећаја, — богохуљство. Зар у свету томе нема поуке, како би требало да буде и осим — Русије?!

Или таква казна и прекање исте над поступцима, као што је Догаткинов, може бити само онде, где ти поступци заиста вређају јавну и личну религијозну свест, те хришћански пијетет и законодаваца и судаца и народа? . . . . .

— (**Гоњење хришћана у Дамаску**). Многи листови јављају, да је у Дамаску изгорела једна џамија. Тамошњи Турци — сигурно да задовоље своме верском фанатизму — подвалише тамошњим хришћанима, да су је они запалили. Услед тога се

мухамеданци узбуњене и хришћани беху злостављени. Жалимо злостављену браћу хришћане, ма којег имена били.

— (Делингерова библиотека.) Славни и чувени богослов римске цркве и познати писац историје црквене *др. Делингер* (умрло 29. децембра 1889. год. у Монакову; види „Глас Истине“ од г. 1890. стр. 31.) оставио је после себе одабрану књижницу, која се састоји из 18.000 дела, а коју је он у времену од 1820. до 1889. године скупио. У последњој својој опоруци наредио је покојник, да му се библиотека има продати и новцем тим да се оснује стипендија. Библиотека је сада, како читамо у „Новој слободној Преси“, уређена, каталог сачињен, те ће се сада на скоро продати.

Ст. А. М.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 2 1 3

На српској основној верозаконској школи у *Иванди*, упражњено је *место учитеља*, са којим је скопчана плата у готовом новцу 400 фор. з. вр. и два фата тврдих дрва за своју потребу, 5 фор годишњи наутал, где буде поштат од потреба 50 нов., слободан стан са две собе, кујном и шпајзом, шталом и плодоносном баштом.

Учитељу ће у дужност спадати у школи законом прописане предмете предавати, у цркви појати, обуку у црквеном појању предавати. На то место могу се тражити који су сомборску препарандију свршили, и испит из мађарског језика положили.

Молиоци имају своје молбенице поднети до 30. јануара 1894. г., када ће се избор обавити.

У *Иванди* (торонталска жупанија).

Из седнице црквено школ. одбора.

Иса Милован, Ђурица Милованов,
парохија. црквени председник.

СТЕЧАЈ. 204 3—3

По налогу Сл. ЕПО бр. 427./ЕПО 333. ех 1893. овим се ради сталног поступења на упражњено *учитељско место у Сра. Боки* стечај расписује.

Плата је: 400 фор., слободан стан, 4 ланца ливаде и $^1/_2$ ланца баште (ван села), на коју земљу учитељ има кр. пореза плаћати; од вел. укопа 1 фор., а од малог укопа 50 нов.; и зимња огрев.

Учитељ је дужан све предмете вис. уредбама прописане предавати; децу у црк. појању обучавати, десну новицу држати и перо у седницама бесплатно водити.

Рок стечају траје 6 недеља, од дана оног, када овај стечај буде у „*Срп. Сиону*“ уврштен.

На ово место компетовати могу само они, који су у Сомбору за учитељско звање оспособљени и који су као такови положили испит из државног језика.

Молбенице се имају слати на потписаног председника.

Из седнице школ. одбора, држане у *Срп. Боки* 14. децембра 1893. год.

Петар Топаловић, Трифун Богдан,
привр. учитељ и парохија. председник.

Православном свештенству и црквеним општинама. 3—3 197

Одавно се осећа потреба, да се наше православне цркве снабдеју и украсе са одјејањима-иконама и осталим црквеним утварима, израђеним у строго православном духу.

Познато је свима, да су наше православне цркве до сада снабдевене са опакарађеним одјејањима и другим црквеним потребама, које већином новаху галицијски Јевреји од општине до општине, од цркве до цркве и скупо их продаваху. Поред ових продаваца, и многа друга лица, која нису имала ни умешности ни спреме, радила су оне послове сама или су служила као агенти ових или других Јевреја, необзирући се ни најмање, да ли је то за православну богомољу или не.

Наша радња, коју смо ми овде у Земуну отворили, моћи ће снабдети свакога са свима црквеним потребама, књигама и иконама једино у православном духу. Зато молимо поштовано свештенство и црквене општине, да нам се изволе са поручбинама обраћати, пошто смо уверени, да свакога и жемо у свему поштено послужити. — Ценовнике наше шаљемо на захтеваље свакоме бесплатно.

У Земуну на Св. Николу 1893. г.

С поштовањем

Витомир Марковић и Павловић
професори црквен. и свешт. одела и продавци свију црквених утвара.

Е. 978 ех 893./к. 847.

СТЕЧАЈ. 202 3—3

На место *протопрезвитера-намесника* и уједно на место *свет. прот. помоћника у Араду* овим се отвара стечај.

Стечењци имају своје добро инструвране молбењице путем својих предпостављених власти до 31. јануара 1894. год. потписаној конзисторији поднети.

Из конз. седнице држане у *Темишвару* 14. (26). децембра 1893. год.

Епарх. конзисторија Темишварска.

СТЕЧАЈ. 1 2—3

Усљед закључка главне црквене скупштине у *Долови* од 2. маја 1893. и одобрења сл. епархијског адм. одбора од 23. новембра 1893. Е. 1398. П. 123½, расписује се лицитација за дан 5. (17.) фебруара 1894. у 10 часова пре подне у школи I. разреда и то:

I. *За сликање иконостаса* у новој цркви уз предрачуњену цену од 6000 фор. а. вр. — Икона има свега 26 комада и то:

а) *у доњем спрату*: 4 престолне иконе (1·84 м. вис. 8·78 м. ширине), 2 полу иконе над северним и јужним дверима (0·54 м. вис. 0·83 ш.), 1 полу икона над царским дверима (0·70 м. вис. 1·88 м. шир.), 2 иконе на врати сев. и јужним (0·60 м. вис. 0·27 м. шир.), 2 иконе Благовести на цар. дверима (0·60 м. вис. 0·35 шир.), 4 кружне св. еванђ. на царским дверима пречи. 0·37·5.

б) *у горњем спрату*: 4 иконе празничне (à 2·12. м. вис. 0·78 м. шир.), 2 иконе преображење и вознесење (à 2·12 м. вис. 1·04 м. шир.), 1 икона воскресење (2·50 м. вис. 1·54 м. шир.), 1 полу икона св. Тројице (0·90 м. вис. 1·54 м. шир.), 1 икона Распеће, на трону Богород. (1·55 м. вис. 0·72·5 шир.), на трону архијерејском св. Сава (1·55 м. вис. и 0·72·5 м. шир.)

За ову радњу примају се само писмене понуде (оферти), о којима ће се на дан лицитације решити.

Конкурирати могу само академијски сликари, а првенство имаће они, који су са своје вештине у сликарству у нашем народу познати, а уз то пре решавања о понудама треба једну или две своје сликарске израде, — ако је могуће — општини на углед пошљу.

Осим тога се од конкурента иште, да у писменој понуди означи, за колико би времена сликање икона довршити могао.

II. *За набавку Христовог гроба*, по нацрту, који се код црквене општине увидити може са предрачуњеном ценом од 600 фор.

III. *За црквени часовник* (сахат) код нове цркве, евентуално и код старе, са предрачуњеном ценом од 700 фор. а. вр. по комаду.

За набавку Христовог гроба и црквеног часовника држаће се усмена лицитација, уз вадијум од 10% од предрачуњене цене, а примају се и писмене понуде, ако се пре одржала усмене лицитације (5. (17.) фебруара 1894) са вадијумом пошљу.

Црквена општина задржава себи право издати горе наведене радње према поверењу.

Ближа извешћа даје председништво црквене општине.

У *Долови*, 18. децембра 1893.

Председништво.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, проширено са крупом од коованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по волји и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушцима провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем **козе за звона** од коованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; **звона или шоље за сатове** од метала; **прављење старих звона са крупама од коованога гвожђа.** — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

198 3—26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко**

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. На Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Јереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 16. јануара 1894.

ПОВОДОМ ЗАКОНСКЕ ОСНОВЕ О ГРАЂАНСКОМ БРАКУ.

Иако је хришћанство признато и проглашено као државна религија у грчко-римском царству још за Константина Великог, тиме црква Христова није још задобила потпуно признање и респектовање државне власти целокупноме своме учењу. Доказ томе је одношај и расположај државне власти према црквеноме, хришћанском браку, до тог доба, као сасвим бесправном акту.

Све до цара Јустинијана и његовог односног закона, изданог у првој половини VI. века, постојао је у грчко-римској империји грађански брак као једини правоваљан. Постојао је уз њега и црквени брак, али без икаквих грађанских последица, те се пред грађанским судом сматрао, као да и не постоји.

Узрок томе морамо тражити у ласцивном схваћању брачне везе и тешком растајању тадањег друштва са онако широком слободом самовоље мужа и пространим задовољавањем разних страсти, — па и у пониженом још положају женскиња.

Хришћанство у борби својој са обичајима, наклоностима и страстима с једне, а с друге стране у борби са разним појмовима тадањег друштва, који се још задржаше у наследству од многобоштва и поганства, — морало се борити и за признање брака црквеног, као тајне хришћанске, доказујући, да је браку значај етичан, да му је основа морална, да му је циљ нравствена; да је веза духовна, и да му суштина припада јурисдикцији цркве, а не државе, јер је брак, као веза, основан самим Богом, а прокламован у хришћанству као тајна „новог завета“, основана и освештана самим Оснивачем цркве — Исусом Христом.

Као што је хришћанство морало свакој својој истини крчити пута постепено и борбом, а што је сасвим појмљиво с обзиром на зада-

так његов, који је лежао у томе, да препороди и преобрази човештво, да га васпита и просвети истинама и принципима, о којима дотле ум његов није мислио, и за које му срце још није осећало, — тако је хришћанство и светињи брака, као божанској установи и црквеној тајни, тек током времена могло задобити легислативно признање црквене власти са свима грађанским последицама, а цркви својој јурисдикцију у питању брака, односно благослова, склапања и развађања брака.

Божанско и истинито у сваког још свога учења, хришћанство је победило и у питању брака; и држава признаде црквено учење о браку, још у IX веку, као од Бога истинито, као човештву неопходно, а и за државне интересе најбоље, те црква даде потпуну јурисдикцију у погледу духовне стране брака.

„Г. 893. цар Лав мудри издаде особити закон, којим заповеди, да се само онај брак има сматрати законитим браком, који црква благослови. На брзо после тога, распространьен је био овај закон и на нижи сталеж, који у оном закону Лавовом није био укьучен. Цариградски патријарх Атанасије и цар Андроник Палеолог прописаше једном за свагда, да никакав брак не сме бити склопљен без знања и благослова дотичног парохијског свештенства.“ *

Тако је то већ онда било; још онда се признало да хришћански брак није контрактуални одношај супруга, да није прост уговор контрахената, који би уговор имала држава право да регулише, суди и пресуђује; него се већ онда признала истина, да је брак по суштини својој духовна и морална веза, коју благословити или неблагословити може само црква; да му је значај етичан, који контролисати мора црква; да му је циљ нравствена, коју чувати и унапређивати може, по превасходству, црква, моралним средствима. *која само њој стоје на расположењу.*

Надлежност цркве у питању духовне стране брака признала је већ онда држава, осим религијозних разлога, и са разлога државничке мудрости и државне потребе и интереса, који увек императивно захтевају од државника, бар хришћанских држава, да следе и слушају науку: е је одношај државе и цркве само онде миран, а по томе правилан и здрав, где држава респектује права и законе цркве, као што је овој у природи, да се не противи правима и законима државе.

У којој се хришћанској држави хришћанске истине нерхоресцирају и црквене тајне потиру и слабе, у тој држави — осим верског немира и незадовољства у први мах — наступају доцније и све друге неминовне последице, које следују напуштању хришћанског основа и раскидању са светињама хришћанским и учењем црквеним.

Не набрајамо те последице за то, јер су довољно познате из историје. Па за то се баш и морамо чудити поступку наших државника, и забринути за мир и напредак заједничке нам домовине, кад видимо, како се ради одржања извесних владиних програма — до којих није требало ни доћи — не воде довољно рачуни о последицама извађања таквих програма.

Та брига, спојена са забринутошћу нашом за светост хришћанства и за специјалан интерес и углед наше православне српске цркве у Митрополији Карловачкој, тим је већа, јер стојимо пред једном чињеницом, која нас присилава да подигнемо, и на овом месту, своју искрену и одлучну како патријотичну, тако и религијозно-родољубиву реч против намишљеног уважања грађанског брака у Угарској.

Чињеница је та у томе, да је државна влада добила највишу претходну дозволу за законску своју основу о облигаторном грађанском браку.

Највиша претходна та дозвола не инволвује уједно и то, да законска основа мора постати и законом, ако би ју, узмимо, сабор примио. И Тисино је министарство у два маха добијало претходну највишу дозволу круне, да сабору предложи законску основу о женидби између Јевреја и Хришћана, пак ју је за то ипак магнатска кућа оба пута забацила. Но, кад би — у што не верујемо — и магнатска кућа прихватила законску основу о облигатном грађанском браку у Угарској, наше је најдубље уверење, да се и иначе неће моћи остварити. Јер облигаторан грађански брак у Угарској не захтева државна потреба, напротив сви обзири државних интереса, с обзиром на верноисповести, чији је карактер врло развијен баш у Угарској, вопују против њега.

Но да видимо, чиме мотивише државна влада своју ту законску основу. Из мотивације

* Правосл. црк. право. Др. Милаш. Стр. 535. и 536.

њезине изласи, да су ју руководила два главна мотива и разлога, а та су: потреба јединственог државног закона о браку и осигурање верског мира у држави.

Вероваћемо, да су то разлози дотичној законској основи, и ми ћемо их доцније прегледати, у колико су оправдани. Али пре тога морамо рећи, да ми тој законској основи нализмо и оне мотиве, који у мотивацији исписани нису, а леже у тежњи за омнипотенцијом државе и у националној политици државне владе.

Нас се, на овоме месту, може тицати само први мотив; за то ћемо о њему само и казати своје мишљење.

Римски папизам је својом централизацијом и организацијом дошао до апсолутног утецаја над државама и владарима истих, у којима је римокатолицизам владао. Владари су зависили од благослова или анатеме папске; државе њихове од диктатуре њихове. Свемоћи папе била је у служби држава. Воља папе била је дужност државе. Државе су клецале пред папама, које су се идентификовале са црквом Христовом.

Папе су притисак и диктатуру над државама и владарима, који су у оно време значили оно исто што и држава, чиниле и одржавале у име Христове цркве, као намесници Христови, којима су се имали — по учењу њиховом — покоравати не само верни као такови, него и владари, као царови и краљеви, и целе државе, као делови папског царства или црквеног, које Христос није никад мислио оснивати у облику, у каквом га хтеђоше папе имати, против којега се и оградно речима: „царство моје није од овога света“, а учећи увек: „цару царево, а Богу божје.“

Тако није могло остати. Оно што није од Бога и по Богу, има свој и спрстак. Злоупотребив своју снагу и положај, пространост, централизацију и организацију своје колосалне власти, папе — или римска црква — морале су тиме изазвати устук, реакцију, која је и учињена реформацијом и француском револуцијом.

Државе прегоше око еманципације своје испод терора и превласти папске, али, то учинише — са борбом против цркве. Филозофија је ту тежњу покренула и одржавала; развитак умни и културни је то захтевао. Борба против апсолутизма папског изменала се са борбом против цркве. Донекле се то разумети може — и ако не оправдати —; а разумети се може за то, јер се је папизам индентификовао са црквом. Ум човеков, или тадање доба, борећи се против папског апсолутизма, није га хтео или могао за онда одделити од цркве, у име чије се тај апсолутизам декларирао и пропагисао. И колико кривице има у тој скрајности и недостицији тадањег доба, свакако половица те кривице пада на папизам, који је своје екстремне и апсолутистичке, сасвим нецрквене тежње везивао и идентификовао са црквом и њезином мисијом у човечанству. Борбом против папског апсолутизма, борило се за то и против саме цркве. Последица тога је била, да се није остало само код еманципације од тога апсолутизма, него се је окомац учинио и против саме цркве. И у томе лежи погрешка и заблуда тадањег доба. То је оно, што се оправдати не да, и што ће историја, док год буде објективна, осудити.

Борба против превласти изметнула се у борбу за превласт. Борба против апсолутизма папског — црквеног — резултовала је борбом за превласт државе над црквом, и тиме утрла пута борби између државе и цркве, која, по сведоџби историје, није берићета доносила ни држави ни цркви.

Разне рационалистичке философске теореме, заједно с' пантеизмом, које су давале храну теоријама о државној власти и превласти, помогле су, ако не учиниле, да се развије модерна данас наука о државној власти и кристалише — ако се тај израз употребити може — у теорију о државној свемоћи — омнипотенцији.

Та теорија, данас већ тако модерна, виндицира држави све, па и оно својство, које припада само највишем бићу, јер по науци хришћанства, само је Бог — свемогућ.

Држава се данас већ деификује. И ми данас видимо, да су појмови и вера о свевласти и свемоћи државној, тако мили и обични државницима европског континента, да у заборану — разуме се — заборављају, да свака тежња за деификацијом значи: вавилонску кулу, заједно са последицама градње њезине . . .

Папска вавилонска кула — тежња за омнипотенцијом као својства божјег — срушила се, отргнув у паданју своме велики део од римске цркве; шта ли ће бити последица тежње по-

једних држава за државном омнипотенцијом, особито према цркви с' којом је увек основатељ њезин, о томе је, на првом месту, да се брину они, којима је предана судба тих држава.

Наше је религијозно уверење, да се градња вавилонске куле, која је симбол тежње за достизаваљем својства божјих, међу којима је и свемоћ, казни увек по промислу вечитих нравствених закона промисла божјег, који у свету беху, јесу и вечно остају.

За то смо се и забринули, у патријотизму своме, шта ли ће све бити последица тежње и наших државника за државном свемоћи? А да та тежња постоји, пружају нам за то уверење многи државни закони и поступци, а као Србима, нек нам је дозвољено споменути само нашу народно-црквену автономију, школе и учитељство.

А као синови домовине, и држављани њезини, морамо у доказ свога уверења, мало час изреченог, простом указати на реформе црквено-политичке, које државна влада мисли да спроведе у Угарској, — понаособ на облигаторан грађански брак.

Јер, законском основом о грађанском браку томе, очевидно је изражена тежња за супремацијом над црквом и тенденција државне омнипотенције. Њоме нашим оглашује државна власт рат цркви, рат хришћанству, рат религијозном чувству и слободи савести својих држављана. Оглашује културну борбу, „*у којој* — као што је Епископат наш у својој представци најбоље нагласио — *нема победиоца, него само побеђених.*“ Оглашује, чини нам се, за то, да покаже, е је држава над црквом, над хришћанством. Да јој је у власти да потискује цркву, да перхоресцира њезино учење, њезине светиње и тајне. Да јој је у власти да убија слободу вере и савести, да вексира и пређа своје држављане у најсветијем религијозно-моралном чувству. Да покаже, једном речи, е све и може, што год хоће, да је — омнипотентна.

Такво особито уверење ми стичемо о предложеној законској основи, тим јаче. — што ју није изазвала никаква државна потреба, него што је она плод рецимо модерне, данас, науке о државној свевласти, која се не ослања на столећа стари развитак права, и односај државе и цркве, „него на темељ данас још непроучених, у Угарској — по речима кардинала Шлауха — истом на јуридичким катедрама предаваних начела о идеалној правној држави.“

А као патриоте желити морамо нашој држави, да негује традицију столетних односаја њезиних према цркви и хришћанству и да не јури, из простог шаблона, за начелима апстрактних теорија, јер историја је показала, донекле, куд она воде и ако још није показала куда све одвести могу.

(Свршиће се).

БЕСЕДА НА СВ. САВУ.

Година тече као бурна река, а часи у њојзи су као какав сан. Тако и живот човечји као муња пролази и као гласа нестаје га, али дела и рад човечји остају дуго и дуго, па и до века. Како је ко живео и дело, онаква му је и прошлост, онаква му је и награда будућности. Ако је ко црна, или, као што Спаситељ рече, тавна дела чинио, црна му је и тавна прошлост; а ако је ко светла дела чинио, светла му је и прошлост, светао му је и спомен међу људима и народима, који га се с радошћу сећају и славом га увенчавају; тај се имао, браћо, „рашта и родити.“ А онај народ, који се с поносом сећа и с одушевљењем прослављ дела и рад својих узвишених синова и дичи се њиховим врлинама, тај народ достављује свету, да је славан, да је виђен. Онај народ, из чијих је недара изникао и замирисао такав цветак, тај народ има право и на будућност срећну и славну. Тај је народ као гора „Сион“, о коју се као пена разбијају сва насиља и неправде, свака злоћа и гоњења.

Пет стотина година о јуначка прса српског народа разбијала је азијатска звер своју скотску ћуд. На толико векова испараним срцем и угњетеном душом проживети све беде и невоље од разних душмана, то значи бити јунак, то значи бити див.

А те своје отворене ране лечио је и тешки терет ропства одлакшавао је народ српски сећањем на славну своју прошлост и челичио се поимању на свог просветитеља и научитеља св. Саву. А ево и данашњим даном васколики народ српски челичи се науком његовом, храбри се саветом његовим, и за све то одаје му хвалу, славу и благодарност.

Ево смо се и ми, браћо, у тој љубави и данас сакупили, да се у школи, којој је у Србству светитељ Сава почетак био, поучимо свему, што нам је нужно за живот, за будућност; сакупили смо се, да одамо достојну пошту светој сени и великим делима нашег Светитеља Саве.

Не није ми намера да вам сада причам о величини и господству његова порекла, нити да вам казујем врлине његове младићке. Редак је ко не зна, како је презрео господство и сласт и обљубио смиреност и испосништво, како је одбио круну и царски сјај, а примио ризу и пошао путем тесним, ал' који га одведе у пространо царство, у рај вечити; како је одбацио царски жезао и машио се за бројаницe скромна калуђера; како је напустио сјајне дворе оца господара и заменио их простом избом горска самостана. О свему томе нећу говорити, већ сам рад, да вам рекнем коју данас *о васпитању нашег подмлатка*, да се посаветујемо о напретку њиховом и да вас, ма у неколико, поучим *о врлинама знања и умења*. На ако се и послушамо, ако ми речи к' срцу примите, онда ћете се заиста благодарни показати светој сени нашега просветитеља Саве, који је сав живот и све жртвовао за просвету народа свога; који је љубазно и очински к' себи призивао Сричад и довикивао им: „**пріймѣте чада, послꙋшайте мене, страхꙋ Гⷭ҃ню навчꙋ васъ**“ и упућивао их да уче, јер у знању лежи напредак и благостање. Ал' многи, на жалост, слабо баш хоће о томе да чују реч и најслабије се о томе брину и најмање се старају; како ће подмладак свој васпитати, научити и подићи. С' тога је вазда и тако мало мудрости у свету, што свет слабо слуша онога, који га жели научити и на добро упутити; с тога је толико порока и греха, што мало ко иде за тим, да сазна шта је добро, што ли је зло, већ онако насумце живи, па зато многи, на жалост, тако рђаво и пролазе.

Али прођимо се браћо оних, који се мудри граде а лудо пролазе, већ послушајмо се ми, који смо ради добра и напретка својима и свакоме.

Основ, браћо, васпитању и мудрости је: „страх Господњи“. То је темељ, на коме се чврсто, без бојазни могу дозиђивати остале обитељи храма — духа нашег. И ко на том темељу зида, тај је, као што Спаситељ рече, „мудар зидар, јер сазида кућу своју на камену: и удари дажд, и дођоше воде, и дунуше ветрови и нападоше на кућу ону и не паде, јер беше утврђена на камену.“ (Мат. VII. 24. и 25.)

Страх Господњи је буктиња, која ће им расветљавати стазу њихова живота и неће дати, да им се нога о камен греха спотакне. Страх Господњи је анђео хранитељ деци, који их наставља на свако дело благо и упућује на пут прави. И ко на другом основу зида васпитање у децу, „тај зида“, као што Спаситељ рече, „на песку: и кад дуну ветрови, и удари дажд, и дођу воде, распаде се кућа та страшно.“ (Мат. VII. 26 и 27.)

Пазимо и мудро васпитавајмо децу, јер од тога зависи какви ће бити људи. Не каже се бадава: какав је дететом, онакав је и човеком. Усађујмо у деци љубав према правди и истини, ако смо ради од њих доцније врлину да пожњемо. Улевајмо у њих искреност према људма, самопрегорење за светињу, за браћу, за народ; племенитост према сиротама и бедним; узвишеност над злобом, завишћу и осветом и другим порочима, ако смо ради да нас будућност награди са честитим синовима, искреним родољубима и правим и узвишеним добротворима. Пазимо, јер деца су као и восак, па ако у њих салијеш олош, наћи ћеш га у њих и у доцнијим данима живота њихова, а ако салијеш цвеће и мирисе, то ће из њих и замирисати, када на огњу живота стану тајати, и биће на радост и дику својима и другима.

Родитељи! Не заборављајте, да сте ви баштовани ваше деце, на поступајте мудро; јер дечица су као младе шибљике, па ако их за времена не надгледате, не окопате и не поткрешете, они ће, кад постану дрветом, бити неплодни или од рђава плода. А Господ је рекао, да се она дрва, која плода не носе или ако носе рђава плода, секу и у ватру бацају, па ћете тешко и горко јадиковати, кад видите да ваша деца постају жртвом вашег или не-

хата или незнања. Да од куда је толико рђавих и покварених људи у свету, но отуда, што се у младости много што шта пропустило, што се све одбијало на младост те говорило: нека га, јединац је, остави га, први је; не брини се, кад буде велики, биће бољи. Дете је расло а с' њиме је и зло расло; шта више, зло га је и надвисило. Данас му попустимо, сутра га не каштигујмо, прекстура га не поправљајмо, зло се у детету уложе и клуне зла бива све замршеније и гле, није боље постало, као што смо ми мислили. И онда тек увиђамо да је то рђаво, што смо попуштали и сад се тек будимо, да га од зла одучавамо. Ал' доцкан! „Што дикла, навикла.“ Сетите се, да је „навика једна мука, а одвика сто мука.“ Зло је укорењено, дете не зна за вољу родитеља, већ за своју, и хоће да и даље по својој рђавој вољи ради, па боме и ради, те бива, да се родитељ онда мора његовој вољи покоравати или га пустити да и даље нарављује чуда и покоре у животу блудном и несретном а у родитеља срце пуца и груди му се парају. Онда јао и помагај; али помоћи ретко!

О, како се гдекоји неразумни родитељи смеју, кад им дете зна лепо, као што они кажу, да нагрди, да опсује кога; о, како се радују кад им дете зна да отпева коју сраму песму! Чудо! рећи ће: како има бистру главу, свашта научи! То је заиста свашта. И што су од деце с' радошћу примали и слушали, да њима ил' другом гадно ил' ружно кажу, то ће без сумње, чути и дочекати од њих и горе што, кад ови постану младићи..... зрели људи; ал' онда неће то с радошћу слушати, већ жалосном душом и срцем пуним туге и бола. Не каже се бадава: „каква радња, онака и награда“. С' тога будимо опрезни шта ћемо деци дозволити шта ли опростити.

Настојмо, да из уста наших тече „премудрост“ а не безумље, јер се оно слива у реку детиња срца, а река није ништа друго до оно, што јој је и извор. С' тога, браћо, будимо мудри и пазимо шта ћемо пред децом говорити. Не говоримо празне речи, нит' дозволимо деци, да се празним и рђавим разговорима, било од нас ил' од других уче, јер ћемо, без двојбе, оно, што код деце у младости посејемо, у зрелим годинама и пожњети.

Зар још да ређам и даље о томе да говорим? Нећу, престаћу. Размислите и сами, па ће вам се даље казати и само.

Али, мили моји, није довољно ако се родитељи побрину само да децу добро васпитају, да њих и себе тиме сачувају од злих последица рђавог васпитања. Не, није. Јер тиме су родитељи извршили само једну своју дужност. А родитељска је дужност, да децу своју обогате и плодом знања онолико, колико то дечија њива, њихова памет, њихов круг живота, и родитељско стање и имање може и дозвољава.

Родитељи се дакле морају старати, ако искрено љубе своју децу и ако су ради да испуне све дужности родитељске, морају их, велим, и умно усавршавати и богатити и знањем снабдети, како би лакше борбу живота издржали, како не би били на терету себи и другима, или као што народ каже: како не би остали „слепи код очију“, те да их овај ил онај води, куд не би били вољни ићи.

Који се родитељ о ту дужност огреши, тај се огрешио о остале дужности своје, по оној Спаситељевој: „ако ко не изврши или поквари једну од ових најмањих заповеди, тај се огрешио о све и назваће се најмањи у царству небеском.“

С' тога настојмо колико више можемо, да плодан ум наше дечице засејемо толико са знањем, колико и како би у своје време користан плод донео. Не заборављајмо браћо, да је „знање сила, да је знање моћ,“ на саветујмо деци „да уче и дан и ноћ.“ Знање је сила која градове руши. Знање је моћ, која без науке брегове прелази и без страха мора прелазити; знање светлост, знање је дан.

Разберите се и разгледајте мало ближе и мало даље око себе и ви ћете признати да је тако то.

За то не браните се од онога, који вас моли, да вас поучи, који вас упућује, да децу у школу шаљете и на науку дајете, немојте се, велим, тим плитким и штетним изговором изговарати: „е на неће мој син бити „попа ил учитељ.“ ил' друго што, нит' ће моја кћи бити „госпоја“ ил' не знам шта“; не, браћо, ако ниште ради, да својој дечици вид одузмете и живе их сахраните

Не морају сви бити господа ил' госпоје, ал' знати читати, писати и рачунати, значи: не бити слеп код очију. Што више знаш, више

ти је штете, јер сваки хоће твоје незнање на своју корист а на твоју штету да употреби.

Смем ли те, брате, запитати: кад полазиш радосније на посао, на њиву и кад више урадиш, кад понесеш што у торби или кад ти је празна торба? Знам да ћеш ми одговорити: боље је и црн комад у торби, него празна торба. Тако је и са знањем. Боље је и мало знања него ништа.

С' тога при свршетку ових искрених речи,

У Новом Селу на св. Саву говорио

очеви и мајке, пастирском вас љубављу молим и преклињем вас светом сени наших просветитеља Саве, да сним жаром наше очинске и материнске љубави настојите, без оклевања и одлагања, да им чупате отровно биље и бодљиво трње из њиве срца дечице ваше, да ју преорете страхом Господњим и засејете по њој семе знања потребног, како се не би у позније време улегли у њих змије и јакрепи љути, па и њима и вама отровали живот. Амин.

Јован Малушев,
парох.

НЕ МОЖЕМО ОЋУТАТИ.

Божићна посланица Његове Светости, пречувеног господина патријарха Георгија, одликује се и својом риторском формом и красном садржином, како своја првог, догматичког, тако и другог, поучног дела.

Догматичко-философски поглед, у њој, дубок и бистар; покретање на веру и побожност снажно, подржавање у вери и побожности успешно; љубав к православљу силна, а старање за Србство — велико и одлучно.

Утисак посланице, у целости својој, неодољив. И верни народ, који ју је год у храму божјем на божићни велики празник чуо и саслушао, изашао је из храма пуније душе и срца. Осетио је у души својој побожно подизање к небу и Богу, у срцу љубав к православљу, а у целоме бићу своме понос српски. За то је божићна посланица св. патријарха Георгија и примљена к срцу, а од срца верног народа и побожног за то се и чуло клицање: живео св. патријарх!

Божићна посланица св. патријарха примљена је најповољније; допала се народу; али се за то баш, чини се нама, није допала некој господи новинарских редакција. Та за Бога, и они су православни и Срби; па у место да се и они зарадују, кад народ поуку свога Архипастира прима са задовољством и радовањем православне му душе и српског срца, на ако им то партајским рачунима и не годи, да бар то мудро прећутале... Не; они се ради тога растужише, сневеселише и — забринуше. Савет учинише родољубиви и закључише у православљу своме: „ваља нам сада, по што по то, испаралисати повољан утисак божићне посланице; јер и ако то не буде у интересу побожности, православља и Србства, биће зацело у интересу — странке.“

И тако би закључен и написан један подугачак уводни чланак, да се њиме баш завршни г. 1893.

Кад би тај поступак имао бити само доказ њихове конзеквенције целог досадањег рада, могло би им се и опростити, што њиме завршују годину, на рачун зар, да ће од нове године више и зрелије проминљивати о томе, шта је задатак свесне и разборите, солидне и родољубиве опозиције, до којих граница њезин рад може бити у служби општег добра, а преко којих прелазе у службу против вере и цркве.

Но ми тај обрт не можемо још за сада предпоставити; не можемо све дотле, док не буде доказа, да су се господа оканула зла, и у злу — надметања.

На чиме се сузбија добро расположење наставе према Архипастиру; „добра воља међу људима“?

Први, догматични део посланице питорује се „Еванђем јабуком“, а други, верско-национални део, персифлује се „божићном здравицом.“ И напослетку се баца дрвље и камење на Архипастира, јер и не спомену грађански брак и борбу против њега.

Дотична господа, кад су испуњавала седам ступања свога органа, нису баш ништа мислила; јер да су мислила, не би написала оно, што с једне стране убија општи интерес, а с друге стране што доказује математички, да њима није стало ни до вере, ни до цркве, ни до

Сриства, него само и једино до грдње и свађе, до свога партизанског опстанка.

У томе чланку, од седам ступаца, просто на просто се игнорује догматички део посланице, а поука религиозна, која се тако богато у томе делу излива, своди се, са неком пронијом, на „Евину јабуку." „Евина јабука" и прародитељски грех, последице тога греха и послање Спаситељево; последица послања тога и вера у Исуса Христа, то је извесној господи један преживели плеоназам у божићној архипастирској посланици; то је све, о чему Архипастир Христове цркве у божићној посланици, а у данашње доба и у време црквено-политичких реформа не треба пастви своји да говори. Јер све је то „прича."

А цела литература о прародитељском греху и Евиној јабуци, о којој мислиле и писале најсветлији умови Христове цркве и човечанства целог, и на којима почива цела философија наравствене природе човекове и црквено учење о њој; на којима — као на физичном почетку — почива цео систем вере човекове у Бога Оца као Творца и Бога Сина као Искупитеља и Спаситеља; на којима се темељи цео одношај старозаветног човека према Богу Оцу и новозаветног према Богу Сину; ради којих се и слави Божић и Васкрс Исуса Христа; и поводом којих и облагорођава вера у Христа деветнаест-вековно човештво, — све је то прелигијозном цинизму и „всяческой сѣти" извесне господе, једно ништа, о којем они у својим новинарским проторијама давно престаше мислити и осећати, па као да захтевају и од Архипастира Христове цркве, да све то заборави, и пастви својој тиме да не досађује. . .

И у таквом усрдном и побожном расположењу о вери Христовој, у таквој свести и таквом респектовању учења цркве његове, наводе још и речи: „цркви у тешким временима онда прети највећа опасност, када се међу децом њеном налази немих и равнодушних." Какво им је расположење према вери и цркви, такво је и разумевање и схватање тих речи.

Јер треба најпре знати: у којој се цркви налазе таква деца? Кад би сва деца наше цркве била, као што су извесна господа, онда би морали одговорити: у нашој цркви. Јер у којој цркви деца њена карикирају учење своје цркве, и према њему се односе гадним цинизмом и уображеношћу свога — тако ситног — ума; јер у којој цркви деца не познају науку своје цркве, догмате своје вере, у чије дете је душа — једна велика прелигијозна пустош, а ум у погледу познавања своје вере — tabula rasa, — у тој цркви су деца нема и равнодушна.

Старање Архипастирско се за то пре свега и увек и на сваком месту брине, да му паства, да верни познаду своју веру, да их опомене на учење њено, да им у души залије веру у догмате својом Архипастирском поуком. Јер у том познавању и у тој вери и љубав је према вери и цркви, а без којих хришћанских добродетељи и не може бити одушевљења и интересовања за веру и цркву.

Који народ не познаје учење своје вере и цркве, у којем народу нема побожности и „страха божја", — тај народ је нем и равнодушан према вери и цркви, томе народу прети опасност многа, па и од — грађанског брака. Али народ побожан, проникнут религијозном свешћу, вичан учењу и догматима своје вере и цркве, свестан узвишености и божанствености светих тајана своје вере и цркве са осећајем душевне потребе за примање истих, прожман је и верским одушевљењем и поносан у вери и цркви својој. А таквом народу не прети ни онда опасност, кад му црква мора да трпи под силом ма чијом, под насиљем ма каквим, ако до њега већ и дође.

Васпитати народ религијозним васпитањем, учити га догматима вере и цркве, учвршћивати у њему религијозну свест и верски понос, подстицати у души његовој натру одушевљења за веру и чезнути у срцу његовом љубав к имену народноме, — то значи више него писмени протест против грађанског брака, јер то значи, подићи најјачи бедем против опасности, које ба запретити могле, а много већих него што је — грађански брак, тек замишљени.

И кад тај бедем подиже Архипастир и поглавица црквена и својом божићном посланицом, која је електричном снагом покренула, загрејала, оснажила и укрепила толике душе трију цијецеза митрополије наше, а која је одјекнула и по другим крајевима митрополије, — онда зар нема паметнија посла и родољубивије дужности за православног Србина, него се на тај апостолски рад црквене своје поглавице каменом бацати?!

И људи, који тако чине, зар не изгледају сами себи смешнима, кад се брину за веру и цркву? Зар та њихова брига није језујитизам, фарисејство, притворство — и њима самима? И кад тако чине, зар их савест баш не гризе; зар им свест толико истицаног „православља“ баш ничим не протестује? Зар им је баш тако слатко и мило срцу српском и души православној, кад просту гњев цинизма свога на свога поглавицу црквеног, „да не мари за православље и Србство“? И баш онда, кад тај поглавица црквени врши своју апостолску мисију, кад из дубине душе и срца Архипастирског говори народу своме: *„о љубави за цркву, за веру, за Србство“*; кад га у ватри одушевљења свога позива, *да се „не одмаробава и љубав вери и цркви не убија“?!*

Иза гласа би лелекнули над оваквим поступком, који у свакоме свесном православном Србину, у свакој моралној души и хонетном човеку мора изазвати најјачу индигнацију и тугу, јер је тај поступак колико гадан и одвратан, толико и несрећа за наш народ.

И зашто? За то, јер у посланици божићној „нема ни једне једине речи о црквеним реформама?“

Је ли било „потребно“ сад и у божићној посланици св. патријарха, борити се против тих реформа, то је за извесну господу — extra artem да расуђују и расудити да могу. Нека се они држе свога калупа, па нека пишу о томе новинарске чланке. А пре него што их и напишу, нека се бар потруде проучити то питање и целу законску основу о тим реформама, а особито о грађанском браку, па кад напишу што, да бар свет види, е они нешто и мисле и знаду. Борба против грађанскога брака не води се грдњом против св. патријарха; а како се води, то тек неће захтевати, да им о томе на овом месту прелекције дајемо.

Него ћемо их запитати: а јесте ли ви у својим новинама прештампали представке српског православног Епископата у црквенополитичком питању, а подастрте светлој круни и министру председнику? Јесте ли прештампали представку саборског одбора? Нисте. А зашто нисте? Зар само за то, да их ваша публика не сазна, па да вам на сва ваша нискарања не каже заслужену реч? Зар за то само, да се и она не би згадила на вашу работу, ваш цинизам, вашу — лаж!

Да штампате те представке у својим органима, то је од вас захтевао општи интерес, захтевала је баш борба против намишљених реформа, јер те су представке биле реч нашег Епископата, представника цркве, и саборског одбора, највише народно-црквене автономне власти, а у заступању представништва народног. Реч, коју је чула светла круна и високо министарство, а коју је требао да чује и сазна и цео народ. Ви то учинили нисте. Него, шта радите? Цинички грдите поглавицу црквену, што у божићној посланици није говорио о црквено-политичким реформама, а крије од народа речи његове о томе, кад их подиже до престола и министра председника. То ли је зар морал новинарства вашег, то ли зар новинарско вам родољубље?!

Зар те представке није требао цео народ прочитати; зар би то шкодило у борби против реформа, а помогла реч о њима у божићној посланици, у којој се на свој начин бори не само против грађанског брака, него против свију опасности, које православљу и Србству запретити могу?

Зар народ није требао сазнати ни речи о грађанском браку, које је високопреосвештени г. епископ вршачки у својој божићној посланици нарекао? На што њу не одштампасте? Да, да, знамо вас . . .

А знате ли ви, шта је рекао кардинал Шлаух у своме меморандуму о грађанском браку, ко ега је написао по нарочито жељи светле круне и њезиним овлаштењем предао га јавности?

Ево, да му приведемо речи: „Епископат је заједно са осталим клиром одрешито протестовао против грађанског брака. Великашка кућа, у којој су и протестанти прихватили реч, изрекла је влади неповерење. **Српски патријарх Георгије Бранковић придружио се у име српске цркве угарском епископату“** . . .

Па зар то све чини онај, који је „нем и равнодушан“? Не.

Него оно, што не чине извесна господа, чини онај, „који је равнодушан према православљу и Србству“; а што нису „неми“ — кад несмислено зборе — на штету је православља и Србства.

Ј.

ДАН СВ. САВЕ.

(14. Јануара.)

После главних зимских празника: Божића, Новог Лета и светлог Богојављења, Срби с ванредном славом прослављају и празнују дан свога првосветитеља, учитеља и просветитеља св. Саве. Пошто св. Сава пада око половице зиме, прозвао га је народ наш: св. Сава средозимац.

Што су сваком Словенину у опште св. Ћирило и Метод, Русу његова св. Олга и равноапостолни књаз св. Владимир, то је Србину специјално св. Сава. Св. словенски апостоли упознаше с вером Христовом све Словене; св. Олга и св. књаз Владимир утврдише веру Христову у руском народу; а св. Сава просвети вером Христовом — вером православном, и препороди духом светим „отечество“ своје — народ српски! За то је св. Сава најмилија светковина Србу. Св. Саву слави школа српска као покровитеља и патрона свог, слави га црква српска као првог јерарха свог, слави га цео народ српски, сваки дом српски, као првог учитеља и просветитеља свог у вери Христовој. Једном речју, св. Сава је Србину велики празник!

На Савин-дан служи се у уобичајено време св. литургија у цркви. Народ, који се с ванредно радосним чувством спремно да изађе у сусрет томе своме великом празнику, многобројно се стекао у цркву, па узноси топле молитве к небу, готово с неким нестрпљењем чека краја св. литургије. — По свршеној божанственој литургији свечана литија (крстни ход) праћена брујањем црквених звона и грувањем топова, упутила се у школу. Лепо појање тропара: „**Шѣти вселенѣи всѣ жизнь**“... и „**Православїа наставниче**“ из стотине српских грла разлеже се до школе. Дивно искићен храм просвете — местна школа, постаде другом црквом. У прочељу о зиду виси у дивном златном оквиру велики лик св. Саве. Чини ти се, да проговара оне св. речи: „**пріидѣте чада, послѹшайте мене, страхѹ Гдню навчѹ васъ**“. Испод лика Светитељевога катедра застрта зеленим чојаним прострачем, а сниже ње: други сто такође застрт белим столњаком — работом вредних и благословених руку Српкињних. Ту чинија с водом и мирисавим босиљком. Клупе школске изнешене дан пре напоље, а стене школске окићене шимширом и зимзеленом. Светосавски барјак уноси се први у школу. А под његовом сенком улази школска младеж, па ђаци с ранцима, трговци или занатлије с дуплирима, свештенство и појци, а за овима сав остали народ, хватајући себи места ближе к олтару школском. Народа се накрцало толико, да га не могу доста простране просторије школске у се да сместе.

Свештеник по предходном благослову окади мномирисном измирном школске просторије и започне освећење водице. Призивани духа премудрости, духа разума и духа страха Божија на школску младеж: крстом у левици а босиљком у десници шкропи, благосиља и свети школске просторије и присутан народ.

По свршеном акту освећења, стаде за школску катедру које одраслије мушко лице, те коју прозбори о св. животу и раду светитеља Саве. После тога се отпоје она красна свесрпска песма ... песма Светосавска: „Усклицимо с љубављу Светитељу Сави“... да јој се звуци разлеку на далеко ван школских просторија. Одличнија мушка и женска деца декламују по гдекоју прикладну песму, а понека дарежљива рука преко учитеља или спротињског оца пружи по гдекојем сирочету по дукат, шкуди или сребрну форинту, награђујући тако детињу марљивост, трудољубивост и чедност, и потстрекавајући их тиме, да у трудољубљу и раду истрају и не малакшу.

Свечана церемонија у школи је готова. У истом свечаном реду враћа се литија опет у цркву. Појању појаца придружава се појање света народа. Свештеник разда пафору, и народ весео и задовољан враћа се своме дому.

Но с тиме још није прошла слава св. Саве! У вече је „беседа“ светосавска... беседа толико мила и света сваком Србину! Њу није кадро описати моје слабо перо. Њу треба њом на видити и чути!

Л. Б.

ПОВЕРЕНИЦА

ЊЕГОВОЈ СВЕТОСТИ ПРЕУЗВИШЕНОМ ГОСПОДИНУ

ГЕОРГИЈУ БРАНКОВИЋУ

ПАТРИЈАРХУ СРПСКОМ —

Од свештенства протопресвитерата велико-кикиндског.

Ваша Светост,
Милостивијејши Господине Архипастиру!

Свештенство протопресвитерата Вел. Кикиндског, побуђено љубављу и одањношћу према Вашој Светости, донело је *овде приклучену резолуцију*, коју у понизности подастирем.

И ако узвишено и племенито деловање Ваше Светости за своју верну цркву и народ не потребују видљивих признања, ипак је верно-одано свештенство ово за своју дужност сматрало, да даде израза својим чувствима, која су у горњој резолуцији обележена, те синовње молим Вашу Светост, да исту са таком истом љубављу благоизволи примити, са каквом ју је оно писаним речима обележило.

Ваше Светости

У *Вел. Кикинди* 4. (16.) јануара 1894.

понизни слуга
Ђорђе Влаховић, с. р.
окр. протопресвитер Вел. Кикиндски.

Изјава.

Српско православно свештенство протопресвитерата велико-кикиндског, сакупљено дана 29. октобра т. г. на збору своме, а у ствари саветовања о дотацији парохијског свештенства, налази се побуђеним, поводом тим:

1. што неки српски листови, а поглавито „Стража“ на начин, који није достојан озбиљне журналистике — нападају на Његову Светост, преузвишеног Господина Георгија Бранковића, патријарха српског, као првог достојника овоопределне српске православне цркве и народа српског;

2. што из тих нападаја провирује тенденција, да се високо достојанство и углед патријарха српског, као врховне поглавице миле нам православне цркве и народа српског, не само у очима верних, него и пред страним светом понизи, омрази и уништи, што никако политички мудро није;

3. што овакви недостојни нападаји неоходно само штетно утецати морају на религиозно-морално чувство православних Срба, те тиме широм отварају врата „назарепству и безверју“;

4. што српско православно свештенство протопопијата велико-кикиндског Његову Светост, преузвишеног Господина Георгија Бранковића, патријарха српског, као некреног и правог пријатеља св. православне цркве, свештенства и народа српског — познаје и сматра; и напослетку

5. што српско православно свештенство овог протопресвитерата за најсветију дужност своју сматра, да у свако доба, како у обрану св. православне цркве своје, тако и у обрану подло нападнутог угледа и достојанства великодостојника њених, глас свој подигне —

једнодушно изјавити: да преко тога неморалног начина писања и нападаја дотичних јавних гласила са гнушањем и презрењем прелази; Његовој пак Светости српском патријарху, преузвишеном Господину Георгију, неограничену синовњу љубав и оданост своју изјављује.

У *Вел. Кикинди*, 29. октобра 1893.

Петар Симић с. р.
јерођакон в.-кикиндски, као перовођа збора свештеничког.

(М. П.)

Ђорђе Влаховић с. р.
окр. протопресвитер в.-кикиндски као председник збора свештеничког.

Јован Удицки с. р. парох. — **Константин Рајковић** с. р. парох. — **Јован Новаковић** с. р. сист. парох. помоћник и пам. — **Михајило Матејић** с. р. сист. прот. капелан. — **Миливој Радовић** с. р.

сист. парох. помоћник. — Петар Перић с. р парох. — Павле Милин с. р. сист. парох. пом. — Божидар Милошевић с. р. свештеник. — Петар Предраговић с. р. парох. — Стеван Мирковић с. р. с. пар. помоћник. — Милош Рајковић с. р. протојереј — парох. — Младен Бобрић с. р. парох. — Милош Влашкалић с. р. с. п. пом. — Ђорђе Бартулов с. р. јеромонах. — Партеније Сивчев с. р. парох. — Миливој Томић с. р. парох. — Јован Цуцић с. р. парох. — Сима Величковић с. р. с. п. пом. — Васа Кадић с. р. с. п. пом. — Христофор Тригунац с. р. парох. — Светозар Павловић с. р. парох. — Л. Светозар Дражић с. р. парох — Милутин Думић с. р. парох. — Јован Јовановић с. р. сист. парох. пом. — Конст. Стануловић с. р. парох бочарски. — Максим Јакшић с. р. парох т. хиљошки. — Георгије Коњовић с. р. администратор парохије. — Димитрије Ћирић с. р. парох — Јоаким Сувајџић с. р. админ. парохије.

† ИСИДОР ЋИРИЋ

народно-црквени и патријарашки тајник, народни посланик на сабору хрв. слав. далм. и делегат тог сабора на државном сабору угарском, витез ордена Њег. цар. и ап. крал. Велич. Франца Јосифа I. и кавалер српског ордена св. Саве и т. д.

(Свршетак).

Губитак који је изненадном смрћу тајника Ћирића задесио цркву и народ и автономију, у толико је тежи, што нас је задесио поред рада око сређивања наших нар. црквених односаја, где су за нас опробане и послу дорасле снаге што и хлеб насушни, и то хлеб, којега у нас нема у изобиљу, него тек да себи душу узмогнемо одржати. А да је пок. И. Ћирић одиста био потпуна радна снага, доказ су припреме за потоњи сабор и његово суделовање у тој работи. Ту је њега допала пуно часна задаћа, да на темељу својег искуством опробаног знања и умења изради нацрт за коначно и целисходно уређење свих односа у нашој нар. црквеној аутономији. Он је ту задаћу решио у кратком времену и са одличним успехом, како се друкчије није ни могло очекивати. Плод овог његовог рада, који је после претреса у саборском одбору обнародован, послужио је касније као главна грађа раду и расправама одбора петнаесторице, а за тим уз предлог овог одбора и заједничком саветовању између св. патријарха и синсконата с једне а саборског одбора и одбора петнаесторице с друге стране. Резултат тог саветовања, у ком је и пок. тајник стварно суделовао, био је споразумно утврђени елаборат, који је касније под именом предлога за народно-црквени устав изнесен пред сабор, да ту заједно са саборском постане жртвом охоле разузданости, недозрелости и неразборја, као и прорачуњених подвала и голог шата. Покојни И. Ћирић посматрао је с оправданом индигнацијом овај недодољубиви поступак и осуђивао је без мило срца његове виновнике, али је и он као и сваки други разборит син народни био убеђен, да ће народно црквени устав, заснован на основном и једино спасоносном начелу: сваком своје — пре и после морати постати законом, јер без тога у нашој автономној организацији не може ни говора бити о миру, реду и раду, као предусловима за успех, који ће цркви и народу једнако користити.

Претеже овај губитак, што га је зао удес смрћу И. Ћирића нанео цркви и народу, у толико више, што је пок. нар. црквени тајник таман био дошао у положај, да као народни посланик на сабору тројединском и као делегат тог сабора на државном сабору угарском у тим законодавним телима своје искуством освештано знање и умење њему својственом редном вољом и непрајношћу уложи на корист наше народно-црквене автономије. Ту на тим меродавним местима био је он не мање меродаван, већ и одабран представник и тумач, заштитник и унапредилац народних права и потреба и по овима потраживања и тегоба. Он је на том пољу радио и успевао, дабогме не у правцу оних утописта, фразолога и шкрипаната, који су за 20 и више година својег скоро посве неограниченог царевања у политици догнали до потпуне нулификације и до своје моралне смрти, а који би и у аутономији били довели до потпуна застоја и свестрана назатка па и савршена расула, да други, данас свети патријарх с архијерејима и с

крал. комесаром, нису исправљали грехе оних заблудених синова, те тако цркву и народ заклањали од опаких последица разних сањарија и прекоса из начела...

Празнина која је смрћу И. Ћирића настала у нејакој чиновничкој јерархији нашег народ. црквн. автономног организма, у толико је осетљивија, што је у данашњим нашим приликама тешко наћи снагу која би њега могла пуно и достојно заменити, јер су одвећ ретки синови народни који наш нар. црквн. организам у целини као и у појединостима, на периферијама као и у средишту, по теорији као и по пракси тако подробно познају, као што га је он знао и разумевао, а који би се мимо то одликовали оним особинама које нар. црквн. и патријарашки тајник по пуно значајном и с великом одговорношћу скопчаном положају своме мора имати. И те прилике су нов доказ за то, с колико се промишљености градно данашњи нар. црквн. организам. Створила се разграната организација на најширој основи суверенитета масе, а без потребних органа. Хвала доследности, радној вољи, способности и самопрегору тог суверенитета паде у брзо сав рад у оквиру нар. црквн. организма по периферијама на изећа и вољу општинских поверења и конзисторијалних бележника, а у средишту пар. црквн. тајника, који је као такав био и поверења и известилац у свима највишим автономним властима. У овим односима кренуле су ствари под садашњим св. патријархом у средишту автономије истина на боље, у колико је његовом иницијативом успостављено место подтајника, као помоћника нар. црквн. тајнику, па су успостављени и пројектовани и други нар. црквн. органи н. пр. актуар, архивар и т. д., али је зао удес и ту пок. тајника уклонио пре него су ти органи оживотворени и како треба стали на снагу. А баш у питању спреме оних органа био је пок. И. Ћирић преко потребан. За 25 минулих година нашег автономног живота оваплотили су се по епархијама наше митрополије прилике и односи, који су између себе често путе различити, а које од пок. нар. црк. тајника нико није боље познавао, јер је он њих видио рађати се, развијати и уплетати у опај автономни гордијски чвор, који по вољи наших екстремних струја и данас смета развоју автономије и чека свога Александра...

Губитак и празнину као и поштовање, што га је пок. И. Ћирић у нашем народу и код туђинаца уживао, доказују како они безбројни брзојави и писма и у њима изјаве саучешће што стигоше Њег. Светости патријарху Георгију и брату покојникову преч. г. проти новосадском Милану Ћирићу, тако и свечан погреб, на ком је у храму божјем уз новембране епископе и мнопштво свештенства оба реда чиновничелствовао сам свети патријарх Георгије. А сведоци су даље и најаве учешћа на саборима у Загребу и Будимпешти, онда од бирача среза шимуновачког, који послаше депутацију на погреб, и напокон закључак нашег сабореког одбора, да се у записник стави туга за покојником, а његовим заслугама да се и јавно ода признање приређењем свечаног парастоса, на ком ће сабореки одбор корпоративно учествовати, као заступник нашег нар. црквн. сабора и у овоме представљеног народа.

Такав је био, тако је радио па и патно пок. нар. црквн. и патр. тајник И. Ћирић. И баш за то морају сви признати, а не могу противно доказати ни они, који по тесногрудности својој не хтедоше одати достојну пошту пи мртвом непедномишленику, да би наши нар. црквн. автономни послови куд и камо више замршени били, да бисмо у свему још много жалоснији и јаднији изгледали, да у средишту автономије за прошлих преко 20 година нису стражариле вазда будне и бодре очи, да нису делале трајно вредне и верне руке, да није откуцавало за православље и Српство одушевљено, њиховим користима са пуно самопрегора искрено одано срце, данас на вељу тугу цркве и народа, већ упокојеног нар. црквн. и патр. тајника Исидора Ћирића.

За то ће име његово остати свеглу у историји нашег народно-црквеног автономног живота; помен му живиће у народу, док се у овоме буде ценио и уважавао стварај рад; а подвизи му остаће и најдаљем потомству као пример за угледе: како за цркву и народ треба радити!

* * *

Нар. црквн. и патр. тајник И. Ћирић родио се г. 1843. у месту Старом Сивцу у жупанији бачкој, где му је отац био парохом. Прве школе учио је у родном му месту. За тим се учио у гимназији карловачкој и винковачкој, која је у оно доба била на гласу као један од најбољих завода те врсте. С њиме учили су се ту и други Срби, који су касније заузели угледна места у народном животу. Испит зрелости положио је у

Будиму, па је за тим на пештанском свеучилишту учио и довршио правне науке и положио прописане испите.

Кад је одласком дра Милоша Рајића, данас судије код крал. табле у Сегедину, место нар. црквн. тајника остало упражњено, позове тадашњи администратор патријаршије епископ Арсеније Стојковић, на препоруку дра Рајића, за тајника Исидора Ђирића, којем позиву се овај и одазове, оставши у том положају од г. 1872. па све до смртног му часа. За то време промењени су се на управи митрополије и патријаршије четири администратора, епископи: Арсеније Стојковић, Никанор Грујић, Герман Анђелић и Василијан Петровић, и три патријарха: Прокопије Ивачковић, Герман Анђелић и Георгије Бранковић.

*

За време тог својег службовања изабран је И. Ђирић г. 1879. на тадашњи наш нар. црквн. сабор. Као такав настојавао је он доследно, да се претераности сузбију у границе истинитих нар. црквн. интереса, и да се несугласице избегну или бар у зачетку загласе, па да се тако снага народна прибере и посвети великом и спасоносном задатку: да се наш нар. црквн. организам у целини положи на свој природни историјским развојем условљени, искуством осветшани а потребама и користима цркве и народа једнако одлучно тражени темељ.

На потоњем нар. црквн. сабору И. Ђирић није суделовао као посланик. Премда се по држању опозиционих фракција на догледу потоњег сабора могло очекивати, да ће уважити наук искуства и повући отуда конзеквенције за свој рад, знали су опет сви познавачи тих струја, да је то држање тек само тактичан маневар, као што се већ о изборној сесији саборској и потврдило. Ту се показало, да опозиције од саборског задатка и рада по њему праве питање својег опстанка као партаја, и да све с тог гледишта оцењују и предузимају. С тога и пок. И. Ђирић није веровао у могућност озбиљног рада и по цркву и народ корисног успеха од тог сабора, због чега није хтео ни примити понуђена му мандата. Једини успех, говорио је он, биће у томе, да се поред сабора изнесе и образложи, како се могу и како се морају удесити односи у области наше нар. црквн. автономије, и уједно да се свима малконтентним и факцијозним елементима скину образине, те да се тиме спреми терен за нову акцију и бољу будућност. Жалити је само, да саборска већина у својој посаборској акцији није својем задатку одговорила у оној мери, како то мора чинити свака странка која постигнуте успехе хоће да обезбеди, како би с тог терена лакше и сигурније гредела новим успесима, те стигла својој мети.

*

За посланика на земаљски сабор у Загребу изабран је пок. И. Ђирић први пут г. 1888., кад је тадашњи, данас такође већ упокојени саборски председник М. Хрват одступио у карловачком срезу. И Ђирић изабран је тада у том срезу једногласно, насупрот томе што су наше политичке опозиције баш тада најжешће кидисале против Срба посланика на том сабору. Исте саборске периоде изабран је и за делегата на државни сабор угарски. Године 1892. биран је по ново како на сабор у Загребу тако и за делегата за сабор угарски.

Суделовање бан И. Ђирића у сабору хрватскославонском било је од год. 1888., када је наша нар. црквн. автономија и за том сабору подручну територију узакоњена, прека потреба управо хлеб насушни за нашу цркву и школу, народне интересе у опште. Потреба та осећала је се у толико већма, што тамо где се законски предлози приготовљавају, код владе а посебице у одељењу за богоштовље и наставу, није било и нема посебне секције за послове наше цркве и школе и нар. црквн. автономије, или бар тим пословима свестрано дорасла и једино њих ради постављена референта-старатеља и унапредноца, а по потреби и заштитника и бранича. Ми смо уверена, да за интересе наше нар. црквн. автономије није довољно, што ће један или други Србин посланик у мањој ил' већој мери бити верзиран у њеним пословима, и бити вољан да се за њу заузме, јер такав Србин, и кад га има, данас јесте посланик а сутра то не мора бити. А нама је потребна стална брига по связи, која је томе позиву дорасла. За оне интересе није довољно ни што ће један или други мањи чин виик одељења за богоштовље и наставу тек мимогред фунгирати као неки назови-референт у пословима наше цркве и школе, којима није и не може бити дорастао, јер није имао прилике како њих, тако и прилике и потребе црквене и народне упознати. Нама треба референт, који то све има, тако рећи, у малом прсту, а који у своме кретању не ће бити скучен још и обзиром на потчињеност

својег звања и положаја. Нас је у Хрватској и Славонији преко 700.000 душа, народ наш врши савесно и дојално све своје грађанске дужности, и онда је и право и здраво, да код владе има стално, способно и угледно старатељство за послове своје цркве и своје школе и пар. црк. автономије у опште. Ми овде нагласисмо ову потребу, а до наших је меродавних кругова да нађу својим путем и начином на њеном остварењу. Овде хоћемо само толико да поменемо, да је за онег старатеља неопходно нужно, да се за свој позив спреми у великој школи наше врховне автономне управе.

*

Пок. И. Ђирић радио је још као млађи човек и на књижевном пољу. Производи тог његовог рада налазе се у Поповићевој „Даници“, Новаковићевој „Вили“, у „Матици“ и по другим тадашњим часописима. С тога је Ђирић изабран био и за члана књижевног одељења „Матице Српске.“

Но сву ову работу књижевну претегнуће без сумње други један рад Ђирићев, о ком је писац ових редака слушао и од самог њега, да је прибирао материјал, који се на то односио. То су *мемоари* пок. пар. црк. и патр. тајника. Коме је знано, да је у И. Ђирићу била управо оваплоћена наша автономна прошлост; ко уме да свестрано схвати, оцени и уважи значај његова положаја у тој прошлости, томе није потребе доказивати, од какве важности и користи ће његови мемоари могу бити како за разумевање те наше автономне прошлости тако и за правилно схватање њене и наше будућности и рада нашега у том обзиру. Ти мемоари, у колико се односе на лица, која су и данас још активна, нису, дакако, за јавност; али би била грдна штета, ако су ти мемоари остали непесани, неприбрани и нересређени, те ако би се растурили или погубили. Губитак отуда не би нико могао надокнадити, или бар загладити.

*

Као човек и члан друштва био је пок. И. Ђирић у сваком обзиру на своме месту. Као супруг и отац био је једнако примеран и узорит у сваком обзиру. Као пријатељ доказивао је пријатељство своје делима, чиме се битно разликовао од модерних пријатеља, који су и ту велики на речи. У друштвеном општењу био је пун такта, обазрив и предусретљив и пријазан према сваком. Није ласкавао, а још мање ређао, али је с достојанством парирао сваки продрљив или подмукао напатај. Праштао је радо личне увреде, али је био строг према грешницима против интереса цркве и народа. Помагао је у своме положају сваку правичну ствар, па и тамо где због којег му драго разлога није било помоћи, знао је то дотичнима са пуно штедње саопштити. Савестан и тачан и вредан као што је сам био, тражио је као старешина чиновнику у средишту наше автономне управе, да сви скупа и сваки на посе исто такав буде. У том обзиру сећамо се како је пок. пар. црк. тајник, кад је о свечаном ручку о почаст посвећења високопреч. епископа Михаила присутни заповедник трпљаве Варадина његовим, тајниковим заслугама одао признање, како је он тада у одговору својем нагласио, да је он као автономни војник себе у животу вазда руководио једним осећајем: савесним вршењем послова својега положаја и позива, а то да није заслуга него дужност сваког јавног работника...

Као такав автономни војник и работник живио је и делао пок. И. Ђирић до потоњег часа својег по цркву и народ и нашу пар. црк. аутономију пуно заслужног живота.

β—γ.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Седнице епархијске управе бачке.**) У понедељник 17. јануара о. г. држаће се у Новом Саду *седница епархијског административног одбора*, а у уторак 18. јануара *седница епархијске конзисторије*. Уједно ће у уторак после подне имати свој састанак и одбор, који рукује фондом за свештеничке удовице и сирочад у епархији бачкој.

— (**Напредак православља.**) У 46. бр. овога листа од прошле године јавили смо да је у Сирији *пет хиљади Арапа* прешло из протестанске вере у православље, врлим заузимањем антиохијског патри-

јарха; а сад читамо, да је услед особите ревности прав. руског епископа Никанора, у Милебургу, у Северној Америци, прешло у православље *седам хиљада унијата*, који су се тамо населили из Галиције у Аустро-Угарској.

Радујемо се овом леном напретку нашег св. православља, као што се радујемо и спасењу и утеси толиких душа, које су тај у њему нашле и добиле, и молимо се: Боже велики и силни, помози свакој души! =

— Као што нам јављају, **кандидат за арадског протопросвитера**, између осталих је и врли свештеник сентомашки г. *Ђура Страјић*, и то са највећих изгледом, да ће изабран бити. Не чинимо предузет избору, ако од срца желимо, да га одликује поверење тамошњег протопросвитерата, као што га одликује многа врлина у његовом досадашњем свештеничком раду и деловању. =

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 2 2—3

На српској основној нерозаконској школи у *Ивањи*, упражњено је *место учитеља*, са којим је скопчана плата у готовом новцу 400 фор. а. вр. и два фата тврдих дрва за своју потребу, 5 фор. годишњи паушал, где буде позват од потреба 50 нов., слободан стан са две собе, кујном и шпајзом, шталом и плодоносном баштом.

Учитељу ће у дужност спадати у школи законом прописане предмете предавати, у цркви појати, обуку у црквеном појању предавати. На то место могу се тражити који су сомборску препарандију свршили, и испит на мађарског језика положили.

Молиоци имају своје молбенице поднети до 30. јануара 1894. г., када ће се избор обавити.

У *Ивањи* (торонталска жупанија).

Из седнице црквено школ. одбора.

Иса Милован, Ђурица Миловановић,
перовођа. црквени председник.

СТЕЧАЈ. 1 3—3

Усљед закључка главне црквене скупштине у *Долови* од 2. маја 1893. и одобрења сл. епархијског адм. одбора од 23. новембра 1893. Е. 1398. П. 123½ расписује се лицитација за дан 5. (17.) фебруара 1894. у 10 часова пре подне у школи 1. разреда и то:

I. *За сликање иконостаса* у новој цркви уз предрачуњену цену од 6000 фор. а. вр. — Икона има свега 26 комада и то:

а) *у доњем спрату*: 4 престолне иконе (1·84 м. вис. 8·78 м. ширине), 2 полу иконе над северним и јужним дверима (0·54 м. вис. 0·83 ш.), 1 полу икона над царским дверима (0·70 м. вис. 1·88 м. шир.), 2 иконе на врати сев. и јужним (0·60 м. вис. 0·27 м. шир.), 2 иконе Благовести на цар. дверима (0·60 м. вис. 0·35 шир.), 4 кружне св. еван). на царским дверима пречн. 0·37·5.

б) *у горњем спрату:* 4 иконе празничне (à 2·12. м. вис. 0·78 м. шир.), 2 иконе преображење и вознесење (à 2·12 м. вис. 1·04 м. шир.), 1 икона воскресење (2·50 м. вис. 1·54 м. шир.), 1 полу икона св. Тројице (0·90 м. вис. 1·54 м. шир.), 1 икона Распеће, на трону Богород. (1·55 м. вис. 0·72·5 шир.), на трону архијерејском св. Сава (1·55 м. вис. и 0·72·5 м. шир.)

За ову радњу примају се само писмене понуде (оферти), о којима ће се на дан лицитације решити.

Конкурирати могу само академијски сликари, а првенство имаће они, који су са своје вештине у сликарству у нашем народу признати, а уз то пре решавања о понудама треба једну или две своје сликарске израде, — ако је могуће — општини на углед пошљу.

Осим тога се од конкурента иште, да у писменој понуди означи, за колико би времена сликање икона довршити могао.

II. *За набавку Христовог гроба*, има сваки конкурент свој сопствени нацрт црквеној општини са означеном ценом поднети, која не еме већа од 600 фор. бити.

III. *За црквени часовник* (сахат) код нове цркве, евентуално и код старе, са предрачуњеном ценом од 700 фор. а. вр. по комаду.

За набавку Христовог гроба и црквеног часовника држаће се усмена лицитација, уз вадиум од 10% од предрачуњене цене, а примају се и писмене понуде, ако се пре одржања усмене лицитације (5. (17.) фебруара 1894) са вадиумом пошљу.

Црквена општина задржава себи право издати горе наведене радње према поверењу.

Ближа извешћа даје председништво црквене општине.

У Долови, 18. децембра 1893.

Председништво.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уреднишгву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Јереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 23. јануара 1894.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

ОКРУЖНИЦА

свјатјејшег српског православног архијерејског Синода у Карловцима свима консисторијама.

Ad бр. Син. 23 ex 1893.

Обзиром на не ретке случајеве несугласице па чак и распре, које између протопресвитера и протопресвитератских помоћника нарочито из тога разлога потичу, што законским одређењем, §. 23. Б. одс. I. прев. краљ. отписа од 10. августа 1868., није поближе означено, какве је све послове такав помоћник дужан обављати и од столарних прихода да ли што и колико њему припада, ако је столарну функцију он обавио, као и обзиром на то, што из таквих несугласица и распре поничу по углед и дисциплину свештеничког реда у не малој мери штетне последице, чему се без сумње, колико се само може, мора на пут стати — нашао је овај архијерејски синод одлуком својом од данашњега (потписаног) дана и под горњим бројем у том погледу привремено наређење донети и установити, да је протопресвитератски помоћник дужан вршити и писарничке послове канцеларије протопресвитерског звања; уједно наређи, да такав помоћник у обзиру дотације има и право на половину таксе за вршење оних свешт. функција, које под столу потпадају, а које он сам изврши.

О том се чешљења консисторија знања, управљања и даљега расположења ради извештава с позивом, да горњу одлуку и односно наредбу подручним протопресвитерским зва-

њима знања, управљања и односно извршења ради објавити и о тачном извршењу исте старати се изволи.

Из седнице српског православног архијерејског синода, држане у Карловцима 22. октобра (3. новембра) 1893.

Георгије, с. р.
Патријарх.

ОКРУЖНИЦА

свјатјејшег српско православног архијерејског Синода у Карловцима свима консисторијама.

Ад. $\frac{\text{М. 383}}{\text{Син. 20}}$ ex 1893.

Одлуком од данашњега (потписаног) дана и под горњим бројем решио је овај архијерејски синод *увести једнообразност у образцима за извештаја испитна и брачна* (уверење, испит, оглашење). Уједно је решио примљене обрасце у довољно примерака штампати дати и епархијама разаслати. Пу пошто је потребно, да се при штампању сходна мера одржи и односно приближан рачун о броју примерака сачини, то се позива чешљења конзисторија, да председништво архијерејског синода извести, колико целој подручној епархији приближно треба таквих извештаја преко целе године, да би се могло даље овопредметно расположење учинити.

Из седнице српског православног архијерејског синода, држане у Карловцима 22. окт. (3. нов.) 1893.

Георгије с. р.
Патријарх.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

„Св. Сава“ —

фонд за испомагање српских православних вероисповедних школа.

„Св. Сава“; — тако се зове најновији народни фонд, којега је ове године, на дан успомене и прославе св. Саве, **основала Његова Светост Патријарх српски Георгије Бранковић, са првим улогом и даром својим од десет хиљада фоината.**

Ово најновије меценатско дело св. патријарха Георгија, славно је за њега лично, ал' је значајно и велико и за цео српски наш народ; за његове школе и просвету.

Сама замисао таквог фонда испуњава нам душу мелемом у тузи за школама нашим; разведрава нам слутњу и храбри нас у бојазни: шта ли ће бити са нашим вероисповедним школама, да ли ће нам школа опет оживити животом *својим* и проневати у духу народно-црквеноме.

Оснивање тога фонда и *први* улог и дар томе фонду од св. патријарха Георгија показује нам, опомиње нас и учи нас: како се та слутња разгони, та бојазан отклања, а до вероисповедних, својих пластитих, школа доћи може.

Не речима милозвучним и крупним; не само уредбама писаним, протестима, жалбама и представкама, него и — а што је и ту nervus rerum — материјалним делима истинитог родољубља.

Јер, толико се већ просуло речи и написало програма у обрану наше школе; толико потрошило времена, новца и умногa усиљавања око уредаба школских; толико већ истицало признавање потребе своје властите школе као зенице ока народнога; и? У целости: где смо ту смо. А зашто? За то, јер смо до сад за школу своју бринули се само лепим речима, или, највише — у погодностима саборске дворане —

донашањем школских уредаба. Да, за то, јер смо заборавили, да народ наш, који се рад школе своје, осим осталих унутарњих слабости својих, има да бори са толиким препонама и силом спољашњих фактора, да народ наш, велимо, до своје школе у тим околностима, може доћи данас једино својим материјалним жртвама.

Већина наших општина — и крај могућности, коју за то пружају земаљски школски закони — не могу у истину сами собом своју школу аутономној управи повратити и основати, чисто из оскудице материјалних средстава. А школа треба и мора засветлити лучом својом и у најмањем кутићу народа нашег, ако хоћемо, да просвета озари цео народ, а не само поједине делове у њему. *А то не може бити без помоћи целине, без солидарног испомагања слабих, од стране јачих и већих општина.* Принцип солидарности мора се спровести и у питању наших школа, ако своје школе хоћемо у свима крајевима народа нашег. На ту солидарност баш смо ми упућени, јер смо сами себи остављени. Који народ хоће школу да има, мора за њу и жртвовати. За будућност народну мора садашњица своју дужност испунити. А јер и школа има своје не само духовне, него и материјалне потребе, то се морају подмирити и ове, као и оне. И као што духовне потребе њезине подмирује скуп умних способности у народу, тако и материјалне треба да подмири цела материјална снага народна — солидарно.

Материјалне услове школи својој морамо поставити и осигурати, пак ћемо до својих школа не само доћи, него их и сачувати у напретку њиховоме.

Јер, заман ћемо вапити за својим школама, заман ћемо донашати, ма и најбоље школске уредбе, школе своје нити ћемо повратити, нити им напредак осигурати, ако им не осигурамо материјални опстанак.

Духовну страну школе подмирује ум, а материјалну: само — дарежљива рука истинитог родољубља.

Таква се рука подигла дана 14. јануара 1894. г. са највишег места народноцрквеног нам достојанства. Подигла се рука српског патријарха Георгија, да разгони слутњу и бојазан са лица народнога, да пригнали просветно кандило заштитнику српске православне школе — св. Сави; да потпали у души народа свога огањ родољубља и живе успомене и благодарности оснивателју српске школе и просвете, како би га то кандило потсетило, а ватра огња тога одушевила, да учини, цео, што му родољубље налаже, што му спомен на Светитеља његова диктира, како би се одужио школи својој и разгонио таму, што му притискује зеницу ока народнога.

Благословена десница, широко срце родољубља св. патријарха нашег Георгија, учинила је то оснивањем фонда св. Саве.

Па као што и сама замисао тога фонда доказује велико појмање важности и потребе материјалног испомагања народне вероисповедне школе, не мање делотворно доказују дела св. патријарха Георгија и његово старање, да се та потреба подмирује, истинити тежњу да Србин до своје школе дође.

Доказују љубав за школу и народну, која је у срцу и на делима.

Ту љубав доказа дана 14. јануара о. г. оснивање фонда „Св. Сава“ са **првим** улогом од 10.000 фор.; доказа прилог гимназијском новосадском фонду од 1000 фор.; а доказује ју зидање женске препарандије са 40.000 фор. и школски фонд у Кулпину;

Доказује и иницијатива св. патријарха Георгија око оснивања вероисповедних школа у Даљу, Борову и Белом Брду и готовост његова за испомагање тих школа.

Крај таквих дела црквено-народне нам поглавице, иза таквих примера, треба да следују дела и свију нас, целога народа.

А као што смо обавештени, издаће се, у своје време, проглас на народ ради прилагања у фонд „Св. Саве“. Па ето нам свима прилике, да покажемо делима колико нам је стало до школе своје, да покажемо, е нам досадања борба и ваљај за школом не беше само слатка реч, него и крв срца родољубивога.

Фонд „Св. Саве“ није обичан фонд. Његова је културна мисија величанствена, циљ огромна, задатак необично велик.

Такав фонд не испуњује један човек. За такву мисију, циљ и задатак не достају

средства једнога човека. За све то треба да се покрене дарежљива рука целога народа, па у њега да улажемо: ко каном, ко шаком.

Фонд „Св. Саве“, намењен школи народној, треба да нам је мио, као што је Србину мио спомен на Светитеља Саву. Нека нам буде ризница народнога блага, којим ће се — дај Боже што пре — подизати огњишта просвете по свима крајевима наше митрополије, уз топлоту којих ће нам школа проповедати — својим духом, својим животом.

Оснивателу тога фонда, са темеља његовога кличемо из срца благодарног народа: *да живи велики добротвор народни, да живи пријемник Стратимировића*, да живи Патријарх српски Георгије Бранковић!

Слава му и хвала! *Ј.*

ХРИШЋАНСКО, А НАРОЧИТО ПРАВОСЛАВНО МИСИЈОНАРСТВО У КИТАЈСКОЈ ЦАРЕВИНИ.

Саопштио **Владимир Димитријевић**, студент богословије.

Једном од прекањских бројева „*Источно-азијског Лоуда*“ изашао је и један напредно занимљив чланак *о руском мисијонарском раду у Кинеској*).[1]

Како се у нас слабо и знаде што о мисијонарству православне цркве, држим, да не ће бити на одмет, да тај чланак прикажем читаоцима цењенога „Сиона“ у целини, тим пре, што се у нас до тога азијскога листа не може ни доћи.

Али да би ствар што више добила целине и округлине, покушаћу, да на и у летимичним само потезима насликам претходно мисијонарски рад у Китају прво римокатоличке, а за тим протестантске цркве.[2]

[1] Der Ostasiatische Lloyd, Organ für die deutschen Interesse im fernen Osten, VII. Jahrgang, Schanghai, 21 October, 1882., Nr. 3. (стр. 38—40): Die griechisch-orthodoxe Mission in China.

[2] Осим многих већих немачких црквених историја (н. пр. I. C. L. Gieseler, K. Hase, Aug. Neander, K. R. Hagenbach, H. F. Guericke, I. H. Kurtz, I. Jos. Ign. Döllinger, I. Alzog, Xav. Kraus, I. Hergenröther, и т. д.), где се оне ствари налазе обично под натписима Missionsgesellschaften, Heidenmission, Missionsthätigkeit, и т. под., упућујем овде још и на ова дела: C. S. Blumhardt, Versuch einer allgemeinen Missionsgeschichte der Kirche Christi, 2 Th. in 5 Bd., Basel, 1828 ff.; Blumhardt, Handbuch der Missionsgeschichte u. Missionsgeographie, 3 Aufl., 2 Bd., Stuttgart, 1862, и Chr. H. Kalkar, Geschichte der christlichen Mission unter den Heiden, 2 Bd., aus dem Dänischen v. A. Michelsen, Gütersloh, 1879. f. — Буде-ли ово кога још већма занимало, нанешћу на дотичним местима и дела, која се баве специјално римокатоличким и специјално протестантским мисијонарством. — За сам се овде много користио и литографисаним уџбеником (лично издање), што га је за своје слушаоце написао мој уважени професор црквене историје, високоуч. г. *Јеленчић Поповић*.

[3] В. опширније: O. Meier, Die Propaganda, ihre Provinzen, u. ihr Recht, 2 Bd., Göttingen, 1852.

„лијонско удружење“, чији само фанатичко-ултрамонтани „Летопис за ширење вере у оба света“ (по 250.000 егземплара) носи годишње 4—6 милијуна франака.

Но зачетци мисијонарскога рада у Китају допиру још у далеко раније доба, него што је римска црква на тај рад, да се коректно изразимо, спала. Агиђу на то дадоше два млетачка трговца *(Poli)*, и син једнога од те двојице, који 1295. нађа један знаменит путопис, што је изазвао управ нечувену сензацију. С њима је папа Григорије X. послао и два доминиканца. На скоро после тога радио је на томе земљишту францишканац *Јован de Monte-Corvino*. Овај задобије за себе и самога великога кана, сазида у Пекингу две цркве, крсти до 6000 Монголаца, и преведе на њихов језик Псалме и Нови Завет. После њега су, са прилично успеха, радили и други; али у једном политичком превирту год. 1370. угину и сав тај посао, као да га никада и не беше [4]

После тога првога покушаја мораде проћи још пуна два столећа, док су римокатолици опет могли доћи на помисао, да у Китај шаљу своје мисијонаре. Ни онири беху језуите, који се латише тога мучнога посла са ванредно лукаво сниђене стране. Китајци наиме презиру све, што је туђе. Језуите, на челу им чувени *Matthäus Ricci* из Анконе, увиђеше то, па се пре свега одадоше на изучавање свих знаности китајских, а нарочито математике, физике, астрономије — што Китајцима неизмерно импонује. Ричи је са тога добио приступа у сам двор царски (1582); ита више, подигну га у сталеж мандарински, а и стајаше китајска артиљерија под његовим нарочитим надзором. Мисијонарски рад отпочео је тиме, што је у своја математско-астрономска предавања уплетао и хришћанско учење. А да би Китајце још и боље привукао, пшао је он чак и тако далеко, да је хришћанство прокламирао за усавршење старе вере Конфучијеве; при крштењу тражаше пак од новообраћених само то, да признаду *једнога* Бога, и да се обвежу само на вршење 10 заповеди Божјих. — Умрьо је 1610., али су језуите тада већ по целој царевини посејали хришћанске цркве.[5] Стопама Ричијевим пођоше и његови следбеници, *Adam Schall*, (1622—1666), низоземски језуита *Ferdinand Verbiest* (1671—1688) и друге језуите. И ови штедише све Китајске обичаје, а нарочито њихово велико поштовање према умрлима. Уједно морамо навести и то, да је папа *Људевит XIV.* год. 1663. основао у Паризу мисијонарску колегију, ко а је у Китај слала нарочито у математици и астрономији ваљано изучене језуите. И све ићаше напред; али само тек до некле. Јер се на те горостасне успехе језуитске пробуди ривално љубоморство францишканаца, а нарочито доминиканаца, и њихове су тужбе пани једна другу стизале; особито се окомише на језуитску акомодацијону праксу, на *„хинеске обреде“*. Али ни језуите не сеђаху ту скрштених руку, и развн се и огорчена и гадна борба и брука и с једне и с друге стране. Но ми се у те гнусне ствари не ћемо плетати. Наводимо само то, да су папе у целој тој борби, која је трајала скоро пуно једно столеће, стајале на страни доминиканаца, и издавале против језуита разне строге одредбе. Само што се језуите на то не хтедоше ни обазирати; они се увек позиваху на упутства свога „генерала“. И тек је *Венедикту XIV.* пошло за руком, да то њихово упутство сломиће. Све се језуите мораднше заклети, да ће избацити све китајске обичаје и обреде (1742 год.). Али је с тиме сахрањен и сав њихов успех, и уједно ни други римски мисијонарски покушаји не могу од тога доба да дигну у Китају главе.[6]

[4] Ph. H. Külb, Geschichte der Missionsreisen nach der Mongolei während d. 13. u. 14. Jahrhunderts, 3 Bd., Regensburg, 1860; W. Heyd, Studien über die Kolonien der röm. Kirche unter den Tartaren, Zeitschr. f. historische Theologie, 1858, II.

[5] K. Gützlaff, Geschichte des chinesischen Reiches, Stuttgart, 1847.

[6] Baron Henrion, Allgemeine Geschichte der kathol. Mission, aus d. Französischen v. Wittmann, 3 Bde, Schaffhausen, 1845 ff.; H. Hahn, Geschichte d. kathol. Mission, 5 Bde, Köln, 1857 ff.; Ch. H. Kalkar, Geschichte d. röm. kath. Mission, aus d. Dänischen v. A. Michelsen, Erlangen, 1867.

(Наставиће се).

ПОВОДОМ ЗАКОНСКЕ ОСНОВЕ О ГРАЂАНСКОМ БРАКУ.

(Свршетак).

Државни закони имају се оснивати на фактичној потреби, а не на апстракцијама, ма иначе и модерних теорија. Тако ми мислимо. Но мотивација законске основе о облигаторноме грађанском браку чини се и невешта од свега тога, као да и не постоји тежња за супремацијом и државном омнипотенцијом, те истиче само **потребу јединственог државног женидбеног закона**, наводећи, да партикуларизам и разноврсност женидбених права и закона црквених међу разним вероисповестима у држави изазива сукобе и несугласице, које као да држави толико главобоље задају, да је принуђена те сукобе и несугласице отклонити. На чиме? Законом, који се противи хришћанству, и црквеном догматичном учењу вероисповести, које су у држави у огромно претежној већини!

Но ако разноврсност црквених женидбених закона, који данас постоје у разним вероисповестима, изазива неке несугласице, које су међу тим тако ретке да већ самим својим бројем, а тако некомпликоване, да ни својим квалитетом не могу државном интересу ни најмање уштрба ни главобоље нанети, а које се могу и од сада наглашивати као и до сад, ако, велимо, та разноврсност женидбених закона, разних вероисповести, изазива неке несугласице и потребу да се ове отклоне, наше је мишљење, да се последице тих закона могу исправнати, државним законом, који би остао на земљишту хришћанско-црквеном. Ради тих несугласица, врло ретких, а лако отклоњивих, *не мора се оглашавати рат хришћанству и цркви и вероисповестима толиким*, те изазивати немир, узрујаност и неспокојство толиких милијона душа, — ако је државној влади тежња и цел *само:* отклонити несугласице те. *Оне се могу отклонити толерантним и праведним законом, којим би се регулисали поједини односаји у питању смешаних бракова и вероисповести деце, која се у таквим браковима рађају.*

По нашем мишљењу, то би и био племенит задатак државне власти, то би тек осигурало *верски мир.*

§. 12. зак. чл. LIII. од 1868 треба изменути с' обзиром на природно право родитеља и њихову религијозну слободу и слободу савести; а наредбу од 26. фебруара 1890 опозвати, јер се и тако не завршује, те само наноси уштрба авторитету државне власти, а која је изазвала толику буру, изазвала ето и — културну борбу, којој у Угарској разлога и потребе нема, која отаџбини и држави само штете нанети може.

Верски мир, с обзиром на разне вероисповести и разноврсност њихових женидбених црквених закона, у Угарској, **може се осигурати једино на принципима потпуне равноправности и слободе савести.** Коме ти принципи не годе и годили не би, доказивао би само, да му ништа стало до верског мира, *него до верских претензија, које није оправдано, а ни право, задовољавати на рачун и штету друге које вероисповести.*

И нама је стало до верског мира. Ми га желимо. Он је потребан и вероисповестима, народима, и — држави као целини. Он је потребан заиста нашој отаџбини. Али, баш за то, што ми тај мир желимо, морамо бити најодлучније и отворено против наумљене реформе, против облигаторног грађанског брака.

Истина, да је у седници саборској од 9. (21.) децембра 1892 преузишени г. министар председник изјавио, да је „чување верских интереса и верскога мира, она идеја, што државну власт у питањима црквено-политичким води“; али законска основа доказује, да се њоме верски интереси чувају неравноправно према мањини, а потискују и крње у већине вероисповести; доказује, да се њоме верски мир неће успоставити, него немир потенцирати.

Јер, грађански брак је у противљу са вером већине вероисповести те и са њиховом религијозном слободом и савести. И кад би закон државни присиљавао верне, да такав брак склапају, а то би чинио **облигаторним** грађанским браком, то би значило, да их присиљава да учине нешто, што се противи њиховој вери, цркви и савести, њиховом религијозном и моралном чувству. А то би онда

значило не благодет закона, него, по речима кардинала Шлауха, — „насиље закона“. А насиље закона ни једног не уража миром.

„*Црква сваку везу, која није у цркви по ритуалном прошису склопљена, не сматра за брак, него за конкубинат*“.* То учење црквено и гледиште њезино срасло је са душом и савешћу њезиних верних. То је учење и гледиште религиозно-моралног осведочења сваког православног хришћанина. Утврђено и образовано вековима, прелази с ока на сина, као и друга многа душевна и телесна својства родитељска. Оно је већ урођено и не може се укуткати ни искључити луцким законима, јер је души хришћанској самим Богом дано и осигурано.

И кад државна власт налаже, да православни хришћанин склапа везу, коју он конкубинатом сматра, а која му међу тим осигурава све грађанске последице, које је имао до сада само црквени брак, а које од сада имао неби, зар онда то није насиље, које се чини његовој вери, његовом религиозном осведочењу и моралном схваћању? Јесте. А може ли насиље духовно уродити душевним миром; вређање религиозне савести верским миром? Не.

А кад се држављани и православне вере буду покоравали закону, — од којега нас све Бог сачувао — а који му то налагао буде, чиниће он то из дужног респекта према закону, али то не значи, да ће у души његовој бити све у миру, да ће му вера, осведочење, савест и понос хришћански и морални бити задовољан.

Закон државе, која јамчи за слободу вероисповести, не би требао нерхоресцирати и презрети верско осведочење својих држављана.

Државни закони треба да имају своју санкцију и у религиозној савести држављана, кад регулишу односаје верске и црквене, кад се тангирају и самих догмата црквених.

Изјаве министарске, учињене у сабору, наглашују истина, да наумљене реформе не тангирају религиозне моменте, да не вређају догмате и да се не стављају у протусловље с' вером; али те се изјаве потиру сасвим законском основом о облигатном грађанском браку, а да не спомињемо и рецепцију Јевреја, по којој би дозвољено било хришћанину прећи и у не-хришћанство.

* Представка српског православног Епископата.

Или, зар одузимање црквеноме браку сваке 1. најмање грађанске важности и правоваљаности пред државним законима;

или проглашавање грађанског брака за једини пуноправан и легитиман брак;

или одузимање цркви природног, историјског и божанског јој права, надлежности њезине у брачном законодавству и судству, — није, зар, тангирање религиозних момената, вређање догмата, протусловље са вером?! Несумњиво; флагрантно.

Или је то само тангирање *цркве;* борба против црквене власти? И то је; али и оно прво. Јер вера, догмати и религиозност, не дају се одделити од цркве, јер ова је чуварица и надлежност за њих. Ко се бори против јуриздикције црквене, постављене и освештане Основатељем цркве, историјом њезином и на овој основаним правима, тај се бори и против учења црквеног, а по томе и против религиозног осведочења и савести оних, који то учење исповедају.

Горње министарске изјаве оснивају се, сигурно, на протестантизму; на његовом становишту и учењу, по којем: брак није тајна, а држава све и сва. Но у држави, у којој влада слобода вере и закон признавања вероисповести; у земљи, у којој слобода хоће тако да се надме, о ће хришћанину бити слободно постати и нехришћанин; у таквој либералној, толерантној и модерној држави и земљи, тек нико, ваљда, не мисли наметати, коме год, протестанске појмове о браку, цркви и њезиној јуриздикцији!

Ми их одбацујемо увек, а од државне власти имамо права очекивати, да ће се окањути уверења, по којем би као требало, ради појмова једне у мањини вероисповести, и на основу њиховом, вређати верско учење вероисповести, које су у тако огромној већини, а донашати законе, који би убијали слободу вере и савести толиких држављана. —

Но у мотивацији законске основе, радо се истиче баш *државна потреба* закона о облигатном грађанском браку.

Та потреба не постоји никако. Јер, у колико држави треба и припада јуриздикција у брачним питањима несуштаственог дела брака, у толико је она већ укинула. Треба ли државним законом регулисати још које такво питање у брачном законодавству или судству, и то

држава може учинити. Али при томе се увек до сад, као што треба и од сад, чувала она демаркацијона линија, која је вековима означавала границу, до које се простирати може јурисдикција државне власти у томе законодавству и судству брачних питања.

Прекорачивање те границе може бити само на штету државе, а особито држави као што је наша Угарска; — никада пак *од потребе* јој. Непотребност законске основе о грађанском браку, која раскида горе истакнуту демаркацијону линију, доказује се већ и самим расположењем вероисповести према њој. Законска основа, која подиже буру, изазива узрујаност и огорчење, какво је изазвала законска основа о облигатном грађанском браку, та основа нема свој основ у државној потреби. Јер тек се не може потреба и тежња једне вероисповести поставити као државна потреба према осталим свима вероисповестима: или се прохтеви Јевреја или хришћанина по којег, који би Јеврејем постати хтео, зар могу идентификовати са државном потребом!

Разумемо шта је потреба државна, као што схваћамо и дужност тој потреби жртвовати све, што је држављанин жртвовати дужан, кадар и властан као такав као веран и одан син домовине. Али ратовање са црквом, раскидање са хришћанством, не можемо никад признати државном потребом у држави, коју је хришћанство образовало и у којој је суверен — „апостолски“; која је par excellence хришћанска, као што је наша домовина Угарска.

И ма како заносна изгледала и била изјава Карла Етвеша у угарском сабору, по којој му је „домовина милија него небо“, она ће увек остати појава заносног патријотизма, а не државничка мудрост, која је у служби реалног патријотизма тако потребна. Том заносу следовати не можемо, јер смо најдубље уверени, да ни један патријотизам, ни једна државна потреба — у истинитом хришћанству — не тражи и не може и неће тражити да им се жртвује — „небо“. Јер ко жртвује „небо“, губи и земљу. То је наше хришћанско уверење, хришћанско учење.

А јер законска основа о облигатном грађанском браку, као и о рецепцији Јевреја, тражи ту жртву, за то смо најодлучније против ње.

Она кида „одношаје и свезе, које вековима већ постоје међу државом и црквом“, а „чиме ће црква да се изолира, ослаби и у вршењу своје узвишене мисије спречи“. Она би — кад би законом постала — раздрмала темеље етичке светиње и моралне чистоће, породичне врлине и државне снаге, који су чврсти и загарантовани само у хришћанском, црквеном браку, којега црква благосиља, чува и контролише а у случајевима болести и лечи.

„А данас, где се материјализам, религиозни индиферентизам и многе опасне, цркву и државу подједнако негирајуће теорије махом шире, а држава противу тих струја сигурног лека и поузданог оружја нема, — данас држимо, да је држава више него икада до сада на моралну припомоћ цркве упућена“,* те данас најмање има разлога, да слаби цркву и да ју у вршењу њезине узвишене мисије спречи.

Против облигатног грађанског брака смо и за то, јер смо православљем своје цркве васпитани, у своме религиозном осведочењу и савести убеђени, с' једне стране, да се **брак** само у цркви склопити и благословити може, да је брак света тајна хришћанска и догмат, установљен самим Основатељем Цркве; а с' друге стране, јер смо убеђени у томе осведочењу и у моралним својим појмовима и осећајима, да је „грађански брак“ прост грађански **уговор**, те по томе **конкубинат**, дивљи брак, а пород таквог брака — илегитиман; — те што би — кад би основа законом постала — присиљени били крепошћу и обвезношћу закона, и такав брак склапати, *као једино правовалан*, а тиме, дакле, присиљени били радити против своје вере и савести, против својих моралних принципа, убеђења и осећаја.

Против облигатног грађанског брака смо и за то, јер се њиме руши углед цркве, а наиме, заостављањем свете тајне хришћанске обичном грађанском контракту; јер се њиме вређа и нерхоресцира „божанско право“, у „заједници божанског и човечанског права“; јер се њиме потире и ништи право и надлежност цркве, коју је цркви дао њезин Основатељ, а коју смо као верни синови Цркве, и посљедователи Христови дужни признавати, исповедати, штовати и — бранити.

Ми смо, дакле, против облигатног грађанског брака из разлога: хришћанских, црквеноверских, патријотичких и друштвено-нравстве-

* Представка срп. прав. Епископата.

них. Сви ти разлози, које смо у течају овога чланка, у колико је од потребе било, нагласили, вођују одлучно против тога грађанског брака, и доказују, да се дотична законска основа није ни мало, или не довољно, обзирала на хришћански карактер Угарске, на њезине вероисповести, на религиозно осведочење и слободу савести њезиних држављана, на морално-друштвене последице, које би неминовно следовале из грађанског брака. А то све значи: да законска основа није довољно премерила и сам — државни интерес.

Но, специјално се морамо на још један моменат како мотивације законске основе, тако и интереса наше српске православне цркве обазрети.

Мотивација законске основе о облигатном грађанском браку, у обрану ове, позива се на то, да је сваком слободно по извршеном грађанском контракту, венчати се у цркви. Та „погодност“, коју основа тако великодушно још даје религиозном осведочењу и моралном осећању, нити је кадра задовољити то осведочење и осећање, нити оправдати грађански брак.

Оно прво смо већ довољно доказали, а ради овог другог, довољно је, да наведемо само једно место из представке нашег високопреосвештеног Епископата. Ево га.

„Код нас је парохијско свештенство, изузимајући напредне, врло ретке случајеве, брачно, и сваки кандидат мора се пре рукоположења венчати. Кад би, дакле, грађански брак за сваког без разлике обавезним законом постао, онда би наш свештенички кандидат, приморан да се цивилно венча, дошао у опреку са науком своје вере, коју је у првом реду он — као будући свештеник — позван у чистоти њеној хранити, и верне у њој настављати, и по томе дошао би у опреку са својом верском савести — душевним миром, а с' друге стране не један од свештеничких кандидата, дошао би у искушење, да на супрот законима црквеним о браку и брачним препонама, ступи у цивилан брак с таковим женским лицем, са којим по црквеном закону у брак ступити не би могао, *и тиме би се дисквалификовао за свештеника*, чиме би се и онако недовољан број квалификованих свештеничких кандидата још већма умалио, а тиме би црква дошла у опасност, да не располаже са потребним бројем свештенства, што би опет по верски и морални живот верних од неизмерно штетних посљедица било, и цркву у њеним основима пољуљало“.

Осим споменуте *дисквалификације*, **све друго односи се и на сваког другог члана цркве.** А услед тога неизбежно ће бивати грађанских бракова без накнадног венчања у цркви. Јер многи ће склонити грађански брак и потписати контракт његов, а црква му брак благословити не ће моћи, јер ће благослову томе препреке бити по црквеним законима у погледу сродствених односаја и т. д. Па је ли тиме сачуван етичан значај браку, је ли тиме загарантована светиња тајне брака?... Шта остаје онда цркви?

Остаје јој, да се бори против тога, да до тога не дође....

Црква, из свију наведених разлога, мора бити против облигатног грађанског брака. Последица и конзеквенција тога је, да мора свима дозвољеним и законитим средствима настојати, да дотична законска основа, која такав брак предлаже, не постане законом. Јер „у случајавима кад би се државна власт огрешила о морал, црква има дужност, а и право, да дигне глас просведа и да настоји уплив исати на државну власт, **да одступи од правца, којим је случајно пошла**“, и ако „државна власт може да прими, тако исто може и да одбије тај утецај цркве и сасвим самостално да ради“.*

Високопреосвештени наш Епископат је у својој односној претставци на Његово Величанство и преузвишеног г. министра председника, ту своју дужност испунио и тим се правом и користио, изјавив се одлучно против наумљених црквено-политичких реформа те и против облигатног грађанског брака.

Ако би односне законске основе — што не дао никада Бог — инак постале законима, разуме се, да им се покорити морамо. А „црква би се — и у овом случају — морала задовољити тиме, што је своју дужност извршила и стрпљиво сносити да делује дотични закон, који вређа вечну правду, дотле, док анормално стање у држави траје“.**

Но да до тог анормалног стања и не дође, порадити дужан је сваки грађанин. А с' об-

* Прав. црк. право. Др. Милаш, ст. 624.

** Ibid.

зиром на нашу српску православну цркву и последице, које би по њу настале као и по народ наш, дужан је против предложене законске основе, као и против свију наумљених реформа, поради ти сваки члан цркве и народа.

Осим учињених односних представака, високопреосвештени је наш Епископат посредством Његове Светости, преузвишеног господина патријарха Георгија, као поглавице црквене, и личним саобраћајем одлучно изјавио „своје становиште, своје назоре, жебње и жеље“ у погледу наумљених реформа, на најмеродавнијим местима, а изјавиће их, кад томе време буде, и пред законодавним телом.

Епископат је не само учинио, него ће и учинити и све друго, *што буде требало а што му доликовало буде* да учини. Свештенство тако исто.

Но у времену, кад је у питању светиња вере и право цркве, њезино учење и фундаментални догмати; кад је у питању јаван морал, интерес народни и државни; — *онда је дужан цео народ и сваки држављанин, да учини и — своју дужност.*

Констатовати морамо, да баш ми Срби то не учинисмо у довољној мери; *осим новинарских резоновања, скоро — ништа.* А шта чинити треба, то ће тек тек ваљда знати они, који се тако слатко и са неким патосом, неоправдано јадају непрестано на Јерархију, да она ништа не чини, — и неће захтевати, да о томе са овога места говоримо.

Примери говоре.

Јеремић.

Светосавска слава у Новом Саду.

Први српски архијепископ и просветитељ св. Сава прослављен је и ове године у Новом Саду тако свечано, како се нигде у митрополији нашој прославити не може.

И свевишњем Творцу и Богу би угодна слава ова, јер 14. јануар освану у сјају сунчаном као најлепши пролетњи дан, који навешћује време, када ће се из суморног мртвила да изнове несесо живот природе — тог дивног створа божјег и када се човек осећа задовољнији, живљи, срећнији — у неком заносном расположају, у коме би цео свет да загрли, ничице да падне и поклони се величаству Бога и Творца свега што се види и не види.

И у том свечаном дану, кога је и сама природа лепотом својом славила, одслужена је служба Богу у саборној цркви а одслужио ју је наследник престола Светитеља Саве патријарх српски, архијепископ и митрополит карловачки, *Његова Светост Георгије Бранковић*, са г. г. протосинђелом Митрофаном *Шевићем*, протама: Миланом *Трбићем* и Павлом *Балтом*, јеромонахом Сергијем *Поповићем*, свештеницима: Божидарем *Поповићем* и Николом *Теодоровићем*, протођаконом Лукијаном *Богдановићем* и ђаконима: Георгијем *Видићким* и Велимиром *Мирослављевићем*.

Давно не беше у Новоме Саду овако свечане службе. Две године је већ како се не одслужи овде архијерејска служба и Срби Новосађани се зажелеше величанствене службе те, која сваког доброг хришћанина уздиже и нанаја љубављу према вери и цркви својој. Малена беше пространа саборна црква да прими у се силан онај свет, и многи се мораде задовољити, да сноша прати службу божју и да слуша дивно појање гимназијског кора.

После заамвонске молитве је Његова Светост са свештенством свршила водоосвећење у гимназијској великој дворани, где се искупило света, колико је стати могло, и дао би Бог, да се што скорије испуни жеља Његове Светости изказана тога дана у једној приличи, да се мало здање гимназије новосадске прошири и удеси према потребама, те би тада у овој лепој свечаности могло учествовати више света, пошто је за сада због малене дворане већини ускраћено то лепо уживање.

После водоосвећења управитељ гимназијски г. Васа Пушибрк поздравио је Његову Светост и све госте лепим говором у коме је између осталога, поздравив Његову Светост, рекао и ово:

„Ваша Светости! Допустите, да вас ја, по милости Ваше Светости управитељ ове гимназије, у име целе професорске колегије, у име свију ученика наших и у име свију пријатеља српске школе у опште дакле и ове гимназије с радошћу поздравим искреном добродошлицом, и да најпонизније умолим Вашу Светост, да и од јако будете моћан и некрен пријатељ овој нашој

сиромашној гимназији, да се свагда очински брине за њезин напредак и развитак у сваком погледу, јер ју народ српски из свију крајева ове наше миле и драге нам домовине угарске воли и високо поштује. Љубав Ваше Светости, коју сте данас указали овој гимназији, нека је греје и у будуће, па ће и она огрејана том љубављу и под моћним окриљем Ваше Светости много снажније развијати своје благотворно дјелање у свима гранама људског образовања. А наша ће брига бити неуморно трудити се, да ђа поверене нам младежи постану временом научени и образовани људи, карактерни и родољубиви грађани отаџбине, и верни синови свога народа и свете наше православне цркве; јер смо уверени, да ћемо само тим начином оправдати поверење Ваше Светости и преднастављеног нам вел. Патроната с једне стране, а с друге стране повереље родитеља ученика наших, и да ћемо само на тај начин учврстити љубав целога народа српског према овој гимназији.

Трудећи се, да љубав и повереље, које је Ваша Светост према нами и овој гимназији свагда показивала, до гроба сачувамо, молићемо се најтоплије Богу свемогућем, да подари Вашој Светости крепко здравље, на добро и корист целога народа српског, на добро и корист наше правосл. цркве и вере нам праћедовске, на добро и спас наше вероисповедне школе, да благослов божји свагда прати сваки корак Ваше Светости, и да Бог милостиви пожини Вашу Светост на многа и срећна љета! Живео!“

После овога управитељева поздрава гимназијски кор отпевао је „тон деспотин“ а Његова Светост благословила је присутне госте.

Пошто је професор Андрија М. Матић по свагдашњем обичају прочитао имена приложника и добротвора ове гимназије, Његова Светост патријарх српски Георгије изјавио је, да он своме прилогу од 100 фор., који је приложио још као прота сомборски, прилаже још *фонду ове гимназије 1.000 фоpината* у знак своје љубави према заводу овом. Громовито „живео“ беше одговор на ову изјаву Његове Светости, којом је јасно и делом посведочена љубав Његова према гимназији новосадској. Та љубав Његове Светости према овом просветном заводу још је већи дар него 1.000 фор. и она је кадра јаче још загревати срца и учитеља и ученика ове гимназије и свију пријатеља завода овог и целог народа, који завод овај гледа као зеницу ока свога.

После овога дара Његове Светости, у говору пуном младићког полета изнео је живот и рад Светитеља Саве ученик VIII. разреда Станко *Арамбашић* и пошто је говор његов завршен са песмом светосавском, коју је отпевао гимназијски кор, Његова Светост се са свештенством и братији народа вратила у цркву, да доврши свету литургију и раздели народу нафору.

Тако је завршена у цркви и школи светосавска прослава.

* * *

У 1½ сат је био свечан обед у двору владичанском, на који је Његова Светост патријарх позвао представнике свих просветних завода овдашњих. На обеду су били осим монашког свештенства, које је са Његовом Светости из Карловаца дошло, чланови гимназијског Патроната гг. прота Милан Ђирић, М. Димитријевић, др. Ст. Павловић, Ђорђе Вукићевић, Антоније Хаџић и фишкал др. Михајило Полит; чланови општине: Стеван Јевтић, др. Тодор Мандић, чланови професорске колегије: Васа Пушибрк, Филип Оберкнежевић, Александар Сандић, Јован Грчић и Младен Миловановић; чланови колегије више девојачке школе: Аркадије Варађанин и Александар Јорговић; чланови колегије основних школа: Др. Лаза Станојевић и Урош Лугумерски; др. Лаза Костић и др. Паја Јанковић.

У сред обеда устао је Његова Светост патријарх и *наздравио је народу српском* напоменув како се одавно већ на све стране наглашује као животно питање народа нашег оснивање једнога фонда, из кога би се могле издржавати вероисповедне школе, којих је из дана у дан све мање, и како и он сам сазнаје важност вероисповедних школа по цркву и народ наш, то је намислио, да удари камен темељац у зграду, коју толико наглашивана љубав народна према вероисповедним школама ваља да изнда и под кров метне и обезбеди опстанак својих школа, и остварујући ево данас у сред овог лепог светосавског славља своју замисао даје *10.000 фонината као основ фонда за издржавање вероисповедних школа.* „Ако све оно што се пише и говори о важности вероисповедних школа и значају им по народ наш нису празне речи само, онда се надам, да ће и општине и поједини родољуби приносити свом снагом својом, да се тај фонд што већма и што пре умножи те да отворе своју благотворну намену народу српском, коме ја ову чашу у здравље подижем“. Тим речма је

завршио Патријарх српски значајну здравицу, која је недахнимице саслушана, а не треба да споменем, да је после тога неописано одушевљење обузело све госте Његове, од којих је многи томе одушевљењу у лепим здравицама Његг. Светости израза дао, захваљујући му се на толико великој љубави, коју је он тако рекн на почетку свога митрополисања према народу показао. И заиста, када се узме у обзир, да је било митрополита, који су десетинама година управљали српском црквом на потребама народним за живота не притекоше нигде у помоћ, онда се без зазора може рећи, да се *Његова Светост патријарх српски г. Георгије, који је са 8000 ф. осигурао опстанак вероисповедној школи у родном му месту Кулпину, са 1000 фор. притекао у помоћ фонду гимназије новосадске и са 10000 форинатн основао фонд за вероисповедне школе — учествује у ред највећих добротвора нашег народа за живота* а ми смо још и потпуно уверени, да љубав његова према народу му неће на томе застати, јер верујемо речи његовој, а верујемо у љубав његову према свему оном, што је лепо, племенито и узвишено, те за то ћемо се и молити Богу, да му даде здравља и живота, да изведе велики задатак, који је из љубави према роду себи сам задао.

* * *

У четири сата се Његова Светост, опростив се од гостију својих, са председником „Матице Српске“ Милошем Димитријевићем одвезао да присуствује свечаној седници „Матице Српске“, у којој је говорио о „Прослави 400 годишњице српске штампе“ члан књижевног одељења А. Сандић. — И при доласку и при одласку поздрављена је Његова Светост са бурним „живео“.

— У $^{1}/_{2}8$ сати у вече дошао је Његова Светост патријарх на беседу, коју су приредили ученици српске велике гимназије у корист својих сиромашних другова. На уласку у дворану поздрављен је патријарх са бурним „живео“, а када је заузео своје место, гимназијски кор је отпевао „тон деспотин“ и Његова Светост је благословила све присутне госте.

Програм беседе испао је као и увек на највеће задовољство и Његове Светости и свију осталих гостију. И свирка ђачког оркестра и певање и декламација изазиваше одушевљење у сваког, што је показиваио честим одобравањем, чиме су награђени и ђаци и професори а особито коровођа г. Јован Грчић, коме за тако лепо, прецизно и вештачко извађање програма највећи део славе и хвале припада, и коме је и једина награда опште признање и тај лепи успех великог труда његовог.

После свршеног програма Његова Светост патријарх опростн се од суседа својих и испраћен је бурним усклицима „живео“ од свију присутних гостију.

Тако је прослављен први српски архиепископ и просветитељ св. Сава у Новоме Саду. Леп и значајан беше ово дан за сваког Србина — дао нам Бог много тако лепих дана!

Х.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Саборски одбор.**) За 3. (15.) фебруар и даље дане ове године заказана је *ванредна седница саборског одбора*. Том приликом приредиће се *парастос* пок. народно-црквеном тајнику *Исидору Тирбу* у смислу одлуке саборскога одбора од 16. (28.) децембра 1893.

— (**Извештај о раду сједнице епархијске консисторије Горњо-Карловачке**) држане у *Плашком* 25. новембра 1893: Расписује се стечај на парохију у Славеском Пољу. — Препоручује се свештенству, да што тачније на заједничку исповијед долази, наглашујући, да ће само на заједничкој исповиједи, а у крајњој нужди, у сједишту окружног протс издане „исповједне свједодбе“ уважене бити. — Усваја се од проте Косановића састављени формулар инвентара посебице за цркву и црквене утвари, а посебице за црквене општине. — Препоручује се парохијским звањима, да си свако ману овог „карловачког владичанства“ набави. — Поводом обављене истраге у Карловцу о „Беговићевој придичици“ одузима се истому дозвољство право проповиједања у овој Дијецези. — Публиковати наредбу кр. земаљ. владе, гледе објеровљења дописа и исправа, из-

даних од духовних области у Хрватској и Славонији за Босну и Херцеговину, и обратно. — Суђбити неумјестне приговоре ординаријата сењског, гледе вјенчања удовице Марије Вујичић из Вељуна. — Кр. земаљ. влада дозвољава, да се администратору Градуском назади дупликати матица, да их прегледа. — Свештеника Ник. опомену ти, да је и у својој болести макар и „из кратке“ дијете крстити имао. — Поводом неке распре, уништати саборски одбор: тко је дужан окружним протама приликом канонске визитације подвоз давати? — Парохијско звање у Буњеву, на још и друга, моле да би се на ономе стним комуналним школама, које $^4/_5$ српско-православне дјеце похађају, обзиром на постојећи школски закон, од три учитељске силе, бар двије српско-православне намјештене биле; — уступити г. Дијецезану да гледе тога код кр. зем. владе поради. — М. Ц. С. но ново одређује, да се формална истрага против бившему јеромонаху Урошу Пејићу спроведе. — Молба манастира Гомирја, којом моли да се од плаћања парохијала опрости, оставља се in suspenso, те се одређују протосинђел Живковић и прото Грбић, да ту ствар предходно испитају. — Узима се на знање извјештај протосинђела Живковића о предаји парохије у Мариндолу, уз примједбу, да се сличне предаје на лицу места обављати имају. — Услед пријаве администратора у Огулину, обратити се на кр. земаљ. владу да нареди, да се синови учитељице Рибић, који су у православљу рођени, у православној вјери и васпитавају. — Саборски Одбор јавља, да је пароху Јов. Зецу дана мировина од 400 фор. годишње; — позвати Мешиску црк. општину, да пошаље таксу за расписе стечаја. — Услед извештаја конзисторијалног повјереника Ј. Воркапића, о току избора пароха у Јошевици; — избор због неких нереда каснати, те нови одредити, а из кандидације бриса ти пароха Јоцу Драгишића, који и трошкове првог избора сносити има. — Администратору Требишком Јаковићу наложити, да дупликате матица за последњих десет година написати и надлежној кр. котарској области приослати има. — Мочиларски парох Н. Радошевић моли, да се пропусти у кандидацију за парохију Стојановце у архидијецези; — одбија се због оскудице свештенства. — Одобрава се нацрт за цркву Моравичку, састављен од Болеа, директора обртне школе у Загребу. — Пошто је парох А. М. одравно, то се исти позива, да у року од 14 дана досуђену му казну у Гомирју наступи, иначе ће оружаном руком онамо допраћен бити. — Свештеника Ј. В. позвати, да остатак досуђене му казни у Гомирју одастоји. — Рјешено је још неколико познате важних ствари, а и више брачних парница, које су у одређеној процедури за један град даље позакуте.

Т.

— (**Радња епарх. власти у Новом Саду.**) *I. Админ. Одбор бачки* држао је 17. (29.) јануара 1894. под предсједништвом Његове Свет. преузв. госп. *Георгија* Патријарха своју редовну сједницу, у којој је конс. бележник *Георгије Видаки* референсао следеће важније предмете: Узето је на знање више дописа висок. краљ. угар. Министарства просвете, који се непосредно не тичу епархије бачке. — Исто висок. Министарство узело је на знање извештај адм. одбора на тужбу М. С. и другова у предмету организације ст. станарске. — Исто министарство подарило је црк. општини јегарској 150 фор. државне приложби. — Извештаји Саборског Одбора о стању народних фондова и фундација за 1892. год. разаслане су црк. општинама. — Админ. одбор потврдио је одлуку црк. општине новосадске у предмету призива Г. М. због парохијала. — Одбијена је молба чурушке општине, да се Е. И—вој опрости 500 фор., које је као благајник проневерио, и позвана је општина, да тај новац утера, иначе ће та црк. одбор in solidum морати накнадити општ. благајни. — Иста је општина извештена, да хоће платити т. зв. „ауста“. — Записници разних општина који су поднесени на увиђење и одобрење, узети су на знање у оних деловима, за које није нужно засебно одобрење. — Уток Стевана Николића противодлуке Адм. Одбора у предмету поделе стипендије из фундације пок. Ст. Николића, спроводе се висок. сл. Саборском Одбору у Карловцима. — Од црк. општине пирошке, која је тражила државну приложбу, искаће се прорачун, нашто хоће држ. приложби да употреби. — Упућен је епарх. ревизор, да парох. сесију у Обровцу на јавној лицитацији под закуп изда. — Епарх. ревизор *Ђорђе Белански* референсао је следеће рачунске предмете: Одобрени су следећи рачуни и то: 1. рачун сентомашке срп. прав. црквене општине и рачун закладе Васе плем. Николића од 1892. године с тим налогом, да се у рачуну исказане рестанције у износу од 2772 фор. 85 нов. имају укупити. — 2. Рачун кањске срп. прав. црк. општине од 1892. године. — 3. Рачун срп. прав. црк. општине у Шандору од 1883. год. који је путем истраге финализан, одобрен је с том примедбом, да проузроковане трошкове од 60 фор. црквена благајна има сносити, и никакве накнаде тражити неће. — 4. Рачуни школског фонда српске прав. црк. општине у Бегечу од 1889. до 1892.

год. — 5. Одобрена су 23 прорачуна срп. прав. црк. општина. — 6. Одобрени су рачуни срп. прав. црк. општине у Чуругу од 1890. до 1892. год. — 7. Одобрен је рачун срп. прав. црквене општине и свију заклада у Ст. Бечеју од 1892. године а тако исто и рачун просветног фонда г. Марије Чокић у Ст. Бечеју од 1890—1892 г. — 8. Одобрен је рачун школског фонда срп. прав. црк. општине у Ст. Керу од 1892. г. с тим налогом, да исказане реституције интереса од главнице у току ове године имају укључити. — 9. Одобрени су рачуни сегединске срп. прав. црк. општине од 1881. и 1882. године с тим упутством, да даље надлежне рачуне од 1883. до 1891. г. изготове и у року од 60 дана на ревизију поднесу. — 10. Одобрен је рачун срп. прав. црквене општине у Сегедину од 1892. г. — 11. Одобрен је прорачун парохијала срп. прав. општине у Н. Саду за 1894. г. — 12. Изасланн су г. Милан Јовић прота новосадски, г. Душан Јовановић адвокат и г. др. Лаза Станојевић лекар у Н. Саду, да чрез епарх. ревизора изготовљени рачун епархијског бачког фонда од 1893 г. прегледе а уједно да и благајну редовно инспитрују и о свему свој извештај поднесу, како би се рачун одобрити могао. — 13. Наређено је, да се све оне подручне српске прав. општине епархије бачке а тако исто и сва господа свештеници који своје прилоге за епархијски фонд концем 1893 г. уплатили нису, још једном позову, да своје реантанције неодложно уплате.

II. Конзисторија епархије бачке држала је 18. (30.) јануара 1894., опет под председништвом *Његове Светости*, своју редовну седницу, у којој је исти конс. бележник референсао следеће важније предмете: Циркулирање се наредба високог краљ. уг. Министарства просвете у погледу бесплатне сахране сиромашних војника краљ. уг. жандармерије. — Циркулирање се наредба свјатејшег срп. прав. архијерејског Синода о односају окр. протопресвитера и њихових капелана. — Узет је на знање извештај Његове Светости, да је Ђакона Николу Теодоровића за пресвитера, а срп. богослова Вељка Мирослављевића за Ђакона рукоположио, и упућен је окр. прота новосадски, да над њима каноничан надзор води. — Известише се краљ. уг. статист. звање, да се у току 1893. год. у бачкој епархији није никаква промена десила. — Ободелом пароху ст. канјишком Павлу Ковачевићу одређен је привремено за време трајања болести, за помоћника протопр. капелан ст. бечејски на његов трошак, уз накнаду путног трошка, стана, и из половину прихода. — Молбе Ђуре Јеврића, пароха сегединског, и Ђуре Страјића сентомашког, који конкуетују на место окр. проте у Араду, спроведене су надлежној конзисторији у Темишвару. — Позивање се подручно свештенство и удовице, да молбе своје за државну припомоћ до краја марта поднесу. — Расписање се стечај на место прот. капелана и Ђакона у Сомбору. — Одбијена је молба брестовачке црк. општине, да се тамошња парохија из V. у VI. класу спусти. — Искање се полит. екзекуција парохијала у Станару. — Тужба пачирских становника против пароха Ј. А. надата је овом на најасњење. — За админ. парохије у Обровцу постављен је — док се стање парох. сесије не расчисти — јеромонах ковиљски Герман Катанић. — Решено је више брачних спорова, и донесене су четир брачне пресуде, две за одржање брака, и две за развод. Г. В.

— (**Прелаз у православље.**) После саопштаја о прелазу у православље у 42. и 50. броју од пр. године, јављају нам из *Трста*, да су тамо опет *три душе* прешле у православну веру. — У Перушићу, у Лици, примила је једна римокатоличкиња православну веру и удала се за православног Србина у Крбавици. — „*Србобрану*“ јављају из *Голубинаца*, у Срему, да је тамо трећег дана Божића, о св. Стевану, Јелисавета Савића рођ. Кремерова прешла из римо-католичке у православну веру.

— (**Постављање војничког свештеника у граду Петроварадину.**) Јеромонах *Герман Бошковић*, садашњи намесник манастира Крушедола, који је од конзисторије архидијецезалне предложен за *војничког свештеника* у Петроварадину, именован је за таквог решењем војног министарства.

— (**Књижевни одбор „Матице Српске“**) држао је 8. (20.) јануара о. г. своју седницу, из које саопштавамо ово: Поводом смрти *Милана Кујунџића-Абердара*, поч. члана матичиног и књижевника, који је не давно преминуо у Београду, стављена је у записник тугa за његовим губитком и чланови су устајањем и усклицима: „Слава му!“ одали почаст успомени покојникову. — Одређене су награде неким чланицима, који су написали у 176. свесци „Летописа“, и то: 1.) *дру Стевану Павловићу* 45 фор. за свршетак расправе: „Сима Милутиновић Сарајлија“; 2.) *дру Ђорђу Дери* 52 фор. за свршетак саставка му: „Успомене из Италије“; и 3.) *Станоју Станојевићу*, филозофу у Бечу, 20 фор. за оцену књиге К. Јиречека: „Посланства дубровачке републике царици Катарини II.“ — Услед оцене Јована *Живановића* на рукопис Давјана *Прерадовића*: „Неколико речи, којих нема у Вукову речнику“, позваће се писац, да се споразуме са оценивачем у погледу акцената

који треба да се ударе на појединe речи. — На основу оцене дра Михаила *Полита Десанчића* примљена је за „Летопис“ расправа *Гласе Горњика*: „Једно интересно и практички важно питање из данашњег међународног права“. — Према оцени Ф. *Оберкнежевића* примљен је за „Летопис“ превод Платоновог дијалога „Лахет“ од *Гр. Лазића*, али да преводилац исправи свој превод по приведбама оцењивачевим. — По препоруци секретаревој примљена је за „Летопис“ критика *А. Букића* из Прага на књигу Новака *Голубског*: „Успомене из народног покрета 1848—49. године, које се нарочито тичу обране и пада Сентомаша, названог Србобраном“. — На основу оцене члана Саве *Петровића* примљена је расправа *Владимира Димитријевића*, студента богословског факултета у Черновици, с натписом: „*Назаренство, његова историја и суштина*“ и писцу је досуђена награда од 200 фор. из фонда наклоног. Писац је дужан ту расправу по уобичајеном начину издати на свет као засебно дело или сам или путем издавача. Дознајемо из поуздапог извора, да ће ово корисно дело издати на свет *срп. манастирска штампарија*, што ће самој штампарији служити на част. У броју што долази донећемо у главних потезима *мишљење оцењивачево* о тој важној супременој расправи младога писца и сурадника нашег, а гледаћемодта саопштимо и који одломак из овог награђеног списа. — Чланак Јована *Радонића*, филозофа у Бечу, с натписом: „Када је ударен темељ и када је саздана Душанова црква св. архапђела Михаила и Гаврила на Бистрици код Призрена“ — издаи је на оцену члану Милану А. *Јовановићу*. — Дело Ђорђа *Гинбовског*: „Математички и финанчки земљопис за учитељске школе“ није примљено, пошто „Матица“ нема фонда, из кога би се могле награђивати школске књиге. — На основу оцене члана Јована *Грчића* одбијена је шаљива игра: „Избор учитеља“ од непознатог писца. — Пошто се др. М. *Јовановић-Батут* одрекао да говори у своме пок. књижевнику *Мити Петровићу*, примљена је понуда дра Милана *Савића*, да он то учини. — Расписаће се но ново неке награде књижевне из фонда Јована и Терезије Остојића. — Остали предмети тицали су се питомаца под управом катихином.

ЧИТУЉА.

— († **Василије Кнежовић**) *протопресвитер коренички*, преминуо је 24. децембра 1893. у 70-ој години живота свога. У „Србобрану“ читамо о покојнику ово: „Покојник био је стара поштена српска душа — одана и заузета за своју веру и народност. У своме животу претурио је доста горких часова, јер у најбољим годинама изгуби своју верну љубу, а он се злопатио са многобројном дечицом, док их је подигао и ухљебио, и могао је, вапстину, мирно склопити своје трудне очи на вечити почивак, јер их је оставио као људе угледне и ваљане. Цркви кореничкој био је свештеник 42 године, а 30 година као прота. Познат је био и као вапредан пјевачка са својих извежбаних и умилних тенором. Пок. владика горњо-карловачки Теофан рекао је једном приликом о њему: Ја се збиља поносим са овијем протом; његова импозантна личност улива ти неко поштовање, а што се тиче гласа му, бољега пјевачке и не имам!“ — Нека је вечна успомена честитом слуги олтара божјег!

— († **Душан Јорговић**) *секретар и почасни секцијски саветник у кр. уг. домобранском министарству и секретар кр. комесара на српском народно-црквеном сабору*, преминуо је 17. (29.) децембра 1893. у В. Кикинди у 42-ој години живота свога.

Покојник беше врло уман и разборит човек и способан државник, који би држави и народу био од велике користи, да га смрт не отрже пре времена у најбољим годинама својим.

Пок. Душан родио се у В. Кикинди 23. априла 1852. Изучио је гимназију у Сегедину и Вашархељу с одличним успехом. Кад полуматурант текелијин отишао је у Будим-Пешту, где је свршио правне науке и положио два строга испита. За тим је отишао на годину дана у Париз, да слуша права и да се усавршн у француском језику, у ком се доцпта вапредно извештио.

Свршив науке постао је подбележником тадашњег велико-кикиндског дистрикта; а кад се дистрикт 1875 укиде, прешао је у истом својству у В. Бечкерек као чиновник торонталске жупаније. После је прешао у државну службу у кр. уг. домобранском министарству, где је за кратко време постао секретарем, а пред смрт своју именован је од Његовог Величанства за почасног одељног саветника.

Године 1890. постао је и секретарем краљевског комесара г. барона Федора Николића на срп. народно-црквеном сабору.

Покојник је са свог уљудног и одмереног понашања, са своје ретке образованости и вапредне способности њиао приступа у најотменије кругове. Био је свуда радо виђен и поштован.

Покојник је лубио лепе вештине, а нарочито певање и музику. Имао је веома умиљат глас, те је

умео дивно певати и појати. Особито је вешто знао појати неке наше црквене стихире, прокеје и причасна. Његово појање у цркви морало је сваког пријатно занети и очарати.

Нека је вечан спомен врлом Душану Јорговићу!

— († **Душан Папић**) *богослов*, преминуо је 17. (29.) децембра 1892. у Жабљу у 20-ој години младог живота свога. Покојник је син честитог протe жабаљског Милоша Папића.

Пок. Душан свршио је гимназију у Новом Саду, где је и испит зрелости положио. Хтео се одати свештеничкој позиву, те је почео у Карловцима учити богословске науке. Због болести морао је још пролетос богословију напустити и дући к својим родитељима у Жабаљ, где је након дужег боловања и преминуо. Покојник беше веома даровит младић, који је много обећавао. Особита је дара показивао за певање и музику, те је био коровођа у гимназији, а за тим и у богословији. Беше добре и благе нарави, те су га другови јако волели и поштовали. У њему су црква и народ изгубили вољна и одушевљена радника, а ућељени родитељи дику и уздапицу своју.

Покојник је сахрањен 19. (31.) дек. пр. г. уз велико саучешће народа. А над гробом опростио се с њим у лепом говору Мита Пејић, учитељ госпођиначки.

Нека је вечна успомена прерано преминулом покојнику!

Молба високопречасној господи окружним протопресвитерима.

Од општег је интереса, да се сазна у колико смо се у прошлој години бројно унапредили или уназадили; како где и у којим крајевима.

За то најусрдније молимо сву виспреч. г.г. окружне протопресвитере, да нам изволе саопштити, колико је у којој парохији њихових протопресвитерата, рођених и умрлих у г. 1893; колико мушких, а колико женских?

Тако исто, да нам изволе саопштити и број прелаза неправославних у православну веру.

Пошто општи интерес наш захтева, да се то сазна, надамо се, да ће нам се виспреч. господа овој молби одазвати

Уредништво „Српског Сиона“.

Исправак. У 3. броју овога листа, у чланку: „*Не можемо обутати*“, на стр. 41., на другом ступцу а у 5-ом реду од одо, треба да изостане реч *не*, која се случајно и неумесно увукла.

ОГЛАСИ.

ЈАВНА ДРАЖБА. 3 1—3

Српска православна црквена општина у *Угриновци* издаваће црквено општинско земљиште „Кут“ у износу од 112 јутара дне 10. (22). фебруара 1894 у 10 сати пре подне на јавној дражби као пашњак под закуп. Ближи услови могу се сазнати на лицу места.

Из седнице срп. православне црквене општине, држане у *Угриновци* 19. децембра 1893.

председник
† Драгојло Шаић
по Петровићу.

СТЕЧАЈ. 2 3—3

На српској основној верозаконској школи у *Ивандији*, управљено је *место учитеља*, са којим је скопчана плата у готовом новцу 400 фор. а. вр. и два фата тврдих дрва за своју потребу, 5 фор годишњи паушал, где буде позват од потреба 50 нов., слободан стан са две собе, кујном и шпајзом, шталом и плодоносном баштом.

Учитељу ће у дужност спадати у школи законом прописане предмете предавати, у цркви појати, обуку у црквеном појању предавати. На то место могу се тражити који су сомборску препарандију свршили, и испит из мађарског језика положили.

Молиоци имају своје молбенице поднети до 30. јануара 1894. г., када ће се избор обавити.

У *Ивандији* (торонталска жупанија).

Из седнице црк. школ. одбора.

Иса Милован, Ђурица Милованов,
перовођа. црквени председник.

СТЕЧАЈ. 5 1—3

Расписује се *стечај за учитељицу у Бегечу*. Дужности су јој, да по „Уредби школској“ ради у I. и II. разр. мешовите школе, а плата је 300 ф. за редовну, 40 ф. за пофторну школу, 5 ф. за писаћи прибор, 2 хв. тврдих дрва, сламе за огрев колико треба, слободан стан са баштом и једна башта ван села.

Рок стечају до 6. фебр. по ст. к. о. г.

У *Бегечу*, (Бачка) 16. јан. 1894.

Ђ. Михајловић, Тоша Мутибарић,
перовођа. председник.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За страни земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Јереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 30. јануара 1894.

ИЗЈАВА.

Поводом тим, што се већ од подужег времена у новосадском локалном листу „Стража“ систематично дражи против моје личности, шта више подвалују ми се прости кривични чини, а с очитом тенденцијом, да се моме положају и угледу квара нанесе, и народ српски, који је духовном старању моме поверен, барем онај део, на који исти лист уплива има, од мене одврати, — а и поводом тим, што су неки листови српски и страни донели ту вест, као да сам се одважио против истог листа преску парницу подићи; част ми је овим путем једаред за свагда изјавити:

1. Да као врховни старешина овопредјелне православне српске цркве, сматрао сам до сад, а сматраћу и од сад за своју свету дужност, да и у оваковој по мене лично тешкој напасти слиједујем основним правилима и захтевима моје свете цркве, те да неотпочињем ни с ким из политичких узрока потичућу личну борбу, нити да у таквој борби враћам зло са злим, него да по својој архијерејској дужности, молим се Свевишњем праведном судији, да и заблуделе синове поверене ми паствe духовне освести и грехе им опрости. Према овом становишту које се нечим поколебати неда, изјављујем да ни сада ни у будуће нећу се ни са којим листом — ма како угледан био — упуштати у јавна разлагања и полемике, а тако исто нећу ни изгреде, грдње и нападаје јавних листова, оним путем, који је прописан у закону о слободи штампе, т. ј. путем јавне расправе пред поротом тужити.

Но и без обзира на горњу моју по дужности и чину опредјељену полазну тачку, не могу сматрати да би било новинар-

ска дискусија, било јавна расправа пред поротом, служила асанирању јавних односаја духовном старању повереног ми народа, или да би служила одклоњењу оне сенке, која из овакве борбе између Архијереја и једног дела паства му, на унутарње односаје саме цркве неминовно пада. Небих могао као духовни отац и старешина одговарати пред својом савешћу, кад бих сам, ма и најмањег повода дао, да због заслепљености и страсти неколицине, изложим јавној осуди односаје свих припадника старању повереног ми свете цркве.

2.) Као грађанин пак уставне државе исповедам, да се моја грађанска част оваквим средствима, као што их горепомунти лист употребљује, окаљати неда, јер сам ја свој по милости Божијој већ доста дуг век као грађанин ове државе провео часно и поштено, уживајући ретко одликовање свих својих сугрђана без разлике вере и народности, те данас као стар човек немам се бојати, да ће ме пред мојим сугрђанима окаљати моји људи и листови од јуче, које шити ја познајем, нити они исте знају, који су са мном век провели.

Но и ако се за своју грађанску част бојати немам, то ипак као верно-одани поданик устава и закона ове државе, а с' погледом на то, да ми се од стране горњег листа таки чини приписују, који се са кривичним законом косе, и погледом на то, да је за установљење тих чина, и из истих проистичуће кривице редован кр. суд надлежан; то позивам сваког ко из мога дугог живота ма за какав било кривичан, било преступнички чин зна, да ме моме надлежном суду пријави, а ја ћу за свако своје дело већ по дужности грађанској пред судом одговарати.

3.) У погледу брошуре под насловом „Offenes Schreiben an Seine Excellenz den k. ung. Cultus Minister Grafen Albin Csáky,“ — која се крајем прошлога месеца, као што чујем, по Н. Саду разносила, и којом се познати Др. Јован Грујић као виновник свих нападаја против моје личности јавно приказао, — у кратко ми је приметити само то, да је иста личност целом народу српском са прошлости своје довољно позната, те да сам дужан оном достојанству које по милости Божијој, по љубави народа мога и по поверењу Њег. ц. и апостол. кр. Величанства на себи носим и заступам, неупустити се са истим у буди какву јавну борбу.

За што пак исти моју личност толико напада, и шта су побуде његовој раборти, то ће сваки лако увидити и протумачити моћи, кад прочита овде, на крају ове изјаве штампано му *писмо*, које је на мене управио и које јавности предајем, но на које писам за вредно нашао одговорити му, и тиме дао му несумњиво познати, да понуђену ми услугу не примам, и са презирањем од себе одбијам.

Нека по садржини тога писма, а познавајући целу прошлост тога човека, сваки, који зна објективно мислити, био пријатељ или непријатељ пресуди, може ли подписани, као великодостојник, који стоји на челу овопредељне српске православне цркве, са оваким човеком пред пороту изићи, и пред лицем целе земље с њиме парбити се, а да се о свој положај, углед и достојанство не огреши?

Ја држим, да то чинити не могу и не смем, него да морам са истом индигнацијом бачену ми рукавицу одбити, са којом сам у своје доба уз наплату нуђено ми пријатељство презрео.

У *Карловци*, 21. јануара (2. фебруара) 1894.

Георгије Бранковић с. р.
Архиепископ карловачки,
Митрополит и Патријарх српски.

Преписе писма Др. Јована Грујића, што га је на преузв. г. Георгија Бранковића, Патријарха српског управио.

Ваше Високопреосвештенство!

Молим, да би имали милост дозволити, да поздравим Вашем Високопреосвештенству не само ступање на престо српске патријаршије, него и данашњега св. Ђорђа, и да целивам св. десницу.

Ваше Високопреосвештенство!

Двадесет и две године јавнога рада вежу мене за престо српске патријаршије. Лист „Србски Народ“ — основао је упокојени памети вечне, патријарх Самуило 1868 год. Његова је помоћ била велика, и поред његове помоћи обвезани су се сви тадашњи епископи 20 предбројника годишње плаћати, но чим је патријарх Самуило преминуо, осим пок. епископа Никанора, ни један други *после по године* ни крајцаре не приложише.

Покојни патријарх Герман давао је 100 предбројника и 100 фор. месечно; исто тако и данашњи администратор Његово Високопр. г. епископ Василијан, као Администратор српске патријаршије *редовно 200 фор. месечно у свему.*

Какву намеру и програм Ваше Високопр. има не знам, — али сам уверен да ће и Цркви и Народу од користи бити.

Ја се неусуђујем моје јавно суделовање Вашем Високопреосвештенству даље наметати; но усуђујем се само **молити за милост.**

5./V. 1890.

Пре свега усуђујем се Ваше Високопр. позорним учинити, да се недате ни од кога наговорити *да нов лист оснивате.* Нов лист ужасно **много** кошта!!! — а неће к' цели водити! —

Нађи ли Ваше Високопр. за целисходно да *tacite* мој лист са 200 фор. месечно подпомаже, по себи се разуме, да ће *радња интенцијама* Вашег Високопр. подпуно одговарати. Нико се нападати неће!!

Неможе ли Ваше Високопр. као Патријарх то чинити, или имате ли друге интенције целисходније; онда би молио, да **ме до 1. Октобра** само подпомогнете. То би било свега четири месеца; цела жртва са којом се са патријаршијом растајем била би 800 фор. (Осам стотина фор. а. вр.) До тога све би моје ствари тако уређене биле — да би сваки даљи ток живота мога нормалним путем ишао.

По г. Дру Ружићу, **кад за добро нађете**, молим известите ме. Он је био мој ученик, а зет је Вашега Високопреосвештенства.

Целивајући свету десницу одани

Др. Ј. Грујић с. р.

НА СВРШЕТКУ СТОТИНИТЕ ГОДИНЕ

СРПСКОГ ПРАВОСЛАВНОГ БОГОСЛОВСКОГ УЧИЛИШТА У КАРЛОВЦИМА.

Сто година! Много је и рећи, а колико се тек много што шта у толиком времену може учинити и не учинити на културно-просветном пољу једнога народа, а још више на развитку просветнога завода, као што је наше богословско училиште у Карловцима.

Благо народу, који учини колико треба; благо народу и онда, кад толико време не пропусти, да учини бар онолико, колико је учинити могао.

Кад би писали по наклоности к обичају, да неуспехе и неудаће своје приписујемо, скоро увек, неким спољашњим узроцима, удесу или и околностима изван наших домашаја, и ми би **све** оно, што учинили нисмо, а што нам је учинити требало на своме културно-просветноме пољу, за последњих сто година, правдали таким узроцима, удесом и околностима, а бацили **све** то на плећа њихова. Но тиме би се огрешили о истину; а истину ваља увек признати и рећи. Ако не буде увек пријатна осећају ма којем, али је увек од лека и користи за опште добро.

Јер, тешкање и самообмањивање, у извесним неуспесима, удесом и узроцима изван властитог домашаја, и приписивање тих неуспеха *само њима*, може, донекле, да умирује и општу народну савест; може да нам и прикрије истиниту слику фактичности; може да нас привремено ослободи одговорности пред садашњицом; — али све је то на штету народну, његове просвете: цркве и школе. Све је то: „за један часак радости, хиљаду дана жалости“... Јер, осим опште народног губитка, који бива неминовном последицом таквог „самообмањивања

у животу народа, долази неумитна будућност, да суди прошлости; да скине вео и најгушћу завесу, коју је ова на своја дела и перад бацала у намери, да умири своју савест.

Ово важи за целокупан живот народа; по ми ћемо, служећи се правом суђења, које увек има садашњица над прошлошћу, да, у оквиру овог чланка, посвећеног стогодишњици наше богословије, откријемо бар један део вела или завесе, која прикрива и опе узроке незадовољавајућем успеху у стогодишњици тој, које смо ми сами постављали као пречагу бољем и успешнијем развитку и напретку нашег највишег овостраног просветног завода.

Неумрли и велики митрополит **Стефан Стратимировић** основао је данашње богословско училиште у Карловцима. Његова благословена десница отворила је 1. фебруара 1794. год. двери просветног завода богословског цркви и народу; блажено око његово погледало је са великом надом у будућност њихову, а у помисли, е је основао училиште, које ће, прихваћено истом љубави од прејемника, да цркви даје достојне служитеље, православљу ревне апостоле, а народу спремне и добре учитеље и пастире. Његово широко срце је много желило; његов велики ум је далеко гледао и машао.

Цркви и народу дати богословско училиште, па у оно време, значило је цркви дати крила, а народу вида.

Велико је дело учинио неумрли митрополит Стратимировић, отац српске школе и интелигенције, највећи добротвор овостране српске просвете; највећи поборник цркве му и православља.

Велико дело, које ће векови, док их Србству буде, спомињати са усклико м:

Слава неумрлом и великом митрополиту **Стефану Стратимировићу!**

Дело митрополита Стратимировића требало је прихватити, наставити, допуњавати. Јер за цркву и народ су у времену и са временом све нове потребе настајале, а богословско училиште је имало те потребе подмиривати. А да их подмири, ма и релативно, према захтевима сувременог просветног напретка у друштву, пре свега је морало и оно за тим напретком корачати, ма и у извесној дистанцији и удаљености од ње; у колико су то дозвољавала средства, која су нам и тада на расположењу могла и требала да буду.

Но тако није било. А није било не за то, што то нису дозвољавали узроци изван нашег домаћаја, него за то, јер после Стратимировића није било више — Стратимировића. . . . Но тако је могло бити, да је увек било Стратимировићеве дарежљивости, љубави за просвету, и старања за — богословију.

Нека нам опросте блажене сени наших митрополита и епископа, нека нам опросте у име истине. Не мислимо тиме одузети ни зрачак сјаја од њихових заслуга за цркву и народ, које делима и родољубљем својим стекоше, ма у којем другом правцу рада њиховога у цркви и народу. Слава сваком од њих — а доста их је — који живот и рад свој посветише цркви и добру народноме. И молим их још једном, да ми недостојноме опросте у име истине, ако истину кажем: да се богословији нису сви — ни кад су могли, ни колико су могли — одужили.

Имали су блага, а имали и времена. И признаћу, да су и благо давали и време улагали на другим странама народно-црквеног живота и његових потреба; али нек ми и они опросте истину, ако истину кажем: да им је многима богословија и њезин напредак био далеко од бриге и старања.

А да л' је то оправдано било? Да л' су остале потребе народа и цркве захтевале, да им се жртвује све, па и на рачун богословије, што значи: на рачун образовања свештенства? Нису. А је ли то захтевао какав неодољив утецај „изван домаћаја нашег“? Није. Напротив имамо доказа, да су ти утецаји више бриге водили о образовању нашег свештенства, него ми сами. Дакле? Истина је: да у погледу напретка богословије у то доба нисмо учинили све оно, што је потпуно било у домаћају нашем да учинимо. Не ћемо даље.

Ево нам народно-црквеног сабора од г. 1864/5. Установама, које је тај сабор донео, а које су највишим рескриптом од

10. авг. 1868 г. ступиле у живот и почеле се оживотворавати, мислило се богословију подићи на извесну висину савремених захтева; дати јој нова живота, полета и свега што је једној богословији потребно.

Постављена је виша квалификација за ступање у богословију; установљене стипендије за кандидате професорске; ови се послали у Русију; неки се и вратили; дођосмо и до неких студија, до неке дисциплине. Нешто се почело; али на брзо, не да се застало, него се стрмоглавце пошло и натраг.

Каква брига, какво старање, какав стваран рад око реорганизације наше богословије беше од рескрипта до г. 1890.? Реците сви, који о томе рећи знате, и ваш ће суд много строжији бити, него суд, којега изричемо ми.

Установе рескриптуалне у погледу примања у богословију изигравале се en gros; а остале установе? Пису се изигравале, него просто исмевале, игнорисале. И кад се професорске катедре испразниле, нешто услед загушљиве атмосфере у „Сиону“, а нешто, биће, и услед примамљивости бачких протопресвитерата, — попуниле се људима, којима је самима чудно морало бити, да професорима богословије, на још реорганизоване, постадоше. Не беше ни то доста. И поједине студије бивших професора одбацивале се, да се замену старим шаблоном. За набаву професора, какве је народно-црквени сабор г. 1864/5. жалило и за цркву потребнима пропашао — кад се већ пре њега није имао тко на то да сети —; за образовање нових професорских кандидата, за успех у богословији и т. д. и т. д. тко се бринуо? Eheu, jam satis! Не маримо много о томе добу наше богословије говорити, јер би можда и ова хартија поцрвенила, као што смо црвенили сви, кад читасмо трећи извештај о богослов. училишту нашем од год 1892.

Па је ли свему томе узрок и кривица у спољашњим односима и околностима изван наших домашаја? Је ли, дакле, наша богословија у својој стогодишњици тако мало напретка показала за то, што је тај напредак пречно неко трећи, а не ми сами? Зар кривац свему томе не беше баш у цркви, у народу? . . .

Опростите ми сени митрополита-патријараха, администратора митрополије и осталих епископа из тог доба, што овако питам и зборим, ал' је цркви и народу једино спас, ако до истине дође, а истина је та: да вама богословија не беше чедо мило, већ пасторче јадно и мрско. А да тако не беше, друкчије би било. Јер кад је свештеник у кући, кућа је светла, па ма како изван куће било. Али за богословију нашу не беше од сабора 1864/5. до 1890. свеће у народу ни кандила у цркви. Сама себи беше остављена, а по декад баш у главу бијена.

Г. 1890. би срећно изабран за патријарха: Његова Светост, преузвишени г. Георгије Бранковић.

И ако је богословија за Његовог патријарховања завршавала своју стогодишњицу, и ако смо ми томе добу тако близу, — на основу онога, што је учињено, што је тако очигледно, смело можемо и мирне савести, а веселе душе и поносна чела рећи и написати: да је стогодишњица наше богословије имала три светла момента, а та су: оснивање богословије, реорганизација у рескрипту од г. 1868 *и реорганизација богословије* на — делу; а да су им представници: неумрли митрополит *Стефан Стратимировић*, народно-црквени *сабор од г. 1864/5.* и данашњи преузвишени патријарх Његова Светост *Георгије Бранковић*.

* * *

На зар и у томе тројству светлих момената у стогодишњици наше богословије; зар и у том тројству представника стогодишње те, није јасан и видан доказ ко богословији нашој напретка даје и дати може; ко му га, дакле, и спречити може?! Зар у томе није потврда наших речи, да застоју или опадању наше богословије никад не беше кривац и узрок изван цркве и народа?

Спустимо завесу. Даља будућност нек ју подиже сасвим. Задовољимо се и овим, јер и у томе је истине, за наук, довољно. Истина је у томе: да је богословији карловачкој митрополит-патријарх и отац и мајка; да је у његовим рукама судба њезина; да јој народно-црквени сабор наш

много помоћи може, памињањем материјалних средстава.

* * *

Навршило се 100 година богословији нашој. Светлом почетку те стогодишњице, тек је одјека јасног дао свршетак њезин. Зар за то: јер је Кулминца тек Кулминац разумео?.....

Ма за што било, истина је: да нам богословија од г. 1890/91 корача напред, да је на путу, да учини оно, што је њоме велики оснивателъ њезин цркви и народу дати и осигурати хтео. Тако ће и бити, ако Бог даде а ми учинимо своје.

Јер ваистину, кад погледимо данас богословију нашу, која нам је до јучер пружила образ просвете наше; кад погледимо вредне пчеле просветне нам данас кошнице те, професоре на челу са ректором; кад нам око пређе преко лепог броја богослова; кад срачунамо бригу и стараље у погледу кандидата професорских, каких већ данас имамо, по разним вртовима науке по свету; кад помислимо, шта ли ће се све урадити моћи, кад све то сложно прегне на рад и кад се свима намакну средства за рад, а осигура воља и истрајност у раду; кад богословији још дамо потребну организацију и сва потребна средства за успешан развитак њезин; ректору ректорово, професору професорово, а кандидатима свештеничким *достојну персисствују свештенико-вања*, — онда, на свршетку прве, а на почетку друге стогодишњице богословији нашој, можемо весељије погледати у будућност њезину, и будућност цркве и народа чија је, — *јер на престолу српског патријарха желном се. Саве управља, умом Стратимировића умује прејемник, којем је богословија оно, што је била и оснивателју њезиноме, што је школа српска била — творцу њезиноме.*

Његовој Светости, преузвишеноме патријарху Георгију Бранковићу пак, молимо у Бога здравља и живота, да узмогне другу стогодишњину богословији нашој отпочети делом ума, духа и срца Стратимировићевог; *да другој столетњици њезиној буде Он, што је првој био неумрли Стратимировић.*

А богословији нашој желимо, да ју од сад увек греје љубав и негује стараље са престола патријарашког, *јер у тој топлоти, у томе стараљу, само, моћи ће: цветати и напредовати, а цркви и народу давати учитеље и пастире, који су му тако потребни, и који ће му увек требати.*

Са том жељом поздрављамо нашу милу богословију на прагу друге јој столетнице, а с молитвом на Бога, да ту жељу благослови и испуни!

Ј.

О верском васпитању деце, рођене у мешовитим браковима, и ван брака, и о верском прелазу из једне у другу веру, у Аустро-Угарској.

Написао Д. Руварац.

У Аустрији и Угарској постоје посебни државни закони, који говоре о верском васпитању деце, рођене у мешовитим браковима и ван брака, и о верском прелазу из једне у другу веру.

У Хрватској и Славонији нема пак посебног државног закона, који говори о верском васпитању деце, рођене у мешовитим браковима и ван брака, а о верском прелазу постоји посебан државни закон само за прелаз из римокатоличке у коју другу хришћанску веру. У њима важе и дан данас за верско васпитање деце, рођене у мешовитим браковима и ван брака, разни царски интимати и дворски декрети, и то које из прошлог, а које из овог века.

Како има доста наших свештеника, који не знају, како треба поступати са децом, рођеном у мешовитим браковима и ван брака, и при прелазу из једне у другу веру; а не знају с тога, *што до сад још нигде није у целини на једном месту наведено било*, како икаду у разним односним случајевима поступати — ради сво, да овде наведемо *како* треба поступати при свима случајевима, који се могу догодити како при рођењу деце из мешовитих

бракова, тако и ван брака, а тако исто и при прелазу из једне у другу хришћанску веру.

I. У Хрватској и Славонији.

§. 140. грађанског законика гласи: „Закони политички установљују, у којој вери има се одгојивати дете оних родитеља, који нису једне вере, и у којим годинама има дете право прећи у веру, различиту од оне у којој је било одгојено“.

Дај да видимо, какви су данас важећи у Хрватској и Славонији политички закони у том погледу.

По „*толеранц-патенту*“ цара *Јосифа* II. од 2. (13.) октобра 1781 г. и XXVI. законском чланку угарског сабора од 1791 г., ако је законити отац римокатолик, а мати некатоличкиња, то се сва деца (и мушка и женска), рођена у браку, *морају* крстити и васпитати у римокатоличкој вери.

Ако је законити отац некатолик, а мати римокатоличкиња, то се сва мушка деца, рођена у браку, *могу* крстити и васпитати у некатоличкој (очиној) вери, а сва женска *морају* у римокатоличкој (материној).

Некатоличком супругу слободно је, да пре венчања, на писмено пред два сведока потписане и дâ од себе римокатоличком жупнику уверење ил најаву, да ће сву децу (и мушку и женску), рођену у браку, дати крстити и васпитати у римокатоличкој вери. Таку најаву може дати и после венчања, пре ил кад му се роди извесно мушко дете, за сву, ил само за једно мушко дете, и така најава има се приложити протоколу венчаних.

Који некатолик једном дâ од себе таку изјаву, *тај после од ње не може одустати никако*, и докле му је год супруга римокатоличкиња, мора допустити, да му се и мушка деца крсте и васпитају у римокатоличкој вери. Једини је изузетак, ако није таку најаву дао пре венчања, већ после и то само за једно извесно (мушко) дете.

У погледу таких најава написао је г. *Ј. Свирчевић*, у 12. бр. „*Гласника* бискупије ђаковачке“ за 1892. г. чланак, под насловом: „*Поступак при мешовитој женидби*“, за који треба да сазнаду и наши свећеници, те према њему да поучавају своје парохијане, који су пакани узети римокатоличкињу за супругу, да се чувају, *да не дају од себе никакве изјаве, односно да не склапају онакове уговоре*, о којима се говори у истом чланку.

У истом чланку рекло се и ово: „— — — — када буде (жупник) видио, да је свако одговарање без успеха, пристати ће на (мешовиту) женидбу, ако буду заручници склопили међу собом писмени *уговор*. Велимо „*уговор*“, а не „*реверз*“, јербо се последња реч, као по некатоличку странку *одиозна*, не сме употребљавати. (Види дијецезанску окружницу бр. 253. од 1870. г.)“

„У томе уговору заручници се обвезују и обричу: да ће *сву* децу *обојег* пола у цркви *католичкој* дати крстити и у истој вери одгајати“.

„Ваља пако при том изричнo споменути, да је овај уговор само онда потребан, ако је, као што је у случају и наглашено, заручник *некатолик*. Јер ако је заручник католик, а заручница *некатоличкиња*, онда нити је какав уговор, нити обећање об одгоју нужно, јер се у овом случају морају и онако сва деца крстити и одгајати у католичкој цркви, као што то прописује зак. чл. XXVI. од 1791. г. и превишна решидба од 25. марта 1844. г. Ови пак прописи вреде за Хрватску и Славонију и данас“.

„Уговор је дакле нуждан само код заручника некатолика, а он је као што рекосмо, барем код нас, и довољан, јер и грађански закони ваљаност његову признају, а цивилна област је дужна пазити, да се уговор и врши. Сведочи то: превишна решидба од 9. липња 1842. г. и аустријски грађански закон у §. §. 140, 861, 864, 849, 873 и 878., где је говор и *о погодбама у опште*.“

„Уговор се саставља по прилици овако:

50 нов. биљег

Потписани Н. Н. заручник и Н. Н. заручница, овим се свечано међусобно обвезујемо, да ћемо сву нашу децу без разлике пола, којом Бог нашу женидбу благоизволио буде, у католичкој цркви крстити дати и у католичкој вери одгајати. У Н. — — —

Н. Н. заручник
Н. Н. заручница
Н. Н. сведок
Н. Н. сведок

Видио Н. Н. жупник.

„Разумје се по себи, да се жупник сам не сме у уговор мешати (!), т. ј. нити га сиије саставити нити писати, него заручнике једино напутити (!), да га саставе, а он ће се на готовом уговору само потписати, као што се ево види и на формулару“.

„Овако састављени уговор носи се кр. котарском суду, да га он легализује.“

„Догоди ли се после, да муж не држи уговора, него н. п. рођену из брака дечу крсти у цркви своје вере, тада ће или мајка сама (католичкиња), или што је боље жупник, тај прекршај уговора пријавити котарском суду, који је дужан кривца прогонити ради *преступка уговора*. Само се по себи разуме, да ће жупник у исто доба пријавити ту повреду и своме ординаријату“.

(Наставиће се.)

ПРОПОВЕД НА СВ. ТРИ ЈЕРАРХА.

Од **Милана Поповића**, пароха у Војки.

„Тако да просвјетитсја свјетлост ваша предх человјки, јако да видатх ваша добрам дјела и прославлатх Оца вашего јиже на небесјихх“. (Мат. V. 16)

Милошћу божјом здрави дочекасмо, да прославимо успомену великих учитеља и служитеља православне Христове цркве „Три Јерарха“: Св. Василија, Григорија богослова и Јована Златоустог. Та се три славна имена, у којима су оличене и спојене три највеће врлине хришћанске — данас једним венцем славе овенчавају. То су три велика ума једном славом овенчана; то су три јарка сунца на једном небу славе божје.

Као што три сјајне звезде на небу својом светлошћу осијавају онај горњи свет небесни, тако исто и ова три имена светитељска светлошћу свога живота и науке своје осијавају овај свет земаљски, свету цркву нашу, православне хришћане, тако, да је ова светлост видело нама и ми видимо њихова добра дела и славимо Она нашега, који је на небу.

Живот, дела и рад њихов врло је општирап тако, да би се доста времена захтевало, да вам све то саопштим. Али инак, да појмите заслуге данашњих светитеља за Христову цркву и да их ценити узможете, држим, да ће и ово довољно бити, што ћу вам казати.

Св. Василије био је архијепископ у Кесарији Кападокијској у М. Азији. Као поглавица цркве св. Василије разно је сву своју ревност за славу Христову, за утврђење православне вере и за успостављење реда у цркви, а добродетељи у народу. Св. Василије за целога свога живота трудио се, да што већма уленша спознањем сјај св. богослужења. А у целом своме том раду у корист свете цркве и људи, такову је обилатост развио, да га је св. црква назвала: „Василијем великим“. На величајући га у својој вечерњој стихири поји му: **„радујсја церковное свјетило Василије премудре и столпе непреклатный“**. Св. Василије написао је многе књиге, а написао је и једну литургију, која се недељом уз часни пост служи и која се зове: „Василијева литургија“. За спомен смрти његове, црква га слави сваке године 1. јануара.

Григорије богослов био је друг св. Василија. Прво је био владика у месту Сасими, а за тим после некога времена буде постављен за архијепископа у Цариграду. Он је написао многе књиге, а са истом ревношћу, као и друг његов св. Василије, чувао је чистоту вере православне, чувао је цркву Христову од нападаја непријатељских, и одважно бранио је науку њену од јеретика, који не исповедаше св. символ вере онако, како то св. богодухновени оци на васеленским саборима утврдише и православним верним на сачување предадоше. Св. црква славећи св. Григорија у својој вечерњој стихири поји му: **„радујсја уме небесный, архіерею правовјчајшій Григорје богословје“**. За спомен смрти његове црква га слави сваке године 25. јануара.

Св. Јован Златоуст, архијепископ цариградски, одликовао се својим сестраним знањем науке Христове. Ово своје високо знање исказивао је он у својим дивним беседама, које је написао и народу говорио, учећи и утврђујући га у св. вери Христовој. У својим беседама подизао је ум човека к' Богу, а душу и срце његово потстицао је, да извршава дужности,

које човеку прописује црква, држава и сама сопствена савест његова. Са ове велике речитости св. Јован назван је „Златоуст“. Св. црква величајући га у својој дивној вечерњој стихири поји му: „радујсја златослове кєзлатый Іωанне, покланіем чєсный пропокєдниче“. За спомен смрти његове св. црква наша слави га сваке године 13. новембра.

Ова три светитеља као великодостојници, — као јерарси црквени и као велики учитељи народни, сав свој свети живот, све своје силе посветили су на то, да користе св. цркви и свом народу, да одрже св. цркву Христову на оном темељу, који јој је положио божанствени основатељ њезин Исус Христос; а да народ свој, ту живу цркву Христову, науче правој вери, и да веру ту Спасову укорене у срца својих верних хришћана.

Данашњи угодници божји трудили су се целога свога живота да уленшају и сјај свештењег богослужења, па су св Василије и Јован Златоуст у тој цели написали и службе у славу божју и предали хришћанима да њима служе Богу и величају име божје. А и са својим добрим делима и богоугодним животом, данашњи угодници божји оставили су лепу и свету успомену у хришћанима.

Да, света је њихова успомена међу нама и данас. Св. црква наша с поносом и усхићењем слави ове светитеље данас, а славиће их увек и свагда. Слави их црква наша, јер беху архијерејн на понос и дику Христовој цркви, јер беху узор стаду свом и својој пастви; слави их сваке године у опредељене дане, јер и они прославише цркву, те је светило њиховог било видело пред људима, па су људи видели добра дела њихова и прославили Оца на небесима.

Али при крају XI. века, за време цара Алексија Комнина, западне се распра међу хришћанима у Цариграду о том: који је од ова три светитеља већи и важнији.

Да би се распра утишала, црква је наредила, да се сва три светитеља, као једнаки поборници св. цркве и равно-велики учитељи народни: св. Василије велики, св. Григорије богослов и св. Јован Златоуст, поред засебног слављења, славе и заједно, те установише данашњи празник: „Три Јерарха“, који црква наша сваке године на данашњи дан 30. јануара прославља.

Познато вам је, љубазни хришћани, да нам сваки светитељ и сваки угодник божји даје својим животом и делима најбољи пример како и ми треба да живимо и своја дела уређавамо, како би се и ми што већма приближили Богу и своје опредељење постигли, а то је: како би се и ми спасли.

Данашњи угодници божји дају нам својим животом пример правог и истинитог хришћанског живота, живота, који нам божанствена наука Христова прописује. А својим делима данашњи угодници дају нам пример безграничне љубави према св. цркви и вери Христовој; дају нам пример узајамне љубави хришћанске.

Па с тога по примеру данашњих угодника божјих имајмо и ми, љубазни моји, љубави према св. цркви, према вери нашој православној, та ће из те наше љубави, као из богатог извора, сва друга добра дела, као бујни потоци потећи. Укоренимо у срце наше чисту љубав и привржености к цркви нашој, па ће онда са свим другчије и боље бити него што је данас. Онда ћемо видети више дечице наше у храму божјем, како као анђелчад у стихару, са чираком у руци, на служби божјој стоје и Богу се моле. Онда ћемо видети и младиће и девојке, где побожним стајањем и молитвом у св. храму у душу своју и срце усађују оне врлине, које младост украшавају. Онда ћемо видети и више родитеља у св. храму божјем, него данас, где се Богу моле, да их укрепи, да им здравља дадо, да се могу бринути о својој породици, да могу васпитати своју децу и сваком их добру научити.

А сви ћемо из св. храма нашег понети то тврдо уверење, да Бог никад не заборавља таког човека, који му се искрено моли, да ће Бог сваком добро дати, који у своме срцу науку Христову носи, ко по примеру светитеља и угодника божјих истинито хришћански живот проводи.

Наука је Христова на срцу човечјем основана, она управо оно учи, што је усађено у нашем срцу и у нашој души. Па с тога владајмо се по науци Христовој. Пре сваког дела нашег запитајмо се, шта наука Христова вели, шта нам у том случају чинити ваља? Па ћемо видети, да се срце наше потпуно са науком Христовом слаже, само одбацимо злу вољу од себе, јер је зла воља онај мутни поток, из

којега страсти теку, које нама бистре појмове замуте, очи заслепе, срце окамене.

Велика би срећа, радост и утеха била за све нас, када би се трудили, да, колико год више можемо, по примеру данашњих угодника, прави хришћански живот проводимо, да љубимо св. цркву нашу и лепу веру нашу прадедовску, а у св. цркви да се научимо љубити друг другa, па да тако задахнути једном мишљу, једном љубављу и искреношћу, — свагда чисто срце у недрима нашим носимо. Ту би онда био благослов божји на нама, ту би био напредак општи, ту би било спасење народно. А што је кадро једнога човека сретним учинити, то је кадро и целу једну породицу, целу општину и цео један народ усрећити и унапредити. На с тога, љубазни моји, уздигнимо очи наше к небу и помодимо се данашњим св. јерарсима, да се својим топлим молитвама моле за нас милостивом Богу, да нам здравља, моћи и снаге подари, да с вером и љубављу, док смо живи овде на земљи, дочекујемо данашњи празник, а да св. цркву нашу и лепу веру нашу православну љубимо и живот наш по наукци Христовој, као и данашњи угодници — проводимо. Треба даље, да се по примеру данашњих угодника божјих трудимо и да сваки појединн од нас, колико год можемо настојавамо, да уздигнемо сјај св. богослужења нашег, да сложно и громко, као браћа сви у св. храму божјем у славу божју појимо и име божје славимо. Св. црква, св. богослужење и наше дивно православно појање Србина је одржало, у радости га је још већма узносило, а у тузи и жалости свагда крепило и теши ло.

Камо лепе среће Србинове, да младеж наша, та уданица наша, у место што за време св. богослужења у храму божјем у недељне и празничне дане проводи време у беспослици, — долази у свој храм, па да научивши дивно појање црквено, својим сложним појањем увеличава сјај св. богослужења нашег!

Онда би то мене као вашег свештеника уверило, да је још жива вера у Србина, да Србин љуби своју св. цркву, која га спасава. Тада би се засветлила и светлост наша пред људима и људи би видели добра дела наша и сви би ми прославили оца нашег који је на небу. Амин.

ХРИШЋАНСКО, А НАРОЧИТО ПРАВОСЛАВНО МИСИЈОНАРСТВО У КИТАЈСКОЈ ЦАРЕВИНИ.

Саопштио **Владимир Димитријевић**, студент богословије.

(Наставак.)

Протестантство је у своме зачетку, у 16 и 17 столећу, врло мало могло учинити за спољашњу мисију. Оно се мораде још бринути за свој лични опстанак, а не имађаше баш ни материјалних, па ни моралних средстава за тај посао. У осамнаестом столећу и тај се живаљ из дана у дан све то силније креће, тако, да је то у наше доба један голем развој, коме се човек мора дивити. И ако протестанти немају својих калуђерских и калуђеричких редова, али они имају у ту сврху до 70 главних удружења, са читавим безбројем споредних филијала, који на обраћање незнабожаца приносе скоро гоностасне жртве. Годишњи издатци целога тога апарата износе до 30 милијуна марака (скоро *шет ауга* толико, колико у исте сврхе жртвује римска црква), одакле издржава до 3000 мисијонара са 25.000 помоћника, 1000 сталних народносних свећеника и око 2000 мисијонарских постаја! — Но како је тешко „правити проселите“ (обратити незнабошца у хришћанску веру), можемо закључити и отуд, што је протестантство, крај свеколиких својих толиких жртава и таких напрезања, до сада могло обратити тек око $2^1/_2$ милијуна незнабожаца.*

Протестанти су почели да шаљу своје мисијонаре у Китај тек првих година нашега столећа. Први беше неки *Morrison*, који 1807. дође у Кантон, па ту отпоче свој посао са учењем језика и преводом св. Писма. Но од њега беше вештији Немац *Gützlaff* (1826),

* Осим лутеранске, калвинске, англиканске и пресвитеријанске цркве раде много на томе пољу и разне протестантске секте, а нарочито браћа наших Изарела: хернгута, методиста, баптиста и индепендентиста.

који је наумио био да Китајце преводи у лутеранство помоћу самих Китајаца, и он оснује у ту сврху *„китајско удружење“*. Али у то удружење ступаху и нездрави елементи, тако, да се после смрти оснивачеве (1854) срушила и сама зграда. Али се с друге стране указа чудна нека појава. Китајски учитељ, *Хунг-Сиу-Чеуен*, ударн темељ једној фанатичкој секти хришћанској. 1833 упозна се он са протестантским мисијонарима и хришћанским списима, 1837 имађаше у тешкој некој болести хришћанско-религијозна привиђења (визије). 1843. ода се са свим изучавању хришћанске науке, а 1844. оснује секту — мешавину националио-хинеских назора и обичаја са аријанством, а име јој дâде: *„друштво поштователя Божјих“*. Имађаху крштење, крвне и бескрвне жртве, многожештво и празновану суботу; у св. Тројици само је Отац — Бог, и не сме се сликати нити приказивати у виду кипа, са чега рушише све римокатоличке кипове и незнабожачке идоле; *Сиу* је млађи брат Христов, и послат је у свет, да га ослободи заблуда и злих врагова (ирске Манџу-династије, која је још пре 200 година прогнала националну Минг-династију). И ова се конфузна секта распростирала нагло, као какве поплаве, ширећи библију старога и новога Завета, песме, молитве и списе ради поучавања народа у хиљадама хиљада примерака. На скоро, па је цела половина огромнога царства китајскога припадала тој секти. Шта више, латише се они чак и оружја, те већ 1853. год. крвавом руком, срљајући напред преко безброј лешева својих противника, заузеше и саму другу престоницу „Царства Средине“ Нанкинг, древну резиденцију династије Минг! Сиу се њене на владалачки престо, и назива се *Тиен-ванг* — (т. ј. небеским царем), — ударена беше основа народноснеј *Тајпинг-династији* (т. ј. општега мира). Уз Тиен-ванга буде по провинцијама понамештано још десет вице-краљева, од којих онај на северу, *Јанг*, имађаше напредно екстравагантне визије, називајући себе обећаним Параклитом, и причајући, како и сам Бог, као и Христос, имају жене, синове и кћери. Углед овога вице-краља беше тако велик, да му се и сам Сиу морао и тадя покорити, када му је једном досудио четрдесет батина! Али када је он, тај високопарни Јанг, смерао да Тиен-вангу, довијеному Хунг-Сиу-Чеуену и сам престо одузме, тада је он свеколико терорисање Тиен-ванге платно главом; уморише га једне ноћи из потаје. Но крај свиколиких и иних политичких незгода рушење незнабожачких кипова, ширење јеванђеља и обраћање Китајаца у ту секту беше и даље главна брига Тиен-вангова.

(Наставиће се).

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Немило појаве.**) Приспелеи смо најпаснијих интересом наше цркве, у служби којега стојимо, да обележимо своје становиште у погледу две немиле појаве, које су против тога интереса, а које набише у поступцима протосинђела г. г. дра Емилијана Радића и Герасима Петровића.

У колико је поступак овога — читаоцима већ познат —, по квалификацији учина и по начину изведења, одвратијв, у толико је поступак онога здо-намернји.

Прва је почињена и откривена симонија; а друга, поступком г. Радића, напуштен је сваки обзир и дужно респектовање према највишој власти у цркви, и одказано свако поштовање и дужно признање изборног чина, којега св. архијерејски синод свршава у присуству св. Духа и помоћу Његове благодати.

Један и други поступак учињен је у похлепи за високим достојанством епископским.

Та похлепа, а особито изражена у таквим поступцима, као што су поступци означене господе протосинђела, мора се најодлучније осудити у сваком случају, била она ма у чијем срцу, ма у чијој тежњи.

Св. Григорије Богослов, св. Јован Златоуст, Амвросије Милански и други признати велики умови црквени, устезаху се, у своје доба, примити и само свештенство, сматрајући позив свештенства, а како

тек позив епископски, *„вештином над вештинама, знањем над знањима"*.* А у нашој цркви било је, а и данас светли пример такве хришћанске савести и великих отаца црквених скромности. Велик умом, богат знањем, украшен врлинама хришћанским а нарочито монашким, није осећао довољно снаге и одлучности, да прими високо достојанство епископско ни онда, кад је за епископа по св. синоду изабран и по светлој круни и потврђен био.

А г. Радић, а г. Петровић?! Они су најмање водили бриге о узвишености светог позива епископског, о дужностима „вештине над вештинама и знања над знањима", а све прегоревали, и против црквених закона и дисциплине старали се само, како да што брже дођу до части и права високог достојанства тога.

Овај други је већ кажњен и до сад — и формално и материјално — и ако ће, држимо, његова кривица бити још предмет расправе и суђења и пред највишим форумом црквене нам власти. Јер поступак и учин је такав, да сенка с њега не сме пасти на цркву. Црква га се грози и у своје време кајећи ће над њиме и коначну своју осуду.

Суду црквене, њезине највише власти, подвргнут треба да буде и други преступник црквених закона и дисциплине, и — г. протосинђел Радић. То је наше мишљење са становишта строго црквеног. Јер његов други иеторандум, *после свршеног изборног акта*, противи се, осим осталог свега, канонима и дисциплини црквеној, као и догматичном учењу православне цркве о највишој саборној власти у цркви.

Ово рекосмо на једне побуде, а та је: *јер интерес цркве захтева, да се против таковних црквених преступника* — егземпларно најстрожије поступи.

—*ђ.* —

* Sancti Patris nostri Gregorii Theologi, vulgo Nazianzi oratio apologetica de fuga sua. Cap. XVI. „Ars animarum est ars artium" —: τέχνη τεχνῶν καὶ ἐπιστήμη ἐπιστημῶν.

— (**За мандатара у будимској дијецези**) постављен је високим решењем *Његове Светости преузвишеног господина патријарха Георгија* архимандрит беочински *Платон Телечки*, дочим је досадашњи тамошњи мандатар упућен као управитељ у манастир Грабовац, у будимској епархији. ═

— (**Г. Никодим Лемајић**) патријарашки протосинђел, постављен је*за правр. управитеља манастира Фенека*. У ново опредељење увео га је и манастирску му управу, по налогу, предао: протосинђел и привремени управитељ народно-црквених добара г. *Гаврило Змејановић*. ═

— (**Потпомагање српских вероисповедних школа.**) „Србобран" јавља, да се у Загребу знатно умножио број оних родољубивих Српкиња, које *сваки дан по један новчић прилажу на српску школу загребачку*. Тим начином, а и од других прилога, сакупљени фонд за српску вероисповедну школу износи сад на хиљаду форинта. Ово нека послужи за утјеху нашим родољубима! — Исти лист саопштава, да је г. *Мита Анастасијевић*, кр. јавни бележник и адвокат у Винковцима, *поклонио* за спомен своје покојне јединице ћерке Зорке *200 фор. фонду српске народне школе у Винковцима*.

— (**Прилози за оправку цркве и торња у Српском Ковину.**) Православна српска црквена општина у *Српском Ковину* (Ráczkeve) обраћала се већ по четврти пут на српске општине и родољубе с молбом *ради прилога на оправку своје стародавне цркве и торња*, те је на ту цел до сад приложено свега 1238 фор. 04 новч. Но по прорачуну нужно је за оправку у свему 2820 фор., те према томе не достаје још 1581 фор. 96 н. а. пр. — Српска општина ковинска, износећи рачун о дојакошњим прилозима, моли по ново, да јој општине и родољубиви Срби притеку у помоћ, да би могла оправити и сачувати од пропасти свој стародревни храм божји, који је но горње Срнство у будимској епархији од велика значаја. Добровољне прилоге ваља слати: *Ивану Симаку*, председнику општине, или *Максиму Лудајаку*, главном тутору и кр. умировљеном судији у Српском Ковину (Ráczkeve).

— (**Српски учитељски конвикт у Новом Саду**) добио је у течају прошлог месеца трећу рату од 10 ф. од *Добротворне Задруге Српкиња Белоцркванки*; даље од г. *Др. Милана Максимовића* из Даља и другу рату од г. *Јов Душина Милићковића* из Даља. Добровољних прилога од г. г. *Милана Поповића* млађег из Ст. Бечеја: 10 ф., као дар о новој години; од *Николе Чирлића* из Ст. Футога 7 ф., као чист приход од три приређене представе; од *Добривоја Моловића*, пароха пришког, 7 ф. 10 н., што је скупљено у једном веселом друштву; од *Милана П. Павловића* из Вршца, цртача слика за жен. ручни рад, 5 ф., и од *Ђоке Марићковића*, властелинског чиновника из Даља 1 ф. — Свима овим прилозницима нека је слава и хвала!

— (**Пелагић — папин мисијонар.**) Пре кратког времена, јавно је неки „високопостављени католик Хрват", загребачком дописнику београдског „*Мир*"-а, о залуталом Васи Пелагићу ово: „Бога ми, од њега св. отац папа на истоку нема ревноснијег и вернијег мисионара . . . он је атеиста само за то, да својим атеизмом одврати српски народ од садање му пра-

дедовске вере; *и кад се лиши ове, имаће ко да му даде другу;* за његовим атеизмом дође ће назарејство, а за назарејством римо-католичтво. Он је најприпређенији верско-политички пропагандиста западних пожуда у Србији, — језуита да му равна нема. Ето, децембрска агитује као бесомучан речју и писмом; *наврћво се људим, ил комотно руши и разорава све, што је једном народу најсветије...* Мени је познато, *да се он обратио Риму још пре, него што је свукао архимандритско одело...*“ Колико ли паприних, по томе, инсијокара има и код нас! И плаћених и неплаћених... Међу последње бројимо оне, који не размишљавају о последицама својих наступања на јерархију, и последицама — модерног либерализма.

=

— (**Дивљаштво римских фратрова у витлејемском храму**) ма и накнадно, треба да упознаду и наши читаоци. За то саопштаваћемо допис о томе из *Јафе*, штампан у „*Гласу Црногорца*“, у којем се казује ово: „Овамо се догодио ђрав случај, за који сте и ви можда чули по листовима, али ко зна како се описује, па хоћу да вам јавим како је у истини било. Један путеводитељ, који прати руске поклонике из Јафе у света места, и служи у руском палестинском благотворном општеству у Јерусалиму, по имену Нико Ђурић из Грбља, 14. окт. 1893. крене из Јерусалима за у Витлејем са два руска господина. Кад дођу у Витлејемску цркву, сиђу на место, ће се наш Спаситељ родио, и ту као Руси побожни почну се Богу молити. Но ево ти сад пеpeће; у исто прилеме дођу *католички калуђери* с некаквијем молбенијем, и чим ступе на врата од пештере, почну да вичу на каваза и на Русе увредљивијем ријечима, да морају одмах ва пештере изићи. Један је Рус био сиромашно а други почео да жетанише, и реку своме путеводитељу или кавазу, да им рече по италијански, да ће одмах изаћи. И каваз изиђе к њима, молећи их и говорећи, да ће сад одмах Руси да изиђу. А они разјарени почну на њега из малијех револвера пуцати, али га не дохати ни једно зрно; у исти мах метну на њега руке, ухвате га двојица за руке а трећи га удари једнијем великијем кључем по глави, тако да остане крвљу обливен. У томе се стаде вичити, да дохати револвер из паса, и у томе отимању револвер пукне за пасом. Тада се они збуне, и он им се отме из руку; у том магновењу извади револвер и испали га најприје на онога, што га је кључем ударио, и сасе му га у прси, па почне друге да гађа, и сад су два мртва а један рањен. Одмах дође војска турска и ухвати га. Кад је то чуо руски конзуо, тражио је, да му га предаду, али му га нијесу шћели дати, јер је био аустријски поданик, и тако га одведу у Јерусалим, и нету ноћ узме га аустријски конзуо. Испити се чине а католици су се узмутили: тражили су га да га убију. Још се не зна што ће њим бити. Чује се, да ће га послати у Трнјешће, да га суде.“ — Коментар је излишан.

=

— (**Исељавање у Америку.**) У г. 1893. исселило се из Европе у Америку 475.649 душа, од којих пада на Аустро-Угарску 64.227, на Немачку 87.091, а на Италију 67.302 душе. Према исељавању у г. 1892. исселило се у Америку из Европе у прошлој години 55.119 душа мање, него у г. 1892. — А кад ће престати?

=

ЧИТУЉА.

— (**† Јереј Прокопије Миладиновић**) *пароx у Боботи и народни добротвор*, преселио се у вечност 4. јануара 1894. у 78-ој години старости своје.

Родио се у Дању 5. јула 1816. године од сиромашних родитеља. Отац му је био ћурчија. Основне школе свршио је у своме родном месту, у Дању. Гимназију је изучио у Ср. Карловцима, а филозофију у Сегедину. У Сегедину био је врло одличан ђак. такође, да је између 140 филозофа био 14-ти. Ту му је први друг био покојни Др. Јован Суботић, који је, на љубави према њему, и песму му спевао, коју је до смрти на изусет знао. Пре 18 година нашао је у Сегедин, да се састане са својим професором, који је још онда живио. По свршеној филозофији оде у богословију у Ср. Карловце, коју је са врло добрим успехом свршио. Чешће је споминао своје професоре на богословији, а професори су му били: блажене успомене епископ Арсеније Стојковић и покојни патријарх Прокопије Иванковић.

У сласт је волео проповедати, како је он намолио блажене успомене патријарха Прокопија, да у монаштву узме његово име: Прокопије. После свршене богословије, две године није се рукоположио, већ је био настојником на Каменднну. Тамо га је одвео покојни Младен Чарнојевић, с којим је као с братом врло лепо живио.

За тим је рукоположен у Пакрацу за ђакона, те је по томе као ђакон и учитељ служио у свом родном месту пуних 6 година. Био је вешт црквени појац; а при томе врло леп глас препоручио га је за пароха Боботског. На последњој страни свога Требника властуручно написао је: „**Іерей Прокопій Миладиновичъ рѣкоположенъ въ скѣпинка на парехію боботскѣю 9-го Септемврїа акта 1850**

ех Пакрацк Господиномх Епископомх Стефаномх Крагѣвичимх“.

Према тому био је парохом Боботским скоро 44 године. Имао је врло лепих својстава. Најглавније беше код њега, да је био врло даровит човек, а уз то јаког памћења. Нарани беше бујне и веселе. Увек се бавио читањем књига, а највише се волео занимати историјом. Знамените људе, од историјске важности, знао је у прсте, а уз то и опширну биографију сваког. У својој свештеничкој служби био је врло искусан и тачан. Особито је био вешт типичар. У друштву је, пун хумора и природне досетљивости, оживљавао друштво својим шаљивим приповеткама, које је нама млађим остављено под познатим именом „Поп Прокине приповетке“. У приповедању био је особито оригиналан.

Са лепом свотом новаца коју је донео из Дала, а уз то као врло штедљив човек поче је своју кућу, те је временом леп иметак стекао. Као добар отац, врло се бринуо за своју децу. Но под старе дане снађе га велика несрећа, јер му још једини син *Милоје*, медицинар, умре пре 5 година у 23-ој години живота.

У спомен своме сину завештао је 10.000 фор. а. вр. *као стипендијску закладу: Прокопија и Милоја Миладиновића*. Тај завештај предао је још г. 1889. котарском суду буковарском, а новац је уложио у штедионицу. Та стипендијска заклада предаће се на руковање „Матици Српској“ у Новом Саду, која ће и питомце бирати. Ова заклада има се још капитализовати до 13.000 ф., а онда се од интереса исте имају основати *две стипендије*, и то једна за медицинара, а друга за гимназисту. Исти морају бити православни Срби из Славоније и Хрватске. Ево овакви је завештај оставио народни добротвор Прокопије Миладиновић!

Осим тога саздао је и утеглену кућу на бободотском гробљу и купио је $^3/_4$ сесијоналне земље, коју има гробар уживати, уз дужност, да чува и чисти како гроб његов и његова сина Милоја, тако исто и цело гробље. Овом закладом управила православна црквена општина у Бободи.

Из покојника остале су две удомљене кћери. Сав свој иметак стекао је са својим добрим другом Мартом, с којом је 47 година у браку поживио, а која је пре 3 године од жалости за сином Милојем умрла.

Укоп му је био на Богојављење. Опојање га четир свештеника. Народа из околице било је врло много. На укопу беху сви његови парохијани, што је доказ, да су га врло љубили и поштовали.

Беше велики поборник Српства и Православља. За јавно се ствари до смрти интересовао. Пред смрт је чешће говорио: Ја ћу у рај! Покој души његовој! Нека је вечна и светла успомена врлом свештенику и добротвору Прокопију Миладиновићу!

Бобота, 18. јануара 1894. ђ.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

— „Школски Лист“. Од овога листа изашло је у једанпут пет табака, и то бр. 9—12. У том броју, који је издан за октобар, новембар и децембар 1893, описана је *прослава четрдесетогодишњег учитељског и књиженог рада српског педагога Николе Ђ. Вукићевића*, многозаслужног управитеља српске учитељске школе и уредника „Школског Листа“ у Сомбору. Овај свечани број, који доноси и лик јубиларев, уредио је *Стеван Ковачић*, учитељ и уредник „Домаћег Листа“. — Ово је садржај тога броја: Цел прославе. Припрема око прославе. Опис светковине. Бакљада. Свечано богослужење. Примање поздрава и честитака у учитељској школи. Беседа. Заједничка вечера. Брзојави и писмени поздрави јубилареви. (Ових поздрава и честитака штампано је 144, а има их још близу стотине, који ће се године 1894 у „Школском Листу“ обнародовати.) Српска журналистика и српска школа према прослави. Јавна благодарност јубиларева. Позив на претплату. — „Школски Лист“, који излази већ 25 година, излазиће и 1894 године под уредништвом Н. Ђ. Вукићевића. Тај ће лист „као и до сада заступати праве интересе српске школе и српског учитељства и примаће њекане чланке о васпитању и настави, који не стоје у опреци према светој православној вери и милој народности нашој“. Излазиће један пут месечно, а цена му је 1 фор. 50 новч. на годину. Учитељи с малом платом, богослови и приправници добијају „Шк. Лист“ у пола цене т. ј. за 75 новч. — Препоручујемо што топлије овај стручни лист.

— „Домаћи Лист“, напунивши четврту годину свога излажења у *Сомбору*, престао је излазити због слабе претплате и нередње. Овај економски лист био је врло потребан и од велике користи за наш народ, али ето жалост због познатог нашег немара угинуће. Заиста грдна штета, а жалосна сведоџба за нашу народну свест! А честити уредник и издавалац тога листа г. *Стеван Ковачић*, учитељ сомборски, најављује у својој „опроштајној речи“, да је с листом имао 103 фор. *чисте штете!* Дакле за лист, који нам је преко потребан и који стаје само 2 фор. на годину, а добро је уређен и до-

поси и илустрације, — мора уредник ху, у место пристојне награде за велики труд, да сноси толику штету и да је поднирује из своје једне учитељске плате! Нечувено! Тешко да има томе слична примера у других народа.

— „Споменак“. *Лист за забаву и поуку српској деци.* Овај лист ушао је већ у другу годину, а излази један пут месечно у *Панчеву*. Власник, издавач и уредник је *Иван Мартиновић*, учитељ. Лист овај „поникао је у тој цељи, да пружа деци забаву и поуку, да у њима негује лепе врлине, да побуђује у њима осећаје према своју ономе, што је лепо и корисно, да их учвршћује у вери православној и да гаји у њима љубав према језику и народности српској“. — „Споменак“ доноси и по коју слику, а цена му је на годину 1 фор. или 2 круне.

— „Омладина“. *Издаје српска академска омладина у Загребу.* Лист је намењен потребама српске омладине, а накладник и уредник је *П. Белобрк.* Овај нови лист излази сваког првог у месецу, а цена му је 1 фор. 50 н. на целу годину, 75 н. на пола године. Претплата се шаље на уредништво (Медулићева улица бр. 7).

Јавна захвалност.

Његова Светост, преузвишени господин **Георгије Бранковић**, *патријарх српски и архиепископ патрон срп. вел. гимназије новосадске*, изволео је о св. Сави о. г. *приложити на фонд гимназијски једну хиљаду фор. ау. вр.* На томе лепом дару исказује гимназијско старатељство Његовој Светости и јавно своју дубоку захвалност.

Из седнице старатељства срп. вел. гимназије новосадске, држане 31. јануара 1894. год.

Стеван Јефтић
председник.

I. Исказ скупљених прилога за споменик митрополиту Стефану Стратимировићу.

Карловци: Његова Светост, Преузвишени Господин *Георгије Бранковић*, патријарх српски 1000 фор. — Прота Јован Вучковић, пр. ректор богословије 50 фор. — Ст. Лазић, директор гимн. 20 ф. — Бура Бабанин, кот. судац 10 ф. — Ђорђе, Лазар и Војислав Јовановић 30 ф. — Павле Марковић, професор гимн. 5 ф. — Гр. Лазић проф. гимн. 5 ф. — Богосл. друштво „Слога“ 5 ф. — Проф. Вас. Вујић 20 ф. — Протођ. Јукшан Богдановић 10 фор. — Исидор Ђирић, нар. црква. секретар 50 ф. — Свега: **1205** фор.

Митровица: Ђорђе Венечки, капетан 5 ф. — Штедионица 25 ф. — Срп. еск. деонич. друштво 25 ф. — Тирa пл. Милески 10 ф. — Др. А. пл. Рожић 10 ф. — Др. Влада Чобанић 10 ф. — Др. Никола Вучетић 5 ф. — Др. Емил Јовановић 5 ф. — Никола Поповић 5 ф. — Душан Поповић 5 ф. — Ђорђе Петровић 5 ф. — Др. Ђорђе Ивковић 5 ф. — Адам Драгутиновић 3 ф. — Павле Пајдотовић 3 ф. — Ђорђе Сретковић 3 ф. — Милан Симоновић 3 ф. — Бождидар У. Милутиновић 3 ф. — Петар Стојић 2 ф. — Мита Радосављевић 2 ф. — Др. Јован Стајић 2 ф. — Павле Петровић 2 ф. — Јован Волф 2 ф. — Петар Бојкић 1 ф. — Глиша Костић 1 ф. — Мита Кандић 1 ф. — Петар Николић 1 ф. — Вучко Ђукић 1 ф. — Богдан Весслиновић 1 ф. — Јован Шљиваčки 1 ф. — Свега: **147** фор.

Земун: Никола Савић, парох 20 ф. — Штедионица 50 ф. — Стеван П. Марковић 10 ф. — Др. Тодор Недељковић 10 ф. — Јефтимије Вукадиновић, прота 5 ф. — Др. Гига Авакумовић 5 ф. — Јова Карајат 5 ф. — Сава Тодоровић, проф. 5 ф. — Петар Јовановић 3 ф. — Марија Јовановић-Шутари 3 ф. — Јелена Коска 3 ф. — Др. Јов. Радивојевић-Вачић 3 ф. — Лука Николић 3 ф. — Јован Јованић, директор реалке 2 ф. — Др. Коста Радојчић 2 ф. — Ђорђе Ст. Петровић 2 ф. — Светозар Тителски 2 ф. — Глиша Петровић 1 ф. — Јован Петровић 1 ф. — Вељко Петровић 1 ф. — Тома Златић 1 ф. — Милан Поповић 1 ф. — Антоније Димитријевић 1 ф. — Глиша К. Петровић 1 ф. — Бранка Јеловац 1 ф. — Сава Д. Јовановић 1 ф. — Андрија М. Георгијевић 1 ф. — Сава Цветковић 1 ф. — Моја Медић 1 ф. — Митар М. Димитријевић 1 ф. — Стеван Карамат 1 ф. — Илија Максимовић 1 ф. — Паја Д. Јовановић 1 ф. — Јован Младеновић 1 ф. — Миша М. Тошић 1 ф. — Сава Пушић 1 ф. — Димитрије Бајало 1 ф. — А. Д. Јовановић 1 ф. — Ф. Косовац, градоначелник 1 ф. — Сава Давидовац, пуковник, 1 ф. — Димитрије Милосављевић 1 ф. — Ђорђе Милутиновић, капетан, 1 ф. — Никола Чиамић 1 ф. — Миша Лазић 1 ф. — Димитрије Орељ 1 ф. — Марија И. Лакетић 1 ф. — Панта Барјактаровић 1 ф. — Никола Игић, кот. судац 1 ф. — Сима Најић 5 ф. — Димитрије Руварац, парох 5 ф. — Акцијски кредитни завод 25 ф. — Црквена општина 30 ф. — Свега: **229** фор.

Свега: 1581.

(Наставиће се.)

Прота **Јован Вучковић** с. р.
председник одбора.

Јован Симеоновић-Чокић с. р.
благајник одбора.

ИСПРАВАК.

У прошлом 4. броју овога листа, у чланку: *„Св. Сави — фонд за помагање српских прав. вероисповедних школа“*, на страни 51, на другом ступцу, а у 24-ом реду од озго, треба иза речи **народну** да дође реч **просвету** — а у 25-ом реду од озго, зађа иза речи **која** да дође реч **му**; тако да цела реченица гласи: „Доказују љубав за школу и народну просвету, која му је у срцу и на делима“.

СТЕЧАЈ. 7 1—3

Овијем се расписује стечај на *парохију* I. разреда *у Мелинској*, протопресвитерата петрињског.

Интеркалара нема.

Рок пријављења 24. фебруар 1894. по ст. кал.

Из сједнице Епарх Конзисторије, држане у *Плашком*, 20. јануара 1894.

Михаило с. р.,
Епископ горњо-карловачки.

ЈАВНА ДРАЖБА. 3 2—3

Српска православна црквена општина у *Угриновци* издаваће црквено општинско земљиште „Кут“ у износу од 112 јутара две 10. (22). фебруара 1894 у 10 сати пре подне на јавној дражби као пашњак под закуп. Ближи услови могу се сазнати на лицу места.

Из седнице срп. православне црквене општине, држане у *Угриновци* 19. децембра 1893.

Председник
† Драгојло Шаић
по Петровићу.

СТЕЧАЈ. 6 1 3

На основу закључка бавањшке правосл. срп. црквено општине од 30. јануара 1893. год. број 3. и одобрења епарх. адм. одбора под бројем Е. 395 II. 131. расписује се стечај *за забавиљу* на овдашњем правосл. српском забавишту, с којим су местом следећа берива скопчана, и то: 360 фор. у готовом, коју ће своту у месечним оброцима из црквене благајне у напред примати; — даље, слободан стан или за пети 60 фор. годишње и 16 кубик. метара дрва за огрев каквих општина имала буде.

Забавиља мора оспособљена и то православне вере бити.

Молбенице се имају до последњег фебруара по ст. кал. на потписаног председника упутити.

У *Бавањишту* 22. јануара 1894.

Светозар Маринковић,
председник.

Живојин Предраговић,
перовођа.

СТЕЧАЈ. 5 2—3

Расписује се *стечај за учитељицу у Бегечу*. Дужности су јој, да по „Уредби школској“ ради у I. и II. разр. мешовите школе, а плата је 300 ф. за редовну, 40 ф. за поучну школу, 5 ф. за писаћи прибор, 2 хв. тврдих дрва, сламе за огрев колико треба, слободан стан са баштом и једна башта ван села.

Рок стечају до 6. фебр. по ст. к. о. г.

У *Бегечу*, (Бачка) 16. јан. 1894.

Ђ. Михајловић, перовођа. Тоша Мутибарић, председник

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање покутних звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешење звоњење, пробијено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по волји и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене израђена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушкама провијена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи израђена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем коље за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шуље за сатове од метала; израђење старих звона са крунама од кованога гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на више има увек готових на стоваришту.

198 3—26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко**

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За странк земље: на годину 5 фор. На Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уреднишшву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За оглисе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Јереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 6. фебруара 1894.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

НАРЕДБА

српског православног св. архијерејског синода, да манастирске управе воде манастирске летописе.

Ад бр. Син. зап. 26. ex 1893. —

Одлуком овог архијерејског синода од данашњега (потписаног) дана и под горњим бројем ставља се у строгу дужност свакој појединој управи срп. прав. манастира у овој митрополији, да почињући од онога дана, кад ову наредбу добије, уводи у одређену згодну књигу важније догађаје, који се збуду у манастиру, или који стоје у вези са манастиром, или који су од великог значаја по православну овопределну српску цркву и српски православни народ у овим крајевима тако, да ти записи буду *летописима манастирским*, који ће и каснијим нараштајима и вековима давати могућност, да тачније сазнају и темељније просуђују прошлост тих српских православних задужбина и суврсмених им главнијих догађаја из живота наше цркве и нашега народа, што ће без сумње бити од не мале користи по саму повесницу једне и друге чињенице.

Ваша Светост (Ваше Преосвештенство) се умољава, (епарх. конзисторија бачка и будим-

ска се упућује,) да се за тачно извршење ове синодалне наредбе постарати изволи (не пропусти).

Из седнице српског православног архијерејског синода, држане у Карловцима 22. октобра (3. новембра) 1893. год.

Георгије с. р.
Патријарх.

Ад М. 435 ех 1891, 434 и 450 ех 1892.

Син. 14. ех 1893.

ОКРУЖНИЦА

српског прав. св. архијерејског Синода у Карловцима свима епархијским консисторијама о камилавкама за световно свештенство.

Одлуком срп. прав. архијерејског синода од данашњега (потписаног) дана и под горњим бројем дата је дозвола и благослов, *да мирско свештенство* у целој срп. прав. митрополији карловачкој место досадањих каца *носи каце у облику јеромонашке камилавке од отворено плаве чоје или кадиве.*

Из седнице срп. прав. архијерејског синода, држане у Карловцима 21. октобра (2. нов.) 1893 године.

Георгије с. р.
Патријарх.

НАРЕДБА

кр. хрв. слав. далмат. земаљске владе, одела за богоштовје и наставу и одела за унутарње послове од 3. (15.) децембра 1893 бр. 8940, којом се одређује једноличан поступак са сектом назарена и баптиста у Краљевинама Хрватској и Славонији.

Да се у будуће по свој земљи једнако поступа са следбеницима перске секте „назарена“, зване још и сектом „следбеника Исусекретове вере“, „нововерника“ или „Иванове браће“ и сличне им секте „баптиста“ или „крштених крајчана“ с којима до сада не бијаше могућ истоветан поступак ради протуслованих наредаба, које у том обзиру постојаху у бившем крајишком и бившем грађанском подручју ових краљевина, установљује се следеће:

§. 1. Секта назарена и секта баптиста нису законом признате вероисповести.

§. 2. Следбеници секте назарена и секте баптиста *не смију се силити на извршивања верских чина које законом признате вероисповести.*

§. 3. Гледе састајања назарена у скупштине вала упоравити закон од 14. јануара 1875 о праву сакупљати се.

§. 4. Брак, склопљен по науци назарена или по науци баптиста, правно је невалан, а деца из таковога брака незаконита су.

Код особа прешлих на једну или другу од ових секта иза склопљенога брака, просуђује се исти и све из њега извирује последице по законима, који гледе склапања брака постоје за припаднике оне вероисповести, којој су супруги за време склопљенога брака припадали.

§. 5. Кр. котарске области (градска поглаварства) имаду за следбенике напоменутих секата водити записнике рођених, преминулих и брачних савеза по образцима А. Б. и В.

Тим убиљежењем не добивају брачни савези какав легални карактер, већ бива то убиљежење само из књоредно-редарствених обзира.

§. 6. При сваком упису у ове записнике (§. 5. алинеја прва) имаду бити присутна два сведока, који ће своју присутност потврдити потписима у записнику.

§. 7. Да се ови записници узмогу тачно водити, имаду следбеници више споменутих секата сваки случај порода, смрти и брачнога савеза безодвлачно пријавити под иначом претњом редарствено-казненога поступка по цес. наредби од 20. априла 1854, односно по окружници глав. заповедништва као крајишке земаљске управне области у Загребу од 16. септембра 1873 бр. 8121 унут.

§. 8. Од записника рођених и преминулих имаде се по један препис у сврху уписа у матицу доставити матичном уреду оне законом признате вероисповести, којој дотична особа за-

конито припада усљед верског чина законите које вероисповести (крштење, обрезање, прелаз на коју законом признату вероисповест) или темељем вере својих родитеља (н. пр. деца католичких родитеља прешлих у назаренство имаду се пријавити католичком жупнику и т. д.).

Осим тога има се концем сваке године преписе наведених трију записника доставити надлежној кр. жупанијској области, која ће те преписе опет даље поднети кр. владином одељу за богоштовље и наставу. Градови Загреб и Осек имаду ове преписе непосредно подношити краљ. земаљ. влади.

§. 9. Досљедно установи предидућега §. интересују слиједбенике секте назарена и баптиста сви имовински терети оне конфесије, којој законито припадају, те су парочито дужни подавати обичајна жупничка подавања, као што су лукно, парохијал и т. д., — допринашати градњама цркава и т. д.

§. 10. Као што назаренци и баптисте имаду вршити све држављанске дужности, тако су именито и дужни своју децу, чим су за школу дорасла, марљиво и без сваког приговора у школу слати.

§. 11. Мртваци ових секата имаду се покопавати на оном делу дотичнога местнога општинскога гробља, који је опредељен за новорођену и прије крштена преминулу дечу.

§. 12. Сви овој наредби противни прописи стављају се изван крепости.

У Загребу дне 3. (15.) децембра 1893.

Гроф Куен-Хедервари с. р.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

ШТА ДА РАДИМО ПРОТИВ НАЗАРЕНСТВА?

У званичном делу данашњег броја овога листа, саопштавамо наредбу кр. хрв. слав. далматинске земаљске владе у погледу секте назаренске и т. д.

Кр. зем. влади та наредба може служити на част, а нама на утеху. Њоме је влада у питању назарена учинила за сада, што је наредбом учинити могла. Желити за сада имамо, да се та наредба у целини својој, свуда и увек најстрожије и — *извршује*. Па, ако тако буде, добивено је једно велико средство, пружена је велика помоћ цркви, у борби њезиној против назаренства. Но за сузбијање те јереси, и у борби против те заразе, тако су исто потребна, ако не одлучнија средства, којима располагати може црква, а која пружити, позване су духовне власти.

Сувишно је и спомињати, да у тој борби и у послу тога сузбијања, прве бојне редове има заузети свештенство, најтежи посао узета на себе, те пуном вољом, истрајном ревношћу, апостолским одушевљењем и прегором борбу наставити где је отпочело, а отпочети ју где је било није.

А јер је назаренство болест и зараза, која прети највишим интересима народно-црквеним, баш и нашим српским, то је позвана и дужна и остала сва наша интелигенција, одазвати се архипастирском позиву прошлогодишње божићне посланице, поглавице нам народно-црквене, Његове Светости, св. патријарха нам Георгија. Позвани су и дужни: наша јавна штампа, учитељство, чиновништво и сваки други пријатељ народа свога и веран син св. цркве православне, да у свакој прилици и згоди, сходним начином, којим могу, и средствима, која им буду на расположењу, народ наш упућују и учвршћују у љубави за миљу нам веру прадедовску и св. цркву православну, а одвраћају од, тако нам опасне и убитачне, јереси назаренске.

У питању назаренства, као питању опште нам опасности, треба да смо сви као један сложни, вољни и спремни, да се против ње боримо, а за мило нам Српство и свето православље.

Ако, у борби против назаренства, Петар, на на то и свештеник био, не ће или не може да врши своју дужност, то ни мало не ремаћа Павла дужности његове, а још мање га ослобођује, да радити може и треба против своје вере, цркве и имена, а у хатар општег нам непријатеља — заразе назаренске.

Сваки на своје место, на своју дужност. Ко ју не изврши, биће му суда и црквеног и народнога. За то се не треба старати, нити за

то узбуну и метеж чинити, у општој одбрани против опште напасти, нити одрицати и закидати општим интересима услуге своје.

Назаренство је болест, зараза, епидемија, која хоће да нам име потре, веру отме, крв отрује, срч испије, цео организам подгризе. У таквим околностима за цркву и народ наш, треба да је сваки Србин и верни син цркве: апостол православља. Кад нам прети пожар кући народној и храму вере прадедовске, онда треба да престану и највеће диференције партајске и личних расположења, па у послу опште одбране, да смо сложни и кадл стати сваки на своје место, да заразу сузбијемо, а сачувамо, да нам се не би кров над општом кућом, народно-црквених најживотнијих интереса, запалио.

И у Тројединој краљевини има назарена већ одавна. Маха великог не показују, али — ту су. Спасавати и повраћати треба и до сад изгубљене душе, залутало синове народне, и поћи ће бедем даљем ширењу заразе те.

Ако се наредби кр. зем. владе, те потребној енергији и савесности односних политичких органа, придружи потребна енергија и савесност овештенства и пастирског му решновања по свуда, а свему томе ако претходила буде увек довољна потпора и контрола надлежних духовних власти;

а уз све то, ако и остала интелигенција наша учини своје, — наше је уверење, да ћемо са заразом назаренском брзо готови бити и да ћемо јој у Тројединици, а у нашем народу, брзо за врат стати.

Но шта ли ћемо са заразом том у Угарској? Тамо је опасност већа.

И по вестима неких листова, а и по извештајима, које је уредништво овога листа добило од неких свештеника, баш из кикиндског протопресвитерата, тамо се назаренство шири, ако не јавном, али доста отвореном пропагандом, а посредством назаренских агената.*

Шири се и пропагише начином и резултатима таквим, да нам је дужност неодложна на појаве те најозбиљнију пажњу обратити и што брже постарати се, да се томе злу у очи погледи, да му се лека потражи и наће.

У Угарској, а и у дёлу нашег баш народа, у оквиру наше баш цркве, тера се *прозелитизам назаренски* en gros, од стране назаренских агената, прозелитизам, који би се најмање трпити смео, а који би се законитим средствима забранити морао најстрожије.

Прозелитизам није дозвољен ни законо-признатим вероисповестима, а зар да бива трпљен, или можда и толериран, међу назаренским агентима?!...

Браћу свештенике упозоримо, да бодрим и увек будним оком пазе на стадо своје, да му се вук не приближи. А свештеник има довољно начина и путева, да сазна брзо, а особито кад се злу нада, шта му се у парохији збива и да ли му ко по народу мути. Па ако устреба, има, на први мах, и довољно средстава, да вука одагна од стада свога, а замућену можда воду да разбистри.

Проповед у цркви, обилажење домова, непрестани саобраћај и дотицај са паством, времено и безвремено поучавање и потстицање у вери; искреност, отвореност, непрестана љубав са парохијанима својим, и непрестана контрола над сваком појавом и душом у пастви, а разуме се, уз живи пример њиховога благочастија, — нек им је свакидање оружје против назаренства и његових агената.

А осим тога, нека се сваки брат одмах обрати на политичку најближу власт и пријави јој личност агента и прозелитизам, којега би чинио у њиховој парохији. А то све нека пријави сваки брат и надлежној конзисторији, а ова ће лека томе потражити и наћи тада код виших државних области.

Прозелитизам је забрањен, он се трпити не сме, а мора се спречити.

Браћа наша свештеници, који су међу назаренима, стоје пред узвишеном и великом светом апостолском дужности и позивом. Нека не забораве, да ће се њих и њихове душе највише хватати кривица ширењу назаренства, кривица и одговорност за изгубљене душе и заблуделе синове народа; као што ће им и награда бити највећа, а души и савести узвишење најслађе, ако се они врате к' својој прадедовској вери, спасу душа својих и леном имену српском; ако се зарази назаренској на пут стане и циљеви јој разоре.

* Молимо браћу свештенике, са свију крајева митрополије наше, у којима назарена има, да нам у што исцрпнијим извештајима саопштавају узроке и мотиве појаве назаренства, као и начин и резултате ширењу његовоме. Ур.

За то им са срца на срце мећемо одушевљење, истрајност и сваки прегор у тој узвишеној и светој апостолској служби, мисији и ревновању за свето нам православље и мило Сриство; а од Господа Исуса Христа, који је обећао цркви својој увек с' њоме бити и побеђивати; и од св. Духа, који је увек у помоћи био апостолима истине Христове, — молимо и молићемо увек, браћо, да нас оснаже и укрепе силом и снагом, која у истини божјој увек побеђује.

Но учинићемо и ово.

Са разлога, јер примању и ширењу назаренства у народу нашем нису, до данас, још испитани и проучени узроци и мотиви, а које би испитати и проучити неопходно било, па да се исти одстранити могу;

са разлога, јер, до данас, још нису испитана и проучена, а још мање набављена и спремљена средства, којима би се против назаренства успешно на свима линијама његовог ширења деловати могло, а која спремити што пре треба;

са разлога, јер то све учинити не може појединац, нити појединци, без непосредне међусобне измене мисли и без заједничког споразумног збора, договора и рада;

са разлога, јер је одлучна и прека потреба, да се све то учини: —

наше је мишљење, да би требало сазвати једну, што већу, *анкету*, којој би то задатак био, па да се против назаренства отпочне систематски и одлучно радити.

А као што ће се, ако Бог да, скорим и св. архијерејски синод наш наћи на окупу, то би и сазив предложене анкете могао и требао у то време пасти, јер саветовањима те анкете најпотребнији је савет и помоћ високопреосвештеног Епископата.

Иницијатива припада Његовој Светости.

Јеремић.

О верском васпитању деце, рођене у мешовитим браковима, и ван брака, и о верском прелазу из једне у другу веру, у Аустро-Угарској.

Написао Д. Руварац.

(Наставак.)

Како има и данас римокатоличких жупника у Хрватској и Славонији, који безусловно захтевају, да мешовите браковe они благослове, нека је овде знано оној браћи свећеницима, који не знају, да по наредби папе *Гргура* XVI. од 18. (30.) априла 1841. г., могу и некатолички свећеници благословити мешовите браковe.

Тако исто смеју некатолички свећеници и испит обављати код мешовитих бракова.

По трикратном оглашењу код мешовитих бракова и у цркви жениховој и невестиној, дужан је римокатолички жупник издати било своје вере жениху или невести, известије о учињеном испиту и у њему назначити, да л' има какво друге препоне, сем разлике у вери, и на основу тог известија може некатолички свећеник брак мешовит благословити.

По царском интимату од 10. (21.) августа 1799. г., 14. (26.) јула 1808. г. и 8. (20.) фебруара 1821., све кад би у мешовитом браку, римокатолички супруг дао од себе и на писмено обећање, да ће сву децу (и мушку и женску) дати крстити и васпитати у некатоличкој вери, некатоличком свећенику, то не би имало никакве важности, почем се по поменутом *„толерант-патенту“* од 1781. г., у том случају морају сва деца (и мушка и женска) крстити и васпитати у римокатоличкој (очиној) вери.

По дворском декрету од 2. маја (21. априла) 1788. и интимату од 18. (30.) августа 1808., рођена деца од римокатоличких родитеља, морају се васпитати и на даље у римокатоличкој вери, све ако им доцније родитељи (и то било и отац и мати, било само отац или само мати) прећу у некатоличку веру.

Рођена пак деца у том случају, по прелазу родитеља, могу се крстити и васпитати у некатоличкој вери, и то, ако су и отац и мати прешли, сва (и мушка и женска), а ако је само отац, а мати остала римокатоличкиња, само мушка. Ако је пак само мати прешла, а отац остао римокатолик, морају се сва (и мушка и

женска), крстити и васпитати у римокатоличкој вери.

По интимату од 10. (22.) септембра 1818., ако некатолички отац пређе у римокатоличку веру, тада сва и дотле рођена деца (и мушка и женска), испод 18 година, прелазе у римокатоличку веру, а ако само мати, тада само сва женска испод 18 година т. ј. која нису навршила 18. годину.

По дворском декрету од 20. септембра (2. октобра) 1816. и 5. (17.) јула 1835., не може пре навршене 18. године ни једно дете из римокатоличке, вере прећи у коју другу хришћанску некатоличку.

По §. 1. III. зак. чланка угарског сабора од 1844. г. о мушкој деци, која су навршила 18. годину, а о женској по удадби, ма и не навршила 18. годину, не може више бити говора ни питања, нити о њима самим, нити о њиховој деци, у погледу њихове вере.

По декрету дворске канцеларије од 10. (22.) марта 1834. г., царског решења од 21. јуна (3. јула) 1835. г. и рескрипта дворског војеног савета од 27. децембра 1839. г. (8. јануара 1840. г.) без дозволе кр. земаљске владе не може нико пре навршене 18. године прећи из некатоличке у римокатоличку веру, а по и редби главног заповедништва у Темишвару од 12. (24.) марта 1857 г. пре навршене 18. године не може ни из некатоличке у некатоличку прећи.

По наредби главног заповедништва у Темишвару од 12. (24.) марта 1857. г., *морају* само римокатолици дванут њи своме жупнику, пре прелаза у другу некатоличку веру, а ко хоће да пређе из некатоличке у римокатоличку веру, тај не мора њи своме свећенику, и најавити му пред сведоцима, да жели прећи у римокатоличку веру, већ *има* своју намеру јавити политичној области и римском жупнику.

У погледу деце, рођене из мешовитих бракова, где је једна страна источно-православне вере, а друга лутеранске из калвинске, нема никаквих државних наређења, те у таким браковима важи обично начело, — ако се не уговори пре венчања, у којој се вери имају деца крстити и васпитати —, да мушка деца следе вери очиној, а женска материној.

Овако се има данас поступати у Хрватској и Славонији, са децом рођеном у законитом браку, од родитеља разне вере.

Са децом пак, рођеном ван брака, има се *овако* поступати.

По интимату од 2. (14.) августа 1838. г. сва деца (и мушка и женска), рођена ван брака, *морају* се крстити и васпитати у вери материној.

Ако доцније, по њиховом рођењу, родитељи им ступе у законити брак, то ако је отац римокатолик, а мати некатоличкиња, морају сва дотле рођена деца (и мушка и женска) ван брака, припасти римокатоличкој вери, ако нису старија од 7 година.

А ако је отац некатолик, а мати римокатоличкиња, сва мушка деца могу припасти вери очиној, ако нису старија од 7 година, а сва женска морају остати у материној вери.

Ако су пак у то доба (т ј. кад им родитељи ступе у законити брак) старија од 7 година, онда *морају* остати сва (и мушка и женска) у вери материној, *без обзира на вероисповест очину*.

Не давно изашло је у *Загребу* „*Katoličko crkveno pravo*“, написао др. *Фердинандо Белај*, професор црквеног права у богословском факултету *Фрање Јосифа I.* у Загребу, и у II. свесци на стр. 110. нели се: „Мушка деца незаконито рођена од оца некатолика, а матере католичкиње, ма и била позакоњена накнадном женидбом, имају се одгајати у католичкој вери (интимат 27. просинца 1808., 4. просинца 1807).“

За чудо нам је, да г. *Белај* није знао за поменути интимат од 2. (14.) августа 1838 г. бр. 26823., *који је стварно све дотле постојеће у том погледу интимате ван снаге, и који и дан данас важи у Хрватској и Славонији*.

Пре две године била је поднесена тужба високој кр. земаљској влади у Загребу, против једног нашег свештеника, што је покрстио једно римокатоличко мушко дете испод 7 година, рођено ван брака, по позакоњењу накнадном женидбом његових родитеља, и кад је карловачка пречасна консисторија одговорила, да је исти свећеник поступао по интимату од 2. (14). августа 1838. г., висока кр. земаљска влада признала је, да је поступао законито.

На овај интимат упозоримо сву браћу свештенике у Хрватској и Славонији, и неки по њему поступају у подобним случајевима.

Ни г. др. *Марјан Деренчин* није знао за интимат од 2. (14.) августа 1838. г., јер да је знао, не би могао рећи у своме: „*Tumač k obćemu Austrijskomu gradjanskomu zakonu*“, Загреб 1888. у I. књизи, на стр. 495.: „Одговарат ће напокон по нашем мњењу духу аустријског законарства, ако се незаконита деца буду одгојивала у вери, коју исповедује њихова незаконита (!) мати“.

А да и г. *Адолфо Рушнов*, вјећник кр. банског стола, није знао за интимат од 2. (14.) августа 1838. г., види се јасно из његовог: „*Tumač obćemu Austrijskomu gradjanskomu zakoniku*“, Загреб 1893. г., у ком је у I. књизи, на стр. 287. рекао: „Незаконита деца, имају се, ако је отац католик, без разлике спола одгајати у католичкој вери; ако је отац акатолик, тад деца сљеде спол (т. ј. мушка на очину веру, а женска на материну). Ако се пако акатолички (ваљда католички) отац одмах код крштења очитује оцем дотичног незаконитог дјетета, тад ваља дјете ово одгајити у католичкој вери (дворски декрет од 5. вељаче 1796. г.), осим да је незаконита (!) акатоличка мати придржала си право, своје дјете одгајати у својој акатоличкој вери (дворски декрет од 4. сриња 1796. г.)“.

Како треба поступати, кад неко хоће да пређе из римокатоличке вере у некатоличку, који је навршио 18. годину (пре навршене 18. године, као што рекосмо, није слободно никоме прећи из римокатоличке у некатоличку веру, сем код деце, рођене ван брака, која накнадном женидбом постану позаконјена, у ком се случају и мушка деца испод 7 година могу превести) о томе говоре §§. 6—11. Ш. зак. чл. од 1844. г., који овако гласе:

„§. 6. Ко жели да пређе из римокатоличке у некатоличку веру, кора ту своју намеру пред два сведока, која сам изабере, своме дотадањем свећенику изјавити.

§. 7. После четир недеље од прве изјаве, има му пред иста два сведока, или пред друга два, која сам изабере, по ново изјавити, да остаје при својој намери.

§. 8. Прећи намеравајући, има изискати од свећеника, коме је пред два сведока у двапута изјавио своју намеру, да му изда сведоџбу (без биљеге) о тој својој двапуташњој изјави.

§. 9. Ако му пак исти не би хтео ма из ког узрока издати сведоџбу о његовој првој (§. 6.) и другој (§. 7.) изјави, могу му онда и о првој и о другој изјави сведоџбу (без биљега) издати она два сведока, пред којима је своју намеру о прелазу изјавио.

§. 10. Прећи намеравајући, дужан је добивене на основу §. §. 8. и 9. сведоџбе, показати свећенику оне вероисповести, у коју намерава прећи, и тим је прелаз свршен. Без тих сведоџаба, не може се прелаз обавити.“

(Свршиће се.)

ПРОПОВЕД У НЕДЕЉУ МИТАРА И ФАРИСЕЈА.

(По руском)

„Покајтесѧ, приближисѧ бо царство небесное.“
Мат. IV. 17.

Од данашњег дана, од недеље Митара и Фарисеја, света црква православна позива верна чеда своја на покајање позивом: **„покајтесѧ, приближисѧ бо царство небесное“** и молитвом **„покаѧнїѧ отверзи ми двери!“**

Покајати се морамо, ако хоћемо да наследимо царство небеско; јер сви смо ми мање више грешници. Грешимо сваког дана, сваког часа, сваког тренутка тако рећи; за то смо дужни кајати се сваког дана, сваког сáта, сваког тренутка.

Шта је највише учио Христос? Учио је много, показао нам је све, што нам је за спасење нужно, али највише, најчешће је говорио о покајању: покајте се, јер царство је небеско близу, само се покајте... И претеча Спасов Јован довикује свима, који долазише на Јордан да се крсте од њега: покајте се!

Као што видите дакле, православни моји, и Господ нас учи покајању и сва црква пође нам песме покајања и моли се, да можемо „остало време живота нашега у миру и покајању свршити“; знак дакле, да нам је покајање потребно, да је оно за нас спасоносно а Богу угодно.

На како ли су на кривом путу тако звани Назарени*, кад говоре, да они греха немају, да они не греше! Не знају, у слепилу своме неће да знају **„да нѣсть человѣкъ иже живѣтъ и не согрѣшитъ!“** јер си сам ти Боже једини без греха.

На кад човек по немоћи своје природе пада у грех, то ваља свагда да проси у Бога милости, ваља да се каје. Ваља нам се што више чувати греха, бегати од њега и гнушавати га се; па не можемо ли сами то учинити, притецимо матери цркви искрено кајући се за учињени грех и молитва и кајање умалиће грех, умилостивиће Бога и Бог ће нам помоћи и смиловаће се нами грешнима.

Па тако ваља да радимо целога века свога, тако и никако друкчије, и постићи ћемо царство небеско; будимо до последњег тренутка „у миру и покајању“ и бићемо оправдани као и овај Митар, а „лажехристи и лажепророци“ који варајући себе иду за тим, да „прелесте“ **„аще возможно и изкранныя“** биће посрамљени као и Фарисеј овај, јер „сваки који се сам подиже понизиће се“.

„Покајте се!“ јер близу је царство небеско. Наследићемо га само ако се покајемо, искрено покајемо на принесемо и дела, достојна покајања. **„Приближися бо царствіе небесное — покайтеся!“** Амин.

У Куманн.

Стеван А. Мирковић,
свештеник.

* У овој општини има неколицина од те заблуделе браће.

„О устројству месних српских црквених скупштина и одбора, у митрополији Карловачкој, и о избору њихових чланова“.

Под тим насловом штампано је протојереј г. *Димитрије Руварац* у „Новом Времену“ (бр. 1, 2, 4—6. о. г.) поучну расправу, основајући своја излагања на наредби саборског одбора из г. 1884.

Како та наредба расветљује неке недоумице у схваћању и тумачењу неких установа, које се односе на устројство наших црквених скупштина и одбора, те на избор њихових чланова, а које су недоумице узрок многој незакоитости и неправилном саставу и конституисању у нашим црк. општинама, њиховим скупштинама и одборима; како, надаље, та наредба није, у време изласка свога, довољно и свестрано публикована, те је и данас још многим општинама непозната, а јер је у интересу и наших црк. општина и целе автономне нам управе, да ју добро проуче сви они, који са црквено-општинском управом посла и односаја имају, или у овима учествовати желе и хоће; и јер је задатак овога листа, да наше општине и читаоце своје са таквим наредбама упознаје, — то ево ту наредбу дословце штампамо, а гласи овако:

„*Наредба саборског одбора* у предмету обнове органа православних црквених општина, свим свархијским административним одборима издана.

С. О. 886.—1884.

Из конкретних случајева уверио се саборски одбор, да нити поједине српске православне црквене општине, нити поједини свархијски административни одбори не поступају свуда једнообразно у погледу повременог, највишим кр. рескриптом од 10. августа 1868. одређеног обављања црквених скупштина и црквених одбора, и да је узрок томе неједнаком поступку погрешно и са садржајем и смером односних определења хваљеног кр. рескрипта у опреци стојеће тумачење тих определења.

Та определења јесу § 19. Б. и § 38. В. одс. П. предхваљеног кр. рескрипта.

Наиме, дочим једни држе, да се црквена скупштина а исто тако и црквени одбор на 6 година бирају, те да се скупштина, пошто се сваке друге године једном трећином чланова обновила, а црквени одбор, пошто се треће године једном половином својих чланова обновио, по измаку шесте године свога постојања потпуно обновити, односно да се сасвим нова скупштина и нов црквени одбор бирати има, на према томе и поступају — дотле други мисле, да се нити црквена скупштина нити црквени одбор редовно немају никад у целини својој обнављати, него да та обнова има код скупштине свако друге године свагда само у једној трећини, а код црквеног одбора сваке треће године свагда само

у једној половини чланова бивати, и поступају према томе назору своме.

Но има и таких случајева, да је једна и иста црквена општина и један и исти административни одбор једанпут првом, а други пут другом назору следовао при нарећивању обнове односно при пресуђивању законитости извршене обнове.

Осим тога како многим црквеним општинама, тако и административним одборима свидно се нејасним положај председника црквених општина напрема периодичним обновама скупштине и црквеног одбора, и изузорном она наредба § 38. одс. II. често хваљеног кр. рескрипта, по којој одборници, који буду ради иступања изжребани, могу опет за такове изабрани бити, изузорном зато, што по гласу §. 36. одс. II. В. истог рескрипта, одборнике бира скупштина из *средине своје*, а одборници, који услед жребања из одбора иступе, престају бити скупштинари, јер је њихово место као скупштинара у смислу § 19. још онда попуњено, кад су они у одбор изабрани, а скупштина се треће године не обнавља, да би могли опет у скупштину изабрани бити, те тако они — по мњењу дотичних — никако не могу бити у одбор изабрани.

Да би дакле та разноликост у поступању при обновама црквених скупштина и одбора престала, и да би се горе поизвана опредељена кр. рескрипта од 10. авг. 1868. по правом смислу и смеру своме схватала, те да би услед тога свуда једнообразност у поступању при обновама поменутих црквено-општинских органа наступила, налази саборски одбор пре свега пажњу слав. епарх. административних одбора на следеће моменте обратити.

Превишњим кр. рескрипт од 10. авг. 1868. у своме II. одсеку lit. Б. § 19. одређује: „Скупштинари бирају се на 6 година. Сваке друге године иступа их — изузимајући оне, који су у одбору, једна трећина. Прве две трећине иступајућих опредељује коцка, последња сама по себи иступа. Таким начином постала празна места попуњавају се у правилу сваке две године у месецу јануару. Ако ли се пак које место исели̏ем, смрћу, оставком, избором у одбор, губитком својства за то, или искључењем упразни, то се онда место такво има попунити у идућој скупштини“, а у § 38. истог одсека одређује: „Одборници избирају се на 6 година. Сваке три године иступа коцком означена половина одборника, који и опет могу бити изабрани“.

Из одредбе „*скупштинари се бирају на 6 година*“ следује то, да при свем том, што се црквена скупштина сваке друге године трећином чланова обнавља, то обнављање има на тај начин следовати, да сваки скупштинар пак пуних 6 година послужи у томе својству своме црквеној општини. Према томе смеру закона, мора се сваком поједином опредељењу § 19-ог таки смисао придавати, који томе смеру одговара, и поред којега пршење те одредбе могућим постаје. Будући пак, да би у том случају, кад би се скупштина, која се друге и четврте године трећином чланова обновила, по измаку шесте године свога постојања, имала у *целини својој* обновити, пршење смера у одредби „скупштинари бирају се на 6 година“ садржаногa немогућим постало, јер би у том случају само она трећина скупштинара, коју неби коцка ни при првом ни при другом жребању дотакнула, *пуних* 6 година у скупштини остала, дочим би једна трећина скупштинара само две, а друга трећина само четир године послужила: то је очевидно, да тако тумачење § 19. не одговара смислу и смеру његовом.

С друге стране пошто се смеру и смислу § 19-ог, да наиме сваки скупштинар пуних 6 година у томе својству своме општини послужити има при честимичном обнављању скупштине, само тако одговорити може, ако се црквена скупштина никада (при њеном редовном обнављању) у пуној целини, по сваке две године у једној трећини чланова својих обнавља тако, да свагда она трећина скупштинара, која је пуних 6 година службе навршила, по себи из скупштине иступа, и да се места иступивших скупштинара попуњавају; и пошто тако честимично обнављање скупштине, одговара још и ономе захтеву § 19-ог, да се таким честимичним иступањем „*остављају празна места по правилу сваке две године у месецу јануару попуњавају*“, што се не би могло вршити, кад би се после 6 година цела скупштина новим избором обновити имала: то је очевидно, да само — тако тумачење § 19-ог а доследно § 38-ог одс. II. прев. кр. рескрипта од 10. авг. 1868, по ком се црквена скупштина непрестано сваке две године у трећини својих чланова, а црквени одбор сваке треће године у половини својих чланова обнављати има, закону одговара, и то тим више, што исти нигде не наређује, да се *скупштина* односно одбор на 6 година бира, него *скупштинари* и односно *одбор-*

нији, из чега се закључити мора, да се скупштина и одбор као таки *непрекидном постојећи* сматрати и само сходно закону делимице обнављати имају.

Томе тумачењу не противуслови оно одређење § 19-ог, по коме „*прве две трећине иступајућих* (скупштинара) *одређује коцка*“, ни она одредба § 38. по којој „*сваке три године иступа коцком означена половина одборника*“, јер та одређења важила су само за *прве* на темељу прев. кр. рескрипта од 10. авг. 1868. организоване *скупштине* и за *прве* од тих скупштина *бирање одбора*, код којих су се морале коцком означити оне *трећине*, односно она *половина* чланова, које су сваке друге односно треће године иступити морале, а после тога прво* обновљена жребању више места нема, будући да су услед обављених првих честимичних обнова по себи сви скупштинари и одборници подељени у погледу трајања мандата им у три трећине односно у две половине, и одређен је ред, у којем дотичне трећине и половине из скупштине и одбора иступити имају. Исто тако важи одредба у погледу жребања скупштинара и одборника за случај *потребе*, по ванредној потреби (н. пр. услед расписута постојеће скупштине) наступити имајуће обнове црквено-општинских органа, у којима се ред иступити имајућих чланова за први мах и опет само коцком може означити.

Овоме тумачењу § 19-ог не стоји на путу ни последња одредба § 19-ог која гласи: „*Ако ли се пак које место исељењем, смрћу, уставком, изабором у одбор, губитком својстве за то или искључењем испразни, то се онда место таково има попунити у идућој скупштини*“, јер тим начином изабрани нови скупштинар ступа на место онога, у коме се случај упразњења догодио, и јер доследно мандат тако суспституисаног скупштинара има трајати само донде, докле би важност имао мандат претходника му, односно докле траје мандат оне трећине, којој је предходник припадао.

Што се тиче одредбе § 38. да одборници, који услед жребања из одбора иступају, *могу* и опет *за такове изабрани бити*, та одредба не стоји у опреци са § 36. по коме „*одборнике бира местна црквена скупштина из средине своје*“, јер пошто су одборници од скупштине, која се — као што је напред разложено — непрекидно постојећом сматрати има, из *средине скупштине* изабрани, и при обнови одбора не долази у питање својство његових чланова као скупштинара, него као одборника: сасвим је у духу закона, да се они, кад буду коцком за иступање одређени, односно кад им мандат престане, могу поново у одбор бирати. Не буду ли пак у одбор изабрани, престају бити и скупштинари, пошто су њихова места као скупштинара сходно § 19-ом већ попуњена.

Што се тиче положаја председника и подпредседника црквене скупштине на према редовним обновама црквено-општинских органа, то — пошто су председник и потпредседник у првом реду то у скупштини, и само као такови уједно су то и у црквеном одбору (§ 39.); и пошто се места оних скупштинара, који буду за председника и подпредседника скупштине изабрани, ма да су они то уједно и у одбору, не попуњавају, као што се попуњавају места оних скупштинара, који за одборнике буду изабрани, из тога је јасно, да се председник и подпредседник на према честимичним обновама црквено-општинских органа имају као скупштинари, а не као одборници сматрати, да они дакле са скупштинарима подлеже жребању, и да мандат њихов као председника и подпредседника дотле траје, докле им скупштинарски мандат не истече.

Услед свега изложеног налази саборски одбор наредити:

1.) Да се у напредак само честимичне обнове црквено-општинских органа, и то црквене скупштине у смислу §. 19. превишњег кр. рескрипта од 10. авг. 1868. одс. II. Б. сваке друге године изабором једне трећине чланова, а црквеног одбора у смислу § 38. одс. II. В. хваљеног кр. рескрипта сваке три године изабором половине чланова на место оних, којима је шестогодишњи мандат истекао, обављати имају.

2.) Да се одборници само у први мах, т. ј. од у целини новоустројене скупштине из средине скупштине бирати имају, а после да се они одборници, који су услед жребања или престанком мандата из одбора иступили, могу опет у одбор бирати, ако иначе законом за скупштинара прописана својства имају; они који не буду по ново у одбор изабрани, престају бити и скупштинари.

3.) Да се председник и подпредседник скуп-

* Код одборника, а код скупштинара (друге трећине) и *другог*. Ур.—

штине имају као скупштинари жребању подвргавати, и најпосле

4.) Да се председник и подпредседник скупштине бирају за такове на време, докле им скупштинарски мандат траје.“

(Наставиће се)

ХРИШЋАНСКО, А НАРОЧИТО ПРАВОСЛАВНО МИСИЈОНАРСТВО У КИТАЈСКОЈ ЦАРЕВИНИ.

Саопштио **Владимир Димитријевић**, студент богословије.

(Наставак.)

Видећи протестантски мисијонари тај напредак, дознаху се, како-ли би могли успети, па да тај силни народ полагано преведу у чисто протестантско хришћанство? Октобра 1860 дође у Нанкинг мисијонар *Roberts*, првашњи учитељ Тиен-вангов, и би одмах наименован министром спољашњих послова. Он и *Хунг-Јин*, синовац канов и ратни министар, ступа у жив свобраћај са протестантским мисионарима из Шангаја, између којих многи долажаху у Нанкинг, али до цара не могаху стићи, јер не хтедоше пред њиме клечати. Инак се пратаху са надом, да ће временом крај свега тога све добро испасти. И заиста, да су европске велесиле, нарочито Француска и Енглеска, водиле тада другу политику, Китај би данас био хришћанска држава. Место тога ступе те две силе у савез са Манџу-династијом, и поведу против Тајпинг-царства војну, која се 1864 сврши са поразом и падом Тиен-ванговим! Узрок, што се те две хришћанске државе спојише са незнабожачком политиком, лежаше у том, што се Енглези љутише на Тиен-вангу, јер је смрћу казнио њихове трговце са опијумом, чију је употребу већ и његово верско начело забрањивало; а Француске тиме, јер је рушио римокатоличке иконе и кипове. Становништво Тајпинг-државе, пређаш опет под управу Манџу-династије, вратило се уједно и у незнабожачку веру.*

Од тога доба ни протестанти не могу више да успевају у царству Китајском.**

Обратимо се дакле сада *мисијонарству руском*.

Приступајући „*Источно-азијски Лојд*“ расправљању *о руском мисијонарском раду у Кинеској*, пребацује пре свега, што ту Русија не чини више, јер услова за привлачење проселита у православну цркву нема ван руских граница нигде тако повољних, као баш у царевини кинеској. Не само да су те две државе суседи, него Русија има од год. 1720 у Пекингу још и своја конзула — а то је повластица, какову друге европске народности тек од нека три деценија амо задобише; уз то беше Русији у исто време дозвољено још и то, да може себи у Пекингу и цркву саздати. И крај свега тога нема православна црква међу Кинезима више од неколико тек стотина привржених, који живе махом у Пекингу и његовој најближој околини.

Чудно изгледа, да семе и језгру правосл. цркве у Китајској сачињава руско робље које су победоносни Китајци одвели у Пекинг. Тежња Русије, да своје границе и трговину своју прошири, довела ју је чешће у додир са китајским оружјем. Како је њезин покушај у 17. столећу, да се Китајској приближи на реци Селинги, рђаво испао, окрете се она Амуру, у нади, да ће отуд моћи доћи до источнога мора. У ту сврху подиже она на левој обали Амуровој, баш према северној ивици манџуранске провинције Чичихар, око год. 1650 једну тврђавицу, којој наденуше име Албазин. Китајска држава, која то сматраше за повреду својих територијалних права, пошље год. 1685. на Албазин војску, чија се посада од 600 људи мораде и предати. Али јој дозволише повратак у Нерчинск, изузев 45

* J. Neumark, Die Revolution in China, Berlin, 1875.

** Jul. Wiggers, Geschichte der evangelischen Mission, 2 Bde, Hamburg 1847 u. 1851; J. H. Brauer, Das Missionswesen der evangelischen Kirche, 2 Bde, Hamburg, 1847; S. Olitt, Kurze Geschichte der lutherischen Mission, Erlangen 1871; G. E. Burkhardt, Kleine Missionsbibliothek, 2. Aufl. von R. Gründemann, Bielef, 1877; Th. Christlieb, Der gegenwärtige Stand der Heidenmission, 2 Aufl., Gütersloh, 1880; G. Warneck, Abriss einer Geschichte der protestantischen Mission, Leipzig 1883; Warneck, Beleuchtung der römischen Angriffe auf die evangelischen Heidenmissionen, Gütersloh, 1884, и т. д.

људи, које са женама и децом одведоше у Пекинг; међу овима се нахођаше и један свештеник, по имену *Максим Леонтијев*, који 1690. и оснује у Пекингу прву православну заједницу.

(Свршиће се)

✠

КЊИЖЕВНЕ ОЦЕНЕ.

Мишљење о расправи Владимира Димитријевића: „НАЗАРЕНСТВО, ЊЕГОВА ИСТОРИЈА И СУШТИНА“.*

(Поднео **Сава Петровић** књижевном одбору „Матице Српске“.)

Расправа *Владимира Димитријевића* с натписом: *„Назаренство, његова историја и суштина“*, која је издана била најпре под бр. 70/К. О. ех 1893. на оцену пок. члану Сергију Шакраку Нишићу, поверена је после напасне смрти његове мени под бр. 122./К. О. ех 1893, да о њој поднесем своје мишљење.

Прочитавши ово дело част ми је о њему ово известити.

Има већ нека три деценија како назаренство међу нама јако отима маха. И немили гласови о ширењу несретне ове јереси све су већма учестали. Па иначе се у нас врло мало писало о тој опасној секти, а управо ништа нам је још до сад не приказа у суштини њеној. Тога мучног посла латио се г. *Владимир Димитријевић*, свршени богослов карловачки и слушалац богословског факултета у Черновици.

Но пронаћи и прикупити сав материјал за ту, и у напреднијим богословским књижевностима још потпуно нерасправљену појаву — заиста не беше лак посао. Писац ове расправе доскочио је тој невољи тиме, што је знао ступити у свезу и преписку са неким богословским историчарима у свима крајевима, где има назарена; а саветовао се он и са другим богословским научењацима и проучио многа дела, која су у тој ствари написана.

Прикупивши тим начином напредно одсецак материјал, он га је вешто распоредио и тако удесио, да цела ствар мора сваком постати јасном и разговетном.

Дело се састоји из „Приступа“ и седам одељака.

После краткога увода или приступа говори писац у *првом одељку: о пореклу назива „Назарен“, о заблудама које се крстише тим именом* и о *„назаренској општини“ Јована Јакова Вирца* у Швајцарској и Виртембершкој.

У *другом одељку* приказује нам *верске правце, у којима је корен секте назаренске*. Тај се одељак дели на четири одсека. У првом говори писац о *„пијетизму“*, што га је 1670 засновао Шпенер, и набраја деноминације тога правца; у другом одељку црта *„хернхутски пијетизам“*, што га је на свом добру Хернхуту основао гроф Цинцендорф; у трећем *„анабаптизам“*, из којега су поникли Јован Лајденски и његова чудовишта у Минстеру, а која се заблуда претопила после у *„менонитство“*; у четвртом *„баптизам“*, који је рођени брат нашем назаренству.

После овога припремног посла прелази писац на *трећи одељак*, где нам приказује *живот и радњу оснивача секте назаренске*. Као оснивача те секте наводи писац некога швајцарскога калвина *Самуила Хајнриха Фрелиха*, што је у том и даљем одељку доставерно и доказао. За биографију тога оснивача употребио је писац не само сва штампана дела Фрелихова, него и његова заостала приватна писма; окружнице, што их је он слао својим друговима; посланице, што их је писао својим једноминљеницима, и његов дневник. А све то добио је писац од сина оснивача, који данас живи у Ешенди, у Швајцарској. Писац на више места исправља Себеревића, пастора у Бекеш-Чаби, који је у своме мађарском делу „Nazarenismus“ такође писао о Фрелиху, али није могао доћи до свега оног

* Као што смо у 4. броју „Срп. Сиона“, у беленици о раду књижевног одбора „Матице српске“, обећали, доносимо овде оцену члана књижевнога одбора Саве Петровића о расправи: *„Назаренство, његова историја и суштина“* од *Владимира Димитријевића*. На основу те оцене досудио је књижевни одбор „Матице српске“ 8. (20.) јануара о. г. поменутој расправи награду од 200 фор из фонда Јована Ивке. Расправа та штампаће се накладом српске матичанске штампарије.

Уредништво.

материјала, до кога је дошао г. Димитријевић.

Главни је смер том одељку, да нам покаже, како је Фрелих прешао у баптизам, па онда постао оснивачем своје секте — и да нас упозна са садржином његових дела, између којих нашу пажњу нарочито задржава опис постанка „*Харфе Сионске*“, несварице наших назарена.

У четвртом одељку с натписом: „*Историја ширења секте назаренске*“ наведено је све, што се до сада зна о прелазу секте из Швајцарске и Елсаса у Угарску, од куда и како се она ширила по Угарској међу Србима и осталим народностима, и колико од прилике има чланова у Угарској, Швајцарској, Елсасу и Америци.

Но најзанимљивији је *пети одељак*, који је писцу, као што и сам признаје, био најтежи. Ту нас он упознаје *са бићем и суштином секте назаренске, са устројством и обичајима назаренским*. Говори он ту о учењу назарена и обреду при крштењу и причешћу. Упознаје нас са њиховим назорима о заклетви, држави, њеним законима, о школи, нашој цркви и свештенству нашем; приказује нам њихово устројство, обичаје њихове при венчању и сахрани, и води нас на један њихов недељни састанак у њихову зборницу. Све то описује писац вешто и окретно у свима важнијим моментима, а сав тај материјал изнесен је јасно и прегледно.

За овај одељак црпао је писац материјал из свога рођеног искуства. Он се вешто знао наћи у њихову кругу и испитати многу тајанствену ситницу. Али није он пропустио ни то, да скоро сваки појединн назаренски криви појам не узме под крађу или дужу критику према учењу наше цркве, како би из свега тога било у нечем и практичне користи, а буде ли потребе, обрекао је у приступу, да ће написати и опширнију полемику са тим назорима.

У шестом одељку приказује нам писац многе занимљиве „*слике и прилике из живота назаренског*“, са којима хоће да докаже, да ти назарени нису баш ни у приватном животу своме онаки свеци, за какве се радо издају. У тај одељак унео је он доиуше новијинше већ саопштене слике, али је много унео и из свога искуства. Важност овога одељка не да се порећи.

Седми одељак носи натпис: „*Досадашње мере против назаренства. — Завршна разматрања*“. Ту су наведени сви важнији кораци против ширења секте назаренске, и то како од стране појединих разних цркава, тако и од стране државе.

У завршном разматрању износи нам писац узроке наглом ширењу назаренства и казује нам лек против те заразе. Завршује пак с надом, да назаренству куца у нас последњи час, и соколи читаоца на истрајност у православљу.

У делу том стручно је расправљено једно важно савремено питање, које засеца у живот нашега народа. Писац је у тај посао уложио велика труда и истрајне воље, те му је расправа и у појединостима и у целини успала добра и занимљива.

Осим тога написана је ова расправа популарно, разумљиво и лаким слогом и чистим језиком, тако да ће је сваки радо читати и користити се њоме.

Рукопис овога дела износи близу 300 страна, а кад се штампа изнеће 8 до 9 штампаних табака.

Предлажем, да се ова расправа прими и достојно награди из фонда Накиног као засебно дело, које је стигло мимо расписане награде. Писац пак да је дужан ту расправу по уобичајеном начину на свет издати.

У Новом Саду 8. (20.) децембра 1893.

ЈИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Прелаз у православље.**) Пишу нам из *Мараљика*: „*Ева Кифер*, кћи Готфрида Кифера, кројача из *Нове Пазове*, прешла је дне 29. јануара о. г. из евант.-аугсбуршке конфесије у срп. православну веру, а одмах за тим 31. јануара венчала се са жителем овдашњим Дајаном Грујићем. Акт приведења у православље извршио је овдашњи свештеник Петар Поповић свечаним начином уз велико саучешће народа“.

— (**Парастос пок. Исидору Ђирићу.**) Јављају нам из *Карловаца*, да је тако у суботу 5. (17.) фебруара о. г. *саборски одбор* приредио шестане-

дељни нарастоє док. *Исидору Тирићу*, бившем срп. патријаршијском и народно-црквеном секретару.

— Како смо са поуздане стране извештени, *сентомашки свештеник г.* **Тура Страјић**, *одустао је* — из својих разлога — од наумљеног кометисања на *протопресвитерско*, односно *парохијско место у Араду*, за које му је место писменим позивом понуђена кандидатура од многобројних скупштинара црквене општине арадске.

— (**Г. јеромонах Сергије Попић**) патријаршијски ековом и капелан у Карловцима, одликован је од српског краља Александра златном медаљом „за кр. срп. дом“ I. степена. Честитамо вредном и ревносном о. Сергију на том одликовању.

— (**Извештај о раду Епарх. Конзисторије Горњо-Карловачке**) у њеној редовној сједници, држаној у *Плашком* дне 21. јануара о. г. — Његово Високопреосв. г. Епископ јавља, да је срп. богослова Јосифа Драгишића за ђакона и за свештеника рукоположио, дне 6. и 16. јан. о. г., који се за администратора I. Љубинске парохије одређује. — Исто тако рукоположен је и срп. богослов Пајо Обрадовић дне 25. дек. 1893. и 6. јан. о. г., те се исти одређује за капелана у Медак. — Молба црк. општине Бјелопољске, којом иста засебног свештеника моли, оставља се in suspenso, док се за то погодан свештеник не нађе. — На пријаву кр. зем. владе, да некоја парохијска звања неће да редовно достављају општинама исказе умрлих, гледе састављања смртовница: — иста опомиње да ту своју дужност тачно врше. — Црквена општина у Старом-Селу моли, да се на њену парохију стечај распише; — одбија се, док иста свешт. стан и цркву не уреди. — Протосинђел Живковић извештава, да је каноничну визитацију у манастирским парохијама обавио, да је свагде приличан ред нашао, те предлаже, да би се у Туку експонирана капеланија устројила; — извештај се прима на знање, предлог гледе оснивања капеланије у Туку одбацује на основу наших изложених народ усваја се. — Обзиром на инспицирање школâ и вјеронаука, одређује се, да проте своје канон. визитације у мају и јуну чине. — Усљед изјашњења учитеља Рибара на тужбу свешт. П. савјетовати истоме, да учитеља на миру пусти и с њим у слоги живи. — Протопресвитератско звање личко јавља, да су дне 2. јан. у Плочи иконостас, цјевнице и кључе изгореле; — упутити црк. општину да се гледе књигâ помогне код личке цркве, а за набавку иконостаса да се такође побрине. — Чита се тужба конзист. фискала др. Шумановића, против пароху Јос. В., која се истому, уз неке допуне, на одговор издаје. — Парох Д. Б. у Лош. тужи се, да му црк. општина подвоза ни просфоре не даје; — гледе подвоза упутити га, да се држи о том изданих наредаба, а гледе просфоре ријешиће се у првој сједници Адм. Одбора. — Протопресвитератско звање Вилићко јавља, да је парох Јово Будисављевић 6. јан. о. г. у Врховинама умро, оставивши удовицу и троје необскрбљене дјеце; — обзиром на удовицу и сироте, даје се привремено администрација те парохије њиховому зету пароху М. П. — Јеромонах Урош Пејић повраћа конзист. фискалну тужбу против њему подигнуту, без одговора; — поставља му се ex officio за браниоца парох Н. Р. — Кр. котарска област у Лапцу шаље 8 ф. истражних трошкова убраних од Вида Бл. и другова. — Парох Т. М. тужи својега капелана због разних неуредности; — издати тужеваму тужбу на изјашњење. — *Због неких неспоразума ријешено је, да се свака црквена општина има по „Српски Сион“ претплатити, а мјест нека се свештенику уручује, који ће га чувати, концем године увезати дати, те у парохијалну књижницу уписати.* — Заискати од одбора за градњу православне црквице на гробљу у Сиску извјешт од исте, те позвати и надлежног проту, да и он то на лицу мјеста изврши и свој изјашњај о томе конзисторији поднесе. — Петар Томић и другови из Крњака моле, да се за богослужење у општинској капели одређени рок продужи, док овдашња нова црква готова не буде; — одредити надлежног проту да изврши у којему се стадијуму градња њихове нове цркве налази, и какове гаранције пружа општина да исту чим прије уреди, до тога њако изнијења распоред богослужења остаје in suspenso. — Узима се на знање изјашњај администратора протопресвитерата кореничког о смрти проте Княжевића. — Усљед извјештаја намјесника Ворканића о избору пароха у Лошињи, ђе је свештеник Милан Главочлија изабран, избор се потврђује. — Прото Ник. Беговић моли, да му се рок за изведење утока против овд. рјешењу бр. Е. К. 303. и 366. ex 1893. још за мјесец дана продужи; — продужење рока одбија се на основу конзисторијалне системе; и позива се исти да плати истражне трошкове, те да овдашњи конзист. закључак бр. Е. К. 366. за 14 дана испуни, иначе по истеку тога рока настаје истим даном изречена суспензија од службе, дочим ће касније против истому и фискална акција поведена бити; за намјесника му одређује се свештеник А. М. — Пошто се је конзисторија увјерила, да се на много мјеста посведневне јутрење без пјешта пјевчике свршавати не могу; то ће се предложити кр. зем. влади, да и она

своју наредбу гледе тога издану, у толико измјени, да се и у таковима случајевима, изјесто јутрење дјеца у црквп. пјевају подучавају. — Св. синод јавља, да се једнообразија ради заведу и у овој Дијецези „брачне испитне биљешке“, те се позивљу парохијска звања, да за себе за то потребите тискапице од манастирске тискаре паруче. — Парох А. М. јавља да ће на брзо у Гомирје отићи; — изасланп пароха Ј. Т. да к њему звање и разнади, зашто већ до сада отишао није. — Кр. зем. влада најављује, да Јасеновачка српска конфес. школа, може без запреке њеним уредовати и ове „српске конф. школе“ носити. — Прото Прица пита, које ће се конспект, окружнице у циркуларни протокол уписивати дословно, које ли у изводу; — дословно нека се уписују оне, на којима за то парична клаузула стоји, концен нако сваке године, даље спарх. управа све нормативне наредбе штампати и парохијским звањима разаслати. — На захтјев кр. вел. жупана у Госпићу да се један свештеник за члана жуп. школског одбора именује, одређује се за таковог најсретнпх М. М. — Молба црквп. општине у Бувачи, којом пште, да се на општину парохију стечај расппше, одбија се, док нста парох. стања не направи. — Бискуп Дрохобецки тужи се на проту Беговића, што је неку ушјатквпу за православнога, без њеног крстног листа и „леди-шајна“ вјенчао; — опомиње Беговића да тога више не чини. — Моравичка црквп. општина најављује, да се са приложпма јој напртом за своју нову цркву задовољава. — Уважана се молба јеромонаха С. Иваничевића, којом се извињава, зашто није на исповјед доћи могао, те моли да се његова глоба од 5 фор. не узима као глоба, већ као његов прилог удовичком фонду. — Св. синод саопштава своју одлуку гледе одношаја прота и протопресвитерских капелана, гледе њихова служења и одштете за служење. — Још јавп, за мјесец дана пзречена суспензија пароха М. О. ima се извести, и то одмах док му дапас именовани његов замјеник свешт. В. дапашње консисторијално рпјешење уручи. — Узима се на знање одређење св. синода гледе свештеничких званичних канд. — Издаје се „Rotulus“ за разне подјеле, којег ће свако парохијско звање у својој канцеларији извјешено држати. — Издаје се напутак свештенству, како се одлучени и ванемогли свештеници причешћивати имају. — Издати свештенству напутак какова питања кому при исповједи давати могу. — Расписује се стечај на парохију у Бункљу. — Осим поменутих ствари, још су неколике брачне парнице у прописаној процедури за један град даље помакнуте.

Прибележио *Т.*

— (**Одликовања.**) Његово ц. и кр. ап. Величанство благоволело је превисоким решењем од 2. фебруара о. г. земаљском *школском надзорнику за хрватско-славонске средње школе, другу Фрому Мајснеру*, признавајући његово успешно деловање на пољу јавне наставе, премилостиво поделити ред жељезне круне III. разреда уз опрост од пристојаба. — Господа *др. Борбе Дера* и *Јован Грчић*, књижевници и професори српске велике гимназије новосадске, који су прошле године били на прослави 400-годишњице ободске штампарије у Црној Гори, — одликовани су од краља црногорског IV. степеном Даниловa реда. — Истим редом одликован је и г. *Јован Бубић*, српски православни парох у Дубровнику, који се бави књижевно-богословским радом.

I. Исказ скупљених прилога за споменик митрополиту Стефану Стратимировићу.

(Наставак.)

Кувеждин: Управа манастира 25 ф. — Генадије Поповић, игуман 5 ф. — Јеротеј Белић, намесник, 2 ф. — Иринеј Ковачевић, духовник 1 ф. — Јустин Којић, јерохонах, 1 ф. — Свега: **34 ф.**

Ст. Бечеј: Др. Арон Војновић 10 ф. — Јован Борота, прота, 4 ф. 10 н. — Александар Поповић, протонахеснпк 3 ф. — Јован Степанов, парох, 3 ф. — Иван Јелчић, капелан 1 ф. — Црквена општина 20 ф. — Свега **41 ф. 10 н.**

Пекинци: Љубомир Суботић, парох, 2 ф. — Милан С. Поздић, учитељ, 50 н. Сава Видаковић 20 н. Илија Великић 20 н. Станко Рагић 30 н. Свега **3 ф. 20 н.** — Износ = 78 ф. 30 н.

Свега: 1659 ф. 30 н.

(Наставиће се.)

Прота **Јован Вучковић** с. р.
председник одбора.

Јован Симоновић-Чокић с. р.
благајник одбора.

Захвала.

Потписани црквени одбор у име црквене општине прогарске овим се најтоплије захваљује г. *Андрији вл. Марковићу*, становнику загребачком, који је као Прогарчанин за вечити спомен и покој душе својих родитеља који у Прогари вечити санак борави, даровао св. храму нашем врло лепу и скупоцену одежду као и сав прибор за св. путир и дискос. Бог милостиви нека га награди за поклон овај!

У *Прогари*, 28. јануара 1894.

Месни црквени одбор.

ИСПРАВАК.

У 5. броју овога листа на страни 69, другом ступцу, а у 9-ом реду од озго, место речи *свештеник* треба да стоји *светилник* — што се овим исправља.

СТЕЧАЈ. 8 1—3

На ново установљено место *управитеља* православних, вероисповедних, српско-народних основних школа земунских.

Са тим местом скопчана је годишња плата од 800 фор. и станарина 200 форината а. вр.

Горе поменутом управитељу спада у дужност:

1.) У смислу 128 §. „Уредбе“ за српско-народне школе, да управља свима унутарњим односајима овомесних српских основних школа.

2.) Да у случају болести или одсутности ког учитеља или учитељице, замењује исте у раду њиховом у школи.

3.) Да мушку и женску децу овомесних српских школа, у за то одређеним часовима, поучава потпом појању и певању, у обиму, како то месни школски одбор, споразумно са истим, установи, а свршетком сваке школске године одржаће се и из тог предмета закључни годишњи испит.

4.) Да у свето-богородичној цркви земунској, као појац, редовно поји на свима богослужењима, за левом певницом.

На поменуто место, за управисеља школског, могу компетовати Срби учитељи, који непрекидно учитељују већ најмање десет година дана са врло добрим успехом и који су уједно вешти у ноталном знању и у свирању.

Молбеницке нека се до 15. (25.) марта 1894. године, пошаљу председништву школског одбора, српских вероисповедних школа земунских.

Из седнице месног школског одбора српских вероисповедних школа земунских, држане у Земуну, 21. јануара (2. фебруара) 1894. године.

Школски одбор.

Бр. 14./Е. К. 34. ех 1894.

СТЕЧАЈ. 9 1—3

Овијем се расписује стечај *на парохију* I. разреда *у Бушићу*, протопресвитерата Кореничкога.

Интеркалара нема.

Рок пријавама до 17. (29.) марта о. г.

Из седнице Епарх. Конзисторије, држане у *Плашком*, 20. јануара 1894.

Михаило с. р.
Епископ горњо-карловачки.

СТЕЧАЈ. 6 2 3

На основу закључка бавањшке правосл. срп. црк. општине од 30. јануара 1893. год. број 3. и одобрења епарх. адм. одбора под бројем Е. 395 II. 131. расписује се стечај *за забавишу* на овдашњем правосл. српском забавишту, с којим су местом следећа берива скопчана, и то: 360 фор. у готовом, коју ће своту у месечним оброцима из црк. благајне у напред примати; — даље, слободан стан или за пети 60 фор. годишње и 16 куб. метара дрва за огрев каквих општина имала буде.

Забавиља мора особособљена и то православне вере бити.

Молбенице се имају до последњег фебруара по ст. кал. на потписаног председника упутити.

У *Бавањишту* 22. јануара 1894.

Светозар Маринковић,
председник.

Живојин Предраговић,
перовођа.

СТЕЧАЈ. 5 3—3

Расписује се *стечај за учитељицу у Бечеју*. Дужности су јој, да по „Уредби школској“ ради у I. и II. разр. мешовите школе, а плата је 300 ф. за редовну, 40 ф. за пофторну школу, 5 ф. за писаћи прибор, 2 хв. тврдих дрва, сламе за огрев колико треба, слободан стан са баштом и једна башта ван села.

Рок стечају до 6. фебр. по ст. к. о. г.

У *Бечеју*, (Бачка) 16. јан. 1894.

Ђ. Михајловић, перовођа. Тоша Мутибарић, председник.

СТЕЧАЈ. 7 2—3

Овијем се расписује стечај на *парохију* I. разреда *у Мелинској*, протопресвитерата петрињског.

Интеркалара нема.

Рок пријавама 24. фебруар 1894. по ст. кал.

Из седнице Епарх Конзисторије, држане у *Плашком*, 20. јануара 1894.

Михаило с. р.,
Епископ горњо-карловачки.

ЈАВНА ДРАЖБА. 3 3—3

Српска православна црквена општина у *Угриновци* издаваће црк. општинско земљиште „Кут“ у износу од 112 јутара дне 10. (22). фебруара 1894 у 10 сати пре подне на јавној дражби као пашњак под закуп. Ближи услови могу се сазнати на лицу места.

Из седнице срп. православне црквене општине, држане у *Угриновци* 19. децембра 1893.

Председник
† Драгојло Шаић
по Петровићу.

„Српски Сион“ излази свако недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За странк земље: на годину 5 фор. На Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уреднишшву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Јереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 13. фебруара 1894.

УТИЦАЈ БРАКА НА ПРИМАЊЕ ЕПИСКОПСКЕ ХИРОТОНИЈЕ.

Пре три године штампана је, колико се сећамо, у Вршцу, на немачком језику брошира, у којој се доказује, да не може бити епископ онај, ко има деце. То се казивање понављало од то доба више пута у једном делу наше журналистике, па се, пита више и радња св. Синода овообласне наше цркве проглашавала за против-каноничну, јер исти, тобоже, не респектује неке црквено-правне прописе у погледу квалификације епископских кандидата, а наиме умишљени пропис, да епископом не може бити онај, ко има деце. Као основ доказивању том послужиле су неке Јустинијанове новеле (6. 123. 137.). Од то доба, до данас, било је времена, да се то црквено-правно питање од дотичних боље испита, те да се напусти погрешно становиште у истоме питању. То не беше тешко, као што ћемо одмах доказати, па ипак то није учињено. А изгледа, да томе није криво незнање, него тенденција, којом се хотимично греши, те истина изврће или скрива.

Да се не би крили појмови и даље ширили, најпоћено, у преводу, неколико страна из знаменитог, изврсног дела Дра J. *Чижмана*: „*Das Eherecht der orientalischen Kirche*, Wien 1864.“ које се на то питање односе (гл. стр. 460—67), изоставив неке примедбе од мање важности. То место гласи овако:

„У почетку није брак стојао на путу постизавању епископског достојанства од стране свештенства. Тако се учи у Апостолским установама, у 5. ап. канону и у сведоџбама најстаријих хришћанских времена. Исто тако говоре 3., 4. и 70. канон картагински о ожењеним епископима, не разликујући их (од осталих клирика), и не забрањују им брак нити брачно општење. Но временом се створила пракса, да епископ не може живети у браку, пошто се сматрало, да се исти не сваја с

његовим високим црквеним положајем. Уз то је било и бојазни, да ће брак сметати тачном вршењу свештеничких дужности, којих је највише епископ имао, или да ће старање за материјалне интересе деце бити штетно за цркву. Кад је 410. године Синезије изабран за епископа птолемаидског, ставио је изреком за погодбу (примања тога достојанства) продужење брака. То доказује, да епископи на истоку у то доба у опће нису могли продужити (после хиротоније) брачни живот. Принцип безбрачја епископског могло се на два начина извести: или тиме, да се сви ожењени свећеници искључе (из кандидације) за епископско достојанство, или да се онима, који га задобију, забрани продужење брака. Првим путем ударио је Јустинијан у свом законодавству, другим црква.

А. **Одредбе Јустинијанова законодавства.** Конституције Јустинијанове од 1. марта 528. и 29. августа 531. одређују, да се само над оним изврши епископска хиротонија, који не живи са женом и нема деце, јер је епископ обвезан, да је један место жени — цркви, место деци — православном хришћанском народу. Прекршај те одредбе има се казнити свргнућем. У 6. новели поставио је, и то, као што нетачно примећује, у сугласју с канонима, ове тачке за правило:

1. Ко хоће да добије епископску хиротонију, не сме имати жене; или мора бити безбрачан, или да је имао за жену девојку, а не удовицу или распуштеницу или суложницу.

2. Не сме имати законите или незаконите деце или унучади.

3. Мора бар шест месеци пре хиротоније постати монахом или свештеником.... У опће епископска хиротонија не даје се ожењену свећенику. Ако се то догоди, има се свргнути и који даје хиротонију и који је прими.

То се, истим речима, понавља и у новели 123. и 137.

Б. **Одредбе трулског сабора.** Наведене одредбе Јустинијанове, као што се види, у главном се слагаху са црквеним; одступило се само у том, што се ожењени свећеници са сним искључили из епископства. Пошто *је тако одређење са свим стојало у противословљу с црквеним одредбама и преданьем*, остаде и трулски сабор на становишту старих црквених прописа. Како беше ушло у обичај, да се свећеници, изабрани за епископе, одреку полног општења (као што се н. пр. Григорије Нискі, кад је епископом постао, раставио са женом), обичај тај у 12. и 48. трулском канону постаде законом.

Поводом тим, што су, особито у Африци, епископи и после хиротоније општење са својим женама настављали, те тим се (верни) саблажњавали, 12. канон одређује да се свршне епископ, који то учини. Синод, позивајући се на I. Кор. X. 31—33., изјављује, да је далеко од тога, да укида апостолске наредбе (јер 5. апостолски канон одређује, да ни епископи као ни остали клирици не смеју терати жене под изговором благочешћа, *Прев.*), него то чини у корист спасења и напредовања хришћанског света, а у намери, да неоскрњено сачува црквено устројство.

Валзамон примећује на тај канон, да је црква у време многих (случајева) обраћања у хришћанство, а с обзиром на људску слабост, и епископима допуштала продужење брака. У време кад је држан трулски сабор, хришћанство се толико ојачало, да је црква сматрала за умесно наредити епископима да се (од брака) уздржавају.

Из текста канона, који забрањује епископима становати са својим женама, не види се јасно, да ли се од њих иште само уздржавање или развод брака. Али се канонисте одлучно изјавише за ово друго мишљење. И Матеј *Властар* примећује, да је трулски сабор био први, који је одредио, да се новоизабрани епископ мора раставити са женом. Правилност таковог тумачења потпуно потврђује 48. канон истога сабора: „Жена онога, који је произведен на епископско достојанство, пошто се, уз свој пристанак, разведе с' мужем, нека после његове хиротоније оде у манастир, који је далеко од столице епископове, и нека добија од епископа, што јој је за издржавање потребно. Ако се нађе да је достојна, нека се произведе за ђаконису.“

Из тога канона могу се извести три тачке, важне за црквено право:

1. Бракоразводни узрок полагања монашког обета, који је важио и до трулског сабора, прошириo се обимом.

2. Сабор је даље изрекао, *да не признаје пропис Јустинијанов, по ком су ожењени свећеници изузети из (кандидације) епископ-*

ства, него да се старао, како ће таковим свећеницима да омогући примање истога.

3. *Из тога излази, да ни удовство после првог брака, ни пороџаја, ни сам брак не стоје на путу епископској хиротонији.* Обичај, монахе бирати за епископе, почео се ширити тек око половине IV. века. Писмо Атанасија Великог, писано 354 или 355 године Драконтију, сведочи, да је велики учитељ цркве у своје време имао још много муке, да приволи монахе да приме епископско достојанство. (Од V—XV века било је међу 117 цариградских патријараха 57 изабраних од мирског свештенства, 58 од монаха, а за двојицу се не зна, шта су пре били. *Световни свештеници нису сваки морали пре епископске хиротоније примати монашки постриг*; тако до IX века од безбрачних пресвитера, који су постали цариградским патријарсима, само је један примио монашки постриг, а у XII в. од 17 патријараха 10 нису били монаси и остали су у оне без монашког пострига, а у оне их је у том периоду таковиx било 26. *Прев.*). Истицање монаха, као кандидата за епископско достојанство, основа се на особитом поштовању, с којим је црква на тај сталеж гледала. На такове изборе често је пресудно утицала особита способност, *а с друге стране, што многа супруги нису хтели да пристану на развод брака. Предност или што више искључивост монашког сталежа у том погледу нам је изречена којим црквеним законом нигде у оне наговештена* (angedeutet).

B. **Како се византијско право прикључило трулским канонима.** Да би противловље између Јустинијановог права и 12. и 48. трулског канона уклонио, објавио је цар Лав Философ своју 2. новелу, која је упућена на патријарха Стевана II. цариградског. Она гласи: „Пошто су свети и божанствени канони, као и они, који што одредише у погледу хиротоније епископа, како ваља и тачно издати (а како то и не би било, кад је у ауктората њиним суделовало и божанско надахнуће) мора се (човек) чудити, да се неки усудише укидати другим законима свете и божанске законе, као да су они непотпуни. Јер докле ти св. канони, на местима о хиротонији, допуштају производити за епископа онога, ко има деце из законитог брака, ако иначе начин живљења његова не стоји на путу, дотле они други изводе, да нико, ко има деце, па била она и дар законитог брака, не може то (т. ј. епископско достојанство) постићи. Ти противници се ваљда руководе начелом, да за епископа посвећени, оданошћу својој деци може обесветити своје звање, (јер шта би друго могло навести). *Али кад би то било истина, нико не би могао за живота браће и сестара и других рођака задобити епископску хиротонију, јер и ти нису изузети у погледу његове љубави.* И канони се за ово састарали, и опуномоћили су епископе, да могу потпомагати сиромашне рођаке из свију епископу одређених прихода.

„Наше Величанство, по божјој милости, наклони и сматра за достојније, покоравати се божанским прописима, те публикује (овим), у сагласју с истима, закон, *да свако, ко је достојан епископског звања, без обзира, има ли деце, може исто добити.* Овој одредби противан закон, за казну самовоље, нека се у будуће забораву преда.“

Тим прикључењем грађанског права трулским канонима, нестало је сваке даље колизије. Само је још измењена 6. новела Јустинијанова (сар. 1. § 7.), по којој епископ пре хиротоније треба да је био, бар шест месеци, монах или свећеник; измењене је, и то 17. каноном прводругог сабора цариградског године 861. Тај канон одређује, да световњак или монах може постати епископом само ако је поједине степене у прописаним интервалима прешао.

Пракса, постављати мирске свећенике за епископе, била је при крају IX. века *отва*. 13. марта 880 год., у храму св. Софије скупљени сабор, под председништвом Фотијевим, ставио је шта више на дневни ред питање, да ли може епископ, који је као мирски свећеник добио (епископску) хиротонију и за тим ступио у монаштво, и даље отправљати своје епископско звање? У 2. канону тога сабора донесено је негативно решење, т. ј. да не може (гледај 2 к. софијског сабора).

Но из новеле цара Исака Анђела од год. 1187. види се, да је у то доба у оне било у обичају бирати епископе из мирског свештенства. Познато је такође, да је логотет дромоса, Јован Гликис, који је био ожењен и имао деце, 1315 године, као Јован XIII, по-

стављен за цариградског патријарха, пошто му је жена пре тога ступила у монашки чин. Н. Григора примећује уз то, што заслужује пажње, да је и патријарх, пре хиротоније хтео постати монахом, али да га је од тога одвратио цар Андроник II. због слабог му здравља.“ —

Ово су научни резултати једног темељног учењака, који не узима науку себи у службу, који ју не дотерује према својим интересима, него јој савесно служи. Навели смо суд тога учењака за то, што се не ће, замишљено, сумњати у његову објективност и научност, а у циљу, да исправимо криве појмове, који у ономе несу од користи, а специјално у овом случају држимо, да би штетни били за српску цркву у нашој митрополији. —*кш*—

ПРОПОВЕД НА ЗАДУШНИЦЕ.

Христова се црква стара за децу своју, за њихове душе и онда, кад им тело и земљом постане; и онда, кад их је својта и познаник већ и заборавио.

Љубав цркве према деци својој нема краја, као што нема краја ни душа хришћанина.

Љубав цркве лебди над колевком деце њезине, осветљава им стазе живота целога, испраћа их до гроба, а од гроба и после гроба, док вечности траје, моли у Господа Бога за њих: живот вечни и спас душа њихових. Моли непрестано.

И данашњи дан, задушницâ, добра мати, св. православна црква одредила је нарочито, да се са живом децом својом помоли Господу Богу за душе покојника својих, за живот им и мир вечни. А ви се, љубазна браћо, ево искуписте на молитву ту, да срцу своме и дужности хришћанској удовољите.

Срцу, које је љубило покојнике, а у којем та љубав није ни данас загашена: са којег и данас роси суза туге и жалости; које још и данас пуца са јада и губитка, који се накнадити неда.

Ето вас, да удовољите и дужности хришћанској, по којој ћемо се данас помолити Господу Богу за спас душа милих својих покојника, за спас душа и свију ближњих, којима, као деци својој, св. црква наша данас чини — задушнице.

И кад ми око не би мамило се преко прага св. храма овог, а по вашем овде скупу и одзиву на молитву задушничку, судио бих и ја, к'о и други сваки, да вам је успомена на мртве светиња хришћанске душе; да вам је помен мртвих мелем туги срца „рођенога“; да вам је молитва за спас душа њихових, од срца одуг благодарности велике за љубав и добра, која вам указаше, док са вама беху.

И тако је заиста неком, ал' не сваком. Јер, док ми око гледи неограђено гробље, изложено свему и свачему; док је у њему трага свакојака, и гробова разривених, изгажених и крстова изломљених; шипрага, трња и корова сваког, — дотле не могу веровати, да у сваком срцу стада мога има љубави и благодарности према мртвима својим. Не могу, дотле, веровати, да је сваком од вас гробље светиња, да му је светиња она груда земље, која му мртве покрива; да поштује гробове покојника. А дотле не могу веровати ни то, да сте данас сви запалили свећице и донели читуље, а дошли у св. храм свој за то, да се од срца и сузом душе побожне помолите за мртве своје; него за то, јер је — по вашем уму и срцу — тек обичај тако.

Не обарајте очију, љубазна браћо, него ме добро чујте и мудро послушајте. Тешко ми је, ал' се рећи мора. А казаћу вам по Богу, по души; у љубави и од срца свога.

Гробље је срамота целога села, ако није заграђено, уређено; чисто и од свега пометњено. Срамота је целога села, ако се хришћанска душа згрози са нереда и покора у њему; ако странац узмора окренути главе од њега, да не види нечистоту ил' дивљаштво, које по гробљу чини обесна и разуздана пастирчад.

Ал' осим срамоте пред људима, грехота је то грдна пред Богом. Грехота и онога, који покор чини, ал' и оног, који покор трпи.

А зар је тако тешко гробље окрчити и очистити, заградити и затворити, па на њега припазити? Све то добра воља, хришћанска љубав, људски понос и вредна ручица може.

Не мора ограда на гробљу богата и скупа бити; не мора гробље скупим крстовима и гробним оградама уређена бити. Али осигурано, да у њега стока не продире, да по њему дивља

рука бездушне дерлади и разуздане вам још по неке младежи и пастирчади не разбија камените и не сламa и не ложи дрвене крстове, да по њему коров не расте и шипраг се не шири, — то треба да буде, и то бити може.

То бити и мора, а да вас гробови покојника милих не куну, а да целом селу образ не црвени.

Споразумећемо се, договорити и сложити, љубазна браћо, пак ћемо тако и учинити. Добра воља, лепа слога, то ће учинити.

А на данашњи дан вам то рекох за то, јер нас молитва, коју данас подижемо Богу, и спомен који данас чинимо за мртве своје, баш опомиње и упућује, да и то учинимо.

Одужимо се мртвима својим и тиме; поштујмо гробове покојника својих: чувајмо их као светињу љубави своје; то нам је дужност хришћанска.

Ја рекох, а ви учините.

Ј. Ј.

О верском васпитању деце, рођене у мешовитим браковима и ван брака, и о верском прелазу из једне у другу веру, у Аустро-Угарској.

Написао Д. Руварац.

(Свршетак)

II. У Угарској.

У Угарској, као што рекосмо, постоји посебан државни закон, и то LIII. зак. чл. од 1868. „*О односају законских хришћанских вероисповести*“, у ком се говори о верском васпитању деце, рођене у мешовитим браковима, и ван брака, и о верском прелазу из једне у другу веру.

По § 12. и. з. из мешовите брака деца кад се роде, мушка иду на верозакон очин, а женска на материн. Ма какав уговор, закону (том) противан, реверзи или уредбе не важе, нити ће и у ком случају стећи моћи правне силе.

По § 13. и. з. васпитање деце у вери, не може изменути нити смрт којега год од родитеља, нити коначни по закону развод брака.

По § 14. и. з. ако који од родитеља пређе у веру другу, но што је се најпре држао, деца, која нису 7. годину навршила, иду по роду (по полу) за оним, што пређе.

По § 15. и. з. пре венчања рођена, ал браком позакоњена деца, у погледу верског васпитања, стоје под једним истим правилом са децом, законито рођеном.

По § 16. без брака рођена, т. ј. незаконита деца, ако су од оца свог приповната, потпадају једнако са законитом децом под једно исто правило; у противном случају иду у веру материну.

По § 18. и. з. находчад, и у оне овака деца, којима се не зна, ко су им родитељи, иду оној вери, ко их се прими. Ако су у дом за находчад дата, а то буде заведење верозакона којега, васпитаће се у закону оне вероисповести. Ако пак не би био ни који случај од ових, у овоме § споменутих, находчад ће се васпитати у оној вери, која је у већине у месту, где се нашло.

По § 1. и. з. свакоме стоји од воље, држећи се законом одређених услова и форми, у крило друге вере, односно у други верозакон прећи.

По § 2. и. з. прећи је ономе слободно, ко је навршио већ 18. годину свога живота. А женске после удадбе могу прећи, ма и не навршиле толико година.

По § 3. и. з. ко је рад прећи, био члан које му драго цркве, мора ту своју намеру, у присуству двојице сведока, које сам изабере, пред свећеником своје цркве најавити. И кад прођу 14 дана, после оне прве најаве, а најдуже пре 30 дана, у присуству оних истих сведока, ил других, које ће такође сам изабрати, по ново најављује пред свећеником своје цркве, да и даље остаје при својој намери, да ће да пређе.

По § 4. и. з. ко је рад да пређе, како о првој, тако и о другој својој најави, има изискати од свећеника, пред којим је своју намеру преласка најавио, за сваки пут, особиту сведодбу без биљега.

По § 5. и. з. ако свећеник захтевану сведодбу, у ком год случају, на кога му драго узрока, не би дао; о учињеној најави, за сваки пут посебице, сведодбу без биљега, дају сведоци, који су тамо били.

По § 6. и. з. кад овако добијене сведоџбе прелазник покаже свећенику оне цркве, у коју је рад да пређе, дотична је црква тиме потпуно овлашћена, да га прими у своје крило.

По § 7. и. з. свећеник, коме је прелазник своје сведоџбе показао, код кога је дакле прелазак извршен, дужан је о томе известити свећеника оне цркве, којој је пре тога припадао прешавши.

По § 11. и. з. мешовите брачове може ма које странке свећеник правовалано венчати.

III. У Аустрији.

И у Аустрији, као што рекосмо, постоји посебан државни закон, и то закон од 13. (25.) маја 1868. г. (бр. 49. државног земаљског листа), у ком се говори о верском васпитању деце, рођене у мешовитим браковима, и ван брака, и о верском прелазу из једне у другу веру.

По 1. чланку и. з., деца законита, или њима равна следе вери својих родитеља, ако оба спадају истој вери. У мешовитим браковима, мушка деца следе вери очиној, а женска материној. Ну, родитељи могу пре или после склопљеног брака уговорити, да ће обратно женска деца следити вери очиној, а мушка материној, или да ће сва деца без разлике пола следити вери очиној или материној. Не буде ли се могла упоравити која од наведених законских установа, има установити онај, коме припада право одгајати дете, којој вери да оно следи. Реверзи, издани свећеницима, у којој се цркви имају деца крстити и васпитати, немају обавезне моћи.

По 2. чланку и. з. вера, у којој се дете васпита по наведеним установама, не сме се променути, док оно само по слободној свом избору то не учини. Ну родитељи, који су по 1. чланку власни установити уговором, у којој се вери имају деца њихова васпитати, могу њихову веру променути, ако нису навршила 7. годину. Ако један од родитеља, или ако оба промену веру, или ако ју је променула мати ван брака рођеног детета, имају се деца, која нису навршила 7. годину, у погледу вере, без обзира на уговор, који су можда склопили родитељи пре, но што су променули веру, сматрати као да су се родила после, како су родитељи, односно мати ван брака рођеног детета, променули веру.

Буде ли дете позакоњено (легитимирано) пре навршене 7. године, има се у погледу вере поступати по пропису 1. чланка.

По 4. чланку и. з. после навршене 14. године. властан је сваки, без разлике пола, одабрати себи веру по свом слободном осведочењу, и власти су га дужне у том избору штитити.

По 6. чланку и. з. да иступ из цркве или вере узима законите правне последице, треба особа која иступа, да пријави иступ свој политичној области, која ће пријаву приопћити свећенику остављене цркве или вере. Приступ у ново одабрану цркву или веру, има дотични пријавити односноме свећенику те цркве или вере.

* * *

Ко се од браће свештеника узбуде држао у појединим случајевима, при питању верском деце, рођене у мешовитим браковима, или ван брака, и при верском прелазу из једне у другу веру, *онако*, као што смо ми овде за све могуће случајеве навели, *како* треба да поступа; тај нека уверен буде, да не ће долазити у неприлику, као што многи наши свећеници из незнања, због тих ствари, врло често долазе, те морају да одговарају за свој незаконити поступак.

У *Земуну*, 20. јануара 1894. г.

✠

„О устројству месних српских црквених скупштина и одбора, у митрополији Карловачкој, и о избору њихових чланова“.

(Наставак.)

* * *

Тако прештампавамо, својом побудом и по жељи вредног г. проте *Дим. Руварца*, и онај део његове расправе, који може свакоме послужити, као упутство и поука у питањима, која се односе на *састав и конституисање црквених скупштина и одбора и избор њихових чланова*, а којим се разјашњује и схват-

њиновом чини и сама наредба Саборског Одбора и неке установе највишег рескрипта од 10. авг. 1868 г. у истом предмету.

Ево овако пише г. Руварац:

О избору црквених скупштинара.

Да би се могло тачно знати, ко све по § 13. II. Б. има право бирати скупштинаре, а ко по § 14. II. Б може за скупштинара изабрат бити, дужан је црквени одбор, пре избора, да даде сачинити тачан списак бирача.

За тај посао обично се бира од чланова одбора један пододбор, у који свакако треба да уђе и парох, и исти пододбор има да сачини тачан списак бирача. Исти пододбор изабере себи председника и перовођу. Перовођа је обично скупштински перовођа. Из домовног протокола треба да се испишу сви они мушки, који су навршили 24. годину; из пореског протокола, који плаћају парохијал, школарину, верозаконски прилог и саборске трошкове, и који за то не дугују за прошлу годину (т. ј. ако се избор обавља 1894. год., онда важи прошла 1893. год.); из општинских књига и записника, који нису положили рачун о каквом општинском добру или заводу, а прошао је месец дана од датог им рока, да га положе; написати од политичне општине, који су осуђени били због каквог злочинства, или тога ради стоје под казненом тужбом односно истрагом.

Исти пододбор треба да попише редом све оне који су навршили и прешли 24. годину, и то и оне, који немају права бирати и који немају. Код оних, који немају права бирања, треба у примедби назначити, за што га немају, а код оних, који су прешли 24. годину, а нису навршили 30. годину, треба у примедби назначити, колико имају година, како би се могло знати, који могу и за скупштинаре изабрани бити. У којој породици има више мушких глава, који су навршили 24. годину, те треба све уписати у бираче, ако је куће газда одговорио својим дужностима и ако они имају својства за бираче.

Тако сачињен и потписан од свију чланова пододбора списак, подноси председник пододборски председнику скупштинском, који га изнесе пред црквени одбор, и пошто га одбор прегледи, и нађе да је тачан, заказује дан бирања скупштинара.

Кад црквени одбор пронађе, да је сачињени од пододбора списак тачан, онда председник и перовођа објаве бирачима штампаним плакатима, или написаним и прилепљеним на врати општински или школски (т. ј. тамо, где се држе седнице одборске и скупштинске), да су листе бирачке готове, и да су ту и ту изложене за то и то време (т. ј. најмање за 8 дана) на свачији увид, те познати их, да ако ко није у списку уведен, а држи, да има право бирања, односно да може и изабран бити, или ако је неко уврштен, а не би требало да је уврштен, јер нема права бирања, односно не може и изабран бити, да то јави усмено или писмено одбору (за одређено време од 8 дана мора се увек по један одборник наћи, који ће пазити на листу и примати рекламације), који ће, по истеку рока рекламицијама, донети решење о поднесеним рекламацијама.

Ако је за одређено време поднео ко за себе или против другог какву рекламацију, црквени одбор у седници, у којој осим председника, потпредседника, перовође, пароха, мора бити најмање половина одборника, решава о њој. И пошто се и то сврши, и листа се коначно утврди, онда по § 15. II. Б. парох у цркви у недељу после службе објави народу, да ће се тог и тог дана (од дана ове објаве до избора мора проћи 8 дана) у толико и толико сахати, ту и ту обавити избор оволико и оволико скупштинара, а по околностима места, може се то још и другим уобичајеним начином објавити, н. пр. штатпаним плакатима, или на заповести.

Само бирање црквених скупштинара обавља се овако.

У одређен дан од одбора за избор, искупи се црквени одбор у седницу, у којој мора бити осим председника, потпредседника, перовође, пароха, најмање половина одборника.

Пошто председник отвори седницу, и напомене одбору, да је сазвао одбор у седницу, да обави избор толико и толико скупштинара, позове га, да одреди лица из своје средине, а и ван ње, који ће уписивати имена оних, који им буду исказивали они, који писати не знају, која за скупштинаре предлажу.

По обави тог избора, председник објави јавно и јасно, да избор започиње, и позове бираче да гласају.

Само бирање по § 16. II. Б. обавља се под председништвом председника скупштине, и у присуству месног одбора, који јавно руководи бирање.

Ако у ванредном случају не обавља избор црквених скупштинара месни црквени одбор већ привремени одбор, постављен од административног одбора или Саборског Одбора, онда у том случају, исти одбор има и врши сва она права при избору, која у редовним приликама има црквени одбор.

„Гласање обавља се по §. 16. II. Б. следећим начином:

а) Сваки бирач добија од председника написан лист хартије, у који уписује бар половину од оних, који се за скупштинаре изабрати имају.

б) Онај, који писати не зна или исказује их на записник, или их даје уписати у добивени листић чрез лица, која су од одбора на то опредељена.

в) Нико не сме већ написан листић са собом од куће донети.

г) Председник позива по односном списку бираче сваког редом по имене, да сам лично преда гласове, које после председник са одбором прегледа и испитује.“

Овако, као што § 16. II. Б. прописује, да се има обавити избор црквених скупштинара, не може се у свему према данашњем ступњу изображења велике већине бирача, избор обавити, *и он се по њему у свему нигде и не обавља.*

Да су градиоци нашег рескрипта усвојили, као што су и иначе врло велику већину рескрипта усвојили из поменутог лутеранског „Verfassung“-а, из њега и начин избора црквених скупштинара и одборника, у ком се за избор њихов рекло: „§ 56. In beiden Fällen (т. ј. код избора скупштинара и одборника) ist die Abstimmung geheim, und müssen die Stimmzettel von den Stimmberechtigten persönlich abgegeben werden“, не би било оних сваља и тужаба при свима оним изборима црквених скупштинара, где постоје две противне странке.

До сад се обично овако обављао избор црквених скупштинара. У градовима и местима, где има више интелигенције и где многи бирачи знају да читају и пишу, ту обично странке — ако их има више, а њих има данас скоро свугде — дају за листи наштампати своје кандидате, и сви бирачи који знају читати и писати, испишују са њих на добијен од председника чист листић хартије. Који пак не знају читати и писати, ти дају штампану листу ком члану одређеном од одбора, да им са ње препише имена, која се на њој налазе.

У сеоским пак општинама, у којима не само да има мало интелигенције, већ где ретко ко зна читати и писати, ту обично један, који зна да чита, прочита из листе, кога све жели бирати за скупштинаре, а остали, који су његови једномишљеници, најаве председнику, да и они гласају за те исте.

По свршеном гласању, обавило се оно овако или онако, одбор треба да изабере скрутински одбор од 2—3 лица, и то који знају читати, и председник чита из предатих листа имена, а одбор бележи, колико је који кандидат добио гласова. За тај посао узме се велики табак, и испишу се на њему сва имена редом са једне предате листе, а ако се на другим листама налазе и друга имена, упису се и она, и чим председник прочита чије име, код њега се на табаку забележи један потез. По прочитању свију предатих листа и усменог гласања на записнику, скрутински одбор пребројн редом гласове, и ако је н. п. требало бирати 30 скупштинара, онда се сматрају оних 30 за изабране, који имају највише гласова. Ако би се догодило, да не добију баш њих 30 највише гласова, већ њих двојица или више подједнако гласова, њихова се имена нашишу на листић, и чије се име или имена извуку, ти се сматрају за скупштинаре изабрани.

Кад се све ово сврши, онда председник по § 18. II. Б. у присуству одборском, прогласи изабране скупштинаре. За тим одмах објави јавно успех избора, што може бити или прочитањем јавно у цркви имена новоизабраних скупштинара, или штампаним или писаним плакатима, или ако има у месту политичан лист, у њему, и уједно се позову бирачи, да могу за 8 дана поднети писмен или усмен приговор одбору, против начина самог избора, или против изабраних лица. Ове приговоре, по истеку одређеног рока, црквени одбор решава. Решење одборово на поднете му приговоре, има се на писмено доставити онима, који су приговор поднели. Ако исти не буду с њиме задовољни, могу — по владајућој пракси, што у рескрипту није назначено — поднети призив на административни одбор, а ако не буду ни с његовим решењем задовољни, и на сам Саборски Одбор. Све ове призиве треба најдуже за 8 дана по примању решења, поднети вишој власти.

(Наставиће се.)

СИЛА ВЕРЕ...!

„*Руски Паломник*“ у своме 49. броју пр. г. донео је под горњим насловом опис једног необичног, али истинитог догађаја из Русије.

Протојереја Кронштатског О. Јована уважава цела Русија. Са побожности његове, и других врлина његових, те и чудесних дела његових, народ га на све стране, куда се О. Јован креће, дочекује и поздравља као каквог светитеља. И болни и здрави, и богати и сиротиња, отимају се да дођу до О. Јована да их благослови. Његова је молитва побожна, његова је реч са амвона у цркви силна. Његов је живот сличан животу светитељском; где се само појави, чини чуда међу народом. У доброчинству нак нема му равна, управо јединствен је у данашњем веку. Све што заслужи, и у својој парохији и на страни, подели сиротињи; од богаташа прима силне новце, које подели сиромашним ђацима. Њему на благослов иду трговци, када науме већу куповину да предузму, у његовом су дому ђаци универзитетлије на благослову пре, него што ће строге испите полагати. О животу О. Јована Кронштатског, о делима његовим, могле би се читаве књиге написати, но ми ћемо овде само о најновијем догађају, или боље рећи најновије чуду О. Јована Кронштатског изнети пред наше читаоце оно, што поменути лист под горњим насловом казује овако:

Познати руски певач Д. А. Агрењев-Славјански[1] говори у листовима, како је молитвом О. Јована Кронштатског излечен слепац-гуслар, који служи у његовом кору. Пре но што ће се кренути из Петрограда, — пише Славјански, — намислим ићи у Кронштат О. Јовану и замолити га да одслужи „молебан“ и да ме благослови за далеки пут, који сам мислио предузети ове зиме. Кад ме је О. Јован посетио у гостионици где сам становао, и после „молебна“, у разговору с' тим великим хришћанином, кажем му, да бих рад био у Кронштату држати певачко вече у корист породица погинулих на окопима „Русалка“ (Вила).

О. Јован одобри моју намеру и рече, да би он желио да мој кор поје литургију. Ја сам сасвим био срећан, што ћу моћи испунити жељу О. Јована. Прва литургија на којој смо појали, била је 22. септембра 1893., и наше се појање допадне О. Јовану, те ја обећам још једанпут доћи у Кронштат да појем с' мојим кором кад он узслужи литургију. Ово је било 29. септембра. И ја не могу описати тај дубоки и побожни утисак, који смо ја, моја породица и сви моји певачи понели из саборне свето-андрејевске цркве. Једанпут нас је О. Јован исповедао, све, са хиљадама других, који су на молитву и исповед дошли. После службе замолио сам О. Јована, да ми дође, да благослови породицу моју и све моје певаче. После „молебна“ и водоосвећења, прићемо сви да се поклонимо кресту и примимо благослов. Но с нама сам повео био и свога слепца, гуслара Ивана, те кажем О. Јовану, да га овај слепац моли за благослов и да се помоли за њега. „А од кад си слеп“? запита О. Јован Ивана. „Већ има више од 12 година; од малена не видим ништа“ — одговори слепац. „А како си ослепио? Јеси ли био болестан, шта ли?“ — упитаће О. Јован. „Да, имао сам „фир цигер“ (золотуха) и очевидно сишао се у главу, те ослепим. Ишао сам докторима и ништа ми не помогоше; говорили ми, да ми је мутна вода у очима“.

„Но, ништа“, одговорио је смешећи се и њежно О. Јован. „И ја сам био болестан од исте болести и сад рђаво чујем. Ајде, помоли се Господу Богу“.

И, кад то рече, узе кашиком освећене воде из суда, уљиже у руку три пута, опере очи Івану, помилује га по глави, благослови га говорећи му: „Но, Господ Бог ће тебе помиловати. Иди с' Богом“!

У вече тога дана давао сам концерат, вели даље Славјански, у дворани кронштатског трговачког друштва. Пре но што ће се почети концерат, уђе у моју собу за облачење дечак, певач мој, који је пре водио Ивана, и смешећи се рече ми: „А, Иван већ види“. — Како види? запитам га ја чудећи се и не верујући у речи дечакове. — „Доведите га овамо“; и Иван дође. „Но, шта је Иване? Истина је зар, да ти видиш?“ Иван гледајући на мене, широко отвореним очима, одговори: „Да, господине, ја већ мало видим; толико, као кад би све у тами било“. „Но, а знаш да до овог дана ништа нисн видио“? „Јест, ништа нисам видио а већ је томе 12 година, управо од детињства“. Сумњати нисам могао: Иван је стајао преда мном с' отвореним

[1] Д. А. Агрењев-Славјански, чувени руски певач, познат је добро и код нас са својим кором

очима весело смешећи се..! — Прошло од тог доба више од три недеље, и сваким даном је Иван све више и више видео. Сад види све добро и сам свуда ходи. Негда тужни, са оборењом главом и затвореним очима, Иван стоји сад весео, разговоран, са подигнутом главом и отвореним очима, и сад боље и веселије пева песме у мом кору, који се састоји највише из Малоруса. Ја нисам хтео износити овај факат чудног исцељења молитвом О. Јована, за то, што у нас у Русији много не верују, и чак са пренијом о многим чудесним избављењима од разних болести говоре; но факат је преда мном, он је са мном, и ја сам се постарао показати ово пред озбиљним људима, који верују у божанствене речи Спаситеља: „вѣра твоя спасетъ тя: иди вѣрѣ тебѣ и дастся!“

Јеромонах ***С. Попић.***

Педесетогодишња свештеничка служба

Александра Николића,

протојереја и пароха сенћанског.

Понизите се пред Богом и подигнуће вас. (Јак. 4. 10.)

Врло се ретко догађа у нашем народу, да поједини радници и прегаоци на њиву наше свете цркве дочекају *педесетогодишњицу* свога трудног рада. Они, којима је провиђење подарило живота, да за по столећа верно и неуморно послуже св. цркви, и да поштено и савесно делају за срећу и добро свога народа, могу се срећни сматрати, јер је сам Бог излио на њих своју безграничну милост и благослов.

Па у колико су ти и такови догађаји ређи, у толико су и значајнији; јер су они најтемељнији доказ, да: „који се владају по духу божјем, они су синови божји“. (Рим. 8. 14.)

Живот људски изложен је сваковрсним искушењима која га често скрећу са пута добродјетељи, па с тога су и ретки људи који се држе светога начела: „Не дај се злу надвладати, него надвладај зло добрим“. (Римљ. 12. 21.)

Људи, који заповести божје извршују, и који се владају по духу божјем, заслужују, да им се јавно признање и поштовање ода.

На и ми, којима се дала прилика да будемо сведоци и учесници једног ретког догађаја, ради смо да одамо скромну пошту човеку, који ју у истини заслужује.

*

У недељу Митара и Фарисеја, 6. (18.) фебруара о. г., одслужио је наш уважени парох и почасни протa, преч. г. *Александар Николић*, своју *педесетогодишњу свештеничку службу*.

Истина да је ову ретку славу уважени наш старина скромно и у на јвећој породичној тишини до крајности тачан и савестан; у опхођењу са прослављо, ми се ипак усуђујемо, да — дајући израза својим истинитим осећајима — упознамо наш српски свет са радом и врлинама овако ретка срп. свештеника, који је за минулих педесет година, служећи као парох св. олтару божјем, стекао големих заслуга, које су у Богом дарованој му крепкој старости увенчане неувелим венцем признања и љубави.

*

Преч. г. Ал. *Николић* родио се у Сенти 1820. године. Као син имућна родитеља, по свршеним у месту основним школама, учио је гимназију у Темишвару и Будиму, а по том филозофију у Пожуну. По свршеним наукама, да би задовољио жељи свога св. цркви душном и срцем оданог оца, који је у свршеном младом философу већ у напред гледао свога заменика, — ступи у карловачку богословију, и већ 20. јануара 1843. год. када му једва беше 23 године, буде од епископа Хранислава рукоположен за ђакона. Год. 1844. на св. три Јерарха произведен је од пакрачког епископа Стевана Крагујевића за пресвитера и личног капелана оцу своме пароху сенћанском; а 15. фебр. 1848. год. инсталован је за пароха овдашњег.

Да загледамо сада за један час у књигу живота и рада уваженог нам јубилара.

Са чистом душом можемо тврдити, да врли старина наш спада међу оне узор-свештенике, који своје душепастирске дужности најтачније, са чистом савести и беспрекорно врше. Црте, које га као ревносног слугу олтара божјег красе, заиста су ретке. У јавном животу морални, увек трезвен и присебан; у вршењу својих дужности тачан и савестан; у опхођењу са

другима добродушан и искрен; на дому у границама чуварап, љубазан и гостољубив, права чиста српска свештеничка душа украшена најлепшим људским врлинама, које су изливе његове дубоко побожне хришћанске душе, која се у низу многих година уз лепе и ретке врлине и богато искуство свога старијега сапароха, вечне успомене достојна свештеника поп-*Тиме Бранковића* оплемењивала.

Леп пример старијега утецао је благодетно на побожну душу и чисто срце млађега, на њје онда чудо, што се ове две племените душе сродиле у духу вере, љубави и наде, натичући се у добродетељи и не напуштајући своју св. цркву ни у најозбиљнијим тренуцима у бурном несрећном народном покрету, са опасношћу свога живота све до последњег часа.

Па је ли онда могло бити, да такове лепе врлине и заслуге једног примерног свештеника остану ненаграђене? Није. — За сваким узорити м временим радом долазе и заслужене награде и признања као символ племенитости и добродетељи!

Покушаћемо, да на овом месту изнесемо и сва одликовања врлог нам старине, која су испле тена у неувели венац педесетогодишњег му рада свештеничког.

Пок. епископ Платон, увиђајући у прем. г. Ал. Николићу ревносна и честита свештеника, одликовао га је црвеним појасом; а 11. дец. 1862. год. постао је чланом епарх. консеторије бачке. Год. 1868. наименован је од пок. епископа Германа за протонамесника из уважења за трудо и подвиге које је стекао за многогодишње заступање и вршење у два маха протопресвитерске дужности у протопресвитерату ст. бечејском. У течају тих година одликован је од срп. црквеопштине новосадске изборо м за *патрона* српске велике гимназије. Год. 1892. Његова Светост Преузвишени Господин Патријарх Георгије, уважавајући многогодишњи му ревносни рад свештенички у винограду Господњем, и ценећи заслуге које је учинио цркви и народу, у знак признања и одликовања, именовао га је *архитојерејем* при овдашњој св. цркви.

Пред овако ретко заслужним и одликованим свештеником, ми се дубоко клањамо. На радујући се од срца што је милостиви Творац излио на њ свију високу милост и благослов, као његова духовна деца са истинитом љубави и високим поштовањем кличемо му: Хвала Ти, духовни наш оче, хвала ти на свему ономе што си за ових минулих педесет и јаче година за род свој учинио. Нека Ти милостиви Творац не ускрати и за даље крепко здравље и срећан живот, а потомство Твоје сећаће се твојих лепих врлина, сећаће се свога врлога *поп-Шандора*. Слава ти!

Сента, 1894.

—m—

ЕНГЛЕЗИ И ПРАВОСЛАВЉЕ.

Под овим натписом доноси руски лист „*Новое Время*“ допис из Лондона, који ће и наше читаоце занимати. Допис гласи:

„На збору „*Енглеског црквеног савеза*“ (English Church Union) који је ових дана био у вароши *Глостеру*, претресано је *питање о сједињењу енглеске цркве с црквом православном*. Председник збора, Reverend *Бајфилд-Робертс*, сматрао је за нужно да објасни зашто се они баве питањем о сједињењу с православљем, а не с римским католицизмом или са енглеским дисидентима. По његовом мишљењу, енглеска црква данас стоји даље од Рима, него ма у које време од почетка овог века; о томе се чак не може ни питање ставити. А такође у данашње време нема смисла размишљати ни о сједињењу с дисидентима. Њихови одговори на позив да и они учествују у ламбетској конференцији, довољно су истакли њихову одлучност, да не примају учење о историјском епископату, које учење синови цркве сматрају главним стубом у целој згради цркве. На тај начин *енглеској цркви остала је једина могућност, да се сједини са источном црквом*. Та црква располаже са два велика историјска блага: она никад не беше потчињена папству, никад не признаваше његовог поглаварства, нити је пролазила кроз фазу борбе и опасности, као, на пример, енглеска црква за епохе тако-зване реформације. Према томе, ма да и постоје важне препреке за сједињење са источном црквом, ипак се разматрање о томе јавља као куд и камо корисније ствар, него питање о сједињењу с Римом или сектама.

После тог уводног говора председникова, у

коме је јасно оцртан односај енглеске цркве према другим хришћанским црквама, као и практична важност упознавања с православљем за Енглезе, — прочитао је г. *Ателстан Ридлеј* реферат о источно-католичкој цркви, излажући у кратким потезима њену историју и њене карактеристичне црте. Сједињење хришћанског Запада са Истоком, њему изгледа као ствар врло тешка. Пре него што би то питање могло узети на се карактер практичног значаја, потребно је да многе предрасуде на Западу ишчезну, а специјално је неопходно потребно, да се енглеска црква претходно очисти од свију трагова лутеранства или калвинизма.

Позитивна дата о православној цркви у опште послужише као добар увод у читање о руској православној цркви г. *В. Ц. Берквбеку*, познатог знаоца руског црквеног устројства и руског црквеног живота, неуморног путника по руским светим местима и скупљача руских црквених старина. Г. Берквбек је још у току ове зиме учинио врло значајно саопштење у енглеско-руском књижевном друштву о руским манастирима и њиховом културном значају; али својим читањем у Глостеру он је превазишао сва своја раније саопштења и саопштења других странаца о Русији. Нико до данас на Западу није тако дубоко проникао у душу руског народа као он, а свакојако с тога, што нико не бејаше кадар тако добро уочити везе између народа и цркве и улогу цркве у животу тога народа.

С речитошћу, која је потицала из дубоког убеђења и искреног ентузијазма, г. Берквбек открива пред запрепашћеним очима Енглеза слику цркве, „која обред крштења врши четири милијона пута у години, којој се као природни прираштај додаје још годишње један милијон и која је толико исто велика својом ранијом службом Христијанству, колико и својом садашњом делатношћу.“

— По великолепности њених храмова, по величанствености њених обреда, по лепоти и узоритости њеног богослужења — узвикује г. Берквбек — та црква нема себи равне у целом хришћанском свету, а вера је њена она иста, која је била и пре девет стотина година, без икакве измене или допуне.

Ако је такав утисак странаца, који су ту цркву проучили, основан, онда откуд толико лажних појмова о њој, на широко распрострањених у Енглеској? Г. Берквбек види узрок тога у томе, што су Енглези с Русијом и руском црквом познати готово искључиво по католичким, протестантским и јеврејским изворима. Непријатељство католика према руској цркви појамно је, пошто су се о сталност њену разбила сва усиљавања римске пропаганде. Но шта би се тек имало рећи о жестокој злоби немачких протестаната против јединствене цркве, која се никад не подаваше папству? При тим речима говорник би прекинут пљескањем и смехом целог збора, који је очевидно добро разумео неразумну недоследност немачких протестаната под утицајем народносног шовинизма.

Берквбек овде је врло згодно навео из посланице јапанске гране православне цркве, поводом деветстогодишњице крштења Русâ, интересантну карактеристику Рима и протестаната, од којих први т. ј. Рим, по мишљењу православних Јапанаца, прибраја к божанственој истини „дрво, сено и сламу човечјих измишљаја“, док протестанти све више и више крње и одбацују хришћанско учење.

Чудноватo држање својих садржавања Берквбек тумачи њиховим предрасудама о Русији, и у тим предрасудама он види већих препрека за сједињење цркава, него у догматичкој разлици. Ослобођење Енглеза од тих предрасуда, био би први и најважнији корак за духовно зближење. Г. Берквбек високо цени руске богослове и њихову способност, и он је уверен, да би они били у стању да теоријске препреке уклоне, само је напред потребно да се обе стране међусобно разумеју. Али је за то неопходно потребно да се одстрани посредовање Немаца и Јевреја, из чијих се руку и добијају у Енглеској телеграми и извешћа о Русији. . . . .

„English Church Union“ („Енглески црквени савез“) моћно је удружење, које у себи броји 28 епископа, 4.108 свештеника и 29.689 световних људи. Оно друштво бори се жестоко против католичких и калвинских тенденција у енглеској цркви, трудећи се, да енглеска црква буде у истини католичка и апостолска црква.“

САДРЖАЈ.

БЕЛЕШКЕ.

— **(Дар Његове Светости гимназији карловачкој и значајна изјава.)** На дан св. три Јерарха о. г. благоизволела је Његова Светост дати свечан обед, на којем су присуствовали професори богословије и гимназије са Србима учитељима основних школа. *Том приликом је Његова Светост даровала гимназијском фонду и карловачке гимназије 1000 фор., јер: „хоће подједнако да љуби обе гимназије хоће, а не да буде једној отац, а другој очух.“*

Осим тога учинила је Његова Светост и одличну изјаву, да жели — ако га Бог пожини — *нашли богословско семениште.*

И жели тој, Његове Светости, одазвасмо се најтоплијом молитвом к Богу: да нам живи св. патријарха Георгија на многа лета!

Слава му!

— **(Постављање народно-црквеног и патријаршаког секретара.)** *У* седници саборског одбора од 5. (17.) фебруара о. г. *именовано* је св. Патријарх Георгије, по праву које му даје високи кр. рескрипт од 10. авг. 1868, за свога *патријаршког и народно црквеног секретара* дојакошњег вредног и савесног подсекретара г. *дра Љубу Секулића.* Честитајмо новом секретару на том заслуженом унапређењу и одликовању!

— **(Извештај с јануарским седницама епархије темишварске.)** *Епарх. Конзисторија* темишварска држала је седницу своју 25. јануара о. г. у којој су следећи важнији предмети решени: Извештена је Марија Јовановића, парох. удовица из Моноштора, да је 30 фор., а јерох. Исхирион Гаћански, адм. мало-бечкеречке парохије, да је 50 фор. у име државне приномоћи добио. — Потврђен је избор Григорија Стајића, свршеног богослова, за свет. парох. помоћника у Мокрину. — Узет је на знање извештај проте Кузмана Станића, да је јереја Богољуба Петровића, за админ. парохије рудњанске тамошњој црк. општини представио. — Тужба црк. општине мало-бечкеречке против там. администратора парохије, задата је истоме на изјашњење. — Молбеница Васе Лучића, свршеног богослова из Сусека, којом на место прот. капелана у В. Бечкереку компетује, задата је црк. општини в. бечкеречкој на изјашњење: да ли исток компетента за прот. капелана изабрати жели. — На молбу ободелог јереја Григорија Чолаковића, пароха срп. кларијског, да му се до оздрављења његовог заменик постави — одређен је јерохонах манастира Бездина, Доситије Курјаков, да реченог јереја замењује. — Неколико молбеница сиромашних свештеника и парох. удовица ради полученја државне приномоћи, спроведене су с препоруком министарству богочасти и јавне наставе. — Осим тога донесена су решења у брачних спорохима и две пресуде, којима је брак разведен.

Епарх. административни одбор темишварски држао је своју седницу 26. јануара о. г. у којој су следећи важнији предмети решени: Извештена је црк. општина неметска, да је на оправку торња своје цркве 100 фор. државне приномоћи добила. — Није дозвољено црк. општини срп.-елемирској, да промене цркв. кућу своју са 10 јутара земље, коју јој тамошња полит. општина у прокену нуди, јер иста црк. општина нема парох. дома. — Признан Јована Ђосића, учитеља арадског, против овд. решења, којим је одобрено решење црк. скупштине арадске, која му је неровољско и појачко звање одузела, поднесен је са односним списима саб. одбору. — Дозвољено је срп.-црквеном одбору у В. Ст. Миклушу, да на цркв. благајне своје 500 ф. на исплату школског дуга узајмити може. — Одобрена је обнова једне трећине цркв. скупштине и половине цркв. одбора цркв. општине бега-св.-ђурачке. — Дозвољено је управном одбору железначке цркв. општине, да ради подмирења цркв. општ. меничног дуга од 36.600 фор. и дуга на овоепарх. фонда од 1700 фор. код мађ. хипотекарне банке у Будимпешти зајам од 40.000 фор. и ради набавке парне машине, за купљало „Русанду“, зајам од 5000 фор., свега дакле 45.000 фор. на 50-годишњу одплату подићи може. — Прилог цркв. општине н. кикиндске за овоепархијски фонд за год. 1893. у напосу од 136 фор. 09 нов. уносећи је у епархијски фонд. — Узет је на знање извештај цркв. општине м. чанадске, да је 23 фор. 94 нов. у име саб. трошка за год. 1893. управи срп. народних црквених фондова послала. — Свота од 80 фор. 99 нов., коју је Балинска цркв. општина у име са-

борског тропка за год. 1893. управи овој послала, — одаслаће се управи срп. народних црква. фондова. — Одобрена је обнова половине црква. одбора црква. општине кокринске. — Одобрен је уговор, по коме је црква. општина торњанска купила за парох. дом кућу од Филипа Јакшића за цену од 340 фор. — Одобрен је уговор, по коме је црква. општина т.-кањишка за парох. дом купила кућу Андрије Хакера, становника тамошњег, за цену од 1450 фор. — Дозвољено је црква. општини т.-кањишкој, да непокретности своје у грунтовници на школски фонд укњижене, на име српске прав. црквене општине т.-кањишке превести може. — Прилог ром. црква. одбора саравољског окоснарх. фонду за год. 1893. у износу од 19 фор. унесен је у снарх. фонд. — Молбеница црква. општине ечканске, ради получења прилоножи из срп. народног црква. фонда, на цел оправке своје црквене и школе, спроведена је с' препоруком саб. одбору. — Од црква. општина на прегледање поднесени рачуни и предрачуни падати су снарх. ревизору на прегледање и извештај, а од овога прегледани рачуни и предрачуни враћени су дотичних црква. општинама са примедбама. — Ради получења државне прилоножи поднесене молбенице неких сиромашних црква. општина, спроведене су с препоруком министарству богочасти и јавне наставе. *П. М.*

— (**Нов проналазак у типографији.**) Електротехнички кермик Бизуард и типограф Леонар у Петрограду пронашли су начин, којим се може дрво, исто тако као и сваки метал, топити. Ови проналазачи мисле, да ће се тим начином моћи и *дрвена слова лити*. Њихови опити показали су, да се при извесним условима, без приступа ваздуха, дрво топи на сразмерно ниској температури. Тврдоћа материјала, која је из топљеног дрвета добивена, знатно надмашује тврдоћу материјала, од кога се до данас слова лила. Важност проналаска састоји се још и у томе, што ће се струготине и одпадци од дрвета овим начином корисно употребити. Кад се мешавина разних врста дрва отопи, даје масу загасите цементове боје. Држи се, да ће тај проналазак учинити велику штету и корист у типографији.

I. Исказ скупљених прилога за споменик митрополиту Стефану Стратимировићу.

(Наставак.)

Брестач: Корнелије Будић, адм. парох 3 ф. — Свега **3 ф.**

Војка: Димитрије Станисављевић, парох 3 ф. — Милан Попадић, парох 2 ф. — Мита Љубића 1 ф. — Сима Керечки 1 ф. — С. С. Николајевић 1 ф. — Персида Добри 1 ф. — Стефан Гајић 50 н. — Георгије Керечки, ст. 50 н. — Георгије Керечки мл. 20 н. — Лука Станисављевић 50 н. — Игњат Јовановић 40 н. — Крста Милошевић 20 н. — Свега **11 ф. 30 н.**

Добановци: Лазар Живковић 1 ф. — Стева Пештанац 1 ф. — Светозар Савин 50 н. — Никола Пенћ 50 н. — Марија Ичко 50 н. — Светозар Пријачки 50 н. — Драгиња Тошић 1 ф. — Живојин Тошић, парох 5 ф. — Свега: **10 ф.**

Привина глава: Управа Манастира 15 ф. — Теофан Косовац, игуман 5 ф. — Серафим Николић намесник 1 ф. — Кипријан Грујић 1 ф. — Севастијан Перић, јеромонах 1 ф. — Свега: **23 ф.**

Бешеново: Марко Шпула, парох 5 ф. — Најдан Мишушевић, учитељ 1 ф. — Душан Мишковић економ 1 ф. — Милорад Трнић, ратар 1 ф. — Светозар Николић, трговац 50 н. Свега: **8 ф. 50 н.**

Ђурђево: Симеон Николић, парох 10 ф. — Свега: **10 ф.**

Неблуси: Дане Кнежевић, парох 2 фор. — Свега: **2 ф.**

Орловат: Срп. прав. црква. општина 5 фор. — Свега: **5 ф.**

Маринци: Лазар Мишић, парох 1 ф. — Душан Радојчић, учитељ 50 н. — Петар Карагић 20 н. — Милош Симеоновић 30 н. — Мирко Богосављевић 20 н. — Ђура Миланковић 10 н. — Јован Живановић 20 н. — Љубоја Путник 10 н. — Панта Сечујац 10 н. — Јеста Лазић 20 н. — Лука Иванковић 20 н. — Митар Петровић 10 н. — Теодор Ивановић 20 н. — Пајо Богојевић 20 н. — Лазар и Паја Гајић 20 н. — Љубомир Радојчић 20 н. — Мијо Ђурђевић 20 н. — Младен Мрђенов 20 н. — Јаков Вељин 20 н. — Стеван Вељин 10 н. — Живко Лазић 10 н. — Прока Јанковић 20 н. — Илија Грубешић 30 н. — Васо Митровић 20 н. — Драгојла Далац 10 н. — Васо Ђурђевић 10 н. — Василије Митровић 20 н. — Сима Никшић 20 н. — Васо Анђелић 20 н. — Никола Петковић 10 н. — Крста Никшић 10 н. — Јустин Никшић 20 н. — Лазар Поповић 20 н. — Петар Радојев 10 н. — Сава Стојшић 10 н. — Аћим Поповић 30 н. — Сима Ратковић 20 н. — Велимир Карагић 10 н. — Филип Карагић 10 н. — Гаја Грубешић 20 н. — Свега: **3 ф.** — Износ = 80 ф. 80 нов.

Свега: 1740 ф. 10 н.

(Наставиће се.)

Прота **Јован Вучковић** с. р.
председник одбора.

Јован Симеоновић-Чокић с. р.
благајник одбора.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

— „**Голуб**“. *Лист за српску младеж.* Уредбује: *Јован Благојевић*, а издаје: *књижара Миливоја Карикашевића* у *Сомбору*. Овај врло добро уређивани *дечји лист* ушао је већ у *шеснаесту*

годину. Излази *два пут* на месец *са илустрацијама*, а цена му је за Аустро-Угарску на целу годину 2 фор., за Србију и Бугарску 5 динара. — Нека је свјетски препоручен овај највећи и корисни лист.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

— **Пољу, у Турској Кањижи.** На питање Ваше, да ли је у недељу 30. јануара требало појати 4. или 8. васкрсни глас, одговарамо Вам, да је требало појати 4. глас.

Који се гласови васкрсни имају појати у недеље, и то од недеље по недељи свих светих т. ј. друге недеље по Духовима, до недеље цветне, о том се можете научити из *Типика*.

У њему се налази на страни 433. издања од 1848. „*Пасхалїа зрячая по ключевымъ словамъ*“, и код сваког пасхалног слова, налазе се столпови јеванђеља, којих свега има шест.

Исти столпови почињу од прве недеље, по недељи свих светих једне године, и трају до недеље цветне друге године.

Како је 1893. г. било пасхално слово *ж*, а ове 1894. г. *м*, то од 30. маја 1893. г. до 10. априла 1894. г. важе столпови, наведени код слова *ж*.

Пети столп почео је 9. јануара 1894. г., и у ту се недељу имао појати 1. глас, 16. јан. 2 глас, 23. јан. 3 глас, а 30. јануара 4. глас.

Који се васкрсни гласови имају појати у недеље цветне, до прве недеље, по недељи свих светих, о томе се налази правило у *Типику*, односно *Пентикостару*.

У осталом, упућујемо Вас на чланак: „*О читању јеванђеља и апостола у недеље, по грчком Јеванђелистару*“, у 1. бр. нашега листа за ову годину, где ћете тачно наћи, које васкрсне гласове треба појати у коју недељу ове 1894. године. Исти су удешени по поменутим столповима, јер и ако има неке разлике у читању јеванђеља по грчком Јеванђелистару и руским Сказанијама, нема никакве разлике у појању васкрсних гласова. У томе се наш (т. ј. руски) *Типик* слаже са грчким Јеванђелистаром.

Уредништво.

ОГЛАСИ.

Ad C. O. бр. зап. 1493./ex 1893.

СТЕЧАЈ. 11 1—3

Ради попуњења новоустановљеног места **архивара при срп. прав. митрополијској архиви у Карловцима** овим се расписује стечај.

Са тим местом скопчана је плата од годишњих 1200 фор. а. вр. и станарина од годишњих 200 фор. а. вр.

Од архивара се иште, да је Србин православне вере, да има факултетске науке, а уз то да потпуно зна језике: српски, латински, мађарски и немачки.

Ваљано инструјисане молбенице ваља поднети саборском одбору најдаље до 9. (21.) марта 1894.

Из седнице срп. прав. нар. црк. саборског одбора, држане у Карловцима 18. (30.) децембра 1894.

Георгије
Патријарх.

СТЕЧАЈ. 6 3 3

На основу закључка бачванске правосл. срп. црквено-општине од 30. јануара 1893. год. број 3. и одобрења епарх. адм. одбора под бројем Е. 395 II. 131. расписује се стечај *за забавиљу* на овдашњем православ. српском забавишту, с којим су местом следећа берива скопчана, и то: 360 фор. у готовом, коју ће своту у месечним оброцима из црквене благајне у напред примати; — даље, слободан стан или за пети 60 фор. годишње и 16 куб. метара дрва за огрев каквих општина имала буде.

Забавиља мора оспособљена и то православне вере бити.

Молбенице се имају до последњег фебруара по ст. кал. на потписаног председника упутити.

У *Бачванском* 22. јануара 1894.

Светозар Маринковић,
председник.

Живојин Предраговић,
перовођа.

Ad C. O. 573./136. ex 1894.

СТЕЧАЈ. 10 1—3

Ради попуњења **упражњеног места нар. црквеног подтајника** као помоћника народно-црквеног тајника у Карловцима овим се расписује стечај.

Са тим местом скопчана је плата од годишњих 1500 фор. а. вр. и станарина од годишњих 200 фор. а. вр.

Ко жели получити ово место, има исказати, да је Србин православне вере, свршен правник, уз то да у речи и писму потпуно влада језиком: српским, мађарским и немачким.

Ваљано инструјисане молбенице ваља поднети саборском одбору најдаље до 9. (21.) марта 1894.

Из седнице срп. прав. нар. црквеног саборског одбора, држане у Карловцима 5. (17.) фебруара 1894. год.

Георгије
Патријарх.

СТЕЧАЈ. 7 3—3

Овиђем се расписује стечај на *парохију* I. разреда *у Мемишкој*, протопресвитерата петрињског.

Интеркалара нема.

Рок пријавама 24. фебруар 1894. по ст. кал.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у *Плашком*, 20. јануара 1894.

Михаило с. р.,
Епископ горњо-карловачки.

Бр. 14./Е. К. 34. ех 1894.

СТЕЧАЈ. 9 2—3

Овиђем се расписује стечај *на парохију* I. разреда *у Бунићу*, протопресвитерата Кореничког.

Интеркалара нема.

Рок пријавама до 17. (29.) марта о. г.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у *Плашком*, 20. јануара 1894.

Михаило с. р.
Епископ горњо-карловачки.

СТЕЧАЈ. 8 2—3

На ново установљено место *управитеља* православних, вероисповедних, српско-народних основних школа земунских.

Са тим местом скончана је годишња плата од 800 фор. и станарина 200 форината а. вр.

Горе поменутом управитељу спада у дужност:

1.) У смислу 128 §. „Уредбе“ за српско-народне школе, да управља свима унутарњим одношајима овомесних српских основних школа.

2.) Да у случају болести или одсутности ког учитеља или учитељице, замењује исте у раду њиховом у школи.

3.) Да мушку и женску децу овомесних српских школа, у за то одређеним часовима, поучава нотном појању и певању, у обиму, како то месни школски одбор, споразумно са истим, установи, а свршетком сваке школске године одржаће се и из тог предмета закључни годишњи испит.

4.) Да у свето-богородичној цркви земунској, као појац, редовно пође на свима богослужењима, за левом певницом.

На поменуто место, за управитеља школског, могу компетовати Срби учитељи, који непрекидно учитељују већ најмање десет година дана са врло добрим успехом и који су уједно вешти у ноталном знању и у свирању.

Молбенице нека се до 13. (25.) марта 1894. године, пошаљу председништву школског одбора, српских вероисповедних школа земунских.

Из седнице месног школског одбора српских вероисповедних школа земунских, држане у Земуну, 21. јануара (2. фебруара) 1894. године.

Школски одбор.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за прелијање покупутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са крупом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, тако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушкама провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи праљена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем **козе за звона** од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; **звона или шоље за сатове** од метала; **прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа.** — Звона у тежини од 300 килогр. па ниже има увек готових на стоваришту.

198 5—26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко**

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч. Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији и остали рукописи уреднишшву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Јереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 20. фебруара 1894.

ПОУКА У НЕДЕЉУ БЛУДНОГ СИНА.

Данашње св. јеванђеље врло је поучно. Овом дивном причом потстицао је Христос народ на покајање, показујући величину радости божје, величину милости и човекољубља божјег према грешнику, који се срдачно каје за грехе своје. (Прочитај: цео текст јеванђ. Лука XV. 79 на српском језику.)

Човек, о којем се у данашњем св. јеванђељу говори да је имао два сина, — није човек, него сам човекољубиви Бог и Отац на небесима. Синови му представљају: праведне и грешне људе. Правда је првобитна имовина човечје природе. Први од Бога саздани човек био је праведан, јер је створен по образу божјем, те је тако његова човечја природа била обучена у савршену лепоту правде. С тога и старији син претставља првог, праведног човека, означава праведнике. А грех, као зло, које је произашло из преступа заповеди божје, претставља се у млађем сину, у којем је оличен први човек, као преступник заповеди божје. Зато он означава грешнике. „Исти је рекао оцу: дај ми део имања што припада мени. И раздели им имање.“ Бог милостиви даде свима људима сво имање, све дарове своје. Сваком човеку даде Бог: разум, слободну вољу, здравље, крепост и лепоту, даде свима људима: сунце, месец, звезде, земљу и све што је на њој. И то даде равно свима праведнима и грешнима, јер сунце обасјава и добре и зле, блага киша пада и на праведне и неправедне.

И старији син, праведни човек, све је то примио у славу Господњу, па је хвалио Бога и дивио се величанству неба и красоти света, а благодарио је, прослављао и клањао се Богу творцу свега што видимо и не видимо. А млађи син, грешни човек, узе богатство, које му Бог даде и отиде у далеку земљу, а то је: удали се од Бога и живео је зло и развратно у пијанству и блуду, те је тако упропастио имање

и дарове, које је од Бога добио. „И он се наће на невољи, јер велика глад завлада у земљи где је он био.“ Грешан човек, који се удали од Бога и непрестано у греху живи, тај изгуби сва блага, која од Бога има и у његовој души и срцу глад завлада. Његову душу и срце страсти окамене тако, да грешник тај не може да чује, нити за срце његово може да прионе душевна храна, а то је: реч божја, наука божја, милостиња, љубав и правда. Јер где је изобиље злих и лукавих дела, тамо је оскудица у добрим и благим делима. Где нема страха божјег и послушности закону божјем, тамо је овладала глад душевна.

„И отишав понуди се код једнога човека у тој земљи и он га посла у поље своје да чува свиње. И жељаше наситити се са рошчићима, које су свиње јеле и нико му их није давао.“ Човек, који се навикне да ужива сласти земаљске, он их све више и више ужива и стара се како ће истима да наслађава тело своје. Такав се човек онда сједињава са нечистим и лукавим духима. Од тих је један: дух блуда, други: прекомерног јела и пића, један: среброљубља, а други: свију осталих страсти, које пропаст човечју за собом повлаче. И блудни син стаде у службу код сатане и овај га посла у поље, а то је: показа му многе и разновредне путеве греха. Уједно му даде да чува свиње, а то је: нагони га, да се наслађава и увеселава пристрасним помислима, страстима и свима нечистотама. Као грешник није могао да се насити греха, јер му је свака мисао, свака реч и свако дело грешно. И он жели да се насити греха, а не може, јер што год више греши, то све више и више за грехом чезне.

На кад је блудни син дошао к' себи и увидео, да ће од глади умрети, да ће због тога, што не чини никакво добро дело, него само греши, — пропасти; — покајао се, те се у себи заверио да ће отићи оцу па ће му рећи: „Оче згрешио сам на небу и пред тобом и нисам достојан, да се називем твој син.“ И када оцу отиде, а отац покајника љубазно прими, рашири руке, загрли га и пољуби. Бог, милостиви Отац наш, прима покајника грешника, који му се исповеда и од свега срца за грехе своје каје и указује му своје човекољубиво и очинско милосрђе. И слуге божје, пастири духовни речју поуке одевају покајнике у најлепшу одећу врлине. За тим дају му прстен на руку, а то је: печат хришћанства, који ми делом задобијамо. Јер рука је знак деловања, а прстен је печат духа св. Вером и делима спасава се човек. И обућу дају му на ноге, а то је: дају му моћ и храброст, да може уништити непријатеља вере и цркве своје, те тако наоружан правом и истинитом науком св. јеванђеља, да може ступати на змију и скорпију и сву силу вражију, те поћи путем спасења, поћи стопама заповеди божјих.

За тим са велике радости и из љубави према сину својему, дао је отац заклати теле угојено, да се веселе. То значи: Бог Отац из превелике љубави према грешном и палом роду људском, послао је на земљу сина својега јединца, који је своје тело човечије на смрт предао да крвљу својом спере са нас грехе, те и нама оставио, да се причестимо тела и крви његове за исцељење душе и тела својега. И сваки, који се покајањем обраћа од греха и удостојава се св. тајне причешћа, причињава радост и весеље Богу и Оцу и слугама његовим, пастирима духовним, јер је тај покајник „мртав био и оживео, изгубљен био и нашао се.“

Старији син замерао је оцу, што због невољалог сина својега част држи.

Многи човек, који је на правом путу и који се труди, да што год више може добра дела чини, тај се више пута чуди, да Бог и највећем грешнику милост своју пружа. Многи човек и данас више пута негодује када види, да зли и невољали људи често у свакој срећи и изобиљу живе.

Али ту нас сам Бог теши и ублажава са овим тихим и љубазним речима, говорећи: „Ти си увек са мном.“ То значи: Онај, који увек испуњава заповеди божје, као усиновљен Богу, заслугама Христовим, биће му угодан, получиће највећу срећу, наследиће царство Бога и Оца. „А зар не треба да се радујемо и провеселимо, јер овај брат твој мртав је био и оживео је, изгубљен — и нашао се.“ Дакле треба да се радујемо и веселимо, када се и један само грешник покаје, јер Бог и анђели на небу радују се, када се један грешник Богу обрати и спасе, више него свима праведнима.

На чему нас учи, љубазни хришћани, да-

нашње св. јеванђеље? Учи нас: да чувамо блага, имање и дарове, које од Бога добивамо и да их корисно употребљујемо. Ако нам је Бог дао, да смо ум свој знањем обогатили, то да поучимо оне који не знају. Ако нам је Бог богатства дао, то треба, више него други, да помажемо бедним и сиромашним људима. Ако смо у части и достојанству, то да штитимо нападнуте, крепимо изнемогле, подижемо малодушне; па ћемо тако од Бога дарован нам таленте, које на корист и ближњег својега употребљујемо, и удостручити.

Блудни је син неразумно и грешно упропастио све имање своје, те је дошао највеће невоље. Но дошавши к себи обратио се оцу, који га опет радосно прима.

И ми, љубазни моји, који у овој плаћевној земаљској долини живимо, те овај смртни живот свој од дана на дан потежемо и непрестано се са страстима боримо и у грех упадамо; — сада у ове дане, када нам се „двери покајања“ отварају, покајмо се за грехе своје, те у наступајуће време часног и великог поста исправимо живот свој, заверимо се да нећемо грешити, исповедимо се и причестимо се. Приступимо Оцу небеском са речима: „Оче згрешио сам на небу и пред тобом и нисам достојан назвати се сином твојим“; и Бог ће нас у своју милост примити.

Ако смо пак на добром путу, то не треба да презиремо највеће грешнике нити да нам је неугодно и да смо злобни на њих, што их Бог прима и на њих своју милост излива. Бог је милостиви Отац нас свију, па хоће све нас тихим и љубазним речима да к себи призове. Па ако се ми будемо одазивали гласу и позиву божјем, на будемо у себе примали само пречисто тело и животворну крв Христову по срдачном покајању за грехе своје, са потпуном надом на милост божју, то ће онда сваког појединог од нас Бог примити кротко и милостиво, загрлити нас и царства својега небеског удостојити. Сваком поједином од нас рећи ће Бог: „Овај син мој био је мртав грехом и оживео, изгубљен — и нашао се.“

Војка, 1894.

(По руском) **Милан Попадић.**

Древност употребљавања и символичко значење спољашњих знакова и радња при молитви.*

Права молитва, која излази из дубљине срца, по тијесној вези душе с тијелом, не може а да се не искаже у спољашњим знацима: **сердце мое и плоть моя возрадовастася о Бозѣ живѣ** (пс. 83, 3.), — **о избытка сердца глаголетъ оустa** (Лука 6, 45.). Да би спољашњи израз молитвеног духа при заједничком богослужењу био једнолик и лијеп, одавна је православна црква одредила положај, у киквом се морају приносити заједничке молитве и спољашње знаке, који имају пратити молитву. Такови спољашњи знаци и радње јесу: 1.) стајање, 2.) откривање главе, 3.) окретање према истоку, 4.) поклони, 5.) клечање, 6.) падање на земљу, 7.) дизање руку и очију к небу и 8.) крсни знак.

1.) Стајање за вријеме молитве. Стајање је управо природни положај онога, који се моли: ако се дух узноси, не може ни тијело остати на миру. Такав положај за вријеме молитве потпуно одговара величанству Врховнога Суштаства. Кад ми стојимо пред оним, кога поштујемо и слушамо, то смо тим више дужни стајати за вријеме молитве пред Богом, пред којим миријаде анђела и арханђела стоје са страхом и трепетом (Ис. 6, 2.; Дан. 7, 10.; Апок. 7, 11.). Стајање за вријеме молитве потпуно одговара и самом позиву хришћанина: по учењу ап. Павла (1. Кор. 16, 13.; Еф. 6, 14.; Филип. 4, 1.), сав живот хришћанина има бити непрестаним служењем Богу; а ако хришћанин мора свагда бити на опрезу и стајати на стражи свога душевнога спасења, то је тим више дужан чинити то за вријеме своје молитве при богослужењу. Већ у старозаветној цркви молили се Јевреји стојећи не само у јерусалимском храму, где није било

* Ова расправица преведена је из красног руског духовног листа: „Руководство для сельскихъ пастырей“ г. 1892. (бр. 5., 6. и 9.), — а прије ће је читао у мартовској скупштини богословског друштва „Слоге“ г. 1893 редовни друштвени члан **Ђуро Т. Марковић**, богослов IV. године.

сједала, него и у синагогама (Мат. 6, 5.). У таком се положају молили и стари хришћани, као што о том свједоче Јустин мученик, Тертулијан, и многи други оци и учитељи црквени, који су живјели за првих вијекова хришћанства. „По том (послије наставе и поуке, коју изговори предстојник цркве) ми сви устајемо и молимо се“, — вели св. Јустин мученик, описујући свршавање литургије у дан Сунца (недјеља) (1 апол. гл. 67.), а Тертулијан примјећује: да се само незнабошци моле сједећи, да хришћани у том не треба да им подражавају, јер кад би се хришћани сједећи молили, то би већ тиме показивали, као да се моле од биједе, немарно (о молитви Господњој гл. 12.). У осталом, стара хришћанска црква није се безусловно држала правила да треба за вријеме богослужења стајати: она је допуштала сједјети док се говориле поуке (то се може видјети из горе наведеног свједочанства св. Јустина мученика), док се читала тумачења св. Отаца на Апостол и Јеванђеље, Пролози, Синаксари, животописи светих и док се пјевале пјесме пред тим читањима, *које су отуда и добиле назив: „сједалне“*. И данас допушта Православна Црква, како свећенослужитељима, тако и свјетовњацима да могу каткада сједјети за вријеме богослужења. Тако она дозвољава епископима и свећеницима сједјети док се чита Апостол; сви они који се моле могу сједјети док се читају сједални (осим само њеких), док се читају т. зв. „уставне“ поуке (св. Отаца), Пролози, Синаксари и животописи светих. То је право Црква давала и даје кјернима с тога, да би они, при продуженом богослужењу могли пажљиво и без умора саслушати све оно, што се садржи у Пролозима, Синаксарима, животописима светих и т. д. Но код свих молитава, особито оних, које изговарају свећенослужитељи, хришћани су свагда обвезани стајати. Већ је Тертулијан признавао недостојним молити се сједећи, особито за вријеме, кад пред лицем Бога живога стоји анђео молитве — свећеник (о молитви Господњој гл. 12.). За тим гласом старога учитеља и представника западне Цркве, није пошла касније римско-католичка црква, која је, удаљивши се од чистоте апостолскога предања, довела своју сниходљивост људским немоћима до крајности тиме, што је дозволила сједјети чак и за вријеме најважнијих молитава.

(Наставиће се.)

„О устројству месних српских црквених скупштина и одбора, у митрополији Карловачкој, и о избору њихових чланова“.

(Свршетак)

Ако не узбуде никаквог приговора против самог начина избора, или против изабратих лица, или ако се приговор поднесе, по коначном његовом решењу, закаже председник скупштински скупштину и позове у њу и новоизабране скупштинаре.

По §. 19. П. Б. скупштинари се бирају на 6 година.

Ако се пак бира цела скупштина из нова, пошто се стара распусти, онда се скупштинари бирају на 2, односно 4, односно 6 година. Т. ј. једна се трећина бира на 2, једна на 4, а једна на 6 година. Прве две трећине испадају коцком, а последња сама по себи иступа.

Н. п. у Н. изабере се у јануару 1894. год. нова скупштина, у којој има 30 скупштинара. После 2 године, т. ј. у октобру* 1895 год. у редовној скупштини, напишу се имена свију 30 скупштинара (треба написати и председниково и потпредседниково име) на засебном листићу, и од 30 листића извуку се 10. Чија имена буду написана на тих 10 листића, ти престају бити даље скупштинари (не престају бити одмах, него тек онда, кад се на њихово место у јануару 1896. г. изаберу други, при ком избору и они могу по ново изабрани бити).

У јануару 1895. г. по напред описаном начину треба изабрати 10 нових скупштинара.

После 4 године, т. ј. у октобру 1897. г. напишу се имена заостали од изабратих 1894 г. 20 скупштинара на засебне листиће (ако код првог извлачења нису извучени били листићи, на којима је било написано име председниково и потпредседниково, треба и њихова имена написати, односно онога, чији листић са именом од њих двојице код првог извлачења није био

* Јер се скупштина редовно држи месеца октобра (§ 21. Б. нађ. рескр.).

извучен), и од њих опет 10 листића извуку. Чија имена буду написана на тих 10 листића, ти престају бити даље скупштинари, односно остају до времена, док се на њихово место не изаберу нови скупштинари, или и они сами не буду по ново изабрани.

У јануару 1898. г., по напред описаном начину, треба изабрати 10 нових скупштинара на њихово место. И при овом избору могу по ново изабрани бити за скупштинаре, који су извучени били у октобру 1897. год.

После 6 година, т. ј. у октобру 1899. г. без извлачења престају бити скупштинари и оних 10, што су изабрани били пре 6 година т. ј. 1894. г. а у јануару 1900. г. по напред описаном начину треба изабрати 10 нових скупштинара на њихово место. И при овом избору могу по ново изабрани бити за скупштинаре, који су били извучени у октобру 1899. год.

Оних 10 нових скупштинара, што су изабрани 1896. год., имају бити скупштинари све до 1902. г., оних 10, што су изабрати 1898. г. до 1904. г., а оних 10, што су изабрани 1900. г. до 1906. г.

Према овоме, само код изабрате у један мах целе скупштине, за прве 2 односно 4 године, код $^2/_3$ скупштинара не траје мандат 6, већ 2, односно 4 године, а доцније траје 6 година.

Ако се пак које место у скупштини упразни исељењем ког скупштинара, или смрћу, оставком, изабором у одбор, губитком својства за то, или искључењем, то се онда по § 19. П. Б. место таково има попунити у идућој скупштини т. ј. *тако* поставша празна места попуњује (бира) сама црквена скупштина, а не сви бирачи, а по наредби Саборског Одбора од 20. јуна 1884. „тим начином изабрани нови скупштинар ступа на место онога, у коме се случај упражњења догодио, те доследно мандат тако суспитуисаног скупштинара има трајати само донде, докле би важност имао мандат претходника му, односно докле траје мандат оне трећине, којој је претходник припадао.“

Да би се могло знати, кад је ко изабран за скупштинара, треба у записнику скупштинском исписати имена свију скупштинара, и код сваког ставити, кад је изабрат за скупштинара.*

* Није нам јасно. Јер кад је који скупштинар изабран, то се види из записника оне скупштине, у којој је избор обављен. А записнике ваља чувати и у реду држати, пак ће се то знати увек, а тоди у року од 1—6 година. Ур.

(Свршиће се).

ХРИШЋАНСКО, А НАРОЧИТО ПРАВОСЛАВНО МИСИЈОНАРСТВО У КИТАЈСКОЈ ЦАРЕВИНИ.

Саопштио **Владимир Димитријевић**, студент богословије.

(Свршетак.)

И Албазинци буду увршћени у гарду цара Кангија, и добише неке повластице према другим гардама. После смрти свештеника Леонтијева (1700.) обратише се Албазинци цару китајском са молбом, да из Русије добави нове свештенике. Канги прими ту молбу повољно, па отправи својеручно писмо руском двору, на што Петар Велики посла 1713. у Пекинг архимандрита *Илариона* (по рођењу Ољака), више свештеника и т. д. То беше прва руска црквена мисија у Китају; она стиже у Пекинг год. 1716., и конституише се осим архимандрита још из једнога јеромонаха, јерођакона, два протопопа, три студенте и једнога црквењака — свега дакле из девет лица. Иларијон умре у Пекингу већ 1719; сахрањене га у руско гробље, источно од цркве. Земљиште за то гробље, које је од прилично велике вредности, поклонила је китајска влада Албазинцима; православне и данашњим даном ту сахрањују.

Испрва би утврђено, да се црквена мисија сваких десет година мења, али те периоде нису увек тачно одржали: заплети на границама, као и у Европи, и тому слично, проузрочише, те је по гдекоја мисија остала у Пекингу по петнаест, па и двадесет лета, док се могаде вратити у своју постојбину, и тек 1840-те утаначише, да се она има мењати сваких шест година. У осталом би године 1860 црквена мисија од политичке мисије одељена, и стоји од онда под непосредном

управом Светога Синода; уједно не утврдише, колико година мора свака мисија остати у Пекингу, као ни то, из колико свештеника да се састоји. Прва мисија би 1729-те, дакле након једно тринаестогодишњега пребивања, одмењена. У китајско-руском уговору од год. 1728 (склопљен на реци Боро), добише Руси, осим разних комерцијалних повластица од стране Китајске, још и ту дозволу, да могу подићи и једну школу, у којој би се — на рачун самога китајскога цара — известан број руских студената учио китајском и манџурском језику. Завод је још пре педесет година затворен. Уједно је уговорено, да се мисија састоји из четири свештеника, даље из шест световњака, који би имали да изучавају китајски и монголски језик. Ова мисија, на броју трећа, би одмењена год. 1736, а четврта и пета следоваше год. 1745., односно 1755.

Између год. 1756. и 1760. породише се међу Русијом и Китајем неки заплети, јер два унгарска кана прећоше Русији, и изгледаше тада, као да ће између те две силе и до рата доћи. Због тих запетих односаја нареди китајска влада, да руски свештеници, који су у Пекингу, не смеју једно време напуштати својих станова. Но стари добри односаји између Русије и Китаја бише на ново повраћени, и изузев тај једини догађај, китајска влада поступаше са руским мисионарством, колико се само захтевати може, предусретљиво. То се види и отуда, што је Китајска потпомагала руске мисионаре све до последњега уговора (у Тиенчину год. 1858.) са 1000 рубаља и 10.000 кг. пиринча годишње; осим тога добијаху они сваке треће године 600 рубаља, да отуда плаћају један део трошкова на одело. Мисија од год. 1755. би тек 1771. одмењена; она се вратила у Русију након шеснаест година. Новији мисионари стизаху у Пекинг 1694, 1808 и 1820. Овом потоњом мисијом управљао је *Тимковски*, који је познат са свога путописа, што је и на немачки преведен (1825). Она је знаменита с тога, што је приликом свога повратка (1830) понела са собом и напредно скупоцену китајску књижницу, својину чувеног оца Хијацинта и других мисионара, у Петроград, да се чува у царској библиотеци; књиге беху тешке преко 8000 фуната.

Од год. 1840. боравила је свака мисија у Пекингу око 10 година. Најзнаменитија је међу њима она од 1840. до 1850.; њезини чланови беху ученоме свету са својих књижевничких радова опште познати архимандрит *Палладије* и велики оријенталиста *Васиљиев*.

Напоменусмо већ, да је год. 1860. црквена мисија одељена од политичке. Прва лежи на крајњој североисточној тачки „Татарскога града“, т. ј. правога Пекинга; позната је под именом *Пеј-Куан*, за разлику од *Нан-Куан*, рускога посланства, која лежи на југу Татарскога града, и сачињава средиште тако зване четврти странаца. Када у Пекинг дође прва руска мисија (1716), би Нан-Куан, у коме живљаху руски конзули, претворен у неку врсту манастира, стила чисто китајскога. Год. 1727. почеше радити једну цркву; она је била у суседству манастира, а би готова 1734. Но манастир беше око шесетих година нашега столећа близу да се сруши, те га морадоше поправљати. Трошак је изнео до неких 40.000 рубаља, а стил је задржан махом онај првобитни, китајски. Пеј-Куан, или данашња црквена мисија, заузима место, на коме је пре тога био будистански храм; исто је китајски цар Канги поклонио заробљеним Албазинцима. Год. 1792. би тај храм претворен у хришћанску цркву, посвећену св. Николи; но већ 1827. дође та црква у тако рђаво стање, да је ваљало дизати нову. Нова је црква подигнута на месту старе. Зграде, у којима живе мисионари, подигнуте су из нова шездесетих година; уједно су на скоро после тога саградили у непосреднеј близини и зграде за школе. Богослужење држи се недељом и празничним данима у обе цркве, како у Пеј-Куану, тако и у Нан-Куану.

У свези са пеј-куанском мисијом сто е две школе, једна за мушку а друга за женску децу. Мушку школу полазе око 50 ђака, које поучавају елементима китајске науке, читању и писању; уједно се уче и веронауци. Припуштају тој школи само ону децу, која су у хришћанској заједници. У женскоме заводу, који имаде 25—30 ђака, главно је такође веронаука, читање и писање, али се не пушта из вида ни шав, плетење, вез и т. д. Завод тај стоји под надзором китајске матроне. Само у случају да су деца врло сиромашна, набавља им мисија одело и храну. Последица је те школе, да скоро сви Албазинци, мушко и женско, знају читати и писати. Приликом удадбе добијају девојке од

мисије нешто мираза; што се тиче церемонијала при венчавању, тај наличи нешто на китајски.

Неких 8 миља од Пекинга лежи крај воде Пејхо место, које се зове Тунг-тинг-ан, где Руси имају такође своје мисијонаре. То је једина мисијонарска постаја руска ван главнога града. Ту је општину основао 1863. свештеник *Исаија*. Из средстава, што их дарују богати трговци из Кијахте, саздали су храм, коме сада припада око 100 хришћана.

Православна мисија у Пекингу има двојаку сврху: прво, да фунгира душестаратељски међу старим хришћанима, Албазинцима и Русима, а друго, да ствара међу Китајцима проселите. Но Синод налаже мисијонарима строго, да добро пазе при том послу, па само оне да примају као обраћене, о којима су се уверили, да су дух хришћанске науке и појмили. Узима се, да у Пекингу и околини 20—30 Китајаца прелази годишње у православље; број руско-китајских хришћана може износити у Пекингу и околини до 5—600 душа.

Албазинци, који, као што је већ наведено, сачињаваху један део цареве гарде, постадоше временом скоро прави Китајци. Они се одевају китајски, а женидбом са урођеним женскињем добише скоро прави китајски тип. Они живе махом у близини Пеј-куана, и има их до 140 породица; још и дан данашњи одани су Русији и срцем и душом. Узме ли Албазинац себи за жену Китајку или Манџуанку (што такође није мала повластица), тада жена обично прелази у православље. Албазинци припадају најањеној између осам китајских застава; они јесу и данас војници, који врше војничке службе, али имају и својих војничких повластица. Они стоје под једним виших часником — Албазинцем — који добија плату 8 таела (око 25 ф.) месечно. Свака појединa албазинска породица добија месечно по 3 таела, а годишње по 20 џака пиринча.

Особље руске мисије састоји се сада из једнога архимандрита и три свештеника. До деобе црквене мисије од политичке, т. ј. до год. 1860., издржавала је и њу руска влада, и то са 16.000 рубаља годишње; одатле су 1000 рубаља трошили на одгајивање младих Албазинаца. Но то не сачињаваше целокупни приход мисијин; њу вредно потпомажу и руски трговци из Ханкауа, Тиенчина, Калгана, Оурге и Кијахте. — Од год. 1860. добија мисија новце од Синода, који даје у ту сврху 12.000 рубаља годишње.

И ако једној такој мисији не спада у делокруг, да се бави и књижевничким радом, то су руски мисијонари продуцирали до сада многобројна, драгокупа дела о Китају. Садржај им је махом политички, религиозни и социјални живот китајски; факт, да су многа између тих дела преведена и на стране језике, нарочито на немачки и француски, показује већ, од каквога су она опште знанственога значаја и вредности.

Ваља навести још и то, да мисијонарима руске цркве беше дозвољено остати у Пекингу и тада, када су из Китаја протерали не само језуите него и све остале европске мисијонаре. То се тумачи тиме, што се руски мисионари нису никада плетали у политичке интриге.

Толико, што, речени *„Источно-азијски Лојд“* о мисијонарском раду руском међу Китајцима; а завршује тај свој чланак са речима: На и ако ти мисијонари само врло мало доприносе обраћању Китајаца у хришћанство, то је бар наука за сва времена много захвална тој малој чети скромних свештеника на скупоценом прилоду литературе о Китају.

КЊИЖЕВНЕ ОЦЕНЕ И ПРИКАЗИ.

Извјештај српско-православног богословског сјеменишта за Босну и Херцеговину у Рељеву код Сарајева, за школску годину 1892—93. Уредио протопресвитер *Петар Петровић*, ректор богословије. — Година VI. Сарајево, земаљска штампарија 1893.

На првоме месту тога извештаја, под А., штампана је кратка расправа: *„За чим треба у васпитању да нам је највише стало?“* од *Р. Кимберо*.

Намера расправи јесте, да покаже, е је „образовање религиозно-моралног карактера оно, за чим треба у васпитању да нам је највише стало, а особито данас, јер по Дистервегу: „што су год слободније форме живота, то строжије мора бити васпитање.“ А јер су данас „форме живота“

врло слободне, то и васпитање треба да буде што строжије, у хришћанском, религиозно-нравственом духу, јер тако васпитање је једина чврста и стална гаранција за вредност појединца, породице, државе и целога човечанства.“

У другом делу извештаја, под *Б., школске* су *вести* и то 1. *„промене.“* Та промена односи се на сам преображај завода. Од шк. г. 1882/3., кад је основано богословско семениште у Рељеву, до школ. г. 1892/3., постојало је ово са наставним планом, у којем су измешане биле богословске науке са неким важнијим предметима из гимназијске науковне основе, а примани су у њ питомци већ из основних школа. Такву организацију богословског семеништа захтевале су ондашње и тадашње прилике, а особито та околност, што су у њ ступили ученици већ из основних школа, јер добро уређених средњих школа и не беше у Босни и Херцеговини тада, па да би у богосл. семениште могли долазити питомци са већом претходном спремом. Према томе, као што извештај казује, питомци семеништа и кандидати свештенички су „само у овако основаној богословији могли, да попуне оно, што су на брзу руку и у кратко слушали, учили и прешли у основној школи из разнијех њерозаконскијех и свјетовнијех предмета, па да стеку како из богословскијех, тако и из другијех свјетовнијех наука бар оволико знање, колико се према ондашњим приликама могло захтијевати и колико је од прилике потребе било, да зна и да о њима појма има један кандидат за свештеничку и парохијалну службу у овијем покрајинама.

„Ну, пошто се видило и познало, да је ова богословија у току већ пуних 10 година опстанка своја, у пуној мјери задовољила свима овијем акутнијем и примитивнијем потребама, због којих је с почетка овако уређена и организирана била; те пошто се у току тога времена још и то примјетило, да се ушљед бољег уређења свијех основнијех и средњих школа и завода, битно развила у овијем земљама и сама култура у свима гранама и слојевима народа: то се онда и у погледу ове богословије појавила нека друга потреба, нека друга мисао и жеља, т. ј. потреба, мисао и оправдана жеља, да се и она богословија другчије уреди или тачније да кажемо, да се иста богословија замијени са другим стручним — чисто богословским училиштем.

„На ову изнесениту мисао о потреби преуређења ове богословије дошло је у првоме реду Његово Високопреосвештенство наш врли и опште љубљени АЕ. и митрополит добро-босански госп. *Ђорђе Николајевић*, на пошто је у томе смелу саслушало мњење своје конзисторије и разабрало засебне назоре ректората и сваког појединог заводног наставника: то се онда Његово Високопреосвештенство одважило, да у ствари преуређења ове богословије поднесе високој земаљској влади своје образложене предлоге односно представку, по којој би се исто преуређење најподесније дало извести.“

Представка је та и успела. Следовала је наредба у погледу том.

А јер и нас у митрополији карловачкој интересује, и увек треба да интересује, развитак и напредак српско-православног до сад семеништа, а од сад богословског училишта у Рељеву, као и цео остали живот наше миле браће у српској православној цркви у Босној и Херцеговини, и јер многим нашим читаоцима не ће доћи до руку извештај, којега овде приказујемо, — држимо, да ћемо и своју дужност учинити и читаоце своје задовољити, ако целу односну наредбу овде прештампамо.

То чинимо и за то, јер у тој наредби има доста, што треба да знамо и запамтимо. Наредба гласи:

„Наредба

земаљске владе за Босну и Херцеговину од 30. јуна 1892., бр. 60.290/I., о претварању источно-православног свештеничког сјеменишта у Рељеву, у источно-православно богословско училиште.

(Одобрена Препашњим рјешењем од 21. Јуна 1892. год.)

§ 1. Источно-православно свештеничко сјеменште, устројено наредбом земаљске владе за Босну и Херцеговину од 10. јула 1883., бр. 12.268/I. (Зборник закона за 1883., бр. 104.) за образовање источно-православног свештенства за Босну и Херцеговину, претвара се у источно-православно богословско училиште за Босну и Херцеговину.

§ 2. Источно-православно богословско училиште за Босну и Херцеговину издржаваће се под надзором и контролом босанско-херцеговачке земаљске владе са свијем из босанско-херцеговачких земаљских средстава. Оно се једначује потпуно с државним заводима.

§ 3. У источно-православно богословско училиште за Босну и Херцеговину примају се питомци из све три источно-православне дијецезе

Босне и Херцеговине, дакле из дијецезе сарајевске, доњо-тузланске и мостарске.

§ 4. Као питомац може у источно-православно богословско училиште бити примљен онај, ко је источно-православне вјероисповјести, припадник Босне и Херцеговине и ко је с добрим успјехом свршио нижу гимназију у Босни и Херцеговини или у којем од обадва државна подручја монархије. Да ко буде примљен у источно-православно богословско училиште, не мора доприносити свједочбе о испиту зрелости, већ је довољно, да допринесе свједочбу, да је с добрим успјехом свршио VIII. гимназијални разред.

§ 5. У источно-православно богословско училиште прима земаљска влада за Босну и Херцеговину на предлог оног источно-православног митрополита или епископа, чијој дијецези питомац припада.

§ 6. Источно-православно богословско училиште за Босну и Херцеговину састоји се из четири (4) годишта. У њему се морају предавати ови наставни предмети:

1. црквено-словенски језик;
2. грчки језик;
3. литургика и тумачење литургичких књига;
4. морално богословље;
5. црквена историја и патрологија;
6. црквено право;
7. основно богословље (апологетика);
8. тумачење Светог Писма;
9. догматика;
10. пастирско богословље;
11. омилетика;
12. катихетика;
13. педагогика и методика;
14. увод у Св. Писмо старог и новог завјета (изагогика);
15. стилистика (црквени пословни стил);
16. пољопривреда;
17. црквено појање и црквено правило;
18. хигијена (и то дијететика т. ј. приватно и јавно његовање здравља).

Научкна основа т. ј. разредба, колико ће се сахата недјељно и у којем годишту који наставни предмет предавати, установиће се наредбеним путем.

§ 7. Наставни језик је за све предмете српски језик.

§ 8. За предавање горе наведених богословских наставних предмета и грчког језика системизује се на источно-православном богословском училишту управитељ и четири редовита професора; за наставу у црквеном појању и црквеном правилу, као и за наставу у пољопривреди и хигијени потребити број помоћних учитеља.

О подјели појединих наставних струка међу системизовано наставничко особље одлучује земаљска влада за Босну и Херцеговину, саслушавши прије о томе источно-православног митрополита у Сарајеву.

Но иначе прије као правило, да је сваки редовити професор дужан настављати недјељно најмање петнаест (15), а највише осамнаест (18) сахата.

Исто је тако дужан управитељ богословског училишта држати предавања, но то највише 10 сахата недјељно.

§ 9. Управитељ, који има стајати у седмом (VII.) дневном разреду, побираће одмах, чим буде за таковог намјештен, годишњу плаћу од 1600 фор., за тим службени (активитетни) додатак од 700 фор. и стан у нарави у заводу.

Редовити професори, који стоје у осмом (VIII.) дневноме разреду, добијаће одмах, чим буду као такови намјештени, годишњу плаћу од 1200 фор. и службени (активитетни) додатак од 400 фор.

Управитељу и професорима припада осим тога ануитетни додатак, и то послије прних у дефинитивном својству успјешно навршених пет година службе додатак од 400 фор., а послије двадесет година такове дефинитивне службе до платак од даљих 400 фор., тако да ће послије двадесет у дефинитивном својству успјешно навршених година службе састојати берива управитељева из плаће од 2400 фор. и из службеног (активитетног) додатка од 700 фор., а берива професорска из плаће од 2000 фор. и службеног (активитетног) додатка од 400 фор.

Помоћни учитељи добијају годишњу награду, коју ће земаљска влада за Босну и Херцеговину од случаја до случаја установити.

§ 10. У погледу опскрбе управитеља и професора, те њихових удовица и њихове дјеце вриједе установе мировинског прописа, који је Превишњим одобрењем од 12. новембра 1885. издан за чиновнике и служитеље, намјештене у грађанској управној служби Босне и Херцеговине, као и за удовице и дјецу тих чиновника.

§ 11. Управитеља и редовите професоре именује на предлог источно-православног митрополита сарајевског и земаљске владе за Босну и

Херцеговину ц. и кр. заједничко министарство; помоћне учитеље пак поставља босанско-херцеговачка земаљска влада споразумно с источно-православним митрополитом сарајевским.

§ 12. За управитеља и за професоре могу бити намјештени само такови натјецатељи:

а) који припадају источно-православном свјетовном или редовничком свештеничком сталежу;

б) који су припадници Босне и Херцеговине или једног од обадва државна подручја монархије, и

в) који су у једном од обадва државна подручја монархије односно у Босни и Херцеговини свршили вишу гимназију и положили на таковој испит зрелости, а за тим су у једном од споменутих подручја свршили богословске науке у којем потпуно уређеном источно-православном богословском училишту и који најпослије докажу своје оспособљење за дотичне науковне струке.

О томе, да ли се који натјецатељ за мјесто управитеља или за које мјесто професорско има претходно подвргнути писменом стечајном испиту и усменом покусном предавању, или да ли је довољно да се искаже, да је дјеловао као учитељ или као списатељ, одлучује земаљска влада за Босну и Херцеговину саслушавши прије тога о томе источно-православног митрополита сарајевског.

§ 13. Помоћни учитељи морају исто тако бити припадници Босне и Херцеговине или једног од обадва државна подручја монархије.

§ 14. Уз источно-православно богословско училиште постојаће такођер сјемениште, које ће се имати издржавати исто тако из босанско-херцеговачких земаљских средстава и у којем ће питомци богословског училишта добијати бесплатно стан, храну и одјело као и богословску наставу.

Колико ће се богословских питомаца у богословско училиште примати и у сјемениште препитавати, одредиће се наредбеним путем.

§ 15. Управитељу источно-православног богословског училишта спада у дужност под његовом одговорношћу:

1. судјеловати према потреби у настави (§ 8.);

2. руководити и надзирати укупну наставу на богословском училишту;

3. руководити укупну управу (администрацију) богословског училишта и с њим спојеног сјеменишта;

4. састављати годишње прорачуне за училиште и за сјемениште, који прорачуни добијају ваљаност за дотичну годину, пошто их одобри земаљска влада за Босну и Херцеговину;

5. надзирати и вршити дисциплину над професорима, помоћним учитељима, питомцима и над осталим особљем, које ради у богословском заводу и у сјеменишту;

6. одређивати богослужење и остале вјерозаконске и црквене послове у заводу;

7. подношати мјесечна извјешћа источно-православном митрополиту сарајевском о напретку и владању питомаца као и о наставничкој дјелатности и понашању укупног наставничког особља.

§ 16. Професори морају управитеља у испуњавању његових дужности крјепко потпомагати и дужни су безусловно му се покоравати.

§ 17. За обављање административних послова богословског училишта и сјеменишта додијелиће земаљска влада за Босну и Херцеговину споразумно с источно-православним митрополитом сарајевским управитељу још економа, коме ће земаљска влада одредити годишњу награду, као и потребито послужитељско особље.

Економ има припадати источно-православном свештеничком сталежу и мора бити неожењен или удовац без дјеце.

§ 18. Непосредни надзор над дјеловањем богословског училишта, као и над управом истога и с њим спојеног сјеменишта припада источно-православном митрополиту сарајевском, који ће имати сваке године, кад се доврше годишњи испити, поднијети високој земаљској влади за Босну и Херцеговину, као врховној надзорној власти, извјештај о успјеху наставе и о цијелој управи завода и сјеменишта.

§ 19. Држање годишњих испита као и евентуалних испита при свршавању богословије уредиће се наредбеним путем.

К овим испитима слаће своје повјеренике како земаљска влада за Босну и Херцеговину, тако и источно-православни митрополит сарајевски.

Прелазне установе.

А. Установе горње наредбе ступају у живот почетком школске године 1892./93. и то тако, што се има отворити прво годиште богословског училишта и намјестити један професор. Тим часом укида се прво годиште постојећег источно-православног свештеничког сјеменишта.

Школске године 1893./94. има се отворити друго одјељење с другим професором; школске године 1894./95. треће одјељење с трећим професором; школске године 1895./96. четврто одјељење богословског училишта с четвртим професором, односно ваља одговарајућа одјељења постојећег источно-православног свештеничког сјеменишта по мало укидати.

На тај начин активираће се почетком школске године 1895./96. источно-православно богословско училиште са сва четири одјељења и од тога часа почињући престаће дјеловати источно-православно свештеничко сјемениште устројено наредбом земаљске владе од 10. јула 1883., бр. 12.268/I. (Зборник закона из 1883., бр. 104.).

Б. Земаљска се влада овлашћује да може течајем првијех осам година, почам од школске године 1892/93., примати као питомце у источно-православно богословско училиште и гимназијалне ученике, који су успјешно свршили шести свеентуално пети разред гимназије, у колико не би било натјецатеља, који су успјешно свршили потпуну вишу гимназију“. —

На темељу ове наредбе, као што извештај каже, укинут је почетком школ. године 1892./3. I. разред српско православног богословског семеништа по старој системи, а отворен је I. разред нове преуређене богословије, односно православног богословског училишта.

Непосредни му надзорник је данас високопреосвештени господин митрополит сарајевски *Ђорђе Николајевић*.

Наставници су му 1.) протопресвитер *Петар Петровић*, ректор семеништа, односно богословског училишта, а служи од г. 1883. и предаје пастирско богословље са катихетиком и омилитику; свега 6 сахата на недељу;

2.) протопр. *Тома Алмић*, редовни професор, учитељ црквеног појања и разредни старешина у I. разреду. Служи од г. 1883., а предаје: увод у св. писмо, историју хришћанске цркве, канонично право, грчки језик и црквено појање, свега 24 с. на недељу.

3.) протопр. *Филип Милошевић*, редовни професор и разредни старешина у II. разреду. Служи од 1884. г. и предаје: тумачење св. писма, догматично богословље, морално богословље и црквено словенски језик; свега 19 с. на недељу.

4.) Световљак *Радослав Калембер*, редовни учитељ и чувар антрополошко-физикалног и природописног кабинета. Служи од 1883. г. а предаје: математику, физику, хемију и пољо-привреду; свега 14 с. на недељу.

5.) Световљак *Ђуро Бугарски*, привремени учитељ, разредни старешина у III. разреду и чувар географског кабинета. Служи од г. 1885., а предаје: немачки језик, земљопис и повест света; свега 16 с. на недељу.

6.) Световљак *Божидар Никашиновић*, додељени редовни учитељ трговачке школе, разредник у IV. разреду и привремени заводни економ. Служи од 27. марта 1891., а предаје: психологију и логику, физ. антропологију и педагогику, методику, српски језик, стару српску црквенословенску књижевност и стилистику; свега 13 с. на недељу.

Здравствени надзорник заводни је др. Леополд Гаик, окружни лечник I. разреда у Сарајеву.

За тим се у извештају излаже преглед наставног градива, што је свршен у току школ. године; на даље пошне књига, које су поклоњене књижници заводској и које су за исту купљене „из дотичне дотације“, коју завод добија од владе на расположење. „Према томе прирасту, заводна књижница, крајем школ. год. 1892./3., броји 616 наслова у 1005 комада или свезака, књига и брошира, а у вредности од 1657 ф. 80 н.“

Под бр. 7 саопштавају се, у извештају том, главније наредбе зем. владе, а под бр. 8. летопис завода од дотичне школ. године.

Исход класификације ученика био је следећи у сва 4 разреда: са одличним успехом 12, са врло добрим 14, са похвалним 12, са добрим 3; са довољним 0, са недовољним 1, сасвим недовољним 1.

(На таквом успеху: свала!)

У I. разреду преустројеног богословског училишта било је 4 ученика; а у остала три разреда, за сад још семеништа, било је свега 39 ученика.

Осим тога нам извештај казује, а ми са задовољством наглашујемо, да се у сарајевској гимназији спремају 12 ученика, приправника за ново богословско училиште, који у то име уживају стипендије од босан. херцеговачке зем. владе.

По статистичком прегледу укупних ученика, излази, да су ови по роду синови: свештенички 18, чиновнички 1 војнички 1, трговачки 5, занатлијски 2, а тежачки 14.

Радујемо се досадањем напретку рељевске богословије, а желимо јој и од сада напредак све већи и све бржи!

Надамо се, да ћемо ове године, на овоме месту, приказати и извештај нашег карловачког богословског училишта, који би требао такођер да се *сваке године* штампа. Има га ко написати? а ваљда ће бити за штампање његово и — новаца.

—р—

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Свети Патријарх Георгије подиже нову српску школу у Белом Брду.**) Добили смо из *Белог Брда* допис, који нам обелодањује ново доброчинство Његове Светости г. Патријарха Георгија и износи нов доказ Његова искрена старања за српске вероисповедне школе. Тај допис гласи:

„Ко је пажљиво пратио деловање Његове Светости г. Патријарха Георгија, тај је могао увидити, да Он добро познаје потребе свога народа, те не само да се зна те, као врховна поглавица народна, бриже и стара, него и материјалне жртве из свога властитога иметка за њих приноси.

Његов најновији дар, којим полаже 10.000 форината на осниваље фонда за уздржаваље српских народних школа, јасним је доказом, да је Он, што ни један до сад, бистрим својим оком јасно видио, где нам ваља порадити, ако хоћемо и желимо да наш народ буде сретан и напредан и да се Српство наше у мору туђинштине чисто очува.

Да Његова Светост, тако рећи, систематично ради за напредак српских основних школа, сведочи нам опет један Његов новији племенити дар српско-народној основној школи у Белом Брду.

У том сиромашном селу властелинства Даљског живе преко 2000 православних душа и има до близу 300 способне за школу деце. У истом месту постојала је до сад једноразредна обосполна општа пучка школа са полудневном обуком, смештена у некој тесној кући општинске куће. Ово жално стање поменуте школе јако се коснуло племенитог срца Његове Светости. *С тога је свети патријарх, под условом, ако се места отва пучка школа претвори у српску вероисповедну школу, обвезао се по своме изасланику Др М. Максимовићу, сазидати нову школску зграду са две школске дворане и учитељским станом и једно обекло општини помагати и учитеље уздржавати.*

Види се дакле из овога узорног и светлог чина Његове Светости, колико жели и тежи да се српска деца чистом српско-православном науком напоје, те не жали и већих материјалних жртава на олтар народне просвете принети.

Пошто је висока кр. земаљска влада у Загребу, на темељу обвезе Његове Светости у смотреву градње нове школе дозволила, да се у Белом Брду са 1. октобром 1893—94. школске године *претвори једноразредна општа пучка школа у дворазредну српску автономну школу* — која је већ и отворена — то ће се, као што смо сигурно известили, *трошком Његове Светост, на пролеће почети градити нова школска зграда у Белом Брду*, те ће тако овдашња сирота српска дечица, добротом и дарежљивошћу свога светог Патријарха, имати где учити се, да буду ваљани православни Срби, добри домољуби и поштени људи, а Његова Светост подигла је, овим узорним чином, себи светао и вечити споменик, не само у малом селу Белом Брду, него у целом српском народу.

Такав нам подобајет Архијереј, кога нека милостиви Бог још дуго пожини на том високом месту, да би могао што више добра чинити своме народу. Слава Његовој Светости г. Патријарху Георгију! Живио!“ *М. В.*

— (**Радња епархијских власти у Новом Саду.**) *1. Епарх. админ. одбор* држао је 14. (26). фебруара 1894. под председништвом Његове Светости *господина Патријарха* своју редовну седницу, у којој је епарх. бележник Георгије Видицки реферисао следеће предмете: Прочитана су два министарска дописа, којима се препоручују неке статистичне књиге. — Поднеше се Саборском Одбору извештај у предмету организације црк. општине станарске. — Одобрена је продаја једног празног плаца црк. општине Ковиљ-ст.-иванске. — Одобрена је намера црк. општине врбашке, да зида парохијски дом, и да у ту сврху прода два своја празна плаца. — Дозвољава се репарација парох. дома у Шандору. — Разних црк. општина записници узети су на знање. — Није препоручена молба општине станишићске на саборски одбор ради прилозима за лакше издржаваље пароха. — Решен је спор због перовође

у Моду, у колико је исти остављен на свом месту, ал му је због упорности према председнику црквеноопштинске одељен укор. — У ствари фундације Ђене и Иде Брановачки у Сенти изаслан је члан одбора Душан Јовановић, адвокат, и епарх. ревизор, да ствар на лицу места изиђе и испитају манипулацију црквеноопштине са истом фундацијом. — Узето је на знање изјашњење црквене општине суботичке на тужбу Јове Арадског. — У ствари тужбе Гавре Миљковог против председника црквене општине футошке изаслани су на изнађај чланови прота Милан Ћирић и Др. Ст. Павловић. — У предмету организације црквене општине петровоселске уложени призив Мите Воргића спровешће се саборском одбору. — Одобрено је конституисање црквене општине у Сомбору. — Извештај црквене општине новосадске у предмету избора трећине скупштинара враћен је истој допуне, односно првостепеног поступка ради у ствари уложеног протеста. — Стевану Јовићу бирачу у Новом Саду остављено је на основу 13. §. litt. Б. одс. II. краљ. Рескрипта од 10. авг. 1868 бирачко право. — Извештај црквене општине новосадске у ствари уништења избора за скупштинара враћен је црквеној општини с тога, што одлука још није правоснажна. — Извештај општине сиваче о избору $^{1}/_{3}$ скупштинара враћен је допуне ради. — За спроводјање организације општине у Ади изаслани су чланови прота Јован Берота и Божидар Вујић. — Организација црквене општине станарске није одобрена, но су уклоњени изасланици, да ју по ново спроведу, али ће се реквирирати полит. власт, да им у ту сврху стави брахиум на расположење. — Одобрена је продаја куће црквене општини силбашкој. — Одобрен је куп земље црквене општини у Вилову. — Исто тако црквеној општини у Ковиљ-Ст. Ивану и Дероњи. — Епарх. ревизор *Ђорђе Белинац* референсао је неке рачунске предмете и то: Одобрени су у црквеној општини пивничкој парохијални рачуни од 1885 до 1893. а црквеној касири, код којих је изасланство констатовало проневере, осуђени су, да недостајуће, истрагом пронађене своте плате, осим тога је црквеној општини, као крајње немарна и непослушна разрешена, и именован је привремено један управни одбор од 12 лица, који ће општинске ствари у ред довести. Изасланство, које је горњу истрагу водило, уверено је, да и црквеној школ. рачуне од прошлих година на лицу места прегледа. Одобрени су прорачуни црквеној општина Ст. Сивца, Станишића, Надаља и Куле.

II. Конзисторија епарх. бачке држала је 15.(27.) фебруара опет под председништвом Његове Светости своју редовну седницу. У истој седници прочитан је отпис мин. министарства просвете у ствари државне приномоћи неким свештеницима. — Циркулирање се наредба св. Синода у погледу камилавака за мирско свештенство, даље наредба исто у погледу вођења манастирских летописа. — Препоручен је П. К. капелан саборском одбору за приномоћ, а Ђ. И. пароху подарен је допуст због болести; пароху З. Ст. такође је препоручен за приномоћ из јерарх. фонда. — Решено је још више мање важних ствари а донесено је преко 25 решења у разним брачним парницама.

Г. В.

— (**Прелаз у православље.**) Јавља нам се из *Даља*, да је тамо из римско-католичке вере прешао у православље ратар Јован Антуновић. Обред црквени извршио је тамошњи парох *Душан Магарашевић*. У православље су тамо прешли за последње три године и Јосефина, кћи дра Пухарда, са тим Михаило Граховац оружник, Јосиф Хуњик ратар и Роза Паликан.

— (**Одликовање.**) Јављају нам, да је високопреосвећени г. епископ вршачки Нектарије одликовао црквеним појасом пароха ујмањског, г. *Петра Стефановића*, за његово ревносно свештеничко службовање.

— (**Прираст душа у даљској парохији**) у години 1893. са вишком рођена јесте 59. Родило се свега 170, а умрло 111 душа.

— **Прираст у бачиначкој парохији** у г. 1893. јесте 20; а у парохији *Петровчић-Бечмену* 14 душа.

— (**Прираст душа у Јарковцу.**) Из *Јарковца* добили смо од пароха *Ђорђа вл. Вотс* ове податке за време од г. 1881. до 1893.

Године	Родило се			Умрло			Венчало се	Више се родило	Више умрло
	муш.	жен.	свега	муш.	жен.	свега			
1881	82	56	138	52	44	96	14	42	—
1882	50	76	126	58	49	107	22	19	—
1883	61	61	122	65	64	129	35	—	7
1884	66	60	126	46	44	90	21	36	—
1885	65	57	122	65	52	117	31	5	—
1886	65	57	122	58	60	118	22	4	—
1887	75	50	125	50	41	91	24	34	—
1888	49	54	103	36	36	72	16	31	—
1889	61	54	115	68	50	118	16	—	3
1890	59	65	124	34	54	88	26	36	—
1891	63	57	120	61	64	125	27	—	5
1892	61	70	134	54	52	106	27	28	—
1893	68	54	122	56	80	136	21	—	14
								235	29

Према томе, за последњих 13 година у Јарковцу је леп прираст, рођајем, у свотн од 206 душа.

— (**Конституисање српске црквене општине сомборске.**) Пишу нам из *Сомбора*, да је у тамошњој православној црквеној општини настало једном опет редовно стање. Нова општина конституисала се не

давно и изабрала је себи за председника г. *Петра Вукићевића*, варошког сенатора, за подпредседника г. *дра Стевана пл. Заку*, адвоката, а за перовођу г. *Мату Калића*, књижевника и професора српске учитељске школе. Нова управа општинска прегла је вољно и живо да ради на општем споразуму и слози, и да поправи све мане, које потичу из пређашњег нередовног стања. Искрено се радујемо овој повољној вести и желимо што боља напретка тој одличној, угледној и великој општини српској!

ЧИТУЉА.

— († **Јован Здјеларевић**) *пароx у Добровићу*, у Славонији, преселио се у вечност 12. (24.) јануара о. г. у 63-ој години живота свога. Покојник беше савестан свештеник и добар Србин. Био је 40 година парохом у Добровићу, и за све то време народ га је љубио и поштовао. Погребен је уз велико саучешће народа на месту и околице. Вечна му успомена!

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

— „**Candela**“, *Црквено-књижевни часопис*, који већ XIII. годину излази у месечним свескама у *Черновцима*, у Буковини. Лист тај доноси чланке и расправе на румунском и руском језику, а намењен је свештенству митрополије черновичке. Главни уредник је протопресвитер *Артемије Берајају*, а уредник за словенско-руски текст: професор *Исидор Воровкијевић*. — Цена је листу за Аустро-Угарску 4 фор. на годину, а 2 фор. на по године.

ИСПРАВАК.

У 3. броју овога у „*Беседи на св. Саву*“ увукла се случајно погрешка, која смисао квари. На име, на стр. 38-ој, на десном стушцу у 17-ом реду оздо стоји: „без науке брегове предлази“ — а треба: „без *муке* брегове предлази“. Молимо поштоване читаоце, да то исправе.

ОГЛАСИ.

Ad C. O. 573./136. ex 1894.

СТЕЧАЈ. 10 2—3

Ради попуњења упражњеног места нар. црк. подтајника као помоћника народно-црквеног тајника у Карловцима овим се расписује стечај.

Са тим местом скопчана је плата од годишњих 1500 фор. а. вр. и станарина од годишњих 200 фор. а. вр.

Ко жели получити ово место, има исказати, да је Србин православне вере, свршен правник, уз то да у речи и писму потпуно влада језиком: српским, мађарским и немачким.

Ваљано инструјисане молбенице ваља поднети саборском одбору најдаље до 9. (21.) марта 1894.

Из седнице срп. прав. нар. црк. саборског одбора, држане у Карловцима 5 (17.) фебруара 1894. год.

Георгије
Патријарх.

К. 756. ex 1893./62 ex 1894. 15 1—3

ЕДИКТ.

У бракоразводној парници Јелене Амбруш роћ. Пешић из Земуна, против супруга свога Андрије Амбруша, бившег становника земунског, коме је сада место пребивања непознато, овим се позива исти Андрија Амбруш, да у року од 90 дана потписаној конзисторији представне или садашње место свога пребивања пријави, јер ће се у противном случају против њега подигнута бракоразводна парница и без њега окончати.

Из седнице Архид. Конзисторије у *Карловци* 25. јануара (6. фебруара) 1894. године.

Архидијецезална Конзисторија.

Ad C. O. бр. зап. 1193./ex 1893.

СТЕЧАЈ. 11 2—3

Ради попуњења новоустановљеног места архивара при срп. прав. митрополијској архиви у Карловцима овим се расписује стечај.

Са тим местом скопчана је плата од годишњих 1200 фор. а. вр. и станарина од годишњих 200 фор. а. вр.

Од архивара се иште, да је Србин православне вере, да има факултетске науке, а уз то да потпуно зна језике: српски, латински, мађарски и немачки.

Ваљано инструјисане молбенице ваља поднети сабореком одбору најдаље до 9. (21.) марта 1894.

Из седнице срп. прав. нар. црквг. саборског одбора, држане у Карловцима 18. (30.) децембра 1894.

Георгије
Патријарх.

СТЕЧАЈ. 14 1—3

На упражњено место *пароха* у *Илоку—Моловину* са платом VI. разреда, овим се отвара стечај.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца марта о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у *Карловци* 25. јануара (6. фебруара) држане.

Архидијецезална Конзисторија.

Бр. 4. 1894. **ЈАВНА ДРАЖБА.** 26 1—3

Одобрењем Епарх. Адм. Одбора у Плашком од 25. августа 1893. бр. 1072. А. О. 216, продаваће се стара парохијална кућа са припадајућим комадом вртла у *Широкој Кули*, (протопопијата личког, 1 сахат южније од Госпића на цести Госпић-Крбава-Бихаћ). *Јавна продаја биће 10. (22.) марта на лицу места.* Пшманлук је 5% од искличне цијене. Продаја за готове паре. Досталац сноси све трошкове пријеписа.

Срби трговци не би згрјешили, да баце око и — рачун на ову *штанцију!*

Предсједништво православне српске црквене општине у *Широкој Кули.*

у. з. П. М. Крајиновић,
парох.

СТЕЧАЈ. 12 1—3

На упражњено место *пароха* у *Боботи* са платом I. разреда овим се отвара стечај.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца марта о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у *Карловцу* 25 јануара (6. фебруара) држане.

Архидијецезална Конзисторија.

СТЕЧАЈ. 13 1—3

На упражњено место *пароха* у *Обрежу* са платом V. разреда овим се отвара стечај.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца марта о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у *Карловцу* 25. јануара (6. фебруара) 1894. држане.

Архидијецезална Конзисторија.

СТЕЧАЈ. 16 1—2

На место *учитеља у Башахиду* на мушкој централној школи I. и II. евентуално III. и IV. разреда овим се расписује стечај.

Са овим местом скопчана је ова плата: 450 фор. четир стотине педесет фор. а. вр., коју учитељ месечно у напред прима, 3 (три) јанца ораће земље без икаквих терета, слободан стан и огрева колико потроши, и за писаћи прибор 5 фор.

Изабраном учитељу спадаће у дужност у цркви и школи све школском уредбом прописане дужности вршити, као и перо у седницама м. шк. одбора водити.

Рок стечају истиче о православним „Благовестима.“

Башахид, 10. (22.) фебруара 1894.

Петар Перић
парох, месн. шк. одбора председник.

СТЕЧАЈ. 17 1—3

На упражњено *учитељско место у Шурјану* расписује се стечај.

Плата је учитељу у готовом новцу 300 фор., стан и огрев.

Учитељу спада у дужност у цркви за певницом појати и децу црквеној учити.

Оспособљени који желе ово место получити, нека своје добро састављене молбенице са сведоџбама, да су учитељску школу у Сомбору са добрим успехом свршили, и испит из мађарског језика положили, — изволе најдуже до Ђурђеваданске овомесне школ. одбору послати.

Из седнице школ. одбора, држане у *Шурјану* (пошта Csávos) 6. (18.) фебруара 1894

Школски одбор.

К. 58. ex 1894.

СТЕЧАЈ. 20 1—3

Расписује се стечај на парохију I. класе у *Молу*. — Компетенти имају своје довољно инструјиране молбе до 31. марта 1894. по ст. кал. потписаној конзисторији поднети.

Из седнице конзисторије бачке у *Новом Саду* 15. (27.) фебруара 1894.

Конзисторија бачка.

К. 58. ex 1894.

СТЕЧАЈ. 21 1—3

Расписује се стечај на упражњену парохију III. класе у *Молу*. — Компетенти имају своје допољно инструјиране молбенице до 31. марта 1894. по ст. кал. потписаној конзисторији поднети.

Из седнице конзисторије бачке у *Новом Саду* 15. (27.) фебруара. 1894.

Конзисторија бачка.

К. 60./14.

СТЕЧАЈ. 22 1—3

Расписује се стечај на упражњено место протопресвитерског *капелана* у *Сомбору*.

Компетенти имају инструјиране молбенице своје до 31. марта 1894. по старом календару потписаној конзисторији поднети.

Из седнице епарх. конзисторије у *Новом Саду* 18. (30.) јануара 1894.

Конзисторија бачка.

К. 60./14.

СТЕЧАЈ. 23 1—3

Расписује се стечај на упражњено место *ђакона* при св. Ђурђевској саборној цркви у *Сомбору*.

Компетенти имају инструјиране молбенице своје до 31. марта 1894. по ст. кал. потписаној конзисторији поднети.

Из седнице епарх. конзисторије у *Новом Саду* 18. (30.) јануара 1894.

Конзисторија бачка.

ОГЛАС. 19 1—3

Српска православна црквено-школска општина у *Ст. Паланци* (В. В. т.) намерава своју *порту свакбом одредити*. С тога расписује овим лицитацију на мањак, која ће се 6. (18.) марта о. г. у 2 сата после подне у општинској писарници одржати.

Искличне су цене:

а.) Браварски посао . . 2520 фор.

б.) Зидарски посао . . 667 „ 32 н.

Лицитанти су дужни пре лицитације 10% у готовини као шшмавајук потписаноме положити.

Услови се могу сваки дан у црквеној писарници видети.

У Ст. Паланци, 14. (26.) фебруара 1894

Председник црк. шк. општине:

Лука Шијаков.

Константин Јанковић,
перовођа.

ОГЛАС. 24 1—2

Српска православна црквена општина у *Војки* продаваће путем јавне драшбе 10. (22.) марта т. г. своју кућу под бр. 151 у селу, која је саздана од доброг материјала, и која се састоји из 2 простране собе, једне велике и друге мале кухиње, пространог дворишта и врта, једне сување, хамбара и других стаја.

Ближа извешћа даје

Председништво.

Бр. 14./Е. К. 34. ех 1894.

СТЕЧАЈ. 9 3—3

Овијем се расписује стечај *на парохију* I. разреда *у Бунибу*, протопресвитерата Кореничкога.

Интеркалара нема.

Рок пријавама до 17. (29.) марта о. г.

Из седнице Епарх. Конзисторије, држане у *Плашком*, 20. јануара 1894.

Михаило с. р.

Епископ горњо-карловачки.

СТЕЧАЈ. 8 3—3

На ново установљено место *управитеља* православних, вероисповедних, српско-народних основних школа земунских.

Са тим местом скопчана је годишња плата од 800 фор. и станарина 200 форинта а. пр.

Горе поменутом управитељу спада у дужност:

1.) У смислу 128 §. „Уредбе“ за српско-народне школе, да управља свима унутарњим односајима овомесних српских основних школа.

2.) Да у случају болести или одсутности ког учитеља или учитељице, замењује исте у раду њиховом у школи.

3.) Да мушку и женску децу овомесних српских школа, у за то одређеним часовима, поучава нотном појању и певању, у обиму, како то месни школски одбор, споразумно са истим, установи, а свршетком сваке школске године одржаће се и из тог предмета закључни годишњи испит.

4.) Да у свето-богородичној цркви земунској, као појац, редовно пои на свима богослужењима, за левом певницом.

На поменуто место, за управитеља школског, могу конкетовати Срби учитељи, који неприкидно учитељују већ најмање десет година дана са врло добрим успехом и који су уједно вешти у поталном знању и у свирању.

Молбенице нека се до 13. (25.) марта 1894. године, пошаљу председништву школског одбора, српских вероисповедних школа земунских.

Из седнице месног школског одбора српских вероисповедних школа земунских, држане у Земуну, 21. јануара (2. фебруара) 1894. године.

Школски одбор.

СТЕЧАЈ. 18 1—3

Усљед решења славног епарх. школ. одбора у Темишвару од 16. (28.) децембра 1893. год. Е. 609. 622./ЕШО. 452. ех 1893. отвара се овим стечај за *привремено учитељо* I. и II. разреда у новоотвореној српско-православној вероисповедној мешовитој фртаљној школи у тако званом „Паплишком“ крају у *Мелници*.

Плата је у готовом 500 фор. а. вр. годишње, слободан стан са две собе, кујном, баштом и двориштем.

Учитељ ће бити дужан све школском уредбом и дисциплинарним правилима прописане дужности како у школи и цркви, тако и ван исте тачно вршити. Црквено-школска општина задржава себи право по потреби истога и у другу коју школу у месту преместити.

Рок је стечају 1. априла т. г.; молбенице ваља слати српској православној црквено-школској општини у Мелници.

Из седнице привременог управног црквено-школског одбора, држане у *Мелници* 5. фебруара 1894.

Милан Теодоровић
председник.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уреднишшву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Јереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 27. фебруара 1894.

ПОЗДРАВНИ СОНЕТ

ЊЕГОВОЈ СВЕТОСТИ ПАТРИЈАРХУ СРПСКОМ

ГЕОРГИЈУ БРАНКОВИЋУ.

Верна слуго светога олтара
Вељa дико маленог нам рода!
Како хвалу да Ти Србство ода —
Побуђено од новог Ти дара?!

Десница се твоја не одмара,
Њој увек је за делање згода. . .
Овога си показао года
Узор-пример српскога жара.

О, какав си добротвор нам школи!
Како наше осећаје храниш,
С православљем и народност браниш!

Свети Сава нек се за Те моли,
Нек Те својим благословом прати!
Бог ће века најдужег Ти дати!

Ив. М. Поповић.

Древност употребљавања и символичко значење спољашњих знакова и радња при молитви.

(Наставак).

2.) Откривање главе. Јудеји, мухамеданци и незнабошци за знак смирености, скромности и мислећи да је недостојно обраћати поглед свој Богу, моле се с покривеном главом. Но хришћани, да најаве своју побожност пред Богом који је посвудан, не само у храму, него и на сваком мјесту, моле се само гологлави, па чак и при самом спомену имена Божјега

они откривају главу своју. Већ је ап. Павле писао, да мушки, стојећи при молитви, не покрива своје главе с тога, што је он слика Божја и слава Божја, а жена напротив вала за вријеме молитве да има покривало на глави својој, у знак своје зависности од мужа, а особито за знак скромности и цјеломудрија (1. Кор. 11, 4—16.). Стари су хришћани заиста тако и поступали, о чем јасно свједочи Тертулијан говорећи: „Кад се молимо, ми откривамо главе, јер се немамо чега стидјети“ (Аполог. гл. 30). Од тога старога обичаја, што га је прописао ап. Павле, у неколико су отступили православни Грци, који, по свој прилици, под утјецајем мухамеданскога јарма, дозвољавају стајати при богослужењу у фесовима. А у православној руској (и српској) Цркви чак и такова лица, која по свом звању или за знак одликовања, за вријеме богослужења покривају своју главу, покривају је при најважнијим молитвама, пјесмопјевима, читању и свећеним радњама (Типик гл. 29.).

3.) Окретање према истоку. Сви су народи у до-хришћанским временима свршавали молитве, окрећући се лицем онамо, гдје су замишљали мјесто навластитог борављења божаства и гдје су осјећали да им је божаство најближе, слично томе, како људи и у обичном животу обраћајући се ма коме с молбом, обично стану лицем према њему. Као што је готово код свих незнабошких религијозних обреда било у већем или мањем степену клањање сунцу, као извору свјетлости и топлоте, тако је, готово код свих незнабошких народа, од памтивијека постојао обичај окретати се при молитви истоку — к страни свећеној, гдје станује врховно божаство свјетлости и топлоте, и одакле се оно јавља, да излијева људима своја доброчинства. Тај стари и готово свеопћи обичај, да се при молитви окреће према истоку, нашао је велику употребу код хришћана из првих вијекова, али само као знак других мисли и вјере, а не каквим је он био изазван у незнабожаца. Истина у апостолским списима и списима апостолских мужева не спомиње се окретање хришћана при молитви на исток, но то ни мало не говори против вјероватности, да је тај обичај постојао у Цркви и за апостола. Ориген је писао, да је црква примила тај обичај од Великога првосвећеника т. ј. Христа и Његових синова — Апостола (Бес. 5. на књ. Числ). Василије Велики прибраја тај обичај к броју оних, које црква чува од апостолског предања по прејемству у тајни (О св. Духу посл. Амфилохију, — прав. 91.). За времена Тертулијанова био је тај обичај толико раширен међу хришћанима, да су га опазили и незнабошци, и ако се хришћани брижљиво сакривали од незнабожаца, те је дао незнабошцима повода да мисле, е хришћани обоготворавају сунце. С тога је Тертулијан, да опровргне то мишљење писао: „Други с више вјероватности и разбора мисле, да је сунце наш Бог. У том би нас случају требало прибројати Перзијанцима, ма да се ми и не клањамо, као они, лику сунчеву на нашим штитовима. Као основ томе мишљењу служи, по свој прилици то, што се ми окрећемо истоку кад се молимо. Но зар и ви то исто већим дијелом не чините, окрећући се такође к истоку, под изликом, да обожавате небо“. (Аполог. гл. 16.) Обичај окретати се при молитви према истоку, и ако је споља сличан, битно се разликује од истога обичаја код незнабожаца. Ради објашњења хришћанскога обичаја, окретати се при молитви лицем према истоку, наводе Климент Александријски (Стром. књ. 7. гл. 7.) и Тертулијан као узрок, што је исток, као мјесто сунчанога изласка, слика Христа Спаситеља, који је Исток „с више“, Свјетлост свијета, Сунце правде. А Григорије Ниски, Атанасије Александријски, Василије Велики, Јован Златоусти, исто као и Апостолске Установе (књ. 2, гл. 56), ради објашњења тога хришћанскога обичаја наводе као узрок, што је на истоку био рај — блажено мјесто за становање, које је одређено за нас, изгубљено од прародитеља, а повраћено људима Исусом Христом. По тумачењу Отаца и учитеља Цркве, на тај се начин при молитви окретали и окрећу хришћани према истоку, као симболичној слици Христа Спаситеља, која нам у свој пуноћи спомиње „домостројитељство“ Божје ради нашега спасења, — блажено стање прародитеља и изгнање њихово из раја, као пођељдицу гријеха, за тим — уздигнуће и избављење човјечје крсном смрти Богочовјека; а међутијем су незнабошци с истоком сједињавали претставу о навластитом мјесту пребивања божаства и окретали се к истоку, као самоме божаству.

4.) Поклони. Поклонима или наклонима

или приклањањем главе, већ су у стара времена — за Аврама и Мојсија изражавали људи пред Богом своју покорност — послушност и захвалност. Побожни слуга Аврамов **старѣйшій домъ єгw, влад҃авшій всѣми єгw**, послан да нађе Исаку жену, када је сазнао да је воља Божја одредила Ревеку за жену Исакову, **благословиx, поклонисѧ Господ҃ꙋ** (Быт. 24, 26.—27., 48.); Јеврејн, када су чули божју заповијест, да закољу пасхално јагње, поклоните се Господу (Исх. 12, 27.). По примјеру старозавјетне цркве, и исто тако и по примјеру небеске Цркве (Пс. 96, 7.; Јевр. 1, 6.; Филип. 2, 10.) и први су хришћани истим знацима изражавали пред Богом побожност, покорност, и захвалност. Јеванђелист Лука приповиједа, да се апостоли поклонили Господу, који их је благословио и узношо се од њих на небо (Лук. 24, 52.). Као природан израз побожности пред Богом, послушности и захвалности ушли су поклони у употребу при хришћанском богослужењу. Из апостолских установа види се, да су се приклањањем главе молили оглашени, покајници, канити, а каткада и вјерни, особито кад је свећеник говорио за њих молитве послије ђаконовог узгласа: „поклоните се“ (VIII, гл. 6.—9, 37.—39.). У данашњим се богослужбеним „чинопоследованьима“ Православне Цркве разликују мали и велики поклони. Малим поклонима (иначе — метанијама, од грчке ријечи μετανοία — кајање) зову се приклањања главе до појаса, а великим (иначе — „**земнымъ**“) зове се клањање главе и тијела до земље, али да се при том не клекне. Те и друге поклоне одређује црквени устав према важности и карактеру молитава, читања, пјесмопоја и свећених радња.

(Наставиће се.)

„О устројству месних српских црквених скупштина и одбора, у митрополији Карловачкој, и о избору њихових чланова.

(Свршетак.)

О председнику и потпредседнику.

По §. 20. П. Б. црквена скупштина бира из средине своје себи председника — кад се председничко место упразни — ако не би парох на прост позив скупштински, т. ј. без сваке кандидације, за председника изабран био.

Тако исто бира скупштина и потпредседника из своје средине.

Избор председника и потпредседника обавља се тајним гласањем т. ј. листићима. А сам се избор обавља *онако исто*, као што се обавља по § 16. П. Б. избор скупштинара. При избору председника и потпредседника треба *онако исто* поступати, као што смо навели, да треба обављати избор скупштинара.

По наредби Саборског Одбора од 20. јуна 1884. и председници и потпредседници у прва ма т. ј. кад се у целини изабере црквена скупштина, и они се, као и остали скупштинари, имају жребању подвргавати, о чему смо већ говорили, како то бива, а доцније бирају се на време, докле им скупштински мандат траје. Н. пр. Н. Н. буде за председника, односно за потпредседника изабран октобра 1893. г., а он је изабран био за скупштинара јануара 1890. г. на место Ј. Ј. који је изабран био за скупштинара 1889. г. у јануару. По томе ће Н. Н. бити председник односно потпредседник само до јануара 1895. год.

И председник и потпредседник могу по ново изабрани бити од скупштине за председника односно потпредседника, ако код новог избора за скупштинаре изабрани буду.

О перовођи.

По § 20. П. Б. црквена скупштина (тајним гласањем као и код избора председника и потпредседника) бира себи из своје средине, или ван ње перовођу.

За које се време бира перовођа, нема спомена ни у рескрипту, ни у често поменутој наредби Саборског Одбора од 20. јуна 1884. год. С тога звање перовође траје све дотле, док тачно и савесно врши своје дужности, односно докле скупштина хоће да га држи, ил док га не збаци виша власт.

О црквеном одбору.

По § 34. П. В. кр. рескрипта од 10. августа 1868. г. месни црквени одбор састоји се из пред-

седника, потпредседника и из 8 чланова најмање и 24 члана највише, не рачунајући овамо пароха или парохе, који су већ по званију своме чланови одбора. Систематизовани помоћници нису чланови и црквеног одбора, већ само црквене скупштине.

По § 35. П. В. број осморице може се умножити у општинама од 500 до 1000 душа са 4; преко 1000 до 1500 са 8; преко 1500—2500 са 12: а преко 2500 до и преко 3500 са 16.

По § 36. П. В. одборнике осим пароха бира месна црквена скупштина из средине своје по начину опредељеном у §§ 16. 17. и 18. П. Б.

Пошто смо већ напред разјаснили ове §§, није нужно да њихово разјашњење и овде наводимо. Напоменућемо, да и код избора одборника свему треба *овако* поступати, као што смо напоменули да треба поступати код избора скупштинара.

По § 38. П. В. одборници се бирају на 6 година. Сваке три године иступа коцком означена половина одборника, који и опет могу бити изабрани.

Код прве измене (т. ј. од у целини новоустројеног одбора) половина одборника (т. ј. после три године од избора, н. п. цео је одбор биран 1890. г. у јануару, онда у октобру 1892. г.), напишу се на чисте листиће имена свију одборника, и половина листића извлачи се. Они, чија су имена била на извученим листићима написана, престају бити одборници, ако не буду код новог избора, који се има обавити у јануару идуће године (код наведеног случаја 1893. г.) по ново изабрани.

Код доцнијих измена иступају без извлачења они, који су пре 6 година за одборнике изабрани били.

После сваког избора одборника, попуњавају се празна места у скупштини, постављена празна изборном скупштинара за одборнике, у првој идућој скупштини, по напред описаном начину, чији мандат траје само донде, докле би трајао оних, на чије су место изабрани.

У први мах, т. ј. од у целини новоустројене скупштине, по обављеном избору скупштинара, председника, потпредседника и перовође, обавља се избор одборника.

Кад се њихов избор обави и одобри, сазива председник црквену скупштину у седницу и она попуни празна места у скупштини, избором скупштинара за одборнике. Избор ових скупштинара обавља она такође по § 16. П. Б. тајним гласањем (листићима), и мандат тих ново изабраних скупштинара траје за онолико исто време, за колико би трајао онима, на чије су место они изабрани.

Иначе, обавља се избор половине одборника сваке три године у месецу јануару.

По наредби Сабореског Одбора од 20. јуна 1884., одборници се само у први мах т. ј. од у целини новоустројене скупштине, из средине скупштине бирати имају, а после, они одборници, који су услед жребања или престанком мандата из одбора иступили (т. ј. после 3 односно 6 година), могу опет у одбор бирани бити, ако иначе законом прописана својства имају; они пак, који не буду по ново у одбор бирани, престају бити и скупштинари.

По § 39. П. В. председник, потпредседник и перовођа црквене скупштине, уједно су то и у црквеном одбору, а за које време као таквих траје њихов мандат, речено је напред.

ПРАВИ ПОЈАМ О ЧОВЕКУ.

Проповијед Оца Августина од Монтефељтра.

С талијанског превео **Јован Ужелац**, свештеник.

Господо! Ако има проблема, после оног о Богу, који се по природи своји намеће духу људскоме, то је проблем којему је предмет студија о човеку.

Без сумње је корисно истраживати: у чему се састоји топлота, свјетлост и електрицитет; ал' ипак све то има за нас само релативну вриједност, дочим нам је много више важно знати: ко смо ми сами?

Човек је питао пјесничке легенде; обраћао се сад знању, сад философији; но тајна је остала увијена у непроницавој тмини; јер разуман човек и ако познаје појаве физиолошке, ал' се не може узвинути до познања почетка и узрока ових појава; те ће у неизвјесности и остати, док год настојање његово за рјешење проблема овог не буде водила вјера, која признаје тајну. Против претпоставке ове данас су

нечувени нападаји; ал нападаји ови немају друге намјере, него да са чела човјекова растргну круну цара створења, јер тако мисле растргати и круну са чела божјега. Узалудна напрезања, господо!

Двије су форме у којима се манифестује данашња знанствена школа; еволуционизам и позитивизам. Па епикурејизам, који се на свима истраживањима оснива, шта је друго, него негација душе, негација Бога?

Мудраци ови мисле, да су велику корист учинили, кидајућ круну са чела човјека цара створења, кидајућ је такођер са чела Божјега. Узалудна напрезања. Бог је бесмртан, цар вјекова. Он види ђе се све око њега мијења, а он се никад не мијења, а и вера у њега узела је од њега особени карактер свој, карактер бесмртности

И Бог ће увијек међу људима непромјењив остати, да их избави, да их спасе, да их увијек потсјећа на прави појам о њему, а онда и на прави појам о њима самима.

Ево дакле доказа, ако ме хоћете слушати, љубазни.

Господо!

Шта је човјек? Шта морамо мислити о њему? Какав је положај његов у неизмјерном ланцу створења?

Ево одговора наше атеистичке школе:

Човјек је организам у радњи; ни мање ни више, него сами механизам.

Они су много времена прогањали душу као бескорисну хипотезу. Заиста како могу они допустити њезину егзистенцију, кад са њиховим чекићем, који свуда пролази, не могоше констатовати ни у једном дијелу присутност њезину. Док је знање у повоју било, могло је корисно бити, у тајанственом говору сакривати недокучивост њезину. Али данас кад је знање високо корачнуло, овај је тајанствени говор ишчезао; а постављено је начело, — непризнавати друго, него факта искуством доказана. Ови мудраци говоре: Како можете захтевати, да наука води рачуна о души, кад се сви животни појави растумачити могу без ове празне претпоставке? Посматрање не показује него појаве, који један другом без престанка слиједе; један појав произвађа други, а сви се вежу потпуно са онима, који им претходе и који за њима слиједе; те у томе ланцу нема прекида, нити мјеста за невидљивог агента, кога ви хоћете да уведете; све се своди на мијењање и метаморфозе, сасвим сличне онима, које се у свијету органичком збивају.

Погледајте, из снаге, која је прије у материји спавала, чим дође у дјеловање, произлазе дивни низ ефеката, везаних један за други. Да говоримо језиком индустрије; узимо угљен: он се претвара у топлоту, топлота у покрет, покрет у рад. Сад ако пређете живом организму, видићете нешто аналогно томе: рана садржава топлоту, ова рађа покрет, а од овог се рађају фазе живота и напослетку мисао. Тако је душа, по Ренану, резултат људских органа, као што је појам резултат појединих идеја (претстава).

Душа је, говораше Литре, скуп варљивих осјећаја, ал' је ипак признао при смрти, да заиста имађаше душу, те, покајан се, предаде ју Богу. Сократ, у моменту, кад је имао отров испити, имао је пред собом исто питање, које му је један од ученика његових ставио. „Не ће ли бити душа, питаше овај, као хармонија, која настаје од каквоће титрања зрака, кога покрене струна лире ил гитаре“? И Сократ је сасвим право одговорио, који одговор ништа од силе своје изгубио није.

Ал' ја се обраћам овим софистама, те им кажем: Ви нећете да признате друго ништа, него факта. Дакле добро, остајућ при овом методу, узмимо испитивање факата, а да главну ствар не напуштамо, те питајмо искуство: Шта је човјек? Човјек, кога ви љубите или презирете, за кога осјећате штовање и презир, како га познате ви? Ја не говорим о неком чудном познавању; ја говорим о симпатији и антипатији, не у форми материјалној, говорим о оном познавању, које вриједи у обичном говору.

Јер, да ја познам вас, и ви да познате мене, нужно је, да су нам јасне наше намјере, наша мишљења, наши осјећаји, наше мисли. Онда се само може утврдити познаће наше сличности, кад буду испитани ови осјећаји и ове тежње, а не само кад се познаду црте лица.

Дакле има у човјеку, који се види, други човјек, који се не види; има сакривени човјек, у ком постоји особа, чије нас крепости или мане привлаче или одбијају; остатак није него склоп, у коме не постоји персоналност. Кад бих ја имао тако драгоцијену способност, коју материјалисте „*моћним посљедом*“ зову, те знао утледати оком и слиједити погледом титрање, који се натежу, кад ради једна мисао, или нерв, који

се покреће ради једне жеље, пред овим позориштем бивања у свету, које би у мени толико интереса пробудило, — можда бих много прије могао видјети, што се збива у срцу мога пријатеља или непријатеља.

Дистанција је неизмјерна, провалија несравњива, коју би требало прећи. Постоји извесан апарат, ал' ја тражим руку, која га креће; постоји инструменат, ал' ја тражим умјетника. У томе је разлика, у тој разлици је размак неизмјеран, који се не даде прећи, размак је то између два реда појава, које се увек међусобно попуњују, а од којих су једне у ропском тијелу а друге у господујућој души.

Са материјом мозга не ствара се мисао, са покретом малог мозга не ствара се осјећај.

Ви се чудите, што не можете да пађете душу у вашим анатомским истраживањима, под врхом вашег ножа, у кругљици крви, у комадићу мозга.

Не потпада душа под нож ваше анатомије. Чуђење, које некоји показују, јер не могу да нађу душу у својим анатомским истраживањима, мени се допада; јер знамо, да чим нађу душу у једном комадићу мозга, да у њу нећемо вјеровати више.

Ко не разумије ово начело општег схваћања, сам себе вара. Нек вас Бог чува, господо, од оних доктора, који, невјерујући у душу, не могу о моралном расположењу вашем водити рачуна, а које толико утецаја има на здравље човеково.

(Наставиће се)

ИЗ ЖИВОТА РУСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ У ПРОШЛОЈ ГОДИНИ.

Биће од интереса и за наше читаоце, да сазнаду, шта је о томе написао „Церковный Вѣстникъ“ петроградске духовне академије, у своме 1. бр. овогодишњем, за то у преводу то саопштавамо и у овоме листу.

— Пролазе времена и љета, године се једна за другом мењају, носећи собом шарену смесу радости и жалости, које су спојене с човечјим животом на земљи; а света црква непроменљиво стоји као непомична стена, о коју се разбијају сви таласи светскога мора и у којој се могу спасти сви они који плове по томе мору. При обичном преврату свега земаљскога, дух човечји не би себи могао нигде наћи спокојства и склоништа, осим у цркви, у том ступу и утврђењу истине, том видљивом храму царства Божјег, који, по непроменљивом обећању његовог Божанственог Оснивача, нису кадри пољуљати ни врата адова. Но и ако је црква по својој суштини непомична и непроменљива, то ипак и она, као таква, која се састоји из живих људи, који подлеже неизбежним променама у својој судби, са спољашње стране подлежи процесу историјског развитка с његовим више или мање важним променама, у колко се она као љубећа мати, која се стара о благу своје деце, прилагођује стању, нуждама и потребама њиховим.

Ето у чему се састоји смисао историјског кретања у цркви, и с те се стране опажају на њој сви успеси и недаће, радости и жалости, које су тесно спојене са земним животом. И по томе с наступањем нове године природно је да погледамо, у каквом стању и с каквим надама ступа црква у *нову* годину свога живота. Почећемо с отачаственом црквом, чије су чежње и наде ближе срцу руског народа.

Прошла година биће сведоком важних промена и покрета како у унутрашњем тако и спољашњем животу наше цркве. И пре свега треба забележити промену, која је настала у њној јерархији. У првопрестолној столици (Москви), где до данас бије срце руског народа, промену после тешке болести митрополит *Леонтије*. То беше један између највећепијих јерараха отачаствене цркве, човек високога ума и доброга срца. Његово служительско поприште одликује се читавим редом плодотворних трудова на корист цркве, који стекоше себи достојан венац тада када је он устоличен на престо московске митрополије, где је он, у пуној још снази, обећао да ће са славом и чашћу послужити на престолу, којим су управљали многи велики и са својих заслуга славни мужеви. Но по непспитаним судбама Промисла Божјег, његово служительско поприште прекинуто би тешком болешћу, која га је и свалила пре времена у гроб. Москва, која беше најближим сведоком оне заиста трагичне борбе, коју је славни јерарх водио са својом болешћу, искрено је и топло оплакала свога светитеља. Но не оста она за дуго сиротицом, јер нађе себи пуну утеху у новом јерарху, високопреосвећеном *Сергију*, који од херсонског еви

скопа постаде московским митрополитом. Назначење његово бијаше предусретнуто необичном радошћу. Москва својим осетљивим срцем осетила је у њему присуство онога духа, који се јавља у правом изразу православне црквености, каква владаше негда под генијалним утицајем чувеног митрополита Филарета. Нови митрополит московски, као духовни син Филаретов, примљен беше у Москви као нарочити носилац духа и предања Филаретових. И знаменита је пријатна успомена на Филарета. Не само православна паства с радошћу је примила благослов од новог јерарха, који се јавно у духу и сили Филаретовој, него и сами одпадници наше цркве, побожни старообредци, хтедоше добити од њега благослова, но су у место добивеног благослова по заслузи изобличени од њега.

Важне јерархијске промене збише се и у другим епархијама. Тулска епархија оплакала је смрт свога старога архипастира, архиепископа *Никандра*, који је преко 30 година био правим оцем своје пастве, која је мислила да се никад с њим растати неће, и под чијим је благословом израстао цео нови нараштај, који се духовно сродио са самим његовим именом и који није знао за друго име — толико високопоштовано и славно, као што је име високопреосв. Никандра. Тако исто и покојни епископи: саратовски *Авраамије* и псковски *Хермоген*, и ако нису тако дуго служили у својим епархијама, ипак оставише после себе благословену успомену. На место њихово постављени су већ други епископи, који получивши благодат апостолскога сана, ваљано и мушки продужују дело својих предшасника, те се тако непрекидно и без престанка сазидава тело цркве Христове.

Отачаствена црква, имајући на челу достојну јерархију, показала је у прошлој години много живота и снаге. Делатност њезина једнако се ваљаном показала како у области спољашње, тако и унутрашње мисије. Православна Русија је још и дан данашњи по границама насељена читавим народима, који седе у тами и сени смртној, и на њој почива света дужност да их озари светлошћу истините православне вере. И она свето испуњава ту дужност, јер се усљед труда њезиних мисионара, чији подвизи често и против воље изазивају дивљење својим јунаштвом, светлост еванђелска све даље разлева и по тим тамним гудурама, те се под утецајем њезиним полудивљи незнабошци преображају у послушне синове цркве и верне служитеље своје отаџбине. Стогодишњи јубилеј од времена смрти чувеног алтајског *мисионара Макарија*, кога је мисионарско друштво, како је доликовало, прославило, много је подејствовао да се дигне дух мисионарски, и пример његова живота и рада, можемо се надати, украсао је некру мисионарске ревности и у његових познијих прејемника, који продужише дело проповеди Христове на том истом попришту. Но мисија наше цркве није ограничена само на пределе нашег отачаства. Прошле године наће она себи пространо а уједно и згодно земљиште у северној Америци. Православна мисија постоји тамо већ одавна, но због разних незгодних прилика није она готово ништа радила, чиме су се и користили проповедници тамошњег сектанства, који су се грозили, да ће распудити православну паству, која је образована и васпитана трудом наших првих северо-америчких мисионара. На срећу, за поглавицу те мисије дође енергичан и своме послу одани јерарх, преосв. *Николај алеутски*, и стаде њено брзо се промену на боље. Благодарећи његовој неуморној енергији, не само да је дан отпор сектантској пропаганди и да је ограђена од ње православна паства, него се она и знатно умножила.

У последње време појавило се у северној Америци особито много досељеника Русâ из злосретне Галиције, које упропастише језуити и Јевреји. Укањајући се од несносног у духовном и економном односају угњетавања у домовини својој, бијаху они тако исто у не мање несносном положају и у свом новом отачаству. Нашавши тамо прилично задовољења својим материјалним потребама, не могоше се савршено помоћи у духовном односају, јер они не имадоше ни цркава ни пастира. Као унијати, они су на земљишту баш нов-га света први увидели очиту лаж и лукавство наметнуте некада њиховим претцима уније, пошто су они тамо са својом унијом били једнако туђи како римском католицизму, тако и протестантизму, међу које је подељено становништво северне Америке. Њима је грозно жалостан удес — да се расеју и погину у сред тога туђега им и по крви и по духу народа. Тада се у њиховом срцу појавила очевидно никада неугасла искра сазнања њиховог духовног сродства с православном црквом и неки од њих запоста обратише своје погледе на ту цркву, као на такову, која их једино може спасти од про-

пасти која им прети. Са стране преосвећеног представника те цркве у северној Америци требало је много такта и братске љубави, да би се потпомогао тај добри покрет, и преосв. Николај потпуно се показао на висини свога задатка. Благодарећи његовом такту и енергији Галичани се стадоше у масама обраћати у крило св. цркве и сада се у Сједињеним Државама устројило већ неколико православних парохија, а на чело су им постављени чисто руски пастири. Пошто број галичких Руса у сев. Америци с дана на дан расте, то очевидно православној мисији предстоји тамо велико дело, и сви јој можемо пожелити таквог благословеног успеха и на даље. Ко зна, да ли није суђено унији, томе злосретном створу папизма, који је у сред братског народа унео бездан несреће и узајамне злобе и који је довео до многобројне борбе и ужасног крвопролића, — да ли јој није суђено, да баш на крају новог света сасвим обнажи своју лаж и превару, и тако тамо нађе заслужени крај?

(Свршиће се.)

ШТА ИМА ЖЕНСКИ РОД ДА БЛАГОДАРИ ХРИШЋАНСТВУ?

Прерадио **Михаило Ракић**, парох Доловски.

Кад се у порфири родио и још у колевци круном украшен био, не зна такође одликовање ценити, јер је на то већ навикнут; као што и многи хришћани, којима је још у детињству њиховом св. вера пољубљана, не виде у њој ништа особитог ни достојног и уживају с незахвалношћу силне благодети хришћанства. За то је врло добро, кад се често опоменемо, коликим нас добрима хришћанска вера усрећава. — Овом приликом не желимо свраћати поглед на сигурност вечног блаженства, на она силна дела милости, којима нас је Син Божји обасипао, ни на ослобођење из пониженог и ропског стања човековог, а још мање на оно ужасно убијање мале деце код дивљих и суровних народа, него ћемо се обазрети и посмотрити она силна доброчинства, за која су хришћанској религији жене дужне да благодаре. — Унапређење и узвишење женског рода из ропског, потиштеног и ниског положаја, у коме се у незнабожачком добу налазио и још налази, то је управо предмет, о коме смо ради коју да прозборимо.

Кад се оно прва жена дрвету познавања добра и зла приближила и од лукаве змије дала преварити, те тиме заводница човекова постала, постигла их је обоје казна и стизала их за живота увек, због непослушности. Жена која је највише крива била, доби и највећу казну. Бог је беше скрушио под теретом страховитог свог проклетства: *„ти Кеш бити под влашћу човековом и он Ке господарити над тобом.“* Но од тада поче човек на зло употребљавати ово божје проклетство, идући кад и кад до најгнуснијег претеривања у неправди и свирепости. Цео стари век је историја овог греха, јер је историја беде и невоље, која жену постиже. Преображај оне првобитне лепе хармоније, као и пад жене са висине првобитног достојанства њеног, манифестовало се брзо у непрестаном напредовању пониженог брака. А само у браку може жена своје достојанство као равни сапутник човеков задржати; само је у браку корен поштовања и права женског рода. Већ шести потомак наших праотаца узео беше себи две жене с тога, што није више сматрао жену као равног себи сапутника у животу, него као оруђе својих страсти. Жена је од тога доба све дубље падала у неуважењу и непоштовању. Да би пак о реченом јасну слику имали и на чисто били о питању том, посмотримо, ма и летимично само, разне нехришћанске земље, у којима живе поганици, и запитајмо се: у каквом је положају стајала жена у незнабожачко доба, а у каквом у хришћанско?

Бацимо се мислима на крајни исток, у ту велику земљу, коју тамошњи становници називају *„Небесним Царством“*. — Јад и жалост кинеске жене почиње још у колевци. Кад им се роди женско дете, сматрају то за проклетство и казну, па ако су родитељи сиромашног стања, а они онда женску децу побијају. Ако их пак оставе да живе, то дорашћују без икаквог васпитања и надгледања. Од седме године определи се женском детету какав засебан кутић у кући, који обично

жене саме заузимају и редовно је одаде не износе, док се год за каквог Кинеза не уда. При решавању овог важног корака пак, кћи се за пристајање и вољу и не пита, него као трговачки еспап просто продаје. Човек, који је за жену узима, јесте њен неограничени господар и поседник, па је може тући, убити или што је још и горе, може је за неко време и у најам дати. После женидбе обично Кинез затвара своју младу одмах у оне просторије куће, које су за жене опредељене и она станује ту све дотле, док је мртву не изнесу. Код Кинеза не сме жена са својим мужем и својим синовима за једним столом седети, него их мора непрестано дворити и служити.

(Наставиће се).

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Г. Данило Станковић**) *председник* унутрашњег одељења кр. хрв. слав. далмат. земаљске владе и *подпредседник српског народно-црквеног саборског одбора* прослављено је 8. (20.) фебруара о. г. у Загребу *десетогодишњицу* свога службовања као одељни предстојник и доглавник банов. У част јубилару био је тога дана приређен свечан банкет. Осим тога пријало је јубилару силне честитке из Загреба и многе поздраве са разних страна троједне краљевине. Нека је част и слава високом слављенику!

— (**Прираст душа у Ботошу.**) Из *Ботоша* добили смо од тамошњег г. *пароха Александра Каменковића* ове податке за време од 1881. до 1893. године:

Године	Родило се			Умрло			Више се родило	Више умрло
	муш.	жен.	свега	муш.	жен.	свега		
1881	85	62	147	55	47	102	45	—
1882	76	63	139	63	59	122	17	—
1883	79	72	151	55	47	102	49	—
1884	72	74	146	99	62	161	—	15
1885	94	80	174	44	46	90	84	—
1886	64	65	129	67	65	132	—	3
1887	73	77	150	54	63	117	33	—
1888	77	70	147	45	54	99	48	—
1889	56	59	115	64	58	122	—	7
1890	71	84	155	62	82	144	11	—
1891	62	77	139	47	62	109	30	—
1892	71	54	125	78	58	136	—	11
1893	88	76	164	69	72	141	23	—
							340	36

Из овога се види, да је за ових последњих 13 година у Ботошу *прираст* у свети од 304 православних душа.

— (**Прва жељезница у Палестини.**) Не давно отворена је прва жељезничка пруга у Палестини, која спаја Јафу са Јерусалимом. Отварању присуствовао је, као што пише енглески часопис „The Illustrated London News“, гувернер града Јерусалима, Ибрахим Хаки-паша, султанов специјални изасланик Целал-паша, и други велики чиновници министарства спољних послова, који дођоше из Цариграда, да прегледају посао, да ли је све по пропису и одређеним условима начињено. Председник жељезничког друштва и много друге господе, особито мерника дошло је из Париза такође овом приликом. Сви становници Јерусалима и околних места искупили се око станице; многи се од њих упрепастили, кад су видели жељезницу.

Пруга је предата саобраћају. Два воза крећу се сваки дан из Јафе за Јерусалим, а тако исто и натраг, пролазећи градове Рамлех и Лиду и неколико села. Путници могу сад бити сигурни, да ће имати удобности на путу у Јерусалим. Из Јафе креће се воз у 2 сахата после подне и за $3^1/_2$ сахата, око 6 сахата у вече стиже у свети град. О граду Јерусалиму, како данас изгледа, познато ће бити ваше више читаоцима. О Јафи пак слабо се зна. Јафа (изговарај Јафа) је трговачки град, где се извози пшеница, раж, јечам, наранџа, свила и сапун; у њему је морско пристаниште за мусулмане, јевреје и хришћанске ходиче, и седиште турског кајмакама, који је потчињен јерусалимском паши. Пристаниште, које је сграђено за неколико лађа, изгледа као базен, окружен стенама, које су израсле испод воде, и остацима старих зидина. Веће бродове због плићага не долазе у пристаниште, него стају на путу пола миље од обале, и путници се искрцавају на чуновима. Град се састоји из узаних и прљавих улица и лежи на подножју једне стене, 116 стопа високе. Са севера га опкољавају воћњаци и палме. Баш на

ке-у (quay) налази се грчки манастир и латинска хоспиц, који је основан 1654. и говори се да је подигнут на месту, где беше кућа „Симона, кожара“, (Дела Ап. IX. 43; X. 6.) но мусулмани би хтели ту част за своју џамију блазу Фанара или куће, одакле се море осветљује. И Јермени имају овде свој манастир, у којем је Наполеон, кад је у њему била француска војничка болница, заповедио, да се сви они, који се разболели од куге, отрују. У XV. столећу била је овде грчка црква Светога Петра на месту, о којем се говори, да је стајала кућа Тавитина. (Дела Ап. IX. 36.) Једна немачка пасеобина се настанила у Сарони (Дела IX. 35.) две миље далеко од Јафе. У XII. столећу заузели су Јону крсташки коњаници и беше поприште лутога боја између Саладина и Ричарда „Лавовска Срца“. Даљина југоисточно до Јерусалима на путу, којим се обично иде, износи 36 миља. Рамлех и Лида (Дела IX. 32. 38.) беху знаменити градови у време крсташа и арапске владе.

„Illustrated London News“ донео је и слику станице у Јерусалиму. Слика преставља сцену, кад је први влак, окићен цвећем и турским заставама дојурио на јерусалимску станицу. Силан свет на перону и око станице, разне народности и разно одело. Станица, такође нескапена сиким турским заставама, зидана је у облику наших станица од самога камена. Гледајући на станицу, више и скоше зграде за чуваре, мислио би човек, е је на каквој станици у Европи (а не на Левенту), да не види са обе стране станице горе таблу са натписом: „Jerusalem“ и турским писменима: „El Kuds“. Назив „El Kuds“ је арапски и значи „свети“ (разуме се град) у јеврејском пак назива се такође светим градом „jir-ha-kodem“ (у арап. „Kuds“) или jer-u-schalaim (свети=schalaim, јер=град).

Черновци. *Ђ. Л—ћ.*

— (**Српски учитељски конвикт у Новом Саду**) добио је у последње доба новог потпомажућег члана г. *Пају Чедомиља Урошевића* (Калајџиног) из Гор. Ковиља са 50 фор., које је приложник већ и уплатио. Осим тога приложио је на конвикт г. *Влајко Недељковић* из Панчева 10 фор.; г. *Стева Јаношевић*, учитељ из Јарка скупно је на ову цел у једни сватови 4 фор.; осим тога приредио је о св. Сави школску дечију беседу за ову цел, која је донела чисте хасне: 8 фор.; — а уплатили су од потпомажућих чланова: *в.-кикиндска* црквена општина своју IV. рату од 50 фор., а по 10 фор. и последњу рату уплатили су г. г. Давид *Бурчић* из Нов. Сада, Хаџи-Гавра *Плавшић* из Новог Сада, Добротворна *задруга Српкиња Новосадкиња;* а у име IV. рате по 10 ф.: г. г. Стева *Милованов* професор из Нов. Сада, Петар *Попадић* трг. из Новог Сада, срп. правосл. *црква. општина у Мартоношу, Задруга Срба занатлија* Новосађана, Добротворна *задруга Српкиња у Инђији;* а као прву рату од 2·50 ф. уплатно је г. Јован *Благојевић* из Сомбора.

Са овим и другим уплатама основ. чланова износи друштвено стање до сад 22.200 фор.

Нека је слава и хвала свима помагачима и приложницима!

Извештај

о стању „друштва за потпомагање удовица и сирочади срп. православног свештенства Епархије Горњо-Карловачке“.

Ово је друштво основано на темељу „Правила“ потврђених од висс. кр. Хрв. Слав. Далм. Зем. Владе, Одјела за унутрашње послове под 29. сент. 1892. бр. 44869.

Отписом својим од дана св. Арханђела Михаила 1892. позове Високопреосвећени Епископ *Мисаило* свештенство, да се почетком 1893. године уписује у чланство.

До 27. априла 1893. год. уписало се било 55 чланова, и тога дана је одржана прва скупштина, на којој се је друштво конституисало. Од тога доба до данас приступише у друштво још два новоруконоложена свештеника, дакле уписаше се до сад свега 57. — Но 10 од оних премда се уписаше, али цијеле године 1893. ништа не уплатише у друштвену благајну, — и за то се на темељу закључка одборског од 16. (28.) дек. 1893. бр. 12 не сматрају више члановима.

Један је иступио из друштва, пошто је обудовио. И тако би данас било редовних чланова 46. — Но према закључку одборском бр. 13. од 16. (28.) дек. пр. г. којим су немарници чланови (јер има их, који цијеле године не уплатише више него један или два мјесечна оброка) позвани под пријетњом искључења, да до конца јан. 1894. потпуно задовоље својој дужности за цијелу 1893. годину, сви су изгледи да ће и од оних 46 по неки морати бити брисан из књиге редовних чланова.

Од редовних чланова само је неколицина уплатила цио улог од 300 фор., или већу половицу истог,

а велика већина одилажује то у хјесечним оброцима од 8 фор. 40 нов.

Пред Божић 1892. разаслао је друштвени привременн деловођа, Никола Косановић, прото Плавшински, по народу анел ради прилоноћи друштву, и на то добисмо 27 почасних и 22 подупирућа члана. — осим приличпа броја ожалих приложника, којима је већ у своје вријеме у јавним гласилима најављена захвалност овога друштва.

Од *почасних чланова* уплатише до сада они (редом како су пријављали или у чланство пристајали):

1. Михаило Грујић, Епископ гор. Карловачки 100 фор., 2. Ђорђе Алагић, парох у Мазину 50 ф., 3. Федор бар. Николић у Рудни 50 ф., 4. Никола Љуботина, намјесник у Шкара 50 ф., 5. Мих. Бараћ, парох у Радовици 50 ф., 6. Петар Слијепчевић, велетржац у Карловцу 100 ф., 7. Пајо пл. Јеремић, веленосц. у Кикинди 50 ф., 8. Вајун Живковић, парох у Бачуни 50 ф., 9. Јос. Мрвош, умир. капетан у Плашком 50 ф., 10. Ник. Ђук. трговац у Загребу 50 ф., 11. Влад. Матијевић, трговац у Загребу 50 ф., 12. Лазо Лаћевић, трговац у Загребу 50 ф., 13. Манастир Крушедол 30 ф., 14. Манастир Гргетег 50 ф., 15. Васо Петричић, велетржац у Љубљани 50 ф., 16. Васо Пауковић, адвокат у Карловци 50 ф., 17. Јован Шорак, прото на Ријеци 200 ф., 18. Ђорђе Бранковић, срп. Патријарх 100 ф., 19. Бранка Бараво, велетржац у Карловцу 100 ф., 20. Свет. пл. Кушевић, вел. жупан на Бланког 50 ф., 21. Симо Теодоровић, намјесник у М. Градцу 50 ф.

Осталих 6 почасних чланова нијесу положили до данас својих прилога.

Од *подупирућих* чланова уплатише до сада они (редом како су пријављали, пл у чланство пристајали):

1. Сим. Иванчевић, јеромон. и капелан у Трновцу 5 ф., 2. Јован Вукелић, парох у Дубравама 5 ф., 3. Игњатије Малобабић, прото у Војинићу 10 ф., 4. Исо Калинић, парох у Радучу 10 ф., 5. Ник. Орловић, парох у Двору 10 ф., 6. Петар Грба, парох и намјесник у Слушници 10 ф., 7. Ник. Шкрбић, парох у Брувну 10 ф., 8. Платон Телечки, архимандрит Бечински 10 ф., 9. Арсо Пајевић, књажар и књижевник у Новом Саду 10 ф., 10. Стеван Лазић, директор гимн. у Карловци 10 ф., 11. Ђуро Бањанин, кр. кот. судија 10 ф., 12. Срп. правосл. црк. општина у Земуну 20 ф., 13. Срп. правосл. црк. општина у Вечкереку 10 ф., 14. Срп. правосл. црк. општина у Сомбору 10 ф., 15. Јов. Вучковић, прото и ректор богосл. у Карловци 10 ф., 16. Тоно Мандић, парох у Г. Грачацу 10 ф.

Осталих 6 подупирућих чланова не уплатише до данас својих прилога.

Од високе кр. Хрв. Слав. Далм. Зем. Владе наше добили смо под 19. сијечња о. г. бр. 8968. ех 1893. потворе 150 фор., на чему јој и овом приликом најсмерније захваљујемо.

Још један, и ако врло танак извор, који утиче за сад у наш фонд, морамо овђе споменути. То је пристојба од кандидата стеч. испита, која је одавна уобичајена код нас. ради наплате путних трошкова оних чланова испитне комисије, који долазе ради тога посла са стране ако у сједиште епископско. — Данашњи изванвски чланови те комисије, прем. господа протосинђел Григ. Н. Живковић, и прото Мане Грбић даровали су те таксе кандидатске нашем фонду, и отуда смо добили до сад 105 фор. Имамо још нешто и на дугу; — они којијех се тиче, знаће то. Хвала споменутој пречасној Господи!

Друштвени иметак стоји нам данас овако:

По благајничкој књизи 8. (20.) февр. 1894. год ст. 48. износи примитак . . . . . 9067 ф. 47 н.
од тога је на прилоду . . . . . 8793 ф. 58 н.
и то:

I.	у штед. Огулинској на бр. 1133 уложнице				1093 ф. 58
II.	„ „ Карловачкој „ „ 8830			„	2370 „
III.	„ I. Хрв. Загреб „ „ 81329			„	620 „
IV.	„ I. „ „ „ „ 81534			„	400 „
V.	„ I. „ „ „ „ 81836			„	450 „
VI.	„ I. „ „ „ „ 82205			„	460 „
VII	„ I. „ „ „ „ 82832			„	400 „
VIII.	„ I. „ „ „ „ 82857			„	350 „
IX.	„ I. „ „ „ „ 83428			„	330 „
Код Ст. Бркића у Плашком на обвезници					
	од 14. X. 1893				100 „
X.	у штед. I. Хрв. Загреб на бр. 83782 улож.				270 „
XI.	„ „ I. „ „ „ „ 84522			„	450 „
XII.	„ „ I. „ „ „ „ 84613			„	500 „
XIII.	„ „ I. „ „ „ „ 84703			„	500 „
XIV.*	„ I. „ „ „				500 „
			Укупно на прилоду		8793 ф. 58

Кад се ова свота одузме од своте примитка остаје 273 ф. 89 н.

Од овога је потрошено на друштвене потребе (штампање статута, разних тискапица, шпела на родољубе, набаву протокола, поштарину, писаћи материјал и т. д.) 106 фор. 03 н.

И тако данас 8. (20.) февр. 1894. има друштво 8793 ф. 58 н. на прилоду и 167 ф. 86 н. готовине.

* На своту под XIV. пошавну на прилод 30. февр. о. г. ст. 48. не добисмо још уложнице.

У читулју добротвора друштвених уведена су имена пок. владике Теофана Живковића, и пок. грађанина карловачког Дане Бањанина. Од првога друштво је имало до сад користи 500 фор., што је после смрти његове добивено распродајом његове књиге „Проповједника“, а још има на жалост велики број нераспродатијех тијех књига. А Дане Бањанин, он је таман неће пред постанак нашег друштва основао посебну закладу од 3000 фор., и намијенио је на корист удовицама и сирочади свештенства наше дијецезе, и та се заклада сад налази у Ср. Карловцима. Ово је друштво учинило кораке, да се та заклада преда нашем друштву под управу у смислу наших правила. Не знамо за сад, хоће ли бити успијеха.

До сад, хвала Богу, немамо никаквог редовног издатка.

Овом приликом умољавамо редовне чланове, да својој обвези тачно одговарају, јер тиме би и унапређењу друштвених интереса користили, а и нашем дјеловодству олакшали.

Почасне и подупирује чланове пак молимо, да би се за овај пут задовољили овим јавним извјештајем, па да не штампамо ради њих посебнога, јер то би нас за сада, док је још премален број почасних и подупирућих чланова, сразмјерно скупо стало.*

У *Плашком*, 8. (20.) фебр. 1894.

Миле Љубибратовић, благајник. **Раде Кокотовић,** тајник.

Никола Косановић, прото плашчански, предсједник друштвени.

* За то молимо да ово препштамна још који овострани српски лист, а „Србобрана“ молимо нарочито, јер он доноше повјављење у ове крајеве.

Бр. 20. М. Ц. О. 1894.

Изјава.

На основу решења црквеног одбора срп. правосл. црк. општине у *Сомбору*, од 2. фебруара 1894. под горњим бројем, овим се званично најављује: да ista црквена општина у погледу уплаћених саборских трошкова и верозаконског приноса, на бившем окружном протопресвитеру, а сада Његовој Светости Преузвишеном *г. Георгију Бранковићу* патријарху српском, до 1882. год. до ког је времена Његова Светост сомборским окружним протопресвитером била, по тачном прегледању црквено-општинских књига рачунских, **апсолутно** *никаква потраживања нема.*

Из седнице црквеног одбора, држане 2. фебруара 1894. у Сомбору.

Мита Калић с. р. перовођа. **Петар Вукићевић** с. р. предсједник.

ЧИТУЉА.

— (†) **Милан Белајчевић**) *парох у Ст. Градишци*, у пакрачкој епархији, умрло је пре десетак дана у најбољој мушкој снази. Покојник је почео служити као капелан у Беловару. Отуд је премештен за администратора у Кобаш. За тим је неких 14 година био парохом у Брињаници, а из Брињанице оде за пароха у Ст. Градишцу.

Био је то један од будућих свештеника, љубитељ књиге и читања. Начитаност његова огледала се у проповедима његовим, па и у друштву га је чинила пријатним и забавним.

Покој вечни његовој доброј души!

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

— **„Речник Мађароко-Српски“** израђен од потписаних, још се може добити код писаца или код гимназијске управе по цену од 4 фор.

Уједно јављамо, да се и *„Српско-мађарски“* део увелико штампа и да ће изићи крајем ове школске године.

Благоје Бранчић и др. Ђорђе Дора
професори српске велике гимназије новосадске.

— **„Вртарски Гласник“.** *Лист за воћарство, виноградарство, повртарство, цветарство, пољопривреду, домаћлук и разне техничке новине.* — Бр. 1. — Излази *у Новом Саду* четири пута годишње, и то сваки три месеца по један број. Цена 40 новчића за годину. — Уредник је листу: изучени воћар и пар. учитељ *Јован К. Борјановић*, а власник и издавач: Вртарски завод Борјановића и кожи. у Н. Саду. — Лист је штампан у штампарији А. Пајевића. — 1. број доноси на 8 великих страна у квар-формату неколико лепих чланака, дописа и поука из воћарства, цвећарства и пољопривреде. — Листу том додат је *велики илустровани каталог* (32 стране): *семена* за пољску привреду, од зеленш, зеља, поврћа, кухињског биља, од дрвећа, воћа и шибља, од рајна цвећа и т. д. Препоручујемо овај корисни стручни лист нашим читаоцима.

I. Исказ скупљених прилога за споменик митрополиту Стефану Стратимировићу.

(Наставак.)

Буђановци: Д. Малетић, парох у миру 1 ф. — Павле Симеоновић парох 2 ф. — Павле Станојевић 1 ф. — Јелена Берићева, учитељица 1 ф. — Јован

Јовановић 20 н. — Станко Лепотић, ратар 30 н. — Стева Лепотић, ратар 50 н. — Сима Лалошевић, ратар 20 н. — Светозар Грујић, учитељ 1 ф. — Спиридон Антонијевић 1 ф. — Свега: **8 ф. 20 н.**

Темишвар: Високопр. госп. Никанор Поповић, епископ 100 ф. — Свега: **100 ф.**

Будимпешта: Душан Јорговић, секр. министр. домобр. 10 ф. — Барон Федор Николић 100 фор. — Свега: **110 ф.**

Братишковци: Дамјан Доброта, протопр. 15 ф. Богдан Доброта, свештеник 3 ф. — Сава Барбић, парох 1 ф. — Филип Синобад 5 ф. — Сава Драгишић 2 ф. — Илија Чоловић 1 ф. — Милош Доброта 1 ф. — Станислав Бркаловић 1 ф. — Симо Суботић 1 ф. — Владимир Лалић 1 ф. — Саво Билић, парох 1 ф. — Спиро Богдановић, парох 1 ф. — Свега: **33 ф.**

Љубљана: Васо Петричић, подградоначелник 25 ф. Свега: **25 ф.**

Илок: Сима Павичић 1 ф. — Др. Коларовић 5 ф. — Лукијан Бранковић 1 ф. — Живко Јекић 1 ф. — Јосиф Суботић 1 ф. — Јован Поповић, свештеник 3 ф. — Велимир Васильевић 1 ф. — Стеван Васильевић 1 ф. — Јован Јовановић 50 н. — М. Плавшић 1 ф. — Срп. прав. црква. општина 1 ф. — Светозар Кузмановић 20 н. Свега: **16 ф. 70 н.**

Сибач: Н. Н. 2 ф. 30 н. Свега: **2 ф. 30 н.**

Добрица: Д. Х. Стојановић 1 ф. — Емил Кнежевић 50 н. — Игњат Радмановић 50 н. — Ђока Петровић 50 н. — Никола Сербуљ 50 н. — Добривој Васић 30 н. — Михаил Брадић, парох 3 ф. — Свега: **6 ф. 30 н.** *Износ:* 301 ф. 50 н.

Свега: 2041 ф. 60 н.

(Наставиће се).

Прота **Јован Вучковић** с. р.
председник одбора.

Јован Симеоновић-Чокић с. р.
благајник одбора.

ОГЛАСИ.

К. 58. ex 1894.

СТЕЧАЈ. 20 2–3

Расписује се стечај на парохију I. класе у *Молу*. — Компетенти имају своје довољно инструјисане молбе до 31. марта 1894. по ст. кал. потписаној конзисторији поднети.

Из седнице конзисторије бачке у *Новом Саду* 15. (27.) фебруара 1894.

Конзисторија бачка.

СТЕЧАЈ. 17 2–3

На упражњено *учитељско место у Шурјану* расписује се стечај.

Плата је учитељу у готовом новцу 300 фор., стан и огрев.

Учитељу спада у дужност у цркви за певницом појати и децу појењу учити.

Оспособљени који желе ово место получити, нека своје добро састављене молбенице са сведоџбама, да су учитељску школу у Сомбору са добрим успехом свршили, и испит из мађарског језика положили, — изволе најдуже до Ђурђевадне овомесном школ. одбору послати.

Из седнице школ. одбора, држане у *Шурјану* (поштa Csávos) 6. (18.) фебруара 1894.

Школски одбор.

СТЕЧАЈ. 18 2–3

На упражњено место *парохе* у *Обрежу* са платом V. разреда овим се отвара стечај.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца марта о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у *Карловци* 25. јануара (6. фебруара) 1894. држане.

Архидијецезална Конзисторија.

СТЕЧАЈ. 12 2–3

На упражњено место *парохе* у *Боботи* са платом I. разреда овим се отвара стечај.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца марта о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у *Карловци* 25. јануара (6. фебруара) држане.

Архидијецезална Конзисторија.

Бр. 4. 1894. **ЈАВНА ДРАЖБА.** 26 2–3

Одобрењем Епарх. Адм. Одбора у Плашком од 25. августа 1893. бр. 1072. А. О. 216, продаваће се стара парохијална кућа са припадајућим комадом вртла у *Шиврској Кули*, (протопопијата личког, 1 сахат вожње од Госпића на шести Госпић-Крбава-Бихаћ). *Јавна продаја биће 10. (22.) марта на лицу места.* Пишманлук је 5% од искличне цијене. Продаја за готове паре. Досталац сноси све трошкове пријеноса.

Срби трговци не би згријешили, да баце око и — рачун на ову *шпацију!*

Председништво православне српске црквене општине у *Шиврској Кули*.

у. з. П. М. Крајиновић,
парох.

ОГЛАС. 24 2–2

Српска православна црквена општина у *Војки* продаваће путем јавне дражбе 10. (22.) марта т. г. своју кућу под бр. 151 у селу, која је сазидана од доброг материјала, и која се састоји из 2 простране собе, једне велике и друге мале кухиње, пространог дворишта и врта, једне суваче, хамбара и других стаја.

Ближа извешћа даје Председништво.

СТЕЧАЈ. 18 2—3

Усљед решења славног епарх. школ. одбора у Темишвару од 16. (28.) децембра 1893. год. Е. 609. 622./ЕПО. 452. ех 1893. отвара се овим стечај за *привременог учитеља* I. и II. разреда у новоотвореној српско-православној вероисповедној мешовитој основној школи у тако званом „Павлишком“ крају у *Меленци*.

Плата је у готовом 500 фор. а. вр. годишње, слободан стан са две собе, кујном, баштом и двориштем.

Учитељ ће бити дужан све школском уредбом и дисциплинарним правилима прописане дужности како у школи и цркви, тако и ван исте тачно вршити. Црквено-школска општина задржава себи право по потреби петога и у другу коју школу у месту преместити.

Рок је стечају 1. априла т. г.; молбенице ваља слати српској православној црквено-школској општини у Меленци.

Из седнице привременог управног црквено-школског одбора, држане у *Меленци* 5. фебруара 1894.

Милан Теодоровић
председник.

ОГЛАС. 19 2—3

Српска православна црквено-школска општина у *Ст. Палањци* (В. В. ш.) намерава своју *порту гвожђем оградити*. С тога расписује овим лицитацију на мањак, која ће се 6. (18.) марта о. г. у 2 сата после подне у општинској писарници одржати.

Искличне су цене:

а.) Браварски посао . . 2520 фор.
б.) Зидарски посао . . 667 „ 32 п.

Лицитанти су дужни пре лицитације 10% у готовини као пшпманлук потписаноме положити.

Услови се могу сваки дан у црквеној писарници видети.

У *Ст. Палањци*, 14. (26.) фебруара 1894

Председник црк. шк. општине:
Лука Шијаков.

Константин Јанковић,
перовођа.

К. 756. ех 1893./62 ех 1894. 15 2—3

ЕДИКТ.

У бракоразводној парници Јелене Амбруш рођ. Нешић из Земуна, против супруга свога Андрије Амбруша, бившег становника земунског, коме је сада место пребивања непознато, овим се позива исти Андрија Амбруш, да у року од 90 дана потписаној конзисторији предстане или садашње место свога пребивања пријави, јер ће се у противном случају против њега подигнута бракоразводна парница и без њега окончати.

Из седнице Архид. Конзисторије у *Карловци* 25. јануара (6. фебруара) 1894. године.

Архидијецезална Конзисторија.

Ad C. O. 573./136. ex 1894.

СТЕЧАЈ. 10 3—3

Ради попуњења упражњеног **места нар. црк. подтајника** као помоћника народно-црквеног тајника у Карловцима овим се расписује стечај.

Са тим местом скопчана је плата од годишњих 1500 фор. а. вр. и станарина од годишњих 200 фор. а. вр.

Ко жели получити ово место, има исказати, да је Србин православне вере, свршен правник, уз то да у речи и писму потпуно влада језиком: српским, мађарским и немачким.

Ваљано инструјисане молбенице ваља поднети саборском одбору најдаље до 9. (21.) марта 1894.

Из седнице срп. прав. нар. црк. саборског одбора, држане у Карловцима 5 (17.) фебруара 1894. год.

Георгије
Патријарх.

Ad C. O. бр. зап. 1193./ех 1893.

СТЕЧАЈ. 11 3—3

Ради попуњења новоустановљеног места **архивара при срп. прав. митрополијској архиви у Карловцима** овим се расписује стечај.

Са тим местом скопчана је плата од годишњих 1200 фор. а. вр. и станарина од годишњих 200 фор. а. вр.

Од архивара се иште, да је Србин православне вере, да има факултетске науке, а уз то да потпуно зна језике: српски, латински, мађарски и немачки.

Ваљано инструјисане молбенице ваља поднети саборском одбору најдаље до 9. (21.) марта 1894.

Из седнице срп. прав. нар. црк. саборског одбора, држане у Карловцима 18. (30.) децембра 1894.

Георгије
Патријарх.

К. 60./14.

СТЕЧАЈ. 23 2—3

Расписује се стечај на упражњено место *ђакона* при св. Ђурђевској саборној цркви у *Сомбору*.

Компетенти имају инструјиране молбенице своје до 31. марта 1894. по ст. кал. потписаној конзисторији поднети.

Из седнице епарх. конзисторије у *Новом Саду* 18. (30.) јануара 1894.

Конзисторија бачка.

К. 60./14

СТЕЧАЈ. 22 2—3

Расписује се стечај на упражњено место протојерејског *катехете* у *Сомбору*.

Компетенти имају инструјиране молбенице своје до 31. марта 1894. по старом календару потписаној конзисторији поднети.

Из седнице епарх. конзисторије у *Новом Саду* 18. (30.) јануара 1894.

Конзисторија бачка.

СТЕЧАЈ. 14 2—3

На упражњено место *пароха* у *Илоку—Моловину* са платом VI. разреда, овим се отвара стечај.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца марта о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у *Карловци* 25. јануара (6. фебруара) држане.

Архидијецезална Конзисторија.

К. 58. ех 1894.

СТЕЧАЈ. 21 2—3

Расписује се стечај на упражњену парохију III. класе у *Молу*. — Компетенти имају своје довољно инструјиране молбенице до 31. марта 1894. по ст. кал. потписаној конзисторији поднети.

Из седнице конзисторије бачке у *Новом Саду* 15. (27.) фебруара. 1894.

Конзисторија бачка.

СТЕЧАЈ. 16 2—2

На место *учитеља у Башаиду* на мушкој централној школи I. и II. евентуално III. и IV. разреда овим се расписује стечај.

Са овим местом скопчана је ова плата: 450 фор. четир стотине педесет фор. а вр., коју учитељ месечно у напред прима, 3 (три) ланца оранице земље без икаквих терета, слободан стан и огрева колико потроши, и за писаћи прибор 5 фор.

Изабраном учитељу спадаће у дужност у цркви и школи све школском уредбом прописане дужности вршити, као и перо у седницама м. шк. одбора водити.

Рок стечају истиче о православним „Благовестима.“

Башаид, 10. (22.) фебруара 1894.

Петар Перић
парох, месн. шк. одбора председник.

К 254/70 ех 1894. 31 1—3

ЕДИКТ.

У бракоразводној парници *Јелене Шубарашеве* рођ. *Радованов*, против *Стевана Шубарашевог*, обоје из Ст. Футога, овим се ја ревени Стеван, који је незнано куд у свет отумарао, позива, да у року од 90 дана рачунајући од првог уврштења едикта у овај лист, потписаној конзисторији или лично предстане, или место борављења свог пријави тим пре, што ће се у противном случају против њега подигнута парница и без његовог саучешћа свршити.

Из седнице епарх. конзисторије бачке у Н. Саду, 15. (27.) фебруара 1894.

Конзисторија бачка.

Бр. 2. 1894. 30 1—3

СТЕЧАЈ.

По налогу славног Епарх. Школског Одбора у Вршцу од 30. децембра 1893. Е. 1553. III. 67. 1893. овим се ради попуњења *учитељске место* на вероисповедној српској школи у *Вел. Маргити*, Торонталској жупанији, стечај расписује.

Плата је учитељу 300 фор. а. вр. у готовом новцу, слободан стан у школском здању, са врло леном баштом, где има и шпалир засађен виновом лозом; један и по ланац оранице земље, која је за ову годину житом посејана, а на коју учитељ порезу плаћа; два хвата тврдих дрва и два хвата сламе за огрев, и од погреба где позват буде 50 новч

Учитељу спада у дужност све предмете школским уредбама прописане предавати, децу у црквеном појању обучавати и десну певницу држати. — Рок стечаја траје до 25. марта ове године п. с. к.

На ово место компетовати могу само они који су у Сомбору за учитељско звање оспособљени и који су као такови положили испит из мађарског језика. Првенство пак имаће они који се лично пријаве и у цркви при служењу св. литургије појали буду. Молбенице имају се слати на потписани школски одбор.

Вел. Маргита, 18. фебруара 1894. г.

Мита Николин, Васа Стоић,
пароход. председник.

Бр. 10. 1894.

ЈЕФТИМБА. 27 1—3

Усљед одобрења славног Архид. Одбора од 8. (20.) децембра пр. год. број А. О. 685./417 ех 1893. расписује се овим јефтимбена расправа *за оправак* овомесне срп. православне *цркве*, на дан 17. (29.) марта 1894. у 9 сати до подне.

Трошак за изведене оправака износа по вештачкој процени 1201 фор. 50 новч. (једну хиљаду двеста један фор. 50 новч.).

Тко жели сав посао преузети, нека се потписаном црквеном Одбору пријави и на речени дан к јефтимби дође.

Из седнице црквеног Одбора држане у *Добановцима*, дана 23. јануара (4. фебруара) 1894.

Перовођа: Председник:
Раде Мандић. Тома Дошан.

Камилавке. 25 1—20

За г. г. мирско свештенство, а по одлуци и благослову српског светог синода од 21. октобра 1893. год. од отворено плаве чоје и кадифе, израђујемо и то: од најфиније чоје и кадифе. Молимо г. г. протојереје и свештенике да нам се с поруџбином обраћају.

Земун, 16. фебруара 1894. год.

С поштовањем
Витомир Марковић и Павловић,
кројачи црк. и свештен. одела и кројачи црк. утвари

СТЕЧАЈ. 28 1—3

На упражњено место срп. *вер. забавиље* у *Кумани* овим се стечај расписује.

Плата је забавиље: 300 фор. са петогодишњим доплатцима, у име стана и огрева 99 ф. све донде док општина ова у стању не буде стан у нарави дати.

Рок стечају траје до 12. (24.) марта о. г.

У *Кумани*, (Банат) 14. фебруара 1894. год.

Школски одбор.

ОБЈАВА. 29 1—2

Српско-Крстурска црквена општина намерава оправку своје црквене порте путем јавне дражбе на мањак 3. (15.) марта о. г. пре подне у 10 сати издати; исти рад је на 331 фор. и 10 н. уцењен; сав материјал ће црквена општина набавити.

Ко ову радњу предузети жели, нека реченога дана са 10% шипманлука на дражбу дође, где ће и дала условља дознати моћи.

У *Српском-Крстуру*, 17. фебруара (1 марта) 1894. год.

С. Моцић, перовођа. Л. Св. Дражић, парох као председник цик. општине.

ОГЛАС. 32 1—2

На темељу закључка главне скупштинске седнице од 29. августа (10. септембра) 1893. и одобрења главног архидијецезалног административног одбора од 10. (22.) новембра 1893. А. О. 581/376 као и усљед закључка главне скупштинске седнице од 9. (21.) јануара 1894. расписује се овим од стране српске православне црквене општине *на дан 13. (25.) марта* т. г. у 3 сата по подне *писмена понудбена дражба за градњу једне куће за парохијални дом*, односно *за изнајмљивање*, уз прорачуњску своту од 93.345 фор. 23 нов. а. в.

Као жалбина установљен је износ са 5% од прорачуњске своте.

Дражбени увјети, нацрти, трошковник, темељице уговора као и сви на ту градњу односећи се нужни податци могу се сваки дан у обичним уредовним сатима у просторијама овдашње српске православне црквене општине увидити.

У *Митровици*, 21. фебруара (5. марта) 1894.

Српска православна црквена општина.

Перовођа: Влада Марковић. Председник: Тирa Милекић.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање покупутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провађено са круном од коване гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушкама провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем **козе за звона од коване гвожђа**, у торњу слободно стојеће; **звона или шоље за сатове од метала**; **прављење старих звона са крунама од коване гвожђа.** — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

198 6—26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко**

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Поједини бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Јереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 6. марта 1894.

ПОВЕРЕНИЦА

ЊЕГОВОЈ СВЕТОСТИ ПРЕУЗВИШЕНОМ ГОСПОДИНУ

ГЕОРГИЈУ БРАНКОВИЋУ

ПАТРИЈАРХУ СРПСКОМ —

од јавног окружног збора, држаног у Старом Бечеју.

Ваша Светости!

Преузвишени Господине!

Изненадна и тешка напаст, која се окомила на нашу св. цркву и милу народност српску, потресла је срца и узрујала душе свију Срба у бачком Потисју. Да своме увређеном осећању одушке даду, одржаше Срби ови своје јавне зборове у општинама: Сентомашу, Турији, Фелдварцу, Ст. Бечеју, Петровом Селу, Молу, Ади, Сенти и Мартоношу и изјавише ту своје протесте против црквено-политичких реформа садање државне владе, а затим изабраше известан број изасланика, са упутством, да се исти у Ст. Бечеју искупе и састану, њихов протест попове и шта даље радити треба утврде.

Потписани изасланици горе именованих општина на данашњем јавном збору закључише између осталог Вашој Светости, као врховном чувару св. православне вере и првом великодостојнику српске нам цркве са овом изјавом предстати, *да у овом тешком искушењу 30.000 бачко-потиских Срба с поверењем и одањошћу стоји уз Вашу Светост и Преосвештени Епископат*, и да с нестрпљењем и радошћу очекује дан и

час, када ће Ваша Светост заједно са осталим Епископима наше Митрополије, као чланови горње куће угар. сабора, пред лицем целе Угарске, монархије и Јевропе подићи свој моћни глас у заштиту св. цркве и лепе народности српске.

Потписани су тога уверења, да би у овим тешким тренутцима црквеног и народног живота општој ствари највише користило и забринутој души Ваше Светости најбоље годило, кад би Ваша Светост могла око себе и поред себе видети законите представнике цркве и народа; па у колико то можда није могуће са узрока, који леже ван моћи Ваше Светости, *нека Вашој Светости на ушеху служи то уверење, да су у овим тешким данима уз Вашу Светост сви искрени љубитељи вере и народности своје*, међу које и себе уврштћују опуномоћени изасланици Срба из бачког Потисја.

Са јавног окружног збора, држаног у *Старом Бечеју* 26. фебруара 1894 године.

У ИМЕ ИЗАСЛАНИКА:

Др. Паја Мартиновић с. р., перовођа. **Др. Арон пл. Војновић** с. р., председник збора.
Вока Јовановић с. р., перовођа. **Васа Пићин** с. р., подпредседник.

Како се брани предлог о државним матрикулама.

У државном сабору угарском дана 9. (21.) фебруара о. г. пале су и ове речи:

...„Има вероисповести, чији свештеници не добијају никакве спреме, него од плуга одлазе на шестонедељни курс, па за тим постају свештеници. Па зар вођење матрикула таквих свештеника да стоји над сваком критиком? Па онда, против вођења матрикула по свештеницима нема тужаба, али за што? За то, што нема ко би их надгледао, па откривао злоупотребе?“

„Мислите ли, да оне државне матрикуле, које ће се водити под сталним надзором и у којима ће се, баш с тога, овде онде открити по која злоупотреба (дакле ипак!), не ће бити много боље од оних, које нико (?!) не надгледа, те што им се злоупотребе никад не откривају“.(?!)

„Пре више година сам био једном у Верхови. Ту сам у једној општини походио и једног свештеника, па га питао: од када је тамо? Одговорио ми је, да је тамо 25 година био свештеник, па да за то време код њега није никад било визитације. И пошто је хтео да ме угости, из сандука, у којем је држао хлебац и сланину, извади матрикуле, а те су биле расуте у листовима и у највећем нереду. И такве ствари су веома обичне(!). Не кажем свуда, али је много места, где свештеници тако воде матрикуле, да им има много приговора“.

„Колико је случајева, да пошљу министарству ћирилским словима писане матрикуле које власти, кад им устребају, не знају прочитати! Па зар да тим матрикулама нема приговора, него само државним“?

А „Пестер Лојд“ у своме уводноме чланку, одмах 13. (25.) фебруара, глосирајући поменуте речи у жустрини свога одушевљења за државне матрикуле, а са колоритом своје циничке мржње према „поповима“, претставља их као дивље, глупе наоре, са најпростачкијим страстима и нагонима, разуме се, све у цељи, да докаже, како ће у вођењу матрикула по управним органима бити „апсолутна поузданост и безпогрешно функционирање“; а ако тако баш и не буде, да ће и најограниченији сеоски натрон, па ма по своме карактеру и не био без мане, бити ипак већа гаранција за поузданост и безпогрешно функционирање при вођењу матрикула, него *онакав „поп“*, каквог себи замишља мржња и жустра уобразиља „Пестер Лојда“, — *или каквог свештеника данас нема*.

Аргументација горња већ за то није стварна и поудана, јер се оснива на прошлост од пре 25 година. А дозволиће нам се да се за 25 година много што шта изменило не само у нашем свештенству, него и у целој Угарској, и ако ни пре 25 г. *наше свештенство* није давало егземпларе, какви се овде угарскоме сабору приказују.

У име нашег *свештенства* жалимо, да се тако мало обзира показало према свештенству, које држави и отаџбини не мале услуге указује и жртве приноша. Наше свештенство

није то заслужило. Није заслужило већ ни за то, јер оно, што је речено у сабору — не стоји.

И ми само жалити морамо, што то није познато у дотичним круговима, као што није познато ни то, да је 10. фебруара о. г. наше богословско училиште навршило своју стогодишњицу, и да у томе богословском училишту течај никад није трајао шест недеља, као што није трајао ни у некадањој вршачкој богословији. Жалити морамо и то, да није познато, са каквом су се предспремом примали и примају питомци у богословско училиште. Јер, да је то познато било, сигурно се не би рекло, да свештеници (а имамо разлога веровати, да су мишљени наши) не добијају никакве спреме, него да од плуга одлазе на 6-недељни течај, па за тим постају свештеницима.

Жалити морамо, напослетку, да у дотичним круговима није познато ни то, да окружни протопресвитери сваке године, а епископи, приликом канонических визитација, контролишу и вођење матрикула, а да притужаба против тога вођења нема, не за то, што нема неуредности и злоупотреба. У колико се ове пак десе — што је врло велика реткост — онда бивају исправљене, а и кажњене.

Ниједна злоупотреба или неуредност није остала неопажена, неотклоњена и некажњена. А како би било код и најограниченијих Dorfnotär-а — и не без мана моралног карактера — то би могли погодити по ономе, што бива и данас још иначе и код неограничених неких управних чиновника у Угарској.

Још нам је нагласити и то, да у нашој цркви постоји изрична наредба, по којој се матрикуле држе и држати морају у црквама, а на месту за то одређеном, против свега осигураном, и то укоричене тврдо, то по томе је прича о сандуку с' хлебом и сланином, као и о расутим листовима, просто — беспредметна.

А не можемо прећутати ни то, да је свако парохијско звање обвезано водити и дупликате матрикула, које концем сваке године предаје надлежној управној области.

И онда — питамо ми: где је узрок, где разлог, да се вођење матрикула одузима цркви и свештенству?!

Ако је у министарству ћирилица непозната, ако се српски језик не познаје, томе је лако помоћи тиме, да се и за министарство а у односним секцијама прибаве акквизиције у особама, које ће знати ћирилицу и разумевати српски језик, *који је званичан у православној српској цркви, а који у земљама угарске круне ужива своју аутономију, загарантовану и државним законима.* Hic Rhodus! —

„Пестер Лоју“, који се у запари своје радости ради односних реформа, онако размахнуо, те се у тој запари онако обилно „испарује“, — и не чудимо се што, у таквом стању, онако пише, као што му и доликује.

Ми смо га тек споменули, да наше свештенство и остали читаоци сазнаду, како „Пестер Лојд“ о нама много што шта не зна, а хоће свашта да пише.

Ако му је то част, нек му је и сласт!

А уједно нам је циљ била, да покажемо и прибележимо колико је истина у служби одбране државних матрикула. Ј.

Древност употребљавања и символичко значење спољашњих знакова и радња при молитви.

(Наставак).

5.) Клечање. Обичај клечати за врјеме молитве, постојао је у старозавјетна времена. Тако се клечећи молио Соломон у храму јерусалимском, кога је он сазидао (3 Царств. 8, 22.—54.; 2 Парал. 6, 13.); клечећи молило се при богослужењу за врјеме побожнога цара Језекије (2. Парал. 29, 29.); пророк Данило у ропству вавилонском: **вѣ три жѣ времена дне сво҃ѣ прекланѧѧ колѣна своѧ, молѧсѧ и исповѣдаѧсѧ предѣ Богомѣ своимѣ, ꙗкоже вѣ творѧй прежде** (Дан. 6, 10.); Јездра: **благослови Господа Бога великаго и ѿвѣщаша вси людіе, и рѣша, ѧминь, воздвигше рѹцѣ свои: и преклонишасѧ и поклонишасѧ Господеви лицемѣ ихъ на землю** (Неем. 8, 6.). У новозавјетној је цркви тај обичај освештан примјером самога Исуса Христа (Лука 22, 41.) и апостола, — архиђакона Стевана (Ап. дјел. 7, 60.) и ап.

Павла (Ап. дјел 20, 36.; 21, 5.; Ефес. 3, 14.). Ефесци, један од најближих прејемника апостолских, приповиједа о Јакову, брату Господњем „по плоти“, првом епископу јерусалимском, да су му колена, од силнога клечања при молитви за спасење народа, са свијем отврднула (Јевс. кн. 2, гл. 23.). По примјеру старозавјетних праведника, кога је освештао Исус Христос и апостоли, а исто тако и по примјеру небеских становника (Апок. 4, 10.; 7, 11.), стари су се хришћани често клечећи молили. По свједочанству историка Јевсевија, хришћани, који се налазили у „громоносној“ легији за Марка Аврелија, испросили су молитвом од Господа дажд, клекнувши по своме обичају на земљу (Књ. 4, гл. 22.; испор. Тертул. посланица Скапулу, африканском проконзулу, гл. 4.). У Апостолским Установама (Књ. 8, гл. 10.) налазе се и саме молитве, које су се у богослужбеним хришћанским скуповима читале клечећи. Василије Велики, као што је познато, саставио је молитве за вечерње богослужење у дан св. Педесетнице, које се клечећи имају читати. По тумачењу тога црквенога св. Оца: „сваки пут, кад клекнемо и опет устанемо, већ тим самим показујемо, да нас је гријех бацио на земљу, а човекољубље Творчево уздигло на небо (пр. 91.). Ради таковога символичнога значења клечања за вријеме молитве, постао је код хришћана обичај, да се у дане Педесетнице и све недеље не моли клечећи, него стојећи, и тај су обичај потврдили оци првог васељенског сабора (пр. 20.) и пето-шестога васељенског — трулског сабора (пр. 90.); у те се дане клечећи молили једино покајници, као они, које још није уздигла благодат Христова. Напротив, у дане поста и покајања, хришћани су се молили једино клечећи, изражавајући већ и тим сазнавање свог грјешнога стања пред Богом и појачану жељу и молење ради помиловања и опроштаја. По садашњем уставу Православне Цркве одређује се клечање не само у дане поста и покајања, него и при богослужењу, које се свршава усљед ма каквих опћих невоља, ради успомене на тешка искушења и ради захвалности Богу на подијељеним нам доброчинствима.

6.) Падање на земљу. Падање на земљу као израз врло велике смирености пред Богом и појачане, топле молитве к Богу, употребљавали су старозавјетни праведници, особито кад су се молили за гријехе народа. Аврам чувши обећање Божје, да ће ступити с њиме у завјет: *паде на лицѣ своемъ* (Быт. 17, 3.) из чувства побожности и смирености; Мојсије и Арон: *падоста на лица своя*, да би умолили Бога ради грјехова народа (Числ. 16, 22). У новозавјетној цркви сам се Господ Исус Христос молио Богу Оцу: *„паде на лицѣ своемъ“* (Мат. 26, 39.). По примјеру старозавјетних праведника, самога Исуса Христа и небеских становника (Апок. 4, 10.; 7, 11.), стари су се хришћани чешће молили паднувши на земљу, особито покајници, који су били из разреда оних, који су плакали; покајници тога разреда поређавши се по голој земљи пред црквеним вратима и изложивши се сунчаној припеци и непогодама — вјетровима и бури, бацали су се на земљу пред вјерницима, који су у храм улазили и у таковом су положају са сузама их преклињали да се моле за њих. Сократ спомиње неког софисту Еводија, који се „поводећи се за царским самовољама, за Јулијана истицао као жесток незнабожац, а послије Јулијана опет је био хришћанином, јер бацивши се на земљу пред вратима неког молитвеног дома викао је: „газите ме ногама, као обљутавјелу сô“ (Црк. ист. кн. 3, гл. 13). Данас се падање на земљу употребљава у православној цркви при исповиједи док се чита молитва: *„Владыко многомилостиве“* . . . на литургији пређеосвећених дарова кад свештенослужитељ благосиља народ запаљеном свијећом при узгласу: *„Свѣтъ Христовъ просвѣщаетъ всѣхъ“* и кад се преносе св. дари са жртвеника на пријесто.*

7.) Уздизање руку и очију к небу. За знак обраћања мисли к Богу и уздизања срца к Њему, очекивања помоћи „с' више“, као што сви старозавјетни просиоци (Псал. 120, 1.; 121, 1.; 140, 2.; 2. Парал. 6, 13.; 3. Цар. 8, 22.; Неем. 8, 6.), тако су се и стари хришћани молили уздигнутим рукама и очима к небу (1. Тим. 2, 8.; испор. Јов. 11, 4). Дизање руку к небу и погледање горе, као спољашњи израз молитвеног обраћања Богу, било је и у свима незнабошким религијама, само су незнабошци при молитви дизали руке вертикално, саста-

* За тим 14. септембра, о јутрењу, кад се износи часни крст, што се чини и о јутрењу 1. августа, а док се пева последње — велико „святый боже“. У.

вивши дланове обиђу руку, а хришћани су, по сведоџби Тертулијановој (о молитви Господњој гл. 11, и 13.), дизали руке готово хоризонтално, за знак крсног распећа Спаситељевог. У часу скрушености и кајања, сазнања своје недостојности пред Богом и духовне немоћи, стари су се хришћани молили с доле опуштеним рукама и оборених погледом.* Уздигнувши руке и очи к небу моле се и данас свећенослужитељи — епископи и пресвитери пред почетком литургије, кад говоре анђеоско славословље: „Слава къ вышнимъ Богу“ и ост., на самој литургији за вријеме појања херувимске пјесме и пјевања: „Тебе поемъ“. То чине они по неписаном обичају, који црква православна чува од давних давнина.

* Такав положај при молитви постоји и данас у нашем народу. У.

(Свршиће се).

ИЗ ЖИВОТА РУСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ У ПРОШЛОЈ ГОДИНИ.

(Свршетак)

Но успеси спољашње мисије, који свеђоче о том, *да црква изобилује духовном силом*, тим самим претпостављају велику животну делатност њену и у области унутрашње мисије.

И заиста, отачаственa Црква је како прошлих година, тако и ланске, продужила показивати голему животну делатност и енергично се старала о том, да би по могућству задовољила свима нуждама и потребама својих чеда. Руски народ проживљава важан процес у свом животу. Од некога времена појавише се у њему непознати учитељи, који, отргавши се од рођене своје Цркве, и као јесење лишће, отпало од дрвета, повијајући се за сваким ветром иноземних обмана, настојаху, да јој помуте душу разним штетним учењима, која посијаше доста зла међу народом, отуђујући га од Цркве и поткопавајући његове од заманде здраве религиозно-наравствене животне основе. Под уплывом тих учења, која су проповедана и усмено и писмено, настаде приметно распадање у здравом организму; појавише се знаци и ако баш не правога, али ипак опаснога врења; стаде слабити вера и падати наравственост; породичне везе ослабише, а младеж изгубила, заједно са страхом Божјим, и поштоваше према родитељима и старцима. Сејачи плеве ликоваху, из злурадости, кад угледаше те плодове, који богато уродише на њиву, где беше посијана пшеница. Сам народ, опазивши ту бездан наравственог падања, којем га воде ти сејачи плеве, тужно је у свом срцу и жудео, да би га ма ко избавио од тога духовног пљена. Но ко би га други могао избавити, осим св. православне Цркве, која га је не једаред, у историји његовој, избављала не само од пљена духовнога, но и од пљена телесногa? И Црква се одазвала на ту тајну тугу срца његовога, и прискочила му у помоћ из нова. Народ се зато лако наводио на танак лед од стране непознавих учитеља, што је он био духовно немоћан и слеп. Требало га је, дакле, просветити и утврдити, и св. Црква као родољубива мати, с љубављу је примила на себе бригу, да га духовно просвети и утврди. Брзо се почеше посвуда стварати духовно-просветна братства и савези; искренуше енергични посленици, који стадоше међу народ *распростирати на милијоне поучних листова;* с црквених амвона зачуше се живе речи пастирâ, уведена беху ванбогослужбена предавања, а самом народу беше отворен приступ ближему учешћу у богослужењу *увођењем свештених пјесама* и — слика се брзо променила. Православни руски народ, осетивши да о њему води обилну бригу љубав св. Цркве, која му прискаче у помоћ свагда кад наступе за њега тешки дани невоље и беде, пробудио се из свога духовнога ропства, и утешно је видети, с каквом жудњом он слуша реч Божју у храмовима и с каквом радошћу он посећује ванбогослужбена предавања. Тај утешни покрет расте са сваком годином, па и у прошлој години. Од чести се, — поводом грозних посета у прошлим годинама, које показаше, како је један и слаб човек, кад је за своје грехе изврћен вишој карајућој руци, посета, од којих једна, т. ј. епидемија, још и сада страшно влада у разним местима наше отаџбине, — пробудило у народу чувство страха Божјег још у већој мери, а не да се порећи,

да се његово духовно расположење доста знатно подигло и жудња за религиозно-нравственим васпитањем још више развила. Све то очигледно показује, какво благодарно земљиште предстаља душа нашег простосрдачног, склоњеног на добро и истину народа. Пастири Цркве ваља само да посеју добро семе, и оно ће уродити обилатим родом.

Између духовно-просветних друштава особито је енергичну делатност развило *„Общество религіозно-нравственнаго просвѣщенія въ духѣ православной Церкви“*, које је себи поставило за задаћу особито, да уноси дух религиозно-нравственог живота међу престоничко становништво, које више него икоје друго подлежи свима могућим обманама и искушењима. Осим на широко разгранате мреже вешто вођених ванбогослужбених предавања и читања, друштво то подигло је свој властити дом с великом дворапом у њему ради предавања и лекција; и нарочито његовој енергичној делатности има се приписати тај несумњиви факт, да је празничпи живот у престоници, особито у нижим класама, према прошлим годинама добно сасвим други биљег, те пређашње дивље пијанчење све више уступа место правилном, хришћанском провођању празника. И делатност тога друштва није остала неопажена. Ми смо у своје време споменули оно високо царско благоволење, кога се удостојило то часно друштво, које је нашло у њему нови мотив и сокољење за даљу делатност на одабраном му попришту. Остаје само да пожелимо, да би „Общество“, ширећи своју просветну делатност, обратило пажњу и на више класе народа, које су при свој висини светскога свога образовања у црквено-религиозном погледу по кашто исто тако немоћне и слабе као и прости народ, *и по томе је такође и њима нужна религиозно-нравствено просвета и поука.*

У погледу просвете и моралног народњег напретка Црква је примила на себе и велико дело уређења и распространења системе *црквено-парохијских школа.* Првом учитељицом и просветитељицом нашег народа била је баш Црква, а црквено-парохијска школа и јест управо симпатични и нашем народу појмљиви тип школе. Ако се по кашто тај тип пренебрегавао и на његово место се појавио други тип — школе светске, то тешко да се то чинило с јасним разумевањем правих духовних потреба нашега народа, и по свој прилици да се садање оживљавање и препорођај црквено-парохијскога типа појавио као неопходна реакција против крајностй светске школе, која се неумерено подала „рационалним“, но доста неоправданим методама и цељи западно-европске школе. То наравно не значи, да црквено-парохијска школа треба да стоји у непрестаном антагонизму са школом светском, као што на жалост често и појмају тај односај међу њима другостепени агенти. Они теже за једном те истом добром цељи, која би им имала служити савезом љубави; но поред тога нужна је међу њима и извесна суревњивост, те ако се често на делу показује, да народ више воли школу црквено-парохијску као такову, која боље одговара његовим духовним потребама, то у том није ни најмање крива сама школа, него је крива она *једностраност, која беше дозвољена раније у системи земаљских школа* под упливом „рационалне“ педагогике и која би се сада морала по потреби загладити, и то, благодарећи црквено-парохијалној школи. Мрежа црквено-парохијалних школа разгранала се већ у прошлој години у толико, да је та школа преживила период свога детињства, те и ако је она била само као покушај, сада излази већ као самостална и добро утврђена система. И тај успех је тим осетљивији, што се система црквено парохијских школа основала и раширила скоро сасвим без икаквих новчаних средстава. То је у пуном смислу створ драговољног самопрегорења народних пастира, па и самог народа, који је потпомагао ту драгу му школску систему обилним прилозима из свога оскудног стања. *Доста је споменути, да у буџет црквено-парохијалних школа од три милијона, око 2½ милијона рубаља сваке године уноси баш сам народ, који би тиме као рад био, да јасно и очигледно посведочи, која је парохијска школа њему мила и тољмљива.* Но напослетку, било би неправедно и у будуће непрестано рачунати у ствари подржавања системе црквено-парохијских школа ли на народно благостање, које је особито потресено прошлих година, с неродице и епидемије, и тако се само од себе ваља питање о неопходности правилнога обезбеђења системе те, сразмерно с обезбеђењем системе светских школа, и ако се то постигне, то се можемо надати, да ће се још више и боље развити та управо мила, па дакле и плодотворна за наш народ школска система.

Кад је наше духовенство примило на себе

задаћу да уведе систему црквено-парохијалних школа, то је оно узело на своја плећа велико и трудно дело, дело, кога се терет још боље и јаче показује у сразмеру према многоразличности најглавнијих дужности пастира црквених. Но оно је прегло на тај труд с необичном ревношћу и енергијом, показујући тиме, колико у њему има животних сила, које неко време могу и нерадити, но које су готове да се пробуде чим се сазна њихова прва потреба, као што су се оне заиста и пробудиле, кад се с висине царског престола чу позив на црквене пастире, да се лате тога великог и мучног посла. И ревност свештеничка није остала неопажена. Право вели народна пословица: „*код Бога молитва, а код цара служба не пропада*“. Видећи цар својим отачаским оком живу усрдност духовенства на попришту народне просвете, опазио је уједно с тим и ону стару сметњу, која сужава сами појав усрдности у нашем духовенству па и у добром делу његовом, наиме *несбезбеђеност и неуређеност његовог материјалног положаја*. И ето баш од прошле године настао је замашан преображај и у том погледу, јер је испуњени љубављу монарх изразио одлучну и тврду жељу, *да се наше духовенство изведе из садашње му тешког положаја и да му се ујемчи заслужено правилно обезбеђење*. Воља царева почела се одмах извршивати, и за текућу годину учињена је државна дозвака на плаћу свештеничку, према предлогу, у двоструком размеру.

И тако је рад отачаствене цркве и у спољашњем и у унутрашњем животу у прошлој години овенчан благословеним успехом, и она предаје овој години прилично наследство — са жељом и даљега напредовања њенога. *Живот Цркве нема границе у своме развитку, и будућност показује све нове и нове захтеве.* Много је учињено на уређењу црквено-општинских односаја, но још више ваља учинити у будућности. Тако је између осталога остало нерешеним сазрело питање о уређењу и побољшању материјалнога положаја наставника наших духовно-учевних завода, — тих расадника нашега свештенства. А овамо иде и давнашње питање *о повишењу мировине професора духовних академија*. Прошлој години није било суђено да угледа одстрањење једне од првих болесних страна у правном положају представника наше богословске науке у сравњењу с правним положајем представника световне науке, и нама не преостаје друго доли надати се, да ће ова година у том погледу бити сретнија и да ће уклонити увредљиву неправду с наших виших духовно-научних завода. Напослетку у интересу већег оживљења чисто црквене делатности можемо пожелити, *да буде више слободног рада наших пастира на сарајнјским зборовима*, тим више, што у програм тих зборова све више улазе не само питања чисто економска, но и питања вишега реда — *о бољем начину религиозно-нравственога деловања на народ*.

Много и других питања износи на видик живот и тражи да се она реше. Но било би немогуће и неприродно кад би желили, да се она сва наједаред и за увек потпуно реше. Стварност није теорија, јер што се у теорији чини да је лако и просто, на делу се показује врло заплетеним и тешким; и по томе, ми нећемо се — незатрчавајући се — ограничити само на некрену жељу, да би се у овој години испунило оно што не достаје и побољшало што је несавршено и да се тако далеко корачи у великом процесу постепеног приближења наше отачаствене цркве к савршеној мери узраста Христова, јер у постигнућу тога узраста и састоји се њезина света мисија на земљи.

Вараждин, 1894. у јануару.

Превео **Л. Богдановић.**

ШТА ИМА ЖЕНСКИ РОД ДА БЛАГОДАРИ ХРИШЋАНСТВУ?

Прерадио **Михаило Ракић**, парох Доловски.

(Наставак).

Нешто мало боље него становници „Небеснога Царства“ поступају Индијанци са својим женама. Преида се и овде са женом не поступа бог зна како, јер се убиство жене истом казном мери, као и убиство сваке друге животиње. Код Индијанаца морају се жене строго уздржавати од свега онога, што спада у делокруг људи. Закони тако мало пажње поклањају достојанству и правој женској природи код Индијанаца, да се за ваљан сматра и онај

брак, кад човек насилно одведе какву девојку. Тако н. пр. по индијанским св. књигама: „за жену нема већег Бога на земљи од њеног мужа“. Жена се мора мужу свом допасти, и то тиме, — што му потпуну своју послушност и покорност указује. То јој мора бити једина њезина тежња. Ма какву погрешку да има муж њезин, ма како да је ружан и немио, жена ипак само за свог мужа мора да живи, уверена, да је само он њезин Бог. Кад он пева, мора с њиме заједно да је усхићена од радости, кад игра, мора с веселим лицем да га посматра, па ако се кад и разљути, или јој прети, ако ју кад вређа, шта више и без узрока бије, мора му она увек с благошћу на сусрет излазити, мора га још и за опроштење молити. У свиме сваким кораком и поступком својим дужна је тако се показивати, да га занста за господара свог сматра. Ако јој муж умре, то је онда и она своје опредељење на земљи свршила, и онда је на гробу мужевљевом живу спале. — По статистици једној од године 1804. достигао је број таковић спаљених удовица на десет хиљада. На и код Китајаца и Татара морају жене на гробовима мужева својих умрети.

На исто тако у свима скоро јужно-азијским деловима положај жене тако је ужасан, да кад какав Европејац о њему чита, срце му се стеже од ужаса. — Сијамци заручују своје кћери, док се још нису ни родиле. Почетак њиховог брака, почетак је грозног ропства. Жене морају најтеже послове да врше, а међу тим немају ништа да ничекују, осим презрење и омаловажење. Кад су у положају, у ком оне у нас сажаљење и саучешће побуђују, код њих то не постигну, већ на против јед и љутитост проузрокују. Није им у таквом случају слободно ни становати у једној соби, нити ручавати заједно с њима. Без икаквог приговора морају трпети, кад им мужеви с другима одношаја траже. Врло често каквој млађој последовательници морају да угађају и да је служе. Судба им је још несносија и тиме, што не уживају љубав и поштовање од своје рођене деце ни најмање. Ако се мати разљутила што на свога сина, покарала га или мало избила, њу је муж онда на сирт истукао; шта више још од најранијег детињства уче очеви своју децу да не поштују своје мајке. На ако жена све то трпељиво и сноси, опет зато није искључена могућност, да ће за најмању погрешку отерана, продана или чак и убијена бити. По смрти мужа жену продају или је из куће прогоне. — И тако је жена на све обвезана, а без икаква права, и не ужива ни она преимућства, која ми Европејци као неповређено право људско сматрамо.

Тако исто и у Африци зло поступају са женом. И они сматрају брак за куп. Жена је својина мужевљева, који ју купи, а после по своме ћефу отерати и продати може. Дужна је мужа свог дворити и све кућевне послове вршити. За то и носи африканска жена своје дете после порођаја на 11 или 15 дана већ на леђи и не раставља се од њега, а међу тим и све могуће послове врши. У осамнаестој години син се ослобађа. И од тог дана сматра се за човека. Но слободу своју употребљава одмах на то, да ружи и злоставља матер своју. Оне жене, које су мужеви највећма волели, сахрањивали су после њихове смрти с њима заједно — живе.

Арапин опет узима себи жену само за то, да има служавку у кући, која ће га послуживати и бринути се за сва могућа његова уживања и потребе. Човек управо ништа не ради. Он, ни мање ни више, него у жени купује просто служавку. Арапину је било слободно женско дете утамапити, јер му и његов коран то дозвољава.

У Аустралији добављају људи себи жене грабежом. Дошуњају се у туђе племе, савладају девојку, коју мисле украсти, ако не лепим, а оно ма и силом, и однесу је победоносно у своје племе. Гледају на жену као на створ, који стоји много испод човека и поступају с њоме тако рећи зверски. При свечковинама, забавама или свечаним приликама учествују женскиње само као гледаоци. По местима, где се људи скупљају, жене немају места. У најдивљијим крајевима Аустралије човек не може да нађе на гробове женскиња, јер њих мужеви махом све покољу, ретко која да умре природном смрћу.

Па и Мусломани не указују никакво поштовање женскињама. И они сматрају жену као оруђе својих страсти. По њиховој религији многоженство им је допуштено, са чега жену сваку највеће понижење постиже. Да Турци сиромашнији већином по једну жену имају,

узрок је у томе, што их многе жене врло великог трошка стају.

Па и сами класични народи старога века нису имали добро мишљење о положају женскиња. И код изображених народа, Грка и Римљана, био је положај женскиња врло тражљав и достојан жаљења. Кад су једном запитали Софокла, за што жене тако лепо описује, кад их Еврипид куди, одговорио је: *„Ја их описујем какве треба да су, Еврипид на против, као што су.“* Демокрит, који женидбу није могао прегорети, узео је био себи за жену неку мађеницу и увек је говорио: *„Између зла бирај увек које је најмање!“*

Код Грка је човек имао неограничено право над женом; право, којим се он у најужаснијем облику користио. И код Грка су већ постојале тако зване „блудинице“, којима је — и то једино — дозвољено било, да у светском метежу и подједнако с људима уживају, док на против венчана жена прикривена у кутићу свом и у тишини провођаше век свој. Кћери грађанске дорашћивале су у незнању, далеко од светског погледа; могле су кућу оставити само кад би се удале, где би после међу другим ропкињама проводиле живот свој у непрекидном раду с прељом или неговањем деце. У просторије грчке жене није могао ни један странац допрети, јер беше забрањено; ако је човек имао ког госта, жена му није смела присуствовати у друштву. На шта више, са најближим рођацима својима није могла јелинска жена опћити. Као потребно, али понижено биће, осећала се ограничена једино на кућевне послове. По смрти јелинске жене урезали би им на гробном камену: удинце, чеп и совуљагу као знаке покорности, кућања и опрезности.

Па и судба римске жене, почевши од колевке па све до гроба, беше непрегледни низ понижења, беде и невоље. Жена се сматрала као нека играчка; стајала је целога века под туторством. Отац имађаше неограничено право над животом детета свога. Осим тога био је још и закон неправедан. Закон, строг према жени, не имађаше суда за човека, као рушитеља брака. На кад се оно Рим обогатио и достигао до највеће славе, брак се тада ни за што није сматрао, а бракоразводи догађали се сваки час и на послетку прешоше у обичај. Човек је отпуштао жену своју не само кад му је несносна била, већ и из најсрамнијих и ништавих разлога. Консул Семпроније н. пр. отпустио беше жену своју само за то, што је отишла била једном у позориште без његове дозволе. Сулпиције консул отправио беше своју жену опет с тога, што ју наће једном на улици без вела. Цицерон, тај најозбиљнији говорник свога доба, најстрожији консул у оно доба, узор млађем нараштају, отерао беше своју жену Теренцију — која беше узорита жена и одана искрено своме мужу — само с тога, да би повратак себи из прогонства лакше испословао. И то како? Оженио се другом, па је њеним миразом дугове своје подмирио и повратак издејствовао. Но кад је и ове друге жене мираз сав страћио и њу имања са свим лишио, отерао беше и ову под изговором, што се радовала смрти кћери му из првога брака.

(Наставиће се)

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Извештај о фебруарским седницама епархијске управе темишварске.**) *Епарх. конзисторија темишварска* држала је своју седницу 15. (27.) фебруара о. г. у којој су следећа важнија решења донесена: Молбеница јереја Г. Николића, адм. парохије фењске, ради получења држ. прилошења, која је од кр. уг. министарства просвете овамо на извештај послата, повраћена је горезваљеном министарству с препоруком. — Извештен је јером. Спиридон Оберклежевић, да је кр. уг. министарство домобранства оставку његову на место домобранског војеног капелана усвојило, поред одржања обвезе службовања код народног школства. — Узет је на знање извештај подж. звања темишварске градомеље, да је услед молбе оморског рим. свештеника, ради никасовања непадлежно потраживаног бира од оморских Срба, већ наређена екзекуција, на онд. замолницу обустављена. — Извештено је зем. статистичко звање, да у овој епархији у години 1893.

није ни једна нова црк. општина установљена, нити стара укинута или другој општини адфилирана. — Одбијен је протест в.-бечкеречког проте. Љубомира Панића, против овд. решења, којим је ради полученља места прот. капелана у В. Бечкереку поднесена молбеница Васе Лучића, свршеног богослова, накнадно примљена. — На извештај конс. изасланика о спроведеној дисциплинарној истрази против срп. ст.-мартонског пароха, позван је исти парох, да 15. (27.) марта о. г. консисторији овој представе, ради сумарне расправе истог дисциплинарног предмета. — Тужба црк. општине арадгајске против јером. С. П. адм. там. парохије, због скареднот владања, издата је реченом јеромоиху на изјашњење. — На молбу црк. општине срп. чепељске, да се там. парох. јереј Дим. Гаћански, због болести и старости умирови, позвана је иста општина, да молбу своју крштеним писмом реченог јереја и лекарском сведочбом подкрепи. — Сви компетенти на место протопресвитера-пароха у Араду, и то: јереј Јован Новаковић, парох и намесник в.-кикиндски, јереј Георгије Јеврић, парох сегедински и прот. намесник старо-бечејски, и јереј Драгољуб Живковић, парох модошки и прот. намесник в.-бечкерски, приступили су изабору и одређени је дан избора за 15. (27.) март о. г. а за конз. заступника именован је прота Кузман Станић, адм. прот. темишварског. — Инструисане молбенице јереја Д. Гаћанског, пароха срп.-чепељског и Саре Вуковић, парох. удовице из Модоша, ради полученља прнпомоћи из јерарх. фонда, спроведене су саб. одбору. — Молбенице слабо дотираних свештеника и парох. удовица, ради полученља држ. прнпомоћи, спроведене су с' препоруком министарству просвете. — По ново је умољен саб. одбор, да тако званим црногорским општинама, које због сиромаштва не могу пароха да добију, — годишњу прнпомоћ од 300 фор. из јерарх. фонда дозначи. — Најпосле донесена су решења у разним брачним споровима.

— *Епарх. административно одборе темишварски* држао је своју седницу 16. (28.) фебр. о. г., у којој су следећи важнији предмети решени: Извештена је црк. општина мехалска, да је одбијена са својом молбом, којом је, у десетној парници против там. Румуна, за највишу прнпомоћ ради исплате Румунима досуђене откупне своте од 23.000 фор. молила. — Извештене су црк. општине: сочанска и надлачка, да је свака, на цел зидања цркве, 100 фор. држ. прнпомоћи добила. — Позвана је црк. општина арадска, да се за оправку под управом њеном стојећег дома „златне звезде“ одмах постара, те да трошковник и зидарски нацрт овамо поднесе, и да у смислу основног писма пок. Саве Текелије статут за манипулацију дома „златне звезде“ изготови и управи овој на одобрење поднесе. — Од јереја Јована Новаковића, пароха и намесника в.-кикиндског, као руководатеља упраж. парох. сесија, на рачун овогодишње закупнине за две упраж. парох. сесије у Чакову приослана свота од 500 фор. унесена је у епарх. фонд. — Од црк. општине кнежке достављени прилог епарх. фонду за год. 1893. у своти од 1 фор. 50 нов., унесен је у епарх. фонд. — Одобрен је закупни уговор у погледу изарендирања једне упраж. парох. сесије у В. Ст. Миклушу, по ком је иста сесија за екон. $189^2/_3$ годину за 612 фор. под закуп издата; а од руководатеља упраж. парох. сесија поднесена цела закупна свота од 612 фор. унесена је у епарх. фонд. — Одобрен је закључак црк. општине Срп. Крстурске, којим је решила, да црк. порту своју оправити даде, и дозвољено јој је, да дражбу на жањак са искличном своном од 589 фор. 50 нов. расписати може. — Одобрена је обнова $^1/_3$ црк. скупштине и половина црк. одбора срп. прав. црк. општине карловске. — Од црк. општине батањске приослати прилог епарх. фонду за год. 1893. у своти од 10 фор. унесен је у епарх. фонд. — Одобрена је организација и конституисање црк. скупштине чоканске са обавештењем, да једном изабрана црк. скупштина трајно постојати и само се у трећини својој обнављати има. — Дозвољено је црк. општини батањској, да дуг неких црк. дужника, који су сасвим осиромашили, на потраживања бристати може. — Изаслат је прота темишварски, да изиђи, да ли је у мешовитој црк. општини жалобечкеречкој срп. црк. одбор потпун, те ако није, то да ради именовања новог црк. одбора згодна лица предложи. — Дозвољено је привр. управном црквено-школском одбору меленачком, да од повлашћеног звања до купатила „Русанде“ телефон наместити и да за опремне трошкове једаред за свагда 30 фор. а за трогодишњу претплату 75 фор. платити може. — На извештај привр. управног црк. одбора меленачког, да Ђ. Д. у име откупа за свој тако звани хотел у купатилу „Русанди“ 20.000 фор. од црк. општине меленачке иште, позван је Ђ. Д., да искаже дозволу надлежних власти за зидање, на ако то не може, онда му од воље стоји, да свој хотел са туђег земљишта однесе. — Молбенице црк. општине станчевачке и иванђанске, ради полученља држ. прнпомоћи, спроведене су с препоруком министарству просвете. — Од црк. општина

поднесени рачуни и предрачуни за год. 1894. издати су епарх. ревизору на прегледање и извештај, а од овог већ прегледани рачуни и предрачуни враћени су дотичним црк. општинама с примедбама.

П. М.

— (**Стечајеви по разним листовима, само не у званичном органу.**) Читамо у „Бранику“, „Нашем Добу“ и „Вршачком Гласнику“ расписане стечајеве на упражњено *место протопрезвитера белоцркванског*, с' којим је скончана парохија са платом IV. разреда, а на које се може компетовати до 5. (17.) марта о. г; као и стечај на место учитеља на срп. вероисповедној школи вршачкој, којем је рок већ минуо.

Што поштовани читаоци не могоше те стечајеве наћи и прочитати и у овоме листу, *кано званичном органу срп. прав. митрополије карловачке, и крај односних наредаба, по којима би се такови стечајеви имали и у овоме листу оглашавати*, није кривица на њему.

Тако, ваљада, захтева дисциплина код нас, интерес наше цркве и ред у нашој народно-црквеној автономији. Тако, ваљада, мора да буде, како би се што класичније доказао и што верније приказао авторитет наредаба и решења највиших црквених и автономних власти наших.

=

— (**Вишак српских народно-црквених фондова и фундација**) које стоје под управом саборског одбора, износи у 1892 г. *164.933 фл. 19 нов.*, осим 14.582 фор., који се вишак показао у фонду митрополита Стратимировића за издање архијепископске резиденције.

=

Бр. 4. М. Ц. О. 1894.

Изјава.

Пошто је овомесни Црквени Одбор у својој држаној седници од 27. фебр. о. г. све рачуне о уплаћеном верозаконском приносу и саборским трошковима свестрано прегледао, и пошто је по признаницама цео уплаћени новац у благајну срп. нар. фондова унешен, — то ова срп. прав. Црквена Општина са овим изјављује: *да је потпуно намирена*, и да на Његовој Светости преузвишеном г. Георгију Бранковићу патријарху српском, *никаква потраживања нема*.

Из седнице Црквеног Одбора, држане 27. фебруара 1894. у *Панчеву*.

(М. П.)

Јован Чупић с. р. перовођа. **Максим Видић** с. р. председник.

ЧИТУЉА.

— (**Јован племенити Будисављевић**) *порекло у Доњијем Врбовцима, у Карловачкој Бачкој*, испустио је своју красну душу и преселио се у вјечност лицем на Свето Богојављење — ноћутра. — Да, нашега племенитога Буде — тако смо га звали обично — нема више међу живима. Он је преживио прије, него смо то и помислити могли.

Очекивао сам, да ће који брат из његове најближе околине — макар и у најкраћијем цртама описати вам његов живот — али ето до данас не учини то ни један; па ево ћу вам ја рећи неколико ријечи, као друг му од дјетињства, у колико знам и сјећам се његова живота и рада.

Јово се родио 15. јула 1844. године, у Пећанима, под Удбином, у Кореничком Протопрезвитерату — од оца Данила, који је био храбар и врло вјешт пушкар. Отац му имао је три брата — официра — на је морао као најмлађи да остане код куће „на груди“ — као Граничар. Браћа Данилова, а стричеви нашега Јове: Ђенерао Буде, мајор Самац и капитан Гецо, поштовали су свог брата напредно и потпомагали су га за живота колико су могли, што је тако учинио и учинити морао, да остане код куће као Граничар, а на малом и врло рђавом посједу у Пећанима.

Тривијалну њемачку школу свршио је Јово у Кореници, јер ту му је бијаше најближе; али га је отац врло мучно надзиравао у школи због сиромаштва. Ђенерао Буде живио је као пензиониран у Госпићу, па уме Јову к себи и даде га да сврши „Oberschul“. А ко је у оно прије свршио „Oberschul“ у Крајини, то је много приједило, особито због њемачког језика и лијепог писања. Али Јово бијаше врло несташан и јогунаст, а то му стриц Буде није никако трпио као строги солдат крајишки, који је научио да пред њим све стрепи и ничице пада. Та није била шала ни граничарски вељаба бити, а камо ли Ђенерао! Због тога, кад Јово сврши „Oberschul“ мораде кући, јер стриц не хтеде знати за-њ, а имао је доста и своје дјеце. Дошао Јово кући у Пећане, не оста му друго него ићи за овцама као и остали чобани. То је љуто болјело матер му Милицу, што јој Јово благо пасе, па кад би му ноћутра спремала ужину у торбицу — јер се тек'ар у вече враћао с благом с паше — увијек му спреми по комад пшеничне погаче и љешњега сира, а не просенице или пировнице (круг од проје или од пира), како су то други чобани одмашали за ужину.

С Јовом наслиједе благо стари Миливој Будисављевић, познат са своје шале али и са озбиљности у збиљи. Овај Миливој пасао је туђе благо, па као слугу, није га досађала погача у торбици већ просеница или пировница, те кад сједи у подне с Јовом ужинати, отме од Јове његову погачу, и тутни му у шаке своју просеницу ја пировницу. То Јово обично неколико пута, али кад је видио да то старац сваки дан ради, рекне ће му једном: „Чујеш, дједе, није то, ијере ми, поштено, што од мене радиш!“ А старац се на то озбиљи на чисто кроз суве одговори: „*Мој синко! Тако ћу ја тебе ва вијек*

родити; јер ако останеш ове, јешћеш тод своје старе дане проживиш као и ја; већ ајде ти у свијет, па тражи срећу а пробај се овакога крува!“

И ове су старчеве ријечи ушириле. Одмах некако послије овог разговора одведе исти Миливој Јову к ћенералову сину, Душку, који је био на Осијеку (код Госпића) оберлајтнан код компаније. Душко узме Јову к себи, и ту остане Јово ближе двије године као компанијски писар. За то вријеме упозна Душко Јову добро и види да би од њега могао постати прави човјек, само да што више научи.

С тога навали Душко код оца ћенерала, да Јови опрости дјетиње бенавије, па да га даде у војничку школу. И стриц збиља попусти, али га не даде у војничку школу, већ га посла у нашу српску гимназију, у Карловце, у којијери да се спреми за богословију, јер од племена Будисављевића бијаше од давнина славнијех свештеника. И тако дође Јово у први гимназијски разред, као одрасло момче од 14 година, у јесен 1858. Јово се учио врло добро, а у III. и IV. разреду био је први ђак, али се бочно много са сиромаштвом. Стриц му је плаћао стан и одијело, а храну је добијао у „Благодијанију“. Али онда бити у Благодијанију и данас, то је до неба разлика. Ко је гођ био тамо за управе покојнога архимандрита Цветића и за кувара цигањина Исе — тај за цијело и данас памти и сувише „Карловачко Благодијанције“, и многи је са неуредне, неварене и неквалитетне хране поано још онде клицу потоњој смртној боли. Чим је примио управу тадашњи протосинђел Анђелић, одмах је настала грдна промјена на боље. Јово проведе у Карловцима 4 године и није за то вријеме нигда кући долазио, него је за вријеме одмора пребивао у манијех фрушкогорскијем манастирима као и остали ђаци из ове Крајине, а били су тада са Јовом неки старији и неки млађи годину двије ди: Бока Трбојевић, Илија Машић, Мане Грбић и Дане Пруца.

1862. јула 31. умре ћенерао Буде, Јовин добротвор, па тако оставши без старатеља, мораде Јово прекинути са четвртијех разредом гимназију и вратити се кући. Дошавши кући тешко се разболи и лежаше на простирачу пуних 16 мјесеци. Љуто се тужио у болести на Цветићево Благодијанције. Он је вјеровао да се још тамо покварио. Кад је оздравио отиде у јесен 1864. с онијем истијем старцем Миливојем у Плашки, да се упише у Богословију. Тада не бијаше овђе епископа, јер је блаженни митрополит Петар Јовановић баш тада преминуо у Карловцима (22. сент. 1864.). За администратора дошао је као архимандрит Лукијан Николајевић, и овај прими Јову у Богословију без икакве спичке формалне, јер Јово, као гимназиста, примљен је одмах у II. течај, дочим они, који нијесу били гимназисте, морали су њи годину дана у „предуготовителну класу“. Јест, Јови није сметала ништа формална страна да буде примљен у Богословију, али је сметала материјална страна — сиромаштво, као и многијем његовијем друговима. Отац му не могаше ничим помоћи, а не бијаше нити каквијех стипендија нити каква Благодијанција. Који су ђаци били имућнији, они су сложили се у „конвикт“, па су сметали нешто у новцу а нешто у живежу, те су се тако надржавали; али нас је било и такијех, који ни тако не могосмо. То је увидио блажени митрополит Петар, па је давао добријем ђацима — њих 10—12 — у своме двору ужину и вечеру бадава. И кад је митрополит Петар умрло, сви прехремо од страха, да тога не ће више бити. Али добри и врлједни његов наиђеник, Лукијан, задржи још као администратор све Петрове питомце на свом трошку, па то тако остане код њега све до његове смрти. И блажени Лукијан прехрањивао је у своме двору сваке године по 8—10 ђака, и то је за њега заиста велика жртва била! Тада су нашем епископу сметали плаћу остали богатији епископи. И наш Јово постане питомац Лукијанов и као такав свршио је све три године Богословије, и био је свагда најодличнији ђак.

Кад је свршио Богословију, остане у Плашком годину дана као заједнк наставника за „предуготовителну класу“ и као писар код Конзисторије. Рукоположен је за свештеника 1869. и био одређен за капелана у Тишковац, али тамо не могаше поћи и с тога је текар 1870. добио експониране капеланију у Вреоу Коренице, гдје је остао све до 1875. капеланишући и жучећи се свакојако са жалом плаћом, и великом и растреоном парохијом. Мјесеца децембра 1875. добије парохију у Доњијем Врховинама, гдје је и остао до своје смрти. Био је члан Епархијског Школског Одбора и Епархијске Конзисторије. Одликован је похвалнијем декретом од Ђенерал-Команде 1874. број 1289., што се 1873. за вријеме колере врло реван показао. Одликован је од епископа Теофана црвенијем пасом 1884.

Два пута биран је за заступника на хрватскословенској сабору у удбинском срезу, а сабор га је бирао и за свога перовођу, и његове саборске записнике читати, права је сласт због чистога српскога језика и лијепога слога. На сабору се држао уз народну странку и то из пуног уверења, да ми Срби онђе у Крајини само с том странком можемо нешто постићи. Неко врлјеме вјеровао је Јово, да би Срби могли се сложити са „Obzorašima“, али 1883. са свијем се разувјерио, кад је читао у „Obzoru“ оне гадне погрде на Србље и на српске свештенике. Јови је криво учињено врло, што није изабран за заступника и ове садашње саборске периоде. Али о томе има посебна фамилијарна историја.

Јово је био прави и родољубиви Србин, што но се рече: од пете до главе — и душом и тијелом: и то је он без газора на сваком мјесту достојно и са образом заступао. Ће је Јово био на збору или у друштву, ту није смјела пасти ни ријеч сријенка на српско име, на српски језик, на српске обичаје. Али је Јово био и врлједни свештеник своје православне и српске цркве, и то свештеник, да му је мало паразна нађи. И он је у млађијем годинама често пишао за омладинскијем идеалима — за странчарскијем шискарењима то ове то оне странке на нашем јавном пољу — али је Јово врло рано

увјерио се, да је то све ђетар, да су то све туђи духовни залогаји, који нијесу за сваки душевни стомак а најмање за стомак српског свештеника. Јово је врло рано увјерио се, да српском свештенику у своме рођеноме народу и ако Србину — нема ђеста у странчарењу него само у својој цркви и у дужностима: у цркви, у народу, у школи. Јово се врло рано увјерио, да српски свештеник не може, не смије припадати ни једној нашој народно-политичној странци, јер свештеник је учитељ и пастир свега повјереног му народа, па не смије повлађивати, потпомагати или чак и радити само за једну странку. Он се рано увјерио, да се данашњијем странчарењем само прилијења воде оној кобној струји, која прије, да нам темеље наше православне цркве ражљуља и до краја обори.

Јово је био врло марљив и реван свештеник. Читао је врло много и поред све своје сиротиње оставио је врло лијепу библиотеку, која вриједи до 2000 фор. Особито је био даровит проповједник као ријетко који од наших свештеника и могао је говорити у свако доба без сваке спреме. Српске народне умотворине моралног садржаја знао је силне на памет, па је своје црквене проповиједи врло вјешто умио њима зачинити и искитити, а то је чинило, те га је народ врло радо слушао.

Праведно је рекао његов пријатељ и друг, прашгајући се послије опијела са његовијем костима: *„Јово брате! Ти си био наше Горње Крајине само Златоуст.“*

Покојни Јово управ је сам крив својој прерањој смрти. Поболијевао је од несрећне „инфлуенце“ још прије Божића, али неимајући замјене, а жалећи да му народ остане без службе, служио је о Божићу; али му смртну бољу даде она љута бура у очи Божића спроводећи неко дијете тја у Рудом Пољу, које је умрло од дифтерије. Полазећи на тај спровод на туцин-дан, рече му син: „ма оче, не иди, не губи главе!“ — но он му је одговорио: „Читао сам „Истинску Службу, од Потапенка,“ ма је, душе ми разумио нијеси!“

Наш поштени Јово умрло је мирне и спокојне душе и као Србин и као српски православни свештеник — јер је и једној и другој дужности најсавјесније служио и послужио, па им се и одужио, колико је могао; — али је душа његовој на сахртном часу тешко и претешко била помислити на своју вјерну али непроскрбљену жену — на своја три красна сина као три крина. Да, страшна је то помисао била, ужасна борба у души Јовиној — али није могла бити са пријекора ради немара. Кад би се у млађијем данима, док још дјеца нијесу прирасла за школу, могло било што метнути на страну и уплатити прилог у удовички фонд — на нашу грдну бруку и срамоту, — а на несрећу наше сирочади не бијаше ни трага томе фонду. А сада, када је већ једном и тај срећни и преблагословени фонд основан — Јово није могао да уплати свој прилог, јер школати и једног сина на страни, то значи: преполовити с њиме оно своје неуредно добивање плаће; а школати три сина на страни, то значи: дати дјеци сву своју плаћу; сам собом мучити се и свакако натезати на се још и задужити. На тако је све било и са нашијем поштенијем Будом. Нека је ово жива опомена млађој браћи свештеницима, да за времена уплаћују своје прилоге у удовички фонд, а Бог ће драги дати, да ће се, само што може брже бити, очишћени заузимањем Његове Светости, нашега љубљеногa патријарха — оживити и уредити и давно очекивани општи удовички фонд за цијелу нашу митрополију.

Имао бих још много што шта рећи у похвалу Јовину — али не дочуста већ ни простор овога нашега листа.

Мој поштени Јово! Црна земља била ти лака твојим костима! Бог ти дао у рају насеље! А вјечан ти спомен био међу нама живијема! Бог да те прости!

Г.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Уредништву овога листа приспела је на приказ књига:

„Светога Јована Златоустога шест књига о свештенству“, са грчкога превео и примедбама пропратно протопрезвитер *Јован Вучковић*, професор богословије и пр. ректор прав. богосл. училишта карловачког.

Ту „златну књигу“ преведену, и „најдрагоценији бисер“ међу бисерои који је написан у величанственом низу списâ св. Јована Златоустога, пружен ево у српском језику, приказаћемо скоро опширније! Нек је и сада већ најтоплије препоручена свима, којима је намењена и који треба да је не једаред прочитају.

I. Исказ скупљених прилога за спомени митрополиту Стефану Стратимировићу.

(Наставак.)

Сврадин: Ђура Княжевић, посједник 1 ф. — Свега: **1 ф.**

Габош: Јован Мургуловић, учитељ 50 н. — Стеван Турњанин 20 н. — Варлаам Јовановић, јеромонах 3 ф. — Христина Димитријевић, учит. на Маркушице 1 ф. — Јован Јовановић, Маркушица 50 н. — Милица Кристић, Маркушица 1 ф. — Свега: **6 ф. 20 н.**

Сомбор: Јустин Ковљовић 5 ф. — Ђура Машировић 1 ф. — Ника Михајловић 5 ф. — Ђорђе Бурлишић 1 ф. — Стева Лалошевић 1 ф. — Милан Гергуров 1 ф. — И. Вукићевић 2 ф. — Коста А. Косанић 2 ф. — Чеда Милутиновић 50 н. — Сима Бакар 2 ф. — Миливој Караклаићевић 50 н. — Др. Стева Кронић 2 ф. — Др. Ђена Павловић 1 ф. — Јован Благојевић 1 ф. — Јаша Лалошевић 2 ф. — Мита Калић 2 ф. — Ђорђе Павковић 2 ф. — И. Ђ. Вукићевић 4 ф. — Срп. учитељска школа 20 ф. — Младен Ђорђошки, катихета 1 ф. — Милан Стојшић, проф. 1 ф. — Стеван Јовић, проф 1 ф. — Драгутин Блажек 1 ф. — Свега: **59 ф.**

Ловра: Петар Мирковић 3 ф. 64 н. — Свега: **3 ф. 64 н.**

Радимна: Теодосије Костић, администт. парох 2 ф. 40 н. — Свега **2 ф. 40 н.**

Ашања: Јован Марињковић, парох 5 ф. — Милан Узелац, учитељ 1 ф. — Паја Петровић, трговац 2 ф. — Павле Миличевић лугар 30 н. — Милан Гаврилов, ковач 20 н. — Јован Лакочевић, Сурчин 30 н. — Јулијана Гаврилов 10 н. — Ленка Лакочевић, Сурчин 20 н. — Марта Миличевић 20 н. — Живко Бошковић 1 ф. — Светозар Марињковић, колар 40 н. — Душан Н. Мандић, учитељ, Прогар 20 н. — Паја Керечки, гостионичар, Прогар 40 н. — Паја Тесић, Прогар 20 н. — Велимир Миливојевић, ратар 50 н. — Лазар Илић 30 н. — Драгојло Зорић 1 ф. — Петар Хуфнагел, трговац 2 ф. — Максим Сивчев, посједник 1 ф. — Свега: **16 ф. 30 н.**

Палић: Јован Марјановић, протојереј 5 ф. — Срп. прав. црквена општина 5 ф. — Срдан Увалић, учитељ 50 н. — Душан Мокић 1 ф. — Гавра Милин 1 ф. — Лаша Живанов 20 н. — Аврам Григуров 20 н. — Пашта Лесковац 10 н. — Стеван Григуров 20 н. — Божа Лалић 50 н. — Гаја Кривокућки 20 н. — Рада Кривокућки мл. 1 ф. — Васа Живанов 20 н — Сава Угринчић 20 н. — Милан Поповић 1 ф. — Стеван Стефановић 50 н. — Ђула Кусли 50 н. — Лазар Лалић 40 н. — Јован Поповић 10 н. — Влада Поповић, потпредседник 50 н. — Јован Милин 20 н. — Лазар Лесковац 20 н. — Стеван Маливук 10 н. — Лазар Црквењак 20 н. — Рада Кривокућки ст. 30 н. — Милан Недељков 10 н. — Светозар Милин 30 н. — Живко Стојановић 30 н. — Сима Кривокућки 20 н. — Свега: **20 ф. 20 н.** — *Износ 108 ф. 74 н.*

Свега: 2150 ф. 74 н.

(Наставиће се).

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 17 3—3

На упражњено *учитељско место у Шурјану* расписује се стечај.

Плата је учитељу у готовом новцу 300 фор., стан и огрев.

Учитељу спада у дужност у цркви за певницом појати и децу појењу учити.

Оспособљени који желе ово место получити, нека своје добро састављене молбенице са сведоџбама, да су учитељску школу у Сомбору са добрим успехом свршили, и испит из мађарског језика положили, — изволе најдуже до Ђурђевадне овомесног школ. одбору послати.

Из седнице школ. одбора, држане у *Шурјину* (пошта Csávos) 6. (18.) фебруара 1894.

Школски одбор.

СТЕЧАЈ. 13 3—3

На упражњено место *пароха* у *Обрежу* са платом V. разреда овим се отвара стечај.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца марта о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у *Карловци* 25. јануара (6. фебруара) 1894. држане.

Архидијецезална Конзисторија.

СТЕЧАЈ. 28 2—3

На упражњено место срп. *вер. забавиље* у *Кумани* овим се стечај расписује.

Плата је забавиље: 300 фор. са петогодишњим доплатцима, у име стана и огрева 99 ф. све донде док општина ова у стању не буде стан у нарави дати.

Рок стечају траје до 12. (24.) марта о. г.

У *Кумани*, (Банат) 14. фебруара 1894. год.

Школски одбор.

К. 58. ех 1894. 21 3—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на упражњену парохију III. класе у *Молу*. — Компетенти имају своје довољно инструјиране молбенице до 31. марта 1894. но ст. кал. потписаној конзисторији поднети.

Из седнице конзисторије бачке у *Новом Саду* 15. (27.) фебруара. 1894.

Конзисторија бачка.

СТЕЧАЈ. 12 3—3

На упражњено место *пароха* у *Боботи* са платом I. разреда овим се отвара стечај.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца марта о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у *Карловци* 25 јануара (6. фебруара) држане.

Архидијецезална Конзисторија.

Бр. 4. 1894. **ЈАВНА ДРАЖБА.** 26 3—3

Одобрењем Епарх. Адм. Одбора у Плашком од 25. августа 1893. бр. 1072. А. О. 216., продаваће се стара парохијална кућа са припадајућим комадом вртла у *Широкој Кули*, (протопопијата личког, 1 сахат южње од Госпића на цести Госпић-Крбава-Бихаћ). *Јавна продаја биће 10. (22.) марта на лицу места.* Пашманлук је 5% од искличне цијене. Продаја за готове паре. Достојан спомен све трошкове прићеница.

Срби трговци не би згрешили, да баце око и — рачун на ову *штачију!*

Предсједништво православне српске црквене општине у *Широкој Кули*.

у. з. П. М. Крајиновић,
парох.

К 254/70 ех 1894. 31 2—3

ЕДИКТ.

У бракоразводној парници *Јелене Шубарачеве* рођ. *Радованов*, против *Стевана Шубарачевог*, обоје из Ст. Футога, овим се речени Стеван, који је незнано куд у свет отумарао, позива, да у року од 90 дана рачунајући од првог увртења едикта у овај лист, потписаној конзисторији или лично предстане, или место борављења свог пријави тим пре, што ће се у противном случају против њега подигнута парница и без његовог саучешћа свршити.

Из седнице епарх. конзисторије бачке у Н. Саду, 15. (27.) фебруара 1894.

Конзисторија бачка.

К. 756. ех 1893./62 ех 1894. 15 3—3

ЕДИКТ.

У бракоразводној парници Јелене Амброш рођ. Нешић из Земуна, против супруга свога Андрије Амброша, бившег становника земунског, коме је сада место пребивања непознато, овим се позива нети Андрија Амброш, да у року од 90 дана потписаној конзисторији предстане или садашње место свога пребивања пријави, јер ће се у противном случају против њега подигнута бракоразводна парница и без њега окончати.

Из седнице Архид. Конзисторије у *Карловци* 25. јануара (6. фебруара) 1894. држане.

Архидијецезална Конзисторија

СТЕЧАЈ. 14 3—3

На упражњено место *пароха* у *Илоку—Моловину* са платом VI. разреда, овим се отвара стечај.

Који желе место то получити, имају своје ваљано уређене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца марта о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у *Карловци* 25. јануара (6. фебруара) држане.

Архидијецезална Конзисторија.

ОБЈАВА. 29 2—2

Српско-Крстурска црквена општина намерава оправку своје црквене порте путем јавне дражбе на мањак 3. (15.) марта о. г. пре подне у 10 сати издати; исти рад је на 331 фор. и 10 н. уцењен; сав материјал ће црквена општина набавити.

Ко ову радњу предузети жели, нека реченога дана са 10% пишманлука на дражбу дође, где ће и даља условља дознати моћи.

У *Српском-Крстуру*, 17. фебруара (1 марта) 1894. год.

С. Моцић, перовођа. Л. Св. Дражић, парох као председник шк. општине.

ОГЛАС. 32 2—2

На темељу закључка главне скупштинске седнице од 29. августа (10. септембра) 1893. и одобрена славног архидијецезалног административног одбора од 10. (22.) новембра 1893. А. О. 581/376 као и усљед закључка главне скупштинске седнице од 9. (21.) јануара 1894. расписује се овим од стране српске православне црквене општине *на дан 13. (25.) марта* т. г. у 3 сата по подне *писмена понудбена дражба за градњу једне куће за парохијални дом*, односно *за изнајмљивање*, уз прорачунску своту од 93.345 фор. 23 нов. а. в.

Као жалобина установљен је износ са 5% од прорачунске своте.

Дражбени увјети, нацрти, трошковник, темељице уговора као и сви на ту градњу односећи се нужни податци могу се сваки дан у обичним уредовним сатима у просторијама овдашње српске православне црквене општине увидити.

У *Митровици*, 21. фебруара (5. марта) 1894.

Српска православна црквена општина.

Перовођа: Председник:

Влада Марковић. Тира Милекић.

К. 58. ех 1894.

СТЕЧАЈ. 20 3—3

Расписује се стечај на парохију I. класе у *Молу*. — Компетенти имају своје довољно инструјране молбе до 31. марта 1894. по ст. кал. потписаној конзисторији поднети.

Из седнице конзисторије бачке у *Новом Саду* 15. (27.) фебруара 1894.

Конзисторија бачка.

СТЕЧАЈ. 18 3—3

Усљед решења славног епарх. школ. одбора у Темишвару од 16. (28.) децембра 1893. год. Е. 609. 622./ЕШО. 452. ех 1893. отвара се овим стечај за *привременог учитеља* I. и II. разреда у новоотвореној српско-православној вероисповедној мешовитој фртаљној школи у тако званом „Павлишком“ крају у *Меленци*.

Плата је у готовом 500 фор. а. вр. годишње, слободан стан са две собе, кујном, баштом и двориштем.

Учитељ ће бити дужан све школском уредбом и дисциплинарним правилима прописане дужности како у школи и цркви, тако и ван исте тачно вршити. Црквено-школска општина задржава себи право по потреби истога и у другу коју школу у месту преместити.

Рок је стечају 1. априла т. г.; молбенице ваља слати српској православној црквено-школској општини у Меленци.

Из седнице привременог управног црквено-школског одбора, држане у *Меленци* 5. фебруара 1894.

Милан Теодоровић председник.

ОГЛАС. 19 3—3

Српска православна црквено-школска општина у *Ст. Паланци* (В. В. ш.) намерава своју *порту гвожђем оградити*. С тога расписује овим лицитацију на мањак, која ће се 6 (18.) марта о. г. у 2 сата после подне у општинској писарници одржати.

Искличне су цене:

а.) Браварски посао . . 2520 фор.
б.) Зидарски посао . . 667 „ 32 н.

Лицитанти су дужни пре лицитације 10% у готовини као шпиманлук потписаноме положити.

Услови се могу сваки дан у црквеној писарници видети.

У *Ст. Паланци*, 14. (26.) фебруара 1894

Председник црк. шк. општине:
Лука Шијаков.

Константин Јанковић,
перовођа.

Камилавке. 25 2—20

За г. г. мирско свештенство, а по одлуци и благослову српског светог синода од 21. октобра 1893. год. од отворено плаве чоје и кадифе, израђујемо и то: од најфиније чоје и кадифе. Молимо г. г. протојереје и свештенике да нам се с поруџбином обраћају.

Земун, 16. фебруара 1894. год.

С поштовањем
Витомир Марковић и Павловић,
кројачи црк. и свештен. одела и кројачи црк. утвари

Бр. 10. 1894.

ЈЕФТИМБА. 27 2—3

Услед одобрења славног Архид. Одмин. Одбора од 8. (20.) децембра пр. год. број А. О. 685./417 ех 1893. расписује се овим јефтимбена расправа *за оправак* овомесне срп. православне *цркве*, на дан 17. (29.) марта 1894. у 9 сати до подне.

Трошак за изведење оправака изнашa по вештачкој процени 1201 фор. 50 новч. (једну хиљаду двеста један фор. 50 новч.).

Тко жели сав посао преузети, нека се потписаном црквеном Одбору пријави и на речени дан к јефтимби дође.

Из седнице црквеног Одбора држане у *Добановцима*, дана 23. јануара (4. фебруара) 1894.

Перовођа: Председник:
Раде Мандић. Тома Дошан.

К. 60./14.

СТЕЧАЈ. 22 3—3

Расписује се стечај на упражњено место протопресвитереског *капелана* у *Сомбору*.

Компетенти имају инструпиране молбенице своје до 31. марта 1894. по старом календару потписаној конзисторији поднети.

Из седнице епарх. конзисторије у *Новом Саду* 18. (30.) јануара 1894.

Конзисторија бачка.

К. 60./14.

СТЕЧАЈ. 23 3—3

Расписује се стечај на упражњено место *ђакона* при св. Ђурђевској саборној цркви у *Сомбору*.

Компетенти имају инструпиране молбенице своје до 31. марта 1894. по ст. кал. потписаној конзисторији поднети.

Из седнице епарх. конзисторије у *Новом Саду* 18. (30.) јануара 1894.

Конзисторија бачка.

Бр. 2. 1894. СТЕЧАЈ. 30 2—3

По налогу славног Епарх. Школског Одбора у Вршцу од 30. децембра 1893. Е. 1553. Ш. 67. 1893. овим се ради попуњења *учитељске места* на вероисповедној српској школи у *Вел. Марковцима*, Торонталској жупанији, стечај расписује.

Плата је учитељу 300 фор. а. вр. у готовом новцу, слободан стан у школском здању, са врло леном баштом, где има и шпалир засађен виновом лозом; један и по јанаџ оране земље, која је за ову годину житом посејана, а на коју учитељ порезу плаћа; два хвата тврдих дрва и два хвата сламе за огрев, и од погреба где позват буде 50 новч.

Учитељу спада у дужност све предмете високим уредбама прописане предавати, децу у црквеном појању обучавати и десну певницу држати. — Рок стечаја траје до 25. марта ове године н. с. к.

На ово место компетовати могу само они који су у Сомбору за учитељско звање оспособљени и који су као такови положили испит из мађарског језика. Првенство пак имају они који се лично пријаве и у цркви при служењу св. литургије појали буду. Молбенице имају се слати на потписани школски одбор.

Вел. Маркита, 18. фебруара 1894. г.

Мита Николић, перовођа. Васа Стоић, председник.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уреднишшву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног редаситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Јереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 13. марта 1894.

ПРОТЕСТ

Срба старо-бечејског протопресвитерата против црквено-политичких реформа.

Изасланици са месних јавних сборова, одржаних у општинама: Ст. Бечеју, Сентомашу, Турији, Фелдварцу, Петровомселу, Молу, Ади, Сенти, и Мартоношу, на заједнички окружни збор, потписани сатели су се данас у Старом Бечеју и ту пре свега констатовали, да су сви Срби у горенаведеним општинама на својим месним зборовима најсвечаније протестовали против предложених црквено-политичких реформа данашње кр. угарске владе.

У смислу упутстава, с којима су на овај заједнички окружни збор дошли и потписани опуномоћени изасланици констатују и изјављују, да су поменуте реформе, као што су замишљене у законским предлозима: о обавезном грађанском браку, државним матрикулама, рецепцији јевреја, слободи вршења вероисповести и вероисповести деце — излив духа непријатељски расположеног према св. православној цркви, хришћанској вери и религиозном животу у опште, да им је очевидна тенденција — сузбијање цркве на њезином земљишту и затирање Богом даних народности — дакле богумрска и неморална те услед тога подобна да као пород злог духа нанесе грдну штету цркви и вери, народностима и отаџбини. Поссебно пак:

а) законски предлог о обавезном грађанском браку јесте неправедно улетање државе у област св. цркве. Пошто је брак установа божанствена а не државна, то је искључиво и једина црква надлежна, да поставља услове ваљаности брака, што је иста давно већ учинила и у духовном животу својих верних као вечите законе утврдила; само црква је надлежна брачне везивати и о ваљаности и трајању брака судити, што је

она — по овлаштењу не од државе него од Бога добивеном — већ више од 18 стотина година чинила и будући увек једна те иста Христова црква и у напредак чинити може, хоће и мора. А кад је тако вероваље, исповедање и учење цркве, то тако звани грађански брак у очима цркве није друго што него ли законима извесне државе прописани конкубинат, с којим се црква Христова никада помирити не може. Одредбом пак, да се сваки свештеник строгом казном обложити има, који своје верне венча пре него што би исправу у руке добио, да су дотични тако звани грађански брак склопили, држава и онда, кад већ црквеном браку у својој области никаквих грађанско-правних последица не признаје, кочи точак црквеног живота и непозвано и неправедно казни подвргава свештеника за таково дело, које са гледишта државе није друго што до ли проети верски обред једне у држави узаконене цркве, а са гледишта цркве извршење једне од најпречих и најсветијих дужности хришћанског свештеника. Обавезним грађанским браком чини се најнесносније насиље слободи савести и религиозно-моралан држављанин приморава се на неморално дело, којим се профанише једна од највећих светиња хришћанских. Тенденција овог законског предлога, да се што већма умноже у земљи мешовити бракови, не осврће се на ту жалосну чињеницу да су баш мешовити бракови огњиште религиозног индиферентизма или пак честих породичних немира због незадовољења најживљих потреба непокварене човеће природе. Непризнаваљем и непознаваљем сродства по кумству и пријатељству и ограничаваљем крвног сродства с погледом на брак на најмању меру, обавезни грађански брак уноси у породицу могућност неморалних полових односаја, који ће уродити дегенерацијом и пропадаљем. Најпосле пошто обични конкубинат није законом забрањен и пошто грађански брак по својој суштини није нешто друго него легалан конкубинат, може се с правом тврдити, да ће уважаље грађанског брака силно утицати на умножене обичних конкубината, особито код оних, којима савест не дозвољава, да у грађански брак ступе. Од цркве пак не може се очекивати да ће своје верне упућивати, да грађански брак склапају, јер би таким радом саму себе обарала.

б.) Законски предлог о вођењу државних матрикула, узимајући то вођење из руку свештеничких, не заједмчује ничим родитељима то од цркве респектовано право, да своме новорођеном детету по милости срца име одабрати могу, напротив својом установом, да се имена само на мађарском језику у протокол уписују и да се сваки новчаном глобом казни, ко употребљује друго име а не оно, које је у матрикули уписано, у вези са осталим овамо односним појавама суврменог друштвеног и државног живота даје повода тој оправданој сумњи, да се и уважаљем државних матрикула иде за отуђиваљем од вере и народности, што је као насилно лишаваље Богом даних особина морално разбојништво. Исти законски предлог, ако би законом постао, подобан је одбити људе од вере и цркве дајући им у замену тога нове материјалне терете и излишне дажбине, којих ће се извршење тешким глобама изнуђавати. Најпосле пошто су многа и врло важна права појединаца основана на исправности матрикула и пошто држава барем за сад не пружа гаранције за ту жељену исправност, у изгледу је правна несигурност у животу многих појединаца.

в.) Законским предлогом о рецепцији јевреја, који већ сада уживају сва права своје партикуларне народне вероисповести, даје држава могућност, да хришћанин у јеврејску веру прећи може. Овај законски предлог је најјаснији доказ, да држава одбацује са себе и последње трагове своје хришћанске прошлости а и најочевиднији знак, да творци овог законског предлога не познају закона светске историје.

г.) Законски предлог о слободном вршењу вероисповести са својим одредбама у погледу услова за образоваље нових вероисповести као и у погледу услова за иступаље из поједине вероисповести и прогласиша себе безверником помаже расуло досадањих религиозних друштава и узакоњује атеизам.

д.) Законски предлог о вероисповести деце уноси у породицу верску трзавицу и растројство, коме је крај религиозно-морална пустош.

Да би ови законски предлози, ако би добили моћ закона, знатно ослабили најјаче покретаче грађанских и личних врлина, то се јасно види. А да држава, у којој овакови закони владају, не може имати најнужнијих услова за свој опстанак и напредак, сведочи неумитна историја.

С тога и потписани, кад данас у сагласности с онима, који су их изаслали на овај свети чин, свој уједињени глас подижу и у име 30.000 српских православних душа на овом збору за-

ступљених најодлучније и најсвечаније протестују против горе наређаних законских предлога, чине то у том уверењу, да овим важним актом бране и заступају не само своју свету веру православну и милу народност српску, него још

Др. Паја Мартиновић с. р.,
пароховђа.

Ђока Јовановић с. р.,
пароховђа.

к томе и животне интересе своје драге отаџбине — Угарске.

Овако рекосмо и потписасмо *на јавном окружном збору*, држаном у *Старом Бечеју* дана 26. фебруара (10. марта) 1894.

Др. Арон пл. Војновић с. р.,
председник збора.

Васа Ничин с. р.,
подпредседник.

Древност употребљавања и символичко значење спољашњих знакова и радња при молитви.

(Свршетак.)

8.) Крсни знак. Осјењавање крсним знаком увијек је било карактеристичним спољашњим знаком хришћанске молитве. Обичај хришћански осјењавати се за вријеме молитве крсним знаком, почео је у апостолској цркви, дакле од самих апостола. Василије велики говори, да обичај осјењавати се крсним знаком чува црква по нeписаном предању од апостола (пр. 91.). И заиста, о употреби крсног знака при молитви спомиње већ св. Дионисије Ареопагит, ученик ап. Павла. У својој књизи о црквеној јерархији (гл. 3. и 5.) говори, да крсни знак, кад се споји с молитвом и вјером, разгони сваки страх. Тертулијан свједочи о употреби крсног знака овим ријечима: „Ма што почињући, или настављајући посао, улазећи у кућу или излазећи, облачећи се и обувајући, при умивању, пред столом, кад устајемо иза сна, лијежући и сједајући, у опште при сваком послу, ми своје чело означавамо крсним знаком.“ За тим додаје: „Ако овоме тражиш основа у св. Писму, то га не ћеш наћи у Писму; него ћеш опазити, да га је предање установило, обичај освештао, а вјера га чува“ (О војничком вјенцу гл. 2.). Св. Иполит у слову о антихристу овако говори: „Антихрист даће својим пошљедоваоцима знак на десну руку и чело, да нико од њих не би могао на челу начинити десном руком крста, него ће му рука бити свезана, те с тога не ће моћи назначеновати своје удове.“ Св. Кирил Јерусалимски пише: „Немојмо се стидити исповиједати Распетога, са смјелошћу цртајмо крсни знак на челу и на свему: на хљебу, што га једемо, на чашама, из којих пијемо, правимо га кад улазимо и излазимо, кад лежемо спавати и кад устајемо, кад путујемо и кад се одмарамо. Он је велика обрана, која је дана сиромасима на дар, а слабима без напора; јер је он Божја благодат и страх злих духова.“ (13. огл. поуч.) „Бјежи — вели св. Григорије Богослов ђаволу, — или ћу те уништити крстом, пред којим све стреши. Ја носим крст на својим удовима; крст је у мом ходу, крст је у мом срцу, крст је моја слава. Да се у тебе не би распламтио гњев, пре свега не оклијевајући притеци Богу и моли га, да он у теби уништи бијесну буру. А затим одмах баци на се знак крста, од кога се све ужасава и пред којим све стреши, а његовом заштитом ја се увијек у сваком случају и против сваког користим.“ (У пјесми против злога и против иједа; cf. 1. обл. ријеч на Јулијана.) „Ако осјетиш — говори св. Златоуст, — да срце твоје долази у раздражење, а ти заштити груди своје крсним знаком“ (Бес. 87. на Мат. и бес. 13. на посл. Филип). У опште може се рећи, да су многи оци и учитељи црквени, који су живјели у IV. вијеку, свјетовали да се употребљава крсни знак у свим случајевима живота (cf. слово Атанасија Александријског Антијоху и против незнабожаца; слово Јеврема Сирског о покајању; Амвросија Миланског о крсту и напошљетку слово импер. Теодосија Великог, бл. Августина 1. бес. на Педесетницу и др.). —

Сама слика или начин крсног знака у прве вијекове хришћанства није био једнак, а мијењао се према приликама. Хришћани се првијех вијекова нијесу заштићавали великијем крстом, као што ми правимо на себи крсни знак, него су осјењавали малијем крстом разне дијелове тијела, особито чело. Незнабошци стидјели се распетога на крсту Господа; али су св. Оци и учитељи црквени приучили вјерне, да се не

стиде Распетога и да што чешће цртају крсни знак на челу, као мјесту стида, по ријечима Амвросија Миланскога. Има доказа и за то, да су крсним знаком се њавали чело и при заједничком богослужењу. У Апостолским установама (VIII, гл. 12.) говори се: „првосвештеник при молитви, заједно са свештеницима, обукавши се у бијело одијело, и стојећи пред жртвеником, начинивши крсни знак руком на челу, нека каже: **„благодать Вседержителя Бога и любы Господа нашего Іисуса Христа и причастіе святаго Духа, будь со всѣми вами.“** Осим на челу, стари су хришћани правили крсни знак и на другим дијеловима тијела, — на очима, ноздрвама, устима и прсима.* Потврду за то можемо наћи дијелом у горе наведеним свједоџбама св. Ипполита Португалског, св. Григорија Богослова и св. Јована Златоустог, а особито у животописима светих н. пр. у животопису Марије Јегипатске, која се подвизавала у другој половини V. вијека и првој половини VI. вијека. Кад је преп. Зосим видио Марију Јегипатску и помисливши да је приказа ђаволска, хтио побјећи од ње, тада је преп. Марија, да задржи старца Зосима, нацртала крст на челу, на устима, на очима и на прсима, и тек послије тога сазнао је преп. Зосим, да она није дух, него исто таква хришћанка, као што је и он хришћанин. Кад се код хришћана уобичајило, осјењавати се већим крстом, т. ј. правити крсни знак на челу, прсима и раменима, тешко је тачно одредити, јер за то немамо позитивних историјских доказа.** Постоји доказ, да је тај догађај био већ у IX. вијеку. Што се тиче слагања прстију за крсни знак, то се и оно измјењивало према приликама времена. У прве вијекове хришћани, желећи спољашњим знаком показати вјеру у једнога Бога, као противност незнабошком многобожју, правили су крст једним прстом и то по свој прилици палцем.*** У IV. је вијеку незнабоштво са својим многобожјем пало; мјесто њега појавио се други, још опаснији непријатељ црквe хришћанске, Арије са својим кривим

* Обичај чинити мали крсни знак на челу, устима и прсима, једно за другим, — постоји и данас код неких Немаца — рамо-католика. У.

** Али има разлога претпостављати, да је осењивање већим и великим крстом наступило онда тек, кад је престајала опасност тоне; као што је „мали крст“ употребљаван због гоњења хришћана, па као обичај из тог доба и данас се по негде задржао. У.

*** Тако чине и данас, мало час споменути Немци. У.

учењем о св. Тројици. Да и спољашњим знацима искажу своју противност Аријевој јереси, стали су хришћани — као што веле — употребљавати три прста за крсни знак. У течају времена, кад се појавили монофизити, који су употребљавали као и стари хришћани само један прст, да изразе своју науку о слијевању двају природа и једне воље у Исуса Христа, православни хришћани, који су од скора почели употребљавати за крсни знак три прста, морали су се сада оставити пређашњега начина слагања прстију — и три прста и један прст, него да искажу своју противност и од монофизита и од монотелита, морали су употребљавати при крсном знаку два прста. Кад је почела слабити јерес монотелитска и монофизитска, православни се хришћани опет повратили пређашњему начину слагања прстију — на име три прста, а крсни знак са два прста задржао се још само онђе, гдје су те јереси још биле јаке. Пошто се смутње, које је изазивала јерес монофизитска и монотелитска умириле прије, него што се раздијелиле цркве на источну и западну, то се стари начин слагања прстију — три прста утврдио не само на истоку, него и на западу. Петар Дамаскин, ипођакон тесалске цркве, пише: „Сваки благочастиви хришћанин треба најприје да сложи за знак св. Тројице три прста, палац (први) са два њему најближа, за тим нека их положи на чело, даље на трбух, онда на десно плеће и напошљетку на лијево.“ По свједоџби Лава Алатија, каноничког писца, папа Инокентије III. (1198.) заповједио је правити крсни знак са три прста десне руке, а уз то тако, да би крст силазио озго доље, а онда се простирао од десне руке лијевој (о тајнама II. 45.). Као што је познато, православни хришћани свих земаља и народа тврдо чувају стари начин слагања прстију — три прста; а Латини праве на себи крсни знак са свих пет раширених прстију десне руке, а уз то с лијевога плеча на десно; руски пак расколници употребљавају при прављењу крсног знака два прста с тога, као да се само тај начин слагања прстију употребљавао у старој васељенској и старој руској цркви, у чему их ревнитељи истине православља изобличују многим писменим и стварним споменицима хришћанске древности. Крсни знак са три прста, као што га употребљава сва православна црква, има ду-

боки смисао и значење. Састављајући заједно прва три прста десне руке у знак пресвете Тројице, а крајња два прста исте руке савијајући к длану у знак сједињења божанства и човјечитва у Исусу Христу, православни хришћани већ и тим исповиједају своју вјеру у тајну пресвете Тројице и у тајну ваплоћења Божјега Сина, — исповиједају та два најважнија догмата, у којима се садржи сва суштина хришћанскога учења, и из којих истјечу сви други догмати хришћанске вјере. Осјењавајући се крсним знаком са три прста, они изражавају своју синовњу смјелост к Богу Оцу и наду у то, да ће Бог Отац, по сили Христових заслуга за искупљење и ради заступства Свога Јединороднога Сина, послати благодат св. Духа и дати свако добро, које се од Њега моли у име Сина Његовога. Крсним знамењем са три прста они доказују и то, да љубе Бога свим својим умом и посвећују му све своје мисли, љубе га свим срцем и посвећују му све своје осјећаје и жеље, љубе га свом силом својом и посвећују му своју радиност. На тај начин у крсном знаку са три прста, који се употребљава при молитви, православни хришћани исказују потпуно и очигледно православну вјеру, наду и љубав хришћанску.

Све симболске радње, које је православна црква установила при свршавању опште и засебне молитве, као што смо видјели, све су дубокога значаја и „саизадетне“. На жалост, данас их многи православни хришћани свршавају неправилно и немарно. Познато је, да дјевојке из простога народа (особито Малорускиње* често стоје у Божјем храму гологлаве (мјесто покривала љети украшују своју главу цвијећем); многи интелигентни и прости људи не приклоне главу док се чита Јеванђеље и преносе св. Дари са жртвеника на пријесто, ни мало им нијесу познати поклони без клечања, не клече и не падају на земљу на пређеосвећеној литурђији и на другим службама у уставом одређено вријеме, а о непристојном и немарном прављењу крсног знака да ништа ни не спомињемо! С тога, што све то произилази не само од непажљивога и хладнога односаја према богослужењу, које се свршава у храму, него и од незнања и неразумијевања значења, симбола и времена свршавања симболичких радња при општем богослужењу, то су пастири цркве, дајући другима примјер у таквом свршавању симболичких радња при молитви, дужни што чешће и при сваком згодном случају показивати и објашњавати својим парохијанима значење и вријеме свршавања симболичких радња при молитви.

* И наше Српкиње.

ПРАВИ ПОЈАМ О ЧОВЕКУ.

Проповијед Оца Августина од Монтефељтра.

С талијанског превео **Јован Ужелац**, свештеник.

(Свршетак.)

Нека вас Бог сачува особито од оних, који вас систематски успављују, те вас варају, под изликом, да вам уштеде један лаки покрет, и чине, да трчите у најтежу погибељ.

Они не вјерују у душу, али клијент њихов вјерује, па и на том опасном путу могу они тврдити, да имају опрезности. Но такав лијечник не само да презире поуздање клијента, него вријеђа свето право религиозне слободе.

Али, на чему оснивају они негацију овог дуализма, који чини нашу величину, наше достојанство, нашу славу? Отворите њихове књиге, њихове новине, њихове журнале, казаће вам они сами. Они не признају душе, јер не разумију опстанак једне духовне супстанције; али кад они неће да признаду оно, што разумију, шта онда признају? Душа се није показала, додају они, она није него једна петиција принципа.

Представити се може само оно, што је материјално. Ми смо тражили душу свуда, ал нам није пошло за руком да је нађемо, веле они. Али, ђе су је тражили? У анатомској соби, на исјеченој лешини. Имају гајбу у руци а нијечу птичицу, која пјева у лугу.

Ако хоће да нађу душу, нек је не траже у лешинама него у живима, у великог умјетника, кад на платно ставља отисак свога генија; у музичара, кад надахнут, на инструменту ствара

такове звуке и мелодије, које се чине, као да с' неба силазе и у срце се спуштају. Онђе ће наћи душу. Ако се приближе и овом, који уздише, и онђе ће наћи душу; а ако је у другоме не знаду наћи, пека је у себи самима траже и наћи ће је.

Абат Де Л' Епé хотећи, да мали његови глувонијеми ученици сазнаду и схвате, да они имају душу и тијело, уђе једног јутра у собу, гђе га очекиваху; окрене се к једном од тих малих, избије га и постави га на врата. Дјечак изађе силно плачући.

Абат окрене се затим једном другоме, даде му читати једно писмо; исто тако и овај изађе плачући. Почевши лекцију запита, зашто је прво дијете плакало. „Јер је било бијено,“ одговорише други. Запита затим, зашто је друго дијете плакало; нико му не знаде одговорити. Онда им он рече: „Зато, јер је и оно ударено било не по тијелу него у душу, од оног писма, које му је донијело вијест о материној смрти.“ И дјеца ова разумјеше, да они имају тијело и душу.

Хоћете ли тражити вашу душу? Удаљите од себе све варке вашег уображења, саберите се, питајте се, и наћи ћете вашу душу.

Та ви кажете: ја осјећам, дакле јесам; ја мислим, дакле јесам; ја хоћу, дакле јесам. Дакле у вама има неко *ја* које осјећа, мисли, хоће.

Дакле душа постоји усприкос вашега тијела.

Премда је душа сасвим сједињена са вашим тијелом, ипак остаје сасвим разлучена.

Желите ли доказе? Реците ми: не кажете ли увијек ја, у свима фазама вашег живота? Ја у дјетињству, ја у дјечачком, ја у младићском, ја у зрелом добу, ја у старости? Оно дијете, коме уображење лијеташе, као лептир од цвијета до цвијета, бијаше ја; онај дјечак, који обиловаше у сновима и илузијама, бијаше ја; онај младић који се мучио у борби са страстима, бијаше ја; онај зрели човјек који је познавати почео варљивост и неправедство свијета, бијаше ја; мало касније и старац, који ће почети оплакивати своје погрјешке, и сазивати милост божју, бити ће и он „*ја*“.

Да господо! Увијек „ја“, а то „ја“ измјењује све дане, и материју, која тијело моје саставља, мијења; и бива као вали ријеке, који гоне један другога, а ипак остаје ја, увијек ја. Како би могла бити ова трајна, кад у мени не би било што друго, него сама материја.

Један учитељ завршене науке каже, да је тијело човјечје састављено од материје, која се непрестано мијења; сви дијелови тијела су подложни вјечитом кретању измјена; сваког дана изгубите по нешто од вашег физичког бића и надокнађавате га храном, тако, да су после осам година ваше месо, ваше кости потпуно промијењене. Рука, којом пишете није више састављена из оне материје, којом писасте пре 8 година, као што и ваша лубања не садржи више ону материју, која бијаше у њој пре 8 година. Дакле, кад је тако, како то бива, да се сјећамо ствари, које смо научили пре 8 година или прије? Материја ишчезава, а меморија ипак чува вјерно своје благо. Има дакле нешто трајнога што није материја и које посматра протицање живота.

И у свом дјеловању показује се душа. Ваша душа мисли и све њезине манифестације потпуно су једноставне. Ко може измјерити десетину увјерења, 5 килограма појимања, 18 пл више килограма воље, квадрат из трокут жеље? А овај једноставни продукт, може ли изаћи од нечег састављеног? Материјалиста одговара: О чуда! Мисао не може изаћи из мозга, кад је покварен; кад мањка и не достаје фосфора, мањка и мисао. Господо! Појав мисли увијек је био геометрички доказ о бићу духовности душе. — Часовник показује вријеме, али не чини вријеме; онђе је велика разлика између услова, који дјелују на феномене, и узрока, који их производња. Мозак је увјет, ал' не узрок мисли.

Видите само, како душа мисли и онда, кад тијело спава. Разбија оквир времена; спушта се у неизмјерне просторе, у сјајне сфере и иде још даље.

Видите само како душа мисли и онда, кад човјек ослаби. Софокле у 90. год. саставља своју најљепшу трагедију. Фабије Максимус у истом добу спасава републику. Малбранш у 80. год. задивљује браном свога ума. Паскал на смртној постељи пробуђује дивљење свију присутних јасношћом својих мисли; Хумболт последње године живота свога диктира своје бесмртно дјело.

Ако су мисли случајни продукат физичког покрета, онда не можемо модификовати наше мисли, не можемо мијењати назоре, не можемо се повратити од гријеха. Видите, они сами противрјече својој системи; ал' ипак одлучан доказ, да мисао није производ мозга, имамо у факту, да се она не рађа увијек од њега. Животиња има мозак, ал не мисли; кости, ал' не идеја. Све њезино осећање је материјално. Што

се тиче размјера, измишљеног од материјалиста, између мозга и разума, не подаје се њиме сигурно озбиљан доказ, јер овај размјер није него полагано приближавање, које се разјашњује лако са утицајем, кога мозак на осјећање има, а осјећање на разум.

Ово начело служи такођер за разјашњење психологичких појава људости.

Ах', оче, казаће когод, како ћете доказати оно, што се догађа код извјесних животиња, над чијим се главама извршило проливање крви? Како то, да се показују и инчезавају појави физиолошки и психолошки?

Дакле разум долази од крви и мозга?

Одузмите један точак вашему сату, он ће се уставити. Поставите точак добро на исто мјесто и сат ће узети правилан ток свог показивања. Зашто? Јер је точак средство, којим ради покретач (Triebfeder). Било би чудноватo и апсурдно тврдити, да узрок, који дијели вријеме на часове, лежи у металу точка.

Тако, видећи ви, да се разум показује у мозгу, коме се успоставила крв, која му је мањкала, неправо говорите, да се разум састоји у крви и материји мозга; јер су то увјети, ал не узроци.

Отуда излази, да, чим се успоставе потребни елементи разним органима, они опет отпочињу своје природно дјеловање.

Али, напосљетку, ако се изражај мисли састоји у мозгу, треба ли га тражити у самом мозгу? Али гдје? Да л' у сваком клаканцу, у свима клаканцима или цијелој маси?

Кажете ли, да се налази у само једном молекилу? Онда овај привилегирани молекил, има ли се сматрати дјељивим или недјељивим? Ако га сматрамо дјељивим, пада у првој хипотези о вишебројности молекила; ако га сматрамо недјељивим, ствар је још више апсурдна.

Реците, да л' се налази распострањена у цијелој маси? И ова је тврдња још чудноватија.

Ал то није доста, господо; душа не мисли само, она и суди. Посматрајући људе ја кажем: овај је човјек добар, овај је човјек зао. Ја дакле стварам суд.

Дакле сваки суд ставља одмјереност између субјекта и атрибута.

Може ли ово начело бити материјално. Не. Начело, које сравњује и суди у нама, не може бити материја.

Дакле принцип, који суди у нама, биће је више, које нема ништа с материјом.

Ни то није све. Душа не само да мисли и суди, душа и ствара. Она ствара генералне и апстрактне идеје, које не имају реалне егзистенције у природи, те онда не могу се родити од материје.

Ако је материја основ моје свијести, то би ми могла показивати преставе само конкретне, ниже; а не идеје сасвим апстрактне, идеје чисто метафизичке. Ни то није све. Душа, не само да мисли, суди, ствара; душа и: *хоће*, има своју вољу.

Ко не осјећа у себи овај најљепши дар, што га Бог створењу свом даде: слободу? Ко није осјетио у себи онај глас потпуне самосвијести, глас, који ни један човјек никада не ће угушити моћи, глас, који говори: *ја хоћу?*

Ја осјећам, да сам слободан, јер хоћу, могу говорити ил ћутати, кретати се или стати, држати једну руку у вис, или је спустити доље. Осјећам, да имам слободну душу, те досљедно томе: слободну душу у ропском тијелу.

Ништа не би било апсурднијег од овог свједочанства, кад би душа била материја.

Човјек је господар својих чина и за њих је одговоран у свима прекршајима, — у слави и у срамоти.

Ваш презир је неправедан, материјалисте! Ви кажете, да човјек не одговара за властите чине; али савјест протестује против те луде теорије, те си увијек понавља: *чини добро, избегавај зло.*

Има дакле један принцип, један виши закон, а то је одговорност.

Ни то није све. Душа не само да мисли, суди, ствара, хоће; душа *заповиједа*.

Душа господари тијелу, као да би разлучена била од њега. Гледајте: један човјек добије од другог жешћи нападај, него што би га могао отиснути; крв му узавре, рука се подигне, шака почне ударати: ал наједном рука се устави, крв се ублажи. — Шта се догодило? Душа је заповједила, тијело је послушало, ономе човјеку је опроштено.

Видите, господо, наши јуначки мученици бијаху мучени ланцима, мучени кнутама, бацани у тамнице, на ломаче; њихово тијело бијаше заробљено, ал' душа бијаше слободна. Они се смијаху у лице мучитељима; смијаху се под сјекиром мучитеља... пјеваху и њихов глас дизаше се као свечана молитва Богу.

Па који од нас није, који пут, осјетио у

Себи душу своју, ћеш говори тијелу: подигни се, трошни механизму, слушај господара, који ти заповиједа. Који није познао бар један час, у ком му душа господоваше тијелу. Сажаљевам оног, који није упознао тог часа, сажаљевам га и разумијем: како може материјалиста бити. Али, ако је он имао само један једини часак среће бити господар ове немирне материје, он је морао упознати неку силу, која је виша, и која се на ваги не важе; једну силу, која није физична, коју људи зову једном ријечи, која не означује ништа материјалног, наиме: *духом*.

Оставимо презирни овај материјализам и обратимо се религији.

О свега религију, кажи нам шта је човјек? Приближимо се светим књигама и читајмо историју створења. Рече Бог: Начинимо човјека од земље, по нашем образу и подобију, да господари рибама у мору, птицама у зраку и свим осталим животињама на земљи.

Дакле, човјек је син земље, ал' јој господари. Кад је човјек цар земље и кад има неки страни елеменат, кога нема у земљи, какав је тај елеменат? Вјера на то одговара: тијело ће се повратити у земљу, из које је произашло, а душа ће се повратити Богу.

Дух! Ето елемента, којег нема у земљи, а опак га има у човјеку. Читајмо још: Бог, кад је створио човјеково тијело, дуну му у лице и човјек оживи. Дакле Бог је дао душу човјеку. А ко може дух анализовати.

Видимо, да и животиње дају живот за њихове младе, ал' човјек се далеко узвиње више. Он даје живот за врлину, за част, и то не само своју властити већ и живот своје миле жене и дјеце; јер све што је видљиво жртвује оном, што је невидљиво; с' тога меће под своје ноге оно, што је прелазно, да му служи за прелаз ономе, што је узвишеније.

Ето два елемента, која се налазе само у човјеку. Не осјећате ли, господо, како душа ваша наличи лијету анђела? Ал' зашто је, господо, овај савез? Можда, да се виши свијет спусти у нижи? Не: Бог је дао човјеку душу, да с њоме створени свијет уздигне.

Овај човјек није само цар, него свештеник, стваралац. Ево праве науке! По овој науци видите ви одмах, шта човјек треба да буде, у религији, обитељи, друштву.

Човјек створен по образу и подобију божјем, долази у савез са Богом, у својим мислима, у својим чинима, у моралу, култу, у штовању Христа, у уређењу цркве.

У име божје човјек заповиједа и посједује оно, што му је даровано и што је стекао способностима, стеченим од њега.

Човјек створен по образу и подобију божјем није сам на земљи; с њим је породица, а од ове друштво грађанско, друштво политичко, а отуда права и дужности, отуда закони

Човјек створен по образу и подобију божјем, мора бити с њим сједињен ил одијељен, према томе хоће ли чинити добро или зло.

Човјек је створен, да позна истину, да љуби добро, да чини крјепост. Човјек заиста није велика ствар. Без сумње он је велико нало биће, сиромашни изгнаник, који плаче за својом домовином, подложан силним илузијама и великим варкама.

Господо! Ако напустите хришћанство, и на мјесто његово поставите материјализам, видићете одмах, како ће ишчезнути достојанство човјека, а с тим религија, морал и друштво.

1. Заиста ишчезава религија.

Без душе Бог је бескористан, као да га ни било не би. Закони не имају вриједности, јер су без санкције; више су тирански, јер човјек може радити само оно што мора.

2. Ишчезава морал.

Без душе, која суди мисли и осјећаје, ћеш ће бити права и дужности? Дужност и врлина састојали би се у том, да прелете све угодности.

То је одбацивање декалога, јер сав би се свео на нишку тежњу за епикурејским наслађама.

Материјалисте, пошто су дигли сваку границу страстима, говоре још о слободи, о одговорности, савјетујући, да се чини добро а зло избјегава. И то је говор озбиљан, моралан, поштен.

Говоре ми о слободи, дочим ми кажу, да су подвргнути силама материје; говоре ми о одговорности, док ме уче, да сам справа организоване материје, тако, да ће и душа престати, чим се справа уништи, поквари. А зашто не говорите онда о слободи камену, који пада; једном оркану кад бјесни; потресу, када руши град? Зашто не проповиједате умјереност шумским месождерима; и не учите штовању живота отровне биљке?

Ох! Ово је влада општег ропства, под звездеком тољагом фатализма. Ћеш ћете наћи морал? У овој влади ако има добра, биће донадање, ако

има зла, бити ће бол, ако има права, бит' ће право јачега, ако има закона, бит' ће закон интереса. Ако има дужности, бити ће жртвовање свега властитим пожудама. Једном ријечи, ако има морала, биће то као онај у океана, који гута лађу путничку, као онај у тигра, који тргa плијен.

Ако има политике, базираће се на циничким комбинацијама; ако има главар народа, биће Домицијан, ил какав самовласник, који куша руке у сузама и крви народа.

3. Пишчезава друштво.

По материјализму све су опачине оправдане, сви прекршаји невини, све страсти без граница; јер закони, који би ограничити хтјели, били би тирански;* нема више ни права ни дужности, нико друштво почива на овим правилима. Чудновата система, господо, која доноси собом дијељење и распад свега и свих.

Атеизам мишљаше, да је учинио чудеса; ал' материјализам, логичнији од оца, иде даље.

Ово друштво материјалиста слично је шумској звјеради, друштву тигрова, који се бар не ждеру међу собом. За то имамо доказа пред очима. Везе породичне и друштвене су напуштене. Нападају на част, на право, на слободу, на живот, на својину умножавају се; све грознији и грознији прекршаји учествавају. Животињство је заузело мјесто човјечности. Страст за златом неписава све и влада свим, јер злато пружа насладе. Отуда онај двоструки дух, дух анархични и дух роpски; анархични против свега што веже страсти, роpски против свега што ласка насладама. Онда се види плима и осјека материје, од које се ослобађа монотони шум.

Види се једна жељезна рука, ће пред очима друштва крвљу пресца ове ријечи тамног смисла, које је највећи цјесник видио на вратима пакла написане: Не надајте се више, који унутра улазите. (Lasciate ogni speranza o voi che entrate.)*

Шта треба чинити? Науци материјалистичкој у лице добацити вала знамените ријечи Лакордера: Натраг, измете науке, јер не ћеш ме увјерити моћи, да геније Рафаела и Микел-Анђела бијаше само продукт органске материје и да је срце јуначких мученика домовине водило куцање, као што је оно код њихала сата. — Тако ти држиш немогућом сваку величину, кријепост, славу, слободу. Онима, који хоће да уче ову науку, треба одговорити са силним ријечима Наполеона: Натраг, не ћу ништа да имам са оним који се држи насљедником блата, хоћу да ме увјери, да сам блато, који се држи животињом, хоћу да ме увјери, да сам животиња.

Професорима, учитељима, треба ставити ово питање: зашто учите такову науку?

Да л можда у интересу нашег достојанства, среће наше породице? Ил је у интересу славе, величине, слободе домовине? Да л у интересу спаса друштва?

Савјесно одговорите и онда наставите наше лекције. И ако то све није доста, требало би учинити оно, што је учинио један оригинални Енглез, који је често са својим пријатељима расправљао о материјалном развићу. Једне вечери, пошто је побијао тачку по тачку противнике, дигне једну завјесу, за којом бијаше сакривен неки страшан Орангутан богато обучен; обратив се к њима рече: Ако који од вас господина признаје за оца или дједа, нек му даде руку; ја нећу о том ништа да знам.

* Шопенхауеров детерминизам. Преводилац.

* Данте, Divina Comedia. Прев.

Мутилић, 8. фебруара 1894.

ШТА ИМА ЖЕНСКИ РОД ДА БЛАГОДАРИ ХРИШЋАНСТВУ?

Прерадио **Михаило Ракић**, парох Доловски.

(Наставак).

Људи су доцније узимали и неповштене и обешчашћене жене, премда су ни разуздан и неморалан живот знали; но узимали су их само за то, да би их баш због разузданости могли после лакше отерати, а мираз себи задржати. Остарити и не моћи се више ником допасти беше за римску жену грех. Песник Јунавел прича ово: „*Кад се жени, не тражи се друг, него лепо лице.*“ Нека жена само нешто мало сјаја и живота од својих очију изгуби, нека јој зуби само мало поцрне, нека јој кожа ијоле мало увене и нека јој се на лицу две или три боре укажу, на је између мужа и жене свршен брак. Жена се без икаквих формал-

ности отпуштала. Ослободитељ кућевни изрекао би јој у име господара пресуду с речима: „одлази!“ и ствар је била свршена. Јувенал прича о консулу Публију, кад је овај жену своју отпустио, да јој је преко роба свога поручио: „Жено, често бришеш нос свој, одлази одмах од мене, јер ћу да тражим нос, који није тако влажан као твој.“ — Доцније пак, кад се царство римско коначној пропасти и расцепу приближило, постадоше бракоразводи тако чести, да је Сенека онако и могао рећи за женскиње: „да оне године своје не рачунају по консулима, него по броју својих мужева“; а св. Јероним могао је причати о жени, која се седамнаест пута удавала. И тако, као што се види, узалуд ћемо и на Тибру тражити и наћи жену у свом праву и достојанству.

Па и код осталих народа није жена уживала никакво право, нити имала оног угледа, који јој као жени припада. Ако је Асирац хтео жену своју отпустити, могао је то учинити и са два сребрњака. Превари ли жена мужа, слободно му беше удавити ју.

У Бугарској изнашали су родитељи своје кћери сваке године јавно на пијацу, на углед, по месец дана. Брак беше и код свију азијатских народа непрекидни низ беде и невоље по жену, што је тек смрћу имало свога краја. Ако је жена остарила, а човек живно још у најбољим годинама, могао ју је, да би се жене своје опростио, удавити. У случају да човек умре, морале су и жене његове или бар оне, које је он најволео, на његовом гробу с њим заједно скончати. Најближи рођак женин, отац или брат, извршио би то грозно дело. У осталом најбоље се види и отуд, да је положај женскиња код тих народа несношљив био, што, где год је у обичају било, да се деца уништавају, то је махом постојавало женску децу. И заиста, кад посмотримо понижени положај женин у незнабоштву, изгледа нам чисто невероватно, да је заиста тако стање постојало, као што се описује. Да, ми држимо сада, навикнути на данашње околности и стање, те ствари чисто за немогуће. Али је на жалост истина. Јест, понижени положај женскиња, презрење које њу притискиваше, па и проклетство, које на њој почиваше, беше још и много црње и горе, него што нам је то и познато. А друго, што нам је и познато, ни једно пристојно перо, не би смело ни могло испричати сва бесчашћа брачне везе међу безбожницима.

Обазримо се само још и на друге народе, на Германе и са овима сродне Гале и Британце и т. д., па ћемо наћи понижени положај женскиња и код њих. У очима закона сматрала се жена и код њих као робиња мужа свог, коме је дужна била радити целог века свог и на чијем се гробу такођер морала убити, да би га и на оном свету дворити могла. Ово им је уверење почивало на религиозном основу, јер по њиховом тадањем учењу загробни је живот продужење у целости земаљског живота. Рај је лепа градина, у којој уживају слободни господари, а робови и жене служе их и тамо најпонизније, као и на земљи. С тога, кад је човек умрьо, убијали су и сарањивали с њим и његову жену. Жена је најтеже послове вршила, док је човек међутим лењевао, само јео и пио. Готи не само да су полигамију допуштали, већ шта више сматрали су је за часну. Сваки је човек поштован био по броју својих жена. Од деце своје задржали би „Готи“ само једно дете, осталу би напустили или отерали у свет т. ј. кад дорасту, да се по другим земљама настане. Закони не само да су многоженство трпели, већ су баш изискивали. Код неких северо-американских племена, могао је муж своју жену убити, кад му је ма и најмање несносна постала. Исти обичај царовао је и на шпанским острвима, па царује још и дан данас код оних народа, до којих Христова спасоносна вера још није допрла и продрла.

Па и наши претци Словени као и остали „јазичници“ били су многоженци и сматрали су женски пол — и ако у мањој мери него остали — за бесправно оруђе својих страсти. Тако н. пр. за руског кнеза Владимира прича летописац Нестор: да је пре него што је примио хришћанство имао неколико стотина жена. Заиста ужасно! Човек незнабожац употребљавао је право на жену увек на зло, чинећи кад год најгнуснија претеривања у неправди и свирепости.

Дакле нигде осим у Хришћанству не налазимо жену у њеном достојанству; свуда се сматра као нека робиња, створена само за човека, без права и самосталности. Виши, управо рећи надприродни свет, жени беше ускраћен, јер кад јој знаменити песник Виргил у јелисејским пољима не одређује места, не чини то из заборавности, већ што је то у оно доба опште мишљење било.

Сирота кћери прамајке ти Еве! Ето ти историје у свету и добу, кад се Син Божји још не беше родио; то ти је историја судбе твоје у земљама, где се име Исуса Христа још и данас не спомиње. Несрећна жено, таква ти беше судба код изображених као и неизображених народа старога века, *па и данас ти је иста судба код полуизображених као и дивљих и нецивилизованих народа новога века.*

(Свршиће се).

БЕЛЕШКЕ.

— **(Зборови и протести против црквено-политичких реформа.)** Са задовољством бележимо, да се и наш народ, руковођен својим свештенством и осталом интелигенцијом, крену, да достојним начином даде одлучна израза против наумљених црквено-политичких реформа, које се косе са хришћанством и религијозно-верском свести и осећајима православних Срба с једне; са јавним моралом и авторитетом цркве, који је за јаван морал неопходан, с друге; са озбиљним интересима државним и са виталним интересима српског православног народа с треће стране. У тој цељи одржани су, и још се сазивају многи зборови по срезовима, протопресвитератима и појединим општинама православних Срба у Угарској, који донесоше, и која ће донети, једнодушне резолуције и протесте против наумљених реформа.

У изјавама тих зборова и њихових резолуција огледа се религијозна свест и љубав к цркви православној, као и одушевљење за српско име, којем се и сам опстанак признаје једино у светињама цркве православне, у осећајима и свести религиозитета, те свази морала, која извире, која траје и почива — једино у вери, цркви и побожности.

И за то смо већ потпуно солидарни са тим и таквим изјавама одржаних зборова, а радоваћемо се таквим изјавама још више, ако оне израза свога добију широм нашег народа у Угарској; јер, по нашем суђењу, *оне ће тостиви двоструку цељ.* Њима ће се православни српски народ у Угарској, на дозвољен начин, а достојан једнога народа и цркве, одупрети опасности, која им прети од наумљених реформа, *ал' ће и многу православну душу и српско срце учврстити у религијозно-верском и народном погледу и свести, те тиме посредно и непосредно устук учинити и против неуретног и заблудилог назорства, које као да је православље и Српство узело на нишан баш у Угарској.* И за то напред, са пуним жаром љубави за веру, за цркву, за мило нам име српско!

А радујемо се, да свештенство наше и у оним данима искушења за цркву, и с њоме спојено име српско, часно врши своју дужност, као што ју је увек и вршило. Радујемо се још више, кад видимо, да смо сви *„могуће“ једно,* кад вери и цркви опасност прети. А како би се тек радовали онда, кад би тако уважавни и сложни били и пред опасношћу, која, истина, није тако близа, као оно „виле пред очима“, али која почиње на далеко подривати, уме и може такођер да дође „пред очи“, те коју је тим теже суздити и отклонити, чим се дуже приближавала.

Нек нам је дозвољено, да и овом приликом ту опасност нагласимо. Она је у неуређењу народно-црквене нам автономије.

Приближује нам се и подрива нас у два правца. Једним нас подрива унутри, у кући нашој; а другим долази с поља, као последица и одјек првог. Желимо ли се осигурати против другог, одстранимо први. Споразумимо се, колико је то бар потребно, међу собом, и у питању уређења наше автономије. И то је питање за нас тако исто витално, као и наумљене реформе. *Да је наша автономија уређена, те како би оштар и против односних реформама био и могао бити снажнији и јачи.* Споразумимо се у својој кући, и тај ће споразум онда импоновати сваком.

Ми смо Срби доказали већ толико пута, да се умемо сложити, кад је Hanibal ante portas; али као да још нисмо признали, да је унутарњи раздор и неред, стагнација и апатија, тако исто опасан непријатељ као и Hanibal; да може тако исто, да истроши снагу народа, као што је овај може да разори . . . . .

Одсудне опасности, какву видесмо и какву гледимо у односним реформама, обично стишавају страсти и отклањају раздоре у цркви и народу, којима

опасности те прете. Оне називају увиђавност, разбор и мудрост; консолидацију разривених и болесних односаја, те прегалачки, стваран и реалан рад. И ми стојимо данас пред таквом опасности, те нагледа, као да смо се и ми пред том опасности стиснали, да нам је она отворила очи; да смо се један другоме приближили као свој к своме, као што је сасвим природно у општој опасности.

Ако нас бура, која се данас завитлала, сретно имимоће, *не затварајмо опет очи, не настављајмо међусобни рат*, него и онда са отвореним очима, са разбуђеном увиђавности, прегнимо, преко савладаних страсти, а са врлинама истинитог родољубља, против друге опасности, која већ није тако далеко, као што беше пре 25 година; која се, подривајући нас толико време, приближила већ близу и самом бићу нашем, народно-црквеном.

На очиглед опасности од односних реформа, пред којом још за сад стојимо, и у сложном откланьању те опасности, окупајмо се у разбору од разних страсти наших, очеличимо се *за сложан рад*, и такви онда **спремимо се**, да што пре приступимо послу и раду, који од нас захтева очајно и народ и црква; да што пре узмогнемо повратити мир и ред својој народно-црквеној кући — нашој автономији; јер неуређени односаји у њој, немир и тровање, несигурност и неспокојство — то је још љући непријатељ наш, још грознија опасност животу и бићу нам народно-црквеном и од самих наумљених реформа. А и то је већ нам — Hanibal ante portas.

Је ли могуће уређење наше автономије? По неко хоће већ у то и да посумња с обзиром на рад прошлих наших сабора за последњих 15 година. Ми не сумњамо. Могуће је. Како? О томе нећо на скоро говорити. А за сад само велимо, да би сумња у уређење наше автономије значила сумњу у опстанак нашег народно-црквеног автономног живота, *а да је уређење наше автономије очајни већ захтев нашег бића народно-црквеног.* —*ρ*—

— (**Представка српског народно-црквеног сабора**) *којом се овај обратио на сабор краљевина Хрватске, Славоније и Далмације, са молбом, да се тамошњи школски закон од 31. листопада 1888. подвргне сходној ревизији*, претресана је у LXXI. седници истог сабора, дана 23. фебруара (7. марта) о. г., и у погледу исте донесен је, по усвојеном исправку, којег је поднео сабору посланик *Стеван В. Поповић*, овај закључак:

„*Уступа се кр. земаљској влади: да у овој представци изложене наводе, у колико су оправдани, уважи код своједобне ревизије закона од 31. листопада 1888. о уређењу пучке наставе и образовања пучких учитеља у краљевинах Хрватској и Славонији.*“

Представка нашег сабора штампана је у 22. бр. „Срп. Сиона“ од год. 1893., стр. 841. Казаћемо своје мишљење и о њој и о одлуци тројединског сабора.

— (**Исправак на говор г. др. Ивана Влаховића**), којег је држао на ст.-бечејском окружном збору, дана 26. фебруара о. г. Поштовани говорник рекао је, *да саборски одбор није поднио свој глас против црквено-политичких реформа.*

Уверени смо, да то није речено mala fide, и за то му омашку исправљамо само тиме, да је и саборски одбор поднео свој одлучни глас против уштитих реформа на седнице своје, држане 12. (24.) јуна 1893., и то најпонизнијем представком, поднесеном Његовом царском и апост. краљевском Величанству, и представком, поднесеном преузв. г. министру-председнику.

Те представке су штампане у 30. броју овога листа од прошле године. А да су тако мало познате у нашем народу, можемо захвалити нашој журналистици, која их није нашла потребно сматрала прештампати, и с њима упознати наш народ и своје читаоце, а који поступак, вала да, и она сама не сматра према општем интересу — оправданим.

— (**Прираст душа у Срп. Неузини.**) Из *Срп. Неузине* добили смо од *пароха Јована Петанеска* ове податке за време од год. 1882. до 1893.

Године	Родило се			Умрло			Венчало се	Више се родило	Више умрло
	муш.	жен.	свега	муш.	жен.	свега			
1882	36	38	74	31	35	66	9	8	—
1883	36	43	79	25	21	46	19	33	—
1884	38	27	65	40	33	73	17	—	8
1885	40	35	75	29	31	60	16	15	—
1886	32	39	71	41	37	78	14	—	7
1887	48	37	85	19	34	53	17	32	—
1888	33	44	77	25	32	57	23	20	—
1889	33	33	66	32	23	55	9	11	—
1890	34	26	60	47	38	85	14	—	25
1891	32	44	76	31	44	75	11	1	—
1892	26	53	79	28	50	78	15	1	—
1893	43	31	74	38	46	84	9	—	10
								121	50

Према томе, за последњих 12 година у Срп. Неузини је прираст, рођајем, у свему од 71 душе. Почетак Назаренске секте почиње са год. 1883. а има свега 2 Назарена.

Примедба: Године 1890. владале су црне богиње, а године 1893. вратобоља.

— (Г. **Тихомир Остојић**) *професор српске велике гимназије новосадске*, положио је ових дана

професорски испит на будим-пештанском свеучилишту. Честитамо предном г. Остојићу, који је већ познат српском свету са својих књижевних радова.

— (Г. **Душан Спермак**) *професор српске велике гимназије кармовачке*, полазио је пре кратког времена *професорски испит* на будим-пештанском универзитету. Честитамо реномм г. Спермаку!

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Г. Др. П. М. у Ст. Бечеју. Послате нам одлуке окружног збора у Ст. Бечеју не можемо *у целости*, и поред најбоље воље саопштити; а *крпити* их нисмо овлашћени. А да нам је воља за саопштење рада одличног збора ст. бечејског добра и најбоља, хоћемо да покажемо и тиме, што саопштавамо, ево, односни „Протест“ тога збора. Част збору, а хвала на пажњи!

Порука. И други одлични зборови послаше нам своје одлуке, а да их саопштимо у своме листу. Част свима и хвала на пажњи, али ће признати хтети, да нам то није могуће учинити. Већ и простор листа то не дозвољава.

Изјава.

На темељу по ново прегледаних црквено-општинских рачуна својих, врху уплаћеног верозаконског приноса и саборских трошкова до укључно 1882. г., изјављује потписана црквена општина, да су издатци врху истих приноса и трошкова унешени најтачније у благајну српских народ. црквених фондова, те по томе, да ова општина *апсолутно* нема никаквих потраживања на бившем протопресвитеру, а данас Његовој Светости, преузвишеном г. Георгију Бранковићу, Патријарху српском, према чијој преузвишеној особи увек изражава своје непоколебиво поверење и одлучну оданост.

Из седнице српске правосл. црквене општине, држане у *Парабуђа* 28. фебруара 1894.

Светислав Лончарић с. р. перовођа. **Никола Ангелић** с. р. председник.

Манојло Грба с. р. парох.

Бр. 10. Ц. О. ех 1894.

Изјава.

У српско-православној црквено-одборској седници одржаној 2. (14.) марта 1894. године у Брестовцу — прегледани су тачно рачуни о издавању верозаконског приноса и саборских трошкова, за времена када је Његова Светост преузвишени Господин Георгије Бранковић као окружни прота Сомборски био; и сав одаслани новац за наведене време, потпуно се слаже са примљеним признаницама; и тако овим од стране ове срп. православне црквене Општине свечано изјављујемо, да у погледу речених издатака ова Општина на Његовој Светости српском Патријарху, преузвишеном Господину Георгију Бранковићу — *сасма никаква* потраживања нема.

Из седнице српско-православног црквеног Одбора, држане 2. (14.) марта 1894. године у *Брестовцу*.

(М. П.)

Александар М. Коњовић с. р. председник.

Ђока Ристин с. р. перовођа.

Молба.*

Већ одавно осећа се у нашем свештенству потреба добре *ручне књиге*, која би нашла да буде правим руководством при *правилном и једнообразном отправљању свештеносл ужитељских и пастирских дужности*. Ја сам ево прихватио понуду некоје браће и пошао да задовољим и жељи њиховој и потреби општој.

И ако нимам за тај посао при руци приличног и валдних извора, нужно је да прикупим што више питања за одговор. На сам овиме слободан замолити браћу свештенике, да ми преко уредништва својих духовних часописа, а одатле преко „Српског Сиона“, донесу каква хоће и знаду *питања из пастирске и црквене праксе*, да књига што потпунија буде.

Питања ваља доносити анонимно или без потписа. Ко ће да пита, нека *пожури*, а задњи је рок *Петров-дан* о. г. Претплата иде кад рукопис доврши и позив објави. На оглед нека су радови који у „*Срп. Сиону*“ и „*Босанско-Херцеговачком Источнику*“.

Златоје.**.

* Молим п. н. уредништва наших листова, да ово препштампају.

** Г. *Златоју* желимо, да наумљени посао срећно и успешно сврши, уверени, да би тај тако свршен посао био од велике користи и помоћи нашем свештенству. Ур.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

— **О гордости и смирености.** Написао *игуман Дионисије Миковић*, управитељ манастира „Бање“ св. великомученика Георгија. — Препштампано из „Бос.-Херцегов. Источника.“ *Сарајево*, прва српска штампарија Ристе Ј. Савића, 1894. — Стр. 13.

— Г. *Мита Живковић*, директор гимназије у *Пожаревцу*, позива на претплату на књигу: „*Сарајево од свог постанка до данас.*“ У књиги ће бити и 12 великих слика, које су рађене у Бечу. Књига

ће наћети 12 штампаних табака на већој осмини. Цена је за претплатнике 2 динара или 1 фор.; за непретплатнике биће повишена. — Поруџбине за готово шаљу се књижари Мих. Костића у Пожаревцу; скупљачима десета књига на дар. Рок претплати је половина месеца априла.

Јавна захвала.

Побожна и родољубива породица г. *Косте и ђе Јулијане Крстић у Митровици*, побуђена побожним осећајима љубави своје за веру и цркву, а руковођена побожним и родољубивим стараљем својим за овомесни храм, његов украс и сјај, — даровала му је дивно израђену *плаштаницу* у вредности од 180 фор. и напредно лепо израђен „*Христов гроб*“, у вредности од 1200 фор.

Таква жива побожност, истинита љубав к вери и цркви, такво делотворно родољубље, заслужује у пуној мери јавно признање, као што је и достојно, да буде јавним угледом и примером.

Као старешина обдареног храма, од срца и душе благодарим побожним и родољубивим дароватељима, спајајући са благодарношћу том најтоплије молитве Господу за њихов живот, здравље и срећу.

Живели и слава им!

У *Митровици* 5. марта 1894.

Авакум Стајић,
окружни протопрезвитер.

I. Исказ скупљених прилога за споменик митрополиту Стефану Стратимировићу.

(Наставак.)

Ст. Бановци: Никола Поповић, капелан 1 ф. — Срета Скерлетовић, трговац 1 ф. — Петар Јекић, граничар 1 ф. — Аквилина Поповић, учитељица, 50 н. — Олга Петковић, учитељица 1 ф. — Љубица Стефановић 1 ф. — Тодор Мрђић 1 ф. — Свега: **6 ф. 50 н.**

Јаково: Тоша Марић, учитељ 1 ф. — Стеван Поповић, трговац 1 ф. — Живота Никшић 1 ф. — Јован Новаковић 50 н. — Јелена Варжева 30 н. — Павле Ђерић 1 ф. — Стеван Будимировић 1 ф. — Петар Бута 1 ф. — Михајло Стојадиновић 20 н. — Јован Гомирац, парох 2 ф. — Свега: **9 ф.**

Петровчић: Герман Стојић, администратор 2 ф. — Љубомир Живановић 2 ф. — Бока Орловић, надничар 1 ф. — Срп. црква. општина 5 ф. — Тадија Станковић 1 ф. — Чедомил Живановић 20 н. — Миливој Чудомировић, Бечмен, учитељ 1 ф. — Н. Н. Бечмен 50 н. — Милутин Љубинковић, Бечмен 50 н. — Свега: **13 ф. 20 н.**

Мартонош: Срп. прав. црква. општина 10 ф. — Милош пл. Еремић 1 ф. — Евица пл. Еремић 1 ф. — Васа Милић 50 н. — Милош Бабанов 50 н. — Васа Матић 40 н. — Светозар Петровић 50 н. — Милан Вуков 40 н. — Свега: **14 ф. 30 н.**

Вел. Ремета: Управа манастира 10 ф. Преч. г. Евлогије Кузмановић, архимандрит 10 ф. — Исидор Спасојевић, јеромонах 1 ф. — Свега: **21 ф.**

Вилово: Срп. црква. општина 6 ф. — Ђорђе Иванић, парох 5 ф. — Тима Бабић, председник 1 ф. — Михајил Рошул, тутор 50 н. — Гавра Туцаков 1 ф. — Милан Радивојевић, учитељ 1 ф. — Димитрије Мандић, бележник 1 ф. — Ања Галић, кнез 1 ф. — Богољуб Јовановић, благајник 50 н. — Ференц Хорват, наредник 25 н. — Политичка општина 3 ф. — Игњат Медаков, земљеделац 1 ф. — Светислав Бозика, земљеделац 50 н. — Милош Дамјанов, земљеделац 20 н. — Бока Опра, надзорник долже 50 н. — Лазар Шикопарија, ратар 1 ф. — Свега: **23 ф. 45 н.**

Ковиљ-Ст.-Иван: Срп. прав. црквена општина 5 ф. 62 н. — Глиша Врачарић, бележник 1 ф. — Стеван Насторнчки 1 ф. — Стеван Стевановић, парох 3 ф. — Свега: **10 ф. 62 н.**

Ређево: Филип Милошевић, прота и проф. 5 ф. — Свега: **5 ф.**

Хомољица: Српска црквена општина 2 ф. — Свега **2 ф.**

Врдтовац: Михајил Влашкалић, парох 5 ф. — Александар М. Коњовић, учитељ 2 ф. — Срп. прав. црква. општина 2 ф. — Арон Радић 30 н. — Рада Берић 30 н. — Мита Берић 20 н. — Јован Берић 30 н. — Георгије Богдан 20 н. — Коста Лазић 10 н. — Рада Богдан 20 н. — Урош Поповић 10 н. — Богољуб Берић 10 н. — Младен Стојков 10 н. — Јеца Бељански 20 н. — Рада Радић 25 н. — Лазар Русов 20 н. — Милош Окрајнов 30 н. — Сима Поповић-Бајков 20 н. — Софија уд. Лугумерска 30 н. — Стеван Лугумерски 10 н. — Димитрије Лугумерски 10 н. — Димитрије Зорић-Мотин 10 н. — Димитрије Беквалац 20 н. — Сима Беквалац 20 н. — Војин Бељански 20 н. — Сима Деспотов 40 н. — Тоша Јездимир 40 н. — Максим Поповић 20 н. — Лазар Николић 30 н. — Ђура Влашкалић 50 н. — Свега: **15 ф. 05 н.**

Турска Кањижа: Паја Димитријевић, бележник 1 ф. — Др. Мита Савић, адвокат 1 ф. — Дамјан Матарашевић, трговац 50 н. — Мита Будавалчов, ратар 30 н. — Макса Нешков 30 н. — Јулијус Стејић, посединк 1 ф. — Паја Вујацков, ратар 20 н. — Рада Ранков, ратар 50 н. — Јоса Матејин, берберин 50 н. — Свега: **5 ф. 30 н.**

Мохол: Срп. прав. црква. општина 30 ф. — Свега: **30 ф.**

Баччин: Управа манастира 100 ф. — Свега: **100 фор.**

Карловчић: Петар Марковић 3 ф. — Ђорђе Ристић 1 ф. — Наталија Јовановић 1 ф. — Богдан Максимовић, начелник 1 ф. — Павле Зековић, парох 5 ф. — Свега: **11 ф.** — *Више 266 ф. 42 н.*

Свега: 2417 ф. 16 н.

Прота **Јован Вучковић** с. р.
председник одбора.

Јован Симеоновић-Чокић с. р.
благајник одбора.

(Наставиће се).

ОГЛАСИ.

Бр. 5. М. Шк. Од. ех 1894.

СТЕЧАЈ. 35 1—3

На сомборским салашким српским вероисповедним школама, а наиме: на *Ромчеву, Жарковцу, Радојевићима* и на амбулаторној школи *Обзир-Милчићима*, овим се расписује стечај, ради стално попуњења дотичних *учитељских места*.

Од компетената се тражи, да у сваком погледу имају законом прописану квалификацију. На прва три места могу се искати и испитане учитељице. По избору Општинском, овај ће Одбор осим амбулаторног, изабрана лица разместити на места на која он за најзгоднија нађе.

Са сваким од ових места скопчана је годишња плата од 400 фор. а. вр. и стан у нарави; а амбулаторном учитељу даје се још годишњи доплатак од 50 фор. а. вр. на зимње одело односно подвоз.

Рок стечају излази од првог дана публикације у званичном листу „*Српском Сиону*“ на за 6 недеља.

Изабрани учитељи односно учитељице своје ће учитељско звање примити 1. септембра о. г. од када ће им се и плата издавати.

Из седнице м. Школског Одбора, држане у Сомбору 22. фебруара (6. марта) 1894

Никола Ђ. Вукићевић,
председник м. Шк. Одбора.

Ст. Коњовић,
перовођа.

Ad K. 99/107 ex 1894.

ЕДИКТ. 34 1—3

Услед бракоразводне молбе *Анке Николић рођ. Теодоровић* из Карловаца против супруга јој *Петра Николића-Буковчанина*, који је незнано куда у свет отишао — настојећим се позива речени Петар, да у року од 6 месеци, рачунајући од првог увртења овог едикта у новине, конзисторији овој или сам лично предстане, или место пребивања свога обзнани, пошто ће се иначе против њега поведена бракоразводна парница и без њега окончати.

Из седнице Арх. Конзисторије у *Карловцу* 22. фебруара (6. марта) 1894. године.

Архидијецезална Конзисторија.

СТЕЧАЈ. 28 3—3

На упражњено место срп. *вер. забавиље* у *Кумани* овим се стечај расписује.

Плата је забавиље: 300 фор. са петогодишњим доплацима, у име стана и огрева 99 ф. све донде док општина ова у стању не буде стан у нарави дати.

Рок стечају траје до 12. (24.) марта о. г.

У *Кумани*, (Банат) 14. фебруара 1894. год.

Школски одбор.

СТЕЧАЈ. 33 1—3

На упражњено место *пароха у Руми* са платом III. разреда, овим се отвара стечај.

Који жеље место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца априла о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у *Карловцу* 22. фебруара (6. марта) 1894. године.

Архидијецезална Конзисторија.

Бр. 2. 1894. 30 3—3

СТЕЧАЈ.

По налогу славног Епарх. Школског Одбора у Вршцу од 30. децембра 1893. Е. 1553. III. 67. 1893. овим се ради попуњења *учитељског места* на вероисповедној српској школи у *Вел. Марковцу*, Торонталској жупанији, стечај расписује.

Плата је учитељу 300 фор. а. вр. у готовом новцу, слободан стан у школском здању, са врло лепом баштом, где има и шпалир засађен виновом лозом; један и по јанаџ ораће земље, која је за ову годину житом посејана, а на коју учитељ порезу плаћа; два хвата тврдих дрва и два хвата сламе за огрев, и од погреба где позват буде 50 новч

Учитељу спада у дужност све предмете високим уредбама прописане предавати, децу у црквеном појању обучавати и десну певницу држати. — Рок стечаја траје до 25. марта ове године н. с. к.

На ово место компетовати могу само они који су у Сомбору за учитељско звање оспособљени и који су као такови положили испит из мађарског језика. Првенство пак имају они који се лично пријаве и у цркви при служењу св. литургије појали буду. Молбенице имају се слати на потписани школски одбор.

Вел. Маркита, 18. фебруара 1894. г.

Мита Николић,
перовођа.

Васа Стоић,
председник.

Камилавке. 25 3—20

За г. г. мирско свештенство, а по одлуци и благослову српског светог синода од 21. октобра 1893. год. од отворено плаве чоје и кадифе, израђујемо и то: од најфиније чоје и кадифе. Молимо г. г. протојереје и свештенике да нам се с поруџбином обраћају.

Земун, 16. фебруара 1894. год.

С поштовањем

Витомир Марковић и Павловић,
кројачи црк. и свештен. одела и кројачи црки. утвари

Нови Сад, септембра 1893.

П. Н.

Пошто сам дознао да су све српске црквене општине налог добиле, да нове печате (штамбиле од каучука) набавити морају, то сам тако слободан моје посредовање за набавку истих препоручити.

Осим штамбила, које у разним израдама као и са светим сликама, исто тако набављам и печате на тучу резане, марке (Siegelmarken) за писма, све тачно израђено и под мојом гаранцијом.

Моје услуге препоручујући остајем с поштовањем

Леонидас Стерио,
у српској задрузи за међусобно помагање и штедњу.

Бр. 10. 1894.

ЈЕФТИМБА. 27 3—3

Усљед одобрења славног Архид. Админ. Одбора од 8. (20.) децембра пр. год. број А. О. 685./417. ex 1893. расписује се овим јефтимбена расправа *за отправак* овоместне срп. православне *цркве*, на дан 17. (29.) марта 1894. у 9 сати до подне.

Трошак за наведење оправака изнаша по вештачкој процени 1201 фор. 50 новч. (једну хиљаду двеста један фор. 50 новч.).

Тко жели сав посао преузети, нека се потписаном црквеном Одбору пријави и на речени дан к јефтимби дође.

Из седнице црквеног Одбора држане у *Добановцима*, дана 23. јануара (4. фебруара) 1894.

Перовођа: Раде Мандић.

Председник: Тома Дошан.

К 254/70 ex 1894. 31 3—3

ЕДИКТ.

У бракоразводној парници *Јелене Шубарашеве* рођ. *Радованов*, против *Стевана Шубарашевог*, оболе из Ст. Футога, овим се речени Стеван, који је незнано куд у свет отумарао, позива, да у року од 90 дана рачунајући од првог увртења едикта у овај лист, потшпаној конзисторији или лично предстане, или место борављења свог пријави тим пре, што ће се у противном случају против њега подигнута парница и без његовог саучешћа свршити.

Из седнице епарх. конзисторије бачке у Н. Саду, 15. (27.) фебруара 1894.

Конзисторија бачка.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за пређивање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провађено са крупом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушкама провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма надјачује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сагове од метала; прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

198 7—26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко**

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уреднишшву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

Год. IV. Број 12.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.
УРЕДНИЦИ: Јереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 20. марта 1894.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Високи отпис о највишем потврђењу епископа Германа Опачића, и о непотврђењу Герасима Петровића.

Кр. угар. Министар за богочаст и јавну наставу.

Бр. през 549.

Преузвишени Господине Архиепископе, Митрополите и Патријарше!

Његово ц. и ап. кр. Величанство највишом одлуком својом од 11. марта т. г. у Кап-Мартину, благоизволело је избор *Германа Опачића*, протосинђела, чрез карловачки грчко-источни српски епископски Синод за грчко-источног *епископа бачког* обављени, *најмилостивије одобрити*, — напротив избор *Герасима Петровића*, протосинђела, чрез исти Синод за епископа будимског обављени, *није имало милост потврдити*.

О чему част имам Преузвишеност Вашу са позивом на цењени допис Ваш од 1. новембра прошле године бр. М. 389. на повољно знање и даљи надлежни поступак с тим умољењем известити, да на именованог новог епископа гласећу овде под ·/. приложену исправу, истоме уручити изволите.

По себи се разуме, да посвећење новога Епископа, тек по положеној присеги верности у руке Његовог Величанства извршено бити може.

Примите Преузвишености Ваша уверење мога одличног поштовања.

У Будимешти, 21. марта 1894.

Гроф Чаки, с. р.

Његовој Преузвишености господину **Георгију Бранковићу**, Његовог Величанства правом тајном саветнику, карловачком грчко-источном Митрополиту и српском Патријарху, и т. д.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

ГЕРМАН ОПАЧИЋ

изабрани и потврђени епископ бачке епархије.

Герман Опачић, патријаршијски протосинђел, изабрани и превишње потврђени Епископ Бачки, рођен је у *Слабињи*, у бившој Банској војној Крајини, 8. августа 1857. од родитеља: Марка и Софије. Отац му је био парох у Слабињи, а доцније окружни протопресвитер у Војнићу, где је као такав 26 година служио и године 1890. преминуо.

Нови Епископ Бачки *Герман* свршио је основне школе у Војнићу, гимназију у Загребу и Новом Саду, где је год. 1877. и испит зрелости положио. После свршених гимназијских наука слушао је две и по године права у Бечу, где је и као једногодишњи добровољац војничкој дужности задовољио, пошто је претходно четири месеца у окупацији Босне одслужио.

Године 1880. дошао је у Карловце, где је четири године богословске науке слушао и свршио.

После свршених богословских наука поставио га тадањи Патријарх Герман Анђелић год. 1884. за катихету у српској великој гимназији карловачкој. У том својству служио је до године 1890. а уједно је од год. 1889. био и професором богословије, у којој је служио до год. 1891.

У монашки чин ступио је год. 1888. као постриженик манастира Кувеждина, у ком га је игуман Амфилохије Јеремић постригао.

Блаженопочивши Патријарх Герман руконоложио га је за јеромонаха 24. априла 1888. и одредио га, да поред своје професорске службе врши и дужности подбележника архидијецезалне консисторије.

Администрација Епископа Василијана затекла је Германа Опачића као дворског јеромонаха и гимназијског катихету.

Год. 1890. разреши га поменути администратор од службе катихетске и постави за консисторијалног бележника уз вршење дужности професора богословије.

Кад је год. 1890. Његова Светост, садањи Патријарх и митрополит Георгије ступио на патријаршијски престо, био је Герман Опачић јеромонахом, но не за дуго, јер је исте године 13. децембра произведен за протођакона, а године 1891. 6. октобра за архимандрита. На Божић исте године рукоположен је за синђела а 6. октобра 1892. за протосинђела, и за цело то време вршио је дужности консисторијалног бележника и актуара патроната гимназије карловачке. У том положају био је уједно чланом испитног повереништва за стечајни испит парохијских кандидата у архидијецези, и библиотекаром патријаршијске књижнице.

Сва звања и све поверене му дужности вршио је Герман Опачић тачно, савесно и са ванредном вештином, марљивошћу и љубављу. У сваком послу руководило га је правдољубље и поштено вршење предузетог задатка.

Кад се год. 1893. састао св. архијерејски Синод ради попуњења упражњених епископских столица у епархијама Бачкој и Будимској, буде Герман Опачић *једногласно* за Епископа Бачког изабран и на превишњу потврду предложен и од Његовог Величанства превишњим решењем од 11. марта о. г. за Епископа Бачког потврђен.

ИСТОРИЈА ШИРЕЊА СЕКТЕ НАЗАРЕНСКЕ.*

Један одсек из повеће расправе: „Назаренство, његова историја и суштина“ од Владимира Димитријевића.

Угарска је, као и Немачка, некако већ по географском свом положају згодно земљиште за развој разних верозбеснети. Где данас, уз православне и римокатолике, има још и толики број унитараца, јермена, лутерана, калвина, јевреја и других, помешано и искомешано међу собом, ту свакако да ни од вајкада не могаше душа човечја бити поштеђена од разних пропагандистичких навала; ту су морале и секте, у ужем смислу те речи, већ онда ровети.

И заиста, ту се већ за првога доба реформације јавља уз њу још и *анабаптизам*, и то у такој мери, да се против њега морала дићи и сама државна власт са свом суровошћу онога доба, и угушити га немилостиво, начином посве нехришћанским.

Но таман се стишали ти први вали, а јавља се одмах за тим *пијетизам* у скоро свима својим деноминацијама. Његов утецај био је силан, особито на протестантске заједнице наше отаџбине. О томе нас уверавају нарочито аскетске књиге и њихове песме, што су излазиле у 17. и 18. столећу на мађарском и словачком језику.*

Но ми се расветљавањем ширења тих правaца у нашој отаџбини не мислимо бавити потање. Нама је овде главно, да прозборимо коју о ширењу учења Фрелиха, или за нас тачније: *о ширењу назаренства*, и то баш поглавито о његову ширењу у *Угарској*.

Само што су почетни трагови тога ширења некако тајанствено скривени у сиву маглу прошлости, јер се назаренство ширило у први мах и врло споро, и врло спорадично, и врло скривено. А када је оно, тек око седамдесетих година, избило јаче на површину и обратило на себе пажњу свештенства и другог књижевног света, тада је већ било тешко продрети у његову прошлост, која је уз то била још и помућена крвавим догађајима у год. 1848 и 1849.

И све што о томе има написано, то је само голо нагађање, а у многим појединостима има и јаких контрадикција.

Једно је само сигурно, а то је то, да је ту веру први почео да проповеда у нашој отаџбини — *Људевит Хемшеји* (Hemsey Lajos).

Ми држимо, да је то могло бити овако:

Људевит Хемшеји, ковачки момак из Сенпетера у залапској жупанији (Zalamegye), беше врло побожно одгневан; још као дете био је познат са своје побожности. Када је навршио године, пође он, по обичају тадашњега доба, у свет — у „вандровку“. Пребијајући се дакле од ковача до ковача, од места до места, дође он и у далеки Хаунтвајл. Ту га налазимо око 1835-те године, еле баш онда, када је ту, као што видесмо, већ ухватила била корена Фрелихова пијетистичко-баптистичка наука.

Хемшеји, као већ врло побожан човек, али, дабогме, без сигурнога верског оријентирања, са великом жудњом пристане уз то учење — у „светим зборовима“ нашао је оно, за чим је тако давно чезнуо.*

Нема сумње, да је Фрелих, који је баш у то доба проводио у Хајнтвајлу своју идиличну љубав са Сузетом Бруншвајлеровом, нарочито бацио своје замке на тога немирнога странца, њему поспешио своју пажњу, њега тежио да за себе привеже, њега поучавао, њега специјално упућивао и гледао да у њему разбуди нововерско-мисионарски жар, како би после могао са собом понети у своју отаџбину и науку његову.

* Szeberényi, стр. 54.

* Szeberényi, на и. м.

* Овај одломак доносимо нашим читаоцима као оглед из горње расправе, која је од „Матице српске“ изграђена (види 4. и 6. бр. овога листа) и која се сада као засебна књига штампа накладом српске манастирске штампарије, те ће на скоро угледати свет. Уредништво.

И Фрелих се око тога свакако није у залуд мучно, јер се ми са Људевитом Хемшеји-ем већ *око четрдесетих година* сретамо по жупанијама с оне стране Дунава, где са својим оштрим оком, бледим лицем и ватреним беседама чак и на тадашњега најбољега проповедника стојно-београдскога (Székesfehérvár), францишканца *Гашпара* (Gáspár), толико утиче, да овај напушта свој ред и постаје назарепцем;* и сретамо се с њиме у Пешти, где даду ради свој занат, а вечером и преко ноћ одржава у кући некакве удовице зборове са неколико својих присталица, којих је већ на брзо могло бити до преко двадесет.**

Већ тада има он у рукама неки мађарски рукопис, коме беше натпис „Konfesszió“, али га није могао у оном времену, кад је владала цензура, дати у штампу.***

У то наиђе на њега бура. Власти почну на њега мотрити и гонити га. Он се дакле реши, да, као даборне сваки добар назаренски пастир, напусти своје нејачко стадо, па да одбегне под окриље свога благог учитеља, Фрелиха. И он 31. маја 1842 још за последњи пут сакупи заједно своје пештанске овце, наговори им ватрену опроштајну реч, па побегне у Цирих.

Ту се нађе и са Фрелихом, који се ту бавио свакако ради штампања свога дела: „Die Ehe überhaupt, und meine Ehe insbesondere betreffend“.

Уз Фрелиха развије он у Цириху и околним кантонима врло живу делатност око ширења назаренске вере, и придобије толико присталица, да је к себи дозвао и свога брата *Имбру* (Imre, Emerich) и још неколицину других, а међу овима и *Јосифа Белу* (Bella József, браварски момак, рођ. у Кираљлехоти, липтавској жупанији, око год. 1810). Сви ти без сумње да беху још у Пешти његове присталице. Но он, Људевит Хемшеји, умре у Цириху већ идуће јесени, 1843 год.

Али његов брат, Имбра, и његови пријатељи наставише и даље свој посао мисионарски, учећи се тому увек од Фрелиха, кога не напуштаху ни тада, када је оно године 1845-те наиао за добро, да пређе у Француску, у Елсас.*

А када се Имбра Хемшеји, с њиме Јосиф Бела, па ваљада и више њих, вратише 1846 год. у Угарску, тада беху они сви већ печени мисијонари, који у распростирању својих верских назора не презаху ни од каквих препрека, ни од каквих опасности.

Но Имбре Хемшејија нестаје у бури од четрдесет осме и девете године; али Јосиф Бела пропагише све до 1850, када га због тога бацише у тамницу, и не сневајући, да је тек ту за његову науку прави елеменат — јер је све робијање задобио за назаренство.

Биће да је његов ученик на тих дана и *Стеван Калмар* (Kalmár István, пређе Krämer), који беше најревноснији апостол, па ваљада и други оснивалац назаренштине у Угарској.

Он је рођен од римокатоличких родитеља. Отац му беше економски чиновник (gazdatiszt). Основне је школе учио у *Пачсеру* (Pacsér), а гимназију у Баји, у манастиру францишканском.

Из Баје оде он у Дунафелдвар (D. Földvár) у богословију, али ту не довршн 3-ћу годину, него прекине богословље, и оде се на права, која је канда и довршио. Год. 1848 почне служити као ухода. 1850 ухвате га у околиш Беча, и баце га у пештанску тамницу.*

Ту је чамио у затвору за ниже злочинце. И како је ту нујно премишљао о својој худој судбини, где, чује у суседној тамници, од које га растављаху само тек једна закључана врата, гласан разговор. — Ту је баш један назарен говорио својим друговима о милости Божјој. Тај говор, а свакако и још многи други, утецао је тако силно на већ и

* Szeberényi, на н. м.

** Beilage zur Allgemeinen (Augsburger) Zeitung, од 6. априла 1880 стр. 1413 и 1414. Види ту још и даље неке појединости.

*** Биће да је тај рукопис био баш овај превод Фрелихова дела: „Ein Wort über das Verkehrtsein der bekehrten Gläubigen“... а који се превод, као што већ рекосмо на своме месту, још увек чува међу Мађарима назаренима, и шири се међу њима даљим преписивањем. Може бити да је Хемшеји пренео то дело још у Шпајнарској, под непосредним наговарањем Фрелиховим.

* Како се ту неуморно радило, нека нам посведочи оно писмице Имбрино Јосифу Ковачу, најмању из Немеша: „Јављам ти, да се и ја овде налазим, као и наш земљак Јосиф Бела и Фрелих. Бела је овде почео још од године дана пајдаш, т. ј. он већ од по године непрекидно дела у збору Христову; у почетку је он тек неколико наших земљака, сад је већ неких 30, од по године ако 11 лица крстио, и ми се надамо, е ће их се све више наћи. Тако ето иде овде, и Бог нам сваки дан подељује помоћи“.

* Szeberényi, стр. 56.

иначе растројени дух Калмаров, да лепо и он постаде назаренцем.*

О даљој судбини Калмаровој прича нам А. Хекш овако:**

Године 1854. нада цар своју прву амнестију, те се отворише врата од тамнице у Пешти, Куфштајну, Оломуцу, Суботици и т. д., и многи се заточеници врате на своја огњишта. Тада се дакле ослободи Калмар. Он још с пролећа те године дође у некакву пештанску канцеларију као послужитељ. Ту га је већ јако био спопао дух назаренски. Резао је себи гавранова пера, па би ситним, али читким словима писао поједине стихове из св. Писма и друге неке моралне изреке свугде, где год би само дочепао хартије. Осим тога имао је он још увек уз-а-се и мало издање св. Писма, па би из њега свакога јутра читао својим колегама по коју главу, и покушавао би да их обрати у своју веру, говорећи им непрестано о скорашњем смаку света, о страшном суду, о спасавању душе и т. д.

Мало по мало, па он сакупи око себе толику гомилу, да је могао с њоме одржавати и своје недељне зборове. Држао их је у некаквој гостионици у Јозефштату (у Будимпешти).

Али та скупштина не беше дуга века, јер месеца маја исте 1854-те године власт једне суботе, баш када се они у вече скупише да одрже свој збор, уђе томе у траг, забрани те састанке, а чланове растера куд којег.

Ни пророку Калмару не беше дакле више у Пешти станка. Њега протерају у његову домовину, у Пачир.

Али он ни ту не мирује. У Пачиру и по околини стаде проповедати веру назаренску, а прати га светина испрва тек из љубопитства, но после га слуша са правом насладом, јер увек говораше о покајању и о покварености свештенства.

Власти стану Калмара гонити, и прво га, као буњцију, притворе у Сомбору, за тим у Пешти, где и полуди, те га однесу у бечку лудницу. Ту он преписе цео нови завет. 1863. године досле опет у Пачир, но не више као назарен, него као противник сваке позитивне вере; ту је и умрло као „надри-адвокат“ (zugirász, Winkelschreiber).†

(Наставиће се)

* Schwalm, Die Sekte der Nazarener in Ungarn, стр. 5.

** „Ластак“ у 8. бр. „Завора“ од год. 1882.

† Szeberényi, стр. 56.

ПРОПОВЕД ТРЕЋЕ НЕДЕЉЕ ЧАСНОГА ПОСТА.

Марк. VIII. 34. 38.

Љубазна браћо!

Поклонили смо се и данас часноме крсту Христовоме. Још и сад одјекује по храму глас песме наше: „**КРСТУ ТВОЈЕМУ ПОКЛАЊАЈЕМСЯ ВЛАДИКО**“. Још нам се тело није ни исправило од поклона тога, ал' из св. Јеванђеља зачу се глас Господа нашег Исуса Христа, који и нама говори, као што је говорио „**ОНО ВРЕМА ОНО**“ народу и ученицима својим, и као што ће говорити и од данас човештву целом, јер *„реч Господња остаје до века“*.

Говори нам: *„Ко хоће за мном да иде, нека се одрече себе и узме крст свој и за мном иде“.*

„Јер каква је корист човеку, ако задобије сав свет, а души својој науди?“

„Или какав ће одкуп дати човек за душу своју“.

„Јер ко се постиди мене и моје речи у роду овом прељуботворноме и грешноме и сина ће се човечијег постидити њега, кад дође у слави оца свога с анђелима светима“.

Тако нам говори „реч божја“ и данас; баш онда, кад се крсту Христовоме поклонимо *телом и песмом* својом. А реч божја велика је, и онако увек бива, као што она говори. И за то, љубазна браћо моја, чујмо је добро, сместитмо је у срца наша, задржимо је у души својој. Јер она нас опомиње и учи, да се крсту Христовоме није довољно клањати само телом, него и *„духом и истином;“* да није довољно устима га и песмом само хвалити, него *и делима добрим* прославити; да није довољно клањати се телом, и устима певати крсту Христовоме, него да нам ваља и **„свој крст“** понети и с њиме за Христом поћи, а да Богу будемо „угодни“ и души својој спасења наћемо.

Реч је, дакле, данас о два крста; о крсту Христовоме и о крсту, којега нама ваља узети на себе и поћи с њиме за Христом, а рад' спаса душа наших и рад' мирног и спокојног живота на овоме свету.

I.

Најсветији и часни крст Христов, љубазна браћо, познајете добро. То је небесни крст, што га је Син Божји узео на себе и узнео на Голготу; на којем је, као небесна жртва мученишта најузвишенијег, као откуп за грехе рода људског, разапет, измучен и поруган, немејан и прободен испустио дух. Да, то је крст спасења, на који је *„грехе наше сам Христос изнео на телу своме, да за грехе умремо и за правду живимо“*. То је крст спасења нашег, са којега се излила доброта, благост и милост божја; са којега нас је све обасула *„премногa љубав“* и *„пресвелико богатство благодати божје“*; којом смо посиньени Оцу небесноме, вером у Исуса Христа, и престали бити робови, но постали синови.

То је крст светлости, који је, обливен светом крви Христовом, окађен страсним мукама и освећен смрћу Његовом, засјао сунцем вечне истине, која је залутало човештво навела из таме грехова и заблуда тешких, окупала правдом и научила љубави.

То је крст победе, под знамењем и са благодати којега деветнаест векова и стотина година, род људски, вером у Исуса Христа, у љубави Христовој и са надом у правду божју, војује, трпи, ал' и побеђује у истини, правди, љубави и добру, а разгони духовни мрак и заблуду многу; разбија војску сатане, који војује на душу човекову, да јој мир и спокојство расточи, срећу разори, блаженство отме и спасењу врата затвори.

То је часни и непобедими крст Христов; највећа светиња божја на земљи, највеће добро, које људи с' неба добише и које на своје груди притиснути могоше.

За то му се и клањамо, за то га и славимо, за то му се и молимо.

Поклонили смо му се и данас у храму нашему; певасмо му хвалу и славу: „**КРЇСТ ТВОЇМЪ ПОКЛАНЯЕМСЯ ВЛАДИКО**“.

Тако учинисмо, љубазна браћо, сад; а тако треба да чинимо увек, ма само и откривањем главе своје и крстећи се, кад год се пред крстом Христовим, и иван храма, нађемо; сећајући се увек Христове жртве, коју је на крсту своме за нас принео и претрпио; сећајући се добра и милости божје, коју са крста Христовога, без икакве заслуге своје, примисмо; *сећајући се увек дуга свога, који дугујемо крсту Христовоме.*

Али, не заборављајмо никада, ма колико се крсту Христовоме клањали и крстили, ма колико му хвалу песмом уздизали, не заборављајмо, да му дуг одужити не можемо само поклоном тела и хвалом усана својих. Јер тело може да се клања и са грешним срцем; уста могу да певају и онда, кад савест стреши, а душа се не каје ни у гресима најтежим.

И то онда није никоме за — душу; нити је то „угодно пред Богом“.

А је ли се и данас који од вас, љубазна браћо, тако поклонио крсту Христовоме; јесу ли му чија уста и данас тако певала у храму овоме, ја не знам, и нећу овде да испитујем. Над нама је око, које све види; над нама је свезнајући Бог. Он познаје и срца и душе; Он чита и савест нашу; и знаде, — како му се који поклонио, чија ли га уста са срца славе, па по томе ће нам свима и судити и делити.

Његов је суд. А мени је дано, да вас учим, а сретне и научим, како се крсту Христовоме клањати ваља, *не само телом, него и „духом“, и славити га не само речима и песмом уста, него и „истином“ добрих дела.*

Клањати му се телом и славити га устима може сваки човек. Али, ако то чинимо без „духа и истине“, заман чинимо. Јер смо слични онда Фарисеју, који је и у храму божјем хтео, да пренемагањем и притворством сакрије неверство своје, прикрије празнину душе своје и покварености срца свога.

Тек онда, љубазна браћо, кад нам се тело приклони крсту Христовоме са душом пуном вере и наде, са срцем пуним љубави хришћанске, онда се достојно клањамо крсту Христовоме; онда нам је хвала крсту часном истинита. А таква само и треба да је увек.

Јер крст Христов представља освећено крстно дрво и на њему освећени лик Христов; али, он представља и самог Христа, све муке његове, његову крв, његову смрт, за нас претрпљену! И, кад се приближујемо крсту Христовоме, као да се приближујемо самоме Христу, који увек тражи од нас веру, наду и љубав, три добродетељи хришћанске, које рађају и своје плодове у врлинама побожне душе, у чистоти срца и у добру дела наших.

Кад се приближујемо крсту Христовоме, кад му се крстимо, кад га грлимо и целивамо, и кад подижемо очи своје к освећеном лику Христовоме са молитвом, да нам у помоћи буде, на-

зите, љубазна браћо, као да чујемо онда нечујни глас са блажених и небесних усана Христових, где нас пита: дођосте ли са вером, са надом, у љубави?...

Тешко оном који застрени од питања тога; тешко оном, коме се очи обарају пред питањем тим. Без утехе, без наде, без снаге, сломљен и очајан враћа се тај од крста, да у немиру и неспокојству, у травници душе и грижи пакленој савести узуђане настави дане муке и патње душевне пустоши своје.

А како је сретном хришћанину, који се небесноме гласу са крста Христова одзива вером, надом и љубави својом, који пред питањем Спаситеља шири душу своју, отвара срце, признаје немоћ своју, исповеда грехе са скрушеним кајањем и топлом молитвом: да му Господ грехе опрости и да му *„милостив буде грешноме“*? Сетите се оправданог *Митара:* сетите се његова миља и блаженства душевног, с којим се је вратио из храма, подигнут и оправдан.

Таквог миља и блаженства душевног, таквог оправдања и подизања пред Богом, желим свима вама, љубазна браћо.

И за то вам говорим, за то вас учим, за то вас опомињем, за то вас молим: пазите како приступате часном крсту Христовоме. Не приступајте му никад празна срца, без љубави; не дижите ока на њ без вере и наде; не кретите му се лажно и лакомишлено; не целивајте га притворно, не молите му се недостојно.

Приступајте крсту Христовоме, а то значи: самоме Христу, са вером побожности своје, са надом уздања, у љубави дела својих.

Са вером у Исуса Христа као Бога истинога од Бога истинога; са вером, да је на крсту распет Син Божји као Спаситељ света; са вером, да се без крста спасти не можемо никад, ни до века;

са надом, да ће вам Христос, у име крста свога, у кајању вашем, опростити грехе грешности људске и помоћи души до спасења доћи;

у љубави, која делима својим Бога слави, а ближњему добра чини, и која је вољна и стална за добро претрпити сваку напаст и искушење овога света, а жељна *„примати венац живота, који Бог обрече онима, који га љубе“*.

Ето, тако, браћо мила, па да будете хришћани од „духа и истине“, да вас се *„син човечији, Господ наш Исус Христос, не постиди“*, и да за њим поћи можете увек. Јер такав ко је, тај је узео на себе *„крст свој“*, и може поћи за Христом, и свако ће га познати, да је Христов.

II.

Но, да се још боље упознамо, љубазна браћо, са крстом, који нам ваља узети на себе и поћи за Христом; који треба увек да носимо, како би били у Христу и са Христом, а Христос у нама; те како би дошли до венца славе своје, а то је, до спасења душа наших на ономе, али и до задовољства душевног већ на овоме свету.

Крст, којега је дужан истинити хришћанин узети на себе, крст је од крста Христовога.

Не тако велик, не тако тежак и мучан; али увек крст вере, наде и љубави; крст истине, правде и добра; крст борбе против свакога зла; крст истрајности у борби тој; крст добродетели и врлина; крст светлости против мрака духовног; крст победе душе над страстима тела.

Не тако велик, тежак и мучан, као што је био крст Христов, крст голготски.

Јер крст Христов доказао је, да Христос *„заиста(ну беше Син Божји“*; а крст наш ваља да докаже, да смо заиста(ну поклоници крсту Христовоме, да смо Христови последователи Исуса Христа; слушачи и творци дела учења Његовога.

Крст Христов спасао је цео род људски, откупом својим за грехе свију нас; а крст, којега ми имамо узети на себе, ако га понесемо и *„до краја“* донесемо, спасти ће душу појединца, као откуп за грехе његове.

Крст Христов обливен је био крвљу, окупан мукама у смрти Христовој а наш крст треба да је окићен и украшен само добрим делима нашим, у вери, нади нашој у Бога, у љубави Богу и ближњему.

На крсту Христовом видимо трнов венац и гвоздене клинце; а на крсту нашем божанска слова, небесне речи:

„Љуби Господа Бога свога свим срцем својим, и свом душом својом, и свима мислима својим, а ближњега свога као сама себе“.

„Да не убијеш: не чиниш прељубе: не украдеш, не сведочиш лажно. Поштуј оца и матер“.

„Што хоћете да чине вама људи, чините и ви њима“.

„Проштајте ако што имате на кога“: „да имате љубав међу собом“.

Ето, љубазна браћо, то је *крст наш*, којега на себе узети морамо, ако хоћемо, да за Хри-

стом поћемо. Ту *дужност* треба да извршимо са крстом својим, као што је Христос на крсту своме испунио *„вољу“* оца свога небеснога.

Без „свога“ крста, далеко смо од Христа; и Христос није с нама.

III.

А без Њега *„каква је корист човеку, ако задобије цео свет“?* Јер без Њега *„души нема својој наудити“*. Без Њега се спасти не можемо; без Њега изгубићемо душу. А где је *„откуп за душу“?* Зар у *„бригама овога света и превари богатства и осталим сластима“*, које загушују реч божју у човеку? Некоме се чини и тако. Али, шта је рекао Бог ономе богаташу, којем је родила њива, кад је души својој говорио: *„душо! имаш много имање на много година: почивај, једи, пиј и веселн се“?* Рекао му је: *„безумниче! ову ноћ узеће душу твоју од тебе, а што си припремио, чије ће бити“?*

Која, дакле, корист од *„преваре богатства и осталих сласти“?* Нема је; све је то *„таштина над таштинама“*.

Све, што је временно, променљиво је и варљиво; несигурно је. Уживање телесно, „бриге овога света, превара богатства и остале сласти“, све је то временo, и у свему томе среће нема за човека, јер у телу среће не почива.

А душа човекова, она је „претежнија“, она је вечна. За то и брига за душу, богатство душе и сласти душевне, рађају блаженство и уживање, које не вара, које се не отима, које траје вечно, као што је и душа вечна. У души је храм блаженства и задовољства, мира и спокојства. У томе храму среће светли; у души је њезин стан.

Старајте се, дакле, за душу своју; њезина је вечност; а *„чувајте се од телесних жеља, које војују на душу“*. Њихов је век кратак, ал' „убити“ могу душу; у њима тело ужива, али ради њих се губи душа. Не дајте мало за много; тренут за вечност; лаж за истину. Него, узмите *„крст свој“* на себе, идите за Христом, на се не бојте за душе своје. Крст ће вас спасти у борби овога варљивога и таштога света; крстом тим отварају се врата вечнога спасења. Његова је сила јака; не сумњајте.

Вера у Бога и Господа нашег Исуса Христа, која је у крсту томе, све може; нада увек помаже, само иск је и љубав добрих дела у животу вашем. Јер стоји написано у књизи божјој: *„Ко у Христа верује, неће се постидети“*. *„Господе над силама! благо човеку, који се у тебе узда“*. *„Праведник се зелени као финик, као кедар на Ливану узвишује се“*. *„Праведници ће отићи у живот вечни“*.

И за то се одазовите, љубазна браћо, мојем гласу Христовоме, који нам и данас долази из св. Јеванђеља, као блага роса да нас освежи; као мило сунце, да нам окрепи душу.

Узмите „крст свој“ на себе; послушајте реч вечне истине, без које душа увек залутати мора у тами грешнога живота земаљскога, као ноћни путник без месеца сјајног, као странац на путу непознатом.

„Који љубите Господа, мрзите на зло“; *„ако имате мубав к Христу, заповеди Његове држите“*, и тако ћете моћи поћи *„до краја“* *„крст свој“*, ићи за Христом, бити у Њему, и Он у вама.

„Будите творци речи Христових, а не само слушачи, варајући сами себе“, . . . јер *„који буде творац дела, овај ће бити блажен у делу своме“*.

А када по слабости својој људској, кад год под теретом крста свога посрнете или погрешите, а то чини човек сваки, не заустављајте се на погрешци и греху, не очајавајте, не малакшите, не двоумите. Него са крстом својим похитајте крсту Христовоме и скрушеним покајањем молите опроштај грехова својих, слабости и немоћи своје. Јер *„жртва је Богу дух скрушен; срца скрушена и понижена не одбацује Боже“*.

Похитајте крсту Христовоме и светој исповеди. *„Милост и истина срешће вас; правда и мир пољубиће вас“*.

Похитајте најсветијој чаши живота и опроштаја грехова наших. А томе је сад баш време, у мирним данима часнога поста. Исповеђени и покајани, скрушена срца и побожне душе, приступите светоме причешћу тела и крви Христове и чућете небесни глас: опраштају вам се греси ваши; и ви ћете добити са опроштајем грехова ваших и нову снагу телу и нову силу души, да пут свој са „крстом својим“ настављате, а спасење души својој наћете и добијете увек на путу томе.

* * *

У вери, нади и љубави, са „крстом својим“ добрих дела својих, спас нам је свима. Са тим значењем и снагом његовом, а у име Исуса Христа, победићемо „бриге овога света, преваре и

сласти сваке“, и заслужити венац славе и живот вечни на ономе свету.

За то: „*човече божји, иди за правдом, побожношћу, вером, љубављу, трпљењем, кротошћу. Бори се у доброј борби вере, мучи се за вечни живот, на који си и позван*“.

Бори се, у вери, нади и љубави, за истину, правду и добро; *то је крст твој, хришћанине мој.* Узми га на себе и пођи Њеи за Христом. Носи га, и бићеш у Христу. Донеси „до краја“ и бићеш увек са Христом; онде, где је и Он!

1894. *Јеремић.*

Најважнији и за вечно спасење најпотребнији догмати православне вере, католичанске и апостолске цркве грчко-источне, издани на употребу омладини новосадске гимназије, трудом Петра Милорадовића у Хали на Сали 1765. године.

Са латинског превео **Симеон Аранички**, протопр. капелан у Земуну.*

Иод горњим насловом написао је у Хали, Петар Милорадовић, доктор медицине, катихизис на латинском језику. Исти катихизис штампан је пре Рајићевог на седам година, те према томе то је, и ако не на народном језику, први штампани православни катихизис за овостране Србе.[1] Из Рајићеве „Историје катихизма“ види се, да је и наша врховна црквена власт не само знала за овај катихизис, него га је шта више поднела на одобрење превишњем двору, који га не хтеде одобрити. Истина у истој се историји спомиње Милорадовићев катихизис од 11 листова, па и ако овај пред нама има 31 лист, то нас ништа не буни у уверењу, да је то једно и исто дело, само што онде Рајић подразумева свакако препис тога катихизиса, руком самог блажнонч. митрополита Мојсија Путника писани, коме га је Милорадовић и посветио, као: „*maecenati favtorique litterarum maximo.*“

У овој ствари као да је за нас најважнија чињеница то, да религиозно стање нашега народа не беше ни налик на оно, каквим га хтеђоше да предоче наши непријатељи превишњем двору. Јер у народу, у редовима чије, чак и световне, интелигенције, беше тако религиозно — и богословски — образованих чланова, да су били у стању написати катихизис, коме није могао учинити, тако рећи, никаква приговора ни св. синод, па ни најучењи наш богослов онданњега доба, бесмртни Рајић, није никако могло бити религиозно стање онако мизерно, каквим га цртаху наши душмани по убедљивим подацима у „Карловачком владичанству“[2] (књ. II. ст. 219—223.).

Не можемо, а да овом приликом не укажемо на појаву, која, бар тако изгледа, као да се код нас са свим одомаћила и обичном постала.

Пре 130 година даје доктор медицине подмлатку нашем књижицу, да се из ње учи св. вери православној, а ево и дан данас имамо да благодаримо, будимо искрени, перу световњачком, да нам наша школска младеж не остаде без удеснијег катихизиса.[1] Појава, заиста, колико утеше пуна толико и жалосна.[2] Но ми се надамо у Бога Вишњега, да ће једном и код нас поћи све ствари својим природним током.[3]

Надајући се, да ће штоване читаоце овога листа занимати српски превод првог нам штампаног, а при том врло непознатог катихизиса, латио сам се овога посла, а по савету преч. г. Димитрија Руварца, протојереја, од кога сам исто дело и добио; на чему нека прими овим путем срдачну моју благодарност.

Да би се уједно могли штовани читаоци овога листа упознати са побудом и осећајима, који провејаваху родољубиву и побожну душу пишчеву, што се види из његова предговора

* Преводећи ово дело, послужио сам се чланком Димовића: „Нешто о катихизису Петра Милорадовића“ (види „Срп. Сион“ бр. 22. г. 1892.). Цитате из св. писма већином сам наводио по Вукову преводу. Прев.

[1] Према томе не стоје речи веленштованог г. писца „Карловачког владичанства“ да „до године 1774. није у нас било штампано катихизиса за хришћанску науку“ (в. II. књ. Карл. влад. М. Грбића ст. 216 и 219.). Прев.

[2] По који је — без сваке сумње — требало такођер већ одавна удеснијим заменити. У.

[2] По нашем мишљењу, у тој појави врло мало утехе има. У.

[3] Другим речима, да ће и код нас сваки свој посао радити, и сваки посао своје радионице имати. У.

у истом катихизису, то и започињемо своју радњу преводом истога, који гласи:

Драгом читаоцу.

Можда ћеш се, драги читаоче, с правом, не мало зачудити, како сам се и из какве побуде усудио, да препловим на овом трошном чунићу, без икаквих књижевних весала, најопширнију науку о Богу, и да саберем најтеже дело, раштркано по најужим путањама. Јер свето дело тражи и сувише читања и бдења, те га за то и ките небројене хвале. А без сумње то стоји, да се могу схватити само дуготрајним трудом и дугом студијом догмати, о којима су писали одличнији богослови грчке цркве. На се реших, да скупим догмате, најпотребније за вечно спасење, и да их на свет издам за оне пријатеље, који се почињу упознавати са основним истинама православне вере. Мишљах, да је хвале вредније и много корисније по нешто, али што је од преке потребе, памтити, него много читати, па све заборавити. А да ли је то тако, као што сам и ја, са учењем православне и католичанске цркве упознавши се, изложио, свакога усрдно молим, ко год има критичке способности, да се у овој прилици равна по примеру Верајаца. Они, чим усвојише са највећом готовошћу учење св. апостола Павла и Силе, сваки дан испитиваху посланице, ради уверења, да ли је заиста све тако. Дакле, то је намера овога дела, па га за то прими, драги читаоче, те да упознаш оно, што је најбоље, у овој мојој радњи, или, да га заједно са мном испитујеш. Остај ми здраво, и усрдно приграли моје подузеће.

Глава I.

О вери.

Питање 1. Шта је вера?

Одговор 1. Вера је, по речима св. ап. Павла, тврдо очекивање онога, чему се надамо и доказивање онога, што не видимо (посл. Јевр. гл. 11. ст. 1.). Или вера је признавање, услед кога сматрамо ми за истину све оно, што се садржи у божјој речи. А правда која је од вере, говори овако: да не речеш у срцу своме: ко ће узићи на небо, то јест да сведе Христа? Срцем се верује у правду, а устима за спасење (посл. Рим. гл. 10. ст. 6. и 10.).

Питање 2. Где се налази све оно, што треба да верује хришћанин?

Одговор 2. У символу вере.

Питање 3. Шта је символ?

Одговор 3. Символ је кратак, али потпун образац свих делова хришћанске вере, којим се разликује црква и њезини чланови од осталих.

Питање 4. На колико се делова дели символ вере?

Одговор 4. На три дела[1], а ови опет на 12 чланова.

Питање 5. О чему говори сваки део?

Одговор 5. Први део говори: о вечном Оцу и нашем створењу; други о вечном Сину и нашем искупљењу; трећи о вечном Духу светом и нашем освећењу.

Питање 6. Има ли, дакле, три Бога, кад си споменуо Бога Оца, Бога Сина и Бога Духа светог?

Одговор 6. Никако. Један је Бог по бићу, један по природи, један по броју; али тај исти Бог, по бићу, природи и по броју један, тројичан је у лицима, наиме Бог Отац, Бог Син и Бог Дух свети.

Питање 7. Докажи, да је Бог један.

Одговор 7. Доказујем сведочанством светога писма: Чуј, Израиљу, Господ Бог твој Јехова јесте један. (Второз. гл. 6. ст. 4.) Исто тако „Јехова је Бог и нема другог, осим њега једног“ (ibid. гл. 4. ст. 35.). Један је Бог и Отац свију, који је над свима (посл. Еф. гл. 4, ст. 6.). Нема другог Бога осим јединога (посл. Кор. гл. 8, ст. 4.).

Питање 8. Откуд доказујеш, да је Бог тројичан у лицима?

Одговор 8. И то доказујем из светога писма: Троје је што сведочи на небу: Отац, Слово и Дух свети, и ово троје је једно (I. посл. Јов. гл. 5. ст. 7.).

Питање 9. Како је Отац прво, Син друго, Дух свети треће лице свете Тројице?

Одговор 9. У светој Тројици није ни једно лице старије или млађе, него се каже прво, друго, треће лице само због реда, а не по времену, степену или достојанству. Јер овако вели св. Атанасије у свом символу: До душе друго је лице Оца, друго Сина, друго светога Духа, али једно је божанство Оца, Сина и светога Духа.

Питање 10. Наложи сад символ Никејски или св. Атанасија.

[1] Главе? У.

Одговор 10. (Овде писац изложе цео символ на латинском језику).[1]

Питање 11. Шта разумеш, кад кажеш „Верујем у једнога Бога Оца, Сведржитеља, Творца неба и земље и свега, што се види и не види?“

Одговор 11. Верујем и признајем једног Бога, да он живи, да је вечан и истинит, од кога је све створено, па и ми сами, и да нема другог Бога, осим њега јединог, Бога највеће и неисцрпне премудрости, који је у свему савршен. „Господе Боже, ти који си створио небо и земљу и море и све што је у њима“ (Дел. ап. гл. 4. ст. 24.). И верујем, да је он вечни Отац Господа нашег Исуса Христа, и да је он створио из ничега небо, земљу и сав видљиви и невидљиви свет; да све одржава и управља својом божанском промишљу. „Нека је благословен Бог и Отац Господа нашег Исуса Христа, који нас је благословио сваким благословом духовним на небесима преко Христа“ (посл. Еф. гл. 1. ст. 3.). Не продају ли се два врапца за један динар, и ни један од њих не може пасти на земљу без Оца вашега (Мат. гл. 10. ст. 29.).

(Наставиће се.)

[1] У српском преводу, уз црквено-словенски, налази се у књизи Др. Милаша „Правила васељенских сабора.“ Панчево 1880. стр. 115. У.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Извештај о раду сједнице Епарх. Конзисторије Горњо-Карловачке**) држане у *Плашком* дне 24. фебруара о. г.

Кр. зем. влада у Загребу повраћајући неуважене молбе многих свештеника, који су личну попчану нотпору молили, изјављује, да кани новцем од залишних сесија куповати сесије in natura; — умолити владу, да тога због разних околности не чини; те препустити то свештенству, да се на својих зборовима о томе изјави. — На упит проте Прице, да ли да се једна просфора са пет печата, или пет просфора свака са једним печатом за литургисање употребљавати има? — упутити свештенство, да, сходно овдашњој наредби од 9./III. 1892. бр. Е.К. 154. за литургисање пет просфора узимље. — Администратор парохије у Градуси извјештава, да је од кр. котарске области дупликате матица само од 1878. до 1887. на пречис добио; — упутити га, да исте од жупанијске области и за остале године замоли, за досадањи пак посао око тога, нека му се од Ножаничеве сесије 50 фор. исплати. — Усљед извјештаја проте Малобабића о градњи цркве у Крњаку, остати код пређашњег свога закључка, те даљње литургисање у оној згради у Крњаку обуставити. — На питање проте Кукића, тко да школу у Комареву катихизира; — описати зем. влади свеколике незгодне околности при томе, те молити да иста која сусједнога свештеника за то хонорира. — Прото Беговић тужи се, да нема тисканица за исказе помора, што их градском поглаварству предавати има; — обратити се на зем. владу, да те тисканице свима парох. звањима намакне. — Звање протопресвитерата кореничког подносећи попис конкубината у парохији Неблушкој, јавља, да су се конкубинати у онима парохијама знатно умножили; — обратити се за помоћ у овом на кр. зем. владу. — Расписује се стечај на парохију Госпићку. — Исто моли и црквена општина у Старом Селу, што се одобриј, док парох. стан и цркву не поправи. — Уток умировљеног пароха Јоце Зеца управљен на М.Ц.С. против његову умировљењу и премалено одређеној му мировини, одбија се због прохаћеног рока. — На парохију Мекињску компетује сам овдашњи администратор Ник. Живковић; — упитати црквену општину, да ли га за својег пароха прима, а за повјереника при томе одређује се прото Кукић. — Парох Д. Б. у Ј. због немарности у свешт. служби осуђује се на три њесеца епитимије у ман. Гомирју, а за то време одређује се јеромонах Митрофан Вукчевић да га у парохији замјени. — Усљед извјештаја изасланих повјереника г.г. протосинђела Живковића и проте Грбића о истрази у Двору, позвати сликара Боцарића, да пред пређу конзисторијалну сједницу дође и на њзаве Орловићеве одговара. — Због нетачног извјешћа истрагу у Маз. обновити, а за повјереника изаслати свешт. Ј. Т. — Усљед притужбе жупника Кр. на З. опоменути свешт. А. З., што је у кући римокатолика Букића водицу свето. — Управа ман. Гомирја јавља, да је парох М. дне 29. јан. епитимију оне наступио, уједно се одређује свешт. Ј. Т. да на лицу њеста изиђи, да ли

је исти за вријеме суспензије у својој парохији служио. — Молба црк. општине у Требињи, да се на њену парохију стечај расипше, одбија се, док иста парох. стања не поправи. — Тужбу пароха Д. Б. против М. М., одређује се свешт. Ј. Т., да је на лицу мјеста изиђи. — Усљед извјештаја повјереника И. М. о истрази у Заложници, дати свешт. С. укор пред конзисторијом и искључити га из кандидације на ту парохију, због подмићивања скупштинара. — На извештај протосинђелстатског звања Вилићког о стању цркве на Плитвичким језерима позвати овдашњи управни одбор, да иконе сликара Креча из цркве избаци, и штету цркви намири. — Узима се на знање жалба проте Беговића, којом све увреде конзисторији и проти Грбићу нанесене оповиже, те „посипајући главу пепелом“ моли, да му се то опрости. — Намјесник и парох у Бјелопољу С. Пр. моли, да се због старости и слабости умировн, а дотична црк. општина, да јој се посебни свештеник одреди; — Бјелопоље првом приликом попунити, а пароха умировити и његову молбу саборском одбору на одређење мировине предложити. — Одбија се молба јеромонаха Д. Пр. душепопечитеља у Пошнка, да се од његове плаће не 200, већ само 100 фор. за манастир обуставља. — На пријаву проте Кукића, да се жупачки капелан Мл. О. 24 дана из својег мјеста без дозволе удалио, осуђује се исти због крајње немарности у служби на три мјесеца епитимије у ман. Гомирје. — На мјесто пок. Ј. Буд. суплентујше се за члана Епарх. конзисторије парох Оточки И. М. — Због оскудице свештеника одбија се молба проте Драгишића, да му се због старости и слабости капелан даде. — Протосинђел *Живковић* подноси на прегледање *свеколике нормативне наредбе конзисторијалне* од 1875. на до ове године, што их је он сакупио и за штампу приредио. — *Св. синод препоручује против М. Грбићу, да за више школе катихизме изради.* — Гд. *Епископ Дабробосански јавља, да је конзисторијалног бележника С. Косановића и пароха* Петровоселског *Ј. Трбојевића крсним појасом одликовао.* — На тужбу учитеља Г. против свештеника М. С. одређују се у истрагу против М. и парох Ш. — Надаље се упуте свештеству *„о службу задушница и парастоса,“ „о употребљавању кумова инославних,“ „о освећењу цркве чрез јереја“.* — Осим поменутих ствари, ријешено је још и неколико брачних парница, које су у одређеној за то процедури за један корак даље помакнуте. **Т.**

— **(Радња епархијских власти у Новом Саду.)** *1. Епарх. админ. одбор бачки* држао је дана 14. (26.) марта 1894. под председништвом Његове Светости Господина Патријарха *Георгија* своју редовну седницу, у којој је конс. бележник *Георгије Видић* референсао следеће предмете: Одобрен је избор једне трећине скупштинара у Новом Саду, а протест против истог је одбијен. — Одобрен је избор половине црк. одбора у Ст. Керу. — Одобрен је избор трећине скупштинара, половине одбора и избор чесника у Фелдварцу, тако исто и избор трећине скупштинара у Ст. Сивцу. — Спроведена је саборском одбору представка општине у Ст. Сивцу у предмету протестовања против владиних црк. политичких реформа. — Спроведен је истом признан Гавре Мијатовића у предмету раздеса парохијала. — Поџурени су изасланици да истрагу у Госпођинци у предмету обнове скупштинске спроведу. — Пожурена је општина сомборска, да конверзију дугова својих што пре предузме. — Одобрено је више прорачуна и рачуна разних црк. општина.

II. Конзисторија епархије бачке држала је исти дана у 11 сати пре подне своју редовну седницу, у којој су референсани ови предмети: Јеромонах Митрофан Николић примљен је из подручја архидијецезе у братство хан. Ковиља. — Препоручене су министарству две свештеничке удовице, којих молбе је исто послало конзисторији на њезине руке ради припомоћи. — Прочитан је допис министарства, којим свешт. удовици М. С. подељује припомоћ. — Војеном викаријату у Бечу, који је послао свој шематизам, изражена је благодарност и послат један извештај епархије бачке. — Молба општине обровачке ради попуњења тамошње парохије одбијена је, док се дуг парохијске сесије на чисто не изведе. — Ослобођен је од тужбе Тодор Поповић адм. парох силбашки, коју је против њега подигао Лазар Грујић и другови му. — Донесено је осим тога до 25 решења у разним брачним парницама, а разведен је брак Марије и Обрада Добросављевића, као matrimonium non consummatum et nullum. — Одобрен је последњи циклус слика Уроша Предића сликара за старобечејску цркву, којима конзисторија као ремек-делима ни с верске ни с техничке стране није ништа замерити могла. — Заказане су седнице за месец април, које ће се члановима до знања ставити. Г. В.

— **(Прелаз у православље.)** Из *Кумана* добили смо овај допис: „У недељу 20. фебруара о. г. примила је овдашња општинска *забавиља* гђица *Гизела Молнар* православну веру, одрекав се своје дотадање римске вере. Обред црквени извршио је парох овдашњи Стеван Мирковић, колико је могао свеча-

није а у присуству свега одличнијега грађанства овдашњега као и многих ратара и жена ње. Многима видесмо сузе у очима од силнога узбуђења слушајући, где покрштеница јасним гласом за свештеником пред целом црквом исповеда, да ће веру православне источне цркве „цѣлѣ и невредимѣ даже до конечнагw своегw издыханїа твердw содержати и испов҃дати“, на кад за тим још свечанијим гласом рече да „Ко оукр҃пленїе сегw своегw истиннагw и чистосердечнагw испов҃данїа цѣлбѣтх слова и крстъ Спасителѧ своегw“ те приступи св. еванђељу и часноме крсту на их целива, а свештеник узвишеним гласом за тим рече: „благословенъ Богъ хотлй всѣмъ человѣкомъ спастисѧ и къ разумѣнїю истины прїити, сый благословенъ во вѣки“, на што присутна господа учитељи и народ одговорише са „амин“.

Радујући се, што је наше св. православље стекло једну и то интелигентну душу више, желимо чути *Кесијеву* (ово је име себи узела при прелазу у св. православље) дуга здравља, напретка и постојаности у св. вери православној, а уједно се у смирености својој молимо Богу великоме и силноме, да помогне свакој души људској!“ Ст. А. М.

— (**Бугарски митрополит Климент помилован.**) Бугарски богословски лист „*Сеятель*“ доноси ову вест: „Његово Височанство бугарски кнез, на предлог министра правосуђа и услед решења министарског савета помиловао је Његово Високопреосвештенство *Трновског митрополита Климента*, који је већ пуштен на слободу.“

— (**Свештенички зборови у Бугарској.**) И свештенство православне бугарске цркве осећа потребу, да се у зборове састаје, да се ту међусобно упознаје и саветује о потребама и нуждама како својим властитим, тако исто и о потребама цркве и народа свога. На прошле године имало да забележимо три таква збора. Свештенство пловдивске епархије прво је одржало такав збор, а његовим стопама пође свештенство старозагорске и софијске епархије. На првим овим зборовима наравно, да се није постигао богата какав резултат. Свештенство се на њима тек упознало, те дало прилике попским родицима, да до идућих зборова спреме конкретне предлоге за претресање и расправљање. Софијски се збор одликује од прва два збора тиме, што је на њему учествовало свештенство целе епархије. А да пастирска служба кроз одсуство свештенства у парохијама не би трпила каква ушторба, наређено беше унапред, да се тај збор одржи у седам састанака, а сваки састанак трајао је по недељу дана, те је целокупно свештенство софијске епархије имало прилике да на том збору присуствује, да се поразговара и посаветује о разноврсним својим нуждама и потребама, а да га не би скупо стало борављење на збору, показаше се разни софијски манастири према свештенству врло предусретљиви па му стављше своје просторије на расположење и понудише му своје братско гостопримство.

Вићенији њихови свештеници раде око тога, да се сазове општи збор свештенства из свију епархија њихових, и да на том збору утаначе, да се у будуће држе периодички састанци, на којима да буде заступљено целокупно свештенство, па да се на њима расправљају питања о главним верским истинама и питања из црквене праксе, и да се ради о бољитку цркве, о религиозно-моралном напредовању народа, о поправци материјалног и интелектуалног стања бугарског духовенства. Л. Б.

— (**Православна мисија у северној Америци**) под руководством Алеутскога *епископа Николаја* непрестано чини повољне успехе. Тако су пре кратког времена на острвима Ситха и Уналашка отворене две школе, те је решено, да се 6 најбољих ученика пошље у Русију, да се тамо богословски изобразе. Л. Б.

— (**Српски учитељски конвикт у Нов. Саду**) добио је у последње дане и опет два нова потпомажућа члана и то: *перлеску српску штедионицу и добротворну женску задругу у Митровици*, који су одмах и послали сву своју чланарину од 50 ф. Осим тога уплатили су од потпомажућих чланова: *добротворна задруга Српкиња у Суботици* две последње рате са 20 фор., високопречасни г. архимандрит беочински и администратор будимске дијецезе г. *Платон Телечки* трећу рату од 10 фор., *Милан Л. Јовановић* професор из Нов. Сада у ниже своје овогодишње рате 5 фор. а г. *Јован Влајчевић* из Сомбора у ниже своје другогодишње рате: 2 ф. 50 н. — Даље је приложио 5 ф. пресветли г. *Светозар Кушевић пл. од Влашког*, вел. жупан у миру. Г. *Милош Атанацковић* управитељ и учитељ на Новом Селу уписао се за редовног члана и уплатио одмах своју целу годишњу рату од 20 ф. 10 н. На завршетку извештаја стиже нам као чист приход од приређене *дилетантске представе у Сенти*: 114 ф. 88 н., коју је тамо приредило српско омладинско дилетантско друштво.

Са тим и другим уплатама достигао је фонд овог друштва своту од 22.500 фор.

Изјављујемо овим свима члановима и прилагачима нашу топлу захвалу!

Позив на претплату.

—

Већ се штампа дело

НАЗАРЕНСТВО, ЊЕГОВА ИСТОРИЈА И СУШТИНА

које је написао

Владимир Димитријевић

студент богословије у Черновици.

Како се у нас у последње време много говори о „назаренству“ као секти, која наш народ трује у великој мери, али се врло слабо знаде за постанак те секте а још мање се зна суштина учења њеног, то ће свакоме добро доћи ова књига у којој је писац грушесао, по разним авторитативним изворима, све верске фракције у којима је корен вери назаренској, изнео опширно живот и рад оснивача вере назаренске Швајцарца Самујила Фрелиха, негдашњег калвинског пастира, нацртао историју ширења те вере и размотрио њена догматична и морална начела и све њене обреде и обичаје, једном речи изнео цео спољни и унутарњи живот ове секте.

Дело ово наградила је „Српска Матица“ из фонда Јована пл. Наке са 200 фор. а потписана штампарија о своме трошку издаје ово дело од кога ће чист приход бити награда писчева, зато смо слободни позвати сваког, да се претплати на ово дело, а особито свештенство наше, коме ће ово дело бити од еминентне користи.

Књига ће изнети 12 табака на 8-мини в. т. а стаје *за претплатнике 1 фор., а иначе ће стати 1 фор. 20 нов.*

Претплата се шаље потписаној штампарији.

У *Новом Саду*, 16. (28.) марта 1894.

Српска Манастирска Штампарија.

Молимо славна уредништва српских листова, да овај позив прештампају.

I. Исказ скупљених прилога за спомених митрополиту Стефану Стратимировићу.

(Наставак.)

Загреб: Пресв. г. Данило Станковић, подбан 50 ф. — Пресв. г. Давид Миланковић 10 ф. — Др. Светислав Шумановић, адвокат 10 ф. — Др. Чучковић 5 ф. — Ђуро Михајловић 5 ф. — С. Максимовић 2 ф. — Н. Ђук 2 ф. — Лазар Руварац 10 ф. — Петар Николић 10 ф. — Милош Зец 5 ф. — Стеван Димић 5 ф. — Младен Живојновић 5 ф. — Др. Богдан Медаковић 25 ф. — Лазар Лаћевић 10 ф. — Владимир Матијевић 30 ф. — Павле Јовановић 5 ф. — Игњат И. Дамић 2 ф. — Сима Лукин-Лазић 1 ф. — Бранко Јовановић 5 ф. — Чеда Цекић 1 ф. — Богдан Мусулин 4 ф. — Илија Рајић 5 ф. — Стојан М. Дамјановић 1 ф. — Јован Живковић 5 ф. — Бранко Вајић 1 ф. — Богдановић 1 ф. — Ђорђе Бастајић 1 ф. — Душан Јованић 1 ф. — Гајо Трбојевић 5 ф. — Др. Ивковић 2 ф. — Коста Зако 2 ф. — Раде Милановић 1 ф. — Станко Кекић 1 ф. — Коста Смиљкић 3 ф. — Лазар Смиљкић 1 ф. — А. Поповић 1 ф. — Панта Панић 1 ф. — Мина Нејновић 1 ф. — Евген Обркнежевић 1 ф. — Миша Зако 1 ф. — Милан Станковић 25 ф. — Стеван Вукосављевић 1 ф. — Милан Кајгановић 3 ф. — Емилијан Димитровић 1 ф. 28 н. — Матија Босанац 5 ф. — Др. Николић-Подрински 5 ф. — Јован Милић 5 ф. — Е. Поповић 1 ф. — Н. Урица 2 ф. — Васа Терзић 1 ф. — М. Николајевић 5 ф. — М. Рајновић 2 ф. — Љубица Николићева 1 ф. — М. Стојановић 1 ф. — Павле Хаџи 2 ф. — С. Кочовда 1 ф. — Пера Зарић 5 ф. — Н. Радивојевић 5 ф. — Милекић, инжињер 10 ф. — Михаило Бастајић, трг. 5 ф. — Светозар Торбица 1 ф. — Милош Дробац 1 ф. — Самуило Божић 1 ф. — Нико Гавела 5 ф. — Милош Дробац 1 ф. — Стеван Поповић, судски вежник 5 ф. — Свега: **337 ф. 28 н.**

Шишатовац: Управа манастира 10 ф. — Амфилохије Јеремић, игуман 10 ф. — Теофан Узелац, јерођон. 5 ф. — Гедеон Томашевић, јерођон. 2 ф. 50 н. — Калиник Маћаревић, јерођакон 2 ф. 50 н. — Свега: **30 ф.**

Парабуђ: Манојло Грба, парох 2 ф. — Светислав Лончарић, учитељ 1 ф. — Свега: **3 ф.**

Черновица: Др. С. Мајсторовић, богослов 5 ф. — Свега: **5 ф.**

Бешеново: Управа манастира 20 ф. — Митрофан Павловић, игуман 10 ф. — Герман Милошевић, јерођонах 2 ф. — Амвросије Поповић, јерођон. 2 ф. — Свега: **34 ф.**

Нашице: Коста Новић, судац 12 ф. — Свега **12 ф.**

Белегиш: Спиридон Мауковић, парох 20 ф. — Петар Бугарски 1 ф. — Сава Бабић 1 ф. — Миша П. Тарбук 50 н. — Душан М. Тодоровић 1 ф. — Петар Костић, Сурдук 2 ф. — Тодор Рашић 1 ф. — Петар Ранковић 1 ф. — Милан Ракић 50 н. — Павле Будован 1 ф. — Свега: **29 ф.**

Сарајево: Гавра Бољарић, прота и катихета 3 ф. — Високопр. Митрополит Д. Б. Ђорђе Николајевић 25 ф. — Георгије Магарашевић, архимандрит 5 ф. — Тома Алагић, проф. богосл. 5 ф. — Ђорђе Петровић, прота 1 ф. — Стеван Н. Давидовић, прота 1 фор. — Ристо Бошковић, протођакон 1 ф. — Григорије М. Јефтановић, трговац 5 ф. — Ђорђе С. Бјеламовић, свештеник 1 ф. — Свега: **47 ф.**

Гргетег: Управа манастира 100 ф. — Свега **100 ф.**

Раковац: Управа манастира 20 ф. — Спиридон Илић, игуман 5 ф. — Сергије Пејић, јерођонах 1 ф. — Василијан Поповић, јерођонах 1 ф. — Корнелије Зубовић, јерођонах 1 ф. — Свега: **28 ф.**

Гај: Петар Димитријевић, парох 2 ф. — Милош Станковић, бележник 1 ф. — Аркадије Николић, појац 50 н. — Нера К. Суботић 1 ф. — Арон Стојановић, граничар 50 н. — Ђока Ритомировић 50 н. — Лазар Богдановић 50 н. — Срп. прав. црк. општина 5 ф. — Свега: **11 ф.**

Чуруг: Срп. прав. црк. општина 10 ф. — Свега: **10 ф.**

Г. Товарник: Стеван Поповић-Вацки 10 ф. — Јован Чичулић, парох 1 ф. — Свега: **11 ф.**

Ст. Сивац: Срп. прав. црквена општина 5 ф. — Љуба Жупански 1 ф. — Теодор Жупански 1 ф. — Јелка Жупански 1 ф. — Јован Жупански 50 н. — Мара Жупански 50 н. — Даница Јовановић 1 ф. — Милан Рајић, кнез 1 ф. — Мита Рајић, касир 50 н. — Мита Ђурић, сирот. отац 50 н. — Мирко Ничетин 20 н. — Марија Поповић 1 ф. — Ст. Ђ. Рајић 1 ф. — Јован Ђурђев 20 н. — Милош Рајић, свештеник 1 ф. — Свега: **15 ф. 40 н.**

Срп. Крстур: Срп. прав. црквена општина 5 ф. — Светозар Дражић, парох 1 ф. — Моца Шећеров 1 ф. — Јања Шећеров, благајник 1 ф. — Спасоје Н. ратар 1 ф. — Урош Топонарски, бележник 1 ф. — Свега: **10 ф.**

Бпаџно: Светозар пл. Кушевић, вел. жупан 15 ф. — Свега **15 ф.**

Радуч: Исо Калинић, парох 1 ф. — Свега: **1 ф.**

Нађлан: Васа Јосифовић 1 ф. — Лаза Петровић 1 ф. — Стеван Мудрић 50 н. — Шандор Петровић 1 ф. — Ђура Мудрић 1 ф. — Иса Мудрић 1 ф. — Јоца Котарачки 50 н. — Сова Исаков 20 н. — Јова Ђирић 20 н. — Тодор Мијатов 20 н. — Обрад Томић 1 ф. — Јереј Драгутин П. Мојић 1 ф. — Свега: **8 ф. 60 н.**

Износ у овом броју: 707 ф. 28 н.

Свега до сад: 3124 ф. 44 н.

Прота **Јован Вучковић** с. р.
председник одбора.

Јован Симеонсвић-Чокић с. р.
благајник одбора.

(Наставиће се).

ОГЛАСИ.

Бр. ЕК. 58. ех 1894. 36 1—3

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на *парохију* I. разреда у *Госпићу*, протопресвитерата личког.

Интеркулара нема.

Рок пријавама до 28. априла (10. марта) 1894.

Из седнице Епарх. Конзисторије, држане у *Плашком*, 24. фебруара 1894.

Михаило с. р.
Епископ горњо-карловачки.

Бр. 5. М. Шк. Од. ех 1894. 35 2—3

СТЕЧАЈ.

На сомборским салашким српским вероисповедним школама, а наиме: на *Ранчеву, Жарковцу, Родојевићима* и на амбулаторној школи *Обућар-Мајчићима*, овим се расписује стечај, ради стављог попуњења дотичних *учитељских места*.

Од компетената се тражи, да у сваком погледу имају законом прописану квалификацију. На прва три места могу се искати и испитане учитељице. По избору Општинском, овај ће Одбор осим амбулаторног, изабрана лица разместити на места на која он за најзгоднија нађе.

Са сваким од ових места скопчана је годишња плата од 400 фор. а. вр. и стан у нарави; а амбулаторном учитељу даје се још годишњи доплатак од 50 фор. а. вр. на зимње одело односно подвоз.

Рок стечају излази од првог дана публикације у званичном листу *„Српском Сиону“* па за 6 недеља.

Изабрани учитељи односно учитељице своје ће учитељско звање примити 1. септембра о. г. од када ће им се и плата издавати.

Из седнице м. Школског Одбора, држане у Сомбору 22. фебруара (6. марта) 1894

Никола Ђ. Вукићевић,
председник м. Шк. Одбора.

Ст. Коњовић,
перовођа.

ВПО. 357/ех 1893. 37 1—3

СТЕЧАЈ.

Овим се отвара стечај *за учитељско место* на *срп. православној школи у Фењу*.

Плата је: 300 фор. у готовом; 2 јанца оранје земље, на коју учитељ порез и остале трошкове плаћа; лепи стан са баштом; 2 хвата тврдих дрва; сламе по потреби; 10 фор у име перовођства; од потребе где позван буде 50 нов.

Учитељ је дужан све предмете од *Сл. Школ. Завета* прописане предавати, певницу држати, децу у црквеном појању обучавати и повторну школу држати.

Првенство имају, који се лично представе, који су *српску учитељску школу у Сомбору* свршили и испит из мађареског језика положили.

Рок је 20. јула (св. Илија), кад ће се и избор обавити; изабран учитељ наступиће своје звање 1. септембра п. р. к. о. г.

Из седнице црквено школ. одбора, држане у *Фењу* 3. (15.) марта 1894.

Бранко Ј. Чавић, Велизар Павловић,
прив. учитељ и перовођа. председник.

Ad К. 99/107 ex 1894. 34 2—3

ЕДИКТ.

Услед бракоразводне молбе *Анке Никовић рођ. Теодоровић* из Карловца против супруга јој *Петра Никовића-Буковчанина*, који је непознато куда у свет отишао — настојећим се позива речени Петар, да у року од 6 месеци, рачунајући од првог уврштења овог едикта у новине, конзисторији овој или сам лично предстане, или место пребивања свога обзнани, пошто ће се иначе против њега поведена бракоразводна парница и без њега окончати.

Из седнице Арх. Конзисторије у *Карловцу* 22. фебруара (6. марта) 1894. године.

Архидијецезална Конзисторија.

СТЕЧАЈ. 33 2—3

На упражњено место *парохе у Руми* са платом III. разреда, овим се отвара стечај.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца априла о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у *Карловци* 22. фебруара (6. марта) 1894. године.

Архидијецезална Конзисторија.

СТЕЧАЈ. 38 1—3

Потписана општина расписује овим стечај на једно *дедиличко место*. С тим местом скопчана је следећа плата: 120 фор. а. вр., $1^1/_2$ хв. дрва, стан из једне собе и кујне, огрева по потреби.

Захтева се и мађарски језик. Молбенице имају се до Ђурђева дне потписаном поднети у *Срп. Клиџеју* 14. марта 1894. год.

Јован Стојков,
председник.

Српска православна црквена општина у Вуковару

Бр. 2. ех 1894.

Дражбени Оглас. 39 1—2

На основу скупштинског закључка од I. (13.) марта 1893. српске православне црквене општине Вуковарске, а услед одобрења славног арх. админ. одбора у Карловци од 19. априла (1. маја) 1893. бр. А. О. 144/157. расписује се дражба на мањак *ради справљања целе цркве столе и покривања црквеног торња са бакром*.

По прорачуну износи:

1.	Зидарска радња . . .	727 ф. 38 н.
2.	Тесарска радња у торњу	515 ф. 68 н.
3.	Покривање торња са бакром	1550 ф. 40 н.
4.	Бојадисање прозора . . .	22 ф. — н.
5.	Позлата крста и јабуке жеженим златом . . .	400 ф. — н.
6.	Декоративна позлата декорација розетни са жеженим златом	250 ф. — н.
	укупно:	3465 ф. 46 н.

а) Дражба држаће се 4. (16.) априла 1894. у 10 сати пре подне у већници српске православне црквене општине.

б) Дражбоваће се са писменим понудама на целокупни посао и на сваку поједину радњу; сваки дражбователь дужан је од горе споменуте своте 10% у име јамчевине својој понуди приључити; понуде се примају најдуже до дана дражбе до 10 сати пре подне; на касније понуде неће се обзир узети.

в) Општина задржава себи право поверења према подузимачу.

г) Јамчевина ће се повратити подузимачу после обављене колаудације.

д) Ближи услови, тако исто нацрти и прорачун могу се код председништва ове црквене општине до дана дражбе видити.

У Вуковару, 15. (27.) марта 1894.

Сима Царевић, перовођа. Сима Тешић, председник.

Камилавке. 25 4—20

За г. г. мирско свештенство, а по одлуци и благослову српског светог синода од 21. октобра 1893. год. од отворено плаве чоје и кадифе, израђујемо и то: од најфиније чоје и кадифе. Молимо г. г. протојереје и свештенике да нам се с поруџбином обраћају.

Земун, 16. фебруара 1894. год.

С поштовањем

Витомир Марковић и Павловић,
кројачи црк. и свештен. одела и кројачи црк. утвари.

40 1—6

Оглас.

По закључку и благослову светог Синода од 21. октобра 1893. г. носиће и мирско свештенство „камилавке“, за то сам слободан пречасном мирском свештенству препоручити „камилавке“ које ја израђујем а и готових имам у великом избору од фине плаве, а за монашко свештенство црне кадифе, као и плавог и црног перувијена.

Осим тога код мене се могу добити одежде, барјаци, литије, плаштанице, налоји, стихари, завесе, чирази, кадионице, кандила, путири, ручни и престолни крстови и т. д.

Нови Сад, марта месеца 1894.

Прва кројачка радионица свештеничког одела и свију црквених утвари

С поштовањем

М. Соколовић.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За странке земље: на годину 5 фор. На Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

Год. IV. Број 13.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Јереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 27. марта 1894.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Пресв. бр. 60. ех 1894.

Пречасни г. протопресвитер!

Скитајућем се из Краљевине Србије Јеромонаху о. Сави Племићу није дозвољено у подручју Архидијецезе Карловачке служити.

О чем не пропустите Пречасност Ваша парохијско свештенство Протопресвитерата Вашег знања и равнања ради обавестити.

У *Карловцима*, 12. (24.) марта 1894.

Георгије с. р.
Патријарх.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

ЊЕГОВОЈ СВЕТОСТИ ПРЕУЗВИШЕНОМ И ВИСОКОДОСТОЈНОМ ГОСПОДИНУ

ГЕОРГИЈУ БРАНКОВИЋУ

ПРАВОСЛАВНОМ АРХИЕПИСКОПУ КАРЛОВАЧКОМ, МИТРОПОЛИТУ И ПАТРИЈАРХУ СРПСКОМ, ЊЕГ. ЦАР. И КР. АПОСТОЛ. ВЕЛИЧАНСТВА ПРАВОМ ТАЈНОМ САВЕТНИКУ, КАО И ОРДЕНА ТРОДЕЋЕ КРУНЕ ПРВОГ СТЕПЕНА ВЕЛИКОКРСНИКУ, И КРАЉЕВСТВА СРБИЈЕ ОРДЕНА СВ. САВЕ ПРВОГ СТЕПЕНА ВЕЛИКОКРСНИКУ И Т. Д.

Ваша Светости, преузвишени Господине!

Повесница света као учитељица живота показује нам из прошлости и садашњости друштвеног и политичког живота човечанског небројпримера, како прави пријатељи народни у својим родољубивим тежњама, да морални и материјални бољитак народа свога постигну и

поправе оно што је запуштено и неуређено, у том племенитом смеру често наилазе на пакосно омаловажавање таковних људи, који баш у хаотичном нереду народних односаја прави извор за своје личне користи и рачуне налазе.

Увођењем реда и правичности, у својим ниским смеровима и порочним делима узнемирени, надигну ти људи вику, обасипљући клеветама ове искрене родољубе, те им подмећу баш оне исте грешне побуде, које њих саме на свако недело обично потстичу.

И **Ваша Светост**, као прави отац народа српског, у брижном старању за напретком црквених, моралних и просветних прилика народних, припашајући радо сваку жртву за опстанак установа, које су као кардинални услови народног живота нужни, у узвишеној тежњи, да свој мили народ сретним види, нашла је исто тако на клику себичњака, која, повређена у егоизму своме, диже по јавним листовима недостојну вику против **Ваше Светости** у намери, да *сјај* родољубивих дела **Ваше Светости** прилком клевете потамни.

Но сав тај напор и труд њихов је узалудан. У очима карактерних и поштених људи углед **Ваше Светости** не само да не слаби и не опада, већ се напротив све више уздиже и снажи.

Српска црквена општина сомборска, која је била сретна у својој средини, за толики низ година, имати **Вашу Светост** за свога милог, окружног протопресвитера, чије су заслуге дубоко урезане у успомени и високопоштовању њеном, пратећи живим интересом јаван рад **Ваше Светости** на свима пољима нашег црквено-просветног, аутономног, народног живота, проњета је потпуним осведочењем о најплеменитијим интенцијама и родољубивим намерама **Ваше Светости** у свима правцима архипастирског делања, те негодујући и с презрењем осуђујући таки недостојан начин писања по јавним листовима против **Ваше Светости**, узима себи слободу јавно, и пред српским и пред страним светом, *изрећи* **Вашој Светости** *своје неограничено признање и поверење.*

Из ванредне седнице црквене скупштине српске православне црквене општине у *Сомбору*, држане 13. фебруара 1894.

Мита Калић с. р.
перовођа.

Петар Вукићевић с. р.
председник.

ЛИТУРЂИЈА ПРЕЂЕ ОСВЕЋЕНИХ ДАРОВА.

Литурђијом прежеосвећених дарова или просто *литурђијом прежеосвећеном* назива се она литурђија, која се свршава поглавито *средом и петком уз часни ускршњи пост.* А именује се прежеосвећеном за то, што се на њој не свршује бескрвна жртва, него се на њој предлажу дарови, који су на претходној савршеној литурђији — Василијевој или Златоустовој — освећени.

О постанку ове литурђије ништа се извесного не зна, али свакако да он сиже чак у прва хришћанска времена — апостолска или бар одмах иза ових. Шта више може лако бити, да литурђија ова има свој прворбитни постанак кад и литурђија Јаковљева! Судити је то по тој околности, што је св. Софроније патријарх јерусалимски у почетку VII. века писао, да су у његово време састав прежеосвећене литурђије приписивали једном од апостола или коме од њихових најближих прејамника, а да су свакако сматрали, да се она јавила далеко пре литурђије Василијеве и Златоустове.

Појаву ове литурђије изазвала је двојака околност, прво: забрана свршавања савршене литурђије у дане св. четрдесетнице (сем суботе и недеље), и друго: обичај старих хришћана причешћивати се сваки готово дан.

Црква, која је вазда сматрала св. четрдесетницу или ускршњи пост као време сакрушености и кајања за грехе наше, забранила је у те дане свршавати савршену литурђију с разлога тога, што су се верни после сваке литурђије састајали на љубавним вечерама, где су — како је познато — проводили часове у духовној радости и весељу; а такво

свршавање литурђије и шумно забављање после ње, наравно, да није приличило и одговарало времену кајања и сакрушености и онога строгог уздржавања од јела и пића, које су први хришћани имали свето хранити, нарочито пак првих пет дана сваке седмице великог поста. С друге пак стране, први хришћани опет имађаху леп и похвалан обичај, да су се готово сваки дан причешћивали, а особито у дане св. четрдесетнице, кад им је примање тела и крви Христове било најснажнијом потпором у подвизима поста и молитве.

Услед тога црква, да би с једне стране сачувала св. четрдесетницу приличећу част и достојанство и да не би ни једном сенком повредила свечаним богослужењем и вечерама љубави светињу ускршњега поста, а с друге стране да вернима ипак не ускрати у те дане примање небесне пиће — тела и крви Христове, дужна беше да установи нарочито богослужење, на ком су се вернима делили дарови, који су освећени били на свршеној служби раније за неколико дана. Те по тим св. дарима и богослужење то доби име — пређеосвећена литурђија.

Литурђија та, и ако је, без сумње, била пропраћана читањем извесних молитава и појањем разних духовних песама и стихова, ипак није имала одмах с почетка, а и за дуго после, своје прецизно одређене форме, него се свагде друкчије свршавала. Св. оци: Василије велики, Григорије Назијанзин, Тертулијан, Кипријан, Јероним и др. сведоче то, кад вели, да су се часни дари раздавали вернима, а ови их и кући носили, где су их они не само у случају болести и на смртној постељи употребљавали, него су се њима и здрави причешћивали, после целодневног поста, у време св. четрдесетнице. Црква — наравно — није могла и на даље такву аномалију, која је — ма и нехотице — могла водити и разним злоупотребама од стране верних, трпити, нити је могла гледати, да се та литурђија у свакој цркви на други начин свршава, зато јој мораде она дати одређен облик. А тај облик доби та литурђија на западу у VI. веку. Св. Григорије велики (Двојеслов), папа римски, († 604. г.) сакупи и на писмено наложи молитве и чин те литурђије, која је од тога доба, по његовом имену, прозвана и литурђијом св. Григорија Двојеслова.

Литурђија пређеосвећена свршава се уз ускршњи пост и у западној цркви.

У источној цркви, како то у почетку споменусмо, свршава се она обично средом и петком за време св. четрдесетнице, затим у прва три дана велике или страсне седмице. Но осим тога, дозвољено је још по уставу свршавати ту литурђију:

1.) у четвртак пете седмице часног поста после Андријина и Маријина (египатске) стојања — акатиста.

2.) На дан налаза главе Претечеве (24. фебруара) и на дан 40 мученика (9. марта), ако ти празници не падају у суботу или недељу. Али ако та два празника падну у ма који од првих пет дана прве седмице часнога поста, то им се служба пође или у недељу сиропусну или у суботу Теодорову.

3.) На рођен-дан или имен-дан владаочев.

4.) На храмовне празнике, ако ови падају у такве дане, кад свршене службе не може бити. На такве празнике чита се и односни апостол и Еванђеље одмах после „да исправится“... као и 24. фебруара и 9. марта.

5.) И у друге дане часног поста (осим понедељника и уторника чисте недеље, кад је литургисање безусловно забрањено), ако се појави потреба.

Литурђија пређеосвећена не сме се служити на честицама, које се у дарохранионицама чувају ради болних, но само на дарима, који су на предидућој свршеној литурђији освећени баш за њу.

Агнец за пређеосвећену литурђију обично се вади и освећује на предидућој Василијевој служби; но ако у понедељник, уторник или четвртак пред пређеосвећеном службом падне какав велики празник, то се агнец за те пређеосвећене литурђије може и на службама (Златоустовим) тих празника осветити.

На празник Благовести има се служити искључиво служба Златоустова, само ако падне у који недељни дан часнога поста (осим недеље цветне) или на велики четвртак или суботу, свршује се литурђија Василијева.

Литурђија пређеосвећених дарова може се служити и за умрле.

На литурђији пређеосвећеној може бити рукоположен ђакон, али епископ или свештеник никакво. Ђакон се на свршеној литурђији рукополаже после освећења часних дарова, и

то после речи: **И да вѣдятъ милости великаго Бога и Спаса нашего Іисуса Христа...** но ако се ђаконско рукоположење има обавити на пређеосвећеној служби, то се рукоположење то има свршити одмах после преноса часних дарова са жртвеника на престо — после великог входа.

У Кијевопечерској лаври у Русији служи се пређеосвећена сваки дан осим понедељника и уторника чисте недеље. До XIV. века свршавала се она у целој Русији сваки дан уз часни пост, осим суботних и недељних дана, а од XIV. века свршавала се она и свршава и дан данашњи само средом и петком.

Немамо никаквих писмених података, а богме ни усменог предања, како је било у старој српској цркви, да ли се, наиме, у њој кадгод свршавала сваки дан литурђија пређеосвећена. Можда се кад свршавала у којој српској лаври? Но навесно је, да се она увек свршавала средом и петком. Особито се она у прошлом, а донекле и у овом веку у та два дана свршавала у овопределној цркви српској. За то говори та околност, што су стари наши митрополити и други архијереји практиковали слати у народ нарочите калуђере — духовнике, који су народ уз ускрснји пост исповедали. И данас се у нашој карловачкој митрополији у многим местима служи служба пређеосвећена, али богме — на жалост — у многим и многим местима нема народ ни појма о њој. А свршавање те литурђије у сваком месту, где то може да буде т. ј. где је свештеник, учитељ и где има ђака — има оправдана смисла.*

Служењем те службе постиже се — без сумње — лепа морална циљ: воља к исповеди и причешћивању. Зато ту красну службу, — за коју учени руски богослов А. Н. Муравјев вели, да она у хришћанину потреса душу својим дивним обичајима и молитвама, — не треба изобичајивати, него је уводити у обичај и у оним местима, где је никад није било, а где то може да буде!

* О томе сам се сам лично уверио. У којој бившој парохији писах затекао тога обичаја. Стари људи су ми причали, да је тај обичај постојао тада, кад је у тој парохији било 2 пареха, али од „мађарске буне“ не сећају се, да је после кад била пређеосвећена служба служена. Ја заведем опет тај обичај. И да видите чуда! Средом и петком, особито 3., 4. и дањих седмица часног поста имам доста наповедати и напричешћивати народа. Сва сиромашнија класа, и мушко и женско, која се стидила у недељне дане долазити св. причешћу ради сиротињског и неугледног свог одела, долазаше средом и петком к исповедању и причешћивању. Последица тога беше, да се за неколико година број причесника удвостручио и утростручио, пошто је и сиромашном народу пружена прилика, да се причести у оне дане, у које је знао, да му се неће имућнији (који су се у недеље и празничне дане причешћивали) због сиромашког одела потсмехнути или жаругати. У осталом, народ ми је хвалио ту службу, да му се јако свиђа.

Л. Богдановић.

ИСТОРИЈА ШИРЕЊА СЕКТЕ НАЗАРЕНСКЕ.*

Један одсек из новске расправе: „Назаренство, његова историја и суштина“ од Владамира Димитријевића.

(Наставак).

Беше то омален, мршав човечуљак (т. ј. Калмар), са богињавим лицем и некаквим искрзаним брковима, о којима је његова околина правила примедбу, да су их мољци гризли. Када није имао прилике да проповеда, био је обично ћутљив; иначе је био врло окретне природе и јако умешан.*

У то је доба јако гонила назарене тадашња апсолутна влада. Њихова невоља, као што смо већ видели, допре и до Фрелихових ушију, и он се вредно моли Богу за то своје красно чедо. Но како је може бити сумњао, да ће то бити доста и довољно, то он седне, на 5-ога јануара 1856. пошље из Штрасбурга у Угарску ову посланицу (преко „Пештанске браће“):

„Нека је хваљен Господ, отац нашега Спаса Исуса Христа, који нам је у Њему отворио слободан пазор милости и приступ путем вере у Њега, који је све створио, и који ће уништити сву силу врачњачку и све судове пакости, када приспе томе доба. Он нека вас одржи у овом садашњем свету, и нека одржи у вама живот вере, као почетак онога, што је вечно.“

„Мили и драги! Као што се прелива мера

* „Листак“ у „Јавору“, бр. 9. год. 1882.

вашега јада, тако нека даде Господ да се прелива мера ваше утехе, и нека множи вашу снагу у трпељивости „пуноиадежној.“ Никада није Јеванђеље Христово човеку скупље, нити је вера у њега скупоценија, него у невољи, у којој се ми можемо хвалити са надом славе; јер би иначе ми верни били дакако најјаднији људи, да нас Бог није у крштењу запечатио са оним светим духом обрицања, што је залога нашег наследства, са чега нас ђаво и његова деца исмевају, ругају нам се, презиру нас и злостављају, називајући себе лажно слугама Христовим или Исусовим, а овакмо под тим именом врше најгрознија грешна дела, напели се и тиранину слободу савести. Што су у апостолско доба убијали верне ради сведочанства, што их они даваху о Христу, то су баш тиме бивали други убеђивани о истинитости Јеванђеља Христова, те се и сами даваху крстити у Христу, како би имали уделa у његовим даровима и добрима царства небеског.“ (I. Кор. 15, 18—19; 3, 29 и сл.)

„Данашњим даном нак сматрају за знак одпадничкога сектанства, ако кога почну гонити Валови попови, и једва да се ико обрати. Но, које је Господ већ прије познавао, ти ће бити позвани, довнан к обраћењу и заједници Јеванђеља Христова, па ма их и мало било. Тако зване хришћане Бог није звао, јер они не постадоше вернима путем проповеди Јеванђеља Христова, него су њих пре тога већ (као што веле) крстили људи без њихова знања и воље, а после тога бивају примљени да се даду „конфирмирати“ (јер без тога не би могао нико постати војником, нити се венчати).“

„Христос је овако рекао своме Оцу: „Оче, ја хоћу, где сам ја, ту да буду и они, које си мени дао.“ Само су то његови прави и истинити ученици (Јов. 8, 31), наиме они, који остају и при његову учењу, и држе га чврсто и непроменљиво, као што га оно предање св. Апостола првим вернима, а они их опет примили од самога Господа. Не остану ли они при том, тада су узалуд веровали, и неће моћи бити спасени (I. Кор. 15, 1 и сл.; I. Јов. 2, 24). Да, на сваког изменн, промени речи Христове почива проклетство (Гал. 1, 6; II. Кор. 2, 17; I. Јов. 6, 3) .... Но грешни људи не ће да уаму на се крст Христов, па с тога они не преиачују *реч* Христову, и мисле тада, е је и *пут* Божји постао други. Највећу измену и превару почињите са крштењем дечијим.“

Ту он онда пође доказивати, како човек свакако прво мора веровати, те да може бити крштен. Но крштење је, вели, печат, са којим се печати само права вера, и само ће ти, који су тако запечаћени, познати истину и једино ће они доспети у царство небеско (!). Сви остали, то су само тек неке гадне уходе у царству Божјем, којима ће се све то већ поштено одмаздити на ономе свету — „а то су баш они, који вас тако без свакога милосрђа гоне и казне као какве злочинце, све ради слова Божјега!“ Али вами је рекао Спас: „Ви сте пријатељи моји, када творите, што вам ја кажем. Ја вас не називам више слугама, јер слуга не зна, шта његов господар чини, него сам назвао вас пријатељима, јер све што сам ја чуо од свога оца, то сам и вама објавио“.....

„Ако вас дакле гоне, трпите, јер ћете ви после благовати, када ваши гонноци буду допали оне таминце, из које већ више нико не излази (Откров. 13, 10)“. . . .

Завршује ту посланицу овако: „За нашу веру биће то последње сведочанство и опрадање, када будемо истрајали до краја: да је Бог Авраиов, Исаков и Јаковљев, Бог Седрахов, Мисахов и Авденагов* и наш Бог, те да смо ми дакле служили у Христу правоме и јединоме Богу, ради кога нас и ирзи и гони сатана у своме гњеву и љубомории своју.**

* Седрах, Мисах и Авденаго беху Израиљани, који се оно за ропства вавилонскога не хтедоше поклонити златноме лику, што га је поставио у место Бога цар Навуходоносор, те с тога буду ова тројица свезана и бачена у пећ огњену ужарену. Али се њима у томе ни сама коса није увијала, те видећи то, викне их цар из пећи на ноље и увиди их на велико достојанство у земљи Вавилонској (пророк Данило, гл. 3.).

** О прогањању изванрена у Угарској јављао је Фрелих и осталим својим присталицима. Тако пише он 12. јан. исте године „Општини у Берну“ између осталога и овако: „Дајем вам на знање, драга моја браћо, да се један део наше општине налази у великој жалости, наиме они у Угарској. Ту су попови и остали исповедали у цара право, што га имађаху још пре 400 година, да могу имати места и гласа у суду (инквизицији). Ту су вештину попови (die Pfaffen) од свога оца, бачода, боље примили, него сви остали људи: јер они сами ни тако неће ући у царство небеско, и који би то хтели, тима они не дају, јер они имају исте интересе, као и ђаво, чији су они иуномоћници и извршиоци његове срџбе и његове воље. Они све чине по његовој вољи, баш као и они деца Божја што врше вољу Христову . . . . Но они су само овде тако

Но када је Калмар већ једном допао тамнице, па после и полудио и отпао од назаренштине, могло би се било свакако и крај те посланице Фрелихове лако изаћи на крај са још увек махом спорадично расејаним следбеницима вере назаренске, те тај измет хришћански једаред за свагда угушити, да се — као какво право проклетство — не нађе неки *Карло Етеји* (Ethei Károly), који је предходно пуних дванаест година чамио у тамници ради грабежног уморства (rablógyilkosság), где се и он упознао са назаренштином.

Када се наиме тај разбојник ослободио свога сужањства, ипчаури се он као особито нетолерантан апостол назаренски, полазећи од места до места, и врбујући несмотрене душе у мркли мрак вере назаренске. Тако дође он око 1863. и у Вашарељ (H.-M.-Vásárhely), где је већ пре њега почео да дела у томе правцу неки *Јосиф Тот* (Tóth József), који је назаренштину примио у Суботици, али као да не беше баш Бог зна како сретне руке „у обраћању“. Ту дакле развије Етеји сву своју делатност мрачњачку, и то тако живахно и тако неуморно, да је на брзо постао Вашарељ највећом и најкомпактнијом заједницом назаренском — стожером и исходном тачком те настране вере у даљем њеном продирању и освајању недовољно чуваних стада, безазлено лаковерних оваца. Ту су саставили чак и своју вероисповест, што су је подастрли министру верских послова и јавне наставе.

Зна се поименце још за двојицу-тројицу назаренских мисијонара из тога првога перијода ширења те вере по Угарској.

Тако је, око 50-тих година, најживље делао у Пачиру неки *Хакл* (Hackel), такођер лични пријатељ Фрелихов. Он је ту обратио и *Јосифа Нотера* (Notter József), тутора тамошње калвинске заједнице, који му после беше десна рука у даљем распростирању назаренских утопија.

* Из Пачира пренло је то учење у суседну Оморавицу, где му, као што сам ја то докучио из њихова усменога предања, највреснији апостол беше некакав *Molnár*.

И неки *Стеван Раб* (самопрозвани „песник“ Зајзони), спада у тај красни венац. Беше он прво чиновник у библиотеци бечкога министарства унутрашњих послова, а доцније напусти то место због болести, па дође у своју отаџбину, у Угарској. Ту се он ипчаури као назарен. Био је то човек врло ватрен и немиран, те се — и против начела назаренског — ода уз пропагирање за нову веру још и на политизирање. То га тим пре доведе у опреку са будимском државном полицијом. Њега је временом нестало без трага и гласа. Једни веле, да је умрьо у будимској тамници, а други опет, да се за њега удала нека богата ердељска удовица; ово је потоње у толико невероватније, јер Зајзонија беше врло ружан човек.*

Из Вашареља пренло је назаренско учење у суседну бихишку и чанадску жупанију (Békés és Csanádmegye), а одавде опет у бихарску и арадску жупанију. Спорадично имаде и у Ердељу својих исповедника.**

* „Листак“ у „Јавору“ бр. 9 г. 1882.
** Szeberényi, стр. 57.

(Свршиће се).

моћни и силни, и имају почасти, угледа и добрих дана, али ће тамо (на оном свету) делити са ђаволом проклетство.“

ПОУКА ПРЕД ПРИЧЕШЋЕМ

протојереја **Р. Путјанина.**

Св. пророк Мојсије опази једном на гори Купину, која је пламеном горјела, а не сагоријеваше; хтеде јој прићи ближе, да размотри то чудесно појављење, ал' на једном чу глас, који му из купине говораше: Мојсије, Мојсије! Не приступај овамо, изуј прије обућу своју са ногу својих. (Исх. 3, 5.)

Благочастиви хришћани! Купина, коју је Мојсије видио, доиста је била појава чудесна и страшна, јер је горјела, а није сагоријевала; и јер је из купине говорио сам Бог. Зар није исто тако чудесна и страшна ова света чаша пред којом ви стојите, и коју ћете приступити? Овдје у тој светој чаши под видом хљеба даје се вама истинито Тијело Господа нашега Исуса Христа, а под видом вина истинита

Крв Његова. Овдје је у овој светој чаши огањ божански, чудесни, страшни, огањ који достојне очишћава, а недостојне пали и сагорјева. И с тога у име самог Бога, који је некад говорио из купине, а сад овдје тајанствено присуствује, велим свакоме, који приступа к светој чаши: Не иди овамо, изуј прије обућу своју са ногу својих, раскини прије све грјеховне везе, које ти душу твоју вежу, — још има времена! Благоразумни је разбојник и на крсту висећи досиво спремити себе за рајско блаженство. Не задржавај у души својој болне уздисаје, јер се тим уздисајима душа твоја ослобађа од гријеха. Не стиди се својих срдачних суза, јер су оне мелем за ране грехов-ne. Заборави на све земаљско, што те окружава, јер на тебе сад гледа Исус Христос, на тебе сад гледа твој анђео хранитељ, на тебе сад гледа сва војска небеска. Ти си сад као на страшном суду, сад се решава твоја судба за цијелу вјечност; ти ћеш се причестити или за живот вјечни или за осуђење вјечно. Па с тога реци души својој: Ја сам грјешник, и то први на свијету грјешник, но ја у будуће више нећу бити такав; ја ћу се поправити, одбацићу зла дела; оставићу порочне мисли; само ме удостоји Господе, да се сад причестим твојих пречистих тајана. Вјерујем, Господе, — само помози мом невјерју, — вјерујем, да си ти у истину Христос, Син Бога живога, који си дошао на свијет, да грјешне спасеш; још вјерујем, — и још молим Тебе, помози мом невјерју, — још вјерујем, да је ово само пречисто Тијело твоје, и да је ова сама драгоцјена Крв Твоја. Нећу Ти дати пољупца, као што Ти га је Јуда дао, не, ја нећу Тебе издати ни за какво благо, и нећу Те продати ни за какву цијену; само се смилуј на ме, и удостоји ме, да се неосуђено причестим светих твојих тајана.

Ко с таквом вјером, с таквим мислима приступа к овој светој чаши, разрјешава се од грјеховних веза, које су му душу свезале, и тад ће му бити причешће пречистих тајана не на суд или на осуђење, него на отпуштање грјехова и на живот вјечни. Дај, Господе, да се тако сви ми причешћујемо! Амин.

Превео **С. В.** богослов.

Најважнији и за вечно спасење најпотребнији догмати православне вере, католичанске и апостолске цркве грчко-источне, издани на употребу омладини новосадске гимназије, трудом Петра Милорадовића у Хали на Сали 1765. године.

Са латинског превео **Симеон, Араницки** протопр. капелан у Земуну.

(Наставак).

Питање 12. Шта, дакле, дугујемо за све то овом најмилостивијем Оцу?

Одговор 12. Дужни смо му из свег срца благодарити, велегласно хвалу одавати, синовљим поштовањем служити и у току целог свог живота верно се покоравати.

Питање 13. Шта велиш о Богу Сину?

Одговор 13. Син божји Господ наш Исус Христос јест Бог вечан, рођен од самога Бога Оца, у части, слави и бићу раван Оцу.

Питање 14. Шта разумеш под тим, кад кажеш „Верујем и у Господа нашег Исуса Христа“?

Одговор 14. Под најомиљенијим именом „Исус“ разумем Спаситеља, а под најславнијим именом „Христос“ разумем Помазаника. „И родиће сина па му надени име Исус, јер ће он избавити свој народ од грехова његових“. (Мат. гл. 1. ст. 21.)

Питање 15. За што се зове Спаситељ?

Одговор 15. Јер нас не може нико спасти осим њега. „Нема другог имена под небом данога људима, којим би се ми могли спасти.“ (Дел. ап. гл. 4. ст. 12.)

Питање 16. За што се зове Христос т. ј. помазаник?

Одговор 16. Јер беше од Бога Оца одређен и од светог Духа на три достојанства помазан наиме на: свештеничко, царско и пророчко, не по општем обичају као остали, него, помазавши све остале, помазањем са свим необичним. „Дух је Господњи на мени; за то ме помаза, да јавим јеванђеље сиромасима; посла ме, да исцелим скрушене у срцу; да

проповедам заробљенима, да ће се отпустити, и слепима да ће прогледати; да отпустим сужње“. (Лук. гл. 4. ст. 18.)

Питање 17. Када је извршио Исус Христос свештеничку службу?

Одговор 17. Господ наш Исус Христос извршио је службу свештеничку тиме, што је себе принео на жртву за грехе целога света, а сада је врши, седећи с десне стране Бога Оца, непрестаним за нас заузимањем код њега.

Питање 18. Кад је извршио царску службу?

Одговор 18. Царску службу обављаше у старом завету, а и у новом обавља, онде Израиљски народ, а онде заједницу верних руководећи, управљајући и од непријатеља заштићавајући. „Овце моје слушају глас мој, и ја познајем њих и за мном иду. И ја њу им дати живот вечни и никад неће пагинути и нико их не ће отети из руке моје.“ (Јов. гл. 10. ст. 27. 28.) А особито ће се о другом доласку свом при суђењу савршено узвисити. Тада ће, поразивши све своје непријатеље, овенчати верне небеском славом, да живе и ликују с њиме до века.

Питање 19. Када је испунио пророчанску службу?

Одговор 19. Циљ пророчанске службе Господа нашег Исуса Христа најјасније се види из пресвете његове науке, којом је очевидно откриво своје божанство и све, што се могло односити на наше спасење. А нарочито је Христос вршио ову пророчанску службу онда, када је будућност прорицао, не обелодањујући оно, што би му било познато, него из свог сопственог сазнања, као онај, који беше у истини и Бог и човек.

Питање 20. За што се називаш „хришћанином“?

Одговор 20. Јер сам уд нашег Спаситеља Исуса Христа и учесник његова помазања. „Ви сте тело Христово и уди међу собом.“ (I Кор. гл. 12, ст. 27.) „Ви сте изабрани род, царско свештенство, свети народ, народ, који Бог себи призва, да објавите добродетељи онога, који нас дозва из таме к своме чудном виделу.“ (I Пет. гл. 2. ст. 9.)

Питање 21. За што се он и ми називамо Божји синови?

Одговор 21. Он је истинити син Божји од вечности, а ми смо благодаћу његовом. Јер овако вели св. писмо: „И реч постаде тело и усели се у нас (и видесмо славу његову, славу, као једнороднога од Оца) пуна благодати и истине.“ (Јов. гл. 1. ст. 14) Јер сте ви сви синови Божји, вером у Исуса Христа.

Питање 22. За што се назива Господем вашим?

Одговор 22. Јер нас је искупио својом најдрагоценијом крвљу.

Питање 23. За што кажеш „који је примио тело од Духа светог и Марије Деве и човеком постао“?

Одговор 23. Јер верујем, да је „вапложење“ Господа нашег Исуса Христа постало дејством светога Духа. Шта више, кад је сишло с неба оно вечно и без почетка Слово Божје, није никакву плот собом донело, него ју је примило у утроби пресвете Деве, из најчистије крви њезине крви.

(Наставиће се).

КЊИЖЕВНЕ ОЦЕНЕ И ПРИКАЗИ.

Светога Јована Златоуста шест књига о свештенству. Са грчкога језика превео и примедбама пропратио протопресвитер *Јован Вучковић*, професор богословије и пр. ректор прав. богословског училишта карловачког. *У Новом Саду 1894.* Издавачка књижарница и штампарија *А. Пајевића.*

У 10. бр. о. г. јавили смо да је изашла ова књига, а по обећању своме хоћемо, ево, и да је прикажемо. Да ју *прикажемо само*, у колико је она Златоустова; јер да о њој, њезиној вредности и драгоцености, своје и најлепше мишљење кажемо, или можда и такође, које би, по трешности нашој, могло доћи у извесну противност са неким ањеоским и свештеноским мислима великога мислиоца црквенога, сматрамо се недостојним.

Да, желимо само приказати шест књига св. Јована Златоуста са некима тек мислима њиховим о свештенству и његовом достојанству, на признати морамо већ, да и нас „спопада страх и сумња“, јер „испитујући сама себе, не најох у себи ничега, што би било достојно те части“. За то ми опрости „златослове всезлатый“, у

име оних речи твојих, које си написао у четвртој ти књизи, говорећи о великом Апостолу Христовом Павлу, а које и ја, много недостојнији према Теби понављам: „ја не знам, наиме, како дођох до тога, да ружим тога човјека, јер његова велика дела превазилазе сваки говор, мој пак толико, колико и мене они, који су вјешти у говору“. Опрости ми, у љубави ти великој, јер је мојој души сласт, уживање и достојанство неоцењиво, о твоме великоме делу, о твојим узвишеним мислима говорити, за твојим недостижним већ духом подизати се.

Не мислим ти, недостојан, дело хвалити, јер му хвалу и славу потврђују петнаест векова хришћанских. Па ако ипак — најслепље мисаони — речима својим неправду починим великом имену и „златноме“ делу твоме, људи ће знати, да сам то учинио у слабости својој; а уверен сам пак, да ће Светитељство Твоје и опростити немоћи и ништавости мојој.

I.

„Шест књига о свештенству“ раздељене су свака на своје главе. Тако прва има 5; друга 7; трећа 18, четврта 9; пета 8, а шеста књига 13 глава.

Следити свима мислима књига тих и приказати их, било би то исто, што или написати нову књигу, разуме се без оног класицизма без ког нема, без оне лепоте и љупкости, једрине и снаге, каква је у свакој речи и мисли св. Златоуста; или — преписати целу књигу, која је пред нама.

Кад би учинили прво, огрешили би се о писца; да учинимо друго, неправду би учинили жртвама, којима се књига, преведена на српски језик, пружа свима нама у посебној књизи. А ни једно, нити друго не може се захтевати од скромног приказивача.

За то ћемо се ограничити само на приказ материјала тих књига у толико, у колико ће читаоцима нашим довољно бити, да се упознаду са поводом и цели њиховом, не би ли им и тиме покренули жељу и вољу, да се зато „златне књиге“ Златоустове, да се упознаду са целим „најдрагоценијим бисером међу бисером, који је написан у величанственом низу списа светога Јована Златоустога“, каквим се назива садржина шест књига његових о свештенству.[1]

Одмах у почетку прве књиге упознаје нас св. Златоусти са пријатељем својим, којега назива Василијем, а с којим кроз свих шест књига води дијалог, јер је овај и дао повод писању истих.

Па, какав беше то пријатељ? Онакав, каквог је св. Златоусти могао стећи и заслужити. „Који надмашујући све остале — вели он — љубављу спрам мене, настојаше, да сва у пријатељству спрам мене толико иза њега заостану, колико и они, који ми у ономе нијесу пријатељи“; а какових је пријатеља данас тако мало нађи.

Беху у једној школи; имадоше исте учитеље, „једнаку ревност и марљивост за говоре“, „исту склоност, која се рађа из истовремног занимања“. То их је све приљубило једно другом, те беху истих мисли; а та „истомишљеност“ везивала их је и онда, кад су и из школе изишли. „Пријатељство остаде чврсто, као што је и раније било, али престаде заједничко живовање“. И то као да је имало и својих последица. Сваки је пошао својим путем у простору тадашњег друштва. Ти су путеви били тако дијаметрални, да више нису могли доћи до оне пређашње једнакости и истомишљености, у којој су били некад, крај „исте склоности, *која се рађа из истовременог занимања*“.

Св. Златоусти, наиме, зарони се био у „ритлог живота“, бави се у судницама и т. д.; а Василије се „задубио у књиге и никад не излажаше у јавност“. Но кад се св. Златоусти „из ритлога живота мало по мало почео ирањавати“, привхатио га је стари пријатељ обадвема рукама, „али бадава, више — вели св. Златоусти — нијесмо могли доћи до оне пређашње једнакости“. Ето, шта учини *разноврсност занимања!*

Али, пријатељи, какви беху св. Златоусти и његов пријатељ Василије; али пријатељство и истомишљеност, која се у њиховом младићком, да рекнемо ђачком, животу отпочела, развијала и утврдила, те заједничким живовањем, једнаком ревношћу и истим склоностима истовремног занимања душе им и мисли здружила — што света код нас нема у потребној мери —; такви пријатељи, такво пријатељство и истомишљеност, и ако се *разноврсним занимањем у животу свештеничком донекле раздруже и помете, лако се изједначе, сторазуме и обноће и опет, чим се светом не пође, за оно се сарадње у животу тешком.*

(Наставиће се)

[1] Види „Предговор“ стр. IX.

[2] Ibid. стр. XVII.

ШТА ИМА ЖЕНСКИ РОД ДА БЛАГОДАРИ ХРИШЋАНСТВУ?

Прерадио **Михаило Ракић**, парох Доловски.

(Свршетак).

II.

Као што смо видели, незнабожачка вера не могаше томе злу доскочити, као што и незнабожачко законодавство не мога помоћи. Спаса томе могло је само хришћанство донети; достојанство и поштовање женскиња могаше само Син Божји успоставити. И успостави, и дође и уђе у свет неописаним вечитим браком и женидбом своје бескрајне природе са нашом природом. Одмах првих дана свога доласка и јавног живота присуствује на свадбама и почаствује их првим својим чудом; чудом које престаља слику чудноватог преображења, које ће да изврши у сједињењу мужа и жене. Јер по његовој заповести природни брак, који је већ свет, постаде освећеним знамењем између свију осталих божанских ствари, постаде извором милости, *постаде извором среће и једнинства*, постаде тајна. Још није честито ни обелодањио своју намеру и на скоро запитан од фарисеја о деликатном питању у погледу развода брака, навлачи се из њихових замака упућујући их на првобитну установу брака: „Нисте ли читали, вели им он, да је онај, што је створио човека у почетку, створио само једног човека и једну жену, па је рекао: човек ће оставити свог оца и своју матер и придружиће се својој жени и они ће бити двоје у једном телу. А ја велим: *Они нису двоје, већ једно тело.*“ На их упућује даље на ону важну и дубоку реч: „*Човек да не раздваја оно, што је Бог саставио.*“

Но да видимо даље науку Христову у погледу брака, коју апостол Павле у име Христа и у име цркве хришћанске у својој бесмртној посланици тумачи: „Нека жене буду потчињене својим мужевима као Господу, јер човек је глава жени, као што је Христос глава цркви, Христос, Спаситељ њеног тела. Као што је црква потчињена Христу, нека и жене буду тако исто потчињене у свему и свачему својим мужевима. Мужеви, љубите ваше жене, као што је Христос љубио цркву и себе предао за њу. Тако су дужни мужеви љубити своје жене као своја тела, јер који љуби своју жену, себе самог љуби. Јер нико не омрзну кад на своје тијело, него га храни и грије, као и Господ цркву. Јер смо уди тијела његова, од меса његова и од костију његових. Тога ради останиће човек оца својега и матер своју и приљепиће се к жени својој, *и биће двоје једно тијело.*“

Ето ко подиже и обнови опет достојанство и право жене. Јест хришћанство даје жени онакво место какво јој је од природе одређено, и упућује жену да се, поштујући свога човека, у тешким пословима и приликама као физички слабија од њега ослони на његову снагу. Али уједно уздиже жену на ступањ равноправности са човеком, јер вели: *да су човек и жена једнинца у два тела.* По томе треба да је између њих споразум у сваком предузећу, и да се до гроба љубе и поштују као нераздвојни пријатељи, које је сам Бог саставио, да једно другом олакшавају терете и разблажују горчине земаљског живота. *И само овакав брак може бити једино пристаниште среће и спокојства.*

Као што видимо, хришћанство је подигло и извело женски род до оне висине, која јој је од Бога одређена и опредељена. Но и женскиње хришћанске нису остале незахвалне, јер у данашње време, када људи и младићи махом окрећу леђа хришћанској цркви, жене највише попуњавају празнину. Јест, женски се род до данас није показао незахвалан Христовој цркви, која основатељци женског права и достојанства, шта више показује се захвалан и благодаран за постигнута преимућства и добра, која задоби појавом хришћанске религије, и докле год задржи то осећање у себи, остаће у своме достојанству и поштовању. У противном случају пашће опет у пређашњи ниски положај. Јер историја нам показује државе, у којима је некад хришћанство у цвету своме стајало па и жена поштована и цењена била. Данас су пак од матере своје цркве отступиле и отпадиле се, те се и пређашње понижено стање и јад женског рода поновио. Но не морамо баш тако далеко ни ићи, па да се уверимо, да се женском полу само у хришћанству одаје дужно поштовање и она пошта, која му по положају и заслузи при-

пада. Обазримо се и посмотримо само чија се жена, у садашње доба, највише цени и поштује? Да л је то жена којег побожног и частољубивог хришћанина, код кога се жена сматра као средишна тачка породице, као нераздвојни сапутник човеков и мати деце своје? Или је то можда жена каквог дрског социјалисте, који са блудницама проводи век свој, прати их у позориште, балове и троши немилице с њима по друштвима, док међу тим жену своју код куће оставља да у јаду и тузи оплакује жалосну судбу своју? Шта хоће ти силни гласови нерегилиозности и либерализма, који на сва уста вичу на строгост хришћанске брачне везе, а шире и проповедају еманципацију жена у социјалном смислу? Шта хоће они тиме, кад жеље жене да отргну од Бога им опредељеног круга и положаја, па да их по свима могућим јавним местима и позицијама уведу? Хоће управо тиме да их заварају, како би их лакше могли, као оваловажене и презрене — понизити! У интересу је дакле самог женског пола, да сним могућим средствима поради око *„чистоће и одржања хришћанства“* и на одржању и поштовању хришћанског брака.*

* И хришћанског брака, јер само у хришћанству и односајима између мужа и жене, које односаје светлост хришћанске науке озарује, а нежност и праведност њезина питоми и негује, — право је и једино достојанство жене и женскиња. Само у хришћанском браку жена бива на достојној и светлој висини свога права и положаја.

А грађански брак, којим се брачна веза лишава неге и заштите хришћанског појимања осећаја и поштовања те везе; којим се брачна веза омогућава без благослова цркве, која је чуварица и учитељица тога појимања, тих осећаја и тога поштовања, — осим осталих убитачних последица својих, носи у себи и оставља за собом и — *понижење жене.*

Либерализам, по томе, који пропагира грађански брак, као да о томе не води довољна и потребна рачуна; као да је забрањено, да пропагандом грађанскога брака војује против достојанства женскиња, против права и сигурности човекове човештва; као да нема обзира према вековима културе, који су залагали своје најбоље снаге за права и достојанство женскиња.

И за то је такав либерализам у заблуди, или је свесан неистинит. Нека буде прво. А у заблуди је великој, јер даје шамар деветнаестом веку; јер доказује, да за њ нису прошли векови, који су женскиње подизали на моралну роћства и понижености, недостојне човека!

У заблуди је великој, јер грађанским браком потискује жену у прошлост, која је укаљана моралним дивљаштвом према жени.

На за то је такав либерализам и фикција и неистина; протест против либерализма; управо профанација и карикатура либерализма.

И ако је то срамота за деветнаести хришћански век, тешимо се и ми мушки, који смо хришћанством научени поштовати и респектовати права и достојанство женскиња, тешите се и ви племените женскиње, које већ очајавате за своја права, достојанство и положај у друштву, а особито у породици: — тешимо се тиме, *да ће витештво и аристократија хришћанског васпитаног мланова великаните кубе спасти име и част деветнаестом веку, и победити залуталм либерализам.*

Хришћанство и Христова црква је с вама и на вашој страни, племените женскиње; они ће победити, јер победују већ деветнаест векова!

Хришћанство је подигло жену из понижености и роћства; оно ће ју и одржати на висини њезиног достојанства и у поседу права на морални и уважени положај у друштву и породици, којој је она — огњиште. Не очајавајте, дакле, ни ви — српске мајке!

Ур.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Изабрани и превишње потврђени епископ бачки г. Герман Опачић**) произведен је дана 19. о. м. за *Архимандрита*, а дана 23. о. м. отпутоваће је за Беч, ради полагања прописане заклетве у руке Његовог Величанства. Ако не наступе какове препреке, посвећење изабраног епископа биће на Ђурђев-дан.

— (**Сазив сабора.**) Из најпоузданијег извора дознајемо, да је *Његова Светост преузвишени Господин Патријарх Георгије* учинио надлежне кораке, да може народно-црквени *сабор* наш сазвати за 1. (13.) мај о. г.

— (**Одликовања.**) Поводом свога 65-тогодишњег рођен-дана, 13. о. м., благоизволела је Његова Светост именовати у Архидијецези пароха бачиначког јереја Јована *Јеремића* почасним *протојерејем* а пароху белобрдском јереју Михајлу *Велендерићу* благословити и дозволити, да може носити *чрвени појас.*

У бачкој дијецези благоизволела је Његова Све-

тости меновати *почасним протојерејима*: пароха ађанског јереја Јована *Павловића*, пароха ст.-бечејског јереја Александра *Поповића* и пароха д. с. иванског јереја Петра *Григоријевића*; а пароху бајском Велизару *Недељковићу* благословити и дозволити, да може носити *црвени појас*.

— (**Тужба и меморандум протосинђела др. Емилијана пл. Радића**) који је молио, да му се сачува право да буде кандидатом епископским, односно, да буде кандидован, и при последњем избору епископа, а којим се меморандумом жалио и тужио против изборног акта св. синодалног, односно што није изабран он за епископа. — одбијени су делом као неосновани, делом као бесприметни. На то ми немамо ништа рећи, него сачекати, да св. Синод каже своју.

— (**У конзисторијалној седници, одржаној дана 22. марта у Карловцима**) опростила се конзисторија са својим шестогодишњим бележником, сада изабраним и пређашње потврђеним епископом бачким г. Герасимом Опачићем, уз закључак, да се ревносном и предном досадањем бележнику записнички нарече признање архидијецезалне конзисторије.

— (**За бележника архидијецезалне конзисторије**) благоизволела је *Њ. Свет. Патријарх г. Патријарше Георгије* именовати у истој седници патријаршијског протођакона г. *Лукијана Богдановића*, који је као такав одмах и положио прописану заклетву.

— (**Избор проте у Араду.**) У Араду одржан је прошле недеље *избор окружног протопресвитера арадског*. За протопресвитера изабран је са 68 гласова г. *Ђорђе Јеврић*, парох сегедински. Противкандидат, г. *Јован Новаковић*, парох велико-кикиндски и администратор истог протопресвитерата, добио је 25 гласова.

— (**За протопресвитера мохачког**) изабран је прота и катихета на сарајевској гимназији г. *Гаврило Бољарић*, са 71 против 30 гласова, које је добио досадањи таманшки администратор протопресвитерата протојереј г. Радослав *Андрић*.

— (**Г. Виктор**), *професор богословије, уредник „Весника српске цркве“* и *власник листа „Мир“* у Београду, произведен је ових дана за *протосинђела*.

— (**Зидање зграде за учитељску школу у Сомбору.**) Као што јавља „*Школски Лист*“, на скоро ће се почети зидати о трошку Његове Светости Патријарха *Георгија* ново великодушно здање за српску учитељску школу Сомбору, које ће до 40.000 фор. предити. Држи се, да ће то здање до октобра ове године готово бити.

— (**Прелаз у православље.**) На разних листова бележимо овде неколико случајева прелаза у православље. У *Ораховцу* у Славонији прешли су из римокатоличке у православну веру А. Мајер шумар и Верешица му Ана, те су се венчали у прав. цркви. — У *Бечу* прешли су у православну веру уџијати Павле и Варвара Барна и римо-католик Јанко Ангелмајер. — У *Вражинцу* прешла је из краља римокат. вере у православље девојка Марија Прашњак. — У *Ракову*, у Срему, прешли су из римо-католичке у православну веру Стеван Киш и Јован Бењак. Киш је узео презиме Петковић. — У сењској *Рајчи* прешла је Марија Цоданова из рим.-кат. у православну веру. — У *Карловцима* примила је православну веру госпођа Ержина Ковачићева и венчала се са прав. Србином трговцем Марком Матићем. — У *Новом Саду* прешла је из рим.-кат. у православну веру Каролина Шилић рођ. Фиш, супруга Јована Шилића, становника новосадског.

— (**Прираст душа у општини деронској.**) Ове податке за време од год. 1882. до 1893. послао нам је г. *Софроније Јаковић, парох* у Деронја', у бачкој епархији.

Година	Родило се			Умрло			Ненађало се	Више се родило	Више умрло
	муш.	жен.	свега	муш.	жен.	свега			
1882	39	28	67	28	31	59	13	8	—
1883	42	40	82	42	55	97	29	—	15
1884	40	34	74	25	31	56	16	18	—
1885	44	43	87	24	23	47	13	40	—
1886	38	35	73	24	27	51	10	22	—
1887	35	36	71	30	31	61	7	10	—
1888	32	25	57	38	20	58	17	—	1
1889	40	46	86	31	27	58	10	28	—
1890	32	36	68	46	38	84	8	—	16
1891	36	31	67	27	21	48	8	19	—
1892	30	39	69	39	32	71	13	—	2
1893	41	36	77	20	16	36	13	31	—
								176	34

По томе је за последњих 12 година у Деронја' прираштај у износу 142 душе.

— (**Успостављање српске вероисповедне школе.**) Читамо у „*Школском Листу*“: „Православна српска црквена општина у *Белом Брду*, по добијеној дозволи од в. кр. хрв. слав. земаљске владе, повратила је вероисповедни значај својој школи и намерава проширити школу ту са новим учитељским местом за учитељицу. — Његова Светост *Патријарх* из својих прихода подиже ново лепо и угледно школско здање за ову успостављену вероисповедну школу у своме властелинству, које ће здање до 7000 фор. стајати. — Ревносни управитељ школски г. парох М. Вељендерић највише се заузимао, да се овој школи вероисповедни карактер поврати. — Из

поуздањог извора дознајемо, да ће се и у *Борову* скорија успоставити српска вероисповедна школа.“

— (**Прираст душа у Ћаћанку**) за време од год. 1882. до 1893. Ове податке послао је г. *Драгутин Мојић, свештеник* у Ћаћанку.

Године	Родило се			Умрло			Повећало се	Више се родило	Више умрло
	муш.	жен.	свега	муш.	жен	свега			
1882	5	4	9	5	2	7	2	2	—
1883	8	7	15	4	1	5	3	10	—
1884	3	2	5	6	1	7	1	—	2
1885	10	8	18	5	2	7	2	11	—
1886	8	1	9	4	3	7	1	2	—
1887	11	2	13	2	2	4	3	9	—
1888	4	2	6	12	2	14	4	—	8
1889	6	7	13	5	5	10	—	3	—
1890	5	3	8	2	1	3	1	5	—
1891	5	2	7	5	5	10	—	—	3
1892	4	7	11	10	4	14	2	—	3
1893	6	3	9	3	1	4	3	5	—
								47	16

Преза тоже је у Ћаћанку, за последњих дванаест година, прирастак у свети од 31 душе, а цела тамошња српска општина броји једва: 221 душу.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

— *Г. Т. К. у Ф.* Изволите се претрпити. Треба још времена.

— *Г. И. А. свештенику у А.* Ваш поступак је са свима корекан, те и оправдан.

— *Г. Т. Д. у С.* Добро сте урадили, али сте дужни наводом матрикуларним обавестити надлежног свештеника.

— *Г. Ж. П. у С.* Не можемо употребити.

— *Г. Вл. В. у С.* Тако исто.

ИСПРАВАК.

У 11. броју овога листа, у **Молеи** *с. Златеја*, на стр. 173. после реченице: „На сам слободан завлаштн браћу свештенике, да ми преко уредништва својих духовних часописа, а одатле преко „Српског Сиона“ донесу каква хоће и знаду *питања из пастирске и црквене праксе*, да књига што потпунија буде“, — *ваља додати још и ово:* „Браћа у овоју српске православне карловачке митрополије нека то учине *директно* преко уредништва „Српског Сиона“.

I. Исказ скупљених прилога за споменик митрополиту Стефану Стратимировићу.

(Наставак.)

Осек: Срп. прав. црк. општина 25 ф. — А. Будисављевић 1 ф. — Паја Радановић 2 ф. — Ана Вировац 30 н. — Васа Муачевић 3 ф. — А. Јовановић 1 ф. — Јован Јаношевац 2 ф. — Др. Муачевић 1 ф. — Ст. Буњковић 1 ф. — Пајо Муачевић 1 ф. — Иван Ђорђевић 3 ф. — Јован Муачевић 2 ф. — Веселин Луџић 50 н. — Лазар Поповић, прота 5 ф. — Милиној Петровић, парох у Бершадину 5 ф. — Свега: **52 ф. 80 н.**

Батајница: Милан Суботић, парох 10 ф. — Младен Грујић, п. к. капетан 1 ф. — Јован Вулко, трговац 1 ф. — Алекса Томић, трговац 80 н. — Живан Старчевић, ковач 50 н. — Максим Керечки, предс. црк. општ. 1 ф. — Емил Шијак, поштар 50 н. — Душан Вујчић, писар 50 н. — Ђока Страживук 20 н. — Лудвиг Ковач, бележник 50 н. — Марија Шијакова, учитељица 50 н. — Теодор Нанић, учитељ 1 ф. — Лазар Медић, ратар 50 н. — Драга Малеш 50 н. Драгутин Петровић, трговац 50 н. — Живан Еглеција, ратар 30 н. — Новак Еглеција, ратар 50 н. — Вујин Обрешки, ратар 50 н. — Тимотије Михајловић ратар 30 н. — Милован Велицки, ратар 50 н. — Миња Станчевић, ратар 40 н. — Митар Михајловић, ратар 20 н. — Ада Марковић ратар 40 н. — Иван Смуђа, ратар 30 н. — Милош Јосимовић, ратар 50 н. — Тоша Вулко, ратар 1 ф. — Живан Богуновић, ратар 50 н. — Гига Обрешки, ратар 30 н. Светозар Јовановић, учитељ 1 ф. — Свега: **25 ф. 70 н.**

Острогон: Емилијан Чупић, парох 5 ф. — Исидор Чилош, чиновник 2 ф. — Сима Грубић, п. и к. капетан 2 ф. — Ђорђе Станић, п. и к. капетан 2 ф. — Евген Стојановић, правник 1 ф. — Свега **12 ф.**

Београд: Срп. крал. Академија 107 ф. 50 н. — Свега: **107 ф. 50 н.**

Врачев Гај: Милојло Кадић, парох 2 ф. — Срп. прав. црк. општина 10 ф. — Ђока Милосављевић, председник 2 ф. — Владимир Стефановић, учитељ 1 ф. — Светозар Стошић, одборник 50 н. — Филип Мирјанић, подпредс. 20 н. — Сима Бозан, бележник 2 ф. — Трифа Милинић 20 н. — Мита Вујичић тутор 50 н. — Милорад Ђукић, тутор 50 н. — Пера Филиповић 40 н. — Јанко Попов 20 н. — Живан Малушев 20 н. — Ило Стојановић 20 н. — Ј. Димитријевић, учитељ 1 ф. — Анка Радосављевић, учитељица 1 ф. — Михаил Ложић 50 н. — Живан Марковић 20 н. — Паја Барбоч 20 н. — Свега: **22 ф. 80 н.**

Вел. Кикинда: Ђорђе Влаховић, окр. прота 5 ф. — Јован Удицки, парох 2 ф. — Константин Рајковић, парох 4 ф. — Јован Новаковић, парох 10 ф. — Миливој Радовић, сист. парох. помоћник 2 ф. — М. Матејић, сист. прот. помоћ. 1 ф. — Петар Симић, бакон 3 ф. — Срп. прав. црк. општ. 25 ф. — Др. Иван Веселиновић, адвокат 2 ф. — Мита Начу, лекарник 5 ф. — Михаило Косић, учитељ 50 н. — Пера Видак 2 ф. — Лука Шевић 1 ф. — Младен Радовић 2 ф. — Др. Живко Богдан 3 ф. — Марко Богдан 2 ф. — Ника Адамовић 2 ф. — Мита Радовић 50 н. — Васа Гајин 50 н. — Пера Удицки, гимназиста 2 ф. — Др. Ранко Гранић, адвокат 5 ф. — Алекса Баковљев, учитељ 1 ф. — Тодор Кнежевић, учитељ 50 н. — Ника Николић 50 н. — Мија Раиков, опанчар 2 ф. — Ника Ђирилов, пашунџија 50 н. — Ђура Малогајски, опанчар 50 н. — Алекса Танацков, ратар 50 н. — Јоца Лозанчић, лоцидер 50 н. — Лаза Бартулов,

кабаничар 50 н. — Гаја Путник, економ 1 ф. — Лаза Николић 2 ф. — Јелена Стерговић 2 ф. — Иван Табаковић 50 н. — Михаил Којић, црки. тутор 1 ф. — Светозар Станковић, црки. тутор 1 ф. — Вук Терзин, црки. тутор 50 н. — Паја Влаховић, гимн. III. разр. 1 ф. — Срп. занатлијска задруга 5 ф. — Свега: 100 ф.

Износ у овом броју: 320 ф. 80 н.
Свега до сад: 3445 ф. 24 н.

(Наставаће се.)

ОГЛАСИ.

Бр. ЕК. 58. ех 1894.

СТЕЧАЈ. 36 2—3

Овим се расписује стечај на *парохију* I. разреда у *Госпићу*, протопресвитерата личког.

Интеркулара нема.

Рок пријављивања до 28. априла (10. марта) 1894.

Из седнице Епарх. Конзисторије, држане у *Плашком*, 24. фебруара 1894.

Михаило с. р.
Епископ горњо-карловачки.

Српска православна црквена општина у Вуковару

Бр. 2. ех 1894. 39 2—2

Дражбени Оглас.

На основу скупштинског закључка од 1. (13.) марта 1893. српске православне црквене општине Вуковарске, а услед одобрења славног арход. комин. одбора у Карловци од 19. априла (1. маја) 1893. бр. А. О. 144/157. расписује се дражба на мањак *ради отправљања целе црквене столе и покривања црквеног торња са бакром.*

По прорачуну износи:

1.	Зидарска радња	727 ф. 38 н.
2.	Тесарска радња у торњу	515 ф. 68 н.
3.	Покривање торња са бакром	1550 ф. 40 н.
4.	Бојадисање прозора . . .	22 ф. — н.
5.	Позлата крста и јабуке жеженим златом . . .	400 ф. — н.
6.	Деломична позлата декорација розетни са жеженим златом	250 ф. — н.
	укупно:	3465 ф. 46 н.

а) Дражба држаће се 4. (16.) априла 1894. у 10 сати пре подне у већници српске православне црквене општине.

б) Дражбоваће се са писменим понудама на целокупни посао и на сваку поједину радњу; сваки дражбоватељ дужан је од горе споменуте своте 10% у име јамчевине својој понуди прикључити; понуде се примају најдуже до дана дражбе до 10 сати пре подне; на касније понуде неће се обзир узети.

в) Општина задржава себи право повереља према подузимачу.

г) Јамчевина ће се повратити подузимачу после обављене коадуцације.

д) Ближи услови, тако исто нацрти и прорачун могу се код председништва ове црквене општине до дана дражбе видити.

У Вуковару, 15. (27) марта 1894.

Сима Царевић, перовођа. Сима Тешић, председник.

Камилавке. 25 5—20

За г. г. мирско свештенство, а по одлуци и благослову српског светог синода од 21. октобра 1893. год. од отворено плаве чоје и кадифе, израђујемо и то: од најфиније чоје и кадифе. Молимо г. г. протојереје и свештенике да нам се с поруџбином обраћају.

Земун, 16. фебруара 1894. год.

С поштовањем
Витомир Марковић и Павловић,
кројачи црка. и свештен. одела и кројачи црка. утвара.

СТЕЧАЈ. 33 3—3

На упражњено место *пароха у Руми* са платом III. разреда, овим се отвара стечај.

Који желе место то получити, имају своје ваљано устројене молбенице, ако су из стране епархије путем своје надлежне конзисторије, иначе путем надлежног им протопресвитера до конца априла о. г. овамо поднети.

Из седнице конзисторијалне у *Карловци* 22. фебруара (6. марта) 1894. држане.

Архидијецезална Конзисторија.

СТЕЧАЈ. 38 2—3

Потписана општина расписује овим стечај на једно *дадилячко место*. С тим местом скопчана је следећа плата: 120 фор. а. вр., $1^1/_2$ хв. дрва, стан из једне собе и кујне, огрева по потреби.

Захтева се и мађарски језик. Молбенице имају се до Ђурђева дне потписаном поднети.

У *Сут. Клариј* 14. марта 1894. год.

Јован Стојков,
председник.

Ад К. 99/107 ех 1894.

ЕДИКТ. 34 3—3

Услед бракоразводне молбе *Анке Николић рођ. Теодоровић* из Карловца против супруга јој *Петра Николића-Буковчанина*, који је незнано куда у свет отишао — настојећим се позива речени Петар, да у року од 6 месеци, рачунајући од првог увршћења овог едикта у новине, конзисторији овој или сам лично предстане, или место пребивања свога обзнани, пошто ће се иначе против њега поведена бракоразводна парница и без њега окончати.

Из седнице Арх. Конзисторије у *Карловци* 22. фебруара (6. марта) 1894. држане.

Архидијецезална Конзисторија.

СТЕЧАЈ.

40 1—2

Ради сталног попуњења *учитељског места* на српској вероисповедној основној мушкој школи у *Пароги*, овим се расписује стечај.

Плата је учитељу у готовом новцу 300 фор., 40 фор. за повторну школу, 15 фор. за перовођство, 7½ јутара земље и 2 ланца јаруга, слободан стан, — састојећи се из две собе, кујне, коморе, подрума, шупе, штале и свињца — и једна башта у етану а једна је ван села.

За зиму сламе за огрев колико треба и 2 хвата тврдих дрва. — Од погреба где позван буде 1 форинту.

Учитељу у дужност спада све законом прописане предмете предавати, у цркви појати и децу у црквеном појању обучавати. — Рок стечају траје до 10. априла ове год. по с. кал. а избор ће се обавити на трећи дан Ускрса.

Приметити је, да се на овом месту налази од славног Епарх. Шк. Одбора именован испитани учитељ Душан Шикопарија, који своју дужност на потпуно задовољство ове општине врши.

Молбенице ваља слати црквено-школском одбору у *Пароги*.

Из седнице црквено-школске скупштине, држане у *Пароги* дана 20. марта 1894.

Александар Тошић, парох и заменик перовође. Тима Прерадов, председник.

За г. г. **свештенике** препоручујем врло фине и добре

ШЕШИРА И ЋЕЛЕПУША

сопственог фабриката,

са разним најсолиднијим ценама, брзом и тачном послугом. Поруке са стране такође обављам и шаљем с платом у наточ (Nachnahme). Молећи за многобројну посету

С поштовањем

Петар Маркуш, шеширција

пређе А. Јекић и Маркуш

у кући госп. Николића бр. 16. на главној пијаци

41 1—3 у Новом Саду.

Бр. 5. М. Шк. Од. ех 1894.

СТЕЧАЈ.

35 3—3

На сомборским салашким српским вероисповедним школама, а наиме: на *Ранчеву, Жарковцу, Радојевићевима* и на амбулаторној школи *Обзир-Мичићевима*, овим се расписује стечај, ради сталног попуњења дотичних *учитељских места*.

Од компетената се тражи, да у сваком погледу имају законом прописану квалификацију. На прва три места могу се искати и испитане учитељице. По избору Општинском, овај ће Одбор осим амбулаторног, изабрана лица разместити на места на која он за најзгодније нађе.

Са сваким од ових места скопчана је годишња плата од 400 фор. а. вр. и стан у натави; а амбулаторном учитељу даје се још годишњи додатак од 50 фор. а. вр. на зимње одело односно подвоз.

Рок стечају излази од првог дана публикације у званичном листу „*Српском Сиону*“ па за 6 недеља.

Изабрани учитељи односно учитељице своје ће учитељско звање примити 1. септембра о. г. од када ће им се и плата издавати.

Из седнице м. Школског Одбора, држане у Сомбору 22. фебруара (6. марта) 1894.

Никола Ђ. Вукићевић, председник м. Шк. Одбора.

Ст. Коњовић, перовођа.

ВПО. 357/ех 1893.

СТЕЧАЈ.

37 2—3

Овим се отвара стечај *за учитељско место* на *сум. православној школи у Фењу*.

Плата је: 300 фор. у готовом; 2 ланца оранице земље, на коју учитељ пореза и остале трошкове плаћа; леп стан са баштом; 2 хвата тврдих дрва; сламе по потреби; 10 фор. у име перовођства; од погреба где позван буде 50 нов.

Учитељ је дужан све предмете од *Ст. Школ. Савета* прописане предавати, певницу држати, децу у црквеном појању обучавати и повторну школу држати.

Првенство имају, који се лично представе, који су *српску учитељску школу у Сомбору* свршили и испит из мађарског језика положили.

Рок је 20. јула (ст. стила), код ће се и избор обавити; изабран учитељ наступиће своје звање 1. септембра п. р. к. о. г.

Из седнице црк. школ. одбора, држане у *Фењу* 3. (15.) марта 1894.

Бранко Ј. Чавић, прив. учитељ и перовођа. Велизар Павловић, председник.

40 2—6

Оглас.

По закључку и благослову светог Синода од 21. октобра 1893. г. посиће и мирско свештенство „камилавке“, за то сам слободан пречасном мирском свештенству препоручити „камилавке“ које ја израђујем а и готових имам у великом избору од фине плаве, а за монашко свештенство прне кадифе, као и плавог и црног перувијена.

Осим тога код мене се могу добити одежде, барјаци, литије, плаштанице, налоњи, стихари, завесе, чираци, кадионице, кандила, путири, ручни и престолни крстови и т. д.

Нови Сад, марта месеца 1894.

Прва кројачка радионица свештеничког одела и свију црквених утвари

С поштовањем М. Соколовић.

ЛУДВИГ ТАУШ

позлатарски атеље за српску православну црквену уметност

у Новом Саду, дунавска улица код „Златног крста“

Препоручујем се сл. црквеним општинама за украшавање српских православних цркава. Особито стављам на знање да имам на продају по умереној цени један готов, лепо израђени

Христов гроб.

Овом приликом јављам да имадем и готових **плаштаница**, које су врло угледно израђене. — Даље имам на мом сложишту готових **рипида** од дрвета, месинга (галвански) позлаћено и од лима и све друге црквене утвари.

42 1–2

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по води и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене израђена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушкама провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој систему прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој систему ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на више има увек готових на стоваришту.

198 8–26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошк» бесплатно и франко**

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За странце износи: на годину 5 фор. На Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Српској Манастирској Штампарији** а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у **Новом Саду**. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

Год. IV. Број 14.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 3. априла 1894.

ЗАХВАЛНИЦА НАРОДНО-ШКОЛСКОГА САВЕТА

ЊЕГОВОЈ СВЕТОСТИ ПАТРИЈАРХУ СРПСКОМ

ГЕОРГИЈУ

НА ОСНИВАЊУ „ФОНДА СВЕТОГА САВЕ“.

Ad III. C. 62/3. ex 1894.

Ваша Светости!
Преузвишени Господине!

Стање српске народне основне школе у многим и многим српским правосл. црквеним општинама могло је већ од дужег времена у великој мери појачавати, па је и појачавало забринутост позваних народно-црквених школских чиниоца у обзиру опстанка таквих школа.

Жалосно стање тих школа поникло је у главном са незгодних имовинских прилика дотичних српских прав. црквених општина и српскога православног народа тих општина, сталним одржано пак тим истим неприликама, а делимице и тим, што је где која спасоносна мера од стране надлежних школских чиниоца пропуштена и неучињена, дало је такође повода, да се земаљска законодавна власт покрене, и учини расположење, да држава притече у помоћ тим школама, ну тако, да исте управо изгубе белегу народних автономних завода, а постану подложницама не-автономних чињеница.

Тим расположењем земаљске законодавне власти подстакнута је забринутост народно-црквених автономних власти, па и сваког родољуба, којем је на срцу добро и напредак а пре свега *опстанак* српске правосл. вероисповедне школе до највишег степена.

И у тим тешким и управо ређи судбоносним данима по опстанак српске правосл. вероисповедне школе у многобројним српским правосл. црквеним општинама Ваша Светост, председник овога српскога прав. Школскога Савета и најпозванијега чувара српских православних вероисповедних школа, чини расположење, по својем срцу и осећајима, да се по могућству спречи уништење опстанка многобројним српским основним школама, *оснивајући својим вледушним даром од десет хиљада форинтова и. вр. жиаи извор одржању опстанка тим школама:* „Фонд Светога Саве".

Српски правосл. Народни Школски Савет већ према напред наређаним околностима дубоко дирнут дарежљивошћу Ваше Светости одлучио је у седници од данашњега (потписаног) дана и под горњим бројем, *увести у седнички записник своју дубоку захвалност на вледној дарежљивости Ваше Светости и ту захвалност у облику адресе исказати и саопштити Вашој Светости,* што сё овим учтиво Вашој Светости и приказује у знак, да ово родољубиво дело у свези са осталима подизима Ваше Светости око српске православне вероисповедне школе, нарочито овај српски правосл. Народни Школски Савет, као највиша народна автономна школска власт, високо и потпуно цени и уважава.

Приказујући ову захвалност Вашој Светости има част Школски Савет учтиво известити Вашу Светост, да је учињено расположење, *да се учини апел на српски православни народ, ове митрополије, да умноженьу овога по српске правосл. вероисповедне школе неминовно потребнога извора приходи, и тим својим приступом отклони ону опасност, који непрестано прети опстанку поменутих школа.*

Српски правосл. Народни Школски Савет завршује ову захвалницу своју са искреним усклицима: Живела Ваша Светост много и дуго за пробитак и на радост српској школи и српској просвети!

Из седнице *српског православног народног Школског Савета*, држане у *Карловцима* 28. марта (9. апр.) 1894. године.

Др. Лаза Секулић с. р.,
нар. црквен. тајник,
бележник.

Др. Ника Максимовић с. р.,
подпредседник.

ИСТОРИЈА ШИРЕЊА СЕКТЕ НАЗАРЕНСКЕ.

Један одсек из повеће расправе: „Назаренство, његова историја и суштина" од Владимира Димитријевића.

(Свршетак.)

Данашње најглавније исходне тачке ширења назаренскога јесу: Вршархељ, Темишвар, Сегедин и Суботица. Из тих градова они као да систематски оперирају. Кројачи, млинари, сајџије час-по крстаре и по најудаљенијим крајевима, и врбују људе у назарене, често на нечувено препредене начине.*

* У Дедеблату су и. пр. овако бацили замку: Пре три године, баш када је тамошње црквено стање услед безобзирних интрига председникових добило жалостан изглед, појаве се они око велике Госпојине са пуним дугачким колима бостана, те почну трговати улицама. Деси се, да ће неко момче украсти једну лубеницу. „Ej, пријатељу, ето ти украдоше бостан!" викнуће на прикрајка један цигани. Али назарен, на највеће чудо присутних, још смирените развуче своје тупо лице, те ће рећи тихим гласом: „види Бог!"

Међу Србе дошао је тај немили гост око 1865 године — из мађарских крајева. Но коме првом припада та грешна слава, о томе не можемо рећи ништа извеснога. У моје крајеве (Омољица, Бананите, Панчево), знам да је ту веру још пре 27 година пренео неки *Хорванец*, тада сајџија у Темишвару, а сада млинар у Бајмоку (крај Суботице).

„*Православље*," духовни часопис, Београд, 1871 г., стр. 279—284, — донело је по

Разуме се, да су сељаци после сте до последње лубенице стављали на пробу назаренчеву трпељивост и „смиреност", и он је заиста врло мало пазарио, али је баш тиме утро пут једноме пророку, који је већ након недеље дана дошао у село, те са лакоћом инфицирао неколико румунских породица. (Међу Србима ју ту не беше шићара пред проповедима поп-Јованових, на што ћемо се обазрети још на једном месту.)

тадашњим бројевима „Обзора“ из пера Луке Грбановића, доста ран извештај о учењу назаренском, па нам ту прича уједно и о томе, ко је унео назаренштину међу Србе. То беше неки Хрват виноградар из *Српских Карловаца*, по имену *Мата Ребрић!* Беше то, као што тврди Грбановић, човек писмен и начитан. Он је од ваикада радо читао, нарочито поучне књиге, а у првоме реду свето писмо. Са те своје ревности њега је његов парох јако волео и у многим приликама одликовао га између осталих парохијана. Повод зашто је он ипак оставио своју стару веру, није се могао докучити. Причају тек, да је на-њ јако утецао други неки Хрват, *Јелић*, који је у својој 50-ој години отпао од своје (римокатоличке) цркве, па почео међу својом браћом Хрватима тајно проповедати, како црквеној служења нису ни од какве користи, како је свештенство искварено и т. д. Јелић је свакако примио науку назаренску из Суботице и Пачира. Он ступи у ближи додир са Ребрићем, те и овај поче ту нову науку распростирати, не само међу Хрватима, него и међу Србима. Ребрић и Јелић почели су проповедати око 1867. године. За кратко време, и око нових проповедника прикупи се мало друштво, које мушкиња, које женскиња. Скупљали су се само ноћу, проводећи време у читању св. Писма, молитвама и певању песама (свакако већ из „Харфе Сионске“). Када се за те скупове дознало, мештанска се грађанска власт диже да им то закрати. Ребрић и Јелић буду ухваћени и затворени у тамницу. За тим су их и даље гонили, али је нова вера тиме само добијала. На брзо, и назарена беше у Сасаиа, Крчедину, Сурдуку, Бановцима, Голубинцима, Сурчину, Бољевцима и другим местима.*

Међу нама је назаренство почело одмах да се шири врло нагло. Томе су много допринеле с једне стране — као што ћемо на крају опширније расматрати — наше опште жалосне прилике, с друге опет стране то, што су они већ за рана нашли били пута и начина, да набаве себи и „*Харфу Сионску*“ у доста вештој преводу (прво издање, мислим, 1868 год.). Док смо се ми обазрели, оно је већ посејало било своје семе у мал' те све наше крајеве.**

И до данас нас је сатана баш изобилно обдарио са тим својим пакленим плодом.

Не би човек могао ни сневати, колико их се већ укрцумчарило у нашу средину! Та је јава заиста страшна — Србин се на њу мора згрозити и ужаснути!! Јер докле у читавој Угарској имаде од прилике до једно десетак хиљада назарена,** дотле их имаде само

* Још 1870-те год. пише о тој нашој невољи један учен Немац овако: Merkwürdig und interessant ist die neueste Erscheinung, dass das Nazarenerthum, welches bisher nur bei Deutschen und Ungarn anzutreffen war, nunmehr auch unter den Serben griechisch-orientalischer Confession Verbreitung finden soll, wie diess eine jüngst im Karlovitzer Serben-Congress erfolgte Interpellation behauptet (мисли свакако Сандићеву интерпелацију на пок. Ев. Арс. Стојковића, тадашњега администратора патријаршије). Das serbische Volk war nämlich bisher allen religiösen Einflüssen von aussen ganz unzugänglich, umsomehr, als die Confession als eine Schutzwehr der Nationalität gilt, und als solche vertheidigt wird. — Beil. zur Allg. Zeitg., од 1. јуна 1870. стр. 2430.

** По статистичким подацима било би у Угарској до краја 1891 год. свега 6829 назарена; но када само међу Србима — као што пак можемо на сигурно узети — има преко 4000 назарена, а уз то их и међу нашим Румунима може бити до 1000, тада не можемо баш никако узети, да ће на римску и нарочито протестантску цркву наше отацбине пасти тек једва 2000 назарена. Тај се непотпуни број има тумачити тиме, што се ни при последњој конскрипцији није водило о назаренима какав строго засебан тефтер, него су их хахоп урачунавали у низ оних парохијана, којему су припадали пређе. *Пак стоји неутемељена истина, да ниг међу Србима има и по вери и по народности сразмерно најјаче.*

Да међу Србима има око 4.400 назарена, црпем из 13. бр. „*Срп. Сиона*“ од г. 1893, где се напше саопштава, *да само у панчевачком протопрезвитату имаде равно* ***500 назарена,*** чему је овако надовезао сада већ покојни патријарх. синђел, *Сергије Шакрак-Ninak:* „Поред 500 назарена у панчевачком протопресвитерату, биће да их има бар толико и у друга два протопресвитерата иршачке епархије, што би износило у целој иршачкој епархији бар 1000 назарена — па кад се уз то узме, да од прилике 1000 назарена има у темишварској епархији, а толико (дакле опет 1000) ће их најмање бити у архидијецези карловачкој, а при томе на података, што их при рукама имамо, знамо, да у бачкој епархији има свега 1465 назарена, баш да узмемо, да у

* За овај важни податак дознао сам од високопреч. г. *Димитрија Руварца*, протојереја земунског, када је рукопис већ био дат у штампу, те се њему с тога овде захваљујем на пажњи коју је поклонио овој работи.

међу Србима око 4400 назарена, или словом: *међу Србима православне вере у Угарској имаде око четири хиљаде и четири стотине назарена*, другим речима: имаде међу нами око четири хиљаде и четири стотине одпадника не само од вере наше дивне православне, него и наше, негда онако славне народности (јер ко је једном прешао у назарене, тај вели уједно и то, да он више није ни Србин)!!! Шта ће још све од нас бити, то сам Бог свети зна!

Осим у Угарској имаде следбеника Фрелихових још *и у Америци* (нарочито у Сједињеним Државама, до 10.000); у *Елсас-Лорену* имаде их до 260 душа* са само две зборнице, у Gumbrechtshofen-у и Bischweiler-у (иначе се скупљају по приватним кућама);** у *Швајцарској*, у самој колевци, биће их — како ме о томе уверавање Фрелихов син — око 1000 (ту се од најновијег доба јако множе,

другим епархијама нема баш ни једног назарена (као што их и неће бити много), не значи ли то — изнакао по нас, по крсту и народ наш — *да назаренској секти баш ми православни Срби дајемо најјачи прибој!?...* 1.000.000 срп. прав. народа одлучио је и одвео од себе, те за навек и изгубио 3—4000 душа, које су назаренском заблудом заражене, а можда за навек за Српство изгубљене!... Је ли то могуће, и је ли то истина? Ако је истина, зашто је кобно и ужасно!!...“

* A. Fröchlich, Sektentum und Separatismus, стр. 35.

** На и. м., стр. 32.

тако су н. пр. у Цириху морали да подигну нову, већу зборницу, коју и „освешташе“ у јесен 1892 године). Има тих сметењака, али у далеко мањем броју, још у *Бадену, Виртембергу и Француској*; на слушамо, да од некога доба хватају корена и у *Србији*, где их је највише у *Београду*, и то до преко једне стотине. А шире се они већ и по *Бугарској*, и то невероватно нагло. Као што ми причаше један Србин трговац, имају они своје скупштине у *Софији, Рушчуку, Габрову, Самокову* и т. д.

Еде можемо рачунати, да „Фрелихијанаца“ имаде данашњим даном света око 22 000 душа.

Да одговоримо још на једно питање:

Следбенике Фрелихове називају Немци: „Taufgesinnte“, „Fröhlichianer“, „Schismatiker“, „Strampler“, „Betisten“, „Neutäufer“;* у нас се сами радо називају „вернима“ и „крштаними“, а ми им опет кажемо „нововерци“ и „бугери“. Сви ти називи имају своја непосредног смисла; али откуда назив „назарени“, који се на ту секту примењује искључиво у Угарској? — Ево откуда тога назива:

Кад се немирни Људенит Хеншејн бавио по Швајцарској, он је дошао у додир и са следбеницима Јакова Вирца, који се у то доба већ зваху „назаренима“. Ту се дакле Хеншејну боље свидео назив „назарен“, него „die Gläubigen in Christo“, што је избрао био Фрелих, те пренесавши амо ту секту, пренео је на њу и *назив „Назарен.“*

* На и. м., стр. 28.

БЕСЕДА НА ЦВЕТИ.

„Осана, благословен који иде у име Господње, цар Израиљев.“
(Еван. по Јовану XII. 13.)

Тако клицање, тако поздрављање на данашњи дан, а у највећем одушевљењу своме, јеврејски народ Христа Спасителя, при свечаном уласку Његовом у град Јерусалим.

Па има ли, богољубазни хришћани, ма и једнога само међу нама, који небу из све дубине душе своје и благодарна срца свога, синовље заванио, а у данашњи дан, Христу Спасителју, сходно клицању јеврејског народа: *„Осана, сину Давидову, благословен, који иде у име Господње, осана во вишњих.“*

Па инак, колика разлика између клицања на шет и клицања оног — јеврејског народа; — колика разлика између одавања славе и хвале данас слављеном Спаситељу света, указане му од нас и оне — јеврејског народа!...

Разлика је та огромна. Јер ми, одавајући као добри хришћани славу и хвалу Спаситељу нашем Господу Исусу Христу, указујемо исту Њему као правом истинитом Богу, као цару небеском, који је сишао по превечној одредби Божјој на земљу, проповедао свету своју узвишену спасоносну науку, нас ради и нашег ради спасења страдао, поруган, мучен, бијен, испљуван био; те, који је најпосле на крсту распет

био, да својом драгоценом крвљу искупи пали род људски. Ми му дакле одајемо славу и хвалу, ми му се молимо као правом, истинитом Богу нашем, као цару небесном.

Али није тако чинио и јеврејски народ, а у данашњи дан. Истина, да му је и он у сретању, на путу Његовом у град Јерусалим, одушевљено клицао и поздрављао га речима: *„Осана, сину Давидову, — благословен — цар Израиљев;“* — само што су побуде тога клицања биле са свим противне побудама клицања наше. А ево, за што:

Као што знамо, благољубазни хришћани, јеврејски народ беше Богом изабрани народ; њему је Бог преко Мојсија и осталих пророка казао вољу своју; дао му закон, по којем се он владати и живети има; — и док је он вољу Божју извршивао, док се Бога сећао и Њему клањао, дотле је јеврејски народ и напредовао, јер се помоћу божјом уједињио и тако основао своје славно царство, у ком су они сретно и задовољно живели; јер „милост божја, беше на њему.“

Но достигавши тако врхунац славе, моћи и величине своје, јеврејски народ напусти веру своју, заборави на Бога свога, ода се разним телесним уживањима и наслађама и заборавивши на Бога, стаде живети блудно, развратно и неваљало, услед чега га је и заслужена казна божја постигла, тиме, што му се царство његово уништило. Јеврејски народ, тај пређе слободан и моћан народ, постаде сад туђ роб, слуга и роб, јер га други покорише; и тако јеврејски народ, изгуби своју државну самосталност, независност!...

Па као што је сваком покореном народу тешко и врло немило сносити туђ јарам и извршивати туђу вољу и заповести, исто је тако било и јеврејском народу, после пада његове државе. И јеврејски је народ јако тужио и горко оплакивао судбу своју; јако тужио за изгубљеном самосталношћу својом.

И видећи Христа Спасителя, како убедљиво, како силно проповеда науку своју, и како у доказ своје истините науке чини пред људима дотле невиђена и нечувена чудеса, — јеврејски је народ затомише полазио за Христом и веровао у Њега као обећаног Месију; но не као Месију, који је дошао, да искупи пали род људски, и да избави од греха сав тадањи наравствено покварени и трули свет, већ јеврејски народ мишљаше, да је Христос цар земаљски, који је дошао, да избави и да ослободи из ропства јеврејски народ, те да му поврати његову изгубљену државну самосталност, и успостави на ново његову народну државу, како би опет био силан, моћан и велик народ.

Отуда оно обожавање Христа Спасытеља од стране јеврејског народа, — отуда оно одушевљено клицање Христу Спаситељу, при сретању, на путу његовом у град Јерусалим: *„Осана, сину Давидову, благословен који иде у име Господње, осана во висинах“!.....*

Но када је, благољубазни хришћани, Господ наш Исус Христос јасно и гласно казао, да *царство Његово није „од овога света“*, већ да је царство небесно, царство блаженства, у којем се вечно наслађавају и благују душе праведних,...; да он није цар земаљски, који суди овде на земљи, већ цар небесни, који ће, као праведни судија, свима људима, по делима њиховим, на страшноме своме суду праведно судити; — то ти исти Јудеји, који су га пређе са највећим одушевљењем дочекивали и поздрављали; који су, по сведочењу данашњег св. евангелија, путем његовим из Витаније у град Јерусалим, разно цвеће, зелене гранчице и своје хаљине простирали, радосно кличући му: *„Осана, благословен, који иде у име Господње, цар Израиљев“;* — ти исти Јудеји, велим, преварени у очекивању своме, да ће помоћу Христовом успоставити своју народну државу и самосталност, — постадоше сад отворени непријатељи Христови и његове науке, те, после неколико дана само, у место одушевљених узклика: *„благословен, цар Израиљев“* и *„Осана, сину Давидову“* .... сад, желећи његову смрт, као из једног грла повикаше сви: *„распни, распни га.“*

Ето видите, богољубазни хришћани, шта је у стању покварености, развратан и неваљао живот и гадна себичност да произведе! Христос син божји сишао се на земљу, да својом драгоценом крвљу искупи пали род људски,... да палог човека опет измири с Богом, створитељем својим.... да га по ново усини Богу; а како је човек благодарно то сину божјем Исусу Христу? — Највећом неблагодарношћу, осудивши сина божја на срамну смрт, смрт крстну!.....

Па станимо сад овде мало, богољубазни, погледајмо сад мало и себе, испитајмо мало и савест нашу. Испитајмо добро себе, е да ли ми као хришћани, након 19 стотина година после Христа, вршимо дужности своје, које имамо

према Богу и према ближњима својим, као што треба; да ли живимо, као што Бог заповеда, и као што је Христос учио, те да ли и клицање наше одговара делима нашима?

На ово питање више се да одговорити: са не, него са да! Јер кад погледимо свет и у њему људе, кад мало изближе посмотримо један другог, видимо, да ми већином не радимо оно, што би као хришћани дужни били чинити, и што би у својој властитој корисги требали да чинимо.

Господ Бог, наш премилости Створитељ, заповеда нам: да га љубимо „свим срцем, свом душом својом и свим мислима својим“; и да љубимо „ближњега свога као сами себе.“ А чинимо ли ми у животу нашем тако?

Зар онај љуби Бога, који никад у цркву на молитву не долази? Зар се онај сећа Бога и његовог праведног суда и грехова својих, који никад не приступа тајни св. причешћа, ради опроштења грехова својих? Или зар сме и помислити ко-год, ма ко он био, да он као човек никада није погрешио? А зар не зна: *„да нигдже без греха токмо један Бог?“* — Или зар онај извршује заповеди божје, који краде, убија, прељубе чини, који се лажно заклиње, те тиме губи душу своју, која треба сваком човеку да је највеће благо на овоме свету?....

Или, зар ми љубимо ближњег свога, брата свога онда, кад га оговарамо, грдимо, пред светом понижавамо, — па још кад је невин! Кад му злобимо, кад се међусобно свађамо, кад се процесамо, те тиме и сами себе понижавамо и убијамо?

Та колико је већ безброј породица у нас Срба, због тог и таквог живота пропало? Колико ли ради тога штете опште нам? Па зар још није доста? Зар је нама баш суђено, да баш у лудо, а са неразборитости своје пропасти морамо? Та и нама је милостиви Бог дао разума, да разумемо и сватимо: шта је добро, а шта зло. Па нека чини свако у животу своме добро — а избегава зло! Трудимо се дакле хришћани моји, да у животу своме што више добра учинимо, а што мање грешимо. *„Нека нестане грешника са земље, и безбожника нека не буде више.“* (Псалам CIII. 35)

С' тога дакле, слажите се, богољубазни хришћани, чувајте и исправљајте један другога, упућујте ви старешине децу вашу на добро, и будите у помоћи свештенику вашем, у вршењу његове племените, узвишене и претешке службе Богу и народу; јер сам један човек не испрази овај свет, па ма он ко био. Може свештеник један говорити колико год хоће, може говорити и лепо и мудро, и добро и корисно, но, ако та ви старешине општинске и родитељи не помогнете, то ће онда врло слабо користи бити и од најбољих проповеди његових, па и од најбољег свештеника!....

Оканите се процесања, јер ће нас то убити, као што нас је то и до сад, већ поприлично упропастило, већ *„љубав братинска, да остане међу вама“* (Јевреј. XIII. 1). Нека млађи своје старије слушају и нека им се покоравају..... а старешине нека добро управљају домовима својим, и нека деци својој у свему буду добар пример и путевођа.... Упућујте један другог на добро.... помажите један другог, кад год можете и чиме год можете, јер у слози је спас наш! *„Утјешавајте један другога, и потрављујте сваки ближњега“*; .... *„будите мирни међу собом“*; .... *„поучавајте недисане, утјешавајте малодушне, браните слабе, сносите свакога“*! .... *„следајте, да нико не враћа коме зла за зло“*; .... и *„укланјајте се од сваког зла“* — као што нас сто лепо и мудро учи св. апостол Павле (1. Солун. V. 11, 13, 14, 15, 21).

И тако завршујући ову моју науку данашњу, не пропуштам ни сад позвати вас, богољубази хришћани, да као што сте до сада ви, тако и деца ваша века у недеље и празничне дане редовно у цркву на богослужење долазе, да се овде милостивом Богу помолимо и благодаримо за велика добра, којима нас Он, на сваком кораку нашем, преизобилно обасипа;.... привикавајте децу вашу од малена, док су још као оно прут, који се савијати даје, да у цркву редовно долазе; јер деца, што виде у својих старијих и чему се научила у детињству, то обично чине и кад људи постану. Живимо тако, богољубазни, да сваког тренутка будемо спремни, да пред суд праведног судије, милостивог Бога изаћи можемо;.... па за то и завршујем речима: *„стражите, јер не знате дана ни часа, у који ће син човечији доћи“* (Матеј, XXV. 13.). Амин.

Говорио 1892. год.

Милан Боборић,
парох кулски.

Најважнији и за вечно спасење најпотребнији догмати православне вере, католичанске и апостолске цркве грчко-источне, издани на употребу омладини новосадске гимназије, трудом Петра Милорадовића у Хали на Сали 1765. године.

Са латинског превео **Симеон Аранички**, протопр. капелан у Земуну.

(Наставак).

Питање 24. Шта знаш о преблаженој Деви Марији?

Одговор 24. Као што беше преблажена Дева девојка пре зачећа, таком остаде у зачећу, после зачећа па и при самом рођењу и у бескрајне векове таком ће остати. И пошто преблажена Дева Марија није родила човека него самог Бога-Слова, то смо је дужни сви с правом и по заслузи славити и величати као матер Господа нашег Исуса Христа или боље као Богородицу, јер је она то заслужила, што је тиме испунила тајну светога православља.

Питање 25. Којим се речима велича преблажена Дева?

Одговор 25. Речима пророка и арханђела Гаврила, а те је речи св. црква овако разредила: 1.) Здраво Марија, пуна благодати, 2.) Дево Богу подобна, 3.) Бог с тобом, 4.) Благословена си ти међу женама, 5.) И благословен је плод твоје утробе, 6.) Јер си родила Спаситеља нашим душама.

Питање 26. За што је Син рођен, а не Отац или Дух свети?

Одговор 26. Што је Син узео на себе тело, а не Отац или св. Дух; а ово је било за то, да би Син сачувао неповређено и тајанствено својство своје ипостаси; да би тако Син био и на земљи и на небу.

Питање 27. За што је узео Исус Христос на себе човечије тело?

Одговор 27. Прва и непосредна цељ „васплоћења“ јест искупљење човечанског рода, а крајња и посредна: откривање божанске доброте и славе.

Питање 28. За што кажеш „који је пострадао и погребен био“?

Одговор 28. Јер овим речима тврдим, да је Господ наш Исус Христос без икаква греха, својевољно страдао за наше грехе, да је, на крст прикован, и последње муке на крсту претрпео, и тако заиста (а не привидно) издахнувши на пристојном месту погребен био.

Питање 29. Шта велиш (знаш) о крсту?

Одговор 29. Ако је пак и нас спасао онај крст, на ком је Христос дух свој испустио и крвљу Христовом попрскан био, а каже се, да има неко особито знамење Христово, које има моћ чудотворну, да разгони демоне, то стоји, да га ради ових важних и премногих узрока морамо високо ценити.

Питање 30. Шта знаш о васкрсењу Господа нашег Исуса Христа?

Одговор 30. Господ наш Исус Христос оживио је силом свога божанства, ускрсао је у оном истом телу, у ком се родио и умрло ради нашег оправдања; узнесао се на небо у оном истом телу, у ком је заиста претрпео смртну казну; по том из мртвих ускрсао и сео с десне стране Бога Оца у хвали и слави, одкуд ће се вратити у слави, да суди живима и мртвима. „Који се предаде смрти за грехе наше и устаде за оправдање наше“ (Рим. гл. 4. ст. 25). „Који и рекоше: људи Галилејци, шта стојите и гледате на небо? Овај Исус, који се од вас узе на небо, тако ће доћи, као што видесте да иде на небо“. (Дел. ап. гл. 1. ст. 11)

Питање 31. Како се узнесао на небо Спаситељ наш Исус Христос?

Одговор 31. Исус Христос узнесао се на небо, у колико човек беше, јер је био као Бог увек на небу и на сваком другом месту.

Питање 32. Шта знаш о светој вечери (причешћу)?

Одговор 32. О вечери Господњој свете евхаристије, која је на жртвенику, названом света трпеза, знам, да је благословљени хлеб на дискосу и вино у путиру постало, уз призивање светог Духа, заиста баш оно тело, које је за нас на крсту висило и мучено било, и она крв, која је истекла из пречистога тела његовог. То је нама хришћанима на употребу од самога Христа одређено. „И кад јеђаху, узе Исус хлеб и благословивши преломи га и даваше ученицима и рече: узмите, једите, ово је тело моје. И узе чашу и давши хвалу даде им говорећи: пијте из ње сви,

јер је ово крв моја новога завета, која ће се пролити за многе, ради отпуштења греха.“ (Мат. гл. 26 ст. 26—28)

Питање 33. Ко се може припустити св. причешћу?

Одговор 33. Светом причешћу може се припустити само онај, који се исповедно и себе испитао: „Али човек себе да испитује па онда од хљеба да једе и од чаше да пије.“ (I. Кор. гл. 11. ст. 28)

(Наставиће се).

КЊИЖЕВНЕ ОЦЕНЕ И ПРИКАЗИ.

(Наставак).

Кад се тако састадоше св. Златоусти и Василије, они се почеше и опет разумевати и споразумевати. Василије жели, да се њихова истомишљеност у пуноћи својој поврати и утврди, а услов томе види у заједничком живовању њиховоме. За то наговара св. Златоуста, да један и други оставе своје куће „па да обојица у једној заједничкој кући живе“. Златоусти је већ пристао, да „прими од њега овај дар“. „Ствар беше већ готова“.

Али, кад је мати Златоустова (саморана удовица) опазила, шта је овај намислио, „ухвати ме — вели св. Златоусти — за десницу руку, поведе у своје одаје и сједнувши крај мене, па ону нету постељу на којој ме је родила, поте коше јој сузе потоцима и поче говорити ријечи жалосније од суза, јадајући се мени“.

Тешко је било оглушити се *такиим* речима. Пред јадањем, неодољивом и чаробном силом таквих речи, подлегло је срце синовљево и у грудима потоњег Светитеља; занемила је реч и у устима — Златоустога. Златоусти, чије је срце било море осећаја и речи, чија су уста проспала бисер речи, као силни оркан што разноси непрегледни песак морски; Златоусти, који је свој поступак онако речито и снажно бранио према пријатељу Василију, тај исти Златоусти, после речи мајчиних, — ћути. Као да му се следило море речи у срцу, и скаменила лава речи на уснама; или, као да му је ватра речи мајчиних, „жалоснијих од суза“, сасушила океан речитости, златословља његовога... Он је ћутао. А нама мора жао бити, да својим златним устима и речима није пред нас изнео и оне узвишене осећаје љубави и пијетета свога према мајци својој и њеноме јадању, који су га одвратили од заједничког живота, у једној кући, са пријатељем својим Василијем.

Он је то јадање мајчино само приповедно „племенитоме младићу“ Василију. „Но њега не само да није дирнуо овај говор, већ још више стаде наваљивати, тражећи од мене (Златоустога) исто, што и прије“.

Разуме се; нису га дирнуле речи мајчине, јер његово срце није било од срца њезиногa; а пријатељево приповедање није било јадање мајчино!

Василије и даље навађује на Златоустога, да заједнички живе. Њему је пред очима њихово пријатељство, истомишљеност и истовреност занимања. А Златоустоме крај свега тога и мајка, са речима жалоснијим од суза. Пријатељ навађује; сви не попушта.

„Од једном пуче глас, који обојицу збуни. Глас бјеше тај, да ће обојица бити постављени на част свештенства“.

Златоустог спопадне страх и сумња; страх, да га на силу не ухвате; сумња, јер: „испитујући — вели — сама себе, не нађох у себи ничега, што би било достојно те части“. Дође му пријатељ Василије, и „стаде ме — вели — молити, да и овом приликом гледамо, да се сложимо у дјелима и мнелима као и прије, јер он ће радо ићи за мном, којим год од ова два пута окренем, било да умакнемо, или да се примимо“ (свештенства).

„Видећи га за примање склона, промислих, да ћу наиједити штете заједници цркве, ако се, ради моје слабости, стадо Христово лиши младића тако доброг и способног да управља народом, с тога му нијесам хтио открити што мислим о овој ствари, и ако прије ни једну од својих намјера нијесам пред њим скривао. Реканши му, да треба савјетовање о томе послу оставити за друго вријеме (јер за сад није силе), уједно сам га наговарао, да о томе више не мисли и да се не брине за мене, јер ћу као једномишљеник с њиме заједно бити, ако кад год

што слично пред нас искрене. Послије мало времена, кад дође онај, који ће нас рукоположити, ја се сакрих, а он не знајући ништа о томе, би доведен као због нечег другог и прими на се *бреме*, у наду, да ћу и ја, по ономе, што сам обећао, свакако за њим поћи, или још боље, у мисли, да он иде за мном“.

Василије је, дакле, постао свештеником, а Златоусти је томе избегао. Кад је то Василије сазнао, дође к пријатељу „свесвијем поражен“.

И сад отпочиње између њих двојице дијалог, који, док се чита, залива душу и срце читаоца нектаром духовног уживања; а кад се сврши, помућује уживање то жалошћу, што се дијалог свршио, те не траје дуже..., још дуже — увек

Василије чини у гл. 4. кн. I. приговоре своме пријатељу ради поступка му. Са каквом искреношћу, са каквом нежношћу и љупкошћу, са каквом пажњом и штедљивости! И заиста има право преводилац, кад примећује „колико би нам боље било, кад би се сви на овај начин угледали“.

Василије говори „узбуркане душе“, али не заборавља, да говори пријатељу. Увређен је и превареп, али не вређа, не грди; и не пребацује му — као што се данас пребацује —, а и не мисли да с пријатељем и раскида. Не тражи нити задовољштине од њега, јер му све у напред прашта, и муком и драге воље је спреман све подпети, — него му прилази сав поражен, седе крај њега, сузан и смућен, у намери и у тежњи, да га Златоусти искреним срцем својим утеши, разблажи и стиша; и да се договори с' њиме, како ће се *пред другима* оправдати обојица.

Дивне ли слике идеалног пријатељства, оствареног између Василија и Златоустога!

Какви су приговори Василијеви?

Пре свега, у бризи за пријатеља, саопштава му: „на сва уста веле, да једино из таште славе нијеси хтио примити свештенички чин“, и сав очајан додаје: „и нема никога, ко ће те од тога укора ослободити“.

На онда одушке даје своме пријатељскоме поносу, са речима: „*А ја се стидим и мука ми је рећи, да нијесам прије знао за твоју намисао, та рекли би, да наше пријатељство није искрено!*“

А кад би признао, да није знао, онда — вели: „*мораће ме корити ради лажи; јер никад нико не ће вјеровати, да си ти и Василија ставио у број оних, који немају права, да знају твоје послове*“.

Какво ли је истинито и узвишено то пријатељство било; — где је данас? Како племенит бол, да би се то пријатељство и у сумњу могло довести. Ко ли га данас осећа?! Колико неповерење и признање истинитости и узвишености пријатељства њиховог и од стране других људи! Ко ли данас тако верује у своје, а некмо-ли у туђе пријатељство?!!

Приговори се нижу и даље.

„Али, како ћемо уклонити од себе грдње осталих? Једни те коре да си то учинио из лудости, а други из славољубља. Они, који су безобзирнији у нападајима, пребацују нам и једно и друго, *па пријеђају још и оне, који су нам учинили част*, говорећи да је право што им се догодило и да су требали и још већих неприлика од нас дочекати, кад су толике и такве људе презрели, а младиће, који су се мало прије у свјетским бригама вајали, подигоше на такову част, какву они и не сањаше да ће добити“.

Каква племенитост према добротворима, и колика брига, да им се благодарност у сумњу не доведе? О данашњи небзагодарни свете!

Василије, за којега Златоусти вели, да је био силнијег духа, да га је претекао и узвисио на високо, није довољан сам себи, него тражи и у пријатељу своме помоћи и мудрости, како би заједнички, само што брже и сигурније, разбили ту сумњу у њиховну неблагодарност и отклонили све могуће приговоре од својих добротвора. У болу душе, ради осумњичене им благодарности, и ради неправедних нападаја на добротворе им, говори он Златоустоме: „Ја не знам што би им одговорио. Дед' молим те, ти ми кажи“.

А уверен у пријатељство и племенитост Златоустову с' једне, а разборитост и мудрост с' друге стране; бојећи се да досадањим приговорима својима није већ увредио своја пријатеља, а желећи свакако, да се оправда његов поступак и према спомањим приговорима, казује му одмах: „Мислим да нијеси лудо и без главе побјегао и такву и од толико људи мржњу на се навукао, већ да си то промишљено и са неким разлогом урадио, на судим, да ћемо имати што и за обрану. Реци дакле, ако можемо изнијети пред нападаче какав добар изговор“...

Па како се Василије тек забрињо за њихову слогу и велику корист, коју су имали „сложни и заштићени међусобним пријатељством“ у борби са тешким временима, у којима је нестало љубави, и непријатељима многобројним. Како се

забринуо и за „не малу корист,“ коју би њихова слога и многим другима донела. И за то нежно опомиње пријатеља: „Пази да се кадгод не раздвојимо и не будемо на подсмијех и још горе што од подсмијеха да нам не буде. Брат на брата наслоњен јесте као тврд град и као замандаљен двор. Не раскидај дакле ту праву свезу, не ломи ту пријеворницу. То и још више такво сам ти говорио непрестано... Ти си то све скупа одбацио, пустио си ме на широко море, а нијеси ни помислио на страшне таласе, са којима се ја морам борити. Ако се сад случи да ме когод опадне, да ми се наруга, да ме увриједи или осрамоти (а тога мора бити често пута), коме ћу прибјећи, коме своје јаде казати, ко ће ми помоћи, ко ће моје напаснике одбити и учинити, да ме више не напаствују, ко ће ме тјешити и оснажити ме, да могу подњети напасти од другијех? Нема никог, ако ти станеш подаље од тог страшног разбојишта и не ћеш да чујеш нику за помоћ?“...

О, како су златне ове речи! Истинитост и оправданост њихову није умалило ни ослабило ни петнаест векова, од кад су написане. Али, многи је заборавише; многи јој се оглушују. Колико ли је тих многих и међу нама. Јер шта би све ми баш имали, да кажемо, у правцу Василијевог казивања тога, а у нашем времену, крај наших многобројних непријатеља, браћо свештеници? Јесмо ли ми брат на брата наслоњени као тврд град? Или зар нисмо лађа без терета пуштена на широко море без помисли на таласе, са којима се морамо борити. Или зар нисмо један другоме подаље „од тог страшног разбојишта и не ћемо да чујемо нику за помоћ“? И нехотице се морамо тако питати, после златних горњих речи Василија — Златоустовог; а сетити наше раздружености, несолидарности, нестомишљености, не истих склоности, не истовреног занимања с' једне, а с' друге стране ове браће, који још не увиђају потребу, и „*велику*“ и „*не малу корист*“ од удружења свештеничког, те којој питање нашег удружења још није сазрело. Но, о томе други пут, јер ево пријатељ Златоустов нестрпљиво већ пита: „шта ћемо онима вани рећи, чиме ћемо се бранити од њиховијех пријекора“?

И сад, у 5. глави прве књиге, почиње сважна, искрена и узвишена одбрана Златоустова, односно његовог поступка према пријатељу Василију; одбрана, коју је св. Златоусти написао, да брани тај свој поступак према пријатељу Василију и према онима „вани“, који су хтјели да у сумњу доведу њихово пријатељство, њихову благодарност према добротворима њиховим, а који су хтели, да Златоусту подвале славољубље и ташту славу, па и „лудост.“

II.

Било би, дакле, сад на реду, да прикажем ту обрану, тај део шест књига св. Златоустога; ал' то ја не могу.

Прочитао сам је неколико пута; гутао сам јој бисер речи; а легао и устајао већ неке ноћи са богодухновеним мислима Светитеља великога, богато и обилно исписаним у обрани тој; па и опет кажем: не могу је приказати. Св. Златоусти могао је све то тако написати, а ми, толико векова после њега..., можемо то читати, можемо се свему томе дивити, можемо се њиме заносити, али ни приказати верно све то не можемо. То се само собом тек приказати може. Сваки други приказ био би, и морао би бити: помрачавање светлости, ружење лепоте, кривење узвишености, повреда савршенства (међу људима могућег). Јер у целој књизи св. Златоустога нема речи сувишне, непотребне; свака му је углађени и светли камен у палати величанственој. Изоставити је не можеш, а да не извадиш камен из палате те; заменути је другом, увек би било исто, што и наружити лепоту величанствености њезине. А шта тек да рекнемо о целоме слогу и реченици једној? Подекоју споменути, значило би чупати немилице и невештом руком по који цветак из бокора бујног. Пређутати коју донеста би било пређутати *мисао;* а пређутати ма и најмању мисао св. Јована Златоустога, неправда је величини њезиној. Приказати је пак својима речима, значи: одузети јој свечано руно класицизма и лепоте, љупкости и чаробности, а моћ једрине и снаге, којом те — само ако имаш душе и срца — подиже у висине своје; не... не.., којом те привлачи к себи, и ако срца немаш, јер ти га даје; којом те облагорођава и ако душе немаш, јер те одушевљава и подиже.

За то ћеш ми и опростити, драги мој читаоче, што у овом делу приказа свога — приказа не чиним. Опрости ми, а узми *сам* у руке „шест књига св. Златоустога“, читај их *сам*, читај дуго и много. А ти, брате свештениче, читај ту књигу и међу је под главу, полазећи на спавање, као Александар велики Омирову Или-

јаду; носи је уза се, као св. Кипријан списе Тертулијанове.*

Читај је. Није то књига обична. Свака јој је реч вредна злата, три царева града. Свака јој је реченица цветак духовни мириса рајског; свака мисао зрак сунчани.

Много је читај, добро је памти, никад је не заборављај. Увек ће ти требати, а никад те неће оставити без помоћи. Паднеш ли, подиће те; клонеш ли, освежиће те. У недоумици научиће те; у сумњи охрабрити. Многу празнину душе испуниће ти; многи осећај срца заповити. И ако си годинама дуго грешно, ма у којем правцу живота и рада свештеничког, тргнућеш се у греху или заблуди својој пред чаробним мирисом, пред узвишеном чистоћом мисли светитељских, које су му у књизи исписане, као богате цветне леје, у бујној башти највештија баштована, што су засађене, удешене и поређане.

* Види „Предговор“ стр. XX.

(Свршиће се).

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— **(Општи Митрополијски збор)** православних Срба Митрополије Карловачке одржаће се у Карловцима дана 7. (19.) априла о. г. у цељи, да „зауме положај и поднесе протест против наумљених црквених реформа“.

У очи збора одржаће се поверљива конференција, која ће све модалитете збора утаначити и потребне резолуције припремити.

Огрешили би се, чини нам се, о увиженост и важност цељи, ради које се збор сазива и која ће збору пред очима лебдити; а огрешили би се и о свест љубави свакога православнога Србина у Митрополији Карловачкој, за свето нам православље и цркву нам спасителъку, за мило нам Сриство и намучену народно-црквену автономију, кад би га и једном речи за потребно сматрали одушевљавати и опоминъати на полазак на тај збор.

Цељ тога збора сама собом позива, одушевљава и налаже свакоме православноме Србину у Митрополији Карловачкој, којем год то бити може, да на тај збор дође.

Митрополијски збор наш 7. априла о. г. има значајан и огроман задатак и народно-црквену цељ, да се најави и да протестује против наумљених реформа, које грозе и прете вери, цркви и имену нашем, највећим светињама Србиновим. Протест и изјава та треба да је што силнија и јача; да се што гласније и даље чује, да што више вреди. За то је и часна и света дужност збора, — управо, оних, који збором руководили буду — да што боље пазе и расуде, шта ли ће рећи, шта учинити и како све удесити.

Збор није партајски, није сталешки; опште народни је. Тај збор ће имати много о нама да докаже, а највише: какви смо и колико вредимо пред општом опасности.

Не заборављамо, да ће са његових речи и поступака образ православног Сриства у и поступака образ православног Сриства у Митрополији Карловачкој и земљама угарске круне да заседа или да поцрвени. Пазимо да се овостраном православном Сриству на томе збору образ не окаља ма чиме. Сетимо се добро цељи, ради које ћемо се састати; сетимо се добро и места, у којем ћемо се састати; сетимо се добро *сада* што смо учинити дужни. Па учинимо ли добро, биће нам и поможено, јер ће и Богом бити благословено. Дао Бог и срећа српска: тако и било! =

— **(Извештај о мартовским седницама епархије темишварске.)** *Епарх. конзисторија темишварска* држала је своју седницу 15. (27.) марта о. г. у којој су следећи важнији предмети решени: На отпис кр. уг. министра богочасти и јавне наставе саопштиће се истом министарству имена оних срп. прав. свештеника ове епархије, који не знају добро мађарски, као и то, да се ни у једној срп. прав. цркви свештеничке проповеди на мађарском језику не држе, него на српском и да се ни у једној срп. прав. цркви матрикуле не воде на мађарском, него на српском језику. — Извештен је јереј Светозар Теодоровић, парох ечкански, да је кр. уг. министарство домобранства оставку његову на место војног капелана усвојило, поред одржања обвезе

службовања код народног установа. — Од министарства богочасти и јавне наставе на мјесце достављена молбеница, ради получења држ. припомоћи, Дафине Арновљевићеве, парох. удовице из Мокрина, враћена је истом министарству с препоруком. — Усвојен је признан Љубомира Панића, окр. протопресвитера в. бечкеречког, против овд. решења, којим је примљена накнадна молбеница Васе Лучића, свршеног богослова из Сусека, као једином компетента на место прот. капелана у В. Бечкереку, те ће се сви списи послати М. Ц. Савету на више решење. — Пошто по гласу пописатија конз. заступника при избору пароха у Сиригу, ни један од компетената није добио прописане $^2/_3$ гласова, то је јереј Сретен Јовановић, сист. парох. помоћник св.-петарски, који је при избору највише гласова добио, за пароха сиришког именован; а за администратора парохије св.-петарске постављен је јереј Иван Алексић, досадањи адм. парохије арадске. — Узет је на знање пописатај јереја Стевана Мирковића, сист. парохиј. помоћника куманског, да је Гизелу Молнар из рим. кат. у срп. прав. веру превео. — Молбенице јереја Георгија Којовића, админ. парохије срп.-падејске и јереја Душана Јосимовића, капелана срп.-итебејског, којима на упражњене двје парохије у Молу компетују, спроведене су на надлежно званичење консисторији бачкој. — На молбу Данице Белеслијине, парох. удовице из Т.-Ст.-Миклуша, умољено је поджуп. звање торон. варошке, да од црк. општине т. ст. миклушке пикасује 150 ф., којих иста општина речењој парох. удовици у име припадајуће јој половине свешт. плате за време интеркалара још дугује. — Молбенице парох. удовица и слабо дотираних свештеника ради получења држ. припомоћи, спроведене су с препоруком министарству богочасти и јавне наставе. — Најпосле донесена су решења у брачним парницама.

Епарх. админ. одбор темишварски држао је своју седницу 16. (28.) марта о. г. у којој су ова важнија решења донесена: У смислу одлуке сабор. одбора допуњени су списи, који се односе на признав Симеона Мишковића, председника распуштене црк. скупштине желеначке, против овд. решења, којим је иста црк. скупштина распуштена, те су тако надопуњени сви овопредметни списи враћени саб. одбору на више решење. — Искази Ђорђа Влаховића, проте в.-кикиндског и Љубомира Панића, проте в.-бечкеречког, о уплаћеном и дугујућем порезу и еквиваленту на парох. сесијама у протопресвитерату влаховом, узети су на знање; а Кузман Станић, прота темишварски и јереј Јован Новаковић, админ. прот. арадског, позвани су, да своје исказе што пре овамо поднесу; и пошто многи свештеници кр. порез и еквивалент од више година дугују, то су умољена поджуп. звања, да од њих тај дуг утерати даду. — На трошак јереја А. Јовановића, пароха елемирског, изаслат је епарх. ревизор рачуна, да на лицу места у Срп.-Елемиру рачуне реченог јереја, као бившег председника црк. општине елемирске у г. 1886—1890. у ред доведе и затим овамо на више прегледање поднесе. — Бивши председник црк. општине качачке, В. Ж., осуђен је да црки. општини качачкој своту од преко 500 фор. накнади. — Позване су све подручне црк. општине, да исказ своја покретног и непокретног имања овамо поднесу. — Одобрен је уговор, по коме је црквена општина срп. крстурска оправку црквене порте најјефтинијем нудиоцу, Милошу Терзићу, за 189 ф. повериала с тим, да сав материјал има црки. општина набавити. — Одобрен је закупни уговор, по коме је црк. општина в. кикиндска путем јавне дражбе под закуп издала своју нову кућу гостионичару, Шандору Коку, за 7000 фор. годишње закупнине на 10 година. — Одобрен је уговор, по коме је привр. управни црквено-школски одбор желеначки погодио музичку дружину Тоше Грамфила, капелника из В. Кикинде, за текућу сезону на купатилу Русанди за 960 фор. — Дозвољено је црки. општини сочанској, да нову цркву зидати може по одобреном прорачуну и плану, но да има ради издавања радње предходно дражбу на мањак расписати. — Одобрен је куповни уговор, по коме је црк. општина в. кикиндска купила кућу Стевана Аникера за међучетвртску школу по цену од 2600 фор. — Одобрено је решење црк. општине в. кикиндске, по коме се тамош. прот. капелану Михајлу Матејићу одређује годишње 100 фор. у име личне припомоћи. — Уништена је обавезна обнова подовине црк. одбора срп. прав. црк. општине срп.-елемирске са разлога, што су и председник и подпредседник црк. одбора искоцкани, који као природни чланови црк. одбора при обнови истог искоцкању не подлеже. — Одбијен је признај протођакона темишварског, Борђа Звекића, против закључка црк. општине темишварске, којим је закључила, да 21 фор. годишње уплаћује у „Гизелин фонд“, а одобрено је признано скупшт. решење. — На молбу црк. општине срп. елемирске, да св. цркву своју с пола оправити може, упућена је иста општина, да предходно поднесе прорачун и изворе искаже, из којих ће оправку цркве подмирити. — Молбенице неких сиромашних црк. општина ради полу-

чења држ. приномоћи спроведене су с препоруком министарству просвете. П. М.

— (**Произведен за архимандрита.**) На Благовести 25. марта о. г. произведен је протосинђел и надзорник црквено-народних добара г. *Гаврило Змејановић* од Његове Светости за *архимандрита* манастира Крушедола.

— (**Стечајни испит**) положили су почетком месеца марта у Карловцима пред изасланом комисијом ови: *Сима Аранђелић*, протопресвитерски капелан у Земуну, *Јован Протић*, лични капелан у Земуну, и *Јефта Матић*, администратор парохије у Сурчину.

— (**Интерконфесионални збор свештенства старо-пазоваčког котара у питању назаренства.**) Пишу нам из *Старе Пазове* ово: Усљед наредбе вис. кр. земаљ. владе, одјела за богоштовје и наставу од 3. (15.) децембра 1893. број 8940. којом се с једне стране у неколико допушта и три назаренска секта, која иде не само против наше цркве него је и на штету саме државе — а с друге стране везала руке свештенству признатих хришћанских вероисповести у вршењу црквених функција; — договорно се српски свештеник Стеван Шимић и евангелички жупник Владимир Хурбан, обојица из Ст. Пазове, да сазову „интерконфесионални збор“ свештенства Ст. Пазоваčког котара, те да питање то изнесу пред исти збор, сматрајући га заједничким, те да о њему заједнички и расправља.

У ту сврху заштитан је сваки појединн свештеник у котару Ст. Пазоваčком, да ли се слаже са сазивом таког збора и да се на њему претреса наредба вис. кр. земаљ. владе у погледу Назарена, — и сваки је одговорно, да радо пристаје и да ће неизостано доћи.

Према том сазван је исти збор на цветни понедељак 4. (16.) априла у 9 сати до подне у Ст. Пазову.

Што буде закључено и решено јавићу. *Ст. III.*

У 6. бр. о. г. изнавили смо се у начелу повољно о наредби кр. хрв. слав. далм. земаљске владе од 3. (15.) децембра 1893. бр. 8940, којом се одређује једноличан поступак са сектом назарена и баптиста у краљевинама Хрватској и Славонији; рекли, да је њоме влада учинила *за сада, што је* **наредбом** *учинити могла.*

То понављамо и сада, и ако назарени виде у тој наредби неки добитак за себе, а нека браћа свештеници опасност за законом признате вероисповести.

Такво мишљење сигурно дели о тој владиној наредби и свештенство у ст. пазоваčком котару. Тако бар изјави из вести коју саопштисмо сад. Ми смо **за сада** противног мишљења.

И то на разлога: 1., јер се секта назарена не признаје за законом признату вероисповест (§ 1.),

2., јер су ограничени у своме састајању у скупштине (§ 3.);

3., јер је „брак, склопљен по науци назарена, правно невалзан, а деца из таквога брака незаконита“ и т. д. у §. 4.;

4., јер се назарени имају сматрати законитим припадницима оне законом признате вероисповести; којој су и пре одпадништва припадали; (§ 4., 9.) а тако исто и њихова деца рођена и после њиховог одпадништва (§ 5.);

5., јер назарене оптерећују сви имовински терети оне конфесије, *којој законито припадају* (§ 9.);

6., јер су дужни своју децу, чим су за школу дорасла, марљиво и без свакога приговора у школу слати (§ 10.).

А шшто бити против владине наредбе? Зар само ради §. 2., којим се одређује: „Следбеници секте назарена и секте баптиста не смију се силити на извршавања верских чина које законом признате вероисповести“?

На овога §-а владине наредбе изводе назарени многа права и повластице за себе, односно за њихову децу, те држе, да нису дужни дати крстити своју децу и по обреду црквеном сарањивати их; држе, да им школска деца нису дужна примати католичку наставу и њен у цркву, причешћивати се и т. д. Ту њихову самовољну дедукцију као да исправном признају и — не-назарени неки, шта више и неки свештеници и чиновници, који с назаренима имају посла.

А то је погрешка.

По нашем мишљењу, које се оснива на конзеквенцијама, које се једино правилно и исправно повући могу из дотичних одредаба владине наредбе, а које смо мало час набројили, деца родитеља назарена, рођена пре или после њиховог одпадништва, имају бити крштена у вери, којој их родитељи законито припадају, по обреду црквеном сарањивана и покоравати се школској дисциплини, која не искључује вереку наставу и васпитање.

§ 2. се протеже само на *следбенике* секте назаренске или баптиста. Следбеник тих секата не може бити *дете*, које само собом законито припада једној законом признатој вероисповести, чији су и родитељи припадници те вероисповести. А према томе деца назарена родитеља потпадају под све прописе и захтеве, које на њих стављти и над њима вршити може и има дотична вероисповест.

Тако ми мислимо, а према томе ваља са наша-

ренском дећом и поступати, ма било и похоћу политичких власти, а одрекну ли ове помоћ, тумачећи владину наредбу по назаренски, *онда треба изазвати владино највише решење!*

И тек онда, кад би ово било у интересу назарена, а против законом признатих вероисповести, онда би наступила потреба, да најодлучније устану све законом признате вероисповести, те својим путем и начином да поруше и затраже код владе опозив и измену њезине наредбе.

Пре тога жалити се **на наредбу владину,** *значило би: признати јој назаренско тумачење;* и неопортуно и штетно прејудицирати тумачењу најнадлежнијег тумача. — кр. зем. владе.

Једино, што би се одмах могло учинити, путем надлежних конзисторија, духовних столова и сенјората, то је: да се затражи у владе разјашњење о томе: ко се има сматрати следбеником секте назарена или баптиста; кад и како неко таквим следбеником постаје и престати може.

Сматрамо за дужност ту братску напомену учинити збору ст. назовачком, којем желимо лепа рада и богата успеха. =

— (**Прираст душа у општини Ђурђеву, у бачкој епархији.**) Ове податке за време од године 1880. до 1893. послали су нам г.г. пароси ђурђевачки *Симеон Николић* и *Теодор Јованов.*

Године	Родило се			Умрло			Више се родило	Више умрло
	муш.	жен.	свега	муш.	жен.	свега		
1880	75	72	147	61	52	113	25	34
1881	71	70	141	39	42	81	36	60
1882	56	57	113	59	63	122	50	—
1883	82	66	148	79	55	134	28	14
1884	86	73	159	44	57	101	27	58
1885	73	65	138	60	51	111	26	27
1886	83	64	147	55	65	120	27	27
1887	83	72	155	68	78	146	30	9
1888	93	75	168	49	55	104	35	64
1889	83	62	145	51	49	100	28	45
1890	56	77	133	50	68	118	30	15
1891	77	65	142	53	57	110	32	32
1892	81	86	167	104	107	211	22	—
1893	83	64	147	64	84	148	38	—
							385	54

Према томе је за последњих 14 година у Ђурђеву приратиј у износу 331 душа. Године 1882. и 1892. владала је у општини братоубоја.

Бр. 3 ех 1894.

Изјава

којом потписана црквена општина најављује, да су по њој уплаћени верозаконски принос и саборски трошкови, за времена, када је, далас Његова Светост, преузвишени Господин Патријарх Георгије Бранковић, окружни протопрезвитер сомборски био, — по гласу овоопштинских рачунских књига и признаница најтачније унешени у благајну срп. нар. црквених фондова и по томе да ничим у томе погледу оштећена није, те и овом приликом не може пропустити, а да Његовој Светости, као ревнитељу и старатељу за ову општину, своју привржености и одавност не изрази.

Из седнице ванредне скупштине српске прав. црквено-школске општине, држане у *Раи-Милошеву* 11. (23.) марта 1894.

М. Стојшић с. р. перовођа. **Стева Грађански** с. р. председник.

Милош Бачлић с. р.
Младен Кашански с. р.

ОГЛАСИ.

20/1894 одбр. бр.

СТЕЧАЈ. 43 1—2

Усљед одлуке високог кр. домобранског министарства 12334/XIV 1894 бр. из добр. грађанске и војничке закладе блажи. Јована и Терезије Остовић рођ. Зозук, ради полученља једног закладног *стипендијског места* почетком идуће 1894/5 школске године, у војничкој академији бечког новог места (Militär Akademie in Wiener Neustadt), у бечкој техничкој академији (technische Militär Akademie in Wien) и у речкој мрнарској академији (Marine Akademie zu Fiume) овим се расписује стечај.

Просители дужни су у молбеницама означити, да у коју војничку академију мисле ступити за редовног слушаоца.

Од стране дотичних власти исталвеном сведочбом засведочити, да су им родитељи Аустро-Угарске државе грађани.

Правилом прописане године и то за оне који желе у I разред војничке академије ступити да 20-ту годину нису прешли, а који жеље у I разред речке мрнарске академије примљени бити, да су 14 година навршили а 16 нису прешли, које године дужни су крштеном писмом засведочити.

Стање здравља и развитак тела засведочити се има са сведочбом исталвеном од ц. и кр. војничког или домобранског лекара, у којој сведочби има се и то доказати, да ли су накалмљене богиње, да ли је добар вид, висина тела и ширина прсију са бројевима треба да је тачно означена.

Који желе ступити у I разред војничке академије дужни су приључити сведочбу, да су свршили више реалне или гимназијалне школе, а који мисле у I разред речке морнарске академије ступити, дужни су засведочити, да су са потпуно добрим успехом доње разреде реалне или гимназије свршили.

Родитељи или старатељи дужни су најавити, да ће издатке око школских потреба, као и путне трошкове из свога подмиривати.

Званичном сведочбом засведочити своје владање.

Проситељи ће морати у септембру месецу пријемни испит положити, и од успеха ће зависити да ли се примају за питомце.

У смислу основног писма војничке задуже стипендију ову, — која годишње 800 ф. износи, поред прошсаних захтева могу искати и получити само Срби православне вероисповести, а првенство имају, у првом реду суботички сродници са фундаторика, у другом реду сродници ван Суботице, у трећем реду суботички синови, а напослетку Срби православне вероисповести ма из ког краја аустро-угарске монархије.

Сродство са завештатељима треба са правоваљаном сведочбом засведочити.

Који желе око стипендијско место получити, нека своје са наведеним сведочбама добро снабдевене молбенице најдуже до 18 (30.) априла текуће године управи добротворне задуже Остојићеве у Суботици поднети не пропусте.

У *Суботици* 23. марта 1894.

Стеван Манојловић,
управитељ добр. војничке и грађанске задуже Остојићеве.

ВПО. 357/ex 1893.

СТЕЧАЈ. 37 3—3

Овим се отвара стечај *за учитељско место* на *срп. православној школи у Фењу.*

Плата је: 300 фор. у готовом; 2 ланца оранице земље, на коју учитељ порез и остале трошкове плаћа; леп стан са баштом; 2 хвата тврдих дрва; сламе по потреби; 10 фор. у име перовођства; од потребе где позван буде 50 нов.

Учитељ је дужан све предмете од *Сл. Школ. Завета* прописане предавати, певницу држати, децу у црквеном појању обучавати и повторну школу држати.

Првенство имају, који се лично представе, који су *српску учитељску школу у Сомбору* свршили и испит из мађарског језика положили.

Рок је 20. јула (св. Илија), кад ће се и избор обавити; изабран учитељ наступиће своје звање 1. септембра н. р. к. о. г.

Из седнице црквено школ. одбора, држане у *Фењу* 3. (15.) марта 1894.

Бранко Ј. Чавић,
прив. учитељ и перовођа.

Велизар Павловић,
председник.

СТЕЧАЈ. 44 1—2

На упражњено место срп. вер. *забавиље у Кумани*, овим се по ново стечај расписује. Плата забавиље је: 360 фор. са петогодишњим доплатцима, у име стана и огрева 99 фор. све донде док општина не буде у стању стан у нарави дати.

Рок стечају траје до 14. (26.) априла о. г.

У *Кумани* (Банат) 15. марта 1894. год.

Школски Одбор.

КОНКУРС. 45 1—3

Ради попуњења парохије *Рац-Титошке* отвара се овим *то ново* конкурс.

Просителји имају своје пиштрупране молбенице за четири недеље дана од првог упућења овога конкурса у „*Српски Сион*“ Консисторијуму Епархије Будимске поднети.

Из Седнице Консисторијума Епархије Будимске у *Сентандреји* 27. јануара 1894 држане.

Консисторија будимске епархије

СТЕЧАЈ. 40 2—2

Ради сталног попуњења *учитељске места* на српској вероисповедној основној мушкој школи у *Пароги*, овим се расписује стечај.

Плата је учитељу у готовом новцу 300 фор., 40 фор. за повторну школу, 15 фор. за перовођство, $7^1/_2$ јутара земље и 2 ланца јароша, слободан стан, — састојећи се из две собе, кујне, коморе, подрума, шупе, штале и свињца — и једна башта у стану а једна је ван села.

За зиму сламе за огрев колико треба и 2 хвата тврдих дрва. — Од потреба где позван буде 1 форинту.

Учитељу у дужност спада све законом прописане предмете предавати, у цркви појати и децу у црквеном појању обучавати. — Рок стечају траје до 10. априла ове год. по с. кал. а избор ће се обавити на трећи дан Ускрса.

Приметити је, да се на овом месту налази од славног Епарх. Шк. Одбора именован испитани учитељ Душан Шикопарија, који своју дужност на потпуно задовољство ове општине врши.

Молбенице ваља слати црквено-школском одбору у *Пароги*.

Из седнице црквено-школске скупштине, држане у *Пароги* дана 20. марта 1894.

Александар Тошић
парох и заменик перовође.

Тима Прерадов
председник.

СТЕЧАЈ. 36 3—3

Овим се расписује стечај на *парохију* I. разреда у *Госпићу*, протопресвитерата личкога.

Интеркулара нема.

Рок пријавама до 28. априла (10. марта) 1894.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у *Плашком*, 24. фебруара 1894.

Михаило с. р.
Епископ горњо-карловачки.

СТЕЧАЈ. 38 3—3

Потписана општина расписује овим стечај на једно *дидаскалско место*. С тим местом скопчана је следећа плата: 120 фор. а. вр., $1^1/_2$ хв. дрва, стан из једне собе и кујне, огрева по потреби.

Захтева се и мађарски језик. Молбенице имају се до Ђурђева дне потписаном поднети

У *Орт. Клараји* 14. марта 1894. год.

Јован Стојков,
председник.

☞ За г. г. свештенике препоручујем врло фине и добре

ШЕШИРА И ЋЕЛЕПУША

сопственог фабриката,

са разним најсолиднијим ценама, брзом и тачном послугом. Поруке са стране такође обављам и шаљем с платом у нат-ч (Nachnahme). Молећи за многобројну посету

С поштовањем

Петар Маркуш, шеширија

пређе А. Јекић и Маркуш
у кући госп. Николића бр. 16. на главној пијаци
41 2—3 у Новом Саду.

40 3—6

Оглас.

По закључку и благослову светог Синода од 21. октобра 1893. г. носиће и мирско свештенство „камилавке“, за то сам слободан пречасном мирском свештенству препоручити „камилавке“ које ја израђујем а и готових имам у великом избору од фине плаве, а за монашко свештенство црне кадифе, као и плавог и црног перувијена.

Осим тога код мене се могу добити **одежде, барјаци, литије, плаштанице, налоњи, стихари, завесе, чираци, кадионице, кандила, путири, ручни и престолни кротови** и т. д.

Нови Сад, марта месеца 1894.

Прва кројачка радионица свештеничког одела и свију црквених утвари

С поштовањем **М. Соколовић.**

ЛУДВИГ ТАУШ

позлатарски атеље за српску православну црквену уметност

у Новом Саду, дунавска улица код „Златног крста“

Препоручујем се сл. црквеним општинама за украшавање српских православних цркава. Особито стављам на знање да имам на продају по умереној цени један готов, лепо израђени

Христов гроб.

Овом приликом јављам да имадем и готових **плаштаница**, које су врло угледно израђене. — Даље имам на мом складишту готових **рипида** од дрвета, месинга (галвански) позлаћено и од лима и све друге црквене утвари.

42 2—2

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 10. априла 1894.

ПОВЕРЕНИЦА
СРПСКЕ ЦРКВЕНЕ ОПШТИНЕ У Г. КАРЛОВЦУ
ЊЕГОВОЈ СВЕТОСТИ ПРЕУЗВИШЕНОМ ГОСПОДИНУ
ГЕОРГИЈУ БРАНКОВИЋУ
ПАТРИЈАРХУ СРПСКОМ.

Ваша Светости! Преузвишени Господине!

Прелистамо ли књигу прошлости овостранога народа нашега, увјерићемо се на жалост, да на пријестолу Српскијех Патријараха није сједно још ни један човјек, кога не би били по неки недостојни синови и за живота и послије смрти му обасипали најнижим увредама и клеветама.

Ни име једнога Чарнојевића ни Вићентија Јовановића, ни имена Стратимировића и Ненадовића нијесу остала поштеђена од незаслужених и неправедних нагрдаја. Али вријеме и историја најбоље су судије: ово двоје уздижу се високо изнад свакидашњих обзира, партајских погледа и себичних интереса, — па по заслузи признају свакоме оно, што је својим радом народу своме привриједио, и овенчавају му име оним вијенцима, које је још за живота заслужио.

И *Вашој Светости* досудио је Промисао Божји, да заузмете положај на столици Патријараха Српскијех. Али, ни *Ваша Светост* није ево могла мимоћи горка чаша, да Вас не нападну синови Ваши најнижим сумњичењима, која

су у последње вријеме учестала у извјесним листовима и брошурама. Прелазимо преко њих највећом индигнацијом, јер нијесу достојни ни да се бавимо њима, — али *Вашој Светости* може на највећу утјеху и умирење служити, што их већ данас осуђује сав народ српски, и што су већ данас људи, који су на челу тој јадној хајци, жигосани таквим жигом, да им не треба горега и жалоснијега.

Но ми не можемо, а да се овом приликом не сјетимо Ваше Светости још као протојереја сомборскога, гдје сте најблаготворније дјеловали и у цркви и у школи и у народу; и као Владике Темишварскога, гдје сте у дијецези својој најузорнији ред увели, и напослед као Патријарха Српскога, гдје сте цркви и школи нашој нова живота и полета дали. Ниједна грана народнога автономнога живота нашега није се отела пажњи, бризи и љубави Ваше Светости, — подмладак наш свештенички у богословији, учитељски у препарандијама и сав остали у гимназији и по основнијем школама осјетно је већ штедру и дарежљиву руку Вашу.

И већ за ово кратко вријеме, што сједите на престолу патријаршком, виде се плодови Вашега рада. На онда — што се нас по нарочито тиче, — Ваша Светост је већ у ово кратко вријеме нашла прилике, да посјетите наше горње крајеве, — који још до Вас не виђеше првога достојанственика своје цркве. Нарочито ова општина разумије колико сте добра учинили овим крајевима, давши нам Архијереја, кога данас имамо, и напишавши у сусрет жељама и потребама овога народа у стварн мушке и женске учитељске школе. А шта тек да речемо о најновијем дару Ваше Светости фонду Светога Саве, који ће Божјом помоћи остварити најтоплије жеље народа нашега — подићи српску школу!

Сва та дјела назаивају нас, *да Вашој Светости изјавимо најискреније своје повјерење, а осудимо најодлучније свако недостојно писање против Вас. Ваша дјела сама собом потамањују сваки покушај, да се нанесе вред достојанству и висини Вашега положаја и Вашој особи, и ми покушаји одбијемо се, као што су се већ и одбили о спрјене Ваше великодушности, на ке се сурвали у ону јаму, из које су и ископили.*

С тога још једном понављамо и изражујемо Вашој Светости своје најодање повјерење с' топлом жељом, да Вас Свевишњи Творац још дуго уздржи на садањем мјесту Вашем и да Вам помогне на срећу народа српскога извести све оне племените намјере, које сте у свом срцу засновали.

Из сједнице мјесне црквене скупштине, у *Г. Карловцу* 29. марта (10. априла) 1894.

Перовођа:
Никола Шумоња с. р.

Председник:
Петар Слиепчевић с. р.

РЕЧ НА ВЕЛИКИ ПЕТАК.

Стишала се бура страсти, слегло се море ужаса и умирили се узбуркани вали раздражене бесвести људске, јер ето свршило се — *„совершишася“*... —

Распаљена страст људска унела беше сву своју неразумност, да обори правду, да уништи истину, да сарани љубав.

Вихор страсти натуштио је небо разума и навукао облак бесвести... **„ѻни же йзлиҳа вопіѧҳѫ: распни, распни его“**. (Мар. 15. 14; Лук. 23. 22.).

И прибише на крст Господа и разапеше Га.

На крст прибише и разапеше Онога, који из превелике љубави своје остави блага недра свемоћног Оца свога и сиђе у гњили и свеслаби овај свет, да га под божанственим крилима својим загреје и оснажи жаром љубави, да га облагороди јеванђељем истине и да га поведе стазом правде.

Разапеше на крст срама и понижења Онога, који доље да људе узвиси Јеванђељем вере и утврди котвом наде, наде живота вечнога.

Трњем поруге наружише Његову божанствену главу, која се теретом бриге борила и мишљу носила, да људе усрећи, свет унапреди, човештво обогати благом вечитога трајања.

Приковаше на крст Његове пуне милости руке, које су само милост пружале и благослов делиле; које су из прашине понижености и потиштености подизале бедне и невољне, помагале и милодарише сироте и убоге; које су из гліба греха избављале окаљане грешнике и у бањи покајања измивале и водом исповедања пречо-

рађале. Да, оне руке на крст прибише, које су једнаком љубављу грлиле васколики свет и на божанствена недра своја без разлике притисла и богате и сироте, мудре и просте, старе и младе, као нежна мајка што грли и пољуб жарке љубави своје што притискује на чело милом и слатком одојчету свом.

Вичем ужаса ишибаше и озлеђише његова божанствена плећа, која погнуо беше, да понесе претешки терет окорелих грехова наших и да их узнесе на дрво, на крст, и да их ту пречистом божанственом крвљу својом опере и умије, те да нас чисте приведе Богу, усини Оцу и поврати нам изгубљено достојанство првобитне славе човечије.

Пољуваше и пресветло лице Његово, тај отсјај благог и кротког божанственог Духа Његовог, ... који је вољно, са самопрегором жртвовао земаљеко тело, да спасе божанствену душу.... „и даде себе у откуп за многе, за све“.

Па да л' има кога и да л' може ко год, мили моји, кад прочита и један листак незаслужене патње и страдања Господа и Спаса нашег Исуса Христа, а да му од туге душа не пропишти, а да му у болу срце не заплаче и процвили, а да му бура жалости не подигне груди и да му терет туге не изгони уздах горки и претешки?

И да л' има кога, који је просвећен вером у Христа, облагорођен Његовом небеском љубави, а окнажен и утврђен стеном наде хришћанске, а да му душа не због а мисао не упућује, да скрушено падне на колена пред увишеном жртвом голготског Мученика, пред кретом Спаситеља, а на данашњи дан, и скине претешки терет непокајаних грехова својих и пролије сузу покајницу; да отвори болно срце своје рањено тешком тугом, тешким јадом; да изнесе пребелики терет своје беде и невоље?

Па зато, приступи, не оклевај, не касни ти, који си по слабости људској окаљао душу твоју грехом, који си у незнању људском навалио на се камен порока, који си можда по наговору другог, по примами искушитеља загазио у кал и глиб црних зала, ... приступи одважно и стани скрушено, а помоли се с' митаром искрено: „Боже! милостив буди мени грешноме“! (Лук. 18. 13,) и завапи са разбојником: „**помяни мя Господи, егда прїидеши во царествїи си**“ (Лук. 23. 42,) и чућеш преслатку реч Искупитеља Бога: „**днесь со мною бѣдеши въ раи**“. (23. 43.).

Пожури се и ти, тугом бола и јада изнурени патниче, отвори предубоку рану болног срца твог, растрзане душе твоје, овде под кретом распетог Лекара душе и тела, и ма да ти је како сплан отров беде и невоље разјео срце и душу твоју, не падај у прах очајања, већ погледај у отворену рану сина Божјег и преви на рану срца твог и душе твоје мелем дуготрпљења, и бол ће умирити а туге нестати, и ти ћеш зановљеном снагом моћи, без опасности, одбити све стреле беде и невоље, туге и жалости.

Измоли снаге и моћи и ти, кога је судба несреће бацила у море сиротиње, те се бориш са учестаним валима немаштине и грцаш по пучини оскудице... да, измоли снаге и моћи, да можеш брже да препловиш море сиротиње, да лакше савладаш вале немаштине и здраво искочиш из пучине оскудице, јер за тебе је, данас на крсту распети, уложио реч своје божанствене науке, тебе је ради проповедао Јеванђеље милосрђа. Да, тебе је ради учио, да „*гладног треба нахранити, жедног напојити и нага оденути*“.

Не заостај за овима ни ти сретни човече, јер за тренут може да ти се над вртом твоје среће и у часу твог најбољег напретка натушти небо облаком несреће и потуче ти тучом пропаести сву срећу твоју..... С тога припадни и благодари на дару среће те и испроси, да ти врт твоје среће и у будуће осени животворећим кретом својим, те да се разиђа и буја само смиље среће и босиље напретка.

Затвори за часак књигу светске мудрости и ти, који као вредна пчелица, ал' у залуд, тражиш по врту науке сок медене сласти, да, затвори ју и приклони твоју главу оптерећену светском загонетном мудрошћу, да ти мисао просија зрак небеске науке и разум просветли сунце вечне мудрости божанственог „Рави“-ја, Таворског Учитеља, и само онда ћеш тек моћи да одгонетнеш она питања, на која си узалуд тражио одговора по књигама и саветима смртних људи, да, само светлост науке на крсту распетог моћи ће да ти задовољи мисао, да ти нарани душу; да, само озарен науком небесног Учитеља моћи ћеш да изађеш из магле и таме двоумља на видело познања и виђењем Сина, познањем Оца и осетићеш Духа светог и тако ћеш наћи „изгубљену драхму“.

Не заостајмо, браћо, за овима ни ми сви, већ загрљени братском љубави савимо колена наше смирености, погнимо главу наше кротости и за-

вањимо гласом молитве разбојника: „*сети се и нас Господе, у царству твом*“! и чућемо умилни глас Спасителя: „*Заиста вам кажем: данас ћете бити са мном у рају*“. Амин.

У *Врбици* 1893. године у св. николајевској цркви

говорио **Јован Малушев,**
парох админ.

ВРБИЦА.

Како се руска црква некад за време својих патријараха поносила и дичила својим леним и похвалним црквеним обредом „шествија на ослети“ у недељу цветну,... обредом, који се састојао у том, да јој је московски патријарх — у спомен свечана уласка Христова у Јерусалим, на Цвети на магли по граду јахао а народ пред њим у великој маси — као некад пред Месијом — викао: **Осанна, благословенъ грядый** ... и бацао зелене гранчице и цвеће и простирао скупоцене хаљине; — може се и црква српска, народ српски с пуним правом поносити својим леним црквено-народним обичајем и обредом свечаног пошења *врбице* на Лазареву суботу, који се такође свршава у спомен свечана Христова уласка у Јерусалим; обредом, што га је српска црква „во время оно“ као и руска јамачно примила са истока.

Истина бог, обичај тај постоји у српској цркви од старина, али се он свршава, жалибоже, само у неким већим црквеним општинама, нарочито по варошима, а требао би, да је које среће, да се одомаћи у свакој па и најмањој црквеној општини нашој... најмањем сеоцету нашем, где су само сви услови за то!

Обред пошења „врбице“ свршује се код нас, како мало час споменух, на Лазареву суботу — пред вечерњом цветном.

Около 1 сата по подне велико звоно са куле црквене позове верне к цркви. На глас звона побожан народ, нарочито пак невина дечица, скупљају се у великим масама у порти. Кад је народа већ доста на окупу, од прилике пред 2 сата, почиње тај обред из цркве крстним ходом, или што се код нас вели: литијом. Слика овога хода врло је величанствена. Свештенство обучено у свеглим, богатим, златотканим одеждама са крстовима у руци, ђаци у белим као снег или разнопарним свиленим стихарима носећи рипиде и чираке, трговци и занатлије с дуплирима, и остали силан народ: мушко и женско, старо и младо, у леном реду унутило се из цркве у који ближи луг, гај, шумицу или какву башту ван града — по врбицу.

Сав народ уз своје свештенство и учитељство — стадо са пастирима — као из једног грла поје лепе цветне песме црквене: „**Ѳвщне воскресніе**“,... „**Спогребшесѧ тѣкѣ**“... „Цветни канон“ и др., да се све небо прозама. У старије време појала се још и она дивна с леним варијацијама песма цветна „**Радѹйсѧ зѣлѡ дщи Сіѡнѣ**“... која не знам, је ли коме данас и позната више. А звона са црквене куле, која прате овај величанствени ход, умукну тек онда, кад је он стигао својој мети... у одређени луг или гај.

Тутори црквени као неки домаћини дочекују у лугу крстни ход. Школска деца, која су се данас први пут обукла у пролетње ново руво, чим су се доцепала луга, сместа се радосно размиле по лугу, те секу врбове гранчице па се међусобно шибају говорећи: порасти к'о врба! Кад су се тога наситила, учитељи их скупљају у хрпе, те се играју с њима лопте. Да невине радости дечије, кад се еме с учитељем својим да лопта! И одраслија младеж опет на другој страни или се игра лопте или тако зване игре „шапца“.

Свештенство скида са себе тешке свете одежде, те у друштву с црквеним члановима, учитељима и другим верним, прелама црквом спремљене беле погаче, пересце, кокице и друге посне ђаконије, а залива их погдекојом чашом пива или пива. Лепа ли обичаја! Не потсећа ли он на свету тајну, и Божанствену ону вечеру Христову, чији ће спомен св. црква након 5—6 дана прослављати; вечеру, на којој је Христос изломио хлеб и благословио га и ознаменовао Својом светом десницом чашу с рујним вињем, и поделио и једно и друго са Својим апостолима?! И сав други народ је удесником те црквене благодати. Свима се дели погача, пересце, кокице, пиво.

У то људи, који су насекли врбице, доносе

ју у споповима те деле народу. Свако узима у руке по неколико гранчица, те ће их повести у цркву.

У то је стигло и време повратка у цркву. Свештенство и ђаци обучени чекају, да се народ постави у редове, те се у истом реду враћају у цркву. Ђаци обично оките крст и рипиде, а народ свако у десници носи по 2—3 гранчице. И тада се пају тропари, канон с великим прмосом „**Богъ Господь и явисѧ намъ**“. Душу твоју у том тренутку обузима неко ванредно миље, јер се мислима вратиш у ону далеку прошлост и стварaш пред очима дивотну слику старог Јерусалима, представљајући, да се приближујеш дебелим зидинама његовим пратећи у њ' Самога обећаног Искупитеља!

Вараждин, на дан Маријина стојања 1894.

Што си ближе цркви, то боље чујеш гласе звона црквених, који у суерет долази кретном ходу те се прелива с лепом и умилном мелодијом црквених песама.

Ето нас и у цркви. Почело је вечерње. Црквени служитељи скупљају од народа гранчице, те их уносе у олтар, да се на цветној јутрењи осветe и народу као „врбица“ деле.

Л. Богдановић.

КЊИЖЕВНЕ ОЦЕНЕ И ПРИКАЗИ.

(Свршетак).

Младићу! који си свршио гимназију, па стао на раскрсницу будућности своје, да изабереш себи стазу даљега учења и пут животу своме, — не ступај на стазу богословске науке, не узази у богословију са тежњом за свештенством пре, док не прочиташ св. Јована Златоустога „шест књига о свештенству“.

Млади брате богослове! И кад си „свршио“ богословију и добио писмено оспособљење од учитеља својих, не тражи одмах достојанства свештеничког, не хитај из школе к рукоположењу. И опет читај књиге те. Далеко од шума и метежа светског и грешности људске; у тишини самоће и потпуном миру душе расположена и мисли својих, прочитај књиге те не једаред, како би се што боље и свестраније упознао са високом достојанства свештеничког.

Да узмогнеш премерити „тежину посла“ службе свештеничке; да сазнаш и прегледиш све врлине и вештине, које су свештенику потребне у служби тој, а да се можеш борити против *„таласа, који ударају на душу свештеникову, а који су силнији од ветрова који море узбуркавају.“*

И онда, да испиташ себе и „своју душу“: јеси ли за *„дужност, која изискује анђеоско савршенство“*; јеси ли за *„свештенство, које је толико изнад краљевства колико душа изнад тијела.“*

То ти је од потребе; јер ако се одаш богословији и примиш свештенство, без да си то све учинио, можеш, као будући пастир, лахко изгубити поверене ти овце, *„ради губитка којих штетујеш не новац већ душу своју“*; можеш лахко, да „потонеш лађу“, за коју душом пред Богом одговараш.

А није ти од штете неући у богословију. Има толико путева за рад и за живот други. А како је морално, племенито и поштено, не примити се свештенства у осећају недостојности за њ!

Напротив „држати достојанство, а бити га недостојан, значи лишити се сваке извине и још већма распалити гњев божји“....

„Страшно је, зашто страшно је грамжење за тим достојанством.“ Јер „свештенство се истина обавља на земљи, али оно има значај небеске уредбе. И то с пуно права. Службу ову није установио човјек, ни анђео, ни арханђео, нити ма која створена сила, већ сами Господ... те је и призвао оне, који још у тијелу бораве, да наочигледном престане службу анђеоску. Због тога мора свештеник бити тако чист, као да стоји на небу посред онијех сила;“ „мора имати душу чистију од сунчаних зрака, да га никад не остави Дух свети и да би могао рећи: ја више не живим него живи Христос у мени“; „мора имати снагу и јачину, да би могао душу своју отети од сваке нечистоће и сачувати нескалану духовну љепоту“; а *„тд треба... божанска душа.“*

Тако говори св. Златоусти своме пријатељу Василију у обрани својој, прандајући себе, што се крије, да не прими свештенички чин; бранећи се и према пријатељу и према онима „ваи“.

У обрани својој. Не, није то само обрана његова; то је петнаестовековна до сад, а биће увек и од сад ризница „најдрагоценијег бисера“ поуке за многога. „Златна“ је то заиста књига и за оне, који хиротонишу и за хиротонисане. Пастиру, учитељу, проповеднику;* свештенику, на свакој стази разгранате му службе узвишене.

А свака је наша реч слаба, да читаоца унесна са богатством ризнице, или да прикаже сјај „злата“ књиге те; а увек је у опасности, да јој почини неправду и да се огреши о величину аутора јој.

Дело св. Јована Златоустога је апотеоза свештеничком достојанству. Подиже душу, запаљује срце у младића, богослова, у свештеника и стара и млада. То је извор, на којем се многа душа напојити и срце покренути може, да јачом вољом и већом снагом прегне за вршењем својих дужности. ....

III.

А да је тај извор отворен и у врту наше црквене књижевности, захвалити морамо вредноме протојерејеу *г. Јовану Вучковићу*, преводиоцу „шест књига о свештенству.“

Не можемо се упуштати у оцену превода његовога. То би била дужност стручњака у томе послу. А сасвим је оправдано, ако се такву оцену узнадамо добити из вешта и опробана пера досадањег преводиоца „речи“ Василија Великога, познатог нам и из „Гласа Истине.“

Но, ко год прочита превод г. Вучковића, уз преводе немачке и руске, и ко г. преводиоца познаје као раденика у црквеној нам књижевности, тај ће веровати и мишљења бити као и ми, да му је превод врло добар. А језик је у преводу красан, стил леп — какав г. Вучковић тек има.

На III. страни, а на првом месту књиге, штампано је решење Његове Светости, преузвишеног Господина Патријарха Г'еоргија, које дословце гласи овако:

„М. 446./ех 1893. Протопрезвитеру *Јовану Вучковићу* у Карловцима.

„Са потпуним задовољством примили смо на знање намеру Вашу, да у српском преводу издате дело светога Оца нашег Јована Златоустога, архиепископа константинопољског: Шест књига о свештенству.

„Слаба рука архиепископа митрополита карловачког и патријарха српског не може посегнути да благослови дело великога Оца нашег, али свесрдно благосиља труд Ваш, уздајући се у благога Бога да ће Он, због молитава светога Оца нашег Јована Златоустога, дати да дело ово донесе и српскоме народу православне цркве онолико благослова, колико је већ донело другим сретнијим народима простране цркве, Г'оспођем нашим Исусом Христом основане, подижући им ираштаје свештеника задахнутих духом тајновидца Златоустога и просвећених широким и бистрим погледом тога прејаснога ока цариградске и свију цркава.

„Са благословом овим спајамо и топлу молитву Богу и Оцу нашем, да наклони срца свештенства нашег делу овоме, како би га оно примило и читало са оном љубави, с којом га је свети Златоусти написао, и с којом сте се Ви око приређивања овог српског издања трудили.

У *Карловцима* 2 децембра 1893.

Георгије Бранковић с. р.
патријарх.“

Труд свој, уложен око превода „златне књиге“ св. Златоуста, посвећује преводилац на стр. V—VII спомену свога милог родитеља и доброг оца Јосифа, којем је „врхунац жеља“ било, „да му сви дође до части свештеничке“.

За тим долази преводиочев „предговор“ на стр. IX—XXI, врло лепо написан, којим на згодан начин уводи читаоца у „златну књигу“ и упознаје га у кратко са поводом и циљи њезином; у којем баца и рефлексије на савремене неке потребе и захтеве нашег времена, и наглашује побуде, које су га руководиле, да „златну књигу“ св. Златоуста преведе на српски језик, а које му само на част служити могу, као што нама налажу дужност, да му речемо од срца: хвала!

Преводилац је штампао уз превод књиге и додао јој многе примедбе своје. У колико оне разјашњавају сам текст књиге и стоје с' овим у вези, оне су на своме месту и врло добро допуне читаоцу.

Осим ових има и других примедаба и додатака преводиочевих; здравих, савремених, погођених. Али, по нашем мишљењу, већма би нас задужио г. преводилац, да се са мислима и предметом тих примедаба позабавио у посебној књизи

* Можда ће и противници излагања потребе „епархијских (народитих) проповедника“, док прочитају дотичне део о проповедништву, наћи неке своја мишљења, а много више признати оправданости предлагачу таквих проповедника и многу истину у његовом излагању о „вештини“ проповедништва.

или чланцима. И то из два разлога. У оквиру примедаба много је прећутано; а у посебној изради много би се више могло рећи о свему ономе, о чему се хтело говорити. А то шкоди самој мисли или ствари, коју је г. преводилац хтео да изнесе пред читаоца. Други разлог је у томе, што примедбе преводиочеве са мислима својима, скрећу пажњу, донекле, са мисли ауторових; а то је штета за читаоца, који треба што мирније и непрекидније, да се бави и заранја у мисли писца Светитеља, јер то и јесте, и то само и може бити циљ преводу „златне књиге“. А с' друге стране штета је и у томе, што по неке примедбе, у декојем читаоцу, могу да својом горком реалношћу и позитивношћу сузбију утецај оног узвишеног идеализма ауторовог, којим жели читаоца да подигне у висине достојанства свештеничког, да га освоји за пијетет према овоме и да пробуди у њему што јачу свест о дужностима и одговорностима тога достојанства и службе свештеничке, те чим сталнију одлуку, да што више тежи за идеалом, којега му св. Златоусти излаже и на срце меће.

То све може да наступи код понеког читаоца особито при првом читању. А дозволиће нам се, да је прво читање код понеког од одлучног утецаја, већ и за то, што се друго увек не предузима....

Иначе су и те примедбе на истини основане, садржином својом оправдане, у мотивима својим суврмене. И за то и опаки очекујемо, да ће се предметом и мислима њиховим г. преводилац засебно што скорије позабавити, и исцрпно их разрадити.

Једној ћемо овде примедби и иначе да замеримо. Вели се на стр. 34, да „епископ само рукополаже као каква машина“. То не стоји; и за то је још мање пажње у тој примедби.

Епископу нити је ко одузео, нити одузети може право и власт просуђивања и оцењивања свештеничких кандидата, нити за време њиховог школског образовања, нити у приликама, кад потражују службу свештеничку, било капеланију, администрацију, било парохију и протопресвитерат.

Као богослов, сваки се налази под врховном дисциплинарном влашћу митрополита патријарха, у седишту којег је богословија, а посредством којега и остали епископи могу своју дисциплинарну дијецезанску власт и право вршити над „својим“ богословом. Та власт и право може увек бити и делотворна, а не само идеална, теоретичка. Како се она практикује и употребљује, не спада на начелну страну овога питања.

Крај свеловчбе оспособљења школског, крај установа репкриптуалних, епископу припада прва и последња реч не само при рукополагању кандидата свештеничког, него и при постављању овог на које свештенослужитељско место.

А то признаје и г. преводилац одмах на стр. 35, а још боље на стр. 75.

И по томе његова горња примедба не стоји. То је што смо имали са начелне стране рећи. А и што се тиче примедбе: „зар да вјечито буде незадовољства? Зар вјечито да диже буру?“, на то имамо рећи ово. Пре свега такво салвирање личног укуса, ма чијег, нема нипошто места у књизи св Златоуста крај излагања његовог на стр. 92, 93, 94 и т. д. А крај примедбе преводиочеве на стр. 94. 1.) готово је или прогуслоиље или — колебање уверења или?... Надаље, ми држимо, да буре не може бити онде, где се легално, објективно и савесно поступа у интересу једнио црквеном. Буде ли је инак, нестаће је брзо; све ће се мање и ређе појављивати. Ако је буде, подићи се мора, аз' ће се увек стицати на благој пригревици законитости, правице и истине; пред захтевом истинитог интереса црквеног.

Рекосмо и ово у доброј намери. А заслуга *г. протс Вучковића*, којом је задужио црквену књижевност нашу и наше свештенство, остаје тиме неокрњена.

У место да му се одужимо, ми ћемо га молити, да нас још више задужи. Молимо га, да нас обрадује, што скорије, преводом још којег „бисера“, кога је тако много у делима св. отаца црквених.

А преводу његовом „шест књига св. Златоуста“ желимо, још скорије, друго издање.

Прво издање је добило скромну припомоћ од 102 ф. 50 н. од архијерејског сабора у краљевини Србији; а друго издање нек наће своју помоћ у свештенству нашем, па ће се труду и љубави г. преводиоца и тиме одужити.

Јеремић.

ИЗ ЦРКВЕ.

БЕЛЕШКЕ.

— (Са општег митрополијског збора.) У очи збора, у среду у 6 сати у вече, одржана је конференција. Каква? О томе не ћемо сада говорити.

Барон Живковић, као председник конференције те, нагласи, да је, пре него што и конференција отпочне свој рад, и у реду и потребно, да из конференције оде изасланство Његовој Светости Патријарху, да га поздрави и од Њега сазна, како жели учествовати у збору.

Многобројно изасланство, на челу са бароном Живковићем, оде у тој цели Његовој Светости, а вративши се натраг извести, да Његова Светост збору присуствовати не може и ради многих некоректности, које су сазиву збора претходиле, и ради тога, што је Он већ и до сад у форумима, у којима је Њему ваљало да проговори, проговорио и казао своју реч заједно са Епископатом, против наумљених реформа, и што ће и све друго и од сада против истих чинити, што му као поглавици цркве и народа пристоји и у духност спада, како у горњем дому, тако — ако потребе буде — и пред самим превишњим престолом. Но ваљан је начелствовати при призивању св. Духа, јер да би се отрешио о дужност своје цркве, кад би на молбу своје пастве и свога народа, овоме ускратио своје молитве и благослова. А да је Њему мило, да се народ придружује изјавама, које је Он са Епископатом и Саборским Одбором већ пре годину дана, кад је требало, учинио против наумљених реформа, а да жели само, да збор свој посао и своје дело што мирније, достојније и мудрије изврши, и да му у то име подељује свој патријарашки благослов с том изјавом, да је Он душом и срцем са својим народом увек био, и да ће душом својом бити и на сутрашњем збору.

Изјава Његове Светости, саопштена по барону Живковићу, праћена бе бурним усклицима народа: „живела Његова Светост“, „живео Патријарх“!

Даље се у конференцији (на коју ћемо се ми још једном осврнути) утврдила листа саборског чланштва и сутрашњих говорника, као и нацрт резолуције.

На дан збора у четвртак 7. апр. о. г. приступило је Његовој Светости у 9 сати пре подне *целокупно присутно свештенство*, до 300 на броју, у име којег је прота будимски г. Јеремија Маћаревић изјавио Његовој Светости и Епископату захвалност на представкама, поднесеним Његовом Величанству и кр. угарској влади против наумљених реформа, изјавио, да цело свештенство са својим народом стоји одлучно солидарно са гласом и поступком Његове Светости и Епископата свога.

Његова Светост одговорила је: да се није могао другом чему ни надати, него да ће свештенство као и Епископат увидети опасност, која цркви и народу прети од наумљених реформа и да ће са својим Епископатом и у томе потпуно солидарно бити и са своје стране све што је дозвољено учинити, да се та опасност отклони.

Синод је своје учинио, Он ће и даље све чинити што закон дозвољава. А ако, по несрећи, реформе те и законом постану, дужни ћемо бити закону се покорити, али онда тек мора свештенство стати на ноге, да крај грађанске брачне свезе народ ту свезу и у цркви утврди.

„Да ће се овај збор састати“ — рече даље Његова Светост — „није ми било у напред познато, и то је оно, што ме је болело и што ме боли, да је црквена општина баш у седишту српског патријарха игнорирала овога, приликом сазивања тога збора. Ја се не извлачим, нити ћу се икад извлачити, кад треба стати на браник своје цркве и народа, *али на збор, који није сазван са мојим знањем, ја ићи не могу.* Збор сам по себи одобравам и благосиљаћу увек његов рад, ако буде у границама закона, достојанствености и мудрости, каква у овим приликама једном народу пристоји; јер овај збор и нема другог задатка, него да се глас народа придружи гласу Јерархије и Епископата, који ће тиме бити јачи.

„Мислио сам и ја сам да сазовем општи збор народа мога, али сам томе претпоставио законити терен, а то је српски наш народно-црквени сабор, који желим сазвати“.

Речи Његове Светости свештенство је бурним

одобравањем попратило и оправданост и родољубље истих потврђивало.

У ½10 допраћена је Његова Светост свештенством, бароном Живковићем и одушевљеним народом са усклицима „живео патријарх“, у цркву.

Призивање св. Духа под начелством Његове Светости извршено је најсвечаније. Чиводјејствовали су: г. г. проте Вукадиновић и Вучковић, игумани Митрофан бешеновачки и Мирон ковиљски; парох бајски Велимир Недељковић и јеромонах Сергије Попић са протођаконом Лукијаном Богдановићем и јерођаконом Георгијем Видићким.

Његова Светост ступи са архипастирским жезлом и крстом на амвон и изговори следеће:

„Благочестиви христијани, мила паства и духовна децо моја! Радујем се и мило ми је, што вас видим у тако лепом броју у св. храму овом Божјем око мене сакупљене, који похитасте из свију крајева драге нам домовине и митрополије наше, да у братском споразуму и љубави подигнете глас свој у одбрану установа св. православне вере наше и стечених автономних права наших, — те да као верно-одани синови, придружите глас тај, гласу својих Архипастира, духовних старешина и учитеља, који су га по св. позиву свом, по љубави својој према св. матери цркви и повереној им пастви духовној, а и по дужности својој, коју на себе примише, још прошле године, подигли како код високе кр. угарске земаљске владе, тако и пред престолом Његовог ц. и кр. апостолског Величанства, милостивог краља нашег Франца Јосифа I. на који ће и надаље све и сва, у границама постојећих закона учинити и употребити, да се отклони свака опасност, која прети установама св. православне цркве наше и стечених аутономних права наших.

„Као што сам извештен, у то име сте се искупили, драга браћо и мила духовна децо моја, данас овде.

„И у то име, а по жељи и молби вашој призвасмо сво и ми Духа светога, да вам буде у помоћи и да вас руководи при тако важном и животном саветовању вашем, к чему придодајем и ја свој Патријарашки благослов, у жељи и нади, да ћете мушки и једнодушно, али уједно и достојанствено и у границама постојећих закона кретајући се, закључке своје донети“.

Речи Његове Светости праћене су бурним усклицима одобравања, а Његова Светост тако исто бурним и непрестаним усклицима народа би отпраћена до дворских степеница, при којима се у име целог народа Његовој Светости захвалио г. барон Живковић, на топлим молитвама, благослову и савету Његове Светости.

У 11 сати отпочет је збор уз грување топова. Збор је држан на пијаци карловачкој, коју је прекрилио многобројан народ из разних крајева српске митрополије. На збору било је око 8000 душа. За председнике томе збору изабрани су: *барон Јован Живковић*, прота панчевачки *Сава Стојић* и адвокат *Ђура Цвејић*, а за перовође: свештеник *Јован П. Јовановић* и *Емил Гаврила*. Навестилац био је Паја Јовановић. Говорили су на збору: свештеници Дамјан Прерадовић и Ђура Страјић, и др. Михаило Полит-Десанчић, и усвојене су предложене резолуције, којима се протестује против наумљених црквено-политичких реформа. Збор је завршен у 1 сат после подне. О току и раду збора известићемо опширније у броју што долази.

— (**Изабрани и потврђени епископ бачки г. Герман Опачић**) положио је у четвртак 31. марта о. г. у Бечу заклетву у руке Његовог Величанства.

— (**Саборски одбор**) у своме заседању од 7. априла о. г. решио је, да се на основу §. 9. саборског устројства од г. 1875 све представке црквених општина и разних одржаних сборова ради сазива народно-црквеног сабора, као некоректно на саборски одбор упућене, уступе Његовој Светости српском патријарху Георгију на једино надлежно решење.

— (**Изасланство српске црквене општине у Г. Карловцу**): г. г. протојереј Мањојло Грбић, Сима Шаран, кр. финанцијални надсаветник и Гавра Девић, трговац. — представало је 6. априла о. г. *Његовој Светости*, и у име исте црквене општине подастрло Му на чељу листа саопштену најаву.

— (**За народно-црквеног подсекретара**) изабран је, у седници саборског одбора, дана 5. априла о. г. *г. Душан Јанковић*, родом из Мохача, свршени правник, сада вежбеник код кр. судбеног стола у Пешти.

— (**За народно-црквеног архивара и библиотекара**) изабран је *г. Ђура Бекић*, професор више девојачке школе у Панчеву.

— (**Извештај о раду седнице админ. одбора гор.-карловачког**) држане у *Плашком* 23. фебруару о. г. Унућене су црквене општине, да са епарх. управом кореспондирају преко окр. прота. — По-

водом извештаја о извршењима нереда у ц. о. Тополучко учињено је нужно расположење. — Црквена општина врелска позвата је на најзашње ради неких зајмова црквено-општинских. — За ц. о. брезовопољску одобрен је намет за парох. стан. — Ц. о. градуској дозвољено је, да гради парох. стан на старом месту и одобрен за то нужни намет. — Потврђено је ново ц. о. заступство за Перну. — Одобрен намет ц. о. пернанској за исплату подузетника, који су цркву делали. — Умољена полит. власт, да уђера 718 ф. 4 и по н. од А. П. и Ј. М. на да то преда ц. о. петрињској. — Наложено ц. о. петровоселској, да свету од 568 ф. 22 н., коју је опростила П. Ш., распореже на се. — На ц. о. Срб ударен је намет од 3600 ф. ex officio „по порезној форинти“ за парох. стан. — Ц. о. у Штикади дозвољено је, да гради нову цркву за парох. стан код цесте. — Рачуни ц. о. сењске за 1893. издати су г. В. В. на ревизију. — Наређено је извршење неких пријављених нереда у ц. о. мутилићкој. — Одобрен је распоред намета за поправак цркве у меминској. — Није дозвољено ц. о. скрадској почињати градити нову цркву, прије него припреми за то сву нужну главницу. — Наложено ц. општинама, да ако шаљу свакогодишњи свој прорачун. Р.

— (**Извештај о раду сједнице епархијске консисторије гор.-карловачке**) држане у *Плашком* 17. марта о. г. Администрација српбу јереја П. Јањанина упражњене парохије шушњарске повјерена је управо јереју Ј. Тламочлији, адм. парох. трежишћачке. — Поводом једне тужбе јереја Дане Кнежевића из Коренице против јереја Ј. Т.; М. О.; и А. З., наређена су нека извршења. — Јереј Ник. Живковић потврђен је за пароха у Меминској. — Одговор јереја Н. Р. у фискалној парници против У. П. издат је конс. фискалу на реплику. — Умировљени јереј Ј. З. позват је, да поврати онђ. поглаварству дотичном 58 ф. 32 н. непрпадно подигнутог парохијала за децембар 1893. и јан. 1894. — Извјештај о смрти јереја Стевана Ножинића узет је на знање и учињено нужно расположење. — Тужитељи, што туже јереја Д. Ш. из Сл. П. позвани су, да пошљу ако нужни предујам за истрагу. — Јереји А. М. и К. М. кажњени су због тога, што су се отријешили о једно ријешење конзисторијално. — Јереј Д. К. из Коренице опоменут ради слаба катихизирања. — Јереј Ст. Б. из Доњ. кажњен је ради истога. — Јереј Илија Машић из Оточца похваљен ради ревнога и усјешног катихизирања. — Неке брачне ствари помакнуте за корак напрво. Р.

— (**Прелаз у православље.**) Пишу нам из *Врачевгија*, код Беле Цркве, да је тамо 20. фебруара о. г. једна римокатоличка девојка ратарског сталежа прешла у православну веру. Девојци је име Алојзија Клаумилерова. Прописани црквени чин извршио је тамошњи парох г. Манојло Кадић.

— (**Грчки богаташ Павле Стефановић**) даровао је недавно атинском филармоничком друштву 10.000 драма на ту цељ, *да се увеле у грчку цркву руско црквено пјеније* у четири гласа, на основу византијске музике. Дароватељ је обећао, да ће у том случају, ако му буде за руком тај пројекат, радо давати сваке године по толику суму, да се образују корови. Атински митрополит одобрио је ту мисао и један се кор филармоничкога друштва спремио, да ових дана у једној од атинских цркава пође то ново пјеније. Л. Б.

— (**Српска автономна нижа народна школа у Белом Брду.**) *У* седници Архидијецезалног школског одбора, одржаној 31. марта о. г. у Карловцима, прочитан је отпис кр. зем. владе, одела за богоштовље и наставу, у Загребу од 6. септембра 1893. бр. 10.119, којим је, на молбу српске православне црквене општине у Белом Брду, тамошња досадања једноразредна комунална школа проглашена за дворазредну српску автономну нижу народну школу.

Том приликом закључио је Архидијецезални школски одбор, да *се Његовој Светости, преузвишеном Господину патријарху српском Георгију Бранковићу* изјави благодарност истог школског одбора на Његовом заузимању око успостављења српске автономне народне школе у Белом Брду, а нарочито на Његовом богатом потпомагању ове школе и на зидању новог школског здања за исту.

Заменик нак главног школског референта упућен је, из исте седнице Архид. школског одбора, да што скорије прегледа ову законито успостављену српску автономну народну школу, те да о њој у своје време поднесе извештај Архид. школском одбору, а наредбу учини, како би, почетком 1894./5. школске године, могла научна основа од Школског Савета издана бити и прописани школски учебници се увести.

Досадањи учитељ комуналне школе у Белом Брду, Иван Крајновић, одрекао се службе комуналног учитеља и остао тамо као учитељ српске автономне народне школе.

Дотација учитеља на тој школи јесте у готовом 400 фор., 6 хвати дрва, 6 јутара оранће земље, стан и врт.

— (**Српски учитељски конвикт у Нов. Саду**) добио је два нова пријатеља: г. г. *Арсу Пајевића*

из Нов. Сада и *Стеву Б. Димитријевића* из Руме; први је на цели конвикта, и на фонд Др. Ђ. Натошевића додао на својих 150 фор. још 250 фор; а други се уписао за потпомажућег члана са 50 фор. и одмах све положио. — Осим тога уплатио је своју III. рату од 40 фор. г. *Тодор Богдановић* из Руме; *добротвора задруга Српкиња у Вршцу*, уплатила је две рате са 20 фор; такође и г. Васа Пушибрк управитељ срп. вел. гимназије уплатио је 20 ф. у ове две рате, а *г. Јован Гучић* професор једну рату са 10 фор. — *Г. Глиша Миладиновић*, ченејски учитељ из места, уплатио је свој рест од 15 ф., те е тим исплатио сву своју чланарину.

Са овим уплатама износи фонд овог завода пуних 23.000 фор.

Нека је лепа хвала и велика слава свима овим родољубима!

— (**Илустрован духовни часопис у Бугарској.**) У чланчићу мом „Реч две о данашњој православној цркви у Бугарској“, штампаном у „Срп. Сиону“ (бр. 39. пр. г.), споменуо сам, да бугарска православна црква има 3 своја духовна часописа, од којих два излазе у књажевини, а један у отоманској царевини.

На сва три та часописа нису у стању била подмиривати духовне потребе бугарске цркве и народа. Разлог томе налазимо у тој околности, што два већа часописа, наиме: цариградске „Новини“ и софијски „Селянинъ“ поред духовних ствари бистре и политику; а трећи, који је био једини чисто духовни часопис, прост од свесе политичке, доносио е опет на својим страницама искључиво проповеднички материјал.

Бугарско је свештенство увидело, да се тим начином ни из далека не може да постигне она циљ, која беше при стварању тих часописа њима намењена, наиме: да се с једне стране народу пружи довољно душевне хране за његово религиозно-нравствено васпитање и напредовање, а с друге, да се даде и отпора снажној римокатоличкој и протестантској пропаганди у Бугарској а и онима заблуделим синовима бугарског народа — модерним филозофима, који сви подигоше читаву крстоносну војну против православне вере и цркве. Поводом тим се у неком дёлу бугарске штампе, пријатељски расположене према народној својој вери, јесенас подигао глас, да је прека потреба, да се покрене један чисто духовни часопис, коме би била задаћа, да налагањем и тумачењем главних хришћанских истина у проповедима и расправљањем разних црквених питања у научним чланцима, пружи и свештенству и народу здраву душевно храну, која би и свештенству а и самом народу донекле имала да послужи као штит и обрана против свију лажних доктрина горе поменутих лукавих и препредених намет-учитеља.

И тај глас не оста глас вапаја у пустињи!

Што се хтело, то се и учинило. Поред три часописа која постоје, није се истина појавио и четврти, него се часопису „*Православен Проповѣдникъ*“, који је лане у Самокову почео излазити, и који је доносио само црквене проповеди, ове године проширила садржина, проширио програм, па је тај лист подигнут на степен правог духовног часописа, те ће он, осим богате садржине, здраве и једре поуке у проповедима и духовним чланцима, доносити још у сваком свом броју и илустрације.

Први број или прва свеска тога часописа стигла ми је ових дана. Она је нешто одоцнила, јер је уредништво листа касно примило клишеје од слика, који су се на страни правили.

Ја ћу овде коју рећи колико о техничкој толико и о стварној страни I. свеске тога часописа. Лист излази у *Самокову* у месечним свескама од $2^1/_2$ табака у форми нешто већој него наш „Сион“. Уредник и власник му је *П. С. Доброљубски*. Цена је листу за Бугарску 3 лева, а за стране земље 3 лева и 60 стотинака. Штампа је чиста и читка, а слике су према маленој цени листа доста добре, но наравно да нису онако лепе као у „Руском Паломнику.“

I. свеска се одликује својом одабраном садржином, која се састоји из следећих популарно написаних чланака: Од уредништва. Паримеји на нову годину. Мајка хришћанка. Шта треба да радимо, па да нам читање буде од користи. О спиходљивости. О свеопштности религије у човечјем роду. Поука на Благовести. Реч на велику суботу. 50-годишњица Фотинова (првог бугарског новинара). Разјашњење слика. Објава и 3 слике: упоређење човечјег живота с лађом на мору. Браћа Јосифова умачу у крв јарећу — одећу Јосифову. И китајска погреб.

У објави изложен је програм листа, у који ће улазити:

I.) Поуке, беседе и проповеди. II.) Чланци о истинама хришћанског морала. Духовно-сазидавајуће приче и повести. III.) Чланци о теоретичком и полемичком богословљу. IV.) Важније новости из живота бугарске и других цркава — нарочито православних Словена. V.) Књижевност и прикази бугарских књига религиозно-нравственог садржаја, а тако исто и књижевни производи туђих богословских литература. VI.) Разне вести и VII.) Објаве.

И тако Бугари дођоше ове године и до строго

црквеног и до илустрованог духовног часописа, ком је, по казивању уредништва му, осигуран излазак већ за две године! Лепо! А од какве би неоцењене вредности и по нас Србе било, кад би једном и ми дошли до таквог часописа, који би поред одабране садржине (ма и ове било! У.) доносио и по гдекоју лепу слику било наших манастира, било цркава, које се одликују својом архитектонском и вајарском лепотом; било слику кога архијереја и свештеника, заслужног по цркву нашу; било старина, којих је још и данас безброј по нашим црквама и манастирима, а до скора би их могло нестати којим било начином?!

Браћи свештеницима, које интересује рад и развитак братске нам бугарске православне цркве, а дао им је Бог и средства да су кадри држати овај лист, могу овај часопис препоручити. Л. П.

ЧИТУЉА.

— (**Прота Јован Шорак-Ђедо.**) 22. марта (3. априла) о. г. преминуо је на *Ресу* (у Фијуми) честити свештеник и родољуб, прота речки *Јован Шорак*.

Покојник се родио 1821. године у личком Петровом Селу. Кад је свршио тадашњу државну немачку школу у Коренници, учитељевао је три године у Коренници и 5 година у свом родном месту. Године 1843 отишао је у Плашки у богословију, коју је свршио 1845 године, борећи се невољом и оскудицом. Год. 1846 био је неко време церемонијални ђакон владике Евгенија Јовановића, а за тим је служио као свештеник у Буњеву. Године 1848 постао је војнички свештеником, и као такав служио је две и по године у Италији, а толико исто у Чешкој, Моравској, Бечу и околини. Године 1853 дошао је на парохију дубровачку код Огулина, а г. 1859 прешао је на парохију садиловачку. Године 1863 дошао је Шорак велике беде. Окрвављене га невиња, да је потпомагао устанак херцеговачки, што га је дигао Лука Вукаловић. Био је осуђен на три године тамнице. За тим га владика Лукијан Николајевић постави за пароха на Реци. Шорак је ту парохију сачувао од пропасти и подигао јој углед, тако да је речка православна општина његовим трудом и заузимањем постала једном од највиђенијих наших општина. Ту је Шорак постао и протојерејем и провео је на Реци 28 година у служби божјој и народној. Од г. 1884 до 1887 био је Шорак и народни заступник на хрв. сем. сабору, где је заступао начела српске самосталне странке. Год. 1892 прослављена је свечано 25-годишњица његова свештеничког службовања на Реци, а том приликом су му и православни и римокатолички Срби указали своје велико поштовање.

Прота Шорак био је на далеко чувен и поштован са свога жарког родољубља и уверитог свештеничког живота. Покој му души и вечан му спомен!

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

— *Уредништву „Србобрана“ у Загребу.* — У 34. броју Вашега листа, одговарајући *против Н. К.* и *Златоју*, велите, да се не можете „одазвати њиховом позиву те из „Српског Сиона“ прештампати (што они желе) — *јер нам је тај лист чак и замјену отказао*“. Хоћете ли Ви што прештампавати из „Српског Сиона“ или не, зависи од Ваше воље и укуса. Али на ону тврдњу Вашу: да смо Вам ми „чак и замену отказали“, изјављујемо, *да је далеко од истине.* Ствар у истини стоји баш *обратно*, пошто сте *Ви управо ви прекинули шиљање Вашега листа у замену.* Да то објаснимо. Прве године излажења „Срп. Сиона“ (1891 г.) долазио је Ваш лист у замену, премда доста нередовно, а ми смо Вам наш редовно шиљали. *Но друге године (1892) већ сте Ви обуставили замену, и од тога времена ми и не добијамо више Вашега листа*, не знајући узрока томе поступку. Ми смо пак и после Ваше обуставе дуго времена шиљали наш лист „Србобрану“, мислећи, да Ћете се предомислити или да је до поште кривица. Најпосле Вас је пок. уредник нашег листа Сергије Шакрак Нинић питао писмено: зашто нам не долази Ваш лист и јесте ли обуставили даље шиљање листа. Но Ви на то не најосте за вредно одговорити. Шакрак је, и поред тога неколегијалног поступка Вашег, послао Вам за неко време г. 1892 *претплату* за Ваш лист, који сте онда *на његово име* шиљали. *Тек тада смо Вам и ми обуставили замену.* Нека ово знају наши читаоци, ради којих ово управо и изјављујемо. Ви сте дакле *први* „отказали замену“, а не ми, као што нам подвлачите.

Желите ли замене — биће је опет.

Молба за помоћ.

У Шиклушком хатару, на брежуљку такозваном Ђунтир (Günter) налази се гроб Деспота српског св. Стевана Штиљановића. Овамо се скупља српски народ из Барање и оближње Шлавоније сваке године првог Августа, као на дан проналаска светог тела Деспотовог, с вечери на молитву, у јери и нади, да ће му болесници овде исцелење а здрави

спасеније души својој нађи. И ово је једино мјесто, гди Срби Карађађ одужујући благодарним срцем дуг свој према вођи и великом добротвору своме, једино се утврђује у народно-вјерској свијести својој, и кроз надом, да ће молитвама свештитеља свога и даље као Срби у овим крајевима не само одржати се, већ и боље дане дочекати. Али на жалост Срби Карађађ осим молитве, жеље и уздисаја, за спољашње прослављање овога милога и светога места свог, ништа више не може да учини. — Он гледа болним срцем како му врањеме уништава дрвени крст и надгробну плочу, то једино обиљежје светиње овога мјеста, а није кадар сам својом снагом да зубу времена доскочи, и ова знамења побожности својих предака од пропасти да сачува, јер је народ малобројан и спромашан, а напредни дух времена, чувство побожности, и народни понос каже му, да би на овоме мјесту, гди многи од туђе вјере долазе, требало пристојнији, и народног свештитеља достојнији споменик подићи, нарочито требало би садањи дрвени крст, који због трулежа падењу грози, каменитим, а надгробну плочу, коју сада један прост, дугуљаст и од кише сасвим искварен камен, без икаквог натписа, представља, плочом од мрамора, са одговарајућим натписом измијенути, како би сваки, који ово мјесто походи, и сам гроб свештитеља нађи и познати могао. За све ово пак, као и за гвоздену ограду, која би ова два знамења опасавала, и од приступа незваних чувала, нитте се свота од најмање 2000 фор., што нити је одвећ мала православна општина Шиклушка, под чијим надзором овај гроб стоји, нити околни, малобројни и спромашни српски народ у стању ни за више година скупити и положити.

Према оваквом дакле стању ствари, српска православна општина Шиклушка, после многогодишњег узалудног чекања, да горећу потребу, подизања нових пристојних споменика на гробу св. Стевана Штиљановића сама својом снагом подмири, ријешила је најпосле у својој дана 4. новембра 1893. држаној одборској сједници, обратити се молбом на имућније наше општине и родољубе ради братске припомоћи за остварење ове побожне и родољубиве дјела, и изабрала је један пододбор од 3 члана, који ће добровољне прилоге купити, о њима јавно рачун полагати, и цијелу ствар уз контролу општине руководити.

О чему кад нам је част браћу Србе и српске општине с' поштовањем известити, једнако умољавамо, да би нам по могућству с добровољним прилогом на горњу цјел у помоћ притећи изволјели. — Прилози нека се изволе слати на преч. г. Стевана Гојковића, проту и пароха Шиклушког, као предсједника општине и изасланог пододбора.

У Шиклушу (Siklos, Baranya)

Чланови пододбора:

Стеван Гојковић. Стеван Станковић

Јеца Деметровић.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

— **Свети Сава**, *српски учитељ и просвјетитељ*. Написао *Симеон Кончар*, учитељ. *У спомен 300-годишњице спаљења моштију св. Саве*. Издање Српске Штампарије у Загребу, 1894. — Стр. 80. — Цена 20 новчића или 40 пара динарских.

— **Цетиње**, *краљевска престоница*. Написао *В. М. Г. Медаковић*. У Н.-Саду, књижевничка А. Пајевића, 1894. — Стр. 34. — Цена 40 д. пара или 20 новчића.

I. Исказ скупљених прилога за споменик митрополиту Стефану Стратимировићу.

(Наставак.)

Бешка: Срп. прав. црк. општина 5 ф. — Светозар Дујановић, парох 2 ф. — Матија Дамјановић, трговац 1 ф. — Борђе Екмедић, начелник 1 ф. — Васа Јовановић, предс. црк. општ. 1 ф. — Свега: 10 ф.

Нештин: Срп. прав. црк. општина 5 ф. — Свега: 5 ф.

Ст. Пазова: Стеван Шимић, парох 2 ф. — Гаја Бернк, књиговођа 50 н. — Данило Главочлија, учитељ 50 н. — Др. Васа Милошевић, одветник 1 ф. — Штедионица 2 ф. — Никола Петровић 2 ф. — Павле Јанковић 5 ф. — С. Ивковић 50 н. — Жарко Љубића 1 ф. — Свега: 14 ф. 50 н.

Д. Товарник: Срп. прав. црк. општина 5 ф. — Стеван Бурфевић-Журк, парох 5 ф. — Свега: 10 ф.

Батања: Срп. прав. црк. општина 5 ф. — Свега: 5 ф.

Јазак: Управа манастира 10 ф. — Сава Орловић, игуман 6 ф. — Серафим Вивчић, намесник 2 ф. — Милутин Стојадиновић, јеромонах 2 ф. — Свега: 20 ф.

Јамина: Дамјан Јеврић, парох 10 ф. — Јаша Хајслер, римок. жупник Строшинчачки 5 ф. — Бока Цикуша, трговац 1 ф. — Чедомиљ Николајевић, учитељ 1 ф. — Ђура Перанчевић, учитељ 1 ф. — Миша Саскијевић, кермик, Врбања 2 ф. — П. Петровић, Врбања 1 ф. — Мита Букић, Врбања 50 н. — И. Драгићевић, Врбања 50 н. — Н. Н. Врбања 1 ф. — Душан Ковчићарић, Рајевоселo 2 ф. — Вукашин Михић, Рајевоселo 1 ф. — Анка Живковић, Рајевоселo 1 ф. — Емилија Живковић, Рајевоселo 1 ф. — Срп. прав. црк. општина, Јамина 10 ф. — Свега: 36 ф.

Ст. Кер: Срп. прав. црк. општина 2 ф. — Михаил Стефановић, парох 50 н. — Паја Малешев,

тутор 10 н. — Шандор Ботић 10 н. — Сергије Мургашки, предс. 10 н. — Арк. Р. Павловић, учит. 50 н. — Ђука Жижаков 10 н. — Ана Васиљеска, учитељица 50 н. — Свега **3 ф. 90 н.**

Н. Карловци: Димитрије Дамјановић, капелан 2 ф. — Максим Живковић, парох 10 ф. — Ања Михаловић, ц. к. чинов. у миру 2 ф. — Јован Мрњановић 50 н. — Н. Н. 30 н. — Мита Лукач 1 ф. — Јован Марковић 2 ф. — Свега: **17 ф. 80 н.**

Огар: Светозар Марковић, парох 50 фор. — Милан Бабић, учитељ 1 ф. — Јован Петровић, Обреж 1 ф. — Александар Поповић, трговац 1 ф. — Живко Илић, предс. 1 ф. — Сава Теодоровић, трговац 1 ф. — Јаков Дреновац, ратар 20 н. — Црквена благајна 5 ф. — Петар Јеремић, председ. имовне општине у Митровици 1 ф. — Ђорђе Марић, начелник 1 ф. — Никола Станковић, управитељ добра 1 ф. — Свега: **63 ф. 20 н.**

Јарак: Милош Петровић, парох 5 ф. — Венијамин Јеличић, поћођник 1 ф. — Јован Михајловић, трговац, Хртковци 1 ф. — Свега: **7 ф.**

Мађ. Чанад: Светозар Поповић, парох 3 ф. — Арса Гедош, председник 1 ф. — Ђурица Гедош 20 н. — Милош Гедош, биров 20 н. — Шандор Којић, старатељ 20 н. — Луга Поповић 20 н. — Јоца Поповић 20 н. — Свега: **5 ф.**

Петровци: Никола Бошњаковић, админ. парох. 5 ф. — Црквена благајна 5 ф. — Свега: **10 ф.**

Беловар: Бела Рајт 3 ф. — Стеван Авировић, трговац, Вирје 3 ф. — Никола Балота 1 ф. — Јован Херак, капелан 1 ф. — Браћа Бабић, трговци, Вирје 2 ф. — Аксентије Грубач, парох, Плавишници 2 ф. — Ђуро Авировић, трговац, Вирје 5 ф. — Стеван Ђурђевић, Питомача 5 ф. — Милан Баришић, парох, Нарта 5 ф. — Марко Мразовић, начелник Ивањски 5 ф. — Ђоко Поповић, трговац, Иванска 2 ф. — Милош Мушкиња, начелник, Гудовац 2 ф. — Андрија Гвозденовић, подначелник, Гудовац 1 ф. — Фрањо Кашај, бележник 1 ф. — Јован Бакрач, благајник, Гудовац 1 ф. — Петар Ивановић, учитељ Гудовац 1 ф. — Јован Бакић, дневничар, Гудовац 1 ф. — Дамјан Поповић, учитељ, Павлани 1 ф. — Марко Шарчевић, учитељ 1 ф. — Натан Штајнер, трговац, Марковац 2 ф. — Густав Шваб, каветија 2 ф. — Милош Бакић, трговац 5 ф. — Бранко Цвијановић, кр. котар. предстојник (скупно) 3 ф. — Свега: **55 ф.**

Износ у овом броју: 264 ф. 40 н.
Свега до сад: 3709 ф. 44 н.

Прота **Јован Вучковић** с. р.
председник одбора.

Јован Симеоновић-Чокић с. р.
благајник одбора.

(Наставиће се).

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 47 1—3

Усљед оставке Љубомира Башића упражњено је *учитељско место* при српској вероисповедној школи у *Шиклошу*, (Siklos — Вагапуа) на које се овим отвара стечај.

С овим местом скопчена је годишња плата: 400 фор. из црквено-општинске благајне, која се месечно у напред издаје, 21 фор. из варошке благајне, у име тако зване шегртске школе, 3 хвата тврдих дрва за огрев, слободан стан у школском зданију са 2 собе и једном кујном, и једна мала башта за зелен. Осим тога од великог укопа и парастоса по 1 фор., а од малог укопа и венчанице по 50 новчића.

Изабрани учитељ је дужан осим предавања школском уредбом прописаних предмета у свакиданьој и поћторној школи, још и певческу дужност у цркви и поред свештеника обављати, децу школску у црквеном појању обучавати, и у општинским седницама записник водити.

Компетовати могу само свршени препаранди, и то који су испит из мађарског језика с добрим успехом положили.

Рок стечају је од данас 6 недеља дана, за које време нека се молбенице изволе на потписаног председника послати.

У *Шиклошу*, 5. (17.) априла 1894.

Стеван Гојковић
председник општине и школског одбора.

48 1—10

КУРС
ЗА ЈЕДНОГОДИШЊЕ ДОБРОВОЉЦЕ
У СУБОТИЦИ.

Они младићи који нису свршили средње школе и немају *испита зрелости*, који би морали код војске **три** године служити, *могу добити дозволу* да **једну** годину као добровољци служе, али морају пријавити испит пред главним заповедништвом војеним положити.

За овај испит може се у моме заводу спремити. Од мојих ученика многи су већ добили дозволу за полагање испита, многи су испи положили, њихово време у војсци одслужили и сада су *официри у резерви* а многи сада у војсци служе.

Ко би се желио у моме заводу спремити за испит, нека се изволи на мене обратити, где ће опширно упутство добити.

Приправници не могу бити млађи од 17, као ни старији од 20 година.

Леополд Ландесман
управитељ у Суботици.

Камилавке. 25 6—20

За г. г. мирско свештенство, а по одлуци и благослову српског светог синода од 21. октобра 1893. год. од отворено плаве чоје и кадифе, израђујемо и то: од најфиније чоје и кадифе. Молимо г. г. протојереје и свештенике да нам се с поруџбином обраћају.

Земун, 16. фебруара 1894. год.

С поштовањем

Витомир Марковић и Павловић,
кројачи црква. и свештен. одела и кројачи црк. утвара.

☞ За г. г. **свештенике** препоручујем врло фините и добре

ШЕШИРА И ЂЕЛЕПУША

сопственог фабриката,

са разним најсолиднијим ценама, брзом и тачном послугом. Поруке са стране такође обављам и шаљем с платом у наточ (Nachnahme). Молећи за многобројну посету

С поштовањем

Петар Маркуш, шеширџија

пређе А. Јекић и Маркуш
у кући госп. Николића бр. 16. на главној пијаци
41 3—3 у Новом Саду.

К. 207/160 ех 1894.

СТЕЧАЈ. 46 1—3

Расписује се стечај на *парохијско место* IV. разреда у *Сурчину*.

Компетенти имају своје ваљано устројене молбенице до 1. (13.) маја о. г. доле потписаној конзисторији путем својим поднети.

Из седнице Архид. Конзисторије држане 22. марта (3. априла) 1894 год.

Архидијецезална Конзисторија.

СТЕЧАЈ. 44 2—2

На упражњено место срп. вер. *забавиље у Кумани*, овим се но ново стечај расписује. Плата забавиље је: 360 фор. са петогодишњим доплатцима, у име стана и огрева 99 фор. све донде док општина не буде у стању стан у натури дати.

Рок стечају траје до 14. (26.) априла о. г.

У *Кумани* (Банат) 15. марта 1894. год.

Школски Одбор.

КОНКУРС. 45 2—3

Ради попуњења парохије *Риђ-Титошке* отвара се овим *по ново* конкурс.

Просители имају своје инштруиране молбенице за четири недеље дана од првог уврштења овога конкурса у *„Српски Сион“* Конзисторијуму Епархије Будимске поднети.

Из Седнице Конзисторијума Епархије Будимске у *Сентандреји* 27. јануара 1894 држане.

Конзисторија будимске епархије.

СТЕЧАЈ. 43 2—2

Услед одлике високог кр. домобранског министарства 12334/XIV 1894 бр. из добр. грађанске и војничке закладе блажи. Јована и Терезије Остоић рођ. Зозук, ради попуњења једног закладног *стипендијског места* почетком идуће 1894/5 школске године, у војничкој академији бечког новог места (Militär-Akademie in Wiener Neustadt), у бечкој техничкој академији (technische Militär-Akademie in Wien) и у речкој морарској академији (Marine-Akademie zu Fiume) овим се расписује стечај.

Просители дужни су у молбеницама означити, да у коју војничку академију мисле ступити за редовног слушаоца.

Од стране дотичних власти истављеном сведочбом засведочити, да су им родитељи Аустро-Угарске државе грађани.

Правилом прописане године и то за оне који желе у I разред војничке академије ступити да 20-ту годину нису прешли, а који желе у I разред речке морарске академије примљени бити, да су 14 година навршили а 16 нису прешли, које године дужни су крштеним писмом засведочити.

Стање здравља и развитак тела засведочити се има са сведочбом истављеном од ц. и кр. војничког или домобранског лекара, у којој сведочби има се и то доказати, да ли су наказамљене богиње, да ли је добар вид, висина тела и ширина прсију са бројевима треба да је тачно означена.

Који желе ступити у I разред војничке академије дужни су приключити сведочбу, да су свршили више реалне или гимназијалне школе, а који мисле у I разред речке морарске академије ступити, дужни су засведочити, да су са потпуно добрим успехом доње разреде реалне или гимназије свршили.

Родитељи или старатељи дужни су изјавити, да ће издатке око школских потреба, као и путне трошкове из свога подмиривати.

Званичном сведочбом засведочити своје владање.

Просители ће морати у септембру месецу пријемни испит положити, и од успеха ће зависити да ли се примају за цитомље.

У смислу основног писма војничке закладе стипендију ову, — која годишње 800 ф. износи, поред прописаних захтева могу искати и получити само Срби православне вероисповести, а првенство имају, у првом реду суботички сродници са фундаторима, у другом реду сродници ван Суботице, у трећем реду суботички синови, а напослетку Срби православне вероисповести ма из ког краја аустро-угарске монархије.

Сродство са завештатељима треба са прописаном сведочбом засведочити.

Који желе ово стипендијско место получити, нека своје са наведеним сведочбама добре снабдевене молбенице најдуже до 18. (30.) априла текуће

године управи добротворне закладе Остојићеве у Суботици поднети не пропусте.

У *Суботици* 23. марта 1894.

Стеван Манојловић,
управник зад. добр. војничке и грађанске закладе Остојићеве.

Нови Сад, априла 1894.

П. И.

Пошто сам дознао да су све српске црквене општине налог добиле, да нове печате (штамбиле од каучука) набавити морају, то сам тако слободан моје посредовање за набавку истих препоручити.

Осим штамбила, које у разним израдама као и са светим сликама, исто тако набављам и печате на тучу резане, марке (Siegelmarken) за шиема, све тачно израђено и под мојом гаранцијом.

Моје услуге препоручујући остајем с поштовањем

Леонидас Стерио,
у српској задрузи за међусобно помагање и штедњу.

40 4—10

Огпас.

По закључку и благослову светог Синода од 21. октобра 1893. г. носиће и мирско свештенство „камилавке“, за то сам слободан пречасном мирском свештенству препоручити „камилавке“ које ја израђујем а и готових имам у великом избору од фине плаве, а за монашко свештенство црне кадифе, као и плавог и црног перувијена.

Осим тога код мене се могу добити одежде, барјаци, литије, плаштанице, налони, стихари, завесе, чираци, кадионице, кандила, путири, ручни и престолни крстови и т. д.

Нови Сад, марта месеца 1894.

Прва кројачка радионица свештеничког одела и свију црквених утвари

С поштовањем **М. Соколовић.**

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за прелијање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, проширено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по волји и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушцима провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи лијених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; **прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа.** — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

198 9 26 Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, отечајеви и рекламанције шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уреднишшву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 17. априла 1894.

И НАРОД ЈЕ РЕКАО.

Против црквено-политичких реформа, које задиру у основне догмате и православне хришћанске вере, које одузимају цркви вековима призната јој и практикована права и делокруге, које поништују овостраној српској православној цркви автономно право брачнога јој судства, те тиме вређају и крње крвљу, жртвама и неизбројним заслугама српскога народа привилегијама стечена, а државним законима призната му народно-црквена автономна права, — подигли су још пре годину дана свој одлучни глас српски православни Епископат, у име цркве, и највиша народно-црквена автономна власт — Саборски Одбор, у име народа.

Шта је било природније и пређније, него да се томе одлучноме гласу свога Епископата и Саборског Одбора придружи и глас самога народа, који се један народно-црквенога сабора могао подићи и чути, гласно и јасно, једино у општем митрополијском збору народноме. То је и учињено на цветни четвртак у Карловцима. И *„за то се овај народни збор целе митрополије свечано обрабује и протестује против црквене политике кр. угарске владе, придружујући се протестима српског православног Епископата, који је ист 9. маја 1893. Његовом царском и краљевском апостолском Величанству и кр. угарској влади поднео.“* (II. тачка одлука збора митрополијског).

И народ је, дакле, рекао своју реч против црквених реформа. Хоће ли се та реч његова послушати, то је изван домашаја његовог, али, да ће се чути и далеко и високо, то лежи у снази те речи. то лежи у вредности српског православног народа у земљама угарске круне и монархије целе, у вредности његовој, коју сведочи историја и која светли у привилегијама и државним законима, ради њега донесеним.

И ако је народ већ своју реч проговорио на цветни четвртак, то још није и не сме бити последња његова реч против наумљених реформа. Закони му дозвољавају, да каже и другу и трећу.

Другу ће рећи у споразуму законитог му представништва, у народно-црквеном своме сабору; а трећу, ако устреба, рећи ће, у име његово, изасланство законитог му представништва пред узвишеним престолом Његовог царског и кр. апостолског Величанства.

И то ће бити реч народа и цркве; народа, који у земљама угарске круне и у славној овој монархији, новој својој домовини, нема тражити и не уживa милост гостољубља и уточишта, него има права на респектовање крвљу и заслугама својим, за њу, стечених и држављним законима признатих повластица и права њему, вери и цркви његовој. То ће опет бити, као што је био и на цветни четвртак, глас народа, коме ове земље нису никад биле уточиште као бегунцу, него нова домовина као „уговорноме досељенику“, домовина нова, у коју је православни српски народ cum armis дошао, коју је cum armis бранио и у којој је cum armis за себе, за своју православну веру и цркву стекао народна црквена права, која су већ давна, а до сад толико пута признавана и зајемчена и државним основним законима, који се без воље онога, ко их је извојевао, заслужно и стекао, не могу уставно и легално мењати. Ако се иначе силом државне данас омнипотенције, и без воље те имену, остаје народу право рекламације, и остаје вера народа у повратак својих права, која је нера у српског православног народа тврда као камен.

Митрополијски збор народни, у Карловцима одржан, дао је и тој вери својој израза. Али најсветлије дело тога збора, без сумње је изјава збора: да народ наш чврсто и збијено, одлучно и одушевљено стоји једномислен и једнодушан, солидаран потпуно са својим Епископатом у питању црквених реформа кр. угарске владе. Та декларација народа нашег и његовог збора није инспирирана, није изнуђена, није никаква „изјика“, него је она чиста и истинити, самосвестан и најискренији израз душе и срца, крви и срчи православне хришћанске свести српског православног народа у земљама угарске круне, а против опасности, која му вери, цркви, имену и праву народноме грози од црквених реформа.

Изјава митрополијског збора је потпуно слободан, самосталан и самосвојан диктат дубоко осећане дужности народа српског према цркви својој, светињама вере и својим автономним правима.

Глас и реч тога збора није манифестација какве год демонстрације ни против кр. угарске владе, а најмање тенденциозна према милој домовини Угарској, које смо ми увек верни грађани и синови, а за какве демонстрације и тенденције никад српски народ није ни имао воље, — *него је то чиста самоодбрана једнога народа, који се осећа у своме праву неправедно и опасно нападнута, нападнута у вери, цркви и народно-црквеној автономији. Замерати тој самоодбрани, значи одрицати једном народу и једној цркви право на самоодбрану. Осуђивати ту самоодбрану, значи: захтевати од једног народа, да се сам себе одрече; а од цркве захтевати: да сама себе прогласи јересничком, да се одрече своје свештене, да се одрече неба и истине, у којој јој лежи спас душа њених.*

Па је ли могао, је ли смео Епископат српске православне цркве то учинити? А да подигне глас свој против црквених реформа, је ли му требало за то мотива и разлога тражити у поступцима „мађарског клерикалног високог племства?“ Мотиви ти и разлози лежали су и леже и морају увек лежати *у Епископату самом, у љубави и самопрегорењу и самоодрицању Његовом за веру и цркву, за њезине светиње и божанске истине* с једне, а с друге стране у самосвести нам народноснеј, у родољубљу српском, које тако исто има бити и треба да је увек, које и јесте увек у души и срцу Његовом крај осећаја љубави за веру и цркву, но које ничим и никад није слабило ни ослабило *патријотизмом и одушевљење нашег Епископата према домовини, према држави, дужностима за које је епископат увек био и свестан и лојалан и совестан.*

Православни српски Епископат наш чинио је са претставкама својим своју архипастирску и српску *дужност*. У збору митрополијском не само да није учествовао, него је сасвим обилажен при послу око збора. И он би се имао више разлога тужити на приређиваче збора, а извесни кругови баш никаквог разлога

немају, да Епископату нашем подвалују имитацију „мађарског клирикалног високог племства.“

А да је народни збор гласом својим покренио глас свога Епископата, подигнут *са поштују легалног терена*, и да се са претставкама Епископата свога изјавио солидарним, то може коме год бити неправо, па и немило, али нашем Епископату може бити само на част.

Не треба се љутити на Епископат, него вала уочити и ухватити једну значајну и поучну чињеницу, да је у општој опасности Епископат с народом, и народ с Епископатом једне мисли, једне душе; и да српски православни народ, и крај 25-годишњег раздора и неспоразума унутарњег, није још сасвео — за пљен.

Не треба за то ни претити премештајем патријарашког седишта у Будим-Пешту. Таква претња, с' једне стране, само иде у прилог уверењу, како су извесни кругови расположени према српском православном народу у земљама угарске круне, а с' друге стране, како је мало државничког резона и обзира у таквим претњама. Или се мисли, да се једним актом може декретирати тај премештај, без питања и пристанка свију фактора у томе питању надлежних? На онда, зар се заиста тиме мисли што постићи? О како се слабо познаје српски и православни народ! Но о томе по томе.

А народ је за сада рекао прву своју реч; рекао ју је на збору своме, који је бројно велик, а по току своме достојанствен, а по миру и реду, који је у њему владао, и јединствен био. Народ је рекао, да се придружује гласу свога Епископата против наумљених реформа. И то је есенција одлука саборских. Требао је још рећи и Саборскога Одбора, јер овај је у својим представкама узео у одбрану загрожен део автономног народно-црквеног нам права. И заборав је — људска мана.

Но, ипак нас је збор задовољно доста. И ми сад стојимо задовољни пред величанственом појавом, у којој се, хиљадама скупљени, српски православни народ декларирао према својој народно-црквеној старешини, према својој црквеној поглавици, св. патријарху Георгију, са пуном љубави, пијететом и страхопоштовањем.

Стојимо и пред вележажном и озбиљном чињеницом, да је наш народ и на своме збору, а у разним најавама, доказао, да љуби и штује своју веру и цркву, да му је верска и црквена свест будна, свест народносна бујна, а осећај морални здрав и јак.

Стојимо и пред уверењем, да ће будна свест и јаки верски осећај народа нашег одржати српски православни народ и онда, ако би, по несрећи, реформе постале и законима. До сад несломљени, не сламамо се.

Стојимо пред уверењем, да смо способни и вољни сложити се и споразумети се и у другим питањима, која су за нас животна, а у којима нам досадањи неспоразум таком истом опасношћу прети, као и црквене реформе, које су само сигнал за оне, које имају наступити.

Ту дивну хармонију наших осећаја, ту снагу утешног уверења, не ћемо ничим да реметимо ни слабимо.

Сви људи мудри и добри не могу бити. Савршено ништа није на земљи међу људима. Опростимо свакоме, ко је ма чиме погрешио. Опростимо у име народа, који погрешио није; у име опасности, пред којом смо. И рецимо сви на данашњи дан светлог васкрса Христовог:

Да живи Његова Светост, патријарх српски Георгије!

Да живи српски православни Епископат!

Да живи народ српски!

=

ПРОПОВЕД НА УСКРС.

Страшни су дани били страсне недеље. Срце стрепи, душа дрхће.

Крваве капље капале су са чела Господња у врту Гетсиманском.

„Оче, ако је могуће да ме мимоиђе чаша ова“, застрепи срце у Господа од наступајућег страшног тренутка, „ал' не, не моја, твоја воља нек буде“.

Безумници са копљима и ножевима дођоше да ухвате Бога. Зар мишљаху немоћни „ꙗкѡ не могѫ ѹмолити Ѻтца моегѡ и поставитъ ми вѣцы нежли двандесѧте легеѡна ангелѡвъ“.

Јуда, кога љубљаше као и друге ученике, издаје учитеља свога за 30 сребрњака. Људима Бога продаје! О нечистости и сребролубља!

Доводе га пред суд! Да људи Богу суде!

Судите и — осудите га. Осудите га страшно — на смрт. На какву грозну, какву срамну смрт: да „**пропатѣ**“ буде, да на крсту разапет, прикован душу испусти.

А за што?

Што је љубио и учио љубити, што је био праведан и правду проповедао, што је био истина, што је био Бог!

Што осудите то и извршите.

Трновитим венцем од поруге обложите главу онога, који је земљу цвећем украсио. Бастреницом „**порѣзанїа**“ огрните онога, који је земљу ваздухом опколио. Дадоше у руку трску ономе, који је од вечности држао скиптар свега света.

—

Крвожедни људи очекивали су с нестрпљењем жељени дан и дочекаше га — и напојише звереске страсти своје крвљу невиногa.

Стрепило је сунце јарко, ал' не застрепише људи. „Оче, у твоје руке предајем дух мој“, изиђе се последњи смртни узвик из груди Бога мученика. Страшан је то био тренутак; уздрхта се васељена, нестаде светлости сунчане, камење се распадало, земља се тресла, црквена завеса распаде се на двоје. Дан се претвори у црну ноћ.

Страх и трепет обузда сном васељеном, ал' не застрепише ови људи срца каменога. Тек по гдекоји шапат зачу се: „заиста је ово био син божји“. Ал' нестаде и тога, кад се земља стиша, кад сунце и опет зраке своје просу на крваву земљу, на грешне људе.

Заборавила се сва страхота грозног дана.

Заборавило се све.

Отишао је у неповрат несретни дан тај, да прича прошлости недељо нечувено, како грешни створови створитеља свога на крст разапеше. Положише Исуса у гроб нов који је у камену исечен био, навалише грдни камен на двери гроба, запечатише гроб и поставише стражу за три дана.

Сарањен је страх фарисеја лицемера, сарањена нада ожалошћених апостола.

Стишало се све.

Ал' осване и трећи дан, дан ужаса и страхоте за распињаче.

Осване и трећи дан, дан радости и весеља за апостоле, јер

„Христос васкрсе!“

„Христос васкрсе!“ — клицали су анђели мироносицама.

„Христос васкрсе!“ — довикивале су у радости мироносице апостолима.

„Христос васкрсе!“ — објавише уздрхтали стражари препаћеним старешинама својима.

„Христос васкрсе!“ — шаптале су у чуду старешине јудејске.

„**Воскресенїе твое**“ запојаше анђели на небесима.

„**Воскресенїе твое**“ разлегаше се по Јерусалиму.

Глас анђелски захори се по просторијама небеским, па одјекну и на земљи на гробу Христовом — радост људска надиже се изнад земље до престола Свевишњега.

И небо и земља — и анђели и људи сједињише гласе своје, па у дивној небесноземној хармонији славе васкрслог Бога и створитеља свога.

А како ми, љубазни хришћани, да што достојније прославимо данашњи светли празник, тај празник над празницима, то „**торжество торжествъ**“?

Само тако, љубазни моји, ако љубављу срца своја испунимо, науком св. еванђеља Христова ум свој просветимо, ако врлинама и добродетељима хришћанским украсимо живот свој, па на поклетку још, ако се као послушна деца одазовемо нежном гласу миле нам мајке, цркве наше православне, која нас материнском љубављу преклиње, да на данашњи дан „загрлимо друг друга па да рекнемо свима, који су нас увредили: браћо, све вам праштамо у славу васкрса Христова.“ — Амин.

Св. Дујановић.

Најважнији и за вечно спасење најпотребнији догмати православне вере католичанске и апостолске цркве грчко-источне, издани на употребу омладини новосадске гимназије, трудом Петра Милорадовића у Хали на Сали 1765. године.

Са латинског превео **Симеон Аранички**, протопр. капелан у Земуну.

(Наставак).

Питање 34. Ко је Дух свети?

Одговор 34. Св. Дух је Бог вечан, Оцу и Сину раван у части, слави и истога бића. „Идите дакле и научите све народе, крстећи их у име Оца и Сина и св. Духа“. (Мат. гл. 28. ст. 19)

Питање 35. За што кажеш „Верујем у св. Духа“?

Одговор 35. Јер исповедам, да то треће лице божанства исходи од Оца и да је за то истинити Бог, у кога треба засебно веровати и признавати га.

Питање 36. За што се зове „свети“?

Одговор 36. Јер је свет по бићу и извор је истините светости; и зашта све изабране освећује и спасава истинитом вером у Исуса Христа.

Питање 37. Шта је исхођење светога Духа?

Одговор 37. Исхођење је природно (битно) својство св. Духа непосредно од самога Бога Оца.

Питање 38. Зар дакле св. Дух исходи само од Оца?

Одговор 38. Зашта. Јер тако вели Господ: „А кад дође утешитељ, кога ћу вам послати од Оца, Дух истине, који од Оца исходи, он ће сведочити за мене“. (Јов. гл. 15. ст. 26) И апостол Павле слаже се с овим местом и вели: „Не за дела праведна. која ми учинисмо, него по својој милости спасе нас бањом прероћења и обновљењем Духа светога, којега изли на нас обилно кроз Исуса Христа Спаситеља нашег.“ (Тит. гл. 3. ст. 5 и 6.)

Питање 39. Кад, дакле, кажеш, да Дух свети исходи само од Оца, за што вели Спаситељ: „гле, ја ћу послати на вас обећање Оца свога“?

Одговор 39. Треба правити разлику између послања и исхођења. Јер је послање временито шиљање, којим Син шаље Духа, као на овом месту: „И Дух шаље Сина“ и као на оном: „Дух Господњи је на мени, тога ради ме помаза“ и т. д. А исхођење је (као горе) битно својство светог Духа, непосредно од самога Бога Оца.

Питање 40. Колико има плодова духовних, у којима треба да напредујемо?

Одговор 40. Има дванаест:* 1) вера, 2) љубав 3) радост, 4) мир, 5) сношљивост (tolerantia), 6) предусретљивост, 7) доброта, 8) благост, 9) умереност 10) смерност, 11) трезвеност (sobrietas). 12) трпељивост (patientia).

Питање 41. Колико има дела милости (милосрђа)?

Одговор 41. Има четрнаест, од којих су седам дела милости душевне а осталих седам дела милости телесне.

Питање 42. Које су дела милости душевне?

Одговор 42: 1.) Неуке поучавати.

2.) Грешнике опоминьати, да се уздржавају од греха и скрену са рђава пута.

3.) Ближњем своме добро саветовати у духовним а исто тако и у спољним честитим стварима, што иду у корист ближњега.

4.) Тугу ожалошћених и потиштених блажити опоменама на трпељивост и тако олакшавати да благодаре Богу и у својој беди.

5.) Љубити своје непријатеље и противнике и радо праштати свакоме, ко год нас увреди речју или делом.

6.) Увреде и неправде трпељиво подносити.

7.) Богу се молитвама обраћати за све људе без разлике, а особито за безбожнике, не би ли се просветлили.**

Питање 43. Која су дела милости телесне?

Одговор 43. 1.) Бринути се за сиромахе и сирочад.†

2.) Жедне напојити.

3.) Наге зводенути.

4.) Странце примити пријатељски, по при-

* Истина св. ап. Павле набраја у посл. Гал. само 9 плодова Духа светог (гл. 5 ст. 22 и 23), но и остале прилике уз ове можемо сматрати плодовима светога Духа, пошто од Њега происходе, а св. апостол не вели: само „ни сих“ нема закона, већ „на таковыхъ“ (ст. 23); јер има и других овима сличних (Прав. вер. I д. Одг. 81).

** Увреде праштати. У.

† Гладног нахранити. У.

меру Христовом, који им (апостолима) је и ноге опрао.

5.) Сужњима помагати, да се ослободе.

6.) Болнима понуде чинити и њихову бригу делити.

7.) Умрле сахранити.

Питање 44. Које су греси против св. Духа?

Одговор 44. 1.) Кад се ко нада, да ће постићи спасење без добрих дела и не уважавајући Христове заслуге.

2.) Кад ко сумња у Божју благодат, па не ће за то да се уздржава од греха.

3.) Кад се ко противи очевидној (доказаној) истини.

4.) Кад ко ближњем завиди на добру, које му је Бог дао.[1]

5.) Кад ко греши хотимице и упорно.

6.) Кад ко намисли да умре без кајања.

Питање 45. Која је то једна, света, саборна и апостолска црква, коју си у символу поменуо?

Одговор 45. Једна, света, саборна и апостолска, јест црква хришћанска, у којој се слави реч Божја, која је законима освећена, канонима светих отаца одређена, а од св. Духа засведочена, имајући своју главу у самом Христу Спаситељу: „И примићете силу, кад сиђе Дух свети на вас и бићете ми сведоци и у Јерусалиму и по свој Јудеји и Самарији па све до краја земље“ (Дел. ап. гл. 1. ст. 8.).

Питање 46. За што се зове црква „света“?

Одговор 46. Јер је освећује Христос својом крвљу.

Питање 47. Колико има св. тајана у хришћанској цркви?

Одговор 47. Седам: 1.) Крштење. 2.) Мазање св. миром (миропомазање). 3.) Божанска причест. 4.) Свештенство (manus impositio). 5.) Брак. 6.) Покајање. 7.) Свети јелеј (Јелеосвећење).

Питање 48. Колико има црквених заповеди у истој цркви?

Одговор 48. Има девет, и то:

1.) На место Суботе, која је била дан празничан, славити дан Господњи (Недељу), исто тако уздржавати се од сваког посла у све остале празнике Господње и светитељске, и долазити на св. литургију.

[1] Запиет управо спада међу смртне грехе (н. Прав. испов. Нич. 23). До душе назвали смо овако у неким садањим нашим катихизисима. Прев.

2.) Дужни смо се наредаба, у погледу поста, по пропису држати.

3.) Покоравати се краљу и стројитељима св. тајана.

4.) Сви су дужни, и старији и млађи, исповедити духовнику своме, што год су грешили између једне и друге исповести.

5.) Јеретичке књиге не читати.

6.) Молити се Богу за црквене старешине и за све људе.

7.) Држати се наредаба у погледу поста, које су црквене старешине издале.

8.) Црквене ствари непристојно не употребљавати.

9.) Свадбе држати, у време поста и свечане дане, забрањено је.

Питање 49. Јеси ли ти члан те цркве?

Одговор 49. Јесам, као што вели св. ап. Павле: „Ниште више туђи и дошљаци, него живите са светима и домаћи сте Богу“. (Еф. гл. 2. ст. 19.).

Питање 50. За што исповедаш „једно крштење ради отпуштања грехова“?

Одговор 50. Јер сам Спаситељ вели: „Ако се ко не роди водом и Духом, не може ући у царство небесно“. (Јов. гл. 3 ст. 5)

Питање 51. Који се крсте и како?

Одговор 51. Мала деца крсте се *загњуривањем* и као што су деца Јудејска била у осми дан обрезивана па и сам Христос, да би закон испунио, тако су се ймала хришћанска деца крстити по слици овога праобраза, јер нас то крштење спасава исто тако као некад обрезање. Ово до душе за извршење закона, а оно, да се испуне речи. Јер сам Христос вели: „Ако се ко не роди водом“.... (Јов. гл. 3. ст. 5) Но пошто је постало узроком неопходности, треба их одмах крстити, да не би умрли у прародитељском греху.

Питање 52. Шта знаш о крштењу одраслих?

Одговор 52. Одраслом, а правилно крштеном, претходним исповедањем његове вере у Христа, прилази се, овом видљивом и стварном бањом крштења, не само прародитељски грех него и сви сопствени греси, које је свесно и својевољно учинио, те се уништују крвљу Господа нашег Исуса Христа.

Питање 53. Да ли ће се опростити греси ономе, ко згреши после крштења?

Одговор 53. Ко згреши после крштења,

опростиће му се греси само тако, ако се обрати и покаје скрушеним срцем и тврдом вером. Јер вели сам Господ: „Не праштај седам пута, него седамдесет пута по седам“. И на другом месту: „Оног који к мени долази, нећу изгнати на поље“.

(Настаниће се).

КЊИЖЕВНЕ ОЦЕНЕ И ПРИКАЗИ.

Dr. Ludwig Wahrmund, Das Kirchenpatronatsrecht und seine Entwicklung in Oesterreich. I. Abtheilung: Die kirchliche Rechtsentwicklung, Wien, 1894.

Такав натпис носи најновије дело тога професора каноничкога права у свеучилишту черновичком. Како пак наши професори каноничнога права — и ние наше канонисте — то дело, бар по нашем знању, још нигде не приказане, а оно нема сумње, да би се многи могао њиме лепо користити — то смо ми дошли до тога уверења, да не ће бити на одмет, да то дело ми прикажемо, па ма по туђој оцени. Та је оцена изашла у фебруарској свесци званичнога органа буковинске Митрополије, „*Кандзеле*“. Написао ју је *Георг Поповић*, признат румунски јуриста млађега кола, који ће од маја месеца заузети и катедру немачкога права у черновичком свеучилишту.

У приступу тужи се приказивач на факт, да су се патронатскога права у цркви буковинској дотицали до сада само проф. *Исидор вл. Онцул* у своме делу: „Православни религијозни фонд у Буковини; његова основа, грушисање, развој и садашње стање“ (у Черновицама, 1891), и познати канониста Zhishman у делу: „Das Stifterrecht in der morgenländischen Kirche“ (Беч, 1888). Још наводи и то, да се у архиви митрополитске конзисторије у Черновицама чува један опсежан манускрипт са натписом: „Memorandum zur Beleuchtung der griechisch-orientalischen Patronatsfrage in der Bukovina, nebst Anträgen zur zeitgemässen Regelung derselben“. Рад је то професора Константина Поповића старијега († 1890), што га је поднео конзисторији год. 1874, када наиме беше на дневноме реду дискусија око реформе тога питања и Поповић члан комитета, који беше у тој ствари склоњен ad hoc. У историјском уводу и често у јуридичким пресудама, држи приказивач, да је тај, спис већ нешто застарео; али је инак јако интересантан са својих практичних назора.*

* У изгледу је, као да ће горепоменама млади јуриста имати због тога списа спора са архимандритом Калиниску-ом, за кога рече, да је на њега повадио једном приликом много места, а није извор споменуо ни једном речју.

У таким приликама свакако да је добродошао горњи спис Вармундов. То је у главном тек неки историски увод, који ће брзо бити допуњен расматрањем односаја, који у овоме погледу данашњим даном постоје у Аустрији. Израда је пиччева скицирана сигурном руком и врло је пластична. Читан низ познатих извора беше врло тачно испитан. А природа тих помоћних средстава већ сама по себи указује сврху, коју је писац хтео да постигне. Он није предузео, да из шаблонâ схоластичара и т. зв. кодекстеоретичара склони доктринаран систем, који влада по великим школама међу првацима декреталистâ. Он хоће да нађе и да фиксира практичну страну своје теме. С тога и јесу поље његова испитивања хиљадама контемпораних докумената.

Работа се дели на четири главе.

У глави првој (Das Privateigenthum an Kirchen, стр. 1—20), Вармунд нам се приказује као одлучни присташа теорије, по којој се патронат развио — по немачкоме праву можно — из приватних поседа над црквама и приходима, који спадају амо. У модерној науци германској владају баш ти назори. Писац се пак подухватио, да их оправда доказима из извора аустријских. И он ређа изводе из много извора VIII—XII. столећа (стр. 5—11), in welchen Kirchen und Kapellen als Pertinenzen von Grund und Boden, als Objecte des freiesten vermögensrechtlichen Verkehrs unter Lebenden und von Verfügungen auf den Todesfall erscheinen. Следећа страна посвећена је сврси, да разјасни право посједниково при намештању свећенослужитеља. Вармунд нагиње да основаност овога права допусти и у погледу цркава т. зв. самосталних парохија. У последњој партији прве главе (стр. 13—20) приказује нам се улога епископова према диспозицијама лаичких посједника. Вармунд открива овде раз-

вој ствари, чије су најмаркантније црте следеће: У почетку не беше делокруг Епископов више од просте *тестификације*. Доцније је тестификација узела облик *конфирмације*. Принцип се модификује у XII. веку. Проблем Вармундов ванредно је интересантан. Али се мора признати, да несигурност и формални недостатци докумената не могаху потпомоћи определаване посве сигурних резултата — што на послетку не крије ни сам аутор, него, баш на против, признаје и сам отворено.

У погледу ове главе, која је иначе писана врло јасно, могле би се учинити две примедбе.

Теорија (Gierke-) Heusler-ова (Eigenthum des Heiligen an dem ihm gewidmeten Kirchengute) као да није оборена ни системом аргумената прво Löning-ових, а ни моментима новим, што их је поставио Вармунд. Да се славни германиста базелски обезоружа, ваљало би у првоме реду доказати, да нема смисла разлика између појмова dominium и proprietas (Eigenthum und Besitz — својина и посед?), разлика којом се Heusler служи са доста среће.

У шеснаестој примедби могла је доћи мало категоричнија формулација. Аналогија, коју пружају славенске државе, не може се а priori приписати каквој омнипрезентности правних принципа германских. Неодвисни паралелни развој указује нам се у историји на сваком кораку. Постоје н. пр. молдавски документи, у којима се сретамо са појединим фазама, сличним оним, које црта Вармунд. Утицај германскога права на црквено право молдовско са сим је искључен.

У другој глави (Charakter und Consequenzen der kirchlichen Reaction gegen das Privateigenthum an Kirchen, стр. 21—38) концентрисана је пажња на становиште црквено. Црквени принципи сравњени су са узусом ланчким, где нам се указује флагрантна дискорданција. Реакција се недаде избећи. Црква подузима неуморан рад око тога, да своје аксиоме у облику јуридичку увуче и у праксу јуридичку. Црквен програм састоји се нарочито у две тачке: 1. војна против права институисања од стране власника појединих цркава, 2. сузбијање самовласног располагања од стране власника са добрима, посвећеним олтару. Но већ у XII. и XIII. веку програм црквен беше у стању, да напусти стадиум тенденције, и да уђе у стадиум резултата. Пример правичне и умерене критике пружа нам ова глава на стр. 31. (текст и примедба 19), где је идеја Hinschius-ова о некаквом праву институисања ланчкога згодно одбијена.

Глава трећа (Der Leienpatronat, стр. 39—91) прати развој црквене тражбине у Аустрији. Прогрес је од половине XI. века непрекидан. Паралелно са старим „jus fundi“ сведоцима, документи почињу да признају и да наглашавају и неки „jus altaris ac episcopale“. Патронат и „jus fundi“ мораху стајати једно према другом у извесном односају. „Jus fundi“ је сума права ланчких поседника. Патронат је само тек једна цифра у тој суми. Вармунд указује — вођен једнодушним сведочанствима савремених докумената — како вредност цифре пада, и како елементи, који су њојзи потчињени, прелазе у инвентар ауторитета духовнога. Прецизно обележавање свих нијанса и стадија остаје неспорна врлина расправе, о којој је реч.

Глава последња (Der geistliche Patronat und die Incorporation) врло је опсежна (стр. 93 до 184). Ту се дошло до резултата, који баш не конвергирају са досадашњим назорима у јурисприденцији каноничкој. Са свим су нови н. пр. назори о природи инкорпорације: Strenge genommen hingegen und der historischen Entwicklung gemäss, gibt es keine incorporatio minus plena, plena und plenissima, sondern nur eine Incorporation. — Вармунд је далеко од тога, да држи, е је он заиста једарел за свагда решио наведене теоријске тековине. Али он може бити сигуран, да је у сваком погледу допринео у историји формација техничких термина у јурисприденцији један интересантан прилог.

Са ружурског пресо

В. Д-ић.

Записник

Интеркопфесионалног збора свештенства котара Старо-Пазовачког, држаног у *Ст. Пазови* дана 4. (16.) априла 1894 *у последњу тарудбе* високе кр. хрв. слав. далм. земаљске владе *о Назорисима* од 3. (15.) децембра 1893 број 8940.

Присутни: I. *Од стр. православног свештенства:* Максим Живковић, парох Ново-карловачки; Спиридон Мауковић, парох Белегишки; Димитрије Станисављевић, парох Војачки; Дамјан Прерадо-

вић, парох Голубиначки; Стеван Шимић, парох Ст. Пазовачки; Милан Попадић, парох Војачки; Ђорђе Гњатић, парох Ст. Сланкаменачки; Светозар Дујановић, парох Бешчански; Светозар Вуковић, парох Чортановачки; Никола Поповић, капелан Ст. Бановачки.

П. *Од иноверног свештенства:* Блаж Радонић, римокатолички парох Голубиначки; Владимир Хурбан, евангелички парох Ст. Пазовачки; Антон Рајт, рим. катол. парох Н. Бановачки; Самуел Грецмахер, евангелички парох Бешчански; Пауд Шнајдер, реформ. парох Бешчански; Антон Крутшнит, еванг. парох Н. Пазовачки.

Осим горе споменутих присуствоваше овом збору још и други свештеници ван котара овог.

Православни парох Стеван *Шимић* као један од сазивача збора отвара збор у школској дворани и поздравља свештенство сердачном добродошлицом, напомиње, да је овом састанку данашњем цељ та, да се нађе пут и начин, којим би се могла ова наредба у погледу Назарена преиначити односно допунити, и позива збор, да изабере председника и перовођу; на што буде за председника изабран једногласно евангелички парох Владимир *Хурбан* а за перовођу правосл. парох Стеван *Шимић*.

Пошто се збор конституисао, председник је преставио политич. изасланика у особи кр. котарског предстојника г. Илате Михајловића, и збор се после дужег и свестраног разматрања исте наредбе и из ње проистичућих последица сложио у следећој *резолуцији:*

Пошто ова наредба секти назаренској пружа могућност експистенције и јачега ширења на штету цркве и саме државе;

пошто се наиме по §. 1. секта ова, која је до сада била сектом изричне *забрањеном* — чини сада сектом само *законом непризнатом;*

пошто следбенике секте по §. 2. емапципира од сваког верског чина и од таковних, који сачињавају биће хришћанске цркве;

пошто следбеницима ове законом непризнате секте по §. 3. даје право сакупљати се;

пошто допушта по §. 4. секти овој и неку врсту брачне свезе, — и ако незаконите — али областно протоколирање и у евиденцији држање, што с једне стране од хришћ. света може бити зло схваћано као корак к законитом признању, а с друге стране може бити узроком ширења конкубината;

пошто се по §. 5. налаже кр. котар. областима вођење матрикула порода, смртних случајева и тобожњих брачних свеза — чим се Назаренима особито овлаштено стање виндицира и цркви могућност одузима уплив на следбенике ове секте;

пошто се по §. 8. налаже уважање у црквене матице случајева порода и смрти следбеника назаренске секте, без да је црква односне функције извршила — што се противи црквеним наредбама;

пошто се коначно по §. 11. у свези са §.§. 2. и 5. допушта следбеницима ове секте, да сами сахрањују своје мртваце и то на особитом месту — чиме се опет истима пружа неки засебни положај: —

то закључује овај збор једногласно: да се састави представка на односне претпостављене црквене области, у којој ће се навести погибељ ширења секте назаренске, надаље штетне последице које извиру из наредбе вис. кр. земаљ. владе, и у којој ће се садржавати захтев, да исте црквене области на високом месту интервенирају у сврху преиначке поменуте високе наредбе.

За састав ове представке изабран је одбор од 5 лица и то: правосл. пароси Максим Живковић и Стеван Шимић, римокатол. парох Блаж Радонић, евангел. лутер. парох Владимир Хурбан и рефор. парох Павле Шнајдер, који ће исту у име збора потписати и оправити.

Позива се свештенство Хрватске и Славоније, да овај закључак збора овога прихвати, те и у својим зборовима сличне кораке учини за обрану цркве а против секте назаренске.

Како је овим дневни ред исцрпљен, затвара председник седницу и захваљује се свима на лепом одзиву и учешћу у овом збору.

СПИСАК*

српско-правосл. црквених општина и број српско-правосл. народа у протопресвитерату панчевачком на крају 1893. г.

Текући број	Име црквене општине	Б Р О Ј: цркава	капела	парох.	свет. парох. помоћ.	парох. администрат.	ДУША: мушких	женских	свега	брачних парова	домова	удовица	удовица	рођених	умрлих	венчаних	прелаз. иноверних у православље	прелаз. православ. у иноверство	напојена	напојена несједин. супруга	парова у конкурсу за жалбена српско вероисповед. школа	комуналних школа	учитеља	учитељица	срп.-прав. деце за школу од 6—12 г.	школске деце од 12 до 15 год.	школске деце од 6 до 12 год. што фактично иде у школу	школске деце од 12 до 15 год. што иду у вечерњу школу
1	Панчево	2	2	2	—	1	3955	4097	8052	1754	1438	245	510	300	356	62	8	—	16	64	110	1	3	15	7	702	152	702	152
2	Старчево	—	—	—	—	—	776	766	1542	297	280	26	40	67	51	15	—	1	6	2	9	—	2	1	1	159	78	146	77
3	Омољица	1	1	—	1	—	1161	1096	2257	530	446	55	82	128	113	22	1	—	48	5	16	—	2	3	—	247	89	247	89
4	Брестовац	1	1	—	—	—	632	626	1258	279	216	18	28	66	82	14	—	—	3	11	20	—	1	1	—	155	72	128	60
5	Ивочица	1	1	—	—	—	577	600	1177	262	187	23	39	63	45	6	2	—	4	7	7	—	1	1	—	126	38	93	35
6	Ковин	1	1	—	—	—	910	886	1796	411	365	47	77	72	70	21	1	—	1	9	15	—	2	2	1	219	70	210	66
7	Острово	1	—	1	—	1	594	584	1178	244	165	16	37	59	38	11	—	—	—	22	1	—	1	1	—	160	82	110	35
8	Баваниште	1	1	2	—	—	3048	2892	5940	1268	1030	90	140	256	226	59	—	—	53	22	64	—	4	3	3	519	182	509	182
9	Новосело	1	—	—	1	—	570	575	1145	266	177	20	35	30	46	12	—	—	35	2	3	—	2	2	—	172	85	172	85
10	Црепаја	1	1	1	—	—	2482	2508	4990	1130	938	100	156	229	196	47	—	—	30	6	6	—	3	3	2	637	260	537	240
11	Јарковац	1	1	1	—	—	1415	1670	3085	955	765	29	53	124	155	21	—	—	17	8	37	—	1	2	1	347	48	260	48
12	Томашевци	1	1	1	—	—	1365	1298	2663	637	586	33	36	101	86	19	—	—	34	9	16	—	2	3	1	318	128	285	79
13	Ботош	1	1	1	—	—	1599	1415	3014	582	615	14	14	151	141	22	1	—	15	21	19	—	2	3	—	545	205	360	185
14	Орловат	1	1	1	—	—	1017	1004	2021	459	398	39	48	3	79	12	—	—	17	10	9	—	2	3	1	277	105	262	77
15	Перлез	1	1	1	—	—	1563	1471	3034	668	561	53	79	159	219	31	—	—	5	9	15	—	1	3	1	405	186	302	96
16	Фаркаждин	1	1	—	—	—	947	925	1872	411	405	52	60	75	125	15	—	—	101	3	26	—	1	2	—	266	88	203	54
17	Сакуле	1	1	—	1	—	1177	1203	2380	568	485	47	65	129	133	26	—	—	16	18	24	—	1	2	1	350	152	189	62
18	Чента	1	1	—	—	—	1160	1188	2348	503	513	55	94	137	152	24	—	—	45	6	10	—	1	2	1	351	69	264	46
19	Бараћа	1	1	—	—	—	981	971	1952	463	384	38	61	68	67	19	1	—	45	14	28	—	2	2	1	321	127	262	—
20	Опово	1	1	—	1	—	1410	1450	2860	559	430	53	86	152	101	23	1	—	13	16	19	—	1	2	—	418	150	330	130
21	Сефкерин	1	1	1	—	—	1391	1358	2749	635	563	66	80	169	144	21	1	—	20	9	14	—	2	2	1	385	151	300	100
22	Идвор	1	1	—	—	1	1018	1000	2018	558	415	51	60	96	105	21	—	—	76	12	29	—	1	2	—	303	106	303	106
23	Борча	1	—	—	1	—	504	536	1040	221	271	20	37	67	45	4	—	—	—	2	11	—	1	1	—	172	51	104	23
	Свега:	23	20	10	6	2	30252	30119	60371	13630	11643	1190	1901	2791	2775	524	16	1	600	287	499	1	39	60	21	7551	2674	6279	2037

Примедба. У Панчеву вероисповедна је школа виша девојачка школа са три учитеља и две учитељице.
У Омољици Срба 1841, Румуна 368, и Грка и Македонаца 48.
У Ивочици Срба 1103, Македонаца 74.
У Острову Срба 1168, Румуна 10.
У Сефкерину Срба 2689, Румуна 60

У *Панчеву*, 15. марта 1894.

Сава Стојшић, окр. протопресвитер.

* Овакав списак послао је овоме листу архипреч. г. протопресвитер панчевачки и прошле године, и штампан је у 13. бр. г. 1893. стр. 205. Прошлогодишњи списак тај, поправно је тадањи уредник са својим рефлексијама, односно горким укадисајима и јадиковкама, какве при бројеви исказа тог изазвати и морадоше.

Овогодишњи исказ не само да нам не разгони прошлогодишњи јад у панчевачком протопресвитерату, него га још и умножава.

Нема у њему ни цифре, која би нас бар охрабрити могла, ма којом појавом лепшом и утешнијом према прошлогодишњем исказу.

Вишак рођених према броју умрлих је тако незнатан (16) да се он увек пре губитком него добитком назвати може.

Општи број душа, истина, већи је са 192, него у г. 1893.; но кад се у обзир узме, да се тај број умножио досељавањем, а не прирастом рођења, а тек само са 15 прелаза у православље, онда нас та појава не може баш ни мало утешити.

Али нас за то број назарена тим више и јаче удара, к'о можеш посред срца, и српског и православног.

У г. 1893. помножило се, наиме, у протопресвитерату панчевачком број назарена са 100, речима: са једном стотином одпадника и блудних, залуталих синова, за којима православна Христова црква тужи, са којих је у панчевачком протопресвитерату Српство са 100 душа већ у г. 1893. слабије.

У Старчеву (6), Брестовцу (3), Илочници (4) и Јарковцу (17!) појавиле се назарени, у неким местима, као Омољици (5), Банатишту (6), Црепаји (10), Фаркаждину (9), Ченти (12), Сакулама (38!), Опову (7), и Сенкерину (32!) умножиле се; дочим се у Новом Селу (7), Ботошу (4), Перлезу (2), Идвору (29), Баранди (1!) смањиле.

Молимо браћу свештенике из тамошњих парохија, да нас известе о узроцима и мотивима како одпадништва из православља у назарене, тако и повратка на назарена у православље. Нека о томе нашему известају у облику дописа, па ћемо их штампати у листу. И то ће онда допринети проучавању назареиског питања, које код нас постаје све заоштреније, а пред које ћемо, чини нам се, што пре морати изаћи „груди у груди". Па зар без оружја?...

Г. проти Сава Стојшићу и ове године нека је хвала и част, што се са исцрпљивијим податцима одазвао.

Добро би било, да у свој исказ уврсти број незаконе деце посебно, а број законо рођене деце посебно. То би требала учинити и сва остала браћа у својим исказима, јер је потребно знати и о броју незаконите деце колико их је. И то би нам била можда — лекција и студија.... Ур.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Списак српских прав. парохија и народа у протопресвитерату вел.-кикиндском за годину 1893.**) По добивеном званичном сумарном списку било је у протопресвитерату велико-кикиндском 1893 године: 17 пароха, 3 парох. администратора, 11 сномоћника и 2 ђакона; свега дакле 33 *свештеника*. — *Парохијалних домова* било је 12, *актуалних сесија* $32^1/_2$, а *залутаних сесија* 7. — Православних домова било је 13.334, брачних парова 15.736, удоваца 1000, удовица 1526. — *Број душа* износио је: 33.997 мушких, 33.441 женских, *укупно 67.438*. — Међу онима било је 277 *назарена*. — У течају год. 1893 *родило се:* 1645 мушких, 1495 женских, укупно 3140; а *умрло је:* 1243 мушких, 1240 женских, укупно 2483. — *Венчало се* у год. 1893 православних 599. — Смешаних бракова било је 5. — Дакле *прираст душа* рођењем износио је у в.-кикиндском протопресвитерату у 1893 години свега 657 душа. Ово је нешто утешнија појава него у панчевачком протопресвитерату.

— (**Депутација представништва града и вароши Новог Сада**) поклонила се дана 9. априла о. г. изабраном и прекшње потврђеном Епископу бачкоме *г. Герману Опачићу*, у Карловцима, под предвођењем градоначелника новосадског г. Поповића-Пеције, у намери, да га поздрави као епископа бачког и првог суграђанина свога. Варошко представништво новосадско до сада је и писмено већ честитало новоизабраном г. епископу. Честитао му је и новосадски велики жупан г. Флат. Варошко представништво новосадско већ је решило, да ће и при посвећењу изабраног епископа бити својом депутацијом заступљено. Оваквој и оволикој пажњи према изабраном г. епископу бачком, радује се и он, радујемо се и ми као православни Срби.

Таква пажња је акт учтивости и васпитања; она је не само акт куртоазије него и доказ, како се достојно цени и уважава достојанство епископа и српског, а са чије стране? Са стране иноверног варошког претставништва и великог жупана. А каквог је доказа о свему томе и о себи дала српска православна црквена општина у седишту епископа бачког? О томе најбоље сведочи — њихово ћутање.

— (**Опширнији извештај о току и раду општег митрополијског збора**) не доносимо, јер нисмо рад, да рефлексијама, које при томе не би могли избећи, о појединим моментима пре збора, времена осећаје,

и своје и туђе, о достојанству и једнодушности *свакога збора*.

— (**Саборски одбор**) решио је, да се пр. ректор богословије, *г. прота Јован Вуковић*, изашље у Загреб, Инсбрук, Праг, Беч и нека места у Немачкој, ради проучавања и упознавања тамошњих богословских семеништа.

Разлози томе су у намери, да се богословско семениште оснује и код нас: у намери, која је одлучно исписана у богатоме програму светла рада *Његове Светости св. патријарха Георгија* на пољу нашег просветног црквеног живота, а коју би Његова Светост што пре, али и што боље и потпуније желела видети остварену и извршену.

Решење по томе, Саборског Одбора, да се претходно предузме студирање и упознавање неких семеништа на страни, хвале је вредно. Но, наше је лично уверење и скромно мишљење, да би циља и сврси много боље и сигурније одговарало, да је Саборски Одбор изаслао *бар двојицу, а не једнога* у ту циљ. Јер и ако допуштамо, да ће и један све видети на своме путу и проучавању, да и студији једнога неће ништа пажаћи, стоји увек непобитно, да је у суђењу и предлагању двојице увек више гаранције него у једнога, а особито *против једностраности у просуђивању* добрих страна и мана по семеништима, која ће се прегледати, те онда у погледу *предлагања*, како према овима, да се семениште и код нас оснује и организује.

А поваља је за двојицу било, јер је употребљена сада само половина свете, која се у исту циљ мислила дати, у своје време, проти — несуђеном нам ректору богословије — г. Боротн. Друга, дакле, половина могла се употребити на то, да се два изасланика изашљу. Можда би се то могло још и учинити.

И још нешто. Студију семеништа страних, требало би обазрети и у семеништима *православним*. Није ни Русија данас тако далеко, а њезина семеништа проучити и упознати треба већ и за то, што се ту ради о устројству православног семеништа. Ако би то стало коју стотину форината више, нека разлога штедити ју онда, кад се нешто чини ради опште користи и за — векове. Резултати добри, више мање су последица доброг почетка. Напомињемо и ми, да нам је при оснивању и устројству нашег богословског семеништа почетак већ добар, јер иначе можемо и ту остати без добрих и сигурних резултата. Боље доцније а добро, него одмах па доше.

— (**Повратак Назарена к мајци својој цркви.**) Јеромонах и администратор сада парохије у Банопштру, о. Герман *Милошевић*, јавља нам, да су се окорели већ назарени тамошњи освестили и повратили се мајци својој православној цркви, и да је неке већ већ, а 8 деце од ½ до 15 година, по добу, крстио.

Част нека је оцу Герману, у колико је у томе заслуге његове. А „оживелу“ браћу поздрављамо са радошћу и са жељом: и друга се браћа на њих угледала, те се што пре вратила к мајци својој, милој нам цркви православној, која нам душу спасава, ал' и српско име непобедиво чува.

— (**Прираст душа у Срп. Пардању**). Ове податке за време од године 1882. до 1893. послао је г. *Јован Машић*, свештеник у Срп. Пардању.

Године	Родило се			Умрло			Венчало се	Више се родило	Више умрло
	муш.	жен.	свега	муш.	жен.	свега			
1882	27	28	55	32	29	61	13	—	6
1883	29	30	59	21	22	43	9	16	—
1884	29	28	57	32	20	52	5	5	—
1885	33	29	62	28	18	46	7	16	—
1886	33	20	53	24	23	47	15	6	—
1887	32	24	56	22	22	44	14	12	—
1888	31	35	66	23	28	51	9	15	—
1889	12	29	41	16	25	41	5	—	—
1890	34	30	64	19	25	44	9	20	—
1891	19	29	48	20	32	52	11	—	4
1892	28	26	54	25	25	50	8	4	—
1893	26	25	51	28	21	49	10	2	—
								86	10

Према томе је у Срп. Пардању за последњих 12 година прираштај у свотн од 86 душа, а цела општина срп.-пардањска броји 1130 душа.

— (**Прираст душа у општини старо-футошкој**). Ове податке за време од 1882. до 1893. године добили смо од г. *Василија Чупића*, пароха старо-футошког.

Године	Родило се			Умрло			Венчало се	Више се родило	Више умрло
	муш.	жен.	свега	муш.	жен.	свега			
1882	65	61	126	52	54	106	27	20	—
1883	59	45	104	55	54	109	28	—	5
1884	65	70	135	68	55	123	43	12	—
1885	55	47	102	42	37	79	33	23	—
1886	64	57	121	55	46	101	21	20	—
1887	56	52	107	36	38	74	28	33	—
1888	48	48	96	49	44	93	35	3	—
1889	46	52	98	33	33	66	36	32	—
1890	39	56	95	40	53	93	20	2	—
1891	33	49	82	44	52	96	19	—	14
1892	45	43	88	37	36	73	18	15	—
1893	49	55	104	44	31	75	23	29	—
								189	19

Према томе за последњих 12 година износи прираштај у Старом Футогу 170 душа.

— (**Избор учитеља у Вршцу.**) Српска православна црквена општина вршачка изабрала је 30. марта о. г. за своје учитеље *Мису Клицића*, учитеља у Черевићу, и *Ђорђа Братовића*, учитеља у Орловату.

ЧИТУЉА.

— (**Јереј Димитрије Милошевић**) *парох у Чобанцу* (близу Сентандрије), члан конзисторије и административног одбора епархије будимске, преминуо је после кратке и тешке болести у 81. години свога многотрудног свештеничког живота 5. (17.) априла о. г. у Будиму, куда је лека ради отишао био.

Из Будима је 7. (19.) априла пре подне донесен у своју парохију у Чобанац, где је тај исти дан после подне око три сахата уз велико саучешће вашег и иноверног света у Чобанцу на српско-православном гробљу сахрањен.

Покојник се родио у Сентандрији 1813. год. Свршио је гимназију и философију у Коморану, Ђуру и Трнави. Богословске науке пак учио је, — са још историцом другова који су већ давно изумрли, — на двору блаженопочивше Епископа Пантелејмона Живковића, у Сентандрији, који га је 1839. год. за ђакона и рукоположио. За пресвитера је рукоположен био од Епископа Платона Атанацковића 1842., који га је тада на парохију Чобаначку одредио, у којој је до своје смрти, као вредан слуга винограда Господњег преко 51 годину верно и честито дужност своју вршио. Он беше Нестор свештенства епархије будимске. Црквеним појасом одликовао га је још Епископ Платон Атанацковић, и од тога времена је непрестано ассесор конзисторијални. Са свога лепога гласа и умилног појања, са своје лепе кућности и ретког гостољубља, свуда је радо чувен и виђен био. Беше он вешак на гласу.

Покојник је био вредан и образован свештеник. Говорио је осим свога матерњег језика још: латински, мађарски, немачки и словачки.

Врлина скромности красила га је, — почем је више пута позиван и на друге боље парохије, ал он није хтео своја Чобанца оставлати, — ма да је Чобанац једна од најслабијих парохија —, већ је до смрти своје, скоро 52 године у њему верно и вредно провео и Богу и народу послужио. Па као своме најстаријем и обљубљеном брату у Христу похитало је около свештенство, да га опоји и до вечне куће испрати.

На опелу чиноначелствовао је најстаријн пароох пештански, Симеон Костић, уз асистенцију пароха калашког Константина Николића, пароха сентандрејских Корнела Чупића и Јована Пачарића, јеромонаха Адријана Станишића, и пароха поманшког Ђорђа Голуба, којем је опелу, како нама тако и иноверна околна интелигенција са многобројним народом и дотичним иноверним свештенством из околних села присуствовала и покојника до вечне куће испратила.

Са покојником се опроштио у цркви јереј Ђорђе Голуб, парох поманшки, у згодној беседи.

Покојника оплакују два сина, Гаврило и Арсеј, са зетом му, парохом острогонско-вацким, Емилијаном Чупићем.

Нека је вечна успомена честитом и вредном старини нашем, јереју Димитрију Милошевићу, и лака му црна земљица била!

Г.

Изјава.

Поштовани господине уреднице! Молим Вас, да би имали доброту у цењени лист „Српски Сион“ уврстити следећи *Исправак:*

Мој цењени пријатељ, пречасни господин *Л. Богдановић*, сада парох вараждински, пишући у 13. броју „Српског Сиона“ чланак: „*Литургијa пређеосвећених дарова*“, навео је у примедби свога чланка између осталог и ово: „У мојој бившој парохији писам затекао тог обичаја — да се свршавала литургија пређеосвећених дарова. — Стари људи су ми причали, да је тај обичај постојао тада, кад је у тој парохији било 2 пароха, али од „мађарске буне“ не сећају се, да је после кад била пређеосвећена служба служена.“

Ово, што је мој поштовани пријатељ госп. Л. Богдановић навео, није на истини основано, јер они, који су му говорили, да пређеосвећене литургије у његовој бившој парохији није било од „мађарске буне“ до његовог доласка, нису му истину казали. За време мога службовања у истом месту, а то је од г. 1881—1884, свагда је средом и петком уз успешни пост свршавана пређеосвећена литургија, и ја се чудим, да од толико још и данас живих људи нико се не сећа те литургије.

Оволико у хатар истине.

Примите, господине уреднице, уверење мог особитог поштовања.

У Ржеву 31. марта 1894.

Ф. Милошевић,
протојереј и проф. богословије.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

— Г. *„Злата из Баната“* извештава се, да су његова *питања из пастирске праксе* примљена и уручена г. *„Златоју“*.

— Г. *Ж. П. у С.* — Ваш други састанак ући ће у лист, само нам да се мало стрпите, док дође на ред.

Позив на претплату.

—

Већ се у велико штампа дело

НАЗАРЕНСТВО, ЊЕГОВА ИСТОРИЈА И СУШТИНА

које је написао

Владимир Димитријевић

студент богословије у Черновици.

Како се у нас у последње време много говори о „назаренству“ као секти, која наш народ трује у великој мери, али се врло слабо зна да за постанак те секте а још мање се зна суштина учења њеног, то ће свакоме добро доћи ова књига у којој је писац груписао, по разним авторитативним изворима, све њеске фракције у којима је корен вери назаренској, изнео опширно живот и рад оснивача вере назаренске Швајцарца Самујила Фрелиха, негдашњег калвинског пастора, нацртао историју ширења те вере и расмотрио њена догматична и морална начела и све њене обреде и обичаје, једном речи изнео цео спољни и унутарњи живот ове секте.

Дело ово наградила је „Српска Матица“ из фонда Јована пл. Наке са 200 фор. а потписана штампарија о своме трошку издаје ово дело од кога ће чист приход бити награда писчева, зато смо слободни позвати свакога, да се претплати на ово дело, а особито свештенство наше, коме ће ово дело бити од сминентне користи.

Књига ће изаћи 14 табака на 8-мини в. ф. а стаје *за претплатнике 1 фор., а иначе ће стати 1 фор. 20 нов.*

Претплата се шаље потписаној штампарији.

У *Новом Саду*, 1. априла 1894.

Српска Манастирска Штампарија.

Молимо славна уредништва српских листова, да овај позив препштампају.

I. Исказ скупљених прилога за споменик митрополиту Стефану Стратимировићу.

(Наставак.)

Деч: Јеврем Белегишанин, парох 5 ф. — Софија Симкић, учитељица 1 ф. — Јанко Цетина, учитељ 1 ф. — Свега: **7 ф.**

Вел. Грђевац: Светозар Добровић, трговац, 5 ф. — Адам Драгојловић, кот. престојник 3 ф. — Никола Баришић, трговац, Берек 2 ф. — Илија Мургулија, парох, Вел. Зденци 2 ф. — Јоца Драгаш, трговац 1 ф. — Лазар Павлековић, начелник, Берек 1 ф. — Јово Арбутина, посједник 1 ф. — Фрањо Колибаш, потпуковник 1 ф. — Марија Куштек 50 н. — Игњат Додаг, поштар 50 н. — Јосиф Никшански, капетан 50 н. — Виктор Враговић 20 н. — Јово Врховац, котарски акцесиста 1 ф. — Свега: **18 ф. 70 н.**

Прас: А. Ђукић, ц. кр. домобрански надпитендант 2 ф. — Свега: **2 ф.**

Гргуревци: Ђока Марковић, парох 5 ф. — Петар Аранђелић, парох, Ерденик 3 ф. — Коста Змејановић, парох, Грк. 4 ф. 40 н. — Ђока Иванић, парох, Моровић 5 ф. — Стеван Вукосављевић, парох, Манђелос 5 ф. — Срп. прав. црквена општина Брестач 2 ф. — Авакум Стајић, прота 15 ф. — Станимир Будим, парох, Мартинци 10 ф. — Ладислав пл. Јанковић, властелин, Чалма 5 ф. — Др. Петар Марјановић, Голубинци 5 ф. — Шандор Николић, парох, Дипоп 10 ф. — Василије Кретић, парох, Рума 5 ф. — Свега: **74 ф. 40 н.**

Винковци: Васа Поповић, економ 2 ф. — Др. Ђ. Милашиновић, лечник 3 ф. — Ђока Рајић, трговац 2 ф. — Срп. прав. црква. општина 10 ф. — Урош Ђурић, парох 2 ф. — Др. Паја Ковачевић, адвокат 3 ф. — Вукашин Миланковић, кр. суд. бјелник 1 ф. — Јован Косановић, ц. кр. умир. мајор 1 ф. — Н. Шимић, пристав 1 ф. — Михаи Стојковић, порезник 1 ф. — Браћа Андрашк и Мита Јанковић, економи 3 ф. — Гаја Ратковић, кр. дом. мајор 1 ф. — Михајло Анастасијевић, адвокат и кр. јав. бележник 3 ф. — Др. Александар Витас, кр. умир. пуков. лечник 1 ф. — Арса Поштић, срп. учитељ 50 н. — Ђура Бекић, кр. домобрански сатник 50 н. — Коста Стојановић, трговац 50 н. — Тоша Митровић, економ 2 ф. — Јоца Миковић, лецидер 50 н. — Божидар Микић, кућарија 50 н. — Глиша Ковачићанић, гостионичар 1 ф. — Петар Арсенић, опанчар 30 н. — Софија Стојановић, удова 1 ф. — Милан Вешић, трговац 50 н. — Михаил Богдановић, берберин 30 н. — Сима Белан, кр. гимн. проф. 50 н. — Танасије Вукићевић, опанчар 30 н. — Симеон Брадваровић, предст. жељез. станице 1 ф. — Свега: **43 ф. 40 н.**

Избиште: Срп. прав. црква. општина 10 ф. — Михаил Дрндарски, прот. намесник 5 ф. — Тиша Станишин, ратар 10 н. — Васа Бељин, ратар 20 н. — Ада Милованов, ратар 20 н. — Мита Секулић, ратар 10 н. — Паја Милунов, ратар 50 н. — Паја Бранков, ратар 10 н. — Живојин Бељин, ратар 30 н. — Арон Нешков, ратар 20 н. — Мита Зеленков, ратар 20 н. — Аркадије Станишин, ратар 10 н. — Васа Бранков, ратар 20 н. — Прока Попов, ратар 10 н. — Вита Попов, ратар 20 н. — Коста Овчаров, ратар 10 н. — Сава Јованов, ратар 10 н. — Перса Николин, 10 н. — Прока Илакић, учитељ 40 н. — Лазар Стефанов, кућарија 20 н. — Сава Попов, шумар 25 н. — Ника Попов, ратар 20 н. — Александар Стефанов, трговац 30 н. — Стеја Ивков, ратар 20 н. — Мирко Марјановић, учитељ у миру 50 н. — Свега: **20 ф. 05 н.**

Доња Љупкова: Српска правосл. црква. општина 2 ф. 50 н. — Стеван Љуба, парох 2 ф. — Свега: 4 ф. 50 н.

Крушица: Георг Димитријевић 60 н. — Вениј. Милошев 10 н. — Пантa Лекић 10 н. — Лека Илић 10 нов. — Андрија Скефица 1 ф. — Георг Дмитровић 20 н. — Арсеније Јовановић, парох 1 фор. — Свега: 3 ф. 10 н.

Свиница: Емилијан Станковић, администратор 1 фор. — Срп. пр. црква. општина 2 ф. — Адам Јовановић, каменорезац 20 н. — Свега: 3 ф. 20 н.

Износ у овом броју: 176 ф. 35 н.

Свега до сад: 3885 ф. 79 н.

Прота **Јован Вучковић** с. р.
председник одбора.

Јован Симеоновић-Чокић с. р.
благајник одбора.

(Наставиће се.)

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ 49 1—3

Овим се отвара стечај на упражњено место *учитеља* на вероисповедној школи у *Гаиду*.

Плата је учитељу 300 ф. а. вр. у новцу, слободан стан са мало баште код школе, два хвата тврдих дрва и сламе за огрев колико потребује, и од погреба где позват буде 50 новч.

Учитељ је дужан све предмете од Школ. Савета прописане предавати, за певницом појати и децу црквеном појању обучавати и повторну школу држати. — Рок је стечаја до 20. јуна о. г.

Првенство имају они који су у Сомбору за учитељско звање оспособљени и који су као такови положили испит из мађарског језика.

Новоизабрани учитељ примиће звање од 1. септембра о. год., од када ће му се и плата издавати.

Молбенице ваља слати на црквено школ. одбор.

Из седнице црквено школ. одбора, држане у Гаиду 3. (15.) априла 1894. г.

Јова Петров,
председник.

К. 207/160 ex 1894.

СТЕЧАЈ. 46 2—3

Расписује се стечај на *парохијско место* IV. разреда у *Сурчину*.

Компетенти имају своје ваљано устројене молбенице до 1. (13.) маја о. г. доле потписаној конзисторији путем својим поднети.

Из седнице Архид. Конзисторије држане 22. марта (3. априла) 1894 год.

Архидијецезална Конзисторија.

Камилавке. 25 7—20

За г. г. мирско свештенство, а по одлуци и благослову српског светог синода од 21. октобра 1893. год. од отворено плаве чоје и кадифе, израђујемо и то: од најфиније чоје и кадифе. Молимо г. г. протојереје и свештенике да нам се с поруџбином обраћају.

Земун, 16. фебруара 1894. год.

С поштовањем
Витомир Марковић и Павловић,
кројачи црк. и свештен. одела и кројачи крж. утвари.

Српско-православна црквено-школска општина у Сенти.

Бр. 15. ex 1894. 50 1—3

Сведоџба.

По једногласном закључку црквеног одбора српске православне општине сенћанске овим се г. г. Синовима Ђорђа пл. Бота звоноливцима из Вршца, издаје сведоџба, да су за нашу свету цркву — по погодби — салили једно звоно, чија укупна тежина износи 1342 килограма, и које, како по дивној изради, тако и по хармонији, на опште задовољство општине, и на похвалу звоноливаца г. г. Синова пл. Бота служи.

С' тога им ова црквена општина издаје заслужену сведоџбу, и најтоплије их препоручује свима и свакој црквеној општини.

Из одборске седнице српске православне цркв. општине, држане у Сенти марта 1894. г.

Ђ. Теодоровић, перовођа. Васа Вујић, председник.

КОНКУРС. 45 3—3

Ради попуњења парохије *Рак-Тисашке* отвара се овим *по друго* конкурс.

Просители имају своје инпитрупране молбенице за четири недеље дана од првог уврштења овога конкурса у *„Српски Сион“* Конзисторијуму Епархије Будимске поднети.

Из Седнице Конзисторијума Епархије Будимске у *Сентандреји* 27. јануара 1894 држане.

Конзисторија будимске епархије.

СТЕЧАЈ. 47 2—3

Усљед оставке Љубомира Башића упражњено је *учитељско место* при српској вероисповедној школи у *Шиклошу*, (Siklos — Ватапуа) на које се овим отвара стечај.

С овим местом скопчена је годишња плата: 400 фор. из црквено-општинске благајне, која се месечно у напред издаје, 21 фор. из варошке благајне, у име тако зване шегртске школе, 3 хвата тврдих дрва за огрев, слободан стан у школском здањцу са 2 собе и једном кујном, и једна мала башта за зелен. Осим тога од великог укопа и парастоса по 1 фор., а од малог укопа и венчанице по 50 новчића.

Изабрани учитељ је дужан осим предавања школском уредбом прописаних предмета у свакидањој и недељној школи, још и певаческу дужност у цркви и поред свештеника обављати, децу школску у црквеном појању обучавати, и у општинским седницама записник водити.

Компетовати могу само свршени препаранди, и то који су испит из мађарског језика с добрим успехом положили.

Рок стечају је од данас 6 недеља дана, за које време нека се молбенице изволе на потписаног председника послати.

У Шиклошу, 5. (17.) априла 1894.

Стеван Гојковић
председник општине и школског одбора.

УПРАВИТЕЉА ЛЕОПОЛДА ЛАНДЕСМАНА

висок. кр. угар. министарством наставе правом јавности овлашћена

дечачка школа и васпитни завод

(са шест разреда грађанска школа)

у СУБОТИЦИ (у Бачкој).

Ова грађанска школа спрема своје питомце за препарандију, трговачку академију, индустријску и кадетску школу; оспособљава их за звања државна, трговачко-индустријског подухвата; за чиновнике обезбеђујућих и банкарских завода. Слушаоци ове школе могу прећи у школу шумарско-земљоделску и марвено-лекарску. У заводу се учи и говори:

српски, мађарски, немачки и француски.

Брижљиво васпитање, савесна пажња на наклоност, којој струци питомац тежи. Строг надзор. Цене умерене. На захтевање се шаљу програми бесплатно.

Ђаци, који у школама нису успех постигли, или одрасли који би хтели чиновници постати а немају атестата од четврте односно шесте грађанске школе, примају се и савесно припремају, да убрзо допунске испите положити могу. 51 1—10

40 5—10

Оглас.

По закључку и благослову светог Синода од 21. октобра 1893. г. иосиће и мирско свештенство „камилавке“, за то сам слободан пречасном мирском свештенству препоручити „камилавке“ које ја израђујем а и готових имам у великом избору од фине плаве, а за монашко свештенство црне кадифе, као и плавог и црног перувијена.

Осим тога код мене се могу добити одежде, барјаци, литије, плаштанице, налоњи, стихари, завесе, чираци, кадионице, кандила, путири, ручни и престолни кротови и т. д.

Нови Сад, марта месеца 1894.

Прва кројачка радионица свештеничког одела и свију црквених утвари

С поштовањем **М. Соколовић.**

Нови Сад, априла 1894.

П. Н.

Пошто сам дознао да су све српске црквене општине налог добиле, да нове печате (штамбиле од каучука) набавити морају, то сам тако слободан моје посредовање за набавку истих препоручити.

Осим штамбила, које у разним израдама као и са светим сликама, исто тако набављам и печате на тучу резане, марке (Siegelmarken) за писма, све тачно израђено и под мојом гаранцијом.

Моје услуге препоручујући остајем с поштовањем

Леонидас Стерио,
у српској задрузи за међусобно помагање и штедњу.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

Год. IV. Број 17.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 24. априла 1894.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Ad C. O. бр. зап. 138./ex 1894.

НАРЕДБА

срп. прав. нар. црквс. саборског одбора, упућена административним одборима архидијецезе и осталих епархија срп. православне митрополије карловачке у предмету прикупљања саборских трошкова за прошли и нови састанак народно-црквеног сабора.

Позивно на овдашњу наредбу од 11. (23.) јуна 1893. бр. Ad C. O. зап. 516/ex 1893., (штампану у броју 28. „Српског Сиона“ ex 1893.) којом је позван славни административни одбор, да најстрожије мере употреби, да се дуговине саборских трошкова за саборе од 1885/6. и 1890/92. од подручних му црквених општина, које таковних уплатиле нису, одмах прикупе и у благајницу нар. црквс. фондова-предујмача унесу, као и да саборске трошкове за *нови* саборски састанак у години 1893-ој на подручне црквене општине по тамо прописаном кључу разреже и учини расположење, да се тако разрезани трошкови одмах, а свакако још у току 1893. године у целини уплате — овим се упућује славни административни одбор, да одмах учини расположење, да се како дуговине саборских трошкова за 1885/86. и 1890/92., тако и нови саборски трошкови за нар. црквс. сабор, који ће се имати састати, и који су у години 1893-ој распорезани, без одлагања уплате.

Славни административни одбор се позива, да подручним срп. прав. црквс. општинама нареди, да за најкраће (одређено) време све те трошкове уплате. Натпис се упућује, да се *по одређеном року*, против немарних црквених општина с молбом обрати надлежној муниципалној власти, да ова по приказаном јој доставерном исказу дуго-

вина административно-окружним путем све те духовне истера и путем славног административног одбора на место опредељења достави.

О чему се славни админ. одбор с тим извештава, да је висока влада умољена за сходно расположење у обзиру издања сходне наредбе политичким властьма.

Из седнице срп. прав. нар. црк. *Саборског Одбора*, држане у Карловцима 4. (16.) априла 1894. год.

Георгије *с.* р.
Патријарх.

Ad III. C. 273. ex 1893., 44. ex 1894. 2./ex 1894.

НАРЕДБА

српског прав. нар. школског савета, упућена подручним епархијским школским одборима у ужој Угарској (бачком, будимском, темишварском и вршачком) у предмету учитељских минималних плата и др.

Законским чланком XXVI. од године 1893. *„О уређењу плате учитеља и учитељица општинских (комуналних) и вероисповедних школа“* одређује се минимум годишње плате редовног учитеља са 300 фор. а. вр. са пристојним станом од две патосане собе, кујне, коморе и са $^1/_2$ јутра земље, као што је и зак. чланком XXXVIII. 1868. и уредбом за српске народне школе од године 1872. установљено. Где се учитељу не може давати ни тога минимума, притеће ће у помоћ државна благајница али тако, да у таквим школама при постављању учитеља, при дисциплинарном одстрањењу и др. има у одређеној мери право потврде или непотврде и у опште право утецаја високо кр. уг. министарство богочасти и јавне наставе.

Ради спровађања горњега закона издало је исто високо кр. уг. министарство богочасти и јавне наставе наредбу и односно упутство муниципалним (жупанијским и градским) управним одборима ddto 2. марта 1894. бр. 10.000, где се вероисповедне врховне школске власти упозорују на *одређене рокове*, до којих се има учинити какво расположење ради осигурања и односно ради допуне учитељскога минимума, надовезујући, да ће се у случају незадовољења уштних законских одредаба поступити по §. 9. истога закона и односно по §. 15. зак. чл. XXXVIII.: 1868. и §. 6. тачци 4. зак. чл. XXVIII.: 1876. а наиме учинити сходна расположења за устројење државне на место вероисповедне школе.

Пошто у тој срп. прав. епархији — као што је савету овом познато — има вероисповедних српских основних школа, при којима наводно није било могуће до сад установити таксу законом прописану најмању учитељску плату; а пошто према горњем министарском упутству таковим срп. нар. школама, ако се питање наведене учит. плате благовремено повољно не реши, већ за кратко време прети опасност покомуналења с једне стране; с друге стране пак пошто овај школски савет тако замашно питање без тачних података и извештаја не може самој ствари сходно решити — обзиром на *вапредну пречност поступања* у овој ствари упућује се славни епархијски школски одбор, да школском савету што пре поднесе тачан *исказ* оних школа, чији учитељи из вероисповедних и односно из оних извора, који им вероисповедно обележје осигуравају, не могу добити ни минималне законом одређене годишње наплате. Исказ тај мора садржавати нарочито:

а.) име места, где је школа;

б.) број сталних православних душа;

в.) број за школу способне деце;

г.) број деце, што редовно полазе школу;

д.) Количину учитељске наплате у готову новцу и у депутату; количину земље и прихода, као и количину евентуалних других додатака;

ђ.) недостатак до минималне наплате бројно исказан;

е.) да ли у дотичној школи службује учитељ оспособљен или неоспособљен?

Уз то треба у истом доставерно исказати, да ли је дотична општина *у стању* повисити наплату до законског минимума; ако није у стању, има се подробно навести, *што* није у стању, при чему је потребно особито узети у обзир имаовино стање како саме црквене општине, тако и евентуалних заклада и верских те општине.

У исти мах се упућује славни епархијски школски одбор, да нареди свима подручним црквеним општинама, које срп. нар. школу имају и издржавају је, у колико закону до сад није за доста учињено, да својим учитељима неодложно даду пристојан стан најмање са две па-

тосаће собе, кујном, комором и баштом од ¼ јутра земље или ако немају на расположењу стана и баште у натури, да одреде учитељу местним приликама сходну новчану отштету; од 1. септембра 1894. год. пак, да се за учитеље и помоћне учитеље приступљају само таковa лица, која су свршила учитељску школу са потребном квалификацијом и да се не дозволи, да учитељско звање отпочињају људи, који нису за то оспособљени с тим, да се, ако међу компетентима не би било мушких оспособљених лица, и на мешовите школе ма и привремено постављају учитељице, а дотичне општине су дужне да се засебно постарају за певца из својих средстава.

Најпосле се у смислу §. 1. зак. чл. XXVI. 1893. позива славни епарх. школски одбор, да бди над тим, да се упражњена учитељска места, од дана упражњења најдаље за по године дана попуне, а за то време се може привремено приставити помоћни учитељ са год. 200 фор. а. вр. и уживањем стана од једне собе, што му све има давати дотична црквена општина. Удовица пок. учитеља са сирочади има за по године дана целу погодишњу плату и уживa за то време стан.

Из седнице српског православног народног *Школског Савета*, држане у *Карловцима* 29. марта (10. априла) 1894. године.

Георгије с. р.
Патријарх.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

УСКРШЊА ПОСЛАНИЦА.

Нектарије,

по божјој милости православни Епископ вршачки, белоцрквански, панчевачки, и т. д. Своме пречасном свештенству и васколиком богочастивом народу у богоспасајемој епархији вршачкој благодат, милост и мир од Господа Бога и Спаса нашег Исуса Христа, а од Нас Архијерејски поздрав и благослов!

„Простим ћеја воскресенијем и друг друга обимем“.

Христос Господ, који је данас смрћу својом смрт победио, и из гроба васкрснуо, и тиме свима нама вечни живот даровао, поставио је главним правилом своје божанствене науке: љубав; љубав к' Богу, и љубав к' ближњему, јер сам рече: то је прва и главна заповест, која све друге у себи садржи.

Ученици и следбеници небесног учитеља пригрлише спасавајућу науку ту свом душом и целим срцем својим, и задахнути светим одушевљењем, почињше чуда невиђена и неслућена: порушише целим светом владајућу римску државу, прерушише стари, већ трули друштвени састав, и засноваше век напретка, слоге и слободе: век хришћански.

А све то извршише без силе и оружја, једино чврстом вером у Бога, вршењем свете воље његове, и готовошћу својом на сваку жртву, на сваку муку па и на саму смрт.

Тој божанственој науци, за коју су се претци наши вековима борили, имамо ми у првом реду да захвалимо, што данас још као народ постојимо; а она ће нас и од сад од сваке беде сачувати, али само онда, ако по примеру првих хришћана, и по примеру наших предака, будемо и останемо чврсти у светој вери својој, и ако не само тачно и стално, него и са одушевљењем вршимо ону прву и главну заповест Христову: љубав к' Богу и љубав к' ближњему.

Љубав к' Богу показаћемо, кад му се клањамо духом и истином, и кад цркву његову, њене установе и обреде као највећу светињу чувамо и поштујемо; а љубав к' ближњему показаћемо у првом реду, кад одбацивши од себе сујету, злобу, себичност, клевету, сурсвњивост, партајске и друге ниске страсти, у братској слози један другог пригрлимо, и на делу извршимо духовну данашњу песму: „Простим вција воскресенијем, и друг друга обимем“.

Та чврста вера, и та братска слога, од којих нам спас и опстанак зависе, у последњих су 20 и више година тако ослабиле биле, да се већ сумњати могло, да смо синови право-

славне цркве, да смо рођена браћа од једног оца и мајке, већ се разделисмо на таборе, који се на веру не осврћу, него један други душмански гоне и тамане!

Сваког у истину православног Србина, и сваког правог родољуба морало је то жалосно и неприродно стање до срца болети, и многи су већ заиста почели губити наду, да нам још има будућности, да се још одржати можемо.

Но, вечном Богу буди хвала! Наједаред и изненада разиђоше се ти црни облаци, сунце сијну, и у светилу његовом угледасмо тако велико одушевљење за свету веру своју, и тако општу братску слогу, какве од педесет година амо не видесмо, нити се надасмо, да ћемо је угледати и доживети.

Према том великом одушевљењу за свету веру своју, и према тој општој братској слози, све опасности, које нам можда предстоје, могу нам истина многу муку и многу тешку борбу донети, али сломити и сатрти нас не могу!

Зато данас са пуним уверењем и пуним оправдањем можемо ускликнути: „Сеј дењ јеҳоже сотвори Господь, возрадујемсја и возвеселимсја вонь!“

То велико одушевљење, ту општу братску слогу изазвали и проузроковали су познати црквено-политички законски предлози, који су за нас, као што је то већ небројено пута и на зборовима и у јавним листовима опширно разлагано, у највећој мери штетоносни и опасни.

Међу овим предлозима најопаснији су за нас онај о обавезном грађанском браку, и онај о слободном исповедању вере.

О тим двома предлозима морам по дужности својој неколико речи да прозборим; не да вам предочим опасност њихову, о том је сваки довољно прилике имао да се увери, него да изложим, шта као православни чинити морамо, ако предлози ти законом постану.

Пре свега морам нагласити, док ти предлози још нису законом постали, да се ми против њих одлучно, али лојалним начином и законитим средствима борити морамо, а кад и ако земаљским законом постану, морамо се закону покорити, но уједно се постарати, да без повреде државног закона прописима цркве наше одговоримо.

Већ сам једном приликом навео, да у том случају, то јест ако предлози ти законом постану, треба сваки неизоставно и безусловно да врши она наређења и обреде, које је црква за те прилике прописала, а државна власт их не забрањује.

У погледу грађанског брака у свету дужност спада свима старешинама: свештеницима, учитељима, сваком домаћину и сваком оцу и матери, да младе своје, децу своју поуче и науче, да света црква наша сматра само ону свезу за брак, која је у цркви и по црквеним обредима закључена, а сваку другу свезу сматра за грешно сажиће.

Ако дакле грађански брак постане законом, онда сваки православни одмах по свршеној најави пред грађанским чиновником, мора у цркву на венчање ићи; а ако црквено венчање, ма из ког узрока не може одмах да се обави, онда, као што бива код једног од најпросвећенијих народа, где грађански брак такође постоји, млада кад из магистрата изиђе, све дотле не сме праг младожењиног дома прећи, док се у цркви не венча, иначе се и она и он излажу зазору и јавном осуђењу.

Ако тако чинимо, онда нам је чиста савест, а брак благословен.

У погледу слободног исповедања вере грдна нам опасност прети, јер по дотичном законском предлогу може сваки из црквене заједнице иступити, па или другој којој постојећој исповести придружити се, или сам за себе нову основати, па и без сваке вероисповести остати.

Како смо ми вруће крви и жестоке нарави, морамо се бојати, да ће један зато, што није постао одборник или председник скупштине, други што му не годи свештеник или који члан скупштине, трећи што му жена није добила баш онај црквени сто, који је она желела, четврти што је рад да се извуче од плаћања црквено-општинских трошкова, да ће сви ти православну цркву напустити, и онда нам је, ако данашње одушевљење за своју веру и данашња слога попусте, брзо крај!

У мирно доба лако је викати и писати, да смо готови и живот положити „за крст часни и слободу златну“, али на муци се познају јунаци. Ко у искушењу победи своју сујету и себичност, а особито партајске страсти, те са моралним и материјалним жртвама опште благо: веру и народност своју брани, то је православни Србин, каквог га тежак положај наш данас иште.

Све дакле старешине, сви чланови народа, имају свету дужност, да у свима приликама и

на сваком месту шире и утемељују науку вере своје, и да је у срцима млађих својих из првог детињства тако укорене, да их после никакво искушење, никаква корист и никаква страст више нипчупати не могу.

Времена су тешка, прилике су за нас незгодне, те се нема оклевати, него сваки своју хришћанску и родољубиву дужност нека врши, па се немамо бојати ни најнеће опасности, јер је онда *с' нама* Бог! Амин.

У Вршцу на Воскресеније Христово 1894.

Горе споменути смирени Епископ

Нектарије с. р.

Најважнији и за вечно спасење најпотребнији догмати православне вере католичанске и апостолске цркве грчко-источне, издани на употребу омладини новосадске гимназије, трудом Петра Милорадовића у Хали на Сали 1765. године.

Са латинског превео **Симеон Араницки**, протопр. капелан у Земуну.

(Наставак).

Питање 54. Какво треба да је кајање?

Одговор 54. Догађа се, да когод после крштења, или својевољно или из немарности или саветом другога или из слабости природе људске или из ког другог узрока грешећи, дође к себи, на, увиђајући да се удалио од Бога, зажели да му се обрати и опет с њиме сједини. Мислимо да је потребно томе, да приступи свештенику, као посреднику између Бога и људи, у душевној скрушености, чврстом и озбиљном кајању, потпуном уклањању од зла, да чистом савешћу и непроменљивом одлуком, тврдом, ватреном и непомућеном вером припадне ногама његовим, плачући да га љуби, па дошав к себи, да трпељиво подноси искушења, постећи, признајући се пред Богом достојним сваке казне као разбојник; да вером усвоји спасоносно средство свога умногa преображаја; улазећи одмах у бању покајничких суза, дотичући се Христа, који је близу сваком човеку (non longe ab homine absentum), па запалив кандило вере уљем милосрђа, закуца на врата тајанственог жениха и исповеди Богу грехе своје преко свештеника, као што св. Дух налаже преко апостола Јакова: „Исповедајте грехе један другоме“ (гл. 5. ст. 15.). Уклони се од зла и учини добро, тражи мира у Богу, да га нађеш, обратив се као оно заблудели син, који је упропастио имање од оца наслеђено, велећи: „Оче сагреших небу и теби, и већ нисам достојан назвати се син твој“ (Лук. гл. 15. ст. 18—19). Овако који буде радио и тако се пред свештеником покајао, постићи ће опроштење грехова.

Питање 55. Чиме доказујеш, да могу постићи опроштење грехова преко свештеника?

Одговор 55. Речима св. писма: „Којима опростите грехе опростиће им се, а којима задржите задржаће им се“. (Јов. гл. 20. ст. 23.)

Питање 56. Шта знаш о васкресењу мртвих?

Одговор 56. Верујем да ће ускрснути не само душа, него и тело, и да ће бити слично прослављеном телу Спаситеља нашег, „Који ће преобразити наше понижено тело, да буде једнако телу славе његове“. (Филип. гл. 3. ст. 21.)

Питање 57. Ко ће ускрснути?

Одговор 57. Сви људи, који год су живели од почетка света и који ће живети до свршетка, ма кога рода, доба, стања; и добри и зли и праведни и неправедни.

Питање 58. У чему се састоји живот будућега века?

Одговор 58. То је вечно блаженство, које се спрема после овог живота свима божјим изабраницима, спојено са неисказаном радошћу и пријатношћу, славом и срећом: „Праведници ће отићи у живот вечни“. (Мат. гл. 25. ст. 46.)

Питање 59. Ко ће постићи вечни живот?

Одговор 59. Сваки који верује у Христа и проживи у вери и добрим делима до краја свога живота.

Питање 60. Има ли чистилишта?

Одговор 60. Чистилиште је права измишљотина, св. писму са свим непозната.

Питање 61. Реци шта је то слободна воља?

Одговор 61. Слободна воља јест савршена способност, у свему потпуна и слободна. Она

се развија из стваралачкога живота и из интелектуалне и битне способности човечјега ума, имајући у својој природи битну и себи својствену стваралачку моћ. Њу Бог даде човеку, кад га, стварајући разумног, обдари разумом и свешћу, да овом најслободнијом и стваралачком способношћу разума и свести, што лакше и без икакве сметње, разликује добро и зло, под руководством разума свесно и хотимично, да се реши на оно, што му се од двога свиди, те се лати овога или онога.

Глава II.

О нади.

Питање 1. Шта је нада?

Одговор 1. Нада је уздање, да ћемо од Бога постићи све што год од њега молимо.

Питање 2. Где се садржи све оно, што се ти надаш постићи?

Одговор 2. У молитви Господњој.

Питање 3. Које је молитва Господња?

Одговор 3. То је кратки образац признавања имена Божјег, који је нама предан од самога Христа и садржи потпуно све, што је потребно за садашњи и будући живот.

Питање 4. Изговори ту молитву?

Одговор 4. „Оче наш“ (цео текст).

Питање 5. За што се име Оца прво помиње у молитви?

Одговор 5. Да би се у нама побудило синовље уздање на Оца небеског, те њиме охрабрени, да га можемо са већим уверењем призивати, да никада не посумњамо у очинско саслушање (наших молитава): „Кад дакле ви, али будући, умете добре даре давати деци својој, колико ће више Отац небески дати Духа светога онима, који иште у Њега“? (Лук. гл. 11. ст. 13.)

Питање 6. За што велиш „који јеси на небеси“?

Одговор 6. Овим речима исповедам, да је Бог на небу; од Његовог свемогућства очекујем не само земаљска, него и небеска блага по св. писму: „Јехова, Бог отаца наших, зар ти ниси Бог на небу и зар ти не владаш држава свих народа тако, да је сила и моћ у твојој руци и нико ти не може одолети?“

Питање 7. Које је прво прошење?

Одговор 7. „Да се свети име Твоје“ т. ј. упути нас, да познамо пресвето име Твоје и учини нас такима, да прославимо, свима мислима и делима својим, славу имена Твога: „Тако да се светли ваше видело пред људима, да виде ваша добра дела и славе Оца вашега, који је на небесима“. (Мат. гл. 5. ст. 16.)

Питање 8. Које је друго прошење?

Одговор 8. „Да дође царство Твоје“.

Питање 9. Шта молимо речима „Да дође царство Твоје“?

Одговор 9. Молимо, да Бог себи створи, гласом св. јеванђеља, цркву међу нама. Да безбожнике обрати проповедањем науке, да обраћене у истинитој вери и светом животу одржи и да их брани и штити у овом животу од ђавола и безбожника, и да их најпосле милостиво награди славним поседом небескога наследства.

Питање 10. Које је треће прошење?

Одговор 10. „Да буде воља Твоја и на земљи као на небу“.

Питање 11. Шта дакле молимо речима „да буде воља Твоја“?

Одговор 11. Предајемо се у свему најпокорније вољи Божјој.

Питање 12. За што се додаје: „И на земљи као и на небу“?

Одговор 12. Да се означи сличност наше воље вољи светих анђела, да, као што анђели највољније врше у правој светости и чистоти вољу и заповеди Оца небескога, исто тако и ми у светости живот проводимо и вољу Божју испуњујемо вољно на овој земљи, да се не изједначимо са овим светом, но да се угледамо на саме анђеле.

Питање 13. Које је четврто прошење?

Одговор 13. „Хлеб наш потребни дај нам данас“*.

Питање 14. Шта значи „Потребни хлеб“?

Одговор 14. Значи све оно, што се односи на потребе наше и на одржање нашег живота.

Питање 15. Које је пето прошење?

* У оригиналу: „panem nostrum quotidianum da nobis hodie“. Овде нам је приметити, да је учињена она иста погрешка, какна се налази у лат. (вулгати) преводу библије (Theod. Bez. Nov. Test. Berolini 1878.) а и у нем. преводу (Das neue Testam. v. K. M. Luther. Berlin und Köln 1892). Да је писац имао на уму добро реч „насѣщный“ (ἐπιούσιος, ἐπὶ-на, οὐσία-сѣщество, као што је у грчком оригиналу), он би према томе могао наћи згоднији израз у лат. језику а не „quotidianus“, као што је и Вук употребио у свом преводу реч „потребни“ а не „свакидашњи“, што је вернији оригиналу. Реч „quotidianus“ изилшна је већ и због онога „данас“ (днесь, hodie, καθ' ἡμέραν). Опширније о том в. блаж. Теоф. арх. Буг. Тум. Прев.

Одговор 15. „И опрости нам дугове наше, као што и ми праштамо својим дужницима". Овим прошењем молимо, да нам опрости својом благодаћу све грехе, као што и ми праштамо свима, који нас вређају.

Питање 16. Које је шесто прошење?

Одговор 16. „И не уведи нас у напаст". Овим прошењем молимо да нас сам Бог чува и брани, да нас сатана, свет, или наше тело не наведе на грех и одведе од истините вере апостасији, очајању и разним гресима.

Питање 17. Које је седмо прошење?

Одговор 17. „Но избави нас од зла". Овим прошењем молимо, да нас наш Отац небески избави од свих зала и опасности по душу и тело.

Питање 18. Шта разумеш под речју „зло"?

Одговор 18. Под речју „зло" овде се разуме све, што год је по човека ђаво и опасно, као: грех, ђаво и т. д.

Питање 19. Како се завршује ова молитва?

Одговор 19. „Јер је твоје царство и сила и слава на векове. Амин".

Питање 20. Шта значи „Амин"?

Одговор 20. Амин значи исто што и: тако, за извесно, заиста, у ствари, несумњиво, ово нека се догоди и нека буде.

(Свршиће се)

ПРОПОВЕД НА СВ. ВЕЛИКОМУЧЕНИКА ГЕОРГИЈА.

Говорио **А. Т.** парох у П.

„Возвеселитсѧ праведникъ w Господѣ и уповаетъ на него".

У нашку борбу, богољубазни хришћани, имамо ми да издржимо у овом земном животу, да по истеку његовом удостојити се највеће милости Божје — Његова рајска насеља. Много треба труда и подвига, да човек савлада све препоне и неприлике, које стоје на путу остварењу његова савршенства; много пожртвовања и самоодрицања изискује се, па да будемо кадри стати пред свето лице најправеднијега судије и чути радосну реч: **„благій рабе и вѣрный . . . вниди къ радость Господа твоего"**. — Али ни један прави хришћанин не треба, не сме, да малакше под притиском каквих му драго препрека и невоља, већ сваки треба да са богоугодном готовошћу и истрајношћу савлађује исте, да побеђује страсти, да тежи и ради на своме усавршавању у добру, имајући у том погледу као узор: живот, дела и науку самог Христа Спасителя, као и осталих Божјих св. угодника и угодница.

На том дакле путу, на путу постизавања највећег добра свога, са уздањем у безграничну милост Божју, нека нам као упутство и побуда послуже и горе наведене истините и значајне речи: **„возвеселитсѧ праведникъ w Господѣ и уповаетъ на него"**, које нас истински теше у патњама и бедама, што нас од времена на време спалазе у вртлогу овог временитог живота; опомињу нас и ободравају, да не клонемо под тешким притиском земаљских брига; дижу нас, наша срца и мисли наше из ове „долине плачевне" у надземаљске, небесне и рајске висине, где нас очекује вечна награда Божја за праведна наша дела, која смо овде на земљи починили. Речи ове, љ. хр., садрже лепу науку за све људе, јер нас упућују, како треба да удесимо живот наш, па да стечемо милост Божју; као кажипут, који нас води вечном блаженству, служе нам најбољим доказом, да све ово, што је око нас, што видимо и што чамо, да све то само Божјом вољом постоји и да ми сви у ту Његову св. вољу треба да се уздамо; казују нам најјасније, да не треба сву бригу само земаљском животу обратити и само за овим временим и пролазним наслађама тежити, јер „земаљско је за мало царство"; уче нас, да нас никаква беда и невоља, туга и жалост у овом животу не сме нас довести до очајања и клонулости, као што богатство и сјај овог света не треба да нас од Бога отуђи, већ вазда нека нам је на уму: „да се праведник само у Господу весели и нада на њега", а награду за то исказао је сам Христос Спаситељ речима: **„Радѣйтесѧ и веселитесѧ ꙗкw мзда ваша многа на небесѣхъ."**

Да, љубазни, ко се у Господу весели, ко се нада на Његову безмерну милост, ко верује у Његову неограничену љубав, тај не пропада, не

умире, тог чека извесна награда на небесима, тај живи, вековечито живи!

Да је пак ово света и необорима истина, ево нам најлепша доказа у Светитељу, коме данас спомен чинимо; ево нам најживљег примера у животу Страстотерпца и великомученика св. Ђорђија. — Или мисли ко, да овај велики Угодник Божји није био, или да није могао бити и виђен и чувен међу својим безбожним савременицима, да није могао уживати варљивог сјаја и величине земаљске? Могао је, те још како могао! Али он емирено презире таштост блесак славе земаљске, он тежи за бољом, за лепшом славом небеском, коју најпосле у Бога и добија!

Немогуће је по готову изређати све оне красне врлине, којима је живот данашњег Светитеља био украшен, — као што је тешко описати све оне муке и страдања, која је он трпељиво, уздајући се крепко у Бога, претрпео! Он је стешњених и неправедно гоњених ослободилац, незнатних и сиротних заштитник, немоћних врач царей поборник, уздан помоћник беднима и невољнима! На за све ово, место да славу и хвалу од ближњих пожње, он бива гоњен, пати такове муке, какве је само пакост, покварено срце, задивљали и заслепљени ум људски могао да измисли. Безбожници га бацају у тавницу и муче, но он се Богу моли, у Њега се удда, на силом Његовом и побеђује. Они га кињ мукама нечувеним и неописаним, али лице се његово сија у радости, поглед му је на Господа управљен, а душа и срце блистају му се у весељу, јер очекују од Бога извесну награду: та Он и не тражи славе у људи, у света, већ у Господа! — Ни у сред највеће патње ни у највећим мукама душа Великомученика не клону, већ напротив „**беззаконнимъ**“ он довикује: „**ни звѣрїе, ни колеса же, ни ина мѹка, мене раздѣлити козмогѳтъ когда любве Христа моегѡ**“. Нема дакле тих мука, које би га могле одвојити, одвратити од Господа! На према томе за Њега у пуном смислу важи горња изрека: „**Возвеселитсѧ праведникъ ѡ Господѣ и ѹповаетъ на него.**“

И баш за те велике његове светитељске заслуге видимо, да је од Бога достојно и награђен! Да и не спомињем награду бољу, вечну, али ми ево још и данас сакупљени у овом св. храму Божјем после толико и толико година, после толико векова, славимо и величамо спомен великог Угодника Божјег, св. Великомученика и Страстотерпца Георгија! И данас му ми радосно довикујемо у црквеним стихирама: „**ѩкѡ теченїе совершивъ, вѣрѹ сохранивъ всѣ, и пріѧтъ ѿ Бога повѣды твоѥѧ вѣнецъ**!“ И данас још живи спомен његов у срцима нашим, а живеће и трајаће у духу православног хришћанства, докле овог буде трајало, живеће на веки.

Ето, богољ. хришћани, да, ко се у Господу весели, ко се нада на Његову безмерну милост, ко верује у Његову неограничену љубав, тај не пропада, не умире, тог чека извесна награда на небесима, тај живи, вековечито живи!

Али, љубазни моји, није довољно само то, да ми слепо, као одбрецујући тимпан, славимо спомен и величамо славу данашњег св. Угодника, већ се нешто више од нас тражи и иште, да можемо задоста учинити дужностима нашим овде на земљи и удостојити се вечне награде божје. Ми треба, да, угледајући се на Светитеља Ђурђа, искитимо, колико нам је више могуће, живот наш лепим и богоугодним врлинама. Не треба да сву бригу и старање наше поклонимо само овим земаљским, временим и пролазним угодностима, већ нам се трудити вала, да стечемо себи блага на небесима, која не може ни лопов, ни рђа утаманити, и тада ћемо тек моћи достојно прославити данашњег Светитеља, тада ћемо му моћи слободно довикнути: „**Побѣдоносче, великомѹчениче Гєѡргїе, моли Христа Бога спастисѧ дѹшамъ нашимъ.**“ Старајмо се дакле и настојмо, да на тај начин постанемо деца и наследници царства Божјег, вечног блаженства, где нас очекује блага реч Спаситељева: *верни и добри рабе, ... уби у радост Господа твога.*

А да све ово лакше постићи можемо, љубазни моји, имајмо увек на уму горе поменуте речи: „**Возвеселитсѧ праведникъ ѡ Господѣ и ѹповаетъ на него**“ и по примеру Светитеља Ђурђа клонимо се и чувајмо сваког па и најмањег греха, јер знамо, да „**въ памѧть вѣчнѹю вѣдетъ праведникъ**“. Амин.

1892.

КЊИЖЕВНЕ ОЦЕНЕ И ПРИКАЗИ.

Православна срп. богословско-учитељска школа у Призрену *у 189¹/₂ и 189²/₃ школској години, по извештајима ректора исте школе архимандрита* **Илариона С. Весића.** *Издање исте школе.* Београд. Штампарија Св. Николића, 1893. На осмини, 57 страна.

Под горњим насловом угледала је летос у Београду света, књижица, која нам описује стање богословско-учитељске школе у Призрену (у Ст. Србији) за две последње школске године 189¹/₂ и 189²/₃.

Ректор те школе о. Иларион обрадио је врло брижљиво овај извештај, те тако и нама овакмо пружио прилику, да се поближе упознамо како са материјалним тако исто и са просветним стањем тога јединог просветног расадника српског у царевини Турској, о ком до данас мало што знасмо.

У пуном уверењу, да ће занимати и поштоване читаоце „Сиионове", којима до руку не дође ова похвална књижица, ако се која о стању те богословске и приправничке школе овде рече; за патриотску дужност своју сматрам, да у кратко саопштим главне податке о тој школи, црпући их из те књижице — из тих двају извештаја.

И један и други извештај т. ј. и за једну и за другу годину, поделио је учени о. архимандрит на 4 главна одељка, те је у I. од њих говор: о саставу, у II. о раду, у III. о уџбеним средствима, а у IV. о имовном стању те школе. За то ћу и ја о оба извештаја заједно говорити.

Из краткога увода дознајем, да је ову школу основао и већ год. 1870. отворио честити и данас већ блаженопокојни добротвор њен *Сима А. Игуменов.*

I. Састав школе.

Школу ову састављају наставници и ученици.

Наставничко особље састојало се у школ. год. 189¹/₂. из 7, а у шк. г. 189²/₃. из 8 лица и то следећих:

1. Ректор, архимандрит *Иларион С. Весић*, служи од 1. нов. 1891. Предаје: догматику, моралку, св. писмо и омолитику. Пре њега беше ректором јеромонах Мелентије Вујић. Данашњи ректор има вишу богословску спрему; он је кандидат богословља кијевске духовне академије.

2. *Петар Костић*, служи 19 година; предаје српски и словенски језик.

3. *Илија Вучетић*, служи 12 год.; предаје рачуништво, физику и руски језик.

4. *Трифун Димитријевић*, служи 10 год.; предаје хришћанску науку, словенски језик, канонско право, историју хришћ. цркве, црквено појање и правило, а од 189²/₃. шк. год. још и општу историју и степене сродства.

5. *Василије Десић*, служи 3 год.; предаје: француски језик, психологију, логику и литерарне облике.

6. *Апостол Филиповић*, служи 9 год.; предаје: земљопис, краснопис, ботанику, зоологију, хемију и минералогију, а од 189²/₃. и педагогику с методиком и пољску икономију.

7. *Етем Алић*, турски хоџа, предаваше до 1. априла 1893. турски језик.

У год. 189²/₃. отишао је са завода Василије Десић, а заменуше га:

Сава Јокић и јеромонах Јанићије Васић. Овај потоњи је васпитаник халкијске више духовне семинарије.

Већина ових наставника су свештењаци, који су свршили било београдску богословију, било учитељску школу, а један је свршен правник београдске велике школе.

Ученика беше год. 189¹/₂ уписано у сва четир разреда 142, а испит их је концем године положило 112.

Ова таблица нека послужи, колико их је у који разред уписано, а колико концем године положило испит:

уписано:		положило испит:	
у I. разреду	61	I. р.	45
„ II. „	38	II. р.	30
„ III. „	28	III. р.	23
„ IV. „	15	IV. р.	14
свега	142	свега	112

У школ. год. 189²/₃ бијаше у 5 разреда уписано свега 160 ученика: 155 редовних и 5 приватних; а испит положило 153: 148 редовних и 5 приватних.

Ево таблице:

уписаних беше:		положише испит:	
у I. р. 61 ред. и 2 ванр.		58 ред.	2 ванр.
„ II. „ 41 „ — „		39 „	— „
„ III. „ 26 „ — „		25 „	— „
„ IV. „ 14 „ 3 „		13 „	3 „
„ V. „ 13 „ — „		13 „	— „
свега 155 „ 5 „	свега 148 „		5 „

Сем тога полазила су школу год. 1891/2. два приватна ученика и 2 ученице; а год. 1892/3. 13 македонских Српчића, који су као неспремни за богословију походили местне основне срп. школе, које стоје под управом Богословије.

Успех, који су ревни наставници постигли са својим ђацима, кад се у обзир узме слаба или никаква претходна спрема ђачка, сасвим задовољава.

Ученици су родом понајвише из Старе Србије и Македоније, а има их и из Црне Горе и Србије. Највише је синова сељачких и занатлијских, па онда: свештеничких, учитељских и трговачких.

Заводско благодијејање уживаху у год. 1891/2 њих 82 ученика, а год. 1892/3. њих 120. Већина их је уживала стан и храну бесплатно, а неколико уз незнатну новчану отплату.

Г. ректор је даље за вредно нашао, да коју реч и о заводској ученичкој храни, о понашању и здравственом стању, о отсуствовању са предавања, о казнама и т. д. ученикâ. Приличан број ученика беше болестан; а болест ђачку приписује г. ректор погрешно томе, што завод оскудева у довољним просторијама и што нема уредне болнице.

II. Рад богословије.

У овом одељку говори се о раду савета богословије, одбора економског и о раду наставникâ; па из њега дознајемо, да је у год. 1891/2 савет држао 26, а у год. 1892/3 21 седницу; дочим је економски савет и једне и друге године држао редовно сваког месеца једанпут своје седнице.

У главну заслугу спада г. г. наставницима, што су 1891/2. год. створили предлог (који је и у дело приведен), да се ова богословија постепено подигне на 6 разреда.

Приводим овде наставни план за 1891/2 год.

у I. разреду: хришћанска наука, српски језик, земљопис, рачунство, словенски језик, турски језик, црквено појање и краснопис.

у II. разреду: хришћанска наука, српски језик, земљопис, рачун, ботаника, словенски, француски и турски језик, и црк. појање.

у III. разреду: српски језик, земљопис, зоологија, рачун, физика, словенски, француски и турски језик, црквено појање.

у IV. разреду: догматика, св. писмо, моралка, канонско право, историја христ. цркве, психологија и логика, литерарни облици, хемија и минералогија, руски и турски језик, црквено појање.

А поштo је у год. 1892/3. подигнут завод на 5 разреда, то су у програм IV. и V. разреда ушли следећи предмети:

у IV. разреду: св. писмо, библијска историја, српски језик, општа историја, хемија, француски, руски и турски језик, и пјеније.

у V. разреду: догматика, омилитика, црквено богословље, пастирско богословље, историја хришћанске цркве, степени сродства, историја српске књижевности, хигијена, руски и турски језик, педагогика с методиком и школским радом, пољска економија и црквено пјеније.

Као што се види, наставници су послом преоптерећени, зато г. ректор наглашује потребу још тројице наставникâ, од којих би један имао и старо и ново грчки језик као нов предмет предавати. Ученици уче које по штампаним уџбеницима, које по скриптама.

Предавања трајаху до 1892/3. шк. год. по 5 сати на дан, а од тога доба по 6, пошто је отворен 5. разред.

Испити су држани у јањској години од 24. маја до 19. јуна. 20. јуна добише матуранти штампане апсолуторије.

Сваке хвале је вредно, да ученици имају и своје литерарно друштво „Братство“.

III. Уџбена средства.

Наставницима и ученицима стоји ради усавршавања њихова у знању и ради забаве на расположењу заводска библиотека, која је 1891/2 год. бројала свега 1285 ком. књигâ разнога садржаја, понајвише српских и руских. Јањске године је та библиотека умножена са неколико купљених књига, а и наш родољубиви књижар г. А. Пајевић из Новог Сада посладе тамо 100 књига разног садржаја. Завод је добијао у јањској години бесплатно и неколико српјанских часописа и један руски, а из Војводине ни један.

Научни кабинет је доста оскудан. Год. 1891/2 поседовао је он 61 ком. физикалних апарата и само 49 минералâ. Нешто је, али слабо, јањске године умножен.

IV. Имовно стање.

Богословија се издржава из интереса масе пок. Симе А. Игуменовог. Сем тога поседује богословија у Призрену 2 двокатнице и још једну стару и у лошем стању кућу. Има 1 виноградац и сâд с питомим кестењем, али ово још не доноси хасне. Јањске године прикупила

је још једну кућу и поткућницу уз богословију за 3000 динара, и у ту је кућу сместила 20 ученика. С друге стране ни од куда не добија ова школа ни паре приномоћи. Жалост!

Између I. и II. извештаја уметнут је нови наставни план, по ком се данас предаје, кад је богословија дигнута на 6 разреда. Ево га:

	Предмети	Са колико часова у ком разреду.					
		I	II	III	IV	V	VI
1	Христијанска наука	2	2	—	—	—	—
2	Срп. језик с литературом	6	4	4	4	2	2
3	Општа историја	—	—	3	4	2	—
4	Географија с космографијом	2	2	2	—	—	—
5	Рачун с геометријом	4	3	3	—	—	—
6	Природне науке	—	2	2	2	—	—
7	Пољска економија	—	—	—	—	2	—
8	Словенски језик	1	2	2	2	—	—
9	Турски језик	3	3	3	2	2	1
10	Француски језик	—	2	2	2	—	—
11	Догматика	—	—	—	—	2	3
12	Морална	—	—	—	—	2	—
13	Пастирална	—	—	—	—	—	1
14	Обреди	—	—	—	—	—	2
15	Омилитика	—	—	—	—	2	2
16	Св. Писмо	—	—	—	3	2	2
17	Канонско право	—	—	—	—	2	2
18	Историја цркве	—	—	—	3	2	—
19	Библијска историја	—	—	3	—	—	—
20	Педаг. с методиком и школ. радом	—	—	—	—	—	6
21	Психологија с логиком	—	—	—	—	3	—
22	Хигијена	—	—	—	—	2	—
23	Црк. појење с правилом	2	2	2	2	2	2
24	Краснописе и цртање	2	2	2	—	—	—
25	Руски језик	—	—	—	2	2	2
26	Гимнастика	1	1	1	1	1	1
		23	25	27	27	28	26

На крају другога извештаја у одељку V-ом споменуто је, колико је посетилаца било у призренској богословији лањске године. И имена двојице приложника су споменута. И тиме је ова књижица завршена.

Како из горње књижице видети и разумети могосмо, школа ова лепо постизава своју узвишену, племениту и свету циљ. Напредак и успех је ту! Школа ова посећена је сваке године све боље. Још да је којом срећом више новчаних средстава на расположењу, било би и боље! Та није ли грдна штета, што је лане Савет те богословије морао одбити још 60 сиромашних старосрбијанских младића, који се јавише за полазак школе, а све с тога, што нема више просторија, и што интереси масе нису већи, који би могли подмирити толике тропикове?! За то би сваки српски родољуб, био он из Србије или Војводине или ма ког другог српског вилајета, ухватио души својој места, кад би по гдекоју своју лепту приложио на олтар просвете тамошњег кукавног народа нашег, који је без те наше помоћи изгубљен за нас. А ко не може новцем, нека књигом помогне браћи! Па и наши г. г. књижари као: Јоцић, Поповићи, Јовановићи, Карамат и др. могли би се угледати на родољубивог г. Најевића, те нека по могућству учине. А и новинари и издаваоци разних часописа, новина и књига, учинили би такође велику задужбину, кад би своје листове бесплатно слали тамо. Сетите се сви речи нашег филосо*а Доситија, који је рекао: „кад би сваки учинио толико добра, колико може, много би више добра било на свету“!

Сви с реда покажимо чином, да смо потомци славних Немањића, да смо Немањин сој, да смо Срби, а не буди нам Сриство само на језику! Учинимо, што можемо! Принесимо свој прилог на олтар просвете своје браће!

Л. Б.

ЈИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

= Јуче, на Ђурђев дан, *посвећен је епископ бачки, високопреосвештени Господин Герман Опачић*. Посвећење извршише *Његова Светости врховни Патријарх Георгије* и високопреосвећена Г. Г. Епископи: *Никанор* темишварски и *Михаило* горњокарловачки. Опширнији извештај о посвећењу донећемо накнадно.

= *(Његова Светости и високопреосвештени Епископи)* отпутовали су, у име Божје, данашњим бржим возом у Пешту, у седнице горње куће, у којима ће се расправљати и кобна законска основа о грађанском браку.

Архипастире своје, на путу томе, прати љубав и благослов целе им цркве и народа, са топлим молитвама Богу: да им рад успешан и утеша за цркву и народ буде.

Благословен пут њихов, срећно им дело на путу томе било! Тако кличе данас цео сложни српски православни народ митрополије карловачке, тако се данас Богу моли цела

забринута српска православна црква у земљама угарске круне. „Господи спаси и услиши ни“!

= (**Његова Светост, преузвишени Патријарх српски Георгије**) богослужио је, као што нам се јавља, на Цвети, архијерејску литургију *у Далу*, уз асистенцију г. г. протопресвитера велико-кикиндског Влаховића, протосинђела Митрофана Шевића, протођакона Лукијана Богдановића и тамошњега свештенства.

Побожан народ наш у Далу кад је дознао, да ће *Његова Светост* богослужити на св. литургији, похитао је са старим и младим у храм божји, да се наужива побожне радости и укрепи душевно, а заједнички похоли, од срца, Богу, са својим узвишеним и љубљеним Архипастиром. Та радост побожних Дањаца и душевна утеха им, беше тим већа и милија, што су преко 150 причесника, том приликом, били сретни, да из свете деснице свога љубљеног *Патријарха* приме најсветије причешће „**ѫкъ оставленіе грѣховъ, къ исцѣленіе дѹши и тѣла**“.

Разумемо ту радост тамошњег нашег побожног и доброг народа, и његове побожно и религиозно ужижање, о којем нас дошесше извештава, па ју и делимо с њиме, уверени, да ће му то бити на укрепљење у вери и побожности, а и у поносу српском.

= (**Г. протођакона Лукијана Богдановића**), бележника архидијецезалне консисторије, благонаклонела је *Његова Светост*, на истој литургији, произвести *за архиђакона*. Честитамо новоме архиђакону и кличемо: срећно!

= (**Г. Светомир Николајевић**), *министар-председник у Србији*, добио је прилику, да у разговору, са уредником београдских „Малих Новина“, обзиром грађанском браку изјева једну велику химну, као „установи, која се мора сматрати као културни напредак, и која ће наћи искрено одобравање и симпатисање код целе просвећене Европе“; — затим, да осуди — онако братски — нашу, овамо пречанску, борбу против наумљених црквених реформа угарске владе, као „једну реакционарну струју против опште европских културних тековина и напредака“; и напослетку, да прорекне, е ће, услед свега тога клерикалног назадњаштва „сви просвећени људи поникати“ српском народу (разуме се, само у земљама угарске круне): „да нека пропадне такав народ, чији опстанак стоји у противности с културним напредовањем једне земље.“

Је ли земунско „Ново Време“ имало разлога, да овакве изјаве г. Николајевића приписе његовом „слободном јидарству на уверења“, — ми не знамо. Нас је страх на то и помислити. Та г. Николајевић је председник једног друштва у Србији, којем је у програму и чување православне вере и цркве; ми г. Николајевића нисмо досад прилике видети у храму православном где се крсти и Богу моли, где целива икону и бива миропосан. Па кад би он своје назоре, као министар у земљи, у којој је православна вера, у целости својој, државна религија, а црква православна самим владарем толико пута са највећим пијететом наглашавана, — кад би, велимо, иначе те своје назоре прао у „слободном јидарству на уверења“, онда би г. Николајевић сам себе најљуће казнио. Не, не; ми у то не верујемо: кажда и за то, јер би се такоот човека грозили.

Назорима г. Николајевића хоћемо ми да видимо узрок у тежњи за „искреним одобравањем и симпатисањем целе просвећене Европе“ (међу коју православну Русију не можемо рачунати, јер у њој нема брака „на контракт“); видимо у жељи, да се не огреши „против опште европских културних тековина и напредака,“ (којима $^{4}/_{5}$ Европе није још усрећена); видимо у страху, да га не би ко осумњичио, наопако, као „клерикалног назадњака,“ а овамо на столици министарској у Србији!

Па зар је, заиста, дубока научености и признаната до сад одбиљност г. Николајевића захтевала, да у најавама таквих назора раскрштава и са клерикализмом оним, којега категорично захтева признавање и поштовање св. тајана хришћанских, љубав према хришћанству и признавање потребе православља у Србству?

Зар просвећена Европа, култура њезина и напредак заиста захтева и налаже пређање хришћанства, поништавање његових основних догмата, борбу са црквом Христовом, октроисање њезиних вековима признатих права, и слабљење њезиног утецаја?

Зар је реакционарној струји дужност, да брани автономна права народа и цркве, која су извојевали историјским, а крвавим жртвама својим, и која су им утврђена и основним државним законима?

Зар култура европска захтева и тражи да се један народ, ради слободоумних струја — вредност којих није још доказана, него многим чињеницама и у сумњу доведена — одриче тих својих права?

Зар култура тражи, да један народ раскида најсветије своје верске и моралне осећаје, и да ноће том слободоумном струјом, на ма и у пропаст?

Зар култура европска тражи, да један народ себи *продужи* опстанак надајућем самога себе, губитком своје душе, одрицањем од вере, која спасава;

убијањем моралног поноса, који га је одржао, и угушивањем у себи уверења, које га крепи и храбри?

Таква нам се питања намећу, а и многа друга, кад размишљамо о назорима г. Николајевића, о његовој химни грађанскоме браку и култури европској, а о шамару, којег је дао целом овостраном, пречанском, народу.

И онда... онда нам долазе на ум разне комбинације о побудама, које су му названу новинарску диктирале, али и узрок њезин, који је — sit venia verbo — у непознавању или заборављу историје и околности овостраног српског православног народа и цркве.

Да увиђање обавезног грађанског брака, реценције Јевреја, слободе вероисповести и т. д. захтева културни напредак Угарске — чијем напретку, чијој *истинитој* култури Срби нису никад се противили, него ће му увек, као верни и лојални и патријотични синови домовине, и од сад служити — ми никако не увиђамо. Напротив смо уверења, да наумљене црквене реформе стоје у противности с културним и њиним напретком Угарске. И борећи се против тих реформаха као православни Срби, не мање се боримо против њих и као добре и истините патријоте.

Но кад је г. Николајевић њак противног хишљења — на чему нека прими нашу, пречанску, вечиту незахвалност — на ако жели, да и нас о истинитости и основаности тога свога хишљења уверн, а то му је назан, валада, и била једна намеђу намера, онда ћемо му предложити како ће то и постићи. Нека пође путем свога угарског колеге. Нека изнесе тамо пред скупштину законске основе, које су изнесене пред угарски сабор. Нека у Србији спроведе обавезни грађански брак, реценцију Јевреја, слободу вероисповести, државне матиче и т. д.

Јер ако су ове установе захтев и диктат културног напретка европског, зашто да им се оглушује Србија, којој је на челу данас г. Николајевић? Јер не ће ли за то „сви просвећени људи“ повикати: „на нека пропадне таква држава, чији опстанак стоји у противности с културним напредовањем једне Европе“? Изволите, дакле, да вас видимо на делу. Можда ће се бар тим начином и Србији насмејати „искрено одобравање и симпатисање код целе просвећене Европе“, можда ће се тим путем обновити патријаршија у Пећи.

Ако нам г. Николајевић не прихвати предлог, биће доказ, да се он у свом разговору са г. новинаром само шалио или — дипломатисао. Да ли мудро и погођено, — знаће дипломате целе просвећене Европе, а и непросвећене.

Ако нам предлог прихвати, нек буде уверен, да ће први аплаудовати — Пелагић. Он ће се обрадовати, а и његово симпатисање не ће изостати. То су му једини сигурни повољни резултати; а о неповољним можда би и г. Николајевић још дочекао да нева Јеремијаду, као што је онамад химну грађанскоме браку, којега се ми гнушамо, којега се гнуша цео српски народ, јер *грађански брак је толериран блуд*, а у блуду ни један народ није нашао ослонца својој егзистенцији.

— (**Одликовање.**) Вредни сурадник овога листа, г. *Лазар Богдановић*, парох нараждински и великокањишки, одликован је о Ускрсу од свога Дијецезана, високопреосвештеног г. *Мирона Николића*, епископа пакрачког, *врлим појасом*. Честитамо на заслуженом одликовању!

— (**Нова епархија у Сибиру.**) Руски сп. Синод донео је пре кратког времена одлуку, да се досадања превелика епархија иркутска подели на две, а ново-установљена епархија да се зове *забајкалска* са седиштем у граду Чити. Кандидат за ову епископску катедру је преосв. Георгије, досадањи епископ селегински.

— (**Прираштај душа у Коларићу.**) Ове податке за време од године 1880. до 1893. послао нам је г. *Душан Малобабић*, парох у Коларићу, у горњокарловачкој епархији.

Године	Родило се			Умрло			Више се родило	Више умрло
	муш.	жен.	свега	муш.	жен	свега		
1880	40	40	80	34	43	77	28	3	—
1881	53	59	112	28	29	57	24	55	—
1882	51	42	93	28	31	59	27	34	—
1883	48	54	102	29	29	58	26	44	—
1884	54	53	107	27	24	51	15	56	—
1885	59	59	118	61	52	113	25	5	—
1886	64	49	113	27	28	55	29	58	—
1887	58	56	114	55	34	89	21	25	—
1888	59	56	115	45	24	69	16	46	—
1889	37	36	73	64	60	124	33	—	51
1890	55	41	96	26	26	52	33	44	—
1891	49	48	97	28	38	66	19	31	—
1892	59	43	93	51	54	105	16	—	12
1893	41	47	88	37	32	69	21	19	—
								420	63

Према томе је за последњих 14 година овде прираштај у износу од 357 српских православних душа.

Примедба: Год. 1885. владала је у овој општини вратобоља, године 1889. богиње, а године 1892. кашаљ (т. зв. хрипавац) код мале деце.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

— *Г. И. М. у К.* Циљ је племенита, задатак родољубив, одушевљење велико, правац добар, и крај свега тога не можемо послато нам увртити у лист.

Желимо вам од срца успеха у подузећу, али пре свега успеха око „*озбиљне спреме* за узвишени рад, који вас очекује на пољу народног живота“, као што сами велите, а као што би ми, понајособ младој тамошњој браћи рекли, око *озбиљне спреме* за узвишени рад, који ју очекује у „винограду Господњем“, а у народу нашем. Најпре ово, па онда и оно.

— *Г. К—ну, у М.* При личном састанку, добићете што тражите, и чути шта мислимо о томе; а дотле спремите друго.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

— *Изишао је не давно* **Шематизам** *православне епархије бококоторске, дубровачке и сићанске за годину 1894.* — У Дубровнику, „Српска Дубровачка Штампарија“ А. Пасарића. — Стр. 50. — Из тога шематизма саопштавамо ове *статистичке податке:* На крају 1893. године било је у поменутој епархији: 3 манастира, 4 протопресвитерата, 44 парохије, 6 капеланија, 206 цркава, 5255 дохова, 27.413 душа; 10 калуђера, 42 свештена свештеника, 2 ђакона; родило се: 722 законите, 36 незаконите, свега 758 деце; умрло: 523, те према томе износи *прираштај* рођених 235; — венчало се 153 брачна пара, а било је 5 спешаних бракова. Број оних, који се припремљају за свештенички чин, износи 16. А катихумена било је 1882 по средњим и основним школама.

— *Архимандрита Игњата Москва*, професора на атинском универзитету, **Хришћански Дом.** Превео с грчког *Архимандрит Фирмилијан*, ректор и професор богословије. (Породица. Брак. Супруги. Родитељи. Деца.) — Београд, 1894, у државној штампарији краљевине Србије. — Стр. 79. — Цена 50 пара динарских. — Архијерејски сабор српске православне цркве у краљевини Србији наградио је ову књигу са 120 динара из фонда поч. архимандрита нетковачког *Самуила.*

— **Све за народ.** Приповиједетка *Мар. С. Поповића-Родољуба.* Трошком великог српског добротвора, дабро-босанског митрополита г. *Георгија Николајевића.* — У Новом Саду, Српска манастирска штампарија 1894. — Стр. 56. — Цена 25 новчића. — Наруџбине с новцима шаљу се писцу у Фочу (у Херцеговини).

— **Летопис „Матице српске“.** Уређује *Л. Хаџић.* — Књига 178. — Свеска II. за годину 1894. — У Н. Саду, штампарија српске књижаре Браће М. Поповића, 1894. — Цена 70 новчића. Чланови „Матице српске“ добијају „*Летописе*“ бесплатно.

Молба ради припомоћи за градњу срп. прав. цркве у Сиску.

Браћо! Ево нас ми у Сиску 400 душа српско-православне вјере, те до сада не имадосмо ни гробља, већ морадосмо наше покојнике одвозити 14 километара далеко у Петрињу, и то не само по љетном времену него и по цичи-зими.

На иван, уз прилично нашој великој сиротињи и немаштини, сложисмо се, те гробље начинисмо и по хришћанском обичају уредисмо; но тиме се само донекле одужисмо нашој хришћанској дужности, те се овај сиротињски народ у случајевима смрти не баца у силне трошкове.

Прошле године добили смо за наш град поимењу доњобранску чету, међу којима имаде много момака православне вјере, пак сто услед тога, не имајући на уму наше незнатне силе, закључили да порадимо, да народ православне вјере такођер добије и храм Божји, у коме би се барем неколико пута у години могли састати и Богу се помолити по нашем православном обреду. Јер овај, већим дјелом сиромашни народ није могао у цркву у Петрињу одлазити, те тако по гдекоја душа не чу по више година св. литурђију, а гдекоја никад и не зађе у цркву.

Да би стали на пут отуђивању народа од православне вјере и одбијању од српскога имена, састао се је одбор, те узео себи за свету задаћу, да у овоме граду васкрсне српско-православну цркавцу.

Наши прилози и остали до данас добивени добровољни дарови за градњу црквице јесу жалени, те далеко заостају иза израчунаних 3000 форинти трошка. И с тога нам није друге него да се обратимо на осталу нашу милу браћу, на добре и племените људе, на их молимо, да нас потпомогну, како би се засновано дјело могло извести и свршити.

Ко даде за матер цркву, тога ће дати Бог стоструко наградити, па за то вас, драга браћо, молимо да се и нас сјетите, те са прилогом нам у помоћ притекнете, а ова сирошаи остаће вам вјечито благодарна.

Одбор за градњу српско-православне цркве.
У *Сиску*, 2. (14.) априла 1894.

Предсједник: **Живко Пејаковић.** Тајник: **Јован Селенић.**

I. Исказ скупљених прилога за споменик митрополиту Стефану Стратимировићу.

(Наставак.)

Мраморан: Парох Јанковић 1 ф. — Гига Богосављевић, председник 1 ф. — Сава Стојанић 20 н. — Пера Живанов 10 н. На ускрс од таса: 59 н. — Иса Крачун 10 н. — Аркадија Крачун 20 н. —

Љубомир Панкеричан 10 н. — Јован Крстић 05 н. — Георг Кирилов 10 н. — Јоца Крачун 05 н. — Ниња Живанов 20 н. — Светозар Мунчан 20 н. — Манојло Стојадинов 10 н. — Коста Чолаковић 20 н. — Илија Барбудовић, учитељ 2 ф. — Стеван Кирилов 20 н. — Светозар Гроза 10 н. — Младен Богосављевић 50 н. — Јефта Чолаковић 20 н. — Ђока Манојловић, трговац 1 ф. — Жива Петров 20 н. — Вука Стојадинов 20 н. — Илија Арсенов 10 н. — Свега: **8 ф. 69 н.**

Опово: Стеван Вишацки, парох 5 ф. — Никола Марковић, администратор 2 ф. — Јулка Матић удова 5 ф. — Коста Арапицки 1 ф. — Светозар Лагеровић, трговац 1 ф. — Катарина Милошев 1 ф. — Срп. прав. црква. општина 5 ф. — Ђура Поповић, бележник 2 ф. — Свега: **22 ф.**

Ујма: Срп. прав. црква. општина 5 ф. — Петар Стефановић, парох. адх. 1 ф. — Симеон Бељин 1 ф. — Коста Лукић, мајор у миру 2 ф. — Манојло Олар 1 ф. — Терезија Кањижки 1 ф. — Свега: **11 ф.**

Баранда: Срп. прав. црква. општина 5 ф. — Лука Болгарић, парох 2 ф. — Миша Витолић 2 ф. — Јован Живковић, бележн. 1 ф. — Ђока Јовачић, трговац 1 ф. — Љуба Добрић, кнез 1 ф. — Милош Вајић 1 ф. — Јован Стефановић 50 н. — Коста Хаи 70 н. — Ана Живановић 50 н. — Јелена Јовановић 30 н. — Свега: **15 ф.**

Острово: Арсеније Литрички, адх. парох 2 ф. — Крста Јунгић учитељ 1 ф. — Срп. прав. црква. благајна 1 ф. — Свега: **4 ф.**

Војловица: Управа манастира 25 ф. — Јосиф Јорговић, игуман 5 ф. — Јован Павловић, из Старчева 20 н. — Лаза Петровић 20 н. — Алекса Ђуршић 20 н. — Паја Ђуршић 20 н. — Андрија Ђуршић 20 н. — Сава Драгојерац 20 н. — Пера Ђуршић 20 н. — Стеван Јованов 20 н. — Павле Петровић 10 н. — Давид Азуп 10 н. — Алекса Мијићев 10 н. — Васа Ђуршић 10 н. — Свега: **32 ф.**

Јланца: Ђорђе Стајић, парох 5 ф. — Војин Давидов, ц. к. поручик у миру 1 ф. — Јован Црњански 1 ф. — Михаил Николић 3 ф. — Никола Косанић 1 ф. — Георг Мершеско 1 ф. — Лазар Петровић 1 ф. — Душан Лазбрин, учитељ 1 ф. — Петар Гајчанин 50 н. — Велимир Томин 1 ф. — Катарина Цветковић 50 н. — Љубомир Ђурђев 50 н. — Свега: **16 ф. 50 н.**

Износ у овом броју: 109 ф. 19 н.

Свега до сад: 3994 ф. 98 н.

Прота **Јован Вучковић** с. р.
председник одбора.

Јован Симеоновић-Чокић с. р.
благајник одбора.

(Наставиће се.)

ОГЛАСИ.

Бр. 31. ex 1894.

СТЕЧАЈ. 52 1—3

На упражњено место *учитељско* при српској верозаконској школи у *Сегедину* овим се стечај отвара.

Са овим местом скопчана је следећа годишња плата:

Од политичне општине Сегединске 420 ф. — од црквене општине 200 ф. — од нете за перо-водство 100 ф. — од Лефтеровог легата 10 ф. — слободан стан са 2 собе, једном кујном, шупом и комором, — 4 фата меканих дрва за школу и за учитеља.

Изабрани учитељ је дужан осим предавања школском уредбом прописаних предмета још и цјењје у десној певници обављати, децу у црквеном цјењу поучавати, и у општинским седницама записник водити.

Компетовати могу само оспособљени и у мађарском језику потпуно вични учитељи.

Изабрани учитељ има своје звање 1. септембра п. р. 1894. год. наступити.

Стицатељи имају своје добро инструиране молбенице до 19. (31.) маја т. г. председништву ове црквене општине поднети.

Из седнице одборске српске православне црквене општине сегединске 8. (20.) априла 1894. године држане.

Владислав Сремац, Др. Милош Рапић,
перовођа. председник.

СТЕЧАЈ. 47 3—3

Усљед оставке Љубомира Башића упражњено је *учитељско место* при српској вероисповедној школи у *Шиклошу*, (Siklos — Вагања) на које се овим отвара стечај.

С овим местом скопчена је годишња плата: 400 фор. из црквено-општинске благајне, која се месечно у напред издаје, 21 фор. из варошке благајне, у име тако зване шегртске школе, 3 хвата тврдих дрва за огреј, слободан стан у школском здању са 2 собе и једном кујном, и једна мала башта за зелен. Осим тога од великог укопа и парастоса по 1 фор., а од малог укопа и венчанице по 50 новчића.

Изабрани учитељ је дужан осим предавања школском уредбом прописаних предмета у свакидањој и пофторној школи, још и певческу дужност у цркви и поред свештеника обављати, децу школску у црквеном појању обучавати, и у општинским седницама записник водити.

Компетовати могу само свршени препаранди, и то који су испит из мађарског језика с добрим успехом положили.

Рок стечају је од данас 6 недеља дана, за које време нека се молбенице изволе на потписаног председника послати.

У *Шиклошу*, 5. (17.) априла 1894.

Стеван Гојковић
председник општине и школског одбора.

СТЕЧАЈ 49 2—3

Овим се отвара стечај на упражњено место *учитеља* на вероисповедној школи у *Гаађу*.

Плата је учитељу 300 ф. а. вр. у новцу, слободан стан са мало баште код школе, два хвата тврдих дрва и сламе за огреб колико потребује, и од погреба где позват буде 50 новч.

Учитељ је дужан све предмете од Школ. Савета прописане предавати, за певницом појати и децу црквеном појању обучавати и повторну школу држати. — Рок је стечаја до 20. јуна о. г.

Првенство имају они који су у Сомбору за учитељско звање оспособљени и који су као такови положили испит из мађарског језика.

Новоизабрани учитељ примиће звање од 1. септембра о. год., од када ће му се и плата издавати.

Молбенице ваља слати на цркв. шк. одбор.

Из седнице црквено-шк. одбора, држане у Гаађу 3. (15.) априла 1894. г.

Јова Петров,
председник.

40 6—10

Оглас.

По закључку и благослову светог Синода од 21. октобра 1893. г. носиће и мирско свештенство „камилавке“, за то сам слободан пречасном мирском свештенству препоручити „камилавке“ које ја израђујем а и готових имам у великом избору од фине плаве, а за монашко свештенство црне кадифе, као и плавог и црног перувијена.

Осим тога код мене се могу добити **одежде, барјаци, литије, плаштанице, палоши, стихари, завесе, чираци, кадионице, кандила, путири, ручни и престолни кротови** и т. д.

Нови Сад, марта месеца 1894.

Прва кројачка радионица свештеничког одела и свију црквених утвари

С поштовањем **М. Соколовић.**

К. 207/160 ex 1894.

СТЕЧАЈ. 46 3—3

Расписује се стечај на *парохијско место* IV. разреда у *Сурчину*.

Компетенти имају своје ваљано устројене молбенице до 1. (13.) маја о. г. доле потписаној конзисторији путем својим поднети.

Из седнице Архид. Конзисторије држане 22. марта (3. априла) 1894 год.

Архидијецезална Конзисторија.

Камилавке. 25 8—20

За г. г. мирско свештенство, а по одлуци и благослову српског светог синода од 21. октобра 1893. год. од отворено плаве чоје и кадифе, израђујемо и то: од најфиније чоје и кадифе. Молимо г. г. протојереје и свештенике да нам се с поруџбином обраћају.

Земун, 16. фебруара 1894. год.

С поштовањем

Витомир Марковић и Павловић,
кројачи црк. и свештен. одела и кројачи црк. утвари.

48 2—10

КУРС
ЗА ЈЕДНОГОДИШЊЕ ДОБРОВОЉЦЕ
У СУБОТИЦИ.

Они младићи који нису свршили средње школе и немају *испита зрелости*, који би морали код војске **три** године служити, *могу добити дозволу* да **једну** годину као добровољци служе, али морају пријамни испит пред главним заповедништвом војеним положити.

За овај испит може се у моме заводу спремити. Од мојих ученика многи су већ добили дозволу за полагање испита, многи су исти положили, њихово време у војсци одслужили и сада су *официри у резерви* а многи сада у војсци служе.

Ко би се желио у моме заводу спремити за испит, нека се изволи на мене обратити, где ће опширно упутство добити.

Приправници не могу бити млађи од 17, као ни старији од 20 година.

Леополд Ландесман
управитељ у Суботици.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

Год. IV. Број 18.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 1. маја 1894.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Ad III. C. 13/4. ex 1894.

НАРЕДБА

срп. прав. нар. Школскога Савета упућена епархијским школским одборима: бачком, будимском, темишварском и вршачком у предмету урачунавања прихода од учитељске земље у годишњу плату српских нар. учитеља (учитељица).

У савезу са претпоследњим зачелом овдашње наредбе бр. III. C. 273. ex 1893., 44. ex 1894 /2. ex 1894. (Види бр. 17. „Срп. Сиона“ о. г.), где се у смислу §. 70. уредбе за срп. нар. школе од год. 1872. и §. 1. зак. чл. XXVI. од 1893. наређује свима подручним црквеним општинама, које имају и издржавају срп. нар. школу, у колико закону до сад није задовољено, да својим учитељима неодложно даду уз најмању годишњу плату од 300 фор. а. вр., пристојан стан најмање од две патосане собе са кујном и комором као и башту од $^1/_4$ јутра земље или ако немају на расположењу стана и баште у на-

равни, да одреде учитељу месним приликама сходну новчану отштету, — овим се у смислу овдашње одлуке од данашњега (потписаног) дана и под горњим бројем упућује славни епархијски школски одбор, да истим општинама изда наредбу, да од 1. септембра 1894. осигуравши свом учитељу и односно учитељима законом прописану бар најмању годишњу плату, у исту урачунавају осим готовога новца још и сав приход од земље, коју учитељ као такав евентуално ужива, одбивши том приликом приход $^1/_4$ јутра, што учитељ већ по закону мора добити у име врта.

Из седнице срп. прав. нар. *Школског Савета*, држане у *Карловцима* 28. марта (9. априла) 1894.

Георгије с. р.
Патријарх.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

ГОВОР

ЊЕГОВЕ СВЕТОСТИ, ПРЕУЗВИШЕНОГ ГОСПОДИНА

ГЕОРГИЈА БРАНКОВИЋА,

ПАТРИЈАРХА И МИТРОПОЛИТА СРПСКОГ —

држан у горњем дому угарског Сабора у Будим-Пешти 26. априла о. г. приликом расправе законског предлога о грађанском браку.

Високи Доме! После оних необоривих аргумената, што их је Његова Еминенција, угарски кнез-примас, с гледишта хришћанске веронисповести против овог законског предлога онако речитим начином изнела, држим да ми није потребно, да предмет по ново претресам; јер више што и боље не бих ни ја умео казати. (Одобравање с десна.)

Као заступник грчко-источне православне српске цркве у земљама угарске круне само ћу толико приметити, да по канонима и ове цркве служитељи црквени, позивајући се на Бога, склапају брак, односно да брак има значај тајне, те да се према томе по хришћанским појмовима брак цивилним путем не може закључити; с тога дакле и грчко-источна прав. црква сматра само онај брак правоваљаним, који је душестарател склопио и благословио. Правна сфера грчко-источне цркве у погледу брака вечна је и непоколебива; та јој се правна сфера не може узети нити укратити. Законски предлог одузима јој без доказане нужде ту правну сферу, коју је до сад слободно уживала, коју је и држава до сад признавала, шта више потпомагала. Законски предлог наноси установи брака велику и тешку штету; он управо чини притисак на савест верних. Законски предлог, који излази с либералног гледишта, долази у особиту опреку са једним начелом либерализма — са слободом веронисповести; јер о слободи веронисповести не може бити говора, кад је присталица римо-католичке или грчко-источне цркве у најважнијем моменту свога живота, на име при склапању брака приморан, да у форми, коју црква не признаје, ступа у свезу под притиском на савест. О слободи веронисповести не може бити говора, кад држава доброг хришћанина присиљава да закључи цивилан брак, који по његовој вери и убеђењу брак обесвећује, и црквени чин, који брак по науци цркве до тајне узвисује, као подређен цивилном браку понижује.

Додирнувши ово опште гледиште, којим сам хтео да обележим своје становиште, а које је становиште слично ономе становишту католичке цркве, што га је јуче Његова Еминенција развила, бићу слободан да споменем и оне околности, које се нарочито тичу грчко-источне цркве и ради којих не могу примити законски предлог, о ком се води расправа.

Један је од тих разлога то, што је у грчко-источној цркви парохијско свештенство готово без изнимке ожењено, шта више црквена пракса одлучно захтева, да свештеник, који се бави душестарательством, буде ожењен. Пошто у погледу брака црквених особа нарочити закони постоје, по самој природи ствари позвана је црква, да с једне стране оне модификације предузме и оне услове утврди, под којима њено свештенство може брак склопити, али с друге стране не може црква дозволити, да црквом склопљени свештенички брак цивилна власт евентуално може разрешити.

Свештеник је дошта на то позван, да не само сам испуњава науку цркве, него му је и дужност, да своје верне поучава да врше и одржавају црквене установе. Но како ће то моћи чинити онај свештеник, који је и сам обвезан да мора склопити грађански брак? (Одобравање с десна.) Како ће он моћи значај тајне брака вернима објаснити, кад верни знају, да се и његов брак оснива на грађанском уговору? У опште, високи доме, мора постојати бојазан, да ће услед увођења обавезног грађанског брака сам брак у очима верних сасвим изгубити значај тајне. А такав развитак ствари, по моме уверењу, штетан је не само за цркву, него је убитачан и за саму државу.

Други специјалан разлог, због чега не могу овај законски предлог прихватити, у томе је, што се грчко-источна српска митрополија, која стоји под мојом управом, протеже — као што је познато — не само на ужу Угарску, где би тај закон евентуално имао правне важности,

него и на област Хрватске и Славоније, где тај закон никако неће важити. Кад би тај закон ступио у живот, дошла би дакле грчкоисточна српска митрополија у тугаљив и неодржљив положај, јер у једној половини њеној остало би старо брачно право и даље у кревности, а у другој би се под компетенцијом цивилне власти увео нов начин склапања и разрешавања брака. У карловачкој митрополији наступила би дакле, и против воље верних, схизма, престало би јединство митрополије, изиграла би се зак. чланком IX. од г. 1868. осигурана автономија и створио би се непрегледан низ замршаја. (Одобравање.)

То су сасвим у кратко мотиви, из којих предлог, који се налази на расправи, не могу ни у опште ни у појединостима примити. (Живо одобравање и усклици „Живио!“ с десна.)

ПОСВЕЋЕЊЕ ЕПИСКОПА БАЧКОГ ГЕРМАНА ОПАЧИЋА.

Посвећење новоизабраног и превишње потврђеног епископа бачкога би заказано и извршено светле седмице, а на мио и радосни Ђурђев данак.

У очи дана посвећења извршен је први део чина **„избранїа въ Епископа“**, који се зове: **„нареченїе“**. Протосинђел и професор богословије Митрофан Шевић одслужио је, у присутности *Његове Светости* преузвишеног Господина *Патријарха Георгија*, Њихових Високопреосветенстава г.г. Епископа: темишварскога *Никанора* и горњо-карловачкога *Михаила*, и многог народа, мало вечерње по црквеним прописима, који за овакав случај нарочито постоје.

После овога вечерња посадиште се присутни чланови св. Синода за сто, спремљен на сред храма, а архиђакон Лукијан Богдановић објави архимандриту Герману, да га је св. Синод изабрао за Епископа бачке дијецезе, а Његово Величанство, премилостиви цар и краљ наш Франц Јосиф I. да је тај избор благоизволело најмилостивије потврдити; на што је архимандрит Герман најавио, да се услед тога превишње потврђеног избора прима намењене му дијецезе. После те најаве, седе међу св. Архијереје за сто, делећи с Њима хлеб и залажући га вином, док су архиђакон Лукијан и јеромонах Георгије Видицки изговарали, са амвона, наизменце **„многолѣтїе“** Његовом Величанству, Његовој Светости, присутним Архијерејима и новоизабраноме Епископу. По свршеном **„многолѣтїю“** благосиља Његова Светост присутни народ, и уз појање „ис пола ети деспота“ одлази са Архијерејима у свој двор.

У вече, истога дана, наречени Епископ, уз асистенцију протосинђела: Митрофана Шевића и Никодима Лемајића управитеља фенеклког, Теофана Косовца игумана прибиславског, Сергија Попића капелана и економа дворског, те архиђакона Лукијана и јеромонаха Георгија, одслужио је свечано бденије.

На дан посвећења, тачно у 9 сахата дошоше: Његова Светост са Епископима и нареченим Епископом, праћени свештенством, у цркву, која је већ била душком напуњена народа.

Уз појање дивне песме: **„Царь небесный“**, свештенство облачи Његову Светост на амвону, а Епископе Никанора и Михаила у св. олтару. Обучени у светло одејање архијерејско, посадиште се на седишта. Његова Светост на амвону, а крај амвона епископ Никанор с десне, а епископ Михаило с леве стране.

Протопресвитер карловачки Стеван Чобанић и архиђакон Лукијан изводе из св. олтара изабраника, нареченог епископа Германа, и заустављају га на простртом пред амвоном нацртаном „орлу“. И сад отпочиње прописани чин са питањима Његове Светости према изабранику; а у одговорима на иста изабраник изјављује, да моли епископску хиротонију, а примљен, благословом Његове Светости, на исту, и на позив Његове Светости, чита, по њему потписану, своју вероисповест и заклетву, коју онда предаде у руке Његове Светости, љубећи св. деснице Његовој Светости и Епископима.

Веро-исповест је исцрпна и јасна, а заклетва је снажна и велика, да потреса душу.

Изабраника одводе пред иконостасни лик Спаситеља и св. архијерејска литургија отпочиње. Од свештенства су у асистенцији: архимандрит крушедолски Гаврило Змејановић, протопресвитери: Јован Борота бечејски, Стеван Чобанић карловачки, Милош Пашић жабаљски,

протосинђели Митрофан Шевић и Никодим Лемајић, игуман ковиљски Мирон и бешеновачки Митрофан, архиђакон Лукијан, јеромонах Георгије и ђакон сомборски Георгије Павковић.

Његова Светост иза малог входа, благословив присутни народ, улази у св. олтар дрљајући: „**пріидите поклонимся**“, за њим Епископи и остали саслужници.

Иза „**велицы**“ приведоше прота Чобанић и архиђакон Лукијан избраника и нареченог епископа Германа у олтар наговарајући: „**пекли, пекліте, пекли сватітскій владыко.**“ Избраника прихватише епископ Никанор за десницу, а епископ Михаило за левицу и три пут га обведоше око часне трапезе, певајући при томе стихире: „**сватый мученицы,**“ „**Слава тебѣ**“ и „**Исаіи ликуй**“. Избраник при сваком обласку око часне трапезе љуби ову у четири јој угла, за тим часни крст у руци Његове Светости, и свету десницу св. Патријарха.

Избраник три пут дубоко метаниште пред часном трапезом, клекне пред ову и метне своје руке на њу. Његова Светост и високопреосв. епископи полажу своје архијерејске десниде полажу отворено Јеванђеље. Његова Светост чита јавно молитву, којом призива и моли силазак благодати св. Духа на избраника. За тим тајно чита са епископима прописане молитве у исту циљ.

Његова Светост благосиља часним крстом над главом избраника. Избраник се подиже и Његова Светост му скида архимандритски крст са црвеном врпцом, те меће на избраника омофор и поврх овога епископски крст са зеленом врпцом, а онда архијерејску митру на главу, изговарајући при давању и метању, на избраника, сваког тога знака и символа архијерејског сана, речи: „**достоинъ**“ и „**аксіосъ**“ које народ прихваћа и певањем потврђује.

Тако посвећеног и инсигнијама епископског сана украшеног Епископа Германа изводи Његова Светост на царске двери и приказује га присутном народу, којем се новопосвећени Епископ у три маха, у вид захвалности, поклања. За тим се Његова Светост са новопосвећеним Епископом три пут љуби на царским дверима, пред народом, а остали епископи у св. олтару, у знак одсадањег братства духовног.

Као што је моменат призивања св. благодати на избраника најузвишенији, тајанствен и свет, тако је и моменат овога љубљења најдрљивији и најнежнији, да из срца сузу натерује.

Јер, шта све има да значи љубљење то! Какви све духовни плодови љубљења тог треба да су? Цркви тако потребни, а без којих би црква увек многи задах уздисала, многи бол осећала, многи јад јадовала. . .

Новопосвећени Епископ стаје уз часну трапезу и учествује сад као Епископ у служењу св. литургије.

По свршеној литургији седа Његова Светост на амвон, а епископи уз амвон с десна и с лева. Пред њих ступа новопосвећени Епископ Герман са крстом у левици, а са жезлом архијерејским у десници, и говори свој први архијерејски говор. Говор ћемо донети накнадно у целости. За сад извештавамо само, да је говор новопосвећеног епископа бачког Германа учинио врло пријатан утисак, а са ритерске лепоте, нежности, са искрености своје, која је многу врлину душе и срца епископа Германа, до сад под „**спѣдомъ**“ покривену, на светило изнела, изнудио је у присутнима многу сузу и бурно одобравање и клицање. Новопосвећени епископ је својим говором на јурши освојио симпатију присутних. Његов говор нам Га је приказао као вешта говорника, а врх свега нам је осветлио ризницу Његове душе и срца, у којој је богатство племенитих осећаја и снага многих врлина, које ће цркви нашој целој, а понаособ Њему *милој* епархији бачкој многа добра учинити.

После говора благословила је Његова Светост присутни народ, и са епископима: Никанором и Михаилом упутила се у своје дворе, праћена свештенством и осталим народом.

Новопосвећени Епископ дело је нафору. Народ јој је весело примао и новога епископа целивао у свету му десницу, а онда га са бурним клицањем „Живио“ отпратио у патријаршке дворе.

А сад су приступале разне депутације и корпорације Његовој Светости, да поздраве свети и миле Ђурђев дан и да се опросте с Њиме, као досадањим управитељем епархије бачке, и да му захвале на љубави и добрима, које је делима својима доказао за епархију ту; а новопосвећеноме епископу бачком Герману да поздраве посвећење. Из Новог Сада био је велики жупан новосадски пресветли г. Флат, изасланство новосадског варошког претставни-

штва, црквени одбор српске правосл. црквене општине са својим председником, патронат српске вел. гимназије, професорска колегија гимназијска и више девојачке школе.

Из унутрашности епархије бачке било је такође много депутација.

У 2 сахата по подне био је свечани обед код Његове Светости, са бројем званица, који број дозвољавају, за сад за нужду, просторије двора патријаршког.

За обедом био је и велики жупан новосадски, и четири пуковника из Новог Сада и Варадина. За време целог обеда свирала је војничка варадинска банда у дворишту, а онда на карловачкој пијаци од $^1/_2$5—6 сахата.

Сиротињи карловачкој дељена је тога дана говеђина, коју је сиротињи тој даровао новопосвећени епископ.

Народа је било врло много; а кад се узме у обзир, да је то био Ђурђев дан, кад је свештенство спречено било доћи, а и многи народ због свечарства, онда можемо рећи, да нас је број присутних и изненадио.

Новопосвећени Епископ примио је тога дана преко 200 брзојавних честитака.

Као што смо извештени, српска православна црквена општина у Новом Саду спрема свечан дочек своме новом дијецезану при уласу Његовом у епархију.

* * *

И тако је свршено, што се чекало већ дуго. Бачка епархија доби свога Епископа. Новоме Епископу бачком, високопреосвештеном Господину Герману Опачићу, желимо, осим свега осталога, да оствари своје архипастирске намисли, којима одлучно полази у своју дијецезу. Остварење истих, у колико су нама познате, биће на славу Божју и цркве наше, на корист Богом дароване Му пастве, нашег милог народа епархије бачке. Но желити Му морамо нарочито и то, да га предусретне искреност и оданост тамошњег народа, којем он у срцу своме носи изобилно љубави.

Јер веза духовна између архипастира и пастве Му онда је јака и трајна, а у плодовима својим благодетна и корисна, кад ју одржава љубав с једне, предусретљивост, искреност и оданост с друге стране.

Овога с друге стране је понајмање бивало код нас у опште. Време је, да буде и друкчије. Да се окаменио мртодаста лица у напред, скептицизма без разлога, каприца ни зашто. Топла наручја загревају и груди и срца. У топлоти тој напредује добро. А немили погледи, неповерљиви предусретаји, безразложна упорства расхлађују срца, а у хладноћи тој гине и вене духовно цвеће, које треба да нам краси башту сваке епархије, целе митрополије, целог живота нам народно-црквеног.

Новом Епископу бачком, високопреосвештеном Господину *Герману*, остала *мила* епархија бачка; епархији бачкој био увек мио Архипастир његов!

Да живи бачки Епископ *Герман!*

Да живи бачка епархија!

ШТА ЈЕ ТО „НАРДОВО МИРО“?

У новоме завету често се спомиње *нардово миро*, које су из раскоши употребљавали, да мажу главу и тело. Таким миром помазала је главу Христову грешница у дому Симона фарисеја, а тако исто и Лазарева сестра Марија, што је Јуди неправо било.[1] Вероватно је, да су и мироносице с таким миром ишле гробу свога учитеља. Па шта је то *миро?*

Најновија истраживања дају позитивна одговора на то питање. Старим народима било је врло добро познато нардово миро. Тако, Птоломеј говори, да је нард мирисаво растиње, које поглавито расте у Рангамати, на граници сада названог Бутана. Плиније тврди, да тога нарда има дванаест врста. На прво место ставља он индијски нард, за тим сирски, галски и критски. Индијски нард описује овако: „Стабљика му је широка и има дебео корен, који је кратак, при, крт и мастан. Мирис му је отприлике као у кипариса; укус му је кисео, лист мали. На врху нарда налази се косматог влаке. Отуда и долази то, да се нард слави својим двоструким производом, наиме косматим

[1] Мат. XXVI., 6—7; Марк. XIV., 3; Лук. VII, 37—38; Јов. XI, 2. XII, 3.

златом и листом“. За фунту тога нарда плаћало се у оно време 100 динара (око 40 фор.). Друга врста није била ништа друго до трава, која је мање вредила, и могла се једна фунта добити за неколико динара. Галијен и Диоскорид говоре такође о нарду (грчки nardostachys, космати нард). Овај последњи тврди, да сиреки нард расте управо у Индији, па да је одатле пренесен у Сирију, одакле се после распространио по целоме свету. Реч нард, као што изгледа, доводи своје порекло од тамулске речи нар, која значи свежањ мирисавих ствари. Према томе има разних врста нарда, па су и цене разне. Разуме се, да је онај нард што се спомиње у еванђељу, био један од најскупљих, те се због тога и назива „многоцен“ (Јован, XII, 3).

Осим тога еванђелист Марко и Јован[2] називају га и особитим изразом — πιστικῆς, реч, коју не употребљавају класички аутори, шта више, не налазимо више тај израз ни у самих еванђелиста.

И сам учени испитивач Алфорд, не може да нађе прави и истинити смисао таквоме изразу. „Стари коментатори, говори он, не дају нам позитивна одговора, већ само нагађају. Јефтимије и Теофилакт тврде, да та реч значи „истинит“; бл. Јероним тумачи ту реч као „истинит, прави“,[3] veretum absque dolo; бл. Августин мисли, да реч та означује место, где је нард постао“[4].

И ако бл. Августин није одмах погодио истину, то јој се бар приближио. Филологија је у истини разјаснила тај израз еванђелски, то је вредно, да то разјашњење и ми овде изнесемо.

Нард, који је Марија налила на главу Христову, јесте без сумње „спиканард“, који се заготовљавао из најскупоценијег корена горе споменутог индијског растиња. Знаменити енглески индијанист Виљем Џон обелоданио је, какво је то индијско растиње, које се у најновијој ботаници назива Nardostachys jatamansi.[5]

[2] Марк. XIV, 3; Јов. XII, 3.

[3] У руском језику преведена је та реч са „чистый“; у Вулгати та реч није преведена (pistici), исто тако и у словенском тексту („пистика многоцѣнна“ Јов. XII, 3); Лутер говори: „von ungefälschter Narde“, а у српском преводу гласи та реч „прави нард“.

[4] Alford, Greek Testament, t. I, p. 140.

[5] W. Roxburgh, Botanical observations on the Spikenard of the ancients, Valeriana Iata mansi, y Asiatic Researches, t. IV, p. 451—455.

Роил, у својој, с великим трудом израђеној „Ботаници Хималајских Гора“ доказао је, да је проналазак Виљема Џона на истини основан.[6] Nardostachys jatamansi јесте домаће растиње у Непољу и Бутани. Спада у врсту валеријана, а одликује се јаким ароматским мирисом, и употребљава се као саставни део мирисавих масти, а у медицини као средство, које дражи.

Космати нард називали су Арапи Сунбул[7] ут-тиб, „добри нард“ или „мирисави“. Индуси га називаху балшур или јатаманси. Овај последњи назив једнак је са санскритским Sunbul-hindi, т. ј. „индијски космати нард“. Разна названља тога мириса, јеврејски нерд, арапски нардин, персијски нард, грчки нардос, латински nardus, доводе своје порекло од санскритскога налада. Разуме се по себи, да се у тој речи налада, писме л временом променуло у р. Реч налада постала је од корена нал, што значи „осећати, мирисати“, те самим својим значењем упућује на мирисаво растиње.

На санскритском језику Nardostachys jatamansi има много разних назива, од којих неки означују и друго растиње. Међу тим називима вредно је споменути назив и израз *писта* или *писи*, што значи то исто што и *јатаманси*. Из речи *писта* даје се закључити на сам карактер тога корена. Вероватно је, да је изменом писмена, грчка реч πιστικός, постала од *писата*, санскритског назива тога растиња, чији је корен био саставни део тога мириса. Према томе „нард пистически“ не значи ништа друго до „нард индијски“.[8] Као што смо приметили, у истини је било неколико нардових врста, но нард индијски био је најзнаменитији и најскупљи. Диоскорид разликује две врсте. Нард, који расте у Индији назива он гангес, од реке Ганга, јер тамо он у близини расте.[9] Из Индије преносио се он у Јудеју и Персију. И сада се он извози за Индостан, који га распростире по целом истоку. О истом нарду спомиње се и у „Песми над песмама“.[10]

[6] Royle, Botany of the Himalayan Mountains, t. I, p. 242—244.

[7] Sumbul, sunbul.

[8] Houghton, The pistic Nard of the Greek Testament, y Proceedings of the Biblical Archeology, t. X, Јануар 1888, p. 144—146.

[9] Диоскорид, I, 5.

[10] „Песма над песмама“ I, 12; IV, 13, 14.

Нард, што га је Марија налила, сама га је донела у скленици.[11] Проналасци учињени у Сидону 1887 год., могу нам дати појма о облику и карактеру те скленице, која је у оно време била довољно позната, и која се сад често налази приликом ископавања у Египту, Финикији и по другим местима. Ево овде ћемо саопштити, шта је пронађено у старом Финикијанском граду:

Раскопавањем (у Саиди или Сидону) нашло се неколико alabastrum-a или скленица, у којима се чувао мирис. Биле су направљене од египатског алавастра, у виду крушке, 25 сантиметара високе, без икаквог другог украса, осим округлих црта, које је стругар оставио на испупчењима; отвор је узан (3 сантиметра), сама скленица је крта, а није дебља од једног сантиметра. Ген. Часнолеј донео је таквих скленица са острва Кипра. Лако је могуће, да је Марија таку скленицу употребила да за времена помаже тело Спаситељево, приликом последњих вечери у Витанији коју је после и при ногама његовим разбила. У тој скленици, као што говори Св. Јован, била је једна фунта нардовог мира, кога је Јуда оценио са 1000 франака.[12] У сидонским скленицама може се наћи много таког мира.

[11] Мат. XXVI, 7.

[12] Јов. XII, 5: „триста гроша“. Вид. Марк. XIV, 5. Та сума могла је тада имати исту вредност, коју сада имају хиљаду франака.

По руском. Милан С.

Беседа на Јеванђеље Лукино гл. 17. ст. 12–20.

„И паде ничк при ногѣ его, хваля бмѣ поздаѧ...“

Лук. 17, 16.

Света дужност скупила нас је данас у овај свети храм, да топлом молитвом, упућеном милостивом „Светодавцу“, „Животодавцу“ и „Дародавцу“, очистимо и укрепимо душу и срце наше, да Га песмама црквеним прославимо и благодаримо му на свима Његовим доброчинствима. Наше топле молитве, наши славопоји подигли се престолу Његовом тихо као мирисни дим тамјана што се диже тихо из кадионице; душа наша очишћена загрејала се и засветлила се као ови пламичци на воштаницама. И тако загрејана и просвећена душа зар да не заигра од радости духовне?!

Радујте се и веселите се, нека вам игра душа од такове радости, као што играју и ови светли пламичци на припаљеним воштаницама и кандилима!

А ако вас је света дужност сабрала овамо да молитвом крените и чистите душу вашу, да са чистим осећајем појите, прослављате и благодарите Богу на доброчинствима Његовим, ако се излевала ваша искрена молитва као миомирни дим из кадионице и ако се тиме загрејала, засијала и заиграла од духовне радости душа ваша као ови пламичци, како и колико мора бити моја душа разиграна, кад ме Божји промисао упутио да вас ја водим, као пастир стадо своје?!

Раздраганом и разиграном душом ево стајем пред тебе, љубазна паство моја, да поновим речи из данашњег светог Јеванђела, које ми звуче у срцу а одјекују ми у уму са неком тајанственом заповешћу: „понови често, пастиру, ове речи стаду твоме“! Тај тајанствени налог ево хоћу да покушам извршивати.

Чули смо, драга браћо, како сретоше „човекољубца“ Христа, на путу у Јерусалим, при уласку у неко село, десет губавих, који подигоше глас говорећи: „Исусе учитељу! помилуј нас“. А Он видевши их рече: „Идите и покажите се свештеницима“. И они идући очистише се. Један од њих видевши, да се исцели, поврати се хвалећи Бога нагласа и паде ничице пред ноге Исусове и захвали му се, и то беше Самарјанин, беше туђин. А Исус рече: „Не исцелише ли се десеторица? Где су дакле деветорица? Како се међу њима који не нађе, да се врати, да захвали Богу, него сам овај туђин. И рече му, устани, иди, вера твоја поможе ти“!

Па чему нас учи овај догађај, драги моји?

Јасно вам је из речи Спаситељевих: „Где су дакле деветорица? Како се међу њима који не нађе, да се врати, *да захвали Богу*, него сам овај туђин?“ Учи нас дакле *благодарити Богу*.

Шта је благодарност у опште, да се запитамо?

То је оно мирисаво цвеће, које је у врту врлина једно од најлепших и једно од најмирисавијих цветова.

Семе тога мирисног цветка, да донесе плода,

мора га хранити и напајати као блага киша и роса, као зраке топлог сунца — свест човечја о немоћи својој и свест о потребама својим.

Другим речима благодарност је љубав, коју рађа опет љубав.

Та у обичном нашем друштвеном животу, кад нам ко учини љубав ма какву па и најмању, осећамо се дужним, да му вратимо љубав љубављу, а како се онда морамо осећати према најиздашнијем веровнику „Светодавцу,“ „Животодавцу,“ „Дародавцу“ и „Човекољупцу“ Богу?!

Куд год нам око дошиње, све нѣамо од Њега. Али не гледајмо даље, него се прво удубимо сами у себе па се запитајмо: Ко нам је дао тело са развијеним чулима? Ко нам је дао душу, која не умире, него је чувамо у телу и спремамо је за будући живот? Ко нам је дао ум, којим владамо? Ко нам је дао срце, то огњиште на коме непрестано ламти љубав? Ко нам је дао чуство, којим осећамо и уживамо у свему оном што је око нас?!

Ко може пружити већих и лепших дарова од ових? Бог нам их је дао, и грехом првих људи, наших праотаца Адама и Еве сви ти дарови пропали би, да није милост и љубав Божја већа и од највеће кривице човекове.

Погледајмо, љубазни моји, по красној и бескрајној васиони, која гласно проповеда славу Божју; погледајте и видите, која су и колика су доброчинства Божја спрам нас грешних људи! „Сви су путеви Господњи милост и истина“! (Пс 24, 10.)

Баците сад поглед по овој шареној земљи. Ко нам је дао, да нам пружа из себе пшеницу, вино и јелеј? да тера из себе толико биље, којим се хранимо ми и други створови, који нама служе, и којим утољавамо толике телесне болове и покривамо ране; ко нам даде ту бујну земљу, из које се просули толики хлѣбани извори, реке и мора, која су нам на потребу многу? Подигните за час очи к' оном бескрајном небу, које све застире. Ко нам га даде, да са њега сија јарко сунце, које нас све, добре и зле, грије, које нам светли и извлачи из земље благим својим зрацима биље и растиње? Ко нам даде то мило небо, да по њему плови бледи месец и звезде, да показују времена? Ко нам даде ветрове, да разгањују ваздух, ко нам даде облаке који просипају дажд на све нас? Зар да не кликнемо Створитељу и Дародавцу свега тога: „Како је много дела твојих Господе! Све си премудро створио; пуна је земља блага твојега!“

Осврнимо се на нас саме још, на наш живот и рад у свету овом, и запитајмо се: и ако смо обдарени снагом телесном, здравим чулима, душом, умом, срцем и чуством; и ако нам је отворен овај свет и ако имамо земљу, небо, сунце, топлоту, светлост, ваздух, воду — зар би нам све то довољно било, крај слабости наше, немоћи људске? О, слаби смо ми без милости и помоћи Божје!

Помоћи Божје требамо ми, као што земља треба сунца и кише, да може истерати биљку; требамо је, као и оних десет губавих. А помоћ Божју добивамо ми топлом и свесрдном молитвом. Топлом молитвом ништемо од свемогућег Бога милости; кад засуши, ништемо кише да напоји земљу; кад се отворе прозори небески и пролије се прекомерна киша, молимо се Богу да је заустави и пусти зраке сунчеве; кад нађе помор, глад и многе друге беде и невоље, молимо му се и сваки дан молимо му се молитвом Господњом: „Оче наш....“ Али, љубазни слушаоци, кад примимо молитвом неки дар, не заборављајмо на благодарност!

Сетимо се прекора Спаситељева: „Не исцелише ли се десеторица? Где су дакле деветорица? Како се међу њима који не нађе да се врати, да захвали Богу, него сам овај туђин.“

Тај туђин, тај Самарјанин нека нам служи за пример. Ова десеторица губавих престављају све нас, драги моји, сви ми нѣамо потреба и душевних и телесних, а сви смо немоћни, сви требамо помоћи Божје. Свима је дао Он живот и здравље, на све Он, на добре и зле, пушта зраке сунчане и капљице дажда, а свима је дао ум, вољу и срце, да му можемо благодарити.

Сви можемо и треба да се сећамо блага, која уживамо а која нам је Он дао — па зато сви треба да Му благодаримо свагда и свугде; ако једемо или пијемо, или друго што чинимо, свагда се сетимо, да је то дар Његов, да је свуда прет Његов. И ти земљедељче зној, да је рука Његова на плугу твоме, и ти занатлијо на алату твоме, и ти трговче на мери твојој, и ти који пишеш на перу твоме — па онда, од срца му рецимо: хвала Ти милостиви Боже!

Кад са танке куле храма светог залвони звоно, и позове вас на молитву, прослављање и благодарење Богу, не оглушујте се према томе звуку, и храма да не обилазите, јер знајте, да

ће вас стићи прекор Спаситељев: „Не исцелише ли се десеторица? Где су дакле деветорица“?...

Свесрдно долазите дакле у храм Божји, молите Му се, појте Му и славите Га; шест дана радите, а седми посветите Господу Богу! Благодаран хришћанин сва добра, која имамо, сматраће као дар Божји, и са чистим и отвореним срцем признаваће то. Благодаран хришћанин ће видети милост и дар Божји и на небу и на земљи, у своме телу, у својој души, у својим родитељима, у својим рођацима у свом учитељу, у свом пријатељу, у читавој природи, у Христу, у св. писму, у цркви и многом другом. Благодаран хришћанин после телесне болести у окрепљењу чуће глас Христов: *„устани, вера твоја поможе ти“!* и неће вере имати у врачбинама и гатањима лажним. У сваком дару наћи ће он „Дародавца“ и поштоваће у сваком дару свемогућност, премудрост и превелику милост Његову. Он ће заједно са небом, сунцем, земљом, жубором потока, мирисом цвећа, песмом тичица појати и славити Творца. Он ће се својих махна, нечистих жеља одрећи, и неће желети ничега, што Богу по вољи није. Он ће само оно хтети, чиме би се могао уподобити Господу; љубиће своје ближње, као што њега Отац свију љуби, он ће бити милостив, јер ће знати, да је Бог милостивији према њему, — речју, Он ће се трудити, да све таланте, које му је Бог дао, добро употреби и умножи. Тако човек постаје право благодарно створење, а то је дар Богу, који је Њему мио. Такову благодарност хоће Бог; таковој благодарности учио нас је Спаситељ речју и делом; такова благодарност у истини прославља „Дародавца“, такова благодарност пенушава срце и душу нашу небеском радошћу; такова благодарност укрепљује нас божанском снагом, а најпосле, такова благодарност чини нас способним, да примимо највећи дар: „вѣнецъ жизни“. .

Речима светог Апостола дакле *„молим вас да не примите узалуд благодат Божју“* (II Кор. 6, 1.)! Него: Невајмо Господу за живота свога; хвалимо Бога свога док смо год! А беседа моја нека му буде мила! (Псалм. 104, 33, 34,) Амин!

У Српском Сиону, на дан исповедника Стевана Новог 1893.

И. *млади левит.**

Најважнији и за вечно спасење најпотребнији догмати православне вере католичанске и апостолске цркве грчко-источне, издани на употребу омладини новосадске гимназије, трудом Петра Милорадовића у Хали на Сали 1765. године.

Са латинског превео **Симеон Аранички**, протопр. капелан у Земуну.

(Свршетак).

Глава III.

О љубави.

Питање 1. Шта је дело љубави?

Одговор 1. Под делом љубави разумеи то, кад љубимо Бога изнад свега, а ближњега као саме себе.

Питање 2. Где се садржи она љубав?

Одговор 2. У десет заповеди Божјих. Прве четири садрже љубав, којом Бога треба да љубимо, а осталих шест љубав према ближњем.

Питање 3. Шта је заповед или закон?

Одговор 3. То је наука, која садржи у себи прописе за сва она дела, које тражи Бог од људи, да их чине или не чине.

Питање 4. Које је прва заповед?

Одговор 4. „Ја сам Јехова Бог твој, који сам те извео из земље Египатске, из ропства, да немаш других богова осим Мене“ (Исх. гл. 20. ст. 2—3). У овој заповеди заповеда Бог, да само Њега поштујемо као истинитога Бога; да Га познамо и верујемо; да се на Њега уздамо и од Њега само помоћи и заштите тражимо. (Псал. 81. ст. 9—10) „Да не буде у тебе туђега Бога и Богу страноме немој се клањати. Ја сам Господ Бог твој, који сам те извео из земље Мисирске, отвори уста своја и ја ћу их напунити.“

Питање 5. Зар не греше они, који свете прослављају?

* Писац ове беседе је богослов. Штампасмо ју са задовољством, да буде конкретан доказ, како се у нашој богословији данас негује практично проповедништво, на катедри и у скамији. А г. писцу желимо — истрајности. Почетак је леп; на напред, са осталом браћом! Спремајте се; чека вас велика жетва. Ур.

Одговор 5. Никако. Да треба свете приносити, јер они могу помоћи, даје се доказати светим писмом: „И кад узе књигу, четири животиње и двадесет и четири старешине падоше пред јагњетом, имајући сваки гусле и златне чаше пуне тамјана, које су молитве светих. И певаху нову песму“. (Апок. глава 5. ст. 8—9.)

Питање 6. Које је друга заповед?

Одговор 6. „Не гради себи лика резаног, нити какве слике од онога, што је на небу горе, ни од онога, што је на земљи доле, ни од онога, што је у води под земљом. Немој им се клањати, нити им служити.“ (Исх. гл. 20. ст. 4.)

Питање 7. Шта знаш о иконама?

Одговор 7. Иконама се не клањамо као Богу, него само исказујемо поштовање наше према лицу вештачки на икони израженом.

Питање 8. Које је трећа заповед?

Одговор 8. „Не узимај имена Господа Бога свога узалуд.“ (Исх. гл. 20. ст. 7). Треба да се Бога бојимо и да га љубимо, а не да именом његовим коме зла желимо, зло говоримо, да се заклињемо, псујемо, лажемо и варамо. „Не куни се именом мојим на какву лаж, тако ни оскврнио име свога Бога“. (Лев. гл. 19. ст. 12.)

Питање 9. Је ли дозвољено клети се?

Одговор 9. Јест и то када је потребно, јер не можемо без заклетве пронаћи истину. „А који хоће да благосиља на земљи, нека благосиља у име Божје и који се заклиње на земљи, нека се заклиње у име Божје.“

Питање 10. Које је четврта заповед?

Одговор 10. „Сећај се дана Суботног и светкуј га.“ (Исх. 20. ст. 8.)

Питање 11. Који се има дан разумети под именом Суботе?

Одговор 11. Дан сунца и остали свечани дани, које је црква одредила за светковање. „Сваки први дан недеље нека сваки од вас оставља код себе и скупља колико може, да не бивају збирања кад дођем“ (I. Кор. гл. 16. ст. 2). „Ови сви једнодушно бијаху једнако на молитви и у мољењу са женама и с Маријом матером Исусовом и браћом његовом“. (Дел. ап. гл. 1. ст. 14.)

Питање 12. Које је пета заповед?

Одговор 12. „Поштуј оца и матер своју.“ (Исх. гл. 20. ст. 12.).

Питање 13. Кога разумеш под именом родитеља?

Одговор 13. Све старије, које је Бог наместио, да управљају и бране остале, као што су: родитељи, тутори, свештеници, власти, домаће старешине, старији и моћнији.

Питање 14. Које је шеста заповед?

Одговор 14. „Не уби“ (Исх. гл. 20. ст. 13) то јест не уби у гњеву, непријатељству, такмичењу, из мржње, зависти или из ког другог узрока; не само пријатеља, него ни самог непријатеља свога. „Љубите непријатеље своје, благосиљајте оне који вас куну, чините добро онима, који на вас мрзе и молите се Богу за оне, који вас гоне“. (Мат. гл. 5. ст. 44.)

Питање 15. Које је седма заповед?

Одговор 15. „Не чини прељубе.“ (Исх. гл. 20. ст. 14.).

Питање 16. Шта Бог заповеда у овој заповеди?

Одговор 16. Бог заповеда, да се држимо чистоће и уздржљивости, не само у блуду, него и у јелу, пићу, говору, забавама и у свима приликама живота нашег. „Бежите од блуда, јер сваки грех који човек чини осим тела је; а који блудно живи, он греши своме телу.“ (I. Кор. гл. ст. 18) „А блуд и свака нечистота и лакомство да се и не помиње међу вама, као што се пристоји светима. Тако и срамотне и луде речи и шале, што се не пристоји, него још захваљивање“. (Еф. гл. 5. ст. 3 и 4)

Питање 17. Које је осма заповед?

Одговор 17. „Не укради“ (Исх. 20. ст. 15). У овој заповеди забрањује Бог не само крађу, него сваку препреденост, лукавство, неправедну меру и сваку превару. „Не крадите и не лажите, и не варајте ближњег свога.“ (Лев. гл. 19. ст. 11)

Питање 18. Које је девета заповед?

Одговор 18. „Не сведочи лажно на свога ближњега“. (Исл. гл. 20. ст. 16) У овој заповеди забрањује Бог сваку лаж, лажно сведочанство, клевету и осуду и остало томе подобно. „Не износи лаж, клони се злих језика и нескрености.“

Питање 19. Које је десета заповед?

Одговор 19. „Не пожели куће ближњег свога, ни жене његове, ни слуге његовог нити скота његовог, нити ишта што би било ближњег твога.“ (Исх. 20. ст. 17).

Питање 20. За што се на ово обвезујемо?

Одговор 20. Због љубави, којом Бога љубимо. Јер Спаситељ вели овако: „Ако ме

љубите, заповеди моје држите“. (Јов. гл. 14. ст. 15)

* * *

Ето, то је превод Милорадовићевог катихизиса, који је заиста могао, особито пре сто и неколико година, потпуно одговорити ономе, чему га је писац његов намењао, само да је написан био народним језиком. Овом приликом не можемо, а да се не сетимо речи некога Димоника, којим нам је свој приказ овога катихизиса пре 2 године завршио: „Заиста би вредно било знати, да ли се веронаука наша по овој књижици у новосадским школама, за које је по наслову своме и намењена, предавала? Ко ју је предавао и с каквим успехом? То би се дало вађа докучити из архиве данашње новосадске гимназије или магистрата, у времену после 1765. Даље, вредно би било знати, како је латински текст превео протопресвитер карловачки[1] и да ли можда сам рогобатни и деци и народу неразумљив језик црквено-словенски није био узрок, или је друго што било узрок, те овај катихизис у први мах није био примљен.“ („Срп. Сион“ бр. 22. ех 1892.)

[1] Превод овај, о ком се говори у Рајићевој „Историји катихизма“, није нам поред најбоље воље могао доћи до руку, он би нам без сумње ову радњу био и олакшао. Прев.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Утецај брака на примање епископске хиротоније.**) Нита нас један брат: за што се нисмо осврнули на примедбе, којима с извесне стране пропратише превод једног одељка из Чижманова „Ehe-rechta“-а. Због њихове апсурдности. Но пошто видимо, да се доста наших читалаца не разбирају у правним питањима, ево две три на те примедбе, у колико се тиче „научне“ њихове стране (јер на личне напрзаје не ћемо да одговарамо, пошто нам се чини, да нам они иду у хатар). Само ћемо на две примедбе рефлектовати, јер остале су очигледне, немоћне и беспредметне доскочице. Прво нам се замера што се позивамо на римокатолика Чижмана. Али, нек узму на ум та господа, од каквих су они органа тражили санацију тобожњих повреда каноничког права. Баш од оних, којима је за цело боље познат и код којих ужива већег угледа од нас цитирани писац, од епископа скопленског и патријарха антиохијског. Позвали смо се на писца, чијим списима признају научну вредност и православне канонисте, и често се на њега позивају; позвали смо се на један одељак његове књиге, у ком је тачно наведен хисторијат постављеног правног питања, који сам по себи, и без закључака ауторових, убеђује нас које су дедукције коректне. Па најсле кад би тај канониста неправославне вероисповести био тенденцијозан, *он би био на страни целибата*. Но да је Чижманова интерпретација коректна, сво доказа и у тумачењу најауторитативнијег тумача каноничког права правосл. цркве, који је био патријарх антиохијски. При крају тумачења канона 48 трул. сабора вели *Валсамон:* „Пошто се у многим номоканонима налази Јустинијанова новела, која одређује, да се на епископско достојанство не поставља, ко има жену или деце, иначе да се има свргнути, о чем је било на више места говора: рекли смо, да је та новела застарела, што не улази у Василике, а овај је канон у употреби као и друга новела императора Господина Лава философа, коју читај да то јасно одређује при крају: Наше Величанство, по божјој милости, налази и сматра за достојније покоравати се божанским прописима, те публикује (овим) у сагласју с истина, закон, *да свако, ко је достојан епископског звања, без обзира има ли деце, може исто добити. Овој одредби противан закон, за казну самоволе, нека се у будуће забораву преда*“. Налазимо и ту исто, што и код Чижмана, само у краће. Нећемо дакле у ушију.

А што се тиче тврдње, да закони Јустинијана Великог, „који на истоку, тако рећи, важи за свеца“, дерогирају законима Лава философа, који је и у самој ствари отпадник од православља, иста је управо редак јуридички non sens. Дакле „lex posterior non derogat priori“. Парадоксност ове тврдње најбоље ћемо илустровати овим примером: 537 издао је Јустинијан 74 новелу у погледу брака. По њој: 1. Виши сталежи до сенатора и илустра морају склапати бра-

ковe писмeнe уговорима о миразу и брачним даровима; 2. Особе вишег сталежа и угледнији индустријалци, ако неће да склопе формални брачни уговор, могу у цркви пред свдиком и три или четиро свештеника, сведока, склопити брак; 3. Нижи сталежи могу без форме склапати брак. Касније је одузео Јустинијан сам органима црквеним ово право пасивне асистенције при склапању брака. 893. издао је Лав философ 89 новелу, у којој одређује, да се само онај брак има сматрати законитим, који црква благослови. Ово је одређење проширио касније Алексије I. Комнен (1095) и на неслободне, те се ван цркве, без њеног благослова, у империји није могао склопити правовaљан брак. Али по горњој калкулацији закони цара Јустинијана Великог, „који на истоку тако рећи (!) важи за свеца“, дерогирају законима Лава философа, „који не броји већ по себи ништа“, па и Алексија Комнена. Егго у империји византијској није био никад признат црквени брак! Да ли још јасније треба илустровати јуридички non sens, који се крије у наведеној калкулацији. Чему да приписмо овакве ошашке? Можда тој околности, што људи из грађанског сталежа (!) морају поново да поучавају о установама и духу свете нам православне цркве? Не, не; него што има журавиних, несувених још, а очајних већ „кандидата“, који би хтели, да бар „научним“ софизмама заварају свет, у корист својих личних аспирација. —*кт*—.

— (**Прираст душа у српској црквеној општини у Врачевгају.**) Г. *Милојло Кадић*, парох врачевгајски, послао нам је ове податке за време од 1882. до 1893. године.

Године	Родило се			Умрло			Венчало се	Више се родило	Више умрло
	муш.	жен.	свега	муш.	жен.	свега			
1882	62	74	136	61	49	110	20	26	—
1883	54	64	118	44	31	75	18	43	—
1884	61	46	107	26	33	59	16	48	—
1885	58	55	113	41	41	82	21	31	—
1886	44	51	95	36	48	84	8	11	—
1887	54	46	100	35	41	76	23	24	—
1888	62	43	105	41	35	76	15	29	—
1889	46	57	103	47	51	98	13	5	—
1890	51	51	102	42	52	94	18	8	—
1891	47	47	94	35	27	62	19	32	—
1892	43	46	89	52	60	112	18	—	23
1893	53	52	105	37	30	67	13	38	23
								295	23

Према томе износи прираштај у Врачевгају за последњих 12 година 272 душе. Крајем год. 1893. било је у општини врачевгајској свега 2306 православних Срба.

— (**Законски предлог о грађанском браку**) *одбачен* је у седници *горњег дома* угарског сабора од 28. априла о. г. *са 21 гласом већине*. Гласање је било поименце. За законски предлог гласало је 118, а против истога 139.

— (**Избор проте белоцркванског.**) Дознајемо, да је 21. априла о. г. извршен избор протопресвитера у *Белој Цркви*, у вршачкој епархији. Између пет компетената, гласано је на тројицу, те је пало: на *Миловановића*, пароха из Јасенове. 42 гласа; на *К. Цвјука*, пароха вршачког, 16 гласова; а на *Јована Малушева*, свештеника вршачког, 9 гласова. — О избору ће имати конзисторија да реши, односно да једног од ових кандидата именује за округног протопресвитера белоцркванског.

ЧИТУЉА.

— († **Дионисије Илићевић, бивши митрополит зворнички.**) Цариградски лист „Ἐκκλησιαστικὴ ἀλήθεια“ јавља, да је у среду 30. марта о. г. у Цариграду умрло бивши зворнички Митрополит *Дионисије Илићевић*, који је управљао том епархијом од 1872. до 1891. године. Било му је 60 година. Родио се у Едирнеканији у Цариграду 3. октобра 1834. *Л. Б.*

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

— **Шематизам православне епархије далматинске и истријске** за годину 1894. — Задар, печатња Шпира Артале 1894. — Стр. 57.

Из овога брижљиво уређеног Шематизма вадимо ове *статистичке податке*: Свршетком године 1893 било је у далматинско-истријској епархији: 3 манастира, 5 протопресвитерата, 53 парохије, 3 капеланије, 79 цркава, 10.068 домова. 72.152 душе; пресвитера: 22 монашког и 47 световног чина; родило се: 2698 законите, 164 незаконите деце, свега 2862 деце; умрло: 1505, те према томе износи *прираштај* 1357 душа; венчале се: 477 првобрачних и 115 другобрачних; прешло у православну веру 33, а из православне вере 19 душа. — У богословском заводу било је свега 27 слушалаца.

— Г. *Архимандрит Никифор Дучић* у Београду познат на претплату на своју **Историју српске православне цркве** *од њезина постанка до наших дана*, у коју су обухваћене све српске области. Како до сада није било целокупне Историје српске прав. цркве у нашој књижевности, овом ће се историјом у неколико попунити та дуготрајна и штетна празнина.

Књига ће изићи до 20 штампаних табака средње осмине. Цена јој је за претплатнике у Србији $2^1/_2$ динара; изван Србије: 3 франка (круне) уједно с

поштарином. Изаћи ће за шталне до Петрова-дне ове године. Претплата се шиље писцу. Скупљачи имају права на десету књигу за свој труд.

— „У радиште овога биће, у штедиште још ће више“. За пуку народа написао *др. Ђорђе Дерк.* Ово је 40-та свеска *„Књига за Народ“*, што их издаје *„Матица Српска“ из задужбине Петра Коњовића.* — Накладом срп. књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Н.-Саду, 1894. — Стр. 66. — Цена 10 новчића. — Садржај књиге је ово: I. Ради, или и штеди; II. шта вреди штедња; III. буди у свему опрезан и уредан и пази на ситнице; IV. жена као домаћица; и V. води уредне рачуне о своме приходу и расходу. — Ову добру и корисну књижицу препоручујемо што топлије нашем народу.

Исправак. У 15. броју овога листа под *белешком:* „Илустрован духовни часопис у Бугарској“, на страни 236-ој, *треба потпис да гласи Л. Б.,* а не *Л. П.*

I. Исказ скупљених прилога за споменик митрополиту Стефану Стратимировићу.

(Наставак.)

Суботица: Срп. прав. црк. општина 10 ф. — Стеван Манојловић 2 ф. — Мина Ј. Радић 3 ф. — Марија Манојловићка 3 ф. — Милица Димитријевић 1 ф. — Меланија Манојловић 3 ф. — Марјета Манојловић 3 ф. — Ђуро Манојловић 3 ф. — Самко Манојловић 1 ф. — Сима Лесовић 2 ф. — Наста Батић 2 ф. — Екатерина Ђорђевић 3 ф. — Др. Душан Петровић 2 ф. — Тоша Атанацковић 2 ф. — Душан Стојковић 1 ф. — Јелена Ковачићка 1 ф. — Драгутин Добројевић, гимназиста 1 ф. — Катица Радића 1 ф. — Др. Радић 1 ф. — Радован Алексић 1 ф. — Милован Остојић 1 ф. — Јелена Крнајска Митрић 1 ф. — Иван Мучалов 1 ф. — Душан Мучалов 1 ф. — Младен Карановић 2 ф. — Ђура Поповић 1 ф. — Ђуро Продановић 1 ф. — Шандор Зарић 1 ф. — Милка Бекавац 1 ф. — Лука Арадски 1 ф. — Емил Јанковић 1 ф. — Божидар Вујић 1 ф. — Милан Мијатовић 1 ф. — Свега: **60 ф.**

Госпођинци: Срп. прав. црквв. општина 10 ф. — Свега: **10 ф.**

Будимци: Александар Поповић, парох 5 ф. — Пајо Адамовић 1 ф. 40 н. — Милош Вилајац 50 н. — Срп. прав. црк. општина 5 ф. — Игњатије Вујић 50 н. — Павао Живановић 20 н. — Пела удова Релић 40 н. — Гајо Вукадиновић 40 н. — Трифун Поповић 40 н. — Ничета Вучковић 50 н. — Атанасија Бошњак 50 н. — Милан Поповић, учитељ 2 ф. — Нанија Бранковић 30 н. — Мавро Орешчајн 1 ф. — Рако Бошњак 50 н. — Михаил Велендерић, учит. у Погановци 1 ф. — Срп. прав. црк. општина у Погановци 5 ф. — Петар Станивуковић 50 н. — Милић Лалић 50 н. — Тиман Бранковић 30 н. — Станко Млађановић 20 н. — Максим Бранковић 20 н. — Миња Бранковић 40 н. — Свега: **26 ф. 70 н.**

Вршац: Срп. прав. црквв. општина 25 фор. — Свега **25 ф.**

Вел. Радинци: Ђорђе Коларовић, парох 3 ф. — Ђура Николајевић, Стојановци, 1 ф. — Живојин Хорваћанин, учитељ 50 н. — Паја Андријевић, трговац 5 ф. — Велизар Жудовић, поштар 1 ф. — Сава Паратак, опћ. бележн. 1 ф. — Чедомиљ Поповић, благајник 1 ф. — Петар Ворканић 1 ф. — Пера Јовановић 1 ф. — Свега **14 ф. 50 н.**

Крна: Управа манастира св. Архангела 10 ф. — Амвросије Колунџић, управитељ 4 ф. — Неофит Његуш, калуђер 5 ф. — Венедикт Кукоц 2 ф. — Кирил Кундајица, јеромон. 2 ф. — Црква св. Николе у Кистањи 1 ф. — Нестор Плавша, јеромон. 2 ф. — Свега **26 ф.**

Т. Новин: Јован Кнежевић 1 ф. — Александар Марковић 2 ф. — Паја Јанић 2 ф. — Вујко Теодоровић 1 ф. — Пера Влајковић 50 н. — Арон Недељковић 1 ф. — Тома Бошњаковић 1 ф. — Ивковић и Станковић 1 ф. — Јован Николић 1 ф. — Игњат Којић 1 ф. — Никола Јовановић 50 н. — Прока Вишњички 60 н. — Пера Јованов 20 н. — Никола Којић 50 н. — Филип Симић 50 н. — Јоца Купусаровић 40 н. — Милан Купусаровић 50 н. — Пера Живановић 50 н. — Свега **15 ф. 20 н.**

Радимна: Илија Балија 20 н. — Мита Стојадиновић 10 н. — Лазар Стојадиновић 10 н. — Ђока Стојадиновић 05 н. — Миша Петровић 10 н. — Јоца Богдановић 05 н. — Добривој Хорватовић 02 н. — Никола Живановић 20 н. — Срп. прав. црквв. општина 5 ф. — Љуба Лазаревић 10 н. — Кузма Богдановић 08 н. — Свега **6 ф.**

Задар: Њег. Високопреосв. Г. Др. Никодим, епископ 20 ф. — Доситеј Јовић архимандрит 5 ф. — Кирил Жежељ, протопрезв. 2 ф. — Проф. Христант Грканић 2 ф. — Проф. Серафим Калик 5 ф. — Проф. Стеван Лавор 2 ф. — Супл. проф. Кирил Митровић 3 ф. — Ђорђе Поповић 2 ф. — Владимир Симић 2 ф. — Ђорђе кнез Војновић 2 ф. — Ђорђе Обрадовић 1 ф. — Спиридон Брчић 1 ф. — Проф. Стеван Марчетић 2 ф. — Д. Владетић 1 ф. — Н. Марчетић 1 ф. — М. Кнежевић 1 ф. — Петар Петрановић 1 ф. — В. Јакша 1 ф. — Ст. Калинић, парох Обровачки 4 ф. — Прч. отац Прокопије Самарџић 2 ф. — Јаков Вуковић, парох Каљански 2 ф. — Прен. от. Јустин Трескавица 3 ф. — Свега **65 ф.**

Петриња: Рафаил Кукић, протопр. 3 ф. — Јован Решковић 1 ф. — Којка пл. Филиповић 50 н. — Дане Растовић 1 ф. — Тимо Тодић 50 н. — Миша Барковић 50 н. — Петар Матић 50 н. — Станко Вучетић 1 ф. — Ј. Живковић 1 ф. — Ј. Марчетић 1 ф. — Пајо Наранчић 50 н. — Васа Ј. Марчетић 50 н. — Вошко Бреберин 50 н. — Ђуро Бреберин 50 н. — Нико Славнић 2 ф. — Т. Томић 1 ф. — Ђорђе Личчић 1 ф. — Пајо Пушкар 1 ф. — Адам Беговић 50 н. — Милан Јовичић 50 н. — Љуб. Живановић 50 н. — Ман.

Княжевић 1 ф. — Петар Грујић 1 ф. — Симо Мраовић 2 ф. — Адам Боројевић 1 ф. — Јово Васиљевић 50 н. — Миле Бабић 50 н. — Васо Пушкар 1 ф. 50 н. — Браћа Цветојевић 2 ф. — Глигорије Живковић 50 н. — Јован Главочлија 1 ф. — Милан Главочлија 1 ф. — Аврам Радишевић 50 н. — Глигор. Мразовац 50 н. — Младен Остојић 1 ф. — Срп. прав. црк. општ. у Блишњ 5 ф. — Јован Ворканић парох 3 ф. — Јоцо Котур 1 ф. — Совро Љубојевић 1 ф. — Милош Божић, учитељ 1 ф. — Радован Алексић 1 ф. — Андрија Мандић оружник 50 н. — Сава Јагић, ратар 20 н. — Мирко Котур 20 н. — Лаза Валуг 10 н. — Миле Мунић 10 н. — Јосиф Пријевић 10 н. — Михајло Јагић 10 н. — Никола Жуберконић 10 н. — Лазо Слабињац 10 н. — Тешо Јагић 10 н. — Наво Драгић 10 н. — Тешо Врачаревић 10 н. — Ђуро Шакић 10 н. — Тешо Слабињац 10 — Ђуро Мунић 10 н. — Лазо Кордић 10 н. — Ђуро Драгић 10 н. — Никола Угљешић 10 н. — Драгован Секулић 10 н. — Срп. прав. црк. општина Боројевићка 1 ф. — Свега **48** ф.

Износ у овом броју: 296 ф. 40 н.

Свега до сад: 4297 ф. 38 н.

Прота **Јован Вучковић** с. р.
председник одбора.

Јован Симеоновић-Чокић с. р.
благајник одбора.

(Наставиће се.)

ОГЛАСИ.

Српска православна црквена општина у Бољевци.

Број 2. ех 1894.

Дражбени оглас. 53 1—3

На основу скупштинског закључка од 16. јануара 1894. српске православне црквене општине Бољевачке, а усљед одобрења славног архд. адм. Одбора у Карловци од 21. марта (2. априла) 1894. А. О. бр. 136/128. расписује се дражба на мањак ради оправљања целе цркве споља и изнутра.

По прорачуну износи:

1.	Зидарски послови са материјалом	679 ф. —
2.	Столарске намазне радње . . .	233 ф. —
3.	Моловање укусно	775 ф. —
4.	Позлата Иконостаса	1899 ф. 80
5.	Моловање Икона	795 ф. —
6.	Лимарски послови	77 ф. —
	укупно . .	4458 ф. 80

А. Дражба држаће се 21. маја (2. јуна) 1894. у 2 сата после подне у мјесној основној школи.

Б. Дражбоваће се са устменим понудама на целокупни посао, и на сваку поједину радњу; сваки дражбопатељ дужан је од горепомењуте своте 10% у име јамчевине у руке председништва положити.

В. Општина задржава себи право повереља према подузимачу.

Г. Јамчевина ће се повратити подузимачу после обављене колаудације.

Д. Ближи услови, тако исто и нацрти могу се код председништва ове црквене општине до дана дражбе видети.

У *Бољевци*, 25. априла (7. маја) 1894.

А. Падејски
перовођа.

Л. Дацевић
председник.

Дражбени оглас. 54 1—1

Српска православна црквено-школска општина у Новоме Саду издаваће на основу закључка црквеног одбора од 5. (17.) априла бр. 74/ц. о. 1894 на јавној дражби следеће станове и дућане на 6 година, почевши од 1. новембра о. г., под најам:

1.) дућан у главној улици куће бр. 30. стари (11. нови) где је сада г. А. Готшалк;

2.) дућан у главној улици куће бр. 38. стари (25. нови) где је сада г. М. Слезак;

3.) дућан у главној улици куће бр. 40 стари (29. нови) где је сада г. Ф. Шосбергер;

4.) дућан и стан у Ћурчинској улици куће бр. 1790 стари (4. и 13. нови) где је сада апотека г. Паје Ђорђевића.

Дражба ће се одржати *у четвртак 5. (17.) маја о. г. после подне у 3 сахата* у општинској писарници, где су и условија на углед стављена.

У *Новоме Саду*, 25. априла (7. маја) 1894.

Аркадије Марковић
књиговођа.

Стеван Јефтић
председник.

Српско-православна црквено-школска општина у Сенти.

Бр. 15. ех 1894. 50 2—3

Сведоџба.

По једногласном закључку црквеног одбора српске православне општине сенћанске овим се г. г. Синовима Ђорђа пл. Боте звоноливцима из Вршца, издаје сведоџба, да су за нашу свету цркву — по погодби — салили једно звоно, чија укупна тежина износи 1342 килограма, и које, како по дивној изради, тако и по хармонији, на опште задовољство општине, и на похвалу звоноливаца г. г. Синова пл. Боте служи.

С' тога им ова црквена општина издаје заслужену сведоџбу, и најтоплије их препоручује свима и свакој црквеној општини.

Из одборске седнице српске православне црквене општине, држане у Сенти марта 1894. г.

Ђ. Теодоровић,
перовођа.

Васа Вујић,
председник.

СТЕЧАЈ. 55 1—3

Оставком г. Петра Вукана учитеља расписује се стечај на *учитељско место* на српској вероисповедној мушкој школи у *Бечкереку*.

Плата је редовна 410 ф., за повторну школу 10 ф., за перовођство 30 ф.; од укона где позван буде 1 ф. и слободан стан.

Изабраном учитељу у дужност спада све прописане школске дужности вршити, у цркви за певницом појати и децу у појању обучавати.

Рок је стечају до 1. јула. Молбенице се шаљу председништву црквене општине.

У *Бечкереку*, 1. маја 1894.

Српска црквено-школска општина.

К. бр. 217 ex 1894.

СТЕЧАЈ. 56 1—3

На место *прот. капелана* у *В. Бечкереку*, са којим је местом скопчана плата од год. 500 ф. и 150 ф. у име екшивалента за по сесије земље и уједно на *баконско место*, са 400 ф. Ђаконске и 200 ф. перовођске плате, уз уживање $^1/_4$ сесије земље — овим се расписује стечај.

Конкуренти имају своје инструиране молбенице путем предостављених својих власти до 17. маја о. г. поднисаној конзисторији поднети.

Из конзистор. седнице држане у *Темишвару*, 27. априла 1894 год.

Епархијска конзисторија темишварска.

УПРАВИТЕЉА ЛЕОПОЛДА ЛАНДЕСМАНА

висок. кр. угар. министарством наставе правом јавности овлашћена

ДЕЧАЧКА ШКОЛА И ВАСПИТНИ ЗАВОД

(са шест разреда грађанска школа)

у СУБОТИЦИ (у Бачкој).

Ова грађанска школа спрема своје питомце за препарандију, трговачку академију, индустријску и кадетску школу; оспособљава их за звања државна, трговачко-индустријског подухвата; за чиновнике обезбеђујућих и банкарских завода. Слушаоци ове школе могу прећи у школу шумарско-земљоделску и марвено-лекарску. У заводу се учи и говори:

српски, мађарски, немачки и француски.

Брижљиво васпитање, савесна пажња на наклоност, којој струци питомац тежи. Строг надзор. Цене умерене. На захтевање се шаљу програми бесплатно.

Ђаци, који у школама нису успех постигли, или одрасли који би хтели чиновници постати и немају атестата од четврте односно шесте грађанске школе, примају се и савесно припремају, да убрзо допунске испите положити могу. 51 2—10

СТЕЧАЈ 49 3—3

Овим се отвара стечај на упражњено место *учитеља* на вероисповедној школи у *Гаазу*.

Плата је учитељу 300 ф. а. вр. у новцу, слободан стан са мало баште код школе, два хвата тврдих дрва и сламе за огрев колико потребује, и од погреба где позват буде 50 новч.

Учитељ је дужан све предмете од Школ. Савета прописане предавати, за певницом појати и децу црквеном појању обучавати и повторну школу држати. — Рок је стечаја до 20. јуна о. г.

Првенство имају они који су у Сомбору за учитељско звање оспособљени и који су као такови положили испит из мађарског језика.

Новоизабрани учитељ приниће звање од 1. септембра о. год., од када ће му се и плата издавати.

Молбенице ваља слати на црквено школ. одбор.

Из седнице црквено школ. одбора, држане у Гаазу 3. (15.) априла 1894. г.

Јова Петров,
председник.

Камилавке. 25 9—20

За г. г. мирско свештенство, а по одлуци и благослову српског светог синода од 21. октобра 1893. год. од отворено плаве чоје и кадифе, израђујемо и то: од најфиније чоје и кадифе. Молимо г. г. протојереје и свештенике да нам се с поруџбином обраћају.

Земун, 16. фебруара 1894. год.

С поштовањем
Витомир Марковић и Павловић,
кројачи црквен. и свештен. одела и кројачи црквених утвари.

40 7—10

Оглас.

По закључку и благослову светог Синода од 21. октобра 1893. г. посиће и мирско свештенство „камилавке“, за то сам слободан пречасном мирском свештенству препоручити „камилавке“ које ја израђујем а и готових имам у великом избору од фине плаве, а за монашко свештенство црне кадифе, као и плавог и црног перувијена.

Осим тога код мене се могу добити одежде, барјаци, литије, плаштанице, налоњи, отихари, завесе, чираци, кадионице, кандила, путири, ручни и престолни крстови и т. д.

Нови Сад, марта месеца 1894.

Прва кројачка радионица свештеничког одела и свију црквених утвари

С поштовањем М. Соколовић.

Бр. 31. ех 1894.

СТЕЧАЈ. 52 2—3

На упражњено место *учитељско* при српској верозаконској школи у *Сегедину* овим се стечај отвара.

Са овим местом скопчана је следећа годишња плата:

Од политичне општине Сегединске 420 ф. — од црквене општине 200 ф. — од исте за неродство 100 ф. — од Лефтеровог легата 10 ф. — слободан стан са 2 собе, једном кујном, шупом и комором, — 4 фата меканих дрва за школу и за учитеља.

Изабрани учитељ је дужан осим предавања школском уредбом прописаних предмета још и пјеније у десној певници обављати, децу у црквеном пјенију поучавати, и у општинским седницама записник водити.

Компетенти могу само оспособљени и у мађарском језику потпуно вични учитељи

Изабрани учитељ има своје звање 1. септембра т. г. 1894. год. наступити.

Стицатељи имају своје добро инструиране молбенице до 19. (31.) маја т. г. председништву ове црквене општине поднети.

Из седнице одборске српске православне црквене општине сегединске 8. (20.) априла 1894. године држане.

Владислав Сремац, неровођа. Др. Милош Рапић, председник.

Нови Сад, априла 1894.

П. Н.

Пошто сам дознао да су све српске црквене општине налог добиле, да нове печате (штамбиле од каучука) набавити морају, то сам тако слободан моје посредовање за набавку истих препоручити.

Осим штамбила, које у разним израдама као и са светим сликама, исто тако набављам и печате на тучу резане, марке (Siegelmarken) за писма, све тачно израђено и под мојом гаранцијом.

Моје услуге препоручујући остајем с поштовањем

Леонидас Стерио,
у српској задруги за међусобно помагање и штедњу.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по волји и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушкама провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем **козе за звона** од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; **звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа.** — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

198 10 26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко**

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За СТРАНЕ ЗЕМЉЕ: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Српској Манастирској Штампарији** а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

Српски Сион

Год. IV. Број 19.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 8. маја 1894.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Ad III. C. $\frac{62}{3}$ ex 1894.

ПРОГЛАС

српског прав. народно-црквеног школског савета

СРПСКОМ НАРОДУ

У МИТРОПОЛИЈИ КАРЛОВАЧКОЈ

ради умножења „Фонда св. Саве" за помагање српских народних основних школа.

Св. патријарх *Георгије Бранковић* основао је **Фонд св. Саве** *за помагање православних народних основних школа* и положио је у тај фонд за сад свој први прилог од 10.000 форинта.

Саборски одбор, као врховна управа народно-црквених фондова и заклада руковаће овим фондом и стараће се, да се умножи прилозима народа српског у митрополији карловачкој.

Спасоносна је мисао св. патријарха, да се оснује такав фонд, родољубиво је дело дарак, којим хоће да оствари ту мисао, — нека му је слава и хвала за једно и за друго.

Нека му је хвала и на речи, да је волан још жртвовати на исту циљ. Та реч упућује нас, да се и ми угледамо на њега; храбри нас, да истрајемо у том послу и теши нас надом, да ће здрава мисао постати жељеним делом.

Кад погледамо на велики број наших разних фондова, заклада, завештаја, можемо се поносити, што је српски народ у љубави к просвети народној први међу просвећеним народима. Сразмерно нема ни један народ толико народних добротвора као ми Срби. Светла, бесмртна имена њихова благодарно спомиње данашњи нараштај, благодарно ће славити потомство.

Али кад погледамо на основну циљ тих многобројних споменика српскога пожртвовања за народ и народну просвету, видимо, да се добра стара времена нису постарала за невоље нових времена.

Нова времена, нове потребе.

Српска основна школа махом постаде народно сироче, које данас највише потребује народне заштите, потпоре и неге, да би могла живети, јачати и напредовати.

Не буде ли те помоћи, пропадаће редом и оно мало школа, што их данас имамо.

А колико их је до данас пропало!

Иза радосног ускрса уставне слободе у нашој отаџбини, следовао је тужан погреб небројених школа српских у нашој митрополији, — парочито у јужачкој, негдашњој Војничкој Крајини.

Пет разних закона владали су нашом школом, — на том распетију умирала је српска православна основна школа, расадник наше народне и православне свести.

Царске повластице, основни земаљски закони, — неповредљиве саставине земаљскога устава — и овима ујемчена народноцрквена аутономија српска нису заклопили народну школу српску од тешке навале државне превласти, која је као оно силовита бујица прејурила бедеме, што су вековима бранили и хранили најсветије установе наше.

Струја новога учења, што је потекла из мутних извора страних земаља, захватила је и красну домовину нашу и прерушила је стару, хиљадугодишњу Угарску у нову државу, у којој се сударише наређења нових закона са неповредљивим начелима слободе стародавнога устава, суврсмене тежње са столетњим предањем, државна свемоћ са богоданим и стеченим правима. Преврат мисли и морала изазвао је преврат целога државнога сустава.

Преображај овај осетљиво је повредно и саму самосталност и независност народноцрквене аутономије наше, а највише је заломио главни јој огранак: *слободу народне наставе*.

Према овим тежњама српски сабори вазда су заступали особине, тековине, право, установе српскога народа, али глас српских сабора, глас народа, остао је вапијући глас у пустињи.

Бадава бејаху и сви напори највиших аутономних власти наших — везане руке не могу да расплету мрежу, којом су заплетене школе наше.

Па шта сад?

Велика је освојачка моћ противне струје; ту је држава, која законске границе своје све више проширује, а наше потискује; ту је државна извршна власт са изобилним повћаним средствима, са читавом војском својих органа, још к отоме уз њих и са њима на најширим основима развијена ревносна друштвена пропаганда.

Према томе огроман је наш задатак, очајна је борба наша, — ал српски дух није малаксао ни у тежим, неће клонути ни у данашњим приликама.

Новије појаве у нашем народном животу казују, да је и у нас силне воље, истинског одушевљења и големог пожртвовања; да отпорна снага народна још није разривена несвесним унутарњим, беспредметним и бесцелним заћевицама; да је будна наша народна, православна и правна свест, која скупља у једно снажно коло све синове српске у обрану свога народнога бића.

На ово снажно коло, на свесне синове српске у том колу, гледамо ми у судбоносним часовима данашњим, у данима искушења нашег, окрепљени надом, да ће испунити тешке ал нама свете дужности у великом делу народне самообране.

Од те самообране очекује брзе, издашне помоћи и српска основна школа, којој се спрема нова напаст и погибија.

Основна је школа основа, која чини будуће нараштаје. Зар у њој да се зачиње клица народног расула?

У основној школи је учитељ вођ, кога деца слушају, коме верују и следују. Зар

тај вођ да проповеда морал, мисли и осећаје противне генију српске породице?

Малу, невину, безазлену, поводљиву дечицу луда и заноси сваки ветар науке. Зар вијор противнародне струје да их носи са рођених недара свога народа?

Зар та школа, узданица наша, да буде наше очајање?

Не, то неможе да буде!

Помозимо сами себи, па ће нам и Бог помоћи.

Св. *патријарх*, Богом постављени митрополни вођ православног народа српског, пошао је напред, — пођимо и ми с њим и за њим.

Прихватите и ви остали *архипастири и пастири* дело нашега спаса, да у свему узрастемо у ономе, који је глава, из које је све тело с помоћу зглавака и веза састављено и расте за раст Божји. Није ли школа неразлучљиви зглавак од тела? И **аще страждетъ єдинъ оудъ, съ нимъ страждетъ вси оуди: аще ли же славитсѧ єдинъ оудъ, съ нимъ радоуютсѧ вси оуди.** (Павле I. Кор. XII. 26.)

Помозите и ви *народни учитељи*, ви сте највише позвани, јер се тиче вашега позива, ваше муке и мучно заслуженог признања вашега благословеног рада.

И ви *богати*, приложите ваш сувишак на недостатак, да се богатите и у добрим делима; а и твоје име, *српска сиротињо*, нека се запише и засветли на даровним листинама, јер и најмањи дарак велика је задужбина.

Не размишљај се дуго на крају твојих дана, *родољубива старино*, на коју ћеш цељ оставити благо. Завештај овој цељи: народу твоме нема већег доброчинства, имену твоме нема већег спомена.

Помози и ти *омладино* српска, нарочито ти, што најбоље познајеш вредност помоћи и моћ науке; твоје живо срце најјаче куца за мио ти народ а живахни дух ти ствара идеале српске будућности, — помози свом снагом својом, да се не разочараш у свету, који на теби остаје.

Пригрлите и ви, дичне *Српкиње*, народно сироче. Будите му миле сеје и милостиве мајке. Ваш рад, паша је радост, — јер вама је Бог дао уз благослов рада и благодат успеха.

На посао сви заједно, сви смо заједничари у страдању, будимо тако и у утеси.

Помишљајмо, да српска повесница неће расправљати ситне распре, да суди једном из другом по речима; она ће судити свима нама по делима. Српска повесница свакојако ће забележити крупним словима: да смо живели у кобном добу; па нека уз то забележи светлим словима: да смо томе добу и били дорасли.

Из седнице српског правосл. народно-црквеног *школског савета*, држане у **Ср. Карловцима** 28. и сл. дана марта 1894.

Др. Лаза Секулић с. р.,
народно-црквени тајник.

Др. Ника Максимовић с. р.,
потпредседник.

М. 175. ех 1894.

Гєωргїй

Божїею Милостїю Православный Патрїархъ Сербскїй, Архїепископъ Карловачкїй и Митрополїтъ, Єгω свѧщенѣйшагω ц. и кр. Апостолїческагω Величества дѣйствителный Тайный Совѣтникъ їакоже и призванныхъ орденовъ ц. и кр. Австрїйскагω ордена желѣзныя короны I. степене кавалѣръ, и кр. серб. ордена св. Славки Великокрестникъ.

Благоговѣйнѣйшимъ Пїррѣ, благоговѣйнымъ Пароχомъ, Пароχїй Адмїнїстраторомъ, Капелланомъ, Діакономъ, и всѣмъ причѣ церковномъ, благо- и племенородным Господїямъ конистевнымъ и конистевъ, їакоже всѣкагω званїя и состоянїя, пола же и возраста православнымъ Хрїстїаномъ въ богохранимомъ Пїррατѣ и . . . . . скомъ вѣрѣтлющимсѧ Нашымъ въ Дѣсѣ сѣмъ сыновомъ возлюбленнымъ Благодать и Миръ ѿ Всевышнагω да умножитсѧ.

По званїю и должности Намъ въ слѣдъ всевысочайшїй клиръ и народъ Нашимъ дарованныхъ и сопотвержденныхъ Прївѣлегїй, и чи-

неправленію нашем источнымъ православнымъ Церкве, пристоящей w преемничествѣ и дополненіи упраздненныхъ Архіерейскихъ Престоловъ сердечнw пекущемся да бы богоспасаемая Епархіа Бачкая смертію своегw Епіскопа Василіана Петровича упраздненнаw законнаго Пастыра лишившаяся, въ правленіи своемъ не оскудѣвала, въ торжествованномъ Сунодѣ въ дополненіе упраздненнаго Престола Бачкаго и тамw принадлежащихъ предѣловъ избраномъ на таковое Архіерейства достоинство боголюбезнѣйшаго Протосуккела, потомже произведеннаго Архімандрита овчеж Монастыра стаго Кельмч. Георгіа Господина Германа Опанчича и Егw цесарско- и кралѣвско-Апостолическомъ Величествѣ ради высочайшаго потвержденія представленомъ, потомже всевысочайшимъ потвержденію и наименованію воспослѣдовавшемъ

кластіе Намъ w Бога данною дне 23. Априла с. л. призвавше Благодать стаго Духа рѣкоположихомъ Его во Епіскопа Бачкаго и тамw принадлежащихъ предѣловъ, Градовъ и весей.

Тѣмже ухо Вамъ въ богохранимомъ Патріархіи и . . . . . сомъ Епархіи Бачкой, какw дѣхнагw, такw и мірскагw чина вкоренающимся святіи источнымъ нашем вѣры Христіанскихъ благоименитаго Господина Епіскпа Германа Опанчича іакw правилнаго нашего Епіскопа wглашающе Клиръ и народъ Патріарха сегw препорвчаемъ, что бы такового Ѿселѣ іакw своего законнаго Архіерея въ Церквахъ на Ектеніяхъ, и во иныхъ обычныхъ по Уставѣ церковномъ Мѣстѣхъ обычнымъ начиномъ споминати, въ потребахъ своихъ къ Немъ обращатисе, и Wтъ-дѣ всякое потребное Рѣшеніе wжидати вѣдали.

Дано въ Патріаршіи Нашей въ Карловцѣ Сремскомъ Мѣа Априла дне 24. лѣта Гдня 1894.

Горѣ поменутый смиреный Патріархъ, Архіепіскопъ и Митрополіта

Георгій Бранковичъ с. р.

АО. 160/104 ех 1894.

ОКРУЖНИЦА

Архидијецезалног административног одбора,

којом се наређује, да општине имају својим паросима потребне канцеларијске реквизите набављати.

Пречасни Г. Протопресвитер!

Поводом тим, што се неки свештеници жале, да се неке црквене општине односно председници истих противе извршити налог овог арх. одбора од 18. (30.) дец. бр. АО. 476/455 ех 1886,* не пропустите Пречасност Ваша унутити подручне Вам срп. правосл. црквене општине, да према горњем решењу овог одбора имају исте својим паросима потребите канцеларијске реквизите набављати или у томе сразмеран годишњи паушал издавати.

Из седнице Архид. одбора, држане у Карловцима 21. марта (2. априла) 1894

Георгије с. р.
Патријарх.

А. О. 476/455 ех 1886.

Пречасни Г. Протопрезвитер!

Услед умољења Ч. Архид. Конзисторије ddto 9. (21.) окт. о. г. бр. 605/602 а поводом тим, што су се неки свештеници жалили, да се дотичне црквене општине и односно тих председници противе набављати им потребне обрасце за матрикуларне изводе, као и друге тисканице, које су свештеници дужни како надлежним областима и уредима, тако и појединима издавати, — наложите Прец. Ваша овоподручним црквеним општинама и односно црквеним одборима и тих председницима, да им у дужност спада паросима својим потребите канцеларијске реквизите набављати или у то име сразмеран годишњи паушал издавати.

Из седнице Архид. Одбора у Карловцима 18. (30.) Дек. 1886. године.

Герман с. р.
Патријарх

* Пошто ова наредба није, у своје време, целом свештенству циркулирана, то је сад штампамо, а гласи као горе. Ур.

Ad III. C. 271. ex 1893. 14 и 50 ex 1894./51 ex 1894.

Наредба српског прав. народно-црквеног школског савета

издана архидијецезалном и осталим епархијским школским одборима и управама српских учитељских и виших девојачких школа у обзиру употребе „Мале катавасије“ проф. Тих. Остојића, као школске књиге.

Одлуком својом од данашњега (потписаног) дана и под горњим бројем одобрио је школски савет за школску књигу у српском православним основним, у вишим девојачким и учитељским школама књижицу под именом: *„Мала катавасија.* Одговори и црквене песме, које се поју на недељној, празничкој и пређеосвећеној служби на призивању и на опелу. За два дечја гласа (сопран и алт) удесио *Теодомир Остојић,* професор срп. вел. гимназије новосадске. Нови Сад. Издање ауторово. 1893.“

О том одобрењу се *(начелнс)* извештава *(епархијским школским одборима)* с позивом, да горњу овдашњу одлуку подручним месним школским одборима и односно путем истих српским народним учитељима с тим упутством обзнани, да се у српским народним школама при обучавању деце у црквеном појању има горња одобрена и овим прописана књижица Тих. Остојића употребљавати и односно, да се већ са почетком школске год. 1894/5. по истој има црквено појање учити.

(управама срп. учит. и виших дев. школа) с упутством, да се у подручном заводу потално црквено појање има по горњој одобреној и овим прописаној књижици Тих. Остојића предавати и односно већ са почетком школ. године 1894/95. учити.

Из седнице срп. прав. народно-црквеног школског савета, држане у Карловцима дне 29. марта (10. априла) 1894. год.

Георгије с. р.
Патријарх.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

ТЕБЕ БОГА ХВАЛИМ!

Кад се човек избави опасности, кад му падне терет с душе, а одлане у груди, чинак дубоко уздане. У уздисају томе, који је мелем души, је и прва хвала Богу. Тако бива и код народа. И народи имају тих уздисаја. Такав уздисај чуо се последњих дана у земљама угарске круне, из милијона душа. Цели народи су га пуштали.

Тако је уздануо и наш српски народ, тако је уздануле и наша св. православна црква 28. априла о. г., кад је, муњевитом спагом и брзином, пукао глас по земљама угарске круне и целе хришћанске Јевроне, да је законска основа о грађанскоме браку 28. априла о. г. пала, поражена у великашкој кући угарској.

Давно наша црква и народ нису пустили тако дубок, а уједно и сладак уздисај!

Тебе Бога хвалим!

Јер опасност, пред којом је стајао српски православни народ; јер неправда и насиље пред којим се нашла црква; јер ударац, који је загрозио светиње и чистоћи породице и јавнога морала, а тиме и целој држави, њезиноме напретку и бићу, — све то отклоњено, значи: неизмерену милост Божју!

И за то певајмо, где год нас је: тебе Бога хвалим!

Јер победило је сунце истине, моћ светиње, спага морала; победило је хришћанство, којем баш Угарска, много и много, дугује, и којега се она не може и не сме одрећи; победила је правда, која и у Угарској треба да је једнака свакој цркви, свима народима.

Тебе Бога хвалим!

Јер је аристократија душе, ума и срца распудила и на парчад разнела заблуде

људскога ума, који се већ поневидио и у Угарској; јер је распрштала легеон заразе душевне, која тражи свога пљена и у благословеним земљама угарске круне; јер је разагнала туберкулозну маглу лажног либерализма неодговорне савести, и смрвила чудовиште и наказу ирелигијозног културе и религијозног индиферентизма, којим хтедоше „умови над умовима“ да згазе цркву, и збришу народе и народности њезине; јер је у Угарској, земљи красној и хришћанској, оборен гигант и циклоп, који хтеде на небо јуришати: јер су угарскоме Дедалу растопљена крила, којима је мислио полетети до престола — свемогућства...

Тебе Бога хвалим!

Како тек наша српска православна црква, митрополије карловачке, и њезин српски народ слатко и радосно нева данас хвалу Богу! То знаду срца наша....

А из срдаца тих, раздраганих и веселих, са умирене данас душе, кликнимо: слава свима онима, који цркву и народ бранише у ово доба великог искушења!

Слава Патријарху српскоме Георгију Бранковићу!

Слава Епископату српскоме!

Слава народу српскоме!

Слава већини угарске великашке куће!

Слава им!!

ГОВОР

ВИСОКОПРЕОСВЕШТЕНОГ ГОСПОДИНА

ГЕРМАНА ОПАЧИЋА

држан дана 23. априла 1894. године у Карловачкој Саборној Цркви приликом посвећења свога за Епископа Бачког.

(Прибележен од нарочитог стенографа.)

Ваша Свештости, преосвештена браћо Архијереји, побожни клире и народе!

Свршено је — што се по одређењу благога промисла Божијег имало данас у овом светом храму на мени извршити молитвама Ваше Светости и преосвештене браће Архијереја, а учешћем побожнога клира и народа; свршено је на мени, незаслужноме, велико дело оне милости Божије, која ствара и одржава, унапређује и усавршава, подиже и украшава; која је већ многе малене и незнатне уздигла и узвисила, на која се и данас и свагда и појединим људма, породицама и читавим народима јавља начином обичним и необичним, природним и чудним.

Ја не знам дана у животу своме, кад нисам осетио благе зраке милости те, кад се није у немоћи мојој излила спасавајућа благодат Божија. Пролазио сам путевима разним, понајвише тескобним и мучним, трновим и стрменим; прелазио сам преко грдних провалија и мрачних понора; стајао сам на местима несигурним и опасним; наилазио сам на љуте змије и врашке замке; гледао сам муње изнад главе моје прелетати — али није с тога ни једна коса са главе моје на земљу пала, јер око Божије, које ме је будно пратило, свагда је милостиво погледало на мене странога у овоме свету; десница Божија, која је била на мени, та је мене крај све немоћи моје одржала и очувала здрава и неповређена „**до сего дне, егоже сотвори Господь, да возрадуюся и возвеселюся ему.**“

Изобилном благодаћу Духа Светога уздигнут на највиши степен службе свештеничке, обучен у Архијерејско достојанство стојим ја сада овде и скрушено клањам се благодарним осећајима својима, духом и истином клањам се непостижном савету Божијем, коме се тако изволи, да ме из реда неугледних и невиђених призва у високу службу Апостолску.

Примам и примио сам на слаба плећа своја ту, колико узвишену, толико и тегобну службу Архијерејску; примио сам ју са утехом, да нисам по својој вољи, него по вољи Онога, који познаје срца наша, уведен у њу; примио

сам ју са надом, да ће ме десница Божија и од сада, у новоме деловању моме руководити и помагати, и да не ће дати, да силе моје клону под теретом узетих на се дужности Архијерејских.

Свршено је — рекох — што је од Бога за данас одређено било, а сада залазим у дане, у којима и ја од своје стране имам да свршим оно, што ми је поверено; да свршим дело, на које полазим, по вољи Божијој. Ја ћу поћи на то дело — вољно и поуздано, настојаћу на њему прилежно и истрајно, и не ћу пожалити никаква труда ни напора, па ни саме жртве, да оно буде и успешно. Истина, да је нашем Архијерејству тешко говорити о успеху свога рада данас, када над нама још шире црна крила она стара неслога наша, која раздваја и разорава, која отуђује своје од својих. А колико је к томе још других разних невгода и недаћа, са којима се црква наша све више срета, и којима само уједињена морална снага целе цркве одољети би могла. Но и код тако тешких прилика наших, и код толике озбиљности времена данашњег, ја ћу поћи мирном душом на дело своје, јер знам, да света црква не тражи од својих Архијереја, да они чине надприродна и надчовечна дела, не тражи више, него што сиртан човек уз помоћ Божију учинити може. А то и јесте оно, чега се примам, примам са одлуком, да као Архијереј будем по силама својим „ксѣмх сѧ“, да са поверењем ми духовном паством управљам пажљиво и опрезно; да бдијем над тим градом царе великога, будно и стално, да ревнујем у томе винограду Господњем трпељиво и истрајно; да се свагда тврдо и непоколебиво придржавам данас пред свима Вама свечано изреченога вероваља и Епископског обећања свога, и да се никада не огрешим о светињу савести своје, но да свагда могу са чистим срцем о сваком Архијерејском делу своме одговора дати пред лицем Божијим, а у раду своме да се не руководим никаквим нечистим побудама, или тежњом за чашћу и славом другом, до ли само оном, коју ми људи пружити не могу, но, коју Отац у својој задржа власти.

Тога се примих и на томе стојим до краја овога временитога живота свога.

Са том одлуком оставићу ја своју досадању милу домовину: Хрватску и Славонију, колевку и завичај свој. Па, нека ми је допуштено, да се код ове моје свечаности опростим са том лепом мојом домовином, да јој рекнем само: С Богом — мила моја земљо јуначка! Благословена свака груда твоја, благословен прах отаца и праотаца мојих и свију дичних и врлих синова твојих, који те свим жаром љубаху своје грлиште, који за те живљаху, за те умираху (бурно и одушевљено: Живио!); да се опростим и са свим другим, што ми је овде мило и омиљено било: са Фрушком Гором, светосавским манастиром мојим Кувеждином, братијом мојом и светим храмом овим, у коме нисам крштен, али који је мио мени као што је сину мила мати рођена; јер овде сам ја као странац пре 14 година примљен и усиновљен; овде сам посвећен на службу Богу великоме; овде примих изобилну благодат Духа Светога, благодат ђаконску, пресвитерску, па данас и Архијерејску; да се опростим и са живом црквом овога места: са добрим пастирима њезиним и благочастивом духовном паством њиховом; да се опростим и са градом овим, милим досадањим стаништем мојим, у коме нисам рођен, но у коме се тако осећах, као у самој кући родитељској; са градом овим, у коме су најтоплији и најсретнији зраци небеснога сунца на ме просијавали, и кога ја од доласка свога овамо у Богословију до сада никада не оставих, па у коме ће и после одласка мога најнежнији осећаји срца мога пребивати. (Живио!)

А на дотледу оном крају тамо преко Дунава (показује крстом према Бачкој), где се широм отвара благословена земља сестринска, где ме чека нова нада, нови живот, Епархија моја љубљена — из срца ми истичу топле жеље, да свемогућа сила небесна милошћу својом закрили земљу ону и заштити од сваког зла и напасти, па да она у срећи и задовољству својих синова напредује и преуспева (бурно: Живио!) и да Господ Бог мојој милој духовној пастви подари ону спасавајућу благодат своју, која утврђује срца у светој вери православној, која оживљује и јача љубав и наду хришћанску. (Живио!)

Па сада нека је и овде, овом приликом, свечано изражена моја најпонизнија благодарност Његовом ц. и кр. Апостолском Величанству, нашем премилостивом владару Францу Јосифу I., на краљевској милости Његовој, којом је благоизволео поделити ми превишњу потврду Своју; а тако исто и моја неограничена одавност

и верност према пређасном престолу и славно владајућем дому Његовом. (Одушевљено: Живио!)

Хвала и св. Архијерејском Синоду на оном великом поверењу и благоволењу Његовом, са којим је изволио мене већ као протосингела удостојити високе части Архијерејске и примити ме у преосвештено коло своје; и ја Вас уверавам, Преосвештена Господо Архијерејо, да ћу моју према Вама благодарност засведочити и делом, засведочити трајном, искреном љубављу братском.

А како ли Теби да благодарим велики благодијеју мој, Патријарше Свјатејши; како да Ти достојну хвалу принесем за ону изобилну љубав Твоју, којом си Ти мене као сиротана јерођакона под очинско закриље своје примио и кроз четири године мога сретнога у двору Твоме живота са сваком милошћу обасипао; како да Ти се одужим за толика и такова добра Твоја, каква само нежна љубав доброга оца познаје према сину рођеноме. Ја остајем са тим дугом, јер је тако велик, да га никада отплатити не могу; остајем с њиме, али свагда уз Тебе, Патријарше свети, јер благодарни осећаји моји никада се од Тебе растати не могу. (Бурно: Живио!)

И предшаственику Твоме, а добротвору моме и народном, блажене памети Патријарху Српском Герману Анђелићу, нека је овде на гробу његовом изражено моје благодарно признање и синовље поклоњење сени његовој (слава му!) којој ћу угодити и одужити се љубављу према цркви и народу.

Примите и Ви, пречасна и часна господо свештеници, који сте при овој мојој данашњој свечаности учествовали, моју најтоплију за то благодарност.

Хвала и Вама, заступницима и представницима миле моје Епархије Бачке, и свима Вама, који по пријатељском осећању своме учествовасте у данашњој радости мојој, и својим овде присуством допринесте, да ова свечаност буде лепша, да радост моја буде већа.

Благослови ме, свети Патријарше! Благослови дело, на које ме шаље поверење Твоје, да би оно сретно и изашло било, на корист цркве и народа, на трајан и дичан спомен имена Твога, а на превечну славу Бога Оца и Сина и Светога Духа, Амин!

(Дуготрајно и бурно: Живио!)

ПРОПОВЕД*

Старешина нашег протопресвитерата позвао је, за данас, своје подручно свештенство на св. литургију и св. исповед, у овај божји велељепни храм, којега је, у славу божју, сјајно украсила свест побожног православља будних Срба Митровчана.

Ми смо се свештеници позиву и налогу свога старешине одазвали, као и до сад, по дужности и по потреби душевној. По потреби, велим, јер и наша је душа у телу, па и она тражи, да чује оне слатке и спасавајуће речи: **прощаю й разрѣшаю тя ѿ грѣховъ твоихъ.** Јер жељна је и душа наша, да се окрепи и охрабри милошћу небесном, која се, у тим речима, а у име Господа и Спаса нашег Исуса Христа, обилно излева на истинитог покајника сваког.

Али данас, крај нас свештеника, ето и вас, мили Срби Митровчани, да се, у храму хришћанске љубави ваше и поноса вам српског, са својим свештеницима заједнички Богу помолите, слави божјој хвалу, а милости благодарност принесете, у топлим молитвама песама духовних.

Но ето вас уз нас и за то, тако мислим, да као верна деца св. православља, а свесни Срби Спасова нам милог, пред Богом и пред људима покажете, е нас са свештенством својим спаја душевна и крвна веза побожности православне и љубави српске.

Јесте, и за то, као да чујем где одговарате.

На како је то лепо и корисно; како је то души нашој свештеничкој и срцу српскоме мило, од утехе и радости. Јер, у чврстој заједници свију нас, јер у побожности и љубави нам таквој, веселије пева црква и много више вреди молитва у Бога, којом Му се молимо, да прослави своју цркву у народу српском, да утврди народ српски.

* коју је дана 29. априла о. г. у митровачком храму, приликом годишње исповеди свештеничке, говорио *протојереј Јован Јеремић, парох банчанички и уредник овога листа.*

Таква заједница нам је увек потребна и корисна; данас понајвише. Данас, кад нам цркви прети заблуда, а Србству грози неправда душевног насиља.

И кад је црква и народ нам у таквоме положају, пред таквим противником, шта треба да радимо? Чиме црква побеђује, чиме се народ одржава у положају таквом?

Црква побеђује божанским истинама и моралном снагом својом; а народ моралном снагом и слогом синова својих.

То су знаци, у којима ћемо победити, победити и у борби, пред којом и у којој данас стојимо.

И црква и народ наш одржао је, до сад, многу борбу, телесну, физичку, у којој се крв пролевала, живот жртвовао. Историја сведочи, а ми смо још живи; још је жива на рамену глава.

Али, данас стојимо у борби, у којој се не пролева крв, него може да изгуби душа. Стојимо пред непријатељем, који не тражи тело, него нам иште душу; који нам није жељан крви, него имена народнога; који не разорава села и градове, него је вољан да нам разори душевни мир и спокојство, огњиште породичне светиње и чистоће, среће и блаженства.

Не стојимо пред пушком, коцем и конопцем, него пред заблудама људскога ума, које нам се намећу; пред душевним насиљем, које нам се чини у име неистините науке, измишљене слободе, лажне културе; у име разних себичних прохтева силних **ѿ міра сего**.

Да, стојимо пред лажном културом, опасном за нашу цркву и народ, опасном за цело друштво, јер опасном за морал, који је друштву људском основа и темељ опстанку. Опасном, јер је насиље лажне културе од ужаса, као што је и моћ истините науке и културе благодетна.

Лажна култура је тиран деветнаестога века, много опаснији и ужаснији од свију тирана досадањих, — по речима Христовим: не бојте се оних, који убијају тело, а душе не могу убити, него оних, који убијају душу.

Култура и слобода, то су варке данашњега доба, у устима многих. Варке, јер у језгри њиховој нема ни културе ни слободе, него је то култус безверја и верске равнодушности; него је то распуштена слобода покварене воље, самовоља и нервоза моралне туберкулозе.

Да, таква је култура и слобода, која се нама нуди; такав је тиран, који нам прети, а даре обећава, но тражећи и уздарје, ни мање ни веће, него: да се одречемо неба и душе, да одбацимо мајку своју православну цркву, да погазимо образ српски, да се каменом бацимо на гробове прадедова и историју своју, и да светим и блаженим сенима праотаца довикнемо: заман се бористе и крв листе за крст часни и слободу златну, потомци вам се данас одричу крста од три прста и имена српског.

Таква култура данас хоће да усрећи друштво људско, па и нама нуди даре своје. А ми? Хоћемо ли их примити? Не ћемо.

Хоћемо ли се одрећи Христа и Његовог Јеванђеља слободе, љубави и врлина, које сјаје човештву као сунце васиони?

Хоћемо ли дати душу за варку заблуделих умова људских; хоћемо ли у синџир душевног тирана; хоћемо ли Содому и Гомору у Србству нам имати?

Хоћемо ли заборавити веру и цркву, спаситељку своју и одбрану српску; хоћемо ли се одрећи Србства? Не ћемо. Него, шта ћемо?

Наоружани истинитом вером у Бога, Господа и Спаса нашег Исуса Христа, чији васкрс славимо и ове недесетнице; наоружани врлинама и испуњени идеалима, којима нас Његово Јеванђеље учи, а које истинита и жива вера рађа, — стаћемо пред заблуде безверја и верске равнодушности, пред порок распуштене слободе и покварене воље, пред душевног тирана, груди у груди, и борићемо се против њега врлинама хришћанским и свешћу поноса нам српског.

Борићемо се за идеале хришћанске, за светињу православља, за огњиште породичне среће, за опстанак народни.

Борба ће бити љута, ал' на борбе ћемо изнети спасену душу и светло име српско. Борба ће бити љута, ал' ћемо победити. Јер народ, који је озарен божанским истинама Христовог Јеванђеља, који чува и цени светињу и чистоћу породичног живота, који је у врлини сталан, у добру јак, морално здрав, а свестан поноса свог народног, — непобедив је, јер му и небо у борби помаже, јер с њим је Бог!

Али, љубазна браћо и миле Српкиње, не заборављајте никад, да сунце божанских истина сјаје у вери, да светињи, врлини и добру вера живот даје, а црква да им је колевка. Вера их рађа, црква их негује и чува.

За то, мили Срби и Српкиње, вера нек је у вама, а ви у цркви. Негујте веру, чувајте цркву, сачуваћете нам мило Српство.

Вера и црква православна, Србину је оклоп од векова против силе и насиља свакојака. Не скидајте оклопа тог са груди српских, јер многе стреле пуштају се на њих.

Али вера нек вам је жива; жива у врлинама вашим личним, породичним, грађанским и народним. А црква наша, да нам је светла и весела у љубави, споразуму и слози синова својих. Онда се не бојмо, победићемо, одржаћемо се.

И као што сте данас ви, свесни Срби Митровчани и љубазна браћо наша, спојили душе и молитве своје, осећаје и љубав своју са свештенством својим у храму овоме; тако, дао Бог и срећа српска, да нам што скорије, у целој цркви митрополије наше, пропева сложна песма измирених јој синова. Да се у цркви загрлимо и изљубимо, да у цркви слогу утврдимо, старешине и млађешине, пастири и паства, јерархија и остали народ, па да једном мишљу вођени, једном љубави православља нам светог и милога Српства загрејани, одужимо дух свој и православљу и Српству.

* * *

А сад, да вам јавим вест радосницу, која стиже из престонице шире нам домовине наше, вест, да је у великашкој кући угарској победила истина хришћанска, победила аристократија ума и срца хришћанског, а пала законска основа о грађанскоме браку.

И грађански брак је чедо лажне културе. Њиме се ова хтела попети и на висину земаљских закона, да снагом и ових завојити на светињу породице, на достојанство жене, супруге и мајке; да снагом и ових јуришни на душу човекову, на божанство Христове цркве и светињу њезине тајне; да снагом и ових загрози имену српскоме.

Хвала Богу, опасност је отклоњена; отклоњен је атентат и тога душевног насиља. За сад, а биће и опет.

Хвала милости божјој, а хвала, и са овога светога места љубљеноме Патријарху нашем Георгију и свима Архијерејима нашим, који су апостолском ревношћу и српским осећајем стали на одбрану цркве и народа свога у борби, која се водила у великашкој кући. Слава нашим архипастирима! Слава и свести народа српског, који је сложно и једнодушно своје Архипастире у тој борби потпомагао!

На шта је природније души хришћанској и племенитоме срцу српскоме, него да се у храму своме ода благодарност вишњем Богу на свему томе!

И кад нам је од цркве и народа одбијен душевни непријатељ; кад нам је са прага породичне чистоће и среће удаљен душевни тиран; кад је достојанство жене, супруге и мајке остало непоништено; кад нам је домовина сачувана од зла великога, — онда вас позивам, мила браћо и сестре, и вас мили Срби, и вас Српкиње, да са свештенством својим спојите данас и молитве „брагодарења“ Богу, чијом милошћу је све то учињено.

ДОПИСИ.

Карловци 5. маја 1894. — (**Долазак Његове Светости г. Патријарха Георгија из Пеште у Карловце.**) Било је то на поју тарје Ђурђев-дана о. г. када се је Његова Светост кренула из Карловаца у Пешту у пратњи Високопреосвећене г.г. Епископа Никанора, Михајила и новопосвећеног Германа, на пут велики, на дело значајно по цркву и народ српско-православни под крилом св. Стевана. Коме није познат предлог високе угарске земаљске владе о црквеним реформама који је предлог добио већину у доњој кући у Пешти? Сваки прави Србин, коме је мила вера своја, коме је светиња установитељ цркве наше и њезиних установа, тужно се забринуо због предлога тих, тужним очима је погледао на Епископат свој, на дичну поглавицу овопределне цркве православне, на св. Патријарха Георгија, и благословом својим испратио га је на пут са надом и жељом, да се поврати, са надом и жељом, да се поврати са радосним гласом: „Победа је наша, с' нама је Бог!“ — И дочекасмо жељно дан када се чуо глас српског Патријарха у кући магнатској: да одбија предложене предлоге, наводећи непобитне разлоге, са којих не може ни-

како предлоге примити. Одјекнула је та реч у име толиких милијона православних на је зато и била значајна и снажна.

И дође час, када се имала гласањем решити судбина предложених предлога. Гласало се и предлог је овај пропао. Глас овај брзо се разнио из престолнице угарске и допео до сваког правог и истинитог Србина, коме је мила и драга светиња цркве. Када је овај глас стигао у Карловце, одушевљење је било неописано, радост си читао сваком са лица. Радости својој и одушевљењу своме дадоше израза овдашњи грађани тиме: што огласише тај радосни глас звоњењем звона са саборне цркве. За час беху куће заставама окићене, а озбиљни грађани Карловачки скупише се, да се договоре и реше: како да се дочека Његова Светост преузвишени господин Патријарх при доласку из Пеште. И решено би, да се Његова Светост што свечаније дочека.

Његова Светост крену̂ла се из Пеште у недељу 1. маја са високопреосвећеним господином Германом Епископом Бачким. Дознавши честити Суботичани, да ће поред њихове вароши проћи високи путници, изађоше им са великим бројем на станицу, где је уз опште одушевљење поздравио их познати велики родољуб г. Божидар Вујић као председник цркв. општине суботичке. У Карловце стигла је Његова Светост и високопреосвећени господин Епископ Герман у вече брзим возом. Многобројни народ слегао се на станици, да их дочека и поздрави. У врло лепом говору поздравио је Његову Светост градоначелник Карловачки Св. Јанковић а народ га је често прекидао са: Живео Патријарх! Улазак Њ. Светости у своју резиденцију био је величанствен уз звоњење звона и пуцњаву прангија.

У двору се такође био слегао силан свет, те је и овде дочекао Његову Светост са: Живео, а две мале ученице основне школе у бело обучене предале су један венац Његовој Светости а други високопреосвећеном г. Епископу Бачком Герману. У 9 сати крену̂ла се сјајна бакљада у двор, која приређена беше Његовој Светости. Прво су гимназисте и богослови отпојали „**Православља наставниче**“ а затим отпевали више родољубивих песама. Његову Светост поздравио је у име народа високопречасни господин прота и ректор богословије *Јован Вучковић* дивним овим говором:

„Свети патријарше! Почетак ове седмице и први дани њезини, били су дани зебње и страховања у милионима срдаца у ужој Угарској, па и преко граница њезиних. Све што се истински кретом Христовим крети, зебло је и страховало при помисли, да ће му се можда помрсити уређени конци живота хришћанскога. Свима правим хришћанима тешко је било чекати судбоносни дан гласања у угарској кући магнатској о предлогу за цивилни брак. А народу Твоме било је најтеже. На срце народа Твога свалили се били троструки терети. Један терет страха за њеру његову свету православну хришћанску, други терет бриге за јединство његовога црквено-народнога автономнога живота, трећи терет страха и ужаса за милу његову народност српску.

Други су страховали за њеру своју, а народ Твој не само за њеру, већ поред њере и за цркву своју, а с њером и црквом и за живот свој народни. Та и оно пошљедње што још имамо, све што нам душу у тијелу народном придржава, све нам је стављено на коцку са реформама, које је висока кр. угарска влада наумила да спроведе, а они који су јој и у томе пошли на руку нијесу завијали ни скривали, већ су нам отворено и гласно довикивали, да баш за то хоће да се те реформе спроведу, што народности у Угарској због њих од бола јаучу и стрепе за биће своје народносно. Те поруке неправде и безбудшности још већма су узбуниле срце народа Твога у зебњи му и страху великоме, а очајни ужас спопао нас је све кад дочујемо, да је први судбоносни предлог који је на расправу дошао примљен у заступничкој кући са знатном већином гласова.

Страшна је опасност загрозила народу Твоме, на немајући друге помоћи народ Твој послуги се на цијетни четвртак законитим оружјем за обрану своју и са величанственог збора свог митрополијског, заиска правде у високе владе, и у болу своме паде пред подножје краљева престола, које су оци наши и синови народа српскога крвљу својом свагда њерно послужили.

Растао се народ са збора свога, а опет није знао шта ће му донијети овај судбоносни дан у који ће се подијелити уставни мегдан у кући магнатској. Зебња је у срцу остала, али је појачала нада, јер Ти си, свети Патријарше, на богослужењу у цркви рекао народу свом, да ћеш своје учинити. Народ је видно свога Патријарха, чуо је свечано обећање његово, а нада народна ојачала је.

Па хвала Богу та нада није га преварила. Ти си своје обећање одржао, с Тобом се најбоље једнодушно сви чланови нашега Епископата а уз Вас пристаде и онај још један члан магнатске куће, који се крстом православним крсти и именом српским носи. Са 21 гласом већине пропао је предлог о цивилном браку, и међу тим 21 гласом, пуна трећина били су сложни гласови српски, са Твојим, свети Патријарше, на челу. Ми одахнусмо душом, спада нам бар за час сиви терет са срца, кад складни звуци звона ове цркве у четвртак по подне огласише благовијест спасења нашег, а данас изађосмо да Те срећемо и дођосмо да Ти благодаримо што си испунио ријеч народу своме задату, да Ти благодаримо на скроман овај начин, усудили смо се да дођемо, премда смо знали, да Ти ово не захтијеваш. Ми смо се повели за осећајем својим, нас је овде који смо и у подређеном положају спрам Тебе, али и ми смо синови народа свога, и ми смо са народом својим заједно зебли и страховали па с њим заједно и одахнуемо и за час заборавимемо на подређеност положаја свога у коме би имали поштовати жељу Твоју, те дођосмо са онима, који сматрају дужношћу својом, да Ти овога часа благодаре и који мени поручише, да на своја уста изречем благодарност њихову Теби, свети Патријарше, и браћи Твојој у Христу преосвештеним Епископима нашим и свему старцу Србину, који је мушки уз вас стајао у ономе тешком часу одсудноме.

Па прими, свети Патријарше, благодарност нашу и свију оних који у овоме часу мисле и осјећају као што мислимо и осјећамо ми. Хвала ти, свети Патријарше, хвала преосвештеној господи Епископима нашим, хвала Вама и хвала Србину Николи Михајловићу и дозволи нам да овдје пред Твојим двором кликнемо: Живео наш премилостиви краљ Франц Јосиф I.! Живео! Живео Патријарх српски Георгије! Живео! Живели наши епископи! Живели! Живео Никола Михајловић! Живео! Живео народ српски! Живео!“

Његова Светост се на овом говору са своја прозора благосиљајући народ захвалила говорећи, да му је мило што га народ овако одушевљено поздравља и одликује и ако нисмо, вели, још на чисто са предложеним предлозима; и ако смо их сад Божјом помоћу оборили, али нам и опет предстоји борба у којој ћемо ја и Епископат учествовати и опет против предлога гласати. А овом приликом дошло се ипак до нечега и уклоњена је она пречага, која је пречила приближење народа јерархији. Ово се овом приликом постигло и дај Боже да се никад ни народ од Епископата, ни Епископат од свога народа не дели! Народ је дуготрајно викао: Живело Његово Величанство, живела Његова Светост, живео Епископат!

Очи нашега народа упрте су и опет у наш Епископат, у поглавицу своју св. Патријарха, а у народу српском живи снажно уверење, да је Његова Светост, ревностни слуга воље Божје, **столиѣ православіѣмъ непоколебимый**, и поуздани посилац топле жеље народне. *С. П.*

***Митровица** 29. априла 1894.* — (**Исповед свештенства, св. литургија, благодарење, збор.**) Старешина нашег протопресвитерата, ревни г. протопресвитер Авакум *Стајић*, позвао је и ове године своје подручно свештенство на св. исповед. Браћа се после године дана и опет састала, ал' овога пута у дан необичне радости, — *на тојугарје пада грађанскога брака у великашкој кући угарској*.

Г. прота Стајић је при позиву свештенства одредио већ, да ће се, на дан исповеди свештеничке, богослужити св. литургија, а пароха бачиначког, протојереја Јеремића позвао је, да проповеда.

Међу тим у четвртак 28. априла већ се распростро радосни и победоносни глас, да је грађански брак пао у горњој кући. Кад је свештенство, скупљено у Митровици 29. априла, за то дознало позитивно, закључило је, са својим старешином, да се после св. литургије принесе Богу и благодарност, поводом отклоњене, од цркве и народа, опасности.

Тако и би. Св. литургију одслужио је г. протопресвитер Стајић са четири подручна свештеника; тако исто и благодарење. За време причасног, изговорио је протојереј и пароx Јеремић проповед, удешену према добу у којем смо, и према публици која је у храму била.* Завршио је проповед јављањем вести радосне о паду грађанскога брака, одајући захвалност са амвона Његовој Светости патријарху српском Георгију и свима високопреосвештеним Архијерејима нашим на њиховој апостолској љубави и ревности за цркву и народ; одајући признање будној свести народа српског, којом се цео одупрьо опасно-

* Доносимо је у целости. —У.—

сти, и позивајући присутне, да одаду најтоплију хвалу Богу поводом отклоњене опасности над црквом и народом, и да се својим молитвама придруже благодарењу, које ће свештенство у ту цељ да богослужи.

Проповед се допала, учинила је своје, и проповедник је био бурно поздрављен. Благодарење је одслужено величанствено, а праћено је осећајима раздрагана срца и сауешћем радосне душе свију присутних. То беше молитва топла и искрена, то беше благодарност, која се сузама радости исказује... Велика је била и воља и милост Божја, која није дозволила да нас задеси — што проклесмо.

На св. литургији певало је српско певачко друштво митровачко. Ако овом приликом није певањем својим освојило уверење наше о вештини својој, кривица је и до те околности, што је тек $^1/_3$ чланова друштвених била на окупу, ради „пијачног“ дана у Митровици. Али нека зато честито певачко друштво, на челу са својим врлим председником и коровођом, уверени остану, да су нам освојили срца, да су нам задужили благодарност својом готовошћу, да су извршили иљак део своје мисије, те нека и са овога места изјаву о свему томе приме, са нашим, од срца: хвала!

Међу верним видесмо у храму, у лепом броју, и врле Србкиње, госпође митровачке, што нарочито наглашујемо са изјавом да нас је то обрадовало. Србкиња може да буде вестаница огњишта побожности и васпитања, породичне светиње, српског осећаја и свести, нашег славља православља. А коју год видимо у храму божјем, при побожној молитви, ми о њој тако лепо и мислимо.

После богослужења исповедали су се свештеници код одређених духовника, а после св. исповеди, јер је већ превалило подне, одржан је кратки збор. Г. протопресвитер Стајић поздравио је са топлим речима скупљено свештенство, нагласив озбиљност дана, у којима се налазимо, и предложио је збору:

1.) Да се брзојавом на Његову Светост преузвишеног Господина Патријарха Георгија, поздрави победа над грађанским браком и црквеним реформама, а да се Његовој Светости и високопреосвештеном Епископату и Њиховоме апостолском ревновању за цркву и њезино божанско учење, и њиховој одлучној и достојанственој одбрани права народно-црквених нам, изрече најдубља захвалност.

2.) Да се свештенство протопресвитерата митровачког морално обвеже, да ће у „Фонд св. Саве“, којега је, у узвишеној љубави својој за школу и просвету, и у родољубивој намери да се ова омогући и помогне, основао св. Патријарх Георгије, годишње давати доживотно 1% од своје плате.

Обвеза та не пречи никога, да већим прилозима притекне „Фонду св Саве“, односно српској школи и просвети.

3.) Да скупљено свештенство протопресвитерата митровачког, поводом изјава министра у Србији, Светомира Николајевића, и његовог бесомучног нападаја на наше свештенство изрази своје гнушање.

Сва три предлога г. протопресвитера била су усвојена једнодушно.

После збора био је заједнички обед, на који су, као гости, били позвани и учитељи митровачке срп. вероисповедне школе и један представник певачкога друштва.

И свештенство, а и грађанство митровачко ће 29. април о. г. задржати у лепој успомени, и сећати се радо свега, што је тога дана било.

А честитоме протопресвитеру нашем, г. Авакуму Стајићу, нека је хвала на ревности и љубави, којом нас купи око себе; којом се стара, да задовољи и својој дужности и својој души и савести. Живио!

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

= **(Тристагодишњица спаљивања св. моштију св. Саве.)** У нашем новинарству покренута је била мисао, да се 27. априла о. г. свечано прослави успомена на ту тристагодишњицу у целоме Српству. Народ и наше црквене општине прихватили су ту мисао и одржали су тога дана богослужења и славе народне.

Успомена на св. Саву свакоме је Србину

светиња. Пијетет према имену првосветитеља и просветитеља свога; благодарност Његовим светитељским и просветитељским великим делима, најдубље је урезана у души Србина сваког, ма где он био, и остаће таква, док год га буде било. Јер св. Сава је Геније српског православља, Геније српски.

И ниједна слава и прослава Његовог имена и Његових великих дела и заслуга за св. православље у Србству и за Србство цело, не ће никад довољна бити, да Му се Срби истинито одужи. Није довољан томе цео богати и бујни култус славе и прославе Светитеља нам највећега, у српској цркви и народу, ненадмашив не само у спољашњим знацима прослављања тога, него и неизгладив и вечан у души, у срцу, у свести Србства нам целог.

Па и прослава тристагодишњице спаљивања светих Му моштију на Врачару, по турскоме Синан-паши, тек је слаби одјек тог култуса, који одјекује са олтара пијетета и благодарности, који је Светитељу подигнут у души православној и поносу српскоме Србина сваког.

Спаљивање Светитељевих моштију на Врачару историјски је догађај за Србство и православље његово; епохалан догађај у душевној борби Србиновој. Њиме се хтело постићи једно, а учинило се друго. У место да пламен врачарски спали, са св. моштима Светитељевим, помисао и помен Србинов на Светитеља свога и тако сагоре будну свест српску и осећај православни, — тај је пламен оснажио у души Србиновој вечиту успомену на св. Саву, у срцу му појачао ватру благодарности, а у свести запалио поносе српски, да се више и не гаси.

И за то увек: слава Светитељу Сави! слава светињи спаљених Му моштију! Кличемо и клицаћемо тако, без питања да ли су оне спаљене 27. априла 1694 или 27. априла 1695.

Па је ли то довољно? Или ми помишљамо и на питање и на поруку, коју би нам душа и савест могла чути, или већ и чује са светитељских висина:

„Зар ви, децо моја, православни Срби, Светитељу своме приносите само богати мирис тамјана хвале са уста ваших; зар се само прославама Његовог имена и спомена одужујете делима Његовим? Станите. Одморите се од слава и прослава, па у тишини рада озбиљнога, истините љубави и пијетета вашег к' цркви православној, коју сам вам у аманет оставио, са учењем божанског јој Оснивача; и у тишини озбиљнога рада поносе вам и свести српске, који се просветним подизањем народа свога доказује, — принесите ми једаред, место тамјана и лепих речи, богата дела своја, која ће вам цркву у побожности, љубави и сузи синова њезиних прославити, а народ српски у свестраном му напретку, за будућност сачувати“...

А имамо ли колико таквих дела? Мислимо л' их имати? Кад ћемо отпочети?

Крај осећаја пијетета и благодарности, који су нам 27. априла о. г. душу испуњавали, нисмо се ни тога дана, а не можемо се ни сад опростити таквих мисли. Све дотле, док не буде код нас друкчије. Хоће л' нам се таквим мислима замерити?

Треба, у своје време, и славе и прославе свега, што је славе заслужно. То је црта благодарности и свести народне. Али је то, само за себе — без нечег другог — палијативно средство за одржање једног народа у ’добу прегалачког рада и великих дела.

Желимо нашој цркви и народу таквог рада и таквих дела синова њихових, па ће онда слављење и прослављење наше бити мило и Светитељу нашем Сави, јер ће му се глас простирати не само по земљи, него се подизати, са дела наших, и до висина . . . светитељских. А цркви и народу биће много боље.

= **(Прилози на фонд св. Саве.)** Доносимо данас и врло красни Проглас нашег народно-црквеног Школског Савета, српском народу у митрополији карловачкој. После онаког лепог прогласа и апела сувишна је још реч за ободравање на давање прилога у фонд св. Саве.

Сад стојимо пред „пробним каменом“, да покажемо и докажемо, да л' нам никола стоји само на језику или лежи и на срцу; да л' за школу своју умемо проспати само лепе речи, или жртвовати и — новца. Што већи фонд св. Саве, све јачи доказ биће и о величини истините свести нам народне. Што већи фонд св. Саве тим већи нам биће понос, јер ће нам и цена и вредност народног пожртвовања већа бити. Који народ уме жртвовати, тај и добија; тај је сигуран своје будућности.

На посао, дакле, па купимо прилоге за фонд св. Саве, у свакој прилици.

На посао, да покажемо, колико љубимо школу своју!

= (**Његова Светост патријарх Георгије**) примио је многобројне браћанске честитке и захвалности поводом свога говора у великашкој кући, и поводом апостолског ревновања целог високопреосвештеног Епископата.

Између осталих је брзојавила честитка и *фрушкошанске* срп. правосл. црквене општине; а многе су са потписима до стотине имена.

— (**27. априла 1894. у Карловцима.**) Пишу нам из Карловаца: „Данас у пола 10 сати велико звоно на саборној цркви огласило је, да ће и Српски Сион да прослави тужну успомену смаљивања мошшију првог српског архиепископа и просветитеља св. Саве, — позивајући нас на св. литургију, да се у храму божјем помолимо сени св. архиепископа, да исходатајствује у Свевишњега силе нашем народу да би у овим мутним и мучним данима срећно пребродио невоље које вери и народности његовој са свију страна прете. У саборној цркви одслужена је св. литургија; а чинодејствоваху: Ст. Чобанић протa карловачки, Ђорђе Поповић и Василије Константиновић пароси карловачки, Јован Живковић професор богословије и Сергије Пошић патријарашки економ. О причасном протојереј Јов. Вучковић ректор богословије у дирљивом говору разложио је историјску важност данашњег дана, наносећи увишени рад св. архипастира и његову обест турску као повод данашње прославе, и нашу равнодушност према цркви и растројство у народу, као узрок садање наше народносне и верске тегобе, а подстрекавајући омладину, да никада не заборави рад, мисао и заслуге св. Саве, него да свом душом пригрли веру и народност своју. На литургији били су слушаоци богословије и гимназије и ученици основних школа са својим наставницима; заступљена је била и политична општина. Толико се, ето, ми одужисмо успомени св. Саве на неуморне труде његове!

Но огрешио бих се, ако бих прећутао, да *на тој црквеној и народној прослави ни једним чланом својим није била заступљена српска православна црквена општина*, која би требала са председником својим на челу, да је главни покретач те светковине, или да су дошли бар на дужности као Срби — као православни, на богослужење. Не знам, на којих се разлога ни *богословско књажевно друштво „Слога“* није потрудило, да се, на свој начин, одужи светој успомени творца и утемељача српске цркве и књижевности.“ С.

— (**Произведени за протојереје.**) *Његова Светост преузвишени Господин Патријарх Георгије* благоизволео је 2. маја о. г. произвести за протојереја г. пароха ађанског *Јована Павловића*; а 4. маја о. г. уредника овога листа и пароха бачиначког г. *Јована Јеремића*.

Нашим претплатницима.

Како смо већ далеко у II. четврти годишњој а многи претплатници овога листа нису послали претплату ни за лањску годину а још више их је који ове године нису платили за I и II четврт, то смо слободни овим путем позвати све своје претплатнике, да својој дужности одговоре, иначе ћемо бити принуђени, да им обуставимо лист.

У Новом Саду, 6. маја 1894.

Администрација „Српског Сиона“.

ОГЛАСИ.

ЈАВНА ДРАЖБА. 57 1—3

Услед налога славног Архидијецезалног Административног Одбора у Карловци од 11. (23.) октобра 1893 А. О. 529/330 ех 1893. расписује се дражба на мањак за оправку овомесне цркве и порте на дан 26. маја (7. јуна) 1894. у 2 сата после подне.

Трошак по прорачуну износи 2099 ф. 20 н.

Лицитанти су дужни положити 10% у име пишманлука. Ближи увјети могу се сазнати код потписаног.

Из седнице црквеног одбора српске православне црквене општине, одбржаване у *Угриновци* 1. (13.) маја 1894.

Драгојло Шаић
председник.

Број 7 СТЕЧАЈ. 58 1—3

Доленотписана српска правосл. црквено-школска општина потребује једног *учитеља* за III. разредну основну школу, уз годишњу плату од 300 фор. ав. вр. а од црквене касе 100 фор. за переподство; стан, огрјев и баштчу.

Дотични има доказати, да је Србин православне вјере, да је свршио коју српску препарандију, те задњу годину службовања где је провео.

Свједоџбе и молбенице имају се послати до 1. јуниа ове године.

Српско-православна црквено-школска општина
Пушчић, 29. априла 1894 код Д. Тузле.

Десиотовић
председник.

Бр. 31. ех 1894.

СТЕЧАЈ. 52 3—3

На упражњено место *учитељско* при српској верозаконској школи у *Сегедину* овим се стечај отвара.

Са овим местом скопчана је следећа годишња плата:

Од политичне општине Сегединске 420 ф. — од црквене општине 200 ф. — од пете за переводство 100 ф. — од Лефтеровог легата 10 ф. — слободан стан са 2 собе, једном кујном, шупом и комором, — 4 фата меканих дрва за школу и за учитеља.

Изабрани учитељ је дужан осим предавања школском уредбом прописаних предмета још и појење у десној певници обављати, децу у црквеном појењу поучавати, и у општинским седницама записник водити.

Компетовати могу само оспособљени и у мађарском језику потпуно вични учитељи.

Изабрани учитељ има своје звање 1. септембра н. р 1894. год. наступити.

Стицатељи имају своје добро инструпране молбенице до 19. (31.) маја т. г. председништву ове црквене општине поднети.

Из седнице одборске српске православне црквене општине сегединске 8. (20.) априла 1894. године држане.

Владислав Сремац, перовођа. Др. Милош Рапић, председник.

К. бр. 217 ех 1894.

СТЕЧАЈ. 56 2—3

На место *прот. капелана* у *В. Бечкереку*, са којим је местом скопчана плата од год. 500 ф. и 150 ф. у име еквивалента за по сесије земље и уједно на *баконско место*, са 400 ф. ђаконске и 200 ф. перовођске плате, уз уживање $^1/_2$ сесије земље — овим се расписује стечај.

Конкуренти имају своје инструпране молбенице путем предпостављених својих власти до 17. маја о. г. поднисаној конзисторији поднети.

Из конзистор. седнице држане у *Темишвару*. 27. априла 1894 год.

Епархијска конзисторија темишварска.

48 3—10

КУРС
ЗА ЈЕДНОГОДИШЊЕ ДОБРОВОЉЦЕ
У СУБОТИЦИ.

Они младићи који нису свршили средње школе и немају *испита зрелости*, који би морали код војске **три** године служити, *могу добити дозволу* да **једну** годину као добровољци служе, али морају пријамни испит пред главним заповедништвом војеним положити.

За овај испит може се у моме заводу спремити. Од мојих ученика многи су већ добили дозволу за полагање испита, многи су исти положили, њихово време у војеци одслужили и сада су *официри у резерви* а многи сада у војеци служе.

Ко би се желио у моме заводу спремити за испит, нека се изволи на мене обратити, где ће опширно упутство добити.

Приправници не могу бити млађи од 17, као ни старији од 20 година.

Леополд Ландесман

Српска православна црквена општина у Бољевци.

Број 2. ех 1894.

Дражбени оглас. 53 2—3

На основу скупштинског закључка од 16. јануара 1894. српске православне црквене општине Бољевачке, а усљед одобрења славног архд. адми. Одбора у Карловци од 21. марта (2. априла) 1894. А. О. бр. 136/128. расписује се дражба на мањак ради оправљања целе цркве споља и изнутра.

По прорачуну износи:

1.	Зидарски послови са материјалом	679 ф. —
2.	Столарске намазне радње . . .	233 ф. —
3.	Моловање укусно	775 ф. —
4.	Позлата Иконостаса	1899 ф. 80
5.	Моловање Икона	795 ф. —
6.	Лимарски послови	77 ф. —
	укупно . .	4458 ф. 80

А. Дражба држаће се 21. маја (2. јуна) 1894. у 2 сата после подне у мјестној основној школи.

Б. Дражбоваће се са устменим понудама на целокупни посао, и на сваку поједину радњу; сваки дражбователь дужан је од горепоменуте своте 10% у име јамчевине у руке председништва положити.

В. Општина задржава себи право поверења према подузимачу.

Г. Јамчевина ће се повратити подузимачу после обављене колаудације.

Д. Ближи услови, тако исто и нацрти могу се код председништва ове црквене општине до дана дражбе видети.

У *Бољевци*, 25. априла (7. маја) 1894

А. Падејски перовођа. Л. Дацевић председник.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Новм Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

Год. IV. Број 20.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 15. маја 1894.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Високи отпис, којим се не дозвољава сазив српског народно-црквеног сабора за 8. (20.) мај о. г.

Превод са оригинала мађарског.

Бр. 1090./М. II

Крал. угар. Министар Председник.

Преузвишени и Високопреосвештени Господине Архиепископе, Митрополите и Патријарше!

Његово ц. и ап. кр. Величанство високим решењем својим у Лајпцу под 13. маја т. г. није имало милост највишу дозволу поделити на то, да се грчко-источни српско-народни црквени конгрес на дан 8. (20.) маја т. г. сазове.

О чему имам срећу Преузвишеност Вашу са позивом на цењену Вашу представку од 21. марта (2. апр.) т. г. бр. 111. усрднога знања и придржавања ради с том напоменом известити, да разлози са којих се сазив конгреса највишим местом не дозвољава, сличи су онима разлозима, услед којих сазив конгреса на дан 18. (30.) окт. прошле године није дозвољен био, и о којима сам Преузвишеност Вашу прошле године под 20. окт. бр. 2496. срећу имао известити.

Примите Преузв. Господине уверни израз мога отменог поштовања.

У Будимпешти, 19. маја 1894.

Векерле с. р.

Његовој Преузвишености Госп. **Георгију Бранковићу**, Њег. ц. и ап. кр. Величанства правом тајном Саветнику и карловачком гр. источном Архиепископу, Митрополиту и српском Патријарху.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

MEMINISSE JUVABIT.

Речи, које је изрекао преузвишени министар-председник угарски, у седници горње куће угарске од 16. (28.) априла о. г., а тичу се нас Срба и наше народно-црквене автономије, не треба заборавити. С тога ћемо те речи његове и на овом месту да сачувамо. А гласе:

....„Нашли смо и на такве изјаве јавног мишљења, као што су изражене на једном збору, са којих ја не могу држати, да је имао права да се одржи, а таква је била скупштина, која је одржана у Карловцима.

„Такав начин изјављивања не могу држати за оправдан, јер при свем том, што ја назим на изјаве појединих народних зборова, то ипак држим да се они не могу никада изразити у име своје цркве и у томе ће ми можда Његова Екселенција патријарх Георгије Бранковић дати за право, да би признавање онога принципа, по коме се могли и они искупити, који су ван законитог уређења, и дати израза у име своје цркве, баш са његовог становишта, са гледишта интереса његове цркве, врло опасно било. Ја држим то у толико мање за оправдано, јер мислим, да се угарски држављани у оном кругу, у коме се њих што тиче, могу послужити својим правима. Али овде се послужио и један такав део држављана правом изјаве, кога предлог ни не додирује.

„Ја то не бих наваљао, да Његова Екселенција патријарх, није на основу закључка тамошње скупштине, у овој високој кући у сличном смислу говорио и да није изнео предлог као средство, којим хоће, да се изигра законом осигурана автономија. На ту изјаву дужан сам, да му одговорим, да смо ми, прво, автономне законе осигурали и узаконили, али, да смо их осигурали строго само на црквеном пољу и да се не могу са политичким правима идентификовати; друго, да ми та законом осигурана права нисмо снабдели тако, као да она носе карактер уговора на себи, него се просто оснивају на правној основи, коју законодавство дати и сузити може, јер кад би ми друго становиште заузели, када би ми дали тима правима непроменљив уговоран карактер, то би значило, признати државу у држави“.

Његова Светост, преузвишени Патријарх Георгије Бранковић, одговорио је одмах г. министру, у колико је овај Њега апострофисао. Одговорио му је у личној примедби, јер је само у овој и могао говорити. Меритум говора г. министра није могао бити предмет рефлексија, по пословнику и горње куће. По истом пословнику нису могли на говор г. министра одговарати ни друга Господа Епископи, јер је г. министар узео завршну реч. А што је г. министар ову употребио и на то, да изговори о нашем митрополијском збору и нашој автономији и такве тврдње и енунцијације, на које је требало одговорити у горњој кући одмах, а на које се одговорити није, дакле, могло, — то је ствар парламентарне тактике г. министра, која се нама не може никако допасти, но која се њему свидела, као што се свиђа и многим другим министрима.

И за то је могао, сасвим лепо, изостати и онај блажији приговор неких наших листова, учињен нашем Епископату, што на говор г. министра није одговарао. А о „жешћем“ приговору, кад би га хтели квалификовати, морали би га обележити и констатовати и онет, као налив жучи, и урођену мржњу против свога рођеног Епископата. Ако је некој господи, родољубима, и синонима православне, љубљене цркве, и у овим мучним и судбоносним данима за нашу цркву и народ, још до просипања те жучи и мржње, нама је, у истину, о томе одвратно и писати. —

Одговор Његове Светости, којим је одбио инсинуацију, Њему добачену и против Њега уперену, сасвим је довољан и коректан био. Сврх је истинит; и онолики је само могао бити.

Његова Светост Патријарх није, у своме одговору, ничим „прао руке“ од збора митрополијског, него је рекао, *„да збор није његовим знањем и пристајањем сазван“*, а без икаквог околишења је потврдио, да је збору дао свој Архипастирски благослов, у храму божјем, јер га је скупљени народ за то умолио, и јер је уверен био, да ће својим Архипастирским саветом такођер упливисати на легалан расположај свога народа. А, ако, данас, није коме год мило, што

је српски патријарх, изазван по г. министру, морао тако изјавити и тако признати, за то кривицу не носи Он, који је истину, сушту истину рекао, него она браћа, која су, до збора, држала, да о сазиву митрополијског збора, а у ствари црквених реформа, није ни потребно говорити са српским патријархом, нити се о томе упуштати у претходне преговоре са народно-црквеном својом поглавицом.

Да ли је пак преузв. г. министар имао оправдана разлога своме апострофисању Његове Светости, или је о томе после односне седнице дрикчије судио, о томе није време да говоримо. Једино можемо рећи, да је Његова Светост, у погледу тога, добила од г. министра довољну сатисфакцију, и да је овај, у погледу оправданости свога апострофисања сасвим разверен.

Али, ми православни Срби немамо сатисфакције; нема је наша народно-црквена автономија. А енуинцијација, коју је г. министар учинио у горњој кући, а у плаховитом расположењу своме, према нашој автономији, и вређа српски православни народ у земљама угарске круне, и изазива у њему ново узбуђење, разне црне мисли.

Јер није шала рећи: ми смо ти автономне законе осигурали и узаконили, али „та законом осигурана права нисмо снабдели тако, као да носе карактер уговора на себи, него се просто оснивају на правној основи, *коју законодавство дати и сузити може*“.

Још је само требало рећи: *и одузети*, па би аплауз понегде био већи, ал и у срцу православног српског народа рана би била већа.

Боли нас јако та реч г. министра, намењена нашој автономији. Нити је разложна, нити основана, нити смо је заслужили.

Није разложна. Јер, ако је такву реч изазвао општи и једнодушни протест наш против црк. реформа, онда ми питамо: на шта би се хтело? Да цео народ и црква, коме су „законом осигурана“ автономна права, ћути и онда, кад му се ова силом државне власти покрешавају? Какав би то народ био и црква, која би на то ћутала? Какав би то либерализам био, који би то захтевао? Какви ли чувари „осигураних и узакоњених автономних закона“, који прете сужавањем тих права и закона, прете за то, јер их онај, коме су осигурана и узакоњена, брани?

Није реч г. министра ни основана. Јер наша автономна права, без обзира јесу ли она политичка данас или црквено-просветна, — она нису узакоњена „из ничега.“ Она имају свој уговорни базис и генезу; имају своју предисторију. Не само у привилегијама, него баш у законским чланцима основног државног законодавства. А закони, који се тичу наше народно-црквене автономије, нису „обични закони, него фундаментални, који се само под извесним уветима и под извесним гаранцијама могу мењати.“

Ако би се ипак покушали мењати и без тих услова и гаранција, према личном расположењу једне или друге владе, неће тај покушај никад остати без потребне и дозвољене, али и једнодушне одбране српског православног народа и цркве, у земљама угарске круне.

Би ли та одбрана остала без успеха, рано је о томе говорити.

И ми признајемо, да се наша данашња автономна права не могу идентификовати са чисто политичким правима, али кад смо вољни то, према постојећим законима, и на даље признавати, онда баш имамо права тражити и захтевати: оставите нас на пољу црквено-просветном на миру!

Јер, ако је и то поље „држава у држави“, онда је најбоље пореће нам право на егзистенцију. А нама ће остати дужност, да ту егзистенцију дозвољено бранимо.

А јесмо ли заслужили реч г. министра? Нисмо. Шта ми хоћемо? Хоћемо респектовање „законом осигураних“ нам автономних права на пољу црквено-просветном. Хоћемо слободно кретање на том пољу, *а у границама закона, у којима су нам та права „осигурана и узакоњена“ основним државним законима.* Хоћемо на томе пољу да се развијамо, а богме и да напредујемо. Друго ништа. Па је ли то у једној уставној, слободоумној земљи crimen? Је ли то против културног резона ма којег? Је ли то у Угарској забрањено?

Његова Светост говорила је у горњој кући са становишта, које је заузео законити представник наше народно-црквене автономије, — кад сабора нема на окупу —, а то становиште обележено је у представци саборског одбора од 12. (24.) јуна 1893., управљеној и на самог преузвишеног г. министра-председника. Ако је то становиште прихваћено и на митро-

полијскоме збору, то је само доказ коректности и погођености становишта тога, с којим је цео народ солидаран. И г. министар је требао становиште то нагласити, у горњој кући, по своме правом извору, те би саму ствар тиме боље осветлио. Његова Светост је, дакле, и становиштем свога говора у горњој кући, била потпуно на легалном терену легалног преставништва нашег народа и цркве и његове народно-црквене автономије.

Напослетку, г. министар је замерио и нама из Тројединице, што смо учествовали активно на митрополијском збору, јер да нас предлог о црквр. реформама не додирује. Овај приговор је добио свој одговор већ у напред и на самоме збору. А ми ћемо да кажемо и ово:

Сви православни Срби, у земљама угарске круне, сачињавају једну цркву, једно тело. Сви су они под једном народно-црквеном автономијом; и ова је заједнички иметак и добро свију њих.

Бол једног органа на том телу осећа цело тело; крњење општег добра — осећамо сви. Та солидарност може се коме недопадати, али она је и природна и неопходна. И за то се сви заједнички и бранимо. =

БЕСЕДА

на дан тристагодишњице спаљења моштију св. Саве, 27. априла 1894.

Говорио **Ђура Страјић**, свештеник сентомашки.

Повесница света пренуна је примера: како се големи жртвама долази до успеха, како се често суровом борбом долази до просвете и напретка и како тек из гробова ниче слобода.

И те велике жртве, које приноси народ један на олтар својих светиња, право су мерило његове вредности — која га уздиже над народима другим и обезбеђује му опстанак на земљи.

Који у тој борби подлегну, тих нестаје, њих повесница прегази отварајући врата будућности онима, који се покажаше на муци јунаци.

Листови наше српске историје за последњих пет векова заиста су јединствени у историји светској; ти су листови црне бројанице, у којима је свако зрно једна мука жива крвљу и сузама српским заливена; свако зрно једна костурница, у којој почивају небројене кости српских мученика „за крст часни и слободу златну.“

Али тих пет векова *нису споменици* српске побожности и српског јунаштва — јачи од челика, тврђи од камена! То су наше пирамиде — веће од мисирских — на које потомство наше може с поносом указати и рећи: „ми имамо услова за живот — ено доказа наших предака, који су узели крст свој на плећа своја и за Христом пошли!“

И на врху трећега од тих споменика крупним је словима зарезан данашњи дан, ради кога одслужисмо ову св. литургију и Богу се помолисмо — рад' помена оног тужног дана, када је пре три стотине лета свето тело Саве Немањића на Врачару огњем изгорело.

За крст часни гинули су Срби, вера им била са именом срасла; православље беше просветно огњиште српско, црква стожер народног опстанка — зато је турска најезда у победоносним својим сиуд рушила цркве и олтаре, палила манастире и свештенство српско прогањала, јер је увидела, да тек на рушевинама светих богомоља може створити мирну и покорну рају.

И зато је свирепи Синан паша учинио оно грозно дело на Врачару украј Београда, јер мишљаше: кад пепео светитеља Саве ветар разнесе, неће имати Срби одкуда црпети утехе и клонуће у њих вера православна...

Ал' се Синан преварио љуто! Ветар је разнео пеп'о светитељски, али га разнео по свим крајевима српским — и где год је пала мрва од пепела, ту се стварао *живот у цели* те купио православне Србе у једну верску и просветну заједницу, која данас сложно, громогласно поје: „Усклицимо љубављу светитељу Сави!“

И у томе лежи значај и величина данашњега дана; тужан је то дан, један од нај-

црьих у нашој прошлости, али се поноси њиме и црква и народ — јер поред толиких мука остадосмо живи. Већ триста година немамо живота првог светитеља нашег, нити можемо њки коме манастиру да га целивамо, али га имамо сви у вери и у срцу своме — та око њега се и данас сакуписмо овде! На чувајмо тај живот у вери својој и челичимо веру у живоуу томе увек, особито на овај дан — и то не као до сада после три стотине година један пут, него ако да Бог од сада сваке године!

Одајмо достојну пошту првом просветитељу нашем, а то ћемо учинити, ако будемо чували аманете његове — цркву и школу — као очи у глави; ако будемо љубав према њима пресађивали и у децу нашу, у вери их васпитавали и учили: да жртвују све за веру, а веру — ни за што!

А ви, децо, утубите добро овај дан. Св. Сава је све прегорео за живота свога за веру и науку; па тога ради не дадоше му ни у гробу мира, него га спалише на данашњи дан.

Краљевске је оставио дворе
У атонске отишао горе,
Ман'о круну и драго камење,
Потражио манастирско стење
Да свој живот вишњему посвети,
А свој народ умудри, просвети!
Све је своје заложио труде:
Да му црква самостална буде,
Да навида што му народ боле,
Да му дигне и цркве и школе —
Да се књигом научи доброме
А у добру молит' Богу своме:
Да га чува и ода зла брани
Кад наступе тешки, црни дани!
С тога децо приклоните главу
И молите светитеља Саву
— Заштитника српских ученика —
Да вас штити и пред Богом брани!
А ви буд'те добри и ваљани,
Све учите, требаће вам, знајте,
Учитеље своје послушајте!
Буд'те деца честита и смерна
Цркви својој православној верна,
Нека свако од вас кад одрасти,
Веру чува — *вера* ће га спасти!

Амин.

ПОТРЕБА ЦРКВЕНЕ ИНДУСТРИЈЕ.

У 43. броју прошлогодишњег *„Српског Сиона“* изнео је брат *Златоје* врло лијеп чланак под насловом: *„Је ли дозвољено да се у православној цркви употребљавају поред воштаних друге какове свеће“?* — На том чланку морамо му бити благодарни сви, који гледамо да се старо благочастије опет поврати у наше цркве, које је нехатом и незнањем позваних чувара истог истиснуто, па су се зле новотарије увукле на мјесто лијепог благочастија. Не само да су *воштане свијеће*, које су неопходно нужне и при свршавању молитава и богослужења црквом прописане, церезинским и парафинским свијећама истиснуте, које се граде од минералног воска, него су такође замијењене и стеаринским свијећама, које се праве из животињског лоја, што се посве противи установама наше цркве, која дозвољава искључиво само бескрвну жртву, те с тога се не смију у њој употребљавати стеаринске, дакле свијеће које су постале пролићем крви једне животиње. Свијеће су принос а стеаринске свијеће су крвна жртва, која се противи главној установи наше цркве. Те се свијеће све више опажају, чим се више западу приближујемо. У Славонији је ријетко ће виђети стеаринску свијећу у цркви, али у Хрватској су мах преотеле, те је (дакако нечиста) воштаница једва задржала мјесто у олтару.

Није нам само са свијећама тако, има још и других невоља. Лако је тамо, гђе је народ имућан, а прије био и имућнији, те се је до сада збринуо за своју цркву, али тешко си га онђе, гђе тога није било прије а сада још теже, гђе црква нема ни толико прихода, да се редовни издатци за свијеће, тамјан и просфоре подмирити могу; ту нема ни спомена, да се што ново а камо ли по пропису набави, ако се нешто у томе за времена не помогнемо. У те се цркве почела увлачити, незнањем и нехатошћу позваних, римска пропаганда, те је често већ виђети *икона* на хартији под стаклом а и других унијатског кроја, па још са натписом црквено-словенским. Није све православно, што је црквено-словенским писмом писано. Благочастиви хришћанин у незнању купио је такову икону, поклонио ју је цркви, све-

штеник није пазио и тако се увукло неправославље у православну цркву, највише немаром нашим.

Био сам у једној нашој цркви и видио сам чудо. Црква је стара и опала, по зидовима и своду насликани су знаци обиљежја западне римске цркве. Свештеник се није разумијевао, прота такође, а насљедници њихови не хају за то, и тако та нагрда у православној цркви и данас стоји.

Куће наше пуне су неправославних икона, а наши су књижари скупи да те Бог сачува, а к томе није ни код њих оно, што би требало да јест.

Како стојимо с *црквеним уштварима?* Чивути и Швабе дају исте јефтино, а наше су цркве сиромашне, пак су принуђене такове куповати. Колико се пута нађу одежде по непрописаној форми; колико се пута опази путир а још чешће дискос по римском пропису! Дискос православне цркве није исто, што и римска *патена.* Патена је за њихову хостију удешена, а у дискоса мора бити широка удубина тањирића, да се може агнец на своје мјесто а око њега друге честице поставити по реду своме.

Видио сам наручаба а наручивао сам и сам од наших књижара и трговаца; но ту је само скупље, а ништа боље, јер и они наручују од оних трговаца са запада, одакле бих и сам наручити могао уз јефтину цијену. Конзисторија пакрачка морала је једном забранити својим црквама наручбе чинити код једне наше познате радње од те струке у Н. С., јер су јој ствари биле посве западног кроја и соја.

Ето, дотле смо дотерали. На шта сада да радимо?

Почело се нешто радити на томе пољу; имадемо већ *„Српску манастирску штампарију“.* — Не би ли могли имати и *„Српску манастирску радионицу црквених уштвари, икона и свијећа“* у коме од наших манастира, одакле би требале све цркве наше, потребе своје да подмирују? Ту бисмо тада за мање новаца долазили до бољих ствари, које би барем одговарале прописима цркве. Рећи ће можда који брат: све навалујете на манастире и монахе! Погледајмо: грчке, светогорске, руске а и бугарске манастире, пак ћемо махом опазити, да се у њима води обрт црквених потреба и то с особитим успехом, те се њеки само тиме надржавају. Зашто неби то и код нас могло бити, особито тамо, гђе су други приходи манастирски слаби. У почетку би се могла само продаваоница отворити и од наших ваљаних обртника ствари наручивати а над радњом контролу водити. Видио сам у једнога сарајевског кујунџије врло лијепих кандила, кадијоница па и крстова красно израђених. Неке су ствари од сребра, неке од бакра, па посребрене, а много јефтиније од ових, што их ми купујемо у Бечу и Пешти. Све ове радње носе на себи православни тип, а солидније су рађене и од солиднијег материјала који се даде, ако се употребом поквари, лако и поправити, а не као оне од новог сребра, алпаке и др.

Српкиње су биле добре везиље, а и данас се њихове ручне радње на сваком мјесту похваљују; неби ли оне могле љепше, а под надзором и правилније, вести за своје српске цркве и свештенике црквена одјејанија, па и јефтиније од страних фабричких радионица, те би наш новац остао код нас? Да, али што је страно па скупо, то је добро, ма и не одговарало цијели!

Кад би био такав завод, који би израђивао или под надзором израђивати дао јефтине иконе, могао би сваки свештеник наручивати и препоручивати иконе тог завода својим парохијанима, те неби наше српске куће биле пуне којекаковних, да управо речем нагрда светитељских образа, већином израђених по неправославном типу.

Што немамо, можемо још имати. У ово последње доба кренули смо у напријед, на боље. Заслуга је то Његове Светости, Патријарха нашег Георгија, који је тај напредак и покренуо, који је већ много што шта исправио, ма то баш свакоме право и не било.

Надамо се и у овоме погледу, да ће нам св. Патријарх помоћи, јер он је једини кадар то учинити — на корист цркве и народа.

Јеромонах **Доситеј.**

РЕЧ НА СВ. НИКОЛУ.*

„Величаемъ тя святителю отче Николе, и чтемъ святѣю памать твою: ты бо молиши за насъ Христа Бога нашего..!“

Благочастиви хришћани! Богољубазни слушаоци! Света православна црква наша духовним својим песмама велича и слави данашњег светитеља, а ми се ево сакуписмо да се, под његовим моћним окриљем, помолимо небесноме творцу, у овом светоме храму, који је подигнут и посвећен имену данашњег светитеља, имену великог јерарха и учитеља, имену великог угодника Божјег — светом оцу Николају. Па, као што се добри отац и мати радују и веселе, када се око њих сакупе добра и честита деца њихова, која им синовном послушношћу и другим врлинама радост чине, тако се радује и весели мила мати наша црква православна видећи нас духовну децу своју, како смо се здружили и сакупили, да се помолимо Богу за срећу нашу, за спас душе умрлих предака наших. И кад смо се као духовна браћа, као једнаки синови небесног творца овде у дому Божјем сакупили, када песмама величамо дивна чудеса Божја, када се, молитвом искреном, сећамо велике милости његове, коју нам указује на сваком кораку; о, на зар да нам се не весели душа, а срце не зарадује, у свију нас овде присутних, када нас и богоглаголива уста цара и пророка Давида овамо позивају говорећи нам умилним речима: **„Пріидите чада, послушайте мене, страхъ Гдне навчѫ васъ!“**

Умилне су то речи и благо оном, ко их чује. Значајне су то речи, и благо оном, ко их разуме и испуњава. — Па, и где би се могао човек пре приближити Богу, него овде у дому Божјем, где слушамо дивну науку Основатеља хришћанства, где нам се пружа поука, како треба смртни човек да проводи маловремени живот свој, где нам се показује и осветљава пут, који нас вечноме животу води. Овде је место, где чујемо божанствену реч: „**Козлоюбимъ дрѣзѣ дрѣза**“, овде је место, где се увреде праштају, где се завађени мире, где се грешници кају, јер их на све то позива реч Божја. Јер свака реч, која се у цркви чује, зближује нас Богу, и води нас мислима пред престол Божји.

Празновати и славити спомен светитеља и угодника Божјих, заиста је, богољубазни хришћани, угодно дело пред Богом, а ја се радујем што вам могу, са овог светог места, проговорити неколико речи о великом угоднику Божјем, св. оцу Николају.

Још у оно доба, када је хришћанство основане, признавала је православна црква Христова труде и подвиге оних људи, који су се истицали учењем спаљелске истине, који су се тврдом вером борили за науку Христову. У броју тих заслужних људи светли и име св. оца Николаја, кога спомен данас славимо. Живот овог великог угодника Божјег, учење и дела његова цењена су још у оно доба, а и по томе по целој хришћанској цркви држана су за света, непорочна и човекољубива. Јер је он заиста био: отац убогих, чувар сирота и удовица, покровитељ бедних и невољних, стуб вере хришћанске, заступник правде и истине, учитељ неуморни, огледало кротости и воздержанија, пастир добри, који би и душу своју положио за стадо своје. — Да, љубазни слушаоци, таковa радина у свом винограду, таковa добра и „вѣрна раба“, који је поверени му талант на корист повереног стада и рода хришћанског употребио, наградио је господин винограда, примио га у своје небесне дворе и начинио га учесником славе небесне говорећи му: „Рабе благи и верни, о малом вера си ми био, уђи у радост Господа твога!“

И као што се небо обасјава звездама, тако су сјала у хришћанској цркви и дела, која је чинио св. отац Николај. Та дела његова увеконе га у царство Божје, где непрестано, молитвама својим, заступа бедне и невољне код престола Божјег. И за то данас пространа хришћанска црква православна слави тога великог угодника Божјег, и приноси у славу његову жртву творцу небесном, а многе хришћанске породице славе га још и као своја патрона и покровитеља. Многи родитељи дају деци својој на крштењу име св. о. Николаја, а многе хришћанске општине православне подижу храмове своје и посвећују их имену св. оца Николаја, а сви хришћански бродари, лађари и морепловци држе св. Николу за свога патрона и избавитеља.

Рекао сам, побожни слушаоци, да многе хришћанске породице држе светог овог угодника

* Говорио у саборној цркви карловачкој јеромонах *Сергије Повић*, патр. капелан.

Божјег за свога патрона, те побожно славећи успомену тога дана, као своја кућњега свеца, ужижу свеће кресне, за знак топле љубави своје к Богу и свецу; спремају коливо за спомен ускренућа покојника својих. На овим примером побуђени и оци наши, сазидаше дивни овај дом Божји и посветише га великом имену данашњег светитеља, ставише се под моћно окриље његово, а нама оставише диван пример велике љубави према цркви Христовој. У том дивном примеру видимо ми и завет вечни, који смо дужни испуњавати, а испунићемо га онда, ако не дозволимо, да дивни овај дом Божји, кога нам они основаше и саградѝше, са наше немарности — са нашег нехата — не бива празан у дане недељне, у дане које је сама црква одредила за светковање.

Но бадава ће се овде разлегати песма милозвона, бадава палити воштаница свећа и ужижати кандионца пред иконом Богомајке и св. Николе, ако је црква празна, ако је осећај твој, Србине драги, охладнио према светињи твојој, ако је срце твоје неблагодарно према онима, који ти сазидаше дивни овај дом Божји! Јест, бадава ћеш песму певати, бадава клечати и метанисати у дому овом, ако Бога не славиш *чистим* и *искреним срцем*. Јер ко се искрено Богу не моли, од тога је далеко милост Божја. На зар могу анђели Божји и чувари наши облетати онај дом, и чувати оне људе, који се поводе путем сатане, путем који на овом свету води у тамницу, а на оном свету у муку вечиту?!

Истина је права и непобитна, да ако хоћеш да познаш и дознаш дух одушевљења за веру неких људи, за светињу њихову, ма које вере били, зајди им у цркву, нек ћеш видети колико су снажни у вери својој, колико су одушевљени за светињу своју! — Је ли нужно да говорим и даље о задатку правог хришћанина, је ли нужно да говорим о љубави према вери нашој светој, сјајној и спасоносној. Не, није нужно, јер имате скоро свакидашњу прилику слушати дивне песме црквене у овом храму Божјем, које нас утврђују и привољују за цркву православну; јер имамо силних, сјајних споменика, које је основала и подигла српска рука, са којих смо дични и поносни целом свету на видику, а који нам јасно зборе и говоре: *„не дајте вере своје, чувајте име српско, а делом се покажите да сте достојни потомци оних који вам створише достојно место и име у повесници црквеној!“*

На са овог светог места, теби се обраћам и молим, светитељу оче Николаје, у име свију оних, који ти воштаницу пале, који те за патрона свога држе; усади у срца свију љубав к' Богу, љубав к цркви православној; усади у срца свију искрену љубав међу браћом, а благослови измирење завађених душа, благослови светим благословом твојим свако дело, које се именом Божјим, именом твојим спомиње и отпочиње; а нас све овде сакупљене благослови светим благословом твојим и опрости нам све грехове наше вољне и невољне; удостоји нас, да можемо свагда „со страхомъ и нѣрою“ прићи дверима храма твога, да можемо у дому овом поучити се правди твојој — Амин!

Толстојевско учење о „непротивљењу злу“ пред судом енглеских богослова.

У петроградском „Церковномъ Вѣстникѣ“-у о. г. написао је неки А. Митјакин врло занимљив чланак под горњим насловом, у ком је изложио мишљења четворице енглеских богослова о најновијем делу грофа Толстоја, које је под насловом *„Царство Божје је у вама“* угледало света на енглеском језику. Ја сам тај чланак превео, те га пуштам кроз „Сион“, да и читаоци Сионови виде, у колико се грофове теорије слажу с духом хришћанске истине и морала.

Не можемо, а да дубоко не уздахнемо, кад видимо, како наш познати књижевник, који је обогатио руску литературу драгоценим белетристичким производима, уклонивши се са свога правога позива, све више застрањује у област, која му је страна и туђа. Човек, који је показао несумњиви дар у том, што је дубоко проникао у душу човекову, требао би да зна, да је — бити белетристом — једна, а бити философом и богословом — сасвим друга ствар, и да и најдаровитији белетрист може бити слаб философ и богослов. То су две савршено различне области, и ако се за белетристику тражи пре свега обилна мера фантазије, која уме творачки да произведе стварност, то се напротив за философију а особито за богословље иште дубоки

систематизирајући ум, који треба да се бави са апстрактним истинама, постигнутима дугим и строгим процесом логичнога мишљења. Непризнавати тога значи, не бити на правом путу. На несрећу, те истине — као што видимо — сасвим не признаје или неће да призна гроф Лав Толстој, који се ето већ неколико година бави философско-богословском науком. И чега све није он испричао у својим умним производима те врсте! Читајући их, човек долази до тог жалосног уверења, да то није човек, који је, не имајући довољне специјалне спреме у поменутој области, принуђен да пипа и да се потпуно ослања на труд свога властитог разума, који га и заводи на странпутице лажног мудровања. Заиста, богато обдарени разум по канто испитује с великим трудом, излази из таме и налази руководиоца нит, — но јао — он непрестано слаби у свом труду и грчевито се хвата за прво згодно мишљење, држећи, да се баш у њега садржи сва истина. Узмите н. пр. његово објашњење беседе „о непротивљењу злу.“ Основ те беседе, која састаља суштину новозаветнога законодавства, беше предметом многобројнога истраживања и протумачен је у свима односима, у сваком смислу и свестрано. Нашем философу — наравно — све то беше непознато, те он, лутајући по богословско-историјском мраку, ухватио се с великом радошћу за његов буквални смисао, и држећи, да се у њему баш и садржи цела суштина, уобразио је себи, да је он открио велику тајну, да је у правој пуноћи достигао суштину дотле тобоже ником неразумљиве Христове науке и почео је нестидимице мерити цело данашње хришћанство баш том буквалном мером. Његово откриће поразило је својом оригиналношћу и сву нашу интелигенцију, која је прогласила белетриста-философа скоро пророком и повела се за њим, као за новим откривењем, које има преобразити свет. Сирота она, није ни подазревала (као што јамачно није подазревао с почетка ни сам аутор „новога откривења“), да такав поглед на основ проповеди на гори никако није нов, него су га већ одавно и не једанпут пориицали разни сектанти, као квекери и меноните, па је он у своје време био и потпуно опровргнут, као ненормално бунцање ограниченога сектантства. Ето, шта значи ослањати се на сопствено умовање у тој области, која захтева дугога изучавања и солидног историјског знања.

И тако наш књижевник, кад је пошао лажним путем, постојано је пошао даље и даље, те је у својим потоњим производима одважно дошао до бездана чисто анархичког погледа на свет. У потоње време се на енглеском језику појавило ново његово дело, којему је очевидно циљ, да скупи у једну целину сва његова религиозно-философска мишљења, разбацана широм по његовим досадањим списима. То дело његово појавило се у две књиге под насловом: „Царство Божије је у вама самима“[1]. Ми се још нисмо сасвим упознали с тим делом, но једна чест истога напштампана је у облику извода у јануарској свесци енглеског листа „The New Review“, и по тој чести можно је судити и о читавом делу.[2] На читајући тај извод, не знаш, чему више да се дивиш: да ли оном прекомерном упорству, којим је писац рад да утврђује и заштићује очевидно лажна начела, или оном жалосном заплету, у који га је увукла лажна идеја и заплела у замке кривог мишљења и лажног мудровања, из којих се он више не искобељати иначе, него секући их мачем чисто анархичног мишљења, које све одриче. У поменутом делу усиљава се Толстој, да обрани своју науку о „непротивљењу злу“ од приговора, уперених против исте, и брани ју не онако, како се пристоји у озбиљној полемици или критици, него с непојмљивом претераношћу умне непогрешивости тако, да су читаоци обвезани потпуну веру поклонити речима грофовим, да је истина сасвим на његовој страни, а сви његови противници — да су лажљивци и бестидни лицемери. По његову мишљењу, све постојеће цркве су основане на лажи, а сви служитељи њихови — су лицемери, који свесно или несвесно подржавају ту лаж. Но и то је мало, пису само цркве, но су и све хришћанске државе с њиховим данашњим социјалним устројством, — такођер основане на лажи, и сва задаћа државника састоји се у том, да подржавају ту лаж, и налазећи се на страни угњетачâ сваке врсте помажу им, да држе под собом угњетену, масу која роптa, бојећи се, да она не би, кад се ослободи, најпре спопала за гушу своје тиране. Ми наравно нећемо навађати оне потанкоће, којима Толстој доказује та своја

[1] „The kingdom of God is within you“, by count Leo Tolstoy, in two volumes. London, Heinemann.

[2] Та штампана чест носи на себи наслов: „The preaching of Christ and the practice of His Churches,“ јан. стр. 55.—70.

општа начела, — не приводимо их просто зато, што штедимо репутацију нашега писца. Кад не би под тим дёлом било потписано потпуно име нашега писца, то би ми за сигурно држали, да јој је автор ма какав умно покварени анархиста, који, насркавши се општих фраза из анархистичких пасквила, с неуморном „убеђеношћу“ у непогрешивост, излаже их за пуку „покваренимъ“ људима. Нека нам опросте поштоватељи и поклоници грофа Толстоја, но ми не можемо а да не кажемо, да то последње његово дело производи упечатак потпуне умне слабости. На и у његовим очигледним примерима, којима се автор стара да потврди своја теоретичка начела, нема оне финоће и красоте у сликама, на које смо ми навикли у његовим бољим белетристичким производима, — но место њих видимо неку вештачку смесу насилно подржених под теорију факата и суховарну игру с општроумним антитезама. Све би то пристало каквом дивљаку, који се енглеским новинама труди на попришту обмањивања енглеске публике описивањем идеалних задаћа нихилиама, но никако то не звучи лепо из уста таквог поштованог писца, какав је гроф Л. Толстој. Ето шта значи одвише се поуздано ослонити на свој сопствени разум у предмету тумачења основних начела религиозно-философског погледа на свет. Лични разум, који је немоћан да разуме та начела, а који се при том горди својим субјективним мишљењем, довео га је до оне бездне неразумног сектанства, у којој је већ и раније погинуло толико и толико умова, који су се много у се поуздавали. Ту се у њиној снази показала нетина, да у питањима религије ни из далека није довољан један индивидуалан разум, него је нуждан и разум колективни, мишљење цркве и вере, и само се у равнотежи вере и разума закључује гаранција истинске философије.

(Наставиће се.)

ЈИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— **(Његово Високопреосвештенство Епископ Бачки Герман Опачић)** приспеће данас у недељу 15. (27.) маја о. г. у 5 сахата после подне у своју резиденцију у Нови Сад. За свечани улазак новог Епископа чине се велике припреме, по којима се може судити, да ће дочек бити величајан. О тој свечаности донећемо опширнији извештај у броју што долази. А сада при уласку нашег Дијецезана у своју епархију кличемо му из свега срца: Добро нам дошао миљи Владико наш!

— **(Радња епарх. власти у Новом Саду.)** *I. Адамн. Одбор бачки* држао је 5. (17.) маја 1894. своју седницу, последњу под председништвом Његове Светости Патријарха *Георгија*. Бележник *Георгије Видакић* реферисао је следеће важније предмете: Прочитан је допис Његове Светости о посвећењу високопречасног господина *Германа Опачића*, архимандрита сењурајског, за епископа бачког; о чему су извештене све подручне црквене општине. — Прочитан је отпис вис. сл. саборског одбора, којим одбија молбу црквене општине жартопошке у погледу промене једног дела парох. сесије са једним делом залишке сесије. — Прочитан је отпис вис. сл. саборског одбора у погледу прикупљања саборских трошкова, и дат је црквеним општинама последњи рок за уплату до 1. августа 1894. — Одобрен је прорачун црквене општине ст. паланачке за градњу ограде око црквене порте. — Одобрен је куп једног ланца земље у Вилову. — Одобрен је избор Стевана Жекића за потпредседника црквене општине у Ст. Бечеју. — Одобрен је избор $^1/_2$ скупштинара у Кули. — Одобрена је организација црквене општине у Ади. — Црквене општине Кисач, Пирош, Вилово, Деспотово, Ст. Иван, Рац-Милетић, Станишић, Шандор, Брестовац и Ст. Шове препоручене су ради државне приношења министарству. — Узети су на знање записници неких црквених општина о раду њиховом. — Упућена је црквена општина новосадска, да полицу о асекурацији од маџ. франц. осигуравајућег друштва прими. — Усљед спроведене истраге разрешен је од даље дужности председник црквене општине ст. футошке Ст. И. и дотле, док конз. фискал не поднесе своје мњење на истражне списе. — Усљед спроведене

истраге у Госпођинци одобрен је избор $^1/_2$ скупштине као правилан; но скинути су са звања председник и потпредседник, пошто не знају ни читати ни писати. Исто је тако лишен перовођа Мита Пејић своја звања тако, да за време од три године не може бити ни перовођа ни рачуновођа, пошто су се истрагом неке неправилности испоставиле. — На крају седнице се Његова Светост у дарливом говору опростила од чланова, благодарећи им на својском потпомагању око вршења дужности; на што је одбор преко члана дра Ст. Павловића изрекао Његовој Светости своју топлу благодарност на благохотном и ревносном управљању епархије бачке кроз три и по године и уједно решио, да се та благодарност и у протокол уврсти.

II. Конзисторија епархије бачке држала је 6. (18.) маја 1894. такође своју седницу, последњу под председништвом Његове Светости. У истој су реферисани ови предмети: Прочитан је отпис вис. министарства, по ком се у занатлијско-трговачким шегртским школама и средњим трговачким школама катихизис има као обвезан предмет учити у 1 часу недељно по разреду. — Прочитан је допис истог министарства, којим подељује Д. Теофановићу, пароху станишићском, држ. приложи. — Прочитан је и у овој седници допис Његове Светости о посвећењу високопреосвећеног господина Германа Опачића, епископа бачког и извештено је о том подручно свештенство с тим, да у будуће има у јектенијама име новопосвећеног г. епископа споминати. — Прочитан је допис Његове Светости о одликовању Петра Григоријевића пароха д. ст. иванског, Јована Павловића пароха ињанског и Шандора Поповића пароха бечејског за проте, а В. Недељковића бајског пароха црвеним појасом. — Прочитан је даље допис о хиротесији тих протојереја, као и о рукоположењу богословца Вл. Вуковића. — Одобрена су уговори цркн. општине чурушке о декоративном сликању таванице цркве. — Даље је дозвољено општини г. конаљској да може једно пукнуто звоно прелити. — Препоручено је 8 свештеника, 18 свешт. удовица и 4 свешт. сирочади високом министарству ради државне припомоћи. — Упућен је окр. прота сомборски, да избор ђакона у Сомбору нађу два проситеља обави. — На упражњене две парохије молске припуштени су: Иван Тешић, Лазар Шешић, Иван Јелчић, Стеван Стевановић, Ђорђе Коњовић, Душан Јосимовић и Јован Пачарац; од изабране двојице доћи ће по рукоположењу старији на I. а млађи на III. класу. Избор ће објавити окр. прота ст. бечејски. — Решено је још неколико брачних парница у разном стадијуму и донесене су две пресуде у парници Јосифа и Александре Салајн и Јулијане и Степана Новаковог, у овој последњој с тим ограничењем, да странке не смеју ступити у брак с онима с којима сада у конкубинату живе. — На крају седнице се и од овог одсека опростила Његова Светост, а у име конзисторије поздравио је благодарност члан Паја Гостовић, која се благодарност има у записник уврстити. Г. В.

— (**Горњо-карловачки Орби и „фонд Св. Саве.**“) Пишу нам из *Г. Карловца:* У седници овдашњега Мјесног Црквеног Одбора прочитан је међу осталим Проглас Школског Савјета српскоме народу ради скупљања прилога за фонд Св. Саве, што га је основала Његова Светост Патријарх Георгије у корист српских основних школа у митрополији карловачкој. Лијепи и заносни проглас тај тако је деловао на присутне, да је у ономе часу записано на ту цел 300 фор. — Записаше: г. *Петар Слијепчевић* 100 фор., *браћа Барјако* 150 фор., *браћа Милићевићи* 50 фор. и одмах је закључено, да се сви чланови општине позову на прилагање прилога.

Ову ствар износимо на јавност прво с тога, да потстакнемо и остале црквене Одборе наших православних српских општина, нек се угледају у тај пример, а друго с тога, да констатујемо, како је овде још увек прежа општим народним стварима будна она љубав, која је свакад ресила горњо-карловачке Србе. иш.

— (**Испити на карловачкој богословији**) држаће се о. г. по прописаном начину, услед закључка проф. збора, одобреног од Његове Светости преузв. госп. Патријарха Георгија, пред посебним за то састављеним комисијама овим редом: 19. (31.) маја: *литургика* (IV. год.), *догматика* (II. год.), *моралка* (III. год.); — 20. маја (1. јуна): *увод у богословље* (I. год.); — 23. маја (4. јуна): *увод у св. писмо* (II. год.), *омилетика* (III. год.); — 24. маја (5. јуна): *црквено-словенски језик* (пре подне I. год., после подне III. год.); *педагогија;* — 25. маја (6 јуна): *омилетичке вежбе* (IV. год.); — 27. маја (8. јуна): *тумачење св. писма* (II. год.), *полемика* (III. год.); — 28. маја (9. јуна): *црквен.-слов. језик* (IV. год.), *црке. појање* (I. и II. год.); — 30. маја (11. јуна): *увод у св. писмо* (I. год.); — 31. маја (12. јуна): *катихетика* (IV. год.), *црквен.-слов. језик* (II. год.); — 1. (13.) јуна: *црке. право* (III. год.); — 2. (14.) јуна: *пчеларство* (I. год.), *грчки језик* (II. год.); — 3. (15.) јуна: *црке. појање и правило* (III. и IV. год.); — 8. (20.) јуна: *тумачење св. писма* (I. год.), *историја српске цркве* (III. год.)

— 9. (21.) јуна: *пастирско богословље* (IV. год.), *грчки језик* (I. год.), *историја хришћанске цркве* (II. год.).

— (**Рукоположења.**) У четвртак 5. маја о. г рукоположио је високопреосвећени г. епископ бачки *Герман Опачић* у Карловцима Вл. *Буковића* из Каћа за пресвитера, а зађаконио свршеног богослова *Жарка Вукића* из Карловаца. Први ће бити лични помоћник своме оцу пароху каћком, а други — који је после рукоположен и за пресвитера — одређен је за личног помоћника пароху шидском Павлу Новаковићу.

— (**Панчевачка српска црквена општина.**) Црквени одбор панчевачке срп. правосл. црквене општине поднео је главној скупштини исте општине, сазваној за 10. април 1894 г. „*извештај о раду и стању*“ те општине за г. 1893. Тај извештај је и штампан; добисмо га и ми. А да упознамо наше читаоце са стањем и радњом те једне од највећих и најугледнијих наших црквених општина саопштићемо но нешто из тог извештаја, који је уједно и неки преглед 25-годишњег рада панчевачке црквене општине, организоване по установама највишег рескрипта од 10. авг. 1868.

Општина је панчевачка, по исказу извештаја тога, за прошлих 25 година из својих средстава подигла нову св. преображенску цркву, дозидала је III. и IV. женски основни разред са вишом девојачком школом, купила је и дозидала је „свето-савски дом“, који 91.318 ф. 63 н. стаје, купила је 90 ланаца земље, основала је фонд за српску вероисповедну школу и фонд за вишу девојачку школу, фонд за довршивање св. преображенске цркве, сиротињски фонд и општинску библиотеку.

Као доказ савесног и реног руковања са црквено-општинским имењем, за ових 25 година, саопштава извештај, да је рескриптуална општина примила од старе, пре-рескриптуалне општине у управу овај иметак:

1. Св. преображенске цркве	ф.	117.622·45
2. Св. успенске цркве	„	30.730·12
3. Проповедничког фонда	„	4.782·80
4. Владичине сидоксије и конвенције .	„	1.180·90
у свему ф.		154.316·27

И одмах после овог саопштења казује извештај ово: „Нова општина (рескриптуална) поред тога, што је трошила на основне школе, док су ове вероисповедне биле, и што данас троши на забављиште и вишу девојачку школу око 2000 ф. годишње; што је на зидање више девојачке школе и дозиђивање основне школе потрошено преко 12.000 ф. — а на зидање св. преображенске цркве ф. 124.367·18, што је владичина конвенција и сидоксија послата „народним“ фондовима у ме верозаконског приноса, и што се у овом 25-годишњем периоду отпочело по 450 ф. годишње из проповедничког фонда издавати часном свештенству за проповедање слова божјег, има крајем 1893. г. имање у своти од ф. 293.336·15. Преха томе се имање њезино за 25 година уза све побројане издатке *увећало за ф. 139.019·88.*“

Имање црквене панчевачке општине и њезино деловање ће од сада моћи и веће резултате показивати, јер је варошко претставништво политичке општине панчевачке *уступило и срп. прав. црквеној општини 150 ланаца општинске утрине на уживање за 25 година.*

Књижница црквено-општинска броји концем 1893. свега 2983 дела са 4805 свезака.

Проповедничка заклада Васе Јркића износи концем г. 1893. свега ф. 14.131·29. Тој своти је убројана и *неуплаћена камата од 1050 ф. 16 н.*, као активно потраживање. Не знамо разлога толикој неуплаћеној камати, али свакако је то на штету проповедничке закладе.

Из те закладе примају годишње: четири пароха по 100 ф. а протопресвитерски капелан 50 ф.

Рескриптуална управа црквено-општинска може се поносити резултатима своја 25-годишњег рада. Јесу ли ти резултати само благотворне последице „Саборске Уредбе“ од 1864—5, потврђене кр. рескриптом од 10. августа 1868, или уједно и благотворне последице *савесности људи на управи тој*, о томе не ћемо диспутати. Факат је, да панчевачка срп. правосл. црквена општина може бити, са разлогом, поносна са стањем и радом својим од рескрипта овамо. Али је тако исто факат и то, да та општина може бити поносна и са стањем својим и са радом своје управе и до рескрипта од 1868. Тај факат је исписан у до-рескриптуалном стању иметка:

1. св. преображенске цркве са ф.		117.622·45
2. св. успенске „ „ „		30.730·12
на тек са 3. проповедничком закладом од „		4.782·80
у свему ф.		153.135·37

Која управа толики иметак оставља иза себе, толике фундације, па и проповедничку закладу, *без сумње* је и она заслужила, да јој се каже: слава! Ми кажемо тако и тој, до-рескриптуалној, управи црква. општинској у Панчеву, као што кличемо и рескриптуалној: *свала!* Заслужила је — и једна и друга. Живели дични Панчевци!

— („**Српски учитељски конвикт у Н.-Саду**“.) У ред потпомажућих чланова ступила је ђца *Је*

лена А. Поповића из В. Бечкерека, прилогом од 50 ф., који је на једанпут уплатила. — Осим тога уплатио је у име своје чланарине за април о. г. 2 ф. 50 н. члан потпомагач г. *Јован Ђ.мајсијевић* из Сомбора и *сеоанска црквена општина* трећу рату од 10 ф. а. вр.

Нека за хвала овим прилагачима!

— (**Прираст душа у Београду**). Г. *Миливој Томић*, парох београдски, послао нам је ове податке за време од 1880. до 1893. године.

Године	Родило се			Умрло			Више се родило	Више умрло
	муш.	жен.	свега	муш.	жен.	свега		
1880	52	60	112	34	36	70	42	—
1881	53	52	105	30	37	67	38	—
1882	71	59	130	44	58	102	28	—
1883	54	51	105	46	30	76	29	—
1884	69	56	125	41	37	78	47	—
1885	54	69	123	44	53	97	26	—
1886	58	53	111	45	38	83	28	—
1887	58	49	107	50	50	100	7	—
1888	60	53	113	44	48	92	21	—
1889	69	46	115	34	44	78	37	—
1890	58	50	108	33	26	59	49	—
1891	58	45	103	45	50	95	8	—
1892	68	52	120	64	53	117	3	—
1893	49	68	117	42	46	88	29	—
							392	—

Према томе износи прираст душа за последњих 14 година 392. Свега душа православних по најновијем попису од 1890. год. има 2026. Има се приметити, да је у ове последње три године владала у јакој мери дечија вратобоља.

— (**Прираст душа у српској црквеној општини турско-кањижкој**.) Од г. *Милана Димитријевића*, пароха турско-кањижког, добили смо ове податке за време од 1883. до 1893. године.

Године	Родило се			Умрло			Више се родило	Више умрло
	муш.	жен.	свега	муш.	жен.	свега		
1883	37	42	79	34	25	59	20	—
1884	40	30	70	29	29	58	12	—
1885	39	35	74	31	25	56	18	—
1886	38	42	80	34	33	67	13	—
1887	34	42	76	41	51	92	14	16
1888	43	36	79	26	31	57	22	—
1889	32	32	64	25	13	38	26	—
1890	37	35	72	26	27	53	19	—
1891	28	39	67	20	31	51	16	—
1892	32	28	60	26	29	55	5	—
1893	39	24	63	34	30	64	—	1
							151	17

За последњих 11 година износи прираст у Тур. Кањижки 134 т. ј. сто тридесет и четири душе.

ЧИТУЉА.

— (†) **Петар Миљковић**) *парох у Бованишту,* преминуо је наглом смрћу други дан ускрса у 50-ој години свога живота.

Панчевачки „Весник" саопштава о покојнику ово: „Покојни поп-Пера био је врло интелигентан свештеник и начитан човек; он је с великим интересом и разумевањем пратио не само српску него и немачку књижевност. На опелу је било двапаест свештеника са прем. г. протом Савом Стојшићем, који је веома дирљиво надгробно слово изговорио; а од стране црквене општине опростио се с покојником председник њен г. Свет. Марјановић врло топлим речима. Цело Бованиште било се дигло, да свога омиљеног свештеника до хладног гроба одпрати, те му последњу почаст тиме укаже. Мир пепелу његову и вечан му спомен!"

— (†) **Михаило Велендрић**) *парох Белобрдски,* преминуо је дне 6. (18.) априла о. г. у Белобрду после двомесечног боловања од врата.

Покојник се родио 1840. год. у Вуковару. Осам гимназијских разреда са испитом зрелости свршио је у Осеку, а за тим богословију у Карловцима.

По довршеним наукама зајаконио се и као такав беше 7 година учитељ у Белобрду, а по том једну годину администратор парохије у Бршадину. Пошто је у Белобрду било упражњено место пароха, то је покојник именован био за то место, где је, до смрти своје, парохијске дужности тачно и савесно вршио, те је за то код тамошњег народа врло обљубљен био.

Но није га само њему поверено стадо поштовало, него је и у својој околици као ваљан свештеник уважаван био. Године 1875 бирао је и изабран био у даљском срезу за посланика на наш народно-црквени сабор у Ср. Карловци, а био је и жупанијски скупштинар и члан жупанијског управног одбора у Осеку.

Прошле године настојао је са дозволом и благословом Његове Светости преузвишеног госп. Патријарха Георгија, да се тамошња комунална школа обрати у вероисповедну, у чему је и успео својим заузимањем код управног одбора жупаније напоменуте, те је исти одобрио потпору од општине за уздржавање вероисповедног учитеља, а Његова Светост је о свом трошку вероисповедну школу дворазредну имала милост саздати.

За његове заслуге одликован је од Његове Светости марта месеца о. г. црвеним појасом, но на жалост, није га дуго носио; Божји промисао одредио је другче, и ми се жалосно са доиста уморним и обљубљеним нашим поп-Мишом растати!

На погребу му дне 8. априла беше све његово

стадо а из Осека заступљена је била: жупанијска област, котарска област, кот. суд, судбени стол, финанц. равнатељство, порезни уред и многи грађани Осечки који покојника познаваху.

Од свештенства пак беху на погребу: пречасни г. прота Лазар Поповић, Јован Јаношевић парох осечки, Милош Рајачић и Душан Магарашевић пароси дањски; Милан Папрић парох тењски, Петар Милојчић адм. вереки, Драгутин Протић парох пачетински, Георгије Мишић адм. бобошки и Мирко Булић адм. баровски.

У цркви се врло лепо опростио са покојником г. прота Поповић, а и ми се с њиме сво правимо искрени речима:

Лака ти црна земља, врли свештениче! **М.**

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

— **Разлике домаћих Хроничара** *о години које су спаљене мошти св. Саве.* Од Н. *Дучића*, архимандрита. — Београд, „Српљево“ штампарија Пере Тодоровића 1894. — Стр. 11.

— **Св. Мартин (Мрата).** *Питање из агиологије православне цркве.* Написао *Димитрије Руварац*, протојереј и парох земунски. — Земун, С. Пајић, 1894. — Стр. 14. — Ова расправица напшла је у IV. св. *„Весника српске цркве“* за г. 1894, од куд је прештампана у *„Новом Времену“* бр. 39 и 40, а из њега засебно отштампана.

Готова је књига

НАЗАРЕНСТВО
ЊЕГОВА ИСТОРИЈА И СУШТИНА

написао

Владимир Димитријевић

студент богословије

наградила „Матица Српска“ са 200 форината

и може се добити у *Српској Манастирској Штампарији за 1 фор. 20 н.*

Књига се ова још може добити и у књижари *Арсе Пајевића* у Новом Саду.

Књижари и растуривачи књиге ове добиће 25% рабата.

Наруџбине ће се само за готов новац извршивати.

У Новом Саду, 12. (24.) маја 1894.

Српска Манастирска Штампарија.

ОГЛАСИ.

Број 466 60 1—3

Дражбени оглас.

За нови парохијално катедралне цркве у *Пакрацу Иконостас* треба свега *Икона* и то:

4 Престолне, свака 1·48 висока; 0·90 широка.

2 на часне двери, свака 1·16 висока, 0·51 широка.

2 на јужна и сјеверна врата, свака 1·06 висока, 0·55 широка.

1 тајна вечера 0·81 висока, 1·53 широка.

1 св. Тројица 1·53 висока, 1·39 широка.

6 Празничних Икона, свака 1·33. висока, 0·76 широка.

6 Празничних и Светитељских Икона, свака 1·01 висока, 0·65 широка.

3 Распјатије 1·84 вис. а 1·38 шир. са иконама с десна пречисте Богородице а с лијева св. Јоана Богослова висина 0·83, а ширина 0·33. *Свеа 25 комада икона* цијеном од укупних 5600 ф.

Све иконе морају бити на добром, сувом липовом дрвету, сасвим у позлати и готове концем августа 1895 год.

Понуде шаљу се епархијској конзисторији овој до 13. (25.) јунија о. г. уз прилог нацрта једне од горњих икона у величини најмање као 1: 10.

Епархијска конзисторија придржаје себи право слободног избора умјетника и пресуђује обредну страну Икона, дочим надзор над послом припада кр. грађевном Савјетнику господину Херману Болле-у, у Загребу, код кога се уједно могу дознати и потањи увјети посла.

У *Пакрацу*, 6. (18.) маја 1894.

Епарх. Конзисторија Пакрачка.

СТЕЧАЈ 59 1—3

Усљед умировљења овдашњег учитеља Арона Тимотића овим се расписује натечај на упражњено учитељско место у *Арад-гају* на мешовитој српско-вероисповједној школи, с' којим је скопчана годишња плата од 300 фор. а. вр. коју свагда у напред учитељ месечно прима, затим слободан стан у нарави са баштом, и школским ритом, пет хвати дрва на годину, три хвата су за школу, а два хвата за учитељеву кућу. У име послуге школе 12 фор., у име перовођства 12 фор., 50 нов. од укона где буде позват. Учитељу снада у дужност осим прописане наставе децу у цркви појању обучавати и десну певницу држати, и тражи се, да савршено мађарски прама наредбама говори и предаје.

Положи ли учитељ труда и покаже успех у настави, повисиће му се плата са 50 фор. више.

Молитељи имаду своје добро инструиране молбенице до 3. јуза потписаној управи под-

нети. Првенство ће имати они који се лично преставе.

Из вандредне главне скупштине држане у *Арад-Гају* (Arad-Gáj külváros) 1. маја 1894.

Арон Тимотић
привр. учитељ и перовођа.

Миша Нецин
председник.

Српско-православна црквено-школска општина у Сенти.

Бр. 15. ех 1894. 50 3—3

Сведоџба.

По једногласном закључку црквеног одбора српске православне општине сенћанске овим се г. г. Синовима Ђорђа пл. Боте звоноливцима из Вршца, издаје сведоџба, да су за нашу свету цркву — по погодби — салили једно звоно, чија укупна тежина износи 1342 килограма, и које, како по дивној изради, тако и по хармонији, на опште задовољство општине, и на похвалу звоноливаца г. г. Синова пл. Боте служи.

С' тога им ова црквена општина издаје заслужену сведоџбу, и најтоплије их препоручује свима и свакој црквеној општини.

Из одборске седнице српске православне црквено-школске општине, држане у Сенти марта 1894. г.

Ђ. Теодоровић,
перовођа.

Васа Вујић,
председник.

Број 7 58 2—3

СТЕЧАЈ.

Доленотписана српска правосл. црквено-школска општина потребује једног *учитеља* за III. разредну основну школу, уз годишњу плату од 300 фор. ав. вр. а од црквене касе 100 фор. за пероводство; стан, огрјев и башчу.

Дотични има доказати, да је Србин православне вјере, да је свршио коју српску препарандију, те задњу годину службовања где је провео.

Свједоџбе и молбенице имају се послати до 1. јунија ове године.

Српско-православна црквено-школска општина

Пурчић, 29. априла 1894 код Д. Тузле.

Деспотовић
председник.

ЈАВНА ДРАЖБА. 57 2—3

Усљед налога славног Архидијецезалног Административног Одбора у Карловци од 11. (23.) октобра 1893 А. О. 529/330 ех 1893. расписује се дражба на мањак за оправку овомесне цркве и порте на дан 26. маја (7. јуна) 1894. у 2 сата после подне.

Трошак по прорачуну износи 2099 ф. 20 н.

Лицитанти су дужни положити 10% у име шишмањука. Ближи увјети могу се сазнати код потписаног.

Из седнице црквеног одбора српске православне црквене општине, одржане у *Угриновци* 1. (13.) маја 1894.

Драгојло Шаић
председник.

УПРАВИТЕЉА ЛЕОПОЛДА ЛАНДЕСМАНА

висок. кр. угар. министарством наставе правом јавности овлашћена

дечачкашкола и васпитнизавод

(са шест разреда грађанска школа)

у СУБОТИЦИ (у Бачкој).

Ова грађанска школа спрема своје питомце за препарандију, трговачку академију, индустријску и кадетску школу; оспособљава их за звања државна, трговачко-индустријског подухвата; за чиновнике обезбеђујућих и банкарских завода. Слушаоци ове школе могу прећи у школу шумарско-земљоделенску и марвено-лекарску. У заводу се учи и говори:

српски, мађарски, немачки и француски.

Брижљиво васпитање, савесна пажња на наклоност, којој струци питомац тежи. Строг надзор. Цене умерене. На захтеваље се шаљу програми бесплатно.

ђаци, који у школама нису успех постигли, или одрасли који би хтели чиновници постати а немају атестата од четврте односно шесте грађанске школе, примају се и савесно припремају, да уврзо дотичне испите положити могу. 51 3—10

СТЕЧАЈ. 55 2—3

Оставком г. Петра Вукана учитеља расписује се стечај на *учитељско место* на српској вероисповедној мушкој школи у *Бечкереку*.

Плата је редовна 410 ф., за повторну школу 40 ф., за перовођство 30 ф.; од укона где позван буде 1 ф. и слободан стан.

Избраном учитељу у дужност спада све прописане школске дужности вршити, у цркви за певницом појати и децу у појању обучавати.

Рок је стечају до 1. јула. Молбенице се шаљу председништву црквене општине.

У *Бечкереку*, 1. маја 1894.

Српска црквено-школска општина.

К. бр. 217 ех 1894. 56 3—3

СТЕЧАЈ.

На место *прот. капелана* у *В. Бечкереку*, са којим је местом скопчана плата од год. 500 ф. и 150 ф. у име еквивалента за по сесије земље и уједно на *баконско место*, са 400 ф. ђаконске и 200 ф. перовођске плате, уз уживаље $^1/_2$ сесије земље — овим се расписује стечај.

Конкуренти имају своје инструиране молбенице путем предпостављених својих власти до 17. маја о. г. поднесеној конзисторији поднети.

Из конзистор. седнице држане у *Темишвару*, 27. априла 1894 год.

Епархијска конзисторија темишварска.

Српска православна црквена општина у Бољевци.

Број 2. ех 1894.

Дражбени оглас. 53 3—3

На основу скупштинског закључка од 16. јануара 1894. српске православне црквене општине Бољевачке, а усљед одобрења славног архд. адми. Одбора у Карловци од 21. марта (2. априза) 1894. А. О. бр. 136/128. расписује се дражба на мањак ради оправљања целе цркве споља и изнутра.

По прорачуну износи:

1. Зидарски послови са материјалом	679	ф. —
2. Столарске намазне радње . . .	233	ф. —
3. Моловање укусно	775	ф. —
4. Позлата Иконостаса	1899	ф. 80
5. Моловање Икона	795	ф. —
6. Лимарски послови	77	ф. —
укупно . .	4458	ф. 80

А. Дражба држаће се 21. маја (2. јуна) 1894. у 2 сата после подне у мјестној основној школи.

Б. Дражбоваће се са устменим понудама на целокупни посао, и на сваку поједину радњу; сваки дражбователь дужан је од горепоменуте своте 10% у име јамчевине у руке председништва положити.

В. Општина задржава себи право поверења према подузимачу.

Г. Јамчевина ће се повратити подузимачу после обављене колаудације.

Д. Ближи услови, тако исто и нацрти могу се код председништва ове црквене општине до дана дражбе видети.

У *Бољевци*, 25. априла (7. маја) 1894.

А. Падејски
перовођа.

Л. Дацевић
председник.

Нови Сад, априла 1894.

П. Н.

Пошто сам дознао да су све српске црквене општине налог добиле, да нове печате (штамбиле од каучука) набавити морају, то сам тако слободан моје посредовање за набавку истих препоручити.

Осим штамбила, које у разним израдама као и са светим сликама, исто тако набављам и печате на тучу резане, марке (Siegelmarken) за писма, све тачно израђено и под мојом гаранцијом.

Моје услуге препоручујући остајем с поштовањем

Леопидас Стерио,
у српској задруги за међусобно помагање и штедњу.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са крупном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по волји и лако могу кретати, ако би се на једном месту излунало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушкама провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; **прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа.** — Звона у тежини од 300 килогр. па ниже има увек готових на стоваришту.

198 11—26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.**

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор.. а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. На Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 22. маја 1894.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

К. 258./228. ex 1894.

ОКРУЖНИЦА

Архидијецезалне Конзисторије, којом се препоручује лист „Пчелица".

Пречасни Г. Протопрезвитер!

Мита *Новковић*, кр. жупан. школски надзорник у Беловару, обратио се овамо са молбом, да му се препоручи лист *„Пчелица"*, коме је сврха, да шири наше књижевно благо у маси народа, међу омладину и међу све, који нису кадри набављати опсежнија, често и скупа књижевна дела.

Пошто се јавна штампа и дојакошња читалачка публика овога листића врло повољно изразила о смеру и деловању „Пчелице"; — и пошто је један од главних услова нашег општег напретка: ширење добрих књижевних производа у што већем опсегу међу народ; узевши напоследку у обзир и малену цену претплате (80 нов. на читаву годину), — позива се Пречасност Ваша, да овај листић препоручите пажњи и топлој љубави подручнога Вам свештенства, — јер оно ће као прави учитељ народа моћи и хтети настојати, да одомаћи овај листић у својој пастви као народну књигу, посвећену његовом добру и његовој просвети.

Из седнице арх. конзисторије, држане у Карловцима 4. (16.) маја 1894.

Георгије с. р.
Патријарх.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

ПОЗДРАВНИ ГОВОР

ПРЕОСВЕШТЕНОГА ГОСПОДИНА ЕПИСКОПА БАЧКОГ

ГЕРМАНА ОПАЧИЋА

изговорен у катедралној цркви новосадској приликом свечаног уласка свога у Нови Сад дана 15. маја 1894. г.

Побожни клире и народе, много поштована господо!

Уиме Бога Оца и Сина и Св. Духа дошао сам и узишао на овај свети престо Архијерејски, за којим душа моја није чезнула никада, него ме је у њ' увело благо произволење непостижног савета Божјег.

На и сада велим, и увек понављам: Благословен Бог наш! Слава и хвала милости Његовој, која се тако богато излила на ме незаслужнога; слава и хвала Слову Његову, које ме из реда невиђених и неугледних призва у високу службу апостолску; слава и хвала Духу Његову Светом, који ме из скромне усамљености монашке изведе и приведе овамо, у овај најугледнији крај српске Патријаршије наше, у овај дични народ српски, који ми је из времена мога овде ђаковања познат и омиљио — овамо приведе и подиже ме на узвишено место ово, са кога ја из свег срца, из све душе своје поздрављам и благосиљам Вас, мила моја чеда духовна, и са кога ће свагда пратити Вас благослов мој са топлом молитвом, да и благослов Божји буде на Вама и на деци Вашој, на домовима и њивама Вашима, на труду и делима Вашима, и да љубав братска буде међу вама, и мир Божји свима Вама!

А с Вама заједно, љубезни моји, нека је од мене срдачно поздрављена и благословена земља она, драга наша домовина Угарска, којој са синовљом одановшћу и љубављу приносим искрене своје жеље, да она под Апостолским жезлом узвишеног Краља нашега, Франца Јосифа I. и славно владајућег дома Његовог цвета и напредује у срећи и задовољству, у лепој слози и добром споразуму синова својих!

Велик и важан је ово тренутак у животу моме, јер њиме ступам у нов живот, у живот, који ми истина није стран и непознат, јер сам га учио и проучавао тамо у патријаршијском двору карловачком, но, који ми баш с тога и са већом збиљом на сусрет излази, што држим, да познајем важност његову, познајем величину задатка његова и сву множину потешкоћа његових. Дао Бог, био овај тренутак уједно и срећан час за ме и за богоспасајему ову Епархију Бачку — а ја не губим наде, да ће дело моје, на које дођох, бити благословено и успешно; не губим поуздања у милост Божју, која ме је овамо довела, него тврдо верујем и надам се, да ће ме она и од сада, у овом новом деловању моме управљати и руководити, и да не ће дати, да силе моје клону под теретом узетих на се дужности Архијерејских; не губим нимало од добре воље и намере, да се достојно и пристојно одужим матери својој, светој цркви православној, која ме је светим крштењем својим духовно препородила, у спасоносној вери и науци својој одневала, и живим духом својим задахнула па и високим достојанством Архијерејским украсила; да се одужим и милом народу своме, којега срце бије и у мојим грудма, кога је живот и вера, име и част и моја најмилија драгоценост.

И у овом тренутку живље него икада до сада представља ми се слика прошлости црквено-народнога живота нашега. Гледам славу цркве наше и величину духа њеног! Гледам светитељско лице првог Архиепископа и просветитеља Српског Немањића Саве; гледам родољубље и ревност, озбиљност и брижљивост прејемника његових, Архијереја српских; гледам велелепне задужбине, величанствене цркве и манастире, храмове пуне народа побожног, осећам

миомирис из кадионице златне и благопријатност воштаница многих; чујем глас добрих пастира, па је угодно души мојој; видим православија благочестије, па му се радује дух мој!

Гледам и тешке јаде и голема страдања; гледам цркву ноћ страха и ужаса, гоњења и бежања; видим мрачне горе, у које народ склања светиње своје; видим студен камен, на коме Србин за спасење своје Богу се моли, и оне пољане, и она губилишта, на којима издишу мученичком славом овенчани борци за крст часни и слободу златну. Па та слика, та драгоцена слика, која је на срцу свију нас живо исписана, та мила и часна сен врлих предака наших, којима свима нека је слава и хвала, нека је част и поклоњење врлинама и заслугама њиховим — крени дух мој, бодри ме и одушевљава за рад Архијерејски, који сам већ пре свога овамо доласка, већ одмах после посвећења свога за Епископа Вашега, сретно и отпочео. Отпочео сам и наставићу га у духу своје цркве, а путем правде и законитости!

А кад спомену ова славна и часна, тешка и мучна времена цркве наше, како да се не сетим Вас, љубезна моја чеда духовна, Вас, некадање наде и уздање оних истих прослављених предака Ваших, који добрим духом својим ствараху и подизаху, живљаху и умираху за срећу и будућност милога потомства свога; како да Вас са очинским и Архипастирским осећајем својим не загрејем и не замолим, да најбрижљивије пазите и у њези срца свога храните светиње завештане Вама духом и муком отаца Ваших; како да Вас не прекрстим крстом светим и не обвежем именом светитеља, спомоном мученика, чашћу имена и живота Вашега, па да будете свагда верни и одани синови свете наше цркве православне, да својски пригрлите и прилежно одржавате свете установе, обичаје и све леноте њезине, чисте и неповређене; како да Вас не запојим духом и науком свете вере прадедовске, вере православне, па да верно и пожртвовано служите драгој отаџбини својој Угарској, да привржено и чврсто стојите уз превишњи престо помазаника Божјег, Апостолскога Краља нашег, и да љубав имате међу собом а и према овом престолу Архијерејском, овом светом аманету побожних и родољубивих праотаца Ваших; овом истинитом залогу духовне снаге и живота Вашег. Све Вам то на срце и на душу стављам; а ја не имајући никога и ничега, што би ме од узвишеног задатка мога одстранити и отуђити могло — сав ћу припадати Вама, свима Вама без разлике, да свима све будем по силама својим.

А што још нисам споменуо од онога, што бих Вам све рећи имао — учинићу то у своје време и у засебној речи свештенству, учитељству и народу, сваком својом речи и својим нагласом. И мимо тога биће времена, да се посаветујемо и поучавамо, да се исправљамо и упућујемо, кад год то нужно буде. Ово је само један свечан, мио тренутак, у коме се састасмо, упознасмо и поздрависмо; само једна топла реч, која ми изиђе из срца раздраганога под благим утицајем првога мога с Вама загрљаја.

Хвала Вам, хвала љубави и оданости Вашој, са којом ме дочекасте и примисте; хвала срдачности Вашој, са којом ме поздрависте! Ја живо осећам изражене ми топле жеље Ваше, ја добро појмим наде и поуздања Ваша у мене, и ја их прихваћам и у срце своје полажем као залог јаке везе моје с Вама.

Хвала и поштованим заступницима и представницима земаљских власти и области, као и домаћих савероисповеди, који ме предусретљивошћу својом задужиште и утврдиште у свагданој готовости мојој, да у добром одношају и споразуму с њима заједнички делујем и ревнујем за благо заједничке наше миле домовине.

А Теби, предшаственику и негдањем добром старешини моме — блажени владико Василијане — који си са доброте своје уживао љубав и овога клира и народа — нека је мир и покој благој души Твојој, и част гробу Твоме овде!

На сада будите утешени и благословени, љубезни моји, и понесите са овога састанка нашега породицама својима и свима онима, који данас овде бити не могоше, Архијерејски благослов и поздрав мој, са којим пребивам у Архијерејским молитвама,

како за здравље и духовно спасеније свију Вас поједиких, тако и за опште добро наше, добро цркве и народа, да би Господ Бог силном десницом својом то умножио и утврдио на част православнога крста нашег, а на славу пресвете Тројице, којој под закриље припадам ја заједно са својом милом Епархијом сада и у будуће и кроз све дане нашег заједничког живота и века, Амин!

ПРѢМѢДРОСТЬ ПРОСТИ.

Уквиши „*Литургика* или наука о богослужењу православне цркве за школску младеж израдио Никола Гр. Живковић, свештеник и професор на кр. вел. реалној гимназији у Раковцу. У Загребу“ стоји на стр. 31. ово: „Прије него ће свештеник на царске двери уђи у олтар, рекне ђакон узвишеним гласом: *премудрости! прости! прости!* Тим нас ријечима, опомиње, да *просто*, т. ј. мирно и с пажњом саслушамо пјесму, која је узвишена садржаја и пуна премудрости“. Тако и на стр. 52. 53. вели писац ове књиге овако: „Прије него што уђе у олтар, застане свештеник (или ђакон) пред царским дверима, и подижући у вис јеванђеље узвишеним гласом рекне: *премудрости! прости!* а тијем ријечима позива вјерне (вальда *ајере*), да погледају на узвишено јеванђеље, у ком је премудрост божја изложена и да му се *прости* т. ј. чистим срцем поклоне као самом Христу“.

Ја ћу гледати да покажем да ово тумачење није добро и да овдје оно **прости** не значи „*просто* мирно и с пажњом“ или као што се на другом мјесту каже „*прости* т. ј. чистим срцем“. Кад се што тумачи прије свега је потребно реченицу пренијети на српски тако да потпуно одговара оној, са којега је језика преведена. На кад се вјерно и потпуно преведе, онда је тијем већ скоро и протумачено шта се хтјело рећи том и том реченицом. Морам признати да и сам нијесам на први поглед разумио те реченице (**премѣдрость, прости**), док се нијесам упознао са матицом грчком, из које се тек може право и као што треба видјети шта се хоће да каже овом крњом реченицом или боље да речем овијем крњим реченицама **премѣдрость, прости**, јер у старословенском, а тако исто и у црквенословенском језику адјектив **простъ** има више значења. Тако је Миклошић нашао по споменицима да та ријеч има седам значења. *Прво* значи extensus, promissus; 2.) simplex: аще кѣдетъ твое око просто, вся тѣло твое свѣтло кѣдетъ. (Мат. 6, 22.) 3.) vilis: **хѣбъ простъ**. 4.) simplex, rudis: **простъ правомь, простъ людинъ**. 5.) liber: **простъ отъ оковъ**. 6.) insono: **простъ отъ злаглтины**. 7.) rectus: **ставъ на ногоу простъ, простъ на ногахъ своихъ стоѣ**. Које ћемо од овијех значења узети, како ћемо даље превести крње реченице **премѣдрость, прости**, то не можемо никад из те словенске реченице докучити, док не завиримо у грчку матицу и не видимо шта значи ово словенско **простъ** у грчкоме. У матици гласи **премѣдрость, прости** σοφίαι: ὀρθοί или σοφία, ὀρθοί или σοφία ὀρθοί. Словенски је преведено по реченици σοφία, ὀρθοί и тако баш те реченице у грчким служабницима XIII., XIV., XV. вијека као што се види из „**Матеріалы для исторіи чиносл-ѣдованія литургіи святаго Іоанна Златоустаго И. Красносельцева. Казань. 1889.**“ Ја имам служабник грчки од год. 1778., у којем то мјесто гласи σοφίᾳ ὀρθοί. Било овако или онако, излази смисао опет један те исти. Шта значи грчки ὀρθοί? Кад отворимо грчки рјечник, наћи ћемо да значи: gerade in die Höhe, aufrecht, aufgerichtet. То му је главно и једино значење, премда се то значење може узети и у пренесеном смислу: recht, richtig, wahr, као: ὀρθόδοξος, које је погрешно преведено на словенски ријечју **православныхъ** мјесто **правовѣрныхъ**, јер δόξα у ријечи ὀρθόδοξος не значи *слава* него *ћуда*, па нама је инак та ријеч, ма да је погрешна најмилије и најдраже благо на овом свијету уз име *српско*. Ὀρθός дакле значи *управо, лучке*, на онда мора значити и словенско **простъ** у овом случају *управо, лучке*. Узимо прво σοφία. ὀρθός, чему одговара потпуно словенско **премѣдрость, прости**. То су двије крње реченице, у којима су изостављени предикати, као што те бива у брзом говору у крњим реченицама и у српском н. п. *добар дан*. Дакле **премѣдрость, прости** треба допунити глаголом

стоите: премѫдрость, прости стоите, а српски: *премудрости! управо стојте!* А то значи: Сад ће да се чита, или читаће се премудрост, управо стојте! У реченици σοφίᾳ ὀρθοί сливене су двије реченице σοφίᾳ и ὀρθοί у једну реченицу σοφίᾳ ὀρθοί што опет исто значи т. ј. *због мудрости* (која ће се сад читати) *стојте управо!* Да ће ово моје тумачење бити добро, види се отуда што је протојерej **Алексѣй Мальцевъ** превео **премѫдрость, прости** по првом читању са словенскога на њемачки овако: Weisheit, stehet aufrecht.* **Мальцевъ** је то мјесто само превео тако, али ја ћу да то протумачим откуда **прости** да може значити: *управо стојте*. Као год у грчком језику, тако се исто и у словенском и српском не мора адвербијално казати предикативни додатак као што бива у њемачком језику, него може као придјев бити привезан за какву именицу ма у ком падежу и. пр. τριταῖοι ἀπῆλθον am dritten Tage gingen sie fort (eigentlich als „dreitägige“) (в. Курцијеву грчку грам.). Овдје је τριταῖοι предикативни додатак, њим се допуњује предикат ἀπῆλθον. а уједно је привезан за субјекат. Тако је исто и црквенословенски: **Твой сынъ воскресе тридневенъ** ѿ **гроба**. Овдје је **тридневенъ** допуна предикату **воскресе**, а уједно је привезан за субјекат **твой сынъ**. Српски се ова реченица не би могла превести ријечју *тридневан*, ма да таквих реченица има доста у српском је-

* Види: **Божественныя Литургіи святыхъ отецъ нашихъ Іоанна Златоустаго, Василія Великаго и Григорія Двоеслова. Новый нѣмецкій переводъ съ славянскихъ текстомъ, провѣренныхъ по греческимъ подлинникамъ протоіереемъ Алексѣемъ Мальцевымъ, настоятелемъ православныхъ церквей въ Берлинѣ — при Императорскомъ Росс. посольствѣ — и въ Потсдамѣ. Берлинъ. Рѣсская церковь.** Unter den Linden 8. 1890. Без ове красне књиге не би требао ни један наш свештеник да буде.

Карловци.

зику, него бисмо морали превести *после три дана*. **Адамъ прѣжде сказанъ єкістъ**. И овдје је **прѣжде** прирочни додатак а привезан је за субјекат **Адамъ**. Adamus primus creatus est. И у лат. се primus мора схватити као предикативни додатак, а не као атрибут. У српском језику нема номиналнога облика број *први*, зато у српском језику морао се употребити сложен облик, што је против правила, дакле: *Адам први би саздан* или адвербијално *прво*. На тако је и ова реченица: **скрѣжнѣ исповѣдмсѧ**, у којој је **скрѣжнѣ** предикативни додатак. Таке су и ове реченице српске: гдје је змај *мртав* лежао. Да Бог да, сине, да *здрав* отидеш. да *здрав* отидеш и натраг дођеш. Отиде *жалостан*. Кад се ове реченице добро схвате, онда нам мора бити сасвијем јасна и реченица: **прости стоите**, у којој је адјектив **прости** предикативан додатак предикату **стоите**, а уједно је привезан за субјекат **вы**: **вы стоите прости**, само што се у крњим реченицама предикат не казује ријечком као и у српском језику, зато се ова крња реченица састоји из сама предикативна додатка **прости**, као што се и у српском језику крња реченица: *добар дан* састоји из сама објекта: *(Ја) добар дан (желим)*. У српском језику случајно баш у овом примјеру згодније је превести предикативан додатак адвербијално: *стојте управо*, мјесто *стојте прави*. Овом реченицом опомиње свештеник хришћане као треба да стоје кад се н. пр. чита јеванђелије (**премѫдрость, прости, оусльшимъ святаго евангелїа**), а тијем се стајањем хоће наравно да покаже највеће страхопоштовање и да се њим највећа пажња назове. Кад дакле свештеник каже **премѫдрость, прости**, онда то не значи да „*се прости* т. ј. чистим срцем поклонимо“ или „*просто* и мирно саслушајмо пјесму“ као што би хтио г. Живковић, него да *управо станемо*. А кад се то зна, онда нам тек стоји на вољи да тумачимо шта се хоће управо тијем стајањем.

Јов. Живановић.

Свечани улазак Његовог Високопреосвештенства Господина Германа Опачића, Епископа Бачког, у столицу дијецезе му — Нови Сад.

Ан мира и љубави, дан слоге и заједничке братске радости беше недеља 15 (27.) маја о. г. Тога дана је Нови Сад, колико је само свечано и лепо могао, дочекао првог грађанина свога, високопреосвештеног Господина Германа Опачића, епископа бачког.

Још давно се многи не сећа, да је ико

тако дочекан, да се икоме са толико љубави и оданости на сусрет изашло, као ево сада што беше дочекан нови епископ бачки високопреосвећени г. Герман и као што је према Њему манифестована љубав и наклоност народа српског дијецезе бачке.

Но колико мора сваког православног Србина уздизати појав те љубави према личном достојанству високопреосвештеног епископа бачког Германа, толико већма га још зарадовати мора мисао та, да је у народа нашег још жива вера у снагу и моћ цркве своје и највиших јој представника и да народ у епископату своме по превасходству гледа своју рођену снагу и моћ. То је извор поверењу народном а то је и прави и најоправданији разлог љубави, наклоности и оданости народне према црквеним великодостојницима нашим, што се тако лепо манифестовала у дочеку новог епископа бачког господина Германа.

Та љубав и значај јој велики је, па је то и у слављенику самом изазвало буру племенитих осећаја, који су нашли израза свога — у отпоздравима а особито у смишљеном и језгровитом говору Његовом, кога на почетку листа овог доносимо, у св. саборној цркви, и уједно му је то са чела разбило један вео брига при ступању му на управу дијецезе и улило му је већег поуздања у успех рада му у служби Богу, цркви и народу своме.

То узајамно осећање љубави: народа према архијереју и архијереја према народу, мора уродити добрим плодом, ако се љубав та потхрањивала буде међусобним поверењем и беспристрасним суђењем — а у то нећемо да сумњамо, јер немамо повода за то.

У оваким приликама тихе радости ми само од срца можемо пожелети здравља и снаге Његовом Високопреосвештенству, да са одушевљењем, са којим је ушао у дијецезу, настави важан задатак свој у дијецези му и да га љубав и поверење народно и на последњем кораку живота му прати тако, какво је нашао на првом кораку у дијецезу своју!

* * *

По програму, што га је установио црквени одбор српске православне црквено-школске општине новосадске, скупили су се чланови црквеног одбора и скупштинари а и остало грађанство код саборне цркве у 2 сата по подне, одакле су се на 20 кочија и са 30 коњаника у 3 сата кренули на сусрет своме епископу до варадинске чесме. На уласку у Нови Сад, на почетку промонаде, подигнут је диван славолук на коме је исписано било: „Добро нам дошао“. Око тога славолука скупило се свештенство целе дијецезе до 40 њих у орнату са барјацима, рипидама и чирацима; ту је био на окупу најотменији део новосадског грађанства без разлике вере и народности и без разлике сталежа. Све корпорације беху заступљене. Дуж дунавске улице с једне и друге стране већ од 4 сата стали су у ред ученици наших просветних завода: гимназије, више девојачке и основне школе у свечану руву; баш уз сам славолук намештено је 20 девојчица у белом руву са цвећем, којим ће да дочекају новог епископа. Са великим трудом могла је полиција да одржи реда од силнога света, кога је лако могло бити до 10.000, стиснутога дуж зид о обе стране дунавске улице и у шеталишту са обе стране крај пута, који Дунаву води. Са ретком радозналошћу и радошћу очекивао је овај свет долазак високопреосвештеног г. Германа Опачића, који се из Карловаца кренуо у 4 сата, одакле су га до варадинске чесме испратили грађани карловачки на челу са градоначеоником.

У ¼ на 5 огласио је пуцањ прангија код варадинске чесме, да долази Његово Високопреосвештенство, и пошто се код чесме опростио градоначеоник карловачки са неколико топлих речи од Његовог Високопреосвештенства, поздравио га је подпредседник новосадске општине Петар Попадић добродошлицом, те су се онда сви: и Карловчани и Новосађани, пратећи епископа, кренули пут Новога Сада.

Око 5 сати са дунавске обале загрме прангије за знак да долази епископ. На свима црквама новосадским забрујаше звона а сва светина се још за рана испиваше, да види новог високог достојанственика црквеног. За мало па се са Дунава указаше прва кола и у тај мах је урнебесно „Живео“ проламало ваздух таласајући се далеко преко силнога света. Његово Високопреосвештенство дошло је на колима са патријарашким архиђаконом Лукијаном Богдановићем. Када се пред славолуком спиао с кола, поздравно га је у име градског магистрата

сенатор г. Гашпар *Месарош*, мађарским језиком, топлим речма изразив своју радост, што је њему баш у део пала та част, да може првог грађанина ове нароши поздравити и дочекати на уласку му у град. Пошто се Његово Високопреосвештенство на мађарском језику захвалило на тако лепој предусретљивости, стао је под небо, које су носили четири овдашња трговца, те се онда уз усклике, који нигда не престајаше, крену епископ са свитом својом и целим народом који га цвећем обасипаше, путем који беше посут травом и цвећем, к саборној цркви.

Тада се тек видело колика ли је и како непрегледна гомила скупљеног света. Као нека сливена маса кретала се светина сила из неба, под којим беше високопреосвећени епископ. Уз пуцњаву прангија и грмљаву звона лагано се кретао овај величанствен појав у Новоме Саду. Улаз у саборну порту беше окићен а на њему беше натпис: „Благословенъ грядый во имя Господне“. Гимназијски кор је дочекао свога врховног Патрона прмосом ускршњим „Ангел вопіяше...“ Док се певаше та величанствена песма Његово Високопреосвештенство се помолило Богу у солеји, па уш.в у олтар и метнув на се епитрахиљ, митру и омофор са крстом у руци стао је у свој владичански стол, и у томе трепутку је загрмела црква саборна од одушевљеног усклика „Живео“ а са лица епископа читала се блажена радост са љубави непадане, којом му је први корак у храм пропраћен.

И за мало настаде тишина, коју пробијаше глас патријарашког архиђакона Лукијана који је прочитао грамату Његове Светости, којом се новом епископу даје право „пасти церков Господа и Бога“ са свима правима, која припадају епископу као наследнику апостола, и којом се објављује свему народу дијецезе бачке, ко му је господар и глава у цркви. При спомену имена Његове Светости патријарха Георгија народ се одазвао са бурно „Живео“.

За тим је у име свега православног народа епархије бачке протопресвитер новосадски, пречасни господин Милан Ђирић поздравио епископа кратким али значајним говором, у коме је исказао и своју и свега народа радост, што је Божји промисао послао амо за епископа баш Њега; растумачив ову љубав народну, којом је он дочекан, између осталога још и оним важним актом, који је претходио доласку Његовог Високопреосвештенства у обрану вере и народа свога. Овај језгровити говор је пропраћен одушевљеним усклицима одобравања и признања.

На ово је високопреосвештени г. епископ Герман поздравио народ из владичанског стола свога говором заиста достојним и Њега и положаја му и момента у коме је изречен, и који доносимо на првом месту листа овога. Она места где је у говору споминано име Његовог Величанства, пропраћала се бурним усклицима „Живео“. Пошто је јерођакон Георгије Видицки изговорио „многољетствија“ Његовом Величанству Краљу, Његовој Светости патријарху и Његовом Високопреосвештенству епископу Герману, отишао је епископ у свој двор, праћен и дочекан на улици дуготрајним усклицима „Живео“.

У двору је високопреосвећени г. епископ примао поздраве од разних корпорација. Прво га је поздравио у име епархијске управе подпредседник конзисторије Јован Борота, уз кога беху многи чланови из сва три одеска епархијске управе; за тим велики жупан; свештенство епархијско; црквени одбор новосадске општине; магистрат; католичка, унијатска, лутеранска, калвинска и јеврејска општина; патронат српске гимназије; професорска колегија новосадске гимназије; учитељство; „Матица Српска“; централни кредитни завод; — и пошто је већ време далеко одмакло примио је високопреосвећени г. епископ све црквене општине са стране у једаред, које су приказане од окружних протопресвитера. Његово Високопреосвештенство је учинило најлепши утисак на све депутације својим љубазним понашањем и смишљеним отпоздравима.

Тиме је у 7 сати у вече завршен први део ове велике и сјајне свечаности.

У вече у $^1/_2$9 сати је отпочела бакљада.

Још за рана се силан свет скупио око двора и по улицама најближим; пред двор се сместила војничка музика 70. пуковније, ученици гимназије новосадске и читаоничко певачко друштво.

После $^1/_2$9 уз пуцњаву прангија кренула је бакљада из стана ватрогасне дружине, те је око 9 сати стигла пред двор, где је већ одсвирала војничка музика прву песму програма свога.

Улица дворска беше осветљена а особито је лепо осветљена била ограда саборне порте.

Када се појавио високопреосвећени г. епископ на балкону дома свога, поздрављен је урнебесним усклицима „Живео“, који се таласаху и по споредним улицама, где беше силан свет искупљен.

Са особитим задовољством саслушане су ове песме:

Господе наш оче свију твари
Заштити Краља и сав дом.
Благослови Га, милост Му подари
Мудром Га води десницом.

и песма:

Високо се жеље носе,
Владику нам Боже живи,
Нашег оца, стараоца
Штити Боже ноћ и дан,
Да уз митру благословом
Твојим буде крунисан.

Боже тресе и небеса,
Молимо се теби топло:
Не ускрати благодати
Избранику имењом!
Дај му снаге, да те слави,
Да ти служи душом своју.

које су отпевали анђеоским гласовима својим лепо и прецизно ученици гимназијски под вештом управом професора Јована Грчића, и које су пропраћене признањем и одобравањем бурним.

И певачко друштво је лепо и прецизно отпевало песму „Боже братимства“.

За тим је скупштинар др. Ст. Павловић поздравио Његово Високопреосвештенство одушевљеним говором, у коме је нагласио, да је свечаност ова одсјај народног усрђа и одушевљаја; да су то зраци лепе зоре, која навешћује леп данак који дај Боже делио слављенику са народом својим до крајњих граница људског века, срећом обасјан а славом увенчан. У даљем току говора свога истакао је врлине високопреосвећеног слављеника, истичући наду, да ће умети свом узвишеном задатку одолети озбиљним радом и да ће стати на супрот у обрану цркве и народа сваком „врагу и супостату“, и свој говор је завршио речима:

„Само је, како рекох, у *озбиљном раду* снага, срећа и понос цркве и народа; са њом се пријатељ и непријатељ добива и укроћује; с њом се долази и до слоге, нама Србима тако потребне, са којом мале ствари расту а велике пропадају — *у раду је живот, у нерадњи мртвило!*

„Са том девизом поздрављамо Те и кличемо из чиста срца:

„Добро нам дошао, свети владико!“

Говор овај прекидан је и пропраћен у више маха бурним одобравањем.

На то се Његово Високопреосвештенство најтоплијим речима захвалило грађанству новосадском на овацијама целога дана, завршив свој говор са усклицима: Живело Његово Величанство! Живела отаџбина! Живело слободно грађанство новосадско! — што је све пропраћено бурним одобравањем.

Пошто је још војничка музика одсвирала за опште задовољство силет српских песама, завршена је ова дивна и величанствена светковина.

Хвала нека је срцу народа српског, који у оваким манифестацијама тражи утехе болу своме, а дај Боже, да српски народ дијецезе бачке доживи много лепших дана са својим новим архијерејем високопреосвећеним господином Германом Опачићем!

М.

ПРИЧЕ О ПОТОПУ КОД РАЗНИХ НАРОДА.

(По немачком.)

Да се посведочи истинитост прича о стварењу света, о потопу, вавилонској кули, расељењу народа и т. д. које су забележене у Мојсијевом постањижју, — од велике су важности и разне приче о истим догађајима, како у старим познатим нам религијама, тако и код садањих нехришћанских и полудивљих народа.

Пошто такове приче с једне стране иду у прилог нашој апологетици, а с друге стране су занимљиве са своје оригиналности, — држим да неће бити штетно изнети их пред читалачку публику „Српског Сиона“, којој оваковe приче до руку нису дошле. С тога ћу неке од ових, које пред собом имам, да испричам — можда ће кога и занимати.

Од свију тих прича изгледа као да је најраспрострањенија *прича о потопу*, који је при Ноју људе због њихових грехова задесио, од куда га и називају грехозним потопом. Иста се прича налази код свију готово како изумрлих тако и сада живих народа. С тога ћу те приче о потопу овде да изнесем.

Најстарији писмени споменик о потопу биће да је онај, што га је енглески археолог А. Х. Леард приликом раскопавања старе Ниниве нашао. На истом је исписана прича о потопу онако, како је од најстаријег доба у Халдеји постојала, те је већ на 2000 година пре р. Хр. у Вавилону прибележена. Иста прича доста је слична оној, коју је *Вероз* забележио а коју ћемо сада испричати. Исти Вероз живио је за време Александра великог и био је жрец Валов.

Код *Вавилоњана*, по речима истога жреца, постојала је о потопу ова прича: Пре потопа владало је у Вавилону десет краљева и то 432.000 година. (!)* Последњи од њих беше Ксизут. Њему се једаред у сну јави бог Вал (грчки Кронос) и рекне му, да је наумио свет потопом уништити. Заповеди му, да све науке и вештине људске попише и у сунчани град Синар закопа; за тим, да направи лађу и да се у њу са својом пратњом, родбином и првим пријатељима укрца — да узме са собом јела, пића и животиња. Ако би га ко запитао, куда броди, нека каже: боговима, да их моли за добро људи. — Ксизут послуша, и направи лађу која беше 5 стадија (3000 грчких стопа или 925 метара дуга и 2 стадије широка. Висина није назначена. — Потоп настаде. После неког времена пусти Ксизут птицу из лађе, но иста се врати, јер нигде се не могаше спустити ни хране наћи. По други пут пуштане птице опет су се враћале, али имађаху муља на ногама. Но по трећи пут пуштене птице више се не повратише.

Из овога Ксизут закључи, да је вода устукнула и да се пресушило, те да мора бити копна; — отвори одушку на палуби лађе и виде, да је иста на неко брдо насела. Изађе са својом женом, ћерком и крманошем, направи олтар и принесе жртву боговима. У тај мах нестаде га заједно с пратњом. Када остали, који још у лађи беху, видеше, да се Ксизут не враћа, искрцаше се и они и ноћну га тражити вичући га по имену. Но више га не видеше, већ чуше само његов глас, који им говораше, да поштују богове, јер он је примио награду за своју побожност тиме, што ће с њима живети, које се милости удостојише и жена му, кћи и крманош. Заповеди им, да иду у Вавилон и по заповести богова законе списе у Синару да ископају и свету предаду. Још им рече глас, да се земља, на којој се налазе, зове Јерменска. Када они то чуше, отидоше пешке (!) у Вавилон, ископаше речене списе, основаше многе градове, подигоше храмове и обновише Вавилон. Остатци од ковчега налазе се у Јерменским брдима, те многи — као што каже Вероз — иду тамо и стружу асфалт са њих, држећи то за лек против болести.

Код *Асираца* спомиње се потоп на ископаним таблицама, које су исписане асирским клинастим* писменима у причи о „Игдубару“ (Нимроду) где се говори, како је исти био у рају и тамо се разговарао са својим претком по имену Хасисадра, који се од потопа избавио. Исти прича „Игдубару“ све редом о потопу. — Таблице су доста оштећене, но из одломака може се још добро емисао разумети.

Прича је, осим малих измена, иста као и она у Вероза. — Хасисадри је исто тако заповеђено, да направи лађу, само што иста беше 600 лаката дуга и 60 широка. Када је иста готова била, залио ју је са 3 мере смоле с поља и 3 из нутра. Узео је са собом људе, животиње, ковчег са жртвама и доста јела и пића. Тада поче киша, уз севање муња и пуцање громова, која је 6 дана падала. Седми дан престаде бура — људи беху уништени а лешине су као „рогоз“ пловиле водом. Лађа је однесена у земљу „Низир“ и заустављена се на брду истог имена. Седмога дана пусти Хасисадра прво голуба, за тим ласту, који се повратише, — и на послетку гаврана, који више не дође. Тада испусти животиње из лађе — проли један сандук масти — подиже олтар и принесе жртву. Богови су се — вели прича — као муве скупили на жртву(!).

Сличност ових прича са библијском свако ће увидети. Библијску није нужно да причам, пошто нам је свакоме позната. Из ових смо прича могли увидети, да је Вавилонски „Ксизут“, Асирски „Хасисадра“ и Ноје једна и иста личност.

(Наставиће се.)

* Питање је шта је исти жрец под годином разумевао. Прев.

* Иста се писмена називају тако с тога, што је цела азбука била састављена из усправних, косих и положених црта, које су имале облик клина. — Прев.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Извештај о мајским седницама архидијецезалне управе у Карловци.**) *I. Арх. административни одбор* држао је своју редовну седницу 3. (15.) маја о. г. под председништвом Њег. Светости г. патријарха српског Георгија, у којој је Лукијан Богдановић, патр. архиђакон, референсао ове важније предмете: прочитан је отпис вис. кр. зем. владе у Загребу, да је за т. зв. „чанжена“ земљишта оплаштеноја добра ман. Привине Главе одредила откупнину од 26.800 фор. — Позване су све подручне црквене општине, да до 1. августа о. г. заостале саборске трошкове од 1885/6. и 1890/92. као и за идући сабор распорезани трошак неодложно уплате. — Одобрен је уговор ман. Беочина у погледу купа земљишта за манастир. — Подељена је дозвола за оправку цркве у хан. Хопову. — Дозвољено је ман. Шишатовцу, да може 40 јутара ман. земљишта издати под закуп на 6 година. — Извештаји неких црквених општина о уплати саборских трошкова узети су на знање. — Угар. франц. осигуравајуће друштво шаље од уплаћених премија за год. 1893. припадајући 40% постотак у износу од 1013 фор. за епархијски фонд. — Избор скупштинара у Руми није одобрен, јер није обављен по закону. — Избор скупштинара у црквеним општинама у Шимановци и Сурдуку одобрен је. — Представке црквених општина у Ст Пазови, Војки и Чортановци ради сазива сабора, достављене су саборском одбору. — Одобрен је куп пола фртаља земље за црквену општину у Путинци. — Подељена је дозвола црквених општинама у Ст. Пазови, Батајници, Мирковци и Купинову у погледу оправке тамошњих цркава. — Упућена је црквена општина у Черевићу, да број својих скупштинара повиси са 18 на 30. — Одобрено је подизање зајма од 1400 фор црквене општине у Гргу, да може исплатити пристојбу за даровано јој земљиште од 500 јутара. — Изјашњење одбора црквене општине у Земуну на тужбу А. Лазића узето је на знање, а тужилац је опомењут, да са сличним неоснованим тужбама више не досађује. — Постављен је за ревизорског рачуноревизора Душан Николајевић из Карловаца. — Решено је свега 66 предмета.

II. Архиђецезална Конзисторија држала је 4. (16.) маја о. г. своју седницу под председништвом Њег. Светости г. патријарха српског Георгија. Као важније предмете спомињемо: Дописи Његове Светости о рукопроизведењу протосинђела Гаврила Змејановића за архимандрита крушедолског и протођакона Лукијана Богдановића за архиђакона, као и о рукоположењу монаха крушедолског Гаврила Ковачевића за јеромонаха — узети су на знање. — Новорукоположени јереј Стеван Обрадовић пристављен је за администратора парохије у Малих Радинцима. — Кр. уг. министарство правосуђа саопштава, да је одређило православном пароху у Мишколцу годишњу ремунерацију од 120 фор. за обављање душепопечитељских дужности при држ. казниони у Мункачу.— Поводом једног конкретног случаја одговорено је дух. столу бискупије ђаковачке, да се у ванбрачном односају од православне матере рођено и по закону у православ. вери крштено дете, ма да је накнадним венчањем родитеља легитимирано, и ако је отац католик — за католичко сматрати не може. — Јеромонах о. Јоаникије Јовановић одређен је за привр. помоћника оболелом пароху дивошком Александру Николићу. — Извештаји проте Лазе Поповића о уведењу Љубомира Ракића у парохију беркасовачку, као и о пристављању Јована Чичулића за администратора миклушевачког узети су на знање. — За привр. администратора парохије у Белом-Брду, постављен је јеромонах Василијан Поповић. — Молба јереја Георгија Марковића, пароха гргуревачког, препоручена је саборском одбору ради припомоћи, да може издржавати личног помоћника. — Жарко Ђукић, свршени богослов из Карловаца и Јован Латинкић из Јарка одређени су за личне помоћнике, први пароху шидском П. Новаковићу, а други пароху румском В. Крстићу. — На молбу М. Нешковића препоручен је листић његов „Пчелица“ подручном свештенству. — Поднесене тужбе против свештеника А. А. и Љ. М. издате су оптуженима на изјашњење. — Свештеници Г. А. Николић, М. Борић и Е. Дамјанов припуштени су полагању стечајног испита. — Одређена је дисциплинарна истрага против јереја Г. М. — Молбеница Љ. Миланковића, којом конкутује на упражњену парохију у Обрежу, достављена је црквеној општини тамошњој на изјашњење, да ли га прима за свога пароха или не. — Одређен је избор пароха

у Риму и Сурчину. — Молба В. Лучића, свршеног богослова из Сусека, којом конкурује на место протопресвитерског покојника у Вел. Бечкереску, спроведена је епарх. конзисторија темишварској. — Упућена је представка на висок. кр. зем. владу у Загребу, да изда на наредбу своју о назарењима и баптистама, тумачење и разјашњење: кад и како постаје ко следбеником дотичних секата. — Осим тога решени су многи бракоразводни поднесци. — У овој седници решено је свега 72 предмета.

Л—и Б.

= (**Поводом наредбе о назарењима**) коју је издала кр. земаљска влада у Загребу, и која је саопштена у 6 бр. овогодишњег „Срп. Сиона“; а са разлога, јер се иста наредба на разне начине тумачи, а према тумачењу, које иде у хатар назарена, и спроваља, те тиме секти назаренској ширење и утврђивање дозвољава и потпомаже; те услед закључка свога, донесеног у седници од 4. маја о. г., — обратила се пречасна Архидијецезална Конзисторија, образложеном представком, на висок. кр. зем. владу, да ова својој наредби изда тумачење, односно, да је допуни са упутством, како се иста има спроваљати.

А јер је пречасна Конзисторија односну владину наредбу схватила и јер је тумачи у правцу, неопходном законом признатим вероисповестима, у којем је она донекле већ тумачена и у овоме листу (в. бр. 16.), то је умољена влада, да и своје разјашњење и допуну односној наредби изда у томе правцу.

Архидијецезална Конзисторија позвала је и пречасне Конзисторије дијецезе пакрачке и горњо-карловачке, да се придруже представци тој.

У случају, да кр. зем. влада не призна таково тумачење односне јој наредбе исправним, те не буде вољна, да своју наредбу у правцу тога тумачења допуни, него ју напротив растумачи у хатар назарена и осталих законом непризнатих секата, — донесен је у истој седници Архидијецезалне Конзисторије закључак, да се у томе случају, све три Конзисторије, солидарно, обрате кр. зем. влади представком, да своју наредбу од 3. (15.) децембра 1893. бр. 8940. докине. Тај ће се закључак доставити Конзисторији пакрачке и горњо-карловачке дијецезе, и ми смо пуно уверени, да ће га ове оберучке прихватити.

Оволико за сада. После владиног решења на прву представку наших Конзисторија, проговорићемо опширније у овој ствари; а онда ће у томе, у колико већ није у овоме, наћи одговор и *г. Остоја* својим чланцима у „*Новом Времену*“.

= (**Захвалнице Његовој Светости и високопреосвештеном Епископату**), поводом говора Његове Светости у горњој кући и победе над грађанским браком, стижу још непрестано. Умољени смо да нарочито споменемо и браћојавну захвалницу Срба *из Црепаје*, са 50 потписа трговаца, занатлија, посједника и ратара, уз своја два свештеника и пет учитеља. Его, учинисмо. Нек је Црепајцима на част и за љубав. Но изјављујући одмах, да нам простор листа не дозвољава, да све браћојаве нарочито спомињемо.

— (**Епарх. административни одбор бачки**) у седници својој од 5. (17.) маја о. г. решио је још, према извештају епарх. ревизора Ђорђа Бељанског, и неке рачунске ствари, које овде накнадно саопштавамо. Одобрени су ови рачуни: Рачун епархијског фонда бачког за год. 1893.; рачуни црк. благајне, школског фонда и парохијала општине старо-сиванчке за 1892. и 1893.; рачун црквене општине у Кисачу за год. 1891., 1892. и 1893.; рачун црквене општине у Сенти од 1888. до 1892. године; рачун црквене благајне и школског фонда општине кулпинске за г. 1892. и 1893.; рачун закладе пок. Јована Остојића и жене му Терезије рођ. Зозукове од г. 1892.; рачуни црквене општине у Обровцу од 1885. до 1890. и 1892. године; рачуни црквене благајне, школског фонда и закладни рачуни општине жартоношке за г. 1892. и 1893.; рачун црк. општине у Парабуљу за г. 1893.; рачун општине у Турији за г. 1892.; рачуни црк. општине у Горњем Ковиљу за г. 1892. и 1893.; рачун црк. општине у Ковиљ Сент-Ивану за год. 1893. — Одобрени су прорачуни српских црквених општина: у Доњем Ковиљу, Сегедину, Ст. Футогу и Товаришеву за год. 1894. — Враћени су рачуни црквене општине у Шандору за г. 1891. и црк. општине у Петровом Селу за г. 1892. с ревизорским приједбама на поправку. — Одобрени су рачуни општине шандорске за г. 1887. и 1888. с тим приједбом, да су рачунополагачи дужни накнадити црквеној благајни пронађене рачунске диференције. — Одобрен је разрез прилоса у корист епархијског фонда бачког за г. 1894. на терет подручних црквених општина и подручног свештенства епархије бачке. — Ради финализања неуредних рачуна црквене општине у Шандору за г. 1889. и 1890. изаслан је епарх. ревизор на лице места. — Извештај окружног проте новосадског г. Милана Ђирића и епарх. ревизора у ствари истраге против председника црквене општине у Пиротну Луке Плачкова због наглашене проневере парохијалног новца, узет

је на знање, пошто се никаква проневера испоставила и доказала није, те су тога ради тужитељи осуђени на накнаду истражних трошкова. — Рачун епархијског фонда за прву четврт 1894. године изађан је на ревизију.

— (**За окружног протопресвитера белоцркванског**) именовала је конзисторија вршачке епархије у својој седници од 7. (19.) маја о. г. *Косту Цијука*, пароха вршачког, који је о летњем св. Николи и произведен за протуу од високопреосвештеног епископа вршачког г. *Нектарија Димитријевића*. На парохијско место г. Цијука у Вршцу постављен је г. *Јован Малушев*.

= (**Произведен за протојереја.**) Накнадно саопштавамо, да је преч. г. *Александар Поповић*, парох ст. бечејски, произведен за протојереја други дан Васкрса о. г. Произвела га је *Њезина Светост Патријарх Георгије*.

— (**Прилог фонду „св. Саве.“**) Црквени одбор у *В. Кикинди* закључио је, да предложи црквеној скупштини, да приложи *фонду св. Саве* за потпомагање српских вероисповедних школа 1000 фор. у десет годишњих оброка по 100 фор. В. Кикиндска „*Садашност*“ вели о тој родољубивој одлуци: „Знајући расположење наше црквене скупштине, у напред смемо тврдити, да ће тај предлог црквеног одбора оберучке прихватити, јер нам је дао Бог, на не смемо Бога заборавити“.

= (**У 15-ој години крштена.**) У *Бачинци* је, ових дана, крштена девојка *Персида Лебанска* којој је сада 15 година. Персида је кћи назарепца Симе Лебанског, а рођена је у Лалићима (у Бачкој). У Бачинци је била у гостима код своје сестре, тамо удате. На крштењу је Персида сама исповедила „вѣрую“, а зна и остале молитве, заповеди божје и црквене. После крштења је Персида необично весела била и казивала: како осећа неку необичну радост и задовољство, што се крстила и ослободила сраможте и терета душевног, којег је тргнила под притиском свога оца нововерца. Казује још непрестано, како јој је тешко на срцу, и како жали свога оца, што се дао преварити и заслепити од нововерских варалица; те да једва чека, да јој се отац отргне од њих и да покаје грехе и неблагодарност, коју је учинио истинитој и правој вери и цркви Христовој.

Бог је живио, и скоро утешио тиме, што ће јој и оца повратити на пут истине и спасења, те придружити опет браћи својој српској, православној!

— (**Статистички податци о парохији Лепавинској.**) Од г. *Тихона Цебића*, игумана манастира Лепавине, добили смо ове податке о парохији Лепавинској у Пакрачкој епархији:

Парохија Лепавинска налази се између српско-православних парохија: велико-пучњанске, средичке, војаковачке и велико-поганачке. Парохију Лепавинску опслужује братство манастира Лепавине, а у њој је било крајем 1891. године: домова 234, брачних парова 292; а душа свега 1239. — Ученика, који похађају комуналну школу, било је укупно 49. — Од г. 1881. до 1890., дакле за 10 година, било је у овој парохији *рођеста* 170 душа.

ЧИТУЉА.

— (**Јереј Урош Марковић**) *парох мајишки и члан конзисторије будимске*, преселио се у вечност после дуготрајне једногодишње болести 5. маја о. г. у 61-ој години живота свога, а сахрањен је 7. маја о. г.

Покојник се родио у Мајишу 17. фебруара 1833. г. Основне науке свршио је у своме родноме месту. Затим га повуче воља да продужи даље своје науке, па оде у Мохач те сврши тадашњу доњу гимназију т. ј. 4 разреда од 1846. до 1849. Даље 1850. г. сврши 5. гимназијални разред у Осеку, и због оскудног материјалног стања, немогав даље продужити гимназију, упише се као редован ученик у српску учитељску школу сомборску, и сврши је са врло добрим успехом 1852. г.

По свршеној учитељској школи службовао је као српско-народни учитељ у општинама Липови и Кишфалуби, где се и оженио. Но 1855. г. упише се као редован ученик у сремско-карловачку богословију, те исту сврши 1858. г. са врло добрим успехом.

По свршеној богословији по ново се врати у Кишфалубу, где је био учитељ и јерођакон до 1864. год., а исте године буде именован за администратора на парохији у Дуна-Фелдвару, где је провео до 1867. год. на млађој и малој парохији. Но исте године управни се парохија нечварско-мечанска, те буде именован за пароха у Печвару, где је провео пуних 14 година дана. А 1882. год. буде једногласно изабран за пароха у Дуна-Сечују, те је ту провео три године дана.

1885. год. буде упражњена парохија у Мајишу, у његовом родном месту, те на позив целе општине Мајишке буде једногласно за пароха изабран, где је остао до смрти своје. Приликом обновљења епархијске скупштине будимске 1887. буде за члана скупштинског и конзисторијалног изабран. На предлог конзисторије будимске буде 1893. год. од

Његове Светости српског патријарха Георгија црвеним појасом за заслуге његове одликован.

Овај наш врли, добри и примерни учитељ и пастир, са своје љупкости и ретког гостољубља, свугде је радо виђен био, како код нашег тако исто и код иноверног свештенства. Био је ваљан и образован свештеник. Говорио је осим свога матерњег језика, врло добро мађарски.

На опелу му чинодејствовали су: Радослав Андрић администратор среза мохачког, Константин Гојковић парох Моноштерски, Стеван Михалџић парох Кишфалудски, Исидор Бошњак парох М. Бојско-Вињански, Урош Маћаревић парох Липовски, Јован Милић парох В. Будмирски, и Димитрије Грујић парох Борјадски. — Укоп је био величанствен, а из околних села дошла је интелигенција и многобројни народ, да тог честитог свештеника до вечне куће испрати.

Са покојником се опростио у цркви јереј *Исидор Бошњак*, парох Мађар-Бојски, а на гробу протопресвитер *Радослав Андрић*.

Покојника оплакује удова супруга, са четворо удомљене деце — сином и три кћери.

Нека је вечна успомена честитом, ваљаном и примерном нашем свештенику Урошу Марковићу!

М. Д.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

— **Две исповести.** Српском народу приказао *Јован Борота*, прота старо-бечејски. У Суботици, 1894., српска штампарија дра Душана Петровића. — 8-ка, стр. 39. — Цена 30 новчића.

У овој књижици садржи се преписка пок. пароха туријског *Петра Чолића* са патријархом *Германом Анђелићем*.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Г. Гр. Ст. у М. Изволите послати, и онда ћемо моћи своју казати. А драго ће и нама бити, ако нам по вољи будемо могли учинити.

Брату Мл. Ј. у М. Што њутиш?...

Брату Л. П. у П. Пошаљи обсано.

I. Исказ скупљених прилога за споменик митрополиту Стефану Стратимировићу.

(Наставак.)

Товаришево: Лазар Бугарски 1 ф. — Јосиф Бугарски 1 ф. — Лука Радојчин 1 ф. — Тома Бугарски 1 ф. — Милош Бугарски 1 ф. — Јосиф Бугарски 1 ф. — Милош Бугарски мл. 1 ф. — Јован Бугарски 1 ф. — Никола Ракић 1 ф. — Ђока Ђирић 1 ф. — Јоца Станојев 50 н. — Зач Антоније 50 н. — Ђока Ковачевић 1 ф. — Никола Коканов 20 н. — Димитрије Лазић, парох 5 ф. — Свега: **17 ф. 20 н.**

Панчево: Срп. прав. црки. општина 20 ф. — Сима Милутиновић и синови 10 ф. — Никола Мандрино, 10 ф. — Алекс. пл. Јагодић 10 ф. — Васа пл. Јовановић 10 ф. — Прва панчевачка заједница за ћаћевину као задруга 10 ф. — Турчић и Стојановић 8 ф. — Сава Стојшић, протопр. 5 ф. — Др. Светислав Касапиновић 5 ф. — Др. Љубомир Гаћански 5 ф. — Стојко Обрадовић 5 ф. — Велизар Боборов 5 ф. — М. П. Крапчевић 5 ф. — Атанасија Крапчевић 5 ф. — Андрија Поповић 5 ф. — П. Николића наследници 5 ф. — Прва панч. среска ратарска задруга 5 ф. — Др. Павао Марјановић 5 ф. — Књижара браће Јовановића 5 ф. — Васа Радосављевић 5 ф. — Јован А. Јовановић 5 ф. — Георгије Мано 5 ф. — Др. Љубомир Ненадовић 5 ф. — Б. Д. Николић 4 ф. — Душан Радуловић, парох 3 ф. — Пухперција Симић 3 ф. — Др. Панта Теодоровић 3 ф. — М. Ивачковић 3 ф. — Душан Јаблановић, парох 3 ф. — Аврам Павловић 3 ф. — Обрад Давидовић 3 ф. — Лука Поповић, парох 3 ф. — Никола М. Косанић 3 ф. — Светислав Теодоровић 2 ф. — Поповић 2 ф. — Надор и друг 2 ф. — Васа Николић трговац 2 ф. — Д. П. Раписављевић 2 ф. — Бељин и Мохчиловић 2 ф. — Димитрије Николајевић 2 ф. — Ђорђе Бекић 2 ф. — Др. А. Данкуц 2 ф. — Даница Вујашковић 2 ф. — Мита Тоналовић 2 ф. — Стева и Мита Стефановић 2 ф. — Јелена уд. Радосављевић 2 ф. — Н. Н. 2 ф. — Т. Н. Живковић 2 ф. — Занатлијска задруга 2 ф. - Тодор Куржул 2 ф. — Ђорђе Зега 2 ф. — Др. Н. Григоријевић 2 ф. — Ана Д. Стојановић 2 ф. — Светозар Ерић 2 ф. — Јевта Марковић 1 ф. — Браћа Канамадија 1 ф. — Пајо Николић 1 ф. — Бура Јаношевић 1 ф. — Душан Антоновић 1 ф. — Захаријевић 1 ф. — Станко Радић 1 ф. — Георг Калиновић 1 ф. — Милутин Алексић 1 ф. — А. Бошковић и син 1 ф. — Васа Ј. Николић 1 ф. — Жика Николић 1 ф. — Ђока Николић 1 ф. — Бура Стојковић 1 ф. — Т. Арсенијевић 1 ф. — А. Милорадовић 1 ф. — Кара Ристић 1 ф. — Нића Пиваревић 1 ф. — Светозар Драгомировић 1 ф. — Мита Ђорић 1 ф. — Јован Поповић, трговац 1 ф. — Мита Ђ. Милутиновић 1 ф. — Никола В. Алексијевић 1 ф. — Васа Антић 1 ф. — Сава Петковић 1 ф. — Др. С. А. Јовановић 1 ф. — Игњат Радановић 1 ф. — Ј. Натарош 1 ф. — Милутиновић и Раписављевић 1 ф. — В. Срдановић 1 ф. — Д. Надашки 1 ф. — Бранко Јовановић 1 ф. — Душан Лукић 1 ф. — Властимир Богосављевић 1 ф. — Лаза Николић 1 ф. — Коста П. Јовановић 1 ф. — Св. Дамјановић 1 ф. — Катарина Петковић 1 ф. — Вељко Константиновић 1 ф. — Проф. Јован Поповић 1 ф. — Влајко Недељковић 1 ф. — Тома Мутавџић 1 ф. — Василије Барајевац 1 ф. — Душан Томић 50 н. — Георг Јанковић 50 н. — Гига Барић 50 н. — Ст. Дејановић 50 н. — Јоца Николић 50 н. — Свега: **276 ф. 50 н.**

Илинци: Никола Ковачевић, парох 5 ф. — Рада Бабин, управ. кот. области, Шид 3 ф. — Сима Бабин, парох, Вишић 1 ф. — Коста Крстић, економ, Миклушевци 1 ф. — Свега: **10 ф.**

Чаново: Срп. прав. црква. општина 2 ф. — Петар Ђурић, парох 2 ф. — Никола Ранков 1 ф. — Сава Токин 1 ф. — Каменко Ј. Мича 1 ф. — Ђорђе Ж. Петровић 1 ф. — Воја Недељковић 1 ф. — Јован Л. Максимовић (скупљач) 1 ф. — Свега: **10 ф.**

Томашевац: Васа Брашован 1 ф. — Ђорђе Брашован 50 н. — Александар Каменковић, Ботош 1 ф. — Стеван и Емилија Добројевић, Ботош 2 ф. — Бока Натарош 50 н. — Никола Караш, учитељ, Ботош, 50 н. — Александар Николић 1 ф. — Симеон Караш, управ. учитељ 50 н. — Лазар Маринковић, бележник 1 ф. — Јован Поповић, парох (благодејанац) 2 ф. — Вића Димитријевић, Ордоват 50 н. — Јелена Ановића, рођ. Секулићева, Томашевац 1 ф. — Др. Стеван Крстанић, окр. лекар (скупљач) 2 ф. 50 н. — Свега: **14 ф.**

Износ у овом броју: 327 ф. 70 н.

Свега до сад: 4625 ф. 08 н.

Прота **Јован Вучковић** с. р.
председник одбора.

Јован Симеоновић-Чокић с. р.
благајник одбора.

(Свршиће се)

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 55 3—3

Оставком г. Петра Вукана учитеља расписује се стечај на *учитељско место* на српској вероисповедној мушкој школи у *Бечићу*.

Плата је редовна 410 ф., за повторну школу 40 ф., за перовођство 30 ф.; од укопа где позван буде 1 ф. и слободан стан.

Изабраном учитељу у дужност спада све прописане школске дужности вршити, у цркви за певницом појати и децу у појању обучавати.

Рок је стечају до 1. јула. Молбенице се шаљу председништву црквене општине.

У *Бечићу*, 1. маја 1894.

Српска црквено-школска општина.

СТЕЧАЈ 59 2—3

Усљед умировљења овдашњег учитеља Арона Тимотића овим се расписује стечај на упражњено учитељско место у *Арад-гају* на мешовитој српско-вероисповедној школи, с којим је скопчана годишња плата од 300 фор. а. вр. коју свагда у напред учитељ месечно прима, затим слободан стан у нарави са баштом, и школским ритом, пет хвати дрва на годину, три хвата су за школу, а два хвата за учитељеву кујну. У име послуге школе 12 фор., у име перовођства 12 фор., 50 нов. од укопа где буде позват. Учитељу спада у дужност осим прописане наставе децу у цркви појању обучавати и десну певницу држати, и тражи се, да савршено мађарски прама наредбама говори и предаје.

Положи л' учитељ труда и покаже успех у настави, повисиће му се плата са 50 фор. више.

Молитељи имаду своје добро инструиране молбенице до 3. јула потписаној управи поднети. Првенство ће имати они који се лично преставе.

Из ванредне главне скупштине држане у *Арад-Гају* (Arad-Gáj külváros) 1. маја 1894.

Арон Тимотић
привр. учитељ и перовођа.

Миша Нецин
председник.

ЈАВНА ДРАЖБА. 57 3—3

Усљед налога славног Архидијецезалног Административног Одбора у Карловци од 11. (23.) октобра 1893 А. О. 529/330 ex 1893. расписује се дражба на мањак за оправку овомесне цркве и порте на дан 26. маја (7. јуна) 1894. у 2 сата после подне.

Трошак по прорачуну износи 2099 ф. 20 н.

Лицитанти су дужни положити 10% у име минималука. Ближи увјети могу се сазнати код потписаног.

Из седнице црквеног одбора српске православне црквене општине, обдржаване у *Угриновци* 1. (13.) маја 1894.

Драгојло Шаић
председник.

Број 7 **СТЕЧАЈ.** 58 3—3

Доленотписана српска правосл. црквено-школска општина потребује једног *учитеља* за III. разредну основну школу, уз годишњу плату од 300 фор. ав. вр. а од црквене касе 100 фор. за перовођство; стан, огрјев и башчу.

Дотични има доказати, да је Србин православне вјере, да је свршио коју српску препарандију, те задњу годину службовања где је провео.

Свједоџбе и молбенице имају се послати до 1. јунија ове године.

Српско-православна црквево-школска општина
Пурачић, 29. априла 1894 код Д. Тузле.

Деспотовић
предсједник.

Број 466 60 2—3

Дражбени оглас.

За нови парохијално-катедралне цркве у *Пакрацу Иконостас* треба свега *Икона* и то:

4 Престолне, свака 1·48 висока; 0·90 широка.

2 на часне двери, свака 1·16 висока, 0·51 широка.

2 на јужна и сјеверна врата, свака 1·06 висока, 0·55 широка.

1 тајна вечера 0·81 висока, 1·53 широка.

1 св. Тројица 1·53 висока, 1·39 широка.

6 Празничних Икона, свака 1·33. висока, 0·76 широка.

6 Празничних и Светительских Икона, свака 1·01 висока, 0·65 широка.

3 Распјатије 1·84 вис. а 1·38 шир. са иконама с десна пречисте Богородице а с лијева св. Јоана Богослова висина 0·83, а ширина 0·33. *Свега 25 комада икона* цијеном од укупних 5600 ф.

Све иконе морају бити на добром, сувом липовом дрвету, сасвим у позлати и готове концем августа 1895 год.

Понуде шаљу се епархијској конзисторији овој до 13. (25.) јунија о. г. уз прилог нацрта једне од горњих икона у величини најмање као 1: 10.

Епархијска конзисторија придржаје себи право слободног избора умјетника и пресуђује обредну страну Икона, дочим надзор над послом припада кр. грађевном Савјетнику господину Херману Болле-у, у Загребу, код кога се уједно могу дознати и потањи увјети посла.

У *Пакрацу*, 6. (18.) маја 1894.

Епарх. Конзисторија Пакрачка.

---

48 4—10

КУРС
ЗА ЈЕДНОГОДИШЊЕ ДОБРОВОЉЦЕ
У СУБОТИЦИ.

Они младићи који нису свршили средње школе и немају *испита зрелости*, који би морали код војске **три** године служити, *могу добити дозволу* да **једну** годину као добровољци служе, али морају пријамни испит пред главним заповедништвом војеним положити.

За овај испит може се у моме заводу спремити. Од мојих ученика многи су већ добили дозволу за полагање испита, многи су исти положили, њихово време у војеци одслужили и сада су *официри у резерви* а многи сада у војеци служе.

Ко би се желио у моме заводу спремити за испит, нека се изволи на мене обратити, где ће опширно упутство добити.

Приправници не могу бити млађи од 17, као ни старији од 20 година.

Леополд Ландесман

СТЕЧАЈ. 62 1—3

Овим се отвара стечај за *учитељицу* на четворо-разредној женској вероисповедној школи у Српској Неузини.

Плата је у готовом новцу 300 фор. а. вр., у име школ. послуге 30 фор. а. вр., у име паушала 5 фор. авр. шест хвати тврдих дрва за себе и школу, слободан нов стан са 2 собе, предеобљем и т. д. и баштом у износу од 200□ хвати.

Изабрана учитељица дужна је све на основу закона одређене предмете деци предавати као и ручни рад, и с децом св. богослужење похађати.

Оспособљене учитељице, које желе ово место заузети, имају своје молбенице са нужним сведоџбама снабдевене до 29. јуна 1894. године школ. одбору поднети. Истога дана ће се и избор обавити.

Изабрана учитељица добиће у име путна трошка 10 фор. авр.

Из седнице школ. одбора држане дне 8. маја 1894. у Срп. Неузини.

Школски Одбор.

ОГЛАС. 61 1—1

Српска правосл. црквена општина у *Арач-Врањеву* намерава своју цркв. *порту* односно зидове јој оправити и окречити и портанску гвоздену ограду очистити и обојадисати.

С тога расписује овим лицитацију на мањак, која ће се у недељу 22. маја (3. јуна) о. г. у 3 сата по подне у средишној школи одржати.

Тај посао предрачуњен је у 439 фор. 60 новчића.

Лицитанти су дужни пре лицитације 10% у готовом као пшиманлук положити.

Ближи услови могу се на дан лицитације дознати.

---

40 8—10

Оглас.

По закључку и благослову светог Синода од 21. октобра 1893. г. посиће и мирско свештенство „камилавке“, за то сам слободан пречасном мирском свештенству препоручити „камилавке“ које ја израђујем а и готових имам у великом избору од фине плаве, а за монашко свештенство црне кадифе, као и плавог и црног перувијена.

Осим тога код мене се могу добити **одежде, барјаци, литије, плаштанице, налоњи, стихари, завесе, чираци, кадионице, кандила, путири, ручни и престолни крстови** и т. д.

Нови Сад, марта месеца 1894.

Прва кројачка радионица свештеничког одела и свију црквених утвари

С поштовањем **М. Соколовић.**

Камилавке. 25 10—20

За г. г. мирско свештенство, а по одлуци и благослову српског светог синода од 21. октобра 1893. год. од отворено плаве чоје и кадифе, из-

рађујемо и то: од најфиније чоје и кадифе. Молимо г. г. протојереје и свештенике да нам се с поруџбином обраћају.

Земун, 16. фебруара 1894. год.

С поштовањем

Витомир Марковић и Павловић,
кројачи црк. и свештен. одела и кројачи црк. утвари.

СТЕЧАЈ. 65 1—3

Овим се расписује стечај на упражњено ме *парохија*, и к једну *окружног протe, коринићког*.

Интеркалара нема.

А компетенти јавити се могу најкашње 15. (27.) јунија 1894.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком 28. априла 1894.

Потпредседник Епарх. Конзисторије:

Григорије Н. Живковић,
протосинђео.

ДРАЖБЕНА ОБЈАВА. 64 1—1

Српска православна црквена општина у Арач-Вражеву намерава *два школски здања* изнова назидати, која ће се радња путем јавне дражбе на мањак 29. маја (10. јуна) т. г. у 3 часа по подне у срп. вероисп. средњној школи издати.

План, прорачун као и остали услови стављени су на јавни углед у писарници црквене општине.

Извична је цена за свако поједино здање 3328 фор. 08 новч.

Школски Одбор.

Нови Сад, априла 1894.

П. Н.

Пошто сам дознао да су све српске црквене општине налог добиле, да нове печате (штамбиле од каучука) набавити морају, то сам тако слободан моје посредовање за набавку истих препоручити.

Осим штамбила, које у разним израдама као и са светим сликама, исто тако набављам и печате на тучу резане, марке (Siegelmarken) за писма, све тачно израђено и под мојом гаранцијом.

Моје услуге препоручујући остајем с поштовањем

Леонидас Стерио,
у српској задруги за међусобно помагање и штедњу.

ТВОРНИЦА ВЕЛИКИХ САТОВА
П. Ђ. ПАНТЕЛИЋА У ЗЕМУНУ.

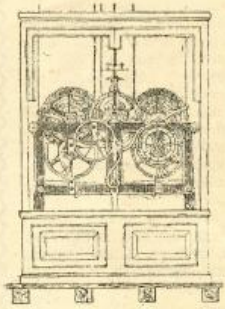

НОВЕ ТОРОЊСКЕ САТОВЕ

израђује за цркве, школе, магистрате и све јавне зграде по најновијој конструкцији (Drathseil & Stiftengang) и умереној цени, прима старе на оправку и реконструкцију.

Предрачуне шаље на захтевање бесплатно.

Сиромашнијим општинама даје на отплату.

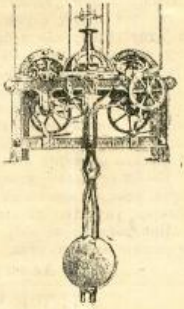

63 1—15

„Српски Сион“ излази свако недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АУТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 29. маја 1894.

ЛИСАНИЈА, ЧЕТВЕРОВЛАСНИК У АВИЛИНИ,

као један из сувременика Христових.

„Кад ђаше... Лисанија четворовласник у Авилини... рече Бог Јовану". Лука III, 1. и 2.

Најновија негативна критика, у старању своме да оповргне истинитост и историјску достоверност еванђелских догађаја, као увек, тако се и сада користи егзегетичким тешкоћама, ради тога, да на свој начин, и то погрешно, растумачи еванђелске догађаје, и да баш тиме баци у сумњу новозаветне писце. И то јој је старање не једанпут пошло за руком, а особито у оним случајевима, где искази еванђелиста не пађоше праве и истините потврде у савременим грађанским писмима и повесничарима. У свима таквим случајевима, преставници негативне критике, са отвореном злурадошћу, указиваху на „мале нетачности" богодуховених писаца, и тиме производише међу верним немир и забуну, а они опет не беху у стању да оповргну такве клевете. На срећу, најновија открића и истраживања у области археологије, сваке године уносе све више и више светлости у еванђелску историју и њезине догађаје, и износе нови, до сад непознати, научни материјал, разјашњујући што је пре било нејасно, те изазивало сумњу, и према томе најсјајније потврђују исказе еванђелиста, и у опште новозаветних писаца, и у самим маленкостима и по изгледу случајним детаљима, оповргавајући тим начином горде и незреле закључке преставника негативне школе. Један од многих примера јесте и овај, о коме ћемо говорити у овом чланку.[1]

Ев. Лука, у намери да означи време кад је св. Јован претеча проповедао, а Христос Спа-

[1] Ср. F. Vigouroux, Le Nouveau Testament et les découvertes archéologiques modernes. Paris. 1890, књига II, гл. II. стр. 123—133.

ситель почео своју божанствену службу, међу осталим говори, да је у то време био „Лисанија четворовласник у Авилини“.[3] Давид Штраус, разматрајући овај предмет, усудио се да ово наиме: „Лука тврди: да је неки Лисанија владао 30 година после рођења Христовог, међутим је доказано, да је тај исти Лисанија већ 30 година до тог догађаја био убијен: те према томе та мала погрешка износи само 60 година.“[4]

У намери, да докаже погрешку евангелиста Луке, Штраус је, како показују најновија истраживања, грубо смешао два Лисанија, који нису живили ни у једно исто време, ни у једном истом месту. Јосиф Флавије истина говори о једном Лисанији, који је живио шездесет година до тога времена, кад је св. Јован Крститељ почео проповедати по околини јорданској; но то није био *„четворовласник авилински“*, већ тиран Халкидонски, на подножју горе Ливана.[5] Међу тим Штраус је хотимице хтео да помеша Лисанију тирана, са оним лицем о коме св. Лука говори. У намери, да баци сенку сумње на доставерност новозаветног писца, он се шта више позива и на јеврејског повесничара. Као што сасвим умесно примећује Валон, „преставници негативне учености свим силама ударе Ј. Флавија у савез против евађеља; а међу тим, кад се он тачно испита, очевидно је, да не могу ништа да нађу, што би оправдало исказану несугласицу, изузимајући сам текст св. Луке, кога они нападају.“[6] Да то докажемо, изнећемо у кратко историју династије Лисанија авилинских, као што је сада позната из споменика и натписа, који разјашњују и допуњују оскудно знање о том предмету у прастарих писаца. Тиме, што ћемо једноставно изнети ову ствар, најсјајније ћемо оправдати истину евангелске тврдње.

Први познати владалац из династије Лисанија, који је уједно, као што изгледа, и основао исту, беше неки Птоломеј, син Менејин. Птоломеј је био поглавица и вођа арапски, те је са својим номадским народом живио у околини Дамаска од пљачке и отимања. Први пут сретамо се с њиме око 85 г. пре Христа.[7] Око 76 године, Александра, удовица Александра Јанеја, цара јудејског, послала је против њега, свога сина Аристовула, да би сачувао Дамаск од његових пљачкашких нападаја, међу тим без успеха.[8] Када је 63 године пре Христа дошао римски војсковођа Помпеј, Птоломеј је већ тада био господар у Халкиди,[9] садашњој Анџари, близу пута што сада води из Дамаска у Бајрут, четврт часа од станице Масни. Од прастарог града сада се још налази правоугаона ограда са неколико кула и развалина.[9]

Помпеј је опустио земљу Птоломејеву, но оставио га је да и даље влада својим маленим царством, поштo га је пре тога натерао, да му плати велику суму новаца.[10] Пред смрт своју исти „мали цар“[11] (династа) Халкидонски, учинио је силне преступе.[12] Он је умро око 39 или 40 године пре Христа, а наследник његов био је његов син Лисанија,[13] онај исти, кога је по мишљењу Штрауса, св. Лука узео као да је савременик св. Јована Крститеља. Ј. Флавије назива тога Лисанију „малим царем“,[14] као и његовог оца, а не „четворовласником“; јудејски историк употребљава израз „четворовласништво Лисанија“ у смислу географском, и то тек после смрти сина Птоломејева.[15]

Лисанија није дуго владао. Клеопатра, царица египатска, наумивши да завлада Сиријом, у договору са Антонијем, даде га убити 34 године пре Христа, и на тај начин припаде јој део његове владавине,[16] отприлике 60 година до крштења Христова.

[3] Joseph., Ant. jud., XIII, XVI, 3.

[4] Ant., XIV, VII, 4. Cp. Strabon, XIII, II, 10.

[5] Robinson, Later biblical Researches in Palestine, in — 8°, London, 1856, 495—498; Baedeker, Palestine et Syrie, 1882, 471; Chauvet et Isambert, Syrie et Palestine, 1832, 631. Упореди: Marquardt, Römische Staatsverwaltung, књ. I, 1873, стр. 243—243.

[6] Joseph., Ant. jud., XIV, III, 2.

[7] Тако га назива Ј. Флавије у Ant. XIV. VII. 4.

[8] Ant., XIV, VII, 4; Bell. jud., I, IX, 2.

[9] Ant., XIV, XIII, 3; Bell. jud., I. XIII, 1. Нама су познати новци тога владара. Eckhel, Doctrina numorum veterum, part. I, III. стр. 263—264. На том новцу налази се титула четворовласника. Münter, De rebus Itureorum, стр. 37—38.

[10] Ant., XV, IV, 1.

[11] У 37 години хришћанског рачунања времена, те према томе 71 год. после смрти Лисанија I-вог, Јос. Флавије (Ant., XVIII, VI, 10; XX, VII, 1) употребљава назив Авилине као синоним четворовласништва Лисанијева, потврђујући на тај начин израз Авилине, који је употребио св. Лука у III. гл. 1.

[12] Joseph., Ant., XV, XIV, 1; Порфирије (који говори само о Лисанији а не о Лизанији) у својим Historicorum graecorum Fragmenta, édit. Didot, к. III, стр. 724; Dion Cassius, XLIX, 32.

Власт Лисанијева простирала се не само на Халкиду већ и на Авилу Антиливанску. Птоломеј у својој „Географији“[17] назива тај град „Авила Лисанијева“, вероватно по имену тог малог цара, да би га одвојио од другог града истог имена. Те према томе од горњег града и долази назив Авилина, што је Лука употребио.[18]

Развалине тога града пронађене су пре кратког времена, и идентитет истога са старим градом Лисанијевим несумњиво је доказан и признат, особито помоћу натписа на споменицима. Град је лежао на путу из Балбека у Дамаск, на најлепшем месту Ливана, на ушћу, где река Барада оставља долину Зебдани, излива се у уско ждрело, па тече даље знаменитом граду Дамаску, коме даје обилну воду, која сачињава лепоту његову и богатство.

Стара Авила сада се зове Суквади-Барада и налази се једанаест сати од Балбека а шест сати од Дамаска. Садашње село окружено је плодовитим усевима, а лежи на једном обронку, где опет у долини тече Барада, која се вијуга по уској долини, окружена високим стрменим стенама, одакле као што изгледа нема излаза. Главне развалине прастаре Авиле, и силне гробнице налазе се на противном брегу,[19] и те су развалине и гробови до сад сачували спомен о свом старом називању. Сада се називају Неби Авел.[20]

[17] Ptolem., V, 14. J. Флавије је тако исто назива (Ant. XIX, V, 1), да би је одвојио од других Авила. Авила или Абила означује долину, и тај назив био је довољно познат. Упореди: Авел-Бет-Маак или Авел 2 цар. XX, 15—18; Авел Ситим, Број. XXXIII, 49; Авел-Мехола, 3 цар. IV, 12. Авел је то исто што и Авила (у Вулгати [као и у руском преводу] приведени називи потпуно се слажу са јеврејским значењем).

[18] Лука III, 1: Ἀναικόυ τῆς Ἀβιλήνης τετραρχοῦντος.

[19] Robinson, Later Biblical Researches in Palestine, in — 8°, London; 1856, 478—484; Chauvet et Isambert, Syrie, Palestine, 637; Baedeker, Palestine et Syrie, 575; Renan, Mémoire sur la dynastie des Lysanias d' Abilène y Mémoires de l' Académie des Inscriptions, 1. 67, XXVI, part. II, 49. Marquardt, Römische Staatsverwaltung кн. I, стр. 243—245.

[20] Неправилно тумачење речи Авел, допуштало је, да се мисли да се ту налази гробница пророка Авеља, сина Адамова, а међу тим Авел онде ништа друго не значи, доли Авила. Вид. Robinson, Later Biblical Researches, стр. 481—482.

(Наставиће се).

ГДЕ ЈЕ ИСТИНА?

Беседа оца Августина од Монтефалтра.

С талијанског превео ***Илија Шумановић****, свршени богослов.*

Задатак је ове моје беседе, да вам она каже и докаже, како је нужно смртнима старати се, да им у животу буде једини путевођа: Истина, која ће им осветлити стрме путе њихова битисања. Истина, она неугасива луча, коју је Божја благост ужегла, да расветли густу помрчину блудњâ и настраности човекове интелигенције. Истина, она чиста и света Божја службеница, што изађе из духа Творчева, као што је, по причању поганских песника, некад искочила Минерва из чела Јупитрова. Истина, она вечна психа, онај неисцрпиви извор знања и сазнања, оно једино правило лепоте, коју преодевају разни најодабранији облици вештинâ.....

У нашему друштву налазе се два табора, који су међу собом одељени и подељени, а то су: богати и сиромаси.

Једни у својој гордости одбацују сваки идеал; други су прави војници Христови.

На овима потоњим и обрађам ја сву своју мисао. А осећам се преплављен од неке дубоке бôли и неке неизрециве туге; ражалило ми се рад оних првих, па се молим за њих.

А беше некада дањ, кад и ја бејах у друштву грешника тих; но моја срећа хтеде, те се повукох одande у овај живот поправљања.

И сада, одевен у ову свету ризу, хоћу да се узвисим и ја до Њене висине, те да и ја принесем своје зрнце праха за подизање узвишене зграде Истини.

То је мој задатак, кога сам се латио у славу религије хришћанске, те ћу бити срећан и пресрећан, ако ме је Господ за то умудрио и одредио, да узмогнем својим слабим силама допринети победи Истине.

Ја не знам, хоће ли ми то бити дано; али то знам: да свом душом својом тежим за Истином, и, да се она сија као најсјајније сунце.....

У чему леже зле стране данашњег модерног друштва? У: презирању истине.

А човек је створен ради истине. Истина је

начело свакога добра и врлине; у њима истина може да се покаже у радњи.

Начело среће није ништа друго, до посед битне истине и почетак врлине. За то истина, као излив Превишњег Ума јесте одејај узвишене мудрости његове бесмртне правде, те је њоме нама и одређен пут, који нам ваља превалити, ако хоћемо да дођемо своме одређеном циљу и позиву.

Истина је ејај лепоте, почетак блаженства и начело заноса.

Исус Христос кад је дошао на свет, да некупи грешно људство, рекао је својим апостолима: — Ја сам начело, ја сам Истина. Ко слуша вас, слуша и мене.

Многи философи тада после њега објавише ову или ону истину, али само Христос објави праву и целу истину. И она тада, јер беше тако нужна људском друштву, би човеку дана у чудноватом изобиљу. Па ипак историја света, његових блудња, револуција и освајања, није ништа друго, већ: историја ратова против истине. За то и беху жалосне последице!

Али, оканимо се прошлости, на погледајмо око себе.

Шта је лозинка нашег века? Та ништа реч: Истина! Ал' која истина?

Сваки вели, да хоће да је проповеда, да је храни и брани.

Један од њих личе ономе анђелу Милтонову, што тврдијаше, да ће зауставити сунце, на је при тој работи себе осленио; други опет личе ономе другом анђелу из Изгубљеног Раја, који се загледао у сунце, па узвикнуо: Како си лепо, ал' како те мразим!

Сви говоре о истини а не схваћају је.

Нема сумње, да тај посао око разорења и уништења истине, никада није међу народима престајао, али ипак никада не беше тако подивљало, као што је баш у нашем веку. На како су му жалосне последице!

За то треба да Истина триумфује у материји религије и морала. И заиста, ово двоје, што сачињава главну подлогу свему и што је најдрагоценија баштина рода људског, нераздвојно је од Истине и срођено је с' њоме.

Авај, још да тога није! Цео свет би пропао; земља би била неродно, пусто бојно поље људских страсти.

А да ли сада они религија и морал, заиста заузимају оно место, које им припада? Некада беху они уважавани као символ сваке части и светиње; тако беше за наших предака. А како је данас? Да ли философи, да ли наши највиши друштвени слојеви, да ли владари, кнежеви и главари, на шта више, да ли и сам народ још верује у тај символ? Не; јер све су силе усредсређене у тежњи, да се обори и уништи та Истина, коју сви они негирају.

Данашње људско друштво наличи на брод без крманоша, који лута по разгњевљеном мору, а ово бесни и спрема се, да га прогута.

А тако је ради тога, јер се данас све догађа на подстицај једне несавесне силе.

Вели се: Материја није створена, она је вечна; сачињава масу, која се не да уништити. — И нема вам данас животиње, за коју се не би знало; ко је и шта је она; куда ходи и броди. Изучава се и претреса свака појава и предвиђају се са узрока учинци То је радикална и дивља револуција против сваког откровења Божјег, против култа и јерархије.

Против Бога и против истине ратује се, кад се довикује човеку: Зар ти помишљаш на Бога и други свет?! Та зар не схваћаш, да Бог и не постоји?!

Па зар си и ти, човече, што друго до материја, скуп сваги, које се не губе; — животиња?

И тако се долази до тога, да се пориче бесмртност душе, да се одбацују сви најсветији и најузвишенији идеали човечји, и, да се човек изједначује са — живинчетом!

И данас више нема, као некад у стара времена, оне вере у узвишене идеале, који су равнали и руководили човечји живот. Интелигенција нема више свога правог ослонца; она је колебива, јер је сада не озарује сјајно сунце истине.

Заиста је данас све потресено.

Има ли још гдегод праве владавине? Има ли какве везе, која би нас међусобно везивала и братимила? Где је дужност, поштење, правица?.. Или су то можда само појмови без стварности? Како стојимо са религијом, врлином? Поштује ли се част и породица; држи ли се задана реч?

Ето вам великих проблема и питања, која данас нису решена и јасна.

А ради чега стоје ствари тако? Ради изопачености интелигенције. Та је изопачености изродила корупцију духа, који би требао да се узвиси у љубави, а који је љубав сам напустио, те песник могаше рећи: Зло се љубав сад са чашћу дружи

Данас је владарка: амбиција. Данас сваки хоће, да је свој господар. Сваки се брине само за своје личне потребе.

Велике идеје, узвишени осећаји и племенита дела не заносе више душу човекову. Отуда се излегла анархија.

Сад се гине само за наслађама животињским; сад се више не бесједи о узвишенијим осећајима, већ само о свечаностима, балонима и осталом сенсуалном уживању. То су једине данашње жеље и пожуде.

У томе непрестаном тражењу дражи и насладе, данашње друштво пропада у све дубљу корупцију.

Данас жена нуди своје срце сваком који јој се укаже; понуштa свима заводницима, као некадања Хетера, и трчи са забаве на забаву, са банкета на банкет, па тоне са лажним ентузијазмом у мору глупости и будалаштина.

И тако далеко иде та изопаченост, да ни породичне невоље, ни саме опасности отаџбине нису кадре да угуше те безумне жеље и сурове страсти.

Али збиља, како и да се ради добро, кад се зло верује и зло љуби?!

Треба, дакле, променути сва данашња допадања и наклоности, које су лажне и удаљене од Истине; треба по ново поћи старим путем, који је само ради тога напуштен, да се пропадне на странпутици.

А докле год буде лажи у нашој љубави, дотле ће једнако пропадати породица; и, кад се љуби лаж, љуби се и грех, који ће прелазити с' колена на колено.

Скептицизам рађа индивидуализам и доноси изопаченост духа и савести.

Можда ће се човек, као појединац, моћи тргнути из тога бедног стања, али цео народ никада!

Где је данас дужност? Говори се само о правима, о дужностима — никада.

Сирота данашња омладина! Узгојена без идеала, без вере у будућност и без јасног циља пред собом, треба јаке помоћи, да се узмогне обратити к племенитом позиву своме.

Сиротани! Занемарују своје рођено добро и добро своје породице. А старији гледају их и пролазе без кајања мимо њих.

И посвуда сретамо само раднике на злу. Не врше се данас свете тајне, не може молитве по богомољама, па нити у највеће празнике. Данас царује само безумна мржња и безочна страст, да се уништи сваки корен од религије.

Уђеш ли у породицу, застаћеш упрепашћен, кад видиш супружку ложницу оскврњену и брак обесвећен.

Породица која треба да даде слугу Божја цркви и отаџбини, та се данас у црно завија, као да је — убијена.

Па не стоји боље ни са својином; крађа, грабеж и неморалне спекулације у велико су данас у моди. Заинтересованост влада свуда; како у приватном, тако и јавном животу.

Па и само милосрђе се удаљило са свога правог пута; начело удружења, које би требало да пружа хлеба и зараде сиротим радницима, употребљава се данас као средство за непоштене добитке.

А шта тек да речемо о поштовању авторитета? Ко се не ће заплакати при том расматрању?

Од некадањег авторитета остала је још само прази сенка; данас сваки хоће да је свој господар; само себи и у себе верује. А ту је легло анархије; ту је корен нередâ и узбунâ.

Све данас стоји наопачке. Па најзад и сама природна независност народâ губи се у уговарању којекаких уговорâ и нагодаба, које мало или ни мало не воде рачуна о природним потребама њиховим, већ у виду нужних обрана спремају изговор за нападе и проклете ратове. И док се народи тако позивају, да насрћу један на другога, дотле у исто време пламте у властитим грудима, сваког од тих народа, међусобне унутарње мржње и омразе; подељени у таборе нагнале и сталешке хране међу собом дивљи раздор и спремају злочиначке атентате и крвава насиља, која ће у исто време једнима бити освета, а другима потлачење.

(Свршиће се)

Толстојевско учење о „непротивљењу злу“ пред судом енглеских богослова.

(Наставак).

Ми у осталом немамо намере да ову религиозно-наравствену теорију грофа Толстоја подвргнемо потанкој критици. То је већ раније учињено са стране компетентних руских богослова.[1] Нас особито занима то, како су се понели према учењу нашега књижевника енглески богослови. Ваља признати, да се религиозно-наравствени производи нашег књижевника баш не користе особитим успехом ван границе. Ако се код нас полуваспитана интелигенција детињским одушевљењем за њима заносила и заноси као за појавом генијалног откривења, запад је гледао на њих доста равнодушно и видео је у тим производима само блуђење онога сектанскога духа, који је њему већ одавно познат и који је с тога у очима његовима изгубио значај као новост. Ето зашто је сваки нови производ грофа Толстоја у области религиозно-наравствене науке само јачао сумњу у нормалност његовог душевнога стања, док та сумња није нашла себи коначног уверења и у лицу таквог књижевника, какав је Емил Зола, који је, као што је познато, тада, када је прочитао споменуту, непојмљиво гипсну Толстојеву „Крајцерову сонату“,[2] рекао, да он сада нимало не сумња, да није наш гроф при чистој свести. Но ми се надамо, да тога свега код њега још није, а погледаћемо, шта вели нарочито енглески богослови о новом производу грофа Толстоја, који је у изводу изложен у горе поменутом чланку. Захвални смо енглеском журналу, што је он, обелоданивши у јануарској свесци књижевни производ нашега грофа, одмах у фебруарској свесци штампао и оцене о њему енглеских богослова, а при том разних црквава и партија, тако, да ми себи можемо саставити доста јасну слику о том, како суде представници енглеске богословске мисли на бунцања Толстојева. Таквих оцена написано је четири, и ми ћемо наравно упознати наше читаоце с њима.

Прва оцена припада рипонском епископу Карпентеру. Пошто је у кратко оцртао погледе Толстојеве на цркве и на њихов одношај према Христу, чију су науку оне до крајности тобоже искварише, и подметнувши у место ње неке символе вере, које је сам саставио, епископ се поглавито задржава на споменутом учењу о непротивљењу злу. У неким од тих потворâ на цркве, има, по мишљењу епископа, но мрвица истине; но „мени се чини“, продужује он, „да у том погледу гроф Толстој није показао историјског знања правећи закључка од појединости к општему и погрешно узимајући извесни ограничени ред искуствâ за сва она факта, која би открило тачно испитивање. Што се тиче последње потворе, ако ја правилно схваћам, то га његово сопствено начело доводи до тог погледа, по ком су не само рат, но и грађанска администрација и примена законâ од стране власти неправедни нападаји на личну слободу. Не противи се злу — он тумачи у том смислу, да употреба физичке силе у хришћанском друштву ни у каквим околностима не може бити оправдана.“

Такво тумачење опште познате еванђелске заповеди од стране грофа Толстоја учинило се енглеском епископу као противно св. писму нпр. да се оно противи учењу великог тумача науке Христове — високо-ученог проповедника његовог — апостола Павла, који јасно говори о светости и важности дужности и авторитета грађанских власти, које обуздавају зло и незаконитости народа. „Власти су страшне“, говори апостол, „не добрим делима, но злим. Хоћеш ли пак да се не бојиш власти, чини добро, и имаћеш хвалу од ње“. (Рим. XIII. 3. 4.) „Сваком читаоцу новога завета“, вели епископ, „мора бити сасвим јасно, да ни апостол Петар, ни апостол Павле нису тумачили заповеди свога учитеља — не противи се злу — у том смислу, у ком га тумачи гроф Толстој. Очевидно је, да је гроф Толстој пао у мреже буквалнога тумачења тога несретног и плодоносног родоначелника заблуде“. Услед таква крива тумачења је Толстој и помешао две савршено различне ствари. Он је праведан у свом тумачењу, кад треба појмити неку пареку у личном односају; но треба имати на уму, да је лична самозаштита

[1] Не можемо а да не споменемо у том погледу нарочито труд казанског професора А. Т. Гусева, који се највише потрудио на попришту изучавања и опровргења Толстовских идеја. Издане од њега књиге заслужују особитог изучавања од стране оних, који се интересују Толстовским покретом и који желе да њиу подробно изобличење грофове лажне науке.

[2] Која је на жалост и на српски преведена. Да боже, јер других потреба немамо! Ур.

и дух личне освете — једна ствар, а да је употреба свију наших сила, како телесних, тако и умних на службу човечанства — друга ствар. Има случајева, када дух љубави, који забрањује личну самоосвету, може да буде узроком, да се човек изврши опасности ради другога. Има случајева, када вишим добром, које ми само можемо учинити, бива то, ако ми силом станемо на пут насиљу извесног човека и успротивимо се његовом злу. Кад пијани муж тешко и на мртво ме избије своју жену ни криву ни дужну, како треба да се однесе према том насиљу хришћанска љубав: да ли да се умеша у то дело и да се силом упротиви злу, или пак да стоји скрштених руку гледајући тај покор? Кад се дете од три месеца подвргава мучењу с усијаним вилама, па ако се у обрану детета стави друштво за чување деце — да ли је то онда хришћанско или нехришћанско дело? Је ли Енглеска учинила нехришћанско дело, кад је она помоћу својих крстарица (шајке) ловила засукњене лађе и спасавала несретне сужнике?[3]

Кад је забележио ту грдну несаобразност међу теоријом Толстојевом и хришћанском дужношћу, епископ сматра за излишно, да се упушта у даљу критику те теорије. Она, по његовом суду, не заслужује никакве пажње, јер стојећи у јасној противности са здравим смислом, нема ни интереса као новина или као оригиналност. Покушајâ таковога тумачења еванђелског текста — не противи се злу — с каквим је некрсао Толстој, бијаше, међу непотпуно просвећеним хришћанским философима, још у време блаженог Августина, готово пре подругу тисућу година. Између осталих, неки Публикола обраћао се к блаженом Августину с овим питањима: „Ако хришћанину грози опасност, да ће бити убијен од варвара или Римљанина, то је ли слободно њему убити нападача, да спасе свој живот? или ако га не убије, може ли га одагнати или побити се с њим — у виду заповеди, која гласи: „не противи се злу“? Очевидно, да се и тада налазило људи, који, ослањајући се на буквално тумачење тога начела, нису знали, како ће га довести у склад са животним потребама. И интересно је забележити, да је већ тада то несхваћање било разрешено с чисто хришћанском ширином и јасношћу мисли великим западним црквеним учитељем — блаженим Августином. На задано му питање одговара блажени Августин, да „он не одобрава да се убијају други у самозаштити, ако само онај, који је у самообрани, није војник или службеник, који то рâди не ради себи сама, него ради заштите других, и примећава, да ако се људима посредством њихова страха не дâ да учине зло, то им се — тако рећи, тиме пружа права услуга. Правило — не противи се злу — било је дано ради тога, да нам се запречи да се паслађавамо осветом, у којој душа налази задовољства у страдању других, а не ради тога, да нам се даде повода да пренебрегнемо обвезу уздржавања људи од зла“.[3]

Те тако авторитетни одговор на несхваћање, које је побудило правило: — не противи се злу, — дао је већ велики учитељ у далекој древности, и тај интересантни факат још једаред потврђује нашу тврдњу, како је опасно ослањати се у озбиљним религиозно-нараветвеним питањима на свој лични разум, пре него што се темељито претресла историја. Историја би му показала не само то, да тумачење поменуте заповеди, које је усвојио хришћански свет, није резултат лицемернога изопачења Христове науке, но плод дубоког процеса хришћанске мисли њезиних најбољих и најчувенијих представника, који су сав свој велики генијс употребили да разјасне смисао Христове науке; а тако исто и то, како је несигурно и опасно у тој врло озбиљној области истицати своје субјективне теорије, које нису ништа друго, доли плод случајних мишљења и неповерљивих закључака љубопитљивог дилетанта.

[3] Гледај: Дела бл. Августина. Кр. XLVII. к Публиколи. (Свршиће се).

ПРИЧЕ О ПОТОПУ КОД РАЗНИХ НАРОДА.

(Наставак).

Стари Перзијанци имали су такође своју традицију о потопу, којим је земља очишћена и помоћу кога је „Таштер“ бог воде победио злу замију (сигурно грех. Прев.). Страшан пљусак падао је 30 дана и 30 ноћи, те вода би на земљи са човека висоза. Тада се подиже ужасан олуј,

Ормузд скупи сву воду и огради је земљом, те тако постаде океан.

Индијанци веле, да је неки џин украо „веде“ (св. књиге) те свет због тога постане безбожан. Тада дође Вишну у облику рибе на земљу да избави св. књиге и добре људе. Он „господар васпјене“ хтеде врлога краља Ману Сатјаврата (извршилац добра) избавити, те му рече, да ће за 7 дана сва три дела света (сигурно Европа, Азија и Африка. Прев.) утонути под океаном смрти. Но он ће му послати лађу — — у ту нека уђе и понесе све лековито биље и семење, за тим 7 светих (брамана) и по један пар неразумне животиње. Гдина змија ће покушавати да лађу преврне, но он нека је само привеже за рог божји. Краљ учини по заповести. Бура крене лађу а бог се појави у облику рибе у океану. Риба беше милијун миља дуга и има ћаше грдан рог за који беше лађа привезана. Кад потоп прође, погуби бог џина и поврати св. књиге. Разне варијације ове приче налазе се у многим индијским књигама.

Кинези имају своју причу о потопу, о коме многе њихове књиге говоре. Иста је у многоме слична са нашом библијском.

Камчадали веле, да су се људи од потопа спасли на једном сплаву, који је по том на неком брду насео.

Лапландези причају такође о потопу, којим је бог свет „преокренуо“. Избавили су се само један брат и сестра на једном брду.

Код Грка скоро свако племе имало је своју посебну причу. Но ја ћу овде навести једну, која је касније постала општом. По тој причи, Див (Зевс) једаред закључи, да потопом уништи грешни свет. По савету свога оца Прометеја начини побожни Девкалијон ковчег, снабде се са свачим што је потребно за живот и укрца се са својом женом Пирхом у њега. Девет дана и ноћи лутали су и на послетку се зауставе на брду Парнасу. Ту се искрцају и принесу Диву (Зевсу) жртву, која богу угодна би; те им Див пошаље Меркура и дозволи им, да испросе какву милост. Девкалијон заиште људе. На што им Див рече, да кости своје матере бацају преко себе. Девкалијон разумеде да ће то бити камење, које сачињава кости матере земље. Из камења, што га је Девкалијон бацао преко своје главе, постадоше људи; а из оног Пирхиног — жене.

У Уелсу постоји ова традиција: Поводом страшног догађаја, када је море над морима свет потопило, сви су људи пропали. Избавио се само Двијан и Диваха у једној лађи без једрила и пастанише се у Британији. Вештачки сатрађена лађа беше од „небесног господара Невина“, у којој беше смештен мужак и женка од сваке животиње.

Литвани имају ову причу: Највиши бог Прамзим погледа кроз небесни прозор и разгњеви се јако на невољали свет; те пошаље два џина: Ванду и Веју (воду и ветар), који за 20 дана и толико ноћи све опустошише и утаманише. Највиши је бог међу тим посматрао тај призор и јео небесне орахе (!). Једна љуска од истих паде на главицу највишег брда, камо се беху уснужале животиње и неколико људи, бегајући од потопа, — те се сви укрцају у ту орахову љуску. Када потоп прође, искрцаше се и разиђоше се. Један пар остаде само на месту, од кога потичу Литванци. Када пак речени пар остари, беше тужан због самоће. Бог им пошаље утјешитеља, дугу, и каже да пресекачу преко костију земље. Девет пута пресекоше и створи се девет пари, а то су претци 9 литавских племена.

У Јафрици налазе се такође многе причице о потопу, но мале развијене. Доста то, да се тек налазе трагови о том великом догађају, кога је јеврејски законодавац забележио.

У Америци врло многи народи имају своје приче о потопу, тако:

Гренландези причају, да се земља једаред превртила као чамац, те се тако сви људи осим једнога човека подавише. Исти удари палицом по земљи и створи се жена, са којом он свет намножи. Прва жена од прапотопског поколења била је створена од палца човековог.

Код *Американских Индијанаца* има свако готово племе своју причу. Тако једни причају, да је њихов праотац Чепивих становао крај некога мореуза. Он једаред метне забрану за лов рибе. Множина рибе загуши мореуз, вода се разлије, те поплави „сву земљу“. Чепивих са својом породицом и свима врстама животиња и птица уђе у један чамац, на коме је дуго лутао. Прво пошаље бобра, да тражи суву земљу; но исти се удави. После тога пошаље бизамског пацова — овај се не врати за дуго; но најпосле дође и донесе на ногама земље. Чепивих узме пацова на груди, док се није мало опоравио. Од земље њиго му скиде с ногу, направи груду и баци у воду, од које постане острво.

По некима постали су нови људи из тела мртвих животиња.

Прокеси причају о некој прабаби, која је због своје погрешке истерана из раја. Пошто су јој потомци били рђави људи, то су потопом уништени. Нов свет постао је из тела мртвих животиња

(Свршиће се.)

Одговор на питања из пастирске праксе.

Г. „Злата из Баната“! Како тражите, да вам се *што скорије* одговори на ваша питања, задовољите се овим кратким одговором.

Уцрковљење вала свршавати онако и оним редом како је у *Требнику* назначено. Има ту *ко* треба да буде при чину уцрковљења,[1] а има означено и *време* и *место*,[2] када и где се оно свршује. Забележен је случај када је дете *живо* и када *није*, па је речено и то како се поступа при *мушком* а како при *женском* детету.

Мати нема да говори ни у име своје ни у име детета, и на кривоме сте путу, ако то тражите тобоже за то, што она — како велите — „прима на себе јарам и обавезу, да ће дете у религијозном и моралном погледу настањати.“ То није цел уцрковљења. „У четрдесети дан — вели *Симеон Солунски* — мати опет приноси дете у храм и овде га као дар посвећује Богу.[3] Ми смо већ имали прилике да истакнемо праву цел уцрковљења, па смо рекли: мати долази да се, после телесног очишћења, молитвом очисти, а доноси собом и дете, да после, како је у крштењу постало пуноправним чланом хришћанског друштва, сада у 40-ти дан јавно ступи у скуп верних. Родиља, пре тог времена, није смела у цркву, сада, после очишћења и молитве, уводи се опет у *храм* и ту ступа у свакоштавање с верним у свима молитвама и тајнама, а дете уводи се нарочитом молитвом, као званичним актом у ова права стечена на крштењу.[4]

Данас свршава се уцрковљење увек *после крштења*, па за то неки изостављају саевим две последње молитве за дете,[5] а неки само изоставе ове речи: „**Да сподобикса сватаго крещенїа**“... све до „**возгласа**“ „**тѣкѣ ко подобаетъ**“ .... а тако и у последњој молитви: „**и сподоби є ко времѧ благопотрѣбнoе, и водою и дх҃омъ w҃рождєнїа**“ .... до „**ꙗкw ты єси кѣ вышнихъ**“[6]. .

При молитви: „**Нынѣ w҃тпущаеши раба твоегo**“ не вала рећи: „**рабѣ твою**“ макар било женско дете, јер то су речи *праведног Симеона* и то је текст евангелски, који се односи на извесни догађај.[7]

Уцрковљење може се свршити *само у цркви*,[8] а отпуст треба да је овакав: „**Иже на сѣтѣхъ праведнаго Симеона возлщи изволивый, нашегw ради спасенїа, Хр҃истосъ истинный Богъ нашъ, молитвами пречистыѧ своеѧ матере и всѣхъ сватыхъ сконхъ спасетъ и помилуетъ насъ, ꙗкw благъ и человѣколюбецъ**“.[9]

Ето, то је на брзу руку, а кад вам устреба више, јавите се у свако доба

Златоју.

[1] Свештеник, мати, дете и кум. Ако је мати умрла до 40-ог дана, или је тешко обољела, или ако је иноверка не неће да донесе своје православно дете у православну цркву ради уцрковљења, дужан је то учинити кум детета, а ви очитајте тада само молитве детету. Донесе ли мајка иноверка такво дете и зажели да буде присутна код уцрковљења, новајпре очитајте над њом *молитве породиљи у 40-ти дан*, па онда очитајте редом, како је у Требнику назначено, *молитве детету*, уведите их у храм и ту свршите уцрковљење детета. А. Ф. Хойнацкій. Прак. рук. для свящ. Отд. III. §. 20. стр. 51.

[2] Речи: „Въ четыредесятный же день, паки приносятся отрока къ храму.... Таже пріемъ священникъ отроча, начертаваетъ крестъ инъ предъ враты храма“.... означују *време* када се уцрковљење свршује а и *место* одакле свештеник, пошто је очитао извесне молитве, родиљу и дете уводи у храм.

[3] *Гл. 60.; „Нов. скриж.“* ч IV. гл. 3. §. 2 4. стр. 331 до 335.

[4] „*Хришћ. Весник*“. Год. XII. св. I. стр. 68—71; „*Б. Х. Источник*“. Год. VII. св. X. и XI стр. 489.

[5] Амвросій (*Јером*). „Таин. св. крещ. и чину правосл. церкви.“ Странникъ, 1864. г. Янв. стр. 13.

[6] Письм. по пост. Богосл. Пр. Ев г. Пои. ч. 2 стр. 98 ; Н. Сильченковъ Прак. рук. при отправ. приход. требъ. стр. 10,; К Никольскій. Пособ. къ изуч уст. богослуж. прав. церкви. стр. 622

[7] К. Спальченков. Прак. руков. стр. 10—11.

[8] „В. Х. Источникъ“. Год. VII. св. X. и XI. стр. 488—491.

[9] Исто стр. 490.

КЊИЖЕВНЕ ОЦЕНЕ И ПРИКАЗИ.

Православна литургија на немачком језику.

Протојереј *А. П. Мальцев*, настојатељ православне цркве руског посланства у *Берлину*, давно је својим литургичким радњама на немачком језику обратио на себе пажњу у западној богословској литератури. Пре кратког времена издао је исти прота опет једно дело те врсте на немачком језику, и то под овим натписом: „Die Liturgien der orthodox-katholischen Kirche des Morgenlandes unter Berücksichtigung des bischöflichen Ritus, nebst einer vergleichenden Betrachtung der hauptsächlichsten übrigen Liturgien des Orients und Occidents, von A. Maltzew, Berlin, 1894. (Српски: Литургије источне православне цркве, с обзиром на чин архијерејске службе, заједно са упоредним посматрањем осталих најглавнијих литургија на истоку и западу, од А. Мальцева.)

Желећи да угоди живој потреби православних Немаца, који спадају у његову паству, прота Мальцев издао је *пре три године немачки превод трију православних литургија с паралелним словенским текстом*. То издање предусрели су с благодарношћу православни који не знају руског језика (а таквих има доста у Германији, а нарочито у Потсдаму, где живе потомци руске војничке колоније), а западна богословска књижевност примила га је са особитим интересом. Но то издање распродано је за кратко време, те је било нужно да се обнови. Латинши се посла око припређења новог издања, прота Мальцев тако је пространо свој првобитни план, да тај посао није већ више изгледао као друго издање, но као нова књига са много већим обимом него она од 1890 године.

Као што јавља берлински дописник петроградског „Новог Времена“, нова књига проте Мальцева разликује се од старе тиме, што су у њој преведени још и: *први и девети час, молитве часова, молитве пред причешћем* и *чин архијерејског свршавања литургије*.

Нарочито је занимљив нови додатак на крају књиге: *општирни упоредни преглед литургија на истоку и западу*. Упоређујући *седам* основних литургијских типова (јерусалимско-антиохијско-цариградски, александријски, картагински, месопотамски, милански, римски и галиканско-мозарабски) писац, који располаже великом богословском ученошћу, служио се свуда подацима из црквене археологије и патристике. Кад је већ упоредни одломак *о свеноћном бденију*, што га је штампао 1892 године (Nachtwache etc. Berlin, 1892.), живо заинтересовао пре западне богослове, о чему сведоче одзиви у разним специјалним листовима (н. пр. чланак професора берлинског универзитета Харнака у „Theologische Literatur), то се с вероватношћу може предсказати и овом делу најбољи успех у западно-хришћанском ученом свету. Но највише ће се моћи заинтересовати тим упоредним прегледом старокатолици. Они са мање предубеђења гледају на православље него протестанти и паписте, па истражујући истину често управљају своје погледе на исток, те ће им овакве радње, као што је и ова проте Мальцева, учинити не малу услугу у ствари упознавања са учењем и богослужењем православне цркве. Објективно упоређујући литургије истока и запада у погледу њихова читања, молитава и песама, а тако и у погледу њихова спољашњег уређења (устројство олтара, одежде, утвари, звоњење звона, входови и т. д.), и сравњујући типове најпознije са најстаријима, — писац доводи читаоца до осведочења, да је православна црква кроз векове сачувала и да до сада чува у својој чистоти апостолско учење и предања, што се најбоље огледа у православној литургији.

По руском. 5.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Његова Светост Патријарх Георгије) богослужио је на Спасов дан у Манастиру *Бечању*, и благоволео је рукоположити ђакона *Јована Латиновића* за пресвитера; а професора монашке школе, монаха *Валеријана Прибићевића*, за јеромонаха, и сутра дан за јерохонаха.

— (Високопреосвећени г. Епископ бачки Гер-

ман Опачић) служио је на Спасов дан у новосадској саборној цркви *архијерејску литургију* уз асистенцију овдашњег свештенства. Том приликом је Епископ Герман произвео *тестерију* гимназијских ђака за *чтеце*. Црква је била препуна побожнога народа, који је с духовном наслађом уживао у првој свечаној богослужби свога новог архиереја и у лепом појању нашег гимназијског кора.

— (**Зидање нове учитељске школе у Сомбору.**) О томе читамо у „Школском Листу“ ово: „На земљишту, које је Његова Светост патријарх Георгије у главној улици сомборској за учитељску школу одредити изволео, срушена је стара кућа и *почело се копати темељ за ново здање мушке учитељске школе, које ће се трошком Његове Светости саградити.*“ Ово је опет нов доказ неуморног старања Његове Светости за просветни напредак народни. Нека му је слава и хвала!

— (**Избор пароха у Руми.**) 22. маја о. г. изабран је за пароха руског једногласно г. *Марко Шаула*, администратор таковске парохије.

— (**Испити за учитељско оспособљење.**) У српској учитељској школи у Сомбору држаће се — по „Шк. Листу“ — овогодишњи усмени испити за учитељско оспособљење 17., 18., 19., 20., 21., и 22. јуна о. г. пре и после подне. За председника на овим испитима одређен је од Школског Савета г. др. *Никa Максимовић*, подпредседник Шк. Савета; за подпредседника исте испитне комисије именован је г. *Јован Борота*, прота старо-бечејски и члан Шк. Савета, а за духовног члана испитне комисије постављен је г. *Љубомир Кујунџићев*, прота сомборски. — Благодареније ће бити на Петров дан, а 30. јуна објавиће се оспособљење и прочитаће се разреднице.

— (**Књижевни одбор „Матице Српске“**) имао је 25. маја (6. јуна) о. г. своју седницу, из које саопштавамо ове главније предмете: Узети су на знање извештаји, да је најављено југословенској академији у Загребу саучешће у тузи поводом смрти академика *дра Фрање Рачког*, почасног члана матичног, а тако исто да је најављено саучешће лужичкој „Српској Матици“ поводом смрти *Михаила Хорника*, председника лужичке „Српске Матице“ у Будишину. — За неке чланке у 177. и 178. св. „Летописа“ одређене су писцима награде. — Тако исто одређене су из фонда Петра Коњевића награде за списе који су изишли у 40, 41 и 42 свесци „Књигâ за народ“, и то: за дело: „*У раднице свето биће, у штедиште још више*“ од дра Ђорђа Дере, и за дело: „*На клизаву путу*“, приповетка из срп. нар. живота од Радослава Марковића. — Од непознатих писаца стигле су на расписану награду две шаљиве игре: „*Еманципована*“ и „*Нов гост*“; — обе су нађене на оцену члановима Јовану Грчићу и Милану А. Јовановићу. — Шаљива игра П. Крстоношића: „*Тражи зета иламика*“ предан је на оцену Јовану Грчићу. — Трагедија Милоша Цветића: „*Тодор од Скалака*“ нађена је на оцену члану дру Милану Савићу. — Примљена је за „Летопис“ песма дра Милана Савића с натписом: „*Ноћ у Фрушкој Гори*“. — Спев: „*Пастир Радомир*“ од непознатог писца, нађан је на оцену Милану А. Јовановићу и Јовану Грчићу. — Чланак дра Светозара Димитријевића: „*Одломак из народне привреде*“ нађан је на оцену члану дру Ђорђу Дери. — Дело Александра Јорговића: „*Српске дечије игре за женску дечу*“ (описане и стављене у ноте) — нађано је на оцену члану Јовану Грчићу. — Народна приповетка: „*Чобаново страдање*“, коју је послао Мојо Медић, нађана је на оцену члану А. Вараћанину. — Примљен је за „Летопис“ чланак Станоја Станојевића: „*Приложци библиографији Србуља*“. — Према оцени члана Милана А. Јовановића није примљена за „Летопис“ расправа: „*Одношај папе Иноћентија III. према балканским Словенима*“ од Драгутина Франића. — „*Врачубине*“, које је прибележио Јефта Секулић, нађане су на оцену А. Вараћанину. — На основу оцене члана Милана А. Јовановића примљена је за „Летопис“ расправа: „*Када је ударен темељ и када је сазидана Душанова црква св. архангела Михаила и Гаврила на Бистрици код Призрена*“, од Јована Радонића. — На захтеваље враћени су руковиси неких писаца. — Његова Светост, преузвишени г. Патријарх српски *Георгије*, одобрио је по предлогу књижевнога одбора, да Милан Мандровић, филозоф и питомац стипендијске закладе Нестора Димитријевића, може своју стипендију ради полагања строгих испита уживати у шк. години 1893/4. — Остали предмети тицали су се питомаца разних стипендијских фондова под управом матичином.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

— **Назаренство, његова историја и суштина.** Написао *Владимир Димитријевић*, студент богословије. Наградила „Матица Српска“ са 200 ф. из фонда Јована Наке В. С. Миклушког. Издање и штампа Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду. 1894. — Са овом садржином: Приступ. I. Порекло назива „Назарен“. Заблуде, које се крсташе тим именом. — II. Верски правци, у којима је корен секти назаренској. А. Пијетизам. Б. Херихтуски пијетизам. В. Анабаптизам. Меноните. Г. Баптисте. — III. Оснивалац назаренства. — IV. Историја

ширења секте назаренске. — V. Вероисповест назарена, њихово устројство и обичаји. А. Учење о Слову Божјем. Б. Учење о Цркви Христовој. В. Учење о тајнама. а) О свештенству) б) О покајању. в) О крштењу. г) О причешћу. д) О браку. ђ) О хиротонисању. е) О јелеосвећењу. Ґ. Учење од односају Цркве земаљске према Цркви небеснај. а) О поштовању и призивању Светих. б) О поштовању св. Моштију. в) О молитвама живих за умрле. г. Погреб. Д. О хришћанству, као религији чисто духовној, или о томе, да се Богу ваља клањати само духом. а) О св. Иконама. б) О св. Крсту Христову и крсном знамењу. в) О посту. г) О св. храмовима Божјим. Ђ. Назори назарена о празницима Православне Цркве, и о символима и обредима нашим. Е. Једаи назаренски богослужбени састанак. Ж. Суд о држави, војничкој служби, заклетви и просвети. — VI. Слике и прилике из живота назаренског. — VII. Досадашње мере против назаренштине. VIII. Завршно разматрање. Стр. 221. — Цена је књизи 1 ф. 20 н.

— **„Књиге за народ".** *Издаје „Матица Српска" из задужбине Петра Коњевића. Свеска 41 и 42.* — **На клизаву путу.** Приповетка из српског народног живота. Написао *Радослав Марковић*, парох у Инђији. — Накладом срп. књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Н. Саду 1894. — Стр. 64 и 50. Цена је свакој свесци 10 новчића — Чланови „Матице Српске" добијају бесплатно ове књижице, којих годишње по шест излазе. — Препоручујемо што топлије ове корисне и јефтине књижице.

Племенитом Српству и родољубима!

Када нас је судбоносна 1892. година у деобној парници с' Романима постигла, при којој смо највишим кр. судом осуђени, да Романима 23.634 фор. 90 н. исплатимо; није нам ништа друго предстојало, већ покорити се свршеном чину, па или ту грдну своту исплатити, или се одрећи својих светиња, цркве и школе, те да их предамо Романима да се они њима диче и носе!

Као прави потомци, унуци и праунуци наших старих дедова и прадедова, који су некада у сретније доба у граду Темишвару и у Мехали као предграђу одлучну реч водили: бојамо се њихових сени и лене успомене а стидимо се самих себе као и Српства и српског народа, да тај јединн аманет, наше највеће светиње, цркву и школу предамо у руке туђину!

Уздајући се сами у себе а и у племенитост и дарежљивост српског народа и родољуба — прихватамо се оне грдне исплате, да тим своје највеће благо, цркву и школу, као и име и народност српску очувамо.

Објавимо наш положај и наше несретно стање васцелом српском народу у драгој нам отаџбини и гле: племенито Српство не оста равнодушно према нашој несретној судбини, већ нам својим милодарима похита у помоћ и тиме нам несретном стању нашем знатно олакша!

Но према величини а особито према племенитости и дарежљивости нашега Српства — нек нам је дозвољено изразити се — *жмља је та приломак, коју до сада добисмо.* Хвала нека је и овом приликом сл. црк. општинама као и појединим родољубима који нам својим прилозима у помоћ притекоше и које ћемо као *ктиторе и приложнике* у спомен-књигу уврстити; ал има још црквених општина и родољуба, којима је Бог дао, да нам могу својим прилозима у помоћи притећи и припомоћи: да се из овог несретног стања и положаја избавимо, те да и ми једном слободно смемо рећи: наша је црква и школа и Божија, наша је будућност!

Ни најмање не сумњамо, да ће нам и овом приликом славне црквене општине као и родољуби својим милодарима у помоћ притећи, да нам тиме критичном стању нашем олакшају и ову једину српску општину и Српство поред једина Темишварских очувају од туђе иноверије, која нас је и иначе својим гвозденим обручем опасала!

Из седнице срп. прав. црквене општине, држане у Мехали дана 29. марта 1894. г.

М. Стојковић с. р. Стеван Исток с. р.
перовођа. председник.

Јеца Стојков с. р.
подпредседник.

ИСПРАВАК.

У 20. броју „Срп. Сиона", у *белешци* на стр. 316, у другом ступцу, а 20-ом реду од озго, погрешно је наведено, да *неуплаћена камата „прповедничкој закладн" панчевачке срп. црк. општине* износи 1050 фор. 16 н. Тај навод се исправља тиме, да неуплаћена камата износи само 50 фор. 16 н., дочим је 1000 фор. зајам.

I. Исказ скупљених прилога за споменик митрополиту Стефану Стратимировићу.

(Свршетак.)

Каповина: Павле Николић парох (скупљач) 1 ф. — Сава Белић, јерох. 1 ф. — Јован Пејић, учитељ 50 н. — Аксентије и Емил Пушић 1 ф. — Адам Јокић, кнез 50 н. — Марија Зорић 1 ф. — Сока Симић 50 н. — Драгиња Војновић 1 ф. — Јово Радосављевић 20 н. — Стеван и Ђука Стокановић 1 ф. — Лука Борић 30 н. — Лука Војновић 1 ф. — Антоније Војновић 20 н. — Павле Дејановић 20 н. — Михајил Гроздановић 30 н. — Михајил

Стојчевић 55 н. — Михајил Бранковић 60 н. — Свега: 10 ф. 85 н.

Гор. Ковиљ: Срп. прав. црквена општина 5 ф. — Свега: 5 ф.

Ада: Срп. прав. црква. општина 10 ф. — Јован Павловић, парох 1 ф. — Јосиф Поповић, парох 1 ф. — Петар Дудварски 1 ф. — Радивој Ковачевић 2 ф. — Катарина Павловић 1 ф. — Драгутин Дојић 1 ф. — Никола Кирић, учитељ 1 ф. — Стева Марић 1 ф. — Марко Вујић 1 ф. — Милош Бешлин 50 н. — Ђура Пашић 50 н. — Лазар Шевић, капелан 1 ф. — Никола Поповић, трговац 50 н. — Влајко Арадски 1 ф. — Младен Пецић 30 н. — Паја Бешлин 1 ф. — Младен Нераниић 10 н. — Јоша Мркшић 40 н. — Адам Пашић 50 н. — Тадија Стојановић 40 н. — Марко Седмаков 30 н. — Рада Седмаков 20 н. — Никола Кирић, учитељ 30 н. — Свега: 27 ф.

Шандор: Срп. прав. црква. општина 5 ф. — Свега: 5 ф.

Футог: Срп. прав. црква. општина 10 ф. — Стеван Ковачевић, бележник 5 ф. — Владислав Будаји 2 ф. — Стеван Илић 2 ф. — Гавра Милков 2 ф. — Школска благајна 3 ф. — Василије Чупић, парох 1 ф. — Јован Петровић 1 ф. — Коста Шијачки, учитељ 1 ф. — Јеврем Јелчић 1 ф. — Милан Добродолски, тутор 1 ф. Јован Пашић 1 ф. — Георгије Бугарски, јерођон. ман. Бесчина 1 ф. — Митрофан Милутиновић, јером. намесник ман. Бесчина 1 ф. — Свега: 32 ф.

Загреб: Преузв. Госп. Др. Ливије Радивојевић, умир. председник сентемвирата 20 ф. — Свега: 20 ф.

Карловци: Стеван Чобанић, протопреза. 20 ф. — Јован Живановић, проф. 5 ф. — Свега: 25 ф.

Митровица: Господарствени уред имовне општине бивше петроварадинске пуковније 50 ф. — Свега: 50 ф.

Сурчин: Политичка општина 10 ф. — Срп. прав. црква. општина 5 ф. — Јевтимије Матић, админ. парох. (скупљач) 2 ф. — Ђура Казимировић, бележник 1 ф. — Василије Лазаревић, председник 2 ф. — Софроније Божић, економ 1 ф. — Свега 21 ф.

Т. Бечеј: Партеније Синчек, парох (скупљач) 2 ф. — Срп. прав. црква. општина 7 ф. 40 н. — Мина Рашковић 1 ф. — Никола Сечански 50 н. — Др. Богдан Давидовић 1 ф. — А. Стајић 50 н. — Живан Радивојевић 50 н. — Ст. Д. Шикаревић 50 н. — Паја Поповић 50 н. — Стеван Миловановић 50 н. — Ђока Николић 1 ф. — Штева Рашковић 3 ф. — Свега: 18 ф. 40 н.

Дивосело: Јован Богдановић, парох 1 ф. — Свега: 1 ф.

Црквени бок: Срп. прав. црквена општина 5 ф. — Свега: 5 ф.

Ст. Молдава: Срп. прав. црквена општина 2 ф. — Димитрије Стефановић, свештеник 2 ф. — Евгеније Стефановић, умировљени парох 1 фор. — Свега: 5 ф.

Износ у овом броју: 225 ф. 25 н.

Свега до сад: 4850 ф. 33 н.

Прота Јован Вучковић с. р.
председник одбора.

Јован Симеоновић-Чокић с. р.
благајник одбора.

Пошт. претплатницима!

Како је на домаку већ и трећа четврт ове године а многи наши претплатници су нам дужни осим ланске претплате још и за I. и II. четврт ове године, молимо их, да нам претплату што пре пошљу или лист врате, да знамо шта нам ваља чинити.

Администрација „Српског Сиона“.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 62 2—3

Овим се отвара стечај за *учитељицу* на четворо-разредној женској вероисповедној школи у Српској Неузини.

Плата је у готовом новцу 300 фор. а. вр., у име школ. послуге 30 фор. а. вр., у име наушнала 5 фор. авр. шест хвати тврдих дрва за себе и школу, слободан ноћ стан са 2 собе, предсобљем и т. д. и баштом у износу од 200□ хвати.

Изабрана учитељица дужна је све на основу закона одређене предмете деци предавати као и ручни рад, и с децом св. богослужење походјати.

Оспособљене учитељице, које желе ово место заузети, имају своје молбенице са пужним сведоџбама снабдевене до 29. јуна 1894. године школ. одбору поднети. Истога дана ће се и избор обавити.

Изабрана учитељица добиће у име путне трошка 10 фор. авр.

Из седнице школ. одбора држане дне 8. маја 1894. у Срп. Неузини.

Школски Одбор.

Камилавке. 25 11—20

За г. г. мирско свештенство, а по одлуци и благослову српског светог синода од 21. октобра 1893. год. од отворено плаве чоје и кадифе, з-и рађујемо и то: од најфиније чоје и кадифе. Молимо г. г. протојереје и свештенике да нам се с поруџбином обраћају.

Земун, 16. фебруара 1894. год.

С поштовањем

Витомир Марковић и Павловић,
кројачи црк. и свештен. одела и кројачи црк. утвара.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 66 1—3

Подписана срп. православна црквена општина на темељу скупштинског закључка од 15. (27.) маја 1894. жели своју *цркву у Будимци* оправити.

Посао је процењен:

1. Направа новог иконостаса . 1200 ф.
и то:

а) Тесарски посао без материјала 43 ф. 60 н.
б) Столарски и кипарски посао са материјалом . . . . . 470 ф. 40 н.
в) Сликарски и личилачки посао са материјало м . . . . . 497 ф. 60 н.
г) Тесарски материјал . . . . . 60 ф. 80 н.
д) Остали материјал . . . . . 115 ф. 00 н.
е) Непредвиђљиви трошкови . . . 12 ф. 00 н.

Укупно 1200 ф. — н,

2. Подизање куће, стубова, кречење и ине зидарске радње с' поља и изнутра без материјала 410 ф. 40 н.

3. Дражба на мањак држаће се 19. јуна (1. јула) 1894. у 11 сати пре подне у општинској кући у Будимци.

4. Дражбоваће се са устменим понудама на целокупни посао и на сваку поједину радњу; сваки дражбовател дужан је од горње своте 10% у име јамчевине у руке председнику положити.

5. Општина задржава себи право поверења подузимачу.

6. Јамчевина ће се повратити подузимачу после обављене колаудације.

7. Ближи услови као и нацрти могу се до дана дражбе код председника црквене општине видети.

У Будимци дне 19. (31.) маја 1894.

Срето Радовановић, перовођа. Исидор Бранковић, председник.

СТЕЧАЈ. 65 2—3

Овим се расписује стечај на упражњено мје *пароха*, и к једну *окружног проте, коринчког*.

Интеркалара нема.

А компетенти јавити се могу најкашње 15. (27.) јунија 1894.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком 28. априла 1894.

Потпредседник Епарх. Конзисторије:
Григорије Н. Живковић,
протосинђео.

СТЕЧАЈ 59 3—3

Усљед умировљења овдашњег учитеља Арона Тимотића овим се расписује натечај на упражњено учитељско место у *Арад-гају* на мешовитој српско-веронауковној школи, с' којим је скопчана годишња плата од 300 фор. а. вр. коју свагда у напред учитељ месечно прима, затим слободан стан у нарави са баштом, и школским ритом, пет хвати дрва на годину, три хвата су за школу, а два хвата за учитељеву кућу. У име послуге школе 12 фор., у име перовођства 12 фор., 50 нов. од укопа где буде позват. Учитељу спада у дужност осим прописане наставе децу у цркви појању обучавати и десну певницу држати, и тражи се, да савршено мађарски према наредбама говори и предаје.

Положи л' учитељ труда и покаже успех у настави, повисиће му се плата са 50 фор. више.

Молитељи имаду своје добро инструисане молбенице до 3. јула потписаној управи поднети. Првенство ће имати они који се лично представе.

Из ванредне главне скупштине држане у *Арад-Гају* (Arad-Gáj külváros) 1. маја 1894.

Арон Тимотић, привр. учитељ и перовођа. Миша Нецин, председник.

40 9—10

Оглас.

По закључку и благослову светог Синода од 21. октобра 1893. г. носиће и мирско свештенство „камилавке“, за то сам слободан пречасном мирском свештенству препоручити „камилавке“ које ја израђујем а и готових имам у великом избору од фине плаве, а за монашко свештенство црне кадифе, као и плавог и црног перувијена.

Осим тога код мене се могу добити **одежде, барјаци, литије, плаштанице, палоњи, стихари, завесе, чираци, кадионице, кандила, путири, ручни и престолни крстови** и т. д.

Нови Сад, марта месеца 1894.

Прва кројачка радионица свештеничког одела и свију црквених утвари

С поштовањем **М. Соколовић.**

Број 466 60 3—3

Дражбени оглас.

За нови парохијално катедралне цркве у *Пакрацу Иконостас* треба свега *Икона* и то:

4 Престолне, свака 1·48 висока; 0·90 широка.

2 на часне двери, свака 1·16 висока, 0·51 широка.

2 на јужна и сјеверна врата, свака 1·06 висока, 0·55 широка.

1 тајна вечера 0·81 висока, 1·53 широка.

1 св. Тројица 1·53 висока, 1·39 широка.

6 Празничних Икона, свака 1·33. висока, 0·76 широка.

6 Празничних и Светитељских Икона, свака 1·01 висока, 0·65 широка.

3 Распјатије 1·84 вис. а 1·38 шир. са иконама с десна пречисте Богородице а с лијева св. Јоана Богослова висина 0·83, а ширина 0·33. *Свега 25 комада икона* цијеном од укупних 5600 ф.

Све иконе морају бити на добром, сувом липовом дрвету, сасвим у позлати и готове концем августа 1895 год.

Понуде шаљу се епархијској конзисторији овој до 13. (25.) јунија о. г. уз прилог нацрта једне од горњих икона у величини најмање као 1: 10.

Епархијска конзисторија придржаје себи право слободног избора умјетника и пресуђује обредну страну. Икона, дочим надзор над послом припада кр. грађевном Савјетнику господину Херману Болле-у, у Загребу, код кога се уједно могу дознати и потањи увјети посла.

У Пакрацу, 6. (18.) маја 1894.

Епарх. Конзисторија Пакрачка.

Нови Сад, априла 1894.

П. Н.

Пошто сам дознао да су све српске црквене општине налог добиле, да нове печате (штамбиле од каучука) набавити морају, то сам тако слободан моје посредовање за набавку истих препоручити.

Осим штамбила, које у разним израдама као и са светим сликама, исто тако набављам и печате на тучу резане, марке (Siegelmarken) за писма, све тачно израђено и под мојом гаранцијом.

Моје услуге препоручујући остајем с поштовањем

Леонидас Стерио,
у српској задруги за међусобно помагање и штедњу.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 68 1—2

На основу скупшт. закључка од 13. марта 1894. срп. прав. општине Срп. Елемирске, а услед одобрења славног Еп. Адм. одбора у Темишвару од 18. маја 1894. под бр. Е. 360 АО 243 расписује се дражба на мањак ради оправљања цркве спола.

По прорачуну износи:

Дуњерски посао	1933 ф. 68 н.
Зидарски посао	818 ф. 10 н.
Столарски посао	190 ф. — н.
Лимарски посао	86 ф. — н.
Златарски посао	33 ф. — н.
Ковачки посао	12 ф. — н.
Укупно	3072 ф. 78 н.

А. Сваки дражбовател дужан је од горепомењуте своте 10% у име јамчевине у руке председништва положити.

Б. Општина задржава себи право поверења према подузимачу.

Г. Јамчевина ће се повратити подузимачу после обављене калаудације.

Д. Дражба ће се одржати 7. (19.) јуна о. г. у 2 сата после подне у местној основној школи.

Ближи услови могу се код председништва ове црквене општине дознати.

У Срп. Елемиру 25. јуна 1894. г.

Петар Вуков, перовођа. Момиров, председник.

УПРАВИТЕЉА ЛЕОПОЛДА ЛАНДЕСМАНА
висок. кр. угар. министарством наставе правом јавности овлашћена

дечачка школа и васпитни завод

(са шест разреда грађанска школа)
у СУБОТИЦИ (у Бачкој).

Ова грађанска школа спрема своје питомце за препарандију, трговачку академију, индустријску и кадетску школу; оспособљава их за звања државна, трговачко-индустријског подухвата; за чиновнике обезбеђујућих и банкарских завода. Слушаоци ове школе могу прећи у школу шумарско-земљоделску и марвено-лекарску. У заводу се учи и говори:

српски, мађарски, немачки и француски.

Брижљиво васпитање, савесна пажња на наклоност, којој струци питомац тежи. Строг надзор. Цене умерене. На захтевање се шаљу програми бесплатно.

Ђаци, који у школама нису успех постигли, или одрасли који би хтели чиновници постати а немају атестата од четврте односно шесте грађанске школе, примају се и савесно припремају, да убрзо дотичне испите положити могу. 51 4—10

ТВОРНИЦА ВЕЛИКИХ САТОВА

П. Ђ. ПАНТЕЛИЋА У ЗЕМУНУ.

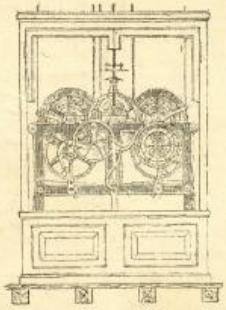

НОВЕ ТОРОЊСКЕ САТОВЕ

израђује за цркве, школе, магистрате и све јавне зграде по најновијој конструкцији (Drathseil & Stiftengang) и умереној цени, прима старе на оправку и реконструкцију.

Предрачуне шаље на захтевање бесплатно.

Сиромашнијим општинама даје на отплату.

63 2—15

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са крупом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по њој и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушцима провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; **прављење старих звона са крупама од кованога гвожђа.** — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

198 11-26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко**

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уреднишшву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 5. јуна 1894.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

К. 250./135. ех 1894.

НАРЕДБА

Архидијецезалног Административног Одбора о укупљању саборских трошкова.

Пречасни Г. Протопресвитер!

Високославни Сабориски Одбор наредбом својом од 4. (16.) априла о. г. бр. С. О. 138 ех 1894. позивно на тамошњу наредбу од 11. (23.) јуна 1893. бр. Ad С. О. зап. 510 ех 1893. поново позива овај Адм. Одбор, да најстрожије мере употреби, да се дуговине саборских трошкова за сборе од 1885./86. и 1890./92. од подручних црквених општина, које такових уплатиле нису, одмах прикупе и у благајну нар. цркв. фондова унесу, као и да се сабориски трошкови, који су за нови сабориски састанак на подручне црквене општине по прописаном кључу још прошле године распорезани — без одлагања уплате.

Услед чега не пропустите Прем. Ваша наложити свима подручним срп. правосл. црквеним општинама, да најдаље до 1. августа све те трошкове уплате, јер ће се у противном случају по истеченју рока — исте дуговине од немарних општина административно-извршним путем истерати.

Из седнице Архид. Административног Одбора, држане у Карловцима 3. (15.) маја 1894.

Георгије с. р.
Патријарх.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

Архипастирска посланица високопреосвећеног Господина Германа Опачића, Епископа Бачког.

ГЕРМАН

Божјом Милошћу православни Епископ Новосадско-Бачки, Сомборски, Сегедински и Јегарски — побожном клиру и благочестивом народу дијецезе Бачке, прељубезној пастви својој у духу апостолскоме, шаље сердачни поздрав и архијерејски благослов.

На свршетку другога столећа, како је српска наша овострана јерархија под сретним закрилјем славно владајућег Дома Хабсбуршкога у овим благословеним земљама свете круне угарске утврђена и уређена — удостојили смо се, да у прејемству службе апостолске по дару и благодати Духа Светога ступимо на чело богохраните епархије Бачке.

Протекла су времена и љета, премињуше наранџаји многи, у гроб легоше трудбеници и слављеници; само спомен њихов живи у срцима нашим, само дух и мисао вере и цркве отачаствене вечно светли и у најдаљим поколењима загрева мисли и осећаје живих синова њених! И Ми задахнути истим духом, проникнути истом мисли слободимо се, кадгод предузимамо дужности своје, угледамо се, кадгод погледамо на узоре црквене, одушевљавамо се, кадгод судимо о добру поверене Нам пастве духовне, радујемо се, кадгод гледамо Тебе христољубиви роде српски, коме на свестрано и пријазно уважење шаљемо ову своју прву посланицу архипастирску.

Ваше величајно поверење, са којим Нам при улазу нашем у епархију ову на суверет најбоље, ваша топла сердачност, са којом Нас примисте и поздрависте, за које примите увек нашу хвалу и признање, даје Нам наде, да реч наша неће пасти на трње или камење, него на земљу плодну и благословену. На користећи се вашом добром вољом, да Нас и у будуће истом сердачношћу примате, хитамо, да вас у храмовима и домовима вашим, на раду и збору нашем потражимо, да се с вама разговоримо и договоримо. А то тим радије чинимо, што смо чули жељу вашу: да епархија бачка под управом Нашом буде тако напредна, каква она према новољним условима живота и развитка свога само бити може. И Ми исто то од свега срца желећи уздамо се, да ће Нас у раду Нашем ваше христољубије свагда искрено потпомагати, и то тим више данас, када само уједињена морална снага целе наше заједнице црквене може савладати и умалити оне тешкоће и опасности, које у овоме за хришћански живот тако неповољном времену лако ничу и на штету хришћанске вере и разорење нашег благочестија успевају.

Да и не поминемо разна противхришћанска, лукаво смишљена учења, на која већ велики апостол Павле упозорава хришћане речима: „Браћо, чувајте се, да нико од вас не буде превареп мудровањем и празном, ништавом обманом, по предању људском, по начелима света“, — — да и не испитујемо, колика поквареност стоји насупрот побожности, скромности, поштењу и добродетељи, да и не бројимо сва зла, против којих се свесно хришћанство најодлучније борити мора, — доста тешко осећамо и наше домаће незгоде и неприлике, које не мало отежтавају миран и правилан развитак и напредак црквено-народног живота нашег.

Признати морамо, да би боље било, да није код нас било онако, као што је било. Искрено жалимо, да су у љутој бури, која је нашу овострану цркву у новије време силно заљуљала, ничупане и наломљене баш најјаче, најизбранније снаге наше, којима ће се још за дуго времена тешко наћи замене. Растужује Нас поглед на жалосне остатке, на несретне трагове дана тих.

Но после тих бурних дана нека буде опет ведро обзорје наше, нек се разилазе црни облаци неслоге и раздора, после ледена пљуска нека нас опет мило обасја златно сунце мира и љубави братске; са мутном бујицом страсти и гњева нека у неповрат протече сва нечистоћа осећаја

наших; на под топлом негом заједничког рада нашег нека крене нови живот на пољу цркве и просвете наше, и под благом росом родољубља нашег нека напредује и успева.

То захтева од нас дужност наша према самима себи, изискује озбиљност данашњег времена, у коме, као што видите и дознајете, вера и црква препуштa се својој снази, да се сама својом моралном јачином брани и одржава; на то нас упућују тежње других верских задруга, да што више животне снаге у себи приберу, да у светској мучној борби и великој утакмици узмогну победити, и опстанак и утицај свој очувати и осигурати; на то нас изазива велики подузетни дух данашњега века, који у смеровима својима махом на страну избацује све, што чврсто и темељно није. Па насупрот таким околностима нашега времена, зар можемо и смемо равнодушно гледати то силно тржање, ту очајну журбу за опстанком и напретком, или зар, што је још горе и убитачније, смемо и помислити, а зар и чинити, да нас и на даље једе отров међусобне злоће и пакости, и уједају змије под самим кровом нашим? Далеко нека је од нас свако нечастије, далеко свака неразумност!

Ако и у овом последњем часу прегнемо, биће снаге и крепости, да нас неће моћи сатрти ни савладати никаква зла прилика са никоје стране. У нашега свештенства, учитељства и образованијег дела народа велика је морална снага, која уједињена у заједничкој вољи, кадра је знаменита дела стварати, а опробана црквена свест српскога народа под добрим и мудрим руководством духовних пастира, савесних учитеља и искусних мужева кадра је пример свету дати. Само треба све да се крене, све да ради, јер сви смо делови једнога тела, једне црквено-народне заједнице. Па шта може глава, ако је цело тело укочено, шта могу једни удови, ако им други не помажу?

Пролазећи села и градове, свуда ћемо наћи чланова разних друштава и задруга, који се свом ревношћу заузимају за сврхе своје друштвене, а зар напредак наше цркве није нама синовима њеним толико важан, колико и напредак једне обичне задруге њеним члановима? Не ишчекујте све од свештеника, а можда и учитеља, јер ови и ако су први познани, да раде на општем добру цркве и народа, тек су сами у раду своме. Не видите ли друге вероисповести, па из најдаљих земаља, како растурују своје књиге све овамо по нашем народу; не чујете ли оне заблуделе синове цркве наше, који се „назаренима“ и „нововерцима“ називају, како сваком згодом и приликом своја лажна учења нашима сладе и намећу, и неуке заводе и обмањују? Зар код нас нема толико љубави и ревности према нашим светињама, колико они показују према заблудама својима?

С тога Вас молимо, да будете живи, ревносни чланови и синови свете цркве православне, да са својим делима свима на далеко светлите, и свима пример будете. Не молимо Вас за оно, што чинити не можете, него оно, што и други за много мање ствари чине. Ви имате многовековну прошлост за собом, у којој је вера православна била понос, утеха, живот и спас Србину; Ви имате пред собом будућност своју, која је са црквом вашом православном у једно спојена. Ако се други међусобно потпомажу, зашто не и Ви; ако се туђи храмови пуне са својима, зашто не и наши; ако се код странаца млађи у владању надзиру, на исправак упућују, у побожности и добродетељи васпитају и настављају, зашто не и код нас; ако има гдегод тако озбиљних и свесних радника и усталаца за какву општу ствар, да су за бољи успех свога рада народна друштва и правила створили, зашто да ми немамо таковних у свакој црквеној општини нашој, таковних, који би хтели и умели заједно са свештеником речју и делом порадити на томе, да се побожност и врлина у народу нашем негује, да се заблудели поврате, рђави исправе, зле навике искорене, и свако добро умножи? Лепше и племенитије задаће, грајније и веће заслуге од те за нас бити не може!

То је, што би Вам за данас рећи имали, а угодно ће Нам бити, ако реч нашу у себи сачувате као зрно семена уметог из евангелске збирнице.

И тиме Вас поздрављамо, љубезни моји, као сатрудинке и сапутнике своје, са којима желимо поделити сваку бригу и тешкоћу, као би заједничка била заслуга наша пред Господом нашим Исусом Христом.

Тиме признајемо на Вас Духа Светога, утјешитеља благог, да би укрепљени и умудрени Њиме пригрлили оно, што је велико, часно и бесмртно, и напредни били у свакој хришћанској добродетељи. Амин!

Дано у епископској резиденцији нашој у Новом Саду на дан празника силаска Светога Духа на апостоле, лета господња хиљаду осам сто деведесет и четвртог.

Горепоменути смирени епископ

Герман.

КОЛИКО НЕДЕЉА МОЖЕ БИТИ У ЈЕДНОЈ ПАСХАЛНОЈ ГОДИНИ?

Расправља: Југ Станикић, парох.

Пре неких шест година водише спор пок. Светозар, у калуђерству Сергије Шакрак-Нинић, и г. Димитрије Руварац. Спор се тај водио о црк. правилу и црк. хронологији. Спорних питања беше више, а имено:

1. колико недеља може бити у једној пасхалној години?

2. има ли и може ли бити прекобројних недеља и колико?

3. за колико је недеља црква прописала јеванђеља?

4. је ли се црква постарала за јеванђеља у те прекобројне недеље?

5. одакле се почињу бројати недеље по Духовима?

6. која је подела недеља правилнија, да ли она у словенским, или она у грчким јеванђељима?

7. треба ли у недељу „по воздвижењи“ осим „празничног-недељног“ прочитати још и редовно-недељно јеванђеље?

8. има ли недеља св. праотаца (друга пред Божићем) поред посебног имена и своје посебно јеванђеље? и

9. како се имају читати јеванђеља од недеље „по просвећењи“ до прве тридске — недеље Митара и Фарисеја; а нарочито, кад се има читати јеванђеље о Хананејци, да ли пре или после јеванђеља о Закхеју?

Нема сумње, да су све то важна питања; не треба доказивати, да се не може допустити, да на та питања одговара, како ко хоће, а баш ни како ко разуме. Сваки ће увидети и признати, да би требало на сва та питања имати јасна, тачна, одређена и правилна одговора, кога би се сви и сваки придржавати, и по коме би се равнати имао, јер се само тако може доћи до једнообразности по свима црквама, која је преко нужна. И ми т. ј. српски свештеници само се од срца радовати можемо томе, што два виђенија и уређења српска богослова и свештеника, два признатија типичара и хронологичара прегоше, да нам на горња питања правилна одговора дају.

Полемишући о црк правилу и хронологији, написаше више чланака, које ћу привести оним редом, како су они један за другим текли; привешћу пак само оне чланке, који су у црквеном листу, бившем „Гласу Истине“ обелодањени, изоставив оне који су у политичким листовима јавности предати.

Прво је написао пок. Шакрак: „Некоје црквенске особине 1888. године.“ („Г. И.“ 1887. бр. 24. и 1888. бр. 1.)

За тим је написао г. Руварац: „Одговор“ на чланак: „Некоје црквенске особине 1888. године.“ („Г. И.“ 1888. бр. 2.)

Иза овога је пок. Шакрак у „одговор“ г. Руварцу написао чланак: „О прекобројним недељама и читању евангелија.“ („Г. И.“ 1888. бр. 4—8.)

На то је дао г. Руварац „Завршни одговор г. Црнорисцу Храбром=Светозару Нинићу Шакраку“. („Г. И.“ 1888. бр. 11.) Осим тога написао је још и брошуру: „О читању је-

ванђеља у недеље на служби преко целе године.“

На послетку је рекао пок. Шакрак „Завршну реч на завршни одговор“. („Г. И.“ 1888. бр. 13.)

Тако рећи читава мала литература написана је поводом спора о наведеним питањима. На треба знати да још ни на том није остало, него је г. Руварац после смрти Шакракове написао још један чланак: „О читању јеванђеља и апостола у недеље по грчком Јеванђелистару“ („С. С.“ 1894. бр. 1. и 2.) у коме опет обећава, да ће још издати и дело „Прокопија Болића: грчки јеванђелистар у славенском преводу“. А да ли ће још и ту бити краја? — Ко то зна!

(Наставиће се).

ЛИСАНИЈА, ЧЕТВЕРОВЛАСНИК У АВИЛИНИ,

као један из суврeменика Христових.

(Наставак)

Осим Халкиде и Авиле, Лисанија, син Птоломејев, владао је такође и Балбеком (Илиополем), Панејом (Кесаријом Филиповом) и равницом, која је лежала у близини језера Меромског (Бар-Ел-Хуле)[1]. Нашло се и новаца, на којима се налази име Лисанијево. На једној страни тога новца, налази се глава, украшена круном; а на другој страни стоји овај натпис:

ΛΥΣΑΝΙΟΥ ΤΕΤΡΑΡΧΟΥ ΚΑΙ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ.

На новцима се налази и лик Паладе.[2] Нема трага које је године тај новац ковао. По мишљењу једних, ти новци припадају оном Лисанији, који је био четверовласник у 15 години владе Тиверијеве, и о коме говори еванђелист Лука;[3] а по мишљењу других, они припадају другом Лисанији, сину Птоломејевом.[4]

[1] Вид. Ј. Флавија, Ant. jud., XV, X, 1. XVII, XI. 4; XVIII, VI, 10; XX, VII, 1. Bell. jud., II, XI, 5; XII, 8.

[2] Sestini, Lettere e dissert. numismatiche, continuazione t. VI. Florence, 1819; pl. II, fig. 8, 9; Münter, De rebus Ituraeorum, in —4°. Hafniae, 1824, p. 38; Mionnet, Description des médailles antiques, grecques et romaines. Supplément, t. VIII 1837, p. 119—120; Lenormant, Trésor de numismatique et de glyptique; numismatique des rois grecs, in — 4°. Paris, 1849, p. 116—117 и pl. LVI, N° 15 и 16.

[3] Hug. Gutachten über das Leben Iesu von Strauss, in — 8°, Fribourg-en-Brisgau, 1840, p. 121—123; Kneucker, у библијском речнику Шенкловом, гл. Abilene t. I, p. 28; Wieseler, у Херцеговој Реалној Енциклопедији, t. I, 1877, p. 89.

[4] Renan, Mémoires de l' Académie des Inscriptions, 1867, part. II, p. 64. — Стари писци нису имали обичај, да владаре једног и истог имена, одсеке бројевима, као што ми радимо. Вид. Тацитов Летопис II, 42 и VI, 42, где он говори о два разна Архелаја каппадокијска, не правећи разлику, исто тако, као и евангелисте, кад говоре о Иродима. Вид. Tholuck, Essai sur la crédebilité de l' histoire évangélique, p. 218—219.

Египатска царица Клеопатра није дуго владала облашћу малог цара, кога је убио њезин Антоније. Две године после смрти Лисанијеве, (32 год. пре Хр.), његов син Зинодор завладао је Ватанеом, Трахонидеском и Хаураном.[5] На новцима што их је Зинодор дао ковати, њему се придаје наслов четверовласника, а на другој страни налази се глава царска.

Зинодор је 23 год. пре Хр. опет изгубио Ватанеју, Трахонитску и Хаурану, што је после император Август предао Ироду Великом,[6] а вероватно је, да је њему остала и даље Халкида, Авила и Балбек.[7] Наука је већ давно знала за неке новце Зинодорове, на којима се налазио назив четверовласник. На тим истим новцима стоје и године 280, 282 и 287 ере Селевкидске т. ј. 32, 30 и 26 год. пре Христа.[8]

Зинодор је умро у Антиохији 19 године пре Христа.[9] Август је предао Ироду град Панеју и област по бреговима језера Меромског, али је потомцима Лисанија I и Зинодора остало њихову очевину Халкиду, Авилу и Балбек.

После Зинодора, стари писци, изузимајући савремена казивања св. Луке, не говоре ништа више о династији Лисанијевој, но на срећу тај недостатак испуњује епиграфија.

[5] Joseph., Ant. jud., XV, X, 1, 2; Bell. jud., II, VI, 3.

[6] Joseph., Ant. jud., XV, X, 1, 2; Bell. jud. I, XX, 4. Cp. Strabon, XVI, II, 20; Dion Cassius, LIV, 9.

[7] Joseph., Ant. XV, X, 3; Bell. jud., I, XX 4.

[8] Eckhel, Doctrina numorum veterum, t. III, p. 496—497; Münter, De rebus Ituraeorum, p. 38—39; Belley, Observations sur les médailles du tétrarque Zénodore, у Memoires de l' Académie des Inscriptions. 1761, t. XXVIII, p. 545—556; Renan, ibidem, 1867, t. XXVI, p. 63.

[9] Joseph., Ant. jud. XV, X, 2, 3.

Године 1737. знаменити енглески путописац Ричард Покок[10] пронашао је, на самим развалинама Авиле, један споменик с натписом.[11] Споменик тај био је саставни део малог дорског храма, који се налазио на брегу једном и који је сада сасвим разрушен. Натпис тај саопштен је у Corpus inscriptionum graecorum,[12] с допунама које су очевидно биле нужне.

Натпис тај гласи:

Ὑπὲρ (τ)ῆ(ς) τῶν κυρίων Σε(βαστῶν)
σωτερίας καὶ τοῦ σύμ(πάντος)
αὐτῶν οἴκου, Νυμφαῖος....
Λυσανίου τετράρχου ἀπελε(ύθερος),
τὴς ἕδὸν κτίσας ἄστ(ρωτον οὖσαι καὶ)
τὸν ναὸν οἶκο(δομ)ή(σας, τὰς περὶ αὐτὸν)
φυτείας πάσας ἐφύ(τευσεν)
(ἐκ τ)ῶν ἰδίων ἀναλ(ωμάτων)
Κρόνῳ κυρίῳ κα(ὶ.... σὺν)
Εὐσεβίᾳ γυ(ναικί).

Натпис овај решио је спорну ову ствар у корист св. Луке, јер се у њему констатује факт, да је за време владе Тиверијеве заиста био неки Лисанија четверовласник у Авилини. У епиграфском споменику овом стоји, да је „Лисанија четверовласник отпустио Нимфеја“. Пошто је нађен у самој Авили, то четверовласник о коме је овде реч, јесте без спора четверовласник авилински. Што више, тај четверовласник јесте онај исти, о коме говори трећи евангелист, а не син Птоломејев, који је умро шездесет година пре него што је св. Јован Претеча крстио Исуса Христа. Закључак тај изводи се из првог реда натписа, где читамо: „у здравље царева Августа“. Ти „Августи су Тиверије и Ливија“. „Без сумње би се морали“, као што говори Ренан, „спустити чак у епоху Марка Аврелија и Вера, као оној епохи у којој би било могуће наћи сличну формулу; међутим у тој епохи неби било ни трага ни гласа о каквом четверовласнику Лисанији. С друге стране опет,.... израз τῶν κυρίων Σεβαστῶν, тешко је пренети на време пре царевања Тиверијева, због тога, што пр: него што је Тиверије дошао на владу, никад није било у исто време два лица, која су носила име Августа. Ливија није носила то име за живота свога мужа; већ је после смрти његове у једно исто време прозвала се Јулија и узела је титулу Августе. Према томе, натпис тај постао је у времену између 14. године, кад је умро Август, и 29. године, кад је умрла Ливија,[13] т. ј. тачније речено: у току периода, на који се односи исказ евањелиста Луке. На тај начин, благодарећи том драгоценом епиграфском споменику, несумњиво је доказано, да династија Лисанијева није ишчезла са Зинодором, већ је у тој династији био и један четверовласник Лисанија, исти онај, о коме говори евангелист Лука, — Лисанија, који је живио за време царевања Тиверијева.

(Свршиће се.)

[10] Pococke, Description of the East, 3 in — f°, London, 1743—1745, t. II, part. p. 115—116; pl. XXII, A., стр. 136.

[11] Покок је обелоданио тај натпис у Inscriptiones antiquae graecae et latinae, in — f°, London, 1752, n° 2, p. 1.

[12] Böckh et Franz, Corpus inscriptionum graecorum, t. III, Berlin, 1853, n° 4521, p. 240, и Addenda, p. 1774; Ср. Renan, у његовим Mémoires de l' Académie des Inscriptions, 1867, part. II, p. 67.

[13] Renan, у Mémoires de l' Académie des Inscriptions, 1867., part. II, p. 68—69.

ГДЕ ЈЕ ИСТИНА?

Беседа оца Августина од Монтефалтра.

С талијанског превео ***Илија Шумановић****, свршени богослов.*

(Свршетак.)

Човеове веку имаће народи да претуре преко своје главе један бурни период. А свему је томе злу главни корен: слабост карактерâ.

„Само задовољимо својим личним прохтевима и интересима, а иначе нека буде штогод хоће!“ — то је резоновање данашњег практичног разума.

Где су данас људи незаинтересовани и чврсти карактери?

Где су они врли од соја наших старих, вазда спремни на сваку жртву за ствар племениту и праведну? Где су нам они витези, што се заревваху за све истинито, и главу залагаху за своју веру прадедовску? Где су они свети божји створови, који се никад не понизише до лажи, већ увек узмакоше свакој нискости и одлепе сваком искушењу? Сви су ти били на и битисали; данас само још триумфује наклоност

народа према анархији.

На место онога племенитог чуства, које загреваше наше старе на испуњење дужности, данас свуда сретамо страшну равнодушност, која млитави и мори срца.

Данас спекулант кује планове, како би се обогатио о зноју народном; а бунтовник опет смишља, како би упропастио отаџбину, само да победе његова начела.

И ради тога је данас синовља привржености и домољубље прешло у особни култ, у: љубав према себи самоме, — у најпретеранији егоизам.

Сад би нам понајвише требало енергичких карактера, али, на жалост, њих данас — нема.

Јер оно, што управо и даје снагу вољи и ствара карактере, то су начела; па кад су она ниска и настрана, онда не може ни бити карактера, већ морају превлађивати личне страсти и прохтеви.

Савремени је идеал: интерес. Анархија је већ захватила корена у свим духовима и побуне већ перманентно сретамо широм старога света.

И већ се сад чује потмула тутњава те страшне олује, што се натуштава више наших глава.

Па шта нам је потребно, а да се обезбедимо и спасемо?

„Треба нам сребра и злата“! — тако одговарају материјалисте, јер за тим се гине, као за једним спасењем света.

Па је ли можда понестало сребра и злата у свету? Не; није, јер данас је индустрија, трговина и знаност недогледно напред коракнула у свету.

Данас нам је понестало само — људи. Мужеви, који би били кадри спасти данашње друштво, јесу ретки, који су Богом одарени са чврстим карактером и љубављу за истину и врлину, — таквих мало живе у данашњем свету. За то је свет и дошао до овога бедног стања, јер је таквих људи у свету понестало.

Ето, сад смо видели слику данашњег модерног друштва.

Узроци томе злу јесу разни и многоструки: незнање назадак природе и рђави обичаји. А најглавнији је од свију: *безаветна штампа*[1], која разноси и шири безверје с' једнога на други крај света. *То вам је јеретичко новинарство, што ужива само у скандалима: то вам је натурализам, што брани порок и изазива корупцију.* А овоме се још придружно претерани раскош који упропашћује породице; позоришта и остала места, где се скупљају такозвани бољи друштвени слојеви, па најзад разне материјалистичке теорије и онај безброј литографија, фотографија и других репродукција од порочних слика, које успаљују безумне страсти.

И тим смо путем дошли до тога, да се продаје и врлина; да се радник употребљава као неки алат и да се тргује са рођеном крвљу. То је таква поквареност и нискост душе, да те гроза хвата.

Корупција наших обичаја дотле је дотерала. А све је то плод данашњих потреба; све резултат оних поука, што их подељују материјалистички професори и атеистичке школе.

Човек не може даље остати у овоме стању, јер је лажан његов данашњи живот и са своје природне и надприродне сврхе. Ко овако живи, тај не може бити сретан. Да сама уживања нису подигла још ни један народ на снагу и величину, то засведочава историја свих народа и свију времена.

Данашњи сензуални човек, материјалиста нашег доба, само је жртва своје корупције и својих заблуда.

Он може уживати неку краткотрајну срећу, али Божја рука не ће га за навек оставити без казне.

Та казна лежи већ у самоме данашњем друштву; неки се упињу и усиљавају, да се отму општим страстима, па при том падају у слабости физичке и моралне поништености, те сами чине крај томе свом животу, ког нису знали или нису хтели умерити и к' добру привести.

Тако бива са појединцима, а тако исто и са целим народима.

А са разним софизмима не могу се данас народи поправити, јер су огрезли у егоизму; нема више наде за њихову срећу, јер грцају у корупцији обичаја и навика.

Кад народ већ није способан, да сам собом влада, *већ се одупире сваком божем закону, онда он у сусрет иде — самоубиству!*

Сада, кад смо упознали зло и пронашли узроке, онда ваља тражити и лекове против тога зла.

Сви дрхе, да су те лекове пронашли, и објављују их; но ти „лечници друштва“ већином су — емпирици и шарлатани.

[1] О оче Августине! као да си и нас и нашу штампу познавао . . . . У.—

Једни од њих тврде, да је за спас друштва нужна нова установност са модерним принципима; други држе, да се друштво може избавити само тако, ако одбаци од себе све ове данашње већ застареле обичаје.

Неки опет слободоумни бунтовници истирију Христа и Цркву, која беше хранителька слободе у другој ропској ноћи.

Ови очекују велике плодове од повратка лажне слободе.

Други опет верују, да спас друштва захтева: поделу имовине, преобрат брака и школа, против Христа из отаџбине и истребљење његових служитеља.

Ето вам данашњег морала! Напослетку — ово су најограниченији — још једни проповедају, да треба пустити напредак, да се својим путем креће и развија.

О безумни! — Зар не видите, да се лађате посла, коме нисте дорасли; зар не видите, да су слаба ваша плећа, да однесу ту Сизифову стену, што притискује данашње друштво?

Опробали сте ви ваше теорије, па смо видели плод њихов; у жалосним данима видели смо шта можете ви, обновитељи будућности!

Борбе народâ то нам сведоче и историја је то у своје бесмртне листове уписала.

Страначка се борба у народу страховито заоштрила; омразе расту; јад и беде умножавају се; биљу смо пропасти друштва!!

Сва су средства ваша опробана, али друштво се показа непокорним и увек се опираше тим ученим теоријама вашим.

А то је ради тога: јер ваша средства не стоје у нужној пропорцији према ономе злу, које хоће да отклоне.

И заиста, ту не могу успети чисто материјална средства, јер зло има и своју моралну страну. С' друге стране чисто рационална средства не стоје опет у потребној пропорцији, јер немају ослонца на солидној основи.

Са растељавим моралом наше филозофије није могуће спречити, да те страсти не прелазе у бурне напреде: не даду се угушити и оне силовите пожуде масе друштвене.

Ови необуздани прохтеви не дају се лако заситити; а у осталом, какво им се надокнађење нуди за те жртве? Никакво.

Настоји се око тога, да се обману са обећањем сензуалних уживања. А може ли им се то дати? Не; никако!

На тада, кад опазе да су изневерени и обманути, побуниће се и навалити, са дивљим бесом, на своје издајнике и обманитеље.

И ви ћете тада морати употребити силу против побуњеног народа, а нећете радити право. Та ви сте управо тако узгојили тај народ; ви сте му рекли, да је свест само празна реч, да у опште нема будућег живота и да не постоји Бог. Дакле, то зло биће само последица ваших поука.

Наше је друштво истрошено и до дна душе труло; ваши лекови би само појачали врућицу, која би га сасма истрошила и уморила. Наше друштво у опште не може само себи дати лека; јер: трула воћка не може дати здрава плода.

Лека треба тражити на другој страни!

Ја ћу се потрудити, да вам га помоћу Исуса Христа и по његовом примеру проказем.

Дакле, како се може спасти друштво од неизбежне своје пропасти?

Лако; само требамо, да, по речима св. Апостола Павла, обратимо нашу пажњу на први извор Истине, која је сам Бог.

Треба нам упознати Исуса Христа, па ћемо упознати и свако добро.

Са упознањем Христа упознаје се и суштина истине интелектуалне, моралне и религиозне.

За то је нужно пригрлити Христијанство које нам је дано, да све препороди и обнови: наш дух, нашу љубав, наше обичаје и наше назоре.

Исус Христос је почетак и сврха живота; Он није само поставио хипотезе, него изрекао сигурна начела, која чувају човека у свима његовим радњама, те не мора да лута од софизме до софизме, од системе до системе, него држећи се Његових непроменљивих и вечних начела сигурно корача по путу истине.

Христијанин знаде, да му је дужност упознати, љубити и служити свога Господа и Бога; зна да треба љубити осталу браћу као и себе сама, поштовати част породичну, рад и његове продукте; зна респектовати постојећу власт, која произлази од Бога; зна љубити и бранити отаџбину, па ма и — по цену свога властитог живота.

Под утецајем тога заноса, у који га доводи и у којем га одржава вера, човек је приступачан и одан најплеменитијим осећајима, вазда склон на сваку жртву за победу истине.

Тако Христијанство пробуђује у срцу човечјем осећаје љубави за истинито и свето, па их сједињује у једној нади и вери.

Ако ће човек да се узвиси до праве љубави, онда мора заборавити на себе самога. Наше срце љуби слободу, а Хришћанство га уверава: да је та љубав венчани претен, који спаја човека са његовим створитељем.

У таквој љубави карактер се узвишује, свака се врлина оваплоћава, јер ко не познаје Исуса Христа, не познаје ни врлину.

А ми ако хоћемо да будемо храбри, мора нас водити племенита и узвишена идеја.

То нам даје Хришћанство; и ми се при том осећамо узвишенима и кушамо у срцу неизрециву радост и пламтећу љубав за слободом.

Наш дух треба да се обнови са једном идејом и осећајем, јер ако нам једно од тога понестане, онда — нема нашем друштву опстанка!

А Хришћанство је управо оно, што даје идеје и осећај; оно нам пружа све што нам треба, да будемо храбри.

Руковођени тим подстицајем душе за осећаје племените и узвишене, ми ћемо се са усхићењем обратити крепости; а крепост и врлина побуђују на велика и узвишена дела.

Хришћанство даје народима још и слободу и славу, на спајајући их све са једном надом у будући живот, са вером у добро и истинито, спречава борбе и зависти између браће и отклања егоизам и ову претећу кризу.

Ето вам, како човек може да наће у томе узвишеном хришћанском начелу уједно и принцип за земаљску срећу!

Стари народи, пиштећи под теретом својих тешких заблуда, нађоше у хришћанству принцип реда и правице, па са целим срцем пригрлише његове Богом откривене доктрине.

Модерни народи, ако хоће да се спасу, треба да се угледају на старе; треба да се поврате Христу!

Данас збиља неће да верују, али — вероваће.

Наше од хиљаду зала угрожено друштво биће једнога дана ради свог интереса приморано да се опет врати Христу и његовом светом Јеванђељу.

Треба дакле да у помоћ нашему друштву призивамо Бога, да нам Он спасе нашу част, нашу слободу и нашу породицу!

Треба без престанка призивати Исуса, јер ништа не можемо почети ни дочети без Њега.

Призивајмо га дакле непрестанце, па ужи вајмо и загревајмо се на Његовој светлости и љубави.

✠

ПРИЧЕ О ПОТОПУ КОД РАЗНИХ НАРОДА.

(Свршетак)

У Мексицу налазе се многе приче о потопу, од којих су неке врло сличне са Халдејскима Тако једна у кратко гласи: Бог је у почетку створио човека и жену од земље. Но када су се једаред купали у води, изгубе свој првобитни облик, кога им бог опет поврати, смешавши сада још и метала. Пошто су им потомци били безбожни — уништи их бог потопом. Поштеђен је био само један свештеник по имену Тезби. Он са својом женом и децом уђе у један „дрвени ковчег“ (!) и узе са собом свакојаке животиње и семење. Прво је као весника пустио гаврана и друге птице — али се не повратише. Само се поврати мала колибра и донесе у кљуну гранчицу.

Друга опет Мексиканска племена имају опет друкчије приче о потопу.

Александар Хумболт тврди, да је код свију племена на горњем Ориноку нашао на приче о „греховном потопу.“ Од тих чудноватa је прича Таманака, која вели: да се од потопа избавио само човек и жена на брду Таманаку. Беху тужни због самовања; те им неки глас заповеди, да бацају преко својих глава у натраг јелуре од ораха маврикијске палме. Из јелурâ, које је човек бацао, посташе људи, а од оних, што их је жена бацала, посташе жене.

Перуанци причају, да је њихов краљ Инка Мако Капак са својом женом Манка Елом одмах после великог потопа дошао у њихову земљу и то са св. острва Тити-Кака, које је прво сунцем озарено.

По другој опет причи Перуанској, после великог потопа изашло је из 3 отвора на једној стени 4 човека и 4 жене Један од тих звао се Манко Капак.

Трећа прича говори о неком горостасу, који се после потопа јавио на југу Куцка. Овај је

поделио свет на четири дела четворици владара (краљева). Један се од њих звао Манко Капак. На свима готово острвима јужног океана наићи ћемо на приче о потопу. Често и код већине је повод истом грех и неваљалство људи. Обично се само по где који избавља у ковчегу или лађи, која се обично на каквом брду заустављ. Животиње а највише птице изашиљу се као весници. Приносе се жртва и спомиње се дуга.

Главно је, што из свега видимо, да се прича о греховном потопу налази готово у предајама свију народа; наравно да свака има на себи тип и особину дотичног предела, где се прича и народа, који ју прича. Као весници узимају се обично оне животиње или птице, које се у дотичној земљи налазе.

Осим прича о потопу готово код свију набројаних народа постојале су и постоје приче о

У *Сремц*.

навилонској кули, расељењу народа и друге у „Битију“ забележене.

Егзистенција таквих прича у предањима тако рећи свију живих и изумрлих народа, како старог тако и новог света, јасно сведочи, да су догађаји забележени у Библији заиста истинити Та општитост речених прича сведочи, да исте нису просте гатке, већ праве приче, пошто за подлогу имају истинити догађај, који се у давној давнини збио, по доказу, данас већ, и при родне науке.

Што се пак неке од тих прича косе у неколико са природним наукама, ваља знати, да су исте писане са гледишта тада савремене науке и из мотива не научних, него религиозних. Треба напослетку узети у обзир место и време, где и када, прилике, под којима, и образованост људи, за које су писане.

К.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Седнице саборског одбора**) држаће се у *Карловцима* 13. (25.) јуна о. г. и идућих дана.

— (**Извештај о раду седнице Епарх. Конзисторије горње-карловачке**) држане у *Плашком* 28. априла 1894. — Јереју А. М. обзиром на болест му, дозвољено је, да остатак епитимије издржи код куће, мјесто у Гомирју. — Тужба сликара А. Бојарића против јереја И. О. забачена и сликар плаћа повјерењствене трошкове. — Јерејеу Д. Б. скраћена епитимија за мјесец дана. — Оболелом пароху јасеничком, јерају П. Г. пристављен за личлога помоћника јеромонах Игњ. Мамула, за трајања болести парохове. — Тужба јереја Д. Б. против јереја М. М. забачена и тужитељ позват, да туженога моли за опроштење, а и да плати односне повјерењствене трошкове. — Јереј М. О. позват, да одмах иде у Ман. Гомирје на казну, досуђену му под бр. ЕК. 93. ех 1894. — Расписан стечај на парохију-протопопију кореничку. — Администрација парохије доњинске повјерена јерају Сими Рашети. — Наређен избор пароха у Буњићу. — Поводом преставке свештенства протопресвитерата доњебудачког умољен Админ. Одбор овдашњи за сходан налог, да црквене општине дају парохијским (односно протопресвитерским) звањима нужни канцеларијски паушал. — Јереј Ст. Косановић одређен за администратора парохије бјелопољске, а јереј Стојан Савић за адм. парохије смиљанске. — Тужба јереја Т. М. против капелана му јереја А. Ц. забачена. — Тужба Дане Дражића и др. против јереја Д. Б. забачена, и тужитељи осуђени на плаћање повјерењствених трошкова. — Реплика дра Свет. Шумановића у фишкалном процесу против јеромонаха У. П. вадата јерају Н. Р. на дуплику. — Јерају М. М. забрањено потписивати квите патентама и невиноирања туђе парохије. — Осим тога ријешени су још неки познатији предмети; а и неке брачне ствари помакнуте за корак напријед.

Р.

— (**Извештај о радњи седнице Епарх. Админ. Одбора гор. карловачког**) држане у *Плашком* 28. априла 1894. — На основу извештаја мјесноитога повјереништва о истрази у црквеној општини чемерничкој тужени парох М. М. ријешен са свијем од оптужбе, а против-тужитељ Јован Борота придржан на плаћање комисионалнијех трошкова. — Одобрен намет за поправак парохијског стана у Кожићу, у Топуском, Пошини и Поникварма. — Одобрен намет за поправак гробља у Бовању. — Исто за поправак цркве у Тобољићу; исто за Мућаву и Блатушу. — Исто за грађење стана у Вељуну. — Црквена општина кореничка позвана, да уговор о изнајмљењу парох,

стана Адјин. Одбору на увиђај поднесе. — Извештај о обнови ц. о. заступства костајничкога узет на знање. — Исто за ц. о. у Вренцу и у Четвртковцу. — На црквену општину класничку ударен намет ex officio за грађење новог парох. стана, пошто се ц. о. показала немарном за то. — Умољена вис. Влада, да намет од 4000 фор. за грађење новога парох. стана у Залужници изволи распорезати дати кроз 4 а не кроз 2 године. — Молба црквене општине перланске, којом моли потпору, да јавити подузетнике, што су градили цркву на Перли, — препоручена високој Влади. — Предузети неки кораци за поправак цркве у Бојаницима (у Крањској). — Црквена општина петрињска упућена да редовни суд гледе тражбине од 718 фор. 04 н. а на г. г. Ј. М. и А. П. — Извештај о извршењима пријављених „нереда“ у црквено-општинском рачуноводству примишљанском узет на знање и учињене сходне одредбе. Р.

— (**Извештај о мајским седницама епарх. управе Темишварске.**) *Епарх. Конзисторија* темишварска држала је своју седницу 17. (29.) маја о. г. у којој су следећи важнији предмети решени: Досуђено је Љубомиру Панићу, проти в. бечкеречком, у име станарине 300 фор. годишње и то започињући од 1889. године, које је године реикрипт уални начни наплаћивања код црк. општине в. бечкеречке уведен. — Потврђен је избор јереја Ђорђа Јеврића, пароха сегединског, за протопресвитера-пароха арадског. — Васа Лучић, свршени богослов из Сусека, припуштен је избору за прот. капелана, а Милета Јакшић, свршени богослов из Срп. Црње, Голуб Петровић, ђакон пршачки и Георгије Павковић, ђакон сомборски, припуштени су избору за ђакона у В. Бечкереку. — Узет је на знање извештај јереја Петра Ђурића, пароха чакавачког, да је девојку Јелисавету Вагнер из римокатоличке у срп. прав. веру превео. — Позвана је цркв. општина мехалска, да администратору там. парохије дугујућу свешт. плату у року од 30 дана исплати. — Пожурена је цркв. општина лукаревачка, чија је парохија краљевачком пароху поверена, да парох. дом оправи, како би засебног пароха добити могла. — Молбенице неколико слабо дотираних свештеника и парох. удовица ради полученља државне припомоћи спроведене су с' препоруком министарству богочасти и јавне наставе. — Администратор шурјанске парохије осуђен је, због нељоралног владања, на шестонедељну епитимију у манастиру Бездину, са обуставом целе плате. — Најпосле донесена су решења у брачним споровима.

Епарх. Админ. Одбор темишварски држао је своју седницу 18. (30.) маја о. г. у којој су следећи важнији предмети решени: Образложеном представком по ново ће се умолити министарство богочасти и јавне наставе, да црквн. општини сочанској, на цељ зидања нове цркве, државну припомоћ подари. — Од франко-угарског осигуравајућег друштва достављена свота од 316 ф. 25 нов., као 40% ни део премија, које су подручне црквн. општине истог друштву на своја од пожара осигурана здања за год 1893. уплатиле — унесена је у овоепарх. фонд. — Дозволено је црквн. општини срп. елемирској, да своју цркву с поља оправити може, но да има предходно расписати дражбу на јамак и да тиа овакво поднети предрачун и резултат дражбе на одобрење. — Одобрена је обнова $^1/_2$ скупштине црквн. општине врањевачке, а одбијен је признв неколико скупштинара врањевачких као задоцњен и неоснован. — На молбу црквн. општине чоканске, да зајам од 1500 ф. подићи може ради зидања нове школе, позвана је иста општина да овамо поднесе план, предрачун, грунт. извод оне куће, на место које ће зидати нову школ. зграду и грунт. извод оне некретнине, на коју мисли зајам подићи. — Дозволено је црквн. општини т.-кањишкој, да неуториво црквено потраживање своје бришати може. — Одобрен је уговор, по коме је црквн. општина срп.-арадачка купила кућу од срп.-елемирског властелинства за 2110 фор. — Није одобрена обнова $^1/_2$ скупштине црквн. општине ђалиске, јер су председник и подпредседник по ново изабрани, а нису исконцкани; тако исто није одобрена ни обнова половине црквн. одбора исте црквн. општине, јер је при жребању исконцкан подпредседник црквн. општине, који при обнови црквн. одбора жребању не подлежи, те је позвана црквн. општина ђалинска, да овај свој поступак разјасни. — Под претњом суспензије по ново је пожурен председник црквн. општине т.-бечејске, да црквн. рачун од 1878. до закључно 1893. год. у року од 15 дана овамо на прегледање поднесе. — Према примедбама министарства унутрашњих послова поново поправљени штатут Марије Шифлан рођ. Бибић, поднесен је горехваљеном министарству на одобрење. — Јереј Ј. Гавриловић, бивши адм. црнобарске парохије, позван је, да исплати порезни дуг од 231 фор. на парох. сесији црнобарској. — Дозволено је црквн. општини темишварско-фабричкој, да на место старе трошне црквн. општинске зграде нову кућу зидати може, која би по приложеном предрачуну 66.100 фор. коштала, и да на ту цељ зајам од 60.000 ф. подићи може, те је према томе позвана иста општина,

да дражбу на жањак распише и да резултат дражбе овамо на одобрење поднесе. — Одобрена је црк. општини срп.-илирјској, да ради конвентирања свога дуга од 5400 фор., који је услед зидања нове школе и куна пароx. дома постао, плаја од 5500 фор. подићи може, те да оводносну обвезницу ради клаузилирања овамо поднесе. — Одобрена је обнова $^1/_2$ скупштине црк. општине кетфељске, и обнова $^1/_2$ скупштине црк. општине подошке. — Тоша Јерка бивши црк. тутор општине товладјске, осуђен је на исплату своте од 34 ф. 87 нов., сврху које није могао рачун да положи. — Пријава Димитрија Протановића жалбе против управе ц.к. општине арадске због некоректног руковања са црк.-општ. имањем, издата је црк. општини арадској на изјашњење. — Од црк. општина поднесени рачуни и предрачуни издати су епарх. ревизору на прегледање.

У Темишвару 31. маја 1894. П. М.

— (**Слава црквена на Чопеју.**) Други дан Духова биће слава црквена на Чопеју — на салашима новосадским.

— (**Прелаз у православље.**) Пишу нам из Тителе: У недељу 29. маја ове године прешла је из римокатоличке у нашу источно-православну веру Катарина супруга овдашњег занатлије Јосифа Секулића а кћи негда становника чурушког Лудвига Ња̂ја. Пре не пуне године дана удала се за реченог мужа јој. — Обред је црквени свршио свечаним начином свештеник Емил Стешанов, који је том приликом својом беседом пуном одушевљења у присутних изазвао сузе миља и радости. — Ово је за пет месеци други случај.

— (**Одкрштавање.**) Пишу нам из *Острогона*: У парохији острогонској један је римо-католички свештеник крстио из смешаног брака рођено дете, које по закону православној вери припада. Почем исти по свршеном крштењу чин крштења није дотичном православном пароху саопштио, шта више ни на искање саопштити хтео, овај га пријави дотичној власти, која га првостепено на 50 фор. глобе или у случају неплаћања на 5 дана затвора осуди. Услед апелате рим. католичкога пароха другостепени суд одобри првостепену пресуду. И тако жалена острогонска парохија, која тек један православни дом броји, умножи се са једном душом. Знаменито је још и то, што је то први случај и баш у Острогону, где је рим. католички Спон, да се првостепено 50 фор. глобе пресудило. —и—

— (**Освећење капеле у Ади.**) Јављају нам из Аде, да су Пера *Дудварски* и жена му Полька саздали лепу црквицу на српском православном гробљу. На летњег св. Николу освећена је та капела. Службу је служило пет свештеника. Приликом освећења било је много народа.

— (**Промена уредништва „Босанско-Херцеговачког Источника“.**) У Босни и Херцеговини излази већ осму годину месечни духовни часопис за црквено-просветне потребе српског православног свештенства. Власник је тоже листу АЕ. М. Конзисторија у Сарајеву. Дојакошњи уредник *Ђорђе Петровић*, протопресвитер и конзисторијални саветник, одступио је са трећом овогод. свеском „Источника“, а власништво је поверило уређивање листа *Васи С. Поповићу*, протојереју и члану конзисторије. Но и поред промене уредника неће бити никакве измене у правцу и програму листа. Цена је листу 4 фор. годишње.

— (**Матичин Одбор за издавање „Књига за народ“ из задужбине Петра Коњовића**) изашао је 27. маја о. г. своју седницу, на којој саопштавано ово: На основу оцене дра Ђорђа Дере примљен је за „Књиге за народ“ спис: *„Наше одело“* од Стевана Миловановића, али да га писац у нечем скрати. — Приповетка: *„Христићанка Гала“*, коју је с руског превео Коста Поповић, издана је на оцену дру Ђ. Дери. — Слика из народног живота с натписом: *„Ко је као Бог“* од Миливоја Чудомировића, предана је на оцену Стевану Миловановићу. — Превод с руског свештеника Александра Ђурчића: *„Одабрани живот светих*, у кратко описани по минеју“ (за месец јануар) — издан је на оцену А. Сандића. — На основу оцене А. Сандића одбијено је дело: *„Чика Томина колиба, или моћ ракије“*, које је с мађарског превео Петар Крстоношић.

ИСПРАВАК.

У 21. броју овога листа, на стр. 333, у *исказу* о прилозима на споменик Стратимировићев, треба код *Товаришева* да гласи име *другог* приложника *Јосим Радојчић*, а не Јосим Бугарски — што се овим исправља.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ. [70]

Подписанима, у име црквене општине буковачке, част је јавним путем изразити Г. Петру Ранковићу, опште уваженом становнику буковачком, најусрдњију благодарност, што је српско-православној цркви на Спасов дан, — на дан славе црквене — поклонио скупоцено и дивно израђено небо, од најскупоценије материје, са дивно израђеним натписом, у вредности од преко 600 ф.

Овим племенитим даром је Г. Петар Ранковић украсио српско-православну цркву и уједно овековечио име своје и показао се достојан потомак својих предака, јер што год српско-православна црква од скупоценијих утвари имаде,

све су драгоцени поклони породице Ранковића, и становништво овога места свагда ће са благодарношћу се сећати и величати име Г. Петра Ранковића и породице му.

На том племенитом дару српско-православној цркви, нека је вечита слава и хвала г. Петру Ранковићу. Живио га Бог много и дуго! Живила дична породица Ранковић!

Српско-православна црквена општина у *Буковцу*, 27. маја 1894.

Нероводља: **Поповић.** Председник: **Стефан Стефановић.**

Рачунски преглед

прихода и расхода *епархијског фонда бачког* у Новом Саду од 1. јануара до 31. децембра 1893.

Врсте прихода:

Пренос готовине из рачуна 1892. г.	850 ф. 16 н.
Вађени улог из новчаних завода	980 ф. 77 н.
Добивени рабат од француског осигуравајућег друштва	542 ф. 28 н.
Прилог од срп. прав. црквн. општина бачке епархије	1567 ф. 11 н.
Прилог од срп. прав. свештенства бачке епархије	544 ф. 50 н.
Прилог од поделења диспензација	170 ф. — н.
Прилог од рукоположених Ђакона	10 ф. — н.
Приход од привремено упражњених парохијских сесија	999 ф. 73 н.
Приход од залишне сесије у Станишићу за јерархијски фонд	329 ф. 98 н.
Приход од продатог шематизма бачке епархије	65 ф. — н.
Враћени предујам	15 ф. — н.
Добивене камате на штедионичке улоге	87 ф. 06 н.
	6.161 ф. 59 н.

Врсте расхода:

Рачун плате епархијског ревизора	399 ф. 96 н.
Рачун дневница епархијских писара (дневничара)	121 ф. 70 н.
Рачун на зајам дапог новца . . .	100 ф. — н.
Рачун предујма уз повратак . . .	60 ф. — н.
Рачун уштеог улога на приплод . .	4149 ф. 92 н.
Рачун набавке гвозденог благајне за епархијски фонд	215 ф. — н.
Рачун штампања шематизма епархије бачке	600 ф. — н.
Рачун разновсрних издатака канцеларијских	102 ф. 05 н.
Рачун за пренос књижнице блаженопч. епископа Василијана	62 ф. — н.
Рачун одасланог новца јерархијском фонду у Карловце	329 ф. 98 н.
Рачун завршне готовине концем 1893. год.	20 ф. 98 н.
	6.161 ф. 59 н.

Актпвно стање епархијског фонда бачког концем 1893. год.

Преостала готовина од 1893. године	20 ф. 98 н.
Улог код новосадског централног кредитног завода	5562 ф. 65 н.
Укамаћена главница у облигацијама	1246 ф. 83 н.
Потраживање приноса код срп. прав. црквн. општина епархије бачке . .	1250 ф. 96 н.
Потраживање приноса код подручног свештенства епархије бачке . .	24 ф. 44 н.
Потраживање прихода од привремено упражњених парохијских сесија	1825 ф. 37 н.
Потраживање предујма код једног чиновника епархије бачке	45 ф. — н.

Целокупно активно стање чини **10.776 ф. 23 н.**

У *Новом Саду* 31. децембра 1893. год.

Борђе Бељански с. р.
књиговођа и благајник епарх. фонда бачког.

Овај смо рачунски закључак прегледали, са књигама и прилозима сравнили и нашли, да се у свему слаже.

У Новоме саду 5. (17.) маја 1894. год.

Рачуно-прегледатељи епархијског административног одбора бачког:

Душан Јовановић с. р. **Милан Ћирић** с. р.
окр. протопрезвитер.

Др. Лаза Станојевић с. р.

У седници епарх. адм. одбора бачког, држаној у Н. Саду 5. (17.) маја 1894., овај је рачун под бр. Е. 564. — АО. 226 одобрен и рачунском ревизору *Ђорђу Бељанском*, као књиговођи и благајнику епарх. фонда, надана је опросница за исти рачун.

Готова је књига

НАЗАРЕНСТВО

ЊЕГОВА ИСТОРИЈА И СУШТИНА

написао

Владимир Димитријевић

студент богословије

наградила „Матица Српска“ са 200 форината

и може се добити у *Српској Манастирској Штампарији за 1 фор. 20 н.*

Књига се ова још може добити и у књижари *Арсе Пајевића* у Новом Саду.

Књижари и растурачи књиге ове добиће 25% рабата.

Наруџбине ће се само за готов новац примати.

У Новом Саду, 12. (24.) маја 1894.

Српска Манастирска Штампарија.

ОГЛАСИ.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 68 2—2

На основу скупшт. закључка од 13. марта 1894. срп. прав. општине Срп. Елемирске, а услед одобрења славног Еп. Адм. одбора у Темишвару од 18. маја 1894. под бр. Е. 360 АО 243 расписује се дражба на мањак ради оправљања цркве сиоља.

По прорачуну износи:

Дунђерски посао	1933 ф. 68 н.
Зидарски посао	818 ф. 10 н.
Столарски посао	190 ф. — н.
Лимарски посао	86 ф. — н.
Златарски посао	33 ф. — н.
Ковачки посао	12 ф. — н.
Укупно	3072 ф. 78 н.

А. Сваки дражбоватељ дужан је од горепоменуте своте 10% у име јамчевине у руке председништва положити.

Б. Општина задржава себи право поверења према подузимачу.

Г. Јамчевина ће се повратити подузимачу после обављене калаудације.

Д. Дражба ће се одржати 7. (19.) јуна о. г. у 2 сата после подне у местној основној школи.

Ближи услови могу се код председништва ове црквене општине дознати.

У Срп. Елемиру 25. јуна 1894. г.

Петар Вуков, перовођа. Момиров, председник.

Камилавке. 25 12—20

За г. г. мирско свештенство, а по одлуци и благослову српског светог синода од 21. октобра 1893. год. од отворено плаве чоје и кадифе, з-и рађујемо и то: од најфиније чоје и кадифе. Молимо г. г. протојереје и свештенике да нам се с поруџбином обраћају.

Земун, 16. фебруара 1894. год.

С поштовањем

Витомир Марковић и Павловић, кројачи прав. и свештен. одела и кројачи цркв. утвари.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 66 2—3

Подписана срп. православна црквена општина на темељу скупштинског закључка од 15. (27.) маја 1894. жели своју *цркву у Будимци* оправити.

Посао је процењен:

1. Направа новог иконостаса, и то:	1200 ф.
а) Тесарски посао без материала	43 ф. 60 н.
б) Столарски и кипарски посао са материалом	470 ф. 40 н.
в) Сликарски и личилачки посао са материало м	497 ф. 60 н.
г) Тесарски материал	60 ф. 80 н.
д) Остали материал	115 ф. 00 н.
е) Непредвидљиви трошкови . . .	12 ф. 00 н.
Укупно	1200 ф. — н.

2. Подигнуће куће, стубова, кречење и ине зидарске радње с' поља и изнутра без материала 410 ф. 40 н.

3. Дражба на мањак држаће се 19. јуна (1. јула) 1894. у 11 сати пре подне у општинској кући у Будимци.

4. Дражбовање се са устменим понудама на целокупни посао и на сваку поједину радњу; сваки дражбоватељ дужан је од горње своте 10% у име јамчевине у руке председнику положити.

5. Општина задржава себи право поверења подузимачу.

6. Јамчевина ће се повратити подузимачу после обављене калаудације.

7. Ближи услови као и нацрти могу се до дана дражбе код председника црквене општине видети.

У Будимци дне 19. (31.) маја 1894.

Срето Радовановић, перовођа. Исидор Бранковић, председник.

Оглас. 40 10—10

По закључку и благослову светог Синода од 21. октобра 1893. г. носиће и мирско свештенство „камилавке“, за то сам слободан пречасном мирском свештенству препоручити „камилавке“ које ја израђујем а и готових имам у великом избору од фине плаве, а за монашко свештенство црне кадифе, као и плавог и црног перувијена.

Осим тога код мене се могу добити одежде, барјаци, литије, плаштанице, палоња, стихари, завесе, чираци, кадионице, кандила, путири, ручни и престолни крстови и т. д.

Нови Сад, марта месеца 1894.

Прва кројачка радионица свештеничког одела и свију црквених утвари

С поштовањем М. Соколовић.

СТЕЧАЈ.

69 1—3

Овим се расписује стечај на ново установљено *место учитеља* I. и II. разреда мушк. школе у *Сра. Кларији*.

Са овим местом скопчана је плата од 350 ф. а. вр., коју плату изабрани учитељ у напред прима, 2 хвата дрва, слободан стан од 2 собе, кујне, шпаја, подрума, шупе, проштрана авлија с' $^1/_4$ ланца баште, сламе по потреби.

Изабрани учитељ дужан је, на основу наставног плана одређене предмете ученицима предавати и у цркви леву певницу држати.

Од компетената изискује се, да су Срби прав. вере, оспособљени учитељи у Сомборској учит. школи и да су у мађ. језику потпуно вични.

Само оспособљени учитељи, који желе ово место заузети, имају своје молбенице, са нужним сведоџбама потписаној општини до 20. јула о. г. поднети; који се лично представи узима се у обзир.

Приметити је, да ће изабрани учитељ 1. септембра звање заузети.

Из седнице црквено-школ. скупштине, држане у *Срп. Кларији* (Zsombolya) 12. априла 1894. године.

Срп. пр. општина.

СТЕЧАЈ.

62 3—3

Овим се отвара стечај за *учитељицу* на четворо-разредној женској вероисповедној школи у Српској Неузини.

Плата је у готовом новцу 300 фор. а. вр., у име школ. послуге 30 фор. а. вр., у име паушала 5 фор. дрв. шест хвати тврдих дрва за себе и школу, слободан нов стан са 2 собе, предсобљем и т. д. и баштом у износу од 200□ хвати.

Изабрана учитељица дужна је све на основу закона одређене предмете деци предавати као и ручни рад, и с децом св. богослужење похађати.

Оспособљене учитељице, које желе ово место заузети, имају своје молбенице са нужним сведоџбама снабдевене до 29. јуна 1894. године школ. одбору поднети. Истога дана ће се и избор обавити.

Изабрана учитељица добиће у име путна тромка 10 фор. авр.

Из седнице школ. одбора држане дне 8. маја 1894. у Срп. Неузини.

Школски Одбор.

СТЕЧАЈ.

65 3—3

Овим се расписује стечај на упражњено мје *пароха*, и к једну *окружне прте, карловачког*.

Интеркалара нема.

А компетенти јавити се могу најкасније 15. (27.) јунија 1894.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком 28. априла 1894.

Потпредсједник Епарх. Конзисторије:

Григорије Н. Живковић,
протосинђео.

Нови Сад, априла 1894.

П. Н.

Пошто сам дознао да су све српске црквене општине налог добиле, да нове печате (штамбиле од каучука) набавити морају, то сам тако слободан моје посредовање за набавку истих препоручити.

Осим штамбила, које у разним израдама као и са светим ликама, исто тако набављам и печате на тучу резане, марке (Siegelmarken) за шема, све тачно израђено и под мојом гаранцијом.

Моје услуге препоручујући остајем с поштовањем

Леонидас Стерио,
у српској задрузи за међусобно помагање и штедњу.

48 5—10

КУРС
ЗА ЈЕДНОГОДИШЊЕ ДОБРОВОЉЦЕ
У СУБОТИЦИ.

Они младићи који нису свршили средње школе и немају *испита зрелости*, који би морали код војске **три** године служити, *могу добити дозволу* да **једну** годину као добровољци служе, али морају пријамни испит пред главним заповедништвом војеним положити.

За овај испит може се у моме заводу спремити. Од мојих ученика многи су већ добили дозволу за полагање испита, многи су пети положили, њихово време у војсци одслужили и сада су *официри у резерви* а многи сада у војсци служе.

Ко би се желио у моме заводу спремити за испит, нека се изволи на мене обратити, где ће опширно унутрашње добити.

Приправници не могу бити млађи од 17, као ни старији од 20 година.

Леополд Ландесман

ТВОРНИЦА ВЕЛИКИХ САТОВА
П. Ђ. ПАНТЕЛИЋА У ЗЕМУНУ.

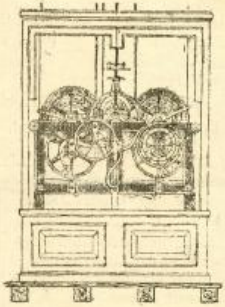

НОВЕ ТОРОЊСКЕ САТОВЕ

израђује за цркве, школе, магистрате и све јавне зграде по најновијој конструкцији (Drathseil & Stiftengang) и умереној цени, прима старе на оправку и реконструкцију.

Предрачуне шаље на захтевање бесплатно.

Сиромашнијим општинама даје на отплату.

63 3—15

СРПСКА МАНАСТИРСКА ШТАМПАРИЈА У НОВОМ САДУ.

Српска Манастирска Штампарија која је снабдевена са свим штампарским прибором и нужном артијом разне врсте, ради све штампарске послове са оном солидношћу, која искључује потпуно сваке спекулативне рачуне, који би били недостојни оне цели, ради које се појавила идеја о оснивању ове штампарије а која се усредсређује у тежњи, да се колико је могуће помогне свакиданьим потребама аутономних органа наших, књизи и просвети народној а поглавито црквеној и школској књижевности, солидном израду и пристојном ценом.

Да пак своју вишу цел ова Српска Манастирска Штампарија временом постићи може, нужна јој је и материјална потпора, ради које управа Српске Манастирске Штампарије сада на домаку нове године, умољава свакога а особито све српско-црквено-народне аутономне органе, да је почаствују наруџбинама, које ће најтачније и по **најумереније** цени извршене бити.

Српска Манастирска Штампарија налази се у **дунавској улици бр. 13.**

С одличним поштовањем

Управа Српске Манастирске Штампарије.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За **страни земље:** на годину 5 фор. На Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Српској Манастирској Штампарији** а остали рукописи **уреднишству „Српског Сиона“ у Нови Сад.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 12. јуна 1894.

КОЛИКО НЕДЕЉА МОЖЕ БИТИ У ЈЕДНОЈ ПАСХАЛНОЈ ГОДИНИ?

Расправља: ***Југ Станикић, парох.***

(Наставак).

Исто као што се од срца радовати можемо томе, што су горња питања постављена, и што се нисмо и тежило за тим, да дођемо до тачног и правилног одговора на та питања; тако исто, управо са још већим жаљењем и негодовањем, морамо осудити начин, којим је спор о тоти важној и озбиљној ствари вођен.

Па нека ми је дозвољено и незамерено рећи и навести коју о том начину.

А какав беше тај начин?

Нека га оцени човек од мене позванији; ученљак од мене бољи.

Приказујући у бившем црк. листу „Истини“ (1888.) брошуру г. Руварца: „О читању јеванђеља у недеље на служби преко целе године“, уредник истог листа, или неко други наводи ово: „Од лане повела се немила и са врло мало обзира вођена полемика између г. Д. Руварца и једног младог господина, који је тек свршио карловачку богословију, Светозара Нинића Шакрака ..... Полемика је вођена у јавним листовима ... и као што кажемо са нимало обзира ни с једне ни с друге стране. Питање је озбиљно и важно за црквену праксу, па да се расправљало хладно, од користи би било; а тако испрекрштане питање личним пословима и узајамним увредама, те се најпосле није ни разумијевало, шта се хоће, и које становиште ко брани.“ (Стр. 286.)

Ваистину — начин недостојан толи важне и озбиљне ствари; начин, који не служи ни најмање 'борцима на част, ни као људина, а то ли — богословима и свештеницима!

Не знам, да ли пок. Шакрак није хтео, или није могао писати ладно и озбиљно, онако, како то захтева важност и озбиљност саме ствари; но г. Руварац као да баш хотимице не хтеде ствар расправљати мирно и ладно, „sine ira“. Да тако мислимо, да то закључимо, даје нам права и основа једно место из чланка, које је г. Руварац написао по смрти Шакраковој; ево тога места: „Како је Шакрак отишао Богу на истину, не остаје нам сада друго, већ да озбиљски једном приведемо крају питање: „О читању јеванђеља у недеље по грчком Јеванђелистару.“ („С. С.“ 1894. стр. 7.)

Овим местом је г. Руварац сам осудио начин, којим је спорио са пок. Шакраком; овим местом је потврдио, е је приказавач његове брошире имао пуно право, када је рекао, да је баш и са стране г. Руварца „полемика вођена са нимало обзира“. Та ето г. Руварац изјављује, да ће он „сада“, дакле тек после смрти Шакракове ствар „озбиљски“ расправљати и расправити.

А зар он то није могао чинити и за живота Шакракова?! Та кад је могао „сада“, за што не хтеде ствар „озбиљски“ расправљати?! Па збиља: кад он „сада озбиљски“ ствар расправља, да како ју је пређе расправљао? Зар — „неозбиљски“! Па приличи ли „озбиљску“ ствар „неозбиљски“ расправљати!!

А да нешто Шакрак не „оде Богу на истину“ — шта би било онда? Зар свештенство не би тада још дошло до „озбиљске“ расправе тако важне и озбиљне ствари, бар од стране г. Руварца?!

Зар смо, — по несрећи — дотле дотерали, да кад двојица поведу спор, ступе у борбу ради какве важне и озбиљне ствари, тад — да би дошли до „озбиљске“ расправе — морамо желити и радовати се — horribile dictu — смрти једнога од бораца?! Зар — туго наша — да весело кликнемо: хвала ти Боже, што узе Шакрака те је „сада озбиљски приведено крају питање: О читању јеванђеља и апостола у недеље, по грчком Јеванђелистару“?! — **Ѳ**ли!!

„Ѳ семѣ да разумѣетѣ мїр, їако мои оученицы есте, аще любовь имате между собою“ (Јов. 13., 35.) — учи небески учитељ своје ученике.

А да нас нешто Спаситељ упита: **„по чесмѣ разумѣетѣ мїр, їако мои оученицы есте“** — шта бисмо му одговорили, на што бисмо му престом указали? Не бисмо ли ијком поникнули; не бисмо ли зар главу оборили, очи к земљи упрли?! Та где: ми ни толико „љубави међу собом немамо“, да неку ствар, — чије овако или онако решење не задире ни у чије интересе, ни моралне ни материјалне — мирно и ладно претресамо и претресемо, „озбиљски“ и достојанствено расправљамо и расправимо!

Или — али доста! Опрости, драги читаоче, ја се на овоме можда и сувише задржах; но што сам о томе толико рекли и навести морао, јесте због тога, што — на жалост — није случај само код пок. Шакрака и г. Руварца, да се нека ствар мирно и ладно, „озбиљски“ и достојанствено не расправља, има тога и код других, баш — ако ће — и у нешто мањој мери; па рекох и наведох то у жељи и намери, да бар од данас тога не буде.

—

Као што си се, драги читаоче, из побројаних чланака и описаног начина уверио: спор је био дуг, борба жестока; на поред све дужине спора ми на горња питања ипак немамо јасна, тачна — кратка одговора; а немамо га, држим, баш због тога, што борба беше и одвише жестока, „те се најпосле није ни разумијевало, шта се хоће, и које становиште ко брани.“

Да, ми још ни данас не знамо, ко има право, ко је победио: пок. Шакрак или г. Руварац.

Кад прочитамо „Завршни одговор“ и „Завршну реч“, онда некако долазимо до тога, да закључимо и рекнемо: па имају право обојица, победише обојица — бар борци одоше са бојног поља као победиоци, и један и други повукао се са попришта са уверењем, да је победио и да није побеђен.

Можда је — у неколико — и тако: можда у нечем има право пок Шакрак, а у нечем г. Руварац. Но у чему има право један, а у чему други — то се не зна, а то се из њихових чланака знати и не може.

Да се доиста не зна, ко има право, ко је победио, сведочи то, што приказивач Руварчеве брошире — пошто је навео тврдње Шакракове и споменуо наводе Руварчеве — не каже, ко има право, на чијој је страни победа, него вели, да би „на истакнуто г. Руварцем

мишљење неопходно било обратити сву пажњу“, и да би „дотични дужни били просудити о њему“.

Но оцењивач и приказивач Руварчеве брошире није имао пред собом најновијег чланка г. Руварца: „О читању јеванђеља и апостола у недеље, по грчком Јеванђелистару“, нити му је позната била таблица у томе чланку наведена, те би можда данас био по све другог суда и мњења, можда би сада досудио победу г. Руварцу.

Не знам, — но бих рекао, да смо ми и поред споменутог чланка Руварчевог онде, где смо и пре били, или бар нешто даље; али свакако нисмо са свим на чисто са одговором на горња питања, или бар ја нисам.

У осталом, ја бих могао признати и вољан сам допустити, да сам ја — што се свађања и разумевања тиче — „**малк**“, па можда и „**мній къ кратіи мой**.“ Али да би требало и мени, као српско-православном свештенику, који бих не само желео, него, који бих и сам требао тачно и правилно читати јеванђеља, ствар посве разјаснити и расветлити, ма се због тога и која више рећи и написати морала, — држим, да је ван свачије сумње: а шат' опширније, те и јасније тумачење не дође добро — баш мени самоме.

Још ми је напоменути, да је на навод г. Руварца, иза таблице стављени: „Који српски свећеник иђуће 1894. г. читао буде овако наскрсна и на служби јеванђеља и апостоле у недеље, тај нека уверен буде, да су иста читана у означене недеље и у свима православним црквама све четир васељенске патријаршије, у црквама румунским и бугарским“ — учинило славно уредништво „С. С.“ под звездицом следећу примедбу: „Ми смо особито захвални вредном и преч. г. проти Руварцу на овоме прилогу, али упозорити морамо наше свештенство, да је у овоме прилогу ток предлог за нашу цркву, који долази данас од г. Руварца, но о којем — ако потребе буде — решење припада св. Синоду.“ И према овој примедби не можемо се и не смемо се у свему придржавати навода г. Руварца све дотле, док ту ствар — пошто се прво свестрано претресе и расправи — не „реши св. Синод.“ Важност и озбиљност саме ствари налаже, да се при решавању њеном опрезно поступа, да се са усвајањем предлога не хита, него да се треба држати оне: „audiatur et altera pars.“

Имао бих истина на сва наведена питања по што-шта навести и приметити, но ја се од тога — бар за сада — уздржавам, из разлога тога, што је г. Руварац обећао, да ће „штампати работу Прокопија Болића са свим попуњену и поправљену тако, да ће бити тачнија и потпунија од свију грчких, славенских и румунских јеванђелистара“; а после те „работе“ моје ће примедбе — но свој прилици — бити са свим излишне. Укаже ли се пак умесност и потреба мојих примедаба и после исте „работе“ — имаћу бар тада пред собом целину, све нужно градиво, те ће ми моје примедбе бити разложитије, наводи и наводи темељнији, тврдње и закључци поузданији. —

Остављајући остала, расправиће сада и одговорити на прво спорно питање; осим тога рећи ћу коју и о називу „празничне недеље.“

(Наставиће се).

БЕСЕДА У ДРУГУ НЕДЕЉУ ПОСЛЕ ДУХОВА.

(Ев. од Мат. IV. 18—24).

По руском од ***Григорија Стајића****, свештеника у Мокрину.*

Господ наш Исус Христос сишао је на земљу не само за то, да просвети и усрећи Јудеје, међу којима се родио и живео, него и за то, да сав род људски руководи на путу врлине и спасења. С тога се он, и ако је његова божанска наука јасна, појмљива, убедљива и приступачна свима, по своме високом промислу за времена постарао да нађе достојне проповеднике и апостоле, који ће његову спасоносну науку по целој васељени раширити.

Евангелије, које се данас чита, приповеда о томе, како је Исус, пролазећи поред мора Галилејског, т. ј. поред повећег језера Гени-

саретског, опазио два брата: Симона, кога су називали и Петром, и његовог брата Андреја, где бацају мреже своје по мору, јер беху рибари.

Исус се окрене њима и рекне: »Хајдете за мном, и учинићу вас ловцима људским“. И Петар остави са Андрејом мрежу своју, и одмах радо пође за њим и постану његови ученици, а за тим и апостоли хришћанске науке.

Овде морамо опазити то, да је Исус тиме, што је за ученике и следбенике своје изабрао два *браша рибара*, хтео и нама да покаже, да од својих следбеника иште братску љубав једног према другоме, да иште сагласност и мир. У исти мах нас учи још, да је сила хришћанства заиста сила божанска и надприродна, која ствара од рибара ловце људске, проповеднике речи божје, учитеље и добротворе рода људског.

Па с истом усрдношћу, с којом су два брата, Петар и Андреј, оставили мреже своје и пошли за Спаситељем, научимо се и ми испуњавати* божанске заповеди нашега Господа, који је рекао не само Петру и Андреју, него и свима нама: „Ходите мени сви, који сте уморни и оптерећени, и ја ћу вам дати одмора“

За то, слушајмо пажљиво тај божански и пуни утехе позив, оканимо се опасних жеља за првенством, славом, задовољством, богатством и другим земаљским добрима, због којих обично заборављамо, да ми осим пропадљивог тела имамо и бесмртну душу. Промишљајмо дакле и побринимо се особито за њу, за душу своју и спремајмо њојзи сретну будућност.

Неразумна привезаност за оно, што је материјално и равнодушност према души нашој, стварају заразу, од које пате, како појединци, тако и цело друштво тако, да нико нема мира, нико не може да буде задовољан и сретан. Сиромаси, који се ничему не надају, вичу и завиде богатима, а богати, који буде завист у сиротиње, налазе казну за себе у богатству свом; они који воле весеље, гину у самом том весељу, који теже за првенством, пропадају жалосно баш од тих својих жеља.

С тога, као што болесници телом радо притичу лечнику и усрдно испуњавају савете његове, ако желе да оздраве, тако и ми, који душевно болујемо, притичимо премудроме лекару душа наших и, као верни следбеници Исусови, испуњавајмо марљиво, као Петар и Андреј, његове божанске заповеди, да би налечили душу своју и сретном ју учинили.

С усрдношћу истом, као Петар и Андреј, пођоше за Исусом, по речима данашњег евангелија још два брата рибара, Јаков и Јован, синови Зеведејеви, који оставише рад тога и оца и лађу и мреже своје. А стари Зеведеј остаде са мрежама својим на лађи, која се љуљала на узбурканом мору.

Но ми у место да као Зеведеј останемо у мрежи заблуде, у место да нас потресају страсти и греси и да смо свагда опасности изложени, — угледајмо се на синове његове, пођимо усрдно за Исусом, примајмо свим срцем његове божанске заповеди и угледајмо се у свом свакидањем животу на његов божански пример, да би тако, проводећи живот у љубави, миру, правичности и чињењу добра, стекли себи вечну радост праведничку.

Најпосле, данашње евангелије спомиње још, да је Исус, узевши са собом своје нове ученике, ишао по целој Галилеји, учећи и проповедајући евангелије, и у исти мах лечећи болне и патнике.

За то, учимо и ми сами а поучавајмо и друге свагда спасоносним заповедима и истинама евањелским за добро наше и наше околине. А исто тако, по примеру Спаситељевом, тешимо увек оне, који страдају, и чинимо им добро, и љубимо ближње своје, као што сами себе љубимо; онда ћемо бити прави хришћани и божја благодат биће на нама. Амин.

ЕКСОРТАЦИЈА НА СИРОПУСНУ НЕДЕЉУ.*

Мат. зач. 17. ст. 14—21.

Ѣщи W҃ставѧтъ человѣкомъ согрѣшенїѧ їхъ, W҃ставитъ и вамъ Ѻтецъ вашъ нбскый Ѣщи ли не W҃ставѧтъ человѣкомъ согрѣшенїѧ їхъ, ни Ѻтецъ вашъ W҃ставитъ вамъ согрѣшенїй

* Говорена у гимназији карловачкој.

кашиҳ. Умети праштати грехе и увреде ближњем своме велика је и тешка врлина. Праштати може само добро и исалобиво срце, срце, које је кадро испустити из вида много пута и своје добро, да другоме буде од помоћи. Врхунац те врлине је љубав највећа и најзначајнија заповест Спасительева. О љубави нам се проповеда у целом св. Писму, особито у св. Јеванђелију, а ево, како о њој вели св. Јован Златоусти: „Па шта ћу, кад ја друкчије и не знам љубити, него да дадем и живот свој, кад треба спасти пријатеља, који је у опасности!“ Из таке љубави се само по себи рађа праштање увреда, а ко не зна праштати, тај не уме ни љубити, не може даље ни испунити ту велику заповест Христову.

Ми смо сви грешници, дужници Оца небеског; и ми ћемо бити у тој неприлици, да нећемо моћи вратити једном дуга свога Оцу небеском. Но Отац небески ће опростити нама тај дуг, ако ми испраштамо својим дужницима. Не испраштамо ли ми, неће ни Он нама опростити, јер се тиме показујемо немилосрдни, без срца, па ће нам се том мером и одмерити. Бог је готов, да нам опрости десет хиљада таланата, а јесмо ли ми готови, да опростимо своме дужнику незнатан дуг; јесмо ли ми готови, да опростимо увреду, можда нехотимичну? „Дивни тумач Божјих тајана“, „око цариградске и свију цркава“ св. Јован Златоусти, у једној својој беседи овако нам вели: „Кад кажемо: и опрости нам дугове наше, као што и ми праштамо дужницима нашим, то значи толико, као кад би рекли: опростно сам, Боже, ја, опрости и ти; нисам опростио ја, немој опростити ни ти, јер нисам ни ја опростио.“ (Слово о покајању и о онима, који не долазе у цркву.)

У прва времена живота хришћанскога, док је тај живот живљи и чилији био, био је обичај тај, да су се хришћани у цркви љубили и молили један другог за опроштај. Касније се тај лепи обичај изгубио, но црква је у своје позитивне заповести уврстила и праштање увреда.

Колико је хришћанин напредовао у вери својој, види се из тога, како он уме праштати. Та је врлина тешка, но зато баш и треба да има за нас већу драж, да нам буди и снажи вољу, јер није лако рећи за себе: ја сам испунио заповест јеванђеоску и праштам својим непријатељима. — Та се врлина зове још: благост, незлобивост.

Єгда́ же постите́ся, не бу́дите ꙗ҆́коже лицемѣ́ри сѣтова́ющe: помрача́ютъ бо лица́ своꙗ́, ꙗ҆́кω да ꙗ҆вя́тсѧ человѣ́кωмъ посты́ющесѧ. Лицемери, кад посте, помрачују лица своја, да их свет види, како посте. Пост је уздржавање душе и тела од греха. А показујемо ли ми тиме, што ћемо сненевеселити лице своје и растужити глас свој, да се заиста уздржавамо од греха? Та пре бисмо на томе силом растуженом лицу могли прочитати трагове греха, но врлине. „Срце смирено Бог не одбацује“ — вели царски псалмопевац (псал. 50.). У срцу своме треба да постимо; то је пост чисти, духовни, тај је пост Богу угодан. Тело ћемо своје сачувати од греха уздржавањем од неких јела, а душу ћемо сачувати тим постом чистим, постом духовним.

Лицемери ће **воспіяти мздꙋ свою́**. „А ти кад постиш“, вели св. Јеванђелије, „помажи главу своју и лице своје умиј, да се не јавиш људима, да постиш, но Оцу твоме, који је у тајности, и Отац твој, видећи те тајно, вратиће ти јавно.“ Умиј лице своје и помажи главу своју, као на велики празник, кад си радостан јако и немој се силом правити изможден од тешког поста и нејела. Немој тражити од људи похвале, као лицемери, но тражи хвале у Бога, а Бог, видећи те сам, како постиш, опростиће ти све грехове твоје и то ће ти бити највећа награда. Тако треба да постимо.

Данашње св. Јеванђелије упућује нас даље, како треба да постимо. Не спољашњошћу, но духом, не јавно, но у тајности; молитвом тајном: „уђи у собицу своју и помоли се тамо Оцу своме“, вели св. Писмо. (Мат. VI. 6.) Таки је пост Богу угодан, пост, који је спојен са молитвом и покајањем некреним. Тај пост, као огањ руду, чисти нашу душу и наше срце од нечисти греховне.

Не скрыва́йте себѣ́ сокро́вищихъ на земли́, и҆дѣ́же че́рвь и тлꙗ̀ тлитъ, и҆ и҆дѣ́же та́тіе подкопы́ваютъ и҆ кра́дутъ. **Скрыва́йте же себѣ́ сокро́вище на нєбеси́**, и҆дѣ́же ни че́рвь ни тлꙗ̀ тлитъ, и҆ и҆дѣ́же та́тіе не подкопы́ваютъ ни кра́дутъ. Земаљска блага вреде за нас само толико, док смо живи на овоме свету. И та блага нам је Бог дао, Бог нам их може и узети. **Не скрыва́йте себѣ́ сокро́вищихъ на земли́**, јер та блага нису трајна. Љуска им је тако танана, да је црв врло лако прогриза и мољац изеде, те, ако нам срце јако прирасте за њих, како ће нам бити, кад их црв расточи, или их лопови по-

краду? Па нека га лопови и не покраду, хоћели оно користи донети и души нашој? Сетимо се онога богаташа, који убогоме Лазару ни мрве са трпезе своје не даје, како се на оном свету мучи! Има-ли човек каде, да се побрине за спасење своје, кад су му мисли непрестано на злату и благу. Шта ће бити, кад прогризе црв љуску му танку; хоће-ли нама остати од свег блага само та љуска изгрижена, ако једгру црв поједе?!

На шта да ради хришћанин, ако му је Бог, по милости својој, уделио задоста на овом свету? Треба да куни за то благо оно **сокровище**, које црв и рђа не може појести, ни лопови покрасти — треба да чини њиме милостињу. Кад уделимо гладноме корицу хлеба, осећамо и ми неку радост, гледајући, како тај сиромашак слатко једе; а ту ћемо радост осећати много јаче, ако чешће чинимо милостива дела. Тиме ћемо стећи благо на небу и капитал наш ће донети много више интереса, но кад нам лежи код куће, а, кад стечемо благо на небу, неће нам се срце лепити више за земаљска блага, јер „**йдѣже ѥ̀сть сокровище ва́ше, тѫ̀ ѩ̀детъ и сѳ́рдце ва́ше**;“ и срце ће нам бити тамо, где нам је благо, т. ј. на небу.

А сад ћу да вам кажем још о данашњој недељи, спропусној, последњој пред постом и о самом посту.

Света црква зове данашњу недељу „дверима покајања“, јер смо на прагу светог великог поста, свете четрдесетнице. Од данас се почињемо спремати, да примимо свето тело и пречисту крв Христову, да дочекамо и светло васкресење; од данас морамо проводити дане у посту и молитви. Света црква је за данашњи дан изабрала ово Јеванђеље, јер се у њему говори о три велике врлине: о праштању, посту и милостињи. Ове три врлине су нам особито потребне за ово време, за „**времѧ покаѧнїѧ**“. У посту се усредсређују оне друге две врлине, јер пост без милости и праштања није пост хришћански, но лицемерски.

Пост постоји врло одавна. Код Јудеја је био законом прописан, а Христос нам је Својим примером показао, да треба да и ми постимо. Св. Василије Велики у беседи „О посту“ вели: „Чувајте пост већ зато, што је то јако стара установа; он је тако стар, као и човечанство“. Већ зато дакле, што је тако јако стар, требали би га и ми држати, а као хришћани морамо, јер нам црква својом заповешћу то налаже.

Пост нам располаже душу на послушност, пост смирује тело. Блажени Августин вели: „Ако вас запитају, зашто постите, реците: дивљу звер, коју не можемо укротити ни уздом, ни чим другим, укротићемо главу и жељу.“ („О посту“). Тако је и с нашим телом; ако му одузмемо јаку храну, а дајемо му, колико му је најпотребније, тада ће бити мирно и неће сметати развијању духа.

Пост нам крепи вољу и моралну снагу, јер, одричући се самовољно неких јела, воља нам постаје јача, а држећи се тога завета, стичемо снаге над сваким злом.

Постом нам се отварају врата, на која ћемо ући у заједницу с Богом, кроз свету тајну причешћа.

Покајање без поста није снажно, а пост без кајања још мање, јер кајати се, а не постити — тешко је. Погледајте човека, коме је вино срце развеселило — може-ли тај и мислити о покајању, а замислите човека, који пости, а не каје се! Зашто тај пости?! Зацело не за то, што Црква то прописује. Дакле: покајање и пост иду заједно.

На како треба ми да постимо? Рекли смо, да је праштање велика врлина, коју треба да имамо увек, а особито у дане ове, када идемо на сусрет Христу, и када примамо у уста своја свето тело Његово и пречисту крв Његову. Па јесу-ли нам чиста уста наша? Неће-ли се у њима обесветити ова светиња, нећемо-ли понити у св. причешћу осуду своју, ако приступимо недостојни? „Ако недостојни једете и пијете, суд себи једете и пијете“ (I. Коринћ. XI. 29.), каже се у св. Писму. А зар нећемо бити недостојни, кад се дрзнемо приступити светој Чаши, а нисмо опростили један другом, што смо имали опростити? „Кад хоћеш, да принесеш дар свој олтару, и ту се сетиш, да брат твој има нешто на те, остави дар свој, и иди и измири се с братом својим и тада дођи и принеси дар свој“ (Мат. V. 23—25) — каже нам реч Божја, а ова страшна тајна је много већа од признавања дарова, те, како смеш примати у себе Христа ти, који нисам замолио опроштења од друга свога! „Иди и измири се с братом својим и онда дођи и принеси дар свој“, а ја ти велим: иди и измири се с братом својим и онда дођи, да примиш дар највећи, дар, који ни анђели не примају!

Плодови правог покајања су: спасење. Човек отвара срце своје и своју душу пред Богом,

синовски му се исповеда, а Бог га прима у своја наручја, као сина свога — и тај је човек спасен. Бог се радује, кад се један грешник обрати: „јер вам кажем, да ће већа радост бити на небу, кад се један грешник покаје, но због деведесет и девет праведника, који не требају покајања“ (Лука XV. 7.). Бог жели, да се сви поправе, да ни један не умре. У молитви, што нам се чита при св. тајни исповести каже се: ти си Господе рекао: **не хо҃щѣ сме́рти гр҃шника, но ѣ҃же ѡ҃бра́титисѧ и҃ жи҃въ кы҃ти ѥ҃мꙋ.** Он нам седамдесет и седам пута на дан прашта, Његова је милост безмерна. Кад је опростио блудници Марији Магдалини, кад је опростио цар Давиду и много већим грешницима, зацело ће опростити и нама, још младима, који немамо таких и толиких грехова!

„Пост је слика анђеоскога живота“ (св. Амвросије Милански). То је други плод поста и кајања, јер кад човек пости, он се преображава, живот му је друкчији но иначе, он тада размишља о посту, о Богу, о души својој и својим гресима.

Овај је пост, св. четрдесетница, највећи од свих постова — он је пост часни. За хришћанина нема већих празника од страдања и смрти Спасителеве, те се за те празнике зато најбоље и спремити. Шест недеља покајања, молитве и поста доста је, да постанемо онакви, какви треба да будемо, доста је, ако се молимо и постимо с вером.

И ми ћемо се ове недеље причестити, и ми треба да се спремимо за свето причешће. Да не буде међу нама ни једнога, који би лакомислено изложио себе највећој осуди; да не буде међу нама ни једнога, који би приступио на исповест свештенику, а не исповедио му се искрено, или можда узео олако целу ову тајну. Немојте ни ви бити лицемери и тужити се, како вам је тешко постити, јер боље је, да и не приступате таки светом причешћу! Ово неколико дана поста треба да проведемо у духовној радости, јер се сада прибрајамо избраном Божјем стаду.

После св. тајне исповести треба особито да се чувамо, да се не вратимо опет у онај грех, који смо исповедили. То време, између исповести и причешћа, време је спремања за само примање св. евхаристије. То је време, кад се облачи ново рухо, свечано, јер идемо пред великога женика. Но немојмо облачити то ново рухо на ово старо прљаво, да се не би о њега како год упрљало и загадило и ово ново; оперимо се постом и молитвом од свега греха, те тако чисти и светли приступимо светој чаши, да нам она буде на здравље и на исцељење и душе и тела.

А. Ж. богослов.

Толстојевско учење о „непротивљењу злу“ пред судом енглеских богослова.

(Свршетак.)

При расматрању мишљења енглеских богослова односно мудровања нашег филозофа, неће бити без интереса, да се спомене тај факат, да су његови критичари представници трију разних хришћанских вероисповеди — англиканске, римокатоличке и протестантске. Не би било чудно, кад би се међу њима показала каква разноласица и противословље, но тим је важније то, што они као један човек сви полазе с једног и истог принципа и једногласно указују битни недостатак учења грофа Толстоја, наиме његов буквализам, који стоји у правом противословљу с духом науке Христове, која је управо осуђивала такав буквализам у знаменитој изреци: „слово убија, дух оживотворава“. Зато у западних богослова није могла изостати позната примедба међуцрквене полемике, по којој се сваки стара да нарочито истакне своју вероисповед, као највише одговарајућу идеалу древне праве цркве, с презирућим стилом на друге (као што се то обично опажа код англиканског архиђакона Синклера); но та полемичка пецкања нимало не слабе оног општег упечатка, да критичари потпуно јасно и једнако сазнају апсурдност Толстојевског учења, те га заједнички обарају из самог основа. На обратимо се на даље излагање мишљења енглеских богослова, а пре свега на оно архиђакона В. Синклера.

Архиђакон — упрев пстом на буквализам учења Толстојевог, који (т. ј. буквализам) осуђује Сам Исус Христос, Чије су речи по Његовом властитом казивању „дух и истина“ и које смо према томе и тумачити дужни у духовном смислу, — каже, да новога управо у том учењу ништа нема, пошто је мисао „о непротивљењу злу“ у Енглеској већ давно позната и да ју је

већ у XVII. столећу проповедао Жорж Фокс, познати оснивач квекерске секте. И Фокс, који је буквално узимао начело проповеди Христове на гори, дође до истих закључака у погледу на пр. недозвољавања хришћанима, да се бране с оружјем у руци, као и гроф Толстој. И многима се, дабогме, чини, да је управо такав смисао те проповеди. „Но буквално тумачење“, наставља он, „тек се на први поглед чини правилним“. „Само на површни поглед може се чинити, да та евангелска заповед има такав смисао, да смо ми дужни да препустимо свет на вољу разбојника, крвника, тирана и дивљих народа, да се сваки друштвени живот има прекратити, цивилизација докинути, да се никаква заштита живота и иметка не може сматрати законитом, и да закон и поредак мора уступити место сумњивом исходу патетичке молбе са стране невиности, која се не противи злу“. Узрок лажнога тумачења тога учења лежи у том, што спољашњу форму његову, која је оштро и у снажним цртама изражена зато, да би то учење чим више продирало у душу народа, такви површни тумачи примају за праву суштину његову. У ствари се смисао учења о непротивљењу злу састоји у овом: „У свету влада грех и зло; њих треба победити пре мудром хришћанском покорношћу, него силовитим противљењем. А то не значи, да ми морамо по слабости уступати току догађаја, но, да смо дужни упражњавајући своју самопрегорну љубав, по властитој својој вољи никога не нагонити да нам признаје она права, која нам припадају. Такав уступ и јесте заиста право јунаштво, којим се само може у свом корену победити неправда. Проста пасивност или непротивљење злу била би слабост; но пасивност, која проистиче из хришћанскога принципа и има у виду духовну циљ, то је права сила и права победа. Пасивност, која се тиче других (у ствари непротивљења злу), је неправда и плашљивост; самопожртвовање, које је Богу угодно, треба да се ограничи поглавито на ону личност, која га је рада да учини. Такав је управо унутрашњи смисао тачно израженог по Христу учења о непротивљењу злу. Трпељивост је снажније оруђе, него снага; попустљивост може пре опаметити увредитеља, него насиље; љубазност, на још претерана, више може учинити, него сталност, која има разбирати права и увреде. Но тамо, где више ништа не помаже, у самом последњем тренутку може се личност обратити покровитељству закона и народ може тргнути мач. Та сам Господ наш, који је учио, да се ми не сместо никако клети, одговараше у време суда над Њим на закињање првосвештениково; та Он сам, који је учио: „не противи се злу“, успротивио се неправди Кајафиној“. (Јован, XVIII, 22.)

Закључак је отуда јасан. Кад се ствар тиче наше властите личности, која сваґда по својственој — нашој изопаченој природи — егоистичкој наклоности, преувеличава своја права, то ми можемо а и морамо ради ограничења те грешне наклоности до извесне мере жртвовати своја права и непротивити се злу. Но сасвим је друго нешто, кад се ствар тиче не само нас лично, него других, чија судбина и благо у једном или другом степену зависи од нашег поступања. Ту се ствар може тицати чак ограђења не просто личности, но саме правде, која је више личности и од које зависи и само постојање друштва. У таквом случају н. пр. рат, то заиста велико зло, које не могу а да не осуде сви они, који се старају да се што више приближе идеалу хришћанске узајамности народа, да се стаде, а поглавито у обзиру садашњега грешнога стања, на сасвим законита дела; и одрицати то — значи неподимати елементарних закона друштвенога права. „Где год има зависних од нас људи, то ако им ма ко хоће да учини какво зло, ми смо безусловно обвезани да призовемо покровитељство закона у обрану тих људи, који су нама поверени. И што је више људи поверено нашој бризи, то смо више одговорни за њих. Власти су дане од Бога. Носиоци власти страшни су за оне, који чине зло, а не добро. Они су служитељи Божји, и извршитељи гњева Божја над онима, који чине зло. Будући су они намесницима Божјима своје врсте, то се они старају за душу и тело сваког појединог човека, покрећући ону машину, коју је Он установио ради подржавања правде. Отац, који би се десно ту, када би разбојник убијао једно његово дете, био би кривцем и због страха и због убиства, кад би одмах затим пришустио зверству разбојниковом и друго своје дете. Отуда се намах види апсурдност учења, које се упорно држи голе речи тога начела. Сасвим тако носи одговорност и држава, само још у далеко већем степену. Она је подобна оцу, зато, јер од ње зависи живот, имање и слобода свију њезиних житеља. Она се не може ни под каквом изликом и изговором одрећи велике обвезе, да чува и штити куће и одбрани

начин живота својих грађана од сваког непријатељског нападаја или иноземног уплетања. Дакако, чим је више у истину правих хришћана у извесној држави, тим је тамо мање изгледа за рат. Чим је народ више прожман принципима Христовим, тим ће се он више у својим односајима према другим народима бринути о „мирном одговору, који одвраћа гњев“, те ће више ценити „корист мудрог и увиђавног посредништва“ у тим односајима. По у сваком случају није чак ни рат, кад он постане неизбежан, као последње средство да обезбеди господство погажене праведности, забрањен Христом, и ту забрану могуће је изводити из заповеди „не противи се злу“ само при јавном насиљу над правим и очевидним смислом тога начела.

Разгледавши питање о „непротивљењу злу“, англикански богослов затим подвргава критици и друга мишљења гроба Толстоја, и налази, да његова размишљања свесним сектантски духу, јер за потврду извесне мисли наводи Толстој само она места из св. Писма, која привидно одговарају његовој цељи, а игнорира или свесним одбацује друга, која му пису свесним по ћуди, ма да се она и налазе у тој истој свештеној књизи. При таквом поступању није тешко доказати све, чак и сваку ваљајућу апсурдност. Но питање је сад, какву вредност може имати таква аргументација. Тим се даје објаснити и силесија очевидних апсурдности, које падају у очи, и које непрестано лажно мудрујући гроф истиче у својствима непогрешних истина. Ми се нећемо задржавати на излагању појединих тачака критике, којој англикански богослов подвргава појединa грофова размишљања, јер његова критичка аргументација готово искључиво почива на англиканском вероисповедном принципу. Обратимо пажњу само на једну тачку, која свесним добро показује, у колико наш књижевник-философ савесно оснива свој одричући одношај према цркви.

Тако између осталога, гроф Толстој, да би јаче на видик поставио своју мисао о том, у колико црква не одговара науци Христовој и у колико је одступила од ње, свесним намерно подмећући место ње своје измишљене „символе вере“, тврди, да је она у тој цељи у опште искључила из-реда обичних еванђелских читања баш та места, где је изложена проповед на гори. Енглески богослов, кад би дословце веровао грофу, могао би заиста помислити, да гроф искрено протестује против бездушног клерикализма своје отачаственe цркве, која из свога богослужења избацује сама главна места из Еванђеља, и да му је поништо оправдан протест. На срећу, овде му он није поверовао дословце, као што жалибоже верује у неким другим односајима зато, што апсурдност тога начела јако пада у очи. И заиста је то, што овде каже гроф Толстој, дрска лаж, чији би ми престуи и несавесност желили да ублажимо предпоставком, да он није никад био у цркви нити је слушао у њој читање еванђеља. Но и то не ублажује кривицу тако јако. Кад би он хтео да савесно сазна истину у врло важној тачци, која му је дала повода да онако дреко нападне цркву, то му баш не би било нужде да иде у цркву и да слуша читање еванђеља, но доста би му било, да просто завири у „**Указатель евангельскихъ и апостольскихъ чтеній во всѣ дни лѣта**“, који је приложен сваком егземпляру Новога Завета, па да се уздржи од гнусне лажи и клевете, коју је изрекао. А кад се он тада, кад је изрицао тешку потвору на цркву, не потруди да испита оно, што је сваком могуће, то очевидно његово нетраживање не заслужује да се назове савесним. Кад би он загледао у „Указатель“-а, то би нашао, да црква не само да није искључила проповеди на гори из својих читања еванђелских, него је деломично прочитава целу, а по нека важнија места повторава по неколико пута у години. Тако се кроз целу седмицу по Педесетници, почевши од уторка, наизменце чита цела V. глава Матејевог еванђеља; следеће седмице се чита деломично VI. и VII. глава, које састављају наставак проповеди на гори, а за тим поједине чести њене читају се по више пута и после, и. пр. на служби 3. недеље по Педесетници (VI 22.—33.), на литурђији сирне недеље (VI, 14.—21.); у четврту недељу великога поста (Мат. IV, 25. — V, 12) опет се понавља из почетка, наиме излагање заповеди о блаженствима, а затим у многим другим случајевима, као н. пр. на општој служби светитељима (Мат V, 14.—19.), у време бденија (сувише кише), **о умиренiи и соединенiи православной вѣры, за творящихъ милостыню** (у сва три ова случаја Мат. VII, 7.—11.) и т. д. А то исто ваља рећи и о VI. глави св. Лукиног, где се такођер излаже наука о блаженствима. Она се и. пр. чита на литурђији 19. недеље по Педесетници (VI, 31.—36.), а делимично и у друге дане.

Ми сада питамо: је ли после тога савесно оно

место, које је гроф Толстој написао у својој ван границе напштампаној књижици: „Символ вере учи се и чита се као молитва у црквама, а проповед на гори искључена је чак из еванђелских места, што се читају у цркви тако, да је народ *никад и не чује* у цркви, изузев оних дана, кад се прочитава цело еванђеље. Да богме да није могло бити другачије“ и т. д.[1] Нека на то питање одговори савест самога писца... Ми с великом жалошћу бележимо тај факат, који — жалибоже — доказује не први пут жалосну истину, како самовољне теорије сектанске заблуде могу чак и даровите људе довести до оног петрљивог плиткоумља, где једном изречена лажна мисао или апсурдност с фанатичком безазорношћу тражи себи ослоница чак у изопачивању и правом извртању факата.

Но на срећу истине у том се баш и састоји слабост сектанске аргументације, која се свагда може опровргнути указивањем на очигледне чињенице. Па то је дало могућности и англиканском богослову да опровргне клевету, наперену гро-фом Толстојем на хришћанске цркве, и у погледу своје цркве. Он вели: „ми читамо проповед на гори тако често, колко нам је само могуће. Она саставља предмет многобројних проповеди, учи се на изуст у нашим школама, служи као збирка руководстава у недељним школама.[2]) Њу сваки дан на глас чита отац својој деци и слугама у свакиданој домаћој молитви. Верујући, да је те речи изрекао Онај, о ком Символ вере говори, да је Он „Бог од Бога, Светлост од Светлости, Прави Бог од Правог Бога“, о ком еванђелист Јован говори, да је Он „Реч од Бога“, „Вечни живот, који је био са Оцем и явио се нама“, те не могући да са савешћу примимо једно начело св. Писма, а у исто време друго одбацујући, — ми тим самим и примамо проповед на гори у саму дубљину својих срдаца, и — не држећи се с неразумним извртањем тумачења њезиних прекрасних и значајних начела с гледишта буквалности, која је противна здравом смислу, тим се више старамо, да њена начела учинимо основом целог нашег живота.“

Показавши слабост Толстовскога учења у самој његовој основи, англикански богослов потом без по муке опроверга и друге већ другостепене тврдње тога учења. Тако, тврдња као да је „хришћанство наука, која се може примити или одбацити без промене живота“, опроверга се основном науком цркве (како православне, тако и англиканске), да није доста само теоретичко уверење о извесној истини, да је нужно да се уверење докаже на делу, једном речју, да је вера без дела мртва; тврдње, да је тобоже Христос, оснивајући свесветско братство, „уништио народносне разлике“ и „укинуо приватну својину“. — не налазе ни најмање потврде у науци Спаситељевој те су произвољни закључак тумачев, који се руководи лажном методом једностране егзегетике. На послетку Синклер прави неколико примедаба и односно нарочитог погледа гроФовог на садањи друштвени поредак. По мишљењу грофону, тај поредак је нелогодан у самој својој основи, јер дели људе на две противне групе — на срећне капиталисте и аристократе, који се наслађују свима благама земаљскима, и на несретни раднички сталеж, који сиротује и злопати. У том питању гроф Толстој баш сасвим губи сваку логичну хладнокрвност и говори несмисао за несмељом с чисто анархичком раскалашношћу језика. Препирати се с њим на тако клизавом поприште сасвим је немогуће, а и нема потребе, зато, што су то питање већ доста пута решавали најбољи умови и законодавци, и не може бити друкчије решено, него како га је решио сам живот, јер је баш таква природа човечова. Зато англикански богослов одвраћа на то, да никако нису увек капиталисте — сретни угњетачи слабих и да прост народ никако није тако несретан и угњетен, као што се то гроФу чини. Вољан, трезвен и раден занатлија, који са својом породицом живи гдегод на крају града, често пута је много сретнији, него онај који по свом вишем положају — као што се чини — има на својој страни много више угодности и предности. У садањем друштвеном поретку има заиста омањих недостатака, што неће порицати ни један поштен и здравомислећи човек; но ти недостатци побуђују само све честите људе да раде на њихову уклоњењу с циљу, да се поправе друштвено-економски односаји; а рушити због њих цело данашње друштвено устројство, било би тако апсурдно, као што би било апсурдно нпр. да когод због неких недостатака какве веће комплициране грађе по-

[1] „New Review“, јануар. 1894. г. стр. 63.

[2] У односају православне цркве испуство је гроф Толстој такођер на виду, да изучавање и тумачење проповеди на гори саставља главни предмет наших катихизиса, те тако и у том погледу црква ју ни најмање не истискива својим символом вере.

руши до основа целу зграду. Људи живе тако зато, што не могу друкчије живети, и насилно порушити друштвени поредак, значи просто шкодити успеху самога прогреса. Има много таквих занатâ и занимања, што нису пријатни онима, који нису навикли на њих, али који су тим више неопходни за човечији живот. Отуда је и природно и паметно, да су се неки људи морали посветити тим занатима, а кроз то они не осећају такве непријатности од њих. Човек од науке не може се упоредити с радником каменоугљеног мајдана, а да не учини увређа како самом мајдану, тако и науци. Има много послова, који захтевају такву окретност, која се може постићи само врло дугом праксом. Кад бих се ја стао свако јутро занимати послом једне собарице, то ја не бих могао испунити дужности свог правог позива. Паметан човек не може а да не призна тих неопходних животних услова, и он је дужан да одакле, колко то околности дозвољавају, судбину и живот оних, којих се тичу ти услови. Свагда је могуће и треба побољшати стање људи, и у Енглеској у свакој прилици цео се народ труди заједнички на побољшању стања сваког човека. Физички труд није нужно страдање; капитал није неопходно утуђивање. У удруженом раду обојих може се наћи тајна праве народне среће“.

Није потребе да ма што додајемо том суђењу, које открива прави здрав смисао Енглеза, који не трпи пусто фантазирање, и зато прелазимо на излагање мишљења друге двојице енглеских богослова о теорији нашег књижевника.

Ваpождин.

Л. Богдановић.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— **(Грађански брак.)** У седници угарске горње куће примљена је, 9. (21.) јуна о. г., законска основа о грађанском браку, са 128 против 124 гласа, дакле са већином од само 4 гласа, за подлогу специјалне дебате, која је отпочела већ сутра дан.

Сачекаћемо свршетак њезин, те ћемо о самоме току расправе моћи коју више рећи.

О резултату генералне дебате уздржавамо се сад и једне речи проговорити, јер, под ужасом утиска његовог, срце нам се цепа, гроза нас подилази.

До Бога би лелекнули, кад већ толики људи не осећају бол увређеног осећаја хришћанског; кад они већ немају срца за светињу; кад хришћани престају бити хришћани.....

А помаже ли и то — у Угарској?! Време ће показати.

— **(Његова Светост, св. Патријарх Георгије)** благоизволео је сам брзојавно јавити уредништву овога листа о кобноме разултату гласања у горњој кући о грађанскоме браку.

Разумемо бол брижне и очинске душе поглавице нам народно-црквене, Његове Светости и високопреосвештеног Епископата, и осећамо га с Њима заједно,

Уверени пека буду љубљени архипастири наши, са Његовом Светости на челу, да је њихов бол захватио душу и срце целог им народа и цркве.

Они учинише све, што учинити могоше. Слава им за то! У њиховој руци не беше решење кобног питања.

Ал у њиховој руци, у побожности и свести њиховог, оданог им народа и у моралној снази његове непобедиве цркве и њима оданог свештенства, остаје и биће, да данашњи бол убламе, да опасност надјачају увек непобеђеном љубави својом и свога српског православног народа, за свето и мило нам православље, за свету и Србину увек милу цркву православну, за светиње хришћанске, за спас Срспства.

Будимо и останимо увек у Богу и Бог ће бити с нама!

— **(Св. Патријарх Георгије у Сентандреји.)** Пишу нам из *Сентандреје:* Празник силаска Св. Духа на Апостоле, прослављен је ове године онако, као што још до данас од времена Патријарха Арсенија Чарнојевића овде прослављен не бијаше. Пре две стотине година богослужио је овде Патријарх Арсеније Чарнојевић, а данас, после толикот времена, дочекала је Сентандреја нову славу, која нас

храбри и јача у нади лепе будућности милог нам православља — уживајући срећне тренутке најмилостивијег присуства Његове Светости Господина Патријарха Георгија, у скромној средини нашој; у Кога је драгоценом за цркву и народ наш животу, свака година, сваки дан а и сваки тренутак, пун је нов доказ отачаске и архипастирске милости, којом Његова Светост спеши да благостање цркве и народа унапреди. Подједнако старајући се за читав народ свој и цркву своју, и у најдаљим крајевима простране Јерархије српске, Његова Светост Патријарх није пожалио ни труда ни времена, него је са архипастирском радошћу и готовошћу благоизволео усрећити нас духовном утехом богослужећи св. литургију у овдашњој саборној цркви.

На када знамо, да је Сентандреја од постанка свога примикнута слушати св. Архијерејску литургију, чега је већ две године лишена, онда се може лако појмити, какав је побожан утисак учинила на верне баш ова св. литургија, коју је сам св. Патријарх богослужио.

На овом отачаском благоволењу Његове Светости према нама и овој старој српској Патријаршији, нека је Његовој Светости највећа слава и хвала! А повесница Сентандреје, која спомиње имена толиких славних мужева, забележиће златним словима вечите благодарности славно и дично име и Патријарха Георгија, који посећи и нас удаљене у срцу своме, благоизволео је за срећу и благостање наше бескрвну жртву пред престоље Свемогућега — у средини нашој поднети.

Други дан Духова служио је св. Патријарх у *Будиму* архијерејску службу.

Живио дуго, на славу цркве и народа, свети Патријарше! Ч.

— (**Архијерејска литургија.**) Први дана Духова служио је високопреосвећени епископ бачки, г. *Герман Опачић*, у саборној цркви новосадској архијерејску литургију. Црква је била пуна побожног народа. На богослужењу певао је гимназијски кор. На овој литургији прочитао је окружни прота новосадски т. Милан Ћирић прву архипастирску посланицу бачког епископа, коју смо у прошлом броју саопштили. У двору владичином био је тога дана свечан ручак.

— (**Седнице српског Митрополитског Црквеног Савета**) заказане су за 20. јун (2. јул) о. г. и даље дане.

— (**Осуђен на губитак парохије.**) Велико-поганачки парох, *Стеван пл. Иванковић*, осуђен је дана 30. маја о. г. у седници епархијске консисторије у Пакрацу на губитак парохије, и стављен је Епископу Дијецезану на сходно расположење.

Читаоци ће знати већ, да се ради истога пароха у Поганцу појавио покрет за унију, и да је тривање неких поганачких парохијана са истим пароком отворило у Поганцу врата велико-унијатској пропаганди са жалим резултатима.

Хоће ли загрокатало срце те пропаганде, осудом пароха Ивановића, остати без даљих пљенова; или унији, осим поганачке афере, у оним крајевима маха дају и друге неке околности, сачекаћемо, и видећемо; и онда ћемо своју проговорити.

А дотле молимо, и овим путем, да нам се, са надлежног и неродостојног места, приопште обећани извештај о целој ствари велико-поганачкој, као и о поступцима тамошње велико-унијатске пропаганде.

Осуда, накратке консисторије, пароха *на губитак парохије* и стављање пароха на сходно расположење Епископу Дијецезану, прва је у својој врсти за рескриптуалног нам времена. Упозоримо на ту осуду браћу нашу свештенике, автономне мислиоце и „тинчаре“. Рците!

— (**Прилог фонду св. Саве.**) Јављају нам из *Сомбора*, да је српска православна црквена општина сомборска у својој скупштини, држаној 7. (19.) јуна о. г., једнодушно одредила своту од 1000 фор. на „фонд светог Саве“ за потпомагање и одржање српских верноспасоносних школа. Живели честити Сомборци! Нека ова племенита одлука послужи за углед и осталим нашим општинама!

— (**Митрополит бугарски Климентије**) као што јавља „Селянинъ“, повратно се из манастира Гложенског, у ком је био, по заповести Стамбулова, затворен, — у своју епархију и у Трново. И у Трнову и у другим градовима, куд је пролазио, био је врло свечано дочекиван. Из самог Трнова и околице му, дочекаше га 25.000 душа. Л. Б.

— (**Нова школа.**) Читамо у *панчевачком „Веснику“*: „Као што из позданог извора чујемо, наша (панчевачка) српска црк. општина решила се, да на место дојакошње старе зграде, у којој се налазе средњо-варошке мушке школе, подигне ново зданье, које ће свима школским потребама потпуно одговарати. Како све овдашње основне школе, па и српске, политичка општина издржава, тако она и за оне у поменутом здању плаћа нашој црк. општини годишњу кирију, која знатну своту износи. Пошто би пак црквену општину подизање нове школске зграде великих жртава стало, то она захтева, да јој пол. општина кирију на известан број година осигура — што је потпуно оправдано. Тога ради отно-

чети су преговори између наше црквене и политичке општине, и судећи по расположењу обојих страна, надати се, да ће до споразума доћи; и чим се овај постигне, и министар погодбу одобри, одмах ће се зидање отпочети — можда још јула или августа месеца.“

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

— Г. *Павле Шбабић*, професор богословије у Београду, спремио је за штампу **Општу Историју хришћанске цркве** *до 1054. године*. Архијерејски сабор краљевине Србије наградио је ову историју са 600 динара. Али, пошто ова сума не може да подмири ни половину трошкова око штампања истога дела, то позива на претплату све оне, који сазнају значај ове науке. Књига је намењена ученицима богословија, српском свештенству и свакоме који је рад да се упозна са историјским развитком живота хришћанске цркве. Изиће око 20 штампаних табака велике осмине, а стајаће $2^1/_2$ динара. Претплатници добијају књигу за 2 динара, а скупљачи — десету књигу за свој труд. Претплата нека се шаље писцу.

Други део ове Историје (од 1054. г. до данас) даће се у штампу, чим први буде готов.

— Г. *Стеван М. Веселиновић*, професор богословије у Београду, позива на претплату на дело своје: „**Протестанска догма о спасењу**“ и вели у том позиву ово: „Важност овога предмета за наше свештенство у толико је већа, у колико се поред њега расматрају и други догмати као саставни делови учења о спасењу. Наша књижевност нема дела, које би могло свестрано упознати свештеника са протестанским учењем. За то сам се постарао, да свој предмет расветлим са свих страна, да покажем: порекло, историјски развитак, суштину и резултат поменутога протестанског учења, као и односај, у коме оно стоји према нашем црквеном учењу“.

Дело износи око 12 штампаних табака. Цена је за претплатнике један и по динар.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Непознатоме Неђељу Поповићу. Јавите нам се ко сте и где сте, а пружите нам сигурнијих података и доказа о дотичним недељима, пак ћемо и ми, са своје стране, учинити, што учинити буде требало.

Г. И. В. П. у С. Она од пре, није погођена; ове нове увртићемо. Хвала!

Г. Л. Б. у В. Послато је како треба.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 75 1—3

Овим се расписује стечај на место *учитеља* у српској вероисповедној школи са четири разреда у *Црној Бари* (Feketeto, Torontal megye, пошта Török Kanizsa).

Плата је следећа: 300 фор. у готовом новцу, које учитељ месечно у напред прима; стан у нарави са вртом, један црквени врт у име неровођства; огрев (сламе колико треба), од потреба где позван буде 1 фор.

Дужност је учитељева школском уредбом прописане предмете у школи предавати, повторну школу држати, децу црквеном појању обучавати, у седницама перо водити и у светој цркви десну певницу држати.

Молбенице имају се најдаље до 20. јунија о. г. м. школ. одбору поднети, а избор учитеља је на Петров-дан. Знање мађарског језика се захтева.

Из седнице црквено-школског одбора држане у *Црној Бари*, 5 маја 1894. г.

Председник одбора
Миливој Стојков.

Бр. 37 ех 1894.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 76 1—2

Усљед закључка црквене скупштинске седнице од 24. фебр. (8. марта) 1894 и на основу одобрења славног архидијецезалног административног одбора од 3. (15.) маја о. г. А. О бр. 270/195 расписује се дражба на мањак ради оправљања целе старе цркве деснотске св. Луке без тороња у *Купиново*.

По прорачуну износи:

А. Зидарска и тежачка радња	1419 ф.	78 н.
Б. Тесарска радња	671 ф.	43 н.
В. Друге радње и додаве . .	587 ф.	— н.
Г. Непревиђени трошкови . .	321 ф.	79 н.
	3000 ф.	— н.

1.) Дражба држаће се дне 19. Јуна (1. Јула) 1894 у 10 сати до подне.

2.) Дражбовање се устменим понудама на сву радњу; дражбоватељ је дужан од споменуте своте 10% у име јамчевине председништву положити.

3.) Општина задржава себи право поверења према подузимачу.

4.) Јамчевина ће се повратити после колаудације.

5. Ближи услови и нацрти могу се видити до дана дражбе код председништва ове црквене општине.

У *Купинову*, 21. маја (2. јуна) 1894.

Јов. Чордашић
неровођа.

Јов. Петковић
парох и пред. црк

ОГЛАС. 77 1—2

Црквена општина у *Мартинци* (котар Митровица) намерава предузети *оправке* и то: *чишћење иконостаса* са нужним поправкама у сликарском, позлатарском и дрворезачком послу. Исто тако и *бојадисање* певница, столова, прозора и врата са нужном позлатом и столарским послом.

Рефлектанти могу одмах доћи, предмете за поправку прегледати, и свој прорачун овој цр-

квеној општини, до 10. јула 1894 по новом календару ради даљег уредовања поднети.

У *Мартинци*, 8. (20.) јуна 1894.

Председништво црквене општине.

СТЕЧАЈ. 72 1—3

Расписује се стечај за *учитеља на српској народној вероисповедној школи у Силбашу* (Бачка).

Учитељ прима у име плате, од политичне општине: 140 фор.; за држање пофторне школе 20 фор ; за 3 хвата сламе 18 фор.; 10.248 хектолитара жита и 3° тврдих дрва.

Од црквене општине учитељ ужива 17 ланаца и 752□° добре оранице земље (сваки ланац 2000□°); као неровођа добија 40 фор. и 20 фор. додатак награди за држање пофторне школе; стан од 2 собе, кујне, коморе и подрума; шталу са шупом и врт. Од погреба где позван буде добија 1 фор.

Порез на земљу и половину еквивалента плаћа учитељ. Учитељ је обвезан, поред уредбом за српско-народне школе исказаних дужности, још сваке недеље и празника, а за време ускршњег поста сваки дан, у цркви појати.

Првенство има учитељ ожењен испитаном учитељицом, пошто ће у току ове године и за учитељицу стечај бити расписан.

Молбенице ваља до 1. јула о. г. упутити месном школском Одбору.

Из седнице м. школ. Одбора у *Силбашу* од 30. маја 1894.

Теодор Јуришић, привреме. перовођа. Тодор В. Поповић, председник м. школ. Одбора.

Темишварско-Фабричка срп. прав. црк. шк. општина.

Бр. 67.
1894.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 73 1—1

Темишварско-Фабричка срп. правосл. црк. шк. општина у *Фабрици* жели на рогљу Кошутовог трга и троје-краљевске улице једну *двокатну кућу са свиздати дати*, те ради издавања свију на зидање односећих се послова овим расписује дражбу на мањак.

1. Трошкови износе по прорачуну 66.100 ф. а. вред.

2. Понуде имају се најдаље до 23. јуна (5. јула) т. г. до 4 сах. после подне доле подписаном председнику подастрети.

3. Нацрти, трошковник, као и дражбени и зидарски услови стављени су на углед у црк. општ. дворани (3. гренадирска улица бр. 2.) од 9. (21.) јуна т. г. пречевши дневно од 3 до 5 с. после подне.

Из седнице м. црк. одбора, држане у *Темишвару-Фабрици* дне 31. маја (12. јуна) 1894.

Коста Стевановић с. р.
председник.

СТЕЧАЈ. 71 1—3

Усљед налога сл. епарх. шк. одбора у Темишвару од 16. (28.) дец. 1893. ЕШО. 428. ех 1893. ради сталног попуњења *учитељске места* на срп. вероисповедној школи *у Торњи* (Чанадска жупанија) овим се отвара стечај.

Плата је учитељу *300 фор. годишње*; коју ће месечно у напред примати; три хвата тврдих дрва за себе и школу; *за пашњак и перовођство 10 фор.*, са станом од једне собе, кујне и лепог шпаја, шталом и вртом.

Учитељ ће дужан бити законом прописане школске предмете у школи предавати, за десном певницом појати и децу у црквеном појању обучавати.

Компетовати могу само они, који су сомборску препарандију свршили а испит из мађарског језика положити.

Молбенице са нужним сведоџбама ваља на српску црквену општину у Торњи упутити.

Рок стечају траје до Петрова дана 29. јуна по ст. кал.

Из седнице црквене општине држане 9. (21.) фебруара 1894. год. у у *Торњи*.

Председништво:

Исидор Михајловић, админ. пароховје.

СТЕЧАЈ. 74 1—3

Оставком г. Јована К. Борјановића и решењем сл. Епарх. школског Одбора Бачког од 2. (14.) сент. 1893. год. бр. 201 — 145 ех 1893. остало је на срп. православним вероисповедним школама у *Аду* једно *учитељско место* празно, на које се овим стечај расписује.

Берива са тим местом скопчана јесу: 210 ф. у име редовне плате, коју учитељ у месечним оброцима из благајне сл. месне политичне општине редовно у напред прима; 100 фор. у име огрева, чишћења и писаћег прибора, које о новој години уједаред из исте благајне у напред прима; 5 фор. у име оправке полупаних прозора у школи из исте благајне; 16 ланаца (á 2.200□ хвати) добре земље на коју учитељ порезу не плаћа; на исту земљу додељени прилаток (компетенцију) од пошњака, на који учитељ сам порезу плаћа, односно сразмерну отштету за недостатак пошњака тог из благајне политичне општине и стан од 3 собе, кухиње, подрума, коморе, шталеˇ, шупе и проштрано двориште са лепом баштом.

Изабраном учитељу спадаће у дужност: у разредима, које му шк. Одбор одредно буде, све шк. Уредбом прописане предмете предавати; у цркви једну певницу држати; шк. децу редовном црквеном појању обучавати и са истом при богослужењу у цркви појати; школску децу најстаријих разреда осмогласном пјенију обучавати из чега ће при крају шк. године испит полагати. Потном појању вешти имаће првенство.

Молиоци који ово место получити желе, а који црквб. шк. општини појављем у цркви треба да се прикажу, имају своје ваљано снабдевене а оспособљеном из мађарског језика подкрепљене молбенице најдуже до св. Илије 20. јула (3. августа) о. г. Одбору овоме да доставе, кога ће дана и рок стечају истећи. —

Изабрани ће место своје наступити и редовну плату почети примати 1-ног септембра о. г.

Из седнице Школског Одбора држане у *Лди* 4. (16.) јуна 1894. год. бр. 8-ми.

Шк. Одбор.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 66 3—3

Подписана срп. православна црквена општина на темељу скупштинског закључка од 15. (27.) маја 1894. жели своју *цркву у Будимци* оправити.

Посао је процењен:

1. Направа новог иконостаса .	1200 ф. и то:
а) Тесарски посао без материала	43 ф. 60 н.
б) Столарски и кипарски посао са материалом	470 ф. 40 н.
в) Сликарски и личилачки посао са материало м	497 ф. 60 н.
г) Тесарски материал	60 ф. 80 н.
д) Остали материал	115 ф. 00 н.
е) Непредвидљиви трошкови . . .	12 ф. 00 н.
Укупно	1200 ф. — н.

2. Подигнуће куле, ступова, кречење и ине зидарске радње с' пола и изнутра без материала 410 ф. 40 н.

3. Дражба на мањак држаће се 19. јуна (1. јула) 1894. у 11 сати пре подне у општинској кући у Будимци.

4. Дражбоваће се са устменим понудама на целокупни посао и на сваку поједину радњу; сваки дражбователь дужан је од горње своте 10% у име јамчевине у руке председнику положити.

5. Општина задржава себи право поверсља подузимачу.

6. Јамчевина ће се повратити подузимачу после обављене колаудације.

7. Ближи услови као и нацрти могу се до дана дражбе код председника црквене општине видети.

У Будимци дне 19. (31.) маја 1894.

Срето Радовановић, перовођа. Исидор Бранковић, председник.

СТЕЧАЈ. 69 2—3

Овим се расписује стечај на ново установљено *место учитеља* I. и II. разреда муш. школе у *Срп. Клариј*и.

Са овим местом скопчана је плата од 350 ф. а. вр., коју плату изабрани учитељ у напред прима, 2 хвата дрва, слободан стан од 2 собе, кујне, шпаиза, подрума, шупе, пространа авлија с' $^3/_4$ јанца баште, сламе по потреби.

Изабрани учитељ дужан је, на основу наставног плана одређене предмете ученицима предавати и у цркви леву певницу држати.

Од компетената изискује се, да су Срби прав. вере, оспособљени учитељи у Сомборској учит. школи и да су у мађ. језику потпуно вични.

Само оспособљени учитељи, који желе ово место заузети, имају своје молбенице, са нужним сведоџбама потписаној општини до 20. јула о. г. поднети; који се лично представи узима се у обзир.

Приметити је, да ће изабрани учитељ 1. септембра ваване заузети.

Из седнице црквб. шк. општине, држане у *Срп. Кларији* (Zsombolya) 12. априла 1894. године.

Срп. пр. општина.

Камилавке. 25 13—20

За г. г. мирско свештенство, а по одлуци и благослову српског светог синода од 21. октобра 1893. год. од отворено плаве чоје и кадифе, з-и рађујемо и то: од најфиније чоје и кадифе. Молимо г. г. протојереје и свештенике да нам се с поруџбином обраћају.

Земун, 16. фебруара 1894. год.

С поштовањем

Витомир Марковић и Павловић,
кројачи црквб. и свештен. одела и кројачи црквб. утвари.

УПРАВИТЕЉА ЛЕОПОЛДА ЛАНДЕСМАНА
висок. кр. угар. министарством наставе правом јавности овлашћена

Дечачка школа и васпитни завод

(са шест разреда грађанска школа)
у СУБОТИЦИ (у Бачкој).

Ова грађанска школа спрема своје питомце за препарандију, трговачку академију, индустријску и кадетску школу; оспособљава их за звања државна, трговачко-индустријског подухвата; за чиновнике обсебујућих и банкарских завода. Слушаоци ове школе могу прећи у школу шумарско-земљоделску и марвено-лекарску. У заводу се учи и говори:

српски, мађарски, немачки и француски.

Брижљиво васпитање, савесна пажња на наклоност, којој струци питомац тежи. Строг надзор. Цене умерене. На захтевање се шаљу програми бесплатно.

Ђаци, који у школама нису успех постигли, или одрасли који би хтели чиновници постати а немају атестата од четврте односно шесте грађанске школе, примају се и савесно припремају, да убрзо дотичне испите положити могу. 51 5—10

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провијено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по води и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушкама провијена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем **коже за звона** од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; **звона или шоље за сатове** од метала; **прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа.** — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

198 12—26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.**

ТВОРНИЦА ВЕЛИКИХ САТОВА
П. Ђ. ПАНТЕЛИЋА У ЗЕМУНУ.

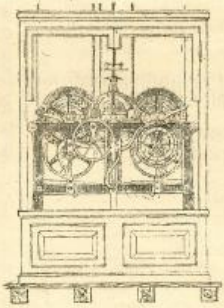

НОВЕ ТОРОЊСКЕ САТОВЕ

израђује за цркве, школе, магистрате и све јавне зграде по најновијој конструкцији (Drathseil & Stiftengang) и умереној цени, прима старе на оправку и реконструкцију.

Предрачуне шаље на захтевање бесплатно.

Сиромашнијим општинама даје по попуштању.

63 4—15

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Новм Саду. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 19. јуна 1894.

ФОНД СВ. САВЕ, А НЕ ШКОЛСКА МАТИЦА.

После прогласа срп. прав. народно-црквеног школског савета српском народу у митрополији карловачкој, у коме се исти позива да по могућности потпомогне фонд св. Саве за помагање српских народних основних школа, кога је основала дарежљива српска меценатска рука Његове Светости Патријарха Георгија са својим знатним првим улогом од 10.000 фор; — изишла је, у 52-гом броју овогодишњег „Србобрана,“ отпорука г. Синише. У тој отпорући г. писац, после уводног кратког резоновања и дефиновања опћег појма о фонду, те мало сувише песимистичког расматрања „силнијех невоља што их са нашијем фондовима имамо“, а на посе са Текелијанумом, који данас, јер се „угарска влада држи мртвог слова Текелијине посветнице“, сасвим контрарно мисли великог тестатора, „пригони Србе силом на мађаризацију“, и најзад, после питања: шта се може учинити са каматама фонда св. Саве? и одговора, који гласи: ништа! — износи свој протупредлог, у коме предлаже, да се напусти фонд св. Саве, па да се оснује Српска Школска Матица или Задруга по обрасцу Deutscher Schulverein-a, Česka ustredny matice školska, или Katolischer Schulverein.

Пре него што одговоримо г. Синиши, зашто се не можемо са овим његовим протупредлогом спријатељити и сложити, рећи ћемо коју у опште о јавном предлагању код нас Срба

Ко је пратио културни живот овостраног Српства, тај ће морати признати, да смо при сваком народном подузећу и радњи обиловали са — лепим предлозима. Да не захватамо на даље ни шире, сетимо се само Бранковог преноса. Колико ту беше лепих предлога у разноме правцу?! И после те лепе црте нашег народа, која доказује заинтересованост индивидуализма у изобиљу и заузимања за опште

и јавне ствари, било би сасвим природно, да, после тако лепог и многог предлагања, сретнемо лепе и велике резултате, кад предлагање дође до извођења. Објективни судија наших прилика, на жалост, не би то хтео увек признати да тако бива код нас. Какав практични Немац, кад би доводио у пропорцију наше одушевљено предлагање са његовим резултатима тешко да не би на нас применио оне познате стихове Мирзе Шафије, у којима шиба празно диванисање:

.....Баш по души — на куд пукло:
„Чудна ми је мудрост њина,
Ја у мало не задрема', —
Јер све чујех клепет млина,
Али брашна, — брашна нема!“

Зашто је то у нас тако? — Зар нема „брашна“ у нашем јавном предлагању; зар не погађају ти предлози у живац правих потреба народних, кад је тако краткотрајно одушевљење и одазив у нашега народа за њих? Јесу ли ту криви сами предлози, или је ту и твоје кривице, српски народе мој?!

Да одговоримо на горња питања, хоће се свестране студије наших политичких, финанцијалних, социјалних и просветних прилика, за коју овде није ни места ни времена, те ћемо прећи преко њих, пошто смо само констатовали неоспорни факат њихове егзистенције.

Далеко је од нас мисао, да идентификујемо већ споменути протупредлог г. Синише са онима пролазним предлозима и протупредлозима у нашој журналистици, који се предлажу тек само ради тога, да се нешто предлаже. На против, ми смо уверени, да је тај протупредлог у прилог Српској Школској Матици диктовало у перо честитога г. Синише његово патриотско убеђење, да ће се на тај начин лакше оправити оронула зграда српских православних основних школа, а, где је нужде, и нова сазградити. И ми, држећи се принципа, да ваља штовати свачије уверење, респектујемо и патријотску добру намеру његова протупредлога, али не можемо да нађемо у њему практичне стране, која би за њ, а против већ основаног фонда св. Саве говорила.

Пре свега, обазремо ли се на посвудно очајно стање наших православних основних школа, па онда на многе устремљене навале против њих, то ћемо одмах бити на чисто, да им морамо што брже са јаком помоћу прискочити. Према томе наше је мњење, да никако не беше практично, кад је Његова Светост у Својој спасоносној мисли заснивала фонд св. Саве, подељивати мњења и духове са протупредлогом, јер угроженост, која прети нашим школама захтева: нашу консолидовану и што бржу помоћ и потпору. А по г. Синиши предложена Српска Школска Матица, држимо, да нема никако практичније предности пред фондом св. Саве, већ на против да би била у многоме непрактичнија. Све бојазни и замерке фонду, које наводи г. Синиша, исто тако се дају навести и против његове Срп. Школске Матице. Он се највише боји интеренције и воље државне власти. А са каквим би се грудобраном његова Матица могла против дохвата те интеренције и воље обезбедити? Та сви знамо судбину словачке Матице. Сила је право — томе нас учи искуство наших дана.

Но права Ахилова пета сваке Српске Матице била би: непрактичност наша у прилагању. Ово је аксијом, те га не треба доказивати, јер га доказаше сва наша подузећа са општим прилагањем. Па како би се знао и могао удесити рад са таким капиталом, који сваке године пада и скаче као — бурзини папири. Не, — Матица није за нас!

Његова Светост је добро о свему размислила пре него што се решила за фонд и основала га. Па маните се сада нових планова и предлагања, јер: дванаести је час, да школи својој помогнемо. Радимо сваки у своме куту, да се што јаче оснажи тај фонд, који — хвала Његовој Светости — већ постоји, а који нам је потребан као очиљ вид, јер условљава нашу народну егзистенцију. На сложан посао, па да нас види Бог!

И. Ш.

БЕСЕДА У ТРЕЋУ НЕДЕЉУ ПОСЛЕ ДУХОВА.

(Ев. од Мат. IV. 22—33).

По руском од Григорија Стајића, свештеника у Мокрину.

Данашњим евангелијем, напоминући нам, да осим тела, које пропада, имамо и бесмртну душу, намераваше Богочовек, да нас одврати од служења материји и да нас увиси до тога, да служимо Богу, од кога зависи наша права срећа.

На потрудимо се сви, да из данашње поуке користи извучемо, јер, на жалост, сви ми више или мање заборављамо, да смо дужни пре свега пажњу нашу обратити на то, да душу своју побожношћу и врлином украсимо; огрезли смо у материјализму и, забављени бригама земаљским, далеко смо од тога, да Богу служимо и да спасоносне његове заповеди испуњавамо. И ето за то друштво страда, немоћно је и незадовољно!

„Свѣтилникъ тѣлу есть око“ рекао је данас Исус, те, ако око твоје буде тамно, то ће и све тело тамно бити, и онда ћемо се лако, блудећи по тами, хиљадама опасности изврнути.

Зато, старајмо се да душу своју просветимо, јер је она око, она је светилник, који осветљава и руководи сав живот наш. Ако светлост истине, божанска светлост хришћанства, не осветљава душу нашу, ако побожност, правичност и друге врлине хришћанске не сјају у срцима нашим, него у њој влада тама, невољаштво, мрачна злоба, то ће и сва дела наша бити мрачна, а сав наш живот биће неуредан.

„Никтоже можетъ двѣма господинома работати“ рекао је још Исус. И заиста: ко може служити с једне стране Богу истине, правичности, љубави и доброте, а с друге — „мамону“, или богу материје, богатства, задовољства, лажи, себичлука и рђавштине?

Истинити Бог жели да су слуге његове милостивог срца, да су добри и пуни врлина и да се врлинама тим к небу узвисују; а „мамон“ жели, да они буду зли, себични, немилостиви, лакоми, да се даве у материјализму и да се наслађују!

С тога је немогуће љубити у истини свевишњег Бога и клањати му се, немогуће је бити прави хришћанин, живети сретно и користити се узајамном љубављу све дотле, докле смо себични, среброљубиви, лакоми, завидљиви, докле год волимо раскош и док се клањамо мамону и материји.

Не треба дакле да сујетна, пролазна, непостојана и лажна блага овога света привежу себи ум наш и срце наше и не треба да нас богатство, гиздање, телесна увеселења, слава и частољубље одврати од службе Богу небеском, од пута врлине и праве среће.

За то је и казао данас Исус: „не пецытесѧ дшею вашею, что ѣсте, или что піете: ни тѣломъ вашимъ, во что wблечетесѧ.“ Све то долази на друго место, јер се тела тиче, а нама је најглавнија наша бесмртна душа.

С тога, постарајмо се пре свега за њу, за душу нашу, да она буде пуна побожности, правде, љубави према добру и чињењу добра.

Баците поглед ваш, вели нам Исус, на оно што је око вас и дивите се свемогућству и бескрајном промислу превишњег Бога, и ви ћете веровати у њега, ви ћете га славити и клањати му се. Погледајте на птице небеске и дивите се, како њих преблаги Бог храни, поји и одева.

Место да се дивите сјајној одећи Соломоновој, дивите се боље далеко сјајнијој одећи пољских кринова, а уједно се дивите и слави свемогућства божјег. Он се, по своме бескрајном старању и благости својој, још из раније побринуо и за храну, и за одело и за све, без чега бити не можемо, па и сада се стара за нас исто тако благо и милостиво.

Истина је, да се од нас иште доста труда и посла, да задовољимо потребе телесне и душевне, за то и јесте уметан укор, што га је Исус дао онима, што су стајали цели дан без посла, — али је још више истина то, да, када се трудимо и радимо, да набављамо оно, што нам је потребно, то увек треба да смо надахнути побожношћу, правдом и љубављу према Богу и ближњем, да би свевишњи благословио дела и послове наше и својом милостивом десницом излио на нас своје божанске дарове.

У невољалом и поквареном друштву нико

и никада не може бити сретан. Усредсредите у друштву такоме све вештине и све науке, скупите у њега све благо Крезово, подајте му најслободније законе, дајте му најсилнију суховемну и поморску војску, но ако у друштву том и старешине и млађи имају покварену душу, ако су неваљали, неправедни, лажљиви, лакоми, завидљиви, частољубиви, себични, — нико, и опет велим нико, неће бити сретан у томе друштву, нико неће дане живота свога сретно живовати, него ће друштво то, пре или после, поред свега нагомиланог блага, жалосно пропасти и постати на пошлетку гомила разбојника и злочинаца.

За то, старајмо се понајвише за душу своју, да она буде помоћу науке хришћанске пуна побожности, правде и врлине, јер ћемо само тако бити достојни благослова Господњег, и нама ће стајати на расположењу како земаљска, тако и небеска блага. Амин.

КОЛИКО НЕДЕЉА МОЖЕ БИТИ У ЈЕДНОЈ ПАСХАЛНОЈ ГОДИНИ?

Расправља: Југ Станикић, парох.

(Наставак)

Питање је: колико може бити недеља у једној пасхалној години; и то, колико може бити највише, а колико најмање.

Пок. Шакрак тврдио је и доказивао, да „по пасхалији од почетка триода у једној години, до почетка триода у другој години може да протече кадшто н. пр. 55, а кадшто 49 недеља“. („Г. И.“ 1888. стр. 5.) Касније је тврдио, да у једној пасхалној години може бити и више од 55 недеља, па и 57 недеља. По Шакраку би дакле у једној пасхалној години могло бити: најмање 49, а највише 57 недеља.

Г. Руварац је тврдио и доказивао, да у једној пасхалној години не може бити више од 55 недеља, и да је дакле то највећи број недеља у једној пасхалној години. Колико пак у једној пасхалној години може бити најмање недеља, о томе г. Руварац ништа не говори.

Да докаже, да у једној пасхалној години може бити доиста више од 55 недеља и да има баш и 57 недеља, пок. Шакрак позвао се на пасхалну годину 2191. (2., односно на спој пасхалних слова: А—Ѣ. („Г. И.“, 1888. стр. 72.)

Г. Руварац рече, да је оно А погрешка. („Г. И.“ 1888. стр. 169.)

Је ли А погрешка или није, можемо се уверити рачуном. Кад је пасх. слово А, пасха пада 22. марта; кад је пак Ѣ, онда је пасха 22. априла. Од 22. марта једне до 22. априла друге године — ако је година проста — има 365+31=396 дана; 396 : 7=56 недеља и 4 дана; је ли пак година преступна, онда би било 56 недеља и 5 дана; другим речима: године 2192 падала би пасха у — четвртак односно у петак!!

Не обарајући онога, што се већ само собом обара, рећи ћу, да ни оне пасхалне године, на коју се пок. Шакрак позвао, нема 57 недеља. Из долње таблице дознаћемо са којим словом може бити у споју А, а са којим Ѣ.

Но ако нема 57, можда може бити 56 недеља, а то је опет доказ, да у једној пасхалној години може бити више од 55 недеља.

Прегледао сам цео текући 14-ти круг година, т. ј. свих 532 године и писам нашао ни једне пасх. године у којој би било мање од 50, а више од 55 недеља. Тврдња дакле пок. Шакрака, да у једној пасхал. години може бити и 49, а и више од 55 недеља, па чак и 57 недеља — не стоји.

Да не би когод од штованих читалаца овог цењеног листа помислио, е то беше грдан труд, да се томе хтело много времена: прегледати цео круг од 532 године и израчунати, колико у свакој пасхалној години има недеља — навешћу начин, којим сам и лако и брзо то дознао. То пак чиним због тога, да ако би који брат свештеник хтео видити и уверити се, јесам ли добро израчунао, колико у којој години недеља има, да би и он то брзо и лако дознати могао.

Исписао сам по реду пасхална слова; како свако слово означава један дан у месецу, када пасха пада, то сам код сваког слова означио место једним бројем, т. ј. испод сваког слова

ставио сам по један број, ево овако:

А	Б	В	Г	Д	Ѕ	Ж	З	И	І	К	Л
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10	11.	12.	13.

М	Н	О	П	Р	С	Т	Ѵ	Ф	Х	Ѿ
14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.

Ц	Ч	Ш	Щ	Ъ	Ы	Ь	Ѣ	Ю	Ѧ	Ѫ
25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.

За тим сам гледао, у каквим спојевима долазе пасхална слова. Са колико је број другог пасхалног слова већи или мањи од броја првог пасхалног слова, са толико дана пада пасха друге године касније или раније. Број који показује, за колико дана пада пасха друге године раније или касније, одузео сам, односно додао на број дана једне године, т. ј. од или на 365, односно 366. Остатак, односно збир чинио је износ дана дотичне пасхалне године; а тај број са 7 подељен казује, колико у тој пасхалној години има недеља. Но то ће све пример лепше и јасније рећи. Кад сам дознао колико недеља има у пасхал. години при оваком или онаком споју пасхалних слова, то — дошао до таког истог споја — нисам више рачунао, него сам петезима бележио, колико пута долази такав спој у једном кругу година. У доњој таблици бројеви у рубрици поред спојева пасхалних слова, показују, колико пута долази дотични спој у једном кругу, т. ј. у 532 године.

У једној пасхалној години може бити: 55, 54, 51 и 50 недеља; пасхалне године са: 53 или 52 недеље — нема.

А ево у каквим спојевима долазе пасхална слова, и колико година има у пасхалној години при разним спојевима пасхалних слова, као и то, колико пута долази неки спој у целом кругу година, т. ј. у времену од 532 године. (Види: таблицу на стр. 390).

Пасхална слова дакле у наведених 120 спојева долазе; и то: спојева са 55 недеља у пасхалној години има	31
спојева са 54 недеље има	07
спојева са 51 недељом има.	43
и спојева са 50 недеља има	39
Свега	120

Још каквих других спојева ја бар у књигама, које ми беху при руци, нашао нисам.

Пасхалних година са 55 недеља има .	175
пасхалних година са 54 недеље има .	21
пасхалних година са 51 недељом има .	200
Пренос .	396
и пасхалних година са 50 недеља има .	136
Свега	532

а 532 године чини један: круг година.

У оним пасхалним годинама, које имају 55 недеља, пасха друге године пада касније, и то: у простој години т. ј. кад је друга година проста — са 20 дана, а у преступној години са 19 дана, н. пр. спој А—Т1; број испод Т (20), већи је од броја испод А (1) са 19, а то значи, да оне године, када је пасхал. слово Т, пасха пада са 19 дана касније од оне године, када је пасхал. слово било А. Како је оне године, када је пасхално слово Т — „вісокосъ“ т. ј. преступна година, то ће се на 366 дана додати још 19 дана, и биће свега: 385; број дана подељен са 7 показује, колико у пасхалној години има недеља, дакле: 385: 7 = 55 недеља. Спој Н—Я; испод Н је број 15 испод Я је број 35; 35 је од 15 веће са 20. — Како Я није „вісокосъ“, то ће бити: 365+20 = 385 дана = 55 недеља.

Да се тако може рачунати, т. ј. и не узимајући у обзир, ког месечног дана и месеца пада пасха кад је пасх. слово А, а ког месеца и дана, кад је пасх. слово Т, доказаћу, ако будем рачунао и са обзиром на месец и дан пасхе оба пасхална слова, односно обе године. Узећу горње примере; дакле: А—Т1; пасх. слово А пасха пада 22. марта, пасх. слово Т пасха је 10. априла. Од 22. марта једне, до 22. марта друге године има — како је Т „вісокосъ“ — 366 дана; од 22. марта до 10. априла исте године има: 9 дана марта и 10 дана априла = 19 дана; 366+19 = 385 дана = 55 недеља. — Н—Я: Н пасха 5. априла; Я пасха 25. априла; Я није „вісокосъ“, биће: 365+20=385 дана = 55 недеља. (Код даљих примера рачунаћу само по првом начину, а ради краткоће и брзине поред споја пасхал. слова, стављаћу у загради њихове бројеве.)

У оним пасхалним годинама, које имају 54 недеље, пада пасха друге године са 13 дана касније, н. пр. Ж—Т (7—20), биће дакле: 365+13=378: 7=54 недеље. — Овде не долази случај, да је друге године „вісокосъ“, с тога и не могу наводити таког примера.

У оним пасхалним годинама, које имају 51 недељу, пасха пада друге године раније, и то,

Број	У ПАСХАЛНОЈ ГОДИНИ ИМА НЕДЕЉА:							
	55		54		51		50	
1	Я—Т1	1	Ж—Т	3	К—Б1	1	О—Я	3
2	Я—Ѕ	3	Ѕ—Ѕ	3	К—Г	3	П—Я1	1
3	Б—Ѕ1	2	И—Х	3	Л—Г1	2	П—Б	6
4	Б—Ф	6	І—Ѳ	3	Л—Д	6	Р—Б1	2
5	Б—Ф1	2	Л—Ч	3	М—Д1	2	Р—Б	6
6	Б—Х	6	И—Щ	3	М—Б	6	С—Б1	1
7	Г—Х1	3	О—Ъ	3	Н—Б1	3	С—Г	6
8	Г—Ѳ	9			Н—Ж	9	Т—Г1	1
9	Д—Ѳ1	4			О—Ж1	4	Т—Д	6
10	Д—Ц	12			О—Ѕ	9	Ѫ—Д1	2
11	Б—Ц1	4			П—Ѕ1	3	Ѫ—Б	6
12	Б—Ч	12			П—З	6	Ф—Б1	1
13	Ж—Ч1	5			Р—З1	3	Ф—Ж	6
14	Ж—Ш	12			Р—И	9	Х—Ж1	1
15	Ѕ—Ш1	4			С—И1	3	Х—Ѕ	3
16	Ѕ—Щ	9			С—І	6	Ѳ—Ѕ1	1
17	З—Щ1	4			Т—І1	3	Ѳ—З	6
18	З—Ъ	12			Т—К	6	Ц—З1	1
19	И—Ъ1	5			Ѫ—К1	3	Ц—И	6
20	И—Ы	12			Ѫ—Л	9	Ч—И1	2
21	І—Ы1	4			Ф—Л1	3	Ч—І	6
22	І—Ь	9			Ф—М	6	Ш—І1	1
23	К—Ь1	3			Х—М1	3	Ш—К	6
24	К—Ѣ	9			Х—Н	9	Щ—К1	1
25	Л—Ѣ1	3			Ѳ—Н1	4	Щ—Л	6
26	Л—Ю	6			Ѳ—О	9	Ъ—Л1	2
27	М—Ю1	2			Ц—О1	3	Ъ—М	6
28	М—Ѫ	6			Ц—П	6	Ы—М1	1
29	Н—Ѫ1	2			Ч—П1	3	Ы—Н	6
30	Н—Ѧ	3			Ч—Р	9	Ь—Н1	1
31	О—Ѧ1	1			Ш—Р1	3	Ь—О	6
32					Ш—С	6	Ѣ—О1	2
33					Щ—С1	3	Ъ—П	6
34					Щ—Т	6	Ю—П1	1
35					Ъ—Т1	3	Ю—Р	6
36					Ъ—Ѫ	9	Ѫ—Р1	2
37					Ы—Ѫ1	3	Ѫ—С	6
38					Ы—Ф	6	Ѧ—С1	1
39					Ь—Ф1	2	Ѧ—Т	3
40					Ь—Х	3		
41					Ѣ—Х1	1		
42					Ѣ—Ѳ	3		
43					Ю—Ѳ1	1		
Свега:		175		21		200		136

Примедба: Бројка (цифра) 1 — један, стављена поле пред пасх. слова показује, да је те године „вѣковка“ т. ј. преступна година, н. пр. у споју А—Т1 значи, да је друга година — које је године пасх. слово Т преступна. —

кад је друга година проста са 8, кад је преступна са 9 дана; н. пр. К—В1 (12—3) биће дакле: 366—9=357 дана; 357:7=51 недеља. — Спој Ћ—Ѳ (32—24) — биће: 365—8=357 дана=51 недеља.

У оним пасхалним годинама, које имају 50 недеља, пада пасха друге године раније, и то, кад је друга година проста са 15, а кад је преступна са 16 дана; н. пр. спој О—А (16—1) — биће 365—15=350 дана; 350:7=50 недеља. — Спој Я—С1 (35—19) — биће: 366—16=350 дана=50 недеља.

На крају ево и опет одговора на горње насловно питање: У једној пасхалној години може бити: 50, 51, 54 и 55 недеља; такове пак пасхалне године, у којој би било 52 или 53 недеље — нема. —

(Свршиће се.)

НА ВИДОВ ДАН.

Тропар св. кнезу Лазару.

За красотом небеснога царства — Божје славе — пожудевши, Ти си У земаљској угодио Творцу; И предан Ти, поверени талант, Око истог делајући лепо, Удвостручен постаде у Тебе. За тај дар си чинио подвиге, Борио се до крви и смрти, На с тога си награду за бóле, Ка' мученик примио од Христа. Моли Му се, да се они спасу, Који хвалу поју Ти, Лазаре!

Кондак.

Браниоца, изредног ратника За веру нам, непостидно већег Мученика за истину, правду, Увек часно и као што треба Твоје стадо узноси Тебека, Вишњим Богом умудрени Свече! Имајући приступа ка Христу И слободе, побожност испроси За све, који славу Ти одају, Да појемо: Радуј се, Лазаре! У помену свагда Те држимо.

Стихире.

Скупите се и пријите, верни, У зборови, мудрога владара Да песмама заједно штујемо! Он је вером уговео Богу, Мучења се сподобио венцу, Стан за живот с' анђелима доби. Вапијемо љубављу ка Њему:

Ходи, стани, Светитељу, с нама, Претпочни нам велике торжаство, — Достојно Ти помена, и моли Христа Бога, а за наше душе!

О, каково дивотно је чудо! Како да те назовемо?... Да ли *Праведником*, кад удиљ на земљи Заповеди чувао си Божје? Или ћемо *страдаоцем*, кад се Неправедно одсекла Ти глава? И овако и онако Ти си Угодио Господу и Богу; И с' анђели насеља имадеш, Ког лепота не да се изрећи, У које Те примио, Лазаре, Као часног мученика Христос!

Ко да Тебе не прослави, бодрог Делаоца заповеди Божјих? Или ко да не похвали Твоје Узорито, најкрасније жиће?! Јер си — као трудољубна пчела — Многоцветне сабрао врлине. Тражио си: задобити славу Овог света, земаљску си њоме Имен'о и оставио с тога. Милостиво, добротворном руком, Слепих око, а хромима нога, Штап старости, — све си био свима! Главу своју мученичким венцем Окитио, украсно јеси, Пред Христом си на небу сад горе, Његовог се наслађујеш раја,

Па моли Га, нови нам Лазаре,
Молимо Те, да по Твоме труду

Векујемо у тишини, миру
И да наше избаве се душе!

Ив. М. Поповић.

ЛИСАНИЈА, ЧЕТВЕРОВЛАСНИК У АВИЛИНИ,

као један из савременика Христових.

(Свршетак)

Ови закључци налазе потврде и у другом натпису, чији одломци су у разна времена нађени у Балбеку, но који, ни данас на жалост нису потпуни. Покок је у половини прошлог столећа обнародовао само два фрагмента. Године 1823. Италијанац Броки нашао је трећи одломак, с кога је снимио и копију,[1] не сумњајући ни најмање, да тај одломак као и остала два, припада оном истом натпису, што га је нашао Покок. У осталом, те копије нису биле сасвим тачне. Године 1837. издао је Патризија коментар на еванђеља, у коме је учени Рило први тачно изнео тај натпис.[2] Међутим, 1851. год. де-Солси, члан француског института, први је признао важност тога натписа, о коме дотле није нико ни сумњао. Изучавајући тај натпис у самом Балбеку, нашао је он и четврти и уверио се, да се у њему спомиње Зинодор и Лисанија.[3] Од то доба бавили се изучавањем тога натписа Џон Хог[4] и Ренан.[5]

Натпис тај састоји се из два реда. И овде ћемо изнети што се сачувало, са дометцима који произилазе из самог текста:

....θυγάτηρ Ζηνοδώρῳ Λυσ(ανίου τ)ετράρχου καὶ Λυσ(ανίᾳ....
....(καὶ τοῖς) υἱοῖς μ(νήμης χάριν (εὐσεβῶς) ἀνέθηκεν.

....кћи Зинодору (сину Лисанија ч) тверовласника и Лис(анији....
....(и његовим) синовима за спомен (у страхопоштовању) подигла....

Смисао тога натписа је тај, што је нека жена, чије се име не зна, но која је била кћи личности непотпуног имена, „подигла споменик: 1) Зинодору сину Лисанија четверовласника; 2) другој личности, чије се име почињало са Лис и било, по свој прилици Лисанија, а тако и његовој деци; 3) трећој личности која је тако исто могла носити и име Лисаније и њезиној деци“.[6]

Име Лисанија се на жалост показује непотпуно, али из првог и другог натписа, држимо да се јасно може видити, да је име Лисанија заиста постојало. Отуда се изводи закључак, да су после Зинодора били Лисанији авилински, о чему ми позитивно знамо из првог приведеног натписа, а последњи натпис служи као потврда првог. По свима знацима судећи натпис тај био је стављен на породичној гробници Лисанија, и на том натпису спомиње се изричито Лисанија, о коме говори св. Лука, пошто четверовласништво, које је водило своје порекло од „малог цара“, није постојало при крају царевања Тиверијева,[7] и пошто Лисанији, о којима је овде реч, долазе одмах после Зинодора.

Из целог овде наложеног, користећи се некаким таког писца, као што је Ренан, даје се закључити, да је Ренан имао доста храбрости да увиди велику погрешку свог „драгог учитеља“: „Допуштајући, да је породица Лисанијева, сина Птоломејева, заиста постојала, ми можемо лако да појмимо израз — тетрархија или царство Лисанија, којим се користи Јосиф Флавије. Лисанија, син Птоломејев, владао је тек пет или шест година. Било би чудновато, да се до 52 год. т. ј. преко 86 година после његове смрти онај предео звао његовим именом, кад неби његова породица и даље владала. Осим тога, као

[1] Brocchi, Giornale delle osservazioni fatte ne' viaggi in Egitto nella Siria e nella Nubia, Bassano, 1842. t. III. p. 173.

[2] Patrizi, De Evangeliis, 3 in —4°, Fribourg en Brisgau, 1853., t. III., p. 435.

[3] F. de Saulcy, Voyage autour de la mer Morte, 2 in —8°, Paris, 1853., t. II., p. 613—615. и pl. LIII.

[4] Hogg, On the supposed Scriptural names of Baalbec, or the Syrian Heliopolis and on the chief Heliopolitan Inscriptions, Transactions of the R. Society of Literature, 2-e série, 1863., t. III., p. 274—278.

[5] Renan, Mémoires de l' Academie des Inscriptions, 1867., part. II., p. 70—79.

[6] Renan, Memoires de l' Academie des Inscriptions, 1867. part. II, p. 78. Натпис овај није исправно сазнштен у Corpus inscriptionum graecorum, t. III., n° 4523., p. 240.

[7] Кад је 37. год. после Хр. Калигула ступио на престо, предао је четверовласништво Лисанијево Ироду Агрипи I. Види Ј. Флавија, Ant. XVIII, VI., 10; ср. XIX, V., Bell. jud., II., XI., 5.

што је умесно приметно Валон,[8] Авила није била саставни део владе Лисанија, сина Птоломејева. Да би Авила могла служити Ј. Флавију као синоним четверовласништва Лисанијева, нужно би било, да је тај град сачињавао саставни део, и престоницу четверовласништва Лисанијева.[9] Према томе, тврдња св. Луке, односно битисања четверовласника Лисанија, који је владао над Авилином, а не над Итурејом и Траховитском, око 28 године наше ере, показује се као истинит“.[10]

[8] De la croyance due à l' Évangile, p. 401 и даље.

[9] Knenecker, у Шенкловом библ. речнику, t. I., p. 28; Wieseler, у Herzog Real-Encyklopädie, 2-е édit t. I., 1877, p. 88.

[10] Renan, Mémoires de l' Académie des Inscriptions, 1867., part. II., p. 80. — Ев. Лука говори, у III., 1, да је Итурејом и Траховитском владао четверовласник Филип, брат, Ирода четверовласника у Галилеји.

Приведен натпис, на тај начин, решио је питање о два Лисанија, т. ј. о сину Птоломејевом, о коме говори Ј. Флавије, и о ономе који је био четверовласник Авилински за време владе Тиверијеве, о коме говори св. Лука. До пре кратког времена, хришћански апологети, нису били у стању да растумаче историјске тешкоће друкчије, доли постављањем хипотеза. Сада пак, благодарећи прогресу у истраживању старих натписа, нема тих тешкоћа, и злурадо смејање и неверовање немачко, које је бацало сумњу на штету историјске тачности еванђелске, служи само њима на поругу.

По руском. **Милан С.**

Допуне чланку: Древност употребљавања и символичко значење спољашњих знакова и радња при молитви.[1])

9. *Благосиљање свештенога лица.* — У хришћанском богослужењу већ од првих његових вијекова постојао је обичај, примати благослов од свештенога лица. О тој свештеној радњи налазимо многа свједочанства у списима св. отаца и црквених учитеља (Ап. Уст. VIII. књ., 16. гл.; Тертул. De corona militis; Василије Велики у 91. прав.; Кирил Јерусалимски 13. огл. поуч.); те није било ни једне друге свештене радње, а да се није с њоме спајало и благосиљање. — Благосиљање то звало се „именословним“ с тога, што се прсти руке, којом се благосиља, сложе тако, да приказују главна слова имена Исуса Христа (Ј. С., Х. С.). Свештеник благосиља једном, десном, руком, а архијереј, као слика Исуса Христа, који има изобилно благодати, обадвема рукама (Лука 24, 50). Св. Јован Златоусти даје „именословном“ благосиљању оваково значење: „Када вас благосиљамо ми, онда као да вас благосиља сам Бог, јер не благосиља човјек, него сам Бог руком и језиком онога“ (тумач. II. посл. Коринћ.), то јест, благослов је знак жеље онога, који благосиља, да би Бог, у име Кога он благосиља, испослао милост и дар свој људима, или осветио кроз његов благослов ствари, које благосиља.

Благосиљање појавило се заједно с религијом, и постојало је како у патријархалном, тако исто и касније у „подзаконском“ периоду и имало је велики значај како у старозавјетном, тако и у новозавјетном богослужењу. У патријархалном су периоду старији у роду благосиљали млађе, оцеви дјецу, и т. д. Тако на пр. благословио је Сима и Јафета (Бит. 9, 25.), Мелхиседек Аврама (Jbid. 14., 18.; cf. Јевр. 7, 1.) Исак Јакова (Jbid. 27, 28.). Јаков своје синове (Jbid. 49, 28.), а Мојсије пред смрт своју благословио је народ израиљски (Втор. 33.) По Мојсијевом закону у старозавјетном богослужењу, свршавало се дневно богослужење благословом, а чинило се то на основу Божје заповијести. (Числ. 17., 23.—24.)

Значење тога старога обичаја било је исто, као и у хришћанском богослужењу, само се старо благосиљање разликовало од хришћанскога по своме облику. У старозавјетном је богослужењу облик благослова био овакав: на главу онога, који се благосиљао, полагале се у накрст руке, и по заповијести, коју је Бог дао Арону, спајало се благосиљање са тикратним призивањем имена Божјега. У књизи Числ говори се: „да **благословитъ тѧ Господь, й сохранитъ тѧ: да просвѣтитъ Господь лице свое на тѧ й помилуетъ тѧ, да воздвигнетъ Господь лице свое на тѧ й дастъ**

[1]) Види 8., 9., 10. и 11. број „Српскога Сиона“ од ове године.

ти миръ“. (6., 23.—27.) Хришћанска црква при благосиљању употребљава ове ријечи: **благословіи Господи** (Пс. 128, 8.) **на васъ, тогw благодатію й щедротами, всегда, нынѣ й присно й во вѣки вѣковъ** (Лит. Златоуст. по заамвоној молитви). —

У хришћанској цркви употребљава се овакав облик благосиљања: Онај, који благосиља, као замјеник Христов, да би приказао име његово, испружи кажипрст, приказујући њиме слово Ј, а средњи прст мало пригне, да добије облик слова С, а да би приказао претима и слова имена ХС — Христос, слаже их овако: палац положи у накрст преко претењака, да изгледа као слово Х, а мали прст прегиба на форму слова С. И на тај начин благосиља свештеник у име Исуса Христа. — Архијерејски је благослов трикиријем и дикиријем особит начин благосиљања, али и он садржи у себи исте мисли, које и благосиљање у опште. (Новая Скрижаль II. дио 7. гл.)

О хришћанском благосиљању, као симболичкој радњи, коју могу свршавати само свештеници, а не сви људи, — као што тврде руски расколници — говори историја, да хришћанско благосиљање није исто што и крсни знак, ради кога слажемо слично прсте десне руке, и, ево, шта о томе пише Василије Велики у 2. правилу: свештеник, ако ступи у неправилан брак . . . . *не смије благосиљати* ни „всенародно“, ни појединце, јер је благосиљање освештавање . . . . Па се исто мисао налази и код св. Јована Златоустог (бесједа 54. на Мат. јеванђеље), а то је потврдио и VI. васељенски сабор, давши право благосиљања само свештеницима.

О слагању прстију за „именословни“ благослов, налазимо свједочанства код Германа, цариградскога патријарха (715—740.) који, говорећи о архијерејском благосиљању, износи мисао, да се у слагању прстију при благосиљању, изражава опште убјеђење о крају свијета, који ће бити хиљаду година послије рођења Христова, 6500. године.[*]) — Како се то могу сложити прсти, да би се у тој комбинацији огледале цифре 6000, тога нам не разјашњава Герман. Но потанкости о томе сачувао нам је западни писац Беда. У Гоаровом Евхологиону нацртан је Герман, како руком благосиља. Ту су прсти сложени именословно, и то нам је доказ, да се већ у VII. и VIII. вијеку именословно слагали прсти при благосиљању.

Од VII. па све до XVII. вијека немамо о томе предмету јасних и тачних свједочанстава. У XVII. вијеку говори Лав Алатије, учени археолог, о слагању прстију овако: „Грци и Латини цртају при богослужењу крст с пет прстију, али се међу собом разликују тиме, што Латини испруже све прсте, а Грци само средњи и мали прст, и не испруже их једнако, него кажипрст пруже да стоји равно, велики мало угну, а палац положе на нокат кажипрста, кога према длану савију. Један ми је Грк разјасниo, да тако сложени прсти представљају скраћено написано име Спасителево Ј.С. — Х.С. — Ово се потоње свједочанство тиче источне цркве.

Како се у руској цркви слагали прсти за благосиљање, и да ли је благосиљање било засебна симболичка радња, која се разликовала од крсног знака, на та нам питања одговара ово свједочанство из Четъ-минеја, које је у XV. вијеку написа митрополит Макарије, предсједник стоглавога сабора. Ту је написано: „Фотије, митрополит московски, обилазећи почетком XV. стољећа московске манастире, дође и у Симонову обитељ. Прегледавши цркву и ћелије, прегледање и економска стања и заће чак и у кухињу. Ту видје једнога младога инока гдје спава. Митрополитови се пратиоци пожуре, да га пробуде, но митрополит им не даде, већ пророчки рече: „Овај ће инок бити велики светитељ у руској цркви“. Тај инок био је Јона, каснији митрополит московски и цијеле Русије. А како је могао митрополит Фотије тако што прорећи? Он је видио, да инок држи у сну над својом главом руку смотану тако, као да с њоме благосиља.“ — Одатле се да закључити, да се у Русији при митрополиту Фотију, почетком XV. вијека друкчије слагали прсти за крсни знак, а друкчије за благосиљање. Иначе би биљешка, у Четъ-минеју о Јони, била неумјесна. — И та нам биљешка потврђује мисао, да се у Русији при разним симболичким радњама прсти разно слагали, и да су „именословно“ благосиљати могли само свештенослужители.

(Свршиће се).

[*]) Ова је мисао била општа и стара. — Њу налазимо већ и код Иполита и Кирила Јерусалимскога.

КЊИЖЕВНЕ ОЦЕНЕ И ПРИКАЗИ.

Примили смо: *„Пети извештај о православном српском богословском училишту у Ср. Карловцима. Школска година 1893—94. Саставио протопрезвитер Јован Вучковић, проф. богословије и пр. ректор богословског училишта. Нови Сад. Српска манастирска штампарија. 1894.“*

Прочитали смо га, и одмах велимо, да нас је задовољно.

На уводном месту извештаја, штампан је чланак, који спомиње културну славу стогодишњице наше богословије, која је требала бити прослављена ове године у Карловцима; и који чланак набраја узроке и разлоге, са којих је та прослава одложена до године, а који су разлози сасвим умесни.

Ради ствари, о којој се у томе чланку говори, и ради интереса, којег ће читалац у њему наћи; а јер ће „извештај“ ући тек у ужи круг нашега народа, па и самог свештенства, доносимо тај чланак у целости његовој. Гласи:

1. фебруар 1794. — 1. фебруар 1894.

Јубилејска година стогодишњице православног српског богословског училишта карловачког напршила се и оно је ступило у 101. годину живота.

У четвртом извјештају, који је концем лањске школске године о овоме училишту јавности предан, казано је било, да се за прирепемање свечане прославе стогодишњице овога училишта, а уједно и српске велике гимназије карловачке и овдашњег „благодијејанија“ саставио одбор, који је свој посао започео скупљањем прилога за видљив знак благодарности српскога народа великим добротворима, заснивачима и оснивачима овијех завода. До конца лањске школске године скупио је одбор у ту сврху преко 3000 форината прилога, и о томе је у томе извјештају било споменуто.

Предајући јавности споменути четврти извјештај, надала се управа овога училишта, да ће у овоме петом извјештају моћи, на овом мјесту, забиљежити ријеч спомена на ту нашу српску културну славу. Мислило се, да ће се у току ове школске године та свечана прослава тростране стогодишњице моћи спремити и прославити. Но то се није учинило. — Не да се није могло, него се помишљало на то, да свечаност буде што сјајнија и потпунија, зато је прослава и одложена до нове школске године.

У Карловцима подижу се нови дворн српском патријарху, који ничу из мисли великога нашег митрополита *Стефана племе. Стратимировића*, и расту новцем *његовога* фонда. На како ће се прослава стогодишњице богословије, гимназије и „благодијејанија“ савијати поглавито око заслужнога имена тог нашег добротвора, то је валда праведно и оправдано било, да се прича, да се доврше и нови двори српског патријарха, и тврти тај споменик митрополита *Стефана племе. Стратимировића*. На тај начин постаће цијела прослава потпунијом.

Осим овога одбор је мислио да са прославом треба причекати и због тога, што врховни поглавар богословије, гимназије и „благодијејанија“, садањи свети патријарх Георгије, не би у тој прослави могао данас учествовати онако како би приличило, јер су тијесне просторије у којима он данас но нужди станује, те је у њима тешко већи број угледнијих гостију примити, а и подворити. Тјескобе те нестаће, кад буду нови двори готови. Прослава ће тада моћи бити сјајнија.

Одлажући саму прославу до тога времена, одбор је у течају ове школске године ограничио радњу своју опет на скупљање прилога. У лањском извјештају објављено је, да је концем прошле школске године било скупљено нешто преко три хиљаде форината. Сада пак износи свота скупљених прилога преко пет хиљада форината, као што ће се видјети из исказа, који се штампају у „Српском Сиону“. Није то незнатна свота за наше прилике, но одбор се нада да ће она још порасти, јер још има ђака карловачке богословије и гимназије, још их има који су само кроз „благодијејанје“ постали у свијету виђени, има још отаца онијех људи, који су у овим заводима учили, има још у народу нашем људи, који би се могли осјећати дужнима, да бар и најмањи прилог учине и дуг свој одуже.

Извјештај овај доћи ће најприје у руке нашем свештенству, па посе окружним протопрезвитерима и манастирским управама, а с њиме сво им и молбе одборове, да изволе учинити што још учињено није. Не морају прилози бити у форинтама. Нека буду у сеекерима и крајцарама, а нека је само воље у онијех који их куне и нека се нађе неко, ко ће се за купљење заузимати.

Одбор је разаслао штампане спискове многим

свештеницима, учитељима и познатијим људима и замолио их је, да се потруде око скупљања прилога. Од многијех није још добио никаква гласа, а нада се да ће га добити.

Нада се, јер вјерује, да српски народ зна цијенити заслуге својих просвјетних добротвора.

*

После овога чланка отпочиње сам „извештај“ о богословском училишту.

Врховна училишна власт је: *св. Архијерејски Синод;* а врховни надзорник *Његова Светост, Преузвишени Господин Георгије Бранковић, српски Патријарх.*

Привремени ректор је: протопрезвитер *Јован Вучковић*, редовни професор богословије, члан испитне комисије за стечајне испите у архидијецези карловачкој, члан „Матице Српске“.

Наставнички збор.

1. Протосинђел *Герасим Петровић*, редовни професор, настојатељ манастира Грабовца у будимској дијецези (од 11. авг. 1892. на допусту).

2. Протопрезвитер *Јован Вучковић* (као горе), предавао: увод у богословље и пастирско богословље.

3. Протосинђел *Митрофан Шевић*, редовни професор, члан „М. Српске“; предавао: догматичко, морално, полемичко богословље и катихетику.

4. *Милутин Јакшић*, привремени професор, члан „Матице Српске“; предавао: општу историју црквену, историју српске цркве и црквено право.

5. Јеромонах *Иларион Зеремски*, кандидат московске духовне академије, привремени професор, члан „Матице Српске“; предавао: увод у св. писмо, тумачење св. писма и педагогику, а у другом полугодишту и руски језик као необавезан предмет.

6. Презвитер *Јован Живковић*, привремени професор, члан „Матице Српске“; предавао: омилитику, литургику и црквено појање са пра-

7. *Јован Живановић*, гимназијски професор дописни члан кр. српске академије, члан књижевног одељења „Матице Српске“, почасни и редовни члан српског пољопривредног друштва, дописни члан хрватско-славонског пчеларског друштва, помоћни учитељ у овом училишту; предавао: црквено-словенски језик и пчеларство.

8. *Василије Вујић*, гимназијски професор, члан књижевног одељења „Матице Српске“, помоћни учитељ у овом училишту, предавао: грчки језик.

9. *Василије Максимовић*, доктор цјелокуп. лијечништва, други градски физик, лијечник за питомце богосл. учил., предавао: дијететику.

(Свршиће се).

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— **(Гласање о грађанскоме браку у горњој кући).** Против законске основе о обвезном грађанскоме браку, у седници горње куће од 9. (21.) јуна о. г., гласаше од Срба, чланова горње куће: Његова Светост, Патријарх Георгије Бранковић; Високопреосв. Господа Епископи: Нектарије Димитријевић, аршачки; Мирон Николић, пакрачки; Никанор Поповић, темишварски; Герман Опачић, новосадско-бачки; и г. Ника Михајловић, умировљени судија кр. курије.

Законска основа о грађанскоме браку примљена је са „својом“ већином од 4 гласа са малом и незнатном изменом и у специјалној расправи.

Влада се жури, да и остале предлоге своје о црквеним реформама изнесе пред угарске парламенте. Тако и треба. Хиљадугодишњицу свога хришћанства наша ће домовина, зар, надостојније прославити, декорисана црквеним тим реформама, са — што више Јевреја и безверника.

Јеврејство и безвериништво ће на тој прослави, зар, испевати најкраснију и најмелодичнију химну, ал уз пратњу тужних акорада сузних жица душевне харфе понижених хришћана, пониженог хришћанства у земљи Угарској....

— **(Високопреосв. Г. Михаило Грујић)** епископ горњокарловачки, није приспео на гласање, у горњој кући, о обвезном грађанскоме браку, јер је ток 11. (23.) јуна стигао у Пешту; дакле — после гласања.

То задоцњење високопреосв. г. епископа Михаила изазвало је у нашем јавном мњењу велики одјјум и тешку осуду.

Са своје стране немамо рећи, за сада, ово: Недолазак преосв. г. епископа Михаила Грујића, на гласање о грађанском браку, немила је појава, за цркву нашу не утешна. Поступак тај вређа нам осећај љубави и потреса осећај дужности према цркви. *На реду би било, да сам високопреосв. г. епископ горњо-карловачки у тој ствари узме — реч.*

— (**Испит зрелости на карловачкој гимназији**) положиће ове године од њих 26, *четворица са одликом*, и то: Кујачић Јован са Грахова, Симоновић Петар из Ирига, Јовановић Миливој из Вршевца, Будисављевић Милан из Коренице и Содарић Павле из Катинаца. — Двојица имају да поново испит из математике, после два месеца.

— (**Испит зрелости на српској великој гимназији новосадској**) одржан је 10. и 11. јуна о. г. Испит су положили њих шеснаесторица, од којих су *четворица са одликовањем*, и то: Станко Аранички из Ердевика, Лазар Марковић из Чуруга, Милисав Путник из Руме, и Душан Шпирта из Ковиља. — **Четворица су положили испит са добрим успехом**, а осморица су проглашени за зреле.

— (**Дар српској црквеној општини у Грачацу**). Српска православна црквена општина у Грачацу, у горњо-карловачкој епархији, добила је из крајишке инвестиционалне закладе прилошком од 500 ф. а. вр. за подизање грађевног трошка око оправке њезиног парохијалног дома у Грачацу.

II. Исказ скупљених прилога за споменик митрополиту Стефану Стратимировићу.

Ириг: Прва задруга за помагање и штедњу 20 ф. — Прота Васа Николајевић (скупљач) 5 ф. — Сава Попадић, парох, Нерадин 5 ф. — Данијан Стојшић 1 ф. — Алекса Мањукић 1 ф. — Милан Лукић 1 ф. — Ђока Босиљковић 1 ф. — Јован Грујић 1 ф. — **Свега 35 фор.**

Будимпешта: Самуил Машировић, дворски савјетник 30 ф. — **Свега 30 фор.**

Сент-Андрија: Јован Игњатовић 2 ф. — Стеван Малић 1 ф. — Удова Петра Пиперковића 50 новчића. — Паулина Софрић 50 новч. — Удова Ана Исаковић 50 н. — Георгије Бешлић 50 н. — Васа Димшић 2 ф. — Марија Лебедева 50 н. — Паулина Бобић 1 ф. — Васа Милутиновић 1 ф. — Milessa 50 н. — Јован Петровић 50 н. — А. Сава 50 н. — Алекса Рајковић 50 н. — Милица Софрић 50 н. — Удова Анђела Раделић 2 ф. — Љубомир Хушвик 1 ф. — Александар Стања 50 н. — Јован Милошевић 50 н. — Димитрије Перишић 50 н. — Петар Берић учитељ (скупљач) 50 н. — **Свега 17 фор.**

Котор: Високопреосв. Господин др. Герасим Петровић, епископ 12 ф. — **Свега 12 фор.**

Пакрац (списак епарх. конзисторије): Илија Мубурлија, парох, Вел. Зденци 2 ф. — Милутин Булић, протопрезвитер сјеверински, парох Новосељански 5 ф. — Гавро Мамула, учитељ, Новосељани 50 н. — Црквена општина Новосељани 4 ф. 50 н. — Ниќифор Грубић, јерођакон, администр. Миклеушки 1 ф. — Добрин Н. Тимотеј, учитељ Миклеушки 1 ф. — Јово Симић, учитељ, Пашијан 1 ф. — Црквена општина Пашијан 2 ф. — Михаило Грбић, парох, Пашијан 1 ф. — Даница Грбић, Пашијан 1 ф. — Матија Михатовић, опћ. начелник Гарешница 1 ф. — Фелике Бакић, опћ. биљежник, Гарешница 1 ф. — Мијат Кланчек, опћ. благајник, Гарешница 1 ф. — Михаил Јуришић, парох, Вел. Грђевац 1 ф. — Душан Јуришић, нотошколац, Вел. Грђевац 50 н. — Урош Јуришић, финанц. стражар, Вел. Грђевац 50 н. — Јован Марковић, парох, Грубишно поље 1 ф. — Н. Н. Грубишно поље 30 н. — Л. Прерадовић, сељак, Грубишно поље 10 н. — Ђуро Ђурђевић, Питомача 2 ф. — Андрија Басарић, админ. парох, М. Трешњевица 2 ф. — Мојсеј Деспотовић, Рибњачка 10 н. — Данијан Деспотовић, Рибњачка 10 н. — Петар Пурић, Рибњачка 10 н. — Стефан Гроздић, Рибњачка 10 н. — Стојан Ујешиновић, Вел. Трешњевица 1 ф. — Андрија Бркошић, Мала Трешњевица 30 н. — Миле Релић, Мала Трешњевица 30 н. — Данило Пресићанин, парох, Беденик 1 ф. — Марко Личчић, парох, Сјеверин 1 ф. — Јосиф Шкрбина, Сјеверин 50 н. — Никола Рајчевић Сјеверин 30 н. — Никола Седрамац 50 н. — Саво Келебуда, Сјеверин 30 н. — Адам Млађан 30 н. — Петар Берић, учитељ, Сјеверин 50 н. — Никола Келебуда Сјеверин 30 н. — Теодосије Марковић, парох Даровар 1 ф. — Марија Марковић, учитељица Даровар 1 ф. — Фрањо Раубер, опћ. начелник, Бјела 1 ф. — Јосиф Халада, кр. кот. ветеринар, Даровар 1 ф. — Божо Глодић, одборник 1 ф. — Јосиф Ковачевић, одборник 50 н. — Милош Комленић, одборник 20 н. — Јосиф Ачић, игуман и парох у Бјелој 2 ф. — Лука Поповић, парох, Кусоње 5 ф. — Владо Зорац 2 ф. — Јосиф Болтек, опћ. биљежник, Драговић 2 ф. — Ј. Б. 20 н. — К. Н. 1 ф. — Јован В. Марковић, Пакрац 2 ф. — Мартин Драголић 1 ф. — Јован Борота, кр. финанц. перовођа 2 ф. — Јосиф Ачић, игуман, Ман. Пакра 2 ф. — Јован Бузарић, парох, Градиште 2 ф. — Милан Мушкиња, учитељ 60 н. — Прока Петровић, земљедјелац 30 н. — Макрена Вуколић 10 н. — Станко Миливојевић, земљедјелац 1 ф. — Аћим Зарић, земљедјелац 1 ф. — Милка Станковић 10 н. — Божо Глумац 1 ф. — Ђуро Станковић 20 н. — Јово Максић 20 н. — Станко Стевановић 50 н. — — Петар Миличковић 50 н. — Др. Пера Јовановић, кр. кот. лијечник, Пакрац 2 ф. — Анатолије Јанковић, архимандрит 2 ф. — Јован Шпековић, прота беловарски 5 ф. — Јован Димић, српско-капелски 3 ф. — Аксентије Грубач, парох илин-

шиначки 3 ф. — Доситеј Кутузов, јеромонах 1 ф. — Гаврило Шаинић, учитељ 1 ф. — Милош Ковачевић, финанц. приправник 50 н. — На једном збору скупљено од народа 1 ф. 95 н. — Милан Стојановић, оружник 1 ф. — **Свега 89 фор. 95 н.**

(Наставиће се.)

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 75 2—3

Овим се расписује стечај на место *учитеља* у српској вероисповедној школи са четири разреда у *Црној Бари* (Feketeto, Torontal megye, пошта Török Kanizsa).

Плата је следећа: 300 фор. у готовом новцу, које учитељ месечно у напред прима; стан у нарави са вртом, један црквени врт у име поворбеништва; огрев (сламе колико треба), од погреба где позван буде 1 фор.

Дужност је учитељева школском уредбом прописане предмете у школи предавати, повторну школу држати, децу црквеном појању обучавати, у седницама перо водити и у светој цркви десну певницу држати.

Молбенице имају се најдаље до 20. јунија о. г. м. школ. одбору поднети, а избор учитеља је на Петров-дан. Знање мађарског језика се захтева.

Из седнице црквено-школског одбора држане у *Црној Бари*, 5. маја 1894. г.

Председник одбора

Миливој Стојков.

СТЕЧАЈ. 72 2—3

Расписује се стечај за *учитеља на српској народној вероисповедној школи у Силбашу* (Бачка).

Учитељ прима у име плате, од политичне општине: 140 фор.; за држање пофторне школе 20 фор ; за 3 хвата сламе 18 фор.; 10.248 хектолитара жита и 3° тврдих дрва.

Од црквене општине учитељ ужива 17 занаца и 752□° добре ораће земље (сваки јанац 2000□°); као перовођа добија 40 фор. и 20 фор. додатак награди за држање пофторне школе; стан од 2 собе, кујне, коморе и подрума; шталу са шупом и врт. Од погреба где позван буде добија 1 фор.

Порез на земљу и половину еквивалента плаћа учитељ. Учитељ је обвезан, поред уредбом за српско-народне школе исказаних дужности, још сваке недеље и празника, а за време ускршњег поста сваки дан, у цркви појати.

Првенство има учитељ ожењен испитаном учитељицом, пошто ће у току ове године и за учитељицу стечај бити расписан.

Молбенице ваља до 1. јула о. г. упутити месном школском Одбору.

Из седнице м. школ. Одбора у *Силбашу* од 30. маја 1894.

Теодор Јуришић, приправ. перовођа. — Тодор В. Поповић, председник м. школ. Одбора.

Бр. 37 ех 1894.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 76 2—2

Усљед закључка црквене скупштинске седнице од 24. фебр. (8. марта) 1894 и на основу одобрења славног архидијецезалног административног одбора од 3. (15.) маја о. г. А. О. бр. 270/195 расписује се дражба на мањак ради оправљања целе старе цркве деспотске св. Луке без тороња у *Купинову*.

По прорачуну износи:

А. Зидарска и тежачка радња	1419 ф.	78 н.
Б. Тесарска радња	671 ф.	43 н.
В. Друге радње и добаве . .	587 ф.	— н.
Г. Непредвиђени трошкови . .	321 ф.	79 н.
	3000 ф.	— н.

1.) Дражба држаће се дне 19. Јуна (1. Јула) 1894 у 10 сати до подне.

2.) Дражбоваће се устменим понудама на сву радњу; дражбовател је дужан од споменуте своте 10% у име јамчевине председништву положити.

3.) Општина задржава себи право поверења према подузимачу.

4.) Јамчевина ће се повратити после колаудације.

5. Ближи услови и нацрти могу се видити до дана дражбе код председништва ове црквене општине.

У *Купинову*. 21. маја (2. јуна) 1894.

Јов. Чорданић перовођа. — Јов. Петковић парох и пред. црк.

ОГЛАС. 77 2—2

Црквена општина у *Мартинци* (котар Митровица) намерава предузети *оправке* и то: *чишћење иконостаса* са нужним поправкама у сликарском, позлатарском и дрворезачком послу. Исто тако и *бојадисање* певница, столова, прозора и врата са нужном позлатом и столарским послом.

Рефлектанти могу одмах доћи, предмете за поправку прегледати, и свој прорачун овој црквеној општини, до 10. јула 1894 по новом календару ради даљег уредовања поднети.

У *Мартинци*, 8. (20.) јуна 1894.

Председништво црквене општине.

СТЕЧАЈ. 71 2—3

Усљед налога сл. епарх. шк. одбора у Темишвару од 16. (28.) дец. 1893. ЕШО. 428. ех 1893. ради сталног попуњења *учитељске места* на срп. вероисповедној школи у *Торни* (Чанадска жупанија) овим се отвара стечај.

Плата је учитељу *300 фор. годишње*; коју ће месечно у напред примати; три хвата тврдих дрва за себе и школу; *за огрев и поправак 10 фор.*, са станом од једне собе, кујне и леног шпајза, шталом и вртом.

Учитељ ће дужан бити законом прописане школске предмете у школи предавати, за десном певницом појати и децу у црквеном појању обучавати.

Компетовати могу само они, који су сомборску препарандију свршили а испит из мађарског језика положити.

Молбенице са пужним сведоџбама ваља на српску црквену општину у Торњи упутити.

Рок стечају траје до Петрова дана 29. јуна по ст. кал.

Из седнице црквене општине држане 9. (21.) фебруара 1894. год. у *у Торњи*.

Председништво:

Исидор Михајловић,
админ. парохије.

СТЕЧАЈ. 69 3—3

Овим се расписује стечај на ново установљено *место учитеља* I. и II. разреда муш. школе у *Срп. Кларији*.

Са овим местом скопчана је плата од 350 ф. а. вр., коју плату изабрани учитељ у напред прима, 2 хвата дрва, слободан стан од 2 собе, кујне, шпајза, подрума, шупе, проширана авлија с' $^1/_4$ јанца баште, сламе по потреби.

Изабрани учитељ дужан је, на основу наставног плана одређене предмете ученицима предавати и у цркви леву певницу држати.

Од компетената изискује се, да су Срби прав. вере, оспособљени учитељи у Сомборској учит. школи и да су у мађ. језику потпуно вични.

Само оспособљени учитељи, који желе ово место заузети, имају своје молбенице, са пужним сведоџбама потписаној општини до 20. јула о. г. поднети; који се лично представи узима се у обзир.

Приметити је, да ће изабрани учитељ 1. септембра ђаке заузети.

Из седнице црквене шк. скупштине, држане у *Срп. Кларији* (Zsombolya) 12. априла 1894. године.

Срп. пр. општина.

Камилавке. 25 14—20

За г. г. мирске свештенство, а по одлуци и благослову српског светог синода од 21. октобра 1893. год. од отворено плаве чоје и кадифе, з-и рађујемо и то: од најфинције чоје и кадифе. Молимо г. г. протојереје и свештенике да нам се с поруџбином обраћају.

Земун, 16. фебруара 1894. год.

С поштовањем

Витомир Марковић и Павловић,
кројачи црквених и свештен. одела и кројачи црквених утвара.

СТЕЧАЈ. 74 2—3

Оставком г. Јована К. Борјановића и решењем сл. Епарх. школског Одбора Бачког од 2. (14.) септ. 1893. год. бр. 201 — 145 ех 1893. остало је на срп. православним вероисповедним школама у *Ади* једно *учитељско место* празно, на које се овим стечај расписује.

Берива са тим местом скопчана јесу: 210 ф. у име редовне плате, коју учитељ у месечним оброцима из благајне сл. месне политичне општине редовно у напред прима; 100 фор. у име огрева, чишћења и писаћег прибора, које о новој години уједаред из исте благајне у напред прима; 5 фор. у име оправке полупаних прозора у школи из исте благајне; 16 ланаца (à 2.200□ хвати) добре земље на коју учитељ порезу не плаћа; на исту земљу додељени прилазак (компетенцију) од пошњака, на који учитељ сам порезу плаћа, односно сразмерну отштету за недостатак пошњака тог из благајне политичне општине и стан од 3 собе, кухиње, подрума, коморе, шталета, шупе и пространо двориште са леном баштом.

Изабраном учитељу спађаће у дужност: у разредима, које му шк. Одбор одредно буде, све шк. Уредбом прописане предмете предавати; у цркви једну певницу држати; шк. децу редовном црквеном појању обучавати и са истом при богослужењу у цркви појати; школску децу најстаријих разреда осмогласном пјењу обучавати из чега ће при крају шк. године испит полагати. Потпом појању вешти имаће првенство.

Молиоци који ово место получити желе, а који црк. шк. општини појањем у цркви треба да се прикажу, имају своје ваљано снабдевене а оспособљеном из мађарског језика подкрепљене молбенице најдуже до св. Илије 20. јула (3. августа) о. г. Одбору овоме да доставе, кога ће дана и рок стечају истећи. —

Изабрани ће место своје наступити и редовну плату почети примати 1-вог септембра о. г

Из седнице Школског Одбора држане у *Ади* 4. (16.) јуна 1894. год. бр. 8-ми.

Шк. Одбор.

СТЕЧАЈ. 78 1—3

На српској основној школи у *Јасеновцу* на Сави упражњено је *место учитеља*, на које се овим стечај расписује.

Плаћа је учитељска: 500 фор., стан у школи, шест хвати тврдих дрва и башча. Дужности су: одржавање редовне и поновне школе, преводство у једницама, појање у цркви и подучавање омладине за одржавање светосавских беседа.

Рок стечају до 19. (31.) јула 1894.; молбенице управити школском одбору.

У *Јасеновцу* на Сави 13. (25.) јуна 1894.

Српски школски одбор.

ЛУДВИГ ТАУШ

позлатарски атеље за српску православну црквену уметност

у Новом Саду, дунавска улица код „Златног крста“

Препоручујем се ел црквеним општинама за украшавање српских православних цркава. Особито стављам на знање, да имам са свим готова позлаћена и мраморисана **Владичина и матере Божије два Трона** које желим због места јефтино продати.

Даље имам на мом сложишту готових **рипида** од месинга (галвански и жеженим златом позлаћени), од кина и алпака сребра, дрвених и од лима, **крстова** за часне трпезе, **чирака** и **кандила** од разног метала, и **чирака** од дрвета, **полијелеја** од стакла, дрвета и бронзе од 6—48 свећа, **икона** на платну и лиму, и сваке врсте рамова.

79 1—6

ТВОРНИЦА ВЕЛИКИХ САТОВА
П. Ђ. ПАНТЕЛИЋА У ЗЕМУНУ.

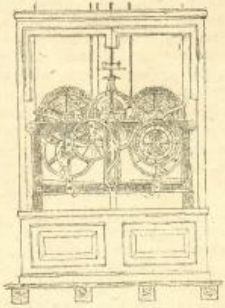

НОВЕ ТОРОЊСКЕ САТОВЕ

израђује за цркве, школе, магистрате и све јавне зграде по најновијој конструкцији (Drathseil & Stiftengang) и умереној цени, прима старе на оправку и реконструкцију.

Предрачуне шаље на захтевање бесплатно.

Спроводницима аманетима даје на отплату.

63 5—15

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. На Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Српској Манастирској Штампарији** а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона“ у Новом Саду.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

Год. IV. Број 26.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 26. јуна 1894.

ЦРКВЕНО-ПОЛИТИЧКЕ РЕФОРМЕ И ПЕРСПЕКТИВА ЊИХОВИХ ПОСЉЕДИЦА.

Обвезни грађански брак тек је прва степеница заблуде, пред понором које стоји друштво наше домовине, а у који га понор гурају и остале наумљене реформе, изгласане неком грозничавом, електричном брзином.

Судећи по тој брзини, мислио би човек, е се ту ради на законима, без којих наша домовина и њезино становништво не би могло више ни 24 сата постојати. Као да је у њима salus reipublicae, спас данашњега друштва и санација његових односаја.

А у место да таково уверење стечемо о потреби тих реформа, нас већ сада полева ледена студен из амбиза њиховог, пред који нас воде. Замисао, већ, перспективе њихових посљедица у социјалном, религијозно-моралном животу нашега друштва изазива у нама грозу; језа нас од ње подилази.

У тој перспективи видимо ми деструкцију нашега друштва.

Као хришћане и чланове православне цркве, реформе нас вређају, јер против њих протестује наш религијозни осећај, морална свест. А као чланове друштва и синове домовине те нас реформе бацају у забринутост.

Крај дужног одавања свега, што нашим парламентима припада и крај дужне готовости покорити се тим реформама, ако постану законима, не можемо затајати, у границама дозвољене критике, да се Угарска, наумљеном реформом у питању правоваљаности црквенога брака и црквене брачне јурисдикције, враћа за 1000 година у натраг. Враћа се у доба, кад друштво још није појмило етички значај и утецај црквенога, хришћанскога брака. Враћа се у доба, које цркви Христовој и хришћанству није

дуговало хиљадугодишњи дуг баш на рачун тота утецаја.

Доба првих девет векова и спорина њиховог признавања правоваљаности и потребе црквеног брака, разјашњује се и развратношћу тадањих обичаја и нерасположењем тадањега друштва према хришћанској дисциплини.

Али чиме да разјаснимо *брзину* данашњега поступка према цркви, према њезином хиљадугодишњем праву брачне јурисдикције и правоваљаности у њој скопљеног и благословљеног брака? Разјаснити би се тај поступак могао, али оправдати се неда. Анализа фактичних мотива и разлога, који су тај поступак диктовали, он се осудити мора. И колико га осуђује приватна и јавна свест огромне већине угарског становништва, још ће јаче он осуђен бити, са последицама својим, пред судом најближе будућности, а протестом друштвених и државних интереса.

Дивно ли је наш Епископат погодио истину, кад је, у својој односној представци, нагласио, да у борби државе са црквом нема победитеља, него само побеђених. То је историјска истина, на реалности које се требало задржати, а не преко ње прећи затворених и ушију и очију.

Црква је у егзистенцији својој снага непобедива. Не свемоћ основана и исписана у људским теоријама и доктринама; него снага, извор које је у — божјем свемогућству. С њоме је Христос ко ксж дни. Она је царство до скончанїа вѣка. *Једино царство* на кугли земљиној, којем ни време, ни граница, ни снага није одређена и измерена. *Једино царство* на земљи, чију судбу не решава ни новац ни топ, нити ју определују икакав концерат земаљских сила-велесила. *Једино царство*, којем царства равна ни опасна нема.

За цркву се Христову ми и не бојимо. Она је непобедива; њој ни врата адова не одолѣютъ.

Као што се истина може порицати и прикривати; светлост закаљати и одузимати; тако се и цркви може неправда чинити и борба дизати против ње.

Али, као што истина победити мора; као што се сунце заклонити неда; тако се и црква победити не може.

Јер њезино учење и њезине истине су вечне; њезин утецај и њезина помоћ увек ће бити потреба друштву, народу, држави, породици и појединцу човеку. Како појединац, бива да и извесно друштво пада у негацију те потребе, са мање или више своје штете. А после краћег или дужег горког искуства враћају се признавању те потребе, као неодољиве неопходности.

Негација те потребе је експериментација еластичних умова и моралне несталности. Наумљене црквене реформе, ако су продукат какве год потребе, онда су једино продукат потребе, која лежи у тежњи за експериментацијом. Та тежња се рађала и до сад, а тек сад за писаћим столом пред електричном лампом, која изазива немирне умове на подражавање електричне снаге и брзине. Та тежња избија по декад и код државника. С том разликом, што експериментације ових имају своје разлоге не само у доктринарским теоријама и хипотезама, него и у реалним „политичким потребама“.

Наумљене реформе су експерименти. Колики ће им век бити, то се неда још прорећи, јер се не зна, кад ће им век отпочети. А ако и кад отпочне, онда ће зависити од њихових последица докле ће трајати.

За сад је питање: да ли данашње доба такве експерименте дозвољава и оправдава? Не. Један само поглед на многе болесне појаве данашњега друштва у Европи целој; један само рачун о деструктивним елементима тога друштва; једна биланса о моралном стању друштвеноме; и један само разлог свему томе — религијозни индиферентизам и атеизам; све ће то с нама да проговори одлучно: реформе, које у себи посе сву могућност злих посљедица; јер оглашују рат цркви и хришћанству; јер деле државу од цркве; јер напуштају цркву и одказују јој реципроцитет државне помоћи; јер отварају врата безверју, а показују пут к Талмуду; јер упућују народ да са темеља светиње и моралног најјачег ослонца на папир лако разрешивог уговора, — такве ће реформе, крај свију,

може бити, и најпатријотичнијих интенција реформатора, бити јака храна друштвеној деструкцији, атеизму, анархизму.

Оне обарају авторитет и престиж религији и цркви. Дозвољавају безверије — атеизам. Последице тога је забележила историја. Историја се и понавља.

У друштву у којем попусти, а још више отупи и престане осећај религиозитета, попушта, отупљује и престаје, у истој мери, и морал. Друштво без етичке основе, без моралне снаге, значи анархију. Анархија значи: шта? Грозан је одговор.

У доба анархизма, динамита, бодежа и т. д. наумљене реформе проричу грозну перспективу њихових посљедица. И зато смо као људи и као патриоте забринути. У тој забринутости исписујемо ове редове, а придајемо им познате речи, опомене најозбиљније: videant consules!

Још није решена судбина наумљених реформама; још се можемо вратити испред амбиса, којега се ждрело већ радује новим жртвама својим. =

КОЛИКО НЕДЕЉА МОЖЕ БИТИ У ЈЕДНОЈ ПАСХАЛНОЈ ГОДИНИ?

Расправља: Југ Станинић, парох.

(Свршетак)

Неке недеље, а имено: 1) „предх воздвиженїемх“; 2) „по воздвиженїи“; 3.) „сѣхъ оцъ седмагw собора“ (око 11. октобра); 4.) „сѣхъ праотецъ“ (друга пред Божић); 5.) „сѣхъ оцъ“ (пред Божић); 6.) „по рождествѣ Хр҃товѣ“; 7.) „предх Богоявленїемх“; 8.) „по просвѣщенїи“; и 9.) „свѧтыхъ оцъ шести соборwвъ“ (око 16. јула) — назвао је пок. Шакрак једним именом: „празничне недеље,“ а њихова јеванђеља: „празничним — недељним јеванђељима.“

Г. Руварац у својој брошури на стр. 14. ставља поред тих назива знак чуђења и питања, односно сумње, т. ј. он се чуди тим називима, и сумња у ваљаност и правилност истих.

Но главно је овде — рекао бих — то, да је пок. Шакрак побројане недеље, које доиста чине неку посебну врсту недеља, једним, заједничким, општим именом назвати хтео; а ако се г. Руварцу употребљени називи свидели нису, шта више, ако је уверен био о неправилности њиховој, он је — имајући у виду жељу Шакракову — могао, па и требао рећи како се те недеље једним именом назвати могу, или доказати, да се исте недеље и њихова јеванђеља никако једним, општим именом назвати не могу; но тога г. Руварац учинио није.

Рекох већ, да наведене недеље збиља чине неку посебну врсту недеља; а кад је тако, онда нам се само собом намеће питање: да ли се не би исте недеље и њихова јеванђеља једним, заједничким, општим именом називати могле; и ако би се могле, то каквим именом.

Разбирајући то, размотрићемо, могу ли се побројане недеље назвати „празничнима“, а њихова јеванђеља „празничним недељним јеванђељима“; другим речима, је ли назив који је пок. Шакрак тим недељама дао, основан, уместан, тачан и правилан.

Назив „празничне недеље“ нов је и непознат, и по томе необичан и чудноват. Колико је мени познато, назив је тај у црк. књижевности први употребио пок. Шакрак. Употребив неки нов, до тада непознати назив, пок. Шакрак требао је исти разјаснити, т. ј. требао је навести, на ком основу је могао наведене недеље назвати „празничним недељама“; или ако је он тај назив нашао већ у ранијој црк. књижевности, то је требало напоменути, где га је нашао, и како је онде разјашњен; а ако онде разјашњења нашао није, онда је требао навести, за што му се тај и такав назив свидео, и за што га је употребити могао.

Но како тога пок. Шакрак учинио није, то не преостаје друго, него размотрити, за што и по чему би се назначене недеље „празничним недељама“ називати морале.

Је ли правилан назив: „празничне недеље“?

Литургика наше св. прав. цркве не говори ништа о „празничним недељама“; она за тај назив не зна.

Типик прав. цркве такође не познаје тога назива. Говорећи о наведеним недељама типик

назива сваку недељу својим посебним именом: „**нѣм предх воздвиженіемх**“, „**нѣм по просѣщеніи**“ и т. д., али једног општег имена за све те недеље — нема. За остале пак недеље већ има типик општи назив, и то не један, него и више; тако налазимо у типику ова два назива: „**нѣм рождх**“ (7. септембра) и „**нѣм глаєа**“ (2. фебруара, I-во правило). И за јеванђеља ових недеља има типик општи назив, и то опет више; као: „**Єѵ҃аїе воскресно**“ (1. септембра), „**Єѵ҃аїе дне**“ (21. септембра), „**Єѵ҃аїе рождєскоє**“ (1. августа), „**Єѵ҃аїе недѣлни**“ (1. фебруара), или каже просто: „**Тажє рождх**“ (8. септембра).

Ни литургика, ни типик не знају дакле за назив „празничне недеље.“

Но у ком би се смислу могле назвати побројане недеље „празничним недељама“?

Како су те недеље обично неки предпразник, или попразник каквог црк. празника, то би се зар могле — из разлога тога, што припадају, што се односе празнику — назвати „празничним недељама“. Но ако бисмо и могли неколико, па и већину тих недеља у реченом смислу назвати „празничним недељама“, али две од тих недеља у том смислу, тим именом звати не можемо, а то су недеље „св. отаца васионских сабора“ око 11. октобра и 16. јула, јер тим недељама нити претходи, нити посљедује какав празник.

Хоћемо ли пак, да те недеље тим именом назовемо с тога, што црква у те недеље чини спомен каквом важном догађају из живота свога: то и опет све недеље тим именом назвати не можемо, јер у четири недеље („**предх и по воздвиженіи**“ — „**предх и по просѣщеніи**“) црква не чини спомена никаквом важном догађају из живота свога. Но не само, да те четири недеље у том смислу таким именом звати не можемо, него ни осталих пет недеља у таком смислу „празничним недељама“ звати не можемо, јер у тих пет недеља (св. праотаца, св. отаца — друга и прва пред Божић; св. богоотаца — по Божићу; и св. отаца васионских сабора — око 11. октобра и 16. јула) црква не чини спомена каквим важним догађајима, него слави спомен својих одличних, по њу и њен живот заслужних људи; према томе би ми ових пет недеља зар пре „светитељским“, него ли „празничним недељама“ назвати могли, будући су исте недеље прославе спомена небесних божјих угодника и светитеља одређене.

Дакле тако назване „празничне недеље“ не могу се ни у једном од два приведена смисла тим именом назвати. А да ли би се још, и у каквом би се новом, трећем смислу оне „празничним недељама“ називати могле — не знам.

Типик, кад дође у прилику, да говори о јеванђељу — тако названих — „празничних недеља“ и оних других недеља — нели овако н. пр. „**Єѵ҃аїе прежде недѣли предх воздвиженіемх**; **И рождх недѣли**“. Кад је дакле ово друго јеванђеље — јеванђеље недељи реда: то би зар јеванђеље недељи „**предх воздвиженіемх**“ било: јеванђеље недељи извањ реда, те бисмо зар наведене недеље могли назвати: изванредним недељама, т. ј. недеље, које нису у реду.

Но ја бар ни са овом мишљу не могу да се измирим, ни тога назива не могу да прихватим.

Све тако назване „празничне недеље“ ређају се у времену, које захвата онај низ недеља, који нам је познат под именом „недеље по Духовима“. Прегледамо ли тај низ недеља нећемо наравно у њему наћи тако названих „празничних недеља“. На при свем том рекао бих, да ми побројане недеље у пуном и строгом смислу „изванредним недељама“ звати не можемо, јер оне улазе у ред недеља по Духовима, и са тим се редом спајају, или ред продужују; па им је и место у том реду тачно означено, тако н. пр. недеља „**предх воздвиженіемх**“ мора увек падати у ону редовну недељу, која је прва „**предх воздвиженіемх**.“ Приметити је пак, да т. назване „празничне недеље“ нису чврсто привезане за ону или ону редовну недељу, него падају час у редовну недељу по броју раније, час касније; тако н. пр. недеља „**предх воздвиженіемх**“ пада неке године у 13-ту, а друге час у 18-ту, редовну недељу.

Но било како му драго, хтели ми побројане недеље у неком смислу назвати „изванредним“ или не хтели — навести ми је, да све означене недеље имају нешто заједничко, опште; и опет, да то, што је опште тим недељама, све остале недеље немају. Ако би дакле хтели именоване недеље једним, општим именом назвати, онда би их, држим, најподесније и најправилније могли назвати по ономе, што је тим не-

дељама опште, и чиме се оне од осталих недеља разликују.

А шта је то?

Време, кад те недеље падају. Све побројане недеље чврсто су привезане за извесне месеце у години, и то још за одређене дане у тим месецима; тако: недеље „**предх и по коздкижеии**“ за 14-ти дан месеца септембра; — недеља „**сѣхъ оцъ седмаго собора**“ за 11. дан месеца октобра; — недеље „**сѣхъ праоцъ**“, „**сѣхъ оцъ**“ (друга и прва пред Божић) и „**сѣхъ богоцъ**“ (по Божићу) за 25. дан месеца децембра; — недеље „**предх и по просѣкшеии**“ за 6-ти дан месеца јануара; — и недеља „**сѣхъ оцъ шести собороиъ**“ за 16-ти дан месеца јула.

На како се те недеље наводе у „зборнику 12 месеци“; и како се службе тих недеља налазе у минејима: то бисмо их према свему томе — мислим, — најзгодније и најправилније могли назвати једним, општим именом: „минејским“ т. ј. месечним недељама, за разлику од осталих недеља, које — везане за „пасху“ — са овом заједно, тако рећи, сваке године другог месеца падају. Тим именом могли бисмо их назвати тим лакше и пре, што се тада не би морали обазирати на то, јесу ли те недеље неки предпразник или попразник каквог црквеног празника; и чини ли црква у те недеље спомен каквом важном догађају из свога живота, или каквим својим набраним лицима, божјим угодницима.

То и толико имадох рећи и навести о називу горе побројаних недеља. Ако се каквој вићеној и припознатој скази на пољу црквене књижевности, каквом чувеном и одлучном „типичару“ не буде свиделo и допадало ово моје умовање и разлагање — нека рекне своју. Па ако такав ову ствар зналачки претресе и исправи — ја ћу се искрено радовати, па себи и овим ретцима ту важност и заслугу приписати, да сам својим умовањем и размишљањем о називу побројаних недеља — знатног књижевника црквеног привео писаћем столу, посадио на писаћу столицу, дао му у руку перо, ставио пред-а њ црнило, подастрео му „један лист артије, лист артије, књигу без јазиље“, да по њему пише о датој му теми.

У *Банату*, 20. маја 1894.

Допуне чланку: Древност употребљавања и символичко значење спољашњих знакова и радња при молитви.

(Свршетак.)

10. *Кађење.* — Из историје нам је познато, да се у прве вијекове хришћанства при њеким дијеловима богослужења употребљавало кађење, за знак унутрашњег духовног стања вјерних (Дион. Ареоп. Књига о црквеној јерархији). Кађење је миомирисна жртва Богу, која се пропраћа молитвама и служи као израз побожне наде, да ће Бог по својој благодати примити наше молитве као духовни миомирис (Пс. 140, 2). То значење тамјановог дима, оснива се на Апокалипсису. (5, 8; 8, 3.) а изражено је у молитви, која се чита онда, када се благосиља кадило. Кађење је символ благодати, која гони демоне (Тов. 8, 23.) и славе Божје (3. Цар. 8, 10), а уједно је и подражавање цркви небеској (Апок. 8, 3).

Кађење прешло је у хришћанско богослужење из старога, јеврејскога, богослужења, а познато је било и у домаћем животу источних народа. Тако је н. пр. Мојсије законом заповједио, да се пред скинијом пали тамјан од јутра до вечера, ради чега је и био подигнут кадиони олтар (Исх. 30, 4—7). А у домаћем животу источних народа видимо обичај, да они у број најбољих поклона и најпријатнијих дарова госту, већ одавна убрајају лијепе мирисе. Према томе и хришћанска црква, руководећи се дохришћанским обичајем, није могла, а да не употреби те симболичке радње, која потпуно одговара хришћанској мисли. — Свједочанства о кађењу при хришћанском богослужењу, припадају дубокој древности. О тамјану н. пр. говоре: Литургија Апостола Јакова, дјела Дионисија Ареопагита (opus cit.), Апостолске Установе (II, 36.; VIII, 36.) и св. Иполит, отац III. вијека (у књизи de consumatione mundi). У IV. вијеку спомиње кађење Јефрем Сирин, кад говори о томе, како да га саране: „Запалите тамјан у светилишту, а мене погребите с молитвама; принесите миомирис Богу, а мени

дајте псалме“ (Assem. у источ. библ. II. р. 143). Кирил Александријски говори, да се тамјан употребљавао, осим при литургији, још и при другим службама, на пр. при крсним опходима. Када је осуђен Нестор, народ је ефески уз запаљене буктиње пратио оне сабора до њихова стана, а док су они ишли, жене су палиле тамјан.

За кађење употребљавао се и употребљава се тамјан (Θυμίαμ), што значи паљење мирисавих ствари. Материја, коју ми данас специјално тамјаном зовемо, зове се грчки: λίβανος, што значи дрво ливан, из којега се цеди мирисава смола, која се такође ливан зове, и која служи за материју кађења. Први су почели при богослужењу ту смолу употребљавати Јевреји, који живе близу Арапске, домовине тамјана. Закон Мојсијев прописује, како се има приправљати тамјан (Исх. 70, 34.). И хришћанска је црква као материју за кађење задржала тамјан, а то тим прије, што је међу даровима, које источни мудраци донесоше рођеноме Спаситељу, био и ливан, т. ј. тамјан.

Данас каде у цркви готово познајните ђакони, па с тога се и Архиђакон Стеван слика с кадионицом, као символом своје службе У II. вијеку налазимо код ђакона на тежњу, да они преузму ту символичну радњу тако, да она искључиво њима припадне.

О значењу те символичне радње може се рећи, да, кад се при богослужењу кади пред св. иконама, онда да кађење значи дар Богу и Његовим Светима, дар, који се узноси на небо заједно са молитвом. А када се кади пред сакупљеним вјернима, онда кађење значи духовни миомирис молитава што их вјерни узносе Богу са жељом, да би их Бог примио као угодан мирис, а својим вјернима ниспослао благодат Светога Духа. Кађење значи још и срдачну жељу нашу, да се молитве наше исто тако лако и брзо узнесу на небо Господу Богу, као што се лако и брзо диже кадиони дим; да би молитве наше биле исто тако угодне и пријатне Богу, као што је нама пријатно мирисати мирис угодан, и да би спасоносна благодат Св. Духа, која све освештава, исто тако испунила срца наша, као што мирис тамјана испуњава храм.

11. *Паљење свијећа и свијетњака.* — У православном се богослужењу пале свијеће и онда, када је дневна свјетлост. Паљење је свијећа било познато већ и прије хришћанске древности и самим незнабошцима. Кад се подигао први храм у старозавјетној цркви, који је назван: „скинија свидјенија“, тада је сам Бог заповједио Мојсију, да начини у њој свијетњак седмокраки (Исх. 25, 6. 31.; 35, 8., 37, 23). Од тада је постало паљење уља или свијећа неопходна обвезност богослужења, **да горятъ свѣтилники въ вечера предъ Господемъ** (Пс. 30, 8). Бог је заповједио Мојсију: **да сотвориши свѣтилникъ отъ злата чиста** (Лев. 24, 4); **на свѣщницѣ чистѣ возжигати вѣдете свѣтило предъ Господемъ даже до утра** (2. Парал. 4, 30), а паљење свијећа тим више треба да има мјеста у хришћанској цркви, и без њега не би смјело бити ни једно богослужење. Ван сваке је сумње, да је она „горница“, у којој је Исус Христос установио тајну јевхаристије, била освијетљена свијетњацима, а и она је „молитвена горница“, у којој је ап. Павле проповиједао, била расвијетљена многим свијећама. (Дјела ап. 20, 8.)* Особито се морало при богослужењу палити свијеће у прве вијекове хришћанства, кад су непријатељи — безбожници гонили хришћане и забрањивали им да се купе на богослужење. И тако су хришћани, гоњени од незнабожаца, били присиљени свршавати богослужење по тамним катакомбама, и у ноћно доба, а ушљед тога јасно је, да је свијетњаке назвала крајња потреба. С друге су опет стране паљењу свијећа хришћани давали духовно значење. Тертулијан говори: „Никад се код нас не свршава богослужење без свијетњака, но ми их не употребљавамо ради тога, да разагнамо ноћни мрак, јер литурђију свршавамо при дневној свјетлости, него да тиме прикажемо Христа — Свјетлост несатворену, без којега би ми, и у сред поднева, лутали по тами.“ Када су престала гоњења, а настао по цркву мир и тишина, нијесу ни онда избачени свијетњаци из употребе при богослужењу у древној цркви. Па с тога се ни данас ни једна свештена радња не свршава без свијетњака. Св. Григорије Назијанзин говори: „Лампаде, које запалиш, знаци су оних свијетњака, с којима мудре дјевојке Христу женику на сусрет изађоше“ (40. слово о крштењу). Свијеће се пале и при купци крштења и при одру самртника,

* Концем II. вијека, за епископа Нарциса, у дан Пасхе, на чудан начин запалише се свијетњаци, које су, у недостатку уља, напунили водом. Евс. VI. кн. 7. гл.

о чему свједочи Понтије ђакон у животу св. Кипријана и бл. Јероним у животу св. Павлије. Овај потоњи прича, да се у њеном спроводу сакупило много клирика и монаха са запаљеним свијећама.* Запаљене се свијеће давале и дају онима, који ступају у брак, и присутнима при тајни јелеосвећења; уз запаљене свијеће свети се и Водица и свршава свако посебно богослужење.

А пале се свијетњаци за то, да се изрази духовно торжаство истините и духовне радости, и да се непрестано спомиње она Свијетлост без заласка, каквом се у небеском царству наслађавају они, који угодише Богу, а која потјече од самога Господа Бога — оца свјетлости. „У дому је Божјем — вели бл. Августин — непрестани празник, вјечна радост, тамо су ликови анђеоски, тамо свјетлост лица Божја.“

С тога и ми свршавамо богослужење уз запаљене свијетњаке, из подражавања цркви небеској, коју освештава слава Божја (Апок. 31, 23.; 4, 2, 5.), и да опоменемо хришћане, да су дужни живјети у свјетлости вјере по заповиједима Божјим. Али кад се свијеће пале и постављају пред ликове и иконе, тада означују жртву, коју Богу приносимо. При расвјети цркве мора се по црквеном уставу држати сталнога реда; када црква изражава у молитви кајање, тугу и бригу ради грјехова својих чланова, т. ј. у богослужењу радним даном и уа пост, тада и не пали свих свијетњака. А у празничне дане и недјеље, као дане торжаства истине и духовне радости због побједе коју је угодник Божји одржао над дјелима таме, или због побједе коју је Господ Христос одржао над смрти и ђаволом, па и у оним дијеловима дневног богослужења, у којима се јасно изражава мисао о духовном торжаству хришћанства и хришћана, пали црква многе свијетњаке. Кад је већи празник, пали црква, да искаже своје торжаство, и велики свијетњак, (полијелеј — грожђе), који виси на сред цркве, а и многе друге свијеће и „ламцаде“.

По руском

Ђ. Т. М.
богослов.

* Слично прича и Григорије Ниски у животу св. Макрине; а и при преносу моћи св. Јована Златоустога палили су свијеће.

Дарувар, 14. марта 1894.

КЊИЖЕВНЕ ОЦЕНЕ И ПРИКАЗИ.

(Наставак).

Наставни предмети, са кратким прегледом садржине предавања, излажу се на стр. 10—16. Већ тај преглед и распоред садржине предавања тих задовољније сваког пријатеља богословије и њезиног напредовања; а нас задовољава тим више, јер смо се упознали и са материјалом садржине тих предавања, која је доказ вредноће, прегалаштва и трудног изучавања професора наше богословије, на свакој појединој дисциплини.

Особити интерес нам је освојио преглед рада на омилитици и омилитичким вежбањима. Да упознамо и наше читаоце, бар донекле, са напретком те дисциплине у нашој богословији, доносимо, ево, цео дотични одсек из тога дела извештаја. Гласи:

IX. Омилитика и омилитичка вјежбања.

А.) *Омилитика:* приступ, предмети црквеног говорништва, облици црквеног говорништва, унутрашњи карактер црквене проповиједи, спољашњи карактер црквене проповиједи, предавање црквене проповиједи, импровизација, закључак. Читање и анализовање одабраних проповиједи.

Предавано 2 сахата недјељно слушаоцима III. године.

Б.) *Омилитичка вјежбања.* Писање проповиједи код куће и у школи, расправљање истих, говорење научених проповиједи, покушаји парцијелне импровизације. Читање одабраних проповиједи св. отаца, учитеља црквених и знаменитијих проповједника.

Предузимано 2 сахата недјељно са слушаоцима IV. године.

Осим тога добили су слушаоци четврте године задаћу, да сваки у течају школске године напише реферат о једном штампаном зборнику проповиједи. У ту сврху добио је сваки слушалац засебног проповједника, а упућени су били на књиге, које су штампане на црквено-

словенском, српском, руском, немачком и мађарском језику.

Слушаоци IV. године обављали су у другом полугодишту екскортације у доњој и горњој гимназији, спремајући се за исте под упутством и надзором професора омилитике.“ —

Радујемо се понаособ овоме напретку омилитичке науке и омилитичких вежбања у нашој богословији, јер смо уверени, да неће остати без опажених резултата у проповедништву нашем, и без повољних плодова тога проповедништва у цркви и народу нашем.

Тако исто са задовољством саопштавамо, нарочито, да се крај теорије пастирског богословља у опште, слушаоци богословије специјално упознавају и са вођењем матица и службене преписке. А уз то су школске год. 1893—94. прочитани одабрани комади из списа: *св. Јована Златоустог* „Περὶ ἱερωσύνης“ (у преводу проф. Ј. Вучковића); *св. Григорија Двојеслова* „Liber curae pastoralis“ (у преводу проф. Давида Подгурског), и *св. Григорија Богослова* „Περὶ φυγῆς“.

А слушаоци богословије су се *вежбали и у састављању службених списа*.

Да је све ово на корист и од преке потребе, и да је у свему томе и напредак богословије, а нека гаранција извесне спреме богослова наших за вођење парохијског звања, излишно је и споменути.

А хоће ли нас извештај о нашој богословији обрадовати скоро и вешћу, да се слушаоци њезини упознавају и са постојећим *уредбама и наредбама*, које се односе на вођење парохијског звања и декокруг дужности парохијског свештенства понаособ, а на управу наше цркве и народно-црквене автономије у опште?

Ревна ће управа, са честитим наставничким зборм, сигурно и на то питање повољна одговора дати.

Међу наставним предметима, овогодишњи „извештај“ нам, као новину, набраја *и руски језик*. Истина, за сад још, *као необвезни предмет*, али свакако као добитак и радосну појаву у нашој богословији, тим више, што се међу богословима утврђује све већи интерес за учењем руског језика, којим себи олакшава употребу научнога материјала богословског, којег, сасвим природно, траже — и деломице наћи могу само — у, данас већ богатој, богословској књижевности руској.

Дубоко смо захвални св. Архијерејском Синоду, који је високом одлуком својом од 22. октобра 1893 бр. син. 15. дозволио, да се у богословском училишту предаје руски језик, као необвезни предмет; а надамо се, да ћемо моћи скоро са захвалношћу поздравити и одлуку св. Синода, којом ће руски језик уврштен бити у број обвезних предмета.

Од 17—23 стране у извештају летопис је за школску год. 1893—4. Овај део извештаја ће занимати свакога, који жели о развитку и стању наше богословије да што више разабере.

На првоме месту бележи тај летопис, да је „свети Архијерејски Синод, који је врховна власт над училиштем овим, попуњен дефинитивно са једним чланом. Високопреосвештени епископ бачки, Г. *Герман Опачић* ушао је у збор епископа карловачке митрополије, па као члан тога осведоченога збора, примио је на се и бригу за оно училиште. А како је и тај члан светога Архијерејскога Синода један део времена своје јавне службе провео радећи у овоме училишту у коме је пре тога добио и богословско своје образовање, то се ово училиште може само добру надати од Његове даље радиности око училишта овога и његова унапређења“. Тој нади нашег богословског училишта придружујемо и ми своју.

Од саопштења у летопису не можемо, ради њихове важности, ниједно прећутати; и јер желимо да своје читаоце са свима упознамо, то ћемо их по реду самог извештаја и овде приказати.

Из седнице светога Архијерејскога Синода, од 22. октобра 1893. бр. Син. 16. извештена је управа богословског училишта, да је истога дана и под истим бројем, високопречасни Јован Борота, окружни протопрезвитер старо-бечејски, по молби његовој, разрешен од ректорских дужности.

Г. Борота је изабран за ректора 1890 год. 23. октобра. Чим је изабран, добио је допуст за целу 1890—1 школску годину. Остао је на допусту и школске године 1891—2 и 1892—3. „Те пак године, кад је и наш народно-црквени сабор ријешио повољно и питање о дотацији изабраног ректора, постало је било већ сигурним, да ће он бар почетком 1893—4 шк. год. заузети своје мјесто у овом училишту и повести га к свестранијем развитку. Али се то није догодило.“ А зашто? Одговора не знамо. А требали би да знамо. Требали би да знамо баш за то, јер се у извештају вели, да би „за училиште богословско врло добро било, да се

таква снага стављена у службу њену.“ А тај одговор да даде, позван је баш сам г. Борота, јер без тога одговора штета је само на његовој страни, кад се зна, да су њему, у питању његовог ректорства, чињене једнистевне, код нас, концесије.

— Даље нам саопштава летопис, у извештају, дословце следеће:

„Друго питање, које је управа ова пред св. архијерејским Синодом покренула, тицало се *библиотеке*. Управа је молила побољшање у два правца и то 1) да се у библиотеку уложи бар она основна свота, којом је §. 108. највишег кр. рескрипта од 10. авг. 1868. мислио ударити основ библиотеци богословског училишта, а која никад није у ту сврху издана и 2) да се уз библиотеку намјести и *читаоница*. На прву молбу ријешио је св. архијерејски синод затражити од високосл. саборског одбора, да стави у прорачун 2000 фор. за попуњавање библиотеке богословског училишта. За том свотом помоћиће се библиотека истом нове школске године, јер ова још није исплаћена. Расправљајући пак о молби за читаоницу позвао је св. архијерејски синод ову управу, да поднесе предлог о томе, како би се читаоница смјестила, а да се уз зграду богословског училишта не мора ништа доздиђивати. Управа је поднијела о томе предлог заједно са прорачунком трошкова ово смјештања и намјештања читаонице, но како касније није било сједнице св. архијерејског синода, то је питање то остало нерешено. Но богословско училиште ово сваке се надати, да ће се и то питање повољно ријешити, јер позвани фактори сигурно неће жалити сразмјерно незнатног оног трошка за овако важну сврху, од које даваће понајвише зависи научни напредак слушалаца овога училишта. Питање ово мораће се повољно ријешити особито онда, ако ће можда још која година морати протећи, док дођемо до сјеменишта

Управа ова изнијела је надаље пред св. архијерејски синод молбу, да се управи повјери бар 200 фор., на којих би се за слушаоце набавиле пријеко потребне *богослужбене књиге и библије* на црквено-словенском језику. Молбу ову ријешио је св. архијерејски синод такође повољно, те се обратно на високосл. саборски одбор, да исти стави у прорачун 200 фор. у ту сврху. Можемо даклс сигурни бити, да ће од нове школске године па унапријед сваки слушалац за малену своту моћи добити библију, Служебник, Требник и другу још коју књигу, чиме ће се постићи у првој линији то, да изучавање св. писма не ће морати запињати, јер ће слушаоци књигу св. писма имати, у другој пак линији и то, да ће сваки кроз цио течај богословије имати у руци оне књиге, које су при вршењу разних богослужбених чина нужне, па ће се и са начином вршења истих моћи лакше и темељније упознати.

На пошљетку замолила је управа св. архијерејски синод за одредбу, да се слушаоцима предаје и *руски језик*, како би им се тиме олакшала употреба научнога материјала, који је у богословској литератури православне руске цркве разрађен. И добивши дозволу за необвезно предавање споменутога језика у овоме училишту, управа је споразумно са зборомъ професорским завела већ у другом полугодишту предавање истога, као необвезног предмета. И ако учење тога језика није обвезно за слушаоце, управа се ипак смије надати, да ће се међу слушаоцима овога училишта наћи свагда ревнијих и увиђавнијих, који ће се зарад бољег свог богословског образовања подврћи труду око тога посла.

И о *побољшању материјалног стања* онијех, који рад свој, снагу и живот свој стављају у службу своме училишту, имао је св. архијерејски синод такође да вијећа. Високи сабор наш у пошљедњем заседању своме бавио се такође истим питањем. И он је увидио, да су професори богословије доста оскудно дотирани, па је у својој уредби одредио за њих већу основну плату, напустио је десетогодишње повишице и претворио их у петогодишње и к томе још додао је примјерну своту за станарину. Међу тим кад је високосл. саборски одбор одредио и у течају станарину за чиновнике управе народно-црквених фондова, замолили су и професори богословског училишта такође, да им се станарина одреди. Св. архијерејски синод, увиђајући оправданост те молбе, затражио је од високосл. саборског одбора, да стави у прорачун професорима богословије станарину у износу своте, којом је високи сабор исту одмјерио, но високосл. саборски одбор уврстио је са трећином, односно четвртином мању своту. Али и тиме је професорима богословског училишта поможено.

Једно између врло важних питања за ово училиште, питање о *штатуту*, доћи ће наскоро на првом састанку св. архијерејског синода до завршног ријешења.

Као што се види, приближује се ово учињите данима бољега живота. Приближиваше то иде истина доста споро, али кад се помисли да је дуга прошлост стварала данашњу садашњост, а садашњост да се не да брзо измијенити највише с тога, што код нас сви послови, особито важнији, морају да чекају на рјешење разних тијела, која се понајвише тек у врло великим размацима времена на послу налазе, онда се морамо задовољити и са оним што је до сада већ учињено.

(Свршиће се).

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— **(Повратак из уније.)** Од деветоро православних српских душа, које су о овогодишњем Васкрсу, за инат, залутале у унију — као оно Марко што се потурчио —, и над заблудом којих је, ето кратко време, ликовала „велика“ пропаганда синућшње крижевачке уније, — вратило се њих седам, на Видов-дан, у мајчино крило светога нам и милога православља. Две су још остале, да до краја истерају инат свој; пак ће и оне — као што веле: чим парох Ивановић, по решењу надлежне власти, остави Вел. Поганац — да се, без суза, растану са унијом. У име награде и захвалности, оставиће јој згоду и прилику, да запева: ала наше за мало бијаше!

Оволико на част велике пропаганде синућшних циљева.

А нашем милом православноме Српству, тамошњих крајева, нека је братска и српска порука у овоме: Не титрајте се, браћо, са душом и образом својим! Не врећајте својим инатом и прксосом највећу светињу српску и аманет нам светосавски. Не цвелите из прксоса и онако доста искушано Српство. Недостојно је то православнога Србина; пред Богом је грехота, пред људима срамота. Прштамо вам данас, да не чините више бруку себи, а увреду православљу и Српству.

А и вама, браћо пастири народни, нек је порука братска: Чувајте стадо, сачуваћете душу. Јер губитак стада, кривицом властитом, тешка је одговорност пред Богом, црквом и народом; као што је сладак благослов њихов, ма и у највећем трпљењу заслужен.

Чудна су и тешка времена; ал' је души и савести мило одржати се и у њима, у љубави, врлини и трпљењу сваком. А то баш и захтева од нас Христос, црква и срећа народна.

Зло лечимо добрим. Не ударајмо тук на лук. Тако не подобајет. Узор имамо како треба да бива. Христос је то. Његови смо, а кад смо, онда и чинимо, као што нас је учио.

„Разум надима, а љубав поправља,“ казује и велики Апостол.

„Оружје нашега војевања није телесно“.

„Обуците се у љубав, која је веза савршенства.“ То је оружје наше, то је кацига наша, то је штит наш. У љубави љубав ћемо имати. А љубави нам данас понајвише треба.

Целоме народу нашем, и у крајевима тамо, и где год нас има, нек је на уму и на срцу, баш у данашњем добу великих искушења, Апостолова порука:

„Свака горчина, и гњев и љутина, и вика и хула, да се узме од вас, са сваком пакошћу. А будите један другоме благи, милостиви, праштајући један другоме, као што је и Бог у Христу опростио вама.“ (Еф. IV. 31—32)

Тако, на нешће бити међу нама ината, нит' за инат турчења свакојака. Биће добра, љубави, мира и сложна рада, а тога нам треба. То нам је једино на корист.

=

— **(Прилози на фонд „св. Саве“.)** Српска прав. *црквена општина у Новом Саду* одредила је прилог од 200 фор. у скупштини од 7. јуна о. г. — Српска прав. *црквена општина у Голубинцима.* у Срему вотирала је свету од 300 фор. Ова мална и доста сиромашна општина треба да служи за пример другима својом дарежљивошћу у свесним схватањем значајне цели овога фонда! — *Управни одбор „Матице Српске“* у седници од 15. (27.) јуна о. г. одредио је прилог од 200 ф. и решио је, да међу својим члановима куни прилоге на ту племениту и родољубиву цел. — Српска црквена општина *сомборска,* осим што је одредила прилог од 1000 ф., изаслала је одбор од четири члана, који ће по народу купити прилоге

ЧИТУЉА.

— († **Епископ нишки Јероним**) преминуо је 10. јуна о. г. у 69-ој години живота свога у Салцбургу, куда је отишао на лечење. Покојни епископ Јероним беше добар поборник српске цркве и великн родољуб.

Епископ Јероним, на крштењу назван Јован, родио се у Шапцу г. 1825. Родитељи су му се тамо доселили из босанске Крајине. Основну школу и два разреда гимназије свршио је у Шапцу, за тим је у Београду научио трећи гимн. разред и ступио у богословију, коју је са одличним успехом свршио. За тим је био неколико година учитељ у Дрењовцу, у Мачви, где се и оженио, а после тога је на скоро рукоположен за свештеника и постављен за пароха шабарског. Но још прве године остане удовац, те жудећи за науком и образовањем оде г. 1854. у Русију, где је у Кијеву провео четири године дана учећи се на највишим духовним заводима. На повратку 1858. г. врати се из Русије, те је неко време пробавио при тадашњем епископу шабачком и садашњем митрополиту српском Михаилу, а за тим је постављен за професора веронауке у гимназији београдској. Пошто због тадашњих политичких прилика није ту службу дуго вршио, путовао је по неким српским крајевима и био је и у Црној Гори. За тим се вратио опет у Србију, где је неко време провео у манастиру Раковици. У то доба десило се бомбардовање Београда, и тад је поп-Јова био старешина лицејске легије. После тога је именован за протојереја округа јагодинског, а за тим за протојереја округа крагујевачког. Због свога слободоумног држања као народни посланик морао је напустити свој протопресвитерат, па је био привремени управитељ манастира Петковице у епархији шабачкој. Са овога места је прота Јова позван у Београд, где се на понуду митрополита Михаила и тадашње владе примио дужности професора и ректора богословије. Кад је у то доба букнуо први рат за ослобођење и независност, био је одређен за врховног војног свештеника. По свршетку рата буде г. 1877. изабран за епископа шабачког под именом Јеронима, које је у монаштву добио. За време другог рата уступио је држави на ратне потребе половину своје епископске плате. Године 1881. кад је оно напредњачка влада уклонила са управе цркве законитог јој поглавара митрополита Михаила, буде и владика Јероним осуђен на заточење у манастиру Горњаку. Но кад је с тешком муком добио одобрење за одлазак у иностранство, отишао је у Париз, где је, по давнашњој жељи својој, научио француски језик. За тим је живео неко време и у Женеви у Швајцарској. С повратком митрополита Михаила на управу српске цркве г. 1889. постављен је и епископ Јероним по ново за епископа нишког, у коме достојанству га је и смрт снашла. Још за време живљења у Паризу добио је владика Јероним тешку бољетицу у бубрезима и бешици, против које је тражио узалуд лека у најчувенијим купатилима и код најбољих лекара. При операцији у салцбуршкој болници испустио је честити владика Јероним своју душу. Кад се покојник борио са животом у тешким мукама, налазио се код њега архимандрит Инокентије, који је од митрополита изаслан у Салцбург. Исти архимандрит довратио је мртво тело покојниково до Београда и Ниша.

Епископ Јероним сахрањен је 16. јуна свечано у нишкој саборној цркви. На погребу му били су: Митрополит Михаило, епископ Жички Сава, епископ зајечарски Мелентије, око сто свештеника из нишке епархије, министри просвете и правде, силни службеници војни, државни и општински, и небројено другог света. У спомен покојнику држали су говоре: Митрополит Михаило, и свештеници Живко Бранковић и Алекса Радовановић.

Покојни владика Јероним оставио је све своје имање на добротворне цели — оставио га је народу. Колико се за сад дознаје, оставио је 30.000 динара за народну библиотеку у Нишу, 18.000 динара на цркве и школе у Старој Србији, а 10.000 динара завештао је на сиротињу.

Нека је слава родољубивом владици Јерониму! Вечна му успомена!

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

— **Позиви и одзиви** или *Радња појединих српских Архиепископа у митрополији карловачкој око подизања српских школа и стварања фондова за њихово издржавање.* — Прилози к историји српске школе у Аустро-Угарској. — Приопштио и издао протојереј *Димитрије Руварац*, парох земунски. — Земун, штампарија Јове Карамата 1894. — Стр. XVI. и 55. — Цена је овој врло занимљивој књижици 40 новчића. Половина прихода од те књижице намењена је школском фонду „св. Саве“ у Карловцима. — Препоручујемо нашем читалачком свету што топлије ово корисно дело, које је нарочито добро дошло сада, кад се оснива фонд за потпомагање и осигурање наших народних школа.

— Изашла је на штампе: **Историја православне цркве до дође цркава;** *написао К. П. Победоносцев, превео Дим. К. Михајловић свештеник.*

Ову је књигу потпомогао Архијерејски Сабор са 250 динара из црквеног фонда.

Штампана је у Београду, у државној штампарији краљевине Србије. Цена 2 динара или 2 круне.

Књига је ова штампана с благословом Његовог Високопреосвештенства, Архијепископа београдског и Митрополита Краљевине Србије, господина *Михаила*.

— **О прошлости Београда.** *Два предавања* **Тодора Стефановића Виловског.** — Прештампано из *„Отаџбинског“* за годину 1894. — У Новом Саду, српска штампарија дра Светозара Милетића, 1894. — Стр. 128. — На крају додата је једна карта.

— **Програм српске велике гимназије карловачке** *за школску годину* 1893—94. — Година XLII., књига XXXV. — У Н. Саду, српска манастирска штампарија 1894. — Стр. 68. — У овом „Програму“ штампане су напред ове две расправе, и то: „Неколика набирка из Брозових Oblika jezika starога slovenskog“, од Ј. Живановића, и „Теорија и употреба реда Legtangê-ова“ од Св. Коларовића. — Крајем школске године било је свега 345 ученика, између којих 304 православних Срба. — На крају књиге штампан је један део списка књижнице гимназијске.

— **Извештај о српској великој гимназији у Новом Саду** за школску годину 1893—94. — У Н. Саду, српска манастирска штампарија 1894. — 8-ка, стр. 64. — На првом је месту чланак *Ф. Обрежневића* с натписом: *„О моралном образовању, а нарочито о развијању карактера.“* — Ученика било је уписано 323, а на крају године полагало је испит 298, од којих је било 288 православних Срба. — На крају извештаја додан је списак гимназијске библиотеке.

— **Извештај о српској вишој девојачкој школи у Новом Саду** на крају двадесете а школске 1893/4. године. — Књига седамнаеста. — У Н. Саду, надбачка књижарница и штампарија А. Пајевића 1894. — 8-ка, стр. 39. — Садржина: 1. † Панта Јовановић, учитељ; — II. Власти и старешинства; — III. Настава школска; — IV. Важније наредбе и описи школских и других власти; — V. Учила; — VI. Ученице; — VII. Фонд школски; — VIII. Извештај о беседи; — IX. Прилошци ученицама; — X. Летопис; — и XI. Објава школска. — Било је свега 142 ученице, од којих 140 православних Српкиња. — Фонд ове школе износи 28.904 фор. 72 нов., а њиме рукује српска црквена општина новосадска.

I. Исказ скупљених прилога за надгробни споменик Св. Стевану Штиљановићу.

1. августа 1891. скупљено на Бунтиру, на гробу св. Стевана 14 фор. а приложили су: Игњатија Лукачевић из Сенте 10 фор. — Лука Станисављевић из Голубинаца 1 ф. — Стеван Станковић из Шиклуша 1 ф. — Коста Савић 1 ф., и Урош Мајаревић, парох Болмански 1 ф. — 3. септембра 1891. скупљено је у Шиклушу 44 фор. а приложили су: Стеван Гојковић парох 5 фор. Јован Николић трговац 10 ф. — Јован Шешић економ 2 ф. — Стеван Станковић лицидер 1 ф. — Наум Ровчић трговац 2 ф. — Паја Станковић чиновник 2 ф. — Милан Шешић трговац 2 ф. — Анта Пејић трговац 2 ф. — Марија Арановић 1 ф. — Васа Николић економ 2 ф. — Удова Чок 2 ф. — Андрија Којић ковач 1 ф. — Јецо Дометровић трговац 3 ф. — Јован пл. Алексић 3 ф. — Коста Совић казанџија 1 ф. — Ђоко Халас лицидер 1 ф. — Милан Пандуровић трговац 2 ф. — Удова Војновић 1 ф. — Катарина Марковић 1 ф.

21. марта 1894. Урош Бошњак из Осека послао 1 фор. — 6. априла 1894. Јован Михајловић из Моноштора скупио и послао 5 фор. 65 новч. а приложили су: Константин Гојковић парох 1 ф. 50 — новч. Андрија Милорад 25 нов. — Проко Вучковић 10 нов. — Ђоко Ваканьац 10 нов. — Ђоко Брњеварац 30 нов. — Светозар Мишељонић 30 нов. — Јован Андрић 20 нов. — Стојан Ваканьац 20 нов. — Ненад Николић 10 нов. Никола Ваканьац 10 нов. — Тошо Ваканьац 10 нов. — Којан Чарновић 10 нов. — Цветко Николић 10 н. — Цветко Вујасановић 20 нов. — Давид Ваканьац 10 н. — Дако Адамовић 10 н. — Илија Михајловић 10 нов. — Станко Ваканьац 10 нов. — Цвијан Радановић 10 нов. — Аркадија Брњеварац 10 н. — Александар Вучковић 4 нов. — Никола Поповић 10 нов. — Радивој Поповић 5 нов. — Шандор Болтарић 10 нов. — Познан Нешић 20 нов. — Никола Ваканьац 20 нов. — Илија Дамјановић 20 н. Јово Михајловић 10 нов. — Душан Поповић 6 н. Милан Михајловић 5 нов. — Теодор Михајловић 20 н. — Савета Ваканьац 10 н. — Управа манастира Бечинска 5 ф. — Г. Вл. Павловић из Кусића 1 ф. — г. Ст. и Љуб. Пазанчки из Сомбора 2 ф. — Г. Алекса и Ана Марковић из Беле Цркве 1 ф. — Г. Др. Живко Гојковић адвокат у Ср. Карловцима 2 ф. — Високопреосв. г. Епископ Пакрачки Мирон Николић 10 ф. — Г. Јелисавета удова Гојковић 1 ф. — Г. Тоша Ожеговић из Петранаца 5 ф. — Српска црк. општина у В. Бечкереку 10 ф. — Г. Јосиф Јагић адвокат у Мохачу скупио и послао 47 ф. а приложили су: г. Јосиф Јагић 30 фор. — г. Тодор Андрић адвокат 10 — ф. г. Лаза Рајић адвокат 5 ф. — Милован Белански трговац 2 ф. — Г. Јован Богдан из Ловре 2 ф. 34 н. — Г. Исидор Бошњак парох у М. Боја послао 8 ф. а приложили су: Исидор Бошњак 1 ф. Јово Јелаковић 50 н. Лука Куњанчанин 20 н. Стокан Бертић 20 нов. — Љубомир Марјановић 30 нов. Дако Хорват 50 нов. — Тошо Вилањац 50 н. — Матија Елаковић 30 нов. — Матија Ку-

ћанчании 20 нов. — Симо Соколовић 20 нов. — Јеврем Вуковић 20 н. Богољуб Елаковић 50 н. — Наум Бабић 30 нов. — Јово Кућанчании 50 н. — Арсо Вилањац 50 н. — Тапо Хорват 50 нов. — Тоно Кућанчании 20 нов. — Итњај Хорват 30 н. — Дајан Цицак 20 н. — Драга Поповић 10 нов. — Андрија Кућанчании 20 н. Маленић Јанош 50 н. — И. И. 10 н. — Г. Милан и Зорка Бекић на Вараждина 4 ф. — Г. Теодор Јуришић на Силбаша 3 ф. 20 н. — Г. Стеван Побулић из Мохача послао 11 ф. 90 н. а прилежили су: Црквена општина Мохачка 5 ф. — Јово Дајзановић 30 н. — Ниспја Рашић 30 н. — Ката Аћимовић 20 н. — Тапо Плавшић 20 н. — Лазо Анарац 10 нов. — Перо Мијатовић 10 н. — Јово Побулић 30 н. — Младен Јуришић 20 н. — Стеван Побулић 20 н. — Гајо Анарац 10 нов. — Мито Анарац 20 н. — Милутин Аћимовић 50 н. Јаков Пашић 10 н. Персида Лачании 20 н. — Драга Пашић 10 н. — Катица Мијатовић 10 н. — Гроздa Пашић 10 н. — Стокан Тадић 10 н. — Васе Пашић 20 н. — Митар Марковић 20 н. — Лазар Шумановић 30 н. — Лука Аћимовић 20 н. — Сока Шумановић 10 н. — Драга Маленевић 30 н. — Стеванка Маленевић 20 н. — Стана Аћимовић 20 н. — Јула Нанаић 20 н. — Младен Васић 30 н. — Стево Перичић 20 н — Петар Миливојевић 50 н. — Аћим Марковић 10 н. — Давид Бркић 50 нов. — Српска правосл. општина у Осеку 5 ф. — Српска правосл. општина у Н. Саду 20 ф. — Г. Коста пл. Новић ѣз Митровице 5 ф. — Српска црквена општина у Чуругу 10 ф. — Српска црквена општина у Зењуџу 5 ф. — Српска црквена општина у Панчеву 10 ф — Српска црк. благајна у Жабљу 3 ф. — Г. Паво Алексијевић, парох у Жабљу 1 ф. — Српска црквена општина у Трпињи 5 ф. — Српска црквена општина у Врпцу 10 ф.

Прилежено свега до данас 252 ф. 00 нов.

Иричући свима наведеним приложницима у име општине Шиклушке најтоплију благодарност, молимо и за даље потпомагање.

У *Шиклушу*, 30. маја 1894.

Стеван Гојковић,
парох и председник.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 74 3—3

Оставком г. Јована К. Борјановића и решењем сл. Епарх. школског Одбора Бачког од 2. (14.) сент. 1893. год. бр. 201 — 145 ех 1893. остало је на сри. православним вероисповедним школама у *Ађи* једно *учитељско место* празно, на које се овим стечај расписује.

Берива са тим местом скопчана јесу: 210 ф. у име редовне плате, коју учитељ у месечним оброцима из благајне сл. месне политичне општине редовно у напред прима; 100 фор. у име огрева, чишћења и писаћег прибора, које о новој години уједаред из исте благајне у напред прима; 5 фор. у име оправке полупаних прозора у школи из исте благајне; 16 јанаца (á 2.200□ хвати) добре земље на коју учитељ порезу не плаћа; на исту земљу додељени принадак (компетенцију) од пошњака, на који учитељ сам порезу плаћа, ѣдносно сразмерну отштету за недостатак пошњака тог из благајне политичне општине и стан од 3 собе, кухиње, подрума, коморе, штале, шупе и пространо двориште са лепом баштом.

Изабраном учитељу спадаће у дужност: у разредима, које му шк. Одбор одредио буде, све шк. Уредбом прописане предмете предавати; у цркви једну певницу држати; шк. децу редовном црквеном пијању обучавати и са истом при богослужењу у цркви појати; школску децу најстаријих разреда осмогласном пјенију обучавати из чега ће при крају шк. године испит полагати. Потном појању вешта имаће првенство.

Молиоци који ово место получити желе, а који црквен. шк. општини појањем у цркви треба да се прикажу, имају своје ваљано снабдевене и оспособљењем из мађарског језика подкрепљене молбенице најдуже до св. Илије 20. јула (3. августа) о. г. Одбору овоме да доставе, кога ће дана и рок стечају истећи. —

Изабрани ће место своје наступити и редовну плату почети примати 1-ног септембра о. г

Из седнице Школског Одбора држане у *Ађи* 4. (16.) јуна 1894. год. бр. 8-ми.

Шк. Одбор.

Камилавке. 25 15—20

За г. г. мирско свештенство, а по одлуци и благослову српског светог синода од 21. октобра 1893. год. од отворено плаве чоје и кадифе, з-и рађујемо и то: од најфинније чоје и кадифе. Молимо г. г. протојереје и свештенике да нам се с поруџбином обраћају.

Земун, 16. фебруара 1894. год.

С поштовањем
Витомир Марковић и Павловић,
кројачи црке. и свештен. одела и кројачи црквен. утвари.

СТЕЧАЈ. 81 1—3

Овим се расписује стечај на место *учитељице*, на српској вероисповедној женској школи у *Дњепру*. Плата је следећа: 300 ф., 12 метара дрва за огрев и потребу, слободан стан, са баштом од 400□, ван села $^1/_2$ јанца баште.

Дужност је учитељице, све законом прописане предмете предавати. Рок стечају до св. Илије.

У *Дњепру* 19. јуна 1894.

Школски Одбор.

СТЕЧАЈ. 78 2—3

На српској основној школи у *Јасеновцу* на Сави упражњено је мјесто *учитеља*, на које се овим стечај расписује.

Плаћа је учитељева: 500 фор., стан у школи, шест хвати тврдих дрва и башча. Дужности су: одржавање редовне и поновне школе, пероводство у сједницама, појање у цркви и подучавање омладине за одржавање светосавских бесједа.

Рок стечају до 19. (31.) јула 1894.; молбенице управити школском одбору.

У *Јасеновцу* на Сави 13. (25.) јуна 1894.

Српски школски одбор.

ОГЛАС. 82 1—3

Српска православна црквена општина у Ср. Карловцима расписује овим стечај за оставине Петра Георгијевића *за подизање Крста од црвеног мрамора са четир иконе* на постољу сађање чесме пред саборном црквом.

Уљед тога позивају се сви, који се тим послом баве, да план и предрачун поднесу потписаном председништву до 1. августа т. г.

Само ће се онај план хонорирати који од црквеног одбора буде усвојен.

Крст може коштати до шест хиљада форината. — Ближи услови могу се дознати код потписаног председништва.

У *Ср. Карловцима*, 22. јуна (4. јула) 1894.

Др. Миша Михајловић,
председник.

СТЕЧАЈ. 75 3—3

Овим се расписује стечај на место *учитеља* у српској вероисповједној школи са четири разреда у *Цитој Бари* (Feketeto, Torontal megye, пошта Török Kanizsa).

Плата је следећа: 300 фор. у готовом новцу, које учитељ месечно у напред прима; стан у нарави са вртом, један црквени врт у име пероводства; огрев (сламе колико треба), од погреба гди позван буде 1 фор.

Дужност је учитељева школском уредбом прописане предмете у школи предавати, повторну школу држати, децу црквеном појању обучавати, у сединицама перо водити и у светој цркви десну певницу држати.

Молбенице имају се најдаље до 20. јунија о. г. м. школ. одбору поднети, а избор учитеља је на Петров-дан. Знање мађарског језика се захтева.

Из сединице црквено-школског одбора држане у *Цитој Бари*, 5. маја 1894. г.

Председник одбора
Миливој Стојков.

СТЕЧАЈ. 72 3—3

Расписује се стечај за *учитеља на српској народној вероисповједној школи у Силбашу* (Бачка).

Учитељ прима у име плате, од политичне општине: 140 фор.; за држање поуторне школе 20 фор; за 3 хвата сламе 18 фор.; 10.248 хектолитара жита и 3° тврдих дрва.

Од црквене општине учитељ ужива 17 занаца и 752□° добре ораће земље (сваки занац 2000□°); као пероводја добија 40 фор. и 20 фор. додатак награди за држање поуторне школе; стан од 2 собе, кујне, коморе и подрума; шталу са шупом и врт. Од погреба где позван буде добија 1 фор.

Порез на земљу и половину еквивалента плаћа учитељ. Учитељ је обвезан, поред уредбом за српско-народне школе исказаних дужности, још сваке недеље и празника, а за време ускршњег поста сваки дан, у цркви појати.

Првенство има учитељ оженьен испитаном учитељицом, пошто ће у току ове године и за учитељицу стечај бити расписан.

Молбенице ваља до 1. јула о. г. упутити месном школском Одбору.

Из сединице м. школ. Одбора у *Силбашу* од 30. маја 1894.

Теодор Јуришић,
привреми. пероводја.

Тодор В. Поповић,
председник м. школ. Одбора.

СТЕЧАЈ. 71 3—3

Уљед налога сл. епарх. шк. одбора у Темишвару од 16. (28.) дец. 1893. ЕШО. 428. ех 1893. ради сталног попуњења *учитељског места* на срп. вероисповједној школи *у Торњи* (Чинадска жупанија) овим се отвара стечај.

Плата је учитељу *300 фор. годишње*; коју ће месечно у напред примати; три хвата тврдих дрва за себе и школу; *за пантиал и пероводство 10 фор.*, са станом од једне собе, кујне и лепог шпајза, шталом и вртом.

Учитељ ће дужан бити законом прописане школске предмете у школи предавати, за десном певницом појати и децу у црквеном појању обучавати.

Компетовати могу само они, који су сомборску препарандију свршили а испит из мађарског језика положити.

Молбенице са нужним сведоџбама ваља на српску црквену општину у Торњи упутити.

Рок стечају траје до Петрова дана 29. јуна по ст. кал.

Из сединице црквене општине држане 9. (21.) фебруара 1894. год. у *у Торњи*.

Председништво:

Исидор Михајловић,
админ. парохије.

80 1—10

ЗВОНОЛИВНИЦА
ФРИДРИХА ХЕНИГА У АРАДУ

Основана 1848

Препоручујем сл. црквеним општинама и сл. управама манастирским своја у више прилика медаљама одликована и ц. и кр. повлашћена **патент-звона** која су много јача и лепшег звука од осталих звона. — Готовим **гвоздене покретне круне**, помоћу којих може се највеће звоно лако кретати, а тим је начином звоно сачувано од сваких неприлика, а особито наглашујем, да моје **патент-звоно** не може да пукне. — Даље, изготовљавам **гвоздене постаменте** за звона. — Примам и стара звона, т. ј. пукнута, да их преливам у нова по врло умереној цени са гаранцијом.

Harang- és érczöntöde szivattyú Gyár Jfj. Hönig Frigyes, Arad.

48 6—10

КУРС
ЗА ЈЕДНОГОДИШЊЕ ДОБРОВОЉЦЕ
У СУБОТИЦИ.

Они младићи који нису свршили средње школе и немају *испита зрелости*, који би морали код војске **три** године служити, *могу добити дозволу* **да једну годину као добровољци служе, али** морају пријамни испит пред главним заповедништвом војним положити.

За овај испит може се у моме заводу спремити. Од мојих ученика многи су већ добили дозволу за полагање испита, многи су исти положили, њихово време у војсци одслужили и сада су *официри у ражерви* а многи сада у војсци служе.

Ко би се желио у моме заводу спремити за испит, нека се изволи на мене обратити, где ће опширно упутство добити.

Приправници не могу бити млађи од 17, као ни старији од 20 година.

Леополд Ландесман

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са крупом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту залупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушкама провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем **козе за звона** од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; **звона или шоље за сатове** од метала; **прављење старих звона са крупама од кованога гвожђа.** — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

198 13—26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.**

ЛУДВИГ ТАУШ

позлатарски атеље за српску православну црквену уметност

у Новом Саду, дунавска улица код „Златног крста“

Препоручујем се ел црквеним општинама за украшавање српских православних цркава. Особито стављам на знање, да имам са свим готова позлаћена и мраморисана **Владичина и матере Божије два Трона** које желим због места јефтино продати.

Даље имам на мом сложишту готових **рипида** од месинга (галвански и жеженим златом позлаћени), од кина и алпака сребра, дрвених и од лима, **крстова** за часне трпезе, **чирака** и **кандила** од разног метала, и **чирака** од дрвета, **полијелеја** од стакла, дрвета и бронзе од 6—48 свећа, **икона** на платну и лиму, и сваке врсте рамова.

79 2—6

ТВОРНИЦА ВЕЛИКИХ САТОВА
П. Ђ. ПАНТЕЛИЋА У ЗЕМУНУ.

НОВЕ ТОРОЊСКЕ САТОВЕ

израђује за цркве, школе, магистрате и све јавне зграде по најновијој конструкцији (Drathseil & Stiftengang) и умереној цени, прима старе на оправку и реконструкцију.

Предрачуне шаље на захтевање бесплатно.

Сиромашнијим општинама даје на отплату.

63 6—15

„Српски Сион“ излази свако недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За страни земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Српској Манастирској Штампарији** а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

рубрикама у њима; на неким местима *немачким* језиком; а налази се у по некојим градовима, као што је случај у нас у Панчеву, да се те сведоџбе издају у три језика. Име болести пак уводе лекари или *латинским*, или *немачким*, врло често *мађарским*, а ретко кад *српским* називом. Свештенику који или болести или начин смрти мора у протокол увести, дешава се често, да или са незнања латинског, или мађарског, или немачког језика, или са абревијације којом се лекари врло радо служе обележавајући име болести, — да је у неприлици како и којим именом болест да упише, те бива, да уписујући, често погрешно и нејасно име болести у протокол уведе или и не уведе.

И по искуству, а и у разговору и измени мисли браће свештеника, који су у овом погледу нагласили и изразили потребу, како би за ове случајеве ваљало имати израђену номенклатуру болести, бар оних и онаквих, које најчешће у животу придолазе, држимо да неће бити на одмет, ако нам се при руци а при увођењу техничког имена болести која је смрт проузроковала, наће и ова номенклатура лакшег разумевања и бољег равнања ради.

Разуме се, да је тешко израђати и поређати све оне врсте болести, јер их је на жалост и сувише много, које човека у животу његову море и косе; али су овде прикупљене и сређене оне, које се као понајчешће појављују, те су уједно колико је то год могло вернije бити, у четир језика наведене и побележене.

Да би се ова номенклатура могла још боље и потпуније средити, нека браћа свештеници, у приликама, кад нађу на име болести (начин смрти) а није у овој номенклатури поменута, исту опет у четир назива у ову збирку уврсте, те ће тако временом ова номенклатура моћи са свим потпуна бити, а за сад приказујемо у овој работи 113 имена болести које као што већ поменусмо, понајчешће придолазе. Ово су:

Anaemia, Blutarmuth, Vérhiány, Слабокрвност.
Angina cronposa, Cronpöse Kehlkopf- und Rachenentzündung, Torokgyík, Гушобер.
Angiom, Gefässgeschwulst, Érnyilás, Оток жиле.
Antrax (carbunculus,) Beule, Gümö, Пришт.
Apoplexia, Schlagfluss, Guta ütés, Капља.
Ascitis, Wassersucht, Vizkór, Водена болест.
Asthma, Bruhtbeklemmung, Astma (nehéz lélekzés), Загуш.
Arthritis, Gicht, Közvény, Улози.
Atropia, Abzehrung, Sorvadás, Учмалост.
Atropia hepatis, Leberschwund, Májsorvadás, Учмалост џигерице.
Bronchitis, Luftröhrenentzündung, Tüdőlégcső gyúladás, Запаљење душн. цеви.
Cardialgia, Magenkrampf, Bélgörcs, Наступ.
Caries, Knochenentzündung, Csontgyúladás, Запаљење костију.
Carcinoma, Krebs, Rák, Рак.
Carcinoma mamae, Brustdrüsenkrebs, Csöcsrák, Рак у дојкама.
Carcinoma ventriculi, Magenkrebs, Gyomor rák, Рак у стомаку.
Catarrhus bronchialis, Luftröhrenkatarrh, Hörgö hurut, Катар или настиц.
Catarrhus ventriculi, Magenkatarrh, Gyomor hurut, Катар у стомаку.
Catarrhus vesicae, Blasenkatarrh, Hólyag láz, Катар у мехуру.
Colica saturnina, Bleikolik, Vérmérgezés ólommal, Отров с оловом.
Comotio cerebri, Gehirnerschütterung, Agyrázkodás, Уздрман мозак.
Conbustio, Verbrennung, Megégés, Озледа ватром.
Congelatio, Erfrierung, Megfagyás, Смрзнутост.
Concusio, Erschütterung, Rázkódás, Потрес.
Convulsiones, Fraisen, Görcs, Трзавица.
Cholelithiasis, Gallensteinbildung, Köképzödés az epehártyában, Камење у жучном мехуру.
Colera nostras, Brechdurchfall, Hasmenéses hányás, Кљување с проливом.
Coxitis, Hüftgelenkentzündung, Csípögyúladás, Запаљење кука.
Cystitis, Harnblasenentzündung, Méhhüvelylob, Запаљење мокраћне цеви.
Debilitas, Angeborene Schwäche, Vele született gyengeség, Слабост од рођења.
Delirium tremens, Säufferwahnsinn, Ivástól keletkezett téboly, Лудило од пића.
Diabetis mellitus, Zuckerharnruhr, Czukorvízkór, Мокрење шећера.
Diarrhoe, Durchfall, Vérhas, Пролив.
Dilatio cordis, Herzerweiterung, Szivtágulás, Проширење срца.
Diphteritis, Diphteritis, Roncsoló toroklob, Дифтеритис.
Dyskrasia, Blutzersetzung, Vérömlés, Растворена крв.
Eclampsia, Fraisen, Görcsök, Трзавица.
Embolus, Blutaderverstopfung, Érbedugulás, Загуш крви у жилама.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 3. јула 1894.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Ad III. C. 152/196. ex 1893.

ОКРУЖНИЦА

срп. прав. народно-црквеног школског савета, којом препоручује „Српску манастироку штампарију" у Новом Саду епархијским школским одборима.

Српски православни манастири: *Грегетег* и *Бечеј* купили су по одлуци збора калуђерскога, одржаног у манастиру Гргетегу дне 10. маја 1893. штампарију у Новом Саду, која од 19. јуна 1893. ради под именом: *„Српска манастирска штампарија"*.

Ова српска манастирска штампарија поникла је у тај смер, да се колико је могуће помогне свакиданьним потребама народно-црквених автономних органа наших, књиги и просвети народној а нарочито црквеној и школској књижевности и то солидном израдом и пристојном ценом.

Услед тога налази школски савет потребним, да исту (натпису) препоручи у том смислу, да у оним приликама, у којима је (натпису) потребна штампарија, израду штампарскога посла српској манастирској штампарији повери.

Уједно се позива (натпис) да поменуту штампарију сходним начином препоручи и свима подручним срп. прав. црквено школским општинама.

Из седнице срп. прав. нар. црквено школског савета, држане у *Карловцима* 13. (25.) новембра 1893. год.

Георгије с. р.
Патријарх.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

ЦРКВЕНО-ПОЛИТИЧКЕ РЕФОРМЕ И ПЕРСПЕКТИВА ЊИХОВИХ ПОСЛЕДИЦА.

II.

Каква је перспектива последицâ, којима прете наумљене реформе нашој овостраној цркви и српскоме народу у њој? Она се може замишљати и претпостављати свакојака. Каква ће бити, *зависиће од нас самих.*

Саме по себи, наумљене реформе су много опасније општим друштвеним, па и државним интересима, него што могу бити опасне специјалним интересима наше цркве и народа. И по томе, требало би више страховати и рачуна водити за интересе оне, него, ма с' које год стране, радовати се губитцима и штети интереса ових.

Наумљене реформе, а поименце грађански брак, државне матице и слобода савести, захватиће својим убитачним последицама и нашу цркву и наш народ. О томе сумње бити не може. Јер кад се тако флагрантно и тенденцијозно руши авторитет цркве у опште, као што се руши наумљеним реформама; кад се против цркве оглашује и хоће да води тако општи и отворен рат, као што се жели чинити тим реформама; кад се религија, религијозно васпитање и религијозне дужности држављана тако широм напуштају Људи и Ћефу ових; кад се моралу, који једини сигуран извор и сталну гаранцију имати може у религији и религијозном васпитању, тако олако тај извор засипа, та гаранција одузима; кад се доктринарски експерименти тако одлучно претпостављају вечним законима наравственог поретка и неопходности религиозитета у свету, егзистенцију и потребу којих потврђује историја човештва, а захтева сам опстанак овога; те кад се у место тих вечних и божјих закона, вечнога промисла, постављају закони људски; кад се потребу вере пориче, црква уништава, те религијозни морал замењује моралом философских доктрина, а утецај цркве запоставља утецају људског субјективизма; — онда последице свега тога морају захватити сваки део друштва, у којем се то чини, као што се наумило учинити, а не дао Бог да се и учини, у земљи Угарској.

Но у томе општем злу, једно не мора бити. Зло, које ми, а и сви несшофирани елементи видимо у наумљеним реформама, не мора захватити све цркве и све народе тога друштва *у истој мери.*

Не под утецајем оптизма; не у самообмањивању; него из чврстог убеђења и на основу историјских чињеница, ми можемо као Срби православни поставити тврдњу, да наумљене реформе целини и егзистенцији наше цркве и народа не морају бити одлучно опасне и убитачне.

Оне могу и код нас наћи својих жртава јединица; али црква и народ наш, као такви, могу се према њима одржати, ма како иначе њихов утецај по друштво убитачан био.

Историја српске православне цркве доказује, да се је она, а с' њоме и њезин народ, одржали у разним и многим искушењима, па и против грубе физичке силе, пред којом је и живот њихових синова свакога тренутка у питању стајао; да су се одржали у искушењима, која су тражила од њихових синова душу или живот; одржали су се, јер се живот давао, а душа се и образ губили нису.

Историја доказује, да је у православној цркви у опште, у народу српском нарочито, неодољива отпорна снага против свију спољашњих агресивних тежња и настрајâ; да је религиозна и верска акција њихових синова најенергичнија и неодољива, баш у отпору томе.

Последице наумљених реформа, које ће неминовно наступити, и које ће, по томе, деструктивним својим елементима, затражити жртве и у нашој цркви и народу, оглашују борбу, коју ће они, сумње не сме бити, и прихватити, ако те реформе постану и законима.

И ако ће то бити борба нове врсте, новога кова, борба психичка, — отпорна

сила наше цркве и народа, и у тој борби, лежаће у снази, којом су се они одржавали и до сада.

Та снага је у религиозној свести и моралној вредности; у неодољивом осећају њиховом, *који је у православљу српски, а у Српству православан*; који је међусобно тако исткан и проткан у здружености својој, и крај маленог нам броја, до сад увек непобедив бивао против сваког спољашњег насртаја.

Та снага је давала нашој цркви и народу, у историји феноменалну, жилавост и истрајност. А та снага је и данас у нашој цркви и народу. И зато ми не само да не очајавамо пред помишљу на последице наумљених реформа, него ћемо, убеђени о тој историјској снази наше цркве и народа, примити борбу с тим реформама, ако до њих дође.

Ако оне постану и законом, пред законом се покорити морамо. И ми ћемо то учинити. Закону одавати послушност морамо. Чинићемо и то. Закон вршити морамо. Вршићемо га.

Све ћемо то морати, и све ће тако бити, ако бити узмора.

Али ће и нама Србима остати ипак нешто, и што можемо и што будемо хтели. Остаће нам религиозно-морална свест, да је једино црквени брак освећен, Богом благословени истинити брак; да изван цркве брака нема.

Остаће нам узвишено хришћанско чувство и племенити осећај пијетета једино за брак, којег црква својим топлим молитвама склапа, благословом божјим утврђује и тајанственом благодати св. Тројице осветљује.

Остаће нам хришћански религиозни понос, који ће те молитве, тај благослов и ту благодат увек тражити; јер ће нам остати и морална хришћанска свест, да је једино у браку црквеноме: истина, светиња и чистоћа, трајност и срећа брачнога и породичнога живота.

Остаће нам, до сад увек неодољива љубав к православљу, да нас она крепи и снажи, да нас и од сада води пред свети олтар, благослову божјем.

Остаће нам и свест српска, спомен наших праотаца, пијетет према прошлости и увек жива тежња к будућности својој; остаће нам понос народни српски, да нас потсећа, опомиње и учи: да без благослова цркве своје, да без Бога и његове помоћи не склапамо везу најсветију, најозбиљнију, најодлучнију у животу своме; него и од сад као и до сад, по примеру својих прадедова:

„Пред олтаром, пред светим Јованом.“

Остаће нам урођена побожност српска и незамењива потреба вере и наде у Бога, која ће се увек гнушавати безверја и безвереника.

Остаће нам љубав к православљу своме, која ће и од сад, загрљена са свешћу нам српском, чувати Српство као анђео хранитељ и бранитељ.

Остаће нам храмови и манастири, да нам примерима праотаца осветљују путе искушења тешких; да нас уче и храбре, како у борби за веру и име истрајати треба.

Остаће нам школа, да и за ту борбу борце спрема;

Остаће нам Архипастири, пастири и учитељи; да нас речју бодре, а примером уче вери, добру и љубави.

Остаће нам паука и штампа, књига и жива реч, искрени савети и светли примери наше остале интелигенције, да и они васпитају народ свој у чувању вере и цркве, добра и врлине, да га сачувају од искушења и заблуде сваке, — Српству на спас.

И кад нам све то остаје, и кад нам то нико ни спремити ни одузети не може, без нас и против нас, — то је већ довољно, па да цркви својој славу прославимо и да се као народ одржимо у искушењу, које ће стајати за леђима наумљених реформа.

И то је довољно, да сачувамо неповређено, чисто и светло огњиште породица наших, на којима је горео и до сад, са којих ће нас загревати и од сада весталинска ватра религиозног одушевљења, моралне свести, љубави к православљу и поноса српскога.

И то је довољно, да на нас не запла-

че света нам мајка православна; а са суза њених да не падне клетва на Србство нам мило.

И то је довољно, па да нас не прокуну гробови праотаца наших који крвцу лише, живот даше: за крст часни и за име српско.

И то је довољно: да останемо у цркви православној, да се Србству не изгубимо у вртлогу наумљених реформа.

И то је довољно, да се не уклонимо испред сунца и топлоте, којим нас обасјава и греје вера и нада у Бога; да се не отиснемо на клизавицу заблуда људских, на којој се губи душа и разорава тело; на којој је многи узданую луто и очајно.

Једном речи: и то је довољно, да сачувамо веру и цркву своју, да одржимо Србство своје цело и часно, светло и здраво — до бољих времена.

Јесте, и то би довољно било. Шта више, у томе нам и јесте једина гаранција, да не посрнемо, да се одржимо.

А хоће ли свега бити и од тога? То је питање, *на које ће одговор одлучити: каква ли ће бити перспектива последица, наумљених реформа, у нашој цркви и народу.*

Одговор ће пак бити повољан, ако сваки од нас, а на своју позицију, према тим реформама, узевши своју дужност у цркви и народу.

То чинимо, па се не бојмо!

Но о томе други пут

БЕСЕДА У ПЕТУ НЕДЕЉУ ПОСЛЕ ДУХОВА.

Мат. VIII. 28 – 34.

*По руском од **Григорија Стајића**, свештеника у Мокрину.*

Господ наш Исус Христос, хотећи нас научити, да љубав према ближњима треба да се огледа у нашим добрим делима, провео је сав свој земаљски живот у томе, што је чинио добро и лечио болне; јер, као што евангелист вели, Он је гладне хранио, слепима очи отварао, глухима давао слух, немима језик дрешио, болне исцељивао и мртве у живот повраћао.

По речима данашњег евангелија, Исус је, дошавши у околину гергесинску, излечио двоје бесних, који су на гробљу сеоском живели и тако били опаки, да им нико није смео близу доћи.

Овим својим делом је човекољубиви Исус учинио добро како самим тима беснима, тако и читавој околини, јер ју је спасао од злоће тих бесних.

Том причом нас потсећа евангелист Матеј на то, да смо и ми изложени кушању и замкама ђаволским, што је несрећа и за нас, а и за оне, који су око нас.

И заиста, једнога од нас распиње гнев, другог себичност, једнога мучи завист, другог гордост, један је пун таштине, а други — лажи, један тежи за наслађама светским, за разметањем, а други су опет лакоми на новац, лени и т. д.

За то, молимо се од свег срца Господу, да и нас избави од свију искушења и бесова, који нас спопадају, као што је излечио и бесне у околини гергесинској, те да и ми будемо, као и он, спаситељ наш, смирени, трпељиви, милосрдни, да чинимо добро, да будемо трудољубиви, да волимо правду и правичност, т. ј. да и ми будемо прави хришћани, који служе Богу од свег срца и љубе ближње, као саме себе.

Међу тим Гргесинци, у место да благодаре Спаситељу, што их је опростио страха од тих бесних; они га моле да оде из околине њихове.

Овако неприлично понашање, на жалост, показује мрачну и злу душу, показује срце нехришћанско и без осећаја, јер ако треба да љубимо сваког човека, као чедо божје и као брата нашег, то смо тим више дужни љубити добротворе своје.

На с тога, у место да пођемо примером Гергесињана, треба да увек изналазимо на видик и показујемо благодарност и признање свима онима, који нам добро какво учинише, јер само горди, завидљиви, зли и варвари људи, као што беху и Гергесињани, не имају и не знају

за благородни осећај захвалности.

Исус Христос, и ако му Гергесињани рекоше, да оде из њине околине, не љути се за то и не укорава их због њихове неблагодарности, него улази у лађу и враћа се у Капернаум, где је обично живео.

Ето и опет нове поуке за хришћанина!

Ако су они, којима је добро учињено, неблагодарни према добротворима својима, то ипак не треба ове да гневи и раздражује, нити да убије у њима вољу, да добро чине. Приметићемо још, да ми не треба да за наша добра дела чекамо никакве награде, јер, ако ми, када отаџбини користимо, или када ближњима добро чинимо, чекамо за то награду, онда је очевидно да ми чинимо то за своју корист, и наша добра дела губе за увек моралну цену.

С тога не треба да неблагодарност рђавих људи уништи красне плодове наше хришћанске љубави. За наша добра дела не треба да чекамо никакве друге награде, осим оног задовољства, што га осећа благородно срце, када дужности своје испуњава, и осим милостивог благослова, који шаље преблаги Бог својој доброј и ваљаној деци.

Својим добрим делима покажимо се достојни божјег благослова и будимо ученици Исуса Христа. Амин.

НОМЕНКЛАТУРА БОЛЕСТИ.

(ПРИЛОГ ПРАКСИ ПАРОХИЈСКОГ СВЕШТЕНСТВА.)

Прикупио и приказао:

Лука Поповић, парох панчевачки.

У интересу статистике, а са многих и других важних разлога, потребно је, да се у нарочитој рубрици у протоколу умрлих, техничко име болести, која је смрт проузроковала, наведе и уведе.

Са велике важности садржаја матрикула, које потпуну снагу доказа имају, државна је власт, кад год су јој се изводи матрикуларни, било њене судске или административно-политичке потребе ради, подносили, бодрим оком пратила све могуће појединости и тачности, те је ради што бољег и правилнијег вођења матрикуларних књига, од времена на време водиоце матрика путем њихових црквених власти упућивала и поштравала, то на тачно вођење, то на све оне промене, које су се при вођењу матрика као нужне показале. Добро срећени и очувани циркуларни протоколи при парохијским званьима нашим, могли би нам казати и показати: кад, какве и које су наредбе гледе вођења матрикула од стране државних власти издаване, а којих се наредаба парох. свештенство водећи матрике морало и мора придржавати.

Наш је посао на овом месту, рећи реч две о вођењу матрик. умрлих, с погледом на рубрику у коју ваља уписати техничко име болести, која је смрт проузроковала.

У матицама умрлих прошлог и почетком овог века, није се уводило име болести и узрок смрти. Први трагови налазе се у трећој десетини овог века, кад је наредбом државне власти — тада војничке — а путем епарх. конзисторије темишварске 3/XI. 1833 г. наложено парох. свештенству, да код сваког појединог случаја, било умрлог младенца или одраслог човека, без разлике пола, свештеник који матрике води, мора у матици умрлих „*прійчинѣ смерти, сирѣчь ѿ каковыя болѣзны престависѧ в'писати.*“ Име болести обележавао је лекар, који је тога ради исправљао сведочбу да је мртваца прегледао, те је у рубрици назначио болест, а по том одређивао дан и час кад се исти могао сахранити. Наредба гледе тачног уписивања болести која је смрт проузроковала, поотрена је доцније и налогом вис. кр. уг. министарства богочасти 3/III. 1870. бр. 4288 и обнародована парох. свештенству путем епархијских конзисторија.

Парохијско свештенство, уписујући и уводећи име болести или узрок смрти, равна се и придржава по ономе, што лекар прегледач мртваца у издатој сведоџби наведе. Сведоџбе о прегледању мртваца истакљају се и издају данас како где. На неким местима сведоџбе се те издају чисто *мађарским* језиком по свима

Emphisem, Lungendampf, Kehesség, Синьа.
Emphisema pulmonum, Lungendampf, Kehesség, Синьа.
Endocarditis, Herzbeutelentzündung, Szivburoklob, Запаљење срч. марамице.
Endometritis, Gebärmutterentzündung, Méhanyagyúladás, Запаљење материце.
Entiritis, Gedärmentzündung, Bélhurut, Запаљење црева.
Epilepsia, Fallsucht, Nyavalyatörés, Падавица.
Erysipelas, Rothlauf, Orbáncz, Црвени ветар.
Febris intermittens, Wechselfieber, Váltoláz, Грозница.
Fractura, Knochenbruch, Csonttörés, Прелом костиjу.
Furunculus, Abscess, Kelevény, Чир.
Gastralgia, види Cardialgia.
Glossitis, Entzündung der Zunge. Nyelvgyúladás, Запаљење језика.
Gonitis, Kniegelenkentzündung, Térgyúladás, Запаљење колена.
Hidrocephalus acut. et chron., Wasserkopf, Agyvízkor, Водена болест у глави.
Haemataria, Blutharnen, Vérvizelés, Мокрење крви.
Haemiphegia, Halbseitige Lähmung, Hűlyeség, Узетост.
Haemorrhagia cerebri, Schlaganfall, Guttaütés, Капља.
Haemoptoe, Bluthusten, Vérköpés, Пљување крви.
Haemorrhoiden, Goldene Ader, Arany-ér, Шуљеви.
Hydrops, Wassersucht, Vizkór, Водена болест.
Hidrothorax, Brustwassersucht, Mellvizkór, Груда водена болест.
Hysteria, Nervenschwäche, Érgyengeség, Слабост живчана.
Icterus, Gelbsucht, Sárgaság, Жутица.
Ileus, Darmstenose, Béldugulás, Затворена црева.
Influenza, Grippe, Influenza (Náthaláz), Балабан.
Insania, Irrsinn, Téboly, Лудило.
Laryngitis, Kehlkopfentzündung, Gégegyúladás, Запаљење душника.
Lithiasis, Harnblasenstein, Húgyholyagkő, Камен у бешици.
Lupus, Fressende Flechte, Börkór, Курјачина.
Lyssa-hydrophobia, Wasserscheu, Veszettség, Беснило.
Malaria, Fieber, Váltóláz, Грозница.
Mania, Wahnsinn, Őrjöngés, Махнитост.
Marasmus senilis, Alterschwäche, Aggkór, Старачка слабост.
Meningitis basilaris, Gehirnhautentzündung, Agyhártyalob, Запал. мозг. опонице.
Meningitis simplex, Gehirnentzündung, Agyhártyagyúladás, Запаљење мозга.
Meningitis spinalis, Rückenmarkentzündung, Gerinczagygyúladás, Запаљење хртењаче.
Morbilli, Masern, Kanyaró, Мрасе.
Morbus Brighthii, Nierenentzündung, Vesegyúladás, Запаљење бубрега.
Myelitis, види Meningitis spinalis.
Nephritis, види Morbus Brighthii.
Ophtalmia aegiptica, Trachoma, Egyptomi szemlob, Трахома (очна болест).
Osteomalatia, Knochenerweichung, Csontlágyulás, Мекане кости.
Ostitio, Knochenentzündung, Csontlob, Запаљење костиjу.
Oedema glotidis, Kehlkopfschwellung, Gegedaganat, Оток ждрела.
Paralysis, Lähmung, Szélhüdés, Утрнулост.
Pertussis, Keuchhusten, Hökhurut, Магарећи кашаљ.
Pericorditis, Herzbeutelentzündung, Szivburokgyúladás, Запаљење срчане марамице.
Pleuritis, Brustfellentzündung, Mellhártyalob. Запаљење грудне опоне.
Pneumonia, Lungenentzündung, Tüdőlob, Запаљење плућа.
Processus puerperalis, Kindbettfieber, Gyermekagyiláz, Порођајна грозница.
Rachitis, Englische Krankheit, Csontlágyulás (pűp), Кошпак.
Rheumatismus, Rheuma, Csúz, Севотина.
Sepsis, Blutvergiftung, Vérmérgezés, Отрована крв.
Sideratio insolatio, Sonnenstich, Napszúrás, Сунчана упека.
Scorbutus, Scharbock, Járványos suly, Скорбут.
Scarlatina, Scharlach, Vörheny, Скерлет.
Scrophulosis, Scrofeln, Görvelykór, Скрофле.
Strictura urethrae, Harnröhrenverengerung, Húgycsőszorulás, Сужена мокр. цев.
Struma, Kropf, Golyva, Гуша.
Suicidium, Selbstmord, Öngyilkosság, Самоубиjство.
Tetanus, Starrkrampf, Dermetség, Грч.
Trismus neonatorum, Kinnbackenkrampf, Görcs. Склопци (код деце).
Tubercul. peritonei, Bauchfelltuberkulose, Hashártya gümőkór, Туберкулоза трбушне опоне.
Tubercul. pulmon., Lungentuberkulose, Tüdővész, Туберкулоза плућа.
Tubercul. univers., Allgemeine Lungentuberk., Általán. gümőkór, Општа плућна туберк.
Typhus, Nervenfieber, Hagymáz, Врућица.
Typhus abdominalis, Bauchtyphus, Gyomorláz, Тиф.
Tumor lienis, Milzvergrösserung, Lépdaganat, Далак-

Typhlitis et Peritiphlitis, Entzündung d. Blindarmes, Vakbélgyúladás, Запаљење слепог црева.

Uraemia, Harnvergiftung, Húgymérgezés, Мокр. отров. крв.

Variola vera, Blattern, Himlő, Богиње.

Vulnus morsum, Bisswunde, Harapottseb, Рана од уједа.

Vulnus scissum et lacerum, Schnitt und Risswunde, Ütöttseb, Рана од ударца.

Vulnus scopetarium, Schusswunde, Löttseb, Рана од пушке.

Vulnus venetatum, Giftwunde, Mérgezettseb, Рана од отрова.

О УНИЈИ У ВЕЛИКОМ ПОГАНЦУ.

Добисмо овај извештај:

Каквим несретним последицама може да уроди неслога и заћевице између свештеника и народа му, недавно нам је показао онај немио и жалостан случај, који се десио у вел. поганачкој парохији, у дијецези Пакрачкој. На други дан овогодишњег нашег ускрса преће из крила православне вере девет, а 15. маја о. год. две душе из велико-поганачке парохије у унију и то: првих девет душа преће у Крижевци, а друге две душе у Поганцу, где је 15. маја изасланик крижевачког унијатског бискупа под сенициом богослужио.

А с чега се то збило? Не због тога можда, што народ наш љуби унију, него из проста ината.

Бивши до скора велико-поганачки парох Стеван Ивановић живи већ 7—8 година у великој завади и омрази са великим делом своје (бивше) пастве. Омраза се та између њега и парохијана му сваким даном и сваком годином све већма заоштравала, док не преће у отворену борбу, коју није могла за времена да обузда и утиша ни сама претпостављена духовна власт у Пакрацу. Добар део незадовољна народа одмах се из почетка почео тужити и жалити на свога пароха код надлежне духовне власти те озбиљно захтеваше од ње, да пароха с парохије дигне и другога место њега постави. Госп. Епископ Мирон — мира ради — хтеде да удовољи жељи народа, али сам Ивановић беше толико упоран те не хте свога доброга владике послушати, него баш упркос и свом владици и народу (при свем том, што је у децембру 1892. г. због разних својих недела по епархијској консисторији пакрачкој суспендован и ограничен на половицу парохијских прихода) оста у Поганцу све дотле, док се неколицини незадовољника не преврши мера стрпљења па не прећоше у унију. Па бар да се тада уклони из Поганца, него и надаље оста тамо, нит' се Бога бојећи нит' људи стидећи, што се дотле дотерало искључиво његовим догунлуком.

И ако су Поганчани на повољан исход своје ствари доста дуго чекали, ипак је неоправдан њихов поступак што у унију прећоше; ваљало им је још мало почекати, па би ствар њихова и без тога исправљана била; али се чудити Ивановићу, да је толико упоран могао бити па се нехте уклонити из Поганца тим пре, што је — ако је иоле паметан и умњаван човек, — морао на уму имати, да је Крижевац као седиште мисионарске бискупије близу и да ће унијатски бискуп под сваку цену гледати, да се користи том заводом и омразом пароховом с парохијанима му. Та да је Ивановић и искре љубави према вери својој православној, и најмањег атома црквене свести[1] имао, он би настојао, да до оваквих немилих последица не дође.

Наша духовна власт, која је овај поганачки спор доста хладнокрвно посматрала (а томе како чујем бијаху узрок нетачни извештаји о стању ствари), после ове афере поганачке озбиљније се свога посла латила. Она је увидила, да је Ивановић свему злу крив, те му 30. маја сасвим одузе парохију, и постави новог администратора у особи Стевана Поповића, који је уз примоћ копривничког котарског предстојника Бранка Цвијановића (кога је на срећу нашу баш сам Бог ваљда амо послао) те свога учитеља Радановића, на поред мудрих савета барона Јоце Живковића, толико успео, да је осам поунијачених парохијана склонуо, да се поврате у крило своје старе вере — православне.

Један се унијат одмах по доласку новог администратора повратио, а седморица се повратила на Видов-дан о слави црквеној. Тога дана

[1] И свести о својој дужности и позиву, и рачуна о савести. Но по свему ми судимо, да је он нпат и ћуд претпостављао свему томе. Претпостављо и Богу и цркви, и вери и Спасењу, и дужности и савести. А такав свештеник??!... Ур.

сакупио се силан народ у цркву; служба је служена свечано; певало је срп. певачко друштво из Загреба, које је са честитим бароном Живковићем и неколико још загребачких Срба дошло у Поганац. Службу је служило 3 свештеника: загребачки, кусоњски и вараждински; а доцније стигоше још тројица: болфански, велико-мучањски и један брат из Лепавине.

Пре службе исповедио је вараждински парох оних 7 унијата заклевши их, да до часа смрти своје остану верни својој прадедовској вери.

После причешћа беседио је прво: парох вараждински, а за њим барон Живковић, а најпосле и парох загребачки баш пред само повраћање унијата у крило православља. Беседе ове учиниће силна утиска на народ, и не верујем да оне не би потресле и оне последње три душе унијатске, да су само биле у цркви.

Два човека и једна жена осташе и на даље у унији; обећаше и они повратити се, чим се Ивановић макне из Поганца. На г. Епископу накрачком је сад, да се и ово учини, па да једном буде мира. Толико се чује, да Ивановић неће из Поганца милом; но ваљда тек неће чекати, да силом и срамно Поганац остави.[2]

На завршетку примећујем, да се бискуп Дрохобецки и његов изасланик, примајући наше људе у унију, огрешно о постојеће законске прописе о прелазу из једне вере у другу. Он их је примио у унију, без да су људи предходно отказали своју веру свом пароху православном. За овај незаконити поступак његов надлежни не би му требали остати дужни. Таданьи администратор парохије (братство манастира Лепавинског) требао је ту незаконитост пријавити спархијској конзисторији накрачкој, а потоња потражити лека код земаљске Владе.[3] Други пут (не дао Бог да се овакав случај поновн) ваља бити опрезнији! А шта би бискуп Дрохобецки урадио, кад би православни владика на такав начин превео неколико унијата у православље? Читав би пакао дигао против њега!

Оволико овај пут, а кад буде и последњи траг поганачкој унији заметен, рећи ћемо још коју.

[2] Што треба одмах и учинити, а после тога доказати г. Ивановићу, да он *за свештеника није.* Ур.

[3] Па зар ништа од тога не би? Ур.

Алитиограф.

БЕСЕДА НА ВИДОВ-ДАН.

(Изговорена у цркви велико-поганачкој 1894. године.)

Ех имѣ Отца, и Сына и Свѧтаго Дѣха, Аминь.

Народе српски! Децо православна!

Прохујало је пет сто и пет година управо данас од онога дана чемернога,

кад је српско процаануло царство,
на Косову пољу јадовиту;

пет сто и пет је година,

ће погибе славни кнеже Лазо,
ће погибе стари Југ Богдане,
ће погибе девет Југовића,
ће погибе Милош војевода,
ће погибе Бановић Страхиња,
ће погибе силна српска војска;

пет сто и пет је, велим, година, како посташе

Српске земље турски спаплуци,
Српска чеда турски заточници!

Наша народна српска црква, славећи на данашњи дан сваке године ту толико тужну толико и светлу успомену, позвала нас је и данас у овај свети храм, да се у њем' Богу помолимо за оне блажене сени наших дедова и прадедова, који полетише у бој на Косово, полетише за обрану вере и отаџбине своје... *за крст часни и за слободу златну!*

И заиста, браћо мила, у повесници српској ми не можемо наћи лепша примера, како ваља љубити веру и отаџбину своју, од примера са Косова равна! Народ српски лавовски се борио на Косову против Турака, а све за образ свој, за веру своју православну, којом Србе просветн светитељ Саво.... борио се за отаџбину своју... за земље српске, које је Немања славни уједиппо, а Душан силни подигао на царство!

Па кад је народ српски на Косову изгубио све, што је имао... изгубио слободу и самосталност своју, није он ни тада малаксао духом. Он се и од тада старао, како ће да сачува света три аманета своја: веру, име и народност своју, храбрећи себе тим, ако те светиње и аманете сачува, да ће кад тад и до своје слободице доћи. За те свете аманете пролевао

је он вековима крвцу своју, труњу у тамницама, висио на коцу и конопцу; али вера и уздање његово на Бога великога, којега никад остављало није, подигло га је и изједначило, слава Богу, са осталим слободним народима.

Увек је дакле Србин био тврд као челик! А да л' смо ми данашњи Срби такви, ми, који се с поносом називамо потомцима славних Немањића? Јесмо л' ми такви, као што су били наши стари?

Неки тајни глас душе моје одговара ми: у нечем јесмо, а у нечем опет нисмо... у нечем смо попустили.

Наша љубав према домовини, у којој живимо, још је свагда чврста и непоколебива. И данас, кад би само „потреба била,

радо иде Србин у војнике
и данас
пушчани прах не задаје Србу страх,

и данас ће за свог Цесара и за своју домовину и у ватру и у воду сваки српски син!

Али у нечем нисмо такви, какви су били стари наши. У љубави наше према вери нашој, лепој вери православној, ми смо доста охладнили.

Данас се не само премрси пост, не слави крсно име, не исповеда и не причешћује; не прелази праг црквени, а у домаћем нам животу не поштује старији, не иде лепим и добрим примером млађима, не пази верност супружка и т. д. него данас има на жалост и таквих међу нама, — ах! та страшно је и помислити а некмоли изрећи ту реч а да румен стида човеку у образ не удари, — има нас и таквих, који се вере своје православне, вере прадедовске, која нам је у петвековној борби нашој са непријатељима нашим била једини штит и ослонац, који се, велим, те свете вере своје одмеђу, на прелазе у веру, која се Србину од вајкада наметала, но коју је Србин свагда са презиром од себе одбијао, и ради које је Србин баш у овом крају зато, што ју он ни силом ни милом не хтеде да прими, мећан на сваке муке, и сматран горим испод скота.

Јест, заиста, и таквих нас данас на жалост има. Са тешким болом у души морам споменути овде, да се друштво таквих одметника од вере своје баш у овом чистом српском месту, у овој великој парохији налази. Али ја знам, врло добро знам, зашто се неки одметнуше недавно од вере своје православне, у којој се родили, крстили и васпитали! Но ја питам: Зар ако је мени крив Никола, да мрзим и на св. Николу? Зар ако мени није по ћуди мој парох, да не идем онда ни у цркву, у којој он служи? Па, зар за то чак, да се и од вере своје одмећеш? Не, нипошто! никако!

На јаде да видимо, у какву веру прећоше ти незадовољници. У чији тор ућоше те заблуделе овце? Знају ли браћа та?

Ућоше у стадо, које ни само не зна, чије је, и ко му је прави госа... прећоше у унију, то чедо, које створи запад само зато, да нас православне — наручито нас Србе, тај за његове зубе орах коштуњави, помоћу ће потпануће под власт римљанину.

Но ја сад питам, шта ми Срби имамо да тражимо у унији? Ако ћеш *спасења, у унији га није, та у то не верују ни сами створитељи уније;* а ако ћеш земаљска блага, за која се неки лаковерни лаконе и отимају, и тога ти не може, брате, унија да пружи. Истина, проповедници уније веле: хајдете у унију, ми ћемо вам сазидати цркву, парохов стан, нећете плаћати парохијала, уживаћете то и то. Но не верујте им, јер вас варају. Има унијата у Галицији, а има их и у нашем комшилуку, у Жумберку, па питајте их, како им је! Још црње и горе него нама! Та кад би било добро оним унијатима у Галицији, не би они морали остављати прадедовска своја огњишта па селити у далеки свет, чак у Америку!

Људи и браћо, окајте се уније; не дајте се заводити и варати разним обећањима; оне који вас у унију маме, одгурните од себе, клоните их се, јер њихова је жеља само, да вас одроде од Српства и православља, а не да вам што помогну. Они нам завиде, што смо још живи; они би ради били, да нас у каши воде попију, па где би они нама били пријатељи? Клони их се Србине брате, где год их видиш и гдегод их нађеш, јер Србине

Не уздај се у помоћ туђинску,
Помоћ туђа изплата је скупа;
Не ослањај с' на љубав туђина
Љубав туђа горчила је пупа;
Ко у себи доста снаге нема,
Томе туђа не даје желема;
Ко од другог помоћи нагледа,
Том најслађи залогај преседа;
Ко у туђу мишицу се нада,

Тај имаде још много да страда;
Ко у туђој своју срећу тражи.
Тај варљивом тек се сликом блажи.
На чуј Србе, а мој драги брате,
Туђа беда нек' је наук за те,
Само слога Србина спасава.
Тако Србу писано на грбу!

Слога, браћо, међусобна слога, та је нужна вама.

Зато, Србине брате, пружи руку завађеном брату свом, измири се с њим; сложите се, пак сложним силама одагнајте непријатеља свог са прага кућевног! А у том нек вам помогне милостиви Бог, молитвама цара-мученика и осталих косовских јунака, који пре пет стотина и пет година на данашњи дан паше на Косову *за крст часни, и слободу златну.* Амин.

Лазар Богдановић.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Питање и одговор из парохијске праксе.**) Добисмо: *Питање:* Кад је у једној црквеној општини једна црква, а при њој више свештеника т. ј. парох и више систематизованих парохијских помоћника, може ли сваки за себе имати и употребљавати свој званичан печат?

Ево и *Одговор:* Код једне цркве има само један парох. (Најв. рескр. од 10. авг. 1868.; § 2. А.) Где је један парох, једно је и парохијско звање. Где је једно парохијско звање, може и има бити и један само званичан печат тога звања. Тај се само сме и има употребљавати; а налазити се има у парохијском звању, односно код пароха као предстојника му. Тим се печатом, при издавању матичних извода и при званичној преписци, где је то потребно, служе и парох и систематизовани парохијски помоћници. Дакле, не сме сваки за себе имати „свој“ печат. Употреба другог печата, — осим онога, који је званичан печат парохијског звања и који се код пароха налазити има, — није дозвољена, те не би смела бити. А ако и кад год бива, има се сматрати злоупотребом, те кривицом онога, који ју чини. Да то не бива и не буде, на првом месту је позван, о томе да се састара, дотични — парох.

— (**Сликање иконостаса српске цркве у Долову.**) Чувени сликар српски *Паја Јовановић* примио се сликања иконостаса нове српске цркве у општини Долову, у вршачкој епархији. Општина је погодила тај посао за 6000 фор. Иконостас је израђен по плану архитекта Драгише Милутиновића, професора у Београду, који га је навео у византијском стилу. — Радујемо се, што се српски сликар од европског гласа, као што је Паја Јовановић, одао и црквеном живопису, те ће и на том послу оставити споменика свога уметничког рада.

— (**Произведен за почасног протојереја.**) На Петров дан 29. јуна о. г. произвео је високопреосвећени епископ бачки, г. *Герман Опачић*, на служби у саборној цркви новосадској за почасног протојереја г. *Петра Григоријевића*, пароха деспотсент-иванског.

— (**25-годишњица срп. православног богословског завода у Задру.**) Дана 9. (21.) јула о. г. прославиће српски прав. богословски завод у Задру 25-годишњи спомен свога преуређења по плану, који је утврђен највишом одлуком Његовог ц. и кр. Апост. Величанства од 5. јуна 1869., односно *двадесетпетогодишњицу* свога постојања под именом: „Православни богословски завод“. Управа заводска расподредила је ту свечаност овако: Дана 8. (20.) јула: Бденије у заводској цркви. На сами дан свечаности 9. (21.) јула: I. У заводској цркви: Св. литургију служе саборно професори заводски, а по том дрке поми за умрле управитеље, наставнике и слушаоце. Има тога благодарствена молитва. II. У заводским просторијама: 1. Хор слушалаца пева духовски тропар: „Благословенъ еси Христе Боже нашъ.....“; 2. Његово Преосвештенство г. Епископ, управитељ завода, отвара акт прославе; 3. Пригодну реч о 25-годишњем животу завода чита проф. С. Калик; 4. Читање поздрава, који овом приликом заводу стигну; 5. Његово Преосвештенство г. Епископ држи закључни говор; 6. Хор слушалаца пева „Царевку“.

— (**Редовна главна скупштина „Српског учитељског конвикта у Новоме Саду“**) држаће се у среду 6. (18.) јула о. г. пре подне у 9 сати у дворани српске више девојачке школе.

Пре скупштине држаће се парастос покојеним члановима и добротворима у св. Николајевској цркви.

Дневни ред је: 1. Одостављење чланова; — 2. Помен мртвих; — 3. Извештај председников о

раду управног одбора за 1893.; — 4. Извештај надпрегледачког одбора о рачунима из 1893. године; — 5. Предлог одбора, да се купи кућа за друштвене цели; — 6. Претрес „кућевних правила“, које је одбор спремио као предлог у смислу §. 15. друштвених правила; — 7. Предлози појединих чланова; — 8. Избор чланова управног одбора; — 9. Избор одбора за надпрегледање рачуна; — 10. Избор тројице за оверовљење записника. — У смислу §. 19. друштв. правила мора бити присутна четвртина редовних чланова, да се може скупштина држати. С тога се умољавају г.г. чланови, да изволе доћи у што већем броју.

— (Општа српска учитељска скупштина) одржаће се у *Новом Саду* 5. (17.) јула о. г. На овој скупштини претресаће се Правила о српском учитељском удружењу, која су већ саопштена у нашим листовима. Припремавачки одбор, добивши дозволу за држање те скупштине од срп. народно-црквеног школског савета, позива на скупштину све учитеље и учитељице са забавишта, основних народних школа, виших девојачких и грађанских школа, као и професоре са учитељских школа у митрополији карловачкој. — За скупштину је утврђен овај дневни ред: 1.) Призивање св. духа; — 2.) у 9 сахата почетак скупштинског рада; — 3) у $1^1/_2$ сах после подне заједнички обед; — 4.) у 4 сах. продужење скупштинског рада, ако се до подне не доврши; — 5.) у вече у 8 сах. забава са играником у корист српском учитељском конвикту, о чему ће нарочи засебан програм. — Сутра дан држаће се скупштина „српског учитељског појишта“.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

ЈЕДАН РАЗГОВОР СА НАЗАРЕНИМА.

Под тим натписом изашао је у комисији родољубиве књижаре Браће Јовановића један мој практичан прилог већој ми работи: „Назаренство, његова историја и суштина?

Позива на претплату не хтедох издавати, јер сам се код штампања прве своје књиге уверио, да је то у нас постало посве бескорисним.

То уверење дакле дало ми је повода, да растурање те своје новије творчине покушам постићи другим начином.

Ја сам наиме овластио именовану књижару и штампарију, да појединим нашим угледнијим свештеницима, а нарочито онима, о којима се и јавно зна, да милују напредак наше богословске књиге — пошаље у моје име по неколико комада тога разговора. Сваку пошљаку пратиће једно моје писмо, у коме молим дотичнога високопреч. г. свештеника, да ми молбе не одбије, него да гледа, да такова књига у народ уђе у што већем броју.

Разговор се тај врше око питања о *крштавању деце*, дакле баш о оном питању, са којим нас назарени најлакше и најчешће доводе у непријатељу. У тој пароди ја сам поставио једно *дванаест тезе*, разуме се такових, за које се назарени најлакоће хватају, и сва ми брига беше та, да научни материјал и у простоме руху деце што јаснији и разумљивији.

Ја се дакле надам, да ми дотична високопреч. господа, која пошљаку добију, исту, већ у интересу саме ствари, око које се овде ради, не ће праћати, наносећи ми тиме материјалне штете.

Још молим ону високопреч. господу, која тих књижица не би добила, а могла би их корисно употребити, да се са својим захтевима изволе обратити именованој књижари, која ће их у свему тачно и брзо задовољити.

Књижарима ће дати 25% рабата; али ће се овакове наруџбине моћи примити само за готов новац.

Књижица износи 46 стр. м. о.. а стаје свака 18 новч. То је цена, држим бар, доста умерена, а постигнута је нарочито тиме, што су ми штов. Браћа Јовановићи — из родољубивога обзира према свршеној тој работе за издавање урачунали само толико, колико то баш њих саме стаје, не тражећи дакле одатле за себе никакве материјалне користи.

Уједно се обраћам и свима нашим листовима са молбом, да ову објаву изволе у својим листовима препштампати.

У *Черновицама*, на Ивањ-дан 1894.

Владимир Димитријевић
студ богосл.

НАЗАРЕНСТВО
ЊЕГОВА ИСТОРИЈА И СУШТИНА

написао

Владимир Димитријевић
студент богословије

наградила „Матица Српска“ са 200 форината

може се добити у *Српској Манастирској Штампарији за 1 фор. 20 н.*

Књига се ова још може добити и у књижари *Арсе Пајевића* у Новом Саду.

Књижари и растуривачи књиге ове добиће 25% рабата.

Наруџбине ће се само за готов новац извршивати.

У Новом Саду, 12. (24.) маја 1894.

Српска Манастирска Штампарија.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

— *Једном систематизованом парохијском помоћнику.* Поступак администратора парохије двострука је злоупотреба. Једна са разлога, који се наводе у одговору на ваше питање на другом месту овога броја (Белешке, стр. 427). Друга је злоупо-

треба, односно закидање туђе зараде, и туђега права, у томе, што је неоваштено надао матични извод странке, која је из друге, а не његове, парохије.

Дакле, он лепо има свој печат, „као што је и печат пароха-протопрезвитера“, односно званични печат парохијског звања, „*само мало мањи и мовијн*“. О томе сте се и ви и г. прота уверили *тек* из једног матичног извода, којега је г. администратор надао страници, и о страници, на противне парохије. И г. прота ћути! На ко му је онда крив. Ко је свима нама онда крив, што међу нама тако бити може?!

— Г. *В. В.* у *С.* — Ваш чланак примљен је и изићи ће на скоро у листу.

Захвала.

Побожна и благочастива Хришћанка, многопоштована госпођа *Марија* удова *Алексијевић* из Сентомаша, руковођена духом побожности великим је дарох даривала манастир *Бођан* храм св. Воведенија Богородице; жртвовала је добродушно 461 ф. 40 н. те се подигло једно ново врло лепо и милозвучно *звоно* тежине од 413 кгр. осим ове круне најновијег система, израђено од звонолије Антона Новотнија из Темишвара, који је примио старо разбијено звоно, те је горња сува врло добротворке доплаћена за ново саливено звоно.

На овом лепом милодару многопоштоване ће Марије уд. Алексијевић, братство манастира Бођана обвезано је са вечитом благодарношћу.

Хвала ти дична Српкињо и побожна кћери свете православне цркве и вере! Без овог твог милодара, Бођанска света црква дуго би још тужно очекивала да јој звоно велико позива Хришћане у свети храм и да их побуђује на побожност. Бог милостиви и мајка Божија пресвета Богородица, нека дуго поживи многопоштовану добротворку у лепом здрављу и дугом животу, на утеху многе сиротиње коју она дарежљивом руком испомаже, и на славу свете наших цркава у Бачкој епархији; јер је већ до сад многе богатим даром даривала, те се сетила и спроханског манастира Бођана. Братство Бођанско молиће се Богу за здравље своје велике ктиторке и себаће је се увек са признањем и благодарношћу.

Братство
свето-воведенског манастира Бођана.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 85 1—3

Ради попуњења упражњеног *учитељског места* при српској вероисповедној школи у *Шиклошу* (Siklos-Baranya) отвара се овим по ново стечај.

Плата је 421 ф. на годину, три хвата тврдих дрва, слободан стан у школском здању са малом баштом за усев, и штоларни приход од прилике до 40 фор.

Изабраном учитељу спадаће у дужност, осим прописаног предавања у редовној и повторној школи, још и певческе дужности обављати у цркви и ван цркве уз свештеника, као и у општинским седницама перо водити.

Компетовати могу само свршени препаранди, који су испит из мађареског језика положили. — Рок стечају је до првог августа ове године.

Молбенице са сведоџбама нека се изволе послати на потписаног председника школског одбора.

У *Шиклошу*, 24. јунија 1894.

Стеван Гојковић,
парох и председник.

СТЕЧАЈ. 81 2—3

Овим се расписује стечај на место *учитељице*, на српској вероисповедној женској школи у *Дињашу*. Плата је следећа: 300 ф., 12 метара дрва за огрев и потребу, слободан стан, са баштом од 400□, пан села ½ ланца баште.

Дужност је учитељице, све законом прописане предмете предавати. Рок стечају до св. Илије.

У *Дињашу* 19. јуна 1894.

Школски Одбор.

СТЕЧАЈ. 84 1—3

Усљед решења слав. С. Ш. Одбора од 27. јан. о. г. бр. 24/4. овим се расписује *стечај* ради сталног попуњења *учитељског места* на срп. вероиспов. школи у *Кисеу*. (Tem. m.)

Плата је 120 ф., 20 киб. жита, 20 к. кукур. у зрну, 2 хв. дрва, 2 хв. сламе (огрева), 1½ лан. шк. оранице земље на коју учитељ пореа плаћа, 2 лан. п. п. оранице земље на коју учит. пореа не плаћа, спољна башта, стан у парави са домаћим вртом.

Изабрани учитељ, имаће све прописане шк. дужности обављати, у цркви појати, шк. децу појању обучавати, и перо у општинским седницама водити.

Конкурирати могу са уредно снабдевеним молбеницама само оспособљени учитељи са положеним испитом и из мађар. језика на ово учитељско место.

Рок пријаве траје до 15. августа по нашем к. о. г. у који ће се дан и избор обавити.

У *Кисеу*, 22. јуна 1894.

Мес. срп. школ. одбор.

СТЕЧАЈ. 86 1—3

Усљед оставке г. Вељка Н. Ћасића привременог учитеља расписује се стечај за *учитеља* на српској народној вероисповедној школи у *Деронји* (Бачка) III. и IV. разреда.

Плата је учитељу 300 фор. годишње и то: 212 фор. од цркв. општине и 88 од политичне, прву прима месечно унапред — другу квартално

— даље 9 јутара ораће земље и то јутро од 1600□, и једно гувно од 1115□ на коју земљу учитељ порез плаћа, даље 2 хвата тврдих дрва за своју потребу, осим тога стан од 2 собе, кујне, шпајза, коморе, подрума и башче у школ. здању; за перовођство 20 фор.

Учитељ ће бити дужан законом прописане школске предмете у школи предавати, у цркви десну певницу држати и децу у црк. појању обучавати.

На ово место могу компетовати они који су учитељску школу у Сомбору свршили и испит из мађарског језика положили.

Изабрани ће своје место наступити 1-ог септембра о. г. и плату вући.

Рок стечају до 6-ог августа 1894., ког ће дана и избор бити.

Из седнице м. школ. одбора, држане 24. јуна 1894 год.

Шк. Одбор.

УПРАВИТЕЉА ЛЕОПОЛДА ЛАНДЕСМАНА

висок. кр. угар. министарством наставе правом јавности овлашћена

дечачка школа и васпитни завод

(са шест разреда грађанске школе)

у СУБОТИЦИ (у Бачкој).

Ова грађанска школа спрема своје питомце за препарандију, трговачку академију, индустријску и кадетску школу; оспособљава их за звања државна, трговачко-индустријског подухвата; за чиновнике обезбеђујућих и банкарских завода. Слушаоци ове школе могу прећи у школу шумарско-земљоделску и марвено-лекарску. У заводу се учи и говори:

српски, мађарски, немачки и француски.

Брижљиво васпитање, савесна пажња на наклоност, којој струци питомац тежи. Строг надзор. Цене умерене. На захтеваље се шаљу програми бесплатно.

Ђаци, који у школама нису успех постигли, или одрасли који би хтели чиновници постати а немају атестата од четврте односно шесте грађанске школе, примају се и савесно припремају, да убрзо дотичне испите положити могу.

51 6—10

СТЕЧАЈ. 89 1—3

Услед налога сл. епарх. школ. одбора Темишварског, ради сталног попуњења *учитељског места* на срп. вероисп. школи *у Порџу* (Temesmegye) овим се стечај расписује.

Плата је учитељу 300 ф. годишње, два хвата дрва, слободан стан од једне собе, кујне, шпајза и штале и врта, и то башка од школе.

Учитељ је дужан све законом прописане предмете у школи предавати, у цркви појати, повторну школу држати и децу црквеном појању обучавати.

Компетовати могу само они који су сомборску препарандију свршили и испит из мађарског језика положили. Рок стечају траје до велике Госпојине. Компетенти имају своје молбенице до рока поднети овомесном одбору и лично се пријавити.

Из седнице црквн. школ. одбора држане у *Порџу* 28. јуна (9. јула) 1894.

Црквн. Школ. Одбор.

СТЕЧАЈ. 78 3—3

На српској основној школи у *Јасеновцу* на Сави упражњено је место *учитеља*, на које се овим стечај расписује.

Плаћа је учитељска: 500 фор., стан у школи, шест хвати тврдих дрва и башча. Дужности су: обдржавање редовне и поповне школе, неповодство у сједницама, појање у цркви и подучавање омладине за обдржавање светосавских бесједа.

Рок стечају до 19. (31.) јуља 1894.; молбенице управити школском одбору.

У *Јасеновцу* на Сави 13. (25.) јуна 1894.

Српски школски одбор.

ОГЛАС. 82 2—3

Српска православна црквена општина у Ср. Карловцима расписује овим стечај из оставине Петра Георгијевића *за подизање Крста од црвеног мрамора са четир иконе* на постољу садање чесме пред саборном црквом.

Усљед тога позивају се сви, који се тим послом баве, да план и предрачун поднесу потписаном председништву до 1. августа т. г.

Само ће се онај план *са сто форинати* хонорирати који од црквеног одбора буде усвојен.

Крст може коштати до шест хиљада форината. — Ближи услови могу се дознати код потписаног председништва.

У *Ср. Карловцима*, 22. јуна (4. јула) 1894.

Др. Мина Михајловић,
председник.

ЈЕФТИМБЕНИ ОГЛАС. 88 1—1

Српска православна црквена општина фелдварска издаје, на темељу закључка свога црквеног одбора од 3. (15.) априла о. г. ЦО. бр. 106. односно главне скупштине од 24. априла (6. маја) о. г. П. К. бр. 34. а по одобрењу славног епарх. админ. Одбора бачког од 21. јуна (3. јула о. г. АО. бр. 593./255. ex 1894. своју светопреображенску цркву путем јефтимбене дражбе с поља и изнутра оправити.

I. Процена спољашњег посла је:

1.,	Зидарски посао	380 фор.
2.,	Лимарски посао	60 фор.
3.,	Столарски посао	40 фор.
4.,	Дрводељски посао . . .	50 фор.
5.,	Друге потребе односно набавке	70 фор.
	Свега: . .	605 фор.

II. Процена унутрашњег посла је:

1.,	Молерски посао	750 фор.
2.,	Позлатарски посао с марморисањем	380 фор.
3.,	Бојарски посао	150 фор.
4.,	Потрекне набавке овом послу	80 фор.
	Свега: . .	1360 фор.

Јефтимбена дражба оба горња посла одржаће се у општинској дворани дана 17 (29.) јула 1894. год. у 2 сах. после подне.

1., Дражби ће се припустити само они дражбеници, који сведоџбом докажу своју стручност, и односно подузимачи, који су сличне послове са похвалом радили.

2., Дражбеници и једног и другог посла имају пре почетка дражбе 10% пишманлука положити.

Од дражбеника другог посла напискује се, да је дужан собом донети и мустру марморисања.

По гласу 4. тачке дотичних условија општина задржава себи право повереља према личностима на којима би посао остао.

Прорачун са условијама и нужним нацртима за унутрашњост могу се сваки дан а и на дан саме дражбе у општинској дворани видети.

Из седнице црквеног одбора, држане у Фелдварцу 29. јуна (11. јула) 1894. год.

Богдан Поповић, перовођа. Стеван Кирић, председник.

СТЕЧАЈ. 87 1—3

Расписује се стечај за *учитељицу у Бегечу*. Дужности су јој, да по „Уредби Школској“ ради у I. и II. разр. мешовите школе, а плата је 300 фор. за редовну, 40 фор. за поћорну школу, 5 фор. за писаћи прибор, 2 хв. тврдих дрва, сламе за огрев колико треба, слободан стан са баштом и једна башта ван села.

Рок стечају траје до Преображења о. г.

У *Бегечу*, (Бачка) 25. јуна 1894.

Ђ. Михајловић, перовођа. Тоша Мутибарић, председник.

Број 4/шк. ех 94.

СТЕЧАЈ. 83 1—3

На српским вероисповедним народним школама у *Сенти* упражњено је једно *учитељско место*, на које се овим стечај отвара.

Са овим местом скопчана су следећа берива; у готовом новцу *262 фр. 50 н.*, које се месечно у напред исплаћује, у име станарине *150 фр.*, у име огрева за сламу *25 фр.*; *24 куб. мет.* меканих дрва; у име школског паушала *14 фр. 25 н.* Сва ова берива подиже учитељ из варошке домаће благајне увек тачно и у напред. А најзад *28 јутара 474/1600□ хвати* добре оране земље, од које учитељ краљ. порезу и еквиваленат на своја подмирити има.

Изабраном учитељу спада у дужност: у разредима које му школски одбор одредио буде, све предмете предавати, који су у школ. уредби прописани, не мање, као вероисповедан учитељ — у сва четир разреда — децу у појању обучавати, са истом при богослужењу у цркви појати и једну певницу држати.

Молитељи ваља своје добро снабдевене молбенице и о оспособљењу из мађарског језика, од дана овог уврштења за шест недеља одбору овом да поднесу, када и рок стечају истиче.

Од молитеља се захтева, да се у погледу појања лично прикаже.

Новоизабрани учитељ има своје место 1. септембра по нов. кал. по претходној пријави заузети, од којег дана и плата му почиње.

Из седнице школског одбора, држане у *Сенти* 22. јуна (4. јула) 1894. год.

Ђ. Теодоровић, перовођа. Васа Вујић, председник школ. одбора.

Камилавке. 25 16—20

За г. г. мирско свештенство, а по одлуци и благослову српског светог синода од 21. октобра 1893. год. од отворено плаве чоје и кадифе, з-и рађујемо и то: од најфиније чоје и кадифе. Молимо г. г. протојереје и свештенике да нам се с поруџбином обраћају.

Земун, 16. фебруара 1894. год.

С поштовањем

Витомир Марковић и Павловић, кројачи цркв. и свештен. одела и кројачи цркв. утвари.

Нови Сад, априла 1894.

П. Н.

Пошто сам дознао да су све српске црквене општине налог добиле, да нове печате (штамбиле од каучука) набавити морају, то сам тако слободан моје посредовање за набавку истих препоручити.

Осим штамбила, које у разним израдама као и са светим сликама, исто тако набављам и печате на тучу резане, марке (Siegelmarken) за писма, све тачно израђено и под мојом гаранцијом.

Моје услуге препоручујући остајем с поштовањем

Леонидас Стерио,

у српској надруги за међусобно помагање и штедњу.

СРПСКА МАНАСТИРСКА ШТАМПАРИЈА У НОВОМ САДУ.

Српска Манастирска Штампарија која је снабдевена са свим штампарским прибором и нужном артијом разне врсте, ради све штампарске послове са оном солидношћу, која искључује потпуно сваке спекулативне рачуне, који би били недостојни оне цели, ради које се појавила идеја о оснивању ове штампарије а која се уередерђује у тежњи, да се колико је могуће помогне свакидањим потребама автономних органа наших, књизи и просвети народној а поглавито црквеној и школској књижевности, солидном израдом и пристојном ценом.

Да пак своју вишу цел ова Српска Манастирска Штампарија временом постићи може, нужна јој је и материјална потпора, ради које управа Српске Манастирске Штампарије сада на домаку нове године, умољава свакога а особито све српско-црквено-народне автономне органе, да је почаствују поруџбинама, које ће најтачније и по најумереније цени извршене бити.

Српска Манастирска Штампарија налази се у дунавској улици бр. 13.

С одличним поштовањем

Управа Српске Манастирске Штампарије.

ТВОРНИЦА ВЕЛИКИХ САТОВА
П. Ђ. ПАНТЕЛИЋА У ЗЕМУНУ.

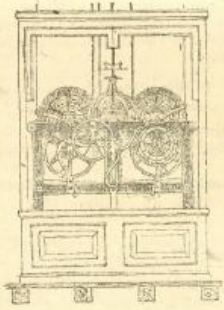

НОВЕ ТОРОЊСКЕ САТОВЕ

израђује за цркве, школе, магистрате и све јавне зграде по најновијој конструкцији (Drathseil & Stiftengang) и умереној цени, прима старе на оправку и реконструкцију.

Предрачуне шаље на захтевање бесплатно.

Сиромашнијим општинама даје на отплату.

63 7—15

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

Год. IV. Број 28.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 10. јула 1894.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

К. Е. 774./през. 1894.

Циркуларна наредба високопресвв. господина Германа Опачића, епископа бачког, у погледу свршених богослова бачких.

Свима окр. протопресвитерима.

Дознајемо, да су од богослова из подручне Нам епархије Бачке своје богословске науке концем шк. године 1893/4. свршили следећи: Радивој Бикар из Сомбора, Велимир Грегоровић из Жабља, Милош Прекајски из Сенте, Јован Радивојчев из Мола, Жарко Радонић из Мола и Стеван Николић из Гложана, о којима не могосмо дознати, да ли намеравају у свештенички чин ступити, и у подручју нашем служити.

Ради нужног знања и равнања нашег у томе погледу не пропустите Пречасност Ваша горенаведене свршене богослове, у колико би који од тих у протопресвитерату вашем находио се, именом нашим позвати, да Нам у року од 14 дана предстану односно на расположење ставити се имају; пошто ће се иначе за одређене ухљебљења своја у епархији овој сматрати.

У *Новом Саду*, 5. (17.) јулија 1894.

Герман с. р.
Епископ.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

ИЗЈАВА.

Славном уредништву „Српског Сиона“ у Новом Саду.

У бр. 25. о. г „Српскога Сиона“ има у „листку“ биљешка, у којој се прича urbi et orbi, како „Високопреосвећени госп. Михаило Грујић није пристино на гласање, у горњој кући, о обвезном грађанском браку“; па како је „то задоцњење изазвало у нашем јавном мњењу велики одјиум и тешку осуду“. Добро Но и славно уредништво „Српског Сиона“ има „за сада“ нешто да рече. Па оно је и рекло. Рекло је — шта? Та ни мање ни више, него то, да је то „немила појава, за цркву нашу неутјешна“. „Поступак тај,“ вели „Српски Сион“ „вређа нам осећај љубави и потреса осећај дужности према цркви.“ Шта је, дакле, изволио рећи „Српски Сион“? Оно исто, што и друге многе колеге његове. Изрекао је осуду, која сатире у прах и пепео Епископа цркве православне! Лијепо.

Свак ко умије мислити и може осјећати упитаће саучешћем: је ли се испитала и утврдила кривња тако осуђеногa епископа, или је судија a priori увјерен о кривњи тога толико жигосаногa „несретника“. Но на жалост своју, добиће овај одговор: нити је испитана и доказана кривња његова, нити је судија ad personam увјерен о набаченој кривњи осуђеногa. Шта да мисли послије тога мисаони и правдољубиви човјек тај?! Знаде се. Ну где! „Српски Сион“, а у уводно споменутој биљешци опак има нешто милосрђа хришћанскога, па овако са престола грми свога: „На реду би било, да сам високопреосвећени г. епископ горњо-карловачки у тој ствари узме — реч.“ Јест, славно уредништво, а узеће тај од вас осуђени Епископ — реч. Ну узеће је пред компетентним за њ форумом судбеним, који не осуђује, прије но што испита и утврди испит тај.

И томе суду, и само томе, покориће се Епископ г. карловачки.

А дотле изволите се опасати доликујућом трпељивошћу, те у томе чекању озбиљно размишљати, шта сте и колико сте, том вашом биљешком и у тој биљешци на Епископа цркве православне набаченом сумњом допринијели оној узвишеној цијељи, ради које сте ту и ради које исписасте на челу Вашега листа оно: „Са благословом светога синода“.

То неоправдано сумњичење и подметање за мене је са стране „Српскога Сиона“, као званичнога органа митрополије карловачке, директна увреда, за коју ћу ја искати у моје вријеме пуну сатисфакцију, јер не могу дозволити, да се у листу, са званичним карактером говори и пише и у свијет труби онако, како то учини „Српски Сион“, са једним равноправним чланом онога светога синода, под чијим благослова оцјењењем он живи и дјелује.

Молим, да ово у наредни број „Српског Сиона“ уврстите.

Пратајући се са „Српским Сионом“ јесам

Плашки 28/VI. 1894. **Михаило**

Епископ Г. Карловачки.

* * *

Поводом ове изјаве Његовог Високопреосвештенства г. Епископа горњо-карловачког, која се тиче више уредништва него саме ствари, имало би уредништво много да каже. Ако усхте Високопреосвештени, доћи ће време и томе. Доћи ће, јер ето Високопреосвештени Господин ће искати пуну сатисфакцију за директну увреду, Њему нанешену белешком нашом у 25. бр. о. л. А кад је вољан то учинити, сматрамо онда за дужност изјавати, да је потписани писац те белешке, и да сву одговорност за исту прима на себе.

Написао сам ју из властите побуде, а у увереју, да сам то учинити био дужан као уредник „Српског Сиона“, јер да је овај, *као орган „срп. прав. митрополије карловачке“* морао *бар толико рећи* о поступку високопреосвештеног Господина Епископа Грујића, колико је речено у белешци тој. Том белешком није „суђено“, нити са престола грмљено; а најмање је у тој белешци сатирано у прах и пепео. Него је том белешком, на најскромнији, најнежнији и најозбиљнији начин, а тоном најблажијим, колико је дозвољавала тежина по-

ступка и озбиљност ситуације, извршена једна дужност, којој се уклонити није могао ни „Српски Сион“.

Има поступака и људских дела, која сама у себи кривицу откривају, сама собом кривицу доказују. Испитивање и утврђивање тих кривица могу истина, у најбољем случају, установити олакшујуће околности за кривца, ал' кривицу саму отклонити не могу. Она остаје, јер је учињена. А кад је учињена, она постоји; а јер постоји и у поступку Високопреосвештенога, и јер се она тиче угледа наше цркве, а и угледа нашег Епископата и целог свештенства, то је односна белешка имала задатак, *да сенку са тога поступка отклони од цркве, да јој неда пасти на цео Епископат и Јерархију, са којом солидарности какве ништа има, ништа могосмо дозволити, да когод ту солидарност ма и претпоставља.*

И зато, у тој цељи, једино, смо своју белешку уврстили у „Српски Сион“. Јесмо ли се тиме огрешили о цркву и Епископат? Јесмо ли починили какву неправду Високопреосвештеном г. Епископу горњокарловачком? Нисмо. Него смо извршили једну, *особито за нас*, непријатну и тешку, али неизбежну дужност, коју нам је диктовала и савест и положај уреднички. Можда би ко на том положају могао и пропустити учинити ту дужност. Ми не могосмо; јер такво нам је морално васпитање, да такве дужности увек савесно извршити морамо. Високопреосвештеном је за то потребна пуна сатисфакција, и он ће је тражити. Ми ју имамо у миру савести своје.

Немило нам је, да и оволико рекосмо; ал' мање баш не смедосмо. Желели би од срца, да више и не узморамо узимати пера у руке у овој немилој ствари. У интересу, не нашем, било би то.

Протојереј Јован Јеремић,
уредник „Српског Сиона“.

ГДЕ ДА КУПУЈЕМО СВ. ИКОНЕ, ЦРКВЕНЕ УТВАРИ И САСУДЕ?

У овом цењеном листу доста се пута писало, како се у наше српске православне домове већ одавна почеле увлачити иконе туђег типа, а у цркве наше не само такве иконе, него и утвари туђег кроја и сасуди неправославног изгледа и свеће од парафина, стеарина и свега другог, само не из чиста воска; и како их не само странци, него и наши Срби трговци српским кућама и црквеним општинама, односно црквама нашима, по скупе паре продају. Писало се дакле много, али — колико се сећам — ни један од поштованих писаца није народу нашем, ни црквеним општинама казао, где се, код кога, у којој трговини могу купити такве утвари, сасуди и иконе, које потпуно одговарају крају, типу и духу православном.

У 20. броју овогодишњег „Срп. Сиона“ осврнуо се и брат јеромонах *Доситеј* на исту тему, па у свом, пажње достојном, чланчићу: *„Потреба црквене индустрије“* напиње, да се у ком год од наших манастира отвори радионица црквених утвари, икона и свећа. Част му! И ја делим с њиме исте назоре у том погледу, и тврдог сам уверења, да ћемо и до тога времена доћи, ако нам Бог пожини нашег св. патријарха Георгија. Али, пошто за тај посао треба најпре имати спремних људи, а та се спрема годинама тек постиже, то ако св. патријарх наш има данас и најбољу вољу да подигне црквену индустрију у ком манастиру фрушкогорском, ипак се не можемо надати, да ће већ за годину две дана таква радионица бити отворена. Па шта треба да чинимо дотле? Зар дотле опет да купујемо утвари и сасуде црквене туђег кроја и типа? Зар дотле у место мирисавих вошчаница да и на даље палимо свеће направљене од којекаквих смола, лојева и масти и других смрдљивих примеса? Зар баш немамо где да купујемо те ствари?

На то питање хоћу да одговорим, па шат ме ко услиша и послуша.

Хвала и слава Богу, сад имамо где те ствари да купујемо!

У *Сарајеву* живи скроман српски занатлија — *Јово Митровићевић*, златар, који је за свој фини и солидни посао постао чувен не само у Босни и Херцеговини него и у туђини, те је као прави вештак у свом послу — ако се не варам — на пештанској изложби и одликован златном медаљом. Тај поштени и честити Србин израђује све

црквене сасуде и од метала а и од бела сребра и сува злата врло фино, укусно и — што је за нас главно — у чисто православном стилу. Пре 2 године имао сам срећу купити у њега за врло јефтину цену 7 кандила и 1 путир, па морам по души признати, да је израда тих ствари, и што се кроја, и што се јачине и лепоте и финоће сребра и злата тиче таква, да се не може боља пожелити. Ко је те ствари у мојој цркви видио, хвалио их је.

Недавно сам читао, да је он скоро и трговину осталих црквених утвари отворио. Но о њима не могу ништа говорити, јер их нисам видио.

Ја хтедох пре 2 године г. Јову Митричевићу кроз „Сион“ да препоручим нашим црквеним општинама као солидна мајстора и права вештака у свом послу (према он то није тражио од мене), па сам у ту сврху и написао препоруку и послао ју уредништву „Сионову“; но с' чега ју не хте покојни Шакрак штампати, не знам ни данас, а нисам хтео ни да расипитујем. Тек за ту моју препоруку зна г. Сава Петровић. Но ја сам ипак г. Јову сваком усмено препоручио, и држим, да моја наруџбина није била прва из ових крајева код г. Јове. Па ја га и данас сво овим најтоплије препоручујем и браћи свештеницима и црквеним општинама нашима, напоминући, да се неће покајати, ако што код госп. Јове купе.

Сем г. Јове ту је још једна нова трговина с црквеним утварима, сасудима и иконама. То је трговина *Витомира Марковића и Павловића у Земуну*. Неколико благочастивих хришћана и љубитеља благољепија дома Божјег, сетивше се пред Васкрс ове наше сиротне и оскудне цркавице, те код поменуте фирме земунске купише: 1 сребри и у ватри позлаћен путир с прибором, 1 напрестолни сребрни и позлаћени крст, 6 комада икона (целиваћих), 1 металну петохљебницу, одежду с прибором и једно лепо и скупоцено украшено еванђеље. Кад нам те ствари стигоше, дивисмо се сви њиховој лепоти. Не знамо у што пре да погледамо. Путир све трепти од сувога злата, па не знаш шта пре да похвалиш, да ли онај резбарски посао или онај православни тип. Крст такође. А иконе (5 на дрвету и једна на лиму) не могу два ока да се доста нагледају. Рађене су у Русији, у Москви. Е то вам није посао простих богомаза, као што их у Русији називају, или посао мајстор-мазалâ-самоукâ, како их ми Срби зовемо, него су то иконе, које се одликују у првом реду строгим православним типом, типом, којим се одликују иконе светогорских а и понеких наших српских манастира у Србији, којих се није погана рука дотакла; — велим: иконе, које сликају православни живописци, живописци-академичари, којима је добро позната историја дотичног свештеног лица или свештеног догађаја. Крој одежда такође је диван.

Више ни речи нећу да речем у похвалу тих ствари, него препоручујем овим црквеним општинама, које што од црквених утвари устребају, да бар пробе ради узму у тој земунској фирми ма само једну утвар, па ће се о томе и саме уверити. Цена нек их не буни, јер што се из далека наручује, и што је добро и фино, мора се и наплатити добро.

Није ми познато, да ли та земунска фирма има на стоваришту и икона на папиру за српске домове. Но ако и нема, то браћа свештеници, који би ради били, да за своју паству прибаве чисто православних икона, нек се обрате на мене, па ћу им врло тих икона било препоручити, било — ако хоће — и саме иконе наручити им.

Односно *воштаних свећа* имам ово да речем.

Имамо доста Срба лицидера. Па од толиког броја бар један могао би израђивати чисте воштанице, те их преко овог листа понудити црквеним општинама. А и сама духовна власт, кад би се уверила о валаности тих свећа, могла би подручним општинама не само препоручити него и наложити, да код дотичнога лицидера купују. Иначе ће оне црквене општине, које су раде, да им је црква снабдевена чистим воштаницама, и надаље бити упућене, да се ради свећа воштаних обраћају на Семана у Љубљани и друге фабриканте, те тако српски новац иде у туђинске руке.

Циљ овог мог чланчића је чиста и племенита, да српским нашим кућама, црквеним општинама и црквама нашим споменуте за сада две најбоље трговине црквених сасуда, утвари и икона топло препоручим; а дао Бог, да ускоро и наш који фрушкогорски манастир постао оно, што су Русима њихови манастири а нарочито Кијево печерска лавра, где ће се штампати црквене књиге, сликати св. иконе, вести плаштанице, воздуси, барјаци и одежде, ковати црквени

сасуди и т. д. До тог сретног — ако Бог да — доба и земана, купујмо тамо, где ћемо *Васкрснути*.

Л. Богдановић.

ПРОПОВЕД НА ИВАЊ-ДАН.

Како сам сретан, како радостан, како сам раздраган у данашњи дан!.. На како сам се и некад радовао данашњем благдану — Иван дану... како сам се радовао иванском цв ћу! Са неописаном радошћу хрлио сам на пољане миомирне, на ливаде цветне — да од цвећа иванъскога сплетем венац среће, да у њега уткам радост, задовољство своје.. Радовах му се кад бејах мали — радовах му се тад, па гле!.. радујем се и сад! Само, само она радост дечиъска је била — а сад ју је друга заменила... Онда се радовах цвећу, венцима — цветиће сабирах и у венце радости их сплетах, а сад?.. И сад се радујем, и сад хоћу да саберем стручке најмирисније цвећа, истина не правог иванъског, али још лепшега, мирисније, узвишенијега, хоћу да саберем стручке врлина данашњега светитеља. И сад хоћу да сплетем венац иванъски, по ће да та метнем на кровове кућа, те да буде „чуваркућа“ земних кућа ваших, но хоћу да сплетем миомирни венац — венац врлина, да вам га *на срце* метнем, да божанско-светитељским мирисом цветића у венцу том замирише *душа* ваша. Онда као дете мало, онда гледах другим очима на Иван дан, на цвеће то мирисно, на обичаје тог благ-дана — Иван дана, а сад? Сад здруживши онај стари поглед са овим новим, сво хоћу да изнесем значај данашњег благ-дана нашег, Иван дана....

У данашњи дан пре толико векова родио се претеча Јован; родио се, као што нам свети еванъелист каже, од родитела „који беху праведни пред Богом“ (Лука I, 6.) који „у свему по заповедима и уредбама Господњим живљаху“ (Лука I, 6.); родио се од родитела старих и смирених, који се такој радости у старости својој нису ни надали „јер Јелисавета беше нероткиња и бијаху већ обоје стари“ (Лука I, 7.)... И ето чудо се збива при зачећу и чудо при рођењу претече Јована: сам Бог шаље Захарији, „кад он служаше по реду свом пред Богом“ (Лука I, 8.) анђела свог — шаље га „да говори с њим, да му радост јави“ (Лука I, 19.) и говори му анђео небеску поруку: „жена твоја Јелисавета родиће ти сина и надени му име Јован“ (Лука I, 13.) и казује му речи небеске милости: „и биће тебе радост и весеље и многи ће се обрадовати његову рођењу (Лука I, 14.); доноси му речи радосница, те му јавља, да ће Јован „велик се назвати, да ће многе синове Израиљеве обратити ка Господу Богу њиховоме“ (Лука I, 16.)... Анђео Божји, весник небески, говори с њим, а он, Захарија, од радости силне не поверова „устма Божјим“, анђелу Господњем; „и сво“ рече му Гаврило „онемићеш и нећеш моћи говорити до оног дана, док се то не збуде, јер ниси поверовао речма мојима“ (Лука I, 20.), „и оста нем“ (Лука I, 22.)... И тако се зачеће претече Јована чудом поче и збиће се особитим дјејством Свемогућег Бога.

„И кад се напршише дани — каже нам св. еванъеље — Јелисавети дође време да роди и роди сина“ (Лука I, 57.); а кад прође време да се дете знаменује, запиташе Захарију како би му име наденуо, и он „записавши дашчицу написа: Јован му је име; и одмах му се отворише уста и језик његов говораше хвалећи Бога“. (Лука I, 63, 64.) Ето, др. сл., тако се и рођење претечино чудним начином догоди, тако се родио онај, који ће „да обасја оне, који седе у тами и у сени смртној“ (Лука I, 79.), тако се роди онај, који „уготова пут“, и „спреми, приуготови“ човештво за Онога „који за њим греде“ и „који ће по њему доћи“...

Прво створи Бог светлост и онда поста видело, прво се роди „**свѣтилникъ къ пѫтьнии**“ Јован и онда дође „**свѣтилникъ мира всего**“ — Спас. Прво иде кајање и тек онда праштање... И где! Прво се роди чудом нечувеним, као што нам рече прочитано св. еванъеље, Јован, он обасја светлошћу проповеди своје свет онај, и откри стазу права пута, и тиме осветли пут Оном „који ће по њему доћи“, — да по тами не лута. Он проповеда покајање, јер ће за њим доћи Он ј „који је већи од њега“, „коме он није достојан ни ремена са ногу да скине“ — јер за њим ће доћи онај, који ће *да спасе покајане*... Дâ, браћо, у данашњи дан, роди се и претеча

Јован, роди се онај Јован, који је свима и свакоме, и војницима и заповедницима, и митарима и фарисејима, и богатима и сиромасима, и кнежевима и народу, без престанка говорио: „покајте се, јер се приближи царство небеско“. То је онај Јован, који и главу за истину даде, јер цару рече „не смеш“ место „смеш“. „О како да те назовем пророче? Да ли анђелом, или апостолом, или мучеником — јер ти је живот био небеско-анђеоски, род и звање апостолско, а смрт мученичка“. (Црквена песма.)

Браћо! Видели сте, сигурно сте видели у храму светом, свету икону претече Јована, видели сте слику његову, како десницом држи крст, а у левој свитак један размотан и у свитку том прочитали сте написане речи: „**покајтесѣ, приближисѣ царство небесное**“. Видели сте икону и свитак, а у свитку том записане речи прочитасте — и читасте их можда више пута, читасте их, а мислисте л' кад о њима шта? Да л се душа ваша кад год удубила у речи те, да проникне важни смисао њихов? Да ли задржасте кад год мисли ваше на речима тима или их можда прочитасте и *не мислећи ништа даље* о њима, пустисте мисли ваше да по вољи крстаре сад тамо сад амо? Нисам овим — што рекох сад — мислио да повредим ничије религиозно чуство; не, нисам то хтео, но хтео сам да га отргнем за часак само од светских мисли, да пробудим чуство то да се тргне, пресе и небеском да се вине, да се душа наша задуби *у смисао* речи тих Јованових „покајте се“, те да у њима види пут, који води срећи, царству не земаљском но „вишем колико је небо од земље више“, царству небеском, — добрима само припремљеном; да види душа наша у речима „покајте се“, истина уску, али сигурну стазу, која примирењу грешног човека најправеднијем води. Јесте, браћо, кајање је најбоља и најпречи лек, којим се без многих речи грешни човек лечи и мири с праведним Богом... Оно је једини начин, којим ће се грешни човек греха опростити и тако се с Богом безгрешним спријатељити, за његовим вечним царством тежити, њега тражити и исто задобити.

Свети Јован речма својим „покајте се, јер се приближи царство небеско“, каза нам, да је покајање највеће благо, благо, којим се стиче крај крајева наших жеља: вечно блаженство, небеско царство... Он нам каза: „покајте се и суд духовни Оца небеског, најправеднијег судије, милостив је, благ је за оне, који се кају“ — помиловаће оне, који отворе срце своје и реку му из дубине душе своје: „Оче небески, кајем се, кајем“.. и пригрлиће Отац небески покајале синове своје на груди своје, — јер се покајаше. И црква, мајка наша, увек је готова, увек спремна, да прими на недра материнска своја покајану децу своју — и она ће нам опростити, јер се покајасмо.

Ето, браћо, *то* нам кажу речи оне свете на слици у свитку исписане, *но те* мисли душу нашу упућују, и запамтимо их, добро их запамтимо; урежимо их у дубину срца нашег, испитајмо се и покајмо се, „јер се приближује царство небеско“; покајмо се, искрено покајмо, јер само оном, ко се искрено каје, пушта Бог; — а тешко грешнику, који се не каје: Бог се од њега удаљава, и он сам од себе бега, нема шта да га весели, јер чему се нада? Суду правом, али у истини страшном, који грешне сатире, на вечне муке осуђује... он пропада још овде док на земљи живи.

Браћо! Не заборавите на те свете речи Јованове; не заборавите их никада — *„покајте се“ исповедите се;* опростите се тиме најљућег душмана — греха, измирите себе тиме с Богом. „Покајте се“, јер не знате часа, када ће вам душа у подгрлац дохи; „покајте се, јер се приближује царство небеско“. „Покајте се“ и као таковима замирисаће вам душа ваша најчистијим мирисом небеских врлина, као што мирише стручак данашњега ивањског цвећа. Од тог ће се мириса, мириса покајања, најсветије двери царства небеског отворити, јер тај мирис, мирис покајања, кључ је рајским дверма и Отац ће вас небески на груди своје као добру децу своју пригрлити... „Покајте се“ — послушајте глас Јованов, „покајте се“ — не часите!

Дане, свршт. богослов.

КЊИЖЕВНЕ ОЦЕНЕ И ПРИКАЗИ.

(Свршетак)

Правац којим је ово богословско училиште ишло течајем ове школске године, оцртан је у главном у прошлогодишњем извештају. Црква и школа, молитва и рад, богослужење и наука, то су главна тежишта, којима је због професорски настојао да привуче слушаоце.

Да би слушаоци што боље обикли на правилно вршење опћег јавног црквеног *богослужења*, макнута су ове школске године сва предавања са Сриједе на друге седмичне дане, а Сриједа је остала проста, те су свештеници професори служили тада литургију или часове за слушаоце богословског училишта. Покушај овај показао се цјелисходним и у другим правцима тако, да ће се моћи и у будуће при томе остати, али упијање богослужбене праксе у живце слушалаца, неће се ни на овај начин постићи. При свем томе што се оштро ради на томе, да се слушаоци што боље упознаду са садржином службеника и требника и што се пуштају у сами олтар да мотре и пазе шта и како при богослужењу бива, ипак ће их свагда бити, који ће у првим данима свога богослужбеног рада бити у неприлици и неће се знати ни кренути ни окренути. Тога ће бити све дотле, док год се практична страна богослужења не буде практично и изучавала. Слушаоцу треба омогућити, да у самоме училишту, под руководством професора, а у присутности својих другова, научи свршавати све, што ће касније као свештеник имати свршавати. Гледањем самим могу неки и могу доста научити, али самим гледањем није кадар сваки да научи оно, што би имао радити. Већини треба за то и покушаја. Нијесу ријетки случајеви, да ђак пред професором на испиту саевшем правилно опише, како треба кадити, али пошто он то никад није покушао, када као ђакон узме кадионицу у руку и почне кадити, свако ће морати рећи, да он то никад ни теоретски није знао. А тако је и са другим радњама при богослужењу. При томе се гледање неда ни контролисати. Професор може видјети да његов ђак гледа онамо и у оно, камо и у што би имао гледати, али професор не види у душу свога ђака, он не може да зна, да ли је душа његова у оном моменту збиља на оном предмету, на коме би имала бити. Професор може приморати ђака да гледа, али тешко му је приморати га и да опажа. Отуд се догађа да је неки ђак у прилици да гледа четири, а и више година ово и ово, а опет не научи. Учење гледањем има још једну злу страну. Ђак долази у прилику да гледа овога и онога, а овај ради нешто на свој начин, онај други опет на свој, трећи пак сасвим друкчије и т. д. Посљедицом тога ће бити, или да криво научи, или пак да због тога и оно што је био добро научио. Код нас се говори много о једнообразности у богослужењу. До ње би се имало долазити и свештеничким удруженјем. Али најкраћи пут за то јесте, да свештенички кандидати под руководством свога професора сви једнако науче, како ће ово и оно обављати. Напоље тку управа ова мора отворено признати, да свагда преза опомињући слушаоце, да пазе на развитак богослужбених радња при богослужењу у цркви. Преза зато, што је у дну душе увјерена, да таквом опоменом грије ша. Грије ши по невољи. Мора на то опомињати, јер до данас нема другога начина, на који би ђак научио оно што ће му требати. Али иће на богослужење, иће у цркву, значи за хришћанина иће на молитву. Овај пак који од старије добива савјет и опомену, да гледа и да пази на спољашњу, механичку страну богослужења при самоме богослужењу и који тај савјет и ту опомену хоће савјесно да послуша, тај ће се при богослужењу једва молити. За њега ће богослужење црквено и данас и сутра бити само призор за гледање, он ће пазити да уварда, кад ће свештеник завјесу помаквути, двери отворити или затворити, на која ће врата изаћи или ући, како ће кадити, клањати се, благосиљати, руке подизати и т. д. Он ће пазити на све, само не на молитву, учествоваће у свему, само не у молитви. А то је грјешно. Ако у таквог ђака има побожног расположења, он ће се тада бунити на овакав савјет. Нема ли га, тад се оно оваквим учествовањем при богослужењу неће ни будити. А и у једном и другом случају хоће врло лако да се роди, развије и уврије жи у души човјековој ружно гледиште, по коме он све у богослужењу схваћа као пуки механизам.

Црква не смије бити покушалиште, она може бити једино школом побожности, па у њој се не би смјело ни трпити ништа, што с тијем

није у складу. У цркви не треба нико да чита, ако не зна правилно читати, не треба да води појање, ако није потпуно научио оно што ће појати, не треба да служи, ако не зна како ће службу обавити. А све то треба учити ван цркве. За то је школа. И била би пријека потреба, да се нешто жртвује и да се за богословско училиште набави оно што је нужно, чиме би се и на чему би се слушаоци богословије вјежбали у богослужбеним радњама. То би био једини начин и једини пут, којим би се сигурно, а без грјешења долазило до потпуно спремних кандидата и у том погледу. Истом кад се тако буде радило, престаће оне саблазни по цркви, кад се рукополаже или кад истом рукоположени ђакон или свештеник пође да служи, престаће и приговори богословском училишту ради тога.

У *научном* погледу пошло је ове школске године у училишту овом на боље. Проценат оних који се не усуђују приступити к редовним годишњим испитима, знатно се смањио, постао је управо незнатан, јер од малога броја, спрам односних бројева у прошле двије године, тројица нису могли ни припуштени бити к испиту, пошто имају најприје да поново испит зрелости, један је за вријеме испита лежао у тифусу, а малени овај остатак молио је одгоду испита до септембра опет ради слабога здравља, доказујући то лијечничком свједодбом. Па и ако су слушаоци ове године слободније ишли на редовни испит, ипак није порастао проценат оних, који на испиту не задовољавају. То управо и јесте радосна појава, да се послије велике оне натеге са испитима у прекањској, па и ланској школској години, прилике сада мијењају. У сразмјерно не великом проценту оних који на испитима нијесу задовољили отпада највећи број слабих оцјена на црквено-словенски језик у прве двије године. Узрок томе је у тоталној неспремности за тај предмет оних слушалаца, који долазе из мађарских гимназија. Многи има да прегнати тешку муку, док бар колико толико обикне на српски изговор и наравно да му је тада тешко са црквено-словенским језиком, гдје мора почети од познавања слова. Појав овај није ни мало утјешан за српско православље, али није толико жалостан у приликама у којима се да разјаснити, а да кривица не падне на нас саме. Жалосније је кад човјек види, да је такав ђак дошао из неке гимназије, при којој има православни свештеник, који врши катихетску службу. Најжалосније је пак, кад је такав ђак син православног српског свештеника, који под никоју цијену не би смио дозволити, да му син не научи материнског језика и који не би подпишпотто смио пропустити, да сина својега не научи читати писмена, којима црква његова служи и бар колико толико разумијевати језик, којим она Бога слави. Истина такав свештеник мисли: нека учи кад оде у богословију! Али, он ће то учити, но ако није даровит и вриједан, тешко му је у првом почетку савладати тај предмет толико, да би могао довољну оцјену добити. Свладаће истом касније, но дотле ће се и напатити, а отац пажалити на онога и онога ради слабе оцјене. Уз ову неприлику има професор црквено-словенског језика да се бори и са пошљедицима укоријењеног мишљења код ђачке омладине, да је богословија за то ту, да се у њој заборави оно што је до ње научено. Једино пошљедицом таквог мишљења мора се сматрати појав, да из тога предмета пропадне на испиту и такав ђак, који је основе старословенског језика у карловачкој гимназији добро проучио. До сада се већ прилично усјело у томе, да се слушаоци разувјере у том свом мишљењу, но наће се ипак један и други, који се не ће да освијести, док не дође крај године.

Још ланске школске године започело је практично вјежбање слушалаца IV. године у *катихизацији* у основној школи. Ове године вјежбање то проширено је најприје тијем што су слушаоци дуже времена могли тамо одлазити, а дата им је прилика, да се вјежбају и у *екскорт-ацији* у гимназији, где су сваке недјеље и празника по двојица под надзором екскорту држали. Једно и друго показало се кориспим не само за главну сврху тога занимања, већ и за проповиједање. Слушаоци тијем добивају говорничке слободе, којој се и на часовима за омилитичко вјежбање привикавају, а што је још главније, постају и у самоме мишљењу окретнији, јер сваки час треба да се ријеше онога и онога што су давно већ учили.

И у погледу учвршћења *дисциплине* трудно се због професорски што је боље могао. У једи у томе правцу нијесу тоталпи, али нијесу ни мали. Разглашење по нашем свијету ружне навике карловачких ђака, с којима се ова управа

и збор професорски још прекањске, па и лањске године, имадоше борити, готово су сасвијем нестале међу слушаоцима овога училишта. Течајем ове године био је збор професорски сретан, да није добио нужног повода ни за једну казну ради какве кривице, почињене у шиљу. Није било повода ни за изрицање најоштрије казни, коначног искључења. У једном случају пак морао је збор професорски пресудити на казан релеговања на годину дана, а у једноме на казан јавнога укора. У оба та случаја радило се о прекршају дужнога поштовања спрам старијих, у потоњем још и о нарушавању забране о пушењу у јавности. Осим тога подијељено је неколико опомена за друге кривице.

Одрже ли се слушаоци у правцу којим су пошли, тада се можемо надати, да неће падати више од оне погрјешке, ради којих је на име карловачког богослова и овога училишта падао пријекор нашега свијета.

Прошени о уредном *посјећивању предавања и богослужења* вршени су од већине слушалаца најсавјесније, но било их је такође, који те прошње нијесу најозбиљније узимали. Потпуна уредност у томе, може се само са сјеменишном постићи. У приликама, у којима слушаоци овога училишта данас живе, може овај који о дужностима својим није навикао савјесно мислити, извлачити се испод вршења дужности и то своје извлачење преставити као некажњиво, јер позван на одговор, може увијек навести свакаких оправдања и изговора, а старији није кадар сваки пут провјерити их.

Многи слушаоци могли су се при овогодишњим пенитима увјерити, колико је за њих штетно изостајање са предавања и немарно слушање предавања професорских. Док је од њих тражен одговор о ономе што у писаним лекцијама имају, дотле је код већине прилично пошло, али мањи је број онијех, који су кадри били дати одговор и о ономе, што је професор мимо писаних лекција још предавао. Опажајући ово слушаоци ће сигурно доћи до увјерења, да је нужно боље пазити на предавања и уредније на њих долазити.

Стање *здравља* међу слушаоцима било је у течају ове године средње руке, особито у зимским мјесецима. Од слушалаца један је премињао на почетку прошлогодишњих ферија, а један, који ове године није био ни уписан, у децембру, обољица пак код своје куће. Једноме подијељен је одмах по упису допуст ради опорављања и тај се више никад није ни пријавио, тако да га је управа побрисала из списка слушалаца; један је течајем године добио дужи допуст ради лијечења и е допуста тога није се ни повратио, већ је ради болести и других неких фамилијарних неприлика пријавио иступ из училишта овог; једноме је при концу године подијељен био допуст ради лијечења. Иначе пате двојица од слабости, један болује и сада у тифусу. Било је некодико случајева грознице, два случаја болести у очима, више случајева болести у грлу, највише пак случајева јаких назеба и ревматичног тргања. Од назеба и посљедица истога пате слушаоци овога училишта врло много. Најглавнији пак узрок томе биће у јакој промаји, која влада у овдашњој саборној цркви, особито у олтарном њезином дијелу и под кубетом. Ради тога је управа морала, на захтијев лијечника, диспензирати доста велик број слушаоца од посјећивања особито јутарњег богослужења у зимским мјесецима. Надаље ће побољевању слушалаца бити узроком и влажни станови, у којима они морају становати, код по гдје којега биће крива и мршава храна, па и слабо одијело.

У случајевима болести дају оба мјесна лијечника свагда највољније своју помоћ, али велика је неприлика, што многи сиромашнији слушалац нема новчаних средстава, да одмах набави и љекарију, коју му лијечник пропише, па не употребљава уњи лијек, теже оздрављује и излаже се опасности већих компликација. Апотекар овдашњи г. Штрасер, управа истиче то овдје с благодарношћу, иде у томе на руку појединим слушаоцима колико год може и инак је морао још и управитељ гарантовати исплату по неког рачуна апотекарског, а бивало је случајева, да су слушаоци између себе скупљали прилоге за болесне своје другове, па и чланови збора професорског прилагали су такође у ту сврху. Сви ови начини помагања или су недостатни, или су нецелисходни. Па к д нам прошлост није оставила за ово никакве потпоре, то ће је садањност морати створити, особито ако је семинарија још далеко. Нешто редовном годишњом потпорок из клирикалног фонда, нешто пак прилозима високопреосвештене господе архијереја, манастирских братстава, имућнијих свештеника и других добрих душа, дала би се намакнути нужна свота за потпору сиромашнијим слушаоцима овога учи-

лишта, када падну у болест, у којој им треба и лијека и боље његе и бирање хране.

Међу професорима било је стање здравља повољно. Само су ради болести једнога професора-помоћника морала бити на дуже времена прекинута предавања из једнога предмета (и то из грчкога језика), иначе су професори редовно држали своја предавања.

Осим самијех предавања настојали су професори свом снагом око проширивања и заокружавања научнога материјала по својим предметима. Надати се да ће се из тога њиховог настојања, ако само друге прилике буду повољне, доћи једном до штампаних уџбеника по појединим предметима. Професор *М. Шевић* спремио је први дио догматичког богословља коначно за штампу и поднио га је концем ове школске године Његовој Светости, преузвишеном господину патријарху Георгију с молбом за благослов да се може штампати. Посао око припремања другога дијела такође му је знатно напријед одмакнуо, те ако буде среће моћи ће цијело дјело већ идуће школске године штампано бити. Професор *Ј. Живковић*, осим редовног свог посла имао је у течају ове школске године да оцијени један зборник ноталнога пјенија, који је овоме училишту још за пређашње управе у ту сврху достављен био. Осим тога предан му је на оцјену и други један такав зборник, који је од св. архијерејског синода ове школске године училишту овоме ради оцјене достављен. Професор *Ј. Вучковић* пак, поред обављања својих професорских и ректорских дужности и послова, учествовао је течајем ове године у радњи испитне комисије за стечајне испите у архидијецези, израђивао је по њиме налогу нацрте за двије уредбе, издао је штампом дјело св. Јована Златоустога о свештенству, почео је радити на уџбенику за вјеронаучну обуку у петом разреду средњих школа и припремао је један дио материјала за предлоге, које има по налогу св. архијерејског синода да поднесе о подизању сјеменишта.“

— Ове школске године утрошена је цела дотација за библиотеку у своти од 300 фор. са сувишком прошлогодишњим од 5 фор. 43 нов. Али „читав шести дио те дотације отишао је *на подмирење старог једног рачуна* Хердерове књижаре из Беча, која је преко свога адвоката затражила дужну своту од 46 фор. 20 новч. (уз то долазе још адвокатски трошкови и интерес са 5%) за неке књиге, које су прије неколико година на рачун богословског училишта овог наручене, а у библиотеци их нема.

Право није, али то нам је наслеђство недавно прошлих времена. Па бар да хоће на томо да остане и ту да се сврши!“

Ово је красна илустрација нечије несавесности из „недавно прошлих времена“! Само не знамо чије? А зар не треба знати име кривца, који је починио ту штету училишној библиотеци? По нашем мишљењу требало је, ако не крупним словима исписати име тога кривца, а оно свакако навести годину, из које потиче та штета. Иначе сумња пада и на недужне.

— Библиотека училишна умножена је ове године што поклонима, што куповином, са 260 комада дела из богословља, 10 дела из историје, 8 из филологије, 6 из педагогије, 2 правна дела и 103 различних. — Од 81 слушалаца уживало је њих 60 стипендије; понајвише из клерикалног фонда, а двојица уз то и приномоћ високопреосвештеног г. епископа горњо-карловачког Мирона, са 120 и 100 фор; а њих осморица уживали су краће или дуже времена бесплатну храну у овдашњем „благодијејанију“.

Слушалаца било је у I години 25; у II. г. 20; у III г. 14, а у IV. 22. Апсолуторију свједоџбу добили су од ових 22 њих 19, дочим је један одступио са испита, један није ни приступио због болести, а један је после првог предмета одступио.

Од 81 слушалаца, уписало се у богословију њих 77 са испитом зрелости, тројица са VIII. разреда гимназијалних, а један са VI. разреда и две године учитељске школе. Прва тројица су ове године накнадно положила испит зрелости.

Између првих 77 слушалаца Др Миливој Кирић положио је и докторат права, Емануило Летица, православне и државне науке са судачким и адвокатским испитом, Стеван пл. Видак има 4 године права и два државна испита, Димитрије Јанковић 2 године права и 2 основ. испита.

Из архидијецезе било је слушалаца у сва четир године 22 (у IV. г. 5.); из горњокарловачке дијецезе 4 (у IV. г. 2.); из пакрачке 3 (у IV г. ни један); из бачке 31. (у IV г. 8.); из вршачке 7 (у IV. г. 3.); из темишварске 11 (у IV. г. 3.); из будимске 3 (у IV. г. 1.).

Из извештаја, дакле, којег приказасмо, види

се, да наше богословско училиште заиста креће све на боље. Нека је част и хвала свима и свакоме, који су допринели томе напредовању.

Признање иде поповасоб г. протопресвитеру Јовану Вучковићу пр. ректору богословског нам училишта, јер нам је и ове године пружио извештај о нашем највишем училишту.

Не можемо прећутати ни неповољну чињеницу, а та је у броју слушалаца из горњокарловачке и пакрачке дијецезе. *Седам свештеничких кандидата у четири године за две такве дијецезе!* То је појава и чињеница, којој треба посебну пажњу обратити; њезине узроке испитати; неволи помоћи.

=

ЊИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Скупштина српског учитељског конвикта**) одржана је у Новом Саду 6. (18.) јула о. г. Скупштина је била добро посећена, а председавао јој је Аркадије *Варађанин*. Годишњи извештај управног одбора узет је на повољно знање. Из извештаја се види, да „српски учитељски конвикт“ има 233 члана, и то 129 редовних и 104 потпомажућа. Друштвени фонд износи сада 30.600 фор. — Примљен је предлог кућевног реда онако, како га је управни одбор према правилима друштвеним зготовио. — Усвојен је предлог упр. одбора, да се за цели друштвене купи кућа ће Јулке Радовановићке на сенској пијаци у Н. Саду за 14.000 фор. и управни је одбор овлашћен, да кућу приправи и преустрои за друштвене цели. — Примљен је предлог управног одбора, да се издаду 5000 комада обвезница од 5 фор., од којих ће друштво добити добровољан зајам од 25.000 фор. без камате, који ће се у 25 година исплаћивати по 1000 фор. годишње, а коцком ће се одредити, које ће обвезнице које године бити исплаћене. — По ново су изабрани: за председника А. Варађанин, за подпредседника Гавра Путник, за перовођу Мита Ђорђевић, за благајника Бока Милић; у управни и надзорни одбор изабрани су дојакошњи чланови, само је на место Ђ. Милића дошао Јован Марић. — Најпосле је скупштина изабрала депутацију од осам чланова, који ће поздравити Његово Високопреосвештенство госп. Германа Опачића, епископа бачког.

— (**Учитељска скупштина.**) У уторак 5. (17.) тек. мес. била је овде скупштина учитеља из целе митрополије. Циљ овоме састанку била је саветовање о правилима за опште учитељско удружење. О смеру удружења, о предложеним и усвојеним правилима, као и о раду саме скупштине прозборићемо ускоро „ни по бабу ни по стричевима“. За овај мах констатујемо само толико, да је ова учитељска скупштина слабије била посећена него општа учит. скупштина сомборска од год. 1886. Узрок лежи делимице у одсуству оних учитеља, који су одавани у течаје за учење мађарског језика. Но не мањи узрок је и апатичност многих учитеља, и поглавито она пренагљеност, којом је ова скупштина инспенсована. Тој преухитрености стављамо на терет све оне мане и недостатке, који се налазе у предложеном и усвојеном нацрту, а тако и оне, који су избили у скупштинској расправи, и са којих ће ова скупштина остала испод нивоа своје друге од год. 1886. О свему томе ми нећемо своју реч без околишења, јер смо уверена, да ћемо тиме и учитељству као таковом најбоље послужити. Наша је жеља, да свештеничко удружење и удружење учитељско постану две најјаче полуге у одбрани, заштити и унапређењу наше народне индивидуалности. С тог гледишта поздрављамо радосно тежњу учитељства за удружењем, али баш за то сматрамо да смо обвезани упозорити на све, што би могло сметати остварењу те тежње, или што би саму мисао могло потиснути на странпутицу. ○

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

— **Књиге за народ.** *Издаје „Матица Српска“ из задужбине Петра Коњевића.* — Свеска 43. и 44. — **Доситејеве Басне.** Одабрао и удесио за народ *Тихомир Остојић*. — Накладом срп. књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Н. Саду, 1894. — Стр. 60 и 54. — Цена је свакој свесци 10 новчића. Чланови „Матице Српске“ добијају „Књиге за народ“ бесплатно.

— **Годишњи извештај** *о срп. правосл. вероисповедној основној школи у Загребу* за школску годину 1893—94. — У Загребу, тисак српске штампарије 1894. Стр. 20. — *Садржај* је овога извештаја:

1.) Српска школа у Загребу; — 2.) Може роду, песма пок. Ђорђа М. Бастајића; — 3.) Летопис за шк. год. 1893/4.; — 4.) Школска управа; — 5.) Наставничке особље; — 6.) Искази о ученицима и ученицама; — 7.) Школска имовина; — 8.) Разне вести; — и 9.) Објава за шк. год. 1894/5. — У сва четири разреда било је свега 65 ученика и ученица. — На извештаја се види, да је ова нова српска школа добро уређена и да лепо напредује.

— **Балканска Царица.** Драма у три радње, од *Николе I.* — Друго издање. — У Новом Саду, издавачка књижара и штампарија А. Пајевића 1894. — Сва права задржана. — Стр. 288. — Цена 1 ф.

— **Извештај о српској вишој девојачкој школи у Панчеву** на крају њене двадесете, а школске 1893—94. године. — Година VIII. — Спремно *Светозар Дамјановић*, управитељ. — У Панчеву, штампарија Николе М. Косанића, 1894. — Стр. 40. — *Садржина* је ово: 1.) Кућа и школа као главне чињенице при васпитању; — 2.) Власти и старешинства ове школе; — 3.) Предмети школски и наставни план; — 4.) Важније наредбе и отписи; — 5.) Ученици; — 6.) Приносоји ученицима; — 7.) Школски фонд; — 8.) Извештај о беседи у 1893. год.; — 9.) Ученице; — 10.) Летопис; — и 11.) Школска објава. —

Школски фонд на крају 1893. износи:

I. Завлада пок. *Косте Димковића*	13.789 ф. 85 н.
II. Фонд пок. *Павла Радојчевића*	9.237 ф. 15 н.
III. Заклада пок. *Александра Касапиновића*, осим куће које наследници доживотно уживају, износи	11.171 ф. 07 н.
Свега . .	34.198 ф. 07 н.

Осим горњих закалада завештао је овој школи пок. *Дим. Голубовић* 25.000 фор. од своје куће на малој пијаци, које завештање имају наследници доживотно да уживају.

Ученица било је у сва четири разреда свега 89, а све су биле Српкиње православне вере. У I. разреду било је 41, у II. р. 22, у III. р. 15, а у IV. разреду 11 ученица.

НАЗАРЕНСТВО
ЊЕГОВА ИСТОРИЈА И СУШТИНА

написао

Владимир Димитријевић

студент богословије

наградила „Матица Српска“ са 200 форината

може се добити у *Српској Манастирској Штампарији за 1 фор. 20 н.*

Књига се ова још може добити и у књижари *Арсе Пајевића* у Новом Саду.

Књижари и растуривачи књиге ове добиће 25% рабата.

Нарудбине ће се само за готов новац извршивати.

У Новом Саду, 12. (24.) маја 1894.

Српска Манастирска Штампарија.

Изјава.*

Славном уредништву „Српског Сиона“

у Новом Саду.

„Српски Сион“ у свом овогодишњем 26. броју у чланку „Књижевне оцене и прикази“ и то у последњих редовима 408. и првим редовима 409. стране позива ме, да одговорим на питање: за што писам наступио ректорство у богословији карловачкој.

Ово питање је за мене врло згодна прилика, да и ја проговорим и то тим пре, што се са неке стране па ето и овде уштипа ствар представља тако, како би сенка кривице на мене пала. На крај, ма да је прилика ту, ма да је искушење врло велико, да ју не пропустим, ја ћу се и овог пута савладати и на даље ћутати, с разлога што држим, да ствар **за сада** није за јавност.

Ако славно уредништво не верује, да бих ја само с повредом званичне тајне говорити могао, нека то посведочи тиме, што ће набавити и штампати акта М. 310 и 360. ех 1893.

Учини ли то, ствар ће бити потпуно осветљена. Тада ће се уједно видети, да ли и у колико стоји тврдња, да су мени у питању ректорства чињене јединствене код нас концесије.

Ако славно уредништво не штампа горња два акта, може ли с правом очекивати од мене, да ја њихову садржину публикујем?

Молећи славно уредништво, да ово неколико редова у свој лист уврстити изволи, јесам

С одличним поштовањем

У *Старом Бечеју*, 27. јуна 1894.

Јован Борота,

окр. протопресвитер старо-бечејски.

* Штампамо ову изјаву. Ако се њоме ништа не сазнаје, а оно се бар још неће радознапост буди. Потрудиће се ово уредништво да ју задовољи, кад баш не може, у чувању званичне тајне, да то учини г. Борота, и ма да г. Бороту нису нити ово уредништво, а још мање „Српски Сион“ позвали на односни одговор, него дотични приказивач овогодишњег извештаја о нашој богословији. А у том ипак има неке разлике. Ур.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 95 1—3

Отвара се стечај за *учитељско* место на *срп. вероисповедној школи у Фењу*.

Плата је: 300 фор. у готовом; 2 хвата тврдих дрва; сламе колико треба; 2 јанца орање земље, на коју учитељ порез и остале трошкове плаћа; 10 фор. у име перовођства; леп стан са баштом; од погреба, где позван буде 50 новч.

Учитељ је дужан све прописане предмете од *Сл. Школ. Савета* предавати, певницу држати, децу у црквеном појању обучавати и поћурну школу држати.

Који су *учитељску школу у Сомбору* свршили, и испит из *мађарског језика положили*, имају првенство.

Рок је 20. јули (Св. Илија), ког ће се дана избор обавити.

Из ванредне скупшт. седнице, држане у Фењу на Петров-дан.

Председништво.

КОНКУРС. 96 1—3

Ради попуњења упражњене парохије *Чобанчке* са платом VI. класе отвара се овим конкурс.

Просители имају своје потребним документима обложене молбенице са штемплом од 50 кр. снабдевене за 4 недеље дана од првог увршћења овога конкурса у „Српски Сион“ Конзисторијуму овом поднети.

Из седнице Конзисторијума Епархије Будимске, у Сентандреји 28. априла 1894 држане.

СТЕЧАЈ. 90 1—3

На ново отворењој мешовитој школи V. и VI. разреда у центруму у *Меленци* отвара се овим стечај *за учитеља* са годишњом платом од 600 ф. а. вр. која ће се месечно у напред издавати; осим тога слободан стан са две собе за учитеља и породицу му, соба за чељад, шталз, шупа, комора а по могућству и башта; огрева колико преко зиме потроши, било у природи или у сразмерној наплати, како то са општином удесно буде.

Изабрани учитељ имаће све школском уредбом и дисциплинарним правилима прописане дужности у цркви и школи тачно и савесно вршити; општина задржава себи право истога по потреби и у другу коју местну школу преместити. Дужности и деловање као и уживање плате и стана настаје са 1. септембром т. г. по старом календару.

Рок стечају траје шест недеља од првог увршћења; молбенице ваља слати привременом управном црквено-школском одбору у Меленци.

У *Меленци*, 1. јула 1894.

М. Теодоровић,
председник.

Ad бр II. 45/зап. ex 1894.

СТЕЧАЈ. 94 1—3

На упражњено *катихетско место у срп. вел. гимназији карловачкој* овим се расписује стечај.

Са овим местом скопчана је плата редовног гимн. професора.

Компетенти имају своје ваљано устројене молбенице потписаном патронату поднети до 1. (13.) августа 1894. г.

Из седнице гимназијског патроната, држане у Карловци 26. јуна (8. јула) 1894.

Патронат
срп. вел. гимназије карловачке.

СТЕЧАЈ. 91 1—3

Премештајем *учитеља* Милоша Николића у трећу фртаљну мешовиту школу I. и II. разредa, остала је прворетвртна мешовита школа I. и II. разреда у Меленци без учитељске снаге, на коју се овим стечај расписује са годишњом платом од 500 ф. а. вр., која ће се месечно у напред издавати, слободним станом са две собе за учитеља и породицу му, једном собом за чељад, комором и шупом, а по могућству и баштом без подрума; огревом колико преко зиме потроши било у природи или у сразмерној паплати, како то са општином удесно буде.

Изабрани учитељ имаће све школском уредбом и дисциплинарним правилима прописане дужности у цркви и школи тачно и савесно вршити; општина задржава себи право истога по потреби у другу коју местну школу преместити. Дужности, деловање и уживање плате настаје са 1. септембром т. г. — Рок стечају траје шест недеља после првог увршћења; молбенице ваља слати привременом управном црквено-школском одбору у Меленце.

У *Меленци*, 1. јула 1894.

М. Теодоровић,
председник.

Камилавке. 25 17—20

За г. г. мирско свештенство, а по одлуци и благослову српског светог синода од 21. октобра 1893. год. од отворено плаве чоје и кадифе, з-и рађујемо и то: од најфиније чоје и кадифе. Молимо г. г. протојерсје и свештенике да нам се с поруџбином обраћају.

Земун, 16. фебруара 1894. год.

С поштовањем

Витомир Марковић и Павловић,
кројачи црк. и свештен. одела и кројачи црква, утвара.

СТЕЧАЈ. 81 3—3

Овим се расписује стечај на место *учитељице*, на српској вероисповедној женској школи у *Дињашу*. Плата је сљедећа: 300 ф., 12 метара дрва за огрев и потребу, слободан стан, са баштом од 400□, ван села $^1/_2$ ланца баште.

Дужност је учитељице, све законом прописане предмете предавати. Рок стечају до св. Илије.

У *Дињашу* 19. јуна 1894.

Школски Одбор.

Број 4/шк. ех 94. 83 2—3

СТЕЧАЈ.

На српским вероисповедним народним школама у *Сенти* упражњено је једно *учитељско место*, на које се овим стечај отвара.

Са овим местом скопчана су следећа берива; у готовом новцу *262 ф. 50 н.*, које се месечно у напред исплаћује, у име станарине *150 ф.*, у име огрева за сламу *25 ф.; 24 куб. мет.* меканих дрва; у име школског шаумала *14 ф. 25 н.* Сва ова берива подиже учитељ из варошке домаће благајне увек тачно и у напред. А најзад *28 јутара 474/1600□ хвати* добре оране земље, од које учитељ крал. порезу и еквиваленат из свога подмирити има.

Изабраном учитељу спада у дужност: у разредима које му школски одбор одредио буде, све предмете предавати, који су у школ. уредби прописани, не мање, као вероисповедан учитељ — у сва четир разреда — децу у појању обучавати, са истом при богослужењу у цркви појати и једну певницу држати.

Молитељи ваља своје добро снабдевене молбенице и о оспособљењу из мађарског језика, од дана овог упућења за шест недеља одбору овом да поднесу, када и рок стечају истиче.

Од молитеља се захтева, да се у погледу појања лично прикаже.

Новоизабрани учитељ има своје место 1. септембра по нов. кал. по претходној пријави за узети, од којег дана и плата му почиње.

Из седнице школског одбора, држане у *Сенти* 22. јуна (4. јула) 1894. год.

Ђ. Теодоровић, перовођа. Васа Вујић, председник школ. одбора.

СТЕЧАЈ. 87 2—3

Расписује се стечај за *учитељицу у Бегечу*. Дужности су јој, да по „Уредби Школској“ ради у I. и II. разр. мешовите школе, а плата је 300 фор. за редовну, 40 фор. за поћторну школу, 5 фор. за писаћи прибор, 2 хв. тврдих дрва, сламе за огрев колико треба, слободан стан са баштом и једна башта ван села.

Рок стечају траје до Преображења о. г.

У *Бегечу*, (Бачка) 25. јуна 1894.

Ђ. Михајловић, перовођа. Тоша Мутибарић, председник.

СТЕЧАЈ. 93 1—3

Оставком г. Михаила Радановића, срп. нар. учитеља, овим се расписује стечај *за учитеља* мушких разреда у *Тиса-Хиботу*. (Торонтал, у протопопијату Вел. Кикиндском.)

Плата је учитељу у готовом новцу 400 ф. а. вр., 2 ланца добре оране земље (на коју ће учитељ порезу плаћати), слободан стан са баштом и огревом.

Изабрани учитељ дужан ће бити школском уредбом прописане предмете деци предавати, у цркви недељом, свецом и празником, као и у ускршњи пост средом и петком, на јутрењу и преждеосвећеним литургијама појати.

Рок пријаве до 15-ог Августа по ст. кал. о. г.

Изабрани учитељ ступиће у звање 1-ог сент. по новом.

Из седнице школ. Одбора, држане у *Тиса-Хиботу* 29-ог јуна 1894.

Васа Замуровић учитељ и перовођа. Јоца Милосав председник шк. одбора.

ОГЛАС ДРАЖБЕ. 92 1—1

Црквена општина у *Мартонџи* (кот. Митровица) овим расписује дражбу на дан 29. јула по нов. календару врху *опрекавка унутрашњости у цркви својој* и то: Утврђење иконостаса, чишћење икона са нужним поправкама у сликарском послу, цела позлата, дрворезарија, на ново бојадисање основе како са предње тако и са стражње стране иконостаса, даље певнице, столице, ормане у олтару, врата, прозоре, све бојадисати са масном бојом, што је нужно флодеровати и марморирати.

За целокупни тај посао установљена је цена у износу од 1705 фор. т. ј. једну тисућу седам сто и пет фор., подразумевајући да скеле подузетник набавити има, а општина подвоз даје.

Услове даје општина. Лицитација је писмена, а рефлектанти нека изволе своје оферте до установљеног рока овој црквеној општини поднети.

Из седнице одборске, држане у *Мартонџи* 29. јуна (11. јула) 1894.

Председништво црквене општине.

СТЕЧАЈ. 86 2—3

Усљед оставке г. Вељка Н. Ћасића привременог учитеља расписује се стечај за *учитеља* на српској народној вероисповедној школи у *Дероња* (Бачка) III. и IV. разреда.

Плата је учитељу 300 фор. годишње и то: 212 фор. од црквено општинске и 88 од политичне, прву прима месечно унапред — другу квартално — даље 9 јутара оране земље и то јутро од 1600□, и једно гувно од 1115□ на коју земљу учитељ порез плаћа, даље 2 хвата тврдих дрва за своју потребу, осим тога стан од 2 собе, кујне, шпаја, коморе, подрума и баште у школ. згради; за перовођство 20 фор.

Учитељ ће бити дужан законом прописане

школске предмете у школи предавати, у цркви десну певницу држати и децу у црквеном појању обучавати.

На ово место могу компетовати они који су учитељску школу у Сомбору свршили и испит из мађарског језика положили.

Изабрани ће своје место наступити 1-ог септембра о. г. и плату вући.

Рок стечају до 6-ог августа 1894., ког ће дана и избор бити.

Из седнице м. школ. одбора, држане 24. јуна 1894 год.

Шк. Одбор.

ОГЛАС. 82 3—3

Српска православна црквена општина у Ср. Карловцима расписује овим стечај на оставине Петра Георгијевића *за подизање Христа од чврстог мрамора са четир иконе* на постољу сађење чесме пред саборном црквом.

Усљед тога позивају се сви, који се тим послом баве, да план и предрачун пошљу потписаном председништву до 1. августа п. н.

Само ће се онај план *са сто форината* хонорирати који од црквеног одбора буде усвојен.

Крст може коштати до шест хиљада форината. — Ближи услови могу се дознати код потписаног председништва.

У *Ср. Карловцима*, 22. јуна (4. јула) 1894.

Др. Мина Михајловић,
председник.

СТЕЧАЈ. 89 2—3

Услед налога сл. епарх. школ. одбора Темишварског, ради сталног попуњења *учитељског места* на срп. вероиспов. школи *у Парчу* (Temesmegye) овим се стечај расписује.

Плата је учитељу 300 ф. годишње, два хвата дрва, слободан стан од једне собе, кујне, шпајза и штале и врта, и то башка од школе.

Учитељ је дужан све законом прописане предмете у школи предавати, у цркви појати, повторну школу држати и децу црквеном појању обучавати.

Компетовати могу само они који су сомборску препарандију свршили и испит из мађарског језика положили. Рок стечају траје до велике Госпојине. Компетенти имају своје молбенице до рока поднети овомесном одбору и лично се пријавити.

Из седнице црквен. школ. одбора држане у *Парчу* 28. јуна (9. јула) 1894.

Црквен. Школ. Одбор.

СТЕЧАЈ. 84 2—3

Усљед решења слав. С. Ш. Одбора од 27. јан. о. г. бр. 24/4. овим се расписује *стечај* ради сталног попуњења *учитељског места* на срп. вероиспов. школи у *Кнежу*. (Тем. ж.)

Плата је 120 ф., 20 киб. жита, 20 к. кукур. у зрну, 2 хв. дрва, 2 хв. сламе (огрева), $1^1/_2$ лан. шк. оранице земље на коју учитељ порез плаћа, 2 лан. п. п. оранице земље на коју учит. порез не плаћа, спољна башта, стан у нарави са домаћим вртом.

Изабрани учитељ, имаће све прописане шк. дужности обављати, у цркви појати, шк. децу појању обучавати, и перо у општинским седницама водити.

Конкурирати могу са уредно снабдевеним молбеницама само оспособљени учитељи са положеним испитом и из мађар. језика на ово учитељско место.

Рок пријаве траје до 15. августа по нашем к. о. г. у који ће се дан и избор обавити.

У *Кнежу*, 22. јуна 1894.

Мес. срп. школ. одбор.

СТЕЧАЈ. 85 2—3

Ради попуњења упражњеног *учитељског места* при српској вероисповедној школи у *Шиклошу* (Siklos-Bagaruja) отвара се овим по ново стечај.

Плата је 421 ф. на годину, три хвата тврдих дрва, слободан стан у школском згадњу са малом баштом за усев, и штоларни приход од прилике до 40 фор.

Изабраном учитељу спадаће у дужност, осим прописаног предавања у редовној и повторној школи, још и певческе дужности обављати у цркви и ван цркве уз свештеника, као и у општинским седницама перо водити.

Компетовати могу само свршени препаранди, који су испит из мађарског језика положили. — Рок стечају је до првог августа ове године.

Молбенице са сведоџбама нека се изволе послати на потписаног председника школског одбора.

У *Шиклошу*, 24. јунија 1894.

Стеван Гојковић,
парох и председник.

СТЕЧАЈ. 97 1—3

Расписује се овим стечај на упражњено место *учитеља* на српској основној школи у *Петрињи* до 10. августа 1894. по новом календару.

Плаћа је учитељева 600 фор. годишњих, стан у натури и врт; осим тога добива учитељ за сваки нарастао 1 фор. и за спровод, ако се позове, 1 фор.

Дужности су му: одржавање редовне и опетовне школе, појање у цркви и подучавање дјеце у појању односно пјевању, те пероводство у сједницама и у црквено-школским пословима у опће. Неталном пјевању пјешти имају предност.

Молбенице шаљу се на школски одбор.

У *Петрињи*, 6. (18.) јула 1894.

Српски школски одбор.

80 2—10

ЗВОНОЛИВНИЦА
ФРИДРИХА ХЕНИГА У АРАДУ

Основана 1848

Препоручујем сл. црквеним општинама и сл. управама манастирским своја у више прилика медаљама одликована и ц. и кр. повлашћена **патент-звона** која су много јача и лепшег звука од осталих звона. — Готовим **гвоздене покретне круне**, помоћу којих може се највеће звоно лако кретати, а тим је начином звоно сачувано од сваких неприлика, а особито наглашујем, да моје **патент-звоно** не може да пукне. — Даље, изготовљавам **гвоздене постаменте** за звона. — Примам и стара звона, т. ј. пукнута, да их преливам у нова по врло умереној цени са гаранцијом.

Harang- és érczöntöde szivattyú Gyár Jfj. Hönig Frigyes, Arad.

48 7—10

КУРС
ЗА ЈЕДНОГОДИШЊЕ ДОБРОВОЉЦЕ
У СУБОТИЦИ.

Они младићи који нису свршили средње школе и немају *испита зрелости*, који би морали код војске **три** године служити, *могу добити дозволу* да једну годину као добровољци служе, али морају пријавити испит пред главним заповедништвом војеним положити.

За овај испит може се у моме заводу спремити. Од мојих ученика многи су већ добили дозволу за полагање испита, многи су исти положили, њихово време у војсци одслужили и сада су *официри у резерви* а многи сада у војсци служе.

Ко би се желио у моме заводу спремити за испит, нека се наволи на мене обратити, где ће опширно упутство добити.

Приправници не могу бити млађи од 17, као ни старији од 20 година.

Леополд Ландесман

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за прелијање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са крупом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене израђена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушкама провиђена звона,

која имају дуготрајнији, свежији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем коље за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; **прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа.** — Звона у тежини од 300 килогр. па ниже има увек готових на стоваришту.

198 14—26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.**

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За странке земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уредништу „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 17. јула 1894.

ФОНД СВ. САВЕ.

„Добар пастир јер што каже иком
Сам са својим потврђује чином."

Чекав је наш данашњи свети патријарх. Доказују то узорита дела његова за ово четири године, од када је он, по милости Божјој и вољи народној, заузео престо патријарашки. Дела та јесу толико исто живих и неопобитних сведока самопрегорна усталаштва светог нам патријарха за цркву и народ, и све оне установе и подвиге што доприносе унапређењу наших народно-црквених интереса. Последице тог спасоносног рада опажамо повољно на свима границама нашег народно-црквеног живота, од општинских одбора на периферији па до врховних власти и органа у средишту нашег автономног организма. Те последице доказују јасно и несумњиво, да су сви подвизи данашњег нашег народно-црквеног старешине прожмани геслом: *ред и рад* свуда и свагда. Без тога о преокрету на боље не може ни говора бити. Последице исте тврде и то, да је св. патријарху прво и потоње правило за остварење тог гесла у речма: *мало зборн, много твори.*

Као добар и доследан пастир уважио је св патријарх велику моћ примера, па је и у томе свесно и савесно пошао напред. Познавајући прилике код нас и око нас и у њима скривене опасности, уочио је св. патријарх у брзо и наше прве потребе и с тим у вези и свију нас најпречније дужности. Од тог увиђења пређао је он на мах к самом делу, прегао је стварно помоћи, где је невоља најљућа, потреба неодложна, и тако би положен темељ фонду св. Саве.

Иза спасоносне по све нас одлуке св. нам патријарха, проговорио је и наш нар. црквн. школски савет. Проглас његов је јасан, исти-

нит, али и горак. Но та горчина може бити наш лек, наш спас, ако будемо Срби и људи. Само ко ово није и неће да буде, само такав може рећи, е не зна шта је по среди, или да не разуме апел нашег школског савета.

По среди је наша вероисповедна школа т. ј. „основа, која чини будући нараштај“, која је „расадник наше народне и православне свести.“ Та је школа данас „народно сироче, које највише потребује народне заштите.“ Ако ово не буде, „пропадаће редом и ово мало школа што их данас имамо.“ А заштиту треба да пружи „снажно коло свесних српских синова.“ Та наша самоодбрана сачуваће нас, да „школа, наша задужбина, не буде наше ’оча’ање“; јер — „помози себи сам, па ће ти и Бог помоћи.“

Из спасоносног завештаја светог патријарха, који претеку опасност делотворно уабија, јер зна да је свако зло лакше спречити него лечити, ове речи шк. савета за нас све значе: *идите и радите исто тако.*

Од овога ће све зависити. И за то ми не одобравамо, што се на глас о завештању св. патријарха у корист фонда св. Саве, по дневним листовима почело писати у правцу, који ствари нехотице мора шкодити. Не важе се за нашу вероисповедну школу предлози ни дебата о овима, већ брза помоћ. Најмање је то дебатовање умесно, кад је зарад остварења замишли, у чију пробитачност нико не може сумњати, знатан завештај учињен, неки темељ положен. Близу је памети, да је и родољубиви завештач размишљао о разним средствима, и да је морао имати јаких разлога баш за овај пут, којим је пошао. Фонд св. Саве, као и смер његов, био је од првог часа свршен чин, и за то сада само о томе може бити говора, како да се фонд и смер му што пре оживотвори. О фонду као таковом не може бити дискусије, јер отуд не ће бити користи за саму ствар. У најбољем случају створиће се у акцији застој, а ту брзо дође до равнодушности и заборава. Ваља и овде ковати вруће гвожђе, а ко у томе неће или не може да суделује, нека барем не квари — неопортуним предлозима, о којима је пре полагања темеља за фонд св. Саве могло бити говора, дочим је сад нас свију родољубива дужност, да свак по снази својој прискочи делом у помоћ.

То је главно. Но у том обзиру ипа једна ствар, која би могла сметати. Кад би наиме, сви учинили задоста својој дужности, једни колико одиста могу, а други колико би хтели, било би од једном фонду и свима нама поможенo. Али јер има много њих, који не могу од једном дати онолико, колико би хтели, могла би на овоме ствар фонда да запне. Бојати се, да се такови не повуку натраг, па ће пропустити прилог свој фонду светосавском учинити.

Овоме злу могло би се тако доскочити, кад би наш школски савет на умирење таквих приложника накнадно јавно, *да је главно, да сад у први мах сваки приложи колико може,* а ко хоће више да приложи, него што сад у једанпут може учинити, *такав нека остатак уноси у фонд у оброчима за време од две или више година,* на ту својевољну одлуку нека писмено поднесе шк. савету. Тако би н. пр. онај родољуб, који хоће да принесе 20 ф. на фонд св. Саве, а не може то одмах све дати, могао у први мах приложити 5 фор., а остатак за 3 године све по 5 фор. А могли би се овакви годишњи прилози и доживотно редовно уплаћивати и примати од оних, који се на то обвежу.

Овакав начин уплате није у опреци са смером фонда, него је његова логична консеквенција, јер се њиме обезбеђује најзанимија потпора срп. вероисп. нар. школе, а тога ради је и фонд основан.

Онима, који о могућности фонда св. Саве сумњају, па то и јавно казују, те тим својим песимизмом такође ствари штету чине, — хоћемо бројевима да покажемо, какву корист наша српска вероисповедна школа може имати и сад одмах, а тек у касније времену, ако ми сви од реда пођемо стопама нашег доброг архипастира, ако будемо људи на делу, а не јунаци на речи, који лепо зборе, али нелепо творе.

Нас је Срба у земљама круне св. Стевана у више од 600 општина преко 1 милијун душа. Узето по 5 душа просечно на 1 породицу, било би 200.000 породица. Нека ту на сваких 100 породица има само 1 породица односно 1 самостални инокосник, који би фонду св. Саве годишње редовно такав прилог чинили, да просечно на једну породицу односно једног инокосника дође 5 фор., то би фонд отуд добијао годишње две хиљаде пута по 5 фор., а то је 10.000 фор., јер у 200.000 породица

било би 2000 породичних односно инокосних приложника.

Сумњамо, да би ико могао рећи и доказати, да је овај број приложника и прилог претеран. Ето је српска књижевна задруга, без велика труда, добила у нас преко 2000 уписника. А колики је број оних, који на повремене наше и туђе новине и т. д. од год до год још више плаћају!? То пак ником није нужно доказивати потанко, да је потпора смера светосавског фонда по нас у сваком обзиру куд камо претежнија ствар и дужност него помагање именованих и њима сродних предузећа

Што се тиче редовног годишњег прилога од ових одабраних приложника, који ми овде просечно са 5 фор. узесмо, хоћемо само ово да напоменемо. Знано нам је, да наша српска браћа у окупираним земљама своје вероисповедне народне школе у главном одржавају годишњим прилозима. Били смо сведок, како су имућнији тамошњи Срби од год до год прилагали фонду школском по 5, 10, 15 па и 20 наполеона, а то је 50 до 200 фор. Но и најсиромашнији, који су служили у других, давали су по 10, 15, 20 и 30 гроша годишње т. ј. од 1 до 3 фор. А давали су не само они, чија су деца школу полазила, него сви од реда. То је права свест, верска и народносна, која све друго каже, јер у нас би дошло на 1 породицу $^1/_{20}$ фор. т. ј. 5 нов. просечног годишњег прилога.

Пођимо даље.

У нас је преко 600 општина. Нека од ових њих 20 даду годишњи прилог од 50 ф., то отуд прима фонд $50 \times 20 = 1000$ фор. Нека буде 50 општина са годишњим прилогом од 30 фор., то ово чини 1500 фор. Нека 50 општина плате годишње по 20 фор., чини свега 1000 фор. Нека 100 општина приложе по 10 фор. годишње, биће и отуд прихода 1000 ф. Нека 200 општина даду годишње 5 ф, то ово чини 1000 фор. Нека преосталих преко 200 општина даду по 2 фор., то ће фонд отуд добити годишње 4—500 фор. У свему добило би се од општина 6000 фор., дакле *просечно* на једну од оних преко 600 општина не би дошло ни 10 фор. Је ли то претеран прилог, кад се тиче опстанка вероисповедне народне школе као бранича православља и народности, за које су претци наши, на које се тако радо позивамо, крв своју потоцима проливали!?

На близу 30 манастира српских могли би без икакве муке у фонд св. Саве годишње прилагати бар 3—4000 фор., јер је цељ и позив тих задужбина, да чине добра, а коме ће чинити ако не ће школи српској и православној, која је „расадник наше народне и православне свести“!?

Народно-црквени клирикални фонд, који је намењен унапређењу просвете у народу, требао би то стараље своје да прошири и на *основну народну* школу. У то име требао би исти фонд да уноси у фонд св. Саве годишње бар 5000 фор., све док фонд не ојача толико, да свој смер о својој снази буде могао вршити.

Ми имамо бар 20 новчаних завода, који би лако могли уносити у фонд св. Саве сваке године 1000 фор., што би било просечно по 50 фор. на један такав завод, јер они своју корист беру поглавито, ако не искључиво, од српског народа.

До 15, а може бити и више певачких дружина српских могле би приређивањем сёла, беседа, предавања, дилетантских представа, — да само једаред у години свака то учини — без по муке унети у фонд светосавски годишње бар 1500 фор., што би било 100 ф. просечно од једне забаве и т. д., а толико би сигурно могла свака дружина зарадити.

Десетак добротворних женских задруга могле би исто тако лако годишње приложити 500 фор., па и више, јер ако игде, а оно су баш у питању фонда св. Саве српске матере зване и одабране да буду међу првим делотворним пропагаторима смера његова.

Наша девојачка друштва, дружине наше великошколске омладине, могли би у своје колу и мимо њега, при различитим домаћим свечаним приликама, врло лако годишње унети у фонд св. Саве до 300 фор. Нека је у нас само 150 великошколаца и исто толико чланова девојачких друштава, па нек свако недељно по 1 нов. приложи за фонд св. Саве, то би већ отуд пало 156 фор. годишње. Остатак даје се лако накнадити тиме, што би наши великошколци од својих редовних годишњих забава један део однели у светосавски фонд, што би и чланови девојачких друштава учинили с приходом, што би га преко године побрали о разним домаћим свечаностима. Јер: крајцара је мали дарак, ал' велика задужбина, кад пада редовно и трајно са много страна.

Сви ови извори скупа дали би годишњи приход од 28.000 фор.

Нагласити нам је, да овде није узет у обзир прилог фонду од високопреосвећених наших епископа. Исто тако није уведена камата за прву годину од 10.000 фор. основице светог нам патријарха. Није узет у обзир ни онај приход, што би га поједини усталачки родољуби о народним светковинама за фонд св. Саве од год до год могли побирати. Нисмо увели у рачун ни евентуални прилог Српске Матице и Српског Народног Позоришта, које би народне установе од своје стране требале такође допринети ојачању фонда светосавског. Најзад није узет у обзир ни приход од будућих завештаја фонду св. Саве. Да тих завештаја што више буде, око тога треба сваки родољуб у свакој пригоди да прионе, јер ми данас немамо преча потребе од ове, којој је намењен фонд светога Саве.

Од овог прихода у износу од 28.000 ф. могла би се једна половина трошити на непосредну потпору сиромашних општина, којима би се тако богато враћало, што саме приложиште у фонд. Друга половина би се додавала основици светог нам патријарха, која би на тај начин на крају прве године већ износила на 25.000 фор.

Кад би се та свота издала по 5% на камату, тако, да се свагдашња годишња камата придода капиталу и с овим заједно даље укамати, тада би горњих 25.000 фор. после 10 година, додајући после сваке године прилог од 14.000 фор., изнели 200 и неколико хиљада. А кад би на исти начин поступили кроз 20 година, имали би на крају тог рока своту од преко 500.000 фор., дакле фонд од по милијуна, с којим би се вероисповедној нам народној школи већ боље могло помоћи. И за све време, док би фонд овако растао, имали бисмо сваке године 14.000 фор. на расположењу за непосредну потпору сиромашних школа. А и опет напомињемо, да овде нису узети у рачун завештаји, који ће бити учињени фонду св. Саве, и са којих ће фонд тај много брже и јаче се повећати. Јер узмимо да после неколико година придоћу фонду путем завештаја поле знатнији легати, онда ће основица одмах бити већа, а тиме и коначни резултат после 10 односно после 20 година много повољнији.

Показасмо да фонд св. Саве има све услове за опстанак, бра напредак, сигуран успех. Да тако и буде, то ће зависити од свију нас, а у првом реду од народне *интелигенције*, мушке и женске, а посебице од нашег *свештенства* и *учитељства* и српске *омладине*. Како и овде себи сами простремо, тако ће нам и бити.

За то нек остане на страну свако умртвовање и цепидлачење, него сви од реда устанимо слоипке, *приложимо сами на фонд св. Саве, и порадимо својски свуда и у свако доба, да и други то учине*, пак да нас види Бог.

Не пођемо ли тим путем, биће нам свима друкчије, горе. Али ћемо тада за све немиле последице ми сами у првом реду и највише одговарати.

За то: на посао што је Србин и Српкиња и што љуби своје лепо Српство и свето православље!

Ђ. Г.

ПРОПОВЕД О ЗАСЛУЗИ ЗА ХРИШЋАНСТВО.

„Ако ко поруши цркву Божју, порушиће га Бог; јер је црква Божја света, а то сте ви“ (I. Кор. 3, 17).

Браћо и сестре! Још је пророк Давид рекао и певао: „*Служите Господу са страхом, и радујте се с трепетом*“ (Пс. 2, 11).

А где ћемо му боље служити, и где ћемо га боље славити и хвалити и где ли се боље радовати са страхом, ако не овде у цркви Божјој.

Овде је чист извор наше славе, на овде пред Богом ваља нам се радовати.

Овде је место, где треба да сјединимо радости наше и да хвалимо Богу на ономе, што нам је даровао; ту је место, где треба да се приберемо, како ћемо да употребимо оно, што нам је Бог дао.

Грозне су речи Апостолове на онога, *који поруши храм Божји, да ће онога порушити Бог.*

Тако велика се пажљивост пште, кад се користимо храмом Божјим, да не би достојанство његово повредили.

Апостол с тога придодаје, да је *црква Божја света.*

Да, црква Божја мора бити света, као што дан мора бити светао; јер дан без светлости не би био дан, и црква без светости не би била црква.

Црква је света, јер у њој присуствује Бог.

Тајна је то и непојмљива, али истинита и права, јер тако вели пророк Давид: „*Господ је сам у храму светом својему*“ (Пс. 10, 4.).

Тако, браћо, ви стојите овде пред Богом, јер тако вели св. писмо: „*Бог је у сред храма*“ (Пс. 46, 5.).

Али да ли стојите непоколебљиво и чврсто пред њим?

Је су ли вам мисли управљене Господу Богу?

Да ли вам је срце чисто кад га призивате?

Ви слушате овде молитве; а да ли и ваша молитва излази из унутрашњег Духа, или те речи само уста изговарају?

Осећа ли срце ваше, што чује уво?

Или ви мислите, да ће Бог пазити молитву вашу, на коју не пазите ни ви сами?

Па шта да радимо овде стојећи, шта да радимо, а да не повредимо светињу цркве?

Ево вам поуке од мене: сваки од вас, да се побрине о свом сопственом храму.

Јер тако говори Апостол: „*храм је Божиј свет, који сте ви*“ (I. Кор. 3, 17.).

То јест: ви признајете да је црква Божја света, и да вређа Бога онај, који нарушава светињу његову.

До вас стоји, да у светињи долазите пред њега; *јер сте ви црква Бога жива* (2. Кор. 4, 16).

О томе, браћо, како ћете се одржати у светињи, како ћете долазити пред Господа достојни, намера ми је да удесим проповед данашњу, у нади да ћете пажљиво слушати.

* * *

Драги моји! Највеће заслуге имаћете пред Богом и Оцем и јединородним Сином његовим, ако уживате по заповестима његовим.

Они, који само носе име хришћанско, а ништа друго немају, што би одговарало хришћанској вери; дакле који живе безбожно, они служе на покор вери, на саблазан, и на штету цркви Божјој.

Они руше цркву Божију, који хуле веру; ону веру, коју устима исповедају, а делом ју не потврђују.

Овако вели св. Апостол Јаков: „*Но каква је корист, браво моја, ако ко рече да има веру, а дела нема? Зар га може само вера спасти? — Јер као што је тело без душе мртво, тако је и вера без добрих дела мртва*“ (2).

Па тако рече и Христос: „*Блазо онима, који слушају реч Божију, и држе је*“ (Лук. 11, 28.).

И св. ап. Павле пише Солуњанима: „*Зато се и молимо свагда за вас, да вас удостоји Бог наш вазва и испуни сваку радост доброте и дело вере у сили: да се прослави име Господа нашега Исуса Христа у вама и ви у њему, по благодати Бога нашега и Господа Исуса Христа*“ (II., 1, 10 и 11.).

Није доста дакле само веровати, и звати се по вери хришћанином, а делом непоказати врлине хришћанске; делом иште се да покажемо да смо заиста хришћани.

Јер кад би само вера довољна била, онда би излишно било, да Бог издаје заповести своје, и онда не би нужно било да нам заповеда, да заповести његове држимо.

Тако је и Христос казао: „*Ко хоће да уђе у живот вечни, нека држи заповеди.*“

А то заиста не би рекао Господ, када би сама вера довољна била;

Не би заиста тако рекао, кад је вера без добрих дела мртва.

То нам доказују и речи св. апостола Павла: „*А добро чинити и давати милостињу не заборављајте; јер се таковим жртвама угађа Богу*“ (Јевр. 19, 16.).

То нам доказују и речи Спаситељеве, наговештујући онима, што ће бити с леве стране при страшном суду, како ће им рећи: „*идите од мене проклети у огањ вечни.*“

То доказује, да ће казнити оне, који су га макар веровали, али нису чинили добрих дела.

Казниће их и за то, што нису чували светињу цркве своје, која је у њима била.

О хришћанине! Метни руку на срце, па се исповеди: да ли ти живиш по закону Божјем и по његовим заповестима; да ли ти чиниш добрих дела; да ли си дошао овамо, да служиш Богу са страхом и трепетом; да ли си дошао са чистим срцем, па да смеш изићи достојно пред лице Божје, који је овде пред нама; да ли ниси нарушио светињу цркве Божје, која је у теби, где је и Христос сам?

Ако ниси у стању да одговориш на ова питања, како ћи задовољно Господа Бога, на злом

си путу; но похитај да признаш грешност своју, похитај да се покајеш, да се обратиш Господу, па да поправиш живот свој, како би се удостојио милости његове.

Јер је тако писано, да он не ће смрти грешника, но хоће да му се обрати, да се покаје, да се поправи, и жив да буде.

Као год што невальали и зли хришћани шкоде вери православној, тако јој много користе они, који се потпуно држе закона Божјега.

Највећа је врлина хришћанина овде на земљи, кад он живи побожно, по св. вери православној.

Драги моји! Добар и уредан живот хришћанина и одржавање светиње цркве Божје пште, да свакад говоримо са поштовањем о вери и о цркви Божјој.

Твоја је дужност хришћанине, да хвалиш веру своју свету, коју исповедаш; да ју узвишаваш, као највећи дар Божји; да признаш, да ти је вера православна утешитељица, саветница, пријатељица, па да такав говор твој има уплива и на друге, који немају толико убеђења о св. вери као ти.

Чујте родитељи! Ако се ви чешће с децом својом о Богу и св. вери његовој разговарате; ако им веру хришћанску православну као најсветију и најважнију препоручите, — тај ће говор ваш имати на њих спасоносан уплив; ви ћете учинити, да и они љубе оно, што ви љубите; да и они поштују оно, што ви поштујете; да и срце њихово остане верно науци Христовој.

А то је ваша дужност, да одгајите децу своју у св. вери православној.

Св. вера православна, то је највеће благо, највећи дар Божји; јер она грешника спасава, слепога просвети, слабога ојача, правоверногa оправда, опачину сатари, правду множи, мученике крунише, девојке и удовице и жене у чистој стидљивости држи, свештенике посвећује и упућује за проповеднике царства небеског.

Вера је светило душе, врата живота, темељ вечнога спасења.

Вера је почетак спасења; јер без ње не може нико доћи у број деце Божије.

Нико не може Богу доћи, ако нема вере.

За то је писано: *„узмите штит вере, којим ћете одбијати стреле непријатеља својих.“*

Узмите штит овај; али не узмите га само за себе, но и за друге, т. ј. да и друге поучите у вери.

О, који би био тако мањит да не увиђа, да би без вере кукаван и мучан био живот наш!

Па кад је вера тако велико доброчинство рода човечијега, нисмо ли дужни да ову св. веру уселимо у срца ближњих својих, а поглавито у срца деце своје.

А када се паштимо да поучавамо и друге у вери православној, онда не само да много добра чинимо, него и много зла предупређујемо.

Томе нас учи свакидашње искуство, да је незнање вере православне извор многих грехова и злочинстава.

Заиста је много незналица у вери, које ваља учити; много их је, који сумњају, па их ваља саветовати; много их је, који блуде, па их треба извести на прави пут.

Родитељи, домаћини и господари! Ви имате децу, имате задругу и чељад, која су слаба у вери, па настојте да их поучите и упутите, колико вам је могуће.

Јер овако је писано у св. писму: *„ко се не брине за своје, а особито домаће, изгубио је веру и гори је од неверника.“*

И опет на другом месту: *„Старајте се за душе дружине своје, јер ћете одговор дати за њих.“*

Брижљиво шаљите децу своју у школу, где им се млеко вере предаје.

Брижљиво шаљите децу и дружину своју у цркву на проповед и науку хришћанску, да не би одговарали Богу за немарљивост своју.

Тако, браћо, шаљите задругу своју, млађе своје овамо у цркву, па и сами долазите радо; јер је овде Христос.

Овако нас учи св. апостол Петар: *„Одбаците сваку пакост и сваку превару и лицемерство и завист, и сва опадања, и будите жељни разумнога и правога млека, као новорођена деца, да у њему узрастете за спасење. Јер окусисте да је благ Господ. Кад дођете к њему, као камену живу, који је истина, од људи одвачен, али од Бога изабран и прибран. И ви као живо камење зидајте се у кућу духовну и свештенство свето, да се приносе приноси духовни, који су Богу повољни, кроз Исуса Христа“* (I. гл. 2, 1—5).

Са апостолом молим вас, браћо и сестре, долазите овамо чистим срцем, опуномоћени светињом храма Божјега, који је у вама.

Представљајте овде телеса ваша са страхом и трепетом, долазите побожном душом својом и

приношајте ју као жртву живу, чисту, угодну Богу.

У *Митровици*, 11. (23.) јула 1893.

На служите му овде једнодушно, да би се тако удостојили благослова његова. Амин.

Григорије А. Николић,
свештеник.

Не обмањујмо се у погледу бројног кретања нашег народа, а на основу кривог обрачунања изведеним резултатима.

Време је да једном већ пречистимо криве појмове у погледу бројног кретања нашег српско-православног народа, те да од многих родољуба српских, од много година већ, на основу кривог обрачунања изведеним погрешним резултатима, — па било то ма и нехотимице —, главну чињеницу ових погрешних резултата престом покажемо, а уједно непобитне резултате у погледу бројног кретања срп. прав. народа приказмо: како у овом јал' оном месту у истини напредујемо, јал' бројно опадамо.

У многим местима, где се тврди да бројно напредујемо, баш у истим местима доказују се противни резултати, то јест: да бројно опадамо.

Пре свега да наведемо неколико само српских црквених општина и то од оних општина, које су у „Српском Сиону“ за тек. 1894. год. приказале бројно кретање срп. прав. народа у свом месту, за потоњих 11 односно 12, 13, и 14 година, почињући од год. 1880., односно 1881., 1882. и 1883.

Те српске црквене општине ове су:

1., Јарковац („С. Сион“ стр. 125.).
2., Ботош (стр. 137.).
3., Српска Неузина (стр. 172.).
4., Нађлак (стр. 204).
5., Деронја (стр. 205.).
6., Ђурђево (стр. 222.).
7., Српски Пардањ (стр. 252.).
8., Стари Футог (на истој страни).
9., Врачев-Гај (стр. 284.).
10., Беодра (стр. 317.).
11., Турска Кањижа (на истој страни).

У свима овим местима приказано је бројно кретање Српства по једном истоветном обрасцу — формулару — те се додаје број рођених и умрлих сваког године, па с тим се и закључује приказ са резултатом, да је за потоњих 11 односно 12, 13 и 14 година прираст у своти оволики-ил онолики, дакле да бројно напредујемо.

Све ово не значи друго, до само обмањивање себе и народа!

Није ли то обмањивати себе и народ, кад ни у једном приказу горе поменутих 11 срп. црквп. општина (сем општине Нађлак, Срп. Пардањ, Врачев-Гај и Беодра — које саопштише број српских становника бар за последњу 1893. односно 1890. годину) нигде не налази се број српских становника за 11 односно 12, 13 и 14 година уз сваку годину на по се; — па каквим се онда резултати могу извађати у погледу бројног кретања срп. прав. народа само по оној ставци: оволико се наиме родило а оволико их је умрло, кад најглавнију чињеницу не знамо! Кад не знамо: колики је капитал у своти сваке године наносно, питамо ми сваког брата Србина: како можемо промерити колики је прираст — камата — у истини, и одговара ли својој главници?

Само на тврдом темељу може се поуздано тврда грађевина дизати, у погледу пак бројног кретања срп. прав. народа тврд је темељ: да знамо колико нас је на броју било у овом, јал' оном месту, ове јал' оне године? и кад све ово знамо, само ћемо онда поуздано изводити моћи истините резултате у питању прираста: напредујемо ли јал' бројно опадамо.

Да би дакле у погледу бројног кретања нашег српско-православног народа дознати могли: е да у овом јал' оном месту бројно напредујемо или опадамо, треба у мало *старије доба* завирити, — а не као што је то код нас обичај, неколико само потоњих година у рачун узимати; јер што је старије доба, што старији размак година, тим су и резултати поузданији у питању бројног кретања Српства, да се истините стање дозна: напредујемо ли бројно јал' опадамо, и у којој мери?

Уђимо дакле у старије доба, да у погледу бројног кретања једног народа тачније и поузданије резултате добијемо.

Примера ради наводимо овде, да је у месту Н. Н. било

1818 године 982 становника
1828. „ 1159 „
1843. „ 998 „
1860. „ 1103 „
1890. „ 1005 „
1893. „ 997 „

Са ових 75 година (1818.—1893.) постигнут је највећи број душа у свети од 1159 у години 1828. — Исти број течајем 65 година — од 1828.—1893. — не само да се није повећао, него је вазда опадао тако, да је у дотичном месту последње године — 1893. — број становника спао на 997.

Највећи број дакле узима се овде за темељ, наиме она свота од 1159 као капитал — главница. — Од овог капитала изгубљена је свота од 162 течајем 65 година.

Питамо ми сада: где је овде напредак!?

Ово је чист рачун и овај начин рачунања у погледу бројног кретања нашег српско-православног народа — треба да све наше српске црквене општине прихвате и тек онда резултате извађају, који ће истини без сумње најближи бити. — Једном речу: најглавнију чињеницу — постигнут једном највећи број становника — који као капитал служити има — никад не треба с' ума сметути.

(Наставиће се).

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Свети Патријарх Георгије**) богослужио је о летњем св. архађелу 13. о. м. у манастиру *Привиној Глави*, а 15. о. м. на св. Кирика и Јулиту у манастиру *Бешенову*. — Исто тако богослужио је и високопреосвећени епископ бачки г. *Герман Опачић* у манастиру *Ковилу* 13. о. м.

— (**Списак парохија, пароха и православних душа у протопресвитерату митровачком за год. 1893.**) По званичном сумарном списку, што смо га добили од виспреч. г. *Авакума Стајића*, окружног проте, било је у протопресвитерату митровачком у 1893. години: 34 парохије, 27 пароха, 7 администратора, 4 помоћника, 1 протопр. помоћник, 4 лична помоћника; свега 43 *свештеника*; — парохијалних *цркава* било је 34, а филијалне цркве 3; свега 37 *цркава*; — православних *домова* 8130; православних *душа* 47.686; брачних парова 10.796; удовица 777; удовица 960; *нажења* 145; несагласних супруга 85; конкубината 158; прелаза из других вероисповести у православну 5; — *родило се* 2513; *умрло* 2102; дакле је *прираст душа* рођајем 411; — *венчало се* 232; комуналних *учитеља Срба* 40; вероисповедних учитеља 3; комуналних учитељица Српкиња 15; вероисповедних учитељица 2; — школу полазе 5970 деце; — *парохијских домова* има 25; парохијских *сесија* 34, а залишних парох. сесија 6.

— (**Прилози на „фонд Св. Саве“.**) Г. *Срећен П. Јовановић*, парох у *Сиригу*, послао је за фонд св. Саве 19 фор., а приложише у *Сиригу*: Макса Недељков из Сирига 10 фор., Лаза Старчевић из Деске 5 фор., Јоца Мартиновић из В. С. Миклоша 2 фор. и Срећен П. Јовановић, парох из Сирига 2 фор. — Новац је послан управи срп. нар. фондова у Карловце, а прилози ће се у Сиригу и даље купити.

— (**Прилози на „фонд св. Саве“.**) Скупно приликом *опроштајног вечера** са г. Обрадом Пејичићем, кот. шумарем, г. *Григорије Николић*, протопр. капелан у Митровици, 11 фор. а приложише: Сава Диковић 2 фор.; по 1 фор. Максим Прокић, Милан Пејичић, Ђорђе Ђурић, Аца Стојковић, Н. Н.; по 50 нов.: Павле Баришић, Петар Јеремић, Др. Ивковић, Иван Матић, Ђорђе Ковачевић, Макса Матичевић, Обрад Пејичић, Н. Н.

— (**Српски учитељски конвикт у Нов. Саду**) добио је у последње врече једну знатну добротворку. *Гђа Љубица Радишићка* из Сегедина додала је у в. кикиндског диштрикта прву штедионицу у В. Кикинди на пре уложених 200 ф. још 1000 ф. на цели овог друштва. — Као потпомажући чланови уписаше се г. г. *† Стеван Јефтић* из Нов. Сада са 100 ф.; — *Петра удова Обрадовић* из Липовчана са 50 ф.; *Паја Ђурчић* из Нов. Сада са 50 ф. Први је исплатио сву чланарину, а друго двоје по једну рату од 10 ф. — Осим њих уплатила је *новосадска црквена општина* обе последње рате своје

* Тим и другим приликама, треба и може се доста прилога скупити. Само не заборављајмо никад, шта нам све чинити нала за умножавање фонда, од којег ће зависити живот и опстанак многе школе наше. Напред! „Зрно до зрна погача“. Ур.

са 80 ф.; — г. *Димитрије Савић* (Бела лађа) из Н. Сада приложио је 5 ф. 60 н. — Г. *Витомир Рупић*, сентомашки учитељ, неплатно је одиграпут целу своју чланарину од 90 ф. и дао још прилога 9 ф. — Свима овим добротворима, члановима и прилошницима нека је слава и хвала!

— (**Српска велика гимназија у Новом Саду.**) Из извештаја о њојзи за школску годину 1893.—4., вадимо накнадно и ове податке:

Врховни патрони гимназије су: Његова Светост, преузвишени Господин Георгије Бранковић, Архиепископ и Митрополит карловачки, Патријарх српски; и Његово Високопреосвештенство Господин Герман Опачић, Епископ бачки.

Изборни патрони су: Милан Ђирић, окружни прота и парох новосадски; Александар Николић, прота и парох сенћански; Др. Стеван Павловић, адвокат; Милош Димитријевић, кр. саветник; Ђорђе Вукићевић, адвокат; Антоније Хаџић, секретар Матице Српске.

Чланици патроната су: Др. Михаило Полит, фишкал фонда гимназијског; Георгије Видицки, јерођакон, неровођа.

Старатељи фонда гимназијског су: Стеван Јефтић (умро у течају ове године); Љуба Стефановић, Александар Адамовић, Димитрије Кода, Ђира Поповић и Тима Јерковић.

Професорска колегија: Васа Пушибрк, управитељ, Филип Оберкнежевић, Светозар Савковић, Александар Сандић, Др. Ђорђе Дера, Стеван Лекић, Милан А. Јовановић, Андрија М. Матић, Јован Грчић, Стеван Милованов, Благоје Бранчић, Тихомир Остојић, Др. Јован Велимировић, гимназијски лекар и Младен Миловановић (катихета).

Патронатски повереник при усменом испиту зрелости био је и ове године високопречасни господин Милан Ђирић, прота новосадски; а представник високе Владе, високоблагородни господин Фрања Дунајн, кр. саветник и врховни управитељ школски банбистричког округа.

Уписаних ученика било је свега 323, а из крају године испит је полагало 298, и то 296 јавна, а 2 приватна ученика. Православних било је 288, римокатолика 9, мојсијеваца 1.

Успех је показало из свију предмета врло добар 18, најмање добар 62, најмање довољан 174; из једног предмета недовољан 27, недовољан из два предмета 8, из више предмета 9.

Владање ученика било је: њих 191 добро, 97 по законих, 8 не са свим по законих; рђавог владања не беше ни једног.

Од ученика било је Новосађана 44; из бачке жупаније 111, из других жупанија угарских 55; из Славоније и Хрватске 81; из Босне и Херцеговине 3; из Србије 4. Међу њима Срба 288, Мађара 1, Хрвата 6, Немаца 3.

Од испитаних ученика говоре само српски 86, а и мађарски 178; други који језик?

Кад се узме у обзир, да од првих 86, пада на I разред 39, на II разред 17, на III разред 7, на IV. разред 14, на V разред 8, на VI разред 1, а да у VII и VIII разреду не беше ученика који не би већ говорио мађарски. — зар онда успех у мађарском језику није баш красан! А такав и треба да буде, не зато једино, да се тиме коме радост чини, него зато, што је то ученицима од користи.

У извештају се деле ученици и по сталежу родитељском, те знамо колики перценат даје који сталеж ученика новосадској гимназији. Само на те дообе не могосмо разабрати, колики је перценат дало свештенство, колики је, дакле, био број свештеничких синова. Јер тек ваљда нису мишљени и убројани под рубрику „Чиновници општинских власти“? Или су убројани под ону: „Друге интелигенције“?

При гимназији новосадској постоји врло племенита, а за родитеље ученика утешна, установа „Sanitas“, којој је циљ, да се стара што више и што строжије и успешније о здрављу ученика и да онима, у случају боловања, у помоћи бива. „Sanitas“ има и своју благајну. Имање њезино је изнашало до 30. јунија 1894. г. фор. 1798·72; а издано је од тога 1013 фор. 75 нов. Стање благајне је за идућу школску годину 882 фор. 12 нов.

У благајну „Sanitas“-а уплаћују ученици годишњи улог од 3 фор.; те имају онда целе године права на лечничку помоћ и лекарске потребе.

Још једном понављамо, да је ова установа хумана и племенита, а практична и добротворна и по ученике и по њихове родитеље. Колико је само утешено бриге родитељима, кад знаду, да им се има и хоће ко да искрено и својски, управо родитељски брине за здравље њихове деце.

За то, нек је част колегији професорској наше миле новосадске гимназије, а у ње свију родитеља њезиних ученика, хвала од срца родитељског!

Гимназијски лекар је држао ученицима ове школске године из хигијене ова предавања:

I-во. Прочитана су и протумачена правила здравствена у 40 тачака. Овога пута особити обзир узет је на тачке, које говоре о свежини ваздуха, чистоти у опште, покрету тела, умереном животу, разлади, гимнастици и злоупотреби алкохола и дувана. Ван

тога изложена су била ученицима у ходнику гимназијском правила за чување против колере ради знања и равнања.

II-го. Школска хигијена, и то: школска болест *кратковидост*. О узроцима те на жалост доста распростре окобоље и о начину да јој се колико је могуће на пут стане.

III-ће. *Сколиозова*, „Scoliosis“ (крива ртењача). Набрајање свих узрока са којих сколиозова постаје, и шта ваља најзад чинити, да се та болест не развије.

IV. *Поремећеност* у храњењу тела. Како постаје и како се даје отклонити. Даље: *главобоља и цурење крви на нос*. Шта даје повода, да се једна и друга болест развије, и на који се начин могу обе болести спречити.

V-то. *Нервозност*. О разним и битним узроцима исте боље и како би се то све дало нарадисати.

VI-то *Прилепчиве* и *заразне болести*. Како се исте болести по школи шире и наредбе хигијенске, да се то предупреди.

На почетку наведеног штампана је врло красна расправа: „О моралном образовању, а нарочито о развијању карактера“. Написао ју је г. професор Филип Оберкнежевић.

Ова расправа треба да се прочита у што ширим круговима, и зато ћемо је можда прештампати и у „Српски Сион“. =.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 98 1—3

Ради попуњења *учитељског места* при српској вероисповедној школи у *Борјаду* (Borjád, Bačpya megye) отвара се овим стечај.

Плата је у новцу 92 фор., осам и по ланаца оране земље, 1 ланац ливаде, три хвата дрва, комад баште изван села и комад код куће, за пероводство 4 фор., 10 метери жита, 10 к. метери кукуруза, стан састојећи се из две собе, кујне, коморе, и штоларних прихода од прилике 15 фор.

Изабраном учитељу спада у дужност, осим прописаног предавања у редовној повторној школи још и невакке дужности обављати у цркви и ван цркве уз свештеника.

Конкурирати могу са уредно снабдевеним молбеницама свршени препаранди или оспособљени учитељи, који су испит из мађарског језика положили.

Молбенице нека се наводе на потписаног председника школ. одбора послати.

Рок пријаве траје до 15. августа по нашем к. о. г. када ће се избор обавити.

У *Борјаду* 5. јулија 1894.

Димитрије Грујић,
парох и председник.

СТЕЧАЈ. 97 2—3

Расписује се овим стечај на упражњено место *учитеља* на српској основној школи у *Петрињи* до 10. августа 1894. по новом календару.

Плаћа је учитељева 600 фор. годишњих, стан у натури и врт; осим тога добива учитељ за сваки парастос 1 фор. и за спровод, ако се позове, 1 фор.

Дужности су му: одржавање редовне и опетовне школе, појање у цркви и подучавање дјеце у појању односно пјевању, те пероводство у сједницама и у црквено-школским пословима у опће. Поталном пјевању вјешти имају предност.

Молбенице шаљу се на школски одбор.

У *Петрињи*, 6. (18.) јула 1894.

Српски школски одбор.

Бр. 23. М. Шк. Од. 1894.

СТЕЧАЈ. 101 1—3

На сомборској српској вишој девојачкој школи овим се отвара стечај на *место помоћног учитеља* односно учитељице за рачун, географију и историју, а према околностима и за друге предмете.

Од компетената се тражи, да имају учитељско оспособљење и осим тога и оспособљење за учитеља односно учитељицу за грађанске школе. Компетовати могу и они оспособљени учитељи народних школа који се обвезали буду, да ће испит за грађанске школе накнадно положити, но у том случају ће се сматрати само за привремене.

Сваки изабрани и потпуно квалификовани учитељ односно учитељица, две године дана служи у привременом својству и тек по истеку тога времена добија декрет и постаје сталним учитељем.

Са овим местом скопчана је годишња плата од 800 фор. а. вр.

Рок стечају излази од првог дана публиковања у званичном листу „Српском Сиону“ на за четир недеље дана.

Изабрани учитељ примиће своје учитељско звање од 1. септембра о. г., од када ће и плату добијати.

Из седнице м. Шк. Одбора, држане у *Сомбору* 8. (20.) јулија 1894.

Жарко Ј. Поповић,
зам. перовода.

Н. Ђ. Вукићевић,
председник м. Шк. Одбора.

СТЕЧАЈ. 99 1—3

У *Текелијином будимпештанском стипендијском заводу* упражњена су за школ. год 1894./95. *три* питомачка места, на која се овим стечај отвара.

Сваки питомац ужива слободан стан у заводу, лечење, огрев, послугу и осветљење за 7 зимских месеци и 300 фор., ако слуша науке на универзитету или политехници, а 250 фор., ако је гимназиста VII. или VIII. разреда.

Од питомца Текелијина завода тражи се ова квалификација: а) да је сиромах и да је савршено здрав; б) да се добро владао и да је врло добар успех у наукама показао; в) да је грађанин земаља круне св. Стевана, да је српске народности и православне вере; г) да је свршио барем VI. гимназијски разред или да је свршен реалац или да слуша правне, медицинске и филозофске, или пак политехничке науке на свеучилиштима у Будимпешти. Првенство — при избору — при једној квалификацији имају слушаоци факултетских наука.

Потражитељи на питомачка места дужни су да искажу ову квалификацију крштеним писмом, сведоџбом о материјалном стању родитеља или потврђеном среском области; гимназисте и реалци сведоџбом о испиту зрелости; универзитетски слушаоци сведоџбом о испиту зрелости и сведоџбама односно колоквијама од последње две године.

Сваки питомац је прво условно изабран, док га заводски лечник не прегледа, да ли је телом и душом савршено здрав.

Молбенице се имају послати до 3. (15.) авг. 1894. год. Надзорништву Текелијина Завода у Будимпешти (Zoldfa-utcza 25 sz.).

У *Будимпешти* 3. (15.) јула 1894. год.

Барон Федор Николић,
председник.

СТЕЧАЈ. 85 3—3

Ради попуњења упражњеног *учитељског места* при српској вероисповедној школи у *Шиклошу* (Siklos-Bagaŋya) отвара се овим по ново стечај.

Плата је 421 ф. на годину, три хвата тврдих дрва, слободан стан у школском згадању са малом баштом за усев, и штоларни приход од прилике до 40 фор.

Изабраном учитељу спадаће у дужност, осим прописаног предавања у редовној и повторној школи, још и певческе дужности обављати у цркви и ван цркве уз свештеника, као и у општинским седницама перо водити.

Компетовати могу само свршени препаранди, који су испит из мађарског језика положили. — Рок стечају је до првог августа ове године.

Молбенице са сведоџбама нека се изволе послати на потписаног председника школског одбора.

У *Шиклошу*, 24. јунија 1894.

Стеван Гојковић,
парох и председник.

Бр. 22. М. Шк. Од. 1894.

СТЕЧАЈ. 100 1—3

На сомборској салашкој српској вероисповедној *амбулаторној школи у Обор-Милчићима* овим се стечај расписује ради сталног попуњења *учитељског места*.

Од компетената се тражи, да у сваком погледу њихају законом прописану квалификацију. За сталног ће се изабрати само мушки, а у случају да се од мушких не би нико пријавио, то ће се у привременом својству и женскиња поставити.

Са овим местом скопчана је годишња плата од 400 фор. а пр. и стан у парави; осим тога још годишњи додатак од 50 фор. а, пр. на зимње одело односно подвоз амбулаторног учитеља.

Рок стечају излази од првог дана публиковања у званичном листу „Српском Спону“ па за шест недеља.

Изабрани учитељ примиће своје учитељско звање 1. септембра о. г., од када ће и плату добијати.

Из седнице м. Шк. Одбора, држане у *Сомбору* 8. (20.) јула 1894.

Жарко Ј. Поповић,
зам. перовођа.

Н. Ђ. Вукићевић,
председник м. Шк. Одбора.

УПРАВИТЕЉА ЛЕОПОЛДА ЛАНДЕСМАНА

висок. кр. угар. министарством наставе правом јавности овлашћена

ДЕЧАЧКА ШКОЛА И ВАСПИТНИ ЗАВОД

(са шест разреда грађанска школа)

у СУБОТИЦИ (у Бачкој).

Ова грађанска школа спрема своје питомце за препарандију, трговачку академију, индустријску и кадетску школу; оспособљава их за звања државна, трговачко-индустријског подухвата; за чиновнике обезбеђујућих и банкарских завода. Слушаоци ове школе могу прећи у школу шумарско-земљоделску и марвено-лекарску. У заводу се учи и говори:

српски, мађарски, немачки и француски.

Брижљиво васпитање, савесна пажња на наклоност, којој струци питомац тежи. Строг надзор. Цене умерене. На захтевање се шаљу програми бесплатно.

Ђаци, који у школама нису успех постигли, или одрасли који би хтели чиновници постати а немају атестата од четврте односно шесте грађанске школе, примају се и савесно припремају, да уврзо дотичне испите положити могу. 51 7—10

Ad III. C. 127. пред. ex 1894.

СТЕЧАЈ. 104 1—3

Ради попуњења упражњеног места једног *помоћног учитеља за математику и природне науке у српској вишој девојачкој школи у Панчеву* овим се расписује стечај.

Молбенице за ово место имају се најдаље до 1. (13.) августа ове године Српском Народном Школском Савету у Карловцима поднети.

Молитељи имају доказати, да су Срби православне вере да су оспособљени учитељи и да српским језиком потпуно владају. У случају, ако немају стручнога оспособљења за грађанске школе, дужни ће бити и ово себи после избора у најкраћем року прибавити.

У дужност изабранога учитеља спада предавање математичких и природних наука у сва 4 разреда поменуте школе а по околностима још и обучавање у цртању, краснопису или у другом којем наставном предмету.

Плата је помоћног наставника 800 фор. годишње, но без станарине и десетогодишњих доплатака.

У *Карловцима* 1. (13.) јула 1894.

Председништво
Српског Народног Школског Савета.

СТЕЧАЈ. 93 2—3

Оставком г. Михаила Радановића, срп. нар. учитеља, овим се расписује стечај *за учитеља* мушких разреда у *Тиса-Хибошу*. (Торонтал, у протопопијату Вел. Кикиндском.)

Плата је учитељу у готовом новцу 400 ф. а. вр., 2 јанца добре оране земље (на коју ће учитељ порезу плаћати), слободан стан са баштом и огревом.

Изабрани учитељ дужан ће бити школском уредбом прописане предмете деци предавати, у цркви недељом, свецом и празником, као и у ускршњи пост средом и петком, на јутрењу и преждеосвећеним литургијама појати.

Рок пријаве до 15-ог Августа по ст. кал. о. г.

Изабрани учитељ ступиће у звање 1-ог сепг. по новом.

Из седнице школ. Одбора, држане у *Тиса-Хибошу* 29-ог јуна 1894.

Васа Замуровић
учитељ и перовођа.

Јоца Милосав
председник шк. одбора.

СТЕЧАЈ. 87 3—3

Расписује се стечај за *учитељицу у Бегечу*. Дужности су јој, да по „Уредби Школској“ ради у I. и II. разр. мешовите школе, а плата је 300 фор. за редовну, 40 фор. за поуторну школу, 5 фор. за писаћи прибор, 2 хв. тврдих дрва, сламе за огрев колико треба, слободан стан са баштом и једна башта ван села.

Рок стечају траје до Преображења о. г.

У *Бегечу*, (Бачка) 25. јуна 1894.

Ђ. Михајловић,
перовођа.

Тоша Мутибарић,
председник.

СТЕЧАЈ. 89 3—3

Услед налога сл. епарх. школ. одбора Темишварског, ради сталног попуњења *учитељског места* на срп. вероисп. школи *у Парчу* (Temesmegye) овим се стечај расписује.

Плата је учитељу 300 ф. годишње, два хвата дрва, слободан стан од једне собе, кујне, шпаја и штале и врта, и то башка од школе.

Учитељ је дужан све законом прописане предмете у школи предавати, у цркви појати, поуторну школу држати и децу црквеном појању обучавати.

Компетовати могу само они који су сомборску препарандију свршили и испит из мађарског језика положили. Рок стечају траје до велике Госпојине. Компетенти имају своје молбенице до рока поднети овомесном одбору и лично се пријавити.

Из седнице црквн. школ. одбора држане у *Парчу* 28. јуна (9. јула) 1894.

Црквн. Школ. Одбор.

Број 4/шк. ex 94. 83 3—3

СТЕЧАЈ.

На српским вероисповедним народним школама у *Сенти* упражњено је једно *учитељско место*, на које се овим стечај отвара.

Са овим местом скопчана су следећа берива; у готовом новцу *262 ф. 50 н.*, које се месечно у напред исплаћује, у име станарине *150 ф.*, у име огрева за сламу *25 ф.; 24 куб. мет.* меканих дрва; у име школског наушала *14 ф. 25 н.* Сва ова берива поднже учитељ из варошке домаће благајне увек тачно и у напред. А најзад *28 јутара 474/1600□ хвати* добре оране земље, од које учитељ краљ. порезу и еквиваленат из свога подмирити има.

Изабраном учитељу спада у дужност: у разредима које му школски одбор одредио буде, све предмете предавати, који су у школ. уредби прописани, не мање, као вероисповедан учитељ — у сва четир разреда — децу у појању обучавати, са истом при богослужењу у цркви појати и једну певницу држати.

Молитељи ваља своје добро снабдевене молбенице и о оспособљењу из мађарског језика, од дана овог уприштења за шест недеља одбору овом да поднесу, када и рок стечају истиче.

Од молитеља се захтева, да се у погледу појања лично прикаже.

Новопзабрани учитељ има своје место 1. септембра по нов. кал. по претходној пријави за узети, од којег дана и плата му почиње.

Из седнице школског одбора, држане у *Сенти* 22. јуна-(4. јула) 1894. год.

Ђ. Теодоровић,
перовођа.

Васа Вујић,
председник школ. одбора.

КОНКУРС. 96 2—3

Ради попуњења упражњене парохије *Чобаначке* са платом VI. класе отвара се овим конкурс.

Просителји имају своје потребним документима обложене молбенице са штемплом од 50 кр. снабдевене за 4 недеље дана од првог објављења овога конкурса у „Српски Сион“ Конзисторијуму овом поднети.

Из седнице Конзисторијума Епархије Будимске, у Сентандреји 28. априла 1894 држане.

СТЕЧАЈ. 90 2—3

На ново отвореној мешовитој школи V. и VI. разреда у центруму у *Меленци* отвара се овим стечај *за учитеља* са годишњом платом од 600 ф. а. вр. која ће се месечно у напред издавати; осим тога слободан стан са две собе за учитеља и породицу му, соба за чељад, штале, шупа, комора а по могућству и башта; огрева колико преко зиме потроши, било у природи или у сразмерној наплати, како то са општином удесно буде.

Изабрани учитељ имаће све школском уредбом и дисциплинарним правилима прописане дужности у цркви и школи тачно и савесно вршити; општина задржава себи право истога по потреби и у другу коју местну школу преместити. Дужности и деловање као и уживање плате и стана настаје са 1. септембром т. г. по старом календару.

Рок стечају траје шест недеља од првог објављења; молбенице ваља слати привременом управном црквено школском одбору у Меленци.

У *Меленци*, 1. јула 1894.

М. Теодоровић,
председник.

СТЕЧАЈ. 84 3—3

Усљед решења слав. С. Ш. Одбора од 27. јан. о. г. бр. 24/4. овим се расписује *стечај* ради сталног попуњења *учитељског места* на срп. вероиспов. школи у *Кнежу*. (Тем. т.)

Плата је 120 ф., 20 киб. жита, 20 к. кукур. у зрну, 2 хв. дрва, 2 хв. сламе (огрева), $1^1/_2$ лан. шк. оранице земље на коју учитељ порез плаћа, 2 лан. п. п. оранице земље на коју учит. порез не плаћа, спољна башта, стан у нарави са домаћим вртом.

Изабрани учитељ, имаће све прописане шк. дужности обављати, у цркви појати, шк. децу појању обучавати, и перо у општинским седницама водити.

Конкурирати могу са уредно снабдевеним молбеницама само оспособљени учитељи са положеним испитом и из мађар. језика на ово учитељско место.

Рок пријаве траје до 15. августа по нашем к. о. г. у који ће се дан и избор обавити.

У *Кнежу*, 22. јуна 1894.

Мес. срп. школ. одбор.

СТЕЧАЈ. 86 3—3

Усљед оставке г. Вељка Н. Ћасића привременог учитеља расписује се стечај за *учитеља* на српској народној вероисповедној школи у *Дероња* (Бачка) III. и IV. разреда.

Плата је учитељу 300 фор. годишње и то: 212 фор. од црквене општине и 88 од политичне, прву прима месечно унапред — другу квартално — даље 9 јутара оране земље и то јутро од 1600□, и једно гувно од 1115□ на коју земљу учитељ порез плаћа, даље 2 хвата тврдих дрва за своју потребу, осим тога стан од 2 собе, кујне, шпаја, коморе, подрума и баште у школ. згради; за перовођство 20 фор.

Учитељ ће бити дужан законом прописане школске предмете у школи предавати, у цркви десну певницу држати и децу у црквеној појању обучавати.

На ово место могу компетовати они који су учитељску школу у Сомбору свршили и испит из мађарског језика положили.

Изабрани ће своје место наступити 1-ог септембра о. г. и плату вући.

Рок стечају до 6-ог августа 1894., ког ће дана и избор бити.

Из седнице м. школ. одбора, држане 24. јуна 1894 год.

Шк. Одбор.

СТЕЧАЈ. 106 1—3

По налогу слав. Епарх Школ. Одбора у Вршцу од 8 ог маја 1894. Е. 389. Ш. 26. 1894. год. овим се ради попуњења *учитељског места* на вероисповедној српској школи у *Великој Маргити*, Торонталској жупанији, стечај расписује.

Плата је учитељу 300 фор. а. вр. у готовом новцу, слободан стан у школском згради са врло леном баштом, где има и шпалир засађен виновом лозом; један и по ланац оране земље, на коју учитељ порезу плаћа; два хвата тврдих дрва, и два хвата сламе за огрев, и од погреба где позват буде 50 нов.

Учитељу спада у дужност све предмете високим уредбама прописане предавати, децу у црквеном појању обучавати, и десну певницу држати.

Рок стечаја траје до 7. августа т. г. по с. к.

На ово место компетовати могу само они који су у Сомбору за учитељско звање оспособљени, и који су као такови и положили испит из мађарског језика.

Првенство пак имају они, који се лично пријаве и у цркви при служењу св. литургије појали буду.

Молбенице имају се слати на потписани школски одбор.

Велика Маргита 10. јула п. с. к. 1894. год.

Мита Николин,
перовођа.

Васа Стопић,
председник.

СТЕЧАЈ. 107 1—3

Овим се по ново расписује натечај за *учитељско место* на вероисповедној школи у *Арадгају*, с којим је скопчана плата у износу годишњих 350 ф., са станом у нарави, са баштом и ритом, 5 фати дрва, 12 фор. за перодветно и 12 фор. за послугу.

Учитељу у дужност спада редовно одбржавати школу, обучавати децу у појању и у цркви појати.

Рок је стечају до Преображења.

Молитељи имају своје ваљано обложене молбенице потписаној општини послати.

Из седнице држане у *Арадгају* (Aradgaj, külváros) 1894. год. 10. јула.

Самуило Поповић, перовођа. Михаило Нецин, председник.

Ad Ш. С. 149 през. ex 1894.

СТЕЧАЈ. 103 1—3

Ради попуњења упражњеног места *помоћног учитеља за мађарски и немачки језик у српској вишој девојачкој школи новосадској* овим се расписује стечај.

Молбенице за ово место имају се најдаље до 1. (13.) августа ове године Српском Народном Школском Савету у Карловцима поднети.

Молитељи имају доказати, да су Срби православне вере, да су оспособљени учитељи и да потпуно знају како српски, тако и мађарски и немачки језик. Првенство имају они, који су за наставу у мађарском језику у грађанским и вишим народним школама оспособљени. Ако изабрани не би имао овог оспособљења, мораће га после избора у најкраћем року себи прибавити.

Изабрани учитељ дужан ће бити осим мађарског и немачког језика по околностима још и други који предмет у поменутој школи предавати и обвезан је 18—20 наставних часова преко седмице држати.

Са овим учитељским местом скопчана је учитељска годишња плата од 800 фор, но без станарине и десетогодишњих доплатака.

У *Карловцима* 1. (13.) јула 1894.

Председништво
Српског Народног Школског Савета.

Ad бр. П. 45/зап. ex 1894.

СТЕЧАЈ. 94 2—3

На упражњено *катихетско место* у *срп. вел. гимназији карловачкој* овим се расписује стечај.

Са овим местом скопчана је плата редовног гимн. професора.

Компетенти имају своје ваљано устројене молбенице потписаном патронату поднети до 1. (13.) августа 1894. г.

Из седнице гимназијског патроната, држане у Карловци 26. јуна (8. јула) 1894.

Патронат
срп. вел. гимназије карловачке.

СТЕЧАЈ. 91 2—3

Премештајем *учитеља* Милоша Николића у трећу ортаљну мешовиту школу I. и II. разреда, остала је првочетвртна мешовита школа I. и II. разреда у Меленци без учитељске снаге, на коју се овим стечај расписује са годишњом платом од 500 ф. а. вр., која ће се месечно у напред издавати, слободним станом са две собе за учитеља и породицу му, једном собом за чељад, комором и шупом, а по могућству и баштом без подрума; огревом колико преко зиме потроши било у природи или у сразмерној наплати, како то са општином удесно буде.

Изабрани учитељ имаће све школском уредбом и дисциплинарним правилима прописане дужности у цркви и школи тачно и савесно вршити; општина задржава себи право истога по потреби у другу коју местну школу преместити.

Дужности, деловање и уживање плате настаје са 1. септембром т. г. — Рок стечају траје шест недеља после првог увршћења; молбенице ваља слати привременом управном црквено-школском одбору у Меленце.

У *Меленци*, 1. јула 1894.

М. Теодоровић, председник.

Камилавке. 25 18—20

За г. г. мирско свештенство, а по одлуци и благослову српског светог синода од 21. октобра 1893. год. од отворено плаве чоје и кадифе, з-и рађујемо и то: од најфиније чоје и кадифе. Молимо г. г. протојереје и свештенике да нам се с поруџбином обраћају.

Земун, 16. фебруара 1894. год.

С поштовањем
Витомир Марковић и Павловић,
кројачи црки. и свештен. одела и кројачи црк. утвари.

СТЕЧАЈ. 95 2—3

Отвара се стечај за *учитељско* место на *срп. вероисповедној школи у Фењу*.

Плата је: 300 фор. у готовом; 2 хвата тврдих дрва; сламе колико треба; 2 ланца оранице земље, на коју учитељ порез и остале трошкове плаћа; 10 фор. у име перовођства; леп стан са баштом; од потреба, где позван буде 50 новч.

Учитељ је дужан све прописане предмете од *Сл. Школ. Савета* предавати, певницу држати, децу у црквеном појању обучавати и пофторну школу држати.

Који су *учитељску школу у Сомбору* свршили, и испит из *мађарског језика положили*, имају првенство.

Рок је 20. јули (Св. Илија), ког ће се дана избор обавити.

Из напредне скупшт. седнице, држане у Фењу на Петров-дан.

Председништво.

СТЕЧАЈ. 108 1—2

На основу скупштинског закључка, овим се стечај отвара на једно упражњено *учитељско место* у срп. правосл. вероисповедним школама у *Карловцу*.

Плата је изабраног учитеља на годину следећа: 500 фор. а. вр. које учитељ у месечним оброцима из благајне сл. месне црквене школ. општине у напред прима; 5 фор. у име паушала; слободан стан од 1 собе (за време), кухиње и дворишта, и у име учитељског огрева 2 хвата сламе.

Изабраном учитељу спадаће у дужност: у разредима које му школ. одбор одредио буде, све школ. уредбом прописане предмете предавати; у цркви при богослужењу за једном певницом појати и децу црквеном појању обучавати.

Молиоци који ово место получити желе, имају своје ваљано снабдевене а оспособљењем из мађарског језика подкрепљене молбенице најдуже до 15. (27.) августа о. г. одбору овоме да доставе, кога ће дана и рок стечају истећи.

Изабрани ће место своје наступити и редовну плату почети примати 1. септембра о. г.

Из седнице карловског срп. правосл. школ. одбора, држане у *Карловцу* 29. јуна (11. јула) 1894. год.

Школски Одбор.

СТЕЧАЈ. 102 1—1

У српском забавишту Добротворне Задруге Српкиња Новосадкиња упражњено је место *забавље*.

Плата је: 350 ф. у готовом, 60 ф. у име стана и два хвата дрва у име огрева.

Које желе тражити ово место, нека поднесу своје молбенице са нужним документима на председништво ове Задруге до Преображења о. г.

У *Новом Саду* 9. (21.) јула 1894. год.

Председништво.

Ad Ш. С. 156 през. ex 1894.

СТЕЧАЈ. 105 1—3

Да би се у смислу решења Српског Народног Школског Савета од 29. марта (10. апр.) о. г. бр. 40./42. могао отворити 1. септембра први разред успостављене православне *српске мушке учитељске школе у Панчеву*, расписује се овим стечај на *два професорска места* у истој школи, и то једно за катихету и професора српског и црквено-словенског језика, црквеног појања и правила, а друго за професора педагогијских, природних, математичких и осталих наука, које су школском уредбом за учитељску школу прописане.

За катихету се иште, да је свршени богослов са гимназијским испитом зрелости и да је потпуно вешт црквеном појању а дужан ће бити, ако још није свештеник, ступити у свештенички чин.

За другог професора се иште, да је свршио педагогијске науке на вишем којем Педагогијуму или на свеучилишту, и да је стручни професорски испит положио.

Оба избрана професора дужни ће бити, сваки у 18 седмичних часова, све уредбом школском за први приправнички разред прописане предмете у смислу наставног плана предавати и сматраће се у смислу уредбе за српске народне школе за прве две године службовања као привремено постављени.

Плата је свакога редовног професора 1000 фор. и 10% станарине; осим тога примаће они после сваке петогодишње ревносне службе 100 фор. годишњега доплатка, а после 30-годишње службе у учитељској школи имају право на мировину у износу постигнуте плате.

Ваљано инструиране молбенице имају се до 1. (13.) августа о. г. поднети Српском прав. Народном Школском Савету у Карловцима.

У *Карловцима* 1. (13.) јула 1894.

Председништво

Српског Народног Школског Савета.

80 3—10

ЗВОНОЛИВНИЦА

ФРИДРИХА ХЕНИГА У АРАДУ

Основана 1848

Препоручујем сл. црквеним општинама и сл. управама манастирским своја у више прилика медаљама одликована и ц. и кр. повлашћена **патент-звона** која су много јача и лепшег звука од осталих звона. — Готовим **гвоздене покретне круне**, помоћу којих може се највеће звоно лако кретати, а тим је начином звоно сачувано од сваких неприлика, а особито наглашујем, да моје **патент-звоно** не може да пукне. — Даље, зготовљавам **гвоздене постаменте** за звона. — Примам и стара звона, т. ј. пукнута, да их преливам у нова по врло умереној цени са гаранцијом.

Harang- és érczöntöde szivattyú Gyár Jfj. Hönig Frigyes, Arad.

ТВОРНИЦА ВЕЛИКИХ САТОВА
П. Ђ. ПАНТЕЛИЋА У ЗЕМУНУ.

НОВЕ ТОРОЊСКЕ САТОВЕ

израђује за цркве, школе, магистрате и све јавне зграде по најновијој конструкцији (Drathseil & Stiftengang) и умереној цени, прима старе на оправку и реконструкцију.

Предрачуне шаље на захтевање бесплатно.

Сиромашнијим општинама даје на отплату.

63 8—15

ЛУДВИГ ТАУШ

позлатарски атеље за српску православну црквену уметност

у Новом Саду, дунавска улица код „Златног крста“

Препоручујем се сл. црквеним општинама за украшавање српских православних цркава. Особито стављам на знање, да имам са свим готова позлаћена и мраморисана **Владичина и матере Божије два Трона** које желим због места јефтино продати.

Даље имам на мом сложишту готових **рипида** од месинга (галвански и жеженим златом позлаћени), од кина и алпака сребра, древних и од лима, **крстова** за часне трпезе, **чирака** и **кандила** од разног метала, и **чирака** од дрвета, **полијелеја** од стакла, дрвета и бронзе од 6—48 свећа, **икона** на платну и лиму, и сваке врсте рамова.

79 3—6

„Српски Сион“ излази свако недеље па целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. На Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 24. јула 1894.

РАДУЈСЯ НЕВѢСТО НЕНЕВѢСТНАЯ.

Г. Никола Гр. Живковић у својој „Литургици или науци о богослужењу“ превео је ту реченицу овако: „Радуј се невјесто над невјестама“ (стр. 41). Ту је реченицу врло рђаво превео писац „Литургике“. Шта је хтио г. Живковић да рекне тијем „невјесто над невјестама“? „Невјеста над невјестама“ то ће рећи, да се као невјеста одликује особитим врлинама, које могу красити нев есту, те да је фактично невјеста. Али то се противи науци православној богословској. Можда ће когод рећи: Откуда ја то знам, кад нијесам богослов. Ја знам отуда, што се тај пријевод српски противи словенској реченици, јер **невѣста неневѣстная** није невјеста над невјестама него невјеста, која није невјеста, sponsa non sponsa. **Неневѣстная** је придјев и значи ону, која није невјеста. Дакле **невѣсто неневѣстная** није „невјесто над невјестама“, него невјесто, која нијеси невјеста. Словенски пријевод светога писма може се казати да је то исто што и матица, јер је сасвијем тачно преведен, а на гдјекојим је мјестима против словенске синтаксе сасвијем у духу грчком преведен. Дакле кад се што преведе са словенскога на српски тачно као што је у словенском, онда мора то одговарати и науци богословској, мора одговарати тачно матици. Да нема смисла превести **невѣсто неневѣстная** невјестом над невјестама, него невјесто, која нијеси невјеста, казује нам прва глава јеванђелија од Матеја, одакле се јасно види, да је невјеста и да није невјеста. Са овом је реченицом сродна по смислу ова: **Радуйся царице, матеродѣственная славо**, што је српски: Радуј се царице, ти славо од матере и дјевојке т. ј. јер те славе што си уједно мати и дјевојка.

Реченицом се: **Радуйся невѣсто неневѣстная** свршује православна црквена пјесма: **Возбранной воєводѣ побѣдительная**. У тој цркве-

ној пјесми није такође добро преведена ријеч **воєвода** ријечју *воєначалница*, јер се на тој ријечи види туђе обличје, нема дакле српскога обличја. А такође у истој пјесми не ће добро бити *„што си нас избављала“* него *ми избављени се од биједа*, јер у словенском гласи: **їáкw избавлшесѧ штъ злыхъ.** **Избавлшесѧ** је part. praet. act. I. од перфективнога глагола, дакле није *избављала*, него *избавила*. Такође и словенски текст није добро напштампан у „Литургици“. Овако би требао да гласи: **Возбранной воєводѣ покрывительнѧ, їáкw избавлшесѧ ѿ злыхъ, благодарственнѧ восписѣмъ ти рабы твои богородице; но їáкw имущаѧ державу непокрѣдимую ѿ всѣкихъ насъ рѣдъ свободи да зовемъ ти: Радуйсѧ невѣсто нерукотворнаѧ.**

Јов. Живановић.

ПОУКА ОНИМА, КОЈИ РЕТКО ДОЛАЗЕ У ХРАМ БОЖЈИ.

Данас доће у цркву Божју много таковијех хришћана, који врло ретко долазе у недеље дане.

Па шта то значи? Зар они не држе за своју дужност давати Богу Божје?

Не знам, шта и да им кажем за поуку, јер много би им било потребно говорити и о многом потребно би их било уверавати и доказивати им. Да, много што-шта не знају, много што-шта не верују они хришћани, који ретко долазе у храм Божји; најнужније што је за спасење душе тешко да све тврдо знају они. И како да знају и верују, кад не слушају? А где и да слушају, кад у цркви Божјој не бивају? Можно је посумњати се, да ли тврдо верују и у Бога, у биће Божје ти људи, који ретко долазе у цркву Божју; а да Га мало поштују они, то је несумњиво; кога ми поштујемо, ономе и у кућу често одлазимо, особито у изванредне, важне дане долазимо к њему неизоставно, да му одамо наше поштовање. Дакле, шта да кажем сада, на празник данашњи, и за поуку онима од нас, који, може бити, опет скоро не ће доћи у цркву Божју?... Ево шта.

Фарисеји једном послаше ученике своје Исусу Христу, да Га питају: треба ли дати данак кесару, или не? Премда су фарисеји знали, да се мора заиста данак дати кесару, ипак су послали ученике своје да питају о томе Исуса Христа, са злом су их намером послали — да би Га како-год ухватили у речи. А Исус Христос, ма да је знао, да су Га питали Фарисеји са рђавом намером, дао им је ипак одговора.

С руског превео

Онима од нас, драги слушаоци, који врло ретко долазе у цркву Божју, саветујем да се обрате, макар код куће у молитву, Исусу Христу и да Га запитају: да ли нам је потребно ради утађања Богу и ради спасења душе долазити у недељне и празничне дане у цркву Божју, или није? Не питајте са рђавом намером, но с том нашом, да вам је у истини стало до тога, да се уверите о томе, ако заиста нисте уверени, — запитајте, — и Исус Христос одговориће вам, ако ви знате Њега; не телесним већ, но душевним ушима чућете одговор Његов. Спаситељ наш, Господ Исус Христос, увек одговара оному, који Га пита за спасење своје, и тражећи себи обавештења код Њега, заиста ћете бити обавештени од Њега: Он се и онима, који Га не траже, јавља, и оне, који Га не питају путу Божјем учи.

Ви ћете рећи: на што је питати Исуса Христа, је ли потребно, је ли дужност наша долазити у цркву Божју у недељне и празничне дане, кад ми и тако знамо, да је заиста потребно долазити?

Па што ви не долазите, кад знате да је долазити заиста потребно?...

Слуга, који зна вољу господара свога и није се приправио, нити учинио по вола његовој, биће врло бијен. (Лук. XII., 47.)

Подајте кесарево кесару и Божје Богу. (Мат. XXII., 21) Амин.

У *Митровици*, 18. априла 1894.

Григорије А. Николић,
свештеник.

Не обмањујмо се у погледу бројног кретања нашег народа, а на основу кривог обрачунања изведеним резултатима.

(Наставак).

Сад да пажљиво прегледамо неке приказе, који су, у погледу бројног кретања срп. прав. народа, од стране неких и неких српских црквених општина приказане и у „Срп. Сиону“ саопштене, те да се уверимо како где стојимо. Наиме:

1., Црквена општина српско-неузинска приказује бројно кретање Срба у својој општини, и то за потоњих 12 година (1882.—1893.), те уз сваку годину ставља број рођених и умрлих, па на основу овакових података долази до тог резултата, да је прираст у Српској Неузини, рођењем, у своти од 71 душе.

Све сама обмана, а у истини сасвим друкчије стоји!

У Српској Неузини не само да се није умножио број српских становника, него се исти више смањио, жали боже, баш у самој главници — капиталу.

Ево непобитног доказа.

У Српској Неузини било је крајем

1828.	године	1961.	срп. прав.	становника.	
1847.	„	2764.	„	„	„
1860.	„	2320.	„	„	„
1878.	„	1896.	„	„	„
1890.	„	1484.	„	„	„
1891.	„	1514.	„	„	„

Као што се види у години 1847. постигнут је највећи број душа српских у свети од 2764 а године 1891. било их је на броју само 1514 душа, тако дакле за 44 године изгубљена је у главници — капиталу — свота од 1250, која свота — мучно верујем — да је до краја 1893. дакле прирастом од две године надокнађена; па да је баш и тако, опак би тамо били где смо пре 44 године били, то јест ни један корак у напред.

2., Српска црквена општина Дероњска приказује бројно кретање Срспства у свом месту, те вели да прираст за потоњих 12 година (1882. до 1893.) износи 142 душе. Другим речма, да у месту Дероњи бројно напредује Срспство.

И ово је сама обмана, јер у истини сасвим друкчије стоји, које се следећим бројевима доказује, наиме: било је у Дероњи крајем

1828.	године	1502.	срп. прав.	становника.	
1843.	„	1113.	„	„	„
1847.	године	1235.	срп. прав.	становника.	
1851.	„	1300.	„	„	„
1860.	„	1348.	„	„	„
1890.	„	1441.	„	„	„
1891.	„	1444.	„	„	„
1892.	„	1306.	„	„	„

Кад је дакле у Дероњи крајем 1828. године највећи број од 1502 душе постигнут већ био, то овај као једном већ постигнути број има се за основ узети даљем рачунању, и упоређује се са бројем од године 1892., кад је Срба на броју само 1306 било; — очевидно је дакле, да је у Дероњској црквеној општини за 64 године од капитала изгубљено — пропало — 196, који се број до 1892. године није изједначио.

У Дероњи је Срспство од год. 1843.—1891, дакле за 48 година, као што видимо, бројно напредовало, ал већ год. 1892. куд камо смањио се број Срспства за једну само годину на 138 душа, упоређујући са бројем душа за год. 1891.

Где је ту прираст?

У осталом, колики је број Срспства могао бити у Дероњи пре 161 године, види се из оне чињенице, што је год. 1733, онде четири пароха било. (Читај Летоп. за годину 1860. ч. I. стр. 52.)

3., Тако исто и ст. Футошка српска црквена општина приказује прираст српских душа за потоњих 12 година (1882.—1893.) у свети од 170.

Ал и у овом рачуну ништа друго наћи нећеш до саме обмане, а у суштини сасвим друкчије изгледа, наиме:

У Старом Футогу било је крајем

1843.	године	3604	срп. прав.	становника.	
1847.	„	3546.	„	„	„
1860.	„	2584.	„	„	„
1878.	„	2642.	„	„	„
1890.	„	2440.	„	„	„
1891.	„	2423.	„	„	„
1892.	„	2245.	„	„	„

Очевидно је, да се Срспство у Ст. Футогу за 49 година у главници са 359 душа умалило, ал уједно упада у очи и тај непобитни факат, да је број српских душа у Ст. Футогу из године у годину бар до 1892. непрестано опадао, па опет се тврди да бројно напредујемо. Жалостан, прежалостан је овај напредак!

4., У приказу црквене општине Српско-Пардањске тврди се, да је за потоњих 12 година (1882.–1893.) прирастак у свети од 86 душа. — Све сама обмана а у ствари ево како стоји.

У Српском Пардању било је крајем

1828.	године	1913.	срп. прав.	становника.	
1847.	„	1422.	„	„	„
1851.	„	1494.	„	„	„
1860.	„	1439.	„	„	„
1890.	године	1111.	срп. прав.	становника.	
1893.	„	1130.	„	„	„

По горе наведеном нашем начину рачунања, на основу истинитих података, увериће се сваки брат Србин, да је у Српском Пардању за 65 година нестало Срба у свети 783 душе, ал у приказу пак се тврди, да Српство у Пардању бројно напредује, наравно у натраг, и то рапидно у натраг.

(Наставиће се).

ДОПИСИ.

— **Са славе манастира Привине Главе.** Као што сте већ јавили, Његова Светост, св. Патријарх Георгије, благоизволео је овогодишњу „славу“ манастира Привине Главе увеличати својом високом посетом и богослужењем.

На сам дан славе, св. Аранђела, кренула је Његова Светост, са својом одличном пратњом, изјутра рано, из Кувеждина, камо је у очи дана стигла, — пут Привине Главе.

У пратњи Његове Светости били су г. г. архимандрит крушедолски Змејановић, протосинђел и професор богословије Митрофан Шевић, архиђакон и конзисторијални бележник Лукијан Богдановић, те игуман кувеждински Генадије.

На глас, да ће и кад ће Његова Светост из Кувеждина пут Привине Главе, дочекана је Његова Светост у Ердевику од Ердевичана са нарохом на челу. Његова Светост посетила је храм, захвалила се на дочеку уз топлу архипастирску реч, те наставила пут.

На бачиначком хатару, а на путу у Привину Главу, дочекали су Његову Светост Бачинчани, са својим нарохом и окружним протом г. Авакумом Стајићем.

Св. Патријарх благоизволео је сићи са кочија, а прота Јеремић, уз клицање народа, поздрави га овако:

Ваша Светости, св. Патријарше;

Преузвишени Господине!

Сиромашки, ал' од срца; скромно, ал' српски; без сјаја, ал' у поносу љубави, оданости и страхопоштовања свога, ево мене и народа мога, да се поклонимо Светости Вашој, на путу Вам светога апостолства

Ево нас, да сузама радости и захвалности оросимо пут, којим ће проћи Светост Ваша, дико свете нам цркве православне, велики добротворе народа свог, српског; највећа узданицо дана наших, љубљени и узвишени Патријарше наш Георгије!

Сва нам срца једним ударом бију, бију у љубави, преданости и благодарности Светости Вашој.

Све нам се душе једном жељом подижу у небесне висине, и моле милостивога Бога: да нам одржи Вашу Светост дуговека, а увек крепка и снажна, на славу свете нам цркве, на срећу, напредак и покоје милог нам народа!

С тим осећајима, с' том жељом и молитвом кличемо и сад, као што ћемо и од сад:

Живио свети Патријарх српски Георгије Бранковић!!

После народног клицања, приступило се к светој десници Његове Светости, за које је време Његова Светост давала народу неколико архипастирских савета. Поделив му и свој светопатријарашки благослов крену даље. Пратњи Његове Светости придружише се сад и проте Стајић и Јеремић.

На хатару привино-главскоме, а на међи шидске управне општине дочекали су Његову Светост изасланици шидске црквене општине са својим свештеницима. Поздрав је учинио парох Анастасијевић. Међу изасланицима видесмо и кр. кот. судија г. Раду Чобанића и кр. јавног бележника др. Драгутина Грчића.

Кренусмо у манастир. Глас звона манастирских већ се разлегао по красној околици, а пуцњава прангија са два брега манастирска одјекивала је, поздрављајући високог госта, а разлагујући и брду и долу, и шумици и њиви добра манастирског радост велику, да их благосиља светом десницом Патријарх српски!

Троја четверопрежна и много двопрежних сјајних кочија јурило је к манастиру.

На прагу порте манастирске дочекао је високог госта и узвишену поглавицу, Његову Светост, вредни настојатељ привино-главски игуман Теофан, у орнату са крстом у руци, уз бурно, френетичко клицање радосног народа и блаженог, што/угледа свога Патријарха! Уз игумана Теофана видесмо и архимандрита бечинског и мандатара будимског г. *Платона Телечког*, који је у очи дана славе стигао у Привину Главу, да дочека Његову Светост.

Поздрављена кратком, ал' срдачном речи *игумана Теофана*, кренула је Његова Светост под „небом“ храму манастирском, пред којим је Његову Светост поздравила опет девојчица једна из села Привине Главе.

Клицању народа не беше краја. До св. литургије примила је Његова Светост разна поздравља.

У одређено пак време пошла је на св. литургију, праћена многобројним свештенством, кроз густе редове раздраганог народа.

Пред саму литургију, по свршеном „облачењу“ наговорила је Његова Светост топлу и красну архипастирску поуку, укрепљујући свој народ у вери православној и љубави к цркви; опомињући га на верност премилостивом владару и на послушност властима и црквеним и грађанским; учећи га васпитању душе и срца и неговању хришћанских добродетељи и врлина.

Многобројни побожни народ, скупљен са разних крајева, блиске и далеке околице манастирске, слушао је топлу и благу, милу и слатку му архипастирску реч нетрепимице, сав предан оживљујућем и укрепљујућем гласу њезиноме.

Благодарност народа својој узвишеној поглавици на-архипастирској Му лепој и богатој поуци, нашла је свог израза у бурном клицању напојене му душе и раздраганог срца: живио Патријарх!

Уз Његову Светост богослужиште: архимандрит Змејановић, протосинђел Шевић, игуман Генадије, архиђакон Лукијан, те два јеромонаха, и још ђакон раванички, којега је Његова Светост благоизволела рукоположити за јеромонаха.

Целе литургије певало је честито и родољубиво црквено певачко друштво српско из Митровице. И крај малога простора, који му је на расположењу једва био; и крај загушљивости, која је сваку акустику онемогућавала, честита певачка дружина је, уз вештину свога коровође Волфа и уз вештину и пожртвовање својих чланица и чланова, испак свој задатак извршила на опште задовољство. Хвала целој дружини а именице врлом јој председнику г. Николи Ј. Поповићу.

За богатом трапезом, коју је у славу Божју и св. Арханђела, а у почаст Његове Светости, сјајно приредила позната вредноћа и гостољубивост честитог настојатеља Теофана Косовца, поздравно је „славски игуман“, јеромонах О. Никанор (из Бишше) Његовом Величанству премилостивом Цару и Краљу и љубљеноме земље господару Францу Јосифу I; домаћин игуман Теофан Његовој Светости; св. Патријарх поздравно је српском побожноме народу, који љуби своју веру и цркву а за тим домаћину игуману Косовцу, истакнув заслугу овога око подизања Привине Главе из готове јој пропасти. *Славски кум* био је, по високој одредби Његове Светости, кр. кот. судац шидски *г. Радо Чобанић*.

Здравице, до сад поменуте, саслушане су стојећки, а праћене су усклицима присутних, брујањем звона и грувањем прангија.

У славу и рад здравља Његове Светости изречено је више здравица, од којих је проте Јеремића изречена овако:

Ваша Светости! Благословите ми реч.

Поштована Господо! Служити ревно Богу најмилија је сласт хришћанину; љубити свој народ, највећи је понос Србина.

Служба Богу, то је добродетељ, којом хришћани најлепше украшују своју душу; родољубље је пак врлина, којом Србин срцу своме и на земљи блаженства наће. То је добродетељ и врлина, која много може.

А кад су оне на висини положаја великога и највећега; кад сјају и трепере са престола свето-патријарашкога; кад им је сила и моћ спојена са снагом жезла архипастирскога, — благо онда цркви и народу престола и жезла тога!

Благо цркви и народу нашем, јер им са престола патријарашког сја, а жезлом управља та добродетељ и врлина, која народима будућност јамчи, а која је себи подигла два велика олтара у узвишеној души и племенитом срцу, — промислом Божјим цркви нам дарованог, а народу, вођом народа изабраног, — светог нам и љубљеног, узвишеног и великог Патријарха нашег Георгија!

У доба данашњих искушења за веру, цркву и народ, која нам прете од рођених и нерођених, кад погледимо на свети нам и мили престол патријарашки, на тај престол до сад многих славних митрополита и патријараха српских, ми својој забринутој души православној и страхујућем српском срцу мелема и утехе налазимо. Налазимо, јер са престола патријарашког сија нам сунце велике љубави архипастирске; јер велико срце љубави св. Патријарха Георгија загрева нам живот православља и живот народно-црквене просвете.

Светлост те љубави казује нам свима, да цркву прослављати треба, да народ љубити ваља, да се народној просвети много жртвовати мора. А велика дела св. Патријарха Георгија показују нам и како се све то чинити и учинити може.

Наша народно-црквена автономија, чије установе баш данас најјачега корена хватају у животу нам народно-црквеноме; чије установе у отвореној одбрани баш данас јаку заштиту имају;

монашка школа, манастирска штампарија, школски фонд у Кулпину и други фондови школски, паша богословија, препарандија у Сомбору, значајни фонд св. Саве, Архипастирска мушка и светла одбрана против кобних црквено-политичких реформа, и цео нов живот, који се креће у цркви и школи нам;

све то спрема вечни лист у историји наше цркве народа, на којем ће народна благодарност истинитог суда историјског исписати дично име великога Патријарха српског Георгија Бранковића, око чијег имена ће се и од данас скупљати и прибирати све то више сјајни зраци светлих и великих будућих дела Његових — дао Му Господ само дуга века и крепкога здравља.

А ради тога, и кад смо сретни данас, свети Патријарше наш, да се у задужбини деспота српског св. Јована Бранковића можемо поклонити св. Патријарху српском Георгију Бранковићу, дозволите нам, да широм отворимо срца своја Светости Вашој, и да Вас и данас уверимо о страхопоштовању своме, о љубави и искреној оданости својој, али и о готовости и одлучној вољи, да, скупљени око Ваше Светости као деца око духовнога оца, као стадо око Архипастира, као многоискушани народ око поглавице своје, са Вашом Светости заједнички све силе своје посветимо великоме делу препорођаја народно-црквеног нам, којем препорођају велики Патријарх српски Георгије Бранковић основе положи и услове поставља.

Дозволите нам, свети Патријарше и велики добротворе српски, да из тако отворених срдаца принесемо и данас Светости Вашој дубоку своју благодарност на доброчинствима Вашим, већ до сад цркви и народу учињеним; а уједно и синовску народну захвалност, данас овде искупљеног народа Вашег, којега својом присутношћу, својом Архипастирском речју и поуком охрабристе и подигисте, у вери утврдисте, у љубави цркви својој ојачасте, добродетељи и врлини научисте, а који Вам кличе поносан и радостан:

да живи велики добротвор цркве и народа!

да живи св. Патријарх српски Георгије Бранковић!!

Бурно клицање присутних стишало се тек, кад је устала Његова Светост, да одговори бурном клицању том.

Његова Светост изјави, да је све што чини и што жели учинити чисти излив Његове љубави цркви и народу Његономе; и да не тражи за то признања у другоме чему, него у слави св. цркве и у напретку свога народа; а моли и сам Бога, да му подари века, како би могао учинити што учинити жели за ту славу и напредак тај.

Још бурнијим клицањем: живио св. Патријарх! присутни су изразили Његовој Светости захвалност на речи Патријарашкој; а у својој души понели су утврђено уверење, да ће велика душа и племените срце св. Патријарха Георгија Бранковића цркви и народу своме основати леп ше дане будућности њихове. —

Сутра дан благоизволела је Његова Светост посетити и прегледати цркве у Беркасову, Шиду и Бачинцима.

И ако је та посета била изненадна, у сваком месту је дочек био у присутности многобројног народа, који је хитао, да види и чује своју љубљену духовну поглавицу.

Његову Светост су у храмовима, после кратког молебствија, поздрављали, у име верних, дотични нароси местни, а Његова Светост је на сваки поздрав одговарала благом захвалницом и топлом архипастирском поуком.

Његова Светост благоизволела је у Беркасову свратити и у парохијски дом, а у Бачинци се мало одморити у парохијском дому код протојереја Јеремића, где се пратња Његове Светости прихватила и малим закуском.

Из Бачинаца вратила се Његова Светост у Привину Главу на парастос, који је по правилу учињен покојницима манастирске обитељи и покојним манастирским ктиторима и приложницима.

У 6 сахати после подне вратила се Његова Светост на конак у Кувеждин, испраћена срдачним и одушевљеним усклицима присутних, уз грување звона и топова.

У име целог, на слави манастирској искупљеног народа, у име оне узвишене цељи светог архипастирског апостолства, у којој је Његова Светост походила и „славу“ у Привиној Глави и околна места, нека је најдубља синовска захвалност св. Патријарху српском, преузвишеном Господину Георгију Бранковићу!

Окрепљена душа народа овдашњег у св. православљу; утврђени поносе његов у осећају српском; напојена му душа и срце благом и апостолском речи свога љубљеног Патријарха, — мила нека је награда Његовој Светости за све труде и подвиге, које је на томе апостолском путу поднети имала.

А народ ће се наш, ових крајева, увек са насладом сећати и деци својој поносно причати своју радост, своју срећу, коју је уживао, гледајући и слушајући великога добротвора народнога, св. Патријарха Георгија Бранковића.

Сећаће се, приповедаће, и увек клицати:

Живио св. Патријарх Георгије!!

—р—

— **Високопреосвећени Господин Герман Опачић Епископ, новосадско-бачки на слави у св. арханђелској ковиљској обитељи дне 13. јула о. г.** И ове године о дану св. Архистратига Михаила и Гаврила обављена је храмовна слава у задужбини св. Саве, у манастиру Ковиљу, али свечаније него обично, јер ју украси сјајном архијерејском службом Његово Високопреосвештенство Господин Герман Опачић, Епископ новосадско-бачки.

Још у очи самог славља прикупљао се српски православни народ са свију страна у великој мери.

Слободно се може рећи, да је на овој слави после раваничке највише православног побожног народа.

Долазак свој заказао је високопреосвештени владика за 6 часова у вече, у очи славе, а дошао је преко Карловаца.

На нашој страни, а на самом Дунаву дочекао је милог госта прeч. г. М. М. Папић, окружни прота шајкашки, са г. Е. Степановим, тителеским парохом, и поздравио са неколико искрених и топлих речи добродошлицом на земљишту подручја му шајкашког први пут.

Високопреосвештени Г. Епископ бијаше пријатно дирнут овим знаком пажње, рече, да радо долази у народ, јер му је мио и драг.

У заказано време стигао је високопреосвештени Г. Епископ пред св. обитељ.

Пред великим дверницама простране порте дочекало је свештенство обојег реда у орнату високог госта, и ту га је поздравио у име свештенства и народа г. домаћин-игуман Мирон биранм речма, пуним усхићења.

Високопреосвештени захвалив топлим речма свештенству и народу, који већ у великом броју скупљен беше, уђе у храм божји, где се Богу помоли, и за тим га свештенство и народ кличући отпратише у одаје за њ спремљене.

Ђденије отслужио је на достојанство славског игумана инсталирани професор богословије јеромонах г. И. Зеремски са два јеромонаха, два свештеника и ђаконом.

Сутрашњи славски дан донео је многе и многе нове госте и посетиоце св. обитељи, те се сав дом, и све што је око њега препуни побожним народом, који једва чекаше да почне св. литургија, да сагледа високопреосвештеног новог владику, да му целује св. десницу, из које ће примити благослова и укрепљења, те да оснажен пође сваки своме дому.

Архијерејска литургија поче у 9 часова уз сјајну асистенцију: окружног проте жабаљског, славског игумана, 12 свештеника и калуђера и ђакона.

Величанствени а пространи храм божји није могао ни приближно да схвати у себе ни један део непрегледног православног народа, који се свом снагом упињаше, само да дође колико је више можно у близину св. владици.

Пре него што је почела божанска дивна архијерејска служба изговорио је високопреосвештени Г. Епископ са амвона народу дивну беседу, пуну лепе поуке, црпљене из богате ризнице евангелске, зачињену великом љубави, мáром и одлучном вољом св. владике, да продре до дна душе народа око Њега скупљеног, те да му тамо дубоко усади све оно, што је добро и лепо, узвишено и племенито, а што ће бити на добро, напредак и срећу св. цркви православној и љубљеном Му народу, духовној пастви Његовој.

И заиста је св. владика потпуно извршио, што је у одговору на поздрав домаћина-игумна у очи дана славља рекао, а рекао је, е дође, да се види са народом, да га поучи, научи, укрепи, оснажи, да срцем срцу проговори ..... и поучно је, научно, укрепно, оснажно, одушевио — проговорио је, и златне Му речи бијаху!

Колико је високопреосвештени Г. Епископ у жицу погодио у свештенства и народа, најбољи је доказ оно урнебесно клицање, коме не беше краја: да живи св. владика!

Обичај, да се нарочито у оваким приликама на почетку службе проповед изговори, заиста је врло практична, јер и сам проповедник је у пуној снази и свежини, а народ још незаморен, те му је живља пажња и памтење јаче, а после снега тога и ефект већи.

Службу, на којој је св. владика за чтеца посветио клирика-искушеника г. Илију Белеслијног и још два манастирска ђака, трајаше до 1 часа по подне.

Тога дана владање тако речи тропска врућина, на шпак св. владика показа заиста велику истрајност, која се може наћи само у оној великој љубави, што ју високопреосвештени носи у грудима за цркву и народ Му мили и драги!

По св. литургији пошена је литија око храма, и сад тек настаде живо тискање и отимање, ко ће пре да стигне до св. владике, да прими благослова, свежине душе и тела, здравља и крепости телесне и душевне од по које капљице освећене јорданске водице, што се на топлом и светлом божјем сунцу као бисер-зрна преливаху падајући као тиха росна дажда на све оне, што ју жудно изгледаху!

Вера твоја нека те спасе — па нека ти буде по вери твојој, морао је сваки пожелети, ко је год видео силни телесни недуг, али и ону јаку веру у моћ молитве, у моћ благослова св. деснице високопреосвештеног Г. Епископа. Нека им Бог и св. Архангели буду на помоћи, нека им благослов св. владике низведе благослова деснице божје!

По служби божјој приређено је домаћин-игуман као и сваке иначе године о том дану сјајну гозбу за преко стотину гостију под сеницом за ту прилику удешеном; ђаконије беше задоста, те је свако могао сада напитати и тело своје до миле воље.

Славски кум бијаше епархијски школски референт г. Ст. В. Поповић, који је са високопреосвештеним Г. Епископом из Новог Сада дошао и својим богоданим му здравим и неисцрпним хумором, живом и разборитом а родољубивом речи потенцирао раздрагапост, што је владала у свију, кад им се даде прилика, да могу лицем к лицу гледати свога омиљеног владику!

У име народа овога, у који први пут радо и вољно уђе високопреосвештени владика Герман по своме узвишеном апостолском позиву, у име свештенства, које се нада, да ће му св. владика бити и отац и мајка и добар путевођа у животу, нека је и овде искрена хвала и слава св. владици на љубави, коју је из своје резиденције у груди понео, да је просне по народу Своме, да га научи како му ваља добро пригрлити а зло одбацити, те да му свагда добро буде у животу!

У овим тешким и пуним искушења по веру и уздрмани морал дневима, улазак у народ Његовог Високопреосвештенства Г. Германа од еминентне је важности, на за то и од своје стране, молећи се Свезишњем за дуг и здрав живот св. владици нашем кличемо: Живио на поносе, утеху и добро цркви и народу Твоме!

У *Шајкашкој* по св. Архангелу 1894.

—л —ов.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Прилози фонду св. Саве.**) Уредник овог листа, протојереј *Јеремић*, отпремио је високославном Саборском Одбору свету од 10 фор., што је скупио згодном приликом у *манастиру Хопову*, и свету од 17 фор. скупљену у *манастиру Бечињу*.

— (**Завештаји на народне добротворне цели.**) Гђа *Љубица* удова *Радишићка*, родом из Српског Крстура, која живи сада у *Сегедину*, завештала је 5000 фор. као фонд, из кога ће се два богослова изображавати; даље је одредила 4000 фор. на „фонд св. Саве“, а 1200 фор. на српски учитељски кон-

викт у Новом Саду. Све те завештаје уложила је честита добротворка у штедионицу, а после смрти њене предаће се дотичним фондовима. — У *Ковину* преминуо је 1. јуна о. г. *Ђорђе Конатровић*, који је оставио све своје имање у износу око 4000 фор. српској црквеној општини Ковинској, с том жељом, да се од прихода тога имања исплаћује сваке године певачком друштву по 50 фор., а остатак прихода да употреби црквена општина на што она за добро нађе. Покојник је умрло у 47-ој години живота свога, а био је више година члан срп. црквеног певачког друштва у Ковину. — У *Новом Саду* преминуо је 23. јуна о. г. *Стеван Јефтић*, председник српске црквене општине новосадске и посланик на последњем народно-црквеном сабору, који је оставио ове легате: фонду српске велике гимназије новосадске 500 фор., српској црквеној општини за иконостас саборне цркве 500 фор., српском учитељском конвикту 100 фор., срп. певачком друштву 100 фор. и српској занатлијској задруги 50 фор.

— (**У бугарском часопису „Селянинъ“**) читало ове, нажље достојне, *белешке:*

— 12. Јуна о. г. положен је темељац-камен за *нову цркву при српском подворју на Солунски у Москви*, која се посвећује св. Сави, првом архиепископу и просветитељу српском. Градња те нове цркве настаде иницијативом настојатеља српског подворја архимандрита *Кирила*, а средства даде И. И. Силуанов. При полагању темеља присуствоваше осим мецене Силуанова и српска ђачка младеж, неки чланови српске колоније и силна публика.

— У Варшави се почела градити нова црква православна, за коју ће се, по прорачуну, потрошити 1,400.000 рубаља, а кад се она коначно уреди и украси, досећи ће сума трошка до 1,750.000 рубаља. Грађевни одбор располаже у овај пар са свотом од 350.000 рубаља.

— Ове године навршује се 55 година службе архијерејске св. патријарха Александријског Софронија. Он је син цариградског Грка Фотије Староса, а родио се 1798. г. Од год. 1864. налази се у патријаршком сану. Најпре беше патријархом Цариградским, а после Александријским. Као Александријски патријарх носи име Софронија III.

— Пошто је *грчка православна богословска школа у Халки* сасвим порушена услед последњег земљотреса у Цариграду, то је св. патријаршки Синод решио, да се свршени богословима падају дипломе на основу писменог испита, а другим ученицима да се даде допуст на годину дана. За то време намерава патријаршија да се на сваки могући начин из нова подигне богословска школа, наравно од добровољних прилога. Л. Б.

Списак

чланова „Св. Савског фонда“ почевши од 1. маја 1894. до краја године 1894., који су обећали уплаћивати по 1 фор. месечно, и који су уплатили прилог за свагда.

Тек. број	Име и презиме	Уплатили месечно фор.	Уплатили за свагда фор.
1	Кира пл. Милекић	3	—
2	Паја Панаотовић	3	—
3	Јован Ј. Поповић	—	10
4	Јован Секулић	3	—
5	Јоца Костић Звезда . . .	3	—
6	Спаса Крстоношић	3	—
7	Др. Стеван Најдић	1	—
8	Адам Драгутиновић	—	5
9	Др. Александар Рокнић . .	3	—
10	Стаиковић и Шљивовачки .	—	3
11	Бока Крстић	—	5
12	Јоца Месаровић	—	2
13	Милан Симуновић	4	—
14	Никола Ј. Поповић	—	10
15	Др. Влада Чобанић	—	10
16	Петар Кулић	—	10
17	Глиша Вукајловић	2	—
18	Глиша Мијић	3	—
19	Ђорђе Петровић	3	—
20	Ђорђе Срећковић	8	—
21	Паја С. Георгијевић . . .	—	2
22	Јован Мијић	—	5
23	Макса Прокић	—	3
24	Павле Баришић	—	2
25	Петар Јеремић	—	2
		39	69
	Свега . .	108 фор.*)	

У *Митровици*, 11. јула 1894.

А. Стајић, окр. прота.

*) Овај новац уложен је у новчани завод Митровачки и предаће се крајем године.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

— **Упутство за црквено проповедништво (Омилитика).** По Таворову и другима ауторима саставио *Светолик И. Ранковић*, професор. — Ову је књигу наградио Архијерејски Сабор са 250 динара из црквеног фонда. — Београд, штампарија Петра К. Танасковића 1894. — 8-ка, стр. 114. — Цена 1.50 дин.

— **Апостоли и Еванђеља празнична и недељна преко целе године.** На српски превео † *Платон Атанацковић*, бив. епископ православне источне цр-

кве у богоспасајемој епархији бачкој. Прегледао и поправио оба текста *протојереј Гаврило Боларић*, катихета сарајевски. — Панчево, 1894, накладa књижаре Браће Јовановића. — 8-на, стр. 265. — Цена 75 новчића, а тврдо укоричено 1 фор.

— (**Српска књига за народ.**) Приуготовио сам и предузео сам да издам читав низ разноврсних поучних књига за народ, из којих ће сваки Србин моћи да научи оно што му ваља да зна о себи, о своме роду, о својим правима и дужностима, и о земљи, на којој живи свеколики род и народ српски. Свака од тих мојих књига биће прије свега *српска* књига за *нејаког* Србина, ал ипак из ње би и господа српска имала по што год да занаме. За то ће свака од тих мојих књига, поред свога посебног имена, носити један оних натпис: **Српска књига за народ.** Али опет свака појединa књига чиниће са свим посебну цјелину. Тај низ отвориће, у име божје, још низ обећаном, књигом: **„Срби у давнини“.**

Отварам претплатни упис на **„Србе у давнини“**, па молим све пријатеље српске књиге и чуваре српског поноса, нека се претплате на ову књигу и нека се сваки у своме крају живо зауме за скупљање претплатника.

Књига је већ ушла у штампу и на скоро ће изаћи. Али што прије претплата стигне — тим прије ће и књига изаћи.

Претплату и све поруке треба слати на адресу: **Сима Лукин Лазић. Загреб, Хрватска.** Новац из цијеле Аустроугарске шаље се поштанском упутницом (Postanweisung), а ван Аустроугарске само запечаћеним новчаним писмом. Молим, да сваку своју адресу тачно и читко назначи.

„Срби у давнини“ изићиће око 12 штампаних табака (до 200 страна средње величине), а цијена је књизи само **50 новчића** или **једна круна** или **један динар.** Шта више: ко се у напријед непосредно код мене претплати бар на десет примјерака — добија на дар сваки пети примјерак, то јест, 20% рабата у књигама. А продавцима књига и скупљачима претплате дајем 30% рабата од скупљеногa готовог новца, а поштарину — разумије се — сноси наручилац.

Али, да бих народу могао дати ову књигу по тако ниску претплатну цијену, морам да је штампам у 5000 примјерака. И само тако ћу моћи скрпити крај с крајем, ако се свих пет хиљада примјерака распродају у најкраћем року. А ја се и надам, да ће моја Србадија неће оставити на цједилу. И само у тој нади ево почех, да више не почињем и не устанем на овоме мучном послу.

Загреб, на Петров дан 1894.

Сима Лукин Лазић.
(Врач потаћач).

ОГЛАСИ.

С. О. 2441. ех 1894.

СТЕЧАЈ. 112 1—3

Ради попуњења *једнога стипендијскога места у ново основаној богословској заклади Данила и Луке Бањанина* овим се расписује стечај

Годишња стипендија износи 300 ф. авр., а издаваће се у десет месечних оброка по 30 ф. авр.

Просиоци за ову стипендију могу бити само Срби источно-православне вере, слушаоци срп. прав. богословског училишта у Карловцима.

На ову стипендију имаде првенство потомство од рођене *браће* завештатељеве: Стевана, Лазе, Василија, пок. Николе и Станка Бањанина; из њих долази потомство рођених *сестара* завештатељевих; из њих долазе на ред потомци од *полубраће* (стричевића) и *полусестара;* из њих долази младеж оних становника оићине јошанске, роднога места завештатељева, који носе име *Баљанин;* из њих имају првенство добра сиромашна *деца истога села Јошана у Лици*, најпосле пак могу добити ову стипендију Срби источне прав. вере *округа личко-оточкога*.

Међу просиоцима ове стипендије како сродницима тако и несродницима имају првенство они, који су сиромашнији и боли у науци.

Молитељи имају своје ваљано, исправама о народности и вероисповести, успеху у науци, о стању здравља и имаовинском стању инструјисане молбенице најдаље *до 19. (31.) августа 1894. поднети Њ. Високоблагородију г. Петру пл. Јурковићу*, поджупану жупаније сремске *у Вуковару*, као председнику закладателем именованих поузданика за подељивање ове стипендије.

У *Карловцима*, 15. (27.) јула 1894 год.

Председништво
Саборског Одбора.

С. О. 2438. ex 1894.

СТЕЧАЈ. 109 1—3

Ради попуњења *два*, евентуално *три стипендијска места у закладу пок. Гавре Адамовића* овим се отвара стечај.

Стипендија из ове закладе износи годишње 300 ф. авр. за ученике средњих школа, а 400 ф. авр. за слушаоце академијских наука.

Стипендију могу получити сиромашни ученици српске народности и православне вероисповести, који су доброг владања, марљиви и добро се уче.

Сродници оснивачеви имају првенство.

Питомци ове стип. закладе могу своје науке само у отачаственим заводима у Угарској и Хрватској и Славонији слушати, а само се по дозволи вис. кр. уг. владе могу и у иностранству учити.

Молитељи треба да поднесу своје крштеним писмом, школском сведоџбом, сведоџбом сиромаштва и лечничком сведоџбом о том да су здрави, обложене молбенице до 19. (31.) августа 1894. *саборском одбору у Карловцима*.

У *Карловцима*, 15. (27.) јула 1894. год.

Председништво
Саборског Одбора.

С. О. 2439 ex 1894.

СТЕЧАЈ. 110 1—3

Ради попуњења *стипендијске места за стружку трговачку у закладу Петровић-Харишa* овим се расписује стечај.

Стипендију из ове закладе, која износи год. 300 фор. авр., могу получити само младићи српске народности и источно-православне вероисповести из земаља угарске круне, а изабрани питомац моћиће своју стипендију само у наставном којем заводу у земљама угарске круне, а тек изнимно и по дозволи вис. кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе и у којем заводу у другој половини аустро-угарске монархије или у иностранству уживати.

При једнаком својству молитеља имају првенство они, који су без имања, пред онима, који таковога поседују, а у истим околностима имају првенство пре свих сродници оснивача пок. Марије Харишa рођ. Петровићеве и мужа јој пок. Григорија Харишa из Земуна.

Молитељи имају своје, крштеним писмом, лечничком сведоџбом о калемљењу богиња и ставу својег здравља, школском сведоџбом о до сад свршеним наукама и најпосле сведоџбом политичне власти о својем имовном стању обложене молбенице *саборском одбору у Карловцима* најдаље до 19. (31.) августа 1894. поднети.

У *Карловцима*, 15. (27.) јула 1894.

Председништво
Саборског Одбора.

С. О. 2440. ex 1894.

СТЕЧАЈ. 111 1—3

Ради попуњења *два, евентуално и више стипендијских места у закладу пок. Борђа илем. Сервијског* III. разреда, појединце са 105 фор. авр. годишње стипендије, овим се расписује стечај.

Стипендију из ове закладе може получити овај ученик српске народности и православне вероисповести, који се добро учи, примерно влада, који је сиромашног стања, а навршио је 12-ту годину својег живота.

Питомци III. разреда ове стип. закладе могу се временом, ако све једнако буду имали потребну квалификацију, промаћи у више стипендијске разреде и то: у II. разред са год. стипендијом од 157 фор. 50 нов. авр. и I. разред са год. стипендијом од 210 фор. авр., и имају у том погледу првенство пред другима, који те стипендије несу уживали.

Молитељи треба да поднесу своје крштеним писмом, школском сведоџбом, сведоџбом сиромаштва и најпосле лечничком сведоџбом о том да су здрави, обложене молбенице до 19. (31.) августа 1894. *саборском одбору у Карловцима*.

У *Карловцима*, 15. (27.) јула 1894.

Председништво
Саборског Одбора.

Камилавке. 25 19—20

За г. г. мирско свештенство, а по одлуци и благослову српског светог синода од 21. октобра 1893. год. од отворено плаве чоје и кадифе, израђујемо и то: од најфиније чоје и кадифе. Молимо г. г. протојереје и свештенике да нам се с поруџбином обраћају.

Земун, 16. фебруара 1894. год.

С поштовањем
Витомир Марковић и Павловић,
кројачи црк. и свештен. одела и кројачи црк. утвари.

48 8—10

КУРС
ЗА ЈЕДНОГОДИШЊЕ ДОБРОВОЉЦЕ
У СУБОТИЦИ.

Они младићи који нису свршили средње школе и немају *испита зрелости*, који би морали код војске **три** године служити, *могу добити дозволу* да **једну** годину као добровољци служе, али морају пријамни испит пред главним заповедништвом војеним положити.

За овај испит може се у моме заводу спремити. Од мојих ученика многи су већ добили дозволу за полагање испита, многи су исти положили, њихово време у војсци одслужили и сада су *официри у резерви* а многи сада у војсци служе.

Ко би се желио у моме заводу спремити за испит, нека се изволи на мене обратити, где ће опширно унутсто добити.

Приправници не могу бити млађи од 17, као ни старији од 20 година.

Леополд Ландесман

СТЕЧАЈ, 99 2—3

У *Текелијином будимпештанском стипендијском заводу* упражњена су за школ. год 1894./95. *три* питомачка места, на која се овим стечај отвара.

Сваки питомац уживa слободан стан у заводу, лечење, огрев, послугу и осветљење за 7 зимских месеци и 300 фор., ако слуша науке на универзитету или политехници, а 250 фор., ако је гимназиста VII. или VIII. разреда.

Од питомца Текелијина завода тражи се ова квалификација: а) да је сиромах и да је савршено здрав; б) да се добро владао и да је врло добар успех у наукама показао; в) да је грађанин земаља круне св. Стевана, да је српске народности и православне вере; г) да је свршио барем VI. гимназијски разред или да је свршен реалац или да слуша правне, медицинске и филозофске, или пак политехничке науке на свеучилиштима у Будимпешти. Првенство — при избору — при једној квалификацији имају слушаоци факултетских наука.

Потражитељи на питомачка места дужни су да искажу ову квалификацију крштеним писмом, сведоџбом о матерњалном стању родитеља или потврђеном среском области; гимназисте и реалци сведоџбом о испиту зрелости; универзитетски слушаоци сведоџбом о испиту зрелости и сведоџбама односно колоквијама од последње две године.

Сваки питомац је прво условно изабран, док га заводски лечник не прегледа, да ли је телом и душом савршено здрав.

Молбенице се имају послати до 3. (15.) авг. 1894. год. Надзорништву Текелијина Завода у Будимпешти (Zöldfa-utcza 25 sz.).

У *Будимпешти* 3. (15.) јула 1894. год.

Барон Федор Николић,
председник.

СТЕЧАЈ. 113 1—2

На основу решења Сл. Епарх. Школ. Одбора бр. 213/179 ex 1893. расписује се стечај за *учитељску* на српско-народној вероисповедној школи у *Пивницама* (у Бачкој).

Плата је 400 фор. у готовом новцу. Слободан стан: две собе, кујна, комора и штала и башта у стану. За огрев (свој) два хвата сламе.

Изабраној учитељици спада у дужност све законом прописане предмете у додељеним јој разредима предавати, додељену јој децу у пјевиј обучавати и поп'горну (женску) школу држати.

Молбенице ваља до св. Преображења (6. августа) црквеној општини послати, када ће се и избор обавити.

Из седнице срп. прав. црквене општине Пивничке, држане 10. јулија 1894 год.

Лазар Димић
перовођа.

Ђорђе Добројевић
парох и председник школски

Ad III. C. 127. presa. ex 1894.

СТЕЧАЈ. 104 2—3

Ради попуњења упражњеног места једног *помоћног учитеља за математику и природне науке у српској вишој девојачкој школи у Панчеву* овим се расписује стечај.

Молбенице за ово место имају се најдаље до 1. (13.) августа ове године Српском Народном Школском Савету у Карловцима поднети.

Молиоци имају доказати, да су Срби православне вере, да су оспособљени учитељи и да српским језиком потпуно владају. У случају, ако немају стручнога оспособљења за грађанске школе, дужни ће бити и ово себи после избора у најкраћем року прибавити.

У дужност изабранога учитеља спада предавање математичких и природних наука у сва 4 разреда поменуте школе а по околностима још и обучавање у цртању, краснопису или у другом којем наставном предмету.

Плата је помоћног наставника 800 фор. годишње, но без станарине и десетогодишњих доплатака.

У *Карловцима* 1. (13.) јула 1894.

Председништво
Српског Народног Школског Савета

СТЕЧАЈ. 106 2—3

По налогу слав. Епарх Школ. Одбора у Вршцу од 8-ог маја 1894. Е. 389. III. 26. 1894. год. овим се ради попуњења *учитељског места* на вероисповедној српској школи у *Великој Маргити*, Торонталској жупанији, стечај расписује.

Плата је учитељу 300 фор. а. вр. у готовом новцу, слободан стан у школском здању са врло лепом баштом, где има и шпалир засађен виновом лозом; један и по јанак оране земље, на коју учитељ порезу плаћа; два хвата тврдих дрва, и два хвата сламе за огрев, и од погреба где позват буде 50 нов.

Учитељу спада у дужност све предмете високим уредбама прописане предавати, децу у црквеном појању обучавати, и десну певницу држати.

Рок стечаја траје до 7. августа т. г. по с. к.

На ово место компетовать могу само они који су у Сомбору за учитељско звање оспособљени, и који су као такови и положили испит из мађарског језика.

Првенство пак имају они, који се лично пријаве и у цркви при служењу св. литургије појали буду.

Молбенице имају се слати на потписани школски одбор.

Велико Маргита 10. јула н. с. к. 1894. год.

Мита Николин,
перовођа.

Васа Стоић,
председник.

Срп. прав. црквено-школска Општина у Старом-Бечеју.

Бр. 141/ех. 1894 Ц. О.

СТЕЧАЈ. 114 1—1

У стипендијској закладi баронице Еуфимије Јовићке отвара се стечај на *три места* и то: 1.) за слушаоца *ниже гимназије, реалке* или *грађанске школе*, са годишњом стипендијом од 250 ф.; 2.) за слушаоца *стручне занатлијске* или *занатлијско-цртачке школе*, са год. стипендијом од 250 фор.; и 3.) за слушаоца *средње занатлијске школе*, са год. стипендијом од 350 фор.

Рок искању траје до 6. (18.) августа о. г. Само се оне молбе узимају у обзир које дотле стигну.

Молитељи треба да приложе ове исправе уз молбу: а.) крштено писмо, за доказ да су Срби православне вере, б.) школску сведоџбу од последњег течаја, в.) лечничку сведоџбу о своме здрављу, г) сведоџбу о сиромаштву као и о моралном владању.

Изабрани питомци морају по закладном уставу слушати науке на јавним заводима у земљама св. Стевановe круне.

По вољи оснивачице првенство имају они, који су родом Старо-Бечејци, ако им је општа оцена бар добра. Тек ако ових не буде, онда — по реду способности — долазе у обзир и други ученици, који су православни Срби а из земаља св. Стевановe круне.

Ни један питомац не сме уживати још коју стипендију у исто време.

Из одборске седнице српске православне црквене општине *у Старом Бечеју* 10. (22.) јула 1894.

Јован Чиплић
заменик перовође.

Др. Арон пл. Војновић
председник.

СТЕЧАЈ. 93 3—3

Одласком г. Михаила Радановића, срп. нар. учитеља, овим се расписује стечај *за учитеља* мушких разреда у *Тиса-Хиботу*. (Торонтал, у протопопијату Вел. Кикиндском.)

Плата је учитељу у готовом новцу 400 ф. а. вр., 2 ланца добре оране земље (на коју ће учитељ порезу плаћати), слободан стан са баштом и огревом.

Изабрани учитељ дужан ће бити школском уредбом прописане предмете деци предавати, у цркви недељом, свецом и празником, као и у ускршњи пост средом и петком, на јутрењу и преждеосвећеним литургијама појати.

Рок пријаве до 15-ог Августа по ст. кал. о. г.

Изабрани учитељ ступиће у звање 1-ог сент. по новом.

Из седнице школ. Одбора, држане у *Тиса-Хиботу* 29-ог јуна 1894.

Васа Замуровић
учитељ и перовођа.

Јоца Милосав
председник шк. одбора.

Ad III. C. 149 pres. ex 1894.

СТЕЧАЈ. 103 2—3

Ради попуњења упражњеног места *помоћног учитеља за мађарски и немачки језик у српској вишој девојачкој школи новосадској* овим се расписује стечај.

Молбенице за ово место имају се најдаље до 1. (13.) августа ове године Српском Народном Школском Савету у Карловцима поднети.

Молитељи имају доказати, да су Срби православне вере, да су оспособљени учитељи и да потпуно знају како српски, тако и мађарски и немачки језик. Првенство имају они, који су за наставу у мађарском језику у грађанским и вишим народним школама оспособљени. Ако изабрани не би имао овог оспособљења, мораће га после избора у најкраћем року себи прибавити.

Изабрани учитељ дужан ће бити осим мађарског и немачког језика по околностима још и други који предмет у поменутој школи предавати и обвезан је 18—20 наставних часова преко седмице држати.

Са овим учитељским местом скопчана је учитељска годишња плата од 800 фор, но без станарине и десетогодишњих доплатака.

У *Карловцима* 1. (13.) јула 1894.

Председништво
Српског Народног Школског Савета.

СТЕЧАЈ. 108 2—2

На основу скупштинског закључка, овим се стечај отвара на једно упражњено *учитељско место* у срп. правосл. вероисповедним школама у *Карлову*.

Плата је изабраног учитеља на годину следећа: 500 фор. а. вр. које учитељ у месечним оброцима из благајне сл. месне црк. школ. општине у напред прима; 5 фор. у име паушала; слободан стан од 1 собе (за време), кухиње и дворишта, и у име учитељског огрева 2 хвата сламе.

Изабраном учитељу спадаће у дужност: у разредима које му школ. одбор одредио буде, све школ. уредбом прописане предмете предавати; у цркви при богослужењу за једном певницом појати и децу црквеном појању обучавати.

Молиоци који ово место получити желе, имају своје ваљано снабдевене и оспособљењем из мађарског језика подкрепљене молбенице најдуже до 15. (27.) августа о. г. одбору овоме да доставе, кога ће дана и рок стечају истећи.

Изабрани ће место своје наступити и редовну плату почети примати 1. септембра о. г.

Из седнице карловског срп. правосл. школ одбора, држане у *Карлову* 29. јуна (11. јула) 1894. год.

Школски Одбор.

Бр. 23. М. Шк. Од. 1894.

СТЕЧАЈ. 101 2—3

На сомборској српској вишој девојачкој школи овим се отвара стечај на *место помоћног учитеља* односно учитељице за рачун, географију и историју, а према околностима и за друге предмете.

Од компетената се тражи, да имају учитељско оспособљење и осим тога и оспособљење за учитеља односно учитељицу за грађанске школе. Компетовати могу и они оспособљени учитељи народних школа који се обвезали буду, да ће испит за грађанске школе накнадно положити, но у том случају ће се сматрати само за привремене.

Сваки изабрани и потпуно квалификовани учитељ односно учитељица, две године дана служи у привременом својству и тек по истеку тога времена добија декрет и постаје сталним учитељем.

Са овим местом скопчана је годишња плата од 800 фор. а. вр.

Рок стечају излази од првог дана публиковања у званичном листу „Српском Сиону“ па за четир недеље дана.

Изабрани учитељ примиће своје учитељско звање од 1. септембра о. г., од када ће и плату добијати.

Из седнице м. Шк. Одбора, држане у *Сомбору* 8. (20.) јулија 1894.

Жарко Ј. Поповић, зам. перовођа. Н. Ђ. Вукићевић, председник м. Шк. Одбора.

СТЕЧАЈ. 91 3—3

Премештајем *учитеља* Милоша Николића у трећу ћрталну мешовиту школу I. и II. разреда, остала је првочетвртна мешовита школа I. и II. разреда у Меленци без учитељске снаге, на коју се овим стечај расписује са годишњом платом од 500 ф. а. вр., која ће се месечно у напред издавати, слободним станом са две собе за учитеља и породицу му, једном собом за чељад, комором и шупом, а по могућству и баштом без подрума; огревом колико преко зиме потроши било у природи или у саразмерној паплати, како то са општином удесно буде.

Изабрани учитељ имаће све школском уредбом и дисциплинарним правилима прописане дужности у цркви и школи тачно и савесно вршити; општина задржава себи право истога по потребн у другу коју местну школу преместити. Дужности, дежовање и уживање плате настаје са 1. септембром т. г. — Рок стечају траје шест недеља после првог увршћења; молбенице ваља слати привременом управном црквено-школском одбору у Меленце.

У *Меленци*, 1. јула 1894.

М. Теодоровић, председник.

Ad Ш. С. 156 през. ex 1894.

СТЕЧАЈ. 105 2—3

Да би се у смислу решења Српског Народног Школског Савета од 29. марта (10. апр.) о. г. бр. 40./42. могао отворити 1. септембра први разред успостављене православне *српске мушке учитељске школе у Панчеву*, расписује се овим стечај на *два професорска места* у истој школи, и то једно за катихету и професора српског и црквено-словенског језика, црквеног појања и правила, а друго за професора педагогијских, природних, математичких и осталих наука, које су школском уредбом за учитељску школу прописане.

За катихету се иште, да је свршени богослов са гимназијским испитом зрелости и да је потпуно испит црквеном појању а дужан ће бити, ако још није свештеник, ступити у свештенички чин.

За другог професора се иште, да је свршио педагогијске науке на вишем којем Педагогијуму или на свеучилишту, и да је стручни професорски испит положио.

Оба изабрана професора дужни ће бити, сваки у 18 седмичних часова, све уредбом школском за први припрaвнички разред прописане предмете у смислу наставног плана предавати и сматраће се у смислу уредбе за српске народне школе за прве две године службовања као привремено постављени.

Плата је свакога редовног професора 1000 фор. и 10% станарине; осим тога примаће они после сваке петогодишње ревносне службе 100 фор. годишњега доплатка, а после 30-годишње службе у учитељској школи имају право на мировину у износу постигнуте плате.

Ваљано инструиране молбенице имају се до 1. (13.) августа о. г. поднети Српском прав. Народном Школском Савету у Карловцима.

У *Карловцима* 1. (13.) јула 1894.

Председништво Српског Народног Школског Савета.

Ad бр. П. 45/зан. ex 1894.

СТЕЧАЈ. 94 3—3

На упражњено *катихетско место у срп. вел. гимназији карловачкој* овим се расписује стечај.

Са овим местом скопчана је плата редовног гимн. професора.

Компетенти имају своје ваљано устројене молбенице потписаном патронату поднети до 1. (13.) августа 1894. г.

Из седнице гимназијског патроната, држане у Карловци 26. јуна (8. јула) 1894.

Патронат срп вел. гимназије карловачке.

СТЕЧАЈ. 90 3—3

На ново отвореној мешовитој школи V. и VI. разреда у центруму у *Меленци* отвара се овим стечај *за учитеља* са годишњом платом од 600 ф. а. вр. која ће се месечно у напред издавати; осим тога слободан стан са две собе за учитеља и породицу му, соба за чељад, штале, шупа, комора а по могућству и башта; огрева колико преко зиме потроши, било у природи или у сразмерној накнади, како то са општином удесно буде.

Изабрани учитељ имаће све школском уредбом и дисциплинарним правилима прописане дужности у цркви и школи тачно и савесно вршити; општина задржава себи право истога по потреби и у другу коју местну школу преместити. Дужности и деловање као и уживање плате и стана настаје са 1. септембром т. г. по старом календару.

Рок стечају траје шест недеља од првог увршћења; молбенице ваља слати привременом управном црквено школском одбору у Меленци.

У *Меленци*, 1. јула 1894.

М. Теодоровић,
председник.

КОНКУРС. 96 3—3

Ради попуњења упражњене парохије *Чобаначке* са платом VI. класе отвара се овим конкурс.

Просители имају своје потребним документима обложене молбенице са штемплом од 50 кр. снабдевене за 4 недеље дана од првог увршћења овога конкурса у „Српски Сион“ Конзисторијуму овом поднети.

Из седнице Конзисторијума Епархије Будимске, у Сентандреји 28. априла 1894 држане.

СТЕЧАЈ. 107 2—3

Овим се по ново расписује натечај за *учитељско место* на вероисповедној школи у *Арадгају*, с којим је скопчана плата у износу годишњих 350 ф., са станом у наравни, са баштом и ритом, 5 фати дрва, 12 фор. за перодводство и 12 фор. за послугу.

Учитељу у дужност спада редовно обдржавати школу, обучавати децу у појању и у цркви појати.

Рок је стечају до Преображења.

Молитељи имају своје ваљано обложене молбенице потписаној општини послати.

Из седнице држане у *Арадгају* (Aradgaj, külváros) 1894. год. 10. јула.

Самуило Поповић, перовођа. Михаило Нецин, председник.

СТЕЧАЈ. 97 3—3

Расписује се овим стечај на упражњено место *учитеља* на српској основној школи у *Петрињи* до 10. августа 1894. по новом календару.

Плаћа је учитељева 600 фор. годишњих, стан у натури и врт; осим тога добива учитељ за сваки парастос 1 фор. и за спровод, ако се позове, 1 фор.

Дужности су му: обдржавање редовне и опетовне школе, појање у цркви и подучавање дјеце у појању односно цјевању те перводство у сједницама и у црквено-школским пословима у оне. Ноталном цјевању вјешти имају предност.

Молбенице шаљу се на школски одбор.

У *Петрињи*, 6. (18.) јула 1894.

Српски школски одбор.

ТВОРНИЦА ВЕЛИКИХ САТОВА

П. Ђ. ПАНТЕЛИЋА У ЗЕМУНУ.

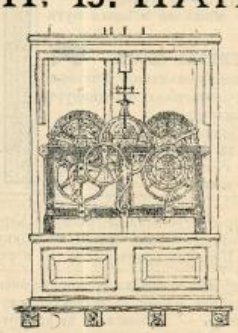

НОВЕ ТОРОЊСКЕ САТОВЕ

израђује за цркве, школе, магистрате и све јавне зграде по најновијој конструкцији (Drathseil & Stiftengang) и умереној цени, прима старе на справку и реконструкцију.

Предрачуне шаље на захтевање бесплатно.

Сиромашнијим општинама даје на олакшану.

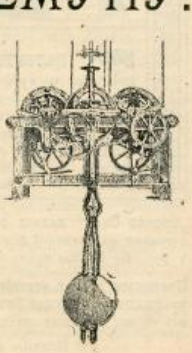

63 9—15

СТЕЧАЈ.

98 2—3 Бр. 22. М. Шк. Од. 1894.

Ради попуњења *учитељског места* при српској вероисповедној школи у *Борјаду* (Borjád, Ватапуа шедуе) отвара се овим стечај.

Плата је у новцу 92 фор., осам и по јанаца оране земље, 1 јанац ливаде, три хвата дрва, комад баште изван села и комад код куће, за пероводство 4 фор., 10 метери жита, 10 к. метери кукуруза, стан састојећи се из две собе, кујне, коморе, и штолариних прихода од прилике 15 фор.

Изабраном учитељу спада у дужност, осим прописаног предавања у редовној повторној школи још и певачке дужности обављати у цркви и ван цркве уз свештеника.

Конкурирати могу са уредно снабдевеним молбеницама свршени препаранди или оспособљени учитељи, који су испит из мађарског језика положили.

Молбенице нека се изволе на потписаног председника школ. одбора послати.

Рок пријаве траје до 15. августа по нашем к. о. г. када ће се избор обавити.

У *Борјаду* 5. јулија 1894.

Димитрије Грујић,
парох и председник.

СТЕЧАЈ.

100 2—3

На сомборској салашкој српској вероисповедној *амбулаторној школи у Обор-Милићевима* овим се стечај расписује ради сталног попуњења *учитељског места*.

Од компетената се тражи, да у сваком погледу имају законом прописану квалификацију. За сталног ће се изабрати само мушки, а у случају да се од мушких не би нико пријавио, то ће се у привременом својству и женскиња поставити.

Са овим местом скопчана је годишња плата од 400 фор. а вр. и стан у нарави; осим тога још годишњи додатак од 50 фор. а. вр. на зимње одело односно подвоз амбулаторног учитеља.

Рок стечају излази од првог дана публиковања у званичном листу „Српском Сиону“ па за шест недеља.

Изабрани учитељ примиће своје учитељско звање 1. септембра о. г., од када ће и плату добијати.

Из седнице м. Шк. Одбора, држане у *Сомбору* 8. (20.) јула 1894.

Жарко Ј. Поповић, зам. перовођа. Н. Ђ. Вукићевић, председник м. Шк. Одбора

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене израђена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушкама провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем **козе за звона** од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; **звона или шоље за сатове** од метала; **прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа.** — Звона у тежини од 300 килогр. на више има увек готових на стоваришту.

198 15—26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.**

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 31. јула 1894.

Мати Хришћанка у религиозном, породичном, друштвеном и народном животу.

Важност хришћанског материнског позива је велика, његов утицај на културни и морални развитак је од замашних последица, о којој истини јасно говори историја светска са својим епохалним и врло значајним појавама.

У колико мати хришћанка савесније и родољубивије буде вршила узвишени позив свој, у колико више буде радила на украшавању унутарњег склопа душевног организма, у коме треба свака мати да подигне велелепни храм хришћанске науке и врлина, који ће богато просипати топле и животворне зраке на просветни и морални развитак народа свог и тиме га приуготовити за небесну непропадљиву славу, за вечни живот и вечну будућност; у толико више ће се просипати благослов божји, који на свима делима људским почивати мора, у толико ће више народ бити напреднији и сретнији.

Хришћанска начела јесу сјајне степенице, којима се народи узвишавају до савршенијег живота; котва су нашег спасења; станац камен наше будућности. Вера Христова је извор, из којега извире новији, свежији, здравији и напреднији живот свима народима. Црква Христова је најславнија и највећа учитељица народног спаса; наука Христова је тумач оних врлина, без којих народу опстанка не може бити; мисли и истине еванђелске су битне основице човечијег, народног и државног живота и развитка; и што дубља корена буду ухватила у срцима људским, тим ће здравија и снажнија бити клица васколиког напретка човечијег друштва.

Па у тој узвишеној мисији, коју хришћанска црква, посредством својих божјих служитеља, врши, зар да не заузима одлично место мати, која по положају своме, по природи и урођеним способностима, треба да буде стожер

религиозне свести и живота, моралне снаге и величине; зар да није велики дарак и задужбина, коју мати као хришћанка, посредством хришћанског васпитања, народу чини? Мати хришћанка је у томе ненадмашива, она може да народ препороди духом и истинама хришћанским, да му оплемени чуства, облагороди срце, озари душу, просветли разум, да га уздигне на ону висину моралну и културну коју без савесног и родољубивог вршења хришћанског материнског позива постићи не може.

Од како је хришћанство ступило на позорницу светску и подигло углед и достојанство људског створа, моралну и интелектуалну вредност душевног организама човечијег, онажа се грдан напредак у свима односајима друштвеног, државног и народног живота. Примивши Христову веру, и с њоме заједно науку Христа Спасителя, у животу народном избијали су на површину савршенији облици моралне, религиозне и културне величине. Са развитком хришћанског живота развијали су се здравији и савршенији појмови о поштењу, љубави, братству, слози и једнакости. А у целоме томе развитку матере су, као хришћанке, играле врло важну улогу. Под увидшеним утисцима хришћанског духа и живота, одневале су светиње цркви својој, неустрашиме борце вери православној, врле мужеве у борби за правду и истину, љубав и слогу, поштење и врлину у народу своме. Пролистајмо и историју српску, на ћемо се уверити о истинитости горе наведених речи. Безброј српских синова, који подигоше народу своме славне задужбине, погинуше за крст часни и слободу златну и светлиње својим моралним и здравим животом, доказују, да су српске матере хришћанке савесно вршиле позив свој на дику и понос рода свога и да нису никад изневерили спасоносна начела Христове цркве.

Дух хришћанске науке као црвен конац провлачи се кроз цео прошли историјски живот народа српског; он се огледа и у народним песмама, које су пуне миомирног мириса, пријатељских и братских веза, које извиру из љубави хришћанске, тог божанственог извора свију врлина, пуне бајнога цвећа јединства, слоге и братства, идеала хришћанске науке, којима је непрекидни проповедник бивала српска мати.

Данашње српске матере као да нису достојни потомци својих предака; оне не негују у довољној мери дух Христове науке, хришћанско васпитање и образовање. Данашња женска омладина више се стара за спољашње друштвено васпитање, за чаробни и лажни светски блесак. Зато су и ретки данас хришћански карактери код наше женске омладине. Али не тако. Ми требамо хришћанске матере, које ће у синове своје засађивати клицу хришћанских врлина, које ће их напојити духом Христове науке и мислима часног крста Христовог, и тиме их оспособити за највеће пожртвовање у корист српског народа, његовог културног, моралног и религиозног развитка.

Да нам јаснија буде слика важности и значаја хришћанског васпитања српске матере у религиозном, породичном, друштвеном и народном животу, посмотримо из ближе матер хришћанку, завиримо у душу и срце њено.

Мати је хришћанка у религиозном животу искрена поштоватељка свете цркве Христове и верна чуварица хришћанског душевног блага; њене су груди чврсти бедем против свих штетних уилива и утицаја, који насрћу на чистоту Христове науке и неосетљивим срцем газе ногама цвеће у башти хришћанских врлина; она је моћан штит религиозне свести, чуства и осећања, снажна и угледна морална чињеница, која ствара здраве и нормалне односаје и прилике у народу своме; она плива струјом вишег света, савршенијег живота, мислима се уздиже над грешном и прљавом земљом у небесне висине, где царује вечни живот и вечна слава; ње се не дотичу болести изданци људскога ума, она је кадра преболети све болести и искушења религиозног друштва. У опште, она је светило религиозности и морала, које благотворно просипа своје топле зраке на душевни развитак народни.

У породичном животу је домаћа црква, у којој су њежне груди мајчине свети олтар врлина, из кога се излева жива вода душевног спасења; у којој је срце мајчино огањ живи, који улева живота светог одушевљења, постојанство духа и воље члановима породичним. У такој породици љубав хришћанска је света веза духа и јединства, која везује породичан живот са животом свога народа, она је божанствена и неодољива сила, која везује живот народа са животом небесним. Мати врши у породици највиши култ хришћанске побож-

ности; анђео је хранитељ својој деци, који дању ноћу лебди над животом своје нејачи; миомирни мирис изображењу и васпитању својих породичних чланова; искрена и верна љуба своме мужу и саветник хришћанских врлина; скромна и разборита у слави и срећи земаљској, поносна и сретна у слави небеској; мати је стожер, око кога се креће морални, здравствени и васпитни развитак породичног живота. Она даје правац породичном животу, који је мио и Богу и људима.

У друштвеном животу је она понајјачи регулатор моралних друштвених односаја, постулат једрог и снажног живота, мотор консолидовања претераних жеља и необуздани страсти; учитељица солидног, мирног и достојанственог нормалног живота, који условљава сигурни и трајни напредак друштвеног живота.

У народном животу, под утицајем хришћанског васпитања, рађа она народу неустрашиме борце, који су кадри на олтар опште просвете, за образ и спас народа, принети највеће жртве. Хришћанске матере су искрене пријатељице народу своме, које све силе и способности душевне посвећују роду своме.

Умни и душевни, хришћански поглед мајчин је много узвишенији и савршенији од обичних погледа земаљских створова; њезине мисли и осећања су много способнија у постизавању вечних и небесних идеала; она гледа очима својима далеку будућност народа свога, допире до виших сфера душевног живота, у којима лакше греде к мети васколикот човештва.

Мати хришћанка је огањ пламени којим се јача, крепи и снажи дух народа, челичи и соколи воља, љубав и одушевљење за борбу својих праведних и светих идеала и свога опредељења.

Што матере хришћанке боље буду разумевале позив свој, дух и начела Христове науке, тим ће мање бити празних речи о узвишеним начелима и врлинама хришћанским а више дела и стварнога рада у духу његовом, који ће на васколики развитак народног живота благотворно утицати.

Љубав хришћанска у чистом и родољубивом срцу српске матере; хришћанско васпитање и врлине у жарким грудима Српкиње миле; вера хришћанска у разумној души српској, пожртвовање и стрпљење у јуначким недрима сестре наше, може врло много да уради у корист народа српског.

Услед тога је света дужност сваке српске матере, да као хришћанка делује у породичном, друштвеном, религиозном и народном животу и тиме приуготовљава пут к слави и величини народној; дужност јој је, да преимућства хришћанске религије употреби на благо и добро народа свог. Зато би требало, да се образује што више женских друштава, која ће, осим других дужности, примити на себе и ту спасоносну задаћу, да у женској омладини разбуде и васпитају љубав и одушевљење за спасоносна начела Христове науке; да у женској омладини утврђују дух хришћански, дух љубави, братства, слоге и јединства. Такав рад женских задруга и друштава неодољиво би утицао на целокупни живот народа нашег. Он би нам васпитао и дао добре хришћанске мајке; такве мајке би давале народу хришћанске карактере а такви карактери би осигурали народу и лепшу будућност.

Владислав Веселиновић,
свештеник.

ПРОПОВЕД У НЕДЕЉУ VII.

О клевети.

„И дивишасѧ народи глаголюще, ꙗкѡ никогдаже ꙗвисѧ такѡ ко Їилѣ. Фарисеи же глаѧхѫ: ѡ кнꙁѣ бѣсовстѣмь изгонитъ бѣсы“. (Мат. 9, 33. 34.).

Па данашњи дан чини Исус Христос пред целим народом невиђено чудо, исцељује два слепца а за тим силом својом као Бог изгања ђавола из једног бесног и немог човека тако да се народ дивно говорећи: Нигде се тога није видело у Израиљу. Али Фарисеји, ти најљући душмани и најзешћи противници Христа Спаситеља, не могоше допустити у својој злоби и пакости, да се слава Христова проноси, него га почеше клеветати и сумњичити пред народом, велећи, да се он удружио са по-

главицом свих ђавола и да чини чудеса његовом силом и влашћу.

Може ли се веће покварености у човека замислити, него кад ко намисли омаловажити и ослабити славу божју?

Па и дан данас, љубазни моји, има у божјем свету таких људи, који ако не Христа, а оно једни друге сумњиче, оцрњују и клеветају. Тако беше од давнина, тако је и данас а биће тако и на даље. Сви људи мисле и суде, но не једнако; једни суде онако како виде, а други како би хтели да виде, једни по правди и беспристрасно, други неправедно и пристрасно. Судити праведно може се а и треба, али има у неких људи врло гадна навика, која упропашћује и подгриза, као црв дрво, срце и част човечју, а то је необуздана жеља и незаситна страст свога ближњег оговорити, оцрнити и оклеветати, па био он са свим крив или невин. Завидљивци и клеветници не могу без тога бити и проживети ни један дан, а да не добаце ближњем свом ма једну црну и клеветничку реч, како би му част, мир и задовољство повредили и помутили а можда и са свим разорили. Црном савешћу својом крстаре они и руше општи мир и спокојство, стварају зло, а за тим се теше и уживају у успесима својим, радују се и ликују, ако је изложен свесном потемеху онај бедник, кога они оцрните. То је, љубазни моји, врло тежак грех, о томе ћу да вам данас говорим па да вам разложим:

I. У чему се састоји оговарање, сумњичење или клевета?

II. Да вас поучим, како се може од ње излечити?

I.

Докле год овај свет као свет постоји, то ће неваљао човек увек наћи, да некога оцрни. А кад ко зло злим сматра и назива, то се још не може назвати клеветом и осудом, него је клеветник онај, који заслуге ближњега омаловажава и не признаје, а недостатке и погрешке његове умножава и увећава као да је све то тако у истини. Клеветник говори данас ово сутра оно; говори на једном месту што му не би на другом приличило; прекосутра ће разгласити, да је ово или оно видео, што није у ствари, но то њему иде у рачун да другога понизи и да му нашкоди. Клевета често потиче и из лакомислености, но понајчешће из поквареног срца, из уста неваљалца, који иде само за тим и вреба прилику, да другога унесрећи.

Као што су у данашњем св. јеванђељу Фарисеји у покварености својој нашли повода у делима и чудесима Спасителевим, да га пред народом оцрне и осуњиче, светост његове науке и великолепије дела Његових помраче и омаловаже, исто тако раде клеветници још и данас; њима то није никпта оцрнити и најчистију душу, која се стара да Богу угоди и мислима и речима, делима и целим животом својим. На кога се изузме зао човек, говориће против тога свуда и свагда, заслужно или незаслужно. Али нам се клевета приказује још срамнијим и гаднијим чином, кад се уверимо и упознамо, да клеветник намерава нашкодити, обешчастити и упропастити свога ближњега, а он гледајући све то, томе се весели, у том се наслађује, тешн и ужива.

Има много људи, који оговарају само из лакомислености и дуга времена без сваког другог разлога и намере. Кад дођеју они се скупљају, на више пута, не имајући друга разговора, почињу оцењивати дела и живот својих ближњих, а пошто је језик човечији склоњен више злу него добру, то ће се лакше и пре чути клевета и оговарање, него похвала и заслужено признање. Тако суде често људи и из незнања и простоте, јер и пословица каже „празан суд већма звечи него пун“.

Клеветници мисле, да имају право судити ближњега, што он не говори, не твори и не живи онако, како би они хтели, па за то га и оговарају. Али суд тих људи не може бити мерилом, кога ће се придржавати цео свет, јер нису у свију људи једнаке мисли, свачије срце има бар у неколико друкчије осећаје и жеље.

Ето видите, љубазни моји, како је срамно, шкодљиво и грешно клеветање.

Па како се може од њега сачувати, одучити и лечити? То ћу вам сада разложити.

II.

Клеветник се може најлакше сачувати и одрећи ове рђаве навике, кад размисли, како је клеветање гадно, ниско и хришћанина недостојно, кад помисли, како би се он осећао и изражавао, кад би о својим погрешкама и заблудама говорио. Клевета треба да је свакоме мрска, она заслужује највеће презрење нарочито за то, јер поткопава срећу невиноме, противуречи правди, а настојава и иде за тим, да замени светлост мраком, да направи од невиности кривицу, од

честите душе невољалца. Од клевете страда наш ближњи не само у части својој, него она смета и шкоди напретку и срећи његовој. Јер ко може да је без осећаја и да се не жалости, ко не би осећао неизмерни бол у срцу своме, гледајући, како му поштено име срамоте, како му част и добар глас његов нагрђују? Ко ће тад огромну штету и губитак попунити и надокнадити? Та тешко је и у имању штету загладити а камо ли губитак части повратити и набачену љагу спрати. У осталом ми нисмо у стању, да увек оценимо праведна дела ближњег свога, кад не знамо у каквим се приликама он налази, из каквих је побуда учинио ово или оно. Ено како се св. псалмопевац моли: „Постави, Господе, стражу код језика мога, чувај врата уста мојих“ (Пс. 141. 3). Па још кад помислимо како је жиће наше препуно незгода и неприлика, да лако можемо и ми сами у својим речима и делима поклизнути, то би ми несвесно клеветали не друге но себе саме, тада би саме себе осуђивали. Ми тада неби видели трн у оку ближњег свога, него брвно у свом оку, као што рече Христос за клеветнике-Фарисеје: „Не судите, да не будете осуђени. — Лицемере! Извади најпре брвно из ока свога, па ћеш онда видети извадити трн из ока брата свога“ (Мат. 7, 5).

А св. апостол каже: „Којим судом судиш другоме, себе осуђујеш; јер то чиниш судећи“ (Рим. 2. 1.), и тако потсећа на други суд, на којем ће се судити и клеветнику. А осим тога и девета заповед Божја налаже строго, да не будемо лажни сведоци против брата и ближњег свога, што значи толико, да га не клеветамо.

За то је немио и омражен пред Богом и људима онај, који суди неправедно брата свога, а пре а после достићи ће такога проклетство оних, којима је част окаљао и добар глас убио, мир и спокојство нарушио т. ј. пред светом их оклеветао. Јеси ли дакле обешчастио и осрамотно коме добро име његово, немилосрдно разоривши му спокојство у животу, јеси ли му срећу и напредак клеветом уништио, буди уверен, да ће се све, што год си ти својом клеветом набацио на главу његову, скупити десетоструко и свалити на тебе, ако не овде, а оно на оном свету.

За то је најбоље задржавати и мудро обуздати језик свој и не судити другога него пазити на себе самога; тада ће сваки увидети своје недостатке, упознати своје погрешке и слабу страну своју, па му неће никада на ум пасти, да себе уздиже а другог клевета и понижава.

А човек, који мало говори и мудро мисли, и никога не оцрњује, може се тиме поносити као даром Божјим. Њега сви уважавају и љубе, јер је њему највећа светиња част, мир и срећа ближњег свога. То је истинити и прави хришћанин, за њим пођите, на њега се угледајте и бићете достојни синови Оца вашега „**иже естъ на небесѣхъ**“. Амин.

У *Земуну* на св. муч. Емилијана 18. јула 1894.

По руском.

Симеон Араницки,
протопр. капелан.

Безъ истлѣнїя Бога слова рождшїю.

У „Литургици“ г. Ник. Живковића преведена је та реченица овако: „која си без болова родила сина божијег“. Али ја мислим да није та реченица преведена као што треба, јер **безъ истлѣнїя** није *без болова* него *без трухљења, без пропадљивости, без смртности*. **Тлѣти** значи трухнути, пропадати, дакле смртан бити. Отуда је **тлѣнїе, истлѣнїе**, па од истога је коријена и **тлѣ**. **Безъ истлѣнїя** је дакле без трухљења, без пропадљивости, без смртности. Без болова је сувише слободно преведено и не одговара потпуно оному **истлѣнїе**, јер **истлѣнїемъ** не ће да се каже *без болова*, него се ту хоће нешто друго да каже тијем **безъ истлѣнїя**, а то је *без смртности*. **Мальцевъ** је превео **безъ истлѣнїя** unversehrt, али је тијем друкчије схваћен тај појам **безъ истлѣнїя**, премда иде опет на једно, јер се из ријечи unversehrt може извести оно што се хоће да каже ријечју **безъ истлѣнїя**. Ја мислим да се хоће тијем **безъ истлѣнїя** да каже *без смртности*, а под тијем се не разумије само без болова, него се разумије непропадљивост, нетрухљење, као што се види и из ове пјесме: **Тебе ко огни вросившаго вторыи богословившыя, и ея дѣвъ нетлѣнїе вселшагося**, Бога

слова поимѫ (види: Бѣл. Зборникъ стр. 191.), а и из ове пјесме: Покрыла есть небеса добродѣтель твоја Христе: изъ кѣшта бо прослѣдъ скатыни твоја нетлѣнныја матере. (Збор. 191.).

Јов. Живановић.

Не обмањујмо се у погледу бројног кретања нашег народа, а на основу кривог обрачунања изведеним резултатима.

(Наставак).

5., За српску црквену општину Беодранску у погледу бројног кретања народа српског тврди се, да је за потоњих 14 година (1880.—1893.) прираст износио 392.

Ал у ствари није тако, наиме онде — у Беодри било је крајем

1828. године 1802. срп. прав. становника.
1851. „ 1808. „ „ „
1860. „ 2100. „ „ „
1878. „ 1985. „ „ „
1890. „ 2010. „ „ „
1891. „ 1984. „ „ „

Кад је у месту Беодри за пуну 31 годину (1860.—1891.) од главнице изгубљено и до 1891. никад ненакнађено 116 по броју душа, онда питамо, где је ту прираст? Није ли то сама обмана и ништа више.

6., Да видимо, како стојимо са прирастом душа и у српској црквеној општини турско-канижкој. Овде је у рачун узето потоњих 11 година (1883.—1893.) те и овде тврди се, да је Сриство за последњих 11 година бројно напредовало, у своти од 134.

Велика обмана.

Ево да се уверимо:

У Турској Кањижи било је крајем

1828. године 1521. срп. прав. становника.
1851. „ 1520. „ „ „
1860. „ 1506. „ „ „
1878. „ 1498. „ „ „
1890. „ 1392. „ „ „

На први поглед сваки ће брат Србин увидети, да у Турској Кањижи Сриство не само бројно не напредује, него баш јако опада, јер кад узмемо да нас је онде — у Т. Кањижи — крајем године 1828. на броју свега 1521 било, а после 62 год. само 1392 српске душе, онда је очевидно, да смо за 62 год. од главнице — капитала — изгубили 129. Оволико је дакле онде Срба нестало, који број судећи по нашој горкој судбини држим да ни до данас није накнађен.

Сваки други — или на други начин изведен рачун само нас обмањује и ништа стварног не доказује.

У осталом у месту Јарковцу, Ботошу, Нађлаку, Ђурђеву и Врачев-Гају не опада бројно срп. пр. народ, можемо се шта више утешити: да се бројно умножава.

Да споменемо овом приликом још један, на чудноватији начин изведен рачун, који се налази у „Српском Сиону“ од 1892. год. на стр. 156. под насловом „Списак срп. прав. парохија и срп. прав. народа у протопресвитерату сомборском крајем 1891. год.“ Онде под рубриком „Примедба“ стављен је у првом реду овај број душа који је 1864. год. био, дакле . . . . 36656 душа.
На 6 год. касније илити 1870. г. . 35760 „
После 21 год., то јест год. 1891. . 35952 „

Приказивач истог списа III.(Шакрак Нинић) вели: Ако је веровати тим пописима — намножило се српско становништво у 1891. години са 192 душе.

Овде ће сваки брат Србин уздахнути и рећи: сачувај нас Боже од оваковог множења; та ово је очевидно опадање срп. прав. народа у протопресвитерату сомборском; и ужасно је и помислити, да је прираст на 35760 срп. прав. становника за 21 год. само 192 душе.

Још ужаснији изгледа ствар у истини, где о прирасту ни трага нећемо наћи, ал ћемо претом показати: у чему лежи криви рачун, и где је обмана самих себе и народа?!

Кад су горе по размаку много година 3 главне своте као капитали или главнице за даљи основ рачунања — узете, онда средњи број: 35760 не може се, нити га треба у обзир узети зато, што још један каснији број долази, а тај је: 35952, те ако се мало пређе наведени број од последњег броја одузме, онда истина излази: да се српско прав. становништво у сомборском протопресвитерату у 1891. години са 192 душе намножило. Јест', ал то је само привидно, јер

баш овим кривим рачунањем обмањујемо себе, пошто криве — погрешне резултате изводимо, а у истини са свим друкчије стоји.

На жалост, у сомборском протопресвитерату опадамо, опадамо бројно и мал' те не рапидно.

У многим и многим местима чућемо старце где уздишу и овако вапију: „Боже мој, Боже мој! Колико нас је на броју некад било, а колико нас је данас!“

Односи л' се ово горко уздисање к напредовању, јал бројном опадању народа?

Па и ја вапијем истим тужним гласом: Боже мој, Боже мој! Колико нас је било у *протопресвитерату сомборском* год. 1864. а колико нас је на броју било крајем год. 1891? Па ипак нити приказивачу III. нити ником другом све до данас не паде у памет, да узме у рачун мало пре поменуту околност него исту као већ прошлу ствар на страну баца, да о њој никада више рачуна не води, ма да је искључиво само она прошлост најглавнија чињеница с којом рачунати ваља и која нас је у стању баш најизвесније на чисто извести.

Ево рачуна:

У Сомборском протопресвитерату било је:

1864. године 36656. срп. прав. становника

1891. „ 35952. „ „ „

Дакле за 27 година умалио се број са 704 срп. прав. становника.

Ово је тако прост рачун, да га и мала Срнчад у школи схватити могу, кад их питаш, који је од којега већи ил мањи број? Само ми одрасли отискујемо од нас највећи број у понор пропасти, да га никад више не оживимо.

Па још ни по јада, ал прочитајмо „Статистички Преглед Протопресвитерата Сомборског за 1892. год. (Види: Први извештај Епархије Бачке од Сергија Шакрака-Нишића. Нови Сад 1893. стр. 192. 193.), па да се сити наплачемо, кад се уверимо: да за једну само годину изгубисмо од главнице — капитала — 1263.

Ево рачунај.

У протопресвитерату Сомборском било је крајем

1891. године 35952. срп прав. становника.

1892. „ 34689. „ „ „

За једну годину дакле изгубљено је 1263 срп. прав. становника.

Ал ни овај рачун, који смо примера ради само овде навели, не води жељеној цели, наиме: да дознамо: колико смо за 28 година од главнице — капитала — изгубили, не привидно, него фактично, у истини?

Ово ћемо са непобитним сљедећим рачуњем само постићи. Узмимо наиме овај број од прије 28 година, који је једном већ постигнут био, па поредимо га са бројем у последњој години означеним, те ћемо таки знати колико смо у натраг отскочили.

Ево овако:

Било је у сомборском протопопијату

1864. године 36656. срп. прав. становника

1892. „ 34689. „ „ „

За 28 година изгубљено је 1967. срп. прав. становника.

Тако исто, ако не још лошије стојимо са протопресвитератом новосадским у погледу бројног кретања тамошњег срп. прав. народа. (Читај „С. Сион“ од год. 1892. стр. 374). Ту ћеш у „Примедби“ на првом месту читати, да је по попису од год. 1864. (а не 1868. кад је кр. уредба изашла) у протопресвитерату новосадском било је 32665. срп. прав. становника.

После 6 година — 1870. — од горње главнице изгубљено је 772, те тако остало само 31893.

1890. године, дакле после 20 година изгубљено је и од ове последње главнице свота од 1927 душа, те тако остало само 29966.

Ал већ овај главни број год. 1891., дакле за једну годину само, порастао је са 1949, и тако остаде 31915.

Све сама кубура у рачуну, на премда сваки брат Србин види, да је 1864. год. у протопресвитерату новосадском на окупу било Срба свега 32665, то ипак, ни приказивачу III., ни ником другом ни у крај памети, да већ прије 27 година постигнути највећи број у рачун узме, те упореди са последњим бројем од 1891. год., на тек онда да види, колико је Срба за 27 година изгубљено, а не још тешити се са неким назови прирастом у своти од 22 душе, на главно од 31893, а за пуних 20 година!

Ето обмане!

Та човече божји: питам ја тебе, је ли онде каквог прираста, где на 31893 срп. прав. становника за пуних 20 година приказујемо прираст са 22 душе само. Не значи ли ово управо бројно опадање народа, као што у истини тако и јесте?

Па ако је приказивач заборавно, јал' хотимице заборавити хтео ону највећу своту коју

смо године 1864. једном већ постигли, то јест 32665., — ми не смемо ову главну чињеницу из рачуна испустити, ако не би хотимице баш обману хтели чинити.

(Свршиће се)

КЊИЖЕВНЕ ОЦЕНЕ И ПРИКАЗИ.

Најзнатније литургије источне цркве на немачком језику.

Приказ Мањцевљева дела: Die Liturgien der orthodox-katholischen Kirche des Morgenlandes, у 22. бр. овога листа, побудио ме је, да свратим пажњу наших богословски образованих кругова и ка дело *дра богосл. Теодора Тарновског*, суплента у богословском факултету черновичком: Die bedeutendsten Liturgien der orientalischen Kirche, mit besonderer Berücksichtigung der heute in der orthodoxen Kirche im Gebrauche stehenden konstantinopolitanischen Liturgien (Најзнаменитије литургије источне Цркве, са нарочитим расматрањем цариградских литургија, које се данашњим даном употребљавају у православној Цркви), штампано у Черновицама 1893. год., стр. 347.

Само дело хабилитацијона је суплентска радња, и немачко је издање превод авторов са румунскога оригинала, који је штампан у „*Кандели*“, органу буковинске митрополије, одакле је после прештампан у засебну књигу. Немачки је текст издан о трошку чувеног верескога фонда буковинскога.

Ово је, нарочито за свештенике значајно дело обратило на себе велику пажњу ученога света, и многи су румунски, руски и немачки листови писали о њему са највећом похвалом.

Ту нам се, у приступу, између осталога приказује обред св. литургије за доба апостолскога, па литургија по Јустину Мученику и Апостолским Установама.

Сама тема раздељена је на три главе. У првој нам се главе приказују литургије облика *јерусалимскога*, дакле литургија Јакова, брата Господњега (преведена са оригинала), па Василија Великога, Јована Златоустога и Пређеосвећених Дарова, даље литургије јерменске, јаковитске и маронитске цркве. Друга глава садржи литургије облика *александријскога*, дакле „литургију св. Апостола и Јеванђелисте Марка, ученика Петрова“ (преведена такође са оригинала), даље коптијску Василијеву и абисинску литургију светих Апостола. У трећој глави изложене су литургије облика *едесенскога*, или несторијанскога, дакле литургија св. Ап. Адеја (Тадеја) и његова ученика Мариса (преведена са латинскога текста Renaudot-ова), даље литургија Теодора Мопсвестскога, литургија Несторијева и најзад литургија цркве малабарске.

Као што се види, за једну хабилитацијону радњу материјал свестран и јако опсежан. Осим тога је све, што је важније, пропраћено коментарима, која у приступним историјским расматрањима, какова су наведена пред сваком поједином од горњих литургија, које опет по многобројним белешкама и примедбама испод текста. Огроман научан материјал донао је ту вештих руку, које су знале употребити и распоредити све на најпрактичнији и најлепши начин. Уз ово наводимо још и то, да је стил у томе делу врло лак, и да ће од почетка па до краја све моћи разумети и онај, који баш не влада богата како са немачким језиком.

Коме је дакле нашем свештенику стало до тога, да пресвету жртву новога Завета, свету литургију, свршава са правим и достојним разумевањем, нека набави себи то, у својој области заиста значајно дело, и његови ће појмови добити широк обим.

А још би нам била топла жеља, када би наш Свети Синод одредио, да и у нашој богословији не може нико постати изванредним професором (редовним још мање), док не поднесе и не штампа хабилитацијону радњу из опсега онога предмета, који мисли предавати; дотле би могао служити само као доцент. Ако ништа друго — наша би се сиромашна богословска књижевност бар тим путем богатила из године у годину.

В. Димитријевић,
студ. богосл.

К питању о времену изласка Израиљаца из Египта.

Питање ово, као што је познато, није до данас нашло у науци пресудног одговора, јер се мишљења ученых испитивача знатно разилазе међу собом. Једни, највише немачки научењаци, са Брухом на челу, односе овај факат крају XIX. египатске династије Фараона, на име к царевању Менефте, пошто се великим Фараоном-гонитељем држи Рамзес велики; а други, највише енглески научењаци, на челу с покојним каноником Куком, одређују излазак крајем XVIII. династије, к царевању једнога од прејемника Тотмеса III, онога великог завојевача египатске историје, на име к царевању Тотмеса IV. Разлика међу овим тачкама хронолошки се опредељује не мање од 200 година, и у самом положају Египта беше врло знатна разлика. У нашој литератури слабо се размишљало о овом предмету, и у случајним доказивањима о истом, видеше се само трагови немачког утицаја, пошто већина наших библичара нагиње томе, да је излазак био за царевања Менефте (крајем XIX династије), не узимајући у обзир ту озбиљну околност, да се такав поглед на предмет налази у врло јасној опреци с несумњивим и јасним датима библијске хронологије. На име, смрт Соломуна пада без сумње у 516 г. од изласк Израиљћана из Египта, и такав је приближно период прошао од краја XVIII. династије до савременог Ровоаму египатског Фараона Сусакима или Шешонка I, међу тим како се при немачкој теорији овај период приближно скраћује на 200 год. и на тај начин не даје дотичног места за познате и несумњиве догађаје библијске и египатске историје. Ето, за што ми, не улазећи у подробно тумачење, примемо у своју „Библијску историју“ теорију енглеску, премда, на жалост, над мњењем већине новијих библичарâ све више почиње да узима маха утицај немачке теорије (њу примају француски библичари, као Вигуру, и многи шта више енглески као Гејки, Сеје, Ролинсон и др.).

Међу тим ова теорија нема за себе никаквих погодних основа, и у последње време учињено је једно откриће, које, на наш поглед, може јако поколебати мњење његовних привржених.

Прошло је томе три године, како је Тел-ел-Амарни у Египту учињо откриће врло интересантних плоча од пловаче, са многобројним написима на асирском језику. Написи ови беху подвргнути пажљивом испитивању, и сад се показало, да се међу њима налази неколико писама, која су послата била из западне Азије к египатским Фараонима Аменофису III и Аменофису IV (крајем XVIII династије); уз то се пронашло и неколико таковых писама, која су написана била из Урусалима (т. ј. Јерусалима). У краљевом музеуму у Берлину налази се пет таковых писама. У њима је пре свега занимљиво то, да тадањи владалац или кнез Јерусалима, Абби-таба, говори о свом личном положају. Он на име енергично даје на знање египат. Фараону, да га не треба стављати у један ред с владаоцима осталих палестинских градова, који се налазе под египатском владом, да он, ма да је потчињен Фараону и да држи за своју дужност, да му плаћа данак, ипак заузима више сталан положај, него остали, и за тим додаје: „ево, што се тиче ове области града Јерусалима, ту ми је предао не отац мој и не мати моја, него слава свемогућег Цара дала ми је.“ То се исто говори и у другом писму: „ево, не отац мој и не мати моја поставише ме на ово место, него слава свемогућег Цара увела ме у мој отачаски дом.“ Да под овим „свемогућим Царем“ треба разумети не Фараона, него Бога, то доста јасно излази из другог места истога писма, где се заиста приводи пророштво овог свемогућег Цара: „докле год још лађа плови на мору — такав је глас свемогућег Цара — дотле ће Месопотамија (Нарима) и Вавилонија (Каши, управо земља Косеја) чинити освајања.“

Али за нас је од овога важнија још велика цел ових писама, која се састоји у том, што јерусалимски кнез Абби-таба постојано моли Фараона, да му пошље војничку помоћ против иностраних завојевача, који силно ударају на Палестину и притиснули су сам Јерусалим. Ове иностране завојеваче назива он *хабири*, што је врло блиско, шта више фонетички са haberim, т. ј. Јевреји. Приталиције немачке теорије о времену изласка долазе овим у забуну, пошто би, по њиховој теорији, ово било много рано за навалу Јевреја у Палестину, и труде се учинити нажљу, односећи назив хабири к хетам, што је ипак сасвим без успеха. Међу тим, с примљеном од нас теоријом ово је потпуно сагласно, пошто ступање Израиљћана у Палестину треба да се

односи к времену једнога од показаних Фараона XVIII. династије, и вероватно је од свега, к времену Аменофиса IV. (познатог у историји, истину рећи, својим типичним идиотским лицем и чудним обликом). Прејемник Фараона, времена изласка, Тотмеса IV., царевао је, као што је познато, 36 година, пошто се ова година његовог царевања обележава на последњим споменицама (на плочи у Сарабит-ел-Хадиму). На тај начин време ступања Израиљаца у Палестину пада заједно с првим годинама царевања његовог прејемника Аменофиса IV., којему се и обраћа јерусалимски кнез с молбом, да му пошље помоћ против хабира. Само описивање навале хабира врло је карактеристично. Описујући ову навалу, Абди-таба пише Фараону: „Сад људи *хабири* узимају град Цара, не остаје већ више ни једнога намесника цара, мога господара; погинуше они сви. С тога да обрати цар своје лице на своје подавнике и да пошље војску. Ако још ове године буде војске, то ће још бити сачуване земље цара, мога господара, а ако не буде војске, то не ће земље цара, мога господара, остати даље.“ Ово описивање неодвративног освајачког покрета Израиљана против воље напомиње о познатом описивању покрета са стране старешина моавитских, који говораху, да је „израиљски народ појео све, као што во поједе траву“.

Разматрана писма знаменита су такође још у једном погледу. Из њих се види, да је Јерусалим, и на име под овим именом, постојао још у XV. веку до р. Х. и заузимао је видни положај међу другим градовима Палестине, да су се они, који владаху у њему, цареви или кнежеви, налазили (да се изразимо најновијим термином) под протекторатом египатског Фараона к оснивали своју власт на непосредној божанској пуномоћи. Сведочанство јерусал. кнеза за ово, да је своју власт добио „не од оца и не од матере своје“ чудно напомиње тајанствену личност Мелхиседека, цара Салимског (т. ј. по једном тумачењу — јерусалимског), који је такође, по апостолу (Јевр. VII., 3), био „без оца, без матере, без рода“, имајући очевидно власт у сили непосредног божанственог примања. Врло је могуће, да се код царева јерусалимских сачувало предање о њиховом тајанственом прејемнику Мелхиседеку, и на тај начин потврђује се та сгзегетичка предпоставка, да је Салим Мелхиседека само скраћено име Јерусалима.

С руског превео

Григорије А. Николић.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Освећење темеља новог здања српске учитељске школе у Сомбору.**) О том освећењу јавља „*Школски Лист*“ ово: „На дан св. Константина и Јелене освећен је са великом свечаношћу темељ новога здања српске учитељске школе у Сомбору у присуству г. дра Милана Максимовића, врховног управитеља патр. властелинства Дањског, који је заступао при тој свечаности основатеља поменутог здања Његову Светост Патријарха српског Георгија Бранковића. — После црквене обреда прочитана је и потписана спомеиица осниваља овога здања, која је у темељ узидана. Том приликом говорио је управитељ завода (Никола Ђ. Вукићевић) о важности учитељске школе но српски народ у овим крајевима и захвалио Његовој Светости Патријарху српском, преузвишеном господину Георгију, на Његовом штедром доброчинству, које је показао најсјајније овом приликом, што на своје земљиште и о свом трошку подиже великолепно здање за мушку учитељску школу. — Здање се ово од тога времена зида у велико и већ је и горњи кат довршан, и на грађу је на дан Отњење Марије грана подигнута. Нека је слава и хвала великом добротвору српске учитељске школе светом Патријарху српском Георгију Бранковићу!“

— (**Заклада г. епископа Никодима Милаша.**) Приликом прославе 25-годишњице српског прав. богословског завода у Задру 21. јула о. г. установио је високопреосвећени епископ далматински г. Никодим Милаш закладу од 1000 круна. Камате од те закладе даваће се сваке године као награда оном богослову, који изради најбољу расправу из богословских наука.

— (**Годишњи испит у монашкој школи у Хопову.**) 18. јула о. г. одржан је у манастиру Хопову годишњи испит у монашкој школи. Испиту је председавао св. Патријарх Георгије, а присутни су били скоро сви настојници фрушкогорских манастира. Ученици монашке школе показали су у опште врло добар

успех. Било је свега 19 ученика. Желимо што боља напретка овом просветном заводу.

— (**Припомоћ општини у Дрежници.**) Јављају нам, да је преузвишени г. бан гроф Куен-Хедервари дозволио из земаљских средстава *српској православној црквеној општини у Дрежници*, у горњо-карловачкој епархији, 500 фор. а. вр. у име припомоћи *за поправак парохијалног стана у Дрежници*.

ЧИТУЉА.

— († **Христифор Вукојичић**) *архимандрит манастира св. Тројице*, преминуо је 14. јула о. г.

Српска православна црквено-школска *општина у Илезалмама* јавља нам о покојнику ово:

Архимандрит *Христифор Вукојичић*, наш узорити и дугогодишњи председник, примивши тајну св. причешћа, преселио се у вјечност у четвртак 14. јула о. г. у 6 сахата после подне, у 62-ој години свога живота, а у 38-ој години свога службовања, а 15. јула у 3 сахата после подне сахрањен је уз велико учешће цијелога народа *без разлике* сталежа, пола и година. Сахрањен је код манастира св. Тројице. Опијело су свршили 10 свештеника. У цркви је држао говор наш свештеник Јован В. Госпић, а на гробу наш учитељ Јован Митрановић.

Нека је вечна успомена честитом покојнику!

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 117 1—3

Оставком г. Паје Борјановића, срп. народ. вероисповедног учитеља, овим се расписује *стечај за учитеља муш. разреда у Тиса Св. Миклошу*. (Торонталска жупанија.)

Плата је учитељу: у готовом новцу 400 фор. а. вр., 40 фор. а. вр. у име држања повторне школе; 3 ланца à 1600□ добре оране земље на коју земљу учитељ сам плаћа све терете; слободан стан са две патосане собе, кујном, подрумом и шталом у новосазиданој муш. школи, и огревом у клами, или место овог сразмеран еквивалент у новцу.

Изабрани учитељ дужан ће бити школ. уредбом прописане све предмете деци предавати, у цркви недељом и свецем, као и у ускршњи пост средом и петком на јутрењу и прење-осв ећеним литургијама појати.

Рок пријаве је до 14. (26.) авг. о. г. а избор ће се 15. (27.) авг. о. г. обавити.

Изабрани учитељ ступиће у звање 1-ог сент. о. г. по новом.

Из седнице м. школ. одбора, држане у *Тиса Св. Миклошу* 12. (24.) јула 1894. г.

Димитрије Ћирић,
парох, председник месног шк. одбора.

СТЕЧАЈ. 116 1—3

Расписује се стечај на упражњено *учитељско место у Срп. Кларији*, за I. и II. разред срп. нар. вероисповедне школе.

Учитељска плата годишње састоји се: у готовом новцу 350 фор. (или 700 круна), $3^1/_2$ ланца оране земље, на које изабрани учитељ порез плаћа, 2 хвата тврдих дрва, слободан стан од 2 собе и кујне са баштом од 200 кв. Сламе колико потребује. Од погреба, где позват буде, 50 нов.

Изабраном учитељу у дужност спада школ. уредбом прописане предмете предавати, у светој цркви за левом певницом појати, школску децу у цркв. појању обучавати.

Компетовати могу само Срби православне вере, који су у Сомбору за учитеље оспособљени, и који су потпуно вични мађарском језику и појању.

Новоизабрани учитељ наступиће у своје звање 1. септембра о. г.

Учитељ ће плату месечно у напред примати.

Рок стечаја је 21. августа, када ће се и избор обавити. Који се лично представи, првенство има. За путни трошак не добија ништа.

Из црквено-школске скупштинске седнице, држане у *Срп. Кларији* (u. p. Zsombolya, Torontál m.) 24. јула 1894. год.

Душан Јов. Которач, перовођа. **Јован Стојков,** председник.

СТЕЧАЈ. 98 3—3

Ради попуњења *учитељског места* при српској вероисповедној школи у *Борјаду* (Borjád, Bačapua međye) отвара се овим стечај.

Плата је у новцу 92 фор., осам и по ланаца оране земље, 1 ланац ливаде, три хвата дрва, комад баште изван села и комад код куће, за перооводство 4 фор., 10 метери жита, 10 к. метери кукуруза, стан састојећи се из две собе, кујне, коморе, и штолариих прихода од прилике 15 фор.

Изабраном учитељу спада у дужност, осим прописаног предавања у редовној повторној школи још и певачке дужности обављати у цркви и ван цркве уз свештеника.

Конкурирати могу са уредно снабдевеним молбеницама свршени препаранди или оспособљени учитељи, који су испит из мађарског језика положили.

Молбенице нека се изволе на потписаног председника школ. одбора послати.

Рок пријаве траје до 15. августа по нашем к. о. г. када ће се избор обавити.

У *Борјаду* 5. јулија 1894.

Димитрије Грујић,
парох и председник.

С. О. 2441. ex 1894.

СТЕЧАЈ. 112 2—3

Ради попуњења *једнога стипендијског места у нову основаној богословској закладу Данила и Јулке Ваљанина* овим се расписује стечај

Годишња стипендија износи 300 фор. а. вр., а издаваће се у десет месечних оброка по 30 ф. авр.

Просиоци за ову стипендију могу бити само Срби источно-православне вере, слушаоци срп. прав. богословског училишта у Карловцима.

На ову стипендију имаде првенство потомство од рођене *браће* завештатељеве: Стевана, Лазе, Василија, пок. Николе и Станка Ваљаница; иза њих долази потомство рођених *сестара* завештатељевих; иза њих долазе на ред потомци од *полубраће* (стричевића) и *полусестара;* иза њих долази младеж оних становника оњине јошанске, родног места завештатеља, који носе име *Ваљанин;* иза њих имају првенство добра спромашна *деца истога села Јована у Лиџи.* најпосле пак могу добити ову стипендију Срби источне прав. вере *округа личко-оточког.*

Међу просиоцима ове стипендије како сродницима тако и несродницима имају првенство они, који су спромашнији и бољи у науци.

Молитељи имају своје пазање, исправама о народности и вероисповести, успеху у науци, о стању здравља и имовинском стању инструисане молбенице најдаље *до 19. (31.) августа 1894. поднети Вл. Високоблагородију г. Петру вл. Јурковићу,* поджупану жупаније сремске *у Вуковару,* као председнику закладатељем именованих поузданика за подељивање ове стипендије.

У *Карловцима,* 15. (27.) јула 1894 год.

Председништво
Саборског Одбора.

СТЕЧАЈ. 115 1—3

Овим се расписује стечај на новоосновано *дадиљско место у Срп. Кларији.*

Дадиљска плата годишња састоји се: у готовом новцу, и то: 220 фор. (или 440 круна), 2 хвата тврдих дрва, слободан стан.

Изабратој дадиљи у дужност спада уредбом прописане дадиљске дужности свршавати.

Компетовати могу само оспособљене дадиље.

Новоизабрана дадиља ступиће у своје звање 1. септембра.

Рок стечају до 21. јула, када ће се и избор одржати.

Из седнице црквено-школске скупштине, вођене у *Срп. Кларији* (п. р. Zsombolya, Torontál m.) 24. јула 1894.

Душан Јов. Которач, перовођа. Јован Стојков, председник.

Ad Ш. С. 149 прев. ex 1894.

СТЕЧАЈ. 103 3—3

Ради попуњења упражњеног места *помоћног учитеља за мађарски и немачки језик у српској вишој девојачкој школи новосадској* овим се расписује стечај.

Молбенице за ово место имају се најдаље до 1. (13.) августа ове године Српском Народном Школском Савету у Карловцима поднети.

Молитељи имају доказати, да су Срби православне вере, да су оспособљени учитељи и да потпуно знају како српски, тако и мађарски и немачки језик. Првенство имају они, који су за наставу у мађарском језику у грађанским и вишим народним школама оспособљени. Ако изабрани не би имао овог оспособљења, мораће га после набора у најкраћем року себи прибавити.

Изабрани учитељ дужан ће бити осим мађарског и немачког језика по околностима још и други који предмет у поменутој школи предавати и обвезан је 18—20 наставних часова преко седмице држати.

Са овим учитељским местом скопчана је учитељска годишња плата од 800 фор., но без станарине и десетогодишњих доплатака.

У *Карловцима* 1. (13.) јула 1894.

Председништво
Српског Народног Школског Савета.

Бр. 23. М. Шк. Од. 1894.

СТЕЧАЈ. 101 3—3

На сомборској српској вишој девојачкој школи овим се отвара стечај на *место помоћног учитеља* односно учитељице за рачун, географију и историју, а према околностима и за друге предмете.

Од компетената се тражи, да имају учитељско оспособљење и осим тога и оспособљење за учитеља односно учитељицу за грађанске школе. Компетовати могу и они оспособљени учитељи народних школа који се обвезали буду, да ће испит за грађанске школе накнадно положити, но у том случају ће се сматрати само за привремене.

Сваки изабрани и потпуно квалификовани учитељ односно учитељица, две године дана служи у привременом својству и тек по истеку тога времена добија декрет и постаје сталним учитељем.

Са овим местом скопчана је годишња плата од 800 фор. а. вр.

Рок стечају излази од првог дана публиковања у званичном листу „Српском Сиону“ па за четир недеље дана.

Изабрани учитељ примиће своје учитељско звање од 1. септембра о. г., од када ће и плату добијати.

Из седнице м. Шк. Одбора, држане у *Сомбору* 8. (20.) јулија 1894.

Жарко Ј. Поповић, зам. перовођа. Н. Ђ. Вукићевић, председник м. Шк. Одбора.

УПРАВИТЕЉА ЛЕОПОЛДА ЛАНДЕСМАНА

висок. кр. угар. министарством наставе правом јавности овлашћена

дечачка школа и васпитни завод

(са шест разреда грађанска школа)

у СУБОТИЦИ (у Бачкој).

Ова грађанска школа спрема своје питомце за препарандију, трговачку академију, индустријску и кадетску школу; оспособљава их за звања државна, трговачко-индустријског подухвата; за чиновнике обезбеђујућих и банкарских завода. Слушаоци ове школе могу прећи у школу шумарско-земљоделску и марвено-лекарску. У заводу се учи и говори:

српски, мађарски, немачки и француски.

Брижљиво васпитање, савесна пажња на наклоност, којој струци питомац тежи. Строг надзор. Цене умерене. На захтевање се шаљу програми бесплатно.

Ђаци, који у школама нису успех постигли, или одрасли који би хтели чиновници постати а немају атестата од четврте односно шесте грађанске школе, примају се и савесно припремају, да убрзо дотичне испите положити могу. 51 8—10

Бр. 22. М. Шк. Од. 1894.

СТЕЧАЈ. 100 3—3

На сомборској салашкој српској вероисповедној *амбулаторној школи у Обзир-Малочкима* овим се стечај расписује ради сталног попуњења *учитељског места*.

Од компетената се тражи, да у сваком погледу имају законом прописану квалификацију. За сталног ће се изабрати само мушки, а у случају да се од мушких не би нико пријавио, то ће се у привременом својству и женскиња поставити.

Са овим местом скопчана је годишња плата од 400 фор. а вр. и стан у нарави; осим тога још годишњи додатак од 50 фор. а, вр. на зимље одело односно подвоз амбулаторног учитеља.

Рок стечају излази од првог дана публиковања у званичном листу „Српском Сиону“ на за шест недеља.

Изабрани учитељ примиће своје учитељско звање 1. септембра о. г., од када ће и плату добијати.

Из седнице м. Шк. Одбора, држане у *Сомбору* 8. (20.) јула 1894.

Жарко Ј. Поповић, вам. перовођа. Н. Ђ. Вукићевић, председник м. Шк. Одбора.

СТЕЧАЈ. 107 3—3

Овим се по ново расписује натечај за *учитељско место* на вероисповедној школи у *Арадгају*, с којим је скопчана плата у износу годишњих 350 ф., са станом у нарави, са бештом и ритом, 5 фати дрва, 12 фор. за перовођство и 12 фор. за послугу.

Учитељу у дужност спада редовно обдржавати школу, обучавати децу у појању и у цркви појати.

Рок је стечају до Преображења.

Молитеља имају своје ваљано обложене молбенице потписаној општини послати.

Из седнице држане у *Арадгају* (Aradgaj, külváros) 1894. год. 10. јула.

Самуило Поповић, перовођа. Михаило Нецин, председник.

Ad Ш. С. 156 пред. ex 1894.

СТЕЧАЈ. 105 3—3

Да би се у смислу решења Српског Народног Школског Савета од 29. марта (10. апр.) о. г. бр. 40./42. могао отворити 1. септембра први разред успостављене православне *српске мушке учитељске школе у Пакрацу*, расписује се овим стечај на *два професорска места* у истој школи, и то једно за катихету и професора српског и црквено-словенског језика, црквеног појања и правила, а друго за професора педагогијских, природних, математичких и осталих наука, које су школском уредбом за учитељску школу прописане.

За катихету се иште, да је свршени богослов са гимназијским испитом зрелости и да је потпуно испит црквеном појању а дужан ће бити, ако још није свештеник, ступити у свештенички чин.

За другог професора се иште, да је свршио педагогијске науке на вишем којем Педагогијуму или на свеучилишту, и да је стручни професорски испит положио.

Оба изабрана професора дужни ће бити, сваки у 18 седмичних часова, све уредбом школском за први приправнички разред прописане предмете у смислу наставног плана предавати и сматраће се у смислу уредбе за српске народне школе за прве две године службовања као привремено постављени.

Плата је свакога редовног професора 1000 фор. и 10% станарине; осим тога примаће они после сваке петогодишње ревносне службе 100 фор. годишњега додатка, а после 30-годишње службе у учитељској школи имају право на мировину у износу постигнуте плате.

Ваљано инструиране молбенице имају се до 1. (13.) августа о. г. поднети Српском прав. Народном Школском Савету у Карловцима.

У *Карловцима* 1. (13.) јула 1894.

Председништво Српског Народног Школског Савета.

С. О. 2438. ex 1894.

СТЕЧАЈ. 109 2—3

Ради попуњења *два*, евентуално *три стипендијска места у закладу пок. Гавре Адамовића* овим се отвара стечај.

Стипендија из ове закладе износи годишње 300 ф. авр. за ученике средњих школа, а 400 ф. авр. за слушаоце академијских наука.

Стипендију могу получити сиромашни ученици српске народности и православне вероисповести, који су доброг владања, марљиви и добро се уче.

Сродници оснивачеви имају првенство.

Питомци ове стип. закладе могу своје науке само у отачаственим заводима у Угарској и Хрватској и Славонији слушати, а само се по дозволи вис. кр. уг. владе могу и у иностранству учити.

Молитељи треба да поднесу своје крштене писмом, школском сведоџбом, сведоџбом сиромаштва и лечничком сведоџбом о том да су здрави, обложене молбенице до 19. (31.) августа 1894. *саборском одбору у Карловцима.*

У *Карловцима*, 15. (27.) јула 1894. год.

Председништво
Саборског Одбора.

С. О. 2439 ex 1894.

СТЕЧАЈ. 110 2—3

Ради попуњења *стипендијског места за стружу туконачку у закладу Петровић-Харишa* овим се расписује стечај.

Стипендију из ове закладе, која износи год. 300 фор. авр., могу получити само младићи српске народности и источно-православне вероисповести из земаља угарске круне, а изабрани питомац моћиће своју стипендију само у наставном којем заводу у земљама угарске круне, а тек изнимно и по дозволи вис. кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе и у којем заводу у другој половини аустро-угарске монархије или у иностранству уживати.

При једнаком својству молитеља имају првенство они, који су без имања, пред онима, који таковога поседују, а у истим околностима имају првенство пре свих сродници оснивачеви пок. Марије Харишa рођ. Петровићеве и мужа јој пок. Григорија Харишa из Земуна.

Молитељи имају своје, крштеним писмом, лечничком сведоџбом о каламљењу богиња и стању својег здравља, школском сведоџбом о до сад свршеним наукама и најпосле сведоџбом политичне власти о својем имовном стању обложене молбенице *саборском одбору у Карловцима* најдаље до 19. (31.) августа 1894. поднести.

У *Карловцима*, 15. (27.) јула 1894.

Председништво
Саборског Одбора.

С. О. 2440. ex 1894.

СТЕЧАЈ. 111 2—3

Ради попуњења *два, евентуално и више стипендијских места у закладу пок. Ђорђа илем. Сербијанског* III. разреда, појединце са 105 фор. авр. годишње стипендије, овим се расписује стечај.

Стипендију из ове закладе може получити онај ученик српске народности и православне вероисповести, који се добро учи, примерно влада, који је сиромашног стања, а навршио је 12-ту годину својег живота.

Питомци III. разреда ове стип. закладе могу се временом, ако све једнако буду имали потребну квалификацију, примаћи у више стипендијске разреде и то: у II. разред са год. стипендијом од 157 фор. 50 нов. авр. и I. разред са год. стипендијом од 210 фор. авр., и имаће у том погледу првенство пред другима, који те стипендије несу уживали.

Молитељи треба да поднесу своје крштеним писмом, школском сведоџбом, сведоџбом сиромаштва и најпосле лечничком сведоџбом о том да су здрави, обложене молбенице до 19. (31.) августа 1894. *саборском одбору у Карловцима.*

У *Карловцима*, 15. (27.) јула 1894.

Председништво
Саборског Одбора.

Камилавке. 25 20—20

За г. г. мирско свештенство, а по одлуци и благослову српског светог синода од 21. октобра 1893. год. од отворено плаве чоје и кадифе, израђујемо и то: од најфиније чоје и кадифе. Молимо г. г. протојереје и свештенике да нам се с поруџбином обраћају.

Земун, 16. фебруара 1894. год.

С поштовањем
Витомир Марковић и Павловић,
кројачи црквени и свештен. одела и кројачи црква. утвари.

СТЕЧАЈ. 95 3—4

Отвара се стечај за *учитељско* место на *срп. вероисповедној школи у Фењу*, на које могу и *учитељице* компетовати.

Плата је: 300 фор. у готовом; 2 хвата тврдих дрва; сламе колико треба; 2 ланца оранице земље, на коју учитељ порез и остале трошкове плаћа; 10 фор. у име перовођства; леп стан са баштом; од погреба, где позван буде 50 новч.

Учитељ је дужан све прописане предмете од *Сл. Школ. Савета* предавати, певницу држати, децу у црквеном појању обучавати и поћорну школу држати.

Који су *учитељску школу у Сомбору* свршили, и испит из *мађарског језика положили*, имаће првенство.

Рок је 14. (28.) август, кога ће се дана избор објавити.

Из ванредне скупшт. седнице, држане у Фењу на Петров-дан.

Председништво.

СТЕЧАЈ. 99 3—3

У *Текелијином будимпештанском стипендијском заводу* упражњена су за школ. год 1894./95. *три* питомачка места, на која се овим стечај отвара.

Сваки питомац ужива слободан стан у заводу, лечење, огрев, послугу и осветљење за 7 зимских месеци и 300 фор., ако слуша науке на универзитету или политехници, а 250 фор., ако је гимназиста VII. или VIII. разреда.

Од питомца Текелијина завода тражи се ова квалификација: а) да је сиромах и да је савршено здрав; б) да се добро владао и да је врло добар успех у наукама показао; в) да је грађанин земаља круне св. Стевана, да је српске народности и православне вере; г) да је свршио барем VI. гимназијски разред или да је свршен реалац или да слуша правне, медицинске и филозофске, или пак политехничке науке на свеучилиштима у Будимпешти. Првенство — при избору — при једној квалификацији имају слушаоци факултетских наука.

Потражитељи на питомачка места дужни су да искажу ову квалификацију крштеним писмом, сведоџбом о матерњалном стању родитеља или потврђеном среском области; гимназисте и реалци сведоџбом о испиту зрелости; универзитетски слушаоци сведоџбом о испиту зрелости и сведоџбама односно колоквијама од последње две године.

Сваки питомац је прво условно изабран, док га заводски лечник не прегледа, да ли је телом и душом савршено здрав.

Молбенице се имају послати до 3. (15.) авг. 1894. год. Надзорништву Текелијина Завода у Будимпешти (Zöldfa-utcza 25 sz.).

У *Будимпешти* 3. (15.) јула 1894. год.

Барон Федор Николић,
председник.

СТЕЧАЈ. 113 2—2

На основу решења Сл. Епарх. Школ. Одбора бр. 213/179 ex 1893. расписује се стечај за *учитељицу* на српско-народној вероисповедној школи у *Пивницама* (у Бачкој).

Плата је 400 фор у готовом новцу. Слободан стан: две собе, кујна, комора и шталa и башта у стану. За огрев (свој) два хвата сламе.

Изабраној учитељици спада у дужност све законом прописане предмете у додељеним јој разредима предавати, додељену јој децу у пјенцу обучавати и пофорну (женску) школу држати.

Молбенице ваља до св. Преображења (6. августа) црквено општини послати, када ће се и избор обавити.

Из седнице срп. прав. црквене општине Пивничке, држане 10. јулија 1894 год.

Лазар Димић
перовођа.

Ђорђе Добројевић
парох и председник школски.

Ad III. C. 127. пресв. ex 1894.

СТЕЧАЈ. 104 3—3

Ради попуњења упражњеног места једног *помоћног учитеља за математику и природне науке у српској вишој девојачкој школи у Панчеву* овим се расписује стечај.

Молбенице за ово место имају се најдаље до 1. (13.) августа ове године Српском Народном Школском Савету у Карловцима поднети.

Молитељи имају доказати, да су Срби православне вере да су оспособљени учитељи и да српским језиком потпуно владају. У случају, ако немају стручнога оспособљења за грађанске школе, дужни ће бити и ово себи после избора у најкраћем року прибавити.

У дужност изабранога учитеља спада предавање математичних и природних наука у сва 4 разреда поменуте школе а по околностима још и обучавање у цртању, краснопису или у другом којем наставном предмету.

Плата је помоћног наставника 800 фор. годишње, но без станарине и десетогодишњих доплатака.

У *Карловцима* 1. (13.) јула 1894.

Председништво
Српског Народног Школског Савета

СТЕЧАЈ. 106 3—3

По надогу слав. Епарх Школ. Одбора у Вршцу од 8 ог маја 1894. Е. 389. Ш. 26. 1894. год. овим се ради попуњења *учитељског места* на вероисповедној српској школи у *Великој Маргити*, Торонталској жупанији, стечај расписује.

Плата је учитељу 300 фор. а. вр. у готовом новцу, слободан стан у школском здању са врло леном баштом, где има и шпалир засађен виновом лозом; један и по лапац ораће земље, на коју учитељ порезу плаћа; два хвата тврдих дрва, и два хвата сламе за огрев, и од погреба где позват буде 50 нов.

Учитељу спада у дужност све предмете високим уредбама прописане предавати, децу у црквеном појању обучавати, и десну певницу држати.

Рок стечаја траје до 7. августа т. г. по с. к.

На ово место компетовать могу само они који су у Сомбору за учитељско звање оспособљени, и који су као такови и положили испит из мађарског језика.

Првенство пак имају они, који се лично пријаве и у цркви при служењу св. литургије појали буду.

Молбенице имају се слати на потписани школски одбор.

Велика Маргита 10. јула п. с. к. 1894. год.

Мита Николин,
перовођа.

Васа Стоић,
председник.

ТВОРНИЦА ВЕЛИКИХ САТОВА
П. Ђ. ПАНТЕЛИЋА У ЗЕМУНУ.

НОВЕ ТОРОЊСКЕ САТОВЕ

израђује за цркве, школе, магистрате и све јавне зграде по најновијој конструкцији (Drathseil & Stiftengang) и умереној цени, прима старе на оправку и реконструкцију.

Предрачуне шаље на захтевање бесплатно.

Сиромашнијим општинама даје на отплатку.

63 10—15

ЛУДВИГ ТАУШ

позлатарски атеље за српску православну црквену уметност

у Новом Саду, дунавска улица код „Златног крста“

Препоручујем се сл. црквеним општинама за украшавање српских православних цркава. Особито стављам на знање, да имам са свим готова позлаћена и мраморисана **Владичина и матере Божије два Трона** које желим због места јефтино продати.

Даље имам на мом сложишту готових **рипида** од месинга (галвански и жеженим златом позлаћени), од кина и алпака сребра, дрвених и од лима, **крстова** за часне трпезе, **чирака** и **кандила** од разног метала, и **чирака** од дрвета, **полијелеја** од стакла, дрвета и бронзе од 6—48 свећа, **икона** на платну и лиму, и сваке врсте рамова.

79 4—6

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова; а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 7. августа 1894.

Примедба на чланак:
„Радујсѧ некѣсто неневѣстнаѧ“.

(„Срп. Сион“ бр. 30.)

Г. Јов. Живановић у наведеном чланку свом критикујући превод г. Николе Гр. Живковића вели, да је он насловну реченицу у својој „Литургици“ врло рђаво превео овако: „Радуј се невјесто над невјестама“. За тим пита: „Шта је хтио г. Живковић да рекне тијем: „невјесто над невјестама“? „Невјеста над невјестама“, то ће рећи, да се као невјеста одликује особитим врлинама, које могу красити невјесту, те да је фактично невјеста. Али то се противи науци православној богословској .... јер **некѣста неневѣстнаѧ** није невјеста над невјестама него невјеста, која није невјеста, sponsa non sponsa. **Неневѣстнаѧ** је придјев и значи ону, која није невјеста. Дакле **некѣсто неневѣстнаѧ** није „невјесто над невјестама“, него невјесто, која нијеси невјеста“.

Превод г. Н. Живковића и ми велимо да је погрешан, премда се не противи науци прав. богословској, већ истој потпуно одговара, као што ћемо ниже видети; но превод г. Јов. Живановића у много већој је мери погрешан, и то кроз погрешан како у погледу науке о језику, тако баш и у погледу науке прав. цркве. Нека нам је дозвољено, да и ми запитамо: Шта је хтео г. Ј. Ж. да рекне тим: „невјесто која нијеси невјеста“? Зар ово није очевидно протусловље, дакле бесмислица? Или зар може једна и иста особа у једно и исто време нешто бити и не бити? Ти си невеста, која нијеси невеста, — обоје у садашњем времену. Овака логична погрешка тек не би се смела приписати једном црквеном ауктору, као што му се и не може приписати, о чему ћемо се у

осталом такође ниже уверити.

Осим тога превод г. Ј. Ж. противи се, као што рекосмо, и науци прав. цркве, по томе је дакле *ерес*. По науци прав. цркве Богородица је дѣва и пре и после рођења, дакле **приснодѣва** или свагдашња дјева. У наслонној изреци, којом се завршује кондак благовештенски, и која се често понавља у акатисту, овом дивном славопоју Богородици, црква је назива „невестом“, што се има разумети као глорификација појма „дјеве“, па кад је Богородица вечита дјева, онда је доследно томе и вечита невеста, пошто је била браку „*непричастна*“. Реч **невѣста** већ и по самој етимологији у словенском језику, као можда ни у једном другом, пуна је етичког значаја, што је г. Ј. Ж. бар као филолог требао у обзир узети, те не би дошао на оцаку бесмислицу.

Што се г. Ј. Ж. позива на I. главу евангелија од Матеја, одакле се по њему јасно види, да је невеста и да није невеста, на то имам приметити, да је овако тумачење од стране једног лаика веома дрско и самовољно, и да је ту главу, као и остала мање јасна места црква протумачила, но да како у друкчијем смислу, него што јој га жели г. Ј. Ж. придати.

Даље вели: „Са овом је реченицом сродна по смислу ова: **Радѣйся царице, матероѧ̀ковѣнныѧ слако**, што је српски: Радуј се царице, ти славо од матере и дјевојке и т. д.“ Но ја ту не видим никакве сродности. Сродна би оној његовој реченици по смислу била ова: Радуј се царице, ти славо од матере и девојке, која ниси слава од матере и девојке!

А сад да видимо, како се има уштипна реченица превести?

Г. Ј. Ж. вели: „Словенски пријевод св. писма може се казати да је то исто што и матица, јер је сасвијем тачно преведен, а на гдјекојим је мјестима против словенске синтаксе сасвијем у духу грчком преведен. Дакле кад се што преведе са словенскога на српски тачно као што је у словенском, онда мора то одговарати и науци богословској, мора одговарати тачно матици“. — Ова тврдња не стоји, бар не у целини. Јест, да је словенски превод тачан, ал на многим местима баш са предвиђе тачности нејасан, јер често налазимо у њему речи и реченице, које су у „духу грчком“ дакле „буквално“ на ушгрб смисла преведене, т. ј. налазимо многе „грецизме“, а такав је међу осталима и у нашој наслонној реченици. Па с тога, кад се наше црквено-словенске, нарочито литургичке или богослужебне књиге на српски преводе, није доста имати пред собом само словенски текст (као матицу) него и грчки као оригинал.

Наслонна реченица у грчком гласи овако: „Χαῖρε νύμφη ἀνύμφευτε“. Даље у грчком језику νυμφίος значи женик, νύμφη невеста, дакле један корен за обоје; ἀνύμφευτος значи буквално: за мушку особу — онај који је без невесте, за женску — она која је без женика; прави је пак смисао ове грчке речи: неожењен, неудата, немачки unvermählt. Према томе ако би се за мушког могло рећи: женик безневестан (=неневестан), за женску таки израз у српском не може имати смисла, т. ј. невеста неневестна, или што је једно исто безневестна, него невеста без женика, или правије „неудата“. Грчки придев ἀνύμφευτος преведен је у црквеним књигама на неким местима са **неневѣстнаѧ** а на неким са **безневѣстнаѧ** („**вгожѣ моли матѝ безневѣстнаѧ**“, слава 8. гласа у суботу на вечерњу). Према томе могло би бити као варијант и: **Радѣйся невѣсто безневѣстнаѧ**. У руско-немачком речнику пак од М. Ј. А. Е. Schmidt-a налази се овако: **Безневѣстнаѧ**, a. (sl. = slavisch) Jungfrau. f.“, дакле сасвим противно значењу, што га је г. Ј. Ж. придеву **неневѣстнаѧ** дао.

Из свега наваденог следи, да се наслонна реченица има овако превести: „Радуј се неудата невесто“. Руски прота † Михаил Рајевски у своме: „Gebetbuch zum Gebrauch der orthodoxen Christen, aus dem griechischen mit Berücksichtigung des altslavischen übersetzt. . . . Wien 1861.“ превео је дотичну реченицу овако: „Frohlocke du unvermählte Braut“. (Стр. 39). Ја сам пак у своме „Молитвенику на потребу православних Срнкиња. Панчево 1876.“ превео овако: „Радуј се вечита невесто“, јер сам држао и држим, да је смисао један и исти, само што ми се ова реч, коју сам ја употребио, чинила да је приличнија за Молитвеник намењен Српкињама.

Ј. Вукадиновић.

ПРОПОВЕД НА ЦАРЕВ ДАН.

(6. Августа.)

„Будите дакле покорни свакој власти човечијој, Господа ради: ако цару као Господару“ (1 Петр. II, 13.).

Проминљавајући Господ Бог наш о томе, како да будемо овде на земљи у миру, установио је поредак како у погледу појединих породица, тако и у погледу целих народа.

По томе повери Бог да у свакој породици, у свакој општини, у свакој области и држави буде по један главар, који ће породицом, општином, облашћу и државом управљати.

И као што има домаћи старешина нека права над домаћом чељади, тако исто дарова Бог особита права владаоцу и властима, да могу управљати народима по мудрим законима, а народ да их слуша и извршује наредбе његове.

И ми видимо, да она кућа напредује, где поданици слушају владаоца свога.

Послушност је нужна, јер без послушности нема среће.

О томе нас уверава и сами здрав разум, а то нам је показао и сам Спаситељ наш, Господ Исус Христос, делом својим.

Оптужен лажно код Пилата, мирно слуша тужбу и послушно прима осуду своју, ма да је могао једном речи и судца Пилата и непријатеље своје уништити.

У томе служе нам за пример и прве општине хришћанске, које су претриле страшних мука и гоњења од незнабожачких власти, али се не противише, нити чињише побуне, него трпећи повиноваху се властима, и на лен начин стараху се приклонити срца владалаца и власти. Тако су они чинили, јер је то праведно, јер их је тако учило св. Јеванђеље: да је свака власт од Бога, а који се противи власти, да се противи и самоме Богу.

По примеру првих општина и као што нам заповеда закон православни, дужни смо чинити и ми.

И да бих вас боље упутио у томе, казаћу вам у кратко, које су дужности према пресветлом и државном владаоцу нашем и према властима од њега наређеним.

А ово у данашњој проповеди у толико радије чиним, што је данас светли дан рођења нашег премилостивог Цара и Краља и земље Господара *Франца Јосифа првог*, кога да Бог поживи на много година!

* * *

Прва је дужност хришћанског поданика спрећу највеће власти своје, да мора указивати највеће страхопоштовање земље Господару!

Он је Богом постављен да управља народом и има највећу власт;

Он заступа место Божје овде на земљи;

Он је помазаник Божји, и као такови: свето лице.

Тако стоји у св. Писму: *„Не дирајте помазане моје!“*

А св. апостол Петар саветује нас говорећи: *„Бога се бојте; цара поштујте!“* (1., 2, 17).

И сами здрав разум каже нам, да је владар наш отац, који се брине за наше благостање; дакле као оца и земље Господара да смо га дужни дубоко поштовати, јер смо ми поданици његови, и он наш бранитељ и главар.

Друга је дужност поданика *послушност*.

Ако смо ради да иде у држави све на опште добро, онда мора једна воља бити, која ће све управљати на ту циљ.

Но чија да буде та воља?

Зашто у кући и у задруги та воља припада домаћину или старешини кућевном, а у држави никоме то боље не пристоји, до владаоцу и земље Господару, коме је и поверена управа, и који управља по мудрим законима, и томе се мора покоравати воља грађана и поданика.

Где слоге нема, где поглавара нема, или и где има, а поданици га не слушају, ту је раздор, ту нема добра, ту је пропаст.

У томе погледу врло мудро саветује св. ап. Павле ученика свога Тита, говорећи: *„Опомињи људе, да буду покорни и послушни господарима и заповедницима, и готови на свако добро дело;*

„Ни на кога да не хуле, да се не свађају, него да буду мирни, сваку кротост да показују свим људима“ (Тит. III., 1. 2).

Јер вели на другом месту: *„Који се противи власти, противи се Божјој наредби.“*

А св. ап. Петар говори: *„Будите покорни свакој власти човечијој, Господа ради: ако цару као Господару; ако ли кнезовима, као његовим*

посланицима, за осветy злочинцима, а за хвалу добротворима.“

Послушност дакле и *покорност* иште се од нас, драги моји.

Да, послушност и покорност да одајемо цару и краљу као Господару и владаоцу нашему, и од њега постављеним властима.

То се иште од хришћанина, то хришћанину пристоји, тим се дичио до сад православни Србин, па ту врлину ваља да одржи Србин и у будуће, те да се општа срећа унапреди, па са општом и његова.

Треће дужност поданика састоји се у томе, да плаћа савесно законски данак.

Држим, да неће бити ни једнога међу нама, који не би признавао, да смо ми сви као грађани дужни све чинити, што се клони на срећу и на унапређење државе, јер је у тој општој срећи и наша.

И по томе дужност је наша да употребимо верно сва средства ради унапређења општег благостања.

Но једно од најважнијих средстава без сумње је законски данак — порез, порција.

Јер овим издржава земље Господар толику војеку за обрану од непријатеља; толике службенике за одржање поретка и безбедност у земљи.

Отуда плаћа толике чиновнике и судије.

Из овога данка издржавају се толики многоврсни заводи, који постоје за образовање душе наше и за исправљање срца нашег.

Па који би био тај, који не би признавао да су ови заводи корисни и нужни? Као и да су нужни чиновници и да не можемо бити без судија? Који би био тај, који не би признавао, да је војска нужна ради одбране од непријатеља?

А кад се све то издржава из оног данка, који плаћамо, онда је јасно, да смо дужни плаћати данак драговољно, како би се подмириле ове опште потребе.

И сам преблаги Спаситељ наш то је чинио, и делом показао нам, да и ми тако чинимо.

„Кажи нам дакле, шта мислиш ти? Треба ли дати данак Кесару или не? запиташе једном фарисеји Исуса.

„Разумевши Исус лукавство њихово, рече: *„Подајте Кесарево Кесару, а Божје Богу“* (Мат. 22, 17, 18 и 21).

А св. ап. Павле овако вели: *„Подајте дакле свакоме шта сте дужни; коме дакле порезу, порезу; а коме царину, царину; и коме част, част“* (Рим. 13, 7).

И по томе, драги моји, доказах вам св. Писмом и здравим разумом, да смо дужни плаћати законит данак.

Но још ми оста *четврта дужност наша* подаданичка према владаоцу нашем; а та се састоји у томе: *да се молимо Богу за цара и краља, као земље Господара.*

А да бих вам доказао дужност ову, не треба ми више, до да упитам вас родитеље, који имате породицу и потчињене, да ми кажете: је ли вам лак труд и терет, који подносите, бринући се за породицу вашу?

И ма да би вам ова мала била, можете ли ви труд овоме одолети сами без помоћи Божје?

Нису ли дужна деца ваша и кућевна чељад молити се Богу с вама заједно, да вам да помоћ своју, како би лакше извршивали дужности своје родитељске и старешинске?

Дужна су заиста!

Из тог истог узрока морају и поданици молити се Богу за свога владаоца, земље Господара и оца.

Или је зар лакши терет владаоца земље, од терета родитељска?

Зар није тешка круна, коју носи он на глави?

Зар су бриге његове мање од брига других старешина?

Особита Божја помоћ треба владаоцима, како би у стању били да одговоре потпуно мучном положају свом.

С тога иште дужност наша, иште срећа наша од нас, да уздигнемо руке своје к цару свију царева, у свако доба, а особито на данашњи дан, и да му се искрено помолимо, као што то чини наша православна црква при свакој прилици:

Да пошље богати благослов свој на премилостивог цара и краља нашег Франца Јосифа првог.

А на то нас опомиње и св. ап. Павле говорећи: *„Молим дакле пре свега да се чине искања, молитве, молења, захваљивања за све људе,*

„За цареве, и за све, који су у власти, да тихи и мирни живот поживимо у свакој побожности и поштењу“ (1. Тим. 2, 1 и 2).

Љубимо дакле, благословени хришћани, љубимо и поштујмо пресветлога цара и краља нашег Франца Јосифа првог;

Слушајмо га и извршујмо верно наредбе његове и од њега постављених власти;

Плаћајмо савесно прописани данак;

И молимо се топло за здравље царево и краљево, и за све власти, које он постави:

Спаси Боже цара и краља нашег Франца Јосифа првог;

Венчај га оружјем истине и правде, оружјем благовољења, милости и благости;

Укрепи мишицу његову, узвиси десницу његову, утврди царство и краљевство његово;

Покори му све непријатеље његове;

Даруј му дуг живот, у постојаном миру и у постојаном здрављу, како би и ми мирно поживели под окриљем његовим.

Да живи Његово Величанство премилостиви цар и краљ наш Франц Јосиф први!

У *Гргуровци* 1893.

Григорије А. Николић,
свештеник.

ДОПИСИ.

Бешеново 22. јула. — **(Дочек Његове Светости — Патријарха Георгија.)** Село Бешеново и његов манастир налазе се на јужној страни Фрушке Горе према Митровици, тако рекући, у непосредној близини у прекрасној, пространој и плодној долини, коју просеца свежи планински поток, коме још у помоћ притиче, са хладном и бистром кристал-водицом, гласовита манастирска чесма и сеоски не мање хвале вредни извор — Провалија, да где год на свом благотворном путу не посустане.

У прочељу убаве долине, а баш у самом крилу сјеновите Фрушке Горе, подиже се парњак осталим фрушко-горским српским задужбинама, манастир Бешеново, као груда снијега у сред љета у дубоким тиморинама високих планина, кога брижна мати — Фрушка Гора, зеленилом и мирисавим шареницом богато искићеним у рукавима бресната доламе заођевеним рашреним рукама од оштрог севера и хладног Дунава чува; а на јужној страни — пред капијом му — у неправилним улицама поставило се до педесет српских фамилија, као будних стражара, који пред овом светињом српском чувају стражу без измене.

Сва ова љепота божја у овој убавој долини никада се ваљда љепше осјећала није, као на дан 15. јула о. г., када манастир слављаше свога патрона св. мученике: Кирика и Јулиту и када манастирској слави кроз село наше и од села кроз њу к манастиру Бешенову са својом одличном свитом путоваше високи и ријетки гост, Његова Светост, Преузвишени Господин Патријарх Георгије, уз пратњу милозвучних звона и пуцњаву громкијех прангија.

За часак стани и причекај, драги читаоче, док ти по реду испричовиједам наш дочек, кога ми — Бешеновчани — приредисмо на тај дан нашем високом и најмилијем госту, светом патријарху Георгију, и док ти кажем, колику радост уживасмо и колику вељу љубав осјећасмо према најмилијој нашој поглавици, кога срцем и душом, као Његова верна и благодарна чеда, љубимо и поштујемо.

Пред уречено вријеме, када ће свети Патријарх кроз село у манастир проћи, око осам сахати из јутра, на два сахата раније извјешена је била на врх торња српска застава, која њеним веселим лепршањем навјешћиваше жељени долазак Његове Светости. Предња страна порте до пута била је искићена зеленим липовим гранама; а и улазак на западна врата у цркву био је мирисавим гранама с обе стране окићен и шареним ћилимима чак до красних врата застрт.

Школска деца у чираке и рипиде обучена, при уласку код западних црквених врата, у два реда очекивала су заједно са мјесним парохом, који је у црквеном орнату потпуно обучен био. Унутрашњост цркве била је у свом реду. Царске двери биле су махом отворене. Улазак кроз њих од солеје па до престола био је ћилимима застрт, као и патријархов сто. Сва кандила и свеће на престолу гореле су и све је спремно било, што се у тако кратком року спремити могло, да нам дочек што љепши и свечанији буде. А кад млади момци кроз село појахаше ћилимима окићене товне коње посебни српску тробојку и кад се наш ваљани и трудољубиви председник са више црквених одборника, којима се придружи и наш честити и опће штовани натпоп из Јаска, г. Сава Сладаковић, крену на више кола на границу нашега хатара, пут великих Радинаца, откуда има Његова Светост из м. Шишатовца доћи, да га т. мо дочека и у име црквене општине бешеновачке поздрави, — онда тек поче се народ загрејавати и у што већим рнама цркви до-

лазити. У оном часу, када нам пуцањ првог топа прогрми кроз уши и кад громка звона са куле забрујаше, сви се у весма радосном усхићењу налазимо, шапћући један другом: ево Га! ево Га! а народ се све већма и већма цркви приближаше. Кроз кратко време, уз пратњу звона и пуцњаву топова, дојури на неколико минута раније у каруцама високопречасни господин, протопрезвитер митровачки, Авакум Стајић, као радосни вјесник још милијег високог Госта нашег, какав нам у цркви нашој не бијаше од како људи памте. Одмах за њим догрми четворопрежни батар и стаде пред портанским вратима. Наста тишина. Батар се отвори и из њега изађе и к цркви пође високи достојанственик цркве српске православне у Угарској, свиједа лика, висока узраста, снажна и јуначка држања, које свакоме страхопоштовање у срце уливаше, а на портанским вратима предусрете Га дјевојчица, ученица III. разр., јединица ћерка у нашег пароха — Бојана, са лијепом китом цвијећа у руци и поздрави Га са усклицима: Живио! и предаде мирисано цвијеће у свету десницу целивавши је, а народ као из једног грла захори громовито и дуготрајно: Живио! На црквеним вратима пароx пружи Његовој Светости часни крст да цјелива, а ђаци запојаше тропар храма и тако допратисмо нашег најмилијег Госта и поглавара цркве и народа српског у наш св. храм, са највећом радошћу и истинитом синовњом љубављу и привржености нашом.

Ту у храму, после мале јектеније, поздрави Његову Светост, Преузвишеног Господина Патријарха Георгија, мјесни парох са неколико топлих и одабраних ријечи, као добродошлицом, наглашавајући важност овог високог похода Његове Светости по њеру и цркву православну у овом мјесту, што је Његова Светост свесрдно отачаском љубављу к срцу одмах и примила и сакупљени народ у подужој архипастирској поуци Својој мудро посавјетовала, рекавши, да се клони свега што би га од вјере и цркве православне одвратити могло, а нарочито да се клони Назарена и њихове лажне науке, која у свачему погрешно учи. Пак и у другим предметима, а нарочито да буду вредни и штедљиви, посавјетовала је Његова Светост своје стадо и укријепила га мудром науком, да бар сачувамо већ оно, што смо од наших старијих наслеђили као своје светиње, ако нијесмо кадри умножити и чега напредније и цјелисходније сатворити.

Овђе ми ваља споменути, да Његова Светост, чим је ушла у цркву, одмах је ступила у олтар и помно разгледала часну трапезу, св. јеванђеље, антимине и св. утвари у проскомидији, које је све у свом реду нашла, само је примјетити благоизволела, да антимине треба измијенити, пошто је веома стар.

После архипастирске науке, благословљавајући своје вијерно стадо, уз клицање многог и дуготрајног „Живио“, крену се Свети Патријарх из цркве на поље, праћен Његовом сјајном свитом, у којој бијаху високопречасна и часна Господа: Гаврило Змијановић, архимандрит крушедолски; Авакум Стајић, протопр. митровачки; Митрофан Шевић, протосинђел и професор богословије; Ђенадије Поповић, игуман кувеждински; Лукијан Богдановић, архиђакон и конзисторијални биљежник и још нека друга господа, — сједе у Своје сјајне кочије и крену се именом божјим срећно пут манастира, праћен нашом бандеријом управо у манастир, ђе га наш вриједни настојатељ, са осталом братијом, опет сјајно и велелепно пред манастиром дочека.

На кули манастирској вила су се три барјака српска, а била је и капија са барјацима пекићена. Такођер честити Срби и ваљани грађанин митровачки г. Ђорђе Петровић, апотекар, није пропустио у почаст Његове Светости своју прекрасну вилу српском тробојницом окитити, што је са оноликс висине искићеном манастиру, мноштини српскога свијета около њега особито лијепо доликовало. Изгледало ми је, као да дух благи на Србе са висина благослов свој у изобилној мјери излива

Пошто се Његова Светост у својим одајама од трудног пута одморила, благоизволи са пратњом Својом на службу божју отићи. Цијелу је службу у архијерејском столу отетојао. После свршеног богослужебног чина на до ручка добри архипастир наш имао је милост доћи у собу у којој су се гости г. игумана налазили и са сваким појединим је благу ријеч проговорио. За ручком у трапезарији на здравицу, коју је г. игуман као домаћин свом високом госту, Његовој Светости, српском Патријарху Георгију, напио, одговорила је Његова Светост особито пријатно: како се радује, што му је благи Бог дао здравља и снаге, те је могао и по највећој жели овој манастире Привину Главу и Бешеново о њиховим славама посјетити, у којој — како Сам рече — мислио је: е ће на путу од силне

прашине и врућине главу изгубити! Али, опет зато Га је жарка љубав према цркви и народу свом српском на овај мучни и далеки пут нагнала, те рече: како би се радовао, да може још једном у м. Бешеново дођи, да оправљену цркву освети, па макар још и нека жега и прашина била. Разуме се, да на тако родољубивом одговору, није било краја усклицима бурног одушевљења. Још је било лијепих здравица, а особито се је високопречасни господин, Авакум Стајић, прота митровачки, с његовом здравицом Његовој Светости одликовао. То је била у изванредном патосу изречена здравица, којом се, у име српскога народа и његова свештенства, и на овом мјесту изражава најтоплија благодарност и признање Његовој Светости, нашем дичном Патријарху Георгију, на Његовом неуморном раду око унапређења српске цркве и школе; на Његовом одважном држању при одбрани права српске цркве и народа на „најстрашнијем“ мјесту и на Његовим изобилним доброчинствима, које Он српском народу — где год треба — у великој мјери чини.

Хвала Вам, г. прото, Ви сте праву истину рекли, а свима нама образ осветлали!

У 6 с. после подне опростисмо се са Његовом Светости, целивајући Му свету десницу и желећи дуг живот и сваку срећу на сваком кораку Његовом; јер смо дубоко убјеђени, да све што чини, да то чини за срећу и напредак цркве Своје и милога народа Свога српскога, кога Он неизмјерно љуби, што је и овом приликом очигледно показао.

Кад је сједала Његова Светост у кочије, силни се народ слегао, а бурно и дуготрајно „Живио“ по манастирској порти и убавој дубрави разлијегало се на све стране.

Гедеонъ.

Не обмањујмо се у погледу бројног кретања нашег народа, а на основу кривог обрачунања изведеним резултатима.

(Свршетак).

На тврдом темељу, дакле, лидајући, наводимо овде ону чињеницу: да је у протопресвитерату новосадском било

1864. године 32665. срп. прав. становника.
1891. „ 31915. „ „ „

Дакле за 27 год. нестало је 750 срп. прав. становника.

Па како у овом протопресвитерату српски живаљ с дана у дан бројно опада, неће излишно бити да видимо бројно кретање срп. прав. народа какво је било у протопресвитерату новосадском крајем године 1892?

По горе поменутом „Извјештају“ на страни 127. читамо: да је срп. становништво крајем 1892. године износило свега . . . 30855 душа.

А кад у рачун узмемо да је у
истом протопопијату крајем
1891. било . . . . . 31915 „

онда је чисто као сунце, да смо у прот. новосадском за једну годину само изгубили 1060 срп. прав. становника.

Ал и ово је крив рачун, те на основу оваковог обрачунања никад не можемо право стање ствари дознати.

Овде треба ону најглавнију чињеницу, онај једном већ постигнути највећи број душа, упоредити са оним бројем душа, који се крајем 1892. године показао, и тек онда ћемо се уверити, колико смо за 28 година бројно опали.

Било је дакле у протопр. новосадском
1864. године 32665 срп. прав. становника.
1892. „ 30855 „ „ „
За 28 г. дакле 1810 „ „ „

изгубљено је у протопр. новосадском.

Ето ти, брате Србине, праве слике и прилике у погледу бројног кретања срп. прав. народа у протопр. новосадском.

Ту је излишно свако друго разлагање. Сећајмо се само: колико нас је било на броју прије 28 година (1864.), а колико нас је на окупу било после 28 година (1882.), пак да се сити наплачемо!

И са овим би довршио свој чланак о бројном кретању српског православног народа, односећи се на неке и неке криве појмове, као што сам то у овом свом чланку местимице приметно; а сваки брат Србин, који само и најпростији рачун „скупљања“ и „одузимања“ разуме, нека учини пробу и по души каже: стоји ли тако, како сам ја извео? или овако: како је то у „С. Сиону“ и на другом месту приказано?

Другом ћу приликом изнети статистичке податке о целој епархији бачкој у размаку од 74 година, почевши од год. 1818., наиме у погледу бројног кретања срп. прав. народа крајем 1818., 1828., 1843., 1860., 1878., 1890., 1891. и 1892. године.

У осталом може бити, да ће ми се са више страна пребацити да сам песимиста и да по мени исправљени рачуни немају основаног темеља. Велим, може бити да ће ми се тако пребацити, ал ја сам пуно уверен о томе: да би се то само са стране оних учинило, који дотичне податке врло овлаш узимају, те безусловно верују у истинитост оних прираста, који су прираст дотичне српске црквене општине приказале. Непобитним рачуном никад не би ми могли с правом пребацити, да сам песимиста, другим речма, да немам право што јадикујем, јер да срп. прав. народ сасвим друкчије стоји бројно, него што ја видим.

Е ако ми ово, мили брате Србине, непобитним фактима докажеш, ја ћу ти се онда до земље поклонити и из свег срца рећи: забасао сам у мраку, ал сво, слава Богу, изведоше ме на истину.“

У Српском Ковину. ***Максим Лудајић.***

“ Штампасмо овај чланак, јер и у њему има истине, али се она не може још применити на бројно кретање целог нашег народа у митрополији, него на побројане општине и протопресвитерате. Поштовани г. писац је на резултата, који је добио, „најпростијим рачуном скупљања и одузимања“ код тих општина и протопресвитерата, извео закључак, непобољан, бројном опадању целога народа, па разуме се, да га тиме није ни могао доказати и оправдати. Где цифре говоре, ту не може бити говора о песимизму или на каквом субјективизму, него само о математичној чињеници. Зато је резултат, у погледу побројаних општина и протопресвитерата, којега је извео г. писац, чиста математична истина. Али закључак, којега је на основу тога резултата извео и применио на цео народ, а без математичне или статистичке подлоге, чисти је субјективизам песимистичке претпоставке, да је и у целоме народу бројно опадање као што је у побројаних општинама. Јер са бројним опадањем у овима не доказује се бројно опадање у целом народу. Не доказује се ни више ни то, да је бројно опадање у појединим општинама бројни мањак у народној статистици. А не мора то ни бити увек. Јер тај мањак у појединим општинама био би за народну статистику тек онда мањак, кад би се доказало, е је изумро или се претопио у друге народности. А то доказано није.

Ми, истина, не можемо доказати ни противно, т. ј. да је остао у народу н. пр. пресељавањем. Не можемо то доказати, јер немамо народне своје статистике. А док те статистике не узимамо, дотле је, по нашем мишљењу најпаметније ћутати о бројном опадању или бројном напредовању нашег народа. Јер све што год се о томе више и писало буде, без потребне статистике, биће рачун без шифара. А то исто толико значи као пуцање без пушке. Без народне статистике, можемо још писати о бројном опадању нашег становништва у појединим општинама; јер за то већ имамо неке подлоге. Али то нам опет много не вреди. Јер многобројност народа не лежи у томе и не доказује се тиме, што знамо колико нас има, и колико нас бива у Српској Неузини, Дероњи, Футогу и т. д. ни тиме, има ли нас и бива ли нас у протопресвитерату сомборском или новосадском више или мање, без обзира колико нас има и бива у целој другој митрополији, па ако нећемо и даље, по остали странама нашега народа.

За статистику народа не одлучује број душа у појединим местима и крајевима, него број душа у целоме народу.

А како с' тим стојимо, као што рекосмо, не знамо, јер немамо своје статистике; и не ћемо знати, док је не узимамо.

Него, ако хоћемо, да једном сазнамо колико нас има и бива, бар у митрополији нашој, и ако желимо, да положимо основе својој народној статистици, то би могли учинити на врло брз и јефтин начин. Учинимо оно, што чине и државне власти.

Г. 1895., од 1—10 јануара попишимо све своје душе у целој митрополији, где се која у то време нађе. Учинимо то исто и г. 1901., па онда сваке десете године, и ето нам статистике, да знамо колико нас има и колико нас бива.

Попис би извршити имали црквени одбори са свештеницима, учитељима и осталим за тај посао способним члановима црквених општина, а према упутству и по формуларима, које би у ту циљ издао Саборски Одбор.

То је наше лично мишљење. А је ли могуће извршити га? Ако није, онда долазимо у искушење, да се питамо: на шта је код нас могуће? Је ли могуће само: да наше народно-црквене власти издају наредбе и налоге, а да их врши ко хоће — хоће, ко неће — неће? Је ли то карактеристикон наших унутарњих автономних односаја? Ми држимо да још није, и да не сме бити. И зато једно држимо, да је изведење радње око наше митрополијске статистике могуће.

А кад дођемо до ње, онда ћемо моћи и „непобитним фактима“ доказати, као што жели г. писац, је ли он песимиста, или је случајно погодио, или је „забасао у мраку“, што је са свих природно без светлости шифара. Пре не можемо. Тој статистици наших душа могла би се онда временом придодати и статистика осталог нашег стања у митрополији, н. пр. број наших школа, просветних завода, новчано стање наших црквених општина и т. д.

Кад смо у почетку ове године замолили нашу г. г. окружне протопресвитере, да нам пошљу годишње исказе о породу и смрти у њиховим прото-

презвитератима, имали смо на уму, да сазнамо како стојимо са пропорцијом порода и умирања. То је такођер једна и занимљива и поучна студија. Ако ју не могосмо ни учинити, — не својом кривицом — шат се ова учини приликом састављања митрополијске статистике.

Осим *тројице*, место окружних протопресвитера, слали су нам неке податке *у томе питању* нека браћа пароси. То није имао ни могао бити доказ о нашем народном бројном опадању или множењу, него је ипак неки рачун о пропорцији порода и смрти у дотичним општинама. А и у њему је неке интересантности. И зато смо те извештаје и примали у лист. Као што смо примили и чланак ето, г. Лудајића, јер и у њему има неке занимивости. —

Ур.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Радња епархијских власти у Новом Саду.**) *I. Консисторија епархије бачке* држала је 25. јула (6. августа) о. г. под председништвом високопреосвештеног господина Епископа *Германа Опачића* своју редовну јулску седницу, у којој је бележник референсао следеће ствари: Прочитан је отпис високог краљ. угар. Министарства просвете, по ком се у свима индустријским школама и заводима има редовно предавати наука вере. — Узет је на знање извештај господина Епископа, да је Петра Григоријевића, пароха деспот-сент-иванског, за протојереја рукопроизвео. — Администрација упражњене парохије у Обровцу подарена је свршт. богослову Стевану Николићу из Гложана. — Црквена општини чурушкој није дозвољено, да слике на иконостасу там. цркве, које ће сликати сликар Ђорђе Крстић, с њиме по вољи распоређује, него је упућена, да се држи оног распореда, који јој је од консисторије по синаксару опредељен. — Узет је на знање извештај црквене одбора у Ади у предмету једног спорног стола. — Молба црквене општине у Сиску ради припомоћи за градњу цркве препоручена је свештенству и општинама. — Услед неких тужаба и на исте спроведене истраге суспендован је парох пачирски Јаков Арадски припремено од вршења парохијских дужности, и одређен му са половином плате за администратора Јосиф Рацковић, јеромонах ковиљски, до даљег расположења. — Потврђен је избор Ђорђа Павковића за ђакона у Сомбору. — У Молу је одређен нов избор свештеника, пошто од пријављених компетената ни један није добио прописане $^2/_3$ гласова. — Осим тога је у више брачних парница донесено разних решења и пет пресуда, од којих три гласе за развод, а две за одржање брака.

II. Административни Одбор епархије бачке држао је идућег дана 26. јула (7. августа) своју редовну седницу, у којој су референрани следећи важнији предмети: Прочитан је отпис високосл. саборског одбора, којим се у предмету плате парохове призвану црквене општине сегединске места даје, а пароха са молбом му одбија. — На место Јована Бороте, окр. проте ст. бечејског, који се изасланства није могао примити, изаслан је за спровађање организације у црквене општини пивничкој члан одбора Др. Стеван Малешевић. — На молбу црквене општине новосадске, да 134-ици парохијана може парохијал. као неутерив. брисати, изаслан је члан одбора Др. Лаза Станојевић, да основаност разлога за брисање изнади и о том извештај свој поднесе. — Црквеној општини бегечкој је на основу допринесених сведоџаба сиромаштва дозвољено, да неких парохијанима може брисати парохијал. — Црквене општини новосадској одобрена је свота од 380 фор. утрошена на дочек госп. Епископа, даље свота од 200 фор. као дар фонду Св. Саве, црквене општини сентомашкој на свота од 800 фор. за набавку светлих одежђа. — Црквене општини новосадској је дозвољено, да се при разрезивању парохијала може служити својим старим кључем с тим, да се основни приреза диже са 60 н. на 1 ф. и да фонд Марије Трандафилке, који је до сада у име парохијала само 500 ф. плаћао, надржава у будуће сам једног пароха новосадског, пошто у тестаменту стоји, да фонд тај има једног пароха плаћати, а не стоји, да та плата мора бити само 500 фор. Но није јој дозвољено, да максимум парохијала од 300 фор. укине, пошто би онда богатији грађани могли сами себи пароха држати. — Упућена је иста општина, да своје зграде, према правоваљном већ уговору, има код мађарско-француског друштва осигурати. — Одобрен је избор $^2/_3$ скупштинара у Ђурђеву, даље избор петорице скупштинара и четворице одборника у Новом Саду, као и избор Јована Марића за школског бележника у Новом Саду.

— На тужбу Јована Малетина из Турије поднесено изјашњење председника исте општине М. Јојкића узето је на знање. — Упућена је општина пачиреска да на там. парохијску сесију припадајућу пристојбу за канализацију плати. — Признани председника, потпредседника, перовође, одборника и скупштинара црквене општине у Госпођинци против решења Админ. Одбора уложени, спроведени су вис. сл. саборском одбору. — Претставка општине у Сенти ради одобрења неке намире због наследства падата је фискалу на мишење. — Црквене општини сомборској продужен је изнимно рок за плаћање саборских трошкова. — Молба општине силбашке ради зидања треће верононедељне школе уступљена је ЕПИ. Одбору на мишење. — Црквене општини у Ст. Футогу дозвољена је оправка парох. дома. — Избор неколицине одборника и скупштинара у црквене општини сегединској није одобрен, но је упућена иста да на ново бира.

Епархијски ревизор је следеће референсао: Упућена је срп. прав. црквене општина у Госпођинци да све своје рачуне, који се још ревизији подвргли нису, у року од 60 дана поднесе. — Упућен је Васа Коларић, бивши црквене благајник у Силбашу, да своје парохијалне рачуне црквене општини поред реверса одмах преда. — Издато је више рачуна епарх. ревизору на преглед и извештај. — Тужба Ђире Каракашевића и другова из Пирота, да се нова истрага у погледу рачуна неких Луке Пличкова одреди, није уважена. — Ђире Каракашевића, учитеља из Пирота, поднесени признани против првостепеног решења епарх. одбора бачког, подиже се на високославни Саборски Одбор у Карловце — Срп. православ. црквене општина у Шандору позвана је, да одобрене црквене рачуне од 1887. и 1888. године ради подиска на високославни Саборски Одбор у Карловце поднесе. — Враћен је натраг рачун срп. православ. црквене општине у Јегри са примедбама ради допуне и разјашњења. *Г. В.*

— (**У спомен пок. Дионисију Чупићу, игуману беочинском.**) Ове 1894. године баш на Петров-дан, навршило се пуних 100 година, када је блажене успомене *Дионисије Чупић*, бивши игуман манастира Беочина, у манастиру Грабовцу у свештенички чин ступио. Па, као што сваки онај, који се по силама својим трудио, да цркви и народу свом колико може добра чини, заслужује, да му се и после векова име са благодарношћу од својих потомака спомиње, тако је то заслужио и Дионисије Чупић, који је себи лепа имена у цркви и народу стекао. — Име игумана Чупића спомиње се и данас. Али, ако се ово не забележи, мало по мало, као и све незабележено, пиште-знуће . . . . Па за то, нека је места и скромном имену његовом у цењеном овом листу, који радо бележи имена свију радника и трудбеника на црквено-просветном пољу.

Дионисије Чупић родио се у Сентандреји 7. септ. 1775. године. Кад је био 13 година приведен бијаше у манастир Грабовац 1788. год. Кад је навршио 18 год. буде замонашен, 1793. год. Име му је при крштењу било Димитрије, а у монаштву добио је име Дионисије.

Кад је био 19 година стар, буде рукоположен 29. јула 1794. год. Дионисијем Поповићем, Епископом будимским — који је пре био Митрополит Београдски — у манастиру Грабовцу за ђакона; а кад му је било 20 година, био је истим Епископом у будимској цркви 29. јула 1795. год. рукоположен за пресвитера. У Карловце је отишао 1797. год. — Чезнући за науком, ни мало није марио, што је већ у чину — пресвитер, него је слушао овде годину дана догматику, моралну богословију и словенску граматику; а за шест година ишао је у гимназију, где се приватно учио латинском и немачком језику. При томе је пуних 7 година редовно учио богослове црквеном појању. До њега није било установљено редовно учење појања у богословији. При томе је обављао свакидашње дужности придворног свештеника и капелана. После се и опет вратио у манастир Грабовац. На Грабовца опет дође у сремски један манастир (?). Одавде буде премештен у манастир Крушедол, где је две године био економ и намесник; одавде пак и опет буде премештен 4. фебр, 1811. год. у манастир Јазак и пристављен за најстаријег по игуману брата, у коме је положају годину дана и по провео. А 14. септ. 1812. год. у том истом манастиру постављен је био за игумана, где је, као такав, 13 година и 3 месеца поживио. — 1814. год. постао је чланом Архид. Конзисторије, а 1818. постао је чланом АЕ. Митр. Апелаторије и те исте године и председником сремске жупаније. Одавде је милошћу Митрополита Стевана Стратимировића 27. маја 1824. год. постављен за игумана дивног манастира Беочина, где му се у трапезарији и данас слика налази, на којој је осткат у кратко описан животопис његов. Слика је ова израђена на платну 25. јула 1838. год. До израђења ове слике провео је у овом манастиру Дионисије 14 година; а стар је био рачда 63 године. Колико је пак година још живео по израђењу ове слике, — за сада не знам. То је јамачно у манастиру Беочину прибележено. Доста, да је Дионисије такав игуман био, чије име заслужује да се и данас спомене. Јер из целог ње-

говог овог кратког животописа види се, да је био напредне ревности, да је био бистре памети, да је чезнуо за науком и просветом и да је био добар калуђер и ревностан настојатељ, који је љубав и поштовање своје предпостављене власти у сваком погледу задобити знао, са чега је постепено до онога архунда у своме положају дошао, до којег је најдаље доћи могао...

Награда за његове врлине и та је, што почива у једном од најчаробнијих манастира дивне Фрушке Горе — у Беочину, где му је гроб са свих страна окружен зеленом гором и умилним птичијим појањем, да му и сама природа Божја после труднога рада вечни санак слади.

Слава нека је имену његовом! Вечан му спомен!

Корнилије Чупић, парох.

— (**Књижевни одбор „Матице Српске“ у Новоме Саду**) имао је своју седницу 26. јула (7. августа) о. г. На те седнице саопштавамо ово: Извештај одбора за издавање „Књига за народ“ из задужбине Петра Коњовића узет је на знање. — На извештај, да су изишле 43. и 44. свеска „Књига за народ“, у којима су садржане: *„Доситијеве басне“*, које је сабрао и за народ удесио *Тихомир Остојић*, — одређена је за тај спис награда од 90 фор. из фонда Петра Коњовића, и пошто је писац примио у напред већ 40 фор., то му се има исплатити још остатак од 50 фор. — Према оцени члана Аркадије *Варађанина* прихваћена је за „Летопис“ народна приповетка: *„Чобаново страдање“*, коју је послао Мојо *Медић*. — На основу оцене А. *Варађанина* није примљен спис: *„Врачбине“*, које је скупио Јефта *Секулић*. — На расписане награде из фонда Јована Наке стигли су *од непознатих писаца* ови списи: 1.) *„Цар Душан“*, драма у 3 чина; 2.) *„Вранино коло“*, позоришна игра у 4 чина; и 3.) *„Момир“*, лирска трагедија у 5 чинова. Сва та позоришна дела задана су на пресуду члановима Милану А. *Јовановићу* и Јовану *Грчићу*. — Дело непознатог писца с натписом: *„Преглед главнијих извора за прва век нове српске повести и мисли о прерадама истих извора у српској и страној науци“*, које је стигло на расписану награду из задужбине Јована и Терезије Остојића — задано је на оцену члановима дру Милану Савићу и Милану А. Јовановићу. — Превод педагошког дела руског писца Шестакова: *„Мисли о васпитању у духу православља и народности“*, од непознатог преводиоца, — издан је одбору за издавање „Књига за народ“ из задужбине Петра Коњовића. — По оцени и препоруци секретара друштвеног А. *Хаџића* и члана дра Милана *Савића* прихваћена је *збирка песама Змај-Јовина Јовановића* с натписом: *„Сноховатице Змајовине“*. (свеска I. и II.) с том приједбом, да песник, по обећању свом, напише предговор за те песме. Песнику је за ту збирку песама одређена награда од 150 фор. из фонда Накиног. — Српска манастирска штампарија у Н. Саду поднела је пропис број примерака штампаног дела: *„Назарејство, његова историја и суштина“*, које је написао *Владимир Димитријевић* и које је „Матица“ наградила са 200 фор. из фонда Накиног. — Прегледане су школске свеђоџбе *питомаца* разних стипендијских завода под управом матичином, и расписани су стечајеви на упражњена стипендијска места, и то: из закладе Нестора Димитријевића на *два* места за ученике ниже гимназије са стипендијом од 150 фор.; из закладе Гавре Романовића на *једно* место за слушаоце економских, занатлијских или трговачких школа са стипендијом од 300 фор.; и из закладе Петра Костића на *два* места са годишњом стипендијом: од 250 фор. за нижу гимназију, од 300 фор. за вишу гимназију и богословију, и од 400 фор. за слушаоце правничких, медицинских и филозофских наука. Рок је стечајевима до 8. (20.) септембра о. г.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Платонови „Апостоли и еванђеља“.

У 30. броју овога листа од ове године пријављена је књига: *„Апостоли и еванђеља празничнa и недељна преко целе године*, на српски превео *† Платон Атанацковић*, бивши епископ православне цркве у богоспасеној епархији бачкој. Прегледао и поправио оба текста протојереј *Гаврило Болдирић*, катихета Сарајевски. Панчево, 1894. Наклада књижаре Браће Јовановића.“

Та књига изашла је овијех дана из штампе, те како носи и моје име на себи, треба да и ја, као трудбеник на њој, коју рјеч прозборим.

Читаоци овог цијењеног листа сјетиће се оног мога чланчића у 29. броју од 1892. год. под насловом „Наше наставне књиге“, у коме у главнијим потезима разложих оскудицу у нашим вјероначчним учебницима, што се огледа у неспретним катихизисима, Литургици, Догматици, Моралци и т. д. а нарочито у посве погрешним Апостолима и Еванђељима редигованима по блаженопоч. владици Платону за наше школе, а толико пута прештампаванима и од три издавоца до сада издаванима и прештампаванима. На сам том приликом упозорио наше духовне власти, да се постарају, да дођемо час прије до што цјелисходнијих учебника, а књижаре наше позвах, да се при штампању тих школских књига чувају словничких погрешака, нарочито код словенског текста, да се ученици не би саблажњавали у граматичкој и

стилистичкој својој цјелини, читајући овако уникарађене књиге.

На скоро иза те моје критике тијех књига добијем позив од родољубиве штампарије Браће Јовановића из Панчева, да се приме прегледања и дотеривања „Апостола и еванђеља Платонових“, кад сам их већ огласио за неисходне, па ће их они тако дотеране штампати дати. Ја се радо примих понуде те, јер знадох каке ми муке задаваху „Апостоли и еванђеља“ до сада редигована и толико по школама нашима раширена, кадгод их дадох ћацима својима у руке. И ево сад их има народ наш прерађене и дотеране, и ако са незнатним ситним погрешкама без којих овако књиге и при највећој пажњи бити не могу.

С тога препоручујем горе споменуту књигу сваком брату Србину, а нарочито нашим српским школама, као далеко савршенију од осталих књига њене врсте, да је набаве за ћаке наших школа, а и иначе за љубитеље св. Писма. При свем толиком трошку и труду, исту је цијену придржала тој књизи честита књижара Браће Јовановића, 75 новч. Иконице су у њој задржане оне досадање, ма да их ја у свему не одобрих; само сам их друкчије разредио.

А сад нека приме г. г. Браћа Јовановићи моју захвалу на тој готовости и пожртвовању, а смијем рећи и захвалу мојих бивших ученика, који су ме баш и потицали на прерађивање те књиге, и нека остану у увјерењу, да су лијепу услугу тијех учинили просвјети нашој, али нека се не задрже само код ове књиге, но нека наставе и код осталијех, на ће лијеп спомен оставити потоњству нашем.

У *Мохачу*, о мајци Анђелини 1894.

Гаврило Бољарић,
окружни протa мохачки.

— Дата је у штампу и на скоро ће бити готова књига под називом **Кључ за лако изналажење степена сродства.** Написао *Атанасије М. Поповић*, предавач богословије. Књига ова налази с благословом Његовог Високопреосвештенства Архиепископа и Митрополита Србије господина Михаила.

— **Црквено правило с објашњењима и поретком богослужења.** На основу црквеног устава и практике написао *Живко С. Брамковић*, члан духов. суда епархије нишке и хонорарни учитељ црквеног певања и правила у учит. школи. — Књига ће бити готова до краја септембра о. г., изнеће 10—12 табака мале осмине, а цена јој је $1^1/_2$ динар.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 125 1—3

Од стране црквено школског управног одбора у селу *Бођани* овим се расписује стечај за *учитеља* на вероисповедној четворо-разредној мешовитој основној школи.

Компетенти ваља да су потпуно способљени у смислу постојећих закона и уредаба са обзиром на предавање и мађарског језика, да су Срби православне вере, а биће изабраном учитељу још дужност децу и црква. пјенију учити, с њима у цркву ићи и у цркви појати а и дужност перовође вршити.

Плата је учитељу годишње 300 ф., стан, врт и огрев. Рок је пријаве до 1. (13.) септембра о. г. Пријаве за ово место ваља упутити на председништво школског одбора у Бођани (u. p. Vajszka — V. V. megye).

Из седнице одборске 1. (13.) августа 1894.

Школски Одбор.

48 9—10

КУРС
ЗА ЈЕДНОГОДИШЊЕ ДОБРОВОЉЦЕ
У СУБОТИЦИ.

Они младићи који нису свршили средње школе и немају *испита зрелости*, који би морали код војске **три** године служити, *могу добити дозволу* да једну годину као добровољци служе, али морају пријамни испит пред главним заповедништвом поћењим положити.

За овај испит може се у моме заводу спремити. Од мојих ученика многи су већ добили дозволу за полагање испита, многи су исти положили, њихово време у војсци одслужили и сада су *официри у резерви* а многи сада у војсци служе.

Ко би се желио у моме заводу спремити за испит, нека се изволи на мене обратити, где ће опширно унутрете добити.

Приправници не могу бити млађи од 17, као ни старији од 20 година.

Леополд Ландесман

СТЕЧАЈ. 124 1—3

Усљед налога славног Епарх. Школског Одбора Вршачког, ради сталног попуњења *учитељског места* на срп. вероисповедној школи у *Потпорњу*, у тамишкој жупанији, овим се стечај расписује.

Плата је избраном учитељу 300 фор. ав. вр., слободан стан и $^1/_4$ ланца кућевне баште.

Избрани учитељ дужан ће бити све законом прописане предмете у школи предавати, у цркви појати, и децу школску у црквеном појању обучавати.

Компетовати могу само они, који су сомборску препарандију свршили, и испит из мађарског језика положили.

Рок стечају до конца августа месеца по нашем календару о. г.

Из седнице Срп. Црквено-Школског Одбора у *Потпорњу* 29. јулија 1894. држане.

Црквено-Школски Одбор.

С. О. 2458. ex 1894.

СТЕЧАЈ. 109 3—3

Ради попуњења *два*, евентуално *три стипендијска места у закладу пок. Гавре Адамовића* овим се отвара стечај.

Стипендија из ове закладе износи годишње 300 ф. авр. за ученике средњих школа, а 400 ф. авр. за слушаоце академијских наука.

Стипендију могу получити сиромашни ученици српске народности и православне вероисповести, који су доброг владања, марљиви и добро се уче.

Сродници оснивачеви имају првенство.

Питомци ове стип. закладе могу своје науке само у отачаственим заводима у Угарској и Хрватској и Славонији слушати, а само се по дозволи вис. кр. уг. владе могу и у иноземству учити.

Молитељи треба да поднесу своје крштеним писмом, школском сведоџбом, сведоџбом сиромаштва и лечничком сведоџбом о том да су здрави, обложене молбенице до 19. (31.) августа 1894. *саборском одбору у Карловцима.*

У *Карловцима*, 15. (27.) јула 1894. год.

Председништво
Саборског Одбора.

С. О. 2439 ex 1894.

СТЕЧАЈ. 110 3—3

Ради попуњења *стипендијског места за сирућу трговачку у закладу Петровић-Харина* овим се расписује стечај.

Стипендију из ове закладе, која износи год. 300 фор. авр., могу получити само младићи српске народности и источно-православне вероисповести из земаља угарске круне, а изабрани питомац моћиће своју стипендију само у наставном којем заводу у земљама угарске круне, а тек изнимно и по дозволи вис. кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе и у којем заводу у другој половини аустро-угарске монархије или у иноземству уживати.

При једнаком својству молитеља имају првенство они, који су без имања, пред онима, који таковога поседују, а у истим околностима имају првенство пре свих сродници оснивачеви пок. Марије Харина рођ. Петровићеве и мужа јој пок. Григорија Харина из Земуна.

Молитељи имају своје, крштеним писмом, лечничком сведоџбом о каламљењу богиња и стању своје здравља, школском сведоџбом о до сад свршеним наукама и најпосле сведоџбом политичне власти о својем имовном стању обложене молбенице *саборском одбору у Карловцима* најдаље до 19. (31.) августа 1894. поднети.

У *Карловцима*, 15. (27.) јула 1894.

Председништво
Саборског Одбора.

Бр. 202/1894. ОГЛАС. 123 1—2

Уписивање ученика за шк. год. 1894/5. на овдашњој срп. вел. гимназији почиње 1. септембра по рим. кал.

У I. разред примају се ученици на основу сведоџбе од IV. разреда основне школе, или на основу пријамног испита; у остале разреде на основу сведоџбе од претходног нижег разреда.

Сви ученици без разлике плаћају по 2 фор. уписне таксе, по 1 фор. на библиотеку, по 3 ф. за „Sanitas“ и по 70 н. на друге потребе. То се плаћа при уписивању и од тога се нико не опрашта. Школарине плаћа сваки ученик по 15 ф. на годину. Од плаћања школарине могу бити опроштени они ученици, који докажу сведоџбом школском, да се **добро** владају и да у наукама **добро** успевају, и сведоџбом сиромаштва, да су сиромашни.

31. августа држаће се поновни испити. По закључку професорске конференције од 18. новембра 1884, бр. 46. и одобрењу тога закључка од стране вел. Патроната ове гимназије од 10. (22.) децембра 1884. бр. 139/140. губе право на поновљење испита они ученици, који на горезначени термин не дођу, да попове испит.

Из прихода од светосавских беседа уживаће и идуће шк. године њих 14 ученика ове гимназије по 10 ф. месечно припомоћи.

У *Новом Саду*, 14. августа 1894.

Управа срп. вел. гимназије.

СТЕЧАЈ. 117 2—3

Оставком г. Паје Борјановића, срп. народ. вероисповедног учитеља, овим се расписује *стечај за учитеља мушк. разреда у Тиса Св. Миклошу.* (Торонталска жупанија.)

Плата је учитељу: у готовом новцу 400 фор. а. вр., 40 фор. а. вр. у име држања повторне школе; 3 ланца à 1600□ добре оране земље на коју земљу учитељ сам плаћа све терете; слободан стан са две чатосане собе, кујном, подрумом и шталом у новоасиданој муш. школи, и огревом у слами, или место овог сразмеран еквивалент у новцу.

Изабрани учитељ дужан ће бити школ. уредбом прописане све предмете деци предавати, у цркви недељом и свецем, као и у укрштни пост средом и петком на јутрењу и прче-осв ећеним литургијама појати.

Рок пријаве је до 14. (26.) авг. о. г. а избор ће се 15. (27.) авг. о. г. обавити.

Изабрани учитељ ступиће у звање 1-ог сент. о. г. по новом.

Из седнице м. школ. одбора, држане у *Тиса Св. Миклошу* 12. (24.) јула 1894. г.

Димитрије Ћирић,
парох, председник месног шк. одбора.

119 **ГИМНАЗИЈСКА ОБЈАВА.** 1—2

1. септембра (20. августа) 1894. почеће се овде школа. 29. 30. и 31. (17. 18. и 19.) августа уписиваће се ученици за школ. год. 1894/95, полагаће пријамне и поправне испите.

Првошколци морају доказати крштеним писмом да су навршили 10 година, а школском сведоџбом, да су свршили са успехом IV. основни разред: сви остали ученици примаће се на темељу сведоџбе последњег течаја или пријамног испита.

Сваки ученик платиће при уписивању школарине за I. течај 6 фор., на књижницу 1 фор.; за II. течај 6 фор. месеца фебруара. Уписнину 2 фор. 10 нов. плаћају само нови ученици.

Школарине могу бити опроштени само деца сиромашни ученици, похвалног владања и који немају ни једне оцене довољне. Првошколцима не опраштa се школарина за I. течај.

Молбенице са школском сведоџбом и сиромаштва подносе се патронату преко директора до конца новембра.

Родитељи или њихови заменици настаниће синове своје у договору са директором.

У *Карловцима*, 14. августа 1894.

Управа
српске вел. гимназије у Ср. Карловцима.

СТЕЧАЈ. 120 1—3

Ради попуњења учитељског места у *Шумберку*, овим се расписује стечај.

Плата је у готовом новцу 340 фор., за неровођство 10 фор., 6 хвати тврдих дрва за своју и школску потребу, од великог укопа 50 новч. а од малог 25 новч., $1^1/_2$ ланац ораће земље, на коју учитељ порез плаћа и слободан стан са 2 собе, кујном, подрумом и баштом.

Учитељу у дужност спада све законом прописане предмете предавати, у цркви појати, децу у пјевњу обучавати и поћворну школу одржавати.

Рок је до 4. септембра, кад ће се и избор обавити.

У *Шумберку* (Вагапуа-Somberek) 31. јула 1894.

Стеван Андрејевић,
црки.-школска председник.

ОГЛАС. 121 1—1

Српска православна црквено-школска општина у *Новоме Саду* расписује овим стечај за парцелирање општинске и фундационалне земље на Черељу, Мртвашошу и Каменднну.

Услед тога позивају се господа мерници, који се таковим радом баве, да своје понуде потписаном председништву до 3. (15.) септембра о. г. поднесу.

У *Новоме Саду*, 1. (13.) августа 1894.

Аркадије Марковић, књиговођа. — И. Попадић, потпредседник.

ШКОЛСКА ОБЈАВА. 118 1—1

Уписиваће ученица у *српску вишу девојачку школу у Панчеву* за идућу школску 1894/5. годину почиње 1. септембра и траје до 5. септембра, по нов. кал., када отпочињу редовна предавања.

У први разред ове школе примају се оне девојчице, које су навршиле 10-у годину живота своја а свршиле су најмање са довољним успехом IV. разред осн. нар. школе. Ученице, које су свршиле V. и VI. разр. осн. нар. школе, могу бити примљене у старије разреде, ако на пријамном испиту покажу бар довољан успех из оних предмета, које нису училе у V. и VI. разреду а овде су прописани за I. и II. разред.

Ученице, које први пут овамо дођу, плаћају 1 фор. уписнине а осим тога плаћа свака у име школарине годишње 5 фор., што се може и у двапут платити.

При уписивању тражи се од сваке ученице крштено писмо, школска сведоџба од последње године и сведоџба, да су јој с успехом калашење кравље богиње.

Родитељи са стране умољавају се, да се у погледу стана и препитања обрате школској управи, која ће им у ту цељ више болих и одличнијих кућа препоручити.

У *Панчеву*, 1. (13.) августа 1894.

Свет. Дамјановић,
управитељ.

СТЕЧАЈ. 116 2—3

Расписује се стечај на упражњено *учитељско место у Срп. Клариј*, за I. и II. разред срп. нар. вероисповедне школе.

Учитељска плата годишње састоји се: у готовом новцу 350 фор. (или 700 круна), $3^1/_2$ ланца ораће земље, на које плаћрани учитељ порез плаћа, 2 хвата тврдих дрва, слободан стан од 2 собе и кујне са баштом од 200 квд. Сламе колико потребује. Од погреба, где позват буде, 50 нов.

Изабраном учитељу у дужност спада школ. уредбом прописане предмете предавати, у светој цркви за левом певницом појати, школску децу у цркв. појању обучавати.

Компетовати могу само Срби православне вере, који су у Сомбору за учитеље оспособљени, и који су потпуно вични мађарском језику и појању.

Новоизабрани учитељ наступиће у своје звање 1. септембра о. г.

Учитељ ће плату месечно у напред примати.

Рок стечаја је 21. августа, када ће се и избор обавити. Који се лично представи, првенство има. За путни трошак не добија ништа.

Из црквено-школске скупштинске седнице, држане у *Срп. Клариј* (п. р. Zsombolya, Torontál m.) 24. јула 1894. год.

Душан Јов. Которац, перовођа. — Јован Стојков, председник.

СТЕЧАЈ. 115 2—3

Овим се расписује стечај на новоосновано *дадиљско место у Срп. Кларији*.

Дадиљска плата годишња састоји се: у готовом новцу, и то: 220 фор. (или 440 круна), 2 хвата тврдих дрва, слободан стан.

Изабратој дадиљи у дужност спада уредбом прописане дадиљске дужности свршавати.

Компетовати могу само оспособљене дадиље.

Новоизабрана дадиља ступиће у своје звање 1. септембра.

Рок стечају до 21. јула, када ће се и избор одржати.

Из седнице црквено-школске скупштине, вођене у *Срп. Кларији* (п. р. Zsombolya, Torontál m.) 24. јула 1894.

Душан Јов. Которач, Јован Стојков,
перовођа. председник.

С. О. 2441. ex 1894.

СТЕЧАЈ. 112 3—3

Ради попуњења *једнога стипендијског места у ново основаној богословској закладе Данила и Јулке Бакалина* овим се расписује стечај

Годишња стипендија износи 300 фор. а. вр., а издаваће се у десет месечних оброка по 30 ф. авр.

Просиоци за ову стипендију могу бити само Срби источно-православне вере, слушаоци срп. прав. богословског училишта у Карловцима.

На ову стипендију имаде првенство потомство од рођене *браће* завештатељеве: Стевана Лазе, Василија, пок. Николе и Станка Бакалина; иза њих долази потомство рођених *сестара* завештатељевих; иза њих долазе на ред потомци од *полубраће* (стричевића) и *полусестара*; иза њих долази младеж оних становника оићинске јошанске, родногa места завештатеља, који носе име *Бакалин*; иза њих имају првенство добра сиромашна *деца истога села Јошана у Лици*, најпосле пак могу добити ову стипендију Срби источне прав. вере *окружја личко-оточкога*.

Међу просиоцима ове стипендије како сродницима тако и несродницима имају првенство они, који су сиромашији и бољи у науци.

Молители имају своје валано, исправама о народности и вероисповести, успеху у науци, о стању здравља и имовинском стању инструисане молбенице најдаље *до 19. (31.) августа 1894. поднети Њ. Високоблагородију г. Петру пл. Јурковићу*, поджупану жупаније сремске *у Вуковару*, као председнику закладателем именованих поузданика за подељивање ове стипендије.

У *Карловцима*, 15. (27.) јула 1894 год.

Председништво
Саборског Одбора.

СТЕЧАЈ. 95 4—4

Отвара се стечај за *учитељско* место на *срп. вероисповедној школи у Фењу*, на које могу и *учитељице* компетовати.

Плата је: 300 фор. у готовом; 2 хвата тврдих дрва; сламе колико треба; 2 јанца оране земље, на коју учитељ порез и остале трошкове плаћа; 10 фор. у име перовођства; леп стан са баштом; од потребе, где позван буде, 50 новч.

Учитељ је дужан све прописане предмете од *Сл. Школ. Савета* предавати, певницу држати, децу у црквеном појању обучавати и пофорну школу држати.

Који су *учитељску школу у Сомбору* свршили, и испит из *мађарског језика положили*, имају првенство.

Рок је 14. (28.) август, кога ће се дана избор обавити.

Из ванредне скупшт. седнице, држане у Фењу на Петров-дан 1894.

Председништво.

С. О. 2440. ex 1894.

СТЕЧАЈ. 111 3—3

Ради попуњења *два, евентуално и више* стипендијских *места у закладе пок. Ђорђа плем. Сервијског* III. разреда, појединце са 105 фор. авр. годишње стипендије, овим се расписује стечај.

Стипендију из ове закладе може получити онај ученик српске народности и православне вероисповести, који се добро учи, примерно влада, који је сиромашног стања, а навршио је 12-ту годину свога живота.

Питомци III. разреда ове стип. закладе могу се временом, ако све једнако буду имали потребну квалификацију, промаћи у више стипендијске разреде и то: у II. разред са год. стипендијом од 157 фор. 50 нов. авр. и I. разред са год. стипендијом од 210 фор. авр., и имају у том погледу првенство пред другима, који те стипендије несу уживали.

Молители треба да поднесу своје крштеним писмом, школском сведоџбом, сведоџбом сиромаштва и најпосле лечничком сведоџбом о том да су здрави, обложене молбенице до 19. (31.) августа 1894. *саборском одбору у Карловцима*.

У *Карловцима*, 15. (27.) јула 1894.

Председништво
Саборског Одбора.

ОГЛАС. 122 1—1

Српска православна црквено-школска општина у *Новоме Саду* расписује овим стечај за оправку сахата на саборној цркви.

Услед тога позивају се стручњаци, који се оваковим послом баве, да своје понуде најдуже до 3. (15.) септембра о. г. овом председништву поднесу.

У *Новоме Саду*, 1. (13.) августа 1894.

Аркадије Марковић, П. Попадић,
благопоћа. потпредседник.

ТВОРНИЦА ВЕЛИКИХ САТОВА
П. Ђ. ПАНТЕЛИЋА У ЗЕМУНУ.

НОВЕ ТОРОЊСКЕ САТОВЕ

израђује за цркве, школе, магистрате и све јавне зграде по најновијој конструкцији (Drathseil & Stiftengang) и умереној цени, прима старе на оправку и реконструкцију.

Предрачуне шаље на захтевање бесплатно.

Сиромашнијим општинама даје на отплатау.

63 11—15

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушцима провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем **кожe за звона** од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; **звона или шоље за сатове** од метала; **прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа.** — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

198 16-26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.**

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 14. августа 1894.

ПАПИНА ПОСЛАНИЦА.

I.

Папа Лав XIII. издао је и ове године „апостолску посланицу". Али ју је адресовао и наменуо „свима владарима и народима"; јер свима хоће да каже шта му је на души и за чим тежи. А шта је то?

Славно је свој педесетгодишњи епископски јубилеј, и том приликом „poslanstva vladarâ, navala hodočasnika, listovi puni ljubavi, sveti obredi očevidno naznačivahu to, da su u poslušnosti naprama Apostolskoj Stolici svi Katolici jedno srce i jedna duša".* Крај свега тога, било је ту и „милијена" — „ali ipak mnogo je dakako manjkalo do potpune i stalne utjehe", вели папа.

„Jer upravo usred ovih izrazâ sveopćega veselja i ljubavi lebdilo je pred Našom dušom neizmjerno mnoštvo, koje se nije slagalo s onim veseljem katolikâ, bilo što je u opće bez evandjeoske mudrosti, bilo što se ne drži katoličke vjere, premda je primilo kršćansko ime. To se je nas silno dojimalo i dojima se; tâ i ne smijemo misliti, a da Nas duša ne boli, na onoliki dio ljudskoga roda, koji daleko od Nas kanoti stranputicom hoda"...

Дакле, папи Лаву XIII. жао беше, што, приликом свога јубилеума, не виде цео свет, цело човечанство у послушности „naprama Apostolskoj Stolici". Болело га је, што је „неизмерно мноштво" далеко, не од јеванђелске мудрости, него — *од Њега*, и од послушности „naprama Apostolskoj Stolici". Чисто хришћански и апостолски!

Па у том болу своје душе, шта је природније; за утишај тога бола шта је могло бити лепше, него да папа, молећи се Богу: „да сви једно буду", отворено изрази жеље своје и да узнастоји, колико је могуће, „da se

* Текст превода узесмо из загребачког „Katoličkog Lista", бр. 28.—32. о. г.

svi ljudi bez razlike roda i obitavališta pozovu i pobude na jedinstvo božanske vjere“. (?!)

И да је папа Лав XIII., као велики мислилац и моћан фактор, ту жељу и тежњу своју за јединством *божанске вере* поставио у побудама хришћанским, јеванђелским; да га за то „јединство“ загрева мисао истинитог хришћанства, љубав јеванђелска и искрена преданост службе Исусу Христу; да је наши Лаву XIII. на срцу и души у истини „јединство божанске вере“, те, по томе, јединство, изражено у речима Христовим: „и биће једно стадо и један пастир“ (Јов. X. 16.); и јединство изражено у мислима и речима св. Апостола Павла (Ефес. IV.); и да је папи стало до царства Христова и истине јеванђелске, — на да је свему томе у посланици својој јасног и одређеног израза и гаранције дао, — који се хришћанин не би озбиљно задржао на таквој посланици римскога папе; којем хришћанину не би таква реч папина озбиљна и мудра изгледала?!

Но од свега тога не може бити — ништа. Јер ту је посланицу написао Лав XIII. *као папа*, а не као апостол хришћанског јединства. Њоме он врбује у Рим, а не приводи и не побуђује к истини хришћанској. Њему је до послушности „naprama Apostolskoj Stolici“, а не до признања јеванђелске истине. Њему је до „spasonosne snage rimskog pontifikata“, а не до славе Христовога царства и Христове цркве. Њему је до „jedinstva uprave“, — разуме се под егидом римскога папе —, а не до јединства вере. Њему је до тога, да нико не буде „daleko od Njega“, а не далеко од Христа; да сви буду једно „u Njemu“, а не у Христу.

Папи је до „pomirbe i sjedinjenja s rimskom crkvom“, а не до помирења и сједињења у Христу, јеванђелској истини и науци Христове цркве, која се пре раздора и оцепљења римске од „једне, свете, саборне и апостолске“ цркве, од свуда, свуда и једнако исповедала и веровала.

И зар, онда, може бити и говора о „јединству“. Не може. Јединство, које се у Ватикану замишља и жели, остаће и од сада pium desiderium, јер му је основ заблуда, мотив нехришћански, тенденција неједанђелска. Јер такво јединство хоће папа, а не Христос!

И ми желимо јединство, али јединство у вери божанској; а то значи: *јединство у Христу*; јединство *у Христовој цркви*, којој је сам Христос основ положио, науку дао, установе утврдио; а коју су Његови Апостоли и св. Оци у аманет нам оставили са учењем, које је признавала и веровала *цела Христова црква*, које верује и исповеда и данас цела црква Христова, црква — православна.

Нека папа Лав XIII. проговори као хришћанин, а не као папа, о томе јединству, — и онда тек о јединству може бити говора.

Јер заман је говорити о јединству с' папом римским, кад он то јединство не види у јединству учења хришћанског и јединству јеванђелске љубави, него у „jedinstvu uprave“. И ком није потпуно и савршено јединство „u stanovitom suglasju u dogmatima i izmjeni bratske ljubavi“, — тај и нема права говорити о јединству вере, јер томе није до вере, него до *„управе“*.

А и папи Лаву XIII. је главно до управе, јер ево шта вели у својој посланици: . . . „svjetujemo pomirbu i sjedinjenje s rimskom crkvom: mislimo pak sjedinjenje potpuno i savršeno: takovo pak ne može nipošto biti ono, koje ništa drugo sobom ne donosi, van neko samo stanovito suglasje u dogmatima koji se moraju vjerovati, i izmjenu bratske ljubavi. Pravo sjedinjenje medju kršćanima je ono, koje je sam Isus Krist naredio (?!) i hotio, te koje sastoji u jedinstvu vjere i uprave“.

По речима папиним, дакле, кад би их хтели анализовати до последње њихове мисли, изашло би ово: заман је хришћанину веровати у Христа, исповедати науку Његове цркве, добијати и примати благодати кроз св. тајне, и у љубави хришћанској чинити добра дела; заман све то — ако није у послушности „naprama Apostolskoj Stolici“ — римској; ако није под папучом римскога папе!

Није, дакле, циљ хришћанину сједињење с' Христом, него с' папом; не бити у Христу, него под папом. Ето, то је вероучење римско. И онда се не треба чудити, нити реформацији, која је отргла рим-папству толике милијоне верних; нити се треба чудити и све новим протестима, који набијају у разним облицима незадовољника против таквог римског учења и верског терора. Јер идеја управе никад није везивала човештво ни покретала на јединство. Та је снага само у идеји вере.

Господ наш Исус Христос рекао је: „По том ће сви познати, да сте моји ученици, ако узимате љубав међу собом“ (Јов. XIII. 35.).

Али папа Лав XIII. као да је вољан већ рећи: По том ће сви познати, да сте Христови ученици, ако се мени поклоните. Господ наш Исус Христос рече: „који не сабира са мном просипа“, а папа Лав XIII. учи: ко није у јединству моје управе, не може се спасти.

Ученик Христов, „кога Исус љубљаше“, написа „да верујете да Исус јест Христос син Божји и *да верујући* имате живот у име његово“. (Јов. XX. 31). Али папа Лав XIII. није већ тога мишљења. Он вели, да је за „*općeniti spas*“ потребно јединство не само вере и „*izmjena bratske ljubavi*“, — него јединство „управе“ т. ј. желимо ли се спасти (имати живот) морамо под папучу његову.

Велики Апостол пише Коринћанима: „Веран је Бог који вас позва *у заједницу* сина свога *Исуса Христа* Господа нашег. Молим вас пак, браћо, именом Господа нашега Исуса Христа, да сви *једно говорите*, и да не буде међу вама распре, него *да будете уједињени у једном разуму и једној мисли*“. (1. Кор. I. 9—10.)

Велики Апостол пише баш Римљанима па вели: „будите *једне мисли* међу собом“. (Рим. XII. 16.)

Али папа Лав XIII. говори овако: будите сви на колени пред ногама мојим.

Да грдне разлике у апостолској посланици Апостола Христовога и у „апостолској“ посланици римскога папе!

И папа се жали у својој посланици на слободно зидарство, натурилизам и рационализам, „*na razna kriva mnienja i državne vlasti*“! Лепо. Али је заборавио да пронађе узроке свему томе. А један од тих узрока је баш у Ватикану, у том „јединству управе“, у апсолутизму римских папа, који је не само „*hleptio za vlašću*“, него је у том „*hleptenju*“ *биван несносан и друштву и државним властима.* Тај апсолутизам, који је прелазио у терор; деификација којом се заносе папе; манија, да све мора лежати у праху пред папом, — ето то је јединство управе, које нам нуди у својој посланици данашњи папа.

Такво јединство ми не требамо; јер оно је нехришћанско, нејеванђелско. Таквом јединству се противи Јеванђеље, противи се здрав разум, противи се друштво.

Таквом јединству противи се дух „свете, саборне и апостолске“ Христове цркве; против њега протестује и дух народа, којега папа не може успавати ни обманути, ни оним слатким обећањем, да им се неће ништа „*oduzeti od pravica i patrijarhalnih povlastica, ili od obrednih običaja ikoje Crkve*“.

Папа Лав XIII. је уверења, да потреба цркве захтева „*jedinstvo uprave*“, под суверенством једнога поглавара, разуме се — папе. Апстрахујући основе томе, које он утврђује на *римском* егзегетичком тумачењу речи Христових: „ти си Петар“ . . . на *римској* историји односаја осталих епископа према римскоме, по наследству његовом после св. Петра, и т. д., које основе је наука црквена, чим су постављени, одмах као песковите и разнела, — папа Лав XIII. потребу тога „јединства управе“ види и у интересу цркве, јер да га захтева достојанство и успешност њезине службе. Требао је и даље поћи, па рећи: тако јединство управе би више импоновало државним властима, и црква би у томе јединству била већи фактор и од самих држава, као што је некад на западу било.

Римској цркви и њезиним папама, у истину, пошло је за руком, да апсолутизмом римскога папе извесно време буду над државама, владарима и државним властима. Култура тадањег доба и друштва, политичко-државни тадањи односаји и развитак народа послужило је томе.

Но, јер таква превласт црквене управе над државама и државним властима не беше захтев и потреба нити црквене мисије и њезиног опредељења, нити културних тежња човештва; но јер такав положај и односај цркви није наменуо њезин Оснивателъ, нити је он могао конвенирати тежњама и идејама државa и друштва; јер се та превласт противила Христовој науци: „Богу божје, цару царево“, и „царство моје није од овога света“, она је морала и престати. И престала је, — али са потресом и саме цркве.

Но пошто се римска црква још заноси тежњама супремације те, то не престају ни данас још устуци против тих тежња. Римска црква, односно римска курија и папа још ривалишу државним властима, побуђивани на то снагом, коју осећају у централизацији римске управе. Камо ће тај ривалитет одвести, може се судити већ и по плановима, које изваља државна власт и у Угарској. Ако се не изведу,

можда за сад, они су доста разговетан сигнал: камо се смера.

Онај, некад одлучни утецај папа ослабљен је и у најкатоличкијим државама. Очигледна је тежња, да га се што више, па ма под коју цену, ослободе. Штета је и опасност, да та еманципација бива на рачун не само несносног утецаја римске курије, него и на ушгрб оних благотворних и културних утецаја, које црква својим моралним средствима има да врши у појединим државама и целоме друштву.

Та штета и опасност која прети цркви, односно њезиној узвишеној мисији културној, има свој разлог већ данас у централизацији управе у римској цркви, у апсолутизму папином, који, у осећају своје снаге, неда мировати, те тако изазива конфликте између цркве и државе, а који спречавају мирни развитак међу народима, па тиме износе и цркву као кривца томе.

Кад римски папа баш данас жели „jedinstvo uprave“, он жели то у уверењу, да би се тиме ојачао не углед цркве, него понтификат римски. Можда. Али би ли то било на корист цркве и њезине мисије? Не. Јер би папа, поставши јачи, још јаче конфликте изазивао. А то би значило једно недогледно искушење за цркву.

Јединство управе, какво жели папа, ојачало би папу, ал' би ослабило цркву. И за то смо већ против таквог јединства. Цркву не можемо жртвовати — папи.

Јединство управе, какво би папа хтео, противи се цељи и духу Христове цркве. Циљ Христове цркве није власт него спас; не да влада и да се јача с' ким год, него да учи, поправља, спасава; не да се бори с' државама, него са злом у свету. Циљ цркве је морална. Управа црквена је само средство за постизање те цељи. Да то средство буде погођено, да управа служи тој цељи, не зависи од једнолике управе у свима источним црквама и у свима осталим, него од добре и погођене управе *у свакој појединој*. Таква пак управа може бити она, која је организацију своју добила према захтевима и потребама природе, карактера и обичаја верних, према условима и географским, на што се при организацији сваке мудре управе пази; а о њему папство не води рачуна.

Као што доказује историја Христове цркве, на то су пазили и с' тиме рачунали и св. Апостоли и св. васељенски и помесни сабори нераздељене Христове цркве. Дух, који у тој управној организацији влада, јесте дух слободе, самосталности, дух саборни. Личност у питању целе цркве губи се; апсолутизам лични се не признаје.

Источна црква, чувајући верно првобитно устројство цркве, њезином Оснивателем, св Апостолима и св. саборима предано јој; држећи се свога опредељења и цељи, самим Христом означене јој; а водећи увек рачуна, као нежна мати, о захтевима, обичајима и потребама својих народа, — никад није ни покушавала од цркве чинити неку монархију или баштину појединих личности.

Јединства пак беше, има и биће увек у нашој цркви. То јединство је изражено у једној и истој вери и науци црквеној; у једним и истим св. тајнама; у једним и истим и обредима, и у „izmeni bratske ljubavi“. Такво јединство препоручује и Апостол Павле. (Еф. IV)

Јединство управе, какво би папа хтео, не сме бити у истинитој Христовој цркви. И за то ће оно увек остати леп сан, који се не може испунити ни за то, јер осим источних цркава, против тога „jedinstva“ имале би о томе да кажу своју реч и многе државе. А реч ових била би такође против таквог јединства; и та реч као да би и — превагнула.

Ми смо задовољни са духовним нашим јединством. Ми не тежимо за влашћу, за супремацијом. Ми немамо агресивних смерова. Православна црква хоће мира са државним властима. Може јој бити, јер не жели — туђе. Suum cuique, то је њезина девиза. А хоће мира за то, јер у миру тек може вршити своју мисију. А то јој је и задатак. Друге цељи црква нема. Вршећи тај задатак, остварујући успешно ту цељ, најсигурније ће освојити себи углед и достојанство. У таквом пак угледу и достојанству је — стабилност.

Облик управе не даје углед, него резултати управе. То вреди; то се цени.

Ми нашој цркви желимо резултата, а римљанима на част облици. На част им и њихово „jedinstvo“.

=

Поука у девету недељу после Духова на Еванђеље од Матеја гл. 14. Зач. 59.

На трпези коју сваки од нас у дому своме има, предлажу нам се различити плодови земаљски, које нам Бог благосиља и даје за храну нашу, којом тело наше хранимо и тиме живот одржавамо. А овде у св. храму нашем постављена је св. трпеза, са које нам се, посредством св. јеванђеља, предлажу разне поуке духовне, којима ми душу своју хранимо и живота јој дајемо. Но на трпези нашој домаћој, ако су многа и различна јела за храну тела нашег предложена, то се ми од првог или другог јела наситимо, те га за тим на страну остављамо, дочим на духовној трпези, што се год више душа наша духовном храном храни, то је све више и више жели. Хране телесне може често и да не достане, али хране душевне са богатог извора св. Јеванђеља никада не може да не достане, јер је она увек у изобиљу. Благодат не може оскудна бити; што се више издаје, она се тим више множи и што се више излива, то је све изобилнија и никада не оскудева.

На приступимо, православни хришћани, и данас томе извору душевне хране наше, те на св. данашњег Јеванђеља саберимо поуку, која ће нам душу нашу нахранити.

(Цео текст св. јеванђеља превести на српски).

Апостоли су били у страху, да ће се утопити, јер лађа на средини пучине морске страховитим валовима обузета, била је у великој опасности.

И ми овај наш век, љуб. хр., који ми овде на земљи проводимо, јесте као невамерни океан, — велико море, а живот наш јесте лађа, која по томе мору броди; таласи јесу различите напасти, беде и невоље што нас у животу сналазе, а буре и ветрови, то су искушења у животу нашем, а опасност утопљења лађе у море, то је очајање у нашем животу и малодушност, која нас обузима, када у беде и невоље упаднемо.

Као што лађа по мору плови, тако и ми живот свој у овом веку од дана на дан проводимо. Ово пловљење од велике је важности, јер оно ако буде срећно, доводи нас у блажено пристаниште вечности; а ако буде несрећно, баца нас у бесконачну пропаст.

Христови ученици у страху, да се не подаве у мору, повикали су ономе, који укроћује море и смирава буре: „Господе, спаси нас — пропашћемо.“ И ми у томе случају када у беду и невољу упаднемо — прибегнимо свемогућству Божјем и са сузама молимо се, да нас преко воде напасти и преко огња искушења у тихо своје пристаниште уведе.

И заиста, православни хришћани, у свету и животу нашем много је зла. Сам апостол Христов Јован вели: „міръ сей во злѣ лежитъ“ (Јованъ 1. 19.).

Па и сам живот свој земаљски почиње човек са плачем а свршује га смртном муком: цепањем душе од тела; а средина стазе живота човечијег посута је жалостима, бедама и невољама и многовременим несрећама. И за то сваки дан слушамо где се људи жале на ове и оне незгоде, које у животу своме подносе. Тако: један се човек жали на спротиљу, други на жестину својих непријатеља, а трећи на неверност својих пријатеља. Један се бори са мучним болестима или је са немоћне старости сломљен, а други неутешно плаче и тужи због смрти деце или сродника својих. Па треба ли ми, љуб. моји, да под теретом тих разних невоља у животу нашем, — сасвим клонемо, да малодушни постанемо? Не! — јер премудри божји промисао често нас преко беда и невоља води добром делу и врлини, а преко степеница трпељивости узводи нас на достојанство, а несрећама које на нас шиље понижава нашу гордост, умањује самољубље, пресеца пристрасност, а при томе уверава нас, да ми не на земљи него на небу тражимо истинито своје блаженство.

Ми смо, као људи, у своме животу обузети још и страстима и пороцима, који муче силно дух наш. Јер дух узводи мисао нашу горе к небу и пуњује нас на добро дело, а тело привлачи је доле к земљи, земаљском уживању и пороцима. И по томе дакле: дух војује на тело, а тело на дух човечји. И у таковој тескоби када се човек налази, мора и нехотице да из дубине душе завапи: „Ах мене несретна човека! Ко ће ме избавити од тела смрти ове?“ (Римљ. 7. 24). Оваково стање човечје зар није слично оној опасности лађе на мору од буре, када су Апостоли у великој беди и страху били? Јесте, љуб. моји, али ми не треба ни у таквом стању да клонемо, да смо маловерни; но треба да имадемо наду у помоћ Божју, треба да смо трпељиви, па ћемо онда у трпељивости тој увек осетити крепку руку Господњу и чућемо глас пун утехе: „Не плашите се, не бојте се.“

Но кад умним очима својим, православни хришћани, претставимо себи правосуђе Божје и себе пред исто ставимо, није могуће, да не би дух наш од силнога страха задрхтао. Јер ми признати морамо, да смо сваки час преступници закона Божјег, а на преступнике грми закон клетвом: „проклет сваки, који не остане у свему што је написано у књизи законској.“ (Галат. 3. 10.) На ако нисмо остали у закону том, онда заиста заслужујемо суд Божји, заслужујемо гњева Божјег, као преступници закона Његовог.

Али ипак нам ни онда премудрост Божја неда, да клонемо, и упућује нас да не будемо маловерни, јер нас из пропасти греха нашег подиже, и даде нам високу и милу веру јеванђелску, која, — истина учи, да смо достојни гњева Божјег због греха нашег, али ипак за то да не паднемо у очајање; — проповедајући нам мир са Богом Оцем, који нам је Христос драгоценом крвљу својом на крсту искупио.

И тако смо, богољуб. хришћ., видели све узроке, који и нас могу у животу нашем да доведу до маловерности, малодушности и очајања; али смо видели и утеху, која нас је ободрила и клонули дух наш уздизала.

Страшиле су нас беде и напасти, али је страх тај разагнао Божји промисао. До очајања доводиле су нас страсти и греси наши, али нас је против истих ободравало деловање Божје благодати. Ужасавало нас је Божје правосуђе, али су нас умириле драгоцене заслуге Христове. **Дерзайте оўко никойтеѣ.** Амин.

Војка 1893.

Прерадио **Милан Попадић.**

ЈЕДИНСТВО РОДА ЉУДСКОГ.*

[Из дела: „Biblische Schöpfungsgeschichte“ од др. Ф. Х. Рајша.]

Превео **Ђорђе Летић**, ученик св. богословије.

Да сви људи воде своје порекло од једног пара, то је без сумње тврдња Св. Писма, а уз то нужна претпоставка осталог хришћанског учења. По Старом Завету Адам је праотац целог човечанства, а Ноје свију данашњих народа. (Бит. VI. 13; VII. 21; X. 32.) Али како су постале разне људске расе, о томе у књизи „Битија“ ни спомена нема. У оној таблици народа у десетој глави књиге „Битија“ пописан је истина читав низ народа, који се народише од Сима, Хама и Јафета; али тај попис тешко да је потпун, јер се у њему спомињу само они народи, који у доба постанка књиге „Битија“ Израиљћанима беху познати. Па ни подела на Симите, Хамите и Јафетиде не одговара уобичајеној подели модерне етнологије на расе. (У књизи „Bibel und Natur“ стр. 459. опширно је доказано, да се ни у речима књиге „Битија“ IX. 25., које говори Ноје Хаму, не може наћи казивање библије о постанку раса.) Кад нас дакле књига „Битија“ ништа не учи о постанку разних људских раса, то ми треба да заступамо према природним наукама као библијско учење *једино ту тврдњу, да су сви људи потомци једног пара, а данашњи народи потомци синова Нојевих.* С тога ми питамо природне науке: да ли су садање људске расе разне врсте (species), или само варијетети исте врсте? Ако стоји оно прво, то онда није могуће, да су сви људи потомци једног пара; а ако стоји оно друго, то још треба доказати, да сви људи потичу доиста из једног пара, пошто је тим доказана само могућност, да су се они могли изродити од једног пара. Јер као год што допуштамо код животиња, да је у почетку било више индивидуа од исте врсте створено, исто тако могло би се још једнако тврдити, да је од више парова једне и исте врсте изрођено и човечанство, све кад би се и то могло доказати, да сви људи у једну врсту спадају. Да ли је то тако или су сви људи постали од једног пара, то није више питање природних наука. Једино дакле, што имамо да питамо природне науке, јесте то, да ли би могле доказати, да се људи деле у више врста; ако то не узмогу, то у питању о јединству људског рода нема несагласности између њих и библије; јер оне тада ништа не могу приговорити учењу, да се цело човечанство изродило из једног пара.

И збиља ми можемо већ у напред рећи, *да библија са својим учењем о јединству људског рода не стоји у опреци ни са једи-*

* Читано и примљено у богословском друштву „*Словац*“ у „Карловцима.

ним утврђеним резултатом природно-научног истраживања. Јер осим тога, што многи природњаци одлучно побијају јединство врсте рода људског, други такође славни природњаци одлучно бране то, као што је Хумболт, Јован Милер, Кардо Ернст пл. Бајер, Флуран (Flourans), Арман де Катрфаж, Лајел (Lyell), Хексли (Huxley) и писци најопширнијег дела о том питању Ј. К. Причар (Prichard) и Теодор Вајц („Bibel und Natur“ стр. 463.); и кад толики славни научењаци не признају за сигуран резултат природно-научног испитивања немогућност тога, да су сви људи из једног пара потекли, то га ни ми сад не можемо као таквог узети.

Да све људске расе припадају једној јединој врсти, о томе нас уверава читав низ појава, које се у животињском свету не налазе код разних врста, него само код варијетета једне и исте врсте, наиме: да спарена индивидуа разних раса могу склон пород изродити; да су једнаког анатомског састава тела; да им је век једнак; да су изложена истим болестима, да им је нормална температура тела једнака, да имају исту средњу брзину крви; да се за исто време од спарења плоде. Па и у величини нема међу њима битне разлике. Величина највећих народа стоји према величини најмањих у односају једва као 3:2, док им код осећих раса постоји и односај 1:12 и код говечета 1:6.

А шта да кажемо за основне душевне моћи и црте, које се код свију народа налазе? Ма колике разлике ми налазили у интелектуалном, моралном и социјалном погледу међу разним народима: исте основне душевне моћи и црте без сумње налазе се код свију тих. Постепене разлике у умним способностима јесу код једног народа, шта више код једне фамилије толике, као и код разних народних промена, али поред свију тих постепених разлика *свуда остају код људи исте душевне моћи, разум, памћење, самосвест, савест, говор* и т. д. Искуство нас учи, да све те разлике постају навиком, васпитањем и у опште услед спољашњих утисака. Негер — црнац ако одрасте под истим спољашњим утецајима, у којима Европејац живи, може да достигне исти умни развитак; а Европејац, који се одгаја међу дивљим народима, неће се узвисити над културом своје околице.

Поред те једнакости у многим битним тачкама има код разних људских раса наравно и очигледних разлика, особито у боји коже, склопу лубање, у каквоћи косе и облику „карлице“ (Becken).

О постанку тих разлика има два назора: а) Све расе имају заједничке прародитеље, било да су ово један пар или више једнаких парова, а разлике у боји, лубањи и др. постале су тек у потомству тих прародитеља. б) Свака људска раса има засебне своје прародитеље, који су у свима оним својствима, која су и данас заједничка свима људима, били једнаки, а нису били једнаки у онии својствима, у којима се и данас све људске расе разликују. По првом назору многи средњи степени (нијансе) у склопу лубањином и боји кожиној, који се налазе код разних народа, показују нам пут, како се велик део човечанства полагано удаљавао од првобитног типа. Негер би најдаље стојао од својих прародитеља, ако су ови били кавкасци, али би га ипак за то везивале с њима многе нијансе, које су задржале на себи и нешто од чистог типа кавкаског и нешто од чистог типа негерског. Обратно по другом назору Негер би најближе стојао својим прародитељима, свом црном Адаму и црној Еви, и то исто тако близу, као што Кавказац стоји својим прародитељима; они пак народи, који не носе на себи ни један ни други тип чисто, били би народи или бастарди, код којих су нестале првобитне разлике.

Да би дакле доказали, да библијско учење о јединству рода људског не стоји у опреци са научном антропологијом, неће бити нужно, да докажемо тај други назор научно неоснованим, а први једино правилним; *доста је, ако се може доказати, да је први назор основан, да је порекло разних раса од истих или једнаких родитеља могуће и да се разлике, које међу њима постоје, могу протумачити и без претпоставке разних прародитеља. А то се може доказати.*

Да се подела на расе не може тачно навести, види се отуда, што антрополози различито групирају поједине народе. Кивије (Cuvier) и Теодор Вајц наводе три расе, Блуменбах и Бурмајстер пет, Причар (Prichard) и Пешел седам, а други још више. Малајце, који су код Блуменбаха засебна раса, Бурмајстер ставља међу Кавкасце, а Пешел међу Монголе;

о Американцима вели Пешел: Бадава ћемо и код оних писаца, који као Блуменбах и Бурмајстер сматрају Американце као засебну расу, тражити таких белега, које би их делиле од азијских Монгола, и којих би код њих свију било.

(Наставиће се).

КЊИЖЕВНЕ ОЦЕНЕ И ПРИКАЗИ.

„Назаренство, његова историја и суштина“ у румунском приказу.

У 26. бр. органа арадске румунске правосл. епископије: „Biserica si Scóla“ изашао је један приказ дела г. Владимира Димитријевића, што га је он недавно издао о назаренима.

Тај приказ прештампао је на брзо и орган карансебешки, „Foaia diecesana“, па и орган целе румунске Митрополије, „Telegraful Român“, а доцеле су га и черновичке политичке новине: „Gazeta Bukovinei“. Право ће дакле бити, да за тај приказ, који је на тај начин постао т. р. оцњим румунским мишљењем о нашем најновијем теолошком делу — сазнаду и читаоци „Срп. Сиона“.

Приказ тај гласи овако: „Nazarenizmul, istoria si fiinta lui“.

Познато је у опште, да се по целој Угарској почела од неколико година овамо, под именом *„назарена“*, ширити једна секта, чије су основне идеје чисто протестантске; осим тога иста одбацује дечје крштење, војничку службу и заклетву; игнорује сваку културу и науку, не ће о народности ништа да зна, и испуњена је неизмерном мржњом према сваком, ко друкче мисли и верује.

Та се секта шири како међу Мађарима и Немцима, тако и међу Румунима и Србима, а нарочито је за ова два потоња народа од превелике опасности.

Па ипак ми у нашој новијој православној богословској литератури немамо ни једнога јединога дела, које би ма и приближно расветљавало ту секту.

Такав рад предузео је тек у потоње доба један даровит млад Србин, г. *Владимир Димитријевић*, свршн. богослов карловачки, а сада — ради вишег богословског изображења — фреквентант богосл. факултота у Черновици.

Дело је, које носи горњи наслов, наградило књижевно удружење „Матица Српска“ са 200 ф., а штампано је у Новом Саду, у штампарији манастира српских, и обухвата 14 табака вел. осмине (цена 1 ф. 20 н.).

Већ из самога садржаја тога сјајнога дела моћиће се видети, са каквом је абиљом приступио млади автор том тешком, и до сада необрађеном послу:

У гл. I. говори он о пореклу назива „назарен“ и о свима оним сектама, које се до данас крстише тим именом (стр. —20). У гл. II. скицира оне старије и веће секте протестантске, у којима је он пронашао основу секте назаренске (стр. —41). У гл. III. бави са библиографијом секте назаренске, Самуила Хенрика Фрелиха (рођ. 1803. у Швајцарској, а умро 1857. у Штрасбургу). Та биографија заузима 50 стр. (стр. —91). Гл. IV. говори нам о ширењу секте по Угарској (стр. —106). У гл. V. расматра догматска и морална начела секте назаренске (стр. —166). Ту нам аутор на широко разлаже учење назаренско о Слову Божјем; о св. тајнама; о односају цркве земаљске према цркви небеској; њихов суд о хришћанству, као религији чисто духовној; мишљење њихово о празницима православне цркве, њеним симболима и обредима. Даље описује он један њихов богослужбени састанак, и најзад њихов суд о држави, војничкој служби и заклетви. У гл. VI. описано је неколико и прилика из живота назаренског. Са тима је хтео аутор да укаже, да назарени ни из далека нису онако свети и чисти, каквима су ради да се покажу свету. У гл. VII. (стр. —204) уврштене су знаменитије мере како од стране државне управе, тако и појединих вероисповести против ширења назаренског. Најзад у гл. VIII. (стр. —221) указује он на најглавније узроке наглога ширења те секте међу Србима; обраћа нажњу факт, да ће се тој невољи моћи стати на пут само савесним проповедањем, озбиљним катихизирањем, буђењем народносне свести и дизањем свештенич-

никога угледа; даје неколико упутстава, како треба један православан свештеник да се држи према назаренима, и завршује са опоменом, да се његови саплененици ни за живу главу не удаљују од православља, јер је то једина права хришћанска вера.

Писац се базира у тој својој радњи — осим угледнога броја извора немачких, руских и мађарских, чија је већ библиографска важност за ово поље значајна — нарочито на своје лично искуство и непосредни контакт са назаренима.

Нема никакве сумње, да је оваково дело у истакнутоме питању од превелике важности и користи. И та је вредност и корист у толико већа, у колико је већа и сама опасност од стране те опаке секте. Јер примање закона о грађанскоме браку — о томе не може бити никаква спора — још ће већма подстаћнути ширење те секте, пошто се до сада велик број удржавао од прелаза у назаренство већ из саме бојазни, што ће му деца, рођена у браку назаренском, бити незаконита.

Ми честитамо г. Владимиру Димитријевићу то значајно дело, и жеља би нам била, да се оно што пре преведе на језик румунски, а корист, коју би имали отуд, показала би се на начин еклатантан. х.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**На дан Христовог Преображења**) богослужила је Његова Светост преузвишени господин *Патријарх Георгије* у саборној цркви карловачкој св. литургију и молебствије за Његово Величанство цара и краља нашег Франца Јосифа I. Тај дан био је и свечани обед у двору, а у славу рођен-дана Његовог Величанства.

— (**Епископ нишки Инокентије**). За епископа нишког, чија је столица упражњена постала ове године смрћу блаженопочившег Епископа Јеронима, изабрао је Архијерејски Сабор у Србији *архимандрита Инокентија*, који је већ 2. августа у Нишу и посвећен за Епископа.

Епископ Инокентије био је некад мирски свештеник. Бивао је заслужан професор и ректор богословије; а уважен и као дворски свештеник.

И у књижевности нам црквеној и иначе најзнатији као прота Јаков Павловић.

Са православном и српском радошћу поздрављамо новопосвећеног Господина Епископа Инокентија; а српској православној нам цркви у краљевини Србији желимо, да у Епископу Инокентију добије чврст и сигуран стуб вере, православља и благочастија, те тако и јасну трубу славе своје, и славе нам српске. =

— (**Високопреосвештени Госп. Епископ бачки Герман**) служио је на Преображење архијерејску службу у саборној цркви новосадској, а 7. о. м. отпутовао је у рогатичке топлице (Рохич), где ће се бавити 4—6 недеља. А као што дознајемо, у истим плицама налазе се већ високопреосвештена Господа Епископи: *Марко* пакрачки и *Михаило* горњо-карловачки. =

— **Скупштина „свештеничког удружења“ у Србији.**) „Свештеничко удружење“ наше браће у Србији одржало је, ради што свечаније прославе пунољетственог рођен-дана краља Александра (који је навршио 18 година), — ове године нашимо своју редовну скупштину 1. августа у Нишу, дочим се, по правилима „удружења“, скупштина та састаје сваке године редовно 20. августа. =

— (**Одликовање.**) *Његова Светост, преузвишени Господин Патријарх српски Георгије* благоизволео је одликовати црвеним појасом г. *Саву Теодоровића*, катихету и професора на кр. вел. реалци у Земуну. Честитамо нашем поштованом сураднику на заслуженом одликовању!

— (**Прилози на фонд св. Саве.**) Српска црквена *општина у Долову* одредила је на свето-савски фонд прилог од 100 фор.; а жалена и сарожанша српска црквена *општина у Дубовцу*, у Банату, закључила је да приложи 25 фор., и осим тога ће одбор црквени купити прилоге. Нека ово служи за углед и потстак нашим већим црквеним општинама, које би ваљало да се што пре одазову овој племенитој цели.

— (**Прелаз у православље.**) Јављају нам, да је у *Пачиру*, у бачкој епархији, за последње три године (1891—1893) прешло њих *десеторо на назаренске заблуде* и њих *двоје* из римокатоличке вере

у нашу православну веру. Обред црквени извршио је над њима тамошњи парох г. Јаков Арадски.

— (**Цариградски лист „Константинуполис"**) јавља у једном од својих последњих бројева ово:

Св. Синод (цариградске патријаршије), који се бави проучавањем дневнога питања, решио је у свом заседању, да испрати окружницу на све автокефалне цркве. Састав те окружнице поверио је четворочланој комисији, која се састоји из високопреосвећених архијереја Кизичкога, Никомидијскога, Еносκога и Метимнскога. Л. Б.

— (**Прираст душа у Пачиру.**) Г. *Јаков Арадски*, парох пачирски, послао нам је ове податке за време од 1883. до 1893. године.

Године	Родило се			Умрло			Венчало се	Више се родило	Више умрло
	муш.	жен.	свега	муш.	жен.	свега			
1883	27	30	57	19	20	39	6	18	—
1884	28	30	58	12	21	33	15	25	—
1885	31	35	66	24	25	49	7	17	—
1886	23	30	53	23	14	37	10	16	—
1887	18	20	38	18	19	37	15	1	—
1888	21	29	50	19	28	47	11	3	—
1889	35	22	57	18	17	35	9	22	—
1890	18	19	37	20	17	37	6	—	—
1891	24	20	44	17	30	47	5		3
1892	20	23	43	12	12	24	8	19	
1893	15	26	41	19	25	44	12	—	3
Свега	260	284	544	201	228	429	104	121	6
								6	
								115	

Према томе износи прираст за последњих 11 година свега 115 душа.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

— Јављају нам, да је пре неколико дана штампана књига: **„Беседе и други књижевни радови митрополита Михаила"**. *II. књига.* — Књига је велика 16 таб. обичне четвртине, а цена јој је 1½ динар. Може се добити у духовном суду у Београду.

— **Књижевни радови Нићифора Дучића,** *архимандрита. Књига 9.* — **Историја српске православне цркве** *од првијех десетина VII. века до наших дана.* — Биоград, државна штампарија краљевине Србије, 1894. — 8-ка, стр. XI. и 371. — Цена је у Србији 2½ динара, а ван Србије 3 франка (круне). — Штампање ове књиге потпомогнуто је с 500 динара из црквеног фонда.

— **„Књиге за народ".** *Пада је „Матица Српска" из задужбине Петра Кочићева.* Свеска 43 и 44. **„Доситијеве басне"**, одабрао и удесио за народ *Тихомир Остојић.* Накладом срп. књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новом Саду 1894. — Свеска I. стр. 60. — Свеска II. стр. 54. — Цена је свакој свесци 10 новч. Чланови „Матице Српске" добијају 6 свезака „Књига за народ" годишње бесплатно.

— **Крај обале охридскога језера.** Белешке из 1892. године. Написао *Бранислав Ђ. Нушић.* — Са 33 слике у тексту, шест нацрта и једном картом. — Београд, државна штампарија 1894. — Издање трговине Јевте М. Павловића и компаније у Београду. — Стр. IV., 182 и III. — Цена 3 динара.

— **Успомена на Калора Драгутина Милодановића,** некадашњег уредника *„Суботичког Гласника"* и буњевачко-српског новинара. (Одштампано из *„Суботичких Новина".*) Написао *др. Душан Петровић.* — Суботица 1894., штампарија дра Д. Петровића. Стр. 35. — Цена 20 новч.

Позив на претплату.

Ево у рукопису I. свеске опширног али трудног дела: **„Практично руководство при свршавању свештеничких дужности у Требнику".**

У ту свеску ушло је из Требника ово: **„Молитвы ѣх первый день, по книгда родити женѣ отрeча"**; **„Молитва, ко еже назнамінати отрeча, пріемлющіе имѧ ко есмый день рожденїа своегѡ"**; **„Молитвы женѣ родильницѣ, по четыредесатіхъ днехъ"** и **„Молитва женѣ, егда извержетъ младенца"**.

Цело дело изнеће две подебље књиге. У једној обрадиће *сав Требник.* А по томе, ако Бог подели здравља, отвориће се нова претплата на другу књигу, у коју ће ући све из *Служебника*, па и оно, што треба свештенику из *архијерејског чиновника.*

Оволико овде. Све друго ће казати сама књига, коју отпочињем са овом првом свеском. Претплатна цена је I. свесци *само 40 новчића.* Ко пошље 10 н. поштарине, добиће књигу (свеску) у *крстопољу*, а ко 20 новч., још и *препоручено.*

Претплатници из Србије могу се уз готов новац претплатити код књижаре *В. Валожића* у Биограду.

Рок последњи: *Митров-дан о. г.*

Поделом књиге у свеске, пружиће се сваком лепа прилика, да лагано и постепено купи цело дело, које ће у целини много стајати. Ко ће, дакле, да ова у целости дело, нека пожури са претплатом, јер ће се штампати *само толико примерака колико буде претплатника.*[*]

У *Горњим Средњама* (пошта Kapela via Belovar) на Преображење Господње 1894.

Светозар Грубач (Златоје),
правосл. српски свештеник.

[*] Молим учтиво *сва уредништва српских листова*, да ми, као права пријатеља просвете, а и напретка наше српске црквене књижевности, притеку у помоћ и поиме овај претплатнички.

Књижевни оглас.

Недавно су се појавиле тужбе од стране нашег свештенства да они при уписивању покојника у протоколе умрлих морају да кубуре када дођу до рубрике, у коју ваља да забележе име болести, која је смрт проузроковала, што је нашло своја параза и у „Српском Сиону“ од стране напченачког свештеника г. Луке Поповића, који је и побележио имена неких болести на српском, латинском, мађарском и немачком језику ради олакшице браћи својој свештеницима а уједно позвао ове, да и сами датом приликом беле̂же имена болести, како би се списак тих имена потпуно нарадио.

Да се тој невољи доскочи, нарадио је др. *Илија Огњановић*, срески лекар новосадски, књигу под насловом: **Имена болести што могу смрт да нанесу** — на латинском, грчком, мађарском, немачком и српском језику а потписана штампарија је узела у своју накладу и већ је дала у штампу, те ће је за најкраће време моћи свако добити у укусној, лепој изради за **25 новчића.** Та књига, управо тај речник техничких имена болести потпуно ће послужити свештенству у свима нашим крајевима за уважање болести у протоколе умрлих и надамо се, да ће је сваки свештеник радо хтети набавити — да му је увек при руци.

У *Новом Саду* 21. августа 1894.

Српска Манастирска Штампарија.

Јавна захвалност.

Нашем друштву приложише на даље:

1. Његово Високопреосвештенство Господин Епископ Пакрачки Мирон Николић 50 фор.

2. Намјесник и админ. пиррата личког, преч. г. Мојсије Мајсторовић, парох грачачки, собраних добровољних прилога приликом овогодишње свештеничке исповиједи у Грачацу . . . 26 фор. 40 новч. (а приложише по 1 фор. и то г. г. свештеници: Преч. г. прото и проф. Михаило Лалић, намјесник Мојо Мајсторовић, Исак Калинић, Јован Богдановић, Милош Личина, Никола Шкрбић, Манојло Дошен, Петар Крајиновић, Петар Милојевић, Тома Мандић, Исак Димић, Атан. Оклобџија, Јован Керанић, Гено Илић, Симо Војводић, Ђуро Алагић, Тоде Трбојевић, Миланко Борић, Михаило Шумоња, Ст. Косановић, Павле Обрадовић, А. Цвјетићанин, и кр. кот. судац г. Јосиф Зец; — по 50 новч.: г. г. Трифун Мандић опћ. начелник, Стево Ристовић трговац, Дане Зорић кр. поштар, Петар Тук порезн. чиновник у миру, Јован Лабус опћ. биљежник, Илија Зорић посједник; — по 40 новч.: г. Дане Вуксан опћ. благајник).

3. Преч. г. Јово Трбојевић, парох петровоселски и админ. пиррата кореничког, собраних добровољних прилога приликом овогодишње свештеничке исповиједи у Кореници . . . . . 28 фор. (а приложише ови г. г. свештеници: Преч. г. прото Дане Трбојевић 10 фор.; а по 1 фор. следећи: Дане Княжевић, М. Оклобџија, С. Ивачевић, С. Косановић, Јово Будисављевић, Г. Вукмировић, М. Машић, М. Грбић, К. Мохчиловић, У. Узелац, М. Вукчевић, И. Рамета, С. Рамета, Ст. Петровић, М. Петровић, А. Зобеница, Ј. Трбојевић и Д. Будисављевић).

Сви племенити дародавци нека изволе примити од нашег друштва најусрднију захвалност.

Друштво за потпомагање удовица и сирочади свештенства горњо-карловачке дијецезе.

У *Плашком*, 19. јула 1894.

Благајник: **Миле Љубибратовић.** *Предсједник:* **Ник. Косановић.**

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 131 1—4

На упражњено *учитељско место* у *Товаришеву* (Бач-Бодрошка жупанија) овим се стечај расписује. Са истим местом скопчана је годишња плата од 400 ф. а. вр.; у име перовођства 30 фор. а. вр.; од погреба где позван буде 1 ф. а. вр. и зимски огрев (т. ј. сламе колико за школу и стан учитељев треба); осим тога слободан стан — састојећи се из две собе, једне кујне, коморе и шталe са пространом баштом.

Изабрани учитељ предаваће у оним разредима, које му овомесни црквено школ. одбор одреди. У дужност спада новоизабраном учитељу: при сваком богослужењу у цркви у левој певници појати, школску децу у црквеном појању обучавати, све школском уредбом прописане предмете у школи предавати и повторну школу држати.

У обзир се узимају само они компетенти, који су из мађарског језика испит положили; а првенство имаће они, који се и лично представе.

Примећује се, да ће изабрани учитељ, кроз једну годину дана у својству привременог учитеља служити а по томе од овомесне црквено школ. скупштине — ради потврде — славном Епарх. Школ. Одбору препоручен бити.

Рок пријаве траје до 4. (16.) септембра т. г., када ће се и избор обавити.

Из седнице црквено школ. скупштине у Товаришеву 1. (13.) августа 1894. год. држане.

Ненад Загорчић, перовођа. Јован Станојев, председник.

СТЕЧАЈ. 129 1—3

Усљед решења слав. С. Ш. Одбора од 3. августа ове год. број 22. овим се расписује сте-

чај ради сталног попуњења *учитељског места* на српској вероисповедној школи у *Кечи* (Torontal megye).

Плата је 200 ф., 26 клб. жита, 5 клб. кукуруза у зрну, 4 лапца оране земље на коју учитељ не плаћа пореза, стан од једне собе и кујне.

Изабрани учитељ имаће све прописане школ. дужности обављати, у цркви појати, школ. децу појању обучавати, и перо у општинским седницама водити.

Компетовати могу са уредно снабдевеним молбеницама само способни учитељи са положеним испитом и из мађарског језика на ово учитељско место.

Рок пријаве траје до 29. августа по нашем к. о. г., у који ће се дан избор обавити.

У *Кечи*, 5. августа 1894.

Иса Амиджић, прав. учитељ и перовођа. Ђорђе Арађан, председник.

СТЕЧАЈ. 115 3—3

Овим се расписује стечај на новоосновано *дадиљско место у Срп. Клагрији*.

Дадиљска плата годишња састоји се: у готовом новцу, и то: 220 фор. (или 440 круна), 2 хвата тврдих дрва, слободан стан.

Изабратој дадиљи у дужност спада уредбом прописане дадиљске дужности свршавати.

Компетовати могу само оспособљене дадиље.

Новоизабрана дадиља ступиће у своје звање 1. септембра.

Рок стечају до 21. јула, када ће се и избор одржати.

Из седнице црквено-школске скупштине, вођене у *Срп. Клагрији* (u. p. Zsombolya, Torontál m.) 24. јула 1894.

Душан Јов. Которач, перовођа. Јован Стојков. председник.

СТЕЧАЈ. 124 2—3

Услед налога славног Епарх. Школског Одбора Вршачког, ради сталног попуњења *учитељског места* на срп. вероисповедној школи у *Потпорњу*, у тамишкој жупанији, овим се стечај расписује.

Плата је изабраном учитељу 300 фор ав. вр., слободан стан и $^3/_4$ лапца кућевне баште.

Изабрани учитељ дужан ће бити све законом прописане предмете у школи предавати, у цркви појати, и децу школску у црквеном појању обучавати.

Компетовати могу само они, који су сомборску препарандију свршили, и испит из мађарског језика положили.

Рок стечају до конца августа месеца по нашем календару о. г.

Из седнице Срп. Црквено-Школског Одбора у *Потпорњу* 29. јулија 1894. држане.

Црквено-Школски Одбор.

Ад бр. К 401/399 ех 1894. 127 1—3

ЕДИКТ.

Услед бракоразводне молбе Марије Савадиновић рођ. Флашковић из Даља против супруга јој Трифуна Савадиновић сада непознатог боравишта — овим се позива речени Трифун, да у року од 6 месеци, рачунајући од првог увршћења овог едикта у новине, конзисторији овој или сам лично престане или место садањег пребивања свога пријави, пошто ће се иначе против њега поведена бракоразводна парница и без њега окончати.

Из седнице архид. конзисторије, држане у *Карловци* 22. јула (3. августа) 1894. год.

Архидијецезална Конзисторија.

Ад бр. К. 470/398 ех 1894. 126 1—3

ЕДИКТ.

Услед бракоразводне молбе Јована Станишића из Вогља против супруге му Марије рођ. Црнобарац сада непознатог боравишта — позива се овим речена Марија, да у року од 6 месеци, рачунајући од првог увршћења едикта овог у новине, конзисторији овој или сама лично предстане, или место садањег пребивања своја пријави, пошто ће се иначе против ње поведена бракоразводна парница и без ње окончати.

Из седнице архид. конзисторије, држане у *Карловци* 22. јула (3. августа) 1894. г.

Архидијецезална Конзисторија.

СТЕЧАЈ. 128 1—3

Расписује се стечај на упражњено *учитељско место у Турском Бечеју* за I—IV. разред срп. народ. вероисповедне школе.

Учитељска плата састоји се: у готовом новцу 420 ф. у име плате, 40 ф. за повторну школу, 25 ф. у име послуге и 4 јутра I. к. оране земље на коју учитељ сваковрсни порез плаћа. Осим тога пространа и врло удобан стан са баштом и зими огрев колико устреба.

Изабраном учитељу у дужност спада школ. уредбом прописане предмете предавати, у св. цркви појати и школску децу у појању обучавати.

Компетовати могу само они Срби учитељи, који су у Сомбору за учитеље оспособљени и који су потпуно вични мађарском језику.

Учитељ ће своју плату месечно у напред примати. Рок стечаја истиче на четири недеље од првог увршћења овога огласа.

Молбенице, које се имају на потписани одбор послати, после истеклог рока неће се узети у обзир.

Из одборске седнице Школског Одбора држане у *Т. Бечеју* (Török Becse, Torontál m.) 31. јула (12. августа) 1894.

Школски Одбор.

СТЕЧАЈ. 132 1—3

На суботичким салашима — Келебији — у нади на одобрење осн. писма, расписује се овим стечај на *учитељско место* у српској вероспов. школи обосполној.

Плата учитељева је у готовом: 360 ф. и 20 фор. у име шк. послуге и за набавку шк. потреба и писаћег прибора, до 3 кат. јутра баште, која је засађена већ виноградом од најплеменитије лозе, и воћњаком од калемака најбоље врсте, осим тога пристојан стан у нарави, огрев за школу и учитеља.

Пошто је жеља општине суботичке, да се деца обучавају и воћарству, виноградарству, пчеларству и другим струкама економије, то ће имати првенство они компетенти, који докажу, да су и у том вешти.

Рок стечају траје шест недеља од првог увршћења овог стечаја у листу „Срп. Сиону“, и компетовати могу како мушки тако и женске, који имају законом прописану квалификацију.

Изабрани учитељ наступиће своје звање 1. октобра о. г. од кога дана ће и плату примати

На седнице м. Школ. Одбора држане у *Суботици* 8. (20.) августа 1894 године.

Ђорђе Гојковић, привр. перовођа. Др. П. Радић, председнички заменик.

Бр. 202/1894. **ОГЛАС.** 123 2—2

Уписивање ученика за шк. год. 1894/5. на овдашњој срп. вел. гимназији почиње 1. септембра по рим. кал.

У I. разред примају се ученици на основу сведоџбе од IV. разреда основне школе, или на основу пријамног испита; у остале разреде на основу сведоџбе од претходног нижег разреда.

Сви ученици без разлике плаћају по 2 фор. уписне таксе, по 1 фор. на библиотеку, по 3 ф. за „Sanitas“ и по 70 н. на друге потребе. То се плаћа при уписивању и од тога се нико не опрашта. Школарине плаћа сваки ученик по 15 ф. на годину. Од плаћања школарине могу бити опроштени они ученици, који докажу сведоџбом школском, да се **добро** владају и да у наукама **добро** успевају, и сведоџбом сиромаштва, да су сиромашни.

31. августа држаће се поновни испити. По закључку професорске конференције од 18 новембра 1884. бр. 46. и одобрењу тога закључка од стране вел. Патроната ове гимназије од 10. (22.) децембра 1884. бр. 139/140. губе право на попављање испита они ученици, који на гореозначени термин не дођу, да попове испит.

Из прихода од светосавских беседа уживаће и идуће шк. године њих 14 ученика ове гимназије по 10 ф. месечно припомоћи.

У *Новом Саду*, 14. августа 1894.

Управа срп. вел. гимназије.

СТЕЧАЈ. 117 3—3

Оставком г. Паје Борјановића, срп. народ. вероисповедног учитеља, овим се расписује *стечај за учитеља муш. разреда у Тиса Св. Миклошу.* (Торонталска жупанија.)

Плата је учитељу: у готовом новцу 400 фор. а. вр., 40 фор. а. вр. у име држања повторне школе; 3 ланца à 1600□ добре оране земље на коју земљу учитељ сам плаћа све терете; слободан стан са две патосане собе, кујном, подрумом и шталом у новосазиданој муш. школи, и огревом у слами, или место овог сразмеран еквивалент у новцу.

Изабрани учитељ дужан ће бити школ. уредбом прописане све предмете деци предавати, у цркви недељом и свецем, као и у ускршњи пост средом и петком на јутрењу и пређе-освећеним литургијама појати.

Рок пријаве је до 14. (26.) авг. о. г. а избор ће се 15. (27.) авг. о. г. обавити.

Изабрани учитељ ступиће у звање 1-ог сепг. о. г. по новом.

Из седнице м. школ. одбора, држане у *Тиса Св. Миклошу* 12. (24.) јула 1894. г.

Димитрије Ћирић, парох, председник месног шк. одбора.

УПРАВИТЕЉА ЛЕОПОЛДА ЛАНДЕСМАНА

висок. кр. угар. министарством наставе правом јавности овлашћена

ДЕЧАЧКА ШКОЛА И ВАСПИТНИ ЗАВОД

(са шест разреда грађанска школа)

у СУБОТИЦИ (у Бачкој).

Ова грађанска школа спрема своје питомце за препарандију, трговачку академију, индустријску и кадетску школу; оспособљава их за звања државна, трговачко-индустријског подухвата; за чиновнике обезбеђујућих и банкарских завода. Слушаоци ове школе могу прећи у школу шумарско-земљоделску и марвено-лекарску. У заводу се учи и говори:

српски, мађарски, немачки и француски.

Брижљиво васпитање, савесна пажња на наклоност, којој струци питомац тежи. Строг надзор. Цене умерене. На захтевање се шаљу програми бесплатно.

Ђаци, који у школама нису успех постигли, или одрасли који би хтели чиновници постати а немају атестата од четврте односно шесте грађанске школе, примају се и савесно припрем ју, да убрзо дотичне испите положити могу. 51 9—10

СТЕЧАЈ. 120 2—3

Ради попуњења учитељског места у *Шумберку*, овим се расписује стечај.

Плата је у готовом новцу 340 фор., за неровођство 10 фор., 6 хвати тврдих дрва за своју и школску потребу, од великог укопа 50 новч. а од малог 25 новч., $1^1/_2$ јанац ораће земље, на коју учитељ порез плаћа и слободан стан са 2 собе, кујном, подрумом и баштом.

Учитељу у дужност спада све законом прописане предмете предавати, у цркви појати, децу у пјенију обучавати и пофторну школу обдржавати.

Рок је до 4. септембра, кад ће се и избор обавити.

У *Шумберку* (Bagapya-Somberek) 31. јула 1894.

Стеван Андрејевић,
црквено-школски председник.

СТЕЧАЈ. 125 2—3

Од стране црквеног школског управног одбора у селу *Бођани* овим се расписује стечај за *учитеља* на вероисповједној четворо-разредној мешовитој основној школи.

Компетенти ваља да су потпуно оспособљени у смислу постојећих закона и уредаба са обзиром на предавање и маћарског језика, да су Срби православне вере, а биће изабраном учитељу још дужност децу и црквено пјенију учити, с њима у цркву ићи и у цркви појати а и дужност неровође вршити.

Плата је учитељу годишње 300 ф., стан, врт и огрев. Рок је пријаве до 1. (13.) септембра о. г. Пријаве за ово место ваља упутити на председништво школског одбора у Бођани (u. p. Vajszka — B. B. megye).

Из седнице одборске 1. (13.) августа 1894.

Школски Одбор.

Нови Сад, априла 1894.

П. Н.

Пошто сам дознао да су све српске црквене општине налог добиле, да нове печате (штамбиле од каучука) набавити морају, то сам тако слободан моје посредовање за набавку истих препоручити.

Осим штамбила, које у разним израдама као и са светим сликама, исто тако набављам и печате на тучу резане, марке (Siegelmarken) за писма, све тачно израђено и под мојом гаранцијом.

Моје услуге препоручујући остајем с поштовањем

Леонидас Стерио,
у српској задрузи за међусобно помагање и штедњу.

С. Б. 29. 1894. год. 134 1—3

СТЕЧАЈ.

На основу решења слав. епарх. шк. одбора бр. 184. 1894. год. из скупштинске седнице држане у Араду 7. (19.) августа о. г. овим се ради попуњења *учитељског места* на вероисповједној срп. мешовитој школи, у унутрњој вароши *старом Араду*, стечај расписује.

Од компетената тражи се, да имају учитељско оспособљење за срп. нар. школе и за маћарско предавање. — Учитељу спадаће у дужност, све предмете означене у висок. школ. уредби, и наставном плану прописане, у редов. шк. часовима предавати, у цркви са децом при сваком Богослужењу присуствовати, и појати, а у једној певници појачке дужности отправљати, за коју дужност, ако буде изабрани учитељ одарен и вешт појач, биће осим учитељске плате, за свој труд награђен.

Систем. учитељска плата је на годину у готовом новцу 500 фор.

У име фамилијаалука 30 фор.

За шкриптористикум 3 фор. 50 новч.

У име станарине на годину 150 фор., које ће све у месечним оброцима у напред из општ. благајне уредно примати.

При погребу, где буде позват, добија 1 ф., а од завештаних парастоса, по уређењу и завештању; даље ужинаће пет јанаца и 1315 фати катастр. измерене, добре ораће земље, на два места лежећу, на коју учитељ ће сав порез плаћати. — За своју потребу добиће четир фата тврдих дрва, а за грејање школе по потреби.

Рок стечају траје шест недеља, од дана првог уврштења овог стечаја. Молбенице имају се упутити на председништво ове општине.

Првенство имаће најбоље класификовани учитељи и сомборски приправници.

Из скупштинске седнице држане у *Араду* 7. (19.) августа 1894.

Стеван Поповић, Д. от Продановић,
општ. неровођа. председник.

Јавно признање. 130 1—3

Доленотписана српско-православна црквена општина, наручила је за своју цркву код госп. *Петра Николића*, трговца у Загребу, иконе за иконостас, па му ми са наше стране овиме изјављујемо, да смо, што се тиче рада, потпуно задовољни, не само у солидности и слагању боја, него и у томе што иконе сасвим одговарају православноме стилу и — за то му остајемо увијек признатели.

Српско-православ. црквена општина.

У Отешићу, 15. јула 1894.

Григорије Стојисављевић,
парох и прота.

Томо Катић, Глишо Тривуновић,
тутори.

СТЕЧАЈ. 116 3—3

Расписује се стечај на упражњено *учитељско место у Срп. Кларији*, за I. и II. разред срп. нар. вероисповедне школе.

Учитељска плата годишње састоји се: у готовом новцу 350 фор. (или 700 круна), $3^1/_2$ ланца оране земље, на које изабрани учитељ порез плаћа, 2 хвата тврдих дрва, слободан стан од 2 собе и кујне са баштом од 200 квд. Сламе колико потребује. Од погреба, где позват буде, 50 нов.

Изабраном учитељу у дужност спада школ. уредбом прописане предмете предавати, у светој цркви за левом певницом појати, школску децу у црк. појању обучавати.

Компетовати могу само Срби православне вере, који су у Сомбору за учитеље оспособљени, и који су потпуно вични мађарском језику и појању.

Новопзабрани учитељ наступиће у своје звање 1. септембра о. г.

Учитељ ће плату месечно у напред примати.

Рок стечаја је 21. августа, када ће се и избор обавити. Који се лично представи, првенство има. За путни трошак не добија ништа.

Из црквено-школске скупштинске седнице, држане у *Срп. Кларији* (u. p. Zsombolya, Torontál m.) 24. јула 1894. год.

Душан Јов. Которац, Јован Стојков,
перовођа. председник.

Бр. 242/563. КОНКУРС. 133 1—3

Ради попуњења упражњене парохије *Мањшке* са платом VI. класе отвара се овим конкурс с тим додатком, да половина свију прихода парохијалних од 5. маја 1894. за годину дана у смислу §. 26. I. кр. рескр. од 1868. год. удови почившег пароха припада.

Просителји имају своје сведоџбама инструиране молбенице са штемплом од 50 кр. снабдевене за 4 недеље дана од првог уврштења овога конкурса у „Српски Сион“ консисторијуму овом поднети.

Из седнице Конзисторијума Епархије Будимске, у Сентандреји 8. августа 1894. држане.

Конзасторијум Епархије Будимске.

119 ГИМНАЗИЈСКА ОБЈАВА. 2—2

1. септембра (20. августа) 1894. године се овде школ. 29. 30. и 31. (17. 18. и 19.) августа уписиваће се ученици за школ. год. 1894/95, полагаће пријамне и поправне испите.

Првошколци морају доказати крштеним писмом да су навршили 10 година, а школском сведоџбом, да су свршили са успехом IV. основни разред: сви остали ученици примаће се на темељу сведоџбе последњег течаја или пријамног испита.

Сваки ученик платиће при уписивању школарине за I. течај 6 фор., на књижницу 1 фор.; за II. течај 6 фор. месеца фебруара. Уписнину 2 фор. 10 нов. плаћају само нови ученици.

Школарине могу бити опроштени само доиста сиромашни ученици, похвалног владања и који немају ни једне оцене довољне. Првошколцима не опраша се школарина за I. течај.

Молбенице са школском сведоџбом и сиромаштва подносе се патронату преко директора до конца новембра.

Родитељи или њихови заменици настаниће синове своје у договору са директором.

У *Карловцима*, 14. августа 1894.

Управа
српске вел. гимназије у Ср. Карловцима.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушцима провиђена звона,

која имају дуготрајнији, свежији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем **козе за звона** од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; **звона или шоље за сатове** од метала; **прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа.** — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

198 17—26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.**

ТВОРНИЦА ВЕЛИКИХ САТОВА
П. Ђ. ПАНТЕЛИЋА У ЗЕМУНУ.

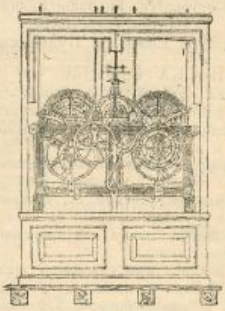

НОВЕ ТОРОЊСКЕ САТОВЕ

израђује за цркве, школе, магистрате и све јавне зграде по најновијој конструкцији (Drathseil & Stiftengang) и умереној цени, прима старе на оправку и реконструкцију.

Предрачуне шаље на захтевање бесплатно.

Сиромашнијим општинама даје на отплатну.

63 12—15

ЛУДВИГ ТАУШ

позлатарски атеље за српску православну црквену уметност

у Новом Саду, дунавска улица код „Златног крста“

Препоручујем се сл. црквеним општинама за украшавање српских православних цркава. Особито стављам на знање, да имам са свим готова позлаћена и мраморисана **Владичина и матере Божије два Трона** које желим због места јефтино продати.

Даље имам на мом сложишту готових **рипида** од месинга (галвански и жеженим златом позлаћени), од кина и алпака сребра, дрвених и од лима, **крстова** за часне трпезе, **чирака** и **кандила** од разног метала, и **чирака** од дрвета, **полијелеја** од стакла, дрвета и бронзе од 6—48 свећа, **икона** на платну и лиму, и сваке врсте рамова.

79 5—6

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 21. августа 1894.

ПАПИНА ПОСЛАНИЦА.

II.

Посланица папина вели, да нас „ne dijeli velika razlika: dapače, ako nešto odbijemeš... u svemu se ostalom slažemo". „Osobita i glavna točka razmirice tiče se primata rimskoga pape"!

И по томе се види, колико је папи иначе до осталих догмата његових, а колико до примата. Он би прегорео све, само да признамо папу. Нешто би одбио, нешто дозволио, „glavnu točku" задржао и нама наметнуо, па ето — јединства. Красота!

Нама то изгледа као нека трговина са догматима и са црквом Христовом.

Јер нама је сваки догмат, којега је установила *црква Христова*, на својим васељенским саборима, — *божанска светиња*. Ми ни један догмат не напуштамо, јер сваки је догмат наше цркве *догмат Христове цркве*, у којој су и римљани били до оцепљења а који су догмати баш до оцепљења тога установљени и обвезним за целу цркву утврђени.

Догмати нису питања компромиса, а још мање трампе и трговине. Код нас нема ништа „osobita i glavna"; сваки је наш догмат светиња, јер сваки је — *истина Христове цркве*.

Ми верујемо и данас у оно, у што је веровала цела Христова црква. Ни јоте нисмо томе ни додали, ни одузели, ни изменули. Учинити ма које од тога трога, не можемо ни од данас. А да не учинимо, то је захтев *истине*, којој се источна православна црква удостојила бити чуварицом. То је божанско обележје, којим се православна црква поноси, у пуној свести о томе, *као истинита црква Христова*. И ко призна истину, која се неоскврњена и цела чува, ево пуних већ деветнаест векова, у православној цркви, добивена и дата јој од божанског Основатеља њезиног; предана јој од св. Апостола и црквених Отаца; у аманет јој

остављена од васељенских и помесних сабора, којих се највишем авторитету покоравала са пуном богобојазљивошћу и пуном послушношћу и некадања западна црква, а данас римпаска, — тај једино може с нама и ми с њиме у јединству бити.

А да смо *ми остали* у вери истините Христове цркве, и да је ова свој праоблик задржала у нашој цркви православној, то нам, нехотице, сведочи и сам папа Лав XIII., кад за источне цркве признаје, да су „na glasu i zbog djedovske vjere i zbog starodrevne slave“. А која је то „djedovska“ вера, ако не ова, коју данас исповедамо, а којој смо научени од Христове цркве, од које се римска оцепила? А која је то „starodrevna“ слава, ако не ова, којом се и данас наша црква узвишује, а коју је наследила од цркве, од које се римска оцепила?!

Па зар да поништимо тај глас, да се одречемо те вере, да обрукамо ту славу?!!

Та ево, шта још вели папа Лав XIII.:

„Ништа није јамачно угодније за споминјање, ништа није на већу славу Божије providnosti, nego li uspomena na ona stara vremena, kada se je vjera od Boga dobivena općenito smatrala zajedničkom, nerazdjelivom baštinom: kada je naobražene narode, različne po obitavalištu, ćudi i običajima, prem su se često o drugim stvarima prepirali, borili, ipak u onom, što se vjerozakona tiče, kršćanska vjera svenkupno spajala“.

Куд би више! Ми смо с' овом исповешћу папе Лава XIII. потпуно задовољни. Та исповест је за нас православне, и за нашу цркву најлепша сатисфакција.

Папа нам слави „djedovsku vjeru“, признаје „starodrevnu slavu“; уздиже за „onim starim vremenima“, која су била „na slavu Božije providnosti“. А признаја мора, да „ona stara vremena“, да „djedovska vjera i starodrevna slava“, сви заједно не знађаху за данашњи примат папин, за filioque, за тринденшијски и ватикански сабор и догмате ових; као што признати мора и то, да су „ona stara vremena“ престала баш због тога примата и filioque-а; а да су јаз између Христове верне цркве и римпанске најдубље ископали баш догмати тринденшијског и ватиканског сабора; и ако је већ лијонска и флоренпијска „унија“ довољно доказала, да је јаз између православне Христове цркве и римпанске већ тако дубок, да од „уније“ ништа не може бити. Историја пак те „уније“ казује уједно најбоље и ко је кривац да су она стара времена престала.

Истинита је исповест папе Лава XIII. у горњим речима. Велика је то истина. Она нам годи, а папи хвала на таквоме признању истине те. Јер ми се заиста поносимо својом прадедовском вером и стародревном славом, као што се и тешимо, мирне савести, пред судом Господа нашег Исуса Христа, да задржавши прадедовску веру и сачувавши стародревну славу не разорисмо ни „ona stara vremena“, која су била „na slavu Božije providnosti“.

Али нас као истините хришћане, који тежимо прославити, на сваком месту и у свако доба, божју провидност и име Господа нашег Исуса Христа, а цркву Његову сачувати и потомству своме увек предавати „свету и непорочну“, — боли јако и жалимо тешко, да се папа Лав XIII., — такав велики мислилац, а као што би хтео бити и апостол „јединства“, — кад признаје тако велику истину, каква је у горњим његовим речима, не одазива и гласу њезиних конзеквенција, него после тако искрено признате и еклатантне истине, одмах јури у низину блудња, које римску цркву толико жртава стају, а које јединству, којега је Христос проречао, толике препоне, а цркви Христовој и њезиној божанској мисији толике штете чине и наносе.

Штета је грдна, а жалити морамо, да велики ум, као што је папа Лав XIII., *није слободан*; слободан од заблуде, *без које папа не може бити*. Па да се после признања и исповести изречене већ истине, одрекао заблуда, које су поништиле „ona stara vremena“; које су, ускос „slavi Božije providnosti“, раскидале и отуђиле „zajedničku, nerazdeljivu baštinu“, а раздвојиле оне, које је „kršćanska vera svenkupno spajala“.

Ето, онда, готова јединства, каквог је било за „оних старих времена“!

Али, примат! Примат папин, — то је „камен претицања“. Ми се не ћемо упуштати у полемику примата. Наводи посланице о њему — стари су. Та они се већ преживели. Него ћемо ставити једне искрено питање. — Ево га: ако је римски епископ „u ona stara vremena“, дакле пре оцепљења, постојао и признаван био у слави и власти примата, какав се папи виндикује од оцепљења у римској цркви, и ако

је тај примат био догмат или ма и канон *цркве Христове*, — без да нам се каже где је овај установљен и изложен — једино питамо: на што се, онда, оцепила западна црква од источне? Што се до данас нису измириле и сјединиле; што то не могу ни данас? Као што ми искрено питамо, искрено нек нам се одговори, пак ћемо брзо бити — на чисто. —

У посланици се вели, да ће се источне цркве „povratiti onamo odkud su otišle“. Нардон! Источне су цркве остале онде, где су биле од почетка, остале су *„на темељу“*, а који је положен од самог Господа нашег и Оснивателја цркве. Јер источна православна црква верује, и данас, и исповеда оне исте истине, које је веровала и исповедала од почетка свога *цела Христова црква*, и онако, како их је она учила још за „onih starih vremena, kada se je vjera od Boga dobivena općenito smatrala zajedničkom, nerazdeljivom baštinom, kada je.... kršćanska vjera sveukupno spajala“.

Него западне се цркве отуђиле и оделиле, својом новом науком, новим догматима, новим тајнама, а самовољом агресивних својих папа, у тежњи њиховој, да подпапуче цео свет.

На кад једном дође време, да буде „једно стадо и један пастир“, римска ће се црква морати „повратити онамо откуд је и отишла“; али ни онда један пастир неће бити римски папа, него сам Господ наш Исус Христос, који је цркву основао, чије смо ми стадо, који нам је и данас, који једини и може бити Глава, јер је он „камен од угла.. на коме сва грађевина сасављена расте за цркву свету у Господу“ (Еф. II. 20—21.); јер нам такав треба поглавар којему није потребно сваки дан, најпре за своје грехе жртве приносити, а потом за народне, јер он ово учини једном, кад себе принесе“. (Евр. VII. 27.) —

Папа Лав XIII. вели: „услишао Bog milostivo prošnju vas“ (т. ј. нас) самих: „Sakupi rasprštene, dovedi natrag one, koji su lutali i pripoji ih svetoj Tvojoj katoličkoj (?!) i apostolskoj Crkvi“ (Iz liturgije sv. Bazilija, — којих речи, међутим, у овакном тексту, само нема —); па наставља: „povratite se tako k onoj j e d i n o j i s v e t o j v j e r i, koju je najdavnija davnina isto tako nama kao i vama sasvim nepromenljivo predala“. И онда слави **ту веру,** „koju su oci i djedovi vaši (говори нама) neoskvrnuto čuvali, koju su sjajnim krepostima, dubokim umom i osobitom učenosti redom proslavili Atanazije, Bazilije, Grgur nazijanski, Ivan Zlatousti, oba Ćirila i mnogi drugi velikani, kojih slava kao zajednička baština jednako pripada i Istoku i Zapadu“.

А нама после ових папиних речи стале очи, заиграло срце: та ево папа ће натраг к тој јединој и светој вери! Ах' не. Он је мислио: ако похвалим њихову цркву и веру, они ће, — ево их одмах — у моју. Папа је рачунао, да ћемо ми, кад нам призна једину и свету веру, коју су „neoskvrnuto čuvali i proslavili“ св. Атанасије, Василије, Григорије, Јован Златоусти и „ostali mnogi velikani“ наши, а коју смо ми од њих примили и до данас тако исто неоскврњено сачували, — да ћемо из благодарности одрећи се те једине и свете вере, па стрмоглавце сви у — Рим.

Рачунао је папа, да ћемо ми, кад нам похвали и узнесе дубоки ум и особиту ученост и верност „djedovskoj“ вери светих наших отаца, из благодарности признати одмах — папу, који слави наше св. Оце, ах' им не исповеда веру, коју су „neoskvrnuto čuvali“ и нама у аманет оставили.

Узимајући на повољно знање, да и данашњи папа признаје и слави веру св. наших Отаца као „једину и свету“ и неоскврњено сачувану, ми ћемо учинити оно, што је најприродније, најпобожније и најморалније, — остаћемо и даље у тој светој и нама увек милој вери православној. То је наша и дужност и право.

Наши пак остаје дужност папска, да нас „к себи“ зове. У то име може писати и што чешће и што дуже посланице. Може их адресовати и „на све народе“ и на све земље, царства и краљевства. Овогодишњу смо прочитали а друге можда не ћемо ни — прочитати.

И ко би још и данас читао посланице, у којима се тврди, да онај не може постићи праве вере Христове, који „otklanja njegovo zakonito učiteljstvo, predano Petru i njegovim nasljednicima“. А зна се из св. писма, да је Апостол Петар написао свега две посланице од 116 стихова, а Апостол Павле?!... Само *Римљанима* посланицу од 433 стиха. А зна се, да је баш Ап. Петар писао: „И трпљење Господа нашега држите за спасеније; као што вам *љубезни наш брат Павле по дану му премудрости* писа“. (2. Петр. III. 15.)

А зна се, да је Ап. Павле, *баш Римља-*

нима започео посланицу своју са стихом: „Од Павла, слуге Исуса Христа, *позваногa апостола, избранога за јеванђеље Божје*“.

А зна се, да је Ап. Павле имао власт слати Тимотија, ено и Коринћанима (I. Кор IV. 17.), Филибљанима и т. д. (II. 19.)

А зна се, да Ап. Павле написа Галатима и ово: „дознавши, да је мени *поверено* јеванђеље *у необрезанима*, као Петру *у обрезанима*“.... „Јер *онај који поможе Петру* у апостолству међу обрезанима, онај *поможе и мени* међу необрезанима“. (II. 7.—8.)

И ко би сад све изређао шта се све зна?! Та зна се, да је Господ Исус Христос рекао не само св. Петру, него свима ученицима и Апостолима својим: „Као што отац посла мене и ја шаљем вас.... Примите Дух свети“. (Јов. XX. 21.—22.) „Идите и научите све народе“, „ја сам с вама у све дане до свршетка века“. (Мат. XXVIII. 19—20.)

О законитом учитељству једино Ап. Петра писати и тврдити — нехришћански је То је неистина, коју напишам већ толико векова баца у очи целе апостолске историје и хришћанске истине.

О законитом учитељству јединога папе појетизовати, то је атентат на здрав разум. А јер се напишам тиме одликовао и јер се својих блудња ни данас не одриче, — резултат тога може бити само: одцепљивање од папства, а никад сједињење с папством.

То потврђује историја. Историја ће потврдити увек и то: да смо ми чинили као истинити хришћани, кад смо одбијали понуде за сједињење *с папством*. Потврдиће, да смо тиме остали у служби истине хришћанске и у служби културе и светлости; баш и за то, што не ћемо у заједницу *с оним*, који себе сматра, назива и прокламује *„заступником свемогућега Бога на земљи“*. =

✠

МОЋ МОЛИТВЕ.

Беседа на 10. недељу по Духови.

(Матеј гл. XVII. 14.—23. зач. 72.)

„О, да би ме“, Господе, „благословно твојим благословом о, да би, рука твоја била са мном, и да би ме сачувао ода зла да ме не ушвијели!“[1] Тако се мудро, тако дивно молио у старозаветна времена, Јавис, назван од матере своје сином бола, и домолио се Богу, и син бола постао је син среће, „беше славнији од своје браће.... И учини Бог за што га моли“.[1] Услишао је Бог и смирену, кратку молитву митареву: „Боже! милостив буди мени грешноме“ и „он отиде оправдан кући својој“.[2] „Господе! помилуј сина мојега“, тако се молио несретни отац, „и оздрави момче од онога часа“,[3] као што знамо из данас прочитаног еванђеља.[4]

Боже правде! Молитва треба да пружи утехе, да олакша срцу; сви побожни људи налазе у молитви живота души својој, мира и окрепљења порушене снаге своје, а ми се молимо као од беде, само да ју што пре скинемо с врата! Наша је молитва хладна, ретко се кад и молимо, па кад и дођемо у цркву, нама је дуго време, и тужимо се, што се у цркви тако дуго служи. Па где лежи узрок томе, да се ми тако као од беде Богу молимо? „Ми не знамо за што ћемо се молити као што треба“,[5] тако нам на то питање одговара св. апостол Павле. „Устани“ Господе, „помоћи наша“, треба и ми тим речима пророка Давида,[6] да подигнемо глас свој, да нам милостиви Бог помогне у овом светом и трудном послу. Ми знамо, да лако заслужимо новаца, да лако научимо занат, али тежег посла нема, него научити добро и правилно се Богу молити. Знајући то, приступимо и ми, по примеру апостола, небеспоме учитељу и Господу и помолимо му се искрено: „Господе! научи нас молити се“.[7]

„Ми не знамо, зашто ћемо се молити“. Послушајте одговор: „штогод узаштете у оца у име моје, даће вам“.[8] Како нам сваки пут

[1] Парал. IV. 9. 10.
[2] Лук. XVIII. 13. 14
[3] Мат. XVII. 15 и 18.
[4] Мат. XVII. 14.—23. (зач. 72.)
[5] Рим. VIII. 26.
[6] Псал. XLIV. 26.
[7] Лук. XI. 1.
[8] Јован. XVI. 23.

радосно срце закуца, када озбиљно помислимо на то обећање Спаситељево — да ће се не само уважити наша грешна молба, већ да ће нам се и дати све оно, што будемо у име христово искали од Небеснога Оца. Име распетога Исуса је извор исцељења, помоћи, и милости. То је прво, што треба да зна сваки Хришћанин, који верује и који се моли; а друго, да зна и ценити то, што се ми недостојни и грешни смемо и усудити да се молимо у име Исусово. Исус Христос је као човек био први међу живима на земљи, чија је молитва свагда била услишана, и коме је све дато, што је искао. Бог другчије погледа на нас, од како је Христос на крсту пролио крв своју за нас; пре бејасмо деца гњева, а сад постадосмо љубљена деца Небеснога Оца. Те пошто смо ми деца Божја, то смо и „сунаследници Христови“[9] и „домаћи Богу“,[10] што значи, да ће и наша молитва, као молитва деце Божје, увек бити услишана, и да ће се и нама оно дати, што будемо молили и искали.

Па не само то, него наша молитва, у име Христово, има силног утицаја, она покреће и буди неисказану љубав Божју према нами. Те за то треба молити у име Христово Небеснога Оца, јер је Бог од вечности заволео човека, обећао му да ће га помагати, и заклео се, да ће га чувати. Као што је Јаков, кад се с Богом борио, рекао: не ћу те пустити Господе, „док ме не благословиш“,[11] тако и ми кад се молимо у име Христово, задобијамо за себе милосрђе Божје: јер и „за њега сам ја пролио крв своју“.... „Оче, опрости и њему“, така молитва бива услишана ономе, који се у име Христово моли. А чија молитва може бити моћнија, од молитве сина Божја? Промислите и сами, кад нас који

[9] Рим. VIII. 17.
[10] Ефесц. II. 19.
[11] Бит. XXXII. 26.

моли: „за име Божје, у име Исусово помозите“, а наше тврдо, каменито срце се тони, као восак, те се сетимо, да и нас милосрђе Божје држи, те помогнемо беднику. Кад хришћанин ничице падне на земљу, с тврдом вером и чврстом надом, те моли Оца Небеснога, у име Христово, да му помогне у болести, у злу, и у нужди, зар се не ће милосрђе Божје смиловати на таку молитву? Зар крст, гроб и сва остала страдања Спаситељева, што је за нас претрпио, не би била у стању да помогну ономе, који Христа љуби, који не ишчекује ни од кога другог помоћи, осим од њега једног?

„У дан, у који зазвах, ти си ме услишио“, Господе,[12] говори пророк Давид. Па каква је узвишена моћ у молитви! Плач и лелек грешника допире до Господа Саваота, мач, који је висио над главом, уклања се, побеђује се сила нашег најгорег душмана ђавола; — јер се „овај род изгони само молитвом и постом“,[13] као што говори Спаситељ у данас прочитаном еванђељу. Једном речи, нестаје зла, несреће и греха, кад се човек моли. Кад бедни грешник падне ничице пред Свемогућим, те се искрено, из свег срца моли, његова молба бива услишана од Господа. „Нема већег блага на земљи од молитве... злато је — кад се сравни с молитвом — сићушни песак“,[14] говори премудри Соломон. Тако узвишено значење приписује Соломон молитви због тога, што је молитва најглавнији и најистинитији израз религиозног живота, веза, која ме спаја са Бескрајним, са Богом. И „нема“ по речима св. Јов. Златоуста, „ништа што би моћније било за човека који се искрено моли“.[15]

[12] Псал. 138. 3.
[13] Мат. XVII. 21.
[14] Премудр. Сол. VII. 7.—11.
[15] Толков. Еванг. архим. Михаила на IX. гл. Матеја

По руском. **Милан С.**

Радујем некаксто неневстнам.

(Одговор г. Ј. Вукадиновићу.)

У 32. бр. „Срп. Сиона“ г. Ј. Вукадиновић је ударио жестоко на мене што сам протумачио **некаксто неневстнам** невјесто, која нијесу невјеста, и вели да је то „протусловље, дакле бесмислица“. А за пријевод г. Николе Живковића (невјесто над невјестама) вели: „Превод г. Н. Живковића и ми вељимо да је *погрешан*, премда се не противи науци прав.

богословској, већ истој потпуно одговара, као што ћемо ниже видети; но превод г. Јов. Живановића у много већој је мери погрешан како у погледу науке о језику, тако баш и у погледу науке прав. цркве“. Али ја мислим да не ће то бити баш тако како то вели г. Ј. Вукадиновић. Ако је пријевод г. Н. Живковића погрешан, као што каже сам г. Ј. Вукадиновић, онда се мора противити и науци православној богословској бар у тој реченици, јер не одговара оному, што је у матици. Г. Н. Живковић вели: „невјесто над невјестама“. Али кад то ми лајици читамо у „Литургици“ без икаквога коментара, онда ми не можемо то друкчије схватити него овако: Ти си невјеста над невјестама, јер се одликујеш особитим врлинама, које красе невјесту и т. д. Али се под **невѣста неневѣстнам** сасвијем нешто друго разумије и по језику и по науци прав. богословској, као што ћемо видјети. Сад пак да видимо има ли г. Ј. Вукадиновић право што ме је онако жестоко напао и у јеретике одгурнуо. Ја се свечано против тога ограђујем и није лијепо од г. Ј. Вукадиновића што је смисао мојега чланка сасвијем изврнуо. Ако је хотимице, онда није лијепо, премда мислим да то није хтио. А ако је из непотпунога разумијевања, онда је требао прије него што је сио за сто да напише ово против мене, још једанпут мој чланак прочитати, па би онда можда ухватио прави смисао његов. Особито се не може г. Ј. Вукадиновићу опростити за овако што, што се он гради филологом, као што ћемо напослијетку видјети, па ипак је мој чланак сасвијем криво разумио. Прије него што протумачим наново шта значи **невѣста неневѣстнам**, морам казати да ја те двије ријечи нијесам преводио него сам тумачио шта управо значе, зато нема право г. Ј. Вукадиновић кад каже да је мој „превод кроз погрешан у погледу науке о језику,* тако баш и у погледу науке прав. цркве“. А сад да видимо је ли моје тумачење „протусловље, дакле бесмислица“ као што каже г. Ј. Вукадиновић.

Г. Ј. Вукадиновић вели ἀνύμφευτος значи ону, која је без женика или онога, који је без невјесте. То је истина. Али у словенском је пријеводу то друкчије схваћено. Преведено је νύμφη ἀνύμφευτος **невѣста неневѣстнам** или **безневѣстнам**. Г. Ј. Вукадиновић вели да у српском „невеста неневестна“ или „безневестина“ не може имати смисла, дакле и у словенском **невѣста неневѣстнам**. Али ја кажем да може, јер се негацијом не пориче појам код придјева и супстантива него негација даје баш противно значење н. п. пријатељ: непријатељ, срећа: несрећа, весео: невесео, њешт: невјешт. Па тако је и у словенском **невѣста неневѣстнам**. **Неневѣстнам** има противно значење од **невѣста**. А шта значи дакле **неневѣстнам**? Значи која није као невјеста, а да се то једном ријечју каже у противном значењу од **невѣста**, за то нам служи ријеч **дѣва**. Та ријеч **дѣва** има противно значење од **невѣста**. **Неневѣстнам** је једнако по значењу ријечи **дѣва**. Дакле **невѣста неневѣстнам** је једнако **невѣста дѣва**, а то је опет исто по значењу са грчким νύμφη ἀνύμφευτος невјеста без женика, невјеста неудата. Словенски дакле пријевод по значењу одговара потпуно на длаку грчкој матици само што је у словенском самостално схваћена ријеч.** Ако дакле г. Ј. Вукадиновић тврди да је **невѣста неневѣстнам** „протусловље“ и „бесмислица“, онда нека суде други ко је пао у јерес. **Неневѣстнам, безневѣстнам, неисквернавнам, неисквомжнам**, то су све синонима. Свака је од овијех ријечи друкчијега облича, али су значења једнога.

Како г. Ј. Вукадиновић лијепо и право суди, видјеће читаоци и из овога. Он каже: „У руско-немачком речнику пак од Schmidt-a налази се овако: **Безневѣстнам** Jungfrau, дакле сасвим противно значењу, што га је г. Ј. Ж. придеву **неневѣстнам** дао“. Ја не знам шта да на овако подметање одговорим г. Ј. Вукадиновићу кад и оному, који није филолог мора бити јасно да **неневѣстнам** или **безневѣстнам** мора значити **дѣва**. Нека каже г. Ј. Вукадиновић, гдје сам ја то противно тумачио? Та овдје се Шмит баш са мном слаже.

Што се тиче онога што сам се позвао на

* Г. Ј. Вукадиновић пише: протусловље, наслонна реченица, у погледу и т. д.

** И у грчком језику може се схватити придјев као и у словенском **неневѣстнам** н. п. νύμφη ἀνύμφευτος, али овдје има друкчије значење: Unbräutliche Braut, несрећна **невѣста**. **Неневѣстнам** је у словенском придјев и тај се придјев мора онако схватити како сам га ја горе протумачио, и преводилац је словенски — рекао бих — скоро без свake сумње имао на уму part. praet. pass. **не невѣ-цена**, али га је замијенио придјевом **неневѣстнам** само да је ближе грчком придјеву ἀνύμφευτος.

прву главу од Матеја, ту признајем да сам само у толико погријешио што се нијесам требао удаљавати од своје филологије и мијешати се у онај посао, који не припада мени, али је и од г. Ј. Вукадиновића као „од стране једног лаика веома дрско и самовољно“ кад вели ово: „Реч је ник'кста већ и по самој етимологији у словенском језику, као можда ни у једном другом, пуна етичког значаја, што је г. Ј. Ж. бар као филолог требао у обзир узети, те не би дошао на онаку бесмислицу“. Кад г. Ј. Вукадиновић овако говори, он зацијело мисли да су још она времена кад је прота Стаматовић био ауторитет у етимологији и кад је доказивао да Сегедин значи „Соједин“. Прошла су та времена. Не зна ли г. Ј. Вукадиновић да је на том пољу страдао наш најбољи научник Ђуро Даничић, који нам је створио науку о српском језику. Његови „Коријени“ нијесу лијепо примљени у науци. Видите ли каква су озбиљна времена наступила! Па кад један Ђуро Даничић страдава на том пољу, куд смо се јадни ми онда подигли да тражимо „етички значај“ од ријечи ник'кста? Нека изволи г. Ј. Вукадиновић навијети тај „етички значај“ те ријечи ник'кста, па ћу му онда и ја казати шта се зна о значењу те ријечи и о „етичком значају“ њену.

Јов. Живановић.

ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА У ЧЕШКОЈ.

У богатој земљи браће наше Чеха подигнута су четири олтара, на којима се приноси бескрвна жртва по обреду православне цркве, четири богомоље, у којима се исповиједа и проповиједа православна вјера.

Један је од тих олтара у Златноме Прагу, други у Карловом, трећи у Францовом, а четврти у Маријином купалишту (Карлсбад, Франценсбад и Маријенбад.)

То су четири православне богомоље између 50—60 богомоља, што их подиже најмногобројнији и најпобожнији православни руски народ ван граница земље своје, себи на утјеху, а цијеломе православљу на понос и дику.

У та четири храма служе као свештеници двојица руских протојереја. *Никола Петровић Апраксин* служи у Златноме Прагу и Карловим Варима, а *Лабински*, прота из Вајмара, долази летњих мјесеци у Чешку, да наизмјенично служи у купкама Францовим и Маријиним.

За сада има највећу важност црква у Златноме Прагу. Ту важност даје јој само мјесто у коме је, а важност јој подиже још и корисни рад трудољубивога и заслужнога проте Апраксина.

У Златноме Прагу била је једна стара и напуштена црква у којој су некад служили словенски бенедиктинци. Јосиф II. затворио је ту цркву, а градска управа употребљавала је зграду негдашње цркве за магазин и за градску архиву. Године 1870. ступио је гроф Голеништчев Кутузов у преговоре са управом градском, да пета уступи православнима ту цркву за њихово богослужење. Преговори су успјели. За најамнину од годишњих 1500 ф. уступила је градска управа ту зграду за православну руску цркву. Прошло је за тијем неколико времена, док се зграда уредила и преустројила, а 1874. године 4. августа освећена је црква св. Николе. У њој је још један олтар, на име словенских апостола св. Кирила и Методија.

У тој цркви моле се Богу православни Руси, који су у Прагу, а уз њих и чланови других православних народа, кад их посао за Праг веже. Али не мали број посјетника те цркве отпада и на чланове братскога чешкога народа, који долазећи у ту цркву упознаје дивно православно богослужење словенско. Већ ради овога знаменита је та црква.

Боравећи дуже времена у срцу краљевине Чешке научио је прота Апраксин потпуно лијепи језик чешки, па је то употребио на корист православља. Познато је, да у Русији има много чешких колонија, који у новије доба затомице прелазе у крило православне цркве. А прота Апраксин превео је на чешки језик литургију св. Јована Златоустог и св. Василија Великог (прва је издана и у нотама), превео је православни катихизис, превео је сва четири јеванђеља, остали дијелови новога завјета сада се штампају. Поред тога превео је он још и неке друге литургичке ствари. Тијем радом својим омогућио је он, да Чеси, примајући православље, имаду одмах готове најглавније литургичке књиге

те могу својим језиком Бога славити. На тај начин подигао је прота Апраксин значај своје цркве, којој добар низ година већ служи.

У купкама Маријиним православна богомоља је смјештена у једној соби градске куће, а у купкама Француским подигнута је лијепа црква на лијепом мјесту. Кубета њезина привлаче већ пажњу свијета и златни крстови што на њима блистају говоре свијету, да је топла вјера у срцима људи, који су својим жртвама тај храм подигли.

По најзнатнијој постаће на скоро православна црква св. Петра и Павла у Карловим варима.

Карлове вари, или као што Њемци веле, Карлсбад, то је мјесто свјетског гласа. Промијени се овдје својих четрдесет хиљада људи годишње. И нема дијела у свијету овоме, и нема народа, нема вјере ни језика у свијету познатијега, који не би имао ма којега сина у Карловим варима. На сразмјерно маломе простору, међу овим лијепим брдима чешким, гледа човјек цио свијет пред собом. А на годину у годину расте тај свијет, сабирајући своје чланове готово из цијеле васељене.

Велика Русија шаље сваке године све већи број својих синова у Карлове вари. Њих као да привлачи овамо лијепи онај споменик, који је подигнут цару Петру великоме, у спомен боравка његовога и других чланова руске царске куће овдје. Долазе Руси многобројно овамо, а куда Рус иде, тамо иде с њиме и његова вјера, његово православље. Олтар православни у Карловим варима подигли су Руси. Године 1863. августа 30. одслужена је овдје прва православна литургија. Од то доба осјећају Карлове вари и свијет у њима мирис лијепога православља, од то доба налазе утјехе душевне недјељом и празником у богослужењу своме и Срби, Бугари, Грци и Румуни, који овамо на лијечење долазе.

Јесте утјеха у даљини, кад дође света недјељица, приближити се Богу својему и помолити му се за се и за своје. Још већа је утјеха човјеку, ако молитву своју приноси Богу у храму рускоме. Побожност православних Руса, без разлике спола и друштвенога положаја, годи души човјековој и пада на њу као мелем. Држање рускога свештенића и ђакона у храму и њихово служење, тихо и најпобожније, потреса срце човјеково. Појање пак увјербаног кора, меко и слатко, рекао бих да се мијеша са крвљу човјековом, те је ублажује и стишава. То је црква, то је богослужење. Нема ту дреке ни вике, да човјеку уши заглуше, нема бесвјесног торокања, које би могло на човјека вртоглавицу навући, нема разговора, ни шапатања чак непотребнога, свештеници се не разговарају у „олтару о својим коњима и кравама, не бреца се један на другога, не зијера ни један на све стране. У тој цркви служи се Богу и кад почне служба Богу, тада треба да замукне све земаљско, а у руској цркви и замукне... Чуо сам једнога Србина чиновника, кад смо изашли једном из цркве, како говори другу својему: е брате, да је мени оваква служба код куће, слушао бих је и гладан и жедан, па ни једне не бих пропустио! Па и писцу ових редака жао је било сваки пут, кад је у цркви овој био, што с њиме нема још наших свештеника, или бар оне младе браће, која се спремају за службу свештеничку, па да виде како се служи, поји, стоји у храму Божјем. Жао ми је било, што са мном нема више Срба сељака, који се најраће у цркви разговарају, па и немарне интелигенције, која ријетко у цркву долази, а ако и дође стиди се и прекретити, на сви да виде, како се православни свијет у цркви својој моли, а не стиди се ни прекретити, ни клекнути, ни метанисати, да не стиде се то чинити ни богаташи највећи, ни достојанственици, ни учењаци, о трговцу да и не говорим. Волио бих да нас је више било, на сви да видимо професора академије петроградске, учена човјека и књижевника *Пальмова*, како припађује пред св. иконама свијеће, које Руси узимају кад у цркву дођу, како он то побожно чини. Не стиди се он ни тас кроз цркву пронијети, скупљајући побожне дарове за свету цркву.

И опет морам рећи: од 1863. године служила се овдје православна литургија, за утјеху свију православних, који су овамо долазили, а осим тога још за утјеху, па и поуку многих и неправославних, који радо у ову руску цркву долазе.

Али поред утјехе осјећали су Руси свагда и жалост, гледајући своју богомољу стијешњену у једној кући, док се римокатоличка црква импозантно раширила, а протестантска крај најљепшег шеталишта пружила, енглеска опет уз стијену једну приљонила, а јеврејска синагога надвисила куће најљепшега сокака. Но сад више неће бити жалости. Поглавито настојањем државног савјетника из Петрограда Абазоја и дародаваца, као што су били руски цар, књегиња Каткакузена, Лепешкин, трговац Прозоров и многи

други, скупљено је толико новаца, да је за цркву купљено најљепше мјесто у граду за 45.000 форината и да је учињен план и прорачун за градњу православне цркве, која ће коштати далеко преко 100.000 форината и да је та градња лањске године на Петров дан започела, кад је ударен православни осмокрајни крст на мјесту, гдје ће бити света трапеза.

С поносом гледају сада Руси, а и други православни, напредовање грађевине, можемо слободно рећи, најљепше у Карловим варима.

План је учинио архитект Видерман. Стил цркве је строго византијско-руски, као што су руске цркве из XVII. вијека. Средње пространо кубе опкољено је још са четири друга нешто ниска и мала. На свакоме ће блистати православни крст. Са источне стране пење се на бријег на коме је црква. Улаз тај к цркви величанствен је. Сама црква подигнута је високо, тако да је добила два спрата. У доњему је стан за ђакона и псаломчика, а и за чувара, с друге пак стране читаоница и књижница. Све је то наравно пресвођено и горе је пространи храм. На западној страни је кула. *На ту је метнут крст на дан св. Пантелије ове године.*

У присуству побожнога свијета осветио је прота Апраксин велики позлаћени осмокрајни крст, који је тада за час један дигнут на високу кулу, да свијетли свијету овом у Карловим варима и да подиже душу и срце православних овдје, који не ће више морати тражити ону кућицу, гдје им је до сада била богомоља.

Уз цркву ће бити подигнута још и кућа, за стан свештенику.

Рекох, да ће најзнатнијом постати паскоро црква у Карловим варима. То исто рекао је и честити прота Апраксин у краткој ријечи својој послије освећења крста.

„Храм овај био је нуждан ради наших религиозних потреба, али је он нуждан и због тога, да људи иновјернога западнога свијета виде, да је на истоку још жива вјера у распетога Спасителја“ — тако рече прота Апраксин. Глас му је од узбуђења дрхтао, а у очима православних Руса видио сам сузе радости. Ми Срби, који смо се ту десили, и ми смо уз браћу Русе поносно погледали на крст, кад га на кули усадише. И ми смо своју лепту приложили међу богате прилоге за храм тај, на који ће браћа међу осталим фреско сликама исписати и лик нашега просвјетитеља св. Саве. Бар тако предлаже професор Паљмов, а добри прота Апраксин не противи се томе предлогу.

Бог нека плати трудбеницима, Он нека благослови дјело, да срећно крају дође, а плодови тога дјела неће изостати.

Карлове вари (Karlsbad), на дан св. Пантелије 1894. ***Прота Јован Вучковић.***

ЈЕДИНСТВО РОДА ЉУДСКОГ.

[Из дела: „Biblische Schöpfungsgeschichte“ од др. Ф. Х. Рајша]

Превео **Ђорђе Летић**, ученик св. богословије.

(Наставак)

Оних пет раса, које Блуменбах наводи, најочигледније се разликују у боји коже; Кавказци су бели, Монголи жути, Етиопљани црни, Американци црвени као бакар, а Малајци мрки. Овако разликовање било би најзгодније, кад би тим бојама одговарало и пет разних облика лубање. Али то не стоји. Блуменбах разликује само три облика лубање: у Кавказаца је лубања овална, у Монгола сферична или кубична, у Етиопљана елиптична; Американци и Малајци стоје по склопу лубање у среди између Кавказаца и Монгола с једне и Етиопљана с друге стране. Рецијс (Retzius) разликује с једне стране дугуљасте и округле лубање (dolychokephale и brachykephale) и с друге стране народе са правим и кривим вилицама (orthoguathe и proguathe). Према томе, да ли ћемо се држати при дељењу принципа Блуменбахова или Рецијева, изаћи ће нам и подела много пута различита; германски и словенски народи спадају по Блуменбаховој лубањској системи, а и по боји коже у исту групу, међу Кавказце са овалном лубањом и белом кожом; по Рецију Германи се рачунају у брахикефале, а Словени у долихокефале; обратно Рецијс ставља Негере,

Новохоландјане и Гренландјане у групу прогнатских долихокефала, дочим код Блуменбаха прва два народа припадају етиопској, а трећи америчанској раси. У најновије доба мерења и упоређивања извршавају се по разним методама и то са особитим трудом и тачношћу; та мерења и упоређивања показују велико колебање код појединих народа, тако да је вероватно, да се тачна подела на расе неће моћи извести на основу разлика у склопу лубање.

Ако се при груписању народа обазремо и на језик, доћи ћемо до врло важног факта, да народи, који се по телу врло јако разликују, н. пр. Инђани и Немци говоре таким језицима, који истом стаблу припадају и будући да о намени језика овде не може бити говора, они припадају једном стаблу.

Осим тога факат је и то, да нема ни једне белеге, која би се налазила трајно у једној људској раси, него се оне све постепено, тако рећи неприметно губе. Кад се најотворенија плава боја стави поред најугаситије, изгледа, да су те боје контрасти; али ако се узму по реду све плаве боје, нестаће контраста и прелаз са најугаситијег на најотвореније плаво биће постепен, тако рећи неприметан. Немац, Патагонјанин, Калмук и Негер истина врло се разликују међу собом; али међу њих може се поставити толико средњих степена, да прелаз са ма којег народа на њему најближи неће бити врло прек. То исто вреди и за обе велике расе, којих се типови понајмање подударају, наиме о кавкаској и етиопској. Код јужних народа кавкаске расе кожа је мрка и често тако угасита, да налични пре на расу негерску; па и по боји коже и зенице нема међу њима разлике. Бербери на горњој долини Нила имају лепо тело, овално лице, грбав нос, као Кавкасци; усне су им дебеле, али још не кабасто изврнуте, коса им је крецава и кудрава, али ипак не вуната, као у Негера; боја им је као туч и стоји у среди међу мургастом бојом Египћана и абонос-црном бојом правих Негера. Нубљани у Кордофану стоје још ближе Негерима; њихова боја још није тако загасита, али је већ бакарна; црте на њихову лицу већ имају нешто негерског, али ипак правилног; нос им је мањи него у Европејаца, али је мање пљоснаст, него у Негера; усне им нису тако дебеле и јабучице нису тако испучене; коса је код неколицине вуната, али код већине, који на Европејце наличе, коса је оштрија и још једнако кудрава. Некоја бедујинска племена између Нила и Црвеног Мора боје су угасито мрке, каткад сасвим црне; коса им је црна и није додуше вуната, али је кудрава и цео телесни састав није негерски, него више европејски. — Сва та племена рачунају се у кавкаску расу. Код етиопских Негера интензитет боје јако се мења према народима и индивидуима; угасито-црну кожу само мало њих имају. Пљоснасти носови, кабасте усне и испаднуте вилице истина налазе се редовно, али ни изузеци нису ретки. Поједина су племена врло црна, али од правих негерских физиогномија немају ни трупа; код других, који уз оне врло близу станују, ове су много више изражене, боја им је пак много мање угасита. Вуната коса је најталнија особина негерске расе, но код Фелаха је нема. Кафери имају као и Негери угаситу кожу и вунасту косу, у физиогномији пак и у целом облику тела разликују се од Негера и врло се приближују Европејцима, ма да су географски већма удаљени од кавкаске расе, него Негери. Хотентоти слажу се са Негерима у вунастој коси, пљоснастом носу и напређеним уснама, али се разликују жутомрком бојом, ситним очима и испученим јабучицама; те се у том и у саставу лубање приближују Кинезима, дакле монголском типу. „Ваљда нема ни једног племена“, вели Пришар (Naturgeschichte des Menschengeschlechts, издао P. Вагнер, св. 2. стр. 364.), „у којем би биле баш све оне белеге, које се Негеру приписују, него оне су раздељене на разна племена разноврсно и у сваком случају мање више измешане су оне са особинама Европејаца или Азијата“.

Силни средњи степени уверавају нас, да су све расе једног порекла, ма да Европејац и Негер, у којима су типови њихове расе најјасније изражени, ни налик нису један на другога. Па и оно, што је код једне расе правило, и код других раса може се наћи, премда као изузетак. Риђу косу обично има само кавкаска раса, али је има и у другим расама, нпа више и код Негера. Исто тако има и код нас људи, у којих је коса црна и вунаста, као и у Негера, а и таких, којима је кожа необично угасита, а још више таковиx, којих се лице приближује Негерима и Монголима. Међу Негерима има овалних, код Евро-

пејаца елиптичних лубања, шта више може се рећи, да у свакој раси има лубања, које се разликују од најобичнијег облика у тој раси.

Полигенисте, заступници начела да разне расе потекоше од разних прародитеља, мисле, да ће протумачити прелазне облике тим, што тврде, да су оне постале укрштајем првобитно једно од другог различитих раса. Пита се дакле, да ли се само тај назор мора усвојити или се различите расе, које данас постоје, могу из других узрока извести, па да се одржи првобитно јединство.

(Свршиће се)

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Треба да се зна.**) Зато и доносимо из „протокола себора економическаго за лѣто 1832. и посл҃дующихъ“, манастира *Привине Главе*, овај запис блаженопочившег митрополита Станковића. Запис гласи:

По мовви и усрдію, еже ко сѣмъ Обытелемъ присно имѣемъ, восхотѣхомъ приликою пѣтешествїа Нашегw во Шидъ ради совершенїа торжественнагw Сѣщенїа тамошнїа Парохїалныа Цркве, и сїо сѣщо Привиногласскw Обытель, и къ немъ находящуюсѧ Богословранїю Братїю посѣщенїемъ Нашимъ Архїпастырскимъ возрадовати же и возвеселити; идѣже Богъ поспѣшествующъ щастливw и присп҃ѣшно, и w̃ многочисленагw изъ околw лежащихъ весей стекшагwсѧ Народа, не мнши же и большимъ числомъ собранныхъ ради предсѣдѣнїа Нашегw сѣмw пришедшихъ Гдѣй Магїстратскыхъ Слав. Комїтата Сѣрмїйскагw торжественнw пр҃їмлени быше, непрѣстнымъ во первыхъ сѣмъ Храмѣ Божїю поклонитисѧ и ѣх тожде молитвы Нашея Гдѣви принести. Таже по пресмотренїи зданїѧ Монастырскагw, и даномъ такожде Настоѧтелю Нѧмцевѣ, такw и всемъ Богословранымъ Братствѣ Архїпастырскомъ Нашемъ ѹвещанїе же и наставленїе, какѡ имъ во добродѣтелехъ подобаетъ, на предлежащее Имъ далѣе ко Шидъ пѣтешествїе w̃дахомсѧ. — Еже вѣдомости и вѣчнагw ради воспоминанїѧ сдѣ Протоколларїю назначити восхотѣхомъ. Знаменано во обще жит. Монастырѣ Привиногласѣ дне 3-го Сентемврїа Лѣта Гдня 1838-w.

Стефанъ Станковичъ с. р.,
Архїепископъ Карловачкїй и Митрополитъ

После 3. септембра 1838. био је у Привиној Глави 1880. г. тада Администратор митрополије, блаженопочивши Патријарх Герман Анђелић и богослужио је о слави манастирској; и ево ове године то учини Његова Светост преузвишени Господин Патријарх Георгије.

У *Шиду* пак не беше Митрополита од 1838. г. до ове године; а у околним селима? Томе се година не зна. . . .

— (**Школски Савет**) држао је своје седнице 9. и 10. августа о. г. под председништвом Његове Светости преузв. г. Патријарха српског *Георгија*, а у присутности: подпредседника др Нике Максимовића, проте Јована Бороте, др Мих. Полита, управитеља Стевана Лазића, заменика главног школског референта Николе Ђ. Вукићевића и народног секретара др Лазе Секулића.

У тим седницама расправљено је и решено преко сто разних предмета. Школски Савет одлучио је, да новог кр. уг. министра просвете и црквених послова, преузв. г. барона Лорандa *Етвеша* поздрави народчитих подписком. — Прочитано је више министарских отписа. — Поводом тих, што су многи српски вероисповедни учитељи без знања Школског Савета од државних шк. надзорника упућени, да иду на течај за учење мађарског језика. — позван је заменик главног шк. референта, да набави дотичне министарске и надзорничке наредбе и да их поднесе Школском Савету ради даљег поступања.

Из извештаја о испитима за учитељско оспособљење на срп. учитељској школи сомборској види се, да је испите полагало 15 мушких и 39 женских, од којих је оспособљено 13 мушких и свих 39 женских. С тим у свези упућена је управа учитељске школе, да састави правилник за држање испита о учитељском оспособљењу у истој школи. — У горњо-карловачкој срп. учитељској школи положило је учитељски испит 6 женских и један мушки, а двојица имају испит да поново. — Извештаји о стању учитељских школа у Сомбору и Г. Карловцу, и виших

девојачких школа у Новом Саду, Панчеву и Сомбору — узети су на знање.

Високопреосвећени г. епископ пакрачки *Мирон* јавио је Школском Савету, да је здање за свештање *српске учитељске школе у Пакрацу* спремљено и да је набављен потребни намештај. Школски Савет утврдио је за тим прорачун за прву годину те школе у износу од 2780 фор., установио је статут и наставни план за I. разред, и одредио је, да се уписивање у исту школу отпочне 1. септембра а свечано отварање да се изврши 8. сент. у присутности заменика главног шк. референта.

За професоре нове српске учитељске школе у Пакрацу изабрани су, и то: Никола *Манојловић*, парох из Мељана, за катихету и професора, и Јован *Ђурић*, учитељ на грађанској школи у Новој Градишци, за професора и управитеља.

Поводом извештаја члана Шк. Савета проте Ј. Бороте у погледу подизања учитељског семинара у Пакрацу решио је сад Школски Савет: да Шк. Савет прима на себе цело издржавање учитељске школе, плаћање професора и набавку уџбеника, да сиромашних и добрим ученицима подељује у школској уредби установљене стипендије, а епархијском школском одбору пакрачком допушта, да оних 1500 фор., које би хтео допринети на цел препарандије из тамошњег препарандског фонда, може употребити на потпору сиромашних и ваљаних учитељских приправника.

За учитељско место на српској вишој девојачкој школи у Новом Саду кандидовани су: госпођица Ј. Лујановићева, Д. Михајловић и А. Писаревић; а за учитељско место у панчевачкој вишој дев. школи кандидовани су: Јован Кнежевић, Милан Мандровић и Дим. Клинцић.

— (**Из илице Рохича**) јављају нам, да су тамо само Г. Г. Високопреосвећени Епископи Мирон и Герман, а горњо-карловачки Високопреосв. Г. Епископ Михаило да није тамо био, нити мисли долазити.

— (**Учитељска школа у Пакрацу.**) По решењу митрополитског Школског Савета, учитељска школа у Пакрацу отвориће се свечано 8. септембра о. г. у присуству и заменика главног школског референта. За катихету и професора на тој школи изабран је парох из Мељина г. *Никола Манојловић*, а за професора-управитеља г. *Јован Ђурић*, досадањи учитељ на грађанској школи у Н. Градишци.

Дао би Бог овој, толико жељеној, а ево сад обновљеној препарандији нашој дуга века и непрекидна напредовања. Нека би оно и извршила, што јој се намењује. ==

— (**Застарелост свештеничких кривица.**) На другом редовном састанку овогодишње скупштине „Свештеничког Удружења“ у Србији, расправљено је питање о застарелости свештеничких кривица. Извештач о томе био је парох београдски г. Марко Петровић, који је о томе питању читао скупштини своју расправу. Скупштина је усвојила мишљење референтово: да и за свештеничке кривице има застарелости и у правцу тога завључила је поднети св. Архијерејском Сабору предлог свој, по којем би се и у погледу свештеничких кривица требале применити одредбе општег кривичног закона.

Ако умогнемо, донећемо целу расправу оца Марка, јер је то питање и за нас од интереса. И код нас питање о застарелости свештеничких кривица, односно престанка последица изречених казна, није решено. ==

— (**Дар српској школи.**) „Босанска Вила“ јавља, да је митрополит дабро-босански, високопреосвећени г. *Ђорђе Николајевић*, даровао српској општини у босанској *Крупи* 500 фор. за градњу нове зграде српске православне основне школе.

— (**Нова српска школа у Д. Тузли.**) У Доњој Тузли, у Босни, подиже се нова зграда за српску православну школу, на коју се скупило 15.000 фор. добровољних прилога, а осталих 11.000 фор. даје општина тузланска из своје касе. Ето, шта је кадро учинити родољубиво пожртвовање!

На знање!

Како сам са више страна већ питан за цијену наших црквених књига, што се штампају у Сарајеву, то јављам овијем свима, који желе ово знати, да је цијена овијех књига утврђена овако:

1.) *Јеванђеље* увезано 34 фор. 50 н., неувезано 19 фор. 50 н.

2.) *Апостол* увезан 15 фор., а неувезан 10 ф.

3.) *Октоих, I. дио*, увезан 14 фор., неувезан 10 фор.

За 10—15 дана изићи ће из штампе и *II. дио Октоиха*, а послије њега долази *Требник*. Књиге се могу добити у *Земаљском Економату* (Landes-Oeconomat) у Сарајеву.

Молим славно уредништво, да уврсти ово у свој цијењени лист.

Рељево, дана 14. (26.) августа 1894.

Тома Алагић,
протојереј, проф. богословије.

ЧИТУЉА.

— († **Стеван Коњовић**) *срп. народни учитељ и помоћни учитељ српске учитељске школе у Сомбору*, преминуо је 3. (15.) августа о. г. у 38-ој го

дини живота свога. Покојник је као народни учитељ 18 година неуморно радио на просвети народној. Коњевић је вредно радио и на књижевном пољу, особито у струци вртларској и воћарској. Уређивао је неколико година привредни „*Домаћи Лист*“, а осим тога написао је и неколико корисних књига за народ и школу. Покојник је био члан бачког епархијског школског одбора, и члан и перовођа месног шк. одбора сомборског. У сваком послу свом био је вредан, тачан и савестан. По својој спреми и вољи за рад покојник би био још од велике користи нашем народу, да га смрт није прерано отргла са овога света. Нека је вечна успомена заслужном и вредном трудбенику Стевану Коњовићу!

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 140 1—3

На упражњено *учитељско место у Илочцу* расписује се стечај.

Плата је у готовом новцу: 300 фор. а. вр., стан из 1 собе, коморе и бунара у дворишту, башта 1 јанац код учит. стана и 3 хвата дрва — Учитељу у дужност припада све законом прописане по школ. уредби дечу обучавати и повторну школу и перовођство вршити.

Од вел. укопа има 40 новч. а од малог 20 новч., од венчанице 40 новч.

Осим српског језика мора знати и мађарски. Рок стечаја излази 15. септембра т. г. када ће се и избор обавити.

Молбенице ваља упутити на школски одбор у Илочац (Mocska, Bačmegye, u. p. Lajosfa).

Из седнице срп. прав. црк. школ. општине у *Илочцу* 14. августа 1894. године.

Илија Тошковић, перовођа. Марко Дреновац, председник.

СТЕЧАЈ. 135 1—2

На упражњено место срп. вероисповедне *забавиште* овим се стечај расписује.

Плата је забавиште: 360 фор. са петогодишњим доплатцима, 99 фор. у име стана и огрева.

Рок стечају траје до 25. августа о. г.

У *Кумани* 9. августа 1894. године.

Школски Одбор.

ШКОЛСКА ОБЈАВА. 137 1—2

У српску вишу девојачку школу примају се ученице 1., 2. и 3. септембра по нашем старом календару.

Свака ученица, која у ову школу ступити жели, има донети са собом школску сведочбу првога реда од лањске школске године и у благајну црквене општине уплатити 1 форинту као уписну пристојбу и шест форинти школарине.

У први разред примају се ученице, које су IV. разред основне народне школе свршиле.

У *Сомбору*, 16. августа 1894.

Управа српске више девојачке школе сомборске.

ШКОЛСКА ОБЈАВА. 138 1—2

У српској учитељској школи Сомборској започеће се школска 1894/5. година 1. септембра. У смислу наредбе Високосл. Школског Савета течај школски траје четири године.

Понављање испита држаће се 30. и 31. августа. Уписивање ученика биће 1., 2. и 3. септембра.

У учитељску школу примају се:

а) за приправнике младићи православне вере, здрави телом и душом, смерни и благе нарави, који су петнајесту годину навршили и четврти гимназијални, четврти реални или четврти разред грађанске школе бар с довољним успехом свршили.

б) за приправнице примају се Српкиње православне вере, које су четрнаесту годину живота навршиле и IV. разред српске више девојачке школе с добрим успехом свршиле, а при том су здраве и примерног моралног владања.

Једни и други имају пријемни испит из словенског читања, молитава, из рачуна и малог црквеног појања овде с добрим успехом положити. — Ученици и ученице из школа, где се не учи српски језик, полажу још пријамни испит из срп. језика, а они који немају оцену из мађарског језика, показати имају, да знају мађарски читати.

Сваки, који у овај завод ступити жели, дужан је са собом донети крштено писмо, лекарску сведочбу о добром здрављу и сведочбу о свршеним горенаведеним или вишим школским разредима.

Они, који су пре једне или више година школу оставили, морају донети са собом сведочбу свога пароха о моралном и религиозном владању свом.

Женске имају још неизоставно донети пресмену изјаву својих родитеља или добротвора, да ће их они за време бављења њиховог у учитељској школи издржавати, — на којој мора бити и потврђење местне политичне власти, да су дотични довољна у стању своју обвезу испунити.

Стан и храна само се у приватним кућама, са знањем и одобрењем управитељевим или по препоруци овога, погодити може.

У *Сомбору*, 15. августа 1894.

Н. Ђ. Вукићевић,
српске учитељске школе Сомборске управитељ.

Ад III. С. 115./108. ех 1894.

ШКОЛСКА ОБЈАВА. 138 1—1

У успостављеној, *српској мушкој учитељској школи у Пакрацу* почеће се школска 1894./5. година 1. септембра о. г. по старом календару.

Ученици ће се примати од 1—7. септембра, свечано отварање завода и призивање светога духа пак биће 8. септембра, а следећега дана започеће се наставa у првоме разреду пете школе, који ће за ову годину једино отворен бити.

У ову учитељску школу примају се младићи прав. вере, здрави и благе нарави, који су 15. годину живота навршили и IV. гимн., IV. реал., или VIII. разред више народне (пучке) школе баремс с довољним успехом свршили.

Сваки, који у ову школу ступити жели, дужан је са собом донети крстни лист, лекарску сведоџбу и сведоџбу о свршеним горе поменутим или вишим школским разредима.

Уписани приправници имају изгледа на получење стипендије из нар. црквб. фондова од 80 фор., ако молбеници својој прикључе сведочанство о сиромаштву.

Из седнице срп. прав. народног школског савета држане у Карловцима 10. (22.) августа 1894. године.

Председништво
Школског Савета.

СТЕЧАЈ. 131 2—4

На упражњено *учитељско место* у *Товаришеву* (Бач-Бодрошка жупанија) овим се стечај расписује. Са истим местом скопчана је годишња плата од 400 ф. а. вр.; у име перовођства 30 фор. а. вр.; од погреба где позван буде 1 ф. а. вр. и зимски огрев (т. ј. сламе колико за школу и стан учитељев треба); осим тога слободан стан — састојећи се из две собе, једне кујне, коморе и штале са пространом баштом.

Изабрани учитељ предаваће у оним разредима, које му овомесни црквб. школ. одбор додели. У дужност спада новоизабраном учитељу: при сваком богослужењу у цркви у левој певници појати, школску децу у црквеном пјењу обучавати, све школском уредбом прописане предмете у школи предавати и повторну школу држати.

У обзир се узимају само они компетенти, који су из мађарског језика испит положили; а првенство имају они, који се и лично представе.

Примећује се, да ће изабрани учитељ, кроз једну годину дана у својству привременог учитеља служити а по томе од овомесне црквб. шк. скупштине — ради потврде — главном Епарх. Школ. Одбору препоручен бити.

Рок пријаве траје до 4. (16.) септембра т. г., када ће се и избор обавити.

На седнице црквб. школ. скупштине у Товаришеву 1. (13.) августа 1894. год. држане.

Ненад Загорчић, перовођа. Јован Станојев, председник.

Ад бр. К. 493./321. ех 1894.

СТЕЧАЈ. 139 1—3

На упражњено *парохијско место* IV. разреда *у Баноштору* расписује се овим стечај.

Са овим местом скопчана је следећа дотација: од срп. прав. црквб. општине баноштарске 200 фор., из јерарх. фонда у име допуне парохове дотације 200 фор. и у име сесијоналне отштете приномоћи од 200 фор. годишњих.

Компетенти имају поднети своје ваљано устројене молбенице овој конзисторији, путем својим, најдаље до 15. (27.) септембра 1894.

Из седнице архидијецезалне конзисторије, држане у *Карловцу* 22. јула (3. августа) 1894.

Архидијецезална конзисторија.

СТЕЧАЈ. 129 2—3

Усљед решења слав. С. III. Одбора од 3. августа ове год. број 22. овим се расписује стечај ради сталног попуњења *учитељског места* на српској вероисповедној школи у *Кечу* (Torontal megye).

Плата је 200 ф., 26 киб. жита, 5 киб. кукуруза у зрну, 4 ланца оранве земље на коју учитељ не плаћа порез, стан од једне собе и кујне.

Изабрани учитељ имаће све прописане школ. дужности обављати, у цркви појати, школ. децу појању обучавати, и перо у општинским седницама водити.

Компетовати могу са уредно снабдевеним молбеницама само способни учитељи са положеним испитом и из мађарског језика на ово учитељско место.

Рок пријаве траје до 29. августа по нашем к. о. г., у који ће се дан избор обавити.

У *Кечу*, 5. августа 1894.

Иса Амиџић, прив. учитељ и перовођа. Ђорђе Арађан, председник.

СТЕЧАЈ. 124 3—3

Усљед налога славног Епарх. Школског Одбора Вршачког, ради сталног попуњења *учитељског места* на срп. вероисповедној школи у *Потпорњу*, у тамишкој жупанији, овим се стечај расписује.

Плата је изабраном учитељу 300 фор. ав. вр., слободан стан и $^1/_4$ ланца кућевне баште.

Изабрани учитељ дужан ће бити све законом прописане предмете у школи предавати, у цркви појати, и децу школску у црквеном појању обучавати.

Компетовати могу само они, који су сомборску препарандију свршили, и испит из мађарског језика положили.

Рок стечају до конца августа месеца по нашем календару о. г.

Из седнице Срп. Црквено-Школског Одбора у *Потпорњу* 29. јулија 1894. држане.

Црквено-Школски Одбор.

С. Б. 29. 1894. год. 134 2—3

С Т Е Ч А Ј.

На основу решења слав. епарх. шк. одбора бр. 184. 1894. год. из скупштинске седнице држане у Араду 7. (19.) августа о. г. овим се ради попуњења *учитељског места* на вероисповедној срп. мешовитој школи, у внутрењој вароши *старом Араду*, стечај расписује.

Од компетената тражи се, да имају учитељско оспособљење за срп. нар. школе и за мађарско предавање. — Учитељу спадаће у дужност, све предмете означене у висок. школ. уредби, и наставном плану прописане, у редов. шк. часовима предавати, у цркви са децом при свакоме Богослужењу присуствовати, и појати, а у једној певници појачке дужности отправљати, за коју дужност, ако буде изабрани учитељ одарен и вешт појач, биће осим учитељске плате, за свој труд награђен.

Систем. учитељска плата је на годину у готовом новцу 500 фор.

У име фамилијалузлука 30 фор.

За шкрипцристикум 3 фор. 50 новч.

У име станарине на годину 150 фор., које ће све у месечним оброцима у напред из општ. благајне уредно примати.

При потребу, где буде позват, добија 1 ф., а од завештаних парастоса, по уређењу и завештању; даље уживаће пет јутара и 1315 фати катастр. измерене, добре оране земље, на два места лежећу, на коју учитељ ће сав порез плаћати. — За своју потребу добиће четир фата тврдих дрва, а за грејање школе по потреби.

Рок стечају траје шест недеља, од дана првог увршћења овог стечаја. Молбеније имају се упутити на председништво ове општине.

Првенство имаће најбоље класификовани учитељи и сомборски приправници.

Из скупштинске седнице држане у *Араду* 7. (19.) августа 1894.

Стеван Поповић, општ. неровођа. Д. от Продановић, председник.

Ад бр. К. 401/399 ex 1894. 127 2—3

Е Д И К Т.

Услед бракоразводне молбе Марије Савадиновић рођ. Флашковић из Дала против супруга јој Трифуна Савадиновић сада непознатог боравишта — овим се позива речени Трифун, да у року од 6 месеци, рачунајући од првог увршћења овог едикта у новине, консисторији овој или сам лично престане или место саданег пребивања своја пријави, пошто ће се иначе против њега поведена бракоразводна парница и без њега окончати.

Из седнице архид. консисторије, држане у *Карловци* 22. јула (3. августа) 1894. год.

Архидијецезална Консисторија.

Бр. 242/563. 133 1—3

КОНКУРС.

Ради попуњења упражњене парохије *Мањшке* са платом VI. класе отвара се овим конкурс с тим додатком, да половина свију прихода парохијалних од 5. маја 1894. за годину дана у смислу §. 26. I. кр. решкр. од 1868. год. удови почившег пароха припада.

Просителји имају своје сведоџбама инструиране молбенице са штемплом од 50 кр. снабдевене за 4 недеље дана од првог увршћења овога конкурса у „Српски Сион“ консисторијуму овом поднети.

Из седнице Консисторијума Епархије Будимске, у Сентандреји 8. августа 1894. држане.

Консисторијум Епархије Будимске.

Ад бр. К. 470/398 ex 1894. 126 2—3

Е Д И К Т.

Услед бракоразводне молбе Јована Станишића из Вогња против супруге му Марије рођ. Црнобарац сада непознатог боравишта — позива се овим речена Марија, да у року од 6 месеци, рачунајући од првог увршћења едикта овог у новине, консисторији овој или сама лично предстане, или место саданег пребивања своја пријави, пошто ће се иначе против ње поведена бракоразводна парница и без ње окончати.

Из седнице архид. консисторије, држане у *Карловци* 22. јула (3. августа) 1894. г.

Архидијецезална Консисторија.

С Т Е Ч А Ј. 128 2—3

Расписује се стечај на упражњено *учитељско место у Турском Бечеју* за I—IV. разред срп. народ. вероисповедне школе.

Учитељска плата састоји се: у готовом новцу 420 ф. у име плате, 40 ф. за попторну школу, 25 ф. у име послуге и 4 јутра I. к. оране земље на коју учитељ сваковрсни порез плаћа. Осим тога пространа и врло удобан стан са баштом и зими огрев колико устреба.

Изабраном учитељу у дужност спада школ. уредбом прописане предмете предавати, у св. цркви појати и школску децу у појању обучавати.

Компетенти могу само они Срби учитељи, који су у Сомбору за учитеље оспособљени и који су потпуно вични мађарском језику.

Учитељ ће своју плату месечно у напред примати. Рок стечаја истиче на четири недеље од првог увршћења овога огласа.

Молбенице, које се имају на потписани одбор послати, после истеклог рока неће се узети у обзир.

Из одборске седнице Школског Одбора држане у *T. Бечеју* (Török Becse, Torontál m.) 31. јула (12. августа) 1894.

Школски Одбор.

СТЕЧАЈ. 120 3—3

Ради попуњења учитељског места у *Шумберку*, овим се расписује стечај.

Плата је у готовом новцу 340 фор., за неровођство 10 фор., 6 хвати тврдих дрва за своју и школску потребу, од великог укона 50 новч. а од малог 25 новч., $1^1/_2$ јанаџ оране земље, на коју учитељ порез плаћа и слободан стан са 2 собе, кујном, подрумом и баштом.

Учитељу у дужност спада све законом прописане предмете предавати, у цркви појати, децу у појењу обучавати и поштовну школу одржавати.

Рок је до 4. септембра, кад ће се и избор обавити.

У *Шумберку* (Batanya-Somberek) 31. јула 1894.

Стеван Андрејевић,
црк.-школски председник.

СТЕЧАЈ. 132 2—3

На суботичким салашима — Келебији — у нади на одобрење осн. писма, расписује се овим стечај на *учитељско место* у српској вероисповедној школи обосполној.

Плата учитељева је у готовом: 360 ф. и 20 фор. у име шк. послуге и за набавку шк. потреба и писаћег прибора, до 3 кат. јутра баште, која је засађена већ виноградом од најплеменитије лозе, и воћњаком од каламака најбоље врсте, осим тога пристојан стан у нарави, огрев за школу и учитеља.

Пошто је жеља општине суботичке, да се деца обучавају и воћарству, виноградарству, пчеларству и другим струкама економије, то ће имати првенство они компетенти, који докажу, да су и у том вешти.

Рок стечају траје шест недеља од првог увршћења овог стечаја у листу „Срп. Сион“, и компетовати могу како мушки тако и женске, који имају законом прописану квалификацију.

Избрани учитељ наступиће своје звање 1. октобра о. г. од кога дана ће и плату примати.

Из седнице м. Школ. Одбора држане у *Суботици* 8. (20.) августа 1894. године.

Ђорђе Гојковић, привр. неровођа. Др. П. Радић, председнички заменик.

СТЕЧАЈ. 125 3—3

Од стране црквено-школског управног одбора у селу *Бођани* овим се расписује стечај за *учитеља* на вероисповедној четворо-разредној мешовитој основној школи.

Компетенти ваља да су потпуно оспособљени у смислу постојећих закона и уредаба са обзиром на предавање и мађарског језика, да су Срби православне вере, а биће изабраном учитељу још дужност децу и цркв. појењу учити, с њима у цркву ићи и у цркви појати а и дужност неровође вршити.

Плата је учитељу годишње 300 ф., стан, врт и огрев. Рок је пријаве до 1. (13.) септембра о. г. Пријаве за ово место ваља упутити на председништво школског одбора у Бођани (u. p. Vajszka — B. B. megye).

Из седнице одборске 1. (13.) августа 1894.

Школски Одбор.

УПРАВИТЕЉА ЛЕОПОЛДА ЛАНДЕСМАНА

висок. кр. угар. министарством наставе правом јавности овлашћена

дечачка школа и васпитни завод

(са шест разреда грађанска школа)

у СУБОТИЦИ (у Бачкој).

Ова грађанска школа спрема своје питомце за препарандију, трговачку академију, индустријску и кадетску школу; оспособљава их за звања државна, трговачко-индустријског подухвата; за чиновнике обезбеђујућих и банкарских завода. Слушаоци ове школе могу прећи у школу шумарско-земљоделску и марисно-лекарску. У заводу се учи и говори:

српски, мађарски, немачки и француски.

Брижљиво васпитање, савесна пажња на наклоност, којој струци питомац тежи. Строг надзор. Цене умерене. На захтевање се шаљу програми бесплатно.

Ђаци, који у школама нису успех постигли, или одрасли који би хтели чиновници постати а немају атестата од четврте односно шесте грађанске школе, примају се и савесно припремају, да уврсте испите положити могу.

31 10—10

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 28. августа 1894.

САБОРСКИ ТРОШКОВИ И САБОР.

Разишљосмо се из саборнице год. 1892. Како? То знамо сви. Покушасмо и после сабора споразум. Како? И то знамо. И онда — ућутасмо.

Са надлежног места пријављен је био редовни сазив сабора између Васкрса и Духова ове године. Донесене су о томе биле по неке новинарске белешке и чекало се само, да се саборница отвори; а иначе као да је све спремљено било за саборисање. Но, у место да у саборницу уђемо, на кључаници њезиној се кључ и по други пут обрнуо; улаз у њу би још јаче затворен. На врати саборнице би исписано: улаз забрањен до исплате предујмљених саборских трошкова из народно-црквених фондова. Punctum.

Донесене су биле и о томе уобичајене нотице, и по који чланак, те се ућутало опет. То ћутање изгледа као неко задовољство; јер незадовољни не ћуте. Незадовољан народ не би ни смео ћутати, јер такво ћутање може да значи: резигнацију или неспособност. Значи ли наше ћутање које од овога двога, или нешто треће, — шта вреди испитивати? Значило ма шта, добро не би.

Та није први пут ове године, да нам се ускраћује сабор а затвара саборница ради дужних саборских трошкова. Да се то десило другом народу, он би од првога пута отклонио од себе такву бруку. Ми јој шамар примамо већ толико пута. И нас то не боли, ми се тога не стидимо. А то је баш оно, на чему нам неће ниједан народ позавидети.

Залуд би било сада улазити у питање зашто смо толики новац утрошили, а ништа ил' погрешно нешто урадили на својим саборима. Залуд би било расправљати сад и о томе, како ми умемо желити и тражити сабор, при саборским изборима се разметати и надметати са родољубљем, чувањем автономије и т. д. а за

саборисање се неспремити, са сабора се несвршена посла разилазити, а саборских трошкова неплатити.

Пред нама су последице свега тога.

Те последице су: неуређена автономија, велика рентанција саборских трошкова, и обуставa сабора до исплате тих трошкова.

Српски православни народ у земљама угарске круне дугује око сто хиљада форинта саборских трошкова; дугује их својим народно-црквеним фондовима, који су до сад *предујмљивали* му новац за подмирење тих трошкова, ради тога, да саборе своје одржати, а на овима своју автономију уредити може.

Тај се новац, као узајмљени, повратити мора; јер и ако су односни фондови својина нашег народа и његове цркве, они имаду своје опредељење, по којем се новац из њих не може и не сме трошити на издржавање сабора и саборисања, него једино на оне просветне цељи наше цркве и школе, ради којих су основани. То је једна истина.

Државна власт, која има право врховног надзора и над тиме, да ли се иметак тих фондова намењује и употребљује на опредељене им цељи, снагом тога права има власт, да забрани сваки издатак на фондова на цељи, којима нису намењене. Ако га, снагом тога права, дозволи изнимно, као зајам на друге које цељи, има уједно, у свако доба, власт и обуставити ту дозволу. То је друга истина.

Државна је власт то право практиковала баш и у питању предујмљивања саборских трошкова, и ми смо јој то право неоспорно признавали. Она је снагом тога права и ове године обуставила предујам саборских трошкова из народно-црквених фондова. То јој право припада, и то је — трећа истина.

По §. 6. саборског нам устројства, саборски посланици имају за време дељовања свог дневнице и накнаду путних трошкова. Одређење тога §-а „по начину како то сабор буде установио“, дозвољава измену *у одмеравању* дневница и путних трошкова, али не дозвољава *докидање* истих, т. ј. да истих не буде. То је четврта истина.

Унапред спремљена и готова новчана средства за издржавање сабора немамо. Државна власт предујма из фондова неда. И ово је све истина. Дакле? Сабора не може бити.

И сад је узалуд расправљати о томе, да ли се све то може довести у склад са потребом сабора, са несумњивом потребом уређења наше автономије и автономних народно-црквених нам односаја; расправљати о томе, да ли то није спречавање и онемогућавање тога уређења.

По нашем мишљењу, без практичне вредности је и расправљање питања о бесплатном саборисању; јер осим тога, што је ово против саборског устројства, бесплатно саборисање, и кад би било дозвољено и могуће, не би помогло са разлога, што сабор, осим саборских дневница и путних трошкова посланичких, има и друге своје издатке и трошкове. А ко би ове подмирио?

Без практичне је вредности, у конкретном баш случају данас, и расправљање питања: да ли нам се ради оскудице саборских трошкова, може недозволити сам сабор, редовни бар састанак његов, којег одређује саборско устројство, *да има бивати сваке треће године између Васкрса и Духова.*

Разуме се, да смо и ми одлучног уверења, да би нам се *редовни* састанак сабора имао *не дозвољавати*, него *на знање узимати*, и да томе састанку не би смела рентанција саборских трошкова бити икад *законита* препрека, већ ни за то, *јер о томе у саборском устројству ограде никакве нема, као ни о томе како се и да се саборски трошкови за сабор спремити имају.* А да нема, није кривица само нашег сабора, који је такву празнину оставио у саборском устројству, него је кривица и оних фактора, који су то саборско устројство предложили на највишу потврду, без да су ту празнину попуниле, и ако су много што саборском том устројству знали и одузимати и додавати.

Није ли наше уверење основано, онда је и § 7. саборског устројства једна монументална шимера. Искуство је доказало, да заиста и јесте, кад год се хтело да буде. А да тако бити може, као да и томе разлог лежи баш у томе, што у саборском устројству питање саборских трошкова није предвиђено. Јер баш ту околност, коју ми тумачимо у корист свога уверења, као да и државна власт употребљава у корист свога тумачења и својих назора о саборским трошковима као препреки сазиву сабора. А њезин назор има превагу већ за то, што се крај празнине и недостатка у саборском

устројству, ослања на разлог њезине власти и властите снаге. А против таквог разлога, признаћемо сви, не помажу ни ремонстрације, ни претставке, ни молбе. А особито сад.

И кад је све то тако, као што до сад рекосмо, шта нам остаје? Шта да чинимо? Хоћемо ли се, зар само, „тешити надом, да ће патријарх и саборски одбор моћи израдити дозволу за сазив сабора и то за сада још једном изузетно, ма и на јесен“? Слатка је нада, лепо се тешити њоме. Ал' и нада мора имати своје основе, своје разлоге. А ова нада тога нема. Ко њу пак има, ми би му за час могли позавидети идеализму; али смо принуђени, баш општим интересом нашим, који је пред очима и томе идеализму, да се разрачунамо са реализмом.

Тај реализам је у *истинама*, које напред побројасмо. Њих неће нико хтети порицати.

А кад је истина, да дужни саборски трошак платити морамо; кад је истина, да државна власт има врховно право надзора над издатцима наших фондова и да има право недозвољавати из ових предујам за одржавање сабора, а дозвољени већ предујам обустављати;

кад је истина, да без новаца саборисати не можемо, а да новаца немамо, и да нам га државна власт из фондова више, бар данас, неда;

кад је, на послетку већ, и то истина, да је § 7. саборског устројства само на папиру, и да и он без новаца ништа не вреди, јер сабора без новаца бити не може;

а кад тим истинама придодамо и ове:

да нам је автономија од ∝ до ∞ неуређена, нејасна, неутврђена, несигурна; да нам цео народно-црквени живот и његов напредак налажу уређење својих народно црквених автономних односаја, уређење своје црквe и школе; а да то све учинити можемо само на сабору своме;

а крај свега тога кад видимо и знамо, да нам државна власт не дозвољава сабора пре, него што исплатимо дужни саборски трошак:

онда? шта нам онда ваља чинити? Шта морамо учинити? *Исплатити свој дуг; подмирити дужне саборске трошкове и спремити трошак за нов сабор.*

То од нас захтева државна власт и закон. Али *то од нас тражи и достојанство нашег народа; тражи и углед наше цркве.*

Не испитујмо сада, је ли уставно, је ли либерално, је ли културно спречавати једној цркви и народу развитак и напредак; не истражујмо, сада, ко има право: или државна власт недозвољавати и редовни састанак нашег сабора пре исплате дужних саборских трошкова; или ми имамо право на сабор и без новаца и без саборских трошкова. То не помаже.

Признајмо понајприје, да је недостојно једнога народа, да му се у опште и може спречавати развитак — из таквих разлога. Признајмо, да веће сатире и веће бруке за нас и нашу автономију и не може бити од ове, коју изазивају рештанције наших саборских трошкова. Ако у томе има и туђе кривице, наша је на првоме месту. Скидајмо са себе своју, не ћемо се бар брукати. Јер лакше је трпити и неправду него — бруку.

Питање саборских трошкова данас је код нас питање автономије. Не само то; него је уједно и питање народне части, народног образа.

И за то, не молимо, не тражимо милости. Затворена и утврђена врата наше саборнице говоре јасно: колико нам то помаже. Народи, који имају права, и не траже милости кад је у питању 100.000 форинта. Лични карактери, појединци људи прегоревају такве своте кад је у питању њихова част и достојанство. А народ, који поноса и самосвести има, тај је увек кадар и вољан такве своте и исплатити. Хоћемо ли дозволити и чекати, да нам се још у брк каже: е наш народ није то кадар?!

Испунимо своју дужност. То је кључ, који ће нам саборницу отворити. У томе је моћ, која ће нам праву прибавити и — снагу; која ће сломити дамаклов мач, који нам достојанству народа прети; која ће одбити шамар, намењен образу нам народноме.

Подмиримо дужне старе саборске трошкове, које нам је прошлост задужила. Подмиримо их што брже и спремимо нове, ради будућности своје.

Автономне наше власти издавале су не једаред своје наредбе у погледу истеривања и уплаћивања саборских трошкова. Саборски Одбор издао је само г. 1891. три наредбе. Па? Не само да се саборски трошкови нису плаћали, него црквене општине нису издале ни тражене обвезнице на своје дугове.* Тај по-

* Вид „допуну наредби саб. одбора од 13. окт. 1890. бр. С. О. 2166—756 ех 1890.“ („Срп. Сион“ бр. 30. ех 1891.)

ступак црквених општина, осим тога што плуструје дисциплину нашу, уједно је и барометар њихове индолеиције.

Автономне власти ће, ради акутног интереса наше автономије, а и ради свога ауторитета и у интересу дисциплине, без које не може бити ни у автономији берићета, морати се латити најстрожијег дисциплинарног средства против немарних црквених општина у погледу укупљања саборских трошкова.

Автономни властима дужна је и штампа наша својим начином њи на руку. Дужни смо то учинити сви, који неку реч водимо у народу.

И кад сви учинимо, колико можемо, успех неће изостати. А учинићемо то сви, који срца имамо за народну будућност и који схваћамо од колике је то потребе и важности, баш данас за нашу автономију и народно-црквени живот.

Кад решимо питање саборских трошкова, онда ћемо имати неопорецива права сабор тражити и добити. Али и онда, пре него што га затражимо, пре него што се нађемо у својој саборници, дужни смо — према себи самима учинити још нешто. А шта? Спремити се за саборисање, да из саборнице не изађемо као и до сад. ═

Ткwа ѿ тконѣ тек҃ — и т. д.

Опет и још само једанпут на „Литургике“ и о „Литургици“ г. Н. Живковића. Пре ме њеко запитао зашто ја сада о њој нишем кад је изашла још пре осам година. Зато што сам је случајно пре њекога времена отворио и у њој опазио њеке погрешке. А те погрешке изнијети на свијет није никад доцкан, особито кад се зна да је ово школска књига и да се по њој предаје и у нашој карловачкој гимназији. Школска књига треба да је што мање без погрешака, зато се овијем, што ја нишем о њој, иде за тијем да је у другом издању г. Н. Живковић мало прерући и обуче у мало свечаније рухе. Ми ћемо показати да се и језик има њешто у овој књизи исправити. Али пре него што језик исправимо у овој књизи, напоменућемо још њеке стварне погрешке. Тако на стр. 65. стоји: „По том, по заповиједи Христовој: сіе творите къ мое воспоминаніе, спомиње свештеник: крст, гроб, васкресење, вазнесење, сједење с десне стране и други славни долазак и приноси хљеб и вино на жртву дижући дискос и потир мало у вис и говорећи: Ткwа ѿ тконѣ (т. ј. дарова) тек҃ приносимѣ, w всѣхъ и за всѧ (за сва доброчинства)“ и т. д. Као што се види из овога г. Н. Живковић протумачио је ткwа ѿ тконѣ њешто а њешто останио је непротумачено. Он вели ткwа ѿ тконѣ (т. ј. дарова), па онда и за всѧ (за сва доброчинства), а о ткwа и w всѣхъ не каже ништа шта се разумије под тијем ткwа и w всѣхъ. Што се тиче за всѧ (за сва доброчинства), то је добро г. Живковић протумачио, али се не тумачи онако ѿ тконѣ (т. ј. дарова) као што би хтио г. Н. Живковић Под ткwа разумије се дары, а ѿ тконѣ не разумијева се дарова него рукwѣ, и напошљетку под w всѣхъ разумева се людѣхъ. Та би дакле реченица са тумачењима изгледала овако: Ткwа (дары) ѿ тконѣ (рукwѣ) тек҃ приносимѣ w всѣхъ (людѣхъ) и за, всѧ (благодѣнїѧ). Овако тумаче ову реченицу, а не онако како то г. Живковић тумачи и не тумачи, а и правопис како смо га ми у пошљедњој реченици исправили нека се испореди са правописом г. Живковића, па ће се видјети да је г. Живковића погрешан

Даље пошто је ово школска књига, то се мора особито пазити на српски језик.

1.) Тако у споменутој реченици вели г. Живковић „*сједење с десне стране.*“ Али је *сједење* провинцијализам и особито се чује у Срнјему: *седење*, а по јужном би говору морало гласити *сједјење* кад би се такви облик говорио. Али се не говори него се говори *сједење*. У овоме се српски језик не слаже са словенским. У словенском се језику праве вербални супстантиви од инф. основе, а у српском од презенатске. Тако је другога постања словенско сѣдѣнїе, видѣнїе, а другога опет српско *сједење*, *виђење*. Кад би било добро *сједење*, онда би добро било и *виђење*. Али се *виђење* нигдје не говори. Писац школске књиге

мора бити познат са већ одавна углављеним српским дијалектом. А кад је познат с њим, онда не ће никад написати *сједење* него *сједење*.

2.) **Ѿ всѣмъ причтѣ и людѣхъ** превео је г. Живковић „и за сав причт и све људе“. У српском језику *причт* не значи ништа, а у словенском **причтъ**, **причетъ** значи клир. Дакле требао је г. Живковић употребити ријеч *клир*, која је сваком разумљива. **Причтъ**, **причетъ** долази од **причести** (**причисти** ст. слов., отуда и *число*, број) што значи *прибројавати*, дакле **причетъ** значи све оне, који су прибројани, који припадају црквеном чину.

3.) **Ѿ пособити и покорити подъ нозѣ его всякаго врага и сопостата Господѣ помолимсѧ** преведено је: „Помолимо се Господу да му покори сваког непријатеља и противника његовог“. Овдје није преведено **посокити**, што значи помоћи. Дакле да му помогне и покори непријатеље и т. д.

4.) **Ѿ избавитисѧ намъ ѿ всякіѧ скорби, гнѣва и нѹжды, Господѣ помолимсѧ** преведено је: Молимо Господа, да нас избави од сваке туге, срџбе и *потребе*, која би нас снаћи могла. Не ће бити добро *потребе* него *невоље*. Овдје **нѹжда** значи *невоља*.

5.) *Жезло* не ваља. То је мелез, пола је руска, а пола српска ријеч. Треба је српски казати *жезао*. *Божиство* је архаистичка српска ријеч. Данас гласи *божанство* и тако је треба писати и никако друкчије. На стр. 52. стоји: *васионски сабор*. Какав би то био сабор? На њему би се ваљда скупили из цијелога *васионога свијета* (Weltall) кад би само било људи на мјесецу и на другим тијелима небеским. Екуменски се сабор зове српски *васељенски сабор*, а то значи сабор, на којем се скупе из свију *насељених* (васељених) крајева наше земље (ἡ οἰκουμένη γῆ). На стр. 56. *хрђаво* треба замијенити ријечју без *х*: *рђаво*. Зашто? Није потребно и то још данас тумачити.

На стр. 59. стоји: *ожањавајућој тројици*, а мало даље *невидимо*, а на стр. 69 *неразјелимој*. Таки облици у школској књизи не смију се употребљавати. На стр. 69. стоји: *останке* од часних дарова. Није *останак* него остатак. *Останак* значи das Verbleiben: Срећан ти пут, а мени добар останак. (Вук. срп. ријеч.). На стр. 70. стоји: *одавајући славу* мјесто *одајући славу*. *Претрпиште* мјесто *претрпјеше*. На стр. 75. *мјесецчије* мјесто *уштап*. За облике *почамши* (стр. 76.), *изузам* (78.), којих у српском језику нема, већ су у Хрвати скоро заборавили. На стр. 76. стоји: *осим божијих служба* мјесто *осим божјих служби* и т. д. и т. д.

Осим овијех погрјешака има се споменути још, да г. Живковић брка дијалекте и још није начисто, који је јужни српски дијалекат књижеван? Тако пише *невеља* и т. д. Ја мислим да о оваким стварима није данас потребно више говорити. Од користи би било за школу нашу кад би г. Н. Живковић ново исправљено издање што скорије удесио.

Јован Живановић.

ПРОПОВЕД У НЕДЕЉУ ЈЕДАНАЕСТУ.

И ово писмо би написано: Мене, текел, упарсин. Дан. V. 25. примењено на Мат. XVIII. 23–35.*

Вавилонски цар Балтасар приредио је сјајан пир кнезовима и часницима војничким својим, што ју пачки бранише Вавилон град, кога Кир, перзијски цар, опколео беше тад. Наши се Балтасар заповеди, да се донесу судови златни и сребрни, које однео беше Навуходоносар, отац му, из цркве јерусалимске, да из њих пију цар дочим сво протестантске у звезде ковали. Г. проф. је сигурно сазнао зашто не пазимо, па да нас у будуће од те погрешке сачува, кад је била прва радња на реду — пада нам као школску задаћу баш тај текст Данилов са примјеном на данашње свањење. Ми смо се били — или бар ја — мало на то ускубурали, али је опет нарадњено. Предали смо ту радњу г. професору и о мојој се веома повољно изразио. Још ми је споменути, да дотичног аутора у рукама нисам имао и да му ни данас имена не знам. Оволико сам држао за нужно да о постанку а уједно и неоригиналности ове проповеди кажем.

* Проповед — од мени непознатог проповедника — са примјеном горе приведених ријечи пророкових на текст св. Мат. XVIII, 23–35., прочитао нам је ове школ. год. 1893/94. на немачком језику у два часа омилитике проч. г. проф. Ј. Живковић. Кад нам је почео г. проф исту да чита, запитамо га: које је вероисповести проповедник да ли протестант или католик. Кад смо чули да је католик, нас исколико — срамота је али је истина — не хтедосмо „с особитом пажњом“ да слушамо исту. Зашто? Јер смо били тог погрешног уверења, да катол. проповедници нису таки проповедници, који „особиту пажњу заслужују“ —

и кнезови му и жене му и њихове жене. И донесоше судове златне и сребрне, које беху однели из цркве дома Господњег и пијше из њих цар и кнезови му и његове жене и њихове... Но у тај мах покажу се прсти невидовне човечје руке, која без по муке написа, по окреченом зиду двора царскога, неке речи, које нико није могао да прочита. Цар пропита за све гатаре, звездаре и врачаре, све их редом даде звати, но ни један од њих му не могаде чудне речи прочитати. Дође и царица ради тога у кућу где гозба беше и рече цару: „Сретан био царе до века, нашла сам у царству твоме човека, који може прочитати речи те чудноватe. Нека зову Данила, кога је власт оца твог за главара поставила гатарима, звездарима и врачарима“. И доведоше пред цара и сјајну му свиту пророка Данила, и *он* те речи тајанствене прочита; а написано је било: *мене, текел, уфарсин. Мене* значи: избројио је Бог дане царства твога; *текел:* измерен си на вагу а нашао си се лак; *уфарсин:* раздељено је царство твоје и подељено.

Можда ћете помислити какве свезе има између приче данас у сванђељу прочитане и ове сад овде испричане. Почујте само па ћете видети сличност ту!

„*Мене*“ прочитао је пророк Данило цару Валтасару и рекао му је: То значи дани царства твога су избројани! Јесте, избројани су му дани били — погубише га због свирепости, због недела његових.

Сва дела, драги хришћанине, позната су Богу, и нема оног дела, кога људи могу затајити пред њиме! Његовом оку све је видно, све је јасно — Њему је срце наше отворено, из кога Он, као из књиге какве и најскривеније помисли срца нашег чита, а дела наша су тим пре пред Њиме открита. За дела наша, о хришћанине, Он ће да нас пита на суду своме, суду страшноме. Од суда тог можда мисли ко да ће избећи, но не, нек се не узда у то, неће, јер Бог је спор али и достижан, и сваког ће наградити по делању своме. Зато, хришћанине мили, ради, чини, делај така дела, да те неби она у дан суда тога у вечну тугу довела; питаће дан небески у тај дан за сва дела твоја, за сав дуг твој, који си имао да учиниш Оцу твоме небеспоме, као што си и данас у сванђељу чуо да цар земаљски пита слугу свога за дуг, и тражи рачуна о делима његовим. (Мат. XVIII, 24.) Зато ради сад, да онда када тај час дође предоцкан не буде, јер нећеш тада моћи рећи као онај слуга што рече у данашњем сванђељу: „Господе, причекај ме“. (Мат. XVIII, 26.) Доцкан ће да буде та извина тад!

Друга реч, која је на зиду оном написана била, гласила је „*текел*“ т. ј. измерен си на вази и лак си се нашао. Нећу ти, драги хришћанине, говорити како се понашао Валтасар цар опијен вином и славом због одбране сјајне, према непријатељу дужнику своме; не, то нећу; него ћу ти рећи какав беше према највећем пријатељу не само своме но и твоме и целога света, коме је сваки засебно и сви скупа вечити дужник, како се понашао према Богу једином. Он заборавља, да је „земаљско за малена царство“, подиже се у сили својој против Господа, пòкупи судове дома Његова, и из њих пи вино, хвалећи богове сребрне и златне, тучане и гвоздене, дрвене и камене.... али дође онај суђен час и зачу се правде глас: „измерен би на вази и лак се нађе“ — јер наружи Бога правог, Бога истиног, јер учини дела дрска, богумрска.

Ти си видео, православни хришћанине, свету слику Арханђела Михајила, видео си Га са мачем огњеним и вагом у руци.... та вага одлиће теби по делима твојим место твога вечног пребивања! Не заборави никад у овом привременом животу твом на вагу ту! Не заборави никад у овом привременом животу твом на вагу ту! Не заборави никад на речи, које сваки дан шаљеш Премилостивом Оцу горе: **и остави нам дуге наше, јакоже и ми остављаемъ должникомъ нашимъ**, не заборави на њих, немој да будеш као онај слуга, за кога си чуо у данашњем сванђељу да моли опроштај од господара свога а дужнику своме не опрашта (Мат. XVIII, 30.) већ му виче: „дај ми што си дужан“ (Мат. XVIII, 28.) јер кад ти тражиш од Оца небеснога, да ти највећи дуг твој, грехе твоје опрости — опрости их и ти дужнику твоме, као што и велиш у свагдањој молитви твојој.

„*Уфарсин*“ трећа је реч била, коју пророк Данило цару Валтасару прочита; уфарсин т. ј. раздељено је царство Твоје и дано Медијанцима и Персијанцима. Јесте, раздељено је царство његово и дано је непријатељима његовим, јер се не показа достојним у делању свом.... Као што је земља Балтасарева раздељена била на двоје, тако ће се и тело наше растaвити од целине своје (глава, труп, удови) а душа она остаје вечито непроменљива, она иде пред суд Свевишњега, она одговара за дела своја тела, стаје на

нагу правде и награђује се по делима. За то све што говоримо и мислимо, треба да говоримо и мислимо тако, како души нашој неби штете какве учинили, јер шта нам вреде сва блага овога света, вели свето Писмо, ако душу нашу кроз то изгубимо. Чули сте како у песми народној саветује Јевросима мајка свог јединца Марка: „боље ти је изгубити главу, него своју огрешити душу“. Огрешиш ли душу своју разгњевиће се Господ твој и предаће је мучитељима вечним, као што си чуо у данашњем светом еванђељу. (Мат. XVIII, 34.)

Јелте, хришћани драги, да има везе између речи прочитаних и протумачених пророком Даниилом, и између приче, коју у еванђељу данашњем чусте. Јесте, избројани су дани наши, избројане су све жеље и помисли наше; до нас самих стоји хоће ли та дела, жеље и помисли наше измерене на ваги правде привести нас „даке“ или „тешке“ к Оцу небесноме; хоће ли душа наша раздељена од тела свога стати чиста пред Судијом Свевидећим и стећи нам име „келій“ у царству Његову. На нама је дакле, браћо, да не буде само везе између тих речи и приче, но да имајући их на уму свагда, увек радимо по њима да стичемо блаженство, које је највеће благо и овога света и онога! Амин.

Дапо, свршени богослов.

ЈЕДИНСТВО РОДА ЉУДСКОГ.

[Из дела: „Biblische Schöpfungsgeschichte“ од др. Ф. Х. Рајша.]

Превео **Ђорђе Летић**, ученик св. богословије.

(Свршетак).

Да на то одговоримо, морамо се позвати на искуство о промењивости специјâ и постанку варијететâ и расâ код других органских створова, нарочито код већих животињâ. Доиста опазили смо да промењивост врстâ није неограничена, али се те границе услед Дарвинових испитивањâ проширале већма, него што су то некоји старији зоолози мислили. Приметили смо, да се неке врсте већма мењају него друге а највише оне, које се могу најдаље на земљи разножити; а и код оних животиња, које човек храни и негује, промењивост је много већа, него код дивљих животиња, које су понајвише на нека места ограничене и да су диференције највеће код оних животиња, које су од памтивека заједно са човеком. Код паса, говечета, овце, козе, исто тако код поврћа и воћа варијететâ сваке врсте много је више и много се већма разликују, него код човека. *А кад ми највећу промену налазимо код оних органских створова, који се највише распространили на земљи, то о човеку можемо тим пре тврдити, да се и он врло мења; јер на земљи нема ваљда ни једнога места, где човек неби могао становати или барем доспети.* „Не може се порећи“, вели Вајц (Anthropologie I. 215.) „да иста људска племена могу живети сукцесивно у разним климатима и да су од чести доиста живела, а то животиње не могу; да се цео начин живота и сви спољни утецаји, којима је једно и исто племе изложено, могу мењати и да се доиста мењају, што код животиња нема; напослетку, да једно исто племе може проћи кроз разне ступњеве умне културе и да то доиста и чини, код животиња пак то не бива. Ако је према томе делокруг човечји са тим утецајима много већи, него у животиња, неће бити против природних наука ни то, да је и разноликост његове спољашњости мање ограничена, него у животиња“.

Ми морамо свакако сматрати то разножавање људи са једне полазне тачке преко разних крајева земљиних, као постепено и полагано, да се климатични односаји нису на једанпут знатно промењили, јер је само тако могућа аклиматизација. „Ако прелази у друге климате бивају постепено и у дужем простору времена“, вели Пешел, „без сумње једно исто племе може у свакој зони земљиној живети. Јер нико не пориче, да је Инђанин чисте расе, било да је он из Бенгалије, или из Мадраса или из Синда или из ма којег места у својој жаркој домовини, порекла аријског као и стари становници Исланда, и да су непознати претци оба ова народа морали у заједничкој отаџбини живети. Сви етнолози слажу се у том, да урођеници Америке, изузимајући ваљда само Ескиме,

сачињавају једну расу и да се та једна раса навикла на разне климате од екваторног поларног круга до екватора и натраг до 50° ширине. Кинеза има на сибирској граници, где термометер пада зими на 40° R испод нуле, а и на острву Сингапури, које скоро дотиче екватор.

При том полаганом ширењу људском по земљи морају постати разлике међу појединим расама и народима под утицајем разних спољашњих односаја. Клима и сунце и данас утичу на боју кожину. Поједини делови тела ни код белих људи нису бели, има пегâ, младежева, сунцем опаљених места, које сасвим на негерску кожу наличи; шта више констатовало се више случајева, да је и код Европејаца читава кожа, и ако привремено, била угасита. Дакле, има могућности, да кожа поцрни, те се тако може претпоставити, да се у младо доба рода људског та могућност код данашњих не-белих народа услед утецаја климатичних односаја развила и трајном постала.

И на склоп лубањи и састав лица врло утичу климатичне и друге географске прилике, а највише храна, начин живота и умни развитак. Читав низ посматрања као да доказује, да племена, која живе на обалама и равницама, имају плоснатију, а брђани напротив високу, сведену лубању. Ирци, који су у 17. столећу истерани били из своје постојбине на морску обалу и тамо живели у врло јадним околностима, имају необично мали стас ружно лице, испале вилице, прчаст нос и велике јабучице. Истих обележја има и код других народа, који живе у бедном и некултивисаном стању, као код Бушмана и пристановника Нове Холандије и Фајерланда. Од Татара, које је походио Бајер, нека племена имају широко лице, велику очну кост и мали широк нос, друга пак узано, често дугачко лице са грдним често грбавим носом. Узрок том налази Бајер у разном начину живота: ова последња татарска племена настањена су, живе у уредним кућама, баве се осим сточарства и ратарством и вртарством, и хране се осим меса пшеницом и пиринцом; а она су друга племена номади, живе у нечистим кибиткама, а хране се само животињском храном.

Оназило се даље и то, да код људи, као год и код животиња нека телесна својства, која су постала из ма којих узрока, бивају често наследна; а трајна остају само онда, кад се кроз више генерација стичају само така индивидуа, која иста својства имају, и кад су спољни утецаји новољни за то, да се та својства одрже.

Сва та посматрања казују нам, како се могле развити разне расе. Сад су дабоме људске расе у главном константне, а промене, које и данас постају и трајне остају услед климе, начина живота и других спољашњих утисака, нису тако велике, као оне, из којих се расе образовале. А и код животиња се приметило, да се варијације једне врсте одавна образовале, да се тада на све стране ширале и стално постале и да су велике промене престале тек тада, кад су достигле природне границе. Према томе, као што Бајер говори: „здрав разум може усвојити, да је тип у првом низу генерација био промењивији, дакле, јаче су утицале на њега спољне прилике“. И тако би ми смели тврдити, да се процес диференцирања извршио још у прастаро доба рода људског, а промене типа човечјег, које ми још и сад опажамо при ступању у друге климатичне или ма које друге прилике, само су одјеци тога процеса.

Та испитивања не доказују, да се постанак разних људских раса од једне пра-расе мора из физиолошких узрока признати, *него само то, да се то може физиолошким путем протумачити. Дакле, да је могуће. А то је за нашу цељ довољно, јер ми сад можемо рећи: да библијско учење о јединству рода људског не стоји у опреци* **ни са једним сигурним** *резултатом научних испитивања; шта више много знање сродности у свима људским расама и одвећ илодни укрштаји њихови говоре одлучно за јединство врсте рода људског, а разлике не доказују 'прворбитности раса. „Немамо повода“*, вели Бајер, *„да мислимо, да су народи из руку природиних прворбитно разноликим изашли. Пре имамо повода претпоставити, да су они постали различитим утецајима климе, хране и друштвених околности“.* (Studien aus dem Gebiete der Naturwissenschaften. 1876. стр. 35.)

Али досадања разлагања још не побијају могућност, *да се сви људи изроднше од више, у главном једнаких парова.* Библијском учењу о пореклу људи из једног пара могло би се приговорити прво то, одкуда да се цела земља могла населити са једног средишта? Али и

сами они ученьаци, који као Вајц и Гибел, фактично не признају размножавање људи са једне средишне тачке, изричио признају могућност тога. *Тешкоће у том највеће би биле у јужном мору, на ипак велике сродности у говору, обичајима, причама и религији, које се налазе у Полинезији од сандвичких острва па све до Новог Селанда, не допуштају нам, да мислимо, да су ти острвљани разна порекла. У Америку могли су људи доћети најпре са севера преко берингског мореуза и острва алеутских, даље из јужне Азије преко гомиле острва у тихом океану; јер ма да су ови спотинама миљо далеко од јужне Америке, то има и данас случајева, да су лађе бачене тако далеко. И из Европе могли су некад досељеници доћи у Америку, као што су и Нормани у X. столећу досели преко Изланда и Гренланда на источну обалу Америке. Дакле, као што рекосмо, не да се никако доказати, да је насељење људско по земљи немогуће из једног средишта.*

Држи се да је немогуће још и ово, да су се потомци једног јединог људског пара могли у сразмерно тако кратком времену, које је по библији од потопа протекло, тако намножити, као што су данас. На то можемо овако одговорити, да је у старо доба пловење могло бити брже и без мање препрека, него што је у опште данас и да је и у последњим столећима у мање настањеним земљама бивало пловење услед повољних прилика веће, често огромно. (Bibel und Natur, стр. 502.) *У другој глави једној видећемо,*[1] *да је време, које је протекло од почетка ширења људи по земљи, могло бити дуже, него што се то по хронолошким подацима Ст. Завета обично узима.*

Напослетку покушало се да се закључи из неких реченица IV. гл. Битија, да и сам Мојсије — насупрот његовим другим тврдњама (Biblische Schöpfungsgeschichte, стр. 144.) — претпоставља егзистенцију и таких људи, који нису потомци Адама и Еве: наиме, он вели, да се братоубица Каин у оно време, кад Адам и Ева нису имали осим њега других потомака, бијао, да ће га остали људи убити, даље да је имао жену и да је град основао. Да би отклонили те неспоразуме, довољно је ово неколико примедаба. (Bibel und Natur, стр. 504.) *Књига Битија садржи из историје праотаџбине само наједнe фрагментарне белешке, те су с тога у њој поређани једно поред другог многи факти, који по хронологији врло раздалеко стоје. Ма да се непосредно за убијством Авеловим и бегством Каиновим говори о том, да се Каину син родио, да је град основао и по имену свога сина Енохом назвао, време братоубијства и бегства Каинова, и време подизања првог „града“, — где се у осталом и не мисли поштун град у данашњем смислу, него утврђено место пребивалишта, које се мало по мало развијало у град, — не казује се и могло је бити доста размакнуто. Жена пак Каинова или је с њим прогнана као Адамова, — јер књига Битија не каже, да овај осим Каина није имао друге деце, — или је тек доцније рођена сестра или синовица његова.* Таки брак да је морао бити у прва времена, ако су људи од једног пара потекли, увидео је већ Бл. Августин. А што Каин, бегајући из земље Едена, са стрепњом говори: „*Сваки, који ме нађе, убиће ме*“, то се из тога не сме још закључивати, да је он мислио, да су и други крајеви настањени били! *Биће да је он слутио креву освету, која ће се у потомству његова ота развити. Јер ако се он бојо, да ће га осим Едена познати као братоубицу, то он претпостављао, да је само једне људске породице, породице Адамове било и никоје друге, која са овом у свези не би стојала.* —

[1] Biblische Schöpfungsgeschichte, гл. XIII.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Његова Светост преузв. г. Патријарк српски Георгије**) полази 1. (13.) септембра о. г. у елегантије.

— (**Конференција у Ватикану.**) По новинарским вестима које долазе из Рима, намерава папа Лав XIII. да у скоро сазове у Ватикан конференцију на коју би позвао и источне патријархе и православне митрополите.

Посао конференције био би, да се саветује о модалитетима, под којима би могућих постало сједињење неримокатоличких цркава са римокатоличком, а разуме се, под понтификатом папиним.

Сам папа би изјавио конференцији, да за себе тражи (као папа), да буде признат врховним погларом свију, „сједињити имајућих се“, — цркава. За уздарје томе, дозволио би свима и свакоме, па и осигурао, да по својој милој вољи остану код свога језика, својих **догмата** и обреда.

Кад ове вести доведемо у свезу са папином овогодишњом посланицом „Praeclara gratulationis“, којој смо и ми већ посветили два последња чланка; кад те вести доведемо у свезу и са фике-идејом папиног јединства, којој папа заиста посвећује своју пуну енергију, — онда нам те вести могу изгледати потпуно вероватне. Само је још потпуније невероватан успех те конференције.

Но ипак и у самим овим вестима има неке интересантности. Јер по захтевању папином, којег ће изнети пред конференцију, и по уздарју, које ће јој стављати на расположење, можемо и опет јасно судити *колико је папи до његове понтификата, а колико до догмата*. Другим речима, колико је папству до Христа и цркве, а колико до папе и папске власти; колико до вечног спасења људи, а колико до што јаче силе и сјаге папске. На беле, да се и крај свега тога католички кругови надају успеху од акције, коју папа мисли делотворно започети замишљеном конференцијом.

Но папа би имајуће било да се ти кругови, за сад, целом својом снагом одупру црквеним реформама, које су нам опште опасне, а замишљене конференције да остане за време и прилике „беспослица“.

Та у „беспослици“ тек, могло би се и озбиљним круговима дозволити забављање са захтевима и уздарјем, које папа мисли изнети конференцији на пертрактацију.

Разоноћења сваком треба; ал сад, господо римска и латинска, није томе време! =

— (**Завештаји епископа Јеронима.**) Блаженопочивши епископ нишки Јероним, учинио је, као што саопштава „Мир“, ове завештаје:

1. *Своју велику тврдо озидану кућу у Нишу*, чија вредност износи до 30.000 динара, *за народну библиотеку*, којој је завештао и своју књижницу са новим кућним намештајем, који такође има знатне вредности;

2. *Друштву Св. Саве 1000 динара.*

3. *Друштву за сиротну и напуштену децу* у Београду *1000 динара.*

4. *Фонду великошколске омладине 1000 дин.*

5. *За установљење фонда у Шапцу*, месту рођења покојниковог, из кога ће се помагати ученице женских основних школа тамошњих, *1200 динара.*

6. *Матици Српској у Новом Саду* (Војводина), *1000 динара.*

7. *Православној српској Богословији у Рељеву* (Босна) *1200 динара.*

8. *Српској православној основној школи у Мостару* (Херцеговина), *1000 динара.*

9. *Српској православној Богословији на Цетињу* (Црна Гора), *1200 динара.*

10. *Српској православној Богословији у Призрену* (Стара Србија), *1200 динара.*

11. *Цркви Св. Пантелије* (крсно име покојниково) у Нишу, за набавку једног звона, *1200 дин.*

12. Сав новац из његове заоставштине, који од побројаних сума претече, да се њиме оснује *фонд, из кога ће се помагати сиротње ученице основних женских школа у Нишу.* У овај фонд ући ће и два лоза руског државног зајма и један лоз белгиски „Хонто“ са седам акција бродарског друштва. Овим фондом управљаће општина нишка, и не сме се употребити на други који циљ, већ само на онај ком је намењен.

За извршење тестамента именовао је покојник: прође архимандрита, а сада епископа нишког, госп. Инокентија, т. Стојана Бошковића, мин. у пензији, г. Милована Јанковића и г. Васу Мајаревића, чиновнике у пензији.

Ови завештаји сведоци су великог родољубља и узвишеног ума блаженопочившег епископа нишког *Јеронима*. Сведоче уједно и то, да је епископ Јероним био широких српских груди, и да му је „братство“ било: не „шупља фраза“, него највећа — дужност. Слава му!

— (**Г. протосинђел Герасим Петровић**) кад је именован за мандатара будимске дијецезе, добио је као професор богословије потребни допуст. Престао бити мандатар, повраћен је, на властиту молбу, на своје професорско место.

— (**Магистар богословије г. Добривој Бранковић**) постављен је *за катихету на карловачкој гимназији*. Г. Бранковић добио је степен магистра на богословском факултету у Атини.

— (**Прешли у православну веру.**) Јављају нам, да је на вел. Госпојину прешла гђа Јозефина Хорњак удата Кадвањ, Мађарица из Сентомаша, са своје две ћерке у нашу православну српску веру. Прелазни обред у нашу веру извршио је г. Зарија Станковић, парох новосадски, у св. чешејској цркви на

салашима. Као кум фунгирао је г. Коста Матић, бивши комесар полицајски у Сентомашу. Нека је срећно новим српским православним члановима!

— (У српску велику гимназију новосадску) уписало се до сад 320 ученика, а с тим бројем мораће се по свој прилици завршити даље уписивање, пошто се већи број ученика неће моћи сместити у просторијама гимназијским.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

— *Г. М. С. у Ш.* Хвала нам на братској понуди. Добићете. Поздрав.

— *Г. Љ. Р. у Б.* Задоцњено.

— *Г. М. Ј. С. у П.* Проповед ћемо задржати, песме вам враћамо.

— *Г. Ј. М. у Гр. П.* Пошљите што друго.

— *Г. П. Гл. у Д.* И сами сте погодили шта треба радити. Ако то не ускорити, лека другог не знамо ни ми.

— *Г. Г. И. В.* Кад би се скратило и понешто поправило, могло би ући.

— *Алитеографу.* Не може ући у „Српски Сион“. Чудимо се, да о томе нема ни речи у којем другом листу. Братско вам поздрављење.

— *Брату Стеви.* Рефлексије су задоцниле а „реч“ је брзо написана. Поздрав.

— *Г. В. М. Л. у Л.* употребићемо чим на ред дође.

— *Г. Ј. У. у М.* Хвала вам. Штампаћемо је на скоро. Преводите даље.

— *Г. М. Р у Д.* Вратићемо вам, ако хоћете, јер употребити не можемо.

— *Г. Љ. Б. у К.* Приликом састанка даћемо вам натраг на нестимичну исправку, пак ће се онда моћи штампати.

— *Г. Ј. С. у Бр.* Не треба се журити.

Како се приближује већ и IV. четврт годишња, а многи претплатници наши још нису послали претплату за овај лист ни за прве три четврти, то их молимо, да нам претплату дужну што пре пошљу, да им не би морали лист обуставити.

У **Новом Саду**, 27. августа 1894.

Администрација „Српског Сиона“.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 141 1—3

На упражњено *место учитељско* овим се расписује стечај. Избор ће се одржати 8. септембра по нашем календару. Плата је 300 фор. у готовом новцу, слободан стан, који се састоји из једне собе, једне кухиње и једног шпајза.

Захтева се да дотични по смислу закона буде оспособљен. У дужност му спада у цркви појати. Првенство имају они који се пре избора прикажу лично.

У *Шурјану*, 1894. године 19. августа.

Православни Школски Одбор.

СТЕЧАЈ. 144 1—2

Ради сталног попуњења *учитељског места*, овим се отвара стечај. Плата је следећа: За повторну школу 21 фор., од 1 пара (сада има 80 п.) 40 нов., 1 осмак жита, $^1/_2$ осмака кукуруза ситних, 3 сајтлика гра, 5 сајтлика вина; даље 6 ланаца добре земље, $^3/_4$ ланца ливаде, $^1/_2$ ланца конопљишта; од великог погреба 50, а од малог 25 нов., од венчанице 50 нов., — даље, стан са две собе, кујном, подрумом, шталом и 300□^{6} баштом; на земљу учитељ плаћа порез. Рок стечају до воздвижења ч. крста; молбенице треба слати на Павла Бернћа председника.

Вемен, Баразда, пошта у месту.

Месни Школски Одбор.

СТЕЧАЈ. 140 2—3

На упражњено *учитељско место у Илочцу* расписује се стечај.

Плата је у готовом новцу: 300 фор. а. вр., стан из 1 собе, коморе и бунара у дворишту, башта 1 јанац код учит. стана и 3 хвата дрва. — Учитељу у дужност припада све законом прописане по школ. уредби децу обучавати и повторну школу и перовођство вршити.

Од вел. укопа има 40 новч. а од малог 20 новч., од венчанице 40 новч.

Осим српског језика мора знати и мађарски. Рок стечаја излази 15. септембра т. г. када ће се и избор обавити.

Молбенице ваља упутити на школски одбор у Илочац (Ilocska, Bacsaújvegye, u. p. Lapáncsa.)

Из седнице срп. прав. црквено-школ. општине у *Илочцу* 14. августа 1894. држане.

Илија Тошковић перовођа. Марко Дреновац председник.

СТЕЧАЈ. 135 2—2

На упражњено место срп. вероисповедне *забавиље* овим се стечај расписује.

Плата је забавиље: 360 фор. са петогодишњим доплатцима, 99 фор. у име стана и огрева.

Рок стечају траје до 25. августа о. г.

У *Кумани* 9. августа 1894. године.

Школски Одбор.

ШКОЛСКА ОБЈАВА. 137 2—2

У сриску вишу девојачку школу примају се ученице 1., 2. и 3. септембра по нашем старом календару.

Свака ученица, која у ову школу ступити жели, има донети са собом школску сведоџбу првога реда од лањске школске године и у благајну црквене општине уплатити 1 форинту као уписну пристојбу и шест форинти школарине.

У први разред примају се ученице, које су IV. разред основне народне школе свршиле.

У *Сомбору*, 16. августа 1894.

Управа сриске више девојачке школе сомборске

СТЕЧАЈ. 128 3—3

Расписује се стечај на упражњено *учитељско место у Турском Бечеју* за 1—IV. разред срп. народ. вероисповедне школе.

Учитељска плата састоји се: у готовом новцу 420 ф. у име плате, 40 ф. за повторну школу, 25 ф. у име послуге и 4 јутра I. к. оране земље на коју учитељ сваковрсни порез плаћа. Осим тога пространи и врло удобан стан са баштом и зими огрев колико устреба.

Изабраном учитељу у дужност спада школ. уредбом прописане предмете предавати, у св. цркви појати и школску децу у појању обучавати.

Компетовати могу само они Срби учитељи, који су у Сомбору за учитеље оспособљени и који су потпуно вични мађарском језику.

Учитељ ће своју плату месечно у напред примати. Рок стечаја истиче на четири недеље од првог уврштења овога огласа.

Молбенице, које се имају на потписани одбор послати, после истеклог рока неће се узети у обзир.

Из одборске седнице Школског Одбора држане у *Т. Бечеју* (Török Becse, Torontál m.) 31. јула (12. августа) 1894.

Школски Одбор.

Ad бр. К 401/599 ex 1894. 127 3—3

ЕДИКТ.

Услед бракоразводне молбе Марије Савадиновић рођ. Фламковић из Даља против супруга јој Трифуна Савадиновић сада непознатог боравишта — овим се позива речени Трифун, да у року од 6 месеци, рачунајући од првог уврштења овог едикта у новине, конзисторији овој или сам лично престане или место садањег пребивања свога пријави, пошто ће се иначе против њега поведена бракоразводна парница и без њега окончати.

Из седнице архиђ. конзисторије, држане у *Карловцу* 22. јула (3. августа) 1894. год.

Архиђијецезална Конзисторија.

СТЕЧАЈ. 132 3—3

На суботичким салашима — Келебији — у нади на одобреље осн. шкема, расписује се овим стечај на *учитељско место* у сриској вероиспов. школи обосполној.

Плата учитељева је у готовом: 360 ф. и 20 фор. у име шк. послуге и за набавку шк. потреба и писаћег прибора, до 3 кат. јутра баште, која је засађена већ виноградом од најплеменитије лозе, и воћњаком од каламака најбоље врсте, осим тога пристојан стан у парави, огрев за школу и учитеља.

Пошто је жеља општине суботичке, да се деца обучавају и воћарству, виноградарству, пчеларству и другим струкама економије, то ће имати првенство они компетенти, који докажу, да су и у том вешти.

Рок стечају траје шест недеља од првог увртења овог стечаја у листу „Срп. Сиону“, и компетовати могу како мушки тако и женске, који имају законом прописану квалификацију.

Избрани учитељ наступиће своје звање 1 октобра о. г. од кога дана ће и плату примати

Из седнице м. Школ. Одбора држане у *Суботици* 8. (20.) августа 1894 године.

Ђорђе Гојковић, Др. П. Радић,
привр. перовођа. председнички заменик.

СТЕЧАЈ. 131 3—4

На упражњено *учитељско место у Товаришеву* (Бач-Бодрошка жупанија) овим се стечај расписује. Са истим местом скопчана је годишња плата од 400 ф. а. вр.; у име перовођства 30 фор. а. вр.; од погреба где позван буде 1 ф. а. вр. и зимски огрев (т. ј. сламе колико за школу и стан учитељев треба); осим тога слободан стан — састојећи се из две собе, једне кујне, коморе и штале са пространом баштом.

Изабрани учитељ предаваће у оним разредима, које му овомесни црк. школ. одбор дели. У дужност спада новоизабраном учитељу: при сваком богослужењу у цркви у левој певници појати, школску децу у црквеном пјењу обучавати, све школском уредбом прописане предмете у школи предавати и повторну школу држати.

У обзир се узимају само они компетенти, који су из мађарског језика испит положили; а првенство имаће они, који се и лично представе.

Примећује се, да ће изабрани учитељ, кроз једну годину дана у својству привременог учитеља служити а по томе од овомесне црк. шк. скупштине — ради потврде — главном Епарх. Школ. Одбору препоручен бити.

Рок пријаве траје до 4. (16.) септембра т. г., када ће се и избор обавити.

Из седнице црк. школ. скупштине у Товаришеву 1. (13.) августа 1894. год. држане.

Ненад Загорчић, Јован Стаповић,
перовођа. председник.

С. Б. 29. 1894. год. 134 3—3

С Т Е Ч А Ј.

На основу решења слав. епарх. шк. одбора бр. 184. 1894. год. из скупштинске седнице држане у Араду 7. (19.) августа о. г. овим се ради попуњења *учитељског места* на вероисповедној срп. мешовитој школи, у виутрењој вароши *старом Араду*, стечај расписује.

Од компетената тражи се, да имају учитељско оспособљење за срп. нар. школе и за мађарско предавање. — Учитељу спадаће у дужност, све предмете означене у висок. школ. уредби, и наставном плану прописане, у редов. шк. часовима предавати, у цркви са децом при сваком Богослужењу присуствовати, и појати, а у једној певници појачке дужности отправљати, за коју дужност, ако буде изабрани учитељ одарен и вешт појач, биће осим учитељске плате, за свој труд награђен.

Систем. учитељска плата је на годину у готовом новцу 500 фор.

У име фамизијалука 30 фор.

За шкриптористикум 3 фор. 50 новч.

У име стапарине на годину 150 фор., које ће све у месечним оброцима у напред из општ. благајне уредно примати.

При погребу, где буде позват, добија 1 ф., а од завештаних парастоса, по уређењу и завештању; даље уживаће пет јутара и 1315 фати катастр. измерене, добре оране земље, на два места лежећу, на коју учитељ ће сав порез плаћати. — За своју потребу добиће четир фата тврдих дрва, а за грејање школе по потреби.

Рок стечају траје шест недеља, од дана првог уврштења овог стечаја. Молбенице имају се упутити на председништво ове општине.

Првенство имаће најбоље класификовани учитељи и сомборски приправници.

Из скупштинске седнице држане у *Араду* 7. (19.) августа 1894.

Стеван Поповић, општ. перовођа. Д. от Продановић, председник.

Ad бр. К. 493./321. ex 1894.

С Т Е Ч А Ј. 139 2—3

На упражњено *парохијско место* IV. разреда *у Баноштору* расписује се овим стечај.

Са оним местом скопчана је следећа дотација: од срп. прав. црк. општине баноштарске 200 фор., из јерарх. фонда у име донуше парохове дотације 200 фор. и у име сесијоналне отштете припомоћ од 200 фор. годишњих.

Компетенти имају поднети своје ваљано устројене молбенице овој конзисторији, путем својим, најдаље до 15. (27.) септембра 1894.

Из седнице архидијецезалне конзисторије, држане у *Карловци* 22. јула (3. августа) 1894.

Архидијецезална конзисторија.

ШКОЛСКА ОБЈАВА. 138 2—2

У српској учитељској школи Сомборској започеће се школска 1894/5. година 1. септембра. У смислу наредбе Високосл. Школског Савета течај школски траје четири године.

Понављање испита држаће се 30. и 31. августа. Уписиваће ученика биће 1., 2. и 3. септембра.

У учитељску школу примају се:

а) за приправнике младиће православне вере, здраве телом и духом, смерне и благе нарави, који су петнајесту годину навршили и четврти гимназијални, четврти реални или четврти разред грађанске школе бар с довољним успехом свршили.

б) за приправнице примају се Српкиње православне вере, које су четрнаесту годину живота навршиле и IV. разред српске више девојачке школе с добрим успехом свршиле, а при том су здраве и примерног моралног владања.

Један и други имају пријемни испит из словеначког читања, молитава, из рачуна и малог црквеног појања овде с добрим успехом положити. — Ученици и ученице из школа, где се не учи српски језик, полажу још пријамни испит из срп. језика, а они који немају оцену из мађарског језика, показати имају, да знају мађарски читати.

Сваки, који у овај завод ступити жели, дужан је са собом донети крштено писмо, лекарску сведочбу о добром здрављу и сведочбу о свршеним горенаведеним или вишим школским разредима.

Они, који су пре једне или више година школу оставили, морају донети са собом сведочбу свога пароха о моралном и религиозном владању свом.

Женске имају још неизоставно донети писмену изјаву својих родитеља или добротвора, да ће их они за време бављења њиховог у учитељској школи издржавати, — на којој мора бити и потврђење местне политичне власти, да су дотични дошта у стању своју обвезу испунити.

Стан и храна само се у приватним кућама, са знањем и одобрењем управитељевим или по препоруци овога, погодити може.

У *Сомбору*, 15. августа 1894.

Н. Ђ. Вукићевић, српске учитељске школе Сомборске управитељ.

К. бр. 448. 1894. С Т Е Ч А Ј. 146 1—3

На *парох. место* у *Тарашу* овим се отвара стечај.

Стеченици имају своје инструјиране молбенице путем својих предпостављених власти до 15. септембра т. г. потписаној конзисторији поднети.

Из конс. седнице, држане у Темишвару 25. јула 1894. год.

Епарх. Конзисторија Темишварска.

Бр. 75. ex 1894. СТЕЧАЈ. 145 1—3

Ради сталног попуњења *учитељског места* у *Рац-Алмашу*, овим се стечај расписује.

Плата је из разних извора на 300 фор. подигнута; окром тога ужива учитељ слободан стан, а имаће и штолярног прихода до 12 фор.

Изабраном спадаће у дужност окром свакидашње наставе у цркви појати и децу у појању обучавати, као и у црквено-општинским седницама перо водити.

Просиоци — који само оспособљени учитељи бити могу — имају своје као што треба инструиране молбенице до 1. окт. по нашем, потписаном приносити.

У *Рац-Алмашу*, (Ráczalmás, Fehér m.) 23. авг. 1894.

Јереј Георгије Јанковић,
парох, председник и школски управитељ.

СТЕЧАЈ. 129 3—3

Усљед решења слав. С. Ш. Одбора од 3. августа ове год. број 22. овим се расписује стечај ради сталног попуњења *учитељског места* на српској вероисповједној школи у *Кечи* (Torontal megye).

Плата је 200 ф., 26 киб. жита, 5 киб. кукуруза у зрну, 4 ланца ораће земље на коју учитељ не плаћа порез, стан од једне собе и кујне.

Изабрани учитељ имаће све прописане школ. дужности обављати, у цркви појати, школ. децу појању обучавати, и перо у општинским седницама водити.

Комитовати могу са уредно снабдевеним молбеницама само способни учитељи са положеним испитом и из мађарског језика на ово учитељско место.

Рок пријаве траје до 29. августа по нашем к. о. г., у који ће се дан избор обавити.

У *Кечи*, 5. августа 1894.

Иса Амиџић, прив. учитељ и перовођа. Ђорђе Арађан, председник.

Јавно признање. 130 2—3

Долепотписана српско-православна црквена општина, наручила је за своју цркву код госп. *Петра Николића*, трговца у Загребу, иконе за иконостас, па му ми са наше стране овиме изјављујемо, да смо, што се тиче рада, потпуно задовољни, не само у солидности и слагању боја, него и у томе што иконе сасвим одговарају православноме стилу и — за то му остајемо увијек признатели.

Српско-правосл. црквена општина.

У Отешићу, 15. јула 1894.

Григорије Стојисављевић, парох и прота.
Томо Катић, Глишо Тривуновић, тутори.

СТЕЧАЈ. 143 1—2

Српско-православна црквено школска општина *бајшанска* отвара стечај на *место учитеља* на својој четвороразредној школи.

Плата је учитељска 18 ланаца ораће земље на коју учитељ порез плаћа. Од исте је дужан сваке године остављати за угар 4 ланца. Даље од сваког брачног пара добија по 1 ф. Свега је 80 брачних парова. Од погреба где буде позван 50 нов., и слободан стан са вртом.

Изабраном спадаће у дужност осим школске дужности у цркви појати, перовођство водити и поштарну школу држати и треба да је подпуно оспособљен у смислу постојећих закона и уредаба са обзиром на предавање и мађарског језика.

Рок пријаве је до 20. септембра. Првенство имају, који се лично претставе.

У *Бајши*, 17. августа 1894.

Сима Бранков, председник.

Бр. 242./563. КОНКУРС. 133 2—3

Ради попуњења упражњене парохије *Мошорске* са платом VI. класе отвара се овим конкурс с тим додатком, да половина свију прихода парохијалних од 5. маја 1894. за годину дана у смислу §. 26. I. кр. рескр. од 1868. год. удови почившег пароха припада.

Просиоци имају своје сведоџбама инструиране молбенице са штемплом од 50 кр. снабдевене за 4 недеље дана од првог извршења овога конкурса у „Српски Сион“ конзисторијуму овом поднети.

Из седнице Конзисторијума Епархије Будимске, у Сентандреји 8. августа 1894. држане.

Конзисторијум Епархије Будимске.

48 10—10

КУРС
ЗА ЈЕДНОГОДИШЊЕ ДОБРОВОЉЦЕ
У СУБОТИЦИ.

Они младићи који нису свршили средње школе и немају *испита зрелости*, који би морали код војске **три** године служити, *могу добити дозволу* да **једну** годину као добровољци служе, али морају пријамни испит пред главним заповедништвом војеним положити.

За овај испит може се у моме заводу спремити. Од мојих ученика многи су већ добили дозволу за полагање испита, многи су исти положили, њихово време у војсци одслужили и сада су *официри у резерви* а многи сада у војсци служе.

Ко би се желио у моме заводу спремити за испит, нека се изволи на мене обратити, где ће опширно упутство добити.

Приправници не могу бити млађи од 17, као ни старији од 20 година.

Леополд Ландесман

Ad бр. К. 470/398 ex 1894. 126 3—3

Е Д И К Т.

Услед бракоразводне молбе Јована Станишића из Вогња против супруге му Марије рођ. Црнобарац сада непознатог боравишта — позива се овим речена Марија, да у року од 6 месеци, рачунајући од првог увршћења едикта овог у новине, конзисторији овој или сама лично предстане, или место себе пребивања свога пријави, пошто ће се иначе против ње поведена бракоразводна парница и без ње окончати.

Из седнице архид. конзисторије, држане у *Карловци* 22. јула (3. августа) 1894. г.

Архидијецезална Конзисторија.

Ad К. 145 ex 1894.

С Т Е Ч А Ј. 142 1—3

Расписује се стечај на *место личног помоћника* пароху у *Вилову*, са уживањем половине свију с парохијом том скопчаних прихода.

Компетенти имају своје добро инструјиране молбенице до 18. (30.) сент. 1894. потписаној конзисторији поднети.

У *Новом Саду*, 22. авг. (3 сент 1894.

Конзисторија Епархије Бачке.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 148 1—2

Српска православна црквена општина у *Стејановцима* на основу закључка црквене скупштине расписује овим дражбу на мањак ради оправка цркве и торња, који се бакром покрити има. Цео прорачун износи 2591 фор. 92 нов. а. вр.

а.) зидарско-тежачка радња . 156 ф. 60 н.
б.) кроваречка радња . . . 202 ф. 51 н.
в.) Столарска радња . . . . 140 ф. — н.
г.) Ковачка радња . . . . . 81 ф. 50 н.
д.) Лимарска радња . . . . 743 ф. 40 н.
ђ.) Мазаљска радња . . . . 42 ф. — н.
е.) Тесарска радња . . . . 1225 ф. 84 н.

Лицитанти имају пре дражбе 10% од горње своте у име пишмањлука положити.

Општина задржава себи право поверења према подузимачу.

Ближи услови могу се дознати код председништва.

Дражба ће се одржати 8 (20.) сентембра о. г. у 2 сата после подне.

У *Стејановцима*, 17. августа 1894.

Председништво.

Р а д и з н а њ а. 147 1—3

Јављам пречасној г. г. свештеницима, црквеним општинама и свима поштованим досадањим мушторијама, да сам радњу иза пок. мога мужа Милутина Соколовића, даље наставила, те их молим, да ми и на даље укажу част својим наруџбинама, а ја их уверавам, да ће исто тако добро бити послужени, као и за живота мога мужа. Број одела и одежда остаће исто тако добар као што и до сад беше, јер момак, који већ седам година ради код нас као кројач, остаје и на даље у мојој радњи.

С особитим поштовањем

М. Соколовићка.

ЛУДВИГ ТАУШ

позлатарски атеље за српску православну црквену уметност

у Новом Саду, дунавска улица код „Златног крста“

Препоручујем се сл црквеним општинама за украшавање српских православних цркава. Особито стављам на знање, да имам са свим готова позлаћена и мраморисана **Владичина и матере Божије два Трона** које желим због места јефтино продати.

Даље имам на мом сложишту готових **рипида** од месинга (галвански и жеженим златом позлаћени), од кина и алпака сребра, древених и од лима, **крстова** за часне трпезе, **чирака** и **кандила** од разног метала, и **чирака** од дрвета, **полијелеја** од стакла, дрвета и бронзе од 6—48 свећа, **икона** на платну и лиму, и сваке врсте рамова. 79 6—6

СРПСКА МАНАСТИРСКА ШТАМПАРИЈА У НОВОМ САДУ

ИЗДАЈЕ ЗА 1895. ГОДИНУ

ВЕЛИКИ ИЛУСТРОВАН КАЛЕНДАР

ПОД НАСЛОВОМ

КАЛЕНДАР МАНАСТИРСКЕ ШТАМПАРИЈЕ.

У календару овоме, осим календарског дела, у коме ће бити објашњени сви: **господњи, богородични и заповедни светитељски празници**, биће — крај многих интересантних података, чланака разне струке од познатих и признатих књижевника наших, здраве садржине и за народ наш удешене, јер је управи штампарије ове смер, да народу српском по јефтине новце даде књигу, која ће га религиозном раном задојити, поучити и здравом забавом забавити.

У календару ће бити ови чланци: **Јован Златоусти** од проте Јована Вучковића; **Срби свеци** од М.; **Сан је лажа а Бог је истина** од С. М.; **На крају другог живота** приповетка Симе Матавуља; **Искрена реч нашим земљоделцима** од Д.; **Реч-две о српским сватовима** од Ђуре Страјића; **Српска народна имена** од Тих. Остојића; **Поуке из пчеларства** од Јована Живановића; **Правне поуке** од др Милана А. Ћирића; **Статистички податци о Србима** скупио Тих. Остојић.

Слике ће бити у календару овоме ове: **Свети Јован Златоусти**, слике Срба светаца: **Симеон мироточиви** (Стеван Немања); **Стеван првовенчани**; **Стеван Дечански**; **Цар Урош**; **Кнез Лазар**; **Максим владика**; све од академ. сликара Уроша Предића; и слике академ. сликара Ђорђа Крстића: **Св. Никола** и св. апостоли: **Петар** и **Павле**.

Цена календару ће бити 40 новч

Растуривачи ће добити уобичајени рабат.

У *Новом Саду*, 24. августа 1894. год.

УПРАВА СРПСКЕ МАНАСТИРСКЕ ШТАМПАРИЈЕ.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уреднишгву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

Год. IV. Број 36.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 4. септембра 1894.

СВЕТО МИРО.

По црквеним правилима, или боље рећи по црквеним традицијама, свака самостална црква има право те може приготовљавати св. миро. Тако, на пример, свака поједина од источних патријаршија — Цариградска, Јерусалимска, Антиохијска и Александријска — засебно приготовљава св. миро за потчињене хришћане. Руска и Румунска црква такођер засебице приправљају св. миро.* Имају право на то и Јеладска црква и српске цркве у Србији и Црној Гори, али га не приправљају, јер приготовљавање св. мира скупо стаје. Оне га добијају од цариградске патријаршије уз извесну награду. Као што знамо, српска црногорска црква добија по одавно св. миро од руске цркве. Те тако нема места тврдњи, као да св. миро приправљ а и раздаје само један црквени центар.

Приготовљавање св. мира у православној цркви је од големе важности, а то је сасвим поњатно, јер се кроз помазање св. миром саопштава благодат св. Духа оном лицу, које се крштава или сједињава с православном црквом. Св. миро било је познато још у старозаветној цркви; њиме су се помазивале скиније и све утвари за богослужење, а тако исто помазивали су се њиме цареви, првосвештеници и свештеници. Код Јудеја се миро правило од смирне, мирисаве сиоле, трстике, касије (александријски лист) и древног уља. Израиљски народ је то миро сматрао за светињу, и нико се, под страхом смртне казне, није усудио, да прави такву смесу, па да је употребљава на што друго. Тако се исто и у новозаветној цркви, почев од самог апостолског доба, (по сведочанству св. Дионисија Ареопагита, ученика св. апостола Павла), св. миро правило од мирисавих ствари, за знак благодатних дарова св. Духа, који су се добијали миропомазањем.

* Тако исто и српска у митрополији карловачкој. Ур.

У прећашња времена, у Грчкој и Руској цркви не беше опредељена количина тих миомиришних ствари, од којих се правило св. миро. Употребљавале су се обично домаће ствари. Из неких старих рукописа се види, да се у прећашњим вековима употребљавало око 50 ствари за прављење св. мира. За Катарине II. скраћен је у Русији број тих ствари на 25. Данас се пак у Русији употребљавају ове ствари за прављење св. мира: на 20 пуда (320 килограма, јер 1 пуд износи 16 клг.) дреновога уља неће се 2 пуда (32 киле) стиракса (Styrax calam = сок од неког мирисавог дрвета), тамјана (простог, белог и црвеног), мастике, сандарака (Sandarac), ружичног цвета, босилька, белог љубичиног корена, нибирског корена (Radix zingiberis), иријског корена (Rad. iris florent.), калоанског корена (Radix galangae), кардоманског корена (Sem. cardaman), перувианског балзама (Bals. peruvian), терпентинског венецијанског балзама (Terebinthin venet.), мушкатног уља (ol. unc. moschat.), бергамотог уља (ol bergamattae), лимунова уља (ol citri), лавандулоног уља (ol. lavandulae), каранфиловог уља (ol. caryaphillon), уља од богородичне траве, розмариновог уља (ol. rosmarin), лигнироднова уља (ol. ligni Rhodii), ружичног уља (ol. rosarum), канеленова уља (ol. cinamam), мајоранова уља (ol. majoranae) и уља од поморанџе (ol. aurantior). Сем тога, за варење мира употребљава се бело лисабонско вино, но оно не улази баш у састав св. мира, већ се употребљава, да се за време варења мира препречи, да миро неби кипило, или да се неби уља и друге ствари исушиле.

У Русији се у данашње време вари миро само у два града, Москви и Кијеву. Но оно се може варити и у другим градовима, и у другим митрополијама. Кијев снабдева са св. миром све јужне руске епархије. Казани (котлови), у којима се вари св. миро, у Русији су од сребра и изнутра позлаћени. Такође су и сви сасуди, у којима се чува св. миро, од сребра и позлаћени.

Већ од крстопоклоне недеље, уз часни пост, приправљају се ствари, које су нужне за варење св. мира. У понедељак страсне седмице налазе се већ све ствари у палати, где се вари св. миро, а сутра дан се порано почиње варити. Митрополит шкропи св. водом ствари и сребрне котлове, у које се по том мећу ствари. Затим сам митрополит ложи ватру под котлове и започиње да чита еванђеље, које после продужи свештенство. Докле год се вари св. миро, читају се непрестано еванђелија. На велики уторак се улива вино и варење се наставља и у среду. Тако сварено миро се улева у нарочите сребрне сасуде, а кад се стине, улевају се у њ' мирисна уља. Међу тима судовима се налази „алавастар“ с прељеосвећеним св. миром.

На вел. четвртак митрополит, праћен брујањем звона и појањем успенскога тропара, улази у палату, где је миро, а пошто ту окади „алавастар“ и друге сасуде, даје их свештенству и иде у цркву, па „алавастар“ постави на жртвеник а друге сасуде око њега. При пренашању сасудâ поје се Духовски тропар. О великом входу износи се „алавастар“ и други сасади из олтара пред св. дарима, па се алавастар поставља на престолу, а сасуди унаоколо сваки на своје место. После освећења часних дарова, сасуди се отварају и при узгласу „и да кѣдѣтъ милости великагѡ Бога“ итд. митрополит у тринут благосиља сваки сасуд. После тога се прочита молитва, одређена за освећење св. мира; прочита се са сагнутом главом и друга тајна молитва, после које митрополит по ново благосиља св. миро тринут и сасуди се затварају. После црквене службе носи се освећено миро, уз појање 44. псалма, у посебну одају, одакле се разашиље потчињеним црквама. Ето то је церемонија варења св. мира у Русији

Св. миро се не вари сваке године, него само тада, кад се појави потреба т. ј. кад нестане старога.

У Варажднну.

С бугарског превео **Л. Богдановић.**

ЕКСОРТАЦИЈА

У НЕДЕЉУ „РАСЛАБЉЕНОГ“.

Јов. 5., 1—17.

Говорио пред четири горња разреда срп. вел. гимназије карловачке **Максим Вујић**, богослов.

Кад год би био велик празник јудејски, скупљао се народ у седиште свога јавног живота у Јерусалим. Ту је као целина, као народ давао израза и свом религиозном уверењу, ту је манифестовао своју веру у заједничком богослужењу.

И данашње св. еванђеље говори, како је био велик јудејски празник, када је Христос ишао у Јерусалим, да и сам проведе тај празник у великом граду божјем.

Кад год се Христос на оваковим зборовима појављивао и пред силним светом чуда чинио, придобијао је за себе мноштво присталица. Тако је то и овога пута било, и сада се народ чуду чудно, само су старешине јудејске почеле гунђати и бунити се против Христа буквално тумачећи закон, који је бранио радити у дан суботни, који, у погледу свечења, одговара нашој недељи.

Пошто је Христос у Кани Галилејској исцелио сина једног царског службеника, пође у Јерусалим на велик празник јудејски. Код Јерусалима, на једној капији истога града, била је бања, која се звала овчијом или с тога, што су у њој прали оне овце, које су биле одређене на жртву или — по другом тумачењу — с тога, што је ту био овчији трг. Бања ова била је чувена са своје лековите воде, која је, по тумачењу црквом признатих тумача, символичка слика оног лечења душâ, које сваки хришћанин добија крштењем. — Чудновато је само то, што је вода у овој бањи имала ту благотворну моћ на болеснике само, када је вина сила узмути. Па, пошто то није свагда било, то су морали болесници те тренутке чекати у близини воде, а наиме у оних пет тремона, о којима и данашње еванђеље говори. Па ни онда није ова вода лечила сваког, већ само оног, који после узмућења први у њу уђе. Овде хоће тумачи цркве да упореде ову бању са црквом хришћанском, те вели, да бања не лечи сваког, не лечи увек, а бања хришћанског крштења спасава сваког, који „верује и крети се“.

И болесник онај, о коме данашње еванђеље говори, имао је тврду веру, те га је она и избавила тешке болести, коју је 38 година патио. — Када је Христос у овчију бању дошао, запитаће баш овог болесника, да ли жели да оздрави. Што је баш овог, „жилами“ раслабљеног, Христос овако запитао, било је с тога, што је Христос видео, да овај болесник има вере и наде у Бога, па је и осталом свету хтео да покаже, колика је стадност и вера овог болесника, и да ће Бог онима помоћи, који се у Њега уздају. — На питање Христово, болесник — наравно — одговори, да би желео оздравити, а да нема ни сродника, нит икога свога, ко би се смиловао на њ, да га спусти у воду, када се ова помути, а док он стигне, други већ сиђе пре њега у воду и оздрави. Ове речи су, с' једне стране, знак тадање велике покварености и немилосрђа јудејског а с друге опет јесу знак велике наде и поуздања, постојаности и вере болесникове. Поврај тога болесник се није смео ни усудити, да у Христа замоли помоћи, но Христос му ипак рекне, да устане, узме постељу, на којој лежи и да иде.

Ове речи Спасителеве хоће да означе ону свемоћ, којом је Христос располагао на земљи; хоће да кажу, да је Бог Господар целе природе. — На силне и моћне речи божје, болесник одмах оздрави и узев свој одар, пође. Ово чудо задивило је сав присутни народ, само се старешине јудејске нису могле покренути, да верују, они почеше гунђати, да је Христос прекршио закон, када је овог болесника баш у суботу исцелио. Не смејући ово самом Христу у очи рећи, почеше корети исцељеног, да не ваља да носи одар суботом, када је забрањено радити. — Таким софизмима и буквалним тумачењем закона хтедоше они смисао истога да извргну, јер закон, и ако брани радити суботом, не брани старати се о преким потребама, а још мање брани вршење дела милости.

А болесник им одговори: „онај, што ме излечи, он ми рече, узми одар свој и ходи“. Старешине га и даље питаху за Христа, но он им није могао одговорити, ко га је исцелио, јер се Христос одмах оданде уклонио. Исус није хтео да слуша хвале онога излеченог, те се уклонио с тог места, а тиме учинио крај и гунђању старешинâ. Но касније се Христос ипак састао са

исцељеним у храму, те му рече: „сад си здрав, више не греши, да ти не буде горе“. Ове речи дају нам основа, да 38-годишњу болест сматрамо као праведну казну за грехе, које је овај спромах пре болести учинио. Христос му дакле вели, да више не греши, да не би допао оних згрозних мука, које грешници у аду трпе. Сада је тек исцељени спромах свога Избавитеља хвално и јавно говорио, да га је Христос исцелио.

Данашње еванђеље учи нас, да онај који тврдо верује и стално се нада, тај се спасава. Ми ћемо се спасти, ако угодимо Богу, а „без вере не можемо угодити Богу“, вели апостол. Пре свега, дакле, вере морамо имати, ако желимо спаса. — А шта је вера? Кад ми верујемо? Вера је по речима ап. Павла тврдо очекивање онога, чему се надамо, и доказивање онога, што не видимо. (Јевр. гл. 11. ст. 1.) Вера је дакле ствар срца и воље, јер и св. писмо вели, да „срцем вјерујетсја в правду“. (Рим. гл. 10. ст. 6.) Кад испуњавамо законе божје и писане, и кад слушамо оног судију и саветника, који је у нама, кад држимо, да постоји Онај, кога не видимо, већ само осећамо, ето, онда верујемо, онда имамо вере.

Нит су сви људи једнаки, нит сви прети на руци, а „кол'ко људи, толико и ћуди“, „quot capita, tot sensus“, па тако је и са вером. И она је код разних лица разна; није једнака, и она може бити лична, индивидуална. Може бити слаба, а може и јака. — А какву веру ми треба да имамо, какву тражи од нас Онај, који је садржина и предмет наше вере? Вера наша нека је стална као камен; верујмо тако, да се и гора, кад јој кажемо, да се крене, мора кренути, јер је велика вера наша, да ће се заиста покренути. Вера наша мора имати садржине, мора бити потпуна; а биће такова, кад будемо свим срцем и свом душом својом тврдо уверени, да има Онога, који заповеда целим овим светом, кога и у себи у својој савести осећамо, чију помоћ неки тек онда траже, када их греси на ивицу пропасти доведу. Или зар неће и онај суровн мрнар, који можда није ни завирио по читаве године у цркву, у часу највеће опасности, скрушена срца на колена пасти и очима тражити помоћи и спаса од горе? Или зар неће и најокорелији зликовац, бар једаред у свом животу, осетити грижу савести?

Вера наша треба да је прожета љубављу, јер св. апостол Јаков вели: „вера без дела мртва је“. Дела љубави су управо печат и доказ наше вере. Без дела љубави, ми, и ако верујемо, остаћемо хладни, остаћемо као сенке, које се крећу, ал' живота немају, јер немају љубави, а љубав је живот, љубав је вечна, по речима св. писма „љубов николиже отпадајет“.

Ето така је била вера оног болесника, така треба да је и наша. Но ми имамо и ближих примера. Када је посланик једне велике силе запитао енглеску краљицу, шта одржава Енглеску у такој снази и сили, а она му простом укаже на дивно увезану књигу на столу. То је било св. еванђеље! То исто можемо рећи и за Русију. А колика-ли је тек вера нашег народа?! Заиста достојна, да јој се велики народи поклоне. Поред оволико недаћа, само нас је така вера могла спасти и у животу одржати. Та шта је Сцевола, према Обилићу, шта-ли Јан Хус према оним Србима, који на коцу мирно издисаху, ал' вере своје не дадоше? А ту веру своју записали смо крвљу својом, од Косова до данас, на сваки лист наше повеснице.

Но вера, и ако треба да је тврда и стална, не сме прећи у фанатизам, она мора бити спојена са знањем, јер „вера без знања води фанатизму, а знање без вере води суровости“.

Ко дакле има тврду и сталну веру, тај ће се спасти, па и ако ушчека, нпак ће се спасти, јер „који претрпи до конца, тај ће спасен бити“; или као што и наша пословица вели: „трпи, спасен“. А ко нема вере, неће се спасти, јер вера је извор спасења.

Речено је, да ће се и онај спасти, који се нада, који има наде. А шта је то нада? Каква она треба да буде? По учењу цркве: „нада је непоколебимо уздање у Бога, које је дано срцу човечјем, да не би очајавао у благодат божју.“ (Прав. Исп. П. део, стр. 70—79.). А да нада заиста спасава, доказује ап. Павле, у посланици Римљанима (гл. 8. ст. 24.), кад вели, да „се надом спасосмо“.

Хришћанска нада је онај благи мелем душе, који као јутарња роса пада на ране душевне и лечи их. Ко има наде, тај верује, а ко верује, спасава се. Одузмите неком и благо и пријатеље, и све што је земаљско, па чак и здравље, а оставите му наду, и он ће живети, јер је и богат, и здрав и срећан и задовољан, кад има наде. Велики немачки песник (Гете) вели: „нада је друга душа паћенику“, а наш Змај нас овако

храбри: „у нади живи, у нади ради, њоме се нати, њоме слади“.

Нада наша мора лазити своју мету у Богу, а не у људима, јер „не надѣйтеся на князи, и сыни человѣческія, въ нихже нѣсть спасенія“ (пс. 145. 3.), а још мање у мртвим стварима, које су „дѣла рукъ человѣческихъ“ и које као такове „очи имутъ и не узрятъ, уста имутъ и не возглаголютъ, ниже бо есть духъ во устѣхъ ихъ“. А у Бога су и наши стари и наши претци полагали своје наде по речима псалмопевца: „на тя уповаша отцы наши, уповаша и избавилъ еси ихъ“, (пс. 21. 4.) и заиста их је избавио. А баш ти наши претци и стари имали су горко да искусе, како је промењива и нестална нада на људе, јер су и људи промењиви и нестални. Наша нада мора бити стална, као оног раслабљеног, који је 38 година полагао наду у Бога, а не у људе, јер сам вели „человѣка не имам“. Така треба да је наша нада, јер такова нада не само да спасава, већ и напој души нада као мајска роса.

Хришћанска нада се најјасније изражава у молитви, која је одећа, или оквир, спољашњи израз наше наде. А да је молитва нужна и да ће помоћи, говори нам сам Спаситељ: „просите и дастся вамъ, толците и отверзется вамъ“, а учи нас и пример Спаситељев, који се свагда молаше Оцу свом небеском и нама остави ону ненадмашну, а најпростију и најслађу молитву: „Оче наш“. А може нас поучити и лепи пример наших старих, који су сваки посао молитвом почињали; па ни данас ваљда нема Србина, који би начео хлебац, а да га не прекрсти.

Молитва је побожан разговор душе наше с Богом. У молитви ми или прослављамо Бога, или Му благодаримо, или просимо у Њега, било земаљских потребâ, било вечних благâ. Молитва се исказује као спољашњи акт и као унутарње расположење наше душе; и само је онда савршена и Богу угодна, када се и у спољашњим знацима исказује, и када су ти знаци прави отсјај душевног расположења. Јер, каква би то молитва била, коју уста говоре, а срце не осећа. Који се тако моле, те Христос осуђује говорећи: „приближују ми се устма својима, а срце њихово далеко је од мене“. — Наша молитва не сме бити такова, већ мора да извире из срца чиста, мора да је душа говори, њу не мора нико чути ни видети, њу мора човек осећати као благу моћ, која му душу миљем обасипа. Колико сласти, мира и утехе човек осећа после таке молитве? Као што је цвеће после благе пролетње кишице свеже, тако се и човек после топле молитве освежи, разведри, постане живахнији и утешнији. Па нека никог свог на овом свету нема, нека је сиромах, нека је и болестан, ипак ће га молитва сачувати, да не падне у очајање.

Таква треба да је наша молитва, а плод њен изостати неће, јер је Бог милостив и штедар, па ће нам помоћи, кад Му се молимо „духом и истином“. Молимо Му се дакле и прослављајмо Га, једнога у Тројици: Оца, Сина и св. Духа Амин.

СВЕТИ АПОСТОЛ И ЕВАНЂЕЛИСТ ЈОВАН БОГОСЛОВ.

Родитељи Јована Богослова и његов живот до призвања ка Христу.

Свети апостол и еванђелист Јован Богослов, млађи брат апостола Јакова, родио се у Витсаиди од Зеведеја и Саломије. (Мат. IV. 21. XXVII. 56.)

Родитељи Јована Богослова одликоваху се особитом побожношћу. Зеведеј је показао редак пример оданости к' Промислу, када је без роптања отпустио своју децу призвању Господа и остао сам са својим служитељима (Мат. IV. 21. Марк. I. 20). Саломија беше свим срцем предана царству Месијином, и ако је погрешила била у суђењу о њему (Мат. XX., 20); обраћена Господем, она му служаше највећом ѵрдношћу, заједно са осталим побожним женама и није Га напустила ни на самоме крсту (Марк. XV., 40. XVI., 1).

Под кровом ове побожне породице, у мирном труду око риболовства, сачувала се чиста и беспорочна душа Јованова, а срце се његово припремаше да прими љубав Христову.

Осим тога, по сведочанству неких црквених писаца, а сагласно са учењем древне цркве, може се слободно тврдити, да је Апостол Јован на извесно време пре призвања к' Христу, био последователь и ученик другог великог Јована Пре-

тече и Кретитеља Христовог. По дивном паређењу Промисла, Апостол љубави имао се образовати код строгог обличитеља јудејске покварености и проповедника покајања, пророка Новога Завета — код последњег и највећег пророка Старозаветнога.

Призвање св. Апостола у апостолску службу.

Примајући за доставерно то мишљење, да је св. Јован био заиста ученик Кретитељев, ми ћемо се из евањелске историје уверити, да је Он три пут и то у разна времена био призиван од Господа.

Први пут поводом живе и силне проповеди Кретитељеве о Исусу Христу. По крштењу Господа на Јордану и Његовом одласку у пустињу, Јован, који дотле проповедаше о оном „Који долази, говораше, да је Месија већ дошао у средину Јудеја, али да га они не виде.“ (Јов. I. 26, 27). Једнога дана, када Кретитељ учаше народ, из непада се на Јордану укаже сам Христос. „Се Агнецъ Божій, взимлай грѣхи міра“ (29.) кликну он и указиваше свакоме на Онога, кога он дотле само проповедаше.

Други дан опет стојаше Јован Кретитељ на своме месту код Јордана и с њиме два ученика, од којих један беше Андреј, а у другом ћутање Евањелиста говори за Јована. Господ се и опет јавно; Јован опет засведочи о Њему, као о Јагњету Божјем, и у срцима ученика засија прва луч благодати, која их призиваше Христу. Ћутећи, не усуђујући се ни речицом, ни покретима нарушити свечану тишину, они следују за Господем, докле се Он не окрену и запита: чесо ищета. У место одговора они Га називају Учитељем, то јест, изражују готовост постати Његовим ученицима и следовати Му (35—40).

Евањелист примећује, да су они пребыли у Него день той (39). После тога, по свој прилици, Јован се вратио своме обичном занимању.[1] Сила је благодати Божје велика; али насилно не вуче никога: одобривши и примивши добру намеру Јованову, Господ му још оставља времена да се промисли и испита своје наклоности. С друге стране, могуће је, да је баш тако требало да буде: такова љубав, какову је засведочио овај ученик према своме Учитељу и Господу, није могла бити плод тренутног одушевљења; да таковом постане, нужно јој беше времена да се учврсти и сазре.

Евањелска историја открива од чести и то, шта је могло бити узроком кушања вере Јованове.

По својој жељи и сагласју Господа, он је видео живот Тога, Који, по својим сопственим речима, не имађаше гдѣ главы подклонити (Мат. VIII, 20). Вера Јованова, по рођењу Јудејанина, не могаше се несумњивати спољном незнатношћу Месије тим пре, што се види, да и он не беше слободан од мисли земне славе царства Христовог (Марк. X., 35 – 37). Осим тога, међувремено збио се и такав догађај, који није могао остати без утицаја на Јована: Јован Претеча, који га учаше вери у Исуса, буде ухваћен и од Ирода бачен у тамницу (Мат. IV., 12). Такав почетак Месијиног царства противљаше се савршено очекивањима Јудеја.

Љубав Јованова према вери победила је ова искушења у тој мери, да се не само он свом готовошћу одлучно служити Господу, него је истим расположењем испунио и свога брата Јакова. Те за то, када је Господ, по повратку свом из Јерусалима у Галилеју, дошао и настанио се у Капернауму, ходећи по обали галилејског мора, видео их обојицу са оцем својим Зеведејем, где ловe рибу, и позвао их к' Себи, они тај час остављају оца, и следују за Њим. (Мат. IV., 21. 22. Марк. I., 19., 20.)

Јован је ученик Господа; али Господу предано његово срце још није потпуно слободно од земаљског старања; оставивши оца ради Господа, он не напушта са свим своје уобичајено занимање, него га продужује заједно са својим братом Јаковом и осталим ученицима Христовим, но може бити, једино ради свога прехрањања. Но кад кад им је ово занимање пречило другу, за њих много важније: — слушање слова Божјег. Зато и видимо, једном приликом, да синови Зеведејеви не слушају реч Божју са корабља Симонова, јер су заузети својим рибловом на другој страни. (Лук. V., 7. 10). Да би њихова срца ослободио са свим од земаљског старања, Господ чини пред њима чудо обилног риболова, којим показује, како су ништави сви труди људски према свемогућству Божјему (Лук. V., 5. 6). По том, у лицу Петра, бодри их Својом свесилном помоћу и опет их позива, да постану ловцима људи (10). Последница овога трећег и последњег призива за Јована беше то, што и он и Петар и Јаков, као

[1] Из евангелске историје није јасно, да је он путовао са Исусом у Јерусалим кроз Самарију прве године његовог апостолског служења.

што говори Еванђелије, „**извлекше оба корабља на земљу, оставивше вса**“, пођоше за Њим (11). Таким начином показао је он своју љубав и преданост Учитељу.

Свети Јован — ученик Христов за време Његовог земног живота.

Живот Јована уз Господа веома је поучан. У њему су беспримерни знаци љубави к' њему од стране Божанственог Учитеља, и необични докази његове љубави ка Господу, па и саме погрешке његове, које се исправљају том божанственом љубављу.

Већ при самом уврштењу Јована у број 12 изабраних ученика, или Апостола, Господ га одликује, заједно са братом Јаковом, и назива их „**сына громова**“ (Марк. III., 17). Ова нова наименована сваколико значиште, с једне стране, наклоност и љубав Христову, а с друге, какву особеност у својствима служења њихових. Еванђелист Марко не означава узрок за што је Исус назвао Јована сином грома. Мњења црквених писаца нису једнака. Једни држе за то, што је он први позван у апостолску службу још од Јована Крститеља, којега је глас, предходећи проповеди Спасителя, потресао пустињу сличио Синајском грому (Исаија XL. 3. 4. Марк. 1. 3. 4.); други тумаче тај назив са горећом и пламеном љубави према Христу, са којом се одликоваху синови Зеведејеви (Лук. IX., 54); али је вероватније мњење оних, који у тим речима виде предображај снаге и високог учења, какова је дана била синовима Зеведејевим а особито Јовану, као Еванђелисту и Пророку. Глас Господњи у устима Јована у истини пресеца пламен огња (Пс. XXVIII., 8.), а свака његова реч, по висини и дубини мисли, слична је удару небесногa грома.

Као што је Петар — камен вере, тако су и синови грома одликовани Господом не само именом, него и делом: Он им допушта да буду сведоци Његових чуда и удостојава их особитих откривења. Тако, када је Господ хтео чудом да оскрсне Јаирову ћер, не пушта у дом никог осим Петра, Јакова и Јована (Лук. VIII, 51). Само њих тројица иду са Христом на Гору Таворску и дозвољава им се, да виде славу Преображења. (Мат. VII., 1). Јован са Петром и Јаковом налазе се најближе Исусу и у врту Гетсиманском. (Марк. XIV., 33.)

Но Јован имађаше особито преимућство, ваково не имађаше ни Петар, ни Јаков: он беше ученик, **егоже любляше Ійсъ** (Јован XIII., 23.; XIX., 26.; XXI., 20.), много јаче, неже ли остале ученике, најближи Њему, Његов друг, коме Господ **открива** тајне срца Свога. Велики пример те оданости и љубави Господње према свом најмилијем ученику, представља нам најјасније Тајна Вечера. Исус, истина, са беспримерном љубави пере ноге свима својим ученицима, али Јовану, као најмилијему дозвољава се још и више — лежати на **лонѣ Іисѣовѣ** (Јов. XIII., 23). Да тужног и лепог призора! На када се апостоли смућују мишљу о предатељу и питају се, **недоумѣющеся, о комъ глаголетъ** (Јов. XIII. 21, 22.), не сме ни један од њих да пита Учитеља. Сам Петар нема те слободе, него се обраћа на Јована. Јован пада на прси свога љубљеног Учитеља, и само њему открива Господ тајну о предатељу (ст. 25. 26). Још већу љубав према Јовану засведочио је Христос у тешким тренутцима на крсту, онда, када Га је и љубав Очева оставила и када на души Његовој лежаху сви греси људски; у том страшном тренутку, Господ **Іисъсъ же видѣвъ Матерь, и ученика стояща, егоже любляше, глагола Матери своей: жено, се сій твой. Потомъ глагола ученикѹ: се мати твоя.** (Јов XIX., 25. 26).

Али да се вратимо од Учитеља ка ученику. Чиме је могао он заслужити ту велику милост, да беше не само Апостол, него и друг Господа, брат по усиновљењу Матере Му?

Разлике милости Божје су недокучиве; **Господь полагаетъ судъ въ тѣлѣ Церкви Своей, такожде изволитъ** (I. Кор. XII., 18); према томе, није ни наше, да испитујемо узроке особите љубави Његове према Јовану. Но погледајући на лице овога ученика, ми се не можемо довољно надивити Његовој високој, небесној красоти, не можемо, а да не рекнемо, да, ако ико, то је он заиста био заслужан те велике љубави Господове.

Прва прекрасна црта на лицу овога ученика јесте: — савршена непорочност и чистота његова по души и по телу, која се његовим младим годинама у толико више узвисује; он беше једини дјевственик од све дванаесторице и као такав остао је кроз цео свој живот. Његови списи откривају у њему ум, који је способан узвисити се до највишег Богопознавања, и у исто време краси га ретка скромност, по којој никада не говори о својим заслугама, него се просто назива Апостолом и Еванђелистом. Али

за високим мислима и под покровом кротости — светло сјаје одлично својство душе Јованове: она — жива, силна и крепка љубав. Срце његово, створено беше једино за љубав; уста његова отвараху се, само да љубав посведоче. Јован љубљаше Господа свим срцем својим, па зар је онда чудо, што му Господ ту љубав једнаком љубављу враћа.

На ту висину, на којој ми видимо Јована, он није могао доспети једино својим сопственим силама. Прекрасна својства његове душе и срца у почетку не беху са свим слободна од неких недостатака, својствених немоћној и палој природи човечјој. Тек божанствена љубав очистила је душу његову од свега страног и узнела га на висину савршенства, тако, да се на њему испунише прво његове сопствене речи о чедима Божјим: **Иже не ѿ крове, ни ѿ похоти плотскїѧ, ни ѿ похоти мѫжескїѧ, но ѿ Бога роди́шасѧ.** (Јов. I., 13).

Еванђелска историја од части уводи нас у тајну овог божанственог рођења и васпитања, представљајући неколико примера, како је љубав Господа исправљала, узвишивала и усавршавала љубав ученикову.

Неко именом Исуса, који не припадлежаше ученицима Његовим, изгањаше духове. Јован и Јаков сматрајући у овоме повреду светог Христовог имена, траже да се то забрани; али Божанствена љубав оставља их саме: не брањте: **иже бо нѣ́сть на вы, по васъ есть.** (Лук. IX 50.) Какова мисао — у то мало речи! Јован после ових речи схваћа, да је грешно старати се о спољашњем виду проповеди имена Христовог, него да му се ваља радовати, да се оно слави и прослављ.

Но тек што је победио Јован ово искушење, већ се подвргава новоме, које га износи на још виши степен љубави према Господу. Случајно се приближаваше празник опреснока, те Господ намери ићи у Јерусалим. Из Галилеје водише два пута: кроз област Јорданску и Самарију. Овај последњи бијаше ближи, но због мрзости Самарјана на Јудеје много незгодији, а особито за оне који ишаху на празник у Јерусалим. Господ, желећи све привести к' истини, изабере овај последњи пут и са највећом кротошћу пошаље синове Зеведејеве у најближе Самарјанско село, са молбом, да приме Њега и Његове ученике. Самарјани остадоше Самарјани — отказаше им гостопримство. Синови громова занети ревновањем за славу Учитеља, предлажу Му, да пусти огањ на непокорне по примеру Илијином. **Не вѣ́сте, коегѡ дх҃а всте вы,** одговара им Господ, **Сы́нъ бо человѣ́ческїй не пріи́де дш҃ъ человѣ́ческихъ погу́бити, но спасти.** (Лук. IX. 51—56).

Из ова два случаја види се, да Јован не греши толико из незнања и заблуде, колико по својој ватреној љубави према Христу. Господ му дозвољава да и нада, како би се у толико више на немоћи његовој огледала сила Божја.

Приближило се време и страдању Исусовом. Последњи пут иде Он на празник Пасху у Јерусалим и предсказује својим ученицима, да ће Га архијереји и књижници Јудејски осудити на смрт, да ће предан бити руглу и мучењу и да ће распет бити. (Мат. XX., 17—19. Марк. X., 33—34). У то исто време Јован за себе, матер и брата свога тражи првенство у царству Његовом (Мат. XX., 20—21. Марк. X., 35), уз негодовање осталих Христових ученика. (Марк. X., 41). Благи Спаситељ милостиво му прашта и ову погрешку. Нежно га изобличивши, не тура га од Себе, него га још ближе приљубљује сматрајући га учесником Своје чаше и Свога крштења. Нема сумње, да Јован не појимаше потпуно значај својих речи, када на питање Учитељево: **можета ли пити чашꙋ, юже азъ имамъ пити, или крещенїемъ имже азъ крещаюсѧ креститисѧ;** заједно са братом својим одговара: **можема.** (Мат. XX., 22). Но Господ већ га је био изабрао да буде саучесник Његовог страдања, оставивши Оцу да определи опет учешће Јованово у слави царства небесног. Тим начином ободрив и све остале апостоле поучава их, да се њихова слава и првенство има огледати у служењу других: **иже аще хощетъ въ васъ вели́й быти, да бу́детъ вамъ слу́га: И иже аще хощетъ въ васъ быти пе́рвый, бу́ди вамъ раб҃ъ.** (24—28)

Наука Исусова падаше дубоко на срце Јованово и још за време Његовог земног живота доноси обилан плод. Јован се узвишаваше све више и више, и на послетку заиста се јављаше великим при последњим данима Спаситељевим. Када је требало приготовити пасху, то Господ поверава Петру и Јовану; ни једном речи не спомиње тајанственог домаћина код кога јеђаху пасху; вера Јованова једнака је вери Петровој. (Лук. XX., 8—13). Али Јован превазилази Петра у љубави. Господ је предан непријатељима; сви се ученици од страха разбегоше; за тренут колебаше се и Јован, но брзо се повраћа и прати Исуса у двор

првосвештеника. (Марк. XIV., 50. 51. Јов. XVIII., 15). Петар као посрамљен љубављу млађег ученика, следује за Њим — али Га се три пут одриче и удаљује се, да оплакује свој грех. (Јов. XVIII., 16. 17. Мат. XXVI. 69—75.) Јован прати Божанственог Страдалца на Голготу и стоји Му поред крста. (Јов. XIX. 26). Овде, на подножју крста нема поред Јована никог, осим Мајке Божје. Јован је дакле доказао на делу, да је готов, да пије чашу и да се крсти крштењем, којим се крсти и Господ.

Крепка и жива љубав Јованова ка Господу поражава се особитим, њој својственим начином и у јутру на дан Васкресења. Он беше заједно са Петром, када им Марија Магдалина донесе вест, да је камен одваљен од гроба (Јов. XX., 1. 2). Оба се ученика журе гробу, да се и сами увере о речима Маријиним; али љубав Јованова носи га брже, он стиже гробу пре Петра: **и дрѣгїй оученикъ тече скорѣе Петра, и пр҃їиде прежде ко гробѣ** (3. 4). Овде Јован види не само одваљен камен, него и погребне хаљине Господа где леже на земљи. Видећи мало после и судар којим увијена беше глава Христова где лежи свијен, овај ученик, не само да се једноставно диви, него кроз душу његову пролази светлост славног Васкресенија (Лук. XXIV., 12). С том светлошћу сплазн он и у гроб, види све и верује. **Тогда оубѡ вниде и дрѣгїй оученикъ, пр҃ишедый прежде ко гробѣ, и видѣ и вѣрова** (Јов. XX., 8). Тако љубав открива Јовану највећу тајну, и на њему се најјасније испунило оно, чему он све учаше: **любѧй знаетъ Бога** (Јов. IV., 8)!

Живот светог Апостола Јована по васкрсу Христовом.

Заједно са осталим ученицима, Јован се удостојио видети васкрслог Господа. Једно од тих јављења (Јов. XXI. гл.) беше за њега особито значајно: Господ му је прорекао будућу службу и судбу. То беше после тога, када је Господ особитим начином палога Петра опет позвао у апостолску службу и прорекао му, да ће проповедати међу страним народима и да ће претрпети мученичку смрт (15—19). Петар, желећи знати и за судбу Јованову, пита Господа: **сїй что: а҆ще хощѣ, да той пребываетъ, донележе пр҃їидѣ, что къ тебѣ; ты по мнѣ гради** (XXI., 22.), одговори му Господ. Сравњујући судбу Петрову са судбом Јовановом, ученици тумачише у том смислу, да **оученикъ той не оумретъ**: но Евањелист укратко опровргава оваково тумачење; а даље у опште смирено ћути тамо, где се тиче његове личности, него само буквално понавља речи Спасителјеве. (23.) К' објашњењу овог пророчанства, може нам послужити судба у апостолском служењу Јованову. За награду напредне љубави и вере, коју је Јован засведочио при крсту на Голготи, Господ му дарива многолетну службу у својој цркви и на послетку мирну природну смрт. Док Петар и остали апостоли завршују своју службу мученичком смрћу, св. Јован, по овом пророчаству имађаше пребивати у цркви и сведочити истину' дотле, докле се Господу не изволи позвати га к' Себи.

У десети дан по Вазнесењу Господњем, св. апостол Јован, заједно са Преблагословеном Богоматером и осталим апостолима пребиваше на молитви у Сионској горници и удостојио се примити св. Духа. (Дјеј. II. 1—4.) Обукавши се е' више, св. Јован посветио је себе трудима апостолског служења. Видимо га где дела на славу Божју и корист цркве у Палестини, Малоазијским областима, у Риму, на Патмосу, и на послетку, мирно свршава свој свети живот у Ефесу.

С руског превео **Жарко Ј. Поповић,**
катихета.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Његова Светост преузвишени г. Патријарх српски Георгије**) отпутовао је — како нам јављају из Карловаца — пре неколико дана у Будим-Пешту у аустро-угарске делегације.

— (**Високопреосвећени г. епископ бачки Гер-**

ман Спачић) вратио се 30. августа о. г. из купатила Рохича у своју резиденцију Нови Сад.

— (**Прилог на фонд св. Саве.**) Српска црквено-школска *општина у Кумани* одредила је на светосавски фонд прилог од 100 фор. и осим тога купе се прилози у месту на исту цељ, те се надати и с те стране лепој своти, којом ће се потпомоћи ова тако племенита, тако узвишена сврха. На посао позвани! Предњачите свештеници и учитељи!

Изнесени на јавност ову радосну и по српске школе наше утешну вест, кличемо свесним члановима општине кумапске: свала вам и живели! а са жељом, да чин ваш послужи за углед те да потстакне и друге наше црквене општине, да се и оне све листом а свака по силама својима одазову племенитој цељи овој! —ван —вић.

— (**Ново здање богословије у Београду.**) У Београду ће се г. 1895. зидати ново здање богословије београдске. У ту цељ је већ депонован у „Управи фондова“ капитал од 350.000 динара. За сад се разилазе мњења професорског савета тамошњег и односне комисије, на којем месту да се то здање подигне; да ли на досадањем месту богословије или на месту, које предлаже комисија, којој је поверено да бира земљиште за ту градњу.

На којем месту ће се богословија изградити, знаће најбоље просудити позвани за то чиниоци, а ми, са своје стране, дајемо само израза радости, да ће се данашње бедно здање богословије београдске заменути здањем, које ће одговарати и цељи својој, а и угледу престонице братске нам земље Србије. А томе је — бан и време! =

— (**Нашла се закопана црква.**) О том читамо у београдском „*Миру*“ ово: „Као што нам јавља један наш пријатељ из Свилајинца, у атару села Радошина, у ресавском срезу, пре неколико дана пронађена је црква једна, која је сва била затрпана земљом.

Одавна се примећавало, да на том брежуљку, испод кога је црква затрпана била, одјекује под ногама шупљина. Један сељак, на њему познатих побуда, ноћне ту да копа, и на један пут на том месту покаже се нека руна. Кад је из радозналости почео даље копати, он је наишао на један живописани дувар, на ком се виде главе светитељске.

Даљим копањем нашло се на све делове црквене, на којима се види живопис тако очуван, као да је скоро живописан. Дужина цркве износи око 13 метара а ширина око 5 метара. Око цркве нађен је зид градски.

На дан 21. августа, кад је хлада недеља била, свет је почео да придолази, те нали свеће око те богомоље.“

— (**Украшење и оправка руских светих храмова у Москви.**) Како пишу московске новине, у великом московском Успенском Сабору (највећа московска црква) отпочета је реставрација стародревних икона, а када се то доврши, предузеће се чишћење унутражњег живописа на зиду. За надзор ових радња одређен је нарочит одбор, под председништвом преосвештеног Тихона, епископа Можајскога. Уједно с тим закључено је такође, да се оправи црква св. Николе Халстунскога и звоник Ивана великога.

(„Нива“.) Досит.

— (**Питање о оснивању једног манастира на реци Амуру**) решено је св. Синод руски, те је већ ставио неколико хиљада рубаља на ту цељ на расположење. Предложено је уједно, да се подигне тај манастир на земљишту 50 врста далеко од Хабаровска т. ј. на главном сибирском путу.

За издржавање обитељи те одређено је испод манастира до 30.000 десетина земљишта. Већи део тога поседа заузима Петропавловско језеро и река Сита која се улива у Амур. Језеро је дубоко и богато рибом. Исти манастир биће близу језера а недалеко од Петропавловске поштанске и телеграфске штације. („Нива“.) Досит.

— (**Прелаз Калмука у православље.**) Месеца маја и јуна о. г. у Ставропољској епархији у Казану прешло је у православну веру и крштено 60 обитеља (228 душа) *Калмука* — будиста. Крштење је извршно сам епископ ставропољски *Агафодор*, који је ради тога путовао дијецезом. У летопису православне цркве нема забележено, да је толики број будиста икада прешао у православље.

(„Нива“.) Д.

— (**Педесетогодишњица проте Базарова.**) У Штутгарту славила је 21. јуна руска колонија педесетогодишњицу како је њихов прота Базаров, настојатељ Штутгартске цркве, ступио у свештенички чин. Прота Базаров је најстарији руски свештеник који живи изван Русије. („Нива“.) Д.

— (**Избор учитељице на српској вишој девојачкој школи у Новом Саду.**) Српска православна црквено-школска општина новосадска држала је 25. августа о. г. своју скупштину, у којој је попуњено место учитељског помоћника за мађарски и немачки језик у српској вишој девојачкој школи у Н. Саду. Према кандидацији народно-школског савета изабрана је на то место за учитељицу *Јелена Лујановићева* из В. Кикинде, која је оспособљена за учитељицу не-

мачког и мађарског језика у грађанским и вишим девојачким школама.

— (За забавилу на српском забавишту у Новом Саду) изабрала је „Добротворна задруга Српкиња Новосаткиња“ госпођицу *Даринку Калићеву*, која је пре била учитељица у Мостару. Пређашња забављља, гђица Марија Симићева, дала је летос оставку на тој служби.

ЧИТУЉА.

— († **Хрисант Гркинић**) *епископски протосинђел у Задру*, преминуо је 12. августа о. г. у 47. години живота свога.

Заслужни покојник родом је из села Косова код Книна. Научно је гимназију и богословију у Задру и када је био одличан ђак. Световно име било му је Христифор, а у калуђерству назван је Хрисант. Био је професор и катихета на ц. кр. великој гимназији задарској. Неколико година предавао је и на православном богословском заводу задарском. После је именован за члана земаљског школског већа као представник прав. цркве. Припадао је братству манастира Круше.

Задарски „Српски Глас“ вели о покојнику: „Као учитељ био је прави родитељ поверене му деце. У дужности увек је био тачан, савестан. Заузимао се за школе у нашим (далматинским) запуштеним крајевима. Саставио је „Српски Буквар“ заједно са учитељем Цабрићем и сад је спремао читанку.... Прераи, огромаи губитак, који се не може прежалити!“

14. августа био му је погреб, на који се слегло много отмена света. Високопреосвештени епископ Никодим Милаш, са многим свештенством, служио је на опелу.

Са својих врлина заслужно је честити покојник, да му и ми одавде довикнемо: Покој му души и вечан му спомен!

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

— **Имена болести што могу смрт да нанесу.** *Научни називи* протумачени *немачким, мађарским и српским језиком*. Нарочито за свештенике наше састављено *др. Илија Огњановић*, варошки срески лекар у Новом Саду. — Издање и штампа српске манастирске штампарије у Н. Саду 1894. — Стр. 38. — Цена 25 новчића.

Књижица ова биће од користи нашим свештеницима, а њима је управо и намењена. Овај речник техничких имена болести, што могу смрт да нанесу, написао је г. писац поводом чланка преч. г. Луке Поповића, пароха панчевачког, што је изишао у 27. броју „Српског Спона“ с натписом: „Номенклатура болести“.

— **Летопис „Матице Српске“.** Уређује *А. Хаџић*. Књига 179. (Свеска трећа за годину 1894.) У Н. Саду, штампарија српске књижаре Браће М. Поповића 1894. — 8-на, стр. 162. — Цена 70 н. Чланови матичини добијају годишње 4 свеске „Летописа“ бесплатно.

— Изишао је **„Годишњи извештај о београдској богословији“** за школску 1893./4. годину. У њему су две беседе ректора богословије архимандрита *Фирмилијана*, говорене ученицима у почетку и на свршетку школске године. — У тој школској години било је богословских наставника 24, и то: 20 редовних и 4 хонорарна. — Било је уписаних у сва четири разреда 153 ученика, од којих је 20 свршило богословију. Осим редовних, било је и ванредних ученика из неслобођених српских крајева. — На крају извештаја штампана је класификација ученика и имена оних који су награђени књигама за одлично учење и примерно владање, као и за црквено појање. — У извештају изнесен је у кратко и рад савета богословијских у тој години; а тако исто и радови појединих наставника у књижевности.

— Г. *Јован Протић* у *Земуну* позива на претплату на **„Сличице из сеоског албума“**. Те сличице изићи ће до десетак штампаних табака. Цена је књизи за претплатнике 50 новчића. Претплату и имена претплатника ваља послати писцу. Имена претплатника штампаће се. Новац се може дати и кад се књига прими. Књига ће се довршити за 14 дана.

— Изишао је 8. број **„Пчелице“** поучно-забавног листића за старо и младо. У овом листићу доносе се одломци из радова наших одличних књижевника и из народ. умотворина; уводећи тако читача у пространо поље наше народ. књижевности. Чланци су приређени тако, да могу корисно поучити и забавити сваког, који год знаде разумно читати. Годишња цена је 80 новч. а излази сваког 15. дана у месецу. У препоруку листа наводимо толико, да је за кратко време стекао *преко хиљаду* претплатника. А и у јавним гласилима је повољно оцењен. Претплату ваља слати на адресу: M. Nešković, kr. žup. školski nadzornik. Bělovar — Hrvatska.

Један разговор са назаренима.

Порука високопреч. г.г. свештеницима којих се тиче.

Има већ пуна два месеца дана, како сам своју књижицу горњега натписа у броју 1000 примерака разаслао појединим нашим свештеницима, са молбом, да ми их наволе расејати по нашем народу. На осим

високопреч. г. проте Пашића и Срете Јовановића из Сирига, који су дотичне пошиљке одмах са поште вратили, остали се сви листом пријатељски и одазваше тој мојој молби.

Већи број те заузетне високопреч. господе изволео је већ давна послати и цену примљених примерака. Но како их имаде још увек и таквих, који ваљада још ни до сада нису успели, да послате их примерке растуре, то се усуђујем исте најучтивије позвати, да што пре изволе родољубивој *књижари Браће Јовановића* за продате примерке послати новац, а непродате вратити. Ово ће ми враћање већ у толико пре добро доћи, што имаде са више страна повећих наквадних наруџбина, а на које се није могло одговорити са недостатка примерака.

У нади, да ће се иста високопреч. г.г. свештеници овој мојој поруци већ из тога обзира изволети одазвати, јесам и остајем свима на тешкоме заузимању захвални:

Владимир Димитријевић,
срп. студ. богосл.

НАЗАРЕНСТВО
ЊЕГОВА ИСТОРИЈА И СУШТИНА

написао

Владимир Димитријевић

студент богословије

наградила „Матица Српска“ са 200 форината

може се добити у *Српској Манастирској Штампарији за 1 фор. 20 н.*

Књига се ова још може добити и у књижари *Арсе Пајевића* у Новом Саду.

Књижари и растуривачи књиге ове добиће 25% рабата.

Наруџбине ће се само за готов новац извршивати.

У Новом Саду, 12. (24.) маја 1894.

Српска Манастирска Штампарија

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 150 1—3

На српској основној тро-разредној верозаконској салашкој школи у *Молу*, упражњена су *два места учитеља*, на која и учитељице компетовати могу, а плата је у готовом (за свако место) 300 фор. а. вр., 20 фор. у име огрева, пол јанца баште, слободан удобан стан са две собе, кујном и шталом.

Учитељу или учитељици ће у дужност спадати у школи законом прописане предмете предавати. На ова места могу се тражити они, који су сомборску учитељску школу свршили и испит из мађарског језика положили.

Молиоци имају своје молбенице поднети од данас за четири недеље овоме одбору.

Из седнице местног школ. одбора, држане у *Молу* 28. августа 1894.

Школски Одбор.

ШКОЛСКА ОБЈАВА. 152 1—1

Према закључку високославног српско-православног народног школског савета од 10. (22.) августа о. г. Ш. С. 115./108. имају *притравници* успостављене српске мушке учитељске школе овдешње изгледа, да ће и из препарандског фонда овдешњега добивати припомоћ, у колико исту квалификацијом својом завриједе.

У *Панчеву*, 23. августа 1894.

Председништво
сварадјског школског одбора.

Ц. Ш. О. бр 174. П. 56 ех 1894.

СТЕЧАЈ. 153 1—1

На упражњено *учитељско место* на српској вероисповедној основној школи у *Черевићу* овим се расписује стечај.

Плата је учитељу: I. у име темељне плате 460 фор.; II. у име награде за предавање у поФторној школи 40 фор; III. у име награде за перовођство у црквено-школској општини 50 ф.; IV. за фамилијазину 20 фор.; V. 5½ (пет и по) јутара пашњачке земље; VI. стан у нарави; VII. дрва за огрев колико год треба.

Дужност је учитељу: предавати у разредима, које му Школски Одбор додели и држати мушку поФторну школу; децу у црквеном пјенију обучавати и појати за десном певницом; сем тога сваке године обучавати двојицу младића, које му Школски Одбор препоручи, у осмогласном и великом пјенију уз посебну награду; на послетку перо водити у седницама општинским.

Рок је стечају до 14. (26.) септембра о. г., ког ће се дана и избор обавити. Молбенице са потребним исправама треба послати на г. Георгија Максимовића, пароха и школског управитеља. Желети је, да се молиоци и лично пријаве.

Из седнице Школског Одбора српске православне црквено-школске општине черевићке, држане у *Черевићу* 30. августа 1894.

Перовођа: Председник:
Димитрије Клицин, Георгије Максимовић,
парох и шк. управитељ.

СТЕЧАЈ. 154 1—3

Оставком ђуце Љубице Бисаловић, срп. нар. учитељице, овим се расписује стечај за *учитељицу* на срп. нар. вероисп. основној школи у *Св. Ђурђу* на Бегеју — Bega Szt. György — у торонт. жупанији.

Са тим местом скопчана је годишња плата у готовом новцу: 300 фор., за повторну школу 40 фор., два хвата тврдих дрва, два хвата сламе за огрев, 10 фор. у име баште, 6 фор. за писаћи прибор и слободан стан.

Изабраној учитељици спада у дужност, све в. ц. школ. уредбом прописане предмете у школи предавати.

Молбенице ваља до 25. септембра по ст. кал. црквено-школској општини послати, у који ће се дан и избор обавити.

Из седнице срп. прав. школског одбора, држане у *Бегеј Св. Ђурђу* 29. августа 1894. год.

Душан Бошковић, учитељ и перовођа. Тома Бољац, шк. председник.

☞ За г. г. **свештенике** препоручујем врло фине и добре

ШЕШИРА И ЂЕЛЕПУША

сопственог фабриката,

са разним најсолиднијим ценама, брзом и тачном послугом. Поруке са стране такође обављам и шаљем с платом у паточ (Nachnahme). Молећи за многобројну посету

С поштовањем

Петар Маркуш, шеширџија

пређе А. Јекић и Маркуш

у кући госп. Николића бр. 16. на главној пијаци

155 1—3 у Новом Саду.

СТЕЧАЈ. 151 1—1

На упражњено *учитељско место у Лукареваћу* отвара се стечај.

Годишња је плата 300 ф., за перовођство 10 фор., двадесет метара дрва за огрев, и стан са вртом.

Дотични обвезан је децу и у појању на српском и романском језику обучаваги а и сам у цркви појати.

Молбенице се имају до 3. (15.) септембра о. г. на ову општину послати.

Лукареваћ, 20. августа 1894.

Јосиф Гал
председник.

К. бр. 448. 1894. **СТЕЧАЈ.** 146 2—3

На *парох. место* у *Тарашу* овим се отвара стечај.

Стечници имају своје инструјиране молбенице путем својих предпостављених власти до 15. септембра т. г. потписаној конзисторији поднети.

Из конс. седнице, држане у Темишвару 25. јула 1894. год.

Епарх. Конзисторија Темишварска.

СТЕЧАЈ. 156 1—3

Расписује се стечај на *два* упражњена *стипендијска* места за *гелеичаре* и *реалце* из закладе нар. добротвора Луке Миланковића и сестре му Марије Петровићке.

Стипендија износи на годину 500 фор., која се добија у 10 месечних оброка т. ј. од почетка до свршетка школске године.

Молби на та места ваља приложити: крштено писмо, лекарску сведоџбу о здрављу, сведоџбе о свршеним наукама и сведоџбу спроманштва.

Ко жели добити једно од ових стипендијских места, нека поднесе молбу своју најдаље до 1. (13.) октобра о. г. потписаном одбору.

У *Новом Саду* 2. (14.) септембра 1894.

Црквени Одбор
српске православне црквено-школске општине новосадске.

Ad бр. К. 493./321. ex 1894.

СТЕЧАЈ. 139 3—3

На упражњено *парохијско место* VI. разреда *у Баноштору* расписује се овим стечај.

Са овим местом скопчана је следећа дотација: од срп. прав. црк. општине баноштарске 200 фор., из јерарх. фонда у име допуне парохове дотације 200 фор. и у име сесијоналне оштетете припомоћ од 200 фор. годишњих.

Компетенти имају поднети своје ваљано устројене молбенице овој конзисторији, путем својим, најдаље до 15. (27.) септембра 1894.

Из седнице архидијецезалне конзисторије, држане у *Карловци* 22. јуза (3. августа) 1894.

Архидијецезална конзисторија.

Ради знања. 147 2—3

Јављам пречасној г. г. свештеницима, црквеним општинама и свима поштованим досадањим мушторијама, да сам радњу иза пок. мога мужа Милутина Соколовића, даље наставила, те их молим, да ми и на даље укажу част својим наруџбинама, а ја их уверавам, да ће исто тако добро бити послужени, као и за живота мога мужа. Крој одела и одежда остаће исто тако добар као што и до сад беше, јер момак, који већ седам година ради код нас као кројач, остаје и на даље у мојој радњи.

С особитим поштовањем

М. Соколовићка

Ad К 145 ex 1894.

СТЕЧАЈ. 142 2—3

Расписује се стечај на *место личног помоћника* пароху у *Вилову*, са уживањем половине свију с парохијом том скопчаних прихода.

Компетенти имају своје добро инструјиране молбенице до 18. (30.) сепг. 1894. потписаној конзисторији поднети.

У *Новом Саду*, 22. авг. (3. сепг. 1894.

Конзисторија Епархије Бачке.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 148 2—2

Српска православна црквена општина у *Стејановцима* на основу закључка црквене скупштине расписује овим дражбу на мањак ради оправка цркве и торња, који се бакром покрити има.

Цео прорачун износи 2591 фор. 92 нов. а. вр.

а.) зидарско тежачка радња .	156 ф.	60 н.
б.) кроварска радња . . .	202 ф.	51 н.
в.) Столарска радња	140 ф.	— н.
г.) Ковачка радња	81 ф.	50 н.
д.) Лимарска радња	743 ф.	40 н.
ђ.) Мазалска радња	42 ф.	— н.
е.) Тесарска радња	1225 ф.	84 н.

Лицитанти имају пре дражбе 10% од горње своте у име пшпманлука положити.

Општина задржава себи право повереља према подузимачу.

Ближи услови могу се дознати код председништва.

Дражба ће се одржати 8. (20.) септембра о. г. у 2 сата после подне.

У *Стејановцима*, 17. августа 1894.

Председништво.

СТЕЧАЈ. 140 3—3

На упражњено *учитељско место у Илочцу* расписује се стечај.

Плата је у готовом новцу: 300 фор. а. вр., стан из 1 собе, коморе и бунара у дворишту, башта 1 јанац код учит. стана и 3 хвата дрва. — Учитељу у дужност припада све законом прописане по школ. уредби децу обучавати и повторну школу и перовођство вршити.

Од вел. укопа има 40 новч. а од малог 20 новч., од венчанице 40 новч.

Осим српског језика мора знати и мађарски. Рок стечаја излази 15. септембра т. г. када ће се и избор обавити.

Молбенице ваља упутити на школски одбор у Илочац (Illocska, Bagaluja megye, u. p. Lapáncsa.)

Из седнице срп. прав. црк. школ. општине у *Илочцу* 14. августа 1894. године.

Илија Тошковић, перовођа. Марко Дреновац, председник.

СТЕЧАЈ. 141 2—3

На упражњено *место учитељско* овим се расписује стечај. Избор ће се одржати 8. септембра по нашем календару. Плата је 300 фор. у готовом новцу, слободан стан, који се састоји из једне собе, једне кухиње и једног шпајза.

Захтева се да дотични по смислу закона буде оспособљен. У дужност му спада у цркви појати. Првенство имају они који се пре избора прикажу лично.

У *Шурјану*, 1894. године 19. августа.

Православни Школски Одбор.

Бр. 75. ех 1894. СТЕЧАЈ. 145 2—3

Ради сталног попуњења *учитељског места* у *Рац-Алмашу*, овим се стечај расписује.

Плата је из разних извора на 300 фор. подигнута; окром тога ужива учитељ слободан стан, а имаће и штолариог прихода до 12 фор.

Изабраном спадаће у дужност окром сваки дашње наставе у цркви појати и децу у њеиију обучавати, као и у црквено-општинским седницама перо водити.

Просители — који само оспособљени учитељи бити могу — имају своје као што треба инструјиране молбенице до 1. окт. по нашем, потписаном припослати.

У *Рац-Алмашу*, (Ráczalmás, Fehér m.) 23. авг. 1894.

Јереј Георгије Јанковић, парох, председник и школски управитељ.

Јавно признање. 130 3—3

Доленотписана српско-православна црквена општина, наручила је за своју цркву код госп. *Петра Николића*, трговца у Загребу, иконе за иконостас, па му ми са наше стране овиме изјављујемо, да смо, што се тиче рада, потпуно задовољни, не само у солидности и слагању боја, него и у томе што иконе сасвим одговарају православном стилу и — за то му остајемо увијек признателни.

Српско-православ. црквена општина.

У Отешићу, 15. јула 1894.

Григорије Стојисављевић, парох и прота.

Томо Катић, Глишо Тривуновић, тутори.

СТЕЧАЈ. 143 2—2

Српско-православна црквено школска општина *бајшанска* отвара стечај на *место учитеља* на својој четвороразредној школи.

Плата је учитељска 18 јанаца орање земље на коју учитељ порез плаћа. Од исте је дужан сваке године остављати за угар 4 јанца. Даље од сваког брачног пара добија по 1 ф. Свега је 80 брачних парова. Од погреба где буде позван 50 нов., и слободан стан са вртом.

Изабраном спадаће у дужност осим школске дужности у цркви појати, перовођство водити и поФторну школу држати и треба да је подпуно оспособљен у смислу постојећих закона и уредаба са обзиром на предавање и мађарског језика.

Рок пријаве је до 20. септембра. Првенство имају, који се лично претставе.

У *Бајши*, 17. августа 1894.

Сима Бранков, председник.

ТВОРНИЦА ВЕЛИКИХ САТОВА

П. Ђ. ПАНТЕЛИЋА У ЗЕМУНУ.

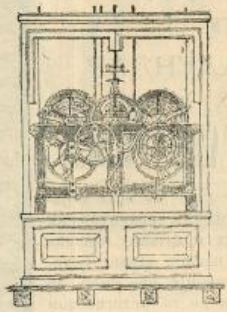

НОВЕ ТОРОЊСКЕ САТОВЕ

израђује за цркве, школе, магистрате и све јавне зграде по најновијој конструкцији (Drathseil & Stiftengang) и умереној цени, прима старе на оправку и реконструкцију.

Предрачуне шаље на захтевање бесплатно.

Сиромашнијим општинама даје на олакшату.

63 13—15

СТЕЧАЈ. 131 4—4

На упражњено *учитељско место* у *Товаришеву* (Бач-Бодрошка жупанија) овим се стечај расписује. Са истим местом скопчана је годишња плата од 400 ф. а. вр.; у име перовођства 30 фор. а. вр.; од погреба где позван буде 1 ф. а. вр. и зимски огрев (т. ј. сламе колико за школу и стан учитељев треба); осим тога слободан стан — састојећи се из две собе, једне кујне, коморе и штале са пространом баштом.

Изабрани учитељ предаваће у оним разредима, које му овомесни црквено-школ. одбор одели. У дужност спада новопзабраном учитељу: при сваком богослужењу у цркви у левој певници појати, школску децу у црквеном појању обучавати, све школском уредбом прописане предмете у школи предавати и повторну школу држати.

У обзир се узимају само они компетенти, који су из мађарског језика испит положили; а првенство имаће они, који се и лично представе.

Примећује се, да ће изабрани учитељ кроз једну годину дана у својству привременог учитеља служити а по томе од овомесне црк. шк. скупштине — ради потврде — главном Епарх. Школ. Одбору препоручен бити.

Рок пријаве траје до 4. (16.) септембра т. г., када ће се и избор обавити.

Из седнице црквено школ. скупштине у Товаришеву 1. (13.) августа 1894. год. држане.

Ненад Загорчић, перовођа. Јован Станојев, председник.

Бр 242./863. КОНКУРС. 133 3—3

Ради попуњења упражњене парохије *Машике* са платом VI. класе отвара се овим конкурс с тим додатком, да половина свију прихода парохијалних од 5. маја 1894. за годину дана у смислу §. 26. I. кр. решкр. од 1868. год. удови починшег пароха припада.

Просиоци имају своје сведоџбама инструиране молбенице са штемпилом од 50 кр. свабдевене за 4 недеље дана од првог уврштења овога конкурса у „Српски Сион“ конзисторијуму овом поднети.

Из седнице Конзисторијума Епархије Будимске. у Сентандреји 8. августа 1894. држане.

Конзисторијум Епархије Будимске.

СТЕЧАЈ. 144 2—2

Ради сталног попуњења *учитељског места*, овим се отвара стечај. Плата је следећа: За повторну школу 21 фор., од 1 пара (сада има 80 п.) 40 нов., 1 осмак жита, $^1/_2$ осмака кукуруза ситних, 3 сајтлика гра, 5 сајтлика вина; даље 6 ланаца добре земље, $^3/_4$ ланца ливаде, $^1/_2$ ланца конопљишта; од великог погреба 50, а од малог 25 нов., од венчанице 50 нов., — даље, стан са две собе, кујном, подрумом, шталом и 300□^{o} баштом; на земљу учитељ плаћа порез. Рок стечају до воздвижења ч. крета; молбенице треба слати на Павла Берића председника.

Вемен, Барања, пошта у месту.

Месни Школски Одбор.

СРПСКА МАЊАСТИРСКА ШТАМПАРИЈА У НОВОМ САДУ

ИЗДАЈЕ ЗА 1895. ГОДИНУ

ВЕЛИКИ ИЛУСТРОВАН КАЛЕНДАР

ПОД НАСЛОВОМ

КАЛЕНДАР МАНАСТИРСКЕ ШТАМПАРИЈЕ.

У календару овоме, осим календарског дела, у коме ће бити објашњени сви: **господњи, богородични и заповедни светитељски празници**, биће — крај многих интересантних података, чланака разне струке од познатих и признатих књижевника наших, здраве садржине и за народ наш удешене, јер је управи штампарије ове смер, да народу српском по јефтине новце даде књигу, која ће га религиозном раном задојити, поучити и здравом забавом забавити.

У календару ће бити ови чланци: **Јован Златоусти** од проте Јована Вучковића; **Срби свеци** од М.; **Сан је лажа а Бог је истина** од С. М.; **На крају другог живота** приповетка Симе Матавуља; **Искрена реч нашим земљоделцима** од Д.; **Реч-две о српским сватовима** од Ђуре Страјића; **Српска народна имена** од Тих. Остојића; **Поуке из пчеларства** од Јована Живановића; **Правне поуке** од др Милана А. Ћирића; **Статистички податци о Србима** скупио Тих. Остојић.

Слике ће бити у календару овоме ове: **Свети Јован Златоусти**, слике Срба светаца: **Симеон мироточиви** (Стеван Немања); **Стеван првовенчани**; **Стеван Дечански**; **Цар Урош**; **Кнез Лазар**; **Максим владика**; све од академ. сликара Уроша Предића; и слике академ. сликара Ђорђа Крстића: **Св. Никола** и св. апостоли: **Петар** и **Павле**.

Цена календару ће бити 40 новч

Растуривачи ће добити уобичајени рабат.

У Новом Саду, 24. августа 1894. год.

УПРАВА СРПСКЕ МАНАСТИРСКЕ ШТАМПАРИЈЕ.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За странк земље: на годину 5 фор. На Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 11. септембра 1894.

КРСНО ЗНАМЕЊЕ.*

Крсно знамење је онај знак часнога крста, што га православни хришћанин ставља на своје тело оном приликом кад се прекрсти. Православни хришћанин ставља на себе знак часнога крста десном руком и то тако, да испружена прва три прста десне руке на врховима састави уједно, да врхови буду међу собом равни, а друга два прста исте руке сложено положи на длан; овако уједно састављена прва три прста десне ставља на чело и каже: „Во имѧ Ѻц҃а“; затим за оно време док преноси прва три прста десне руке са чела на средину тела изговара: „и Сына“; после тога за оно време док преноси прва три прста десне руке с десне стране прсију близу рамена изговара: „и с҃тагѡ Дх҃а“; а кад се овако прекрстио рекне: „Аминь“. (Правосл. испов. вере катол. и ап. цркве ист. 51 пит.)

Прва три прста десне руке, која су на врховима састављена, означују три лица Божја у св. Тројици: Бога Оца, Бога Сина, и Бога Духа светога у једном суштаству, по речима св. Писма: т҃рїе сѣ҃ть свидѣтелствꙋю҃щїи на нб҃сѝ, Ѻц҃ъ, Сл҃ово, и С҃тый Дх҃ъ: и сїи три единѡ сѣ҃ть (I. Јов. V. 7.); прва три прста десне руке зато треба тако саставити, да врхови буду међу собом равни, јер су и три лица Божја равна по божанственом достојанству свом, тако да ни једно од њих није веће или мање, старије или млађе; нити се једно лице од другога разликује осим личних својстава, пошто је Отац исто тако истинити Бог, као што је Син и Дух св. истинити Бог; но притом тако, да

* Овај чланак написао је писац поводом излагања о начину „како се има прекретити“, наложеног у књизи „Пред настава у вери“ од Николе Ђ. Вукићевића (стр. 4). Треба прочитати обоје и видеће се и зашто је написано.
Ур.

је у три лица само један тројипостасни Бог. (Јов. XVII. 5., I. Кор. XII. 4. 5. 6. Втор. VI. 4.)

Два сложена прста на длану означују оне две природе, које су се налазиле у Господу нашем Исусу Христу кад је као Бог сишао са неба и примио на себе тело човечје на земљи, а није престао Богом бити, по речима: **и Слово плоть бысть** (Јов. I. 14.) или другим речима означују Богочовештво Христово, у смислу речи: **Єдинъ есть Богъ и единъ ходатай Бога и человѣкомъ, человѣкъ Христосъ Іисъ.** (I. Тим. II. 5)

Познато нам је, да је Бог на сваком месту, али се Он ипак на небу нарочито прославља од ангела, зато Га и Син Божји назива „Оцем небесним“ у речима: **„Отецъ нашъ небесный дастъ блага просящимъ у него“** (Мат. VII. 11.) или: **„единъ есть Отецъ вашъ, иже на небесѣхъ“** (Мат. XXII. 9.) а псалмопевац вели: **„на небеси пути ихъ“** (X. 4) и **„Гдь на небеси уготова престолъ свой“** (СП. 19.); наше чело је највише место на нашем телу, зато оно и преставља небо, или престол Божји.

Преношењем три прста десне руке са чела на средину тела приликом изговарања речи „и Сына“ изображавамо силазак Сина Божјега са неба на земљу, да нас спасе, — **„никтоже взыде на небо, токмо сшедый съ небесе, Сынъ чловѣческій, сый на небеси . . Да всякъ вѣрующій въ онь не погибнетъ, но имать животъ вѣчный“** (Јов. Ш. 13. 15.), но томе средина тела преставља ону земљу, где је Син Божји проповедао спасоносну науку своју људима.

Преношењем пак три прста десне руке са десне стране рамена на лево приликом изговарања речи: **„и стаго Дха“**, изражава се лебдење Духа св. над нама по ваздуху по речима књиге **Бытія: и Дхъ Божій носящеся верхъ воды.** (I. Моје. I. 2. — слично: Мат. III. 16., Марк. I. 10. Лук. III. 22., Дела ап. III. 3.)

Аминь значи: јесте, тако је, истина је; а овом речју дајемо сведочанства, да смо се свесни и правилно прекрстили. — Први хришћани су по свој прилици приликом изговарања речи **„Аминь“** подигли десну руку у вис што је у тајанственом смислу значило: Бог нам је сведок, да смо се искрено прекрстили. или томе нешто слично.

Знамење часнога крста је дакле неки спољашњи знак тајанственог увода к оним молитвама, које желимо изговорити, којим спољашњим знаком одгађамо од себе кушатеља телесног, како би све мисли наше усредсређене биле на небу пред превишњим престолом оца небесног, **иже дастъ блага просящымъ у него**, којим знаком надаље засведочавамо тврдоћу вере наше у ону љубав Божју, која **Сїа своего дахъ есть, да всякъ вѣрующій въ онь не погибнетъ но имать животъ вѣчный**; надаље изјављујемо непоколебиву веру, да нас Син Божји после вазнесења свога на небо није оставио без сваке помоћи, него да је послао **Ѹтѣшителя Оца**, који лебдећи над нама наставља нас на путу правде и истине. — А са речју **Аминь** потврђујемо потпуно и крепко уздање у милост и помоћ онога који је рекао: **и се азъ съ вами есмь въ всѣ дни до скончанїя вѣка** (Мат. 28. 20.).

Обрад Давидовић, катихета.

У Панчеву.

МАЛИ ЗБОРНИК МОЛИТАВА

НА ПОТРЕБУ ПРАВОСЛАВНИМ СРПКИЊАМА, НАРОЧИТО ПРИ БОЖАНСТВЕНОЈ ЛИТУРЂИЈИ.

Српски у стихове сложио **Иван М. Поповић.**

(Препштампавање забрањено).

Символ вере.

1. Верујем у једнога нам
Бога Оца сведржећег,
Творца неба, земље, свега,
Што се види и не виђа.
2. Тако исто у Господа
Једнога Исус-Христа,
Једнородног Сина Божјег,
Који је од Оца рођен
Пређе свију још векова.
Он је светлост од светлости,
Истинити Бог, од правог
Бога рођен, а не створен,
Који раван јесте Оцу

И којим је све постало.
3. За нас људе и рад' нашег
Спасења је, избављења,
Сишао се са небеса
И примио на Се тада
Од светога Духа тело
И Марије Деве чисте,
Човеком је тим постао.
4. Он је распет за нас био
При владању Пилатову
И — страдавши — погребен је.
5. А у трећи дан устаде
По речима Светог Писма.
6. На небо је узнео се
И на десно седи Оцу.
7. У слави ће опет доћи,
Сићи ће се Он, да суди
И живима и мртвима,
Његовоме царству краја
Ни свршетка не ће бити.
8. Верујем и светог Духа,
Господа нам животворног,
Од Оца је произлазан
И заједно с Њим и Сином
Као Бог се увек слави,
Који преко пророка је
Човечанству говорио.
9. Такође је вера моја
У једину свету цркву,
Апостолску и саборну.
10. Исповедам и признајем
Само једно крштење нам —
За опроштај од грехова.
11. Ускрснуће мртвих чекам
12. И живота после тога
Од будућег века, амин!

Свакидашње молитве.

Молитва Господња.

Свих нас Оче, који јеси
На свудсутним небесима,
Нек се име Твоје свети
И нека Ти дође царство,
Нек Ти воља навек буде,
Ка' што горе на небу је,
Тако да је и на земљи!
Хлеб насушни дај нам данас
И остави дугове нам,
Као год што и ми својим
Опраштамо дужницима!
Не уведи нас у напаст,
У каково искушење,
Но избави од лукавог,
Од свакога зла и беде!

Архангелско целовање.

Богомати, света Дево,
Радошћу се испуњавај,
О, Марија благодатна!
Са Тобом је ваздa Господ.
Неизмерне славе, среће
На Теби је међ женама,
Великога благослова
Плод утробе Твоје пун је:
Носила си и родила
Спаситеља душа наших!

У јутру, кад се устане.

Из постеље, санка, Творче,
Подигао јеси мене.
Просветли ми ум и срце
И отвори усне моје,
Да Тројици с хвалом певам:
Свет си, свет нам, свет си, Боже!
Молитвама Своје Мајке
Смилуј нам се и сажали!

Пре ручка.

Господе наш Исус-Христе,
Једаво и пиће ово
Благослови молитвама
Најчистије Матере Ти
И свих с неба Светитеља!

После обеда.

Благодарност приносимо,
Спаситељу, Теби — ево,
Што нас људе и сада си
Нахранио изобиљем
Од земаљских добара Ти!
Немој ни Свог небеснога
Да укратиш нама царства,
Него као што си усред
Ученика — апостола —
Јавио се и дошао,
Мира њима дававјући —
И међу нас тако дођи,
Донеси нам избављења!

Пре вечере.

Једу ништи и убоги
И сви ће се да насите, —

Хвалу Богу одаваће,
Који траже, иште Њега;
Жива ће им бити срца
За на увек и до века!

После вечере.

Развеселља, о Господе,
У Својим си твореньима
Сваком од нас подарио
И радости налазимо
У делима руку Твојих!
Над нама се указао
Сјај дивотног лица Твога,
Срцу си ми добру вољу,
Раздраганост поклонио.
Од плодова земне хране,
Пшенице Ти, уља, вина
Људи су се умножили.
На миру ћу спу се дати
И тихо ћу да почивам,
Јер си мени допустио,
Да на Тебе ухвати се
И надати свагда могу!

Пред спаваље.

Што сам, вељи, благи Боже,
Овог дана сагрешила
У говору и у раду,
Или самим помислима,
Као добар и љубитељ
Човечанства опрости ми!
Спокојнога даруј ноћас,
Без метежа сна меника,
Свог анђела хранитеља
Пошаљи ми, да ме брани
И покрива од свих зала!
Ти си чувар и заштитник
Душа наших и телеса;
Теби славу приносимо
Сад и удиљ, на век, амин!

(Наставаће се).

РУКОВОДСТВО БИБЛИЈСКОЈ ИСТОРИЈИ НОВОГА ЗАВЕТА.

Одио четврти.*

Дјела и учење Исуса Христа од друге до треће пасхе.

X. У Јерусалиму. Исцјељење узетога код овчије бање. Сударе са Фарисејима због тога што су апостоли кидали класје у суботу. Исцјељење кљастога.

Кад се рад Христов кретао већином у далекој Галилеји, знадоше њих врло мало у Јерусалиму за њ, и Спаситељ могаше стићи у пријестоницу Јудејску, а да не обрати на себе у народу особиту пажњу. Али се ипак прочула вијест о његовијем чудесима и до Јерусалима, доводећи у забуну представнике преживјела Јудејства и рађајући међу њима немир и сумњу, која изби овај пут јавно на површину.

Идући к храму пролажаше Спаситељ поред једног рибњака из кога су се Јерусалимљани снабдијевали са водом. Бјеше то позната овчија бања Витезда, која се налажаше, како посвједочавају најновија раскопавања, недалеко од сјеверо-западног угла храмовске ограде. То бијаше базен дугачак око 24 лакта, а широк 7 лаката, а дијељаше га по средини каменита стијена дебела два аршина. У њему су обично купали овце, које бјеху одређене да се принесу на жртву; но та вода бјеше сјем тога чувена због љековитости своје. У одређено би се вријеме та вода необично узмутила, *„јер анђео Господњи силажаше у одређено вријеме у бању и мућаше воду“* дајући јој тијем чудотворну љековитост *„и који најприје улажаше пошто се замути вода, оздрављаше, макар какви болест да је на њему“*. Није дакле чудо, ако је то чудотворно својство прибања Витезда, која се налажаше, како посвједочавају најновија раскопавања, недалеко од сјеверо-западног угла храмовске ограде. То бијаше базен дугачак око 24 лакта, а широк 7 лаката, а дијељаше га по средини каменита стијена дебела два аршина. У њему су обично купали овце, које бјеху одређене да се принесу на жртву; но та вода бјеше сјем тога чувена због љековитости своје. У одређено би се вријеме та вода необично узмутила, *„јер анђео Господњи силажаше у одређено вријеме у бању и мућаше воду“* дајући јој тијем чудотворну љековитост *„и који најприје улажаше пошто се замути вода, оздрављаше, макар какви болест да је на њему“*. Није дакле чудо, ако је то чудотворно својство при-

* Ово је превод из великог дела Руса А. П Лопухина: „Руководство къ библейской исторіи новаго завѣта“. Преводилац је један млади свештеник из пакрачке дијецезе. Исти преводи цело то дело, о којем је руска критика најповољнији суд изрекла, и само буде могао, издаће га у засебној књизи. Ове одломке је уступио „Српском Сиону“ ради претходног упознавања наших читалаца с тим делом. Г. преводиоцу желимо да уз могне своју намеру извршити, а то би било на корист наше црквене књижевности и нашега свештенства. Ур.

влачило к рибњаку *„мноштво болесника, слијепијех, хромијех, сухијех, који чекаху да се заљула вода“*, и који се понајмешташе испод пет прикривенијех тријемова, што но их подигоше разни доброчинитељи овијех несретника. Између многијех болесника бјеше ту и неки сиромашак, који паћаше већ тридесет осам година од узетости. Живио је у огради крај воде, али узалуд; како си не могаше сам да помогне, а вода се опет у равно доба мутила, то би се сваки пут други сретнији и снажнији од њега, прије њега загњурили у рибњак, док још не изгуби вода љековитост своју. Христу се врло сажалио тај човјек. Очито бјеше, да не бијаше дух тог несретног патника мање узет него ли тијело његово и сав кукавни живот његов бјеше тек непрекидно очајавање. Спаситељ одлучи да награди у дан великог празника кукавца, коме не могаше дати ни злата ни сребра. Одлучио је да помогне јаднику, коме не хтједе нико до селе да пружи помоћи. *„Хоћеш ли да будеш здрав“?* запита га Спаситељ. Испочетка једва да се и дојмише несретника те ријечи и он јамачно и не погледа онога који га питаше. Али како се пробудио у њему трунак наде, мишљаше, е је то какав странац, који будући добра срца, хоће да му помогне, да први уђе у воду кад се опет заљуља и, у име одговора, исприча му просто горку историју свог дугог и узалудног чекања. Али Исус разумијеваше другу бржу и збиљску помоћ. *„Устани, узми одар свој и ходи“*. То бјеше изречено гласом, коме се не могаше успротивити. Поглед говорников, његов глас и заповједнички тон пробјежа као електрична струја кроз измождене удове и изнемогло његово тијело, ослабљено патњама и гријехом читава живота. Он устаде одједном, пошто бјеше узет тридесет и осам година, узе одар свој и пође. Весело звераше он унаоколо, неби ли видјео свог непознатог доброчинитеља, али народа бјеше тма и Христос се удаљио, нехтијући да изазове узбуђење у народу.

Неочекивана појава међу народом тог човјека, за кога знадоше сви да је узет и да му нема помоћи, а сад ето иде по улици, и нехотице обузе пажњу свијех, и њега окружи народ питајући га како оздрави. Али међу народом бјеху и строги законици, које не занимаше тек то како оздрави тај јадник, већ и то, што он наруши најсветију установу Мојсијева закона — светкованје суботе. *„Данас је субота“*, рекоше му законици *„и не ваља ти одра носити“*. Суботништво бјеше најмилија смицалица свременог фарисејства, а како дављаше у тој секти све више дух Мојсијева законодавства формално вршење обреда, то изгуби и субота свој пређашњи узвишени карактер духовног и тјелесног уздржавања од рада и посвећења њена на службу Богу. Превагу узе писличарско очување мировања, попраћано ружнијем измишљотинама измајсторисаног богомољства, те се изврже тај благодатни дан одмора у дан најтежег ропства и свакојакијех сметња. До ситница бјеше одређено шта се смије, а шта не смије радити у суботу, колико пута се смије корачити, докле отићи, колико јести, писати, какав лијек узимати и т. д. Али најпомније бјеху обрађена правила која се тицаху ношења терета у дан суботни. Ослањајући се на ријечи пророка Јеремије: *„чувајте се да не носите бремена у суботу“* (17, 21.) измислише равини читав кодекс, у ком бјеше тачно опредијељено, какав се смије, а какав не смије терет носити у суботу. Како суботни дан отпочињаше у петак у вече и навијешташе се знацима трубе, то мораше, по учењу равинском, збацити сваки прави Израиљћанин одмах са себе сваки терет. Једно правило прописиваше: „У петак, пред почетком суботе, не треба да излази нико из куће са иглом и пером, како их неби заборавио спремити кад настане субота. Свако мора у то доба да брижљиво претражи џепове своје, да не остане у њима итогод, са чиме не смије да изађе у дан суботни“. Али не само да не бјеше дозвољено носити прави терет, већ не бјеше, по тумачењу фарисејских равина, дозвољено носити чак ни обуће са гвозденијем клинцима или закрпама, јер бјеху и клинци и закрпе „терет“. За то и бјеше сасвијем забрањено равинима ношење закрпљене обуће, како неби у заборавности својој нарушили светињу суботе, која се, по мишљењу њихову, светковаше по свој васпони, јер и сам анђео Господњи не умути никада воде у Витезди у суботу. Поред таквијех назора није чудо што не пропустише књижевници и фарисеји да примјете узетоме, како он чини безаконје, носећи „бреме“ као што је његов јадни одар. Али сретник не зарезиваше много те ситнице казуистичке, већ одговори смионо: *„који ме исцијели он ми рече: узми одар свој и ходи“*. Пораженi тијем, што не знадоше који би то

могао бити дрски нарушитељ суботништва и опет не обраћајући ни мало пажње његовом чудесном исцељењу, запиташе га: *„ко је тај човјек који ти рече: узми одар свој и ходи“?* т. ј. који ти заповједи да учиниш безакоње, због чега потпада суду и заслужује казну Јасно је, е бјеше личност Исуса Христа још мало позната у околици Јерусалимској или се пак тај човјек понесе према њему са таквом тупом равнодушношћу, кад оно разговараше с њиме, е заиста не знађаше, ко је његов доброчинитељ. Али он то дознаде одмах за тијем Јеванђеоско причање показује нам на њему једну лијепу црту. Послије кратког времена сретамо се с њиме у храму, камо дође да благодари Богу, што тако изненада и на чудесан начин заново његов чемерни живот. Тамо га видје Исус и опомену га просто, али важно: *„ето си здрав, више не гријеши да ти не буде горе“*. Јасно је, да тај човјек ношаше ту тешку казну због својијех тешкијех гријеха, који му бише скупа са исцељењем опроштени. Али он се показа недостојнијем толиког великог доброчинства. Дознавши ко је његов доброчинитељ, а он, да спере са себе кривњу што наруши суботништво, *„отиде и каза Јеврејима, да је оно Исус, који га исцијели“*. То су и чекали непријатељи његови. Они већ отприје осјећаху, да је опасна по њих власт, којом пророк назаретски нарушава права њихова, како то би, кад оно изагна из храма трговце и тек брзи одлазак његов у Галилеју одузе им прилику да га прогоне, као што прогонише Јована Крститеља. Дознавши да је он опет дошао у Јерусалим, и осјећајући какав смион ударац нанесе он њиховом најмилијем идолу — суботништву, не пропустише они да га јавно позову на одговорност, нека докаже од куда њему то право да нарушава суботу таквијем дјелима својима. Али том приликом чуше од Спаситеља одговор, који их врже неодољивом снагом своје непобитности у силну забуну. На њихово строго питање одговори Христос Јудејима: *„отац мој дослије чини, и ја чиним“*. У тијем се ријечима, што се суботе тиче, налази сав дух учења Христова Кад докона Бог стварање свијета, то не бјеше субота његова, одмор у смислу потпуног нерада. Он дјелује непрестано, и подржава промислом и благодаћу својом све створено и подиже то створено из пада у нови духовни живот. И то добро дјело чини Отац небески у течају *све* вјечности, не изузимајући ни суботнијех дана ни године. А како је Слово Божје стални саучесник у дјеловању самога Бога, то и он, заплотивши се на земљи и узевши лик човјечији, такође свршава то велико дјело и свршавајући га, може га чинити и у суботу. Отуда и јест Син човјечији господар суботе, а субота је у опште установљена због човјека, а не човјек због суботе. Такви докази изречени са потпунијем убјеђењем доведоше Јудеје у силну забуну и озловољише их, и они не могући их побити својијем разлозима, прибјегоше к простијијем средствима те: *„гоњаху Јевреји Исуса и гледаху да га убију,... што не само квараше суботу него и оцем својијем називаше Бога и граваше се једнак Богу“*. А Спаситељ се међутијем ускористио тијем случајем, да им покаже месијанско своје достојанство, подсјећајући их, да они у слепилу своме испуштају из вида, е недавно посвједочи о њему такав велики пророк какав је Јован Крститељ, а то се свједочанство потпуно подудараше са Мојсијем и свијем св. писмом.

Али мржња, која се усели у срца вођа јудејскијех према пророку назаретском, не даде им да проникну у дубљину смисла тијех доказа, и они га почеше узастопце пратити, неби ли се пружила опет прилика, да се огријеши о отачке установе, како би могли још одлучније устати против Христа. Прилика се наскоро пружила. Чим се свршила пасха, оде Спаситељ одмах из Јерусалима, и упутивши се са ученицима својима према Галилеји, иђаше путем кроз њиве засијане јечмом, који у то вријеме дозријеваше и од кога се прво зрело класје приношаше на жртву на други дан пасхе. Законом бјеше дозвољено да може човјек успут откидати класје и њиме утишати глад, и ученици користећи се тијем правом, заиста тргаху класје и сатираху га рукама те јеђаху. А бјеше субота. Будни непријатељи одмах употријебише алурадо тај нови случај нарушења суботништва. По тумачењу ученијех равина бјеше кидање класја исто што и жетва, а сатирање рукама, што и вршидба, а ко то чињаше, имао се врћи под проклету гомилу. Они држаху то за страшно недјело. Познати су из историје случајеви, да су прави Јудеји вољели да умру од глади, него ли да наруше дан суботни. Неки Јудеј морнар не хтједе се машити за крму у вријеме ужасне буре, јер је већ сунце зашло и настала субота,

и ако су му пријетили да ће га погубити. А ти једни Галилејани са учитељем својијем не могоше гладовати ни неколико часова, већ нарушише светињу суботе! Користећи се тијем случајем, околише фарисеји Спаситеља, показујући злурадо на апостоле: *„види, шта они чине“*, а апостоле прекријеше очима презирно јер чине: *„што не ваља чинити у суботу“*. Но Спаситељ видећи са правом божанственом проницавошћу лукавство питача — лицемјера, узе у заштиту ученике своје и опет откри, да је он господин суботе, а да пак оправда ученике, позва се на примјере из библијске историје, који најашњаваху прави смисао суботе. *„Зар нијесте читали“*, рече Христос фарисејима и ученијем књижевницима, корећи их тијем што не познају св. писмо, а овамо се разметњу пред народом да га познају — *„што учини Давид кад огладне он и који бијаху с њим? Како уђе у кућу Божју (у суботу) и узе хљебове постављене и изједе, и даде их онима што бијаху с њим, којијех никоме не ваљаше јести осим јединијех свештеника“*. А кад Давид, њихов велики цар, њихов љубимац, светац њихов, тако јавно наруши слово законско, па га не укорише, јер учини то из нужде, нашто онда коре ученике због невина чина, који учинише да утољају глад? И затијем, кад властити њихови равини одредише „да нема суботништва у храму“ и да могу свештеници у суботу сјећи дрва, ложити ватру, доносити на трпезу тек испечене хљебове, убијати животиње за жртву, обрезивати дјецу и на тај начин на сваку руку нарушавати правила суботништва, која они примише и којијех се слијепо држе, — јер им то дозвољава сам закон; кад се може нарушавати субота због храма, зашто онда да се не може нарушавати због онога, који је већи од храма? А баш Христос, кога они гоне, већи је од храма и он је, будући Син човјечји, господин суботе. Боље би им било да се сјећају великијех ријечи пророчкијех, е је милост милија од жртве (Осија 6. 6.), а човјекољубље веће од бездушне обредности, него ли што пазе да ли се строго врше такве ситнице равинске.

Да још јаче покаже фарисејима како је неоправдана мржња њихова на бајаги нарушитеље суботништва, употријеби Спаситељ тог истог дана нову прилику, која му се пружила у оближњој варошици у синагози. У синагози десио се човјек, који бјеше, како прича предање, зидар, па једном несретном приликом згњечио руку, ушљед чега му се осушила; он замоли Христа да га излијечи, да не мора живјети од туђе милостиње. Сви су знали да је он ту, а јамачно знадоше и зашто дође, и с тога заузеше главна мјеста у синагози књижевници и фарисеји, те мотрећи злобно Христа, чекаху, да виде шта ће учинити, па да га онда оптуже. Он их не држаше дуго у незнавјесности. Најприје рече човјеку класту, да стане у средину синагоге. За тијем стави он фарисејима и књижевницима да ријеше властито питање њихово, које им бјеше у души, али га стави тако, како би им показао право значење његово: *„шта ваља у суботу чинити добро или зло? одржати душу* (што ја чиним) *или погубити“* (како ви мислите у срцу своме)? На то питање могаше бити тек један одговор, али они се јамачно не скупише амо да траже или говоре истину Њих руковођаше једино то, да виде шта ли ће он учинити, па да га на основу тога могу јавно оптужити пред синедријоном или у крајњу руку, да га јавно жигошу као нарушитеља суботе. И за то оћуташе на питање његово. Но Христос не хтједе дозволити да избјегну испред пријекора властите савјести своје и за то да се сам оправда наведе примјер из обична живота, који их стави у такав положај, е не могаху никако неодговорити на то питање. *„Који је међу вама човјек,* питаше он, *који има овцу једну па ако она у суботу упадне у јаму не ће је узети и извадити? А колико је човјек претежнији од овце?“* Навод бјеше непобитан, а нити се могаше примјер побити, па ипак ћутаху они и надаље злобно као заливени. Он их је гнјевно премјерио очима; свето негодовање пламћаше у срцу његову, одсијеваше на лицу његову, даде живахност кретњи његовој, звучаше у гласу његову, кад он полако прије погледом преко тијех унаказенијех од злобне тврдоглавости лица, корећи их због злобе и подлости, незнања и охолости, и затијем, суспрежући тај горки и силни осјећај, окрену се он, да учини дјело милосрђа и рече кластоме: *„пружи руку своју“* и на велико чудо свију сакупљенијех пружи он руку и она постаде здрава као и друга. И на тај начин порази опет Христос непријатеље своје и то не само разлозима, већ и дјелом велика милосрђа, које донесе нову славу Месији.

(Наставиће се).

БЕСМРТНОСТ ДУШЕ.

Проповијед Оца Августина од Монтефалтра.

С талијанског превео **Јован Узелац**, свештеник.

Господо! Ми имамо духовну душу; њу доказује свијест нашег идентитета, њу доказују њене радње, које очигледно превазилазе и надмашују све силе материје; њу доказују знаности, умјетности, добродјетељи, којих без ње ни било не би.

Али, господо, камо идемо ми са овом духовном душом? Које је стална граница наше егзистенције?

Је л' можда гроб? Да л' се у тмини гроба свршују можда сви сјаји ума, све енергије воље, племенитост, пријатељство, љубав, сви жари нашега срца?

Господо, у свијету има много илузија; али међу овима, које заводе срце човјеково, има једна, које се више од других бојати треба, јер се противи његову опредјељењу, вара га, измјењује га, своди га на ништа!

А то је она илузија, која зазивајући у помоћ пожуде и страсти човјекове, шапће му на ухо: Ти си на свијету једино да будеш срећан. Зашто дакле себи копаш гроб, кропећи га сузама и знојем са чела твога? Зашто да презиреш наслађе, у мјесто да берeш цвијет прије него што увене. Сједити данас окићен цвијећем за богатим столом, а сутра умријети, — ето живота!

Уживајмо дакле, док нам је уживање дато!

Дâ, господо, ово је највећа погибао и непрестано искушење човјека на земљи. И не има га, који говор овај не осјећа: а кад човјек спутан од погубних ових теорија, одвраћа поглед свој од еванђелске науке, тад заборавља на небо, сагнибље се земљи, презирући глас савјести, њене и разума, од теорија ових ниште срећу своју и вичe: ево домовине моје, ево нада мојих!

Безбожничку и луду ријеч ову, изазвала је наша, колико шупља толико надувена философија. су поновили они несретници, којима је сувише тешка племенитост њихова опредјељења, те с тога одбацују бесмртност, завиде судбини животиње и желе ништа. Они шире по народу идеју, да се све у гробу свршава; али то је жеља безбожника, а жеља се безбожника не ће испунити; жеља безбожника ће пропасти, казао је Соломон. Садашњи живот није какво море, гдје човјечја душа може бити прогутана, као лађа у виру океана.

У човјеку има нешто, што остаје даље иза гроба, нешто, што никада не умире: то је његова душа, која ослобођив се од своје смртне љуске, слободно леће Богу.

Бог, који је човјека створио, дао му је бесмртну душу. Истина је та слатка и страшна, као што сам вам јучер рекао, ал темељита; јер као што би се без ње порушила духовна зграда наше вјере, тако кад она стално постоји, све имаде сигурну слободу. Ту истину осјећате ви у себи; та је истина не само важна, већ и нужна.

Господо, ако хоће ме слушати са оном пажњом којом ћу вам говорити, ја ћу почети.

Господо! Кад је Бог, излазећи из свога вјечитог мира, хтјео изван себе остварити једну од својих вјечитих мисли, рече: *Ништа* га слуша; постаје плодоносна; васиона је створена; појави се земља, заодјену се биљем и цвијећем, напуни се животињама. Свод се рашири, окити се сјајним звијездама, створи се море, зрак се стави у простор. У мору брзају рибе, у зраку трепере птице у лијету.

Кад се Највиши Умјетник наједном устави у сред дјела свога, Узвишена се Тројица савјетује, закључи. Затим излазећи из овог узвишеног савјета, рече: *Створимо*. Прије је рекла *Нек буде свјетлост*, ал сад рече *Створимо*. А шта господо? Створимо човјека, посматрача велике васионе ове, читатеља ове неизмјерне књиге, свећењика овог величанственог храма; човјека за ког је створено небо и земља и све животиње, које ју напуњују.

И ето од земље створена тијела човјекова. Ал Бог хтједе да с тијелом човјековим сједињен буде дух, душа умна и слободна, да побуђује у сваком дијелу живот, да управља покретима; и Бог, говори свето писмо, дану му у лице дах и човјек оживи; и створен је „во душу живу.“

Тијело је ниско, зависно, справа од влажне земље, које би се без принципа, који га оживљава, покварило, пропало.

Душа! Боже велики! Ко би могао исказати дјелатност њезину?! Обрати ли се прошлости, уздиже се до почетка, открива могиле, пита пепео оних, којих нема више, разговара се с њима, тражи натраг од смрти биће, које је утрабила.

Ако посматра садашњост, она те носи с једног пола на други брзином мање; обилази на-

родности, проучава народе; гледа пријатеља, који је далеко удаљен од вас; говори с њиме и на крај удаљених обала; спушта се у простор, у хоризонт без граница, и мислима грли не само небо и земљу, него ствара чуда новога свијета; мислима мјери покрете звијезда, са радњом својом подвргава себи силе природе; проучава својства минерала и биља; иде у дубину земље, да јој богатство њено одузме.

Погледа ли у будућност, кида завјесе, које сакривају у тмини ствари, којих још нема, умовањем претсказује помрачење сунца и мјесеца и повратак планета; претсказује не само ово, него пад и пропаст народа. И као да би ово мало било, уздиже се к Светилишту Божанства, у предјеле сјаје; иде до самога Божјега трона, уставља се у оној Свјетлости без престанка, гдје станује створитељ њена бића; њега позна, њему се клања, благосиља га, пјева га, и с њим се са љубављу сједињава.

Хоћете ли да видите мојту душу у овоме високоме лицу, у овоме посматрању њену? Створови ишчезавају погледу њезину, тмине се расвјетљавају, застори падају, и душа улази у предјеле Сунца Правде, онамо стиже, пролази све чинове анђела и арханђела; ево је пред олтарем Јагњета, које се жртвовало прије почетка вијекова, и пред својим се Богом клања, и говори: Боже мој, ево створења твога, Оче мој, ево твоје кћери!

А гдје је тијело моје остало? Остало је овдје непомично, без радње, док је анђеоски лептир лијетао кроз ове путе небесне. Па та душа, која се обраћа прошлости, која обгрљава садашњост, која се креће будућности, која се диже у највише предјеле, да л' такова једна душа може да има судбину паре, која се диже, распљињује, ишчезава у ништавило?

Ал' то није доста. Душа не само разумијева него и хоће, и заиста је истина, да душа, и ако је по својој духовности под Божјом руком, то је по радњи тијела, под утицајем ствари, које ју окружују; ал' ниједна створена сила не може ништа против ње. Она се може кушати златом, може се завађати славољубљем, ал' свладати ју, док се опире, никада.

Хоћете ли да ме присиљавате? Душа је моја слободна, ма да су руке у оковима и мач у грудима, глас је душе моје: *нећу*. Она се смије на ругања безбожника, на пријетње тирана, и уздиже се слободна и независна и поред свако ваких измишљавања, окрутности и варварства.

Нек се стави тијело у окове: није то тријумф мучитеља, већ тријумф чистог духа, који се уздиже са земље на небо, у храм вјечности.

И ако је душа тако уско са тијелом спојена, ипак њиме она господари тако, да, кад јој се хоће, ставља га на најстрожије казне, гони га да иде у очи смрти за своју вјеру, за свога Бога.

Дакле, господо моја, мора ли душа, која то, лику власт над тијелом има, која му тако господари, са овом спроманном земљом пропасти и свршити?

Ал' ми имамо такођер срце, које жуди за срећом.

Срећа! Его ријечи, која потреса моје срце, која покреће моју унутарњост.

И овај осјећај за срећом много је јачи од нас самих, много јачи од свако створене силе. он се неће никада угасити. Дакле ово осјећање среће не долази од нас, него је стављено у нас од природе; а да ли би природа ставила у нас ову неприкидну наду, да ју вара? Глас, који каже, да ћемо бити срећни, не може бити лажан; Ми тражимо ову срећу на све стране, њу тражимо од свих створења, ми свом силом желимо бити срећни.

Ал' ова срећа није на земљи; сва добра овога свијета нијесу у стању да задовоље срце жељно среће. Наше је срце мало, само један атом, ал' сав свијет није га у стању напунити. Дајте му злата, наслада; никад неће казати доста. Цезар, господар половине свијета, сит уживања и славе, пита: *Ма ово, да л' је ово све?*

Земаљским добрима срце се наше надме, ал' се не задовољава. Њему треба сасвим нешто друго; њему треба Бог, који га је по подобију своме створио, јер оно почива у њему. Да, за ово срце Бог је одрелио и неко сретство, да га задовољи.

Како? Овчици не манька биља у ливади; птичьци не оскудјева њезина рана; тигру и лаву не оскудјева њихов плијен, а мени да оскудјевати мора само оно, што срце моје жели?

Да л' ја сам несретан бити морам, међу овим задовољним створењима?

Природа онда не би за нас мати била, већ маћија, тиранка. — И ја то морам вјеровати? О! не; она не може себе саму варати. Она је учинила као мати, која жели, да јој дијете надвлада погибао; даје му лијек против ње (т. ј.

погибли); те и она желећи, да издржимо вагу живота, указује нам срећу, ал ону из гроба Зато св. Павле говораше гласом пуним наде: Наше пријеме није овђе; наш стан је на небу.

Да, господо, доста нам је подигнути очи к небу, па да осјетимо, како се буди у нама тај осјећај за будућом срећом, тај осјећај бесмртности, та мисао на будући живот, која је у срце наше неизбрисивим словима уресана.

Осим свега тога има прилика у животу, у којима се осјећање ово буди на неки заповиједни начин, са неком виђом силом. Кад смо под теретом несреће, кад нас грижа савјести мучи, кад нам је наскоро изгубити драгу особу; нашто онда бол, нашто ли трпљење? Осјећање ово одбацује равнодушност и даје нам милости на будућност. Кад се трпи, мисли се не само на садашњи, него на живот будући, живот бољи, вјечити. Ова нада уплеће се у све жалости, боли и тјескобе нашега срца; ова је нада измамила једном славном човјеку ову исповијед: „Након свих мојих уживања, осјећам неку досаду, одурност, и осјећам се као да ћу умријети, ал осјећам у себи неизмјерну наду, која ми очи к небу уздиже“.

И ове ријечи, господо, налазе силан одјек у свима искреним срцима. Ми вјерујемо радо у овај вјечни живот, и љубимо га, јер је лијеп; он нас тјеши и помаже нам особито у тјескобама и у невољи.

Зато, Виктор Иго, прије него што је довршио ток славе своје говораше: „Дајте народу, овоме народу, који трпи, коме овај свијет бива сваки дан тежи, дајте му наду на бољи свијет, који је за њега створен; баците му на тањир биједе ову слатку и утјешљиву наду; на вагу, ону протувагу и равнотежа ће се успоставити. Тад ће судбина сиромаха бити побољшана, народ ће имати трпељивости, јер је трпељивост постала од наде“. Зато је Исус Христос рекао: „Блажени сиромашни; њихово је царство небесно“.

Овај осјећај силно се буди под грижом савјести. Један знаменити писац говораше: Кад би било могуће, да сам ја у добу разума смртно увриједио мог оца, био бих неутјешан, јер мога оца нема више, и моја погрешка била би неисправљива: ако би се могло одговорити, да је увриједа, — нанесена од једног човјека другоме, који не постоји више, — уображење; пристајем ал осјећам, да би био неутјешан.

(Наставиће се).

✠

КЊИЖЕВНЕ ОЦЕНЕ И ПРИКАЗИ.

Добили смо „Извештај о свечаној прослави двадесетпетогодишњег спомена преуређења и постојања православног богословског завода у Задру“, 9. (21.) јула 1894.

Прославу је отворио преосвештени *Г. Епископ Никодим*, и одмах дао реч професору *г. Серафиму Калику*. Говор г. Калика је достојан одржане прославе. Ево неких делова из тога говора: „Семинарија епископа Краљевића, која је на свечан начин отворена била у Шибенику почетком школ. 1819./20. године, али не да спреми православној цркви далматинској ваљане свештенике, проповједнике и бранноце светиња њезинијех, него свештенике-отхранике православља, проте свитике и носиоце цркве замисли епископове, свештенике-проповједнике *унује*, — није преживјела оног знаменитог догађаја у историји православне цркве у Далмацији, извршеног у Шибенику на Духове 1821. год., када је пробуђена свијест православнијех далматинскијех Срба на крвав начин протестовала противу злијех намјера и замишљаја епископа својега. Том приликом и она је, након кратка вијека од године и нешто више дана, пропала и ишчезла заједно са оснивачем својијем, епископом Краљевићем. Послије тога, а за пунијех осам година мучна живота, православна црква наша, лишена врховног духовног вође својега, очекивала је дан по дан да јој опет сване и сунце гране.

На пошљетку, по заузимању сријемско-карловачког архиеп. митрополита Стефана Стратимировића, буде именован и рукоположен год. 1829. у Ср. Карловцима за далматинског епископа архим. манастира Гомирја у Хрватској, Јосиф Рајачић, потоњи знаменити патријарх Срба у Угарској. Лако је представити ону неописану радост, која је прострујила кроза сва срца нашијех предака, након толико тешкијех прежнијелијех дана, а на глас, да су они у новом архипастиру својему добили мужа, ријеткијех врлина

ума и срца. Новом епископу, чим је стигао у резиденцију своју — Шибеник, бјеше прва брига, да се постара о просвјети клира својега. С тим циљем слао је он више пута преставку једну за другом надлежнијем државнијем властима, доказујући пријеку потребу оснивања богословске школе за спрему кандидата свештеничкијех. И молба му једва једном буде уважена врховном одлуком од 30. сент. 1832. год. Жељена школа отвори се у Шибенику одмах слиједеће године, 27. дец., под именом „Православне Клирикалне Школе“, или семинарије, гдје је постојала од школ. 1833./34. до краја 1840./41. године. А кад прије епископска столица у Задар, тада је пренесена била и клирикална школа из Шибеника овамо, те од тог доба, на име од почетка школ. 1841./42. год. постојала је овдје непрекидно до краја 1863./64. године.

Стара клирикална школа подијељена је била у пет класа. Њезини васпитаници морали су најприје свршити с успјехом четвероразредну школу основну. По одлуци царској у свијех пет класа могло је бити само 25 клирика, т. ј. у свакој класи по пет. Ну милост царска обзиром на потребе цркве допуштала је каткад, да се у прву класу прими више од пет ученика. Године пак 1855., највишом одлуком од 15. апр. бјеше дозвољено, да се у овој школи васпитавају о државном трошку и младићи из Босне, Херцеговине и Црне Горе.

Заиста, нико не ће казати да ова школа, која је у све постојала што у Шибенику што у Задру 31 пуну годину, за које се пријеме у њој учило 186 клирика, и то из епархије далматинске 120, из бококоторске 57, а из другијех српских крајева 9, под руководством 26 наставника за цијело доба то*, — да није, велим, показала великијех услуга и стекла заслуга за нашу цркву и народ. За доказ тога треба се сјетити, да су сви старији наши свештеници једног и другог чина били питомци ове школе. А међу њима било је и има још и данас људи, који су служили и служе цркви својој на корист, а народу из којега су пикли на дику. Но при свем томе требало ју је преустројити.

Доба у којем ми живимо назива се по преимућству временом просвете и науке. Ко не види, да тежња за што већијем знањем прониче собом и обухваћа све редове данашњег друштва. Па смије ли свештенство изостати иза те опште тежње? Зар да се оно с друштвом не сближи? Сумње нема, да уважење које му драго религије зависи много од уважења, које знаду себи стећи преставници њезини. За то је нужно да свештеник, осим нравственог живота, искрене побожности и т. д., буде чим је више могуће образован, нарочито обзиром на средње и веће друштвене сталеже. Јер необразованост или мала образованост, живљење т. ј. у духовном животу својему с појмовима не нашега, него средњег којег вијека, не уздиже него понижује углед и авторитет свештеников пред очима образованог свијета, а тијем шкоди и светињи ствари, коју он заступа и проповиједа, као што му не даје баш велике цијене ни пред нижијем сталежима, који, и ако код очију више пута слијепи су, опет знаду каткад врло добро процијенити и просудити, шта ко вриједи и колико тежи.

* Имена васпитаника и наставника види у Извјештају о прав. богослов. Заводу за школ. 1878./79. г. стр. 21—29.

(Наставиће се).

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— **(Његова Светост преузв. г. Патријарх Георгије Бранковић у Будим-Пешти.)** Познато је, да се Његова Светост налази у Будим-Пешти у делегацијама, као и то, да је, приликом поклоњења чланова делегације Његовом Величанству Краљу, св. Патријарх имао срећу и милост да га Његово Величанство удостоји разговором.

Но *неки престонички листови* донели су о том разговору *нетачне и неистините извештаје*.

У хатар истини и ради обавештења нашега народа *саопштавамо овде како је ствар у истини текла*, и то по извештају, што смо га *с поуздане стране* добили.

Кад је председник наше делегације гроф Лајош Тиса поздравио Његово Величанство у

име делегације, и Његово Величанство прочитало Своју престолну беседу, сишао се Његово Величанство Краљ са престола и приступио је истоме председнику проговоривши с њиме неколико речи. За тим је одмах Његово Величанство имало милост приступити к св. Патријарху и запитати га пре свега: како се налази са здрављем? Пошто Му је св. Патријарх одговорио, да је — хвала Богу — потпуно здрав, запита га Његово Величанство: како је код нас доле? На што је св. Патријарх узвишеном Владаоцу одговорио, да је народ забринут са народице и да се налази у ужурбаном стању од како је грађански брак вотиран. На то Његово Величанство није благоизволело ништа приметити, него је отишло даље држећи „серкл“ са осталим делегатима.

Према томе верно изложеном стању ствари *исправљамо* неистините вести неких будимпештанских новина.

Дознајемо уједно, да ће се Његова Светост још неколико дана задржати у Будимпешти, где се 13. (25.) септембра о. г. отвориној седнице великашке куће, у које су позвани и сви наши г. г. епископи, пошто на дневни ред долазе остали предлози о црквено-политичким реформама.

— (**Радња епархијских власти у Новом Саду.**) *I. Конзисторија епархије бачке* држала је 6. (18.) септембра 1894. своју редовну седницу под председништвом високопреосв. господина епископа *Германа Опачића*. Бележник Георгије Видицки референсао је следеће важније ствари: Публицирани су дописи високог министарства просвете о подели државне припомоћи свештеницима, свешт. удовицама и свешт. сирочадма. — Читан је отпис вис. сл. Саборског Одбора, којим одбија молбу пароха новосадског Зарије Станковића за припомоћ из јерарх. фонда. — Читан је отпис Митр. Ц. Савета у погледу уговора Ј. Ј. пароха и Т. Д. капелана суботичког, по гласу ког уговор њихов ступа у живот оног дана, кад је склопљен. — Читане су пресуде истог савета у 7 брачних парница. — Читано је решење конзисторије темишварске којим се избор ђакона саборског Ђ. П. за ђакона у Вел. Бечкереку потврђује. — Потврђен је избор Душана Јосимовића капелана итебејског за пароха у Молу, а узет је на знање извештај окр. проте ст. бечејског, да је Г. Ковиновића у парохију молску увео, те ће по томе први, као старији, бити парох, а потоњи, као млађи, бити сист. парох. помоћник. — Бившем администратору парохије молске И. Т. дат је отпуст из епархије бачке. — Узети су на знање извештаји окр. протопресвитера о испитима из веронауке на средњим школама у Бачкој, даље о парохијском свештенству, правосл. парохијама и народу у Бачкој. — Иска црквене општине ст. бечејске о питомцима закладе баронице Еуфимије Јовићке превешће се на државни језик и послати вис. министарству просвете на углед. — Прихваћен је стечајном испиту Ђ. П. ђакон саборски. — Молба А. Н. пароха сенћанског, да му се за личног помоћника призна срп. богослов М. П., уважена је, само ће се издати црквене општини на апробацију. — Признин црквене општине новосадске у спору са парохом јој З. С. одбијен је као закашњен. — Спор између црквене општине саборске и тамошњег свештенства, даље између свештенства међусобно исправнан је мирним путем, што је узето на знање. — У двадесет разних брачних парница донесена су разна решења и две пресуде, од којих једна гласи за развод, а друга за одржање брака.

II. Администт. одбор епархије бачке држао је 7. (19.) септембра 1894. своју редовну седницу у којој су референсани следећи важнији предмети: Читан је отпис вис. сл. Саборског Одбора, којим на молбе црквене општина Станишића и Брестовца ради припомоћи из јерарх. фонда иште извештај о имовном стању истих општина, — Исти одбор потврдио је овостране одлуке у предмету организације општине ст. станарске, а признв управног одбора тамошњег одбио. — Исти одбор одобрио је организацију црквене општине петровоселске, а признв Мите Воргића и друг. одбио. — Исти одбија молбу Мих. Стојановића адм. парох. јегарске за накнаду једног дела свешт. дотације са разлога, што исти ужива потпуну свешт. дотацију. — Исти одбор разрешио је одлуку админ. одбора у погледу подељења штипендије из закладе Стевана Николића, као неправилну. — Одобрена је организација црквене општине станарске, а уложени признви, одбијени су као неумесни. — Од општине пачирске искаће се извештај у погледу обнове $^1/_8$ скупштинара. — Дозвољено је црквене општини новосадској и г. ковиљској да неутерими парохијал, односно дуг бришати може. — Одбијен је признв Ане Димитријевићке у погледу разреза парохија, пошто одлука Саборског Одбора важи само од оног дана, кад је донесена, а нема повратне силе. — Одбијен је признв црквене општине новосадске у ствари избора Ђ. Крушедолца за скупштинара. — Црквене општини молској није одобрен куп земље, но ће се искати од ње, да поднесе катаст. поседни лист исте земље. —

Дозвољено је црквн. општини ст. бечејској, да парохијски дом, а општини пачирској, да школу своју оправи. — Умољене се полит. власт, да рентанције црквн. општине ст. керске путем ексекуције утера. — Истражни списи и оставка председника црквн. општине футошке С. И. издаће се фискалу на мњење и предлог. — Одбијен је признн Стеве Живковића и друга из Ст. Бечеја у предмету једног штипенд. места закладе баронице Јовнћке. — Није одобрено поравнање општине сенћанске са Ш. Веселиновићем. — Решено је осим тога још неколико рачунских ствари разних црквн. општина. Г. В.

Епархијски ревизор реферисао је у истој седници адм. одбора следеће предмете: Одобрени су рачуни, и то срп. прав. црквн. општине у Шандору од 1892. и 1893. г., — срп. црквн. општин. школског фонда у Ст. Кањижи од 1893. г. — срп. прав. црквн. општине у Деспот-Сент-Ивану од 1893. год., — рачун манастира Бођана од 1893. год.; — одобрени су рачуни срп. прав. црквн. општине у Доњем Ковиљу од 1880. 1881. и 1882. год. с тим додатком, да се у рачунима пронађени незаконити издатци од 72 фор. од бивших црквених председника одма укупити има. — одобрени су рачуни црквн. општине и школског фонда у Брестовцу од 1887. и 1888. односно од 1884. до 1888. год., — одобрен је рачун срп. прав. црквн. општине у Вилову од 1893. год. и дозвољено је истој црквн. општини да може исказане дубиозне и погрешно у евиденцији вођене активе у износу од 276 фор. 32 новч. из рачуна брисати, а уједно је упућена да своје застареле државне папире у новац претвори; — одобрен је предрачун срп. прав. црквн. општине у Бегечу за 1894. годину, — враћени су рачуни срп. прав. црквн. општина, и то: сентомашки од 1893. г., мартоношки од 1893. год., ст. футошки од 1893. г., брестовачки од 1892. год., и рачун закладе пок. Јована Остојића и жене му Терезије Зозук од 1893. године са ревизорским примедбама заједно ради разјашњења, допуне и исправке. — Реферисао је епар. ревизор као изасланик, да је благајну срп. прав. црквене општине у Госпођинци шконтрирао, и без икакових примедаба у потпуном реду нашао; иста је црквена општина упућена да себи из своје средине за главног епитропа такова човека изабере, који ће у стању и кадар бити, са свима приходима и расходима самостално руковати, и рачуне правити; а забрањено је садањем црквн. председнику и неровођи да са црквн. благајном и даље рукују. — Изаслат је епар. ревизор у Кулу, да на лицу места тамошње оспорене црквн. рачуне од 1879. до 1890. год. финалише. — Изаслат је сомборски протопрезвитер г. Љубомир Кунусаревић у Бајшу да све околности црквн. општине подробно извиди. — Дозвољено је мошторинској црквн. општини, да своје црквн. рачуне до краја 1894. год. за сигурно на ревизију поднесе.

— (**Архидијецезална Конзисторија**) у редовној седници својој од 23. августа (4. септембра) о. г. од важнијих предмета предузела је и решила: Одликовање јереја Саве Теодоровића, катихете у Земуну, узето је на новољно знање. — Пароху новокарловачком јереју Максиму Живковићу придодат је за личног помоћника свршени богослов Никола Пујаковић. — Узет је на знање извештај протопресвитера карловачког, да је јереја Д. И. разрешио од парох. дужности и на епитимију упутио. — Извештај протопресвитера земунског о прелазу неколицине евангелика у православље у Обреку узет је на знање. — Црквена општина у Врдинку позвата је, да ради расписа на тамошњу упражњену парохију прописану пристојбу положи. — Свршеном богослову Јовану Козобарићу из Карловаца подељена је у администрацију парохија илочка. — Молба свршн. богослова Ст. Велендерића ради подељења у администрацију парохије у Белом Брду није се могла за сад уважити. — Умољен је духовни стол бискупије ђаковачке, да свештенству свом забрани утицање у функције и у вршење црквених обреда православног свештенства. — Пароху С. Ж Ъ. због разних изгреда подељен је укор.

— (**Прилог фонду светог Саве**). Јављају нам из *Сенте*, да је тамошња српска православна *црквена општина* приложила *за сада* 100 фор. а. вр. на фонд св. Саве, што га је основао св. Патријарх Георгије ради припомоћи српским народним школама.

— (**Школски савет**) држао је своју седницу 30. августа о. г. у Карловцима под председништвом Његове Светости Патријарха Георгија. У тој седници решено је између осталога ово: На учитељско место у српској вишој девојачкој школи сомборској кандидовани су: Милана Кировићева, учитељица у В. Бечкереку; Стеван Коларић, учитељ у Кумани; и Живојин Касапиновић, учитељ у Добрици. — Висока кр. зем. влада у Загребу јавила је школском савету, да је на молбу више од 20 родитеља римокатоличке вере у Г. Карловцу дозволила, да њихове кћери могу полазити српску учитељску школу горњокарловачку, ако на то пристане надлежна автономна власт. Школски савет дао је своју приволу на то, у колико просторије завода то допуштају и под условом, да се дотичне ученице у свему постојећим прописима саобразују. — Умољен је саборски одбор, да за припомоћ овим школама српским у будимско

епархији, које не могу своме учитељу да осигурају минимум плате, стави у течај 1000 фор. годишње, поштo без те припомоћи дотичне школе морају молити за државну припомоћ. — За набавку намештаја за учитељску школу горњо-карловачку одобрена је свота од 300 ф. — Препоручена је саборском одбору за припомоћ српска основна школа у Костајници. — Узет је на новољно знање извештај, да је др. Ђорђе Протић, наставник више девојачке школе у Сомбору, положио у Бечу професорски испит за средње школе. — Умировљени учитељ у Баји, Сима Станковић, препоручен је саборском одбору за припомоћ из пензионог учитељског фонда.

— (**Стање свештенично-удовичко-сиротињско-пензијонот завода у архидијецези карловачкој.**) До конца 1893. г. стање тога завода, односно фонда, јесте овако: у обвезницама 94.674 фор. 69 н.; у готову: 1929 фор. 11 нов.; у неплаћеним каматама 8.828 фор. 19 н.; у неплаћеним каматама одонъења 4665 фор. 75 н.; у свему, дакле: 111.046 фор. 70 н.

Деловођа тога фонда је г. прота Стеван Чобанић; а старатељи и надзорници су: прота Василије Николајевић и пароси Максим Живковић, Стеван Моловић и Василије Константиновић.

— (**Избор учитеља на српској вишој девојачкој школи у Панчеву.**) Српска православна црк. општина панчевачка изабрала је у скупштини својој 4. септембра о. г. за учитеља математике и природних наука на вишој девојачкој школи *Милана Мандровића*, кандидата професуре из В. Бечкерека, који је свршио философију у Будим-Пешти.

ЧИТУЉА.

— († **Никанор Недељковић**) *игуман и настојатељ манастира Бездина*, у тридесетој епархији, преминуо је 23. августа о. г. наглом смрћу. Било му је тек 46 година.

Покојник беше добар и побожан калуђер, који је манастир Бездин јако унапредио. Брижљиво се старао за св. обитељ, и био је љубазан и предусретљив према свакоме. Покој му души и вечан му спомен!

ОГЛАСИ.

Ad бр. К. 542/436 ex 1894. 157 1—3

ЕДИКТ.

Услед бракоразводне молбе *Тодора Бабића* из *Маркушице* против супруге му *Катарине рођ. Теодоровић* сада непознатог боравишта, позива се овим речена Катарина, да у року од 6 месеци, рачунајући од првог увртишења едикта овог у новине, конзисторији овој или сама лично предстане, или место садашње пребивања свога пријави, поштo ће се иначе против ње поведена бракоразводна парница и без ње окончати.

Из седнице Архидијецезалне Конзисторије држане у *Карловци* 23. августа (4. септембра) 1894. год.

Архидијецезална Конзисторија.

☛ За г. г. **свештенике** препоручујем врло фиине и добрих

ШЕШИРА И ЋЕЛЕПУША

сопственог фабриката,

са разним најсолиднијим ценама, брзом и тачном послугом. Поруке са стране такођер обављам и шаљем с платом у наточ (Nachnahme). Молећи за многобројну посету

С поштовањем

Петар Маркуш, шеширџија

прече А. Јекић и Маркуш

у кући госп. Николића бр. 16. на главној пијаци

155 2—3 у Новом Саду.

Ad К 145 ex 1894.

СТЕЧАЈ. 142 3—3

Расписује се стечај на *место личног помоћника* пароху у *Вилову*, са уживањем половине свију с парохијом том скопчаних прихода.

Компетенти имају своје добро инструјисане молбенице до 18. (30.) септ. 1894. потписаној конзисторији поднети.

У *Новом Саду*, 22. авг. (3. септ. 1894.

Конзисторија Епархије Бачке.

СТЕЧАЈ. 158 1—1

У кикиндским комуналним школама упражњено је једно *место за учитељицу*, на које се стечај отвара. Са тим местом скопчана је ова плата: 1000 круна годишње сталне плате, 300 круна у име станарине и 20 круна годишње за писаћи прибор. Изабраној учитељици спадаће у дужност, да уз предавање свију предмета, које министарски наставни план прописује, обучава све ученице и у женском ручном раду. Од компетенткиња тражи се, да уз знање мађарског, као наставног језика, докажу, да су вични и српском и немачком језику.

Добро снабдевене молбенице нека се за 14 дана од увртиња овога стечаја пошљу школском председнику, господину Др. Живку Богдану.

У *Вел. Кикинди*, 6. (18.) септембра 1894.

К. бр. 448. 1894. СТЕЧАЈ. 146 3—3

На *парох. место* у *Тарашу* овим се отвара стечај.

Стечевци имају своје инструјиране молбенице путем својих предпостављених власти до 15. септембра т. г. потписаној конзисторији поднети.

Из конс. седнице, држане у Темишвару 25. јула 1894. год.

Епарх. Конзисторија Темишварска.

СТЕЧАЈ. 141 3—3

На упражњено *место учитељско* овим се расписује стечај. Избор ће се одржати 8. септембра по нашем календару. Плата је 300 фор. у готовом новцу, слободан стан, који се састоји из једне собе, једне кухиње и једног шпајза.

Захтева се да дотични по смислу закона буде оспособљен. У дужност му спада у цркви појати. Првенство имају они који се пре избора прикажу лично.

У *Шурјану*, 1894. године 19. августа.

Православни Школски Одбор.

Ради знања. 147 3—3

Јављам пречасној г. г. свештеницима, црк. општинама и свима поштованим досадањим мушторијама, да сам радњу иза пок. мога мужа Милутина Соколовића, даље наставила, те их молим, да ми и на даље укажу част својим наруџбинама, а ја их уверавам, да ће исто тако добро бити послужени, као и за живота мога мужа. Број одела и одежда остаће исто тако добар као што и до сад беше, јер момак, који већ седам година ради код нас као кројач, остаје и на даље у мојој радњи.

С особитим поштовањем

М. Соколовићка

Бр. 75. ех 1894. СТЕЧАЈ. 145 3—3

Ради сталног попуњења *учитељског места* у *Рац-Алмашу*, овим се стечај расписује.

Плата је из разних извора на 300 фор. подигнута; окром тога ужива учитељ слободан стан, а имаће и штоларног прихода до 12 фор.

Изабраном спадаће у дужност окром сваки даљње наставе у цркви појати и децу у њиној обучавати, као и у црквено-општинским седницама перо водити.

Просителји — који само оспособљени учитељи бити могу — имају своје као што треба инструјиране молбенице до 1. окт. по нашем, потписаном приполати.

У *Рац-Алмашу*, (Ráczalmás, Fehér m.) 23. авг. 1894.

Јереј Георгије Јанковић,
парох, председник и школски управитељ.

СТЕЧАЈ. 154 2—3

Оставком ђуце Љубише Бисаловић, срп. пар. учитељице, овим се расписује стечај за *учитељицу* на срп. нар. веропоп. основној школи у *Св. Ђурђу* на Бегеју — Bega Szt. György — у торонт. жупанији.

Са тим местом скопчана је годишња плата у готовом новцу: 300 фор., за повторну школу 40 фор., два хвата тврдих дрва, два хвата сламе за огрев, 10 фор. у име баште, 6 фор. за писаћи прибор и слободан стан.

Изабраној учитељици спада у дужност, све в. ц. школ. уредбом прописане предмете у школи предавати.

Молбенице ваља до 25. септембра по ст. кал. црквено-школској општини послати, у који ће се дан и избор обавити.

Из седнице срп. прав. школског одбора, држане у *Бегу Св. Ђурђу* 29. августа 1894. год.

Душан Бошковић, учитељ и перовођа. Тома Бољац, шк. председник.

СТЕЧАЈ. 156 2—3

Расписује се стечај на *два* упражњена *стипендијска* места за *техничаре* и *реалце* из закладе нар. добротвора Луке Милановића и сестре му Марије Петровићке.

Стипендија износи на годину 500 фор., која се добија у 10 месечних оброка т. ј. од почетка до свршетка школске године.

Молби на та места ваља приложити: крштено писмо, лекарску сведоџбу о здрављу, сведоџбе о свршеним наукама и сведоџбу сиромаштва.

Ко жели добити једно од ових стипендијских места, нека поднесе молбу своју најдаље до 1. (13.) октобра о. г. потписаном одбору.

У *Новом Саду* 2. (14.) септембра 1894.

Црквени Одбор

српске православне црквено-школске општине новосадске.

ТВОРНИЦА ВЕЛИКИХ САТОВА

П. Ђ. ПАНТЕЛИЋА У ЗЕМУНУ.

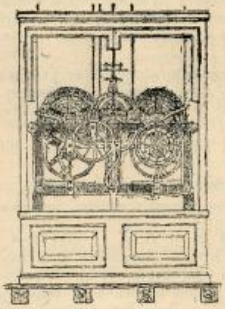

НОВЕ ТОРОЊСКЕ САТОВЕ

израђује за цркве, школе, магистрате и све јавне зграде по најновијој конструкцији (Drathseil & Stiftengang) и умереној цени, прима старе на оправку и реконструкцију.

Предрачуне шаље на захтевање бесплатно.

Сиромашнијим општинама даје на отплатну.

63 14—15

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушкама провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем **козе за звона** од кованог гвожђа, у тороњу слободно стојеће; **звона или шоље за сатове** од метала; **прављене старих звона са крунама од кованога гвожђа.** — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

198 18-26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.**

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За странке више: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Поједини бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уредништу „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 18. септембра 1894.

МАЛИ ЗБОРНИК МОЛИТАВА

НА ПОТРЕБУ ПРАВОСЛАВНИМ СРПКИЊАМА, НАРОЧИТО ПРИ БОЖАНСТВЕНОЈ ЛИТУРЂИЈИ.

Српска у стихове сложио **Иван М. Поповић.**

(Прештампавање забрањено).

(Наставак).

Пре наставе, школе.

Преблаги нам Створитељу,
Пошљи међ нас благодати
Од светог Ти Духа само,
Да душевне силе наше
Обасјава, укрепљује;
Да, пазећи на све оно,
Што ће нам се предавати,
На хвалу Ти одрастемо,
И на радост оцу, мајци,
А на добит завичају!

После учења.

Из дубине благодарни
Јесмо Теби, Саздаоче,
Што си Своје превелике
Нас милости сподобио
И дао нам, да смо пажњу
За науком обраћали!
При томе се молимо Ти,
Да нам спасеш старешине,
Родитеље, наставнике,
Који воде нас на добро
И истине познавању!
Нама даћеш моћ и снагу
За напредно проширење
Корисног сваког знања!

Анђелу хранитељу.

О, весниче вишњег Бога,

Свети, благи мој чувару,
Одржи ми и закањај
У Господњем страху живот!
Утврди ми ум, да иде
Истинитим, правим путем,
И нагони душу моју
На небесну, горњу љубав,
Те да — Тобом упућена —
Вељу тада задобијем
Од Исуса Христа милост!

Молитве при божанственој литурђији.

На поласку — или пред улазак — на св. службу.

Веселост ми загрејала груди,
Радост ми је испунила душу,
Кад су рекли: Пођимо у цркву!
По мнижини милости Ћу Твоје,
О, Господе, у дом Ти да уђем,
Светоме се поклонити храму
И побожно молити се онде!
Настави ме, поучи у правди,
Зарад мојих душмана поравни —
Пред лицем Ти — стазе ми и тако
Управи их к доброти, врлини,
Без икаквог спотицања тада —
Ка' што треба — да будем у стању
Прослављати једино Божанство:
Оца, Сина и светога Духа
Сад и вазда, увек и до века!

Пре почетка богослужења.

Христе Спасе, Владико и Боже!
Милостив си и подашан свима,
Који Тебе искрено призивљу.
Светој Ти се покоравам вољи
И молим се: удостој и мене
Смерно, радо, са љубављу, мирно
И с великом пажњом да узмогу
До свршетка узвишене ове
Литурђије остати и бити;
Уз то срцем сакрушеним дотле
И чистоћом савести Тебика
Молити се: милосрдном Творцу!
Да, Господе и Царе, почуј ме,
Почињем Те призивати, дај ми
Опроштење свих грехова мојих,
Јер једини благословен јеси
Са Оцем Ти и са светим Духом
И такав ћеш остати на веки!

Кад свештеник рекне: „Благословено царство“.

Вељи Боже, погледај ме грешну,
Молитву ми исправљај и води,
Удали ми нечисте помисли,
Све из мога изгони их срца!
Обасјај ми ум светлошћу дивном:
Познавањем Тебе — и приклони
Ухо Своје, да услишаш мене,
Која Ти се молим и на Твоју
Силну милост чекам и уздам се!
Ти си Бог ми и пред Тобом сада
У овом Ти молитвеном дому —
Ту стојећи — вашијем понизно:
Укрени ме, милостиви Творче
И у своме научи ме страху!

При входу са св. еванђељем, кад ђакон — или свештеник — узгласи: „Премудрост, прости!“

Спаситељу, Господе преблаги,
Који мене нашао си грешну
За достојну видети са светим
Еванђељем улазак и Твог се
Богојава и живљења тада
Међ људима поменути с њиме,
Погледај ме ка' љубилац добри
Васцелога човечанског рода!
Милостиво дај, да у памети
Имам, носим заповеди Твоје,
Верно, право да их свагда храним
И достојне свеудиљ у стању
Да Ти будем појати овако:
О, пријђите, приступите, да се
Поклонимо и да сви ка Христу
Припаднемо!... избави нас, чувај,
Сине Божји, који год невамо:
Алилуја, нека Ти је слава!

Кад пеју: „Свјати Боже.“

Свемогући Господе и Творче,
Који песму трисвету од сила
На небеси — од анђела — приманш,
Чуј и ово од служавке Своје
Недостојне трикратно појање
И даруј ми у све дане жића,
На сва лета и свакога часа
Да Те могу без преступа, греха:
Оца, Сина и светога Духа
Прослављати, појући са страхом:
Свети Боже, свети крепки, свети
Бесмртни смилуј се на људе!

Пред апостол, кад се пође проскимен.

Сподоби ме, Господе, да могу
Са љубављу и достојно Твојих
Апостола проповеди смерно
Послушати, јер од Њих су нама,
Целом свету о срећи и миру
Благе вести долазиле свагда!
Откривењем тих речи Им, даћеш,
Да се лепо научи, просвети
Дух ми Твојом благодаћу, амин!

По свршетку читања посланице, кад запоју: Алилуја.

Теби сваку одајући хвалу,
Нераздељна Тројице пресвета,
Оче, Сине и Душе, кличемо
С анђеоским редовима складно:
Алилуја — и тошло и жарко
Молимо се, да исцелиш бо̀ље,
Слабости нам и душе и тела,
Те да здрави певамо Тебика:
Алилуја — као Богу своме!

Божанствена Тројице и вечна
И пребуна милости, доброте,
Оче, Сине и Ти свети Душе,
Наш једини Саздаоче, Боже,
Мудрости ћеш свима оним дати,
Који за то од срца се моле!
Исправи нас, упути и чувај,
Достојно Ти узносећи име,
Алилуја да зовемо скупа!
О, Тројице, Господе преблаги,
У Тебе су извори живота,
Избави нас од вечите смрти
И сподоби, да можемо с Твоји
Праведници у станови рајски
Алилуја запевати Теби!
Трпељива Тројице, у Које
Милости је неизмерно многе,
Подари ми опроштење греха
И удостој мене, да наследим
Вечно живље у небесном царству,
Алилуја да појем на веки!

(Наставиће се).

РУКОВОДСТВО БИБЛИЈСКОЈ ИСТОРИЈИ НОВОГА ЗАВЕТА.

Одио четврти.

Дјела и учење Исуса Христа од друге до треће пасхе.

(Наставак).

XI. Дјеловање у Галилеји и у околиц: Галилејског језера. Избор дванаесторице апостола. Проповиједи на гори и сутшина новозавјетног законодавства.

Сви ти догађаји показиваху, е бјеше немогуће проповиједати јеванђеље у Јудеји без запријека; с тога оде Христос опет у Галилеју на обале свог милог језера Генисаретског. И тамо, удаљен од бијесна фанатизма слијепијех привржениха прежившјела завјета, поче потанко излагати начела новога завјета, — за разлику од старог завјета. Али да не остане проповиједи гласом онога, који вапије у пустињи, требаше формално саставити изабрани круг послеђователља, који одрекавши се све прошлости своје, мораху се свесвијем посветити новоме и послужити као зрно, из кога имаше да узрасте дрво новозавјетног човјечанства. И зато учини то Христос најприје.

У то доба иђаше већ непрестано за Спаситељем народ, жељан да чује његове божанствене ријечи и да се користи чудесима његовијем. Спаситељ, уморивши се проповиједју, отишао сам на једну гору и проведе ондје ноћ у молитви, припремајући се за велико дјело, које га чекаше сутрадан. И кад свану, дозва Христос к себи најодданије послеђователе и изабра између њих дванаест ученика, који од тог доба постадоше не прости послеђователи Христови, какви бјеху до селе, већ његови *апостоли* т. ј. посланици, који примише на себе обвезу да ће не само примати, већ и ширити ново учење. Он их изабра дванаесторицу, како би изабрани народ новога завјета имао такође, као и народ старозавјетни, дванаест духовнијех родоначелника или патријараха. Сви ти изабраници бјеху прави Израиљћани, а не незнабошци или прозелите, пошто се имаше баш кроз потомке Аврамове раши-

рити благослов новога завјета на незнабошце; али их не изабра из кољена Левијина или свештенства Аронова, јер Христос осниваше сасвијем ново свештенство. Изабирући апостоле Спаситељ се свакако обазрео на духовне способности избраника. Он не изабра богате, просвијећене и могућнике овога свијета, већ саме просте људе, који се одликоваху чистом и никаквијем лажнијем утјецајима неповкареном душом, која пружаше подесно земљиште за сјетву нове благовијести. Овако се зваше ти патријарси новозавјетног човјечанства: Петар и Андрија, синови Јонини; Јаков и Јован, синови Зеведејеви, и Филип — сва петорица из малог рибарског села Витсанде. Затијем Натанаиљ или Вартоломеј, Тома, Матеј, Јаков Алфејев (или Мали), Јуда, брат Јаковљев, Симон Зилот, родом из Кане и Јуда Искаријотски т. ј. родом из јудејске варошице Каријота. Из те славне дружинице скоро су нам са свијем непозната тројица: Јаков Мали, Јуда брат Јаковљев и Симон Зилот. Јеванђеље нам ништа не прича о тима личностима и тек нам напоминье јеванђелист Јован, описујући тајну вечеру, „Јуду не-Искаријотског“, који скупа са осталима стави Христу познато питање (Јов. 14. 22.). Симон нам је познат тек по свом прилјевку Зилот. Имена „Зилот“ или „Кананит“ значе једно те исто, и показују, да бјеше он некада горљив и одан привржених Јуде Хискаљског. Грчка имена Филипа и Андрије, а и та околност што се обратише баш на Филипа Грци, који зажелише да се виде са Спаситељем прије свршетка његова дјеловања на земљи, коју он жељу саопшти Андрији, показују, е бјеху они могуће у некој свези са Јелинима; но сјем тога, како бише први пут позвани у службу, немамо о њима другијех вијести, а тако исто и о Натанаиљу и Матеју. О Томи, прозваном Дидидом т. ј. близанцем, који је назив тек грчки пријевод његовог јеврејског имена, имамо неколико занимљивијех података, који показују, да бјеше човјек оријинална карактера, искрен и простодушан, али и нагао и великодушан; готов да умре за вјеру, али и цјепидлачар. Јуда, човјек из Каријота, могуће једини Јудеј у друштву апостолском, долази увијек напосљетку у списку апостолском, јамачно јер далеко изостајаше иза другијех у способности к високој дужности апостолства, што и доказа послије својијем издајством. Између све другине апостолске паде у дио тек тројици, Петру, Јакову и Јовану, највиша част, да уђу у најтјешњи круг најизабранијех другова и посљедователја Христови'ех. Једино њима би дозвољено да присуствују кад васкрсе Исус кћер Јаирову, преображењу и молитви у очи смрти у башти Гетиманској. О Јакову не знамо ништа више, сјем да му паде у дио висока част, те умрије први између апостола смрћу мученичком. Он се и брат му Јован, и ако бјеху рибари, судећи по свему, налазно у повољнијем материјалнијем приликама, него ли другови њихови. Отац њихов Зеведеј не само да имаше своју властиту лађу, већ држаше чак и слуге; а Јован напомиње мимотредно у своме јеванђељу, да га познаваше првосвештеник. То можемо разјаснити тијем, што он често одлажаше у Јерусалим, гдје распродаваше рибу, коју шиљаху амо из језера Галилејског. Бјеше то још готово младић и због чистоће своје нјере постаде љубимцем свог божанственог учитеља — *„учеником, коса љубљаше Исус“*. Али најважнији члан између те изабране тројице бјеше апостол, који заслужи већ по природи својој двапут му дано име стијене или пећине (Кифа — Петар), на којој се осниваше исповиједање Христа Богом. У њему нађе Христос најоданиједа ученика и посљедователја, који не презаше ни пред чим, кад требаше показати своју љубав и преданост своју учитељу. Само отпадништво његово од Христа у страшни моменат Јудине издаје, бјеше тек повод најдубљем покајању, које још већма и коначно утврди у њему осјећај љубави и оданости према ономе, кога он први исповједи Христом, Сином Бога живога.

Изабором дванаесторице апостола обиљежен је један између најодличнијих момената у јавном дјеловању Христовом. Доселе не проповиједаше он јавно, да има нови завјет замијенити стари завјет, и ако је већ у појединим случајевима истицао, да је то циљ његова рада. Сад куцну час, да се јавно прогласе истине новога завјета и Спаситељ, окружен одабранијем ученицима и посљедователима, који бјеху потребни да шире и проповиједају истине царства небеског међу људима, не оклијеваше да открије пред њима и пред сакупљеним народом све тајне и ризнице царства Божја, које он осниваше на земљи. Он то учини у знаменитој проповиједи на гори, која што но ријеч

садржи у себи потпуно изложење новозавјетног закона, за разлику од старозавјетног. Спаситељ одржа ту проповијед на гори, усљед чега и доби име своје, и предање, опредјељујући тачније само мјесто, показује на гору познату под именом „Рогова Хатинскијех“, која је удаљена по прилици два сата од Тиверијаде. Та се гора, са два вршка или главице своје, што но се уздижу около шездесет стопа изнад долине, која их дијели, врло подудара са потанкостима јеванђелског причања. Није далеко од језера Галилејског, а нити јој се тешко успети на врхунац, а сјем тога је испод главица пољаница, гдје се могоше скупити и поразмјештати слушаоци. Сам Христос сједаше, јамачно по обичају учитеља свога времена, на каквом повишем камену, да се могаше разлијегати божанствени глас изнад сакупљена народа, пред који испредњачиће новопозабрани апостоли, сједећи у дну ногу учитељевијех. Бјеше то важан збор основане цркве Христове. Он наличаше донекле на збор цркве старозавјетне пред гором Синајском; но тамо не трепетаху сами људи, већ дрхташе и сама природа од страшног присуства невидљивог Божанства; овдје се збили људи до у подну ногу очовјечена Бога, који излијеваше ријечи љубави и милосрђа посрјед природе, која као да се сама одушевљаваше благовијешћу и ликоваше чекајући, да се опрости свог властитог проклетства, које лежи на њој због човјека. Узмемо ли да отпоче проповијед у саму зору, то злаћаше сунце својијем косијем зрацима унаоколо сав крај, са његовијем богатијем прољетнијем накитом, и са горе пружаше се оку дивна слика: на десно одсијеваше као огледало површина дивна језера са пробуђењем животом у околнијем градовима и селима, која се нанизала по обали, а на сјеверу путаше се величанствено у јутарњој магли силни Јермон, а његова се сњијегом покривена главица прелијеваше у разноврснијем бојама обасјана свијетлијем зрацима тек рођена сунца, и сва природа као да бјеше замрла у побожној тишини, да слуша проповијед о начелима царства Божјег на земљи.

Проповијед своју поче Христос набрајајући оне, који могоше постати члановима новога царства и користити се правом на блаженство, које им се пружа.

У старом Мојсијевом закону бјеше обусловљено право на изабрано царство Јоховино тјелесније и у опште спољашњијем својствима и знацима људскијем — њиховијем происхођењем од Аврама и тиме, да ли бјеху обрезани. И та тек својства даваху право на она преимућства, која бјеху јединственом својином царства Јеховина. У новом царству немају спољашња својства никакве важности и све зависи од унутрашњег достојанства човјекова, које и јест извор блаженства. У том смислу прије свега *„благо вама који сте сиромашни духом, јер је ваше царство Божје“*. Како би могли ући у царство Божје, нужно је прије свега да увидимо своје духовно сиромаштво, да увидимо како смо далеко од првоначелног духовног савршенства и тек онда постаје човјек достојан више помоћи, која му помаже, да постигне тај велики циљ. Ту се проповиједаше сасвијем ново животно начело, које се разликоваше од оног, којијем се руководило човјештво у старом свијету, кад људи из охолости уображаваху себи да су духовно богати, а међутијем не само да не бјеше то богатство правијем богатством (како се то послије показа. — Дј. ап. 17.) већ сметаше у исти мах човјеку, да стече оно право духовно богатство, које проповиједаху Христос и његови апостоли. Но кад човјек увиди своје духовно сиромаштво и схвати како је далеко од свог циља, њега и нехотице обузима туга, што је толико недостојан, и *„благо вама који плачете, јер ћете се утјешити“* т. ј. добиће најприје ту „утјеху“, коју ишчекиваху у Израиљу сви, који право вјероваше (Лук. 2. 25.). Увидивши недостојност своју и очистивши се од гријеха, постаје човјек кротак и смирен и *„благо кротким, јер ће наслиједити земљу“*. У старом свијету газдоваху охоли и силници, уграбивши силом, огњем и мачем земљу као наслиђе своје, а сад настаде вријеме, да господује смиреност, коју су врлину презирали у старо доба; куцну час, да она баш прими земљу у наслиђе своје. Како је у старо доба у опште господовало начело насиља, то остаде често пута правда или правичност краткијех рукава и много бјеше оних, који бијаху *„гладни и жедни правде“*. Тада б еху они најнесретнији људи, али сад су *„блажени, јер ће се наситити“*, пошто ће ново царство бити оваплоћење правде.

Поред господства правде мораће господовати и милост, јер су милост и правда као двије рођене сестре у области врлине, и за

то: *„благо милостивима, јер ће бити помиловани“*. Али да постигне човјек те врлине, мора прије свега очистити срце своје од сваког гријеха, од свега што је нечисто и ниско, и тада ће му пасти у дио блаженство о коме и не помишљаху у старом завјету, и: *„благо онима који су чистога срца, јер ће Бога видјети“*. Постигавши већ тај степен савршенства, губи човјек сваки узрок и постаје неспособан да мрзи ближњега, осјећа да је брат са свима људима и тежиће да завлада свеопшти мир на земљи. И за то *„благо онима који граде мир, јер ће се синови Божји назвати“* т. ј. учесницима оног синовства, кога синовства бјеше највећи представник Син Божји, који дође да измири небо са земљом, човјека са Богом. Свакако да ће се увођењу мира и правде на земљи, која бјеше хиљадама година проприштем сваковрснијех насиља, братоубијства и неправде, одупријети представници старог царства и они ће гонити и прогонити нове проповједнике, али: *„благо прогнанима правде ради, јер је њихово царство небеско“*. *„Благо вама*, завршн Христос, *„ако вас узасрамоте и успрогоне и реку на вас свакојаке рђаве рјечи лажући, мене ради. Радујте се и веселите се, јер је велика плата ваша на небесима, јер су тако прогонили пророке прије вас“*.

(Наставиће се).

Учитељске дужности у погледу црквено-словенског језика и црквеног појања.

„Висока кр. зем. влада, одјел за богоштовље и наставу, дознала је, да многи учитељи нижих пучких школа нерадо обучавају школску младеж грч. ист. вјере у црквено-славенским језику и црквеном појању, услијед чега се богослужења у источно-православним црквама обављати не могу.

Пошто споменуте дисциплине према § 50. школ. закона од 31. листопада 1888. у ред наставних предмета ниже пучке школе спадају, позива се кр. жуп. област, да подчињено си учитељство грчко-источне вјере опомене на марно и савјесно вршење дужности гледе црквено-славенскога језика и црквеног појања, а кр. школ. надзорници имати ће над тим бдити, да се тој опомени у пуној мјери задовољава.“

Тако дословце гласи наредба високе кр. зем. владе од 15. јула о. г. број 8842.

Ако уважимо околност, да су тужбе на лош рад и успех у овим предметима јако учестале, онда свакако поздравити морамо ову наредбу, која донекле потврђује знамените речи пресв. г. одј. предстојника Крњавија, изречене приликом надзоричке конференције, на име: *да између конфесионалне и комуналне школе не смије бити друге разлике, до ли ше: да овом управљају црквено-народне аутономне, а овом земаљске области.* Још је спомена вредна и друга најава пресв г. предстојника, кад рече, *да му је све једно, биле школе верозаконске или комуналне, једино тражи, да оне буду добре.*

А кад су школе добре? Без сумње онда, кад одговарају савременим захтевима, које на школу стављају сви културни и сви хришћански народи.

Из установа на којима се темељи свеколико плодно деловање данашње комуналне школе у Хрватској и Славонији, увиђа се, да је као најпреча, најважнија дужност тој школи: *васпитати децу морално и религиозно;* то је алфа и омега сваког новијег, па и нашег школског закона; то је вечити идеал најумнијих педагошких радника; то је звезда преходница, која води трудбенике на пољу васпитања у светом и узвишеном њиховом раду, — на прави пут до земаљске и небеске среће. И ако су религиозна чувства одсјај човечјег унутрашњег душевног живота; и ако се религиозност као и свака друга врлина најјаче буди и негује живим примером, то је црквено-словенско читање и православно преумилно наше појање једно снажно и врло моћно средство за буђење чувства побожности и религиозности, средство које може много да допринесе душевном покоју и задовољству, оспособљавајући православне за разумевање светога писма и свете науке, коју нам даје добра наша мајка св. православна црква у језику црквено-словенском.

Учитељ, који право схваћа васпитну вред-

ност ових двају предмета, неговао их је без сумње правом вољом, а награда биће му народно признање и сопствено уверење, да се ова нова наредба њега не тиче, но да је она нужно подстицало немарнику, а у дужности му најсветијој и најплеменитијој.

Нерадена има сваки сталеж, па од њега не може да се очисти ни сталеж учитељски. Али су крај ових занемаривању цркв словенског језика и црквеног појања, рекао бих, у многоме криве и неке ниже области, неки надзорни органи, који као да интенцијама високе владе не иду у свему на сусрет. Или како да протумачимо згоде и незгоде које се нама на очиглед сваки дан догађају? Учитељ у Буковцу не зна и неће да научи појање. И тај учитељ, у место да дође у Витојевце, где српске цркве нема, — премешта се у неће село, у Грк, и постаје онде равнајућим учитељем. Други опет у Шуљму тера исто, а „казне ради“ премешта се у Добринце, у много веће село, да онде постигне степен равн. учитеља, што у Шуљму не би постићи могао. Сличних примера имаде и више, али за илустрацију фактичнога, несрећнога овога стања, нека буду доста и ова два случаја. Међу тим, Добановци и Ст. Пазуна, већ су се скоро навикли, да од својих појаца-учитеља слушају „сонишнче“ место „сонишнче“ „турци“ место „Тројици“* и т. д. а да је то профанација највеће народне светиње, — валда тек не треба да речем. — Комуналне наше школе, нису школе бзверске, а наредбама је јасно изречено, да учитељи имају свештенику ићи на руку; само је невоља што се ти учитељи довољно не оспособљавају за вршење својих црквених дужности. Верозаконски немар и нехај одневоао је Француској Равашоле, Казерије и друге зверове људскога облика, а ко о томе рачуна води, ко премишља о срећи свога народа и домовине своје, тај ће драговољно прионути уз два ова предмета, која су од еминентне вредности за оплемењење срца и душе у наше заданице, у наше дечице, наћет највеће благо. Без и мрве родољубља био би учитељ, коме би та два предмета била сиња терет, мимо остале „предмете од шале.“

И учевна основа за комуналне школе, — која је у осталом код нас изложена честој измени и промени — није за ова два предмета одредила довољан број сати. Један сат и за веронаук и за црквено-словенско читање и још к томе каталог, на коме учитељ „*може*“ предузимати црквено словенско читање, то је и сувише мало, а да се младеж научи не само добро читати наше црквено писмо, него још и православно појање онако и у оном обиму, како је то вис. влада прихватила и одредити благоизволела на предлог нашег митрополитског школског савета. Старија забрађа наша тоне се од милина, кад у хору запоју „Рождество твоје“ и „Дјева днес“, „Во Јордање“ и „Тебје одјејушчагосја“ и т. д. а за што да потомство мање ужива благодати, које му пружа вера и закон његов, које он треба да разуме, схваћа и уважава, а да тако постане верани син своје цркве и користан члан људскога друштва, што сваки, па и наш закон за комуналне школе захтева. А ако је школа занемарила своју дужност са стране верске, онда је промашила своју циљ, онда не одговара својој намени, а греши против закона школског, греши против закона и божјег и царског, а тај грех светио би се, а пре а после, на људству самом. — Оснажени таким убеђењем радосно поздрављамо у уводу споменуту наредбу,** а сачекаћемо да се осведочимо у колико ће успети уз надзор, који се међу учитељством у Срему држи за врло строг, но који се међу тим баш са ове стране показао више него благ.

Пјевстун.

* Можда ће ово прочитати и г. Кршљанин у Загребу и г. поджупан Јурковић у Вуковару. На хоће ли испитати ко је свему томе крив? Ко је крив томе, да се по школама сремске жупаније шири, од неког времена, непојање црквеног певања, а за невицама православних српских храмова да су запемили појци учитељи? *Ко ли је „покретач“ томих учитеља у српској жупанији?* Требало би га пронаћи, — а он се сам собом каже —, и..... Ур.

** Наредба и интенција сама по себи заслуживала би хвалу. Али питање је, да ли се тој наредби у опште *може* удовољити? Не може, јер сви учитељи, па и надзорни органи, не знају црквено певање. Учитељи сви не знају ни црквено-словенски читати. Дакле? Најпре учитеље научити, па онда од оних захтевати да науче другог. — У колико се пак та наредба односи на учитеље и надзорнике, који све то знају и који могу другог научити и контролисати, и ми јој радосно поздрављамо. Не остала само на папиру, него задовољила интенција, која јој је издала; задовољила и нас све, који смо и сувише већ незадовољни. Ур.

БЕСМРТНОСТ ДУШЕ.

Проповиједь Оца Августина од Монтефалтра.

С талијанског превео **Јован Узелац**, свештеник.

(Наставак).

Било би тешко овај факат доказати, кад би се рекло, да увриједа није далеко од нас, господо! Ја вас питам, зашто је овај осјећај, ако се све свршује са нашим тијелом? Зашто кривца мучи грижа савјести? А како се осјећај овај буди при постељи, на којој се са смрти бори драга нам особа! *Тако је тешко*, говораше једна племенита душа, *тако је тешко вјеровати, да они, које љубимо, морају умријети; немогуће је мислити, да их никад не ћемо видити више.*

И тако срце само по себи доказује своју бесмртност; јер без сумње природа, која нам је дала ову наду, даће нам и њено остварење. Заиста, господо, кад будете имали пред собом тијело миле вам особе, вашег оца, ваше мајке, вашег брата, вашег сина, вашег пријатеља; кад видите блиједо и укочено оно лице, које вам се смијешило са толиком добротом; кад видите, да је угашен сјај оних очију, које се нијесу хтјеле никад затворити, само да вас непрестано гледе; кад осјетите ледену, и за љубљење ваше неосјетљиву ону руку, која вас стискаваше са толиком нежности; кад видите затворена она уста, из којих излажаху тако добре ријечи, тако свети савјети; кад чујете око вас ону кобну ријеч: *мртав је, мртав је:* хоћете ли моћи казати: *све је свршено, ја га никад више не ћу видити, никад више?*

Ви не ћете то казати, не ћете моћи то казати; већ ћете узвикнути: „Да, ја ћу га видити; ја ћу видити мога оца, видићу моју мајку, мог брата, мог сина, мог пријатеља“; да, кад га не би морали видити, имали би потпуно право обратити се Богу и рећи: Ти си ме варао, јер си ставио у мене љубав, која је саму себе варала.

Онда, господо, Бог не би био Отац људи, већ тиран; и шта би био живот, што нам га је дао? Био би само поруга. Ово биће нама толико мило, са смрти свршило би за увијек; ова душа, која је тако уско била са нашом спојена, угасила би се у ништа.

Како?... Послије овог тако кратког, тако мучног жића не би било ништа више?!...

Ах', господо, дакле љубав, пријатељство били би само илузија, истина и правда била би само уображење?

Ништа не би могао мислити ни' казати ово, а да не уђутка најплеменитије инстинкте срца свога. Шта да кажемо о оном осјећају, који се буди у нама поред гроба; о оном осјећању и штовању, које сви показују пред раком? Можда једно зрно праха заслужује наше дивљење и нашу љубав? Не! јер неки унутарњи глас каже нам, да све није свршено у гробу, и да је смрт само једно славно преображење. Отуда је и ово поштовање гроба тако живо код свих народа, јер је код свих народа укорењено осјећочење и увјерење, да нешто преживљује смрт, а то не може бити материја, јер се материја распада у гробу; то је душа која је дух, живот, то је бесмртна душа. С тога је казао Русо: „Све општроумље метафизике не баца ме ни један само часак у сумњу о бесмртности моје душе; ја је осјећам, ја у њу вјерујем; ја се у њу надам, ја је хоћу, ја ћу је бранити до последњег даха.“

И с тога што вјера у бесмртност постоји код свих народа, она је члан символа рода људског. Св. Августин говори, да је то осјећочење оно, чему нас све природа учи, оно што је човјек познавао од почетка цивилизације до данас; оно о чем пјева пастир у луту, свештеник у светињишту, оно, што исповиједају сви народи на земљи.

Аврам, жртвујући свог сина, тјешио се надом у васкрснуће; Товија обећава сину живот вјечни, Јов напуштен од свију, тјешио се што ће васкрснути из гроба, Макавеји дају своје удове мучитељем говорећи: Бог ће нам их успоставити, и против се Антиоху рекоше: „Ти ћеш се подигнути да умреш.“

Химне псалмопјевача, пјесме пророка не престају славити радости праведна човјека славом овјенчана, а пријетити злима са проклетством божјим. Калдеји уче, да имају звијезде, гдје се зли казне а добри награђују; Египћани, Грци, Персијанци вјерују у њихове Елизејске поље и њихов Тартар. А Римљани? Доста је читати

Тускулане Цицеронове и Енеиду Виргилову, па да видимо шта су они мислили. То је вјеровање по свуда, премда у разним формама. Дакле, Бог је хтјео уресати у дно душе ријеч *бесмртност*, затим створити од ње луч, да свијетли у највећим тминама и у најудаљенијим крајевима.

Заћете ли у шуме новога свијета, нађи ћете тамо мајер, која је објесила о гране дрвета колијевку дјетета свога, те ју њежно њиха, јер као што она каже, може лакше повратити душу милог сина свога.

На сувим обалама Африке, дивљи Хотентет ставља на тетиву и лук стрјелицу за борбу у земљи душа.

На кад сиромашни дивљаци миле да чују међу облацима, при дувању вјетра, плач душе њихових милих, и та заблуда, која измјењује прави појам о бесмртности, да л' тај исти појам не изјављује.

Кад сиромашна мати Индијанка иде, да са сузама својима лијева млијеко на гроб дјетета свога; када на гроб погинулог на бојном пољу носе другови његови јело, као да душа његова потребује хране... па да л' све те велике заблуде не доказују можда, да се још од најпримитивнијих времена вјеровало, да душа преживљује тијело?

И ова свеопшта једномишљеност, овај глас свих људи, неће ли бити глас истине?

Све су се страсти подигле, да пјччупају из срца глас овај, ал никад успјеле нијесу; дакле тај глас не ће бити истинит?

Како? Господо, да л' ова једномишљеност, која проповиједа бесмртност, може бити немоћна?

Кад би то био глас појединца, могли би посумњати у њ, ал то је глас рода људског. Кад би то био само глас рода људског, још би могли бити збуњени, ал то је глас божји! Божји? Ето доказа, на који се позивају они, који се опиру бесмртности душе. Они кажу: Бог може дакле уништити нашу душу, и не знамо хоће ли ил' не ће ли ју спасти.

Пустимо на страну то, да л' Бог може ил не може уништити нашу душу; нама је доста навести необориве доказе, да он то неће учинити.

Кад ми помињемо узвишено име божје, разумијевамо биће савршено, биће, које сједињује у себи ева својства: *мудрост, добротy, светост, правду.*

Ал' гдје би била ова савршенства божја, кад би се све смрћу нашом свршавало? Гдје би била, господо, она премудрост, доброта, светост, она правда?

На првом мјесту, гдје би била мудрост божја?

Бог је дао човјеку закон, који је израз и мјера дужности: сваки закон мора имати своју санкцију.

Ал' ако се све свршује нашом смрћу, гдје би се нашла та санкција? Можда у људским законима? О колико се злочина у мраку збива! Колико ли злочина избјегне закону!

Да л' ће та санкција бити у јавном мњењу? Ал колико чина ослобађа мњење, које би требало осудити! Колико ли их осуђује, које би требало опростити! Хоће ли онда та санкција бити у савјести? Ал шта је савјест, него огледало другог живота, који се подиже, да пријети кривцу? Не знате ли, да савјест слаби код оног, који огрезне у гријеху? Не знате ли, да се гриза савјести буди у моменту смрти?

И тако да се отклони гриза савјести, било би доста мало отрова, један револвер и сто свега! Тад би Бог и друштво, мјесто да нађу кривца, нашли лешину.

Гдје, гдје се дакле налази ова санкција закона Божјег?

Да ли можда у миру, који настаје вршењем дужности и врлина, оним вршењем, које, као што св. Апостол Павле каже, прати највиши мир?

Ал колико врлина, којима се диви природа људска, не би могле мислити на ову награду!

Гдје би била награда јунаштва, пожртвовности? Један је човјек доведен пред тирана, стављен на грозне муке, исмијан, поруган, злостављен... Тиранин му вичe: *Одрекни се твоје вјере ил умри.* Он ћути, трпи, умире; умире за вјеру своју.

Ал' гдје је награда овог мученика?

Млади војник је у близини непријатељској: напусти ли своје мјесто спашће живот... Ал' му је војсковођа рекао: Остани на твом мјесту, умри за част војске, за славу заставе, за спас, за слободу домовине. И он умре.

А гдје, гдје је награда овог младог јунака?

Говори се о њему! Ал шта то приједи, што се говори о њему, кад од њега не остаје ништа више? Шта вриједи, да полажете на гроб његов ловорове вијенце и цвијеће, да сузама поливате земљу, која крије лешину, кад њега нема више? Ох! лијепо је жртвовати живот за спас, за слободу домовине, лијепо је, узвишено је,

вриједно је поштовања, ал само, ако душа живи послије тијела!

Јер кад то не би било, онај војник, који се жестоко и смјело баца у средину непријатеља, учинио би лудо и требало би му отргнути са груди медаљу за храброст војничку.

Ако се све свршује смрћу, живот је садањи само и једино добро; а онда све пропада, не само домовина већ и човјечанство.

Дакле треба да је душа сједињена с тијелом. Ову мудрост божју можете посматрати, господо, и с друге стране, и имаћете исти закључак.

Зашто би Бог створио човјека, да га уништи? Зашто би дао човјеку, да проће мало времена пред сјајном зраком сунца, међу дивотама створења, да га затим уништи?

Створити па уништити, не би ли то био дјетињски посао? Па зашто би уништио моју душу, кад се ништа не може уништити на овом свијету? Узмите један атом, можете га дијелити, резати, ал уништити никад. Да л' душа сама мора бити уништена? Зрно пијеска са обале мора говори вам: Послије толико окретања, бацано од плиме и осјеке мора, избјегавши валу бијесног Оцеана, послије толико вјекова *ево ме!*

А душа моја мора ишчезнути за увијек? Овај човјек, који види, осјећа, ужива љепоте васпоне; овај човјек, који љуби, који познаје истину, добро, лијепо; овај човјек, који љуби, познаје Бога, слави га, клања му се ... овај човјек мора ишчезнути у гробу? Ох! човјек би дакле имао судбину животиње, којом се служи; судбину биљке, коју ногама својима гази? Не, иначе би мање трајао од дјела свога, јер он подиже дуготрајне споменике, који трају кроз дуге низове вијекова. Ето Рафаела и Микел-Анђела, пред њиховим ремек-дјелима, пред Преображењем и Мојсијем, кад су их довршили, па зар су их могли у прах бацити? Не, они су рекли: живите на славу нашу, на славу умјетности, славу религије.

Зар би Бог употребио моћ своју, да створи човјека, ово ремек-дјело своје, да га за тим уништи? Онда би видили у Богу Биће непомљиво: његово би занимање било, давати живот милионима душа, да их толико опет уништи.

У другом случају: гдје би била доброта и светост божја?

(Свршиће се)

КЊИЖЕВНЕ ОЦЕНЕ И ПРИКАЗИ.

(Наставак).

Дан дањи владају у свијету махом нове идеје, на свијем линијама, у свијем односима јавног и приватног живота. Оне су творевине људског ума. Не пита се каквог су карактера. Није баш важно знати најприје то. Главно је констатовати да постоје. Па је ли свештенство дужно, да те идеје прати, да се с њима упознаје или пак сав његов позив треба да се састоји само у старању, како ће што правилније обавити разне свештено-радње? Још би могло бити оправдано и тако поступање, кад би било истинито, да те идеје остају у главама својијех твораца, у кабинетима, у лабораторијумима, или у уском кругу пријатељâ по алату и занату, када оне не би стајале ни у каквој свези, т. ј. када не би утицале и на религиозно-наравствени живот народа. Ну зна се да бива друкчије. Нове идеје популаришу се. Оне свуда налазе своје мисионаре, апостоле, док најпошље мало по мало не постану својина цијелога друштва. И ништа их на путу ширења не може зауставити. Све покреће, стварају и претварају, свега се дотичу, свему дају други тип, нови вид и облик, а наравно не остаљају на миру ни области религиозно-наравствене. На против, као да је ова најмилији предмет, у више случајева, њихове синтезе и анализе. На шта, зар свештенство да скрсти руке на требнику и служабнику, на часловцу и псалтиру, а да се и не осврне на поток новијех мисли који крај њега жубори, да не погледа откуд он извире, куда тече, гдје увире? Свештеник је пастир душâ, идеје су храна души. Пастир треба да зна све оне пашњаке, на којима ће стадо његово себе напитити или отровати. Не, свештенство не смије изостати иза својег вијека. Нико њега не сили да све идеје прими за непобитне истине. Многе су од њих несталне, погрјешне, неправедне, лажне. Али и свештеник треба да зна, шта покреће јавно мишљење, опћу свијест, какве идеје стварa људски ум, како се оне

у животу очитују и примјењују, треба да зна ради тога, да и сам може њиховом ширењу, ако су истините и корисне, или да их сузбија и гуши, ако су штетне и лажне.

А има ли заиста такијех идеја, које стоје у непосредном одношају с религијом, које дакле заслужују, ако не с чега другог а оно за то пажњу свештенства? Још те како! Негативан одговор на ово питање могао би дати недотупаван ум, онај, који не прати или не ће да прати стања данашњијех наука. Није ово згода, све кад бих ја за то и дорастао, све кад бих знао да не ћу проиграти проосвећење пажње својијех високијех слушалаца, кад би то и била главна задаћа моја, да се упуштам у прегледе и оцјену стања тога, стања толиког мноштва наука сваке врсте, које сад на један сад на други начин, час посредно час непосредно, засјецају у сферу религијску. На ту тему пишу се дебеле књиге, а перо авторово треба да је добро извјежбано. Коме н. пр. нијесу познате антихришћанске доктрине материјализма, и теорије разнијех критичкијех школа, које себи ставише за задатак да побију св. Писмо, и да створе систему којој је циљ — унижење божанског Лица Спаситељевог, да Га уврсте у ред обичнијех учитела и законодаваца људскијех, или чак да претворе историју земаљског живота Његовог у прости мит, у поетичку измишљотину?.... А камо опет теорије практичног живота, скроз и скроз протурелигијозне, које би хтјеле сав данашњи друштвени сустав окренути тумбе?..... Али ко ће све да наброји?! Ланац је дуг и предуг.

Сад запитајмо: је ли наше старо свештенство било познато с тијем новинама, т. ј. је ли оно било тако васпитано, да их је могло, ако не што друго, а оно барем разумијевати? Тешко, судећи по томе, како су у нашој старој клирикалној школи свјетске науке предаване, из којијех су више-мање све те нове идеје поникле и развиле се. Међу тијем, резултатима до којијех је свјетска наука дошла и долази, могуће је дати двојаки правац у самој науци богословској. Или се они могу приводити за потврду и објашњење Богом откривенијех истина, или се помоћу њих могу обарати сама њихова доказивања и тврдње, противне богословљу.

* * *

Све је ово увиђело бистро и проницаво око блаженог спомена епископа Стефана Кнежевића. Он је опазио, да система у бившој клирикалној школи није више одговарала данашњијем културнијем захтјевима и потребама цркве, — једно за то, што својијем васпитаницима она није давала, нити је могла дати довољно општег образовања, а друго што им предавања самијех богословскијех предмета, поради оскудице нужнијех предходнијех познавања свјетскијех наука, нијесу могла бити стављена на ширу основу. Отуд потреба да се даде други правац научној спреми будућијех свештеника, бјеше ствар доказана и очита. Још је само требало размислити и рјешити какав. Најпосље смисли епископ Стефан, да и васпитање кандидата свештеничкијех треба подијелити на два засебна периода: *у претходно-опћи — гимназијски, и завршно-специјални — богословски*, да се дакле у том смислу и правцу има реорганизирати клирикална школа

На његов приједлог, управљени у овом смислу, Његово ц. и кр. Апост. Величанство благоизволило је најмилостивије наредити, да се клирикална школа са свијем прегледи, и својом одлуком од 14. окт. 1860. год. расположити, да се у напријед у богословију примају само они младићи, који су свршили нижу гимназију. А да се младијем Србима далматинскијем пружи могућност учења гимназије, у исто вријеме наређено је било, да се државне стипендије, које су дотле даване онима који су ступали у клирикалну школу, у напријед, почињући од школ. 1860./61. год. удијељују само младићима, који ће гимназију учити. Коначну пак наредбу у погледу реорганизације клирикалне школе, придржало је Његово Величанство надати у згодније вријеме. И тако, већ свршетком 1863./64. год. бјеше спремљено неколико младића са нижом гимназијом да ступе у богословију. Но како и толика претходна спрема није довољна за темељито стручно богословско изобраћење, то је епископ Стефан поновио молбу своју на надлежном мјесту, нитући сада, да предложеници за свештенички чин свршене о државном трошку сву гимназију, а по том тек да ступе у богословију. И ово настојање његово буде увјенчано потпунијем успјехом врховном одлуком Његовог ц. и кр. Апост. Величанства од 25. окт. 1864. год., послије чега клирикална школа након 31 пуну годину постојања својега, као што горе рекох, дијелом у Шибенику а дијелом овдје у Задру, морала се затворити (1864. год.). да послије четри године, али под другијем именом, опет ступи

у живот, у живот нови под именом „*Православни Богословски Завод*“, и са новијем планом, који је утврђен врховнијем рјешењем 5. јуна 1869. год., назад дакле пуних 25 година, а по којем плану, с малијем промјенама, живи још и данас завод овај.

У главноме нови организацијони план овај садржи слиједеће тачке: систематизира четри професорска мјеста с годишњом платом од фор. 840. Тачно опредјељује науке, које сачињавају потпуни курс богословског образовања кроз четри године. Све пријеђмете дијели у четири групе према броју професорскијех катедара, и одређује како ће се по годинама предавати, односно изучавати. За црквено пјеније с правилом одређује парочитог учитеља с годишњом наградом од 200 фор. За заводску библијотеку годишњу дотацију од 100 фор. За професоре могу се поставити само они кандидати, који су свршили испит зрелости и један потпуно уређени богословски завод, а послије претходног конкурсуалног испита. У сјеменишту, спојеном с богословскијем заводом, систематизирају се 40 питомачкијех мјеста за обје епархије, ову и бококоторску, која већ тада ће се основати, и то 20 за ученике гимназије, а 20 за слушаоце богословије. Два питомачка мјеста из броја овијех посљедњијех могу заузети младићи из Црне Горе, Босне и Херцеговине.

Чим се завод отворио, почетком шк. 1869./70. године (I. разред), одмах је у живот ступио и овај план, који се имао потпуно активирати 1872./73. Течајем првијех двију година бијаху постављени, што је у плану предвиђено било, привремени професори, који не имађаху новом уредбом прописане квалификације. Међу тијем, учаху на страни, у Русији, у кијевској и петроградској духовној академији, — пошто тада не бјеше могуће у нашој држави да се спреме, — од почетка школ. 1867./68. год. два млада човјека, Далматинца, који су по свршетку наука имали заузети на овом заводу професорске катедре.

Требало је на сад установљеној основи богословском изображењу младог свештеничког нараштаја дати нови поглед и полет. Ну зна се, да и најбоља уредба ништа не вриједи, нема ли је ко да изведе. У противном случају она служи више на сметњу, него на што друго, више на штету него на корист.

Крајем школ. 1870./71. године враћају се она два млада академика у отаџбину своју. Православни Срби далматински примају раширенијех руку своје жељно очекиване синове. Велика љубав, велике и наде. И они заузимају професорска мјеста у заводу почетком 1871./72. године. Један од њих давно је већ пред судом неумитога Судије, а други, потпуно здрав и крјепак, стоји данас, ово су већ четри године, на челу завода, као његов врховни надзорник и управитељ. То је Преосвештени епископ Никодим, с чијим је мало да не двадесетдвогодишњијем професоровањем најтјешње спојена сва историја и судба овог православног богословског училишта за посљедњијех 25 година. Касније придошао је к њима из митрополије карловачке и трећи професор, с једнаком академском спремом.

(Наставиће се).

ЈИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Школска закладa Кузмана Папулића у Иригу.**) О тој закладни доноси „Школски Лист“ ово: У убавом српском месту Иригу, где су негда гласовите и знатне вероисповедне српске школе биле, а сад су по невољи покомуналне, — под руковањем православне српске црквене општине постоји закладa за подизање и издржавање православне српске женске школе. Ова закладa има главницу од 22.451 фор. 89 н. — Архиђијецезални школски одбор позвао је још прошле године црквену општину у Иригу, да изјави какву би школу она желила из прихода ове закладе установити и колику би своту годишње могла на издржавање те школе из горње закладе трошити. Речена општина одговорала је не давно, да се за ову школску годину још не може никаква школа установити, пошто најпре треба да се закладна кућа оправи и за школске потребе удеси.

— (**† Професор Чизман.**) У Бечу преминуо је 23. августа (3. сент.) о. г. напрасном смрћу *др. Јосиф витез Чизман*, дворски саветник и професор црквеног права у бечком свеучилишту.

Професор Чиљман (Zhishman) био је прави Словенац из Љубљане, где се родио 1820. године. Као сиромашан ђак дошао је г. 1839. у Беч, где је најпре научно права, за тим повесницу и класичне језике, те је г. 1851 испитан за гимназијског професора. Г. 1853. именован је професором у Терезијануму, где је остао до 1867. г.; те године позван је за професора источно-православног црквеног права у бечко свеучилиште, а уједно му је поверено, да краљевића Рудолфа поучава у класичним језицима, географији и повесници. Касније је краљевићу предавао и црквено право.

Професор Чиљман био је у Аустрији први ауторитет у православном црквеном праву, које је темељно проучио, те га је бечка влада у сваком важнијем питању, које се тицало православне цркве, питала за савет и поверавала му у том погледу разне извештаје за нарађивање. На темељу тих извештаја спроведена је организација православних митрополија у Черновицу и Сарајеву, устројство православног теолошког факултета у Черновицу и источно-православног богословског семеништа у Сарајеву (Рељеву).

Проф. Чиљман радио је много на књижевном пољу, нарочито у струци црквеног права. Написао је велико дело *о брачном праву у православној цркви*; даље о синоду и епископским званима у правосл. црквама, и више мањих списа. За своје заслуге одликован је златном колајном за науку и уметност, орденом жељезне круне III. степена, насловом дворског саветника и управитељем царске породичне фидејкомисне књижнице. Г. 1890. стављен је као професор у мир. Био је напредно мио и благ, и прави отац својих слушалаца, који су код њега нашли на предавања.

(**Одликовање.**) Читамо у званичном „Сарајевском Листу“, да је Његово пар. и краљ. Апостолско Величанство благоизволело превишњим решењем од 20. августа 1894. премилостиво подарити *архимандриту и игуману манастира Житомислића*, у Херцеговини, *Симеону Тодоровићу*, витешки крст ордена Франца Јосифа

— (**Избор учитеља на српској вишој девојачкој школи у Сомбору.**) Српска црквена општина сомборска изабрала је на малу Госпођину *Стевана Коларића*, учитеља куманског, за учитеља на српској вишој девојачкој школи у Сомбору.

— (**Положио стечајни испит.**) Јављају нам из *Сент-Андреје*, да је 10. (22.) септембра о. г. *Димитрије Јанковић*, свршени богослов, положио с врло добрим успехом стечајни испит за получење парохијског звања.

— (**Прираст душа у Фердину и статистички податци о парохији Фердинској.**) За последњих 10 година т. ј. од 1884 до 1893 родило се света: 635 душа а за то исто време умрло: 578 душа. Дакле прираштај за последњих 10 година износи 67 душа. — Концем 1884 године било је света душа у Фердину: 1622. Кад би се томе додао при концу 1893 године онај прираст од 67 душа, било би света 1689 душа. Али укупни број православних душа нашао је концем године 1893 само: 1423 душе. Ово ће можда чудно изгледати, али кад споменем, да се српски живаљ увалио поглавито исељењем у Србију, онда је сваком јасно, од куда да се увалило фердинско становништво скоро са *300* душа за последњих 10 година, кад је прираст 67 наносно. Народ је наш у Банату обузела нека мањија за исељавањем, али је то исељавање престало. Многи је увидео, да је боље седити код свога огњишта и стечено чувати, него тражити преко леба погаче. Многи се данас вратио натраг те је туђ слуга без игде ичега а пре свебе имао је сваки по нешто.

Прошле 1893 године родило се света 71, а умрло 52 душе, од којих су двоје римокатолици. Прираст је 19 односно 21. Венчало се 9 пари. Причестило се и исповедило: 347 душа. Дивљих бракова беше: 23. Насилних супруга: 3. Из православне вере није нико прешао у другу вероисповест, и обратно. Школу је походило до 100 деце а има их за школу обавезне 184, и 53 за поноћну школу. Школа је комунална са једном учитељском снагом.

Црква фердинска је лепа а саздана је од 1851 до 1853 године. Први пут проповедана је св. литургија 13. јула 1853 а тај дан је сватда храм цркве.

Парохијски дом не постоји; парохијална сесија постоји. Плата парохова јесте: штола и бир у пари, који бир мора парох сам да купи.

Фердин спада у вршачку дијецезу, у протопопијат вршачки. У политичком погледу спада у торонталску жупанију, срез алибунарски; последња је пошта: Добрица.

А Назарена? До ове године није њих Фердин познавао. Има већ 5 година, како се настанио један по народности Словак. Он је вршио „апостолски“ рад, али му је посао трљаво пошао, јер никог није придобио. Он је по занимању: сувачар, дуњерин, зидар, све и сва је испекао, али у „обраћању“ беше лоше среће. Ја сам парочито пазио на његов рад. Кад је видео, да му посао не иде од руке, он је вавда тражио помоћи од своје браће из

околних места. И заиста, од великог поста долажаху му браћа у госте и ту по два дана пробавише по целу ноћ Богу се молећи. Нешто су и успели, али сам им сав успех покварио и сад је само један к Назарену-Словаку прешао. Но и овај ће се повратити. Назарени се појавише брзо у Фердину, али још их брже нестаде и нестаће. Околна браћа сад не долазе у Фердин.

Многи су пили у њихову скупштину. Код сам ја њихов поступак осудио, а они одуставе.

Фердин, 10. (22.) септембра 1894.

Сима Жигић,
парох администратор.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

— **Срби у давнини.** Написао *Сима Лукин Лазић* (Врач Погањач). Издање пинчено. У Загребу, штампарија Карла Албрехта 1894. — 8-ни, стр. 232. — Цена 50 новчића или 1 крона или 1 динар. — Књига се може добити код писца у Загребу, и у српским и хрватским књижарницама. Продавци и растуривачи имају 30% рабата. На наруџбину испод 10 књига, не даје се рабат.

Преч. г. г. вјероучитељима средњих школа.

Као прошле, тако ево и почетком ове школске године долазе ми поруке, да пошаљем за школску младеж *„Историја хришћанске цркве“*. Свој г. г. овим јављам, да немам ни једног експемплара те школске књиге, па да се не труде са поруџбама.

Хоће ли се пак доћи до новог издања те књиге и када — ја не знам казати ништа; ал могу само рећи, да до мене то не стоји. — *„Литургика“* има још доста; али бих молио г. г. вјероучитеље и књижаре, да се са поруџбама не обраћају на мене, већ на мог сина, пароха *Николу Живковића* (Staza, pošta Sunja).

У *мак. Гомирју*, 13. септ. 1894.

Гр. Н. Живковић.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 150 3—3

На српској основној тро-разредној верозакон ској сеоској школи у *Молу*, упражњена су *два места учитеља*, на која и учитељице компетовати могу, а плата је у готовом (за свако место) 300 фор. а. вр., 20 фор. у име огрева, пол јанца баште, слободан удобан стан са две собе, кујном и шталом.

Учитељу или учитељици ће у дужност спадати у школи законом прописане предмете предавати. На ова места могу се тражити они, који су сомборску учитељску школу свршили и испит из мађарског језика положили.

Молиоци имају своје молбенице поднети од данас за четири недеље овоме одбору.

Из седнице местног школ. одбора, држане у *Молу* 28. августа 1894.

Школски Одбор.

Бр. 38 ех 1894. Шк. О. 161 1—3

СТЕЧАЈ.

На *сомборској српској вероисповедној средњедњој мушкој школи*, овим се стечај ради сталног попуњења *једног учитељског места* расписује.

Од компетената се тражи, да у сваком погледу имају законом прописану квалификацију.

Са овим местом скопчана је годишња плата од 620 фор. а. вр. и 80 фор. у име станарине, но са том примедбом, да ће сваки изабрани учитељ до закључно септембра месеца 1895. године само половину од горње плате т. ј. 350 ф. уживати за то, што ће се прва половина у смислу наредбе В. Ц. Н. Ш. Савета Ad 273 ех 1893. 44 ех 1894. и § а 1. зак. чл. XXXVI. ех 1893. државног закона удовици преминулог учитеља издавати.

Изабраном учитељу је дужност све прописане предмете у школи предавати, децу у цркву водити и њих тамо надзирати, као и по потреби у цркви при св. богослужењу појати.

Рок стечају излази од првог дана увриштења у званичном листу „Српском Сиону“ на за шест недеља.

Ваљано инструиране молбенице ваља упутити овом Шк. Одбору.

Из седнице м. Школског Одбора, држане у *Сомбору* 8. (20.) септембра 1894. год.

Жарко Ј. Поповић,
председник.

Никола Ђ. Вукићевић,
председник.

Ad бр. К. 542/436 ех 1894. 157 2—3

ЕДИКТ.

Услед бракоразводне молбе *Тодора Бабића* из *Маркушице* против супруге му *Катарине рођ. Теодоровић* сада непознатог боравишта, позива

се овим речена Катарина, да у року од 6 месеци, рачунајући од првог увртења едикта овог у новине, конзисторији овој или сама лично предстане, или место садањег пребивања свога пријави, пошто ће се иначе против ње поведена бракоразводна парница и без ње окончати.

Из седнице Архидијецезалне Конзисторије држане у *Карловци* 23. августа (4. септембра) 1894. год.

Архидијецезална Конзисторија.

СТЕЧАЈ. 156 3—3

Расписује се стечај на *два* упражњена *стипендијска* места за *телничаре* и *ралце* из закладе нар. добротвора Луке Миланковића и сестре му Марије Петровићке.

Стипендија износи на годину 500 фор., која се добија у 10 месечних оброка т. ј. од почетка до свршетка школске године.

Молби на та места ваља приложити: крштено писмо, лекарску сведоџбу о здрављу, сведоџбе о свршеним наукама и сведоџбу сиромаштва.

Ко жели добити једно од ових стипендијских места, нека поднесе молбу своју најдаље до 1. (13.) октобра о. г. потписаном одбору.

У *Новом Саду* 2. (14.) септембра 1894.

Црквени Одбор

српске православне црквено-школске општине новосадске.

СТЕЧАЈ. 159 1—3

Расписује се стечај на једно стипендијско место из закладе покојног Јефте Михајловића Јанковог. Стипендија састоји се из годишње 300 ф. ав. вр. коју своту питомац полугодишње у напоч прима. Просителъи стипендије имају своје молбенице подкрепити:

1. Сведоџбом, да су православне вере, од срп. православних родитела у Сомбору рођени или да су им родитељи најмање 10 година стално у Сомбору живили.

2. Сведоџбом о примерном владању.

3. Сведоџбом о положеном испиту зрелости.

4. Сведоџбом да су телесно потпуно здрави.

5. Сведоџбом о сиромашном стању.

Рок стечају траје до 20. октобра т. г. по нашем календару.

Молбенице се имају до одређеног рока подписаним поднети.

У *Сомбору*, 11. септембра 1894.

Љубомир Купусаревић

окр. протопресвитер сомборски и председник управ. одбора закладе Јеф. Мих. Јанковог.

ЈАВНА ДРАЖБА. 160 1—1

Срп. правосл. црквена општина *у Кањи* издаваће своју на пијаци лежећу кућу (бивши шилдгерехтгајт) за гостионицу или за другу какву радњу и трговину, састојећу из 5 соба, с кујном, шпајзом, подрумом, шталом и шупом, зиданом леденицом и заједно с касапницом на 3 године, — почињући од 1. новембра 1894. по римском до последњег октобра 1897 г. — дана 2. (14.) октобра о. г. у 2 сата по подне на јавној дражби под закуп.

Закупници дужни су 25 фор. или 50 круна у име пишманлука положити. Ближи услови могу се сазнати у писарници срп. прав. црквене општине у Кању.

Из седнице срп правосл. црквене скупштине држане у *Кању*, 8. (20.) септембра 1894.

Председништво.

СТЕЧАЈ. 154 3—3

Оставком ђаце Љубице Ћисаловић, срп. нар. учитељице, овим се расписује стечај за *учитељску* на срп. нар. веропис. основној школи у *Св. Ђурђу* на Бегеју — Bega Szt. György — у торонт. жупанији.

Са тим местом скопчана је годишња плата у готовом новцу: 300 фор., за повторну школу 40 фор., два хвата тврдих дрва, два хвата сламе за огрев, 10 фор. у име баште, 6 фор. за писаћи прибор и слободан стан.

Изабраној учитељици спада у дужност, све в. ц. школ. уредбом прописане предмете у школи предавати.

Молбенице ваља до 25. септембра по ст. кал. црквено-школској општини послати, у који ће се дан и избор обавити.

Из седнице срп. прав. школског одбора, држане у *Бега Св. Ђурђу* 29. августа 1894. год.

Душан Бошковић, учитељ и перовођа. Тома Бољац, шк. председник.

За г. г. свештенике препоручујем врло фините и добрите

ШЕШИРА И ЋЕЛЕПУША

сопственог фабриката,

са разним најсолиднијим ценама, брзом и тачном послугом. Поруке са стране такође обављам и шаљем с платом у паточ (Nachnahme). Молећи за многобројну посету

С поштовањем

Петар Маркуш, шеширџија

преће А. Јекић и Маркуш

у кући госп. Николића бр. 16. на главној пијаци

155 3—3 у Новом Саду.

ТВОРНИЦА ВЕЛИКИХ САТОВА
П. Ђ. ПАНТЕЛИЋА У ЗЕМУНУ.

НОВЕ ТОРОЊСКЕ САТОВЕ

израђује за цркве, школе, магистрате и све јавне зграде по најновијој конструкцији (Drathseil & Stiftengang) и умереној цени, прима старе на оправку и реконструкцију.

Предрачуне шаље на захтевање бесплатно.

Сиромашнијим општинама даје на отплату.

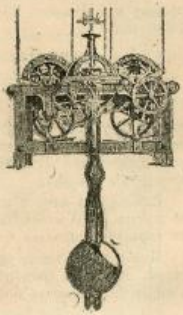

63 15—15

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, прављено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушцима провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; **прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа.** — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

198 19 26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.**

„Српски Сион" излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уреднишшву „Српског Сиона" у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 25. септембра 1894.

РАДИ ЗНАЊА И РАВНАЊА.

Наредба кр. хрв. слав. далм. земаљске владе, од 3. (15.) децембра 1893. бр. 8940, којом се одређује једноличан поступак са сектом назарена и баптиста у краљевинама Хрватској и Славонији* схваћа се, тумачи и извршује на разне начине. Неки управни органи ју просто не разуму, те извршују наопачке.

Разнолико схваћање и тумачење те владине наредбе, које потиче из нејасноће и непотпуности њезине, дало је повода и нашој Архидијецезалној пречасној Конзисторији, да се обрати кр. земаљској влади са представком** ради потребног разјашњења и надопуњења те наредбе.

Кр. земаљска влада, до данас, није решила ту представку. Но надамо се, да ће то учинити што пре, јер то неодложно захтева неизвесност, у којој се налазе како црквени, тако и управни органи, а која је неизвесност на штету не само законом признатих вероисповести, него и управне једнообразности; а на штету и верскога мира у земљи.

Из саме наредбе владине не сазнаје се наиме:

1. Ко се има сматрати следбеником односних секата; и на који начин и кад нетко таковим постаје?

2. Који су верозаконски чини, на извршавање којих се ти следбеници не смеју присиљавати?

3. Да ли се брачни савези тих следбеника, кад су већ нелегални, имају сматрати као и конкубинати, те као такови, према постојећим законима и наредбама, и развргавати?

4. Какву би циљ имало одређење о уписима рођених и преминулих, о којима говоре §. § 7 и 8 владине наредбе, кад се ови не би имали ни крстити нити по црквеним обредима сарањивати, те кад се ти уписи — ради тога баш — не би ни могли у црквене матице унашати?

5. Да ли се деца родитеља назарена, као

* Види бр. 6. „Срп. Сиона“ о. г.

** Види бр. 21. „Срп. Сиона“ о. г.

школски обвезаници не смеју такођер присиљавати на извршивање верских чина, које законом признате вероисповести?

Ово све треба да је јасно изражено у наредби, а није. Те нејасноће треба разјаснити, дакле, а празнине у наредби испунити. Хоће ли висока влада то учинити, учинити у правцу конзисторијалне представке, на то ће одговор дати њезино решење на пету представку.

Без тога одговора и решења владиног, отворена су широм врата свакојаком тумачењу и извађању владине наредбе. Како се она данас врши, зависи од чисто субјективног схваћања управних органа; па, ако је слободно рећи, и од личног расположења њиховог према односним секташима. А то велимо за то, јер смо имали прилике, да чујемо од једног котарског предстојника, да су назарени „најбољи друштвени елеменат“, и јер смо дознали, да тај „елеменат“ баш у котару тога предстојника држи своје састанке и скупштине, (на граду и своје јавне богомоље), по својој вољи, без икакве дужне пријаве и прописане надлежне дозволе.

Разуме се, да у таквом котару назарени и немају разлога признавати се на више области, против решења и осуда котарске области. Бива им по вољи; те по томе ми не би били у положају данас, да саопштимо шта и како мисли о „повластицама“ назарена кр. жупанијска област жупаније сремске, кад неће не можемо за данас још саопштити шта мисли висока влада.

А нека је хвала кр. котарској области у Руми, што смо у стању то да саопштимо, бар у једној тачци побројаних горе нејасноћа.

Дошло нам је наиме до руку* једно решење кр. жупанијске области у Вуковару, изазвано пресудом једном котар. области у Руми. То је решење уједно и начелно, и за то га овде саопштавамо, како би га сазнало наше свештенство и према томе у будуће поступало.

Ево тога решења:

Кр. жупанијска област у Вуковару. Бр. 8626.

Кр. котарској области у Руми.

Поводом призива што га уложише Димитрије Лепотић, Лазар Новаковић, Игњат Радић, Јоца Секулић и Антоније Кранак против тамошњој казненој пресуди од 4. свибња 1894, бр. 4028, којом су пресуђени сваки на казан новчане глобе од 20 фор. ради тога, што својој деци, која школу полазе, забрањују полазак цркве, — обналази кр. ова жупанијска област уз одпуту призива, нападнуту пресуду у целости потврдити, с' разлога, јер је окривљеником прекршај довољно доказан властитим признањем, а казан која је утемељена на §. 1 и 3 окружнице обстојалог ц. и кр. главног заповедништва у Загребу од 16. рујна 1873 број 8121 примјерено досуђена.

Призивни наводи као неосновани уважити се могли нису.

Истина, у смислу §. 2. наредбе високе кр. земаљске владе, одјела за богоштовје и наставу од 15. просинца 1893. број 8940 не смију се следбеници назарени, за какове се признатели признавају, силити на извршивање вјерских чина које законом признате вјероисповести.

Но нити назаренима није слободно забрањивати својој деци полазећој школу полазак богослужења у цркви оне вјере, у којој су дјеца крштена. Установа бо §. 10. наредбе вис. кр. зем. владе, одјела за богоштовје и наставу од 15 сриња 1889 број 6798, нарочито установљује у које дане имаду дјеца појединих вјероисповести полазити службу божју; а у смислу §. 10. споменуте наредбе од 15. просинца 1893 број 8940, имаду назарени вршити све држављанске дужности, досљедно тому и покоравати се одредбам наредбе, којом је одређен школски и наставни ред, пак по том и дјеци својој дозвољавати полазак цркве, *јер се школско дете не могу сматрати следбеником назарена, будући још нису навршили пресисно доба, да би могли прећи на различиту вјеру од оне, у којој су крштена.*

С' тога се тој кр. котарској области повраћком прилога тамошњег извештаја од 2 липња 1894, број 4028 даљег уредовања ради саопћује тиме, да утјеране новчане глобе имаду ићи у корист убошке закладе општине Јарак.

У Вуковару дне 10. сриња 1894.

За кр. поджупана
Ф. Бецић.

Не можемо прећутати осећај задовољства, који то решење, као и пресуда кр. котарске области у Руми, изазва у нама, те да не кажемо: част и овој и кр. жупанијској области сремске жупаније!

По решењу кр. жупанијске области, дакле, дјеца назарена, која школу полазе, имају се покоравати свој школској дисциплини, дакле, и религијозном верском васпитавању. Морају ићи

* Од једног пријатеља из Јарка.

у цркву, исповедати се и причешћивати, и учити катихизис. — А то је за окатог јасно било и у §. 10. владине наредбе. Таквом схваћању тога §-а смо и ми израза дали у 14. бр. о. л. па нам се није веровало Ето, такво схваћање потврђује и више областно решење. Сад ће нам ваљда веровати и г. Огњан и сви они, који се уплашише од владине наредбе о назаренима.

По решењу кр. жупанијске области у Вуковару деца до 18 године не могу се сматрати следбеницима назарена. То рекосмо и ми у 14 бр. о. л. Није нам се веровало.

Тако је то питање изложила и пречасна Конзисторија у својој представци, и ми смо уверени, да ће у томе правцу и влада разјаснити своју односну наредбу.

Но ми ћемо већ сад да повучемо и опет конзеквенције из свега тога.

Ако дете до 18 године не може бити следбеник секте назаренске, или које год, онда се на њ не може применити ни одређење §. 2. владине наредбе. А јер се то не може, и јер су родитељи те деце, и ако следбеници секте, ипак и законити припадници дотичне законом признате вероисповести у којој су сама крштена, то је логика свега тога: да та деца имају по постојећим законима бити *крштена* у *вери*, у којој су им крштени и родитељи, у *вери*, законити припадници које су им и родитељи.

А јер имају бити крштени у тој вери, доследно имају бити, у случају смрти пре 18 године, док не постану следбеници које секте, или и после 18 г. ако не постану такви, и *сахрањена* по обреду своје вероисповести; па било с вољом или против воље одпадника родитеља; било милом или силом.

Сачекаћемо владино решење, као што већ рекосмо једном, и онда ћемо поћи и даље те ћемо доказати, да се и брачни савези следбеника назарена, јер су нелегални, *имају сматрати конкубинатима, те као такви прогонити.*

Ми смо уверени да ће и висока влада своју наредбу, односно тога питања, тако разјаснити Против нелегалног брака има се легално поступати. А тај легалитет је у развргавању и прогањању нелегалних брачних савеза. Та и то је окатоме јасно као сунце. Па и то многи не виде, па ни неки управни органи.

И за то морамо рећи: није наредба крива. Криви су извршиоци наредбе, а тако исто и они, који су позвани, а не чине своју дужност да се наредба врши као што треба

Подручне кр. котарске области у жупанији сремској, сазнавши за горње решење кр. жупанијске области своје, по нашем немеродавном мишљењу, дужне су према томе решењу у будуће поступати. А кр. жупанијска област ће учинити једно опште корисно дело, ако на своје подручне управне органе изда окружницу, којом ће их на такво вршење упутити. С наше стране нека јој ово буде апел и молба, да то учини. И част ће јој бити удвостручена.

Браћа, пак, свештеници, у чијим парохијама има назарена, кад се овима роди дете, треба да их позову, да дете крстити даду. Не усхту ли, нека замоле надлежну кр. котарску област, да се то дете крштењу предведе. Не усхте ли која год котарска област то учинити, нека се притуже кр. жупанијској области и т. д. За повољан резултат скоро би јамчити могли.

Тако исто треба чинити и при случајевима смрти деце родитеља назарена, и у погледу нелегалних брачних савеза назаренских.

Јер, ако ћемо се само јадати на наредбу од 3. (15.) децембра, и не знајући још шта она у том правцу одређује, па се ћутећки помирити са самовољом назарена или, по нашем мишљењу, са некоректностима појединих чиновника, — то ништа не значи. А кад би значило, значило би: слабост у вршењу своје службе и свога позива.

Учинимо све, што учинити смемо и можемо, пак ћемо само тако изаћи на — чистац.

Држати у цену стиснуту песницу, а не учинити ни прву склатайтну дужност, — ко би то још могао прећутати, а да не осуди.

Чинимо своје дужности, а то нико осудити не ће. —

МАЛИ ЗБОРНИК МОЛИТАВА

НА ПОТРЕБУ ПРАВОСЛАВНИМ СРПКИЊАМА, НАРОЧИТО ПРИ БОЖАНСТВЕНОЈ ЛИТУРЂИЈИ.

Српски у стихове сложио **Иван М. Поповић.**

(Претштампавање забрањено).

(Наставак).

После св. еванђеља.

Слава Теби, Господе и Царе,
Сине живог и преблагог Бога,
Који си ме сподобио — ето —
Недостојну божанствене чути
Речи твоје и слушати свето
Еванђеље и науку с Њиме!
Дај ми снаге тим владичним гласом,
Веће овог да пређем живота
Обраћењем к добру и кајањем!
Избави ме од сваког лукавства
И од злобе видљивих и свију
Невидљивих душмана, јер Ти си
Један силан и владаш на веки!

Кад се почне појати херувика.

Душо моја, гледајући кротко,
Где се часни сад проносе дари,
Све сујетне одбаци помисли
И без ових да зовнеш са страхом:
Ми — сви људи, који се молимо,
Херувиме представљамо тајно,
Животворној Тројици, Божанству
Припевамо тресвето појање,
Да махнемо земаљске нам бриге
И примимо, прихватимо Цара
Целог света, Ког на небу носе
Уздигнуто чинови анђелски,
Алилуја завапијмо с њима!
Христе Боже, нек је слава Теби
Ка' једином бесмртном и правом
Љубитељу човечјега рода!
Слава Теби, који међ нас дође
Од очинских недара и сјаја
На небеси, — човеком поставши,
Од свете си родио се Деве,
Саобразан — оваплоћен тада —
Телу наше смерности бејаше,
Слави Својој подједнаке, сличне
Нас, Господе, да учиниш тиме!
Слава Теби, Који си у горди
Јерусалим уништао дично,
Где си ране и смрт на распећу
Претрпети изволео био,
А све ради нашега спасења!
Дај ми сузе очима, да своју
Нечистоту безакоња спирам!
Као што си допустио Своме
Ученику Јосифу, да заједно
С Никодимом пречисто Ти скине
И са страхом да понесу тело,
Тако исто удостој и мене,
Која гледам божанствене даре,
Њихов пренос, да се могу Теби,
Који седиш на престолу горе,
Поклонити и — као што треба —
Благодарна за наредбе Твоје
И велика доброчинства бити.
Да Те увек побожно признајем
Као нашег Спаситеља, Бога,
А Ти ово примићеш од мене
Милостиво и даћеш ми блажен
Крај, свршетак земнога живота!
Сподоби ме: о судноме дану
С десне стране да Ти будем стала,
Благе речи да саслушам онде:
Приступите, ходите овамо
С благословом Оца мог у царство,
Што је за вас приправљено, амин!

О великом входу.

И мене се опомени, Христе,
У Свом царству, — Господару свега,
Сети ме се милостиво онде,
Помени ме, о Свети, у Њему!
Сине Божји и Господе, ка' што
Разбојника оправдао јеси.
Када Ти је рекао с кајањем:
Сети ме се у Свом царству!. . . тако
И на ме се опомени тамо,
Која теби то и кличем свагда!
Удостој ме онога учешћа
Као њега, јер си благ и добар
И љубилац васцелога људства!

(Наставиће се)

РУКОВОДСТВО БИБЛИЈСКОЈ ИСТОРИЈИ НОВОГА ЗАВЕТА.

Одио четврти.

Дјела и учење Исуса Христа од друге до треће пасхе.

(Наставак).

Посљедње се ријечи тичу искључиво апостола, као пророка новога завјета, и за тијем отпоче Христос да објашњава њима њихов позив и положај у свијету. „*Ви сте со земљи*“ каза им он. „*Ако со обљутави* (како се то опажа на соланијем шљокама у Мртвом Мору), *чим ће се осолити? Она већ не ће бити ни за што, осим да се просне на поље и да је људи погазе*“ (како чињаше са блутавом соли код храма, гдје је избацивахи и посипаху њом, у место песка, стрмине на гори, на којој бјеше храм. да може народ и свештеници лакше ходити по киши по времену). Но апостоли су нешто више него ли је со земљи Они су „*видјело свијету*“, које се губљаше доселе у тами религијозних и нравствених заблуда и за то морају они да стоје на видику свима, као град што стојаше на врху врху горе (Сафед, који се јасно виђаше са горе блаженства, јер се уздизаше 2.650 стопа изнад мора), који се не може сакрити ничијем оку због положаја свога. Тако исто „*ниши се ужиже свијећа и меће под суд, него на свијећњак, те свијетли свима који су у кући. Тако да се свијетли ваше видјело пред људима, да виде ваша добра дјела и славе оца вашега који је на небесима*“.

Учење то не могоше а да не порази слушатеље својом необичном узвишеношћу, и њима, који се навикоше да слушају сухопарно и без везе учење равинско, могаше оно нагледати сасвијем новијем учењем, које као да руши стари закон Мојсијев, с којијем бјеше до сеје уско скопчан сав живот изабраног народа. Христос опази одмах на лицима њиховијем облачак забуне и одлучи да га коначно разагна. „*Не мислите*, рече. Он, *да сам ја дошао да покварим закон и пророке* (као више проповједнике и тумаче закона), *нијесам дошао да покварим, него да испуним.*“ Закон се мора одржати у свој снази својој, док не буде сасвијем испуњен, и ко наруши ма и једну заповијед његову: „*најмањи назваће се у царству небеском*“. Учитељи њихови, показујући се ревносним у очувању закона и хвалишући се праведношћу, покварише у суштини сав унутрашњи смисао закона. Обредне ситнице, које они измишљаше, испуњаваху врло строго, као н. пр. очување прописа о суботи и чистоћи. У погледу чистоће дођоше најгорљивији фанатици фарисејства до врло чудних закључака држећи да постаје човјек нечистијем, ако се дотакне свитка св. Писма, јер бајаги могаше потјецати пергаменат или кожа, на ком је написано, од нечисте животиње, а држаху чак да је то исто, што и дотаћи се трупла, које оскврњаваше, по закону, човјека. А у исто доба гажаху ти учитељи безобзирно сваку праву праведност, која њаше упоредо са испуњавањем узвишенијех нравствених начела законскијех. Да што јасније изнесе мисао своју, испореди Христос многа мјеста старозавјетног закона, како их протумачише књижевници и фарисеји са узвишеним начелима новозавјетног царства.

„*Чули сте како је казано старима: не убиј, јер ко убије, биће крив суду!*“ Књижевници и фарисеји протумачише тај закон у буквалном, тјесногрудом смислу човјекоубијства; али у новом царству добија закон тај шири и дубљи смисао и простире дјелокруг свој на моменатни, напрасни гњијев, који може постати изворо мржње са свијем њеним погубнијем посљедицама, и на све ружне ријечи, које понижавају човјечије достојанство, као рака или безумни. У новом царству кара закон тај не само руку, која учини убиство, већ и срце које гаји ма какву мржњу, из које може понићи погибељан плод. И зато не може чак да буде прињен дар принесен Богу на жртвеник, док се срце сасвијем не очисти од сваког зла. За тијем: „*чули сте како је казано старима: не чини прељубе.*“ Равини су схваћали и тај закон у смислу буквалне прељубе, душтајући иначе сваконе на вољу, да угађа на сваку руку своме тијелу. По закону новог царства кораће се грије опет у његовом извору — у срцу, и он осуђиваше, ако ли човјек тек мишљаше о чему што је незаконито, саму

тјелесну похоту, похотљив поглед на жену, јер гледајући човјек на њу са похотом *„већ је учинио прељубу у срцу својему.“* А казано је такође: *„ако ко пусти жену своју, да јој да књигу расцусну.“* Фарисејска се праведност користила тијем законом најбезобзирнијом самовољом — да угоди тијелу. Развод се дозвољавао на сву мјеру. Књижевници су учили: „Види ли ко му драго љепшу женску него ли је његова жена, онда може отпустити своју жену и узети ту женску“ и то правило осиваху на тексту Мојсијева закона! Па чак и тако строг законик, какав бјеше знаменити *Шамај*, бијаше тог назора, да се може човјек растати са женом својом, ако ли изађе на улицу без вела. Школа опет другог знаменитог законика *Гилела*, тумачећи то начело, проширила га у недоглед, допуштајући човјеку да се може растати са женом својом, ако ли је скувала рђаво ужину, пресолила јело или јој нак прегорило јело, баш као да бјеше губава. Усљед тога могаше се брак врло лако разводити међу Јудејима, и развод преузе толики мах, е већ бјеше зазорно и мрско чак и самима незнабошцима, који становаху око њих, а међутијем тумачаху равнии оволико ту распштеност као особито преимућство, које је даровано тек једином Израиљу, а не и другијем народима. Разведена жена могла се одмах по ново удати, које јој право би дано у распсној књизи, коју потписиваху свједоци, пред којима се развео брак. Такво господство тијела немаше мјеста у новом царству и Христос протумачи закон Мојсијев у његовом новом узвишеном смислу: *„а ја вам кажем, да сваки који пусти жену своју, осим за прељубу, наводи је те чини прељубу; и који ожењеницу узме прељубу чини.“* Фарисејска праведност наће и ту начин како ће да наруши закон, дабогме закањајући се за тачно испуњавање прописа. Посљедње су ријечи протумачили у том смислу, е је обвезна само она заклетва, која је попраћена особитијем жртвоприношењем пред Господем, еле могаше се према томе нарушити свака заклетва дана без тог услова, а неки су чак тумачили, да се може нарушити свака заклетва, али се при том не смије напомињати о Господу. И с тога се развило међу Јудејима, који бјеху и онако склони зеленаштву и обмани, страшно зло закињања, при чему призиваху за свједоке и небо и земљу и Јерусалим, залажући и главу своју — зло, које, бјеше тијем страшније, што је мало ко одржао заклетву. И то се зло морало уништити. Сама заклетва по својој унутрашњој битности свједочаше већ како је дубоко пала међу људима нравственост и осјећај правичности, јер да бјеше човјек непорочан и невин онако, како га сазда Бог, не би била потребна клетва, која већ сама собом истиче бојазан, као да се не ће одржати задана ријеч А како се у новом царству успостављало начело првобитне чистоће срца, то бјеше излишно и свако закињање. *„А ја вам кажем: не куните се никако. Нека буде ваша ријеч: да, да, не, не; а што је више од овога, од зла је“*, јер што је силнија заклетва, тијем пружа већу могућност да се наруши под утјецајем праоца лажи.

У новозавјетном царству морају бити у опште и друга начела узајамнијех односаја. *„Чули сте да је казано: око за око и зуб за зуб.“* У старом свијету владаше закон да се кривња и казна мјери једнаком мјером, што потјецаше из осјећаја осветљивости, који је прирођен ниској природи човјечијој. Враћати зло злијем држаху сви и да је праведно и достојно човјека. Тај закон бјеше, обзиром на слабост човјечије природе, признат и у Мојсијевом законодавству. *„Око за око, зуб за зуб, руку за руку, ногу за ногу, ужег за ужег, рану за рану, модрицу за модрицу“* (Исх. 21. 24—25). Строжији су књижевници схваћали закон тај буквално, но други најоше за добро да претворе одказу у новчану казну, сачинивши читаву систему новчанијех глоба, које се плаћале за нанесену увриједу и тјелесну озљеду. За озљеду руке, ноге или ока плаћало се према томе у колико су од важности ти дијелови тијела за намицање животнијех средстава. Тућка глобила се са пола до пет или више сикала, већ према важности и достојанству личности; за ћушку по једном образу плаћало се двије стотине зузима, а по оба образа дупло толико. Ако ли је ко коме ишчупао прамен косе, или попљувао кога, отео коме горње одијело, раскрио лице у женске, узимаше се од њега четири стотине зузима. То се ружно трговање са достојанством човјековијем врло раширило и преотело мах међу Јудејскијем народом, и строга праведност иаскиваше да престане то зло.

Но ново царство, будући да се оснива на начелима више изложеним, мораше представити још нешто друго и показати сасвијем други начин одмазде за учињено зло. „*Чули сте да је казано: око за око, и зуб за зуб. А ја вам кажем, да се не браните од зла, него ако ће ко ударити по десном твом образу, обрни му и други; и који хоће да се суди с тобом и кошуљу твоју да узме, подај му и хаљину. И ако ће поћерати ко један сахат, иди с њиме два.*“

(Наставиће се).

БЕСМРТНОСТ ДУШЕ.

Проповиједи Оца Августина од Монтефелтра.

С талијанског превео **Јован Узелац**, свештеник.

(Свршетак)

Ако божје свуда се простире, види посвуда на земљи, гдје влада неред и неморал; види, да се у тмини скривају злочини; види, гдје тријумфује неправда и превласт... а гдје је казна? Види, да се врлина рани пожртвованьем; младића, који се жртвује за славу религије; дјевојку, која се посвећује надахнута вјером... А гдје је награда, гдје ли наплата?

Како, господо моја: Бог, који је сама Светост, који је сушта Правда, гледао би једнаким оком опачину и врлину, вјеру и безбожност, сматрао би се једнако поштован од невиности и од опачине?

Онда, господо, нема више правде, нема више божанске правичности, сваког је ограничавања нестало, све би било допуштено; све би била конфузија: не би било више добра; не би било зла; не би било мудрости; не би било светости; не би било више божје Правде! Шта још? Не би било више Бога! Јер, ако Бог постоји, морао би љубити добро, казнити зло.

Ал' ако се све свршује нашом смрћу, гдје је казна зла, гдје ли награда добра?

Баците још један поглед на друштво. Кажите ми, шта видите? Видите опачину, гдје се смије врлини, која плаче; зао човјек ступа охоло, носи на лицу погрду против Бога, презир против браће, а можда се рани крвљу, напаја сузама своје браће.

Дочим честит човјек уздише у невољи, жртва је неправде, презира, погрде злих.

И час, у ком зла дјела безбожника траже казну а добра дјела честита човека награду.. био би дакле Богом изабрани час, да сруши једног и другог у пропаст?

Како! Онај, који је оробљен, морао би подњијети пету судбину, као и онај који га је оробио и који се наслађивао плодовима свога пљачка? Како! Онај, који је издао и продао своју домовину, имао би исту судбину, као и онај, који ју је крвљу својом бранио? Како! Онај син, који је посио сјеме неслоге у крило своје обитељи, имао би исту судбину, као и онај, који је био ујудан, учтив поштоватељ својих родитеља? Како! Прогонитељ водио би се овјенчан гробу, док би жртва његова остала неосвећена и за обојицу не би било друго до ништа? Ал' гдје је Бог?

Господо, приближимо се једној смртној постељи. *Онде се боље разумију тајне бесмртности.* Ево видите. Има једна дјевојка. Она је прешла дјетињство, прешла младост, у којој је живот, премда се много осјећа, мало појмљив. Она има двадесет година! Најприје ујудна дјевојчица, затим чиста дјевојка, постала је узор доброте. Родитељи се њоме поносе; браћа се диве врлинама сестре; а спромаси, предмет срца њезина, говоре дивећи јој се: Она је анђео! прави анђео!

Ал она затвара ухо хвали и сва се предаје Богу. И ето скоро да умре; видим сузе оних, који окружују постељу њезину. Она је сама мирна, смије се и гледајући лице Распетога Христа, којег има пред собом и са последњим осмијехом, љубећи оне ране говори: „Господе, у руке твоје, предајем дух свој.“ Дакле на ријечи оног анђела: „Господе у руке твоје предајем дух свој,“ Бог би могао одговорити: „И ја ћу те уништити?“ Шта?!

Овај живот сав Богу одан, као кадило које је само њему запаљено, не би имао за награду друго ништа до болест и илузију? Шта?! Толике жртве због њега поднесене, да он не осјећа? Дакле ће човјек бити праведнији цјенитељ добра и врлине него Бог? Ал' ко може подњијети ово светогрђе?

У исто вријеме, на крај пута, у једном куту, једна дјевојка, рута рода свога, прогнана од обитељи своје, пропаст младости, саблазан свих, који су је познавали, налази се у посљедњој етисци смртној. Њезин посљедњи уздах, без покајања, јест посљедња погрда сваког морала, сваког закона.

Дакле господо, питам вас ја: Да л' ће истина и савјест присилити вас, да напишете на лијес чисте дјевице ћерке божје: Живила је у уборажењу. А на лијесу невалале жене, која је избјегла сраму, казати: Није била крива? Да л' ће Бог обадвема дати *ништа?* Можете ли то казати, или можете ли бар у то вјеровати? О савјести људска, хоћеш ли дозволити таково чудо? Господо, кад би то било, онда би био паметан расипштеник, који гази закон божји, који грди Бога, који га негира; а био би луд онај добри врли човек, који чини добродјетељ, који врши дужности!

Да л' свештитељ, који брани вјеру, образованост под зидинама Картаге; Тиверије, који се срани крвљу мученика; св. Викентије, отац невољних, отац сиромашних, који чини чуда љубави; Лелије, који презиједа пољанама наслада; чудовиште, крвожедник који захтијева 200.000 глава својих грађана, да засити своју грозну жеђу крви.... да л' ће бити сви једнаки тамо иза гроба?

Кад би тако било, онда би поштен човјек морао узвикнути са јунаком код Филипа: Врлино, ти си само празна ријеч! Требало би поповити са оним страшним логичарем: Бог је зао.

Да, Господо, ако би сва „жетва људска“, добро сјеме као и зли коров имала бити једног дана посијана у исту бразду, требало би казати: Бог је зао.

Ох! Боже мој, ја не грдим твоје свето име; ја проповиједам и браним правду твоју.

Кад наша земља пропадне, кад људски род покопан буде у утробу њену, хоће ли Бог моћи казати гледајући гробље то: на овој земљи живиле су многе сенке које су нарицале, плакале и уздисале слиједећи добро; и многе сенке, које су се наслађивале, славиле, слиједећи зло: сад је све свршено.

Да ли је то могуће? Не! не! јер онда би се мрав против Бога дигнути могао и казати му: Ти нијеси могао, ти нијеси хтјео створити ме, да будем равнодушан према добру, према злу. Ал сам Бог даде право овоме мраву, да говори тако; Бог сам буди у нама такове мисли, које нас к њему уздижу, које нас подижу вјечитој правди!

Зато господо имајте духа, ако видите, да је данас потлачена врлина и правда, да тријумфује опачина и порок. Не очајавајте. Доћи ће дан, кад ће се измијенити сцена: смрт ће дигнути завјесу. Онда ћете видити праведника славом овјенчана, а грјешника, ако се не покаје, казном награђена.

Господо! Допустите ми, да на доказе, које сам до сад навео, дадем још један практични.

Ко су они, који неће бесмртност душе, а ко су они који је хоће? Ето свијет је раздијељен у двије категорије. На једној су страни они који су грјехом опутани, презрени од рода људског; на другој који врше и чине добродјетељи било на престолу било у колиби. Ето питајте.

О ви мрље рода људског, ви Нерони, ви Домицијани, ви Кромвели, ви трователји, убице, шта хоћете за вашу душу? Хоћете ли да преживи тијело, те да се покаже пред судом вјечнога судије. Не питам вас, да л' га се бојите, већ да л' можете уђуткати глас савјести своје, да л' можете бити господари судбине душе ваше, зар би хтјели да буде бесмртна?

Ох! одговарају они: не, не, нек умре са тијелом!

Чусте ли? Зли су зазвали смрт душе.

О, ви, које врлина гледа као дјецу своју, шта би хтјели за неокаљану душу вашу? *Душа нек преживи тијело.*

Господо, какав глас! Сви људи добри, сви људи који савјесно врше своју дужност, сви поштени људи желе, да душа живи после тела.

А коме ћемо ми вјеровати?

Кад је Емилио Скабро био оптужен од неког Вара, човјека зла и опака, овакав суд је био пред народом: Грађани, Емилио Скабро тврди, Варо пориче. Коме ћете вјеровати? И то је доста било да се Скабро ријеши од оптужбе.

Тако треба и ми да чинимо на одговоре добрих и злих. Коме ћемо вјеровати?

Боже мој! ја добро знам, да ни једна створена сила не може уништити моје душе.

Сумња је више немогућа. Врлина и невиност изрекле су ово мишљење: *Дакле душа је бесмртна.*

И овдје бих свршио, ал' у ово вријеме, кад друштвени интереси заузима све духове, допустите ми, да додам још једну ријеч.

Догму о бесмртности душе, догму будућег живота захтјева још слобода, образованост, друштвени живот; најнеразумнији и најногибелнији пријатељи домовине јесу они, који поричу ову догму. У историји има страшна и јасна поука о томе. Поука историје јест: Да народи и народности иду у пропаст, трче у пропаст, кад им ова вјера ослаби.

Нек је један народ суров, дивљи, нек је на ниском ступњу образовања, ако у крилу народа тога има храмова и олтара; ако у њему живи увјерење у друго опредјељење, осим овог што се извршује на земљи; ако се војници народа тога, као оно хорде из шума Германије, вођене од Арминија, боре надахнути и одушевљени за живот небески, којег очекују храбри, бојећи се вјечних мука, које очекују слаби, — реците, шта могу против овога народа учинити војници образованих народа, кад већ ни у што не вјерују? Ко не види у томе несрећу Вара?

Оставимо бојна поља; пређимо на поље знаности, умјетности и индустрије

Погледајте два народа. Један има увијек упрте очи у један идеал, он се одушевљава љепотом, вјечном истином; други не вјерује ни у што, он се труди, да себи само прибави пролазних наслада; он сумња у све што не држи у својим рукама са грозничавом пожудом. Не видите ли смртну чету, гдје хоће да се бори са живом војском?

Шта би била земља, свијет без ове догме бесмртности? Кад се ово вјеровање пориче, онда врлина нема више драги, нема више нада, које ту врлину сачињавају, нема више среће, да јој помогне свладати препреке. У нама има енергија, која се не плаши ни преза, која се уставља само пред бесконачним, која устуна само вјечности.

Напустите ли вјеру у будућност тада грешник не ће имати више узде, јер се не боји вјечне казне.

Земља би тад била позорница несреће, опачина, пожуда и катастрофа.

Мутилић, 10. јула 1894.

Историја је ту. Чујте ме: кад је Француска загрезла у крв и орђије, уплашени законодавци повикаше: „Добри и зли нијечезавају са лица земље, ал' не под истим увјетима: смрт није вјечити сан, него почетак бесмртности“ а онај, који је те ријечи написао, бијаше Максимилијан Робиџер. Допустите да вас запитам: ко је у нашем вијеку успирио оне покрете код братскога нам народа? „То није био петролеј, писао је Фигијер у „Revue des deux Mondes“ не, није био петролеј, већ материјализам.“

Материјализам је смрт, спиритуализам је живот. Смрт је, јер слобода, образовање, обичаји, друштво сачињавају ланац, коме је бесмртност веза; раскините ту везу и онда је све пропало.

Исторично је, да је последњи јунак Пољске кад је пао на бојном пољу, узвикнуо: *Пољска је свршила* (Finis Poloniae).*

Господо моја, овај се глас може поновити: домовина је свршила — кад у једном народу они, који вјерују у будући живот, они који вјерују у личног Бога, који суди и прашта, који награђује и казни, — буду прогутани валовима материјализма.

И кад би ове безумне доктрине нашле одјека у срцу народа, ако их буде понављала и рула, тад би и ми морали осјетити тај глас.

Италија је свршила јер изнутра свршује кроз анархију а из вана страном најездом. Ал то Бог не ће допустити.

Ја се надам, да душа неће побијеђена бити у овом гигантичком двобоју међу истинитим и лажним знањем. Ја се надам успјеху. На теби је омладино; ти мораш тај успјех осигурати: то домовина очекује од тебе.

До тебе омладино, која имаш племените срце, стоји да тријумфује наша мила домовина; на тебе је она упрла поглед свој; ти са ријечима, мислима, радом буди достојна свог бесмртног опредјељења.

* Тај јунак био је велики пољски родољуб и јунак Тадија Кошћушко. Ове године свечковали су Пољаци стогодишњи помен његов. Прим. Прев.

ПРИМЈЕДБЕ Г. ЈОВ. ЖИВАНОВИЋА

у бр. 21. 30. и 35. „Српског Сиона“.

„Литургика“, коју сам прије девет година израдио за школску младеж, била је однах, чим се јавно показала, критички претресена. Претрес тај потекао је од тадањег професора задарске богословије, г. проте Јов. Вучковића. Од тога доба она је мирно почивала, а да се

на њу нико обазирао није; само што ју је споменуо опет г. прота, кад је претресао сличну школску књигу, коју је израдио професор биоградске богословије, г. Фирмилијан. Мислио сам, да ће она у том свом блаженом почивку остати све до препорођаја свог; ал сам се преварио, јер она дође у руке г. Јов. Живановића, који је у бр. 21. 30. и 35. „Срп. Сиона“ својим чењем гладити почео.

Ја поштујем г. Ј. Живановића као познатог у ученом свијету лингвисту српског и филолога, па ми је свакако мило, кад изражене његове тежње, да „школска књига треба да је што мање без погрјешака“, да је „литургика“ донала и његовијех руку. Али би ми још милије било, да је г. Ж. прегледавајући ту књигу остао као филолог у свом кругу, па да је покрај оно мало лоших набирака напабирчио тога више, како би збиља друго издање „Литургике“ у свечаније рухо могло бити заодјевено. Врло бих му ја за то био благодаран, а он би тим и више и боље послужио оној цијели, због које је и узео „Литургику“ у руке.

Да је г. Ж., као што рекох, остао као филолог на свом пољу, ја бих све његове примједбе узео на знање, па у своје вријеме их уважио, и не бих му одговарао, па да сам и увјерен, да је и он погријешио. Та *пуристе* морају да преврћу и прекапају; па када не би налазили етимолошких, дијалектичних и ортографичних погрјешака, када не би нашли по који провинцијализам, архаизам и по који мелез — не би се онда знало ни да су живи. — Но г. Ж., осим језика, узео је на око и стварну страну „Литургике“, па и ту почео тражити погрјешака Г. Ж. вели, да их је нашао, и истакао их је у горе наведени бројевима „Српског Сиона“; но ја велим, да је г. Ж. у тој работа својој лоше среће био. те сам рад, да на те његове примједбе у кратко коју рекнем.

I. Г. Јов. Живановић вели у 21. бр. „С. Сиона“, да *„проспи!“* на стр. 31. и 53. „Литургике“ није добро *преведено*.

Да се са *„проспи!“* позивају вијерни на *просто* (управно) стајање, као што г. Ј. Ж. уз разне доказе у свом чланку тврди, о том нема сумње, и за мене није то била никаква тајна; јер се у свакој опширнијој литургици може наћи, да *„проспи“* значи *управо* (т. ј. стојте). Та то знаду и наши црквари старци, који у столовима стоје, па на сваки такав позив излазе из сво их столова и стоје тако, а да се и не наслоне

Но и ако је тако, да ли је у тој школској књижици баш тако потребно било, да се наведе, да *„проспи“* значи *управно*, кад се зна, да се тога много обиље у шк. књигама и да се препусти учитељима, да они додају и допуњавају што виде да је нужно да младеж школска знаде? и да ли је толико нужно, да се то *данас* школској дечи наглашује. кад се и онако од ње захтијева *управно стајање* не само у тај час, већ *од прве па до последњег — амина?*

Ја мислим да није. Много сам ја тога обишао у „Литургици“ па сам обишао и то и одмах нагласио расположење и *простоту* *душевну*, која у тај мах треба и мора да завлада у сваком, ко хоће да са користи саслуша његову, која долази, и да се достојно поклони и припане ка Христу, на што га црква позиваше. Нема дакле у „Литургици“ пријевода, ту је *тумачење*, које се не противи позиву *„проспи“* (стојте), већ се из њега као главно изнести мора и изводи; јер где је таково расположење душевно и где се оно утврди, ту ће само по себи надоћи пристојно, побожно и *управно* стајање тјелесно. Ово је узгредно, па се и не тражи и не може тражити код болних и немоћних, — а оно је главно, при свем том, што г. Ж. вели: „А кад се то зна, онда нам тек стоји на вољи да тумачимо шта се хоће управо тијем стајањем“. И сам г. Ж. не може рећи, да је то тумачење погрјешно.

Нашао сам. да су баш на том мјесту тако чинили и неки руски учитељи, па ето тако и ја, без икаквога страха, да је ту какова гријешка.

Но када бих знао, да би осим школске младежи и други правосл Срби вољни били у „Литургику“ завирити са жељом, да се упознаду са службама цркве своје, па према томе да удесе и долазак и боравак свој у храму божјем, — радо бих ја жељи г. Ж. задовољио, а и много тога додао. Радо бих учинио с тога, не би ли нам један пут нестало тужних појава у св. храмовима нашим, који назаивљу оправдани гњев и тугу у сваком побожном хришћанину, а којој је одушке дао честити прота г. Јов. Вучковић у чланку свом „Православна црква у Чешкој“ у 34. бр. „Срп. Сиона“. Тугу ту

код г. проте изазивала је у души његовој побожност руска, коју је посматрао и којој се дивио у руској цркви у Карлсбаду. па је уједно помишљао на јадне слике, које ми у црквама нашим гледати морамо.

Али, ако би ми не знам како, на макар и послије сваког „**Господѣ помилуйся**“, и сваког „**просимъ**“ наглашавали то „*простите*“, ипак се бојати, да би од туда слаба корист била по побожност и црквени свијест у нашем народу српском и то сво дотле, док се у црквеном нашем друштву појављивали буду живи примјери очитог атеистичког значаја и док се међу нама на жарком сунцу аутономије наше црквено-народне гријала и његовала буде духу православне Христове цркве противна и екстична мисао и тежња, по којој се учитељи неприродно деградују на најамнике и слуге, а ученици узвисују на неку господу и господаре, умјесто да се за тим иде и тежи, да учитељи збиља буду прави учитеља, а ученици да буду добри ученици. а да сви будемо одушевљени војници под водством великог војводе — Христа Спаса, па да нам и град цара великог буде чвршћи и од непријатеља сигурнији. А посљедица је тих тужних појава међу нама та, да уображена господа и господари као са неке висине критичким погледом прате рад и говор свештенички у цркви, са том намјером само, да га могу похвалити или покудити, и у врет добрих или лоших церемонијера и бесједника увртити; а при том је срце њихово далеко од цркве и ријечи божје, па од туда не само немаран и никакав долазак, већ и непристојан и далеко од побожности удаљен боравак и стајање у цркви, — које се епидемично све даље и даље шири.

(Свршиће се).

КЊИЖЕВНЕ ОЦЕНЕ И ПРИКАЗИ.

(Наставак).

Нови професори схватиће сав свој задатак. Потпуно спремни за високи позив наставнички, прегоће својом силама око тога, да унесу у завод лучу праве духовне просвјете. Добро појимајући, шта значи бити свештеник у данашње доба, а имајући пред собом слушаоце с гимназијском спремом, они поставиће предавања своја на висину, која одговара савременом стању богословских наука. И њихова ријеч с катедре утицала је дубоко на ум и срце младежи, колико по својој живости, правди и истини, толико, и још више, по томе, што то бјеше ријеч не којег му драго, обичног теоретичара, којему је стало само до тога, да своје слушаоце упозна с теоријом, а без икакве примјене на прилике будућег рада и живота њиховог; него ријеч човјека, којему лебде пред очима неки већи идеали, који се носи мишљу практичкијех интереса религије и цркве у наше дане, као и фактичкијех духовно-просвјетнијех потреба народнијех. А да би потпомогли развитак васпитнијех душевнијех сила и покренули своје васпитанике на самосталну интелектуалну радњу, захтјеваху од њих да записују предавања док професор с катедре говори, за тијем у слободнијем часовима од предавања да своје биљешке допуњују, како би тако допуњене послужиле им послије као руководство при спремању за полагање годишњијех испита. Осим тога, а ради исте циљели, задаваху им од времена на вријеме и теме на писмену израду, не рачунајући овамо писања црквенијех бесједа, из области другијех богословскијех наука. Све је то текло под надзором самијех професора, који су допуњена предавања својијех слушалаца прегледали и исправљали, а израђене теме процјењивали. И така метода наставе постала је мјеродавна за све позније вријеме. Ње се придржаваху у наставничком раду своју ме више-мање сви професори, који се за посљедњијех 25 година у заводу измјењише.

Но труд њихов није се ограничавао на катедру, на аудиторију не многобројну. Ја овдје имам у виду и настојање њихово, да стеку заводу угледа и у широј публици, помоћу својег књижевнога рада. Заслуге, које је преосвештени епископ Никодим стекао за богословску науку и духовну просвјету својијем дугијем низом књижевнијех радња, за вријеме професорског службовања својега, много су помогле, да се име нашега завода с уважењем спомиње и изван ускијех граница наше отаџбине. А доста је томе

угледу доприносило и издавање годишњег извештаја заводског. У свијем извјештајима, који су до данас штампани, почињући од школ. $1878/_{79}$ године, у свакоме, поред званичног дијела, налази се по гдјекоја књижевна радња једног или другог професора, као гласно свједочанство љубави његове спрам духовне науке и ердачног служења цијели заводској. Не смијем такођер муком да пређем ни научно-литературног рада њиховога, усредсређеног за њеко вријеме у издавању духовног часописа — „Истина“. И овдје, у овом листу који је жали Боже морао престати* излазити поради материјалнијех потешкоћа након три године плодног живота свога, улагаху они силу и енергију своју умну на свето и велико дјело служења интересима духовне просјете међу свештенством и у народу српском.

Првијех година постојања завода по новој уредби, положај професорâ није био ни из далека такав, да им се могло завидити. Као што рекох, по организационом плану 1869. год. годишња плата њихова износила је 840 фор. У такијем материјалнијем погодбама треба имати велику љубав и склоност к позиву своју и истрајност на путу једном предузетом, да човјек не дође на помисао, како ће се докопати другог поља, на којему радећи, труд се боље и награђује. Но наши професори нијесу се дали помести мишљу том. Они не хтједоше завода напустити, да траже себи берићетније поприште за умне напоре своје, они вјероваху у милост царску, која нигда не изостаје тамо, гдје труд и рад треба по заслузи наградити. Преварили се нијесу. Срећни долазак у Далмацију, год. 1875., Његовог Величанства нашег премилостивог Цара и Краља Франца Јосифа I., записан је златнијем писменима у новијој историји наше драге отаџбине. Том приликом изиђоше и наши професори пред свијетло лице Његовог ц. и к. Апост. Величанства најпонизније молећи, да се њихов положај измијени и уреди. Праведна молба нашла је одзива у великодушном срцу царевом Високо Министарство црквених посала и наставе својијем отписом од 30. дец. 1875. год. Бр. 13278. јављало је преко преузвишеног Намјесништва владици Стефану, да је Његово ц. и к. Апост. Величанство врховнијем рјешењем својијем од 21. авг. 1875. год. најмилостивије благоизволило наредити, да, почињући од 1. јан. 1876. год. у напријед, плата редовнијех професора прав. богосл. завода нашега има годишње износити 1000 фор., а послије свакијех пет година редовне службе повишицу од годишњијех 200 фор., осим тога активитетни додатак чиновника IX класе. Још је наредба излагала прописе и формалности пенсије.

Заиста великодушан дар милости царске. Благодати новог положаја осјетише одмах бивши професори, као што их осјећамо ми, њихови замјеници у служби, што се све рефлектовало на бујнијем од тог доба животу заводском.

Да би лакше и успјешније постизавала се циљел новог уређења, прешачен је у год. $1882/_{83}$ наставни план. Преиначка нормирана је наредбом високог Министарства црквенијех посала и наставе од 29. окт. 1882. Бр. 18261. Одређен је друкчији распоред по годинама, друкчије и груписање пријемета по катедрама. Осим тога увођене су нове њеке науке, које дотле не бијаху у наставном плану.[1] И тако преиначени наставни план вриједно је све до ове $1893/_{94}$ године. У што вријеме засебијем отписом високе Владе добивено је овлашћење, да се изради заводски *устав*, који ће одређивати права професорског збора у оне и појединијех професора на по се, једном ријечју све што спада у унутрашњу страну живота заводског.

Него поменута наредба високог Министарства од 29. окт. 1882., није за живот заводски имала само тај значај, т. ј. удесније измјене плана наставнога. Бјеху течаје времена наступиле незгоде у погледу попуњења њекијех професорскијех мјеста, која осташе упражњена с одласком дотичнијех наставника. Напазило се на име на потешкоће што се тиче способнијех лица, која ће достојно моћи обављати тешко звање професорско. За то, да се у напријед не би поновиле таке неприлике, као и то, да се заједчи могућност попуњења професорскијех катедара с васпитаницима овог богословског завода, поменутом наредбом бјеше предвиђено, да се у будуће од времена на вријеме може удијелити државна стипендија у споразуму с високијем Министарством онијем васпитаницима овог завода, који покажу дара и склоности к науци, а у сврху да се усаврше у богословскијем наукама на њемачким школама у Бечу или Черновцу.

* А такав би се лист као орган наше богословије могао покренути. Ур.

[1] Види Извјештај о прав. богосл. заводу за школ. $1882/_{83}$ годину.

Од тог доба смисао ове наредбе приводно се у дјело више пута. Четири на име васпитаника овог завода спремаху се на тај начин за наставничку службу, између којијех три данас сједе у професорској колегији.“

Још кад споменем, шта се урадило за ово 25 година, да спрема кандидата свештеничкијех буде што ваљанија, на по се сврхом, да данас сјутра послуже својијем парохијанима не само као духовни оци, него уједно и као мудри савјетници и искрени пријатељи у промицању материјалног и здравственог благостања народног, тада сам, у колико се мени чини, казао што је било важнијег казати, говорећи о томе, којијем је путевима завод наш постизавао своје главно назначење. Овдје подразумијевам установу курса пољопривреде и енологије, који је заведен школ. $1877/_{78}$ год., а за тијем курса пасторалне медицине од $1885/_{86}$ године: онај први у зимњем течају сваке године, а овај други након сваке четири године у оба течаја.“

(Наставиће се).

ЊИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Шта је са свештеничким удружењем?) Под овим насловом штампао је „Браник“ у 107. бр. о. г. неке ретке једног свештеника са потписом „—h“, који ретци са питањем тога наслова баш ни у каквој вези не стоје.

Кад смо прочитали тај наслов и питање, баш смо се обрадовали. Ево згоде, помислисмо у тај мах, да браћи свештеницима кажемо, у којем се стадију налази ствар свештеничког удружења. Ал' ето јада напенада! Кад прочитасмо и оно, што је под насловом и питањем тим, пред нама се окрену — што не веле — свет, и приказа „опозиционалац“ удружењу у своме — неглижеју. Смучило нам се, и окренусмо главу од тог свештеника.

Сетисмо се оружја, којим се нека браћа борише против удружења пре одржане свештеничке прошлогодишње скупштине и у самој скупштини. Онда подметаше предложеном удружењу „презвитеријанске“ тежње, а ваншаху за епископалних карактером наше цркве, који да би био уздрман свештеничким удружењем. Сетисмо се тога и, . . . после прочитаних најновијих редака, сударише се у нама те две противности таквом жестином нелогичности и лакомислености своје, да у нама одјекнуше одмах речи „Лабудове песме“ блаженопочившег песника митрополита Никанора: „Мука ми је“. . . . .

Први барут није упалио. Онтуживање „пресвитеријанства“ епископалном карактеру наше цркве није помогло, да се распрши остварење свештеничког удружења. Свештеничка скупштина је удружење закључила и примила. Скоро ће доћи дан, да о „правилима“ тога удружења каже своју одобравајућу или неодобравајућу највишу реч св. Архијерејски Синод наш. Зато се сад пали други барут. Сад се подилази с друге стране, *да та реч буде неодобравајућа*. Сад се казује, како би удружење имало и требало да буде ни мање ни више, него **суд** Епископима. Како гадна и недостојна нелогичност и противност у борби против удружења! Је ли она учињена у непојмљиву њезиног замашаја, или у разузданости гњева против удружења, или у дрскости повређене, ма чиме, и незадовољене сујете? У сваком случају недостојно једног свештеника.

И ми се пред ужасом тога поступка питамо: је ли могуће да је то учинио свештеник? И на жалост претпостављамо ту могућност, и вјерујемо речима „Браника“, јер — има нас и таквих.

Поступак тога свештеника је мучки нападај на остварење свештеничког удружења, учињен баш на прагу реализација о њему. То је жиг његов, и ми га се — гадимо.

Каква је лакомисленост тога свештеника, колико у њему ради разум и колика је разузданост његовог гњева, види се и из ових речи његових: . . . „какав стварни резултат је показало свештеничко удружење до данас? Шта је урадило то удружење за народ, за цркву, за просвету у опће? Ништа, ама баш ништа, јер не сме ништа, јер му није слободно самостално мислити и говорити“ . . . .

Та, удружење није могло до данас ништа ни урадити. Није могло из 99 разлога. Први је разлог: *удружење још и не постоји*.

„Правила свештеничког удружења“, која су донесена и примљена на свештеничкој скупштини од прошле године, подастрта су уз образложену пред-

ставку, на надлежно одобрење св. Архијерејском Синоду. Одобрење или неодобрење није могло до данас усљедити, и опет из једног простог разлога, а наиме: јер седнице св. Синода од свештеничке скупштине до данас није било. А док не усљеди надлежно одобрење „правила свештеничког удружења“, дотле удружење не постоји и не може свој рад ни отпочети. Замерати, дакле, нечем што не постоји, да није никаква још резултата показало, да не сме ништа и д. т., ко то може? Видесмо га у 107. бр. „Бранка“. Да је жив и здрав! —

— А сад да одговоримо на питање: шта је са удружењем? Већ смо то досад у неколико учинили, а ради браће свештеника који желе удружење своје видети остварено, и на раду своме, саопштавамо, да ће у првим седницама св. Архијерејског Синода у претрес узета бити и св. Синоду на одобрење и потврду најпонизније подастрта „правила свештеничког удружења“. Те чим она то одобрење и потврду придобију, ступиће удружење у живот и отпочети свој рад у границама својих правила, а жеља са надлежне стране јесте, да се састанак високопреосвештеног Епископата одржи још ове јесени. =

— (**Рукоположени.**) Јављају нам из Карловаца, да је Његова Светост Патријарх српски Георгије служио архијерејску литургију 12., 13. и 16. септембра о. г. у саборној цркви и да је том приликом рукоположио: *Јована Козобарића*, свршеног богослова из Карловаца, за ђакона и пресвитера, и *Николу Пијаковића*, свршеног богослова из Карловаца, за ђакона и пресвитера. Први је одређен на администрацију парохије у Илок, а други за личног помоћника пароху ново-карловачком (сасанском) Максиму Живковићу.

— (**Положили стечајни испит.**) Јављају нам из Карловаца, да су пред одређеном комисијом положили ових дана стечајни испит: *Григорије А. Николић*, протопресвитерски капелан у Митровици, *Евгеније Дамјановић*, администратор парохије у Прогарци, и *Миливој Борић*, лични капелан у Кумину.

— (**Књижевно одељење „Матице Српске“**) држало је своју редовну седницу 17. (29.) септембра о. г., из које саопштавамо ово: Чланови Јован Грчић и Милан А. Јовановић поднели су своје оцене о позоришним делима, која су стигла на расписану награду из фонда Јована Наке и којих је било шест, и то: „Еманципована“, „Наш гост“, „Тражи зета племића“, „Цар Душан“, „Вранко коло“ и „Момир“. На основу мишљења поменутих оцењивача није ни једном од тих дела досуђена награда, али ће се непознатим писцима шаљиве игре „Еманципована“ и трагедије „Момир“ препоручити, да своје списе по оцењивачким примедбама исправе и прераде, па да их онда на ново поднесу. — По оцени истих оцењивача одбијен је испев: „Пастир Радомир“, који је од непознатог писца поднесен на расписану награду. — На основу мишљења М. А. Јовановића и М. Савића досуђена је награда од 100 фор. делу непознатог писца с натписом: „Преглед главнијих извора за први век нове српске повести и мисли о прерадама истих извора у српској и страној науци. Прилог познавању извора српске повести“. — По оцени члана Јована Грчића примљене су „Српске дечје игре“ и писцу Александру Јорговићу одређена је за тај спис награда од 80 фор. — Решено је, да се предложи скупштини матичној, да се од сада, у колико буде новаца, награђују и штампана дела, која су важна и корисна за народ. — Утврђен је расиис награда књижевних из фонда Јована пл. Наке за г. 1895. — Одлучено је, да се предложи скупштини, да се из задужбине Јована Остојића и жене му Терезије рођ. Зозукове распише за год. 1895. награда од 50 дуката за дело: „Живот и радња Павла Шафарика“, пошто ће се године 1895. славити 100-годишњица Шафарикова. Осим тога решено је, да се изостави за сад расписана награда од 50 дуката за „популарну естетику“, и да се из те своте награђују мање специјалне расправе о раду Шафарикову. Исто тако предложено је скупштини, да се у место расписане награде од 100 дуката за „Историју Срба у Угарској од најстаријих времена до данас“ распишу награде од 10 до 100 дуката за расправе из историје Срба у Угарској“. — Предлаже се скупштини, да се од чланова матичних изабере за чланове књижевног одељења: 1. Манојло Грбић, прота и професор српске учитељске школе у Г. Карловцу; 2. Буде Ил Дудисављевић, велики жупан у Госпићу; 3. Јован Вучковић, прота и професор богословије у Карловцима; 4. Митрофан Шевић, протосинђел и проф. богословије у Карловцима; 5. др. Лаза Секулић, српски народно-црквени секретар у Карловцима; 6. Милутин Јакшић, проф. богословије у Карловцима; 7. Ђорђе Магарашевић, гимн. професор у Карловцима; 8. Јован Сиконовић Чокић, благајник срп. нар. црквених фондова у Карловцима; 9. Александар Јорговић, професор српске више девојачке школе у Новом Саду; и 10. Љубомир Лотић, учитељ у В. Кикинди. — За две стипендије из закладе Петра Костића пријавило се 17 компетената, а између њих предложиће се скупштини за избор још на годину дана дојакошња два питомца: свршени медицинари Јован Стејић и Сава Милутиновић, да им се пружи

могућност, да положе још и последњи строги медицински испит. — На два упражњена стипендијска места по 150 фор. из закладе Нестора Димитријевића предложиће се скупштини, да се Његовој Светости патријарху српском Георгију поднесу тројне кандидације ради предузимања избора. — За стипендисту из закладе Гавре Романовића за изучавање трговачке науке са стипендијом од 300 фор. предложиће се скупштини Жарко Слепчевић, свршени гимназиста из Новога Сада. — Константину Чутуковићу, питомцу закладе Павла Јовановића и свршеном техничару из Земуна, дозвољено је, да ужива своју стипендију још за годину дана ради полагања државног испита и ради слушања неких курсова у Бечу, које он сам за своје усавршење изабере, — као што је то пређе дозвољено и питомцу исте закладе и свршеном техничару Стевану Милојчићу.

— (**Прилагељима српске омладине.**) Статута *„Друштво за помагање сиромашних и вриједних Срба, слушача у кр. свеучилишту Фрање Јосипа I. у Загребу“* одобрени су по висс. крал. земаљ. влади и преко славног ректората свеучилишта загребачког мени — као председнику одбора ad hoc — достављени.

Пошто овај час већине Срба ђака у Загреба нема, то их овим путем упозоравам, да се сваки у својој околини побрине, да нам ово друштво буде могло што боље напредовати. Уједно стављам на срце свим Србима родољубима, да ово прво и једино српско академско друштво ојиде, у Загребу, што одушевљење пригрле, те да му својим прилозима у помоћ притеку. Оснивачем овога друштва може постати свак, ко у једаред или у 10 мјесечних оброка уплати 30 фор. или 60 круна; а помагачем може бити свак, ко сваке године у једанпут уплати 5 ф. или 10 кр.

Умољавају се сви српска родољуби, будући добротвори овога друштва, да изволе за сада, до конституисања овога друштва, своје прилоге слати на адресу: Ilija Prica, svršeni pravnik, Zagreb — Sveučilište.

Загреб, 14. (26.) сент. 1894.

Илија Прица, председник одбора ad hoc.

— (**Исправак.**) У чланку **„Крсно знамење“** у 37. броју овога листа на првој страни (т. ј. 177. страни) а на првом ступцу у 16. реду од озго *треба додати* иза речи: „прсну ближу рамена“ још и ове речи: *„на леву страну прсну ближу рамена“*, које су случајно изостале; а тек иза тих речи долази даље: „наговара: „и стагw Дѣла“.

Готов је:

ВЕЛИКИ ИЛУСТРОВАНИ

КАЛЕНДАР

МАЊАСТИРСКЕ ШТАМПАРИЈЕ.

Цена 40 новч.

Може се добити код управе Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 164 1—3

Оставком г. Стевана Коларића, који је изабран за учитеља на вишој девојачкој школи сомборској, остало је овде упражњено *место учитељско*, те се овим стечај расписује.

Плата је 500 фор., 99 фор. у име огрева и стана док општина не буде у стању стан у направи дати; 25 фор. у име послуге, 12 ф. 50 н. за писаћи прибор, један ланац оранице земље и башту.

Изабрани учитељ имаће све школском уредбом прописане предмете предавати у оном разреду, који му овдашњи збор учитељски односно школски одбор доделио буде. Осим тога у дужност ће му спадати при сваком богослужењу у цркви у једној певници појати, уз часни пост укрштњи средом и петком на јутрењу и преждеосвештену долазити и појати.

У обзир ће се узети само они компетенти, који су сомборски приправници а испит су из мађарскога језика положили.

Примећује се, да ће се дотични бирати као привремени за школску годину 1894/5. а по томе ће се или новом избору подврћи, или ако добар успех у школи покаже, препоручен ће бити сл. епарх. школ. одбору на потврду.

Рок пријаве траје до 30. октобра по нашем календару о. г.

Из седнице школ. одбора, држане *у Бумбаши* 14. септембра 1894. год.

заменик перовође:

Стеван А. Мирковић, свештеник, школ. управитељ. — Стеван Секулић, председник.

СТЕЧАЈ. 163 1—3

* На српској основној четворо-разредној верононаучној школи у *Бобанди* упражњено је *учитељско место*, на које и учитељице компетовати могу, а плата је 300 фор. а. вр., стан, врт и огрев. На ово место могу се тражити само они, који су сомборску учитељску школу свршили и испит из мађарског језика положили.

Молбенице ваља упутити на председништво црквено-школске српске православне општине у *Бобанди* (u. p. Vajszka, Bács-Bodrogh megye). Рок је овом поновљеном стечају до 10. (22.) октобра о. г.

Председништво.

СТЕЧАЈ 162 1—1

На упражњено место *учитеља* I. и II. разреда у *Дероњи* отвара се стечај.

Годишња је плата учитељу 300 ф. у готовом новцу, 6 катастралних јутара оранице земље на једном месту, и то јутро од 1600□; осим тога слободан и врло леп стан, од 3 собе, кухиње, шпајза за смок, коморе, подрума, шупе, штале и баште у школском здању за повртње.

На ово место учитељско могу компетовати само они, који су учитељску школу у Сомбору свршили и испит из мађарског језика положили.

Изабрани учитељ биће дужан све школском уредбом прописане дужности вршити, у цркви леву певницу држати и децу у црквеном појању обучавати.

Рок стечају траје до 29. септембра по српском о. г. када ће се и избор обавити; а мило ће нам бити, ако се који и лично пре избора пријави.

Молбенице имају дотични компетенти месном школ. одбору до горњег рока поднети. Последња пошта Hodságh (B. B. m.)

У *Дероњи*, 16. септембра 1894. г.

Месни школски одбор.

Ad бр. К. 542/436 ex 1894. 157 3—3

ЕДИКТ.

Услед бракоразводне молбе *Тодора Бабића* из *Марковића* против супруге му *Катарине рођ. Теодоровић* сада непознатог боравишта, позива се овим речена Катарина, да у року од 6 месеци, рачунајући од првог увртења едикта овог у новине, консисторији овој или сама лично предстане, или место себе пребивања свога пријави, пошто ће се иначе против ње поведена бракоразводна парница и без ње окончати.

Из седнице Архидијецезалне Консисторије држане у *Карловци* 23. августа (4. септембра) 1894. год.

Архидијецезална Консисторија.

СТЕЧАЈ. 159 2—3

Расписује се стечај на једно стипендијско место из закладе покојног Јефте Михајловића Јанковог. Стипендија састоји се из годишње 300 ф. ав. вр. коју сваку шестомесечје у напред прима. Просителји стипендије имају своје молбенице подкрепити:

1. Сведоџбом, да су православне вере, од срп. православних родитеља у Сомбору рођени или да су им родитељи најмање 10 година стално у Сомбору живили.
2. Сведоџбом о примерном владању.
3. Сведоџбом о положеном испиту зрелости.
4. Сведоџбом да су телесно потпуно здрави.
5. Сведоџбом о сиромашном стању.

Рок стечају траје до 20. октобра т. г. по нашем календару.

Молбенице се имају до одређеног рока подписаним поднети.

У *Сомбору*, 11. септембра 1894.

Љубомир Купусаревић
окр. протопресвитер сомборски и председник управ. одбора закладе Јеф. Мих. Јанковог.

Бр. 38 ex 1894. Шк. О. 161 2—3

СТЕЧАЈ.

На *сомборској српској вероисповедној средњој мушкој школи*, овим се стечај ради сталног попуњења *једног учитељског места* расписује.

Од компетената се тражи, да у сваком погледу имају законом прописану квалификацију.

Са овим местом скопчана је годишња плата од 620 фор. а. вр. и 80 фор. у име станарине, но са том примедбом, да ће сваки изабрани учитељ до закључно септембра месеца 1895. године само половину од горње плате т. ј. 350 ф. уживати за то, што ће се друга половина у смислу наредбе В. Ц. и К. Ш. Савета Ad 273 ex 1893. 44 ex 1894. и § а 1. зак. чл. XXXVI. ex 1893. државног закона удовиди преминулог учитеља издавати.

Изабраном учитељу је дужност све прописане предмете у школи предавати, децу у цркву водити и њих тамо надзирати, као и по потреби у цркви при св. богослужењу појати.

Рок стечају излази од првог дана увртења у званичном листу „Српском Спону“ на за шест недеља.

Ваљано инструпране молбенице ваља упутити овом Шк. Одбору.

Из седнице м. Школског Одбора, држане у *Сомбору* 8. (20.) септембра 1894. год.

Жарко Ј. Поповић,
перовођа.

Никола Ђ. Вукићевић,
председник.

„Српски Спон“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. На Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уреднишшву „Српског Спона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 2. октобра 1894.

МАЛИ ЗБОРНИК МОЛИТАВА

НА ПОТРЕБУ ПРАВОСЛАВНИМ СРПКИЊАМА, НАРОЧИТО ПРИ БОЖАНСТВЕНОЈ ЛИТУРЂИЈИ.

Српски у стихове сложио **Иван М. Поповић.**

(Прештампавање забрањено).

(Наставак).

После преноса св. дарова.

О, Исусе, Владико и Боже!
Ради свога распећа и већег
Страдања Ти и трпљења — мени
Не дозволи: пропасти у греху,
Ма да моји преступи су многи,
Него, молим, по множини Своје
Милости ме очисти од свију
Безакоња, даруј ми, да могу
Цело жиће помоћу од Тебе
Проводити без кривице, неге!
Сподоби ме учесницом бити
У радости Светитеља Твојих,
Јер си кротак човечанству, амин!

После читања символа вере.

Утврди ме, Свевишњи, у правом
Признавању, што у храму сада
Исповедих и дај ми, да ништа
Не марећи за све нам земаљско,
Уздигнем се осећајем к Теби
И да славим пресвето Ти име,
Да достојно узносим и хвалим:
Оца, Сина и светога Духа
Сад и увиј, увек и до века!

Кад свештеник рекне: „Побједницу пјесм..."

Сабор светих анђела, удружен
С арханђели и с небесних чета
Војништвом Ти говори и поје:
Свет је, свет нам, свет свих сила Господ,
Васељена славе Му је пуна!
Осана Ти на висини, Боже,

Величине свуд Ти је на свету!
Нека буде благословен, који
Долази нам у Његово име,
Осана Ти на висини, Творче!
Спаси мене, Владаоче света,
Избави ме, освештај, у Тебе
Свакога је освећења извор
И све твари оснажујеш, крепиш!
Горње војске небројене моћи
С трепетом се клањају, трисвето
Непрестано приносе појање.
И ја Теби, Који си у сјају,
Неприступној светлости, од чега
Све се тако ужасава, дрхти,
Искрено се молим — из дубине,
Просвети ми ум, очисти срце
И усне ми отвори, да могу
Достојно Ти певати овако:
Свет, свет, свет си, Господе, на веки
И времена бесконачна, амин!

Кад јереј говори: „Примите, једите...“

Христе Спасе, верујем и знадем,
Да заиста Син си Бога живог,
Који међ нас дошао си амо,
Сишао си на земљу, грешнике
Да избавиш, од којих сам прва!

Кад свештеник рекне: „Пијте от њега вси.“

Удела ми, Исусе, подари
Од тајне Ти вечере, за њену
Узми данас учесницу мене,
Јер ја Твојим душманима не ћу
Објавити, ни открити тајну,
Нити ћу Ти пољубац онако
Лажно дати, као што је Јуда,
Већ Те као разбојник признајем,
Који Ти је казао на крсту:
У Свом царству сети ме се, Боже!

После: „Твоја от Твојих...“

Тебе с хвалом, Господе, појемо
И свако Те благосиља, слави,
Благодарност приносимо тоилу,
Молећи се, Боже нам, Тебика,
Да нађи нам дарујеш благодат
И „обилно милосрђе Твоје!
Вељу милост над нама покажи,
Да будемо тим на Твоме суду
Непостидни, — не ускрати нама
Оно право стајање за добре,
Да на десну дођемо Ти страну,
Јер је Твоја власт вечита, амин!

По изреченју: „Жерјајко с Пресвјатеј...“

Радуј нам се, Богомајко Дево,
Благодатна Марија! уз-а Те
Господ јесте, голема је срећа
Међ женама на Теби и плод је
Утробе Ти благословен, јер си
Родила нам Спасителя душа!
Једина си пречиста и Мати
Једног правог Саздатеља, Бога
И нашега Искупитељ-Христа.
Буди мени заступница крепка
На дан страшног испита за људе,
Кад пред вишњег Судију изиђем,
У Ког никад лицемерства није,
Да Твојима избавим се тада
Молитвама од претње за огањ,
О, једина благослова пуна!

(Наставиће се)

ЗАШТО ГОСПОД НЕ НАГРАЂУЈЕ СВЕ ЈЕДНАКО ТАЛАНТИМА.

Поука у недељу 16-ту по духовима.

„Једноме даде пет талената, а другоме два, а трећему један, свакоме према његовој моћи“.
(Мат. XXV., 15.)

Драге, љубазна браћо, све је то од Господа, да је један и умаи, и здрав, и богат, а други да је мање уман, мање здрав и да није тако богат, а трећи да је и — богат, н. пр. умом, али је имањем скромнији и т. д. Божја је воља то, да је један имао пет талената, пет пута више од других, а други два, — трећи један таланат, и нису сви били равни по својим способностима и својим положајем и стањем. За што је ово тако? За нашу корист. Како је то? Каква ми је ко-

рист од тога, што нисам ја раван људима ни по уму ни по здрављу? А ево каква је: када је и сад у нас, кад сваки од нас злопати и осећа нужду у помоћи других, — богаташ у људима раденицима, а радници људи, али сиромашни, у богаташима и т. д., — кад је и сад у нас попустљивости и слоге мало, то шта би било, кад би ми сви и у свему били равни један другоме? Тада, како би можно било живити на свету? Кад од тебе, н. пр. и сад нема живота нико, при свем убоштву твом, због твоје тврдоглавости и гордости, то шта би било, кад би ти богаташем још био? И даље, кад си ти при ограниченом уму твом вешт у разним преступима и безакоњу, то шта би изишло из тебе, кад би ти још обдарен био од природе оштрим умом и влашћу почашћен? И с друге стране, кад ти и малим иметком не умеш, не знаш управљати како треба, то шта би било, кад би те већим иметком благословио Бог? Ти би и *себе* упропастио тада и друге на грех, на саблазан навео. Ето зашто Господ и даје свакоме и ума, и богатства, и све друго — толико, колико је коме нужно ради благе душе његове, ради његове користи сопствене, — *свакоме према његовој моћи.* — „Али ја сам, рећи ћеш, с тога и напрасит, што сам сиромашан здрављем; с тога сам и тврдоглав и намрштен, што сам несретан, остављен од Бога; с тога и успеха немам у делима, што сам лишен умних способности; а да ме је наградио Бог свим и свачим једнако с другима: тада би ми само и преостало славити и хвалити Господа и добра чинити свима и свакоме. На што би ми било тада лагати, варати, улагивати се, ненавидити, красти и т. д.?“ — Како се чини, и заиста је ово тако. Али — погледаш ли на живот људски — а ти видиш: сасвим нешто друкчије. Да л' је ко од богаташа н. пр. рекао: доста ми је, — треба ли ми ова ствар? Или, где и када не би било супарништва међу људима равноправним и једнако осигураним, — покажите. Била пријатељства и међу њима, но колико траје? Но хајд'мо најближе на ствар: Није ли Адам у рају био свим и свачим осигуран и опскрбљен од Господа? Је ли се задовољавао он само овим? Зар не пожели више, — да буде Богом?? Или узмимо други пример: Није ли Јуда био обдарен од Господа даровима благодати св. Духа? И опак за 30 сребрника продаје свога Господа и Учитеља. И кад је тако, то значи, да није недостатак ума, није недостатак средстава и т. сл. узроком томе, што живимо, већим делом не тако, како би требало, и наша ала воља, беда и невоља није у томе, што смо обдарени ми другим даровима природе и благодаћу, него у томе, што и оним баш, што имамо, врло често не умемо да се користимо с поуком, и изливамо сво'е дарове то на будалаштине, то гадно их и срамно чувамо и — у том и другом случају још не знамо и не видимо узрока у себи. А други још размећу се тиме, што имају, — хвале се и горде се, — ко својим умом, ко богатством, ко другим чим, — сасвим заборављајући, да и ум, и имање, и здравље с лепотом, и све, што имамо, није наше, него Божје и дато нам је од Бога за то, да бисмо све то употребили на славу имена Његова и за благо ближњих својих. *Шта ли имаш, што ниси примио?* — говори апостол Павле. *А ако си примио, што се хвалиш као да ниси примио.* (I. Кор. IV., 7.) *Сваки добри дар,* говори други Апостол, *и сваки поклон савршени од озго је, долази од Оца светлости* (Јак. I., 17.). „Али инак, — рећи ће богаташ, ја сам се и трудио и радио сам, дакле могу и право је да стечем, да добијем“; а учени: „шта ме је стало муке и труда, рећи ће, да себе изобразим?“ — Тако је. Но зар није свакоме од нас дужност, да се тридимо и радимо? Апостол пише: *ако ко не ће да ради, да и не једе* (2 Сол. III., 10.). Трудом, дакле, гордити се не треба, не ваља. А што је најглавније: — од куд могућност управо долази човеку — да се обогати, или да се изобрази и т. слич ? Ко управља путеве човечје? Ти не ћеш да размишљаваш о том?! Не, драги моји, нек говоре горди и охоли свију векова шта хоће, а ми као хришћани и синови св. нам Цркве православне да се не хвалимо никоме и ничим. А и на што? Шта је ту особитога, што си ти богат? — Земља је неразумна и од тебе богаташу: у њој колико је разних блага сакривено? — Јеси ли уман? Ах! А владати са собом не умеш! За што да се хвалиш, учини боље ево шта: јеси ли богат? — буди, слично Оцу небеском, хранитељем и бранитељем сиротих и слабих и *сјај* милосрђем својим *на добре и зле,* на пријатеље и непријатеље. — Јеси ли уман? а ти просвећуј душевно слепе у славу Божју, учи

уму и разуму неразумне. Такова је воља Божја о теби. Али у таком случају од Њега, од једнога Бога и чекај похвале; а на што још од људи и у људима ње тражити и желити?

Тако, браћо моја, да се трудимо и радимо вредно и неуморно сваки у свом звању и стању, у каквом је ко постављен од Господа, свагда и у свему са хвалом ка Господу за сва она добра, којима се ми користимо од Њега, и с љубављу к браћи нашој, к свима ближњим. Дате нам од Господа таланте нећемо закрити, јер *који закрије таланат одузеће му се.* За то, што је једнога део одвише мален и незнатан, то нека никога не ожалости и не растужи. И он у својој мери може донети другима корист. Мила је пред Богом *ревност свака.* Амин.

У *Митровици*, 5 септ. 1893.

По руском **Григорије А. Николић,**
капелан.

ЧЛАНЦИ О ЗАБАВИШТИМА

ИЛИ

најважнија упутства у погледу истих за општине и родитеље, а на име приправнице, учитељице и забавиље — са наставним градивом.

По најбољим изворима написао **Ив. М. Поповић,** учитељ.

Најглавније из државнога закона у погледу забавишта.

Свако дете, кад наврши 3 године, па док не буде пуних 6, има се обавезно у забавиште слати.

Колика му је корист од тога, не треба ни рећи! Онде се вежба у мишљењу, говору и раду, па — кад у школу дође, осећа се у њој као код куће. Одмах ће се распознати од свију оних ђака, којима је учињите нешто са свим ново. Лакше је и њему и наставнику с њиме. У почетку збиља је тако и тек доцније моћи ће га даровитија деца престићи.

С тога су већ давно подизали такове заводе. У данашње време све их је више и далеко су бољи и савршенији.

Често се овима погрешно придева назив: *дадиљиште,* у ком се негују деца испод 3 године.

Славни педагог Јован Амос Коменски може се управо оцем забавишта назвати, а Хенрик Песталоци и Фридрих Фребл стекли су доцније великих и неоцењених заслуга по исто.

Ова училишта за васпитавање и образовање мале деце у нас могу да буду општа (комунална), или вероисповедна (конфесионална). Разлика је — дакле — као и код основних школа. Политичке општине у Угарској овлашћене су само она прва оснивати и издржавати, а друга црквене општине, или добротворна друштва, појединци и т. д.

И ако се грађанским (политичким) општинама у нас не може дозволити, да оне вероисповедна забавишта са свим издржавају, ипак им је слободно: потпомагати ове — као што има и примера — са око 400 фор. годишње.

Свака вероисповест — без разлике — труди се, да у својој средини конфесионална забавишта подиже, полажући основ најбољег васпитања и образовања на религиозност и моралност, пошто се иначе наука вере — односно прва и најосновнија знања из ове — не би могла у забавиштима у довољној мери предузимати (тако н. пр. и прекрстити се) — због деце разних вероисповеда. Ово се већ и по себи разуме, те није требе о томе опширније говорити!

Како је издржавање тих завода и са знатним новчаним издавањем скопчано, то, да би се и конфесионални опет лакше одржали, дозвољено је, да родитељи за своју децу, која такове заводе походе, плаћати могу, што они радо чине, — обично по 1 фор. месечно за свако дете, сиромашнији пак 50 новч., а убоги ослободе се од тога, или за њих прилажу разна племенита удружења и добротвори.

По била забавишта овакова, или онакова, има се у њима неизоставно и државни језик строго предузимати.

Колико и шта се на истом захтева, прозборићемо овде ниже, где је наставно градиво наведено.

Кад се где год таково училиште оснује, дужност је, да се то у напред јави кр. школском надзорништву доцније жупанији.

Ово је и за то потребно, да би исто звање вишем форуму разна извешћа, статистичке податке и т. д. подастирати могло, а заводу сваковрсна упутства и наређења давати, у толико пре, што — бар за сад — још немамо праве *уредбе* за своје те школице.

Зна се, да нам и забавишта потпадају под оне исте власти, под које и наша основна училишта. Има о томе и наредба у „Срп. Сиону“ од 1893. г. Управитељ и месни школски одбор дужан је водити надзор; ако има женска задруга, дозвољено је — разуме се — и овој надгледати, па и дечјим родитељима долазити, што се и у нас и у странаца још и препоручује; тим се већма увиђају и цене добити од тога завода, те ће се тако и оне малишане без *терања* у што већем броју да јављају.

У којој се год општини налази ма и само 40-оро деце, која су способна за полазак у забавиште, има се оно и установити.

Тако гласи најновија министарска наредба.

Забавишна зграда и двориште.

Као год што се у опште иште, тако је школско здање на здравом земљишту и да му је чиста околина, да је удаљена од крчме, од трга (због кола и вике), таково исто се тражи — ако не и у већој мери — и за забавиште.

Што се тиче дворане, ту такође треба да је као и школска: пространа, висока, видна, суха и т. д., само је разлика та, што забавиште мора имати више соба, на име две и то велике, и трећу мању, или место ове затворен ходник, лепу сухоту (шупу), или таково што.

Двориште нека је дугачко и широко, нек је у њему траве и дрвећа, а на среди да се налази чистина у виду круга за игралиште, — у наоколо са стазом за шетњу и пролаз. Најбоље је, ако је одатле и десно и лево врт, цветна и кухињска башта, или све ово с једне, а с друге стране каква „њивица“.

Улаз, буде ли могућно, нека туда води у саму зграду, прво у речено предсобље, из којег се напред иде у обе дворане, на један крај у забављин стан, а на други у дадиљин и у нужник.

Студенац и сметиште (ђубрењак) нека је затворено.

Намештај, учила и прибори.

У предсобљу стоје вешаљке за горње хаљине и клобуке (шешире), ту је велик сталац са многим једнаким одељцима, или и са ковчежићима, где се остављају ужине и друге ствари. Свако дете добије своје место, па се већ и тиме на уредност упућује и учи, а ваља знати, да је привикавање и пример од најмоћнијих средстава за васпитавање, нарочито пак за тако малу децу. Ту треба да се налази и умиваоница са ўбрусом за прање руке. По гдекојим забавиштима находи се онде и један креветац или два, служећи на почивање заспалој деци, да не би она иначе можда и на патосу остала. Дужност је назити, да се то не догађа, што ће се постићи, кад „тета (стрина)“ тако занима и забавља малише, да им не падне на ум, да спавају.

У већој дворани, кад рђаво време не дозвољава, да се на поље изиде, игра се. У њој су само ниске клупе поред зидова за седење и одмарање, а по дуваровима ударене су куке и клинови, на које се мећу разне играчке, што треба да онде учиркићено стоје; али се оне ипак у ризници држе, како их прашина не би јела, ван — можда — онакових, којима то не шкоди и које не ће пажњу дечју и у другој игри често на се привлачити, што би се особито првих дана дешавало, уз то пак несу на путу, а вешање им свагда би с незгодама и тешкоћама ишло, па и другим задржавањем од правога рада и играња.

У мањој дворници се учи. Нека је у обе, а неизоставно у овој, на достојну месту икона и то: Исус благосиља малу децу, или свети Сава са народом (где је и малишана), или сретење Господње, рођење Христово или Богородице и т. д. Ту је на среди дуг и онизак сто, — плоча му је горе извртана испекрштании повукама, квадратићима, као год оно и училишна табла. Они служе за ознаку простора и правца при *зидању* и *слагању*. Такових столова може и више бити, ако би то број деце захтевао. Свуда око истих поређане су столичице. Ове треба да су што удесније, како се дечица не би кривила, те тако већ изилагала несретној сколиози. Већ и за то нека је више кретања, игара. Забавиља седне у „прочеље“, или тамо, где ће је ученици, а и она њих, најбоље видети, или има напред своју „катедрицу“ — скоро исте висине, као што су и остали сточићи, — ово је такође због мало час наведеног разлога. У тој соби намештена

је и ризница са училима и разним прибором, слике су пак по зидовима. Нека су ове што верније и што веће, а на свакој „табли“ тек по један предмет, како не би дечица при учењу и на друге мотрила! Нека не буде ту ничега, што није саветно н. пр. због подражавања (мајмунисања), и такових ствари, што су овде неприличне, несхватљиве и т. д. Нема ли ту за исте довољно простора, онда се могу и у оној већој дворани обесити.

За очигледну наставу *модели* су од преке потребе. Тако н. пр. кад се води разговор о крави, онда треба деци у маломе показати ту животињу, да им је пред очима као у самој ствари; слика им не може тако представити, бар за те мање неће она довољна у време првога учења, него ће се тек при понављању дотичног предмета корисно употребити. Иначе могло би се десити, да дете на питање: *Колико ногу има крава?* одговори: *две*, пошто је она можда тек са свим с једне стране скинута, па се онда на њој виде ноге само с леве, или с десне стране.

У ризници су: стубови и камење за градњу и зидање, плочице, трушчи и кругови за ређање и слагање, конопци за прескидање разних облика с руку и за показивање свакојрсних вештинца њима, као и за образовање одабраних фигура по столу; ту су танке шибице за прављење и склапање стварчица помоћу грашка, у који се крајеви убадају, хартијице за плетење и прошивање, папир за савијање птица, чамаца и т. д., за исецање и лепљење, за прављење завојака, малих тоболанца, лишћа, цвећа и т. д., избодене карте за вез по означеним рупицама, иловача за „мешњу“ разних ствари, струготине, рогоз, слама за плетива, мрежасте хартије за цртање по тим означеним квадратићима — као и слободном руком, што се и на бојадисање даје, сложене играчке од жице и лима за вешто скидање и расклапање и карте за састављање. Ту су и ножице, игле и т. д. и т. д

Ово шиљасто и оштро оруђе може се без икакве опасности давати већ и деци од 4—6 год. за послугу, кад им се најпре говорило, како је могућно за час њим се и осакатити; али то нека се увек под строгим надзором чини!

(Наставиће се).

РУКОВОДСТВО БИБЛИЈСКОЈ ИСТОРИЈИ НОВОГА ЗАВЕТА.

Дио четврти.

Дјела и учење Исуса Христа од друге до треће пасхе.

(Наставак).

Новозавјетни закон не само да одбацује окрутни закон, који вели да буде и казна једнака пријеступку, већ износи ново гледиште у погледу односаја између добра и зла. У старом свијету цареваше грех, и зло имађаше побједнички карактер, е се мораше свако добро, само да се одржи, противити злу, борити се с њиме спољашњијем и унутрашњијем средствима, и бранити од његова штетна утјецаја. Тако чињаше и Бог, који, да сачува добро у свијету, истрјебби једноч потопом развраћени и огрезли у злу род човјечији и по том изабра посебне личности и цио народ, који чуваше од зла што но обузе свијет тијем, што га издијели између осталог грјешног свијета и што му даде посебне законе, помоћу којијех могоше ти изабранци сачувати добро и обранити се да их не преузме зло. Сасвијем други односај мораше настати између добра и зла у новом царству. Ту губљаше зло своју премоћ, аду се узе његова смртна жаока, а свако добро напротив, добивши особиту помоћ с више, преузе превагу, и настајаше царство добра и благодати. И зато не бјеше више од потребе да се добро, у борби са злом, лаћа спољашњијех средстава, која предностављају осјећај унутрашње немоћи. Добро, као тријумфујуће начело, могаше се сад потпуно поуздати у своју, дану му унутрашњу моћ, о коју се морало разбити свако зло. Па нека и кадгод ликује зло неко вријеме над добром и угњетава га, али је то ликовање тек спољашње,

призрачно, и не ће протећи много времена, па ће поништено и спољашње побијеђено добро опет показати своју унутрашњу побједничку снагу, и не само да ће тријумфовати над злом, већ ће га чак препородити у добро. Културан народ и онда, кад га покори дивља орда, показује наскоро своју унутрашњу премоћ, е сами побједници осјећају, да су побијеђени; или: донесена са пола огромна ледена санта доноси собом хладноћу и у топле крајеве, но хладноћа та траје тек кратко вријеме, јер се губи под врелијем зрацима јужнога сунца, који напосљетку растопе и саму санту. Али да се то опште начело потпуно у живот приведе, нужно је да буде друштво скроз и скроз прожимано духом новог царства, па да право добро постане елементом друштвена живота. Док не постигне човјештво тај степен савршенства, има заповијест, да се не противимо злу, значење тек у том смислу, да ограничавамо човјековој природи својствени ѣгоистички осјећај освете, који пориче због нанесене увриједе или учињена зла; јер у случајевима, где се не нарушавају лична права, већ се гази сама правда, не само да је опирање злу потпуно оправдано, већ и неопходно. Сам Христос укори смирено првосвештеникова слугу, што га удари по образу (Јов. 18. 22—23), а апостол Павле још одлучније протестоваше против сличног насиља (Дј. ап. 23. 3.) показујући тијем, е се не може дозволити, да се гази праведност, ако не желимо да нанесемо увриједа вишему закону правде у односајима људскима. *Бранећи се од неправде, не брани човјек тек лично себе самога, већ и саму правду, а бранити правду његова је највећија дужност.* На зато има свако друштво у садашњем стању свог духовно-нравственог живота, право и дужност, да брани начела на којима се оснива живот његов, те треба и мора да казни преступнике или виновнике зла, подржавајући на тај начин у свијету царство добра, док оно само себи не извојује безусловно господство, кад већ не ће бити потребна та спољашња обрана.

Да добро не треба да остане подложено злу, већ да мора напротив тежити како ће га побиједити својом унутрашњом снагом, разјашњено је у овом исперођењу Мојсијева закона и равинске праведности са новозавјетнијем законом: *„Чули сте да је казано: љуби ближњега својега и мрзи на непријатеља својега.“* У свијести древног човјештва, будући да бјеше оно принуђено да се опире злу, које узе над свима превагу, помрче до крајности идеја човјечјег братства и човјештво ограничавајући се тек на најужи круг „ближњијех“, односаше се једино према њима са љубављу, дочим држаше све остале за непријатеље своје, који не спадаху у ужи човјечји братски савез. Тако бјеше чак и код најобразованијијех незнабожачкијех народа (Грка), који држаху да су једино они достојни звања човјечја, поричући другима свако људско достојанство и односећи се према њима са презирањем и мржњом, као према варварима. Мојсијево законодавство у томе погледу узвисило изнад свијех другијех и тежаше да пробуди у свијести народној идеје опште човјечјег братства, дајући и инородницима нека права, у случају ако се населе међу избранијем народом. У њему не бјеше речено: *„и мрзи на непријатеља својега“*, то је тек равинско тумачење и допуна заповједи о љубави према ближњему; али већ и сама могућност те допуне показиваше основну мисао на којој се темељили међународни односаји изабраног народа. Христос проповиједаше сад сасвијем нову, до сад у старом свијету нечувену истину, која имаше потпуно да промијени до сада опстојале назоре. *„А ја вам кажем: љубите непријатеље своје, благосиљајте оне који вас куну, чините добро онима који вас мрзе, и молите се Богу за оне који вас гоне.“* Ту се не пропоиједа тек само опирање злу, већ се захтијева од нравствене природе, да активно судјелује, да се примире узајамни људски односаји. Људи се мрзе међу се, јер заборавише велику истину, е су они сви *„синови једног Оца небеског“*; и ту истину неће све дотле сви признати и сви разумјети, докле се год буду људи дијелили на ближње и непријатеље и док буду држали да су у праву, да једне љубе, а друге мрзе. Нека чланови новозавјетна царства прво покажу, да је та подјела неприродна и погибељна по човјештво, јер подржава неједнакост и мржњу међу људима, те ће тад и сами непријатељи увидити како је неоснована мржња њихова и све ће човјештво постати једнијем нераздруживијем братством.

Човјеку може изгледати као да је то не-

наведљиво. Али нека се сјети, да је он, будући створен по слици и прилици Божјој, већ по самој природи својој кадар да се бесконачно усавршн. Загријешивши изгуби он приличан дио сличности своје са Богом и постаде робом распадљивости; сад му се опет даје нова снага да успостави и стече ту изгубљену сличност, па нека онда тежи к њој. *„Будите ви дакле савршени, као што је савршен отац ваш небески“.*

Изложивши та општа начела новозавјетног законодавства, наведе Спаситељ још неколико специјалнијех повода, који проистјецаху из тијех основнијех начела. Чланови новог царства морају бити милостиви и осјећати саучешће према бједнима, али милостињу не треба да пружају јавно и да их сви виде, већ скромно и тајно. Молити се не ваља лицемјерно, пред свима, већ у светој самоћи. Пост не треба држати да се тијем похвалимо како смо добродјетелни, већ као тајно средство самоодрицања. Сва та дјела побожности морамо да чинимо једино из љубави према Богу, у простоти срца свога, не тражећи земаљскијех награда, већ спремајући си на небесима непропадљиво добро. Само служење Богу мора бити искрено, потпуно и јединствено. Животне бриге и неприлике не смију нарушавати и прекидати то служење. Бог, коме служимо, такође је и Отац, и онај који од увијек храни птице небеске, које нити сију нити жању и заодијева дивном красотом пољско цвијеће, не ће оставити без хране и одијела дјецу своје, кад заишту прије свега правду његову.

Напосљетку напомену Христос, да су они који слушају ријечи те и извршавају их слични човјеку разумну, који зидајући кућу, положе темељ на камен, усљед чега пркошаше кућа његова бури и непогоди; а који слуша ове ријечи и не испуњује их, тај је *„као човјек луд који сазида кућу своју на пијеску и удари дажд, и дођоше воде, и дунуше вјетрови, и ударише у кућу ону, и паде, и расаде се страшно“.*

Сва та величанствена и по својој божанственој мудрости дивна проповијед утјецаше силно на слушатеље и *„дивљаше се народ науци његовој, јер их учаше као онај који власт има, а не као књижевници“.*

XII. Исцјељење губавога и слуге капетанова. Васкрсење удовичина сина у Наину. Посланство Јована Претече. Прштање грјешници у кући Симона Фарисеја.

Кад сиђе Христос са горе, њаше за њиме силан народ, чисто не могући се растати са тако дивнијем учитељем, који излијеваше слатке ријечи благовијести. И истинитост учења свога посвједочи он наскоро читавијем редом великијех догађаја, који мораху још већма показати народу, ко је тај велики и дивни учитељ.

Са горе пође он у један градић на брјеговима језера и улазећи он у њ', показа се очима његовијем врло једна појава. Пред њега изишао губавац, који очајнички паде најприје пред њиме на кољена, а затијем се врже нице вапијући из срца, и мољаше, да га излијечи од те страшне и гадне болести. Од несретника изискиваше се силна вјера у младог пророка назаренског, па да призна, е он може излијечити болест, која кад се једном увукла у крв напредоваше, по општем вјеровању, непрестано и не могаше се излијечити. Све се животне наде слише у очајничку молбу патникову: *„Господе! ако хоћеш, можеш ме очистити“.* И на вјеру његову разлеже се бесконачно милостив одговор: *„хоћу, очисти се“.* Сва чудеса Христова бјеху у исти мах и откровења. Кад прилике изискиваху дјела, он покаткад не задовољи одмах молби патниковој. Али нема ни једног случаја, да би се он ма и за тренутак оглушио, кад би се обраћали губавци на њ' са молбом.

Губу држаху сви за знак грјеха и Христос хтједе нас научити, да се увијек и набрзо испуњава молитва грјешникова, ако грјешник моли искрено и од срца опроштење. Кад Давид, узор свију искреннијех покајника, вапијаше са искреном скрушеношћу: *„сагријеших Господу“,* донесе му одмах пророк Натан милостину вијест Божју: *„Господ је проно грјех твој; не ћеш умријети“.* (II. Самуил 12. 13.). Спаситељ пружио руку, дотакао се губавца и овај се очисти. Али он забрани излијеченоме, да не говори о том догађају, јер бјеше забрањено законом, да се не смије нико дотаћи губавца, како не би изазвао и тај случај негодовање бездушнијех законика, којима бјеше милије мртво слово закона него ма какво човјекољубље. Но зато мораше отићи и показати се свештеницима, те допринијети прописани дар, како би добио формално свједочанство,

да се очистио. Али излијечени бјеше и сувише весео због среће своје, а да би је могао сакрити у срцу своме, и не испуни налог да ћути, већ поче свуда причати о свом исцјељењу.

(Наставиће се).

ПРИМЈЕДБЕ Г. ЈОВ. ЖИВАНОВИЋА

у бр. 21. 30. и 35. „Српског Сиона“.

(Свршетак)

II. „Радзйсѧ нѣкѣсто невѣкѣстнаѧ“.* У 30. бр. „Срп. Сиона“ вели г. Ж., да сам ја ту реченицу у „Литургици“ врло рђаво превео. Проста била г. Живановићу та оцјена; али кад ми послије тога довикну: „али то се противи науци православној богословској“, то ми не бијаде мило. Таман би ми под старе дане још то требало, да ме огласе *јеретиком*, па да ми суде звани и незвани. Позивао се г. Ж. у том на јеванђелиста Матеја, а ријеч и свједочанство такова свједока сатире човјека у прах и пепео. И ако ми је савјест мирна била, ипак су ми се крупне и тешке мисли пралe по глави, све дотле, док г. прота Ј. Вукадиновић у бр. 32. „Срп. Сиона“ не рече, да се превод *„невјесто над невјестама“*, „не противи науци правосл. богословској, већ нетој потпуно одговара;“ а сасвим ми је одлануло, кад г. прота г. Живановића без околишавања отера међу јеретике, те г. Ж. онако витешки као покајник признаде: *„да сам само у толико погрјешно што се нијесам требао удаљавати од своје филологије и мијешати се у онај посао, који не припада мени“*.

Но да се манем тих својих впечатенија, па да се вратим истакнутој реченици и њеном преводу.

Г. Ж. вели да је *„невјеста над невјестама“* врло рђав пријевод, те реченицу **„нѣкѣсто невѣкѣстнаѧ“** преводи: *„невјесто, која нијеси невјеста“*.

Свако ће на први поглед видјети, да *„невјесто над невјестама“* није пријевод, него израз оног, што лежи у ријечима **„нѣкѣсто невѣкѣстнаѧ“**. Успореди ли се пак *„невјесто над невјестама“* са *„невјесто, која нијеси невјеста“*, ништа зазорна не може се наћи у *„невјесто над невјестама“*; јер невјеста, која уједно није невјеста, није *обична* невјеста, нити се *богоневјеста* по црквеној науци у обичне невјесте увртити смије, него је она међу невјестама нека ванредна и узвишенија појава. За ту пак ванредну и узвишенију појаву међу обичним невјестама, без обзира на невјестичке врлине, може се мирне душе рећи, да је невјеста *над* невјестама *(невјеста дјевојка)*.

Узме ли се пак, да је превод г. Ж. по суду г. проте Ј. В. сасвим лош, онда је *„невјесто над невјестама“* пуно боље речено од *„невјесто, која нијеси невјеста“*. Јер *„невјесто над невјестама“*, покрај хришћ. пијетета према св. Богородици има нешто и пјесничког украса у себи, те никако не да, да се човјек огријешни о етички значај невјестин, који значај, као што згодно г. прота В. наглашује, лежи у самој ријечи *невјеста*. Напротив са ријечима *„невјесто, која нијеси невјеста“*, не само да се тај значај руши, него се уједно долази у опрјеку са учењем црквеним — у јерес.

Г. Ж. не види у ријечи *невјеста* тог етичког значаја; али ако га по етимологији баш и не би било, дужни смо га претпоставити према самом појму те ријечи.

И ако је чланку г. Живановића у 30. бр. „Срп. Сиона“ дала повода „Литургика“, коју сам ја израђивао, ипак оно *„невјесто над невјестама“* нијесам ја сковао, него сам само преписао и потписао. Не само те ријечи, већ и цијела пјесма узета је из књиге: „Поглавите молитве на словенском језику у преводу и с тумачењем на српски. Превео с руског архимандрит Сава, настојатељ српског манастира у Москви“. Књига та штампана је у Београду и њом се много користи свештенство у Србији. И наше свештенство требало би да има ту књигу при руци, јер би му уз њу рад у школи много напреднији и корисији био.

Ако је дакле какове погрјешке у *„радзйсѧ невѣсто над невѣстама“*, то би се иста

* У овоме питању је ово завршна реч у овоме листу. Ур.

имала приписати г. арх. Сави, а мени тек у толико, што сам пријевод те ријечи усвојио. Но ако је г. архимандрит мирне душе такав пријевод пружио младежи школској и народу српском, могу исто тако и ја; јер сам увјерен, да тим не ће ништа штетовати ни свето православље, ни прослава св. Богородице.

III. **Твоя Ѿ твоихъ** и т. д. Те ријечи, које се на литургији при приношењу часних дарова чују, тумачи г. Ж. у 35. бр. „Срп. Сиона“ сасвим слободно и по својој вољи. Самовољно то тумачење не противи се само тумачењу мом у „Литургици“, већ, колико је мени познато, и тумачењу другијех признатих литургичара, који су у том као ауторитети признати и којима би се сваки, па, рекао бих, и г. Ж. поклонити морао. Г. Ж. треба да зна, да је литургија и све што се на литургију односи, већ одавна протумачено, те да су та тумачења добила своју сталност, од којих се по благом произвољењу одустајати не смије. Форма, у коју се та тумачења увијају, може бити различна, и ту писцима литургике стоји отворено поље; ал о суштину и смисао самог тумачења прави син православне цркве не смије се огријешити.

Г. Ж. није приговорио форми тумачења у мојој „Литургици“; већ је приговорио самом смислу, који је исправно тако, да се под „**Ѿ твоихъ**“ разумије „**рабовъ**“, а под „**и всѣхъ**“ разумије „**людехъ**“. Тим својим исправицима није Г. Ж. исправио моје лично тумачење, већ је нашао да исправи опће црквено тумачење, о које се г. Ж. не би био смио огријешити.

За доказ свом тумачењу не износи г. Ж. баш ништа. Изишао је у борбу, а није понио ни штапића, ни камечка. Или г. Ж. држи, да је доста, што *Он* то вели. Када г. Ж. у разговору свом са г. протом Вукадиновићем (бр. 34.) вели, да сада нијесу она времена, „када је прота Стаматовић био ауторитет у етимологији“, и да су настала тако озбиљна времена, да је наш најбољи научник Ђ Даничић страдао на свом рођеном пољу, — онда ва истину морамо и ми скептички да предусретнемо разлагања г. Ж. на пољу богословске науке, те да га лијепо замолимо, да нам оно, што он каже, мало и докаже. Г. Ж. је иначе вриједан врло у сабирању доказа за своју тврдњу (в. бр. 21. „С. С.“), на ми је приликом овом непојмљив његов поступак. Мисли ли г. Ж. збиља, да је доста рећи: „овако тумаче ову реченицу“, а ненавести: тко и гдје?!

Но да г. Ж. не би рекао, да и ја немам доказа за своје тумачење у „Литургици“, то ћу навести само један доказ, који нам пружа руски прота Алексије Лавров, у својој школској књизи: „Записки по предмету закона божија“. Ево његових ријечи.

„Потомъ священникъ беретъ крестообразно Дискосъ и Потиръ, и поднимая ихъ вверхъ, возглашаетъ: **Твоя отъ Твоихъ Тебѣ приносящи о всѣхъ и за вся**! (т. е. Твои дары, Господи, Тобою же намъ данные, — Тебѣ и приносимъ въ благодарность и умилостивление за все“). . .

А по том позивајући се на проф. Ловягина у приједби додаје:

„Таково общее значеніе этого возгласа! Но дословный переводъ его съ подлинника нужно выразитъ такъ: „Твое изъ Твоего, Тебѣ приносимъ по всему и для всего“. Слова: „О всѣхъ и за вся“ по гречески выражены слѣдующимъ образомъ: κατά πάντα (по всему) καί διά πάντα (для всего), т. е. по всѣмъ вышесказаннымъ причинамъ и для всѣхъ вышесказанныхъ цѣлей. — На эти причины и цѣли указывается въ молитвѣ тайно произносимой священникомъ предъ означеннымъ возгласомъ: „Поминающе убо спасительную Твою запов'ѣдь, и вся яже о насъ бывшая: крестъ, гробъ, тридневное воскресеніе, на небеса восхожденіе, одесную сѣдѣніе, второе и славное паки пришествіе“.

То је сасвим јасно, и то ће бити доста, да се г. Ж. увјери, да је његово тумачење *сасвим* рђаво. А зашто ли г. Ж. у олтар онда, када свештеник свршује то приношење часних дарова, па уочи прављење крсног знака дискосом и путиром а уз ријечи „**Ѿ всѣхъ и за вся**“, то ће га и тај знак увјерити, да се те ријечи не односе на *људе*, него на „**воспоминаніе**“ Христово, кога се доброчинства стичу и кулминирају у жртви, коју је Христос принео на Голготи — на крсту!*

А сада још ово.

Што се тиче правописа у реченици „**Твоя Ѿ твоихъ** и т.,“ молим г. Ж., да прими на

* Против тумачења односно превода г. Ј Живановића „**Твоя Ѿ твоихъ**“, а у одбрану превода и тумачења г. Живковића добили смо још два чланка, и то: од г. Ј Вукадиновића и г. Лазе Богдановић'а. Оба та чланка саопштићемо у броју што долази. Ур.

знање, да то није мој правопис. „Ткѡ“ а не „Ткѡа“ стоји напгампано и у служебницима (руским и бечким). Ако је ту погрјешке, нека се г. Ж. обрати на праву штресу; па кад се исправи у служебнику, лако ће се и у „Литургици“. А што је ѣ мјесто я (а) дошло, то опет није погрјешка, већ посљедица тога, што овог другог знака штампарија није имала, те сам се првим знаком свуда у „Литургики“ морао задовољити.

Што се тиче језика, не могу г. Ж. ништа одговарати; ал бих му ипак смио рећи, да књига не ће никакове штете наићети, ако и на даље у њој остане: причет, потреба, божаство, жезао, васионски. Ако је „*васиона*“ Weltall, па не ваља *васионски* сабор; онда не ваља ни *васељенски* сабор, јер и „*васељена*“ је Weltall, па би и на *васељенском* сабору могло бити људи и са мјесеца, кад би их само тамо било.

На закључне ријечи г. Ж. оволико. Пошто ме г. Ж. није увјерио, да би за нашу школу од користи било, кад бих ја ново исправљено издање „Литургике“ што скорије удесио — то изјављујем, да *нијесам вољан* удешавати ново издање, — тим више, што са компетентне стране — од стране г. г. професора — катихета нема никакових приговора, а ја имам још доста ексемплара првог издања на расположењу. Ако пак ко није задовољан са „Литургиком“, широко му поље, па нека пише другу по својој вољи?

Гр. Н. Живковић.

КЊИЖЕВНЕ ОЦЕНЕ И ПРИКАЗИ.

(Наставак).

При крају говора опростио се проф. Калик са васпитаницима завода, који ове године свршише науке у заводу, а са овим љубазним, топлим и одушевљавајућим речима:

„Вријеме је, млађа браћо наша, растанка блиау. Сам Бог зналце, је ли нам суђено да се опет са свима вама у животу видимо. За то држим, да ће бити умјесне двије-три ријечи братске опомене и поруке у име спомена сада на растанку.

Има вас двана ест. Значајан број за овако свечану прилику. Ми ћемо га се радо сјећати, а тијем радије, што нас он подсјећа на толики управ број ученика Христовијех. Господ и Спас наш, шаљући у свијет Апостоле, да продуже дјело Његово на земљи, казао им је: „Шедше научите вся языки...“ И за вас је наступио час, да се сваки разиђе на своју страну. Е на хајте у име Божје. Понесите собом свјетлост оне науке, над којом се трудисте толике године да ју стечете најприје у нижијем, за тијем у средњијем школама, и најпосље у овом богословском заводу. Хајте, као истинити ученици и посљедователи Христови по духу и животу, и ступите сваки на поља своја, да у својству духовнијех пастира сијете сјеме божанске науке Христове у све крајеве српског народа откуда сте, и гдје вас Промисао Божји постави за пастире: да разгоните таму незнања и заблуда, да се борите с лажју, неправдом и сваким злом свијетлијем оружјем истине, добра и правде Христове. Хајте! *Али пазите и памтите, да ништа постићи не ћете без љубави.* Узалуд ћете све језике човјечје и анђелске говорити, залуд вам и пророштво и све тајне и сва знања, залуд и сва вјера, ништа сте, без љубави наспрам позива својега. Бићете звоно које звони, или прапорац који звечи (I Кор. XIII, 1—3). Хајте! Могу наступити у животу вашему не знам какве прилике и неприлике: жалости, оскудице, труд, мука, тегобе свакојаке, али опет никад *„Духа не гасите“* (I Сол. V, 19). Никад не допустите да у срцу вашему ишчезне љубав Христова и ослаби ревност апостолска к свјетом дјелу које вас чека, да не би подлегло под праведни гњев и осуду Бога, Судује праведнога. Дарове божанске благодати, које примите у св. тајни рукоположења, чувајте, да вас не би ко заробио филозофијом и празном пријеваром, по казивању човјечијему, по науци свијета, а не по Христу (Колош. II. 8). Не загушујте, не потамњујте дарова тијех невалалијем животом, рђавијем мислима, нечистијем жељама. Пазите и памтите што је рекао Господ Спас наш својијем ученицима у бесједи на гори: „Ви сте со земља; ако се облутави чим ће се осолити? Она већ не ће бити ни за што, осим да се проспе на поље и да је људи погазе. Ви сте видјело свијету; не може се град сакрити кад на гори стоји.

Нити се ужиже свијећа и меће под суд него на свијећњак, те свијетли свима који су у кући. Тако да се свијетли ваше видјело пред људима, да виде ваша добра дјела, и славе оца вашега који је на небесима“. (Мат. V, 13—16). Хајте! И пошто имамо различите дарове по благодати која нам је дана, то онај међу вама, који постиже службу, нека служи; ако је учитељ, нека учи; ако је тјешитељ, нека тјеши; који даје, нека даје просто; који управља, нека се брине; који има милост, нека чини с добром вољом... (Рим. XII, 7—21). А Бог сваке благодати, који вас позва на вјечну своју славу у Христу Исусу, Он нека вас савршн, утврди, укријепи, утемељи (I Петр. V, 10).

Још бих вам имао много и на дуго бесједити ријечи премудрости Божје, али ви већ доста тога чусте и научисте. Сад хајте.

Примите ове двије-три ријечи братске опомене и препоруке као малени дарак, којега вам дају у духу љубави наставници ваши сада на растанку, а у име трајног спомена на завод овај, у којему свршисте науке своје, а којега ето остављате таман у часу, када он овако скромно прославља 25-годишњицу живота својега преуређеног.“

Таквих речи се ученици увек слатко сећају; а такво сећање доноша и добра плода.

После изражених усмених честитања поводом прославе, од стране преставника владиног, и „задарског православног туторства“, говорио је врло красно и преосвештени *Г. Епископ Никодим.*

Између осталог рекао је и ово:

„Данас ми уживамо потпуну вјерску слободу, но не бјеше увијек тако. Када је Далмација постала саставни дио наше монархије почетком овога вијека, важио је тада за православну цркву нашу „толеранц-патент“ Јосифа II. од год. 1781. Црква наша бјеше само негативно призната, као црква која још није сједињена, а која се има сјединити. На какав је то положај био, лако је разумјети, чим се сјетимо доба епископа Краљевића. Тада се стало радити на остварењу циљеви, и пронађено је оруђе врло вјешто, не више сила и насиље, него просвјета. Створена је и отворена семинарија — Краљевићева семинарија. И доведени су професори, професори унијати, да васпитају унијате, да поунијаћени свештеници поуније народ наш. То прво доба свијем нама добро је познато, као што знамо и то, како је свршила ера Краљевићева. Међу тијем трагови уније у Кричкама, Бољцима и Врлици, и данас нам гласно и јасно свједоче и напоминју то прво доба, како бјеше нашијем предцима у погледу вјере њихове у том негативном положају и стању цркве наше. Но по срећи морао се створити нови поредак. С епископом Рајачићем (1829. год.) наступа нова епоха у историји православне цркве у Далмацији. Истина је, још увијек постоје прилично исти негативни односаји за нашу цркву, али при свем томе корак у напријед за њезино добро учињен је тијем, што је тада основана клирикална школа, не више са смјером унијаћења, него да одгаји будне чуваре православља и православног стада. И тако појава клирикалне школе, тога расадника духовне нам просвјете за много године, обиљежава нови период у цркви нашој, период свакако бољи од пређашњега, који се опет мијења, али још на боље, са срећнијем ступањем на владавину 1848. год. нашег премилостивог цара и господара Франц-Јосифа I. С том годином почиње владати нови дух у нашој монархији. И плодове тога новог, либералнијег духа одмах осјетила је стара наша клирикална школа, поставши од тада предјеметом већег старања државнијех власти. Број васпитаника о државном трошку с године у годину све је то више растао, усљед чега и развитак и напредак саме цркве постајао је с дана у дан сигурнији. Она се сада осјећала снажнијом и слободнијом, но ипак не бјеше то још права и потпуна слобода, коју је она стала тек да ужива од 1867. год. у напријед, на име од издања поменутог основног државног закона. На као што је прво боље доба послије ере Краљевићеве у историји православне цркве наше обиљежено отвором клирикалне школе, тако је и ово ново доба потпуне слободе и равноправности обиљежено преустројством исте школе 1869. год. под именом „Православног Богословског Завода“. И тако историја овог завода уједно је историја православне цркве у Далмацији у свијем фазама и периодима њезинијем од оног доба, како је отаџбина наша потпала под ову државу. По судби дакле оног завода могу се увидјети и распознати све прилике, с којима се црква наша сретала у свијем епохама повјеснице своје од почетка овог вијека до дана данашњега“.

Послије тога преосвештени говорник дотакао се у кратко 25-годишњег живота заводског. Овде његов глас постајао је јачи, осећање силније, одушевљење живље.

„Двадесет и пет година прошло је, рекао је он, како завод овај живи по новом уређењу. Па ако за кога, за мене по преимућству године те живота заводског врло су значајне, јер су оне уједно и године живота и рада мојега у заводу. Само прве двије године у цијелом том периоду бијаше он без мене. Као професор деветнаест, а као управитељ ово су четри године да са заводом овијем дијелим ја судбу сву. Ја не ћу да занлазим потање у унутрашњу историју његову за прошлијех 25 година. Њу се старао изнијети проф. Калик у говору својему. Бјеше ту и потешкоћа многијех, ја то најбоље знам. Што се пак мене лично тиче, могу казати, да сам се вазда старао за добро и успјех завода, да сам га увијек сматрао најмилијим предметом мојијех брига и настојања, да сам се у радости његовој радовао, као што сам у часовима тешкијем живота његова свијем силама радио, свијем знањем и умијећем својијем да га одржим на оној висини, која му угледа даје. Јест, завод овај, слободно могу рећи, са старијем латинскијем клаичарем, био је за мене „dimidium animae meae“. Те се радујем што сам доживио ову свечаност, скромну — да, али свакако значајну. И у напријед ће бити за мене он оно исто што и до сад бјеше, за прошлијех 25 година; он ће и у будуће сачињавати за мене најмилији предмет љубави моје. На у спомен данашње свечаности, и у знак и за свједочанство љубави те, а према скромнијем средствима с којима располажем ја, *оснивам данас закладу од хиљаду круна с циљем, да се интерес ове закладе о Ускрсу сваке године даје оном слушаоцу богословије, који напише по оцјени професорског збора најбољи састављак из богословскијех предмета*“.

(Свршиће се).

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Црквено-политичке реформе у горњем дому угарскога сабора.**) У горњем или магнатском дому угарскога сабора у Будим-Пешти решавало се последњих десетак дана о црквено-политичким реформама. Законски предлог *о слободи вероисповести* примљен је 23. септембра са 113 против 112 гласова, дакле са 1 гласом већине, за основу спицијалне дебате; но исти је зак. предлог *при трећем читању* 24. сепг. великом већином гласова *одбачен*, те је тиме пропао у горњој кући. Против тога законскога предлога говорила је и Његова Светост, преузв. г. Патријарх српски *Георгије Бранковић*, разложно доказујући, да је шкодљив и опасан по поједине хришћанске цркве, и да ће само проузроковати забуну и немир, а неће никоп користити.

Законски предлог *о рецепцији Јевреја* одбијен је 26. септ. са 109 против 103 гласа, дакле већином од 6 гласова.

Законски предлог о *вероисповести деце* усвојен је већином гласова.

Законски предлог *о државним матрикулама* примљен је 28. септембра са 102 против 96 гласова, дакле већином од 6 гласова.

У седницама магнатскога дома учествовали су, осим Његове Светости, сви српски православни Архијереји, и то преосвештена господа: *Нектарије Димитријевић* вршачки, *Мирон Николић* пакрачки, *Никанор Грујић* горњо-карловачки, и *Герман Опачић* бачки. А присутни су били и православни румунски епископи. Разуме се по себи, да су сви поменути великодостојници црквени уложили свој глас против тих непотребних и по нашу цркву штетних реформа.

— (**Избор пароха у Вршцу.**) 18. септембра о. г. извршен је избор пароха у Вршцу. Од присутних 111 скупштинара добио је *Јован Малушев* 102 гласа, те се тиме може сматрати изабраним парохом. Честитамо српској црквеној општини на том сложном и срећном избору!

— (**За градњу српске православне цркве у Сиску**) даровала је висока кр. хрв. слав. далм. земаљска влада у Загребу *приповод од 1000 фор.* а. вр. Одбор за градњу захвално се на тој знаменитој потпори. Скупљају се и добровољни прилози за грађење поменуте сисачке цркве.

— (**Освећење спомен-плоче.**) У недељу 25. септ. о. г. освећена је спомен-плоча, коју је „Матица Српска“ подигла на спољашњем зиду свето-успенске цркве у Н. Саду у спомен прерано преминулом драмском песнику *Стевану Стевановићу*. Освећење извршио је покојников друг, остарели наш парох Јован Марковић, са својим капеланом Н. Теодоровићем и

придворним економом и ђаконом Гаврилом Купусинцем. На тој свечаности присуствовали су, уз многобројну публику, чланови књижевног одељења матичиног, професори, гимназијска омладина и сестра покојникова, ђа Бокшанка са својим сином и кћерју.

— (**25-тогодишњи професорски јубилеј.**) У прошлу недељу славио је г. *Стеван Лекић* 25-тогодишњицу свога професоровања на српској великој гимназији новосадској. Јубилару су честитали: професорска колегија, ученици гимназијски и многи пријатељи и поштоваоци. Заслужном и вредном г. професору Лекићу желимо среће и крепка здравља, да би још дуго својим знањем послужио српској просвети!

— (**Годишња скупштина „Матице Српске“**) одржана је у Новом Саду у четвртак 22. септ. (4. окт.) о. г. Пре отварања скупштине отишли су чланови матичини са председником друштвеним у саборну цркву, где је одслужено благодареље у славу имен-дана Његовог цар. и кр. апост. Величанства. — На скупштини било је присутних преко 100 чланова. — Годишњи извештаји о радњи управиног одбора и књижевног одељења и одбора узети су с неким примедбама на знање, а тако исто и извештај фискалов о правном пословању и парницама. — За председника друштвеног изабран је једногласно дојакошњи председник г. *Милош Димитријевић*, кр. саветник. — За подпредседника изабран је по ново г. *Павле Гостовић*. — У управни одбор изабрани су ови чланови: А. Адамовић, др. Јован Велимировић, др. Милан Давидовац, Лазар Дунђерски, др. Паја Јанковић, Васа Јовановић, Мита Кода, Алекс. Којновић, Арса Пајевић, Ђока М. Поповић, др. Љуб. Радивојевић, Дим. Саввић, Љубомир Стефановић, др. Милан А. Ћирић и Марко П. Шилић, сви из Нов. Сада; а са стране: Др. Стеван Малешевић из Сенте. Лазар Гавански из Сентохаша, Лазар Обреновић из Карловаца и Светислав Николајевић из Голубинаца. — За рачунске супер-ревизоре изабрани су: Пера Дамјановић, Андрија М. Матић и Стеван Милованов. — Примљено је 55 нових чланова. — — Узет је на знање извештај, да је високо министарство просвете и црквених послова одобрило, да се секретарева пензија од 1200 фор. може исплаћивати из заједничких управних трошкова; а за додатак тој пензији од још 240 фор. решено је, да се разреже на остале фондове, који не подлеже надзору министарском. — Питомцима завода Павла Јовановића, који уче технику у Бечу и Прагу, повишене су стипендије од 400 на 500 фор. — Због умножених послова и ради скупоће живљења, по предлогу управног одбора, повишене су плате чиновницима матичним и установљена су два стална писарска места са годишњом платом по 600 фор. Главном секретару одређена је плата од 1800 фор.; а установљено је и место другог секретара или подсекретара с платом од 1200 фор., и то место поверено је дојакошњем актуару Сави Петровићу, а актуарско је место укинуто. Даље плате чиновничке овако су повишене: књиговођи на 1200 фор. и благајнику на 800 фор. Све те повишице ступају т. јан. 1895. у живот. — Фискал друштвени др. И. Вучетић захвално се на предложеној повишици од 200 фор., изјавивши, да се задовољава са дојакошњим хонораром од 300 фор. — Примљени су сви предлози књижевног одељења, које смо у прошлом броју споменули. — Решено је осим тога, да се идућој скупштини поднесе план и прорачун о дозиђивању матичине куће за станове и за смештање знања матичиних.

— (**Књижевно одељење „Матице Српске“**) имало је свој састанак 24. сент. (6. окт.) о. г. На том састанку држао је члан др. Милан Савић говор у спомен и славу пок. драмском песнику *Стевану Стевановићу* (рођ. 1807. † 1828.) — За подпредседника књижевног одељења изабран је *др. Стеван Павловић*. — За тим је решено, да се у књижевни *одбор* бира 8 чланова из Новога сада, а 4 са стране, те су изабрани за чланове књижевнога одбора: Аркадије Варађанин, Јован Грчић, Милан А. Јовановић, Никола Јоксимовић, Стеван Милованов, Сава Петровић, др. Милан Савић и А. Хаџић, сви из Новога Сада; а са стране: прота Јован Вучковић, проф. Јован Живановић, проф. Милутин Јакшић и проф. Ђорђе Магарашевић, сва четворица из Карловаца. — Одређено је, да говоре у спомен преминулим члановима књижевног одељења: др. Мих. Полит-Десанчић у спомен и славу др Франи Рачком, Стеван В. Поповић Ал. Стојачковићу, др. Милан Савић Мити Петровићу, и прота Јован Вучковић Сергију Шакраку-Никшићу; — а осим тога је одлучено, да се пријави ко ће да говори у спомен осталим умрлим члановима, а у колико се не би нико пријавио, онда ће секретар друштвени о њима у кратко учинити помен. — Умољен је члан Ђорђе Магарашевић, да у години 1895. држи говор у седници књижевног одељења у спомен 100-годишњице Павла Шафарика. — На основу оцене члана Васе Вујића није примљен превод А. Писаревића: *„Оковани Прометеј“*, трагедија од Есхила, него се оставља преводиоцу да га по примедбама оцењивачким преради. — Чланак Јована (Јанка) Кнежевића: *„Најстарија педагошка дела“* предат је на оцену члану А. Варађанину. — Путописна црта Николе Марковића: *„Ва-*

матска Захарја“ издана је на оцену члану Милутину Јакшићу. — А педагошка расправа Радивоја Поповића: „*Монтењ и Локе*“ издана је на оцену члану А. Јорговићу.

— (**О напредовању православних Срба у бачком Петровом Селу**) пишу нам ово: „Лицеј на Крстовдан 14. о. м. превео је наш г. парох Панта Поповић из римокатоличке у нашу веру девојку Ану Керстешеву, која подлази за овдашњег једног Србина. Од г. 1876. до данас, од како је овде парох г. Панта Поповић, прешло је у нашу православну веру њих деветоро, а из наше у другу коју веру није нико прешао.

Овом приликом смо у стању са радошћу и то да наведемо, да је број православних од г. 1876. порастао са 520 душа, те данас има 2180 душа у Петровом Селу. За то време Срби су у сваком погледу јако напред кораквули. Они су неколико стотина лањаца земље натраг прекупили. У нашем месту има сад пет православних школа, а скорим ће бити и једно забавиште, дакле за три школе више него што је било до г. 1876. Све те школе издржава политичка општина, ма да су верописповедне; исто тако плаћа она пароха па и саме црквењаке, и према урбаријалној намири од г. 1890. која је највише заузимањем нашег пароха така начињена, добио је сваки наш учитељ по 5 лањаца земље а парохијске две сесије по 11 лањаца и дужна је наша политичка општина не само досадање свештенике и учитеље и т. д. издржавати, него колико их год требало буде. С тога је овдашња црквена општина крепрала још једно свештеничко место са 700 фор. плате, што је преч. конзисторија већ одобрила, и сада стоји до саборског одбора да код надлежног министарства изради, да се поврати залишна парохијска сесија, те ће тада, а да се овдашњи народ ни једним новчићем не оптерети, моћи још један одличан свештеник лепу службу добити.

Интервенцијом г. пароха нашег остало је, противу закључка политичке општине (у којој су у огромној већини Мађари), нашем месту старо српско име. То, што политичка општина скоро све терете наше црквене општине сноси, учинило је, да је црквена општина наша кадра увек и верозаконски приносе и саборски трошак и протопресвитерски перцепат из своје благајне, чије је имање приликом дообе јароша са преко 7 лањаца порасло, плаћати. И тако овде живе и живеће Срби без икаквог пореза осим државног.

Срп. прав. црквена општина наша увела је услед тога на себе, да плати у осам годишњих рата до 1700 фор. верозаконског приноса и саборског трошка, и вратиће свима онима, који су у то име што до сад уплатили. Да све то буде, највише је муке уложио наш г. парох Панта Поповић. Тако ради наш родољубиви поп-Панта, који је нашу општину толико унапредио“.

Јавна благодарност.

Познати родољуб српски госп. *Пека Милошев*, становник Речки, са супругом својом *Драгиљом*, даровао је св. цркви Мартоношкој дивно израђен *сребрн сасуд за просфору* у вредности од 120 фор.

Српска православ. црквена општина Мартоношка, примајући тај лепи дар, са поносом уврштује г. Пеку Милошевог и супругу му Драгиљу у редове приложника своје свете цркве, у којој је и сам св. крштење примио, — те им на дару том поред других признања и ових путем најтоплију благодарност изјављује.

У *Мартоношу*, 15. септембра 1894. г.

Влајко Јеремић, председник. *Младен Јоцић*, парох.

Готов је:

ВЕЛИКИ ИЛУСТРОВАНИ

КАЛЕНДАР

МАЊАСТИРСКЕ ШТАМПАРИЈЕ.

Цена 40 новч.

Може се добити код управе Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 164 2—3

Оставком г. Стевана Коларића, који је изабран за учитеља на вишој девојачкој школи сомборској, остало је овде упражњено *место учитељско*, те се овим стечај расписује.

Плата је 500 фор., 99 фор. у име огрева и стана док општина не буде у стању стан у натури дати; 25 фор. у име послуге, 12 ф. 50 н. за писаћи прибор, један лањац оране земље и башту.

Изабрани учитељ имаће све школском уредбом прописане предмете предавати у оном разреду, који му овдашњи збор учитељски односно школски одбор доделио буде. Осим тога у дужности ће му спадати при сваком богослужењу у цркви у једној певници појати, уз часни пост ускршњи

средом и петком на јутрењу и преждеосвештену долазити и појати.

У обзир ће се узети само они компетенти, који су сомборски приправници а испит су из мађарскога језика положили.

Примећује се, да ће се дотични бирати као привремени за школску годину 1894/5. а по томе ће се или новом набору подврћи, или ако добар успех у школи покаже, препоручен ће бити сл. епарх. школ. одбору на потврду.

Рок пријаве траје до 30. октобра по нашем календару о. г.

Из седнице школ. одбора, држане *у Куману* 14. септембра 1894. год.

заменик перовође:

Стеван А. Мирковић
свештеник, школ. управитељ.

Стеван Секулић
председник.

СТЕЧАЈ. 163 2—3

На српској основној четворо-разредној вероисповедној школи у *Вобану* упражњено је *учитељско место*, на које и учитељице компетовати могу, а плата је 300 фор. а. вр., стан, врт и огрев. На ово место могу се тражити само они, који су сомборску учитељску школу свршили и испит из мађарског језика положили.

Молбенице ваља упутити на председништво црквено-школске српске православне општине у *Вобану* (u. p. Vajszka, Bács-Bodrogh megye). Рок је овом поновљеном стечају до 10. (22.) октобра о. г.

Председништво.

СТЕЧАЈ. 159 3—3

Расписује се стечај на једно стипендијско место из закладе покојног Јефте Михајловића Јанковог. Стипендија састоји се из годишње 300 ф. ав. вр. коју своту питомац полугодишње у напоч прима. Проситељи стипендије имају своје молбенице подкрепити:

1. Сведоџбом, да су православне вере, од срп. православних родитеља у Сомбору рођени или да су у ом родитељи најмање 10 година стално у Сомбору живили.
2. Сведоџбом о примерном владању.
3. Сведоџбом о положеном испиту зрелости.
4. Сведоџбом да су телесно потпуно здрави.
5. Сведоџбом о сиромашном стању.

Рок стечају траје до 20. октобра т. г. по нашем календару.

Молбенице се имају до одређеног рока подписаним поднети.

У *Сомбору*, 11. септембра 1894.

Љубомир Кујсаревић
окр. протопресвитер сомборски и председник управ. одбора закладе Јеф. Мих. Јанковог.

Бр. 38 ex 1894. Шк. О. 161 3—3

СТЕЧАЈ.

На *сомборској српској вероисповедној средњедњој мушкој школи*, овим се стечај ради сталног попуњења *једног учитељског места* расписује.

Од компетената се тражи, да у сваком погледу имају законом прописану квалификацију.

Са овим местом скопчана је годишња плата од 620 фор. а. вр. и 80 фор. у име станарине, но са том примедбом, да ће сваки изабрани учитељ до закључно септембра месеца 1895. године само половину од горње плате т. ј. 350 ф. уживати за то, што ће се пра половина у смислу наредбе В. Ц. и Ш. Савета Ad 273 ex 1893. 44 ex 1894. и § а 1. зак. чл. XXXVI. ex 1893. државног закона удовиди преминулог учитеља издавати.

Изабраном учитељу је дужност све прописане предмете у школи предавати, децу у цркву водити и њих тамо надзиравати, као и по потреби у цркви при св. богослужењу појати.

Рок стечају излази од првог дана увршћења у званичном листу „Српском Сиону“ па за шест недеља.

Ваљано инструиране молбенице ваља упутити овом Шк. Одбору.

Из седнице м. Школског Одбора, држане у *Сомбору* 8. (20.) септембра 1894. год.

Жарко Ј. Поповић,
перовођа.

Никола Ђ. Вукићевић,
председник.

Молимо и позивамо наше претплатнике, да нам дужну претплату што пре пошљу, да не би морали у томе погледу изнимне кораке чинити.

Администрација „Срп. Сиона“.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За странске земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

Српски Сион

Год. IV. Број 41.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 9. октобра 1894.

МАЛИ ЗБОРНИК МОЛИТАВА

НА ПОТРЕБУ ПРАВОСЛАВНИМ СРПКИЊАМА, НАРОЧИТО ПРИ БОЖАНСТВЕНОЈ ЛИТУРЂИЈИ.

Српска у стихове сложио **Иван М. Поповић.**

(Прештампавање забрањено).

(Наставак).

Кад јереј говори: „В первих помјани..."

Вечни јесте архијереј Исус,
Ком прилежно молим се и топло,
Да пошаље благодати вишње
И да овом утврди, оснажи
Старешине православне вере,
Да их миром огради и светој
Својој цркви у целости, здрављу
И поштењу одржи, сачува,
Да поживе праведнички, дуго
И разумно управљају речју
Науке Ти и истине, Спасе!
Милостиво лиши их од свију
Противника Њихових на свету!

Кад свештеник изусти: „Ликуј весељ."

Главу смерно прикланјам Ти — ето,
Вапијући срдачним признањем:
Згрешила сам, Господе, веома
И на небо и пред Тобом!.. неслм
Ни заслужна: за преступе више
Опроштења да молим од Тебе;
Али као љубитељ васцелог
Човечанства смилуј ми се, Боже,
Ка' блудноме, изгубљеном сину,
Оправдај ме и очисти као
Царинника — митара — од кривље
И ка' што си разбојника, тако
Рајског царства удостој и мене!

По изреченију: „Благодатију и щедротами...“

Свемогући Саздаоче, који
Све си тако створио премудро,
Моћном руком подигни меника,
Јер у многа безакоња падох!
Дај крепости, да се номе светских
Ослободим искушења лако,
Ружних жеља за говење телу
И од многе ђаволове замке!
Сажали се, опрости ми грехе,
Што год сам Ти учинила када
У данима овога живота!
Душу моју помазаћеш уљем
Благослова, милошћу обилном
Једнородног обасип је Сина,
Спасителя нашега и Христа,
С којим Теби и светоме Духу
Свака слава приличи на веки!

Кад јереј узгласи: „Вонмем. Свјатаја Свјатим.“

Најсветији једини над Светих,
Владаоче царева, кнезова
И Господе свих нам господара!
Искупитељ и Бог јеси, који
У недрима, у вељој дивоти
Безлетног си Сведржитељ-Отца.
За нас људе страдао си, Теби
У пречистим тајнама под видом
Хлеба, вина истинитом Богу
И човеку, ма на небу да си,
Клањамо се, узносимо Тебе
Свемоћнога Спасителя света.
Молим Ти се: погледај на мене
Овог часа и целог ми живља
И смилуј се, а онога дана,
Кад ми с телом растане се душа,
У руке је прими и поштеди,
Давши покој са Светима њојзи!

За време причешћа.

О, Исусе, Владико и Боже!
За сећање, успомену светог
Страдања Ти и мука на крсту,
Животворног погреба и смрти —
Маглу страсти преда мном одгони,
Помрачене просветли ми очи
К познавању највеће Ти правде
И не презри уздисање моје,
Што се к Теби — окаљана — ево
Усуђујем управљати молбе,
Пресвето Ти призивати име!
Али као милостив и зналац
Свих слабости људскога јестаства
И сваке нам потребе на земљи,
Ком се тихо молим, да покаже
На меника недостојној Свога
Милосрђа богатство и силу,
Подари ми опроштење греха,
Посети ме благодаћу с неба,
Да реч Твоја усели се тиме
И остаје у срцу у мени,
Да храм будем пресветоме Духу,
По путу ме заповести води,
Увек с Твојом истином да ходам,
Научи ме: светињу да чувам
И свршавам побожно, у страху,
Да у часу изласка ми душе
Сподобим се примити причешће,
А и саде са вером под видом
Хлеба, вина да Ти гледам тело
Најчистије, живодавну крвцу,
Јер си прави оваплоћен Творац
И Тобом се, о Преблаги, надам
Ода свију опрати се зала,
Задобити спасење од Тебе,
Славећи Те са Оцем и Духом
Сад и вазда и свеудиљ, амин!

(Свршиће се).

Примедба на чланак:
„Твоя ѿ твоихъ тебѣ“ — и т. д.

(„Српски Сион“, број 35.).

Г. Јован Живановић критикујући тумачење ових речи у „Литургији“ г. Н. Живковића, које гласи: „Твоя ѿ твоихъ (т. ј. дарова) тебѣ приносящи ѡ всѣхъ и за всѣ (за сва доброчинства)“ вели, да је ово погрешно, те да би та реченица са тумаченьима изгледала овако: „Твоя (дары) ѿ твоихъ (рабовъ) тебѣ приносящи ѡ всѣхъ (людехъ) и за всѣ (благодѣяніа)“.

На ово имамо приметити, да тумачење г.

Н. Живковића није погрешно, но да је погрешно онако, као што је г. Ј. Живановић навео. То ћемо потврдити грчким текстом, који овако гласи: „Τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν σοὶ προσφέρομεν, κατὰ πάντα καὶ διὰ πάντα“.

Г. Ј. Живановић као наш признати филолог врло ће добро знати, да у грчком као и у латинском језику атрибути оних предмета, који се само подразумевају или замишљају, долазе у средњи род множине, те је овако преведено и у словенском, у српском пак преводе се овака неутра у једнини, као н. пр. **Вся моя твоя сѫть**; — **сватам сватымъ**; — **всяческая днесь радости исполнишася** и т. д. српски: све је моје твоје; — свето светима; — све је данас радошћу испуњено и т. д. Према томе и насловна реченица српски се може превести само овако, као што је и Ђ. Даничић у своме преводу књиге: „Писма о служби божијој“ од А. Н. Муравјева на стр. 30. превео: *„Твоје од твојега теби приносимо ради свега и за све“.*

На кад то знамо, онда је лако схватити, да се под оним **ѿ твоихъ** не разумеју **раби** (слуге), у толико лакше, што ни са логичне стране не би било смисла рећи: „Твоје дарове приносимо ти од твојих слугу“, — јер су и оно слуге, који приносе, и кад би даље значило „од твојих слугу“, у грчком не би стајало ἐκ τῶν σῶν, што латински значи de tuis, него παρὰ τῶν σῶν, латински a tuis, као што н. пр. и ова реченица у једној црквеној молитви: „**Сїѧ предложившася ѿ твоихъ рабъихъ**“ у грчком гласи: „Ταῦτα προτεθέντων παρὰ τῶν σῶν δούλων“. У словенском као и у српском оба предлога гласе **отъ** или **одъ**, те је отуда и могло потећи разно схватање смисла. Исто тако, кад би се оно **ѡ всѣхъ** односило само на **людѥ**, у грчком не би било κατὰ πάντα, него κατὰ πάντας.

Прави дакле смисао уштине реченице овај је: Твоји су ово дарови Оче небесни! и од тих твојих дарова теби приносимо из благодарности ради свега и за сва твоја доброчинства. У овом смислу опширније тумачи ово место осим других и најпризнатији руски литургичар Иван Дмитревски (види: „Историческое, догматическое и таинственное изъясненіе божественной литургіи“. С.-Петербургъ, 1884., стр. 228.) наводећи и то, да се у литургији св. Марка налазе ове речи: „**Твоя отъ твоихъ даровъ предложимъ предъ тобою**“.

Г. Јов. Живановић вели: „Овако (као што он исправља) тумаче ову реченицу“. — Јест, тако тумачи К. Никољски, а можда и још који нама непознати, но да је према наведеном свако друкчије тумачење неправилно и самовољно, мислимо да је овде довољно и јасно показано, па с тога би и г. Н. Живковићу препоручили, да ово место у својој „Литургији“ никако не поправља.

Ј. Вукадиновић.

Твоѧ ѿ твоихъ, твоѥ приносѧще, ѡ всѣхъ и за всѣ.

Г. професор Ј. Живановић покушао је у 35. броју „Српског Сиона“ да протумачи речи из Златоустове и Василијеве литургије: „**Твоя ѿ твоихъ, твоѥ приносѧще**“ и пр., те тиме да поправи г. Николу Живковића, који тобоже није добро ни потпуно тих речи у својој „Литургији“ протумачио. Он је, велим, покушао, али није успео у том свом послу. Оно, што је г. Н. Живковић протумачио, протумачио је добро; а баш тумачење г. професора Ј. Живановића не ваља.

Горња реченица са тумачењем имала би гласити ево онако: „**Твоя** (ту се разумева само један део од божјих дарова) **ѿ твоихъ** (даровъ), **твоѥ приносѧще, ѡ всѣхъ** (даровъ) **и за всѣ** (благодѣній)“, а не онако, како ју је г. професор Живановић навео.

У књизи: „Историческое, догматическое и таинственное изъясненіе на божественную литургію, составлено Иваномъ Дмитревскимъ“, ново издање, С. Петербургъ 1884. — на стр. 228. лепо и разговетно истумачена је та реченица управо овим речма: „**Твои сїи дары, Отче небесный! и отъ Твоихъ твореній, по завѣщанію единороднаго Сына Твоего, нами воспріимые, яко начатки жизни нашея. Тебѣ мы ихъ жертвъ приносимъ, о всѣхъ и за всѣ благодѣяніѣ, отъ Тебе намъ чрезъ Него оказанныя**“. Кад се упореди ово тумачење, са тумачењем г. Живановића, видиће се одмах, које је правилније.

Да бих још боље уверио г. професора, да је његово тумачење горње реченице погрешно,

упозорићу га на грчки и латински текст те реченице, па нек из њих суди, је ли и у колико је његово тумачење правилно.

При руци су ми два грчка Служебника. Оба су штампана у Венецији и то један 1754. г. а други (овај с латинским преводом) 1766. г.

У првом Служебнику поменута реченица у служби Златоустовој на стр. 14. гласи:

„Τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν σοὶ προσφέρομεν κατὰ πάντα, καὶ διὰ πάντα“.

А на стр. 34. у Василијевој служби гласи:

„Τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν σοὶ προσφέροντες, κατὰ πάντα, καὶ διὰ πάντα“.

У другом пак Служебнику на стр. 27. текст те реченице гласи као и овај на стр. 14. првог Служебника. А на латински језик преведен је овако: „Tua ex tuis tibi offerimus in omnibus, et per omnia“. (Стр. 27.)

Сад, кад би ваљало тумачење г. проф. Ј. Живановића, тада у грчком тексту не би могло стојати: ἐκ τῶν σῶν, него ваљда: ἀπὸ τῶν σῶν, — и не би могло стојати: κατὰ πάντα, него: κατὰ πάντες (т. ј. ἀνθρώπους); нити би, на послетку, латински превод могао гласити: ex tuis, него: a tuis, нити: in omnibus, него: pro omnibus.

Најпосле, да је тумачење г. професора Живановића некоректно, потврдиће нам то и дело проте Рајевског: Euchologion der orthodox-katholischen Kirche, Wien, 1861., у коме је на стр. 235. прве књиге, та реченица на немачки овако преведена: „bringen wir dir das Deine von den Deinen für Alle und für Alles“.

Сад још нешто!

Г. проф. Живановић за своје тумачење вели: „Овако тумаче ову реченицу, а не онако, како то Живковић тумачи и не тумачи“... Ја бих лепо молио госп. професора, да буде тако љубазан па да нам рече, ко тако тумачи ту реченицу? Нек' нам поброји те тумаче Ма није доста рећи: овако тумаче, него рећи: ко тако тумачи!

У овој ствари могли би своју рећи и г. г. професори богословије, који предају литургику. Ја рекох, колико знадох.

Лазар Богдановић.

ПРОПОВЕД МАСИЉОНОВА О ВАСПИТАЊУ ДЕЦЕ.*

Љубазни моји! Од савесног васпитања деце зависи сав будући успех и плод вашег рада, пита више и ваших прејемника и наследника. Јест, браћо моја, ви не појимајући св. дужности, дечицу, коју не упућујете и пуштате, да без васпитања одрасту, лишавате свега онога, што могоше од вашег васпитања временом имати и постићи. То су воћке, које пустисте, да се осуше одмах после свога постанка, још у младости својој. Ви их после можете заливати и неговати, но штета је неизлечива и не може се надокнадити; оне не могу више расти и напредовати. Тако су и деца, којима крштењем дароваше ново рођење. Па кад их по том одмах занемарите и оставите, то они остају, као и напуштена деца, жалосни плодови немилосрђа родитељског. Своје име, своје порекло, Спаситељу, своју браћу, чији су они сунаследници, и цркву, своју мајку, која их је одневала на своме крилу за сва времена нису у стању познати. Она су напуштена у погледу свога стања и сталежа, као и у погледу свога живота. Можете ли дакле, браћо моја, непрестано својим очима гледати, а да вам савест ништа не пребаци због ваше хладнокрвности и немилосрђа према овим невиним жртвама? Њима ви, како изгледа, поклоните из милости живот тајном св. крштења само тога ради, да им га опет одузмете, у колико је у вашој руци, и тако рећи да их још у колевци угушите и уморите, кад им ускратисте душевне хране, млеко св. науке? Ви се грозите оне матере, која, давши живот своме детету, оставља га и напушта. Само ово није верна слика немилосрђа у једног свештеника, који, поклонивши живот вере својој духовној деци, нету изневерава, напушта и излаже несрећи свакојакој, што их може снаћи са незнања св. вере, коју примише. Та је несрећа далеко већа и жалоснија од оне, која постаје из невоље и крајње сиротиње. Додуше ви ћете однети пред Бога дивно и неизбрисиво име једног хришћанина, само ће то име баш најужаснији узрок бити, због чега ћете много строжије од њих бити осуђени. Они ће устати против вас и тра-

* Ову беседу држао је чувени француски краљ. дворски проповедник и епископ Клермонтски Јован Баптист Масиљон у конференцији свештеника своје дијецезе.

жити осветe, јер ви сте их обесветили и уништили, ви сте њихове душе „тиме украсили“. Ви ћете имати таке хришћане, који ни појма немају о Христу Спаситељу и св. тајнама. — Како ћете дакле све то надокнадити што сте код њих занемарили? Каква ће то зграда бити, кад не буде имала чврста темеља? Па уз то је жалосно и то, што пређемницима у звању своме остављате велику тешкоћу и неприлику. Ви за собом по смрти остављате у своме стаду клетву и велики губитак, кога није била у стању одклонити ваша ревност. Јер само ми реците, какав успех може постићи после вас ваљан и вредан проповедник у оној општини, где није затекао ни најосновнијих појмова и знања о вери, и где ће он морати науку, која је само за децу, сада свима верним предавати, а међу тим за њих није удешена ни због њиховог доба ни положаја? Та срамота и стид управо, да се они опет подете, да се спусте и поврате у детињско доба своје, била би и биће свакако несавладљива препрека и највећа сметња труду и успеху савесног пастира и учитеља, који њима даје млеко, као што вели св. апостол, у место јаче хране. Они ће умрети а неће познати Христа Спаситеља, који их је избавио, нити св. цркву, која их је препородила, нити Духа светог, који их је осветио. И тако ће из крила Хришћанства и поред светлости јеванђелске излазити душе онима равне, што долазе из безбожних и невернички земаља које ће са свим непросвећене као и остали дивљи народи пред Бога изићи. Помислите, браћо моја, да су дечица најчистији и најдрагоценији огранак вашег стада и припадају ономе, што треба да вам је најмилије. Немојте се стидити, да се до њих спустите. То је нешто најутешније и најславније међу нашим дужностима. Остали напастирски труд свој примењујемо и покајањем грешницима, покушавамо да им ране лечимо, али се чувамо и пазимо, да се не би и ми како год од њих оскврнули. Код њих се морамо ми спустити у дубљину њихове грешности и беде. Али код деце немамо се стидити и туђити својих светих и племенитих дужности. Ништа није на свету узвишеније и нашег поштовања достојније од невиности. Ценимо у оним нежним и невиним душицама скупоцено благо прве благодати тајне св. крштења, коју они још имају, а ми ју већ тако рећи у својој грешности изгубисмо. Ми указујемо светима јавно поштовање који такођер у својој несрећи кадгод то изгубише, али опет све кајањем постигоше. Зашто не ћемо да одајемо једнако поштовање деци, у којих се налази још овај дар невиности и правичности сасвим неповређен и неокаљан. Ценимо их смерно и благо, као свете и чисте храмове, у којима пребива красота и величанство Божје, које није обесветио дах сатане. Унапређујмо ову узвишену намеру свете нам вере у место да без воље и с презрењем предусретамо неговање и бригу, које њихово нежно доба од нас тражи, да нека буду достојни наше узвишене службе. То скупоцено нами поверено благо бранимо, и настојмо да га сместимо пристојно у храмове наше, чију светињу и они цене. Њих треба да уважавамо и ценимо, као драгоцене остатке св. мученика, што под светим жртвеницима почивају високо поштовани од наших народа. Ја више нећу да говорим о том. Ми смо при каноничним визитацијама видели, да већина свештенства у овоме свом позиву одговара и, што смо о томе казали, наша намера је била да их више у њиховој оданости к свом позиву утврдимо, него да их из немара отргнемо.

У *Земуну*, месеца септембра.

С немачког превео **Симеон Араницки**, протопресвитерски капелан.

„Йдѣ же человѣкѣ и покѣда їздѣмїѧ, ѣкѡ їисѹсъ єсть, иже мѧ сотвори цѣла“. (Јов. 5., 15.)

(Једна несугласица у тумачењу св. писма).

Читајући у 37. броју „Срп. Сиона“ чланак „Руководство библијској историји новога завета“, преведен из великог дела Руса А. П. Лопухина: „Руководство къ библейской исторіи новаго завѣта“, наћосмо на стр. 582. где се говори о исцељењу узетога код овчије бање, на ово место: „Тамо (у храму) га видје Исус и опомену га просто, али важно: *„ето сад си здрав, више не грјеши, да ти не буде горе“*. Јасно је, да тај човек ношаше ту тешку казну

због својијех тешкијех гријеха, који му бише скупа са исцјељењем опроштени. *Али он се показа недостојнијем тога великог доброчинства.* Дознавши, ко је његов добротвор, а он, да спере са себе кривњу, што наруши суботништво, „отиде и каза Јеврејима, да је оно Исус, који га исцјели“. —

Према овом разлагању изгледа, да је овај исцељени страдалник показао се неблагодарним своме великом добротвору, те да је у злој намери отишао Јеврејима и чисто оптужио Исуса Христа, да је он тај, што тако безобзирно руши закон о суботи. Но томе би у моралној науци, која би се из овог еванђеља дала извести, овај исцељени болник имао послужити као ружан пример гадне неблагодарности и злурадости према своме добротвору, који сваку осуду заслужује. Но други авторитативни тумачи схваћају то место у Еванђељу са свим у противном смислу. Док Лопухин у своме разлагању исцељеног болесника назива *„неблагодарним“* и *„недостојним исцељења“*, а његово објављивање, *ко* га је исцелио, злонамерном денунцијацијом, познати руски тумач св. писма епископ Михаило, у свом делу „Тодковое Евангеліе“ (Књ. III. изданіе второе, 1887.) тумачи тај стих овако: **„пошелъ й сказалъ Іудеямъ“** и пр. **„изъ добраго желанія, сдѣлать имъимъ чѣдотворца и изъ благодарности ко Господѣ“**, — па се позива на *Златоуста* и *Теофилакта;* а за тим надовезује: „онъ вѣроятно не предполагалъ такого ослѣпленія въ представителяхъ народныхъ, что они вмѣсто того, что бы прославлять чудотворца и вѣровать въ него, станутъ его преслѣдовать за мнимое нарушеніе субботы“ (стр. 159.). — Исто овако тумачење налазимо и у „Тумачењу Еванђелија“ од арх. Фирмилијана, где се на 93 страни књ. I. тај стих овако разјашњује: „благодарни исцељеник јавио је Јудејима, ко га је исцелио; али не у намери, да га нада, већ да га као благодаран прослави“.

Сравнимо ли сва три ова тумачења, добићемо овај резултат: по Лопухинову схваћању исцељени болник је неваљао и незахвалан човек, који своја добротвора потказује Јудејима, само да себе према овима сачува, те се према томе такова понашања гнушати и клонити ваља. — По тумачењу пак у књигама епископа Михаила и архим. Фирмилијана, има се овај исцељени сматрати као узвишен пример захвалности према своме добротвору, који је желио, да му се име што већма и што даље са његових чудних дела прослави, због чега је и објавио, *ко* га је исцелио; те се на такав леп пример благодарности и одзивности к своме добротвору сваки хришћанин ваља угледа.*

Констатујући ову дијаметралну контрадикцију у тумачењу поменутога стиха, препоручили би поштованом г. преводиоцу Лопухинова дела, да не пожали труда, но да поле сумњива схваћања и тумачења — ако би их и даље било, — сравни са тумачењем признатих аутора-егзегета, те их барем паралелно прикаже; или да такова места бареми својом примедбом означи и тиме пажњу читалаца на њих обрати, како се не би међу читаоцима, а преко њих можда и даље ширило неправилно и погрешно тумачење појединих места св. писма. **Ѳ.**

* Два разнолика и управо противречна тумачења 15. стиха у V. гл. Јованова Еванђеља, два су разна гледишта, која оба имају своје присталице у егзегетичкој науци. Читалац се може, истина, придружити једном на којем од тих, а да се не огреши о науку православне цркве, јер ни једно такво тумачење није догматичке природе, нити на себи носи догматички карактер и обавезност; али, и по нашем мишљењу, при тако разноликим и противречним егзегетичким тумачењима тапосих места из св. писма, треба се пре свега упознати и одлонити на авторитет св. отаца, — у конкретном овом случају на авторитет св. Златоуста. Осим осталих разлога, већ и с' тога смо, дакле, на страни тумачења, које исцељеног претставља као узвишени пример захвалности, јер такво тумачење има уза се авторитет св. Златоуста. Ур.

ЧЛАНЦИ О ЗАБАВИШТИМА

и ли и

најважнија упутства у погледу истих за општине и родитеље, а на име приправнице, учитељице и забавиље — са наставним градивом.

По најбољим изворима написао **Ив. М Поповић,** учитељ.

(Наставак).

Забавиља и дадиља.

Као што се за сваки посао, рад и позив извесна спрема, вештина, својства и др. пште, тако се исто захтева и од забавиље.

С тога је држава отворила препарандије са два разреда, где се оне оспособљавају (као у Будимпешти и Х. М. Вашархељу). Претходне су науке виша девојачка школа или сличан јој завод. Ну може се и приватно полагати; али 6 недеља има дотична пре испита свакако у тој стручној школи пробавити. Које немају и не добију сведочанства о томе, не могу се никада и нигде за стално изабрати.

Од скоро је у престоници Угарске отворен и течај за образовање професора за споменуте школе.

У нас — овостраних Срба — има већ и дипломираних забавиља, које су скоро све уједно и оспособљене учитељице, чиме се само дичити можемо, а баш то је по нас од велике важности; јер у нашим забавиштима уче деца и појати, вала: да се знају и прекрстити, па (могућно је) и молитву Господњу очитати, што оне забавиље, које су и наставнице, не само да могу и смеју, него и *треба* да чине. Училе су метод и за ово, те им не ће ни тако тешко ићи, као што би онима, које нису и учитељице и које не би можда знале ни све у забавишту прописане прокимене правилно отпојати, а још мање разјаснити их на српски — и ако се не тражи, да се исто од речи до речи протумачи; али је ипак потребно, да се бар смисао у главном деци изнесе; јер учење без разумевања не вреди много, управо ништа!

Биће их, који ће тврдити, да се овим деца терете. Боље је пак, да се горње предузме, а да се за то која тежа деклямација изостави; од ње дете нема никакве користи, него се само продуцира, годећи тиме забавиљи, особито неоспособљеној, чега се доста често налази! Нека се остави који слободнији рад, што дете никако неје у стању да само изведе, па ту несу довољна тек показивања и упуте, него му старији мора скоро све и сва да испослује, а чиме се отвара пут варању и лажи!... Нека се: *Оче наш*, та прва и најглавнија молитва — и за то учи већ у забавишту, да се деци што пре развија побожност, како би с тим и друге хришћанске врлине корена ухватиле; он је пак у толико јачи и већи, што је раније усађен, па ће му и стабло и грање тим лепше напредовати! Нека се предузме и с тога, што српске мајке још мајушном детенцету, кад му показују сунце, или месец и звезде, говоре: „Види, Бо́га!“ а на скоро за тим уче га склопити — скрстити руке и молити се Богу. Доцније ће оно у познату и најобичнију дечју молитвицу: „Бо́го слатка! дај ми, да будем добар, дај ми здрављица и мени и мами и тати...“ и т. д. и само од себе уметати речи, што ће са свим приличити уз већ научене. Ту је чуство и осећај, ту је воља, па онда је лако и на славенском! Ако је дете више пута у храму Божјем било, десиће се, да ће казати матери: „Научи ме онако као у цркви!“ — Има деце, која, кад у школу пођу, већ знају молитву Господњу, научили су код куће, — нека до половине, а нека почетак. Само ваља и на те ученике пазити, јер можда не изговарају све правилно! — У детињству добивени важнији и необичнији утисци увек се памте — тако, да се и у гроб носе. Запитајте ма како старог човека, ко га је научио: „Оче наш“? — одмах ће вам рећи. Опште је познато, да оно, што се у раној младости темељно научи и на што се онда навикне, никад се не заборавља, нити се тај обичај оставља. Претходимо примером и привикавајмо децу, да се свагда Богу моле, па ће она тако целога века чинити!... Чисто ми је пред очима сељак — опкољен од назаренских нападача, којима довикује: „Не ћете ме одвратити од „моје“ молитве, што сам као мало дёре научио, ни од онога, што сам још онда свикао — на ни за живот главе!“ — Сећам се свога покојног деде, који је у 87. години без погрешке на изуст говорио дугачка граматична правила на латинском језику, што је још у 11.—12. години учио, а неје их разумевао; па је у толико теже ишло упамтити. То му неје доцније никада требало, нити је понављао, па опет је знао! И отуд се види, да је памтење на мала јаче, него после, кад га — на жалост — у многих већ и духан, алкохолна пића и т. д. отештају. Има ли кога, да и сад не зна, или да се бар не сећа и сад чега, што је у раним годинама учио? Ко је заборавио: „Мота баба калеме“? А како се стоји са оним, што се касније учило, ма још и у основној школи? Како је са земљописом, повешћом, па и рачуном, што понајчешће затреба? Како је у даљим годинама н. пр. са *синусом* и *косинусом?* Не ћемо ни спомињати!... Једина сестра, која је такође преко 80 година стара била кад се упокојила, као мала девојчица добила

беше, чини ми се, од свога домаћег учитеља *зборник*, из ког је, ако се не варам, још онда научила, а свакојако у детињству, молитве, које се несу у школи предузимале и знала их је у дубокој старости.

Истина, да се деца претоваривањем великим опасностима излажу. Тако сам слушао за врло бистро дете од 3 године, декламовало је дуге и тешке песме — тако рећи — вештачки, — па шта је с њиме било? На брзо је умрло, а по лекарском исказу од болести у мозгу.

Али ваља добро и беспристрасно разликовати, шта је умерено, а шта неје? Научити молитву Господњу у забавишту; какав је терет за децу, а особито, кад узмемо, да је све потпуно налик на српски?! У истој су реči или са свим као и наше, или су овима сасма сличне, сем: *иже, јако* и *насущнїй*, но и та последња чује се и у свакиданњем говору. Највише треба настојавати, да се: *свјашшїйся* и *должникомъ* добро искажу. Шта је — дакле — тако тешко, да се не може и не да научити?! Свака реч нека се и више пута на српски рекне, да се види сличност, али не: да превод уче, да како та мала деца не би мешала после и српски и славенски, него нека у главном разумеју садржај. — Кад је пре пола века — дете од 4 године могло знати цело „Вјерујући“, у ком је доста сложених и тешких славенских речи, а онда већ неје тако по нашим кућама ни владао „славено-српски“ језик, зашто се данас не би дала научити молитва Господња, која је колико краћа и колико лакша?! Ако и не захтевамо то од оне деце, која су тек пошла у забавиште, али могу научити она, којој већ је друга, или и трећа година, како онамо иду, а ту су око 5 год. и тада је свакојако и могућно. Учитељи I. разреда основне школе посведочиће нам, да је више деце са испод 6 год успешно свршило тај разред, научила су — дакле — још при почетку и „Оче наш“, а ступила су у исти по родитељској и по својој неодољивој жељи. Зашто и како да такову наставници не приме — и ако су можда кад и кад у себи помишљали, како би добро било, да деца тек од 7 година полазе у школу, кад им и теме очврсне?! Али закон друкче наређује... Буде ли на ово ко приметио: на шта је онда добивено, ако се тек у последњој години у забавишту научи молитва, кад ће и тако оно дете већ у школу? на то велим, да се ипак добрим користило; јер често и неколико месеца у том погледу много чине, — лета нагло пролазе, а особито у брзом детињству, кад се уз то још и воља и нарав и т. д за час промени!

Да се „Оче наш“ у забавишту научи, захтев је и самога народа, ком речену школицу омилити ваља и у њему је ширити и множити. Не давно — при отварању таковог завода — чуо сам и од простијих и од најотменијих у месту, кад им је речено, да се у забавишту не учи ништа од онога, што је за основну школу прописано, израз негодовања: „каква нам је онда добит од *српског* забавишта, кад се у њему ни прва молитва не учи?!“ Пре ће они дати — ма и млађу — дечицу у I. разред, у ком ће, ако и међу *почетницима* тек буду, научити „Оче наш“ — од слушања. Глас народа не остаје на празно!

Кад видимо, да се „Рождество“ и „Општче“ може и — тако рећи — мора због радости дечје научити, како да не би ишло онда са молитвом Господњом?! — Тропар божићни и цветни научила би деца — ма и до некле само — и код куће; али то обично погрешно бива, пошто је тек онако по чувењу дошло, па зашто да се онда не научи онако, као што треба?!

Песна „Вси језици“ иде посве лако и деца је весма радо имају. Неје требе и не може се никако допустити, да се ма и једино та на српски неје. Колико би тиме већ и сама навика увређена била?! А што неје славенски, неје за нас ни црквено!

Да се горње постиће даље, види се и отуда, што се до успеха долази и на мађарском језику, а овај нашем ни налик неје. Да је пак у том резултат немогућан, односно сувише тегетан по децу, не би га ни држава изискивала. — Знамо, да наше малише рано науче мађарски или немачки, или и од оба језика од кућевних служавака.

Из пређе наведеног јасно је, колика је добит по оне општине, у којима су испитане забавиље уједно и оспособљене учитељице. Ово би требало свагда на уму имати, на такове и боље наградити.

Како је немогућно, да само такове снаге делају, то нека се и обичне забавиље тога лате, а да би им се у томе отклониле све неприлике и сметње, има се у нашем заводу

за образовање горњих, што једва чекамо, увести: метод за учење молитава.

Но да се вратим на започету ствар!

У осталом — ако и несам *о* забављама говорио, инак сам *њима!*

Од истих се — дакле — неизостанно иште, да су:

1.) Потпуно здравог телесног састава, на име здравих чула.

2.) Живахне и веселе нарави.

3.) Да су бодре и окретне.

4.) Побожне... Нека у цркву редовно долазе, а на „врбицу“, призивање св. Духа и благодарење да и дечицу доводе. Нека јој при овоме родитељи помогну.

5.) Да су на високом, управо највишем степену моралног васпитања.

6.) Да осећају велику љубав према деци... При казнама нека су веома обазриве. Прут и клечање строго је забрањено. Ово последње и опасно је, а и знак је наше одности и смерности према Богу, те никако неје за каштигу. Довољно је, кад забављља дотичном детету рекне, да га не ће волети, док се не поправи, или га које време бајаги не примећује и т. д. Стајање на месту и у „буџаку“ и мали „затвор“ може се дозволити за веће преступе, али ово свагда нека је у присуству „тетином“.

7.) Да воле и пазе на уредност и чистоћу.

8.) Да су чврстог характера.

9.) Родољубиве.

10.) Да се својим узвишеним позивом одушевљавају на вршење дужности и настоје за ширењем и распростирањем забавишта.

11.) Да познају начела васпитавања и правила пристојности.

12.) Да имају воље, наклоности и вештине за свој рад, што је најважније при избору струке, а особито ове, за коју се по горњем свесрдно ваља испитати.

Наведене тачке и ако су посве у кратко истакнуте, инак — држимо — довољно казују — тако, да се даље већ и по себи разјашњују.

(Наставиће се).

РУКОВОДСТВО БИБЛИЈСКОЈ ИСТОРИЈИ НОВОГА ЗАВЕТА.

Дио четврти.

Дјела и учење Исуса Христа од друге до треће пасхе.

(Наставак).

Тек што стиже Спаситељ у град Капернаум, гдје се за пријем настанио, а већ му изађе у сретање посланство јудејскијех старјешина, јамачно службеника главне синагоге — доносећи му молбу капетанову, у кога се вјеран и најмилији слуга опасно разболио. Истина, могаше изгледати чудновато, што показаше јудејске старјешине толико саучешћа према човјеку, који, и ако не бијаше можда Римљанин, али свакако какав незнабожац, а потоме „дошљак непријатељ“. Али старјешине рекоше, е он не само да љубљаше њихов народ (врло необична црта у незнабошца, јер су они у опште сви врло презирали Јудеје), већ им чак о свом трошку подиже синагогу, која премашаше љепотом и величанственошћу својом све остале синагоге у Капернауму. Већ сама та околност како се они обраћају к Исусу показује, да пада догађај овај у ранији период његова дјеловања, кад се они још дивљаху њему и полагаху у њ' наду своју, и кад још не би ни трага оној силној мржњи, која изби мало доцније на површину. Христос одговори одмах на њихову молбу: *„ја ћу доћи и исцијелиту га“*. Но идући они онамо, срећоше се на путу са другијем посланицима, које посла смирени и побожни капетан, и ови га замолише у име његово, да не залази под недостојан кров његов незнабожачки, већ нека излијечи болесна слугу његова простом чудесном ријечи, као што излијечи сина царева човјека. Кад имађаше капетан, и ако човјек потчињен, увијек слугу, који су спремни да напрше заповијест његову, не могаше ли онда и Христос заповједити невидљивијем слугама својијем да изврше вољу његову, не прихваћајући се сам никаква посла? Спаситеља порази та силна вјера, какве не нађе чак ни у Израиљу. На дивљој ма-

слини наће он оно, чега не нађе на оплемењењој; и из тог црпљаше он науку, која не би пријатна ушима Јудејскима: јер док ће бити многи прави синови царства изагнати у таму најкрајњу, дотле ће доћи други са истока и запада и лећи са Аврамом, Исаком и Јаковом у царству небеском. А посланици вративши се кући, нађоше, е лековита рајеч показа свој утјецај и да оздрави болесни слуга.

Но ова тијех чудноватијех догађаја догоди се још веће чудо. Одмах након тога обилажаше Спаситељ околне градове проповиједајући опуда, и стиже том приликом и у Наин. Сад је то мјесто и јадно село, лежећи на сјеверозападном подножју горе Малога Јермена, удаљено неке четрдесет и три врсте од Капернаума. Име то, које се одржало и до данас, значи „прекрасни“ и положај његов близу Ендора потпуно заслужује то име; јер лежи сликовито на брјеговитом обронку величанствене горе, на дохват Тавору и висинама Завулонскијем. Пошавши у зору, како је то обичај на истоку, још за јутарње хладовине, могаше Исус Христос стићи у тај градић наскоро послије поднева, и на самом уласку у град показа му се тужна слика. На градска врата износише тијело умрла младића, да га сахране иза градског платна. Слика та бјеше много тужнија, него ли обично, попраћена јамачно очајничком и силнијом кукњавом, него ли што се обично оплакују мртваци. Младић тај бјеше *„јединац син у матере његове, и она бјеше удовица“*. Слика те велике туге силно се коснула милостива срца Спасителева. Сажаливши се над несретном матером, рече јој: *„не плачи!“* И он приђаше к одру или боље откритом сандуку, у коме лежаше умрли младић, и не обазирући се на чисто обредне установе — додирну га се. Видећи то замрјење готово сви, чекајући да виде, шта ће да буде. Носиоци и пешотице стадоше, јер се бјеху препали. И гле посрјед тужне родбине и народа који их окружи и ћуташе, разлијеже се спокојан глас Христов: *„момче! теби говорим, устани“*. Глас тај прониче у непознату и тајанствену област смрти и потресе само царство њено. Мртвац устаде и поче говорити; а Спаситељ га *„даде матери његовој“*. Све обузе страх кад видјеше то. Народ се сјетио Илије и удовице Сарепске, Јелисеја и жене из недалека Сонама. Они, највећи пророци, повратише такође инокосинјем женама умрле јединце њихове. Али они учинише то са великијем напором, и силном молитвом, умарајући се у молитви и простирући се над труплом (I. О Царев. 17. 21. II. Цар. 4. 35.); а ето Исус учини то чудо спокојно, изненада, у трен ока, својијем властитијем именом, сопственом влашћу, једном ријечи својом. И народ миниваше након тога и нехотице, е *„велики пророк изиђе међу нама, и Бог походи народ свој“*.

Некако у то вријеме доби Спаситељ кратку, али неповољну вијест од Јована Крститеља. Он се у то доба патио у тамници и до њега допријеше вијести о проповиједи и о необичнијем дјелима Исусовијем. Његова могоше тек обрадовати вијести о дјелима онога, за кога он често посвједочи величанствено, е је он утјеха Израиљева. Али властити његов тешки положај не подудараше се са свијетлијем надама и неки ученици његови почеше говорити, е сумњају у истинитост свједочанства његова. Да их увјери о истинитости, посла он неколицину к Спаситељу са питањем: *„јеси ли ти онај што ће доћи, или другога да чекамо?“* Ученици најђоше Исуса Христа баш кад чињаше чудесна дјела свог Божанственог милосрђа, и он се позва одмах на та дјела. Да ојача малаксали дух великог пророка, рече Спаситељ ученицима његовима да иду и саопште Јовану, шта видјеше и чуше — а наиме, да *„слијепи прогледају, хроми ходе, губави чисте се, глуви чују, мртви устају, сиромашнима проповиједа се јеванђеље. И благо ономе који се не саблазни о мене“*, надовеза Христос, исказујући тиме, да се истинита вјера у Месију не треба да поколеба, не испуни ли он какве личне жеље, како то могаше бити са самијем Јованом, који не могаше а да не гаји тајну жељу, да га ма каквијем чудом избави из његове тешке тамнице Месија, за кога он посвједочи. А кад одоше ученици Јованови, обрати се Спаситељ к народу и похвали Јована хвалом највећом, која могаше пасти човјеку у дио. *„Јер вам кажем: ни један између рођенијех од жена није већи пророк од Јована Крститеља; али*, надовеза Христос, *најмањи у царству Божјему већи је од њега“* т. ј. поред све величине Јованове, као пророка старозавјетног, има сваки непосредни слушатељ Христов, који прима искрено вјеру у њега, више права да уђе у ново царство, него ли и тај велики пророк, који као

да бјеше нови Илија, што проповиједаше е настаје ново царство. *„Ко има уши да слуша, нека слуша“*, — завршн свечано Спаситељ своју узвишену бесједу о Јовану.

А како се у то вријеме показа, да народ чак и у оними градовима, гдје понајвише учаше и дјеловаше Спаситељ, не показује увијек истиниту вјеру у дошавшег Месију, нити се хоћаше раскрстити са својом лажном идејом о Месији-освајачу, јер се не бријаше толико о царству небеском, колико се распаљиваше мржњом према својијем римскијем утјетачима, пјтајући у срцу своме охолу мапту о оном времену, кад ће се и сам-Рим поклонити очекиваном Месији, то предузе Спаситељ строге мјере опрезности. *„Тада поче Исус викати на градове у којима се догодила највећа чудеса његова, па се њијесу покајали: Тешко теби, Хоразиме! Тешко теби, Витсаидо! Јер да су у Тиру и Сидону била чудеса која су била у вама, давно би се у вреће и у пепелу покајали. Али вам кажем: Тиру и Сидону, тијем безбожнијем градовима незнабожачкијем у сусједној финикији, — лакше ће бити у дан страшнога суда него вама. И ти, Капернауме! који си се до небеса подигао, до пакла ћеш пропасти: јер да су у Содому била чудеса што су у тебе била, остао би до данашњег дана. Али вам кажем да ће земљи Содомској лакше бити у дан страшнога суда него тебн“*. У тијем се ријечима не јавља Христос као пророк, већ и *као судија*, чија се осуда мора испунити (а заиста се и извршила) у свој својој ужасној тачности. Од већине тијех градова не остаде камен на камену, па и сама мјеста гдје лежаху заборављена су или пак нијесу ни-данас још с њима на чисто. Но Христос наће утјеху, јер и ако остаде откривење или божанствена мудрост, коју он проповиједаше, сакривена онима, који се држаху за мудре и разумне, ипак се она не сакри младенцима т. ј. најнижијем члановима човјечије породице у погледу умног и друштвеног положаја, које презираше до селе сав свијет. И к њима се ето сад обраћа Спаситељ са позивом пуним љубави: *„ходите и мени сви који сте уморни и натоварени к ја ћу вас одморити. Узмите јарам моју на себе и научите се од мене, јер сам ја кротак и смјеран у срцу, и наћи ћете покој душама својијем. Јер је јарам мој благ, к бреме је моје лако“*.

Сад већ бјеше пружено свима довољно доказа, е је Исус из Назарета Месија Христос. Али он не бјеше још помазан и то се помазање имаше сад извршити. Кад се Христос роди у јаслама и кад сам откри убогој и грјешној жени Самарјанци своје месијанско достојанство, онда није чудо, што га не помаза првосвештеник свечано у храму, већ се збило то помазање поред најнеобичнијех прилика, које су кадре да доведу у забуну непросвећену душу. У једном граду на обали језера позва Спаситеља у дом свој неки фарисеј именом Симон. То име бјеше у оно доба обично и врло распрострањено. Он га позвао као фарисеј неискрено — просто из радозналости, да види какав је то учитељ из Назарета, не држећи се при том ни најобичнијех правила гостопримства, која налагаху домаћину, да се искаже са гостом, умије му ноге и припреми свз неопходне удобности. Трпеза бјеше прострта и сви познани гости леглше с њиме, по тадашњем обичају Јудејском, који подражаваху у томе Грцима и Римљанима. На истоку не затвараху се приликом гозбе кућна врата и сваки странац могаше ући у кућу, истина не да се части, већ да мало стане и види госте. Али овај пут осмјелила се да уђе у ту поштовану кућу једна личност, чији долазак не само да не бјеше мио домаћину, већ чак и мрзак. Нека несретна, порочна, пала женска, позната у варошн са свог рђавог живота, дознавши, да је Исус у кући фарисејевој, осмјелила се да се протисне у кућу кроз остали народ, носећи скленицу мира. Она наће кога тражаше и стављи смјерно иза Христа, слушаше ријечи његове. Размишљавајући о њему и о свом страшном паду, размишљавајући о непорочној, безгрјешној чистоћи светог младог пророка и о свом властитом окаљаном и грјешном животу — заплакала она и сузе њене падаху на босе ноге Христове, којима она све то ниже припадаше, настојећи да сакрије своју забуну и стид. Фарисеј би са ужасом одскочио од најмања дотицаја, а камо ли не кад падају на њ сузе такве личности; он би се прао у седам вода, да спере са себе нечистоћу и проклињући одгнао би од себе безобразну грјешницу намештицу. Али женска та осјећаше у души својој, да не ће Исус тако с њоме учинити; она осјећаше, да је највнша безгрјешност прожмана најдубљијем саучешћем; она видје, да ће је онђе прихватити савршена светост Спасите-

љева, гдје би је одбила немилосрдна благопристојност грјешника, као што је и она. Лако је могуће, да је она чула ријечи пуне љубави и милосрђа, које изрече Христос могуће још тај сам дан: *„ходите к мени сви који сте уморни и натоварени и ја ћу вас одморити“*. (Мат. 11. 28.) А јер је он не одагна, она се још већма осмјелила, и убједивши се, да Спаситељ неће никако презрети, па ма је остали и гледали попријеко, примакла се она још ближе и поклекавши, поче прати својом дугом распуштеном косом ноге његове, оквашене сузама њеним и љубити их, те разбивши напосљетку скленицу алавастрову, поче их мазати драгоцјењем и мирисавијем миром.

Појава женске са распуштеном косом, срамота њена понижења, муке покајања, поток суза, трошење мириса, који служаху као средство њена срамотна занимања — све то могаше изазвати и у срцу од камена ма и трунак саучешћа. Но Симон фарисеј посматраше све то са хладнијем негодовањем и одвратношћу. Њега се не косну силна молба очајане женске, која мољаше са скрушенијем срцем милосрђа. Чак му би противно што дозволи Исус несретници, да му љуби и помазује ноге, и ако јој не рече он доселе ни ријечи у знак одобравања. Да је он пророк (и нехотице мишљаше фарисеј) он би морао знати, ко је та женска; и да он то зна, морао би је одагнати са презиром и негодовањем, како би он, Симон, замачно поступао. Та да даде ма и најмањи знак, Симон би се драге воље одмах ријешио срамоте те у кући својој. Фарисеј не изрече мисли те на глас, но Спаситељ виђаше у срце његово и знађаше мисли његове и ако га не укори одмах због њих, нити га изобличи што је тако несмиљен и бездушан. Да привуче пажњу свију на ријечи своје он се обрати домаћину: *„Симоне! имам ти нешто казати. Учитељу! кажи“* одговори овај некако присиљено. *„Двојица бијаху дужни једноме дужнику, један бјеше дужан пет стотина динара, а други педесет. А кад они не имадоше да му врате, поклони обојици. Кажи, који ће га од њих двојице већма љубити?“* Симон замачно и не помишљаше, да се то питање њега тиче, баш као оно некада Давид, кад јавно изрече свој суд поводом приче пророка Натана. *„Мислим,* рече он, *онај коме највише поклони. Право си судио,“* одговори му Христос и затијем попрати те ријечи нравственом поуком, која бјеше поред све своје благости и снисходљивости оштра, обукавши је у онакву појетски узвишену форму, каквом се често служаше Спаситељ учећи народ, и која зачуђаше онима, који га слушаху, као поезија пророка. Симон као да не примјети, куда циља та прича, али покајница грјешница, са осјетљивом њежношћу скрушена срца, замачно примјети то. Али како се мораде она потрести кад се Христос, који се држаше као да је и не примјети до селе, одједном сасвијем обрну к њој, и обраћајући пажњу свију скупљенијех на њу, гдје седи понизно на патосу и покрила објема рукама и распуштеном косом своје збуњено лице, громко рече зачуђеноме фарисеју: *„видиш ли ову жену? Ја уђох у твоју кућу, ни воде ми на ноге нијеси дао; а она сузама обли ми ноге, и косом од главе своје отре. Цјелива ми нијеси дао; а она од како уђох не преста цјеливати ми ногу. Уљем нијеси помазао главе моје; а она миром помаза ми ноге. За то кажем ти: опраштају јој се грјеси многи, јер је велику љубав имала; а коме се мало опрашта има малу љубав“*. И потоме не обраћајући се више Симону, већ биједној грјешници, надовеза Спаситељ, са влашћу помазаника Божја, ријечи милосрђа: *„опраштају ти се грјеси“*. Све то утјешаше толико силно, е се не усудише фарисеји протестовати, што он узе себи право да опраша грјехе, већ шапћући међу се чуђаху се врло јер: *„ко је овај што и грјехе опрашта?“* Но спаситељ прониче у њихове тајне мисли и да не даде повода даљему спору, окрену се још једном к грјешници и рече јој: *„вјера твоја поможе ти; иди с миром.“*

(Наставиће се).

КЊИЖЕВНЕ ОЦЕНЕ И ПРИКАЗИ.

(Свршетак)

У извештају су штампане и лепе две пригодне песме слушалаца богословије, од којих је једна славопој Његовом Величанству, а друга израз благодарности управитељима завода: бла-

женопочившем *Епископу Стефану Кмезевићу* и данашњем управитељу преосвеш. *Г. Епископу Никодиму*. Ове су песме, као што дознадосмо, састав свршеног тамо богослова из Велике Писанице Милана Ј. Соларића.

После одштампаних шесмених поздрава одржаној прослави, штампан је списак управитеља, наставничког особља и скушалаца од школ. г. 1869—70, до 1893—94 закључно.

Управитељи завода за то доба су горе поменута два Епископа.

Наставници, бивши професори су: 1.) *Ђорђе Николајевић* протопресвитер (данас високопреосвештени *А. Е. Митрополит* дабро-босански); 2.) † *Др. Јаков Панкрац*; 3.) † *Лукијан Бурдаџа* игуман; 4.) *Никола Милаш* (сада преосвеш. *Епископ Никодим*); 5.) † *Љубомир Вуновић*; 6.) *Јован Борота* (данас окр. протопресвитер старо-бечејски); 7.) *Христофор Гркинић* (умрьо о. г. као протосинђел *Хрисант*); 8.) *Милан Шевић* (данас протосинђел *Митрофан*, професор у богосл. училишту у Ср. Карловцима); 9.) *Тома Алагић*, јереј (данас протопресвитер, професор у богосл. училишту у Рељеву); 10.) *Јован Вучковић*, јереј (данас протопресвитер, професор и привр. ректор у богосл. училишту у Ср. Карловцима).

Данашњи професори су: 1.) *Никола Ракетић* (данас синђел *Никанор*); 2.) *Серафим Калић*, јеромонах (данас синђел); 3.) *Стеван Јавор*, јереј; 4.) *Кирил Митровић*, јерођакон (данас јеромонах).

Бивши учитељи црквеног појања и правила су: Јерођакон Спиридон Вуиновић; † Јереј Јован Брчић, Јереј Илија Стојановић, † Јеромонах Антим Иветић, † Архимандрит Атанасије Чурлић, † Јерођакон Хрисант Гркинић, Јеромонах Доситеј Јовић, Јереј Тома Алагић, Јерођакон Никанор Ракетић, Јеромонах Серафим Калић. Данашњи учитељ је: Јереј Стеван Јавор.

Бивши учитељи пољодјелства, енологије и пасторалне медицине су: Јован Чипчић, Викентије Лукшић и Рикард Антуновић. Данашњи учитељи су: Др. Викентије Занела и Матеј Дудан.

Слушалаца у заводу беше у томе добу свега 138, од којих 15 још не свршише науке, а међу којима су тројица из карловачке митрополије, и то: један из пакрачке, а двојица из горњо-карловачке дијецезе.

Осим ове тројице, а од 123 бивша слушаоца беше њих 33 из разних дијецеза карловачке митрополије. По статистичком прегледу у извештају, од ових 33, њих 11 су удаљени или се сами удалиште из завода. По томе се јасно види, какви елементи повајвише прелазе из карловачке у задарску богословију.

На крају извештаја отштампан је и *устав* за правосл. богословски завод у Задру. Читајући тај устав, жалимо, да и наше богословско училиште дође што скорије до свога устава.*

Богословски завод у Задру напредује и непрестано доказује: шта се озбиљним и истрајним радом постићи даје.

Од срца му желимо и од сада увек већи напредак!

—р—

* И та ће се оправдана жеља и испунити. Нацрт устава већ је израђен, а своје одобрење и живот добиће у првом састанку сп. Архијерејског Синода нашег.

Ур.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Народно-црквени сабор.**) Неки горњи листови пронели су вест о сазиву и састанку нашег народно-црквеног сабора у месецу октобру о. г. Ту вест прихватише и неки наши листови; шта више, по неко хоће да зна, да је саборски одбор, прошлога уторника у својој седници закључио поднашење представке ради сазива сабора. Горњи листови су чули и читали, да ће саборски одбор наш држати своје седнице прошле недеље, па су побркали саборски одбор и сабор; отуда њихова вест о сабору. То се још разумети даде. Али како су наша нека господа дочула за горепоменути закључак саборског одбора? Сигурно од људи који чују како трава расте.

Од сабора ове године нема ништа. Кад ће га бити? не зависи само од саборског одбора. Али док је код нас тобоже озбиљних листова, који тврде: да наша јерархија сном мртвим спава у питању црквено-политичких реформа, и то тврде на неколико дана након одржаних седница горње куће и устрај-

ног држања нашег Епископата у сединицама тим, — дотле нам сабор не би помогао кад би га било ма и сваке недеље.

— (**Прелаз у православље.**) Јављају нам из *Трста*, да је тамошњи српски православни свештеник г. Саватија Кнежевић опет једну римо-католичку душу превео у православну веру.

— (**Седнице епархијских власти**) у Новоме Саду одржаће се за месец октобар овим редом: 11. (23.) октобра седница консисторије; 12. (24.) пре подне седница административног одбора; а после подне епархијског школског одбора.

— (Г. **Младен Миловановић**) *катихета* у српској великој гимназији новосадској, примио је у манастиру Ковиљу 2. (14.) о. м. *монашки чин* и добио је име *Михаило*. Високопреосвећени епископ бачки г. *Герман Опачић* рукоположио га је 3. октобра за јеромонаха, а 4. октобра за јеромонаха. Нека му је срећно, а цркви и народу од користи!

— (**За администратора старо-футошке парохије**) постављен је, на место пок. пароха В. Чупића, *Петар Костић*, протопрезвитерски капелан из Новога Сада.

— (**Рукоположење.**) *Стеван Николић*, свршени богослов из Гложана, рукоположен је на архијерејској служби у новосадској саборној цркви 4. октобра за ђакона, а 5. окт. за пресвитера. Исти је одређен за администратора парохије у Обровцу, у бачкој епархији.

— (**Наши народни питомци.**) Дознајемо из *Черновица*, да су почетком ове школске године положили на тамошњем богословском факултету *прва државни испит* народни питомци: др права *Симо Мајсторовић* и *Божидар Анапијев*. Обојица су показали одличан успех. Честитамо! Живели!

— (**Системизовано место катихете.**) На представку Архидијецезалне Конзисторије и њезино живо заузимање, кр. земаљска влада у Загребу крепала је, *на кр. великој гимназији у Осеку*, системизовано место православног катихете.

Стечај је расписан и ми упозоравамо браћу свештенике, који би то место получити хтели.

— (**Умировљење.**) Званични „Сарајевски Лист“ у свом 109. броју од 7. (19.) септембра о. г. јавља, да је високо ц. и кр. заједничко министарство ставило у стање мира г. *проту Тому Алагића*, професора и привременог управитеља српске православне богословије у Рељеву, а управа заводска поверена је до даље одредбе професору *Филипу Милошевићу*. Искрено жалимо, што је прерано пензионована тако врсна наставничка снага као што је г. прота *Алагић*, који је до сада много привредио на књижевном и просветном пољу.

— (**Српским композиторима на знање.**) Од друштва за неговање уметности „Гусле“ у Вел. Кикинди, умољени смо, да донесемо ову белешку: „У седници од 20. априла 1894. год. решило је друштво „Гусле“, да ће од сад сваке године 27. априла по ст. држати *дечју беседу* те ће тиме *прослављати дан спомена мошију св. Саве*. За ту беседу расписиваће сваке године награду од 25 фор. за најбољу дечју композицију у 1 или 2 гласа, удешену са пратњом виолине или гласовира и то за употребу у палодечјим забавиштима или у основним школама. За беседу, која ће се одржати 27. априла 1895. год., друштво ће опет расписује стечај. Текст може композиста сам по својој вољи изабрати. Композиције се имају анонимно послати на г. Милана Петровића, председника друштва „Гусле“, а име композиторово нека се назначи у запечаћеном писму. Рок стечају је до св. Саве 1895. г., и о светосавској беседи јавиће се колико је и каких песама стигло. Све композиције, које приспеју до тога дана, ликовоља друштва „Гусле“ научиће са децом на кикиндским српским школа, и све ће се певати на дечјој беседи 27. априла 1895. год. Која ће од тих песама добити награду, то ће публика пресудити. Посетиоци беседе добиће купоне, на којима ће бити бројеви оних композиција, које су стигле на расписани стечај, и свако ће по своме укусу исећи и дати број оне песме, која му се најбоље допада. На коју песму падне тим начином највише гласова, та ће добити награду. На писма, која скривају име композиторово, као и на композицијама треба метнути какав знак или написати какву пароку. Само ће се оно писмо отворити, које скрива име награђеног композитора; остала ће се спалити. Резултат гласања, као и име награђеног композитора публиковаће се у своје време после беседе“.

ЧИТУЉА.

— († **Василије Чупић**) *парох старо-футошки*, преминуо је 28. септембра о. г. у 55-ој години живота свога. Покојник је тек од последње три године парох у Ст. Футогу, а пре тога био је парохом у Станишићу, где се и родио. Био је честит, савестан и ревностан слуга олтара Божјег, и поред тога тихе и благе нарави, те су га парохијани врло поштовали и љубили. Погребен је 29. сент. уз велико саучешће народа. На опелу му било је шест свештеника. Из Н.-Сада били су на погребу: прота Милан Ђирић и капелан Петар Костић. — Вечна му успомена!

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

— **Календар српске манастирске штампарије** за просту годину 1895. — У Новом Саду, издање српске манастирске штампарије. — Стр. XLII. и 95. — Цена 40 новчића.

Овај *нови* календар приказао се нашем православном читалачком свету у лепом руху и са одабраном садржином. У календарском делу протумачени су сви празници и свеци, а особито српски свеци. А у поучно-забавном делу пуно је лепих и поучних чланака и састављака. Садржај овога календара доносимо на другом месту у овоме листу. У календару има и неколико светитељских слика. У опште, календар овај одликује се одабраном и здравом садржином, лепим илустрацијама и укусном штампарском нарадом, те га топло препоручујемо нашем читалачком свету.

— **„Књиге за народ“.** *Издаје „Матица српска“ из задужбине Петра Коњевића.* Свеска 45 и 46. **Љубите природу.** По К. Војницком и Ј. Етингеру нарадио *Рајко.* — I. и II. — Стр. 44. и 62. — Накладом срп. књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новом Саду, 1894. — Цена је свакој свесци 10 новчића.

— **Велико Радојевић** у *Херцег-Новоме* (у Боки Которској) позива на претплату на књигу: *„Српске народне пјесме из околиште херцеговске и дубровачке“*, од које ће *тола чиста прихода* уступити фонду „Српскога Гласа“. Књига ће изићи око 12 табака обичне 8-не, а цена јој је једна круна, односно један динар или 50 новчића. Претплата траје до конца ове године, а шиље се издавачу. Скупљачи добијају десети примерак на дар.

— **„Стражилово“**, *књижевни лист*, који је у Новом Саду под уредништвом *Јована Грчића* седам година излазио и служио на дику нашој књижевности, — *престаје излазити*. И опет је *немар* наше читалачке публике узрок престанку и овог ваљаног књижевног и забавног листа! По изјави уредниковој имао је тај лист у последње време само 200 претплатника, те је према тако слабом одазиву морао угинути. Заиста жалосна сведоџба за нашу свест и образованост!

— **Српски великокикиндски илустровани календар** за годину 1895. — *Уређује Љубомир Лотић.* Година петнаеста. Издање српске књижарнице Јована Радака. — У Вел. Кикинди 1894. штампарија српске књижарнице Јована Радака „код Ћирила и Методија“. — 8-на, стр. 88. — Цена 25 новч. — Календар овај препоручује се својом лепом садржином.

(**Исправак**). У последњем (40) броју овога листа нехотице је изостало, на дотичне белешке на стр. 637., да је у седницама горње куће, при расправи о реформама, присуствовао непрестано и увек против истих гласао и високопреосвештени Господин *Никанор Поповић*, епископ темишварски. А у истој белешци ваља још да се испред речи *Грујић* стави реч *Михаило*, што је такође случајно изостало. И тиме се односна белешка исправља и допуњава. =

Готов је:

ВЕЛИКИ ИЛУСТРОВАНИ

КАЛЕНДАР

СРПСКЕ МАНАСТИРСКЕ ШТАМПАРИЈЕ.

Цена 40 новч.

Садржај:

Календарски део: у коме су објашњени сви: *господњи, богородичини и заповедни светитељски празници.* — *Шематизам*: Црквено-народни аутономни органи наши; Наше школе. — *Статистички податци.* — **Поучно-забавни део:** *Свети Јован Златоусти.* Од проте Јована Вучковића. — *Срби свеци.* Од М. — *Сан је лажа а Бог је истина.* Од С. М. — *На крају другог живота.* Приповетка Симе Матавуља. — *Искрена реч нашим земљоделцима.* Од Д. — *Реч-две о српским сватовима.* Од Ђ. ре Страјића. — *Српска народна имена.* Од Тих. Остојића. — *Поуке из пчеларства.* Од Јована Живановића. — *Правне поуке.* Од др Милана А. Ћирића. — *Статистички податци о Србима.* Скупио Тих. Остојић. — **Илустрације** календар доноси: од академ. сликара Уроша Предића: *Свети Јован Златоусти; Симеон мироточиви* (Стеван Немања); *Симеон*, краљ српски Стеван Првовенчани; *Стеван Дечански*, син Милутинов, седми краљ српски; *Цар Урош*, син Стевана Душана; *Свети Лазар*, кнез српски, мученик косовски; *Максим митрополит*, пре калуђерства Ђорђе Бранковић. — Од академ. сликара Ђорђа Крстића: *Свети Никола; Свети Петар и Павле.*

Може се добити код управе Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 163 3—3

На српској основној четворо-разредној вероисповедној школи у *Бобани* упражњено је *учитељско место*, на које и учитељице компетовати могу, а плата је 300 фор. а. вр., стан, врт и огрев. На ово место могу се тражити само они, који су сомборску учитељску школу свршили и испит из мађарског језика положили.

Молбенице вала упутити на председништво црквено-школске српске православне општине у *Бабагни* (u. p. Vajszka, Bács-Bodrogh megye). Рок је овом поновљеном стечају до 10. (22.) октобра о. г. Председништво.

Ad бр. К. 667/ex 1894.

СТЕЧАЈ. 165 1—3

Ради попуњења новоустановљеног места вероучитеља у кр. гимназији, реалци, учитељској школи и вишој трговачкој школи у *Осеку*, са беривима, установљеним за учитеље средњих училишта у Хрватској и Славонији — овим се расписује стечај.

Компетенти имају своје ваљано уређене молбенице, управљене на вис. кр. земаљску владу у Загребу, у којој ће показати, да су испит зрелости на гимназији, а након богословских наука и катихетски испит са добрим успехом положили — поднети овој конзисторији најдаље до 19. (31.) октобра 1894. год.

Карловци, 1. (13.) октобра 1894.

Архидијецезална Конзисторија.

СТЕЧАЈ. 164 3—3

Оставком г. Стевана Коларића, који је изабран за учитеља на вишој девојачкој школи сомборској, остало је овде упражњено *место учитељско*, те се овим стечај расписује.

Плата је 500 фор., 99 фор. у име огрева и стана док општина не буде у стању стан у направи дати; 25 фор. у име послуге, 12 ф. 50 н. за писаћи прибор, један ланац ораће земље и башту.

Изабрани учитељ имаће све школском уредбом прописане предмете предавати у оном разреду, који му овдашњи збор учитељски односно школски одбор доделио буде. Осим тога у дужност ће му спадати при сваком богослужењу у цркви у једној певници појати, уз часни пост ускршњи средом и петком на јутрењу и преждеосвештену долазити и појати.

У обзир ће се узети само они компетенти, који су сомборски приправници а испит су из мађарског језика положили.

Примећује се, да ће се дотични бирати као привремени за школску годину 1894/5. а по томе ће се или новом избору подврћи, или ако добар успех у школи покаже, препоручен ће бити сл. епарх. школ. одбору на потврду.

Рок пријаве траје до 30. октобра по нашем календару о. г.

Из седнице школ. одбора, држане *у Кумани* 14. септембра 1894. год.

заменик перовође:

Стеван А. Мирковић — Стеван Секулић

свештеник, школ. управитељ. — председник.

К. 939/302 ex 1894.

ЕДИКТ. 166 1—3

У бракоразводној парници *Анке Кнежбранки* рођ. *Парожанин* из Сентомаша, против *Мате Кнежбранског*, незнаног места борављења, овим се речени Мата позива, да потписаној конзисторији у року од 90 дана или лично или преко свог заступника предстане, или место свог садашњег пребивања пријави, пошто ће се у противном случају ова, против њега подигнута парница и без његовог саучешћа окончати.

Из конзист. седнице у Новом Саду 6. (18.) септембра 1894. држане.

Конзисторија Бачка.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са крупом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по волји и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушцима провиђена звона,

која имају дуготрајнији, сналажљивији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем **коље за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крупама од кованог гвожђа.** — Звона у тежини од 300 килогр. на више има увек готових на стоваришту.

198 19—26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.**

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 16. октобра 1894.

МАТЕРИЈАЛИЗАМ И ВЕРА.

По немачком и руском прерадио **Сава Теодоровић**, професор и катихета у кр. вел. реалци.

Има Бога! На да нам се и није *натприродним начином* откриo, морали би га већ *природним* путем, помоћу разума, природе и историје неопходно и поуздано упознати. — Већ од наше ране младости позната нам је реч „Бог“, а када смо научили мислити, кад смо сами почели читати огромну књигу његових чудеса у природи и почели озбиљније посматрати узвишена дела његова духа, тада га научисмо све већма поштовати, молити му се и у смерности се пред њим клањати, као пред највишим, бесконачним и невидљивим бићем. Оно пак срце људско, из кога је *вера* у Бога, *нада* на њега и *љубав* према њему ницвела, — о како ли је оно празно, пусто и јадно, како ли неутешно! Један дубоки мислилац новијега доба вели: „нико није тако усамљен, као безбожник; он тугује са празним срцем, које је узвишенога и доброга оца изгубило поред грдне лепоте природе, коју дух времена не оживљава. Цели свет је пред његовим очима као велики до пола у песак заронјени египатски сфинкс од камена, а свемир му је хладна, гвоздена маска неизвесне вечности“. (Jean Paul). Па ко ће му у том стању пружити руку помоћи? Ко ли ће оснажити и обновити слабе људске силе, које су изложене тешким ударима судбе? Ко ће га осоколити и подићи, да чини велика дела праве врлине? Ко ће га одвратити од провалије моралне пропасти, којој безверац, лишен сваке више тежње и сваког ослоница, свом силом јури? На кад се последњи тренутак приближи и на умору му видљиви свет ишчезне као варљива сенка, камо та мисао, која би јасно засветлила у души му, док се самртни зној купи на леденом му челу,

а уд за удом му се кочи, а око му се гаси! То је *немисао на Бога*, на праизвор и почетак свега, с којим се људски дух, дељећи се од земље, сад опет спаја, као што је негда од њега напшао у виду даха уста му. Како ли неверник сам себе вара у грозној и жалосној самообмани! Како ли се лакоумно лишава оне одлике, којом се битно разликује од животиње и која му неко више, *вечно* опредељење даје! Он обожава природу, а заборавља, да она као несвесна и механичка машина мора имати некога живог и разумног управитеља! Он обожава материју, а заборавља, да се из ње не да извести и разјаснити мисао, свесна идеја и читави *свет* мисли и идеја, — *дух*. Он обожава и велича створ, а заборавља на виновника и *творца* му.

У историји заблуда људског духа особито су се истакла *два главна правца*, по којима се свет обоготворава и божја му се улога приписује, те који су умели да си доста присталица прибаве, а то су: *материјализам* и *пантеизам*. Они нису ни у једном периоду људске историје са свим престајали, као што у опште ни један период у историји човечанства није био слободан од религиозних, духовних, друштвених и политичких заблуда и погрешака; али са обновљеном смелошћу и изгледом на победу појављују се данашњим даном опет, кујући присталице и — не без успеха. Рани су облици, у којима се појављују: овде се приказују као необорени резултати научног испитивања; онде као нужне посљедице емпиричко-философског посматрања природе, које је без икакве предрасуде; тамо опет облаче се у примамљиву одећу песничких излива, или се показују у облику тако зване „забавне науке“, у намери: да нарочитим брошурама, а особито преко периодичних листова и часописа, на масу народа, а особито на *породицу* утичу, и тај основ црквеног и државног живота под видом „просвете и образованости“ отровом атеизма и верског нихилизма полагано и чисто неприметно зарази.

Према томе биће задаћа ових редова, да покажемо, да између разума и божјег откривења, између вере и науке не влада никакво противословље; но да се обоје баш слажу и да је Бог и његово откривење последња реч науке и њихова унутарња веза, која их битно спаја и прави им основ даје. С тога ћемо најпре посмотрити научну важност и садржину *материјализма*. Шта дакле хоће и шта тврди та система? По учењу материјализма постоји само *материја*, т. ј. нека вечна пратвар, без свести и живота, откуда и та система своје име имаде. Материја је све. — ван ње ништа не постоји. „Материја је — кличе Бихнер, угледни представник те хипотезе — празорак свега, што постоји“ (Kraft und Stoff 31.) Све, што постоји, билька, животиња, човек, свет, — све је то постало спајањем вечних најситнијих делића те материје, који се даље не могу делити; који су непроменљиви и не дају се уништити, — *атоми*. Оно, што називамо „стварајућом свемоћи“, није ништа друго, доли средност материје, продуктивно деловање атома једног на другог. — Нема душе, нема врлине, нема савести, нити разлике између добра и зла; нема духа, нема бесмртности, нема Бога. — Најзнатнији представници те системе: Бихнер, Фајербах, Фогт, Молешот, Бурмајстер, Хекл и др. превртали су и подгревали ту главну нареку на најразноврсније начине; она је „а“ и „о“ материјализма. Већ из недогледне важности последица материјализма, које у кратко наведосмо, види се важност предузете теме. Материјализам је заиста велика заблуда нашега времена, која се још никако не може да савлада. За њега важи пророчка реч св. апостола Павла: „**И ѿ истины слухъ ѿвратятъ и къ баснемъ уклонятся**;“... „**Будетъ во время, когда здраваго ученія не послушаютъ, но по своимъ похотямъ изберутъ себѣ учителей, чешемыя слухомъ**“ (2. Тим. 4., 3. 4.). Материјализам се показује у двоструком облику: као *теоретичан, знанствен* и *практички* — материјализам живота. Први се труди, да са катедре и говорнице подејствује особито међу неискусном, лако заводљивом и поводљивом, а при том пуном наде *школском младежи* и да у њој себи присталице прибави, пошто је та младеж и позвана, да у своје време мероданво поради око уређења друштвених, црквених и државних односаја, које би материјализам по свом начелу, т. ј. на *атеистичкој* основи, у место садање хришћанске радо удесио. — *Практички* материјализам труди се, да пропагише за *живот* како појединца, тако и породице, и у оба случаја прибавља покварености људске природе и грешном човеку урођена склоност, да се моралном за-

кону и авторитету противи и да по својој ћуди, не дајући никоме рачуна, свој живот уђеси, тој штетној и опасној, а при том ниској и суровој теорији многе присталице и представнике.

Пре него што пређемо на критику поменуте системе, чујмо неколико речи о њеном историјском развитку и начелној јој страни. Било би погрешно мислити, да је материјализам производ новијега доба или садашњости; не — он се налази већ у древној старини. Пошто је људски дух отпавши од Бога отупио за схватање натприродних идеја, поче он божанство, чије биће му је заједно са верским чувством урођено, тражити не више *над* светом, него *у свету*, — у кругу физичких појава; те тако постаде материјализам продукт првих грубих погледа на природу и већ стари јонски философи: *Талес, Анаксимандер, Анаксимен, Хераклит* ефески беху по својим начелима материјалисте, јер тумачећи свет и све на њему, осиваху све на неком *материјалном* начелу: Талес на води, Анаксимандер на бескрајном простору, Анаксимен на ваздуху, Хераклит на ватри; и с правом дакле вели Аристотел: „Анаксагора, који поставља *разум* као принцип света, говорио је као умеренак према онима, који су пре њега у ветар говорили“. Скоро у исто доба истицаху *Демокрит* и *Левкип* из Абдере у III. веку пре Христа а особито *Епикур* науку о атомима. У хришћанском добу појављују се тек овде онде усамљени представници материјалистичких тенденција, као: *Гасенди* у XVII. веку, докле се не појавише у прошлом веку са обновљеном силом у Француској, коју добише из деизма, сензуализма и хуманизма, који се у Енглеској родио, а у Француску уселио. Волтер, Дидеро, Д' Аламбер, а особито Ла Метри, Хелвеције и Холбах најзнатнији су му представници тамо.

Што се тиче *деизма*, он додуше признаје Бога, као лично биће, које је пре света и *над* њим; али мисли, да творац не стоји ни у каквој вези са својим створом, него тај створ постоји и траје помоћу снага, које је Бог у њега ставио, сам *из* себе и *кроз* себе. По томе је деизам атеизам, који је на по пута застао, те се не треба чудити, што је у Француској дотле дотерао.

Сензуализам сматра, као што му и име показује, само оно за истинито и стварно, што подлежи чулима. *Хуманизам* учаше тако звано „чисто човечанство“ без позитивног верског или хришћанског основа. У осталом и материјализам *нашега* времена, чије смо воље већ навели, не наводи у своју корист ничега нова, а што има новога, то — као што ћемо видети — просто није истина. *Истина је*, да свима материјалним системима, ма како била разна по облику, служи за основ један материјални елеменат, који, кад му се намени облик, помоћу тваралачке силе божје, која у природи дела, опет се употребљава за нове ствари; дакле оно, што се обично назива „промена материје“; — али је хришћанска наука то већ давно знала и изрекла. Још блажени Августин вели: „Кад не би остајао материјални елеменат, који прелази из тела, које престаје, у ново тело, које постаје, као н. пр. сок у цвет, цвет у плод и т. д. онда не би могли говорити о неком постајању нових телеса; она не би постајала, него би била нова стварана“. (Conf. 12., 6.)

У чему дакле лежи начелна погрешка материјализма „πρῶτον ψεῦδος“, — кључ, који нам показује све безбројне странпутице, којима су присталице његове ишле и којима ће ићи? Ставимо најпре једно питање: Шта је *предмет* природословног испитивања, кога према суштини и задаћи експактне природне науке у опште може бити? Чујмо, како на то одговара признати авторитативни природњачки научењак, Александар *Хумболт*: „Природна наука има задаћу, да *појаве телесних ствари*, по њиховој општој вези, да природу као једну целину, коју унутарње силе покрећу — представи“. (Verm. Schriften II. 155, Tholneck.) Дакле, природна наука има као такова само са истинама искуства посла, она се бави са таковим појавама на тварима живе и мртве природе, које се дају чулима осетити; она имаде, да те појаве констатује, да их дефинује и опише, те да их на основу тих операција у прегледне групе и класе постави, да их сравни са појавама на сличним или сродним телесима и да разложи, што им је опште, а што специфично различито, те да одатле на основу искуства постављена општа правила и законе изведе; но она не може према тој својој задаћи залазити *изнад* сфере искуства, те на она питања одговарати, за која она као наука искуства није компетентна. А ако се при свем том ипак

тога лати, онда она престаје бити ексактном природном науком, — онда постаје *философијом;* но онда она мора и основне законе науке о мишљењу респектовати и ову питати, шта се слаже са законима мишљења, а шта не, те према томе шта је могуће и логички извесно, шта ли немогуће и апсурдно. По томе је врло важно истакнуту реалику пред очима имати; јер у том неоправданом прелажењу емпиричког испитивања у неку област, која му је начелно далека; у тој неприродној и ненаучној мешавини чулног опажања и лажне, самовољне спекулације и лежи кључ за разумевање свију разноврсних и увијених заблуда материјализма, — *из ње је баш материјализам и потекао;* јер он је плод отпада од вечних закона *интелектуалне* истине, као што је грех природни плод отпада од вечног закона *моралне* истине. Сасвим добро дакле вели *Шлајден:* „Прво правило за ексактног испитача природе, то је, да се у ствари, које никако не спадају у круг његова опажања, нити спадати могу, никако не упушта, те нити их одобрава нити пориче. Дух, морална слобода, Бог и не долазе у области могућег искуства испитача природе, па како он дакле долази до тога, да о њима говори? А одобравао он њих или их порицао, он је у оба случаја недоследан и забуњен. Ако ли пак природњак као *човек* о тим предметима говори, он треба да се сети, да је за ексактног природњака *друго* правило: да никад о неком предмету не треба свога суда изрицати пре, док га није добро и тачно испитао; те да човек мора темељно проучити н. пр. за астрономске оцене астрономију, за хемијске хемију, па тако исто за философске, т. ј. за оцену поменутих идеја философију, ако није рад, да се учини смешним“. („Der Materialism.“ 52.) — Наравно, природна наука *као такова* решила је своју задаћу, ако испита најближе узроке разних појавама, т. ј. ако зна да *разјасни* појаву; тако ће физиологија појаве органског живота: дисање, крвоток и т. д.; хемија хемијско сродство и разлику материјалних састојака; оптика појаве светлости и т. д. „разјаснити“; но то тумачење долази тек услед тражења узрока, који су за *сахатање* тих појава нужни, те који су према томе просто *посредни узроци*, који опет тумачења требају; тај *последњи* узрок свима појавама тражити, није сад више задаћа емпиричке природне науке, него философског мишљења, и то логике и метафисике, а те знаности показују, да тај последњи узрок мора бити *интелигентан, безуслован, вечан,* — да то мора бити — *Бог.* По томе је Бог фактично последња реч науке; он је сунце, у коме се сви зраци појединих људских грана науке морају концентровати, да се могу правилно схватити.

(Наставиће се).

МАЛИ ЗБОРНИК МОЛИТАВА

НА ПОТРЕБУ ПРАВОСЛАВНИМ СРПКИЊАМА, НАРОЧИТО ПРИ БОЖАНСТВЕНОЈ ЛИТУРЂИЈИ.

Српски у стихове сложио **Иван М. Поповић.**

(Препштампавање забрањено).

(Свршетак)

Кад свештеник рекне: „Со страхом Божијим...“

Нека онај благословен буде,
Који греде у име Господње!
Бог је Христос, јавио се нама!
Часни путир пред собом видећи,
Са хвалом се клањамо, кличући:
О, радуј се, обожена пути*
Непостижног Искупитељ-Спаса,
Која за нас била си распета

* Тело, плоть

И у трећи ускренула дан си,
А нашега избављења ради!
Животворна и пречиста крв је
Проливена из божанског ребра
За опроштај големог нам греха.
Жиће верних и светлости Светих,
Несравњива доброто, радуј се!
Ко год прима сакрушен Тебека,
На небо га узвишаваш горе!
Хлеб живита, духовна си мана,
Извор пића пребивања јеси!

Гладну, жедну насити ми душу
Божанственим причешћем и слатким
У све дане земаљског ми века
И самртни кад ми часак дође!
Дај, Господе Исусе, молим Те,
Да здружену у недри, памети
Тако чистог страдања узмогу
Успомену имати у себи!
У овој си узвишеној тајни
Истинитог тела Ти и крвце
Поставио, да се она чини.
Нек се никад пролиће јој, ране,
Што невино примио си за ме,
У меника без дела не јавну,
Него да ми — као год и свима
Избраним Ти — на спасење буде
И добитак живота у рају!

После јерејевих речи: „Всегда, нинѣ и присно...“

Сине Божји, који на небеса
Дично си се узнео, почуј ме:
Ум нам дигни, да телесна своја
Мидровања оставимо тада,
Овог света одбацимо бриге,
Те пазимо заповеди Твоје,
Непрестано следујући њима!
Хвалом за Те испуни нам уста,
Велику Ти да појемо славу,
Што нас људе за достојне нађе,
Да се Твојом причестимо овде
Бесамртном, најчистијом тајном!
Утврди нас у светињи Својој,
Да се вас дан учимо Ти правди, —
Алилуја нек се пева Теби!

При отпусту.

Вишњи Творче, милостив нам буди,
Благослова подари нам свагда,
Сјајем Свога просветли нас лица
И смилуј се, да на земљи само
Праведничке познајемо путе
И спасење од Тебе на веки
Да можемо придобити, амин!

Након св. литургије.

Небесноме благодарим Цару
И свим телом и душом Га хвалим
И штујући, преузносим жарко,
Јер си, Благи, сподобио данас
Мене грешну, да — ето — у храму
Божанствену, словесну, бескрвну
Видим жртву!... у олтару кротко
Свештени је служитељи Твоји
Принели су за грехе нам Теби,
А у спомен страдања и мука,
Преславноѓа ускрса из гроба,
Вазнесења на небо и страшног
Другог међ нас доласка Господњег.
Тога ради молим Те: опери,
Очисти ми преступе, опрости
И даруј ми, да се у све дане
Целог живља спомињем Твога
Доброчинства, одајући праву
Благодарност искрено Тебика,
А мирношом савести и смерно
Најтоплије молитве шиљући
Оцу, који ни почетка нема,
С једнородним Избавитељ-Сином
И пресветим животворним Духом
Сад и вазда и вечито, амин!

Кад се пође из цркве.

У руке ћу највећег Ти, Боже,
Милосрђа за удиљ да своју
Препоручим и душу и тело,
Говоре ми, савете и чуства,
Мисли, дела и све ми покрете,
Сваки уход и излазак, веру,
Опстанак ми, ток и крај живота
И час, тренут издисања, смрти,
Сав покој ми и по томе васкрс.
Ти си тако спрам свакога добар
И толика милост је у Тебе,
Да јој греси ни широког света
Одолети не ће и не могу!
О, незлобни Створитељу, прими
Мене, која од свију сам људи
Најгрешнија, у одбрану, заклон
И спаси ме од невоље, зала,
Одагнај ми безакоња многа,
Моме бедном дај повратак жињу,
Задржи ме увек од будућег
Тешкога у невољаштво пада,
Е Ти нигда ни у чему љубав
К човечанском не увредим роду,
Којом немоћ да покриваш моју
Од бесова, покваренот друштва,
Од најмањег изгреда и страсти
И заплаши све душмане моје,
Пратећи ме путањом врлине,
Доведи ме ка Теби — у моје

Пристаниште, на мету ми жеља!
Подари ми кончину, свршетак
Непостидан, хришћански и миран,
Сачувај ме пакосних духова,
И милосно на страшноме суду
Десно уброј с праведници мене,
Да Те с њима прослављам на веки!

Сентомаш, 1894.

РУКОВОДСТВО БИБЛИЈСКОЈ ИСТОРИЈИ НОВОГА ЗАВЕТА.

Дио четврти.

Дјела и учење Исуса Христа од друге до треће пасхе.

(Наставак).

XIII. Нови начин учења — причама. Прича о сијачу, зрну горушичном, о пшеници и кукољу. Стишавање буре на језеру. Исцјељење бјесомучног у крају Гадаринском.

Догађај у кући Симона фарисеја показа јасно, е није довољно тек просто учење, па да се пробуди успавана савјест у народа и разјасне велике истине новога царства. Потребна бјеше таква форма, која ће задивити и поразити слушатеље својом привлачношћу, једноставношћу и јасношћу — форма, која порази тако неочекивано Симона фарисеја, изобличивши и његово лажно и нечовјекољубиво понашање према грјешници покајници. А како та форма, судећи по свему, порази и остале слушатеље, ускористи се Христос, да и надаље помоћу њеном разјашњава учење, које проповиједаше. Од сада отпоче он низати низ знаменитијех *прича*, које обиљежавају собом период виших развитка проповиједи Христове.

Прича (машал) не бјеше непозната Јудејима, јер ми налазимо већ и у старом завјету покушаја, да се растумачи ова или она истина на тај начин (Суд. 9. 7.; Ис. 5. 1.; Језек. 13.; 11. и т. д.) а у доба Христово употребљаваху често ту форму и равини. Главна је особина приче, да представи нравствене и религиозне истине у живљој форми, него што је то могуће постићи обичнијем излагањем и учитељ, желећи постићи тај циљ, служи се најобичнијијем и најпознатијијем појавама из природе и обична живота, те испоређујући очигледно, црта пред очима слушатеља истину коју тумачи, е им се неизгладиво мора урезати у памети. Прича се у битности својој приближује басни, у колико дозвољава могућност измишљенијех догађаја; али она се разликује од басне тиме, што се увијек држи истине, не допуштајући, да се приписују личностима, које се употребљавају, таква својства, која заиста немају по природи. А како је врло једноставна, одликује се она увијек озбиљнијем и узвишенијем карактером и извлачи из најобичнијијех појава највеће истине, које су кадре да се за увијек упише у свијест слушатеља. Сав околни живот даваше Христу неисцрпни материјал за приче његове и он ваистину оваплоћаваше у њима са правом божанственом мудрошћу истине царства небескога. Сијач на оближњем обријешку, кукољ у пољу, обична клица горушична сјемена, квасац у тијесту, благо, које случајно нађе орач и много друго томе слично послужи њему као повод да изложи у најпримамљивијој форми најдубље истине, које је кадар да прими ум човјечји. И иако су се други учитељи у учењу своме са успјехом послуживали том формом прича, то доби та форма тек у Христа онај прави божанствени карактер, који учини причу једнијем између најсилнијијех оруђа, помоћу кога се усађују највеће истине царства Божја у срце човјечје.

Кад изађе Спаситељ из куће Симона фарисеја, иђаше за њима силесија народа, жељна да чује његову божанствену науку Христос се упутио на обалу језера. Народа бјеше сила, па потиснуо Исуса до саме воде, сметајући да се слободно шири његов глас. На зато уђе он и сад, као оно прије, у лађу, и учаше у причама са уздигнуте крме, као са какве катедре, сакупљени народ на обали. Прва између тијех дивнијех поука у причама, бјеше прича *о сијачу*, која представљаше сам почетак сађења ријечи Божјијех у срца људска. У земљи као што је Галилеја не могаше бити ништа обични-

јега и јаснијега од ликова и слика, које су наложене у тој причи; а могуће е бјеше ту у близини и сам сејач на дегледу свима, засијевајући тек узорану њиву на оближњем обрјешку, што но се спушташе к језеру. И од сјемена што га сејаше, како то добро бјеше познато слушатељима: *„једно сјеме паде крај пута; и птице небеске позобаше га. А друго паде на камен“* гдје бјеше мало земље; а како бјеше танак слој земље изниче оно брзо, но не могавши пустити јако жиле, увену и осуши се брзо на припеци сунчаној. *„И друго паде у трње“* (кога бјеше и онда, а има га и сада много у Палестини) *и трње га угуши*. *А друго* (напосљетку) *паде на добру земљу, и изникавши донесе род по тридесет и по шесет и по сто“*. Свршивши ту причу, надовеза Спаситељ важно: *„ко има уши да чује нека чује“*. Додатак тај не бјеше излишан, јер су имали многи слушатељи уши да чују, али немаху довољно разума да разумеју причу. Поред свега тога што бјеше та прича врло обична и јасна, не схватише чак ни ученици њено значење и кад се сврати Спаситељ у кућу апостола Петра у Капернауму, не пропустише они да га замоле, да им ју разјасни. Већ сама та околност што га молаху, показиваше, е је та прича врло утјецала на њих, да је покренула мисао њихову, која тражаше сад задовољења. И Спаситељ не оклијеваше, да потанко разјасни причу ту својијем апостолима, који ће након њега продужити дјело његово. На питање: зашто он говори народу у причама, одговори им Спаситељ, да се тек таквом формом поучавања могу са успјехом поучавати народи, који: *„очима гледају и не виде, и ушима слушају и не чују и не разумију“*, јер је по ријечима пророка Исаије: *„заслијепио очи њихове и окаменио срца њихова, да не виде очима и срцем не разумију“*. На нека се бар ти спољашњи ликови удубе у памет људи, како би им могли поред повољнијег расположења послужити као помоћно средство, да проникну у њихов унутрашњи смисао, који им још сада није дано разумјети. Тек је изабранијем ученицима дано *„да знаду тајне, царства Божјега“* и њима као проповједницима тијех тајана мораше Спаситељ разјаснити спољашњи образ приче. Под сјачем сјемена рамијева се сам божанствени проповједник ријечи Божје, а под сјеменьем његови слушатељи. Дио слушатеља наличаше оном сјемену што паде крај пута, па га позобаше птице и погазише пролазници. То су људи неосјетљива и тврда срца, у коме не налази ријеч Божја земљишта за вегетирање и из тог земљишта или га искида одмах дух злобе или се пак губи и гине на каменитој стази животнијех брига. Други су опет слушатеља слични сјемену које паде на камен, на ком има истина нешто земље, али не толико, да може пустити сјеме жиле и укорјенити се у њој. Ти људи радосно примају ријечи Божје, али оне не хватају корјена у срцу њиховоу, те их они под утјецајем гоњења и животнијех незгода врло лако одбацују и оне вену и суше се у души њиховој. А сјеме пало у трње означава онога, који прима ријечи и пружа им могућност да узрасту у срцу његову; али бриге овог живота и грамжење за богатством угуши у њему течајем времена ријеч Божју, и оно не донесе плода. Напосљетку сјеме бачено у добру вемљу представља оне, који слушају и разумију ријечи и доносе плод, и то једни стоструко, други шездесетоструко, а трећи тридесетоструко.

(Наставиће се).

ЕКСОРТАЦИЈА НА ВАЗНЕСЕЊЕ ГОСПОДЊЕ.

Изговорио пред четири горња разреда вел. гим. карловачке **Видак**, богослов.

„А Господ пошто им изговори узнесе се на небо, и сједе Богу с десне стране.“

Мрк. XVI. 19.

До данас прођоше четрдесет дана од славног васкреса Исуса Христа; за апостоле и ученике Му били су то дани радости и туге; *дани радости:* јер виђаху опет лице у лице свог љубљеног Господа и учитеља, Њега, који на кратко време би им отргнут смрћу и погребом; *дани туге:* та знађаху, да после свршеног дела спасења света Њему нема боравка овде на земљи; сетише се оне речи, које изговори ученицима на кратко пред смрт Своју, да их приправи на

приближавајући се растанак: „Још мало, и не ћете ме видети, и опет мало, па ће ме видети: јер идем к' оцу“,[1] — као и оних речи, које управи на Марију Магдалину после свог васкрса, пошто јој се показао: „иди к' браћи мојој и кажи им: враћам се к' оцу Своме и оцу вашему, и Богу Своме и Богу вашему“.[2]

После Свог васкрса, за ових четрдесет дана, Господ се често показивао вернима, особито пак Својим апостолима. Тако одмах с' вечера на дан васкрса, када су се затворили били из страха од Јудеја; па на осам дана опет због Томиног неверја; даље: на тиверијском језеру, када су ловили рибу; за тим на гори галилејској, где их Исус позва. У овим састанцима поучавао их је Исус да устрају у уређењу царства Божјег на земљи, и разјашњивао им је св. писмо.

На четрдесети дан указао се опет апостолима у Јерусалиму, камо их је сакупио из Галилеје, и рече им: „Тако је писано, и тако је требало да Христос пострада и да устане из мртвих трећи дан. И да се проповеда покајање у име Његово и опроштење греха по свима народима почевши од Јерусалима“,[3] и заповеди им, да се не крећу из Јерусалима, док не виде испуњено обећање Оца Свога небеснога, за којега су дознали из Његових уста. Ово и још много другога говорио је својим апостолима, и за тим изведе их до Витаније, на гору Јелеонску, где се тако често молио оцу Своме, и где се започела Његова страдања; ту „подигнувши руке благослови их, и кад их благосиљаше, одступи од њих, и узношаше се на небо“.[4]

Застанимо мало код данашњег празника и његове тајанствености; размотримо његову суштину, и за тим примену и значење за нас.

Спаситељ се узноси на небо, да и као човек заузме престо славе своје, који је оставио био ради нашег спасења, и да седне уз десну Оца Свога.

Навршила се тридесет и трећа година Његова земна живота, пуног оскудица и без радости. Испунио их је у служби Богу, на добро човечанства, за рад чијег спасења и сиђе доле.

Ко изброја кораке и труде, које учини као добар пастир, тражећи и спасавајући изгубљену овцу — *грешника?* ко ли изброја речи, опомене, поуке, утехе, па и укоре и казне, које Он изговори, да би заблудео свет вратио к' врлини и истини? ко ли сузе, које је Његово око исплакало, уздисаје Његових пређу на догледу жалосног пустошења у винограду Господњем, и тврдокорности, која сусреташе Његове труде? ко изброја патње и презирања која Он претрпи; оговарања и хуљења, која Он отрпи; злостављања и ударце, које је понео пре но што му душа напусти измучено тело, и пре но што предаде душу у руке Свога Оца?

Зато је то и био захтев божанске љубави и правде: *онога* крунисати вечном славом, који се снисходио и понизио нас ради, који осиромаши, да нас обогати милошћу и помиловањем, који се предаде *смрти*, да нама да *живота*. На каква разлика онда и сада! Мало пре још до смрти оговаран, хуљен и презиран, — сада одевен Божјом славом; мало пре с' крвљу и ранама застрт и у море од горчина зароњен, сада — на почетку блажене вечности по Његовој *човечијој природи;* мало пре вис о мученичком дрвету, крсту, — сада уз десну страну Оца Свога седи победоносно над грехом и смрти! — „Није ли то требало да Христос претрпи и да уђе у славу Своју?“[5,6] тако рече Господ двојици својих ученика, које је на васкрсни дан после подне пратио на њиховом путу у Емаус.

О том чину божанствене праведности и о узвишеној природи у Исусу Христу св. апостол Павле овако говори: „Јер ово да се мисли међу вама што је и у Христу Исусу; који, ако је и био у облицју Божјем, није се отимао да се изједначи с' Богом; него је понизио сам себе узевши облицје слуге, поставши као и други људи и на очи нађе се као човјек. Понизио сам себе поставши послушан до саме смрти, а смрти крстове. *За то и Бог Њега повиси*, и дарова Му име које је веће од сваког имена. Да се у име Исусово поклони свако колено оних који су на небу и на земљи и под земљом; и сваки језик да призна да је Господ Исус Христос на славу Бога Оца“.[6] Па зар није сам Господ изразио се слично у својој првосвештеничкој молитви? „Оче! —“ молаше се — „ја тебе прославих на земљи: посао сврших који си ми дао да радим. И сада прослави Ти мене, оче, у Тебе самога славом, коју имадох у Тебе пре него свет постаде“.[7]

[1] Јов. XVI. 16.
[2] Јов. XX. 17.
[3] Лук. XXIV. 46.
[4] Лук. XXIV. 50—51.
[5] Лук. XXIV. 26.
[6] Фил. II. 5—11.
[7] Јов XVII. 4—5.

Каква је то важна поука за све нас! Која утеха, које соколење! Кроз муке на крсту улази Господ у своју славу; — крст и муке, то су још увек они улази, кроз које земаљски путник прво мора проћи, да би постигао мету свога путовања. Кроз борбу до победе, кроз тмине до светлости, кроз муке до радости!

Мора „ли човек да се хрва и бори са препрекама и разноврсним несносним узлинима већ због свог *земаљског благостања*, када се брине да получи частан живот, уважење у друштву, или да само обезбеди свој опстанак, да продужи живот поштено? А зар да у једној области, која је несравњиво претежнија и тежа, у области спасења душе и вечитог блаженства, зар да ту не треба напрезања и борбе, зар ту да буде места тромости, кукавичлуку, безбрижности, без лутог уштрба, без казне?

Жели да жањеш — а посејао ниси, желиш победу — а без борбе? То би била суштa самообмана, тицало се то твог *земаљског* или *вечитог* живота. „**Не вѣнчается, аще не законнѡ мѵ́чєнѣ вѣдетъ**“[8] — не добија венца ако право не војује, каже св. апостол Павле, т. ј. постигнућеш венац славе ако се правоваљано бориш: када по пропису не само почињеш борбу, већ продужујући је истрајеш у њој, и свршиш, окончаш је.

А то је дужност свију нас; али на жалост: *многи што хоћа хоћу*, али *мало доћу*. Колико пута предузесмо сви ми добре смерове, и како ретко истрајасмо у нашој намери! Заиста, колико пута је сваки од вас са чистотом воље и с' тврдом одважношћу предузео себи: да одговори и задоста учини својим дужностима као хришћанин и ђак, и то не само по смислу мртва слова прописа, већ и по њиховом духу? Колико пута је заиста сваки од нас предузео себи да једну или другу слабост и грешку, којој се чешће повлаћивало — н. пр. лажљивост, гордост и уображење, чулност, драж за оговарање, напраситост, несношљивост, леност к' раду, злурадост, завист, и како се год звали сви ти парасити морала, против којих не штити ништа довољно, па и вас ваше године не, — предузео велим, да ју савлада и напусти; па у колико мало примера показасмо истрајност?

Ти предузмеш себи: да не прекорачиш праг ове или оне куће, да се не дотакнеш ове или оне књиге, да избегаваш друштво овога или онога, јер те искуство већ осветило и научило, да ти све то пружа не само злочесте прилике, већ да те и завађа; шта више: да те кваре и к' пропасти довађају, — па не једанпут, већа чешће и по ново — и колико пута си ипак заборавно на своје обећање, колико пута си у њекос твоје увиђавности изневерио своју добру намеру? О, како је слаб и преслаб човек!

Ипак — када би се само увек и непрекидно сећали: да није почетак већ свршетак нашег рада мерођаван за овај и онај живот, кад би се сећали светих речи: „који претрпи до краја благо ће му!“[9] — Св. Павле започео је зло, а свршио је добро; од најљућег гонноца Исусова имена постао је Његов највреднији бранилац. Јуда почео је добро, а зло је свршио: издајством свога Господа и учитеља оскрнуо је своје апостолско достојанство. Није ли сам Господ јасно изрекао истину овога с' овом присподобом: „Човек неки имаше два сина; и дошавши к' првоме рече: сине! иди данас ради у винограду моме. А он одговарајући рече: нећу; а послије се раскаје и отиде. И приступивши к' другоме рече тако. А он одговарајући рече: хоћу господару; а не отиде. Који је од ове двојице испуни вољу оцину? Рекоше му: први“?[10]

Списао ове присподобе је тако јасан, да за његово разумевање нема потребе и једну реч додати.

Зато, млади хришћанине, желиш ли победити као што је твој Спас победио — бори се, труди се, истрај, као што се твој Спас борио, трудио, као што је срчано истрајао до смрти. Непријатеље, против којих се ти имаш борити, познајеш ти из сопственог искуства, и из веронауке, коју учиш већ од више година, познајеш толико, да би излишно било, да ти их ја набрајам; то је: твоја чулност, то је: кућач, то је: свет са његовим поквареним начелима и рђавим примерима, против којих имаш непрекидно и неуморно да се бориш, и бдијеш, како ти *ни један* несмотрен тренутак не би нанео квара и пораза. Рећићу ти и оружје, какво да употребиш у тој борби; али нећу ја — већ послушај речи св. апостола Павла: . . . „узмите све оружје Божије, да бисте се могли бранити у зли дан, и свршивши све одржати. Станите дакле опасавши бедра своја истином и обукавши се у оклоп правде, и обувши ноге у приправу јеванђеља мира; а сврх свега узмите *штит вере*, о

[8] II. Тим. 2. 5.

[9] Мат. XXIV. 13.

[10] Мат. XXI. 28—31.

који ће те моћи погасити све распаљене стрмље нечастивога; и кацигу (шлем) спасенија узмите, и мач духовни који је реч Божија“.[11]

Па догоди ли се, да ти у тој борби нестаје стрмљење, пада храброст, клоне снага: сети се истог великог апостола и његових речи, које у својој посланици к' Римљанима управља и на нас: „Јер мислим да страдања садашњега времена нијесу ништа према слави која ће нам се јавити“.[12] Помисли на праслику твога Господа и Спаса, који је тек након тридесет и три годишње патње и борбе примљен у славу оца Свога, као што смо то чули у данашњем св. Јеванђељу; знај, да се само храбром борцу више са далеке мете венац победе, а не кукавици и бегунцу. О, кад би и нама било као св. апостолу Павлу, па да рекнемо: „добар рат ратовах, трку сврших, вјеру одржах“,[13] да се *и за нас* приправи венац праведности, којег даје Господ, тај праведни судија!

„Ако васкреснусте с' Христом, тражите оно што је горе где Христос седи с' десне стране Бога“.[14] Амин!

[11] Ефес. VI. 13—17.

[12] Рим. VIII. 18.

[13] II. Тим. IV. 7. 8.

[14] Кол. III. 1.

Молитвы къ пѣрвый дѣнь, по кнегда родити женѣ отроча.* [1] глава 3

Поредак „молитвословія“.

Гдѣ помолимся.[2]

Ѥ́ко Гди вседержи́телю, йсцѣлѧ́вай всѧ́кій недѹ́гъ, й всѧ́кую ѩ́зву: сѧ́мъ й сію днѣсь родѝвшую рабу́ твою ѩ́йкѫ:[3] йсцѣлай, й козставѝ ю́ ѿ ѻ́дра, й проч. . . .

Гдѣ помо́лимся.

Ѥ́ко гди кѫ́ѯе на́шѫ, родѝвыйся ѿ пречи́стыѧ вѣ́чцы на́шеѧ цр̑ы, й приснодѣ́вы мр̑іи, й ѩ́кѡ мла́нцѣ ко ѩ́слехъ козлігій, й проч. . . .

Гдѣ помо́лимся.

Гди кѫ́ѯе на́шѫ, вѣгоколи́кый сни́ти съ нёбсѣ, й роди́тисѧ ѿ стѣ́ыѧ цр̑ы, й пр̑ѡнодѣ́вы мр̑іи, спасе́нїѧ ра́ди насѣ грѣ́шныхъ, вѣ́дый немощи́ѳе человѣ́чискагѡ ѥ́стества, простѝ рабѣ́ твоéй, ѩ́йкѫ: днѣсь родѝвшій, й проч. . . .

Примѣдбе к тексту.

[1] Молитве ове чита свештеник у прва дан при посети дан породиље а окренут к иконама, па за то је и речено у Требнику: „*Молитва къ вѣрзый дѣнь*“ и даље у тексту: „*сію днѣсь родѝвшіе рабѣ*“. (Симеон Солунски, гл. 58. Новак скрижаљ, ч. IV. гл. 1. §. 1. стр. 327. А. Ф. Хоинацкій. Прак. рук. дар свящ. при соверш. св. тајн. Гл. I. отд. I. §. 1. стр. 1.).

[2] Обичан почетак или „*По ѡбычнымъ начѧлѣ*: *Ісрій глѣтъ*“: није овдје отштампано, јер су горње три молитве продужење молитава које се данас не читају, па и за то, што припадају у ред молитвословља које се обично отпочиње са „*Гдѣ помолимся*“. (Письм. по паст. Богосл. протојер. Евг. Попов. ч. 2. стр. 59. И. Снѣгиревъ, Прак. рук. при отправ. приход. требъ, стр. 4. С. В. Булгаковъ, Прак. рук. къ соверш. богосл. прав. церкви, стр. 96. Сводъ указ. и замѣт. по вопрос. паст. прак. Отд. I. стр. 1.)

— Прота Н. Беговић „Са јерихрахизмом обично благосиља, тријеветује са узгласом“. (Литургика за срп. школе и народ, стр. 98.)

— Све молитве читај гласно.

[3] „*Ййкѫ*“ — име рекъ — име породиље.

[4] Што је речено за „*ѡбычное начало*“ вриједи и за „*Йдѣстѣ*“.

— Прота Н. Беговић, „послије молитава рече још и дневни отпуст“. (Литургика стр. 98.)

— Друге молитве, штампане у неким врло старим Требницима до 1658. г. „*на очищѣнье дома*“, „*женамъ које иду око породиле*“, „*три молитве бабици*“, „*молитвѣ ѿ скверны*“ и „*молитву дѣтету кад се у колијевку меће*“, свештеник данас не чита. Мишљење, да није чиста кућа у којој се дијете нашло, протиче се науци сп наше православне цркве о браку (Бит. 1. 28, Јев. 13. 4. Еф. 5. 32. Ап. прав. 5. Ганг. саб. прав.

---

* На дјела: „**Практично руководство при свршивању свештеничких дужности у Требнику**“ од *Светозара Грубача*, свештеника.

Овај део из свога наређеног дела послао нам је г. писац са молбом, да га увртимо у „Српски Сион“, како би се свештенство претходно упознало, бар до некле, са обликом, правцем и циљи тога дела; а упознавши се, како би то дело топлије примило к срцу и похитало, да претплатом омогући штампање тога дела, које је по својој цељи и сврси, нема сумње, потребно, а које ће, уз темељну и добру израду, и корисно бити.

Молбу г. писца ево се одазвасмо. А поруку му своју шаљемо у примедби на стр. 669. Ур.

1.), на због тога и нема тих молитава у нашим Требницима. (К. Никольскій, о служ. русс. цер. быв. въ прежн. печат. богослужеб. книгахъ. Стр. 307.—341.).

Одговори на питања из праксе.

Смије ли свештеник изван дома породиље очитавати молитве? — Гдје и у ком случају? — Може ли он то учинити и послије прво дана, па и онда, кад породиља није присутна?

У ријетким и изванредним случајевима, н. пр. кад је кућа у којој је породиља врло далеко на вријеме неда да се молитве сврше „**въ первый день**“, или је свештеник болестан, дозвољено је, да се молитве породиљи очитају у притвору „пред вратима храма“ или у соби свештениковој. Погрјешно је ко чита молитве породиље бабици или којој другој жени, него, кад већ није породиља присутна, свештеник треба да помиша на њу, па и име њезино да спомене а никако да неда да ју ко други замијени.

Може ли се дозволити родитељима да причекају са крштењем дјетета, док се не укаже прилика свештенику, да очита молитве породиљи у дому њезином?

Лијеп је обичај очитати молитве породиљи на тек онда свршити крштење новорођенчета. Тако хоће и устав црквени. Молитве породиље на првом су мјесту у Требнику, пред „**послѣ доканїемъ крещенїа**“, па и треба да их свештеник очита увијек до крштења. То тражи само значење и циљ молитава, које се, по правилу, читају одмах или наскоро послије порођаја, дакле, „**въ первый день по внегда родити женѣ отроча,**“ али никада не смије се крштење одлагати на неизвјесно вријеме, чекајући, док свештеник узмогне доћи у кућу ради молитава породиљи. Настану ли какве запријеке да свештеник не може одмах у први дан или наскоро у кућу породиље, треба — као што смо казали — нужде ради, очитати молитве породиљи у притвору или у соби свештениковој, да се послије тога узмогне свршити крштење дјетета. Тежак је гријех, осјетљиве су казне црквене, кад се занемари смотреност а дијете умре некрштено (Номоканон у Требнику пр. 68.). У таквим и сличним приликама треба да је свештеник свагда готов ударити најпоузданијим путем, држећи на уму и строго испуњавање устава црквеног а и потребу изванредног одступања у нужди.

Је ли свештеник за сваки случај дужан породиљи очитавати молитве, или само онда, кад то породиља зажели и кад се ко с молбом к њему обрати?

Правило је да свештеник очита за сваки појединн случај молитве породиљи, дакле и онда, кад га у томе не зову у кућу. Донесу ли дијете да га знаменује и крсти, он ће најприје очитати молитву породиљи пред вратима храма па по том свршити оно друго.

Хоће ли свештеник очитавати молитве породиљи кад је већ устала из постеље и може да сврши послове кућевне?

Прије крштења дјетета а до 40 дана мора свештеник свакој породиљи очитати молитве, па и оној, која је устала из постеље, може да иде и да сврши послове кућевне. Разумије се, да ће она све молитве стојећи саслушати. Треба да знаш да породиља таква није сасвим здрава, шта више, буде ли у најмањем несмотрена, лако ће је сломити тежи болови, па онда, у тим молитвама има нешто што се односи на дијете и на укућане, за то, настој да их очиташ.

Кад није свештеник дужан читати молитве породиљи?

Ако је истекло 40 дана по порођају, а свештеник није знао да је дијете рођено, није дужан, па и не смије, читати молитве породиљи. Она не треба тих молитава, кад је чиста и без болова и немоћи. У томе случају пада гријех ради неиспуњења правила црквеног на породиљу и укућане њезине, а свештеник ће само свршити: *знаменованье, крещенье и оурковленье.*

Умре ли породиља а дијете остане живо, треба ли очитавати извјесне молитве, или неш, можда, одабрати само мјеста која се тичу дјетета?

„**Молитвы въ первый день, по внегда родити женѣ отроча**“ намијењене су у првом реду породиљи, и кад ње нема живе, чему да свештеник моли: „**йсцѣли й козстяки ѥ҃ ѡ҃ ѻдра, на нѣмже лежитъ**“ . . . . . „**й даждь ѥй скорое костанїе, й ѡ҃ скверны ѡчисти, й возвязни исцѣли, и здравїе й благомощїе, дъшй же й тѣлѣ , дрѣй**“ . . . . . „**й ѡчисти ѥ҃ ѡ҃ тѣ-**

лѣсныя скверны, й различныхъ ей находящихъ отроческихъ стѣженій“ и т. д. Нико нека не мисли да је тиме можда дјетету штогод криво учињено, та оно има своје молитве: „ко ѣже назнаменати отроча, пріимшіе имя ко осмый день рождєнїа своєгѡ“. Није дозвољено бирати и извлачити појединa мјеста из текста, јер то би нас довело до неједнаке праксе и бркања.

У мјешовитом браку православног народњашна роди жена неправославна мушко дијете, крстиће се у православној цркви, а мора ли православни свештеник очитати молитве породиљи?

Ако је у таквом браку породиља Хришћанка н. пр. римске, јерменске, лутеранске или друге вероисповијести, то, по једнодушној жељи обију странака (мужа и жене) мора свештеник очитати молитве породиљи, тим прије, што је код нас и на литургији дозвољено споменути Хришћанина, који је примио *крштење живих*, био он православни или не био (Правосл. Исповѣд. П. Могилы, 92.). У противном случају, кад породиља не жели то, не смије се силити да ради против свога религиозног увјерења, а свештеник ће — без тих молитава — свршити одмах „знаменованье“, па редом све друго. Породиљи, која не исповиједа вјеру хришћанску, не треба читати молитве.

Треба ли очитавати молитве жени кад роди незаконо дијете?

Свака породиља треба духовне помоћи, треба милосрђа божјега, па је очекивати од свештеника, да ће, не гледећ на њезин предживот, по дужности својој и по оној: „тѣми пріѧсте, тѣми подаѧте“, и у оваквим приликама радо учинити своје.

Треба ли очитавати молитве мајери наопако?

Дужност је свештеника да разгледа нађено дијете, и, колико је могуће, да испита вријеме порођаја, па кад се изнађе да није минуло 40 дана по порођају, треба непознатој породиљи очитати молитве, разумије се, или пред вратима храма или у соби свештениковој. На мјесту, гдје треба, ради овако: „Сѧмх й рабѣ твоюѭ родившюѭ сїѭ отроча, йсцѣлй“ . . . и т. д.

* — Упореди: *А. Ѳ. Хомяцкій, Прак. рук. для свящ.-служ. при совершен. свят. тайн. Гл. I. Отд. I. §. 1. §. 2. §. 3. §. 4. §. 5. стр. 1.—4. Н. Смольченковъ, Прак. рук. при отправл. приход. треб. стр. 4.—6. Сводъ указ. и земѣт. по вопрос. наст. прак. Отд. I. стр. 1.—7. П. Нечаевъ, Прак. рук. для свящ. Гл. IV. §. 59. стр. 159. С. В. Булгаковъ. Прак. рук. къ совер. богосл. прав. цер. стр. 96. Мин. Епарх. вѣдом., 1874. г. № 18. Рук. д. с. наст. 1885. г. Ц. В. 1888. г. № 19. и 20. Ворон. Епарх. вѣд. № 17. 1870. г.*

ЈЕДНА ПРИМЕДБА.

У 33. броју „Српског Сиона“ о. г. објавио је пречасни господин Светозар Грубач (Златоје), православни српски свештеник, да му је у рукопису I. свеска његове књиге која ће носити наслов: „Практично руководство при свршавању свештеничких дужности у требнику“.

Цитира у огласу шта ће све у горе наведеној књизи изаћи из требника, а даље обећава да ће у другој књизи штампати све из служебника, као и из архијерејског чиновника што је нужно за свештеника.

Многу олакшицу учинио је свештенству вредни прота Васа Николајевић са својим књигама: „Допунителни требник“ штампан у Новом Саду 1887. год. и „Велики типик“ штампан у Н.-Саду 1892. год. — Свештенство је прихватило ове књиге као врло згодне за цркву и свештеника.

Посао око израђивања таквих црквених књига задаје писцу заиста велика, мучна и тешка посла, а раденика таквих на пољу црквене књижевности таман мали број. Па зато је, иначе, сваке хвале вредно и подузеће г. Грубача, и желити је да свештенство и богослови потпомогну ту своју и црквену књигу која је свештенству врло нужна.

Познато је, напме, да и богослужење наше није свугде једнообразно, као што се и многе црквене функције не врше свуда једнообразно, па је баш нужно да се дође једном до тога једнообразија. А тога једнообразија нема, јер се „стари обичаји“ више респектују и набљудавају, него односна прописна правила, по многим парохијама.

Наша црква не познаје старог обичаја, но

сваки обред има своје прописано правило, и јако греши сваки, који се поводи за *старим обичајем* а не осврће се на прописано правило. Књига коју нам у изгледставља г. Грубач, имала би баш да томе прописаном правилу прокрчи пута и онде, где је до сад запостављано правило старим обичајима. И за то: добро нам дошла и у добри час!

Но нека ми не замери г. писац парох Грубач на једној малој примедби.

Знамо да је блаженоупокојени патријарх Герман благословио, да се може штампати Николајевићев *Допунителни Требник*, а благословом св. Синода штампан је Николајевићев *Велики Типик*, те је наређено, да се пета књига и као школска у Богословију заведе. У огласу пак, и у позиву г. Грубача не видимо, да ли ће се пета књига бар дозволом и благословом високопреосвећеног господина Епископа дијецезана штампати.

Ко јамчи за евентуалне погрешке у напоменутој књизи?

Да ли ће се свештенство по њој моћи, управо сметти, управљати?

Мени је познато да је у некадањој задарској *„Пчелици“* г. прота Вучковић решавао питања из пастирске праксе, али како црквена власт није тим решењима признала одлучни авторитет, то се и свештенство није морало по њима равнати. Дакле опет се није дошло ни у оним питањима до једнообразованости, премда је г. прота Вучковић улагао труда и знања у расправљање оних питања. Истом сада је конзисторија задарска прописала свештенству, да свако решење, било кога питања из пастирске праксе, које изађе у тамошњем *„Гласнику“* има примити као да је од црквене власти прописано. А тако ће се тек и моћи доћи мало по мало до једнообразности.

Труд г. Грубача остаће без користи; неће постићи цели такођер, ако му дело не прође потребну, а донекле и прописану цензуру, ако му дело не одобри и не благослови надлежна власт црквена. Или, може бити да је неоправдана ова мала примедба; може бити да је напоменута књига г. Грубача прешла већ цензуру наших најбољих знаоца црквених обреда, па и архијерејским благословом одобрева; но тога, тамо у огласу, нема, а добро би било да има, и да се зна, да ли је његово дело добило надлежни благослов. Оволико само примећује један *фрушкогорски*.*

Монах.

* Примедба г. Монаха има места; за то јој га и дадосмо.

Ми смо се, у своје време, обратили г. Грубачу приватним писмом и упозорили га такођер на потребу надлежног одобрења и благослова, које ваља да добије његово дело. Г. Грубач нам није на то писмо директно одговорио, али је у писму, којим нам је свршио одложак из тога дела (в. стр. 666), а у којем се тужи, да је до сад слабог одзива на објављено му дело, рекао и ово: „ако не буде претплатника, не ће бити ни I. свеске мога дјела, баш за то и чекам и са молбом за дозволу и благослов св. Синода“.

Из оних пак речи разабрисмо ми, да до сада још није учињено, што је учинити требало; а да учињено није за то, јер најпре чека довољан број претплатника, који би осигурао штампареке трошкове, те који по томе, условљавају и само штампање објављеног дела. Али, уједно, стоји и то, да г. Грубач и не мисли штампати то дело без надлежног одобрења и благослова. А у томе је довољан одговор г. Монаху и онима, који мисле као и он.

Но, ми се, баш у интересу самог г. Грубача и његовог дела, не задовољавамо с тим одговором; јер по нашем мишљењу требао би г. Грубач што пре рукопис свога дела, путем свога Епископа Дијецезана подастрети св. Синоду са потребном молбом за одобрење и благослов штампању његовог дела.

Г. Грубачу ће бити позната дуга процедура при таквим пословима, и у томе ће одмах наћи и разлог са којега му то поручујемо.

Ако му остали делови дела буду као овај, у данашњем броју о. ј. штампани, — получиће му дело надлежно и потребно одобрење. Ми му то од срца желимо. А док то не буде, не сметa ништа јављању претплатника.

Ур.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Високопреосвештени Митрополит Михаило београдски**) навршио је на дан св. Петке, 14. (26.) о. м. *четрдесету годину своје ревне архијерејске службе* Богу, цркви и отаџбини. Одбор, који хтеде, да се тај дан прослави свечано, одустао је од тога, на његичну и одлучну жељу Његовог Високопреосвештенства.

Но и без свечане прославе те дајемо израза осећају благодарности, коју дугујемо многогодишњем

обилноме, ревноме и одлучноме раду и старању Његовог Високопреосвештенства за славу св. православља. Слава Му!

— (**Још једна четрдесетогодишњица.**) 10-ог октобра о. г. напунило се *четрдесет година*, од како данашњи управитељ наше српске велике гимназије карловачке **г. Стеван Лазић** професорује, а делом и управља на гимназији тој.

Рад *г. Лазића* био је вазда неуморан и остао је увек светао, те нека му је на таквоме раду слава и част!

Све друго, што је својим светлим радом заслужио: било му од Бога и од оних, који му то дати могу.

— (**Положио стечајни испит.**) Пре неколико дана положио је овде у Новом Саду пред изасланом консисторијалном комисијом стечајни испит *Ђорђе Павковић*, ђакон у Сомбору.

— (**Нова српска народна основна школа.**) У *Суботици* живе многи Срби на салашима, где није до сад било ни једне српске народне школе. Но не давно *основао је г. Мила Милосављевић*, адвокат и председник српске православне црквене општине у Суботици, *о свом трошку српску вероисповедну народну основну школу на салашима Келебији*, где је највише Срба, и поклонио је уједно и *три јутра винограда* за издржавање те школе. Нека је слава и хвала добротвору народном г. М. Милосављевићу!

— **Крштење Назарена.**) Бачко-петровоселски парох, г. *Никша Поповић*, јавља нам, да је 24. септембра о. г. крстио 18 година стару *Драгињу*, кћер тамошњег од прних Назарена Јована Деканског. Исти додаје, да је том приликом поднео извештај пречасној Конзисторији бачкој, но коме је од 1891. године овамо крстио њих петоро одраслих Назарена; а дотле да је крстио више деце назаренске одмах по рођењу, пошто су их *сами родитељи слали да се крсте*.

— (**Целокупна дела св. Јована Златоустог у руском преводу.**) По одобрењу високопреосвештеног *Палладија*, Митрополита петроградског, уредништва „Црквеног Весника“ и „Хришћанског Чтења“, при петроградској духовној академији, приређују издање целокупних дела св. Јована Златоустога, у руском преводу са грчкога оригинала, уз слику св. Златоустога, која ће се нарадити по обрасцу слике, која је недавно пронађена, те тако јамчи за верност лика св. Оца и васељенског учитеља Цркве. Тако јавља у односном прогласу уредник „Црквеног Весника“ петроградског, професор *А. Лопухин*. Издавање целокупних дела св. Златоустога започеће у г. 1895, и биваће сваке године са једном свеском од 40 табака (или 600 страница) уз цену, по свесци од три рубље.

Претплатници „Црквеног Весника“ и „Хришћ. Чтења“ добијаће сваку свеску уз цену *од једне рубље*, ако су претплатници оба листа; претплатници једног од та два листа, пак, уз цену од 1½ рубље.

Радосно поздрављамо овај најновији потхват братске нам руске црквене књижевности. Радујемо јој се и за то, јер ће, у преводу руском, многи и наш свештеник упознавати се са вечнога гласа делима великога Оца и учитеља цркве, св. Јована Златоустога.

Разуме се, да ће се и књижница наше богословије, и све друге јавне и велике књижнице у цркви и народу нашем, украсити тим руским преводом дела великога св. Оца. А наши ћемо га сигурно и у књижницама појединих наших свештеника којима то учинити буде могуће.

— (**Легат друштву св. Саве и — Светомир Николајевић.**) Као што јављају, отворен је оносад у Београду тестамент *пок. Косте Лесића*, у коме има један легат, којим друштву св. Саве оставља знатну своту новаца под условом: да се тај легат преда друштву св. Саве тек онда, кад његов председник не буде више Светомир Николајевић, за кога је братство „шупља фраза и горка обмана“. Тако се памет, ето, браошетом језику — свети.

— (**Роман Емила Золе проскрибиран.**) Последњи роман Золин „Lourdes“ уврштен је у „Index“ т. ј. у низ забрањених књига. Формула, којом то римска курија, односно „света конгрегација“ чини, јесте: „Sacra Congregatio damnavit et damnat, proscripsit proscribitque“ т. ј. „света конгрегација осудила је и осуђује, забранила је и забрањује“ (разуме се дотичну књигу). Tempi passati!

ЧИТУЉА.

— († **Никифор Поповић**) *парох старо-бановачки*, у Старој Бановци, код Земуна, преминуо је и у вечност се преселио 1-ог октобра о. г. тамошњи парох *јереј Никифор Поповић*.

Покојник се родио у Грабову 20. маја 1834, од оца Гавре (тамошњега свештеника) и матере Марије. Основну школу свршио је у месту, немачку „Oberschule“ у Вараднну; гимназију (осам разреда) у Карловцима са одликом; богословију такође. Венчао се 1857, 23. септембра, са Екатарином, кћерком карловачког трговца Павла и Ане Николића.

Од септембра 1857 до августа 1858 био је учитељ у Буковцу. Од августа 1858 до 20 јула 1859

„обичан“ учитељ у Беочину; од 20 јула 1859 до 11 марта 1860 био је ђакон и учитељ у Беочину.

Од 24 марта 1860 до 8 јула 1869 био је парох у Баноштру; од 8 јула 1869 до 6 новембра 1869 парох у Буковцу, а од 7 новембра 1869 до 14 септембра 1888 био је опет парох у Баноштру. Од 14 септембра 1888 до дана смрти беше парох у Ст. Бановцима.

Зађаконио је био 20 јула 1869. Зађаконио га је Петар Јовановић, митрополит београдски; а 11 марта 1860 за пресвитера рукоположио га је патријарх Јосиф Рајачић.

Г. 1884 одликовао га је патријарх Герман Анђелић црвеним појасом.

У својој свештеничкој служби био је увек реван и савестан; а као човек добра и племенита срца. Оставио је иза себе три сина и две кћери удовљене и збринуте. Син му Никола послужио је као личан помоћник. Покојник је остављао лепо име и мио поћи где год се бивао и код свију, који га знаше и познаваше. Колика је скромност, а и истрајност била у покојника, сведочи и та околност, што је 28 година остао парохом у Баноштру без роштаља и без претензија, које данас по често видимо и у самих — скамијама, на штету малих парохија, на уштрб религиозног и у опште духовног живота нашег народа по тим парохијама. И кад испраћаном старог брата свога Ниђифора са овога на онај бољи свет, отима нам се из груди, крај уздисаја за њим, и уздисај над верним у парохији баноштарској; са уздисајем и питање: зар нема срца и љубави у грудима свршених богослова за маленн, али цркви и народу једнако мили њихов *дом*, који живи у парохији Баноштар? Зар нема срца и љубави, зар нема узвишеног осећаја о позиву светоме, па да послужи у Баноштру, цркви и народу бар по коју годину кад већ нема више Ниђифора Поповића?!

Зар нема срца и љубави, кад већ нема: реда и поретка; кад већ нема дужности и закона, који би на дужност притегао?

О туго наша, о јаде наш! Покојнога брата Ниђифора опојаше и ожалише многа браћа свештеници, са својим протопрезвитером преч. г. Вукадиновићем, а опрости се с њиме у име свију њих, парох батајнички, брат *Милош Суботић*, овим речима:

„Још хоћу да те ословим, свештениче покојниче, и ако знам да си већ изабран на књиге живих а уписан у читуљу мртвих, из које ће ти се име споминати и за душу твоју Богу топло молити они, који су срцу твоме најближи били, и чијем си срцу ти најближи био и остао.

Тебе већ више нема. Дух ти је у небеских двори, а за још који тренутак на ће ти се тело мајци земљи предати, да у мрачном гробу чека васкрсњи дан васкреса свога за живот вечни.

Ти си завршио пут свој. Свршио си деловање на које те је створио и позвао Господ твој. И сад решен дужности свештеничке, супружке, родитељске, братске, српске, оставивши свима по неки мио спомен да те се и од сада сећају, када те нема више ни на овој божјој земљи, под сунцем јарким, — прешао си у земљу обећану: **идѣже нѣсть болѣзнь ни печаль, ни воздыханіе, но жизнь безконечная**; прешао утешен и спокојан, да си свима тима дужностима одговорио онако, како си најбоље могао у околностима у којима си био, и против којих си војевао, ради дужности тих.

Знам ја, стари па и нови сусјед твој, с каквим си се материјалним околностима борио онде и у оном месту, у којем си толико тешких удисаја пустио, без да си се коме појадао како ти је бреме крста твога тешко.

Послужио си ти твоме Баноштру двадесет и осам година верно и одано, увек будно на стражи стојећи, да ти стадо твоје вуци не распуде.

Да, служио си ти твоме Баноштру као што рекох двадесет и осам година, ал' и послужио онако, као што то доликује и приличи доброме пастиру.

А када си годинама онтерећен потражио другу парохију, да ти бар на вечеру твоме буду часови ведрији, када су ти и онако кроз цео живот били мутни и облачни, надао си се. да ће твоју тамошњу пастирску палицу прихватити која млађа, одушевљена и за пастирски позив спремна снага, како би се стадо твоје цело одржало.

Али јада твога и српскога! Поред све очиглед браће и старања нашега Архипастира, не нађе се ко би стално прихватио твоју пастирску палицу и примио се стада остављена, које хало што не залута далеко, далеко, у мрачну пустињу међ гладне вукове.

О, на да л' те је бар обасјало сунце у новој твојој парохији, међ нови тврди народњима и духовном милом децом твојом!

На жалост ни овде не беше ти боље среће. Јер тек што се поче сређивати душа твоја са душама твојих милих парохијана; тек што се почесте међусобно упознавати, они у теби, твоје свештеничке похвалне врлине, ти у њима, њихову хришћанску доброту; још ниси могао честито ни да одпочнеш свој рад у новом винограду господњем, и да радом својим покажеш како си и овде достојан ділатељ Христов, а немила бола за навек ти саломи тело твоје, и ако не могаше саломити духа твога, нити пољуљати твоје у Бога чврсте вере и у Њега крепке надежде.

Кроз пуне три године немоћ те приковала за болну постељу, а ти без роштаља и са узвишеним хришћанским самоодречењем сносио си тешку судбу своју.

Чврсто си веровао ти св. писму, речи Божјој, па си по тој твојој живој вери у трпљењу своме спасавао душу своју.

Но колко је живот твој као свештеника, човека и Србина био похвалан, ал' последњи дани живота твога остаће нама као светао пример како треба са хришћанском трпељивошћу сносити бреме своје кроз овај свет, кроз цео живот, до гроба свога, па ма како оно тешко било.

Свештениче покојниче, Ниђифоре брате наш!

Познавао сам ревност твоју на св. раду; по-

знаваo сам велику доброту срца твога спрам свакога; познавао сам твоју велику љубав спрам деце твоје и верне ти понадје, која ти је у дуготрајној болести твојој била права бескућ анђео; познавао сам твоју жарку љубав спрам твојих парохијана и милог Сриства нашег; познавао сам твоју искреност спрам твојих пријатеља, а знам како си радо и непријатељима својима праштао, по речи Спаситељевој: да сунце не заће у гњеву твоме; с тога и јесте вам тежак овај час растанка са тако врсним свештеником и Србином. И са тих похвалних врлина твојих заслужио си, брате Никифоре, праведно си заслужио, да се свесрдно Богу помолимо, да ти буде **вѣчна памать**. Амин“.

Бог да му душу прости!

—ић.

ОГЛАСИ.

К. 582./492. ex 1894.

СТЕЧАЈ. 167 1—3

Расписује се стечај на упражњену *парохију* V. разреда у *Обрежу*.

Компетенти имају своје ваљано устројене молбенице поднети овој конзисторији путем својим најдаље до 3. (15.) новембра 1894.

Из седнице архидијецезалне конзисторије, држане у Карловци 11. (23.) октобра 1894.

Архидијецезална Конзисторија.

К. 657./495. ex 1894.

СТЕЧАЈ. 168 1—3

Расписује се стечај на упражњену *парохију* VI. разреда у *Петровци*.

Компетенти имају своје ваљано устројене молбенице поднети овој конзисторији путем својим најдаље до 3. (15.) новембра 1894.

Из седнице архидијецезалне конзисторије, држане у Карловци 11. (23.) октобра 1894.

Архидијецезална Конзисторија.

К. 631./513. ex 1894.

СТЕЧАЈ. 169 1—3

Расписује се стечај на упражњену *парохију* VI. разреда у *Врдинку*.

Компетенти имају своје ваљано устројене молбенице поднети овој конзисторији путем својим најдаље до 3. (15.) новембра 1894.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловци 11. (23.) октобра 1894.

Архидијецезална Конзисторија.

К. 939/302 ex 1894.

ЕДИКТ. 166 2—3

У бракоразводној парници *Анке Кнежевићки* рођ. *Парожанин* из Сентомаша, против *Мате Кнежевићког*, незнаног места борављења, овим се речени Мата позива, да потписаној конзисторији у року од 90 дана или лично или преко свог заступника предстане, или место свог садањег пребивања пријави, пошто ће се у противном случају ова, против њега подигнута парница и без његовог саучешћа окончати.

Из конзист. седнице у Новом Саду 6. (18.) септембра 1894. држане.

Конзисторија Бачка.

Ad бр. К. 667/ex 1894.

СТЕЧАЈ. 165 2—3

Ради попуњења новоустановљеног места *вероучитеља* у кр. гимназији, реалци, учитељској школи и вишој трговачкој школи у *Осеку*, са бенифицијама, установљеним за учитеље средњих училишта у Хрватској и Славонији — овим се расписује стечај.

Компетенти имају своје ваљано устројене молбенице, управљене на висо. кр. земаљску владу у Загребу, у којој ће исказати, да су испит зрелости на гимназији, а након богословских наука и катихетски испит са добрим успехом положили — поднети овој конзисторији најдаље до 19. (31.) октобра 1894. год.

Карловци, 1. (13.) октобра 1894.

Архидијецезална Конзисторија.

Бр. ЕК. 361. ex 1894. 164 1—3

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на *парохију* II. разреда у *Свилици*.

Интеркалара нема. Рок пријавама до 30. нов. (12. дец.) 1894.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 30. сент. 1894.

Михаило,
Епископ горње-карловачке епархије.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 23. октобра 1894.

МАТЕРИЈАЛИЗАМ И ВЕРА.

По немачком и руском прерадио **Сава Теодоровић**, професор и катихета у кр. вел. реалци.

(Наставак).

Полазећи даље у критиковању материјализма, сретамо питање које се нашем мишљењу и нехотице намеће: откуда зна материјализам, да у опште имаде *атома*? Путем искуства и чулног осећања не може до те претпоставке доспети, јер су атоми — као што сам вели — најситнији делићи твари, који се не могу растезати нити делити, те се по томе ни чулном проматрању не могу подарћи. До те претпоставке могло би се дакле само путем мишљења доћи. Но материјализам баш *порече* све, што се не да чулима осетити и што се фисикално не да измерити. Тако материјалиста Фогт вели: „Са границом чулнога искуства поставља се граница и мишљењу“ (Köhlergl. u. Wissensch. стр. 108.). Исто се тако изражава и Молешот: „Сво познање је чулно“ (Kreisl. des Lebens стр. 387.); а на сличан начин, само у извесној варијацији изражава се и Фајербах: „Само објекат који чулима подлежи, или само оно, што је чулно, то је у истини стварно“. — Тако се материјализам већ при првом покушају, да се научним путем оправда, заплеће у очевидна протусловља са својим сопственим начелом, пошто он само оно као стварно узима, што се даје чулима осетити и уједно оно, што се чулима не да приметити, као основ свему бићу признаје. С тога и један од самих представника материјализма, Вирхов, налази се присиљеним, да призна: „да је цела наука о атомима проста хипотеза и питање је еда ли ће се моћи трајно одржати и да ли даје задовољавајуће решење у погледу на свет“. (Archiv für pathol. Anatomie IX. с. 12.)

2.) Материјализам тумачи, да су атоми сами од себе, нестворени, вечни, *апсолутни*: али је апсурдно претпоставити више апсолутних, т. ј. најсавршенијих бића. Здрав разум упућује нас неопходно на *једно* апсолутно, најсавршеније биће; јер ја ако усвојим више апсолутних савршених бића, могао бих још неко биће замислити, које *над* том множином стоји, у коме су својства, која се у тим тобоже најсавршенијим бићима *одељена* налазе, — *спојена*; те би *тек то биће било најсавршеније*. И још даље: ти атоми, као што материјализам вели, налазе се у вишеброју; но сваки вишеброј је *број*, те као такав ограничен, променљив, *условљен*; како дакле могу по томе ти атоми бити апсолутни и безусловни? Та број је облик, у коме се све створено појављује, а ако материјалиста вели, да је тај вишеброј атома *бесконачан*, он тиме потврђује неки „бескрајни број“; но таква тврдња садржи у себи ново протусловље, јер сваки број као такав, т. ј. према идеји може се множити, а што се може умножавати, то не може бити бесконачно. — Атоми су дакле — вели — последњи узрок свију тварі; а пошто таквих има у *множини*, тиме се тврди, да постоји *множина* последњих узрока, што је опет апсурдно, јер *последњи* узрок или *крајњи* — као што је већ Аристотел казао, — може бити само *један*, према коме би остали узроци били само посредни, јер иначе би имали један ланац, кога горња карика, која треба да држи цели ланац, у ваздуху виси.

3.) Но можда ће нам који присташа материјализма приметити: нису атоми као такови последњи узроци света и тварі у њему; него су они постали усљед међусобног деловања атома једног на другог, — дакле усљед њихове *комбинације*. Но и с том претпоставком није му систем ни у разумљивости, па ни у вероватности или могућности баш ништа добио; на против, тиме је опет нову противност изрекао. Јер по основној претпоставци материјализма, атоми су *безусловна* бића, па како могу дакле један на другог деловати, т. ј. *међусобно се условљавати*? Тада би баш безусловно било условљено, — што је contradictio in adjecto. — Даље, свако међусобно деловање атома претпоставља напоменично међусобно *кретање* и усљед тога произведено *груписање* истих. Но откуда сад то? — Одговор може бити само двојак: материјалиста нам каже: то међусобно кретање атома почело је тек у *времену*; или каже: атоми су *од вечности* у кретању. Но у оба случаја ударамо о нове загонетке и протусловља. Јер у првом случају морамо питати: на *шашто* су ти атоми дошли у кретање? Сами од себе нису се могли ставити у гибање; јер где имаде спонтана кретања или рада, тамо има и *живота*; а атоми су као чисто тварни елементи без живота. Даље, материја је, као што уче основи физике, по себи лења, те се не може ставити у гибање, ако није добила импулз од некога узрока, који лежи ван ње; а ако нам материјалиста прими, да је кретање атома вечно, тада тврди, да је кретање *битно* и *неопходно* својство материје, што се противи основној науци физике и искуству. Но томе је сасим неоснована тврдња, кад материјализам, доспевши до краја излагања свога система, вели, да његов систем није неразуман и ненаучан, него само таман и непомљив; јер он је, — као што смо напред видели, — сам по себи пун протусловља и апсурдности и сваки нови изговор води даљим немогућностима. Врло добро дакле примећује један новотар у погледу тога система: „Тешко да се може и у ком другом тумачењу светскога постанка тако огроман конгломерат протусловља скупити, као у науци материјализма. На непроменљивога промене; из непропадљивога пропадљивост; из апсолутног мира кретање; из мртвила живот; из несвесног свест; из узрока, који слепо делују — сврха; из неразумног разум; из бездушног дух“ (Hoffmann „Zur Widerlegung der absol u bedingten Atomistik“ стр. 22.). Материјализам дакле греши, кад тврди, да је свет нешто, што је само од себе постало, што само себе одржава, само у себи почива и ни од каквог вансветског узрока не зависи; он се особито вара, кад мисли, да може Њутном откривени закон о гравитацији као потпору свом систему употребити. Кад би материјалиста, загледавши у дела тога тако исто великог научењака, као и искреног и верног хришћанина, своје криво и пуно предрасуда учење о свету хтео поправити, он би нашао, да Њути изрично вели, да се *чудесан* кретања из закона и *факта* гравитације никако не може разјаснити (Philos. nat. princ. l. III.). „Нико — вели Њутн — који у природним стварима приличну способност

мишљења имаде, не може никада тај несмисао прихватити. Гравитација се мора произвести неким *агенсом,* који постојано по означеним законима *делује*“ (Newton, W. W. IV. стр. 438.). Па и сам *Вирхов,* који материјализму нагиње, мора да призна: „Као год што се кугла из топа не креће усљед снага, које су у њој, и као што снага, којом друга тела погађа, није проста резултанта својствва њене супстанције, тако се исто не крећу небесна телеса *сама од себе;* а тако исто се не може снага њихова кретања просто из њихова облика и смесе изводити“ (Gesammelte Abhandl. 2. Aufl. 1856.). Да последњи узрок кретања атома не може лежати у њима самима, јер тај узрок у ономе не може бити ништа материјално, показује кратко, али умесно учени De Maistre, који каже: „Материјални узрок је савршено противословље. Материја само одржава радиност кретањем; пошто је дакле свако кретање неко *дејство,* то оно не може бити *узрок.* Свуда претходи оно, што покреће, ономе, што је покренуто, оно, што води, ономе, што се води. Материја не може ништа; она управо и није ништа, до ли доказ духа“ (Abendst. v. St. Petersburg I. 285.)

У осталом не треба мислити, да тврдњу: да се сва тела састоје из атома, треба по себи забацити, или, да она баш поричању Бога мора водити. На против, она правилно схваћена води вери у једно највише биће, које је *пре* света а *над* њим. Основна заблуда материјалиста у науци о атомима, из које све даље лажне посљедице потичу, лежи управо, као што смо се уверили, у скроз апсурдној претпоставци, да су ти атоми апсолутни, вечни, и по томе нестворени. Један философски автор нашега доба, доказује то овако: „Атоми су међу собом један другим условљени; свака условљеност претпоставља неки услов, који је као оно, што условљава, — безуслован; но тај услов не може лежати у самим атомима; јер условљено не може бити уједно безусловно, — дакле услов те условљености, лежи ван атома и над њима, те је по томе и основ њихове егзистенције, ми га називамо — *Богом*“. (Ulrici, „Gott u. d. Natur“ стр. 314.)

Исто тако је и наука, да су организмима материјални елементи основ, из којих су састављени и у које се кад изумру, опет распадају, да се за нове творе употребе, дакле тако звана „промена материје“ или „круг живота“ потпуно истинити, као што смо већ приметили; али ми смо и то видели, да она није никако нова, и да су то хришћански мислиоци већ давно увидели и учили; а ми данас можемо додати: да она исто тако није ни потпора материјализму; јер та „промена материје“ и тај „круг живота“ је само један процес, — једна *појава* или истина, која тиме, што је констатована, још није разјашњена; јер ми још једнако морамо питати за *узрок* те појаве, на које питање материјализам, који вансветско разумно биће Бога пориче, не може одговорити. *Ко* је, *шта* је то, што материјалне елементе комбинује и за образовање нових бића употребљује? И тако, ако се Бог не призна, остаје и „промена материје“ и „круг живота“ несхваћен и неразумљив. Још више!

4. Материјализам не може ни *биће тела у опште* да разјасни. Јер као што он сам тврди, атоми су *једноставна* бића, а тело је по свом појму нешто *састављено;* како дакле може једноставно са једноставним комбиновано, нешто сложено произвести? Та као што је познато, хомогено са хомогеним сложено, даје опет само хомогено, а никада хетерогено и по томе комбинација некога броја таквих простих атома не би могла тако исто једно тело произвести, као што од прилике ма каква множина нула не може математичку јединицу, или сума математичких тачака материјалну линију дати. Тако исто се не би дала разјаснити, па ни замислити целисходност као и целисходни односај појединих делова у створењу међу собом, а особито целисходност *организама:* биљака, животиња, људскога тела и њихових појединих делова; јер *ко* и *шта* би те мртве несвесне атоме тако спајало, да из њих произишљена, целисходна и хармонична ствар произићи може, ако се биће неког супштаства, које цели поставља и које је тих цели свесно, *пре* њих и *ван* њих пориче? А да закон целисходности и дубоко проникљеног реда у свима областима како органског, тако и неорганског живота заиста влада, уверава нас искуство, а напредак и открића науке то још боље потврђују. — што морају и сами представници материјализма признати. „Неки јединствени план — вели Бурмајстер, — неки одређени и непроменљиви закон у току развитка животињског царства не може се пре-

виђати“ (Gesch. d. Schöpf. стр. 242.). „*Случај*“ тако исто се не може узети као узрок тога реда и целисходности, јер оно, што ми називамо „случајем“, метафисички не постоји и сваки ред, целисходност и правилно уређење апсолутно искључује*. Кад се пак у животу говори о „случају“, то бива само с тога, да представимо неко дејство или догађај, који се није с *намером* догодио. И тако се из наведенога види, да се материјалистичке хипотезе не могу одржати, а ми би их на основу разума и науке морали и онда забацити, кад њихову апсурдност нё би и даљим доказима могли објаснити. Ми смо се уверили, да погрешка материјализма не лежи можда у томе, што он у своме размишљању и испитивању *сувише далеко* иде, него на против, да он не иде *довољно далеко;* да он код атома остаје, не питајући за узрок, коме они имају свој постанак да захвале и усљед кога су се они образовали до целисходних стварних облика. „Само треба даље копати“ — рекао је једном приликом велики Њутн; — јест, само треба даље копати, а не застајати код најближих секундарних узрока, него треба ићи до крајњег и највишег, до *примарног* узрока, којим се једино мишљење задовољити може, — до *Бога*.

Материјализам врло слабо тумачи *постанак органскога живота* у биљака, животиња и у човека; — шта више, по материјалистичкој хипотези био би факт неке радње, која изнутра својом сопственом снагом делује, управо немогућ, те се не би дао ни замислити. Јер атоми *су* као материјални елементи без живота, — без свести, — те тако би могли *из* себе и *кроз* саме себе нешто живо и свесно произвести? Тада би морао бити лажан или закон узрочности, по коме се за свако дејство сходан узрок претпоставити мора, или би свака у опште комбинација тих материјалних елемената већ по себи морала бити жива, што за цело није истина; — на против, ти елементи, да би се из њих неко органичко тело створило, требају неки узрок, који стоји *изнад* сила просте мртве материје и кога ми *животињим начелом, животином силом, — душом* називамо; тек *она* даје по себи мртвој материји живот и радиност, а сама има своје порекло у апсолутном животу, у извору *васцелог* живота — у *Богу*, јер: „*Бог нијесть Бог мертвыхъ, но живыхъ*“ — вели Христос. (Лук. 20, 38.)

(Наставиће се).

* У овом погледу чини згодну примедбу још Цицерон: „Ко може веровати, да је свет *случајем* постао, ја га не схваћам, зашто не би и то веровао, да су просипањем безбројних слова по земљи могли постати и „Енијеви анали“, тако, да су се одмах могли читати“. (De nat. deor. II. 37.)

ПРОПОВЕД

на светог Великомученика Димитрија.

Господе над силама! благо човеку, који се у те узда. Псал. 84. 12.

Ево се данас, љубазна браћо моја, искуписмо у овом светом храму, не само, да узносимо похвале и да будемо слушаоци похвала светом великомученику Димитрију, него да и сами тежимо свима нашим силама, да наш живот и да наша дела буду управљена по животу овог великог светитеља наше свете православне цркве. Искуписмо се, да одамо достојну пошту побожности и да подигнемо из дубине душе наше топле молитве светом великомученику Димитрију.

Пре свега ћу вам, драга браћо моја, испричати живот овог угодника Божјег; показаћу вам, како је он својим животом, својим богомудрим деловањем и радом на и својом мученичком смрћу на ослетку показао истиниту љубав и ревност према спасителној науци Господа нашег Исуса Христа, тако, да та је света црква православна увртила у број њезиних светитеља и угодника и његовом помену одредила данашњи дан сваке године.

Свети Великомученик Димитрије био је родом из Солуна, главног града Тракије, а син највишег достојанственика у том граду. Родитељи његови, будући и сами Хришћани, старали су се да васпитају свога сина у духу вере Христове и страху Господњем. У то доба римски цареви, као Максимијан, Диоклецијан и други, гонили су Хришћане, држећи их за људе, који теже, да

униште римску царевину и у истребљењу Христијанства мишљаху да ће наћи увјета за свој опстанак. Један од тих царева — Максимијан — незнајући да је Димитрије Христијанин, постави га после смрти његова оца за управитеља града. Једна од главних његових дужности састојала се у томе, да има свима могућим силама и средствима настојати, да се Христијанство угуши и уништи. Но он, место да испуни императоров налог, показао је на против љубав према Христијанству, закланајући га, испочетка тајно, а за тим ступивши јавно на бранк христијанских истина. Овом својом љубављу и ревношћу утврдио је Христијанство код својих сугрђана а и многе чланове прибавио светој цркви. На том истом ревношћу побудио је мржњу и гоњења својих противника. Знајући, да ће страдати ради свог јавног исповедања вере Христове, преда све своје имање своме верном слузи, да га овај разда сиротима и убогима.

Цар Максимијан дође сам у Солун и позове Димитрија, да се окане вере Христове и да се врати вери незнабожачкој. Но сва настојања и покушаји императорови не нађоше у његовом срцу одзива, шта више он цара јавно изобличи ради његових лажних појмова безбожничких. Император се разљути и да га затворити у тамницу. Но сва ова мучења, која у тамници претрпе, не могоше одвратити „лице његово од пута спасења“.

У то доба беше обичај ружан, да се људи боре један против другог само ради забаве гледалаца у местима нарочито за то удешеним. Римски цареви да би осигурали своје љубимце, доводили су им као противнике у борењу измучене по тамницама Христјане. Наравно да су многи и многи Христјани тако изгубили живот. Но једном од тих Христјана, по имену Нестору, кога и данашњи тропар спомиње, испадне за руком, да, благословом Димитријевим укрепљен, убије једног од љубимаца царевих.

Цар се разљути на то и да одмах погубити Нестора а изда заповест, да се и Димитрије има погубити. 26 октобра у рану зору уђу војници у његову тамницу, нађу га где се моли Богу, и убију га копљима. Тело његово побожни Христјани сахране у цркви Солунској.

То вам је, љубазни моји, у кратко живот његов. Живот тај беше мукотрпан, препун беда и невоља, које мораде подносити, ради свог јавног исповедања и вероваља. Ми видимо, да га наговарају и да наваљују на њега, да се одрече своје вере, но он будући у срцу и души својој прави Христјанин, који се влада по светој еванђелској речи: „Тјемже, братије моја возљубленаја, тверди бивајте, непоступни, бодрствујте, стојте в вјерје, мужајтесја, утверждајтесја (I. Кор. гл. 15. ст. 58. гл. 16. ст. 13), не мари за та наговарања, не слуша претње, којима му грозе, па ни муке не могоше га скренути са стазе спасења. Долази на послетку смрт, па и ова нема моћи, да скрене Димитрија са пута благочашћа.

Па шта је узрок, браћо моја, да је свети Димитрије непоколебив у својој вери? Шта друго него истинито појимање свете еванђелске речи и наде у преблагог и праведног Створитеља и Промислитеља овог света — Бога. Та нада, ако истинито испуњава срце Христјанина, јесте најтврђи бедем против сваких невоља, које се појављују у животу човечијем, ма како оне силне и велике биле, она је најсигурније оружије и штит, којим ће човек одбранити своју душу од разних искушења. И бист Господ прибежиште убогому, помоћник во благовременех, в скорбех. И да уповајут на тја знајушчи имја твоје: јако не оставил јеси изискајушчих тја Господи, (Псалм 9. 10—11) говори псалмопевац Давид. Но он не оставља праведника никад својим животом мира да плати своју веру, јер говори мало даље исти: „взискајај крови их помјану, не забн званија убогих (Псалам 9. 13).

У нашем овоземном животу видимо ми, да су различити путеви, којима се достизава преблагом мудрошћу Божијом одређена сврха нашег земаљског живота, то јест, што достојније спремање за блажену вечност. Једнима то спремање пада лакше а другима опет теже, а некима се опет чини, да га поред свега свог уложења не могу ни достићи. Томе је најглавнији узрок у неуређености наших наравствених односаја а донекле у самој човечијој унутрашњости, то јест способности, да правилно оцени једно или друго средство, којим се даје достићи вечно блаженство. Једни су већ од малена и детињства толико извежбани и упућени у извршавању закона и заповести Божијих, да им то испуњење пада лако и без великих тешкоћа. Други, којих је већи број од првих, налазе многе тешкоће у њима самима, јер нису упућени довољно у познавању светих истина и заповеди Божијих. Такви треба да настоје, да им више пригне

истиниту еванђелску реч, да би се тиме ободрили и што боље упутили у извршавању оног, што је човеку потребно и нужно за спасење. Трећи пак напазе у своме деловању на многе спознашње неприлике, које им сметају и које их скрећу са стазе истинитог благочашћа и заводе на странпутицу, која их све више и више удаљава од вечног спасења, ако се не поврате за рана натраг. Многи се одреку и саме свете вере, но таки треба да имају на уму увек ове речи Господа нашег Исуса Христа: „Всјак иже исповјест мја пред человјеки, исповјем јего и аз пред отцем моим, иже на небесјех. А иже отвержетсја мене пред человјеки, отвергусја јего и аз пред отцем моим, иже на небесјех." (Матеј, глава 10. стих 32. 33.)

Но у свима овим случајевима треба човек увек да се нада на преблагу милост Божју, која ће га увек одвести правој стази спасења. „Ти Господи сохраниши ни, и собљудеши ни от рода сего и во вјек." (Псалам 11. 8). На кад ми видимо, драга браћо моја, да нам је нада на милост Божју врло потребита и нужна за достигнуће наших циљева и да је она најглавнија и најмоћнија сила, која нас одржава на путу спасења, кад се немиле прилике окосе, да нам утрну ту светлост, и да нас баце у помрчину мрака и заблуда, запитајмо се: шта је то нада? Да ли је то нада, кад ми мислимо да благи Бог по својој отачаској милости, *мора* бити блаженство оног или овог живота, без обзира, да ли су наша дела постала извршењем истинитих и побожних наших мисли и жеља или су она постала онако тек случајно а можда и бесвесно? Не, то није нада, није онаква, какву нам света црква у свом истинитом учењу предаје.

Права нада је „истинито уздање у Бога, које је дано срцу човјечјем, надахнућем и просвећењем од Бога, да неби очајавао у благодат Божју, толико за опроштење грехова, колико и за оно што тражи, кад тражи какво добро, било добра временита, или вјечна". (Правосл. Исповједање. II. део. Питање I.) Само оваком истинитом надом можемо рачунати на милост и благост Божју, само таком надом на Господа достизавамо мету спасења. Кад носимо у срцима својим таку наду, тада ћемо бити прави Хришћани — праведни а „јако праведен Господ, и правди возљуби, правоти видје лице јего." (Псалам 10. 7.) Оваком надом је и великомученик Димитрије истрајао знајући „јако Господ вјест пут праведних, и пут нечестивих погибнет." (Псалам 1. 6.) Мучише га и киђаше га, нико се не нађе, да му помогне и да га избави од тих мука, но он са псалмопевцем Давидом има тврду веру у помоћ Божју, „помошч моја от Бога спасајушчаго правија сердцем" (Псалам 7. 11.) и помоћу те наде устрајао је непоколебиво у светој вери. Страдао је за њу, умрьо мученичком смрћу за њу и с тога га наша света православна црква и светкује као великог угодника Божјег.

С тога и ми, драга браћо моја, морамо настојати и радити на том, да сав наш живот буде удешен по науци Господа нашег Исуса Христа. И ако тако узрадимо, тада ће само нада на милост Божију достојно испуњавати и одушевљавати срце сваког правог Хришћанина. Ако ваш и смете каква зачкољица на путу вашег спасења „гњевајтесја, и не согрешајте, јаже глаголете в сердцах ваших, на ложах ваших умилитесја. Пожрите жертву правди и уповајте на Господа." (Псалам 4. 5 и 6 ст.) Па и ако вас стану гонити а ви са псалмопевцем Давидом реците: „Господи Боже мој, на тја уповах, спаси мја от всјех гонјашчих мја и избави мја" (Псалам 7. ст. 2). Тада ће вам милостиви Бог послати своју помоћ и ви ћете моћи напредовати на путу спасења. И тако, драга браћо моја, имајући тврду наду на Бога и удешавајући свој живот „по повељенију вјечнаго Бога и послушаније вјери" (Рим. гл. 14. ст. 25), и можете се надати, да ће се и свети великомученик Димитрије својим молитвама топло заузимати за вас пред престолом милостивог Бога и Творца нашег. Амин.

У *Шиду*, 1. октобра 1894.

Жарко М. Тукић,
капелан.

РУКОВОДСТВО БИБЛИЈСКОЈ ИСТОРИЈИ НОВОГА ЗАВЕТА.

Дио четврти.

Дјела и учење Исуса Христа од друге до треће пасхе.

(Наставак).

Да још јасније открије ученицима својима тајне царства небеснога, исприча им Спаситељ још неколико прича, развијајући поступачно главну мисао. У причи о сијачу разјашњено је тек сијање сјемена царства Божјега и различита судбина тог сјемена у разноликијем срцима. Затијем разјасни им Спаситељ како се сјеме снажно развија у души приступачној (воспріймчивой). У том је случају царство Божје слично зрну горушичном, које, и ако је најситније међу сјеменима, кад израсте претекне свако поврће и узрасте као дрво какво, те долијећу птице небеске и сакривају се у гране његово. Или оно је још слично квасу, који врже жена у три мјерице брашна, док не ускисе све. И баш као год што из горушична сјемена, усљед унутрашње природе његове, израсте велико дрво, а од квасца ускисне све тијесто, тако исто мора и новозавјетно царство, поред свег тог што му је почетак толико скроман, раширити гране своје по свем свијету и прожмати сав свијет својијем унутрашњијем духом. Да се оно устали, нијесу потребни никакви спољашњи, присилни преврати или крвави ратови, како себи уобразише можда многи слушатељи његови. Не, Спаситељ учаше, е ће побиједити царство небеско снагом истине, која лежи у самом бићу његовом и том снагом — снагом вјере и љубави — препородиће оно свијет.

Но напредовање његово не ће бити поштеђено од лукавства вјековјечног непријатеља, који ће се послужити свима виговима лукавства својега, да задржи или препријечи напредовање тог царства. У том случају налични царство Божје човјеку, који баци сјеме у добру земљу, на коју посеја непријатељ ноћу куколь међу пшеницу, не би ли куколь угушио пшеницу. Тада предложише слуге господару своме да даде испљевити куколь, но господар им рече: *„не, да не би чупајући куколь почупали заједно с њиме пшеницу. Оставите нека расте обоје заједно до жетве“* кад ће моћи жетеоци без штете разабрати куколь из пшенице, и на заповијест господареву повезати га у снопове и сажећи, а пшеницу спремити у житницу. Сам Спаситељ растумачи и ову причу, као и прву, ученицима, јер га замолише. У цркви коју он основа биће поред пшенице и куколь, који ће посијати вјековјечни непријатељ и тек ће моћи божанствени Судија изрећи на посљедњем суду своју праведну одлуку о судбини и једнијех и другијех, јер се у садашњем вијеку даје свима потпуна могућност да се покају и куколь да се препороди у добру пшеницу. „Јер они, вели блажени Августин, који су данас куколь, могу постати сутра пшеницом.“ А да објасни ту истину рече Спаситељ, да је *„царство небеско као мрежа која се баци у море и загреби од сваке руке рибе; која кад се напуни, извукоше је на крај, и сједавши изабраше добре у судове, а зле бацише на поље. Тако ће бити на посљетку вијека: изићи ће анђели и одлучиће зле од праведнијех. И бациће их у пећ огњену: онде ће бити плач и шкргут зуба“.*

Христос се забави цио дан причајући те дивне и примамљиве бесједе. Народ се све више скупљаше да чује божанственог проповједника, али Спаситељ осјећаше силни умор и њега обузе врло жеља да буде сам и да одане. Најзгоднија прилика бјеше, да се удаљи на противну, мање насељену обалу Переје, и Спаситељ заповједи ученицима својима, да гоне лађу онамо Али прије него што одбише лађу од обале, рекоше тројица између гомиле слушатеља, да желе да буду стални ученици његови и да иду за њиме. Први између њих бјеше књижевник. Уобразивши си, да ће једва дочекати, да он, будући учен и вићен у другијем, постане чланом апостолског братства, повиче: *„учитељу! ја ћу ићи за тобом куд год ти пођеш“*. Но Христос провиђе његово себично срце, које рачунаше, е ће и у царству небеском играти улогу, какву играше у царству земаљском, те му просто одговори, е се вара да ће стећи ма какве земаљске угодности, ступи ли у посљедователе Христове, јер:

„лисице имају јаме и птице небеске гнијезда, а син човјечији нема гдје главе заклонити“, па је свакако боље да остане у свом досадашњем положају, док се не очисти његово ташто срце и он потпуно не схвати тајну царства Божја. Други бјеше већ донекле ученик Спаситељев, но зажели да постане сасвијем његовијем послједователем, молећи тек, да оде и најприје погребе оца. „*Хајде за мном*, разлијеже се одлучан одговор Христов, *а остави нека мртви укопавају своје мртваце*“ т. ј. остани свијет и свјетске послове њиховој властитој бризи. Ко хоће да иде за Христом тај треба да остави чак и оца и матер. Он треба да остави духовно мртвима да се брину о својима тјелесно умрлијем. Сличан одговор доби и трећи, који се тражаше да буде ученик. Тај искаше такође рока, не желећи да пође одмах на пут са Христом, док се не опрости са укућанима и пријатељима својима. Он доби одговор, који постаде пословицом за сва времена: *„ни један није приправан за царство Божје који мећне руку своју на плуг па се обзире натраг“*. „Кога, по дивнијем ријечима блаженог Августина, зове исток, тај треба да окрене мисли своје са омркла запада“. Том су се узвишеном мишљу бодрили и крјепили они велики свештељи и подвижници цркве, који се одрекоше свију породичнијех веза и остављали због Христа све свезе свјетске.

Кад би напосљетку уклоњена и та препрјека, могоше ученици разапети једро на лађи својој и отиснути се на пут. Но и сад су, тако да се изразимо, опсједали Христа његови послједователи, јер бјеху, како напомиње јеванђелист Марко *„и друге лађе с њим“*. Ове су се по свој прилици вратиле, јер се не напомиње да стигоше на другу страну, уплашивши се јамачно знакова, који предсказиваху буру. Спаситељ могаше свакако међу својијем одањем ученицима мирно оданути, и тек што се одваче лађа од обале, склони он своју уморну главу на кожнат узглавак на крми и заспа, онако уморан, тврдијем сном, и спаваше мирно, као сваки који је у потпуном миру са Богом и савјешћу својом. Али бјеше суђено, да буде и тај толико неопходни сан наскоро силом нарушен. На језеру подиже се неочекивано страшна и бијесна бура, која није баш необична у тој дубокој котлини земаљске површине. У ваздуху подиже се силан вихар, а језеро се бурно заљуљало. Опасност бјеше страшна, а запјенушени валови запљускујући лађу бацаху је непрестано сад овамо сад онамо. Христа, који спаваше на откривеној палуби крај крме, кропљаху млазеви воде, али он спаваше мирно. Умор његов бјеше толико велик, е чак ни бура не могаше нарушити његова сна; а овамо се не усуди нико да га пробуди. Али ето почеше валови сасвијем запљускивати лађу, која, пунећи се водом, поче тонути. Тад га почеше будити ученици његови са покличима пунима очајања и ужаса: *„Господе! Учитељу! Учитељу! избави нас, изгибосмо“*. Такав очајнички вапај, измијешан са фијуком буре и хуком узбурканијех таласа, неугодно се косну њега онако санана. У таквијем случајима кад настане опасност изненада, без сваког припремања, познаје се човјек потпуно: ту се види не само јунаштво његово, већ и величина, чистоћа све његове природе. Олуја која сломи познату одважност суровијех рибара, и која им не допусти да се послуже својом вјештином, не смути ни за тренутак дубоки унутрашњи мир сина човјечјега. Исус се без сваке забуне и без сваког страха тек придиже са мокре крме немоћне и готово потонуле лађе, и без сваког даљег покрета утиша буру њиховијех душа мирнијем ријечима: *„за што сте страшљиви маловерни?“* Затијем се подиже сасвијем и стави на узвишенију крму у потпуној мирноћи своје природне величине, погледао је у таму бијесне олује, која лепршаше са халином његовом и мрша косу његову и посред хуке бијеснијех елемената, разлијеже се глас његов: *„ћути, престани!“* И вјетар се уталожио, те би велика тишина. А кад одсијевну на умиреној водиној површини трептаје звијезда са ведра неба, поче се не само ученици, већ и лађари, бојажљиво и шапућући разговарати међу се: *„ко је овај да га слушају и вјетрови и море?“* И тај чудесан догађај као да надопуњаваше тек испричане приче о царству небеском. На њега мораше ученици и сви вјерни разабрати, е личи царство небеско или црква Христова лађи, коју бацају валови узбуркана мора животнога. Валови могу неко вријеме и запљускавати лађу црквену и пријетити јој опасношћу; али они који су у њој не треба да се боје тога. С њима је Христос, и док је он с њима, не ће им одољети ни силе паклене.

У саму зору стиже лађа у Переју, к обали околине Гадаринске. Но и ту не могаше наћи Спаситељ жељена мира. Једва што изађе са ученицима на обалу, кад му потрчаше у сретање из каменитијех пећина гробнијех два несретника са духом нечистијем и бијесна. У старо доба не бјеше никаквијех завода или болнице за такве болеснике и побјешњеле људе, јер беху неприкладни за друштвени живот, гоњаху их просто из своје средине или се послуживаху против њих мјерама, које бјеху, поред тога што не вођаху циљу, још и окрутне. Поред таквијех прилика могаху ти несретници, у случају да бјеше болест непаљечива, наћи себи заклоништа тек у пећинама по каменитијем обронцима планинскијем, каквијех има врло изобиљно у Палестини и у које сахрањиваху Људји своје мртве. Јасно је, да прљаво и дивље стање тијех склоништа, и страхоте и привиђења, која су с њима неразлучно скопчана, могаху тек погоршавати болест и један између тијех несретника, који већ дуго боловаше, бјеше толико побјеснио, е не могаше нико изаћи с њиме на крај. Покушавали су да га вежу, но кад би га напало бјеснило, показиваше он толику натприродну снагу, која се често опажа код таквијех душевнијех потреса, е му пође увијек за руком, да се отресе окова или да покида ланце. Напуштише га сама себи у пустијем и дивљијем гудурама, које јечаху дан и ноћ од његовијех дивљијех поклича и он луташе туда, опасан и по се и по друге, бјеснећи и пребијајући се од камена до камена. Други бјесомучник, јамачно слабије подвржен бјеснилу, тек се показао са другом својијем, затијем се опет удаљио; но први пође сионо к Исусу Христу, и осјећајући, е је он Спаситељ и Избавитељ, који ће га ослободити од силе мрака, што га држаше, паде пред њ' и поклони му се. А затијем мољаше га као у име нечистијех духова са громкијем и упланећијем напајем, да га не мучи прије времена. Милосрдни Господ, желећи да ослободи несретника од тешкога ига мрачнијех сила, заштита га, како му је име. „*Легеон*“ — одговори мјесто њега бјесовска сила, која поништи у њему сваку личну самосвијест. Присутност римске војске упознаде га са тијем назива за количину, а како бјеше у њему, по увјерењу његову, шест хиљада злијех духова (легеон има 6000 момака), то се он послужи у одговору своме том латинском ријечи, која бјеше добро позната свакоме Јудеју. Видећи да се примиче крај владе њихове над несретником, почеше бјесови молити Христа, да им он, изгонећи их, дозволи да уђу у повелико крдо свиња, што пашаше ту на обали, које су држали Гадаринци, јер се можда налажаше недалеко какав римски легеон, а могуће и ради себе самијех, јер се нијесу становници у том удаљеном крају баш строго држали закона Мојсијева. Да очигледно покаже бјесомучноме, е је издравио, услиша Спаситељ молбу њихову. „*И изишавши духови нечисти уђоше у свиње; и навали крд с бријега у море: и потопише се у мору*“. Пастире уплаши тај необични догађај, те „*побјегоше и јавише у граду и по селима*“, а народ сатио се са свију страна, да види необичног тог полазника, што дође у њихов од свију заборављени крај. Ту видјеше они, е се са бјесомучником, који натјераваше ужас на све, догодила чудноватa промјена. Чудесни полазник излијечио га, и он бјеше миран као дијете. Нечија милостива рука врже плашт на његово голо и прљаво тијело, а он сједаше крај ногу Христовијех, умно потпуно здрав. И видећи то „*уплашише се*“. Но нијесу се толико уплашили од таквог великог чуда, колико што им је усљед тог чуда била нанесена велика штета. Погибе им читаве двије хиљаде свиња, а како им бјеху милије свиње и од човјека и од свега онога, чему се могаху надати од божанственог дошљака, то замолише Христа без сваког зазора и једнодушно да иде из њихова краја. Христос учаше сам ученике своје, да не дају светиње псима и не бацају бисер пред свиње „*да га не погазе ногама својима и, обрнувши се, да их не раскидају*“. За то одлучи да сместа остави тај негостољубиви крај, али да га не лиши сасвијем благовијести о насталом царству небеском, учини излијеченога проповједником славе Божје у том крају. „*Иди куће својој к својима*, рече му Спаситељ, *и кажи им шта ти Господ учини, и како те помиловa*“. И на тај начин постаде бјесомучни Гадаринац првијем благовјесником царства Божја у том крају, који је познат под именом Десетерограђа, и проповјед његову потврђиваше дивно чудо, које се догоди на њему самоме.

(Наставиће се).

ЧЛАНЦИ О ЗАБАВИШТИМА

и л и

најважнија упутства у погледу истих за општине и родитеље, а на име приправнице, учитељице и забављење — са наставним градивом.

По најбољим изворима написао **Ив. М. Поповић**, учитељ.

(Наставак).

И мушки („чике“) могу држати забавишта, па можда и с мешовитом (оба пола) децом; — прихваћено је то, али до данас ретко се где остварује, чему је вађда узрок „урођенија“, већа нежност женскиња. — Можда би за то жене, односно матере понајбоље биле.

При узимању забавишне послушнице (помоћнице, помагачице) т. ј. дадиље, која у сваком забавишту мора бити, има се такође у главном на споменуте услове пазити, особито пак на оне, што се и од простијих женских захтевати могу.

Међу њене прве задаће спада и велика пажња, кад малише воде пију. Пре свега нек је суд од најбољих за ту сврху, али нека се из њега не „сиса“, него нек се у стаклениче (чаше) сипа, а ове се имају свагда најчистије држати — већ и због заразе! О томе не треба више ни говорити!.... Дадиља не сме давати деци ни кашу, док јој забављља не дозволи; јер ова је увек са децом, па види и зна: је ли које уморно и угрејано или не? На то — као и на све остало — свагда имају обе најстрожије мотрити. Али као да је најудесније: привикавати малише, да код куће — пре него што пођу у забавиште, пију воде и све подмире, тиме ће се учити и подстрекавати на уредност, особито онда, ако и забавља не буде никад за време наставе, па ни иначе у друштву са децом искала, да јој се донесе чаша воде, што може онда, кад би које дете хтело да пије — можда тек за то, да мало иде — као пример навести, чиме ће од моћнога утецаја бити и тако ће га задржати. — Многи родитељи не ће ни дозволити, да им деца у школи пију, или бар не из општих оних стаклениче... Ако је у месту и више ваљаних студенаца, нека се упита и замоли за савет лекар — можда баш отац ког детета из самог забавишта — са којег од тих да се носи за пиће у школу? Ово је врло важно, јер н. пр. она вода, што је за одрасле добра, не мора — рекао бих — и за нејач такова бити. У гдекојим изворима и артеским кладенцима не налази се растворена вапна (креча), а исто је, чини ми се, потребно за јачање и ширење костију, што је за малише од знатне користи. — Пазимо на здравље своје деце!

Ваљано посуђе за воду добија се из творнице Zellerin-a из Будимпеште (Nagy-diófa-uicza). Има га и са справом за филтровање.

Нека се за дадиље бирају оне жене, које су уједно и матере, а ове нека свагда на уму имају, да су „туђа“ деца дотичним родитељима исто тако на срцу, као што су и њима њихова!

Велика опрезност препоручује се и у погледу „трахоме“.

Време наставе.

Као год што се школа почиње у септембру, а свршује концем јуна, тако је то већином и са забавиштем.

Сем недеље и празника држи се и седмични одмор, за који је на згоднији онај дан, кад је у месту „пијаца“, на име онда, ако деца морају преко трга ићи, — старији пак тада мање досповају, да децу у школу воде, јер обично иду на пазар. Неје ли тако, може се држати, кад се за најбоље нађе. Удесно је: средом и суботом после подне. Овако је — рекао бих — и у сомборском забавишту. У очи недеље матере мију своју дечицу, па је неће онако мокру да пуштају, или јој рубље и хаљине перу, — закречавају, рибају и т. д., журећи се при томе, да бар теже послове до вечерња сврше, па онда нема ко да одведе ни ону најмању.

Од врло велике користи било би, да по селима и у јулу и августу, кад је пољска радња у највећем јеку, долазе деца у забавиште; али онда не за то, да уче, него само с тога, да су под надзором и да остану онде од јутра до вечери, кад би се већ ко од старијих са њиве вратио. За то се не би морала забављља трудити, којој свакојако треба одмора, него само дадиља, а ради веће пажње могла би и она у то време помоћи имати. На овај

начини отклониле би се многе несреће, што се дешавају, кад су деца сама код куће остављена.

Можда би с тога веома згодно било, да се одмор или распуст преко зиме држи, да се деца од многих болести сачувају, а онда и ратарска имају, ко ће их на дому пазити. Али се осврнути морамо и на љуте врућине, у којима је такође опасности по те малишане.

Где пак забавишта нема, тамо би могле то и учитељице чинити, односно њихове мајке, сестре и т. д., за што би и лепо награђене биле.

Што се тиче трајања свакидашње наставе, знати ваља, да се исто пре подне започиње у 9 часова и држи се до 11, а после подне у 2 до 4. Ово је са свим довољно; јер ни у I. разр. основне школе нема више сахата, тек — ако је овај за себе, онда је у јутру са пô часа — ради одмора у дворишту и доцније појања — дуже. Али деца могу се скупљати и пред 8, но тада се до одређеног времена под надзором играју. Зими пак неће је ни бити тако рано.

(Наставиће се).

ДОПИСИ.

Посвећење првог српског школског барјака у Крбави — у селу Мекињару. — Од како се Срби овамо населио, сваку стопу земље освојио и крвљу својом натопио, није још овакова шта у Крбави до сада, као што се то у маленом селу крбавском Мекињару зби дне 18. (30.) септембра о. г., на ма то је вриједно то на јавност изнијети, да и шира публика о томе знаде, јер свечаност ове врсте прва је у свој Крбави, дакле чин, који ће се у културној повјести крбавских Срба златним словима убиљежити. Свак' ће се жељно запитати — одкуд то и како? — Ево како:

Овдашњи Срби, родом из Мекињара, г. Божо К. Клиска је тај родољуб, тај приложник и зачетник тога, до сад још невиђеног и нечувеног у Крбави, свечковања, с' којим тај врли Србин оцјековјечи своје име, те остави код потомства себи благодарна спомена. — Зато је вриједно, да се која и о њему чује. — Саздањи дакле ктитор, свршивши овдје основну школу, оде прије тридесет и више година у бјели свијет, — што 'но ријеч — трбухом за крухом — за срећом својом. Стуши у занат ковачки и — будући веома даровит — испече га љуцки, али не утрпја у њему огњишта, већ се крену даље по свијету, те се мало по мало лати разних радња по Далмацији, а по том пређе у Мађарску — у Ердељ и у Румуњску, ће га судбина повеле лијепом срећом тако, да својом умјећом, вриједноћом и радношћу дође у такав одличан друштвен положај, да данас са својом супругом веома угодно живити може, осигуравши своју егзистенцију. На инак, живећи толико наван свога завичаја, не заборави своју вјере прађедовске и своје св. правосл. матере цркве, већ показа и доказа, како Срби и у туђини зна и умије своје аманете цјенити и штимати, јер недавно даде у сврху поправка овдашње трошне цркве св. Ђурђа своту од стотину фор., — а сад опет дарова мјесној школи лијеп барјак у вриједности преко 150 фор. — Исти је барјак од прљене скупоцјене свиле, а на њему с' једне стране слика св. Саве, а с' друге св. Арањела, као крсно име нашег мецене; барјак ките плава и бијела свилена дента, на првој натпис: *„Само слога Србина спасава“*, — а на другој: *„Успомена Боже К. Клиске“*, — све троје у српској тробојној слици.

Наручивши барјак, брзојавно је обавјестио мјестног пароха, да дне 18. сент. долази сам и да га донеси, што свак жељно ишчекиваше. Рано тога дана огласише звона уз пуцањ калуха (праћгија), да почиње св. литурђија и ма да вријеме бијаше кишовито и хладно, а по планинама снијег обилно врхове, ипак се силан свијет слегао с мјеста и са стране, да буде учесником тога свечаног чина. — Служба Божја, којој присуствоваше чланови црк. скупштине, црк. и школ. одбора, а са Удбине г. г. Иле Чанковић, М. Омчикус и управитељ котарске области госп. Вилим Муха, — свечано је одслужена, а на истој одговараше својим умилним гласом г. Н. Кукић из Загреба. По служби обављено је исто тако свечано освећење барјака, које кумоваху познати родољуб из Коренице *г. Данс п.л. Будисављевић-Србендо* и ђаца *Мара Чанковић с Удбине*. Сваком на лицу могаше се читати нека особита радост и уживање, што се описати не да! По освећењу барјака поздрави сабране *отац Јанко* овим *говором:*

„Радујем се, браћо хила, што сте дошли и што сте могли по милости Божјој доћи у овај скромни храм Божји, да се данас искрено Богу помолите, да се

поутјешите Божанском утјехом, да нам се душа с' Богом поразговори и њему помоли, а Боже услиши нам молитву! — Данашњи овај дан не светкује се свуда и свагђе као овђе тако свечано и искрено, — јер ево данас обависно у овом дому Господњем рјечју и невиђену до сад свечаност, *храму у свој Крбави равној*, — *а то је освећење новога школског барјака*, на што се и окуписмо у овако лијепом броју, за то се и радујемо данас.

„Неко се радује — неко плаче; неко се шали — а неко жали“ то је било, бива и биће вазда нешто стална, нешто непромјењива у животу човјечијем, — на тако је ево данас и међу нама; ми се радујемо — јер је ово свјетли тренутак, јер нас скромно и побожно чувство обузимати мора, гледајући овај посвећени барјак, ово вјешто руке режек дјело, које се освети у славу Божју, а намјени школи и нашој школској младежи.

Црква и школа — школа и црква јесу два жива врела, два богата извора, на којих нигда не престаје извирати душевна наша храна, — то је цела истина; јер народ без цркве и школе — готов је слијепац; народ без цркве и школе — остаје непросвећен; народ без тога двога остаје суров и дивљи, — па ће према томе слијепац у јаму — непросвјећени у пропаст, — суров и дивљи у тавницу, — и то је цела истина! О цркви да и не говорим, — већ само да нагласим овом свечаном приликом, да је школа од важна и преважна значаја у животу сваког народа, јер нам и школа отвара очи, да познамо Бога и његова стварања; и она нам просвјећује ум, опламењава срце и душу, да познамо Бога, у св. тројици слављеногa, да Га вазда славимо, хвалимо и величамо, да Му се дивимо и уживамо, не само у овом храму светом, већ и у оном дивном храму Његовом — у природи Божјој, гледајући величанствено небо, то престоље Бога једнога и красну земљу са богатством својим — то подножје Божије! — На *ту и таку* школу красно закити лијепим ево накитом, дивно окити лијепим цвијетком — ма правим српским барјаком, велики нам родољуб, челик Србин, искрени пријатељ и велики љубитељ школе и цркве, — кога имамо срећу данас видјети у средини нашој, а то је красан листак наше горе, дичан синак свога рода, а чедо оне св. матере цркве — многоштовани *г. Божо Клиска*, који далеко живећи изван рода свога, у иновјерији, — у туђини, у туђем завичају, нпак не заборави своје цркве и школе, већ се лијепо сјети и једне и друге својим милодаром, својим прилогом, па се уврсти у број ктитора и приложника овог св. храма, да му се у њему за живота моли Бога за јуначко и лијепо здравље, а по смрти чини спомена за племениту душу његову!

Спомењу сам већ, браћо драга, а спомињем и данас овђе с радошћу, да је тај врли Србин скоро дао за поправак овог дома Божијег принос од 100 ф.; — дарива цркву, а боме не оста дужан ни сестри њезиној школи, већ ево и њу дарива дичним даром — овим ево красним школским барјаком! На ко да му не бегена и не завиди на том племенитом чину и дару његовом?! Ко да не рекне — хвала му, ко да не узвикне — част му?! Ко да од срца не зажели, да га Свевишњи заштити и благослови својом моћном десницом, да га пожни здрава на много љета и година — до скрајних граница човјечија живота?! — На гле само, какав је овај мио дарак, овај лијепи и освећени барјак, не свагдашњи, не ратоборни, већ барјак просвјетни, барјак школе, — барјак школске младежи, те 'узданице и наше наде — Сричади младе, — барјак ево од скупоцјене свиле, златом оперважен, златним китама украшен, — а на њему с' једне стране ево слика св. Саве — те српске славе, тога просвјетитеља и научитеља нашег! Слика праве наше српске звијезде, — „слика онога свјетлила на небу наше правосл. матере цркве, које нам свијетлило најсјајније и најсвјетлије свијетли, те које нас својим зрацима гријe и одушевљава и тјера у нашем црквеном и народном животу, — слика, велим, онога, — који од свију небесних житела нама је најближи, и од свију нас, који смо на земљи — Богу најближи“ — јер и он је Србин био и као такав светитељем постао, — као такав постао српске цркве врховном главом, као што Му се то лијепо у пјесми и поје: „Ускликнимо са љубави — светитељу Сави, српске цркве врховној глави“!

Друга слика, која краси овај мио дарак — овај лијепи барјак, јест слика крсног имена нашег родољуба Боже, слика св. Архистратига Михаила, са пламеним мачем у десници, а са вагом — са мјерилом — правде Божије у љевици, као знаком, да ће се сваком данас сутра на праведном, суду Божијем страшном — одмјерити правда и измјерити се његова дјела, која је у животу починио, те који нас симболични знак опомиње, да — ако желимо себи добра онога свијета, да га, велим, ваља стећи за живота — овог свијета — добрим дјелима милости душевне и тјелесне! А такво једно добро дјело, дјело племенито, учини и Ти врли Србине и честити родољубе Божо! Овим данашњим и оним правим дјелом — даде Бог Теби прилике, да још за

живота учиниш себи задужбину красну, стечеш души својој свјетла мјеста код Бога, — а имену свом након себе учини благословена и трајна споменa код народа, код потомства свога! — На од мене, као слуге Божијег олтара, нека Ти је овђе пред овим народом, а пред престолом Божијим — нарочена јавна захвала и признање, част и хвала у име надарене наше школе, — на твом часном дару, за који ће ти се црква и школа вазда благодарно клањати имену и спомену твоме, на зато Ти кличем: „Живио нам Те Бог“! (Бурно: Живио!)

А ви, мили кумови, свједоци ове чина, — ево вам кумчета здрава и лијепа, окићена, зачињена, — накићена, навезена, — украшена и урешена. — прим'те га и чувајте га као аманет, те причајте и казујте свакоме, да се оно реси именом Боже Клиске, да је оно његово чедо! Причајте свакоме и свуда, да је то дјело велика родољуба, на кога нека се сваки угледа, — причајте и казујте, како ваља љубити своју цркву, своју школу!? Уприте прстом у овај јасан знак српске свијести и поноса српског — у оне златне ријечи, да сама слога Србина спасава, — те се дичите и поносите, што сте срећни и што вам честитати могу, да сте *први кумови првом српском школском барјаку у нашој Крбави*, — на за то и велим: *Живио Бог мога кума Д. пл. Будисављевића „Србенду“* и милу куму *сву Мару Чанковић!*

Ви пак, дјечице драга, знајте, да се ваља овај поклон чинит, — за вас је овај, овако лијепи барјак, да под њим и за њим вазда у цркву идете, да се Богу тоцко молите за здравље онога, који вам га даје ево! За вас је овај овако красан барјак, да узносите ум ваш, срце и млађану вашу душу Богу, гледајући слику свога патрона свештитеља Саве и слику Арањелову; — да хвалите Бога и да захвалите овом, ко вам га даје! — А знате ли, дјечице мила, како ћете то најлакшије учинити? Знате ли, како ћете се најљепше одужити за ту љубав?! — Тако, ако вазда добри будете, ако будете послушни, те своје старије слушали, штимали и љубили будете; — онда ћете се красно захвалити и одужити лијепо, а још љепше захвалити оној господину овђе, ако се будете добро учили и у школу редовно ишли, а то ће њему онда највише бити. — У то име нека вас прати на путу и на прагу вашег млађаног живота благослов Божији, — благослов и молитва вашег патрона св. Саве!

А ви, мили парохијани и остали пријатељи моји, радујте се и дичите се овим чином вашега сабрата, — те се поносите с' њиме, а богме се и угледајте на-њ, како треба и ваља *своје* грлити и љубити! Видите, како Србин зна и умије уважавати и љубити своје свештене — своју св. вјеру православну и св. матер цркву, своју школу и народ свој! — Угледајте се, велим, на-њ, па још једном кликните: „Живио Божо К. Клиска“! — (Дуготрајно „живио“ разлегало се по цркви).

Након свега тога био је банкет у школи, ће су сви присутни били, и ће је веселье било право српско! Кад још споменем, да су јавор гусле, и уз њих народна пјесна и поџевка, зачињавале друштво и веселье, те кад похвалим гостољубивост учитеља Станка Шакића и домаћице му Аниће, врле Српкиње и узор хајке, — онда сам у кратко све споменуо!

— он. —

ЈЕЛОВАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Прослава крсног имена.**) Његово Високопреосвештенство господин *Герман Опачић*, славно је ове године о св. апостолу и евангелисти Луци, први пут као епископ бачки, по православне српске обичају своје крсно име. У овој домаћој слави учествовали су Његова Светост господин српски Патријарх Георгије са својим архиђаконом Лукијаном Богдановићем, протопресвитери: М. Тирић и П. Балта, и Ј. Јеремић, уредник „Срп. Сиона“, монашко придворно свештенство, велепоседник Лазар Дунђерски и петнаест вођених ратара, чланови црквене општине новосадске. Свечарски колач резали су Његова Светост и преузвишени домаћин, који је по томе дигао прву чашу, у лепо смишљеној здравици, у славу Божју и свога заштитника св. Луке а у лепо здравље Његове Светости преузвишеног српскога Патријарха Георгија, који је, доласком на ову прву домаћу славу свечареву, и овом приликом дао сјајна доказа своје непоколебиве очинске милости и љубави према своме најмлађем духовном сину, којег према Његовој Светости као духовноме оцу вежу најусрд-

није захвалности и најискреније оданости. Његова Светост благоволила је на овај најлиг осећаја пресвештеног домаћина одговорити врло лепом и топлом здравицом, којом је нагласила: како се пре годину дана на св. Луку, при отварању св. синода почела наливати благодат св. Духа на данашњега свечара и жаселела му је многе и сретне славе у будућем животу. Затим је преосвештени свечар наздравио и својим милим гостима, нашем свештенству мирском и монашком које се и на данашњи дан Богу за њега молило и својим драгим Србима Новосађанима, који су миловали доћи да проведу са својим епископом прву домаћу му славу, скромно и својски. На здравици овој захвалио је бираним речима протопресвитер Милан Ђирић, дигав чашу у здравље гостољубивом преосвештеном домаћину. Пред вече се Његова Светост изволела вратити у своју резиденцију а гости и званице су у лепом хришћанском и родољубивом разговору дочекали крај свечарске вечитанице и сутон на се онда пуно задовољни овакоп лепом славом опростили са својим домаћином.

— (**Саборски одбор**) држао је своје јесење заседање 4., 5., 6., 7. и 8. октобра о. г., под председништвом Његове Светости, преузв. г. патријарха *Георгија*. Присутни су били: Преосвештени епископ вршачки *Нектарије*, архимандрит Иларион *Руварац*, Данило *Станковић*, др. Тодор *Недељковић*, Јустин *Кољовић*, Михаило *Росулић*, фискал др. Мих. *Полит*, секретар др. Лаза *Секулић*, надзорник народно-црквених добара архимандрит Гавриило *Змијановић*, подсекретар Д. *Јанковић*, књиговођа В. *Јовановић*, и подкњиговођа А. *Дестовић*. У овом заседању саборског одбора решено је око 600 предмета. — Одлучено је, да се свештенству у Горњој Крајини исплати 39.000 фор. *у име нестерпивог парохијала* за године 1882—1888, али са одбитком свете од 14.000 фор., која је г. 1881 и 1883 већ исплаћена. — Управама манастирских ражаслаће се штампани записници, регистри и друге књиге, које ће настојатељи бити дужни од године 1895 тачно водити, и из којих ће се моћи у свако доба сазнати активно и пасивно стање манастирско и у опште непокретно и покретно имање сваког манастира. — Решено је више пријава и неколико молбеница за прилоиоћи. — Одобрени су многи закупни уговори за залишне парохијске сесије. — Издано је преко 200.000 фор. на хипотекарне зајмове. — Из клирикалног школског фонда подељено је *педесет богословских стипендија*. — На три упражњена стипендијска места у *Адамовићевој закладе* изабрани су: Т. Манојловић, гимназиста из В. Бечкерека, као сродник запештачев, са стипендијом од 300 фор., Петар Симоновић, свршени гимназиста из Карловаца, са 300 фор., и Иван Машировић, свршени богослов и правник у Јегри, са 400 фор. — Нова стипендија богословска од 300 ф. из *закладе Д. Бањанина* подељена је Марку Витасу, богослову III. године у Карловцима. — У *Сермцковој закладе* изабрани су на четири упражњена места са годишњих 105 фор. ови за питомце: Момир Протић из Пачетина, правник у Загребу, Богдан Стојановић, правник у Загребу, М. Путник, свршени гимназиста из Рухе, и Наум Марјановић из Мајшца, гимназиста у Печуху. — У *закладе Путниковој* изабран је Павле Соларић, свршени гимназиста из Катинаца, са годишњом стипендијом од 200 фор. — У стипендијској *закладе Петровић-Харишевој* за трговачку струку изабран је Јован Ђурђевић, ученик трговачке школе у Земуну. — Молилаца за стипендије било је преко стотине.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

— **Хришћанске врлине.** *Намијењено православној српској младежи и сваком хришћанину.* Превео и попунио *Јован Петровић*, катихета и професор на кр. вел. гимназији, кр. вел. реалци и учитељској школи у Загребу, витез иранорског ордена Књаза Данила I. — Препштампано из „*Бос.-Херц. Источника*“. — Сарајево, прва српска штампарија Ристе Ј. Савића 1894. — 8-ка, стр. 187. — Цена 40 новч. а. вр. Може се добити код уредништва „Источника“ у Сарајеву и код преводиоца у Загребу.

Садржај је овој књизи: 1. вјера; 2. нада; 3. љубав; 4. крепост; 5. мудрост; 6. уздржљивост и трезвеност; 7. ћутљивост; 8. правда; 9. поштење; 10. штедљивост; 11. богобојажљивоот; 12. смерност; 13. трпљење; 14. милосрђе; 15. породичне врлине; 16. учтивост, пријазност и готовост помоћи ближњему; 17. гостољубивост; 18. захвалност; 19. поучавање; 20. миролубивост, и 21. јунаштво. — Књига је ова врло корисна и поучна за старо и младо, њоме ће се свако утврдити у хришћанским врлинама. Написана је у чисто православном духу, а с обзиром и на живот нашега народа. С тога ће добро доћи свакој српској кући. Препоручујемо што топлије ову ваљану књигу.

— **Нешто за историју ц. кр. српске хусарске регименте.** Од *А. Буквића*. Препштампано из „Нашег Доба“ за г. 1894. — Нови Сад, српска манастирска штампарија, 1894. — Стр. 61. — У овој расправи изнеси познати и неуморни истраживалац српских

старина г. А. Ђукић све што је могао дознати и скупити о српској коњаничкој регименти, коју је основао архиепископ и митрополит карловачки *Висентије Јовановић*. Г. Ђукић саопштио је у тој расправи много занимљивих историјских података о том питању, о коме се до сад у нас мало знало. Хвала му на труду!

Прилози на фонд „Св. Саве“.

Скупио: **Југ Станикић**, парох у Нов. Сентивану.

По 2 фор. а. вр.: Југ Станикић, парох. — По 1 фор. а. вр.: Јован Николић, учитељ; Тима Путник и Урош Путник. — По 50 нов.: Сима Веселинов Алекса Анков, Стеван Веселинов, Коранлије Путник, Живко Путник, Милева Путник и Милан Путник. — По 40 нов.: Милош Веселинов и Орестије Путник. — По 25 нов.: Милан Стојанов, Јустин Анков, Тоша Анков, Милан Веселинов, Завина Недељков и Неша Нићифоров. — По 20 нов.: Алекса Ружин, Обрад Петрић, Милко Ружин, Грубиша Јовић, Сима Павлов и Блашко Павлов. — Свега 12 фор. а. вр.

Новац је поштом послан управи народно-црквених фондова у Карловце.

— **Исправак.** У 42. броју овога листа на стр. 661, на *другом* ступцу а у 11. реду од оздо, у молитви „Кад се иде из цркве“, треба у место речи: *повратак* да стоји **поправак** — што се овим исправља.

РАЧУН

О ПРИХОДУ И РАСХОДУ ЕПАРХИЈСКОГ БАЧКОГ ФОНДА

за I., II. и III. четврт 1894. године.

Врсте прихода	Примање у готовом новцу фор.	н.	Примање у вредности папира фор.	н.
1 Пренос остатка благајне из рачуна 1893. год.	20	98	6809	48
Приходи у I., II. и III. четврти 1894. год.				
2 Принос од свештенства	342	14	—	—
3 Принос од православних црк. општина	1161	05	—	—
4 Принос од привремено упражњених парохија	1876	61	—	—
5 Принос од рукоположења	20	—	—	—
6 Принос од поларених диспензација	50	—	—	—
7 Принос од врањених дневница из јерарх. фонда	140	—	—	—
8 Принос од врањеног предујма епарх. канцеларије	30	—	—	—
9 Принос од француског осигуравајућег друштва	447	03	—	—
10 Повећање вредности папира од уписаних улога у новосадски централни кредитни завод	—	—	3360	38
	4078	81	10169	86

Врсте расхода	Издавање у готовом новцу фор.	н.	Издавање у вредности папира фор.	н.
1 Плата ревизора и књиговође	300	01	—	—
2 Плата епарх. дневничара	30	40	—	—
3 Разновремена канцеларијска издатци	59	69	—	—
4 На приплод уписених улога	3220	04	—	—
5 Неиспљеног потраживања једном свештенику	172	28	—	—
6 Епархијским изасланицима путног трошка и дневнице на терет црк. општина	82	—	—	—
7 Салдо-готовина	214	39	—	—
	4078	81	—	—

Стање фондовне благајне:

1. У преосталој готовини . . 214 фор. 39 новч.
2. У улозима на књижицу . . 8923 „ 03 „
3. У облигацијама . . . . . 1246 „ 83 „

Свега: 10384 фор. 25 новч.

За тачан састав овога рачуна јамчи

У Новоме Саду, 10. (22.) октобра 1894. године.

Ђорђе Белански с. р.,
епарх. ревизор, књиговођа и благајник.

Прегледали смо, са књигама и прилозима сравнили и нашли, да се у свему слаже.

У Новоме Саду, 12. (24.) октобра 1894.

Рачуно-прегледачи:

Милан Ћирић с. р., **Др. Лаза Станојевић** с. р.,
окр. прота новосадски.

Овај рачун примљен је и одобрен у седници епархијског административног одбора бачког од 12. (24.) октобра 1894.

ЈАВНА ДРАЖБА. 171 1—3

Дана 1. (13.) новембра т. г. у 10 сати пре подне продаваће се *на јавној дражби у манастиру Беочину двогодишња шумска сеча*, која се састоји из 24 катастр. јутра.

Лицитациони услови могу се сваки дан до дана лицитације у манастирској писарни видити.

Пишманлук је 500 фор.

У *Манастиру Беочину*, 14. (26.) окт. 1894.

Управа манастира Беочина.

СТЕЧАЈ. 172 1—2

Пошто изабрани учитељ није могао заузети своје место, јер је међувремено именован за учитеља на друго место, расписује се по ново стечај *за учитеља на српској вероисповедној школи* на суботичким салашима — Келебији са роком до 3. новембра о. г.

Плата учитељева је у готовом новцу: 360 ф. и 20 фор. у име пик. послуге и за набавку пик. потреба и писаћег прибора, уживање баште до 3 кат. јутра, која је засађена виноградом и воћњаком, осим тога пристојан стан, огрев за школу и учитеља.

Жеља је општине суботичке, да се деца осим прошараних предмета обучавају практично у воћарству, виноградарству пчеларству и другим струкама економије, с тога ће се при избору парочита пажња поклонити оним компетентима, који покажу, да су у том вешти.

У *Суботици*, 16. октобра 1894.

Милан Милосављевић
председник шк. одбора.

Ђорђе Гојковић
прив. перовођа шк. одбора.

К. 1114. 1115/330 ex 1894.

СТЕЧАЈ. 173 1—3

Расписује се стечај на упражњену парохију I. класе у *Старом Футогу*.

Интеркалара има.

Компетенти имају своје добро инструисане молбе путем својих претпостављених власти до 18. (30.) новембра 1894. потписаној конзисторији поднети.

Из седнице епархијске конзисторије у Новом Саду 11. (23.) октобра 1894.

Конзисторија Епархије Бачке.

К. 582./492. ex 1894.

СТЕЧАЈ. 167 2—3

Расписује се стечај на упражњену *парохију* V. разреда у *Обрежу*.

Компетенти имају своје ваљано устројене молбенице поднети овој конзисторији путем својим надаље до 3. (15.) новембра 1894.

Из седнице архидијецезалне конзисторије, држане у Карловци 11. (23.) октобра 1894.

Архидијецезална Конзисторија

К. 657./495. ex 1894.

СТЕЧАЈ. 168 2—3

Расписује се стечај на упражњену *парохију* VI. разреда у *Петровци*.

Компетенти имају своје ваљано устројене молбенице поднети овој конзисторији путем својим надаље до 3. (15.) новембра 1894.

Из седнице аухидијецезалне конзисторије, држане у Карловци 11. (23.) октобра 1894

Архидијецезална Конзисторија.

К. 631./513. ex 1894.

СТЕЧАЈ. 169 2—3

Расписује се стечај на упражњену *парохију* VI. разреда у *Врдинку*.

Компетенти имају своје ваљано устројене молбенице поднети овој конзисторији путем својим надаље до 3. (15.) новембра 1894.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловци 11. (23.) октобра 1894.

Архидијецезална Конзисторија.

К. 939/302 ex 1894.

ЕДИКТ. 166 3—3

У брачкоразводној парници *Анке Кнеждобрански* рођ. *Парожанин* из Сентомаша, против *Мате Кнеждобранског*, незнаног места борављења, овим се речени Мата позива, да потписаној конзисторији у року од 90 дана или лично или преко свог заступника предстане, или место свог садашњег пребивања пријави, пошто ће се у противном случају ова, против њега подигнута парница и без његовог саучешћа окончати.

Из конзист. седнице у Новом Саду 6. (18.) септембра 1894. држане.

Конзисторија Бачка.

Бр ЕК. 361. ex 1894. 164 2—3

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на *парохију* II. разреда у *Свиницу*.

Интеркалара цема. Рок пријавама до 30. нов. (12. дец.) 1894.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 30. сепг. 1894.

Михаило,
Епископ горњо-карловачке епархије.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За страни земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

Год. IV. Број 44.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 30. октобра 1894.

МАТЕРИЈАЛИЗАМ И ВЕРА.

По немачком и руском прерадио **Сава Теодоровић**, професор и катихета у кр. вел. реалци.

(Наставак)

Материјализам тврди, да је живот дејство комбинације материјалних делића; но ако је то заиста тако, и ако су се *они сами*, т. ј. *без* божанске творачке силе спојили у организме, онда они нису несвесни, тварни елементи, већ свесна интелигентна бића; тада би се могли и морали ти атоми *још и сад* из сопственог нагона спајати и својим унутарњим силама и механичко-хемијским својствима жива бића производјати; тада би по тој теорији могла и морала још и сад органичка бића: биљке, животиње, људи — својевољно из земље расти, а не би им ради њихова развијања била нужна никаква органска клица; тада би се морали организми и *хемијско-физикалним* путем дати произвести, кад се хемијски састојци, који се у једном органском телу налазе, могу наћи, као и еквиваленти њихове мешавине; али још никад ником није пошло за руком, да из лонца или реторте биљку проналеде, — доказ, да ти тварни елементи и њихова механичка својства не могу бити *последњи* и *битни* узрок органског живота. Шта више, материјализам пада том својом тврдњом у *лажан закључак*, замењујући просто дејство са узроком; јер није живот *дејство* комбинације тварних делића, него обратно: *животно начело (душа)* је оно, што материјалне твари групише и у свези држи; то је оно, што као пластички — образујући принцип организме гради, то је оно, што живот даје и одржава. Доказ за ово понавља се пред нашим очима небројено пута: у истом тренутку, у коме та животна снага престаје радити, т. ј. у коме

организам изумире, он се *распада*, он се опет раствара по законима хемијскога сродства у оне твари, из којих је образован и прелази по закону труљења и врења опет у неорганске супстанције.

Но материјализам се лаћа даље једне хипотезе, која би свакојако *морала бити истинита*, кад би он у опште имао право и коју хипотезу смо укратко напред додирнули; но доказујући *неистинитост* те хипотезе, задајемо и самом материјализму тежак ударац. Та хипотеза је тако звано „*прастварање*“ — generatio aequivoca, spontanea или originaria. Она тврди, да су *органска* бића могла постати и из *неорганске* твари и без нужног семена или клице, без дејства неке творачке, божанске силе. Но та тврдња је са свим лабава и лажна. Чиме доказује или подупире материјализам ту своју тврдњу? За што он не пружи доказа једним *фактом*, који то показује? Ми немамо — како рекосмо — ни једнога примера, да је из неорганске твари органски предмет потекао, те за то морамо ту тврдњу материјализма дотле као самовољну и неоправдану сматрати, док нам се не пружи противни доказ. С тога су уважени и признати природњаци садашњости и најближе прошлости — један Еренберг, Шван, Шулце, Унгер, Вагнер, Милер, Вирхов, Шлајден, Либиг, Спаланцани, Флуранс, Пастер, Катрфаж, Дарвин, Хексли, Квенштет и многи други ту теорију без изнимке одбацили и као самовољну и ничим недоказану предпоставку ју жигосали; — шта више стари мајстор *Либиг* назива ону гомилицу, у коју спадају материјалисте: Фогт, Молешот и Бихнер „дилетантима и странцима на пољу природних наука“ („Augsb. A. Z.“ 1856 Nr. 24). И за најпростије и најниже организме, инфузорије, важи природни аксијом: „omne vivum ex vivo“ без изнимке. Покушаји Пастерови и других доказали су, да у ваздуху имаде неизмерна множина органских клица (монаде, споре), које продирући кроз најситније пукотине и горе и доприући помоћу ваздушне струје дисања у крв и с овом у најфиније жилице и судиће, развијају се при повољним околностими у органска бића. Природњак *Унгер* дестиловао је у једном суду воду, на је пустио у њу обичнога атмосферског ваздуха; те је одмах нашао у води најпростије вегетабилно тело — Protococcus minor, — једна врста „алга“; за тим је узео опет хемијски чисту воду, али је најпре очистио ваздух усијаном паром и за тим суд херметички затворио, — на се ни после неколико година није показао ни најмањи траг од какве органске супстанције.

На како дакле гледа материјализам да се помогне против тих очевидних истина? Уступајући по мало, пронашао је ипак нов изговор. „У прадобу организације — вели материјалист Бурмајстер — све је то било друкчије; при повећаној интензивности хемијско-физикалних процеса у том добу, могла се из кисеоника, гушлика, водика и угљене киселине, креча и глине и других твари образовати једна основна праматерија, из које су се могли развити први организми“. (Gesch. der Schöpfung, 5. Aufl.) Но за што се материјализам лаћа те ничим непотврђене претпоставке? Одговор на то је тако исто поучан и карактеристичан, као што је и наиван: „јер би се иначе *без те* хипотезе постанак организама на земљи, само посредством непосредног утицаја неке више силе дао замислити“ (ibidem, стр. 287.). *Дакле не можда из научних разлога остаје материјализам при свом мишљењу, него што би путем правилног размишљања морао примити биће једног највишег супстанства и признати, да је погрешио.*“ Но то је мало чудноватo „објективно испитивање“ и „знанствена чесност“, које радије слабим хипотезама прибегава, него тако блиској и разумној истини! Па да ли су материјалисте поменутом претпоставком што добиле за своју хипотезу? Као тобоже да не стоји материјализму на супрот истина искуства: да свака повећана [redacted] зивност хемијско физикалних процес[redacted] повећање светлости, топлоте, електрицитета и т. д. над *садањом* уређеном мером свога дејства, у место да животни процес организама ојачава, баш га слаби и до извесног степена повећана, организацију управо разорава. Па је ли разумно претставити, да је оно, што организму шкоди и што га уништава, узрок његова *постанка* било? Па онда: ако је заиста тако, као што материјализам тврди, зашто нам не изнесе дотични *факт* пред очи? Кад му споменуте твари заједно са импондерабилијама: светлошћу, топлотом, магнетизмом, електрицитетом у каквој хоће количини на расположењу стоје, — за што нам не произведе неку „органичку праматерију“, из које се организми сами

од себе развијају, те за што помоћу наведених твари и снага не наведе пробу „тваралачке свемоћи материје“ и њене „организаторске радиности“? Тада би био крај свакој распри и ми би радо признали: „на вашој је страни истина!“ И још нешто. Материјализам је недоследан и сам себи у овом погледу противслови. Зар баш он не наглашује *вечност* и укочену, несавладљиву *непроменљивост* закона, који у *природи* владају, кад се треба окомити против хришћанског *појма о чуду*, које у осталом и не садржи у себи укидање или уништавање неког природног закона. Но овде ти тобоже „вечни и непроменљиви“ закони треба час овако, час онако да делују, јер то треба неким безбожницима, да потврде своје апсурдне тврдње. Чујмо о томе неколико израка озбиљних и сиснљених природњака, који се не дадоше својим знаначким заносом тако далеко заслепити, да обожавају материју, а божанство да поричу; који себи не уображаваху да знају, што међутим не *могоше* знати, а још мање ће *заиста* знати. „У свима нашим испитивањима — вели *Бишоф* — долазимо најпосле до једне пречаге, преко које даље не иде; како су прве биљке на земљу дошле, нама је тако исто непознато, као и првобитни почетак свију твари“ (Lehrb. d. chem. u. phys. Geol. I. Aufl. 2. стр. 101.). Још јасније разлаже то Quenstedt: „Кад данас ни једна бићчица без претходне клице не може да постане, који би се разуман испитач усудио, да брзоплето тврди, да је цели украс биљног и животињског света све до човека само у мртвом крилу земље произведен? Али многима се чини моћ творца, да у земљану прилику дух живота задахне, тако незгодна, да се радије предају најапсурднијим сновима, да би само изгледали као привидни победиоци Ако ни најситнија бићчица из наше земље не може без клице истерати, не мора ли онда једни испитач закључити: што по нашим природним законима није *данас* могуће, није могло ни *пре* бити? Јер баш на сталности тих закона почива цела зграда нашега знања“ („Sonst u. jetzt“ стр. 233.).

Најпосле покушава материјализам и с овим изговором: „Ако све хипотезе о постанку организама пред разумом и искуством падну — он као вели — онда су сви облици органскога живота — биљке, животиње, људи — *вечни*, дакле нису никако постали; ма да се не би могло увидети, шта би могло природне силе, које су без облика и плана, принудити, да атоме у форму организама споје“ (Csolbe, „Neue Darstellung des Sensualism.“ стр. 170 и сл.). То признање је и важно и занимљиво; на што дакле толико позивање на тобожњу разумност и знанственост тога система, кад му најпосле и сами његови представници морају да признаду, „да се не може разјаснити, шта би могло присилити атоме, да се споје у органске облике?“ А што се тиче самог изговора, да су организми *вечни*, та је тврдња опровргнута резултатима самих научних испитивања. Ова су доказала, да је наша планета у једном стадију свога развића имала тако високу температуру, да је на њој био неки органски живот апсолутно немогућ; та испитивања су показала, да чим ми дубље продиремо у утробу земље, да остаци органскога живота бивају тим ређи, док најпосле не досшемо до једног земљиног слоја, у коме се више ни трага о пређашњем животу открити не може (азоички слој). С тога и сам *Виргов* вели: „морао је бити неки почетак живота, јер нас геологија уводи у такове епохе земаљских слојева, где је органски живот био немогућ и где се не налази ни трага нити икаква остатка од њега“. („Vier Reden über Leben und Krankheit“). Слично се изражава и други испитач природе: „Познат је и искуством потврђен факт, да се у кристалинским сланцима (Schiefer) брегова још никада није могао открити ни најмањи траг органскога живота. Ми дакле морамо одатле закључити, да је било неко доба, када никаква жива бића на земљи не беше, те да је царство живих бића на земљи морало некада имати свога извесног почетка“ (Böhner, „Kosmos“, стр. 39. 502.). Система материјализма је и с тога лажна и лабава, јер није у стању да разјасни нити *јединственога плана*, који створењу за основ служи, нити *једноличности* и *сталности* организама с једне и њихову *разноврсност* с друге стране. Нико, ко мало дубље загледа у формацију твари и разноврсних бића у свету, неће ни моћи порећи чудноватe целисходности и дубоко проницљеногa поретка; неће моћи порећи, да међу органским суштаствима имаде стална и систематски постепеног развијања од нижега к вишем, од једноставнога к сложеном, од несавршенога к савршеном; од сићушнога црва па до круне и завршетка те

огромне и састављене лествице органских бића, — до разумно-слободног и самосвесног бића — *човека*. Но тај дивно удешени поредак створова претпоставља биће неке интелигенције, која свемир одржава и просвећује, мудро и разумно дела „о свему промишљава. — *Бога*. На како ли ће материјализам са својим хипотетичним па још уз то бесвесним и мртвим „атомима“ то јединствено постепено развијање бића и ту јединствену идеју, која је основ целом свемиру и његову поретку — разјаснити? Та *ко* је и *шта* унео јединство у множину и разноврсност? ко ли је унео целисходност у пусти и разбацани хаос? ко је задахнуо самосвесни живот у круту, мртву материју? Шта ли је био узрок, да су се атоми помоћу билијонима пута понављаних комбинација развијали до све виших, сложенијих и савршенијих организама, задржавајући при том опћи, битно једнак и свима својствени основни тип? — На ово и стотину других питања не уме материјализам да одговори. Он нас непрестано упућује — као што рекосмо — на проблематичне „*атоме*“, као да су они разумна бића, која сложно и по извесном плану мисле и делају, или сами богови; он усваја како у *свима* до сад споменутим тврдњама, тако и овде нека дејства, не питајући *зашто* и *откуда* она долазе, те доказује већ тим игнорањем и порицањем основног логичног закона *узрочности смисленост* и *немогућности* свога система. Та целисходност и јединствено развијње организама показује се већ у појединим *индивидуима* тако јасно изражено, да је н. пр. природњак *Кивије* ослањајући се на тај факат, био у стању, из једне једине кости неке већ непознате преисторијске животиње, цели костур и телесни састав њен у свима битним деловима са сигурношћу извести и баш на тој истини почива чак посебна грана природних наука, — *палеонтологија*, која се тек у најновије доба развила. С правом дакле вели један уважени природњак: „ако је свет неким духом или вечном интелигенцијом, дакле *божанством* створен, онда је морало бити и неке *идеје* или *образца* свемира, пре, него што је исти створен био, дакле, морало је бити и неког *познања* твари *пре* њихове егзистенције. И заиста егзистенција неког *идеалног типа*, као основе организацији кичмењака, доказује, да је појам о бићу, као што је *човек*, већ био пре, него што је човек на земљи се појавио. *Божанска мудрост предвидела је при стварању прворбраза и све његове потоње модификације*“ (Richard Owen, principes d'ostéologie comparée.)

Но исто тако слабо разјашњује материјализам, како рекосмо и *једноличности* и *сталности* с једне, као и *разноврсности* организама с друге стране. С једне стране наиме сачињава сваки род или врста за себе битно сталну и засебну целину; а с друге стране налази се у тим строго одељеним родовима или врстама нека непрегледна разлика или варијација, јер као што нас искуство учи, с погледом на *случајне* знаке није ни једна биљка сасвим слична другој биљци, ни једна животиња у свему другој животињи; па чак ни поједини *делови* организма једног индивидуа нису потпуно једнаки са деловима другог. Па како је материјализам рад, да те обе истине разјасни? Он вели, организми су постали „*комбинацијом* атома“. Па како су се дакле ти атоми комбиновали и груписали? Ако је та комбинација *неизводна*, т. ј. ако су је изазвала и условљавала битна својства атома: *привлачивости* и *одбијање*, откуда онда *разноврсности* међу органским тварима? А ако је то спајање атома сасвим *случајно*, откуда онда стално *једнакости и једноличности?* Како би се онда могло разјаснити то, што се при случајним комбинацијама атома, које су се милионима пута понављале, увек битно *исти* облици, т. ј. исти род или врста производи, а не појављују се разне промене у облицима, а овамо знамо, да „случај“ закон и правило искључује.

Материјализам нам се дакле показао као сплет, пун протусловља; он је недоследан у својим начелима као и у свом систематском извађању; с тога је лако увидети, какве последице би се из њега неопходно морале показати за веру и морал, за цркву и државу; лако је појмити, да су му сходаљу материјализма атеизам и неверије оправдани; да онда нема никакве унутарње разлике између „добра“ и „зла“; да нема „слободне воље“ и на њој основане моралне и правне *одговорности*, а томе досљедно ни закона, па ни награде и казне, те да по томе људско друштво не само у свом садашњем стању на хришћанској и историјској основи, него у опште као уређена целина не би било могуће. Оно пак дрво, које

таковог плодове рађа, не може бити корисно; наука, из које таковим закључци неопходно потичу, не може бити ни здрава и спасоносна, нити унутарње оправдана, па већ *с тога* ни истинита. А да је у осталом и настојавање материјализама, да се покаже као резултат научног испитивања, *неистина* и *уображење*, о томе смо у нужним потезима довољно доказа пружили; а сад ћемо са неколико маркантних примера показати, да права ученост и стварно знање никако не води безбожству и неверију, те да је заиста оправдана изрека мудрог философа Бекона веруланског: „Leves gustus in philosophia fortasse posse movere ad atheismum; sed pleniores haustus ad religionem reducere“, т. ј. олако и површно бављење филозофијом може човека повести к безбожству; но дубље и озбиљније проучавање извора и упућује к вери.“ Та историја наука уверава нас, да су баш они духови, који нису заостали на површини испитивања, него су у најдубље тајне знања, до кога дух човекови допрети може, — продрли, те тако својим знањем и своме добу и потоњим нараштајима и вековима знатно користили, — да су баш ти људи били испуњени искреном и дубоком побожношћу, а уједно умели верско чувство са научним убеђењем сасвим лепо спојити. Да наведемо ради илустрације само неколико примера из круга славних природњака.

Коперник, оснивач нове астрономије, саставио је сам себи натпис на гробу, који нам даје доказа како о његовој скромности тако и о дубокој побожности, којом посрамљује многога епигона, који му није достојан „*ремених сапогъ его разрѣшити*.“ Он се у томе натпису моли овако: „Non parem Pauli gratiam requiro, veniam Petri neque posco, sed quam in crucis ligno dederas latroni, sedulus oro!“ Т. ј. не тражим милости (благодати) равне Павловој, нити питем опроштења Петрова, него прилежно молим ону милост, коју си указао разбојнику на крсту!“

Кеплер, велики астроном и ученьак, беше тако исто побожан хришћанин. Када је довршио своје дело о хармонији светова, у коме је путеве небесних телеса описао, написао је на крају књиге ове речи: „Благодарим ти створитељу мој и господе, што си ми даровао ову радост, у твоме створењу, ово усхићење у делима руку твојих. Ја сам објавио величанственост твојих дела људима, у колико је мој коначни дух могао схватити твоју бесконачност. Ако сам што рекао, што је тебе недостојно, или ако сам тежио за својом славом, опрости ми милостиво!“ А како је тај велики дух мислио о бићу и опредељењу човека, показује му гробни натпис, кога је сам себи саставио: „Mensus eram coelos, nunc terrae metior umbras; mens coelestis erat, corporis umbra jacet,“ т. ј. „бејах мерио небеса, а сада мерим земаљске сенке; дух ми беше с неба, а телесна сенка овде лежи.“

Велики природњак *Лине* написао је у уводу свога дела „Systema naturae“ ове речи: „Deum sempiternum, immensum, omniscium, omnipotentem expergefactus a tergo transeuntem vidi et obstupui,“ — т. ј. „Пренувши, видех вечнога, неизмернога, свезнајућег, свемогућег Бога где за мном иде и занемих“ (Rev. de deux mondes 1861. стр. 179). А колико је религиозношћу и како дубоком побожношћу био испуњен женијални проналазач гравитације, велики *Њутн*, показује тај факт, што је имао обичај кад год би име божје споменуо, са страхопоштовањем покривало с главе скинути.

Кад је славни природњак *Ампер* лежао на самртном одру, а пријатељ му хтеде прочитати једно место из дела „imitatio Christi“ од Томе Кемпењског, рекао је: „ја знам ту књигу на памет.“

Сличну религиозност налазимо и у великог природњака Humphry Davy-a, Oerstedt-a, Euler-a, Buckland-a, De Luc-a и многих других. Овај потоњи је рекао: „Откривење је пристаниште и одмор за све студије човекова духа“ (Precis de la philos. de Bacon II. 288). — Природњак Chalmers дао је параза своме уверењу на једном скупу природословаца овако: „Хришћанство има од напретка природних наука свему да се нада, а нема ничега да се боји.“ И заиста су баш најновији резултати природних наука а особито геологије и палеонтологије згодни, да истинитост поменуте изреке потврде; дочим материјалиста и атеиста једва могу и једну једину *сталну природословну истину* навести, која се не би слагала са науком откривене религије.

(Свршиће се).

О БИЋУ БОЖЈЕМ.

ПРОПОВЕД ОЦА АВГУСТИНА ОД МОНТЕФЕЛТРА.

С талијанског превео **Илија Шумановић.**

Господо! Једно од зала нашег модерног друштва, и то оно зло, које је управо корен свих других зала, јесте: опадање истине.

Али има вам једна истина над свим другим истинама, коју данас настоје не само омаловажити, већ управо уништити; једна истина, против које се бојује са нечувеним успљавањем, те се изађе у тој борби тешкоме искушењу очњи здрав разум, данашња просвећеност, патријотизам и религија хришћанска.

А та је истина: биће Божје.

Заблудели људи, презирући очњу традицију једнога дугог низа од векова, не марећи ништа за страшне поуке историје и учења философије, газећи интересе друштвене и законе савести, навестише рат Богу и бојују против Њега са белочном мржњом и заслепљеношћу. Ти тобожњи мудраци у вртоглавици и занесености својих заблуда не само да не цене, већ, шта више, не признају и руже Бога; Бога, тај проузрок свега; Бога, то неопходно суштаство, у коме живимо и крећемо се, тог зачетника свог створења и врховног законодавца; Бога, тај идеал сваког савршенства, знања и правице, који управља са савршеном мудрости и свевидећом бистрином и небом и земљом!

Данашња наука не обраћа се више ради разјашњења к Њему, већ се радије сама лаћа најзамршенијих проблема, које не зна размрсити.

Са катедара философије сада се са неким сумњичењем претресају Његова најсветија права. У литератури не поје Му се више славопоја, поезија га шта више изобличује; историја која толико прича о Њему, сад се преобразује у атеистичком смислу.

Данашњи модерни атеизам нема више ни стида ни срама; он се сад не прекрива. Јуче је још био пред нашим вратима, а данас је он већ мед нама; и не крије се више, но гледа нам око у око свугде: на говорничкој трибини, у јавној штампи, у позориштима, свуда неш га нађи, па шта више чак и у основним школама и на домаћем огњишту.

Господо! то данашње непризнавање Бога збиља је једна истинска погибао наших дана. Додуше погибао краткотрајна, јер очњи здрав разум не ће дуго оклевати, да одбаци те атеистичке теорије и да их сахрани за навек и покрије са сеиком вечног заборава; на шпак је, господо моја, то истинска погибао и имаће врло жалосне последице за оне слабе, колебиве душе, које се нису кадре атеизму отети, те које ће ради тога уздрхтати пред судиштем божанске праведности.

„Нема Бога*!“ — Тај поклич, господо моја, садржи у себи највећу заблуду нашег века. Шта више и сам нихилизам, тај измет наших дана, губи се пред атеизмом, јер овај иде даље од онога у својој апсурдној негацији.

Па долета, кад се не признаје Бог, шта онда још преостаје?! Али манимо се тога питања, кад нам истина довикује: Има Бога!

Но заустављамо се шпак код те њихове тврдње, кад несрећа већ тако хоће. Разгледајмо ју са свију страна и испитајмо све њене последице.

Господо! Стари народи видеше тек по где-којег атејисту, па тог на сваком кораку избегаваху, јер га ни под-а-што не штоваху.

Али оно што стари не видеше, па ни у сну не сневаше, то је: данашња цела лига атеиста.

За нас је сачуван тај жалостан призор, да му ми будемо тужни сведоци.

Сада је тако: да приступе те доктрине, која би названа „последња јерес“,* хоће да се учврсте у мишљењу народном а нарочито у мишљењу омладине.

Сада је тако: да се тој доктрини привлаче слаби и немоћни, обманути од пресјла свога самољубља, те се напрежу, да би прогласили атеизам доктрином умова снажних и неодвисних; доктрином, која је потекла из духа правичности.

Али сви ти обновитељи бојују са тако слабим аргументима, да се најзад губе у ништавим мудролијама.

Ево вам их, па просудите сами те њихове доказе.

Једни од њих вели: да су попови и свештеници сваког култа они, што бојују против атеизма, јер хоће да уздрже своју врховну власт над умовима; да су свештеници управо измислили Бога.

Али како то? Ако су свештеници пронашли

* Ultima Eresia.

Бога, то је доказ, да се већ морало знати за биће Божје, кад Му се они издаваху као служитељи.

Јер, чији они беху свештеници, ако не беше — Бога?!

То би доиста било тако, као кад би синови негирали биће — свога оца! Јер, ако негирају идеју оца, чији су они онда синови?

Нико није измислио Бога. Ми га осећамо и то нам је доста.

Вгјуère је написао: Осећам да има Бога, а не осећам, да га нема.

Говори се, да има људи који оповргавају то уверење. Па добро; ако збиља и постоји тај приговор, то би он само доказивао, да имаде међ људима: чудовишта и монструма.

Природа сама укрепљује нас у горњем уверењу. Наше чуство није ништа друго, но израз оног чуства — рекао је исти Вгјуère.

И доиста; човечанство је увек веровало у Бога. Почев од колевке човечанства, па у свима даљним развојима његова биће, свуда ми налазимо ту веру садржану; и то не код једног народа и народности, већ код свију.

Вера у Бога, то је основно обележје човјечјег рода.

Историчари су прошли кроз многе вековс, и — увек су нашли веру у Бога. Путници су испитали најудаљеније крајеве, и — свуда су нашли веру у Бога.

Натуралисте су баш у тој црти пронашли преимућство човечје природе. Философи пронађоше, да је код свију људи, били они учени или неуки, проевећени или дивљи, заједничка идеја: идеја о Богу.

Говорите са брдским пастиром, па га запитајте, да ли верује у бесконачност, он ће вам одговорити, да не зна за то. А запитајте га, да ли верује у Бога, па ће вам с места рећи: — да, верујем.

А зашто то? За то, што је идеја о Богу у исто време и најузвишенија и најопћенитија и најприступачнија.

Онај, који не верује у Бога, чини атентат на себе сама, на све живе и све мртве. На себе сама ради тога, јер властита природа човечја побуђује човека, да верује у Бога. На све живе ради тога, јер то захтева њихов једнодушни појам. И најзад на све мртве опет ради тога, јер нас они из својих тавних гробова потсећају на страшну борбу живота и његов мирни крај, кад умреше са вером у Бога.

D' Alembert примећаваше: Веровати оно, што не постоји, вреди као: и неверовати; с' тога таке варваре вере у Бога, обратне ономе што постоји, завршују обично атеизмом. Да чудне блудње!!!

Овде није реч о суштини Бога, већ о егзистенцији Његовој. Могао би се имати лажан појам о Богу, али сви су ипак осведочени о егзистенцији једног Највишег Бића, и ако сви не верују у самог Бога.

Deum esse nemo negat — рекао је Цицерон. Али то није све; још се и то тврди — да сви верују у Бога.

Па добро. Баш ако и имаде људи и племена без идеје о Богу, која чињеница, у осталом, још није расветљена, то су ипак такови тек само ретки примери, патолошке изнимке, па и њих неће дуго бити.

Има свуда изузетака, па ћете и атеизам срести и у нижим и вишим друштвеним слојевима, сад у стању индивидуалном а сад опет под формом школâ и системâ; али неоспорива је појава тај факат, да је вера у Бога, која лежи у срцу целог човечанства — морална опћенитост.

Сад, да можемо себи разјаснити ту појаву, ваља нам пронаћи узроке њезине.

Не може се узети, да је она последица предрасудâ, јер су ове различите по времену и месту; не може се претпоставити, да потиче од страсти, јер идеја о Богу суђија страсти; не може се казати, да извире из незнања, јер ова идеја претпоставља познавање праузрокâ свему; не може се казати ни од страха, јер је ова идеја узвишена далеко над страхом и многима је тешитељка и узданица; не може се тврдити, да јој је корен ни у сујеверју, јер ово значи претеривање и странпутично отступање од природног елемента; и најзад, не може се сводити ни на какову политику, јер данашња законодавства не само да не налажу веру у Бога, но шта више још је запостављају.

Дакле, ова појава не може се друкче разјаснити, но само ако се схвати: као нека инклинација срасла са природом човечјом, која нам се указује посвуда, а није резултат осећаја и страсти, већ потиче из оне интелигенције, која је закон нашег духа и неизбежна потреба његовог моралног сустава; закон, коме ништа не

могаше, нити ће икада моћи напкодити културни прогрес.

Напред споменути изузетци налазе се код народа, који су дубоко испод природне висине гледишта на морал и савесност.

Letourneau разликује две врсте атеиста: несвесне и свесне. Несвесни су они, који не верују у Бога, нити су веровали у Бога, на га и не познају. Овакн се налазе у талогу човечје природе; то су најдивљи, најзапуштенији и најбруталнији.

Свесни су они, који познају Бога, који су некад веровали у Њега, али данас више не. То су професори, мудраци, јунаци од интелигенције и знања.

Одкуда та заиста чудна појава? Како су ти високи мужеви, ти мудраци, ти јунаци од интелигенције и знања, дошли до тог заиста неизмерног напретка, да личе — најзапуштенијим створовима нашег рода?!

Они дивљаци су безумнији од мајмуна антропоморфиста, јер ови знају ископати бар зденце, да си угасе жеђ, дочим они ни то не уму.

И сад пазите логичног закључка: Мудраци, они придружују се дивљацима; дакле: они су безумнији од — мајмуна антропоморфиста. Али интелигенција је дана ради истине и нагиње истини.

Заиста — рекао је још Аристотел — оно, што већина држи за истину, и јесте истина у природи. А то исто понављаху: Цицерон, Сенека и св. Тома Аквинатски. Дакле кад је тако, онда се то универзално сведочење мора сматрати: као израз силне тежње човечанства.

У осталом и размишљање и свагдање искуство доказује нам, да, када један род опћенито и постојано тежи за неким предметом, треба узети, да тај предмет заиста постоји. Природа човечја опћенито и постојано тежи Богу, дакле: Има Бога!

(Наставиће се).

РУКОВОДСТВО БИБЛИЈСКОЈ ИСТОРИЈИ НОВОГА ЗАВЕТА.

Дио четврти.

Дјела и учење Исуса Христа од друге до треће пасхе.

(Наставак)

XIV. Исцјељење жене од крвотока и васкресење кћери Јаирове. Исус шаље дванаест апостола на проповјед. Мученична смрт Јована Претече.

Вративши се из Переје, поче Спаситељ опет учити и чинити дјела милосрђа по градовима и селима у Галилеји и поново се скупи око њега мноштво народа. Али ето дође к њему врло узнемирен неки начелник синагоге т. ј. главни старјешина црквене општине, кога врло поштоваху Јудеји. Врло је могуће, е бјеше тај начелник синагоге и члан онога посланства, које дође да моли Исуса у име капетана — прозелита, што но сагради саму синагогу. Ако ли је тако, онда знађаше он из искуства колико је моћан тај, коме се он сада обраћа. Бацивши се пред ноге његове, поче он, јецајући од туге, говорити, е његова мала кћи, његова јединица, сада умире, а могуће да је већ и умрла, но пође ли он и положи ли руку своју на њу — она ће оживити. Са нежношћу, која се никада не огледи на вапаје тужнијех, подиже се Исус Христос одмах и пође с њим, праћен не само од ученика својијех, већ и од велике гомиле народа, што се скупио око њега и који би свједоком тог призора. Кад он иђаше, кушаше се народ непрестано, гурајући се нестрпљиво око њега.

Но у гомили, (у којој се налажаху без сваке сумње и неки изнеђу фарисеја и ученика Јовановијех, с којима он говораше, а такође и митари и грјешници, који иђаху узастопце за њим) бјеше једна личност, коју не доведе радозналост да види, шта ће он учинити начелнику синагоге. Бјеше то женска, која страдаше већ дванаест година од тешке болести, која је ужасно јећаше, а особито с тога, што држаше народ ту болест за последицу грјешнијех навика. Узалуд је расипала иметак свој, тражећи олакшицу и помоћ у многијех и разнијех врачева, али све то још више

уђаше здрављу њеном и сад она хтједе да покуша оно, као послједње очајничко средство, што могаше получити без сваке награде од божанственог врача. Могуће, што већ немаше ни чега, чиме би га наградила, што она у незнању своме држаше за неопходност: могуће опет што се у женској стидљивости бојала, да покаже болест, од које страдаше — одлучи она, да тако рећи украде од њега жељено исцјељење. И гле она се очајнички и одлучно силом пробила кроз густу гомилу, само да га се узмогне дотаћи, и затијем се заиста испотаја дотакла његовијех хаљина. Осјетивши одмах, е постиже жељу своју и оздрави, хтједе да се брже боље и непримјетно сакрије међу свијет. Но то бјеше непримјетно тек за друге, али не и за Христа. Осјетивши да изађе из њега љековита моћ, стаде он и запита: „*Ко се дотаче мојијех хаљина?*“ Не схваћајући у чему је ствар, одговори апостол Петар, е је тешко рећи ко га се дотаче у толикој гомили; но Спаситељ жељаше да нађе тијем питањем одзив у оне, која се хтједе сакрити пред њиме, пошто се послужи великијем доброчинством божанственог врача. И гле, поглед његов застаде баш на њој и она дрхћући од страха, изађе између народа, и клекавши преда њ', рече му истину Желећи изгладити погрјешку своју, заборави она сад своју женску стидљивост. Она се без сумње бојаше гнијева његова, јер глашаше закон јавно, е је онај нечист до вечера, кога се дотакне, која болује од крвотока. А ту ето очисти се она дотакавши га се, и њен дотицај не оскврни га. Не љутећи се нимало рече јој Спаситељ: „*Кћери!* (и у тој милостивој ријечи јекну опроштење) *вјера твоја поможе ти; иди с миром, и буди здрава од болести твоје.*“

Случај тај задржа неколико Христа, а Јајиру бјеше скупоцјен сваки тренутак. Али он не бјеше једини патник, који тражаше милосрђа у Спасителја а како не показа он због тога никакве жалобе, јасно је да га не учини јад себичнијем Но баш у тај мах стиже му гласник са кратком поруком: „*Кћи твоја умрије,*“ којој поруци надовеза он готово негодујући и пронички: „*шта вец трудиш учитеља?*“ Порука та не тицаше се Исуса, али он чувши је, хтједе са саучешћем да избави несретног оца од излишне патње и рече му важне ријечи: „*не бој се, само вјеруј.*“ Они приспјеше наскоро у кућу његову и видјеше овдје како се узбунише најмљене нарицаљке и свирци, који се ударааху у прса надавши силну вику и шум, вријеђајући тијем тишину искрена бола и нијему величанственост смрти.

Тај намајторисани вапај текну Христа у душу; ставши најприје на пратима, забрани народу да не улази за њим, и уђе затијем у кућу тек са тројицом најмилијех ученика својијех — Петром, Јаковом и Јованом. Ушавши у кућу рече најприје да не наричу узалуд; а кад му се на ријечи његове: „*Дјевојка није умрла, него спава*“ почеше простачки ругати, истјера он, негодујући, плаћене нарицаљке. Кад се опет све стишало, узе собом родитеље дјевојчине и тројицу најизбранијех апостола, и уђе лагано у собу, гдје цареваше ужасна тишина смртна. Затијем узе хладну руку покојничину и изрече уздрхталијем гласом ријечи: „*Талита куми, које значи: дјевојко, теби говорим, устани*“ и душа се одмах вратила у њу, а дјевојка устаде и поче ходити. Страшно чуђење обузе родитеље, но Христос им рече мирно, да јој даду нека једе. А што им он, по обичају своме, рече. да не говоре ништа о томе, што се догодило, очевидно је, е он не сматраше тијем на то, да остане тај догађај непознат — што је у осталом потпуно немогуће поред толикијех свједока — већ им рече за то, што се они, који приме из руку Божијех неизмјерне милости, сјећају већма и са побожнијом благодарношћу тијех милости, ако ли их држе као тајну ризницу у дубљини срца свога.

Ма како да бјеху велики и дивни догађаји, који се збише тога дана, ипак је тај дан обиљежен још са једнијем дивнијем дјелом свемогућства. Кад изађе Исус из куће Јајирове иђаху за њиме два слијепца пратећи га вапајем доселе нечувенијем: „*помилуј нас, сине Давидов!*“ Спаситељ хотјевши искушати вјеру њихову, и не обраћајући пажње на слијепце и вапај њихов, упутио се према оној кући у Капернауму, у којој обично живљаше, и тек онда, кад уђоше слијепци узастопце за њиме у кућу, обрати се он к њима и запита их: „*вјерујете ли да могу то учинити?*“ А они му рекоше: „*да, Господе!*“ Тада се дотаче очију њиховијех и рече: „*по вјери вашој нека вам буде.*“ И они прогледаше. Спаситељ им

рече, као год што рече у многијем другијем случајевима, да не проносе то што се случило, већ да чувају у дубљини срца свога благодарност према Богу; но радост њихова тражаше одушке и оня не испунише те заповеди.

(Наставиће се).

На „Примједбе г. Гр. Н. Живковића“.

У бр. 39. и 40. „Српскога Сиона“.

У бр. 39. и 40. „Српскога Сиона“ одговара ми г. Гр. Н. Живковић на моје примједбе, које сам ја написао о његовој „Литургици“. У својој одбрани заузео је положај непријатељски према мени и пун **высокословїа** и с њеке висине гледа на мене. Тако вели: „Та пуристе морају да преврћу и прекапају; па када не би налазили етимолошких, дијалектичких и ортографичних погрешака, кад не би нашли по који провинцијализам, арханзам и по који мелеа — *не би се онда знало ни да су живи*“. Ето тако цијени филолошки рад не само мој него и другијех, који се овијем послом баве. Али ми видимо из „Литургике“ г. Живковића да га баш не разапиње тако јако снята, да се може и са филозофима титрати. Видјећемо, а и сам ће видјети да му се треба добро обути кад загази и у своје рођено поље.

1.) Г. Гр. Н. Живковић вели за **премѫдрость прости** да није његово преводити него тумачити и вели да то није никаква тајна за њега шта значи **прости**, на онда још узвикује: „Та то знаду и наши црквари старци да **прости** значи *управно* (т. ј. стојте)“. Али ја кажем на то да не само да не знају „црквари старци“ шта значи **прости** него није знао ни сам писац „Литургике“. Јер да је знао шта значи **прости**, не би у својој „Литургици“ казао овако: „Премудрост! прости! а тијем ријечима позивље нијерне, да погледају на узвишено јеванђеље, у ком је премудрост божја изложена и да му се **прости** *т. ј. чистим срцем* поклоне као самом Христу“. Тако може тумачити **премѫдрость, прости**! само онај, који не разумије шта то значи **прости**! Из овога тумачења г. Живковића сваки беспристрастан судија мора казати да г. Живк. није разумио шта то значи **прости**, па макар се он колико превијао и извијао сад. Што се види, види. Сад не помаже г. Живковићу ништа, јер за обрану његову што се овога тиче није се јавио баш ни један бранилац.

2.) Што се тиче превода и тумачења **нѣкѣсто нѣнѣкѣстнѣѧ**, ту ми је уредник „Српскога Сиона“ затворио врата „Српскога Сиона“, те о томе не може више бити говора. Али мени није ни потребно да о томе још пишем, јер сам потпуно увјерен да је моје тумачење сасвијем добро, а г. Живковића и Вукадиновића сасвијем погрешно, и други нека о томе суде ко је од нас загазио у јерес. Али не могу пропустити да не одговорим г. Живковићу на оно, гдје мене дира овијем ријечима: „И ако ми је савјест мирна била, ипак су ми се крупне и тешке мисли вралe по глави, све дотле, док г. прота Ј. Вукадиновић у бр. 32. „Српскога Сиона“ не рече, да се превод „невјесто над невјестама“, „не противи науци правосл. богословској, већ истој потпуно одговара“, а сасвим ми је одлануло, кад г. прота г. Живановића без околишавања *отера међу јеретике*, те г. Ж. онако витешки као покајник признаде: „да сам само у толико погријешио што се нијесам требао удаљавати од своје филологије и мијешати се у онај посао, који не припада мени“. Ето тако говори г. Живковић, а ја му на то велим да се не могу довољно начудити да му се није још 15. глава јеванђелија од Луке приципијепила на срце и ум, те не ће да зна за причу господа нашега спаситеља: **кїй чловѣкъ ѿ васъ имый сто овецъ и погꙋбивъ єдинꙋ ѿ нихъ..... Радꙋйтесѧ со мною, тако обрѣтохъ овцꙋ мою погибшꙋю.** Ви се дакле радујете што ме г. прота Вукадиновић без моје кривице, а још са својега и вашега кривога тумачења познате реченице отјера у јеретике не обзирући се ни мало на дивну ову причу нашега спаситеља. Заиста ко је чудан нек се чуду чуди!

3.) **Тѣмѫ ѿ тѣмы** и т. д. Г. Живковић вели за моје тумачење ове реченице ово: „Тим

својим тумаченьем није г. Ж. исправио моје лично тумаченье, већ је ишао да исправи онье црквено тумаченье, о које г. Ж. не би смио огријешити“. И из ове се реченице види јасно како ме г. Живковић баца под њеку сумњу. Али ја знам с киме имам посла, зато нијесам тако био без памети да бих се упустио голих руку у бој. Г. Живковић вели да је та реченица „већ одавна протумачена, те да су *та тумаченья добила своју сталност*, од којих се по благом произволењу одустајати не смије“. На то могу ја г. Живковићу казати да то што се овога питања тиче није истина, ма да он мени не да ријечи при оваким питањима. Ви сте г. Живковићу кад сте били у Раковцу катихета тумачили **твоа ѿ твоихъ** по Лаврову, а у исто вријеме кад је изашла ваша „Литургика“ у Загребу 1785. изашла је и „Кратка настава о Богослуженьу православне цркве“ од А. Рудакова са 21 урезом превео Хрисант Гркинић протођакон катехет Гимназије у Задру. У Бечу ђ. к. набавништво школских књига 1885., у којој се **твоа ѿ твоихъ** тумачи овако: „**Твоя ѿ твоихъ тебѣ приносящи ѡ всѣхъ** (κατὰ πάντα) **и за вся** (διὰ πάντα) т. ј. твоје дарове од стране твојих вијерних приносимо теби по твојој заповијести и за све људе и за сва блага“. Јесу ли — питам ја г. Живковића — добила „та тумачења своју сталност, од којих се по благом произволењу одустајати не смије“. Ви сте тумачили г. Живковићу у Раковцу ученицима својима друкчије, а Гркинић у Задру опет друкчије. Како то смије бити? Па онда ја се чудим и дивим како није Константинъ Никольскій протоіерей цркви Успенія Пресвятыя Богородицы, что на Сѣнной, који је написао књигу „Пособіе къ изученію устава Богослуженія православной церкви. С. Петербургъ 1888.“ дошао код вас да иште допуштење да може тумачити **твоа ѿ твоихъ** у својој књизи на стр. 432. овако: Когда по произнесеніи словъ Христовыхъ, нѣвцы поютъ „Аминь“ Архіерей и священики продолжаютъ тайно молитву, въ которой говорятъ: „Поминающе сію спасительную заповѣдь“ т. ј. заповѣь о таинствѣ евхаристіи, и воспоминая вся, яже насъ бывшая: крестъ, гробъ, тридневное воскресеніе, на небеса восхожденіе, одесную сѣдѣніе, второе и славное паки пришествіе“ твоя (т. е. дары) отъ твоихъ (т. ј. рабовъ), тебѣ приносяще о всѣхъ (κατὰ πάντα т. е. благодѣянія). Ја се чудим и дивим како није Протоіерей Алексѣй Мальцевъ настоятель православныхъ церквей въ Берлинѣ — при императорскомъ Росс. Посольствѣ и въ Потсдамѣ, који је превео Божественныя Литургіи на њемачки с овијем натписом: Die göttlichen Liturgien unserer heiligen Väter Johannes Chrysostomos, Basilios des Grossen und Gregorios Dialogos, Berlin 1890. дошао код вас да иште допуштење да може на стр. 221. у тој својој књизи споменуту реченицу овако протумачити: „Твоя (т. е. Дары) отъ твоихъ (— рабовъ), тебѣ приносяще о всѣхъ (— людяхъ) и за вся (— благодѣянія)“. Нека ми каже сад г. Живковић је ли „све што се на литургију односи, већ одавна протумачено, те да су та тумачења добила своју сталност“? Г. Живковић је мислио да сам ја тако малоуман да ћу у таким тугаљивим питањима изаћи голих руку без оружја само са својим тумаченьима. Знам ја врло добро, с киме имам посла. Али је најљепше то што г. Живковић својега мишљења није знао ни бранити него су срећније то бранили г. Ј. Вукадиновић и Лазар Богдановић. Ја кад сам тумачио **твоа ѿ твоихъ** имао сам споменуте писце пред собом и словенски текст не обзирући се на матицу. А сад видим из матице да имају право и г. г. Вукадиновић и Богдановић тумачећи споменуту реченицу са гледишта грчкога и латинскога језика. Али се не могу да довијем откуда онда таково тумачење Мальцеву, који је употребио преко четрдесет и неколико извора при превађању и тумачењу својега дивнога дјела. Он је имао пред собом и Renandota Liturgiarum orientalium collectio, у којој заиста долази на више мјеста споменута реченица, која гласи овако: τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν δώρων σοι προσφέρομεν, κατὰ πάντα, καὶ διὰ πάντα, καὶ ἐν πᾶσιν. Tua ex tuis donis tibi offerimus, pro omnibus, propter omnia, et in omnibus, па је ипак није тако схватио него је тумачи **твоа (дары) ѿ твоихъ (рабыхъ) тебѣ приносящи ѡ всѣхъ (людяхъ) и за вся (благодѣяніа)**. Ја мислим да то није Мальцев чињо без основа, јер његово је дјело особито и одликује му се приједвод дивним њемачким језиком и гдје год је сумњив словенски текст, такова би мјеста он са грчком матицом испородио и протумачио, као што је чинио и са споменутом реченицом. Нека нам дакле разја-

сни то г. Живковић, јер је Мањцев имао пред собом и Ловягина Собраніе древнихъ литургій восточныхъ и западныхъ и којега г. Живковић цитира преко Лаврова. Нека нам дакле разјасни г. Живковић откуда таково тумачење код Мањцева, јер је његово дјело најновије од год. 1890., па се ипак не обзире на Renaudota ни на друге него тумачи сасвим друкчије. Откуда то, кажите нам г. Живковићу? Ја мислим да то питање не ће бити од штете ни за кога што се покренуло; само може бити од користи. Још нешто. Г Живковић вели ѣени, рекао бих с презрењем, ово: „А завири ли г. Ж. у олтар онда, када свештеник свршује то приношење часних дарова, па учи *правѣење крсное знака дискосом и потиром*“ и т. д. Ја бих г. Живковићу одговорио на то, ако би ми допустио, ово: Нека г. Живковић завири у **Служебникъ** најновијих издања, па ће наћи после ријечи **твоя ѿ твоихъ** ове ријечи: **Семь глаголемомъ, діаконъ ѿлагаетъ рѵпідъ и преложи рѧцѣ крестообразнѣ и подъемъ стый дискосъ и стый потиръ, и поклонитсѧ умиленнѣ.** Нека испореди г. Живковић ове ријечи са својим ријечима, па ће се увјерити да бих ја по његову опису у олтару још нешто видио што у **Служебникъ** нема. Откуда то?

А шта је са **безъ истѧзаніѧ**? Значи л' то без болова? Ту дакле не могосте наћи браниоца?

Напошљетку г. Живковић говори о језику српском тако наивно да се ја с њиме не могу о томе разговарати. А како ћу се и разговарати кад он вели у својој „Литургици“ на стр. 23. да су еванђелиста Јована „*казивања високоумна*“ *!!!*

Јован Живановић.

ЊИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Крсно име Његове Светости Патријарха српског Георгија.**) Као сваке тако и ове године прослављена је Његова Светост дан св. великомученика *Димитрија*, домаћег заштитника и свога и својих предака онако, како може то прославити и највећи достојанственик у цркви и народу српском, и побожна душа српска. Све што човек чита у књигама, које описују живот и обичаје народа српског, а поменуте како Србији крсно име своје слава, све је то могао Србин и видети и чути на св. Димитрија код сабањег патријарха свога. Још у очи дана могло се видети, како Њ. Светост хита у цркву да се на вечерњу помоли вишњем Творцу и своме патрону св. великомученику Димитрију. Са истим српским осећањем рано рани и на сам дан на јутрење које је свечано одслужено од месног и придворног свештенства, као што беше и у очи дана на вечерњу.

У обичајено време звонило је на службу Божју, а мало пред тим могли смо видети и Његово Високопреосвештенство господина Епископа Бачког Германа, који је похитао у Карловце да лично поздрави славу своме Патријарху. Сама литургија одслужена је врло свечано, као што смо ми Карловчани имали прилике и до сада видети о св. Димитрију од како на патријаршиској столици седи Њ. Светост Патријарх Георгије. На служби Божјој начелствовао је Високопреосвећени Епископ Бачки, господин Герман Опачић, уз асистенцију високопречасне и часне господе: Архимандрита бечинског и мандатара будимског Платона Телечког, Архимандрита и надзорника манастирских добара Гаврила Жмајановића, протојереја карловачког Стевана Чобанића, протосинђела и професора богословије Митрофана Шевића, Илариона Зеремског и Јована Живковића професора богословије, затим архиђакона Лукијана Богдановића, придворног ђакона новосадског Георгија Видицког, придворног ђакона карловачког Димитрија Бранковића и фенечког ђакона, који је тај дан и за јеромонаха произведен.

За време службе беше Њ. Светост у олтару где је одстојала до краја колећи се Богу и св. Димитрију, чије је коливо на служби освећено. Гимназијски кор је врло складно и течно целу литургију отпојао а црква саборна била је испуњена побожним народом. После службе похиташе многи одлични и виђенији у двор, да лично поздраве свечарство преузвишеном свечару. Целокупно свештенство, које се тај дан у Карловци нашло, предводио је Високопреосвећени Епископ Бачки, Госп. Герман и по-

здравио Њ. Светости крсно име. И поздрав и отпоздрав пропраћен је топлим и усрдним речма. После тога предводио је градоначелник карловачки г. Светозар Јанковић заступнике града карловачког, месни кр. котарски суд и у опште чиновништво, професорску колегију, учитељско особље основних школа, грађане и опште све госте, који се тога дана искупише и поздрави у име свију тих топлим речма Њ. Светости славу свечарску са жељом да милостиви Бог подари Њ. Светости крепка здравља, да може још много година овако лепо дочекивати своје крсно име на корист домовини, цркви и народу свом.

Њ. Светост се захвалила на тој искрености и лепој пажњи са жељом, да и сви скупљени са својима на дому исто тако могу славити много и дуго своје крсно име, које је једна од првих особина народа српског. За тим се удаљише сви гости целивајући св. десницу своме Патријарху. Свечани обед заказан је за 1 сат по подне на који се искупио према тескобним локалитетима сразмерно велики број одличних гостију. На обеду је свечарски колач пресекао сам Преузвишени Домаћин са својим гостом, Високопреосвећеним Епископом Германом, а по том напио у славу Божју и св. Димитрија, крсно име својих прадедова. За тим је здравицу здравио својим милим гостима, које жели у већем броју до године видети, када ће их моћи примити у себе нова величанствени дворци, у којима жели до године своје крсно име прославити. За овим је Преосвећени Епископ бачки Герман наздравио Њ. Светости са жељом да Њ. Светост много година дочекује и проводи своје крсно име и лепи обичај српски, па да пожили како до сада тако и од сада на корист својој отаџбини, српској цркви и народу. Одушевљено беше отпевана песма уз здравицу, за којом је било још много такових, и све у здравље и дуг век данашњега свечара Патријарха српског Георгија, којом приликом се сви сећаху и помињаху добра дела Њ. Светости, која је за ово кратко време учинио цркви и школи народној.

Обед је трајао до 5 сати, када се и сви гости разиђоше са великом и жељом утехом, да одржавање старих српских обичаја, особито крсног имена могу у данашњим приликама бити добар и јак бедем против свега, што би могло наудити и цркви и имену српском.

Народна песма каже: *„Ко крсно име слави, оном и помаже“*. Па, помогао Бог и свети Димитрије српском Патријарху Георгију, који овако достојно прославља св. Димитрија, крсно име своје и својих прадедова, дајући тиме примера и народу своме, да слави славу своју, крсно име своје, свечарство своје, ту карактерну црту народа српског, коју у аманет оставише прадедови српски — потомству свом. Ђ.

— (**Школски савет**) држао је 19. октобра о. г. своју седницу у Карловцима под председништвом Његове Светости, преузв. г. Патријарха српског Георгија. Присутни су били чланови: прота Јован Борота, др. Мих. Полит, Стеван Лазић, Теофил Димић и заменик главног шк. референта Никола Ђ. Вукићевић, а перо су водили: секретар др. Лаза Секулић и подсекретар Душан Јанковић. — Решено је преко четрдесет предмета, међу којима су били понављање наставтаји о уписивању ученика и ученица у српске учитељске школе и више девојачке школе. У нову пакрачку учитељску школу уписало се 16 приправника; у сомборску учитељску школу уписало се у I. разред 14 мушких и 58 женских, а у I. разред женске препарандије у Г. Карловцу уписало се 8 ученица. У сомборској препарандији има сада свега 57 ученика и 113 ученица, а у горњо-карловачкој 22 ученика и 33 ученице. — За препарандију пакрачку одобрен је потребни трошак за набавку уџбеника. — Сви ученици пакрачке препарандије, које је управа препоручила, осим једног, добили су стипендије. — У горњо-карловачкој препарандији добило је стипендију њих 15 ученика и ученица, а у сомборској њих тројица. — Професорима сомборске и горњо-карловачке учитељске школе утврђена је плата са 1200 фор. и станарина са 200 фор. — Издани су декрети учитеља: Михаилу Радовановићу на Башахида и Душану Шикопарији из Парага.

— (**Рукоположења у Архиђецези**). Дана 21. о. м. рукоположен је свршени богослов г. *Илија Шумановић* на Шида за ђакона; а дана 22. о. м. за пресвитера Г. И. Шумановић одређен је за администратора парохије у Горњем Товарнику — код Шида.

Катихета срп.-велике гимназије карловачке и магистар богословије г. *Добривој Бранковић* ступио је 20. октобра о. г. у манастиру Гргетегу *у монашки чин* и добио је име *Димитрије*, а 22. окт. рукоположен је у Карловцима за јеромонаха.

— (**Са трећег међународног старо-католичког конгреса.**) Трећи тај конгрес одржан је ове године 16. (28.) августа у дрезном холандском граду *Ротердаму*. Први је одржан г. 1890 у *Келну*, а други г. 1893 у *Луџерну*. Састаје се сваке друге године по одлуци првог конгреса.

Циљ тих конгреса је „да обликн међусобно не-

само репрезентанте различних старокатоличких општина, него и других независних од папства црква, а жедних истинитог хришћанског јединства.“

И ако задатак овога трећега конгреса није директно био тај, да буде одговор гордоме позиву римскога папе Лава XIII. за сједињење под његовим главенством, ипак речи свију говорника конгресних избијао је индиректан протест против таквог уништења цијелог.

Како се мислило и осећало на томе конгресу, нека сведоче и ове речи епископа немачке старокатоличке цркве — *Рајнкенса*. Он је рекао и ово:

„Кроз цивилизоване народе данашњега времена тече струја материјализма не само у посматрању света, него и у практичном животу. И он толико влада над данашњим животом, е се борба за идеална блага, а наиме за религиозна исповедања, многима чини глупошћу, а за владаре земље она се јавља као неки камен спотицања и незадовољства. А однос се односи и то, што се помесна римска црква држећи себе васељенском и јединственом црквом Христовом — искључујући из ове две стотине милијона хришћана, — у суштини својој претворила у политичку корпорацију, те назива себе „савршеним друштвом“ (societas perfecta). Њезина пак глава — папа — хоће да претставља собом цара над царевима на земљи — као његов заменик. Та црква, римска, сматра себе узорном државом и узноси се над свима другим државама. Замишљајући, да је сам Бог одредио, у поретку света, цркву и државу, она је у силабусу од 8. децембра 1804 г. истакла, непомирљиве с најновијим државама, догмате, који треба да буду непроменљивом нормом основних државних закона свега света...

При таквим захтевањима узбуниле се државе. Крај речи „културна борба“ дркћу силни овога света и моле закључак мира. Они вичу: „мир, мир,“ а иначе, рекли смо с пророком, — „мира нема.“ (Јерем. VI. 14. VIII. 11; Јез. XIII. 10. 16.)

У то исто време јака социјална сила папске државе, својим грдним богатством, које све више расте, и својим брижним и свакојаким средствима, код свију несагласних с њима, подрила је јунаштво многобројних хришћана разнога исповедања тако, да и они поштују и хвале мир где никако мира нема. Ови додуше желе победе здравога учења, но они неће да се боре за њ из бојазни, да не би претрпели и страдали за њ. Тихим жалбама и молитвама удаљу се, да ће достигнути оно, што желе...

Борбу за срећом сви признају праведном; али њу називају данас борбом за битисањем. Оно, што земни човек данас назива срећом, основа се на имању, части и уживању. Али, сунце те среће одбија густу сенку трудези. *Истинито благо налази се у унутарњем миру*, а тај мир — мир божји — може да нам даде само црква.

Ми се боримо за тај мир. У борбу нас гони Рим, јер онај мир који хоће Рим, никако није мир. Истинитом миру је корен у истини, он се открива у љубави и постизава се у правди нравственом слободом. Рим не трпи те слободе, он још и сад чини насиља својим индексом, интердиктом и инквизицијом.

Кад би он хтео да тражи само религиозне циљи, морао би се одрећи тих принудних средстава, јер она само смућују (и називају на реакцију. Ур.) умове. Но Рим тражи сасвим другу циљ, наиме — *световну власт*. А наша борба и јесте напорена баш против те системе, против тога насиља, а не против појединих лица, ма да би та лица и била против нице наши. Па за то у тој благодарној борби треба сви да удружено узму учешћа, и тада ће се брже остварити првосвештеничка молитва Христова: „да сви једно будемо.“

Тако епископ Рајнкенс, а епископ швајцарске старокатоличке цркве, *Херцог*, додаде још:

„Ми нисмо пророци, но тврдо верујемо, да се свет неће повратити; напредно човечанство неће принети своју слободу на олтар римских папа. — Утрехтска црква дала нам је леп пример; будућност није на путу ропства и насиља. Још је ноћ, но већ руди зора. Христос је наша светлост и у Његовој светлости ми видимо, да смо, не пазећи на све разлике, деца једнога и истога дома; и не пазећи на све разлучење, да ми нисмо туђи у њему, — јер дом наш, дом свију нас, сазидан је и одржава се на једном и истом крајеугланом камену — на Христу.“

Зар то није најбољи и најискренији одговор наши Лаву XIII. и његовој — конференцији!

— **(Дуда посла од некога Дворжака.)** у „Вранику“ је обелодањено врло јако писмо некога Јована Дворжака, уредника, издавача и архијеп. тајника у Софији, којим он — болан мајци — онако испод жита позива наше свештенике по Банату на унију. И нама је од једног свештеника из Баната, послан такав један „позив“ са извештајем, да су те позиве Дворжакове добили тамо многи наши свештеници, са позивом, да служе св. литургију за остварење уније. Уједно су их стигле и неке карте дописнице, са текстом пристајања на унију, да их потписују. Досадашњи свештеници ће наћи и за тај позив и за те карте места у својим домовима, а разуме се, да на исте неће ни једном речи одговарати. Него ће, ако

и где потребно буде упозорити своје стадо на вука који се прикрада. Своју пак хришћанску и православну дужност, у погледу молитве за сједињење, и од сад ће — без икаквог позива него по дужности својој — вршити, молитвом при свакој св. литургији, у јектенији: „соединить ихъ святѣй своей соборнѣй и апостольстѣй церкви“ — а та је црква православна, од које су римљани отпали, и којој нек се поврате, пак је сједињење готово.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

— **Чудеса пресвете Богородице.** *С кратким поукама* написао *игуман Дионисије Миковић*, управитељ манастира *Бање* у Боки Которској. — *Књига прва.* — Прештампано на „*Бос.-Херц. Источника.*“ — Сарајево, прва српска штампарија Ристе Ј. Савића, 1894. — 8-на, стр. 112. — Цена 25 новч.

а. вр. — Књигу ову издала је Митрополија Дабробосанска, а може се добити код уредништва „Источника“ у Сарајеву.

У овој књизи садржано је двадесет чудеса свете Богоматере, која је вредни писац описао по разним ауторима, а уз свако чудо додата је лепа хорална поука. Захвални смо честитом писцу на овој красној роботи. А књигу ову препоручујемо што топлије сваком српској православној кући ради утврђења у хришћанској вери и моралу.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Г. Ј. Ж. у К. Учинићемо Вам по вољи.
Г. В. В. у С. Вама не можемо.
Г. И. В. П. Уступите другом.
Г. Т. К. у Ф. Послали смо Вам.

ОГЛАСИ.

ЈАВНА ДРАЖБА. 171 2—3

Дана 1. (13.) новембра т. г. у 10 сати пре подне продаваће се *на јавној дражби у манастиру Беочину овогодишња шумска сеча*, која се састоји из 24 катастр. јутра.

Лицитациони услови могу се сваки дан до дана лицитације у манастирској писарни видити.

Пшеничлук је 500 фор.

У *Манастиру Беочину*, 14. (26.) окт. 1894.

Управа манастира Беочина.

СТЕЧАЈ. 172 2—2

Пошто набрани учитељ није могао заузети своје место, јер је међувремено именован за учитеља на друго место, расписује се по ново стечај *за учитеља на српској вероисповедној школи* на суботичким салашима — Келебији са роком до 3. новембра о. г.

Плата учитељева је у готовом новцу: 360 ф. и 20 фор. у име шк. послуге и за набавку шк. потреба и писаћег прибора, уживање баште до 3 кат. јутра, која је засађена виноградом и воћњаком, осим тога пристојан стан, огрев за школу и учитеља.

Жеља је општине суботичке, да се деца осим прописаних предмета обучавају практично у воћарству, виноградарству пчеларству и другим струкама економије, с тога ће се при избору парочита пажња поклонити оним компетентима, који покажу, да су у том вешти.

У Суботици, 16. октобра 1894.

Милан Милосављевић
председник шк. одбора.

Ђорђе Гојковић
прив. вероучитељ шк. одбора.

К. 1114. 1115/330 ex 1894.

СТЕЧАЈ. 173 2—3

Расписује се стечај на упражњену парохију I. класе у *Старом Футогу*.

Интеркалара има.

Компетенти имају своје добро инструисане молбе путем својих претпостављених власти до 18. (30.) новембра 1894. потписаној конзисторији поднети.

Из седнице епархијске конзисторије у Новом Саду 11. (23.) октобра 1894.

Конзисторија Епархије Бачке.

СТЕЧАЈ. 174 1—3

На две новоотворене четвртне школе I-ог и II-ог мешовитог разреда у *Мокрину* — од којих ће се једна *учитељем* а друга *учитељицом* попунити — овим се расписује стечај.

Плата је, како учитеља тако и учитељице: 600 фор.; у име станарине: 120 фор.; у име огрева: 50 фор. Сва ова берива примаће се из српске правосл. црквено-школске општине.

У исто време, а на основу налога сл. Епарх. Шк. Одбора у *Темишвару* од 22. септембра о. г. бр. 318. — овим се и на место оболелог учитеља Емила Никковића расписује стечај. Плата је и за ово место: 600 фор.; у име станарине: 120 фор.; у име огрева: 50 фор. с том разликом: што ће се учитељ, који на ово место буде изабрат, наплаћивати из овомесне полит. општине. Уједно се примећује: да ће овај *учитељ*, који на ово место буде изабрат, уживати само *половину* плате све донде, док поменути оболели учитељ не буде у закониту мировину стављен, што ће бити најдаље до ове односно до краја ове шк. године. С тога нека г. г. компетенти у

својим молбеницама изволе и то назначити: на које од ових места конкуришу?

Изабраним учитељима односно учитељици спадаће у дужност све школском уредбом прописане предмете у школи предавати и уједно доказати: да су испит из мађарског језика положили.

Рок стечајевима је 12. новембра о. г.

Из седнице српског правосл. школског одбора држане у *Мокрину* 19. октобра 1894. год.

Ник. Николајевић, Мих. из. Рићички
перовођа. председник

К. 657./495. ex 1894.

СТЕЧАЈ. 168 3—3

Расписује се стечај на упражњену *парохију* VI. разреда у *Петровци*.

Компетенти имају своје ваљано устројене молбенице поднети овој конзисторији путем својим најдаље до 3. (15.) новембра 1894.

Из седнице аухидијецезалне конзисторије, држане у Карловци 11. (23.) октобра 1894

Архидијецезална Конзисторија.

К. 631./513. ex 1894.

СТЕЧАЈ. 169 3—3

Расписује се стечај на упражњену *парохију* VI. разреда у *Врдинку*.

Компетенти имају своје ваљано устројене молбенице поднети овој конзисторији путем својим најдаље до 3. (15.) новембра 1894.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловци 11. (23.) октобра 1894.

Архидијецезална Конзисторија.

СТЕЧАЈ. 175 1—3

На овд. упражњено *учитељско* место расписује се стечај с платом од 500 фор. и 100 фор. станарине; 4 хвата тврдих дрва за школу и учитеља; 25 фор. на чишћење школе; 5 ф. 25 н. паушала; и 1 фор. од укопа где буде учитељ позван. Уз дужности шк. уредбом прописане имте се оспособљење на мађ. језика и појање у цркви. Школски одбор има одредити на ком ће разреду изабрани учитељ радити.

Рок је стечају до 15. новембра о., г.

В. Бечкеречки срп. школски одбор

К. 582./492. ex 1894.

СТЕЧАЈ. 167 3—3

Расписује се стечај на упражњену *парохију* V. разреда у *Обрежу*.

Компетенти имају своје ваљано устројене молбенице поднети овој конзисторији путем својим најдаље до 3. (15.) новембра 1894.

Из седнице архидијецезалне конзисторије, држане у Карловци 11. (23.) октобра 1894.

Архидијецезална Конзисторија.

Бр. ЕК. 361. ex 1894. 164 3—3

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на *парохију* II. разреда у *Свиници*.

Интеркалара нема. Рок пријавама до 30. нов. (12. дец.) 1894.

Из сједнице Епарх. Конзисторије, држане у Плашком, 30. септ. 1894.

Михаило,
Епископ горњо-карловачке епархије

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са крушом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушкама провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма наједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем **козе за звона** од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; **звона или шоље за сатове од метала; прављене старих звона са крунама од кованога гвожђа.** — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

198 20-26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.**

„Српски Сион“ излази свако недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За *стране земље*: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 6. новембра 1894.

МАТЕРИЈАЛИЗАМ И ВЕРА.

По немачком и руском прерадио **Сава Теодоровић**, професор и катихета у кр. вел. реалци.

(Свршетак)

Смеју ли дакле противници позитивне хришћанске религије и после овога на сав мах викати, да је религиозност и искрено верско чувство атрибут само малих и незнатних духова? Па поред свих силних приговора, што но их је мржња, досетка, исмевање, и извртање против откривене хришћанске религије до сад подизало, није се зграда верске истине са свога темеља ни за длаку помакла; дочим је откривена истина оне духове, који су се ње држали, чувала од заблуда *науке* и *научног истраживања*, као што јасна светлост морске светиљке лађару у тамној ноћи опасну близину обале показује, те га од морских гребена и шиљастих стена чува. — Наравно, — *ко неће* светлост истине да види, томе ће све ово узалудно бити, јер у тога нема воље, да се бољем поучи, те у њему нема ни главнога *услова* за веру. Материјализам је по својој суштини и пореклу *заблуда* човекова духа и то заблуда, која је по својим *последицама* врло штетна. Јер кад се по свету шири материјалистичка наука: да нема вишег духовног света и апсолутног духовног авторитета над овим видљивим светом; да је *човек* прост конгломерат материјалних елемената, без икакова духовнога принципа и вишег опредељења у животу; да са физичком смрћу апсолутно наступа крај *целокупном* бићу човека, без икакова опредељења у вечности, — онда се није чудити, што се атеизам и неверије у друштву све више шири заједно са својим природним пратиоцима: неморалом, разватом, социјалним нередом, социјализмом, анархизмом,

нихилизмом и осталим жалосним посљедицама, које се из материјалистичког погледа на свет, веру и човека рађају и које сваком религиозно-моралном, правном, па и самом државном ауторитету искушењем и опасношћу прете и већ сад рат навешћују. — Уочимо ли добро начела материјализма и закључке, до којих његова теорија долази, уверићемо се, да су и познати резултати данашњега *„либерализма,“* којим се „еманциповани“ слојеви просвећене Европе тако радо хвастају, као: верски индиферентизам, слобода савести, *признато безверство*, школска настава *без вере*, ограничавање црквеног аукторитета, догме и кардиналних црквених прерогатива и права, — природни симптоми оне моралне епидемије, којом је дух материјализма моралну атмосферу у данашњем „модерном“ друштву заразио. У свези с овим биће занимљиво, да чујемо напад једнога седога противника вере, који се за неколико година уверио, камо води презрење вере и верског васпитања, те који у свом разочарењу прекиње свој образовани народ, да вери поврати онај углед и важност у државном животу и просвети, који јој од природе припада. *Жил Симон*, познати француски академик и политичар, који је много година стојао на челу оних, који су свештенике, иконе и распеће из француских школа бацали, — данас, кад друштву прети опасност од превратника и анархиста, дошао је до уверења, да народу ваља повратити *религиозно васпитање*, те прекинути са досадашњим неутралним, т. ј. безверским одгојем. Своје назоре у том погледу написао је не давно у „Figar“-у у опширном чланку под насловом: „La Réforme scolaire.“ Међу осталим вели ово:

„Не остаје без казне народ, кад кроз више година избаци идеју о Богу из школске обуке. Француска клада је изнајпре прогнала из школе калуђере, за тим свештенике у опће, а најпосле избацила је све вероначуне књиге. Катихисис, кога би у руци имао ма само један ђак, служио је као аргуменат против учитеља. *Распећа изважала су се на тавницама из школе.* Неки општински заступници сматрали су за своју дужност преметати школске књижнице, те све књиге уклањати, *у којима би се спомињало име Божије.* Кад је неки члан сабора, коме се је савест ради тога страшно згражала, предложио, да се љубав к Богу и отаџбини стави на чело школском програму, са свих страна су му довикивали: „какав Бог?“ Тим се хтело рећи: нема Бога! или барем: нема Бога, о којем би требало нашу децу поучити! У сред ове битке, коју један министар назва „великом битком,“ зачула се реч: „Не треба нам ни Бога, ни учитеља!“ То је морало све духове поучити, какове ће посљедице бити од онога, што се урадило. И онда се већ увидело, да је обука без васпитања јалова. А шта је васпитање *без Бога?*

„Француска треба да се срцем и душом препороди. Шта ју је до сада затирало? Осим породице, која је први извор свију великих осећаја, има само две силе, које су кадре народ на добро упућивати: религија и философија. Народ се не одгаја дискусијом. Дискусија вреди само за зрелије доба. Духовима, који још нису добро развијени и изоштрени, треба једино аукторитет. Сама природа створила је мужа за *дискусију*, а дете за *веру*. Закон о васпитању је много теже створити, него какав закон о штампи. Начела противна вери почињу већ у Француској губити своју силу; но ипак имаде тако званих напредњака, или управо назадњака, који се за њих још једнако са страшћу заузимају. Но то није разлог, да се нихилистама и анархистама не ставе границе, преко којих даље не могу. *Већина ових несрећника, што их је стигла правда због последњих атентата, јесу млади људи, васпитани у време, кад је свуда био лик божији у школама скривен. Лекција нам је дана и страшна је. О, само кад би ју схватили!* Ако се реформа школске обуке законодавним путем из политичке нужде не може предузети, то нека се барем административним путем све учини, да се акција јавнога мњења подупре.“ Овако Жил Симон сада. — Ова исповест Жил Симонова сећа нас на она времена, кад је *Гизо*, велики министар Наполеона I. после 10 година од устројства безверске школе у Француској са говорнице у законодавном телу морао споменути: „Време је, да умукну теорије пред чињеницама. Нема обуке без васпитања, без морала и религије! Учитељи поучавали су као у каквој пустињи, јер се без разлога прогласило, *да у школи не сме бити говора о религији.* Деца су предана тако штетној беспослици, скитању, које највише смета јавноме миру. Она не познају

Бога, не знају, шта је право, шта ли криво, те је њихово понашање сурово и варварско, усљед чега су и деца дивља чељад. Сравнимо ли каква мора бити настава, и каква је у истини, не можемо, а да не зајаучемо над судбином, која прети и садашњем и будућем нараштају.“ „Право дакле вели монаковски лист: „Historisch-politische Blätter“ за данашњи систем наставе у западним школама, где се вера запоставља и презире: „*модерна је школа семениште социјалне демократије.*“ Па већ и *либерални* и иначе уважени париски лист: „Revue des deux Mondes“ приписује кривицу, што се превратни дух шири у свим слојевима народа, томе, што се вера и религијозно-морална настава у школама занемарује и као споредна ствар сматра, па чак из школе и избацује. Тај лист се овако изражава: „Све, што влада ради против верској обуци на средњим и вишим школама, све то добро долази превратном социјализму. Фактично има само две могућности при расуђивању ове ствари: или је хришћанство вечна, те досљедно и социјална истина, па у том случају дечије васпитање мора бити прожикнуто хришћанским духом, те онда школа без вере постаје по себи будаласта ствар, које није издржати. Или хришћанство није истина, — те онда превратни социјализам има право. Када ће се увидети, да су се школском политиком, коју је наш век увео, — отворила широм врата социјалистичном преврату, који не гради, већ само нагомилана рушевине на рушевине. Социјална је реформа потребна, али ту реформу или мора извести еванђеље, — или она није могућа.“ А да су овакве и сличне тужбе заиста на истини основане и оправдане, даје нам јасна доказа факт, да се и у цислитавским школским круговима, дакле и у аустријској половини *наше* монархије негују, па и јавно проповедају и исповедају несретна начела материјализма. У потврду тога навешћемо само неколико примера из *педагошких* листова у Аустрији, из којих се види тежња, да и сами *учитељи* постану апостоли материјалистичке теорије и свију даљих штетних начела, која се из ње природно рађају. „Österreichischer Schulbote“ од год. 1878. пише: „Наш народ треба јаке душевне хране, *а ту ће му дати материјализам(!!).* У свију високо образованих народа види се пунољетство у неверству.“ Исти лист пише 1881. већ ово: „Материјализам је мајка чисте љубави према ближњем; он скида са моралности теологичне и метафисичне љуске и успоставља ју у њеној првобитној чистоти и снази.“

У бечком листу „Pädagogische Gesellschaft“ неки Босхарт рече године 1884. ово: „*Сумња је наш Бог и ми морамо бити њени пророци и проповедници.*“ Лист „Freie pädagogische Blätter“ у 37. броју 1892. године назива Исуса Христа „*великим мудрацем назаретским*“ и каже, да је он учио „само индивидуалну, приватну и тајну молитву, а не општу, гласну и формалну.“ — Исти лист у 32. броју год. 1891. у чланку под насловом: „Дарвинизам и школа“, кујући у звезде дарвинизам, каже, да је дужност учитељâ, да настоје, да се та теорија учи и у основној школи, јер „познавање општих наравних истина има бити заједничко добро целога човечанства.“ Против те безбожне науке устао је у царевинском већу заступник *Матија Калтенегер* и ставио питање на г. министра за ботоштовље и наставу, како се то догађа и како влада мисли томе на пут стати? Бивши министар Гауч у 62. седници 3. новембра 1891. на то му је одговорио: „да он оваки начин расправљања знанствених теорија одлучно осуђује и да ће се он бринути, да онако фразерске схватање научних проблема не уђе у школу; и да, кад би се који учитељ усудио, да такав дух у школу уведе, школска управа се не би устезала употребити против тога сва средства.“ Па шта је на то поменути лист „Freie pädagog. Blätter“ одговорио? Ево шта: у 46. броју год. 1891. одговара тај лист и посланику и министру овако: „Педагогија стављајући онако питање (о учењу дарвинизма у школи) нема се обзирати на одобрење или куђење министра наставе. За науку постоји само један аукторитет: истина. Г. министар назвао је „знанственим проблемом“ питање о постанку или о пореклу; одатле г. Калтенегер, ако му ум дотле допире, може увидети, да Мојсијева повест о створењу не вреди као неоспорна истина ни онде, где он тражи савезника, да насилним средствима угуши расправљање о једном знанственом питању, које занима цели свет. .. Дарвинова наука је наука знаности, а знаност и њено учење је слободно. Ми остајемо они стари и поље овога листа остављамо отворено

истини.“ На све ово, сваки је коментар од наше стране сувишан! Је ли дакле чудо, да из такове школе, у којој има доста учитеља атеиста или барем индиферентаста, излази нараштај, који прети опасношћу и држави и друштву? На еда ли је друкчије стање у том погледу барем у угарској државној подобини? На то нека одговоре најновији законски предлози и црквене реформе у угарском сабору, а особито законски предлог о *слободи вероисповести*, којим би се широм отворила врата безверију и атеизму, са свима њиховим недогледним штетним последицама. Примера ради навешћемо једну занимљиву и важну одлуку баварског врховног суда, из које ћемо моћи јасно увидети, докле може да дотера постепено изваћање закона о „*слободи вероисповести*.“ Врховно судиште у Монакову падало је пре неколико година решење, по коме је сваки, ко у Баварској из државне цркве иступи, овлаштен, „за себе сачињавати верску странку,“ те не мора више своје деце шиљати на верску обуку у школу. До сада беше правило како у Баварској, тако и у осталим савезним немачким државама, да је појединац био само за своју особу овлаштен, да из државне вере иступи, а сва деца, која су рођена пре пријављеног иступања из вере, припадала су дотичној конфесији дотле, док се по навршеној 14. години не би можда сама изјавила за иступање. Врховни дакле суд баварски укинуо је овај правни закон за Баварску и дотичним родитељима дозволио, да не морају своје деце шиљати на закониту веронаучну обуку у школу. — Ова одлука је социјалним демократима стигла у згодан час, те ју дадоше у хиљаде примерака засебно одштампати, па ју растурише по целој земљи, особито међу сељачки сталеж, радећи тиме у корист својих социјалних начела. Хоће ли ово пријати влади и земљи? Еда ли су социјалисте пријатељи влада и законитих власти? А можемо ли у напред бити сигурни, да постепено изваћање евентуалног закона о „слободи вероисповести,“ не би и у нас довело до сличних појава? А каква би срећа била за нашу отаџбину, и њено религијозно-морално стање, кад би на основу „слободе вероисповести“ подигла на ноге једно две генерације *чистих безверача* у своје крило, — остављамо нашим благоразумним читаоцима на размишљање.

Држећи, да смо у овој краткој расправи претресли суштину и главне мисли материјалистичке теорије, као и њену неоснованост, а уједно доказали, да је она извор, из кога потичу најопасније идеје, које се у данашњем друштву све више укорењују и најглавније стубове како поридичног тако и државног живота: веру, морал, побожност, братство, правни поредак и државни авторитет поткопавају, — завршујемо ове редове с тим дубоким уверењем: да само искрена оданост хришћанској вери и њеним вечним истинама, истинско религијозно-морално васпитање у духу хришћанском и савесно вршење хришћанско-моралних прописа може сачувати данашње друштво од оних опасних последица, којима му материјалистичка наука прети. — А колика је моћ вере и како благодетно утиче она на човека у свима приликама у животу, пуштамо нека о томе неколико умесних речи прозбори красна карактеристика вере и њене важности, из пера познатог француског политичара и философа В. Констана, који вели: „Ко би се смео усудити, кад баци поглед на пут, којим човеку ваља ићи, да каже, е је излишно и бескорисно прибегавати вери? Узроци беда у нашем животу су безбројни. Лаж нас може оклеветати; чета вештачки склопљеног друштва угњетава нас. Судба нам одузима оно, што нам је најмилије; старост се приближује — то тамно, озбиљно доба: предмети нам тамне и чини нам се, да се испред нас повлаче и нека хладноћа и умор обузима све, што нас окружава. Тражимо свуда утехе, а не налазимо је скоро нигде, до ли *у вери*. Кад нас свет остави, — склапамо савезе над светом; кад нас људи гоне, тражимо прибежишта *над* човеком. Видимо ли, како нам наши најдрагоценији снови: правда, слобода, отаџбина ишчезавају, ми се тешимо тиме, да постоји неко биће, коме је мило, да смо остали верни правди, слободи, отаџбини, без обзира на свет и век. Оплакујемо ли изгубљено, што нам је мило, зидамо мост преко бездана и прелазимо мислима преко њега. Ишчезне ли нам најпосле и живот, ми се уздижемо у други живот. По томе је вера верни, духовити и неуморни пратилац и пријатељ у несрећи“. — А ову карактеристику згодно допуњује Jac. Sanrin, изражавајући се о вери овако: „Ако не увиђате потребу вере, за што своје назоре јавно износите? Хоћемо

— велите — да ослободимо људе од ропских лањаца, што но им вера намеће. О несрећна слобода, која, док нас ослобађа онога, што ви „заблудом“ називате, — баца нас у хиљаду правих зала, поткопава темељ друштву, растављa породице, узбуњује државе и одузима сваки основ врлини. Та ко нас други одржава, до ли вера у оним катастрофама, које не остављају ни врхунца среће поштеђена? Ко други, до ли вера умирује наше духове у безбројним бедама, што их људска слабост за собом повлачи? Ко други, до ли вера успокојава застрашену и узнемирену савест? Ко нам даје утехе, када се у жестоким мукама у болести смрти приближујемо, и на самртном одру лежимо, а око нас свуда право зло; за нама прошлост, а пред нама страховита ноћ будућности? Ако је вера, која производи тако дивна дејства, само машта, — дајте ми само ту машту!“

У *Земуну*, 5. октобра 1894.

О БИЋУ БОЖЈЕМ.

ПРОПОВЕД ОЦА АВГУСТИНА ОД МОНТЕФЕЛТРА.

С талијанског превео **Илија Шумановић**.

(Настављак)

А атејисте нека путују својим клизавим и кривудавим стазама. Путоваће сами, јер су иступили из природног закона; они су изузетак, атеизам је абнормалија, коју одбацује од себе човечја природа.

За то, господо моја, или признајте Бога и ступите у склад са општим здравим разумом и инстинктом природним, или не признајте Бога и одрекните се — људи.

Можда ће ко запитати: па ако је вера у Бога она карактеристика, по којој се познају људи, како онда да смо ми атејисте?

А зар ви мислите, да сте заиста атејисте? Ја у то сумњам

И збиља; сва она напрезања што они чине, да би се осведочили, е Бога нема, доказују, да они осећају утецај те више моћи, од које не могу да се отму.

Ако је Бог доиста само празна реч, на што онда толико муке да ју избришу из речника?

Не сматра се за непријатеља неко, који не постоји; не презире се, не мрзи се, не бори се против некога, кога — нема! И то је најмоћнији доказ, да: има Бога!

Један песник старога века питаше једног филозофа, да ли он верује у поганске богове. Филозоф му је одговорио: „Верујем, јер их мразим.“

Колико и колико имаде атејистâ од тога соја у овим нашим данима! Колико њих тера атејистички занат, да би умирили своју немирну савест, и стекли популаритета!

Али општи здрав разум диже се против њихових система; човечанство настављаће свој посао око учвршћења вере учи их, да иако свака мисаона и озбиљни ум држи, да: сви људи обично имају право.

„Јер је боље — рекао је Плинније млађи — позивати се на сведочанство свију, него на сведочанство једнога.“

Но можда ће опет неко приговорити: па ако збиља постоји тај ваш Бог, што вас он онда не склони на добро? Јер је Бог човеку подарио слободну вољу и слободно расуђење између добра и зла.

Или даље: зашто вам Бог јасно не открије своје биће? Кад уђеш у столну цркву Фијоренце, не ће ли ти она причати о бићу свога архитекте? Кад читаш Илијаду, зар те не потсећа та узвишена песма на неумрлог њезиног песника? А ремек-дела сликарске вештине: вериге св. Петра и Мојсија, не спомињу ли ти она Микеланђела и Буонароти-а? Зар ти не прича Преображење о Рафаилу и Мучење св. Јеролима о Доминикини-у?

И напослетку, зар цео овај свет не говори доста јасно о бићу Божјем; зар цела природа не доказује егзистенцију Његову?

Има вам само два начина са којима се показује и доказује нека егзистенција. Нешто постоји или ради себе самога и од себе самога, или ради другога и од другога. У првом случају биће је есенцијално, неопходно. Оно по-

стоји ради себе самог; из природне неопходности. У другом случају биће није самобитно, већ је добивено од другога; оно постоји ради другога и зависи од њега. Бића прве врсте назива философија: неопходнима; друге врсте: случајнима

Да видимо како природа доказује биће Божје. Доказ је у следећој дилеми: или су сва бића случајна, или имаде једно неопходно. И доиста; ако су сва бића случајна, онда то значи, да су добили своју егзистенцију од других, јер није можно неко стварање из ничега; нема учинка без претходног узрока. Па од кога су добили егзистенцију? Од неког другог.

Али то друго не постоји од себе сама. Нико не може сам себи дати егзистенцију, јер би онда морао у исто време постојати и непостојати. То није могуће. Дакле: мора се претпоставити једно биће, које постоји од себе самога, које је увек постојало, а то неопходно биће јесте: Бог.

Било би апсурдно замишљати неки бескрајни низ бића случајних, јер би се тако морао дати целоме том низу неки крај, који нико нема; а дошло би се опет на: стварање из ничега.

Али материја је вечна — то морају да тврде они, који неће да упознају Бога. Но питите од њих за то доказа. Они вele: аксијоме не треба објашњивати.

Али против тог припростог дела људи — тако материјалисте назива Ренан — диже се остала огромна већина, која не само да гледа у томе њиховом аксијому једну гомилу големих апсурдности, него то збиља и доказује.

И заиста вечност материје обарају две немогућности: прво, немогућност математична; друго, немогућност метафизична.

О немогућности логичној не ћемо овде ни говорити. Прво, *немогућност математичка*. Оно што је вечно, то у истину мора бити непроменљиво, те се не мења; јер, кад би било подложно променама, а пошто свака промена условљава два супротна стадијума, то би се онда дошло на: један бесконачни низ променâ.

А пошто се материја мења, то би се морало дозволити, да се састоји из бесконачног низа промена; али то је немогуће и апсурдно.

И одавде нас наука привађа к' Богу.

Друго, *немогућност метафизичка*. — Не може се рећи да је материја вечна, ако се не рече, да је она биће неопходно; и онда мора имати сва својства бића неопходног, а та су: савршенство, бескрајна снага и *т. д.*

Али та својства, по свим доказима емпирије, не могу да се здруже са ниском материје.

Од како човек за себе знаде, увек је стављао ова три питања: Шта сам ја? Одакле проистадох? Камо идем?

На прво и последње питање некако се је одговарало са стране материјалиста, али на друго питање још нико живи није одговорио.

Човечанство је огромно и нема краја, али како оно поче и постаде? По њиховој системи, човек, слазећи низбрдице кроз векове до свога пранорекла, бива са ступња на ступањ све мањи и несавршенији; — али нека је био само један атом, питам: како је и тај атом постао? По тој њиховој системи човек би још увек морао бити нека стварчица, па питам: како је и та стварчица постала?

На то има само два одговора. I. Или треба дозволити, да је од почетка била у материји нека силно мислећа снага, која је уобличила ово биће т. ј. мора се у материји претпоставити својство духа.

Али како се то може објаснити и ко би се с' тим задовољио?

II. Или се мора узети једно биће чисто духовно, које стоји изван света а које је створило све.

Паскал је написао: „Непојмљиво је да има Бога, непојмљиво је да нема Бога.“ Па ма да је тако написао, он ипак није у контрадикцији, јер би заиста апсурдно било мислити, да је једна тврда клисура могла створити можђане каквог мудрог човека.

Није свет једна лења, трома маса. Не постоји природа као центар мртве материје, већ као центар покрета, агилности и живота.

Од сјајних звездâ што трепере са небесног свода, па до кристала што се полако образује у утроби земље; од лептира што се лепрша од цвета до цвета, па до сурог орла што просеца највише зрачне регионе; од црва што пузи под лишћем на земљи, па до полета високе идеје у духу човечјем . . . . . заиста је пукла пространа пучина мора агилности и живота, које вазда заљускује уздуж и попреко овај пространи свет!

Али, одкуд дође овај покрет, овај живот?

Или је у почетку подељен од какова виша бића, или је битан и својствен самој материји.

У овом другом случају у опреци је са физиком и математиком, јер тај покрет и живот

мора бити уравнан или уређен: дакле, остаје нам само прва хипотеза.

У нечег што је битно морају заиста и његови саставни елементи бити битни. Равнање и брзина су битни елементи кретања, те би се с' тога морало претпоставити увек исто кретање и са истом брзином.

Но на против свет је пролазно кроз разне фазе, а томе је узрок: разлика кретања. Мора се даклем усвојити — као што рече Боедно — да имаде један непокретни покретач који све креће.

Ово је кретање уравнано и уређено, те тај ред, што влада како у целини тако и у појединим деловима универсума, баш упада нам у очи при том нашем расматрању.

Он избија свуда; у небеској висини и најнижим створењима разазнаје га и просто наше око и ученачко око, наоружано са најјачим оптичким инструментима.

Господо! Како да објаснимо тај ред?

Неки су приповедали о неким неопходним случајним условима у којима се налази материја.

Случајни услови!!!... А зар то није исто, што и случај?! Па ко би још могао веровати, да је узрок сталног поретка — случај?!

Други опет причају о природним законима. А шта су ти природни закони? То су изражаји неке интелигенције; но још нису сама та интелигенција. То су узроци, што навештују неко оруђе.

И тако, у колико сретамо неопходност у козмичким појавама, то она мора да зависи од неког фатализма; све то вальда усуд хоће, да тако бива.

Но то није онај мухамедански фатализам са силним Алахом, већ јадни и кукавни фатанизам са слепим случајем.

Као што морамо, ако хоћемо да појмимо постанак дана и ноћи, замислити себи округлу форму земље, која се око сунца окреће, исто тако морамо усвојити идеју о Богу, ако хоћемо да схватимо ову савршеност света и овај поредак у свим стварима.

(Свршиће се).

РУКОВОДСТВО БИБЛИЈСКОЈ ИСТОРИЈИ НОВОГА ЗАВЕТА.

Дио четврти.

Дјела и учење Исуса Христа од друге до треће пасхе.

(Наставак).

Прошавши до сада већи дио Палестине увјерио се Спаситељ, да је изабрани народ у погледу духовном *„изнурен и расијан, као овце без пастира“* будући да немаше правијех учитеља и пастира, који би кадри били просвијетити ум његов и приуготовити га за примање царства небескога, које се приближаваше. Сиједрајући на то, рече он ученицима својима, како има много жетине, а мало жетелаца. Усљед тога заповједи им, да се моле Господину жетве, да учини из њих достојне жетеоце и посла их затијем све двојицу по двојицу на све стране, да уче народ, утврђују учење његово и чине добра дјела у име његово.

Прије него ће их опремити поучи их како ће поступати и дјеловати на том свом проповједничком путовању. Сад имађаху да ограниче рад свој на изгубљене овце дома Израиљева, не залазећи међу Самарјане и незнабошце. Предметом проповиједи њихове имаше да послужи блискост царства небескога, коју морају поткрепљивати чудесима и доброчинствима. Не треба да понесу собом ни тропка за храну, ни новца у појасевима својима, ни двоје одијела, ни путничке обуће, већ нека иду у обичнијем сандалама од палмове коре; чак не треба да понесу ни штап на пут, ако га већ немају. Мисија се њихова имађаше, баш као и све велике и плодотворне мисије, за које зна свијет, одликовати потпуном једноставношћу и они имађаху живити од својијех властитијех средстава Позната гостољубивост на истоку, која често послужи као средство за ширење новијех учења, имаше и њима да пружа довољно средстава за живот. Улазећи у град, треба да сврћу у ону кућу, гдје се надају да ће их радосно примити, поздрављајући укућане са старинскијем и високоцијење-

нијем поздравом: *„мир у кући овој.“* Буде ли кућа достојна тога, имаће и поздрав мој, а не буде ли пратиће им се. Ако ли их изгнају, нека отресу прах са ногу својијех, показујући тијем, е говориће истину и да се симболички очистиће од сваке одговорности зарад ријечи тих, које су за осуду, а која ће осуда теже пасти на очите и окорјеле пакоснике видјела, него ли на најтамнија мјеста незнабожачка свијета, која или никада не обасја видјело или их обасја тек мало. Упутивши ученике своје да буду стални у вјери, кротки у опхођењу, једноставни до самоодрицања, јер су то први услови за успјех мисијонарска рада, поче их укрепљивати Христос против неминовнијех искушавања и гоњења, која ће их стићи у раду њихову. Биће прилика кад ће морати поступати не само кротко као голубови, већ и као змије мудро, јер их он шаље као овце међу вукове. Он им у напријед каза, е ће морати много шта подњијети за то вријеме, а особито у будућем њиховом апостолском раду, јер вући ће их на судове и бичевати у синагогама, изводити их да им суде управитељи и цареви; но поред свег тог не треба да се брину, шта ће и како ће говорити, јер ће им дано бити с више шта да говоре. Учење о миру извршује људи злијем страстима у бојни поклич јарости и злобе и они ће морати бјежати испред својијех гонитеља из града у град. Али нека претрпе до краја, јер не ће они још ни обићи градове Израиљеве, а већ ће доћи син човјечији. Напосљетку бодраше их напоминући им, шта он сам све препати и на какве све препријеке наилажаше. Нека се не боје. Бог који се брине и о малијем птицама, да не падну на земљу без воље његове, који набројо чак и косу на глави њиховој, који држи у руци својој судбину не само обична живота и смрти, већ и живота *вјечнога* и смрти *вјечне*, и кога се морамо према томе већма бојати него ли вукова на земљи — тај ће Бог бити с њима; он признаје оне, који признаше Сина његова, а одбацује оне, који њега одбацише. Они иду у свијет борбе и мржње, која ће се још јаче разбуктати због свијета, који одбацише. Чак ће најближи и најмилији њихови устати против њих и пристати уз свијет. Али они, који желе да буду прави посљедователи његови, ти се морају зарад њега одрећи свега, морају узети крст свој и поћи за њиме. А затијем да их утјеши рече им, да ће они бити у свијету као што и он би у свијету; да ће они, који приме њих, примити њега; јер је изгубити живот због њега више, него ли га наћи; да чаша воде хладне, дана најмлађему и најмањему између малијех његовијех, не ће остати без заслужене награде у царству небеском.

(Наставиће се).

Освећење српске вероисповедне школе у Беломбрду.

Дне 23. октобра о. г. освећена је ново-сазидана зграда за српску вероисповедну школу у Беломбрду, коју је Његова Светост преузвишени наш Архипастир *Георгије*, о Свом трошку из темеља саградити дао!

Школа та врло је дивна — какву ни многе наше варошн немају, а зидана је од саме печене циглe и јаке нове грађе. Састоји се пак из 2 школске собе, великог ходника, из 3 собе за учитеља, затим кухиње, коморе, подрума а сада се зида још штала и шупа. Ограђена је пак са јаким зидом, а од школских врата до цркве је постављена каменита стаза. У школама су све ствари нове. И тако украшена и дотовљена школа, горе реченог дана, најсвечаније је освећена и у властиништво црквеној општини Белобрдској предана. Освећење је обавио пречасни госп. прота осечки Лазар Поповић са пароснма Миланом Паприћем из Тења и Душаном Магарашевићем из Даља у присутности изасланика Његове Светости: г. управитеља властелинства даљског Дра Милана Максимовића и изасланика високосл. Школског Савета, г. Николе Вукићевића, изасланика котар. области г. пристава Јузбашића и силног народа, мјестног и околног.

Пред свршетак освећења предао је изасланик Његове Светости г. др. *Милан Максимовић* нову школу црквеној општини следећим говором:

„Поштована Господо и драга браћо! Дошао сам у средину Вашу као заступник Његове Светости преузвишеног господина Патријарха Георгија Бранковића, да будем учесник данашње свечковине, којом свечковином осветисмо нову

зграду, коју је зграду Његова Светост благоизволела подићи на дар Вама и Вашој деци.

Драга браћо! Вами је свима познато, да ево већ више него 20 година има, како се ми непрестано боримо за нашу црквену аутономију, непрестано радимо и тежимо да нашу цркву и школу усавршимо, уредимо и да ју од сваког нападаја обезбедимо.

Но на жалост, морамо признати, да смо до данас врло мало урадили, шта више можемо рећи, да ништа нисмо урадили; највећи немар показао се баш према нашим школама, које смо занемарили и које су већином због нашег немара, отргнуте из наших недара и предане су другоме на управу.

То је исто задесило и вашу школу, коју сте данас, иницијативом Његове Светости, а заузимањем покојног вашег честитог свештеника Велендерића, преузели у своју управу и повратили је у коло српских вероисповедних школа, а да би ју могли лакше и поспешније одржати, то Вам је Његова Светост о свом трошку подигла ову заиста врло лепу зграду, осим тога, притекла Вам је Његова Светост у помоћ и тиме, што ће још једну учитељску силу о свом трошку издржавати, а то све у нади тој: да ћете свесни бити свога позива, и настојати на том, да Вам ова школа буде огледало ваше душе, у којој ће се огледати Ваше поносито српско име, у којој ће Ваша младеж уз строгу, савесну и искрену наставу ваших учитеља бити поучавана у свему ономе, што је племенито и добро, како би из њих повремено ваљани грађани постали, и честити и искрени родољуби српског народа!

У ово име изјављујем од стране Његове Светости преузвишеног Господина српског Митрополита и Патријарха Георгија Бранковића, да Вам се ово здање предаје на дар, као што рекох, у сврху српске народне вероисповедне школе. — Живили!!!“

Након овога уз бурно клицање: „Живио наш св. Патријарх Георгије и хвала му“ — захвалио се је г. прота *Лазар Поповић* овим речима:

„Светим благословом Његове Светости нашег најмилостивијег Патријарха г. Георгија Бранковића и св. молитвама Божјим призвасмо ми данас ево св. благослов и милост Божију, да благослови овај красни дом и да га одржи у бесконачна времена цјела и невредима, а тиме га ево и свечано осветисмо. Пак вас Богољубазни моји, питам у овако свезнаном тренутку, има ли кога у нас овде међу нами, кога брата Србина и честите Српкиње, која сина и кћери има, има ли велим, кога Белобрђанина, који свести има, који духа српског, који љубавм према Српству има, а да се неће данас са мном заједно у души својој од срца зарадовати, кад види данас ево ову дивну зграду, великом милошћу подигнуту, у којој ће се младеж ваша сакупљати, да се учи свему, што ће јој за живот нужно бити, у којој ће се млађана дечица ваша учити свему, што је добро, што је красно и узвишено.

Та мени су као што знате, понајбоље познате све околности овог места, што се школе тиче, па Вас озбиљно питам, кажите ми по души, није ли многом и многом честитом Србину и брату Вашем, румен стида на образе ударио, кад му је старешина који у школу дошао, пак је видио оно мајсно, оно жалосно, оно худо здање, које је негда на овом месту било и које се српском школом звало, пак је видио у тој школи оно неколико мајсне дечице са штицом и буквром, како се у њској, и до зла Бога запуштеној и жалосној школи, скупило и сћуњурило око свог учитеља, више пута зими и у ледној школи, као у каквом најмањем и најжалоснијем сеоцу. И таково жалосно стање ваше школе трајаше све до јуче!

А погледајте сад, драга браћо, шта се узвишеном замишљу, племенитом, добром и благом вољом створи и удеси за наставу ваше миле деце, ваше младежи драге! Па има ли кога овде међу вама браћо, који би могао бити неблагодаран и непризнателан према свом, тако великом добротвору и благодејју?! Држим, да нема и да не може бити ни једног, који разборита ума и српске душе има: и ја сам уверен да свака душа српска са мном заједно данас из дубљине своје радосно кличе: Слава и хвала нека је узвишеном и ретком данас добротвору народном, пак ево и Вашем, који се овим чином, овим племенитим делом показа, колико му срећа, напредак и бољитак народа нашег на срцу лежи; који за живота свога ево дивне споменике своје очинске љубави, живе задужбине гради у којима ће се слава имену Његовом проносити у свету, док је и једног Србина, док је света и века!

И заиста браћо, та нема Вам лепшег и дивнијег споменика, нема већих задужбина од школа. То је и св. Патријарх наш увидио и прегнуо свим силама, да се наше вероисповедне школе и опет свуда подигну и поврате, а то ево учини

и код вас овде, те му с тога свака благодарна душа српска не само овде, него на далеко у Сриству вазда кличе: Живио нам наш св. Патријарх Георгије! а слава узвишеног имена његовог пек се и данас са овог места, а због овако великог и преважног дара, пронесе по васцелом Сриству! Слава му!

Слава и хвала нека је високоблагородном г. Дру Милану Максимовићу, одвјетнику и управитељу властеличтва Дањског, који је градњу овог красног здањија с таковим одушевљењем руководио! Бог га живио са дичном му супругом и милом децом њиховом. Божији свети благослов и велика милост, нека их и надаље у животу прати; а народ српски се још дуго и дуго дичио и поносио с њима! Живили!

Видите, драга браћо моја, како је то лепо и красно кад слушате своја узвишеног поглавицу, кад слушате оне, од којих милости, у многоме, ваша судба, ваш бољи удес зависи. Останите само тако свагда послушни према својим старијим и предпостављеним, пак сам уверен, да вас глава неће заболети, но да ћете за коју годину служити многима суседима вашим за примјер и узор!

Свети патријарх наш, коме напредак народа нашег, па и ваш ево, на срцу лежи, знајући, да од изображења народа нашег, од школе дакле, и његова боља будућност зависи, подигао Вам је овако красну школу и постарао се и за г. г. учитеље, да школа буде заиста жива, а не само празно здање, а од вас ће сад, драга браћо, зависити, како сте Ви ту узвишену, ту племениту замисао вашег тако великог добротвора и благодијеја схватили. Од вас ће сад самих зависити хоће ли ове красне просторије бити и на даље празне, као што пређашњих година беху, или ће бити препуне ваше миле дечице; хоће ли бити заиста права и жива задужбина вашег великог благодијеја; јер од тога од ваше разборитости, од ваше трезвене и добре воље, од уредног шиљања ваше деце у школу и цркву, од уредног похађања школе зависи сав напредак ваше деце а богме и Ваш! А то све, драга браћо, од селе само од вас зависи.

О, камо лепе среће по нас све и по народ наш, да хоће и народ наш једаред да дође до тог увиђења, да му је школа од највеће потребе, па да своју децу редовно у школу шаље и то без опомене и без натеривања, као што то сви просвећени народи раде, — јер се, богољубезни моји, у школи мудрост и све оно што из њи произлази и што човека сретним чини — уче. Та то су вам још у она прастара времена људи увидили, те нам и само св. Писмо на једном месту вели: да мудрост држи у десници части и господства а у шуици богатство и славу. А наш врли песник вели: „дижите школе, деца Вас моле“. Мало речи браћо, али од превеликог и преважног значаја! А то богољубезни моји значи: да се у свему око реда и уредног издржавања и уздржавања школе наше својски старамо, јер ако и од сад будете према школи својој немарни и нехатни, нећете имати пожелане цјели! Благо оном народу који се за своју школу и за добро одрањивање и васпитање своје деце озбиљно стара.

А сад, драга моја дечице, још се ево вама обраћам: запамтите добро овај данашњи, за вас значајни и свечани дан, сећајте се увек, за цео живот ваш с вечитом и топлом благодарношћу *св. патријарха Георгија*, који вам је овако лепу школу сградио; дубоко у њежна срца ваша убиљежите Његово име као највећег благодијеја вашег, који вас кроз мене своја изасланика, очински благосиља. — А при растанку овом нашем послушајте добро и ово неколико мудрих речи, те их добро запамтите и често их се у животу вашем сећајте: „знање је светлост, знање је моћ, учите децо дан и ноћ“.

У овако свечаном трепутку при овом растанку нашем, ускликните и ви данас децо своме великом благодијеју: *Живио св. патријарх Георгије*, и сад нек се први пут заори у овом српском здању, дивна песма светитељу Сави!“

Пошто ученици одпоаше: Ускликнимо с љубављу Светитељу Сави — приступи г. изасланик Школског Савета Вукићевић, те је у подужем врло лепом говору разложио шта је српска вероисповедна школа, препоручив Белобрдцима, да децу своју у крило њено шаљу, и поучив ученике на њихову дужност, ако себи хоће да користе.

После овога говора, један се ученик захвали следећим речима:

„Високопоштовани Оцеви и мили добротвори! Много сам пута са мојим школским друговима у школи слушао а и из српске повеснице читао о нашем српском првоучитељу и просветитељу светоме Сави, да је Он из горће љубави према роду свом, да га просвети Христовом науком, одрекао се све блистајуће се красоте у двору

оца свог великог жупана српског Стевана Немање.

Св. нам се Сава пресели у дворе Оца небеског, али рад Његов дубоко ухвати корена у срцима Његових потомака.

Тако сво и достојни наследник св. Саве, наш св. *Патријарх Георгије Бранковић*, видећи у каквом се жалосном стању наша школа налази, подиже нам овај просветни храм, једино за корист нашу, у име чега Му се ми деца најтоплије захваљујемо кличући:

Да Бог поживи Његову Светост као добротвора народа српског!“! Живио!“

И опет уз бурно и одушевљено клицање: Живио св. Патријарх, повратимо се сви натрад у цркву а по довршеној литургији народ је отишао у стару школу на обед кога је г. управитељ властелинства др. Максимовић приредити дао; дочим свештенство, изасланици, председник и одборници и сва страна интелигенција беху на обеду код свршеног богослова Стевана Велендерића, сина покојног пароха Белобрдског Михаила, који је потоњи много радио и заузимао се, да се у Беломбрду веронаучна школа поново успостави, али не дожиши овог свечаног плода његова труда.

Приметити имам: да је црквена скупштина, која је прије почетка литургије своју седницу држала у којој се прочитало основно писмо, а наиме: да Његова Светост уступа на дар својим трошком подигнуту школску зграду црквеној општини у врху српске веронаучне школе; надаље, учитељу на уживање, уз плату, коју му црквена општина издаје, — 6 јутара ораће; а учитељицу да ће Његова Светост о свом трошку издржавати и плаћати, — одпремила једнодушно следећи брзојав Његовој Светости у Карловце:

„Црквена општина дубоко тронута великим даром кога учинисте нама и нашој деци — полази у св. храм да се помоли Свемогућему за дуги — по цркву, народност и школу српску — потребит и користан живот Светости Ваше!“

При обједу пала је прва здравица св. Патријарху од стране г. изасланика кот. области, затим од госп. проте и од једног ратара Белобрдског, који је изаслан од народа, да се и овде у име свих Белобрдаца захвали Његовој Светости, као поглавици, властелину и великом добротвору Белобрдском, што је поправљено од стране пароха даљског Милоша Рајчића и свих присутних са Тропаром св. великомученика Димитрија, као патрона Њ. Светости, а од стране житеља белобрдских са 6 топовских метака и звоњењем звона.

Осим тога здравице су подизане г. изасланику Вукићевићу, г. управитељу властелинства Максимовићу, који није жалио труда само да ова школа што лепша и украшенија а свечење што свечаније буде; затим изасланику кот. области, свештенству; а г. Вукићевић здравио је честитој општини Белобрдској — након чега су г. Вукићевић и г. Максимовић уз пуцњаву топова одпутовали у Даљ.

Радост и одушевљење је у свих присутних неизмерно било, а у многих могло се видети да од радости почеше плакати. Завршујући, кличем и сад, заједно са Белобрдцима: Бог поживио добротвора српске школе св. Патријарха Георгија. — Слава му!

— вић.

КРАТАК ОДГОВОР НА „ЈЕДНУ ПРИМЈЕДБУ“.

Према позиву, а на умирење мојих многоштованих пријатеља у бр. 42. о. г. „Срп. Сиона“, принуђен сам да изјавим:

Рекоманд. писмима под бр. 717. Пакрац и 135. Капела, а још у почетку мјесеца септембра о. г. повела се ријеч између пречасног господина Анатолија Јанковића и моје незнатности о благослову за I. свеску мога дјела. Остало је на овоме: *„До Митрова-дне одлучиће претплатници, а онда ћу затражити, путем Његов. Високопросвештенства господина епископа Мирона, благослов и одобрење св. Синода“*. Томе не протуслови ни она моја реченица, отштампана на стр. 669. о. л. *„Ако не буде претплатника, неће бити ни I. свеске мога дјела, баш за то и чекам са молбом за дозволу и благослов св. Синода“*.

Према овоме одпадају све примједбе, а ја сам врло, врло благодаран непознатом у Христу брату „монаху“, па и славном уредништву „Срп. Сиона“, на признању мог мучног и тешког рада, као и на топлој препоруци, код оних, којима је дјело намијењено.

Ја сам тражио да ми се припомогне да чиним добро, а на такав лијеп позив могао сам нечекивати *само један одзив*. Но ко данас загледи у списак мојих претплатника, наћи ће, на жалост, **само три лица**.

Ја знам да је дуга процедура док се дјело разгледа и одобри, али знам и то, да свештенику, који је на једној од најсиромашнијих и најмањих парохија ове дијецезе, није могуће при празноме џепу уговарати са штампаријама. На тако, ко може да ми замјери, е ја нећу — јер не могу — да, покрај најбоље воље, штампам I. свеску мога дјела, нити ћу тражити за њу благослов све дотле, док се не пријави толико претплатника да узмогну осигурати штампарске трошкове.*

* Ми остајемо при своме, што рекосмо у 42. бр. о. г. Ако ствар штампања зависи од претплатника, с тим ни у каквој свези не стоји питање благослова. Молба ради благослова мора претходити свакако штампању; *а у интересу брже штампање је*, свакако, да г. писац тај благослов и изходи — што пре. Добивени благослов ће ускорити

На посао, браћо и пријатељи књиге, саберите на пошљите претплату, а с моје стране неће изостати ништа, што бити треба и мора, јер кад улажем овако огроман труд рад сам да не трпим штете!

У *Гор. Средњаима* 19. (31.) октобра 1894.

Светозар Грубач,
правосл. срп. свештеник.

и умножити новољан број и претплатника. Претплата је код нас у опште слаба; слабо је и само куповање готових књига. О томе би знао, у најпонађе доба, многу горку реч и г. прота Вучковић са својих „Шест књига св. Златоустога,“ г. Димитријевић са „Назаревством“ и т. д. А за г. писца је, по нашем мишљењу, још рано да се јада. Та за Бога, не купују се готове књиге, а да се претплата шаље на књигу, на коју није ни благослов добивен, да се може предати у штампу. О томе је реч сада, и при тој речи имамо право ми, кад предлажемо г. писцу да одмах тај благослов својим путем изиоли; а г. писац имаће право тек кад до штампања дође, имаће право да се „при празноме џепу није могуће (или бар да није пробитачно) уговарати са штампаријама.“ Па и онда имаће тек право, ако буде остављен при празноме џепу. Но књига његова, ако добије потребни благослов, добиће и потребне потворе. Ми јој желимо — обоје. *Ур.*

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Оставка цариградског Патријарха.**) Као што дознаје из поузданог извора београдски „*Мир*“, Његова Светост, патријарх цариградски Неофит дао је оставку. Узроци томе су још непознати.

— (**Ретко одликовање.**) Под овим насловом јавља „*Мир*“, да је св. Архијерејски Сабор у Србији, ценећи четрдесетгодишњу плодотворну архипастирску службу Архиепископа београдског и Митрополита српског, високопреосвештеног Господина *Михаила*, одликовао Његово Високопреосвештенство: „*белом камилавком и панакамилавком са крстом на истој*“ (камилавци).

— (**Умировљени Епископ Димитрије у Србији**) постављен је за члана државног савета.

— (**Избор пароха.**) Јављају нам, да је 20. октобра о г. извршен *избор пароха у Машину*, те је том приликом једногласно за пароха машког изабран г. *Душан Андрић*, парох Шумберачко-Гарчински.

— (**Прилози на фонд „св. Саве.“**) Скупио: *Милош Десанчић*, срп. нар. учитељ у *Машину* (Барања), а приложили су: По 2 фор. Милош Десанчић, учитељ. — По 1 фор. Ацо Бертић, председник; Алекса Савић, Младен Дадић, Стојан Љубојевић; — По 60 нов. Перо Поповић; — По 50 н. Ђуко Марјановић, Максим Барбировић, Васо Илочанин, Урош Бертић, Алекса Јовичић; — По 20 н. Стокан Урсић. — Укупно 9 фор. 30 нов.

Новац је поштом послан Управи народно-црквених фондова у Карловце.

— (**Фонд св. Саве.**) Приликом визитације по своме протопопијату скупио је пречасни господин *Јован Борота*, окружни протопресвитер старо-бечејски, од подручног свога свештенства за фонд св. Саве 86 фор. а. вр.; поименце пак приложише ова г. г. свештеници: Јован Борота, окружни прота старобечејски 10 фор., Александар Поповић, протојереј-парох старобечејски 5 фор., Јован Стевановић, сист. парох. помоћ. старобечејски 5 фор., Иван Јелчић, протопрезв. капелан старобечејски 1 фор., Стеван Кирић, парох у Фелдварцу 5 фор., Васа Клаић, парох-администр. у Турији 5 фор., Симеон Мајински, парох у Сентомашу 5 фор., Лазар Кањански, свештеник у Сентомашу 5 фор., Ђура Стра-

јић, свештеник у Сентомашу 5 фор., Душан Јосимовић, парох у Моду 5 фор., Георгије Коњевић, свет. парох. помоћ. у Моду 5 фор., Панта пл. Поповић, парох у Петровом-селу 5 фор., Јосиф Поповић, парох у Ади 5 фор., Јован Павловић, протојереј-парох у Ади 1 фор., Лазар Шевић, капелан у Ади 1 фор., Александар Николић, протојереј-парох у Сенти 5 фор., Трпша Влашић, парох у Сенти 5 фор., Павле Ковачевић, парох у Ст. Кањижи 2 фор., Младен Јосић, парох у Мартоношу 5 фор., Георгије Јеврић, парох у Сегедину 1 фор. Нека је и на овоме месту хвала пречасном господину проти Јовану Бороти, а и свима осталим приложницима!

— (**Успеси православне мисије у Северној Америци. — Покрет међу Пољацима у Америци око оснивања независне народне цркве и протест против њега. — Одзиви поводом папске енциклике и једна прича о њој.**) Под енергичним руководством преосвећеног епископа Николаја, мрежа мисионарских места у северној Америци шири се на све стране и чине се са успехом покушаји, да се подигну православне цркве и у таковим градовима, у којима су православна насељења давно већ заборавила сладост и милину православнога црквеног богослужења. Осим средишта америчког живота, као што је Њу-Јорк и Чикаго, дознајемо, да се православна црква гради, међу осталима, у Портланду (граду Орегону) и другим местима. Један од најенергичнијих радника на овом пољу јесте отац *Севастијан Дабовић, Србин*, који се васпитао у Сан-Франциску при руској цркви којој се касније одао у службу. Стојећи у тесној вези са својим саплененицима, он их за време обилажења разних градова сабира, организује од њих општине и склапа међу њима имућна лица на подизање храмова. Америчанска штампа с интересом прати развитак православне мисије и према њој је потпуно расположена.*

* Православна мисија у северној Америци прославила је 25 септембра о. г. своју стогодишњицу. Прослава је одржана у Њу-Јорку по програму преосвећеног епископа Николаја а прослављена је богослужењем и духовним концертима и у Русији.

— Отац Севастијан Дабовић је родом из Боке Которске:

— Мислио, да се у Америци оснује православна мисија, мислио је руска трговца Шелехова, коју је мисао овај предложио руском сп. Синоду, а овај ју и прихватио. Први мисионари били су калуђери валаамског манастира. Јосиф, начелник мисије и епископ острва Кадјака; затим јеромонаси Јувеналије, Макарије, и Атанасије; јеромонах Стефан и Нектарије и монаси Герман и Јосиф.

Мисија та има и својих мученика. О. Јувенала су убили дивљаци, а г. 1797 утопили се с једним бродом у

— Америка представља широко поље за мисионарски рад, но се захтева много такта, да се у раду томе погоди увек згодан моменат. Благодарећи потпуној слободи црквено-религиозних односаја, тако је без престанка врење, шта више сред таковог општина, које се горде и поносе својим ауторитетом, као на пр. римски католицизам. Народности у католицизму постојано покушавају, да се ослободе његовог искључивог јарма у корист народне самосталности. Ту тенденцију у последње време показаше тако и најодавији иначе синови папског престола, као што су Пољаци. На земљишту Новога Света, под утицајем нових ветрова, у знатном делу пољских насељеника појавила се жеља и тежња да збаце са себе јарам папизма и да оснују независну *народну пољску цркву* у Америци. У тој цели је, у граду Клевеланду, била и конференција, на којој су учествовали Пољаци и из других американских градова, а на којој се претресало питање, како да организују такову цркву. Као главни вођ тога покрета истакао се од уплива патер Колашевски. Но одбацујући папу, пољска општина показала се без више црквене главе, па да би се навукли из тога необичнога за Пољаке положаја они су примили старешинство познатог американског старокатоличког епископа Вилата, који је с радошћу примио тај позив. Шта ће бити из тога доста несродног савеза, још је непознато; но факат је у сваком случају врло занимљив.

Међу тим тај покрет је јако *узнемирио друге Пољаке*, који су остали верни папи. Они последњи сазвање и сваку конференцију, на којој су жестоко обличили „јеретичке“ тенденције своје браће. Говорници — Пољаци грмили су на „јеретике“ своје клањем речима и противно од њих славили су папу и римску цркву, величајући последњу као јединствену чуварицу истине. На пример патер Барзински из Чикага самопоуздано је говорио, да кад би и анђео с неба слишао и почео говорити учење, које није једнако учењу, које држи римска црква, то и њега не треба слушати и примати. Ове су речи до крајности узбуниле народну масу и ствар је дошла до јавног сударa међу непријатељским партијама. Када је партија Колашевскога приредила торжествену

оксану: епископ Јосиф, о. Макарије и јеромонах Стефан Мисија пак није пропала, јер ју је прихватио и одржао монах Герман

Данас она напредује под енергичним руководством епископа Николаја

Колики су јој успеси, о томе података немамо. Она успева и, у име истине православља, ми желимо, да јој успеси бивају све већи.

Ур.

литију на гробље, тада је била предусретнута од противне партије поругама и звиждањем и у метежу одјекнуо је пуц више метак из револвера, којим је рањен био један од чланова пољске народне цркве. Занимљиво је какав ће бити даљи развитак тога покрета. Покушаји за оснивање народних црквâ бивали су не једном у Америци, и они су појмљиви протест религиозне свести против папског угњетавања.

— У римско-католичком свету развија се и даље покрет, започет под утицајем *папске енциклике* о сједињењу црквâ. Агенти папства непрестано пропагиру идеју јединства хришћанства и, сликајући невољу и беду раздељења, јасно означују и показују она блага, која би се породила на срећу хришћанских народа, кад би они сви -- смирено примали науке непогрешивога „намесника Бога вишњега на земљи“, као што велича себе папа у тој енциклици. Особите погледе папство баца на Енглеску, о чијем су обраћењу у римски католицизам не једаред проричали римске публицисте. Тако пре кратког времена римски архиепископ Лондонски кардинал Воган сам је прочитао лекцију о сједињењу хришћанства. Та лекција, изговорена пред једним римо-католичким друштвом, биваше у суштини позив Енглезима, да се поткриле папском престолу. Позив је био састављен врло умно и ласкаво, но он није имао произвео онога утиска, на који је рачунао кардинал, јер је и штампа прешла преко њега готово ћутањем, ограничивши се кратким саопштењем о његовом садржају. Узрок тај налази се у логичној слабости римске аргументације, која почива на самовољним предпоставкама.

Кардинал је свој позив темељно на тој основи, да је римска црква јединоспасавајућа и да је она слична са црквом васељенском, католичком, тако, да ко је изван римске цркве, тај је тим самим изван васељенске цркве. Но како није могао то доказати, то и сила његове аргументације није могла произвести потребнога утиска, него је лекција дала само непотребни повод енглеској црквеној штампи, да упореди права римске цркве на католицизам са правом, које припада цркви источној. И упоређење се показало сасвим — не у корист прве. „Пошто се ми сви, примећује овим поводом енглески „Црквени обзор“ (орган високоцрквене партије), већма приближујемо ка узајамном општењу с православном црквом, то је и природно, да нам је боље да држимо страну *непомућенога истока* него превртљивога запада (volatile West), који без престанка измишљава нове чланове вере и тим начином поставља себе у ред тих самих јеретика, против којих би нас хтео да сачува кардинал.

— Не ће бити без интереса, да саопштимо о *причи*, која је скопчана са папином енцикликом. Штампање се спремало у тајности, јер је папа желео, да до изласка његова на штампе нико не сазна о његовом садржају, како би се појавила неочекивано. — изненада, као трубни глас арханђела, који навешћава мир и добру вољу целоме свету. А какво је било изненађење и негодовање у ватикану, када је енциклика у потпуном своме тексту изненада изашла у париским новинама недељу дана раније, но што је желео папа! Одмочело се пажљиво истраживање виновника те забрањене несмерности; подвргнути су били инквизиторском испитивању сви словослагачи и слуге у ватиканској штампарији и већина их је замењено новим људима, да да и није било доказано њихово суделовање у нарушавању тајне. Пажљивије истраживање дела, као што се говори, открило је тај факат, да је као главни виновник био пронађен један од виших чиновника саме курије, што је учинило на папу Лава XIII. врло тежак утисак. То га је уверило, како мало може да се ослони на најближа му лица, готова да продаду тајне своје непогрешиве главе за лепу новчану награду при првој могућности.

(„Ц. В.“) *Г. А. Н.*

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

— **Др. Љубомир Недић**, професор у Београду, у друштву са неколико пријатеља, покреће од почетка идуће године *књижеван лист*, који ће се звати „**Српски Преглед**“. Лист би излазио два пут месечно, око половине и крајем сваког месеца, у свескама од четири табака. С претплатом се ваља пријавити до 1. децембра о. г., а сама претплата положила би се тек пошто би се објавило да је листу осигуран излазак. Цена је листу: на годину 20 динара, на пола године 10 дин., а на три месеца 5 динара.

— **Летопис „Матице Српске“**. Уређује А. Хаџић. — Књига 180. — Свеска четврта за г. 1894. — У Новом Саду, штампарија српске књижаре Браће М. Поповића, 1894. — 8-на, стр. 159. — Између осталих чланака штампана је у овој свесци и лепа расправа с натписом: „Када је ударен темељ и када је саздана Душанова црква св. арханђела Михаила и Гаврила на Бистрици код Призрена“, од *Јована Радонића*, философа у Бечу.

— Од нове године излазиће *на Цетињу*, у Црној Гори, *књижевни лист* „**Луча**“, а издаваће га друштво „Горски Венац“. Књижевни лист „Луча“ излазиће у месечним свескама од два до три табака.

Цена му је: за Црну Гору, Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину годишње 2 фор.; за све остале земље 3 фор. Први број „Луче“ изаћи ће 1. јануара 1895. — Претплата, рукописи и све остало шаље се на адресу: Управа друштва „Горски Венац“ Цетиње (Cettigne, Montenegro) и то у плаћеним писмима.

— **Сличице из сесског албума.** Написао *Јован Протић*, свештеник. Земун, штампарија Јове Карамата 1894. — 8-ка, стр. 146. — Цена 50 новчића.

— **Претплатни позив.** За који дан улази у штампу друга моја *Српска књига за народ:* **Кратка повјесница Срба.** Књига ова обухвата сву прошлост Србинову од постања Срспва па до данашњих дана — до ове 1894. године. Цијела повјесница Срба збијена је у овој књизи у облику приче, а све је писано кратко и јасно, сасма прегледно и разговорно, тако, да ову књигу и сваки буквараџ може лако разумјети и упамтити. Те, ако стоји, да је народна повјесница најпреча и најкорисније штиво за народ и за подмладак народни: онда би и ова моја *„Кратка повјесница Срба“* била најприкладнија, најкорепији и најјевтинији **божићни и светосавски дар** за школску Српчад, а у истој мјери била би она корисна и за све одрасле Србе и Српкиње, који имају срца за свој род и народ. С тога молим све српске опћине, друштва и поједине имућне Србе родољубе, нека овом „Кратком повјесницом Срба“ снабдеју нарочито школски подмладак свој, на онда нека се не боје, да ће нам се народ одродити. *„Кратка повјесница Срба“* излазиће око 10 до 12 штампаних табака исте величине као моја „Срби у давнини“ а цијена ће јој бити само **35 новчића** а. вр. или у српском новцу само **80 пара динарских,** Поштарину ја не плаћам ни за кога, али свакоме без разлике, ко узме бар 10 примјерака, дајем 30 на сто попуста (рабата), то јест: на сваких 10 књига дајем три књиге на дар, а свак може тај попуст задржати и у готовом новцу. Испод 10 примјерака не дајe се рабат. Ко наручи само један или два три примјерка треба да приложи за сваки примјерак још по 5 новчића (по 10 пара дин.) за поштарину. *„Кратка повјесница Срба“* излазиће из штампе најдаље до Никољ дана српског, но свакако и раније. То зависи једино од — претплатника. А претплата је само оно, што стигне прије изласка књиге. Имена претплатника штампаће се у књизи. За то Вас љубено молим, браћо Срби и Српкиње, да се живо латите скупљања претплате и да ми прије изласка књиге пошљете претплату и имена претплатника. Ко ми још шта дугује за „Србе у давнини“, молим га, нека то што прије измири. Све поруке ваља слати само на моју адресу: *Сима Лукин Лазић. Загреб. Хрватска. Гундулићева улица, број 16.* Што год ми се шаље и поручује њихо моје адресе за то ја не одговарам.

Загреб, у очи Митрова дне 1894.

Сима Лукин Лазић.

ОГЛАСИ.

К. 1114. 1115/330 ex 1894.

СТЕЧАЈ. 173 3—3

Расписује се стечај на упражњену парохију I. класе у *Старом Футогу.*

Интеркалара нема.

Компетенти имају своје добро инструисане молбе путем својих претпостављених власти до 18. (30.) новембра 1894. потписаној конзисторији поднети.

Из седнице епархијске конзисторије у Новом Саду 11. (23.) октобра 1894.

Конзисторија Епархије Бачке.

СТЕЧАЈ. 175 2—3

На овд. упражњено *учитељско* место расписује се стечај с платом од 500 фор. и 100 фор. станарине; 4 хвата тврдих дрва за школу и учитеља; 25 фор. на чишћење школе; 5 ф. 25 н. паушала; и 1 фор. од укопа где буде учитељ позван. Уз дужности пк. уредбом прописане имте се особ̌ито̌ истаћи: мађ. језика и појање у цркви. Школски одбор има одредити на ком ће разреду изабрани учитељ радити.

Рок је стечају до 15. новембра о. г.

В. Бечкеречки срп. школски одбор.

СТЕЧАЈ. 174 2—3

На две новоотворене четвртне школе I-ог и II-ог мешовитог разреда у *Мокрину* — од којих ће се једна *учитељем* а друга *учитељицом* попунити — овим се расписује стечај.

Плата је, како учитеља тако и учитељице: 600 фор.; у име станарине: 120 фор.; у име огрева: 50 фор. Сва ова берива примаће се из српске правосл. црквено-школске опћине.

У исто време, а на основу налога сл. Епарх. Шк. Одбора у *Темишвару* од 22. септембра о. г. бр. 318. — овим се и на место оболелог учитеља Емила Нинковића расписује стечај. Плата је и за ово место: 600 фор.; у име станарине: 120 фор.; у име огрева: 50 фор. с том разликом: што ће се учитељ, који на ово место буде изабрат, наплаћивати из овомесне полит. опћине. Уједно се примећује: да ће онај *учитељ*, који на ово место буде изабрат, уживати само *половину* плате све донде, док поменути оболели учитељ не буде у закониту мировину стављен, што ће бити најдаље до нове односно до краја ове пк. године. С тога нека г. г. компетенти у својим молбеницама изволе и то назначити: на које од ових места конкуришу?

Изабраним учитељима односно учитељици спа-

даће у дужност све школском уредбом прописане предмете у школи предавати и уједно доказати: да су испит из мађарског језика положили.

Рок стечајевима је 12. новембра о. г.

Из седнице српског правосл. школског одбора држане у *Мокрину* 19. октобра 1894. год.

Ник. Николајевић, перовођа. Мих. пл. Рибички, председник.

ЈАВНА ДРАЖБА. 174 3—3

Дана 1. (13.) новембра т. г. у 10 сати пре подне продаваће се *на јавној дражби у манастиру Бечмену оководитва мушки сечи*, која је састоји из 24 катастр. јутра.

Лицитациони услови могу се сваки дан до дана лицитације у манастирској писарни видити.

Пишманлук је 500 фор.

У *Манастиру Бечмену*, 14. (26.) окт. 1894.

Управа манастира Бечмена.

ОГЛАС. 179 1—1

Сремско Карловачка црквена општина издаје своју кафану код „*Пророка*“ на три године под закуп.

Дражба ће се 27. новембра (9. децембра) 1894. год. у 3 сата по подне на лицу места одржати.

Ближи услови могу се код председништва дознати.

Председништво.

СТЕЧАЈ 178 1—3

На упражњена *два учитељска места на вел кикиндској српској вероисповедној школи* овим се стечај ради сталног попуњења ових места расписује.

Са тим местима скопчана је годишња плата од 550 фор. и станарина од 200 фор. евентуално стан у натури, но с' том примедбом, да ће прво изабрани учитељ уживати одмах целу ову плату и станарину, евентуално стан у натури, — друго изабрани пак за ову 1894—95 школску годину уживаће од установљене плате половину и стан у натури, зато, што ће се друга половина у смислу наредбе ВЦИНП. Савета ad 273 ex 1893. 44 ex 1894 и 1 § а зак. чл. XXXVI. ex 1893 државног закона удовици преминулог учитеља Симе Аџаза издавати.

Изабрани учитељи имаће све школ. уредбом прописане предмете предавати у оном разреду, који му овд. школ. одбор доделио буде, као и у цркви појати.

Рок стечају излази од првог дана увршћења у званичном листу „Српском Сиону“ на за шест недеља.

Ваљано снабдевене молбенице ваља упутити на председништво мест. школ. одбора.

Из седнице местног школ. одбора, држане у *Вел. Кикинди* дана 15. (27.) октобра 1894 год.

Паја Влаховић с. р. перовођа. Ђорђе Влаховић с. р. прота — председник.

Ad III. C 316/2'8 ex 1894.

СТЕЧАЈ. 176 1—3

Овим се расписује стечај на *једно упражњено место стип. закладе пок. Атанасије Бале* с којим је скопчана стипендија од год. 63 фор. а. вр.

Стипендије из ове закладе, које су у три разреда по 63 фор., 84 фор и 105 фор. подељене, могу се поред постепеног промицања из нижег разреда у виши подарити само таким, у општу српске православне митрополије карловачке православним ученицима гимназије, богословије, свеучилишта или академије, који не уживају нити друге какве, нити пак стипендије, што су истим оснивателем код протестантских наставних завода у Дебрецину, Шарошпатаку и Пожуну установљене.

Сродници оснивателеви имају првенство пред другим молитељима

Молитељи имају своје крштеним писмом, школском сведоџбом и сведоџбом спроматства снабдевене молбенице до 3. (15.) децембра 1894. српском правосл. народном школском савету у Карловцима поднети.

Из седнице српског прав. нар. школског савета, држане у Карловцима 19. (31.) октобра 1894. године. Председништво

срп. прав. нар. школскога савета.

СТЕЧАЈ. 177 1—3

Овим се отвара стечај за *учитељицу* на шесторазредној женској вероисповедној школи у *Турској Кањижи*.

Плата је у готовом новцу 350 фор. а. вр. и 50 фор. а. вр. у име стана, — све дотле док стан у натури добила неби.

Изабрана учитељица дужна је на основу закона одређене предмете деци предавати као и ручни рад, и с децом св. богослужење похађати.

Особеобсзне учитељице, које желе ово место заузети, имају своје молбенице са њижним сведочбама снабдевене до 11. (23.) децембра о. г. овомесном школ. одбору поднети, — пошто ће се тог истог дана и избор обавити.

Изабрана учитељица дужна ће бити своје звање 1-вог јануара 1895 год. наступити, — од ког ће дана и плату почети уживати.

У *Турској Кањижи*, 1. (13.) новембра 1894 г.

Ђура Ничић, перовођа и учитељ. Паја Димитријевић, председник.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 13. новембра 1894.

СВЕТИ АПОСТОЛ ЈУДА И ЊЕГОВА САБОРНА ПОСЛАНИЦА.

Свети апостол Јуда назива се још Тадијом и Левијом. У еванђелској историји не налази се о њему никаквих подробнијих извешћа; него црквено предање сачувало је о Апостолу Јуди следеће податке: Беше брат апостола Јакова и св. Симеона — епископа јерусалимских; рођен је од Клеопе, брата Јосифа, обручника Богоматере* по чему се и назива: братом или сродником Исусовим; до призива у апостолску службу занимаше се земљорадњом После вазнесења Господњег апостол Јуда проповедаше науку Христову већим делом у данашњој Турској Азији, делом у Персији, а делом и по Кавкаским пределима, близу горе Арарата, на којој је, по сведоџби неких древних писаца, увенчан и мученичким венцем, апостолске службе најзнаменитије је његово посланство Авгару Едеском. Ево како тај дирљиви и знаменити догађај од речи до речи описује Евсевије у својој историји:

„Божанственост Господа и Спаса нашег Исуса Христа, која се прослављаше међу свима људима због своје чудотворне силе, привлачила је к' њему људе, којима се ни броја не зна; људе из дальних места и крајева, људе тешким болестима стегнуте, који му притицаше у тој нади, да ће се опростити својих болести. С тога је и цар Авгар, владалац с оне стране Ефрата, тешко боловавши, а без помоћи у људи, чим је чуо за име и чуда Исусова, за која сведочише сви једним устима, оног часа отправио свога слугу с писмом, у ком се моли Спасу, да би га исцелио. Спас му тада не учини по молби, него му отпоручи с' уверењем, да ће му послати једнога од својих ученика,

* По другом предању, беше он син самог Јосифа обручника, од прве му жене. Спомен му слави црква 19. јуна.

бивши стрелама устрељан. Из целе његове који ће га исцелити и обрадовати спасењем душе не само његове, но и свију оних, који су му своји. Није прошло много времена, а то се обећање испунило. После васкрса Исусовог и вазнесења на небо, Тома, један од дванаест апостола, Богом упућен, опреми у Едесу Тадију (Јуду) једнога од седамдесет ученика, да тамо проповеда и благовести науку Христову. Тада је Тадија извршио над Авгаром оно, што му је Спас обећао. Ја ћу извести и писмену сведоџбу о томе, што се нашла у едеској архиви, а Едес је у оно време био чувен, данас Урфа или Рогаис. У тој архиви чувани су записи ранијих времена и белешке за владе Авгарове, који заслужују да се памте. На ту се нашла и поменута сведоџба, сахрањена од онога доба до данас. Али што не бисмо прочитали сама писма која сам добавио из поменуте архиве и превео са сирског језика?

Копија писма што га писа цар Авгар и посла Исусу у Јерусалим преко скоротече Ананије:

„Авгар, владалац едески, поздравља Исуса, благог Спаса, који се јавио у јерусалимској околини. Слушао сам за Тебе и за Твоја чуда, па и за то, како исцељујеш без лекарства и трава. Казују ми, да слепцима дајеш очи, да хромима дајеш здраве ноге и да проказане чистиш од нечистоте; да изгониш из људи нечисте духове и демоне; да исцељујеш застареле болести, па и саме мртве у живот да повраћаш. Кад сам чуо за све то, рекао сам у својој памети једно од овога двога, то јест: или да си Бог и чиниш то сишав с неба; или да си Божји Син, кад си властан да чиниш такво што. Па с тога само ми се каже да ти те ваља молити — што и чиним овим писмом: походи ме и исцели ме од болести која ме тровни. И то сам чуо да Јудеји вичу на Те и мисле Ти досадити. Место где ја живим, мало је али часна варошица, ту ће бити за нас двојицу онолико места колико нам треба.“

Ево шта је и како је писао Авгар, кад га је тек мало обасјала божанствена светлост.

Сад да чујемо шта је отписао Исус Авгару. То писмо није дугачко; мало је речи али су пуне силе и снаге. Ево га од речи до речи.

Одговор Исуса, послани Авгару по скоротечи Ананији:

„Ти си блажен, Авгару, што поверова у мене, а ниси ме ни видео. Јер стоји написано о мени, да ме неће признати ни веровати они, који су ме видели па се том вером спасли. Што се тиче твоје писмене молбе, да ти дођем, — треба знати, да ми је пре, да овде извршим све што ми је поручено и због чега сам послан, а после да се узнесем ономе који ме је послао. Кад се то збуде, послаћу ти једнога од мојих ученика, да те исцели и опрости те болести и да обрадује животом и тебе и оне који су око тебе.“

Уз ова два писма налази се прилежено сирским језиком и ово што иде. Пошто се Исус узнео на небо, пошље Тома апостола Тадију до Авгара, а Тадија је био један од седамдесет ученика. Тадија дође у Едесу и одседне код Товије, сина Товијина. Кад се прочуло да је ту и да чини чуда, онда потсете Авгара и кажу му: Дође апостол Исусов, као што ти је обећано у писму, рекав: пошто се то збуде — пошто се узнесе на небо — послаћу ти једнога од мојих ученика, да те опрости болести. Одмах дакле дозове Товију, код кога је одсео Тадија, па му рече: Чујем да је код тебе некакав човек из Јерусалима, у кога је нека особита моћ, те врши чуда и лечи болести именом Исусовим. Товија му одговори: Добро си чуо, господару; истина је, у мојој кући седи странац и чини чуда. Доведи га к мени, рече Авгар. Товија се врати и рече Тадији: Звао ме је наш господар и рече ми, да те водим к њему и да га исцелиш. Да идемо, одговори Тадија, јер сам к њему управо и послан. И тако сутра дан у јутру поведе Товија Тадију и дође к Авгару. Кад уђу у собу застану Авгара и око њега старешине земаљске. Чим је Авгар угледао Товија, учини му се као да с Тадијом улази нешто необично, па за то му се поклони. Старешине се зачуде томе, јер за њихове очи не беше уз Тадију ничега необичнога. Авгар упита Тадију: Ти ли си ученик Исуса, Сина Божјег, који ми рече, послаћу ти једнога од мојих ученика, да те опрости болести и исцели и да обрадује животом и тебе и оне који су око тебе? Тадија му одговори: Ја сам послан до тебе за то, што си показао да имаш тврду веру у Исуса, који ме је послао. Ако Га будеш још већма веровао, то ће се према јачини твоје вере испунити све жеље срца твога. На то ће рећи Авгар: Ја Га верујем тако крепко, да сам готов с војском поћи на истребити Ју-

деје који су га распели, само кад се не бих осврнао на римску власт, која би ми можда замерила ради тога. А Тадија придода: Господ Бог наш Исус Христос извршио је вољу Оца свог, и то учинив, узнео се к Оцу своме. Авгар настави: Ја верујем како Њега, тако и Оца Његовог. А Тадија рече: И ја полажем руку моју на тебе у име самог Господа Исуса. У који мах то учини апостол, у тај мах је опроштен Авгар од болести и мука. Владалац се зачуди што се све онако збило, како му је писао Исус, јер га доиста исцели ученик његов Тадија и то без лекова и којекаквих трава, — и не само њега, него и сина му Авду, који је патио од костобоље, и који дошао беше до Тадије и пао на колена пред њега; а Тадија се помолио Богу и благословио га руком, те тако би Авда здрав здравцит. Овом приликом излечише се и многи други од грађана, и апостол творећи чуда проповедаше Христову науку.

После тога рече Авгар: што год чиниш, божјом вољом чиниш и ми ти се чудимо сви; но молим те да нам кажеш како је дошао Исус и како са то збило; кажи нам што за Његову моћ и откуда у Њега такова сила, којом је почињо чуда за која смо слушали. Тадија одговори на то: За сада не могу о томе беседити за то, што сам послан да проповедам како да ме сви чују. Него скупи сутра твоје људе, па ћу им говорити о божјој речи и посећаћу у њих речи живота. Тада ћу им казати за долазак Исусов, како се то догодило, какве је посланство Његово, као и за што Га је Отац послао; казаћу какву силу имадоше Његова дела; казаћу и за тајне, које је изговорио, док је на земљи био; казаћу и за власт којом је то свршавао, за Његове проповеди и за то, како је био понижен, мален и сиротан споља, како је сам себе понизио и умрло, како је умалио своје божанство и колико је претрпео од Јудеја. Казаћу даље, како је био разапет, како је сишао у пакао, ту развалио ограду што је подигнута од памтивека, па је после васкрсао и пробудио мртве који лежаше у гробовима од постања света; казаћу како је сишао у пакао сам, а узнео се к Оцу свом са толиком множином људи; казаћу како седи с десне стране Богу Оцу и како Га преузносе на небесима; казаћу како ће и опет доћи у сили и слави, да суди живима и мртвима.

Авгар нађа заповест, да се сутра изјутра скупе сви мештани и да слушају шта ће говорити Тадија. За тим нареди, да се Тадији даде доста злата и сребра; али Тадија не хтеде примити рекав: како ћу узети што је туђе, кад сам се одрекао и онога што је моје“?

Ето, тако описује Евсевије посланство Христово цару Авгару извршено по апостолу Тадији или Јуди. Ми ћемо још додати, да је том приликом Јуда и Авгара и његову околину обратио у веру Христову. Нема, даље, сумње, да је Јуда и на осталим местима чинећи чуда именом Исусовим, сличним успехом ширио науку Спаситељеву, те је за то и страшно рећи, да је тамо, где проповедаше овај апостол, по недокучивој вољи Божјој, угушио данашњим даном благовест науке Христове мусулмански фанатизам, изузимајући једино кавкаске пределе, где луч хришћанства није ни данас угашен. Није наше да испитујемо тајне, недокучиве узроке, по којима Промисао Божји дозвољава сличне примере. Верујемо, да ликовање силе вражије над хришћанством није дуготрајно, и да је близу време, када ће се сва племена опет вратити у крило свете Христове цркве. Тешимо се тиме, да ако је на местима, где апостол Јуда проповедаше, светлост науке Христове и угашена, да она у толико сјајнијим блеском светли на многим другим местима, а његову посланицу милиони хришћана са побожношћу читају и штују и данас.

Шта садржи у себи посланица св. апостола Јуде? Њезин главни садржај састоји се у главном у препоручивању хришћанима велике предострожности у општењу њиховом са људима развратног живота и опасних начела, који су се већ у време апостола почели красти у мирне општине хришћанске, наносећи им вреда својим лажним учењима и пороцима. „Љубазни!“ овако почиње апостол своју посланицу „старајући се једнако, да вам пишем за опште ваше спасеније, би ми потребно да вам пишем молећи, да се борите за праведну веру, која је једанпут дана светима. Јер се увукоше неки безбожни људи, који су давно одређени на ово осуђење и Бога нашега благодат претварају у нечистоту, и једнога Господара Бога и Господа Спаса нашега Исуса Христа одричу се.“ Па за тим наставља: „Ово су незадовољни викачи, који по својим жељама

живе и уста њихова говоре поносите речи, и за добитак гледају ко је ко.“ Мало ниже апостол их назива и вели да су то људи: „јесењска дрва неродљива, која су сасушена и из корена ишчупана“ т. ј. људи бесплодни који не носе никаква добра плода; „звезде лажне“ т. ј. такове, којих тренутна светлост може за неко време и да заведе човека, али га после кратког времена остављају у највећој тами заблуде и греха; назива их „телесима који духа немају“ т. ј. људима, који се наводе, не по узвишеним, духовним и светим наредбама Божјим, него по нагону својих страсти и грешних жеља. Апостол Јуда у својој посланици одмах таковим људима пророче и њихову страшну будућност: назива их житељима Содоме и Гоморе, посљедователима Каиновим, Валаама и Кореја и обриче им грозну казну о другом доласку Спаситеља на земљу. Па зар таковим људима веровати и њима се поверавати? Не, вели апостол. А ви, љубазни, назиђујте се својом светом вером и сами себе држите у љубави Божјој, чекајући милости Господа нашег Исуса Христа ради вечнога живота“.

Ево, у главним цртама садржине посланице апостола Јуде!

Времена су данас друга, али не боља од пређашњих. Сличних људи, које апостол у својој посланици описује, на жалост, имамо у цркви нашој и данас, па можда још и опаснијих од оних, које имађаше хришћанство до сад. За то, не скидајмо с ума св. речи написане апостолом Јудом, него чувајмо чистоту вере и пламен љубави Божје, која ће нас укрепити у искушењу и подарити милост Христа Спаситеља.

С руског превео **Жарко Ј. Поповић**, катихета.

О БИЋУ БОЖЈЕМ.

ПРОПОВЕД ОЦА АВГУСТИНА ОД МОНТЕФЕЛТРА.

С талијанског превео **Илија Шумановић**.

(Свршетак).

И заиста, овај поредак можемо расматрати само са два становишта, или: као систему за копа, или: као систему средстава, која теже за неким циљем.

Стојећи на првом становишту, универзум нам се приказује као рационалан; стојећи на другом, он нам се предс:авља провиденцијалан, јер је изражај интелигенције и мисли.

Позитивизам негира ту интенцију и сврху, која универзуму мора да предлежи; по њему, тица што лети по небеском простору нема крила да лети, већ лети што има крила; — ово је истинито, али сходно: тица лети што има крила, али управо за то има крила, јер може летети.

Но оканимо се тог позитивистичког резоновања, на погледајмо по целој природи; гледнимо бели крин што се распупи у пролеће, те винову лозу, што се креће, на дозре и превија се под теретом свога слатког плода; у кратко, погледајмо све природне феномене, па ће нам сви ови беседити о једној интелигенцији, која све управља и све своди у своје праве границе.

Још некад рекао је Аристотел: „Природа је дело интелигенције, која се нигде не буни.“ Па и свака наука и знаност има своју „теодицеју“,* као што је и свака школа храм где се говори о Богу, јер се говори о неком предмету, а свему је Он зачело. Но уза све то, ипак данашње модерне науке смерају да оборе храмове Божје. Па колико су успеле у тој тежњи? Данашња чуда од анализовања, што управо сачињавају славу нашег века, спојена су са ретком прецизношћу у истраживању, на ипак: која је од тих анализâ дошла до бића Божјег?

Господо моја! Кад је ваша знаност допрла до највећих тајана живота, шта сте онда застали код тога доказа?

Кад вам микроскоп показује листак у најунутарњијој његовој конструкцији; кад вам га описује смежураног у земљи, кад је Он, као да га мати завија у повоје; кад вам показује животни сок, угрејан од зрака пролетњег сунца, како се пење кроза гране и шаље свој излев ситним бисерним ћелијицима; када вам показује како се, мало по мало, завија лист, и гледате сва она његова мала уставица, кроз која он удише атмосферу, те при том себе храни, а около

* Расправа о божјој свеуправи.

себе прави здрав и свеж ваздух; када вам даље показује хармонију тог природног зеленила, на коме се слатко одмара наш поглед ..... онда вас питам, господо моја, зар не воде резултати тог вашег дубоког истраживања све ближе бићу Божјем?

Запитајте једног човека, запитајте глас оног здравог разума — то је суд, који се никад не вара — па ћете добити једнодушни одговор: докази о бићу Божјем свуда се умножавају и ојачавају.

Знаност је проучила време и топлину, која је извор живота; она је раставила пламен у све његове елементе и дотерала је дотле, да је пронашла материју на које се састоји сунце; описала је човека са свим његовим органима; ..... на где је тај, што је учинио та горостасна дела од напретка? — Ко је тај великан? — Зар слепи случај?! — Зар сила природе?!

Знаност је допрла чак до оних неизмерних и бесконачних небеских простора, где јасне звезде трепере и поје величанствено благодарење ноћи, кад сунце сврши своје узвишено благодарење дану. Она је измерила величину и кретање звездâ, дане и сате, када се оне морају појавити, допуштајући тако онај огромни склоп, који је детерминација сваког равнотежја.

Па зар не доказује она с' тим успесима егзистенцију Божју? Зар није доказ о бићу Божјем ојачао са тим напретком науке?

Егзистенција Божја јесте универзална потреба, јер онај, који ју не чује — глув је, који ју не види — слеп је; који ју не исповеда — нем је, а који ју не појми — луд је.

„Ту има некога“! — кликнуо је један славни научник анатомишући мртву природу.

Можемо даклем са усхитом појати први члан символа вере:

Верујемо у свемогућег Бога оца, створитеља неба и земље.

Расматрајући етоне утиснуте у песак, познаје Арапин, да је песком шила нека звер или човек; разминљајући о створењу, увиђамо ми, да има Бога.

Па рецимо са Њутном: „Верујем у егзистенцију Бога“ — са Линеју: „Видим Бога, који је туда пролазно“ — а са Галеном: појмо химну Његовом Божанству!

Господо! Пошто смо потражили и нашли Бога у историји и стварању, нађимо га сада и у нама самима.

„Ућнимо у нас саме“ — као што рече Декарт; потражимо своју нутарњост. Угушимо сваку сензибилну идеју нашега духа — предајмо се себи самима!

Господо! Први поглед, кога бацам на себе, не теши ме ни мало; видим ништавост свога духа, несигурност и слабост своје воље; садашњост ми одбегава, прошлост ми не припада, а будућности и — не видим.

Али и у том јаду има вам ипак неке узвишености.

Има вам у мени као неки тајанствени конац, који ме уздиже до бесконачнога; имам у себи идеју о некој лепоти, али не о каквој пролазној и обичној лепоти, него чистој, сјајној, непроменљивој — лепоти вечној; имам у себи идеју о некој истини, беспрекорној, непроменљивој, управо вечној; имам идеју о некој савршеној срећи; о некој сили, која све може. У кратко: Имам идеју о Бесконачном.

Па одкуд ми та идеја? Или се она налази у духу моме, као што се злато налази у утроби земље, или је она на моме духу као мед на сећу. Ако се налази она као злато, одкуд је тамо постављена? — Није од човека, није ни од једног трошног земаљског створења; ну мора да је поставила управо сама рука Божја.

Ако је онако, као мед на сећу, одкуд је онда дана моме духу та чежња за бесконачним? Зашта мора да му је дарована од неког дародавца, највишег од свију. Али нека одговори Фенелон: „Од Бога, од Бога, чија сам слика и прилика“.

Хајдемо даље; ја љубим бесконачно.

Шта је та моја љубав, која се нада вечности, која се узвисује чак до — обожавања?

Човек је створен по подобју бесконачног; отуд произлази: да има за објекат бесконачно.

Моје се срце нада и неће се обманути. Оно будно вели: мислим, даклем егзистујем.

Друга опет чудна појава у мени јесте: савест. То неумитно суди̇ште, које ми пресуђује: ове су ти радње добре, ове опет не ваљају; — тај чудни глас, што ми шапуће: учинио си добро, — починио си зло.

Човек може покушавати, да уђутка тај глас савести, али неће никад трајно успети.

Па ко је установио то суди̇ште од којега, против наше воље, добијамо пресуду?

Закон морала од десет таблица није саставио Мојсије, већ — савест. Али ко нам је даклем дао ту савест? Човек није, а није фамилија, није

ни друштво, јер сви ти често стоје у опреци са савешћу. Даклем она произлази од нечег много вишег; од Бога.

Бог постоји и Он нас опкољава са свију страна; хоћете ли да га избегнете у историји, у свету, у знаности, у срцу? Трудвам — у залуд!

Јест! Онај Бог постоји, ког је објављивао св апостол Павле, коме се дивио Гален, ког је упознао Лине при расматрању својих биљака, кога је обожавао Њутн у „хармонији небеса“, коме је певао Торквато Тасо у својим Дневима стварања; кога призивамо у топлој молитви, кога хулимо у гадној псовци, ког се сећамо при покличу од весеља и притиску болова, — тај Бог постоји!

На ипак има неких, који га, из своје гордости и хваставости, не признају — негирају. Али, кад би они били искрени, па да их упитате: верујете ли чврсто, да нема Бога? Они би вам одговорили: не верујемо.

И ја се чврсто надам, да ће ти људи при самртном одру своје мајке, оца, сина и кћери, рођака и пријатеља..... опет наћи своју изгубљену веру, опет помислити на Бога и бацити се на колена пред Њим.

Чврсто се надам: да ће на концу свога живота сви они опет веровати у Бога, признавати Га, упознати Га и — обожавати Га.

То је та нада, што ме увек теши, кад се сетим те своје заблуделе браће.

А ти, силни Боже мој, учини, да моја нада не остане — празна!

РУКОВОДСТВО БИБЛИЈСКОЈ ИСТОРИЈИ НОВОГА ЗАВЕТА.

Дио четврти.

Дјела и учење Исуса Христа од друге до треће пасхе.

(Наставак)

Отпустивши ученике, продужи Спаситељ сам своју обичну проповјед, обилазећи градове и села и чинећи добра дјела у корист паћеничког човјештва. Но баш у то доба случи се нешто, што предвјешћиваше, е устаде страшна сила злобе да се ухвати у коштац са проповједницима царства небескога — убијен би наше гаусно велики Претеча, највећи и најславнији пророк, кога жена роди — Јован Крститељ. Због своје неустрашиве проповеди и карања чамљаше он већ одавно у мрачној тамници; но и тамо не престадоше грмити његове ријечи пуне пријекора, управљене у главноме против Ирода Антипе, у чију власт прије̂ше Галилеја послије смрти Ирода великога. Бјеше то кукавац, и ужасно порочан и развратан кнезчић, који живљаше јавно, на саблазан читавога народа, у прељубничкој вези са тако исто распуштеном женом брата свога Филипа. Поред свега тога што се врло неугодно доимаше та веза свију, ипак се не усуди нико да устане и прекори је; сви ућуташе, клањајући се роњски преступничкијем царскијем блудницима. Али не умуче тек глас Јована Претече, који, баш као и његов великн старозавјетни прообраз — Илија, не престајаше корити новога Ахава и Јесавељу својом силном пророчком ријечи. „*Не можеш ти ње имати*“ говораше јавно и неустрашиво пророк Антипи. Сам Ирод Антипа осјећаше у срцу своме заслужену грижу савјести и потајне поштоваше пророка; али окорјела у гријеху и пороку Иродијада плану срдбом и тражаше начин, како би погубила онога, који је кораше. Не сми̂ући на јавност са жељом својом, прибјеже она лукавству и код прве згодне прилике изведе она своју крволочну намјеру. Прилика се наскоро пружила. Царићи из куће Иродове, поводећи се у луксурију̂ности за својијем великијем узорима, римскијем императорима, даваху врло радо сјајне величанствене гозбе и богате части на дан рођења свога. Свечковање рођен-дана узеше они од незнабожаца и Антипа позва на свој рођен дан у један диван дворац свој велможе, заповједнике војничке и сав отмени свијет галилејски на гозбу. Богатство Ирода, раскошна архитектура њиховијех силнијех двораца и наклоност њихова к необичном бљеску, даје нам оправдана разлога да мислимо, е бјеше гозба

сјања, одликујући се раскосношћу богатства и царскијем сјајем, у опште гозба на којој подржаваху распуштености обичаја из времена римске империје, код које се сједињала римска неситост са грчком распуштености. Но Иродијада пружи лукаво цару још једну неочекивану и заносну разоноду, која мораше госте врло усхитити. У то доба бјеху врло у моди играчи и играчице. Страст према тима, често непристојнијем и подражљивијем представама, прониче природно у садукејски и полунезнабожачки двор једомитскијех усурпатора, и Ирод Велики подиже чак у свом двору посебну балетну позорницу. Сви држаху у оно доба, е је ма најраскошнија гозба непотпуна, ако ли се не заврши ма каквом величанственом игром. Овај пут преузе на се ту дужност његова наслеткиња Саломија, кћи Иродијадина. А јер бјеше она у потпуном цвијету своје млађане и заносне љепоте, занесе она својом изненадном игром полупијане госте необично, а и сам Ирод занесен за њом, рече јој, нека иште од њега у име награде што га разоноди, што хоће, па макар пола царства његова. Дјевојка потрча весело к матери питајући је за савјет, а крволочна Иродијада пришапну јој злурадо: „*главу Јована Крститеља.*“ Већ јамачно отприје подбодена од матере против пророка, обрати се Саломија са сатанском хладнокрвношћу Ироду са том крволочном молбом. Антипе се коснуло то, и он се стужио, јер високо поштоваше пророка; али лажан стид пред гостима, који чуше његово нерасудно обећање, заглуши савјест његову, и он посла крвника у дворац Махер, гдје се мучаше Јован Крститељ, наложивши му, да му донесе његову главу Тако паде највећи од жене рођени као жртва крволочне злобе женине због проповиједи своје. Главу пророкову донесоше и њој се ругаше Иродијада, а тијело му погребоше ученици.

Тај страшни догађај постаде по несретника Ирода Антипу врелом непрестана страха и мучења савјести. Чувши за проповјед Исуса Христа, помисли он чак, не васкрсе ли Јован Крститељ, кога он даде посјећи, па да му се страшно освети. За то зажели да види Христа, како би се увјерио, е да ли је оправдан страх његов, но та му се жеља испуни тек много доцније, јер Спаситељ избјегаваше да се још сад састане с њиме, као да жељаше, да потпуно искуси мучење своје савјести, оптерећене тијем страшнијем недјелом.

XV. Повратак ученика са проповједи. Исус нахрани пет хиљада људи са пет хљебова. Христов ход по води и бесједа његова у капернаумској синагози о тајни причести.

Међутијем обиђоше апостоли градове и села у која их посла Исус. проповиједајући свуда јеванђеље, а у потврду своје проповједи лијечаху, изгоњаху бјесове и чињаше друга необична дјела. Проповед њихова пожње знаменит успјех, и сада, вративши се своме учитељу, причаху му о томе радосно. Но Спаситеља обузела голема туга због Јована Крститеља, па се жураше да се уклони у какво осамљено мјесто, што подаље од живахна Капернаума, у коме кипљаше живот, да на само одахне душом и разговори се са ученицима својима.

Сјевши у лађу, каза он ученицима да отисну према Витсаиди — али не оној из које бјеше Петар и други апостоли, јер она не пружаше скровита мјеста, будући се налажаше недалеко од Капернаума, већ према другој Витсаиди, што лежаше у сјевероисточном углу језера, мало подаље од онога мјеста, гдје утјече Јордан у језеро. Баш као и њена истоимена друга на западу, бјеше она испрва мало сеоце, но мало пред тијем рашири је и украси Филип, четверовласник Итурејски, и за разлику прозва је Витсаидом Јулијанском. Тај јој је назив дан у почаст Јулији, дивној, али порочној кћери императора Августа. Онамо плављаше лађа са Христом и апостолима, који тражаху мир својијем уморнијем и ожалошћенијем срцима. Но и ако одоше они тихо и потајно, ипак се не оте то другима и наскоро сазнадоше сви за њихов одлазак. Самотна и пуста обала, према којој се упутише они, лежаше тек десетак врста од Капернаума, путујући језером. Лађа јамачно задржавана непогодношћу вјетром, помицаше се споро напријед уз обалу и кад стигоше на мјесто камо пођоше, увидише они, е не постигоше оно, ради чега су баш амо и пошли. Неки намеђу народа претекоше их и већ се бјеху понамјештали у луци, кад пристаде лађа уз камениту обалу, а у даљини показа се поворка хаџија, који путоваху у Јерусалим, пошто се примакао празник пасхе. И њих примами слава која се проношаше о пророку и скренувши са правога пута пристадоше уз остале слушатеље. Христа обузела туга због њих, јер они бјеху као овце, које немају пастира. Изишавши на лађе, он се успео са ученицима својима на гору и чекаше

док се скупи народ. Затијем сиђе међу народ, учаше га, проповиједајући о царству небеском и лијечаше болне.

Дан се примицао крају, сунце већ почело залазити на западу за планине, а народ се једнако не мицаше, као да га прикова глас и светиња учења Христова. Након кратка сумрака, какав је обично на истоку, почео се и мрак хватати обавијајући, далеко од људскијех станова, гладне путнике, који заборавише у одушевљењу своме и на најнужније животне потребе. Ученици се побојаше, да се тај дан не докона каквијем несретнијем догађајем, који би могао дати повода крвнијем непријатељима учитеља њихова, на да и опет нападну на њ'. Но Христос предуприједи бојазан њихову саучешћем својијем, споменувши сам Филипу тешки положај, у коме се налажаше народ. Почеше да се савјетују. Да се купи ма залогај хљеба за сваког од толико народа, не би дотекло у најмању руку ни двјеста динара; али сте да имађаху у својој општој благајници толико новца, немаху кад да покупују све што је потребно Андрија спомену, е има у неког дјетета пет јечмењијех хљепчића и двије рибе, но то је ситница о којој не бјеше приједно говорити. Али Христос рече сасвијем мирно: „*посадите људе.*“

Чудећи се, и ишчекујући штогод напредног, рекоше апостоли народу да полијеже, као на част, по бујној трави, која у то пријатно јесенско доба покри подножје планинско. И Спаситељ ставши посред гостију својијех и радујући се милосрђу које ће ето сад учинити, подиже очи своје к небу, принесе благодарност, благослови хљебове, разломи их на парчад и даде ученицима својима, да их подијеле народу; и рибе двије подијели свима. Бјеше то скромна, али довољна, а за гладне путнике чак и дивна вечера. А кад се сви наситише, онда Христос заповједи ученицима својима, да покупе остатке, како не би отишли у штету, хотећи им показати не само оно што се заиста збило, већ их и очигледно поучити, е се чак и чудесна моћ не може никако истрошити у божанственом домостројитељству. Будући је пак полијегао народ лијено у редове, ниђаше се, е је туде нахрањено око пет хиљада људи, не бројећи у то жене и дјецу, на пиак напунише послије тога дванаест котарица са онијем, што се не потроши.

То чудо бјеше од необичног утјецаја. Оно се баш подудараше са назорима о очекиваном Месији и народ поче говорити међусобно, е је то несумњиво „*онај пророк који треба да дође на свијет*“, — примиритељ благослова Јаковља, звијезда и скиптар видјења Валамова, пророк сличан Мојсију, коме ће се могуће покорити Илија, обећани предсмртнијем обећањем древнога пророштва. могуће сам Јеремија, који дође да покаже тајно мјесто гдје се налази ковчег, Урим и свети огањ. Христос примјети то силно узбуђење, а и опасност, да би се могло то народно одушевљење изврћи у насиље, а и ускорити смрт његову тијем, кад би народ јавно устао против римске власти и покушао њега прогласити за цара. Он видје такође е и ученике његове обузе тај свјетски и опасни осјећај. Тек одлучност могаше уклонити опасност. Користећи се својом влашћу, заповједи он својијем ученицима да посједају у лађу и отисну се прије њега језером према Капернауму или западној Витсајиди. У томе мораде се Исус донекле силом послужити, јер је природно да га не хтједоше они оставити сама посред одушевљена народа на пустој обали, а хтјело им се да остану ту, јер им се чињаше, као да је он намјеран, да учини штогод великога. С друге пак стране беше и њему лакше отпустити народ, кад види, да он шаље чак и најприснијеје пријатеље и ученике своје. И на тај начин поће му за руком, кад се већ сасвијем смркло, да кротко и постепено склони народ на одлазак, а кад се сви, сјем неколицине најодушевљенијех, разиђоше својијем кућама или караванама, остави он напенада заостале, и одмичући брзо од њих, попео се на врхунац горе, да се тамо моли у самоћи Он осјећаше, е настаје страшан и свечан предом у његовом животу на земљи, и у општењу са својијем Оцем небескијем хтједе ојачати душу своју за тежак рад који га сутра очекује и против незгода, које ће га стизати унапријед. И прије проведе он у горској самоћи ноћ у молитви, но онда бјеше то у очи избора својијех милијех апостола и у очи почетка свог дјеловања, за које говораху сви предзнаци да ће бити срећно. Но са својем други осјећаји обузеше сад великог првоосвештеника кад се пењаше по каменитом стијењу на тај величанствени горски жртвеник, који као да га узносаше у ноћном храму ближе

звијездама Божјијем. Смрт његовог љубазног претече говораше му и сувише јасно, и се и њему примиче крај. Бура, што поче бјесњети по планини, вјетар, што хујаше кроз богазе, узбуркано језеро прекривено запенушеном водом, лађа, што но поскакиваше и подрхтаваше на узбуркањем таласима, а коју он придјекаваше, кад би на махове пробила мјесечева свјетлост овдје ондје кроз густе облаке — све се то за чудо подудараше са садашњијем његовијем расположењем. Но на тој пустој планинској главици, посрјед бурне ноћи, могаше он получити окрјепу, мир и неизречено блаженство, јер је ту бјеше он са Богом на само.

(Свршиће се).

ЧЛАНЦИ О ЗАБАВИШТИМА

најважнија упутства у погледу истих за општине и родитеље, а на име приправнице, учитељице и забавиље — са наставним градивом.

По најбољим изворима написао **Ив. М. Поповић**, учитељ.

(Наставак).

Наставно градиво.

Школа се дели на разреде, а забавиште на т. з. степене, којих је три — по годинама похађања и по добу узраста и развитка.

Уз посматрање предмета, што су око нас — у пољу и иначе — *говори се о Богу* као створитељу и старатељу, те се уче и најкраће и најобичније молитвице — као: „Боже помози!“ — „Хвала Ти, Боже!“ — „Благослови наш Боже јело и пиће!“ — Хвала Ти, Господе, што си нас нахранио и напојио!“ и друге. Уз то учи се прекрстити, а за тим: „Свјат Господ Бог наш“ и — на ком степену лакше буде — и молитва Господња *Од појања* учи се: од 1—8. гласа васкрсни, прокимени, тропар божићни, цветни и „Вси језици“. Ако је могућно, нека се не остави ни 1. стих Амвросијеве химне: „Тебе Бога хвалим...“

Где год не стоји нарочито: шта је за који степен, разумева се, да важи за сва три.

Говори се о родитељима и својти, што све иде упоредо са *очигледном наставом*, из које се предузима:

На првом ступњу.

Пиле и квочка, маче, штене, прасе, ждребе и коњ, теле и крава (и млеко), петао, пас, мачка и миш, јагње, пуж, буба-мара, муха и комарац. — Пасуљ и грашак, трешња, јабука и крушка, кукуруз, мрква (шаргарепа), — винобања, љубичица, ружа, маслачак — у самој ствари: цветна и хладовита дрвета и воћке. — Вода, со, камен, земља и песак. — Хлебац, земичка, сладор (шећер, овде и о бонбонима с напоменом о бојадисаним), — одојче, — постеља му и хаљине, дечје рухо, чешаљ, ожица, нож, виљушка, плитица (тањир), стакленица (чаша) и гркљан (лонац, напоменути о чистоћи и чувању, а у свези са подражавањем), свећа и пећ (самочување). — Делови тела и чулни органи, — односај према родитељима, браћи и сестрама.

На овом степену предузима се уз горње: о покретању, о најобичнијим и основним бојама — црвено, плаво, жуто, бело и црно —, о гласу, о најглавнијим деловима. У погледу облика: шиљасто, оштро, тупо, рогласто и т. д. — Вруће и хладно, меко и тврдо, дебело и танко, велико и мало. Укус.

На другом ступњу.

Понављање, проширење горњега.

Осао (магарац), свиње, овца и коза, — голуб, гуска, патка, ћурка, врабац, ласта, чавка, шева, жабица крекетуша или ветруша (зелена), рибица, гусеница и лептир, мрав и пчела.

Добро је, да се у забавишном дворишту држи ма само питоми зец и који голуб, да се види, како се негују животиње.

Грах и грашак, земљака (земљуника, кромпир), кукуруз, краставац, лук и коприва, — од воћака са плодом заједно: трешња, вишња, јабука, крушка, шљива, кајсија и бресква, орах, лешњик и бадем, кестен, дуд, — рибизле, огрозд и ружа, — љубеница и диња (с напоменом о чувању здравља), — ђурђиц, споменак и дан и ноћ. — Кухињска со, жељезо и мед (бакар, с погледом на чување од истог),

песак и кречњак, угаљ (ако се у месту вића и употребљава). — Даждa (киша), снег и лед. — Оруђа за једење и кухињске ствари (опоменути децу на самочување), — сто, столица, кревет, рижница (орман), — мýло (сапун), четка, огледало, свећњак, светиљка (лампа) и жигица (чување од истих), — опека, соба и делови јој, кухиња (гвоздено огњиште или штедњак, успрема (комора), — пеć за хлеб, — вéдро (шафољ), сито и решето, ступа (аван), тањалица, — брашно, скруп (кајмак), сир и масло (путер), — метла, — кључ, брава, катанац (локот), — глачалица („пегла“) и роља, — окопача (мотичица), грабље, залевача (канта), — студенац (чување), — лествe, — кола, колица, сланице, — рукавице, штит од сунца и дажде (сунцо- и кишобран), — писалка, таблица, креда, нóжице (маказе са употребом).

Наведене справе нека се при згодним радњама покажу, тако ће деца и њихове односаје опазити (н. пр. кључ и брава).

Делови тела, штетни утецаји на чула са споменана за чување, — понашање према друговима (другарицама) и чељадима.

Уз речене предмете уче се: најчешће мешане боје: зелено, љубичасто, наранџасто, сиво, мрко, — глатко храпаво, — провидно, непровидно, — растегљиво и крто, савија се и ломи, — главни правци, — простор: високо и ниско, дугачко и широко. — Кругла, ваљак и коцка, стуб на четир стране (призма).

На трећем ступњу.

Опетовање и свестрано рашрење наведенога.

Попац и зрикавац, паук, рак, свилена лептирица, кóкица, свитац, гунтер, змија, слепи миш, мољац, — сврака, паун, кукавица, рода, еја и згодом и препелица (пућ-пу-руć!) и славуј. — Зец, лисица, вук, медвед, а приликом и мајмун. — Сејање поврћа. — жито, раж, јечам, овас (зоб), леће (сочиво) и каша, ово у свези са орањем, сетвом и жетвом, — кудеља и лан (као биљка и употребљено), — трска и спрак, — сунцокрет, — печурка, (гљива), — згодом и о маховини, — отровне и лековите биљке: татула, буника, пасканца или разводник, велебиље, кукута, млечика, пустикара (црвени напрстак), љутић, једић, прстенак (титрица), пелен и папрац.

Посебито ваља упозорити од ових на оне биљке, у којих је плод налик на грожће, јагоде, паприке и т. д., те га деца беру.

Дивљи кестен (ако га има у околини), багрен, јела, зова и липа (чај од ових и лика од последње), врба, а по могућству и храст и цер, — јоргован (љиљак), дрен и дивља ружа, (шипци). — турчинак и мак, лала и љиљан (крин), каранфил и можда ладолеж и попонац.

Колико се год може, нека деца и сама сеју, саде и негују цвеће, те да им се лепотом и уређењем овога света буди љубав према Богу као створитељу. С тога је веома удесно, да се н. пр. посматра цветна јабука, опкољена пчелицама, па и за то је потребно, да се у забавишном дворишту налази по која воћка.

Од ископнина: лисник (листац) и креда (при разговору о табли и таблици), жељезо, сребро, злато, сумпор (на жигицама) и стипса.

Кад се о минералима предузима, упознају се деца и са брегом и планином.

При понављању наведеног, кад се чине сравњивања и разлике, деца ће видети, да постоје извесне врсте; али познавање истих са свим се изоставља. У том погледу довољно је, да она између животиња распознају: домаће, за тим четвороножне и птице, рибе и зарезнике, међу биљкама: дрвеће, жбуње, баштенско и пољско цвеће, — је ли за храну? служи ли за прављење одела, или наметаја? да ли је отровна, или не? За одређење ископнине доста је, ако дете примећује, да она не живи, да не једе и да се већином из брега, земље копа; али тада споменути ваља деци, да се и кромпир и др. тако вади, но да исто људи у земљу метну, посеју (или саде).

Ветар, ваздух, магла. муња и грмљавина, дуга.

Ово се даном приликом предузима, а о задњима у толикој мери, у колико то сузбијање сујеверица захтева.

Пивница (подрум) и таван, кућа у целини, — познатија занатлијска оруђа (алати: маљић или чекић, сврдао, тестера, секира или брадва, шило, длето, ренда) при радњи и у свези са важношћу рукоделаца. — Кола, плуг (рало), брана (са употребом у маломе), копача (ашов), окопача (мотика) и коса. — Ткање, разбој, наврти (калеми). — Трлица. — Преслица. — Црква, улица и трг. — Прављење стакла, огледала, креде и хартије. — Зидање куће и градиво за исту (све у краткој припо-

ветци), а кад је могућно, нека се и у самој ствари покаже, опомињући и тада на избегавање сваке опасности.

Најважнији прибори грудиога коша и трбушне дупље (чување), — храњење, спаваље и дисање са опоменом о чувању здравља. — Осећаји и чувства. — Одношај према људима и животињама.

Помоћу свега овога деца ће вежбати тело и чула и трудиће се, да и сама што уради, а тиме се и воља с разумњавањем на доследност привикава, те по томе забавиште и у погледу развијања карактера утиче на дете.

Према томе све изложено градиво дели се 1. на царство животињско, биљно и минерално и за тим и појаве, 2. на рукотворе и 3. на очиглелну наставу о човеку.

Уз горње предузимају се и разне боје, за тим: шарено, прелева се, — угасито, отворено и бледо. — Растегљивост. — Мирис. — То плота. — Глас. — Разни степени тежине. — Круг, лук (свод), купа (кегла) и стуб на шиљак (пирамида).

Имена споменутих ствари имају се и мађарски научити.

(Наставиће се).

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Извештај о раду епарх. управе темишварске.**) *Епархијска консисторија* темишварска држала је 18. (30.) октобра 1894. год. своју седницу, у којој су следећа важнија решења донесена: Извештен је јереј Димитрије Гаћански, парох срп. чешејски, да је 50 фор. држ. приходнога добио, а Ана Поповић, парох. удовица из Чоке, Ракила Живић, парох. удовица из Срп. Чанада и Сида Јовановић, парох. удовица из Сиринга, да су добиле свака по 30 фор. — Подручном свештенству саопштена је наредба кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе гледе привременог ослобођења од службе у „народном устанку“. — Извештени су Шандор Бранковић, свршени богослов из Вршевца, да му је министарство богочасти и јавне наставе дозволило, да пре прописаних година за пресвитера, а Шандор Путић, ђак манастира Бездина, да му је горехваљено министарство дозволило, да пре прописаних година за јерохонаха рукоположен бити може. — Усљед наредбе министра богочасти и јавне наставе покренут је Јован Новаковић, админ. прот. арадског, да истрагу против јер. Петра Марињковића, пароха Балинског, спроведе. — Због увредљивих израза, које је јер. Милан Димитријевић, парох т.-кањишки, у признаву своме на надсолгабировско звање т.-кањишко, против ове консисторије употребио, цитиран је речени јереј пред консисторију ради свога оправдања. — Усљед признва уништен је избор пароха у Тарашу са разлога, што је дан избора за 12. октобар заказан, а обављен је избор 11. октобра т. г. те је према томе нов избор одређен. — Оставка јереја Петра Милића, конс. бележника епархије темишварске, на звање своје, са роком до априла месеца 1895. год. узета је на знање. — Извештаји о уведењу у парох. звање јереја Александра Поповића, као админ. рудњанске парохије и јер. Богољуба Петровића, као админ. ињачке парохије, узети су на знање. — Претплаћено је на један примерак књиге архимандрита Дучића под насловом: „Историја срп. прав цркве од првих десетина VII. века до наших дана,“ а преисручена је иста књига и подручном свештенству. — Предлог протојереја Кузмана Станића у погледу канцеларијског наушала, који би имале црк. општине својим паросима давати, устуиће се у своје време епарх. скупштини на решење. — Одбијен је признв Љубомира Панића, проте в. бечкеречког, против овд. решења, којим је јер. Шандору Јовановићу, пароху елемирском, личан помоћник пристављен. — Поводом молбе подошке црк. општине, да се тамошња парохија са I. класе према броју становништва на нижу класу сведе, — позвана је иста општина, да попис прав. душа и вероподстојну сведочбу о имовном стању њиховом овамо поднесе. — Узет је на знање извештај јер. Ивана Тешића, досадањег адм. молске парохије, да се на своју парохију у Т. Хиђош повратно. — Позвана је црк. општина арадска, да јер. Ивану Алексићу дугујућу свеш. плату у износу од 133 фор. у року од 15 дана исплати са претњом, да ће се по истечењу датог рока одмах екзекуција одредити. — Администрација арадске парохије — док за проту

арадског изабрани јер. Ђорђе Јеврић своје место не зауже — поверена је јер. Мини Матејићу, прот. капелану в. кикиндском, са уживањем свију прихода, који пароху арадском припадају. — Молба јер. Васе Кадића, свештеника мокринског, да се црквена општина привобарска упути, да му за време администрирања те парохије спадајућу свешт. плату подмири — надата је привобарској општини на изјашњење. — Осим тога донесено је 27 решења у брачним парницама.

Епарх. одмин. одбор темишварски држао је 19. (31.) октобра 1894. год. своју седницу, у којој су следећа важнија решења донесена: Позван је Стева Ранковић, председник црквене општине т.-бечејске, да започету организацију, наиме конституисање црквене скупштине у року од 15 дана обави, јер ће у противном случају изаслан бити Јован Малетић члан управе ове, да конституисање обави, без обзира на могуће приговоре, који ће саб. одбору послани бити. — Извештена је црквена општина сочинска, да држ. прилозима није добила, и црквена општина срп.-чешељска, да је држ. прилозима од 100 фор. на оправку своје цркве добила. — Узет је на знање извештај саб. одбора, да је примио од управе ове прилослану своту од 253 фор. која је неприпадно на срп. народ. црквено. фондова у име кр. пореза на зал. парох. сесијама у помешаној црквеној општини в. т. миклушкој исплаћена. — Штатут завештаја Марије Шпфкаи Бабићеве, по коме на истог завештаја имају две спромашне срп. прав. девојке меленачке сваке године при удаји 300 фор. прилошки добивати — биће по упутству министра унут. дела на мађарски језик преведен и затим истом министру на потврду поврћен. — Календар срп. манастирске штампарије за год. 1895. препоручен је подручним црквеним општинама. — Дозвољено је црквеној општини батањској, да сумњива потраживања свеја у напосу од 216 фор. бришати може. — Призван прирп. црквеној одбора меленачког против овог одборског решења, којим је исти одбор позван, да новоименованом хес. школ. одбору школ. благајну и на школу односеће се списе преда, усвојен је и послан саборском одбору на дугостепено решење. — Узето је на знање през. расположење, којим је црквеној општини батањској дозвољено, да на оправку своје св. цркве своту од 605 фор. утрошити може. — Дозвољено је црквеној општини тарашкој, да ради исплате дугујуће свештеничке плате зајам од 100 ф. подићи може, но да има предходно за тај зајам облигацију овамо на одобрење поднети. — Одобрен је избор $^{2}/_{3}$ скупштине црквеној општине батањске. — Због учињених неправилности позвана је црквеној општина срп. елемирска, да по ново обнову подовине црквеној одбора обави. — Изаслан је епарх. ревизор, да у оним општинама, које од више година своје рачуне овамо на одобрење поднеле нису, њихове рачуне на лицу места склопи и затим овамо поднесе. — Јереј Јефта Петровић, свештеник батањски, ослобођен је од плаћања парохијала и школ. прираза на свешт. своју плату. — Уњушен је јер. Јован Мишић, адм. парохије срп.-пардањске, да неподостојно докаже, да је на њега спадајући кр. порез на парох. сесији у Бапру исплатно. — Усљед многих тужаба због незаконитог дељења управе црквене општине арадске, изаслан је јер. Светозар Дражић, парох срп. крстурски, да истрагу против исте општине спроведе. — Молбенице црквеној општине жалобечкеречке и товладијске ради получења држ. прилошки, спроведене су министру богочасти и јавне наставе с препоруком. — Поднесени рачуни неколико црквеној општина надати су епарх. ревизору на прегледање, а од оног већ прегледани рачуни враћени су дотичним црквеној општинама са примедбама.

П. М.

— **(Мировински завод за свештеничке удовице и сирочад епархије бачке.)** Ових дана изашао је на штампе „Рачунски извештај о приходу и расходу, о губитку и добитку и о завршном стању мировинског завода свештеничких удовица и њихових сирочади епархије бачке“. По том рачунском извештају износи стање мировинског фонда 31. децембра 1893 у свему 73.403 ф 76 н. Вишак као прираст главнице чини 3109 ф. 8 н. — Из тога фонда уживају мировину од 1. (30.) јануара 1894 по 200 фор. четири свештеничке удовице и једно сироче. — Живих чланова тога мировинског завода има свега 50, чија су имена штампана у овом извештају. Осим тога штампана су и имена чланова управе или патроната тога мировинског завода. — Овај мировински завод основан је од свештенства бачке епархије на збору држаном у манастиру Бођану 9. септембра 1826. а обновљен је августа 1891. Заводски патронат у седници својој од 11. (23.) маја 1893 повисио је првобитну мировинску своту од 60 фор. на 150 фор., а у седници од 18. (30.) јануара 1894 подигао је ту своту на 200 фор. за оне свештеничке удовице, којима су мужеви до 31. децембра 1893 преминули. Оне понадиже пак, које од 1. јануара 1894. обудове, уживаће мировину од 300 ф., те према томе сви они свештеници, који од 1. јан. 1894 ступе у чланство, морају у име чланарине 300 фор. као основни улог једаред за

свагда уплатити, и осим тога још и доживотно 18 ф. годишње у благајну жировинског завода плаћати.

— (**Одбор „Матице српске“ за издавање „Књига за народ“ из задужбине Петра Коњовића**) имао је 28. октобра о. г. свој састанак, на ком саопштаваю ово: Примљено је за „Књиге за народ“ дело проф. Мите Калића: „Српски књижевници. III. део“, и писцу је одређена награда од 20 фор по штампаном табаку. — Нису примљени ови списи: 1.) „Хришћанка Гала“ од О. И. Шкита, а у преводу Косте Поповића, по оцени дра Ђорђа Дере; — 2.) „Одабрани живот светих, у кратко описани по минеју“, с руског превео и допуњо свештеник Александар Ђурчић, према оцени А. Сандића; — и 3.) Приповетка Миливоја Чудожировића: „Ко ће као Бог“, на основу одене Стевана Милованова. — На оцену су задана ова дела: 1.) Члану А. Варађанину спис: „Мисли о васпитању у духу православља и народности“, који је с руског превео непознати писац по делу чувеног педагога П. Д. Шестакова; — и 2.) Члану Стевану Милованову спис: „Зрнца за науке о васпитању“ од Радивоја Поповића. — По утврђеном распореду штампање се примљена дела овим редом: у 47. свесци: „Српске народне пословице“, но престама распоредно и за науку народу растумачио Светозар Симоновић; — у 48. и 49. свесци: „Дуван је отров“, од Владимира Димитријевића; — у 50. свесци: „Српски књижевници. III. део“, од Мите Калића; — у 51. и 52. свесци: „Топлота је источник животу на земљи“, од Андрије М. Матића; — у 53. свесци: „Грчки учитељ Сократ“, од грофа Лава Н. Толстоја, с руског превео Миливој Максимовић; — у 54. свесци: „Наше одело“ од Стевана Милованова.

— (**Књижевни одбор „Матице српске“**) држао је 29. октобра о. г. своју седницу, у којој је ово урађено: Извештај о раду одбора за „Књиге за народ“ узет је на знање. — Из 179. и 180. свеске „Летописа“ одређене су неким штампарним чланцима награде, и то: 1.) дру Милану Савићу за три оцене 20 фор.; — 2.) дру М. Савићу за говор: „У спомен Стевану Стефановићу“ 30 фор.; — 3.) Милану А. Јовановићу за чланак: „Монашка школа“ 8 ф.; — и 4.) А. Букићу у Прагу 60 фор. за критику на књигу Н. Голубског: „Успокоење из нар. покрета 1848 и 1849 године“. — Свештенику Николи Мајоловићу („Рајку“) одређена је награда од 92 фор. из фонда Петра Коњовића за прерађено дело: „Љубите природу“, које је напшло у 45. и 46. свесци „Књига за народ“. — На основу оцене Ф. Обернеженића примљен је за „Летопис“ превод Платоновог дијалога: „Лахит“ и преводиоцу Грагорију С. Лазићу досуђена је награда од 30 фор. — Према оцени дра Ђ. Дере није примљен састанак: „Одломак на народне приповеде“ од дра Светозара Димитријевића. — Протојереј и парох земунски Димитрије Руварац поднео је за „Летопис“ своју сабрану грађу за историју српске цркве, школе и народа. Од те грађе један је један део с натписом: „Прилошци к историји српског народа, српске цркве и књижевности. I. књига“ на преглед и оцену проти Јовану Вучковићу — а други део под натписом: „Прилошци к историји српске школе у Аустро-Угарској, I. део“ на оцену А. Варађанину. — Примљен је за „Летопис“ чланак проф. Моје Медића: „Додатак грађи за природописну номенклатуру и за рибарско оруђе“. — Дело непознатог писца „Естетика или наука о лепоме, за школу и народ“ задано је на оцену члановима: дру Ђорђу Дери и Јовану Грчићу. На делу и запечаћеном писму налази се натпис: „Естетика не само да оштри ум, него и племени срце и душу“. — Народословне расправе Вида Вулетића Вукасовића из Корчуле, задане су на преглед и оцену члану Милану А. Јовановићу. — На основу оцене Јована Грчића одбијена је трагедија: „Лутрија“ од Богдана П. Радића. — Узет је на знање извештај, да се Каленко Суботић, докторанд философије у Загребу, пријавио, да је он писац награђене расправе: „Преглед навора за први век нове српске повести“, и да је изјавио да пристаје на штампање те расправе у „Летопису“, те му је на основу тога исплаћена награда од 100 ф. — Прерађена шаљива игра: „Еманципована“, од непознатог писца, — задана је на преглед пређашњим оцењивачима Милану А. Јовановићу и Јовану Грчићу. — На основу оцене Милутина Јакшића није примљена за „Летопис“ путопиена црта Николе Марковића с натписом: „Банатска Захара“. — Узета је на угодно знање изјава Буда пл. Будисављевића на Госпића, да ће се свесрдиће постарати, да постане достојних избора за члана књижевног одељења. — Услед позива управнога одбора изаслан је пододбор, који ће израдити нацрт за правила, по којима ће се из задужбине Атанасија П. Герешког издавати потпора заслужним и сиромашним књижевницима српским. У тај пододбор изабрани су: секретар и чланови Милан А. Јовановић и Никола Јоксимовић. — Узет је на знање извештај, да је Станоје Станојевић узео патрат свој чланак: „Прилошци библиографији србуља“, који је био примљен за „Летопис“. — Одлуке Његове Светости Патријарха српског Георгија о успеху пито-

маца из стипендијске закладе Нестора Димитријевића и о повишењу неких стипендија — узете су на знање, као и извештај, да су и предлози Његове Светости у погледу неких питомаца исте закладе прихваћени и извршени. — Његова Светост Патријарх српски Георгије известио је књижевни одбор, да је на темељу поднесених му тројних кандидација поделио стипендије по 150 фор. из закладе Нестора Димитријевића: Георгију Павловићу из Руме, гимназисти IV. разреда у В. Бечкереку, и Ивану Богојевићу, гимназисти III. разреда из В. Бечкерека. — На упражњено стипендијско место од 200 фор. из закладе Христифора Шпфхана за слушање виших педагошких наука расписаће се у своје време стечај.

III. Исказ скупљених прилога за споменик митрополиту Стефану Стратимировићу.

(Наставак 25. бр. „Српског Сиона“).

Бела црква: Срп. правосл. црквена општина 2 ф. — Ђока Поповић учитељ (скупљач) 1 ф. — Аћим Васић чиновник у миру 1 ф. — Срп. Читаоница 1 ф. — Јован Симовић 1 ф. — Олга Неша 1 ф. — Јулијана Шмид 1 ф. — Мина Крестић 2 ф. — Васа Стефановић 1 ф. — Јоца Стефановић 1 ф. — Мита С. Милутиновић 1 ф. — Јоца Бокшар и Син 1 ф. — Мита Ђурђевић-Нанчић 1 ф. — Јоца Путник 1 ф. — Ђура Бранковић капелан 1 ф. — **Свега 17 фор.**

Шиклош: Стеван Гојковић прота (скупљач) 3 ф. — Црквена благајница 5 ф. — Др. Сава Гојковић одвјетник 3 ф. — Антоније Нејић 1 ф. — Паја Станковић 1 ф. — Стеван Станковић 1 ф. — **Свега 14 фор.**

Нови Сад: „Матица Српска“ 50 ф. — Платон Стојачковић игуман 2 ф. — Ириней Милаковић јеромонах 2 ф. — Алекса Анђелић 0.50 ф. — Јован Јеремић парох бачиначки 5 ф. — Љубомир Кањански парох кулпински 5 ф. — Стеван Бећаревић свештеник 5 ф. — Уредништво „Српског Сиона“ 10 ф. — Јеромонах Сергије Шакрак-Нинић уредник „Срп. Сиона“ (скупљач) 10 ф. — Сава Петровић актуар „Матице Српске“ и уредник „Срп. Сиона“ 5 ф. — Гавра Змејановић протосинђел и настојатељ ман. Крушедола 50 ф. — Василије Чупић парох старо-футошки 2 ф. — Младен Јовановић, парох сивачки 5 ф. — Константин Хаџи парох 2 ф. — Срп. правосл. црква. општина Кулпин 5 ф. — **Свега 158 фор. 50 н.**

Арса Пајевић, књижар 10 ф. — Др. Љубомир Радивојевић 20 ф. — **Свега 30 фор.**

Петар Григоријевић прота и парох у Д. С. Ивану 5 ф. — Ђорђе Бељански, ревизор епархије бачке (скупљач) 2 ф. — Јован Ђ. Петровић, учитељ 1 ф. — Ђорђе Р. Стефановић 1 ф. — Милутин Григоријевић капелан 2 ф. — Срп. прав. црква. општина деспот-сент-иванска 5 ф. — **Свега 16 фор.**

(Скупио Младен Миловановић катихета гимн. новосадске): Др. Илија Вучетић 10 фор. — Др. М. Полит Десанчић 10 ф. — Лаза Милошев 2 ф. — Ђ. Вукићевић 5 ф. — Др. Паја Јанковић 5 — Ђ. Радовановић 10 ф. — Професорска колегија новосадске гимназије 10 ф. — Максим Лудајић умировљ. судац у Срп. Ковину 5 ф. — **Свега 57 фор.**

Са до сад објављених 5034 ф. 28 н. чини свега **5326 ф. 78 н.**

Благајник:
Ј. Симеоновић-Чокић.

Председник одбора:
Прота Ј. Вучковић.

Готов је:

ВЕЛИКИ ИЛУСТРОВАНИ КАЛЕНДАР СРПСКЕ МАНАСТИРСКЕ ШТАМПАРИЈЕ.

Цена 40 новч.

Садржај:

Календарски део: у коме су објашњени сви: *господњи, богородични и заповедни светитељски празници.* — *Шематизам:* Црквено-народни аутономни органи наши; Наше школе. — *Статистички податци.* — **Поучно-забавни део:** *Свети Јован Златоусти.* Од проте Јована Вучковића. — *Срби свеци.* Од М. — *Сан је лажа а Бог је истина.* Од С. М. — *На крају другог живота.* Приповетка Саве Матавуља. — *Искрена реч нашим земљорадницима.* Од Д. — *Реч-две о српским световима.* Од Ђ. ре Страјића. — *Српска народна имена.* Од Тих. Остојића. — *Поуке из пчеларства.* Од Јована Живановића. — *Правне поуке.* Од дра Милана А. Ђирића. — *Статистички податци о Србима.* Скупио Тих. Остојић. — **Илустрације** календар доноси: од академ. сликара Уроша Предића: *Свети Јован Златоусти; Симеон мироточиви* (Стеван Немања); *Симеон,* краљ српски Стеван Првовенчани; *Стеван Дечански,* син Милутинов, седми краљ српски; *Цар Урош,* син Стевана Душана; *Свети Лазар,* кнез српски, мученик косовски; *Максим митрополит,* пре калуђерства Ђорђе Бранковић. — Од академ. сликара Ђорђа Крстића: *Свети Никола; Свети Петар и Павле.*

Може се добити код управе Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

НАЗАРЕНСТВО ЊЕГОВА ИСТОРИЈА И СУШТИНА

написао

Владимир Димитријевић

студент богословије

наградила „Матица Српска“ са 200 форината

може се добити у *Српској Манастирској Штампарији за 1 фор. 20 н.*

Наруџбине ће се само за готов новац извршивати.

Српска Манастирска Штампарија.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 175 3—3

На овд. упражњено *учитељско* место расписује се стечај с платом од 500 фор. и 100 фор. станарине; 4 хвата тврдих дрва за школу и учитеља; 25 фор. на чишћење школе; 5 ф. 25 н. паушала; и 1 фор. од укопа где буде учитељ позван. Уз дужности шк. уредбом прописане имће се оспособљење из мађ. језика и појање у цркви. Школски одбор има одредити на ком ће разреду изабрани учитељ радити.

Рок је стечају до 15. новембра о. г.

В. Бечкеречки срп. школски одбор

СТЕЧАЈ. 174 3—3

На две новоотворене четвртне школе I-ог и II-ог мешовитог разреда у *Мокрину* — од којих ће се једна *учитељем* а друга *учитељицом* попунити — овим се расписује стечај.

Плата је, како учитеља тако и учитељице: 600 фор.; у име станарине: 120 фор.; у име огрева: 50 фор. Сва ова бериба примаће се из српске правосл. црквено-школске опћине.

У исто време, а на основу налога сл. Епарх. Шк. Одбора у *Темишвару* од 22. септембра о. г. бр. 318. — овим се и на место оболелог учитеља Емила Ничковића расписује стечај. Плата је и за ово место: 600 фор.; у име станарине: 120 фор.; у име огрева: 50 фор. с том разликом: што ће се учитељ, који на ово место буде изабрат, наплаћивати из овомесне полит. опћине. Уједно се примећује: да ће овај *учитељ*, који на ово место буде изабрат, уживати само *половину* плате све донде, док поменути оболели учитељ не буде у закониту мировину стављен, што ће бити најдаље до нове односно до краја ове шк. године. С тога нека г. г. компетенти у својим молбеницама изволе и то назначити: на које од ових места компетују?

Изабраним учитељима односно учитељици спадаће у дужност све школском уредбом прописане предмете у школи предавати и уједно доказати: да су испит из мађарског језика положили.

Рок стечајевима је 12. новембра о. г.

Из седнице српског правосл. школског одбора држане у *Мокрину* 19. октобра 1894. год.

Ник. Николајевић перовођа. **Мих. пл. Рибички** председник.

СТЕЧАЈ. 178 2—3

На упражњена *два учитељска места на вел. кикиндској српској вероисповедној школи* овим се стечај ради сталног попуњења ових места расписује.

Са тим местима скопчана је годишња плата од 550 фор. и станарина од 200 фор. евентуално стан у натури, но с' том примедбом, да ће прво изабрани учитељ уживати одмах целу ову плату и станарину, евентуално стан у натури, — друго изабрани пак за ову 1894—95 школску годину уживаће од установљене плате половину и стан у натури, зато, што ће се друга половина у смислу наредбе ВЦНШ. Савета ad 273 ex 1893. 44 ex 1894 и 1 § а зак. чл. XXXVI. ex 1893 државног закона удовици преминулог учитеља Симе Ајваза издавати.

Изабрани учитељи имаће све школ. уредбом прописане предмете предавати у оном разреду, који му овд. школ. одбор доделио буде, као и у цркви појати.

Рок стечају излази од првог дана увртења у званичном листу „Српском Сиону“ на за шест недеља.

Ваљано снабдевене молбенице ваља упутити на председништво мест. школ. одбора.

Из седнице местног школ. одбора, држане у *Вел. Кикинди* дана 15. (27.) октобра 1894 год.

Паја Влаховић с. р. перовођа. **Ђорђе Влаховић** с. р. прота — председник.

Ad III. C 316./258. ex 1894.

СТЕЧАЈ. 176 2—3

Овим се расписује стечај на *једно упражњено место стип. закладе пок. Атанасије Бале* с којим је скопчана стипендија од год. 63 фор. а. вр.

Стипендије из ове закладе, које су у три разреда по 63 фор., 84 фор. и 105 фор. подељене, могу се поред постепеног промицања из нижег разреда у виши подарити само таким, у онсегу српске православне митрополије карловачке православним ученицима гимназије, богословије, свеучилишта или академије, који не уживају нити друге какве, нити пак стипендије, што су истим оснивателем код протестантских наставних завода у Дебрецину, Шарошпатаку и Пожуну установљене.

Сродници оснивателеви имају првенство пред другим молитељима.

Молитељи имају своје крштеним писмом, школском сведоџбом и сведоџбом сиромаштва снабдевене молбенице до 3. (15.) децембра 1894. српском правосл. народном школском савету у Карловцима поднети.

Из седнице српског прав. нар. школског савета, држане у Карловцима 19. (31.) октобра 1894. године.

Председништво

срп. прав. нар. школског савета.

СТЕЧАЈ. 177 2—3

Овим се отвара стечај за *учитељску* на шесторазредној женској вероисповедној школи у *Турској Канижи*.

Плата је у готовом новцу 350 фор. а. вр. и 50 фор. а. вр. у име стана, — све дотле док стан у натури добила неби.

Изабрана учитељица дужна је на основу закона одређене предмете деци предавати као и ручни рад, и с децом св. богослужење похађати.

Оспособљене учитељице, које желе ово место заузети, имају своје молбенице са нужним сведочбама снабдевене до 11. (23.) децембра о. г. овомесном школ. одбору поднети, — пошто ће се тог истог дана и избор обавити.

Изабрана учитељица дужна ће бити своје звање 1-вог јануара 1895 год. наступити, — од ког ће дана и плату почети уживати.

У *Турској Канижи*, 1. (13.) новембра 1894 г.

Ђура Ничић, парохија и учитељ. Паја Димитријевић, председник

Бр. Шк. О. 68. 1894.

СТЕЧАЈ. 180 1—3

Како је учитељ Милан Кириловић преминуо, отвара се стечај *на једно место српског народног учитеља у Старом Бечеју*.

Плата овога учитеља биће годишње 500 ф. а. вр; са стапарину 150 ф. или — евентуално — слободан стан, ако га општина буде имала на расположењу; за свој и школски огрев 52 ф. 50 н.; у име школске послуге 40 ф., за паушал 12 ф. 60 н. и за предавање у поноћној школи — кад буде на реду — 50 ф. а. вр.

Дужност је овог учитеља, да предаје све законом прописане предмете у овој школи и разредима, који му буду додељени; а осим тога, да и у цркви са певницом по реду пои.

Рок стечају излази 15. (27.) децембра о. г. закључно.

Молиоци треба да имају у сваком погледу закониту квалификацију, те да у смислу министарске наредбе од г. 1885. сведоџбом докажу, да су оспособљени и за предавање мађарског језика.

Молбу са сведоџбама ваља послати председништву месног школског одбора.

Из седнице школског одбора српске православне цркв. општине у *Старом Бечеју* 2. (14.) новембра 1894.

Јован Михајловић, вероучитељ. Мита Радановић, потпредседник шк. одбора.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, произведено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по волји и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушцима провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем **козе за звона** од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; **звона или шоље за сатове** од метала; **прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа.** — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоварништу.

198 21 26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошк» бесплатно и франко**

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За странце нешто: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се **Српској Манастирској Штампарији** а остали рукописи **уредништву „Српског Сиона“ у Новом Саду.** За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају

Издаје и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

Српски Сион

Год. IV. Број 47.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 20. новембра 1894.

ПРИЈАТЕЉИМА СВЕШТЕНИЧКОГ ПОДМЛАДКА.

У прошлогодишњем извјештају о православном српском богословском училишту карловачком напоменула је управа тог училишта, да би нужно било учинити нешто за сиромашније слушаоце блогословије и наћи начина, како би им се дала нужна помоћ, особито када оболе. Уједно се иста управа обратила Његовој Светости, Преузвишеном Господину Патријарху *Георгију* за дозволу, да међу слушаоцима може основати друштво за потпору сиромашних и болесних слушалаца богословије. Његова Светост позвала је на то управу, да јој поднесе нацрт правила, и иста су 10. (22.) новембра о г. од Његове Светости одобрена, као **„Правила друштва светога Јована милостивог, за потпору сиромашних и болесних слушалаца православног српског богословског училишта у Карловцима“.**

Садржај тих правила кратак је. Слушаоци богословије, који до сада нијесу имали никаквих такса за уписивање, плаћаће од сада при упису сваке године 2 фор. и тијем постају члановима друштва св. Јована милостивог. Имутком друштвеним рукује ректор богосл. училишта, у споразуму са збором професорским, а под надзором митрополита-патријарха српског. Друштво нема ванјских чланова, *но ректор ће примати прилоге добротвора друштва св. Јована милостивог, који буду слали управи богословског училишта у корист друштва, од појединих милосрдних прилагача.* Приходи друштва употребљавају се: а) на исплату апотекарских рачуна за лијекове, који устребају сиромашним слушаоцима, б) на приломожи сиромашним слушаоцима, када им у вријеме болести или опорављања

устреба снажнија и боља храна, в) на исплаћивање парочите послуге, ако би таква затребала коме сиромашнијем слушаоцу у вријеме какве теже болести, г) на подмирење путнога трошка, кад који болесни и сиромашнији слушалац мора поћи кући, или на друго које мјесто, ради лијечења, д) на припомоћ сиромашним слушаоцима за лијечење на страни, е) на припомоћи, које би се показале нужнима, ради предупређења обољевања сиромашнијих слушалаца и које ће се давати у виду потпоре за стан, храну, одијело и слично, ж) на припомоћ за исплату погребних трошкова у случају смрти којега сиромашнијег слушаоца богословије. О стању друштва извјештаваће се јавност сваке године кроз извјештај о православном српском богословском училишту карловачком.

На основу одобрених правила и овлаштења од Његове Светости проглашено је друштво св. Јована милостивог устројеним, 12. новембра о. г., дакле баш на дан светитеља, којега име друштво носи. Оно је почело већ вршити и своју задаћу, благодарећи обилатом прилогу Његове Светости, Преузвишенога Патријарха *Георгија*, који је са прилогом од *100 фор.* постао првим добротвором овога друштва.

Као што друге цркве сматрају дужношћу својом, да се постарају за *потпуно* издржавање онијех, који се за чин свештенички спремају, јер је то у интересу саме цркве, морала би и наша црква то исто својом дужношћу сматрати, па и испуњавати је. Но она ту дужност не врши. На кад већ нијесмо могли, или кад нијесмо хтјели подврћи се тој дужности спрам подмладка нашег свештеничког, онда ћемо бар бити хришћани, па ћемо наше богословске потпомоћи, колико можемо, кад они сами преузимају на се један дио наших дужности спрам сиромашнијих својих другова.

Ко је пријатељ младих ових Срба, што ће данас-сутра бити свештеници у православној српској цркви, а уз то му Бог дао да може ближњему помоћи, нека се сјети, да у нашем богословском училишту има доста синова сиротињских, који се још некако боре са сиротињом, док су здрави, али кад оболе, онда ни од куда помоћи немају, — нека се сјети, и нека помогне.

Времена су истина тешка, потребе су наше на све стране велике. Знајући то и осјећајући то, не могу се ником поименце обратити, ни епископима нашим, ни манастирима, ни протама, ни паросима, ни чиновнику, ни трговцу, ни занатлији, ни спахијама, ни великопосједницима, — јер Бог зна, гдје кога тишти. Обраћам се само вама, који љубите богословску омладину нашу, а имате чим да помогнете, ви помозите!*

* Славна уредништва српских листова молим најучтивије, да читаоцима својим о овоме поновну напомену.

За друштво св. Јована милостивог:

Прота *Јован Вучковић*,
пр. ректор богосл. училишта.

ОПШТИ ПОГЛЕД НА НЕХРИШЋАНСКЕ РЕЛИГИЈЕ.

С руског прерадио *т. р. ђ.*

Разноврсне манифестације религијозних тежња природне религије.

Хришћанска је религија, по својој суштини, не само савез међу Богом и човјеком, него и савез нови, поновљени. Другим ријечима хришћанска је вјера сједињење палог човјека са живим Богом кроз смрћу Сина Божјег, којим, како апостол говори, **мы имамы приведеніе ко единомы Дусѣ ко Отцоу** (Јевр. 2. 18.). И ова вјера — као савез међу Богом и човјеком — оснива се на откривењу Бога човјеку, и, одржавана истим откривењем, мора бити једна. — Али поред свега тога ми наилазимо у човјечанству различитих религијозних манифестација, и знамо да су у човјечанству постојале, а и дан данас постоје, различите религије.

Но пошто, између свих ових религија, једна мора бити права и истинита, једна Богом

откривена, то морамо сматрати на остале религије као на такве, које је сам човјек саздао на основу природног откривења, те као такове морају бити лажне и несавршене.

За Богом откривену религију сматрамо хришћанство, а остале увршћујемо у природне религије, које се, без обзира на њихову многобројност и разлику, могу подијелити на три групе: а.) Незнабоштво; б.) Новојудејство и в) Мухамеданство или Мусломанство.

Незнабоштво.

Обратимо ли пажњу на унутрашње богопоштовање незнабожачких народа, ми ћемо видјети, да ни један од њих није имао правога појма о Богу. Мисао о једном Богу замијењена је вјеровањем у многе богове; слава Бога **нетљенаго и бесконечнаго** измијенила се **къ подобію образа тлѣнна человѣка и птицъ и четвероногъ и гадъ**, и у опште у ствари и предмете ограничене (Рим. 1, 23.); на посљетку, појам о Богу до крајности је наказан вјеровањима у богове и божице с таким нарављеним недостатцима, којих би се и човјек стидио. Отуда двије главне врсте незнабоштва. Оно је, или натурализам објективни, управљен на спољашњи свијет, или натурализам субјективни, управљен на унутрашње психичко стање човјеково.

Једни обожавају поједине предмете у њиховој видљивој, чуственој форми, као што се показују самим чулима. То је најгрубља форма обожавања природе, тако звани Фетишизам.[1] У фетишизму могу бити предметом обожавања природни појави, почињући од камена, а завршујући сунцем и звијездама (astrolatria или сабеизам.[2]

Други обожавају оне исте предмете и појаве, које споменусмо у фетишизму, али им дају други и виши значај. То је ступањ шаманства или символизма, ступањ, на ком се појављује култ демона (daemonolatria), то јест, обожавање неких тајних сила у неком предмету или појаву под обликом духова.[3]

Трећи обожавају природу под обликом једне опште силе, која је свуда разливена и све прониче; престављаху божанство, као душу свијета, која све оживљава и све себи потчињава. — Ово је највећи ступањ обоготворења спољашње природе, до ког долази незнабоштво тек у каснијој епоху своје историје, заједно са развићем философије. У овом ступњу божанство добива свеопшти и апстрактни карактер, али за то ни духови, ни предмети, ни појави не губе ни у овом ступњу свога значаја, јер се сматрају нижим божанствима.

Испрпивши незнабошци област појава и предмета спољашњег свијета, они најпослије приступају обожавању својијех сила и способности (натурализам субјективни). То је онај познати антропоформизам. У њему се божанство прераћа у живо и лично, али коначно и ограничено суштаство — у човјека.[4]

У кратко, да кажемо, нема ништа ни у свијету физичком, ни у свијету психичном, што незнабошци нијесу обоготворили. Они су обоготворили све и сва само не дођоше до вере у једног истинитог Бога, по образу којег су и створени.

Спољашње богопоштовање незнабожаца представља нам се такођер мрачним и грубим. Не говорећи о обредима сујеверним и без икаквог смисла (врачања по лету тица, по сновима, по диму, по воштаним фигурама, по унутрашњости жртвених животиња и теме сличном; к овоме можемо убројити: разна прорицања, обмане и слично), прећи ћу на страшне и нечовјечне обреде и на обреде бестидне — срамно.

К првима припадају: а) приношења људи на жртву, за која нам посвједочавају достовјерни писци, да су се употребљавала код многих незнабожачких народа, као код Сирјана, Феничана, Арапа, Египћана, Картагињана и других африканских народа; код Индијанаца, Персијанаца и других азијских народа; код

[1] Фетишизам долази од португалске ријечи „fetisso“ и значи: најприје „чаранье“, па за тим „кумир“, коме се одаје божанска почаст

[2] Ријеч „сабеизам“ изводе од Сабејана, некадашњих становника Сабе, главног града у данашњој арапској провинцији Јемен, јер су, говоре, они први почели обожавати сијетала. Други је изводе од јеврејске ријечи „цеба“, „цеба“, „саба“, што значи: сила, војска.

[3] Грци обожаваху „живо св. камење“; Мисирци св. животиње.

[4] Ријечи доказа овога незнабожачког многобоштва налазе се: 1.) код незнаб. писаца: у Омировој Илијади (I. 423, 609, 611.); у Иродота (Lib. 1, 131. 144.), а особито у Цицерона (de natura deorum — I, 12; III, 15. 16. 23. 24; de legibus II, 8; Quaest. Tuscul. I, 12. 13) и Плинија (Histor. nat. III, 5.); 2.) код црквених отаца: св. Атанасија, св. Григорија Богослова и многих др.; 3.) код новијих писаца, н. пр. код Рајнхарда — у Abriss der Geschichte der Entstehung und Ausbildung der religiösen Ideen и код многих других.

Скита, Грка, Римљана, Гала, Британаца, Германаца и других европских народа,[5] па најпослије и код америчанског становништва;[6] б.) својеољна бичевања жречева у част неких божанстава, за вријеме светковања истих, као што су радили Валови жречеви, који по свједочанству св. Писма, **кромљуући по обичаю своѥмоу ножами, и мноѕи кишаше кичми, до пролитіа кровє своєа** (3 Цар. 18. 28.), жреци Исаиса, по Иродотовом свједочанству; Белонини жречеви, по ријечима Лампридија и Лукана, а особито жречеви Цибелини, по опису Сенекином, које је бл. Августин сачувао;[7] в.) така добровољна самобичевања и простих вјерних при неким свештеним обредима, на пр. у Индији једни још и сада рањавају ноге и руке, разрезивају језик, бацају се испред литијских кола, а други стављају ајиље на ране и тако иду за литијама и сл.[8]; г.) сјечење мале дјеце, што је било у обичају у Шпарти, у част Дијани, на њезиним жртвеницима, и то тако, да су многа, како Плутарх пише, и умирала на тим стратиштима; д.) слична бичевања дјевица, што је било у обичају у многим местима Аркадије у част Дијани и Баху; е.) антропофагија у част идола, што се и дан-данас подржава по неким острвима; ж.) сажижање живих жена с умрлим мужевима, као што нам свједочи Иродот, а што се чувало у Индији до почетка нашег стољећа.[9]

К обредима сродним односе се све баханалије и сатурналије, које су бивале у част Пана, Котиса, Венере, Баха, Луноне, Адониса, Цибеле и др., у којима се појављивала бестидност, неуздржање, разврат и много друго, о чему је стидно и говорити; и све је то било не само допуштено, него је било и свештено; све то свршавало се јавно у храмовима.[10]

Што се може рећи, послије свега овога о нарaвственом стању незнабожаца?

Развићу бестидности и безакоња незнабожачког помагали су и а) сами њихови богови, који нијесу друго били до ли оличене страсти, као на пр. Меркур, Венера, па и сами врховни Бог Зевс; то су били типови човјечијег карактера, носиоци човјечијих тежња у њиховим највишим манифестацијама. Инократ, исказујући у име све Грчке поглед на свијет, рекао је: Πάντα θεία καὶ ἀνθρώπινα — πάντα т. ј. све је божанствено и све је људско. Суштаство божанства оно је, што и човјечанства; човјек је што и Бог. Богови дакле грчки разумни су као и сами људи, али су и ограничени, као и људи; б) сами закони, који су често дозвољавали и одобравали мрзост наспрам непријатеља, презирање бједних, варање, убијање дјеце и старијих, разврат и друге пороке,[11] — што је у обичају њешто од овога било код многих незнабожачких народа и дан-данас; в.) и свештена светковања, церемоније, обичаји и т. д.; г.) и општа разноврсна весеља, а особито позоришта, која су била публичке школе за бестидност и безакоље. Овдје су се приказивали сами богови са свима својим недостатцима, и народ се задовољно смијао онијема, којијема су у храмове жртве приносили.[12] Ријечју, нарaвствена страна човјекова у незнабоштву била је затајана и пренебрегнута. — Незнабоштво престављало је човјека савршеним по себи самом, и од њега се захтијевало само то, да — ради угађања боговима — испуњује спољашње обреде и да приноси жртве.[13] Та религија човјеку није давала ни правила, ни побуда, ни средстава, ни пријера ради успијевања у врлини; на против показивала је на правила, побуде и средства и обрасце ради успијевања у пороку.

[5] За потврду свега овога сједочи нам Поморије својим саставом: Περὶ Ἀποχῆς edit. Cantabrig. 1655.); Тацит — Annal. IV. 30; Ј. Цесар — de bello gallico VI. 21

[6] Ascota — Histor. Indic. V, 19.

[7] Августин — de civit. Dei VI, 10.

[8] Ост-Индија: нрави, обичаи и памятника изд. Семена и Стойковича стр. 59. М. 1846.

[9] Ост-Индија: нрави. обичаи и памятника изд. Семена и Стойковича стр. 190—194.

[10] Strabo, VIII. стр. 537 и 588 edit. Amstelod. 1707; Diogen — Laert. III. §. 39; Тертулијан — Apolog. c. 14; Климент Алекс. — Cohort. ad gentes; Ориген — Contra Cel. V; Montfaucon — L'antiquité expliquee et representée en figures, Paris 1719; De S-te Croix — Recherches historiques et critiques sur les mystères du paganisme, Paris 1784; о храмахъ, жрецахъ, богослуженіи и проч... древнихъ Грековъ. С. п. б. 1815 et cael.

[11] Тертулијан — Apol. cap. 15; Августин — de civitate Dei IV. cap. 26; VI, cap. 8; Арноб. — adversus gentes VII. n. 238. Non alii dii ridentur in theatris, говори бл. Августин, quam qui adorantur in templis, nec aliis ludos exhibetis, quam quibus immolatis.

[12] Pers. Satyr. II vers. 69 et sq. Nihil ibi (in deorum cultu), говори Лактанције, dissentur, quod proficiat ad mores excelendos vitamque formandam, nec habet inquisitionem aliquam veritatis, sed tantummodo ritum colendi, qui non officiis mentis, sed ministerio corporis constat. Inst. divin. IV, c. 3 n. 1. 2 edit. Cellar.

Неки ученьаци покушали су да докажу, да ипак незнабоштво, особито старије, није тако грубо, каквим се на први поглед преставља; да незнабошци нијесу вјеровали у мноштво богова, него су сматрали на њих као на слике и прилике једног истинитог Бога, и да незнабожачка митологија и мистеријум скривају у себи дубоки алегорички смисао и иалажу чисте истине вјере. Но то није ништа ново, пошто знамо, да су томе прибјегавали још и неки стари незнабожачки философи, особито у првим вјековима хришћанства, када су се, ширењем хришћанства, откривале све грубости незнабоштва. За то није могуће сагласити се са оваким назорима, јер знамо, да су а.) незнабошци дошли до таких појмова тек за појаве хришћанства, а прије је учење њихово било неопредјељено. Упознавши недостатке своје народне религије, морали су измислити, позајмити нешто за њих ново, да би се могли уздржати упоредо са хришћанством и своје религијозне назоре оправдавати; б.) није се могуће сагласити с' тим назорима, јер алегорички смисао њихових мита и мистерија ником из старине није био опредијељен, никаквим оснивачем незнабожачке религије, ни којим ауторитетом незнабожачким, никојим жрецом, него остаје на вољу сваком ученом човјеку, да га испитује и тумачи по својој правједној увиђавности; в.) има много митолошких прича и мистерија, које није могуће објаснити, и протумачити у узвишеном и благочастивом смислу, какова су сва причања о међусобном похађању богова и божица, о њиховим страстима, пороцима, злочинствима, сва светковања и сатурналије у част Баха, Венере, Адониса и др.; г.) сами незнабожачки писци: Хорације,[13] Сенека,[14] Цицерон и други, оставили су нам јасних свједочанстава, да су незнабошци, у буквалном смислу, те тумачили, и вјеровали у мноштво богова и поштовали их до своје смрти; д.) и св. Писмо, којега свједочанство, у овом случају, има велику важност, пружа нам доказе и примјере, да су незнабошци, како до доласка Спаситељевог, тако и послије доласка Његовог, вјеровали, управо, у многе богове (Јуд. 5, 8; Ис. 44, 12—20; Јер 2, 27; Дан. 14; Гал. 4, 8; Дјел. ап. 14, 11—18.); е) стари хришћански пастири, од којих су многи, до обраћаја у хришћанство, били сами незнабошци и у незнабоштву изучени, а за тим у старости, изобличаваху незнабожачко сујевјерје, и јавно проповиједаху, да незнабошци не знају за једнога Бога, него вјерују у многе богове и клањају се идолима; подробно опровргаваху и оне, који хтједоше заштитити незнабоштво алегоричким тумачењем и свједочаху, да је њима, по сопственом искуству, позната и суштина и ништавно значење незнабожачких мистерија;[15] у опште од многобројне множине незнабожаца, који се обраћаху Христу у почетку хришћанства, многи бијаху упознати са свима тајнама незнабоштва, на ипак ниједног није било, који би исповиједно, да тајне и мистерије незнабожачке скривају у себи дубоке истине вјере, сагласне с откривењем; него су, на против, говорили о тим тајнама и мистеријама с презрењем, као о предметима нечистим; з.) па и кад би допустили, да су неки незнабожачки мити, заиста и имали неки пиши, тајанствени смисао, то без сваке сумње тај смисао не само да нијесу знали многи, него није га познавао ни вас народ, него је увијек појимао своја предања о боговима, своје обреде и светковања у смислу простом, у смислу буквалном.[16]

(Свршиће се.)

[13] Хорације, у кн. 1, сатира 8. пише:
„Olim truncus eram ficulnus, inutile lignum;
Cum faber, incertus scamnum faceret — ne Priapum,
Maluit esse Deum: Deus inde ego.“

[14] Сенека говори о незнабошцима: simulacra deorum venerantur, illis supplicant genu posito, illa adorant, illis per totum assident diem aut adstant, illis stipem iaciunt, victimas cedunt et caet. Св. у Лактанција, Div. inst. II сар. 2.

[15] Јустин философ — Apol. 1, 9; Тацијан — Oratio ad Graec. сар. 9, 33 и 34; Тертулијан — Apol. n. 13 et seqn.; Климент Алекс. — Cohort. ad gentes; Арноб. — adversus gentes; Јепс. — Praepar. Evangel. II, сар. 3 et caet.; Августин — de civit. Dei; Лактанције — Divin. Instit. II, сар. 2 et 4.

[16] Заштитници незнабоштва, који су се појавили у новије доба, савршено су побијени нарочитим списом Доктора Леланда, на француском преводу: Nouvelle démonstration Evangelique.

ХРИСТОС ЈЕ МИР НАШ.

Поука у недељу 24-ту по Духовима.

„Браћо, Христос је мир наш". (Ефес. II, 14.)

Ко не жели мира? И ево св. Апостол указује, где и у кога нам ваља тражити тога мира, тог жељеног блага: *браћо! Христос је мир наш.* Но — јаох! човечанство скоро две хиљаде година слуша ову реч и не опаша је, не поклања јој пажње своје. Траже себи људи мира и до сада, као што су у времена апостолска, али, на жалост, мимо Христа траже мира, или — што је то исто — задовољства и среће, мира душевнога. Природно је да га и не налазе. За што? За то, што га не онде и не тако траже, где и како би ваљало тражити. Траже га људи у свету, на земљи; но како и шта *свет овај* пролазни може да даде човеку добро и блажено, утешно, — кад је он и сам баш сав *у злу.* Какав је мир у свету и од света, кад он и сам управо мира не зна! Какав мир, задовољство и спокојство може наћи човек у свету, кад у свету ништа стално и сигурно није, и — да не говорим већ о људима, но и свака травка, свака животиња и бубица живе доиста на рачун једна друге, и у сталном непријатељству једна с другом? — Дрво загушује дрво, птица истребљује птицу, звер — звера, човек — све што постоји на земљи, и то често без сваке нужде. Какав нам је мир од света, и може ли он бити вечним, кад на земљи ништа вечно није, кад је све пролазно и нестално? Али, понављам, човечанство иначе пријања к земљи и од ње и на њој, а не у Христу вечином тражи среће и радости. — И у току векова шта нису истраживали и пронашли људи за утврђење среће ове? Народи ратоваше и мирише се и савезе склапаше, да само постигну мира; појединн људи оснивају друштва, проналазе разне машине, железничке путеве и т. д. да би нашли и обезбедили себи благостање и у задовољству земном да би нашли задовољство душевно, и — јаој! — све бадава: задовољство се не даје човеку. — Што шта више осигурава себе, тим се мање мирним осећа, тражећи и желећи све више и више. И то сваки зна. Свима је познато, како мало даје свет овој радости човеку, шта више и у том случају, кад човек може да располаже добрима света овога одлучно по својој вољи, кад може да има и да чини у сваком тренутку — све, што захте и зажели; знамо и видимо, како се и ови тобожњи сретници муче душевно, кад-што више од последњег јадника; видимо све ово, и шта је? Богатство ипак остаје за већину људи идолом, — пример других ни мало на нас не утиче; мислимо све, кад би имали света у изобиљу, ми би нашли доиста мира и среће у задовољству земном. Као да ми нисмо такови људи, као и остало човечанство. А међу тим срећа, *мир, који превазилази сваки ум,* близу је нас. *Ходите к мени сви, који сте уморени и натоварени и ја ћу вас одморити,* зове нас Спаситељ. *Христос је мир наш,* говори Апостол. Па шта још тражимо, за чим идемо?

Тако, драги моји, приноните свим срцем ка Господу Исусу и у Њега тражите и иштите себи мира и среће: *Он,* и само Он један, и *јесте мир наш;* кроз Њега и у Њему само и може човек добити задовољства и блаженог мира душевнога, с којим се ништа земно упоредити не може. Но шта ја рекох: тражите и иштите? И искати немате шта. Без сваког с наше стране искања не предлаже ли нам Он мир сваки час? Пазите: колико, на пр. пута на свакој служби црквеној слушате и чујете са престола Божја: *мир вељи!* — Видите: тек што сте дошли у храм Божји и почели молитву, а Господ већ и нариче, дарује вам мир. Само знајмо га примити. А кад је тако, то није ли јасно, да све до нас стоји, све од нас зависи, — да имамо, улазећи у храм Божји, срца своја отворена ка примању благослова Божјих, да барем у храму Божјем стојимо, имајући *срца своја горе управљена,* да стојимо *са страхом и пажњом,* да *стојимо лепо и пристојно,* остављајући на страну *сваку бригу о стварима светским.* Али — јаој! — нама је тешко, нама се неће већином шта више и на служби Божјој растанити од говора — разговора и брига светских. А усљед овога шта је чудно, да се и мир Божји ни мало не усељава у нас, ма да и често, чини се, посећујемо храм Божји? Шта је чудновато, да мир Божји ма да нам се даје и обилно од Господа, али, не налазећи места у злехудим душама нашим, не улази у нас, и ми излазимо не ретко из самог храма Божјега не само не нашавши овде

утехе и мира, него с осећајима и мислима, кадшто још више смућенима и с помишљајима црњим од обичнога? Не догађа ли се над нама у овај мах оно исто, што је рекао једном Господ наш Исус Христос св. Апостолима? *У коју год кућу уђете*, говораше им Он, шаљући их на проповед, *говорите: мир кући овој. И ако дакле буде онде син мира*, т. ј. човек *достојан мира, остаће на њему мир ваш. Ако ли не буде, вратиће се к вама.* (Лук. X, 5. 6)

Пазите и запамтите ово, браћо моја. У осталом *Сам Бог мира да вам да мир свагда у сваком случају. Господ са свима вама* (2 Сол. III. 16). Амин.

У *Митровици*, 31 октобра 1893.

По руском **Григорије А. Пиколић**
свештеник.

✠

РУКОВОДСТВО БИБЛИЈСКОЈ ИСТОРИЈИ НОВОГА ЗАВЕТА.

Дио четврти.

Дјела и учење Исуса Христа од друге до треће пасхе.

(Свршетак)

Час пролазаше за часом. Настала већ и четврта стража ноћи; ученици превалише на лађи тек половицу пута; свуда густ мрак; противан вјетар и бурни валови не дадоше лађи напријед; већ се бјеху уморили весларјући, а међутијем не бјеше међу њима онај, који би их могао примирити и спасти, јер остаде Христос на обали. Он се налазио сам на суву, а они се љуљали на опасном елементу; но он их је видјео за све то вријеме и жалио. И напосљетку, кад постиже опасност крајњу мјеру, опазише ученици некакво свјетлуцање у тами: некаква страшна фигура са распуштењем одијелом иђаше према њима по валовима, крећући се као да ће проћи поред њих. Видећи то, завапише они од ужаса, мислећи да је то утвара, што блуди по валовима. Али посриједе буре и мрака јекну божанствени глас, који им рече: „*Ја сам, не бојте се!*“ Тај глас разагна страх њихов и они хтједоше одмах да га узму у лађу; али Петар — исти онај Петар, који осјећајући, е је недостојан, викаше некада „*иди од мене*“ — обузет силном љубављу, не могаше дочекати док се он приближи, већ покличе одушевљено: „*Господе! ако си ти, реци ми да дођем к теби по води.*“ А он му рече „*ходи.*“ И Петар се врже са лађе у узбуркане таласе. Док бјеше поглед његов упрт у Господа заман лепршаше вјетар одјећу његову и заман га запљускиваху валови — јер му ништа не нахудише; но кад окрену вјетар у ковитлац и он сврнуо очима на бијесне валове и на мрачну пропаст, што се отворила под њим, поче он тонути, те завапи гласом (који ни мало не наличаше пређашњем гласу пуном поуздања) плашљиво и очајнички: „*Господе! помагај.*“ И Христос га не остави без помоћи. Пружио му одмах руку и подржа ученика свога који тоњаше, кореви га при том благо: „*малојвјерни, за што се посумња?*“ Након тога уђе апостол у лађу сав збуњен, а с њиме уђе и Господ; вјетар се одмах стишао и они се прикучише наскоро к обали обасјаној мјесечином, а затијем одмах уђоше и у пристаниште у које су пошли; сви се — и ученици и лађари — дивише врло, а неки му чак говораху: „*Ва истину ти си син Божји,*“ дајући му наслов, којијем га назва доселе једини Натанаијл.

Кад већ отпоче Спаситељ свој обични рад на обалама језера Галилејска, чекаше га и на даље многи народ около Витсаијде Јулијине, мислећи да се још можда бави на гори у самоћи. Но народ чувши да се он већ изодавна налази около Капернаума и знајући да су ученици сами отпловили са лађом, поче се врло чудити томе и кад стигоше у Капернаум, питаху многи Исуса чисто сумњиво: „*Рави! кад си дошао овамо?*“ Спаситељ и не одговори на то питање стављено из пуке радозналости и чак упозори оне који га питаху, како су њиске побуде, које их воде к њему. Укори их за то, што не идоше за њиме из каквијех виших или духовнијех побуда, а нити за то што су видјели чудеса, већ „*што*

једоше хљеб и наситаше се.“ И затијем их поче учити: „*Старајте се не за јело које пролази, него за јело које остаје за вјечни живот, које ће вам дати син човјечји, јер овога потврди отац Бог.*“ Испочетка као да бјеху тронути и као да се постидише. Он добро прочита мисли срдаца њиховијех и они га запиташе: „*Шта ћемо чинити да радимо дјела Божја?*“ — „*Ово је дјело Божје да вјерујете онога кога он посла*“ „*Какав дакле ти показујеш знак да видимо и да вјерујемо?*“ „*Оци наши једоше ману у пустињи, као што је написано: хљеб с неба даде им да једу*“ (Псал. 78. 24). Закључак бјеше јасан. Мојсија даваше им ману с неба. А Исус — као да хтједоше рећи — дадје ни доселе тек јечмени хљеб са земље. Ако ли је он прави Месија, не мора ли их зар, према предању тог народа, надијелити богатством и славом и у опће сваким добром земаљскијем, што но га пучкеваше народно уображење у својој грубој представи о Месији. Но Спаситељ не пропусти да исправи то лажно схваћање и да их изведе на виши степен разумијевања. Он им одговори да ману не даваше Мојсија, већ Бог и да она бјеше тек прообраз оног хљеба небеског, који ће им сада дати Отац сина човјечјег. Тежња за „материјалним благом још помрачиваше ум њихов и они искаху тај хљеб небески са таквом нождом са каквом мољаше и Самарјанка воду, која гаси сваку жеђ. „*Господе! дај нам свагда тај хљеб.*“ А Исус им рече: „*Ја сам хљеб живота: који мени долази не ће огладњети, и који мене вјерује не ће никад гладовати;*“ и затијем стаде им говорити, да је он дошао да чини вољу Оца, а његова је воља, да има сваки живот вјечни, који вјерује у његова сина. И сад се опет зачу гнијевно мрмљање, које већ не потјецаше од неука народа, већ од старијех противника његовијех, вођа јудејскијех: „*Како дакле он говори: ја сиђох с неба? Како може рећи: ја сам хљеб који сиђе с неба? Није ли ово Исус син Јосифов, којему ми знамо и оца и матер?*“ Но Спаситељ и овај пут, као и увијек, потврди онима који викаху силније, потпуније и јасније баш ону истину, коју они одбациваху. Тако је поступао он са Никодимом, тако поучи жену Самарјанку, а тако одговори и старешинама храма, кад га позваше на одговорност што наруши суботу. Но малодушни равни и заблуђела жена имађаху бар толико вјере и искрености, да могоше дубље проникнути у ријечи његове и смјерно схватити значење њихово и примаћи се на тај начин к истини. Сасвијем су што друго ови слушатељи. Промишао удостоји их да слушају науку на уста самог сина Божјег, који им откриваше велику тајну искупљења, а они одбациваху то велико доброчинство. Тада им откри Спаситељ без сваког околишавања и јасно, да је он тај извор живота вјечна, који је послан с неба. „*Ја сам хљеб живи који сиђе с неба; који једе од овога хљеба живљеће ва вијек; и хљеб који ћу ја дати тијело је моје, које ћу дати за живот свијета.*“ Тијем ријечима показиваше се с једне стране на предстојеће велико дјело искупљења грјешног човјенства приношењем тијела сина човјечјег за живот свијета, а с друге стране опет установљаваше се унапријед тајна причешћа, која имаше да послужи као средство, како би и доцнија поколења вјернијех постала причасницима искупничког подвига Христова. Но за Јудеје, које са свијем обузеше таште мисли о земаљској величини Месијиној, остадоше недоступачне те велике тајне царства Божја; они се тек чудили тијем ријечима и говораху са негодовањем: „*Како може овај дати нама тијело своје да једемо?*“ А Христос потврди ту истину још јаснијим ријечима: „*Заиста, заиста вам кажем: ако не једете тијела сина човјечјега и не пијете крви његове, не ћете имати живота у себи. Који једе моје тијело и пије моју крв има живот вјечни, и ја ћу га васкрснути у пошљедњи дан. Јер је тијело моје право јело и крв моја право пиће. Који једе моје тијело и пије моју крв стоји у мени и ја у њему.*“

То велико откровење о новозавјетном начину приопћавања човјенства Божанству бјеше чудновато и непојмљиво, усљед необичности и дубљине своје, не само Јудејима, који бјеху заслијепљени предубјеђењима и невјером, већ чак и некијем најближијем посљедователима Христовима. „*Многи од ученика његовијех који слушаху рекоше: ово је тврда бесједа! ко је може слушати?*“ Узалудна бјеху сва нова сиједочанства Христова, да угуши сјеме сумње и невјере, које бјеше проклијало у њима. Он их не могаше увјерити и „*од тада многи*

од ученика његовијех онијадоше натраг, и више не ићаху с њим.“ То бјеше рђав знак за дјело Спаситеља свијета. Пун туге обрати се он својој дванаесторици апостола и запита их: *„да не ћеше и ви отићи?“* Но вјера ухвати већ дубок корјен у апостола и на то питање одговори Симон Петар у име читавог круга апостолског: *„Господе! коме ћемо ићи? Ти имаш рјечи вјечнога живота. И ми вјеровасмо и познасмо да си ти Христос, син Бога живога.“* То бјеше дивна исповијест, али она не изазва поред садашњијех тужнијех прилика особиту радост давши тек прилику Спаситељу, да открије својијем љубезнијем ученицима страшну тајну, е га они сви не исповиједају тако. *„Не изабрах ли ја вас дванаесторицу? но један је од вас ђаво.“* Овај мах први пут опомену Христос оног несретног члана апостолског друштва, који већ ношаше у души својој искру паклене замисли и који „хтједе га издати“.

ЧЛАНЦИ О ЗАБАВИШТИМА

најважнија упутства у погледу истих за општине и родитеље, а на име приправнице, учитељице и забавиље — са наставним градивом.

По најбољим изворима написао **Ив. М Поповић**, учитељ.

(Наставак).

Знамо, да су дјеца радознала и да за непознате ствари обично овако питају: Шта је то? За што је оно? Од чега је ово? Шта му је ту (саставни дио)? Ко то прави? Или: Где, на чему роди? Како се зготовљава? Како роди? — За животиње — ван горњега, што се и на њих односити може: Шта једе? Шта ради? и т. д. По тим питањима ваља уделавати и очигледну наставу, за коју важе она иста правила, као и у I. разреду основне школе, узевши у обзир схватање дјечје.

Упамтити ваља, да забављача не може у напред одредити, о чему ће се који дан са дјецом разговарати, а — ево — за што: кад се н. пр. с пролећа први пут љубичица или трешња у забавиште донесе, онда је залуд и покушавати: о другом чему водити реч, него само о тим предметима; јер је пажња малиша и тако на њима. Овим је већ довољно објашњено, што смо мало час навели На тога узрока отпада овде и т. з. специјални наставни план.

Од песама за певање нека се научи око 15, од којих да је неколико и мађарских.

Дјеца најрадије имају веселе певке. Кад их коју учимо, ваља им више пута отпевати и одсвирати (на виолини), да им се тим начином и омили. Нека се у песми не иде на врло високо, ни врло ниско! Нека се не пева дуго и у нездравом простору, нити пак у „тешкој“ игри (због великог кретања).

Од игара уз песме, ако се више не може, нека се научи преко 10, од којих такође има и која мађарска бити.

Ово је дјеци и на драже; али у нас — бар за сад — мучно је наћи згодних таковијех игара у већем броју, а то је или са неудесног — на можда и непристојног — текста и изнођења саме игре, на што нек се особито пази — у толико већма, у колико су та дјеца мања, — или су н. пр. због скакања са високог и опасне. У том се највише пажње од забављаче с пуним правом изискује, а упоред с тиме нека мотри, да загрејана дјеца ни по што не пију воде и да се и иначе не расхладе и не озебу!

Вешта учитељица моћи ће многе игре тако дотерати, да ће их с уживањем употребљавати. Тако н. пр. лепа је и она опште позната: *гушче*, ако јој се текст овако измени:

Ко је моје гушче одг'о,
Нек ми натраг да,
Ако хоће, ако жели,
Да га волим ја!

Често су речи без икаквог смисла поређане, или их је тек по неколико друкче узето, што се обично деси, када дечица не разумеју потпуно, што певају. Тако у игри *мале ласте* вели се:

Полетела мала ласта
И стаде ми на ногу...

а треба:

Долетела...

за тим опет:

Мала ласта лети даље
Са срдачним поздравом...

а ваља да је:

Мала ласто!..

Кад се у игри спомене име дотичног детета, увек се пред истим каже: „лепи“ или: „лепа“, а ово не треба да буде, него: „добри“ или: „добра“, а лако је помити: за што?!

У игри је често потребно и бројање. За то нека деца и то уче до 10, а ако се може и до 20, уз то треба да уче и разумевати, шта је с паром и без пара?

За декламовање (краснослођење) узима се — заједно са мађарскима — до 30 песама. Све, што смо навели, важи за сва 3 степена т. ј. разреда, па и оно, што ће се ниже означити.

Овде саопштавамо наставно градиво сомборског српског вероисповедног забавишта, у ком се и припрамнице вежбају, од 1892./3. год., што ми је добротом сл. уреднишгва цењеног „Школског Листа“ до руку дошло — пре, него што је ово у истом часопису на јавност изишло, на чему се и овим путем: срдачна хвала изриче!

Појање већ је наведено.

Песме за певање: 1. Птичице (Благо нама птицама). 2. Весело сам дете... 3. Хајд на ноге, хајд у школу! 4. Чистоћа (Голуб седи на стрехици). 5. Цић! (Ал' се небо осмехива...). 6. Ми смо деца весела... 7. Деда и унук (Уз'о деда свог унука...) 8. Ја сам Србин, српски син... 9. Ја сам млада Српкиња... 10. Пчелица (Лети пчела малена...). 11. Мајска песма (Већ се поља сва зелене..) 12. О косидби (И поток и река...) 13. Песма младог занатлије (Ја сам млади занатлија...). 14. Пчела и голуб (Тражила меда пчелица мала...) 15. Тежакова песма у пролеће (зелени се мио брег...). 16. Cseresnye és meggy (Megérett a cseresnye és meggy...). 17. Kis honvéd (Kis katona vagyok én...).

Игре: 1. Мала ласта (Долетела мала ласта..). 2. Игра коло, игра коло на двадесет и два... 3. Паун (Паун пасе..). 4. Слепи миш. 5. A bokréta (Szedem szép rózsáját...). 6. Dugjuk egybe újjanikat!... 7. Kis tornászok (Most együtt énekeljünk!...). 8. Bújj, bújj, zöld ág!... 9. Rendgyakorlatok (Egy, kettő, három, négy...). 10. Virágárus (Beültettem kis kertemet...). 11. Galambház (Nyissuk ki a galamb házat!).

Песме за декламовање: 1. Завет (Обричем ти, Боже благи!...). 2. Радује се птица. 3. Ево имам уха два!... 4. Јагњешце (Имам јагње мало..). 5. Кад улицом ти пролазиш. 6. Страшљивац (Ко се боји сам у соби..). 7. Јесен (Радујте се, јесен дође!...). 8. Рода (Ево нам рода долеће!...). 9. Паде семе у земљицу... 10. Ала је та мачка! 11. Ево имам два ока у глави! 12. Ја сам мален и нејак.

У цењеном „Школском Листу“ налази сваке године цело наставно градиво сомборског српског вероисповедног забавишта у ком се и припрамнице вежбају.

Песме за декламовање, што се у реченом наставном плану наводе, налазе се у нашим будимским и Натошевићевим читанкама, у Змајевој „Невенији“, где их је на избор, а заиста су дивне — и у књизи: „A kisdednevelés — és módszertan kézikönyve. Óvóképző — intézetek és szülők számára. Írta Szerdahelyi Adolf. Budapest. 1884. Ára 80 kr.“ (Награђена са 50 дуката) и у: „Játék-, vers- és dalos-könyv kisdedek számára. Összeállítva az országos kisdedóvóképző- intézet tanári karától. Budapest. 1882.“ Друго — знатно проширено издање — изишло је 1890. год. Цена 1 ф. 20 н. Тих дела држао сам се при састављању ове књижице. — Сем тога споменути ми ваља, да се песме: „Србин“ и „Српкиња“ од Јов. Суботића, што се по већ истакнутом градиву такође у забавишту — ма и не целе — уче, находе по свима скоро „песмарицама“ и „лирама.“ — У оним чика Јовиним стиховима, што су писани к слици, ваљало би вешто реч-две изменити, а то, рекао бих, у оваковим приликама сме се и треба да чини, како се не би опазио недостатак илустрације, тако н. пр. у онима: „Ево мала Луца“... и т. д.

Песмице за учење на изуст* нека су лако разумљиве, посве течне, а сликови лепи, да се т. ј. по нагласцима потпуно слажу. Свака мање позната реч нека се протумачи, а ваља пазити и бирати такове ствари, у којима нема туђинских назива. Довољно је, да се за један пут само два реда науче, месечно пак до де-

* Око 40 песмица, ја за такову потребу, превео сам и прерадио са немачког и мађарског. Оне су спојена славног месног школског одбора сентомашког, на који се обратити ваља, ако би но пољан био да их набави.

сет. Најпре забавиља рекне стих (ту нек је и реченица), па за тим деца појединце и на послетку сва скупа — „у хору“ — казују. — При декламовању иште се, да је оно јасно, разговетно и с правилним нагласком, пазећи при том на знаке застајања (интерпункцију). Не сме се од малишâ захтевати, да краснослове „са осећајем“, а на име не с онаковим, за какове још не могу ни знати; јер тим би се учили претварати. Не може се при испитивању онога што је учено дозволити, да више деце једно за другим исто декламује, што се већ и ради боље пажње препоручује. — Веома је згодно употребљавати, кад год се може, дијалоге (двослове). — Најдужа песма нека не износи више од 5—6 одељака (строфа) са по четир осмерца. Могу се изузетно и веће узимати, ако се оне деци веома допадају — као н. пр. Змајев: „Мали Јова“ и „Материна маза.“ — Нека се учење прилагоди времену, *о пролећу* нек не буде *зими* и обратно и т. д.

Лепе и поучне приповетке такође се узимају.

У наставу спадају и Фреблови и други послови и играчке, што сам при училима навео. Ово иде међу прве и најважније предмете у забавишту. Ако се из разних узрока све оно не може предузети, онда нека се неизоставно ради са коцкама, стубићима, четворо- и трокутним плочицама, прутићима, дашчицама, круговима и полукруговима. — Клонити се ваља тешких послова за децу, особито оних, при којима се дуго и мирно седење иште, при ком се малише згуре. Већина тих радова много показује оку, ну на њима је скоро све „тета“ („стрина“ т. ј. забавиља) извела, те се тако дечица и нехотице уче варати и лагати, као што је већ и напред речено... Свеж ваздух и кретање најбоље је за њих.

(Свршиће се).

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Бројно стање слушалаца у нашем богословском училишту.**) Од управе богословског училишта карловачког дознали смо за резултат овогодишњег уписа у богословију и можемо одмах рећи, да је исти, и ако не у свему повољан, ипак повољнији од прошлогодишњега. На концу ланске школске године видели смо, да је у првој години било 25, у другој 20, у трећој 14 слушалаца. Сви ови, осим једнога, пријавили су се ове године у више разреде, тако да их је у другој години 24, у трећој 20, а у четвртој 14. У прву годину уписало се и посјећује предавања од почетка школске године њих 30. У почетку било их је уписано још 5, но ти су одмах и иступили и отишли другамо на науке. Поред овога отпадка остаје их још 5 више, но што је ланске школске године у првој години било. Од слушалаца прве године 24 су положили испит зрелости, 2 су осим испита зрелости слушали више година правне науке, 1 медицинске, 1 има да понови испит зрелости, а 2 ће га полагати као приватисте концем школске године. Од уписаних у *прву* годину слушалаца, по боравишту родитеља, има их из архидијецезе 11 (лане бијаше у I. години 7), из горњокарловачке 2 (лане ни један), из пакрачке 3 (лане 1), из бачке 7 (лане 11), из вршачке 2 (лане 1), из темишварске 4 (лане 3), из будимске 1 (лане 2). У свима годинама има их из архидијецезе 28, из горњокарловачке 4, из пакрачке 5, из бачке 30, из вршачке 6, из темишварске 12, из будимске 3. Свега 88, дочим је ланске школске године било свега 81. — Најмањи је број у четвртој години (14). Ти слушаоци ушли су у богословско училиште $189^{1}/_{2}$ шк. године, кад се престало примати без испита зрелости, или бар да кандидат није у стадијуму испита зрелости. Гледајући тада тај маленi број ми смо се уплашили, да ће он из године у годину опадати. Но преварили смо се срећом, он је растао. Из $189^{2}/_{3}$ има их сада у III. години 20, из $189^{5}/_{4}$ у II. их је години 24, а ове године дошло је у I. годину 30. Да је само ступање у чин свештенички цјелисходније регулисано (кад су већ порушене преграде дијецеза) могли би мирније гледати у будућност. Овако пак зебемо за горњокарловачку, будимску, па и пакрачку дијецезу.

— (**Превишње одликовање.**) Његово Величанство, наш премилостиви цар и краљ, благоизволео је, превишњим ручним писмом од 23 октобра (4.

новембра) о. г., пресветлом Господину *Данилу Станковићу*, предстојнику кр. хрв. слав. далм. земаљске владе одељења за унутарње послове, премилостиво *поделити достојанство правог тајног саветника*.

Велепредном подпредседнику нашега саборског одбора, ускроме борцу, за истину и право, са сабора нашег од 1892; дичном сину српског народа, са чијег чела светлост пада и на народ му, — и поводом овог превишњег одликовања — кличемо радосно и поносно: Живео!

А да и наши читаоци виде, како је цењен и уважен преузвишени Господин *Станковић*, и каквом мером цене признат у круговима, који га као *подбана* ценити могу, доносимо речи, којима га је поздравио сам бан гроф Куен Хедервари при честитању одликовања му:

„Преузвишени господине! Велецењени пријатељу! Превишње именовање Ваше за правог тајног саветника Њег. Величанства даје ми преугодну прилику, предајући Вам на то превишње именовање односеће се декрете, да Вас овде пред лицем сакупљеног целокупног чиновништва и особља земаљске владе у тој новој части поздравим, да Вам од срца честитам и да изразе дадем радости над одликовањем, које Вас је милошћу премилостивог нам владара запало. У првом реду запало Вас је то одликовање за особне врлине Ваше, за јавни Ваш рад, који је Њег. Величанство признати и наградити хтело; но запало Вас је то одликовање у достојанству и части, које је једно од најодличнијих у земљи, у части подбана ових краљевина, које ако и не носи више звучично то име, али му је важност може бити и већа, него ли је икада била. Ево другог разлога радости. Но одликовани сте и у својству чиновника, на челу којих стоји одлично место заузимате. Моја пак особна радост је тим већа, што тим одликовањем Вашим видим награђена мужа, који ми је у части, што ју обнашам уз бок стајао, а коју имам захвалити, да ми је мудрим, бистрим, мирним својим саветом олакшотио тешку одговорност, скопчану са мојом задаћом. Но ако сте мени помогли, и ако сам Вам за то захвалан, мислим да тим Вашем одликовању има да се радује и радоваће се и цела земља, која с поносом може у Вас гледати, у мужа, кога је Свемогући Бог необично обдарио духом и способношћу, и који си је стекао знања, као мало ко, а умех га је улагао у добробит оне и јавне добре ствари. Сви, који Вас познавају, знаду добро, да сте на сваком месту, као су Вас на то овлаштени поставили, да сте свако управо уредно испуњали на част и дику превишње службе, те да сте уз непристрано и непристрасно мишљење знали удесити Ваше деловање тако, да сте љубезношћу и пријазношћу својом сваког задобили, на тако осигурали си уз оне поштовање и љубав такођер привржености оних, с којима сте у додир дошли“.

Превишње одликовање преузвишеном Г. Станковићу благозволело је поздравити срдачно и Његова Светост, преузвишени Господин Патријарх српски Георгије.

— **(Манастирски приходи.)** У уводном чланку 132 бр. „Бранника“ тврди се: да у погледу манастирских прихода и користи од њих за просветне цели, данас није ништа боље, него што је било под патријархом Анђелићем.

Тврди се надаље и то, да манастири од године 1889—1893 нису скоро ништа уносили ни у манастирски фонд, него су се још крили приходи тога фонда.

Ове су тврдње неисправне и неосноване, а потичу, сигурно једино, из непознавања прво: прихода манастирских; друго: из непознавања употребе тих прихода на опште цели; и треће: из непознавања детаљних рачуна манастирског фонда.

Познавање пак свега тога утврдило би и доказало факат сасвим противан горњој тврдњи; а наиме: да се, за време владавине данашњег сп. Патријарха манастирски приходи не прикупљају него очигледно све више и више употребљавају на опште просветне цели и на подизање манастира. У једном од наредних бројева ћемо то и доказати. =

— **(И опет велики збор угарских католика.)** У старој престоници угарских краљева, у Столном Београду, одржан је такођер велики збор угарских католика. Збор је одржан у цели, да се организује јака народна *католичка странка* против црквене политике данашње владе. Та странка ће радити на томе, да познате црквене-реформе не задобију најнижу санкцију. Постану ли законима, странка ће радити, да што пре законима престану бити.

Акцију угарских католика беспримерном истрајношћу руководе грофови Фердинанд Зичи и Михаило Мавро Естерхази.

Збор католика у Столноме Београду поздравио је брзојавно и сам *надвојвода Јосиф, и жељело му успеха*. А то значи: много!

Ми Срби у Угарској немамо, истина, Зичија и Естерхазија, али за то нас је удес усрећио са кепецима, који из мишјих руна, да скрију своју слабост, „жртвим сном“ беде оне, који као заната пушка чекају, да и по четврти пут пођу у одлучну борбу против злокобних реформа.

Можда је и то мерило данашњих политичких карактера у нас.

=

— (**Освећење новог иконостаса у Будимпи.**) Пишу нам из *Будимпеште*, у архидијецези: „Дана 6. новембра 1894. доживисмо радост, да нам се нови иконостас као и обновљени храм Божји освети. Освећење извршио је пречасни г. Лазар Поповић, протопресвитер и парох Осечки, благословом Његове Светости г. патријарха Георгија, уз асистенцију г. г. свештеника Младена Ћирића из Доњина, Јосифа Шимића из Брачеваца и местног пароха Александра Поповића. Црква је тог дана била дупком пуна побожна народа што мештана што пак из околних села. Иконостас је просто али солидно израђио г. Стеван Ковачевић, сликар из Загреба, на потпуно задовољство црквене општине, те се од стране исте препоручује свима црквеним општинама за сличне послове“.

И. Б.

— (**Рукоположење.**) Јављају нам из Карловаца, да је свршени богослов *Душан Поповић* на Осеку рукоположен од Његове Светости за ђакона а по том и за пресвитера. Исти је одређен своме оцу г. Лази Поповићу, проти у Осеку, за капелана. — Свршени богослов *Стеван Велендерић* из Белог Брда рукоположен је за ђакона и пресвитера и одређен је за администратора у Бело Брдо на место свога покојног оца.

— (Г. **Ђорђе Бекић**) *архивар* у Карловцима, наступио је своје звање и већ је почео уређивати и сместити архиву у нову резиденцију.

— (**Нова добротворка.**) 10. ог новембра о. г. преставила се у *Старом Бечеју* честита и ваљана Српкиња и побожна душа, по имену: *Наста* (право Наталија) *Сандић* рођ. Спајић у 54-ој години својој, *оставивши на сиету цркву* српској православној црквеној општини старо-бечејској гогово цело своје имање: *26 дистриктуалних јанаџа добро обрађене оранице земље и кућу своју у вароши, која вреди преко 2000 фор.* При погребу беше цело свештенство и учитељство, школска деца, и певачко друштво. Пречасни г. прота Јован Борота дивном беседом захвалио се покојници на племенитом дару. Бог јој дао у рају насеље! Слава јој до века!

IV. Исказ скупљених прилога за спомених митрополиту Стефану Стратимировићу.

(Наставак из 46. бр. „Српског Сиона“).

Загреб: Срп. правосл. црква. општина 20 ф.
Нови Сад: Централни кредитни завод 20 ф.
Ман. Фенек: Управа манастира 5 ф.
Темишвар: Куман Станић, протопрезв. 20 ф.
Делиблато: Јован Димитријевић, парох (скупљач) 2 ф. — Ал. Ивачковић 2 ф. — Ил. Ивачковић 2 ф. — М. Р. Ивачковић 50 нов. — **Свега 6 ф. 50 н.**
Доњин: Младен Ћирић, парох 5 ф. — Данила Ковачевић, учитељица 1 ф. — Сима Ћирић, колар 50 н. — Марија Ћирић 50 н. — **Свега 7 ф.**
Бабаниште: Василије Богосављевић, парох 10 ф.
Војнић: Петар Томић, кр. поштар 5 ф. — Ал. Мрмић, бележник 2 ф — Јосиф Стефановић, кр. кот. судац 3 ф. — Јован Бакић, кр. канцелиста 1 ф. — Милић Благојевић, дневничар 1 ф. — Михајило Кресојевић, општ. благајник 1 ф. — Мојо Мајсторовић, парох и народни заступник 2 ф. — Јово Симић, парох 1 ф. — Мојо Сарапа, парох 1 ф. — Стојан Савић, адм. парохије 1 ф. — Радивој Милић, парох 2 ф. — Михајило Бараћ, парох 1 ф. — Петар Вујаклија, капелан 1 ф. — Душан Малобабић, парох 1 ф. — Миле Божић, општ. начелник 50 н. — Ђуро Гологожа, сатничар 50 н. — Никола Прица, пост. водник 50 н. — Игњатија Малобабић, окр. прота 1 ф. — **Свега 25 ф. 50 н.**

Са до сад објављених 5326 ф. 28 н. чини свега **5440 ф. 78 н.**

Благајник:
Ј. Симеоновић-Чокић.

Председник одбора:
Прота Ј. Вучковић.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Г. Гр. Ж. у —? Не може нам штампати, јер је чисто личне природе.

Готов је:

ВЕЛИКИ ИЛУСТРОВАНИ

КАЛЕНДАР

СРПСКЕ МАНАСТИРСКЕ ШТАМПАРИЈЕ.

Цена 40 новч.

Садржај:

Календарски део: у коме су објављени сви: *господњи, богородични и заповедни светитељски празници.* — *Тематизам:* Црквено-народни аутономни органи наши; Наше школе. — *Статистички податци.* — **Поучно-забавни део:** *Свети Јован Златоусти.* Од проте Јована Вучковића. — *Срби свеци.* Од М. — *Сан је лажа а Бог је истина.* Од С. М. — *На крају другог живота.* Приповетка Симе Матавуља. — *Некрена реч нашим земљоделцима.* Од Д. — *Реч-две о српским световима.* Од Ђ. ре Страјића. — *Српска народна имена.* Од Тих. Остојића. — *Поуке из пчеларства.* Од Јована Живановића. — *Правне поуке.* Од дра Милана А. Ћирића. —

Статистички податци о Србима. Скупио Тих. Остојић. — **Илустрације** календар доноси: од академ. сликара Уроша Предића: *Свети Јован Златоусти*; *Симеон мироточиви* (Стеван Немања); *Симеон*, краљ српски Стеван Првовенчани; *Стеван Дечански*, син Милутинов, седми краљ српски; *Цар Урош*, син Стевана Душана; *Свети Лазар*, кнез српски, мученик косовски; *Максим митрополит*, пре калуђерства Ђорђе Бранковић. — Од академ. сликара Ђорђа Крстића: *Свети Никола*; *Свети Петар и Павле.*

☞ **Може се добити код управе Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.**

НАЗАРЕНСТВО
ЊЕГОВА ИСТОРИЈА И СУШТИНА

написао

Владимир Димитријевић

студент богословије

наградила „Матица Српска“ са 200 форината

може се добити у *Српској Манастирској Штампарији за 1 фор. 20 н.*

Наруџбине ће се само за готов новац извршивати.

Српска Манастирска Штампарија.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 181 1—1

Услед оставке г. Милоша Ковинчића, срп. нар. учитеља, овим се расписује стечај за привременог *учитеља*.

Плата је следећа: у готовом новцу 300 фор. а. вр., 30 кибли жита, 3 хвата дрва, 3 хвата сламе или 18 фор., 4 ланца земље на коју учитељ све терете сноси, $^{3}/_{4}$ ланца баште на пољу, 10 фор. у име паушала и слободан стан, које је и досадањи учитељ уживао. Приметити се има да на ово место могу и учитељице компетовати. Рок стечају истиче 1. децембра по старом 1894.

У *Модошу*, 10. новембра 1894.

У име школског одбора:

Драгомир Гаврански,
председник.

Ad K. 771/621. ex 1894.

ЕДИКТ. 185 1—3

Услед брачноразводне молбе Стевана Лерина из Вел. Радинаца против супруге му Јулијане Лерин рођ. Плавшић сада непозната боравишта — позива се овим речена Јулијана, да у року од 6 месеци, рачунајући од првог увртења едикта овог у новине, конзисторији овој или сама лично предстане или место саданьег пребивања свога пријави, пошто ће се иначе против ње поведена брачноразводна парница и без ње окончати.

Из седнице архид. конзисторије, држане у *Карловци* 11. (23.) новембра 1894.

Архидијецезална конзисторија.

Бр. Шк. О. 68. 1894.

СТЕЧАЈ. 180 2—3

Како је учитељ Милан Кириловић преминую, отвара се стечај *на једно место српског народног учитеља у Старом Бечеју.*

Плата овога учитеља биће годишње 500 ф. а. вр.; за станарину 150 ф. или — евентуално — слободан стан, ако га општина буде имала на расположењу; за свој и школски огрев 52 ф. 50 н.; у име школске послуге 40 ф., за паушал 12 ф. 60 н. и за предавање у пофторној школи — кад буде на реду — 50 ф. а. вр.

Дужност је овог учитеља, да предаје све законом прописане предмете у овој школи и разредима, који му буду додељени; а осим тога, да и у цркви за певницом по реду пои.

Рок стечају излази 15. (27.) децембра о. г. закључно.

Молиоци треба да имају у сваком погледу закониту квалификацију, те да у смислу министарске наредбе од г. 1885. сведоџбом докажу, да су оспособљени и за предавање мађарског језика.

Молбу са сведоџбама ваља послати председништву месног школског одбора.

Из седнице школског одбора српске православне црк. општине у *Старом Бечеју* 2. (14.) новембра 1894.

Јован Михајловић
перовођа.

Мита Радановић
потпредседник шк. одбора.

СТЕЧАЈ. 182 1—3

Услед оставке г. Младена Стојшића упражњено је *учитељско место* у српско православној вероисповедној школи *рац-милетићској*.

Позивају се господа приправници или приправнице, који су оспособљени из мађарског језика, да своје молбеније као и диплому учитељску до св. Николе овој општини поднесу. Првенство имају мушки. Учитељу спада у дужност у цркви појати, перо у седницама општинским водити, као и рачуне општинске зготовљавати.

Плата је учитељу 300 фор. годишње, 20 ф. за перовођство и повторну школу, 1 хват тврдих дрва и огрев за фуруну колико му буде требало. Стан код школе са леним вртом.

Из седнице црквено-школског одбора држане 13. новембра 1894. у *Рац-Милетићу*.

Црквено-школски одбор.

Ad бр. К. 820/896. ex 1894.

СТЕЧАЈ. 186 1—3

Расписује се стечај на упражњену *парохију* у *Сурдуку*.

Интеркалара има.

Компетенти имају своје ваљано устројене молбенице путем предпостављених власти овој конзисторији најдаље до 6. (18.) децембра 1894. поднети.

Из седнице архидијецезалне конзисторије, држане у *Карловци*, 11. (23.) новембра 1894.

Архидијецезална конзисторија.

СТЕЧАЈ 178 3—3

На упражњена *два учитељска места на вел. кикиндској српској вероисповедној школи* овим се стечај ради сталног попуњења ових места расписује.

Са тим местима скопчана је годишња плата од 550 фор. и станарина од 200 фор. евентуално стан у натури, но с том примедбом, да ће прво изабрани учитељ уживати одмах целу ову плату и станарину, евентуално стан у натури. — друго изабрани пак за ову 1894—95 школску годину уживаће од установљене плате половину и стан у натури, зато, што ће се друга половина у смислу наредбе ВЦНШ. Савета ad 273 ex 1893. 44 ex 1894 и 1 § а зак. чл. XXXVI. ex 1893 државног закона удовици преминулог учитеља Симе Аџала издавати.

Изабрани учитељи имаће све школ. уредбом прописане предмете предавати у оном разреду, који му овд. школ. одбор доделио буде, као и у цркви појати.

Рок стечају излази од првог дана увртења у званичном листу „Српском Сиону“ па за шест недеља.

Ваљано снабдевене молбенице ваља упутити на председништво мест. школ. одбора.

Из седнице местног школ. одбора, држане у *Вел. Кикинди* дана 15. (27.) октобра 1894 год.

Паја Влаховић с. р. Ђорђе Влаховић с. р.
перовођа. прота — председник.

Ad III. С 316./258. ex 1894.

СТЕЧАЈ. 176 3—3

Овим се расписује стечај на *једно упражњено место стип. закладе пок. Атанасије Бале* с којим је скопчана стипендија од год. 63 фор. а. вр.

Стипендије из ове закладе, које су у три разреда по 63 фор., 84 фор. и 105 фор. подељене, могу се поред постепеног промицања из нижег разреда у виши подарити само таким, у опсегу српске православне митрополије карловачке православним ученицима гимназије, богословије, свеучилишта или академије, који не уживају нити друге какве, нити пак стипендије, што су истим оснивателем код протестантских наставних завода у Дебрецину, Шарошпатаку и Пожуну установљене.

Сродници оснивателеви имају првенство пред другим молитељима.

Молитељи имају своје крштеним писмом, школском сведоџбом и сведоџбом сиромаштва снабдевене молбенице до 3 (15.) децембра 1894. српском правосл. народном школском савету у Карловцима поднети.

Из седнице српског прав. нар. школског савета, држане у Карловцима 19. (31.) октобра 1894. године.

Председништво
срп. прав. нар. школског савета.

СТЕЧАЈ. 189 1—3

На српској основној четворо разредној вероисповедној мушкој школи у *Св. Петру* (Торонталска жупанија) упражњено је *учитељско место*, на које се овим стечај отвара.

Са истим местом скопчана је плата:

360 фор. ав. вр. у готовом новцу, што се у месечним ратама тачно у напред издаје, и 30 кибли жита. Даље: 20 фор. годишње за поћерину школу и 20 фор. годишње за перовођство и вођење рачуна црквених и школских — ако изабрани учитељ за то способан буде. Осим тога: 3 хвата тврдих дрва и сламе, колико је за грејање учитељевог стана и школе потребно — и најпосле: 50 новч. од укола, где учитељ позван буде.

Изабрани учитељ уживаће стан у натури, који се састоји: из предсобља, 2 собе, кујне и остале потребне стаје — и две баште, од којих је једна код школе, а друга ван села, са примедбом, да на ову другу сам учитељ порез плаћати има.

Изабрани учитељ имаће све, школском уредбом прописане предмете у школи предавати и децу појању учити. Осим тога у дужност ће му спадати при сваком богослужењу у цркви, у десној певници редовно појати; уз часни пост ускршњи средом и петком на јутрењу и прежде-освештену долазити и појати.

У обзир ће се узети само они компетенти, који су сомборски приправници, а испит из мађарског језика положили — међу овима пак првенство имају они, који се општини лично пријавили буду.

Рок пријаве траје до 30. децембра по нашем календару о. г.

Из седнице месног школ. одбора, држане у *Св. Петру*, 6. (18.) нов. 1894. год.

Јова Лаџић с. р.
председник.

СТЕЧАЈ. 177 3—3

Овим се отвара стечај за *учитељицу* на шесторазредној женској вероисповедној школи у *Турској Канижи*.

Плата је у готовом новцу 350 фор. а. вр. и 50 фор. а. вр. у име стана, — све дотле док стан у нарави добила неби.

Изабрана учитељица дужна је на основу закона одређене предмете деци предавати као и ручни рад, и с децом св. богослужење похађати.

Оспособљене учитељице, које желе ово место заузети, имају своје молбенице са нужним сведочбама снабдевене до 11. (23.) децембра о. г. овомесном школ. одбору поднети, — пошто ће се тог истог дана и избор обавити.

Изабрана учитељица дужна ће бити своје звање 1-вог јануара 1895 год. наступити, — од ког ће дана и плату почети уживати.

У *Турској Канижи*, 1. (13.) новембра 1894 г.

Ђура Ничић — поповођа и учитељ.
Паја Димитријевић — председник.

Ad бр К. 604./зап. ex 1894.

СТЕЧАЈ. 183 1—3

У вези са овдашњим стечајем од 30. септембра 1894. бр. К. 667/468. ex 1894. расписаним ради попуњења новоустановљеног *места вероучитеља у кр. гимназији, реалци, учитељској школи и вишој трговачкој школи у Осеку* — са беривима установљеним за учитеље средњих училишта у Хрватској и Славонији — позивају се овим сви они, који су на то место компетовали, исто тако и они, који би на исто место компетовати желили или вољни били стећи квалификацију за вршење катихетске службе у средњим заводима, да се најдаље до 15. (27.) децембра о. г. овој конзисторији ради полагања катихетског испита писмено пријаве и таксу од 15 форината пошљу — а 20. децембра о. г. (по старом календару) у 8 сахата до подне у писарници управе овдашњег правосл. богословског училишта, испитној комисији предстану, пред којом ће тога и следећег дана држати се *писмени и усмени испит* из православног катихизиса, библичних повести старог и новог завета, литургике, догматике, моралке, историје цркве, тумачења евангелија и катихетике.

Из седнице архидијецезалне конзисторије, држане у *Карловци* 11. (23.) новембра 1894.

Архидијецезална конзисторија.

К. 811/579. ex 1894.

СТЕЧАЈ. 184 1—3

Ради попуњења упражњеног *катихетског места на нижим пучким школама у Руми* овим се расписује стечај.

Са овим местом скопчана је плата од 400 фор., местни додатак од 100 ф. на годину и станарина од 100 фор. са правом на петогодишњи додатак.

Компетенти имају своје ваљано устројене молбенице путем својих претпостављених власти поднети овој конзисторији најдаље до 6. (18.) децембра 1894. год.

Из седнице архид. конзисторије, држане у *Карловци* 11. (23.) новембра 1894. год.

Архидијецезална конзисторија.

СТЕЧАЈ. 187 1—3

На овдашњој српској вероисповедној основној VI-разредној женској школи, остало је оставком упражњено *место за учитељицу*, на које се овим стечај расписује.

Плата учитељице је у готовом новцу 360 ф., $2^1/_4$ ланца оране земље, на коју учитељица све законом прописане прирезе плаћа, стан у натури састојећи се из 2 собе, кујне и коморе.

Изабрана учитељица дужна ће бити, све законом прописане предмете у свакидањој школи предавати, повторну школу држати, женски ручни рад предавати, и с' децом редовно цркву при сваком богослужењу посиђати.

Првенство имају оне кандидаткиње, које су и из мађарског језика испит положиле.

Рок стечаја истиче 27. децембра о. г., којег дана ће се и избор обавити.

Из седнице месног школ. одбора срп. православне црквене општине Срп. Итебејске, држане у *Срп. Итебеју* 10. (22.) новембра 1894 г.

Председништво месног шк. одбора.

ОГЛАС. 188 1—3

Српска звонолиевница Ђорђа пл. Боте Синова у Вршцу узима себи част до знања свима славним срп. црквеним општинама ставити, да ће своју већ од 200 година постојећу радњу (звонолиевницу) од нове године 1895. проширити и увеличати тако, да ће се свака наруџбина звона у најкраћем току времена моћи извршити.

С особитим поштовањем

Ђорђа пл Боте Синови
звонолиевца.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уреднишшву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 27. новембра 1894.

ОБРЕД ПРИ КРШТЕЊУ И ЈОШ НЕКИ ДРУГИ ОБИЧАЈИ НАЗАРЕНСКИ.

У мојој работи: *„Назаренство, његова историја и суштина“*, ја сам прегао био, да прикупим и да прикажем нашем читалачком свету, а нарочито свештенству нашем, све и сва, штогод сам само могао докучити другим испитивањем и проучавањем из непосредног сообраћаја са назаренима и из многих дела, што сам их у ту сврху могао привући себи у помоћ.

Но тешкоће, што сам их имао ту да савлађујем, беху и с једне и с друге стране врло велике. У једну руку не само да је у нас Срба, него је и у Мађара, па и у самих Немаца о назаренштини до сада тако мало и тако површно писано, да сам ја био приморан, да — као што сам то и исповедно и у примедби на 8 стр. те своје књиге — за писмене изворе признам и проучим и „разна дела, која говоре о старијим протестантским сектама, у којима сам назрео изворе секти назаренској, и дела, која говоре о руској секти „штунди“, као секти, која је истога порекла, као и наша назаренштина, те са овом и јако сродна. У другу су опет руку и сами наши назарени људи врло чудноватe људи. Неповерљив до крајности, он од непосвећенога чува сваку ситницу, као свету какву тајну; подмукао до невероватности, он ће и са оним, што се преварио да ти каже, гледати, да те одведе на странпутицу. Док си од њих испипао и најмању ствар, ти си се морао домишљати и довијатл са стотину страна. А често хоће богме њихов фанатизам, њихово верско лудовање, да те доведе и у фаталан положај. И ја сам сам бивао често у врло великим незгодама, а један ми је мој друг чак и то причао, како је на њега у једној назаренској збориици, у ватри заподенуте препирке, навалила некаква

марцијална људеćара, позивајући осталу „браћу“, да га, неверника — *„убију Христа ради“!**

Није дакле тек уобичајена каква фраза,

* Овај моменат налазимо згодним, да се мимогред осврнемо на неке назоре у једном реферату о нашем реченом делу. У „Narodnim Novinama“, бр. 205. од 7. рујна, неки Brutus имађаше наиме доброту, да ту работу приказке у подужем чланку, читаоцима тога листа. Он, у главном бар, има доста добро мишљење о тој нашој књизи: напина је „najboljom studijom“ у тој области, хвали даље, као „vrlinu ovakova rada“ — „obilje literature“, коју сам употребио, и у њој се тако „vješto umio snaći, da u knjizi nije mogao nigdje primjetiti, da se glavna nit gubi iz vida“, и завршује с тим уверењем, да је та наша творчина „u istinu prijatna literarna pojava“.

На том труду нека је г. Бруту од моје стране искрена хвала. Али нека ми је инак допуштено рећи, да ме он ни са целом својом аналізом није могао уверити, с сам ја тако „vatren bogoslovac“, да се као такав „često pričinjam moto lerantnim“ према назаренима. А то и да *докаже*, обраћа пажњу на цитате две *фигуре*, које сам употребио при писању те књиге.

Ја сам наиме почео књигу са речима: „Уз толике наше беде и невоље још се и назаренство, као каква *опака губа*, шири по телу народном“, а на стр. 101. стоји: „Међу Србе дошао је тај *немили гост* око 1865. год.“

Та „опака губа“ и тај „немили гост“ дадоше Бруту повода, да с једне стране гледа у мени тако патрема православна богословца, који је према свачем, што се не слаже са становиштем његове Цркве, до крајности нетолерантан, с друге опет стране, да дође изразе своме уверењу, да би било прикладније, када би назарени бивали свету приказивани као питоме какве овчице, које „žeđju više k carstvu nebesnom ili sreći“, те дакле и једино с тога „inako, nego ostala njihova braća, skreću sa staze stare, misleći, da je drugi put preći i bolji“.

Наскоро после тога тражио је *„Srbobran“* поводе такоме резоновању у идејама и идеалима „слободнога назаретва“, држећи вар, као да је оно иницирало и перо г. Брута и ступце „Narodnih Novina“.

Но нама није ни на крај памети, да се и сами удубимо у слично истраживање. Тек ради самога г. Брута, ми би му радо препоручили, да у каквим слободним данима изради проучи из непосредна сазнавања. Ако их је он до сада, у свом Studierzimmer-у, овако, замеђ књига, замишљао као „ljude, koji su se s ovim stranima razkrstili, i pošli drugim putem, za koji misle, da vodi carstvu nebesnom“, ако их је, велим, до сада замишљао, као какве мирисне ружице, он ће тада морати увидети бар то толико, да те његове мирисне ружице имају и за дивно чуде оштре и — тровне бодље. А ако он и тада ту „struju ili, ako hoćete (?) *bolest* društvenu“, буде сматрао не као губу, него као пријатан украс на телу српског и хрватског народа, и не као немила госта, него као новину, коју народ српски и хрватски ваља да предусретa са усрдном добродошлицом — ми би га врло лепо молили, да и нашу маленкост изводи о томе пријатељски уверити каквом новом, или и јаснијом „analizom“,

што ја у „Приступу“ к тој књизи, на стр. 9., молим читаоце, да ме, са обзиром на наведене разлоге, извине, ако сам у току тога рада, „крај свеколике добре воље, инак — може лако бити — једно или друго питање превидео, или ако сам, крај свеколике обазривости, по гдегде чак и погрешио.“ Уједно сам ту позвао и стварну критику, „да допринесе, на да временом дођемо ваљада и до бољега рада.“

Оно је, истина, о тој мојој работи већ више пута било речи у јавноме мишљењу. После препоруке „Матици Српској“ од стране г. Саве Петровића и награде отуд од 200 ф., би та књига приказана још и Црвенорусима у Буковини и Галицији, Румунима у Угарској, па, ето, и браћи Хрватима. Но, осим већ моралне сатисфакције за своје још неисплаћене трошкове око набавке извора и штампе — ја других каквих прилога отуд још нисам добио.

Али је мени самом пошло за руком, да докучим још неке „тајне“ тих чудних секташа, и то ћу сада овде да саопштим.

Пре свега да исправим, колико ми је то за сада могуће, оно, што сам на стр. 128 и 129 те књиге рекао о назаренском поступку при крштењу.

Стоји као непроменљив факт (што сам и ту навео), да они крштавају увек ноћу, и то или у реци, или, ако ње нема у близини, а оно у каквој бари — тек мора бити „у природи.“ На стоји и то, да дотично лице, које ће се крстити, и снај, који ће га крстити, збаце са себе све одело, па загазе у воду, бар до појаса.

Али не стоји она формула, коју сам ја ту навео.

Јер онај, који крсти, не изговара речи: „Крштава се роб Божји у име Оца и Сина и Светога Духа“, него — а то је јако значајно, напредно карактеристично по дух, који њима провејава — говори овако: „Ја те крштавам водом ради опроштења грехова“!

Та се пракса оснива на стиху Мат. 3, 11, где св. Јован Крститељ говори: „Ја дакле крштавам вас водом за покајање; а онај, који иде за мном ..... он ће вас крстити Духом светим и огњем“ (ср. Мк. 1, 8; Јов. 1, 26; Лука, 3. 16; Дела, 1, 5).

Нема сумње, да то није ништа друго, него

оно „Јованово крштење“, које је Самуило Хенрик Фрелих, оснивалац назаренства, овако обележио: „Јованово је крштавање претходно спољашње прање душе, у колико је она заражена пређашњим гресима, и савести, у колико она грешника оптужује и осуђује“.* Још је он прозвао то крштење „крштењем покајања“ (die Taufe der Busse) и рекао је за њега, да оно нема карактер унутрашњега очишћења духа од прародитељскога греха који се не може спрати водом, него се мора сажећи огњем.

После тога акта наши назарени заиста и приступају том сажижању грехова огњем, или да се послужимо и овде термином Фрелиховим: „крштењу у Христу“. И крштени и онај, који га је крстио и сви они побожни верни, који су, горко уздишући и бедно јецајући са обале посматрали то чудно збитије, подигну се наиме, и врате се тајанствена хода у „молитвени дом“ (и тако радо називају свој збориште) Ту сад старешина — свакако опет под извесном церемонијом — призива на новокрштенога Духа Светога, и то је дакле то „крштење у Христу“.

Бране пак то своје „крштење у Христу“ — у својој недозрелости — наочито са 14 и 15 стихом из 8. главе Дела Апостолских. Фрелих тврди за тај начин крштења, да се у њему опраштa верним не само стари грех, него се у њима искорењује и сами грех, те они од тога часа бивају са свим чисти. Он надовезује, да „крштењем у Христу примају верни својство, да буду добар плод Божји, јер тиме примају они божанствену природу Христову, која се показује и у потоњим искушењима, где ју не може ништа савладати, него свуда она побеђује“.**

За тим чудним послом бива новокрштени одмах и причешћен, а када се и то свршило, тада ће збор „браће“ и „сестара“, на челу са старешином, отпевати из познате „Харфе Сиона“ до две песме, којих је, како садржина, исто тако и арија јако карактеристична.***

* S. H. Fröhlich, die Errettung des Menschen durch das Bad der Wiedergeburt und die Erneuerung des heiligen Geistes. Eine schriftmässige Erörterung über die Taufe in Christum. Zürich, 1847, стр. 83. — Види извод из тога дела у мојој књизи „Назаренство...“, стр. 81—87.

** Die Errettung des Menschen..., стр. 84.

*** Види: Фрелихову работу: Neue Zionsharfe. Eine Sammlung von Liedern und Gesängen für die Gemeinen der Glaubenden in Christo, а у *Јакоб-Јозеф Јостовић — Ђорђе Радосављевић* преводу: Нова Харфа Сиона. Збирка појања и славопоја за скупштине верујућих у Христа. Друго, поправљено издање, у Н. Саду, српска штампарија дра Светозара Милетића, 1886.; — појање двадесет треће, стр. 31 и 32. — Ја сам тај састални посао г. дра Јовановића као нашу стару „јавну тајну“, унео прво у једном подлистку „Браника“ (бр. 86. од год. 1892.), а после и у примедби на стр 150—152 моје књиге. Но наш опсичани песник ни до данас није покушао, да еспере са себе ту опаку лажу. Ако му је мала моја незнатна личност, бар занимају питања не би требао да багателише.

Када наведем овде још и то, да сваки онај, који је жељан да постане крштени, дакле правим назаренцем („брат“, resp. „сестра“), мора пре свега да положи пред већ крштенима три испита, са питањима наочито о причама Христовима (које мора и „тумачити“; последњи је испит „најстрожији“) — онда држим, да сам казао све, чиме сам, за сада бар, могао допунити своју књигу у питању о крштењу назаренском.

Друга се моја допуна тиче обичаја назаренскога при погребу. На стр. 140 и 141. моје књиге имаде наиме опис такога случаја, и ја и данас држим, да је тај опис прилично веран. Али сам овом приликом рад да саопштим једну њихову песму (дабоме, опет из „Харфе Сиона“, и то с натписом: „Небесна домовина“), за коју сам тек доцније дознао, да је они, скоро при сваком погребу, певају, пре него што ће мртваца понети од куће. Та песма (као скоро и све остале у тој збирци) није баш бог зна каквога кова; али она доста добро црта верску сладостраст и скоро непојмљиво самопоуздање оних, који је певају. Каква само разлика, каква велика разлика између наших стихира при опелу и назаренских песама при сличном случају. Док се ми над нашим покојником молимо Богу **ѡ̀ бѣже прости́тисѧ ѥ́мꙋ всѣ́мꙋ прегрѣше́нїемъ кое́мꙋждо же и неве́дѣнемꙋ, или ꙗ́кѡ да Го́сподь Бо́гъ ѡ́чи́нитъ дꙋ́шꙋ бꙋ́ю и́дѣ́же пра́веднїи ѡ́почива́ютсѧ**; док се над њим тужно разлеже оно: **плачь и́ рыда́ю**, или нам до дна срца продире онај позив: **прїи́дите, послѣ́дніе цѣлова́нїе да́дим бра́тїе ѡ́мꙋ́ршемꙋ** . . . (та и сам је Христос плакао горко над Лазаром) — докле нас, кратко речено, погледи на смрт доводи до горких рефлексија о ништавилу човечијега живота на земљи, али дижући нас уједно и сигурношћу надом *до правоснаге* Божјега; дотле у назаренца

иста та бедна јава као да буди баш противне, безбрижне и веселе осећаје. Но како и да не. Та, Боже мој, наши назарени знају, да је тамо код Исуса све славно и блажено, тамо нема ни смрти ни греха, и што је још понајглавније — тамо ни сотона не влада више! Тамо се разлеже весела свирка харфе небесне и сретају душу назаренску песме радосне! Ко би ту дакле и могао плакати и ридати, а не раздрагано певати и кликтати, када они већ за сигурно знају, да је душа њихова покојника одлебдела, ама никако на другу какву страну, него баш кроз двери самога горњега Јерусалима, који је међутим како то они причају, од злата зидан!?

Најзад имам да наведем још неке особине назаренске, које би ваљда још понајбоље пристале уз оне ситнице, што сам их навео у последњему ставу на 110 стр. моје работе:

Када се два назаренца сретну, може се ласно приметити, како они, и један и други, нешто мичу са својим уснама. То није ништа друго, него неки тајанствени поздрав њихов. Ја сам међутим и то докучио, да они тада шапћу речи: „Христос по среди нас“.

Они ће увек радије рећи „Господ“, него „Бог“.

Матер Божју не називају Мајком Божјом, него махом Мајком Исусовом, тврдећи, да Бог тек није могао имати матере, када је *он* створио све.

Дивљач убијену или ма какво друго, из пушке убијено живинче, они не једу.

Назарен, чим што хоће да једе, дужан је помислити на своју грехозвност, и уздахнути што дубље. Најкраћа им је молитва при јелу: „Благослови Господе — благословен јеси“.

Када дођу један другом у госте, те ред наведе и на вино, они се тада неће ни за живу главу куцати, нити ће ту смети пасти каква здравица.

Девојке њихове не смеју носити минђуше. Ако је мати пресла у назарене, она ће својим девојчицама већ и сама скинути тај мали украс; но је-ли пресао у назарене отац, а мати не, онда он наће какву назаренку из комшилука, која ће већ знати, како ће се доближити његовој ћерци и скинути јој са уха ту страшну ствар. Разуме се, да такав поступак онда не може проћи без буре.

Може бити, да би се дало још много штошта сличнога нанизати из живота наших опасних секташа; али ја за овај пар већ не располажем више никаквим новостима — и наше свештенство, и ако их свакако знаде још у изобиљу, некако неће у овом мом подузећу да ми притекне у помоћ ни са једне стране

Владимир Димитријевић.

БЕСЕДА СВ. ЈЕВРЕМА СИРИНА.

(О развраћености обичаја.)

Као што коњ, ударен мачем, долази у беснило и збаца са себе коњаника, исто тако и човек, заражен пороцима, упропашћује душевну снагу, пада у гњилост, а из гњилости у сваки разврат и упропашћује себе. Ако когод пође у град, који је далеко до тридесет миља, па пређе двадесет и девет миља, а једну миљу не пређе: то он не може казати, да је свршио срећно свој пут и да је стигао до града. Или, ако ко дође у једанаести час да ради у винограду, то ће добити и он награду исто онакову као и они, који су цео дан радили; а ако он неће да ради ни то кратко време, већ почне малаксавати и све, што је успео да насади, отпочне откопавати и вадити, то он неће добити никакве награде (Мат. XX. 1—16). Јер Спаситељ наш Господ Исус Христос је сам казао: „**претерпѣвый до конца, той спасенъ бѫдетъ**“ (Мат. X. 22.) а на другом месту говори: „**никтоже возложь рѫкѫ свою на рало, и зрѣ вспять, оуправленъ естъ къ царствїи Божїи**“. (Лука IX. 62.) Лотова жена, која се осврнула, била је претворена у стуб од соли. А за тим и Апостол вели: „што је остраг заборављам, а за оним што је напред сежем“ (Фил. III. 13.) И ти, љубљени Христићанине, снажи се, подноси и трпи. Јер „**мїръ сей прѣходитъ, и похоть его: а творѧй волю Божїю, пребываетъ во вѣки**“. (1 Јованн. II. 17.) Сви смо ми у овом свету дошљаци и странци. Ако непрекидно почнемо у њему радити и испуњавати све заповеди Божје, то

ћемо безазловно примити награду. И тако, љубљени брате, буди трпељив; јер је казано: „**ѥкѡ терпѣніи вашемѣ стажите дѹши ваша.**“ (Лука XXI. 19.) Енох, који је родио Матусаила и поживео две стотине година, угодио је Господу (Бит. V), а ми и за ово кратко време нећемо да се потрудимо, да му угодимо. Оснажи се, јуначки се одупри опасним мислима и свагда говори са Апостолом: „**Хрїстѡвѡи сраспѧхсѧ: живѹ же не ктомѣ азѣ, но живетъ вѡ менѣ Хрїстосъ**“ (Гал. II. 20). „**Кая вѡ польза человѣкѹ, аще мїръ весь пріѣмѹетъ, дѹшѣ же своеѭ ѿщетитъ; или что дастъ человѣкъ измѣнѣ за дѹшѹ своюѭ**“ (Мат. XVI. 26)? „**Оуклонитесѧ ѿтъ менѣ дѣлающіихъ, и испытаю заповѣдїи Бога моегѡ,**“ (Пс. CXVIII 115) а Еклезијаст кличе: „**сѣта сѣетскіи, и сѣчическая сѣта.**“ (Екл. I. 2.) Па у самој ствари, зар није то сујета, што ја сав живот свој проводим у пословима, бригама, а после смрти моје све то остаје другима, а ја се подвргавам бесконачним мукама? Зар није боље за мене и корисније, да се промучим за Бога, који ми обећава живот вечни и све оно: „**ѥгѡже ѡко не видѣ, и ѹхо не слыша и на сердце человѣкѣ не взыдеша**“ (I. Кор. II. 9.)? Љубазни брате, „**мѣжайсѧ, и да крѣпитсѧ сердце твое, и потерпи Господа**“ (Псал. XXVI. 14.) и ти добијаш мирни сирметак. Онде ће се сви светитељи зарадовати твом спасењу, онде ћеш се ти упокојити у недра Аврамова са убогим Лазарем због тога, што си и ти тако исто трпео беду и сиротињу, подносио напасти, јаде, презирање и непоштовање. Тамо ће те примити с радошћу под вечити кров, где нема ни јада ни уздаха. Онде ћеш ти видети живот, и светлост истиниту; онде ћеш видети лицем к лицу наду нашу, Искупитеља душа наших, Исуса Христа, Цара славе, и срце ће се твоје обрадовати, и ту радост нико неће одузети од тебе. Господ Бог да нас сачува и да спасе све нас; а Њему и од свију нас нека буде слава у све векове. Амин. (Орега Ephr. par. VIII).

Превео **Александар Ђурчић**,
свештеник.

ОПШТИ ПОГЛЕД НА НЕХРИШЋАНСКЕ РЕЛИГИЈЕ.

С руског прерадио *т. р. ђ.*

(Свршетак)

Ново јудејство.

ПОГЛЕД НА НОВО ЈУДЕЈСТВО И ЊЕГОВО ПОРИЈЕКЛО.

Под именом новојудејске религије разумијева се не она религија, која је дана Израиљћанима преко Мојсија и пророка, и коју су исповиједали Јудеји до доласка Месијиног, него она религија, коју су они сами измислили, уклонивши се од истинитог духа Мојсијевог и пророчког. — Она се образовала из старих начела Богом откривеног јудејског учења и из начела незнабожачке религије и философије. Кварење Богом откривене јудејске религије почело је у вријеме ропства вавилонског, које вријеме било је најкритичније у историји јудејског народа. Народ тај постигле су тада биједе, каквих он прије није искусио, и које су му пријетиле, да ће га истријебити са лица земље. У таком случају Јудеји се ухватише закона, кога су прије непрестано нарушавали, и, у вршењу њега, виђеше једино средство свога спасења, — своје биће ил' небиће. Ухвативши се за закон, учили су, да они до сада, не само да нијесу вршили, него нијесу ни схваћали закон, како треба, и да је баш Јехова ради тога и разгњевио се на њих; да у напријед треба друкчије схваћати и вршити закон, него што је било до сада; да ће их само под тим увјетом Јехова по ново помиловати. Под утицајем таких идеја појавише се, наравно, различита тумачења закона, цијели кодекси правила, која су њештачки била изведена из закона, и удешена за све могуће односаје живота и за све случајеве у животу Јудеја.

Ова тумачења и правила састављена су под утицајем фантазије јудејских законоучитеља, и под утицајем незнабожачке религије и философије с којима се Јудеји, услијед промијењених околности своје историје, сад хоћешнећеш морадоше упознати.

Разумије се само по себи, да такова тумачења и правила могоше само нарушити и нагрдити старо, Богом откривено учење, а међу тим у очима Јудеја она изгледаху важнија од самог учења, и мало по мало са свијем га заминењише. — Из њих је поникао, као плод крајње слепоће разума човјечијег, разума грубог, тако звани „Талмуд“[1] и „Кабала“, који су замијенили књиге Мојсијеве и старих пророка.

У тим књигама налази се толико странога, толико грубости и противуречја, да је заиста невјероватно, како су Јудеји могли вјеровати у слично, и како могу други сматрати то за свештене истине, за истине, које се побити не даду. Такова су:

У теоретичком одношају, причања: а) о свевременном Божјем забављању;[1] б.) о цијели, ради које је Бог свијет створио;[2] о Месији и о условима његовог доласка;[3] г.) о васкрсењу умрлих Јудеја у долини Јосафатовој,[4] и т. д.

У нравственом пак: а) основни закон о одношају човјека к ближњему: „свако добро, које Мојсијев закон прописује, и свако зло, које забрањује чинити *ближњему* и *браћу*, треба, говори се у Талмуду, појимати само у одношају к Јудејима;“[5] б.) поглед на остале народе: називајући их народима нечистим и Богу мрским и противним, с којима Јевреји не смију не само ступати ни у какве родствене везе, него не смију ступати ни у општење, особито у извјесне неке дане. Талмуд учи даље, да Јевреји може, а да му се у гријех не упише, прекршата заклетву, коју је с једним иновјерцем склопио; може га варати, па и убити, и то ради тога само, што дотични не припада Јудејству, као и ради тога, што сви иновјерни народи, доласком Месијиним, биће истребљени, или ће се сједињити с Јудејима тако, да ће и сами иновјерни цареви постати слугама посљедњему из Израиља;[6] в.) учење о средствима оправдања: у Талмуду каже се, да — како прворођни гријех, тако у опште и сви гријеси — могу бити изглађени и уништени кроз строго испуњавање свих прописа обредногa закона.

Из овога се види, да су Јудеји искључиво предани својим обредима и то тако, да, по ријечима једног ученог Јудеја, за Јудеје вјера не постоји, него само закон, то јест обреди;[6] и те обреде Талмуд је уздигао на степен догмата.

У најновије вријеме породио се у Јудејству нови, прије нечувени, правац, који можемо назвати рационалистичким или реформаторским, коме је циљ, да, иако не са свијем прекиди, а оно да даде смисао старо-Јудејству, које се већ проживјело. Правац овај најприје се развио у Њемачкој и Француској, а стоји у вези са савременом науком.

У опште Јудеји новога правца проповиједају нове назоре о својој религији, у којима је тешко распознати оно Јудејство, које ми видимо и знамо. По назорима њиховим, суштину Јудејства сачињава, у теоретском погледу, јединство и духовност божанства, а у практичном, учење о једнакости, братству, љубави и слободи. Кад се сви народи, уче они, сложе с њиховим назорима, тад ће доћи Месија, т. ј. наступиће епоха вишег моралног развитка човјечанства. Исус из Назарета проповиједао је чисту науку и једног Бога, али он није тај обећани Месија, није Бог, и ако се називао Богом и сином Божјим; то је он учинио у оном смислу, у ком се могао назвати сваки Јудејанин. Ученици и посљедователи ученика Исуса Назорејанина, они пока-

[1] „Denn dieut quotidie tres horas legi thalmudicae discendae impendere, et totidem cum pisce Leviathan ludere; quotidie ob excidium Solimae et templi lacrimari, et Messiae venturo monstrosum convivium parare... et caet.“ Потанко сл. код Rauh. Martinum, и у Хр. Чт. 1834.

[2] „Бог је створио свијет једино ради тога, да би у њега пренео закон обрезања.“ Јевр. секте у Русији, Григоријева стр. 95.

[3] Tenent aliqui, Messiam iam advenisse et vel in horto Edem capillis feminae ligatum, vel Romae inter leprosos, donec Elia inaugeretur, vel in alio incerto loco morari . . . . et caet. Buxtorf — de Sinagog. Jud. I. 50.

[4] Талмуд. „Трупови Јевреја, који су умрли ван Палестине, довлаче се као бурад крез подземне пећери у долину Јосафатову. Ањео сврти оживљене трупове Јевреја, ударајући их палицом по устима. Сваког, који на тај начин добије свијест, питаће ањео за име и сваки мора казати своје име стихом из библије, у коме прво и последње имено одговара првом и последњем имену записаног имена. С тога је нужно памтити своје име што боље, и на живота маља потребити текст и барем један пут на дан понављати са својим молитвама. Кад оживљени Јевреји (други народи неће оживљени), онда ће се успоставити Јерусалим и храм, спе жртве и сви обреди; најпослије зацариће се Месија и царевање видљиво и славно с његовим Израиљанима 1000 год. Послије царства Месијиног наступиће небесно, које ће вјечно трајати“ и т. д.

[5] Moses Mendelson, — Jerusalem oder über religiöse Macht und Judenthum. Ofen. 1819 S. 128.

[6] Хаје Адам — Авраама Данижа, Вилна 1825.

риче и измишљене његову науку, удесивши је према појмовима незнабожаца. Шта дакле да се рекне о овом новом јудејском гледишту?

Ми смо већ рекли, да је тешко распознати оно старо Јудејство у новом гледишту учених равина, а то исто морамо казати и о њиховом гледишту на хришћанство, о ком они говоре, да није оно, које ми из Јеванђеља познајемо. Нити Јудејство нити хришћанство новог равина није исторично право Јудејство ни хришћанство, већ Јудејство идеално, а хришћанство од њих сковано. И као што Јудеји, да преставе висока савршенства Јудејства, историчка факта изврћу у мите и алегорије, тако, да оправдају своје гледиште на хришћанство, они игнорују најважнија факта из јеванђелске историје и најважније тачке учења И. Христа.

Мухамеданство.

Мухамеданство (муслиманство, Ислам) јест религија, коју је у VII. вијеку по Христу основао и распростро у Арапској Мухамед — Махомет —, рођен 571. Мухамеданство признаје једнога Бога, створитеља и промислитеља, бесмртност човјечију и будући живот за гробом са наградама и казнама.[1] Али ове здраве појмове о Богу и његовим својствима, истине о анђелима, многе нравствене заповједи и многа историчка причања, која су изложена у Алкорану,[2] позајмљена су из свештених књига Старог и Новог Завјета, што потврђује позивање самог Мухамеда на те књиге; а друге алкоранске истине или су позајмљене из старе арапске вјере, или су измишљене од самог Мухамеда.

Прве врсте истине имају своје пуно достојанство, но оне принадлеже божанственом откривењу, а не Мухамеду или алкорану. У том алкорану налази се хришћанско учење о јединству божјем, али дакако са особитим колоритом,[3] који одузимље сваку цијену разумном учењу о Богу и приближује мухамеданство пантеизму. Ријечи Мухамедове: „Нема другог Бога осим Бога (ла алах ил' алах)“ не утврђују јединство Божје. Бог је, по алкорану, само чинбеник свега што постоји и једина радећа сила у свемиру, а сва створења његова, почињући од анђела па до човјека, до дрвета и камена, све садање и будуће у свемиру, напријед је одређено Алахом и зависи од његове безусловне и самовољне одлуке. Алах је једном ријечи тип источног деспота, који ради све што му се прохтије и само за то, јер му се прохтјело. Алах произваља добра и зла, удише у људе благочашће и безумност. Он је створио мноштво џинова (духова), које шиље невјерним каурима, да их на зло дражи и т. д.

Из овога се види, да су свијетле истине смијешане са заблудама и баснама; а оно само и принадлежи алкорану.

Надаље у алкорану се говори, да су Аврам и Исмаил саградили храм у Меки; да је Исмаил на жртву био принесен (сур. 38, 188); да је Соломон свргнут био с престола лукавством сатане (— 26.); да је Дјева Марија, мати Господа нашег И. Христа, била сестра Аронова; да је Исус рекао о себи: ја сам раб божји, Он ми је дао књигу и поставио ме пророком (сур. 19, 18.) и т. сл.

Што се тиче осталог мухамеданског учења — које је позајмљено из људских продуката, и по томе односи се природној религији —, то се даје примјетити у њему много заблуда и грубости.

Тако се тврди у Алкорану: а) да је све, што је у свијету, потчињено безусловној предестинацији божјој (сур. 17, 13; 9, 53); б.) да сваки човјек има своју неизбежну судбу (фаталисам), свакоме је предназначен извјесни

[1] „Послије свеопштег суда сви невјерни, Јеврејн и хришћани, заједно са џиновима биће подвргнути вјечним мукама у гесни — аду. Они ће се пећи на вјечној ватри коју ће непрестано подјаривати, да што боље гори; кад изгори једна кожа, даће им се друга, да јаче осјећају болове; осим тога уједаће их змије огромне као планине и скорпиони, колик оседлане мазге, а сврх свега биће их анђели мучитељи усијаним жељезним батинама. Све ово биће тако страшно мучно, да би она волели дати два пут толико, колико садржи небо и земља, само да се избаве идеких страдања. У најнижем одјелу гесне (има их 7.) биће мучени грешни Муслимани, али не вјечно, јер ће, посредовањем Мухамедовим, бити приведени у рај к осталим праведним Муслиманима, гдје ће се заједно с њима вјечно наслађивати рајском утјехом, и т. д.“ Коран

[2] Ал-коран (коран значи „читање“, а честица „ал“ одговара француском „le“, њемачком „der“) то је књига, у којој су сабрана сва тобожња откривења Мухамехова, која је састављена од Мухамедовог пријемника Абубекера и састоји се из 114 сура или глава, а свака од њих има свој назив: човјек, крава, Јосиф, мрав и т. д. и подијељена је на неколико ајата или стихова.

[3] У тројичности Мухамед убраја пресв. Дјеву Марију, а искључује св. Духа, сматрајући га за безличну силу и просто за божанствено духовње.

начин живота и дјелатности, добре или зле, — и тим се јасно укида свака слобода и нараствености, и Бог се сматра узрочником и добра и зла; в.) да је Бог створио многе људе за ад (в. пр. 1.), и по томе он заиста и јест у правом смислу деспот (сур. 7, 180; 37. 163; 3, 189); г.) да ће се свеопшти суд, свршетком свијета, продужити за 5000 год.; д.) да ће се вјечно блаженство праведника у рају састојати у самим грубим и чулственим наслађама (сур. 2, 25; 37, 41; 45, 45) и др.

Надаље, што се тиче практичне стране, мухамеданска религија — а) често говори о љубави к Богу, али та љубав није ништа друго до ли ропски страх и слијепа преданост судби; б.) такођер говори о љубави наспрам ближњега, но број ближњих ограничава се само на правовјерне мухамеданце; — а према свима осталим људима, она препоручује само непријатељска чувства, заповиједајући им, да се клоне и гнушавају невјерних каура. Но то још није све. Будући је Алах одвише самољубив и ревнив за своју автократичку власт, то су му најмилији Мухамеданци, јер не умањују његову автократицију, а сви остали то су Алахови противници, и њихове су религије ирске његовим очима. С тога најсветија дужност Муслиманина јест та, да Ислам шири, макар се при томе силом послужио. Мухамед кличе: о вјерујући! кад сретнете невјернике, убијте их. Борите се с њима, док се год не избавите страха од њихова искушења, и док се сви не буду клањали једном Богу, — док не буду Муслимани. Борите се за Ислам, религију Бога, и ви ћете бити срећни! Таково ширење Ислама Мухамед назива „св. ратом“.

Осим тога Мухамеданство дозвољава полигамију и суложништво. — Мушкарци, по учењу Мухамедовом, запремају узвишени положај над женскињама. Жена је суштаство несавршено и само за то створено, да рађа дјецу и служи свом мужу; она је својина мужа, коју треба за новце куповати, а није могуће даровати. Сваки Муслиманин може у један пут 3 до 4 жене имати; може своју жену тући, грдити, карати, па и из куће истерати (али само за 4 мјесеца); може се с њом развести и опет је узети. Дакако Мухамеду се то није учинило достатним, него је повео понижење женскиња још даље. Описујући свој рај,[1] Мухамед говори, да ће праведницима бити дата особита суштаства, — „хурије“ — за жене. Дакле мухамеданске женскиње или ће бити лишене рајских наслада, које се Мухамеданцима у изглед стављају, или оне неће ни бити у рају, него на неком другом мјесту, или — неће ни бити у будућем животу, пошто ће бити сувишне, кад има хурија плаветних очију.

Надаље, мухамеданска религија прописује својима вјернима многобројне обредне установе, као на пр. постове, умивања, разноврсне молитве, путовања у Меку на ћабу, у то главно светилиште муслиманско, које је још тобож Авраном и Исаком сграђено; прописује уздржавање од њеких јела и пића, да би се могли слађе опијати рајским нектаром и амброзијом у будућем животу, и т. сл.; и свим тим стварима даје таку цијену, да од испуњења тих зависи вјечно спасење човјеково. Као плод таквог учења проистиче то, да се сва нараственост Мухамеданаца састоји у строгом испуњавању спољашњих установа, а на исправљање срца не обраћа никакве пажње.

Закључни поглед на незнабоштво, ново јудејство и мухамеданство.

Таквим начином, поглед на нараственo стање људи, непросвијетљених свјетлошћу божанственог откривења, увјерава нас, да првобитна религија у људском роду прикрива се и сада, али у форми искварењој. Ни код незнабожаца, ни код новојудеја, као ни код мухамеданства, ми не видимо правилног богопознања и богопоштовања; а при том оваке религије не могу привести људе оним високим циљелима, којима би требале да приводе.

Прва циљел религије јест тајанствено сједињење човјека с Богом; које сједињење од стране

[1] „То су баште, којих мирисно тле напајају струје млијечних рајека, које теку између зелених и цвијећем обасутих обала. У тим баштама расту дрвеса са прекрасним и угодним плодовима свију врста; њихове гране саме се спуштају руци, да би их лакше било узабрати, шта више и устима, како би их било лакше јести. У таквима баштама подигнуте су величанствене сјенице од свиле, у којима живе праведници, одјевени у сукно, атлас и злато, украшени драгоцјеним гривнама; они једу најбоља јела и пију разноврсна пића из разних златних и сребрних сасуда. У сваког има по неколико слугу, младих људи и дјечака, вјечно младих као нанизани бисер; осим тога, даће им се за жене особите љепотице са великим плаветним, као небо, очима, које ће бити вјечно младе и вјечно дјевствене, а налик су на зумбуд и корал (хурије).“ Коран (сур. 4, 3; 2, 224; 36, 50.)

човјека могуће је само под условом истините вјере у Бога, истините љубави наспрам Богу и истините наде на Бога, да би се изразило у достојном спољашњем богопоштовању и у беспорочном животу А код незнабожаца, новоЈудеја и мухамеданаца нема ништа од тога, а и не може ни бити, по самој суштини њиховог учења и цијелог устројства; па како може бити и опитења тих људи с Богом? **Кое општење свѣтлу ко тьмѣ** (2 Кор. в, 14.)?

Друга цијел религије јест слава Божија; али се Бог може прослављати међу људима само кроз њихову правилну вјеру у Њега, кроз правилно богопоштовање, а особито кроз њихов беспорочни живот: а све те услове нијесу кадри испуњавати ни незнабошци, ни новоЈудеји, ни мухамеданци.

Напослетку, посљедња цијел религије јест часност и блаженство самог човјека. Но када и гдје се показао човјек узорним, човјек, који није просвијетљен свјетлошћу божанственог откривења? када се он није жалио на своју судбу, када га нијесу кушале биједе и невоље од својих ближњих, када се није подвргавао биједама и невољама, које су спопадале од спољашње природе? Историја узор-лица, историја цијелих народа и царства, историја цијелог човјечанства, слична је **книжномоу свиткоу**, угледаном од пророка Језекиља, у којем **списано кыше рыданіе, и жалость, и горе** (Јез. 2, 10.).

Ово су те цијели, којима оскудијева и незнабоштво и новоЈудејство и мухамеданство; ово су те цијели, којима приводи људе само религија, од Бога дата, религија хришћанска, религија света и истинита. — Све ове религије немају у себи ништа надприродног, а све оно што садржавају, то су само бајке, или причице или — фалсификације вјештака и лукава превара, које не смије да знаде, нити да се с њима служи права религија, религија Богом откривена.

Бока Которска.

НАУКА И ВЕШТИНА У ИЗРАИЉЋАНА.[1]

Од Карла Фридриха Кајла,

превео **Владислав Ристић**, богослов.

Карактер науке и вештине.

У старо доба била је наука и вештина нарочито у служби вере. Тај су карактер задржале код Израиљћана док год је постојала теократија. Вера као божје откривење, или, боље рећи, дух божји као начело откривене вере, беше жива сила, која је даровите народне духове одушевљавала и потстицала да испитују и упознају божанске и светске ствари (1 цар. 5. 9.) и да приведу њихове замишљаје и идеје у дела образотворне вештине. (Исх. 31. 3.) Поред ових виших душевних тежња, за познањем и прослављањем истинитога Бога, нису могли покушаји у светском знању и вештини ухватити дубока корена код Израиљћана, ма да се неговањем науке и вештине није бавио само привилегисан сталеж, можда свештенички, већ је сваком било дозвољено, те су поједине гране пророци и други мудраци и вештаци успешно обрађивали.

Полазећи са овог начела и извора, наука Израиљћана задржала је кроз све време, док је била теократија у цвету, практичан карактер, избегавајући не само теоретичка размишљања о природи и стварима, већ уједно све оне научне предмете, што нису непосредно додиривали народни живот. Тек кад је престала теократија, поче наука у учености прелазити, ма да јој и онда још главно беше изнаћи прави смисао онога, што се налази у св. писму. — Исто се тако и од лепих вештина само песништво, говорништво и свирка у корист вере изучавала и неговала; па и сама образотворна вештина достигла је врхунац само у грађењу храмова. Но и ако је наука и вештина, у обичном смислу тих речи, код Израиљћана заостала иза многих старих народа, то се ипак у њиховим трудима и успесима узносио дух, који ће преживети све чисто људске науке и који има у себи божанску моћ, да оснаји свет, са свима његовим најузвишенијим жељама, и да по вољи божјој доврши духовно развиће нашега рода.

[1] Читано у богословском књижевном друштву „Слово“ у Карловцима.

Науке.

Писмо и књижевност.

Као што говор даје човеку средство, да искаже своје осећаје и мисли, и да их другима саопшти, шта више без говора не би било паметна мишљења, тако и писмо не даје само средство саопштити верно и незлопачено својим савременицима и потомству резултате сазнања и мишљења, већ је у опште први услов за успешно развијање сваке науке. Да су увек мудраци прастарог и старог доба искуства из живота и резултате размишљања усмено жалбама саопштавали, те на тај начин потомству предавали, то би нпак, услед заборавног човечјег ума, област знања и мудрости врло скучена била, да није измишљено и употребљено писмо.

Проналазак писма спада у предисторијско доба народа и без сумње потиче од семитског народа, пошто т. зв. феничанска азбука, од које потичу све азбуке старог и новог доба, одговара потпуно карактеру семитских језика, који су богати у грленим писменима, а није могуће предпоставити, да је семитско самогласно писмо постало од мисирских хијероглифа или од асирско-вавилонског клинастог писма. Но толико се сад већ поуздано зна, да је семитско писмо постојало већ за време Аврама, па да из историје патријараха не можемо поуздано тврдити, да су га употребљавали, пошто номади у опште не маре за писмо. Напротив Израиљани у Мисиру у велико су га употребљавали, што се види из тога, што се надзорници јеврејских работана звали *шотерим*, које име долази од писма. — Да нису Израиљани знали и употребљавали писмо, не би им могао Бог дати закона, који је правила живота, све народне односаје к своме Богу и господару и сва међусобна права народа тако у ред довео и утврдио, да људски грех и себичност ништа нису могли од тог изменити; као што се у опште једва да замислити, да би се без писма могао спровести добар устав. — Из Мојсијевог законодавства види се, да је писмо било не само познато, већ се шта више морало употребљавати при жртвама, које се приносиле за казну (Чисел 5. 23.), при разводу брака (Второзак. 24. 1.) и при разним другим случајевима (Исх. 17. 14. Второзак. 17. 18.; 27. 1—3.). Исус Навин не само да написа закон на каменит олтар, који беше подигнут на гори Евалу (И. Н. 8. 32.) већ је и земљу пре деобе дао описати (18. 4.), па и за само ујарујано доба царева, кад је пала сва култура, у стању је младић, којега је Редеон заробио, пописати 77 имена кнежева и старешина свога града Сокота (Суд. 8. 14.).

Израиљска азбука је старосемитска, која се сачувала на мозвићанским и феникањским спомеиицима, на старосирским печатима, на пунском и другом новцу и натписима а распространьена беше почев од мале Азије, са Тигриса, па до Феииције и западно на острвима и приморју средземног мора, докле је допирао семитски језик. На ње се временом развила рана арамејска писма, од којих су остатци на палмиренским, натабејским и другим натписима до нас допрли; а после ропства развила се и т. зв. коцкаста азбука, којом су написани најстарији библијски кодекси.

Израиљани су у први мах писали на козијој и овчијој кожи. Ове су коже доцније вештије у листове израђиване а по граду Пергамусу *пергаментом* назване; писали су пак у ступце и савијали у свитке. Израиљани су се већ рано, ма да се преме не може тачно означити, упознали са мисирским папирусом и употребљавали су га за писање писама.* Писани су дрвеном писаљком, јамачно трском (κάλαμος) и црним мастилом (Јер. 26. 18. 2. Јов. 12), дивите су обично писари за појасом носили (Јез. 9. 2.).

Писмо добија још већи значај за духовно развиће људско тиме, што без њега не би било књижевности, у којој човечји дух предаје најзрелије плодове своје делатности савременицима и потомству. Јеврејска књижевност не почиње тек изласком народа из Мисира, када Израиљани пестају изабрани народ божји, већ јој налазимо трага још за Авраамово време. У првој књизи Мојсијевој није сачувано само усмено предање нашега рода о прастаром и старом свету, већ се налазе и записи из времена пре Мојсија, који потичу јамачно од патријараха, ако нису шта више донети из њихове отаџбине Халдеје. Прави је пак творац израиљске књижевности Мојсије, који је петокњижјем ударио темељ свештеној

* Писма се спомињу већ за Давида 2 Сам 11. 14. затим четвте 1. цар. 21. 8.; 2. цар. 5. 5.; 10. 1; 2. Пар. 2. 20.; 21. 12.

књижевности старог библијског народа, тако, да су се сви доцнији писци историје, песници и пророци на њега угледали и нарочито свештено песништво и пророштво усавршавали по њему, како по облику, тако и по садржају, тако, да је за Давида и Соломона достигло песништво свој врхунац, а пророштво напротив тек се у 9. веку развило у засебну књижевну грану и кроз 200 година надвисило је све остале књижевне гране и потпомогло духовном развитку теократског живота.

(Наставиће се)

Карловци, 22. новембра 1894.

„Застава“ доноша вести о ондашњу „патријарховог двора“ и „патријарашке палате“ у Будимпешти, и о сазиву нашег народно-црквеног сабора, који би се — по извештају „Заставином“ — наскоро имао састати, ради одобрења тога ондања.

Тим вестима својих „Застава“ је — као декорацију — придодала и вести о преношењу и „саме столице патријарховe“ у Будимпешту. А да декорација буде потпуна и што раскошнија, те да што већма опсени очи и што људе раздражи срце и све жиице у публике „Заставине“, она јој је, у чаробној бенгалској ватри, приказала и „важнадни пренос богословије са устројењем семинара“ и „саборске дворане“ и држање будућих наших сабора у Будимпешти.

Те вести „Заставине“ не сматрасмо тако сензационим, да би их требали опровргавати „на врат на нос“. Људи који озбиљно мисле и који су на чисто са оним, што може и што не може бити, били су одмах на чисто и са истинитости и стварности тих вести „Заставиних“. Но ми би инак на позив и питања „Заставина“ одговорили одмах, да су нам то дозвољавале данашње уредничке прилике, односно неприлике. Наскоро ће се и те неприлике отклонити, а онда ћемо и са бранном стајати на расположењу. Одговор пак, сам по себи, је врло лак, јер тако је увек, кад је истина на расположењу.

Један део наше журналистике — првенство инак дајемо „Застава“ —, већ по уобичајеном начину своје тактике, сматра најпатријотичнијом дужношћу и делом, да вести — као што су и најновије „Заставине“ — прима за готов новац, а то за то, да са тих вести може што више „лепих“ речи посветити српском православноме Патријарху, Епископату и автономним нашим властима, како би у народу што више јачао понос српски, крепила се религиозност и снажило поверење у автономне му власти, а по томе развијала и свест о дужностима према врховима у нашој народно-црквеној автономији, и дужностима према тој автономији.

Ако је ово тужна пропаст, њу назива у поступци, као што је поступак „Заставе“ са процесним вестима о ондашњу *патријарашком* двора у Будимпешти и целом осталом серијом вести, које се оних прима надовезаше.

Тактика тих вести није светло оружје начелне борбе, то је борба против личности, у којој се губи рачун о општем добру.

Кад би вести „Заставине“ биле истините, основане и доказане, ми би морали ћутати, и осећај наш српски не би нам дозвољавао да се пера латимо. Ми смо пак с истином; истина је на нашој страни. И за то смемо да говоримо ведра чела и светла лица, а „Застави“ да својски кажемо: „испеци на реци“. Она то није учинила ни сад, него оно, што је чинила и до сад. На чију штету? то нека јој каже њезина патријотичка савест. А да се и овом приликом огрешила о истину, а тиме и о општи интерес, нека је томе доказ ово, што ћемо у спорноме питању саопштити.

У тридесетим годинама овога столећа остављено је родољубиви трговац будимски *Андреја Милетић*, у главној улици будимској, недалеко од будимске српске цркве, на Дунаву, једноспратну кућу на ту цељ: *да у њој станује српски православни епископ будимски*, а ако епископ то не би чинио, оно да кућа ова припадне српској православној општини будимској.

Од епископа будимске епархије становао је у овој кући епископ Платон Атанацковић а одседао је у њојзи и епископ Арсеније Стојковић, кад год би се у Будиму дуже времена бавио. Сво Српство у будимској епархији зна за ову кућу да је она епископска. — Будимска црквена општина није своје виртуално право на ову кућу никад судски прибележила а данас је то право, након толиких година, правно и застарело, и ако ко о њему у Будиму и разговора чини, то највише из дугог времена и што нема другога посла.

Епископска кућа та леži на Дунавској обали једним фронтом, а другим фронтом у Дебрентејевој улици; сваки фронт наносиће у дужину до 10 метера, у кући биће, при земљи и у првом спрату,

са улице 6 собица и 2 кухиње; а са Дунава 1 собица. Зграда је стара и трошна: до св. патријарха Георгија Бранковића слабо је кад и оправљана, а Њ. Светост патријарх Георгије ју је мало окрпио и уличио, те се може сада за невољу и становати у оних 5 собица I. сирата.

Кад је магистрат престонице Будимпеште настао, да се изида и онај ред кућа на будимској обали, који иде напоредо са палатама на пештанској дунавској обали, — позвао је све власнике тих старих, ниских и трошних будимских кућа, да их поруше и да назидају, место њих, трокатне куће по пропису. Који власник куће нема довољно земљишта за дизање трокатне палате, томе ће власт земљиште његово завластити и откупити те с њиме даље расположити. — Такс је подигнут читав низ нових трокатница на будимској обали — само је међу њима остала мала кућа будимскога српскога епископа и до ње једна још мања кућа неких удовица. До епископске куће с десне стране била је исто тако малена кућа таста адвоката Вишонтаја; њу је магистрат завластио, порушио и половину празног земљишта узео за улицу, а другу полу понудио је суседу — епископу будимскоме. Суседне епископске куће не могу на своме земљишту да дижу трокатницу, јер је земљиште уско и тако и њихово земљиште ваља да узме епископ будимски, било по погодби, било пак завлашћењем. До погодбе није дошло, те сада власт завлашћује ту кућу и кад је завласти предаће је епископу будимском са позивом: *да и он зида трокатницу, а не узида ли извластиће магистрат и епископску кућу ради регулације варошки.*

Кад је, дакле, Њ. Светост патријарх, као управитељ будимске епархије, прегнула да зида *будимском епископу резиденцију*, чини то за то, јер се стара резиденција у Сентандреји више одржати не може, те се често ње мора нова градити, а кад се градити већ мора, онда ју треба градити у Будиму, јер — *варошки магистрат принуђава све власнике кућа на будимској дунавској обали, да или зидају трокатнице или да продаду своје куће и кућишта другима — који ће зидати.*

А према томе, пошто се српско-православно народно-црквено добро *не може продати* ни отуђити без нашега сабора и краљеве дозволе, — то се не би ни ова кућа епископска могла без овога продати. За зидање пак нове *епископске кубе* — **а не патријарховог двора** — на начин тај, да узидани капитал носи исто онаку камату као што је носи у новцу или у државним артијама — није нужно да се састаје сабор ради дозвољења, нити да се за то тражи одобреве краљево.

Цела пак зграда тога будућег *двора епископа будимског* — кад јој се додаду оба још туђа земљишта с десна и с лева, — биће на простору од 20 метара у фронту и зар 30 метара у дужину!

Ма ко да прави план за нову епископску трокатницу (јер виша не сме бити због равномерја с другим кућама) не може више сместити у њу до пристојан стан за епископа будимскога, за сваког епископа по једну собу са дунавске стране а она страна са улице мора се удесити за дућане и станове, која ће приходом својим амортизирати капитал уложен у зидање нове епископске куће. Па ко би на таквом простору хотео и замислити „патријархов двор“ са саборницом и т. д.?!

Њ. Светост, патријарх Георгије, те је среће: да свуда зида и поновља где год дође. Ено је поновио резиденцију темишварску, саздао нов двор у патријаршији, поправио стари двор у Даљу и Сентандреји, окрпио епископску кућу у Будиму, па зар ако, нагоњен магистратом будапештанским, подигне и онда *будимску епископску кућу из нова*, и кад настојава да то уради *на корист народних фондова и према уређеној своје цркве* — зар за то трубити — којешта, нашта које пало на ум, или му се уобразиљи причињало!

Ето, толико ми знамо о зидању нове *епископске* куће у Будиму, *на земљишту старе куће*, а ко жив дочека моћи ће се на пролеће уверити, да ће тако и бити.

Разуме се, да ће при томе послу и архитект имати посла. Хоће ли се тај звати Владимир Николић или какав Weiss или Schwarz, ствар не мења, али сигурно би српском образу и интересу угоднији био Николић.

Све друго, што се из градње епископске куће изводи, може бити свашта, само није — истина.

Истина је у томе: да се намерава у Будиму на нешто проширеном земљишту старе епископске куће саздати, према пропису варошког уљепшавања а и према интересу фондова и захтеву угледа цркве и народа, нова епископска зграда као резиденција будимског епископа, у којој ће према потреби имати своје скромне станове и остали чланови Епископата при долажењу свом у Будимпешту.

И тиме, мислимо, да смо доста светлости унели у „прву вест“. И сад је ред на „Застави“, да том светлошћу и своје стуџе осветли.

У ствари, пак, сазива нашег народно-црквеног сабора, остајемо и сад при ономе, што смо већ рекли у 41. бр. овога листа. =

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Седнице митрополитоко-црквеног савета**) држаће се у Карловцима 28. новембра (10. децембра) о. г.

— (**Саборски одбор**) сазван је у Карловце у редовно заседање за 12. (24.) децембар о. г.

— (**Избор пароха у Тарашу.**) Пре неколико дана изабран је већином гласова у Тарашу за пароха *Југ Стаменић*, парох у Новом Сент-Ивану. Надати се, да ће конзисторија потврдити избор овог одличног свештеника, који је већ давно познат са својих врлина и свога рада на јавном и књижевном пољу.

— (**Рукоположен.**) Стршени богослов Милош *Прекајски* из Сенте, рукоположен је на св. Ваведеније о. г. у новосадској саборној цркви за ђакона, а сутра дан за пресвитера. Пристављен је за личног помоћника пароху сенћанском, протојереју Александру Николићу.

— (**Избор пароха у Ст. Футогу.**) На упражњену парохију футошку конпетовало је 14 компетената. Од ових је њих 13 припуштено к избору.

— (**Ново здање српске учитељске школе у Сомбору**) које је саздано о трошку Његове Светости преузвишеног Г. Патријарха српског Георгија, сасвим је готово споља, а и изнутра ће ових дана сасвим готово бити. Здање је на најлепшем месту у унутарњем граду на углу главне улице са особито лепим изгледом на четири улице. Особито пада оно у очи свакоме, који са железничке станице бајским путем у Сомбор улази. „Шк. Л.“

— (**Анђелковићев фонд у Новом Сланкамену.**) Тестаментом своји од 12. (24.) маја 1849. основао је пок. *Ђ. Т. Анђелковић* из Новога Сланкамена, у Срему, *фонд за издржавање српске православне вероисповедне школе и учитеља* у Новом Сланкамену. Фонд тај састоји се сада из 10.000 фор. и из куће са вртом у Н. Сланкамену. О том фонду сачињено је основно писмо у Бечу 4. новембра 1860. године. Овим фондом руковале су разне власти, док најпосле висока кр. хрв. слав. далм. земаљска влада 1891. године није одредила, да се управа ове закладе има предати српској црквеној општини у Сланкамену. Архиепископски школски одбор решио је, да се управа те закладе повери заједничкој црквеној општини Старога и Новога Сланкамена, и позвао је општину сланкаменачку, да отвори српску веро исповедну школу у Новом Сланкамену на средстава ове закладе.

— (**Српска учитељска школа у Горњем Карловцу.**) У срп. учитељску школу горњо-карловачку уписало се за 1894/5. школску годину: у I. разред 8 женских; у II. разред 11 женских: у III. разред 5 женских и 13 мушких; у IV. разред 9 женских и 9 мушких ученика. Према томе има у овој школи 33 приправнице и 22 приправника, укупно 55 ученика. Приправнице су сви Срби православне вере, а и приправнице су Српкиње православне вере, само у IV. разреду има једна римокатоличке вере а једна је израиљанка.

— (**Добротворка српске школе.**) Госпођа *Јулијана Николајевка* рођ. *Петровићева* у *Кули*, у Бачкој, потписала је не давно тестаменат, којим је завештала кулској српској школи своју кућу у вредности од шест до седам хиљада фор., а осим тога наменила је фонду српске девојачке школе 2600 ф. — Нека је хвала и слава честитој добротворци!

— (**Отварање нове српске вероисповедне школе у селишту Чичову код Сомбора.**) О том пише „Школски Лист“ ово: „На дан срп. краља Милутина освећена је и отворена у *сомборском селишту Чичову* нова српска вероисповедна школа у присуству Србаља салашара и њихове деце. Школу је осветио и држао у њој призивање св. Духа катихета Жарко Поповић у присутности школског управитеља Н. Ђ. Вукићевића, који је том приликом скупљеном народу лепу поуку дао. Ово је *осма* салашка школа у Сомбору, коју издржава о свом трошку српска црквена општина сомборска.“

ЧИТУЉА.

— († **Константин Рајковић**) *парох у В. Кикинди*, преминуо је 8. новембра о. г. у 80-ој години живота свога. Покојник је 56 година као свештеник послужио Богу и народу. Службу своју вршио је тачно и савесно. Држао се увек строго типика. Вечан му спомен!

— († **Милош Петровић**) *парох из Јарка на Сави*, преселио се у вечност 16. новембра о. год. у 74-ој години свога живота.

Покојник је рођен у Сусеку од тежачких роди-

тела и ту је и основне школе свршио. Гимназијске науке свршио је у Новом Саду, а богословију у Ср. Карловцима. Као свршени богослов учитељевао је у Грку од 1842—1845. год., где је за то време стекао општу љубав и поштовање од Грчана и предпостављене му власти. У Грку је био произведен за ђакона и пресвитера и додељен за помоћника проти митровачком Јефти Ивановићу, а после Ивановићеве смрти био је помоћником и проти Урошу Милутиновићу, до 1846. год., које буде постављен за пароха у Јарку, где је до смрти своје — више од 40 година служио и послужио св. цркву и народ му Богом поверени часно и примерно.

Док је био у снази често је на служби Божјој проповедао реч Божју и учио народ свој и утврђивао га у вери прадедовској; но не само у цркви, него и свугде, где му се дала прилика, учио је, упућивао и саветовао народ на добро, а што је учио и говорио, то је и животом својим посведочио, јер

„Добар пастир јер што каже оном
И сам својим потврђује чином!“

Такав је био покојник узор свештеник и пастир словесног стада Христова. — Покојник је био врло благе и тихе нарави и свакоме је био драг, мио и љубазан тако, као да им је рођени отац. Сви су га љубили и поштовали. Митровчани и данас причају о доброти његовој и служби му у Митровици док бијаше, — не могу да га се нахвале. Редак је данас, врло редак такав свештеник, какви беше поп-Милош Петровић.

На оцелу 18. новембра о. г. после свршене св. литургије (било је са окр. протом 16 свештеника и 1 ђакон) опроштено се са покојником и узор-свештеником капелан протопресвитерата митровачког Григорије А. Николић. Како је био љубљен и поштован, сведочно је и силан свет, који се сабрао да свога љубљеног оца и узор-пароха одпрати до вечне му куће — у цркву небесну.

Иза покојника остала је неутешна супруга и унук.

Нека ти је вечан помен међу браћом и у народу, врли трудбенице и узор-свештениче, оче Милоше! Својим благим и жирним животом и радом у винограду Господњем заслужио си оне речи Господње: слуго добри и верни, уђи у радост Господа твојега! Г.

ОГЛАСИ.

Ad K. 771/621. ex 1894.

ЕДИКТ. 185 2—3

Услед бракоразводне молбе Стевана Лерина из Вел. Радинаца против супруге му Јулијане Лерин рођ. Плавшић сада непозната боравишта — позива се овим речена Јулијана, да у року од 6 месеци, рачунајући од првог упућења едикта овог у новине, конзисторији овој или сама лично предстане или место себе пребивања свога пријави, пошто ће се иначе против ње поведена бракоразводна парница и без ње окончати.

Из седнице архид. конзисторије, држане у *Карловци* 11. (23.) новембра 1894.

Архидијецезална конзисторија.

Бр. Шк. О. 68. 1894.

СТЕЧАЈ. 180 3—3

Како је учитељ Милан Кириловић премињао, отвара се стечај *на једно место српског народног учитеља у Старом Бечеју*.

Плата овога учитеља биће годишње 500 ф. а. вр.; за станарину 150 ф. или — евентуално — слободан стан, ако га општина буде имала на расположењу; за свој и школски огрев 52 ф. 50 н.; у име школске послуге 40 ф., за паушал 12 ф. 60 н. и за предавање у поотрној школи — кад буде на реду — 50 ф. а. вр.

Дужност је овог учитеља, да предаје све законом прописане предмете у оној школи и разредима, који му буду додељени; а осим тога, да и у цркви за певницом по реду поји.

Рок стечају излази 15. (27.) децембра о. г. закључно.

Молиоци треба да имају у сваком погледу закониту квалификацију, те да у смислу министарске наредбе од г. 1885. сведоџбом докажу, да су оспособљени и за предавање мађарског језика.

Молбу са сведоџбама ваља послати председништву месног школског одбора.

Из седнице школског одбора српске православне црквене општине у *Старом Бечеју* 2. (14.) новембра 1894.

Јован Михајловић, перовођа. Мита Радановић, потпредседник шк. одбора.

СТЕЧАЈ. 189 2—3

На српској основној четворо разредној непотпуној мушкој школи у *Св. Петру* (Торонталска жупанија) упражњено је *учитељско место*, на које се овим стечај отвара.

Са истим местом скопчана је плата:

360 фор. ав. вр. у готовом новцу, што се у месечним ратама тачно у напред издаје, и 30 кабли жита. Даље: 20 фор. годишње за поотрну школу и 20 фор. годишње за перовођство и во-

ђење рачуна црквених и школских — ако изабрани учитељ за то способан буде. Осим тога: 3 хвата тврдих дрва и сламе, колико је за грејање учитељевог стана и школе потребно — и најпосле: 50 новч. од укона, где учитељ позван буде.

Изабрани учитељ уживаће стан у парави, који се састоји: из предсобља, 2 собе, кујне и остале потребне стаје — и две баште, од којих је једна код школе, а друга ван села, са примедбом, да на ову другу сам учитељ порез плаћати има.

Изабрани учитељ имаће све, школском уредбом прописане предмете у школи предавати и децу појаву учити. Осим тога у дужност ће му спадати при сваком богослужењу у цркви, у десној певници редовно појати; уз часни пост укршњи средом и петком на јутрењу и прежде-освештену долазити и појати.

У обзир ће се узети само они компетенти, који су сомборски приправници, а испит из мађарског језика положили — међу овима пак првенство имају они, који се општини лично пријавили буду.

Рок пријаве траје до 30. децембра по нашем календару о. г.

Из седнице месног школ. одбора, држане у *Св. Петру*, 6. (18.) нов. 1894. год.

Јова Лаџић с. р.
председник.

СТЕЧАЈ. 182 2—3

Услед оставке г. Младена Стојшића упражњено је *учитељско место* у српско православној вероисповедној школи *рац-милетићкој*.

Позивају се господа приправници или приправнице, који су способљени из мађарског језика, да своје молбенице као и диплому учитељску до св. Николе овој општини поднесу. Првенство имају мушки. Учитељу спада у дужност у цркви појати, перо у седницама општинским водити, као и рачуне општинске зготовљавати.

Плата је учитељу 300 фор. годишње, 20 ф. за вероучење и повторну школу, 1 хват тврдих дрва и огрев за фуруну колико му буде требало. Стан код школе са лепим вртом.

Из седнице црквено-школског одбора држане 13. новембра 1894. у *Рац-Милетићу*.

Црквено-школски одбор.

СТЕЧАЈ. 187 2—3

На овдашњој српској вероисповедној основној VI-разредној женској школи, остало је оставком упражњено *место за учитељицу*, на које се овим стечај расписује.

Плата учитељице је у готовом новцу 360 ф., $2^1/_4$ јанца оране земље, на коју учитељица све законом прописане приреае плаћа, стан у натури састојећи се из 2 собе, кујне и коморе.

Изабрана учитељица дужна ће бити, све законом прописане предмете у свакидањој школи предавати, повторну школу држати, женски ручни рад предавати, и с' децом редовно цркву при сваком богослужењу појазити.

Првенство имају оне кандидаткиње, које су и на мађарског језика испит положиле.

Рок стечаја истиче 27. децембра о. г., којег дана ће се и избор обавити.

Из седнице месног школ. одбора срп. православне црквене општине Срп. Итебејске, држане у *Срп. Итебеју* 10. (22.) новембра 1894 г.

Председништво месног шк. одбора.

К. 811/579. ех 1894.

СТЕЧАЈ. 184 2—3

Ради попуњења упражњеног *катихетског места на нижим пучким школама у Руми* овим се расписује стечај.

Са овим местом скопчана је плата од 400 фор., местни доплата од 100 ф. на годину и станарина од 100 фор. са правом на петогодишњи доплатак.

Компетенти имају своје валано устројене молбенице путем својих претпостављених власти поднети овој конзисторији најдаље до 6. (18.) децембра 1894. год.

Из седнице архид. конзисторије, држане у *Карловци* 11. (23.) новембра 1894. год.

Архидијецезална конзисторија.

Ad бр. К. 604./зап. ех 1894.

СТЕЧАЈ. 183 2—3

У свези са овданњим стечајем од 30. септембра 1894. бр. К. 667/468. ех 1894. расписаним ради попуњења новоустановљеног *места вероучитеља у кр. гимназији, реалци, учитељској школи и вишој трговачкој школи у Осеку* — са беринима установљеним за учитеље средњих училишта у Хрватској и Славонији — позивају се овим сви они, који су на то место компетовали, исто тако и они, који би на исто место компетовати желили или вољни били стећи квалификацију за вршење катихетске службе у средњим заводима, да се најдаље до 15. (27.) децембра о. г. овој конзисторији ради полагања катихетског испита писмено пријаве и такву од 15 форината приложењу — а 20. децембра о. г. (по старом календару) у 8 сахата до подне у писарници управе овдашњег правосл. богословског училишта, испитној комисији предстану, пред којом ће тога и следећег дана држати се *писмени и усмени испит* из православног катихизиса, библичних повести старог и новог завета, литургике, догматике, моралке, историје цркве, тумачења евангелија и катихетике.

Из седнице архидијецезалне конзисторије, држане у *Карловци* 11. (23.) новембра 1894.

Архидијецезална конзисторија.

Ad бр. К. 820/596. ex 1894.

СТЕЧАЈ. 186 2—3

Расписује се стечај на упражњену *парохију* у *Сурдуку*.

Интеркалара има.

Компетенти имају своје ваљано устројене молбенице путем предпостављених власти овој конзисторији најдаље до 6. (18.) децембра 1894. поднети.

Из седнице архидијецезалне конзисторије, држане у *Карловци*, 11. (23.) новембра 1894.

Архидијецезална конзисторија.

ОГЛАС. 188 2—3

Српска звоноливарница Ђорђа пл. Боте Синова у Вршцу узима себи част до знања свима славним срп. црквеним општинама ставити, да ће своју већ од 200 година постојећу радњу (звоноливарницу) од нове године 1895. проширити и увеличати тако, да ће се свака наруџбина звона у најкраћем току времена моћи извршити.

С особитим поштовањем

Ђорђа пл Боте Синови
звоноливца.

Е. 885. I. 197.

ЕДИКТ. 190 1—3

Максим Златић житељ негда белоцрквански овим се позива, да пребивалиште своје у року од 90 дана духовном суду овом пријави, пошто ће се у противном случају брачна парница, коју жена његова Драга Златић рођ. Путник отпочети кани, и без њега решити.

Из седнице епарх. конзисторије у Вршцу 14. (26.) новембра 1894 држане.

Епархијска конзисторија вршачка.

СТЕЧАЈ. 191 1—3

Расписује се стечај на једно место *учитељице* са годишњом платом од 500 ф., 100 ф. у име накнаде за пашњак, слободним станом или 200 ф. у име станарине, најпосле 169 ф. у име огрева, послуге и канцеларијски прибора. Изабрана учитељица имаће да предаје осим школском уредбом прописане предмете по потреби и женски ручни рад у разредима, које јој школски одбор определи буде.

Компетенткиње нека њихове најдуже до 31 ог децембра 1894. г. по ст. к. своје добро и потпуно снабдевене молбенице доленотписаном председништву поднети.

Из седнице шк. одбора држане у *Сентомашу*, 18-ог новембра 1894 г.

Др. Момир Павловић
председник шк. одбора.

СТЈЕЧАЈ. 192 1—3

Овим се отвара стјечај још на непопуњено *учитељско мјесто* при српско-православној вјероисповједној школи у Доњем-Вакуфу.

Плата мјесечна 50 фор. а. вр. словом педесет форинти, које ће у напред примати своју мјесечну плату; с тим још огријев у нарави и стан.

Дужност му је све школске прописе и предмете дјеци предавати; поучавати их црквеном појању и с истим у недјеље и празничне дане у цркву долазити и десну цјевницу држати; осим тог перовођство у општини имати.

Компетенти треба да докажу, да су Срби православне вјере, да су свршили коју српску препарандију или богословију.

Првенство ће имати они, који су коју годину учитељевали.

Молбенице с добро инструираним свједоџбама треба слати преко ове српско-православне црквено-школске општине, која ће и избор учинити. — Онај пак који се прими учитељске дужности, права је задаћа дати обавезу, да ће од почетка школе на све до свршетка школске године 1895 учитељску службу на истој школи непрекидно вршити. — Обвезу са свједоџбама треба слати потписатој општини у напред.

Из сједнице српско-православне црквено-школске општине,

у *Доњем-Вакуфу*, 20. новембра 1894 год.

Подпредсједник:
Ристо Катић

Предсједник:
Јован С. Обрадовић
парох.

Чланови:
Тоде Ивица
Ристо Баворчић

Благајник:
Гавро Калаба

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. На Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Поједини бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 4. децембра 1894.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Ad C. O. $\frac{2726}{1289}$ ex. 1894.

НАРЕДБА

саборског одбора о уваћању и вођењу господарских и благајничких књига у манастирима.

Свима административним Одборима.

На предлог надзорништва народно-црквених добара одлучио је саборски одбор одлуком својом од 4. (16.) фебруара 1894. под бр. С. О. 553./98. да управе свих српских православних манастира карловачке митрополије имају завести и водити ове господарске књиге: 1. Преглед поседа; 2. Културна књига; 3. Регистар општег економског прибора бр. 1.; 4. Регистар општег економског прибора бр. 2.; 5. Чељадска књига; 6. Регистар виктуалија; 7. Регистар шећа; 8. Поше рогате марве; 9. Регистар коња; 10. Регистар оваца; 11. Регистар свиња; 12. Регистар хране и семења; 13. Регистар прибора магазинског и 14. Регистар прибора подрумског.

Књиге те имају се почети водити почињући од 1. јануара 1895. по нов. кал.

Односно вођења ових књига нашао је овај саборски одбор, као управитељство нар. црквених добара, камо се и манастирска добра рачунају, одлуком својом од данашњега (потписаног) дана и под горњим бројем ово расположење учинити:

Свота од 1264 фор. 50 н. за изготовљење горњих господарских манастирских књига има се предујмице исплатити у целини из благајнице срп. нар. црквених фондова и закада с тим, да поједине управе манастирске имају односну своту истој благајници без одлагања накнадити односно послати.

Свота за накнаду за сваки појединн манастир износи 50 фор. 58 н. а. вр.

Према том се ставља у дужност славном архидијецезалном административном одбору, да управе строго упути, да горњу предујмљену своту реченој благајници без одлагања пошаљу са ознаком, на што је шаљу.

Односи део овдашње одлуке у обзиру горњих књига у осталом овако гласи: Што се тиче уштних књига упутити писарницу саборског одбора, да у свакој књизи изнутра на првој корици означи број страна исте књиге и провукавши сходан канап крајеве истога печатом саборскога одбора на корици тој утврди, с тим, да народно-црквени тајник има број страна у име саборског одбора оверовити; тако оверовљене књиге управама манастирским из архидијецезе преко надзорништва нар. црквн. добара, осталима управама преко надлежног епархијског одбора доставити с упутством, да се књиге управама манастирским благовремено доставе тако, да их могу са 1. јануаром 1895. по новом календару почети прописно водити; упутити надзорништво нар. црквн. добара, да за архидијецезу, бачку и будимску епархију један дан у Крушедолу ман., за темишварску и вршачку епархију један дан у једној од епископских резиденција у Вршцу или Темишвару и један дан за пакрачку и горњо-карловачку епархију у епископској резиденцији пакрачкој благовремено одреди и благовремено позове настојатеље односно намеснике манастирских дотичних епархија и (у архидијецези још уз уручење књига) исте у вођењу књига поучи и односно пут и начин вођења им покаже тако, да до 1. јануара 1895. по нов. кал. може свака појединна манастирска управа по могућству тачно и правилно водити новозаведене господарске књиге; путем надлежних епархијских админ. одбора упутити управе манастирске и односно настојатеље, да своје намеснике на позиву надзорништва нар. црквн. добара пошљу к истоме на заказано време ради наставе у вођењу књига; позвати надлежне епархијске админ. одборе, да строго наложе подручним својим управама манастирским, да воде књиге тачно, чисто и читко са забраном, да се у књигама штогод брише (радира), што је већ уведено, наређујући, да се погрешна пошта са два највише три линеална потеза тако превуче, да написано још увек читко остане; даље да се свако издавање или примање односно сваки догађај у иметку има онога истога дана укњижити, без обзира на величину и значај његов с тим додатком, да за вођење књига није одговоран само намесник, него и настојатељ, усљед чега се у књигу може увести само оно, што је овај одобрио; даље да сваки настојатељ има бар сваке недеље једанпут прегледати све књиге и ову чињеницу, својим потписом у свакој књизи засведочити; упутити под једним све надлежне епарх. админ. одборе, да учине јасно расположење да се изводи односно преписи свих књига сваке годишње четврти осим последње, саборском одбору достављају с тим додатком, да се одадве одмах имају надзорништву нар. црквн. добара послати на преглед и евентуално извештај; дозволити, да се осим изготовљених одобрених господарских књига заведе још и књига: „наручбина“ и књига за држање евиденције активних и пасивних дугова; овлаштити исто надзорништво, да може у допуну горњега наручити још у штампарији и новчани дневник и надничарске листине.

Усљед свега тога се упућује славни архидијецезални админ. одбор, да без одлагања потребну одлуку донесе и сходна расположења учини, да се овдашњим горе изреченим наредбама, у колико се надлежности славноистога тиче, у свему тачно и на време за доста учини с тим даљим позивом, до о учињеном расположењу саборском одбору у своје време извештај поднети има.

Из седнице срп. прав. нар. црквн. саборског одбора, држане у Карловцима 7. (19.) октобра 1894. год.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

КРИТИКА ОБМАЊИВАЊА.

Поводом извештаја о стању српских народно-црквених фондова за г. 1893. орган либералске опозиције наше задахнуо је, у своме 132. броју над сувишком клирикалног фонда, који би се, по његовом знању и разумевању, могао на много шта употребити, а на што га

данашња највиша автономна управа наша токорсе не уме или неће да употреби. Томе уздисају и свим сличним уздисајима и пренемагајућим се предисајима, ено утехе и мелема у другом нашем чланку.

Но се либерални орган у исти мах устремио, свом оштрином свога критичарског ножа, и на стање манастирскога фонда. На опет даље није засекао, него до своте исписане у извештају. Застао је на своти од 54.513 фор. 29 нов. па ту и тутило. Зреник његовог критичарског вида протегао се, милошћу штампаног извештаја од г. 1889. и до тогодишњег стања манастирског фонда у своти од близу 53 хиљаде форинта, и рачун његов беше готов, подлога женијално пронађена, да се, са тако позитивног, сигурног и објективног критичарског терена и материјала у сласт нападне — ко? па ко други него српски Патријарх.

Та то је најслађи посао нашој опозиционој журналистици; јер таквим нападајима она долази до најјефтинијих лаворика у својој извесној публици, чији је укус она тако васпитала, да се читалачка глад те публике одмах почиње мрштити, ако неко време не бива понуђена таквим деликатесама, као што је грдња и нападај на Патријарха, Епископе и данашњи саборски одбор.

У таквим нападајима је напослетку најсигурнија онда заветрина и партајским сиеровима и рачунима. И шта вам свега ту нема, што све бива на рачун оних, који би у нашој аутономији, цркви и народу — да је код нас мало среће а више памети — имали бити авторитети, о које не би шале смео, или бар требао и могао, истинити родољуб, син православља и буд које партајске шпекулације. дрскошћу клевстања, безобзирце губити душе и газити свога српског образа и поноса.

А да је то учињено чланком либералског органа, и да смо ми тај поступак овим речима, у оправданом болу увређеног осећаја истине и правде, општег нам угледа и интереса, са довољном штедњом истинито окарактерисали, ево ћемо и доказати.

Да је „Браник“ поставио тврдњу, да стање наших манастира још није уређено, да би наши манастири могли веће чисте приходе избацивати, те, по томе, и у манастирски фонд и у фонд клирикални веће тангенте уносити, ту тврдњу и ми потписали у нормалним економским односајима и годинама, и у потпуно аранжираним приликама наших манастира.

Па и при свим данашњим приликама у којима се многи наши манастири налазе, а које прилике нису настале у добу од г. 1891.—1893., него које своје узроке имају много пре тога доба, а о чему објективан критичар мора рачуна водити, — ми не би ипак замерали горњој тврдњи, ма с које стране она дошла, него би ју, као глас јавне контроле и јавног захтева, узели ad notam, спојили ју са својим мислима и тежњама, и рекли: па ето, браћо и људи, ми желимо једно и исто. То би рекли и сви меродавни кругови.

Разлика би између нас новинара и меродавних фактора била само та: што би ми остали крај лепих речи, жеља и захтева, а што ти фактори, баш који се тако слатко и олако нападају, најозбиљније прегнуше, да своје и наше жеље задовоље, на делу остваре.

Но у место свега тога, „Бранику“ се стеже у срцу, помрче пред очима, и он рече: „На жалост (!) морамо изрећи, да под патријархом Бранковићем није ништа боље, него што је било под патријархом Анђелићем“. И подвукао је те речи, да их народ добро уочи.

У доказ такве тврдње, заманај које ми добро разумемо, као што јој је тенденцију „Браник“ добро срачунао и циљ измерио, он никакве наводе не износи, него свесним напивно — к'о невино ђаче — израчуна, да је манастирски фонд г. 1889. износио 53 хиљаде а г. 1893. тек само једну хиљаду више.

Без осталих доказа, само на томе рачуну, поставив своју горњу тврдњу, „Браник“ је само нешто показао, а то је: да зна е је 54 за једницу више од 53 -- и ништа више. Ако је био жељан еминенције из одузимања и збрајања, ми му је дајемо од срца, па нек се њоме хвали пред својим ђацима. А као еквиваленат за то, тражимо: да својим ђацима саопшти и ово, што следи.

Манастири наши *дугују разним нашим фондовима 50 хиљада форинта.* Не питајте ко је томе крив? Јер, добићете одговор, да се тај дуг датира из давних времена, пак ћете се сажалити, што није — ваше радости — бар за време од г. 1890. — до данас.

Далеко је од нас и помисао, да на овоме месту критици подвргавамо доба блаженопо-

чившег патријарха Анђелића, али истина и спорни предмет захтевају, да констатујемо, е на тих 50 хиљада форинта манастирског зајма, за цело време патријарховања блаженопочившег патријарха Анђелића, дужни манастири нису плаћали камата. Последица тога је наступила, а крај тих последица био је *отпис тих камата као застарелих*. Колико су фондови, по томе, изгубили, изволите господо око „Браника“ израчунати и својој публици и целом народу казати. Али при томе не заборавите народу рећи и то, да је за време патријарховања блаженопочившег патријарха Анђелића, саборски одбор био на гарде „браниклијске“. Да сте, дакле, у оно време, кад манастири на 50 хиљада главничног дуга свога не плаћаху народно-црквеним фондовима ни крајцаре камата, — да сте онда — не заборавите — у саборском одбору седели и управљали **ВИ.**

Не заборавите народу рећи, да су те и толике камате застареле те пропале онда, кад сте на врхунцу автономне управе наше владали — **ВИ.**

А кад је срећно на патријарашки престол сео данашњи св. Патријарх Георгије, и кад је врховна автономна управа отпочела са данашњим саборским одбором, ево шта је наступило у погледу томе. Дужни манастири притегнути су на плаћање не само камата, него и на отплаћивање главнице. Камате старе, које нису застареле биле, уплаћене су, и текуће се најуредније уплаћују; а отплаћене су већ и неке дугујуће главнице.

И зар у томе свему нема никакве разлике, *на боље*, између доба од г. 1891. и пре тога доба? Реците!

И зар и у томе — осим онога, што ћемо још навести — нема доказа, да се приходи манастирски *на добро* употребљују; а уједно, зар и у томе нема разлога с којега манастири неки за последње три године не исказаше више чистог прихода, те га не унесоше у клирикални и манастирски фонд?

Од г. 1882.—1890. нису манастири ни пребијене паре унели у фондове, нити су је уложили или дали у просветне сврхе.

Да ли се може разложно пребацити, што нису ни г. 1891. ништа унели? Оно, што се није чинило десетинама година, требало је неког времена да се почне чинити у будуће. И ми видимо, да г. 1892. улази већ у манастирски фонд 2000 фор. а у клирикални фонд 2000 фор. А што није више ушло, има томе и опет разлога. Треба их тражити и наћи ће се: у дерањираном стању наших манастира до г. 1890. које се стање не лечи одмах за једну или две године; наћи ће се, надаље, ти разлози и у допринашању манастира на просветне и културне сврхе изван манастирског фонда, као што ћемо одмах видети.

Ко год прати јавне ствари, зна и то, да наши манастири од г. 1893. издржавају новоустројену монашку школу у Хопову са годишњим прилозима манастирским у годишњој своти од 12 хиљада форинта; знаће, да наши манастири уносе у епархијске фондове не малу тангенту; знаће, да су два манастира: Гргетег и Беочин купили манастирску штампарију за 13 хиљада форинта.

Ко се интересује о стању наших манастира — мало више него што се то чинити може читањем годишњег извештаја о стању наших фондова — знаће, да се за доба данашњег св. Патријарха Георгија оправиште, реновираше, адаптираше и уредише толики наши манастири са св. својим храмовима и да се подижу економије по свима манастирима, не даровима новинарских редакција, него властитим средствима манастирским.

Ето, то су разлози, што се манастирски фонд за последње три године није увећао онако, како би то било, да није било подмиривати и да нема подмиривања потреба исто тако културних и опште народно-црквених, какве би се подмиривати могле а и морале и из манастирског фонда.

А да су се приходи манастирског фонда крити морали, узрок је у томе: што је год. 1892. издано из тог фонда припомоћи манастирима у своти од 7000 фор. а у г. 1893. припомоћи у своти од 1000 фор., осим неких крупнијих издатака, којих неће у будуће морати бити, као н. пр. 1180 фор. на трошак око прегледања манастирских рачуна.

Кад се дакле срачуна, да је за *тросдањање само владавине данашњег св. Патријарха Георгија Бранковића** ушло у манастирски и клирикални фонд 4000 фор. чистог манастирског прихода; да манастири допринашају за монашку школу 12 хиљада, да купише штам-

* 1894. још није у расправи.

парију за 13 хиљада, да потпомажу епархијске фондове, да украсише своје храмове, оправише своје куће и подигоше економије; кад се узме у обзир да је манастирски фонд за две године издао преко 9000 хиљада на манастирске потребе; кад се узме у обзир у каквом је стању најјачи манастир — Крушедол — ушао у г. 1891; па кад се, напослетку пажња обрати и најновијој наредби Саборског Одбора, коју данас саопштавамо у званичном делу овога листа, која еклатантно такође сведочи, да се све смера на боље, и да крај свега тога и не споменемо одлучно захтевање Његове Светости, данашњег св. Патријарха Георгија Бранковића, од настојатеља и управа манастирских, да им управа буде у сваком обзиру уредна, радена и савесна, као и Његово бодро старање да све тако и бива — и кад се све то успореди са оним, што је бивало до г. 1891.; —

онда — ни по бабу ни по стричевима — већ по јасном и истинитом слову непобитних чињеница и цифара, а снагом и правом света тога, можемо и смемо „Бранику“ и свакоме у брк да кажемо: обмањујете народ и јавно мњење кад тврдите и тедалите, да за данашњег св. Патријарха Георгија Бранковића у погледу манастира и њихових прихода, и употребе истих на јавне и опште сврхе, није ништа боље, него што је било за време патријарха Анђелића.

Ко има очи, тај ће видети; а ко има морала у себи, тај ће и признати: да је данас све боље, а помолиће се с нама и Богу: *да нам што дуже поживи св. Патријарха Георгија, па ће све боље и бити!*

А једном за свагда вѐлимо, да се критике не бојимо. Она је у јавним стварима и у општем интересу потребна.

Али критика истине, а не критика обмањивања, којом се „Браник“, и у свом 132. броју, циљатную не погодив циља. Циљатную се, да не би радикали, tutti quanti, ударили у добош: е се „Браник“ одрекао опозиције, која у нашој журналистици кулминише у нападајима на Патријарха и епископе. Докле ће „Браник“ у том страховању пред радикалском пушком бити? Док не отпочне увек и у свему служити — истини. А службом истини, служи се једино, и најбоље се служити може, нашој автономији, цркви и народу.

Пред истином и око истине моћи ћемо се, кад тад, скупити и споразумети; лаж, обмањивања, сплеткарења — раздвајају, одбијају.

Изволите бирати; а ми смо у служби истине.

Ј. Ј.

ПРОПОВЕД

на дан св. оца Николаја.

Говорио **Св. Дујановић**, парох бешчански.

У она прва времена, кад спасоносна светлост с неба дође, да обасја благотворним лучама својима у тешком греху огрезла срца и умове људске; у она времена, кад је плодоносно дрво најдивније науке Христове тек засађено у срца људска; — у та прва бурна времена, кад се паклене сенке мрака подигоше и устумараше, зар, да поврече светлост небесну, кад се диже олуј силни, зар, да из корена тек засађено плодоносно дрво живота извали, сломати, у неповрат однесе; — у та, љубазни, времена, кад небески посилац луче божанске, засадник дрвета живота, пастир добри, Син божји, Исус Христос не бијаше више на земљи, кад су и тврди ступови цркве Његове, св. апостоли, заменили овај патнички живот земаљски светлим животом небесним — у та, велим, времена требало је достојних заменика, који ће луч науке небесне носити високо од кужног задаха сени паклених, који ће грудима својима задржати олуј силни, заклонити дрво живота, заливати га, ма и крвљу својом, да одрасте, ојача, да дубоко пусти корење своје.

Такови људи младој цркви Христовој били су нужни као капља росе од прежеге тешке земљи испуцаној. . . .

И било их је, љубазни моји! Неустрашивих бораца, неустрашивих исповедника науке Христове: мушких и женских — било их је безброј.

На лешинама мученика за веру дизала се црква Христова.

Крвљу мученичком заливани су зидови њени.

Бистрином ума, огромним знањем и јаким умљем поборникâ цркве христијанске учитељи незнабожачки су у теснац дотеривани, а црква Христова — дизала се и ширила на све четири стране света. . . .

И подлегла је вера незнабожачка. Попаднше, порушише се храмови идолопоклонички испред громогласне трубе цркве христијанске. И диже се, и заблиста црква Христова у сјају небесном, а са самопрегора, имена, имања, части, крви и живота светитељâ и мученикâ — угодника божјих.

Имена и живот тих поборника својих, крвљу њиховом, исписала је црква у повести својој, на како пре толико векова, тако ево и дандани сваке године, у мило-тужној успомени, сећа се она живота тих дивова и бораца за опстанак и живот њезин.

Или . . . зар да их се не сећа црква, зар да се нигда не сети тих великана својих, који јој жртвоваше све . . . па и што им најдрагоценије бијаше: крв и живот свој?!

Међу нама, љубазни, не верујем да има кога, који би инако мислио. Или — зар може ко другчије и мислити?!

Замисли себе у сличном положају!

Је ли ти ко помогао у несрећи, је ли те ко утешно у јаду и невољи — зар му не ћеш благодаран бити?!

Је ли теби, сиромашку, који се патиш и дању и ноћу, само да сува хлеба имаш за себе и породицу своју, — је ли ти, велим, какав добродјетелан човек или дању рођак твој оставио свегâ и свачега, све имање своје, опростио те сиротиње и голотиње, довео те до човека, до изобиља, — а да му не ћеш благодаран бити; зар га се не ћеш сећати?!

А је ли ти ко живот спасао, је ли жртвовао, изгубио живот свој, погинуо за тебе, па тиме твој живот сачувао — зар можеш, докле год живиш, сени његовој благодаран да не будеш; не ћеш ли му зар сваке године поштаницу за душу упалити?!

Би ли то било лепо, поштено и праведно несећати се добротвора и избавитеља свога?!

Не би, је л' те да не би!

Па зар црква наша да се не сећа поборника својих: светитеља и мученика, који су за њу крв своју излили, живот изгубили?!

И сећа се црква наша, па ево и данас, светитеља и чудотворца Николаја, а сећа се и других и светкује успомену њихову сваке године и свечковаче — до скончанија вјека.

Па после свега тога, љубазни Христијани, реците, имају ли право она наша браћа, небраћа, који се смеју нама и цркви нашој при свечковању успомене светитеља и угодника божјих?

Реците, браћо, и осудите их, као што ће их осудити и сени светитеља и мученика, на које плуиуше.

Држим да знате, да је говор о Назаренима, о тим одпадницима од матере цркве, на чијим су грудима одњеговани.

Па чувајте их се, браћо, ако сте ради да очувате цркву нашу христијанску, за коју су безброј светитеља и мученика крв и живот жртвовали.

Чувајте их се, ако сте ради да сачувате веру нам прадедовску, за коју врли претци наши на коцу падануше, а вером не превриуше.

Чувајте их се, браћо, ако сте ради да сачувате лепо нам име српско, језик и народност нашу.

Не ушчувате ли се, нећете ли да тражите „некогᐟ сигурнијег спасенија души својој ван цркве ове — верујте ми: цркву христијанску оборити не ћете, јер по речи Христовој **„ни врата адова не одолѣютъ ей“**; — стојаће и постојаће црква христијанска до **„скончанїа вѣка“**, ал' ће се угасити, нестаће са лица земље српске цркве у великој цркви Христовој, а онда ни „Србаља више бити неће“. Амин.

НАРОДНО-ЦРКВЕНИ ФОНДОВИ И ЛИБЕРАЛСКИ ОПОЗИЦИОНАРИ.

I.

Ко прати рад наших опозиција, могао се лако уверити о истини изреке: противности се додирују. И наши радикалски и либерални опозиционари „додирују се“, нађу се и сложе редовно онда, кад треба устати против ових синова народних, који у добро схваћеном народном интересу не могу и не ће да играју онако, како

се кад нашим опозиционарима прохте да загуде било на пољу политичком, које ми овде остављамо на страну, било пак у области нашег народно-црквеног автономног живота.

У томе „додиривању“ наше опозиције умеју бити чудо тактичне. Влада ту у њих примерном мајсторијом израчуната подела улога.

Радикализму је у нар. црквп. пословима демагошка негација и средство и циљ. Потоњи сабор доказао је то еклатантно. Они тим правцем јуре белобарице, на куд пукло да пукло. А либерали поскакују за њима, тек да се види и да се чује, да су и они ту, да су и они као опозиционари — још живи и здрави.

Исти односи постоје и на оном другом огранку јавна народна живота, само што тамо радикали поскакују за либералном опозицијом као на том терену искуснијом, опрезнијом и мудријом, а: gescheid sein ist schön und patriotisch — вели једна немачка изрека, коју радикалска опозиција овде у толико више уважава, у колико сема ње на свој њеф обзире у сфери нар. црквп. автономије.

На чланку радикалског „Родољуба“ доказали смо потоње тако рећи рукопипателно У скоро за њим, устао је и у либералском гласилу неки стари концертиста, да и сам, по навици древној, о нар. црквп. фондовима — повуче и загуди, зар да му срцу одлане у груди!

Заставни „Родољуб“ је осумњичио св. патријарха и сабореки одбор, како токорсе неће да даду новаца из нар. црквп. фондова за потпору српских вероисповедних школа, на је на то надовезао још грђу клевету, да је св. патријарх основао фонд св. Саве само за то, да њиме забашури оно тобоже издајство народне просвете, које је „Родољуб“ овако вештo — изумео!

Па шта рече на све то гласило либералске опозиције, као разглашени вазда будни и верни тумач, стражар и бранич солидних њених интенција и начела, народних интереса у опште?

Донео је чланак под насловом: „Српски народни фондови“, који је с обзиром на интенције своје толико сродан с одисајем радикалског „Родољуба“, да бисмо с пуно разлога могли рећи: опет то, али мало друкчије; нешто мало токорсе финије у форми, по облику спољном, а у стварипо језгри — исто.

Чланак либералског гласила има две половине, које се врло јако једна од друге разликују већ по тону, којим обе предиву. У првој говори писац о фондовима у опште, па том приликом помиње сасма неодређено, како „често чујемо... да нам се не капитали (нар. црквп. фондова) множе, а овамо нам просвета рамље“, те на то надовезује, како су такве тужбе „напамет изговорене, без познавања стања наших фондова“, па којих се не може „по вољи захитати“, него је ту меродаван смер сваког појединог фонда, који смер и „сабореки одбор није властан“ изворовати. То је, вели либерални писац, тако јасна ствар, да се управо чудимо, како у том обзиру може бити забуне.

Ово би требало бити као неки исправак чувених теорија радикалског „Родољуба“ о фондовима. Али је све то по адреси тако неодређено, тако увијено поменуто, да се може тицати и сваког и никог. Ту и јесте узрок, да се радикализам тог мудрог савета невешт чини, те у потоњем броју свог гласила поново сумњичи и клевета, остављајући либералској дружини, да се и даље — чуди његовој „забуни“!

Ово лоше скривено милосрђе либералског гласила према очигледном и хотимичном извртању истине по радикалском „Родољубу“, пада у толико јаче у очи, кад се уважи, каквим духом предише онај други део одисаја либералног писца, у ком он говори о св. патријарху и саборском одбору. Злоупотреби „јасне ствари“ по Заставнном „Родољубу“ он се једва „чуди“ и види у томе чак „забуну“, но нема ни једне речи макар за општу осуду такве жалосне радоте, камо ли да би виновника непосредно жигосао! А прелазећи на св. патријарха и сабореки одбор, уме ове без ствариве кривице непосредно да напада са толико дебљим — еловима, у колико су му мршавији назови разлози, као што ћемо касније доказати. Је ли то по оном хваљеном „концертирању с тактом“, или по оној теорији „о оправданости демагогије у извесним приликама“, или је и то каква — „забуна“?! Ми се не чудимо ни томе, јер ко с радикализмом тикве сади, о главу му пуцају! Ту је кључ за разумевање либералног поскакивања за радикалским родољубивим клеветницима.

Ну либерални писац у брзо се покајао, што се у уводу свог одисаја зачудно оној „јасној ствари“. За то и он заиње за 35,000 ф. вишка клирикалног фонда. И ма да зна, да се „цео приход не сме трошити“, опет за то „мисли“, да је према „толиким важним школским потребама нашим, нпак много да се толика сума оставља на страну“!

Упућујемо и либералског писца на оно што смо у тој ствари написали у овом листу на адресу радикалског „Родољуба“. Онде ће се уверити, да је и сам морао бити зар у великој забуни, кад је дошао на „мисао“, да клирикални фонд „толику суму оставља на страну“. Овде хоћемо само још толико да му приметимо, да не ваља у једном истом чланку радикалског „забуни“ се чудити, и опет сам у њу упадати, сем ако је то по теорији о оним чувеним хистеријским двема утицајима, помоћу којих се и овде радикалске теорије прво пеглају, а за тим се у одмену њима пегла!

Ипак је све до сада речено још, што но реч, и Бож' помози према оним „мислима“ и оној „забуни“, или правилније: према оним збуњеним мислима, које провреше испод пера у ствари фондова информисана либералска писца, када се спотаче о фонд манастирски.

Њему је, истина, познато, да су манастири по закону обвезани да „половину сувишка, што претече преко годишњег расхода“ унесу у фонд манастирски, а другу половину у фонд клирикални. Он зна и то, да се „то важно наређење кр. рескрипта од г. 1868. *никад није строго* како треба“. Он зна да није решено питање „чија су *манастирска* добра“, а неће ни да се упушта у претрес тог питања. Зна, да је у прошлости рађено против јачања истог манастирског фонда, у ком сада има 54,500 фор. То све он зна, али му то све, па и друге опште познате чињенице ни мало не сметају, да на питање: како сад стојимо с манастирима и с манастирским фондом? — одговори дословно: „На жалост морамо изрећи, да под патријархом Бранковићем *није ништа боље*, него што је било под патријархом Анђелићем“. Дакле ни овамо ни онамо, него баш — „*ништа боље*“!!

II.

Кад је либералском писцу стање фонда манастирског „страшно“; и кад, по њему, у нас отуд извире „несписано жалосно стање“ на пољу просвете, онда је, држимо, посве природно пре свега потражити узроке злу, јер без тога може се само на памет лечити, као што чине бабе.

Де је Браников писац хтео те узроке уважити, не би могао неупуштати се у претрес питања: чија су манастирска добра? Без целисходног и правичног решења тог питања, залудно је свако резоновање и декламовање, а тек голо разметање и изазивање. Прошлост је у томе врло поучна за све оне, који стварно желе доскочити недостатцима у управи с манастирским добрима. У том обзиру стечени наук искуства не може и не сме се игнорисати.

Да је либералском опозиционару до ствари, и да је њему до изналажења и признавања узрока за све родољубе тако осетних последица доскорашње управе манастирских добара, морао би очитовати, да је један од главних узрока у неодређености и непотпуности баш оне одредбе рескрипта, на коју се он позива. Јер одредба та са својом „половином сувишка, што претече преко годишњег расхода“, која је половина требала улазити у фонд клирикални, баш та одредба била је с обзиром на неодређеност годишњег расхода, таман као поручена свакој зловолји, која је чист приход тако начисто умела извести, да фонд клирикални — „не добије ништа“!

И насупрот свему томе; насупрот непобитном факту, ког „Браник“ сам истиче, да је до садашњег св. патријарха рађено у правцу, да од манастира што мање уђе у фонд; насупрот општем познатом чину, да су баш услед свега тога где који манастири у добу избора садашњег св. патријарха били праве рушевине — опет за све те и друге последице кратковидости и недораслости и наших либералских опозиционара нико други није крив до једино и искључиво садашњи св. патријарх и садашњи сабореки одбор!!

А зар „објективни“ либерални писац не зна, да су св. патријарх и сабореки одбор, и сви они родољуби српски који њих бирале и изабраше, да су они, у жељи да од манастира за потребе цркве и народа добију што издашнију помоћ, а знајући од какве је сметње баш том родољубивом смеру она одредба о половини „чистог прихода“ — зар он не зна, попављамо, да су они баш с тога прошлом сабору предложили, да манастири не дају од чистог прихода, него да се узме квинквенијум укупног прихода, па да сваки манастир од, тим путем израчунатог, просечног годишњег укупног — бруто — прихода својега уплати 10 постотака у пар. цркв. фондовску благајну, односно половину те своте у манастирски, а другу полу у клирикални фонд? Да опозиционари својим партизанством нису осујетили рад саборски, данас не би морали кукати ни — клеветати. На са-

бору били су толико страшћу заслепљени, да су до неба клицали, кад је кр. комесар најавио, да ако се не сложимо и себи сами не помогнемо, да ће тада — све остати по старом! Данас због тадашње радости парчу опет до неба, и бацају за све кривицу баш на оне, који су старо зло хтели из темеља лечити.

Но и без тога: зар св. патријарх одиста ништа не ради, зар под њиме и гледе манастира заиста „није ништа боље“?

Браников писац сам рече, како је рађено све до избора садашње наше црквене поглавице. Отуд су неки манастири били праве рушевине. Ту се помогло и помаже, да не морамо с тога пред својим и туђином црвенити. То је, дабогме, суште „ништа“!

А зар либералском опозиционару није познато, да је св. патријарх, насупрот томе што су опозиције својом негацијом по што по то њему хтеле сасвим руке везати, ипак нашао пута и начина, да од манастира добије што већу потпору за нар. црк. цели, те је и постигао, да манастири оснују и да о свом трошку издржавају монашку школу, која стаје 10—12 хиљада форината, а којој је смер, да спреми у сваком правцу напредније манастирско свештенство, што ће несумњиво и срећном решењу манастиреког питања много допринети?

И то је, наравно, и опет „ништа“!

Зар непристрасни писац Браников не зна и то, да је заузимањем св. патријарха, а о трошку манастира, купљена штампарија, која ће на пролеће бити пренесена у Карловце, и која ће Божјом помоћу данас сутра и опет бити једно врело за потпору нар. црк. и просветних потреба и интереса?

То је, разуме се, тек право „ништа“!

Ето неколико крупнијих „ништарија“ које је св. патријарх, искрено му руке везане, посредством прихода манастирских остварио, потпомогнут у томе својем родољубивом настојању добром вољом садашњих манастирских настојатеља.

А би ли се то све већ до сада, у тако кратком року дало оживотворити, кад би у манастирима и данас владао пређашњи ред, кад би се у њима живило и газдовало као отпре, кад, укратко, савремено стање манастира у сваком обзиру неби било „ништа боље“ од пређашњег — како Браников писац рече, а не доказа?

А зар остали рад св. патријарха за ово четир године ништа не значи либералском опозиционару у његовим духовитим рефлексијама? Чијом је иницијативом и чијом потпором овладао ред у средишту митрополије и у оним епархијама, где га пре није било? Чијом се дарежљивошћу диже зграда за учитељску школу у Сомбору? Ко је подигао и односно обезбедио српске школе у Кулпину, Даљу, Борову? Ко је ударио темељ спасоносном фонду св. Саве? Ко је дао импулс, да се без утрошења односног фонда подигне митрополитска резиденција, достојна значаја наше цркве и нашег народа овде, резиденција, која тиме што постоји из темеља побија „сензационе“ измишљотине о особи патријаршије?

Зар према свему томе није „страшно“, зар није знак „несхватљиво жалосног стања“, да и токорсе непристрасни Браников писац, сасвим у духу интенција „Застанина“ „Родољуба“, може без икаква стварна разлога да игнорује опште познате чињенице, те да с тог терена удари и сам у — клеветање, које је у толико ружније и жалосније, што се он хваста, да познаје све прилике и односе нашег нар. црквр. организма?!

Да тај смер руководи и либералског опозиционара, томе је најбољи доказ, што он ни једном речју не устаје против нацртаја радикалског „Родољуба“ на фонд св. Саве. Овај је фонд намењен општој народној ствари. Браников писац и тај лист сам хоће да вреде као јавни заступници начела своје странке, народних интереса у опште. Ако према томе држе, да је по „Родољубу“ извршена клевета смера фонда св. Саве основана, треба и сами да устану против тог фонда. Не верују ли у то, дужни су клевету „Родољуба“ одлучно жигосати, јер је ћета противна користи народној. А кад они не чине ни једно ни друго, него у томе питању тобоже мудро ћуте, а у исти мах без основе пасрћу на св. патријарха и сабореки одбор, онда је то доказ, да је њима само до тога, да се са радикалским „Родољубом“ изједначе у свему, па и у — клеветању.

Потврђујемо, да су у томе потпуно успели, али их уједно уверавамо, да им с тога толико исто мало завидимо, колико ће они имати узрока, да се радују неминовним последицама те своје жалосне, јер по користи народне неизмерно штетне лажни тактике.

α—ρ.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Архидијецезална конзисторија**) у седници својој од 11. (23.) новембра од важнијих предмета предузела је и решила следеће: Публиковање се наредба вис. кр. зем. владе, да парох. свештенство разгледачима мртваца у вршењу њихове дужности на руку иде, да сваки сумњиви случај болести, да сваки појав заразних и прилепчивих болести области пријави. — Рукоположење јеромонаха фенечког О. Висариона Стакића, свршеног богослова Илије Шумановића на Шпда сада администратора парохије у Г. Товарнику, свршеног богосл. Душана Поповића на Осека сада личног помоћника протојереја Лазара Поповића у Осеку, и свршеног богосл. Стевана Веленђерића из Белог Брда за пресвитере као и магистра богословља О. Димитрија Бранковића катихете на срп. вел. гимназији у Ср. Карловци за јеромонаха — узето је на знање. — Смрћу Јована Поповића пароха у Сурдуку управљена парохија поверена је у привремену администрацију О. Корнелију Будићу до коначног попуњења те је на исту уједно и стечај расписан. — Свршеног богослов Александар Живановић одређен је за администратора парохије у Врдинку. — Извештај конзистебежника и архиђакона Лукијана Богдановића у предмету извиђења стања православних црквара и црквених општина у Мишколцу, Токају, Унгвару и Ђењешу како у погледу душепопечитељства тако и у погледу управно-имовног — узет је на знање и учињена су сходна расположења, да се иметак од пропасти сачува и обезбеди. — К набору пароха у Петровцу приступили су Љубомир Миловановић администратор обрешки и Симеон Бабић парох у Ивању. — Поводом конкретног случаја о уписивању назарена у протокол крштених и умрлих, публиковање се наредба, да се за такове случајеве има засебан протокол водити. — Извештај протојереја Димитрија Руварца у погледу „обретених моштиј светопочивших деспота српских Стефана и Јована у старој цркви св. евангелиста Луке у Кушинову“ — узет је на знање, и упућен је парох кушиновачки, пошто је доказано, да то нису моштн поменутих српских деспота — да не прави култус са уштпних костима. — Администрација управљене парохије у Белох Брду поверена је свршеном богослову Стевану Веленђерићу, досадањем администратор О. Василијан Поповић одређен је администратора парохије у Маркушици, дочим је администратор маркушички О. Варнава Ивановић упућен у манастир Привину-главу. — Јован Јовановић администратор у Брестачу принуштен је к полагању стечајног испита. Осим тога донесено је неколико решења у разних брачним парницама, међу осталима донесене су две пресуде, једна за одржање брака а друга за развод брака.

Ђ. В—ћ.

— (**Архидијецезални административни одбор**) држао је своју редовну седницу дне 10. (22.) новембра о. г. у којој је од важнијих предмета решио: Препоручена је подручном свештенству књига: „Именик достојанственика, чиновника и службеника у краљевина Хрватској и Славонији за годину 1895.“ коју издаје земаљска влада у Загребу. — Разаслат је црквеним општинама: „Извештај о стању срп. нар. црквених фондова и закалда за год. 1893.“ — Дозвољено је управи манастира Беочина, да може са прилогом својим од 300 фор. потпомоћи градњу цесте између општине Сусека и Илока. — Упућена је црквена општина у Мартинци, да за издавање црквеног новца у већим свотама мора имати претходну дозволу од овог одбора. — Уништен је поновни избор црквеног председника и потпредседника у Гргуревци као неправилан, јер није обављен тајним гласовањем, цедуљицама. — На тужбу јереја Др. Р., да му црквена општина у Ст. неће да оправи парох. стан, упућен је, да га сам даде оправити а трошковник овамо да поднесе ради даљег званичења. — Одобрен је прорачун за год. 1895. црквене општине у Ињији. — На питање од стране једне црквене општине о биљеговању поднесака одговорено је, да се сви поднесци од приватних личности приложени биљегују, а само су званични поднесци прости од биљега. — Одобрен је уговор о купу земљишта од 179 јут. 906 □° у корист црквене општине у Земуну. — Одобрен је куп земље у корист црквене општине у Бежанији. — Упућена је црквена општина у Будимци, да не разрезује парицијал и на ова земљишта, која су пре била у поседу православних, а сада су у поседу иноверних. — Одобрен је за год. 1895. прорачун црквене општине у Земуну и у Шулму. — Упућен је рачуноревизор

Д. Николајевић, да у Марадику ликвидацију парохијалног дуга спроведе. — Повишена је плаћа епархијског рачунопреписовача од 400 фор. на 600 фор. годишњих. — Одобрени су рачуни ман. Грегетега, Кувеждина, Шишатовца и Врдника за год. 1893. — А. П. Радовановић одбијен је се својим потраживањем од 15 фор. за прегледање неких манастирских рачуна. — Наредба срп. нар. цркв. одбора о вођењу новозаведених господарских књига при сваком манастиру, достављена је ради равнања. — Због неподнашања исказа о стању црквн. благајни концем год. 1893. дигнути су неки црквн. председници са председничке почасти. — Ради лакшег начина и једнообразности у вођењу црквн. општинских рачуна и ради боље контроле разаслати су преко окр. протопресвитера формулари, по којима ће црквене општине рачуне своје водити. **М. С.**

— (**Рукоположење.**) Г. *Стеван ил. Видак*, свршени богослов, рукоположен је 24. новембра о. г. у Темишвару за ђакона, а сутра дан за пресвитера. Консисторија-темишварска одредила га је за администратора парохије у Новом Сентивану.

— (**Највиша санкција трију црквенополитичких реформа.**) Три законске основе познатих реформа, а наиме: о обавезном грађанском браку, о вероисповести деце и државним матицама, које су у горњој кући тешким напорима примљене, задобиле су највишу санкцију.

О томе је угарски министар-председник, без икаквог церемонијала и без икакве помпе, учинио саопштење угарском сабору тек онако узгред, у једном говору своме.

Ми ту вест бележимо са жебњом, којом ће она бити примљена у целом српском народу и у великоме делу наше домовине.

— (**Освећење храма у Нађлаку.**) Благословом Његовог Високопреосвештенства г. Никанора Поповића, епископа темишварског, освећен је новосазидани храм св. великомученика Димитрија у Нађлаку. Чин освећења извршио је дана 20. новембра о. г. часни г. Богољуб Петровић, администратор парохије нађлачке, и г. Јефта Петровић, капелан батањски. На дан освећења слегло се мноштво побожних Срба и других народности на места и околице, којом је приликом тамошњи администратор цинкладну проповед држао. *Б. П.*

— (**Залишне сесије и сесионална земљишта српског православног свештенства.**) Под тим натписом доносе загребачке „Narodne Novine“ овај саопштај: „Висока кр. зем. влада примила је месеца марта о. г. наредбу, којом свештенству православне српске цркве објављује, да у будуће не ће од залишних сесија давати појединцима потиоре, него да ће односним новцем, где се за то прилика пружи, куповати земљишта за сесије пароха. 24. нов. (6. дец.) о. г. у подне приступила је Његовој Преузвишености *бану депутација свештенства горњо-карловачке дијецезе*, вођена од петрињског проте г. Рафајила *Кукића*, да против те наредбе поднесе представку. Вођа депутације очитовао је том приликом пре Њег. Преузвишености, да је споменута наредба под највећи део свештенства горњо-карловачке дијецезе штетна, јер су овде земљишта великим делом неплодна, те би свештенство, норађујући земљишта да обрађује и од њих да живи, само још већма страдало и јер је с друге стране, сесионална одштета једини сигуран новчић, што га парохијално српско свештенство до сад добива. Говорник је на послетку замолио светлога бана за одредбу, *да ће се новац од залишних сесија употребити на потпору фонда за удовице и сироте свештеничке.*

Преузвишени г. *бан*, примивши врло пријазно депутацију, одговорио је, да ће наредбу изнова узети у претрес и жели правосл. свештенства по могућности задовољити. Иначе се Њег. Преузвишености чини, да се поменута наредба криво схвата, јер се њом не одређује, да се сесионална земљишта морају набавити за сваку парохију, већ само где за то има добре прилике. Чуо је пак нарочито из дијецезе пакрачке, да су свештеници, којима су сесионална земљишта набављена, с истима врло задовољни, пак мисли, да би се таквих згодних земљишта могло и у бившој крајини наћи. Признаје, да је у горњој крајини мало плодна земљишта, иначе је и ту парохијално свештенство, којему су сесионална земљишта набављена, посве задовољно.

Од преузвишеног г. бана милостиво одпуштена, одпутила се је депутација к одјелном предстојнику за богоштовје и наставу пресветлом господину др *И. Крњавом*, који је на говор вође депутације г. проте *Кукића* у ствари одговорио као и преузвишени г. *бан*, па додао: Добро би било, да се од тих залишних сесија за сваку парохију оснује фонд — из којега би свештеник примао сесију, јер могло би настати време, да те сесије из зем. прорачуна испадну. Обећава, да ће за добробит свештенства и цркве православне по могућности порадити.

Затим је депутација отишла предстојнику унутарњега одјела, преузвишеному господину *Даниелу Станковићу*, да му се поклони и изрази своју радост поводом највишега одликовања достојанством правога тајнога саветника, али неби срећна, да га затече

код куће. С тога му овде из радостна срца кличе: Живио преузвишени господин Данило Станковић на многаја лета!!“ —

— (**Православна црква у Јапану.**) У Јапану напредује православна црква с године у годину. Почетком ове године било је у јапанској православној цркви 220 црквених општина са 21.289 верних и 27 свештенослужитеља, од којих су: један епископ 20 свештеника и 6 ђакона. Осим ових свештених лица било је још 17 учитеља црквеног појања и 159 проповедника. Течајем 1893. године прешло је у православље и крстило се 1182 Јапанца, који се сви чврсто држе православља и живе строго по закону хришћанском. У руској духовној мисији у Токију има четири православна завода за наставу, у којима је 154 ученика и 26 наставника. Осим тога постоје још православне школе у Хакодату и у Осаки. У Токију излази се дружина једна, која преводи на јапански језик књиге богословског садржаја — има их 8 преведилаца. Године 1893. преведено је 11 таквих књига. На јапанском језику излазе три листа, који заступају православну цркву.

— (**Школе у Босни и Херцеговини.**) За $189^3/_4$ школску годину умножао се број основних школа у Босни и Херцеговини са 15. — Тако има сада 161 државна и 96 конфесионалних основних школа. У Сарајеву и Мостару постоји по једна велика гимназија, као и једна српска вероисповедна виша девојачка школа у Сарајеву и једна државна у Мостару. Осим тога у Сарајеву има и једна техничка школа, једна учитељска, две богословије: једна за мухамеданце а друга за римо-католике. У Ређеву постоји једна богословија за Србе православне вере. Трговачких школа има на неколико места т. ј. по већим варошима.

ЧИТУЉА.

— (†) **Димитрије Живковић**) *парох у Сомбору*, преминуо је 17. новембра о. г. после кратког и тешког боловања. Покојник је 36 година ваљано служио у Сомбору, чекајући на парохију сомборску. Као парох св. претечеве цркве провео је последње четири године, те је тако четрдесет година верно и савесно послужио св. цркви. Био једуго катихета и професор на сомборској државној гимназији. Био је свагда ревностан у вршењу својих дужности, и богослужење је вршио свагда свечаним и церемонијалним начином. Држао је често и поучне проповеди. Народ га је волео и поштовао. Нека му је вечна успомена!

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

— **Српске дечје игре.** *За женску децу.* Скупио их и у ноте ставио *Александар Јорговић*. **Прво коло.** Наградила „Матица Српска“ са 80 фор. из фонда Јована Наке В. С. Миклушког. — Издање ауторово. — У Новом Саду, Српска Манастирска Штампарија 1894. — Стр. 43. — Цена је 35 новчића. — У овој књижици има 24 описаних дечјих игара, заједно са песницама, што се уз њих певају.

— **Годишњица.** *Велики српски народни* **календар** *са сликама и са библиотеком за народ* за просту годину 1895. Уз прилошћ српских књижевника уређује *Андрија М. Матић*, гимназијски професор. — *Издање* српске књижаре и штампарије *Браће М. Поповића* у Новом Саду, 1894. — Вел. 4-на стр. 64., а „Библиотека ради забаве и поуке“ стр. 32. — Цена је 50 новчића. — Календар овај брижљиво је уређен и удешен за народ, а уређен је са сликама: краља српског Александра I., високопреосвећеног г. Германа Опачића, епископа бачког, Ђорђа Поповића-Данчара и са још неколико илустрација.

— **Зимзелен,** *илустровани календар* за просту годину 1895. — Година трећа. — Издаје штампарија Стеве Миленковића у В. Кикинди. — Стр. 37. — Цена је 20 новчића.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

— **Спеви, беседе, поздрави, и други књижевни радови.** Под овим насловом спремио сам књигу са следећим садржајем:

I. Спеви: 1. Због ом домовино! 2. Свештеник и његов рад. 3. Аврамова жртва. 4. Рођење Христово. 5. Сретење господње. 6. Христос на крсту. 7. Познајмо и хвалимо Бога. 8. Хајдмо цркви. 9. Свјакоје диханије да хвалит Господа. 10. Свештеници пајдите. 11. Моја вера 12. Пут у Рај. 13. Омили ми црква. 14. Св. Сава. 15. Спаљивање Св. Саве. 16. Баче и школа. 17. Знање. 18. Гробље. 19. Стари. 20. Наше мане наши јади. 21. Беле Куле. 22. Поздрав Његовом Велич. Краљу Александру, приликом доласка у Прокупље 1892. год. 23. Поздрав Његов. Велич. Краљу Александру, приликом путовања у Мерошини 1894. год. 24. Споменица на путовање Њег. Велич. краља Александра I. у Иностранство 1894. г. 25. Поздрав новог лета Сергију Кањанском Архим. Администратору Епарх. Гор. Карловачке; од Милутина Тесле пароха Смиљанског, и Кањанског одговор 1858. год. 26. Суза благодарности над гробом Сергија Кањанског епископа Горњо-Карловачког.

II. Беседе и поздрави: 1. Реч говорена насељеницима на месту насеља 1881. год. 2. Беседа говорена у Нишу на Сретење 1882. год. на забави

приређеној Нишком женском подружином у корист будуће црквe и школе у новонасељавајућем се селу Александрову. 3. Поздрав Његовом Велич. Краљу Милану у Прокупљу 1883. год. 4. Беседа у корист цркве и школе Александровске на забави у Прокупљу 1884. год. 5. Поздрав Његовом Преосвештенству Епископу Нишком Димитрију, приликом каноничне визитације у Александрову 1885. год. 6. Поздрав Његовом Преосвеш. Епископу Димитрију у Бињешкој цркви 1885. год. 7. Беседа говорена о св. Николској слави 9. маја 1885. год. 8. Беседа на Рождество Христово у Прокупљу као бив. заступ. Проте 1885. год. 9. Беседа на забави у Прокупљу, по новоме општ. Прокупачке, држаној у корист Прокупачких школа 1886. год. 10. Беседа, на проглас Краљевине, у парохиској цркви Бињегу говорена 1887. год. 11. Беседа о јеванђелском сленцу говорена у парохијској цркви Балајницу 1890 године. 12. Поздрав Његовом Велич. Краљу Александру у Александрову 1890. године. 13. Реч, о подизању пољопривредне подружине у Мерошини на збору 1894. год. 14. Поздрав Његовом Величанству Краљу Александру, при повратку на Цариград у депутацији среза добричког 1894. год. 15. Поздрав Његовом Величанству Краљу Александру, у депутацији са сељани Александровчани 1894. год.

III. Други књижевни радови: 1. Бог у лепоти природе. 2. О земном и небесном блаженству. 3. Молитва побожног Стојадина, мог парохијана на Ровжине, с њим побожан разговор, и хришћанска поука. 4. Исповест, причест, и поука на смртној постељи мог једног парохијана, и његово умирање у моје присуство. 5. Дванајест људских врлина, а то су: Уредност, Штедљивост, Прилежност, Искреност, Правичност, Умереност, Чистота, Спокојство, Задовољство, Поштење, Невиност, Смерност. 6. Неколико мудрих изрека и пословица за кућу и живот. 7. Чича Орестија и његов дом. Прича из сеоског живота. 8. Насељење Александрова.

Књига ће се предати у печатњу одма, чим се довољан број претплатника пријави да се отуд штампа испланити може. Цена је књизи 2 динара. Књига ће имети око 14 табака.

Умољавају се г.г. свештеници и учитељи, као и остали љубитељи српске књиге, да се постарају привукути претплатнике, или боље рећи пријавнике на ову књигу, јер се новац напред не тражи, но по пријему књиге.

Најдаље за месец дана предаће се дело у печатњу, и објавити скупљачима претплатника, како би се са новцем спремити, и књиге, почем их приме, исплатити могли. Десета књига иде за труд г. г. скупљачима.

Пријава с претплатницима шиље се потписаном.

Александрово, Нов 27. октобра 1894. год.

Стеван Болманац
свешт. парох Александровски.

Готов је:

ВЕЛИКИ ИЛУСТРОВАНИ КАЛЕНДАР СРПСКЕ МАНАСТИРСКЕ ШТАМПАРИЈЕ.

Цена 40 новч.

Садржај:

Календарски део: у коме су објашњени сви: *господњи, богородичини и заповедни светитељски празници.* — *Шематизам:* Црквено-народни аутономни органи наши; Наше школе. — *Статистички податци.* — **Поучно-забавни део:** *Свети Јован Златоусти.* Од проте Јована Вучковића. — *Срби свуди.* Од М. — *Сан је лажа а Бог је истина.* Од С. М. — *На крају другог живота.* Приповетка Симе Матавуља. — *Искрена реч нашим земљодељима.* Од Д. — *Реч-две о српским сватовима.* Од Ђ ре Стријића. — *Српска народна имена.* Од Тих. Остојића. — *Поуке из пчеларства.* Од Јована Живановића. — *Правне поуке.* Од др Милана А. Ђирића. — *Статистички податци о Србима.* Скупио Тих. Остојић. — **Илустрације** календар доноси: од акадек. сликара Уроша Предића: *Свети Јован Златоусти: Симеон мироточиви* (Стеван Немања); *Симеон*, краљ српски Стеван Првовенчани; *Стеван Дечански*, син Милутинов, седми краљ српски; *Цар Урош*, син Стевана Душина; *Свети Лазар*, кнез српски, мученик косовски; *Макарије митрополит*, прве калуђерске Ђурђе Бранковић. — Од акадек. сликара Ђорђа Крстића: *Свети Никола*; *Свети Петар и Павле.*

Може се добити код управе Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Високопречасни г. *Теофан Косовић*, игуман и настојатељ манастира Привине Главе, изволео је овој црквеној општини *поклонити једно звоно у вредности од 100 фор., одређено за капелу*, која ће се скорим подићи *на водици св. Петке.* На том племенитом дару потписани се — на основу скупштинског закључка, а у име целе црквене општине — најусрдније захваљујемо племенитом дародавцу, са жељом, да га Бог поживи још дуго здрава и весела на корист својој цркви и народу..

У *Бермазову*, 21. новембра 1894.

Ђорђе Јосић
учитељ и перовођа.

Милош Мојсиловић
председник.

Љубомир Ракић
парох.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 191 2—3

Расписује се стечај на једно место *учитељице* са годишњом платом од 500 ф., 100 ф. у име накнаде за намештај, слободним станом или 200 ф. у име станарине, најпосле 169 ф. у име огрева, послуге и канцеларијски прибора. Изабрана учитељица имаће да предаје осим школском уредбом прописане предмете по потреби и женски ручни рад у разредима, које јој школски одбор опредељено буде.

Компетентније нека њене најдуже до 31 ог децембра 1894. г. по ст. к. своје добро и потпуно снабдевене молбенице доленотписаном председништву поднети.

Из седнице шк. одбора држане у *Сентомашу*, 18-ог новембра 1894 г.

Др. Момир Павловић
председник шк. одбора.

СТЈЕЧАЈ 192 2—3

Овим се отвара стјечај још на непопуњено *учитељско мјесто* при српско-православној вјероисповједној школи у Доњем-Вакуфу.

Плата мјесечна 50 фор. а. вр. словом педесет форинти, које ће у напред примати своју мјесечну плату; с тим још огријев у нарави и стан.

Дужност му је све школске прописе и предмете дјеци предавати; поучавати их црквеном појању и с истим у нељељне и празничне дане у цркву долазити и десну цјевницу држати; осим тог перовођство у општини имати.

Компетенти треба да докажу, да су Срби православне вјере, да су свршили коју српску препарандију или богословију.

Првенство ће имати они, који су коју годину учитељевали.

Молбенице с добро инструираним свједочбама треба слати преко ове српско-православне црквено-школске општине, која ће и избор учинити. Оног пак који се прими учитељске дужности, права је задаћа дати обавезу, да ће од почетка школе па све до свршетка школске године 1895 учитељску службу на истој школи непрекидно вршити — Обвезу са свједочбама треба слати потписатој општини у напред.

Из сједнице српско-православне црквено-школске општине,

у *Доњем-Вакуфу*, 20. новембра 1894 год.

Предсједник:
Јован С. Обрадовић
парох.

Подпредсједник:
Ристо Катић

Чланови:
Тоде Ивица
Ристо Баворчић

Благајник:
Гавро Калаба

Ad бр. К. 604./зап. ex 1894.

СТЕЧАЈ. 183 3—3

У свези са овданњим стечајем од 30. септембра 1894. бр. К. 667/468. ex 1894. расписаним ради попуњења новоустановљеног *места вероучитеља у кр. гимназији, реалци, учитељској школи и вишој трговачкој школи у Осеку* — са беримима установљеним за учитеље средњих училишта у Хрватској и Славонији — позивају се овим сви они, који су на то место компетовали, исто тако и они, који би на исто место компетовати желили или вољни били стећи квалификацију за вршење катихетске службе у средњим заводима, да се најдаље до 15. (27.) децембра о. г. овој конзисторији ради полагања катихетског испита писмено пријаве и такву од 15 форината припошљу — а 20. децембра о. г. (по старом календару) у 8 сахата до подне у писарници управе овданњег правосл. богословског училишта, испитној комисији предстану, пред којом ће тога и следећег дана држати се *писмени и усмени испит* из православног катихизиса, библичних повести старог и новог завета, литургике, догматике, моралке, историје цркве, тумачења евангелија и катихетике.

Из седнице архидијецезалне конзисторије, држане у *Карловцу* 11. (23.) новембра 1894.

Архидијецезална конзисторија.

СТЕЧАЈ. 189 3—3

На српској основној четворо разредној вероисповједној мушкој школи у *Св. Петру* (Торонталска жупанија) упражњено је *учитељско место*, на које се овим стечај отвара.

Са истим местом скопчана је плата:

360 фор. ав. вр. у готовом новцу, што се у месечним ратама тачно у напред издаје, и 30 кибли жита. Даље: 20 фор. годишње за пофторну школу и 20 фор. годишње за перовођство и вођење рачуна црквених и школских — као изабрани учитељ за то способан буде. Осим тога: 3 хвата тврдих дрва и сламе, колико је за грејање учитељевог стана и школе потребно — и најпосле: 50 новч. од укопа, где учитељ позван буде.

Изабрани учитељ уживаће стан у нарави, који се састоји: из предсобља, 2 собе, кујне и остале потребне стаје — и две баште, од којих је једна код школе, а друга ван села, са пријемдбом, да на ову другу сам учитељ порез плаћати има.

Изабрани учитељ имаће све, школском уредбом прописане предмете у школи предавати и децу појању учити. Осим тога у дужност ће му спадати при сваком богослужењу у цркви, у десној певници редовно појати; уз часни пост

ускршњи средом и петком на јутрењу и прежде-освештену долазити и појати.

У обзир ће се узети само они компетенти, који су сомборски приправници, а испит из мађарског језика положили — међу овима пак првенство имају они, који се општини лично пријавили буду.

Рок пријаве траје до 30. децембра по нашем календару о. г.

Из седнице месног школ. одбора, држане у *Св. Петру*, 6. (18.) нов. 1894. год.

Јова Лапић с. р.
председник.

СТЕЧАЈ. 182 3—3

Услед оставке г. Младена Стојшића упражњено је *учитељско место* у српско православној вероисповедној школи *рац-милетићској*.

Позивају се госпоха приправници или при правнице, који су оспособљени из мађарског језика, да своје молбенице као и диплому учитељску до св. Николе овој општини поднесу. Првенство имају мушки. Учитељу спада у дужност у цркви појати, перо у седницама општинским водити, као и рачуне општи. изготовљавати.

Плата је учитељу 300 фор. годишње, 20 ф. за перовођство и повторну школу, 1 хват тврдих дрва и огрев за фуруну колико му буде требало. Стан код школе са лепим вртом.

Из седнице црквено-школског одбора држане 13. новембра 1894. у *Рац-Милетићу*.

Црквено-школски одбор.

СТЕЧАЈ. 187 3—3

На овдашњој српској вероисповедној основној VI-разредној женској школи, остало је оставком упражњено *место за учитељицу*, на које се овим стечај расписује.

Плата учитељице је у готовом новцу 360 ф., $2^1/_4$ лања оране земље, на коју учитељица све законом прописане пирезе плаћа, стан у натури састојећи се из 2 собе, кујне и коморе.

Изабрана учитељица дужна ће бити, све за законом прописане предмете у свакидањој школи предавати, повторну школу држати, женски ручни рад предавати, и с' децом редовно цркву при сваком богослужењу полазити.

Првенство имају оне кандидаткиње, које су и из мађарског језика испит положиле.

Рок стечаја истиче 27. децембра о. г., којег дана ће се и избор обавити.

Из седнице месног школ. одбора срп. православне црквене општине Срп. Итебејске, држане у *Срп. Итебеју* 10. (22.) новембра 1894 г.

Председништво месног шк. одбора.

СТЕЧАЈ 193 1—3

На упражњено *мушко учитељско место* месне вероисповедне српске школе овим се стечај отвара.

С овим местом скопчана је плата ова: у готовини 380 фор. урачунавши овде плату за поштовну школу, $^1/_4$ сесије прве класе ораће земље на коју порез и еквивалент учитељ сам плаћа, слободан стан, састојећи се из две собе, кујне, шпајза, штале, шупе, подрума и врта.

У строгу дужност изабраног учитеља ставља се, у местној св. цркви у десној певници редовно појати, као и у св. цркви водичкој, када ред на њега дође, такође једну певницу са ијењем одржавати.

Позивају се сви они, који би желили на ово место компетовати, да морају по пропису школ. закона за учитеља оспособљени бити, и молбенице своје како са сведочбом учитељском, тако исто и свима осталим нужним документима спровођене имају на председништво местног школског одбора управити. Примећује се овим пак, да ће првенство имати они, који буду лично у место дошли, и у св. цркви у дан недељни или празнични у певници појали. Рок стечају истиче јануара 14-ог 1895 год. закључно.

Из седнице местног школског одбора држане у *Ст. Стапару*, дана 30. новембра 1894 год.

Богдан Попов, перовођа. Гавра Плужаров, школ. одбора председник.

Е. Но 885 ex 1894 / К. 738

СТЕЧАЈ. 194 1—3

На једно упражњено место у *стан. закладу шок. Петра Божића* од годишњих 105 фор. овим се расписује стечај.

Молитељи имају доказати:

1.) да су Срби православне вере;

2.) да су сиромашног стања;

3.) да су последњу школску годину са врло добрим успехом свршили; —

4.) да су душевно и телесно потпуно здрави.

У смислу основног писма за питомце могу изабрани бити само они, који су из епархије темишварске, а међу овима имају првенство који су у Араду рођени.

Молбенице имају се до 20. децембра т. г. потписаној конзисторији поднети.

Из конз. седнице држане у Темишвару 23. новембра 1894. год.

Епарх. конзисторија темишварска.

К. 811/579. ex 1894.

СТЕЧАЈ. 184 3—3

Ради попуњења упражњеног *катихетског места на нижим пучким школама у Руми* овим се расписује стечај.

Са овим местом скопчана је плата од 400 ф., месни доплата од 100 ф. на годину и ставарина од 100 ф. са правом на петогодишњи доплатак.

Компетенти имају своје ваљано устројене молбенице путем својих претпостављених власти поднети овој конзисторији најдаље до 6. (18.) децембра 1894. год.

Из седнице архид. конзисторије, држане у *Карловци* 11. (23.) новембра 1894. год.

Архидијецезална конзисторија.

Ad K. 771/621. ex 1894

ЕДИКТ. 185 3—3

Услед брачноразводне молбе Стевана Лерина из Вел. Радинаца против супруге му Јулијане Лерин рођ. Плавшић сада непозната боравишта — позива се овим речена Јулијана, да у року од 6 месеци, рачунајући од првог увршћења едикта овог у новине, консисторији овој или сама лично предстане или место садањег пребивања свога пријави, пошто ће се иначе против ње поведена брачноразводна парница и без ње окончати.

Из седнице архид. конзисторије, држане у *Карловци* 11. (23.) новембра 1894.

Архидијецезална конзисторија.

Е. 885. I. 197 ЕДИКТ. 190 2—3

Максим Златић житељ негда белопркванскиовим се позива, да пребивалиште своје у року од 90 дана духовном суду овом пријави, пошто ће се у противном случају брачна парница, коју жена његова Драга Златић рођ. Путник отпочети као и без њега решити.

Из седнице епарх. конзисторије у Вршцу 14. (26.) новембра 1894 држане.

Епархијска конзисторија вршачка.

Ad бр. К. 820/596. ex 1894.

СТЕЧАЈ. 186 3—3

Расписује се стечај на упражњену *парохију* у *Сурдуку*.

Интеркалара има.

Компетенти имају своје ваљано устројене молбенице путем предпостављених власти овој конзисторији најдаље до 6. (18.) децембра 1894. поднети.

Из седнице архидијецезалне конзисторије, држане у *Карловци*, 11. (23.) новембра 1894.

Архидијецезална конзисторија.

ОГЛАС. 188 3—3

Српска звонолиевница Ђорђа из. Боте Синова у Вршцу узима себи част до знања свима славним срп. прав. општинама ставити, да ће своју већ од 200 година постојећу радњу (звонолиевницу) од нове године 1895. проширити и увеличати тако, да ће се свака наруџбина звона у најкраћем току времена моћи извршити.

С' особитим поштовањем

Ђорђа из Боте Синови
звонолиевца.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за прелијање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провађено са крупом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушкама провиђена звона,

која имају дуготрајнији, свежији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; **прављење старих звона са крупама од кованога гвожђа.** — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

198 22—26 Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА
ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.
УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.
У Новом Саду у недељу 11. децембра 1894.

После највише санкције трију законских основа црквено-политичких реформа.

У прошлом броју јависмо, да су законске основе о обвезном грађанском браку, вероисповести деце и државним матицама (матрикулама) задобиле највишу санкцију.

Хоће ли и кад ће оне, као закони, ступити у крепост, то су питања, на која није баш тако лако, у данашњим околностима, одговора дати.

Узроци, који су им санкцију извојевали, не морају бити и разлози, да се и спроведу. Бивало је већ закона, који су као такови проглашени, без да су се икад спровели. Грађански закон од 1852, и ако је царским патентом од исте године проглашен обвезним и за Угарску, није у овој никад спроведен. Истина, санкционисане три реформе су уставно донесени закони, али за то би ипак могли имати своје препреке спроведби и разлоге неспроведби.

Ми смо то узгред само нагласили, не упуштајући се у даљу расправу питања спроведбе новосанкционисаних трију закона.

Они су највише санкционисани. Ми стојимо, дакле, пред једном свршеном чињеницом; и остављајући на страну све конјектуре, којих се мало час дотакосмо, ми рачунамо с том чињеницом, која сама по себи и у себи доноси — у редовним приликама — и спроведбу санкционисаних закона.

Кад спроведба санкционисаних реформа наступи, ми ћемо бити пред пунокрепосним законима њиховим, којима ћемо, по грађанској дужности, имати одавати поштовање и послушност у пуном вршењу њихових установа и одређења.

Но та дужност према државним законима не отклања и не потискује ни другу нашу, исто тако свету дужност, а та је: поштовање и послушност и законима наше цркве и вере, поштовање и послушност диктату и осећају

нашег православног и српскога чувства, верске и народносне нам свести.

То су две дужности с којима треба да дочекамо спроведбу нових закона. Ни једна од тих дужности не сме другу ослабити. Морамо бити лојални грађани, али остати и православни Срби, верни својој православној вери и цркви, свесни увек свога националног поноса. А то нам нови закони не забрањују; нити нам икоји закон забранити може.

Али и нови закони, као што су и многи други, могу *у својим последицама* бити од не мале опасности по интересе: и црквене и народне. Против тих последица можемо се борити; и то снагом, коју даје верска и национална свест, а која се огледа у верском пијетету и народном поносу. Ако сачувамо тај пијетет и тај понос, ми смо својој цркви и народноме имену осигурали грудобран против свих могућих валова, који ће нас неминовно запљускивати, подизани и покретани ветром и буром нових реформа. Јер, сумње бити не може, а претпоставка је сасвим оправдана и основана, да у тим реформама има тенденције и смерова, који нити са либерализмом нити са јавним интересима и истинитим потребама државним у свези не стоје, него су потекли из извора шовенистичких тежња против цркве у опште, против цркава непротестантских наособ, а против народности највише

Против таквих тенденција и смерова ћемо се борити. То нам је дозвољено; и то нам се забранити не може, јер таква забрана би била: јавно гоњење цркве, а осуђивање народа на смрт.

Борићемо се дозвољеним средствима: религиозном свешћу својом, народним поносом својим. Борићемо се свима моралним средствима, која цркви и народној култури на расположењу стоје; борићемо се отворено, часно и поштено, не грешећи никад о лојалност и свест држављанских и грађанских дужности.

Та борба биће: самоодбрана цркве и народа, која је у својим правима и виталним интересима угрожена.

Тактика и извађање те самообране треба да је ствар свију мислилаца у цркви и народу; у њу да уложимо своју снагу сви; јер сви смо у опасности кад је целина на нишану.

Ниједан Србин не сме заборавити н. пр. да се после законопрописаног поступка пред државним органима, у ствари женидбеној, има *одмах* обратити и својој светој и божанској, а Србину увек милој и спасоносној мајци цркви православној. Не сме ни један Србин заборавити, да се после изјаве пред државним органом има *одмах* упутити пред свети олтар и у Бога замолити небеског благослова брачној свези својој и брачноме породичном животу; не сме заборавити, да је брак светиња, света тајна, а не грађански уговор.

Сваки ће, дакле, Србин, испунив закон државни, испунити и закон црквени и божји, уверен да ће без благослова божјег огрешити душу, а без заштите свете своје православне цркве, да ће му пропиштати српско име к'о сироче, остављено олују либералних реформа, да га разнесу или о камен својих уништаја разбију.

Сваки ће Србин, при склапању брачне свезе, српског рачуна водити о православљу свога порода, своје деце, и неће дозволити, да му брачна свеза сменана буде, или бар, да му деца два божића имају; једна да ломе чесницу, а друга да остају без крсног имена и српских светитеља и богоугодника. Чуваће се, дакле, сваки Србин деце од два крста, од две вере.

Сваки ће Србин научити своју децу, и од сада, имену своме, ма се оно како записало у матрикуле државне. Српско ће име српској деци записано бити у црквеним матицама; а матица, која ће српској деци увек отворена бити, биће на уснама српског оца и српске им мајке. Имена државних матица, ма како оне превеле српска имена, биће без особита значаја, а име, којему ће чедо своје и Срче наше, мајка научити, то ће име мило бити, *њиме ће се Србин звати и поносити; с тим именом ће се и мати увек — рачунати.*

То је наше најдубље уверење, јер тако учи историја српског рода и народа.

Ми се не бојимо посљедица узакоњених реформа. Оне се могу пре осветити другом коме, него нама Србима. Само вршимо и извршимо, сви и сваки, своју дужност према њима.

* * *

Нашег свештенства је та дужност велика и највећа. За то се њему нарочито обраћамо.

Свештенство је чувар св. цркве; свештенство је лична гарда Српству своме. Оно је

данас на мртвој straži и св. православља и љубљеног нам имена српског.

Кад су нам ове светиње и аманети прадедовски пред опасношћу; кад нам је душа у искушењу, а народно име на процепу, — свештенство треба да је најбудније, најсрчаније и најрадљивије

Опасности св. цркве и Христова наше захтева и потребује најачу свест свештенства о позиву своме и најчистију савесност у свему.

Под руководством својих поглавица и старешина, и са њиховом потпором, свештенство може и најновијој опасности у очи погледати са поуздањем, да ће се она отклонити и савладати.

Свештенство неће малаксати, а неће дозволити да му малакше ни народ. Будити, храбрити, крепити, одушевљавати, учити, проповедати... све чинити треба. *А никад смеђати с ума не сме, да примери најбоље и уче и кваре.*

Надлежних црквених власти биће брига, а свештенства нашег једна од првих дужности, баш у данашњим приликама: *да се „истјазаније“ у опште, нарочито у женидбеним стварима апсолутно искорени; да се не догађа.*

„Истјазаније“ је порок и преступ, који не штети само угледу свештеника, него је на штету светиње црквених тајана и функција у опште. „Истјазаније“ је узрок многоме злу, а највеће му је зло у томе: што убија веру у светињу, веру у узвишеност и светост свештеничке мисије и службе, веру у благодат, којом је свештеник свештениковања достојним учињен.

Поништење те вере одводи од цркве и православља, и повлачи за собом све последице тога.

И мислимо да ћемо већ сад поставити једну непобитну слутњу, ако кажемо: да би „истјазаније“ било најбржа и најјача храна венчавању грађанском, а невенчавању црквеном; као што је и до сада било од не малих узрока малаксавању пијетета и религиозности у појединим деловима народа, и његовом индиферентизму верском, па и националном.

Не бедимо наше свештенство „истјазанијем“, кад овако пишемо, али факат је непобитан, да „истјазатеља“ у њему има.

Против ових ће се екземплярно најстрожије поступати. „Истјазаније“ се искоренити мора, јер то налаже интерес вере, цркве и народа. То захтева и интерес угледа свештеничког. А пред овим интересима, интереси лични, и сви други обзири, морају престати, морају се заборавити.

Где је у питању црква и народ, — ту се личности губе и превиђају.

Да црквене власти не дођу у немило положај, да то начело — без којега целина мора трпити штете — не узмора примерима потврђивати, зависиће од свештеника.

Што мање „истјазанија“ буде, биће више црквених бракова; и обратно. У тој истини је један кључ опасности, којом нам грози грађански брак; као што је и један начин, да му последице испаралишемо. ═

Српске школе, народно-црквени фондови и радикалски „Родољуб“.*

I.

Поводом там, што је угарски министар просвете некоје српске вероисповедне школе због посве неуређеног стања опоменуо, изашао је у 171. броју новосадског радикалског гласила допис из тамишке жупаније, о којем је тешко пресудити, чему у њему више да се дивимо: да ли непознавању и самих најелементарнијих односаја нашег народно-црквеног организма, или хотичном извртању, сумњичењу и клеветању јавно познатих и признатих дела и подвига прекаљена родољубља.

Наши опозиционари одиста су за дивно чудо — доследни у недоследности. Кад, посредством неуке, лаковерне, и отуд поводљиве масе, хоће да се дигну у вис, да задовоље својој сујети или својим пожудама, тада им је та маса ни мање ни више него извор и увир сваке моћи

* Овај је чланак требао бити штампан у 49. бр. о. г., но забуном ушао је у 49. бр. чланак истог писца, који је требаоући у данашњи број. Тиме се исправља распоред чланака, који је био потребан ради садржине њихове.

Ур.

и власти, свију врлина. А кад треба одговарати за лоше последице од примене тог кобног наука на прилике и односе у животу народном, онда наши опозиционари ту исту токорсе свесилну масу са цједестала суверености спусте на банак, тако рећи, добронудне лаковерности, да тиме за њу и за се побуде милосрђе. И као да у томе није и сувише бруке, још се тако деградованом суверену своме за леђа завлаче, да отуд банеки кукају и своје недомишљенике јуначки — сумњиче и клеветају!

Тако и „Родољуб“ у 171. броју „Заставе“ и кука и клевета у исти мах. Признаје, да је у односним општинама свест и савест, родољубље, самопрегор и поносе тако силно развијен и утврђен, да чак учитељ и свештеник о школи ништа не знају, а они други — не знају ни толико! Деца сасма неуредно полазе школе, а учитељ, све кад би хтео и умео, не сме том злу да тражи лека, јер, ено „Родољуб“ сам каже: „онда тешко њему: неће се ни дана скрасити у селу“.

Насупрот овом класичном признању, иначе радикалном „Родољубу“ за последице тог стања није ни бар мало крива ни надри суверена маса, ни — а то је главно за њега — њени звани и незвани вођи, него су свему једини и искључиви виновник — „наше автономне власти“!

Што радикалски „Родољуб“ овом напречац осудом наших автономних власти посредно сургунише и свој идол, и вође му, па и себе самог: шта за то? Ко би још истраживао основу и конзеквенције казивања и писања радикалског „Родољуба“?! Верни су за то верни, да у све — слепо верују!

Пошто је „Родољуб“ срећно пропашао кривца обележеном злу, сматра он за своју свету дужност, да пружи и лека, и то лека сигурна томе злу. Он и у томе остаје доследан својим радикалским „начелима“, који га одведоше правце — „богатим народним фондовима“! Ту је спас! — кликне он победоносно. Израчунао је, да фондови бацају 150,000 фор. годишњег сувишка, па не може да се накрсти од чуда, за што се тај сувишак не да народној просвети.

Како се види, „Родољуб“ је врло изданан с имањем — народних фондова! То је сасвим у духу радикалском! Зар он и суверена маса да се маше руком у свој џеп, код — „богатих народних фондова“?! Па шта ће нам ти фондови, и на што нам автономија, ако не можемо узимати из њих кад год нам треба и колико нам треба?! Дај нека сад ко рекне, да од овога може бити веће свести и савести, радикалскијег автономаштва, самогрегора и родољубља у општте!

Ну кад се „Родољубу“ већ прохтело, да именом „богатих народних фондова“ игра улогу неког избавитеља српске школе и просвете, онда је морао, пре свега, потражити обавештаја о томе, какво опредељење имају ти „богати народни фондови“. Ко истини хоће да служи, не сме говорити на памет, као што је учинио „Родољуб“, који је тиме потврдио, да њега сасма други мотиви руководе.

Народни пријатељ, каквим „Родољуб“ себе хоће да прикаже, морао би бар то знати, да у низу наших „богатих народних фондова“ сваки појединац има свој јасно одређену циљ, те да се и приходи сваког од њих једино у ту циљ могу трошити. Међу тим фондовима најјачи су неприкосновени, клирикални, јерархијски и Текелијин. Од њих намењен је једино клерикални фонд на просветне потребе на пољу школства народног, али и то од гимназија и овима сродних завода на више. Има, истина и за потпору народне школе посебан фонд, но приход његов тако је слаб, да о каквој успешној потпори народних школа отуда не може ни говора бити.

Ну нека би клирикални фонд могао своју делатност протегнути и на народну школу: да видимо шта би у ту циљ преостало од његових средстава.

Приход клирикалног фонда износио је за год. 1893. на 117,000 фор., претпостављајући да су камате и други приходи сви уредно били уплаћени. Према том приходу стоје издатци овако: богословија 11,000 фор., учитељска школа у Г. Карловцу 7200 фор., учитељска школа у Сомбору 7100 фор., гимназија у Новом Саду 13 100 фор., гимназија у Ср. Карловцима 10,000 фор., школски референти 6,100 фор., виша дев. школа у Панчеву 5,200 фор., нета школа у Новом Саду 5,000 фор., нета школа у Сомбору 840 фор., Шк. Савет 400 фор., штампа шк. књига 300 фор., мировине 2400 фор., стипендије 11,000 фор., ванредни и парнични трошкови 250 фор., управни трошкови 4,000 фор. — дакле у округлој своти 84,000 фор. Кад се ти издатци одбију од прихода од 117,000 фор., остаје вишак од 33,000 фор.

Изгледа према овоме, да би се из фонда клирикалног могло помоћи и народној школи. Ну треба пре свега у виду задржати, да овде није

узет у обзир трошак на ове године успостављену учитељску школу у Пакрацу, који ће за годину-две бити бар 7,000 фор. Није узето у обзир, да ће услед поделе учитељских школа на мушке и женске трошкови око издржавања тих завода знатно се повећати. Нису узети у обзир у овој години дозначени доплатци професорима и учитељима оних завода, који се из фонда клирикалног издржавају. Није урачуната од сомборске више дев. школе затражена повишица субвенције. Није уведена у расход ни потпуна плата главног школског референта, чије се место сада замењује. Нису узете у обзир ни оне повишице у садашњим трошковима за поједине заводе, које ће наступити чим буде потврђен нов школски закон, у ком су плаће и друге потребе увећане. Није урачунат прилог клирикалног фонда фонду. мировинском за професоре, а тако исто ни трошак за протопресвитерске надзорнике — бар 15,000 фор. — који ће са потврдом новог школског закона такође пасти на терет клирикалног фонда.

Кад срачунамо све ове издатке на већ постојеће и прихваћене установе, излази као резултат, да фонд клирикални не ће у стању бити својим приходом подмирити ни само те потребе, а да не споменемо, да се сав приход не може трошити, што је ноеве оправдано, јер поступним увећавањем фонда расте и његов приход, а тиме и *сигурна* потпора установа, које се отуд издржавају а којих потребе са сваком годином веће постају.

Узмемо ли пак у обзир и уважимо ли као што треба поред свега до сада реченога још и ту околност, да ће приходи наших фондова у опште моћи у натраг, јер се многи капитали враћају, са чега већ данас већи део главнице уз мали процената лежи у новчаним заводима и државним папирима, — онда је сво умствовање радикалног „Родољуба“, најблажије речено, на песку озидана картара, у којој нико па ни школа ни просвета народна не може наћи никаква а најмање сигурна и трајна уточишта, стварне заштите и одбране.*

На остале одисаје радикалског „Родољуба“ осврнућемо се у броју што долази. α—ź.

* То је одговор – у погледу клирикалног фонда — и писцу „Бранковом“ и оном у „Наше Доба“ са „леним кнапцем ал у нештим рукама.“

Стање православних црквава и црквених општина у Мишколцу, Токају, Унгвару и Ђенђешу.

Високим председијалним налогом својим, од 28. октобра о. г. бр. М. 417, Његова Светост, св. Патријарх Георгије, изаслао је архиђакона и конзисторијалног бележника архидијецезе карловачке, г. Лукијана Богдановића, у општине црквене које су у наслову побројане, ради извиђења стања тих општина и њихових црквава, како у погледу душепопечитељства, тако и у погледу управно имовног, с тим, да има о томе извиђењу поднети извештај архидијецезалној Конзисторији ради даљег поступања ове у томе предмету.

Изасланик Његове Светости, г. архиђакон Лукијан, у вршењу тога високог налога изашао је, у друштву са г. Аурелом Моцом, православним парохом у Мишколцу, у горе наведена места, и у времену од 1—7. новембра о. г. обавио потребан извиђај и о резултатима истога поднео је Конзисторији опширан и исцрпан извештај. Из тога извештаја, који нам је при руци, саопштићемо неке податке.

Душепопечитељске дужности у Мишколцу врши савесно и марљиво Аурел Моц. Рукоположен је, за пресвитера, у Араду, г. 1890. Исти пресвитер обавља но потреби душепопечитељску службу и у филијалним црквама: у Токају, Унгвару и Ђенђешу.

Матрикуле воде се на мађарском језику; и то у Мишколцу их води сам парох, који води и матрикуле цркве у Токају. Матрикуле пак у Унгвару води за сад тамошњи ђевац и тутор Јован Јовановић, дочим се матрикуле храма у Ђенђешу налазе при парохијском звању у Јегри. Цркве у наведеним местима посвећене су св. пророку Науму.

У наведеним филијалним црквама није било већ од неколико година амо божанствене литургије и то с тога, што је имовно стање тих црквава замршено било тако, да парох у Мишколцу није могао од истих ни толико награде добити, колико би му путни трошак износио; но кад се имовни односаји ма у неколико само уреде и

од заосталог дуга порезног опросте и очисте, моћи ће се тада и по неколико пута у години св. литургија тамо служити.

Број православних душа износи: у Мишколцу 26, у Унгвару 3, у Токају 2, у Ђенђешу 2; — свега 33 душе, које стално тамо пребивају; дочим у тај број нису увршћени чиновници и војници који провизорно по кад кад живе у тим местима.

У погледу управно-имовном стање је овако:

I. У *Мишколцу*. а.) Црква је како с поља тако и изнутра у врло доброме стању. Велика је и богато украшена и снабдевена са св. утварима, сасудима, одеждама и књигама; б.) у погледу имовнога стања и манипулације са истима, црквена општина у Мишколцу није била вољна дати никаква разјашњења, јер у томе погледу §. 9. зак. чл. IX. од 1868 г. даје македо-валахијским општинама, међу које и Мишколц спада, потпуну автономију, без да су подвргнути контроли спархијских власти српске митрополије карловачке, којима признаје само духовну власт, која врши искључиво право надзора in spiritualibus.

Приватним путем сам ипак дознао, да се црквено-општински иметак у Мишколцу састоји из неколико кућа, које репрезентују вредност од 200.000 ф., а несе бруто-прихода до 8000 ф. и више годишње.

Цео тај приход троши се на издржавање пароха, ђака, црквењака, црквено-општинских чиновника, делење милостиње, те плаћање пореза, еквивалента, асекурације и др.

Здања су сва у врло добром стању и од пожара осигурана.

II. У *Токају*. Непокретан иметак састоји се: 1.) из цркве, 2.) из парохијског дома, 3.) из куће за црквеног ђака. Све су те зграде у запуштеном и трошном стању; а покривене су шиндром; — 4.) из једног подрума, и 5.) из две парцеле рита у Ивељу и Бодрогкезу, а у површини од 2280 □хвати.

Цео тај непокретни иметак уписан је у грунт. уложку бр. 217, општине у Токају. Укњиженога терета нема.

Сва су здања осигурана од пожара и то црква и парохијски дом у своти од 4300 фор., а кућа за црквеног ђака у своти од 1700 ф.

6.) У готовоме новцу, гласом благајничког дневника, закљученог дана 2. (14.) новембра 1894, нашло се 27 фор. 78 нов., који се новци налазе у рукама Самуила Заке, црквеног ћутора, који са целим црквеним имањем рукује већ 30 година.

7.) У „Tokaj-hegyaljai takarékpénztár“, под бр. 3777 књ. 4 уложено је 1768 фор. 32 нов. под именом „Zakó Sámuel“, али је конз. изасланик на књигу штедионичку написао, да је тај улог својина православне цркве у Токају. Међутим улогу и овако никаква опасност није претила, јер је поменути Самуило Зака један од најугледнијих и најбогатијих токајских грађана, који за ово 30 година, од како је црквени ћутор, не само да није од прихода на своју корист што потрошио, него ни за свој труд није ништа узео, ма да је то у овим општинама обичај био.

8.) Из фундације покојног Константина Деметровић-а, у износу од 210 ф., уложених у истој штедионици под бр. 2848, а под именом „Demetrovics Constantin lelkészi alap“, од које главнице ужива годишњу камату свагдашњи парох у Мишколцу, у име награде за годишњи нарастоје горепоменутом фундатору.

— Парохијски дом носи годишње 160 фор.; у кући пак за црквеног певца станује члан општине Коломан Полити, који врши дужност црквењака и зато ужива тај стан бесплатно, а осим тога још и поменуту ораницу са ритом.

Већина св. утвари, сасудова и одежда односе се, гласом инвентара од 2 септембра 1890 г., после великог пожара, у Мишколц, где се и дан данас налазе.

Вредност непокретног иметка, судећи по мештанским приликама, износи од прилике 2800 фор.

Приметити је, да је према овој свети свота асекурације много већа, а томе је узрок што су зграде осигуране по оној свети, која се морала платити за оправку крова, одмах после пожара г. 1890., када се сваки журио, да кућу своју покрије, јер је зима била већ на прагу, усљед чега је рад око оправака кућа и зграда двоструко стао, него што би стао иначе у нормалним приликама.

Често споменути црквени ћутор Самуило Зако изјавио је, да би желео, с' обзиром на своју остарелост, да се исели из Токаја, те мисли да би добро било, кад се парохијски дом, кућа за црквеног певца, оранице, рит и лагум за готов новац продао и са оном главницом под 7 и 8. предао на руковање спархијском фонду, или пак српским народно-црквеним фондовима у Карловци, тим пре, што није вољан више са истим иметком

да рукује, а међутим осим њега једини православни у Токају, Коломан Полити, није таква личност, којој би се управа са црквеним имеском поверити могла.

III. У *Унгвару.* а.) Непокретан имеак састоји се:

1.) из цркве, која је изнутра у доброме стању, споља пак попуцана;

2.) из парохијског дома, који је у доброме стању, а носи годишњу кирију од 250 фор.;

3.) из куће за црквеног певца и учитеља у којој станује садашњи тутор Јован Јовановић бесплатно, а који осим тога ужива и награду од 300 фор. годишњих. — Ова је кућа у лошијем стању. У тој кући се налази и црквењаков стан;

4.) из куће у „Nagyhid“ улици, у којој су смештена четири дућана, за које се добија годишње кирије 584 фор.

Све су зграде шиндром покривене и осигуране од пожара код осигуравајућег друштва „Első magyar általános biztositó tarsaság“ у своти од 4270 фор.

5.) Оранице и виноград у „Kis-Cikere“.

6.) Оранице на „Pap-mező“, у површини од јутра 1166 □хвати.

Све те некретнине укњижене су у грунт. улошку бр. 374 општине Унгвар у корист „грчкоисточне цркве у Унгвару“. Укњиженога терета на тим некретнинама има, и то као што следи:

у корист кр. уг. државног ерара под С. 4, пристојба од 274 фор. 90 новч. са 6% камата; и у корист истог ерара под С. 10, у име пореза, свота од 976 фор. 62 пов.

7.) Оранице „Pap-mező“, у површини од 4 јутра 1566□ хвати, које је укњижена у грунт. улошку бр. 1106 општине Унгвар у корист „унгварског грчко-несједињеног парохијског звања“, — за сада је без терета.

8.) У грунт. улошку бр. 1107 оранице „Pap-mező“, у површини од 2 јутра 752□ хвата, укњижена је без терета у корист „унгварског грчко-несједињеног учитеља“.

Под 6, 7 и 8 тачком наведене оранице продате су јануара месеца 1890 г., на јавној дражби Еманулу Вагнеру, становнику унгварском, за своту од 900 фор., а купопродајни уговор поднесен је одмах архидијецезалном административном одбору ради одобрења и клаузулирања, али све до данас исти уговор одобрен није. Међутим је поменути купац новац исплатио, који је новац после у неколико на оправку зграда утрошен, а делом нак појединцима без грунтовног осигурања издан под зајам, те нема изгледа, да ће се икада укупити.

б.) Покретности: 1.) Код Димитрија Михајловића, умировљеног домобранског пуковника сада председника исте општине, налази се зајам у износу од 1500 фор. истина уз обвезницу, али грунтовно неосигурану.

2.) Код истог налази се још и свота од 250 фор., који је исти пет пута по педесет форината подизао уз признаницу, quasi као награду за председништво.

3.) Код удовице Стевана Беречкеји, бившег тутора исте општине, налази се на зајму свота од 430 фор. Ту је своту садањи тутор већ утужио ради исплате. Осим те своте налази се код исте удовице и једно дубијозно потраживање од 300 фор.

— У цркви се налазе св. утвари, сасудови и одежде, уведене у инвентару, приложеном овом извештају.

Црквени рачуни вођени су све до 1890 г., а од тога времена нису вођени с тога, што је кр. финанцијско равнатељство у Берегсасу цео приход секвестровало у име дужнога еквивалента и пореза; али се ипак издавала, и крај те секвестрације, награда туторова односно црквеног певца, у износу од 300 фор. годишњих а осим тога и оволика свота, колика је била потребна, да се зграде у добром стању очувају.

Еквивалентат међутим, не само да је сасвим исплаћен, него је са 160 фор. и преплаћен, која ће се свота употребити на отплату пореза, за који је већ ове године преко 500 фор. уплаћено, те се с тога надати, да ће идуће 1895 године цео дуг исплаћен и укњижба истога брисана бити.

IV. *У Ђенђеш.* Непокретно црквено имање састоји се:

1.) Из цркве, посвећене св. пророку Науму;

2.) из парохијског дома;

3.) из винограда у површини од 1 јутра 657□ хвати, који је усљед филоксерне заразе претворен у ораницу.

Горње некретнине су укњижене у грунт. улошку бр. 212 општине Ђенђеш под „Görög nemegyesület közönségi birtok“. Укњижени терети су следећи: под С. 1. у корист благајнице вароши Ђенђеш свота од 209 фор. 36 нов., а под С. 2. у корист кр. уг. државног ерара свота од 39 фор. 94 нов. у име дугујућег еквивалента.

Први терет је укњижен 25. маја 1887 бр. 3320, а потоњи 9. маја 1894. бр. 4292.

Првопоменути укњижени терет у корист варошке благајне у Ђенђешу потиче отуда, што је варошки магистрат направити дао у целој вароши, поред кућа, тротоар од асфалта, те тако и пред парохијским домом; али је тај дуг, гласом званичне признанице још 16. јуна 1890 г., са припадцима заједно у своти од 238 фор. 61 нов. исплаћен, но још укњижба истога потраживања није брисана с тога, што ће се наскоро у Ђенђешу грунтовница преиначивати, те ће се том приликом и уписни дуг званичним путем брисати.

Другопоменути укњижени терет потиче наводно отуда, што је постојавши „illetèk kiszabási hivatal“ у Јегри још г. 1883, усљед рекламације Ал. Ђурчика, на основу том, што некретнине црквене не носе ништа више прихода него што је сам издатак, опростило црквену општину од плаћања еквивалента; али кад се финанцијске дирекције поново организовале, почела је и кр. финанцијска дирекција у Јегри на једанпут потраживати и оно, што је већ опроштено било. Но Ђурчик тај свој навод није могао никаквом исправом доказати.

Кров од цркве и парохијског дома у рђавом је стању; шиндра је сва иструла, те с тога прокишава. Крајње би време било, да се те зграде изнова покрију.

Зграде су од пожара осигуране; а осигуравајућа премија изнана годишње 13 ф. 87 новч.

У парохијском дому станује бесплатно поменути Ал. Ђурчик. Исти је подизао до сад и годишњу кирију за дућан, који се у истој кући налази, у годишњој своти од 50 ф; исто тако је побирао и аренду за земљу, годишње 15 ф.; свега 65 ф.

У истој кући налази се још један стан од једне собе и кујне, који није до сад носио никакве користи, јер соба није била патосана, те ју нико не хтеде изнајмити. Но пошто је пре кратког времена уписни стан оправљен, то је издан одмах, од 1. јануара 1895, за годишњу кирију од 40 фор.

Пошто је пак заостатак пореза у овој години износио 157 фор. 81 н. и то државни 82 ф. 21 н. и општински прирез 75 ф. 60 н., чему се има још додати државни порез за 1894 г. у износу од 22 ф. 62 н. и општински прирез од 16 ф. 21 н., то је финанцијска дирекција у Јегри, у почетку ове године, цео горњи приход од 65 ф. у име тога дуга секвестровала, те тако ове године нити Ђурчик није тај приход ни побирао.

Готовог новца или каквог потраживања нема црква нити има, нити је кад имала.

* * *

Поводом овога извештаја решила је Конзисторија архидијецезе карловачке, под чију јурисдикцију поменуте црквене општине спадају, у седници својој од 11. (23.) новембра 1894. следеће:

I. Да се од црквене општине у Мишколцу изиште на увиђење статути, по којима се та општина управља, јер и ако §. 9. зак. чл. IX. од 1868. год. зајамчава македо-влашким цркв. општинама у погледу управљања са црквеним иметком потпуну и од српских аутономних власти независну автономију, мора бити ипак неке власти, која треба да врши надзор над тим општинама и да пази, да се црк. иметак не проћерда.

II. Да се тутору у Токају Самуилу Заки за ревно и савесно руковање са црк. иметком за потпуних 30 година приликом разрешења његовог од туторских дужности признање изрече.

III. Да се у Токају, Ујварју и Ђенђешу, досадањи тутори, у којима нема довољно гаранције да ће црк. иметак очувати — од туторских дужности разреше и Аурелу Моцу пароху у Мишколцу повери управа, тим пре, што исте цркве у духовним стварима потпадају, као филијалне цркве, цркви у Мишколцу; стављајући му у дужност, да штедионичке књижице, обвезнице, готов новац на сачување односно прилод одмах карловачком епархијском фонду приноше и да концем сваке године рачуне црквене архидијецезалном административном одбору на ревизију поднесе.

Л. Б.

ТРИ ЗАПИСА.

1. Г. Јован Перовић, правник, показао ми је врло лепо писан српољски *часловац*, који је сада својина г. Ђорђа Алексића. На последњем листу те књиге има оштећених, али интересантних записа, које су писале три руке овим редом:

(Прва рука:) Извомени..... міца и поспішенїемь сїа и сьер..... енїемь сѣто дха пїиса се сїа кѫтвнаа книга къ домоу кѧгочьстиваго и вѣохранимаго гдна Ѳедора Зецкаго ѓна Ивана Црноевикы. Емоу же да въздасть ѣ здравїе телесно всесъвършено и повѣдоу свѣтлоу на кьсе выдимїе враги и невидимїе и вѣочиенїе горѣкомь вынегда прїидеть праведьный соудїа въздати комоужде по деломь его.

Къ дни и къ цѫтке зѣло крѣпкаго и прѣкиесокаго Измаилтьскаго цра соултана (sic) Баязита. Емѫ попоусти ѣ силоу и крѣпость над Хрїстїани грѣхъ рад нїихъ и безаконыи.

Я писа се роукою смирен'наго хоѣ раба Нико...е дїака. Я молиѣмь достопоч'тен'наго и келемоудраго логоѳета Божидара Грька. Емоуж да въздасть ѣ здравїе телеси и спсенїе дши.

(Друга рука:) wкы повзд къ (?) w (?) пхцѧ цхк (?) д (?) з (?) ѧ мсч (?) а (?) птѧ пхкі ю гд е зцмнх ѣ гдзд..... ѱ к..... (Од овог тајног записа може се сигурно прочитати само: Сиа книга..... кѣни ю за е (5) грошх.....)

(Прва рука:) Тем' же, w гѣодїе мои wци и кратїе, мїю ваше бѧгословїе: чьтете сь кьнимаиѣмь; аще коудоемо (sic) что и погрѣшили, исправлаите и простите, а не кльните, поиеж всми младїи коуи (sic)..... а слокоу неискоуени. Гь мѣтнїи да въздасть спсе.... оутишїе (?) вашемоу болюбїю. Емѫж..... ака и хѫа къ къкы. Аминь.

Деписа се мца поля ѣ. дїь оу соукотоу Къ лкт ѧ ѯ ѱ д. (6994—1486.)

(Трећа рука:) Поиеже оуко мнози начьше чинити повѣсть w извѣ(щенїи — превучено) стѣованїихъ къ насъ вещехъ іако же прѣдаше намъ иже испьква самовидьци и слоуги (?) бившіе словесн.

(Прва рука:) Писа се сїа (другом руком горе додано: роукою) смрѣкн'наго и недостиного хоѣ раба Николе Костера. Емѫж wчьство гробь..... ма же мати, чрьѣї гостокі любимїи..... моу цркоу непрѣкмѣнномоу слава... къ къкы. Аминь.

Ова још један запис трећом руком, али је тако оштећен, да се не може прочитати.

2. Од једног свог пријатеља добио сам врло лепо писан поговор једног *четворанђеља*. На жалост је цела десна половина листа откинута, тако да је само остао овако оштећен запис:

Изкомениѣмь w..... сїа и скврьшенїе... дих се о семь (горе додано: сѣмь) пис... и многу wакаание и... При храмѣ сѣто в.... р'гїа. Мїю ви оуко wци..... прикланаю, аще не роук..... аще коудеть что погр..... люк'е ради хѣе испрак..... грѣшнаго се оусрьдно тр.. кльните, а не кльните. Д..... оуслышати страшнаго . . р'наго соудїа глась, еже ѓ.. стоещимь: Прїидете к..... насл'доуите оуготока ..... w сложенїа мирь; иѵ' же к..... полоучити. Сѫкрьши се сїа с..... к'нал книга гѣвєли тетроуг....., тїа къ лѣто ѧзїй (7058) Я w рож... ѧдѣй (1550) Кроуѣ слнцоу . а., а... мца поиїа кѣ. дїь. На рѣцѣ Д.....

3. У селу Буђановцима, у Срему, има штампан руски *пролог*, и у њему на листу w ѓ д ,б, — овај запис:

† Бѧговѣрн'ны црь и велик кнѣзь Алеѯѣй Михаилович, всеа Рѳсїй самодрьжьць и многым цтвам окладтель, пожаловалъ своего цркаго вѣомол'ца Михаила, мтрополита колаѳїйскаго, зовомоую Баиы, родомѣр'скаго, сѣрѣпр'ничскаго, кратов'скаго, палан'скаго, цнн'скаго, радовицьскаго, — сый сѣы кѫтвны продолгь гѣвєлы w мца сентем'рїа до мца мрта. Къ лкт. ѧѯ.р.ѯ. (7160—1652.) индк'тїон . в., кр&г сл. . ѣ., кврвцк лкт . д., кр&г луй зѣ., демлїон . кѳ., ключ границ . ц. — Списие цхпсїе ѯѣдѣкоѣ ѯѣѱцисловць кѧѣ'кѣодѣѣ (= Своею рукою Михаиль митрополитъ под'писахъ.)

Ст. Стапојевић.

У Бечу, 21. новембра 1894.

НАУКА И ВЕШТИНА У ИЗРАИЉАНА.

Од Карла Фридриха Кајла,

превео **Владислав Ристић**, богослов.

(Наставак).

Тек кад се у народу све више почела напопачавати вера и морал, чему беше последица роиство, поче свештена књижевност с висине своје опадати, и већ за вавилонског роиства, а још више после роиства, слабо се на књижевности ради, док не престаде сасвим, пошто је око 400 г. пре Христа нестало пророштва и наумрло стари јеврејски језик.

Осим оних св. књига, што су ушле у канон ст. завета, имали су Израиљћани још списа, од којих су нам сачувани у каноничким историчким књигама само наслови са изводима садржине им, одакле видимо, да им је садржај или историја или размишљања мудраца о природи и људском животу.

На и после, када је већ утврђено, које ће св. књиге ући у канон, писана су још разна дела на јеврејском и арамејском језику, већином у јелинском идиому; и у колико су била религиозно-дидактична или описују борбу народну за отачаском вером, ушла су у александријски превод ст. завета и тако су сачувана. Ови списи су пак по садржају и облику само слабе копије старе свештене књижевности и делом су написани под утиском тадањих философских школа, делом се пак у њима опажају покушаји родољубивог напрезања, да стану на пут, да се не увуче у Јудејство страна, нарочито јелинска наука и философија, или да Мојсијевство представе као извор свију дубљих истина, на супрот охолим јелинским мудрацима.

Богословске школе.

Ма да се види из појединих књига ст. завета, да су образованији Израиљћани знали свештене списе, то се пак пре роиства не налази трага школама, у којима би се поучавала младеж или народ. И о том, на који су начин свећенници одговарали свом позиву и како је народ научио све уредбе, које им је казао Бог преко Мојсија (Лев. 10. 11.), нема у историји спомена, изузев неколико случајева (2. Пар. 17. 7—9). Пророчке школе пак, које је основао Самуило (1. Сам. 10. 5.; 19, 28.) и које су за време Илије и Јелисеја устројене у свих 10 племена (2. цар. 3. 3.; 3. 5.; 4. 38.; 6. 1.) не беху богословске школе, већ је пророцима био задатак, да у својим саплеменицима побуде што живље осећање за теократију и да сачувају народ, да не би отпао од Јехове, живога Бога. — Тек после роиства, када је пророштво почело опадати, постаде изучавање закона предметом школске учености; и као први спомиње се свећеник Јеадра, који је прегао, да докучи и да испуни Јеховин закон и да учи Израиља уредбама и законима (Јеадр. 7. 10.).

Од тога доба спомињу се од времена на време гласовити књижевници (γραμματεῖς) и учитељи закона (νομοδιδάσκαλοι, νομικοί), који су великим трудом или верно испуњавали и буквално предавали закон и свештене књиге, или су нарочито изучавали садржај, св. књига, наиме тумачили су Мојсијев закон за практичан живот или су решавали спорна питања (Мат. 2. 4. Лук. 2. 46). Књижевници ови и ученици њихови створили су потпуну казуистику закона за све одношаје у животу, коју су усмено ширили и као предање стараца (παράδοσις τῶν πρεσβυτέρων Мат. 12. 5.) наједначивали је ита више претпостављали је писаном Мојсијевом закону. Књижевници, тумачећи многе тачке у закону, били су разног мишљења и то су своје мишљење, разуме се, бранили, те су се ученици и привржениди њихови поделили у разне странке.

Не зна се поуздано, како су те школе биле уређене од роиства па до уништења јудејске државе. Јамачно су се они, који су тежили за дубљим познавањем закона, окраћани књижевницима, који су се мудрим и онтроумним нарекама одликовали од других. Предавања су држали бесплатно по домовима, у синагогама, у храмовном трему и то у виду разговора или препирке. Учитељи су седели а слушаоци су испрва стојали а доцније су седели код учитељевих ногу (Дел. Ап. 22. 3.). Да су се књижевници радо јавно препирали о законским питањима, види се из еванђеља.

Старији књижевници нису имали никакве научне титуле. Тек за време Христово и после разорења Јерусалима, када су школе у Јамнији, Тиверији и другим местима све већи значај добијале, постали су разни степени титула.[1]

Фарисеји, Садукеји и Јесеји.

Када су Јудеји изгубили своју самосталност те потпали под сирску врховну власт и када је незнабоштво све већма у Јудејство продирало и претило му, да ће га изопачити, развиле се у криму Јудејства две религиозно-политичке странке, које су у новом завету познате под именом *Фарисеји* и *Садукеји*, који у своје руке узеше вођство јудејског народа.[2] Ове две странке сматране су по незнању као верске секте, које се тобоже међусобно препирале о појединим законским питањима, дочим су оне нарочито на том радиле, да одрже, да утврде и да заштите Јудејство, а законске препирке, које се међу њима појављале, потицаху отуда, што је свака странка држала своја начела за спасоноснија.

Фарисеј значи одељен т. ј. онај, који је држећи се строго законских прописа о верској чистоти, избегавао све што је нечисто и незнабожачко и прионуо, да у животу тачно извршује Мојсијев закон, као што су га протумачили књижевници за поједине случајеве. У овом погледу сродни су Фарисеји са Асидејима (1. Мак. 7. 13. 2 Мак. 14. 6), који нису бранили, ако ће их непријатељ и убити, само да не погазе закон о суботи, и са Макавејима, који су се на живот и на смрт борили, да се одржи закон и διαθήκη πατέρων (1 Мак. 2. 20.) и заштићавали су праву побожност, те су од њих постали најчувенији књижевници. Када је пак после победе првих Макавеја остао народу Мојсијев закон и спасен законити храмовни култ, и када су Макавеји постајали кнежеви и првосвећеници и почели династичке интересе већма ценити, устадоше енергично против њихових тежња Фарисеји, као родољуби, који су се жестоко и успешно борили за Мојсијев закон, падајући разуме се сами све већма и већма у формалност, у буквално тумачење закона и у поштовање споља њих обреда, те су својом ревношћу за закон и за предање старих (παράδοσις τῶν πρεσβυτέρων Мат. 15. 2. Марк. 7. 3.). поткопавали побожност и страх божји у народу, који им безусловно беше одан, и у нади, да ће доћи политички Месија, отупили су у народу осећај и веру у Исуса Христа, Спаса и Избавитеља, те су тиме допринели разорењу Јерусалима и пропасти јудејске државе.

Фарисејима на супрот беху, како у политичком тако и у верском погледу, *Садукеји* (Σαδδουκαῖοι). Име то добили су јамачно од првосвећеника Садока. Из те породице постајали су првосвећеници још од времена Соломонова и по Садоку називаху се сви његови потомци и присталице. Ма да стојаху на темељу Мојсијева закона, ипак се нису тако туђили од незнабожаца и беху готови да им попусте, када су дошли у сукоб са незнабожачким власницима. Као противници Фарисеја одбацивали су предање и сва правила, што су их књижевници из закона извели, и придржаваху се једино писаног закона, али су у препирци са својим противницима Фарисејима тако забасали, да су порицали ускрс мртвих, веру у награду и казну после смрти и одбациваху анђеле и духове.

Поред ове две странке, које беху од великог утецаја на духовни живот народни, развила се, по свој прилици такође од Асидеја, трећа странка *Јесеји* (Ἐσσηνοί или Ἐσσαῖοι), која је још даље ишла од Фарисеја, тежећи за левитском чистотом. Они су се повукли од јавног живота и од партијске борбе и основали су засебну задругу; живели су у дальим пределима, северозападно од мртвог мора или у Мисиру; понајвише безбрачно у заједничким домовима, занимајући се нарочито земљорадњом. Често су се купали и носили су просто одело Кад су јели, облачили су чисту одећу; нису јели меса, већ су се хранили плодовима, што их земља производи, пили су само чисту воду. Нису учествовали при приношању крвне жртве у Јерусалиму, ма да су шиљали у храм дарове. Кад су ступали у заједницу, поклањали су своје имање друштву, и тада су живели по установљеном дневном реду од опћег имања, којим су управљали надзорници, а сваки посао и свако јело започињали су молитвом. Пре него што је који примљен у прву заједницу

[1] *Рав* је означавало најнижо достојанство, *Рави* средње а *Равуи* највише, и ову последњу титулу имала су само 7 научењака, међу којима беше и Гамалил.

[2] Јосиф Флавије (Ant XIII. 5. 9.) спомиње први пут ове две странке за време првосвећеника Јонатана.

морао је бити три године искушеник, затим је полагао страшну заклетву: да ће поштовати Бога, да ће служити правди, верности и истини, да неће другојачије учити, него што је сваки ступајући у заједницу научио и да ће верно чувати заједничке књиге и имена анђела.[*]

Развитак појединих наука.

I. *Богословија* и *философија* Израиљћана прелази у идеју мудрости, која је постала из објективног састава старозаветне вере услед закона, пророштва и теократског уређења. Ова мудрост, која се налази у књигама Приче Соломонове, Јову и Еклезијасту и у појединим псалмима, битно се разликује од светске мудрости и философије других народа у том, што не иде за тим, да докаже a priori последње узроке света и највише сврхе бића, већ, пошто потиче из вере у једног надземаљског личног Бога, свемогућег творца и управитеља света, светог законодавца и судију свију људи, субјективно схваћа саму објективну садржину вере, као и поглед на свет, који се налази у откривењу, и систем одмазде, који влада у свету, и тиме сазнаје задаћу живота, која је дана човековом духу, не иде пак за тим, да стече познање независно од божјег откривења. Ма да се при томе нарочито осврће на светски поредак, на природу и на морални начин живота, и ма да јој је правац опћа религиозност, опћи морал и хуманост у закону израиљском, ипак никад не пориче основ откривења, из којега је поникла. Она се дакле стара да позна божанску мудрост оличену у свету и у историјском откривењу и уздиже се до душе, до идеје вечите, личне мудрости, која је била Богу помоћница и коју је Господ имао у почетку пута својега, пре дела својих и пре сваког времена (Прич. Сол. 8. 22.) т. ј. приближује се науци о последњој сврси, која све обухвата и свим влада, да би решила загонетке и противности, које у животу долазе, али ради кроз и кроз практично, да свестрано расветли питање, утледајући се на реалност светог и правилног поретка света, као што то учи Мојсијев закон, и доказује то питање односећи односећи људске судбине према његовом моралном саставу, тежећи да нас научи страху божјем т. ј. да нас помири са мишљу, која одговара божјој вољи у свима односајима грађанског и друштвеног живота.

(Наставиће се.)

[*] Јесејбима беху сродни Терапеути, јудејске секте у Мисиру; било их је мушких и женских. Али су се ипак у нешколико разликовали, пошто су Терапеути живели неспоначки у засебним келијама, сваки су дан до заласка сунчева постили, науси суботу; а сваке седме суботе јели су при заједничкој трапези.

ЧЛАНЦИ О ЗАБАВИШТИМА

најважнија упутства у погледу истих за општине и родитеље, а на име приправнице, учитељице и забавиље — са наставним градивом.

По најбољим изворима написао **Ив. М. Поповић**, учитељ.

(Свршетак)

Завршни чланак.

Забавиље, учитељи и „пријатељи младежи“ велику би услугу по цео народ учинили, кад би свагда брижљиво скупљали и написали разноврсне лепе игре, песмице, приповечице, питалице, загонетке и све, што би за васпитавање и образовање дечице корисно било, те то у ком педагошком или дечјем листу изнесили. Највише је требе у играма с певањем.

Покојни соморски учитељи: *Лазар Сашојевић*, којег је ученик у I. разреду и писац ових редака био — и *Никa Грујић-Огњан* знали су приличан број дивних игара и песмица, од којих су неке можда већ и са свим заборављене, — некадашња учитељица вуковарска, а моја покојна мати *Луиза Поповићка рођ. Рајковићева* и сестре ми умеле су такође доста красних попевака, од којих сада по гдекоје као да су ишчезле, — више старих и врсних наставника, који су за цело много игара и песама знали, на овима и своје ђаке учили, ну као да су и те махом позаборављане и у гроб однесене. Било је у „старо добро време“ ваљаногa, особито пак, што се

тиче религиозно-моралног васпитања, а то је најглавније; али онда мање беше оних, који би то умели прибележити, т. ј. на ноте ставити — и тако се то драго камење — на жалост — изгубило! Сад је далеко лакше с тим, па нека се нађе, да се то благо више не губи!

Данашњи сомборски учитељи: *Н. Томић*, *Св. Арсеновић*, *В. Чонић*, учитељице *С. Јорговићка*, *А. Ракићка* и забавиља *О. Павловићева* знају више таквих игара и песмица, што би свакако ваљало скупити и написати. *Александар Јорговић*, наставник више девојачке школе у Новом Саду, има красну збирку таквих поневака.* Молимо га, да је изда на јавност и њоме нас обрадује — тим пре, што нам је већ познато, колико је нотама вичан и вешт! — Нека ми горњи не замере што сам их овде — тако рекши — одао! Али нам се друкче не да, јер тежити ваља за што лепшим напретком наше забавишта, те сам њих у погледу тога скупљања морао споменути!

Желети је, да се у нас што скорије отвори завод за стручно образовање забавиља, како би га много за то способне Србкиње, које не знају толико мађарски, да би на истоме у стању биле испит положити, или да би ту препарандију полазити и свршити могле. Државни језик имају оне свакојако знати и учити, ну ипак је резлика између мере, у којој се захтева, да га наше забавиље знају, и у којој би га морале у власти имати, кад на њему испит полажу! Велика је разлика између свакидашњих, обичнијих речи и израза и онога у научним књигама! Доцније, кад би до таковог оспособљења дошле, (а и пре овога), имале би оне (или месна школска власт) држати стручан мађарски лист ради усавршавања како у школском раду, тако и у језику, што би тад за цело радо чиниле, кад им није полагање за врат и страховање, да не изгубе и оно парченце хлеба! — Привремене забавиље дужне су за две године положити испит и тек по томе долазе до праве потврде.

Тога ради ваљало би испослати и „народног питомца“, да сврши течај за професора на забавилишту.

Можда би се у нас могла основати препарандија за наше забавиље и без сабора, кад би се она придодала учитељској, односно учитељичкој школи у Сомбору и кад би „добротворне задруге Српкиња“ удружено волиле биле, да је издржавају, као што су заједнички и покрепуле ту мисао, а можда би томе што и извесна школарина и такса за полагање допринела.

Оспособљене учитељице при забавиљском испиту имају знатне олакшице, на име: ослобође се, опросте на истом од оних наука, што служе на њиховo лично изображење и од неких учитељичких предмета, пошто су то већ училе, па једнако и у већој мери. Најтеже је за исте свирка на виолини. Али у најнови е доба уводи се хармоника у забавиште, јер не свира само „прим“, него одмах и пратњу, те је тако деца — због јачег звука — већма воле, а забавиљи је куд и камо лакше учити на оној свирати!

* Г. Јорговић поднео је „Матици српској“ одабране *Српске дечје игре*, те, како су оне са надањости своје и израђене, надамо се, да ће што пре на јавност изаћи, чему ћемо се несна обрадовати.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (**Из саборског прорачунског одбора у Троједници.**) У једној седници тога одбора, приликом претреса прорачунског за одел богоштовља и наставе, изјавио је заступник *Ђорђе пл. Ђурковић* жељу, да се и у краљевинама Хрватској и Славонији дође скоро до закона о међусобном односају хришћанских вероисповести, те је, по извештају у „Narodnim Novinama“ рекао и ово:

„Равноправност вероисповести јесте зак. чланком 44 од г. 1790 заједничког сабора узаконена. У нас има у крепости разних старих установа и патената, те је последњи тако звани конкордат. Интерконфесионалних закона немамо, ако не сматрамо таковима тако звани српски закон од г. 1887 и школске законе. Није иначе, него да у таквом ненормираном стању настају конфликти. Конкордат, о ком се толико расправљало, да ли пређи или не, то је на-

весно, да читав конкордат, као међународни уговор не постоји, већ се влада у неставници закона према потреби (али на штету неримокатоличких вероисповести. Прим. Ур.) држи његових установа. Има односаја, који се и без закона, на основу толеранције (где је има, прим. Ур.) прилично добро уделавају; али гледе исповести деце и мешовитих бракова бива све то више тешкоћа, неугодности и свађа. У интересу мира и слоге међу народом и свештенством, ваља законима уредити и ово питање, имено услед нових закона у Угарској. Не мисли, да ће цивилни брак и овамо (у Тројединцу) продрети; али и без ових послова, што спадају у ту сферу, има других неприлика, што следе на двојега законарства у црквеним пословима у Угарској и Хрватској нарочито у погледу српске православне цркве“.

Преузвишени госп. *бан* је на то одговорио:

„Питање, које је предговорник потакао, важно је; односаји интерконфесијонални нису у нас законом уређени. *Конкордат ако се и употребљује за подлогу многих решења*, **није за право закон**, *већ тек непуњује за нужду законску празнину.*“ Односаји су све тежи, осећамо последице празнине. Влада је често хтела ствар уредити али су је спречили односаји; но нада се, да ће доћи и томе време, те ће се *на основу једнакости свих вероисповести* (но сигурно хришћанских? Прим. Ур.) овај задатак уредити. Предговорник је право споменуо тегобу односаја гледе деце из мешовитих бракова. Влада не тражи компликација; али оне се рађају саме, буд из пристрасности странака или из себичних тежња наговором свештенства и т. д.

Што се промене законодавства у Угарској тиче, *то је ствар сасвим друге природе*, те нећемо ми имати само то установити, да ће поданици Угарске у нас потпадати под законе своје државе, како бива и гледе других страних држављана, да потпадају под законе својих земаља. Ова ствар са уређењем интерконфесијоналних односаја поданика ове земље нема никакве заједништва. Те своје односаје уредићемо ми према нашим потребама, но већ за будућу годину не може то да обрече, јер за то треба предрадња и студија. Нужно је свакако, да законодавство што пре установи позитивне законе на основу једнакости верозакона“.

Заступник *Турковић* је, надаље, на основу гласа, да влада жели сесијоналне отштете српског свештенства претворити у посед (сесије), те тако земаљски прорачун временом смањити — приметио, да би ово било за српско свештенство горње Крајине јако неповољно.

Преузв. госп. *бан* изјавио је, да признаје разне односаје, што се тиче тих сесија, те се то унификовати неда. Има крајева, где је владина намера у погледу отштењивања сесија свештенству повољна, дочим има крајева, где воле задржати посед и на њега већи корист. За то ће влада радити према предложима фактора, који могу знати мишљење народа и оних, којих се ствар тиче. (Тако и треба. Прим. Ур.)

На питање: како бива са религијозним васпитавањем калуђерика у земаљским казиницима и у затворима код судбених столова? — одговорио је владин оделни претстојник за правосуђе: да су у казиници Лепоглави два свештеника: римокатолички и православни српски. Они раде у школи, а посећују посебице калуђернике, а у недељу обављају службу. У Митровици су два катихете; у Госпићу два нестална уз годишњу награду. — Кад се доврши нова казиница у Митровици, биће и црква и стални свештеници.

Кад већ има калуђерика, онда нас изјава г. оделног претстојника задовољава. Ал би задовољнији били, кад не би требало ни градње нове казионе нит' у њима сталних свештеника.

Од интереса је још, да и наши читаоци сазнаду, да је оделни претстојник одела за богоштовље и наставу, пресветли г. Крњавић, у погледу резултата, којега даје данашња основна школа, изјавио: „погрешка је у одгоју, што деца у пучкој школи уче које шта, а не знаду на паланку на пучке школе ни читати“. Тако је! А тоје су криве учевне основе, које су на хват писане, само да што *веће* буду, не би л' ко по дужини и ширини тих основа судио о вањанести рада школског и успеху његовом. Настава је за то и била богата материјалом, а убога резултатом.

Ако се буде пазило на задатак и циљ основних школа у опште, а на потребу сеоских ученика наособ, онда ће истина учевне основе бити краће, књиге тање и предмета мање, ал' ће бити од свега тога користи више, него што је до сад било. И не ће се онда дочекати за основну школу у Тројединци брука, каква је запета у изјави пресветлог госп. Крњавића.

* Али рада које трпе штету и неправду све друге хришћанске вероисповести, осим и у хатар римокатоличке. Већ је то довољно, па да осуди ту законску празнину, а иман придржавање прежнеслог већ конкордата. Ми међутим, верујемо обећању пресвет. г. бана, да ће и Тројединца доћи што пре до позитивних закона на основу једнакости вероисповести. Ур.

— (**Допуна извештају.**) Добили смо од једног брата свештеника из Горње Крајине извештај о депутацији тамошњег свештенства у ствари сесијоналних земљишта. Јер смо у прошлом броју донели о томе извештај по „Nar. Novinama“, то из извештаја нашег извештача саопштавамо, као допуну саопштеном већ извештају ово:

Дознавши депутација, да је Његово Високопреосвештенство Г. Епископ-Дијецезан Михаило Грујић у Загребу, отишло је да се и њему поклони и да му изрази своју највећу благодарност на бризи и старању за добро и благостање свештенства. Том приликом изразила је депутација и своју оданост и поверење Г. Епископу, пожаливши уједно, што су у последње време учестали у српској журналистици безразложни напади на Његово Високопреосвештенство, какове нападе дужно је свештенство са презрењем да одбије, јер је потпуно уверено, да Његовом Високопреосвештенству не дебди пред очима никакав други интерес, осим срећа и напредак његовог народа и цркве. Цело вече провела је свештеничка депутација са Г. Епископом у разговору о својим и народним потребама, приликама и неприликама. Сутра дан вратила се депутација својој кући, а и Г. Епископ отишао је у Плашки, но да се опет прати у Загреб да учествује у саборским расправама. *Један чувар православља.*

— (**Митрополитско-црквени савет**) држао је своје седнице у Карловцима од 28. новембра до 2. децембра о. г. под председништвом Његове Светости, преузвишеног г. Патријарха српског Георгија. Присутни су били: Епископи Мирон Николић и Герман Опачић, прота карловачки Стеван Чобанић, прота осечки Лазар Поповић, прота старо-бечејски Јован Борота, и сиетовни чланови: др. Ника Максимовић из Суботице, др. Стеван Павловић из Новог Сада и Лаза Обреновић из Карловаца. Расправљено је преко шездесет разних предмета, понајвише брачних парница.

— (**Г. Георгије Видинки**) *придворни јеромонах и ревносни бележник епархије бачке*, рукоположен је о св. Николи на архијерејској служби у светониколајевској цркви у Новом Саду *за пресвитера* (јеромонаха) од високопреосвећеног епископа бачког г. *Германа Опачића*.

— (**Рукоположење.**) 29. новембра о. г. рукоположио је високопреосвећени епископ пршачки г. *Нектарије Дмитријевић* за ђакона г. *Велимира Сиетњака*, свршеног богослова из Мраморка, а 30 нов. за пресвитера. Исти је одређен за администратора парохије у Ферднну.

— (**За катихету сомборске државне гимназије**) и професора српског језика именован је од високог кр. уг. министарства просвете и црквених послова г. *Ђорђе Павковић*, ђакон у Сомбору, на место пок. пароха Димитрија Живковића.

— (**Школе у Угарској.**) Из извештаја, што га је министар просвете и црквених послова поднео угарском сабору, има у Угарској за основну школу способне деце 2,769.015, од којих заиста у школу иду њих 2,232,315. Школа има 16.942 са 25.750 учитеља и учитељица. На издржавање основних школа троши се годишње 16,600.000 фор. Стање школско у Угарској сваком годином напредује.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 195 1—3

Овим се отвара стечај на *упражњено место учитеља* српске народне вероисповедне четворо-разредне школе у Чобанцу.

Плата је у готовом новцу 340 фор. а. вр. а и штоларин приход износи до 50 фор. Осим тога 4 хвата тврдих дрва, стан у нарави са вртом од 437 □°.

Изабраном учитељу спадаће у дужност све законом прописане предмете у школи предавати, повторну школу држати и у цркви свагда у обичајено време појати.

Познавање мађарског језика и сведоџба о положеном испиту из истога ниште се безусловно.

Оспособљени учитељи имају своје добро инструјоване молбенице најдуже до 14. јануара 1895. потписаноме поднети.

Из седнице црквено-школског одбора држане у Чобанцу [Csobánka Pest m., п. р. Pomáz] 6. децембра 1894. Ст. Ђурђевић, парох и председник шк. одбора.

СТЕЧАЈ. 193 2—3

На упражњено *мушко учитељско место* местне вероисповедне српске школе овим се стечај отвара.

С овим местом скопчана је плата ова: у готовини 380 фор. урачунавши овде плату за поштонку школу, $^{1}/_{4}$ сесије прве класе оране земље на коју порез и еквивалент учитељ сам плаћа, слободан стан, састојећи се из две собе, кујне, шпаиза, штале, шупе, подрума и врта.

У строгу дужност изабраног учитеља ставља се, у местној св. цркви у десној певници редовно појати, као и у св. цркви водичкој, када ред на њега дође, такође једну певницу са пјењем одржавати.

Позивају се сви они, који би желили на ово место компетовати, да морају по пропису школ. закона за учитеља оспособљени бити, и молбене своје како са сведочбом учитељском, тако исто и свима осталим нужним документима снабдевене имају на председништво жестног школског одбора управити. Примећује се овим пак, да ће првенство имати они, који буду лично у место дошли, и у св. цркви у дан недеље или празнични у певници појали. Рок стечају истиче јануара 14-ог 1895 год. закључно.

Из седнице местног школског одбора држане у *Ст. Стапару*, дана 30. новембра 1894 год.

Богдан Попов, перовођа. Гавра Плужаров, школ. одбора председник.

СТЈЕЧАЈ 192 3—3

Овим се отвара стјечај још на непопуњено *учитељско мјесто* при српско-православној вјероисповједној школи у Доњем-Вакуфу.

Плата мјесечна 50 фор. а. вр. словом педесет форинти, које ће у напред примати своју мјесечну плату; с тим још огријев у нарави и стан.

Дужност му је све школске прописе и предмете дјеци предавати; поучавати их црквеном појању и с истим у недјеље и празничне дане у цркву долазити и десну пјевницу држати; осим тог перовођство у општини имати.

Компетенти треба да докажу, да су Срби православне вјере, да су свршили коју српску препарандију или богословију.

Првенство ће имати они, који су коју годину учитељевали.

Молбенице с добро инструираним свједоџбама треба слати преко ове српско-православне црквено-школске општине, која ће и избор учинити. — Онај пак који се прими учитељске дужности, права је задаћа дати обавезу, да ће од почетка школе на све до свршетка школске године 1895 учитељску службу на истој школи непрекидно вршити — Обвезу са свједочбама треба слати потписатој општини у напред.

Из сједнице српско-православне црквено-школске општине,

у *Доњем-Вакуфу*, 20 новембра 1894 год.

Подпредсједник: Ристо Катић. Предсједник: Јован С. Обрадовић, парох.

Чланови: Тоде Ивица, Ристо Баворчић. Благајник: Гавро Калаба.

СТЕЧАЈ. 191 3—3

Расписује се стечај на једно место *учитељске* са годишњом платом од 500 ф., 100 ф. у име накнаде за пашњак, слободним станом или 200 ф. у име станарине, најпосле 169 ф. у име огрева, послуге и канцеларијски прибора. Изабрана учитељица имаће да предаје осим школском уредбом прописане предмете по потреби и женски ручни рад у разредима, које јој школски одбор определио буде.

Компетенткиње нека изволе најдуже до 31 ог децембра 1894. г. по ст. к. своје добро и потпуно снабдевене молбенице доленотписаном председништву поднети.

Из седнице шк. одбора држане у *Сентомашу*, 18-ог новембра 1894 г.

Др. Момир Павловић председник шк. одбора.

Е. Но 885 ех 1894./К. 738.

СТЕЧАЈ. 194 2—3

На једно упражњено место у *стип. локалу пок. Петра Божића* од годишњих 105 фор. овим се расписује стечај.

Молитељи имају доказати:

1.) да су Срби православне вере;

2.) да су спромашног стања;

3.) да су последњу школску годину са врло добрим успехом свршили; —

4.) да су душевно и телесно потпуно здрави.

У смислу основног писма за питомце могу слабрани бити само они, који су из епархије темишварске, а међу овима имају првенство који су у Араду рођени.

Молбенице имају се до 20. децембра т. г. потписаној конзисторији поднети.

Из конз. седнице држане у Темишвару 23. новембра 1894. год.

Епарх. конзисторија темишварска.

Е. 885. I. 197 **ЕДИКТ.** 190 3—3

Максим Златић жител негда белопркавански овим се позива, да пребивалиште своје у року од 90 дана духовном суду овом пријави, пошто ће се у противном случају брачна парница, коју жена његова Драга Златић рођ. Путник отпочети као, и без њега решити.

Из седнице епарх. конзисторије у Вршцу 14. (26.) новембра 1894 држане.

Епархијска конзисторија вршачка.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уреднишшву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 18. децембра 1894.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

„*Српски Сион*“ ће скоро да уђе у своју V. годину. Не ћемо се ни хвалити ни кудити. Књига је ту, рад „Српског Сиона“ је пред читаоцима, и — њихов је суд. Тај суд треба да буде позитиван и негативан. Суд о ономе, што је у листу, и о ономе, што у листу није било. Одговорност за прво примамо на себе; одговорност за друго није и не може бити на уредништву.

Лист, као што је „Српски Сион“, треба да је огледало целокупне радне снаге радника, који су по своме положају позвани и дужни, да на њему раде. Ако то огледало не издаје увек слику, каква би несумњиво доказивала *вредност* наше укупне радене снаге, не може се за то, не може бар оправдано, одговорност срушити на уредништво. Уредништво је своју дужност вршило Да су је вршили сви, који су позвани да потпомажу радом својим, и иначе моралном потпором, овај лист, ми би и данас већ задовољни били са позитивним судом о њему. Тежина, пак, негативног суда о њему, пада на оне, који нису радили, ни колико су могли, ни колико су радити требали на овоме листу; и на оне, који га својом моралном потпором потпомагали нису, а потпомагати га беху обвезани.

Ако у г. 1895., и будућим годинама, буде друкчије у општте, код нас, са схваћањем и вршењем дужности, биће друкчије и са „Српским Сионом.“ Ми верујемо да ће друкчије, и то на боље, и бити; јер верујемо, да ће време и прилике, у којима живимо, многога уверити о истини: да се радом до нечега долази; да се без рада никакав напредак постизавати неда и да се неизвршавање дужности кад тад

љуто осветн, као што се и спречавањем добра жање зло. . . .

Но крај свију потешкоћа, с којима се „Српски Сион“ сретати морао, он је, *чрема нашим приликама*, показао снаге да се одржи; освојио је себи право на опстанак.

„Српски Сион“ је својим, и доданашњим радом, упознао са собом кругове и изван пашег народа; а познају га добро већ кругови у нашем народу. О њему се води рачун; и то је једна велика добит, на коју „Српски Сион“ може са задовољством да рачуна. А с тиме ће рачунати и поштовани му читаоци.

Неће ли за руком „Српском Сиону“ и његовом уредништву, да око себе искупи раденике, који ће хтети, *сталном својом сарадњом*, прегнути око напретка јединог нам богословско-црквеног листа, и јединог органа митрополије наше — ма у којем правцу програма његовог —, биће то од несумњиве и стварне користи како за црквено-богословску нам књижевност и црквене потребе, тако од несумњивих и стварних последица и за правилно развијање наших народно-црквених автономних односаја и потреба.

Да пак то узмогне бити, зависиће много и од поштоване читалачке публике, која је позвана, да својом претплатом, и уредним плаћањем исте, пружи овоме листу средства материјалног, *како би се тиражак* **око што бољег уређивања** *овога листа подмирити могло.*

Све што је боље и скупље је; а да се већи трошак поднети може, мора бити и обилнија претплата. Буде ли обилније претплате, и уредније, биће и већег права на потраживање од уредништва.

Администрација „Српског Сиона“ најучтивије моли пречасно свештенство, славне српске православне црквене општине и све пријатеље овога листа, да му обнове и удвоструче претплатнике;

а уредништво обећава, да ће све учинити, што му на расположењу буде стајало, да „Српски Сион“, према своме програму, поштоване претплатнике и задовољи.

Уредништво и Администрација „Српског Сиона.“

Српске школе, народно-црквени фондови и радикалски „Родољуб“.

II.

Показасмо у претходном чланку, колико је основано умиривање радикалског „Родољуба“ о „богатим народним фондовима“ као врелу токорсе исисрпном за обезбеђење српске школе и просвете народне.

И баш за то, што клирикални фонд не ће у стању бити подмирити потребе ни оних завода и установа, које се већ данас отуд издржавају или су већ упућене на његову потпору; баш за то, даље, што посебних извора за потпору вероисповедних народних школа нема; баш за то, напокон, што је ова потпора одиста у много приликa врло нужна, и што ће она временом све се већма осећати — баш са увиђања и делотворног уважавања тих разлога и њима сродних можената, прегао је св. патријарх Георгије, да оснивањем фонда св. Саве сада и за будућност стварно прискочи у помоћ народној школи српској где год затреба, знајући да тиме служи и вери и имену, и Богу и народу. Наш Школски Савет прихватио је ревносно ову мисао св. патријарха, те је у посебном пуно значајном прогласу позвао цео народ, да сваки српски син и свака кћи српска, свако по својој снази, приложи у фонд св Саве и тиме помогне створити врело, са ког ће српска народна школа и просвета народна у овим крајевима што даље све бољу потпору уживати.

У листу овоме доказано је назад неколико месеци бројевима, дакле разлогом необоривим, да посредством фонда св. Саве, односно умереним аз трајним прилозима истоме можемо за најкраће доба помоћи не само сваку потпоре достојну општину, него да у доста брзом року можемо створити фонд, помоћу којег бисмо српске вероисповедне школе могли и тамо подићи, где оних данас нема и где народ сам поред најбоље воље такве школе не може да отвори — само ако престанемо бити садашњи Срби, а будемо родољуби на делу.

Ну ту је баш запело. Радикалски „Родољуб“ и његова братија, заражени партизанском тесногрудошћу, уместо да се маше руком у џеп, па

да сваки по снази својој приложи у фонд св. Саве, и тиме допринесе обезбеђењу српске школе и просвете народне, а они стадоше измишљати свакојаке начине, само да се извуку испод те дужности. Проглас школског савета донеше, истина, али сами не рекоше ни речи у његову препоруку, те већ тим ћутањем показаше својим верним, како им се ваља држати, што су ови разумели и делом посведочили. Убрзо покушаше да под видом препоруке целисходнијег пута и начина већ засновани фонд св. Саве изиграју, услед чега им се поручило преко овог листа, да после већ основана фонда св. Саве нема места разговору о путу и начину, него да свако ко је Србин треба што пре и што више може да приложи.

Јавни и скривени противници фонда св Саве умукнуше тада, али не устукнуше, него су иза кулиса и даље ровали, док се у исто доба у јавности свему невешти чињаху.

А кад ти исти елементи уочише, да насупрот њиховом сплеткарењу свестан део у народу иде појима своју дужност спрам фонда св. Саве, те да је вољан овоме у помоћ прискочити, па да се већ почео делом одавати — хоће они сада на перо „Родољуба“ клеветањем саборског одбора и светог патријарха и сумњичењем по овоме основаног фонда св. Саве да забашуре своје несавесно и нередољубиво понашање према истом фонду, заборављајући да грешник себе не пере тиме, кад без икаква разлога оходо сумњичи подвиге и дела несумњива родољубља.

Или зар је што друго а не оходо сумњичење, кад радикалски „Родољуб“, насупрот опште познатим и признатим чињеницама, без и најмање зазора наизусно тврди, како „наш саборски одбор и патријарх не смеју да дају потребне припомоћи спомаштим вероисповедним школама — на миг одозгоре“?!

Ми смо у претходном чланку показали, како стојимо са „богатим народним фондовима“ у питању потпоре вероисповедних народних школа, те је већ отуд јасно, да је „миг одозгоре“ чедо бујне уобразиље радикалског „Родољуба“. И за времена неограничене свевласти данас на радикале и либерале поцепаних некадашњих слободоумника нису народне школе добијале потпору из „богатих народних фондова“, па ни онда ни после никоме не дође у памет рећи, да се тако чинило „на миг одозгоре“! Наравно, садашњи св. патријарх и садашњи саборски одбор треба да почну фондовске приходе трошити без обзира на њихово опредељење, па кад би они „одозгоре“ услед тога мстли руке на све фондове, онда би у нас све проневало са среће и блаженства, које би тада настало!

Али радикалски „Родољуб“ као да је и сам осетио, да је ова његова ружна освада и сувише — пресна, па се пожурио, да ју поткрепи — још гнуснијом клеветом. Или зар може бити жалоснијег појава, него кад један радикалски „Родољуб“ на потпору српске школе и просвете не да ни пребијене потуре, а у исто доба клевета св. патријарха, како би онај „миг одозгоре“ да забашури и тобожње недавање потпоре из народних фондова да оправда тиме, што — „оснива фонд св Саве, но даје толико, да се сад, кад је највећа опасност за школе, не могу те школе потпомоћи“?!

Кад дакле св. патријарх као први оброк за фонд св. Саве даје 10.000 фор., речма: десет хиљада форината, онда то у очима радикалског „Родољуба“ није ништа! А кад он и братија му не само не дају ни паре за фонд св. Саве, него оснивању његову јавно и тајно чине сметње, онда је то — врхунац пожртвовања и родољубља на делу!!

А шта би рекао радикалски „Родољуб“, кад би св. патријарх и други родољуби то његово радикалско родољубље себи за пример узели, те пред фондом св. Саве и његовим смером — затворили џепове? Шта би рекао, кад би св. патријарх и поменути родољуби рекли: ми нећемо прилагати, а кад радикалски челик родољуби ништа не дају, онда је излишно да наша помоћ није нужна, јер сматрајући они у себи једине праве пријатеље народне, знају они без сумње и његове тегобе, те неће допустити да у помагању народу други њима испредњаче. Или је радикалско родољубље у томе, да св. патријарх и други народни синови све дају, а они — ништа, као што излази из писања „Родољуба“ у „Застави“, и као што радикализам и опозиција уопште у ствари фонда св. Саве на делу мал' не махом потврђује?

Него, ми нисмо тесногруди ни против оне врсте родољуба, као какав се ипчаурио онај у 171. броју радикалског органа у Н. Саду. Да га о томе несумњиво уверимо, ево нећемо да му саопштимо рецепт, помоћу којег он и другови му могу на најбржи и најлакши начин осујетити тобоже зле намере саборског одбора и св. па-

тријарха. Нека сви они, опозиција уопште, приложе што пре и што боље у фонд св. Саве, пак су за вечита времена спречили све оне токорсе штетне планове, ради којих по њиховом уверењу саборски одбор неда новаца а св. патријарх оснива фонд св. Саве! Ето и радикалском „Родољубу“ и свима другим супостатима прилике, да именоване и све нас њихове приставе у млево сатру! Дакле: на посао!

Али, ми исповедамо отворено, да смо уверени, да како радикалском „Родољубу“ тако и његовим једномишљеницима није до тога. Казаћемо им искрено, до чега је њима, у чему је узрок поступка свију њих против св. патријарха и саборског одбора, како оних који по примеру „Родољуба“ безазорно клеветају, као и оних који својим „мудрим“ ћутањем таквим клеветама — пута утиру.

Све њих без разлике, како који дан хвата све већа трзавица, што виде да св. патријарх Георгије, насупрот њиховом злогуком предка живању у прошлости и сплеткарењу у садашњости, врши савесно на себе примљене дужности, те тим путем све боље успева у остваривању својега програма, којем је циљ: ред и рад свуда и у свему. Посебице у стварн фонда св. Саве прегли су да га по сваку цену осујете. Јер где би они могли допустити, да историја забележи, да је патријарх Георгије Бранковић фондом св. Саве избавио вероисповедну школу народну, те да је тиме и урећењем скоро посве растројеног автономног организма по цркву и народ стекао заслуга као мало који његов претеча на престолу патријарашком, па да тако за вечита времена остане забележено како је, у најмање, посве кратковида и тесногруда била она опозиција, која га није хтела бирати, и како су неродољубиви сви они, који још и данас мисле и раде као радикалски „Родољуб“!

Ну нека се не обмањују таштом надом, да ће историја њима за љубав — зажмурити. Историја не суди и не пресуђује по речма, него по делима. А док уз-а св. патријарха Георгија стоје узорити подвизи и родољубива дела, дотле на страни опозиције не видимо ништа друго ван шупље фразе и „родољубиве“ клевете.

а—р.

ПРОПОВЕД НА ДРУГИ ДАН БОЖИЋА.

Прерадио и говорио **Димитрије Станисављевић**, парох у Војки.

Празник Рождества Христова је празник радости. Анђели запојаше славопоје Богу, кад се спаситељ света, Господ наш Исус Христос, по превечном савету свога небеснога Оца на земљи родио. И пастири, дознавши од анђела за рођење Спаса, радоваше се, и у великој радости похиташе у Витлејем, те кад нађоше Марију, Јосифа и младенца Исуса, нису затајали своје радости, већ свуда разгласише, шта чуше и видеше.

Не могу, богољубазни, да мислим о радости, коју је у небеских сила, св. божјих анђела, и витлејемских пастира рођење Сина божјег пробудило, а да уједно не помислим и на нашу радост и не запитам: је ли и наша радост таква сада, кад славимо Рождество Христово, као што је она у њих била? Није. Анђели су божји чиста, света и духовна суштаства, која стоје уз Створитеља свога као слуге Његове, примајући и извршујући Његове свете заповеди, па је њима и радост вечна на небесима намењена. За то се наша људска радост не може никако ни сравнити са радошћу оном, коју анђели, ти доносиоци и весници благих вести познају. Али пастири су били људи као и ми, а при том нису могли толико ни знати цел тога догађаја: да се Бог јавио у телу, колико то данас ми знамо, па бар да је радост наша такова, као што је њихова била.

Кад би судили по спољашњим знацима, по оним припремама, које се чине да нам трпезе буду пуне јела и пића, по народним нашим лепим обичајима, које одржавамо приликом овог благ-дана; кад би и по том судили, што видимо о светлом празнику овом народа у храму божјем више него икада — закључити би морали, да се ми у особито пријатном расположењу налазимо, да смо тако препуни радости, да ће се она преливати из срца и душе наше кроз цео живот наш. Истина има неке радости, и ми је осећамо у срцу и у души нашој на данашњи дан, али је код многих ова тако слаба, да не траје дуже, него што траје празник Рождества Христова, а код многих не траје може бити ни толико, и онда се гаси.

Какав би то узрок био, да у већине ни сам празник овај није изазвао сталну и праву радост у срцу и у души, такову радост, која се никад не гаси? Могло би се, драга браћо, навести више узрока за то, могло би се може бити казати: људи су разном бригом обузети, како да одрже свој земаљски живот, — бриву се за насушни хлеб, пак с тога су расејани; или да су се изгубили толико у видљивим стварима, а да би се могли радовати ономе, што не виде својим очима; али прави узрок тој хладноћи лежи у том, што не знају, што им није јасно, шта им је Отац небесни у Сину своме даровао; другим речима, што не знају, шта та реч Спаситељ у себи садржи, што им није разговетно, шта та анђеоска изрека: родио вам се данас Спаситељ, значи.

Докле год се за новац и благо од овога света говори: ти си моја утеха; докле год веру у самог себе и надежду у себе само и у своја дела имамо; докле год мислимо, да је сваки сам себи спаситељ, дотле се не можемо рођењу Христовом усрдно и право радовати, или ако се и радујемо, неће нам за дуго та радост трајати. Само онај, који у рођеном Сину Божјем, Исусу Христу, гледа своја избавиоца, који га за јединог свог спаситеља сматра, том Божић доноша потпуне и савршене радости, која му се никада одузети неће

Овом ћу вам приликом, богољубани, најпре показати: шта то значи у Исусу Христу спаситеља свога имати, а затим, како би то у вечну, унутарњу, духовну нашу радост избити морало. А да то, што вам казати желим, боље схватите, морам пре свега представити и доказати вам, да ми не можемо у нама самима узрок блаженству нити у својим делима имати, — да ми нисмо и не можемо бити сами своји спаситељи.

Природа је наша људска толико слаба и греху наклоњена, да се нико од живих не може похвалити својом савршеном добротом и правдом. На нама људима могу се опазити може бити и лепе грађанске врлине, да имамо нечега на себи, што нам свако уважење и поштовање код људи прибавља, ми имамо људске и грађанске правде, али такве правде, која пред Богом важи, ради које смо особито благоволење божје заслужили, мало је. Кад човек не прелази што је туђе, кад не краде, не убија; кад је уредан, трудољубив, чуваран; кад он порезу и друге јавне даће тачно плаћа; кад није пијаница, бојиља силенција; кад тих и миран живот проводи: тај има добро васпитање и лепо је одгојен; таковог људи не избегавају, већ се с њиме радо друже; таковог и његови суседи, његова кућевна чељад, његови пријатељи, власти и сви, који га познају, уважавају; такав човек има и грађанске и људске правде, али није то та правда, која пред Богом једино важи, том само и таквом правдом не добија се божје благоволење. Да се захтеву оне правде, која пред Богом важи, одговори, више се захтева него обичан добар грађански живот. Хоћемо ли да се спасемо, морамо божји закон испуњавати и испунити. Пошто се цео божји закон састоји из љубави према Богу и ближњему — то би морали такову љубав према Богу и ближњем имати, као што је писано у закону божјем, као што закон божји захтева. Закон говори: *„љуби Господа Бога твога свим срцем, свом душом, свим мислима, свим особинама и свом снагом својом“* или другим речима: поштуј и љуби Бога као највеће благо и буди му одан и привржен свим срцем, све твоје мисли посвети њему, ревнуј и ради свагда у славу и част пресветог и великог имена Његовог. Заиста велика и тешка реч. Који је тај, да се при светлости ових истина за чистог и праведног може држати? Закон божји још даље говори: *„а ближњег свог љуби као сама себе“*. Према овој заповеди божјој морамо љубав према ближњему у тој мери изражавати, да смо му не само верни и одани, да му свако добро желимо, да му се и у речима и у делима као искрени пријатељи показујемо, да му било саветом, било утехом, било другим којим начином на услузи стојимо, већ да и његове слабости трпељиво подносимо, те благим опоменама и благом казном на поправци његовој радимо.

Нека после ових речи сваки сам себе испита и увиди, колико му још преостаје од тог, да испуни сваку правду. Нека би и нашли, да смо извршивали све то, дакле правду, која пред Богом важи, опет за то још нешто више од нас се захтева, а то је: да је све то текло и да тече из слободне душе, да се то испуњење закона у нашој природи тако природно рађа, као што при угодним околностима на виновој лози и чокоту грожђе рађа. Као што не можемо виновој лози заповедати, да други какав плод доноси но грожђе, јер на лози може само грожђе родити, — исто тако би и наша природа морала своје уживање и радост имати, што би било као

одељај и излив унутарњег нашег нагона, да Бога и ближњега истински љубимо и тако да се правда наша пред Богом засведочи. И још више се тражи, да ову засведочимо, захтева се, да се у целом животу свом, од оног трентутка, кад смо почели мислити па до краја свог живота, ништа не мислимо и не чинимо огрешили о закон божји, о љубав према Богу и ближњима нашим; јер само под овим условима испунили би закон божји, и само онда би имали ону правду, која пред Богом важи; само би онда кроз себе саме, кроз своја дела блажени били. Али такове светиње, такову правду немамо ми — нема је ни један човек. Само је Христос спаситељ наш има а други нико, и за то нико не може сам себи спаситељ бити.

Бог је добро видео нашу беду, нашу слабост, нашу непостојаност и слабу веру. Он је добро знао, да никад и при најбољој вољи и намери, не би сами собом постигли блаженство и спасени били, па за то је велика милост божја притекла у помоћ грешном свету, послав Јединороднога Сина свога, да га измири с Богом и да оне, који леже у тами, обасја светлост: „*да покаже у вековима, који иду, пребогато богатство благодати своје добротом на нама у Христу Исусу*“. Бог нам је дао и представио у Исусу Христу, спаситељу нашем, своје милосрђе, да вером у њега спасени будемо. „*Јер сте благодаћу спасени кроз веру, и то није од вас, дар је божји, не од дјела, да се нико не похвали*“ говори Апостол. У Христу Господу Исусу најјасније је изражена љубав и милосрђе божје на спрам бедног — палог човека. Кроз њега ће наћи сваки грешник опроштаја за грехе своје, у њему ће сви наћи прибежишта. „*Ходите к мени сви који сте уморни и натоварени и наћи ћете покој душама својим*“ вели сам Христос Спаситељ. Предајмо се дакле и покоримо њему. И срце и ум наш предајмо њему, да Дух Христов у нама ради ..... да изумиремо све више у сопственој правди, а да се накитимо украсом Исусове правде; да се тако дохватимо оног у Христу спаситељу пружене нам наде; да се освећујемо телом и душом, јер се тако у нама свети име божје, кад нам је рођени спас Исус Христос све. Тако се продире и улази све дубље у заједницу са Богом, те бивамо и постајемо све плодији у добрим делима, јер је сила божја у слабоме јака. Истина није лако ићи тим путем, који нам је Христос спас наш обележио, пошто је човек слаб и мали, а искушења су у свету велика, шта више, тај је пут за природу људску непроходан и само Дух истине може својом свемогућом силом грешника на тај пут довести и одржати. Пошто се мора прави следбеник Христов одрећи најмилијих својих навика и послова, најслађих својих мисли, својих сопствених рђавих дела, па и самог себе, да Исус своју част као спаситељ задржи — то би био тај пут тежак и непроходан, али за кога? Тежак је и непроходан пут за високоумне, за уображене величине, који о себи много мисле, који се пред Богом не смирују; тежак и не приходан за оне, који се у себе и у своја дела само уздају, а не гледе у рођеном Исусу свога Исуса — свога спаситеља; али није тежак и непроходан за оне, који су сиромашни духом, који грешност своју признају, који Исуса траже, који се за грехе своје кају и траже уздисајима и плачем од Бога опроштај грехова.

Ако нам се и чини, да нам није можно из овог бедног и грешног стања у друго сретно и блажено прећи, да оставимо старог човека и обучемо се у новог, опет вам велим: да можемо, али не својом снагом, већ силом Исуса Христа, који је једини наш Спаситељ. Тежимо за њим и тражите га, да нас он божанском својом снагом подигне, нас који смо у греху пали. Чврста вера у њега и постојана љубав биће извор нашем спасењу, нашој срећи и блаженству.

Је ли вера наша у рођеног Сина Божјег тако јака; верујемо ли, да је Он једини спас наш — то ћемо љубављу горети, да испуњавамо и да испунимо свете заповеди Његове, и онда ћемо ливати у радости и духовном весељу, кад год нам Христови празници дођу, а особито ће нам дан Рождества Христова пружити неизмерне радости. У том бан: лежи прави узрок, што већи део народа не осећа праве и чисте радости и на сам свети овај празник, што му је правда Христова још увек запечаћена књига, што на разан начин увек само своју правду истиче, а не познаје правде вечне, које је у Богу — која се Христос зове. За то смо понајвише тако бедни, за то је дух наш смућен, за то празнину осећамо у души и у срцу, за то не осећамо радости, јер се не окренусмо Исусу Христу Господу нашем и не потражимо од Њега грехом рањеној души мелема, а који нам милостиво доникује и говори: „*ходите, ходите к мени, да вас одморим*“.

О благи и милостиви Спасителу! Опрости нам ту нашу велику кривицу, која једино из духовне сленоће проистиче. Ти знаш, да би ми вечито у тами стојали, кад нас не би видело и сунце Твоје правде обасјало, кад нам не би очи наше отворио, да видимо и познамо своју ништавост а Твоју правду. Отвори нам очи, да познамо Тебе једног и истинитог Бога. Помози нам, да из слабости и заблуде своје у истинити живот, кроз веру у Тебе Сина Божјег, дођемо, а Теби Спасителу наш, нека је слава и част кроз све векове. Амин!

НАУКА И ВЕШТИНА У ИЗРАИЉЋАНА.

Од Карла Фридриха Кајла,

превео **Владислав Ристић**, богослов.

(Наставак)

II. *Историју* су због њеног великог значаја за теократију, писали пророци, описивајући је као божанско откривење. Извори за писање ове теократске историје — као што се види из канонических историчких књига — особито за старије доба беху стара предања, племенска казивања, родословни списи, старе песме (Бит. 4. 23. Исх. 15. Числ. 21. 14.) и друга савремена сведочанства, за тадање доба пак животописи и јавни летописи, пророчки и други списи тадањих савременика. Изворе ове нису обрађивали и састављали у виду летописа, већ су их обрађивали прагматично, описујући што је било могуће објективно догађаје, тако, да се из свега видело, да је божји промисао над његовим народом, који је крчио пута спасењу и блаженству свију народа, и да је стари народ, с којим је Бог склопио савез, приготовио на земљи душе своје за божја одређења. Историја почиње чак постанком света и рода људског и стара се да покаже генеалогичну везу поменутог народа са целим човечанством и прави положај, који заузима Израиљ према осталим народима, те да расветли његов светско-историјски позив тако, да израиљско писање историје носи на себи карактер универзалности, поред свег признаног партикуларизма. Тај се карактер огледа и у том, што нам представља непрекидну кронологију од створења до ропства, рачунајући време од Адама до Јаковљеве сеобе у Мисир по животу патријараха, а од тог доба по бављењу у тој земљи и по изласку Израиљћана из ње, доцније пак по томе, колико је који цар година владао. Када је потпао народ под незнабоште, онда су и у историји рачунали време по рачунању својих победилаца. Теократске историјске књиге, особито таблица народа у 10. гл. Битија и опис Хананске у књизи И. Навина, од велике су вредности по *геологију*, ма да се ова наука није за себе развијала

III. У *природним наукама* као да нису Израиљћани далеко дотерали, изузев обична посматрања и емпирична знања. О Соломону се спомиње да је говорио о свима врстама билака и животиња и да се бавио природним наукама (1 цар. 5. 13.). О посматрању природе код разних, шта више иноземних, животиња, говори се у књизи Јова и у Причама, али се из свега тога не може ништа знати о обиму и својству ове науке. — Познавали су и најглавније звезде и знали су им имена (Јов 9. 9.; 26. 13.; 38. 31.; Ам. 5. 8.), ма да не може ни говора бити о знању астрономије, што доказује и сама нетачност њихова календара. Па баш да су и знали за сунчани сат (Исаиј. 38. 8.; 2. цар. 20. 11.) то га је Ахаз добио јамачно из Вавилона. — Из математике тешко да су знали што више, осим четири проста вида рачуна, потребна за обичан живот, и то су јамачно научили у Мисиру, заједно са обичним појмовима земљомерства, који им беху потребни при деоби земље.

IV. *Лекарством* су се Израиљћани још од најкада занимали, судећи по силним лекарима, који се често спомињу (Исх. 15. 26. Ис. 3. 7. Јер. 8. 22. Сир. 10. 11.; 38. 1. Мат. 9. 12. Марк. 5. 26. Лук. 4. 23.). Лекари су ране и спољашње озледе превијали, мазали уљем (Ис. 1. 6. Лук. 10. 34.), балзамом (Јер. 46. 11.; 51. 8.) и разним мелемима (2. цар. 20.

7. Сир. 28. 8.). Даље се види из наредбе о прокаженима, да је законодавац добро познавао разне врсте кожне болести. На не само Мојсије, већ и сам народ могао је у Мисиру научити разне практичне лекове, јер је тамо лекарство било тако развијено, да је за разне болести било особитих лекара. Колико су израиљски лекари у тој вештини напредовали, немамо ближих података. Из старог и новог завета зна се само толико, да су покушавали лечити и унутарње болести (2. Пар. 16. 12. Лук. 8. 27.), и да су болесници употребљавали многе лековите изворе у Палестини.* У осталом што су прокажене свећеници надзирали и проглашивали их за излечене, не значи да су се свећеници ваточито бавили лекарством. Што им је закон налагао, то није имало никакве везе са лечењем прокажених. — Исто се тако не може на списа дознати, да ли су употребљавали врачарије.

Лепе вештине.

Од лепих вештина најлепше је цветала *најезија* или *песништво*. Песма потиче још из најстаријег доба, као што се види из песме Ламахове (Бит. 4. 23). Као нехотичан излив снажно потресеног и гануто осећаја, својствена је сваком народу и јавља се код свију народа прво у области вере, славећи божанство; јер верске мисли и осећаји најјаче потресу срце и осећаје. Код Израиљана је песништво увек задржало ово становиште. Све светске песме, које се овде онде у ст. завету спомињу и наводе, ничезавају пред обилним и дивним верским песништвом, које не само да се изједначује са најлепшим и најузвишенијим песништвом других народа, већ их надмашује снажним и дубоким мислима, нежним и искреним осећајима, обилношћу и разноликошћу природних слика и упоређења.

По садржају и карактеру песништво Израиљана је делом лирско делом дидактичко. Лирска је песма, особито првобитан облик појезије, величанствена, узвишена и пуна дубоких мисли већ у Јаковљевом благослову (Бит. 49.) у Мојсијевим песмама и у Дебори (Изх. 15. Второзак. 32 и 33. Суд. 5.); савршенство и врхунац достиже тек за Давида и других великих песника у доба, кад се најјаче развила теократија, па траје до пропасти државе, тако да је усахнула тек на неко време после ропства заједно са пророштвом.

За време Соломоново, када се образовала јеврејска мудрост, јавља се поред лирике дидактичко песништво, које је започео сам Соломон и које садржи велико благо мудрих поука за све прилике у верском, моралном и грађанском животу. Ову врсту песништва неговали су доцније мудраци на двору Језијевом (Прич. Сол. 25. 1.) а после ропства „Проповедник“ (Еклезијаст), најпосле Исус син Сирахов, који је разуме се у својим изрекама не само подражавао старије песнике, већ уједно садржи више правила мудрости него морална и верска начела за живот.

Израиљани су имали способности и за *басне*, као што се види из басна Јотамових (Суд. 9. 7.) и Натанових (2. Сам. 12. 1). Напротив нису знали за епос и за драму, ма да се лирика уздиже често до драмске живости.

Што се тиче *облика*, стари Израиљани нису знали за метарски ритам за број слогова и за слик и у том се баш сачувао карактер древности и дубина духа, што су били задовољни са ритмусом у мисли и што су тежили, да заокруже садржај било теме, што су употребљавали реће и необичне речи и што су их смело везивали, било пак теме, што су лепо доводили у склад ред речи и ред мисли и што су гледали да изједначе стихове како по броју речи тако и по броју самих стихова. При томе се догађало, да је по који пут изашао потпуни ритам са сликом, али то не беше намерно, нити се они на то обазрали.

Говорништво су вечином неговали пророци и то не само да су наставили начин, који им је показао Мојсије у својим последњим говорима, да учврсти народ у вери у Бога, већ су дотерали до велике техничке савршености. Пара треба тражити говорима Исаијиним, Михејевим, Амосовим и других пророка, тако су им јаке, дубоке и обилне мисли, језик силан а облик свестран. У распореду и облику немају оне добро уређене дијалектике грчког говорништва, али зато ипак остављају велик и неописан утисак, јер се мисли раз-

* Таква је била бања *Витезда*. (Јов. 5. 2.) Нарочито беше знатна бања код *Калирође* на југоисточној страни мртвога мора, у којој се Ирод лечио. То беше врућа купка идентична можда оној, коју је Ана у пустињи нашла (Бит. 36. 24.). Напротив извори код Мерс (Изх. 15. 23.) и силоамски нису били лековити. (Јов. 9. 7.)

вијају просто и логично, а напамећење ће претити и обећавати, опомињати и тешити. У говорништву као и у опће у говору приближују се често песништву, ма да се, изузев чисто лирске ствари, увек разликује песништво од говора

Свирка, певање и игра.

Свирка, која потиче још од Јувала (1. Бит. 4. 21.), била је од вајкада спојена са *певањем* (Бит. 4. 20.) а често се уз њу и играло (Бит. 31. 27. Исх. 15. 20.). Обично су такву свирку са певањем и игром изводиле Израиљанке за своје домаће весеље (Бит. 31. 27) или да увеличају јавну свечаност (Исх. 15. 20.; 23. 6.; 23 18.; 1. цар. 1. 40.) и славне народне догађаје (1. Сам. 18. 16.), али су богме од вајкада то исто чинили и младићи и људи, па су је често при свечаним гозбама у одушевљењу и злоупотребљавали (Исаиј. 5. 12.; 24. 8. Ам. 6. 5.). Певањем и свирком увеселаваху се и цареви (2. Сам. 19. 26. Еклег. 2. 8.), па шта више и при тужним свечаностима певали су и свирали су (Јер. 9. 16; 2.; Пар. 35. 25. Мат. 9. 32.).

Више и племенитије назначење добила је свирка и певање тиме, што су заведене у богослужење. — Прастари је обичај код свију народа, да су народне свечаности, у славу божанства, слављене уз свирку, певање и игру. Овај обичај налазимо код Израиљана већ на црвеном мору, где су многе жене, на челу им Марија, играјући у колу ударале у бубње и певале хвалу Мојсију и народу, понављајући главну мисао песме. (Исх. 15. 20.) Још је Мојсије прописао, да свећеници трубе при приношењу жртве (Исх. 10. 2.). Тек је Давид завео певање и свирку као састави део богослужења, наредивши да псалме певају и свирају вешти левити, који беху подељени у три кора и имађаху свога коровођу, а свирали су у гусле, псалтире и кимвале (1. Пар. 25, 1. 6.; 16. 4; 25. 1.). Па и пророчке задруге, које је основао Самуило, бавиле су се свирком, да би учиниле душу осетљивом да прими божанског духа. (1. Сам. 10.; 5. срав 2. цар. 3. 15.)

Како је пак неговано и докле се развило храмовно певање, праћено са свирком, немамо тачних података. Из онога, што се спомиње у 1. Пар. 15. 19—22 и у неколико псалама, може се само то навести, да је било разних начина певања и мелодија, које се у склад доводиле са свирком, ма да о хармонији, у правом смислу речи, не треба ни мислити, пошто нема ни спомена да су употребљавали знакове за свирку (ноте). Да је то пак било право мелодично певање, даје се извести отуда, што се доцније не би могло развити у синагогама певање онако, као што се развило. Ово певање опало је пропашћу теократије и разорењем Соломоновог храма тако, да су после ропства остали само остатци некадашњег цвета (Јездр. 3. 10. ср. 2. 41 и 65. Нем 7. 73.; 12. 27. Пс. 150. Спр. 49. 20 (18)); а александријски преводиоци псалама нису готово ни разумели музикалне изразаје у натписима псалама.

Игра беше у свима временима омиљена забава девојкама и женама (Јер. 31. 4.), па су је чак и деца на улици подражавала (Јев. 21. 11. Мат. 11. 17. Лук. 7. 32.). Играле су обично саме жене, да би увеличале народну светковину, особито кад су одржали победу над непријатељем (1. Сам. 18. 6.) и при верским свечаностима (Исх. 15. 20. Суд. 21. 21.); а у тим приликама играли су од радости и људи, нарочито у старије доба (2. Сам. 6. 5. и 14). Играли су у колу неправилно ритамским корацима и живом гестикулацијом; при том су жене ударале у бубње и кимвале (Суд. 11. 34.), а при народним свечаностима употребљавали су и друге свирке. (Пс. 68. 25.; 150. 4.) О јавним играчицама, какве често налазимо на истоку, нема ни спомена. Игра Иродијадине кћери пред људима приликом раскошне гозбе (Мат. 14. 6) дошла је код Јудеја тек уливом поквареног грчког морала.

(Свршиће се).

Исповест једног унијата свештеника о најновијим покушајима за унију.

Од како је римски папа у најновије доба издао познату своју, на све православне хришћане управљену енциклику, може се рећи, да је питање уније радом римске пропаганде и ако не код нас, овопределних православних, ал у опште, некако актуалним постало.

Римска курија је мобилизовала сву своју, за оружје способну војску и најозбиљније је започела да шири мисао „свете" уније у православљу, имајући тврду веру у сјајан успех. Нећу овде да се осврнем на позната, већином намештана средства пропаганде (као нпр. она доцнијица, на коју је свс свештенство упозорено било), већ ми је намера само та, да шт. читаоце цењеног „Српског Сиона" упознам са мишљењем оних, о започетом раду римске курије, који се уз најјаче умилних стихира св. Јована Дамаскина, патријарха Германа и др. светих са знаком крсте, — са мишљењем самих унијата. Следећи чланак написао је један унијатски свештеник[1]; а ми га због занимљивости му, а донекле и објективности, у целини саопштавамо у преводу:

„Унији источних цркава — пише тај унијатски пастир — не сметају догме, јер разлика у оним догмама, које су међу источном и западном црквом спорне природе, није толико стварна, колико разлика речи, која би се лако (?) могла уклонити, кад би се међу црквама спорази зум за главну и основну тачку контроверзије постигао.

Главна пак и основна тачка контроверзије јесте: *питање примата*. Док наше западна, или рецимо боље, римска црква учи, да римском епископу као наследнику св. Петра и земаљском заступнику Христову владалачко право *над целом* црквом припада, дотле источна црква наглашава, да римском епископу, као патријарху запада, јесте, припада суверенско право над својим патријархатом, ал као наследник св. Петра[2] (!) над осталим патријархатима има само право највишег надзора (?), даклем од прилике такво, као што је право немачкога цара над осталим суверенима своје царевине. Овај се став технички може тако изразити, да папа у своме патријархату, има primatum honoris et jurisdictionis, док у осталим патријархатима, којих патријарси у својим областима имају суверенска права, habet tantum primatum honoris.[3] На приговор римљана, да поред оваког учења употреба трију углед црквене поглавице, и да не може постојати јединство цркве — за које се и источњани моле — православни одговарају:[4] када угледу немачкога цара ни мало не прети, што над самосталним владарима простране своје царевине врши само право највишег надзора, и кад не смета јединству царевине, што су под највишим само надзором једне особе самостални иначе владари, — тада се неби кварио ни углед римскога папе, нити би се пореметило црквено јединство, да римљани приме учење о примату источне цркве, које се на Христовим к Петру реченим[5], јасним речима, и на пракси древне цркве оснива.

Од овог дакле, рецимо искрено, питања власти, о коме су од оцењења читаве књижнице написане, зависи унија источне цркве. Али знајући за непоколебиво становиште странака, увидећемо, да ће се баш на овом питању, и да ће се можда још много векова сваки, на поунијаћење целе источне цркве смерајући покушај, изјаловити.

Ну решењу овог главног и основног питања, сем наведених, још и други и ако мање важни узроци сметају.

Први од ових узрока јесте та непорецива и од источњака врло добро позната околност, да се римска црква никад није тиме задовољила, што је један народ примио догматичку унију, него је вазда тежила, да уведе унију обреда и дисциплине, т. ј. да унијате латинизује.

Истина, да су папе свагда и свечано изјављивале, да им је жеља, да се чини, древни обичаји, дисциплина и обреди источне цркве свето и непредимо сачувају, или како је Пије IX. рекао: nolumus ut omnes latini, sed ut omnes catholici fiant, — повест уније пак то казује, да

[1] Штампао га у „Budapesti Hirlap"-у. Ур.

[2] Као такког источно-православна црква папу никад није признавала. Ур.

[3] Jus honoris не инолвира право надзора, нити је то право источно-православна црква папи икад признавала ни дозвољавала. Ур.

[4] Овакове одговоре не даје ниједан православни. Ур.

[5] О приматy, који би се на тим речима основао, источно-православна црква не зна ништа друго, до ли да је тај основ измишљен у римској цркви, и у њојзи — а на основу том — сазидан догмат о примату римског папе. Ур.

чим је један народ примио догматичку унију, сместа доћоше језуите, фрањицканци, доминиканци, који за свету дужност своју сматраше, да обичаје, дисциплину и обреде источне цркве немевају, и да свет, било лепо или ружно, латинизују. Наравна ствар, да је последицом оваког поступка било то, да се поунијачен свет вратио у крило источне цркве, (нпр. у XVI. веку у Галицији и односно у малој Русији и у XVII. веку у Ердељу).

Знајући пак даље, како се источњаци чврсто држе својих не вековима, већ хиљадама година посвећених обичаја, знати је и то, да таким начином унија никад успеха имати неће.

Подобна и ако такођер другог реда сметња унији црквама јесте, што се страйке не познају, односно стварно не познају. Ту нам ваља рећи, да источњаци боље познају запад, него обратно; наравно ту у првом реду разумем Русе, који не само огромну већину, него и меродавни елемената православних сачињавају. Узрок, што исток боље познаје запад, пег обратно, лежи у томе, што источњаци боље и више знају научни језик западне богословије, него ли обратно, и тако није чудо, што западњаци источњаке само из којекаквих немачких и енглеских компилација познају. Примером овога узајамног непознавања служи та тврдња западњака: да је источна црква сухо дрво, од свога корена растављено, које, као такво и не доноси више плодове, т. ј. светитеље — што не стоји, јер источна црква из сваког века може не једног ни два светитеља приказати, посредством и моштима којих није мање неоспоривих чудеса учињено, него што је ма који, римском црквом канонизирани светитељ учинио.

А на другу, из споменутих извора поцрпљену тврдњу латина, да је источна црква безживотни формализам, где живу веру и верско-наравствени осећај са дугачким обредима допуњавају, на ту, велим, тврдњу источњаци с овим питањем одговарају: где се боље осећа утецај религиозне наравствености, где је жива вера? да л' у западној цркви, из које је реформација више од половине верних отела, и у којој данас девет десетина интелигенције припада једној сванта немевајућој, па можда чак безбожној секти — пл' у источној цркви, којој реформација ни са стотинитим делом верних није могла нахудити, и у којој и данас врло мали, и то само онај део интелигенције припада поменутој тајној секти, који је заражен с том од римљана већ прехваљеном европском културом?! Из истог узрока проистиче и. пр. код источњака та тврдња, да римљани наши божанску власт приписују[*] итд.

Међусобно непознавање раја међусобну мржњу. У хатар истине морам рећи, да латини већма мрзе источњаке, него обратно. Источњаци наиме држе западњаке за браћу, док западњаци источњаке од калвинизма, на можда и од чивута већма презиру, што се јасно види из сваког латинског дела, као и из уобичајених им поступака са источњацима.

Узевши у обзир наведене разлоге, сваки безпристрастан и здраве памети човек мора признати, да је оно време, — барем по човечанском рачунању — када ће се Спасителево пророштво о једном стаду и једном пастиру остварити: врло далеко“.

Ево овако пише један унијат, к томе свештеник. Мора да је из старе гарде, јер је доста беспристрастан. Без обзира на појединс, рекао бих, унијатске мисли овога чланка, а с погледом на тежњу римске курије, држим, да је овај чланак најбољи коментар и пророштво за успех римског подузећа.

И када и сами унијати овако мисле о успеху намерене уније, нама православнима не преостаје друго, доли још јаче пригрлити свету веру нашу, мирно, али вазда бодро и спремно дочекати: како ће, да се осујети та пространим мерама започета, најновија (и ако већ стара), римска агитација.

[*] То није тврдња православних, него је то дело римљана. А да шта је догмат непогрешивости? Шта ли самоуздизање и дизањење папе до заступника свемогућег Бога на земљи?! Ур.

Димитрије Јанковић,
срп. богослов.

ДОПИСИ.

Из Горње-карловачке дијецезе. Молих дозволите ми, високопречасни господине уредниче, да Вашу биљешку о „залишним сесијама и сесионалним земљиштима“ препштампану из „Narodnih Novina“ у

49. броју нашег „Српског Сиона“ у неколико допуним и исправим.

Одмах док је прољетос висока кр. земаљска влада у Загребу, речену своју наредбу издала, — којом обуставља личне подноре, које је до сад појединим нашим свештеницима од новца залишних сесија давала, наваћајући, да ће у будуће тим новцем, при разним приликама (реалним оврхама) земљишта за сесије куповати и тако тиме наше свештенство за свагда са терета земаљског буџета скинути; — и док је њена конзисторија ту владину наредбу свештенству саопћила, одмах се је наше свештенство, предвиђајући штетне последице исте, са својих саборова, представкама, надлежној својој конзисторији у Плашком обратило, која је такође и свој глас подигла, те против те наредбе код владе ремонстровала. Па кад се је видело, да ће и то слабог одзива код вис. владе наћи, то је свештенство на сваког протопресвитерата по двојицу између себе изабрало, који су као „депутација свештенства ове дијецезе“ заједничком представком својом, свијетлому бану предстали и лично га замолити имали, да од куповања сесија ин patria одустати благоизволи, те да од новца залишних сесија и на даље личне подпоре појединим, сиромашнијим и са школовањем дјеце оптерећеним свештеницима издаје, или да га у фонд наших свештеничких удовица и сирота и изнемоглих свештеника улагати пусти.

Није ни намјера ове потанко набрајати и разглабати свеколике штетне и управо убитачне последице, које би том наредбом вис. владе за овдешње наше свештенство настати могле, и које су га на овај овако одлучан поступак уздигле, већ ми је само то споменути, да се реченом наредбом „једном за свагда“ укидају свеколике личне подноре, које су многоме нашему вредном, сиромашном и са многобројном дјецом оптерећеном свештенику, коју исти осим куће школовати мора, по кад и кад „пь день лютъ“ једино исходиште биле. Па не само да нас вис. влада сада тих подпора лишава, већ је ево хтјела, да нам и сесионалну одштету, тај истина мали, али једини сигурни доходак устегне, и то баш сада, када нас многи по 6—18 па и више мјесеци на своју заслужену плаћу чекати мора, што и она сама врло добро знаде. Па не можемо да појмимо, како би нам при оваковима околностима, личне подпоре, па још и сесионалне одштете устегнути могла, кад и она сама увиђајући „лоша садања времена“ свима својима вишима и нижима чиновницима знатно плаће повисује, дочим нама хоће ово да и мрвице ускида, те нам којекаква понуђенкања, врлетна и неплодна земљишта намакнути хтједе, од којих би нас многи, при оволиком сиромаштву нашем више штете, неголи користи имао; а сврх свега, та би земљишта многог нашег брата свештеника од цркве, књиге и његових св. дужности по кад кад одвукла, на од ђеког и економа ил каквог шпекуланта направила. Било би богме од туд за наше свештенство и цркву недоглелних рђавих посљедица; „било би их на хиљаде“, „ал“ (сад) „бројити немам каде“!

Познато Вам је већ, када је „депутација свештенства ове дијецезе“ код свијетлог бана и пресвијетлог господина Др. Ис. Крњавог, предстојника богоштовног одјела, примљена и како је од обадвају одпуштена била са уверењем, да влада том својом наредбом никако није мислила и онако тежак положај српског свештенства још и више отешчати, већ се је, како нам пресвијетли господин одјелни предстојник рече, „надала, да ће се куповањем сесионалних земљишта, и наше свештенство, као и оно у пакрачкој дијецези потпуно задовољити, и тиме му обилнији и сигурнији доходак намакнути, неголи га оно у новчаним одштетама сесија има, које би с временом једног критичног и неповољног јутра могле врло лахко из земаљског буџета избрисане бити“; „ну пошто су“ рече, „земљишта код вас врлетна и неплодна, и пошто се по више земљишта у једном комплексу добити не може, те се ни ова наредба у свој нашој и онако малој доходови једнако спровести не може, то ће настојати, да се издана наредба препначи, те у место куповања земљишта за сесије, да се оснује и створи фонд, којим би наше свештенство, поџут римокатоличког свештенства бар за то за сва времена обезбиђено било“.

Све лијепо и красно, ну само се није не рече, да ће се новци од залишних сесија у удовички и сиротињски наш свештенички фонд улагати, или да ће се њима сиромашнији и са школовањем дјеце оптерећени свештеници бар моментано подпомагати.

Послије тога предстала је депутација својему високопреосвећеном господину дијецезану Михаилу, који се је тада у Загребу на сабору бавио, те који је у корист ове по нас и нашу цркву одвећ важне ствари и званично и приватно неуморно радио, те му је уз свој поклон — на његовом разборитом и енергичном раду, којег око напретка и уређења цркве и подкрепљења свештенства особитим пожртвовањем чини, — у име своје и остале своје браће, признање, захвалност и одданост своју свиђерно изјавила, те за разне нападаје, који се по некима нашима новинама о њему неправедно проносе, искрено пожалила и исте осудила. На што је Његово Високопрео-

свештенство, својом стојичком кирмоћом, најавило, да да га у његовом светом раду за корист и углед цркве и подручног му свештенства нити какове хвале, нити икакове кудње и подметања поколебати ни задржати не могу.

По том је та свештеничка депутација отишла и преузвишеном господину подбану Данилу Станковићу, те му на његовом високом пребивалишу одликовању, који се сваки сви ове доповине, а особито српски свештеник поносити мора, честитала те и њему ову своју ствар топло препоручила.

Његова Преузвишеност захваливши се топло на честитци и препоручујући се св. молитвама наших свештеника, такође је обећати благонаводила, да ће се за ову нашу доста важну ствар својски заузети, пред шта у његов ресорт не спада.

Тако је ево и у овој ствари наша конзисторија и свештенство са своје стране све учинило, што се само чинити могло, а сада стоји до Његове Преузвишености свијетлог бана и високе кр. земаљске владе, који ће, уфајо се, на заслуге овостраног српског свештенства и народа праведан обзир имати, те ову нашу праведну ствар у корист цркве, свештенства и народа српског ријешити.“ Vedereno!

Један депутират.

+ Најава преузв. бана и у прорачунском саборском одбору оправдала то уфање. И ми ту наду делимо са свештенством горњо-карловачке дијецезе, познавајућа правеђност и објективност, мудрост и такт Његове Преузвишености, светлога бана, грофа Куен-Хедерварија. Према најави преузв. бана, висока влада ће спорно питање решити у споразуму са надлежним црквеним властима, уважив достојно мишљење и предлоге ових. А према томе, свештенство горњо-карловачке дијецезе може утешније причекати то решење, него што се за сада — у оправданој забринутости — показује. Разлога томе има у архипастирском старању и свога највишепревасвештеног Дијецезана.

Ур.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

— (Извештај о раду епарх. управе темишварске). *Епарх. конзисторија* темишварска држала је 23. новем. о. г. своју седницу, у којој су следећа важнија решења донесена: извештен је јереј Јован Гавриловић парох дешчански, да је добио 60 фор. државне приномоћи. — Расписан је стечај на једно упражњено место у штин. заклади пок. Петра Божића. — Разаслате су подручном свештенству свеске за убележење статистичких података о гибању народа у год. 1894. — На извештај проте Влаховића, да је јереј Константин Рајковић парох вел. кикиндски умро, поверена је администрација обудовљене парохије в. кикиндском парох. свештенству до редовног попуњења те парохије. — Уаст је на знање извештај проте Влаховића, да је Стеван пл. Видак свршени богослов на В. Кикинде, стечајни испит са похвалним успехом, и да је Василије Лучић, прот. капелан вел. бечкеречки, исти испит са довољним успехом положио. — На извештај конз. заступника при избору пароха у Тарану, да ни један од компетента није добио прописану већину од $^2/_3$ гласова — наименован је за пароха тарашког јереј Луг Станикић, досадањи парох ново-св.-ивански, а за админ. ново-св.-иванске парохије постављен је Стеван пл. Видак свршени богослов на В. Кикинде. — Јером. Доситеј Курјаков постављен је за админ. парохије срп.-ченејске. — Уаст је на знање извештај јер. Светозара Дражића, пароха срп. крстурског, да је девојку Илону, кћер Мате Клепача, из рим. кат. у срп. прав. веру превео. — На тужбу црк. општине арадске, да се админ. тах. парохије, јероск. С. П. чину свештеничком недостојно влада — изаслат је прота Ника Николић, парох кинешки, да истрагу против реченог јеромонаха спроведе. — Пошто јер. Дим. Гајански парох срп.-ченејски због болести и старости није у стању парох. дужности да врши, то је умољен саб. одбор, да му годишњу хиронину дозначи. — Осим тога донесено је 21 решење у брачним споровима.

Епархијски административни одбор темишварски држао је 24. новем. о. г. своју седницу, у којој су следећа важнија решења донесена: Извештаја је црк. општина краљевачка, да је 150 ф., а црк. општина Бирска и срп. пардањска, да је свака по 100 ф. држ. приномоћи добила. — У смислу решења саб. одбора на призив Јована Босића, учитеља арадског, против решења скупштине арадске, којим је са неровољског и појачког звања скинут, изаслат је јереј Светозар Дражић, парох срп. крстурски, да ову ствар на лицу места у Араду изиди и извештај свој поднесе. — Наложено је црк. општи-

ни карловској. да одмах с пролећа 1895. г. парох. дом зида, а док исти не сазида, да пароху своме већ одређену станарину има плаћати. — Узет је на знање допис поджуп. вршачке, но како је на овд. замолницу од железничких становника, ради подмирења кажете на женичин дуг црк. општине железничке и у име школ. прираза за 1894. годину инкасовано 8200 ф. а остатак од 10.300 фор. није могао инкасован бити, јер је код дотичних ипсендована тегленка марва; но пошто је сад радено вреже прешло, то ће се и тај остатак егзекутивним путем инкасовати. — Узет је на знање извештај руководитеља зал. парох. сесија, да је две зал. парох. сесије у Чакову за 830 ф. годин. закупнине, а парохиј. сесију у М. Бечкереку за 320 ф. годишње закупнине за екон. 1894—5. г. под закуп издао — Одобрен је закључак црк. општине ороспамошке, којим је од 1. јан. 1895. год. реинкриптулну свештплату установила. — Умољен је сремски суд т.-комунички, да узаћење рачуне црк. општине т.-ст.-миклушке управи овој изда, како би се већ наређена истрага против исте црк. општине спровести могла. — Изаслат је прота Ника Николић, парох кнежки, да истрагу спроведе против Татанка Петковог, бившег председника црк. општине најфалске. — Одобрена је реорганизација црк. општине ђалинске. — Дозвољено је црк. општини т.-каљинској, да неутерино црк. потражнпање бриса ти може. — Изаслат је др. Милош Ђорђевић, члан управе ове, да напиди, да ли је црк. скупштина срп.-елемирска законито конституисана, пошто се то из подиеска њеног није могло видети. — Годишњи прилог в.-кикиндске црк. општине епарх. фонду у износу од 136 фор. 09 н. унесен је у епарх. фонд. — Од неких црк. општина поднесени предрачуни и рачуни издати су епарх. ревизору на прегледање и извештај, а од овог већ прегледани рачуни враћени су дотичним црк. општинама са примедбама.

У Темишвару, 12. децембра 1894. П. М.

— (**Избор пароха у Ст. Футогу.**) 8. децембра о. год. извршен је под руковођењем проте Милана Кирића као конзисторијалног повереника избор пароха у Ст. Футогу. При избору није ни један кандидат имао две трећине гласова, те ће конзисторија морати именовати пароха. Између кандидата добио је Ђорђе Бота, парох јарковачки, 34 гласа; Петар Костић, капелан проте новосадског и администратор парохије, 19 гласова; Александар Грујић, парох у Варјашу 18 гласова; осим тога пало је још 3 гласа на двојицу кандидата.

— (**Руски дар лавовској (лембершкој) православној цркви.**) У најновије доба причао нам је г. Владимир Димитријевић у подлиску „Међу Пољацима,“ штампаном у „Бранику“ (бр. 98—105) неке појединости и о православној Цркви у Галицији. Православље, вели он ту, у Галицији није никада ишчезло. Но год. 1710. би ту православље доведено скоро на ивицу пропасти, и то језуитским и другим интригама. Народ црвеноруски, дотле чисто православан, одлазио је, под оним нечувеним притиском, јагмиџе у унију. Само што још онај велики и богати „Скит-маниевски,“ манастир близу вароши Станиславова, још за дуго одржаваше православље; док т. 1783. Јосиф II. није укинуо и то последње гнездо православно. Али када се те године могаде мислити, да је у Галицији крај православљу за свагда, тада се дике једна шака Срба и Грка, који у Лавову живљаху од зараде својих руку, и они ту оснују нову православну општину. Од Срба беше вођа у томе покрету Тодор Лалић, а од Грка неки Саракјоти. На брзо се њима придруже приличио Румуна, па и Руса, који су се усудили, да се полагано врате на унију. И сада су они били кадри, да о своме трошку издржавају једну црквену општину. Парохе тој општини слала је, све до 1853., и то о трошку те општине, буковинска епископија. Те године пак изрази буковинска епископија, да ће из свога фонда издржавати цркву и пароха.

Све до прошле године служила се света литургија у једном храму у францишканској улици бр. 3.; но те године би тај храм порушен, и сада стоји православна општина лавовска пред задатком новога парохијског дома и новога храма Божјега, а у предностн од неких 150.000 фор., коју је велику своту определило на то богати верски фонд православне цркве буковинске.

Но за ту се цркву много брину и Великоруси.

Тако смо дознали, да је, на топло заузимање тамошњега настојателя гр. прав. церкви въ цѣлой Галичинѣ и душпастыря Лвовскаго, преч. г. Евгенија Ворошкијевића, руски конзул у Лавову, *Константин Павловић Пустошкин*, поклонио ове утваре: целокупно одјејаније од жуте свиле, везене са златом (300 ф.), целокупно одјејаније од црне кадифе, везене са сребром (175 ф.), потир, дискос, лажицу, копље, звездицу (350 ф.), велико, златом опточено Јеванђеље (300 ф.), разне перзијске и турске ћилимове (200 фор.) и три свећњака (196 фор.). Богати дакле дар износи до преко петнаест стотина форината.

Када знамо, да у Лавову нпаде још и дан данашњи српских породица, које ће одлазити, да се

у том храму моле Богу, ми не можемо, а да и од наше стране не зажелимо, да тога великога добротвора пољачкога потиштенога православља премилостиви Бог још дуго подржи на утеху тахошње нам једноверне и једнокрвне браће!

△

— (**Православно мисионарско друштво у Русији.**) У Русији постоји већ двадесет и пет година „православно мисионарско друштво,“ којему је сврха, да потпомаже православне мисије у посту обраћања у хришћанство оних нехришћана, који живе у Русији, и да их утврђује како у истинама вере, тако и у правилима хришћанског живота. Друштво то ступило је у живот 21. јануара 1870. године. У самом почетку уписало се за чланове тога друштва 3135 лица обојег пола и свију сталежа. Друштво то нашло је одзива и симпатије у свима слојевима руског народа. У половини 1870. године имало је друштво већ капитал од 67.000 рубаља, и од тога времена оно се непрекидно развија и расте. Број чланова достигао је сада до 12.819. У течају 1893. године имало је друштво прихода 331.186 рубаља 78 коп., а расхода на разне друштвене потребе 225.546 руб. 38 коп. У почетку 1894. године било је у каси друштвеној 1,203.207 руб. 84 коп. — Са умножењем новчаних средстава раширила се и увећала се и радња друштвена. Хришћанска вера и просвета продире полако све више и више у непросвећене народе незнабожачке и исповеднике ислама.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Г. Ј. Т. у П. С. Драго ће нам бити кад год се јавите. Изволите послати.

Г. Ис. О. у М. Кр. Није нам познато; за то вам до данас и не одговорисмо.

Г. В. М. Л. у Л. Радујемо се што нисте заборавили; очекујемо. Поздрав.

НАЗАРЕНСТВО
ЊЕГОВА ИСТОРИЈА И СУШТИНА

написао

Владимир Димитријевић

студент богословије

награђена „Матица Српска“ са 200 форинта

може се добити у *Српској Манастирској Штампарији за 1 фор. 20 н.*

Наруџбине ће се само за готов новац извршивати.

Српска Манастирска Штампарија.

☞ **Готов је:** ☜

ВЕЛИКИ ИЛУСТРОВАНИ
КАЛЕНДАР
СРПСКЕ МАНАСТИРСКЕ ШТАМПАРИЈЕ.

☞ **Цена 40 новч.** ☜

Садржај:

Календарски део: у коме су објашњени сви: *господњи, богородични и заповедни светитељски празници.* — *Шематизам:* Црквено-народни аутономни органи наши; Наше школе. — *Статистички податци.* — **Поучно-забавни део:** *Свети Јован Златоусти.* Од проте Јована Вучковића. — *Срби свеци.* Од М. — *Сан је лажа а Бог је истина.* Од С. М. — *На крају другог живота.* Приповетка Симе Матавуља. — *Искрена реч нашим земљодељцима.* Од Ђ. — *Реч-две о српским сватовима.* Од Ђ ре Страјића. — *Српска народна имена.* Од Тих. Остојића. — *Поуке из пчеларства.* Од Јована Живановића. — *Правне поуке.* Од дра Милана А. Ђирића. — *Статистички податци о Србима.* Скупио Тих. Остојић. — **Илустрације** календар доноси: од академ. сликара Уроша Предића: *Свети Јован Златоусти: Симеон мироточиви* (Стеван Немања); *Симеон*, краљ српски Стеван Првовенчани; *Стеван Дечански*, син Милутинов, седми краљ српски; *Цар Урош*, син Стевана Душана; *Свети Лазар*, кнез српски, мученик косовски; *Максим митрополит*, пре калуђерства Ђорђе Бранковић. — Од академ. сликара Ђорђа Крстића: *Свети Никола*; *Свети Петар и Павле.*

☞ **Може се добити код управе Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.** ☜

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ. 195 2—3

Овим се отвара стечај на *упражњено место учитеља* српске народне вероисповедне четворазредне школе у Чобанцу.

Плата је у готовом новцу 340 фор. а. вр. а и штоларни приход износи до 20 фор. Осим тога 4 хвата тврдих дрва, стан у нарави са вртом од 437 □°.

Изабраном учитељу спадаће у дужност све законом прописане предмете у школи предавати, повторну школу држати и у цркви свагда у обичајено време појати.

Познавање мађарског језика и сведоџба о положеном испиту из истога ниште се безусловно.

Оспособљени учитељи имају своје добро инструпране молбенице најдуже до 14. јануара 1895. потписаноме поднети.

Из седнице црквено-школскога одбора држане у Чобанцу [Csobánka Pest m., u. p. Pomáz] 6. децембра 1894. Ст. Ђурђевић, парох и председник шк. одбора.

СТЕЧАЈ. 193 3—3

На управљено *мушко учитељско место* месне верописводне српске школе овим се стечај отвара.

С овим местом скопчана је плата ова: у готовини 380 фор. урачунавши овде плату за поучну школу, $^1/_4$ сесије прве класе оранице земље на коју пореза и еквивалент учитељ сам плаћа, слободан стан, састојећи се из две собе, кујне, шпаза, штале, шупе, подрума и врта.

У строгу дужност изабраног учитеља спада се, у местној сп. цркви у десној певници редовно појати, као и у св. цркви водичкој, када ред на њега дође, такође једну певницу са својим одржавати.

Позивају се сви они, који би желили на ово место компетовати, да морају по пропису школ. закона за учитеља оспособљени бити, и молбенице своје како са сведочбом учитељском, тако исто и свима осталим нужним документима спроћене имају на председништво местног школског одбора управити. Примећује се овим пак, да ће првенство имати они, који буду лично у место дошли, и у св. цркви у дан недељни или празнични у певници појали. Рок стечају истиче јануара 14-ог 1895 год. закључно.

Из седнице местног школског одбора држане у *Ст. Стапару*, дана 30. новембра 1894 год.

Богдан Попов, Гавра Плужаров,
иеромонах. школ. одбора председник.

Е. Но 885 ех 1894./К. 738

СТЕЧАЈ. 194 3—3

На једно упражњено место у *стап. закладе пок. Петра Божића* од годишњих 105 фор. овим се расписује стечај.

Молиоци имају доказати:

1.) да су Срби православне вере;

2.) да су сиромашног стања;

3.) да су последњу школску годину са врло добрим успехом свршили; —

4.) да су душевно и телесно потпуно здрави.

У смислу основног писма за питомце могу изабрани бити само они, који су из епархије темишварске, а међу овима имају првенство који су у Араду рођени.

Молбенице имају се до 20. децембра т. г. потписаној конзисторији поднети.

Из конз. седнице држане у Темишвару 23. новембра 1894. год.

Епарх. конзисторија темишварска.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, прављено са крупом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене познавена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушкама провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем **коло за звона** од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; **звона или шоље за сатове** од метала; **прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа.** — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

198 23—26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошк» бесплатно и франко.**

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИЦИ: Протојереј Јован Јеремић и Сава Петровић.

У Новом Саду у недељу 25. децембра 1894.

БОЖИЋНА ПОСЛАНИЦА ЊЕГОВЕ СВЕТОСТИ ПАТРИЈАРХА СРПСКОГ ГЕОРГИЈА БРАНКОВИЋА.

ГЕОРГИЈЕ I-ви

по божијој милости православни Архиепископ Карловачки, Митрополит и Патријарх српски, Његовог Царског и Ап. кр. Величанства ФРАНЦА ЈОСИФА I. прави тајни саветник као и аустријско-императорског ордена гвоздене круне првог степена кавалер, и краљевско-српског ордена св. Саве великокрстник и т. д., и т. д.

Пречасном свештенству обојега реда и побожном српском православном народу богохраните Архидијецезе карловачке и епархије будимске, прељубљеној пастви својој у духу апостолскоме шаље усрдни поздрав и патријаршки благослов.

Присне нам ево и опет светли и радосни празник *„Рождества Христова“* — а то је успомена онога дана, кога су свети и велики Праоци са нестрпљењем очекивали, кога су Пророци са ужасом удивљења предсказивали, кога су Анђели божји на небу, узносећи славу божију, објавили целом свету овима речима: *„Слава во вишњих Богу и на земљи мир.“* — Ово је онај дан, кога св. наша црква побожним песмама овако учи предусретати: *„Христос раждаествја славите.“* — А да би још боље разумели свечаност овога празника, чујте глас Анђела божија, који Пастирима витлејемским говораше: *„Се благовјествујү вам радост велиүү, јаже будет свем людем, јако родисја вам днес Спас, иже јест Христос Господ, во граде Давидове.“* — т. ј. Ево вам јављам радост велику, која ће бити свима људма, јер вам се родио данас Спаситељ, који је Христос Господ, у граду Давидовом.

Ето видите, богољубазни Христијани, да имамо велики узрок, да се радујемо данас,

јер светкујемо успомену рођења, успомену доласка сина божијег Господа Исуса Христа и Спаситеља нашег међу нас на земљу. — Па зато и ја, у превеликој радости тој, као Архипастир, као духовни старешина ваш, поздрављам вам свима без разлике, као побожној пастви и љубазној деци својој, тај велики и светли Празник са топлом и искреном жељом, да свемогући Господ испуни весељем срца ваша и пошље вам св. благослов свој, који чисти душу и срце од свакога зла и богомрских дела, на крепи и подиже на свако добро и њему угодно дело.

Но светкујући радосно празник „Рождества Христова" — ваља нам на уму имати, да је светковање и прослава сваког празника најбоља и најугоднија Богу онда, кад нам празник уједно служи за побуду к' извесној доброј цјели, к' извесној добру.

Па какво добро треба да произведе у нама светковање успомене овога божијега дана, дана рођења Христовог. Оно треба, богољубазни, да произведе у нама пре свега: задовољство са својим стањем.

Главни извор, из којега се задовољство са својим стањем рађа и постаје, обично налазимо у томе, што срећу своју тражимо у благу и другим добрима овога света, но у којима се то наћи не може.

Човек, који се у ниском и убогом стању налази, обично мисли и жели: О кад би мени Бог дао, да постанем богаташ, ја бих био најсретнији на овоме свету, на уздиже и предиже, те постаје незадовољан са својим стањем, и проводи дане живота свога у туги и жалости. — Богаташ опет мисли и жели: само да му је још до већег богатства доћи, да се упоредити може са онима, који су најбогатији. — А онај опет који се у каквом лепом и високом положају, у звању и достојанству налази, чезне још за већим господством и власти. И тако сви ови у сујетним жељама и задовољству дане своје проводе, ма да пред собом виде хиљадама других, који су од њих и много сиромашнији и далеко у нижем положају и власти

Ову погрешку, која толике хиљаде људи незадовољнима чини, у стању је и може нам одузети озбиљан поглед и успомена на сам празник „Рождества Христова".

Христос Спаситељ наш није тражио и тежио за богатством, власти и достојанством, нити је чезнуо за земаљским наслађама овога света. Он је хтео да се од сиромашних родитеља, у пећини, у јаслама роди, те да нам примером својим покаже, да богатство, да земаљско величије и друга земаљска блага и наслађе, не чине човека срећним, него да може човек и без свега тога бити срећан и задовољан.

Па зато, богољубазни, који је између вас сиромах и незнатан, па усљед тога са стањем својим незадовољан, пека се угледа на Спаситеља нашег Исуса Христа, и у себи помисли: та није ли Спаситељ мој, сам по својој вољи био сиромах и незнатан, па зашто небих могао и ја, без богатства и без високог достојанства срећан и задовољан бити, само ако му подобан будем у кротости, смирености, побожности и у другим њиме проповеданим врлинама — А онај, који се у добром стању налази, који је богат и у свему изобилује, или се у каквом високом положају и достојанству налази, ако жели, ако хоће да победи своју страст и чежњу за прекомерним богатством и земаљским величијем, што га узнемирава и мучи, нека представи себи Спасителя свога у његовом сиромаштву и нискости, нека се научи од туда, да задовољан буде са оним што има, и шта јесте, — нека ужива своје богатство са задовољством, па ће за цело бити срећнији и задовољнији, него што је пре тога био. — А још најбоље и Богу најугодније празноваће успомену на „Рождество Христово" — онда, ако се постара да и он постане Спаситељ својих ближњих, своје субраће и суграђана, који су потребити, и који се у нужди и невољи каквој налазе

Реч ова Спаситељ означава оно име, које другоме добра чини, које ближње своје од зла и невоље какве избавља, спасава и у помоћ им притиче. — Па не даје ли, богољубазни, и нама Бог толике прилике, да и ми постати и назвати се можемо спасителима ближњих својих, да им душевној и телесној користи и задовољству, по мо-

гућству сила својих, што то доприносимо и у помоћ притичемо?!

Погледајте само, богољубазни, колико се у свакој општини налази убогих и немоћних, који не могу да себе и своје зране и одену. Колико их има, који су иначе часни, поштени, вредни, штедљиви и карактерни, али су са какве неудаће а без своје кривице пострадали, осиромашили и до просјачког штапа дошли, те су принуђени да код ближњих својих помоћи и заштите потраже. — Колико их је, који су приморани, да свој свакидашњи лебац пред вратима ближњих својих просити морају, и којима та прошња тешко и немило пада тако, да удељену им милостињу са сузама квасећи горко уживају. — Колико их је страдалника, који се стиде и устручавају просити, па у том жалосном стању свом, трпећи сваку нужду, у очајање падају и живот себи прекраћују?!

Ето вам, богољубазни, лепе прилике, кога је Бог са имањем благословио, те и преко потребе своје, сувишка има и изобилује, да у помоћ притече ономе, који нема, — да удели оној својој браћи, који су потребити и сваку нужду трпе, који немају чиме да благе дане проведу. — Ето лепе прилике, да постанете Спаситељ њихов, да им утрете горке сузе и ублажите несносно стање њихово.

Ено тамо ћете наћи неко сироче без оца и мајке, које горке сузе лије и узалуд наричe тражећи своје родитеље, али их у живот повратити не може. Идите, потражите га, смилујте му се, будите му Спаситељ, замените очево и материно место, постарајте се да не пропадне, да не погине душом и телом. — Ено тамо у друштву неком чућете да се неки одсутни ближњи ваш оговара, ружи и оклеветава, да му се част и добро име напада, поткопава, гази, помрачава и руши; идите, будите му Спаситељ, проговорите, уложите за њега добру реч, спасите му част и добро име његово.

Тамо опет видићете да неки сабрат ваш по злочестом и грешном путу ходи, срљајући у очевидну пропаст; идите, будите му Спаситељ, задржите га, повратите га и изведите на пут прави, на пут хришћанских врлина. — И ко би могао све оне случајеве и прилике набројати, у којима би могли и требали ближњима својима у у помоћ притицати, и спасителњима њиховим постати?!

Но на самом завршетку, не могу пропустити, а да вас богољубазни не упозорим још на једну околност, и да вам исту најтоплије препоручим, која је у толико важнија, што се свију нас, што се целога народа српског тиче, на којој и треба цео народ српски у помоћ да притече и да јој буде Спаситељ.

Српска вероисповедна народна школа, то сироче народа нашег, за чији опстанак нико се до данас постарао није, а која понајвише потребује наше потпоре, заштите и неге, да би могла живети, јачати и напредовати, — налази се у великој опасности, особито у маљим и сиромашнијим општинама нашим, где ће или сасвим престати и пропасти, или ће у тако звану комуналну, општу школу преобраћена бити морати, пошто им маљкају средства, да у смислу постојећих земаљских закона и наредаба вероисповедну народну школу своју устројити, са прописаним училима снабдети, и учитеље своје плаћати могу.

Блажене успомене претци наши, постарали су се истина ради добробити народне, те су основали неке фондове, као што су неприкосновени и клирикални, али који су извесној цели намењени, те се не могу и не смеју на друге сврхе и потребе употребити. А за народну вероисповедну школу није се баш нико постарао, са чега је и постала народно сироче.

Да би се дакле и тој оскудници доскочити могло, те да би се народна вероисповедна школа од грозеће јој опасности и погибије спасти могла, и да би јој се опстанак на сва времена обезбедити могао и у оним сиромашнијим општинама нашим, које без туђе припомоћи, своју народну школу издржавати и одржати не могу; — побуђеним сам се нашао, да по примеру предшественика мојих, један такав фонд оснујем, коме ће задатак бити, да из прихода својих, оскудно снабдевене вероисповедне народне школе потпомаже, те да им се на тај начин и опстанак обезбеди, коме сам темељ и положио о овогодишњем праз-

нику св. Саве, са прилогом својим од десет тисућа форината у ауст. вред. или двадесет тисућа круна, давши му наслов по имену првога просветитеља и научитеља српског „Фонд св. Саве.“

Потребу такога фонда увидела је и највиша аутономна школска власт наша: Митрополијски Школски Савет, те је намеру ову моју са великом радошћу и готовошћу прихватила, усљед чега је и управила проглас свој на народ српски, разаславши га по свима крајевима Митрополије наше, на све црквене општине, на свештенство оба реда, на учитељство, на појединe богаташе и великодостојнике наше, па и на познате родољубе и пријатеље народне школе, још у почетку ове године са позивом, да сваки по могућству своме, милодарима својима ради оснивања тога од преке нам потребе фонда, у помоћ притеку, како би што већма порастити и што пре до оне величине доспети могао, да може што скорије у живот ступити и благодетној сврхи својој послужити.

Но како ми Срби на жалост скоро сваку ствар, па макар та и најбоља била, сасвим олако и равнодушно узимамо; — тако је и овај дрљивим али уједно и очајним слогом написани проглас М. Шк. Савета, као што дојакошњи резултат прилога показује, остао глас вапијућег у пустињи, на грдну срамоту васцелога народа нашег, са чега и нема изгледа, да ће тај фонд скоро благодетно дјејство своје отпочети, ако му се што скорије и обилатије у помоћ не притече, — а овамо нам толике школе народне стоје на ивици своје пропасти.

Ето вам, богољубазни, красне и згодне прилике, да сваки између вас посебце, па и сви у скупа постанемо Спаситељи српској народној вероисповедној школи, томе занемареноме сирочету народа нашег. Похитајте зато, одзовите се што скорије томе леном родољубивом позиву Школског Савета. Притеците сваки по могућству своме, макар и са најмањим милодарима у помоћ томе народној школи намењеном фонду св. Саве. Не дајте да вам постојеће и са великом муком досад издржаване народне школе пропадну. Будите им Спаситељ, спасите их од предстојеће напасти и погибије, која им грози, и која је неизбежна, ако им се што скорије у помоћ не притече.

Послушајте, богољубазни, глас вашега Архипастира, вашега брижнога Патријарха и духовнога оца, на овај велики радосни и светли Празник, па похитајте са прилозима својима, покажите делом да вам родољубље, да вам св. вера прадедовска, да вам опстанак народне вероисповедне школе, није само на језику, него да вам у истини и на срцу лежи. Покажите да сте достојни синови и прејемници славних, побожних и родољубивих предака својих, па не допуштајте да нам народна школа и надаље остане сироче и да нам на очиглед пропадне, једном речи: будите јој Спаситељ.

Ако, богољубазни, послушате очинског гласа мога, и ако светковање радоснога и светлога празника „Рождества Христова“, „Нове године“, св. Богојављења и спомен св. Саве просветитеља и научитеља народа српског, у вама така хришћанског имена и српскога поноса достојна дјејства производи и произведе: онда можете спокојно и са радошћу очекивати онај дан, када ће нам се Христос Спаситељ наш, и опет јавити у свој слави својој, да нам свима по заслузи праведно суди. Амин.

Дано у Ср. Карловцима год. 1894. од рођења Христова, а нашега Патријаршествованья пете.

Горепоменути смирени Патријарх

Георгије Бранковић.

НА БОЖИЋ.

Деветнајсти век се клони крају своме, и још се чује хришћанске радости поклич: Христос се роди!

Још се пали символ звезде, која је однела изнурену источну мудрост, да се поклони сунцу правде, и да му призна одмах на уранку, е је оно светлост Истине, којој је извор на небу само, која само с неба доћи може, и којој су

последњи траци и опет само на небесним висинама.

Још се спомиње „злато, ливан и смирна“, које је људска мудрост принела, у самосвести слабости своје, божанској Премудрости и вечној Истини, да тиме призна: како су јој дари и богатства сиђушна и ограничена према вечности и бесконачности Ума, који са небесних висина царује; према преобиљу и недостижности Истине, која народе и векове управља.

Још се спаја песма милијуна срдаца и хришћанских душа са песмама безброј небесних становника, у доказ, како је ништав напор грешнога умља несталних мудраца земних; ништав, да угуши и сатре у срцу човештва осећај, да збрише и поништи у души човештва веру, коју је човек донео са собом на свет, а који му је осећај запалила звезда са истока, и прекалила га на вечној светлости сунца Истине и Правде.

Још?! Да грешне речи пред светлошћу Истине, чије је огњиште небо, којој је рок вечност, чија је снага свемоћ; Господар које је — Бог!

Векови многи — од како је човека и човештва — сведоче, да је вера у Бога део небеске вечности у душу човекову сместите; да без вере у Бога, човека не беше, и да га бити не може.

Деветнајст хришћанских векова тек, доказа дадоше већ: да је та, урођена човештву, вера у Бога, на данас рођеноме сунцу препорођена, у јорданској води очишћена, у крвавој кранији голготској оснажена и Васкрсом Истине, — истином утврђена за вечност.

Хришћанство нема свој почешак, ал' свршешка нема. Хришћанство је небеског порекла; његов темељ је — божја реч. Хришћанству је наука: **Слово, а Слово къ къ Богъ и Богъ къ Слово.** Слово је вечно, јер Слово је Истина, а Истина — Бог. Слово је то — Христос; Христос је Истина; Христос је Бог! И за то је засјала звезда над Витлејемом, за то се и задивио свет; за то му се „падше“ и поклонила људска мудрост. За то ћемо клицати и од сад: Христос се роди!

*

Данашњи светли и радосни дан слава је свете успомене препорођаја спашеног човештва; вечне успомене на светли рођај превечног младенца, оваплоћена Сина божјег, Избавитеља и Спаситеља човештва, Господа нашег Исуса Христа.

Јер смиловао се Отац небески најмилијем створењу своме, и послао човештву Сина свога, да га палог подигне, помрачена озари, залутала изведе, изнемоглог оживи, изнурена оснажи, очајног утеши.

Послао Га са неисцрпљеном светлошћу Истине и бесконачнога Ума, са бескрајном светлошћу Правде и милости Љубави Му божанске, са неограниченом снагом Свемогућства, — у којем је и пре рођења, од вечности, господарио на престолу небеском са једноисушним Оцем својим.

И Христос се роди! То је почетак спасења нашег. И томе почетку, сретном и радосном, песму певамо ето данас. Певамо песму Сунцу Правде, које је у данашњи дан на уранку било, а које нас ево деветнајст векова обасјава, озарује, греје и загрева за истину, за правду, за љубав, за добродетељ и врлину сваку; загрева нас са најсветијега Престола и Жртвеника, са најјачег Источника свога — Цркве. Христове.

Господ наш Исус Христос свршио је посао, на који је послан био од Оца Свога, и вазнесао се к Оцу своме, да му седне с десне стране свемогућства.

А нама је оставио Нови Завет с' Богом, оставио нам је Јеванђеље тога Завета, оставио нам науку: истине, правде и врлине сваке. Оставио нам је све то, јер све то не мога поништити ни „суд људски“, ни Голгота, ни гроб. Предаде нам све то у аманет Завета Свог, да очувамо и по томе свему живимо.

Пролазише дани и векови Наука Христова се ширила. Хришћанско човештво постајаше бројем све веће. Сунце Истине продираше све више у људска срца. Под сунцем Христове науке развијао се и снажно у човештву осећај истине, правде и љубави. Хришћанство је вршило и извршује своју божанску мисију.

Не без борбе, не олако, јер: све је то бивало и бива међу људима. А људи? Људи су људи. И највећа светиња међу њима наће опадача, највиши идеали противника. Међу људима незадовољства је увек било и биваће; тако исто гордости и уображења; грешности и заблуда.

И хришћанство је имало све то да искуси. Искуство то још траје. Борба хришћанства није свршена. Она ће трајати, док се идеали

хришћански не испуне; док и непријатеља не будемо љубили; док се не будемо друкчије клели него само: „са да или не“; док не будемо једно стадо и један пастир; док не будемо савршени као што је Отац наш на небесима. Кад ће то бити? Ми не знамо. Ми знамо, да борба још траје и да ће трајати.

Божански Оснивалац хришћанства, Он једини зна кад ће томе бити крај, као што је у напред знао, да ће му наука имати борбу да издржи. Знао је да ће бивати потоп људскога безумља и грешности; знао је да ће људи понављати грешну и несташну борбу гигантску, о којој нам митологија приповеда. Знао је да ће грешни и присилни умови људски не једаред јуришати на небо, и да ће не једаред хтети каменьем засути извор Јеванђелске Му науке, на којем се извору човештво освежило и окрепило, без којега би се сасушило, само собом разнело.

Божанска премудрост за то је и оставила вечни ковчег истинама науке своје, да их спасе и одржи за време потопа безумља људског; за то је и оставила тврђу и град, који ће заштитити и у којем ће се одржати истина науке те, пред свима грешним нападајима присилности и заблуде људске; зато је и оставила истини својој снагу несавладану, која ће моћи у највећим искушењима, за истину и идеале њезине, да отпора даде победног.

Тај ковчег вечни, та вечна тврђа и град, та вечна снага је у — Цркви Христовој.

Многи валови и многа бура запљускивала је и уништити хтела ковчег тај; не једаред се дизала гигантска гордост људскога умља на тврђаву ту; колико пута се покушавала сломити вечна снага та. Па? **„Ни врата адова не одолеће ѣй.“**

Сваки такав покушај оплакали су борци против вечности и божанствености Цркве Христове. *Свако насиље и сваку грешност против Цркве Христове, забележила је историја као заблуду људскога ума, искајану несрећом и губитком већег или мањег дела у човештву.*

На историји туђих заблуда и несрећа учимо се ми: православни Срби. Учимо се, да ју не учинимо; јер једна таква заблуда могла би нас — мале и нејаке — стати живота народнога. Јер што велики народи тешко преболевају, то мале уништава. Оставимо великима заблуде велике, јер нама је и сувише других заблуда.

*

И код нас је у један мах почела заблуда против вере и цркве, да са штампе и књиге прелази у срце народа. Посљедице се брзо показаше, а виновници им се за времена тргоше, јер видеше, да добру одвело не би. Па има неколико година овамо, како се са истих страна, с којих се почело грешити у томе правцу, данас упозорује народ на љубав вери и цркви.

Не желимо ничију суревњивост или осетљивост да повредимо, али праведност захтева, кад оне ретке пишемо, да одамо заслужну пошту рано преминулом Миши Димитријевићу, који је — на жалост пред смрт — увиђен, у извесним редовима први и највише, куд би одвело започето отуђивање народа од вере и цркве, почео енергички, отворено и свом снагом своја родољубивог срца и лепота пера, сузбијати струју тога отуђивања.

Кад би превидели многе некоректности и погрешке наше неке штампе, ми би вољни били признати, да се и у тој штампи, од неког времена, кад и кад, више пажње обраћа на утврђивање народа у вери и цркви православној. Очигледни интерес народа захтева, да тако остане, односно, да се у том правцу што више поради. Баш данас, кад се религиозност и оданост цркви и у нашем народу жели и настоји, спољa, подрнати и ослабити. Но у томе раду треба бити, и опет, на чисто и с тим, да се народ крњењем угледа и авторитета црквених архипастира и пастира тако исто отуђује од цркве и слаби у религиозности и православљу, као и директним нападајима на веру и цркву. То је једна истина, коју је искуство доказало, а о којој желимо, да се код нас више рачуна води.

На данашњи баш дан, кад нам је срце радосно, кад су нам пријатељске речи добро дошле, размислимо и о тој истини. На данашњи дан, кад је срце склоно да много добра учини, учинимо једно велико добро народу своме, чврстом одлуком својом, да ћемо се окнути свега, што слави наше св. православне цркве штети, а да ћемо чинити увек — сваки по својој снази и свом положају — оно, што ће нам славу цркве узвисити, а тиме лепше дане нашем паћенику, српском народу спремити.

Христовој цркви се приближују нови про-

тивници, у новоме облику. Немојмо, ма чиме било, у редове њихове Дедалова су крила њихова. Распрштаће се редови њихови. И тешко онима, који у тим редовима буду.

Поклонимо се вечности Христове цркве и чувајмо *од свачега* светост своје цркве, јер смо део Христове цркве; чувајмо и негујмо оданост своју цркви својој, јер то нам је и души и Спрству од потребе.

Чувајући цркву своју, многу ћемо опасност преживети, много искушење издржати. А показаћемо, да смо синови Истине, Правде и Љубави, која је на данашњи дан човештво обрадовала; да смо истинита деца божанске цркве, коју је данас рођени Спаситељ света основао. И то ће нам бити на корист личну, и на срећу народну.

*

Поклонимо се и данас Сунцу Правде. Одајмо и данас хвалу и благодарност божанској светлости, која је свет препородила и спасла; певајмо и данас вечну хвалу и славу у данашњи дан рођеноме Сину божјем, Избавитељу своме, Господу нашем Исусу Христу; помолимо Му се, да нас обасја светошћу, озари светлошћу и опаше снагом Својих вечних истина; да нас не одбије са вечних и свемоћних груди Своје свете и непобеђене, а спасоносне нам свима Цркве божје.

Те дао Бог, и српска срећа, да се, већ до године, и радоснији поздравимо са поздравом данашње радости, којим поздрављамо Србина сваког:

Христос се роди!

Неки моменти из јеванђеоске повести о рођењу и раном детињству Христову.

— **Историјско-егзегетична разматрања.** —

Написао **Ђорђе Летић**, слушалац богословије у Черновицима.

Вулгарна хришћанска ера Дионисија Малог, монаха из VI. века, по којој се рачуна на западу од VIII. и IX., а на истоку од XVIII. века, узима, да се Христос родио 754. од осн. Рима. Испитивањима новијих кронолога доказано је, да је ова ера погрешна. Христос се родио пре, за живота Ирода Великог,[1] Ирод је пак већ почетком 750. од осн. Рима умрло.[2] С тога се Христос родио најдоцније 750. од осн. Рима и ми смо се са нашом ером најмање с четири године задоцнели. Колико се Христос раније од Иродове смрти родио, о том се много расправља и у том кронолози још несу сложни. Једни су за г. 749. и то за крај исте године или за почетак 750. од о. Р. (почетак године у ери од основања Рима јесте 21. април). По њима би овај мали простор времена између Христова рођења и Иродове смрти био довољан, да се у њему могле догодити јеванђеоске епизоде о Христову обрезању, принашању у храм, поклоњењу мудраца, бегству у Мисир и повратку оданде. Овога се драже махом Енглези,[3] дочим су други за г. 748.,[4] а многи и за 747.[5] Ради тачног прорачунавања године Христова рођења служе се кронолози разним податцима из Светога Писма — напме из јеванђелија, и из ванбиблијских извора. Најважнији од ових података јесу: време продове смрти, доба убијене деце у Витлејему,[6] време авџине чреде прили, ком благовештења рођења Јована Крститеља,[7]

[1] Види „A smaller dictionary of the bible by William Smith. London“, под насловом „birth of Jesus Christ“; затим J. F. Macmichael B. A. „The New Testament in greek with notes and prefaces. London“. Appendix II. Synopsis and Harmony of the Gospels, стр. 719., а по њима и Рус Лопухин „Руководство къ библейской исторіи Новаго Завѣта С.-Петербургъ 1889.“ међу „приложенія II. Годъ рождества Христова“.

[2] Између осталих руски епископ Михаил: „Толковое евангеліе. Евангеліе отъ Матеѳа. Кіевъ 1893.“ 31.

[3] Sanclementius. Rom. 1793; Fr. Münter. Kopenhagen 1827; A. W. Zumpt. Leipzig 1869. Од руских егзегета А. Ивановъ „Руководство къ изъясненію священаго писанія Нов. Завѣта“ с. 121.

[4] Мат. II. 16. Ово није сигуран податак, јер се каже да је Ирод дао убити децу од две године и *мање* (ἀπὸ διετοῦς καὶ κατωτέρω), дакле Христос је тада могао имати и мање од две године; даље је питање да ли се Христос родио баш онда, кад су мудраци први пут угледали звезду. Исто тако непознато је и то, кад је Ирод дао извршити ово зверско дело.

[5] Лука I. 5. Ова чреда (ἐφημερία, hebr. mahalkoth, mischmaroth) беше осма по реду од двадесетичетир, на које је

који беше шест месеци старији од Христа; појаве звезде на истоку мудрацима, по кеплеровој рачуну;[8] пописа под Квиринијем;[9] јавнога проповедања крститељева[10] и др.

Дан рођења узима црква од другога васељенског сабора 25. децембар на основу старог предања римске цркве. На истоку се дотле држало, да се Христос родио 6. јануара, као што Јермени и данас држе и тај дан светкују као дан Христова рођења.[11] У александријској цркви држао се 19—20. дан неког месеца, који одговара нашем априлу—мају.[12] Еванђелист Лука везује рођење Христово са пописом „света“ под Квиринијем, управитељем Сирије. Под пописом света разуме еванђелист попис римске империје, тадашњега „orbis terrarum“-а[13]. Таких пописа беше за владавине Октавијана Августа два; први 746. о. Р., а други 766. о. Р. беше наређен и започет.[14] Еванђелист Лука спомиње нам овде први опћи попис т. ј. од 746. Овај је дакле 746. о. Р. био наређен, те се полагано ширио по свима провинцијама, док није напокон дошао и у Палестину.

Настало је затим питање, да ли је у то доба био Квириније (грчк. Κυρήνιος, цело име P. Sulpicius Quirinius) управитељ Сирије, као што је забележено у јеванђељу по Луци. По неким изворима изгледа, да је тада владао у Сирији Сенције Сатурнин[15] или Квинтилијан Вар[16], те су с тога неки држали, да Квиринije до прогонства Архелајева (5. ере Дион.) није био у Сирији. Данас се пак сви одличнији испитивачи сложили у факту, да је Квиринije двапут био управитељ Сирије, први пут 750—753. О. Р., а други пут 759—785. За прве владавине његове спроваћао се попис у Сирији и Палестини, који је можда већ за његова претходника П. Квинт. Вара наређен и започет, за тим је био прекинут смрћу Иродовом и Квиринije га је довршио. За то се овај попис назива census Quirinii. За друге пак владавине догађао се други попис квиринијев, који је изазвао буну Јуде Галилејца.[17] За разлику од овога, назива Ев. Лука попис у време рођења Христова πρώτη ἀπογραφή).[18]

Занимљиво је, да се попис римске царевине протегао тада и на Јудеју, дочим је она тек 759. О. Р. смрћу архелајевом анектирана префектури сиријској. Узрок овом беше тај, што је Ирод био само по имену rex sociius, у ствари пак његова држава беше провинција римска. Он се морао слепо покоравати и угађати Римљанима. Морао је да романизира и имао је читаву партију своју[19] тако званих продијанаца. Само злато и улагивања Иродова одржаваху неку самосталност Јудеји; наскоро ће моћи рећи Јудеји пред прокуратором Пилатом: „не имамы царя, токмо кесаря“.[20] Од заузећа Јерусалима Помпејем ударен је известан данак од главе и иметка на Јудеју,[21] те је с тога Август морао захтевати, да се цензус протегне и на ову земљу, да би се ова пореза могла одредити.

цар Давид поделио свећенике да служе у храму наизменце од суботе до суботе по недељу дана. (Пар. XXIV. 10. Неем. XII. 17. Joseph. Antiquit. VII. 14, 7.) На челу сваке стајаше старешина, који се доцније називаху првосвештеницима. (II. Пар. XXXVI. 14; Јездра X. 5. Мат. II. 4. Joseph. Flav. Antt. XX. 7, 8.) Овде би ваљало пре свега наћи кад је први пут служила авијина чреда, те онда ићи даље до дана Христова рођења. Ово је такође доста непоуздан податак, јер би претпали у свакој години два служења авијине чреде, па нити би знали коју годину нити које служење у којој години да узмемо за рођење Христово.

[8] Мат. II. 2. Доцније опширније о звезди

[9] Такође опширније доцније.

[10] Лука III. 1. 23. На овај податак не може нас одвести тачном прорачунавању униште године. Није познато, од кад се рачуна петнаеста година тиверијеве владе, да ли од почетка његове самовладавине после смрти августове 767. О. Р. (Sveton. Octav. 100), који одговара 14. ере Дион. или још од три године раније кад је Тиверије заједно с Августом био ћесар а то беше 764. или јануара 765. О. Р. (Tacit. Ann. 1, 3. Sveton. Tib. 20. Vellej. Pat. 2, 121). Друга опредељења у Луци III. 1—2. су опћа. Даље се не зна, да ли је Христос приликом свога крштења имао баш тридесет година, ма да то беше одређено доба за јавну службу (Број. IV. 3.), јер у јеванђ. стоји, да је тада имао отприлике 30 година (Лука III. 23. ὡσεὶ ἐτῶν τριάκοντα). Исто тако непознато је, колико је Јован већ дотле проповедао, кад је Христос дошао к њему.

[11] Сравни J. H. Kurtz „Lehrbuch der Kirchengeschichte“ 12. Aufl. Leipzig 1892. §§. 37, 1. и 57, 5.

[12] Клим. Алекс. „Strom.“ 1, 21. — За 5. април Macnichal: The N. Test. greek w. notes and prefaces. London.

[13] Као у Дел. Ап. XVII. 6 и на новцима римским.

[14] Tacit. Ann. I. 11. Sveton. Aug. XXVIII. 101. Suidas Lexicon под Αὔγουστ. Καῖσαρ.

[15] Tertull. adv. Marc. 4. 19.

[16] Joseph. Antt. 17, 15, 2.

[17] Дел. ап. V. 37. — Jos. Antt. XVIII. 1. 6. — Bell. Jud. II. VIII. 1.

[18] Опширно о овом A. W. Zumpt. „Comentatt. epigraph. II. 86—104. — Friedlieb „Leben J. Chr“ с. 57. Сравни Aberle „Theol Quartalschrift“ 1865. с. 103.

[19] Jos. Antt. XVI. 3; XV VIII. 1. — Мат XXII. 16.

[20] Јов. XIX, 15.

[21] Jos. Antt. 14, 4. 4. —

Христос се родио у Витлејему Јудином. Витлејем (beth-lechem = дом хлебни или ephrat,[22] као и ephrata[23] = плодовитост, оба назива због плодног земљишта у овом месту) називаше се јудиним за разлику од Витлејема Завулонова у Галилеји[24] и беше родно место цара Давида (с тога се називаше још и „градом давидовим[25a]). Родно место главе фамилије,[25] беше главно место целе фамилије, камо се сви чланови исте скупљаху у јавним пословима Јосиф и Марија беху из фамилије давидове, али не стаховаху у Јуди, него у Завулону, у месту Назарету. Вероватно је да се њихови преци још пре неколико генерација онамо одселили, можда под Мататом, заједничким дедом Јосифа и Марије, јер су обоје из Назарета били. С тога морадоше Јосиф и Марија у Витлејем ићи да се попишу.[27] По римском закону имао би се свако подврћи цензусу на свом дому или онде, где му је forum originis.[28] Овде се пак акомодирали Римљани из државничке тактике јудејском обичају. Зашто је и Богородица ишла у Витлејем, беше узрок можда тај, да је она кћи наследница била и да је имала какав иметак, који је требало регистровати. Јер по јудејском наследном праву члану фамилије никад не пропадаше право на известан део иметка у оњем иметку гране и племена.[29]

Предање[30] узима да се Христос родио у пећини (σπηλαίον σύνεγγυς τῆς κώμης). Ово је вероватно. У јеванђелију стоји,[31] да је Богородица повила Христа у јаслама, затим да су у околици били пастири. Кад се ово двоје споји, излази да се Христос у штали родио. У брдовитим пак пределима, као што беше Витлејем, употребљаваху се за штале пећине. — Над пећином, за коју се тврди да се у њој родио Христос, подигнут је храм у виду крста од Јелене матере Константина Великог, који је уједно најстарији храм у Палестини.[32]

Рођење Христово поздравише прво пастири из околице. Ово беху сиромашни становници витлејемски такође из фамилије давидове. Ова фамилија беше у то доба сиромашна у иметку, али богата у својим традицијама, које им показиваху у блиској будућности Месију из њихове куће.

Чињеница ова, да у време рођења Христова пастири беху у пољу са својим стадом, не смета нам да узмемо, да се Христос децембра родио. У Палестини је децембра често врло пријатно време. Рана киша која тада пада, натопи земљу, праве зиме до јануара и фебруара нема, те се одједаред заодене и брдо и до зеленим огртачем. У долинама је тако топло, да се и цвећа може наћи.[33]

У свези са повешћу о Христову рођењу стоји у јеванђелију и повест о чудној звезди и мудрацима са истока. Каква беше то звезда и шта се зна за њу? Ко беху ти мудраци и откуд дођоше?

У чудној звезди многи од доба кеплерова гледаху необичну констелацију, која се по рачуну новијих учењака баш у доба рођења Христова морала догодити. Наиме Кеплер је опазио г. 1604. при конјункцији Јупитра и Сатурна у знаку риба канредну велику и необичну звезду, која се чак и дању видела. Ово му је дало повода да мисли, неје ли и у време рођења Христова била иста такова констелација у чудној звезди мудраца. Рачунајући дошао је до резултата, да се доиста 747. о. Р. догодила иста констелација, која трајаше и 748. и 749. а можда и 750. Ово је обратило на себе пажњу свију кронолога. И ако је та кеплерова звезда она звезда, коју су видели мудраци, то је 747. г. о. Р. најранија година, која се узима, да се у њој родио Христос. Најдоцнија је као што видесмо 750. И тако се наше бројање година задоцнело са 4—7 година, а то значи, да година неје 1894. после Христа него 1898. или 1901. Али према овом мишљењу и мишљењу других, који држе, да ова звезда беше комета или метеор, као застарелим, данас се држи да је та звезда, какву је приказује Матеј у II. 9. морала само натприродно

[22] Бит. XXXV. 16, 19; XLVIII. 7.

[23] Мих. V. 2.

[24] Ис. Нав. XIX. 15.

[25] Лука II. 4. 11. Рута I. 1.

[25a] Јудеји беху подељени по Јаковљевим синовима на 12 племена (φυλαί, matoth) свако племе на гране, (πατριαί, mischpahoth), свака грана на фамилије (οἶκοι, bethaboth).

[27] Види опширно о подацима из живота Богородице а с њом и Јосифа у делу: „Les femmes de la bible, par Mgr. G. Darboy. II. Paris. 1878.“ под насловом „la sainte Vierge“. —

[28] Dion Halic. Antiqq. Rom. IV. 1. 5.

[29] A. Bisping „Erklärung des Ev. n. Luka“ Münster 1868. C. 188.

[30] Justin c. Tryph. 78. — Orig. c. Celsum. 1, 51. — Протоеванђ. Јакова и кондак Рождества.

[31] Лука II. 7. 8.

[32] Rosenmüller „Bibl. Alterthumskunde“ 2. Band 2. Theil“ 282; Raumer „Palästina“ 309.

[33] Сравни новије путнике Шуберта, Тоблера и Барта према Робертсону (Palästina II. 305. и 306.)

чудо бити. Особито Енглези[34] и богослови деле ово мишљење. Вредно је споменути, да је Златоусти држао ову звезду за какву невидљиву силу, анђела, који је узео на се облик звезде и мудраце водио.[35] Но да ова рачунска нагађања још нису престала, уверио сам се недавно. Наишао сам наиме у једном часопису,[36] да је чувени астроном Стоквел открио велике погрешке у кеплерову рачунању; да звезда мудраца не беше постала конјункцијом Сатурна и Јупитра, него Венере и Јупитра и да се Христос родио маја *6 године* пре наше ере.

Што се тиче мудраца, то нам ваља пре свега потражити, у каквом смислу долази реч мудрац (μάγος) на другим местима Светог Писма. У Старом Завету[37] долази нам ова реч двапут, наиме један вођа навукодоносоров Нериглисар назива се раб-магом, а то значи главни међу мазима. У Новом Завету пак назива се магом Симон из Самарије[38] и Варисус са Кипра.[39] Дочим као што видимо овај назив има у Старом Завету значење некога достојанства, у Новом Завету добио је поред овде у Матеју наведенога, још и значење варалице по свој прилици за то, што беше спојен са култом страних лажних верских система. Но ако не завиримо у историју немамо знати инак, ко беху ови мази. Из историје се зна, да то беше верска секта у Перзијанаца. Од Перзијанаца одомаћила се ова секта и у Мињана. Иродот[40] спомиње шест племена такових у Мињана. Они тумаче снове у његовој историји о Астијагу.[41] Затим их налазимо и код Вавилонаца по свој прилици од како је Навукодоносор покорио земљу Мињана и под овим владарем беху они врло угледни. Они беху државни саветници, свакако као ученији сталеж. Таки беше ваљда и споменути раб-маг. Ова перзијска секта, као што видимо, добила је доцније карактер свештеничке касте, која се бавила природним наукама, астрономијом и медицином. За маге, који дођоше да се поклоне Христу, извесно је дакле, да беху учени људи, по свој прилици астрономи (**звѣздамѣ слѣжащіи звѣздою учуѳсѧ . .**) на једне од споменутих земаља. О том пак, одакле они беху, разна су мишљења Једни[42] по Јустину, Тертулијану и Епифанију држе, да су из Арабије, јер ова земља беше обилата у злату, тамјану и смирни. Други[43] по Августину пак, да су из Халдеје, где се нарочито у Вавилону култивисала астрономија од најстаријих времена. Одавде је био и пророк Валаам, који је предсказао, да ће се појавити звезда од Јакова.[44] А највише њих[45] по Златоустом, Теофилакту и Василију Великом тврде, да ови беху из Перзије (волеви **персїдстїи царїе**). Тамо беше у обичају, да се иде на поклоњење новорођеним царевима. Зароастерова религија садржи, између многих истина, и прорицања о доласку жељно очекиваногa Спаситеља, који се звaше Зошош. Осим тога долазило се овде у додир са заробљеним Јудејима, који су Перзијанце још више у овим предањима утврђивали.

Но некима су ово били Јудеји или бар јудејске прозелите. Вредно је још споменути, да је тада у целом свету било распрострањено мишљење, да ће се из Јудеје појавити силни цар, који ће спасти свет и златно доба опет установити.[46] — Предање држи, да их је било тројица, а то је можно, јер се три врсте поклона спомињу. Исто тако да беху цареви, што је такође вероватно, јер донесоше собом царске поклоне. Беда Венерабилис први спомиње њихова имена: Каспар, Мелхиор и Валтазар. Они се поштовали као патрони путника. Доцније налазимо на предање, да је Јелена, мати Константинова, нашла негде на истоку и на њихове мошти и да их је у Цариград пренела, одакле су доцније у Милано пренесене. Од 1162. налазе се оне у Келнској катедрали, где се и данас између осталих драгоцености показују.

[34] Smith „A smaller dictionary of bible“. London, под „Star of the wise men“.

[35] На Мат. бес. VI. 2.

[36] „L'Italia“ giornale novelistico II. B. Davos. 1894 под одељком за астрономију стр. 30.

[37] Јер. XXXIX. 3. 13.

[38] Дел. Ап. VIII. 9.

[39] Ibid. XIII. 8.

[40] Herod. I. 101.

[41] Ibid. I. 120.

[42] Bisping „Erklär. d. Ev. n. Matthäus“ c. 68.

[43] Smith „A smaller dictionary“. London, под наслов. „wise men“.

[44] Број. XXIV. 17.

[45] Macmichael „The New Test. greek“ London. c. 4. Рус Михаил Иванов и др.

[46] „vetus et constans opinio“. Svet. Vesp. c. IV. — Tacit. Hist. V. 13. — Joseph. Bell. Jud VI. V. 4.

НАУКА И ВЕШТИНА У ИЗРАИЉАНА.

Од Карла Фридриха Кајла,

превео **Владислав Ристић**, богослов.

(Свршетак)

Инструменти.

Дедови Израиљана донели су просте инструменте са жицама и за дување још из Халдеје (Бит. 4. 21.; 31. 27). Остале су познали у Мисиру и доцније су их можда преиначили и усавршили, но већим су нам делом из ближе непознати. Разни инструменти, који се спомињу у ст. завету, деле се на инструменте за дување, инструменте са жицама и т. зв. бубње и звекире.

Од инструмената за *дување* најстарије су *сврале*. То је нека врста гајада (Бит. 4. 21. Јов. 21.. 12.) и зваху се код Халдејаца сумфоња (Дан. 5. 5 и 10.). Затим *цевнице* од трске, дрвета или рога; био је врло омиљен инструменат, у то су свирали у радосним и жалосним приликама (Ис. 5. 12. Мат. 9. 23.), али га Израиљани нису употребљавали при богослужењу. Напротив *трубу* су употребљавали само за свете сврхе (Числ. 10. 2.). Њоме су свећеници сазивали зборове, трубили су приношењу жртве и на празницима. На и *рогом* су оглашавали само велике народне светковине, никад пак светковине домаће и породичне.

Од инструмената са жицама знали су Израиљани само за *кинор* и за *наблу*. На њима су свирали радосне песме у друштву (Ис. 5. 12.; 24. 8.) а од Давидовог доба свирали су на њима левити свете, похвалне песме (Пс. 33. 2.; 43. 4.; 1. Пар. 13. 8.; 15. 20.). *Кинор*, κινύρα, *киθара* (код Лутера: Harfe, код Вука: гусле,) лично је више на гитар него на харфу и свирало се на њему јамачно прстима или плектроном. *Набла*, νάβλα, nablium или ψαλτήριον, *псалтир* са десет жица (Пс. 3. 5.) одговарао је вавилонском песантеру (Дав. 3. 5.) и старом арапском сантиру. Беше то низак, дугуљаст сандук, дно беше равно а поклопац испупчен и на њему се затезале металне жице.

Међу *бубњима* и звекирима спомиње се: *мали бубањ*, тимпан (таламбас). То беше са шаке широк металан или дрвен обруч, превучен кожом, а у обручу беху танке, округле металне плочице; то је стари иструменат, који је на истоку и сад још распрострањен и у који су обично жене играјући прстима ударале да би одржале такт. — Исто су тако распрострањене и обљубљене на истоку *кимвале*, у које жене а код Израиљана и људи ударају прстима (2. Сам. 6. 5) а Давид је наредио, да левити свирају на њима и у храму (1. Пар. 25. 1. и 6.; 2. Пар. 5. 12.). При пренашању пак ковчега завета свираху и у *сисире* (σείστρα) (2. Сам. 6. 5.), звекире. То су гвоздене шипке, састављене у два права угла, горе заокружене или савијене, на којима је било много лабавих карика, које су звечале, када се инструментом тресло.

Образотворне вештине.

Архитектура или неимарство заузима свакако прво место код Израиљана, пошто се Соломонов храм заиста убраја у најзнаменитије грађевине старог доба. Ма да је самим грађењем и прављењем металног украса управљао феничански вештак, пак храм, којега су основни облици одређени божанским откривењем (1. Пар. 28. 11.—19) нема на себи ни у основи ни у склопу па ни у самом знамењу феничански карактер, већ се у свима његовим деловима огледа прави израиљско-теократски карактер. Само су зидови изнутра били украшени у духу феничанском и у оно предњоазијским богатим дрворезом и позлатом, међутим сам вајарски посао, израђен на том дрвету, потпуно је одговарао теократији и хананској земљи, јер су били изрезани сами херувими, палме и цвеће а на утварима је осим тога било још и говеда, као животиње за жртву. Изгледа као да је заједничка особина Израиљана и Феничана била та, што су на великим зградама заокруживали извице четвороуглог камења. — Од осталих старих грађевина, од двора Соломоновог, Давидовог и других царева, не остадоше нам ни остатци ни описи. На и од величанственог Соломоновог двора, који је сграђен од шуме ливанске и који имађаше судски и престони трем и дворане за цара и царицу, набројана

су само растојања и величине кедрових стубова и мраморних плоча (1. цар. 7. 1—12.); иначе је опис тај тако кратак, нејасан, а текст у погледу мерâ на гдекојим местима можда изопачен, да се неимарство и вајарство те грађевине не може више јасно распознати. Доцније се не спомињу грађевине, док није за Макевејаца продрло код Јудеја грчки укус и тада су Ироди дизали себи споменике величанственим градама.

Са неимарством је у тесној свези *скулптура* и *пластика* или вајарство у дрвету и у металу. Већ на самом ковчегу завета налазе се два херувима; тако се исто налазе два велика позлаћена херувима од маслиновог дрвета у Соломоновом храму у светињи над светињом. Зидови су изнутра били украшени позлаћеним, изрезаним палмама, херувимима и цвећем, а на већим металним утварима беху израђене разноврсне животиње, па и на степеницама Соломоновог храма стоје са обе стране лавови (1. цар. 10. 19.). Ма да је Мојсијев закон строго забрањивао клањати се идолима (Исх. 20. 4. Взак. 4. 16.; 27. 15.), то ипак није та забрана сметала развитку вајарства, већ га свела у извесне границе, у којима се слободно могао развијати. Па и саму забрану клањати се идолима, често су преступали. И баш овај преступ и казне, којима су пророци претили онима, који се буду идолима клањали (Ис. 44. 9. Јер. 10. 3.) биле су од таквих последица, да су Јудеји после ропства, држећи се строго Мојсијеве забране о грађењу кипова и слика, избацили све кипове не само из храма, већ их ни по домовима нису трпели.

Сликарство се канда није никако развило. У ст. завету спомиње се само уз идолопоклонство код Језекиља 8. 10., где се пророку указују на зиду свугде у иноколо насликане животиње што гамижу и многи други гадови (Сравни Јез. 23. 4.). Те тако је сликарство неговано само тајно, као погански обичај; у самој теократији пак није могло процветати.

КЊИЖЕВНЕ ОЦЕНЕ И ПРИКАЗИ.

Календар српске манастирске штампарије за просту годину 1895, која има 365 дана. У Новом Саду. Издаје и штампа српске манастирске штампарије 1895. Цена је календару 40 новч. — Већ први појав овога календара привлачи нашу пажњу како својом спољашњом нарадом, тако и унутрашњом садржином. Док други народи потпуно схватају значај ове врсте књижевности и док се старају да за календаре задобију познајоље снаге, који ће својим темељним радовима дати поуке и забаве народу, дотле је код нас са свим другчије. И ако се сваке године при појаву нових календара могли чути прекори и напомене издавачима и уредницима наших календара, то опет није пошло на боље. Тешко а и дуго би било расправљати за што наши календари нису оно, што би требало да буду. Тешко би било решити да ли су томе нехат и немар уредника и издавача криви, или проста трговачка спекулација, јер се с друге стране одмах намеће питање, да ли у опште материјална средства допуштају, да уредници око себе прикупе познајоље снаге, и да календаре издају онако, како се приличи. Било како му драго, тек факат је, да наши календари нису вршили ону улогу, која им пристаје.

Календар манастирске штампарије, како већ горе поменусмо, приметно одскаче од наших досадањих календара. Може бити да ће већина публике неповољно овај календар примити с тога, што се у овој књизи кроз већину чланака религиозна струја провлачи. Који тако мисле, криво мисле. Наш народ у овим тешким данима баш тога највише треба. У народу нашем треба тај осећај крепити, јер нема ли тога, чим ће га онда заменити? Љуто се варају они, који покушавају да у народу тај осећај ослабе, те мисле да га на друге стазе упуте. Народ у маси спсро се образује, и колико само деценија треба, да се народ успне на само мало виши степен образованости. Удари ли народ оном стазом, на коју је силом потиснут, доћи ће до великих заблуда.

Да пређемо на сам календар. Одмах у првом делу календара сретамо се са једном новином. Календар овај испуштио је ону омиљену рубрику: „Стогодишњак гата о времену“ и рубрику о раду у извесно доба године, што је могло остати. На место тога уведене су „Историско-литургиске напомене“. У овој рубрици објашњен је и растумачен значај заповедних празника и разјашњен смисао појединих евангеља. Поступак овај може се само похвалити. У том истом делу после неколико календарских и астрономских напомена назначени су црквено-народни автономни органи наши.

Поучно забавни део обилује красним снимцима Предићевих радова из Бечејске цркве. Слике те махом су Срби свети, сем Јована Златоустога. Ко није имао среће, да ове красне радове Предићеве види у оригиналу, добиће колико толико приближну слику из ових снимака. Сем тих илустрација има и две лепе слике Крстићеве: св. Никола и св. апостоли Петар и Павле.

Редакција се старала да поучно-забавни део што

боље испадне. Забаву заступа добро познати Сима Матавуљ са својом красном приповетком „На прагу другог живота“. Не мислимо се упуштати у опширну оцену овога рада, јер за то нити снаге нити спреме имамо, само ћемо напоменути, да се чини, да је Матавуљ од неког времена ако напустио поље на коме се кретао, те се прихватио, да решава унутрашње проблеме човечје душе, што му доста сретно и полази за руком.

Међу поучним чланцима побожне садржине споменућемо чланак проте Јована Вучковића о св. Јовану Златоустом, који се одликује лепим излагањем, тачном и језгровитом садржином. Но од свију поучних чланака чини нам се да је најзначајнији чланак „Срби свеци.“ Пођазу ову, толико карактеристичну по наш стари душевни живот, ретко је ко додирнуо како од стране политичких, тако и од стране литерарних историка.

Већ одмах при почетку чланка опазка читалац, да је писац темељан зналац наше прошлости, који се на том пољу поуздано креће, који предметом потпуно влада, и који зна шта од њега хоће. Писац је стављао за задатак, да растумачи читаоцима српски део календара. Колико је тешкоћа требало ту савладати, то ће најбоље појмити онај, који зна недостатке наших домаћих извора. Писац је пишући и тумачећи живот и рад Срба светаца радио непосредно по изворима (Сава, Првовенчани, Доментијан, Теодосије, Данило), при чему је нарочито критички податке претресао, па их тек онда усвајао. Узевши на ум, да је ова радња намењена ширем кругу читалаца, морамо му признати, да је материјал врло згодно и прегледно сређен, а начин излагања прост и разумљив.

Горе поменуте тешкоће, које су с оним послом скопчане, учиниле су, да се у чланак увукло и неколико грешака. Ми ћемо бити толико слободни те их напоменути.

На што писати да је Немања у *30* година прешао у православље? Најстарији извори те дакле и најпоуздданији Сава и Стефан Првовенчани у биографији Немањиној спомињу друго крштење Немањино, али се на њихових речи не види, да је Немања било 30 година, него је баш јасно, да је Немања при другом крштењу био дете (младенац [Сава] отрок [Првовенчани]). То друго крштење Немањино био је камен спотицања и за раније историке, као: Јулинца, Рајића, Пејачевића, Енгла и Шафарика. Ја држим да ће то крштење у 30 година бити творевина доцнијих панегириста, који тим начином хтедоше указати на сличност међу Христом и Немањом. Најбоље је дакле и ње обазирати се на ту годину.

Чудно је, да писац и сада још пише, да је Милутин умро 1320. Још Шафарик у Geschichte der südslavischen Literatur III. 22 стр. пише да је Милутин умро 1321, као што је данас и утврђено.

На стр. 15 вели писац: „Он је (Сава) крунисао краљевском круном брата свога Стевана.“ Ја сам уверен, да и сам писац после пажљивог проучавања домаћих, а особито страних извора цео тај акат крунисања друкчије замишља, само што је место незгодно, да би се та ствар могла колико толико расправити. Свакако ће бити, да Сава при том крунисању (које се раније десило, него што се обично узима) није ни био у Србији, и да се то чинило без његове воље, када је државу српску запљускивала јака струја са запада, услед трећег или четвртог женидбе Стефанове са унуком млетачкога дужда Хенрика Дандола.

Не знам, да ли писац има право, када онако одлучно вели, да је Арсеније I био родом из Срема?

Ја држим да не треба сметнути с ума оно „отъ сербьскыие земле“ у лавовском рукопису. Даље вели писац за Арсенија I.: „Пред смрт је три године тешко боловао, али су га ипак на посилама носили у цркву. Умро је 28. октобра 1262 или 1263 године.“ Из речи Данилових стр. 272 јасно је, да је Арсеније I. управљао црквом 30 година а умро 1266. Дотично место је и Шафарик тако разумео, када вели: Arsenij I. 1234, resign. 1263, starb 28. okt. 1266 (Wiener Jahrbücher der Literatur 1831 Anzeigeblatt 51. p).

Говорећи о Данилу II. вели на стр. 16: „У нељи св. Саве поче писати животе српских владара и архиепископа.“ Ја држим да је погрешка мислити, да је Данило намеравао читав низ биографија или похвалних беседа за собом оставити, те тако рећи читав облик томе зборнику дати. Најпре би ваљало испитати тачно шта је Данило писао, а шта не; даље, шта је интерполирано у самим деловима који од Данила потичу, једном речју, требало би обратити пажњу на унутрашњу страну текста (ту мислим: језичне особине, стил, цитате из св. писма и др.) а не само на спољашњу, као што се до сада чинило. Но то не верујем да ће икада потпуно испасти за руком поред оволико малога броја рукописа, који су релативно врло новки. Да је зборник у своме развијању више фаза претурпио, није ни потребно говорити Доста је указати на зборник који Јагић нађе у Петрограду и у коме се биографије завршују са биографијом краљице Јелене (Starine V 20—21 стр.), и на групу у којој је биографија краља Драгутина и краљице Јелене (Гласник XI. стр. 39). Пажљиво истраживање држим, доказаће, да Данило није мислио оставити за собом читав низ биографија, него баш са свим противно. Подела И. Павловића (Књижевни радови АЕ. Данила) чини ми се згоднијом од Јагићеве и Новаковићеве, и она би се могла са неким изменама усвојити. Тако ће н. пр. бити, да Данило није писао биографију Урошеву, као што се обично узима, него ће оно бити увод у биографију Драгутинову, што се јасно види при пажљивом читању те биографије.

Писац нам је даље у кратко врло лепо разложио развитак и судбу службе Срба светаца, а особито снажно утичу његове речи при крају, где говори о противности међу нашом спољашњом и унутрашњом побожношћу.

Занимљив је даље чланак „Српска народна имена.“ Тенденција чланка је врло лепа. Мени се чини, да се у нас једном са тим покушало, али као да се слабо успело. Састављачу је по свој прилици то

познато, али он није устукнуо, него је са великом вољом и марљивошћу скупио чиста народна имена. Ја сам списак састављачев поредио са Поменицима у Новаковића, те сам нашао много имена у састављача, којих онде нема. Сигурно се састављач подвргао тешком и шипавом послу, те прикупљао имена из повеља. Штета што састављач није акцентовао имена, као: Берић, Божић, Станић и т. д.

Између осталих чланака истиче се чланак „Сан је лажа а Бог је истина,“ С. Милованов добро је познат својим популарним начином приказивања.

За науку народу намењени су даље чланци: „О српским световима“ од Ђ. Страјића; „Поуке из пчеларства“ од врсног пчелара Ј. Живановића; „Искрена реч нашим земљеделцима“ и најпосле „Правне поуке“ од дра М. А. Ђирића, које ће нашем народу тако добро доћи. На крају су „Статистичне белешке о Србима“ према најновијим статистичким резултатима, у колико се могло до њих доћи.

Као што се види, садржина је одабрана и озбиљна. Ту се не ће срести са радовима ефемерне вредности, него су они трајни, а начин како су изложени, за сваког разумљив. Нека је дакле ова књига, намењена народу, сваком најтоплије препоручена.

У Бечу **Ј. Радоњић.**

Б*Е Л Е Ш К Е.

— **(Његова Светост, Преузвишени Господин Георгије Бранковић, Митрополит и Патријарх српски)** био је дана 17. о. м. најмилостивије примљен у аудијенцији код *Његовог Величанства нашег премилостивог цара и краља*, у будимпештанском двору, у циљу, да *Његовом Величанству*, као поглавица српске православне цркве, у земљама угарске круне, подастре своје мишљење о ситуацији, коју су изазвале познате црквено-политичке реформе.

Српска православна црква и народ наш може се тим најмилостивијим актом највишег поверења Крунином поносити, а имаће разлога, да се томе и урадује. =

— **(Његово Височанство, Кнез Никола I. Господар Црне Горе и Брда)** подарио је *Његовој Светости, Преузвишеном Господину Георгију Бранковићу*, Митрополиту и Патријарху српском, одличје *Данилова реда* I. степена. О томе високом одликовању извољело је Његово Височанство Његову Светост врло пријазним брзојавом непосредно известити.

У високом овом одликовању витешког Господара јуначке Црне Горе сматра српски православни народ Митрополије наше, ласкаво признање оних многих архипастирских подвига, којима је *Његова Светост* родољубивим жаром прегла, да поверену Му цркву и народ у сваком погледу унапреди. =

— **(Г. Илија Машић)** *парох у Оточцу*, именован је од епархијске конзисторије горњо-карловачке, на предлог високопреосвећеног Епископа г. Михаила, *намесником и администратором протопрезвитерата Вилићког*. Радујемо се, што је то место поверено тако одличном свештенику као што је Илија Машић, који је у два маха био посланик на нашем народно-црквеном сабору и који је преко 20 година члан епархијске управе, те је добро верзиран у нашим народно-црквеним автономним пословима, па ће као такав за добру вољу моћи као администратор поменутог протопрезвитерата бити од користи цркви и народу српском.

— **(Духовни концерт.)** *Пјевачко српско црквено пјевачко друштво* приредило је 13. (25.) децембра о. г. у дворани свето-савског дома *осми духовни концерт* у корист сиротињског фонда пјевачке српске прав. црквене општине. Јављају нам, да је концерат био јако посећен и да је испао на опште задовољство. Пјевачко друштво показало је у пјевању особиту извежбаност и отпевало је и најтеже комаде врло складно и прецизно. Распоред концерта био је ово: 1.) Бортњанский Дм., концерт XXX. „Услыши Боже, гласъ мой“ из 61. и 63. псалма, за мешовити хор; — 2.) Народно „Достойно“ гласа 8., пјевао је лепо и умилно Коста Живановић, ученик; — 3.) Љвовъ А., концерт „Услыши Господи, моленіе мое“ из 142., 144 и 145 псалма, што је отпојао мешовити хор; — 4.) Говорио је А. Хаџић, управитељ срп. нар. позоришта, о Србкињама; — 5.) Ирмос „Входу во храмъ пресвятыя Богородицы“, глас 4., народни напев за мешовити хор од коровеже М. Тошаловића; — и 6.) Григорьевъ П. Г., концерт „Кто взыдетъ на гору Господню“ из 23. псалма, за мешовити хор. — Као што се види, програм је био одабран, а изведен је вештачки. Пјевачија се заиста могу поносити својим духовним концертима.

— **(Богословска дружина Братство у Београду)** славиће 13. јануара 1895 *двадесетпетогодишњицу* од свога постанка. За ту свечаност чине се велике припреме. После прославе „Братство“ ће издати своје књижевне радове, а почеће са својом историјом.

— **(Лист „Просвјета“ престаје излазити.)** У „Гласу Црногорца“ читамо књижевну објаву *прште*

Јована Суидечића, да због своје старости и неповољног стања здравља одустаје од даљега уређивања „*Просвјете*“, која је на *Цетињу* излазила у месечним свескама. Г. Суидечић обећава, да ће својим претплатницима послати још *садржај* за сву другу годину од 1. нов. 1893 до 1. нов. 1894., и помиња их уједно, да му пошљу дужну претплату. Свакако је штета, што нам угину овај добро уређивани црквено-народни лист, који је био од потребе и користи у Црној Гори.

— (**Тридесетгодишњица др. Јована Туромана.**) Наш земљак, врсни филолог и учењак Др. Јован Туроман навршио је своју тридесетгодишњицу трудног али плодног професорског рада. О прослави његовог јубилеја јавља „Мир“ ово: Професори Велике Школе прославиће 18. децембра о. г. тридесетгодишњицу професорског рада г. др. Јована Туромана, професора Велике Школе. Том приликом предадоше господа професори Велике Школе леп спомен своје колеге; а тако исто и његови ученици слушаоци историјско-филолошког одсека Вел. Школе. Г. професори предадоше му дивно израђен албум са својим сликама. Сама израда овога албума стала је преко 200 харака. Филолози пак предаће му красан диплт, држаље од седефа и златно перо. На држаљу стоји натпис: „Своме професору, филологи.“

Честитамо дичном нашем сину и учењаку тридесетгодишњицу и желимо му дуга века и обилата рада!

— (**Српска банка у Загребу.**) Привремени одбор „Српске Банке“, која ће се почетком г. 1895 основати у Загребу, извештио нас је, да је до сада уписано за ту банку 23.000 акција и да ће и 7000, које се још уписати имају, брзо уписане бити, и тако ће банка наскоро отпочети свој — дао Бог — благотворни и успешан рад.

Уплаћивање акција отпочеће у месецу јануару 1895 са првом ратом од 10 ф. по акцији. На скоро за тим имаће се уплатити по акцији још 24 фор., ако потребе буде, у року од 1—2 године, уплатиће се још 16 фор., дочим ће номинална вредност акције бити 100 фор. Другу половицу вредности од 50 фор., по акцији, уплатиће сама банка из свога резервног фонда, који ће се несумњиво умножити уз и мудру савесну управу банке, за коју нам јамче чланови већ привременог одбора.

Најтоплије препоручујемо „српску банку“ нашем народу, а спекулантству жељемо на срце, да банка што више акционара добије и у нашем економском сталежу.

„Српској Банци“ желимо напретка, јер ће у напретку њезином помоћи бити и нашем народу.

— (**Похара саборне цркве у Карловци.**) У прошлу недељу увукла се два зликовца у саборну цркву и скрили се на звонику. Кад се сврачило сишли су се по једеку са корона доле у храм, и неке драгоцености покупили и покидали, те понели собом, напавши на средња врата женске препреке, у којима је кључ изнутра био. У Мајуру варадинском се зликовци заустависе, да се почасте и украдено благо поделе. Но при деоби се потуку до крви. Један од њих, ножем у главу рањен, пријави услед тога полицији недело, које је почињно, ода свога друга, те тако обојица буду ухапшени и предани кр. котарском суду у Карловци.

Покрадене црквене ствари и драгоцености су нађене, али опстећене.

Ретко, да се краља св. храмова божјих не открије! Тако ће и оне зликовце постићи заслужена казна.

— (**Црква св. Саве у Америци.**) Као што јављају из Јаксона у Америци, тамо је посвећена епископ Николај 9. децембра о. г. освећено нову православну цркву, која је посвећена св. Сави.

— (**Папа баца око на Русију.**) Прва седница конференције римских кардинала у Риму, која ће наставити свој рад о спојењу православне цркве са римском, бавиће се проучавањем начина и средстава, којима би се могло доћи до зближења између папе и руске православне цркве. Сигурна посла.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Г. М. Т. у В. Прописд ће морати чекати, а допис у оној форми не можемо уврстити.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

„*Српски Сион*“ ће скоро да уђе у своју V. годину. Не ћемо се ни хвалити ни кудити. Књига је ту, рад „Српског Сиона“ је пред читаоцима, и — њихов је суд. Тај суд треба да буде позитиван и негативан. Суд о ономе, што је у листу, и о ономе, што у листу није било. Одговорност за прво примамо на себе; одговорност за друго није и не може бити на уредништву.

Лист, као што је „Српски Сион“, треба да је огледало целокупне радне снаге раденика, који су по своме положају позвани и дужни, да на њему раде Ако то огледало не издаје увек слику, каква би несумњиво доказивала *вредност* наше укупне радене снаге, не може се за то, не може бар оправдано, одговорност срушити на уредништво. Уредништво је своју дужност вршило. Да су је вршили сви, који су позвани да потпомажу радом својим, и иначе моралном потпором, овај лист, ми би и данас већ задовољни били са позитивним судом о њему Тежина, пак, негативног суда о њему, пада на оне који нису радили, ни колико су могли, ни колико су радити требали на овоме листу; и на оне, који га својом моралном потпором потпомагали нису, а потпомагати га беху обвезани.

Ако у г. 1895., и будућим годинама,

буде друкчије у опште, код нас, са схваћањем и вршењем дужности, биће друкчије и са „Српским Сионом.“ Ми верујемо да ће друкчије, и то на боље, и бити; јер верујемо, да ће време и прилике, у којим живимо, многога уверити о истини: да се радом до нечега долази; да се без рада никакав напредак постизавати неда и да се неизвршавање дужности кад тад љуто освети, као што се и спречавањем добра жање зло. . . .

Но крај свију потешкоћа, с којима се „Српски Сион“ сретати морао, он је, *према нашим приликама*, показао снаге да се одржи; освојио је себи право на опстанак.

„Српски Сион“ је својим, и доданашњим радом, упознао са собом кругове и изван нашег народа; а познају га добро већ кругови у нашем народу. О њему се води рачун; и то је једна велика добит, на коју „Српски Сион“ може са задовољством да рачуна. А с тиме ће рачунати и поштовани му читаоци.

Поће ли за руком „Српском Сиону“ и његовом уредништву, да око себе искупи раденике, који ће хтети, *сталном својом сарадњом*, прегнути око напретка јединог нам богословско-црквеног листа, и јединог органа митрополије наше — ма у којем правцу програма његовог —, биће то од несумњиве и стварне користи како за црквено-богословску нам књижевност и црквене потребе, тако од несумњивих и стварних последица и за правилно развијање наших народно-црквених автономних односаја и потреба

Да пак то узмогне бити, зависиће много и од поштоване читаалчке публике, која је позвана, да својом претплатом, и уредним плаћањем исте, пружи овоме листу средства материјалног, *како би се трошак* **око што бољег уређивања** *овога листа подмирити могао.*

Све што је боље и скупље је; а да се већи трошак поднети може, мора бити и обилнија претплата. Буде ли обилније претплате, и уредније, биће и већег права на потраживање од уредништва.

Администрација „Српског Сиона“ најучтивије моли пречасно свештенство, славне српске православне црквене општине и све пријатеље овога листа, да му обнове и удвоструче претплатнике;

а уредништво обећава, да ће све учинити, што му на расположењу буде стајало, да „Српски Сион“, према своме програму, поштоване претплатнике и задовољи.

Уредништво и Администрација „Српског Сиона.“

СТЕЧАЈ. 196 1—3

На упражњено *учитељско место* српске комуналне школе овим се стечај отвара.

Плата је у готовом новцу 400 форината а. в. Осим тог 6 хвати тврдих дрва од којих се и школа грејати има.

Изабраном учитељу у строгу дужност ставља се у местној св. цркви у десној певници редовно појати. На то место могу само они компетовати који су препарандију свршили и испит из мађарског језика положили. Молбенице нека се најдуже до 15. јануара п. р. 1895. пошљу председништву школског одбора српске комуналне школе станчевачке.

У *Станчеву*, 15. децембра 1894. год.

Председништво.

СТЕЧАЈ. 195 3—3

Овим се отвара стечај на *упражњено место учитеља* српске народне вероисповедне четворо-разредне школе у Чобанцу.

Плата је у готовом новцу 340 фор. а. вр. а и штоларни приход износи до 20 фор. Осим тога 4 хвата тврдих дрва, стан у нарави са вртом од 437 □°.

Изабраном учитељу спадаће у дужност све законом прописане предмете у школи предавати, повторну школу држати и у цркви свагда у обичајено време појати.

Познавање мађарског језика и сведоџба о положеном испиту из истога иште се безусловно.

Оспособљени учитељи имају своје добро инструјисане молбенице најдуже до 14. јануара 1895. потписаноме поднети.

Из седнице црквено-школскога одбора држане у Чобанцу [Csobánka Pest m., u. p. Pomáz] 6. децембра 1894. Ст. Ђурђевић,

парох и председник шк. одбора

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Поједини бројеви стају 10 новч.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Српској Манастирској Штампарији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 6 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Новом Саду.